MANVALIS

PRAELATORVM REGVLARIVM

A F. LVDOVICO MIRANDA

Ord. S. Franc. Obſer. conſcripti

TOMVS SECVNDVS.

In quo ea omnia explicantur, quæ ad regendos ſubditos Prælatis nedum vtilia, ſed & maxime neceſſaria exiſtunt.

Nunc deintegro in lucem prolatus, emaculatuſque innumeris ferè locis, ac Summarijs ad ſingulas Quæſtiones locupletatus,

Opera, ac diligentia

F. PAVLINI BERTI LVCENSIS
ORDINIS EREMITARVM S. AVGVSTINI,
CONGREGATIONIS LOMBARDIÆ.

CVM DVPLICI INDICE, ALTERO QVÆSTIONVM, Altero verò Rerum notabilium.

AD ILLVSTRISSIMVM POMPEIVM
ARIGONIVM, S. R. E. CARD. AMPLISSIMVM,
Ord. Minor. Obſer. Protectorem digniſſimum.

CVM PRIVILEGIIS, ET SVPERIORVM PERMISSV.

PLACENTIAE, M DC XVI.

Apud Ioannem Bazachium.

Digitized by Google

ILLVSTRISS. ATQ. REVERENDISS.

D. D. POMPEO ARIGONIO S. R. E. CARDINALI TITVLI, SANCTÆ BALBINÆ,

Ordinis Minorum, Regularis Obſeruantiæ, Protectori meritiſsimo.

Sibi obſequentiſsimus filius, ex Minoribus minimus, Frater Ludouicus Miranda, S. & P. F. E.

BENE quidem nobis fuit, ac fęliciter accidit nimis, Pompei Arigone, Card. ampliſſime & præſtantiſſime; idque factum credo, non ſine ſuperna diſpenſatione, diuino fauente numine, atque ex inſtantiſſimis Seraphici Patris noſtri Franciſci precibus; cum S. D. N. PAVLVS. V. Pontifex Maximus, pro magna ſua benignitate, eximiaque deuotione in ſacrum noſtrum Apoſtolicum Minoriticum Ordinem, ab Oriente in Occidentem, à Septemtrione, in Meridiem, adeò ſpatioſe ſe ptorendentem: magna noſtra gratia Protectorem, Gubernatorem, atquè Correctorem eidem Te conſtituit, virum vtique, ſcientia, potentia, prudentia, atque grauitate, quam maxima præditum, Heroicis moribus imbutum, & exornatum, omnibusque numeris abſolutum: ſapientia qui ſcires, potentia poſſes, prudentia, atque grauitate valeres, inſtat Dei Opt. Max. cuius in terris, reſpectu noſtri, Vices geris, ex altiſſimo eminentię tuę loco cuncta perluſtrans, attingens à fine vſque ad finem fortiter, omnia diſponere, & tot, ac tantos, tibi obſequentiſſimos filios, Illuſtriſſimæ Dominationis tuæ alis protegere, tegere, & gubernare, interdum etiam, opus ſi fuerit, corrigere, tectà ite compellere, ac pro tuo ſanctiſſimo zelo, & deſiderio, ſuauiter, ſed efficaciter, in viam ſalutis dirigere. Ex hoc mirum in modum lætantur, atque gloriantur, ſacræ huius noſtræ Seraphicæ Religionis, profeſſores, & alumni, fœlices ſe vbique proclamant, & ea de re indeſinenter Deo Optimo Maximo, immortales ſemper gratias agere haud ceſſant. Licet verò omnes, pro debito, id tanti faciant, æſtiment; continuiſque vocibus in cœlum vſque euehant; at quis neſciat, ſpecialibus me in id ipſum, vinculis eſſe conſtrictum, tuum qui ſemper, in his Italiæ partibus expertus fuerim, ſingularem fauorem, propenſiſſimum animum, benignitatem eximiam, ſummam beneuolentiam, ſimque quaſi in actuali poſſeſsione talia percipiendi, pro ea, qua multis ab hinc annis D. Hieronymum à Miranda, S. D. N. Clementis Octaui, olim Camerarium, nunc autem Illuſtriſsimæ Toletanæ Eccleſiæ

Canonicum, mihi germanum Fratrem, in hac alma Romana Vrbe commorantem, ſemper fuiſti proſequutus, cuius accepta beneficia, innumera, vt ex eiuſdem certa relatione accepi, tot ſunt ac tanta, vt referre ſi vellem, vix lingua ad narrandum ſufficeret. An non, Princeps Illuſtriſſ. & mea iſthæc videbuntur propria, quæ & merito acceptis adiungere debeam, conarique proinde, vtcumque illis ſatisfacere, debitas ſaltem referendo gratias, ac vincti, grati animi mei aliqualem oſtenſionem faciendo? Dubitabit nemo. Optarem quidem Amplitudini tuæ, condignum poſſe, pro meritis aliquod præſtare obſequium, ſed proh dolor, premor beneficiorum magnitudine, ac mearum imbecillitate virium. Nam quid non debeam, cui tantum debeo, ac tantis ſum aſtrictus vinculis? De referenda vtcumque gratia cogitare, primum eſſe boni viri officium, vbique tradunt ſapientes quique, idque rebus potius, quàm verbis faciendum, quemadmodum & arbores fertiles, non folia ſolum, ſed dulces fructus, cultoribus ſuis ſolent afferre. At ipſe quid faciam, cernens me, Minorem Fratrem, omnino terrenis bonis omnibus deſtitutum, ac te integerrimum Iudicem, ad recipienda quæque munera, nedum magna, verumetiam minima, adeo penitus auerſum, vt quaſi non habens manus omnino cunctis videaris. Hinc eſt, quod cum alium, ad meas non haberem fructum, iucundiorem quem tibi fieri poſſe exiſtimarem, quā hunc ſecundum Tomum Enchiridij, ſiue Manualis Prælatorum Regularium, exilis ingenioli mei exiguum fœtum, cum priorem S. D. N. PAVLO V. auſus fuerim dedicare, alterum iſtum ſub tuo præclariſsimo nomine, in lucem prodire conſtitui. Suppliciter, omni qua poſſum humilitate, animique propenſione, Illuſtriſsimam D. T. deprecans, vt qui omnes recipis, nullum ſpernis, ac pro tua maxima humanitate, & benignitate, benefaciendo de omnibus quaſi triumphas, digneris, & me, & illum ſub tua protectione recipere, etſi enim efficere, quod vellem non valeo, facio ſaltem quod poſſum. Qua fiducia, & ſpe, ac ſummæ beneuolētiæ erga me tuæ, animo ſecurus quieſcam, deprecans Deum Opt. Max. Illuſtriſsimam D. T. incolumem in multos annos conſeruet, ac tandem ſuperna fœlicitate beet. Vale Princeps, ac Protector Illuſtriſsime, è tuo inſigni Aræ Cœli Conuentu, Kalend. Maij, Anno 1612.

Frater

FRATER Archangelus à Meſſana, totius Ordinis Fratrum Minorum, Generalis Miniſter & ſeruus. Reuer. in Chriſto Patri, Fatri Ludouico Miranda, Hiſpano, noſtræ Prouinciæ S. Iacobi, quondam Diffinitori, & in Salmanticenſi Academia Sacræ Theologiæ Lectori Iubilato, cauſarum S. Officij Qualificatori, actualique noſtro Secretario, ſalutem in Domino, & paternam benedictionem. Super ſpeculam ſacri noſtri Ordinis conſtituti, cum nec minima ſit noſtri muneris, & Officij cura, Seraphicæ atque Apoſtolicæ Religionis noſtræ, ſed præcipuè totius Eccleſiæ bonum promouere, ac eos, qui in idipſum ſtrenue laborant, modis omnibus iuuare, & acceperimus, poſt plurimos, à te in Hiſpaniarum partibus, iam pridem libros Latino atque Vulgari Sermone conſcriptos, typiſque mandatos, Enchiridion, ſiue Manuale quoddam Prælatorum Regularium habere, per ſacri noſtri Ordinis Patres, præuiſum atque approbatum, & Hiſpaniarum Regis priuilegio munitum, quod nec minimam, quinvero maximam Chriſtianæ Reipub. vtilitatem allaturum ſperamus, illudque in publicum, ad communem omnium vtilitatem prodire deſideres, Præſentium tenore in idipſum, tibi copiam facimus, quinvero & præcipimus, cum merito ſalutaris obedientiæ, vt poſtquam illud præſentaueris, coram Reuerendiſſ. P. Magiſtro Sacri Palatij, ſolitamque approbationem obtinueris, prælo mandare poſſis, cum noſtra benedictione. In quorum fidem, has litteras, noſtra propria manu, & officij noſtri ſigillo maiori muniuimus.

Datis Romæ Nonis Octobris, 1610.

Frater Archangelus à Meſſana, qui ſupra, manu propria.

Imprimatur, ſi videbitur R. Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſt.

Cæſar Fidelis Viceſgerens.

EX commiſſione Reuerendiſſ. Patris Ludouici Yſtella, digniſſimi Magiſtri, Sacri Apoſtolici Palatij, omni qua potui attentione, & conſideratione, perlegi opus Reuerendiſſ. admodum, ac doctiſſimi P. F. Ludouici Miranda, Sacræ Theologiæ Lectoris Iubilati, ac totius noſtri Ordinis Minorum, de Obſeruantia diſertiſſimi Secretarij, cui titulus, Manuale Prælatorum Regularium, in duos Tomos diuiſum, in quibus atteſtor, omnino me nihil reperiſſe, quod Catholicæ fidei, aut bonis moribus, vtcumque videatur contrarium, quinvero obſeruaſſe, eiuſdem Auctorem adeo plene huic argumento ſatisfeciſſe, vt in eo genere, quod verè fatear, nullum hucuſque luculentius, doctius, atque copioſius crediderim opus in lucem prodiiſſe, ob quæ dignum iudico, vt ad publicam totius Eccleſiæ vtilitatem, quamprimum prælo mandetur. In cuius rei fidem, &c. E Regali noſtro Conuentu S. Petri in Monte Aureo, prima die Februarij 1612.

Frater Ioannes Carthagena.

Imprimatur. Frater Damianus à Fonſeca, Magiſter, & Socius Reuerendiſſimi Patris Fratris Ludouici Yſtella, Sacri & Apoſtolici Palatij Magiſtri, Ord. Prædicatorum.

Operis Argumentum.

IN priori Tomo huius noſtri Enchiridij, ſiue Manualis Prælatorum Regularium, præmiſſa Religioſi ſtatus inſtitutione, & origine, qua potuimus breuitate, claritate, atque vt credo, mira, & ingenti reſolutione, vtcumque tradidimus, quæ obſeruanda ſunt in communi praxi, ab omnibus in vniuerſum Religioſis ſubditis, & ad ipſorum pertinent inſtitutum. In hoc vero ſecundo idipſum fiet, Deo dante, de ſpectantibus ad Prælatos, Eccleſiaſticoſque Iudices, ac rectam ſuorum munerum, & officiorum adminiſtrationem. Exordientes à conditionibus, & qualitatibus, in eiſdem requiſitis, quo ad genus, quoad ætatem, legitimitatem, ſcientiam, & ſufficientiam, idque generis alia, quæ eoſdem oportet habere quammaxime, tàm ſecundum ius commune, quàm ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones: Deinde ad particularia deſcendendo, ſtatuuntur, quæ obſeruanda ſunt, in celebratione Capitulorum quorumcumque, tàm generalium, quàm particularium, ſiue Prouincialium, & in electione canonica, Prælatorum omnium, diciturque copioſiſſime, quid cuique eorum proprio incumbat officio, & muneri. Poſtmodum vero, ad ipſorum aliqualem inſtitutionem, pro eis ſaltem, qui nedum Iuri Ciuili, & Canonico; verumetiam nec Theologiæ Sacræ, egregiam operam nauarunt, breuem quamdam ac reſolutam nimis facimus tractationem, de pertinentibus ad Legum, Conſtitutionum, Statutorum, & Conſuetudinum materiam, necnon & compilationem omnium quæ continentur in Iure, tam Ciuili, quam Canonico, explicanturque, & declarantur omnes ferè Quæſtiones, atque difficultates, quæ ad cenſuras Eccleſiaſticas ſpectant, & ad Regularia priuilegia, quibus poſt Sacrum Concil. Trident. perfrui, & gaudere poſſunt Religioſi, multaque alia traduntur, quæ, vt crediderim, intuenti iniucundum non erit legiſſe. Immenſus quidem labor, & cui viro, in tot, ac tantis rebus diſtento, humanæ vires vix videbantur ſufficere, ſed qui Dei Opt. Max. gratia, & adiutorio, factus fuit ſuauis. Id obſecro cedat, in ipſius gloriam, & laudem, ſanctiſſimæque ſuæ Matris, Seraphici noſtri Patris Franciſci, Diuorum ac glorioſiſſimorum Antonij, Ludouici, Bonauenturæ, ac Thomæ Aquinatis Doctoris Angelici, quos à primis incunabulis, Patronos, fautores, & protectores ſemper habui, & elegi, quorum etiam opem, auxilium, clementiam, atque benignitatem imploro, vt plura alia, quæ cœpta ſunt, maiori forſan æſtimatione atque conſideratione digna, quæ in dies in lucem edi parantur, optatum ſuum conſequantur finem, ad totius Eccleſiæ vtilitatem publicam, atque priuatam Religioſorum omnium, ſed maxime Prælatorum Regularium, inſtructionem, & directionem.

INDEX
QVÆSTIONVM, ET ARTICVLORVM,
Qui in hoc Prælatorum Regularium Manuali; Secundo Tomo continentur.

QVÆSTIO I.

De Prælatis Regularibus, quantum ad genus, in Octo Articulos diuiſa.

1 Vtrum deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, in noſtro ſacro Minorum Ordine, in Superiores atque Prælatos poſſint aſſumi.

2 Vtrum pœnæ poſitæ, in ſupradictis Conſtitutionibus, contra deſcendentes ex Hæreticis, quorũ oſſa, & corpora intra quartam generationem, igni fuerint tradita, & concremata propter hæreſim, comprehendant etiam eos, qui nati fuerint, priuſquam ipſorum parentes laberentur in dictam hæreſim.

3 Quidnam faciendum ſit, quando certum eſt atque notorium, Religioſum quempiam, ex Hæreticis parentibus intra quartum gradũ deſcendere, dubitatur autem, an id fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen.

4 Vtrum Superiores Prælati, Vocales, ſiue Electores, eligere poſſint in Prælatum, ſupradictũ Religioſum, cuius certo ſcitur, tritauam propter hæreſim fuiſſe concrematam, & igni traditam: ignoratur autem, an ſui parentes, ab ipſa deſcenderint, ante vel poſt commiſſum hęreſis crimen.

5 Vtrum comprehenſi in ſupradictis Summorum Pontificum Conſtitutionibus, & deſcendentes ex maculato genere, quacumque de cauſa, ex ſupradictis in Primo Articulo, ſint ipſo facto priuati dictis officijs, & inhabiles ad ipſa, ante Iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam.

6 Vtrum Superiores atque Prælati, & Electores, in Prælatos eligentes huiuſmodi in dictis Conſtitutionibus cõprehenſos, ex genere maculato deſcendentes, incidant ipſo facto, in excommunicationis pœnam, & in alias pœnas, ibidem contentas.

7 Vtrum Fratres noſtri Sacri Ordinis, teneantur, aut poſſint, huiuſmodi ex genere maculato deſcendentibus, atque in dictis Conſtitutionibus comprehenſis, ſi perperam eligantur in Superiores, & Prælatos, obedire.

8 Vtrum deſcendentes ex ſupradicto maculato genere, in noſtro ſacro Ordine eſſe poſſint prędicatores.

QVÆSTIO II.

De Prąlatis Regularib. quantum attinet ad ipſorum legitimitatem, vel illegitimitatem, in 14. Articulos diuiſa.

1 Vtrum illegitimi, ad Prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas, poſſint promoueri, & aſſumi.

2 Vtrum fuerint olim aliqua priuilegia Regularib. conceſſa, quibus illegitimi, ad Prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas poſſent promoueri.

3 Vbinam fieri debeant ſupradictæ diſpenſationes cum illegitimis, & an fieri poſſint in Congrega. Capitolari, ſeu q̃ dicitur, Capitulo intermedio.

4 Vtrum Superiores, atque Prælati Regulares, virtute ſupradictorum priuilegiorum, facultatem & poteſtatem habeant, legitimandi Religioſos ſibi ſubditos in totum: an vero ſolum, facultatem diſpenſandi cum ipſis, vt ad Prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas poſſint aſſumi.

5 Vtrum illegitimus, diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium curatũ obtinere poſſit, factus poſtea Religioſus, noua indigeat diſpẽſatione, vt eſſe poſſit Prælatus Regularis.

6 Vtrum Religioſus illegitimus, cuius illegitimitas ſiue irregularitas, eſt omnino occulta, diſpenſatione indigeat, ad hoc, vt ad Prælatias, ſiue dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri.

7 Vtrum genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata, pater eius ipſam in vxorem duxit, diſpenſatione indigeat, vt poſſit eſſe Prçlatus.

8 Quænam officia, ſint iure prohibita illegitimis, ad quæ promoueri non poſſunt, ſine præuia ſufficienti diſpenſatione.

9 Vtrum filij Militum D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, dicendi ſint naturales: an vero ſacrilegi, & maiori indigeant diſpenſatione, quam alij filij naturales aliorum, vt in Religionibus eſſe poſſint Prælati.

10 Vtrum diſpenſari poſſit, cum filio illegitimo alicuius Religioſi, vt ad dignitates, & Prælatias promoueatur, in ea Religione, in qua ipſius Pater, Prælationem obtinuit, ſiue illa obtinet.

11 Vtrum ad diſpenſandum cum illegitimis, ad hoc vt dignitates, & Prælatias poſſint obtinere, neceſſario requiratur cauſa.

12 Quænam cauſa requiratur neceſſario, ad faciendam prædictam diſpenſationem.

13 Vtrum ad diſpenſandum cum aliquo illegitimo, vt ad dignitates promoueatur, ſufficiat, diſpenſationem petere in communi, & an huiuſmodi diſpenſatio facta valeat.

14 Vtrum ſola electio, illegitimi Religioſi in Prælatum, facta ab habentibus auctoritatem, & poteſtatem diſpenſandi, pro diſpẽſatione ſufficiat, ſeu diſpenſatio cenſeatur.

QVÆSTIO III.

De Prelatis Regularibus quantum ad ætatẽ ipſorum, & qualitates alias, & conditiones, quas eoſdem habere oportet. ætatem nempe, ordinem, atque Profeſſionem, in quattuor Articulos diuiſa.

1 Quam ætatem habere debeant, Guardiani, ſiue Priores Prouinciales, & Generales atque etiam Diffinitores, & Diſcreti, ſiue Vocales, qui mittuntur ad Capitulum Generale, ſiue Prouinciale.

2 Vtrum Fratres Laici, in noſtra ſacra Religione, eſſe poſſint, aut debeant Prælati.

3 Vtrum Religioſus aliquis, in vna, & eadem Religione, ſeu diuerſis, habere poſſit duas dignitates ſiue Prælatias, vtpote duos Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias.

4 Vtrum Religioſus profeſſus, vnius Religionis, eſſe poſſit Prelatus alterius Religionis, abſq; eo, quod eamdem profiteatur.

QVÆSTIO IIII.

De Prelatis regularibus, quantum attinet, ad ſcientiam, ſufficientiam, atque litterarum peritiam, quas ipſos oportet habere, in duos Articulos diuiſa.

1 Vtrũ oporteat, Prelatos Regulares, pollere ſcientia, & litterarum peritia.

2 Vtrum peccent grauiter, ſiue mortaliter, Regulares, qui eligi, & præfici ſe ſinunt, in Prælationes, & officia, animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia, & litterarum peritia, ipſoſque eligentes.

QVÆSTIO V.

De Prælatis Regularib. quantum ad alias qualitates, & conditiones, quas ipſos oportet habere, ſenilis ætatis, virtutis, ac bonitatis, cæterarumq; virtutum, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum expediat, Prælatos Regulares, iuuenes eſſe, an vero ſenes.

2 Vtrum oporteat, Regulares Prælatos, eſſe ſpectaris moribus, timoratos, ſtudioſos ſiue virtuoſos, & quammaxime Deum timentes.

3 Vtrum expediat, Regulares Prælatos, iuſtitiam ſimul cum clementia, atque miſericordia, integram habere.

4 Vtrum expediat, Iudices ſiue Prælatos Regulares, in ſuorum officiorum executione, in rebus arduis, atque difficillimis, quammagnam habere fortitudinem.

5 Quemnam Prelati Regulares, ſiue Iudices, in ſuis adminiſtrationibus, & officijs, finem debeant ſibi præſtituere, & quid eoſdem obſeruare oporteat quammaxime.

6 Quantum debeant Iudices, & Prælati Regulares, a donis, atque muneribus recipiendis abſtinere.

QVÆSTIO VI.

De Capitulo Generali, & electione Generalis Miniſtri, & his, quæ ad dictum Capitulum celebrandum ſpectant, in ſex Articulos diuiſa.

1 Quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, celebrandum ſit Generale Capitulum.

2 De modo, & forma ſeruanda, in noſtro ſacro Minorum Ordine, pro celebrandis generalibus capitulis.

3 Vtrum omnes noſtri Ordinis Fratres, teneantur ſemper habere vnum Generalem Miniſtrum.

4 Vtrum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Ordine, non eſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter.

5 Vtrum Generalis Miniſter totius noſtri ſacri ordinis Minorum, ſecundum noſtram Regulam deberet eſſe perpetuus.

6 Vtrum fuiſſet expediens, quod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, atque in vniuerſum Religionum omnium Generales, eſſent perpetui.

QVÆSTIO VII.

De Generali Miniſtro, quantum ſpectat ad ipſius iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem in ſibi ſubditos, in qua ponuntur plura, in quibus nihil poſſunt Miniſtri Generales, & quæ ſolummodo Summo Pontifici ſunt reſeruata, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quam habeat auctoritatem, & poteſtatem in ſuos ſubditos, Generalis Miniſter in noſtro ſacro Ordine.

2 Vtrum Miniſter Generalis in noſtro ſacro Minorum Ordine, circa ſibi ſubditos poſſit aliquid in rebus, & cauſis ſpectantibus ad fidem.

3 Vtrum aliqua fuerint olim ſpecialia priuilegia, quibus Religionum Prælati, ſed præſertim Miniſter Generalis Ordinis Minorum, & Prouinciales, ab hæreſis crimine occulto, Fratres ſibi ſubditos in foro conſcientiæ poſſent abſoluere, & an hæc ſint reuocata hodie per Bullam, quæ dicitur Cœnæ Domini.

4 Quidnam ſit faciendum, in caſu quo Generalis Miniſter,

Miniſter, nec alij Prælati Regulares, vti velint ſupradictis Clement. IV. & Sixti IV. conceſſionibus, & qualiter Regulares, ſi forte (quod abſit) in aliquam hæreſim inciderint, ab eiuſdem occulto crimine in foro cõſcientiæ poterunt abſoluere.
5 Vtrum Generalis Miniſter, transferre poſſit Prouincialem Miniſtrum, ex vna in alteram Prouinciam.
6 Vtrum Generalis Miniſter, poſſit eximere aliquẽ Religioſum, ab obedientia ſui Prouincialis Miniſtri, ſeu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur.
7 Vtrum Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, poſſit reſtituere degradatos, & ſolemniter eiectos ab Ordine.
8 Vtrum Generalis Miniſter, auctoritatem, & facultatem habeat, interpretandi iura, & priuilegia, pro noſtro ſacro Ordine Minorum, à Sede Apoſtolica emanata.
9 Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, ppria auctoritate deferere poſſint aliquod Monaſterium.
10 Vtrum Generalis Miniſter, de nouo poſſit recipere aliquem Conuentum, ſine ſpeciali licẽtia Sedis Apoſtolicæ.
11 Vtrum Generalis Miniſter, poſſit de nouo aliquam Prouinciam fundare, & erigere, ſeu iam erectam atque fundatam diuidere.
12 Vtrũ Generalis Miniſter, ſeu aliius Prælarus Generalis, poſſit efficere, ſeu diſpẽſare, vt vnus Religioſus ſimul habeat duos Guardianatus, ſiue Prioratus.

QVÆSTIO VIII.

Circa ſupradicti Generalis Miniſtri iuriſdictionem, & ipſius auctoritatem, & poteſtatem in ſibi ſubditos: in qua etiam ponuntur plura, in quibus ipſe nihil poteſt, eo quod ſint de Iure communi, Summo Pontifici reſeruata, in quatuordecim Art. diuiſa.

1 Vtrum Generalis Miniſter, poſſit diſpenſare cum ſibi ſubditis, circa ætatem, requiſitam ad faciendam profeſſionem, & ad recipiendos ſacros Ordines, & Ordinis retinenda officia.
2 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in bigamia ad hoc, vt ad ſacros Ordines poſſint promoueri.
3 Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis.
4 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum Religioſis, lepra infectis, & patientib. alias graues corporis infirmitates, vt ad ſacros Ordines promoueantur, aut promoti, in ipſis miniſtrare poſſint.
5 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum infamibus, ad hoc, vt ad ſacros Ordines promoueantur; item & cũ ſeruis, inuitis ſuis Dominis.
6 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate, prouenieote ex illegitimitate, ſiue ex defectu natalium.
7 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex animi, ſeu animæ defectu.
8 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis.
9 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in irregularitate prouenienre ex homicidio voluntario, illicito atque prohibito, publico.
10 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, iniuſto atque prohibito, ſed omnino occulto.
11 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente, ex mutilatione voluntaria alicuius membri.
12 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente, ratione homicidij voluntarij ad hoc, vt ad dignitates, & Prælatias in Religione promoueantur.
13 Vtrum Miniſter Generalis, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio caſuali, & facto cauſa propriæ defenſionis.
14 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in omnibus alijs irregularitatibus, ex culpa, ſiue delicto prouenientib. exceptis trib. ſupradictis.

QVÆSTIO IX.

Circa iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri, in ſibi ſubditos: in qua etiam ponuntur plures caſus, & cauſæ, in quibus nihil poteſt, eo quod de iure communi ſint Summo Pontifici reſeruatæ, in decem Artic. diuiſa.

1 Vtrum Generalis Miniſter, Religionumq; Prælati, diſpenſare poſſint, in impedimentis matrimonij, cum ſecularibus.
2 Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, facultatem habeant concedendi Indulgentias.
3 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in legibus, latis à ſuis Superioribus, nempe à Papa ſiue à Concilio Generali; aut Prælati inferiores, in legibus latis ab alijs ſuis Superioribus.
4 Vtrum Generalis Miniſter. diſpenſare poſſit, in eo, quod mulieres interiora noſtrorum Monaſteriorum ingrediantur.
5 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in perſonali reſidentia Prælatorum Regularium.
6 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in obſeruantijs Regularibus.
7 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, ſuper traslatione ad alios Ordines.
8 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in voto Hieroſolimitano, ac S. Iacobi, & viſitandi limina Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & Sanctæ Mariæ Lauretanæ.
9 Vtrum Generalis Miniſter, poteſtatem habeat, concedendi ſibi ſubditis licentiã, veniendi contra iuramentum licitum.
10 Vtrum Generalis Miniſter, poſſit abſoluere, ſibi ſubditos, à caſibus ſpecialiter Summo Pontifici reſeruatis, etiam à contentis in Bulla Cœnæ Domini, & ab Interdicto, & ſuſpenſione à Diuinis.

QVÆSTIO X.

De alijs ſpectantib. ad iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri, in ſibi ſubditos; & ad obedientiam illi debitam, & depoſitionem ipſius, cum deliquerit, ſeu viſum fuerit non expedire, & ſubrogationem alterius, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratres Minores, ſpeciali ratione atq; ſtrictiori obligatione, quam alijs quibuſcumq; Prelatis, Generali Miniſtro, teneantur obedire.

2 Vtrum Generalis Miniſter, per ſeipſum, & ſine conſilio Patrum atque Prælatorum Ordinis, Statuta, ſiue Conſtitutiones aliqoas poſſit efficere.

3 Vtrum Generalis Miniſter, per ſeipſum ſolum, Statuta io Capitulis Generalibus ſemel facta, poſſit immutare, aut derogare.

4 Vtrum Generalis Miniſter, ex officio teneatur totum Ordinem viſitare.

5 De conditionibus, & qualitatibus Generalis Miniſtri.

6 De depoſitione atque priuatione Geoeralis Miniſtri, cum deliquerit.

7 Quidnam ſit faciendum, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri, per mortem, promotionē, ſeu renunciationem, aut aliam quamcumque cauſam.

QVÆSTIO XI.

De commiſſario Generali ciſmontano, vel vltramontano, inſtituto ſeu electo, ſecundum formam, & Bullam vnionis; & de capitulo Generali intermedio, & alijs ad eius auctoritatem, & iuriſdictionem pertinentibus, in nouem Articulos diuiſa.

1 De inſtitutione Commiſſarij Generalis, & de ipſius electione, atque confirmatione.

2 Quænam ſit auctoritas Commiſſarij Generalis.

3 Vtrum prædictus Cōmiſſarius Generalis, ſit Ordinarius Prælatus: an vero ſubdelegatus.

4 Vtrum Generalis Miniſter, per ſe ſolum, amouere poſſit prędictum Commiſſarium Generalem, aut ipſius iuriſdictionem, ſiue poteſtatem limitare.

5 An ſit modo de facto aliqua Prouincia, ſeu aliquis Conuentus in Vltramontana familia, exemptus à iuriſdictione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri.

6 De duratione officij ſupradicti Commiſſarij Generalis.

7 Vtrum in noſtris Generalibus Conſtitutionibus, ſint aliqoa interdicta atque prohibita, ſuptadicto Commiſſario Generali, & ſolummodo Generali Miniſtro reſeruata.

8 De Capitulo Generali, inter medio, qualiter, & quando ſit celebrandum.

9 Vtrum Generalis Miniſter, ſi à ſua familia velit diſcedere, poſſit in illis partibus, Commiſſarium Generalem inſtituere.

QVÆSTIO XII.

De Diffinitoribus capituli Generalis, & intermedij, in duos Articulos diuiſa.

1 Quotnā ſint eligendi Diffioitores in capitulo Generali totius Ordinis, ſiue in intermedio.

2 Quodnam ſit ſupradictorum Diffinitorum munus, & officium.

QVÆSTIO XIII.

De Procuratore, & commiſſario Romano, & de commiſſario, in curia Regis Hiſpaniarum reſidente, in tres Articulos diuiſa.

1 Vndenam ortum, & originem habuerit, officium Procuratoris Romani, in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quodnam ſit eius munus, & officium.

2 Vnde ortum, & originem habuerit, officium Cōmiſſarij Romani, & quodnam ſit eius munus, & quanta ipſius auctoritas.

3 Vtrum expediat bonæ gubernationi, vt in Curijs Regum, conſtituatur vnus Commiſſarius, ad peragenda Ordinis noſtri negocia, qui dicatur Cōmiſſarius Regalis Curiæ.

QVÆSTIO XIV.

De commiſſario Generali Indiarū, in Regali curia reſidente, ac de alijs Commiſſarijs Generalibus noui Orbis, & ſpecialibus quibuſdam, mittendis pro Fratribus ad Indos colligendis, in tres Articulos diuiſa.

1 De inſtitutione Commiſſarij Generalis Indiarū, in Regia Curia reſidentis, ac de omnib. ad ſuum munus, & officium ſpectantibus.

2 De Commiſſarijs Generalibus Indiarum, nouæ Hiſpaniæ, & nouæ Caſtellæ, ſiue de Perū, & de ipſorum poteſtate, atque auctoritate.

3 De Commiſſarijs ſpecialibus, & particularib. Indiarum, creatis, & conſtitutis ad colligendos, & illuc tranſportandos Fratres.

QVÆSTIO XV.

De commiſſarijs Prouincialib. & particularibus, & de his, quæ ad ipſorum munus, & officium ſpectant, in tres Articulo diuiſa.

1 De Commiſſario Prouinciali, inſtituto in abſentia Prouincialis Miniſtri.

De

2 De Commiſſarijs Prouincialibus, miſſis ad Capitulum Generale

3 De Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarũ.

QVÆSTIO XVI.

De capitulo Prouinciali, & electione Prouincialis Miniſtri, & ijs, quę ad eius munus, et officium ſpectant, in nouem Artic. diuiſa.

1 Quidnam ſit Capitulum Prouinciale, & quis dicatur Prouincialis Miniſter.

2 De Electione ſupradicti, Prouincialis Miniſtri.

3 De modo, & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad eligendum Prouincialem Miniſtrum.

4 Quanto tempore duret officium Prouincialis Miniſtri.

5 De electione Prouincialis Miniſtri, & quantum tempus debeat eius officium vacare.

6 De poteſtate Prouincialis Miniſtri, in omnes ſibi ſubditos.

7 Quænam Miniſtris Prouincialibus, ſunt interdicta, & prohibita, ex vi noſtrarum generalium Conſtitutionum.

8 De Capitulo Prouinciali intermedio, ſeu Congregatione, habente vim Capituli.

9 De inſtitutione atque informatione Compendiaria, Prouincialis Miniſtri, circa agenda, ab initio vſque ad finem ſui officij, vt debite ſuo fungatur munere.

QVÆSTIO XVII.

De Diffinitoribus Prouinciarum, & eis quæ ad ipſorum munus, & officium ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 De electione Diffinitorum Prouincialium, & ipſorum duratione, aut ſubrogatione.

2 Vtrum Prouincialis Miniſter, teneatur non ſolum petere atque requirere: verum etiam & ſequi, Diffinitorum conſilium, in rebus arduis, & difficilibus, quæ proponuntur in Diffinitorio.

3 Quonam modo ſint ſuffragia, & vota requirenda, à Patribus in Diffinitorio? & an ſit incipiẽdum à ſenioribus, an vero à iunioribus.

4 Vtrum Diffinitores, teneãtur ſub mortali, in Diffinitorio libere dicere, & proferre, quod ſentiũt: non obſtante cognita Superiorum Prælatorum contraria voluntate.

5 An ſit pręciſa obligatio, ſeruandi ſecretum in Diffinitorio, de omnibus, quæ ibidem aguntur, & dicuntur, & an contrarium facientes, peccent mortaliter.

6. Vtrum ſententia prolata à Diffinitorib. ſimul conuenientibus, ab omnibus ſit ſubſcribenda.

7 De modo, & forma, qua congregandum eſt Diffinitorium ſupradictum, & de his, quæ in eodem ſunt facienda.

8 Qualiter ſe gerere debeant ſupradicti Patres Diffinitores, in officiorum prouiſione, & Guardianorum electione.

QVÆSTIO XVIII.

De cuſtodibus antiquis noſtræ Sacræ Religionis, & his, qui modo eliguntur, mittendi ad Generale capitulum, in 2. Artic. diuiſa.

1 Quinam dicantur Cuſtodes ex noſtra Regula, atque in noſtro ſacro Minorum Ordine.

2 Quonammodo, nunc ſit eligẽdus Cuſtos, qui alio nomine dicitur Diſcretus Diſcretorum, mittendus ad Capitulum Generale.

QVÆSTIO XIX.

De Guardianis, & his, quæ ad eorum munus, & officium ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 Vtrum Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſint verè, & propriè Prælati.

2 Quonam modo Guardiani ſint eligendi, in noſtro ſacro Ordine Minorum.

3 De auctoritate, & poteſtate, quam habent Guardiani, de Iure communi, circumſcriptis priuilegijs.

4 De auctoritate, & poteſtate Guardianorum, ex priuilegijs.

5 Vtrum Capitulum Generale ſeu Prouinciale, reſtringere, limitare, & coarctare potuerint, ordinariam Guardianorum, auctoritatem ſiue iuriſdictionem.

6 Quænam ſint prohibita Guardianis, ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus.

7 Vtrum Guardiani, poſſint ſecum diſpenſare, & licentiam ſibi præſtare in illis caſibus, in quibus illam poſſunt præſtare ſibi ſubditis, atque diſpenſare, cum illis.

8 De duratione officij Guardianorum, in noſtro ſacro Minorum Ordine.

QVÆSTIO XX.

De Vicarij conuentuum, & his, quæ ad ſuum munus, & officium ſpectant, in duos Articulos diuiſa.

1 Vtrum Vicarij Conuentuum, ſint verè, & propriè Prælati.

2 A quibus ſunt inſtituendi, Conuentuum Vicarij, & an Guardiani, pro libito, poſſint illos amouere.

QVÆSTIO XXI.

De Vicarijs Monialium, & his, quæ ad ſuum munus, & officium ſpectant, in 4. Art. diuiſa.

1 A quibus inſtituendi, ſunt Vicarij Monialium.

An

2 An ſupradicti Vicarij, ſiue Confeſſores Monialium, ſint aliquo modo Prælati.

3 Quinam ſit immediatus ſuperior, Vicariorum, ſiue Confeſſorum Monialium.

4 In quibus caſibus, Vicarij Monialiũ, intrare poſſint clauſuram ipſarum.

QVÆSTIO XXII.

De Diſcretis noſtri Sacri Ordinis, ſeu de his, qui in noſtro Ordine ſacro, dicuntur, & nuncupantur Diſcreti, in ſeptem Artic. diuiſa.

1 Quinam in noſtro ſacro Ordine, dicantur, & nuncupentur Diſcreti.

2 Vtrum ſit expediens, quod in cunctis Religionis noſtræ Conuentibus, eligantur Diſcreti, mittendi ad Capitulũ Prouinciale, qui ſimul cum Guardianis, omnium Fratrum, ibidem commorantiũ voces, & vota deferant ad Capitulum.

3 Quonam pacto ſint eligendi ſupradicti Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, & quod ſit, eorumdem munus, & officium.

4 Vtrum Fratres Laici, eſſe poſſint Diſcreti, ad Capitulum Prouinciale mittendi, in noſtro ſacro Ordine.

5 Vtrum illegitime nati, poſſint eſſe Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum.

6 Vtrum deſcendentes ex maculato genere, Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis intra quartum gradum, in noſtro Ordine diſcreti eſſe poſſint.

7 Vtrum Vicarij Ordinarij, ſiue Præſidentes Conuentuum, eligi poſſint, aut debeant in Diſcretos.

QVÆSTIO XXIII.

De electione omnium Prælatorum, in communi, & de omnibus, his quæ ad electionis materiam ſpectant, in 42. Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit electio Canonica.

2 Quotuplex ſit electio Canonica.

3 Vtrum diſpoſitio ſupradictæ Decretalis, Quia propter, locum habeat, & obſeruanda ſit, in omnibus electionibus, quorumcumque Prælatorum, & omnium officiorum Eccleſiaſticorum.

4 Vtrum eligendi Canonica forma, tradita in ſupra dicta Decretali, quia propter, locum habeat, & obſeruanda ſit, etiam in poſtulationibus, & collationibus.

5 A quibus facienda eſt electio, vt ſit Canonica, & talis cenſeatur atque exiſtimetur.

6 Quinam ſint vocandi, ad electionem Canonicam.

7 Vtrum abſentes, conſtituere poſſint Procuratorẽ, ad electionem Canonicam.

8 Quinam non poſſunt eligere, ſeu iure priuati ſint, poteſtate, & facultate eligendi.

9 In quonam loco facienda ſit electio Canonica.

10 Quodnam tempus ſit ſtatutum à Iure, electionis Canonicæ celebrandæ.

11 Quinam poſſint, aut non poſſint eligi, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure nulla, & inualida.

12 Vtrum electiones Canonicæ, fieri poſſint de nocte.

13 Vtrum Electores, ex eligibilibus teneantur ſemper eligere digniorem.

14 Vtrum Religioſo electo in diſcordia, acquiratur aliquod Ius electionis, extra Ordinem ſuum.

15 Quonam pacto ſit facienda electio Canonica, quæ eſt per ſcrutinium.

16 Per quem, in electionibus, debeant ſingulorum Electorum vota conſcribi.

17 Quonam modo ſint danda, & ferenda ſuffragia, in electionibus, quæ fiunt per ſcrutinium.

18 An fuerit magis conueniens, electiones fieri per ſcrutinium, quam per ſortes, & an per ſortes modo fieri poſſint.

19 Vtrum valeat electio, in qua ſcriba, ſiue Secretarius, abſque fraude, & malitia, per errorem, ſchedulam, ſiue ſuffragium, & votum alicuius Electoris promulgauit.

20 Vtrum valeat, & teneat electio, in qua quis per errorem, aut forſan per malitiam, miſit in vrnam ſchedulam quamdam albam, & an ſit computandum huiuſmodi votum.

21 Vtrum electiones neceſſario fieri debeant, de aliquo qui ſit de Collegio, & omnino libere ſint faciendæ.

22 Vtrum electiones, in aliquo caſu, & ex cauſa, poſſint coarctari, & reſtringi.

23 Vtrum valeat conſuetudo aliquarum Religionũ, quibus cautum eſt, vt tantummodo prudentiores, ſenes, & ætate prouectiores, vocem habeãt in capitulis, & admittãtur in electionib. Superiorũ.

24 Vtrum ſuffragium, ſiue votum ſemel datum, poſſit reuocari, vel etiam mutari.

25 Vtrum electio Canonica, collatis ſuffragijs, ſtatim ſit publicanda.

26 Vtrum Decretũ publicationis, electionis, & ſcrutinij, plenam faciat fidem, pro electo.

27 Vtrum ad validitatem electionis Canonicæ, ſufficiat, maiorem habere partem ſuffragiorum.

28 Vtrum ante confirmationem electi, poſt ſcrutinium, ſit aliqua conſultatio facienda.

29 Quænam ſint de eſſentia, & ſubſtantia electionis, quæ ſit per ſcrutinium.

30 Quænam electio ſit caſſanda, & annullanda; aut vero ipſo iure ſit caſſa, & nulla.

31 Vtrum electus teneatur, electioni de ſe factæ conſentire, & an melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo.

32 Vtrum in electionibus, ſit neceſſaria confirmatio Superioris.

33 In quibus caſibus electiones deuoluantur ad Superiores, ſeu ad ipſos electores, & in quibus electionibus, ipſi priuentur facultate eligendi.

34 Vtrum poſſit aliqua electio fieri, per compromiſſum.

35 Vtrum valeat compromiſſum, factum ab vno, nomine & vice omnium, alijs præſentibus, & non contradicentibus.

36 Vtrum poteſtas data Compromiſſarijs, eligendi Prælatum, ſeu aliquem officialem, ſit intelligenda ſit, atque intelligi ſemper debeat de idoneo.

37 Quibus modis fieri debeat, & poſſit, ſupradictum Compromiſſum.

38 Quænam ſint de eſſentia, & ſubſtantia electionis Compromiſſariæ, ſiue factæ per Compromiſſum.

39 Vtrum ſi Compromiſſarius ſit vnus ſolus, ſemetipſum poſſit eligere.

Vtrum

40 Vtrum quando Compromiſſarij ſunt plures, poſſint eligere vnum ex ſeipſis.
41 In caſu quo ex tribus Compromiſſarijs, duo eligant indignum, vnus vero idoneum, & dignum, quænam harum electionum valeat, & an teneat electio vnius.
42 De electione, quæ eſt per viam communis ſpirationis, qualiter, & quibus modis fieri poſſit, & quænam ſint de eſſentia, & ſubſtantia ipſius.

QVÆSTIO XXIV.

De Iuſtitia, & Iure, Legibus, & Statutis atque conſtitutionibus, Iuris canonici, & ciuilis, in cōmuni, in quinque Artic. diuiſa.

1 Quidnam ſit Iuſtitia, & de multiplici ipſius acceptione, ac diuiſione.
2 Quidnam ſit Ius, & quotuplex, ac de multiplici Iuris acceptione, ſiue diuiſione.
3 Quidnam ſit Lex, & de multiplicibus legum differentijs, & diuiſionibus.
4 Quidnam ſit Statutum, ac de ſtatutorum multiplici diuiſione, & differentia.
5 Quidnam ſit Conſtitutio, & de Conſtitutionum multiplici diuiſione, & differentia.

QVÆSTIO XXV.

De Legibus in particulari, & his, quæ ad totam Legum materiam, & tractationem ſpectant, in viginti ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum lex ſit actus intellectus: an vero voluntatis.
2 Vtrum omnis lex, ad hoc, vt ſit licita, & iuſta, debeat ſemper ordinari in bonum commune.
3 Vtrum leges condere, pertineat ad quamlibet perſonam particularem: an vero ſolummodo ad Rempublicam, ſeu illum, qui curam gerit Reipublicæ.
4 Vtrum promulgatio, ſit de ratione legis.
5 Vtrum præter legem æternam, & naturalem, in mentibus noſtris impreſſam, & diuinam illam, quam Chriſtus D. in hoc mundo exiſtens, docuit, & promulgauit, fuerit neceſſarium, ſiue conuenies, vt aliquæ leges humanę, pro bono hominum regimine, fierent, conderentur, atque inſtituerentur.
6 Vtrum omnes humanæ leges, à lege Dei æterna atque naturali deriuentur, ſeu potius habeant deriuari.
7 Quiſnam ſit effectus humanarum legum? & an effectus humanarum legum, ſit bonos ciues facere.
8 Quinam ſint legis actus, & an legum actus ſint imperare, vetare, permittere, atque punire.
9 Quænam eſſe debeant, legum conditiones, & qualitates, ad hoc, vt ſint iuſtæ.
10 Vtrum conuenienter D. Iſidorus, & Iuriſperiti, Ius humanum, & Ciuiles Leges diuidant.
11 Vtrum humanæ leges, in communi debeant fieri, atque conſtitui.
12 Vtrum ad leges humanas pertineat, omnia vitia cohibere.
13 Vtrum humanæ leges, debeant præcipere omniū virtutum actus.
14 Vtrum humanæ leges imponant ſubditis neceſſitatem in foro conſcientiæ:
15 In quonam eſt dignoſcendum, an leges humanæ obligent ad culpam, nec ne.
16 Vtrum humanæ leges, obliget ſemper ad ſui obſeruantiam, cum diſpendio, & periculo propriæ vitæ.
17 Vtrum humanæ leges, ſiue ſententiæ Iudicū, fundatæ in præſumptione, obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta.
18 Vtrum leges pœnales, obligent etiam ad culpam.
19 Vtrum legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientiæ, & ante latam Iudicum ſententiam, ſiue condemnationem, teneantur pœnam ſubire? quod eſt dicere, an leges pœnales, ſicuti ad culpam, ita & ad pœnam obligent, ante Iudicis condemnationem.
20 Vtrum humanæ leges reſpiciant præterita: an vero ſolummodo futura.
21 Vtrum neceſſum ſit, quod leges humanæ recipiātur, & an non receptæ, obligent.
22 Vtrum omnes homines ſubijciantur legibus,
23 Vtrum liceat ſubditis, quandoque agere præter legis verba, aut vero contra ipſa, quod eſt dicere, an Epicheia ſit omnino ſubditis interdicta.
24 Vtrum humanæ leges debeant mutari.
25 Vtrum Principes, & Rectores multitudinis, in legibus humanis poſſint diſpenſare.
26 De diuerſis Iuris Regulis, ad exactam, perfectam atque genuinam, legum & ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum intelligentiam, quammaxime neceſſarijs.

QVÆSTIO XXVI.

De Iure canonico atque ipſius partibus, & his, quæ ad Iuris canonici, & conſtitutionum Apoſtolicarum, materiam, & tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Ius Canonicum, & quæ eius partes, in quas diuiditur.
2 De differentia, quę verſatur inter Ius Canonicum & Ius Ciuile, & an vtriuſque ſit vnus, & idem finis.
3 Vtrum omnia quæ continentur in Iure Canonico, ad ſui obſeruantiam obligent.
4 Vtrum in Iure Canonico, ſint aliqua non obligantia, nec tenenda, quantum ad textum, & quantum ad gloſſam.
5 Quiſnam poſſit facere, & conſtituere Ius Canonicum, ſiue leges Canonicas.
6 Vtrum lex, ſiue Cōſtitutio Canonica, obliget ſemper, ſeu obligare poſſit ad peccatum mortale, & in foro conſcientiæ.
7 Vtrum ad hoc, vt lex, ſiue Conſtitutio Canonica, vim & robur habeat obligandi, ſit expectandus populi conſenſus.
8 Vtrum liceat ſupplicare Papæ, & Summo Pontifici, vt ſuas leges atque conſtitutiones moderetur, aut reuocet, & an per huiuſmodi ſupplicationem, ſuſpendatur interim ipſarum effectus.
9 Vtrum ſuſpenſio litterarum Apoſtolicarum, fieri poſſit abſque iuſta, & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem.

Vtrum

10 Vtrum declaratio ſacrorum Canonum, pertineat ad ſolum Rom. Pontif.
11 Vtrum declarationes Cardinalium, teneant, & obligent in foro interiori, atque exteriori.
12 Vtrum liceat Doctoribus Iuriſperitis, ſiue Theologis, Ius Canonicum, & Conſtitutiones Apoſtolicas interdum interpretari, & declarare.

QVÆSTIO XXVII.

De Iure ciuili, atque ipſius partibus, & ijs, quæ ad Iuris ciuilis, materiam, & tractationem ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Ius Ciuile? & quænam ſint ipſius partes.
2 Quiſnam poſſit facere, ſiue condere leges Ciuiles.
3 Vtrum Ciuiles leges, ex ſui tranſgreſſione, obligent ſeu obligare poſſint ad peccatum mortale.
4 Vtrum ſint aliquæ Imperiales leges, in corpore Iuris Ciuilis contentæ, ex materia ſua iniuſtæ, & quæ non obligent in foro conſcientiæ ad ſui obſeruantiam.
5 Vtrum leges, & Conſtitutiones Iuris Ciuilis, generaliter, & indiſtincte loquentes, obligent abſque diſcrimine, etiam perſonas Eccleſiaſticas, & Regulares
6 Vtrum valeant Ciuiles leges, & ſtatuta facta, contra immunitatem Eccleſiaſticam.
7 Vtrum ſit licita lex, aut Ciuilis Conſtitutio, alienari prohibens, bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis.
8 In quas pœnas incidant facientes leges, & Conſtitutiones iniquas.

QVÆSTIO XXVIII.

De conſuetudinibus, & ijs, quæ ad conſuetudinum materiam ſpectant, in quatuordecim Artic. diuiſa.

1 Quidnam ſit Conſuetudo.
2 Vtrum Conſuetudo aliqua, vim legis poſſit obtinere.
3 Quænam ſint de eſſentia, & ratione Conſuetudinis, ad hoc, vt vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere.
4 Quinam poſſint introducere conſuetudinē, vim legis habentem, & priorem legem abrogantem.
5 Vtrum quæcumque inueterata conſuetudo, vim habeat legis, & priorem legem tollere, & abrogare poſſit.
6 Vtrum conſuetudo derogare poſſit, legi poſitiuæ, etiam præceptiuæ.
7 Vtrum per ſolum non vſum, introducatur conſuetudo, quæ vim habeat auferendi legem.
8 Qualiter conſuetudo aliqua interrumpatur.
9 Quam ob cauſam, contra Canones valeat conſuetudo, & non ſtatutum? Laicis etiam perſonis liceat, ſtatuere contra leges Imperiales, non autem Eccleſiaſticis contra leges Canonicas, & Pontificales.
10 Vtrum lex ſiue ſtatutum, habens annexam ſententiam excommunicationis, tollatur per conſuetudinem.
11 Vtrum omnis communis conſuetudo proprie dicta, obliget ad ſui obſeruantiam, ſub peccato mortali.
12 Vtrum ſi conſuetudo ſit praua, & mala, excuſet à peccato, & à penis huius ſeculi.
13 Vtrum in iudicio contentioſo, iudicandum ſit, ſecundum conſuetudinem, etiam contrariam Iuri ſcripto, & ſecundum quam conſuetudinem, ſit iudicandum.
14 Quænam ſit differentia, inter præſcriptionem, & conſuetudinem.

QVÆSTIO XXIX.

De Statutis particularibus, & generalibus, & his, quæ ad Statutorum materiam, & tractationem ſpectant, in 12. Artic. diuiſa.

1 Quidnam ſit ſtatutum, & à quo ſeu à quibus, poſſint fieri ſtatuta.
2 Vtrum valeat ſtatutum, factum ſola voluntate ſtatuentium.
3 Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, atque etiam in foro conſcientiæ.
4 Vtrum Superiores atque Prælati teneantur, ſuarū Religionum ſtatuta ſeruare.
5 Vtrum ſine ſpeciali licentia Papæ, in Religionib. fieri poſſit aliquod ſtatutum, contra Ius commune.
6 Vtrum ſtatuta particularia vnius Prouinciæ, obligent hoſpites aliarum Prouinciarum, pro tempore quo ibidem commorantur.
7 Vtrum ſtatutum, fundatum in præſumptione, obligans ad peccatum, ſeu etiam annexam habēs excommunicationis pęnam, obliget in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta?
8 Vtrum Capitulum Generale, poſſit tollere atque abolere, auctoritate Papæ facta, & ſtatuta in alio Capitulo Generali.
9 Vtrum Generales, & Prouinciales Miniſtri, declarare poſſint ſtatuta, facta in ſuis Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialibus reſpectiue.
10 Vtrum noſtræ Religionis ſtatuta, obligent ad culpam, an vero ſolummodo ad pęnam.
11 Vtrum aliquis Religioſus in particulari, impetrare, & procurare poſſit, priuilegium contra ſuæ Religionis ſtatuta.
12 Vtrum Summus Pontifex, confirmando Religioſorum aliqua ſtatuta, ab eiſdem facta, reſeruet, aut intendat, eos reſeruare à ſtricta, ſeu ſtrictiori ſuæ Regulæ obſeruantia.

QVÆSTIO XXX.

De Diſpenſatione in communi, & ijs, quę ad diſpenſationis materiam & tractationem ſpectant, in 12. Artic. diuiſa.

1 Quidnam ſit Diſpenſatio.
2 Quotuplex ſit Diſpenſatio.
3 Vtrum diſpenſatio ſit idem quod priuilegium, declaratio, aut epicheia.

Vtrum

4 Vtrum ad diſpenſandum, ſemper cauſa requiratur.

5 Quænam ſint cauſæ requiſitæ, & ſufficientes ad iuſtam diſpenſationem.

6 Vtrum Prælati, eſſe debeant faciles, an vero nimium difficiles, ad diſpenſandum.

7 Vtrum petens diſpenſationem, & ea vtens ſine iuſta, & rationabili cauſa, peccet mortaliter.

8 Vtrum ſit tutus in conſcientia, qui dolo, & fraudibus, diſpenſationem ſubreptitiam obtinuit.

9 Vtrum Papæ, ac Summo Pontifici, conueniat generaliter atque vniuerſaliter, in omnibus ſpiritualibus diſpenſare, & maximè cum Regularib. & Religioſis.

10 Vtrum Epiſcopis etiam conueniat, cum ſibi ſubditis diſpenſare.

11 Vtrum Prælati Regulares, ſummo Pontifice inferiores, ſed Epiſcopis coæquales, aut ſaltem ſimiles in iuriſdictione, quales ſunt Generales & Prouinciales, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in legibus & ipſarum pœnis.

12 Vtrum poteſtas & facultas diſpenſandi, late ſit, an vero ſtricte interpretanda.

QVÆSTIO XXXI.

De diſpenſatione in particulari, & de modo quo Prælati Regulares, diſpenſare poſſunt, aut debent cum ſibi ſubditis, in caſibus occurrentibus, in duodecim Articulos diuiſa,

1 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint cum ſuis ſubditis, in obſeruantijs Regularibus.

2 Vtrum noſtræ Minorum Fratrum Regulæ præcepta, debeant dici vota, an vero ſolummodo præcepta, & an ad diſpēſandum in ipſis, requiratur ita ſtricta & arcta neceſſitas, ſicut ad diſpenſandum in votis.

3 Vtrum Prælati noſtri Ordinis Minorum, diſpenſare poſſint, cum ſibi ſubditis, vt recipiāt triticum, ſiue frumentū, & alia ſuperabūdantia, vt poſtea diuendātur & in alias res neceſſarias cōmutētur.

4 Vtrum Prælati noſtri ſacri Ordinis, ex iuſta & legitima cauſa, interdum diſpenſare poſſint, in præceptis de non equitando, neque portandis calceamentis, & quiſnam Prælatus poſſit in hiſce rebus diſpenſare.

5 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint cū ſe ipſis, in caſibus, in quibus diſpēſare poſſunt cum ſibi ſubditis.

6 Vtrum ſit verum & certum, aut vti interdum expediat, quodā viuæ vocis oraculo, quod conceſſum fuiſſe dicitur, pro noſtro ſacro Minorum Ordine à Pio V. Patri Fratri Ioāni de Aguilera, olim, Cōmiſſario Romano.

7 Vtrum Prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, hoc alijs poſſint committere.

8 Vtrum quando Prælatus mandat fieri aliquid contra Regulam, ſeu contra aliquod præceptum Regulæ, cenſeatur proinde in ipſis diſpenſare.

9 Quænam ſit iuſta cauſa, diſpēſandi cum aliquo Religioſo, vt ad aliam Religionem laxiorem ſe transferre poſſit.

10 Vtrum quando Papa, aut eius legatus, conceſſam à ſe diſpenſationis gratiam, alicui committunt ordinario, vt verificata narratiua, diſpenſet cum aliquo, morte Papæ aut legati concedentis, finiatur huiuſmodi delegatio.

11 Vtrum Prælati Regulares, in foro exteriori, diſpēſare poſſint cum ſibi ſubditis, committentibus aliqua delicta, propter quæ in aliquibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, appoſita eſt pœna, vt ipſo facto, ſint priuati omnibus officijs & inhabiles ad alia in futurum.

12 Qualiter in negocijs, cauſis & neceſſitatibus, vtendum ſit Epicheia.

QVÆSTIO XXXII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem diſpenſandi, commutandi, atque irritandi ſuorum ſubditorum vota, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint, in votis ſuorum ſubditorum.

2 Quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa, ad diſpenſandum in votis.

3 Vtrum Prælati Regulares, ſuorum ſubditorum vota poſſint commutare.

4 Vtrum Religionum Prælati, ſuorum ſubditorum vota poſſint irritare, & quonam Iure.

5 Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint, in votis volentium intrare ſuum Ordinem.

6 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare, commutare atque irritare poſſint ſuorum Nouitiorum vota.

QVÆSTIO XXXIII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem, abſoluendi ſibi ſubditos, à quibuſcumque caſibus, peccatis & cenſuris, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratres teneātur de Iure, ſuis proprijs Prælatis confiteri.

2 Vtrum prædicti Fratres, ex præcepto & ſub mortali, teneantur certis quibuſdam diebus confiteri.

3 Vtrum Religioſi, ad implendum prædictum præceptum, ſiue conſilium de confitendo, aut in aliquo alio caſu, teneātur, peccata venialia ſub mortali confiteri.

4 Vtrum fieri poſſit, & ſit licitum ſtatutum, quo Religioſi & Regulares, obligentur ad confitenda peccata venialia, aut mortalia alias confeſſa.

5 Vtrum expediat interdum, à Religioſis fieri generalem omnium peccatorum ſuorum confeſſionem, ſemel aut bis in anno, ſeu in vita, ad idque obligari poſſint ſtatuto, in aliquibus Religionib.

6 Vtrum Religioſi itinerantes, poſſint quibuſcunq; confeſſarijs, Religioſis ſiue ſecularibus confiteri.

7 Vtrum Confeſſores, per Prælatos Regulares deputati, abſoluere poſſint Fratres noſtri Ordinis, in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, atque cenſuris.

8 Vtrum abſolutus, virtute dictorum priuilegiorum in mortis articulo, ſi non decedat, teneatur peccata reſeruata, iterum ſuo ſuperiori confiteri.

9 Vtrum præter dictas conceſſiones & Indulgētias, ſint aliquæ aliæ, quibus Fratres per annos, per ſuos Prælatos, aut Confeſſores ab eiſdem deputatos, plenarie poſſint abſolui.

10 Vtrum Religioſi prædicti, vti & ſiui poſſint abſolutio-

lutionibus plenarijs ſupradictis, abſque ſuorum ſuperiorum licentia.

11 Vtrum per prædicta priuilegia, poſſint etiam Fratres abſolui, ab irregularitatibus, ſeu potius cum eis in irregularitatibus diſpenſari.

12 Vtrum ſint aliqua priuilegia, per quę Fratres Confeſſores, diſpenſare poſſint cum alijs Fratribus, in irregularitatibus.

QVÆSTIO XXXIV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet & ſpectat, ad poteſtatem & facultatem reſeruandi ſibi caſus, & abſoluendi ab eis, in ſedecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, facultatem habeant reſeruandi ſibi caſus.

2 Vtrum Prælati Regulares, pro libito poſſint ſibi caſus reſeruare.

3 Vtrum actus interni ſiue interiores, qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſumantur, poſſint à Superioribus & Prælatis Regularibus reſeruari; an vero ſolūmodo actus externi atque exteriores.

4 Vtrum omnia & ſola peccata mortalia, reſeruari poſſint: an vero tantummodo illa, quę annexam ſibi habent ſententiam aliquam excommunicationis, ſuſpēſionis, interdicti, ſiue Irregularitatis.

5 Quinam ſint de facto caſus, Papę & ſummo Pontifici reſeruati, & maxime in Bulla cœnæ.

6 Quinam ſint caſus de Iure, vel de conſuetudine, Epiſcopis reſeruati.

7 Quinam ſint caſus, qui communiter, Prælatis Regularibus reſeruantur.

8 Quinam facultatem habeant, abſoluendi à caſibus reſeruatis Prælatis Regularibus.

9 Vtrum Prælati Regulares, debeant eſſe faciles, an vero difficiles, in præſtanda, & concedenda, ſua auctoritate & poteſtate, pro abſoluendis Fratribus, à caſibus reſeruatis.

10 Vtrum Religioſus pœnitens, cuius magni refert non reuelare in confeſſione Sacramētali, ſua peccata reſeruata Superiori præſenti, propter maximum periculum, quod exinde ex tali reuelatione poteſt reſultare, nolente ipſo Superiore concedere ſibi licentiam & auctoritatem, vt cum alio confiteatur, propter euitandum ſcandalum, cum ſola contritione, licite poſſit celebrare.

11 Vtrum denegata à Superiore iniuſte auctoritate, & in caſu quo Religioſus quiſpiam, copiam habet confeſſoris, ſed non qui auctoritatem habeat abſoluendi eum à reſeruatis, teneatur eidem omnia ſua peccata confiteri, reſeruata & non reſeruata; an vero ſolummodo non reſeruata.

12 Vtrum Superior ſiue Prelatus, teneatur audire omnia peccata, eius qui habet aliqua reſeruata, vt integre ſubditum à reſeruatis & non reſeruatis abſoluat, in caſu quo pœnitens velit eidem confiteri.

13 Vtrum confeſſio reſeruatorū, facta Superiori aut ipſius auctoritatem habenti, ſine debita contritione ſeu diſpoſitione, ſaltem valeat, vt poſtea pęnitens cuicumque Confeſſori approbato, cui voluerit, ea poſſit confiteri.

14 Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, ſuamque auctoritatem, per eandem ipſi abſolui poſſint, illamq. in hunc effectum committere & ſubdelegare alijs.

15 Vtrum Regulares ſiue Religioſi, accipere poſſint Bullas Cruciatas, generaliter omnibus Chriſtianis conceſſas, in partibus quibus publicantur, eiſque vti quoad omnia ibidem contenta, & maxime quo ad facultatem, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis?

16 Vtrum Nouitij Religionum, incidant in caſus, in eiſdem Religionibus reſeruatos, ab eiſque ſine Prælatorum licentia non poſſint abſolui?

QVÆSTIO XXXV.

De excommunicatione, & facultate, quam Prælati Regulares habent, excommunicandi & abſoluendi ſibi ſubditos, in viginti quatuor Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit excommunicatio.

2 Quotuplex ſit excommunicatio.

3 De excommunicatione maiori in particulari, & ijs quæ ad ipſam ſpectant.

4 De ijs quę pertinent ad excommunicationem minorem in ſpeciali.

5 An ſit licitum, communicare cum excommunicato, excommunicatione maiori.

6 Vtrum metus mortis excuſet à peccato, communicando cum excommunicato excommunicatione maiori.

7 Quinam ſint effectus excommunicationis, & pœnæ, in quas incidunt excommunicati.

8 Quinam poſſunt excommunicare.

9 Vtrum excommunicatio ferri poſſit diebus feriatis, & an ſit neceſſario ferenda in ſcriptis.

10 Vtrum Monaſteria, Collegia, ſiue Communitates, poſſint excommunicari.

11 Vtrum Religioſi ſiue Regulares, poſſint excommunicari ab Prælatis Ordinarijs.

12 Quænam de nouo ſtatuerit atque determinauerit Concil. Trid. circa ferendam ſententiam excommunicationis.

13 In quibuſnam caſibus, excommunicationis ſententia, cenſetur non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, & an dicta excommunicatio nulla, aliquem operetur effectum.

14 Vtrum ſententia excommunicationis iniuſta, quæ tamen non eſt omnino nulla, ſed valida, ſemper aliquem operetur effectum.

15 Quænam ſint excommunicationes Papales, & ſolummodo ſummo Pontifici reſeruatæ.

16 Quænam ſint excommunicationes partim Papæ, partim vero Epiſcopis reſeruatæ.

17 Quęnam ſint excommunicationes Iuris communis, nulli reſeruatæ.

18 Quænam ſint in Iure Canonico excommunicationes, in quas Religioſi incidūnt ipſofacto.

19 Quinam poſſint, à ſupradictis omnibus excommunicationibus abſoluere.

20 Quænam ſint neceſſario obſeruanda, in abſolutione ab excommunicatione maiori, facta virtute priuilegiorum, ſeu aliter.

21 Vtrum abſolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliorum priuilegiorum, extra ſacramentum fieri poſſit.

22 Vtrum per aliqua priuilegia, abſolui poſſint, nominatim à Iudice excommunicati, ſaltem in foro conſcientiæ.

23 Vtrum nominatim excommunicatus ad petitionem partis, abſolutuſque ex conſenſu ipſius, aut concedente ipſa parte prorogationem vſque ad certum tempus, finito tali tempore, reincidat in prædi-

prædictam excommunicationem, etiamſi non fuerit à Iudice iterum excommunicatus.
24 Vtrum virtute Bullę Cruciatę, ſeu aliquotum priuilegiorum, abſolui poſſint manifeſti percuſſores Clericorum.

QVÆSTIO XXXVI.

De Suſpenſione, & ijs quæ ad materiam Suſpenſionis ſpectant, in ſexdecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit ſuſpenſio.
2 Quotuplex ſit Suſpenſio, proprie dicta, atque in rigore ſumpta.
3 Quinam ſint ſuſpenſionis effectus.
4 Quiſnam poſſit ſuſpendere, ſeu ſuſpenſionis cenſuram apponere.
5 Quinam ſint qui poſſunt ſuſpendi.
6 An ſuſpenſio ferri non poſſit, niſi propter culpam, & an neceſſario, ipſa eſſe debeat mortalis.
7 Quænam ſint in ſuſpenſione ſeruanda, & qualiter ſuſpenſionis cenſura ſit ponenda.
8 Quænam ſit differentia inter ſuſpenſionem, prout eſt pœna, & prout eſt cenſura.
9 De differentia quę eſt inter excommunicationem minorem & ſuſpenſionem, & quænam harum ſit grauior pœna.
10 De differentia, quæ eſt inter excommunicationem maiorem, & Suſpenſionem, & quęnam harum grauior ſit pœna.
11 In quo differat atque conueniat prædicta ſuſpenſio, cum depoſitione Verbali, quæ eſt via ad degradationem.
12 In quibus caſibus à Iure, incurratur ſuſpenſio.
13 In quas pœnas incidant violantes ſuſpenſiones prædictas, antequam abſoluantur ab eis, ſeu ſuper ipſis diſpenſetur.
14 Vtrum omnia geſta à ſuſpenſionis cenſura innodatis, ſint valida.
15 In quas pœnas incidant, participantes cum ſuſpenſis in diuinis.
16 Quinam poſſint, à ſupradicta ſuſpenſione abſoluere.

QVÆSTIO XXXVII.

De Interdicto, & ijs quę ad materiam Interdicti ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Interdictum.
2 Quotuplex ſit Interdictum.
3 Vtrum interdicto Clero, cenſeantur interdicti Religioſi, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, & maxime exempti.
4 Quinam poſſint interdicere, ſeu interdici.
5 Quęnam cauſa ſit neceſſaria, atque ſufficiat, ad ponendum Interdictum.
6 Quænam forma ſit ſeruanda, in poſitione Interdicti.
7 Quænam ſint Interdicta poſita à Iure.
8 Quinam ſint effectus Interdicti, ſeu quæ ſint Interdicti tempore prohibita.
9 In quam pœnam incidant, ſeu quodnam ſit peccatum, violare ſupradictum Interdictum.
10 De ſuſpenſione Interdicti, & quibus competat ipſum ſuſpendere.
11 De relaxatione Interdicti, & à quo Interdictum poſſit tolli, & relaxari.
12 Vtrum per Concilium Tridentinum, ſint reuocata Regularium priuilegia, circa ſuſpenſionem Interdictorum, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus.

QVÆSTIO XXXVIII.

De Ceſſatione à Diuinis & his, quæ ad huiuſce rei tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit ceſſatio à Diuinis.
2 Vtrum ſupradicta ceſſatio à Diuinis ſit licita.
3 Quotuplex ſit ſupradicta ceſſatio à Diuinis.
4 Vtrum ſupradicta ceſſatio à Diuinis, ſit cenſura Eccleſiaſtica.
5 Vtrum ceſſatio à Diuinis ſit idem, quod generale Interdictum.
6 Quinam ſint effectus ceſſationis à Diuinis.
7 Quinam ponere poſſint ceſſationem à Diuinis.
8 Quęnam conditiones ſint neceſſario ſeruandę, imponenda prædicta ceſſatione à Diuinis.
9 Quænam ſit pœna, violantium prædictam Ceſſationem à Diuinis.
10 Vtrum Clerici atque Religioſi, violantes ceſſationem prædictam, incurrant irregularitatem.
11 De relaxatione, ſeu ſuſpenſione prædictæ Ceſſationis à Diuinis.
12 Qualiter Religioſi & Regulares, ex ſuis priuilegijs ſe gerere debeant, tempore Interdicti, & prædictæ Ceſſationis à Diuinis.

QVÆSTIO XXXIX.

De Conſecratione Eccleſiarum, & reconciliatione ipſarum, poſt earumdem violationem, in octo Artic. diuiſa.

1 Qualiter Eccleſiæ conſecrentur, & à quo habeant conſecrari.
2 Qualiter Cœmeterium polluatur, ſiue violetur, & in quibus caſibus reconciliatione indigeat.
3 Qualiter execrentur altaria, ita vt de nouo ſint conſecranda.
4 Qualiter Eccleſia execretur, ita vt poſſit, ſeu indigeat de nouo conſecrari.
5 Qualiter, & in quibus caſibus, Eccleſia aliqua cenſeatur polluta, ita vt non liceat in eadem celebrare, indigeatque reconciliatione.
6 Vtrum celebrans in Eccleſia violata aut polluta, antequam reconcilietur, irregularis fiat.
7 Vtrum execrata Eccleſia, execrentur etiam & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant.
8 Quo modo & à quo Eccleſia polluta, ſiue violata, ſit reconcilianda.

QVÆSTIO XL.

De Benedictione paramentorum, ac aliarum rerum Eccleſiaſticarum, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta.
2 Quinam Prælati Regulares, poſſint benedicere Corporalia.
3 Vtrum ſupradicti Prælati Regulares, poſſint benedicere prędicta paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam corporalia, non ſolum pro ſe & ſuis Fratribus, verum etiam & pro alijs.
4 Vtrum ſint aliqui Prælati Regulares, qui poſſint benedicere, ſeu potius conſecrare calices, & patenas pro Miſſis celebrandis.
5 Vtrum Prælati Regulares, poſſint petere ab alieno Epiſcopo benedictionem, ſeu conſecrationem, earum rerum quę ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita.
6 Vtrum Epiſcopi, pro benedictione dictorum paramentorum, ſeu ornamentorum & aliarum, & aliorum ad diuinum cultum pertinentium, à Fratribus poſſint aliquid recipere, ſeu exigere.

QVÆSTIO XLI.

De Priuilegijs in communi, in ſex Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Priuilegium.
2 Quotuplex ſit Priuilegium.
3 Quiſnam poſſit concedere priuilegium.
4 Vtrum priuilegium, neceſſario debeat dari in ſcriptis.
5 Vtrum appellatione priuilegij, veniat etiam intelligenda immemorialis poſſeſſio, ſiue conſuetudo.
6 Quando priuilegium Apoſtolicum valere incipiat, & an ad hoc vt valeat, neceſſium ſit, quod promulgetur.

QVÆSTIO XLII.

De Priuilegijs, quantum ad ſuam validitatem, innouationem, atque confirmationem, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratrum Minorum, & Prædicatorum priuilegia, hucuſque confirmata ſemper fuerint, per omnes ſummos Romanos Pontifices.
2 Vtrum aliarum etiam Religionum priuilegia, fuerint per ſummos Pontifices confirmata.
3 Vtrum omnia Regularium priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones, aut contra ſacri Concilij Tridentini decreta, ſint per idem Concilium, & per ſummos Pontifices abrogata & reuocata.
4 Vtrum Regularium priuilegia, deperdantur per non vſum.
5 Vtrum confirmatis vel reprobatis priuilegijs alicuius Religionis, cenſeantur atque intelligantur etiam confirmata, vel reuocata priuilegia, ad inſtar illius, alteri Religioni conceſſa.
6 Vtrum exemplar deductum à priuilegio originali, valeat parte non citata.
7 Vtrum priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, vti & gaudere poſſit priuilegio.

QVÆSTIO XLIII.

De Priuilegijs, quantum ad eorum ceſſationem, abrogationem, ſiue reuocationem, in quatuor Articulos diuiſa.

1 Vtrum priuilegia, ſiue reſcripta Papæ, exſpirent per mortem concedentis.
2 Quibus modis regulariter loquendo, priuilegia fiant nulla, atque inualida.
3 Vtrum priuilegia Regularium, amittantur & perdantur, non viuendo regulariter.
4 Vtrum Religioſi & Regulares, vti poſſint ſuis priuilegijs, abſque ſuorum Prælatorum licentia, ſeu potius ipſis repugnantibus & contradicentibus.

QVÆSTIO XLIV.

De Priuilegijs, quantum ad ipſorum explicationem, declarationem, atque interpretationem in communi, in quatuor Artic. diuiſa.

1 Vtrum explicatio, declaratio, atque interpretatio priuilegiorum, ſolummodo ad Romanum Pontificem, ſiue ad Principem pertineat.
2 Vtrum Religionum Prælati, facultatem habeant interpretandi priuilegia, ſuis Ordinibus conceſſa.
3 Qualiter priuilegia ſint interpretanda, & declaranda.
4 Vtrum priuilegia, ſecundum conſuetudinem debeant interpretari & declarari.

QVÆSTIO XLV.

De Priuilegijs etiam quantum ad ipſorum explicationem, declarationem, atque interpretationem, & de diuerſis clauſulis, quæ in eiſdem ſolent apponi, in ſeptem Artic. diuiſa.

1 Quidnam ſignificetur, & intelligatur per illam clauſulam, in reſcriptis Apoſtolicis atque priuilegijs apponi conſuetam, Motuproprio, & ex certa ſcientia.
2 Quid intelligatur per illam clauſulam, in ſupradictis priuilegijs etiam apponi conſuetam, qua dicitur, vt Iudices ad exequutionem procedant, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita.

3 Quid

3 Quid intelligi debeat per illam clauſulam, Contradictores quoſlibet & rebelles, etiam per quaſcumque cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas & alia opportuna Iuris remedia, appellatione, poſtpoſita compeſcendo.

4 Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quorumdam priuilegiorum, Inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, & quid operetur.

5 Qualiter intelligatur illa alia clauſula, in prædictis litteris Apoſtolicis apponi conſueta, Supplentes omnem defectum.

6 Qualiter ſit intelligenda, illa clauſula, quæ in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, qua dicitur, vt non cenſeantur reuocata, niſi de eis mentio fiat, de verbo ad verbum.

7 Vtrum per ſuſpenſiones, quæ quotidie fiunt per Bullam Cruciatæ, ſeu alias, ſuſpenſa eſſe intelligantur, omnia Regularium priuilegia.

QVÆSTIO XLVI.

De Communicatione priuilegiorum omnium, in nouem Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratres Prędicatores, & Minores, priuilegium habeant communicationis, omnium priuilegiorum alijs Ordinibus, atque Religionibus conceſſorum.

2 Vtrum Monachi noſtri ſacri Ordinis & Prædicatorum, priuilegiorum etiam habeant communicationem.

3 Vtrum Fratres etiam Auguſtinenſes, priuilegium habeant communicationis.

4 Vtrum Fratres Carmelitani, etiam habeant priuilegium communicationis aliorum priuilegiorum.

5 An prędicta priuilegiorum communicatio, ſe extendat ad omnia priuilegia, tam conceſſa, quam concedenda, non ſolum Mendicantibus, verum etiam & non Mendicantibus.

6 Vtrum priuilegia, quæ ſunt pœnalia atque odioſa, & in quibus continentur aliquæ pœnæ, vni Religioni conceſſa, alijs etiam Religionibus communicentur.

7 Vtrum in communicatione priuilegiorum, veniant etiam intelligenda, ea quæ alicui ſpeciali loco, ſiue Conuentui ſunt conceſſa.

8 Vtrum in communicatione priuilegiorum, intelligatur eorum tantum vſus, an vero Ius vtendi.

9 Vtrum Communicantes & participantes priuilegia, poſſint illis vti, etiam contra illos, per quorum communicationem eadem participant.

QVÆSTIO XLVII.

De Conſeruatoribus, & ijs quæ ad ipſorum munus & officium ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Conſeruator? & qui poſſunt huiuſmodi Conſeruatores inſtituere.

2 Quinam poſſint inſtitui, atque conſtitui Iudices Conſeruatores.

3 Quænam differentia verſetur inter prædictos Iudices Conſeruatores, & Iudices delegatos.

4 Vtrum omnes Fratres Ordinis Mendicantium, priuilegia habeant, quibus Conſeruatores, poſſint ſibi eligere.

5 Vtrum nominato pro vna cauſa aliquo Conſeruatore, pro eadem alius poſſit nominari.

6 Vtrum Conſeruatorum officium, in Ordinibus & Religionibus, ſit perpetuum vel temporale, & an extinguatur morte concedentis.

7 Quidnam poſſint vel non poſſint, huiuſmodi Conſeruatores, & in quibus rebus ex officio ſuo poſſint ſe intromittere.

8 Qualiter prædicti Conſeruatores Iudices, procedere debeant, in cognoſcendo de manifeſtis atque notorijs iniurijs.

9 In quas pœnas incidant Conſeruatores, ſuam poteſtatem & iuriſdictionem extendentes, & aliter, quam prædicto modo procedentes.

10 Vtrum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri habeant, coram prædictis Iudicibus Conſeruatoribus; an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, vel potius coram proprijs ipſorum Prælatis.

11 Vtrum Iudices Conſeruatores Regularium, procedere poſſint contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi.

12 Vtrum Conſeruatores Regularium, procedere poſſint, contra alios Regulares & Religioſos, & contra Doctores & Scholares, habentes etiam Conſeruatores pro ſuis cauſis.

QVAESTIO XLVIII.

De Portione Canonica, & his quæ ad hanc materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit portio Canonica, & quotuplex.

2 A quibus debeatur quarta Epiſcopalis.

3 De quibus rebus, debeatur prædicta quarta Epiſcopalis.

4 A quibus perſonis, & de quibus rebus, debeatur Canonica portio Parochialis.

5 Vtrum valeat conſuetudo, quod nihil detur Epiſcopo, vel Eccleſię Parochiali, pro Canonica portione ſupradicta.

6 Quidnam ſit dicendum, de Canonica portione prædicta, ſecundum Regularium priuilegia.

7 Quidnam circa prædictam portionem Canonicã Concil. Trident. ſtatuerit & ordinauerit.

8 De quibus rebus, poſt Concil. Trid. prædictum, ſoluenda ſit Canonica portio.

9 A quibuſnam & quibus, poſt Concil. Trident. debeatur prædicta Canonica portio.

10 Vtrum quando quis Interdicti tempore, eligit ſepulturam in aliquo Monaſterio exempto, priuilegium habente, vt ibidem ſepeliri poſſit, portio Canonica, debeatur Eccleſiæ Parochiali.

11 Vtrum valeat electio ſepulturæ, in aliquo Monaſterio ſeu Eccleſia, non legando Eccleſiæ Parochiali portionem Canonicam? & in caſu quod legetur, an huiuſmodi legatum, in quartam funeralem Parochiali Eccleſiæ debeat computari.

12 Vtrum ſupradicta Canonica portio, renunciari poſſit, aut fieri pacta & conuentiones inter Clericos & Religioſos, circa quartam funeralem.

13 Vtrum Monaſteria exempta, conſuetudine iam præſcripta, à ſolutione portionis Canonicæ, ſeu quartæ funeralis, iuxta Concil. Trident. per hoc quod illam ſoluant duabus vicibus, intelligatur

huiuſmodi præſcriptio ſublata.
14 In quam pœnam incidant, Eccleſiarum Prælati ſeu Curati, cogentes Fratres aut teſtamentarios, vel hæredes defunctorum, ad ſoluendam quartam funeralem, in caſu quo ad illam non tenentur.

QVÆSTIO XLIX.

De Decimis, quantum ad obligationem ſoluendi ipſas, exemptionéq. Regularium quorumdam ab earumdem ſolutione, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Quid ſit decimá? quid vero primitia? quid autē oblatio?
2 Quidnam Iura velint de primitijs.
3 Quidnam Iura velint de oblationibus.
4 Quidnam Iura velint de Decimis, ſeu quo Iure decimę debeantur, & an cadant ſub præcepto.
5 Vtrum per contrariam conſuetudinem, poſſit aliquis, ab hoc pręcepto, ſoluendi decimas ſe excuſare.
6 Vtrum ex diſpenſatione Papæ, vel tranſactione, excuſari quiſpiam poſſit, ab obligatione ſoluendi Decimas, aut ſuper eis aliqua fieri compoſitio.
7 De quibus rebus debeantur Decimæ.
8 A quibuſnam perſonis debeantur decimæ.
9 Quibus perſonis, decimæ ſint dandæ, & perſoluendæ.
10 Quando, vbi & qualiter dandæ, & perſoluendæ ſint decimæ.
11 Quidnam Iura velint de percipiendis decimis a Laicis.
12 Vtrum Religioſi & Regulares ex Iure communi, aut ſaltem ex ſpeciali aliquo priuilegio, exempti ſint à prędictarum decimarum ſolutione.
13 Vtrum Moniales S. Claræ, & earum bona, ſint etiam à decimis exempta.
14 Vtrum Religioſi Confeſſarij, teneantur in confeſſione, fidelibus facere conſcientiam de decimis.

QVÆSTIO L.

De Benefactoribus, & facultate quam habent Prælati Regulares, applicandi eis bona & merita ſuorum ſubditorum, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, per Fraternitatis litteras, Benefactoribus applicare poſſint, bona & merita ſuorum ſubditorum.
2 Quidnā proſint prædictis Benefactoribus, ſupradictæ litteræ Fraternitatis, & quænam ſint illa, quæ per eaſdem ſibi applicantur, & communicantur.
3 An Religionum Pręlati, per ſupradictas litteras, applicare poſſint Benefactoribus, ſuorum ſubditorum bona & merita, ipſis nolentibus, ſeu quibus ipſi indigent.
4 An Religionum Prælati, poſſint ſuis Benefactoribus, ſubditorum ſuorum bona & merita applicare, non ſolum futura, verum etiam præterita.
5 Vtrum omnes Benefactores, [illegible]liter participēt de bonis, quando eiuſmodi [illegible] in dictis Fraternitatis litteris, per Superiores applicantur ſibi.
6 Quęnam differentia verſetur, inter prędictam communicationem bonorum operum, quæ fit à Prælatis, in dictis Fraternitatis litteris, & Indulgentias.

Finis Indicis Quæſtionum, & Articulorum.

INDEX

INDEX CONCLVSIONVM, ET RERVM NOTABILIVM, QVAE IN HOC SECVNDO TOMO,

Manualis Prælatorum Regularium continentur.

A

Etas Prælatorum Regularium, quãta eſſe debeat, ad hoc vt eſſe poſſint Guardiani, Prouinciales, Generales, Diffinitores, Diſcreti, ſiue Vocales, mittendi ad Capitula Generalia, ſiue Prouincialia. 27

C

Capitulum Generale, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quo tempore ſit celebrandum. 41
Capituli Generalis celebrandi, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quænam ſit forma. 42. cum ſeq.
Capitulum Generale intermedium, qualiter ſit celebrandum. 104
Capitulum Prouinciale quidnam ſit, & qualiter ſit celebrandum. 120
Capitulum Prouinciale intermedium, qualiter ſit celebrandum. 267. cum ſeq.
Capitulum Generales, an poſſit tollere & abolere, ſtatuta facta in alio Capitulo Generali, auctoritate Papæ. 305
Caſus reſeruatus, quidnam ſit. 305
Caſus ſibi reſeruare, an poſſint omnes Prælati Regulares. 306. cum ſeq.
Caſus ſibi reſeruare, an poſſint Prælati Regulares pro libito. 307
Caſus reſeruatus, an eſſe poſſit actus internus, ſola cogitatione ſeu voluntate conſumatus. 307
Caſus reſeruatus, eſſe an poſſit, quodlibet peccatum mortale, an vero tantum illud, quod annexam habet ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, Interdicti, ſiue irregularitatis. 308
Caſus Papæ ac ſummo Pontifici reſeruati, & contenti in Bulla cœnæ Domini, quinam ſint. 309
Caſus de iure aut conſuetudine, Epiſcopis reſeruati, quinam ſint. ibid.
Caſus communiter Prælatis Regularibus reſeruati, quinam ſint. 310
A caſibus reſeruatis abſoluere, quinam Prælati Regulares poſſint. 311
In abſoluendo à caſibus reſeruatis, Prælati an faciles vel difficiles, ſe debeant oſtendere. 312
Caſus reſeruatus, an aliqua ratione taceri poſſit in confeſſione, & celebrare quempiam cum illo, cum ſola contritione. 312
Caſuum reſeruatorum confeſſio, facta ſuperiori, aut ipſius auctoritatem habenti, ſine debita contritione & diſpoſitione, an ſaltem valeat, quò poſtea pœnitens, cui voluerit confeſſario, poſſit confiteri. 314
Caſuum reſeruatorum abſolutionem, an Guardiani, alijs poſſint committere, & ipſi ſimiliter, à quocumque confeſſario abſolui. 315
Caſus reſeruati, an poſſint abſolui, in Religionibus per Bullas Cruciatas, in partibus quibus publicantur. 316. cum ſeq.
Caſus reſeruati, an comprehendant etiam nouitios, exiſtentes in Religione. 319
Canonica portio quid ſit, & quotuplex. 455
Canonica portio Epiſcopalis, à quibus, & de quibus rebus debeatur. 456
Canonica portio Parochialis, à quibus, ſeu de quibus rebus debeatur. 457
Canonicam portionem ſoluere, Epiſcopo ſeu Eccleſiæ Parochiali, tollere an valeat conſuetudo. 457
De Canonica portione quid ſit dicendum, iuxta Regularium priuilegia. 458. cum ſeq. latiſſime
Circa Canonicam portionem ſoluendam, quid de nouo ſtatuerit Conc. Trid. 461
Canonica portio, à quibuſnam & de quibus rebus, ſeu quibus ſoluenda ſit, poſt Concilio Tridentino. 461. cum ſeq. latiſſime.
Canonica portio, an debeatur Eccleſiæ Parochiali, tẽpore Interdicti, quando quis eligit ſepulturam, in exempto Monaſterio. 463
Canonica portio, an ſit computanda, inter legata relicta Eccleſiæ Parochiali. 464
Canonica portio, an poſſit renũciari aut ſuper ea fieri aliqua conuentio, inter Clericos, & Religioſos. 464
Canonicam portionem, an teneantur ſoluere Monaſteria exempta, conſuetudine tam præſcripta, per hoc quod duabus aut tribus vicibus illam ſoluant. 465. cum ſeq.
Canonicam portionem cogentes ſoluere Fratres in caſu quo ad illam non tenentur, & teſtamentarios, aut hæredes defunctorum, in quas incidant pœnas. 466
Ceſſatio à Diuinis, quidnam ſit, & quotuplex, & an ſit licita. 373. cum ſeq.
Ceſſatio à Diuinis, an ſit cenſura Eccleſiaſtica. 374
Ceſſatio à Diuinis, an ſit idem quod Generale Interdictum, & in quibus ab eo differat. 375
Ceſſationis à Diuinis effectus, quinam ſint, & quæ eo tempore ſint prohibita. 376. cum ſeq. latiſſime.
Ceſſationem à Diuinis, quinam ponere poſſint. 379
in Ceſſatione à Diuinis ponenda, quænam conditiones ſint neceſſario obſeruandæ. 380. cum ſeq. latiſſime.
Ceſſationem à Diuinis violantium, quænam ſit pœna. 382
Ceſſationem à Diuinis violantes, Clerici & Religioſi, an irregularitatem incurrant. 382
Ceſſatio à Diuinis, qualiter ſit ſuſpendenda, aut relaxanda. 383
Ceſſationis à Diuinis tempore, ex ſuis priuilegijs qualiter Religioſi, ſiue Regulares ſe gerere debeant. 384
Commiſſarius Generalis noſtri ſacri Ordinis, quiſnã dicatur, & de ipſius electione, & confirmatione. 99
Commiſſarij Generalis Vltramontani, ſeu Ciſmontani reſpectiue, auctoritas, quænam ſit, in noſtro ſacro Ordine. 99
Commiſſarius Generalis prædictus, an ſit Prælatus ordinarius,

dinarius: an vero ſubdelegatus. 99

Commiſſarium Generalem prædictum, Generalis Miniſter, per ſe ſolum amouere an poſſit, ſeu ipſius iuriſdictionem & poteſtatem limitare. 101

Commiſſario Generali Vltramontano, quænam Prouinciæ ſint ſubiectę, & an Prouinciæ Indiarum, ab ipſius iuriſdictione ſint exemptæ. 102

Commiſſarius Generalis ſupradictus, per quantum tempus debet durare. 103

Commiſſario Generali prædicto, an ſint aliqua interdicta & prohibita, per noſtras generales Conſtitutiones, & ſolummodo Miniſtro Generali reſeruata. 103

Commiſſarius Romanæ Curiæ, quinam dicatur, & qualiter ſit eligendus, quod eius munus, & officiũ, & quantum duret, & quænam ſit eius auctoritas, quæue illi prohibita. 108

Commiſſarij, an debeant eligi & conſtitui in Regum Curijs, ad peragenda noſtri ſacri Ordinis negotia. 109

Commiſſarius Generalis Indiarum, in Regali Curia reſidens in Hiſpania, quando primum fuit conſtitutus, & quænam ſint ſpectantia ad eius munus & officium. 110

Commiſſarius Generalis Indiarum prædictus, Miniſtro Generali eſt immediatus, & nulli alij Prælato ſubiectus. 110

Commiſſarij Generalis Indiarum prædicti, auctoritas, & poteſtas, quanta ſit ſuper omnes Prouincias ſibi ſubiectas. 110

Commiſſarius Generalis Indiarum prædictus, vocẽ habet in omnibus Generalibus Capitulis. ibid.

Commiſſarij Generalis Indiarum prædicti, poteſtas eſt ordinaria, & non ſubdelegata, neque ſpirat eius officium, mortuo Generali Miniſtro. 112

Commiſſario Generali Indiarum prædicto, an ſint aliqua ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus prohibita. 113

Commiſſarij Generales Indiarum, nouæ Hiſpaniæ ſeu nouæ Caſtellæ, ſiue de Peru, quinam dicantur, & quod ſit eorum munus & officium. 113

Commiſſarij Generales ſupradicti, Commiſſario Generali Indiarum, in Regali Curia reſidenti, ſunt ſubiecti. ibid.

Commiſſarijs Generalibus prædictis, in Indiarum partibus exiſtentibus, quænam ſint ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus prohibita, quæue ſibi conceſſa. 114

Commiſſarij ſpeciales, & particolares Indiarum, quinam dicantur, & quod ſit eorum munus & officium. 115

Commiſſarijs ſpecialibus, & particularibus Indiarum prædictis, quænam ſint interdicta atque prohibita. 115

Commiſſarius Prouincialis, quiſnam dicatur in Prouincijs, & quodnam ſit eius munus, & officium. 115

Commiſſario Prouinciali prædicto, ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus, quæ ſint prohibita, quæ vero conceſſa. 115

Commiſſarij Prouinciales ad Capitulum Generale mittendi, quinam dicantur & quod ſit, eorum munus & officium. 116

Commiſſarij & Viſitatores Prouinciarum, quinam dicantur, & quod ſit eorum munus & officium, quæ ſint illis prohibita ſiue conceſſa. 118.cum ſeq. latiſſime.

Conſtitutio quidnam ſit, ac de multiplicibus conſtitutionum differentijs, & diuiſionibus. 379

Conſuetudo, an poſſit tollere legem ſiue ſtatutum, habens annexam ſententiam excommunicationis. 259

Conſuetudo recepta, an obliget ſemper, ad ſui obſeruantiam, ſub peccato mortali. 260

Conſuetudo praua & mala, an excuſet à peccato, & à pœnis huius ſeculi. 160

Iudicandum an ſit ſecundum conſuetudinem, etiam contrariam Iuri ſcripto. 260

Conſuetudo & præſcriptio, penes quid differant. 261

Conſuetudo, quidnam ſit. 250

Conſuetudo, an vim legis obtinere poſſit. 251. cum ſeq.

Conſuetudo, an ſemper introducatur per actus illicitos, an vero etiam quandoque per licitos. 251

Conſuetudo, quas Conditiones & qualitates debeat habere, vt vim legis obtineat, & priorem legem poſſit tollere. 252.cum ſeq. latiſſime.

Conſuetudinem vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, quinam poſſint introducere. 254

Conſuetudo quæcumque inueterata, an vim ſemper legis habeat, & priorem legem poſſit tollere. 255. cum ſeq. latiſſime.

Conſuetudo derogare an poſſit, legi poſitiuæ etiam præceptiuæ. 257

Conſuetudo, quæ vim habet auferendi legem, an introducatur per ſolum non vſum. 258

Conſuetudo qualiter interrumpatur. 258

Conſuetudo contra Canones, quam ob cauſam interdum valeat, non vero ſtatutum. 258. cum ſeq.

Confiteri an teneantur Fratres, ſuis proprijs Prælatis, de Iure communi. 293

Confiteri an teneantur Fratres ſub mortali, certis quibuſdam diebus anni. 293

Confiteri an teneantur Religioſi, in aliquo caſu venialia, ſub mortali. 294.cum ſeq.

Confiteri peccata venialia & mortalia alias confeſſa, an in aliquo caſu teneantur Religioſi. 295.cum ſequent.

Confiteri Religioſi itinerantes, an poſſint quibuſcũque Confeſſarijs Regularibus, ſiue ſecularibus. 298.cum ſeq.

Confiteri an teneatur iterum ſuo Superiori, peccata reſeruata, qui in mortis articulo ab eiſdem fuit abſolutus, ſi non decedat. 301.cum ſeq.

Confeſſionem generalem, ſemel, aut bis in anno facere, an obligari poſſint Religioſi. 297

Confeſſores per Prælatos deputati, abſoluere an poſſint Fratres, in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, pœnis atque cenſuris. 300.cum ſeq.

Confeſſores per Prelatos deputati, quibus diebus ſpecialiter Fratres plenarie poſſint abſoluere, illiſq. indulgentiam plenariam concedere. 300

Confeſſores Regulares, an poſſint Fratres per ſua priuilegia, ab irregularitatibus abſoluere ſeu potius cum illis diſpenſare. 303.cum ſeq.

Conſeruatores Ordinum, quinam dicantur, & qui poſſunt, illos conſtituere. 439

Conſeruatores Ordinum, quinam poſſint inſtitui atque conſtitui. 440.cum ſeq. latiſſime.

Conſeruatores, penes quid differant, à Iudicibus delegatis. 442

Conſeruatores, an poſſint ſibi eligere, omnes Fratres Ordinum Mendicantium. 442.cum ſeq.

Conſeruatore vno pro aliqua cauſa nominato, an poſſit alius, pro eadem conſtitui. 444

Conſeruatorum officium in Ordinibus, an ſit perpetuum vel temporale, & an extinguatur morte concedentium. 444

Conſeruatores Ordinum, quidnam poſſunt, aut non poſſunt facere, & in quibus rebus, ex officio ſuo poſſunt ſe intromittere. 445.cum ſeq. latiſſime.

Conſeruatores Iudices, qualiter procedere debeant, in cognoſcendis iniurijs notorijs & manifeſtis. 447.cum ſeq. latiſſime.

Conſeruatores Iudices, an ſubdelegare poſſint ſuas commiſſiones. 449

Conſeruatores Iudices, per cenſuras procedunt ad ſuum

ſuum muneris & officium exequendum. 449
Conſeruatores Iudices, in ſuis cauſis procedunt ſimpliciter & de plano. 450
Conſeruatores Iudices, cogere poſſunt brachium ſeculare, ad ferendum ſibi auxilium. ibid.
Conſeruatores Iudices, in quas pœnas incidant, excedentes ſuas commiſſiones. 450
Coram Conſeruatoribus Iudicibus, an conueniri poſſint & debeant, Regulares, in debitis ciuilibus. 451. cum ſeq.
Conſeruatores Iudices, an procedere poſſint, contra detinentes animalia Religioſorum, inuenta in alienis paſcuis. 454
Conſeruatores Iudices Regularium, procedere an poſſint, contra alios Regulares, habentes etiam pro ſuis cauſis, proprios Conſeruatores. 454
Cuſtodes quinam dicantur, ex noſtra Regula, atque in noſtro ſacro Minorum Ordine. 137. cum ſeq. latiſſime.
Cuſtodum poteſtas & auctoritas, qualis ſit in noſtro ſacro Minorum Ordine. 139
Cuſtodum Cuſtor, qui alio nomine dicitur Diſcretus Diſcretorum, mittendus ad Generale Capitulum, qualiter ſit eligendus, in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quod ſit eius munus & officium. 139

D

Declaratio ſacrorum Canonum, an ſolummodo pertineat ad Romanum Pontificem. 243
Declarationes Cardinalium, an teneant & obligent in foro interiori, atque exteriori. 244
Declarare atque interpretari Ius Canonicum, & Constitutiones Apoſtolicas, an liceat Doctoribus Iuriſperitis, ſiue Theologis. 245
Decima quid ſit, quid vero Primitia, quid autem oblatio. 466
Quidnam velint Iura de decimis, & quo Iure debeantur. 467
A decimarum ſolutione, an excuſari aliquis poſſit, per contrariam conſuetudinem. 468
Ab obligatione ſoluendi decimas, excuſari an quiſpiam poſſit, ex Papæ diſpenſatione, tranſactione, aut ſuper eis fieri aliqua compoſitio. 469. cum ſequen.
Decimæ, de quibus rebus debeantur. 470
Decimæ, à quibuſnam perſonis debeantur. 470
Decimæ, quibus perſonis ſint dandæ & perſoluendæ. 471
Decimæ, quando, vbi, & qualiter ſint perſoluendæ. 472
Decimæ, an à laicis percipi poſſint. 472
A decimarum ſolutione, Religioſi & Regulares, an ſint ex Iure communi, aut ſaltem ex aliquo priuilegio exempti. 473. cum ſeq.
A decimarum ſolutione, Moniales S. Claræ, an ſint exemptæ. 474
De decimis ſoluendis, an teneantur Confeſſores Regulares, in cõfeſſionibus facere fidelibus conſcientiam. 475
Diffinitores Capituli Generalis, quot & qualiter ſint eligendi, & etiam in Capitulo intermedio. 105
Diffinitorum ſupradictorum Generalium, munus & officium quodnam ſit. 106
Diffinitores Prouinciarum, qualiter ſint eligendi. & de eorum duratione & ſubrogatione, alijſq. ad ipſos pertinentibus. 129. cum ſeq. latiſſime.
Diffinitorum conſilium, Prouincialis Miniſter, an teneatur non ſolum petere; verum etiam ſequi in his, quæ in Diffinitorio proponuntur. 130. cum ſeq. latiſſime.
Diffinitorum vota & ſuffragia, qualiter ſint requirenda in Diffinitorio, & an incipiendum ſit à ſenioribus, an vero à iunioribus. 132
Diffinitores, an teneantur ſub mortali, in Diffinitorio dicere, quod ſentiunt, non obſtante quacumque in contrarium Superiorum cognita voluntate. 132 cum ſeq.
Diffinitores, an teneantur ſub mortali ſeruare ſecretum, de rebus quæ in Diffinitorio tractantur. 133
Diffinitorum prolata ſententia, qualiter ab omnibus ſimul ſit ſubſcribenda. 134
Diffinitores, qualiter ſe gerere debeant, in officiorum prouiſione, & Guardianorum electione. 136. cum ſeq. latiſſime.
Diffinitorium Prouinciale, qualiter ſit congregandum, & de modo & forma in eodem ſeruanda. 134. cum ſeq. latiſſime.
Diſcreti, quinam dicantur in noſtro ſacro Minorum Ordine. 150
Diſcreti vt eligantur, mittendi ad Prouincialia Capitula, an fuerit expediens, atq. etiam modo. 151. cum ſeq. latiſſime.
Diſcreti ſupradicti mittendi ad Prouincialia Capitula, qualiter ſint eligendi, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, & quodnam ſit eorum munus & officium. 152
Diſcreti, mittendi ad Prouincialia Capitula, an eſſe poſſint laici, in noſtro ſacro Minorum Ordine. 153
Diſcreti mittendi ad Prouincialia Capitula, eſſe an poſſint illegitime nati. 154
Diſcreti mittendi ad Prouincialia Capitula, eſſe an poſſint deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, intra quartum gradum, in ſacro noſtro Minorum Ord. 154
Diſcreti, eſſe an poſſint Vicarij Ordinarij, ſiue Præſidentes Conuentuum. 155
Diſpenſatio, quidnam ſit. 270
Diſpenſatio quotuplex ſit. 271
Diſpenſatio, an ſit idem, quod priuilegium, declaratio, aut epicheia. 271
Ad diſpenſandum, an ſemper neceſſario requiratur cauſa. 272. cum ſeq.
Diſpenſationis, quænam ſint iuſtæ cauſæ & ſufficientes. 273
Diſpenſatio, facta ſine iuſta & rationabili cauſa, an valeat, & ea vtens an peccet mortaliter. 275
Diſpenſatione facta à Pio V. in nonnullis præceptis Regulæ, noſtri Ord. Minorum, ad inſtantiam P. F. Ioannis de Aguilera, an licitum ſit vti. 282
Diſpenſationem, faciendam cum ſibi ſubditis, an Prælati Regulares poſſint alijs committere. 283
Diſpenſatio facienda, cum aliquo Religioſo, vt ad laxiorem Religionem ſe transferat, quam cauſam requirat. 284
Diſpenſatio facta a Papa, & commiſſa Ordinario, vt verificata narratiua, idipſum faciat, an finiatur morte Papæ concedentis. 285
Diſpenſandi in votis, iuſta & rationabilis cauſa, quænam ſit. 289
Diſpenſandi poteſtas, an late vel ſtricte ſit interpretanda. 278
Ad diſpenſandum, an ſemper neceſſario requiratur cauſa. 272
Ad diſpenſandum Prælati, an debeant eſſe faciles, an vero difficiles. 274
Diſpenſatus cum dolo & fraudibus, an ſit tutus in cõſcientia. 275
Diſpenſare an poſſint in legibus humanis, Principes & Rectores multitudinis. 226. cum ſeq.
Diſpenſare cum Religioſis in omnibus ſpiritualibus, an ſolummodo ſummo Pontifici conueniat. 276
Diſpenſare an poſſint, etiam Epiſcopi cum ſibi ſubditis. 276
Diſpenſare cum ſibi ſubditis, in legibus & ipſarum pœnis, an poſſint Prælati Regulares. 277

Diſpen-

Diſpenſare an poſſint Prælati Regulares, cum ſibi ſubditis, in obſeruantijs Regularibus. 279
Diſpenſare an poſſint Prælati Ordinis Minorum; in præceptis noſtræ Regulæ; & an præcepta ipſa dici debeant præcepta, an vero vota. 279
Diſpenſare an poſſint Prælati Ordinis Minorum, cũ Fratribus ſibi ſubditis, vt petant triticum, & aliqua ſuperabundantia, vt poſſent diuendantur, & pro alijs rebus neceſſarijs commutentur. 281
Diſpenſare an poſſint, Prælati Ordinis Minorum, cũ ſibi ſubditis, ex iuſta cauſa in præceptis de non equitando, nec portandis calceamentis. 281
Diſpenſare an poſſint Prælati Regulares, cum ſe ipſis in caſibus, in quibus diſpenſare poſſunt, cum alijs ſibi ſubditis. 282
Diſpenſare an conſentiat Prælatus, mandans fieri aliquid, quod eſt contra Regulam. 284
Diſpenſare an poſſint Prælati Regulares, cum ſibi ſubditis, in pœnis contentis in Conſtitutionib. Apoſtolicis, quibus ipſo facto, priuantur officijs Ordinis & ſiunt inhabiles ad alia. 285
Diſpenſare, an poſſint Prælati Regulares, in ſuorum ſubditorum votis. 288

E

Eccleſiæ qualiter ſint conſecrandæ, & quibus modis violentur. 397. cum ſeq.
Eccleſiarum cœmeteria, qualiter polluantur, ſiue violentur, & in quibus caſibus reconciliatione indigeant. 398
Eccleſiarum altaria, qualiter execrentur, ita vt de nouo ſint conſecranda. 398
In Eccleſia violata, aut polluta celebrans, antequam reconcilietur, an irregularis fiat. 400
Eccleſia execrata & polluta, an etiam execrentur & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant. 400
Eccleſia polluta, aut violata, qualiter ſit reconcilianda. 401
Electio canonica, quidnam ſit. 156
Electio canonica quotuplex ſit. 157
Electionis canonicæ celebrandæ forma, iuxta cap. quia propter, an locum habeat & ſeruanda ſit in omnibus electionibus quorumcumque Prælatorum, & officiorum Eccleſiaſticorum. 157
Electionis canonicæ, tradita forma in cap. quia propter, an ſeruāda ſit & locum habeat in poſtulatione Prælatorum & collatione quorumcumque officiorum Eccleſiaſticorum. 158
Electio, à quibus facienda eſt, vt cenſeatur eſſe canonica. 158. cum ſeq. latiſſime.
In electione canonica, quinam habeant votum ſiue ſuffragium, qui vero non. 159
Ad electionem canonicam, quinam ſint neceſſario vocandi. 160
In electione canonica, abſentes an poſſint procuratorem conſtituere. 161
Electio canonica, in quonam loco ſit celebranda. ibi.
Electionis canonicæ celebrandæ, quodnam tempus ſit conſtitutum a iure. 162
Electiones canonicæ fieri an poſſint de nocte. 164
Electio in diſcordia, an acquiratur aliquod ius ex tali electione, extra ſuum Ordinem. 165
Electio canonica, quæ eſt per ſcrutinium qualiter ſit celebranda. 166
In electione canonica, quæ eſt per ſcrutinium, qualiter Electorum vota ſint conſcribenda. 166
In dicta electione canonica, qualiter ſint danda & ferenda ſuffragia. 167
Electiones canonicæ, an fuerit magis conueniens, fieri per ſcrutinium, quam per ſortes, & an per ſortes fieri poſſint. 168
Electio, in qua per incuriam aliquod ſuffragium publicatur, an ſit valida. 169
Electio in qua quis per errorem, aut per malitiam, miſit in vrnam ſchedulam albam, an valeat, & ſit computandum eiuſmodi votum. 169
Electiones, neceſſario an fieri debeant, de aliquo qui ſit de Collegio. ibid.
Electiones, an neceſſario eſſe debeant liberæ. 169
Electiones, an in aliquo caſu, & ex cauſa, poſſint coarctari & reſtringi. 170. cum ſeq.
In electione an poſſint coarctari ſuffragia, ad ſolos ſeniores & ætate prouectiores. 172
In electione, ſuffragium ſemel datum, an poſſint mutari & reuocari. 172
Electio canonica, collatis ſuffragijs, an ſit ſtatim publicanda. 172
Electionis ſcrutinium publicatum, an plenam faciat fidem pro electo. 173
Electio vt valeat, an ſufficiat habere quempiam maiorem ſuffragiorum partem. 174. cum ſeq.
Electionis, quæ eſt per ſcrutinium, quænam ſint de ſubſtantia & eſſentia. 175. cum ſeq.
Electio, quænam ſint caſſanda & annullanda, quæ vero ſit ipſo iure caſſa & nulla. 176
In electionibus, an ſit ſemper neceſſaria confirmatio Superioris. 179
In electione, in quibus caſibus electio deuoluatur ad Superiores, ſeu ad Electores, & quando ipſi priuentur facultate eligendi. 180. cum ſeq.
Electio aliqua, an fieri poſſit, per compromiſſum. 181
Electio facta per compromiſſum, ab vno nomine omnium, alijs præſentibus, & non contradicentibus, an valeat. 182
In electionibus qualiter, & quibus modis fieri poſſit compromiſſum. 182
Electionis compromiſſariæ, ſeu factæ per compromiſſum, quænam ſint de ſubſtantia & eſſentia. 183
In electione facta per compromiſſum, ſi compromiſſarius ſit tantum vnus, an poſſit, ſemetipſum eligere. 183
In electionibus, quando compromiſſarij ſunt plures, an poſſint eligere vnum ex ſeipſis. 184
In electionibus factis per compromiſſum, quando ex tribus compromiſſarijs, duo eligunt indignũ, vnus vero dignum & idoneum, quęnam harum electionum valeat & teneat. 184
Electio quæ eſt per viam communis ſpirationis, qualiter fiat, & quænam ſint de eius ſubſtantia, & eſſentia. 185
Eligere quinam poſſint, ſeu vero iure priuati ſint, poteſtate & facultate eligendi. 162
Eligi quinam poſſint aut non poſſint, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure irrita & nulla. 164. cũ ſeq.
Electores, an teneantur ſemper eligere digniorẽ. 165
Electi, poſt ſcrutinium & ante confirmationem, an ſit aliqua conſultatio facienda. 175. cum ſeq.
Electus, an teneatur electioni de ſe factæ conſentire, & melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo. 179
Eligendi poteſtas, data compromiſſarijs, an ſit ſemper intelligenda de idoneo. 182
Epicheia quidnam ſit, & quod ſit eius munus & officium. 223. cum ſeq.
Epicheia, an competat non ſolum Prælatis, verum etiam ſubditis. 286. cum ſeq.
Epicheia, qualiter ſit vtendum, in cauſis negocijs, ac neceſſitatibus occurrentibus. ibid.
Excommunicatio, quidnam ſit & quotuplex. 319. cum ſeq. latiſſime.
Excommunicatio maior, quidnam ſit, & quas ſolummodo ob cauſas debeat & poſſit apponi. 321. cum ſeq. latiſſime.
Excommunicatio minor, quidnam ſit, & quinam ipſius effectus, & in quibus caſibus incurratur. 324

Cum

Cum excommunicato, excommunicatione maiori cōmunicare, in quibus caſibus ſit licitum, ſiue illicitum. 324. cum ſeqq. latiſsime

Metus mortis an excuſet à peccato communicando cum excommunicato, excommunicatione maiori. 326

Excommunicationis effectus, quiſnam ſit, & pœnę, in quas incidunt excommunicati. 327

Excommunicare, quinam poſſint. 327

Excommunicatio ferri an poſſit, diebus feriatis, & an ſit neceſſario ferenda in ſcriptis. 329. cum ſeq.

Excommunicari an poſſint Monaſteria, Collegia, & Communitates. 330

Excommunicari, an poſſint Religioſi & Regulares, ab Ordinarijs Prælatis. 331. cum ſeq.

Circa excommunicationes ferendas, quidnam de nouo ſtatuerit Concilium Tridentinum. 332

Excommunicationis ſententia, in quibus caſibus cenſeatur, non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, & quemnam tunc temporis operetur effectum. 333

Excommunicationis ſententia iniuſta, quæ non eſt omnino nulla, ſed valida, an ſemper aliquem operetur effectum. 334. cum ſeq.

Excommunicationes Papales, & ſolummodo S. Pontifici reſeruatæ, quænam ſint. 335

Excommunicationes, partim Papæ, partim vero Epiſcopis reſeruatæ, quænam ſint. 335

Excommunicationis Iuris communis, nulli reſeruatæ quænam ſint. ibid.

Excommunicationes, in quas Religioſi incidunt ipſo facto, quænam ſint. 336. cum ſeq.

Quinam poſſunt abſoluere, ab omnibus ſupradictis excommunicationibus. 337

In abſoluendo ab excommunicatione maiori, virtute priuilegiorum, ſeu aliter, quænam ſint neceſſario obſeruanda. 339

Abſolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliorum priuilegiorum, an extra Sacramentum fieri poſſit. 339

Excommunicati nominatim à Iudice, in foro conſciētiæ, an per aliqua priuilegia abſolui poſſint. 341

Excommunicatus nominatim ad petitionem partis, abſolutuſq; ex conſenſu ipſius, aut concedente ipſa prorogationem, vſque ad certum tempus, an finito tali tempore, reincidat in excommunicationē. 341

Excommunicatus propter manifeſtam percuſſionem alicuius Clerici, an in foro conſcientiæ, per Bullam Cruciatæ, ſeu aliquorum priuilegiorum, poſſit abſolui. 342. cum ſeq.

F

Fideles quicumque baptizati, cuiuſcunque ſtatus & conditionis extiterint, Iudæi licet ſint, Gręci, aut Gentiles, ſeu ab eiſdem deſcendentes, ſi à fide ſemel cœpta, numquam defecerunt, de iure communi & regulariter loquendo, admitti debent ad quæcumque munera & officia in Chriſtiana Republica, & ad quaſcumque Religiones, niſi aliud obſter ex priuilegio. 1

Fratres noſtri ſacri Ordinis, an teneantur obedire, Prælatis ex maculato genere deſcendentibus, & comprehenſis in Pauli IV. & Clem. VII. & aliorum ſummorum Pontificum conſtitut. 53

G

Generale Capitulum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quo tempore ſit celebrandum. 41

Generalis Capituli celebrandi, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quænam ſit forma. 42. cum ſeq.

Generale Capitulum, an poſſit tollere & abolere, ſtatuta in alio Capitulo Generali facta auctoritate Papæ. 267

Generalis Miniſter, in noſtro ſacro Minorum Ordine, ex vi noſtrę Regulę, tantum debebat eſſe vnus. 44

Generalis Miniſter in noſtro ſacro Minorum Ordine, an fuiſſet expediens, quod tantum eſſet vnus. 45

Generalis Miniſter noſtri ſacri Minorum Ordinis, ſecundum Regulam, an eſſe deberet perpetuus. 46

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, atque in vniuerſum cunctarum Religionum, an fuiſſet expediens, quod eſſet perpetuus. 47. cum ſeq.

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, quam auctoritatem & poteſtatem habeat in ſibi ſubditos. 49. cum ſeq.

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordin. an poſſit aliquid circa ſibi ſubditos, in rebus & cauſis ſpectantibus ad fidem. 50. cum ſeq. latiſsime.

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, ex priuilegio olim, abſoluere an potuerit, Fratres ſibi ſubditos in foro conſcientiæ, ab hæreſis occulto crimine, & an talia priuilegia hodie ſint reuocata. 55. cum ſeq. latiſſime.

Generalis Miniſter, transferre an poſſit, Prouincialem Miniſtrum ex vna in alteram Prouinciam. 57

Generalis Miniſter, eximere an poſſit aliquem Religioſum, ab obedientia ſui Prouincialis, ſeu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur. 58

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, reſtituere an poſſit, degradatos & ſolemniter eiectos ab Ordine. 58. cum ſeq. latiſſime.

Generalis Miniſter, an habeat auctoritatem & facultatem, interpretandi iura & priuilegia, pro noſtro ſacro Minorum Ordine, a Sede Apoſtolica emanata. 61. cum ſeq.

Generalis Miniſter & Religionum Prælati, propria auctoritate, an poſſint deſerere aliquod Monaſterium. 62

Generalis Miniſter & Religionum Prælati, recipere an poſſint de nouo, aliquem Conuentum, ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ. 63

Generalis Miniſter, fundare & erigere an poſsit de nouo, aliquam Prouinciam, ſeu iam erectam atque fundatam diuidere. 63

Generalis Miniſter, ſeu alius Generalis, efficere an poſsit & diſpenſare, vt vnus Religioſus ſimul habeat plura officia, animarum curam habentia. 64

Generalis Miniſter, diſpenſare an poſsit cum ſibi ſubditis circa ætatem requiſitam ad faciendam profeſsionem, ſeu recipiendos ſacros Ordines, & retinenda Ordinis officia. 64

Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit, cum ſibi ſubditis in bigamia, ad hoc vt ad ſacros Ordines poſſint promoueri. 65. cum ſeq. latiſſime.

Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis. 67. cum ſeq.

Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit, cum Religioſis ſibi ſubditi, lepra infectis, aut patientibus graues alias, corporis infirmitates, vt ad ſacros promoueantur Ordines, aut promoti, in ipſis diſpenſari poſſint. 69. cum ſeq.

Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum infamibus, ad hoc vt ad ſacros Ordines promoueantur, item & cum ſeruis inuitis ſuis dominis. 70. cum ſeq.

Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate, prouenienta ex illegitimitate, ſiue defectu naturalium. 70

Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex animi, ſeu animæ defectu. 71 cum ſeq.

Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate, proueniente ex defectu lenitatis, vt ad ſacros Ordines promoueantur. 73. cum ſeq.
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit, cū ſibi ſubditis in irregularitate, proueniente ex homicidio voluntario, illicito, & prohibito, ſaltem omnino occulto, vt ad ſacros Ordines poſſint promoueri. 74. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter, an diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex mutilatione voluntaria alicuius membri, vt ad ſacros Ordines promoueantur. 77
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum prædictis, ad hoc vt ad dignitates, & Prælatias, in Religione promoueantur, ſeu iam promoti illas retineant. 78. cum ſeq.
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio caſuali, aut facto cauſa propriæ defenſionis. 79. cum ſeq.
Generalis Miniſter diſpenſare an poſſit generaliter in omnibus irregularitatibus, ex culpa & delicto prouenientibus. 80. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter, Religionumq. Prælati, diſpenſare an poſſint, cum ſecularibus ſuper impedimentis Matrimonij, poſt iam contractum, ad hoc vt poſſint petere debitum. 83
Generalis Miniſter, & Religionom Prælati, an facultatem habeant concedendi indulgentias. 84
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit in legibus latis à Papa, ſiue à Concilio; & Prælati inferiores, in legibus latis à ſuis Superioribus. 85
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint in hoc, quod mulieres, interiora Monaſteriorum Fratrum ingrediantur. 86
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit, in perſonali reſidentia Prælatorum Regularium. 86
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint, in obſeruantijs Regularibus 87 cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint cum ſibi ſubditis, ſuper tranſlatione ad alios Ordines. 89
Generalis Miniſter & Religioonum Prælati, diſpenſare an poſſint cum ſibi ſubditis, in voto Hieroſolymitano, & alijs communiter reſeruatis. 90
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, an poteſtatem habeant, concedendi ſibi ſubditis licentiam veniendi contra iuramentum licitum. 90
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, abſoluere an poſſint, ſibi ſubditos à caſibus, Sum. Pont. reſeruatis etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, atque ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis. 91. cum ſeq. latiſſime.
Generali Miniſtro, qualem obedientiam teneantur præſtare Minores Fratres, ex ſpeciali ratione ſuæ Regulæ. 92
Generalis Miniſter, per ſeipſum & ſine conſilio Patrum Ordinis, an aliqua ſtatuta ſiue Conſtitutiones poſſit efficere. 93
Generalis Miniſter, per ſe ſolum, an poſſit immutare & derogare ſtatuta ſemel facta in Capitulis Generalibus. 93
Generalis Miniſter, an ex officio teneatur totum Ordinem viſitare. 94
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, quas conditiones, & qualitates debeat habere, iuxta intentionem & voluntatem S.P.N.Franciſci. 95
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, à quibus poſſit priuari & deponi, ſi in graui re aliqua deliquerit. 96
Generalis Miniſtri officio vacante, per mortem, promotionem, renunciationem, ſeu aliam quamcunque cauſam, quidnam ſit faciendum. 97. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter, ſi à ſua familia voluerit diſcedere, an poſſit in illis partibus, Commiſſarium aliquem Generalem conſtituere. 99
Guardiani, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an ſint proprie & vere Prælati. 140
Guardiani qualiter ſint eligendi in noſtro ſacro Minorum Ordine. 141
Guardiani, quam auctoritatem, & poteſtatem habeant, de iure communi, circumſcriptis priuilegijs. 142
Guardianorum poteſtas ex priuilegijs, qualis & quanta ſit. 142
Guardianorum poteſtatem, Capitulum Generale aut Prouinciale, an potuerit limitare, reſtringere, ſiue coarctare. 143
Guardianis, quænam ſint prohibita, ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus. 143. cum ſeq. latiſſime.
Guardiani an poſſint ſecum diſpenſare, & licentiam ſibi præſtare illis in rebus, in quibus illam poſſunt concedere alijs ſibi ſubditis. 145
Guardianorum officium, quantum duret in noſtro ſacro Minorum Ordine. 146

H

HAeretici, ſeu ab ipſius deſcendentes aut ex Iudęis, vel Sarracenis intra quartum gradum, in ſacram noſtram Minorum Fratrum Religionem, non poſſunt aut debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. aliorumq. ſummorum Pontificum. 3. cum ſeq.
Hæretici, ſeu potius ex eiſdem deſcendentes, ſiue ex Iudæis, aut Sarracenis intra quartam generationem, an ſint ipſo facto priuati Ordinis officijs; & inhabiles ad illa, ante Iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam. 11. cum ſeq.
Hæretici ſeu ex eiſdem deſcendentes, intra quartum gradum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an eſſe poſſint Prædicatores. 14
Hæreſis crimen, de iure communi ſummo Pontifici ſolummodo eſt reſeruatum. 51
Hæreſis occultum crimen, in foro conſcientiæ, à quonam poſſit abſolui. 51. cum ſeq. latiſſime.
Hæreſis occulto crimine irretiti, quodnam habeant remedium, ad hoc vt ab ipſo in foro conſcientiæ poſſint abſolui. 53. cum ſeq. latiſſime.
Homicidium voluntarium, quidnam ſit, & quotuplex. 74
Homicidij voluntarij, in irregularitate, quiſnam poſſit diſpenſare, ſi ipſum non ſit illicitum. ibid.
Homicidij voluntarij illiciti, & publici irregularitatem quiſnam diſpenſare poſſit. 78
Homicidij voluntarij illiciti, omnino occulti irregularitatem, quiſnā diſpenſare poſſit. 77. cū ſeq. latiſs.
Homicidium caſuale, quodnam dicatur, & an ſit omnino idem, ac factum cauſa propriæ defenſionis. 79

I

ILlegitimi, an ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas, de iure communi, & ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, poſſint aſſumi & promoueri. 15. cum ſeq. latiſſime.
Illegitimi, an per aliqua priuilegia, Regularibus conceſſa, ad præfatas Prælaturas & dignitates Eccleſiaſticas poſſint promoueri, & qualiter. 17
Illegitimorum diſpenſationes, an fieri poſſint extra Capitulum, in Congregatione Capitulari, habente vim Capituli intermedij. 17. cum ſeq.
Illegitimorum diſpenſatio, fieri an poſſit in totum: an vero ſolummodo vt ad Prælatias & dignitates poſſint promoueri. 19. cum ſeq.

Illegitimi,

Digitized by Google

Illegitimi, diſpenſati in ſeculo, vt beneficium curarũ obtinere poſſent, facti poſtea Religioſi, an noua indigeant diſpenſatione, ad hoc vt eſſe poſſint Prælati. 20. cum ſeq.
Illegitimus occultus, an diſpẽſatione indigeat, ad hoc vt ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri. 21
Illegitimus, genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in aliqua Religione approbata, pater eamdem in vxorem duxit, an diſpẽſatione indigeat, vt ad Prælatias poſſit promoueri. 21
Illegitimis, quænam officia, iure ſint prohibita, non interueniente prævia ſufficienti diſpenſatione. 21
Illegitimi, filij militum S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, an ſint dicendi naturales, an vero ſacrilegi, maioriq. indigeant diſpenſatione, quam alij naturales, ad hoc vt in Religionibus, ad Prælatias poſſint promoueri. 22
Illegitimus, filius alicuius Religioſi, diſpenſari an poſſit, vt ad Prælatias & dignitates promoueatur, in ea Religione, in qua ipſius pater Prælationem obtinuit, ſeu illam obtinet. 23
Illegitimi, ad hoc vt diſpenſentur, vt dignitates & Prælatias obtinere poſſint, an neceſſario requiratur cauſa. 25
Illegitimi, ad hoc vt diſpenſentur ad ſupradicta, quęnam cauſa requiratur, ſitq; ſufficiens. 25
Illegitimi diſpenſatio, ad hoc vt ad dignitates & Prælaturas promoueatur, an ſufficiat, quod petatur in communi, & ſic facta, valeat. 26
Illegitimi Religioſi electio in Prælatum, ab habentibus auctoritatem & poteſtatem diſpẽſandi, an pro diſpenſatione ſufficiat, & diſpenſatio facta cenſeatur. 27
Infames de iure & de facto, ſunt irregulares, & cum eis, vt promoueantur, ſolus ſummus Pontifex diſpẽſare poteſt. 70
Interdictum quid ſit, & quotuplex. 361. cum ſeq. latiſſime.
Interdicto Clero, an cenſeantur interdici Religioſi, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ. 362
Ad interdictum ponendum, quænam ſit cauſa neceſſaria & ſufficiens. 363
In interdicti poſitione, quęnam ſit forma ſeruãda. 363
Interdicta poſita à Iure, quænam ſint. 364
Interdicti effectus quiſnam ſit, & quæ Interdicti tempore ſint prohibita. 364. cum ſeq.
Interdictum violantes, in quas pœnas incidant. 366
Interdictum ſuſpendere, quibuſnam competat. 367
Interdictum, in quibus caſibus iure ſuſpendatur. 369
Interdicti relaxatio in totum, à quo fieri poſſit, & quę ſint in hoc conſideranda. 370. cum ſeq. latiſſime.
Interdictorum ſuſpenſio, an poſſit fieri nũc certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus, virtute priuilegiorum poſt Conc. Trident. 371. cum ſeq.
Interdicere, ſeu interdici, quinam poſſint. 363
Irregularitas, quid ſit, & de multis ipſius ſpeciebus. 113. cum ſeq. latiſſime.
Iudæi & Sarraceni, ab ipſiſq; deſcendentes, intra quartum gradum, ſeu ex Hæreticis, in ſacram noſtrum Min. Fratrum Religionem, non poſſunt neque debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. & aliorum Summorum Pontificum. 1. cum ſeq.
Iudæi, ſeu potius ex eiſdem deſcendentes aut ex Sarracenis, ſiue Hæreticis intra quartam generationem, an ſint ipſo facto priuati Ordinis officija & inhabiles ad illa ante Iudicis condẽnationem, an vero ſolummodo poſt ipſam. 11. cum ſeq.
Iudęi ſeu ex eiſdem deſcendentes intra quartum gradum, in noſtro ſacro Min. Ord. an eſſe poſſint Prædicatores. 14
Iuſtitia quidnam ſit, & de multiplicibus eius acceptionibus atque diuiſionibus. 185. cum ſeq.
Ius quidnam ſit & quotuplex, ac de multiplicibus iuris acceptionibus atque diuiſionibus. 186. cum ſeq.
Ius omne in communi diuiſum, eſt vel naturale, vel poſitiuum. 187
De Iure naturali eſt illud, q̃ natura ipſa docet: de Iure vero poſitiuo, q̃ procedit ex humano cõdicto. 188
Ius naturale & poſitiuum, in quibus differãt. ibid.
Ius gentium quodnam dicatur, & an pertineat ad ius naturale: an vero ad ius poſitiuum. 188. cum ſeq.
Ius Canonicum quid ſit, & quot ſint eius partes, in quas diuiditur. 235. cum ſeq.
Ius canonicum & ciuile, in quonam differant, & an vtriuſque ſit vnus & idem finis. 236
In iure canonico contenta, an omnia ad ſui obſeruantiam obligent. 238
In iure canonico, an reperiantur aliqua, non ligantia nec tenẽda, quãtũ ad textũ & quantũ ad gloſſã. 238
Ius canonicũ, ſiue leges canonicas, quiſnam poſſit facere atque conſtituere. 239
Ius canonicum, an obliget ſemper ad peccatum mortale, atque in foro conſcientiæ. 240
Ius, ſiue conſtitutio canonica, ad hoc vt vim & robur habeat obligandi, an ſit expectandus populi conſenſus. 240
Supplicare an liceat Papæ, & Sum. Pont. vt ſuas conſtitutiones canonicas moderetur aut reuocet: & an interim, per huiuſmodi ſupplicationem, ſuſpendãtur ipſarum effectus. 241
Suſpenſio litterarum Apoſtolicarum, fieri an poſſit, abſque iuſta & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem. 243
Canonum interpretatio atque declaratio, an ſolũ pertineat ad Romanum Pontificem. 243
Ius canonicum interpretari & declarare, an liceat Doctoribus Iureperitis ſiue Theologis. 244
Ius ciuile quidnam ſit, & quæ ſint eius partes. 246
Ius ciuile, ſiue leges ciuiles, quiſnam condere poſſit. pag. 247
Iuris ciuilis leges, ex ſui tranſgreſſione, an ad peccatũ mortale obligare poſſint. 247. cum ſeq.
In corpore iuris ciuilis, an ſint aliquæ Imperiales leges ex materia ſua iniuſtæ, & quæ non ad ſui obſeruantiam obligent in foro conſcientiæ. 248
Iuris ciuilis leges, indiſtincte ac generaliter loquẽtes, an obligent abſque diſcrimine, etiam perſonas Eccleſiaſticas & Regulares. 249. cum ſeq. latiſſime.
Iuris ciuilis leges & ſtatuta, facta contra immunitatẽ Eccleſiaſticam, an valeant. 252
Iuris ciuilis lex, alienare prohibens bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis, an ſit licita. 253
In quas pœnas incidant, facientes leges, & conſtitutiones iniquas. 249
Iudex, an teneatur iudicare, ſecundum conſuetudinem, etiam contrariam iuriſcripto, & ſecundum quam conſuetudinem ſit iudicandum. 260

L

LEx, quidnam ſit, & de multiplicibus legum differentijs, & diuiſionibus. 190. cum ſeq.
Lex, an ſit actus intellectus: an vero voluntatis. 193. cum ſeq.
Lex, ad hoc vt ſit licita & iuſta, debet ſemper in commune bonum ordinari. 194
Leges condere, ad quem pertineat. 195
Legis promulgatio, an ſit de ratione legis, tam in legibus ſecularibus, quam Pontificijs. 196. cum ſeq.
Leges, quando incipiant obligare. 197
Leges humanas, neceſſarium & congruum, an fuerit ſtatuiſſe, præter legẽ Dei æternam & naturalem, mẽtibus noſtris impreſſam. 199. cum ſeq. latiſſime.
Legibus optimis gubernari Rempublicã an fuerit melius, q̃ gubernari optimis Principibus. 201. cũ ſeq.
Leges humanæ, an à lege Dei æterna & naturali deriuentur, ac debeant deriuari. 203. cum ſeq.

Legum humanarum effectus, quiſnam ſit, & quis ipſarum finis. 205
Legis actus ſunt, imperare, permittere, prohibere atque punire. 206
Legum conditiones & qualitates, ad hoc vt ſint iuſtæ, quales eſſe debeant. 206
Leges ciuiles & ius humanum, an conuenienter D. Iſidorus diuiſerit. 208
Leges humanæ, an in communi debeant ferri atque conſtitui. 209
Ad leges humanas, vtrum pertineat omnia vitia prohibere. 210
Leges humanæ, an debeant præcipere omnium virtutum actus. 210. cum ſeq.
Leges humanæ, an imponant neceſſitatem ſubditis in foro conſcientiæ. 211. cum ſeq.
Leges humanas ad culpam obligare, penes quid ſit dignoſcendum. 213. cum ſeq.
Leges humanæ, an obligent ad ſui obſeruantiam, cum diſpendio propriæ vitæ. 215. cum ſeq.
Leges humanæ in præſumptione fundatæ, an obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta. 216
Leges pœnales, an obligent etiam ad culpam. 217. cum ſeq.
Legum pœnalium tranſgreſſores, an teneantur in foro conſcientiæ ſubire pœnam, ante Iudicis condemnationem. 217. cum ſeq.
Leges humanæ, an reſpiciant præterita: an vero ſolummodo futura. 219
Leges humanæ, an neceſſarium ſit, quod recipiantur, & non receptæ, obligent. 221. cum ſeq.
Legibus an omnes in vniuerſum ſubijciantur homines, non ſolum ſubditi, verum etiam & Superiores. 222. 264
Contra legum expreſſa verba, an liceat quandoq. agere ſubditis, vtendo epicheia. 223. cum ſeq.
Leges humanas mutari, an quandoq. expediat. 225
In legibus humanis, diſpenſare an poſſint Principes, & Rectores multitudinis. 226. cum ſeq.
Ad legum humanarum & ſacrorum Canonum perfectam intelligentiam, plures apponuntur Regulæ. 227. vſque
Leges generales, generaliter ſunt intelligendæ atque interpretandæ. 227
Leges priores generales, interdum limitantur & modificantur, per poſteriores ſpeciales, & è contra. 227
In legibus, ſemper correctio eſt vitanda: concordia autem quammaxime quærenda. 227
Mens & ratio legis, eſt anima ipſius legis. 228
In legum ad Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum interpretatione, ad proemia & præfationes quammaxime aduertere oportet. 228
In prędictarum legum, & maxime priuilegiorum interpretatione, aduertere etiam oportet, ad verba quæ præcedunt, & ponuntur in ſupplicatione. 228
Legum ſiue Canonum verba, numquam debent eſſe otioſa; ſed ſemper aliquid operari. 229
Legum, duplex eſt mens ſiue intentio, quædam comprehenſiua: alia vero extenſiua, & qualiter iuxta ipſas, leges ſint interpretandæ & declarandæ. 229. cum ſeq.
Leges pœnales, potius ſunt reſtringendæ, quam ampliandæ. 230
Leges pœnales, quænam ſint dicendę, quæ vero fauorabiles. 231
Lex noua, inducens pœnam vnam, non cenſetur perinde tollere aliam, per priorem appoſitam. ibid.
Leges humanæ vt plurimum, non puniunt ſolam voluntatem & animum, ſine actu exteriori, niſi in certis quibuſdam caſibus. 231
Leges & ſententiæ, ſed maxime excommunicationes, quando obligent ipſo facto. ibid.
In legum interpretatione, non ſemper omnes iuris apices ſunt ſeruandi, ſed interdum ex bono & ęquo ſunt interpretandæ. 232
Quando duæ leges ſimul concurrunt, altera affirmatiua: altera vero negatiua, vtrum derogetur vni per aliam. 233
Legibus duabus contrarijs atque incompatibilibus concurrentibus, maior debet ſemper præualere. 233
In legibus, certiſſimum eſt, quod qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam. ibid.
Leges, bene poſſunt permanere quoad vnam partem, ac eſſe ſublatas & non obligare quoad aliam. ibid.
Lex interpretans, declaranda eſt, & intelligenda iuxta terminos legis interpretandæ. 234
Leges, non per hoc, quod aliquid non prohibent, intelliguntur, illud concedere. ibid.
Leges & conſtitutiones iniquas facientes, in quas pœnas incidant. 249
Litteræ Fraternitatis, an poſſint dari à Prelatis Regularibus, per quæ benefactoribus, ſiue ſubditorum applicentur bona. 475. cum ſeq.
Litteræ Fraternitatis, quidnam proſint benefactoribus quibus applicantur. 476. cum ſeq.
Per litteras Fraternitatis, applicari an poſſint ſubditorum bona, etiam quibus indigent, ſeu eiſdem nobilibus. 477
Per Fraternitatis litteras, an applicentur ſubditorum bona, nō ſolum præterita, verum etiam futura. 478
Per Fraternitatis litteras, benefactores, an & qualiter participent de bonis Religioſorum. 478
Litteræ Fraternitatis, quæ à Prælatis dantur, per quid differant ab indulgentijs. 479

O

OBlatio quid ſit, & vnde dicatur. 466
Quidnam velint iura, de oblationibus. 467

P

POenæ poſitæ contra deſcendentes ex Hæreticis, quorum oſſa & corpora, intra quartam generationem fuerint propter hæreſim concremata, & igni tradita, an comprehendant etiam eos, qui nati fuerunt ante prædictum hæreſis commiſſum crimen. 5
Pœnæ ſupradictæ an ſint infligendæ alicui ex prædictis, quando certum eſt & notorium, deſcendere ex parentibus Hęreticis intra quartum gradum: ignoratur autem & dubitatur, an fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen. 8
Prælati & Superiores, an poſſint eligere in Prælatum, Religioſum, cuius certo ſcitur tritauum, propter hæreſim fuiſſe concrematum & igni traditum, ignoratur autem, an ſui parentes deſcenderint ab ipſa ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen. 9
Prælati & Superiores eligentes in Prælatos, aliquos ex maculato genere deſcendentes, & comprehenſos in ſupradictis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, in quas pœnas incidant. 12
Prælati & Superiores, virtute priuilegiorum, an facultatem habeant legitimandi in totum, Religioſos ſibi ſubditos: an vero ſolum diſpenſandi cum ipſis, vt ad Prælaturas & dignitates promoueantur. 19
Prælatorum Regularium, quanta ætas eſſe debeat ad hoc, vt eſſe poſſint Guardiani, Prouinciales, Generales, Diffinitores, Diſcreti, & Vocales, qui mittuntur ad Capitula Generalia, ſiue Prouincialia. 27
Prælati, eſſe an poſſint aut debeant in noſtro ſacro Minorum Ordine Fratres laici. 28
Prælatus eſſe an poſſit, Religioſus vnius Religionis in alia, abſque eo quod eandem profiteatur. 30
Prælatos Regulares, quantum oporteat pollere ſcientia & litterarum peritia. 31

Præ-

by Google

Prælatos eligentes, ſine ſufficienti ſcientia, & litteratum peritia, an mortaliter peccent. 32
Prælatos Regulares, an expediat iuuenes eſſe: an vero ſenes. 33
Prælatos Regulares, quantum oporteat eſſe ſtudioſos & virtuoſos, præditos ſpectatibus moribus, & quammaxime Deum timentes. 35
Prælatos Regulares, quantum oporteat, iuſtitiam ſimul cum miſericordia & clementia temperatam habere. 36
Prælatos Regulares, in ſuorum officiorum executione, & rebus arduis atque difficillimis, quantum oporteat, quam maximam fortitudinem habere. 37
Prælati Regulares in executione ſui officij & muneris, quem ſibi debeant finem præcipuum conſtituere, & quæ ipſos quammaxime obſeruare oporteat. 38. cum ſeq. latiſſime.
Prælati Regulares, quantum debeant à donis & muneribus recipiendis abſtinere. 40
Prælati Regulares, an habeant facultatem reſeruandi ſibi caſus. 305. cum ſeq.
Prælati Regulares, an poſſint pro libito, ſibi caſos reſeruare. 306
Prælati Regulares, an poſſint ſibi reſeruare actus interiores, & qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſumantur. 306
Prælati Regulares, an omnia & ſola peccata mortalia poſſint ſibi reſeruare: an vero ſolummodo illa quæ annexam habent ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ſiue irregularitatis. 307. cum ſeq.
Prælatus an teneatur audire omnia peccata eius, qui habet aliqua reſeruata, vt integre ſubditum ab ipſis abſoluat. 313
Prælati Regulares, an poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta & ornamenta. 402
Quinam Prælati Regulares, poſſint benedicere corporalia. 403
Prælati Regulares, an poſſint benedicere paramenta & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam corporalia, non ſolum pro ſe, verum etiam pro alijs. 404
Quinam Prælati Regulares, poſſint benedicere, ſeu potius conſecrare calices, & patenas pro Miſſis celebrandis. 404
Prælati Regulares, an poſſint petere ab alieno Epiſcopo benedictionem, ſiue conſecrationem earum rerum, quæ ad Diuinum cultum ſpectant, Diœceſani Epiſcopi licentia minima requiſita. 405
Prælati Regulares, an teneantur, aliquid ſoluere Epiſcopis, pro benedictione Eccleſiarum, ſiue Altarium & aliorum, ad diuinum cultum pertinentium. 405
Prælati Regulares, an facultatem habeant interpretandi & declarandi ſuarum Religionum priuilegia. 424
Prælati Regulares an poſſint applicare, ſuorum ſubditorum bona opera, benefactoribus, per litteras Fraternitatis. 475
Prælati Regulares, quę ſunt illa, quæ poſſunt, Benefactoribus applicare, per litteras Fraternitatis. 475
Prælati Regulares, applicare an poſſint Benefactoribus, per litteras Fraternitatis, ſuorum ſubditorum bona, etiā quibus indigent, aut ipſis nolentib. 477
Prælati Regulares, an poſſint Benefactoribus applicare, ſuorum ſubditorum bona opera, non ſolum futura, verumetiam præterita. 478
Prælatias diuerſas habere, an poſſit aliquis Religioſus, in vna & eadem Religione. 30
Principes, & rectores multitudinis, an poſſint diſpenſare in legibus humanis. 226. cum ſeq.
Priuilegium quidnam ſit, & quotuplex. 406
Priuilegia quinam poſſint concedere. 407
Priuilegium an neceſſario debeat dari in ſcriptis. 407
Priuilegij appellatione, an veniat etiam intelligenda, immemorialis poſſeſſio, ſiue conſuetudo. 408
Priuilegium Apoſtolicum, quando valere incipiat, & an ad hoc, vt valeat neceſſarium ſit quod publicetur. 409
Priuilegia Minorum atque Prædicatorum Fratrum, an ſemper fuerint, à ſummis Pontificibus confirmata. 409. cum ſeq.
Priuilegia Religionum Mendicantium, an etiā ſemper fuerint, per ſummos Pontifices confirmata. 411
Priuilegia Regularium, quę ſunt contra ſacros Canones, aut contra Concil. Trident. an ſint per idem Conc. & ſumm. Pont. abrogata & reuocata. 412. cum ſeq.
Priuilegia Regularium, an deperdantur per non vſum. 415. cum ſeq. latiſſime.
Priuilegijs alicuius Religionis, confirmatis vel reuocatis, an cenſeantur etiam confirmata, aut reuocata priuilegia Religioni alteri, ad inſtar illius conceſſa. 417
Priuilegij exemplar, deductum ab originali, an valeat, parte non citata. 418
Priuilegia, ſiue reſcripta Papæ, an expirent per mortem concedentis. 420
Priuilegia, quibus modis regulariter loquendo, fiant nulla atque inualida. 421
Priuilegia Regularium, an amittantur, & deperdantur, non regulariter viuendo. 422
Priuilegijs, an vti poſſint, Religioſi & Regulares ſine ſuorum Prælatorum licentia. 423. cum ſeq.
Priuilegiorum explicatio & declaratio, ad quem de Iure communi pertineat. 424
Priuilegiorum declaratio & interpretatio an etiam ad Prælatos pertineat. 425
Priuilegia, qualiter ſint interpretanda, & declaranda. 425. cum ſeq.
Priuilegia, an ſecundum conſuetudinem debeant interpretari & declarari. 427
Priuilegiorum clauſula, apponi conſueta, qua dicitur, motuproprio, & ex certa ſciētia, quid ſignificet. 428
Priuilegiorum clauſula, qua dicitur, vt Iudices, omni appellatione remota, ad executionem procedant, quid ſignificet. 428
Priuilegiorum clauſula, qua dicitur, contradictores quoslibet & rebelles, per cenſuras compeſcendo, ad executionē procedant qualiter ſit intelligenda. 429
Priuilegiorum clauſula, qua dicitur, vt Iudices procedant, inuocato auxilio brachij ſecularis, quid operetur. 430
Priuilegiorum clauſula, qua dicitur, ſupplentes omnem defectum, qualiter ſit intelligenda. 430
Priuilegiorum clauſula, qua dicitur, vt non cenſeantur reuocata, niſi de eis expreſſa mentio fiat, qualiter ſit intelligenda. 431
Priuilegia Regularium, an ſuſpenſa eſſe intelligātur, per ſuſpenſiones quæ fiunt in Bullis Cruciatis. 431
Priuilegiorum communicationem, omnium aliarum Religionum, an habeant Fratres Prædicatores & Minores. 432. cum ſeq.
Priuilegiorum communicationem, an etiam habeant Moniales Ordinis Prædicatorum & Minorū. 433
Priuilegiorum communicationem, an etiam habeant Fratres Auguſtinenſes. 434
Priuilegiorum communicationem, an etiam Fr. Carmelitani habeant. 435
Priuilegiorum communicatio, an ſe extendat ad priuilegia cōceſſa, & concedenda, non ſolū in Mendicantibus verumetiam, & non Mendicantibus. 436
Priuilegia, quæ ſunt odioſa & pœnalia vnius Relig. in alijs communicentur. 437
Priuilegia, vſu ſpeciali loco conceſſa, an veniant in communicatione priuilegiorum intelligenda. 437
in Priuilegiorum communicatione, an intelligatur tantum vſus: an vero Ius vtendi. 438
Priuilegijs, an vti poſſint Regulares, contra illos, per quo-

quorum communicationem eadem participant. 439
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, vti an poſſit priuilegio. 419
Primitia quidnam ſit, & vnde dicatur. 466
Quidnam velint Iura de primitijs. 467
Procurator Romanæ Curiæ in noſtro ſacro Ordin. quiſnam dicatur, qualiter ſit eligendus, & quod eius munus & officium. 107.cum ſeq.
Procurationis Romanæ Curiæ præeminentia, quanta ſit, & quæ ſint illi prohibita ſine conceſſa. 108
Procuratoris Romanæ Curię officium, quantum temporis duret. 108
Prouincia quidnam ſit, & quid intelligendum veniat ſob hoc nomine. 118
Prouincialis Miniſter, qualiter ſit eligendus. 121
Prouincialis Miniſtri officium, quanto tempore duret. 123
Prouincialis Miniſter, poſt expletum ſuum officium, per quantum temporis debeat vacare. 123
Prouincialis Miniſtri poteſtas, in ſibi ſubditos quanta ſit. 124
Prouincialibus Miniſtris, quæ ſint interdicta, atque prohibita, ex vi noſtrarum Generalium Conſtitut. 125.cum ſeq.
Prouincialis Miniſtri compendiaria inſtitutio, ab initio ſui officio, vſque ad finem, habetur. 126.cum ſeq.
Prouincialis Miniſter, an teneatur non ſolum petere, & requirere, verum etiam ſequi Diffinitorum conſilium, in rebus quæ in Diffinitorio proponuntur. 130
Prouinciale Capitulum intermedium, ſeu congregatio habens vim Capituli, qualiter ſit celebranda. 120
Prouincialia Capitula, qualiter ſint celebranda. 120. cum ſeq.

R

Regiminis ſeu gubernationis, quot ſint genera, & quodnam ſit præſtantius inter ipſa. 45
Religioſus, in particulari, an impetrare poſſit, ſiue procurare priuilegium, contra ſuæ Religionis ſtatuta. 269
Religioſi, an teneantur de Iure, ſuis proprijs Prælatis confiteri. 293.cum ſeq.
Religioſi, an teneantur ex præcepto ſub mortali, certis quibuſdam diebus confiteri. 293
Religioſi, ad adimplendum prædictum præceptum de confitendo, ſeu in aliquo alio caſu, an teneantur peccata venialia, ſub mortali confiteri. 294. cum ſeq.
Religioſi obligari an poſſint, ad confitenda peccata venialia, & mortalia alias confeſſa. 295
Religioſi an debeant, ſemel aut bis in anno, obligari ad faciendam generalem, ſuorum peccatorum confeſſionem. 297
Religioſi itinerantes, an poſſint quibuſcumque confeſſarijs Regularibus, ſiue Secularibus confiteri. 298.cum ſeq.
Religioſi an poſſint abſolui à confeſſoribus per Prælatos deputatis, in aliquibus caſibus plenarie, ab omnibus peccatis, excommunicationibus pęnis, atque cenſuris. 300.cum ſeq.
Religioſus abſolutus in articulo mortis plenarie, virtute ſuorum priuilegiorum, ſi non decedat, an teneatur, peccata reſeruata iterum ſuo Superiori confiteri. 301.cum ſeq.
Religioſi quibus diebus anni, abſolui poſſunt ab omnibus ſuis peccatis plenarie. 302
Religioſi an vti & frui poſſint, abſolutionibus plenarijs prędictis, abſque licentia ſuorum ſuperiorum. 302
Religioſi per ſua priuilegia, an poſſint abſolui, ſeu potius diſpenſari, in omnibus irregularitatibus. 303. cum ſeq.
Religioſi an vti poſſint priuilegijs, ſine ſuorum Prælatorum licentia. 413

S

Sarraceni, quemadmodum & Iudæi, ab ipſiſq. deſcendentes intra quartum gradum, ſeu ex Hęreticis, in ſacram noſtram Minorum Fratrum Religionem, non poſſunt aut debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. aliorumq. Summ. Pont. 2.cum ſeq.
Sarraceni, ſeu potius ab eiſdem deſcendentes, ſiue ex Iudæis, aut Hæreticis, intra quartam generationem, an ſint ipſo facto priuati Ordinis officijs, & inhabiles ad illa ante Iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam. 5.cum ſeq.
Sarraceni ſeu ex eiſdem deſcendentes intra quartum gradum, in noſtro ſacro Minorum Ord. an eſſe poſſint Prædic. 14
Serui de iure ſunt irregulares, nec ſine ſuorum Dominorum licentia ordinari poſſunt. 70
Statutum quidnam ſit, ac de multiplicibus ſtatutorum differentijs & diuiſionibus. 262
Statutum quid ſit, & à quibus fieri poſſint ſtatuta. 262.cum ſeq.
Statutum an valeat, factum ex ſola voluntate ſtatuentium. 263
Statuta iniuſta, an obligent in foro interiori & exteriori. 263
Statuta ſua ſeruare, an teneantur etiam Superiores & Prælati. 264
Statutum contra Ius commune, in Religionibus, an ſine ſpeciali licentia Papæ fieri poſſit. 265
Statuta particularia vnius Prouincię, an obligent hoſpites alterius Prouinciæ, pro tempore quo ibidem commorantur. 265
Statutum fundatum in præſumptione, habens ſententiam excommunicationis annexam, an obliget in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta. 266
Statuta facta in aliquo Generali Capitulo, auctoritate Papæ, an poſſint tolli & aboleri, per aliud Capitulum Generale. 267
Statuta facta in Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialibus, an declarari poſſint, per Generales & Prouinciales ſolummodo, reſpectiue. 268
Statuta Ordinis Minorum, an obligent ad culpam: an vero ſolummodo ad pœnam. 269
Contra Statuta ſuæ Religionis, an aliquis Religioſus in particulari poſſit impetrare & procurare priuilegium. 269
Statuta aliqua confirmando ſummus Pontifex, an intendat reſeruare Religioſos, ab ſtricta ſeu ſtrictiori, ſuæ Regulæ obſeruantia. 270
Supplicare an liceat, Papæ & ſummo Pontifici, vt ſuas leges ſiue Conſtitutiones moderetur, aut reuocet, & an per huiuſmodi ſupplicationem, interim ſuſpendantur ipſarum effectus. 241
Suſpentio litterarum Apoſtolicarum, fieri an poſſit, abſque iuſta & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem. 243
Suſpentio, quidnam ſit & quotuplex. 343.cum ſeq. latiſſime.
Suſpenſionis effectus, quinam ſint. 343.cum ſeq. latiſſime.
Suſpenſionis cenſuram apponere, ſeu ſuſpendere, quinam poſſint. 348
Suſpendi, quinam poſſunt, vel non poſſint. 348
Suſpenſio, an ferri non poſſit, niſi propter culpam, & an neceſſario ea eſſe debeat mortalis. 350

Suſpen-

Suſpenſionis cenſura, qualiter ſit ponenda, & quęnam in ea ſint obſeruanda. 351
Suſpenſio prout eſt pœna, in quo differat, à ſuſpenſione, quæ eſt cenſura. 352
Suſpenſio, in quo differat, ab excommunicatione minori, & quænam harum pœnarum ſit grauior. 353
Suſpenſio in quo differat, ab excommunicatione maiori, & quænam ſit grauior. 353
Suſpenſio, in quo differat, à depoſitione verbali, quæ via eſt ad degradationem. 353
Suſpenſio, in quibus caſibus incurratur de Iure. 354. cum ſeq.
Suſpenſionis cenſuram violantes, antequam abſoluantur, ſeu ſuper ipſis diſpenſetur, in quas incidant pœnas. 355. cum ſeq.
Suſpenſionis pœna innodati, an poſſint facere aliqua, quæ ſint valida. 357
In quas pœnas incidant, participantes cum ſuſpenſis in Diuinis. 358
à Suſpenſione prædicta, quinam poſſint abſoluere. 358. cum ſeq. latiſſime.
Superiores & Prælati Religionum, an teneantur ſua ſtatuta ſeruare. 264

V

Vicarius Generalis Ordinis, quiſnam dicatur. 93
Vicarius Generalis Ordinis, an ſit Ordinarius Prælatus: an vero ſubdelegatus. ibid.
Vicarius Generalis Ordinis, qualiter ſit eligendus, cum officium Generalis Miniſtri, qualibet ex cauſa vacare contigerit. 94
Vicarij Conuentuum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an ſint vere & proprie Prælati. 146
Vicarij Conuentuum, à quibus inſtituendi ſunt, & an Guardiani, pro libito illos poſſint amouere. 146
Vicarij Monialium, à quibus ſint inſtituendi. 148
Vicarij Monialium, an dici poſſint aliqua ratione Prælati. 148
Vicariorum Monialium, quiſnam ſit immediatus ſuperior. 149
Vicarij Monialium, in quibus caſibus intrare poſſunt earumdem clauſuram. 149
Vota ſuorum ſubditorum, Pręlati Regulares, diſpenſare an poſſint. 289
Ad diſpenſandum in votis, quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa. 291
Vota ſuorum ſubditorum, an poſſint Prælati Regulares commutare. 292
Vota ſuorum ſubditorum, an poſſint Prælati Regulares irritare, & quonam iure. 290. cum ſeq.
Vota volentium, intrare Religionem, an poſſint Prælati Regulares diſpenſare. 291
Vota volentium intrare Religionem, ſeu potius Nouitiorum, an poſſint Prælati Regulares commutare & irritare. 292

FINIS.

MANVALE PRAELATORVM REGVLARIVM.

TOMVS SECVNDVS.

QVÆSTIO PRIMA.

De Prælatis Regularibus, quantum ad genus, in Octo Articulos diuiſa.

1 *Vtrum deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, in noſtro ſacro Minorum Ordine, in Superiores atque Prælatos poſſint aſſumi?*

2 *Vtrum pœna poſita in ſupradictis Conſtitutionibus, contra deſcendentes ex Hæreticis, quorum oſſa & corpora intra quartam generationem, igni fuerint tradita & concremata propter hæreſim, comprehendant etiam eos, qui nati fuerint, priuſquam ipſorum parentes laberentur in dictam hæreſim?*

3 *Quidnam faciendum ſit, quando certum eſt atque notorium, Religioſum quempiam, ex Hæreticis parentibus intra quartum gradum deſcendere dubitatur autem, an id fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen?*

4 *Vtrum Superiores Prælati, Vocales, ſiue Electores, eligere poſſint in Prælatum, ſupradictum Religioſum, cuius certo ſcitur, tritauũ propter hæreſim fuiſſe concrematam, & igni traditam: ignoratur autem, an ſui parentes, ab ipſo deſcenderint, ante vel poſt commiſſum hæreſis crimen?*

5 *Vtrum comprehenſi in ſupradictis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, & deſcendentes ex maculato genere, quacumque de cauſa, ex ſupradictis in primo Articulo, ſint ipſo facto priuati dictis officiis, & inhabiles ad ipſa, ante iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam?*

6 *Vtrum Superiores atque Prælati & Electores, in Prælatos eligentes huiuſmodi in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, ex genere maculato deſcendentes, incidant ipſo facto, in excommunicationis pœnam & in alias pœnas ibidem contentas?*

7 *Vtrum Fratres noſtri ſacri Ordinis, teneantur aut poſſint, huiuſmodi ex genere maculato deſcendentibus atque in dictis Conſtitutionibus comprehenſis, ſi perperam eligantur in Superiores & Prælatos, obedire.*

8 *Vtrum deſcendentes ex ſupradicto maculato genere, in noſtro ſacro Ordine eſſe poſſint Prædicatores.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue hæreticis, in noſtro ſacro Minorum Ordine, in Superiores, atque Prælatos poſſint aſſumi?

PRO huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda, nõnulla oportet præmittere fundamenta. Primo eſt notandum, ꝙ ſtando in iure communi, & communiter, atque regulariter loquendo, omnes in vniuerſum fideles baptizati, qui Chriſti fidem ſemel ſuſceperunt, atque ab ea numquam defecerunt, ſiue retroceſſerunt, cuiuſcũque ſtatus, & conditionis extiterint, Iudæi licet ſint, Græci, aut Gentiles, ſeu potius ab eiſdem deſcendẽtes, & à quacumque natione ortum, ſiue originem trahentes, ſi aliàs apti, atq. habiles inueniantur, admittuntur, & recipiuntur, recipi, atque admitti poſſunt & debent, non ſolum ad gratiam, & ad gloriam ſuſcipiendam, poſtquam ſemel in Eccleſiam recepti ſunt, verum etiam (reſpectiue loquendo) & ad quæcumque munera, & officia, quæ in Chriſtiana Republica haberi poſſunt, & ad quaſcumque Præfecturas, & Dignitates Eccleſiaſticas, abſque delectu, & diſcrimine. Hoc eſt certiſſimum, & conſtitutiſſimum, ac prorſus omni dubio procul, ſtando in Iure communi, & communiter loquendo. Et quidem quantum attinet ad gratiam, & ad gloriam, & omnia ea, quæ ad animam, & æternam ſalutem ſpectant, ex innumeris ſacræ Scripturæ locis idipſum facile erit colligere, ſed maxime ex doctrina Diui Pauli, qui in innumeris ſuæ doctrinæ locis, incũctanter dicit, *non eſſe diſtinctionem faciendam Iudæi, & Græci, nam idem Dominus omnium diues in omnes, qui inuocant illum. Omnes* enim, inquit, *qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.* Et addit, *ꝙ oĩs, qui credit in illũ, nõ cõfundetur.* Quibus etiam concinit id, quod in Actibus Apoſtolorum, dixiſſe fertur olim D. Petrus, poſt viſionẽ illam magnam, de linteo illo magno, quod qua- *Ad Rom. c. 3. & 10.* *Actuum 10.*

A tuor

Digitized by Google

tuor initijs ſubmitti videbatur de cælo, *In veritate*, inquit, *comperi, quod non eſt perſonarum acceptor apud Deum, ſed in omni gente, qui timet eum, & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi.* Hac itaque de re nulli dubium. Neque vllam prorſus habendam eſſe rationem generis Iudæi, aut Græci, quantum attinet ad gratiam, & ad gloriam, & ad ea, quæ ad animæ ſalutem ſpectant. Sed quantum ad officia, & munera, ac dignitates Eccleſiaſticas, ſiue ſeculares, quod in his, ſtando in Iure communi, nulla ſit etiam facienda differētia, inter Iudæos, atque Græcos, ſiue Gentiles prædictos, ex vtroque Iure facile erit colligere, ſed maxime ex iure Canonico. vbi ad hoc propoſitum, reperientur aliqua expreſſa capitula. Facit in primis ad hoc *cap. eam te, de reſcriptis.* vbi Alex. III. Tornacenſi Epiſcopo ſcribens, eūdem reprehendit pro eo, quod Eccleſiæ ſuæ præbendam quamdam, cuidam de genare Iudæorum originem trahenti, conferre noluerit, & eſt textus ad hoc propoſitum, ſatis, notabilis, & qui communiter à Doctoribus adducitur. Vbi præfatus Pontifex, poſt multa alia, in ſequentia verba prorupit: *Nam pro eo, quod Iudæus extiterit, ipſum dedignare non debes.* Quæ quidem verba exponens Gloſſa ibidem, *verbo Iudæus*, inquit ab eo dicta fuiſſa, *quoniā de Iudæis conuerſis Eccleſia fundata fuit.* Pro quo allegat, *cap. in nouo. diſt. 21. & cap. recurrat. 32. q. 4.* & addit, *quod propterea quod ille Iudæus extiterit potius debuerat laudari, & commendari, quam repelli, aut repudiari.* Facit & ad hoc *cap. ad decorem. de inſtitutionib. & cap. venerabilis, de præbend. & dignitat.* multaq. alia capitula, & iura, ad id in iure Canonico licebit adinuenire, quæ breuitatis gratia facio miſſa. Et quamuis reperiatur ibidem, *cap. ſtatutum el 2. de hæreticis, lib. 6.* quo ab officijs, & dignitatibus excluduntur, omnes intra ſecundū gradum per paternam lineam, per maternam vero intra primum ab hæreticis deſcendentes, illud tamen nō obſtat præmiſſis: nam vt ex eodem, atque ex ipſius titulo, ſatis conſtat, facileq. patere poteſt intuēti, ſolummodo loquitur, locumq. habet, in hæreticis, quales ſunt, qui poſtquam ſemel fidem ſuſceperunt, perfide ab ea defecerunt, atque retroceſſerunt ab ipſiſq. intra dictos gradus deſcendentibus, non autem in Iudæis, Gentilibus, Ethnicis, ſiue Sarracenis, ipſorumq. filijs, ab illiſq. deſcendentibus, qui fidem nunquam receperunt, aut poſtquam eādem ſuſceperunt, ab ea numquam retroceſſerūt; hi enim non comprehenduntur, aut comprehendi poſſunt in ſupradicto decreto, & *cap. ſtatutum.* Quod vnanimi conſenſu tenet communis omnium DD. corona, & opinio, ſed ſpecialiter hac de re, conſulatur Felin. *in ſupradicto cap. eam te*, vbi ex eo colligit, ac ponit pro regula, *quod infidelitas, procedens in promotionibus non nocet, niſi fuerit hæreſis, aut conuerſio recens*, quod eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, ſtando in iure communi, canonico, atque ciuili, ni forte propter aliquam rationem, & cauſam contrarium alicubi reperiatur determinatum, atque deciſum, de quo inferius dicemus.

Infidelitas procedens in promotionibus non nocet, niſi fuerit hæreſis aut conuerſio recens.

Felin. in c. eam te. de reſcript.

Secundo præmitto, quod quamuis ſupradicta omnia vera ſint, ſtando in iure cōmuni, canonico, atque ciuili, adhuc tamen aliqua reperiūtur ſtatuta, loquēdo de iure ſpeciali, & priuilegio, & Conſtitutiones Summorum Pont. quibus auctoritate Apoſtolica nō quidem ex odio generis, ſed propter aliquas iuſtas, legitimas, atq. multum rationabiles cauſas, nō ſolū hæretici ſupradicti, ab ipſiſq. deſcendentes, intra prædictos gradus, verumetiam & Iudæi, Sarraceni, eorumq. ſucceſſores, ad certum vſque, & determinatum gradum, præfixumq. terminum, inhabilitantur, inhabileſq. redduntur, ad quæcumq. honoris officia, & dignitates Eccleſiaſticas, atq. ſeculares, quod, vt reſoluit Nauar. cum ſit expreſſe contra ius commune, nullus Summo Pont. inferior, aut ſine ipſius ſpeciali licentia, & permiſſione, vllo modo potuiſſet efficere, vt nos etiam latiſſima diximus in præced. Tomo q. 19. art. 5. notab. 2. dicemuſq. amplius infra cum de ſtatutis, & Conſtitutionibus noſtri ſacri Ordinis, ſpecialem fecerimus mētionem.

Nauar. lib. 5. conſ. 11. de Reg. conſ. 26. & lib. 5. tit. de Iud. & Sarracenis, conſ. 1. & tit. de hæ. conſ. 22.

Sed vt in præſenti ad particularia deſcendamos, dico quod inter Conſtitutiones alias, quæ hac de re circumferuntur, ſpecialiſſima eſt quædam Pauli IV. facta anno 1558. die 24. Aprilis, Pōtificatus ſui anno 4. Vbi renouans, atq. innouans ſimilem aliam Clementis VII. datam Romæ anno Domini 1525. die 14. Martij, reuocata à Iulio III. anno Domini 1550. die 10. Octob. auctoritate Apoſtolica ſtatuit, ordinauit, atq. determinauit, *Quod deinceps nullus ſeculares, qui Iudæus, ſiue hæreticus fuerit, ſeu à Iudæis, vel hæreticis (quorum progenitores paterni, ſiue materni, viuentes, ſiue defuncti, vſque ad quartā generationem incluſiue, hæretici declarati, & vt tales condemnati & illi. ſeu eorum corpora, & oſſa, ſeu eorum ſtatua igni tradita fuerint) originem trahens ſeu ex deſcendentibus prædictorum Iudæorum & hæreticorum, vſque ad quartam generationem incluſiue, fuerit, vel ſit, in totius Ordinis Fratrum D. Franciſci, Fratrem dicti Ordinis in quibuſcumq. locis, & mundi partibus vbi Religio, & Ordo Fratrū huiuſmodi fuerit, aliquo modo ſub quouis prætextu, & quæſito colore ſub pœnis infraſcriptis, eo ipſo per ſic recipientes, & admittentes abſque declaratione aliqua incurrendis, recipi, & admitti poſſint.* Hęc sūt expreſſa verba ſupradicti Pauli IV. loco ſupra citato, vbi agit de receptione Nouitiorum, ſiu nouiter conuerſorum ad Ordinem. Sed inferius, agendo de iam receptis, atq. in noſtro Ordine ſacro exiſtentibus, prohibere etiam volens, ne aliqui ex huiuſmodi, ad Ordinis officia, & dignitates admittantur, in ſequentia verba prorupit. *Et ſi aliqui tempore Datæ præſentium, inter Fratres Minores totius dicti Ordinis S. Franciſci, in quibuſcumq. locis, & mundi partibus, vbi Religio, & ordo Fratrum huiuſmodi, ſimiliter fuerint, qui olim Iudæi, ſeu hæretici fuerint, ſeu à ſimilibus Iudæis, vel hæreticis (quorum ſimiliter parentes, & progenitores paterni ſiue materni viuentes, ſeu defuncti vſque ad quartam generationē incluſiue, hæretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi. ſeu eorum corpora & oſſa, vel ſtatua igni tradita fuerint) originem trahentes, ſeu deſcendentes vſque ad quartam generationem incluſiue, etiam ad quæcumq. dignitates, beneficia, & officia Eccleſiaſtica obtinenda, & exercenda, præmiſſis non obſtantibus, ſufficienti diſpenſatione ſeu indulto ſuffulti reperiantur, in Miniſtros Generales, ſeu Prouinciales, ac Commiſſarios generales, ſeu quoſcumque alios Cōmiſſarios, vel Guardianos, aut Prædicatores, etiamſi alias ſoliti fuerint, ad huiuſmodi officia, Generalatus Commiſſariatus generales, & cuiuſcumque alterius Commiſſariatus, Prouincialatus, ſeu Guardianatus, & prædicationis eligi, & aſſumi, nullatenus de cætero eligi, aſſumi, ſeu recipi poſſint, electioque, & aſſumptio, ſeu receptio de illis facta ad officia prædicta, ſi fieri cōtigerit de facto, nullius ſit roboris, vel momēti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, aſſumptionis, ſeu receptionis prædicta, illi ſic electi aliquid adminiſtrare, ſeu prædicare poſſint, ſed omnia, & ſingula per eos ſic electos. & aſſumptos, de facto adminiſtrata & geſta, viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant, nec ius alicui tribuāt.* habetur vbi ſupra. Poſtmodum vero proſequitur, præcipiendo, prohibendo, & inhibendo, vt talibus ſic electis, à ſubditis nulla omnino præſtetur obedientia. Supradictam Pauli IV. Cōſtitutionem ad literam confirmauit poſtmodum Pius IV. anno Domini 1559. Pontificatus ſui anno 5. Menſis

Pauli IV. Conſtitutio, circa deſcendētes ex Iudæis, vel hæreticis.

A quibus Summis Pontificibus confirmata ſupradicta Pauli IV. Conſtitutio, & de varietate, quæ hac de re reperitur in priuilegijs.

Decemb.

Decemb. die 5. cuius confirmatio incipit, *Profeſſionis noſtræ.* Et quamuis Pius V. anno Domini 1571. in quadam alia ſua Conſtitutione ſeu Extrauaganti, quæ incipit, *Paſtoralis officij*, Conſtitutiones prædictas Pauli Quarti, & Pij Quarti limitauerit, atque reſtrinxerit, ad ſecundam vſque generationem ex parte patris, primam vero ex parte matris, ſicut eam reſtrinxerat, atque limitauerat, antea Iulius Tertius, vt conſtat ex Pauli Quarti Conſtitutione prædicta, at Gregorius Decimuſtertius anno Domini 1574. reuocando prædictam Conſtitutionem Pij Quinti, confirmauit ſupradictam Pauli IV. & Pij IV. ac de nouo ſtatuit omnino, vt ſeruaretur, & præcepit, quod etiam extendatur, ſiue extenderetur ad deſcendentes ex Sarracænis, vſque ad quartam generationem incluſiue. Incipit hæc Gregorij Conſtitutio, *Conſueuit*. Et quamuis non deſint, qui aſſerant, ſeu dicere, affirmareq. audeant, ipſam eſſe poſtmodum reuocatam à Sixto Quinto, præcipiente, vt Conſtitutio Iulij Tertij, & Pij Quinti præfata ſeruaretur, & hanc reuocationem ſcriptam, reperiri in libro Ordinis, qui habetur in Conuentu de Aracæli, in Archiuio Procuratoris Generalis Romanæ Curiæ, cum tamen non inueniatur, neque eius rei vlla certa fides habeatur, ſiue aliquod reſcriptum authenticum, dicendum procul dubio videtur, circa hoc eſſe ſtandum in Conſtitutionibus ſupradictis Pauli Quarti, & Pij Quarti, & Gregorij XIII. ac iuxta ipſas decernendum, atque determinandum, quidquid ſeſe obtulerit in prædictis.

De differentia circa intelligẽtiã prædictarum Conſtitutionũ.

Tertio præmitto, quòd quamuis circa prædictarum Conſtitutionum intelligentiam explicationẽ, & declarationem, magna ſit lis, & controuerſia inter Doctores, qualiter debeant intelligi, obſeruari, atque practicari, vt nos latiſſime diximus in primo Tomo, loco ſuperius citato, in quarto notabili aſſerentibus quibuſdam, quod Conſtitutiones prædictæ generaliter comprehendunt, omnes in vniuerſum Iudæos, Sarracenos, & hæreticos, ab eiſdemq. deſcendentes, intra quartam generationem incluſiue, abſque vlla prorſus limitatione: affirmantibus vero alijs, quod non ita ſit, aut comprehendantur ſupradicti omnes, niſi cum hac conditione & limitatione, nempe quod eorum, ſeu progenitorũ ſuorum corpora ſimul fuerint concremata & igni tradita, intra quartam prædictam generationem, vt latius patet in ſupradicto quarto notabili, adductis ibidem hinc inde rationibus, & argumentis, quæ circa difficultatem iſtam, pro vtriuſque opinionis parte verſantur, vt quod hac in re tenendum eſt, & verius atque probabilius nobis videtur, paucis dicamus, breuiter ac reſolutiue, ſequentes ſtatuo cõcluſiones, quibus ad vnguem explicabuntur, atque declarabuntur omnes ſupradictæ Conſtitutiones, ſiue Motus proprij.

Prima Concluſio.

Qui in noſtro ſacro Ordine in 4. gradũ deſcendunt ex Iudæis, Sarracenis, ſeu hæreticis, nõ poſſunt in Prælatos eligi, & præfici, & electio de eis facta, eſt ipſo iure nulla.

NVllus ſacri noſtri Ordinis Frater, ex infecto genere natus, qui olim Iudæus, Mahometanus, aut hæreticus extiterit, ſeu deſcendens ex conuerſis Iudæis, Mahometanis, Sarracenis, aut hæreticis, intra quartam generationem, quorum corpora, oſſa, ſeu ſtatuæ igni traditæ fuerint, & concrematæ, in Prælatum poteſt eligi, aut præfici, & electio aliter facta eſt ipſo facto, & iure, irrita, & nulla. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Conſtitutione Pauli IV. ab illis verbis; *Et ſi aliquo tempore data præſentium, &c.* vſque, *Viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant, neque eis alicui tribuant*. Quibus verbis agit de Prælatis iã electis, tempore quo data, & facta fuit Conſtitutio ſupradicta, quibus etiam, aut omnino ſimilibus, vtitur infra, agendo de Prælatorum electionibus poſtmodum faciendis, quæ breuitatis cauſa impræſentiarum omitto: nam, vt dictum eſt, tota Conſtitutio ad vnguem habetur expreſſa, in dicto primo Tomo, quæſtione 19. articulo 7. & habentur ab illis verbis: *Diſtrictius inhibentes*, vſque, *decernentes irritum, & inane, &c.* & apponitur excommunicationis latæ ſententiæ pœna, contrarium facientibus, quod eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum.

Secunda Concluſio.

Qualiter intelligenda ſit ſupradicta Cõſtitutio, circa deſcendentes ex Iudæis, ſeu Sarracenis.

Non eſt neceſſum, vt quiſpiam in hac Conſtitutione comprehendatur, quod ſimul ſit Iudæus, aut Mahometanus, ſeu potius ex Iudæis, aut Mahometanis deſcendens, & quod progenitorum ſuorum corpora, aut oſſa igni fuerint tradita, & concremata intra quartum gradum, vt non in Superiorem, atque in Prælatum, noſtræ ſacræ Religionis poſſit eligi, præfici, atque aſſumi, quin vero etiamſi progenitorum ſuorum corpora (vt præmittitur) intra quartum gradum, non fuerint concremata, & igni tradita, ſi ex ſupradictis Iudæis, ſiue Mahometanis, intra quartum gradum deſcendit, in ſupradicta Cõſtitutione comprehenditur, per ipſamque excluditur. Hæc concluſio probatur in primis per ſupradicta, & per ea, quæ latiſſime diximus in primo tomo, quæſtione 19. artic. 7. de mente Nauarr. in 4. notab. vbi, ni fallor, luculenter oſtendimus, hanc eſſe veram, atque genuinam ſupradictæ Conſtitutionis Pauli IV. intelligentiam, explicationem, & declarationem. Et quamuis, vt ibi etiam diximus, cõtraria ſententia, non omnino videatur improbabilis, loquendo de æquitate, clementia, & pietate, atque vtcumque practicari poſſit, quantum ſpectat ad receptionem alicuius Fratris ad Ordinem, non tamen, vt mihi videtur, conuenit, aut expedit, vt practicetur, quantum attinet ad Prælatorum præfectionem, & electionem, ac promouendos ipſos, & præſtandas illis præfecturas, dignitates ſiue Prælaturas, quin vero oportet quammaxime, vt nõ amplietur, quoad hoc Conſtitutio ſupradicta, ſed obſeruetur ad literam, & in ſuo remaneat vigore. Sint contenti, qui eiuſmodi ſunt, vt æquitatis, bonitatis, atque benignitatis gratia, iuxta probabilem quorũdam opinionem, contra probabiliorem, vt ne dicã, contra conſcientiam, & contra omnem prorſus rationem, admittantur, & recipiantur ad Ordinem. Nam quod neophyti, id eſt, noui in fide, non admittantur, ſeu admitti debeant, ad Præfecturas, ſiue Prælatias, etiamſi ſint ex Gentilibus orti, & nati, cum non ſint veterani milites, ſed noui, & ex nouiter conuerſis deſcendentes, in ſacris Canonibus, atque Concilijs, multa id nos iura, & capitula docent. In primis facit ad hoc *cap. prius beneuer, diſt. 48.* vbi id expreſſe habetur, & Concilium Nicænum cap. 2. quod habetur *in cap. quoniam, eadem diſt. 48.* Concilium etiam Sardicenſe canone 13. & Laodicenſe capitulo tertio, Diuus etiam Gregorius lib. quarto, Moralium idipſum apertè dicit, ſed expreſſius in epiſtola quam ſcripſit Syagrio Epiſcopo, atque alijs Epiſcopis, quæ habetur libro 7. epiſt. 100. & refertur *in cap. ſicut neophytus, 48. diſtinct. ſupradicta*, vbi ad hoc propoſitum, dicuntur plura, eaque notatu digniſſima, quæ facile poteſt videre quilibet. Sed præterea ratio in id eſt appoſitiſsima, nam, vt inquit Innocentius Papa I. in epiſtola 12.

Dignitates nõ ſunt conferendæ nouiter conuerſis, ſiue hi ex Gentilitate, ſiue ex Iudaiſmo.

certum eſt, quod prædictum capitulum, loquitur de filijs natis ante commiſſum crimen, ſiquidem loquitur de hæreſis crimine commiſſo, in mortis artic. Secunda conſtitutio habetur, in iam pluries citato *cap. ſtatutum el 2. eod. tit. de hæreticis in 6.* quod eſt Bonifacij VIII. vbi omnino idipſum præcipitur, & dicitur *quod prædictorum Hæreticorum filij infames eſſe dicuntur, eorum inquam hæreticorum, qui tales deceſſiſſe probantur.* Ex quibus vltimis verbis, deducit ſupradictus Didacus Perez, quod ad hoc, vt tales filij infames eſſe dicantur, infamia Iuris, ſufficit probari, parẽtes eorum Hæreticos deceſſiſſe, ſiue ante commiſſum crimen nati fuerint, ſiue vero poſt. Certe prædictæ Conſtitutiones magnam vim habent, ad dictam ſententiam comprobandam, atque corroborandam.

c. ſtatutũ, el 2. eod. tit. de hæreticis in 6.

Quibus, & accedit non incongrua ratio, quam adducit prædictus Simãcas, loco ſupracitato, nam cauſa punitionis hæreticorum in filijs, eadem eſt in filijs quocumq; tempore natis, ſiue ante cõmiſſum hæreſis crimen, ſiue vero poſt. Eſt enim hæreſis, vitium quoddam ſpirituale, non habens à carne ſuum ortum, & originem, aut cũ ipſa, vllo modo habens commercium: quo fit, vt diſtinctio illa, quę in alijs criminibus obſeruari ſolet, de illius qui naſcuntur ex infecta radice, ſiue, è contra, quæ, & forſan locum haberet in filijs Adam, antequã ipſe peccaret, ſi aliqui nati fuiſſent, An ſcilicet, illi contraherent peccatum originale, necne? locũ non habeat in delicto, & caſu ſupradicto cum id fiat, non propter carnalem deſcendentiam, ſed punitionis cauſa, vt dictum eſt, & cauſa punitionis hæreticorũ eadem eſt, in filijs, & deſcendentibus quocumque tempore natis, ſiue ante, ſiue poſt hæreſis admiſſũ crimen. Propter hæc argumenta, atque his rationibus fundati, multi hanc ſententiam amplectuntur quam, & dicit ſupradictus Simancas, quotidiano vſu comprobari.

Secunda opinio.

Sed alia eſt, aliorum opinio, quibus & ipſe, pro eo quod benignior, vehementer aſſentior. ij dicunt hæretici cuiuſcumque, catholicum filium, natum antequam pater in hæreſim laberetur, ſeu propter eam fuerit punitus, ac igni traditus, neque infamẽ eſſe reputandum, neque pœnis cõtra hæreticos poſitis obnoxium. Et quod iſti Doctores dicunt, de hæreticorum filijs in communi loquendo, dicendum perinde videtur, de ſupradicto religioſo cuius parentes, aut alter eorum, propter hęreſim fuerunt cõcremati, & igni traditi, ſi tamen ipſe aut ſui aſcẽdentes nati fuerunt, ante hæreſis commiſſum crimen. Hanc ſententiam tenere dicit Simãcas, Calderinum, tit. de hæreticis, conſil. 3. Petrum, Cynũ, & Angelum, *in l. quiſquis. C. ad legem Iul.* Præpoſitum *in cap. quo iure, diſt. 8.* Dominicum, *in cap. 2. §. hæretici, de hæreticis, lib. 6.* Alphonſum à Carthagena, in quodam conſil. quæſt. 7. Tiraquel. de iure primogenitorum, quæſt. 31. num. 4. & alij quos ibi citat, & ego breuitatis cauſa facio miſſos: ſed poſt alios tenet eandem ſententiam ſupradictus Salzedo, in practica criminali Canonica, c. 13. nu. 22. & P. F. Emman. Rodrig. tom. 1. qq. regularium q. 14. art. 3. quæ duę ſententię, & opiniones, poſtquam vt diximus, de mente Doctoris Simancas, ambæ probabiliſſimę ſunt, & hinc inde pro vtraque parte, grauiſſima, habent rationes, cum tamẽ, vt ipſe ibidem dicit, vltima hęc benignior ſit, atque rationi, & ęquitati conformior, cui & propterea, ipſe libẽter, atque vehementer aſſentitur. Idem & ego impræſentiarum facio, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

l. quiſquis. C. ad legem Iul. c. quo iure, d. 8. c. 2. §. hæreticis, de hæret. lib. 6.

Concluſio.

Ad hoc, vt ſupradicti religioſi, deſcendentes ab hæreticis intra quartum gradum, incurrant pœnas contra ipſos poſitas, in dictis conſtitutionibus neceſſum eſt, quod ab eiſdem deſcendant, poſtquam hæreſis crimen commiſerunt, nec ſufficit, quod ab ipſis trahant ſuam deſcendentiam, & originem, ſi ipſi, aut eorum aſcendentes, & parentes, nati fuerunt ante dictum commiſſum crimẽ. Hęc concluſio, vt credo, eſt vera, & conſormis ſecundę ſententię propoſitę: ſed intelligenda, practicanda atque tenenda eſt, quando id certo cõſtiterit ac fuerit certiſſimũ, & notorium, ſupradictos natos fuiſſe, ante commiſſum crimẽ; etenim ſi res ſub dubio ſit, & reuera dubitatur, atq; ignoratur an nati fuerint ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen quid tunc temporis ſit tenendum, & dicendum. patebit inferius, in ſpecialibus, & particularibus Articulis, qui hac etiam de re, à nobis proponentur. In caſu tamen noſtræ concluſionis, quando ſcilicet, id eſt omnino certum atque notorium quod noſtra concluſio ſit vera, atque tenenda, probatur multis iuribus, & rationibus. Sed Primo ex Concil Tolet. 15. cap. 1. quod refertur, *1. q. 4. cap. non imputatur*, vbi parentes cuiuſdam Hæretici reconciliati, qui in vero ipſius filij, in priſtinos honores reſtituuntur, & mox ſubiungitur, *quod etiam de filijs eorum, decernimus obſeruandum, qui poſt admiſſum parentum præmemorata profanationis ſcelus, nati eſſe produntur, ex gratia, & indulgentia.* Verba ſunt expreſſa prædicti Concilij. Ex quibus facile licet colligere, quod illi tantum filij ex gratia, & indulgentia in priſtinos honores fuere reſtituti, ipſaq. gratia & indulgentia, indigebant, qui nati ſunt poſt hæreſis admiſſum parentum crimen, & poſt parẽtum ſuorum infidelitatem. non vero alij qui ante prędictũ crimen nati ſunt. Namq. cum in ſuo integro ſtatu ſemper permanſerint, nulla tali indigebant reſtitutione, gratia, ſiue indulgentia. Hoc quidem argumentum eſt fortiſſimum, atque vrgentiſſimũ. Nec omnino ſatisfacit ſolutio, quam ad ipſum affert Couar. loco ſupra citato, dicendo prędictum Concil. & ipſius Decretum non conuincere, cum ipſum nõ fuerit Generale, ſed Prouinciale, &c. nã quamuis hoc ita ſit, aut foret, & Concil prædictum non conuinceret vt generale fauet tamen, multum dictę noſtrę opinioni. & reſolutioni, propter maximam auctoritatem, eorum qui præfato Concil. interfuerunt, & ſatis eſt, quod hanc ſententiam fuerint amplexati tot tamq. grauiſſimi Patres, & Doctores, qui eidem interfuerunt, ſiue fuerit Generale, ſiue vero Prouinciale, pro nunc non curo. Sed præterea fauet huic noſtrę opinioni, & ſententiæ, auctoritas, D. Auguſtini, qui in quadã Epiſtola nu. 75 dicit, *non imputanda eſſe filijs, parentum peccata quæ poſt eorum natiuitatem à parentibus committuntur.* Verba ſunt expreſſa. Et ſupra Deut. q. 42. inquit. *filios natos ante peccatum patris, eſſe prorſus à pœna immunes; non enim*, inquit, *trahit aliquid ex patre, qui iam natus erat quando eius pater peccauit*, & habetur in *cap. non imputatur, & cap. 1. in itaque 1. q. 4.* Ecce qualiter. B. Auguſt. amplectitur, mentionemq. facit illius generalis Regulæ, quod nati filij poſt commiſſum crimen, ex infecta radice procedunt, non vero alij. Cui & accedit ratio potiſſima, nam filius antequam generetur, dicitur eſſe in patre, tantummodo ſecundum corpoream, ſiue corporalem ſubſtantiam, & ſecundum potentiam generatiuam, quo modo dixit olim D. Paulus ad Hebr. 7. Leui fuiſſe decimatum in lumbis Abrahæ: ad poſtquam eſt genitus, iam alio, atq; diuerſo modo eſt ipſius patris actu filius: ergo alia longe ratio habenda eſt, de filijs ante generationem, & poſt ipſam; ac proinde de filijs natis poſt commiſſum crimen, dicendum eſt. dicique merito poteſt, quod ex infecta radice nati ſunt, non vero de illis, qui

nati

Religioſus deſcendens ex parentibus hæreticis, ante hæreſis cõmiſſum crimen, non comprehenditur, in dicta conſtitutione.

1. q. 4. c. non imputatur.

Non imputari debent filiis parẽtum peccata, quę poſt ipſorum natiuitatem commiſerunt.

c. non imputatur, & c. 1. in itaque. 1. q. 4.

Digitized by Google

nati fuerunt, antequam crimen committeretur.

Secundo probatur eadem concluſio, à ſimili ex quodam Decreto Imperatoris Conſtantini, & habetur *in l. 2. C. de libertis, & eorum liberis*; vbi cautum eſt, vt crimen patris, noceat naſcituris filijs, nõ autem illis, qui tempore criminis commiſſi, iã nati, & cõcepti fuerant. Habetur enim ibi, quod tam liberti eorumque filij propter ingratitudinẽ, reuocentur in ſeruitutem, iuxta Athenienſium leges, de quibus meminit olim Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. quam legem ferens ſupradictus Conſtantinus, poſt alia, inquit, intelligendam eſſe, de filijs, qui poſtea nati fuerint, & ſubdit, *quoniam illis filijs delicta parentum non nocent, quos tunc eſſe ortos conſtiterit, dum libertate illi potirentur*: ergo idẽ omnino erit dicendum in caſu noſtræ concluſionis, de illis, quos certo conſtiterit, natos eſſe, atque cõceptos, ante parentum ſuorum commiſſum hæreſis crimen. Cui rationi etiam fauet, auctoritas illuſtrium illorum, atque celeberrimorum virorum, qui inter fuerunt condendis Hiſpaniarũ legibus, Septipartitis nuncupatis, vulgari vero ſermone. *Las ſiete partidas*, eiſquẽ ſtrenuam operam nauarũt, qui quidem, lege 6. tit. 27. p. 2. ſupradictam filiorum diſtinctionem ſequuti, de his filijs, qui ante vel poſt cõmiſſum crimen nati ſunt, poſt alia dixerunt ſapientiſſimos, atque vetuſtiſſimos Hiſpanos maiores noſtros, in pœnis conſtituendis, hanc ſemper rationem obſeruaſſe. Quod etiam ſeruant Regiæ leges 4. & 5. tit. 1. lib. 4. ordinamenti, & l. 3. tit. & lib. eodem ergo idipſum in noſtro propoſito caſu, eſt dicendum. Præſertim, cum & ad id accedat etiam ipſa naturalis, & viua ratio, quæ recte inſtituta, & expulſis tenebris, idem omnino docet. Nam ſi filius natus ante dignitatem patris, non conſequitur ipſius prærogatiuas, & honores, vt habetur, in pluribus legibus *in l. Paul. ff. de ſtatu hominum, & l. qui in vtero eſt ff. eod. tit. & l. Emancipatum. ff. de Senatoribus, verſ. ſi quis cõceptus, l. ſi quis decurio. 3. l. nec Decurionum, l. Doctiſſ. l. Neminem. l. Diuæ memoria. l. vlt. C. de Decurionibus lib. 10. l. Senator, C. de dignitatibus lib. 12. l. ſi Cohortalis. C. de Cohortalibus. lib. 12. l. ſi filij §. Senatores. ff. ad municipalem. §. ex contraria. Inſtit. de ingenuis*: multo ergo minus, illi nocere debet crimen patris, poſt eius natiuitatem cõmiſſum, cum odia reſtringi, fauores vero cõueniat ampliari, iuxta regulam, *in c. p. odia, de regul. iuris*, & iniquiſſimum ſit, vt quiſpiam alterius odio grauetur, vt habetur, *in l. ſi quis in ſuo §. 1. C. de inoff. teſtam. l. D. Marco. C. de quæſtionibus*. Quibus quammaxime fauet, *cap. 2. qui filij ſint legitimi, cum Gloſ. verbo, qui nati fuerant ante latam ſententiam*, vbi dicitur, *quod cum de commodo alicuius tractatur, tẽpus conceptionis ſpectandum eſt, & quod in tali caſu, pro iam nato habetur, qui in vtero eſt*. Ad quod probãdum, dicta Gloſſa allegat omnia ſupradicta iura, & leges, multaq. alia, quæ illic licebit videre, quæ à me breuitatis gratia prætermittuntur.

l. 2. C. de libert. & eorum liber.

Filius natus ante dignitatem patris ipſius honores, & prærogatiuas non conſequitur.

l. Paul. ff. de ſtatu hominũ, & l. qui in vtero eſt. ff. eod. tit. & l. Emancipatũ ff. de Senatoribus. verſ ſi quis cõceptus l. ſi qs decurio. 3. l. nec Decurib. l. Doctiſſ.

Tertio, ad probandum, atque corroborandam ſupradictam concluſionem, accedit quædam noua ratio, quam affert ſupradictus Simancas, loco ſupracitato, num. 29. & 30. vbi inquit, quod nulla eſt lex, quæ nominatim filios natos, ante patris hæreſis commiſſum crimen puniat, & quod generali filiorum appellatione, illi cenſeri non debent comprehenſi, cum ſit eorum ratio diuerſa, videaturque indignum, vt catholici, & innocentes filij, ante patris hæreſim geniti, tanto rigore, tantaq. ſeueritate puniantur, cum legum ſeueritas, benigna interpretatione moderanda, & temperanda ſit, vt dixit Fabius olim declam. 6. Ad quod etiam facit, quod dixit olim Iuſtinian. *in l. legem. C. de naturalibus, liberis*. vbi ait, *quod qui alieno laborant vitio, miſericordia digni ſunt*, quod exemplo, atque ſententia Plutarchi, in immanem crudelitatem Syllæ latiſſimè proſequitur ibidem. Neque vero argumenta in contrarium adducta, vt dicere teneamur oppoſitũ, vllo modo conuincunt, vt patebit reſpondendo per ordinem ad ipſa.

Ad primum, continens Conſtitutionem ibidem adductam, ex Alexandro IV. meo quidem videri, facili negocio reſpondetur, dicendo quod dicta Conſtitutio, vt patebit intuenti, nihil de filiorum pœnis aſſerit, nec de his, filijs quidquam loquitur, qui ante patris hęreſim commiſſam nati ſunt. Solummodo enim ibi quæritur, vtrum filius illius, qui verbo tenus, in mortis articulo, crimen hęreſis commiſit, admittendus ſit, ad probandum patrem ſuum, in tali articulo non fuiſſe ſanę mentis. Cui difficultati, reſpondet Alexand. Papa quod ſi pater erat infamatus, aut de hęreſi ſuſpectus, non admittitur. Si vero non erat infamatus, neque ſuſpectus de hęreſi, admittitur. Itaque ſolummodo ibidẽ definitur, filios & hęredes admittendos eſſe, ad probandam innocentiam eius, qui mortis tẽpore fuit hęreticus. Ex hoc autem, nihil aliud poteſt concludi, quam quod Hęreticorum filij, ſiue hoc, ſiue illo tempore nati, admittendi ſunt ad probandam innocentiam ſuorum parentum, quemadmodum hęredes etiam extranei, ab ea defenſione non excluduntur. *per c. p. filij. & hæredes, de hæreticis. lib. 6.* Ex eo autem nõ colligitur, ſed neque colligi poteſt, quod & omnes iſti incidant in hęreticorum pœnas nec talis facultas datur ibi prędictis filijs, vt à pœnis iuris ſe liberent, in quas incidunt hęreticorum filij, cum iuxta ſuprapoſitam Concluſionem, qui ante crimen commiſſum nati ſunt in nullas incidunt, ſed datur illis talis facultas, vel ad defendendum ſua bona, vel ad liberandos ſeipſos ab infamia facti, ſeu vulgi, ne quando contra eos allegari poſſit, eſſe hęreticorum filios. Ex hoc autem non colligitur, quod in hęreticorum pœnas incidant filij, qui ante hęreſis patris commiſſum crimen, ſunt nati, & procreati.

c. filij, & hæred. de hæret. lib. 6.

Ad ſecundam Conſtitutionem Bonifacij VIII. Reſpondetur ſimiliter quod quamuis ibidem contineatur, quod filij, & nepotes illorum hæreticorum, qui tales eſſe, vel in eo ſtatu deceſſiſſe probantur, pœnis ibidem poſitis comprehendãtur, ex quo videtur ſatis eſſe, quod parentes deceſſerint hæretici, ad hoc, quod comprehendat etiam conſtitutio, eos filios, qui antæ hæreſis crimen nati ſunt, cum poſt mortem eorum ab illis generari nequiuerint, re tamen attente, ac penitus conſiderata, non id, quin vero contrarium ex ſupradicta Conſtitutione colligitur. Nam in ea Conſtitutione in primis nulla propoſita quęſtio fuit, de filijs natis, ante vel poſt commiſſum patris hæreſis crimen, neque quidquã circa ipſos ibidem decernitur, quo ſupradicta iura, & leges à nobis adductæ, abrogatæ eſſe videantur, ſed quod ibi ſumm. Pontif. Bonifacius VIII. determinare decreuit, ſolummodo fuit, quod ſunt infames illi hæreticorum filij, qui tales deceſſiſſe probantur. Ex hoc autem non licet colligere, quod filij nati, & geniti ante commiſſum patris hæreſis crimen, in pœnis ibidem poſitis comprehendantur, aut prædicta infamia notentur; quinvero contrariũ nempe, quod etiamſi ſint poſt hæreſis commiſſum crimen nati, non in dictas pœnas incidant, aut vt infames habeantur, niſi ſimul probetur, quod ipſorum parentes in hæreſi, & perfidia ſupradicta deceſſerunt. Nam ſi poſtquam in hęreſim inciderunt fuerunt poſtmodũ Eccleſię reconciliati etiam dicti filij, poſt hęreſis crimẽ nati, virtute ſupradictę Cõſtitutionis, non in infamiam, neque in hęreticorũ pœnas incidunt. Videatur hac de re, ſupradictus Simancas, loco ſupracitato, maxime, num. 33. & 34. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez

Nota hoc pro deſcendentibus ex hæreticis Eccleſiæ poſtmodum reconciliatis.

vbi ſupra, q. 14. art. 3. vbi propter hanc ſpecialem rationem dicit, quod officium Sanctum Inquiſitionis, in hæreticorum ſaccis benedictis, vulgo dicta *S. in Benitos*, pro illis qui poſt commiſſum hæreſis crimen, Eccleſiæ fuerunt reconciliati, ponuntur ſequentia verba. *N. hæreticus reconciliatus* vulgariter, *N. Heretico reconciliando*. Ad inſinuandum, & denotādum quod filij talis hęretici, etiam poſtmodum nati, non incurrunt in pœnas iuris, contra filios hęreticorum poſitas, ſiquidem ipſorum patres, non deceſſerunt in ſua hæretica prauitate, ſed vnitati Eccleſię fuerunt reconciliati. Quanto ergo minus, qui ante commiſſum hæreſis crimen, fuerunt nati, & procreati? per quę ſuperque ſatis patet ſolutio ad ſupradictas Conſtitutiones.

Ad rationem vero adductum de hæreſi, qua dicitur, quod hæreſis eſt vitium quoddam, mere ſpirituale, neque in hoc caſu habetur reſpectus ad carnalem deſcendētiam, ſed ſolummodo ad hęreticorū punitionem, &c. Reſpondeo, & Dico quod & ipſa vitia ſpiritualia, & reliqui animi motus, & mores, in filios, atque vitia carnis tranſire ſolent, iuxta illud, quod dixit Poeta olim: *Qui vires in folijs, venit à radicibus humor, Et patrum in filios abeunt cum ſemine mores*. Vnde & D. Paulus ſcribens ad Galatas, inter alia opera carnis, hæreſes enumerat, & nonnumquam corporalia vitia etiam vſque ad animam perueniunt, eamq. inficiunt. ac velnti vitiant: quo fit, vt alia longe atque diuerſa ratio ſit de filijs ante, aut poſt commiſſum hæreſis crimen natis, & procreatis, neque eadem omnino eſt cauſa punitiones, in hæreticorū filijs, ſeu ab ipſis deſcendentibus, hoc, vel illo modo, hoc eſt, ante commiſſum crimen vel poſtea. Qua de re videatur ſupradictus Simancas loco ſupracitato, num. 27. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ad Galat. 5.

Vitia carnis interdū vſque ad animā perueniūt & ſēt, ipſamq. ad ſuum trahunt modum.

ARTICVLVS III.

Quidnam faciendum ſit, quando certum eſt, atque notorium, Religioſum quempiam, ex hæreticis parentibus intra quartum gradum deſcendere, dubitatur autem, an id fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen?

HAEc difficultas etiam eſt magna, atque notatu digniſſima, nam, quod Religioſus quiſpiā ex parentibus hæreticis deſcendat, ſiue dicatur deſcendere, cōtingere poteſt multipliciter. Aut enim certum eſt ipſum deſcendere à dictis parentibus, poſt hæreſis commiſſum crimen, aut vero antequā in hæreſim ipſi laberentur: Aut dubitatur, & ignoratur vtrumque, an ſcilicet dictus Religioſus à ſupradictis parentibus deſcēdat, poſt prædictū commiſſum crimen, vel ante? De primo caſu, iam diximus in propoſito notabili, ad difficultatem præcedētis Articuli, quod prædictus Religioſus, in ſupradictis Conſtitutionibus comprehenditur, nec vllo modo poteſt, in noſtræ Religionis Superiorem, atque Prælatum eligi, & præfici. De ſecundo vero, iā etiam dictum eſt in præcedēn Articulo, quid ſit faciendum, atque tenendum, in caſu, quo certo ſcitur Religioſum quempiam ex hæreticis parētibus deſcēdere, ſed ſcitur etiam, atque notorium eſt, quod deſcendit ab ipſis ante hæreſis commiſſum crimē. Nunc ſupereſt dicendum, diffiniendum, atque determinandum, quid iuris ſit, in caſu, quo vtrūque ignoratur, atque dubitatur. Et cum certū ſit, quod quiſpiam ex parentibus hæreticis deſcendat, dubiū eſt, An id ſit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen quæ quidem Quęſtio, facilis licet videatur, claræque ſolutionis, maxima tamē eſt, & quæ grādē requireb it diſputationem, quid in tali caſu facere teneatur electus? quid etiā electores? De quorum primo dicemus, in iſto Articulo, de reliquo vero in ſequenti. Hac de re, vt video, inter Doctores ſunt, duæ extremæ opiniones.

Quidam enim dicūt, quod in tali caſu, Religioſus prædictus, nō tenetur vllo modo credere, quod ipſe trahat ſuam deſcendentiam, & originem à parentibus infectis, ſeu ab ipſorum aliquo, poſt hęreſis commiſſum crimen, ita quod quāuis certo ſciat, atque notorium ſit, quod ſua tritaua, (verbi gratia) fuerit ob hæreſim igni tradita, & concremata, non tamē tenetur credere, aut ſibi ipſi perſuadere, quod parentes ſui deſcendant ab ipſa, poſt hæreſim cōmiſſum crimen, cum potuerint inantea naſci, imo vero poteſt, & debet ſibi ipſi perſuadere, quod magis commodum, atque vtile illi extitit. Quod & probare contendunt aliquibus rationibus.

Duæ ſunt hac de re opinion.
Prima opinio.

Primò, quia ſecundum Doctores communiter, *in l. Miles. §. defunctus. ff. de adulterijs* filius nō eſt obligatus, credere matri ſuę dicenti, atque aſſerenti, illum eſſe conceptum ex adulterio, attento quod ipſe eſt in poſſeſſione ſuæ legitimitatis, & honoris quod eſt verum, etiāſi mater eſſet conuicta de adulterio, & aſſignat textus rationem ibi, quia (inquit) bene ſe compatitur, matrem fuiſſe adulteram, filiū vero natum ex proprio, atq; legitimo marito: ergo ſimili forma, in propoſito caſu, Religioſus ſupradictus, non erit obligatus credere, quod ipſe deſcendat ex tritaua hæretica, etiamſi propter hereſim illa fuerit concremata, & combuſta, quia bene ſe cōpatitur hæreticam eam fuiſſe, & quod ipſe, aut ſui parentes deſcenderint ab ipſa ante hæreſis commiſſum crimen.

Alij vero, omnino tenent contrarium, & dicunt in tali caſu, huiuſmodi Religioſum, nullo modo poſſe, aut debere pręlationem ſiue dignitatem acceptare, cum certum ſit, clarēq. ſibi conſtet, ipſum à tritaua hęretica, & cōcremata deſcendere, quamuis ignoretur, & dubium ſit, fuerit ne id ante vel poſt commiſſum hęreſis crimen. Et ratio eſt, nā in foro conſcientię, & in rebus dubijs, ad animam atque conſcientiam ſpectantibus, ſemper tutior, magiſq. ſecura pars eſt eligenda. Licet enim quando dubium eſt facti, & diſputatur, an quis ſit irregularis, aut excommunicatus, &c. in foro contentioſo, & vbi pure agitur de pœna imponenda, interpretandum ſit, & iudicandum in benigniorem partē, iuxta doctrinam Panor. *in c. in pœnis, de Regul. iuris in 6. & cap. cum in filij de teſtibus*. attamē in foro conſcientię contrarium omnino inquiunt videtur dicendum: & q in tali caſu, nō benignior pars, ſed tutior, & magis ſecura ſit eligenda, *iuxta ca. ſignificaſti de homicid. & cap. illud Dominus de clerico excomm. miniſtrante, & tenet Gloſſa ſingularis in c. Vnde de ſcrutin. in ord. facien.* ac proinde quod Religioſus ſic electus, & à ſupradicta tritaua, vt pręmittitur, deſcendens, magis ſecuram partem eligendo, electioni ſuę renuntiare debet, & aliquo quęſito colore, dignitatem non acceptare.

Secunda opinio.

In rebus dubijs ad conſcientiam ſpectātibus ſemper tutior pars eſt eligenda.

His pro vtraque parte argumētis adductis, quod melius, veriuſque videbitur, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In caſu ſupradicti dubij, atque prędictę difficultatis, ſi prędictus Religioſus, eſt iam electus, & in aliqua dignitate conſtitutus, non tenetur ſtatim ipſam deſerere, renūtiare, aut derelinquere, ſeq. ipſum diffamare; ſi tamen non eſt electus, ſed de nouo eligitur, tenetur aliquo honeſto modo, qua potuerit via electioni de ſe factę renuntiare. Hęc concluſio, videtur mihi certa, atque omnino tenen-

Quid facere debeat Religioſus, cuius tritaua fuit cremata, quando ignorat, an ipſe ab ea deſcendat, ante, vel poſt commiſſum hæreſis crimen.

Digitized by Google

tenenda, iuxta ea quæ à Doctoribus Scholaſticis traduntur de rebus dubijs, & conſeruando proprio honore, atque euitanda infamia. Et facit pro ea argumentum ſupradictum pro prædicta ſecunda opinione, quando dicitur, *quod in rebus dubijs, ad conſcientiam ſpectantibus, atque in foro cõſcientia, ſemper tutior pars eſt eligenda*. Facit etiam ad idem, nã ſupradictæ ſummorum Pontificum Conſtitutiones non ſolum obligant ad pęnam, ſed etiam ad culpã, vnde & culpa nõ quidem minima, ſed magna erit huiuſmodi officium ſiue Pręlatiam, de nouo acceptare, cum ſibi offertur, & eam exercere, cum exinde lethale immineat periculum, totq. ſequãtur inconuenientia. Sed contrariam ſententiam omnino tenet. P. F. Emmanuel Rodrig. Tom. 1. qq. Regular. q. 14 art. 4. innixus rationi, & argumento propoſito, pro parte primæ opinionis, ad quam conformiter dicit, quod in tali caſu non tenetur Religioſus ſupradictus, iudicare ſe inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij, quin vero debet deponere conſcientiam, cum bene ſe compatiatur cum dubio ſpeculatiuo, certitudo practica, vt tradunt omnes Doctores Scholaſtici cõmuniter. Qua de re videatur Soto in 4. diſtinct. 27. q. 1. art. 3. & lib. 4. de iuſtitia, & iure q. 5. ar. 4. & Cordub. in ſuo quæſtionario lib. 3. q. 8. atq. ita inquit, quod licet ſupradictus Religioſus ſpeculatiue dubitet, an comprehendatur in dictis Conſtitutionibus, nec ne? practice tamen poteſt credere, ſe non eſſe comprehenſum, quãtum ad effectum acceptandi prædictam Pręlatiam, ſiquidem eſt in poſſeſſione capacitatis, & vt capax, eligitur, & non plene probatur, ipſum eſſe in dictis Conſtitutionibus comprehenſum. Quod tunc, inquit, etiam vel maxime procedit, quãdo ex renuntiatione dicti officij ſiue Prælatiæ, non ſolum ſibi maculam inferret, verum etiam, & præiudicium quammaximum ſuis propinquis, atque cõſanguineis, ſi ſunt in actuali poſſeſſione ſui honoris ad publica officia. Sed quamuis hoc, quod dicitur, de dubio ſpeculatiuo, & practico, ita ſit, & communis Doctorum reſolutio, His tamen non obſtantibus, in propoſito caſu, contrariam ſententiam, veriorem, atque probabiliorem exiſtimo, & quæ teneri, practicariq. debet, prout in Concluſione eſt dictum, nempe, quod Religioſus ſupradictus, certus de ſua infecta deſcendentia à prædicta tritaua concremata, & igni tradita propter hæreſim, incertus autem, an parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante vel poſt commiſſum crimen, in re tanti ponderis, & momenti ad animam, atque conſcientiam ſpectante ſtantibus ſupradictis adeo ſtrictis, & rigidiſſimis ſummorum Pontificum Cõſtitutionibus, nullo modo ſe debet exponere periculo peccãdi mortaliter: nam vt habetur Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*; quin vero in tali caſu, tutiorem, atque ſecuriorem partem eligendo, ſi eſt iam electus, atque in Dignitate aliqua conſtitutus, cum iuſte dubitet de ſua inhabilitate, & incapacitate, debet, atque tenetur, cum id reſciuerit, congruo expectato tempore, honeſta aliqua via ſe excuſare, & occaſione capta, illi renuntiare. Idemque à fortiori, omnino facere debet, dum de nouo eligitur, dicendo quod nullo modo vult eligi, & præfici in prælatum, aut ſe immiſcere in officijs Ordinis, quod & interdum aliquos viros Religioſos, ac timoratos feciſſe vidi. Hoc credo eſſe magis certum, tutum, atque ſecurum propter ſuperius dicta, & propter peculiarem quamdam aliam rationem, quam ad idem propoſitum afferam, in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores Prælati, vocales, ſiue electores, eligere poſſint in prælatum, ſupradictum Religioſum cuius certo ſcitur, tritauam propter hæreſim fuiſſe concrematam, & igni traditam, ignoratur autem, an ſui parentes ab ipſa deſcenderint ante, vel poſt commiſſum hæreſis crimen?

Duæ hac de re opiniones.
Prima opinio.

HAc de re conformiter ad ſuperius dicta, etiam ſunt duæ extremæ opiniones. Prima eſt aſſentium, eiuſmodi Religioſum poſſe in Prælatum eligi, & præfici, quodq. Vocales, ſiue Electores bono animo eundem eligentes, nullo modo incidunt in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus conſtitutas, contra Electores huiuſmodi Religioſos eligentes, quamuis certo ſciant ipſius Tritauam (vt præmittitur) propter hæreſim fuiſſe crematam, igneq. combuſtam, ſi omnino ignorent, fueritne id, ante vel poſt hęreſis commiſſum crimen. Hanc ſententiam, & opinionem tenet, P. Fr. Emmanuel Rodriguez 1. Tomo qq. Reg. q. 14. art. 3. ibi quantum ad 3. quam & probare contendit, multis argumentis, atque rationibus. Et primo, nam vbi dubium eſt facti, an quis incidat in aliquam pęnam, ſeu, an pęna aliqua cuipiam ſit imponenda, ſitne quiſpiam verbi gratia, irregularis, ſeu excommunicatus, ſemper huiuſmodi dubium dijudicandum eſt, atque interpretandum, in benigniorẽ partẽ, dicẽdo, & aſſerẽdo, quod non, iuxta Regulam, atq; doctrinã traditam a Panor. *in cap. in pœnis de regul. iuris lib. 6. & in cap. cum in filij de teſtibus, & atteſtat.* Quod odia reſtringi, fauores conueniri ampliari, Et habetur *in cap. odia. eodem tit. in 6.* Sed in propoſito, inquit, caſu dubium eſt, an Religioſus ſupradictus, in dictis Conſtitutionibus comprehendatur propter rationem dictam: ergo in dubio exiſtimandum eſt, quod non comprehenditur. Secundo probat idipſum, nam vt habetur *in cap. 2. de filijs presbyterorum*, iure communi non præſumitur, quempiam ex Sacerdote fuiſſe genitum, etiãſi probetur, quod ſit ſacerdotis filius; nam poterat naſci, antequam eius pater fuiſſet ſacerdos, prout reſoluit Couarr. cum communi in 4. 2. par. cap. 8. §. 3. num. 1. ergo à ſimili in propoſito, quamuis probetur, quod Religioſus pręđictus, deſcendat à Tritaua combuſta, ſuamq. ab ipſa trahat originem, & deſcendentiam, non præſumitur, quod parentes ſui ab eadem deſcẽderint, poſt hæreſis commiſſum crimen, cum deſcendiſſe potuerint, antequam crimen ipſum committeretur.

Dubia ſemper ſunt in benigniorem partem interpretanda.

Tertio, ſic argumentatur ad idem: Quia Religioſus ſupradictus, vt videtur, eſt in actuali poſſeſſione ſui honoris, poteſtq. iure optimo dictam pręſumptionem allegare, vt tenent omnes communiter Doctores: ergo prædicti Electores bene poſſunt eundem eligere in dubio, & volentes ipſum à tali electione remouere, onus ſibi incumbit probandi, quod deſcendat à ſupradicta tritaua poſt hæreſis perpetratum crimen. Vt enim habetur *in lege ei qui ff. de probationibus*, qui dicit, probare tenetur, & probandi onus ſibi incumbit: ergo antequam id probetur, nullo modo erit repellẽdus Religioſus ſupradictus ab electione, quin vero Electores tuto poſſunt ipſum eligere.

Qui dicit, & aliquod alicui crimen ſiue notam imponit, probare tenetur, & probationis ſibi incumbit onus.

Quarto, ad idem argumentari poteſt, argumento deſumpto, ab expoſitis, quorum ſcilicet parentes adeo latent, & ignorantur, vt prorſus incertum ſit, an ſint concepti ex legitimis nuptijs, nec ne? Et nihilominus, iure non reputantur illegitimi, & irregulares, vt tenet communis opinio (quidquid alij dicant.) Et ratio eſt, nam licet filij ex legitimo matrimonio nati, communiter non ſoleant

Expoſiti quorum parentes latẽt, & prorſus ignorantur, iure non reputantur illegitimi, neque irregulares.

exponi,

exponi, ſed illi, qui naſcuntur ex furtiuis congreſſibus, atque illicitis fornicationibus, cum hoc tamen ſtat, quod multi legitimi, atque naturales filij, prout referunt hiſtoriæ, interdum fuerunt expoſiti, vt Semyramis, Paris, Cyrus, atque Moyſes, vt habetur in libro Exodi. Si ergo expoſiti, iure reputantur legitimi, & non inhabiles, ſed habiles ad ſacros Ordines, & dignitates, ſecundum ius Canonicum, atque Ciuile, quamuis contingat, quin vero, & frequentius illud ſit, eoſdem non eſſe legitimos, quia euenire poteſt, vt etiam filij legitimi, & naturales ſint expoſiti, cur non & Religioſus prędictus, à ſupradicta macula reputabitur immunis, cum ſæpe ſæpius contingat, aliquos deſcendiſſe ex auis, ſeu proauis, igne combuſtis propter hæreſim, & quod parentes fuerint nati ante commiſſum prędictum crimen? Quod & confirmatur, nam vt dicitur *in l. Natales. 10. C. de probationibus*, nõ ſufficit quempiam probare ingenuitatem ſuam, vt & ipſius filia ſit ingenua, cum & aliunde potuerit eſſe plebeia: ergo à fortiori, nec ſufficit probari, Religioſi alicuius Tritauam, propter hęreſim igne fuiſſe combuſtam, ad hoc vt ipſe reputetur inhabilis, ad officia, Prælatias, atque dignitates per ſupradictas Conſtitutiones, cum & aliunde potuerit ſufficienter habilis eſſe, ſi parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante hęreſis commiſſum crimen.

Multi legitimi leguntur interdum fuiſſe expoſiti.

Exod. c. 2.

Non ſufficit quempiam probare ingenuitatem ſuam, vt & ipſius filia cẽſeatur ingenua cum, & aliunde potuerit eſſe plebeia.

l. Natales. 10. C. de probat.

Tandem Quinto, & vltimo probatur, quod ſaltem Vocales, & Electores ſupradictum Religioſum eligentes, non incidant in pęnas in dictis Cõſtitutionibus poſita cum ſint contra illos qui audacia, ſiue prę́ſumptione id fecerint, vt conſtare poteſt verbis ibidem poſitis: *audeant, ſiue præſumant*. Facit ad id quod docet Cardinal. *in Clementina prima, quæſtione 38. de priuilegijs*, & Nauarr. *in cap. Statuimus, prima quæſtione tertia, num. 62.* & in Manuali cap. 22. num. 155. & 156. nempe, quod in eiuſmodi clauſulis non comprehenduntur, qui faciunt aliquid, vt dicitur, bona fide: ergo qui non audacia, & præſumptione, ſed bono animo id fecerint, & abſque malitia, ſiue temeritate, non in dictis Conſtitutionibus comprehenſos eſſe ſunt cenſendi. His, vt videtur, fortiſſimis argumentis, & rationibus, ſupradictus Frater Emmanuel Rodriguez, probare contendit in dicto caſu prædictum Religioſum, tuta cõſcientia in prelatum eligi poſſe, & pręfici, quamuis (vt diximus) euidenter conſtet, ipſius tritauam, igne fuiſſe concrematam propter hęreſim, dum tamen non conſtet, ſed dubitetur, an ipſius parentes deſcenderint ab ipſa, ante vel poſt commiſſum hęreſis crimen.

Quando in aliquibus Apoſtolicis Conſtitutionibus apponitur hęc clauſula, non audeant, aut præſumant, &c. non comprehenduntur ſi ex ea illud ſimpliciter, & bono animo ſeu, quod dicitur, bona fide.

Secunda opinio.

Secunda ſententia eſt aliorum, omnino contrarium aſſerentium, quæ & mihi videtur verior, & probabilior, pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

In caſu, quo Superiores, Prælati, Diffinitores, Vocales, ſiue Electores certo ſciant, alicuius Religioſi tritauam igne fuiſſe combuſtam, ſeu quempiam ſimile, nullo modo eundem in prælatum debent eligere, aut præficere, quamois dubitetur, & ignoretur, an eiuſdem deſcendentia, ſeu progenitorum ſuorum ab ipſa, fuerit ante, vel poſt commiſſum crimen.

Religioſus cuius certo ſcitur tritauam propter hæreſim fuiſſe combuſtã, eſſi præponi debet, etiam ſi ignoretur, fuerint ne ipſius deſcendẽtia, ante vel poſt cõmiſſum crimen.

Hæc concluſio, probatur in primis, hac (vt mihi videtur) ratione fortiſſima, atque irrefragabili. Nam in dicto caſu, vt clare patet, conſtat Electoribus euidenter de ipſius inhabilitate, & incapacitate, ex vi dictarum Conſtitutionum, & non conſtat, quin vero (vt etiam ſupponitur) eſt dubiũ de habilitate, & capacitate: ergo qui in tali caſu prædictum eligerent, omni proculdubio, ex natura rei atque ex vi eiuſmodi actus, ſemetipſos exponerent periculo peccandi mortaliter, incidendiq. in excommunicationis pœnam, quod propter nullam cauſam, ſine rationem eſt faciendum. Quibus nec obſtat ius poſſeſſionis, ſiue præſumptionis, pro dicto Religioſo, adductum in argumentis pro contraria opinione, nam huic facillimo negotio fit ſatis, vt conſtabit in eorumdem ſolutione, atque ex ſequenti confirmatione. Nam quamuis ſecundum ius, vbicumque reus eſt in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione ſuæ legitimitatis famæ, aut honoris, præſumatur legitimus, niſi probetur contrarium, vt tenet cõmunis opinio, illud tamen non eſt verũ quãdo prædictus reus alias eſt de illegitimitate diffamatus, tunc enim purgare ſe tenetur, iuxta formam poſitam, *in cap. accidens de purgatione canonica*: ergo cum Religioſus ſupradictus, diffamatus iam ſit de ſua inhabilitate, & incapacitate cum certo ſciatur ipſius tritauam igne fuiſſe combuſtam propter hæreſim, ignoretur autem de ſua capacitate, quæ ſtat, & conſiſtit in hoc quod parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante hæreſis commiſſum crimen, in tali caſu purgare ſemetipſum tenetur de tali infamia, antequam eligatur. Nec valet ſolutio dicentium non eſſe ſatis, vt ſit diffamatus de eo, quod deſcendat à tritaua combuſta, ſed vlterius eſſe neceſſario requiſitum quod etiam ſit diffamatus, de hoc quod parentes ſui ab ipſa deſcenderint, poſt hæreſis commiſſum crimen, in quo eius inhabilitas conſiſtit. Hæc inquam ſolutio nihil valet, & probatur. Nam infamia abſolute eſt de incapacitate, poſtquam à tali tritaua cremata, & combuſta deſcendit, capacitas autem non probatur, quin vero ſub dubio eſt, & quatenus attinet ad quæſtionem facti, & quatenus ſpectat ad quęſtionem iuris; nam quamuis dixerimus ſupra, iuxta opinionem probabilem, quam & tenuimus, quod prędictum impedimentum non obeſt, niſi deſcendentia ſit poſt hęreſis commiſſum crimen, vt conſtat ex Articulo ſecundo, multi tamen grauiſſimi Doctores id negant, vertuntque in dubium: cum igitur incapacitas prædicti Religioſi ad Prælaturas, ex vi dictarum Conſtitutionum, ſit certa, & manifeſta, capacitas autem dubia, & ſub opinione, & quantum ad quæſtionem facti, & quantum ad quęſtionem iuris, imminet atq. periculum conſcientiæ, & peccandi mortaliter, incidendique ipſo facto in pœnam excommunicationis latę ſententię, ibi poſitam, ex tali electione facta. quis dicat, aſſerereue audeant, id eſſe faciendum, & quod Electores conſcientia tuta poſſint, aut debeant ſeſe exponere tot, ac tantis periculis, maxime ſine ratione, & cauſa, & abſq. ſufficienti fundamento? Quæ omnia, hac efficaciſſima ratione confirmantur, nam verba in iure ſemper debent aliquid operari, neque vllo modo conuenit fruſtrari: at ſi non eſſet ſatis, certo ſcire, quòd aliquis ex tritaua combuſta deſcendat, ſed neceſſario eſſet vlterius requiſitum, certo etiam ſciri, atque probari, quòd ſui parentes deſcenderint ab ipſa, poſt hæreſis commiſſum crimen, numquam fere ſupradicta Conſtitutio locum haberet, ſummorumque Pontificum intentio omnino fruſtraretur, quod nullo modo eſt dicendum. Hęc certe ratio eſt validiſſima, atque fortiſſima. Quibus omnibus accedit, quod quamuis id tuto, ſecuraque conſcientia fieri poſſet nullo tamen modo conuenit, quod eiuſmodi infames, ſeu vulgari infamia notati, in tam magnum præiudicium, honoris, & famę totius Religionis, ad prælaturas, & dignitates admittantur, cum ſit notorium vt ſupponitur, ipſorum tritauam, ſiue parentes, igne fuiſſe combuſtos; vilibus enim, & infamibus, dignitatum portæ patere non debeant, vt habetur *in capit. inter dilectos*,

Nota hoc valde quod qui de aliquo delicto, notã nota cula eſt diffamatus, purgare ſe tenetur.

c. accidens, de purgat. canon.

c. Inter dilectos, de exceſſib. Pralat.

dilectos, de exceſſibus Prælatorum. Et certum eſt, quod tales ſunt infames, ſaltem infamia facti, & ſecundum aliquos, etiam infamia iuris, licet contrarium nos defenderimus ſupra, ſequentes opinionem probabilem. Hæc igitur ſententia, & opinio eſt tenenda, & practicãda. Supereſt nunc reſpõdere ad argumenta in contrarium propoſita.

Ad primum dico, quod quamuis dubia ſemper ſint in benigniorem partem interpretanda, dubium etiam ſit, vt ſupponitur, an parentes Religioſi ſupradicti, deſcenderint à dicta tritaua combuſta, ante vel poſt hæreſis commiſſum crimen, non tamen eſt dubium, ſed certum, quod in tali caſu prędictus Religioſus non ſit eligendus, propter rationes ſupradictas, & quia certum eſt, quod in rebus dubijs, & ſpectantibus ad animam, & ad forum conſcientiæ, tutior pars ſemper eſt eligenda: cum itaque dubium ſit, circa deſcendentiam, ante vel poſt commiſſum crimen, non tamen ſit dubium circa electionem faciendam, imo certum eſt, quod non ſit facienda de eo, in hoc erit ſtandum, nam vt argumentum in contrarium ſentientes retorqueamus, cum ſpeculatiuo dubio, bene ſtat certitudo practica, nempe, quod talis in hoc caſu non ſit eligendus.

Ad ſecundum reſpondeo, quod in expreſſis non eſt locus coniecturis, & quamuis communi iure, non præſumatur quiſpiam, quod ſit ex Sacerdote genitus, quamuis probetur, quod ſit ſacerdotis filius, in propoſito tamen caſu, eſt diſpar ratio, cum expreſſe probetur incapacitas, atque de ea conſtet manifeſte; capacitas autem ſit ſub dubio, quod in alio propoſito caſu, è contrario contingit omnino.

Ad tertium reſpondetur per illud, quod diximus in probatione Concluſionis, nempe quod prædictus Religioſus, in dicto caſu, non præſumitur capax, ad obtinendam aliquam dignitatem, ſiue prælatiam, neque eſt in actuali, ſeu quaſi actuali poſſeſſione ad id, cum alias fuerit diffamatus de eo, quod deſcendat ex dicta tritaua combuſta, neque vlterius requiritur, quod ſit diffamatus de deſcendentia ipſius, poſt hæreſis commiſſum crimen, hoc enim illi probandum incumbit.

Ad quartum de expoſitis, reſpondeo, dicendo idem omnino, quod prædicti expoſiti ex natura rei, nihil contra ſe habent, per quod poſſit præſumi, quod ſint illegitimi, cum etiam legitimis, & naturalibus contingat exponi, vt argumentum dicit; at in noſtro caſu extat expreſſa inhabilitas, ex eo, quod prædictus Religioſus deſcendat, vt ſupponitur, & probatur, ex dicta tritaua combuſta, & ſic aliunde, venit probanda capacitas, & habilitas, quæ niſi expreſſe probetur, non poteſt in prælatum eligi, & præfici. Et idem dicit ad confirmationem de ingenuitate filiæ, & quod probatio capacitatis ſuæ, prædicto Religioſo incumbit, nec præſumptio ſtat pro eo; cum ex vi dictarum Conſtitutionum, expreſsè ſit incapax, conſtando quod eius tritaua fuerit combuſta.

Ad vltimum dico, quod Electores, eiuſmodi Religioſum eligentes, incidunt in pœnas in dictis Conſtitutionibus appoſitas, quia cum ſibi conſtet expreſſe de illius incapacitate, propter rationem dictam, ſit autem dubium, & valde dubium de capacitate, non id quidem faciunt abſque magna audacia, pręſumptione, & temeritate, ac propterea dicendum eſt, quod in dictis Conſtitutionibus comprehenduntur.

ARTICVLVS V.

Vtrum comprehenſi in ſupradictis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, & deſcendentes ex maculato genere, quacumque de cauſa ex ſupradictis in primo Articulo ſint ipſo facto priuati dictis officijs, & inhabiles ad ipſa, ante Iudicis condemnationem, an vero ſolummodo poſt ipſam?

Difficultas præſentis Articuli, longiſſimam requirebat diſputationem, circa obligationem, atque obſeruantiam legum pœnalium, & an ipſarum tranſgreſſores, incidant in pœnas ibidem conſtitutas, ipſo facto, ſeu ipſo iure, ſi talia verba ponantur, etiam ante Iudicis condemnationem. An vero expectandum ſit ad illam? Sed quia hæc difficultas propriam ſedem, & locũ habet, infra cum agemus de legibus, & ſtatutis, vbi hac de re, lõgior futurus eſt ſermo, ab ipſa pro nunc conſulto ſuperſedeo: at difficultati propoſitæ breuiter, Reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnes deſcendentes ex infecto atque maculato genere quacumq. de cauſa ex ſupradictis, incidunt ipſo facto in pœnas prædictarum conſtitutionem.

Omnes deſcendentes ex infecto, atque maculato genere, quacumque de cauſa ex ſupradictis, in primo præcedenti Articulo, ipſo facto incidunt in pœnas in dictis Conſtitutionibus appoſitas, ſuntq. priuati ipſo iure, dictis officijs, & inhabiles ad ea, etiam ante Iudicis condemnationem.

Hæc Concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus, & maxime in Conſtitutione Pauli Quarti, vbi hęc, poſt alia, ponuntur ſequẽtia verba.

Ad prædicta officia, eligi, aſſumi, ſeu recipi de cętero nullatenus poſſint, electioq. & aſſumptio, ſeu receptio de illis facta, ad officia prædicta, ſi fieri contigerit, de facto nullius ſit roboris, vel momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, aſſumptionis, ſeu receptionis prædictæ, illi ſic electi aliquid adminiſtrare, ſeu prædicare poſſint, ſed omnia, & ſingula per eos ſic electos, & aſſumptos, de facto adminiſtrata, & geſta, viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineat, neque ius alicui tribuant. *Et infra agẽdo de eodem, inquit.* Quod ſi contigerit tempore datę præſentium, aliquem ex dictis olim Iudæis, ſeu hæreticis exiſtentibus, ſeu à Iudæis, ſeu Hæreticis vſque in quartam generationem incluſiue, vt ſupra, deſcendentibus, in aliquibus ex dictis officijs, Generalatus, Commiſſariatus Generalis, & alterius cuiuſcumque Cõmiſſariatus, Prouincialatus, ſeu Guardianatus, vel prædicationis, electum, & aſſumptum, confirmatum, & inſtitutum, & etiam in quaſi poſſeſſione dictorum officiorum exiſtentem reperiri, ille ſic electus, aſſumptus confirmatus, & inſtitutus & quaſi in poſſeſſione exiſtens repertus, vigore præſentium intelligatur, & ſit, eo ipſo, & abſque aliqua deſuper declaratione facienda, dictis officijs deſtitutus, & priuatus, nihilque vigore dictorum officiorum gerere, ſeu adminiſtrare, vel etiam prædicare poſſit, geſtaq. & adminiſtrata per ipſum, poſt præſentium publicationem in Capitulo Generali dicti Ordinis faciendam, viribus careant, nullamq. prorſus firmitatem obtineant.

Nota verba illa abſque alia deſuper declaratione.

Ex quibus verbis clare ſuperq. ſatis colligitur, id quod in concluſ. eſt dictum, nempe quod omnes in ea comprehenſi, ipſo facto ſunt priuati officijs ibidem contentis, & inhabiles ad ea, etiam ante Iudicis condemnationem, & antequam per ſententiam Iudicis, ipſis priuentur, ſeu inhabilitentur. Quod & communis tenet opinio, vbicumque talia verba ponuntur, atque in ſimili caſu, de Tabellionibus, & alijs huiuſmodi officialibus ſpecialiter,

Digitized by Google

Glo. in auth. de Tabellion. § penult.

Sylu. verb Excommunic. 3. 7. 10. & 11. & verbo confeſſ. 1. q. 10.

ciuiliter, illud tene: Gloſſa *in authent. de Tabellion. § penult.* De Prælatis vero loquendo, tenet idipſum Richard. in quarto ſentent. diſt. 18. art. 7. quæſt. prima, & Sylueſter. *verb. Excommunicatio. 3. quæſt. 10. & 11. & verbo confeſſio 1. quæſt. 10.* & Corduba lib. 1. ſui quæſtionarij quæſt. 36. & Aragon ſecunda ſecundæ, Tomo 1. quæſt. 11. art. 3. Hi omnes dicunt quod vbicumque ponuntur ſupradicta verba, ipſo facto, vel eo ipſo, omnes ſub eiſdem comprehenſi, ipſo facto ſunt priuati ſuis officijs, & ea exercendo, peccant mortaliter, niſi in caſu, de quo dicetur in ſequenti Concluſione.

Secunda Concluſio.

Comprehenſi in dicta Conſtitutione, tenentur officia quæ habent ſtatim renunciare, niſi in certo caſu hic poſito.

Qui actu tenet aliquod prælationis officium, & habet aliquod impedimentum, prouentens ex dictis Conſtitutionibus, ſtatim illud renuntiare tenetur, niſi ipſius exercitium fuerit neceſſarium ad hoc, vt eius, vel alterius crimen occultum non reueletur. Hæc concluſio eſt omnium ſupradictorum Doctorum, & præter ipſos tenet eam Soto lib. 1. de iuſtitia, & iure quæſt. 6. art. 4. & lib. 5. quæſt. 6. articulo ſecundo, & Nauarr. in Manuali capit. 23. num. 63. & capit. 27. num. 5. & Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. 15. hi omnes dicunt, peccare mortaliter omnes, qui huiuſmodi officia exercuerint, quibus actu, ipſo iure, ſeu ipſo facto ſunt priuati, niſi ratione magnæ alicuius neceſſitatis excuſentur, vt verbi gratia, quia ſi ipſa non exercerent, ipſorum, ſeu alterius illorum occultum crimen reuelaretur. Iuxta quod dicunt, quod quādo legislatores, imponūt aliquas graues pęnas, ipſo facto, cōtra tranſgreſſores alicuius legis, non ſunt obligati tranſgreſſores ipſi, pœnarum dictarum executores eſſe, renuntiando officia, quibus ſunt ipſo facto priuati, vel ad quæ ſunt inhabiles, ſi ex renunciatione ſua timetur probabiliter, quod defectus, ſeu delictum eorum reuelabitur, aut alius infamabitur. Ex quo infertur, quod ſupradicti deſcendentes ex genere maculato, & officia prælationis habentes, quamuis, vt dictum eſt, ea renunciare teneantur, & exercentes peccent mortaliter, niſi legitima ratione, & cauſa excuſentur, non tamen tenentur ea ſtatim, ſed expectato congruo tempore, renunciare, quando ex tali facta renunciatione, probabiliter timetur, eorum ſeu progenitorum ſuorum infamia, aut aliquod graue detrimentum ipſos fore paſſuros, & ſunt in actuali poſſeſſione ſuæ bonæ famæ; tenentur tamen nihilominus diſpenſationem petere, aut ipſa renunciare, quamcitius poterunt ſine mora. Sed de his, qui non actu poſſident prædicta officia, eliguntur tamen de nouo, ſit tertia Concluſio.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Comprehenſi in ſupradicta cōſtitutione tenētur electioni de ſe factæ renunciare atque officia, non acceptare.

Qui non ſunt in actuali poſſeſſione prædictorum officiorum, eliguntur tamen ad ea, dictarum conſtitutionum, & ſuę inhabilitatis non ignari, tenentur dicta officia modis omnibus poſſibilibus renunciare, & ea acceptando, & exercendo peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt etiam omnium Doctorum ſupradictorum, de quibus diximus in præcedenti concluſione, & eadem eſt, vtriuſque ratio, neque excuſantur, aut prætendere poſſunt aliquam cauſam, ſiue rationem excuſationis, dicendo, quod forte ex tali renunciatione aliqua ſibi, aut ſuis cōſanguineis, ſequetur infamia, poteritque oriri ſuſpicio generis maculati; nam aliæ multæ ſunt rationes, quæ mouent, atque mouere poſſunt homines, & maxime Religioſos, timoratos, atque timentes Deum, ad faciendam huiuſmodi renuntiationes. Vnde ex natura rei, ſiue ex vi talis actus, nulla omnino ſequitur infamia, quin vero honor quammaximus, ea ipſo vt videtur, humilitatis actu, quod ab omnibus recte ſentientibus commendatur, taliaq. facientes, amplius æſtimantur, ijs pręſertim temporibus, quibus adeo graue eſt pręlationum onus, vt tamquam prudentiſſimi laudentur, idque merito, illud qui renunciant, & ab eo ſuſcipiendo ſe excuſant.

Quarta Concluſio.

Quouſque ſupradicti prælati ab Eccleſia tolerantur, omnia per eos geſta tenent, & valent.

Nota hoc valde.

Omnia acta per Prælatos ſupradictos, in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, tenent, & valent vſque ad Iudicis condemnationem, & ante ſententiam latam, interim dum ab Eccleſia tolerantur. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradictorum Doctorum: ex quo infertur, quod ſubditi, (vt amplius infra dicemus) tenentur eiſdem obedire, vſque dum in foro exteriori per Iudicis ſentētiam declaretur, ipſos eſſe in dictis Conſtitutionibus comprehenſos. Nec dictis obſtant verba Pauli Quarti, poſita in initio huius Articuli, per quæ videtur dicere, atque determinare contrarium, ibi: *Omnia per eos geſta, viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant*, &c. nam dicendum eſt, quod huiuſmodi verba ſunt intelligenda ad ſenſum ſupradictum, & niſi aliàs ab Eccleſia tolerentur. Vt enim inquit Soto libro primo de iuſtitia, & iure, quæſtione ſexta, articulo ſexto, omnes Conſtitutiones Apoſtolicæ, ipſo facto priuantes Regulares, ſiue Religioſos, officijs, & prælationibus, quas poſſident, & inhabilitantes ad ea, etiam ſine alia declaratione, pie, & benigne ſunt interpretandæ, ita vt intelligantur, quod amittant ſupradictas prælationes, & dignitates ipſo facto, ſine aliqua declaratione, ſeu ſententia declaratoria ipſius pœnæ, non tamen ſine ſententia declaratoria ipſius criminis commiſſi, propter quod pœna ipſa imponitur. Videatur hac de re Soto, vbi ſupra, & Sylueſter. *verbo pœna, num. 28.* & Enriquez, Tomo ſecundo, libro decimotertio, capitulo decimoſexto, numero tertio, vbi dicitur, quod Regulariter loquendo, omnes leges pœnales rigoroſæ, prædicta verba habentes, explicari debent, ita vt intelligantur, in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ: qua etiam de re, videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, Tomo primo, quæſtionum Regularium, quæſtione decimaquarta, articulo octauo, & quæſtione ſexta, articulo decimoſexto.

Sylu. verbo pœna, num. 28.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Superiores, atque Prelati, & Electores, in Prelatos eligentes huiuſmodi, in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, ex genere maculato deſcendentes, incidant ipſo facto, in excommunicationis pœnam, & in alias pœnas ibidem contentas?

Reſpondetur huic Articulo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Superiores atq. prælati, admittētes, vocalesque eligentes, ſupradictos in his Conſtitutionibus comprehenſos, & peccant mortaliter, & ſunt ipſo facto excommunicati.

CErtiſſimum eſt, Superiores, & Pręlatos, admittentes, atque Vocales, & Electores eligentes huiuſmodi in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, peccare mortaliter, atque incidere in pœnam excommunicationis, & in alias pœnas ibidem poſitas. Hæc concluſio probatur ex verbis prædictæ Conſtitutionis Pauli Quarti, quæ eadem omnino eſt cum Conſtitutione Pij Quarti, & Clementis

Digitized by Google

mentis Septimi, Vbi ſequentia habētur verba poſt alia.

Diſtrictius inhibentes Generali Miniſtro, Commiſſario Generali, alijſq. Commiſſarijs quibuſcumque, Prouincialibus Miniſtris, ac Guardianis, & fratribus totius dicti Ordinis, in quibuſcumque mundi partibus, & locis exiſtētibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ, & priuationis Generalatus, Commiſſariatus Generalis, & alterius cuiuſcumque Commiſſariatus, Prouincialatus, & Guardianatus, aliorumq. officiorum, & dignitatum dicti Ordinis, & inhabilitans ad illa, in perpetuum obtinenda, pœnis, eo ipſo ſi contra fecerint, incurrendis, ne aliquos ex dictis, qui olim Iudæi, ſeu Hæretici, *&c. Vſque*, recipere, admittere, eligere, ſeu aſſumere, ſeu electos confirmare, quouis quæſito colore, & prætextu, audeant, ſiue præſumant.

Nota hoc valde.

Et quod omnes huiuſmodi, ipſo facto in ſupradictas pœnas incidant, tenent omnes Doctores citati in præcedenti Articulo, & maxime Soto, vbi ſupra, articulo quarto. An vero id ſtatim fiat, & ante ſententiam declaratoriam, ſaltem commiſſi criminis, ſint inhabiles, & priuati dictis Officijs? Regulandum eſt per ea, quæ dicta ſunt in præcedenti Articulo, & modo, dico, quod Superiores, & Prælati ſupradicti, & ſimiliter Vocales, ſiue Electores, antequam eligant, ſeu aſſumant in Prælatos aliquem, ſeu aliquos in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, & de huiuſmodi defectu, & inhabilitate infamatos, tenentur diligenter inquirere, ſeu inquiſitionem facere ſecretam, & ſummariam, verumne ſit, an falſum id quod dicitur, & an fundamentum habeat, ſeu ſit ſparſus rumor, atque à maleuolis exortus forſan. Quod ſi certo cōſtiterit, aut vehemens ſit dubium, ſiue ſuſpicio, ipſos aut ipſorum aliquem, in dictis Conſtitutionibus, eſſe comprehenſum, nullatenus eundem eligant, ſeu admittant, alias enim auſu temerario cōtrarium facientes, grauiſſime peccabunt, incidentque in excommunicationis pœnam; & in omnes alias in dictis Conſtitutionibus conſtitutas, quod quammaxime eſt notandum ac memoriæ commendandum.

Et vt præ manibus habeatur, quanta probatio ſit neceſſaria ad impediēdam electionem alicuius Fratris in Guardianum, ſiue Prouincialem, &c. vel ad eijciendum iam electum, vel confirmatum, propter originem, ſiue deſcendētiam Iudaicam, Maurorum, vel hæreticorum, afferre, atque adducere libuit, reſolutionem quamdam doctiſſimi Doctoris Nauarro, in ſuis Conſilijs lib. 5. tit. de hæreticis, conſ. 22. ibi, ad quartam quæſtionem, vbi prædicta quæſtione, atque difficultate ſibi propoſita, eidem ſolutionem adhibens, inquit. Reſpondeo, quod ad impediendam dictam electionem, videtur ſufficere ſemiplena probatio, argumento textus ſingularis *in cap. præterea, el 2. de ſponſalibus*, quod probat, propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis, impediendum eſſe matrimonium, nondum contractum, ne contrahatur: ſi autem, inquit, eſt quis iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio, ad illum reijciendum, & exauctorandum, & dicit quod pro vtroque facit *cap quemadmodum. de de iureiur.* quatenus probat, quod turpius eijcitur, quam nō admittitur hoſpes, poteſtq. deſumi etiam argumentum *ex cap. ſuper his, de accuſationibus.* Hæc prædictus Nauarr. vbi ſup. Quæ verba verſans, & tractās ſupradictus P.F. Emmanuel Rodriguez, tom. 1. quæſt. 14. ſuarum Regularium, art. 3. in fine, prædictam doctrinam contendit impugnare, ſed immerito, meo quidem videri: & quamuis ſupradictis Nauarr. verbis reſpondeat, non mihi plene ſatisfacit; vnde quantum ad hoc, ipſius ſolutionem non admiror. Neque illud etiam, quod in art. 10. quæſtionis eiuſdem dicit in fine, nempe, quod ſit certior, & verior, & iuri communi magis conformis, illa opinio quæ dicit, non ſufficere, vt religioſus quiſpiam ex dicto genere maculato intra quartum gradum, propter aliquam rationem, ſiue cauſam, ex ſupradictis deſcendat, vt in dictis Conſtitutionibus comprehendatur, & cenſeatur, atque videatur comprehendi; ſed vlterius requiri, quod ipſius parentes intra dictum quartum gradum fuerint cōcremati, & igni traditi, & proinde quod Electores, & Vocales huiuſmodi, ſic comprehenſum, niſi vtrumque obſtet impedimentum, in Superiorem atque Prælatum optime poſſunt eligere, atque præficere, & Superiores Prælati eundem confirmare, ſequendo opinionem probabilem, ſeu, vt ipſe ait, certiorem, atque probabiliorem, abſque conſcientiæ ſcrupulo, & periculo incurrendi in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus poſitas. Hæc, inquam, doctrina, nunquam mihi placuit, ſed nec placere poteſt, propter rationes prædictas, & propter ea, quæ dicta latiſſime à nobis ſunt in præcedenti tomo quæſt. 19. art. 7. notabili 4. concl. 2. & etiam in hac quæſt. art. 1. concl. 2. nam, vt ſemel, atque iterum ibi eſt dictum, in re dubia, cum conſtet de inhabilitate, & incapacitate alicuius, iuxta dictas Conſtitutiones, propter opinionem forſan nimis probabilem, non eſt cur Superiores, atque Prælati & Electores, & Vocales, periculo ſe exponāt peccandi mortaliter, incidendo in pœnas in dictis Conſtitutionibus contentas.

Nota valde, quę, & quanta ſit probatio neceſſaria, ad excludendum prudenter atque ſecreto quēpiam ab aliqua electione.

c. Præterea, el 2. de ſponſalib.

c. Quemadmodum, de iureiur.

c. Super his, de accuſationib.

Nota valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Fratres noſtri ſacri Ordinis, teneantur aut poſſint huiuſmodi ex genere maculato deſcendentibus, atque in dictis Conſtitutionibus comprehenſis, ſi perperam eligantur in Superiores, & Prælatos, obedire?

Ratio dubitandi deſumi poteſt, ex quibuſdam verbis in dictis Conſtitutionibus appoſitis, & maxime in Conſtitutione Pauli IV. vbi poſt alia ſequentia habentur verba: *Nulliq. Fratres eorum dicti Ordinis S. Franciſci, etiamſi eos in Generales Miniſtros, Commiſſarios generales, & alios quoſcumque Commiſſarios, Prouinciales, vel Guardianos, & Prædicatores elegiſſent ſeu recepiſſent, eiſdem ſic contra mandata noſtra electis, & aſſumptis obedire, ſed incontinenti ab eorum obedientia recedere, teneantur, & debeant.* Eademq. prorſus verba, etiam habentur paulo inferius. Sed his nihilominus non obſtantibus, quod hac in tenendum, ſeruandum, atque practicandum eſt, explicabitur per ſequentem concluſionem.

Nota pro ratione dubitandi.

Nota hoc, quod de Prædicatoribus deſcendentibus ex maculato genere, dicit Nauarro.

Concluſio.

Inferiores ſubditi ſemper tenentur, ſuis Prælatis obedire, etiamſi ſciant in dictis Conſtitutionibus eſſe comprehenſos, ac ipſo iure priuatos dictis officijs, quandiu ab Eccleſia tolerantur, & quouſque in foro exteriori conſtet, per ſententiam competentis iudicis, ipſos eſſe comprehenſos. Hæc concluſio eſt certa, atque tenenda, & crediderim quod de ipſa nullum eſt, aut eſſe poteſt dubium. Neque illi obſtant prædicta Pauli IV. verba, quibus dicitur, ſemel & iterum, quod Fratres debent, & tenentur incontinenti, à ſupradictorum obedientia recedere, nam cum hoc ſit præceptum morale, moraliter etiam atque iuridice eſt intelligendum, & ius ipſum expoſcit, vt res, & caſus, prius ad Superiorem deferatur, & ab ipſo ſententia proferatur decla-

Inferiores, ſubditi, obedire tenentur ſic prædictis comprehēſis, dum ab Eccleſia tollerantur.

que eſt ad Aurelium: *Miſerum eſt cum fieri magiſtrum qui needum nouit eſſe diſcipulus, ſummũq. ſacerdotium adipiſci, qui in nullo ſacerdotij gradu prius fuit exercitatus.* Hinc & *in cap. conſtituit. 17. q. 4.* quod eſt deſumptum ex Concil. Toletan. 4. c. 64. habetur *vt Iudæi, aut ij, qui ex Iudæis ſunt, officia publica nullatenus appetant.* Redditurq. ibidẽ ratio. *Quia,* inquit Concilium, *ſub hac occaſione Chriſtianis iniuriam quandoque faciunt.* Facit, & ad hoc *cap. nulla officia, diſt. 54.* vbi ſimilia verba habentur, & Gloſſa explicando verba illa, *Iudæis,* dicit eſſe intelligenda de Iudæis, de nouo ad fidem conuerſis, vel de illis, qui ex familia ipſorum ſunt. Multa ad id iura, & capitula poſſent adduci, quæ breuitatis cauſa facio miſſa, cum ſi hæc obſeruari velint, ſuperq. ſatis ſupradicta ſufficiant.

Conc. Toletan. 4. c. 64.

cap. Nulla officia diſt. 54.

Tertia Concluſio.

Qualiter ſit intelligenda dicta Cõſtitutio circa deſcendentes ex hæreticis.

Per ſupradictam Pauli Quarti Conſtitutionem, à Prælationibus, & dignitatibus etiam excluduntur hæretici, & ex eis deſcendentes, quorum corpora, & oſſa, intra quartam generationem, fuerint concremata, & igni tradita. Hæc concluſio conſtat expreſſe, ex ſupradictis Conſtitutionibus, & ex his quæ circa earum explicationem, atque declarationem in primo Tomo diximus, quæſt. 19. art. 7. notab. 4. Nam verba illa, *quorum corpora, & oſſa,* in dictis Conſtitutionibus contenta, ad ſupradictos tantum hæreticos referuntur, debentq. referri. Hi enim ſolummodo ſunt, qui à iudicibus ex relatione Inquiſitorum, propter amiſſam fidem ſemel receptam, ab eadem apoſtatantes, debent ac ſolent concremari, & igni tradi. Quod cum Bonifacius VIII. *in dicto, c. Statutum el 2. de hæreticis. lib. 6.* reſtrinxerit, atque limitauerit, ſolummodo ad primum, & ſecũdum gradum, per paternam lineam, per maternam vero ad primum vt ſupra diximus, prædictus Paulus IV. quantum ad Præfecturas, & Prælatias, reſpectu Fratrum noſtri ſacri Ordinis, extendit, extendit atque ampliauit, vſque ad quartum ex vtraque parte, paterna ſcilicet, atque materna incluſiue. Sed aduertere licet, quod vtitur dictione copulatiua, *ac,* quæ dictio vtraque verba coniungit, præcedentia, & ſubſequentia, qua, meo quidẽ videri, ſignificatur, ac datur intelligi, quod ad hoc, vt ſupradicti ex hæreticis, vt prætenditur, intra quartum gradũ deſcendentes, ab officijs Ordinis, & dignitatibus, per dictam Conſtitutionem excludantur, atque videantur excludi, non ſufficit, quod aliqui ex ſuis progenitoribus intra quartum gradum, propter hæreſim, ſiue perfidiam fuerint damnati, verumetiam requiritur, ac neceſſum eſt, quod propterea in eadem hæreſi, atque perfidia perſiſtentes, eorum corpora, & oſſa fuerint ſimul concremata, & igni tradita. Nam ſi propter ſupradictam hæreſim atque perfidiã, ſemel fuerint condemnati, non tamen etiam concremati, ſed Eccleſiæ reconciliati, crediderim, eſtq. grauiſſimorum ſententia, & opinio, quod non in dicta Conſtitutione comprehenduntur, neque per illam, etiam ſtando in ipſius rigore, ſupradicti excludendi ſunt ab officijs Ordinis, prout in ſimili caſu, de eiſdem hæreticis agens, *ſupradictum cap. ſtatutum,* doctiſſimus Symancas explicat, etiam ſi tot annis Inquiſitoris fuerit officio functus, lib. ſuo Catholicarum Inſtitution. tit. 29. num. 15. & idem tenet Nauarr. lib. 5. Conſil. de hæret. conſ. 22. num. 2. Qua de re videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tom. 1. qq. Regular. quæſt. 14. artic. 7. vbi ſupradictę adhęret opinioni. Quam, & dicit tenuiſſe olim, doctiſſimum Doctorem Grado, in Salmanticẽſi Academia iuriſperitiæ Cathedraticum primarium, & Reuerendiſſimum etiam Fratrem Franciſcum à Camora, Generalem quondam Miniſtrum, huius noſtri ſacri Ordinis, quę, interrogatus hac de re in quodam Prouinciali Capitulo, a Patribus Diffinitoribus noſtrę almę Prouincię ſancti Iacobi, Reſpondiſſe dicitur, quod ſolum ij hęretici, ſeu ex hęreticis deſcendentes, qui, vt tales condemnati ſunt, ac eorum corpora, ſue oſſa, intra quartam generationem, propterea fuerunt concremata, & igni tradita, in ſupradicta comprehenduntur Conſtitutione, non vero alij deſcendentes ex his, qui, vt hęretici, fuerunt damnati, non tamen concremati, ſed vnitati Eccleſię reconciliati, ita vt non ſufficiat, quod facta fuerit condemnatio ſola, ſed vlterius requiratur corporum combuſtio, aut ipſorum ſtatuarum. Facit ad hoc Concil. Tolet. & refertur 1. q. 4. *cap. nõ imputatur* vbi deſcendentes ex hęreticis, qui poſtmodum reconciliati ſunt, in priſtinos honores reſtituuntur. Eſt pręterea prędicta explicatio, & declaratio, non ſolum iuri conſona, ſed & ęquitati ac rationi multum conformis: nam lex pœnalis omnis, continens aliquid, contra generalem regulam iuris communis, ſeu aliquid ſtrictius pręcipiens, intelligi, atque interpretari debet, non quidem late, ſed ſtricte, vt quanto minus fieri poterit, corrigat ius commune, prout habetur *in c. cum dilectus. de conſuetudine. & in l. ſin. C. de iure deliberandi, & l. ſi verba § ne viro ff. ſolut. matrim.* facit, & *cap. quæ a iure, de Regul. iur. in 6. & lex benignius. ff. de legibus* cum igitur ſupradicta Conſtitutio pœnalis ſit, & aliquid cõtinens contra, aut ſaltem vltra terminos Iuris communis, non ampliari debet, ſed potius reſtringi & ſatis eſt, quod aliquid operetur, ſeu in aliquo, aut aliquibus, ſuum ſortiatur effectũ, quamuis non in omnibus: quod eſt multum notandum, atque memorię commendandum.

Hoc eſt valde notãdum pro deſcendẽtibus a aliquibus, qui olim fuere hæretici, non tamen damnati, aut ſuorũ corpora igni tradita.

c. Statutum, el. 2. de hæreticis. lib. 6.

Nauarr. lib. 5. Conſil. de haret. conſ. 22. num. 2.

Lex penitus continens aliquid contra ius commune non late, ſed ſtricte debet interpretari.

Quarta Concluſio.

Deſcendentes ex ſupradictis Iudęis, Sarracęnis, ſeu hęreticis, vltra quartum gradum non in ſupradicta Conſtitutione comprehenduntur, ſed poſſunt in noſtrę ſacrę Religionis Pręlatos, & Superiores pręfici, eligi, atque aſſumi. Hęc Cõcluſio eſt expreſſa, grauiſſimi Doctoris Nauarr. lib. 5. Conſil. de hęreticis, conſ. 22. num. 5. vbi reſpondens ad tertiam multarum quęſtionum, quę ibidem ſibi fuerunt propoſitę, circa prędictas Pauli Quarti, & aliorum Summorum Pontificum Conſtitutiones, poſtquam ab eo fuit quęſitum, An prohibitio pręfata, ab Officijs Ordinis, prębendis, atque dignitatibus excludat omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpanię, appellat *Chriſtianos nueuos.* etiam ſi ipſorum maiores, ante quintam generationem, ad fidem fuerint conuerſi qui tamen nũquam ad vomitum, redierunt? Reſpondet, omni eſſe procuidubio, quod non excludit eos, neque extenditur ad ipſos Cuius & rationem reddit, quoniam cum ipſammet Conſtitutio ſe reſtringat, ad deſcendentes ex huiuſmodi, intra quartam generationem tantummodo, in expreſſis non eſt locus coniecturis, *iuxta l. continuus. §. cum ita ff. de verborum oblig.* Idẽ omnino, ac eiſdẽ verbis tenet ſupradictus P. Fr. Emmanuel Rodriguez 1. Tomo Quęſtionũ Regular. quęſt. 14. ar. 6. qui & addit quod cũ in dictis Conſtitutionibus, Sũmi Pontifices, clare, atque diſtincte loquantur, de deſcendentibus ex ſupradictis, ex genere maculato, intra dictum quartum gradum, non habent locum, neque extendi, debent, ad gradus collaterales; ita quod Religioſus

Deſcendẽtes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue hæreticis, vltra quartum gradum, in dicta Conſtitutione non comprehenduntur.

l. continuus. §. cum ita ff. de verborum oblig.

Hæc Cõſtitutio nõ etiam habet locum in illis, quorum conſanguinei collaterales fuere hæretici, & etiam illorum corpora, & oſſa combuſta, & igne tradita.

Digitized by Google

ligioſus ille, cuius patruus ex parte patris, ſeu auunculus ex parte matris, pœna combuſtionis propter hæreſim fuerit damnatus, aut aliqui ex ſuis aſcendentibus collateralibus, non excluditur, neque cõprehenditur in dictis Conſtitutionibus, cum vt dictum eſt, eædem de collateralibus nullam mentionem facientes, ſupradictam pœnam non imponãt, niſi ſolummodo deſcendentibus ab huiuſmodi ex genere maculato, quacumque ex ſupradictis rationibus, intra quartam generationem, per lineam rectam incluſiue. In expreſſis enim non eſt locus cõiecturis, & vt dicitur, odia reſtringi, fauores vero conuenit ampliari.

Quinta Concluſio.

In dicta Conſtitutione non comprehenduntur neophyti ex parentibus Gentilibus nouiter ad fidem conuerſis, deſcendentes.

Neque etiam in ſupradictis Conſtitutionibus, comprehenduntur Neophyti ex parentibus Gentilibus nouiter ad fidem conuerſis, deſcendentes. Hanc concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Pater Frater Emmanuel Rodriguez loco ſupra citato, art. 5. ibi; *ſecundo eſt aduertendum*, vbi dicit, qd licet nouiter conuerſi, ad fidem ex Gentilitate, rariſſime ad presbyteratum, & ad Epiſcopatum aſſumantur, prout conſtitutum habetur in Concil. Niceno cap. 1. & 2. cuius meminit Gratianus *in cap. quoniam. 48. diſt.* & in Concilio Arelatenſi 2. ſub Syluestro Pontifice huius nominis primo, & in Cõcilio Laodicenſi, celebrato ſub Liberio Pontifice Romano cap. 3. atque in multis alijs Concilijs, & Summorum Pontificum epiſtolis, impræſentiarũ tamen, & quantum attinet ad præſens noſtrũ propoſitum, ſupradicti Neophyti, ex parentibus ad fidem ex Gentilitate conuerſis, deſcendentes, etiam intra quartum gradum, haudquaquam in ſupradictis Conſtitutionibus comprehendantur. Quod & conſtare poteſt ex ipſiſmet; nam agendo de Iudæis Sarracenis, ſeu Mahometanis, atque hæreticis, & ſimili labe infectis, nulla omnino mẽtio fiat de ſupradictis Neophytis, & deſcendentibus ex parentibus Gentilibus, nouiter ad fidem conuerſis.

cap. Quoniam. 48. diſt.

Lex pœnalis, & exorbitans, non extenditur de vno caſu ad alium, neque de vna perſona ad aliam propter ſimilitudinem rationis.

Nam vt notum eſt in iure, lex pœnalis, & exorbitans nõ extenditur, neque extendi debet, de vno caſu ad alium, neque de vna perſona ad aliam, propter ſimilitudinem rationis. Ex quo infertur, quod admittentes ad prælationes ſupradictas, aliquem, ſeu aliquos ex ſupradictis Neophytis, deſcendentibus ex parentibus, ex Gentilitate nouiter ad fidem cõuerſis, non incidũt in pœnas poſitas, in ſupradictis Conſtitutionibus, neque electi ipſi renuntiare illas tenẽtur, cum per eas, ad id minime ſint inhabiles.

Loquendo de decentia, & congruẽtia, nõ expedit eiuſmodi Neophytos, ex Gentilibus nouiter ad fidem conuerſis deſcendentes, ad Prælationes aſſumi.

Loquor de rigore, & dico quod ſuſtineri poteſt hæc opinio ſtãdo in puncto iuris; nam ſecus eſt, & aliud forte erit dicendum, de conuenientia, & congruẽtia, nempe quod non conueniat, aut expediat, deſcendentes ex huiuſmodi ita nouiter conuerſis, ad prælationes vt admittantur, cum non ſint in fide veterani milites, neque a talibus deſcendẽtes. Qua de re videatur Couar. *in cap. ſi furioſus. 1. par. §. 2.* & Doctor Ignatius Lopez a Salzedo, Iuris Pontificij in Complutenſi Academia Cathedræ primariæ profeſſor, in practicam Illuſtriſſimi ac doctiſſimi viri Domini Ioannis Bernardi Diaz de Lugo Epiſcopi Calagurritani cap. 23. tit. de Neophytis, vbi & late explicat, quinam dicantur Neophyti, ſeu Neophytorum proprie comprehendantur nomine qualiter eiã officia Eccleſiaſtica, & ſecularia Neophytis prædictis ſint, aut fuerint olim interdicta. Aduertendum tamen eſt, quod in ſupradicta noſtra concluſione, non fit mentio à nobis, de omnibus in vniuerſum Neophytis, ita vt contra ſupradicta, comprehendantur in eadem, Iudæi, ſeu ab ipſis intra quartum gradum deſcendentes, ſed tantummodo de Neophytis Gentilibus, & deſcendentibus ex parentibus ex Gentilitate nouiter ad fidẽ conuerſis. Hactenus de iſto Articulo.

Couar. in cap ſi furioſus, 1. par. §. 2.

ARTICVLVS II.

An Pœna poſita in ſupradictis Conſtitutionibus, contra deſcendentes ex Hæreticis, quorum oſſa, & corpora, intra quartam generationem, igni fuerunt tradita, & concremata propter hæreſim, comprehendant etiam eos, qui nati fuerunt, priuſquam ipſorum parentes laberentur in dictam hæreſim?

QVæſtio hæc difficillima eſt, multũque anceps, & dubia, & quæ vtrinque, magnos habet fautores rationes, & argumẽta fortiſſima, magnamq. pro vtraque parte probabilitatem. Et vt quod quæritur, planius fiat, ſtatuamus caſum, & ponamus exemplum, in eo Religioſo noſtri ſacri Ordinis, cuius tritauus, ſeu tritaua, propter hæreſim igni fuerunt traditi, & concremati, attamen eiuſdem filij, iam erant nati, quando ipſi prolapſi ſunt in hæreſim; idemq. dico de patre, aut matre, nam de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Quæritur nunc, An eiuſmodi Religioſus, in ſacra noſtra Religione, vllo modo in prælatum præfici poſſit, & aſſumi? In qua quidem quæſtione diffinienda, vt certa ab incertis ſeparemus, certiſſimum eſt, quod ſi certo ſcitur, atque legitime probatur, Religioſum prædictum à dictis parentibus deſcendere, ſeu ab aliquo ipſorum, poſt hæreſis commiſſum crimen, ratione cuius eorum corpora, ſeu ſtatuæ, igni fuerunt traditæ, & concrematæ, nulli dubium eſt, quod iſte talis in noſtro ſacro Minorum Ordine, nullo modo poteſt in Superiorem, ſiue Prælatum præfici, atque aſſumi, ſtando in dictis conſtitutionibus, & quod tam ipſe electus, prælatiam ſiue dignitatem acceptans, quam electores, hoc ſcientes, atq; eumdem eligentes, incidunt in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus conſtitutas. In hoc nulla eſt differentia, aut controuerſia, nec opinionum varietas, imo vero Doctores omnes vnanimi conſenſu in eo cõueniunt, explicantes, atq; declarantes Conſtitutionẽ Bonifacij VIII. quæ incipit *ſtatutum*, poſitam in li. 6. tit. de ſupradictis Hæreticis. Sed difficultas eſt, de illo, qui deſcendit à dictis progenitoribus, propter hæreſim concrematis, atque igni traditis ſed tamen ipſe, antequam in prædictum hæreſis crimen laberentur, natus erat, & idem dico, de ipſorum parentibus, auis, proauis, & ſimilibus nempe, quod iam nati erant, antequam hæreſis crimen cõmitterent, de hoc eſt præſens difficultas. Qua de re, duæ ſunt extremæ opiniones. Quidam enim dicunt prædictũ Religioſum, nihilominus in ſupradictis cõſtitutionibus comprehendi. Quam opinionem, loquendo de alio ſimili caſu, tenet Couar. lib. 2. Variarum reſolution. cap. 8. nn. 4. & 5. ibi, *quæritur quid dicendum ſit de filijs Hæreticorum.* Et Didacus Perez lib. 4. ordinam. l. 3. tit. 9. Et Greg. Lopez in Legem Regiam 2. tit. 2. p. 7. & alij, quos refert Simancas lib. ſuarum catholicarum inſtitut. tit. 29. num. 22. inter quos refert Doctiſſimum P. Fr. Ildephonſum de Caſtro, noſtræ huius Religionis, ſed præſertim Prouinciæ D. Iacobi, magnum decus, & ornamentum, lib. 2. de iuſta Hæreticorum punitione, cap. vlt. & libro de poteſtate legis pœnalis. cap. 7. Et fundari poteſt hæc opinio, in duabus ſummorum Pontif. Conſtitutionibus, quæ generaliter loquuntur de filijs Hæreticorum, eorũ inquam, qui tempore mortis fuerunt hæretici. Prima conſtitutio habetur *in cap filij, de Hæreticis lib. 6.* quæ eſt Alexand. IV. *vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæreſim commiſerũt pœnas Canonicas patiũtur patriq. præcipiũtur.* Et

Explicatur Articuli Titulus & in quo ſtat ipſius difficultas.

Duæ hac de re opiniones.
Prima opinio.

certum eſt, quod prædictum capitulum, loquitur de filijs natis ante commiſſum crimen, ſiquidem loquitur de hæreſis crimine commiſſo, in mortis articulo. Secunda conſtitutio habetur, in iam pluries citato *cap. ſtatutum el 2. eod. tit. de hæreticis in 6.* quod eſt Bonifacij VIII. vbi omnino idipſum præcipitur, & dicitur *quod prædictorum Hæreticorum filij infames eſſe dicuntur, eorum inquam hæreticorum, qui tales deceſſiſſe probantur*. Ex quibus vltimis verbis, deducit ſupradictus Didacus Perez, quod ad hoc, vt tales filij infames eſſe dicantur, infamia iuris, ſufficit probari, parentes eorum Hæreticos deceſſiſſe, ſiue ante commiſſum crimen nati fuerint, ſiue vero poſt. Certe prædictæ Conſtitutiones magnam vim habent, ad dictam ſententiam comprobandam, atque corroborandam.

c. ſtatutū, el 2. eod. tit. de hæreticis in 6.

Quibus, & accedit non incongrua ratio, quam adducit prædictus Simācas, loco ſupracitato, nam cauſa punitionis hæreticorum in filijs, eadem eſt in filijs quocumq; tempore natis, ſiue ante cōmiſſum hæreſis crimen, ſiue vero poſt. Eſt enim hæreſis, vitium quoddam ſpirituale, non trahens à carne ſuum ortum, & originem, aut cū ipſa, vllo modo habens commercium: quo fit, vt diſtinctio illa, quæ in alijs criminibus obſeruari ſolet, de illis qui naſcuntur ex infecta radice, ſiue, è contra, quæ, & forſan locum haberet in filijs Adam, antequā ipſe peccaret, ſi aliqui nati fuiſſent, An ſcilicet, illi contraherent peccatum originale, necne? locū non habeat in delicto, & caſu ſupradicto, cum id fiat, non propter carnalem deſcendentiam, ſed punitionis cauſa, vt dictum eſt, & cauſa punitionis hæreticorū eadem eſt, in filijs, & deſcendentibus quocumque tempore natis, ſiue ante, ſiue poſt hæreſis admiſſū crimen. Propter hæc argumenta, atque his rationibus fundari, multi hanc ſententiam amplectuntur quam, & dicit ſupradictus Simancas, quotidiano vſu comprobari.

Secunda opinio.

Sed alia eſt, aliorum opinio, quibus & ipſe, pro eo quod benignior, vehementer aſſentior. ij dicunt hæretici cuiuſcumque, catholicum filium, natum antequam pater in hæreſim laberetur, ſeu propter eam fuerit punitus, ac igni traditus, neque infamē eſſe reputandum, neque pœnis cōtra hæreticos poſitis obnoxium. Et quod iſti Doctores dicunt, de hæreticorum filijs in communi loquendo, dicendum perinde videtur, de ſupradicto religioſo cuius parentes, aut alter eorum, propter hæreſim fuerunt cōcremati, & igni traditi, ſi tamen ipſe aut ſui aſcēdentes nati fuerunt, ante hæreſis commiſſum crimen. Hanc ſententiam tenere dicit Simācas, Calderinum, tit. de hæreticis, conſil. 3. Petrum, Cynū, & Angelum, *in l. quiſquis. C. ad legem Iul.* Præpoſitum *in cap. quo iure, diſt. 8.* Dominicum, *in cap. 2. §. hæretici, de hæreticis, lib. 6.* Alphonſum à Carthagena, in quodam conſil. quæſt. 7. Tiraqel. de iure primogenitorum, quæſt. 31. nom. 4. & alij quos ibi citat, & ego breuitatis cauſa facio miſſos: ſed poſt alios tenet eamdem ſententiam ſupradictus Salzedo, in practica criminali Canonica, c. 23. nu. 22. & P. F. Emman. Rodrig. tom. 1. qq. regularium q. 14. art. 3. quæ duę ſententię, & opiniones, poſtquam vt diximus, de mente Doctoris Simancas, ambe probabiliſſimę ſunt, & hinc inde pro vtraque parte, grauiſſima, habent rationes, cum tamē, vt ipſe ibidem dicit, vltima hęc benignior ſit, atque rationi, & ęquitati conformior, cui & propterea, ipſe libēter, atque vehementer aſſentitur. Idem & ego impręſentiarum facio, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

l. quiſquis. C. ad legem Iul. c. quo iure, d. 8. c. 2. §. hæreticis; de haret. lib. 6.

Concluſio.

Ad hoc, vt ſupradicti religioſi, deſcendentes ab hæreticis intra quartum gradum, incurrant pœnas contra ipſos poſitas, in dictis conſtitutionibus neceſſum eſt, quod ab eiſdem deſcendant, poſtquam hæreſis crimen commiſerunt, nec ſufficit, quod ab ipſis trahant ſuam deſcendentiam, & originem, ſi ipſi, aut eorum aſcendentes, & parentes, nati fuerunt ante dictum commiſſum crimē. Hęc concluſio, vt credo, eſt vera, & conformis ſecundę ſententię propoſitę: ſed intelligenda, practicanda atque tenenda eſt, quando id certo cōſtiterit ac fuerit certiſſimū, & notorium, ſupradictos natos fuiſſe, ante commiſſum crimē; etenim ſi res ſub dubio ſit, & reuera dubitatur, atq; ignoratur an nati fuerint ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen quid tunc temporis ſit tenendum, & dicendum. patebit inferius, in ſpecialibus, & particularibus Articulis, qui hac etiam de re, à nobis proponentur. In caſu tamen noſtræ concluſionis, quando ſcilicet, id eſt omnino certum atque notorium quod noſtra concluſio ſit vera, atque tenenda, probatur multis iuribus, & rationibus. Sed Primo ex Concil Tolet. 15. cap. 1. quod refertur, *1. q. 4. cap. non imputatur*, vbi parentes cuiuſdam Hæretici reconciliati, quin vero ipſius filij, in priſtinos honores reſtituuntur, & mox ſubiungitur. *quod etiam de filijs eorum, decernimus obſeruandum; qui poſt admiſſum parentum præmemorata profanationis ſcelus, nati eſſe produntur, ex gratia, & indulgentia.* Verba ſunt expreſſa prædicti Concilij. Ex quibus facile licet colligere, quod illi tantum filij ex gratia, & indulgentia in priſtinos honores fuere reſtituti, ipſaq. gratia & indulgentia, indigebant, qui nati ſunt poſt hæreſis admiſſum parentum crimen, & poſt parētum ſuorum infidelitatem. non vero alij qui ante prędictū crimen nati ſunt. Namq. cum in ſuo integro ſtatu ſemper permanſerint, nulla tali indigebant reſtitutione, gratia, ſiue indulgentia. Hoc quidem argumentum eſt fortiſſimum, atque vrgentiſſimū. Nec omnino ſatisfacit ſolutio, quam ad ipſum affert Couar. loco ſupra citato, dicendo prędictum Concil. & ipſius Decretum. non conuincere, cum ipſum nō fuerit Generale, ſed Prouinciale, &c. nā quamuis hoc ita ſit, aut foret, & Concil prædictum non conuinceret vt generale fauet tamen, multum dictę noſtrę opinioni. & reſolutioni, propter maximam auctoritatem, eorum qui præfato Concil. interfuerunt, & ſatis eſt, quod hanc ſententiam fuerint amplexati tot tantiq. grauiſſimi Patres, & Doctores, qui eidem interfuerunt, ſiue fuerit Generale, ſiue vero Prouinciale, pro nunc non curo. Sed præterea fauet huic noſtrę opinioni, & ſententiæ, auctoritas, D. Auguſtini, qui in quadā Epiſtola nu. 75. dicit, *non imputanda eſſe filijs, parentum peccata quæ poſt eorum natiuitatem a parentibus committuntur.* Verba ſunt expreſſa. Et ſupra Deut. q. 42. inquit. *filios natos ante peccatum patris, eſſe prorſus à pœna immunes; non enim*, inquit, *trahit aliquid ex patre, qui iam natus erat quando eius pater peccauit*, & habetur in *cap. non imputatur, & cap. 2. in itaque 1. q. 4.* Ecce qualiter. B. Auguſt. amplectitur, mentionemq. facit illius generalis Regulæ, quod nati filij poſt commiſſum crimen, ex infecta radice procedunt, non vero alij. Cui & accedit ratio potiſſima, nam filius antequam generetur, dicitur eſſe in patre, tantummodo ſecundum corpoream, ſiue corporalem ſubſtantiam, & ſecundum potentiam generatiuam, quo modo dixit olim D. Paulus ad Hebr. 7. Leui fuiſſe decimatum in lūbis Abrahæ: ad poſtquam eſt genitus, iam alio, atq; diuerſo modo eſt ipſius patris actu filius: ergo alia longe ratio habenda eſt, de filijs ante generationem, & poſt ipſam; ac proinde de filijs natis poſt commiſſum crimen, dicendum eſt, dicique meritó poteſt, quod ex infecta radice nati ſunt, non vero de illis, qui nati

Religioſus deſcendens ex parentibus hæreticis, ante hæreſis cōmiſſum crimen, non comprehenditur, in dicta conſtitutione.

1. q. 4. c. non imputatur.

Non imputari debent filiis patrum peccata, quę poſt ipſorum natiuitatem commiſerunt.

c. non imputatur, & c. 2. in itaque. 1. q. 4.

Digitized by Google

nati fuerunt, antequam crimen committeretur.

Secundo probatur eadem concluſio, à ſimili ex quodam Decreto Imperatoris Conſtantini, & habetur *in l.2.C.de libertis, & eorum liberis*; vbi cautum eſt, vt crimen patris, noceat naſcituris filijs, nō autem illis, qui tempore criminis commiſſi, iā nati, & cōcepti fuerant. Habetur enim ibi, quod tam liberti eorumque filij propter ingratitudinē, reuocentur in ſeruitutem, iuxta Athenienſium leges, de quibus meminit olim Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. quam legem ferens ſupradictus Conſtantinus, poſt alia, inquit, intelligendam eſſe, de filijs, qui poſtea nati fuerint, & ſubdit, *quoniam illis filijs delicta parentum non nocent, quos tunc eſſe ortos conſtiterit, dum libertate illi potiuntur*: ergo idē omnino erit dicendum in caſu noſtræ concluſionis, de illis, quos certo conſtiterit, natos eſſe, atque cōceptos, ante parentum ſuorum commiſſum hæreſis crimen. Cui rationi etiam fauet, auctoritas illuſtrium illorum, atque celeberrimorum virorum, qui interfuerunt condendis Hiſpanarū legibus, Septipartitis nuncupatis, vulgari vero ſermone. *Las ſiete partidas*, eiſquè ſtrenuam operam nauarūt, qui quidem, lege 6.tit.27.p.2.ſupradictam filiorum diſtinctionem ſequuti, de his filijs, qui ante vel poſt cōmiſſum crimen nati ſunt, poſt alia dixerunt ſapientiſſimos, atque vetuſtiſſimos Hiſpanos maiores noſtros, in pœnis conſtituendis, hanc ſemper rationem obſeruaſſe. Quod etiam ſeruant Regiæ leges 4. & 5. tit. 1. lib.4.ordinamenti, & l.3.tit.& lib.eodem ergo idipſum in noſtro propoſito caſu, eſt dicendum. Præſertim, cum & ad id accedat etiam ipſa naturalis, & viua ratio, quæ recte inſtituta, & expulſis tenebris, idem omnino docet. Nam ſi filius natus ante dignitatem patris, non conſequitur ipſius prærogatiuas, & honores, vt habetur, in pluribus legibus *in l.Paul ff.de ſtatu hominum, & l.qui in vtero eſt ff. eod.tit.& l. Emancipatum. ff de Senatoribus, verſ. ſi quis coceptus, l.ſi quis de.u. 10.3.l.nec Dorotheum, l.Doctiſſ.l Neminem. l.Diuæ memoriæ. l.vlt. C. de Decurionibus lib. 10 .l. Senator, C. de dignitatibus lib. 12.l.ſi Cohortalis. C.de Cohortalibus. l.v. 12.l.ſi. lij §.Senatores. ff. ad municipalem. §. ex contraria. Inſtit.de ingenuis*: multo ergo minus, illi nocere debet crimen patris, poſt eius natiuitatem cōmiſſum, cum odia reſtringi, fauores vero cōueniat ampliari, iuxta regulam, *in c.p odia, de regul. iuris*, & iniquiſſimum ſit, vt quiſpiam alterius odio grauetur, vt habetur, *in l.ſi quis in ſuo §.1. C.de inoff. teſtam. l.D.Marco.C.de quæſtionibus*. Quibus quammaxime fauet, *cap 2.qui filij ſint leg itimi, cum Gloſ. verbo, qui nati fuerant ante latam ſententiam*, vbi dicitur, *quod cum de commodo alicuius tractatur, tēpus conceptionis ſpectandum eſt, & quod in tali caſu, pro iam nato habetur, qui in vtero eſt*. Ad quod probādum, dicta Gloſſa allegat omnia ſupradicta iura, & leges, multaq. alia, quæ illic licebit videre, quæ à me breuitatis gratia prætermittuntur.

l.2.C.de libert. & eorum liber.

Filius natus ante dignitatem patris ipſius honores, & prærogatiuas non conſequitur.

l.Paul. ff.de ſtatu hominū, & l. qui in vtero eſt. ff. eod. tit. & l. Emancipatū. ff. de Senatoribus. verſ ſi quis cōceptus. l.pqs decurio. 3. l.nec Doroth. l.Doctiſſ.

Tertio, ad probandum, atque corroborandam ſupradictam concluſionem, accedit quædam noua ratio, quam affert ſupradictus Simancas, loco ſupracitato, num.29.& 30. vbi inquit, quod nulla eſt lex, quæ nominatim filios natos, ante patris hæreſis commiſſum crimen puniat, & quod generali filiorum appellatione, illi cenſeri non debent comprehenſi, cum ſit eorum ratio diuerſa, videaturque indignum, vt catholici, & innocentes filij, ante patris hæreſim geniti, tanto rigore, tantaq. ſeueritate puniantur, cum legum ſeueritas, benigna interpretatione moderanda, & temperanda ſit, vt dixit Fabius olim declam.6. Ad quod etiam facit, quod dixit olim Iuſtinian. *in l.legem. C. de naturalibus, liberis*. vbi ait, *quod qui alieno laborant vitio, miſericordia digni ſunt*, quod exemplo, atque ſententia Plutarchi, in immanem crudelitatem. Syllæ latiſſimè proſequitur ibidem. Neque vero argumenta in contrarium adducta, vt dicere teneamur oppoſitū, vllo modo conuincunt, vt patebit reſpondendo per ordinem ad ipſa.

Ad primum, continens Conſtitutionem ibidem adductam, ex Alexandro IV. meo quidem videri, facili negocio reſpondetur, dicendo quod dicta Conſtitutio, vt patebit intuenti, nihil de filiorum pœnis aſſerit, nec de his, filijs quidquam loquitur, qui ante patris hęreſim commiſſam nati ſunt. Solummodo enim ibi quæritur, verum filius illius, qui verbo tenus, in mortis articulo, crimen hęreſis commiſit, admittendus ſit, ad probandum patrem ſuum, in tali articulo non fuiſſe ſanę mentis. Cui difficultati, reſpondet Alexand. Papa quod ſi pater erat infamatus, aut de hęreſi ſuſpectus, non admittitur. Si vero non erat infamatus, neque ſuſpectus de hęreſi, admittitur. Itaque ſolummodo ibidē definitur, filios & hęredes admittendos eſſe, ad probandam innocentiam eius, qui mortis tēpore fuit hęreticus. Ex hoc autem, nihil aliud poteſt concludi, quam quod Hęreticorum filij, ſiue hoc, ſiue illo tempore nati, admittendi ſunt ad probandam innocentiam ſuorum parentum, quemadmodum hęredes etiam extranei, ab ea defenſione non excluduntur. *per c.p filij. & hæredes, de hæreticis. lib. 6.* Ex eo autem nō colligitur, ſed neque colligi poteſt, quod & omnes iſti incidant in hęreticorum pœnas nec talis facultas datur ibi prędictis filijs, vt à pœnis iuris ſe liberent, in quas incidunt hęreticorum filij, cum iuxta ſuprapoſitam Concluſionem, qui ante crimen commiſſum nati ſunt in nullas inciderint, ſed datur illis talis facultas, vel ad defendendum ſua bona, vel ad liberandos ſeipſos ab infamia facti, ſeu vulgi, ne quando contra eos allegari poſſit, eſſe hęreticorum filios. Ex hoc autem non colligitur, quod in hęreticorum pœnas incidant filij, qui ante hęreſis patris commiſſum crimen, ſunt nati, & procreati.

c.filij, & hæred. de hæret. lib 6.

Ad ſecundam Conſtitutionem Bonifacij VIII. Reſpondetur ſimiliter quod quamuis ibidem contineatur, quod filij, & nepotes illorum hæreticorum, qui tales eſſe, vel in eo ſtatu deceſſiſſe probantur, pœnis ibidem poſitis comprehendātur, ex quo videtur ſatis eſſe, quod parentes deceſſerint hæretici, ad hoc, quod comprehendat etiam conſtitutio, eos filios, qui antæ hæreſis crimen nati ſunt, cum poſt mortem eorum ab illis generari nequiuerint, re tamen attente, ac penitus conſiderata, non id, quin vero contrarium ex ſupradicta Conſtitutione colligitur. Nam in ea Conſtitutione in primis nulla propoſita quęſtio fuit, de filijs natis, ante vel poſt commiſſum patris hæreſis crimen, neque quidquā circa ipſos ibidem decernitur, quo ſupradicta iura, & leges à nobis adductæ, abrogatæ eſſe videantur, ſed quod ibi ſumm. Pontif. Bonifacius VIII. determinare decreuit, ſolummodo fuit, quod ſunt infames illi hæreticorum filij, qui tales deceſſiſſe probantur. Ex hoc autem non licet colligere, quod filij nati, & geniti ante commiſſum patris hæreſis crimen, in pœnis ibidem poſitis comprehendantur, aut prædicta infamia notentur; quinvero contrariū nempe, quod etiam ſi ſint poſt hæreſis commiſſum crimen nati, non in dictas pœnas incidant, aut vt infames habeantur, niſi ſimul probetur, quod ipſorum parentes in hæreſi, & perfidia ſupradicta deceſſerunt. Nam ſi poſtquam in hęreſim inciderunt fuerunt poſtmodū Eccleſię reconciliati etiam dicti filij, poſt hęreſis crimē nati, virtute ſupradictę Cōſtitutionis, non in infamiam, neque in hęreticorū pœnas incidunt. Videatur hac de re, ſupradictus Simancas, loco ſupracitato, maxime, num. 33. & 34. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez

Nota hoc pro deſcēdentibus ex hæreticis Eccleſiæ poſtmodum reconciliatis.

vbi ſupra,q.14.art.3.vbi propter hanc ſpecialem rationem dicit, quod officium Sanctum Inquiſitionis,in hæreticorum ſaccis benedictis, vulgo dictis *San Benitos*,pro illis qui poſt commiſſum hæreſis crimen,Eccleſiæ fuerunt reconciliati,ponuntur ſequentia verba. *N.hæreticus reconciliatus* vulgariter,*N.Heretice reconciliando.* Ad inſinuandum,& denotãdum quod filij talis hęretici,etiam poſtmodum nati,non incurrunt in pœnas iuris, contra filios hęreticorum poſitas,ſiquidem ipſorum patres, non deceſſerunt in ſua hæretica prauitate,ſed vnitati Eccleſię fuerunt reconciliati.Quanto ergo minus, qui ante commiſſum hæreſis crimen, fuerunt nati,& procreati?per quę ſuperque ſatis patet ſolutio ad ſupradictas Conſtitutiones.

Ad rationem vero adductum de hæreſi, qua dicitur,quod hæreſis eſt vitium quoddam, mere ſpiritoale,neque in hoc caſu habetur reſpectus ad carnalem deſcendẽtiam,ſed ſolummodo ad hęreticorũ punitionem, &c. Reſpondeo, & Dico quod & ipſa vitia ſpiritualia,& reliqui animi motus,& mores,in filios,atque vitia carnis tranſire ſolent, iuxta illud, quod dixit Poeta olim: *Qui viret in folijs, venit à radicibus humor, Et patrum in filios abeunt cum ſemine mores.* Vnde & D Paulus ſcribens ad Galatas,inter alia opera carnis, hæreſes enumerat, & nonnumquam corporalia vitia etiam vſque ad animam perueniunt,eamq. inficiunt. ac veluti vitiant:quo fit,vt alia longe atque diuerſa ratio ſit de filijs ante,aut poſt commiſſum hæreſis crimen natis,& procreatis, neque eadem omnino eſt cauſa punitiones,in hæreticorũ filijs, ſeu ab ipſis deſcendentibus,hoc,vel illo modo,hoc eſt, ante commiſſum crimen vel poſtea. Qua de re videatur ſupradictus Simancas loco ſupracitato, num. 27. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ad Galat.5.

Vitia carnis interdũ vſque ad animã perueniãt ſ lẽt,ipſamq. ad ſuum trahat modum.

ARTICVLVS III.

Quidnam faciendum ſit, quando certum eſt, atque notorium, Religioſum quempiam, ex hæreticis parentibus intra quartum gradum deſcendere, dubitatur autem, an id fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen?

HAEc difficultas etiam eſt magna, atque notatio digniſſima,nam, quod Religioſus quiſpiã ex parentibus hæreticis deſcendat,ſiue dicatur deſcendere,cõtingere poteſt multipliciter. Aut enim certum eſt ipſum deſcendere à dictis parentibus, poſt hæreſis commiſſum crimen, aut vero antequã in hæreſim ipſi laberentur:Aut dubitatur,& ignoratur vtrumque,an ſcilicet dictus Religioſus à ſupradictis parentibus deſcẽdat, poſt prædictũ commiſſum crimen,vel ante?De primo caſu,iam diximus in propoſito notabili,ad difficultatem præcedẽtis Articuli,quod prædictus Religioſus,in ſupradictis Conſtitutionibus comprehenditur, nec vllo modo poteſt,in noſtræ Religionis Superiorem, atque Prælatum eligi,& præfici. De ſecundo vero,iã etiam dictum eſt in præcedẽti Articulo, quid ſit faciendum,atque tenendum,in caſu,quo certo ſcitur Religioſum quempiam ex hæreticis parẽtibus deſcẽdere,ſed ſcitur etiam,atque notorium eſt, quod deſcendit ab ipſis ante hæreſis commiſſum crimẽ. Nunc ſupereſt dicendum,diffiniendum,atque determinandum, quid iuris ſit,in caſu, quo vtrũque ignoratur,atque dubitatur. Et cum certũ ſit, quod quiſpiam ex parentibus hæreticis deſcendat, dubiũ eſt,An id ſit ante,vel poſt hæreſis commiſſum crimen quæ quidem Quęſtio, facilis licet videatur, claræque ſolutionis,maxima tamẽ eſt, & quæ grãdẽ requirebat diſputationem, quid in tali caſu facere teneatur electus? quid etiã electores? De quorum primo dicemus,in iſto Articulo,de reliquo vero in ſequenti.Hac de re, vt video, inter Doctores ſunt,duæ extremæ opiniones.

Quidam enim dicũt,quod in tali caſu, Religioſus prædictus,nõ tenetur vllo modo credere,quod ipſe trahat ſuam deſcendentiam,& originem à parentibus infectis,ſeu ab ipſorum aliquo,poſt hęreſis commiſſum crimen, ita quod quãuis certo ſciat, atque notorium ſit,quod ſua tritaua,(verbi gratia) fuerit ob hæreſim igni tradita,& concremata, non tamẽ tenetur credere,aut ſibi ipſi perſuadere,quod parentes ſui deſcendant ab ipſa, poſt hæreſim cõmiſſum crimen,cum potuerint antea naſci, imo vero poteſt,& debet ſibi ipſi perſuadere, quod magis commodum, atque vtile illi extitit. Quod & probare contendunt aliquibus rationibus.

Duæ ſunt hac de re opinion.
Prima opinio.

Primò, quia ſecundum Doctores communiter, *in l. Miles.§.defunctus.ff de adulterijs* filius nõ eſt obligatus,credere matri ſuę dicenti,atque aſſerenti,illum eſſe conceptum ex adulterio,attento quod ipſe eſt in poſſeſſione ſuæ legitimitatis, & honoris quod eſt verum,etiãſi mater eſſet conuicta de adulterio,& aſſignat textus rationem ibi,quia(inquit) bene ſe compatitur,matrem fuiſſe adulteram, filiũ vero natum ex proprio,atq; legitimo marito:ergo ſimili forma,in propoſito caſu, Religioſus ſupradictus,non erit obligatus credere, quod ipſe deſcendat ex tritaua hæretica,etiamſi propter hereſim illa fuerit concremata, & combuſta,quia bene ſe cõpatitur hæreticam eam fuiſſe, & quod ipſe, aut ſui parentes deſcenderint ab ipſa ante hæreſis commiſſum crimen.

Alij vero,omnino tenent contrarium, & dicunt in tali caſu, huiuſmodi Religioſum, nullo modo poſſe,aut debere pręlationem ſiue dignitatem acceptare,cum certum ſit,claręq. ſibi conſtet, ipſum à tritaua hęretica,& cõcremata deſcendere,quamuis ignoretur,& dubium ſit, fuerit ne id ante vel poſt commiſſum hęreſis crimen. Et ratio eſt, nã in foro conſcientię,& in rebus dubijs,ad animam atque conſcientiam ſpectantibus,ſemper tutior, magiſq. ſecura pars eſt eligenda. Licet enim quando dubium eſt facti,& diſputatur,an quis ſit irregularis,aut excommunicatus,&c. in foro contentioſo, & vbi pure agitur de pœna imponenda, interpretandum ſit,& iudicandum in benigniorem partẽ, iuxta doctrinam Panor. *in c.in pœnis,de Regul. iuris in 6. & cap cum tu filij de teſtibus*, attamẽ in foro conſcientię contrarium omnino inquirit videtur dicendum:& ꝙ in tali caſu,nõ benignior pars, ſed tutior,& magis ſecura ſit eligenda, *iuxta ca. ſignificaſti de homicid. & cap. illud Dominus de clerico excomm. miniſtrante, & tenet Gloſſa ſingularis in c. Vnde de ſcrutin. in ord. facien.* ac proinde quod Religioſus ſic electus, & à ſupradicta tritaua, vt pręmittitur, deſcendens,magis ſecuram partem eligendo, electioni ſuę renuntiare debet, & aliquo quęſito colore,dignitatem non acceptare.

Secunda opinio.

In rebus dubijs ad conſcientiam ſpectantibus ſemper tutior pars eſt eligenda.

His pro vtraque parte argumẽtis adductis,quod melius, veriuſque videbitur, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In caſu ſupradicti dubij,atque prędictę difficultatis,ſi prędictus Religioſus,eſt iam electus, & in aliqua dignitate conſtitutus,non tenetur ſtatim ipſam deſerere,renũtiare,aut derelinquere,ſeq. metipſum diffamare;ſi tamen non eſt electus, ſed de nouo eligitur,tenetur aliquo honeſto modo, qua potuerit via electioni de ſe factę renuntiare. Hęc concluſio, videtur mihi certa, atque omnino tenen-

Quid facere debeat Religioſus, cuius tritaua fuit cremata, quando ignorat, an ipſe ab ea deſcendat, ante,vel poſt commiſſum hæreſis crimen.

Digitized by Google

tenenda, iuxta ea quæ à Doctoribus Scholaſticis traduntur de rebus dubijs, & conſeruando proprio honore, atque euitanda infamia. Et facit pro ea argumentum ſupradictum pro prædicta ſecunda opinione, quando dicitur, *quod in rebus dubijs, ad conſcientiam ſpectantibus, atque in foro cõſcientia, ſemper tutior pars eſt eligenda.* Facit etiam ad idem, nã ſupradictæ ſummorum Pontificum Conſtitutiones non ſolum obligant ad pęnam, ſed etiam ad culpã, vnde & culpa nõ quidem minima, ſed magna erit huiuſmodi officium ſiue Pręlatiam, de nouo acceptare, cum ſibi offertur, & eam exercere, cum exinde lethale immineat periculum, totq. ſequãtur inconuenientia. Sed contrariam ſententiam omnino tenet. P. F. Emmanuel Rodrig. Tom. 1. qq. Regular. q. 14 art. 4. innixus rationi, & argumento propoſito, pro parte primæ opinionis, ad quam conformiter dicit, quod in tali caſu non tenetur Religioſus ſupradictus, iudicare ſe inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij, quin vero debet deponere conſcientiam, cum bene ſe compatiatur cum dubio ſpeculatiuo, certitudo practica, vt tradunt omnes Doctores Scholaſtici cõmuniter. Qua de re videatur Soto in 4. diſtinct. 27. q. 1. art. 3. & lib. 4. de iuſtitia, & iure q. 5. ar. 4. & Cordub. in ſuo quæſtionario lib. 3. q. 8. atq. ita inquit, quod licet ſupradictus Religioſus ſpeculatiue dubitet, an comprehendatur in dictis Conſtitutionibus, nec ne? practice tamen poteſt credere, ſe non eſſe comprehenſum, quãtum ad effectum acceptandi prædictam Pręlatiam, ſiquidem eſt in poſſeſſione capacitatis, & vt capax, eligitur, & non plene probatur, ipſum eſſe in dictis Conſtitutionibus comprehenſum. Quod tunc, inquit, etiam vel maxime procedit, quãdo ex renuntiatione dicti officij ſiue Prælatiæ, non ſolum ſibi maculam inferret, verum etiam, & præiudicium quammaximum ſuis propinquis, atque cõſanguineis, ſi ſunt in actuali poſſeſſione ſui honoris ad publica officia. Sed quamuis hoc, quod dicitur, de dubio ſpeculatiuo, & practico, ita ſit, & communis Doctorum reſolutio, His tamen non obſtantibus, in propoſito caſu, contrariam ſententiam, veriorem, atque probabiliorem exiſtimo, & quæ teneri, practicatiq. debet, prout in Concluſione eſt dictum, nempe, quod Religioſus ſupradictus, certus de ſua infecta deſcendentia à prædicta tritaua concremata, & igni tradita propter hæreſim, incertus autem, an parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante vel poſt commiſſum crimen, in re tanti ponderis, & momenti ad animam, atque conſcientiam ſpectante ſtantibus ſupradictis adeo ſtrictis, & rigidiſſimis ſummorum Pontificum Cõſtitutionibus, nullo modo ſe debet exponere periculo peccãdi mortaliter: nam vt habetur Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*; quin vero in tali caſu, tutiorem, atque ſecuriorem partem eligendo, ſi eſt iam electus, atque in Dignitate aliqua conſtitutus, cum iuſte dubitet de ſua inhabilitate, & incapacitate, debet, atque tenetur, cum id reſciuerit, congruo expectato tempore, honeſta aliqua via ſe excuſare, & occaſione capta, illi renuntiare. Idemque à fortiori, omnino facere debet, dum de nouo eligitur, dicendo quod nullo modo vult eligi, & præfici in prælatum, aut ſe immiſcere in officijs Ordinis, quod & interdum aliquos viros Religioſos, ac timoratos feciſſe vidi. Hoc credo eſſe magis certum, tutum, atque ſecurum propter ſuperius dicta, & propter peculiarem quamdam aliam rationem, quam ad idem propoſitum afferam, in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS IV.

Verum Superiores Prælati, vocales, ſiue electores, eligere poſſint in prælatum, ſupradictum Religioſum cuius certo ſcitur, tritauam propter hæreſim fuiſſe concrematam, & igni traditam; ignoratur autem, an ſui parentes ab ipſa deſcenderint ante, vel poſt commiſſum hæreſis crimen?

HAc de re conformiter ad ſuperius dicta, etiam ſunt duæ extremæ opiniones. Prima eſt aſſerentium, eiuſmodi Religioſum poſſe in Prælatum eligi, & præfici, quodq. Vocales, ſiue Electores bono animo eundem eligentes, nullo modo incidunt in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus conſtitutas, contra Electores huiuſmodi Religioſos eligentes, quamuis certo ſciant ipſius Tritauam (vt præmittitur) propter hæreſim fuiſſe crematam, igneq. combuſtam, ſi omnino ignorent, fueritne id, ante vel poſt hęreſis commiſſum crimen. Hanc ſententiam, & opinionem tenet, P. Fr. Emmanuel Rodriguez 1. Tomo qq. Reg. q. 14. art. 3. ibi quantum ad 3. quam & probare contendit, multis argumentis, atque rationibus. Et primo, nam vbi dubium eſt facti, an quis incidat in aliquam pęnam, ſeu, an pęna aliqua cuipiam ſit imponenda, ſiue quiſpiam verbi gratia, irregularis, ſeu excommunicatus, ſemper huiuſmodi dubium dijudicandum eſt, atque interpretandum, in benigniorẽ partẽ, dicẽdo, & aſſerẽdo, quod non, iuxta Regulam, atq; doctrinã traditam a Pabor. *in cap. in pœnis de regul. iuris lib. 6. & in cap. cum in filij de teſtibus, & atteſtat.* Quod odia reſtringi, fauores conuenit ampliari, Et habetur *in cap. odia. eodem tit. in 6.* Sed in propoſito, inquit, caſu dubium eſt, an Religioſus ſupradictus, in dictis Conſtitutionibus comprehendatur propter rationem dictam: ergo in dubio exiſtimandum eſt, quod non comprehenditur. Secundo probat idipſum, nam vt habetur *in cap. 2. de filijs presbyterorum*, iure communi non præſumitur, quempiam ex Sacerdote fuiſſe genitum, etiãſi probetur, quod ſit ſacerdotis filius; nam poterat naſci, antequam eius pater fuiſſet ſacerdos, prout reſoluit Couarr. cum communi in 4. 2. par. cap. 8. § 3. num. 1. ergo à ſimili in propoſito, quamuis probetur, quod Religioſus prędictus, deſcendat à Tritaua combuſta, ſuamq. ab ipſa trahat originem, & deſcendentiam, non præſumitur, quod parentes ſui ab eadem deſcẽderint, poſt hæreſis commiſſum crimen, cum deſcendiſſe potuerint, antequam crimen ipſum committeretur.

Duæ hac de re opiniones.

Prima opinio.

Dubia ſemper ſunt in benigniorem partem interpretanda.

Tertio, ſic argumentatur ad idem: Quia Religioſus ſupradictus, vt videtur, eſt in actuali poſſeſſione ſui honoris, poteſtq. iure optimo dictam pręſumptionem allegare, vt tenent omnes communiter Doctores: ergo prædicti Electores bene poſſunt eundem eligere in dubio, & volentes ipſum à tali electione remouere, onus ſibi incumbit probandi, quod deſcendat à ſupradicta tritaua poſt hæreſis perpetratum crimen. Vt enim habetur *in lege ei qui ff. de probationibus*, qui dicit, probare tenetur, & probandi onus ſibi incumbit: ergo antequam id probetur, nullo modo erit repellẽdus Religioſus ſupradictus ab electione, quin vero Electores tuto poſſunt ipſum eligere.

Qui dicit, & aliquod alicui crimen ſiue notam imponit, probare tenetur, & probationis ſibi incumbit onus.

Quartu, ad idem argumentari poteſt, argumento deſumpto, ab expoſitis, quorum ſcilicet parentes adeo latent, & ignorantur, vt prorſus incertum ſit, an ſint concepti ex legitimis nuptijs, nec ne? Et nihilominus, iure non reputantur illegitimi, & irregulares, vt tenet communis opinio (quidquid alij dicant.) Et ratio eſt, nam licet filij ex legitimo matrimonio nati, communiter non ſoleant

Expoſiti quorum parentes latẽt, & prorſus ignorantur, iure non reputantur illegitimi, neque irregulares.

exponi,

exponi, ſed illi, qui naſcuntur ex furtiuis congreſſibus, atque illicitis fornicationibus, cum hoc tamen ſtat, quod multi legitimi, atque naturales filij, prout referunt hiſtoriæ, interdum fuerunt expoſiti, vt Semyramis, Paris, Cyrus, atque Moyſes, vt habetur in libro Exodi. Si ergo expoſiti, iure teputantur legitimi, & non inhabiles, ſed habiles ad ſacros Ordines, & dignitates, ſecundum ius Canonicum, atque Ciuile, quamuis contingat, quin vero, & frequentius illud fit, eoſdem non eſſe legitimos, quia euenire poteſt, vt etiam filij legitimi, & naturales ſint expoſiti, cur non & Religioſus prędictus, à ſupradicta macula reputabitur immunis, cum ſæpe ſæpius contingat, aliquos deſcendiſſe ex auis, ſeu proauis, igne combuſtis propter hæreſim, & quod parentes fuerint nati ante commiſſum prędictum crimen? Quod & confirmatur, nam vt dicitur *in l. Natales. 10. C. de probationibus*, nõ ſufficit quempiam probare ingenuitatem ſuam, vt & ipſius filia ſit ingenua, cum & aliunde potuerit eſſe plebeia: ergo à fortiori, nec ſufficit probari, Religioſi alicuius Tritauam, propter hęreſim igne fuiſſe combuſtam, ad hoc vt ipſe reputetur inhabilis, ad officia, Prælatias, atque dignitates per ſupradictas Conſtitutiones, cum & aliunde potuerit ſufficienter habilis eſſe, ſi parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante hęreſis commiſſum crimen.

Multi legitimi ſeguntur interdum fuiſſe expoſiti.

Exod. c. 2.

Non ſufficit quempiam probare ingenuitatem ſuam, vt & ipſius filia cēſeatur ingenua cum, & aliunde potuerit eſſe plebeia.

l. Natales. 10. C. de probat.

Tandem Quinto, & vltimo probatur, quod ſaltem Vocales, & Electores ſupradictum Religioſum eligentes, non incidant in pęnas in dictis Cõſtitutionibus poſita cum ſint contra illos qui audacia, ſiue pręſumptione id fecerint, vt conſtare poteſt verbis ibidem poſitis: *audeant, ſiue præſumant*. Facit ad id: quod docet Cardinal. *in Clementina prima, quæſtione 38. de priuilegijs*, & Nauarr. *in cap. Ita quorundam, prima quæſtione tertia, num. 62.* & in Manuali cap. 22. num. 155. & 156. nempe, quod in eiuſmodi clauſulis non comprehenduntur, qui faciunt aliquid, vt dicitur, bona fide: ergo qui non audacia, & præſumptione, ſed bono animo id fecerint, & abſque malitia, ſiue temeritate, non in dictis Conſtitutionibus comprehenſos eſſe ſunt cenſendi. His, vt videtur, fortiſſimis argumentis, & rationibus, ſi prædictus Frater Emmanuel Rodriguez, probare contendit in dicto caſu prædictum Religioſum, tuta cõſcientia in pręlatum eligi poſſe, & pręfici, quamuis (vt diximus) euidenter conſtet, ipſius tritauam, igne fuiſſe concrematam propter hęreſim, dum tamen non conſtet, ſed dubitetur, an ipſius parentes deſcenderint ab ipſa, ante vel poſt commiſſum hęreſis crimen.

Quando in aliquibus Apoſtolicis Conſtitutionibus apponitur hęc clauſula, non audeant, aut præſumant, &c. non comprehenduntur facientes illud ex ſimplicitate, & bono animo ſeu, quod dicitur bona fide.

Secunda ſententia eſt aliorum, omnino contrarium aſſerentium, quæ & mihi videtur verior, & probabilior, pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Secunda opinio.

Concluſio.

In caſu, quo Superiores, Prælati, Diffinitores, Vocales, ſiue Electores certo ſciant, alicuius Religioſi tritauam igne fuiſſe combuſtam, ſeu quippiam ſimile, nullo modo eumdem in prælatum debent eligere, aut præficere, quamuis dubitetur, & ignoretur, an eiuſdem deſcendentia, ſeu progenitorum ſuorum ab ipſa, fuerit ante, vel poſt commiſſum crimen.

Religioſus cuius certo ſcitur tritauam propter hæreſim fuiſſe combuſtã, eligi non debet, etiam ſi ignoretur, fuerintne ipſius deſcendẽtia, ante vel poſt cõmiſſum crimen.

Hæc concluſio, probatur in primis, hac (vt mihi videtur) ratione fortiſſima, atque irrefragabili. Nam in dicto caſu, vt clare patet, conſtat Electoribus euidenter de ipſius inhabilitate, & incapacitate, ex vi dictarum Conſtitutionum, & non conſtat, quin vero (vt etiam ſupponitur) eſt dubiũ de habilitate, & capacitate: ergo qui in tali caſu prædictum eligerent, omni proculdubio, ex natura rei atque ex vi eiuſmodi actus, ſemetipſos exponerent periculo peccandi mortaliter, incidendiq. in excommunicationis pœnam, quod propter nullam cauſam, ſiue rationem eſt faciendum. Quibus nec obſtat ius poſſeſſionis, ſiue præſumptionis, pro dicto Religioſo, adductum in argumentis pro contraria opinione, nam huic facillimo negotio fit ſatis, vt conſtabit in eorumdem ſolutione, atque ex ſequenti confirmatione. Nam quamuis ſecundum ius, vbicumque reus eſt in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione ſuæ legitimitatis famæ, aut honoris, præſumatur legitimus, niſi probetur contrarium, vt tenet cõmunis opinio, illud tamen non eſt vetũ quãdo prædictus reus alias eſt de illegitimitate diffamatus, tunc enim purgare ſe tenetur, iuxta formam poſitam, *in cap. accidens de purgatione canonica*: ergo cum Religioſus ſupradictus, diffamatus iam ſit de ſua inhabilitate, & incapacitate cum certo ſciatur ipſius tritauam igne fuiſſe combuſtam propter hæreſim, ignoretur autem de ſua capacitate, quæ ſtat, & conſiſtit in hoc quod parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante hæreſis commiſſum crimen, in tali caſu purgare ſemetipſum tenetur de tali infamia, antequam eligatur. Nec valet ſolutio dicentium non eſſe ſatis, vt ſit diffamatus de eo, quod deſcendat à tritaua combuſta, ſed vlterius eſſe neceſſario requiſitum quod etiam ſit diffamatus, de hoc quod parentes ſui ab ipſa deſcenderint, poſt hæreſis commiſſum crimen, in quo eius inhabilitas conſiſtit. Hæc inquam ſolutio nihil valet, & probatur. Nam infamia abſolute eſt de incapacitate, poſtquam à tali tritaua cremata, & combuſta deſcendit, capacitas autem non probatur, quin vero ſub dubio eſt, & quatenus attinet ad quæſtionem facti, & quatenus ſpectat ad quęſtionem iuris; nam quamuis dixerimus ſupra, iuxta opinionem probabilem, quam & tenuimus, quod prędictum impedimentum non obeſt, niſi deſcendentia ſit poſt hęreſis commiſſum crimen, vt conſtat ex Articulo ſecundo, multi tamen grauiſſimi Doctores id negant, vertuntque in dubium: cum igitur incapacitas prædicti Religioſi ad Prælaturas, ex vi dictarum Conſtitutionum, ſit certa, & manifeſta, capacitas autem dubia, & ſub opinione, & quantum ad quæſtionem facti, & quantum ad quęſtionem iuris, imminetq. periculum conſcientiæ, & peccandi mortaliter, incidendique ipſo facto in pœnam excommunicationis latę ſententię, ibi poſitam, ex tali electione facta: quis dicat, aſſereretue audeat, id eſſe faciendum, & quod Electores conſcientia tuta poſſint, aut debeant ſeſe exponere tot, ac tantis periculis, maxime ſine ratione, & cauſa, & abſq. ſufficienti fundamento? Quæ omnia, hac efficaciſſima ratione confirmantur, nam verba in Iure ſemper debent aliquid operari, neque vllo modo conuenit fruſtrari: at ſi non eſſet ſatis, certo ſcire, quòd aliquis ex tritaua combuſta deſcendat, ſed neceſſario eſſet vlterius requiſitum, certo etiam ſciri, atque probari, quòd ſui parentes deſcenderint ab ipſa, poſt hæreſis commiſſum crimen, nunquam fere ſupradicta Conſtitutio locum haberet, ſummorumque Pontificum intentio omnino fruſtraretur, quod nullo modo eſt dicendum. Hęc certe ratio eſt validiſſima, atque fortiſſima. Quibus omnibus accedit, quod quamuis id tuto, ſecuraque conſcientia fieri poſſet nullo tamen modo conuenit, quod eiuſmodi infames, ſeu vulgari infamia notati, in tam magnum præiudicium, honoris, & famę totius Religionis, ad prælaturas, & dignitates admittantur, cum ſit notorium vt ſupponitur, ipſorum tritauam, ſiue parentes, igne fuiſſe combuſtos; vilibus enim, & infamibus, dignitatum portæ patere non debeant, vt habetur *in capit. inter*

Nota hoc valde quod qui de aliquo delicto, nota aut macula eſt diffamatus, purgare ſe tenetur.

c. accidens, de purgat. canon.

delectos,

c. Inter dilectos, de exceſſib. Prælat.

dilectos, de exceſſibus Prælatorum. Et certum eſt, quod tales ſunt infames, ſaltem infamia facti, & ſecundum aliquos, etiam infamia iuris, licet contrarium nos defenderimus ſupra, ſequentes opinionem probabilem. Hæc igitur ſententia, & opinio eſt tenenda, & practicāda. Supereſt nunc reſpōdere ad argumenta in contrarium propoſita.

Ad primum dico, quod quamuis dubia ſemper ſint in benigniorem partem interpretanda, dubium etiam ſit, vt ſupponitur, an parentes Religioſi ſupradicti, deſcenderint à dicta tritaua combuſta, ante vel poſt hæreſis commiſſum crimen, non tamen eſt dubium, ſed certum, quod in tali caſu prędictus Religioſus non ſit eligendus, propter rationes ſupradictas, & quia certum eſt, quod in rebus dubijs, & ſpectantibus ad animam, & ad forum conſcientiæ, tutior pars ſemper eſt eligenda: cum itaque dubium ſit, circa deſcendentiam, ante vel poſt commiſſum crimen, non tamen ſit dubium circa electionem faciendam, imo certum eſt, quod non ſit facienda de eo, in hoc erit ſtandum, nam vt argumentum in contrarium ſentientes retorqueamus, cum ſpeculatiuo dubio, bene ſtat certitudo practica, nempe, quod talis in hoc caſu non ſit eligendus.

Ad ſecundum reſpondeo, quod in expreſſis non eſt locus coniecturis, & quamuis communi iure, non præſumatur quiſpiam, quod ſit ex Sacerdote genitus, quamuis probetur, quod ſit ſacerdotis filius, in propoſito tamen caſu, eſt diſpar ratio, cum expreſſe probetur incapacitas, atque de ea conſtet manifeſte; capacitas autem ſit ſub dubio, quod in alio propoſito caſu, è contrario contingit omnino.

Ad tertium reſpondetur per illud, quod diximus in probatione Concluſionis, nempe quod prædictus Religioſus, in dicto caſu, non præſumitur capax, ad obtinendam aliquam dignitatem, ſiue prælatiam, neque eſt in actuali, ſeu quaſi actuali poſſeſſione ad id, cum alias fuerit diffamatus de eo, quod deſcendat ex dicta tritaua combuſta, neque vlterius requiritur, quod ſit diffamatus de deſcendentia ipſius, poſt hæreſis commiſſum crimen, hoc enim illi probandum incumbit.

Ad quartum de expoſitis, reſpondeo, dicendo idem omnino, quod prædicti expoſiti ex natura rei, nihil contra ſe habent, per quod poſſit præſumi, quod ſint illegitimi, cum etiam legitimis, & naturalibus contingat exponi, vt argumentum dicit; at in noſtro caſu extat expreſſa inhabilitas, ex eo, quod prædictus Religioſus deſcendat, vt ſupponitur, & probatur, ex dicta tritaua combuſta, & ſic aliunde, venit probanda capacitas, & habilitas, quæ niſi expreſſe probetur, non poteſt in prælatum eligi, & præfici. Et idem dico ad confirmationem de ingenuitate filiæ, & quod probatio capacitatis ſuæ, prædicto Religioſo incumbit, nec præſumptio ſtat pro eo; cum ex vi dictarum Conſtitutionum, expreſsè ſit incapax, conſtando quod eius tritaua fuerit combuſta.

Ad vltimum dico, quod Electores, eiuſmodi Religioſum eligentes, incidunt in pœnas in dictis Conſtitutionibus appoſitas, quia cum ſibi conſtet expreſſe de illius incapacitate, propter rationem dictam, ſit autem dubium, & valde dubium de capacitate, non id quidem faciunt abſque magna audacia, præſumptione, & temeritate, ac propterea dicendum eſt, quod in dictis Conſtitutionibus comprehenduntur.

ARTICVLVS V.

Vtrum comprehenſi in ſupradictis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, & deſcendentes ex maculato genere, quacumque de cauſa ex ſupradictis in primo Articulo ſint ipſo facto priuati dictis officijs, & inhabiles ad ipſa, ante Iudicis condemnationem, an vero ſolummodo poſt ipſam?

Difficultas præſentis Articuli, longiſſimam requirebat diſputationem, circa obligationem, atque obſeruantiam legum pœnalium, & an ipſarum tranſgreſſores, incidant in pœnas ibidem conſtitutas, ipſo facto, ſeu ipſo iure, ſi talia verba ponantur, etiam ante Iudicis condemnationem, An vero expectandum ſit ad illam? Sed quia hæc difficultas propriam ſedem, & locū habet, infra cum agemus, de legibus, & ſtatutis, vbi hac de re, lōgior futurus eſt ſermo, ab ipſa pro nunc conſulto ſuperſedeo: at difficultati propoſitæ breuiter, Reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnes deſcendentes ex infecto, atque maculato genere, quacumque de cauſa ex ſupradictis, in primo præcedenti Articulo, ipſo facto incidunt in pœnas in dictis Conſtitutionibus appoſitas, ſuntq. priuati ipſo iure, dictis officijs, & inhabiles ad ea, etiam ante Iudicis condemnationem.

Omnes deſcendentes ex infecto atque maculato genere quacumq. de cauſa ex ſupradictis incidunt ipſo facto in pœnas prædictarum conſtitutionem.

Hæc Concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus, & maxime in Conſtitutione Pauli Quarti, vbi hæc, poſt alia, ponuntur ſequētia verba.

Ad prædicta officia, eligi, aſſumi, ſeu recipi de cętero nullatenus poſſint, electioq. & aſſumptio, ſeu receptio de illis facta, ad officia prædicta, ſi fieri contigerit, de facto nullius ſit roboris, vel momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, aſſumptionis, ſeu receptionis prædictæ, illi ſic electi aliquid adminiſtrare, ſeu prædicare poſſint, ſed omnia, & ſingula per eos ſic electos, & aſſumptos, de facto adminiſtrata, & geſta, viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineat, neque ius alicui tribuant. *Et infra agēdo de eodem, inquit*. Quod ſi contigerit tempore datę præſentium, aliquem ex dictis olim Iudæis, ſeu hæreticis exiſtentibus, ſeu à Iudæis, ſeu Hæreticis vſque in quartam generationem incluſiue, vt ſupra, deſcendentibus, in aliquibus ex dictis officijs, Generalatus, Commiſſariatus Generalis, & alterius cuiuſcumque Cōmiſſariatus, Prouincialatus, ſeu Guardianatus, vel prædicationis, electum, & aſſumptum, confirmatum, & inſtitutum, & etiam in quaſi poſſeſſione dictorum officiorum exiſtentem reperiri, ille ſic electus, aſſumptus confirmatus, & inſtitutus & quaſi in poſſeſſione exiſtens repertus, vigore præſentium intelligatur, & ſit, eo ipſo, & abſque aliqua deſuper declaratione facienda, dictis officijs deſtitutus, & priuatus, nihilque vigore dictorum officiorum gerere, ſeu adminiſtrare, vel etiam prædicare poſſit, geſtaq. & adminiſtrata per ipſum, poſt præſentium publicationem in Capitulo Generali dicti Ordinis faciendam, viribus careant, nullamq. prorſus firmitatem obtineant.

Nota verba illa abſque alia deſuper declaratione.

Ex quibus verbis clare ſuperq. ſatis colligitur, id quod in concluſ. eſt dictum, nempe quod omnes in ea comprehenſi, ipſo facto ſunt priuati officijs ibidem contentis, & inhabiles ad ea, etiam ante Iudicis condemnationem, & antequam per ſententiam Iudicis, ipſis priuentur, ſeu inhabilitentur. Quod & communis tenet opinio, vbicumque talia verba ponuntur, atque in ſimili caſu, de Tabellionibus, & alijs huiuſmodi officialibus ſpecialiter,

Glo. in auth. de Tabellion. § penult.

Sylu. verb. Excommunic. 3. 7. 10. & 11. & verbo confeſſ. 1. q. 10.

cialiter, illud tene: Gloſſa *in authent. de Tabellion. § penult.* De Prælatis vero loquendo, tenet idipſum Richard. in quarto ſentent. diſt. 18. art. 7. quæſt. prima, & Syluester. *verb. Excommunicatio. 3. quæſt. 10. & 11. & verbo confeſſio 1. quæſt. 10.* & Corduba lib. 1. ſui quæſtionarij quæſt. 36. & Aragon ſecunda ſecundæ, Tomo 1. quæſt. 11. art. 3. Hi omnes dicunt quod vbicumque ponuntur ſupradicta verba, ipſo facto, vel eo ipſo, omnes ſub eiſdem comprehenſi, ipſo facto ſunt priuati ſuis officijs, & ea exercendo, peccant mortaliter, niſi in caſu, de quo dicetur in ſequenti Concluſione.

Secunda Concluſio.

Comprehenſi in dicta Conſtitutione, tenētur officia quæ habent ſtatim renunciare, niſi in certo caſu hic poſito.

Qui actu tenet aliquod prælationis officium, & habet aliquod impedimentum, prouenientem ex dictis Conſtitutionibus, ſtatim illud renuntiare tenetur, niſi ipſius exercitium fuerit neceſſarium ad hoc, vt eius, vel alterius crimen occultum non reueletur. Hæc concluſio eſt omnium ſupradictorum Doctorum, & præter ipſos tenet eam Soto lib. 1. de iuſtitia, & Iure quæſt. 6. art. 4. & lib. 5. quæſt. 6. articulo ſecundo, & Nauarr. in Manuali capit. 23. num. 63. & capit. 27. num. 5. & Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. 15. hi omnes dicunt, peccare mortaliter omnes, qui huiuſmodi officia exercuerint, quibus actu, ipſo iure, ſeu ipſo facto ſunt priuati, niſi ratione magnæ alicuius neceſſitatis excuſentur, vt verbi gratia, quia ſi ipſa non exercerent, ipſorum, ſeu alterius illorum occultum crimen reuelaretur.

Nota hoc valde.

Iuxta quod dicunt, quod quãdo legiſlatores, imponũt aliquas graues pœnas, ipſo facto. cõtra tranſgreſſores alicuius legis, non ſunt obligati tranſgreſſores ipſi, pœnarum dictarum exequutores eſſe, renuntiando officia, quibus ſunt ipſo facto priuati, vel ad quæ ſunt inhabiles, ſi ex renunciatione ſua timetur probabiliter, quod defectus, ſeu delictum eorum reuelabitur, aut alius infamabitur. Ex quo infertur, quod ſupradicti deſcendentes ex genere maculato, & officia prælationis habentes, quamuis, vt dictum eſt, ea renunciare teneantur, & exercentes peccent mortaliter, niſi legitima ratione, & cauſa excuſentur, non tamen tenentur ea ſtatim, ſed expectato congruo tempore, renunciare, quando ex tali facta renunciatione, probabiliter timetur, eorum ſeu progenitorum ſuorum infamia, aut aliquod graue detrimentum ipſos fore paſſuros, & ſunt in actoali poſſeſſione ſuæ bonæ famæ; tenentur tamen nihilominus diſpenſationem petere, aut ipſa renunciare, quamcitius poterunt ſine mora. Sed de his, qui non actu poſſident prædicta officia, eliguntur tamen de nouo, ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Comprehenſi in ſupradicta conſtitutione tenētur electioni de ſe factæ renunciare atque officia, non acceptare.

Qui non ſunt in actuali poſſeſſione prædictorum officiorum, eliguntur tamen ad ea, dictarum conſtitutionum, & ſuę inhabilitatis non ignari, tenentur dicta officia modis omnibus poſſibilibus renunciare, & ea acceptando, & exercendo peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt etiam omnium Doctorum ſupradictorum, de quibus diximus in præcedenti concluſione, & eadem eſt, vtriuſque ratio, neque excuſantur, aut prætendere poſſunt aliquam cauſam, ſiue rationem excuſationis, dicendo, quod forte ex tali renunciatione aliqua ſibi, aut ſuis cõſanguineis, ſequetur infamia, poteritque oriri ſuſpicio generis maculati; nam aliæ multæ ſunt rationes, quæ mouent, atque mouere poſſunt homines, & maxime Religioſos, timoratos, atque timentes Deum, ad faciendam huiuſmodi renuntiationes. Vnde ex natura rei, ſiue ex vi talis actus, nulla omnino ſequitur infamia, quin vero honor quammaximus, ea ipſo vt videtur, humilitatis actu, quod ab omnibus recte ſentientibus commendatur, taliaq. facientes, amplius æſtimantur, ijs præſertim temporibus, quibus adeo graue eſt prælationum onus, vt tamquam prudentiſſimi laudentur, idque merito, illud qui renunciant, & ab eo ſuſcipiendo ſe excuſant.

Quarta Concluſio.

Quouſque ſupradicti prælati ab Eccleſia tolerantur, omnia per eos geſta tenent, & valent.
Nota hoc valde.

Omnia acta per Prælatos ſupradictos, in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, tenent, & valent vſque ad Iudicis condemnationem, & ante ſententiam latam, interim dum ab Eccleſia tolerantur. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradictorum Doctorum; ex quo infertur, quod ſubditi, (vt amplius infra dicemus) tenentur eiſdem obedire, vſque dum in foro exteriori per Iudicis ſentẽtiam declaretur, ipſos eſſe in dictis Conſtitutionibus comprehenſos. Nec dictis obſtant verba Pauli Quarti, poſita in initio huius Articuli, per quæ videtur dicere, atque determinare contrarium, ibi: *Omnia per eos geſta, viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant, &c.* nam dicendum eſt, quod huiuſmodi verba ſunt intelligenda, ad ſenſum ſupradictum, & niſi aliàs ab Eccleſia tolerentur. Vt enim inquit Soto libro primo de iuſtitia, & iure, quæſtione ſexta, articulo ſexto, omnes Conſtitutiones Apoſtolicæ, ipſo facto priuantes Regulares, ſiue Religioſos, officijs, & prælationibus, quas poſſident, & inhabilitantes ad ea, etiam ſine alia declaratione, pie, & benigne ſunt interpretandæ, ita vt intelligantur, quod amittant ſupradictas prælationes, & dignitates ipſo facto, ſine aliqua declaratione, ſeu ſententia declaratoria ipſius pœnæ, non tamen ſine ſententia declaratoria ipſius criminis commiſſi, propter quod pœna ipſa imponitur. Videatur hac de re Soto, vbi ſupra, & Sylueſter. *verbo pœna, num. 28.* & Enriquez, Tomo ſecundo, libro decimotertio, capitulo decimoſexto, numero tertio, vbi dicitur, quod Regulariter loquendo, omnes leges pœnales rigoroſæ, prædicta verba habentes, explicari debent, ita vt intelligantur, in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ: qua etiam de re, videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, Tomo primo, quæſtionum Regularium, quæſtione decimaquarta, articulo octauo, & quæſtione ſexta, articulo decimoſexto.

Sylu. verbo pœna, num. 28.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Superiores, atque Prælati, & Electores, in Prælatos eligentes huiuſmodi, in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, ex genere maculato deſcendentes, incidant ipſo facto, in excommunicationis pœnam, & in alias pœnas ibidem contentas?

Reſpondetur huic Articulo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Superiores atq. prælati, admittẽtes, vocaleſque eligentes, ſupradictos in his Conſtitutionibus comprehenſos, & peccant mortaliter, & ſunt ipſo facto excommunicati.

Certiſſimum eſt, Superiores, & Prelatos, admittentes, atque Vocales, & Electores eligentes huiuſmodi in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, peccare mortaliter, atque incidere in in pœnam excommunicationis, & in alias pœnas ibidem poſitas. Hæc concluſio probatur ex verbis prædictæ Conſtitutionis Pauli Quarti, quæ eadem omnino eſt cum Conſtitutione Pij Quarti, & Cle-

mentis

mentis Septimi, Vbi ſequentia habētur verba poſt alia.

Diſtrictius inhibentes Generali Miniſtro, Commiſſario Generali, alijsq. Commiſſarijs quibuſcumque, Prouincialibus Miniſtris, ac Guardianis, & fratribus totius dicti Ordinis, in quibuſcumque mundi partibus, & locis exiſtētibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ, & priuationis Generalatus, Commiſſariatus Generalis, & alterius cuiuſcumque Commiſſariatus, Prouincialatus, & Guardianatus, aliorumq. officiorum, & dignitatum dicti Ordinis, & inhabilitatis ad illa, in perpetuum obtinenda, pœnis, eo ipſo ſi contra fecerint, incurrendis, ne aliquos ex dictis, qui olim Iudæi, ſeu Hæretici, *&c.* *Vſque*, recipere, admittere, eligere, ſeu aſſumere, ſeu electos confirmare, quouis quæſito colore, & prætextu, audeant, ſiue præſumant.

Nota hoc valde.

Et quod omnes huiuſmodi, ipſo facto in ſupradictas pœnas incidant, tenent omnes Doctores citati in præcedenti Articulo, & maxime Soto, vbi ſupra, articulo quarto. An vero id ſtatim fiat, & ante ſententiam declaratoriam, ſaltem commiſſi criminis, ſint inhabiles, & priuati dictis Officijs? Regulandum eſt per ea, quæ dicta ſunt in præcedenti Articulo, & modo, dico, quod Superiores, & Prçlati ſupradicti, & ſimiliter Vocales, ſiue Electores, antequam eligant, ſeu aſſumant in Prælatos aliquem, ſeu aliquos in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, & de huiuſmodi defectu, & inhabilitate infamatos, tenentur diligenter inquirere, ſeu inquiſitionem facere ſecretam, & ſummariam, verumne ſit, an falſum id quod dicitur, & an fundamentum habeat, ſeu ſit ſparſus rumor, atque à maleuolis exortus forſan. Quod ſi certo cōſtiterit, aut vehemens ſit dubium, ſiue ſuſpicio, ipſos aut ipſorum aliquem, in dictis Conſtitutionibus, eſſe comprehenſum, nullatenus eundem eligant, ſeu admittant, alias enim auſu temerario cōtrarium facientes, grauiſſime peccabunt, incidentque in excommunicationis pœnam; & in omnes alias in dictis Conſtitutionibus conſtitutas, quod quammaxime eſt notandum ac memoriæ commendandum.

Nota valde, quę & quanta ſit probatio neceſſaria, ad excludendum prudenter atque ſecreto quempiam ab aliqua electione.

Et vt præ manibus habeatur, quanta probatio ſit neceſſaria ad impediēdam electionem alicuius Fratris in Guardianum, ſiue Prouincialem, &c. vel ad eijciendum iam electum, vel confirmatum, propter originem, ſiue deſcendētiam Iudaicam, Maurorum, vel hæreticorum, afferre, atque adducere libuit, reſolutionem quamdam doctiſſimi Doctoris Nauarro, in ſuis Conſilijs lib. 5. tit. de hæreticis, conſ. 22. ibi, ad quartam quæſtionem, vbi prędicta quæſtione, atque difficultate ſibi propoſita, eidem ſolutionem adhibens, inquit. Reſpondeo, quod ad impediendam dictam electionem, videtur ſufficere ſemiplena probatio, argumento textus ſingularis *in cap. præterea, el 2. de ſponſalibus*, quod probat, propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis, impediendum eſſe matrimonium, nondum contractum, ne contrahatur: ſi autem, inquit, eſt quis iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio, ad illum reijciendum, & exauctorandum, & dicit quod pro vtroque facit *cap. quemadmodum. de de iureiur.* quatenus probat, quod turpius eijcitur, quam nō admittitur hoſpes, poteſtq. deſumi etiam argumentum *ex cap. ſuper his, de accuſationibus.* Hęc prędictus Nauarr. vbi ſup. Quæ verba verſans, & tractās ſupradictus P. F. Emmanuel Rodriguez, tom. 1. quęſt. 14. ſuarum Regularium, art. 3. in fine, prædictam doctrinam contendit impugnare, ſed immerito, meo quidem videri: & quamuis ſupradictis Nauarr. verbis reſpondeat, non mihi plene ſatisfacit; vnde quantum ad hoc, ipſius ſolutionem non admitto. Neque illud etiam, quod in art. 10. quæſtionis eiuſdem dicit in fine, nempe, quod ſit certior, & verior, & iuri communi magis conformis, illa opinio quæ dicit, non ſufficere, vt religioſus quiſpiam ex dicto genere maculato intra quartum gradum, propter aliquam rationem, ſiue cauſam, ex ſupradictis deſcendat, vt in dictis Conſtitutionibus comprehendatur, & cenſeatur, atque videatur comprehendi; ſed vlterius requiri, quod ipſius parentes intra dictum quartum gradum fuerint cōcremati, & igni traditi, & proinde quod Electores, & Vocales huiuſmodi, ſic comprehenſum, niſi vtrumque obſtet impedimentum, in Superiorem atque Prælatum optime poſſunt eligere, atque præficere, & Superiores Prçlati eundem confirmare, ſequendo opinionem probabilem, ſeu, vt ipſe ait, certiorem, atque probabiliorem, abſque conſcientiæ ſcrupulo, & periculo incurrendi in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus poſitas. Hæc, inquam, doctrina, nunquam mihi placuit, ſed nec placere poteſt, propter rationes prædictas, & propter ea, quæ dicta latiſſime à nobis ſunt in præcedenti tomo quæſt. 19. art. 7. notabili 4. concl. 2. & etiam in hac quæſt. art. 1. concl. 2. nam, vt ſemel, atque iterum ibi eſt dictum, in re dubia, cum conſtet de inhabilitate, & incapacitate alicuius, iuxta dictas Conſtitutiones, propter opinionem forſan nimis probabilem, non eſt cur Superiores, atque Prçlati & Electores, & Vocalęs, periculo ſe exponāt peccandi mortaliter, incidendo in pœnas in dictis Conſtitutionibus contentas.

Nota valde.

c. Præterea, el 2. de ſponſalib.

c. Quemadmodum, de iureiur.

c. Super his, de accuſationib.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Fratres noſtri ſacri Ordinis, teneantur aut poſſint huiuſmodi ex genere maculato deſcendentibus, atque in dictis Conſtitutionibus comprehenſis, ſi perperam eligantur in Superiores, & Prælatos, obedire?

Nota pro ratione dubitandi.

RAtio dubitandi deſumi poteſt, ex quibuſdam verbis in dictis Conſtitutionibus appoſitis, & maxime in Conſtitutione Pauli IV. vbi poſt alia ſequentia habentur verba: *Nullíq. Fratres totius dicti Ordinis S. Franciſci, etiamſi eos in Generales Miniſtres, Commiſſarios generales, & alios quoſcumque Commiſſarios, Prouinciales, vel Guardianos, & Prædicatores elegiſſent ſeu recepiſſent, eiſdem ſic contra mandata noſtra electis, & aſſumptis obedire, ſed incontinenti ab eorum obedientia recedere, teneantur, & debeant.* Eademq. prorſus verba, etiam habentur paulo inferius. Sed his nihilominus non obſtantibus, quod hac in tenendum, ſeruandum, atque practicandum eſt, explicabitur per ſequentem concluſionem.

Nota hoc, quid de Prædicatoribus deſcendentibus ex maculato genere, dicit Nauarro.

Concluſio.

Inferiores, ſubditi, obedire tenentur ſupradictis comprehēſis, dum ab Eccleſia tollerantur.

Inferiores ſubditi ſemper tenentur, ſuis Prælatis obedire, etiamſi ſciant in dictis Conſtitutionibus eſſe comprehenſos, ac ipſo iure priuatos dictis officijs, quandiu ab Eccleſia tolerantur, & quouſque in foro exteriori conſtet, per ſententiam competentis iudicis, ipſos eſſe comprehenſos. Hæc concluſio eſt certa, atque tenenda, & crediderim quod de ipſa nullum eſt, aut eſſe poteſt dubium. Neque illi obſtant prædicta Pauli IV. verba, quibus dicitur, ſemel & iterum, quod Fratres debent, & tenentur incontinenti, à ſupradictorum obedientia recedere, nam cum hoc ſit præceptum morale, moraliter etiam atque iuridice eſt intelligendum, & ius ipſum expoſcit, vt res, & caſus, prius ad Superiorem deferatur, & ab ipſo ſententia proferatur

decla-

Digitized by Google

declaratoria, qua dicatur, eiuſmodi in dictis Conſtitutionibus eſſe comprehenſos. Hac ſententia prolata ſtatim ipſi priuati remanent, & ſubditi ab eorum obedientia tenentur recedere, ſed non antè neque contrarium credendum eſt de mente Summi Pontificis fuiſſe cum ex eo innumera ſequerentur inconuenientia, multiſq. daretur occaſio litibus & fraudibus: Prætetquam quod non eſſet iuridicum, liceret enim tunc cuilibet ſubdito, cum ſibi placuiſſet, ſuo Prælato non obedire, allegando & obijciendo illi aliquam exceptionem ex ſupradictis, quod quidem & maxime in Religionibus, magnam induceret confuſionem. Et quamuis habeatur ibidem, quod id fiat incõtinenti, ſeu quamprimum potuerint, interpretanda ſunt dicta verba. ſeruato iuris ordine, atque ad hunc ſenſum, quamprimum potuerint, licite, religioſe, & ſine ſtrepitu, & confuſione, atque iuridice, Superiorem conſultando, ita vt iuſtitia ſeruetur, & Frater, vel proximus non diffametur, quod ex ipſiuſmet Pontificis verbis, facile licebit colligere, cum poſt illa verba, *ab eorum obedientia recedere*, ſtatim adiungat, *& ad alium eligendum procedere:* ex quibus verbis cum hoc vltimum fieri non poſſit, niſi per Prælatum, & poſt ipſius ſententiam declaratoriam, qua dicat aliquem ex prædictis, in eiuſmodi Conſtitutionibus eſſe comprehenſum, vacaſſeq. proinde ipſius officium, vt alius eligi poſſit loco ipſius, manifeſte colligitur, quod nec ſubditi tenentur à talis Prælati obedientia recedere per ſe, quouſque ſententia competentis Iudicis, lata fuerit contra ipſum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum deſcendentes ex ſupradicto maculato genere in noſtro ſacro Ordine, eſſe poſſint prædicatores?

Videtur quod non, nam vt cõſtat ex iam ſupradictis Conſtitutionibus, Prædicatores ibidem etiam continentur, inſtituiq. prohibentur, in noſtro ſacro Ordine, deſcendentes ex dicto maculato genere. Doctores hac de re diuerſos video, prædictus enim Nauatr. in Conſilijs lib. 5. tit. de hæreticis, conſ. 22. ibi, ad quintam quæſtionem, ſupradictam difficultatem proponit, & mouet, An ſcilicet præfata prohibitio Pauli IV. ſit ſeruanda, quoad eam partem, qua prohibet præfatos deſcendentes à Iudæis, vel hæreticis, in Prædicatores eligi, vel iam electos ad prædicandum admitti? Et reſpõdet, quod ſic: quia, inquit, licet non videatur recepta, quoad hoc, in aliquibus partibus, fuit tamen poſtea innouata, & extenſa etiam quoad Mauros, per Gregorium XIII. anno 1573. Et facta cõputatione ad annum, quo prædicta ſcripſit, dicit ipſe, quod nondum erant tranſacti anni, qui videbantur requiri, & eſſe ſatis ad euacuandam viribus legem aliquam canonicam. Argumento multorum iurũ, quæ hac in re, adducit Felin. *cap. 1. de treuga. & pace num. 6.* cum ſequentibus. Addit tamen quod contrarium, etiam diſputando ſuſtentari poteſt, de rigore iuris, per ea, quæ traduntur ibidem a dicto Felino vbi ſupra, poſt Dominicum, *in cap. in iſtis. §. leges. 4. diſt. & in cap. 2. de Conſtitut.* nempe, quod omnis Conſtitutio videtur fieri à Superiore, ſub hac conditione, ſi recipiatur a ſubditis. Hæc ſupradictus Nauarro.

Secunda opinio. Sed prædictus P. Frater Emmanuel Rodriguez, in dicto primo Tomo qq. Regular. q. 14. art. 12. hac de re agens, omnino tenet contrariũ, & dicit, quod prædicta Conſtitutio, quoad hoc, nunquam fuit recepta, & poſita in praxi, ſed neq; practicari poteſt, aut debet. Cuius ſententiæ, & opinioni, quia magis pia, atque benigna eſt, & vt mihi videtur, probabilior, libenter & ipſe aſſentior, & pro ea ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Deſcendẽtes ex dicto maculato genere, ſi id alias videatur expediens, bene poſſunt in noſtræ Religionis Prædicatores, eligi & præfici. Hæc concluſio eſt ſupradicti Patris Fratris Emmanuel, & fundatur in ratione prædicta: nam quamuis in ſupradictis Conſtitutionibus, contrarium expreſſe habeatur, ipſæ tamen quoad hoc, nunquam fuerunt admiſſæ, practicatæ, aut receptæ. Nunquam enim ab hinc quadraginta, atque amplius annis, quibus ego ſimul cum prædicto Patre, in celeberrimo Sancti Franciſci Salmanticenſi Conuentu, noſtræ Seraphicæ Religionis habitum, Dei gratia & benignitate deſumpſimus, fuiſſe vidimus vſu receptum, & practicatum, neque audiuimus quempiam Fratrẽ noſtrum propter eiuſmodi defectum, & maculam à prædicationis officio, & munere fuiſſe priuatum, ſiue excluſum. Conſtitutiones etiam noſtræ generales, quæ hac de re loquuntur, hanc qualitatem, vt ſcilicet prædicta careant macula, non ſpecialiter in dictis prædicatoribus expoſcunt. Cum igitur id ita ſit, & Conſtitutiones, & leges, vt præmiſſum eſt, nõ obligent, niſi fuerint acceptatæ, & receptæ, ac vſu practicatę, vt tradit Felinus *in d. cap. 2. de treuga. & pace,* & ante ipſum Dominicus *cap. 2. de Conſtitutionibus, & in cap. in iſtis. § leges. 4. diſt.* tradit etiam Nauarr. in Man. cap. 23. num. 41. dicendum videtur quod etiamſi aliqui noſtri Ordinis Religioſi, in dictis Conſtitutionibus reperiantur comprehẽſi (niſi aliud obſtet) & expedire, aut conuenire videatur, tuto atque ſecura conſcientia, Prædicatorũ munus, & officium poſſunt aſſumere, & exercere, non obſtante, quod in dictis Conſtitutionibus prędicationis officium eiſdem ſit interdictum.

Deſcẽdentes ex maculato genere, ſi alias id videatur expediens, bene poſſunt in Prædicatores eligi.

QVAESTIO II.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad ipſorum legitimitatem, vel illegitimitatem, in Quatuordecim Articulos diuiſa.

1 *Vtrum illegitimi ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas poſſint promoueri & aſſumi?*
2 *Vtrum fuerint olim aliqua priuilegia Regularibus conceſſa, quibus illegitimi, ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas poſſent promoueri?*
3 *Vbinam fieri debeant ſupradictæ diſpenſationes cum illegitimis, & an fieri poſſint in Congregatione Capitulari, ſeu quod dicitur, Capitulo intermedio?*
4 *Vtrum Superiores atque Prælati Regulares, virtute ſupradictorum priuilegiorum, facultatem & poteſtatem habeant, legitimandi Religioſos ſibi ſubditos in totum: an vero ſolum, facultatem diſpenſandi cum ipſis, vt ad Prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas poſſint aſſumi?*
5 *Vtrum illegitimus, diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſſit factus poſtea Religioſus, noua indigeat diſpenſatione, vt eſſe poſſit Prælatus Regularis.*
6 *Vtrum Religioſus illegitimus, cuius illegitimitas ſine irregularitas, eſt omnino occulta, diſpenſatione indigeat, ad hoc vt ad Prælatias ſiue dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri?*
7 *Vtrum genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata, pater eius ipſam in vxorem duxit, diſpenſatione indigeat, vt poſſit eſſe Prælatus.*

8 Qua-

Digitized by Google

8 *Quænam officia, ſiue iure prohibita illegitimis, ad quæ promoueri non poſſunt, ſine præuia ſufficienti diſpenſatione?*

9 *Vtrum filij Militum D. Iacobi, Calatraua, & Alcantara, dicendi ſint naturales: an vero ſacrilegi, & maiori indigeant diſpẽſatione, quam alij filij naturales aliorum, vt in Religionibus eſſe poſſint Prælati?*

10 *Vtrum diſpenſari poſſit, cum filio illegitimo alicuius Religioſi, vt ad dignitates, & Prælatias promoueatur, in ea Religione, in qua ipſius Pater, Prælationem obtinuit, ſiue illã obtinet?*

11 *Vtrum ad diſpenſandum cum illegitimis, ad hoc vt dignitates, & Prælatias poſſint obtinere, neceſſario requiratur cauſa?*

12 *Quanam cauſa requiratur neceſſario, ad faciendum prædictam diſpenſationem?*

13 *Vtrum ad diſpenſandum cum aliquo illegitimo, vt ad dignitates promoueatur, ſufficiat, diſpenſationem petere in communi, & an huiuſmodi diſpenſatio facta valeat?*

14 *Vtrum ſola electio, illegitimi Religioſi in Prælatum, facta ab habentibus auctoritatem, & poteſtatem diſpenſandi pro diſpenſatione ſufficiat ſeu diſpenſatio cenſeatur.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum illegitimi, ad prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas, poſſint promoueri, & aſſumi?

LAtiſſima eſt materia præſentis Articuli, & circa quam multa ſeſe offerrent dicenda, niſi in præcedenti Tomo quæſt. 19. art. 3. agendo de eiſdem illegitimis, quæ vna eſt ex exceptionibus in noſtris generalibus Conſtitutionibus poſitis, pro non recipiendis nouitijs, magna ex parte fuiſſent iam dicta. Ibi enim diximus, atque explicauimus latiſſime, in primo notabili, qui nam filij dicantur legitimi, ſeu illegitimi; & quotuplex illegitimorum ſit ſpecies, ſiue differentia. In ſecundo vero ad litteram appoſuimus Conſtitutiones omnes Sixti V. factas pro eiſdem illegitimis, quarum prima incipit, *Cum de omnibus*, data anno Domini 1578. vj. Kalend. Decembris, Pontificatus ſui anno tertio. Altera vero incipit, *Ad Romanum Pontificem*, facta anno 1588. xij. Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno quarto, circa explicationem, atque declarationem dubiorum quorumdam, quę ex prima illa ſua Conſtitutione emerſerunt. Poſtmodum vero in tertio ſequenti Notabili, appoſuimus Conſtitutionem aliam Gregorij XIV. factam anno Domini 1590. Idibus Martij, Pontificatus ſui anno primo, quæ incipit, *Circumſpecta Romani Pontificis prouidentia*, ad declarationem, atque moderationem ſupradictæ Conſtitutionis Sixti V. Et in quarto ſimilem aliam explicationem, atque declarationem, ſiue moderationem Clementis VIII. factam anno 1592. die 14. Aprilis, Pontificatus ſui etiam anno primo, pro moderandis prædictis omnibus Conſtitutionibus, quæ incipit, *Altiſſima paupertatis via*. Qui etiam dictus Clemens VIII. poſtea anno Domini 1602. die 2. Aprilis, Pontificatus ſui anno vndecimo, innumera cernens, atque videns inconuenientia, & difficultates, quæ ex ſupradictis Conſtitutionibus exoriebantur, & ſequebantur indies, iuſtiſſimis motus de cauſis, Cõſtitutiones omnes prædictas, ad terminos iuris communis, atque ſacrorum Canonum reduxit, quatenus attinet ad nullitates profeſſionum illegitimorum, & aliorum, ſaluis tamen exiſtentibus ſemper pœnis, poſitis, atque infligendis, contra Superiores, earundem tranſgreſſores, & in dictas Conſtitutiones peccantes. Incipit hæc Conſtitutio, *In ſuprema Eccleſiæ Apoſtolica ſpecula*, quam etiam explicauimus, & declarauimus in notabili quinto. Ex prædictis omnibus, concluſiones quatuor elicuimus, quibus ſummatim, atque reſolutiue tradidimus, ni fallor, omnia, quę ad dictas Conſtitutiones quoquomodo ſpectare poterant; qualiter etiam pro temporum varietate, & differentia fuerunt practicatę, & quid modo ſit faciendum, atque ſeruandum ſecundum ſacros Canones, circa prædictos illegitimos, non habita conſideratione ad ſupradictas Conſtitutiones, ſed ſtando in rigore iuris communis. Quæ ſupradicta omnia, quamuis dicta fuerint ad propoſitum Nouitiorum, & circa qualitatem legitimationis quam ipſos oportet habere, vt dixi, ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, ad hoc vt recipiantur ad noſtrum ſacrum Ordinem, magnam etiam lucem afferre poſſunt ad præſentem difficultatem, quantum attinet ad Prælatorum illegitimorum faciendas electiones.

Nota, quæ circa hãc materiam illegitimorum in præcedenti Tomo ſunt à nobis dicta.

Quibus præmiſſis, atque pro expreſſis habitis, quod impræſentiarum quæritur, illud eſt, An Religioſi illegitimi, ſtando in terminis iuris communis ad prȩlatias, & dignitates Eccleſiaſticas poſſint prȩfici, promoueri, atque aſſumi? dicturi poſtmodum, quid etiam ſit faciendum, ad euitandas, ſeu non incurrendas pœnas Pontificias, poſitas in dictis Conſtitutionibus. Poteſtq. quęſtio, & difficultas propoſita, in duplici ſenſu inueſtigari. Primo, An ſtando in terminis iuris communis, per Religionis ingreſſum tollatur omnis illegitimitas, & irregularitas, etiam quantum ad effectum habendi Prælationes? Secundo, An in caſu, quo non tollatur de iure, ſit tamen in Religionibus aliquod ſpeciale priuilegium, ad hoc vt diſpenſari poſſit cum eiſdem, vt ad Prȩlatias, & dignitates Eccleſiaſticas aſſumantur, ſeu promoueri poſſint? De primo dicemus in iſto Articulo, de ſecundo vero in ſequenti, poſtmodum vero qualiter ſit facienda prædicta diſpenſatio, & de alijs ad eamdem requiſitis, quæ neceſſaria fuerint viſa, breuiter atque reſolutiue dicentur.

An per Religionis ingreſſum tollatur illegitimitas?

Prima opinio.

Ad primam igitur quæſtionem deueniendo, hac de re celebris eſt opinio quorumdam, aſſerentium, quod per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolemnem profeſſionem tollitur omnis illegitimitas, atque irregularitas, & ſit vera legitimatio introducta non ſolum iure humano, verum etiam, & iure diuino, qua filij illegitimi ipſo iure, & ipſo facto quo Religionem ingrediuntur, efficiuntur idonei ad omnes Prælaturas, & dignitates Eccleſiaſticas, quin vero etiam, & ad Epiſcopatus ac ſi ex legitimo fuiſſent matrimonio nati, & procreati. Huius opinionis mentionem facit Couarruuias de ſponſalibus 2. par. cap. 8. num. 4. dicitq. eam tenere Felinum, Iaſonem, & alios innumeros Iuriſperitos, eſſeq. fere communem, quamuis ipſe ab eadem recedat, vt ſtatim dicemus. Sed quidquid de hoc ſit, hanc ſententiam, & opinionẽ tenere videtur *gloſſa celebris in cap. cum deputati, de iudæis*. ibi, *ſua notio natione*. Vbi ad quoddam aliud ſimile propoſitum dicit, quod eo ipſo quo quidam deputauerunt ſe diuino obſequio, & ſeruitio omnis tollitur irregularitas, ſi qua fuit. Quod probat argumento deducto *ex cap. non licet. 19. quæſt. vlt. & ex autenth. de Monachis, in princ. collat. 1.* vbi etiam dicitur, quod Monachatus omnem abſtergit maculam. Qua ratione dicit illos non eſſe repellendos, quia præſumuntur perſonę legitimæ, *per cap. eorum. 11. quæſt. 3. & l. verius. ff. de probation. & l. 1. eodem tit.* Et probari poteſt prȩdicta opinio ratione, & argumẽto, vt dicitur, deducto à minori ad maius. Nam ſi per oblationem curiæ ſæcularis, legitimantur filij, alias illegitimi, vt tenent multi Doctores grauiſſimi iuriſperiti, & *habetur inſt. de nuptijs. §. fin. & auten. quibus modis natural. efficiun. ſui. §. ſigne-*

igi-

Digitized by Google

igetur.col.4 7.& l. communium 9.§. fin. C. de naturalib.lib:r. multo ergo melius, per oblationem ad curiam ſpiritualem, quod fit per ingreſſum Religionis, & maxime per ſolemnem profeſſionem legitimari, dici debent. Propter hanc rationem, dicunt quidam Iuriſperiti, quod filius illegitimus naturalis, factus Monachus, legitimatur quoad ſucceſſionem ab inteſtato, & multo magis quoad Prælationes, cum ſucceſſio in hęreditate ſtrictior ſit, & difficilior, & iuri magis repugnans, quam habilitas Religioſi illegitimi, ad quaſcumque Pręlaturas.

Sed quod hoc factum ſit, aut fieri potuerit iure diuino, probant prędicti Doctores à ſimili, de vinculo matrimonij, rati non conſumati, nam difficilius, inquiunt, eſt tollere vinculum matrimonij rati non conſummati, quam vinculum cuiuſcumque illegitimitatis, cum matrimonij vinculum, introductum ſit iure diuino, illegitimitas autem non niſi iure humano poſitiuo: ſed per ingreſſum Religionis, & maxime per ſolemnem profeſſionem (vt tenent omnes Doctores Theologi) tollitur vinculum matrimonij rati non conſummati, & hoc de iure diuino; ergo eodem iure, dici optime poteſt, per ſupradictum Religionis ingreſſum, & ſolemnem profeſſionem, omnem tolli illegitimitatem, atque irregularitatem. Quod in venerationem, obſequium, atque fauorem ſacrarum Religionum, quidam adeo extendunt, extendereque volunt, vt dicant non ſolum tolli illegitimitatem, atque irregularitatem ex ipſa prouenientem, per Religionis ingreſſum, verum etiam, & irregularitatem homicidij voluntarij, & bigamiæ, vt ipſos reprehendendo refert Nauarr. Comment. 2. de Regularib. ſuper *cap. non dicatis numero 60.* ſed alia eſt aliorum opinio, contrarium omnino dicentium, quę eſt verior, & tenenda propter fortiſſimas ipſius rationes, & argumenta, pro qua ſtatuitur Concluſio.

c. Non dicatis, num. 60.

Secunda opinio.

Concluſio.

Quamuis per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolemnem profeſſionem tollatur omnis illegitimitas quoad ordines, non tamen quoad præfecturas, & dignitates Eccleſiaſticas.

Quamuis per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolemnem profeſſionem, tollatur omnis illegitimitas, atque irregularitas ex ipſa prouenięs, quantum ad ſuſcipiendos ſacros ordines, non tamen quantum ad dignitates Eccleſiaſticas, & præfecturas, ſiue prælatias. Hæc concluſio probatur quantum ad primam partem, nempe quod per Religionis ingreſſum, quantum ad ſuſcipiendos ordines, tollatur omnis illegitimitas & irregularitas ex ipſa procedens. Et primo quia id habetur expreſſe in *cap. 1. de filijs presbyterorum*, vbi ad hoc propoſitum habentur ſequentia verba, *Vt filij presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad ſacros ordines non promoueantur, niſi aut monachi fiant, aut in cōgregatione canonica regulariter viuant.* Ex quibus verbis colligitur, quod illegitimi, & presbyterorum filij, Religionem profitentes, ſecundum ius commune, ad ſacros ordines poſſunt promoueri: & quod Religionis ingreſſus, omnem tollit irregularitatem, ſicut & ingratitudinem, prout habetur in Iure *in cap. non liceat. 19. quæst. vlt.* Videatur hac de re gloſſa in dicto *cap. 1. de filijs presbyt. & Panorm. in cap. 2. de apoſtatis. Nauar. in cap. non dicatis, nu. 60.* & Magiſt. Soto in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. & Syluefter *verbo, Religio. 4. quæst. 24.* Difficultas tamen eſt inter Doctores Iuriſperitos, An huiuſmodi irregularitas quoad ordines, tollatur per quemcumque ingreſſum religionis, an vero ſolummodo per ſolemnem profeſſionem? Eſt enim ſecundum Iuriſperitos, triplex Religionum ingreſſus, primus educationis, ſecūdus probationis, tertius vero profeſſionis. A qua difficultate pro nunc conſulto abſtineo, nam de ea inferius eſt à nobis dicendum, vt veniamus, ad probandam, ſecundam concluſionis partem, in qua diximus, per ſolemnem profeſſionem, non tolli illegitimitatem, & irregularitatem ex ipſa prouenientem, quantum attinet ad dignitates Eccleſiaſticas, ſiue Pręlatias, ac proinde quod ad hoc opus ſit diſpenſatione. Quod hoc ita ſit, habetur expreſſe in ſupradicto *cap. 1. de filijs presbyterorum*, vbi poſt ſupradicta verba de filijs presbyterorum, & illegitimis factis monachis, poſtquam cōceditur ipſis, vt ad ſacros ordines poſſint promoueri, addit ibi Concilium, *Prælationem vero nullatenus habeant.* Quæ verba exponens Gloſſa ibidem, dicit, quod Prælationes habere ipſo iure non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione: quod & probatur per *cap. vltim. eod. tit.* vbi id omnino expreſſe habetur. Hanc ſententiam, & cōcluſionem, quantum ad iſtam partem, tenet ſupradictos Couarr. de Sponſalib. 2. par. cap. 8. num. 41. Soto in 4. diſt. 25. quęſt. 1. art. 3 & Nauar. ſupra *cap. non dicatis nu. 60* adducens in id quamplures Doctores, acriterq. vt dixi, reprehendens, omnes contrarium dicentes. Huic reſolutioni fauent, & multa priuilegia, quæ habentur in diuerſis Ordinibus, & Religionibus, quò diſpenſari poſſit cum ſupradictis illegitimis, vt ad Præfecturas, ſiue dignitates Eccleſiaſticas promoueantur, ſeu promoueri poſſint: ex quibus ſatis conſtat, de mente Summorum Pontificum, qui ea conceſſerunt, Religioſos illegitimos, nullatenus fieri legitimos per ſolam profeſſionem, factam in Religione aliqua, quantumuis approbata. De eiuſmodi priuilegijs dicemus ſtatim in ſequenti Articulo, hęc pro nunc dicta ſufficiant. Modo ſupereſt reſpondere ad auctoritates, & rationes in initio huius Articuli propoſitas. Ad primam auctoritatem Gloſſæ, qua dicitur, quod profeſſio Regularis emundat profitentem ab omni macula, & irregularitate illam præcedente. Reſpondeo cum doctiſſimo Doctore Nauar. vbi ſupra dupliciter, primo dicendo, quod illud principium intelligendum eſt, quoad præſumptionem, maxime illam, quæ oritur ex bona triennali conuerſatione, poſt ſuſceptum Monachiſmum, ad hunc ſenſum, quod huiuſmodi Monachus, præſumitur mundus ab omni macula humana, donec ſibi probetur cōtrarium, iuxta § *ſancimus, eiuſdem authen.* Nam pręſumptio, de qua habetur in Regula, *ſemel malus, ſemper præſumitur malus, de Reg. iuris. lib. 6.* per bonam triennalem conuerſationem tollitur, vt dicunt Iuriſperiti cum Felino in ſupradicto *cap. cum deputati, de iudicijs*, at cum præſumptio ceſſet in foro Dei, & conſcientiæ, quando contraria eſt veritati, per notata in *cap. is qui fidem, & cap. tua, de Sponſalibus*, Regularis, ſiue Religioſus, qui propter aliquam rationem ſiue cauſam, nouit ſe ante Monachatum, irregularitatem incurriſſe, talem ſe debet iudicare, etiam poſt vigeſimum, & trigeſimum annum, quouſque per legitimam diſpenſationem generalem, vel ſpecialem, talis ab eo illegitimitas, atque irregularitas tollatur. Secundo reſpondet ſupradictus Nauarr. quod prædictum principium, poteſt intelligi de abſterſione, quoad culpam, & quoad omnem peccatorum pœnam, cum profeſſio Regularis facta cum debita contritione, indulgentiam plenariam operetur, vt tradit D. Thom. 2. 2. quæſt. vlt. art. 3. ad tertium, quamquam non ſit veriſimile huiuſmodi maculæ ablationem, Imperatori in illo exordio prædicti Authentici, in mentem vllo modo veniſſe. Idem dico ad alias auctoritates, quæ tendunt ad idem.

Nota, quod ſuſpicio omnis præſumptio mala, tollitur per bonam per triennium conuerſationem.

Ad rationem vero reſpondendo dico, quod licet Conſequentia valeat, & teneat, ac ratio appoſita ſit maxime congrua, quoad legitimationem, & ablationem irregularitatis, quoad ſuſcipiendos ſa-

ctus

eros Ordines (vt dictum eſt in prima par. concluſionis) non tamen concludit, & tenet, quoad dignitates, & Prefecturas, propter ſpecialem rationem, quã adducemus infra, cum agemus de ſufficienti cauſa, requiſita ad talem diſpenſationem. Idem omnino dico ad illud, quod dicitur de vinculo matrimonij, rati non conſummati, & quod Deus poſset illud facere, ſi voluiſſet, non tamen id inuenitur effectum, neque vnde id iuridice, & cum ſufficienti fundamẽto deduci poſſit, textus aliquis reperitur in iure.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerint olim aliqua priuilegia, Regularibus conceſſa, quibus illegitimi, ad Præfecturas, & dignitates Eccleſiaſticas poſſent promoueri?

Solus Papa de iure cõmuni diſpenſat cum illegitimis, vt ad dignitates, & prælaturas promoueantur.

PRo huius Articuli intelligẽtia præmitto, quod, vt diximus, in probatione ſecundæ partis concluſionis, & tradit late Couar. de Spõſalibus 2. par. cap. 8. num. 4 & Nauar. *in capit. Statutum, num. 60.* ſecundum ius commune, ſolus Papa poteſt diſpenſare, & diſpenſat cum illegitimis, vt ad dignitates, & Prælatias promoueantur, vt habetur expreſſe *in cap. 1. de filijs presbyterorum.* Et ſatis colligitur ex *cap. vlt. eodem tit. iuncta Gloſſa.* Solum eſt difficultas in præſenti Articulo, vtrum pro Religioſis fuerint aliqua priuilegia, quibus concedatur idipſum? Cui difficultati, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Prælati Regulares priuilegia habebant, vt poſſent diſpenſare cum ſibi ſubditis illegitimis, vt ad Prælationes & dignitates promoueantur.

Aliqua fuerunt olim priuilegia, quibus Prælatis Regularibus concedebatur, vt cum ſibi ſubditis illegitimis, diſpenſare, poſsent, vt ad Prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas promouerentur. Hæc concluſio non aliter eſt probanda, quã adducendo ſupradicta priuilegia, & in primis Sixtus IV. *Conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & eorum Vicarijs, auctoritatem diſpenſandi, cum Fratribus Ordinis Minorum, patientibus defectum, ex illicito coitu prouenientem, necnon cum his, qui ex quauis cauſa (præterquam homicidij voluntarij, bigamia, & mutilationis membrorum) irregulares forent, poſtquam Ordinem ipſum profeſſi fuerint, diſpenſare vt defectu, & irregularitate huiuſmodi non obſtantibus, irregulares ipſi, ad quoſcumque etiam ſacros Ordines promoueri, & in illis etiam in Altaris miniſterio miniſtrare, & quod tam ipſi Regulares, quam defectum natalium patientes prædicti, ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere, & licite valeant.* Habetur hoc priuilegium, in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis, fol. 61. & ſecundæ fol. 144. conceſ. 252. & idem omnino, & ſub eiſdem verbis, cõceſſit idem Sixtus IV. Generali Magiſtro, & Prioribus Prouincialibus, & Cõuentualibus Ordinis Prædicatorum, ac eorum Vicarijs. Et habetur in ſupradictis Monum. ſecundæ impreſſionis, fol. 240. conceſſ. 57. Et vtriuſque priuilegij, mentionem facit Collector Priuilegiorum Mendicãtium, in ſuo Compẽdio, *verbo, diſpenſatio. §. 12. & 13.* Aduertens in fine, quod Vicarij Conuentuũ, ſiue Subpriores Ordinis Prædicatorum, numquam habuerunt in vſu, vti prædicta facultate, ſiue priuilegio, ſine ſpeciali commiſſione, niſi mortuo, vel amoto Priore. Ac ideo (inquit) idem eſt quoad hoc, ac ſi numquam fuiſſet conceſſum, idemque omnino credo eſſe dicendum de Vicarijs Conuentuum ſacræ noſtræ Religionis.

Similia priuilegia referuntur conceſſa alijs Ordinibus, ſiue Religionibus Monachalibus, vt patet ex traditis in Compendio Ordinis Ciſtercienſis, & Ordinis D. Hieronymi, *verbo, diſpenſatio*, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, quæ breuitatis cauſa facio miſſa.

Sed aduertendum eſt, quod prędicta facultas, ſeu auctoritas olim Prælatis Regularibus conceſſa, vt diſpenſare poſſent cum ſibi ſubditis, ad hoc, vt ad Præfecturas, Prælatias, ſiue dignitates Eccleſiaſticas promoueri poſſent, ſublata fuit eis poſtea omnino, à Sixto Quinto Pontifice Maximo, in duabus Conſtitutionibus, editis contra illegitimos, de quibus diximus ſupra in præcedenti Articulo, vbi declarauit omnes huiuſmodi diſpenſationes eſſe irritas, ac nullius prorſus roboris, & momenti. Sed poſtea Gregorius Decimusquartus, in alia ſua Conſtitutione, prędictas Sixti Quinti modificando, indulſit, atque conceſſit, vt fieri poſſet cum ipſis diſpenſatio, ſed non niſi in Capitulo generali, vel prouinciali, vt ſtatim dicemus, ita quod iam ſublata eſt, à dictis Prælatis regularibus facultas, ſimpliciter & abſolute, atque ſeorſum diſpenſandi, cum illegitimis ad pręlationes obtinendas, & poſſidendas, per Conſtitutionem Gregorij: nam dictæ diſpenſationes fieri nullatenus poſſunt ab ipſis ſeorſum, vt antea poterant, ſed neceſſario debent fieri, ab eiſdem cum Generali, vel prouinciali Capitulo, vt dixi, ampliuſque dicemus infra.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS III.

Vbinam fieri debeant ſupradictæ diſpenſationes cum illegitimis, & an fieri poſſint in Congregatione Capitulari, ſeu quod dicitur, Capitulo intermedio.

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

DIſpenſationes ſupradictæ cum illegitimis, ad dignitates, & Prælaturas, fieri poſſunt, & debent in Capitulo generali, ſeu prouinciali, & fieri etiam poſſunt in Congregatione prouinciali, ſeu, quod dicitur, Capitulo intermedio.

Diſpenſatio cum illegitimis, ad Prælaturas fieri debet in Capitulo Prouinciali, vel intermedio quod alias Cõgregatio dicitur.

Hęc concluſio quoad primam partem, habetur expreſſa in ſupradicta Gregorij XIV. Conſtitutione, vbi poſt alia habentur hęc verba.

Nota Conſtitutionẽ Gregorij XIV circa diſpenſationem cum illegitimis, vt ad dignitates promoueri poſſint.

Statuendo, vt omnes diſpenſationes, & habilitationes, vigore priuilegiorum, ſeu indultorum Apoſtolicorũ, cuius Ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumve Superioribus in genere, vel ſpecie (vt pręfertur) conceſſorum, quę tempore Conſtitutionum huiuſmodi, vſu receptę, & nõdum ſub vllis alijs reuocationibus comprehenſę erunt, per quoſcumque eorum Superiores factas, in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas Conſtitutiones exiſtebant, reſtituimus, & redintegramus, volentes, eiſdem Conſtitutionibus non obſtantibus, eos, qui quouis modo illegitimi procreati fuerint, ad habitum, & profeſſionem Regulares admitti poſſe, quemadmodum admitti poterãt, ſi ſupradictæ Conſtitutiones editæ non fuiſſent. Ita tamen, vt cum de recipiendis quomodocumque illegitime natis, ad habitum, & profeſſionem Ordinum quorumcũque ageretur, ij, ad quos huiuſmodi receptio ſpectat, præter alia, de quibus ex dictarum Conſtitutionum pręcepto, circa quoſcumque, etiam legitimos, diſquirere debent, diligẽter eorum vitã, & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamẽ bonam indolem, & virtutis ſpecimen præſeferant, ac tot merita eis ſuffragẽtur, vt natalitũ ſuppleant defectũ, eorũq. receptio cõmodo, & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, ij, ad quos (vt dictũ eſt)

pertinet huiuſmodi receptio, matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint, dummodo tamen filius illegitimus in Religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo viuente, non admittatur, quod expreſſe prohibemus. Volumus quoque, atque ſtatuimos, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum Ordinum, ac Congregationum, aut Hoſpitaliom, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat, iuxta tenorē Priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorum (quæ dummodo vſu recepta, nec alias ſub vllis reuocationibus comprehēſa ſint, vt præfertur, in hac parte reualidamus) cū illegitimis, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis cum Generali, Prouinciali, ſeu intermedio Capitulo, & non alias, ſuffragantibus meritis dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas, diſpenſare, ac diſpēſationes huiuſmodi pro tempore ita factas, & inde ſequuta quæcunque, vt antea valere, ac tenere perinde, ac ſi dictæ Conſtitutiones non emanaſſent. hactenus Gregorius. Ex quibus verbis, ſatis clare conſtat, quod diſpenſationes ſupradictæ cū illegitimis, ad prælationes & dignitates obtinēdas, ſiue poſſidendas, faciendæ ſunt à Prælatis Regularibus, Generalibus, ſeu Prouincialibus in Capitulo Generali, ſeu Prouinciali, vel in Capitulo intermedio, quod alio nomine, Cōgregatio Capitularis intermedia nuncupatur, quæ vim, & vicem habet Capituli, maxima in noſtro ſacro Ordine, & iuxta noſtras generales Conſtitutiones.

Conſt. Tolet. c. 8. §. de Capitulo Prouinciali, & Cōgregatione habente vim Capituli.

Sed circa ſecundam partem prędictæ Concluſionis difficultas occurrit, quidnam veniat intelligendum, per Capitulum intermediū, ſeu Capituli intermedij nomine, & an ſit omnino idem, quod Cōgregatio Capitularis, quæ etiā dicitur intermedia? Et vt ratio dubitandi appareat, aduertere oportet ex dictis Conſtitutionibus, quod hoc intereſt inter Capitulum intermedium, & Cōgregationem Capitularem, quæ etiam dicitur intermedia, quod ad Capitulum intermedium, vocantur omnes prouinciæ vocales, in quo etiam noui Definitores eliguntur, atque vocales in Diſcretorio conſtitui, aguot de rebus ad totam Prouinciam cōcernentibus quæ poſtmodum in Definitorio proponuntur, & à Definitoribus diffiniuntur, atque determinantur. At vero ad Congregationem Capitularem intermediam, non vocantur, neque conueniunt omnes Prouinciç vocales, cum non ſint eligendi ibidem Prouinciales Miniſtri, neque noui Diffinitores, ſed ſolummodo conueniunt Diffinitores ipſi cum Prouinciali & aliqui alij Prouinciæ Patres, qui ex indulto generalium noſtrarum Conſtitutionum, vocem habent Definitorum, ſed nihilominus Congregatio prædicta, vim habent Capituli intermedij, atque in ipſa deponi, ſeu priuari ſolent Guardiani, ſi ita id expedire videbitur, expedtriq; omnia alia, quæ fieri ſolent in dicto Capitulo intermedio, aut etiam Prouinciali, prætérquam quod in ipſa prohibentur fieri nouæ Conſtitutiones.

Difficultas.
Quid intelligatur Capituli intermedij nomine.
Ratio dubitandi.
Differentia, quæ eſt inter capitulum intermedium, & Congregationē intermediā.

Prima opinio.

His præmiſſis, dicunt aliqui Patres doctiſſimi noſtræ ſacræ Religionis, & in hiſce rebus nimium exercitati, & verſati, quod diſpenſatio facienda, cum ſupradictis illegitimis, vt ad dignitates, & Prælatias promoueri poſſint, iuxta præfatam Conſtitutionem Gregorij XIV. fieri non poteſt, in ſupradicta Congregatione Capitulari intermedia, ſed neceſſario eſt facienda, in dicto Capitulo intermedio, ſic enim, inquiunt, illud definit, atque determinat Gregorius ſupradictus. Ad quod etiam afferunt peculiarem quandam rationem, dicendo eſſe neceſſum, vt ad id etiam Prouinciæ Diſcreti, atque Vocales conueniant, cum ſupradictus Gregorius non concedat, dictam facultatem diſpenſandi cum illegitimis, Miniſtris generalibus, ſeu Prouincialibus in Capitulo generali, aut Prouinciali, ſeu intermedio conſtitutis (ſi enim hoc diceret, idem etiam videretur dicendum de Congregatione intermedia) ſed dicit, vt hoc fiat, cum Capitulo generali, aut Prouinciali, ſeu intermedio, & non alias (ſupradictæ Conſtitutionis ſunt expreſſa verba) vbi dictio illa, ſeu coniunctio copulatiua, *cum*, communem conſenſum inſinuat, & vt videtur, per ipſam datur intelligi, ad prædictam diſpēſationem faciendam, eſſe neceſſarium, vt fiat in Capitulo generali, Prouinciali, aut intermedio, in quibus totius Ordinis, aut Prouinciarum Diſcreti, & Vocales cōueniunt, qui ſimul iuncti, dicuntur eſſe Capitulum, vt cum conſilio, & conſenſu eorum, prædicta diſpēſatio fiat. Propter hanc rationem prædicti Patres, huic adhęrent ſententiæ, & opinioni.

Secunda opinio, & reſolutio.

Sed his nihilominus non obſtantibus, contraria eſt aliorum ſententia, & verior, iuxta quam reſolutiue dico, fieri poſſe ſupradictam diſpenſationem cum illegitimis, vt ad dignitates promoueantur, nō ſolum in Capitulo generali, aut Prouinciali, aut in dicto Capitulo intermedio, verumetiam in Capitulari Congregatione intermedia, in qua ſolummodo conueniunt Prouinciales, & Prouinciæ Patres, atque Diffinitores. Cuius reſolutionis, hęc eſt vnica, potiſſima, ac præciſa ratio, quia prędicta Cōgregatio, in omnibus, ac per omnia, vim, & robur habet Capituli, ex noſtris generalibus Conſtitutionibus Toletanis, vbi poſt alia, ponuntur ſequentia verba: *Verum, ſi Capitulum intermedium non ſit celebrandum, præcipimus, vt in complemento biennij, celebretur à Prouinciali Cōgregatio, quæ habeat vim Capituli Prouincialis, ad peragenda ea, quæ ſolent fieri in Capitulis Prouincialibus.* Cum igitur Congregatio intermedia ſupradicta, ex noſtris Conſtitutionibus generalibus auctoritate Apoſtolica confirmatis, in noſtra Religione vim, & robur habeat Capituli Prouincialis, liquidum profecto ſit, quod in ea fieri poſſunt ea omnia, quæ in dictis Capitulis Prouincialibus, aut intermedijs, prout ibidem dicitur, & conſequenter ſupradicta diſpenſatio cum illegitimis, ad hoc, vt ad Prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas, poſſint promoueri, quod & cōmuni iuri nimis eſt conforme, cum iuxta vulgarem, atque generalem Iuriſperitorum regulam, ſubrogatus ſapere debeat naturam illius, cuius loco ſubrogatur.

Conſt. Tolet. vbi ſupra.

Neque dictis obſtat ratio, ſeu argumentum in contrarium adductum, fundatum in illis verbis, poſitis in Conſtitutione Gregorij: *Cum Capitulo generali, Prouinciali, aut intermedio.* Nam reſpondetur primo, quod verba illa non id innuunt, & quamuis id alias inſinuarent, non tamen conuincunt, quantum attinet ad præſens propoſitum, diſpenſandi, cum ſupradictis illegitimis: nam verba illa intelligenda ſunt, circa ſubiectam materiam, iuxta id, quod habetur *in cap. int. illigentia, de verb. ſignif. & in l. ſi vno. §. 1. ff. locati.* Intelligenda etiam ſunt, iuxta diſpoſitionem negotij, quod committitur peragendum, & in noſtro ſacro Ordine non aſt moris, ſeu in conſuetudine poſitum, quod huiuſmodi diſpenſationes, & alia, quæ maximum requirunt ſecretum, communicentur cum Diſcretorio, aut proponantur ibidem, vbi tot Vocales conueniunt, quia valde foret difficile, ſecretum debitum in hiſce rebus ſeruari, ſed proponuntur, & communicantur in Definitorio, vbi, vt plurimum non conueniunt, niſi Patres grauiſſimi, ſecretiſſimi, atque circumſpectiſſimi, qui iure, & merito dicuntur maiorem, ſaniorem, atque principaliorem eſſe Capituli partem, quorum conſilio ſupradictæ diſpenſationes fiunt, & aliæ eis ſimiles, & quod ab ipſis fit, dicitur fieri, non ſolum in Capitulo, verum & cum Capitulo: ſuperfluumque eſſet ad huiuſmodi diſpenſationes faciēdas, aliud Capitulū expectare, cū neque in tali caſu (vt dixi) deſumendum ſit ſupradictorum

Conſtitutionum verba, ſemper ſunt intelligenda, circa ſubiectam materiam, & diſpoſitionem negotij, de quo loquuntur.

Diſcretorum, ſiue Vocalium conſilium. Neque credendum eſt Gregorium ſupradictum, aliud dicere, ſiue determinare voluiſſe. Sed aduerto, quod quãuis hoc ſit dictum, & merito, de Congregatione Capitulari intermedia, quæ vim, & vicem habet Capituli, non tamen eſt idem intelligendum, de alijs Congregationibus particularibus Diffinitorum cum Prouinciali, quæ interdum fiunt, ad deponendos, ſiue conſtituendos aliquos Guardianos, & ad alia negotia ſimilia, cum tales Congregationes, nõ vim, aut robur habeant Capituli. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores atque Prælati Regulares, virtute ſupradictorum Priuilegiorum, facultatem, & poteſtatem habeant, legitimandi Religioſos ſibi ſubditos in totum, an vero ſolum facultatem diſpenſandi cum ipſis, vt ad Prælatias, atque dignitates promoueri poſſint?

Quidnam ſit legitimatio, ſeu aliquem legitimare.

PRo intelligentia huius Articuli, oportet præmittere, quidnam ſit aliquem legitimare? & dico breuiter cum Silueſtro, *verbo legitimus, nu. 2.* quod legitimare, eſt quempiam habilitando, de illegitimo, legitimum ex gratia facere. Legitimatio autem eſt habilitatio illegitimi ad actus legitimos, ad quos alias ex ſua illegitimitate erat inhabilis. Hæc autem legitimatio, vt inquit idem Sylueſter de mẽte, & ſententia Antonij de Buttrio *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, eſt triplex: Quędam eſt pleniſſima, per quam deletur fundamentum vitij, à quo legitimationis, & illegitimationis differentia conſurgit, quam ſolus Papa poteſt facere, quia ipſe ſolus poteſt diſponere, & diſpenſare ſuper matrimonio, & ipſius impedimentis. Quædam vero plenior, quæ reintegrat ad iura primæuæ naturę, non diſponendo in vitium, ſed aliter, quam etiam ſolus Papa, atque Imperator facere poſſunt reſpectiue, ſecundũ ea, quæ ſpectant ad ipſos. Quædam autem plena, vt diſpẽſatio, quæ fit cum aliquo illegitimo, in aliquo effectu legitimationis, non reintegrando in totum, ſed in parte, quam etiam vterque eorum poteſt facere. Videatur hac de re prædictus Sylueſter vbi ſupra, & nu. 4. vbi multis tradit, quotuplex ſit legitimatio facta à iure? & dicit, quod quædam eſt communis iuri Canonico, atque ciuili; quędã vero iuris canonici propria; quædam etiam propria iuris ciuilis, quam dicit contingere octo modis, qui latiſſimè explicantur ibidem, ſed breuitatis gratia ab his omnibus conſulto abſtineo. Videantur ibidem.

Quotuplex ſit legitimatio.

Secundo pro eodem Articulo, aduertere oportet, quod Doctores Iuriſperiti, multa tradunt circa auctoritatem, facultatem, & poteſtatem legitimandi, & diſpenſandi cum illegitimis; & circa differẽtiam quæ verſatur, inter legitimationem factam in totũ, & diſpenſationem factam cum aliquo illegitimo, non in totum, ſed in parte, aut in aliquo impedimẽto ad hunc, vel illum effectum. Qua de re, videatur Alciat. *in l. 2. ff. de verborum oblig.* & Bald. *in l. 1. ff. de tutorib. & curator.* & ſupradictus Sylueſter loco ſupra citato: & Couar. 4. par. cap. 8. §. 8. num. 4. De quorum omnium reſolutione, dico, quod differentia, quæ verſatur inter legitimationem, & diſpẽſationem cũ illegitimo, in primis hæc eſt, quod quando quis ſimpliciter redditur habilis ad ea, ad quæ, iure Canonico, vel ciuili, aliàs erat inhabilis, legitimatus dicitur, & reſtitutus natalibus, quibus primitus, omnes homines habiles naſcebantur ad omnia, ad quæ poſtea iure poſitiuo, facti ſunt inhabiles, idque ſiue is, qui legitimat, ſeu legitimum facit, in legitimatione dicat: Legitimum te facio, aut reſtituo te natalibus, ſiue vero dicat: Diſpenſo tecum, ſuper omni, quo teneris impedimento, &c. Nam in hiſce rebus potius eſt attendendum ad id, quod fit, quam ad verba, quibus id fieri ſignificatur. At vero quando alicui illegitimo conceditur habilitas, atque facultas, non ad omnia, ſed ad aliqua, ad quę iure canonico, ſiue ciuili quiſpiam erat inhabilis, huiuſmodi non eſt dicenda legitimatio, ſed dumtaxat diſpẽſatio, quamuis qui diſpenſat, ipſumque habilitat, ſeu habilem facit, legitimationis vtatur verbis, dicatque illum legitimare, ad hoc, vel ad illud beneficium, quocumque modo dicatur, eſt diſpenſatio, & non legitimatio. Et ratio eſt, nam non eſſe poteſt quis pro parte legitimus, & pro parte illegitimus.

Differentia, quę verſatur inter auctoritatem, & facultatẽ diſpenſandi cum illegitimis, & legitimationem factam, in totum vel in partem.

Secunda differentia, quæ conſtituitur inter legitimationem, & diſpẽſationem, eſt quam ponit Alciatus vbi ſupra, quod poteſtas ad legitimandum, ſeu legitimationis, à Principe conceſſa, eſt beneficiũ Principis, & quid fauorabile, & legitimatio eſt, non quidem ſtricti iuris, ſed ampli, neque ſtricte, ſed ample eſt interpretanda. At vero diſpenſatio, eſt quid odioſum, quia eſt iuris relaxatio, qua etiam ratione dicitur, *vulnus*, quia quaſi vulnerat ius commune, iuxta *cap. ipſa pietas, 23. q. 4.* Vnde & eſt ſtricti iuris & non ampli, & ſtricte, non vero ample eſt interpretanda, iuxta ea, quæ tradunt Doctores communiter in *cap. ordinarij, de offic. ordin. in 6.* quo fit, vt auctoritatem, & facultatem habens, ad diſpenſandum cum aliquo illegitimo, non perinde auctoritatem, & facultatem habet legitimandi ipſum, nã, vt diximus, legitimatio eſt in totum, diſpenſatio vero pro parte.

Diſpenſatio eſt iuris relaxatio, qua ratione vulnus nuncupatur, quia quaſi vulnerat ius commune.

His præmiſſis, propoſitæ difficultati, per ſequentem concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Prælati, & Superiores Regulares, auctoritatem, & poteſtatem habentes, diſpenſandi cum ſibi ſubditis illegitimis, penes hoc quod ad Prælatias, ſiue dignitates promoueantur, non proinde illam habent ſimpliciter, & abſolute legitimandi ipſos. Hæc concluſio plane, conſtat ex ſupradictis, cum, vt dictum eſt diſpenſatio ſit ſtricti iuris, & non ample, ſed ſtricte ſit interpretanda; quo fit, vt facultatem habens ad diſpenſandum cum illegitimo, non perinde illã habeat ad legitimandum ipſum, nã ſemper diſpenſatio intelligenda eſt, atque interpretanda, ita vt ius commune lædat, quanto minus fieri poterit, & in diſpenſationibus non eſt licita extenſio, etiam ad caſum, maiorem cauſam habentem, prout tradunt Doctores cum Abbate, *in ca. poſtulaſti de reſcriptis. & in cap. ad aures. eodem tit. num. 7.* Et quamuis de maiori ad minus licita ſit extenſio, *iuxta legem non debet ff. de regul. iuris. & cap. cui licet, quod plus eſt, de regul. iuris. lib. 6.* propter odium tamen diſpenſationis, in ipſa, fallit hæc regula. Vnde diſpenſatio facta cum Monacho, ad beneficium curatum, non ſe extendit ad beneficium ſimplex, & diſpenſatus, vt beneficium habere poſſit curatum, non videtur diſpenſatus, vt habere poſſit dignitatem, vt tradunt Ioan. Andr. *in cap. quæ a iure de reg. iur. lib. 6.* & Felinus *in cap. poſtulaſti, el. 9. de reſcriptis.* & Geminianus *in cap. fin. de filijs presbyter. lib. 6.* iureq. idipſum probatur, nam tamquam diuerſa ponuntur, beneficium, & dignitas, & conſequenter conceſſo vno, non videtur conceſſum & aliud.

Prælati Regulares, poteſtatem habentes, diſpẽſandi cum ſibi ſubditis illegitimis, non perinde illam habent, eos abſolute, & ſimpliciter legitimandi.

Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & ſtricte, & non ample interpretanda.

Sed quod priuilegia omnia, Regularibus conceſſa, ſint tantum ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis illegitimis, penes hoc, quod ad Prælatias, ſeu dignitates Eccleſiaſticas poſſint promoueri, non vero ſimpliciter & abſolute, ad legitimandum ipſos, atque in totum efficiendos habiles, conſtat ex eiſdem, adductis in Art. 2. huius q. in illis verbis ſemel atq. iterũ appoſitis: *Diſpẽſare, vt ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia poſſint eligi, recipi, & aſſumi*; quod Gregorius Decimusquartus extendit ad honores, gradus, & dignitates, ſed intelli-

Priuilegia Regularibus cõceſſa ſunt, ad diſpenſandum cum illegitimis, non vero ad legitimandum ſibi ſubditos.

gendum eſt de honoribus, & dignitatibus Regularibus: præmittit enim Regulares Prælatos, prædictas facere diſpenſationes, iuxta tenorem priuilegiorum ſuorum antiquiorum, quæ cum à Sixto V. quoad hoc, fuiſſent reuocata, ipſe in illa ſua Conſtitutione, eadem reualidauit. Ex ſupradictis omnibus infertur, quod Religioſi illegitimi, in Religionibus diſpenſati, ad Prælaturas & dignitates Eccleſiaſticas, virtute ſupradictorum priuilegiorum, ſi à Religione eijciantur, non poſſunt in ſeculo exiſtentes, ſine noua diſpenſatione, ad Eccleſiaſtica beneficia promoueri, quia ipſi in Religione ſolum fuerunt diſpenſati, ad Regulares Prælationes, non vero in totum, atque abſolute legitimati, & idem dico de Religioſis illegitimis, diſpenſatis in vno Ordine, virtute ſuorum priuilegiorum, vt eiuſdem Ordinis Prælaturas, & dignitates obtineant; quod tranſlati ad alium Ordinem, non poſſunt ſine noua diſpenſatione ipſius prælaturas, & dignitates obtinere, cum diſpenſatio fit facta reſpectu primi Ordinis, & non abſolute fuerint legitimati, ſed tantum ad Prælaturas, & dignitates Ordinis prædicti diſpenſati, diſpenſatioque, vt dictum eſt, ſit ſtricti iuris, & non ampli.

Nota valde, q Religioſi illegitimi in Ordine diſpenſati, ad Prælaturas & dignitates virtute priuilegiorum, ſi ab Ordine eijciantur, non poſſunt in ſeculo aliquod beneficiũ obtinere ſine noua diſpenſatione.

ARTICVLVS V.

Vtrum illegitimus diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium Curatum obtinere poſſit, factus poſtea Religioſus, noua indigeat diſpenſatione, vt eſſe poſſit Prælatus Regularis?

Prima opinio.

HAc de re, duas eſſe video contrarias opiniones: Prima eſt Nauarri lib. 4. Conſiliorum, titulo, *qui filij ſint legitimi, conſ. 1.* vbi, propoſito caſu de quodam Regulari, qui cum eſſet laicus, ab Imperatore fuit legitimatus, ac poſtea à quodam Apoſtolico Nuntio diſpenſatus, vt ad Ordines ſacros, & ad quæcumque Eccleſiaſtica beneficia poſſet promoueri, interrogatus, An prędictus, Religionem ingreſſus, & profeſſus, ſine noua diſpenſatione, beneficia, & dignitates illius Ordinis poſſet obtinere? Reſpondit tria. Primo legitimationem Imperatoris, nihil profuiſſe Religioſo prædicto, quoad habendum dignitates Eccleſiaſticas Regulares imo neque ſęculares, quia neque Imperator, neque Rex poſſunt legitimare, aut habilitare quempiam, ad ſpiritualia beneficia, & dignitates, vt habetur *in cap. lege. diſtin. 10.* vbi hoc ipſum expreſſe tenet Gloſſa, ab Archidiacono, & ab vtroque Cardinali, atque ab omnibus recepta *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.* Secundo dicit, quod prædicta diſpenſatio facta ab Apoſtolico Nuntio, non etiam videtur quod prodeſſe poſſet eidem, quoad beneficia, dignitates, & adminiſtrationes Regulares, argumento *cap. cum de beneficio. de præbendis lib. 6.* Super quo dicunt omnes communiter Doctores, quod verbum qualificatiuum, additum in litteris beneficialibus, quod poteſt denotare qualitates diuerſas ſemper intelligitur de qualitate congruente perſonæ impetranti, vnde cum Religioſus prædictus, quando illam diſpenſationem obtinuit, ſiue impetrauit, eſſet ſecularis, dicendum, inquit, videtur, quod diſpenſatio facta, intelligenda ſit de beneficijs ſecularibus, non vero de Regularibus. Tertio dicit, ex his omnibus ſequi, quod Religioſus prædictus, noua alia indiget diſpenſatione maiori, per quam habere poſſit Regularia beneficia, & dignitates, & adminiſtrationes Regulares. Neque his obſtat, quod defectus natalium, & irregularitas ex eo procedens, tollatur per profeſſionem legitimam, in Religione factam, *per cap. 1. de filijs presbyter.* quia id, inquit, intelligendum eſt, vt in eodem cap. exprimitur, quoad ſacros Ordines, non tamen quoad promotionem ad dignitates, & Prælationes. Hæc ſupradictus Nauarr.

Legitimatio Imperatoris, aut Regis non prodeſt, quoad ſpiritualia, & dignitates Eccleſiaſticas, ſiue Regulares. Verbum qualificatiuum poſitum in Apoſtolicis litteris, quæ ſignificare poteſt qualitates diuerſas, intelligendum eſt de qualitate congruenti perſonæ impetrantis.

Sed Rebuffus *in Praxi Beneficiorum, titulo de diſpenſatione* ſuper defectu natalium, num. 74. & 75. dicit, quod illegitimus ſęcularis, diſpenſatus ad quęcumque, & qualiacumque beneficia obtinenda, Religionem ingreſſus habere in ea poteſt Prioratum Regularem. Cuius rationem reddit, nam licet, vt præmittitur, diſpenſatio facta fuerit, ad hoc vt obtinere poſſit beneficia ſęcularia, cum eſſet ſæcularis tempore, quo ipſam diſpenſationem impetrauit, verbaq. omnia debeant intelligi ſecundum conditionem perſonæ, ad quam diſpoſitio dirigitur, iuxta tradita in iure, & vt notat. Iaſon. *in l. ſi ſortem libertus ff. de condict. indeb. & l. plenum. §. equites ff. de vſu, & habitatione.* In caſu tamen inquit, propoſitu, contrarium eſt verius, atque tenendum, cum diſpenſatio ſupradicta, facta fuerit generalis, ad quęcumque, & qualiacunque beneficia obtinenda, per quam diſpenſatus, capax fuit effectus cuiuſcumque beneficij, atque ita factus Religioſus poteſt ei conferri prædictus Prioratus Regularis, pro conditione, & qualitate ſuæ perſonæ, cum non debeat attendi tempus diſpenſationis, ſed tempus vacationis beneficij, & ipſius collationis, prout habetur in Iure *cap. ei qui, de præbend. lib. 6. & cap. ſuo tempore, de reſcript. & l. fin. C. de militari teſtamen.* Vnde, licet tempore diſpenſationis ſupradictus eſſet ſæcularis, ſufficit quod tempore collationis Prioratus Regularis, ipſe ſit capax cuiuſcumque beneficij, per diſpenſationem ſupradictam. In hac tantorum virorum diuerſitate, & differentia, quod verius videbitur, atque tenendum, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Secunda opinio.

Verba ſemper debent intelligi ſecundum conditionem perſonæ, ad quam diſpoſitio dirigitur.

Concluſio.

Ex dictis duabus opinionibus, ſententia, & opinio Nauarri magis placet, & arridet. Huius Concluſionis, atque reſolutionis ratio eſt, nam & ipſa iuri communi eſt magis conformis, atque etiam communi omnium Iuriſperitorum reſolutioni, aſſerentium, quod diſpenſatio omnis eſt ſtricti iuris, & ſtricte, & nõ ample interpretanda. Sed poſſunt ad concordiam, atq. vnitatẽ ſupradictę duæ opiniones reduci dicendo quod opinio Nauarri tenet, loquendo proprie diſpenſatione in proprio, atque rigoroſo ſenſu dicta; opinio vero Rebuffi, loquendo de diſpenſatione improprie, & largo modo, prout etiam includit in ſe legitimationem. Vnde cum Nauarr. dico, quod quando quis illegitimus exiſtens in ſeculo, diſpenſatur ad hoc ſolum, vt aliquod beneficium ſimplex, ſiue curatum obtineat, quamuis ad id legitimari dicatur, & diſpenſans vtatur verbo legitimationis, Religionem tamen ingreſſus, non poteſt in ea eſſe Prælatus, ſine noua diſpenſatione, quia talis legitimatio, ſiue diſpenſatio, fuit limitata, & vere, & proprie diſpenſatio, ac proinde ſtricte, & non ample interpretanda; id quod & expreſſe inſinuant rationes Nauarr. Cum Rebuffo vero dico, quod quando ſupradictus exiſtens in ſęculo, fuit diſpenſatus ſiue legitimatus, ad quæcumque & qualiacumque beneficia, Religionem ingreſſus regularia beneficia poterit obtinere, quia talis non fuit diſpenſatio, ſed vere, & proprie legitimatio, nihilq; fuit aliud, quam ipſum reddere ſimpliciter habilem ab omnia, ad quæ alias de Iure canonico erat inhabilis, & cum fuerit legitimatio, & non diſpenſatio, ample, & non ſtricte venit interpretanda: id quod & colligitur ex rationibus ſupradicti Rebuffi. Vt igitur liquidum fiat, ſciriq. poſſit, qualiter hoc ſit practicandum, ſiue ponendum in executione, videre oportebit diſpenſationis tenorem, vt ex ipſa conſtet, an fuerit ſtricta, & rigoroſa diſpenſatio, an vero ampla legitimatio.

Diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium ſeculare obtineat, factus Religioſus, noua indiget diſpenſatione, ad obtinendã Præfecturam Regularem.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religioſus illegitimus, cuius illegitimitas, ſiue irregularitas, eſt omnino occulta, diſpenſatione indigeat, ad hoc, vt ad Prælatias, ſiue dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri?

ET ſit exemplũ de eo, qui eſt filius alicuius presbiteri, ex matre coniugata genitus, quod quidem eſt ſecretiſſimum, & occultiſſimum, ita quod nullus illud ſciat omnino, niſi ipſe illegitimus, per vtriuſque parentis relationem ſe non eſſe filium mariti matris ſuæ, ſed ſupradicti presbyteri. Quæritur, Vtrum iſte talis diſpenſatione indigeat, vt ad Prælatias, atque dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri? Et idem omnino quæritur, de ſacris Ordinibus, in eo qui non eſt Religioſus profeſſus, nati in Religioſo profeſſo, iam ſemel atque iterum diximus, quod per Religionis ingreſſum, omnis ſupradicta macula, atque irregularitas tollitur.

Opinio P. Fr. Alfonſ. à Caſtro, li. 2. de poteſtate legis pœna cap. vlt. cõcl. 3. ibi, ex hac 3. concluſ. in fero.

Hac de re eſt peculiaris quædam opinio, doctiſſimi Patris Fratris Alfonſi de Caſtro, lib. 2. de poteſtate legis pœnalis, vbi expreſſe tenet ſupradictum, de quo quæritur in iſto Articulo, nulla indigere diſpenſatione. Quod vel hac ratione probat, nam crimen occultum (propterea quod eſt occultum) nõ inducit ſuſpenſionis, aut irregularitatis pœnam in ipſo criminis auctore, vt ipſe probat multis exemplis: ergo multo minus inducit illam, in illo, qui nõ eſt particeps alicuius peccati. Et confirmatur, nam cauſa, inquit, propter quam crimen occultum non inducit irregularitatem, eſt, vt non diffametur propter hanc cauſam peccator ille, qui alias erat occultus: ſed etiam diffamaretur Religioſus ſupradictus ſi pro illo eſſet petenda diſpenſatio: ergo ſi excuſatur ille alius, pro eo quod crimen eſt occultum, etiam excuſabitur & iſte, à petenda diſpenſatione, ne hac ratione infametur & ipſe, & ſui parentes, reuelando eorum crimen occultum. Ratio profecto eſt ſatis apparens, atque, vt videtur fortiſſima. Sed nihilominus contraria tenetur ſententia communiter, pro qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Religioſus illegitimus tenetur diſpenſationem petere, etiã ſi defectus ſit occultiſſimus.

Religioſus illegitimus etiam ſi defectus ſuorum natalium ſit occultiſſimus, tenetur diſpenſationem petere, priuſquã ad prælaturas, ſiue dignitates promoueatur, & contrarium faciens peccat mortaliter eſtq. ipſo iure ſuſpenſus, niſi ignorantia excuſetur. Hanc ſentẽtiam, & opinionem tenet in primis Syluester *verbo irregularitas q. 20.* Vbi agens de ſacris Ordinibus, non ſuſcipiendis à dictis illegitimis, inquit, quod etſi illegitimatio ſit ſecreta, ita quod ſolus illegitimus, eam ſciat, ſi ſe facit ordinari, peccat mortaliter, nec debet vti Ordinibus ſuſceptis ſine diſpenſatione: eademq. omnino ratio eſt, imo vero maior, de promotione ad dignitates, & Prælatias. Videatur etiam hac de re, *verbo illegitimus q. 1. & verbo adulterium. §. 2.* Eandem ſententiam tenet Nauarr. *ſupra cap. non dicatis nu. 60.* vbi dicit, quod

Præſumptio in foro Dei, & conſcientiæ ceſſat, quando eſt veritati contraria.

præſumptio in foro Dei, & conſcientiæ ceſſat, quãdo eſt veritati contraria, per notata à Doctoribus *in cap. is qui fidem, & cap. tua de ſponſalibus.* Ex quo infert, quod regularis, qui nouit ſe irregularitatem incurriſſe ante Monachiſmum, debet ſe talem iudicare, etiam poſt vigeſimum, atque trigeſimũ annum, donec per legitimam diſpenſationem, generalem, vel ſpecialem illa tollatur. Eandem ſententiam tenet Couarr. de ſponſalibus 2. p. cap. 8. num. 4. & Corduba lib. 1. ſui quæſtionarij quæſt. 35. & ponitur exemplum in filio presbyteri, nato ex muliere coniugata, ita occulte, vt niſi ex dicto ipſius mulieris, id probari nullatenus poſſit. Eandem ſententiam tenet Soto, in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. concl. 1. & Pater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarum qq. Regulat. q. 13. art. 5. in fine. Et quamuis ratio adducta pro parte ſententiæ, & opinionis Doctiſſimi Petris Alfon. à Caſtro, valde ſit efficax, non tamen concludit, meo quidem iudicio. Nam ad euitandam infamiam, & petendam diſpenſationem, multa media poſſunt aſſumi, & irregularitas ſupradicta, incurritur in foro Dei, & conſcientiæ, vt de ſe patet, vnde ſine prætiia diſpenſatione, Religioſus ſupradictus nullo modo debet ſe ſinere ad dictas prælaturas, & dignitates Eccleſiaſticas promoueri.

ARTICVLVS VII.

Vtrum genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata, pater eius ipſam in vxorem duxit, diſpenſatione indigeat, vt poſſit eſſe Prælatus?

Filius illegitimus natus ex concubina, legitimatur per ſubſequens matrimoniũ, ſi pro tempore quo natus eſt, ea eſſe poterat vxor legitima.

PRo huius Articuli intelligẽtia, oportet præmittere ex Paludano, in 4. diſt. 4. q. 37. agendo de legitimatione, & multiplicibus ipſius ſpeciebus, ſiue differentijs, quod inter alias, eſt vna communis iuri Canonico, atque Ciuili: Ea eſt, quando in vxorem ducitur concubina, ex qua prius nati fuerunt filij, tunc enim per ſubſequens matrimonium, filij prius ex ipſa ſuſcepti, quoad omnia fiunt legitimi, ſi tempore conceptionis ipſa poterat eſſe vxor legitima, quamuis alias meretrix communis, ſiue mediate, ſiue immediate ducta fuerit, aliter vero nunquam, vt expreſſe tenet Syluester *verbo legitimus num. 4. & verbo illegitimus, q. 3.* & ad hoc facit, *cap. tua, qui filij ſint legitimi.* Videantur Doctores ibidem, quibus ſuppoſitis, propoſitæ difficultati, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Genitus ex concubina; poſtea vero per matrimonium legitimatus, non indiget diſpenſatione, ſi promotio fiat poſt legitimationem.

Si promotio ad prælationem, ſiue dignitatem, fiat poſtquam pater concubinam in vxorem duxit, nulla eſt ſibi opus diſpenſatione. Si vero ante, diſpenſatio requiritur. Huius concluſionis ratio, in promptu eſt, nam hac in re tempus cũferendæ prælationis inſpiciendum eſt, & ſi tali tempore per ſubſequens matrimoniũ legitimatus fuerit, effectusq. habilis, vt diximus quoad omnia, nulla indiget diſpenſatione, vt ex ſe patet. Si vero ante, certum eſt, quod diſpenſatio eſt illi neceſſaria, cum tali tempore, vere ſit illegitimus, ac proinde ius illi reſiſtat, ne effici poſſit prælatus.

In hac concluſione, conueniunt omnes vnanimiter Doctores iuriſperiti, de qua ſpecialiter vidẽdus eſt Bartol. *in l. ſi conſtante. §. quoties num. 7. ff. ſoluto matrim.* & Aymon Craueta. conſ. 16. num. 8. ibi, reſpondeo quod Regulæ. Et Gigas, de penſionibus quæſt. 22. num. 19. & ſequentibus. Videatur etiam *Gloſſ. in cap. tanta eſt, qui filij ſint legitimi.* & Abbas ibidẽ. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiãt.

ARTICVLVS VIII.

Quænam officia ſint iure prohibita illegitimis, ad quæ promoueri non poſſunt, ſine prævia ſufficienti diſpenſatione.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones, in quibus in particulari dicemus, de omnibus officijs Ordinis, ad quæ illegitimi ſupradicti promoueri, vel non promoueri poſſunt, abſque ſufficienti prævia diſpenſatione.

Prima Concluſio.

Illegitimi in Religionibus, abſque diſpenſatione, promoueri non poſſunt ad vllas dignitates ſiue Prælatias, & ad quæcumque beneficia animarum curam habentia.

ILlegitimi in Religionibus, promoueri non poſſũt, ad vllas dignitates, Prelatus ſiue perſonatus, & ad quæcumque beneficia animarum curam habentia, abſque præuia diſpenſatione. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in cap. fin. de filijs Presbyterorum*, vbi Gloſſa explicans verba illa, *ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ*, latiſſime agit, de ſupradictis officiis obtinendis, à Clericis ſecularibus illegitimis. Sed ſpecialiter loquẽdo, de Religioſis, dico etiam, quod neceſſario eſt prædicta diſpenſatio Sedis Apoſtolicæ, ſeu quod a Prælatis Regularibus fiat, virtute priuilegiorum Apoſtolicorum, eo modo, quo dictũ eſt ſupra in Articulo ſecundo, & tertio. Ex qua ſupradicta concluſione infeiuntur multa.

Quibus officijs priuantur illegitimi, ſine diſpenſatione in noſtro ſacro Ordine, & alijs.

Primo, quod ſupradicti illegitimi, ſine præuia diſpenſatione, non eſſe poſſunt in Ordine Prædicatorum, Magiſtri Generales, nec Priores, Prouinciales, aut Conuentuales, neque in noſtro ſacro Minorum Ordine, Miniſtri Generales, nec Prouinciales, neque Guardiani, neque Cuſtodes, etiamſi non eligerentur, ſed conſtituerentur aliter, quam per electionem, vtputa, ſi nominarentur per Diffinitorium auctoritate Apoſtolica, vt fieri poſſe conſtat, ex *Clementia. Exiui, de verborum ſignif.* Neque etiam poſſunt habere officia, quibus poſſibiliter iuriſdictio, & cura ordinaria ſit annexa, vt officium Subprioratus, aut Vicariatus, alicujus Conuentus, quia iſti in aliquo caſu ſunt ordinarii iure ſpeciali, quando ſcilicet, Prior, ſeu Guardianus eſt abſens. Hæc omnia conſtant ex *d. c. fin. verbo Prælatis*, de quo videndus eſt Syluester. *verbo Prælatus. q. 2.*

Secundo infertur, quod neque eſſe poſſunt in dictis Ordinibus, Diffinitores, nam Diffinitorum officium, eſt quidam perſonatus, atque dignitatem importat, quod etiam innuitur in illis verbis, *dignitates. ſiue perſonatus.* Qua de re, videatur etiam prædictus Syluester verbo, *dignitas, perſonatus, & officium* vbi latiſſime explicat, quid vnum quodque horum ſit, & quid cuique conueniat. Eadem ratione, non eſſe poſſunt Diſcreti, aut Procuratores, qui mittuntur ad Capitula Generalia, ſiue Prouincialia. Nam quamuis prædicta munera, ex ſe non ſint Prælatiæ, nec officia iuriſdictionis, auctoritatem ordinariam habentia, ſunt tamen dignitates, ſiue perſonatus, & officia, quæ ex ſe habent vocem, non ſolum actiuam, verum etiam & paſſiuam, qua, ſeu ex cuius ratione eligi poſſunt & multoties aliqui ex ipſis eliguntur, in Prouinciales, Diffinitores, & interdum Generales, cum ſint de corpore Capituli, quæ officia, vt dixi, habere non poſſunt ſupradicti illegitimi. Et quãuis ex alia parte videri poſſit, quod prædicta, munera poſſint habere, exercendo tantum vocem actiuam, & renuntiando paſſiuam, id tamen fieri nullo modo conuenit, neque in eorum poteſtate poſitum eſt illud facere, & iuri ſupradictorum ſuorum officiorum renunciare, cum tale ius nõ ſit ipſis conceſſum, aut concedatur in ſuum fauorem, ſed in fauorem totius Ordinis, ſiue Religionis: ſicut nec Clericus renunciare poteſt iuri ſui fori, quia tale ius, non eſt illi conceſſum, tantum in ſuum fauorem, ſed in fauorem totius clericalis Ordinis. Vnde reſolutiue dico, quod propter dictas rationes, prædicti illegitimi, non poſſunt mitti ſine diſpenſatione, neque eligi in Diſcretos, Vocales, ſiue Procuratores, ad Capitulum Generale, aut Prouinciale, & quod dictum eſt de his duobus Ordinibus, ſiue Religionibus, intelligendum ſuo quoque modo eſt, de alijs aliarum Religionum Prælaturis, dignitatibus, ſiue perſonatibus, & officijs eiſdem correſpondentibus, quocumque nomine nuncupentur.

Quamuis quiſpiam renunciare poſſit iuri collato in ſuum fauorem non tamen põt renuntiare fauori ſui ſtatus aut Religionis.

Sed difficultas eſt, An dicti illegitimi, ſine diſpenſatione eſſe poſſint, Magiſtri Nouitiorum, aut Vicarij, ſiue confeſſores Monialium? de quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Illegitimi abſque diſpenſatione eſſe poſſunt Magiſtri Nouitiorũ, & Vicarij Monialium.

Supradicti illegitimi, bene poſſunt eſſe Magiſtri Nouitiorum, & Vicarij, ſiue Confeſſores Monialium, & Sororum Terniariarum, ſeu, quæ dicuntur de pœnitentia. Hæc concluſio, eſt expreſſa Syluestri, *verbo prælatus, q. 3.* & ratio eius eſt in promptu, quia ſupradicta munera, & officia, non ſunt prælationes, perſonatus, nec dignitates, neque habent curam, ſiue iuriſdictionem ordinariam annexam, ſed ſolum forſan in aliquo caſu ſubdelegatã, & hæc ſubdelegata iuriſdictio, prædictis illegitimis, non videtur iure, eſſe ipſis interdicta. Hæc omnia ſunt Syluestri, vbi ſupra, qui & addit, & dicit, quod non ex hoc ſequitur, quod prædicti illegitimi eſſe poſſint, Vicarij Magiſtri Generalis, aut Prouincialis, in Ordine Prædicatorum, aut Vicarij Generales, aut Prouinciales, in Ordine Minorum; nam quamuis iſti iuriſdictionem habeãt ſubdelegatam, hæc ſubdelegata iuriſdictio, quantum ad aliqua, eſt ſuperior ad multas alias ordinarias, ad quas de iure ſupradicti illegitimi, ſine diſpenſatione, vt dictum eſt, non poſſunt promoueri. Eſt (inquit) ſupradictorum Vicariorum Generalium, aut Prouincialiũ iuriſdictio, ſuperior ad iuriſdictionem Priorum Ordinis, reſpectu Prædicatorum, & Guardianorũ Conuentuum, reſpectu Minorum, qua ratione nullo modo eis competere poteſt & eadem ratione neque eſſe poſſunt Viſitatores Prouinciarum, quamuis eorum etiam ſit ſubdelegata iuriſdictio. Et quod dictum eſt, de prædictis duobus Ordinibus, intelligendum eſt, ſuo etiam modo de alijs.

ARTICVLVS IX.

Vtrum filij Militum Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, dicendi ſint naturales, an vero ſacrilegi, & maiori indigeant diſpenſatione, quam alij filij naturales aliorum, vt in Religionibus eſſe poſſint Prælati?

HAc de re, duas eſſe video contrarias opiniones. Quidam enim dicunt, quod filij prædictorum Militum, habiti ex mulieribus ſolutis, & ante matrimonium, ſunt ſolummodo naturales, nulloq. modo ſacrilegi, ac proinde, quod facti Religioſi, vt promoueantur ad dignitates, & Prælatias, non maiori indigent diſpenſatione, quam alij aliorum filij naturales, habiti & geniti ex ſoluto, & ſoluta. Hanc opinionem tenet doctiſſimus Doctor Ioann. Gutierr. in ſuis practicis quæſtionibus. Cuius fundamentum eſt. Nam cum prædicti Milites hodie per ſummorum Pontif. diſpenſationem, libere poſſint matrimonium contrahere, abſque ſpeciali diſpenſatione, vt conſtat ex ſuis Bullis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ſuper hoc traditis, & maxime ex Bulla Pauli III. quæ habetur in Deffinitionibus prædictorum Ordinum, habuerintq. vt ſupponitur, ſupradictos filios ex mulieribus liberis, atque ſolutis, cum quibus, ſi voluiſſent, poſſent matrimonium contrahere, dicendum perinde videtur, quod vere ſint naturales, & nullo modo Sacrilegi, quamuis alias ipſi Milites, emittant in ſua profeſſione, votum continentiæ coniugalis. Sed alia eſt aliorum ſententia, contrariũ omnino tenẽtium,

Prima opinio.

Io. Gutier. in ſuis practicis quæſtionibus lib. 3. q. 91.

Secunda opinio.

Digitized by Google

Secunda opinio.

tium, atque dicentium, filios ſupradictorum Militum, non eſſe proprie, atque in rigore naturales, ſed ſacrilegos, cum fuerint orti, & nati ex patribus ſacrilegis, vtpote Religioſis, & coniugalis continentiæ, ſeu caſtitatis voto adſtrictis, ac proinde, quod Religioſi effecti, vt ad dignitates, & prælationes promoueantur, aliqua maiori diſpenſatione indigent, quam alij aliorum filij naturales, habiti ex patre, & matre ſolutis. Hanc ſententiam, & opinionem tenet P. Fr. Emmanuel Rodr. Tom. 1. qq. Regul. quam & probat ex ratione ſuperius inſinuata, quia nempe ſupradicti Milites, virtute ſuarum Bullarum, & Priuilegiorum Apoſtolicorum, atque ſuarum Conſtitutionum tãtum habent facultatem contrahendi matrimonium, & quod eo contracto, ipſorum filij dicantur legitimi, ſuccedantque eis. De filijs autem ante matrimonium habitis, nihil ibidem decernitur, nec dicitur, vt non ſint ſacrilegi, cum fuerint orti ex patribus Religionem approbatam profitentibus, & emittentibus votum continentiæ, ſiue caſtitatis coniugalis, in qua nullo modo ſunt diſpenſati, imo ratione voti ſolemnis ad ipſam ſeruandam adſtricti. Certum eſt autem, quod coniugalis caſtitas in ſui ratione hoc includit, vt, qui illam profeſſus eſt, abſque peccato, & abſque fractione voti, neque ante, nec poſt matrimonium accedere poſſit, niſi ad eam, quam duxit in vxorem. Qua ratione ex communi omnium ſententia, & reſolutione, ſi aliter fiat, in confeſſione exprimere tenentur ipſi, prædictam circumſtantiam, ac dicere, ſe feciſſe contra ſolemne votum caſtitatis coniugalis, emiſſum in Religione approbata, cum huiuſmodi circumſtantia peccati mutet ſpeciem, ita vt ſacrilegium committant. Ex dictis ſequitur, quod ipſorum filij non ſimpliciter naturales ſunt dicendi, ſed ſacrilegi, poſtquam ipſorum patres actu, quo eos genuerunt, ſacrilegium commiſerunt, ac proinde quod maiori indigent diſpenſatione, quam alij. Ex his duabus opinionibus; ſententia ſupradicti Patri Emmanuelis magis placet, ſed ſtatuenda eſt Concluſio cum aliqua moderatione, & limitatione.

Emman. Rodrig. Tom. 1. qq. Reg. q. 13. art. 2.

Concluſio.

Filij militum ordinis D. Iacobi Calatrauæ, non ſunt ſimpliciter naturales, ſed quadam ratione ſacrilegi.

Filij militum Ordinis D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, non ſunt ſimpliciter naturales, ſed quadam ratione ſacrilegi, non tamen ita illegitimi, vt alij orti ex concubitu adulterino, inceſtuoſo, ac totaliter ſacrilego, nec tanta proinde diſpenſatione indigent, ac alij, vt ad prælatias, & dignitates in Religionibus promoueantur. Hæc concluſio, meo quidem videri eſt, certa, & manifeſta, vera atque tenenda, decepta ex dictis duabus opinionibus, ex extremis eligendo, atque deſumendo medium. Et quidem quod non ſint ſimpliciter naturales, ſed quadam ratione ſacrilegi, conſtat ex dictis, pro opinione Patris. Fr. Emmanuel Rodrig. Quod vero non ita ſint illegitimi, ac alij, orti, & geniti ex concubitu adulterino, inceſtuoſo, ac totaliter ſacrilego, patet etiam ex adductis pro opinione ſupradicti Doctoris Ioan. Gutierr. & præterea, quia quamuis ſupradicti Milites, obſeruare teneantur caſtitatem coniugalem, & non accedere, niſi ad propriam ſuam vxorem, prohibitique ſint ad aliam accedere, eorum tamen prohibitio, nõ eſt ita ſtricta & rigoroſa, ac aliorum, qui matrimonio ſunt coniuncti, quorum concubitus dicitur adulterinus; aut eorum qui coniunguntur intra gradus prohibitos, qui inceſtuoſi vocantur; aut etiam clericorum, ac vere, & proprie Religioſorum, quorum concubitus totaliter dicitur ſacrilegus. Et acceſſus ſupradictus, quamuis peccatum mortale ſit, & peculiarem habeat annexam circumſtantiam voti caſtitatis coniugalis emiſſi, non tamen tot, ac tanta habet rationes deformitatis & indecentiæ (ex qua illegitimitas omnis & irregularitas oritur, atque incurritur) ac alia peccata, ex quo proinde ſequitur, quod non ita magna indigent diſpenſatione, eorum filij Religioſi effecti, vt ad dignitates, atque prælatias promoueantur, ac indigent alii, qui iure, & merito communiter dicuntur adulterini, inceſtuoſi, ſiue totaliter ſacrilegi. Nec dictis obſtat, quod filij nati tempore, quo ipſorum parentes contrahere poterant legitime, ſecundum tus dicuntur, dicique debent ſimpliciter naturales, nam reſpondeo, quod hoc tenet, & verum habet, quando alias non obeſt aliquod legitimum impedimentum, quale eſt in ſupradictis militibus, votum emiſſum ſolemne caſtitatis coniugalis, quo adſtringuntur, & obligantur, non accedere ad non ſuam, vnde fit, vt per huiuſmodi acceſſum, cum ipſi ſint vere, & proprie Religioſi, vt expreſſe habetur in ipſorum Bullis, Priuilegijs, atque Conſtitutionibus, tenetque communis opinio, etſi cum addito, militares, vt primo Tomo diximus agendo de illis, eorum filij non ſimpliciter ſunt naturales dicendi, ſed quadã ratione ſacrilegi, & quod amplius eſt, quod habiti ante contractum matrimonium ex copula cum aliqua ſoluta, cum qua etiam poterant contrahere, etſi poſtea de facto cum eadem contrahant, per ſubſequens matrimonium non videntur legitimari. Nam ſolummodo illi filij per ſubſequens matrimonium, legitimantur, qui erant ſimpliciter naturales, non vero ſupradicti, cum ſint quadam ratione ſacrilegi, vt dictum eſt, & habiti à viris religioſis, contra ſolemne votum ſuæ caſtitatis coniugalis. Non enim quicumque filii, per ſubſequens matrimonium legitimantur, ſed tantummodo ſimpliciter naturales, nam filii adulterini, atque inceſtuoſi, & multo minus ſacrilegi, per ſubſequens matrimonium non legitimantur, vt tenet communis optnio, de qua videndus, eſt Couarr. in 4. 2 par. cap. 8. §. 2. numer. 30. & doctiſſimus Doctor Franciſcus Sarmiento, Epiſcopus olim Genuenſis, in ſuis ſelectis quæſtionibus lib. 5. capit. 6. numero 8. Cum his tamen omnibus ſtat, vt ſupra diximus, quod longe alia, atque diuerſa ſit ratio, de eiuſmodi filijs illegitimis, ſupradictorum militum, ac de filijs presbyterorum, & ſimpliciter, atque abſolute Religioſorũ, & proinde quod minori indigent diſpenſatione, ſeu diſpenſationis cauſa, quam filij iſtorum, & aliorum adulterinorum, inceſtuoſorum, vt in Religionibus ad Prælatias promoueantur. cum horum omnium filij. habiti fuerint ab his, qui tẽpore ſuæ conceptionis, nullo modo poterant contrahere, propter impedimentum matrimonium dirimens, illi vero bene poterant, cum eorum matribus contrahere, neque habebant ſimile impedimentum dirimens, ſed tantummodo impediens, propter emiſſum ab eis votum promiſſæ continentiæ, ſeu caſtitatis coniugalis, quod eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum.

Filij, adulterini atque inceſtuoſi per ſubſequens matrimonium non legitimantur.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum diſpenſari poſſit, cum filio illegitimo, alicuius Religioſi, vt ad dignitates, & prælatias promoueatur, in ea Religione, in qua ipſius pater prælationem obtinuit, ſiue illam obtinet?

PRo huius Articuli intelligentia, vt certa ab incertis ſeparemus, adnotare libet, quod filii illegitimi, ſiue naturales presbyterorum, geniti ab illis qui vxore mortua, presbyteri, aut Religioſi effecti ſunt, bene poſſunt diſpenſari & promoueri iure communi, de beneficio, aut prælatione, in ſuorum parentum Eccleſijs, iuxta ea, quæ notantur in iure

Filius illegitimus, an habere poſſit prælationem, ſiue beneficium in loco, quo pater ipſius habuit illud.

in cap. ad hoc de filiis presbyter. Poſſunt etiam prouideri de beneficio, & prælatione, quam ipſorum parentes antea tenuerint, dummodo id beneficium immediate, non fuerit à patre poſſeſſum, iuxta ea, quæ decernunt ſacri Canones, *in cap. ex tranſmiſſa, de filiis presbyter, & c. præſentium eod. tit.* & hoc, vt euitetur ſucceſſio in beneficijs Eccleſiaſticis, quod innumera Iura atq; Decreta commendant. *cap. conſtitutus cap. quoniam c. ad extirpandas, eodem etiam tit.* Sed difficultas eſt, non de ſupradictis filijs illegitimis presbyterorum, qui poſtea facti ſunt presbyteri, aut etiam Religioſi, ſed de filijs Religioſorũ, habitis ab eis, poſt emiſſum Religionis ſolemne votum; vtrum, ſi perperam admittantur, aut fuerint admiſſi in ea Religione, in qua ipſorum patres prælationem obtinent, auctoritate aliquorum priuilegiorum, diſpenſari poſſint, vt in Religione eadem, prælationem ipſi etiam habere poſſint?

Emmanuel Rodriguez. t. 1. q. 1. & q. 13. a. 7.

Huic de re eſt opinio, Patris Emmanuel Rodriguez Tom. 1. ſuarum qq. Regular. vbi meo quidem videri, facili, ſeu potius fallo innixus fundamento, partem affirmatiuam tenere videtur affirmatiuæ, quãuis eam ponat cum aliqua limitatione. Sed quidquid de hoc ſit, contraria ſententia eſt omnino tenenda, pro qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Religioſorum filij, diſpenſari non poſſunt, vt dignitatem, aut prælationem aliquam obtineãt, in ea Religione in qua patres illa obtinent.

Religioſorum filij, diſpenſari non poſſunt, vt dignitates, & prælationes obtineant, in illis Religionibus, vbi ipſorum patres dignitates, & prælationes obtinent, quod credo eſſe tenendũ, non ſolom, pro eodem Conuentu, ſed etiam pro tota Religione, nõ obſtante quacunque diſpenſatione, quæ non ſit expreſſa ſummi Pontificis. Hanc concluſionem teneo in primis, propter Decretom, atque determinationẽ Concilij Tridentini ſeſſ. 25. de Refor. c. 15. Vbi contra Clericorum filios, ſequentia ponuntur verba, *Vt paternæ incontinentiæ memoria, à locis Deo ſacratis, quos maximè puritas ſanctitas, quæ decet, longiſſime arceatur non liceat Clericorum filijs, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſijs, vbi eorũ patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habẽt, aut habuerunt, quodcumque etiam diſſimile beneficiũ obtinere, neq; in dictis Eccleſijs quoquomodo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, obtinere.* Quæ Concilij verba, vt adnotatur in margine, deſumpta ſunt ex Concil. Tolet. 9. c. 10. Vbi id grauius admonetur, & ſtrictius prohibetur, & *in cap. propoſuiſti diſt. 82. & Concil. Lateranenſ. c. 14. & c. 2. & fere toto tit. de filiis presbyter.* Neque in illis vllum omnino reperitur verbum, quod non ſit quammaxima animaduerſione dignum. Sed maximè ſunt notanda verba illa. *Vbi eorum patres, Eccleſiaſticum beneficium obtinent, vel habuerunt,* & illa: *quodcumque, etiam diſſimile beneficium obtinere.* Quæ quamuis

Nota, quod Regulares loquendo argumentum à ſimili, in legibus pœnalibus non valet.

ſupradictus P. Emmanuel Rodriguez dicat nõ eſſe intelligenda de Regularibus, cum expreſſe, Concilium loquatur de Clericis, & Clericorum filijs, cum etiam ſit lex pœnalis, neque debeat extendi ad caſum etiam ſimilem; nam argumentum à ſimili, in legibus pœnalibus non valet, prout tradit *Gloſſa in c. in pœnis, de Regularis lib. 6.* magis certius eſt, multumque vero ſimilius, atque probabilius, quod de omnibus indiſtincte loquitur, & quod etiam ſint intelligenda de Regularibus, & eorum filijs, cum eadẽ ſit vtrobique ratio quin vero in eiſdem maior: argumentumque à ſimili in pœnis, bene valet, quando eſt eadem omnino ratio, ſeu potius maior, vt in præſenti contingit.

Nota caſum ſpecialem, in quo argumentum à ſimili in legib. pœnalibus, valet.

Quod ſi Concil. ibidem non fecit mentionem de Religioſis, aut Religioſorum filijs, ex eo fuit, quia non præſumpſit, neque decuit, quod intelligeretur præſumere, quod Religioſi haberent filios, quodque ſi perperam id fieret, ad dignitates, & prælationes, quacumque diſpenſatione, & quocumq; priuilegio promouendi eſſet huiuſmodi, vbi paternæ incontinentiæ continua haberetur memoria, in tam magnum ſcandalum aliorum Religioſorum. Hac de cauſa non de eis expreſſam fecit mentionem dictum Concilium, non autem ex eo, quod ipſos non voluerit, in ſupradictis verbis comprehendere. Quod eſt multum notandum, & magna animaduerſione dignum.

Sed præterea probatur, noſtra Concluſio, ex Decreto, atque Conſtitutione Gregorij XIIII. modificante, Conſtitutiones alias Sixti V. factas contra illegitimos, quæ incipit, *Circumſpecta Romani Pontificis prouidentia.* Vbi auctoritatem, & facultatem concedens, Prælatis Regularibus, vt cum certis quibuſdam ibidem appoſitis conditionibus, atque limitationibus, recipere poſſent ad Ordines, ſupradictos illegitimos, poſt alia in hæc verba prorupit. *Dummodo* (inquit) *filius illegitimus in Religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij, profeſſus fuerit ipſo patre viuente, non admittatur, quod expreſſe prohibemus.* Ex quibus verbis ſic colligo argum. Si ita expreſſe, atque ſtricte, prædictus Gregorius Pont. prohibet, ne filius illegitimus admittatur in ea Religione, in qua ipſius pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij, fuerit profeſſus, ipſo patre viuente, propter ſcandalum, & notam, atque memoriam continuã paternæ incontinentiæ, quanto magis per Conſtitutionem eandem, cenſeri debet interdictum, vetitum, atque prohibitum, vt dicti Religioſorum filij, prælationes, & dignitates obtineant, in illis Religionibus, vbi eorum patres ipſas obtinent? Nota hoc valde. Nec valet dicere, aut vllo modo ſatisfaci, quod prædictæ Conſtitutioni, reſpondendo, dicit ſupradictus P. Emmanuel Rodriguez, nempe quod ſupradictus Gregorius in dicta Conſtitutione, agendo de diſpenſatione cum illegitimis, ad hoc vt virtute priuilegiorum ad dignitates, & prælationes promoueri poſſint, nullum hac de re loquutus eſt verbum, neque de hoc vllam prorſus fecit mentionem, ex quo videtur id conſulto ſubticuiſſe, poſtquã non expreſſe dixit, cæterum loquit, ſi voluiſſet, expreſſe illud dixiſſet, vt dixit in primo decreto, agẽdo de nouitiorum illegitimorum receptione: hæc inquam ſolutio nõ ſatisfacit, & ratio omnino nihil valet, ac meo quidem videri, nullum habet rationis ſpecimen, etenim ſi non id expreſſe dixit, aut de ea re, non expreſſam mentionem fecit, non ex eo fuit, quia id fieri voluiſſet, cũ in eo, eadem prorſus, quin vero maior, reperiatur prohibitionis ratio, ſitq; hoc (vt dictum eſt) contra ſupradictum Decretum Concilij Tridentini, quod vt diximus, intelligẽdum eſt etiam de Regularibus, & Religioſis, & eorum filiis, propter eandem, imo vero maiorem rationem: ſed ſi non id dixit, ex eo fuit, quia præſuppoſuit primũ ſuum obſeruatum fuiſſe decretum, & priorem prohibitionem factam, pro non recipiendis prædictis Nouitijs illegitimis in illis Religionibus, in quibus ipſorum patres, ſiue antea, ſiue poſt natiuitatem filiorum, fuerint profeſſi, ipſis viuentibus. Quod Decretũ ſi obſeruaretur (vt obſeruari dictus ſummus Pontif. præſuppoſuit) circa propoſitam difficultatẽ, nullus eſſet relictus dubitandi locus. Vnde reſolutiue dico, quod Prælati Regulares, etiam cum Capitulo, virtute dictorum priuilegiorum, nullo modo diſpenſare poſſunt, cum Religioſorũ filiis, vt in eodem Monaſterio, quin vero nec in eadem Religione, prælationes, atq; dignitates obtineãt, vbi eorum patres illas obtinuerũt, & maxime ipſis viuentibus, propter maiorem rationem. Qua de re videatur Rebuf. in ſua praxi. tit. diſpenſatione ſupra defectu natalium, nume. 20. & Nauarr. *in cap. ſi quando de reſcriptis nu. 2.* & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XI.

Vtrum ad diſpenſandum cum illegitimis, ad hoc, vt dignitates, & prælaturas poſſint obtinere, neceſſario requiratur cauſa?

Huic articulo reſolutiue reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad diſpenſandũ cum illegitimis, neceſſaria eſt cauſa rõnabilis: & contrarium peccatũ eſt mortale.

CErtiſſimum eſt, quod ad diſpenſandum cũ ſupradictis illegitimis, requiritur neceſſario aliqua iuſta, & rationabilis cauſa, & contrarium facientes peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt, omnium Doctorum communis, & generalis omnium Doctorum reſolutio quod nmoes prælati inferiores Papa, auctoritatem, & poteſtatem habentes ad diſpenſandum in Decretis iuris communis, ſiue ex cõmiſſione, ſiue ex priuilegio, non id poſſunt facere, abſq; præuia cauſæ iuſtæ cognitione, & quod omnes diſpenſationes aliter factæ, ſunt omnino nullæ, & irritæ. Qua de re, videatur Syluester, *verbo diſpenſatio. num. 2.* vbi de mẽte D. Bernardi, lib. de diſpenſatione, inquit, *quod prælati pro libito, & pro ſua voluntate, dantes licentiam veniendi contra leges, ſine cauſa rationabili, diſſipatores ſunt, non diſpenſatores.* Videatur hac de re, quod dicit Nauar. in ſuo Manuali cap. 25. num. 74. & Rebuff. in ſua praxi. tit. diſpenſatio. num. 52. & dictus Syluest. vbi ſup. num. 4. & 5. latiſſime.

Diſpenſatio nulla fieri põt, abſq; iuſta, & rõnabili cauſa, & ipſius cognitione.

Sed veniẽdo ſpecialiter ad noſtrum propoſitum, hoc colligitur expreſſe ex ſupradicta Conſtitutione Gregorij, poſita in art. 4. huius quæſtionis, vbi agendo de dicta diſpenſatione, poſt alia, hæc ponuntur verba:

Cum illegitimis diſpenſare poſſint, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis, cum Generali, aut Prouinciali Capitulo, ſiue intermedio, & non alias, ſuffragantibus meritis dignus iudicauerint, vt ad honores, gradus, & dignitates obtinendas promoueantur.

Quæ cauſæ debeant cõcurrere, ad diſpenſandum cum Religioſo illegitimo.

Quæ dicta verba, vt ex ipſis patet, cauſam requirunt, ipſamque præſupponunt, vt diſpenſari poſſit cum illis, quos ſuffragantibus meritis, Prælati ipſi, dignos iudicauerint. Ex quo infertur, quod illegitimi ſine legitima cauſa, diſpenſati per priuilegia, nõ ſunt tuti in conſcientia, neque quoad Deum, neque quoad Eccleſiam, prout in ſimili propoſito reſoluit Innocentius *in cap. cum ad monaſterium, de ſtatu monachorum.* Secus tamen erit, ſi diſpenſatio fiat ab ipſo Papa, tunc enim, quamuis Papa peccet, ſine cauſa diſpenſando, factum tamen tenet, diſpenſatusq; erit in conſcientia ſecurus, propter plenitudinem poteſtatis, quam dictus Papa habet ſupra ius commune. Sed de hoc alias, cum agemus latius de diſpenſatione. Videatur hac de re, Syluest. vbi ſupra, numero 4. & 5.

Diſpenſatio Papæ in legibus humanis facta, ſine cã tenet quãuis ipſe peccet.

Secunda Concluſio.

Ad diſpenſandum cũ illegitimis maior cauſa requiritur in illis, qui maiorem, ſuæ originis habent indecentiam, & turpitudinẽ.

Maior cauſa eſt neceſſaria, ad diſpenſandũ, cum illis illegitimis, qui maiorem originis ſuę habẽt turpitudinem, quam cum alijs, qui minorem illam habent, & in quorum generatione non tanta reperitur indecentia, neque adeo graue commiſſum fuit peccatum. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Magiſtri Soto in 4. diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 3. Concluſione 1. vbi & rationem reddit, irregularitatis contractæ ex pdicta illegitimitate, & multiplices ponit illegitimorum ſpecies, & differentias, & tandem dicit, quod tanto eſſe debet difficilior diſpenſatio, quanto fuerit turpior ſupradictorum origo, & loquitur de diſpenſatione ad ſacros Ordines, facienda cum dictis illegitimis: quod intelligi debet, eadem, imo vero fortiori ratione, loquendo de diſpenſatione facienda, cum Religioſis illegitimis, vt ad Prælationes, & dignitates Eccleſiaſticas promoueantur. Et hæc circa hunc Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XII.

Quænam cauſa requiratur neceſſario, ad faciendam prædictam diſpenſationem?

Primo nota. Quænã ſint cauſæ pro hibitionis, vt illegitimi non promoueantur ad dignitates, neque ad ſacros Ord.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet aliqua præmittere. Et noto primo, quod ad hoc, vt ſciri poſſit, quænam cauſa ſit neceſſaria, & requiratur, ad faciendam prædictam diſpenſationem, videre prius oportet, quænam fuerint iuſtæ cauſæ prohibitionis, ſeu irregularitatis, quam ex iure poſitiuo, ſupradicti illegitimi incurrunt, vt non promoueãtur ad Ordines, ſine ſufficienti præuia diſpẽſatione, vel niſi ingrediantur aliquam, ex Religionibus approbatis per profeſſionem, & præterea, quod etiam huiuſmodi, ad ſacros Ordines legitimati, & diſpenſati, ad beneficia, Prælationes, & dignitates Eccleſiaſticas promoueri nõ poſſint, de iure Pontificio abſque vlteriori alia diſpenſatione, prout habetur *in c. vt filij cap. nimis de filijs presbyter. & cap. si qui, cum multis alijs, eod. tit. lib. 6.* Et rationem ſupradicti pręcepti, quantum attinet ad ſacros Ordines, tradidit Soto in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. concl. 1. dicens, quod, cũ ordinati in quadam dignitate præ alijs conſtituantur, decet eos, vt ſint honeſtate clari, & non geniti ex ſurdido concubitu, ex quo ſordes contrahant, & generis obſcuritatem. Quibus, inquit, accedit, & alia ratio: ea eſt, in deteſtationem paterni criminis, cuius imitatores eſſe ſolent filij, atque vt in plurimũ male morigerati, eo quod a parentibus non ita caute, & ſollicite educantur, atque alij legitimi. Licet hæc generalis Regula exceptionem quandoque patiatur, cum experientia ipſa conſtet, quamplurimos fuiſſe repertos filios illegitimos, litteris, & ſanctitate illuſtres, atque præclariſſimos, de quibus latiſſime agit Tiraquellus de nobilitate cap. 15. num. 31. & multi alij Doctores iuriſperiti, ſed Regula in hiſce rebus moralibus, deſumẽda eſt, ex his, quæ vt plurimum contingunt. Hęc ergo fuit cauſa, & ratio prohibitionis ſupradictæ.

Nota circa illegitimos, quod nonnulli extiterunt olim litteris, & ſanctitate illuſtres.

Secundo Nota. Quænã ſit ſufficiens cã, ad diſpenſandum cum illegitimis, & in alijs etiam caſibus.

Sed pro ſufficienti cauſa diſpenſationis aduertendum eſt, ſecũdo ex Syluestro, *verbo diſpenſatio, q. 1.* quod iuſtæ cauſæ diſpenſationis, in cõmuni loquendo, ſunt multiplices, & omnes illæ deſumuntur, ex *1. cauſa*, q. 7. per totam: quas omnes prædictus Syluester ad ſeptenarium numerum reducit. Prima eſt tempus, *per cap. neceſſaria, cap. pro remedio ibidem*, quia tempe, defectus noſtri temporis, quo non ſolum merita, ſed etiam corpora ipſa defecerunt, diſtrictioris illius, non patitur manere cenſuram, iuxta *cap. fraternitatis, diſt. 34.* Secunda eſt vtilitas, vt ſcilicet alij facilius reuertantur ad bonum, per *cap. ipſa pietas, 23. q. 4. & cap. Tali, 1. q. 6.* Tertia, qualitas perſonæ, meriti, & ſcientiæ, per ſupradictum *ca. Tali, & cap. didici ibidem*, maxime cum alius ęque dignus non ſit. Quarta neceſſitas per ſupradictum *cap. Tali vbi ſupra.* Quinta, pietas. Sexta, euẽtus rei. Septima, multitudo, ſiue ſcandalum multitudinis per *cap. vt conſtitueretur, diſt. 50.* vbi inquit, prædictus Syluester, cauẽdum quammaxime eſſe, ne quis alatur in ſcandalo. Hæc omnia in communi à Syluestro dicta, & quo ad omne propoſitum diſpenſationis, ſunt maxime notatu digna. Sed cum caſus ſint innumerabiles, neque de eis omnibus dari poſſit certa, & generalis Regula, inquit, in his rebus ſtandũ eſſe arbitrio boni viri, qui ſi iudicauerit cauſam eſſe rationabilem, diſpenſatio erit debita, per

cap.

Digitized by Google

cap. Domino ſancto diſtin. quinquageſima.

His igitur præſuppoſitis, propoſito Articulo, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Cauſa iuſta diſpenſationis cũ illegitimis diſpenſandis, relinquitur arbitrio boni viri.

Cauſa iuſta, & neceſſaria, ad faciendam dictam diſpenſationem, reſpiciendo ad ſupradicta in præmiſſis notabilibus, relinquitur arbitrio boni viri. Hæc concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis. Sed aduerto, conſulto me dixiſſe ad arbitrium, non vero voluntatem, ſeu placitum boni viri, vt notum fiat, quod quamuis huiuſmodi cauſæ ſint arbitrariæ, nõ tamen ſunt mere voluntariæ, prout habetur in iure, *l. fideicomm. ſſa. §. quamquam. ff. de leg. 3. l. verum. §. cum quidam. ff. de rebus dubijs. l. ſed ſi vnus. §. Prætor ait. ff. de iniurijs. l. ſi de commiſſaria libertas, la 3. ff. de fideicommiſſar. libertatibus.* Vnde infert ſupradictus Syluester, vbi ſupra, quod Prælati inuenientes aliquos illegitimos, prælationibus dignos, eorũ ſuffragantibus meritis, peccant non diſpenſando cũ illis, *per cap. quanto, in fine 2. q. 5.* etſi ſubditi ipſi non habeant ius petendi, niſi forte deprecatiue. Hæc Syluester, vbi ſup.

l. fideicom. §. quãquam. ff. de leg. 3. l. verum. §. cũ quidam ff. de reb. dubijs. l. ſed ſi vnus. §. Prætor ait. ff. de iniurijs. l. ſi dei cõmiſſaria liberras, la 3. ff. de fideicomm. ſſ. li bertatibus.

per cap. quanto, in fin. 2. q. 5.

Syluest. vbi ſup.

Sed quidquid de hoc ſit, quãtum ad præſens noſtrum attinet propoſitum, quod ſufficiens diſpenſationis cauſa in huiuſce rebus relinquatur arbitrio boni viri: conſtat ex ſupradicta Conſtitutione Gregorij XIV. modificatiua, aliarum Sixti V. contra illegitimos, quæ incipit, *Circumſpecta.* Vbi agendo de ſupradictorum illegitimorum receptione ad ordinem, poſt alia, *præcipit Prælatis, vt mores, & vitam eorum diligenter inquirant, atque ita demum eos recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpecimẽ præſeferant, & tot eis mo ita ſuffragentur, vt natalium defectum suppleant, eorumque receptio Religionis commodo, & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, ad quos vt dictum eſt, eorum pertinet receptio, matura delibera tione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint.* Hæc ſupradictus Greg. quoad Nouitiorum illegitimorum receptionem. Vbi per illa vltima verba, *cenſuerint, & iudicauerint,* manifeſte datur intelligi, quod ſupradicta diſpenſatio, boni viri relinquitur arbitrio, quod identidem eſt obſeruandum, in ipſorum promotione ad dignitates, & Prælatias, per alia ſimillima verba ibidẽ paulo inferius appoſita. *Vt Generalis, aut Prouincialis, cum Generali, aut Prouinciali Capitulo, ſiue intermedio, & non alias, cum illegitimis poſſint diſpenſare, quos alias ſuffragantibus meritis, dignos iudicauerint, vt ad honores, gradus, & dignitates obtinendas promoueantur.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Diſpenſationis cauſæ licet ſint arbitrariæ, non tamen ſunt volũtariæ, ita vt ad fieri põt pro libito.

Nota quæ conſiderare debeant Prælati ad diſpenſandum cũ illegitimis de mẽte Gregorij XIV. nunc nouiſſime.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum ad diſpenſandum cum aliquo illegitimo, vt ad dignitates promoueatur, ſufficiat diſpenſationem petere in communi, & an huiuſmodi diſpenſatio facta valeat?

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpondetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si diſpenſatio illegitimorum fiat à Principe, etiam in cõi facta valet, dummodo fiat cum clauſula abſoluta, & generali.

SI diſpenſatio fiat à Principe, & in ſua diſpenſatione, ſiue legitimatione, dicat, quod diſpenſat cum illegitimo, ex quocumque coitu, ſiue inceſtuoſo, ſiue adulterino, aut ſacrilego, talis diſpenſatio in communi facta valet.

Hæc Concluſio, vt credo, omnium eſt communis, & fundatur in ſuprema auctoritate, & poteſtate Principum, qui non tenentur in ſuis diſpenſationibus, ſeruare iuris ſolemnitates. Vnde quamuis diſpenſando, diſpenſati qualitas nõ exprimatur, nec ſufficientia cauſæ, diſpenſatio ab eis facta valet, niſi talis adeſſet circumſtantia, de qua præſumeretur, & merito, quod ſi in particulari exprimeretur, nullatenus talis legitimatio, ſiue diſpenſatio facta fuiſſet. Nam in generali conceſſione, non cenſentur eſſe conceſſa illa, de quibus ſi concedens in particulari interrogaretur, haud quaquam talia concederet, vt communis tenet opinio, & habetur *in cap. Generali de Regulis iur. in 6. & cap. cum Generali, de Officio Vicarij.*

In generali cõceſſione non videntur conceſſa, quæ ſi in particulari dicerentur, nõ concederentur.

c. Gene. de reg. iu. in 6. & c. cũ Generali, de offic. Vic.

Secunda Concluſio.

Si vero diſpenſatio ſupradicta fiat, non à Principe, ſed ab habẽte auctoritatem, ex commiſſione, ſiue ex priuilegio, non ſufficit, quod petatur in communi, ſeu, vt in communi fiat, imo vero neceſſum eſt, vt conſtet de qualitate, ſiue qualitatibus legitimati, & de ſufficientia cauſæ ad huiuſmodi diſpenſationem, & ſi fiat per reſcriptum, prædicta omnia in eo debent poni, & quod fuit facta cum cauſæ cognitione, alioquin ſubreptitia iudicabitur. Hanc cõcluſionem tenet expreſſe Couart. in 4. 2. par. cap. 8. §. 9. num. 1. quam & probat ex multis iuribus, *ex c. vlt. de filijs presbyt. lib. 6. cap. poſtulaſti. de reſcript.* Ex quibus colligitur, legitimandorum, ſeu diſpenſatorum qualitates, in particulari eſſe proponẽdas, & explicandas, an ſcilicet illegitimus ſit naturalis, an vero ſpurius. Et ſi ſpurius, an ex adulterio, vel inceſtu, aut ex ſacrilegio: ſi ex adulterio, an ex altera parte tantum, an vero ex vtraque, hoc eſt, ex cõiugato, & coniugata; ſi ex inceſtu, explicandum eſt in quo gradu, an cum matre, filia, vel ſorore, & diſtinguendi ſunt gradus, conſanguinitatis, ſeu affinitatis inter parentes, ex quibus talis illegitimus eſt genitus. Si ex ſacrilegio, explicandum eſt, vtrum cũ ſacerdote, vel cum Religioſo, aut cum Moniali, an vero ſit ſacrilegium vtrinque. Item explicandũ eſt, vtrum ſimul concurrerint adulterium, ſacrilegium, & inceſtus? Hæc omnia habentur ex ſupradicto Couarr. de quibus etiam videndus eſt Panormit. *in cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi.* & Syluester *verbo legitimus, q. 3. num. 8.* videatur etiã P. Molina 2. 2. tract. 2. diſp. 178.

Si diſpenſatio fiat à perſona particulari, neceſſaria eſt expreſſio cauſæ.

c. vlt. de fil. presb.

c. poſtul. de reſcr.

Quænam conſideranda ſint ad diſpenſandum cũ illegitimis.

Circa explicationem ſupradictarum qualitatum P. Fr. Emmanuel Rodriguez. 1. Tomo ſuarũ quæſtionum regular. q. 13. art. 17. inquit, quod in Religionibus, ad diſpenſandum cum Religioſis, non eſt neceſſum explicare omnes ſupradictas qualitates, cum veriſimiliter credatur Religionum Prælatos, cum Religioſis illegitimis diſpenſare, quacumq; interueniente qualitate præſertim cum facilius diſpẽſandum ſit cum eiſdem Religioſis, quam cum alijs Clericis ſecularibus illegitimis. poſtquam etiam ius Canonicum, *per c. 1. de fil. presbyter.* iam ipſos ad ſacros recipiendos Ordines reddit habiles, ex eo ſolo, quod ſolemnem profeſſionem emiſerunt, multum confidens de eorum continentia. Sed quamuis hoc ita ſit, crediderim id, quod & ſecurius mihi videtur, quod etiam in Religionibus, diſpenſati qualitas ſit exprimenda, & oportet, vt exprimatur, cum ex eo colligenda ſit, atque conſideranda, ſufficientia cauſæ ad diſpenſationem, maxime, cum etiã ſupradictus Pater in ſua Summa, 2. par. cap. 3. agens de Nouitijs num. 3. expreſſe dicat, quod non eſt neceſſaria tanta cauſa ad diſpenſandum cum inceſtuoſis intra quartum gradum, atque intra tertium, ſeu cũ ſacrilegis, nec tanta cauſa ad diſpenſandum cũ naturalibus, quanta ad diſpenſandum cum ſpurijs, adulte-

c. 1. de fil. presbyt.

Nota hoc vald.

adulterinis, inceſtuoſis, ſiue ſacrilegis: ergo iam ex ſua ſententia, exprimenda, atque explicanda eſt diſpenſati qualitas, vt conſtare poſſit de maiori, vel minori ſufficientia cauſæ. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum ſola electio illegitimi Religioſi, in Prælatum, ab habentibus auctoritatem, & poteſtatem diſpenſandi, pro diſpenſatione ſufficiat, ſeu diſpenſatio facta cenſeatur?

De differentia quæ præſtatur inter electionem illegitimi factã à ſummo Pont. atque alijs.

HAc de re videndus eſt, Doctor Nauarr. in ſuo Manuali cap. 25. nu. 74. & in Conſilijs lib. 4. tit. qui filij ſint legitimi Conſil. 1. num. 4. ibi ad ſecundam quæſtionem. Vbi ſimili quæſtione propoſita, reſpondet ſub diſtinctione diſtinguendo, inter Pontificem Maxim. & Epiſcopos, atque Prælatos Regulares, Epiſcopalem, ſeu quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, nam ſummus Pontifex conferendo alicui aliquam dignitatem, ad quam nouerat eum eſſe inhabilem, perinde cum eo tacite diſpenſare, videtur, ipſam conferendo ei, attamen Epiſcopus, & alij Prælati inferiores poteſtatem habentes diſpenſandi, per hoc ſolum non videntur diſpenſare, niſi expreſſe diſpenſet. Per quod, inquit, concordari videntur duo dicta ſingularia Innocentij, quorum alterum, poſuit *in cap. veniens, de filijs presbyter.* alterum vero *in cap. diuerſis fallacijs, de Clericis coniugatis*, quæ in ſpecie videbantur contraria, & ſecundum hanc diſtinctionem cõciliantur à Panormit. prædictis in locis, quorum omnium rationem magis late, atque expreſſe tradit in dicto Manuali, vbi ſupra, dicens, quod ratio diuerſitatis eſt, quia Epiſcopus, & eadem eſt ratio de Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, diſpenſare non poſſunt, ſine cauſa, & abſque prærata cauſæ cognitione, Papa vero ſic, vt copioſius ſcribit ipſe *in cap. ſi quando de reſcriptis*, & in Commẽtatio ſuper *cap. non liceat. 12. q. 1. §. 3.* Et nouiſſime in dicto Manuali, addit, quod dictum eſt de Epiſcopo, limitandum eſſe, vt procedat quando diſpenſat circa ius commune, non autem quando id facit circa aliquam ſuam Synodalem Conſtitutionem, cum diſpenſatio eius, circa eam, ſine cauſa facta valeat. Hæc prædictus Nauarr. de cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Epiſcopi, & Prælati Regulares diſpenſare non poſſunt abſque prærata cauſæ cognitione, Papa vero ſic.

Prima Concluſio.

Ad hoc, vt diſpẽſatio cum illegitimo facta, valeat in foro exteriori, non ſufficit ſola electio.

Ad hoc, vt diſpenſatio cum illegitimo facta, valeat in foro exteriori, non ſufficit ſola electio ipſius in Prælatum, facta etiam ab illis, qui diſpenſandi facultatem, & auctoritatem habent, quin vero neceſſum eſt, vt diſpenſatio expreſſe fiat cum cauſa, & expreſſa cauſæ cognitione. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex dictis à prædicto Doctore Nauarr. & eandem tenet P. Fr. Emmanuel Rodriguez Tomo 1. ſuarum qq. Regular. q. 13. art. 16. vbi hac de re agit. Vnde dico, quod prædicti patres diſpenſandi auctoritatem habentes cum illegitimis, prius debent prædictam diſpenſationem facere, poſtmodum vero ad electionem procedere, & ſic fit de facto. Quod etiam tenet in ſimili caſu Sylueſter, *verbo diſpenſatio. q. 15*, vbi quærit, Vtrum Superior aſſumendo aliquem ad aliquod officium, videatur diſpenſare cum eo, in impedimento, quod habet ad illud? & reſpondit, quod non. Sed de foro conſcientiæ loquendo, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

In foro conſcientiæ, ſola electio pro diſpẽſando valet, atque cẽſetur quædam tacita diſpenſatio.

In foro conſcientiæ loquendo, Prælati, & Superiores facultatem, & auctoritatem habentes, diſpẽſandi cum ſibi ſubditis illegitimis, promouendo ipſos ad aliquod officium, tacite diſpenſare videntur, in impedimento, quod habebant ad illud, atque ita ſic diſpenſati, tuti manent in conſcientia. Hæc concluſio in ſubſtantia, & poſita in alio ſimili caſu, eſt ſupradicti Sylueſtri loco ſupracitato, ibi, ſed hæc limitatio procedit in foro cauſarum, non vero animarum. Et idem etiam tenere videtur Nauar. in ſuo Manu. vbi ſupra num. 74. vbi poſt alia verba inquit: Fortaſſis hoc locum habet in foro conſcientiæ interiori, non tamen in exteriori. Eandem tenet ſupradictus Pater Emmanuel Rodriguez, loco ſupracitato. Sed intelligenda eſt concluſio, cum aliquibus Conditionibus, & Limitationibus, quarum prima eſt, quod Prælati ſupradicti, plane nouerint, ac reſciuerint, prædicti ſui ſubditi illegitimi impedimentum. Secunda, vt intentionem habeant, & voluntatem idipſum faciendi. Tertia, quod etiam habeant rationabilem cauſam diſpenſandi, quamuis non ibi exprimatur, nec diſpenſatio fiat expreſſe. Quarta vt id fiat in Capitulo Generali, Prouinciali, aut intermedio, ſeu Congregatione intermedia, Capituli vicem habente. Cum his omnibus conditionibus, atque limitationibus, Religioſus in Prælatum electus, ipſo facto, tacite videtur eſſe diſpenſatus in foro conſcientiæ, & manet tutus, atque ſecurus in conſcientia, quamuis forſan alias Prælati peccent, non ſeruando formam iuris, pro diſpenſationibus poſitam, de præcedenti cauſæ cognitione, factum tamen tenet. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

QVAESTIO III.

De Prælatis Regularibus, quantum ad ætatem ipſorum, & qualitates alias, & Conditiones, quas eoſdem habere oportet, ætatem nempe, Ordinem, atque Profeſſionem, in quatuor Articulos diuiſa.

1 *Quam ætatem habere debeant, Guardiani, ſiue Priores Prouinciales, & Generales atque etiam Diffinitores, & Diſcreti ſiue Vocales, qui mittuntur ad Capitulũ Generale ſiue Prouinciale?*
2 *Vtrum Fratres laici, in noſtra ſacra Religione, eſſe poſſint aut debeant Prælati?*
3 *Vtrum Religioſus aliquis, in vna, & eadem Religione, ſeu diuerſis, habere poſſit duas dignitates ſiue Prælatias, vtpote duos Guardianatus, Prioratus ſiue Abbatias?*
4 *Vtrum Religioſus profeſſus, vnius Religionis, eſſe poſſit Prælatus alterius Religionis, abſque eo, quod eamdem profiteatur?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quam ætatem habere debeant Guardiani, ſiue Priores, Prouinciales, & Generales, atque etiam Diffinitores, & Diſcreti, ſiue Vocales, qui mittuntur ad Capitulum Generale, ſiue Prouinciale?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

NVllus eſſe poteſt Guardianus, ſiue Prior, neque habere aliquod officium, cui animarum cura

Nullus eſſe poteſt Guardianus neque Prior, ſeu habere aliquod officiũ, cui animarum cura ſit annexa, ante 25. ſuæ ætatis annum.

cura ſit annexa, qui ad minus 25. annos ætatis non habuerit. Hęc Concluſio habetur expreſſa *in cap. cum in cunctis de electione, §. inferiora*, vbi regulariter ad quamlibet dignitatem obtinendam, quæ animarum habeat curam annexam, ad obtinẽdum etiam Parrochialem Eccleſiam, 25. annorum tempus exigitur. Idem habetur *in cap. licet Canon, eod. tit. lib. 6.* & nouiſſime in Concil. Trident. habetur determinatum idipſum, ſeſſ. 24. de reformatione cap. 12. Vbi ad idem propoſitum, ſequentia verba habentur. *Nemo deinceps, ad dignitates quaſcumq. quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem 25. ſuæ ætatis annum attigerit, & in Clericali ordine verſatus, doctrina ad ſuum munus exercẽdum neceſſaria, ac morum integritate commendetur, iuxta conſtitutionem Alexandri III. in Concilio Lateranenſi promulgatam quæ incipit, Cum in cunctis.* Ex quibus verbis ſatis colligitur, noſtræ concluſionis veritas, & quod ad id non requiritur, quod 25. annus ſit expletus, cum Concilium dicat, attigerit, ſed ſufficit illum attigiſſe, quod, & generaliter intelligendum eſt, de omnibus Pręlatis, ſiue Prępoſitis localibus, & Cõuentualibus Religionum omnium, habentibus officia, quibus annexa ſit animarum cura, ſiue Guardiani, ſiue Priores, ſiue vero Miniſtri, aut quocumque alio nomine nuncupentur. Videatur hac de re Syluest. *verbo ætas, nu. 2. & verbo caſus, num. etiam 2. caſu 22.* Vnde neque in Religione aliqua, fieri ſtatutum poteſt, vt ſine diſpenſatione, minores 25. annis ſint Pręlati, aut habeant officium, cui animarum cura ſit annexa, cum hoc ſit de iure communi, & contra ius commune, ſine expreſſa, & ſpeciali licentia, & facultate Papæ, non poteſt in Religionibus fieri aliquod ſtatutum. Quibus & accedit alia ratio; nam poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis, licet non ſit immediate poteſtas clauium, hoc eſt, poteſtas remittendi peccata; ordinatur tamen ad illam, immo vero ex illa ortum habet, & originem: ſed poteſtas remittendi peccata, ſolum cõpetit ſacerdotibus, ſacerdotes autem iuxta prædictum Concil. Trident. non eſſe poſſunt, niſi qui 25. annum attigerint: ergo de primo ad vltimum, qui hãc non habuerint ætatem, non eſſe poſſunt Pręlati, neque iuriſdictionem habere ſpiritualem, neque ea de re, ſine expreſſa, & ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, fieri aliquod ſtatutum, cum ſit contra ius commune.

Poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis, licet non ſit immediate poteſtas clauium, ab ea tamen habet ortum & originem.

Secunda Concluſio.

Nullus eſſe poteſt Generalis, aut Prouincialis qui non habuerit 30. annos ætatis ad minus.

Prouincialis, aut Generalis nullus eſſe poteſt, qui ad minus 30. annos non habuerit ætatis. Hęc etiam concl. habetur expreſſa, & determinata in multis iuribus, ſed maxime *in ſupradicto cap. cum in cũctis de elect.* vbi id expreſſe habetur de Epiſcopis, ac pręcipitur, *vt nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui iam 30. annum ætatis exegerit*, vbi, & adnotandum venit prædictum verbum *exegerit*. per quod inſinuatur, non ſufficere, quod prędictum annum inchoauerit, vt ibidem aduertit Gloſſa. Et hoc dicit eſſe ſpeciale de Epiſcopis, quodque de Epiſcopis hic dicitur, intelligendum perinde eſt de ſupradictis Miniſtris, ſiue Pręlatis, Prouincialibus, ſeu Generalibus, Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus. Habetur præterea noſtra cõcluſio *in authent. de Sanctiſſ. Epiſc. §. Clericos collat. 9.* & ſatis colligitur ex *cap. quicumque diſt. 77.* & ex ſupradicto *cap. licet Canon de electione lib. 6.* Videatur hac de re Syluest. verbo ætas num. 2. & verbo caſus num. etiam 2. caſu 22. quæ omnia ſupradicta iura, & prohibitio hac de re facta pro Epiſcopis, pariter etiam, vt dixi, Religionum Prælatos Prouinciales, ſiue Generales comprehendit, cum ipſorum iuriſdictio Epiſcoporum iuriſdictioni, quam maxime ſit ſimilis. Hoc tenendum, ac dicendum eſt, ſtando in iure communi, neque hucuſque Priuilegium aliquod vidi, quo ſuper hac re, aliqua fuerit facta diſpenſatio, neque circa id in contrarium, quacumque auctoritate quæ non ſit Apoſtolica, fieri poteſt aliquod ſtatutum, propter rationem in præcedenti Concluſione appoſitam, cum ſit contra ius commune, neque quiſpiam in minori ætate, eligi poteſt in Epiſcopum, Generalem, ſiue Prouincialem, abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Solum eſt modo difficultas, de ętate requiſita, ad hoc vt religioſus quiſpiã, eſſe poſſit Diffinitor, ſiue Diſcretus aut Vocalis, ex his, qui vt moris eſt, ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, ad Capitula Generalia, ſiue Prouincialia mittuntur? de quibus ſit tertia Concluſio.

In Epiſcopis, & Prælatis Regularibus 30. annorum ætas requiritur quod ſic expleta licet de alijs, ſat ſit attigiſſe.

Tertia Concluſio.

Nullus eſſe põt Diffinitor, neque diſcretus ſiue Vocalis niſi ad minus habuerit, 22. annos ætatis.

Nullus eſſe poteſt Diffinitor, nec Diſcretus, ſiue Vocalis, vt vocem deferat ad Capitulum, qui ad minus ad vigeſimum ſecundum nõ peruenerit ętatis ſuæ annum. Hæc Concluſio probatur expreſſe ex Concil. Triden. ſeſſ. 24. cap. 2. Vbi poſtquam egit de Prælaturis, & dignitatibus iuriſdictionem habentibus, & quibus animarum cura ſubeſt, minoribus Epiſcopatu, præcepitq. vt ad ipſas non promoueantur, niſi qui ſaltem 25. ſuæ ætatis annum attigerint, loquens de alijs dignitatibus, quæ animarum curam non habent, in hæc verba prorumpit, *ad cæteras autem dignitates, vel perſonatus, quibus animarum cura nulla ſubeſt, Clerici alioquin idonei, & viginti duorum annorum, non minores adſciſcantur.* Sub quibus verbis comprehenduntur ſupradicti Diffinitores, & Diſcreti, ſiue Vocales, qui ad Capitulum Generale, ſeu Prouinciale mittuntur: ſunt enim eorum officia, perſonatus quidam, atque dignitates, vt amplius ſuo proprio loco dicemus, & plane eiſdem conuenit, dignitatum, ac perſonatuum diffinitio, quam tradit Syluester *verbo dignitas, perſonatus, & officium.* quod eſt habere dignitatem quandam, atque prærogatiuam in Eccleſia, ſine iuriſdictione tamen, & habere ſtallum honorificum in Choro, atque in Capitulo, in Orationibus, & Proceſſionibus, in vocibus dandis, & ſimilibus, plus quam alij ſui Ordinis. Hæc omnia ſupradictis Diffinitoribus, atque diſcretis, ſiue Vocalibus, aut Procuratoribus, ſeu quocumque alio nomine nuncupentur conuenire, nullus eſt qui ignoret. Sed prætereà, quod prædicti habere debeant ad minus vigintiduos, ætatis ſuę annos, hac ſpeciali ratione probatur, nam ſupradicti omnes habent, atque habere debent, vocem actiuam, quin vero & paſſiuam in electionibus: ſed hanc vocem actiuam, iuxta Concil. Trident. de reform. ſeſſ. 22. cap. 4. non habent, nec habere poſſunt, qui non ſunt ſacro Ordine inſigniti, nec prędicto ſacro Ordine ſignari, niſi qui prędictum habuerunt 22. ętatis ſuę annum vt habetur ſeſſ. 23. cap. 12. quę eſt ętas neceſſario requiſita, ad hoc, vt promoueri quiſpiam poſſit ad ordinem Subdiaconatus: ergo de primo ad vltimum, qui minoris ſunt ętatis, nec Diffinitores, nec Diſcreti, vlla ratione eſſe poſſunt, cum non habeant, neque habere poſſint vocem eorum officijs competentem, & intrinſece, eſſentialem, & annexam.

Quid ſit dignitas perſonatus, & officium.

ARTICVLVS II.

Vtrum Fratres Laici, in noſtra ſacra Religione, eſſe poſſint, aut debeant, Prælati?

HAnc quęſtionem, atque difficultatem, tangit Magiſter. Soto in 4. diſt. 20. quęſt. 1. art. 4. conclu. 2. ibi, & confirmatur, & P. Fr. Emmanuel Rodriguez,

driguez, 1. Tomo qq. Regul. q. 15. art. 2. & vocat dictus Soto, Conuerſos Religioſorum, ſiue Religionum, eiuſmodi Fratres Laicos: at in noſtro ſacro, & Seraphico Minorum Ordine, prædicti Fratres, nullatenus dicuntur Conuerſi, ſed laici. Et quidem longe alia, atque diuerſa ratio eſt, de conuerſis, & de Fratribus ſupradictis, vt nos latiſſime in 1. Tomo q. 29. artic. 1. & 2. vbi differentiam atque diſcrimen conſtituimus, inter Donatos, Conuerſos, & Fratres Laicos: qui vulgari ſermone dicuntur, donati, & conuerſi, ſed perperam. Eteoim Donati & Conuerſi, nullatenus ſunt vere, & proprie Religioſi, aut Religioſorum vmquam comprehenduntur nomine, Fratres vero Laici ſic. Quin vero in noſtro ſacro Ordine, vt conſtat ex ipſius Chronicis, & monumentis, multoties fuerunt Prælati, Guardiani, Commiſſarij, & interdum Prouinciales. Sed an id fuerit conueniens, modoq. fieri poſſit, eſt quod in præſentiarum quæritur. Pro quo oportet, vt primum ſupponamus factum, & dicamus ex vi noſtrę Regulæ, id nullo modo eſſe prohibitum, quin vero expreſſe conceſſum, aut ſaltem inſinuatum, poſtquam in cap. 7. eiuſdem Regulæ, agendo de pęnitentia Fratribus peccantibus imponenda, ſequentia expreſſa ponuntur verba: *Si quis Fratrum inſtigante inimico mortaliter peccauerint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter Fratres, vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales, teneantur prædicti Fratres ad eos recurrere quamcitius poterunt ſine mora.* Et ſubditur: *Ipſi vero Miniſtri, ſi Presbyteri ſunt, cum miſericordia iniungant illis pœnitentiam, ſi vero presbyteri non ſunt, iniungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis, ſicut eis ſecundum Deum melius videbitur expedire.* Ex quibus verbis *ſi presbyteri non ſunt*, & poſtea, *ſi vero presbyteri non ſunt*, ſatis clare colligitur, quod ſupradicti Fratres Laici, ſiue non Sacerdotes, olim ex vi noſtrę Regulæ, in noſtro ſacro Minorum Ordine, eſſe poterant Prælati, non ſolum locales (quales ſunt Guardiani) verum etiam & prouinciales, vt conſtat ex verbis ſupradictis, vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales, vt conſtat ex verbis ſupradictis, vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales, & eadem etiam ratione, eſſe etiam poterant Generales. Id quod per multum temporis obſeruatum fuit, in ipſius initio, propter raritatem, & paucitatem Sacerdotum, vt inquit Diuus Bonauent. in Opuſculo, quem edidit ſuper noſtram Regulam, explicando prædicta verba. Et Pater Frater Bartholomæus de Piſa, in alia ſua explicatione, atque declaratione. Tradit etiam P. Fr. Antonius de Corduba, ſuper iſtum locum cap. 7. quæſt. 4. puncto 3. faciebantq. ſupradicti Prælati laici, illa omnia munera, & officia, quæ faciunt Epiſcopi electi, non ordinati, aut Epiſcoporum Vicarij, reſeruabant ſibi caſus, à quibus ſubditorum nemo ſine eorum licentia valebat abſolui, imponebant ſpiritualia præcepta, præcipiendo aliqua ſub obedientia, & interdum ſub pœna, ac cenſura excommunicationis. Creabant, & inſtituebant Confeſſores, & Prædicatores, & denique faciebant omnia alia, quæ modo faciũt alij Pręlati Regulares ſacerdotes, præter ſacramentalem abſolutionem, vt late tradit Magiſter Soto vbi ſupra. Sed dicit, quod quamuis auctoritate Apoſtolica, id olim fieri potuiſſet, ſapienter tamen poſtea diiudicatum fuit, id minime conuenire, vt illi, qui poteſtatem non habent ad conſecrandum corpus Chriſti verum, illam habeant & iuriſdictioné, ſiue curam ſpiritualem exerceant, ſupra corpus Chriſti myſticum, quod eſt Eccleſia in communi, & quodlibet Religioſorum Collegium, ſiue Monaſterium in particulari. Qua quidem ratione, inquit, mos ille omnino iam eſt abolitus. Hac in re ego nolo meam proferre ſententiam, & opinionem, ſed nihilominus de ipſius Magiſtri Soti, & aliorum multorum reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Fratres Laicis ſecũdum noſtram Regulam eſſe poſſunt Prę latı, id quod ſcipſo ſtabat olim.

Concluſio.

Opinio & ſententia eſt Magiſtri Soti, & aliorum grauiſſimorum Doctorum, quod Religionum Fratres laici, non eſſe poſſunt, aut effici debent aliorum Religioſorum Prelati. Hanc concluſionem probat multiplici ratione, & primo, quia videtur, quod idipſum ſit de iure communi, quod Religionum Prelati ſint Sacerdotes, non vero laici, *per cap. 1. de ætate, qualitate, & ordine præficiendorum*, vbi expreſſe pręcipitur, quod Abbates, Decani, atq. Præpoſiti fiant ſacerdotes, & quod alias, Prelationes amittant. Id quod, & de nouo in Conc. Trid. videtur confirmatum, poſtquam ſeſſ. 24. cap. 12. agendo huiuſmodi dignitatibus, ac Prefecturis, indiſtincte & abſque vllo prorſus diſcrimine, ſequentia ponuntur verba: *Nemo deinceps ad dignitates quaſcumque, quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi, qui ſaltem vigeſimumquintum ſuæ ætatis annum attigerit, atque in Clericali ordine verſatus doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria, ac morum integritate commendetur.* Vbi ſpecialiter ſunt notanda verba illa: *Ad dignitates quaſcumq. quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur.* Et illa, *in Clericali ordine verſatus*. Quæ quamuis expreſſe loquantur de Clericis, cum in ea prorſus militet omnino ratio, extendi etiam poſſunt, & debent ad Religioſos. Sed quod eadem, in omnibus ſit omnino ratio, ſuperque ſatis conſtat, ex illa ratione, quam adduximus in præcedenti Articulo, in prima concluſione, nempe quod licet poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis, non ſit immediate poteſtas clauium, hoc eſt, poteſtas remittendi peccata, ordinatur tamen ad illam, ex illaque ortum, atque originem habet. Cum igitur poteſtas remittendi peccata, non competat, ſed neque competere poſſit, ex Chriſti Domini inſtitutione, niſi ſolummodo Sacerdotibus, dicendum perinde videtur, quod ſupradicti Fratres laici, & qui non ſunt ſacerdotes, non habere poſſunt, aut debent, ſpiritualem iuriſdictionem, quod eſt omnino illud, quod dixit Soto loco ſupra citato, quod indecens eſſe videtur, vt poteſtatem habeant ſpiritualem ſupra corpus Chriſti myſticum, qui illam non habent, circa corpus Chriſti verum. Hanc etiam rationem affert ſupradictus Pater Corduba, qui in eadem eſt ſententia & opinione, loco citato, vbi & dicit, quod ſi quicquam in contrarium fieret, multa ſępiſſime exorirentur, atque grauiſſima inconuenientia, ſed maxime contra ſecretum Sacramenti Confeſſionis, quod aduertens, ac bene cõſiderans olim, Summus Pontifex Gregorius IX. in quodam generali Capitulo, vbi ipſe præfuit, & fuit electus quintus Miniſter generalis noſtræ Religionis, ipſo pręſente, inhabilitati ſunt omnes Fratres laici ad officia Ordinis, qui vſq; tunc dicta officia, vt clerici exercebant, & habetur in Monum. primæ impreſſionis fol. 209. & ſecundæ fol. 227. cuius generalis ſtatuti, atque Conſtitutionis, meminit Collector Priuilegiorum in Compendio, *verbo, fratres laici. §. 4. ibi, Statutum generale.* Et dicit ſupradictus Corduba, quod in alio etiam Capitulo generali ſtatutum fuit, vt non fierent Commiſſarij: quibus & ipſe addit, quod nec eſſe poſſunt Diffinitores, nec Diſcreti, ſeu Vocales, vt mittantur ad Capitulum generale, vel Prouinciale, cum ſupradicti omnes in electionibus habeant, atque ex vi ſuorum officiorum habere debeant & poſſint, vocem actiuam, & paſſiuam, quam de iure communi, & ſpeciali Concilij Tridentini, habere non poſſunt ſupradicti Fratres

Opinio & ſententia eſt Magiſtri Soti, q Fratres laici, non eſſe poſſũt modo Prę lati.

Tempore Gregorij IX. Præſidenteq. in quodam Capitulo generali inhabilitati ſunt laici ad officia Ordinis.

tres laici, cum (vt ſupponitur) cæteri ſint ſacerdotes, quin vero neque ſacro Ordine inſigniti. Quod ſi quando aliter id in noſtra Religione fuit obſeruatum, obſeruarique in ipſius initio potuit, id fuit ex ſpeciali Summi Pontificis Honorij III. diſpenſatione, auctoritate Apoſtolica Regulam noſtram confirmantis, atque, vt dixit D. Bonau. propter ſacerdotum paucitatem. Sed poſtea hoc reuocatum fuit per Gregorium IX. & niſi conſuetudine aliud fuerit introductum, propter rationes prædictas, multorum ſeri grauiſſimorum Patrum opinio, ſequutus prædictum Magiſtrum Sotum, quod non hodie id fieri poteſt, abſque indulto & priuilegio Apoſtolico, & noua Summi Pontificis diſpenſatione. An aliqua talis habeatur in his Italiæ partibus, prorſus me latet, certo tamen ſcio quod in Hiſpania id nullatenus practicatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religioſus aliquis in vna, & eadem Religione, ſeu diuerſis, habere poſſit duas dignitates, ſiue Prælatias, vtpote duos Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias?

Huic Articolo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Iure prohibitum eſt vt nullus habere poſſit plures Guardianatus, ſiue Prioratus.

IVre prohibitum eſt, vt nullus Religioſus in eadem Religione, ſiue diuerſis, habere poſſit plures Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias, & nullus inferior Papa, in eo poteſt diſpenſare. Hæc concluſio in ſimili caſu videtur expreſſa, *in cap. de multa, de præbendis*, vbi idipſum habetur expreſſum, & fuiſſe determinatum dicitur in Concilio Lateranẽſi ſub Alexandro III. cap. 13. Facit ad id & cap. fin. 25. quæſt. 2. quibus locis prohibetur, *quod quis habeat duo, vel plura beneficia cum cura, niſi ſint vnita, vel vnum alteri annexum, & ſimiliter quod vni Eccleſiæ non duo pariter præſint.* Videatur hac de re Sylueſter, *verbo, caſus, num. 2. caſu 21. & in cap. 1. de conſuetudine, in 6.* expreſſe habetur determinatum idipſum, & quod ſtricte obſeruetur quacumque conſuetudine non obſtante, in Conc. etiam Triden. ſeſſ. 7. cap. 2. & 4. & ſeſſ. 34. c. 17. Quod autem in prædictis capitulis, determinatur de beneficijs, præbendis, & dignitatibus, animarum curam habentibus, intelligendum eſt, de officij, & dignitatibus Regularibus, quibus animarum cura ſubeſt, quales ſunt Guardianatus, Prioratus, & Abbatiæ, cum de ſimilibus ſimile ſit iudicium id quod, & iam diu diuturna conſuetudo, atque communis vſus confirmauit. Quibus omnibus propter ſupradictam rationem & cauſam, addo quod ſtando in iure communi, in Religionibus nullus ſimul poteſt eſſe Diffinitor, & Guardianus, Prior, ſiue Abbas, nam quamuis Diffinitoris officium, proprie, & ſtricte loquendo, non ſit, cui animarum cura ſubeſt, eſt tamen, vt diximus in primo Articulo, quidam perſonatus, ſiue dignitas, & hæc omnia in ſupradictis iuribus prohibentur, ſimul obtineri cum alijs beneficijs, ſiue præbendis animarum curam habentibus, abſque diſpenſatione. Verum eſt tamen, quod circa hoc in quibuſdam Religionibus reperitur diſpenſatum, atque interdum factum eſt, fierique poteſt, in noſtro ſacro Minorum Ordine, iuxta noſtras generales Conſtitutiones Toletanas, nam in cap. 7. agendo de Guardianis in fine habetur, *quod Guardiani eligi poſſunt in Diffinitores, ex Miniſtri, aut Commiſſarij generalium, diſpenſatione.*

Stando in iure communi, non ſimul eſſe poteſt Diffinitor, & Guardianus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religioſus profeſſus vnius Religionis, eſſe poſſit Prælatus alterius Religionis, abſque eo quod eamdem profiteatur?

Quorumdam opinio circa Prælationes Regularium.

HAc de re, fuit olim quorumdam opinio, aſſerentium id optime fieri poſſe, ſatiſque eſſe Religioſum quempiam, profeſſum fuiſſe tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantia vota, vt præfici poſſit in quacumque alia Religione, maiori, ſiue minori. Quod etiam placuiſſe dicitur Archidiacono *in cap. qui vere. 16. quæſt. 1.* Huius ſententiæ & opinionis, meminit *gloſſa in clemen. 1. de electione.* Sed quidquid de hoc ſit, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Nullus Religioſus eſſe poteſt Prælatus illius Religionis, quam non fuerit ſolemniter profeſſus, neque præfici aliorum Ordinum Religioſis.

Nullus Religioſus eſſe poteſt Prælatus, illius Religionis, quam non fuerit ſolemniter profeſſus, nec præfici aliorum Ordinum Religioſis. Hæc concluſio habetur expreſſe determinata in Concilio Viennenſi, per Clementem V. vt conſtat *ex clemen. 1. de elect.* vbi ſupradictus Pontifex hac de re agens in hæc verba prorumpit: *Cum rationi nõ congruat, vt homines diſparis profeſſionis, vel habitus, ſimul in eiſdem Monaſterijs ſocientur, prohibemus, ne Religioſus aliquis, in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus, de cætero eligatur, quod ſi ſecus actum extiterit, ſit eo ipſo irritum, & inane. Per hoc autem, quin Religioſus in Epiſcopum ſæcularis, vel cuiuslibet Regularis Eccleſiæ, licite poſſit eligi, non intendimus prohibere.* Per quæ dicta verba, dum dicit ſupradictus Clemens *rationi non congruere, vt homines diſparis profeſſionis, vel habitus, ſimul in eiſdem Monaſterijs ſocientur*, non incongrue, vt quibuſdam placet, datur intelligi, id eſſe non ſolum contra ius humanum poſitiuum, verum etiam & contra naturale, & diuinum, expreſſum in noſtra mente, atque ratione. Quod inſinuare voluit Innocentius Tertius *in cap. cum cauſam, eodem tit.* vbi idipſum determinare volens, redderoſq. rationem, ob quam ſæcularis non poteſt, aut debet, in Abbatem Eccleſiæ Regularis præfici, inquit, id eſſe contra legem diuinam poſitam in Deuteronomio: *Cum non ſit ſimul arandum, in boue, & aſino, neque quiſquam debeat induere veſtem de lana, linoque contextam.* Quæ verba expendens gloſſa inquit, dixiſſe olim Deum per Moyſen, nõ eſſe ſimul arandum in boue, & aſino, idem omnino fuit, ac ſi expreſſius dixiſſet, homines diſparis, atque diuerſæ profeſſionis, non in vno & eodem officio eſſe ſociãdos. Ad quod probandum adducit D. Iſidorum *in cap. in nona actione. 16. q. 7.* quod eſt deſumptum ex Concil. Hiſpalenſi II. ca. 9. cui interfuit ſupradictus Iſidorus, vbi etiam demonſtrare volens idipſum, atque indecens eſſe laicum fieri Vicarium Epiſcopi, & ſæculares in Eccleſia iudicare, ait, quod in vno eodemque officio, non eſſe debet diſpar profeſſio, quia id fuit olim diuina lege vetitum, dicente Domino per Moyſen: Non arabis ſimul in boue, & aſino, quod, inquit, idem omnino fuit, ac ſi diceretur, homines diuerſæ profeſſionis non in vno officio ſociabis. Ex dictis manifeſte, ſuperq. ſatis colligitur, veritas noſtræ concluſionis, qua diximus, Religioſum nullum, debere præfici in Prælatum alterius Religionis, quam non fuerit prius ſolemniter profeſſus. In *cap. nullus de electione*, etiam habetur idipſum, & dicitur, quod ſi quidquam in contrarium fiat, caſſari debet electio conſuetudine quacumque in contrarium non obſtante.

Nota hoc valde.

Deut. 22.

QVAE-

Google

QVÆSTIO IV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad ſcientiam, ſufficientiam, atque litterarum peritiam, quas ipſos oportet habere, in duos Articulos diuiſa.

1 *Verum oporteat, Prelatos Regulares, pollere ſcientia, & litterarum peritia?*

2 *Verum peccent grauiter ſiue mortaliter, Regulares qui eligi, & præfici ſe ſinunt in Prælationes & officia, animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia & litterarum peritia, ipſoſque eligentes?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Verum oporteat Prælatos Regulares, pollere ſcientia, & litterarum peritia?

HAc de re, nonnulla diximus in libro noſtri Ordinis iudiciarij, & de modo procedendi in cauſi criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis, quæſt. 4. vbi in communi egimus de qualitatibus, & conditionibus, quibus præfulgere debent, omnes ij, qui aſſumuntur, atque conſtituuntur in Iudices, ſiue Prælatos. In cuius Quæſtionis Artic. 8. reſolutiue diximus, oportere quam maxime, eos pollere ſcientia, & litterarum peritia, atque eſt in ipſis ſummopere neceſſaria, quod oſtendimus, atque commonſtrauimus multis rationibus, & iuribus ex vtroque iure, canonico ſcilicet atque ciuili adductis. Sed nunc ſpecialiter agendo de Prælatis Regularibus, eamdem quæſtionem, atque difficultatem in medium libuit proponere, vt ex dictis, atque dicendis, plenius notum fiat, quanto ſe exponant animarum ſuarum periculo, qui ſine prædicta ſcientia, & ſufficientia, in aliorum Religioſorum Prçlatos eligi ſe ſinunt, ſeu potius præfici procurant, & quam ſit hoc rationi abſonum, atque vtrique iuri, & ſacris Canonibus, & ſanctorum Patrum dictis contrarium. Vt igitur propoſitæ difficultati, reſolutiue ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Nimium oportet Religioſorum Prælatos, pollere ſcientia, & litterarum peritia.

Neceſſarijſſimum eſt, & quam maxime oportet, Regulares Prælatos pollere ſcientia, & litterarum peritia. Hæc concluſio probatur, argumento deſumpto *ex cap. cum in cunctis, de electione.* Quod quamuis expreſſe loquatur de Epiſcopis, pariter intelligi debet de Prælatis Regularibus, ſed maxime Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, quales in Ordinibus, & Religionibus, ſunt omnes Generales, & Prouinciales, & alij eis ſimiles, vnde verba expreſſa ſupradicti, *cap. cum in cunctis*, impræſentiarum libet referre, eo quod ſint notatu digniſſima, & eſt Conſtitutio facta in Concilio Lateranen. ſub Alexandro III.

Cum in cunctis, inquit, ſacris Ordinibus, & Eccleſiaſtis miniſterijs, ſint ætatis maturitas, morum grauitas, & litterarum ſcientia inquirenda, multo fortius in Epiſcopo hæc oportet inquiri, qui ad curam aliorum poſitus, in ſeipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo Dei oporteat conuerſari. Ea propter ne quod de quibuſdam pro neceſſitate temporis factum eſt, trahatur poſteris in exemplum, præſenti decreto ſtatuimus, vt nullus in Epiſcopum eligatur niſi, qui iam trigeſimum annum exegerit, & de legitimo matrimonio ſit natus, qui etiam vita & ſcientia commendabilis demonſtretur.

Vbi breuiter, ſed compendioſe ſatis, Concilium prçdictum, ſummatim complectitur, conditiones, & qualitates, quas Epiſcopos, & conſequenter omnes Regulares Prælatos, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, oportet habere. Quod quidem decretum confirmans, atque de nouo innouans, Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 1. agens de dignitate Præſulum eligendorum, in hæc verba prorupit:

Ad Cathedralium Eccleſiarum regimen nullus, niſi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura morum grauitate, litterarumque ſcientia prçditus, iuxta Conſtitutionem Alexandri III. quç incipit, Cum in cunctis, in Concilio Lateranenſi promulgatam, penitus aſſumatur. *Et infra ſeſſ. 22. cap. 2. eadem de re agens, ſequentia ponuntur verba*: Quicũque poſt hæc ad Eccleſias Cathedrales erit aſſumendus, is non ſolum natalibus, ætate, moribus, & vita, ac alijs, quæ à ſacris Canonibus requiruntur, plene ſit prçditus, verum etiam ſcientia, prçter hçc, eiuſmodi polleat, vt muneris ſibi iniungendi neceſſitati poſſit ſatisfacere, ideoque antea in Vniuerſitate ſtudiorum magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel iure canonico merito ſit promotus, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus, ad alios docendos oſtendatur, quod ſi Regularis fuerit, à Superioribus ſuæ Religionis ſimilem fidem habeat.

Propter defectum ſcientiç etiam Epiſcopus promotus ab Epiſcopatu ſolet repelli, idque iure.

Hæc Concilium. Cuius quidam decreta (vt alias dixi) quamuis expreſſe loquantur de Epiſcopis, per identitatem rationis, intelligi etiam debent de Prælatis Regularibus, atque extendi ad Prælatos omnes Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalẽ iuriſdictionem habentes. Et quantum attinet ad ſcientiam, atque litterarum peritiam (quod modo noſtri eſt propoſiti) adeo eſt in ipſis præciſe neceſſaria, *Vt propter defectum ſcientiæ, Epiſcopus etiam iam promotus, ab Epiſcopatu repellatur, ſeu repelli poſſit*, prout notat, & aduertit *gloſſa in dicto cap. cum in cunctis.* allegans *vltimum capitulum de ætate, & qualitate ordinan. & præficiendor.* Vbi propter ſciẽtiæ defectum ab Honorio III. fuit deiectus quidam Epiſcopus iam promotus. Ad quod facit etiam *& cap. dudum, de electione.* vbi dicitur, *Electionem factam de eo, qui tempore ſuæ electionis, ſcientiæ defectum patiebatur, eſſe ipſo iure inutilem*, ſeu, vt quibuſdam placet, *nullam*, Et pro tali reputatur eiuſmodi electio, *in ca. congregato eo. tit.* vbi habetur, *quod ſi maior pars Capituli, ſcienter eligit indignum, valeat electio de digno facta à minori parte, etiam ex eodem ſcrutinio.* Videatur hac de re, Nauarr. *in cap. quando de reſcriptis. exceptione 16. artic. 1. & ſequ.*

Nota hoc valde.

Facit etiam ad dictam concluſionem confirmandam, *cap. eam te*, quamuis non loquatur de Epiſcopis, ſed de alijs inferioribus Prælaturis, dignitatibus, & officijs, animarum curam habentibus, ad quæ promoueri prohibentur, qui præter alias qualitates, ſcientia etiam non fuerint inſigniti, id quod & habetur in *ſupradicto cap. cum in cunctis. §. inferiora, & cap. licet canon. eodem tit. lib. 6.* Per quæ infero non ſolum ad Prælatias, atque dignitates, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalẽ, iuriſdictionem habentes (quales, iam ſemel, atq. iterum dixi) ſunt generalium Miniſtrorum, & Prouincialium, atque ſimilium, eſſe prædictam ſcientiam, atque litterarum peritiam, ſummopere neceſſariam, & quam maxime requiſitam, verum etiam, & ad alia officia inferiora, animarum tamen curam habentia, vt expreſſe Concilium Trident. ſeſſ. 24. de reformation. cap. 12. determinat, inter alias conditiones apponens: *Vt ij, qui officia, & dignitates habent, quibus animarum cura ſubeſt, doctrina, ad ſuum munus*

Nota hoc valde.

nus

nus exequendum, neceſſaria commendentur, iuxta ſupradictam conſtitutionem, Cum in cunctis. Id quod, & factum fuiſſe rationi fuit quammaxime conſonum. Nam vt habetur *in ca. viliſſimus. 1. q. 1. viliſſimus eſt computandus, qui præcellit dignitate, niſi præcellat etiam ſcientia, & ſanctitate*. Facit ad hoc *cap. conuenientibus. 1. quæſt. 7. & authen. de ſanctis Epiſcopis. §. damus. coll. 9.* Videatur hac de re, *gloſſa in ſupradicto cap. cum in cunctis. ibi, multo fortius*. Vbi plura alia adducuntur iura ad hoc propoſitum. & generaliter de ſcientia quam oportet habere quoſcumque gerentes, atque tenentes officia animarum curam habentia. Videatur ſupradictus Nauar. *in dicto cap. ſi quando*, exceptione 12. & 13. & per plures numeros, & *in cap. inter verba, num. 113.* & P. Fr. Dominicus de Soto, lib. 3. de iuſtitia, & iure, quæſt. 6. art. 2. 4. & 6. vbi hac de re latiſſime agit, & Menoch. de arbitriis. lib. 2. caſu 425. num. 37. & Salon. 2. 2. quæſt. 63. art. 2. Et hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Vtrum peccent grauiter, ſiue mortaliter, Regulares qui eligi, & præfici ſe ſinunt in Prælationes, & officia animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia, & litterarum peritia, ipſoſque eligentes?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Acceptantes officia animarum curam habentia, ſine debita ſufficientia, mortaliter peccant, ipſoſque eligentes.

Nota hoc valde, circa Prælatorum ſufficientiam debitam, quod vtique maior requiritur in maioribus, quam in minoribus.

NVlli dubium eſt, quod peccant grauiter, atque mortaliter, Regulares, & Religioſi, qui eligi, & præfici ſe ſinunt in Prælaturas, atque officia animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia, & litterarum peritia, atque etiam eoſdem eligentes. Pro huius concluſionis intelligentia, & antequam ad ipſius probationem deueniam, oportet præmittere ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 2. art. 6. quod ad credenda explicite ea, quę ſunt fidei, non omnes æqualiter tenentur: tenentur quidem omnes implicite credere omnia, quæ ſunt fidei, & aliqua explicite; ſed tamen quantum ad hoc, eſt differentia multiplex, ſecundum hominum diuerſorum ſtatum, atque conditionem, & differentiam. Superiores tamen, ad quos pertinet alios docere, & erudire (inquit D. Thom.) quod pleniorem tenentur habere de rebus credendis notitiam, & magis explicite ea credere, quod, qui non faciunt, non erunt immunes, & abſq. peccato. Ad hoc probandum inducit illud, quod habetur Iob cap. 1. *quod boues arabant, & aſinæ paſcebant iuxta eos*. Quę verba explicans D. Gregorius lib. 2. Moralium, cap. 35. inquit, *quod bonum eſt arare, aſinarum vero paſcere*, & applicando hoc ad res fidei dicit, *quod minores, qui ſignificantur per aſinas in credendis debent cohærere maioribus, qui per boues ſignificantur*. Ex quo plane colligitur, quam maior ſit obligatio Profectorum, atque Prælatorum, habendi pleniorem notitiam de rebus fidei, atque credendi, & cognoſcendi ea magis explicite, vt maiori ſcientia, & cognitione imbuti, inferiores, ſibi ſubditos commodius poſtmodum poſſint edocere atque erudire; quod, qui non faciunt, aut prædictam ſcientiam, & cognitionem, ſuo muneri neceſſariam non procurant, Prælatorum, ſiue Præfectorum officia gerentes, & in ipſa, ſeſe ſine ſufficientia debita intromittentes, aut eligi, & pręfici ſe permittentes, omni proculdubio mortaliter peccant. Hoc in omni opinione eſt conſtitutiſſimum, atque certiſſimum, & communis omnium Doctorum reſolutio. Quo tamquam certo ſuppoſito, probatur modo noſtra Concluſio. Prælati & Superiores plura tenentur ſcire, quam inferiores ſubditi, non ſolum de rebus Fidei, ſeu ad Fidem ſpectantibus, verum etiam, & de ſpectantibus & pertinentibus ad mores, & ad communem hominum conuictum, poſtquam, vt dictum eſt, eorum eſt officium, alios docere, & erudire: ergo qui ſine ſufficienti ſcientia, atque litterarum peritia, ad id muneris neceſſario requiſita, eligi, & præfici ſe ſinunt, grauiſſime, lethaliter, atque mortaliter peccant. Conſequentia ſatis conſtat ex dictis, ſiquidem tenetur quilibet ſcire ea, quæ ſunt proprio ſuo ſtatui, & muneri neceſſaria, ſecundum cuiuſque conditionem: in Prælatis officium eorum auget obligationem, neque ignorantia ipſos excuſat, quin vero accuſat, cum, vt videtur, ſit affectata, vt ne dicam voluntaria, ſiue ſupina. Et confirmatur concluſio, nam certe contra omnem eſt prorſus rationem, & res horrenda, atque monſtroſa, & quodammodo contra naturam, vt quis Pręlatus, ſeu iudex, Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis, abſque congrua, & ſufficienti litterarum peritia, iudicandi munus accipiat, iudicareque alios pręſumat, & audeat, cum ſit iuris Canonici, atque ciuilis prorſus ignarus, nec nouerit, & calluerit leges Eccleſiaſticas, ciuiles etiam, & ſęculares, cum iuxta eas ſit iudicandum, & reus ſiue ſubditus, ſecundum ipſarum tenorem, abſoluendus, vel condemnandus quis dubitet, id qui faciunt, obnoxios eſſe lethali, atque mortali peccato? Videatur de hoc Nauarr. in ſuo Manua. cap. 25. nu. 12. Vbi expreſſe dicit, atque determinat, iudicem peccare mortaliter, petendo, aut ſuſcipiendo gubernandi, ſiue iudicandi munus, quo ita eſt indignus, atq. ita debita caret ſufficientia, vt veriſimile ſit, illud haud quaquam poſſe gerere abſque eo, quod exinde proximis notabile aliquod damnum inferatur. Quod & probat *per cap. non eſt putanda. 1. quæſt. 1.* vbi in fine agendo de illo, qui ad ſacerdotium promouendus eſt, ponuntur hæc notabiliſſima ſubſequentia verba: *Qui ad Sacerdotium, nō ad elationis pompam, ſed ad vtilitatem promoueri deſiderat, prius vires ſuas cum hoc, quod eſt ſubiturus, onere metiatur, vt ſi impar eſt, abſtineat, & ad id cum metu, etiam qui ſe ſufficere exiſtimat, accedat*. Quę verba exponens gloſſa ibi, *prius vires ſuas*, in ipſorum confirmationem, adducit illud Horatij, de arte Poetica: *Sumite materiam, veſtris qui ſcribitis æquam, viribus, & verſate diu, quid ferre recuſent, quid valeant humeri. &c.* Facit & ad hoc *l. paupertat. ff. de excuſatione tutorum. & in l. in mulione. ff. ad leg. Aquil. item & l. idem iuris. §. 1. & l. qua actione. §. 2. eodem tit.* Facit etiam & *l. 2. §. ſeruius. ff. de origine iuris.* vbi ponuntur ſequentia notabilia verba: *Turpe eſt Patricio, & nobili viro, ius in quo verſatur ignorare*. Quod cognouit Perſius, poſtquam Satira 5. dixit: *Quodammodo eſſe contra legem naturæ, ignorare quempiam artem, quam exercet*. Cum igitur ad Pręlatos ſupradictos, Prouinciales, atque Guardianos, quandoq. ſpectet, de Religioſorum cauſis iudicare, & ipſorum multiplices caſus, ſeu interdum culpas, multipliciter implicatas diſtinguere, quas apud religioſos multoties videmus euenire, qui ſine debita ſciētia, & ſufficientia, atque litterarum peritia, in tam graue ſuorum proximorum ſubditorum damnum, ac proinde totius Reipublicæ officia ſupradicta, aſſumunt, eligi, aut pręfici deſiderant, vt ne dicam procurant, quis dubitet, hæſitareve poteſt, quod in eo mortaliter peccant? neque ſolum peccant, qui ea munera, & officia ambiunt, aut alias perperam procurant, verum etiam & qui eligi, & præfici ſe ſinunt.

Nota hoc valde, qui ſit res timenda, officium aſſumere ſine ſufficientia debita.

Iudices officia iuriſdictionis accipientes, ſine ſufficientia debita mortaliter peccāt.

Nota hoc valde, qualiter iudices demetiri debeant ſuam ſufficientiam.

Quod autem eligentes, atque pręficientes huiuſmodi, grauiſſime etiā lethaliter & mortaliter peccent, res eſt apud omnes compertiſſima. Quibus, &

huic

Prouerb. 26.

iure optimo idolatriæ vinum imputari quodammodo poteſt, atque de eis dici illud, quod habetur Prouerb. 26. *Quod qui dat honorem inſipienti, eſt ſicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij.* Quæ verba, vt intelligi valeant, libet præmittere, quod Gentiles olim, Mercurium, ſeu Mercurij idolum tāquā Deum, ſicuti & multa alia, vane quidem colebant, in cuius cultus proteſtationem, vnuſquiſque lapidem, vt dicitur, mittebat in illam ſtatuam, ad honorem, vt ipſi putabant, Dei ſui, quod & facientes crimen idolatriæ cōmittebant, ſurripientes a Deo honorem debitum, & deferentes, & tribuentes illum, Dæmoni, ſeu Mercurij idolo, quod erat idem. Sic igitur in propoſito, Salomon videtur dicere, quod qui prætermiſſo viro digniori, atque ſapienti, officio digno, dignitatis honorem inſipienti tribuit, dū ipſum honorat, qui eo honore prorſus indignus eſt, iure optimo cēſendus eſt quaſi idolatra, & ſicut qui mittebat olim lapidem in aceruum Mercurij, quin vero & eſt fur, furando & ſurripiendo ſapienti honorem debitum, & conferendo illum inſipienti, q̄ qui faciunt, quammaximum furtum committunt, & proculdubio grauiſſima ſunt pęna digni, & mortaliter peccant.

Sed quia in hiſce rebus moralibus, latitudo eſt, & neque tantummodo ſola literarum ſcientia, & peritia in iudicibus, atque Prælatis eſt requiſita, ſed multæ aliæ ſunt perpendendæ, atque conſiderandę qualitates, & conditiones, de quibus dicemus infra, vt in hiſce rebus habeatur præ manibus, quid faciendum, atque practicandum ſit, ſequentem ſecūdam ſtatuo concluſionem.

Secunda Concluſio.

Qualitates, & conditiones obſeruādas in Electionib. & in quo caſu minus doctus, doctiori ſit præponendus.

Si quando in Prælatorum Regularium electione, concurrat Religioſus aliquis, ſcientia, & litterarum peritia clariſſimus, prudentia conſpicuus, qui tamen aliàs, deprauatus ſit moribus, ſeu præ nimia ætate, aut alia de cauſa vecors, ſæcularibuſve negotijs nimium implicatos, ac denique qui aliquem alium moralem, ſiue naturalem patiatur defectum, de quo proinde non tanta habeatur ſpes, quod verbo, doctrina, & exemplo, gregem ſuum paſcere poſſit, vt tenetur, atque explere munus ſuum, & officiū in tali caſu non ille nimium litteratus eſt eligēdus, ſed qui mediocri ſcientia imbutus, alijs virtutibus, & ornamentis pręditus, ad propoſitum electionis finem, magis viſus fuerit expedire. Hęc concluſio eſt omnium Doctorum communis, & generalis reſolutio, quam & tenet ſpecialiter doctiſſimus Magiſter Soto lib. 3. de iuſtitia, & iure, quęſt. 6. art. 2. vbi agens de ſpiritualium munerum, atque officiorum diſpenſatione, ſine perſonarum acceptione facienda, quamuis dicat, & conſtanter teneat, eſſe neceſſariſſimum, atq. ſub mortali peccato obligatorium, vt digniora, & pinguiora officia, & beneficia dignioribus conferantur, quamuis coram ſibi perinde, ac omnibus videatur, ſcientiam atque literarum peritiam, quammaximi in hiſce rebus eſſe momēti, ac ſummopere neceſſariam, multumque ęſtimandam, obſeruandam, atque conſiderandam. Inquit tamē, quod non in hoc ſolummodo ſtat, aut conſiſtit omnis ſufficientia, aut dignitas promouendi, quin vero, & multa alia vlterius debent conſiderari, & perpendi, vtpote morum compoſitio, præcellens charitas, prudentia, ſolertia, aliæque animi vires, & dotes, ad gubernandum, gerendumque Prælationis officium, quammaxime neceſſarię, adeo, vt liceat & expediat interdum, huius rei gratia, poſthabito viro ſcientia, & litteris clariſſimo atque eminentiſſimo, alium eligere, qui mediocri ſcientia polleat, ſitque alijs virtutum ornamentis inſignitus, atq. condecoratus, nam (inquit) perſona cūprimis æſtiman-

Nota hoc valde.

da eſt, in ordine ad propoſitum electionis finē, non autem hęc, aut illa ſcientię facultas. Quę grauiſſimi Doctoris verba, ab omnibus Superioribus Prælatis, Regibus & Principibus, atque Electoribus, in electionibus omnibus, perpendi, atque cōſiderari vellem ſummopere, ſunt enim notatu digniſſima. Cū hoc tamen dicit, eſſe peccatum mortale, & manifeſtiſſimum crimen, cęteris exiſtentibus paribus, prętermiſſo digniori in ſciētia, & literarum peritia, eligere indignum, ſeu minus dignum, contra quorum Electores, extat terribilis illa Extrauagans Alexandri III. facta in Concilio generali, quæ incipit, *Graue nimis. de præbend. & dignit. Graue,* inquit, *nimis eſt, & abſurdum, quod quidam Eccleſiarum Prælati, cum poſſint viros idoneos, ad Eccleſiaſtica beneficia promouere, aſſumere non verentur indignos, quib. nec morum honeſtas, nec litterarum ſcientia ſuffragatur non iudicium rationis, ſed carnalitatis affectum ſequentes, vnde quanta in Eccleſijs, damna proueniat, nemo ſanæ mētis ignorat.* Videatur etiam hac de re, ſupradictus Soto, loco ſupra citato, Art. 4 & 6. vbi ad hoc propoſitum, agendo de ſæcularibus Magiſtratibus, & alijs priuatis gradibus, & honoribus deferendis, dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Reſolutiue ergo, propoſito Articulo reſpōdendo dico, quod, qui ſine ſufficienti ſcientia, & literarum peritia, eligi, & præfici ſe ſinunt, grauiſſime, atque mortaliter peccant, nec minus, qui n vero amplius, eligētes, & aſſumentes huiuſmodi indignos, niſi forſan in caſu ſecundæ ſuprapoſitæ concluſionis, quo quis mediocri, & ſufficienti ſcientia imbutus, morum, atque virtutum ornamentis clarus, aliqua iuſta de cauſa præferatur alteri, qui alias erat ſapiētiſſimus, & eminentiſſimus.

Nota hoc valde pro Prælatorum electione.

QVÆSTIO V.

De Prælatis Regularibus, quantum ad alias qualitates, & conditiones, quas ipſos oportet habere, ſenilis ætatis, virtutis ac bonitatis, cæterarumque virtutum, in ſex Articulos diuiſa.

1 *Vtrum expediat, Prælatos Regulares, iuuenes eſſe, an vero ſenes?*
2 *Vtrum oporteat, Regulares Prælatos, eſſe ſpectatis moribus, timoratos, ſtudioſos, ſiue virtuoſos, & quammaxime Deum timentes?*
3 *Vtrum expediat, Regulares Prælatos, iuſtitiam ſimul cum clementia atque miſericordia, temperatam habere?*
4 *Vtrum expediat, Iudices ſiue Prælatos Regulares, in ſuorum officiorū executione, in rebus arduis atque difficillimis, quammagnam habere fortitudinem?*
5 *Quemnam Prælati Regulares ſiue Iudices, in ſuis adminiſtrationibus & officijs, finem debeāt ſibi præſtituere, & quod eoſdem obſeruare oporteat quammaxime?*
6 *Quantum debeant Iudices & Prælati Regulares, a donis atque muneribus recipiendis abſtinere?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum expediat Prælatos Regulares, iuuenes eſſe, an vero ſenes?

HÆc quæſtio eſt inter Doctores Iuriſperitos nimis agitata, & controuerſa, quam proinde, hinc inde, pro vtraque contradictionis parte, breuiter in præſentiarum libuit diſcutere, vt ex oppoſitione vnius contrarij, veritas plenius eluceſcat, & quid in hac re ſit dicendum & reſpondendū, cuiuis facile ſit colligere. Et quidem, quod Prælatos Regu-

latos, ſenes eſſe expedit quammaxime, non vero iuuenes, multis poteſt, & auctoritatibus, & rationibus cõprobari, Et vt à diuinis litteris exordiamur, habetur in primis Prouerb. 16. *Quod corona dignitatis eſt ſenectus, quæ & in vijs iuſtitia reperietur.* Et Eccleſiaſtici 25. dicitur, *quod ſit ſpecioſum, canities iudicium, & ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſus ſenum intellectus, atque conſilium.* Ex quibus verbis, vt videtur, colligitur iuxta Salomonis, ſeu potius Spiritus ſancti præſcriptũ, quod dignitates, & Præfecturæ ſenibus, non vero iuuenib. ſunt conferendæ. Id quod, & confirmatur ex ſententia Platonis lib. 3. de Repub. vbi de his agens, dixit: *Iudicem, non iuuenem, ſed ſenem eſſe oportere, qui ſero qualeqnid ſit iuſtitia didicerit, tanquã qui non propriam in animo ſuo eam ſenſerit, ſed alienam in alijs animis longo tempore nouerit, atque idcirco huiuſmodi ſit malum diſcernat, ſcientia potius, quam propria experientia iudicans. Generoſiſſimus,* inquit, *certe huiuſmodi videtur iudex eſſe.* Quæ verba explicans Auerroes, in ſupradictos Platonis libros de Repub. tract. 1. inquit, *quod ſenioribus Reſpub. guberna nda debentur, qui præter ſpeculatiuas ſcientias quas adepti ſunt, experimentum præterea obtineant longo tempore acquiſitum.* Quorũ ſententiam comprobans, atque confirmans Claudius, lib. quem inſcripſit, de offic. Iudicum, cap. 1. dixit: *Quod quaquam in deligendo Iudice, nullius rei aque ſit habenda ratio, atq. ſapientia, & integritatis, multum tamen, inquit, conuenire videtur, vt natu grandes et muneri præficiantur, nam & ſenibus plus adeſſe ex vſu rerum prudentia ſolet, & affectus eorum ſunt moderatiores, relucet præterea in ſenibus vultus quidam obſeruanda maturitatis quod ipſis plurimum ad populum auctoritatis conciliat.* Verba ſunt expreſſa. Et concludẽdo dicit, *quod ſemper omnibus valde periculoſum viſum eſt, ad Magiſtratus & Prælationes, iuuenes promouere, nam vehementia paſſionum, ipſos ad gubernandum quaſi reddit inhabiles, cum ira, odio, ſiue ambitione, aut alijs defectibus, ætatis ſuæ teneritudini annexis ducantur, atque à ſubditis eorum mandata, licet optima & ſalubria ſint & opportuna, vt tamen à iuuenibus edita contemnuntur, conſiderantes ſubditi illud Ariſtot. dictum 3. Ethicor. quod à Rege iuuene, recta ad virtutem conſilia oriri difficile eſt, niſi, & ipſe valde ſit legibus enutritus.* Verba ſunt maxime notanda. Quibus omnibus accedit, & auctoritas D. Hieronymi, qui agens de ſenectute, ac bonis ex eadem prouenientibus, & reſultantibus, inquit, *quod ſenectus nos ab impudẽtiſſimis dominis liberat, voluptatibus, gulæ imponit modum, libidinis impetus frangit, auget ſapientiam, maturiora dat conſilia, &c.* Quam D. Hieronymi ſententiam confirmans Caſſiod. lib. 6. de anima, dicebat, *quod ætate maturi, melius ſapere iudicantur, quia ſeneſcentibus membris, & corporalibus ſenſibus emollitis, proxima parte in conſilium tranſeunt, vbi dum mens amplius occupatur, adunationis virtute robuſtior efficitur.* Hanc etiam ob cauſam, Seneca dicere ſolitus erat, *quod plus valet vmbra ſenis, quam enſis, & eloquentia diuitis.* Habetur in epiſt. 90. quod dicebat propter ipſorum experientiam maximã, quæ rerum omniũ eſt magiſtra. De qua etiam loquens Ouidius lib. 6. Metamorph. ait, *Quod ſeris venit vſus ab annis.* Et lib. 9 *Iura*, inquit, *ſenes norunt & quid liceat, nefaſque, faſque ſit inquirunt, legumque examina ſeruant, tenero tractari pectore nequit publica maieſtas.* Hęc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda, quæ & multum faciunt pro ſenibus, eorumque ætate ſenili, ad oſtendendum, & comprobandum, qualiter ſenes, non autem iuuenes, in Iudices, atq. Prælatos ſint aſſumendi, ad gubernandã Rempub. ſeu Cõgregationem quamlibet. Quod & multis alijs auctoritatib. atque rationib. Saluſtius in Catilina confirmauit olim, dicens, *In Senatores aſſumendos eſſe, non iuuenes ſed ſenes, quibus corpus annis infirmum, ſed ingenium ſapiẽtia ſit validum.* Quod etiam ita eſſe, haud minus efficaciter, quã ex prædictis omnib. à contrario ſenſu facile comprobari poteſt ex infortunio, quod olim Regi Roboã accidiſſe dicitur, in ſacra Scriptura, ex iuuenũ conſilio, prout habetur in li. 3. Reg. c. 12. Cicero ẽt in Catone fertur dixiſſe: *Multas Reſpub. eaſq. quammaximas, propter adoleſcentium conſilium eſſe labefactatas, Romanamq. Reſpub. tria euertiſſe olim, amorem priuati commodi, occultum odium, & iuuenile conſiliũ.* Ea de re agens D. Aug. ſerm. 14. ad Fratres in heremo, ait: *Romanorũ regnũ tandiu in pace perſeueraſſe, quandiu ſenes, atq. ſapiẽtes illud regere permiſerunt, at,* inquit, *poſtquã iuuenes inexpertos Iudices elegerunt, tanquam iuſtitiam ignorantes, acceptatores perſonarũ facti ſunt, iuſtitiamq. perdentes, etiam dominium orbis terrarum amiſerũt.* Hinc inquit, factum fuit, vt poſtea iidẽ Romani, Græci, Lacedæmones, Carthaginẽſes, Perſę, & Hebręi, alijq. innumeri, per leges ſuas, & conſuetudines approbatas, ſenes tãtummodo ad ſua munera, & officia admiſerint, iuuenes vero omnino repulerint. Verba ſunt expreſſa D. Aug. Ad quod etiam propoſitum facit, quod Ariſt. lib. 5. Polit. c. 8. de iuuenibus agẽs dixit, nempe, *Iuuenes ad gubernandam Rempublicam eſſe prorſus inhabiles, quia,* inquit, *in ijs iudicium, & diſcretio, tunc incipit habere vigorem, atq. fortitudinẽ, quod non contingit in ſenioribus.* Vnde & ſcribens ad Aug. D. Hieron. olim dixit, *quod bos laſſus, fortius figit pedem.* In cuius cõfirmationem intulit id, quod communiter dicitur in Prouerbijs. *Quod vulpes ſenes, non apprehendit laqueus.* Hæc omnia quãmaxime faciunt pro ſenibus, & ſenili ipſorum ætate, ad moſtrandum, atque probandum, quod Præfecturæ ipſis, non vero iuuenibus debeantur.

Opinio aſſerens, & probans, oportere, atque expedire quammaxime, cunctos Prælatos eſſe ſenes.

Nota multa in fauorem & laudem ſenectutis & Iudicum ſeniorum.

Nota valde innumera bona, quæ proueniunt ex ſenectute.

Nota contra conſilia iuuenum.

Sed pro alia in contrarium parte, ſunt etiam multa, eaq. notatu digniſſima, quę in iuuenum, & iuuẽtutis laudẽ faciunt, aut ſaltẽ facere videntur pro iuuenibus, quib. ẽt probari cõtenditur, quod Dignitates & Præfecturę, non quidẽ ſenib. ſenio cõfectis, aut forſan fatuis & inſenſatis, ſed iuuenibus, ſcientia, litteris, atq; morũ grauitate, & integritate præditis, ſunt præſtandę, & conferendę. Atq. in primis (vt ẽt à ſacra Scriptura exordiamur) facit ad hoc, illud quod habetur Sap. 4. *Quod ſenectus venerabilis eſt, nõ diuturna, nec annorum numero computata. Cani* (inquit Sapiens) *ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.* Ex qua auctoritate facile, in multorũ iuuenum laudẽ erit colligere, quod ſenectus, atq. canities, non per crines tantum veniat cõſideranda, ſed potius per maturitatem ſenſuum. Contingit. n. multoties, quod alter prius altero quandoq. ſeneſcat, & interdum ſub canitie magna, repetiatur iuuẽtus quãmaxima. Hac ratione in ſacris litteris apud Eſaiam cap. 65. *Puer centum annorum maledicitur, atq. increpatur,* & in Iure, ſenes, nõ per ætatem, ſed per ſapientiam nuncupantur, & nominantur, vt conſtat expreſſe *ex c. 3. diſt. 20. & ex c. porro. diſt. 84.* quod eſt Anacleti Papæ in epiſt. 1. qui ſcribens ad Epiſcopos Italiæ, verſans illud Moyſis pręceptum, quo pręcepit illi Deus olim, vt ad gubernationem Iſraelitici populi presbyteros eligeret, conſtantiſſime dicit, presbyterorum nomine ſeniores intelligi debere, in cuius confirmationem adducit illud Prouer. 20. *quod gloria ſenum canities eſt.* Sed, inquit, canities, ſapientiam deſignat, de qua ſcriptũ eſt: *Canities hominum, prudentia eſt.* Et poſt alia cõcludit, homines non propter decrepitam ſenectutem, ſed propter ſapientiam, *presbyteros*, ideſt, ſeniores nominari. Ex quibus colligitur, quod ſapiẽtiores, ſeniores, & merito, debent nuncupari, quamuis alias ſint in ætate minores, quod etiã omnia, quę dicta ſunt de ſenib. intelli-

Opinio aſſerens & probans, quod oporteat atque expediat Prælatos eſſe non ſenes, ſed iuuenes.

Nota valde, quod iuuenes ſapientes, iure optimo dicuntur ſenes.

Nomẽ Presbyteri idẽ pollet, ac ſenes: at ſenes, & presbyteri in ſacra pagina, non per longæuam ætatẽ, ſed per ſapientiam dicebantur olim.

Digitized by Google

telligenda ſint de doctis, ſapientibus, ſenſatis, atque prudentibus, non vero de indoctis, fatuis, inſenſatis, & imprudentibus. Ijs enim, & merito, ſapientes iuuenes, ſtudioſi atque morigerati, iure optimo videntur præferendi. Quod & confirmare viſus eſt Salomon, Eccleſiaſt. 25. vbi poſtquam multa dixerat de ſenibus, & quòd canities ſit ſpecioſum iudicium, atque ſpecioſa veteranis ſapientia, ſtatim ſubdit, Corona autem ſenum multa peritia, acſi apertius dixiſſet, quod imperiti ſenes, vtcumque ſenes, nihili omnino ſunt faciendi. Quibus accedit, quòd qui ſenili ætate ſunt confecti, ac pene decrepiti, ad dignitates & Prælaturas prorſus videntur inepti, propter ipſorum continuas infirmitates, atque eorum maximam ſenectutem, quæ etiam, vt dicitur, eſt infirmitas. Vnde & incongruum apparet, vt ad gubernandam Rempub. promoueantur, & ad Prælaturas, dignitates, & officia Eccleſiaſtica animarum curam habentia, cum vt videtur, ijdem non ſatis poſſint facere ſuo officio, & muneri, quod nihil eſt aliud, quam ferre ſemper, vt dicitur, pondus diei, & æſtus, ſuper gregem ſibi commiſſum die, noctuque inuigilare, continuos ſpeculatores eſſe, quæ omnia omnino contraria apparent ipſorum naturæ, iam præ vetuſtate nimia defeſſæ, laſſatæ, atque conſumptæ. Confirmantur prædicta omnia de mente & ſententia D. Chryſoſt. in epiſt. Pauli ad Titum homil. 4. vbi enumerat innumera vitia, quæ interdum ſenibus, & in ætate ſenili conſtitutis, ineſſe ſolent, nempe ſegnities quædam quã maxima, ſumma tarditas, obliuio profunda, obtuſus ſenſus, implacabilis iracondia, & ea alia parte puſillanimitas, & id generis multa alia. De quibus videndus venit Cicer. lib. de Senect. Vbi inquit, quod ſenes aliquando propter nimiam ætatem delirant, & præ vetuſtate deſipiunt. Quæ ſupradicta vitia latiſſimè enumerat, Archidiac. in *cap. eam a, diſt. 86.* Ad idem facit quòd dixit olim Ludou. Viues lib. 2. de Anima, & refertur ad idem propoſitum a doctiſſimo Doctore Symanc. lib. 7. de Repu. cap. 8. num. 28. nempe, quod quemadmodum pueri ad gubernationem non ſunt boni, quia in infantia, ratio non vtitur ſuis organis ex eo, quia nõdum ſunt apta, ſic etiam nec in ætate decrepita, ſenes cõueniunt ad ipſum, quia iam deſierint eſſe apta, cæperuntque fieri inepta, & præ magno vſu corrupta, qua ratione dici de eis ſolet, quod bis pueri, ſenes. Ex dictis omnibus (vt videtur) ſuperque ſatis colligitur, idque probari contenditur, ad gubernandã Rempub. & ad præbendas, & dignitates Eccleſiaſticas, atque officia animarum curam habentia, generaliter loquendo, eligi debere, non quidem ſenes decrepitos, ſed iuuenes cordatos, & ſenſatos, qui per ſemetipſos ſuo poſſint ſatisfacere officio, & muneri. Et qui non propter continuas ſuas infirmitates, à ſua obligatione deficiant, alijſque compulſi, quòd ipſorum dicebatur eſſe proprium, alijs iuuenibus aſtringantur committere. Hac etiam ratione, in iure cautum eſt, vt hominibus valde ſenibus, officia nullatenus conferantur. Quod intelligendum crediderim, quãdo ſenectus fuerit tanta, vt eoſdem fere ineptos, atque impotentes reddat, ad incumbendum ſuo officio, & muneri, non vero aliter, iuxta, id quòd habetur *in capit. litteras, & in cap. niſi cum pridem, de renunc.* quæ ſunt duo capitula ad hoc propoſitum valde notanda, vbi etiam videatur Gloſſa, *verbo, ſenectus,* & *verbo, debilitas,* reperireque licebit ad hoc propoſitum multa, ſumma animaduerſione digna. His pro vtraque parte adductis, quid hac in re practicandum eſſe videatur, explicabitur per ſequentem concluſionem.

Nota contra ſenectutem, quæ dicit D. Chryſ. & etiam Cicero lib. de Senectute.

Concluſio.

Ad Prælationes Regulares, & ad exercenda officia, & munera animarum curam habentia, non homines multum ſenes, nec nimis iuuenes, ſed mediocris cuiuſdam ætatis, ſunt aſſumendi, & eligendi. Hæc concluſio eſt generalis omnium DD. reſolutio, qui neque immerito, inter prædicta duo extrema, medium eligere, atque tenere voluerũt, iuxta quòd poſt varios diſcurſus concludendo reſolutiue dicunt, homines fere annorum quinquaginta, non maiores, neque vero minores, ad prædicta officia eſſe aſſumendos, qui eiuſmodi ætate pollentes, & agendorum neceſſariam experientiam habere poſſint, ac ſimul illud robur, & corporis vires, quæ neceſſaria Religioſis eſſe vidẽtur, vt per ſeipſos proprio ſuo poſſint ſatisfacere officio, & muneri. In cõprobationem huius veritatis, & congruentiſſime quinquaginta annorum ætatis, multa, eaque notatu digniſſima, reperire licebit in humanis literis. Plato, vt habetur, lib. 6. de legibus, dicere ſolitus erat, quod Magiſtratũ nullus debebat gerere, qui ætatis annos minus haberet quinquaginta. Ariſt. etiam 7. Politic. c. 16. eadem de re loquens, aiebat, quod mẽs & intellectus, circa quinquageſimum annũ in pleriſque quam maxime viget. De Imper. Claudio dicit Philoſtratus etiam lib. 5. in ipſius vita, quod annos natus quinquaginta, imperiũ eſt adeptus, quo tempore in hominibus vigere quam maxime ſolet ingenium, ac propterea recte fuiſſe functum ſuo officio, & munere. Heraclides in ſua Politica refert, legem fuiſſe olim, apud Chalcedonẽſes, ne quis annos natus minus quinquaginta, vel Magiſtratum gereret, aut legationem obiret, quæ omnia faciunt quam maxime ad propoſitam concluſionem comprobãdam. Sed cum hæc non phyſice aut metaphyſice, ſed moraliter ſint intelligenda, ad quandã mediocritatem poſſunt, & debent reduci, vt plus, minusve, ſupradicta quinquaginta annorum ætas intelligatur, atque conſideranda ſit, cũ malitia quandoque vt dicitur, ſuppleat ætatem, neque minus virtus, quam ætas interdum facere poſſit. Ad quod quam maxime facit, quod lib. 1. de arte amandi, dixit Ouidius olim, nempe, quod Cæſaribus virtus contigit ante diem. Qua etiam ratione nobiles ſi inueniantur, & illuſtres, virtutibus atque nobilitate præditi, in Religionibus, & qualibet alia Republica, ante annos quinquaginta, iure & merito in Superiores, atque Prælatos, poſſunt eligi, & aſſumi, cum & eiuſmodi, maioribus honoribus ſint digni, quam alij, qui in nobilitate forſan, illis non ſunt æquales. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Ad Prælaturas, & officia, non multũ ſenes, neque multũ iuuenes oportet aſſumi.

Pro ætate quinquaginta annorum, vide & nota, quæ dixit olim Plato, & Ariſt.

ARTICVLVS II.

Vtrum oporteat Regulares Prælatos, eſſe ſpectatis moribus, bene moratos, ſtudioſos, ſiue virtuoſos, & quam maxime Deum timentes?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

PRælatos Regulares nimium oportet, morum integritate pollere, ſtudioſos, atque virtuoſos eſſe, & quam maxime Deum timentes. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in capit. cum in cunctis, de elect.* & in omnibus alijs capitulis, vbi agitur de qualitatibus in Epiſcopis requiſitis, inter quas, cum primum enumerari ſolent ſupradictæ conditiones. Id quod & habetur *in cap. ſi quis Abbas. 18.*

Nimium oportet Prælatos morũ integritate vigere, atque ſtudioſos, & virtuoſos eſſe, & quam maxime Deum timentes.

Digitized by Google

quæſt. 2. Vbi etiam ponuntur virtutes, quas Abbates, & Prælati Regulares habere debent, vtpote quod ſint humiles, caſti, miſericordes, diſcreti, ſobrij, ſed præcipue dicitur, quod ſint Deum timentes. Quod & Deus Opt. Max. Moyſi præcepit olim, per Iethrum ſocerum ſuum, Exodi 18. agens de Iudicum electione, pro Iſraelitici populi gubernatione, dicẽs illi, vt prouideret ſibi ex omni plebe, viros ſapientes, atque timentes Deum, in quibus eſſet veritas, & qui oderint auaritiam, & conſtitueret illos Tribunos, Centuriones, quinquagenarios, atq; decanos, &c. Vbi inter alias partes, & qualitates, quas oportere, dixit, Iudices habere, vna, neque vero infima, ſed præcipua fuit, vt quammaxime eſſent Deũ timentes: nec immerito quidem, cum huiuſmodi timor initium ſit omnis ſapientiæ, vt habetur Prouerb. 9. In libris etiam Paralipomenon 2. capit. 14. Iudices ad Dei timorem inuitantur. Et Dauid Propheta Regius illos alloquens, hunc Dei timorem in primis eiſdem conſulit: Erudimini, inquit, qui iudicatis terram, ſeruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore, apprehendite diſciplinã, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta. Adeo certe neceſſarius eſt prædictus Dei timor, timorataque conſcientia, vitæque integritas, in cunctis Prælatis atque Iudicibus, vt audacter dicant quidam Iuriſperiti, neque id iniuria, quin vero nimis iuridice, excipi poſſe contra Prælatum, ſiue Iudicem, quando ex aliquibus ſuis factis poteſt colligi, eundem non eſſe Deum timentem, ſeu quod non habeat Deum præ oculis. Videatur hac de re Speculator in tit. de Iudice delegato. §. vlt. *verbo, item quod non habet.* Quod & confirmari etiam poteſt ex eo, quod dixit olim Bald. *in l. 2. C. de ſentent. ex breui recit. num. 5.* nempe quod Iudex duo ſimul in mente debet habere, nempe ſal ſcientiæ, & ſal ſecuræ, atque timoratæ conſcientiæ: facit etiam quãmaxime ad hoc *cap. omnis, qui 45. diſt.* vbi ponuntur plura ſpectantia, & pertinentia ad omnes Prælatos, ſiue Iudices, de quibus aliqua dicemus infra: ſed inter alia, quod Iudex, ſiue Prælatus, in omni negotio, ſemper eſſe debet pauidus, timens, & tremens, atque formidare, ne de iuſtitiæ tramite deuians, cadat, & vnde non iuſtificatur, inde potius condemnetur. Diuus etiam Hilarius lib. 6. de Trinitate, de hoc timore agens, in eiuſdem laudem, inquit, quod Deum timentes, in errore diu minime poſſunt detineri. Vt tandem omnia vnico concludam verbo, dico, huiuſmodi Dei timorem, in ſupradictis Prælatis Regularibus, atq. in cunctis in vniuerſum Iudicibus, adeo ſummopere eſſe neceſſarium, vt Prælatus qui ipſum non habuerit, haudquaquam boni de illo ſperari poſſit, qui autem illum habent, ſtateram, vt dicitur, manu geſtant, atque in iuſtitiæ lance, ſiue libramine, cuncta diſponunt, quid in re qualibet, & quocumque negotio facere eos oporteat, ingeniorum ſuorum vires dimetiuntur in emergẽtibus dubijs, peritiores ſe conſulunt, & tamquam boni, & recti iuſtitiæ executores, nihil ex arbitrio ſuo faciunt, ſed leges, iuraque conſulunt, atque in rebus diffiniendis, & determinandis, ſecundum leges, & iura pronunciant, non odio non amore, timore, aut cupiditate mouentur, ſed charitate ſemper, atque ex iuſtitiæ zelo. Hinc fit, vt eiuſmodi Prælatos ſiue Iudices in Religionibus cunctis, & qualibet Republica, eligi, & aſſumi quammaxime neceſſarium, vtiliſſimum, atque expedientiſſimum ſit.

De virtutibus, conditionibus, & qualitatibus, quas Prælatos Regulares quammaxime oportet habere.

Nota, quod inter exceptiones, quæ Iudicibus obijci poſſunt, quaſi præcipuum tenet locum, eoſdẽ non eſſe Deum timentes, neque habere Deum præ oculis.

ARTICVLVS III.

Vtrum expediat Regulares Prælatos, iuſtitiam ſimul cum clementia, atque miſericordia temperatam habere?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

MVltum expediens eſt in Prælatis Regularibus atque Iudicibus, vt iuſtitia ſimul cum miſericordia reſplendeat, & eoſdem rigorem ſuum benignitate, atque clementia temperatum habere. Huius concluſionis veritas, cuius vel mediocri intellectu pollenti, præ foribus ſeſe offert, Poteſtque multis auctoritatibus, & rationibus comprobari. Atque in primis ad id faciendum, moueri poſſunt, quin vero & debent, prædicti Prælati Regulares, ſiue Iudices, ex imitatione Dei Opt. Max. è cuius vultu, vt dixit Dauid olim Pſal. 56. omne ipſorum iudicium prodire debet, quem & præ alijs ipſi obnixe tenentur imitari: Deum autem iuſtitiam, miſericordiam comitatam habere, vbique ſacra Scriptura proclamat: Miſericordiam & iudicium (inquit idem Pſaltes) cantabo tibi Domine, Pſal. 100. & Pſal. 24. habetur, quod, Vniuerſæ viæ Domini miſericordia, & veritas. Vbi *veritatis* nomine, ſecũdum oẽs cõiter Expoſitores, iuſtitia deſignatur, quę & miſericordia ſemper debet eſſe comitata, ita vt propter harum virtutum aliquam, alia nullo prætermittatur modo, quin vero ſuum etiam teneat locum, q & faciet quãmaxime ad pacem in Repub. & & in cunctis Congregationibus conſeruandã, iuxta illud, q Dauid ſupradictus in alio etiã Pſalmo dixit, nempe q. Miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Hunc etiam regendi, atque gubernandi conuenientiſſimum, & expedientiſſimum modũ, obſeruat modo, obſeruauitq. olim ſemper, Deus Opt. Max. in cũctis operib. ſuis, & rebus ad totius mundi, ſed præſertim Iſraelitici populi gubernationem ſpectantibus, miſericordiam (vt ita dicam) iuſtitia temperatam ſemper habẽdo, ſeu potius vtramque ſimul hominibus oſtendendo. Hoc modo totum hunc viſibilem mundum, ſuauitate nimia regit, atq. gubernat. Qua ratione Sapiẽs olim dixit de eodem, Sap. 8. quod immenſa ſapientia ſua, ſuauiter diſponit omnia, attingens à fine vſque ad finem fortiter, &c. Has etiam virtutes in cunctis Prælatis, atque Iudicibus, ſummopere eſſe neceſſarias, oſtendere volẽs olim Chriſtus Dominus, ipſorum miniſterium comparauit, procedendi modo, quo ſe habuit ille Samaritanus, iter faciens circa hominem, quem inuenit in via ſemiuiuum, quin vero & iam morti proximum, hunc videns (inquit) miſericordia commotus, appropians, alligauit vulnera eius, infundẽs deſuper vinum & oleum. Quibus duob. adhibitis remedijs (quod appoſitiſſimum eſt Pręlatorum ſymbolum) inſinuauit plane, ſupradictas duas virtutes, miſericordia ſcilicet, atque iuſtitiam, neceſſarias quammaxime eſſe, ad curãda, & ſanãda quorumlibet peccatorum vulnera, nam per oleum inſinuatur ibi miſericordia, per vinum vero iuſtitia, ex quarum debito temperamine, medicamentũ pro regendis, atque gubernandis ſubditis, & ſpiritualib. curandis eorũ infirmitatibus, cõfici ſummopere oportet. Qui igitur Reipub. ſeu Congregationi alicui Regulari, ſiue ſeculari præeſt, vt ſubditorum ſuorum curet, & ſanat vulnera, exemplum a Chriſto Dño ſumat. Paſtorum & Prælatorum omniũ Principe, applicando in miſericordia olei mollitiem, vinique morſum, atq. diſtrictionẽ in iuſtitia, ita

Multum expedit Prælatis ſiue Iudicibus, iuſtitiam cum miſericordia, atque clementia temperatam habere.

Pſal. 84.

Nota hoc valde pro Prælatis, atque Iudicibus circa dignitatem quam debent habere temperatam iuſtitiam.

vt

Digitized by Google

vt per oleum foueantur ſananda, per vinum vero mundentur putrida, ſubditique nec nimia benignitate ſoluantur, nec rigida aſperitate exulcerentur. Hoc ſummopere debent aduertere, atque obnixe procurare, omnes in vniuerſum Prælati Regulares & quicumque Iudices. Pro quo etiam facit quammaxime illud, quod D. Gregor. lib. 20. Moral. ca. 6. & in Paſtorali par. 2 cap. etiam 6 & lib. 1. ſui Regiſtri, epiſt. dixit olim 24. & habetur *in cap. diſciplina, diſt. 45.* nẽpe, quod diſciplina, vel miſericordia multum deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur, nam circa ſubditos ineſſe debet Rectoribus, & iuſte conſolans miſericordia, & pie ſæuiẽs diſciplina. Ad quod probandum, ſupradicti Samaritani exemplum adducit, aliaſque innumeras ſacræ Scripturæ auctoritates, & multa notatu digniſſima, à Prælatis, atque Iudicibus cunctis, ſummopere obſeruanda, & præ oculis quammaxime habenda. Vbi etiam videatur gloſſa, *verbo, miſcenda*, quæ circa mediocritatem, quã Prælati, ſiue Iudices hiſce in rebus debent ſeruare, & habere, multa dicit. Supradictas etiam duas virtutes habuiſſe Iob, de ſeipſo proteſtatur, dicens capit. 29. quod cum ſederet primus, quaſi Rex circumſtante exercitu, mærentium erat conſolator. De Moyſe etiã, quem Deus olim Iſraelitici populi conſtituit Principem, dicitur Numer. 12. quod erat vir mitiſſimus, ſuper omnes homines, qui morabantur in terra illa. Sed non propterea illi defuit animarum zelus, & rigor, vt obſeruaretur interdum diuina etiam iuſtitia, quod & manifeſtauit. Exod. 32. quando præcepit, vt à Leuitis, vniuerſi ſimul interficerentur idolatræ, quo facto, & iram Domini placauit, & ab excidio vniuerſum populum liberauit, iuxta illud quod in quodã Pſal. 105. habetur, & dixit Deus, vt diſperderet eos, ſi nõ Moyſes electus ſtetiſſet in confractione in conſpectu eius, vt auerteret iram eius. Debent ergo Principes, qui præficiunt, atque conſtituunt Iudices, & Superiores, necnon & Prælatorum Regulariũ electores (cæteris exiſtentibus paribus, quin vero etiã quandoque forſan imparibus) illos ad prædictas munera, & officia, animarum curam habentia, aſſumere, atque præficere, in quibus quãmaxime ſupradictæ duæ virtutes ſimul reſplendere videãtur, miſericordia ſcilicet, atque iuſtitia, qui natura ſua ſint quidem manſueti, & benigni, ſed ex alia parte etiam iuſtitiæ zelatores, vt vtriuſque virtutis temperamento, ad magnam Dei laudem, & gloriam, Reipublicæ vtilitatem, rectè ſuo ſatisfacere poſſint officio & muneri.

Pſalm. 105.

ARTICVLVS IV.

Vtrum expediat Iudices, ſiue Prælatos Regulares, in ſuorum officiorum executione, in rebus arduis atque difficillimis, quam magnam habere fortitudinem?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Multum oportet Prælatos Regulares, & Iudices, habere integritatem, & fortitudinis robur.

NImium oportet Prælatos Regulares, & quoſcumque Iudices, in rebus arduis, atque difficillimis, habere a pectoris robur, magnamque conſtantiam, & fortitudinem. Hæc concluſio probatur in primis, ex illo quod habetur Eccleſiaſtici 7. vbi Sapiens, Iudices in communi omnes, & quemlibet ipſorum in particulari alloquens, inquit, Noli fieri Iudex, niſi & virtute valeas prorũpere iniquitates, & ſubdit quaſi dicti ſui cauſam, atq. rationẽ reddẽs ne forte extimeſcas faciẽ potentis, & ponas ſcãdalũ in agilitate tua. Ad quæ verba confirmanda, facit quãmaxime, quod dixit Platina lib. 8. de vitis Pontif. agendo de ſupradicta fortitudine, in Iudicibus, atque Prælatis tãtopere neceſſaria, & requiſita. Ne, inquit, iuſtitia vlla ex parte labefactetur, adiungẽda illi eſt fortitudo, omnium virtutum robur, & vallũ. Vt enim fortitudo ſine iuſtitia iniquitatis eſt materia, ita & iuſtitia ſine fortitudine interdũ terga vertit, eoſque deſerit, quos potius tueri deberet. Hac ẽt ratione D. Bernard. lib. de Gradib. Humilitatis, fortitudinem vocat ſcutũ inexpugnabile, ab omnibus ſumendum Prælatis, atque Iudicibus, vt rectè ſuo poſſint ſatisfacere officio, & muneri. Optimi enim, inquit, Iudicis, atque Prælati eſt, pro Religione, pro patria, pro iuſtitia, & pro veritate tuenda, & pro ſubditorum ſuorum ſalute, interdũ, ſi opus fuerit, vitã exponere, & omne diſcrimen, mortemq ipſam ſubire, atque damna, & pericula quæcumque contemnere, nihilque debent prorſus timere, ne timore concuſſi, atque perterriti, à ſemitis deuient iuſtitiæ, atque à ſemel cæpto propoſito deficiant, & propterea non incumbãt ſuæ obligationi, ac muneri. Hinc ſupradictus Sapiẽs loco ſupra citato, eoſdem iudices alloquendo, eis conſuluit, vt nõ ſint puſillanimes in animo ſuo. Et Prouer. 20. inquit, quod qui iudex hominem timet, cito corruit. Hic timor certè fuit, qui deiecit Pilatum iudicem, corruereque illum fecit, in execrandum facinus, atque adeo abominandum crimen, crucifixionis Chriſti, iniquiſſimã proferendo ſententiam in eundem, ad Iudæorum inſtantiam, propter timorem nempe ab eiſdẽ ſibi incuſſum, quando ipſius mortem petentes, atque expoſtulantes, dixerunt, Si hunc dimittis, nõ eris amicus Cæſaris. Quid enim referebat? an non melius illi fuiſſet ſeruus, & amicus fuiſſe Dei? Nihil ergo Iudices, ſiue Prælati debent timere, quin vero fortitudinis ſcuto roborari, obnixe procurare, maximo iuſtitiæ zelo, ſed miſericordia, ac clementia temperato, vt in præcedenti Articulo eſt dictũ, munus & officium ſuum explere. Sed dicamus oportet, vnde ſupradictus timor prouenire ſoleat? Iſte timor, atque metus in Iudicibus, atque Prælatis, vt plurimum, euenire contingit, ex deprauata ipſorum conſcientia, corruptiſque moribus, vt & contigit olim in Cain, innocentius fratris ſui Abelis occiſore, & percuſſore, dicitur enim Geneſ. 4. quod poſt fratris ſui mortem, hoc timore perculſus, egreſſus à facie Domini, ambulauit vagus, & profugus in terra, timens nimium, ne omnis, qui inueniret eum, ipſum occideret. Hac etiam ratione dixit Sapiẽs Prou. 28. quod fugit impius, nemine perſequente: iuſtus autẽ tamquam leo confidens abſq. terrore erit. Hoc ſummopere conſiderandum eſt etiam in Prælatis cunctis, atque Iudicibus, vt ad id muneris aſſumantur, & eligantur, illi qui bona conſcientia, atque virtutũ ornamentis præditi, fortitudinis ſcuto armati, velut inexpugnabiles reddantur, & nullius prorſus timeant faciem potentis, ſuoſque ſubditos, humiles, & puſillos ab huiuſmodi, cũ opus fuerit, teneantur, atque defendant, ſola conſciẽtia tuti, eo quod nihil habeant, quod iuſte poſſint timere. Hoc propriiſſimum eſt Iudicum, & Prælatorum munus, & officium, & quod obnixe debent ſummo ſtudio procurare, innocentes puſillos à potentibus protegere, eripere, atque defendere, & abſque perſonarum diſcrimine, ius ſuum vnicuique tribuere, ſumma iuſtitia, & æquitate, ad quod faciendum fortitudine quammaxima opus ſibi eſt. Hæc quidem virtus Regia eſſe dicitur, & digna præſtantiſſimis Prælatis, atque Iudicibus, pro quo facit, quod Ouid. lib. de Ponto, olim dixit, Regia crede mihi, res eſt ſuccurrere lapſis, conuenit & tanto, quantus & ipſe viro. Hæc de iſto Articulo, dicta ſufficiant, neque enim etſi vellem, in hiſce rebus amplius poſſum detineri.

Nota hoc valde, quãtam oporteat Prælatos habere fortitudinem, & animi robur.

ARTICVLVS V.

Quęnam Prælati Regulares, ſiue Iudices in ſuis adminiſtrationibus, & officijs, ſemper ſibi debeant præ oculis habere, & quid eorum obſeruare oporteat quammaxime?

Prima Concluſio.

Reipub. bonum eſſe debet præcipuus Prælatorum omnium finis.

REipublicæ bonum, & peculiaris cuiuslibet Congregationis, ac demum, vt diuinæ, atque humanæ obſeruentur leges, & fiant quæ magis pertinent & ſpectant ad Dei Optimi Maximi gloriam, eiuſque diuinum ſeruitium, vnicus ac præcipuus eſſe debet. Prælatorum Regularium, omniumque in vniuerſum Iudicum optatiſſimus finis. Probatur Cõcluſio, exemplo D. Greg. Papæ, nam vt in ipſius habetur hiſtoria, is ſemper finis infixus fuit ſuis præcordijs, ipſumq. vt dicitur, e Monaſterio expulit, atque ſummum Pontificatum, renitentem, & quodãmodo inuitum, acceptare compulit. Vnde & ad hoc propoſitum fertur de ſeipſo, ſolitus quod erat dicere, vt tradunt Doctores grauiſſimi, quod pugnauit diu in pectore ſuo, cum priuata commoditate, publica vtilitas, ſed tandem, operante id charitate, vtilitati publicæ, priuatus ceſſit affectus: id quod in cauſa extitit, vt ſummum Pontific. acceptaret, Magna certe res, & ſumma admiratione digna, Factus autẽ Pont. atq; totius Eccleſiæ gubernationi incumbẽs, hoc vnum etiam dicitur, ſemper præ oculis habuiſſe, nempe bonum, & commune commodum Eccleſiæ Dei, atque totius Chriſtianæ Reipub. vtilitatem publicam, & ea, quæ ad diuinam gloriam, & Dei Optimi Max. maiorem laudem, ſibi videbãtur expedire. Hoc exemplum ſummopere debent imitari, hac in re, omnes in vniuerſum Prælati, ſiue Iudices, ſemper diuinum ſeruitium priuato commodo præponere, & vt Reſpublica, Regularesq. Congregationes, in pace conſeruentur, diuinarum humanarumq. legum obſeruantia, in eis magis, ac magis augeatur, creſcat, foueatur, atq; propagetur. Nihil enim eſſe credo, Reipu. ac Regularibus Congregationibus cunctis, adeo damnoſum, atq. nociuum, vt multo noſtro damno experientia ipſa docente, plus ſatis perſpicimus, quam Prælatos ſiue Iudices, commodo, ſuo priuato inhærere. & ita vt de eis merito dici poſſit, quod quæ ſua ſunt, quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Hæc ſunt quæ Reſpublicas omnes in fruſta diuidunt, atque in diuiſiones magnas, ſchiſmataque innumera cõuertunt. Hinc prodeunt etiã æmulationes, inuidiæ, diſcordiæ, inſ, clationes, & id generis multa alia genimina viperarum, quæ ex radice proprij commodi ortum, atq. originem ducunt. Hac ratione dixit D. Paulus olim, quod *radix omniũ malorũ eſt cupiditas*, ita & nos dicere poſſumus, quod omnium perturbationũ, quæ reperiuntur in Religionibus radix, eſt in Prælatis affectus

Nota hoc valde pro prælatis atq Iudicibus.

proprij commodi, non vero communis. Ad hoc facit quammaxime quod dicere frequẽter ſolitus erat Titus Liuius, & habetur in ipſius 2. lib. quod reſpectus rerũ priuatarum, ſemper officit, obſ..terq. publicis conſilijs, & quod ex priuatis affectionibus fere omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur, cum publicum bonum, priuata interdũ ſtudia peruertunt. Eſt igitur huiuſmodi priuata, iudicum, ſiue Prælatorũ vtilitas, ſtudiumq. proprij cõmodi, quaſi radia omnium malorum, quæ in Repub. & in Regularibus Congregationibus ſolent euenire: quod & faciunt facereq. ſolent, vt ſibi videtur, ad hoc vt melius, ac tutius ſemetipſos in ſuis adminiſtrationibus, dignitatibus, Prælatijs, & officijs conſeruent, ſed reuera contrarium omnino interdũ ſolet euenire. Vt enim habetur Prouer. cap. 19. & 20. Iuſtitia, non vero iniuſtitia firmatur ſolium, & thronus. Quin vero è cõtrario iniuſtitia labitur, atque deſtruitur, & dũ ipſi, poſthabito, vt dixi, communi bono, tantummodo, quæ ſua ſunt, quærunt, & proprio incumbunt cõmodo, ad inſtar Iudæorum, qui vt dicitur Io. 12. occiderunt Chriſtum Dominum, vt nõ ipſi regnum amitterẽt, nefando ſuo facto, magna ſtrage, ac perditione ſua, propterea magis, illud amiſerunt, ita, & eiuſmodi Prælati, ſiue Iudices, Deo illud diſponẽte & ordinante, vnde in ſuis officijs ſemetipſos conſeruare ſtudent, atque procurant, occulto Dei iudicio miſerabiliter ruunt, & præcipitantur, idq. merito. Cõtra huiuſmodi prælatos, atque Iudices, in ſuis officijs, & adminiſtrationibus, non quidem vtilitatem publicam, aut commune bonum, ſed priuatum procurantes, & pręoculis habentes, rigoroſa, atque horrenda quędam habentur verba; apud Ezechielem Prophetã, cap. 34. Ve, inquit, paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos, nonne greges paſcuntur à paſtoribus? Ipſi vero contrarium faciebant. Vbi & in particulari enumerat, quale erat ipſorum ſtudiũ, officium, atque exercitium, nempe comedere lac ouium, lanis earum operiri, quod craſſum erat, mactare, & occidere, &c. ſed poſtmodum ſubijcit pęnam, eamq. grauiſſimam, quę propterea huiuſmodi paſtoribus obuentura erat, inter alia dicendo, quod amouebit illos ab illo eo officiu, & paſtorali adminiſtratione, & trader illam alijs. Non video quid ad hoc propoſitum amplius dici, aut deſiderari potuit. Ioan. 12.

Secunda Concluſio.

In electionibus ſemper ſunt præſtantiores eligẽdi in ſcientia, alijſq; qualitatibus.

In electionibus faciẽdis, curare debent ſummopere, omnes Prelati, ſiue Iudices, vt pręſtantiores, & ſapientiores ſemper pręficiantur, & promoueantur, ne dum eliguntur, & aſſumuntur indigni, magnum damnum, atque ſcandalum exinde emergat alijs ſubditis. Hęc Concluſio alio loco explicabitur amplius: ſed modo, probatur ex eo, quia honor eſt virtutis pręmium, quo fit, vt pręeminentię, officia, dignitates, atque pręfecturę nonniſi dignis, atque honoratis viris, ſapientia & virtute pręſtantibus ſint conferendę, contrariumque facere pręterquam quod eſt contra iuſtitiam, omnino eſſe videtur contra omnem prorſus rationem, ac pręterea vergeret in magnum damnum, & detrimentum, atque excidium totius Reipublicę. Facit ad hoc, textus *in l. omnes honores. C. quando prouocare non eſt neceſſe, & cap. vt debitus honor, de appellation.* Vbi ad hoc propoſitum dicitur, quod iudicare, & Iudicum habere officium, ſiue Pręlatorũ, honor eſt, & dignitas quammaxima, & quod huiuſmodi munera, honore indignis, non ſunt pręſtãda; Ad hoc etiam propoſitum diximus ſupra in art. 2. concl. 1. quod contrarium facientes ſunt, ſicuti qui mittebant olim lapidem in aceruum Mercurij, & idolatriæ quodammodo crimen committunt, mortaliterque proinde, atque grauiſſime peccare. Diximus etiam in artic. primo, inter alias partes, qualitates, & conditiones, ad Iudicum, ſiue Pręlatorũ munus requiſitas, vnam, & ex pręcipuis eſſe ſcientiam, atque ſapientiam, cuius ſummopere in Electionibus faciendis habenda eſt ratio, cum ſine ipſa à Pręlatis, ſiue Iudicibus vix quippiam boni credi, aut ſperari poſſit. Eſt enim inquit, D. Tho. lib. 1. de Regimine Principum, cap. 15. & deſumpſit illud ex D. Gregor. in paſtorali, & D. Chryſoſto. in poſteriorem Epiſtolam ad Corinthios, homi. 15. regendi, & gubernandi munus, ars omnium ſumma, atq. difficilior inter omnes totius mundi artes, indigetque proinde ſcientia, & ſapientia ſumma. Quod intelligens Salomon, poſtquam à Deo optimo Maximo, Iſraelitico populo gubernando, in Regem fuit aſſumptus,

Quam neceſſaria ſit ſciẽtia, & litterarum peritia in Prælatis atq. Iudicibus.

ſumptus, quod primum omnium expoſtulauit, ab eoque obnixe ac ſummis precibus petiuit, fuit ſapientia. vt habetur 3. Regum 3. Tu inquit, Domine Deus, regnare feciſti ſeruum tuum, pro Dauid patre meo, ego autem ſum puer paruulus, ignorans egreſſum, & introitum meum, & ſeruus tuus in medio eſt populi, quem elegiſti, populi infiniti, qui numerari, & ſupputari non poteſt præ multitudine. Dabis ergo ſeruo tuo ſapientiam, vt populum tuum diiudicare poſſit, & diſcernere inter bonum, & malum, &c. & dicit ibi textus ſacer. quod placuit ſermo iſte coram Domino, eo quod Salomon poſtulaſſet huiuſmodi rem, & dedit illi cor ſapiens, & intelligens, in tantum, vt nullus ante ipſum ſimilis illi fuerit, aut poſtea ſurrecturus ſit. Eſt igitur ſcientia, & ſapientia ſummopere neceſſaria, ad Prælationem quamlibet, & regimen, atque gubernationem populi: qua etiam ratione habetur in Scriptura ſacra, Simonem filium Mathathiæ, conſtitutum fuiſſe Principem Iſraelitici populi, eo quod ſapiens eſſet, & vir vtique conſilij. Hæc duo in Principibus, Prælatis, atque Iudicibus cunctis, vt dictum eſt, ſummopere neceſſaria ſunt, eo præſertim, quia vt dicitur in *l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud. & habetur in capit. fores de verb. ſignif.* iudicare populum, nihil eſt aliud quam Ius dicere, & ius ſuum tradere vnicuique. Quod quonam pacto facere, vllo modo poterunt, qui ſapientes non fuerint, litteris non vacauerint, nec ius ciuile aut Canonicum, vnquam conſuluerint, neque vt dicitur, ab ipſis primis liminibus illud ſalutauerint? profecto male.

Gubernandi munus, & officium, artium ars, & ſcientiam ſcientiarum, multaq; indiget ſapientia. vt teſte ſit.

Mach. 1. c. 2.

Sed præter ſapientiam, & ſcientiam, & qualitates alias ſupradictas, in electionibus faciendis requiſitas, oportet aduertere, vt ad Prælationes eligendi, & aſſumendi, cum ſapientia, & ſcientia, ſagacitatem atque prudentiam etiam habeant. Eſt enim ſagacitas, atque prudentia in ipſis ſummopere neceſſaria, & maxima aſtutia, ad perſpiciendos interdũ, atque perſcrutandos ciuium, ſeu ſubditorum animos, ipſorumque intentionem iniquam, & multoties deprauatam. Vt enim dicebat Dioclętianus Imperator olim, ſæpiſſime ſubditi, & ciues, Iudices atque Prælatos decipere intentant, & procurant quã maxime, ad quod euitandum damnum oportet, vt & ipſi præter ſapientiam, & ſcientiam quam habuerint, ſint etiam prudentes, aſtuti, atque ſagaces. Quibus ſi adiungatur aliqua rerũ experientia, nihil erit, omnino hac in re, quod amplius debeat, aut poſſit deſiderari. Experientia enim interdum doctrinam ſupplet, & ſcientiam cum ſit, vt dicitur omnium rerum magiſtra, atque in multis caſibus prodeſſe, & valere viſum eſt experientiam, ſine doctrina, & ſcientia, cum è contrario nihil prædicta valeant, ſi Iudices atque Prælati non habeant coniunctam experientiam.

Præter ſcientiam atque ſapientiam, oportet etiam Prælatos ſiue Iudices eſſe prudentes atque ſagaces.

Tertia Concluſio.

Quod ſummopere Iudices, atqoe Prælati, ſtudere debent, in recta ſuorum munerum, & officiorũ adminiſtratione, ac præ oculis multum habere oportet, eſt, vt ſibi ſubditi, quãmaxime fieri poſſit, proprio incumbant muneri, & ſuæ ſatisfaciant, qua tenentur obligationi. Hæc Concluſio, multis poſſet Iuribus comprobari, quæ habentur in Decreto, & Decretalibus, & maxime in tit. de ſtatu Monachorum, vbi hoc ſummopere commendatur Prælatis. Inter quæ appoſitiſſimum eſt, *cap. vltimum, de ſtatu Monachorum, § ipſi etiam.* Vbi Honor. III. ſcribens Abbatibus, & Monachis in Lombardia, & Marchia Teruiſina conſtitutis, agens & tractans de ſuorum Monachorum correctione, & obſeruandis in ipſorum viſitatione, poſt alia ponuntur ſequentia verba. *Ipſi etiam Viſitatores, Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpa, vice noſtra Regulari cenſura percellãt, abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob eorum pertinaciam, vel amicorum potentiam, quin vero ouẽ morbidam ab ouili eijciãt, ne oues ſanas inficiat, vt enim dicitur, vna mala pecus inficit omne pecus.* Cui ſimile eſt illud, quod & dixit D. Hierony. ſuper Ezechiel. lib. 4. & in Epiſt. ad Galathas capit. 5. & refertur in Decreto a Gratiano *in c. reſecandæ. 24. q. 3. reſecãdæ,* inquit, *ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis a caulis repellenda, ne tota domus maſſa corpus, & pecora ardeãt, corrũpantur, putreſcant, atque intereant.* Quod exemplo Arij comprobans ait, *Arrius. n. in Alexandria vna tantũ fuit ſcintilla. ſed quia non ſtatim fuit oppreſſa, totum orbem eius flamma eſt populata.* Facit & ad idem aliud dictum. D. Auguſt. lib. de correptione, & gratia. ca. 15. & habetur in *c. corripiantur eadem cauſa, & quæſt.* vbi ferè ſimilia verba habentur. Diuus etiam Chryſoſt. Sermone de Abſalon, inquit, *quod ſemper ſcelera, dum non reſecantur, increſcunt, & in augmenta facinorum proſiliunt, quoties ſecura immunitate peccatur.* Non eſt his diſſimile, quod olim dixit Cicero, in Vatiniũ, *quod ſicut Medici, membrum putrefactum ſæpe incidunt, & quandoque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic,* inquit, *neceſſe eſt, ſi Rempub ſaluam eſſe volumus, vt perditiſſimos homines, ex vrbe penitus extirpemus, ne ipſi corrupti alijs noceant.* Ouidius etiam inquit, 1. Metamor. *Immedicabile vulnus, enſe reſcindẽdum eſt, ne pars ſincera trahatur.* De Seneca etiam refert Accurſius *in l. Prouincia. C. de ferijs,* dicere ſolitũ fuiſſe, *quod non poteſt Deo pinguior victima mactari, quam dũ reus iniquus, punitur.* Hoc ſummo ſtudio curare debent oẽs Iudices, ſiue Prælati, quo tenẽtur amore ſibi ſubditos proſequẽtes, ipſorũ vitia atq; delicta ſummopere, vt oderint, eadem puniendo, emẽdando, & caſtigando, ac procedendo ſi opus fuerit, vſq. ad eorũ extirpationẽ. Dauidẽ Regium Pſaltem imitãtes, qui à Deo Opt. Max. olim Rex, atq. Iudex Iſraelitici populi conſtitutus, de ſeipſo dicebat, *Non proponebam ante oculos meos rem iniuſtam, facientes præuaricationes odiui. Non adhæſit mihi cor prauum, declinantem à me malignum non cognoſcebam. Detrahentem ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar. Superbo oculo, & inſatiabili corde cum hoc non edebã. Oculi mei ad fideles terræ, vt ſedeant mecum, ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat. Non habitabit in medio Domus meæ, qui facit ſuperbiã, qui loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meorum.* Et tandem concludens, quoad vitiorum extirpatione, aiebat *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt diſperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.* Verba ſunt iſta aurea, & mira, quæ & proinde Iudices, atque Prælatos præ oculis ſemper habere oportet. Quæ ſuperius dicta procuranda ſommopere, & facienda licet ſint in omnib. ſpecialiter tamẽ hoc fieri habet in Iuuenum, atque adoleſcentium correctione, cũ quibus, prout refert Plutarch. in Lycurgo. *Lacedæmonij rigoroſe nimis ſe gerebant, caſtigãtes eos, vt dicitur, corã altari Dianæ, ita vt ibidem interdũ verberibus quaſi ſemimortui ſuccumberent.* Id neq. immerito, cũ ſicuti dixit Diogenes, *Adoleſcentiũ educatio, totius ſit Reipub. fundamentum & reformatio.* Circa hanc Iuuenum, & adoleſcentum correctionem, multa forent dicenda, & quamplurima habentur in Prouerbijs Salomonis, quæ breuitatis gratia facio miſſa, vt non in hiſce rebus, tempus videamur inſumere. Hoc ſolũmodo contentus dixiſſe, quod eorum correctio nullo modo eſt diſſimulanda, ſed ſtatim faciẽda, nam vt dixit Terentius olim, nimia indulgentia in ipſos in magnum aliquod damnum ſemper ſolet prouenire. *Filij tibi ſunt,* inquit, Sapiens Eccleſ. 7. *erudi illos, & curua eos ab ipſorum pueritia.* idem

Quantum ſtudere debent Prælati, & Iudices vt ſibi ſubditi ſuę ſatisfaciant obligatio

Quam ſit Deo grata iniquorum punitio, illique diſplicea t iniqua interdum miſericordia.

Prouerb. 2.

omnino dixit in Prouerbijs, ſed maximè cap. 20. & 30. *Curua ceruicem filij tui in iuuentute ſua, & tunde latera eius, dum infans eſt, ne forte induretur, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ*. Et iterum, *noli*, inquit, *ſubtrahere à puero diſciplinam, ſi enim percuſſeris eum virga, non morietur, tu virga percuties eum, ſed animam eius liberabis de inferno.* Quę in ſupradictis locis à Salomone dicta ſunt patribus, & de eorum filijs intelligẽda perinde ſunt propter ſimilitudinis rationẽ, de cunctis in vniuerſum Prælatis, & Iudicibus, & ſummopere ea ipſos aduertere oportet, circa iuuenum ſibi ſubditorum. ſ. nõ prætereundam, aut diſſimulandam, ſed ſtatim faciendam debitam correctionem, vt iuxta ſententiam D. Gregorij, *qui ſtulti fuerunt in culpa, fiant ſapientes in pœna*, habentur ſupradicta verba, *in paſtorali. 1. par. cap. 1.* & lib. 15. Moral. cap. 23. referunturque à Gratiano in cap. qui ea. diſt. 38.

Quarta Concluſio.

Nõ eſt contra rõnem boni Prælati, aliquę interdum peccata, nõ grauia ſed leuia diſſimulatione prætterire.

Cum prędictis tamen ſtat, quod non ſit alienum, aut contra rationem boni Prælati, ſubditorum ſuorum delicta, non grauia ſed leuia, interdum diſſimulatione præterire, quin vero quandoque id facere maxima eſt ſapientia, atque prudentia. Hæc Concluſio, in primis poteſt comprobari ex eo, quod dixit olim ſapiens, Prouerb. 30. Eccleſiaſt. 7. *noli eſſe nimium iuſtus, nam qui vehementer emungit, elicit ſanguinem.* Sunt etiam ad hoc propoſitum, innumera iura, & capita, in Decreto Gratiani. 23. q. 3. per totam: ſed facit ad hoc quammaxime, *cap. ipſa pietas*, quod eſt D. Augu. Epiſt. 50. ad Bonifacium, vbi dicitur, *quod non ſemper in eos, qui peccant, vindicta eſt exercenda.* Facit & *cap. quod Chriſtus*, quod eſt D. Ambroſij lib. 7. Commentariorum ſuper Lucam. cap. 9. Vbi refertur, quod Chriſtus diſcipulos ſuos increpauit, quia ignem ſuper eos deſcendere cupiebant, qui ipſum non receperant. Per quod inquit D. Ambroſius, Prælatis oſtenditur, *nõ ſemper in eos, qui peccauerint, vindictam eſſe exercendam, quia nonnumquam amplius prodeſt clemẽtia, Prælato ad patientiam, ſubdito vero lapſo ad correctionem*. D. etiam Gregor. lib. 19. Moral. capit. 23. reprehendit Prælatos ſiue Iudices, qui ita ſunt diſtricti, vt omnẽ etiam manſuetudinem benignitatis amittant, ſeu videantur amiſiſſe, alios vero eſſe dicit ita manſuetos, vt omnino perdiderint diſtricti iura regiminis & concludit, quod non hoc aut illo, ſed medio modo eſt procedendum, ſubditorum delicta leuia interdum diſſimulando, & cum illa fuerint grauia, puniendo. Licet enim multum interſit Reipub. Cõgregationibuſque cunctis, vt non delicta maneant impunita, id tamen intelligendum eſt, de delictis grauibus ac publicis, non tamen de leuibus, aut occultis, quæ paterna potius correctione, quam publica animaduerſione, corripi & emendari debent. Quod facere quammaxima eſt ſapientia, atque prudentia. Hoc etiam multum ſupradictis Prælatis Regularibus, & Eccleſiaſticis Concilium Tridentinũ commendat, ſeſſ. 13. cap. 1. Vbi eoſdem alloquẽdo, dicit, *Vt recordentur ſe eſſe paſtores non percuſſores, ac meminerint, quod ita præeſſe debent ſubditis, vt nõ in eis dominentur, ſed illos tamquam filios, & fratres diligant: elaborentque vt ipſos hortando, & admonendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur, quos tamẽ ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, ſeruanda*, inquit Concilium, *eſt ab eis Apoſtoli illa præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent, in omni bonitate, & patientia, cum ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam auſteritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam poteſtas. Sin autem ob delicti grauitatem, quandoque virga opus*

Notahoc valde contra Iudicum ſiue Prælatorum, ſeueritatem nimiam.

Delicta grauia & publica ſemper ſunt punienda, leuia vero & occulta interdum diſſimulãdo, aut paterna caſtigatione corrigenda.

fuerit, tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas adhibenda eſt. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Concil. Trid. notatu digniſſima, eaque ſummopere à cunctis iudicibus, ſed maxime à Prælatis Regularibus obſeruanda, ac ſemper præ oculis habenda. Et hæc de iſto Artic. dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VI.

Quantum debeant Iudices, & Prælati Regulares, à donis recipiendis, atque muneribus abſtinere.

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omni iure Canonico, atque Ciuili, prohibitum eſt, Iudices ſiue Prælatos dona recipere.

OMni iure Canonico, atque Ciuili, ſtricte prohibitum eſt cunctis Prælatis, atque Iudicibus, dona atque munera à ſibi ſubditis recipere. Hæc Concluſio probatur in primis *ex capit. qui recte, ex cap. pauper, ex capit. non licet. 11. q. 3.* facit etiam, *& cap. non ſane. 14. q. 5. & l. plebis cito. ff. de offi. præſidis.* Iure etiam antiquo diuino, in lege Moyſi tradito, idipſum ipſis erat interdictum, vt conſtat ex illo Deuteronomij. cap. 16. vbi alloquẽs Deus Optimus Maximus cum omnibus in vniuerſum Iudicibus, ac ſi cum vno duntaxat in particulari loqueretur poſt alia, ait: *Non accipies perſonam, ſeu perſonas*, vt litera alia dicit, & ſubdit, *nec munera*, cuius rationẽ reddens inquit, *quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum*. Quibus ſimilia verba habentur etiam Exo. c. 23. & Salomon in Eccleſiaſt. 20. dixit, *quia xenia, & dona excæcant oculos iudicum, & quaſi mutus in ore auertit correptiones eorum*, ac ſi preſſius dixiſſet, ſtatim, ac Iudices ſiue Prælati xenia munera, & dona accipiunt, quaſi mutos reddi, facultatemque amittunt loquendi, corrigendi, & corripiendi ſibi ſubditos. Hinc 1. Reg. cap. 8. de filijs Samuel dicitur, *quod declinauerunt poſt auaritiam, acceperuntque munera, & ſtatim peruerterunt iudicium*. Ad quod quammaxime facit illud quod olim dixit Greg. Nazian. orat. 23. nẽpe, quod *aurum eſt tyrannus quidam occultus qui omnes, vt plurimum peruertit actiones humanas, eaſq; illedit.* Cicero etiam in Verrem. loquit, *nihil adeo eſſe ſanctum, atque munitum, quod non expugnari poſſit pecunia*. Hinc Salomon Prouerb. 22. cernens pecuniã, ſeu dona ad quodlibet obtinẽdum medium eſſe efficaciſſimũ, *victoriam, & honorem acquirere*, inquit, *qui dat munera* Leo etiam Magnus ſerm 9. de paſſione Domini, de Pilato faciens verba ait, propter auaritiam occidiſſe Chriſtum, & dicit, *nullum eſſe iuſtitiæ veſtigium in corde illius Iudicis, in quo auaritia ſibi habitaculum fecit*. D. etiam Ambr. in Epiſt. 1. ad Corinth. de his agens ait, *libertatem arguendi amittere, & peccare, qui ab eo accipit, qui ideo dat, vt ne corrigatur*. Propheta Iſaias c. 33. de rectis agens iudicibus inquit, *quod qui excutit manus ſuas ab omni munere, iſte in excelſis habitat*. Habetur *in cap. qui recte 11. quæſt. 3.* vbi Gloſſa explicãs illa verba, *ab omni munere*. allegat *cap. ſunt nonnulli. 1. q. 1.* vbi dicitur, debere Iudices abſtinere ab omni munere, manus, ſ. linguæ, & obſequij, Quod ẽt dicit, *Glo. in c. ſtatuimus de reſcrip. § inſuper*, ibi *nullum munus*, & loquit, ꝙ triplex eſt munus, à manu, à lingua, & ab obſequio, & ꝙ ab omni tali debent Iudices abſtinere. Et ſi quæratur, Quidnam ſit munus à manu, dicitur in ſupradicto *cap ſunt nonnulli*, quod eſt pecunia, munus à lingua, fauor, munus ab obſequio, ſubiectio indebite impenſa, à quibus omnibus Iudices debent abſtinere, vt debito ſuo fungãtur officio, & munere & recte ſeruetur, ſeu obſeruari poſſit iuſtitia.

Dona & munera excæcant oculos Iudicum, & Prælatorum mutantque ipſorum verba.

Dona & munera quę magnam vim habẽt ad corrumpendos & excæcandos Prælatos ſiue Iudices.

Quod triplicia ſunt munera, manus, linguæ & obſequij, & quod ſit horum quodlibet, à quib. recipiendis debẽt Iudices abſtinere.

Digitized by Google

ſtitia. Videatur hac de re. D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 5. vbi latiſſime agit de ſupradicto triplici munere.

Secunda Concluſio.

Eſculenta, & poculenta percipere, licitum erat olim Iudicibus, ſed iã hodie neque id permittitur Hiſpaniarum legibus.

Licitum olim erat Iudicibus, recipere eſculenta, & poculenta, ſed in Hiſpania, iam hodie Regalibus Legibus, idipſum eſt prohibitum. An vero in alijs partibus, liceat id etiam nunc facere, non curo, aliorum ſit iudicium. Prima huius Concl. pars probatur *ex c. Statut. de reſcrip. in 6. & ex d. l. plebiſcito, & l. ſolens. ff. de offic. proconſulis*, vbi dicitur, *quod muneris, vel doni appellatione, non, veniunt intelligenda eſculenta, & poculenta, quæ intra proximos dies conſumuntur*, & redditur ibi ratio ab Vlpiano, *nam valde*, inquit, *inhumanum eſt à nemine aliquid accipere, paſſim, viliſſimũ, omnia vero auariſſimum*. Hæc olim. Sed vt dixi, in Hiſpaniarum partibus, iam hoc deſueuit, & illa iura, quibus eſculenta, & poculenta recipi permittebatur, correcta ſiue antiquata ſunt, & de Iure Regio nouo Hiſpanico, quodlibet munus recipere cunctis Iudicibus eſt prohibitum, habetur *in l. 7. tit. 15. lib. 2. ordinam. & l. 5. tit. 9. lib. 3. nouæ recop.* Videatur hac de re, Matienco in dialogo relatorum 3. par. cap. 32. In alijs partibus ſiue Regionibus, ſeruetur, quod introductum fuerit, Iure vel conſuetudine. Hactenus de iſto Articulo, ac proinde de tota hac quæſtione.

Nota hoc valde.

QVÆSTIO VI.

De Capitulo Generali, & electione Generalis Miniſtri, & his quæ ad dictum Capitulum celebrandum ſpectant, in ſex Articulos diuiſa.

1 *Quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, celebrandum ſit Generale Capitulum?*
2 *De modo & forma ſeruanda, in noſtro ſacro Minorum Ordine, pro celebrandis Generalibus Capitulis.*
3 *Vtrum omnes noſtri Ordinis Fratres, teneantur ſemper habere vnum Generalem Miniſtrum?*
4 *Vtrum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Ordine, non eſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter?*
5 *Vtrum Generalis Miniſter totius noſtri ſacri Ordinis Minorum, ſecundum noſtram Regulam deberet eſſe perpetuus?*
6 *Vtrum fuiſſet expediens, quod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, atque in vniuerſum Religionum omnium Generales, eſſent perpetui?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, celebrandum ſit Generale Capitulum?

Quid nã ſit Capitulum, & quot ſint Capitulorũ genera ſiue ſpecies.

PRo huius Articuli intelligentia præmittendum duxi, quid ſit Capitulum? Et prætermiſſis alijs huius nominis ſignificationibus, quę referuntur à Syluestro, *verbo Capitulum num. 1.* dico cum Ioanne Andrea, *in cap. Capitulum de reſcriptis*, quod Capitulum, quantum attinet ad præſens propoſitum eſt, & dicitur, Congregatio illa multorum, ſed pręcipue Religioſorum, qui certo aliquo determinato tempore, & loco, ad aliquid peragendum conueniunt, quando congregantur in vnum. Quæ capitula interdum dicuntur Generalia, tunc ſcilicet, quãdo ad ipſa Religioſi, omni ex parte congregantur: interdum vero Prouincialia, quando non omnium ad illud fit conuocatio, & conuentio, ſed Religioſorum, aut Vocalium, vnius tantum Prouincię. Dicuntur etiam quandoque Conuentualia, quando facto ſigno, ad iuſſum vnius Conuentus, ſiue Monaſterij Prælati, Religioſi certis quibuſdam diebus congregantur, & conueniunt ad Capitulum. Quo præmiſſo, atque pręſuppoſito, quæritur in præſentiarum, quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſit congregandum, atque celebrandum Generale Capitulum? Cui interrogationi, fiet ſatis per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quo tempore ſecundum noſtram Regulam ſit celebrandum Generale Capitulũ.

EX vi noſtræ Regulæ, Capitula Generalia habebãt celebrari, ſingulis tribus annis, vel ad alium terminum maiorem, vel minorẽ, ſicut à Miniſtro Generali fuiſſet ordinatum. Hæc concluſio conſtat ex verbis expreſſis eiuſdem Regulę poſitis in cap. 8. Vbi prouincialibus Miniſtris præceptum imponitur, vt teneantur tempore dicto ſemper inſimul conuenire vbicumque à Generali Miniſtro fuerit conſtitutum, quod eſt vnum ex præceptis obligatorijs eiuſdem Regulæ. Quod qualiter ſit adimplendum, amplius inferius dicetur.

Secunda Concluſio.

Prædictus ordo celebrandi Generalia Capitula obſeruatus fuit, ab origine noſtræ Religionis, vſque ad annũ 1517. quo tempore facta fuit generalis reformatio totius Ordinis.

Prædictus Ordo, & modus celebrandi Generalia Capitula, a triennio in triennium, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem, ſicut à Generali Miniſtro fuiſſet ordinatum, ſemper fuit obſeruatus in noſtro ſacro Minorum Ordine, ab ipſius origine, & inſtitutione, vſque ad annũ 1517. quo tempore facta fuit totius Ordinis generalis, & vniuerſalis reformatio. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex Chronicis, & Sacri Ordinis noſtri monumentis, & maxime, ex Memoriali, quod inibi habetur, Capitulorum omnium, quæ celebrata ſunt à tempore Sanctiſſ. Patris noſtri Franciſci, vſque ad annum ſupradictum. In prædicto vero anno, congregato Generali Capitulo, Romę in Conuentu de Aracæli, ſub Leone X. facta eſt (vt dixi) totius Ordinis Generalis, & vniuerſalis reformatio. Et nouiter tradita eſt forma celebrandi Generalia Capitula, nam ad vſque illud tempus, omnes noſtri Ordinis Generales miniſtri fuerunt perpetui, vt & eſſe deberẽt ſecundum noſtram Regulam, neque in Generalibus noſtris Capitulis, noui eligebantur Generales niſi forſan in aliquo ex dictis caſibus in eadem Regula contentis, nempe per deceſſum, quando Generalis Miniſter mori cõtingebat: vel ſi aliquo tẽpore apparebat, vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, eundem non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, tunc enim tẽporis, tenebantur prædicti Fratres Miniſtri, Prouinciales, & Cuſtodes, quibus iuxta Regulam, electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in Cuſtodem, ad quod faciendũ Capitulum Generale indicebatur, & congregabatur, id autem raro, aut nunquam factum eſt, vt cõſtat ex ſupradictis monumentis, atque Chronicis noſtri Ordinis, ſed vt plurimum olim, omnes noſtri ſacri Ordinis Gener. Miniſtri, vel in ſuis miniſterijs decedebant & moriebãtur, aut à ſummis Põtificibus vocabantur & aſſumebantur, ad magnam aliquam dignitatem, Cardinalatus ſeu magni cuiuſdã Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, prout ibidẽ licebit videre, & tunc ſtatuto tempore, ad electionem alterius Generalis Miniſtri, generale congregabantur Capitulum, ſicq; fuit cõmuniter obſeruatum in praxi, vſque ad annũ ſupradictum, 1517.

Tertia Concluſio.

Ab anno 1517. celebrandi Generalia Capitula, quolibet

Ab anno 1517. Capitula Generalia celebrari cœperunt, à ſexennio in ſexenniũ.

quodlibet ſexennio, mos incępit, ex Decreto, & Cõſtitutione Leonis X. Pont. Max. Hoc habetur expreſſum in Bulla, quę communiter dicitur Vnionis, quę incipit, *Ite & vos in vineam meam*, data Romæ apud Sanctum Petrum anno ſupradicto 4. Kalend. Iunij, Pontificatus ſui anno 5. In qua quidem Bulla ſequentia verba habentur. *Volumus, & ordinamus, prout in dicta Regula Beati Franciſci continetur, vnum Miniſtrum Generalem totius Ordinis, de cætero omnibus, & ſingulis Fratribus eiuſdem Ordinis, cum plenaria poteſtate, quæ ex Regula ſibi competit præfici. Cui omnes, & ſinguli prædicti Fratres, in omnibus quæ non ſunt cõtra Deum, animam & ſuam Regulam firmiter teneantur obedire. Qui quidem Miniſter Generalis, per ſex annos ad plus Generalatus fungatur officio. Infra quem terminum, ſi aliquo tempore appareret, vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, prædictum Miniſtrum Generalem, non eſſe ſufficientẽ ad ſeruitiũ, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres, quibus electio dicti Miniſtri Generalis data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere, quibus quidem ſex annis, vt præfertur expletis, ipſo facto ſit abſolutus à Generalatus officio, & pro tali ab omnibus habeatur. Electio vero Succeſſoris, fieri debeat à ſolis Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus reformatis, tam Ciſmontanis, quã Vltramontanis, in Capitulo Generali dicti Ordinis in Feſto Pentecoſtes, in loco, quem Miniſter Generalis, cum Capitulo Generali proxime præcedenti, duxerit aſſignandum.* Hęc omnia obſeruata fuere per plures annos, vſque ad annũ 1571. quo tempore Pius V. Pont. Max. quadam ſua Bulla quę incipit *Paſtoralis officij* Data Romę 28. die Maij, Pontificatus ſui anno 6. decreuit, & ſtatuit, quod officium, Generalis Miniſtri, foret octennium, ſeu duraret octo annis quod & obſeruatum fuit toto tempore Gregorij, XIII. vſq. ad tempora Sixti V. qui anno 1587. alia ſua Bulla, quę incipit *Et communis cura paſtoralis officij* Data Romæ, apud Sanctum Marcum 29. die Iulij Pontificatus ſui anno 3. ſtatutum confirmauit, quo ordinatum eſt ibidem, vt iuxta antiquam noſtri Ordinis conſuetudinem. officium Generalis Miniſtri duraret tantummodo ſex annis, ſicq. obſeruatur vſque hodie, & quolibet ſexennio ad electionem noui Generalis Miniſtri, Generale Capitulum congregatur, Regiones alternando, quoad celebrationis locum, & fit quandoque iã apud Ciſmontanos: iam vero apud Vltramontanos, prout in eadem ſupradicta Bulla Leonis X. prius extitit ordinatum. De quo in ſequenti Articulo latius dicemus.

Ab anno 1571. ſtatutum fuit, vt Generalis Miniſter eſſet octennius. tẽpore Pij V. Pont. Max.

Anno 1587. iterum fuit ordinatum, vt officium Generalis Miniſtri tãtum per ſexennium duraret tempore Sixti V.

ARTICVLVS II.

De modo, & forma ſeruanda, in noſtro ſacro Minorum Ordine, pro celebrandis Generalibus Capitulis.

VT quę dicenda ſunt, expreſſius, clarius, atque diſtinctius, & cum opus fuerit, præ manibus habeatur, ordo & forma ſeruanda in celebrandis Generalibus Capitulis, breuiter explicabitur, per ſequentes Concluſ.

Prima Concluſio.

In quolibet Generali Capitulo, conſtituendus & aſſignandus eſt locus, pro ſequenti Generali Capitulo celebrando.

IN quolibet Generali Capitulo, conſtituendus, & aſſignandus eſt locus, vbi ſequens Generale Capitulum erit celebrãdum. Hoc habetur expreſſum, in ſupradicta Bulla Leonis X. vbi poſtquam ſtatutum eſt, quod expletis quibuslibet ſex annis, Generalis Miniſter, ipſo facto ſit abſolutus à Generalatus officio, & quod pro tali ab omnibus habeatur, agendo de electione ſucceſſoris, inquit, *vt fiat, iuxta Regulã in feſto Pentecoſtes, in Capitulo Generali dicti Ordinis, in loco, quem Generalis Miniſter cum Cap. Generali proxime præcedenti, duxerit aſſignandum.* Verum eſt tamen, quod poteſt Generalis Miniſter, vel Commiſſarius Generalis, de conſilio aliquorum. Patrum Diſcretorum, mutare locum Capituli Gener. aſſignatum, ſuperueniente aliqua euidenti neceſſitate, quamuis non poſſit differre Capitulum, ſua propria auctoritate vltra tempus conſtitutum, nempe, vltra Vigiliam Pentecoſtes, cuiuslibet ſexennij, in qua inuiolabiliter fieri debet electio Gener. Miniſtri, quandocumque facienda eſt, vel Commiſſarij Gener. ſiue Miniſter Generalis, aut Commiſſarius Generalis venerit, aut non venerit, etiamſi plures defuerint Vocales, prout habetur expreſſum in noſtris Conſtitutionibus Gener. vulgo dictis, *Barchinonenſibus Reformatis in Capitulo Toletano, cap. 8.*

Secunda Concluſio.

Ad ſupradictum Generale Capitulum, venire, & congregari debẽt, omnes quibus Generalis Miniſtri electio competit ſecundum Regulã.

Ad ſupradictum celebrandum Generale Capit. venire tenentur, omnes quibus ex Regula competit electio ſupradicti Generalis Miniſtri, qui, vt ex eadem conſtat olim, erant tantum, Miniſtri Prouinciales, & Cuſtodes. Hoc etiam habetur expreſſum in ſupradicta Bulla Vnionis, vbi dicit, *quod ad dictum Capitulum omnes Miniſtri, & Cuſtodes, ſiue Vocales, tam ciſmontani, quam vltramontani, accedere teneantur, quia eſt vnum ex præceptis noſtræ Regulæ.* Vbi, & notandum eſt verbum illud adiectum, *Vocales*, pro eo ibidem poſitum, quia ex Cõſtitutionibus Gener. noſtri Ordinis, à ſummis Põt. approbatis, Miniſtri Gener. & Commiſſarij Generales, Procurator etiam, & Commiſſarius Romanæ Curiæ, Vocales ſunt conſtituti, & vocem habẽt in ſupradicta electione, conueniréque proinde tenentur ad locum Capituli, & cõtrarium facientes, niſi legitime fuerint præpediti, per noſtras generales Conſtitutiones officijs priuãtur, ſed Prouinciales Miniſtri, & Cuſtodes, vt dixi, ad id tenentur ex ſpeciali præcepto noſtræ Regulæ, quod non obſeruando, peccant mortaliter, niſi excuſentur aliqua iuſta, & rationabili cauſa.

Tertia Concluſio.

De litteris conuocatorijs mittendis, pro celebrando Generali Capitulo.

Vt Vocales ſupradicti, nulla poſſint tergiuerſatione excuſari, conſuetudine eſt poſitum, vt omnes ad quos ſupradicta electio ſpectat, conuenienti tẽpore citentur, per Miniſtrum Generalem, quod fit mittendo ad omnes totius mundi Prouincias, patentes litteras, ſiue Conuocatorias, quibus indicetur, & referatur locus, & tempus celebrandi, ſubſequentis Generalis Capituli, quod ſi forſan aliquos ex ipſis contigerit, non venire, Capitulum nihilominus Generale, erit celebrandum, vt dictum eſt, cum illis ſolis, qui ex vna, ſiue ex vtraque natione, aut familia acceſſerũt, & ſi ob aliquod impedimẽtum, Generalis Miniſter non venerit, commiſſarius Generalis, qui actu fuerit, præſidere debet, in dicto Capitulo Generali. Illo autem deficiente, Prouincialis illius Prouinciæ erit Capituli Præſes. Hæc omnia habentur in prædictis Conſtit. Generalibus Barchinonenſibus, atque Toletanis, de nouo reformatis, c. 8.

Quarta Concluſio.

Quid debet fieri in Capitulo Generali. ſtatim ac congregatur, quod fit feria 6. ante Feſtum Pentecoſtes.

Congregatis ſupradictis Vocalibus, ad locum Capituli, quod ad minus fieri debet, feria ſexta ante feſtum Pentecoſtes, ad horam prandij, antequã ad electionem procedatur, Diffinitorum congre-

gati

gari debet,eodem die Veneris, quo conuenerint, ad ſindicationem faciendam de Generali Miniſtro. In quo quidem Diffinitorio præſidebit ad hunc effectum, Commiſſarius Generalis;& eo abſente, Miniſter Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum Generale celebratur, vocemq. deciſiuam habebūt, idem Commiſſarius Generalis, & omnes Patres,qui fuere olim Miniſtri, & Commiſſarij Generales, & Prouincialis Prouinciç, & Diffinitores Generales præcedentis Capituli. Generali, verò Miniſter,in hac ſindicatione non poteſt reperiri, quin vero à Diffinitorio debet diſcedere,vt eo abſente,libere poſſint agere contra illū ſi qui ex Prouincijs accuſare eum vellint, & aliquas aduerſus eum adhibere querelas, neque vllā habebit vocem ibidem. Præſidens vero prædicti Diffinitorij,perſpectis ac viſis primum, litteris teſtimonialibus, vniuerſorum Vocalium ſub ſigillis autenticis,requirat ab eis, an aliquid habeant dicendum,de exceſſibus Generalis Miniſtri? & ſinguli teneantur bona fide, manifeſtare per inſtrumentum autenticum,litteratum à Prouincijs tranſmiſſarum,quod fuerit ſindicatum, quæ litteræ legantur publice in Diffinitorio, & earum ſubſtantia Generali Miniſtro manifeſtetur,eique audientia & copia ad ſe excuſandum, & exonerandum præbeatur. Interim quieſcunt, atque deliberant ſupradicti Vocales, vſque ad mane ſequentis diei, qui erit Sabbatum, Vigiliæ feſt. Pentecoſtes. Hęc omnia habentur in dictis Conſtitut. Generalibus, loco vbi ſup.

De ſindicatione Generalis Miniſtri facienda qualiter & in quibus fieri debeat.

Quinta Concluſio.

Qualiter ſit procedendum in dicta ſindicatione Generalis Miniſtri, & collatio circa eādem faciēda.

Supradicta ſindicatione facta, Miniſtroq. Generali audito, ſuper accuſationibus ipſius, communis collatio habeatur,& Pręſidens in Diffinitorio ſingulorum vota, publicè requirat, conſcriptiſque votis,& mox in medium recitatis, iuxta ſententiam maioris partis,ad correctionem, vel liberationem ſupradicti Miniſtri procedatur;cuius quidem correctio,vel commendatio, reſeruatur vſque ad ſequens mane,in quo fieri debet electio ſequētis Generalis Miniſtri. Nam antequam ad prædictam electionem procedatur,Generalis prędictus,in loco Capituli, officio ſuo renunciabit, culpaſq. ſuas recognoſcet coram Præſide,& omnibus vocalibus dumtaxat,& Præſidens iuxta id, quod fuerit decretum, in ſupradicta ſindicatione,Generalem Miniſtrum, condemnabit, vel liberabit, aut etiam commendabit.

Sexta Concluſio.

Capitulum Generale in vno ſexennio. celebrari debet in vna familia, alterum vero in alia,idemq. eſt obſeruandum de Generali Miniſtro eligēdo

Vt Pax in noſtro ſacro Ordine, quantum cum Deo fieri poterit,conſeruetur, in ſupradicta Bulla Leonis X. ac in dictis Conſtitutionibus Generalibus,ſtatutum eſt, vt quando vnum totius Ordinis Generale Capitulum,coactum ac celebratum fuerit in vna familia,alterum in alia celebretur, item quod dum Generalis Miniſter, vno ſexennio de Ciſmontanis fuerit electus, iterum ſequenti ſexennio alius de Vltramontanis eligatur, quem celebrandi Capitula,& eligendi modum Generalis Miniſtri,alternati vicibus,ſupradictus Leo in perpetuum voluit obſeruari, ſicque inuiolabiliter obſeruatur, communiterque habetur in praxi, neque circa hoc ſpecialiter, aliquid de nouo notandum occurrit.

Septima Concluſio.

Quid ſit faciendum ſabbatho ſummo mane, in quolibet Generali Capitulo.

Sabbatho ſequenti, ſummo mane, poſt Primam cantatur Miſſa de Spiritu ſancto, & ad Capitulum pulſatur, vbi poſtquam conuenerint omnes, vtriuſque familiæ Vocales, cātatur Hymnus. *Veni Creator*. Et poſtea dicitur verſus. *Emitte ſpiritum tuum* & oratio. *Deus qui corda fidelium*, deinde Latino ſermone fit collatio, ſiue ſermo Fratribus in communi. Quo peracto, expulſis omnibus, qui nō ſunt de corpore Capituli, proceditur ſtatim, ad poſtremum actum ſindicationis, ſiue viſitæ, Miniſtri Generalis, in quo facta officij ſui renunciatione, culpas ſuas recognoſcet, corā ſupra dictis Vocalibus dumtaxat, vt dictum eſt, & Pręſidens, vel eum cōdemnabit, aut liberabit, ſiue etiam commendabit. Et ſi dictus Generalis ex prædicto ſindicationis actu, liber euaſerit, præſidebit in electione ſui Succeſſoris, & in omnibus alijs actibus, & electionibus, adeſſeq. poterit in Diffinitorijs, in quibus omnibus habebit vocem, vt Apoſtolica Conſtitutione eſt cautum, & ſtatim procedetur ad electionem alterius Generalis Miniſtri, qui non neceſſario eſſe debet de corpore Capituli, quinuero abſens optime eligi poteſt, & D. Bonauen. abſens fuit electus, vt conſtat ex Chronicis & Monument. Ordinis. Hæc omnia habentur expreſſe, hinc inde petita, in noſtris Gener. Conſtitutionibus.

Octaua Concluſio.

De diſquiſitoribus eligendis pro electione Generalis Miniſtri & modo & forma, qua facienda eſt electio.

In hac Generalis Miniſtri electione: ſex à Præſide Capituli, eliguntur Diſquiſitores, cum conſilio Diſcretorum Patrum, vtriuſque familiæ reſpectiuè, tres de vna familia, & totidē tres de alia, & continuo mittuntur ſuffragia, in vaſis ad id muneris deputatis, quę ſuffragia, & vota per ſcrutinium & ſchedulas ſumuntur, ad eum modum, quo in reliquis electionibus, vt ſuo proprio dicetur loco, Regulatisque ſuffragijs à Præſide, & Diſquiſitoribus, in menſa coram pręſide, in loco Capituli pręparata, ſi habeatur electio, & maior pars votorū, & ſuffragiorum, in vnum conuenerit, ab vno Diſquiſitore fit ipſius publicatio, modo dicendo in ſequenti Concluſione. Hæc omnia etiam habentur in ſupradictis Generalibus Conſtitutionibus, loco ſupra citato, vbi etiam præcipitur, quod omnes in conclaui recludantur, ita quod nullus exire inde valeat, neque eis alimenta pręſtentur, donec Generalem Miniſtrum elegerint, ita vt eodem die ſabbathi, habeatur alius Generalis Miniſter electus, preſens, vel abſens.

Nona Concluſio.

De modo & forma qua publicanda eſt electio Generali Miniſtri.

Publicatio ſupradictæ electionis, facienda eſt ad hūc modum, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti Amen. Hac electio, Reuerendiſſimi Patris, Miniſtri Generalis, totius Ordinis Minorum Sancti Franciſci, canonice celebrata per dictos Ordinis Patres Reuerendos Vocales, iuxta Regulam Capitulariter congregatos, in præſenti Conuentu N. Ciuitatis, ſeu loci. N. anno Domini. N. die vero. N. In qua electione Reuerendus Pater. N. habet tot voces, & Reuerendus Pater. N. habet tot, Reuerendiſſimus autem. N. habet tot. Et ego Frater. N. eiuſdem Ordinis Profeſſor, ac Prouinciæ. N. Miniſter, vel cuſtos, vnus ex Diſquiſitoribus, nomine meo, & nomine omnium aliorū qui in dictam electionem conuenerunt, & conſenſerunt, nomino, & eligo in eiuſdem totius Ordinis Miniſtrum Generalem, præfatum Reuerendiſſimum P. Fratrem. N. in quem maior pars vocum concenſit, ſicque electum denūcio, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti Amen.*

Hic eſt modus publicandi electionem Generalis Miniſtri, deſumptus ex ſupradictis noſtris Generalibus Conſtitutionibus, vbi etiā habetur, quod prædicta electione facta, auctoritate Apoſtolica,

ac ex

ex vi talis electionis, & præſentis Conſtitutionis, prædictus Generalis Miniſter, pro confirmato habeatur, ſine aliqua vlteriori diligentia, & ſtatim Cantor, ſiue Vicarius Chori incipit *Te Deum laudamus*. Et pulſatis omnibus Conuentus campanis omnes ad Eccleſiam vadũt in proceſſionis forma, vbi abſoluto Hymno, dicitur verſus *Confirma hoc Deus*, &c. & alij verſus, & orationes, qui dici conſueuerunt, in Prælatorum aliorum confirmatione. Quibus peractis, Generalis Miniſter ſurgit, & ſedet in ſella, ad hoc ibidem præparata, acceduntq. omnes ſuam accepturi benedictionem.

Decima Concluſio.

De modo, & forma eligendi Commiſſarium Generalem, & Diffinitores Generales.

Poſt prandium vero eodem die, iterum Vocales conuocantur ad Capitulum, in quo omnes conueniunt, & qui fuerint de familia, ex qua erat Generalis Miniſter, qui in dicto capitulo compleuit ſuũ officium, eligunt ſuum Commiſſarium generalẽ, qua electione peracta, eliguntur duodecim Diffinitores generales, vtriuſque familię, ſex ex vna familia, ſex vero ex alia, ita quod vnaquæque familia, quæ reſpectiue, atque diuerſis reſpectibus, iam Ciſmontana, iam vero Vltramontana nuncupatur, ſex ſuos eligat Diffinitores, de quorũ electione pro nunc non libet aliquid dicere, quia in proprio ſuo dicetur loco, cum de his omnibus agemus in particulari. Et vt expediamus, quæ pertinent ad celebrationem ſupradicti Capituli Generalis, ſolũ eſt aduertendum, quod tam dictus Commiſſarius Generalis, quam Diffinitores ſupradicti, à Generali Miniſtro habent confirmari, quibus omnibus actis & tractatis, in ſupradictis Conſtitutionibus generalibus ſtatuitur, vt nullus ſæcularis, ſeu alterius Religionis Frater, vllo modo admittatur, eſtque hoc quammaxime rationi conſonum, atque omnino obſeruandum.

Vndecima Concluſio.

De Diſcretorio ſingulis diebus congregando, atque de ipſius præſide.

Singulis diebus, quibus durabit Capitulum Generale, congregandum erit Diſcretorium, in quo omnes Vocales ſimul conuenient, ad deliberandũ de his, quæ ad noſtrum ſacrum concernunt Ordinem, quod vt cõmodius fiat, ſtatuitur, vt à Generali Miniſtro, ſeu Capituli præſide, aſſignetur Religioſus vnus, qui prędicto Diſcretorio ſit Præſidẽs & quod ſit ſemper de corpore Capituli, qui etiam curam habeat congregandi Diſcretorium hora cõpetenti, & proponendi atque in ſcripto reſoluendi, quæ ibidem ſunt diſcutienda, quæ omnia Diffinitorio proponuntur, vt approbentur, vel reprobentur.

De Diffinitorio etiã ſingulis diebus congregando.

Item ſingulis diebus, Diffinitorium habet congregari, in quo collatio fiat ſuper his, quæ de Prouincijs ad Capitulum ſunt tranſmiſſa; vt ordine ſuo in Diffinitorio videantur, & ibidẽ omnes cauſę diffiniantur, & terminentur. Statutum eſt etiam quod nulla ſtatuta poſſit Diffinitorium condere, ſine conſenſo maioris partis Capituli, nec totum Capitulum aliquid valeat diffinire ſine approbatione maioris partis Diffinitorij, in quo etiam Procurator Ordinis, & Romanę curiæ Commiſſarius eligi debent, & nominari, atque in tabula conſtitui, in qua etiam conſtituuntur omnes electiones, & reliqua quæ in Capitulo Generali fuerint facta.

De Procuratore, & Commiſſario Romano eligendis, ſiue nominandis.

De Concionibus & Concluſionibus ſingulis diebus publicè habendis.

Interim tamen dum hęc aguntur, & ſupradictum Capitulum Generale durat, in ſingulis diebus habeantur Conciones in miſſa maiori, & poſt prandium Concluſiones, ſecundum ordinem quem Generalis peritus præfixerit obſeruandum.

Duodecima Concluſio.

De modo ſedendi & de præcedẽtia in Generali Capitulo.

Ad euitandam in ſedendo confuſionem, decretum, atque ſtatutum eſt, vt in dicto Capitulo Generali, vtriuſque familię præcedentia ſic ordinetur. Ad partem dexteram collocantur omnes Vocales qui ſunt de illa familia, in qua Capitulum Generale celebratur, inter quos primum locum in dextera tenet Generalis Miniſter, à ſuo officio abſolutus, quamuis non ſit de illa familia, in qua Capitulum celebratur, nam durãte Capitulo, in quo eius expirat officium, cæteros omnes debet pręcedere; quamuis poſtmodum poſt peractum Capitulũ, ſeruare habeat ſuam antiquitatem cum alijs, qui iam fuerunt Miniſtri Generales. Secundus ſuccedet Commiſſarius Generalis. Tertio ſequũtur qui fuerunt olim Generales Miniſtri, ſuam inter ſe ſeruantes antiquitatẽ. Quarto ſedere debent, qui fuerunt, etiam olim Commiſſarij Generales electi ſecundum Bullam Vnionis. Quinto ſequuntur Diffinitores nouiter electi, deinde Miniſter Prouincialis Prouinciæ, in qua celebratur Capitulũ, poſt ipſum Procurator Generalis Ordinis, deinde Cõmiſſarius Romanæ Curię, poſt quos ſuccedent Miniſtri, ſecundum ordinem Prouinciarum, & ſuo modo Cuſtodes, ita vt ſi commode fieri poſſit, Cuſtodes non miſceantur cum Prouincialibus. Commiſſarius autem Generalis Indiarũ, qui in Curia Catholiciſſimi Hiſpaniarum Regis reſidet, à dextris, vel à ſiniſtris, ſupra Procuratorem, vel Commiſſarium Romanę Curiæ, ac Miniſtros, & Cuſtodes ſuæ familię ſedebit, prout eiuſdem familię viciſſitudo fuerit. Secretarij vero Ordinis in dictis Comitijs Generalibus, poſt Patres Ordinis immediate ſequuntur, vt cõſtat ex dictis Conſtitutionibus. Hæc de modo, & forma celebrandi Generale Capitulum, dixiſſe ſufficiat.

cap. 8. de præcedentia.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnes noſtri Ordinis Fratres, teneantur ſemper habere vnum Generalem Miniſtrum?

Concluſio.

Ex vi noſtræ Regulæ, omnes tenemur habere vnum Generalẽ Miniſtrum.

PRæceptum eſt obligatorium, vnumque ex cõtentis in noſtra Regula, quod omnes noſtri ſacri Ordinis Fratres, vnum habeãt Generalem Miniſtrum. Hæc Cõcluſio probatur ex verbis expreſſis eiuſdem Regulæ poſitis in cap. 8 vbi ponuntur quę ſequuntur verba: *Vniuerſi Fratres vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius Fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire.* Quæ ſupradicta verba exponens Clemens V. *in Clement. Exiui de Paradiſo, de verb. ſignific.* inquit, obligatoria eſſe, vimq. præcepti habere, ſicut & eandem vim habet vbicumque in noſtra ſupradicta Regula, apponitur hoc verbum, *Teneantur*, quod dicit, Ordinem noſtrum communiter ab antiquo obſeruaſſe, atque ſenſiſſe, & quod à Fratribus obſeruari debet, ſicut tale. Sed aduertendum eſt, quod quando dicitur, quod tenemur habere ſemper vnum Generalem Miniſtrum, intelligi id quidem poteſt vel poſitiue, aut negatiue. Negatiue ad hunc ſenſum, quod non habeantur plures Generales Miniſtri, ne Religio noſtra ſit biceps, & monſtruoſa, ſi duo habeat capita, æque Generalia, & principalia. Eſſet enim hoc cauſa ſciſmatis, & diuiſionis, vt enim olim dixit Chriſtus Dominum, Luc. 11. *Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur*, ſic explicãt, atque intelligunt prædicta verba noſtræ Regulæ expoſitores,

expoſitores,ſed præſertim D. Bonauentura, in expoſitione ipſius cap.8.annotans,& ponderans verbum illud, *vnum*, illudq. confirmans exẽplo Christi Domini qui vnum Apoſtolum dumtaxat præfecit cæteris,nempe D.Petrum. Ad quod etiam probandum,adducit illud Ezec.34.ſuſcitabo ſuper eos Paſtorem vnum,qui paſcat eos,ſeruum meum Dauid,&c. Poſitiue etiam poſſunt intelligi; ad hunc ſenſum,quod ſcilicet tenemur habere vnum Generale Miniſtrum,tanquam totius Ordinis caput, ne noſtra Religio eſſet Acephala,& ſine vno principaliori capite,quod etiam confirmat ſupradictus D. Bonauent. loco ſupra citato, dicens quod ſine vno, & ſano capite,nulla poteſt Reſpublica bene ſtare. Pro hac vnitate vnius Generalis Miniſtri, quãplurimum iuuabit ſcire hoc eſſe deſumptum,ex Euangelio,& factum ad imitationem Chriſti Domini, qui vt habetur Matth.9.dixit Diſcipulis ſuis, quod Magiſter ipſorum vnus erat Chriſtus,qui Ioan.10. dixit etiam,quod ex multis fidelibus fieri debebat vnum ouile,& vnus Paſtor.

Nota pro Vnitate Generalis Miniſtri, & vitanda pluralitate.

Sed notãdum, circa id quod dicitur in prædicto loco,nempe, quod ſupradictus Generalis Miniſter eſſe dẽt vnus de Fratribus iſtius Religionis, quod hoc poſitum eſt ad inſinuandum, & demonſtrandum, vt aduertit Doctiſſimus Pater Fr. Antonius de Corduba,explicando prędictum Capitulum 8. noſtrę Regulæ quæſtione prima,puncto primo, qđ Generalis eſſe debet de noſtra Religione profeſſus nec vllo modo poſſumus vllum alium habere Generalem Miniſtrum,cum hoc Regula expreſſe dicat,ſitque iuxta ipſam præceptum obligatorium, præterquam quod,vt ſupra diximus q.3.art.4.contrarium facere,quodammodo eſſe videretur, contra rationem naturalem, prout latiſſime probauimus *ex Clementina 1.de electione,& ex cap.cũ cauſam eodem tit. & ex cap.in noua actione 16. q. 7.* vbi diximus diuina olim lege fuiſſe vetitum, *ſimul arare in boue,& aſino*, quæ verba explicans ibidem D. Iſidor.inquit,hunc ſenſum efficere, ideſt, *homines diſpares,ſiue diuerſæ profeſſionis,non in vno, & eodẽ officio ſociabis.* Aduertit etiam ſupradictus Corduba,hoc quod dicitur, quod vniuerſi Fratres vnum de Fratribus iſtius Religionis teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum,& ſeruum totius fraternitatis, quamuis ſpecialiter pertineat ad Miniſtros Prouinciales,& Cuſtodes,& ad alios, quibus conuenit eligere prędictum Miniſtrum, ſi tamen ipſi opportune,& debite, noluerint aut prætermiſerint cũ eligere,ex cauſa odij, ſeu ambitionis, aut ex alia quacumque cauſa,culpabiliter, cum tamen negligentia ſit notabilis,tunc (inquit) omnes Fratres quantum in ſe eſt,& vt cõmode poterunt,procurare tenentur,quod fiat prędicta electio Generalis Miniſtri,& ſi fieri non potuerit per electionem, quod fiat alio debito modo,inſtitutus, ſeu nominatus à Papa,ſeu alias,vt oportet,quod probat exemplo petito, ex obligationibus communibus, nam quando deficiunt illi, quibus conuenit ſatisfacere, alicui obligationi communi, quilibet alius tenetur eidem,vt communiter tradunt Doctores in 4.ſent. d.26. adducentes in huius rei confirmationem, illud præceptum Gen.1. *creſcite, & multiplicamini*, quod omnes in vniuerſum obligat in communi,& quemlibet in particulari, cum deficeret alius &c.

Generalis Miniſter eſſe debet de noſtra Religione, & nullo modo ex alia eligi poteſt.

In obligationibus cõmunibus quilibet remanet obligatus, & deficientibus alijs tenetur adimplere.

Explicans etiam verba illa vltima ſupradicti præcepti. *Et ei teneantur firmiter obedire*, inquit, quod obedientia ſupradicti Generalis Miniſtri,iteratur, & multiplicatur in Regula, & ponitur in diuerſis partibus,atque Capitulis,quia nempe ipſi obediendum eſt fortius,atque firmius,quam cæteris Ordinis Prælatis tanquam ſummo totius Ordinis capiti. Et hæc de illo Articulo dicta ſufficiant.

Obedientia Generalis Miniſtri ſtrictior eſt alijs,& magis obligatoria.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Ordine non eſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter?

PRo huius Articuli pleniori intelligentia, ſunt aliqua prẹmittenda. Et Primo, oportet notare ex D.Thom.lib.2.de Regimine Principum. cap.2. quod tria ſunt in Repub. Regiminis,ſeu gubernationis genera,aut ſpecies,Prima harũ dicitur. *Ariſtochratia*, quę eſt gubernatio paucorum ſapientium,atque potentium,cum poteſtate, & libertate regendi,& gubernandi Remp. quomodo regitur, atque gubernatur hodie Venetorum Reſpublica. Secunda dicitur *Democratia*, quæ eſt gubernatio multorũ,ſeu quædã populari potentia, quomodo, vt dicitur,gubernatur Genuẽſium, ſeu Genuæ dominatio. Tertia dicitur *Monarchia*,quę eſt vnius tãtũ gubernatio. Nã Monarchię nomen deriuatur à *Monos*,quod Grẹce, eſt vnus & ab *Archos*. quod eodem idiomate ſignificat *Principem*, vnde & *Monarchia* idem pollet atque vnus Principatus, ſeu regnum vnum, quod regitur ſeu gubernatur ab vno Principe. De hac re,videndus etiam eſt, Ariſt.3.Politic.c.10.& 8.Ethic.10.

Tria ſunt regiminis genera.Ariſtochratia Democratia, & Monarchia.

Secundo, prẹmitto ex communiori ſentẽtia inter ſupradictis Regiminis, ſeu gubernationis ſpecies aut genera, Regimẽ Monarchicum, omnium eſſe optimum,ſupremumq. locum,& principatum tenere,quod tenet,& probat ſupradictus D.Thom. loco ſupracitato,& eſt expreſſa ſententia D.Auguſ. lib.1.de Ciui.Dei cap. 1. & communiter omnium Theologorum,& iuriſperitorum. Qua de re videnda ſunt,quę ad hunc propoſitum dicit Nauar. *in c. nouit. de iudic. ne. nu. 15*, & Symanc.li.3. de Repub. cap.2.& 3. & lib. Catholicarum inſtitutionum tit. 45. nu.9. vbi ad hoc propoſitum adducit innumeras Doctorum antiquorum auctoritates, Homeri, Platonis,Iſocratis,Senecæ,Ariſtotelis.Quinti Curtij, quas in præſentiarum breuitatis cauſa referre non libuit. Hac de re videatur Stobæus in ſuis ſermonibus Serm.47.& Tiraquel. de Iure primogen. q.4. Ad quod etiam probandum innumerę adduci poſſunt rationes. Et primo probari id poteſt ab experientia,nam vt dicitur,Græci, & Romani olim, omnibus ſupradictis vſi gubernationibus, ſine gubernandi modis experientia ipſa docente,alijs poſthabitis,vt potiorem,atq. principaliorem, Regnũ, ſeu Monarchicum imperium elegerunt. Quod eo excellentius alijs duobus eſſe dicitur,quanto magis ad vnitatem,quæ eſt principium omnis numeri,reducitur,vbi omnes ciues per vnum caput,vnumq. Principem reguntur,& gubernãtur. Ex quo etiam regiminis,ſeu gubernationis genere, minora pericula timentur, minuſque in ipſo tyrannidis reperiretur. Licet enim in hac vita,miſerijs fallacijs,atque calamitatibus plena, nullus vmquam dari poſſit ſtatus, ſeu gubernationis modus, ita exactus, omnibuſque ſuis numeris abſolutus, vt non alicui ſubſit periculo,in regimine tamẽ Monarchico,minora experiuntur damna,atque timentur pericula. Timentur quidem,& merito,ex Ariſtochratia,quę eſt gubernatio paucorum diuitum, ſapientium, atque prudentium, ne eiuſmodi regiminis modus, propter malam hominum inclinationem,facili negocio in monopolium,ambitionem, & proprium commodum, ſiue propriam vtilitatẽ deuoluatur. Timetur item nec modicum, aut etiam immerito, ex Democratia, & populari regimine, ne minores ad ſuum peculiarem,& priuatum bonum attendẽtes contra maiores inſurgant,& conuertãtur in magnam totius Reipub. excidium atque perniciem,

Inter omnia regiminis genera Monarchicum eſt omnium optimum.

Nota multa pro Monarchica gubernatione,& regimine.

At in

At in regno, ſeu regimine Monarchico, licet etiam non deſit aliquid quod poſſit timeri, in eo tamen, vt omnes vnanimiter dicunt, minora ſunt pericula, minora inconuenientia, & ſi Rex fuerit, vti par eſt, ipſumque eſſe conuenit, in eo principatu, atque regendi & gubernandi modo, longius eſt à ratione tyrannidis.

Prçterea poteſt hoc ipſum ſpeciali alia ratione probari. Nam inter omnes regiminis ſpecies ſiue Principatus, ille melior, atque excellentior alijs, & merito cenſeri, ac exiſtimari debet, qui magis accedit, & maiorem ſimilitudinem, atque conformitatem habet cum Deo, ſeu, vt rectius loquar cum regimine Dei. Omnis enim noſtra perfectio origine ex eo ducit, & creſcit eo amplius, quo noſtra humana cum diuinis magis conformantur, ſed vnus in toto vniuerſo orbe, eſt dumtaxat Deus, qui ſumma ſapientia, ſtabilitate, atque prudentia, totum hunc viſibilem, atque inuiſibilem mundum, ſumma cõcordia, pace, & iuſtitia, regit atq. gubernat, per quẽ vt habetur Prouer. 8. Omnes Reges regnant, & oẽs Principes imperant, & potentes decernunt iuſtitiã: ergo huiuſmodi regimen inter omnia alia, cenſeri debet melius & potiſſimum, atque præſtantiſſimum. Quod & vlterius confirmari poteſt, multis exemplis, petitis à rebus naturalibus. Videmus enim, quod omnia corporis membra, vni coaptantur capiti, per quod & reguntur, nec ſine magno diſcrimine, & damno membris, licet à capite recedere, vt conſtat experientia ipſa. Habetur etiam id in Iure *in cap. cum non liceat. de præſcript.* Apes etiam, quæ parua, ac minima ſunt animalia, per vnum ſuperiorem gubernantur, vt tradunt naturales, & habetur etiam in Iure *in cap. apibus. 7. quæſt. 1.* Grues item, teſte Diuo Hieronymo in epiſt. 4. ducem vnũ habent, quem omnes ſequuntur aliæ. In naui etiã nun eſt, nec eſſe debet, niſi vnus tantum gubernator. In quouis etiam grandi & copioſo exercitu, nõ niſi vnus ſupremus Dux, cuius ſignum, atque imperium ſolũmodo expectatur ab omnibus. In vna domo, non niſi vnicus dominus. Romana item Reſpublica, duos ſimul Reges ferre non potuit, ac licet varijs modis, temporibus diuerſis fuerit gubernata, numquam tamen ad ſubijciendum ſibi vniuerſum mundum peruenire potuit, niſi poſtquam ad vnitatem peruenit, atque ad regimen Monarchicum, quod fuit factum tempore Auguſti Cæſaris, vt conſtat ex humanis, atque diuinis Hiſtorijs. Nam & id habetur Lucæ 2. cuius tẽpore Chriſtus Dominus natus eſt. Dicendum eſt igitur, quod huiuſmodi Principatus, ſeu principandi modus, (Monarchicus nempe) primatum, ſeu primum locum tenet, inter omnes alios. Quibus præmiſſis, atque præſuppoſitis, vt ad propoſitam difficultatem redeam, eidem reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Multum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Ordine, non fuiſſet, niſi vnicus dumtaxat Generalis Miniſter.

Multum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Minorum Ordine, non fuiſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter. Hęc concluſio probari poteſt in primis, quia ea fuit mens, & intentio Seraphici Patris noſtri Franciſci, vt conſtare facile poteſt, ex tota ipſius Regula, quæ constructa, & fabricata eſt, ſuper prędicto regimine Monarchiæ, quo contentus ad ſui Ordinis conſeruationem nihil curauit amplius, quam, vt omnes eius filij, ſectatores atque diſcipuli, ſub vno eſſent tantummodo capite Generali Miniſtro, eidemque firmiter obedirent, & ab ipſius obedientia nunquam recederent, tanquam vnius, & eiuſdem corporis naturalis membra ſub vno capite. Hoc cum pluries repetitum habeatur in Regula, præcipue tamen habetur in 8. cap. 8. vbi expreſſa, quę ſequuntur, ponuntur verba: Vniuerſi Fratres vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire. Quibus & accedit quod Seraphicus Pater noſter Franciſcus, hunc modum regiminis, ſiue principatus, non ex ſuo (vt dicitur) deſumpſit capite, quin vero id fecit ad inſtar, & exemplum atque imitationem Chriſti Domini, & Seruatoris noſtri, ſuum inſtituendo Ordinem, ad formam illius, quod ſcriptum in Euangelio reperit, in quo, vt facile intuenti patebit, etiam conſtitutum fuit ſupradictum regimen Monachicum, dum Chriſtus Dominus Diuum Petrum totius ſuę Eccleſiæ caput conſtituit, qui illam regeret, tamquam vnicus, generalis, atque vniuerſalis omnium Paſtor, cui etiam omnes tenerentur obedire. Quod etiam Monarchiæ regimen, ad amuſſim hodie noſtra ſancta ſeruat Eccleſia, vt experientia conſtat, & multis probat Symancas, lib. ſuo de Catholicis inſtitutiun. tit. 45. nu. 9. agendo de Papa. Vbi etiam dicit, quod, cum Dei perfectiſſima ſint omnia opera, haudquaquam de eo fuerat credendum, quod dilectiſſimę ſuę ſponſæ, & Eccleſię ſanctæ, aliud quã Monarchicum regimen reliquiſſet, cum omnium aliorum ſit præſtantiſſimum atque potiſſimum. Ex quibus omnibus, conſtare cuiuis facile poteſt, quã fuiſſet expediens, quod in toto ſacro noſtro Minorum Ordine, idipſum ſeruaretur & non fuiſſet niſi vnicus dumtaxat Generalis Miniſter, cumque tres habeantur hodie Conuentualium, ſiue Clauſtraliũ vnus, Capuccinorum alter, alter etiam noſtrorum Obſeruantium, neſcio quidnam boni ex hac tam multiplici diuiſione ſperari poſſit. Faxit Deus Optimus Max. & Summi Pontificis prouidentia vt hęc tandem omnia finem accipiant, teſque omnes noſtri ſacri Ordinis, ſua ſumma pietate, & clementia, atque benignitate, bono aliquo medio ita diſponat, & ordinet, vt omnes ad optatam pacem & vnitatẽ reducamur, ac ſub vno capite totius Ordinis vnico Generali Miniſtro, ipſi in omnibus, atque per omnia (vti tenemur, & par eſt) inſeruiamus, & ſicuti omnium noſtrum, vnus eſt Deus, vna Fides, vnum Bapuſma, vna eademque Religio, vna dumtaxat totius Regulę obligatio, ita etiam omnium noſtrũ, ex tot, ac tam diuerſis partibus, Regnis, Regionibus, atque prouincijs congregatis, vnum etiam ſit ouile, vnuſque ſolummodo omnium Generalis Miniſter, & paſtor. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter, totius noſtri ſacri Ordinis Minorum, ſecundum noſtram Regulam, deberet eſſe perpetuus?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis iuxta Regulam debet eſſe perpetuus.

Generalis Miniſter, ſecundum noſtram Regulã atq. ex mente & intentione B. P. noſtri Franciſci habebat eſſe perpetuus, nec alius ex vi eiuſdẽ Regulę erat eligendus, niſi per obitum, ſiue deceſſum aut vero per promotionẽ, amotionẽ, ſiue priuationẽ ipſius. Huius concluſionis veritas conſtat ex verbis expreſſis eiuſdẽ Regulæ. Vbi poſtquam dictũ fuit, quod vniuerſi Fratres, vnũ de Fratribus iſtius Religionis teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius Fraternitatis, & quod ei teneantur firmiter obedire, ſubditur, *quod eo decedẽte, electio ſucceſſoris fiat a Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus, in c. Pentecoſtes, &c.* Et paulo inferius dicitur, *qđ ſi aliquo tẽpore appareret Vniuerſitati*

tati Miniſtrorum, Prouincialium, & Cuſtodum, prædictum Miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres, quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in cuſtodem. Ex quibus verbis plane conſtat, perpetuitas durationis officij Generalis Miniſtri, niſi in prædictis caſibus, obitus, ſiue deceſſus, promotionis, priuationis, vel amotionis, propter eius inſufficientiam, aut quippiã ſimile de quo dicemus ſtatim. Quod in hac noſtra concluſione eſt dictum, per diuturni temporis ſpatiũ, in noſtro ſacro Ordine, vſu, & conſuetudine fuit practicatum, & obſeruatum, vt ſupra diximus in primo Articulo, conſtatque ſatis ex Chronicis, atq; Monumentis noſtræ Religionis, à tempore Seraphici Patris noſtri Franciſci, cuius ſacer Ordo cæpit ab anno 1209. vſque ad annum 1517. vbi in quodam generali Capitulo, Romæ celebrato ſub Leone X. contrarium fuit ſtatutum atque ordinatum, in Bulla dicta *Vnione*, in qua inter alia, hoc habetur decretum, quod deinceps Generales Ordinis, non eſſent perpetui, ſed temporales, nempe ſexennij, ita vt cuiuslibet Generalis Miniſtri ſexennio expleto, ipſo etiam facto, fuiſſet abſolutus à Generalatus officio, & pro tali ab omnibus haberetur, ſtatimque eligeretur alius. Hæc ſunt, quæ ſtatuta ſunt ibidem, & quæ modo inuiolabiliter habentur in praxi. Cum hoc tamen ſtat, vt dictum eſt, quod ex vi ſupradictæ noſtræ Regulæ, atque ex mente, & intentione Seraphici Patris noſtri Franciſci, Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, debebat eſſe perpetuus, niſi in ſupradictis caſibus. An vero id fuiſſet expediens, nec ne? in Articulo ſequenti dicetur ſtatim.

ARTICVLVS VI.

Verum fuiſſet expediens, quod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, atque in vniuerſum Religionum omnium Generales, eſſent perpetui?

Nau. comm. 3. de Regul. ſuper c. nullam. 18. q. 2. nu. 3. idem 2. lib. Conſ. de cauſa poſſeſ. & proprietatis, conſ. 1. num. 2. idem lib. 3. Conſil. de ſtatu Monach. conſ. 7. nu. 8.

Officiorum & Prælatorum Religionũ perpetuitas laudatur, quam maxime, & contrarium reprobatur.

DE hac difficultate, & quæſtione, quæ certe grauiſſima eſt, maximaque conſideratione, & animaduerſione digna, agit Doctiſſimus Doctor Nauarr. in tribus ſuæ doctrinæ locis, vbi multis & efficaciſſimis rationibus comprobat, ſanctius, atque cõuenientius facturum fuiſſe Religionibus cunctis, vt Prælati earumdem eſſent perpetui, quam temporales. Et addit, quod hæc mutatio, atque Prælatorũ mutationis deſiderium, eſt nouum iuuenum quorundam inuentum, eorum ſcilicet, qui per ambitionem, atque ſuperbiam alijs dominari ſemper volunt. Nam, inquit, dicta Prælatorum mutatio, aliquo licet reſpectu, Conuentibus videatur eſſe vtilis, ad ſeruanda temporalia, & ad euitanda aliqua mala & damna, quæ in præſentiarum non libet cõmemorare, aut de illis mentionem facere, quin vero placuit ſilentio præterire, alia tamen ratione ad id eſt multum damnoſa, & nociua, & quoad ſpiritualia, peſſima atque pernicioſiſſima, cum per hoc eneruetur, atque minuatur auctoritas Prælatorum, & reuerentia Superiorum omnium, ad præmianda bona, & punienda & caſtiganda mala. Minuatur etiam charitas, obedientia, humilitas, & concordia ſubditorum, ad ſubeunda Superiorum præcepta, augeantur factiones, rixæ, diſcordiæ, mormurationes, adeo, vt nihil magis atque ardentius tractetur in Monaſterijs, quam quomodo per fas, ſiue per nefas, ille, aut ille, hoc vel illo modo, vt imo triennij, aut ſexennij anno, fiat Superior, ſiue Prælatus, qui ſuis fautoribus faueat, contradictoribus obſiſtat. Omnia hæc dicit prædictus Doctor Nauarro, eſſe certiſſima, & abſque vlla cõtradictione, licet ambitio, & dulcedo ſenſualitatis, perſuaſerint multis Regularibus, & Religioſis, melius eſſe regimen temporale, triennium, ſeu ſexennium, inuentum à recentibus, quam perpetuum, vt per frequentes mutationes ipſi (alias ignari, atque indigni) aliquando forſan fiant Prælati. Quæ quidem omnia, atque illius fortiſſimæ rationes, ſpiritu, vt videtur, feruenti, & ſapientia plenæ, quibus ad hæc in particulari probãda vtitur, adeo meum etiam pulſant animum, atque commouent, vt pro certo teneam ipſius opinionem, & ſententiam eſſe veriſſimam, pro qua etiam ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Multo melius, atq. conuenientius foret, quod generales Miniſter noſtri ſacri Ordinis, omniumq. aliorũ Religionum Prælati eſſent perpetui quam temporales.

Sententia, & opinio eſt Nauarri, & aliorum multorum, quod multo melius, atque conuenientius foret, vt Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, & omnes in vniuerſum Generales Religionum omnium, eſſent perpetui, quam quod eſſent temporales, triennij, vel ſexennij. Hanc concluſionem multis in locis tenet ſupradictus Nauarro, ſed maxime *in cap. nullam, 18. q. 2. num. 3.* Et ad id probandum dicit in primis, quod per hanc Generalium, & aliorum Prælatorum continuam mutationem, multum diminuitur atque eneruatur ipſorum poteſtas in ſubditos, per poteſtatem in eoſdem Monachos, ſiue Religioſos conceſſam. Pro quo inducit *cap. viſis. 16. q. 1.* quo continetur illud celebre, ac ſolemne dictum, nempe, *Humani eſſe moris illum timere, cuius iudicio quis nunc erigitur, nunc deprimitur.* Ex quibus verbis colligit prædictus Nauarr. per ſupradictam Prælatorum Regularium mutationem, ac temporale gubernium, multum ipſorum auctoritatem eneruari, atque diminui, circa regendos, & gubernandos ſibi ſubditos, cum in ſuis officijs, & adminiſtrationibus, ab eorum ſuffragijs dependeant, ipſorumque gratiam, & beneuolentiam mẽdicare cogantur, vt iterum eligantur. Minuitur etiã (inquit) præterea, eorumdem ſubditorum reuerentia, & obedientia, cum propter hoc ijdem minus eos timeant, quia eiſdem indigent. Hęc certe ratio cuilibet, vel mediocriter in Religioſis rebus, & negotijs exercitato, videbitur aptiſſima atque efficaciſſima.

Nota valde mala, & damna, quæ ſubſequuntur ex Prælatorum cõtinuatione. Humani eſt moris illum timere, cuius iuditio quis, nunc erigitur nunc deprimitur.

Sed ſecundo probat idipſum, ex experientia, quę rerum eſt omnium magiſtra, vt habetur *in cap. quã ſit, de elect. lib. 6.* & ex ipſa inquit ſatis conſtat, quòd propter ſupradictam Prælatorum mutationem, innumera exoriantur in Religionibus ſpiritualia vitia, oritur enim in primis truculenta quędam ambitio, qua bona, aut forte maior Monachorum, & Religioſorum pars ad Prefecturas anhelant, in ſemetipſis adimplentes illud, quod habetur *in c. quorundam, de elect. lib. 6.* vbi dicitur, quod quorumdã Religioſorum oculos ſic vinum ambitionis exęcauit, vt quaſi ſuę profeſſionis immemores, qui cõtemptis honoribus, abiectis diuitijs, ſpretiſque delicijs, alterius ditioni proprium ſubiugarunt arbitrium, retro aſpicientes ad aratrum manu miſſa, dum pręcipitanter ruunt, in litigiorum anfractus, multis cauſarum ſtrepitibus ſemetipſos inuoluunt. Verba ſunt quidem notatu digniſſima. Oriunt etiã (inquit Nauarr.) conuentiones interdum ſimoniacę, quibus alij alijs ſuum auxilium, & fauorem futuris temporibus promittunt, quo in pręſenti ſibi faueant, contra illud quod habetur *in cap. quam pio. 1. quæſt. 2. & cap. vlt. de pactis,* vbi acriter eiuſmodi pacta & conuentiones reprehenduntur. Hinc pręterea eneruatio totius Regularis diſciplinę initium ſumit, dum Pręlati ſuffragatoribus ſuis, fauores, honores, indulgentias, licentias, atque impunitates promittunt, quin vero & dant. Item & quędam ſubornatio perpetua, peſtilenſque colluſio, qua alij ſibi,

Nota hoc valde pro Religioſis ambitioſis officiorum, & honorum.

Digitized by Google

At in regno,ſeu regimine Monarchico, licet etiam non deſit aliquid quod poſſit timeri, in eo tamen, vt omnes vnanimiter dicunt, minora ſunt pericula,minora inconuenientia, & ſi Rex fuerit, vti par eſt,ipſumque eſſe conuenit,in eo principatu, atque regendi & gubernandi modo, longius eſt à ratione tyrannidis.

Præterea poteſt hoc ipſum ſpeciali alia ratione probari. Nam inter omnes regiminis ſpecies ſiue Principatus,ille melior,atque excellentior alijs, & merito cenſeri,ac exiſtimari debet,qui magis accedit,& maiorem ſimilitudinem, atque conformitatem habet cum Deo,ſeu,vt rectius loquar cum regimine Dei. Omnis enim noſtra perfectio originē ex eo ducit,& creſcit eo amplius,quo noſtra humana cum diuinis magis conformantur, ſed vnus in toto vniuerſo orbe,eſt duntaxat Deus,qui ſumma ſapientia,ſtabilitate,atque prudentia, totum hunc viſibilem,atque inuiſibilem mundum, ſumma cōcordia,pace,& iuſtitia,regit atq.gubernat,per quē vt habetur Prouer.8.Omnes Reges regnant,& oēs Principes imperant,& potentes decernunt iuſtitiā: ergo huiuſmodi regimen inter omnia alia, cenſeri debet melius & potiſſimum, atque præſtantiſſimum.Quod & vlterius confirmari poteſt, multis exemplis, petitis à rebus naturalibus. Videmus enim,quod omnia corporis membra, vni coaptantur capiti,per quod & reguntur, nec ſine magno diſcrimine,& damno membris,licet à capite recedere, vt conſtat experientia ipſa. Habetur etiam id in Iure *in cap. cum non liceat. de præſcript.* Apes etiam, quæ parua,ac minima ſunt animalia,per vnum ſuperiorem gubernantur, vt tradunt naturales, & habetur etiam in Iure *in cap. apibus. 7. quæſt. 1.* Grues item,teſte Diuo Hieronymo in epiſt.4. ducem vnū habent,quem omnes ſequuntur aliæ. In naui etiā non eſt,nec eſſe debet, niſi vnus tantum gubernator.In quouis etiam grandi & copioſo exercitu, nō niſi vnus ſupremus Dux,cuius ſignum, atque imperium ſolūmodo expectatur ab omnibus. In vna domo,non niſi vnicus dominus.Romana item Reſpublica,duos ſimul Reges ferre non potuit, ac licet varijs modis,temporibus diuerſis fuerit gubernata, numquam tamen ad ſubijciendum ſibi vniuerſum mundum peruenire potuit, niſi poſtquam ad vnitatem peruenit, atque ad regimen Monarchicum,quod fuit factum tempore Auguſti Cæſaris,vt conſtat ex humanis, atque diuinis Hiſtorijs. Nam & id habetur Lucæ 2. cuius tēpore Chriſtus Dominus natus eſt. Dicendum eſt igitur, quod huiuſmodi Principatus, ſeu principandi modus, (Monarchicus nempe) primatum, ſeu primum locum tenet,inter omnes alios.Quibus præmiſſis,atque præſuppoſitis, vt ad propoſitam difficultatem redeam, eidem reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Multum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Ordine, non fuiſſet, niſi vnicus dumtaxat Generalis Miniſter.

Multum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Minorum Ordine,non fuiſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter.Hęc concluſio probari poteſt in primis,quia ea fuit mens, & intentio Seraphici Patris noſtri Franciſci, vt conſtare facile poteſt,ex tota ipſius Regula,quæ conſtructa, & fabricata eſt,ſuper prędicto regimine Monarchiæ, quo contentus ad ſui Ordinis conſeruationem nihil curauit amplius,quam,vt omnes eius filij, ſectatores atque diſcipuli,ſub vno eſſent tantummodo capite Generali Miniſtro, eidemque firmiter obedirent, & ab ipſius obedientia nunquam recederent, tanquam vnius, & eiuſdem corporis naturalis membra ſub vno capite. Hoc cum pluries repetitum habeatur in Regula, præcipue tamen habetur in 8.cap.8. vbi expreſſa,quę ſequuntur, ponuntur verba: Vniuerſi Fratres vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire.Quibus & accedit quod Seraphicus Pater noſter Franciſcus, hunc modum regiminis,ſiue principatus,non ex ſuo (vt dicitur) deſumpſit capite, quin vero id fecit ad inſtar, & exemplum atque imitationem Chriſti Domini, & Seruatoris noſtri, ſuum inſtituendo Ordinem, ad formam illius, quod ſcriptum in Euangelio reperit,in quo,vt facile intuenti patebit, etiam conſtitutum fuit ſupradictum regimen Monachicum, dum Chriſtos Dominus Diuum Petrum totius ſuę Eccleſiæ caput conſtituit, qui illam regeret, tamquam vnicus,generalis, atque vniuerſalis omnium Paſtor,cui etiam omnes tenerentur obedire. Quod etiam Monarchiæ regimen,ad amuſſim hodie noſtra ſancta ſeruat Eccleſia, vt experientia conſtat,& multis probat Symancas,lib. ſuo de Catholicis inſtitution.tit.45.nu.9.agendo de Papa.Vbi etiam dicit,quod, cum Dei perfectiſſima ſint omnia opera, haudquaquam de eo fuerat credendum, quod dilectiſſimę ſuę ſponſæ,& Eccleſię ſanctæ, aliud quā Monarchicum regimen reliquiſſet, cum omnium aliorum ſit præſtantiſſimum atque potiſſimum.Ex quibus omnibus, conſtare cuiuis facile poteſt,quā fuiſſet expediens, quod in toto ſacro noſtro Minorum Ordine,idipſum ſeruaretur & non fuiſſet niſi vnicus dumtaxat Generalis Miniſter,cumque tres habeantur hodie Conuentualium, ſiue Clauſtraliū vnus,Capuccinorum alter, alter etiam noſtrorum Obſeruantium, neſcio quidnam boni ex hac tam multiplici diuiſione ſperari poſſit. Faxit Deus Optimus Max.& Summi Pontificis prouidentia vt hęc tandem omnia finem accipiant, reſque omnes noſtri ſacri Ordinis,ſua ſumma pietate,& clementia, atque benignitate,bono aliquo modo ita diſponat, & ordinet, vt omnes ad optatam pacem & vnitatē reducamur,ac ſub vno capite totius Ordinis vnico Generali Miniſtro,ipſi in omnibus, atque per omnia (vti tenemur, & par eſt) inſeruiamus, & ſicuti omnium noſtrum,vnus eſt Deus,vna Fides,vnum Baptiſma,vna eademque Religio, vna duntaxat totius Regulę obligatio,ita etiam omnium noſtrū, ex tot,ac tam diuerſis partibus, Regnis, Regionibus,atque prouincijs congregatis, vnum etiam ſit ouile, vnuſque ſolummodo omnium Generalis Miniſter, & paſtor.Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter, totius noſtri ſacri Ordinis Minorum, ſecundum noſtram Regulam, deberet eſſe perpetuus?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis iuxta Regulam debet eſſe perpetuus.

Generalis Miniſter,ſecundum noſtram Regulā atq.ex mente & intentione B. P.noſtri Franciſci habebat eſſe perpetuus,nec alius ex vi eiuſdē Regulę erat eligendus, niſi per obitum,ſiue deceſſum aut vero per promotionē,amotionē,ſiue priuationē ipſius.Huius concluſionis veritas conſtat ex verbis expreſſis eiuſdē Regulæ. Vbi poſtquam dictū fuit, quod vniuerſi Fratres,vnū de Fratribus iſtius Religionis teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum,& ſeruum totius Fraternitatis, & quod ei teneantur firmiter obedire,ſubditur, *quod eo decedēte,electio ſucceſſoris fiat à Miniſtris Prouincialibus,& Cuſtodibus, in c. Pentecoſtes,&c.* Et paulo inferius dicitur, *qđ ſi aliquo tēpore appareret Vniuerſitati*

tati

tati Miniſtrorum, Prouincialium, & Cuſtodum, prædictum Miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres, quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in cuſtodem. Ex quibus verbis plane conſtat, perpetuitas durationis officij Generalis Miniſtri, niſi in prædictis caſibus, obitus, ſiue deceſſus, promotionis, priuationis, vel amotionis, propter eius inſufficientiam, aut quippiã ſimile de quo dicemus ſtatim. Quod in hac noſtra concluſione eſt dictum, per diutini temporis ſpatiũ, in noſtro ſacro Ordine, vſu, & conſuetudine fuit practicatum, & obſeruatum, vt ſupra diximus in primo Articulo, conſtatque ſatis ex Chronicis, atq; Monumentis noſtræ Religionis, à tempore Seraphici Patris noſtri Franciſci, cuius ſacer Ordo cæpit ab anno 1209. vſque ad annum 1517. vbi in quodam generali Capitulo, Romæ celebrato ſub Leone X. contrarium fuit ſtatutum atque ordinatum, in Bulla dicta *Vniens*, in qua inter alia, hoc habetur decretum, quod deinceps Generales Ordinis, non eſſent perpetui, ſed temporales, nempe ſexennij, ita vt cuiuslibet Generalis Miniſtri ſexẽnio expleto, ipſo etiam facto, fuiſſet abſolotus à Generalatus officio, & pro tali ab omnibus haberetur, ſtatimque eligeretur alius. Hæc ſunt, quæ ſtatuta ſunt ibidem, & quæ modo inuiolabiliter habentur in praxi. Cum hoc tamen ſtat, vt dictum eſt, quod ex vi ſupradictæ noſtræ Regulæ, atque ex mente, & intentione Seraphici Patris noſtri Franciſci, Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, debebat eſſe perpetuus, niſi in ſupradictis caſibus. An vero id fuiſſet expediens, nec ne? in Articulo ſequenti dicetur ſtatim.

ARTICVLVS VI.

Verum fuiſſet expediens, quod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, atque in vniuerſum Religionum omnium Generales, eſſent perpetui?

Nau. comm. 3. de Regul. ſuper c. multam. 18. q. 2. nu. 3. idem 2. lib. Conſ. de cauſa poſſeſ. & proprietatis, conſ. 1. num. 2. idem lib. 3. Conſil. de ſtatu Monach. conſ. 7. nu. 8.

Officiorum & Prælatorum Religionũ perpetuitas laudatur, quammaxime, & contrarium reprobatur.

DE hac difficultate, & quæſtione, quæ certe grauiſſima eſt, maximaque conſideratione, & animaduerſione digna, agit Doctiſſimus Doctor Nauarr. in tribus ſuæ doctrinæ locis, vbi multis & efficaciſſimis rationibus comprobat, ſanctius, atque cõuenientius facturum fuiſſe Religionibus cunctis, vt Prælati earumdem eſſent perpetui, quam temporales. Et addit, quod hæc mutatio, atque Prælatorũ mutationis deſiderium, eſt nouum iuuenum quorundam inuentum, eorum ſcilicet, qui per ambitionem, atque ſuperbiam alijs dominari ſemper volunt. Nam, inquit, dicta Prælatorum mutatio, aliquo licet reſpectu, Conuentibus videatur eſſe vtilis, ad ſeruanda temporalia, & ad euitanda aliqua mala & damna, quæ in præſentiarum non libet cõmemorare, aut de illis mentionem facere, quin vero placuit ſilentio præterire, alia tamen ratione ad id eſt multum damnoſa, & nociua, & quoad ſpiritualia, peſſima atqua pernicioſiſſima, cum per hoc eneruetur, atque minuatur auctoritas Prælatorum, & reuerentia Superiorum omnium, ad præmianda bona, & punienda & caſtiganda mala. Minuatur etiam charitas, obedientia, humilitas, & concordia ſubditorum, ad ſubeunda Superiorum præcepta, augeatur factiones, rixæ, diſcordiæ, murmurationes, adeo, vt nihil magis atque ardentius tractetur in Monaſterijs, quam quomodo per fas, ſiue per nefas, ille, aut ille, hoc vel illo modo, vltimo trienni, aut ſexennij anno, fiat Superior, ſiue Prælatus, qui ſuis fautoribus faueat, contradictoribus obſiſtat. Omnia hæc dicit prædictus Doctor Nauarro, eſſe certiſſima, & abſque vlla cõtradictione, licet ambitio, & dulcedo ſenſualitatis, perſuaſerint multis Regularibus, & Religioſis, melius eſſe regimen temporale, triennium, ſeu ſexennium, inuentum à recentibus, quam perpetuum, vt per frequentes mutationes ipſi (alias ignari, atque indigni) aliquando forſan fiant Prælati. Quæ quidem omnia, atque illius fortiſſimæ rationes, ſpiritu, vt videtur, feruenti, & ſapientia plenæ, quibus ad hæc in particulari probãda vtitur, adeo meum etiam pulſant animum, atque commouent, vt pro certo teneam ipſius opinionem, & ſententiam eſſe veriſſimam, pro qua etiam ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Multo melius, atq. conuenientius foret, quod generales Miniſter noſtri ſacri Ordinis, omniumq. aliorũ Religionum Prælati eſſent perpetui quam temporales.

Sententia, & opinio eſt Nauarri, & aliorum multorum, quod multo melius, atque conuenientius foret, vt Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, & omnes in vniuerſum Generales Religionum omnium, eſſent perpetui, quam quod eſſent temporales, triennij, vel ſexennij. Hanc concluſionem multis in locis tenet ſupradictus Nauarro, ſed maxime *in cap. multam, 18. q. 2. num. 3.* Et ad id probandum dicit in primis, quod per hanc Generalium, & aliorum Prælatorum continuam mutationem, multum diminuitur atque eneruatur ipſorum poteſtas in ſubditos, per poteſtatem in eoſdem Monachos, ſiue Religioſos conceſſam. Pro quo inducit *cap. viſis. 16. q. 1.* quo continetur illud celebre, ac ſolemne dictum, nempe, *Humanam eſſe moris illum timere, cuius iudicio quis nunc erigitur, nunc deprimitur.* Ex quibus verbis colligit prædictus Nauarr. per ſupradictam Prælatorum Regularium mutationem, ac temporale gubernium, multum ipſorum auctoritatem eneruari, atque diminui, circa regendos, & gubernandos ſibi ſubditos, cum in ſuis officijs, & adminiſtrationibus, ab eorum ſuffragijs dependeant, ipſorumque gratiam, & beneuolentiam mẽdicare cogantur, vt iterum eligantur. Minuitur etiã (inquit) præterea, eorumdem ſubditorum reuerentia, & obedientia, cum propter hoc ijdem minus eos timeant, quia eiſdem indigent. Hæc certe ratio cuilibet, vel mediocriter in Religionis rebus, & negotijs exercitato, videbitur aptiſſima atque efficaciſſima.

Nota valde mala, & damna, quæ ſubſequuntur ex Prælatorum cõmutatione. Humani eſt moris illum timere, cuius iudicio quis, nunc erigitur nunc deprimitur.

Sed ſecundo probat idipſum, ex experientia, quæ rerum eſt omnium magiſtra, vt habetur *in cap. quaſit, de elect. lib. 6.* & ex ipſa inquit ſatis conſtat, quod propter ſupradictam Prælatorum mutationem, innumera exoriantur in Religionibus ſpiritualia vitia, oritur enim in primis truculenta quædam ambitio, qua bona, aut forte maior Monachorum, & Religioſorum pars ad Præfecturas anhelant, in ſemetipſis adimplentes illud, quod habetur *in c. quorundam, de elect. lib. 6.* vbi dicitur, quod quorumdã Religioſorum oculos ſic vinum ambitionis excæcauit, vt quaſi ſuæ profeſſionis immemores, qui cõtemptis honoribus, abiectis diuitijs, ſpretiſque delicijs, alterius ditioni proprium ſubiugarunt arbitrium, retro aſpicientes ad aratrum manu miſſa, dum præcipitanter ruunt, in litigiorum anfractus, multis cauſarum ſtrepitibus ſemetipſos inuoluunt. Verba ſunt quidem notatu digniſſima. Oriunt etiã (inquit Nauarr.) conuentiones interdum ſimoniacæ, quibus alij alijs ſuum auxilium, & fauorem futuris temporibus promittunt, quo in præſenti ſibi faueant, contra illud quod habetur *in cap. quam pio. 1. quaeſt. 2. & cap. vlt. de pactis*, vbi acriter eiuſmodi pacta & conuentiones reprehenduntur. Hinc præterea eneruatio totius Regularis diſciplinæ initium ſumit, dum Prælati ſuffragatoribus ſuis, fauores, honores, indulgentias, licentias, atque impunitates promittunt, quin vero & dant. Item & quædam ſubornatio perpetua, peſtilenſque colluſio, qua alij ſibi,

Nota hoc valde pro Religioſis ambitioſis officiorum, & honorum.

Digitized by Google

ſibi, alij alijs in fine triennij, ſiue ſexennij, aliorum procurant vota, & ſuffragia contra innumera capitula, & Iuris canonici decreta, huiuſmodi ſubornationibus, & colluſionibus obuiantia, quę habentur *in cap. 1. & toto tit. de colluſion. deteg. & in cap. ferres, de teſt. & in Clemen. 2. eodem tit.* & ſępe alibi. Hinc etiam (inquit) prodeunt factiones, & diſſidia, interdum irreconciliabilia, quæ impediunt cultum Auctoris pacis, qui non colitur niſi tempore pacis, ac in cordibus pacificis, vt habetur *in Clem. dudum, de ſepult.* Inſuper, & ſuſurrationes, murmurationes, & detractiones fere continuæ, dum alij aliorum, veros, aut etiam falſos defectus, & vitia, tam naturæ, quam morum detegunt, & interdum augent, aut etiam falſos imponunt, quo factionis contrariæ perſonarum, opinionem bonam tollant, aut ſaltem minuant, inſtar illius, quod habetur *in cap. inter verba, 11. q. 3.* Ad hęc, & è contrario nonnunquam quædam pax, & concordia ficta & mala, commendatio etiam & laudatio immodica, & quandoque falſa, qua ſuorum amicorum, atque ſuę factionis perſonas extollunt, & in cęlum vſque efferunt & eleuant contra omnem Religioſam modeſtiam, quin vero & contra omnem prorſus rationem. His omnibus (inquit dictus Nauarr.) accedit in adminiſtrationibus, & gubernationibus ſpiritualibus, & temporalibus, quibus Prælati, & Superiores, à ſibi ſubditis eorum gratiam, atque beneuolentiam mendicare coguntur, ſublatio, & eneruatio auctoritatis corrigendi illos, aut aliquid pręcipiendi, quod ſit contra eorum voluntatem, contra illud, quod habetur *in cap. cum inter. de conſuet.* Quod adeo verum eſſe dicit, vt feratur, electos raro, aut ſaltem eo anno quo eliguntur, nullum eorum, qui ſibi ſuffragati ſunt, in gratiam ſuorum ſuffragiorum, caſtigare, aut eis ingratum aliquod pręcipere audere; quin vero nec ipſis aduerſariis ſuis vllo modo diſplicere, prouidentes, quod elapſo tempore ſui triennalis, ſiue temporalis officij, in ipſorū manus incident ipſi. Tandem vltimo ait, quod ex dicta temporali adminiſtratione, & gubernatione exoriri ſolet interdum, inclementia atque crudelitas maxima Prælatorum, vltra quam credi poſſit, ad puniendos, corrigendos, & quandoque etiam inquietādos eos, qui in dictis electionibus vllo modo ſibi fuerunt aduerſati, & occaſione oblata, vel quæſita, ad eijciendos & relegandos, in alia monaſteria, & nonnunquam in carcerem conijciendos, voceque actiua, & paſſiua priuandos, præſertim ſi per ſtatuta liceat; aliquorum etiam regimen de amicorum conſenſu, in aliud nouum triennium prorogando. Ad quod propoſitum inquit, in quadā Religione ſe vidiſſe, quoſdam religioſos benemeritos, eo quod contradicturi cuidam electioni videbantur, longe ad aliqua negotia fuiſſe miſſos, in alia Monaſteria pro pœnitentia agenda, & interdum relegatos, voce actiua, & quandoque paſſiua priuatos, & multa alia quæ referre impræſentiarum non libet. Quibus ſuum propoſitum, atque intentum probat pleniſſime, quæ quidem Nauarri argumenta deſumpta ab experientia, in ijs rebus quam maximi ſunt ponderis, atque momenti.

Nota hoc valde, quod ex communi conſenſu Patrum, & fundatorum omnium Religionum, Prælati generales ſē per fuerunt perpetui.

Sed pręterea ad id probandum, alia, neque minus forti atque efficaci prædictus Doctor vtitur ratione, deſumpta à facto atque ab exemplo ſanctorum antiquorum Patrum, Baſilij, Auguſtini, Benedicti, Bernardi, Dominici, & Seraphici Patris noſtri Franciſci, qui vt videre licebit in ipſorum Regulis neque quidem ſine ratione, & conſideratione magna ſtatuerunt, & decreuerunt, vt ſuarum Religionum Prælati, ſed maxime Generales, eſſent perpetui, non vero temporales, quod & inuiolabiliter per multorum annorum centurias, in dictis Religionibus obſeruatum fuit, quando Prælati Regulares (quod dici poteſt abſque cuiuſpiam iniuria,) erant ſanctiores, atque meliores, quam nunc ſint. Si igitur (inquit Nauar.) Religionum omnium Patriarchis, & fundatoribus prædicta inſtitutio vtilior, atque commodior viſa fuit, ſubditorum quieti & paci, ac eorum ſpirituali regimini, atque ita id inſtituerunt, & decreuerunt, non eſſe conueniens videtur ab eorum antiqua, & originaria inſtitutione diſcedere, nouiſque inuentis quorundam iuuenum Religiones omnes in dies inquietare, expoſtulando, & petendo à Summis Pontificibus noua quotidie priuilegia, & ſtatuendo, atque determinando, quod Prælati Generales non ſint perpetui, ſed temporales. Ad hoc etiam probandum adducit exemplum Tyberij Cæſaris, qui vt refert Suetonius Tranquillus in ipſis vita raro, aut nunquam, rectores Prouinciarum mutabat, quia experimento didicerat, quam eſſet Reipublicæ conueniens Magiſtratuum perpetuitas. Sed hæc, & multa alia ibidem contenta, quę ad hoc propoſitum dici poſſent, breuitatis gratia facio miſſa. Hoc tamen dicere non prætéribo, quod in ſupradicto lib. 3. Conſiliorum, de ſtatu Monachorum, conſil. 7. in fine, vt huic rei, quæſtioni, ac difficultati vltimam manum imponeret, dixit prædictus Nauarro: *Supradicta omnia, inquit, teſtor, atque teſtificor, vt annoſus teſtis, & conſultor, ad quem innumerorum peccatorum, tam ſymoniæ, quam ambitionis, ſuperbiæ, factionum, diſcordiarum, & murmurationum, cognitio frequentiſſime, tum per Confeſſarios, tum per ipſoſmet Prælatos, & ſubditos, pro medicina contra ſcrupulos quærenda, peruenit. Teſtor, inquam, quod ſi abſque ſcandalo poſſem, antiquum ſtatum perpetuorum Prælatorum reſtituerem, quem Sancti Patres Baſilius, Auguſtinus, Benedictus, Bernardus, & etiam Dominicus, & Sanctus ipſe Franciſcus inſtituerunt, ſeruatis ad vnguem Canonibus, quibus Prælati ſuo munere abutentes, deponerentur, & eijcerentur, & ſine vlla negligentia caſtigarentur.* Verba ſunt certe iſta notatu digniſſima, vtpote Doctoris ſapientiſſimi atque doctiſſimi, ſimulque religioſiſſimi, qui etiam dicit ibidem, quod licet ex eo quod Prælati Generales ſint perpetui, aliqua interdum ſuboriantur, aut ſuboriri poſſint inconuenientia, nempe tyrannis, mala adminiſtratio, & gubernatio, aut diſſipatio bonorum temporalium, in eis quorum Monaſteria, & Conuentus, hæreditates, & prædia, redditusque annuos habent, hæc omnia, & multa alia mala, & damna, etiamſi interdum ſuboriantur, ſupradictorum malorum, atque damnorum comparatione, adeo eſſe videntur minima, & parua, vt de eis nullatenus ſit curandum, cum iuxta communē regulam, & habetur *in cap. 1. diſtin. 18.* ex duobus malis minus ſit eligendum, aut etiam tolerandum. Hæc ſupradictus Nauarro, quæ de iſto Articulo dicta ſufficiant, non propterea damnando Summorum Pontificum Conſilia, & Bullas, dum ſtatuerūt contrarium, & Prælatos eſſe triennales, aut biennales.

Nota hoc valde.

Ex duobus malis minus eſt eligendū.

QVÆSTIO VII.

De Generali Miniſtro, quantum ſpectat ad ipſius iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem in ſibi ſubditos, in qua ponuntur plura, in quibus nihil poſſunt Miniſtri Generales, & quæ ſolum Summo Pontifici ſunt reſeruata, in duodecim Articulos diuiſa.

1 *Quam habeat auctoritatem, & poteſtatem in ſuos ſubditos, Generalis Miniſter in noſtro ſacro Ordine?*

Verum

Digitized by Google

2 *Verum Miniſter Generalis in noſtro ſacro Minorum Ordine, circa ſibi ſubditos, poſſit aliquid in rebus, & cauſis ſpectantibus ad fidem?*

3 *Verum aliqua fuerint olim ſpecialia priuilegia, quibus Religionum Prælati, ſed præſertim Miniſter Generalis Ordinis Minorũ, & Prouinciales, ab hæreſis crimine occulto, Fratres ſibi ſubditos in foro conſcientiæ poſſent abſoluere, et an hæc ſint reuocata hodie per Bullam, quæ dicitur Cœnæ Domini?*

4 *Quidnam ſit faciendum, in caſu quo Generalis Miniſter, nec alij Prælati Regulares, vti velint ſupradictis Clemen. IV. & Sixti IV. conceſſionibus: & qualiter Regulares, ſi forte (quod abſit) in aliquam hæreſim inciderint, ab eiuſdem occulto crimine in foro conſcientiæ poterunt abſoluere?*

5 *Verum Generalis Miniſter, transferre poſſit Prouincialem Miniſtrum, ex vna in alteram Prouinciam?*

6 *Verum Generalis Miniſter, poſſit eximere aliquẽ Religioſum, ab obedientia ſui Prouincialis Miniſtri, ſeu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur?*

7 *Verum Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, poſſit reſtituere degradatos, & ſolemniter electos ab Ordine?*

8 *Verum Generalis Miniſter, auctoritatem, & facultatem habeat, interpretandi iura & priuilegia pro noſtro ſacro Ordine Minorum, à Sede Apoſtolica emanata?*

9 *Verum Generalis Miniſter & Religionum Prælati, propria auctoritate deſerere poſſint aliquod Monaſterium?*

10 *Verum Generalis Miniſter, de nouo poſſit recipere aliquem Conuentum, ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ?*

11 *Verum Generalis Miniſter, poſſit de nouo aliquã Prouinciam fundare, & erigere, ſeu iam erectam atque fundatam diuidere?*

12 *Verum Generalis Miniſter, ſeu alius Prælatus Generalis, poſſit efficere, ſeu diſpenſare, vt vnus Religioſus ſimul habeat duos Guardianatus, ſiue Prioratus?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quam habeat auctoritatem, & poteſtatem in ſuos ſubditos, Generalis Miniſter, in noſtro ſacro Ordine?

Generalis Miniſter ſacræ noſtræ Religionis ex vi ſui officij Patriarchis, ſeu Primatibus aſſimilatur, & comparatur.

PRo huius Articuli intelligẽtia præmitto, quod noſtra ſacra Minorum Fratrum Religio, ad inſtar Catholicę Romanæ Eccleſiæ conſtructa, & fabricata, ex vi Regulæ, vnum dumtaxat habere debet Generalem Miniſtrum, & ſeruum huius totius Fraternitatis, Summo Romano Pont. immediate ſubiectum, qui & iure optimo Primatibus, ſiue Patriarchis aſſimilatur, & comparatur. Sicut enim Primas, qui ſolo nomine à Patriarcha differt, vt dixit Anacletus *in cap. Prouinciæ 99. diſt.* eſt, & dicitur ille, qui alicui præeſt nationi, in qua plures ſunt Epiſcopi, qui ſunt quaſi Prælati Prouinciales, ſic & in noſtro nunc ſacro Ordine, Generalis Miniſter omni noſtræ præeſt nationi, ſiue Religioni, in qua ſunt etiam plures quaſi Epiſcopi, & Prælati Prouinciales, qui communi vocabulo Miniſtri, Prouinciales dicuntur, immediate illi ſubditi, atque ſubiecti. Quos omnes, vt dictum eſt ſupra, ſtatutis temporibus ad Capitula generalia conuocat, eo fere modo, quo & ad Concilia, Patriarchæ, & Primates, ſuæ nationis Epiſcopos quandoq; conuocare ſolẽt. Hac ratione Generalis prædictus, cum recipitur prima vice, in noſtris Conuentibus, à tota communitate recipitur ad modum cuiuſdam Patriarchæ cũ cruce, cãtantes, Salue ſanctę Pater, & deducitur ad Eccleſiam ante Altare maximum, ad quod poſt decantatam orationem, accedũt omnes Fratres illius, benedictionem recepturi, cum magna ſolemnitate.

Generalis Miniſter de iure communi, cũ ſit verus, atque legitimus Prælatus, & ita ſupremus, poteſt in ſibi ſubditos omnia, in quibus ſpecialiter non eſt prohibitus, & quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi in clericos ſibi ſubditos.

Eſt igitur ſupradictorum Generalium Miniſtrorũ iuriſdictio, auctoritas, atq; poteſtas, in ſibi ſubditos perquam ſimillima iuriſdictioni, auctoritati, & poteſtati quam habent ſupradicti Patriarchæ, & Primates, in omni ſua natione, & hoc eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, quamuis, vt credo, non ita bene, & plene ab omnibus, vti par erat, intellectũ. Sed quidquid de hoc ſit, Doctores Iuriſperiti, qui hac de re tractant, & agunt de Prælatorum Regularium iuriſdictione, eorum ſcilicet, qui iuriſdictionem habent, vt dicitur, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, quales ſunt Generales Miniſtri ſupradicti, & etiã Prouinciales, vt ſuo loco dicemus, vnanimiter cõcedunt, quod poſſunt ipſi circa ſibi ſubditos, omnia ea in quibus à Iure non ſunt prohibiti, & quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi de iure poſſunt circa Clericos illis ſubditos. Hoc tenet expreſſe Panorm. ab omnibus receptus, & circa hoc a nemine reprobatus, de mente Federici, & Benedicti, *in c. etſi clerici, de iudicijs, §. de adulterijs, num. 6.* Et Syluester *verbo, diſpenſatio, q. 14. & q. 20.* vbi & enumerat plures caſus, in quibus Abbates, & Religioſorum Prælati, etiam inferiores, cum ſibi ſubditis poſſunt diſpenſare, de quib. dicemus poſtea in particulari, ac etiam de alijs, in quibus diſpenſare fuit prohibiti, vnde quo iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas, ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, ſummatim in iſto Articulo, ac præ manibus habeatur, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter iure communi ordinario, naturali, diuino, & humano, habet in ſuos ſubditos iuriſdictionem, quam Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, in quibus non ſunt prohibiti.

Generalis Miniſter, iure communi ordinario, naturali, diuino, atq; humano, in ſuos ſubditos omnem illam auctoritatem, atq; poteſtatẽ habet, quã Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, & generaliter circa illos diſpenſare poteſt, in omnibus illis caſib. in quibus iure non eſt prohibitus. Hæc concluſio procedit vel maxime pręſupponendo, ſecundum multorum probabilem opinionem, quod Monachatus, ſiue Monachiſmus eſt de iure diuino, & iure etiam diuino ſtatutum, vt in Religionibus, & Religioſorũ Ordinibus, proprij ſint Pręlati ex eiſdem aſſumpti, ad eoſdem regendos, & gubernandos. Qua de re, plura diximus in pręcedenti Tomo q. 13. Articulo 4. vbi, vt credo, luculenter oſtendimus, atque monſtrauimus, quod Religioſorum ſubiectio ad ſuos Prælatos, eſt de iure diuino, & non ſolum de Papali humano, quo præſuppoſito tamquam certo, certiſſima ẽt eſt noſtra ſuprapoſita cõcluſio. Sed eſto, ſi id non ita foret, quin vero Prælatorum Regularium poteſtas, ortum, atq; originem haberet dumtaxat, à Iure Papali humano, adhuc certiſſimum eſt, quod ſupradicti Prælati Regulares, iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes, quales ſunt Generales, & Prouinciales, poſſunt in ſuos ſubditos, quidquid Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, poſtquam eiſdem in iuriſdictione ſunt quaſi æquales, aut ſaltem quammaxime illis aſſimilantur. Vnde ſicut dicti Archiepiſcopi, & Epiſcopi, ſi nõ fuiſſent prohibiti, & nulla fuiſſet eis facta prohibitio à iure, vel Summo Pontifice, aut ab Eccleſia, poſſent in ſuis Diœceſibus, Archiepiſcopatibus, & Epiſcopatib. quidquid pôt Sũmus Pontifex in tota Eccleſia, vt expreſſe tenẽt doctiſſimi Patres, Frater Frãciſcus de Victoria in Relectione de poteſtate Papæ, & Eccleſiæ, q. 2. nu. 28. & Soto in 4. diſtin. 27. quęſt. 1. Art. 4. ita & Prælati Regulares ſupradicti, Generales, ſiue Prouinciales,

Nota hoc valde pro auctoritate Prælatorum Regularium.

les, cum ſint quaſi æquales, aut ſaltem ſimiles, prędictis Archiepiſcopis, & Epiſcopis in poteſtate, & iuriſdictione, poſſent (ſi non fuiſſent prohibiti) circa ſuos ſubditos, omnia ea, quæ & ipſe Summus Pontifex in tota Eccleſia, & hoc eſt certum. Sed tamen multa ſunt in Iure, Archiepiſcopis, & Epiſcopis prohibita, & ſolummodo Romano Pontifici reſeruata, quæ eodem, ſiue potiori Iure, prohibita etiam ſunt Prælatis Regularibus, de quibus dicemus in hoc, & ſequentibus Articulis. Supradicta omnia ſunt iuri communi conſona, atque conformia, & ei quod expreſſe habetur diffinitum, *in cap. nullam, 18. quæſt. 4.* Vbi Pelagius Papa agendo de poteſtate Prælatorum Regularium, aſſeueranter dixit, *Quod tota poteſtas Monachorum ad Abbatem pertinet.* Super quæ verba Nauarr. in Commentario ad dictum capit. numer. 4. notandam eſſe dicit illam particulam, ſiue dictionem, *totam*, per quam ſuo videri inſinuatur, daturque intelligi, plenitudo poteſtatis, ſeu vniuerſalis poteſtas, quam de Iure communi ſupradicti Abbates, & prælati Regulares habent circa ſuos ſubditos, tam quoad temporalia, quam quoad ſpiritualia, prout in eodem *dicto cap. nullam*, latius continetur. Sed ne cuipiam nominis æquiuocatio, anſam & occaſionem forſan præbeat errandi, aduerto, quod in dicto capitulo, atque decreto Pelagij, non comprehenduntur omnes in vniuerſum Abbates locales, ſed ſolummodo Abbates maiores, qui iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habent, quales erant olim, ſuntque multi hodie, in Ordine, & Religione ſancti Benedicti, qui à Regibus præſentatur, atque à Summo Pontifice præficiuntur, & approbantur. Neque eſt eadem ratio de alijs Abbatibus minoribus, atque inferioribus, qui ſubduntur alijs Prouincialibus, ſiue Generalibus, quod dico, vt ne quis eorum exiſtimet, tantam ſe habere auctoritatem, poteſtatem, & iuriſdictionem erga ſibi ſubditos, quantam habent alij Abbates maiores, Prouinciales, ſiue Generales. Hęc incidenter ſint dicta, nam hac de re plura ſumus dicturi infra, quando agemus de auctoritate, poteſtate, & iuriſdictione Prælatorum omnium localium, ſiue conuentualium. Et tandem aduerto, quod quando Sylueſter in Sūma, *verbo diſpenſatio, quæſt. 20.* dicit, Abbates diſpenſare non poſſe, niſi in certis quibuſdam caſibus, quos ibi ponit, ad intelligendum eſt, de illis Abbatibus ſupradictis particularibus olim, qui erāt Epiſcopis ſubiecti, atque de alijs Prælatis localibus non habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, vt expreſſe tenet Panorm. *in dicto cap. at ſi clerici: de iudicijs.* non vero de alijs. Quo præmiſſo atque præſuppoſito, ſit ſecunda concluſio.

Nota, quibus Prælatis conueniat hæc omnimode poteſtas.

Secunda Concluſio.

Multa ſunt iure communi prohibita Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & conſequenter ſupradictis Prælatis Regularibus, niſi ex priuilegio ſpeciali.

Multa ſunt de iure cōmuni, prohibita Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & conſequenter proinde, Prælatis Regularibus, tam Generalibus, quam Prouincialibus, quæ iure poſtea ſpeciali, atque ex priuilegio, ex Summorum Pontificum benignitate, conceſſa ſunt ſupradictis Prælatis Regularibus, in quibus auctoritate Apoſtolica cum ſibi ſubditis, ſpecialiter poſſunt diſpenſare. Hæc concluſio non aliter poſſet, aut deberet probari, quam referendo, & adducendo ſupradicta ſpecialia priuilegia, ſed quia hęc multa ſunt, & circa multos, varios, atque differentes caſus, quos longum eſſet nimis velle impreſentiarum recenſere, nec oportet, vt omnia ſimul inuoluantur, & confundantur, ſuo proprio loco dicentur infra, cum agemus in generali, atque in particulari, de ſupradictorum Prælatorum Regularium iuriſdictione, auctoritate, & poteſtate, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, in certis quibuſdam particularibus caſibus. Hæc pro nunc de dicto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Vtrum Miniſter Generalis, in noſtro ſacro Minorum Ordine, circa ſibi ſubditos, poſſit aliquid in rebus, & cauſis ſpectantibus ad Fidem?

PRo huius Articuli, atque ſequentium intelligentia, aduertere oportet, id quod, & præcedenti Tomo quęſt. 13. Articulo 7. & in libro noſtro Ordinis iudiciarij, quęſt. ſecunda Articulo 8. luculenter oſtendimus, Summum Pontificem iure optimo limitare potuiſſe, atque reſtringere, in certis quibuſdam caſibus prædictorum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & conſequenter Prælatorū omnium Regularium iuriſdictionem, fuiſſeque prædictorum omnium auctoritatem, & poteſtatē ex ſe reſtringibilem, id quod & effectum fuit de facto. Reperiuntur enim in iure, vt ſatis conſtat, plures cauſæ, & caſus, in quibus ſupradicti, nihil omnino poſſunt, nullamque habent auctoritatem, & poteſtatem, eo quod ſunt ſoli Romano Pontifici reſeruati. Quod adeo verum eſt, vt eorum multi non veniant intelligendi in generali mandato, ſiue conceſſione, ſed requiritur licentia, & facultas ſpecialis, iuxta id quod habetur in Iure, *in cap. huic ſoli Sedi. 17. diſt. & cap. quod tranſlationem, de officio delegati, & cap. licet in tantum, de tranſlat. Epiſcop.* Supradicti caſus ex corpore Iuris decerpti, ſummatim ac breuiter complectuntur, & referuntur à Sylueſtro in ſua Summa, *verbo caſus, quæſt. 17.* vbi dicit eos eſſe num. 50. quorum omnium primus eſt quæcumque cauſa ſiue quæſtio pertinens ad Fidē, atque ad Sacramenta, de quo ſolūmodo caſu agendum eſt in præſenti Articulo. De reliquis autem dicemus poſtea per ordinem, in ſubſequentibus Articulis. Quando igitur impræſentiarum quæritur. Vtrum Generalis Miniſter, in noſtro ſacro Minorum Ordine, circa ſibi ſubditos, poſſit aliquid in rebus, & cauſis ſpectantibus, & pertinentibus ad Fidem? vt cum diſtinctione, & claritate habeatur, quod tenendum eſt, difficultati propoſitæ, reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Summus Pontifex iure optimo potuit coarctare, & limitare Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & Prælatorum Regularium iuriſdictionem, id quod & effectum eſt de facto. In generali conceſſione non veniunt intelligendi caſus enormes, & qui ſpecialiter ſunt Summo Pontif. reſeruati.

Prima Concluſio.

Certiſſimū eſt, quod de iure communi loquendo quæcumque cauſa pertinens ad fidem, & ad ſacramenta, eſt ſummo Pontif. reſeruata.

Nota hoc valde, & differentiam, quę verſatur inter determinationē iudicialem, & doctrinalem cauſarum Fidei.

Certiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod de Iure communi loquendo, quæcumque quęſtio, ſiue cauſa, ſpectans, atque pertinens ad Fidem, eſt Summo Pontifici reſeruata, ab ipſo tantummodo decidenda, atque determinanda, & idem intelligendum eſt de cauſis ſpectantibus ad Sacramenta. Hæc concluſio habetur expreſſa *in cap. quoties. 24. q. 1.* vbi dicitur, *quod quoties cumque ratio fidei ventilatur, eius deciſio ad Romanam Eccleſiam deferatur.* Idem colligitur *ex cap. Frater noſter. 16. quæſt. 1. & cap. præceptis. diſt. 12. & cap. conuenior. 23. qu. vlt. & cap. 2. diſtin. 83.* Sed intelligendum hoc eſt, quantum ad determinationem iudicialem, non vero quantum ad ventilationem doctrinalem prout eleganter notat, & aduertit gloſſa in dicto capit. *quoties*, dicens, quod aliud eſt quęſtionem de Fide motam terminare (quod nulli pręterquam Romanę Sedi permittitur) aliud vero, ipſam ſine diffinitione ventilare, quod Patriarchæ, & Primates facere poſſunt, ſicut & fecerunt his, qui in dicto cap. Innocentium Primum conſuluerunt, in quodam Cōcilio Mileuitano. Sed miſſa hęc facientes, quia non ſunt pręſentis propoſiti, operępretium eſt ſciamus, quid ſit dicendum, circa abſolutionem à culpa, ſiue circa peccata in Fidem commiſſa? de quo ſit ſecunda concluſio.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

A bſolutio etiā ab hæreſis crimine, de iure eſt Summo Pontif. reſeruata.

Certiſſimum etiam eſt, quod de iure communi loquendo, etiam abſolutio ab hęreſis crimine, eſt Summo Pontifici reſeruata. Hæc concluſio habetur expreſſa in multis iuribus, ſed ſpecialiter in Bulla Cœnæ Domini, quæ ſingulis annis promulgatur, Romæ de nouo, in die ſupradicto de Cœnę Domini, quæ quidem Bulla, vt inquit Magiſter Soto in 4. diſtin. 22. quæſtione ſecunda Articulo 3. concluſione 5. promulgari cæpit tēpore Martini Quinti, circa annum Domini 1420. quo tempore Boæmorum hæreſis in Concilio Conſtantienſi fuerunt damnatę. Cuius etiam meminerunt Paulus Secundus, & Sixtus Quartus in peculiaribus ſuis Extrauagantibus, ſed poſtmodum Leo decimus eandem auxit, aduerſus Martinum Lutherum, quod & deinde fecerunt Paulus Tertius, Paulus etiam Quartus, & omnes alij Summi Pontifices, qui poſtmodum eoſdem ſunt ſubſecuti. Cuius quidem Bullæ, primus caſus eſt hæreſis. Et omnes ibidem hæretici excommunicantur, cuiuſcumque nominis, ſexus, & conditionis exiterint, ipſorumque fautores, defenſores, atq. receptatores, ea ratione qua ſunt hęretici, atq. eiuſdē excommunicationis cenſura, & ipſius abſolutio ſoli Romano Pontifici reſeruatur. Sed intelligendum hoc eſt de hæreſi vocali, verbo, facto, ſiue ſcripto exterius prolata, & publicata, vt notat, & aduertit idem Soto, vbi ſupra, & Caietanus, *verbo hæreſis*, Videatur etiam hac de re, Enriquez in 1. Tomo libro tertio, de Sacramento Pœnitentię cap. 16. num. 2. & Doctores innumeri, qui ibidem ab ipſo citantur.

Quo tempore cæpit prædicari Bulla Cœnæ Domini.

Difficultas. An Generalis Miniſter abſoluere poſſit ab hæreſis crimine.

Sola igitur modo difficultas eſt, de abſolutione ab hæreſis occulto crimine, ſeu ab hæreſi occulta, & mentali, An hęc etiam ſit quoad abſolutionem, Summo Pontifici reſeruata, & an generalis Miniſter, ſibi ſubditos ab ea vllo modo poſſit abſoluere? Et ratio dubitandi eſt, nam in Concilio Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. facultas conceditur Epiſcopis abſoluendi ab huiuſmodi hęreſis occulto crimine, licet in foro conſcientiæ tantum, & dicitur, quod ipſis, non vero eorum Vicarijs, idipſum ſit permiſſum. Vnde cum prædictus Generalis Miniſter, & Religionū Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes (vt in præcedenti Articulo diximus) Epiſcopis ſint quammaxime ſimiles in iuriſdictione circa ſibi ipſi ſubditos non modica quidem inſurgit dubitandi ratio, An idipſum ſuorum ſubditorum reſpectu, per ſeipſos facere poſſint, & abſoluere ſibi ſubditos religioſos, à prædicto hęreſis crimine occulto, ſicut iuxta opinionem multorum, id facere poſſunt Epiſcopi ſupradicti, ex dicto decreto Conc. Trid. Propter hāc fortiſſimam rationem, multi grauiſſimi Doctores partem tenent affirmatiuam, fundati in doctrina Panorm. *in cap. ſi clerici de iudicijs. §. de adulterijs. num.* 18. qui ſecutus Benedictum, & Fredericum conſtanter, atque affirmanter dicit, quod quidquid cōceditur Epiſcopis pertinens ad poteſtatē iuriſdictionis, conceditur etiam prædictis Prælatis Regularibus, circa ſibi ſubditos, ex eo quod in eo caſu, ſunt quaſi Epiſcopi, & iuriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem, quod expreſſe dicit, *gloſſa in clem. 1. de rebus Eccleſiæ non alienandis verbo, proprij Prælati*, citans ad idem *cap. Abbates, cum gloſſa de priuilegijs. lib. 6. verbo, quaſi Epiſcopalem*, vbi inquit loquendo de illis *quod cum Epiſcopalem iuriſdictionem non habeant, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem dicuntur habere* id quod & in ſimili alio caſu, atq. propoſito, expreſſe tenet Nauar. in ſuo Manual. ca. 12. num. 75.

Prima opinio, afferētium Prælatos Regulares abſoluere poſſe ſibi ſubditos ab hęreſis occulto crimine.

Secunda opinio, & afferens Prælatos Regulares non poſſe abſoluere ſibi ſubditos ab hęreſis occulto crim.

Sed Pater Frater Emmanuel Rodriguez tomo 1. qq. Regul. q. 20. Art. 10. dicit, quod quamuis verū ſit, quod in d. Cōc. Trid. facultas concedatur ſupradictis Epiſcopis, abſoluendi in foro conſcientię, ab hæreſis occulto crimine, non proinde conſequitur, Prælatos Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, eandem habere, quia (inquit) Epiſcopi, vltra id quod Epiſcopi ſunt, habent modò titulum, & officium Inquiſitorum, quin vero, & ſunt hæreticę prauitatis Inquiſitores, quod non habent prędicti Prælati Regulares, reſpectu ſuorum ſubditorū (licet olim illud habuerint) ac proinde non ſequitur: Prælati Regulares habent iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalē, erga ſibi ſubditos; ergo poſſunt idipſum facere, quod Epiſcopi erga ſuos, & conſequenter, eoſdem abſoluere à crimine hæreſis occulto. Non (inquit) valet hæc conſequentia, quia Epiſcopi, vltra iuriſdictionem ordinariam Epiſcopalem, ratione ſuæ dignitatis eiſdem conceſſam, habent annexum munus, & officium inquiſitorum, vt dictum eſt.

Sed hæc ſententia, & argumenti ſolutio, non alijs placet, tum quia officium prædictorum Inquiſitorum, quoad hæreſis crimen, multo tempore ante dictum Concilium Tridentinum, eiſdem Epiſcopis fuit ſublatum, ſicut & Prælatis Regularibus, qui & ante ipſum, illud etiam habuerunt, ex quo ad id muneris, ſpeciales Inquiſitores hodie ſunt electi, inſtituti, & deſtinati, tum etiam quia dicta conceſſio, de qua impræſentiarum eſt ſermo, non fuit facta eiſdem, qua ratione ſunt, aut eſſe dicuntur hæreticę prauitatis Inquiſitores, nec de hoc vlla mentio fit ibidem, ſed qua ratione ſunt Epiſcopi, & ordinarij Prælati, & Epiſcopalem habent iuriſdictionem. Cum igitur in hoc (vt dictum eſt) Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, Epiſcopi ſint perquam ſimiles, & circa ſibi ſubditos, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem in Iure dicantur iuriſdictionem habere, vt iam omnes communiter Doctores ſine diſcrimine, & abſque delectu concedunt, neq. ſubditi Religioſi peioris eſſe debeant conditionis, quam Clerici, aut cęteri ſeculares, dicendum perinde profecto videtur, ſi Epiſcopi id facere poſſunt, quod eadē ſit ratio de illis, & de Epiſcopis, quoad facultatem abſoluendi ſibi ſubditos in foro conſciē tiæ tantū, à prædicto, hæreſis occulto crimine. Prę tetquam quod ſi Inquiſitorum officium ad hoc aliquid facere videbatur, etiam ipſi olim Prælati Regulares de iure antiquo, ſeu potius ex ſpeciali priuilegio, quin vero ex innumeris priuilegijs, reſpectu ſuorum ſubditorum, erant hęreticæ prauitatis Inquiſitores, & cognoſcebat de hæreſis ab ipſis commiſſo occulto crimine, vt conſtare facile poteſt ex noſtri Ordinis Monumentis, vbi ad hoc multa habentur priuilegia, quę breuitatis cauſa facio miſſa, quia iam ſunt reuocata, & non in vſu, ſed referuntur à Collectore Priuilegiorum, *verbo Inquiſitores*, quibus regulares eximebantur à iuriſdictione Inquiſitorum, præcipiebaturque ſtricte, vt de nullis eorum cauſis, ad Fidem ſpectantibus, cognoſcerēt, ſed omnes ſui proprijs remitterent Prælatis, & Superioribus. Neque ſolum olim ſupradicti Prælati Generales, & Prouinciales reſpectu ſuorum ſubditorum erant Inquiſitores, verumetiam & Inquiſitores creabant atque conſtituebant, Fratres ſibi ſubditos, vt expreſſe conſtat *ex gloſſa & Clementina nolentes, de hæreticis*, & ex his quę late tradit Syluester, *verbo hæreſis ſecunda quæſtione prima*, vbi agit de antiqua Inquiſitorum inſtitutione. Ex quibus omnibus, alijſque breuitatis cauſa omiſſis, ſatis colligitur, quod allata ſolutio ſupradictis Patris Fratris Emmanuel Rodriguez, ad argumentum prædictum, parum, aut nihil valeat, & ſubinde, quod, ſi vera eſt illorum opinio, quæ tenet, iuxta ſupradictum Concilij Tridentini præſcriptum,

Prælati noſtri ſacri Ordinis olim, reſpectu ſuorum ſubditorum erant Inquiſitores, ſed hodie eaſmodi facultas eſt ſibi ſublata.

pium, atque decretum, Epiſcopos in foro conſcientiæ ab hæreſis crimine occulto, poſſe abſoluere, id etiam perinde facere poſſunt ſupradicti Prælati Regulares, erga ſibi ſubditos, cum etiam, vt dictum eſt non ſint, aut eſſe debeant Regulares ſubditi, peioris conditionis, quam Clerici, aut alij ſæculares. Nec valet dicere, vt reſpondet ſupradictus Pater Emmanuel Rodriguez, quod non ſunt peioris conditionis, poſtquam ipſi Regulares, poſſunt ſe ſubmittere iuriſdictioni Epiſcoporum, renunciando priuilegium ſuæ exemptionis, quod habent quoad hoc, vt ab eiſdem abſoluantur, nam non eſt cur Religioſi in has redigantur anguſtias, mendicentque ab alijs quod per ſeipſos poſſunt præſtare, & gloriam, & honorem, quem ex Summorum Pontificum clementia, & benegnitate habent, ſine ratione, & cauſa, abſque neceſſitate, & ſufficienti fundamento alijs velint dare. Vnde pro ſupradictæ difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Tertia Concluſio.

Si vera eſt opinio quæ tenet Epiſcopis ab hæreſi crimine occulto in foro conſcientię, et nunc poſſe abſoluere idem etiā Prælati Regulares facere poterūt erga ſibi ſubditos.

Sententia eſt multorum grauiſſimorū DD. quod ſi vera eſt opinio, quæ tenet, Epiſcopos ab hæreſis crimine occulto, iuxta pręſcriptum, atque decretum ſupradicti Concilij, in foro conſcientiæ poſſe abſoluere, practicarique nunc poteſt; eadem ratione, id ipſum facere poterunt, circa ſibi ſubditos, Miniſtri Generales, & Prouinciales, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes iuriſdictionem. Hæc concluſio ſtatuitur in primis probabiliter, non ex mea propria ſententia & opinione ſed aliorum, ſub correctione ſacroſanctę Matris Eccleſiæ, & cuiuslibet melius ſentientis. Cuius veritas fundatur in omnibus ſupradictis. Quibus de nouo nihil addendum occurrit, pręterquam, quod Pius V. Pont. Max. circa hoc etiam dicitur ſtatuiſſe, in quodam ſuo Motu proprio, expedito anno 1561 qui incipit, *Romanus Pontifex*, cuius meminit Paraſſellus in ſuo Priuilegiorum libro fol. 127. vbi inquit, *Quod ut ne Fratres Ordinis Prædicatorum, peioris conditionis, quā clerici, aut ſeculares exiſtant, concedit illorum Prælatis, pro ſibi ſubditis, omnem illam auctoritatem, quam Con. Triden. ſeſſ. 24. cap. 6. in foro conſcientiæ, concedit Epiſcopis, pro ſibi ſubditis, tam abſoluendi quam diſpenſandi, &c.* quod valde facit ad propoſitam concluſionem comprobandam, nam omnes Ordines fruuntur ex conceſſione per viam communicationis. Neque dictis obſtat, vt quidam dicunt quod in decreto ſupradicto, nulla ſit mentio, neque, in generali, neque in ſpeciali, de ſupradictis Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalē iuriſdictionem habentibus, ſit autem expreſſa mentio de Epiſcopis, ex quo videtur, iuriſdictionē, alias ab ipſis ſublatam, quoad hoc, vt ſuos diæceſanos ab hęreſis crimine poſſent abſoluere, per dictum decretum eiſdem fuiſſe reſtitutam, non autem conceſſam, Prælatis Regularibus ſupradictis, quoad abſoluendos ſibi ſubditos ab eodem hæreſis occulto crimine. Hoc, inquam, nihil obſtat, neque, vt credo, opus fuit, quod illud expreſſe dixiſſet Concilium, cum expreſſo vno ſatis manifeſte colligatur, & aliud; de ſimilibus enim, vt dicitur, ſimile eſt iudicium, & quoad conſcientiæ forum, taciti, & expreſſi eadem eſt omnino ratio. Neque hoc nouum eſt in dicto Concilio, quinvero multa decreta habentur in ipſo, expreſſa de Epiſcopis, quibus ob ſimilitudinem rationis, vtuntur, atq. vti poſſunt Prælati Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, quamuis ibi non dicatur expreſſe, dummodo alias non ſint prohibiti, quod eſt valde notandum, atq. memoriæ commendandum. Sed adnotare, oportet, quod ratio & cauſa, ob quam in ſupradicta concluſione, vſi ſumus prædicta conditionali particula, *Si*, & quaſi dubitantes diximus. *Si vero eſt opinio, &c.* ea eſt, quia modo poſt pręfatum Concilij Triden. decretum, quotannis promulgatur Bulla Cœnæ Domini, per cuius proceſſum, hæreſis crimen etiam occultiſſimum, vtcumque commiſſum, expreſſe Summo Pontifici reſeruatur, & ex conceſſione ſolummodo conceditur atque committitur hęreticę prauitatis Inquiſitoribus. Ex quo videtur ſupradictam facultatem, conceſſam prædictis Epiſcopis, in dicto decreto, à Concilio, & ſecundum opinionem, atque ſententiam nimis probabilem iam dictam, Prælatis Regularibus Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus circa ſibi ſubditos, per dictam Bullam Cœnæ, ipſiuſque annualem promulgationem, eſſe iam omnino reuocatam demptam, atque ſublatam; & quod nunc neutri, neque Epiſcopi, neque Prælati Regulares, à dicto hæreſis crimine occulto, quempiam (etiam in foro conſcientiæ) poſſint abſoluere.

Nota hoc valde pro ratione dubitandi, pro prædicta dicendi conditionaliter.

Sed hæc difficultas maior eſt, & quæ ampliori indiget diſputatione & diſcuſſione, de qua duas eſſe video in Scholis, ſolemnes Doctorum opiniones. Doctiſſimus Doctor Nauarr in ſuo Manual. cap. 27. num. 272. circa 15. tenet, & dicit, quod nullus præter Papam, aut ſine eius ſpeciali commiſſionę, pōt nunc abſoluere ab hæreſis crimine, ēt occultiſſimo, & cenſuris eiuſdem, quia Papa eam ſibi quotannis reſeruat in Bulla Cœnæ Domini, quamuis Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. concedat Epiſcopis, vt per ſeme ipſos, vel ſuos Epiſcopos, poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab occulta hęreſi. Addit præterea, quod licet poſſit contendi, quod nō ſit derogatum, quoad hoc illis, per Bullam Cœnæ, tamen Gregorius XIII. & Pius V. adeo id expreſſe declararunt, vt etiam Summo Pœnitentiario, negauerint illam facultatem, niſi cum certis quibuſdam modificationibus, ſine quibus, neque ipſe abſoluit ſine maxima cauſa, neque ille dum vixit, abſoluebat, etiam cum illa. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauarri, in rebus Romanę Curię callentiſſimi, atque doctiſſimi. Quæ quidem verba nimis faciunt dubiam, ſententiam illam, quę dicit, poſſe nunc prædictos Epiſcopos, abſoluere in foro conſcientiæ, ab hæreſis occulto crimine, cum facultas ſibi conceſſa per dictum Concilium, per ſupradictam Bullam, & annualem ipſius promulgationem ſublata ſibi videatur. Propterea igitur vſi ſumus conditionali particula prædicta, *Si vera eſt opinio. &c.*

Difficultas. An decretum Conci. Trid. quo conceditur Epiſcopis poſſe ſibi ſubditos in foro conſcientię abſoluere ab hæreſis crimine occultum reuocatum ſit per annualē publicationem Bullæ Cœnæ Domini.

Prima opinio.

Nota hoc valde, pro non abſoluendis caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini.

Sed contrariam ſententiam tenet Doctiſſimus Pater Angles, Epiſcopus Boſſenſis in 4. qu. de Confeſſione, art. 5. difficultate 6. loquendo de Epiſcopis, nam Prælatos Regularibus nihil omnino ibidem dicit. Cui etiam loquendo de eiſdem Epiſcopis, non vero de dictis Prælatis Regularibus, ſubſcribit Pater Frater Emmanuel Rodriguez loco ſupra citato, tomo, 1. qq. Regular. quæſt. 20. artic. 10. tenens per publicationem, atque proceſſum Bullæ Cœnæ Domini, nullatenus prędictam auctoritatem, & facultatem, abſoluendi ab hęreſis occulto crimine, in foro conſcientiæ, ſupradictis Epiſcopis fuiſſe ſublatam. Id quod & probat ex auctoritate doctiſſimi Patris Enriquez Societatis Ieſu, in primo ſuo Tomo de Sacramentis, agendo de Sacramento Pœnitentiæ libr. 3. capit. 14. numer. 7. vbi expreſſe dicit, poſſe etiam nunc Epiſcopos in foro conſcientię, abſoluere ab hæreſis crimine occulto, neque prædictam ſuam auctoritatem, & poteſtatem ſublatam, ſiue abrogatam ſibi fuiſſe per Bullā Cœnę Domini. Quod & dicit tenuiſſe olim, innumeros Salmanticenſis Academiæ Doctores, Theologos, atque Iuriſperitos, nempe Magiſtros Penna, Medina, Gallo, ex Prædicatorum familia, & Doctore Moya, & Solis Cathedraticos primarios

Secunda opinio.

Nota ſententiam quorundam aſſerentium poſſe Epiſcopos abſoluere ab hæreſis occulto crimine.

Digitized by Google

marios Iuris Canonici, & Ciuilis, multoſque Epiſcopos, ſcilicet D. Sanctium Epiſcopum Segoruiẽſem, D. Guerrerum Epiſcopum Granatenſem, & Dominum Blancum Archiepiſcopum Compoſtellanum, & refertur etiam, quod Illuſtriſſimus, atque Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis, Carraſa, nomine Congregationis Cardinalium, idipſum reſcripſit ad Dominum Chriſtophorum Vela, Archiepiſcopum Burgenſem, quinvero & declaratum id fuiſſe olim in Synodo Toletana anno 1583. præſidente in ea Illuſtriſſimo, ac Reuerendiſſimo D. Cardinale Quiroga Archiepiſcopo Toletano. Cuius poſitionis ratio in promptu eſt, nam (inquiunt) Concil. Trid. reſtituit per ſupradicta verba, atque concedere viſum eſt Epiſcopis ſupradictis, iuriſdictionem ab eiſdem ſublatam, quam habebant olim de Iure communi canonico, atq. diuino (ſecundum quoſdam) ſibi conuenientem, circa ſuos ſubditos, ad abſoluendum ipſos à quibuſcunque delictis, caſibus, & cenſuris, quamuis ſubordinatam, & reſtringibilẽ à Papa, (vt ſupra diximus) quo fit, vt ipſi Epiſcopi, iure canonico atque diuino, niſi expreſſe limitẽtur, poſſunt facere pro ſibi ſubditis, quidquid & Summus Pontifex poteſt in tota Eccleſia. Cũ igitur, inquiũt, ſupradictum decretum Concilij Trid. in hoc, ſit lex correctoria, quæ reſtituit Epiſcopis, quod ab ipſis fuerat ablatum, reducendo ipſorum iuriſdictionem ad terminos iuris communia antiqui, non poſſe videtur huiuſmodi decretum abrogari ſeu derogari, per generalia verba, & annualem ſupradictæ Bullæ Cœnæ Domini promulgationem, niſi de eo in illa expreſſa mentio fiat, vt loquendo de ſimilibus Conſtitutionibus & decretis, tenent communiter innumeri Doctores Iuriſperiti, Molina lib. 3. de primog. c. 4. nu. 25. Gunerr. de iuramento confirmatorio, ca. 51. nu. 8. Couar. lib. 3. variar. reſol. ca. 6. nu. 4. qui dicunt, quod in omnibus Conſtitutionibus, quæ communiter à Sede Apoſtolica emanãt, quãdo aliquod Concilij decretum derogatur, ſeu limitatur, expreſſa fit de ipſo mentio, ac dicitur, quod talis cauſa, ſiue caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, non obſtante prædicto Concilio: quod cum non habeatur in dicta Bulla Cœnæ Domini, dicendum videtur (inquiunt prædicti Auctores) quod Epiſcopi, etiam modo, in foro conſcientiæ, à dicto hæreſis crimine occulto poſſunt abſoluere, non obſtante annuali Bullę Cœnę Domini publicatione. Sed an id poſitum nũc ſit in conſuetudine, & communiter obſeruetur in praxi, & Epiſcopi hoc faciant etiam nunc, vtentes ſuo priuilegio, & munere, omnino latet me. Et hac in re nolo ego iudicem agere, contentus dixiſſe atque attuliſſe, quæ circa hoc dubium verſantur opiniones, & communiter dicuntur à Doctoribus.

Sed ex ſuppoſitione, quod id ita ſit, atque ita communiter practicetur, practicarique poſſit, inſurgit modo difficultas, An Prælati Regulares prędicti, Generales, & Prouinciales, poſſint idipſum ſimiliter facere, circa ſibi ſubditos? Nec minima quidem eſt, quinvero magna ratio dubitãdi. Nam pro vna parte videtur, quod ſic, ex eo, quod ipſi etiam, vt diximus, iuriſdictionem habẽt circa ſibi ſubditos, Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem. Sic enim nominantur in Iure, & à Doctoribus communiter, & iuxta communem Regulam, de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Et prætereca, quia ſecundum probabilem ſuperius poſitam opinionem, ipſi etiam Prælati Regulares, reſpectu ſuorum ſubditorum, ſunt vere Pręlati, & conſequenter auctoritatem habẽt à iure diuino, & non ſolum ex priuilegio Papali, humano. Quo fit, vt circa ſibi ſubditos, eodem iure poſſint, quidquid & Epiſcopi ſupra ſuos, imo vero & quidquid Summus Pontifex in tota Eccleſia, in quibus non ſunt expreſſe probibiti. Hæc ſunt, quæ pro hac parte faciunt.

Difficultas. An ſit abrogatum prædictum decretũ, quo ad Prælatos Regulares ſpecialiter.

Sed pro alia in contrarium facit, quod eiuſmodi Prælatorum Regularium iuriſdictio, circa ſibi ſubditos, quod ſit de iure diuino, quamuis quorundam ſit probabilis opinio, non tamen ab omnibus recepta vnanimiter, neque deſunt, qui dicant, non ſibi competere eiuſmodi iuriſdictionem, niſi ſolummodo ex iure Papali humano, atque ex ſpeciali priuilegio, ſeu priuilegijs, Ordinibus, & eorum Prælatis conceſſis, ad regendum, & gubernandum ſibi ſubditos. Ex quo conſequenter dicẽdum videtur, quod eorum facultas, atque poteſtas, quaſi Epiſcopalis, quamuis ſtando in ſupradicto decreto Conc. Trid. extenderetur, extendiq. poſſet per ſimilitudinẽ, ſiue identitatem rationis, ad abſoluendum ſibi ſubditos in foro conſcientiæ, ab hæreſis crimine occulto, eo modo, quo ſecundum tantorum Patrum, atq. DD. opinionẽ, id poſſe facere Epiſcopos diximus, ſed iñ per dictam Bullam Cœnæ, eſſe eiſdem Pręlatis Regularibus ſublatam, pręſertim ſi ea ſibi competat ex ſolo priuilegio, cum in dicta Bulla, omnia talia priuilegia abrogentur, & derogentur, quæ quidem ratio nõ currit in ſupradictis Epiſcopis, vt probe notat, & aduertit ſupradictus Henricus Enriquez, loco ſupra citato in gloſſa. Quo fit, vt nõ cum eadem conſtantia, atque ita aſſeueranter, dicere poſſimus nunc, ꝙ Prælati Regulares virtute ſupradicti Conc. Trid. poſt promulgationẽ ſupradictæ Bullæ Cœnæ, ſibi ſubditos in foro conſcientiæ, ab hęreſis crimine poſſint abſoluere, eo modo quo Epiſcopi idipſum facere poſſunt, in caſu quo vera ſit prædicta opinio. Nam Epiſcoporum facultas nũ videtur ſublata, cũ ſit diuina, & competat ſibi de Iure diuino, abſq. contradictione, regularium vero Prælatorum facultas, non ita certo ſit diuina, aut de Iure diuino illis competẽs, ſed ſolummodo ex Papali humano, & ex ſpeciali priuilegio: cui quidem priuilegio per dictam Bullam, ipſiuſque proceſſum derogari videtur, cum expreſſe ibidem omnia talia priuilegia reuocentur, non tamen ſupradictum Concilij Tridentini decretum, per ſupradicta, cũ de eo non fiat expreſſa mentio, & reuocatio. Hęc omnia referre, ac dicere libuit, vt harum opinionum aliqualis habeatur notitia, ſub cenſura & correctione ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuslibet melius ſentientis. De reliquo nolo ego hac in re iudicem agere, teneat quilibet quod probabile magis ſibi viſum fuerit.

Nota hoc valde pro Prælatis Regularib. circa ſibi ſubditos.

Multa alia à Doctoribus hic ſolẽt dubia adduci, An ſcilicet Prælati Regulares, Generalis & Prouinciales, ſaltem hoc poſſint facere ex aliquo ſpeciali priuilegio, & etiam, an Epiſcopi, in caſu quo id ſint facturi, alicui perſonæ committere poſſint? & an per Bullam Cruciatæ, ab hęreſis crimine occulto, in foro conſcientiæ quiſpiam poſſit abſolui? ſed ne iſte Articulus nimium excreſcat, hęc omnia fuſius dicẽda reſeruantur ſequentibus Articulis.

VRTICVLVS III.

Vtrum aliqua fuerint olim ſpecialia priuilegia, quibus Religionum Prælati, ſed præſertim Miniſter Generalis, Ordinis Minorum, & Prouinciales, ab hæreſis crimine occulto, Fratres ſibi ſubditos, in foro conſcientia poſſint abſoluere, & an hæc ſint reuocata hodie per Bullam, quæ dicitur, Cœna Domini.

HVcuſque diximus, quę dicenda fuerunt viſa, ſtando in iure communi, atque etiam in ſupradicto decreto Concilij Tridentini facto pro Epiſcopis, quę certa ſunt, determinantes, quę vero dubia, ſub dubio, & opinione etiam relinquen-

quentes: & loquendo de priuilegijs, quę interdum Religionibus conceduntur, ad abſoluendum à caſibus Papæ reſeruatis, ſupereſt modo, vt dicamus q̃d dicendum ſit, loquendo de priuilegijs particularibus, quibus olim cõceſſa fuit facultas prædictis Prę-latis Regularibus, Generalibus, & Prouincialibus, abſoluendi ſibi ſubditos, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, quorum vnus, ac primus eſt hæreſis, vt dictum eſt, in præcedenti Articulo. Et quidem quam maxima differentia eſt, inter vna, & alia priuilegia. Nam licet ſint aliquæ Bullæ Apoſtolicæ, ſeu Breuia auctoritatẽ concedentia, vt Fratres ipſorum virtute, ab omnibus caſib. Papæ reſeruatis poſſint abſolui, non perinde, aut eorum virtute, abſolui poſſunt, à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. Nam ex cõi oĩum reſolutione, huiuſmodi caſus, adeo ſunt notabiles, & atroces, vt in generali conceſſione, minime videantur cõprehendi, niſi de eis expreſſa mentio fiat. Quod & ſpecialiter verum habet in crimine hæreſis, vt ſup. diximus. *per c. hunc ſoli ſe 11. d. 17. Et c. quod trãſlationem de officio legati, & c. ſedes de reſcr.* ad quod etiã facit lex, *ſed apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniurijs.* Sed tamẽ quãdu aliqua breuia, ſiue priuilegia expreſſe concedũt, vt per ea quipiam poſſint abſolui, etiam à caſib. cõtentis in Bulla Cęnæ Domini, noua dubitandi ratio inſurgit, an talia priuilegia reuocentur, ſeu reuocari videantur, per eandem Bullã Cęnæ Domini, quæ quotannis prędicatur, & promulgatur, cum noua reſeruatione prędictorum caſuum, & maximis cẽſuris, contra abſoluentes ab eis, ponendo clauſulam reuocationis, quorumcunque priuilegiorum expreſſe, ac dicendo, non obſtantibus priuilegijs, &c. etiã Ordinibus Mendicantibus conceſſis, & alijs ſufficientib. Derogatorijs. Et ut ad caſum, de quo quęritur in pręſenti Articulo, deueniamus, eſt notãdum, quod Sixtus IV, vt habetur in Monumentis Ordinis, explicando, & declarando quaſdam litteras, Clem. IV. quibus conceſſerat Miniſtris, Vicarijs, & Cuſtodibus Fratrum Minorum, facultatem, abſoluendi, ac diſpenſandi cum Fratribus eiuſdem Ordinis, &c. niſi talia perpetraſſent crimina, propter quę eſſent merito ad Sedem Apoſtolicam deſtinandi, declarauit, *dumtaxat eſſe ad Sedem Apoſtolicã merito deſtinandos, Hæreticos, relapſos, & Sciſmaticos, & qui litteras Apoſtolicas falſificaſſent, aut ad infideles prohibita detuliſſent, ſed in reliquis omnibus, etiam ſymoniæ prauitate irretitos, poſſe per illos, quibus inibi conceditur, abſolutionis, & diſpenſationis beneficium iuxta caſuum exigentiam impertiri.* Quæ quidem conceſſio maxima fuit. Nam per eam videbatur, poſſe Pręlatos Regulares, abſoluere ſibi ſubditos Hæreticos, maxime occultos, in foro conſcientiæ, ſi non eſſent hæretici, relapſi, aut Sciſmatici, aut contenti in caſibus ibidem expreſſis. Sed difficultas modo eſt, An dicta priuilegia expirauerint, aut ſint reuocata per Bullam, quæ dicitur Cęnæ Domini? Collector Priuilegiorum Mendicantium, de ſupradicta conceſſione agens, in compendio, dicit eſſe aduertendum, atque quam maxime notãdum, quod dicta conceſſio, per mortem concedentis expiraſſe videtur, & idem eſſe dicendum de omnibus Conſtitutionibus tangentibus prædictum proceſſum Bullæ Cęnæ Domini, cum quolibet anno proceſſus ille cenſurarum, de nouo promulgetur, cum noua reſeruatione prædictorum caſuum, & maximis cenſuris, contra abſoluentes, vt dictum eſt, ponendo ibi expreſſe, reuocationẽ priuilegiorum, &c. Vnde ait, quod tempore primi Capituli Generaliſſimi, conſultus ſuper hoc, Reuerendiſs. Cardin. Alexan. qui & Præpoſitus appellatur, reſpondit Reueren. Patri bonæ memorię, Fr. Martiali Boulier, tunc temporis Generali, Vicario, Fratrum Minorũ Vltramontanorum, dicens, quod Prælati noſtri poterant abſoluere Fratres ſuos, non ſolum ab illis quatuor caſibus contentis, ſeu exceptis in Mari magno, ſed neque ab aliquo alio, in Bulla Cęnæ Domini contento, & quod illa conceſſio, vel declaratio Sixti IV. contenta in dicto Mari magno, putuit valere in ipſius vita, quia licet ipſe etiam faceret proceſſum quolibet anno, tamen ſemper intendebat excipere, Fratres, prout ipſe conceſſerat, niſi in dictis quatuor caſibus. Addit Collector; propter ea Reuerendiſs. P. Generalis prouideat, vel faciendo ipſe cum alijs Generalibus aliorum Ordinũ, quod ponatur ſemper in Bulla Cęnæ Domini, exceptio Religioſorum, quoad Fratres ſuos, vel præcipiat, vt quolibet anno Procurator Ordinis, ſeu Commiſſarius Curiæ, tranſacta die Iouis ſancti, poſt promulgationem dictarum cenſurarum, facultatem obtineat, abſoluendi ab illis caſibus, omnes Fratres, & alias perſonas, ſuper quas Prælati noſtri auctoritatem habent, ſcilicet Moniales, Tertiarios vtriuſque ſexus, oblatos, famulos, & domeſticos, &c. Hæc ſupradictus Collector. Quibus verbis inſinuare videtur, etiam ea priuilegia, quibus facultas Prælatis conceditur abſoluendi ſibi ſubditos à caſibus contentis in Bulla Cœnę Domini, derogata eſſe, & reuocata, & quotannis derogari, & reuocari per annualem prædicationem, ſeu promulgationem, eiuſdem Bullæ Cœnæ Domini; nam quotieſcumque promulgatur, omnia priuilegia, etiam de ipſa ſpecialem mentionem faciẽtia, derogantur, ac vt inutilia, aut nullius prorſus valoris declarantur.

Nota circa caſus cõtentos in Bulla Cœnæ Domini, quam magna verſetur differentia inter eos, & alios cõmuniter Sedi Apoſtolicæ reſeruatos.

In Generali conceſſione, non comprehenduntur caſus particulares, & enormes, niſi de eis ſpecialis mentio fiat.

Apponitur ratio dubitandi.

Nota valde priuilegia olim conceſſa pro abſoluendis caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini.

Difficultas.
Opinio Collectoris Priuilegiorum.
Collector in Compendio verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres §. 13.

Sed contrariam omnino ſententiam tenet, P. F. Emman. Rodriguez, Tom. 1. qq. Regular. queſ. 20. art. 9. quam, & probare contendit, multis & efficaciſſimis rationibus, atque in primis dicit, eandem ſententiam tenuiſſe, doctiſſimum Doctorem Morgobejo, Primarium ſacrorum Canonum Cathredaticum, in illuſtri olim Vniuerſitate Conimbricenſi, & Canonicum Doctoralem Eccleſiæ Cathedralis Salmaticenſis, in inclita poſtea Salmaticenſi Academia, ſacrorum Canonum Prælectorem, qui legens, ac videns ſupradicti Collectoris explicationẽ, dixit duram eam nimis ſibi videri, & quod ex ipſa, plura ſequi videbantur abſurda, atque inconuenientia, quæ quidem ſupradictus P. latiſſime proſequitur. Sed ego ipſa impræſentiarum paucis perſtringam: ex eiſque rationes, & argumẽta afferam, quibus ipſe vtitur, ad probandam ſuam ſententiam prędictam, nempe, quod priuilegia, quibus ſpecialiter conceditur, vt per ipſa quiſpiam poſſit abſolui, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, non reuocantur, neque reuocata eſſe cenſentur, per annualem promulgationem, quæ quotannis fit eiuſdem Bullę Cęnæ Domini.

Opinio Patris Fratris Emman. Rodr.

Primo, quia, vt habetur in iure, voluntas Principum debet eſſe conſtans, atque perpetua, firma, atque immobilis, &, vt ipſi dicunt, vt lapis angularis, & polus in cęlo. Facit ad hoc, *cap. imputari, de fide inſtrumen. & Clemen. vnic. de renunciatione in principio.* vbi habetur, *quod illuſio, & variatio in perſonis Eccleſiaſticis, maxime ſunt vitanda, atque etiam in laicis,* vt habetur, *in cap. quod ſemel & cap. decet. de reg. iur. lib. 6.* Facit, & ad hoc, *l. vbi repugnantia. ff. de reg. iuris.* & multa alia, quę breuitatis cauſa referre omitto: ſed, inquit, ſi priuilegia ſpecialia, quibus facultas conceditur abſoluendi, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnę Domini, quotannis reuocarentur per annualem prędicationem, ſeu promulgationem, eiuſdem Bullę Cœnę Domini, iã voluntas ſummorum Pontificum, non omnino eſſe videretur conſtans, & firma, & redoleret inconſtantiam, mutabilitatem, atque repugnantiam, quæ omnia ſunt prorſus aliena, a tam magnis, & Sanctiſſimis Principibus, atque Pontificibus: ergo nullatenus id eſt dicẽdum, aut credendũ; nec vllo modo

Nota quod voluntas Principis debet eſſe perpetua conſtans firma, & immobilis.

Digitized by Google

do ſit vero ſimile, quod aliquis ſummus Pont. per talem promulgationem, reuocare intendat, quod ſui anteceſſores, forſan eodem anno conceſſerunt, abſq. expreſſa talium conceſſionum facta mẽtione.

Secundo, prædictus Emmanuel probare contendit id ipſum, ex facto quorumdam ſummorum Põtificum, qui proprijs ſuis temporibus, facere volentes ſupradictam Bullæ Cœnæ Domini promulgationem, expreſſe appoſuerunt clauſulam reuocatoriam, quorumcumque aliorum Priuilegiorum, etiam ſpecialiter conceſſorum, ad abſoluendum expreſſe de caſibus contentis in eadem Bulla Cœnæ Domini. Alij vero è contrario, non id ipſum fecerunt, aut appoſuerunt huiuſmodi clauſulam, quin vero expreſſe prędicta ſpecialia priuilegia exceperunt, vt & fecit Sixtus V. in ſua Bulla Cœnæ Domini, publicata anno Domini 1586. Põtificatus ſui anno 1. in cuius fine habetur poſt alia. *Niſi in eis etiam caſus, præſentibus litteris expreſſi comprehendantur.* Quam eandem exceptionem, fecit etiã Clemens VIII. in alia ſua Bulla Cœnę publicata, anno Domini 1593. Vbi etiam in fine, poſt aliorum Priuilegiorum reuocationem, appoſuit ſequentia verba, *niſi in eis etiam caſus præſentibus litteris expreſſi comprehendantur.* Ex quibus verbis exceptiuis, manifeſte, vt videtur, colligitur, noluiſſe prędictos sũmos Pontifices, in generali ſua omnium priuilegiorum reuocatione, quæ fit quotannis, quotieſcumq. promulgatur Bulla Cœnę Domini, comprehendi, & derogari priuilegia ſpecialiter, & expreſſe prędictos caſus concedentia, & continentia. Nec dictis, inquit, obſtat, ꝙ aliqui ſummi Põtif. in alijs ſuis Bullis, ſupradictorũ verborum, nullam prorſus faciunt mentionem, nam dici poteſt, quod ideo eorum nõ meminerũt, quia ſibi fuit viſum cenſeri debere expreſſa, quamuis de facto non exprimerentur, cum taciti, & expreſſi idem ſit iudicium. Quin vero addit prædictus Emmanuel, quod ſicuti in generali Conceſſione aliquorum priuilegiorum, non comprehenduntur, nec cenſentur comprehendi, caſus contenti in Bulla Cœnæ Domini, tuſi priuilegia ipſa, de eis expreſſam atque ſpecialem faciant mentionem, ita etiam neque in generali reuocatione, reuocata cenſeri debet priuilegia, quibus ijdem caſus expreſſe, & ſpecialiter ſunt conceſſi, cum reuocatio, res ſit odioſa, & ſtricti iuris, ac proinde ſtricte & non ample ſit interpretanda. Quod ex eo confirmatur, nam quando ſummi Pontif. id facere volũt, illud expreſſe dicunt, ſicut, & quando concedunt facultatem abſoluendi a quocumque caſu ſedi Apoſtolicæ reſeruato, ſi id volunt intelligi etiam de caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, non id quidem prætermittunt, quin vero expreſſe exprimunt. Vnde ait, quod ad hoc, vt opinio Collectoris ſupradicti eſſet vera, neceſſum erat, quod ſummus Põtif. in Bulla Cœnæ, explicite, atque expreſſe diceret, quod per nullum priuilegium, ſiue per nullam auctoritatem, aut facultatem, à caſibus ibi contentis, quiſpiam poſſet abſolui, etiamſi in tali priuilegio appoſita eſſet clauſula, poſſe abſolui, à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. At ego in hac rationum, Doctorum diuerſitate, nolo Iudicem agere ſed propoſito Articulo, opiniones prædictas in propria cuiuslibet probabilitate relinquendo, eidem breuiter faciam ſatis, per ſequentem Concluſionẽ.

Concluſio.

Quelibet harum opinionum in ſua probabilitate relinquitur, Conſulatur Sanctiſſ. aut etiam Illuſtr. Cardinales, nec enim ego hac in re iudicem agere volo.

Quamuis olim aliqua fuerint, Prælatis Regularibus priuilegia ſpecialiter conceſſa, quibus abſoluere poſſent ſibi ſubditos, etiam à caſibus contentis in Bulla Cęnæ Domini, exceptis his, quos excepit Sixtus IV. an hæc cenſeatur reuocata, & derogata, per eandem Bullam, quæ quotãnis publicatur, ſeu aliũde, etiam quoad Regulares & quantum ſpectat ad ſuorum ſubditorum abſolutionem in foro tantum conſcientiæ faciendam, conſulatur S. D. N. aut etiã Illuſtriſ. S. Congreg. Cardinales, nam ego hac in re, Iudicem agere nolo. Ad ſtatuendam hanc Concluſionem prædicto modo, moueor, quia hoc diuerſis in partibus diuerſimode practicari vidi, & contrarios atque diuerſos eſſe inter ſe Doctores nec ego in alicuius iuraui verba. Magiſtri, ſed S. D. N. Papę, Illuſtriſſimiſq. Cardinalibus, in omnibus & per omnia obſequentiſſimus eſſe volo, alij iudicium ferat, ſat ſit hac in re, breuiter me dixiſſe, cum ſuis fundamentis, quæ communiter adducuntur à Doctoribus. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Quid ſit faciendum in caſu, quo Generali Miniſter, nec alij Prælati Regulares, vti velint ſupradictis Clementis IV. & Sixti IV. Conceſſionibus, & qualiter Regulares, ſi (quod abſit) forte in aliquam hæreſim inciderint, ab eiuſdem occulto crimine in foro conſcientiæ poterũt abſolui?

IAm in præcedentibus Art. dixi, quid dicant Doctores circa abſolutionem Religioſorum, ab hęreſis occulto crimine, & quid iuxta quorũdam opinionem, & ſententiã facere poſſint, aut non poſſint Prælati Regulares, Nunc ſupereſt dicamus, quidnã faciendum ſit, in caſu quo Prælati ſupradicti, noluerunt vti dictis Conceſſionibus, exiſtimantes, aut formidantes, id non eſſe ſibi licitum, ſed illicitum? Et quod remedium habere poſſunt ſubditi, vt à ſupradicto hæreſis crimine occulto, occulte etiam, atque in foro conſcientiæ poſſint abſolui? Ad quod, cum tria, vt videtur remedia poſſint occurrere, operæpretium eſt, vt de ipſis in particulari dicamus. Et primo, An vti poſſint Bulla Cruciatæ, ipſaq. ſufficiat, in partibus, vbi publicatur, vt per eam quis à prædicto hæreſis crimine occulto, in foro ſaltem conſcientię, poſſit abſolui? Cui primę propoſitę difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

Per nullam Bullam Cruciatæ, vel Iubilæũ abſolui quiſpiam põt ab hæreſis crimine ẽt occulto, niſi hoc ibi concedatur expreſſe.

Nota, ꝙ in Generali mandato ſiue conceſſione, non veniunt intelligenda, quæ ſpecialiter ſunt prohibita.

Nota, differentiam, quæ olim fuit circa abſolutionem ab hæreſis occulto crimine virtute Bullæ cruciatæ in partibus, vbi publicatur.

Per nullã Bullã Cruciatæ, aut Iubilæum (vtcumque pleniſſimum) ab hæreſis crimine, etiã occulto, quiſpiam poteſt abſolui, etiamſi id dicta Bulla, ſiue Iubilæo concedatur expreſſe facultas abſoluendi à caſibus Bullę Cęnę D. niſi expreſſe ibi facultas cõcedatur abſoluendi ab hęreſis crimine. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Nauar. in ſuo Manual. c. 27. num. 272. in 15. dicto Quam probat argumento deſumpto *ex c. ſi. de offi. Vicarij lib. 6. & ex c. ip. in Generali de Regul. ſur eodem lib.* vbi habetur, quod in generali conceſſione, ſiue mandato, non veniũt intelligenda, quæ ſpecialiter ſunt prohibita. Facit, *& cap. Frater noſtri 16. q. 1.* iuncto dicto S. Anton. 3. p. tit. 24. c. 77. §. 1. vbi inquit, quod facultas generalis abſoluendi ab excommunicatione, non includit abſolutionẽ illius, quę ſpecialiter non fuiſſet conceſſa. Hæc ſupradictus Nauar. Circa veritatem Concluſionis ſupradictæ, diuerſę ſunt opiniones, & Mag. Sot. in 4. d. 21. q. 2. ar. 3. tenuit olim partẽ affirmatiuã, nempe ꝙ per ſupradictã Bullã Cruciatę, & Iubilæũ, in quo conceditur facultas abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis, & cõtentis in Bulla Cœnæ Domini, dabatur ẽt facultas abſoluendi à crimine hęreſis, ſaltem occulto, à culpa, & ab excommunicatione ipſius, cũ generalis eſſet conceſſio cõ-

prehendens omnia crimina ſpecialia, quantumuis enormiſſima, quorum vnum ex contentis in dicta Bulla eſt hęreſis. Sed contrariam ſententiam tenuit Couar. ſuper *cap. alma mater, 1. pa. §. 11. num. 5.* Et Symanchas in Enchir. tit. 5. quorum fundamenta non refero, nõ refero, vt breuitati ſtudeam, & quia apud eoſdem Auctores poterunt videri, & præſertim, quia hæc quæſtio, & difficultas iam omnino extincta, atque determinata fuit, per Gregor. XIII. inquit quodã ſuo Motu proprio, edito anno 1576. die 12. Septemb. in quo declarauit, *non eſſe ſuæ intentionis, nec ſuorum Prædeceſſorum in Cruciata, & Iubilæis, facultatem cõcedere abſoluendi ab hæreſis crimine, etiam occulto*, qui quidem Motus proprius, vt dicitur. Toleti fuit promulgatus, in domo S. Inquiſitionis, pręſidente quodam Inquiſitore D. Ioanne Llano de Valdes, adſcitis, atque vocatis ad hoc, omnibus Pręlatis Religionum, & Curatis eiuſdẽ ciuitatis. 20. die Martij, anno Domini 1577. dictũque eſt omnibus, quod contrarium facientes, & quempiam Hæreticorum abſoluentes, punientur, vt fautores Hæreticorum. Videatur hac de re Simãcas de Cathol. inſtit. tit. 3. de abſolut. num. 1. & ſequentibus, & Enriquez lib. 3. de ſacram. pœnitentię cap. 16. num. 2. in Gloſſa, littera. r. Vbi plura, eaque notatu digniſſima, ad hoc propoſitum, licebit adinuenire, quæ neque legiſſe pigebit. Præſuppoſito ergo, quod per ſupradictam Bulla Cruciatæ, neq; per Iubilæum, non concedens dictum caſum expreſſe, à crimine hæreſis etiam occulto quiſpiam poteſt abſolui, quod ſupereſt remedij, dicetur ſtatim in ſequenti Concluſione,

Nota hoc valde, pro non abſoluendo hæreſis etiam occultiſſimo crimine virtute cuiuſcumque Bullæ cruciatæ.

Secunda Concluſio.

Religioſus irretitus hæreſis occulto criminæ, ad patres, & cẽſores fidei debet adire, vel per ſe, aut per alium vt abſoluatur.

Religioſus irretitus hæreſis occulto crimine, ire tenetur ad Dominos, & Patres, qui præſunt Officio ſanctę inquiſitionis, & per ſe, ſiue per alium, humiliter petere, vt fiat ſibi facultas, quo à pręd**ict**o crimine poſſit abſolui. Hoc remedium eſt ordinariũ. Nam inquiſitores prædicti, ſunt ad id muneris, à ſummo Pontifice Iudices deſtinati, delegati, & conſtituti in vtroque foro, ipſi vero ex communi conſenſu, in graui cauſa, committere id poſſunt, alicui confeſſario, graui, & docto, vt in conſcientiæ foro eiuſmodi abſolutionem faciat de dicto crimine hęreſis. Quod & ipſi, vt videtur facere debent conſtitutione aliqua, aut ſupremi Iudicis mandato fuerint prohibiti. Videatur hac de re Simancas, Veteranus Inquiſitor, & in hiſce rebus multum exercitatus, libro illo aureo ſuo, de Catholicis inſtitutio. titul. 3. de abſolutione numer. 5. cum ſequentibus, & in lib. qui dicitur Enchiridion, violatæ Religionis cap. 5. num. 4.

Sed difficultas eſt, An ipſorum aliquis ſeorſum, ſupradictam facultatem facere poſſit alicui? Cui quæſtioni, & difficultati communiter reſpondetur, negatiue. Et id expreſſe tenet Enriquez lib. 3. de Sacramento pœnitent. cap. 17. num. 4. in Gloſſa littera S. niſi forſan dum ſolus viſitat aliquã Prouinciam, tunc enim ſeorſum confeſſionem poſſet audire, & quempiam ab hæreſi abſoluere, facta eiuſdẽ hæreſis abiuratione; aut etiam ex cauſa hoc alteri Confeſſario committere, circa perſonam longe diſtantem, aut impeditam venire, vtpote Monialem ſeu aliam ſimilem. In alijs vero cauſis, vnus ſolus Inquiſitorũ, ſine alio communis eſt reſolutio, quod non quippiam circa hoc facere poſſit, nec à caſibus eidem ſanctę Inquiſitioni reſeruatis abſoluere, multoq. minus committere abſolutionem. Quia iuriſdictio reſidet in officio, & toto conſeſſu, non vero in perſonis particularibus, ſiue in aliquo particulari, prout in ſimili caſu dicit Syluester, *verbo confeſſo. 1. §. 4. in fine*, aſſerendo, quod iuriſdictio eſt tota, in toto Capitulo. Sed quid, ſi ſupradictus hæreſis crimine irretitus, id facere formidet, atque renuat? Nam vt inquit Simancas loco ſupracitato, num. 6. pauci iam noſtris temporibus reperiuntur, qui velint ſeipſos Iudicibus ſeu Inquiſitorib. manifeſtare, quid ergo in tali caſu erit faciendum? Reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Tertia Concluſio.

In caſu quo quiſpiam ire renuat ad Inquiſitores vadat ad Epiſcopum pro abſolutione criminis hæreſis occulti, in caſu quo vera ſit opinio quod ipſum poſſunt facere

In caſu ſupradicto recurrendum eſt ad Epiſcopum, ſiue Epiſcopos, qui niſi ſpecialiter id facere fuerint prohibiti, iure communi ſunt Inquiſitores, & ab hæreſis crimine maxime occulto poſſunt abſoluere. Hoc eſt vltimum refugium, ſiue remediũ. Circa probabilitatem prædictæ opinionis, plura, ſuperq. ſatis dicta ſunt à nobis ſupra in art. 2. concl. 3. Sed de nouo dicendum occurrit, quod etiam Simancas, cum eſſet Inquiſitor, eandem ſententiam, & opinionem tenuit, dicto lib. de cath. inſtitution. tit. 3. num. 5. quinvero, & Nauarr. lib. 1. conſil. tit. de Conſtitutionibus conſil. 1. idipſum tanquam certũ pręſupponit, expreſſiuſq. in lib. 5. conſil. tit. de priuilegijs conſ. 11. nam quamuis ibidem dicat, fuiſſe ſibi reſcriptum à quodam Cardinali, quod in Congregatione eorundem propoſita quæſtione, An prædicta facultas, conceſſa Epiſcopis, abſoluendi ab hæreſi, in foro conſcientię tantum, per Concilium Trident. ſit abrogata, per Bullam Cœnæ, quæ quotãnis pręd**ica**tur, per illa verba, *ac cuiuſuis Concily Decreta?* pars affirmatiua fuerit determinata, diffinita, atque concluſa, nempe, quod per dictam Bullam abrogata eſt prædicta facultas: nihilominus tamen prædictus Nauarr. vrbane ſatis, atque humiliter, vti par erat, contra pręd**ictam** reſolutionem replicat, aſſerendo inconuenientia innumera, quæ ex eadem ſubſequuntur, aut ſubſequi poſſunt. Et tandem, vt patebit inuenti, inclinare videtur in partem negatiuam, quamuis enim non id expreſſe affirmet, dicit tamen quod ſufficit, ſuperq. ſatis eſt ad hoc, vt ex ſua reſponſione facile colligi poſſit, quid ipſe reſponderet in hoc caſu, ad præfatam quæſtionem. Concludendo ergo dico, quod in caſu, quo hæc ſententia, & opinio practicari poſſit, & debeat, cuius quidem rei ego nolo Iudicem agere, ſed aliorum eſto iudicium, hoc vnum eſt, quod reliquum habebit remedium ſupradictus Religioſus, hæreſis crimine irretitus, vt Epiſcopum Diœceſanum conſulat, ab eoque humiliter petat, ipſum vt in conſcientiæ foro dignetur abſoluere.

Sed difficultas eſt, An ſupradicti Epiſcopi idipſũ facere poſſint, non ſolum per ſeipſos, verum etiã, & per ſuos Vicarios? Et ratio dubitandi eſt. Nam in Decreto Concil. Trid. ſupradicto ſeſſion. 24. de refor. cap. 6. ſequentia habentur verba, *in hæreſis crimine liceat Epiſcopis, ſibi ſubditos abſoluere, in foro conſcientiæ tantum, non vero eorum Vicarijs ſit permiſſum.* Per quæ verba euidenter, vt videtur, colligitur, qd Vicarij Generales Epiſcoporum, virtute ſuę cõmiſſionis generalis, nequeunt abſoluere, etiã in foro cõſcientię, à dicto hæreſis crimine occulto, cũ hoc illis expreſſe per dictum Conſil. ſit prohibitum. Sed caſu dato, quod ipſi ex ratione prędicta id non poſſint, Quæritur, an ſaltem ex cõmiſſione ſpeciali, hoc ipſũ alicui ſpecialiter Epiſcopi poſſint cõmittere, vt, ſ. quempiam à crimine hæreſis occulto abſoluat? Hanc difficultatem tangit, Nauar. lib. 1. conſiliot. tit. de conſtit. conſil. 1. nu. 87. q. 48. & li. 5. conſiliot. tit. de priuilegijs. conſ. 11. nu. 3. ibi ad 3. q. Et propoſito quodam argumento, pro parte negatiua, nam inquit vſ, quod non, cum id fuerit conceſſum ſupradictis Epiſcopis propter ſuam induſtriã, qualis commiſſio eſt delegabilis. *pe. capit. fin. §. cæterum de officio. delegat. & capit. ſi, cui ed.*

in lib.

tit.lib.6. nihilominus tamen parti adhęret affirmatiuæ. Cui & ipſe adhæreo, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Quarta Concluſio.

In caſu quo Epiſcopis liceat abſoluere ab hęreſis occulto crimine Epiſcopus delegare poteſt prædictam ſuam auctoritatem.

In caſu, quo Epiſcopis liceat abſoluere ad hęreſis occulto crimine, & ex aliqua rationabili cauſa, aut propter abſentiam non poſſint per ſeipſos id facere, bene poſſunt illud alicui ſpecialiter delegare. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Nauarr. locis ſupracitatis, & ante ipſum eam tenuit Corduba, in ſumma, quęſt. 8. hoc innixus fundamento, quia in dicto Concilio non dicitur, quod Epiſcopi non poſſint committere alicui ſpecialiter prædictam facultatẽ, ſed ſolummodo quod eorum Vicarijs non liceat abſoluere à pręcicta culpa, & cenſura. Quod dicit eſſe intelligẽdum virtute generalis Commiſſionis, quæ dari ſolet Vicarijs Epiſcoporum, ad abſoluendum à quibuſcunque caſibus ſibi reſeruatis. Per id tamen non tollitur, quin ipſi Epiſcopi poſſint ſubdelegare, & committere ſuam auctoritatem alicui perſonę particulari, efficiendo ipſum ſuum Commiſſarium, ad effectum prædictæ abſolutionis. Et ratio eſt, quia quamuis Epiſcopi in dicto caſu, ſint Commiſſarij Summi Põtifici ad dictum effectum, ex priuilegio iuris, poſito in dicto Concil. Trident. cum tamen huiuſmodi priuilegium ſit perpetuum, certum eſt, quod poſſunt vices ſuas alteri committere, aut ſubdelegare, maxime cum in eodem Concil. non prohibeantur id facere. Conſequentia videtur legitima, nam iuxta communem iuris Regulam, Commiſſarius ex priuilegio, ſiue commiſſione perpetua, bene poteſt ſubdelegare, vt conſtat *ex cap. fin. de offi. delegati,* vbi habetur, *quod cui competit ex officio abſoluere, poteſt illud per alium facere.* Idem habetur *in cap. etiam fin. de offic. ordinary,* & docent Doctores communiter cum Syluestro, *verbo abſolutio, 4. q. 2. num. 6. & verbo Commiſſarius ſiue delegatus, num. 2. cum ſequentibus.* Hanc eandem ſententiam tenet Angles, in 4. q. de confeſſione, art. 5. difficultate 6. dicens, quod Pœnitentiarij Epiſcoporum, in Eccleſijs Cathedralibus conſtituti, poſſunt abſoluere ab excommunicatione hæreſis occultæ, hoc tamen eſt intelligendum, quando Pœnitentiarij prędicti habuerint ſpecialem commiſſionem ad illum caſum, vt dictum eſt, nam per generalem poteſtatẽ ſibi traditam, haudquaquam id poterunt facere, neque à prędicto crimine hęreſis occulto abſoluere, vt expreſsè tenet Nauarr. in ſuis Conſil. lib. 2. de Conſtitutionibus Conſil. 1. nume. 89. qui & lib. 5. de priui. conſ. 11. nu. 5. ibi ad 5. Qui reſpondens ſupradictæ rationi dubitandi, qua dicitur, quod in dicto Decreto Concilij videtur Epiſcopis commiſſa huiuſmodi facultas, propter ſuã induſtriam, qualis commiſſio non videtur delegabilis, inquit, quod poteſt, ſi ſibi placuerit, tradere Commiſſario poteſtatem abſoluendi nudam, non vero deliberandi. Ita quod Epiſcopus informatus rectè de caſu, arbitretur modum, & pœnitentiam, & onus imponendum et, qui venit abſoluendus, nullo arbitrio relicto ei, qui eſt ipſum abſoluturus, per quod tollitur inconueniens ſupradictum. Sed tãdem in fine addit, quod quamuis vtrumque fiat, & vnum, & alterum committatur, licite fieri poteſt, nam prædictum *cap. finale, §. caterum, de offic. delegati,* procedit in eo, qui ex delegatione, & commiſſione habet poteſtatem abſoluendi, & non in eo, qui habet illam ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis, de quo loquitur, *aliud cap. finale de offic. ordinary.* Sopradicta omnia de abſolutione ab hæreſis occulto crimine, ſunt difficillima, & maxime dubia, in quibus proinde iudicialis, & diffinitiua reſolutio à ſolo Summo Pontif. eſt expectanda. Ne igitur in ijs error contingat, ſi placuerit, ad ipſum recurratur, interim tamen à nobis ſunt dicta, quę iuxta communiorem Doctorum doctrinam, magis probabilia fuerunt viſa, quæ & exequi poſſunt, atque practicari.

Commiſſarius ex commiſſione perpetua, bene poteſt illam alteri committere, ſiue ſubdelegare.

Nota hoc valde pro Epiſcopis.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter, transferre poſſit, Prouincialem Miniſtrum, ex vna in alteram Prouinciam.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Generalis Miniſter non poteſt transferre Prouincialem vnius Prouinciæ in aliam, ſine ſpeciali licentia ſummi Pontif.

GEneralis Miniſter, non poteſt transferre Prouincialem vnius Prouinciæ, ad alteram Prouinciam, vel è contra, ſine licentia ſpeciali Summi Pont. Hæc ſententia eſt expreſſa Syluestri *verbo caſus.* qui eſt, de translatione Epiſcoporum, vbi dicit, quod trãslatio Epiſcoporum de vna in aliam diœceſim, eſt ſummo Pont. reſeruata, & ſolummodo ſummus Pont. id poteſt efficere, vt dicunt multa iura. *cap. 1. & 2. de translatione Epiſcoporum, & cap. 3.* & idem eſſe dicit de depoſitione Epiſcoporum, *per cap. quamuis 3. q. 6. & cap. dudum,* ibidem. Idem & de Abbatibus perpetuis, exemptis. Neque vero acceptare eorumdem renunciationem, quia immediate ſubſunt Sedi Apoſtolicæ, *per cap. denique 6. quaſt. 3. & dictum cap. inter corporalia de offic. delegati, & cap. licet de regul. videatur in 3. & 4. caſu,* quòd & conſequenter, quin veru, & potiori ratione, intelligendum etiam eſt. de translatione Prælatorum Regularium, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentium, quales ſunt Miniſtri Prouin. & de depoſitione, & acceptatione renunciationis officiorum eorum, Generalis Miniſter ſola auctoritate ordinaria, quòd nempe ſine ſpeciali ſummi Pontificis licentia, transferre, neque priuare poteſt eorum vllum, de Iure communi, neque acceptare renunciationes ſuorum officiorum. Non deſunt, qui dicant id etiam extendendum eſſe, ad Guardianos, & Priores, & quod nullus, ſummo Pontifice inferior, Guardianum, ſiue Priorem vnius Conuentus ad alium poteſt transferre, quia huiuſmodi mutationes ſunt omnino Iure prohibitæ, per locum à ſimili, & quia ſunt contra generalem conſuetudinem, quod inquiunt, ſufficit, vt omnino cenſeantur interdictæ, vt expreſſe dicit Innocentius III. vbi ſupra in dicto *cap. inter corporalia, de translation. Epiſcoporum.*

Nota hoc valde pro auctoritate Miniſtri Generalis ad eligendos ſiue deponendos Prouinciales Miniſtros, & alios Prælatos.

Sed tamen hoc quod de Guardianis, atque Prioribus dicitur, non ita crediderim eſſe verum. quin vero exiſtimo, quod Generalis Miniſter in hoc diſpenſare poteſt, cum eiuſmodi translatio, non ſit translatio Prælatorum, Epiſcopalem, vel quaſi, Epiſcopalem iuriſdictionem habentium, ſed tantum Prælatorum localium, qui Curatis animarum correſpondent, aſſimilantur, & comparantur, vnde in ipſis non eadem eſt omnino ratio. Et ſi quando Doctores extendunt ſupradicta iura, etiam ad Abbates, id intelligendum eſt, de Abbatibus perpetuis, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, quos Syluester loco ſupracitato vocat Abbates exemptos, non vero de alijs, nec de Guardianis, ſeu Prioribus, quorum Prælationes, non ſunt quaſi Epiſcopales, neque perpetuæ, ſed temporales. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

AR-

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generalis Miniſter, poſſit eximere aliquem Religioſum, ab obedientia ſui Prouincialis Miniſtri, ſeu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

De Iure communi exemptio ſubditorũ ab Ordinarijs, eſt ſummo Pontifici reſeruata.

DE Iure communi, exemptio ſubditorum ab Ordinarijs, eſt etiam ſummo Pontifici reſeruata, ac proinde non poteſt Generalis Miniſter eximere Guardianum, ſeu alium Religioſum, ne ſubſit Miniſtro Prouinciali, aut Guardiano, in cuius Conuentu commoratur. Hæc etiam Concluſio eſt Syluestri *verbo caſus q. 1. caſu 5.* vbi agit in particulari, de exemptione Epiſcoporũ vt ſcilicet, Archiepiſcopis non ſint ſubiecti, quod dicit eſſe ſoli Sedi Apoſtolicæ reſeruatum. Quod probat *ex cap. frater noſter 16. q. 1.* Et idem dicit eſſe intelligendum, de quibuſcumque Religioſis, vel Clericis, qui ſunt in aliqua diœceſi, vt non ſubſint iuriſdictioni Diœceſani. Nam hoc facere, cõtrarium videtur rectæ rationi, & contra generalem conſuetudinem, eſtq. ſolummodo auctoritati, & poteſtati, ſummi Pontif. reſeruatum. Ex quo etiam colligitur, non poſſe propria ſua auctoritate, Prælatos Generales, efficere Prædicatores generales, vt prædicent vbique terrarum ad libitum, ſine licentia, non dico Epiſcoporũ, nam hoc eſſet contra Concilium Tridentinum, & plures ſacros Canones, ſed neque ſine licentia ordinariorum Prælatorum Regularium, quia hoc in effectu, eſſet eximere eiuſmodi Religioſos, à iuriſdictione ſuorum Prælatorum quod vt dictum eſt, ſolus ſummus Pontif. valet efficere. Quibus concinit illud, quod habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus, cap. 4. vbi dicitur, ſtricteque prohibetur, *ne quis Regularis, ſine ſui Superioris licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cuiuſuis pij operis prætextu, ſubijciat ſe alicuius Prælati, Principis, vel Vniuerſitatis, vel communitatis obſequio, aut alterius cuiuſcumque perſonæ, ſiue loci, nec ei aliquod priuilegium aut facultas ab alijs ſuper his obtenta ſuffragetur, quod ſi contra fecerit, tanquam inobediens, arbitrio Superioris puniatur.* Quamuis enim in ſupradictis verbis, nulla Generalium Prælatorum mentio habeatur, nec dicatur, quod ipſi non poſſunt talem facultatem facere, aliqua tamen ſunt iura, quibus id ipſum inſinuatur. *c. fin. 9. q. 3. & c. qui reſiſtit. 11. q. 3.* vbi ſoli ſummo Pontif. videtur huiuſmodi facultatem tribui, vt poſſit eiuſmodi licentias dare, & quemlibet Religioſum ſiue Monachum, tam contra ſuam voluntatem, quam contra volũtatem Abbatis, de Monaſterio extrahere, & alicui Prælato, vel Principi in ſocium aſſignare, vt ſecum illum teneat, qua de re videatur Syluest. *verbo caſus, vbi ſupra c. ſu 38.* Cum ſupradictis tamen ſtat, quod iuſta aliqua exiſtente cauſa poſſit Generalis Miniſter quadam ratione eximere ſubditum, ſiue Guardianum, ab obedientia Prouincialis, ad hunc ſenſum, vt in officio aliquo occupatus, non perturbetur, aut ſi fuerit in aliquo delicto præoccupatus, cauſa ipſius ad eundem Generalem remittatur, quod & quandoque obſeruatur in praxi.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, poſſit reſtituere degradatos, & ſolemniter eiectos ab Ordine.

RAtio dubitandi eſt, quia vt habetur in iure, reſtitutio depoſitorum, ſiue degradatorũ ab Ordine, eſt ſummo Pontifici reſeruata, ex decreto Iulij I. vt habetur *in cap. ideo 1. & 2. 2. q. 6.* & tradit illud Syluest. *verbo caſus, quæſ. 1. caſu 6.* ſed quia circa hoc eſt, controuerſia & differentia quam maxima inter Doctores Iuriſperitos, qualiter intelligenda ſint prædicta Iura, & de quib. depoſitis, ſiue degradatis ab Ordine, ibidem mentio fiat. Ex quo etiam pendet vera ſuprapoſitæ difficultatis reſolutio, præmittere, atque aduertere oportet, quod in Iure, duplex reperitur degradatio, ſiue depoſitio, quædam verbalis tantum, alia vero ſolemnis, & actualis. Degradatio verbalis eſt, quæ fit tantummodo verbis, per quæ quiſpiam deponitur ab Ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis, quos habet, & ſecũdum Ius fit à proprio Epiſcopo, aſſiſtente certo quodam canonico Epiſcoporũ numero, de quo ſtatim dicemus, & tradit Panor. *in c. non poteſt de re iudicata.* Et verba quibus vtitur Epiſcopus, ſunt quæ ſequũtur. *Auctoritate Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & noſtra, te degradamus, priuantes omnino Ordine, & beneficio, & priuilegio Clericali, &c.* Alia eſt degradatio ſolemnis, & actualis, quæ fit nõ ſolum verbis, verum etiã & factis. Nam degradandus, ſiue deordinandus, indutus veſtibus ſacris, & manu tenens vas, aut inſtrumentũ, ſeu ornamentũ, ad ſuum Ordinem ſpectans, ac ſi in ſuo officio deberet ſolemniter miniſtrare, adducitur ad præſentiã Epiſcopi, & auferuntur ab eo omnia, quæ data ſunt illi in ſua ordinatione, incipiendo ab vltimo gradatim, vſque ad veſtem datam in prima tonſura. Deinde tõdetur, & raditur ſibi corona, ac dicit Epiſcopus. *Auctoritate Dei Omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & noſtra, tibi auferimus habitum Clericalem, deponimus, degradamus, expoliamus, & exuimus te omni Ordine, & beneficio, & priuilegio Clericali.* Hæc, oĩa colligũtur *ex c. degradatio, de pœnis, lib. 6.* & tradit ea Panor. *in c. qualiter, & quando el 2 de accuſ.* Ex quibus infertur, quod degradatio actualis, & ſolemnis, eſt quaſi executio degradationis verbalis, nam degradãdus actualiter, tam prius eſt degradatus verbaliter; &, vt dicitur in Pontificali Romano, fol. 190. ad eam non neceſſario requiritur Epiſcoporum numerus, ſicut ad degradationẽ verbalem. Nam, vt habetur in *d. c. degradatio. & in c. felix. 15. q. 7.* & tradit Panor. vbi ſupra, ad degradationem verbalem, ſi deponendus, atque degradandus eſt in ſacris conſtitutus, requiritur non ſolum, vt fiat ab Epiſcopo, verum etiam quod fiat, aſſiſtente certo Canonico Epiſcoporum numero. Si degradandus eſt Epiſcopus, vltra Metropolitanum, requiruntur duodecim Epiſcopi. Si vero eſt tantum præsbyter, vltra proprium Epiſcopum, requiruntur alij ſex. Si vero eſt Diaconus, vel Subdiaconus, tres. Si vero non eſt in Sacris conſtitutus, poteſt fieri à ſolo proprio Epiſcopo, ſine aliorum Epiſcoporũ præſentia, ſed non ſine præſentia Capituli, aliàs ſententia erit nulla, prout late tradit Panor. vbi ſupra de quo videatur Syluest. *verbo degradatio, num. 1.*

Quid ſit degradatio, & quotuplex.

Qualiter, & quib. verbis fiat degradatio, q̃ ſolummodo eſt verbalis.

Qualiter fiat degradatio ſolemnis, & actualis, & quibus verbis.

Nota pro degradatione Clericorum.

Hoc ſuppoſito circa præſentem difficultatem, eſt inter Doct. differentia, & controuerſia, de qua harũ degradationum, ſint intelligenda ſupradicta iura, q̃ dicunt reſtitutionem depoſitorum, ſiue degradatorum, eſſe reſeruatam ſummo Pontifici? Ioan. And. ait, quod intelligũtur ſimpliciter, & abſolute de omni depoſito, atque degradato, vtcumque, ſiue ſolummodo

Difficultas.
Prima opinio.

ſummodo

Digitized by Google

ſummodo verbaliter, ſiue vero ſolēniter, & actualiter, Et ratio illius eſt, nam cum prohibitio facta, repetiatur ſimpliciter in iure, intelligenda eſt ſimpliciter, & abſolute, nō ſolum de ſolemni, & actuali degradatione, verum etiam de verbali.

Alia opinio.

Sed alia eſt aliorum ſententia, & opinio, quam tenet Gloſſa ſupradicti *cap. ideo el primo, 2. q. 6. verbo, ac reſtitutionibus*, vbi dicit, intelligenda ea eſſe, ſolummodo de depoſitis, atque degradatis ſolemniter, & actualiter, ſecus autem, inquit eſt de depoſito tantum verbaliter. Quam ſententiam ſequuntur Speculat. Archid. & Panor. prout refert Syluest. vbi ſup. dicentes Epiſcopum poſſe reſtituere verbaliter depoſitum, *per c. at ſi Clerici de iudicijs*. Quæ opinio, vt communior, & probabilior, tenetur vbiq; & conſequenter per eam Miniſter Generalis, & Religionum Prælati, iuriſdictionem habentes, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, id ipſum facere poterunt, reſtituereque degradatos, & eiectos ab Ordine tantum verbaliter. Sed quia hæc omnia maiori indigent explicatione, & tractatione, pro eorum omnium vltima reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones,

Prima Concluſio.

Si degradatio, & eiectio fieret ab ordine verbaliter tantum, & abſque priuatione, atque ſpoliatione habitus, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, bene poſſunt degradatos ab ordine reſtituere.

Si degradatio, & eiectio, fieret ab Ordine tantum verbaliter, & abſque priuatione, & ſpoliatione habitus, certiſſimum eſt, quod ſtādo in iure communi Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionē habentes, poſſunt huiuſmodi, ſic verbaliter tantum eiectos ad Ordinem reſtituere. Pro intelligentia, ſimul & probatione huius concluſionis, adnotare libet, vt ſatis conſtat, atque colligi poteſt, ex *cap. fin. de Regularibus*, quòd Religionum Prælati olim, licentiam, & facultatem habebant, eijciendi ſuos Fratres, & recipiendi eiectos ab Ordine, quin vero, & mandatum à Greg. IX. habuerunt, eoſdem ſollicite, atque annuatim requirendi, quod cum non debeat, aut poſſit intelligi, de eiectis ſolemniter, & actualiter, & cum priuatione, & ſpoliatione habitus, nam horum reſtitutio, ſemper extitit ſummo Pont. reſeruata, dicendum videtur, id intelligendū eſſe, atque intelligi debere, de alijs eiectis, non quidem ſolemniter, & actualiter, cum priuatione, & ſpoliatione habitus, ſed tantummodo verbaliter, habitu retento, ac nunquam dimiſſo. Et quod olim hæc conſuetudo inoleuerit in Religionibus Monachalibus eijciendi Religioſos è Monaſterijs, propter eorum incorrigibilitatem, & contumaciam, habitu retento, & nunquam dimiſſo, colligitur expreſſe, *ex cap. ea qua pro Religionis honeſtate, de ſtatu Monachorum, vbi* Honor. III. *Viſitatoribus Monachorum præcipit, vt Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ, vice ſua, regulari cenſura percellant abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob ſuam pertinaciam, vel potentiam amicorum, quin ouem morbidam eijciant ab ouili, ne inficiat ſanas oues.* verba ſunt expreſſa prædicti Honor. III. Ex quibus ſatis colligitur intentum. Quin vero, & Innoc. III. *in cap. cum ad Monaſterium eod. tit.* agens de Monachis proprietarijs, inquit, *quod ſi quiſpiam Monachus proprietatem aliquam deprehenſus fuerit habere, Regulari monitione præmiſſa, de Monaſterio expellatur, nec recipiatur vlterius, niſi pœnitentiam agat, ſecundum Monaſticam diſciplinam*, Ex ſupradictis iuribus, facile licebit colligere, qualiter olim in Ordinibus, atq; Religionibus, maxime Monachalibus, conſuetudo inoleuit, propter aliqua crimina, & delicta, Monachos inſolentes, atque incorrigibiles è Monaſterijs eijcere, quod abſque dubio, intelligendum tantum venit, de eiectis verbaliter & non ſolemniter, & actualiter, cum ſpoliatione, & priuatione, habitus. Et de huiuſmodi Monachis, etiam intelligendum eſt, & interpretandum venit, *ſupradictum capit. fin. de Regularibus*, quando dicitur, quod Religionum Prælati, tenentur ſupradictos eiectos ab Ordine ſuo, ſollicite, & annuatim requirere, & quod iterum in Ordine recipiantur, ſi id expediens, atque conueniens fuerit viſum.

Nota, quod conſuetudo erat olim, eijciendi Monachos ab Ordine cum habitu, & poſtea post pœnitentia facta ab ipſis Prælatis iterum recipiebantur.

Et quod dictum Capitulum expreſſe loquatur de his Monachis eiectis, non vero tantummodo de fugitiuis, vt quidam dicunt, patere poteſt intuenti, atque expreſſe conſtat, ex illis verbis ibidem poſitis, *fugitiuos ſuos, & eiectos de Ordine ſuo, requirant ſollicite, annuatim.* Vbi notandum eſt valde, quòd copulatiue loquitur dicens, *fugitiuos ſuos, & eiectos de Ordine ſuo*, vt hos & illos comprehendat non ſolum fugitiuos, verum etiam & eiectos, & ſit ſermo de eiectis ab Ordine verbaliter, neque enim vllo modo credēdum eſt, quòd loquatur ſummus Pont. de eiectis ſolemniter, & actualiter, cum ſpoliatione, & priuatione habitus, etenim ſi de his loqueretur Decretalis prædicta, atque in id ibidem facultas facta fuiſſet Prælatis, fruſtra poſtea impetrata fuiſſent, tot & tanta priuilegia ab eiſdem, ad eijciendos ſubditos inſolentes, & incorrigibiles ab Ordine, eo modo quo nunc fit, cum priuatione, & ſpoliatione habitus, cum ad id faciendum, in iure tam clara, & aperta, reperiretur licentia, atque auctoritas conceſſa. Dicendum eſt igitur, & concludendum, quod non intelligitur, niſi de eiectis tantummodo verbaliter, nam mos erat olim, atque in praxi, & conſuetudine communi poſitum, Religioſos aliquos propter aliqua crimina, interdum è Religionibus eijcere, tantum verbaliter, ad modū quo, & Clerici olim etiam aliquando, tantum etiā verbaliter degradabantur. Qui ſic eiecti, habitu retento, pœnitentiam agebant, qua peracta pœnitentia, atque humilitatis oſtendentes ſigna, ad Religionem iterum admittebantur, & recipiebantur, quod & faciebant, tenebanturque Prælati facere, per ſupradicta iura, quia, vt dictum eſt, prædicta depoſitio, ſiue degradatio erat tantum verbalis, nō vero ſolemnis, & actualis, competebatque illis auctoritatem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalē habentibus, ſuorum ſubditorum eiectorum, ſiue degradatorum, prædicta reſtitutio verbalis tantum, ad modum, quo diximus de iure communi, Epiſcopis etiam competere, reſtitutionem ſuorum Clericorum verbaliter degradatorum, iuxta ſupradictum *c. at ſi Clerici de iudicijs*. His igitur ſic præmiſſis, atque præſuppoſitis, quæ quam maxima ſūt animaduerſione digna, dicit modo noſtra Concluſio, quod ſi degradatio, atque eiectio Religioſorum ab Ordine, eſſet tantum verbalis, non vero ſolemnis, & actualis, & fieret abſque priuatione, & ſpoliatione habitus, idque eſſet nunc in praxi, & conſuetudine poſitum, etiam ſtando in Iure communi, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, bene poſſent huiuſmodi eiectos verbaliter tantum, ad Ordinem reſtituere. Cuius Concluſ. ratio clara eſt, & ſatis conſtat ex dictis, nam ſi ſtando Iure communi, cum ſuis Clericis id facere poſſunt Epiſcopi, ex communi omnium reſolutione, depoſitos, inquam, tantum verbaliter, ad ſuum Ordinem reſtituere, cum ipſi etiam circa ſibi ſubditos, eandem aut certe ſimilem, vel coæqualem, habeant poteſtatem, certum, & manifeſtum eſt, quod idem ſimiliter poſſent. Et præterea id poſſent, per ſupradicta iura, quibus diximus, fuiſſe olim conſuetudine poſitum, propter aliqua delicta Religioſos interdū ab Ordine eiectos tantum verbaliter, & non dimiſſo atque ſpoliato habitu, rurſus poſt pœnitentiæ, contritionis, atque humilitatis ſigna, ad Ordinem

reſtitue-

reſtituere, & admittere. Sed iam mos iſte, deſuenit omnino, neque nunc eſt in praxi, & conſuetudine poſitus, & expulſiones, ſeu eiectiones, Religioſorum omnium ab Ordine, quæ efficiuntur, hoc noſtro tẽpore, non ita fiunt, ſed qui expelluntur, atque eijciuntur, ſimul priuantur, & ſpoliantur habitu, quorum proinde depoſitio, & degradatio, non eſt tantum verbalis, ſed vere ſolemnis, & actualis, quapropter, vt de horum reſtitutione ad Ordinem, quid tenendum & practicandum ſit dicamus, ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Reſtitutio depoſitorum, ſiue ſolemniter, & actualiter degradatorum ab ordine, de Iure communi, ſolummodo ſummo Pontifici eſt reſeruata. Hæc Cõcluſio ſatis cõſtat, ex ſupradictis, in notabili poſito, in principio huius Articuli, & eam expreſſe tenet *Gloſſa in cap. ideo el 1. 2. quaſt. 6.* ſed quod Miniſter Generalis, & Religionum Prælati, ſtando in iure cõmuni, non poſſint huiuſmodi ſemel depoſitos, eiectos, & vt ita loquamur, degradatos, ſolemniter ab Ordine, & iam priuatos, atque ſpoliatos habitu, ſine auctoritate Apoſtolica, eoſdem iterum ad Religionem admittere, probatur hac efficaciſſima ratione. Nam tales ſic a Religione eiecti, & habitu Regulari, & Monachali perpetuo priuati, in omnibus, & per omnia aſſimilantur, quin vero & æquiparantur Clericis ſolemniter depoſitis, & actualiter degradatis, vt patet ex ſupradicto notabili: ſed Clerici ſolemniter depoſiti, & actualiter degradati, vt tenet communis opinio ſine contradictione, non poſſunt ab Epiſcopis, nec ab alio niſi per Papam reſtitui: ergo nec Generalis Miniſter id poteſt, nec vlli Religionum Prælati, ſine ſpeciali auctoritate Apoſtolica, vel S. Cong. Cardin. Conſequentia exinde patet, nam eorum omnium poteſtas, & auctoritas ad ſummum, Epiſcoporum auctoritati, & poteſtati, ſeu iuriſdictioni aſſimilatur, & æquiparatur: ergo quod Epiſcopi non poſſent efficere, neque ipſi Religionum Prælati. Confirmatur præterea, nam ſicuti Clerici, ſolemniter depoſiti, & actualiter degradati, ſtatim deſinunt eſſe de iuriſdictione Epiſcoporum, & traduntur Curiæ ſeculari, efficiunturque de ſecularium Iudicum iuriſdictione, ſic etiam Fratres ſolemniter depoſiti, & actualiter degradati ab ordine, ſtatim eſſe deſinunt de iuriſdictione Ordinis, & efficiuntur de iuriſdictione Epiſcoporum, ſi ſunt Clerici, vel ſi ſunt Laici, Iudicum ſecularium, ſed Epiſcopi poſtquam ſolemniter degradauerint Clericum, nullam ſuper illum iuriſdictionem habent, neque poſſunt propria auctoritate à Iudicum ſecularium iuriſdictione illum extrahere: ergo neque Prælati prædicti vllam habent poteſtatem, iterum Religioſos ſemel eiectos recipiendi, & admittendi ad ordinem, cum iam non ſint ſibi ſubditi, ſed Epiſcoporum, aut ſecularium Iudicum, in vtroque foro, ad ligandum, atque ſoluendum eos, tanquam ſi eſſent mere ſeculares aut Clerici. Et certe contrarium facere videretur falcem mittere in alienam meſſem, idque ſine Iure aut potius contra Ius, nam vt dicitur, par in parem non habet imperium, iuriſdictionem, ſiue poteſtatem. At dicet quiſpiam contendet, & hanc rationem nullam eſſe, & argumentum nihil prorſus valere. Nam etiam Clericus ſecularis eſt ſubiectus Epiſcopo, & de ipſius iuriſdictione, & poteſt nihilominus, ſi velit eſſe fratee, admitti, & recipi ad Ordinem, abſque licentia, & conſenſu eiuſdem Epiſcopi: idem ergo dici poterit, de huiuſmodi eiectis, quod poſtquam ſemel ſũt eiecti, & expulſi de iuriſdictione ordinis, & facti de Epiſcoporum iuriſdictione, ſi iterum voluerint fieri Fratres, & Prælatis expediens viſum fuerit, quod abſque eorum iniuria, iterum aſſumi, & recipi poterunt ad Ordinem. Sed huic replicæ facile reſpondetur dicendo, quod eſt longe diſpar ratio. Nam in primo caſu, Pontifices ſummi eo ipſo, quo approbant, & confirmant aliquam Religionem, conſequenter concedunt, licentiam & facultatem earumdem Prælatis, quo omnes e ſeculo fugientes, ad profitendum habiles, in eadem poſſint admittere, & recipere, & vt illi ipſorum poſſint ſe ſubijcere iugo, & iuriſdictioni, nam iuxta ſententiam Ariſt. qui dat formam, dat etiam conſequentia ad formã, & ſecundum Ius, qui concedit, aliquid, concedere perinde videtur, omnia ſine quibus illud omnino non poteſt conſtare. Quid enim quæſo prodeſſet, Regulam, ſiue Religionem aliquam confirmare, & approbare, niſi ſimul cum eiuſdem confirmatione & approbatione, præſtaretur facultas, vt ad ipſam venientes ſeculares, ſiue conuerſi, alias habiles recipi puſſent? At non ex hoc ſequitur, quod eadem ratione, ad Religionem poſſint recipi, & admitti, ij qui alias de iure communi ſunt inhabiles, & inhabilitatem habent poſitiuam, expreſſamque ex iure prohibitionem, vt ſine licentia, & facultate Papæ, recipiantur in eodem Ordine, quales ſunt ſupradicti ſolemniter depoſiti, degradati, & ſpoliati habitu, & eiecti ab Ordine. Hæc certe ratio eſt fortiſſima, & neruoſiſſima. Cui, & accedit alia, neque minus efficax, meo quidem videri: nam iuxta cõmunem omnium Iuriſperitorum doctrinam, diffinitiuæ ſententiæ latæ, per eundem Iudicem nihil poteſt addi, minui, vel mutari, vt habetur, *in l. qualem, ff. de arbitr. & in cap. literis, de offic. deleg. & in cap. cum inter de ſententia, & re iudicata, & in cap. cum Bertold. eod. tit.* Et hoc loquendo tam de Iudice ordinario, quam de extraordinario, & ſubdelegato, cũ vterque functus iam fuerit officio ſuo. Cum igitur Religionum Prælati, eijciẽdo Religioſos prædictos ab Ordine, per ſententiam diff[illegible]tiuam, quæ iam tranſiuit in rem iudicatam, functi fuerint officio ſuo, manifeſtum fit, quod non poſſunt amplius, ſententiam ſuam reuocare, minuere, vel mutare, neq; cum ipſis vllo modo diſpenſare, magis quam Epiſcopi cum Clericis actualiter, & ſolemniter degradatis. Hæc certe ratio eſt fortiſſima, & eſt Archidiaconi in ſupradicto *c. ideo, el 1. 2.* quæſt. 6. Prædicta omnia ſunt vera, & neceſſario dicenda, ſtando in iure communi. Secus tamen erit dicendum, loquendo de priuilegio, ſi ſpeciale aliquod, ad idem habeatur. At quem ego nullum hucuſque inueni, cunctarum Religionum priuilegia, antiqua licet, & noua perluſtrauerim. Inuenire quidem licebit aliqua priuilegia, quibus Religionum Prælatis cõceditur, itaque facultas, vt ſubditos ſuos rebelles, & criminoſos puniant, & à Religione poſſint eijcere, atque etiam priuare habitu, ſi id expediens viſum fuerit, vt diximus in 1. Tomo q. 52. loquendo de eiectis; nullum tamen priuilegium hucuſque reperi, quo ſemel eiectos, priuatos, atque habitu ſpoliatos, ad Religionem iterum poſſint reſtituere, & admittere, niſi illud *cap. fin. de Regul.* quod vt latiſſime eſt dictum, intelligendum eſt de eiectis verbaliter tantum, nõ vero de degradatis, ſeu eiectis cum ſpoliatione habitus. Non me latet, quod hoc non obſtante, dicunt aliqui grauiſſimi Patres, & in hiſce rebus ultimum exercitati, in noſtro ſacro Ordine Minorum, atque etiam in Religione Fratrum Prędicatorum, ſemper fuiſſe vſu receptum, atque in conſuetudine poſitum, quod Miniſtri Generales dictorum Ordinum, & Religionum, quando huiuſmodi eiecti, habituque priuati, & ſpoliati, ad meliorem mentem redibant, & ad cor reuertebantur, contritionis, pœnitentiæ, atque humilitatis ſigna oſtendentes, & amiſſum habitum ab eiſdem inſtanter, atque humiliter, expoſtulantes, ſi id expediens ſibi videbatur, eoſdem ad proprium Ordinem, interdum

Reſtitutio ſolẽniter degradatorũ ab Ordine, ſummo Pontifici reſeruatur.

Nota valde pro eiectis ab Ordine ſolẽniter, & actualiter, cum ſpoliatione habitus, quod non reſtitui poſſũt per Miniſtros Generales ſine ſpeciali licentia Apoſtolica, vel S. Cogr. Cardinalium.

Nota hoc valde.

Nota quod ſententiæ diffinitiuæ latæ per eundem Iudicẽ nihil poteſt addi, minui, vel mutari.

terdum

terdum admitterent, habitumque illis redderent, abſque alia licentia, & facultate, ſeu ſummi Pontif. diſpenſatione. Id quod & dicunt fuiſſe, ſemper in ſupradictis Ordinibus vſu receptum, & practicatũ, & fieri, ac practicari poteſt hodie, cum ſit hac de re, conſuetudo tam diuturna, & antiqua, legitime præſcripta, & vt videtur, etiã immemorialis, quę proinde vim legis, aut ſaltim priuilegij habet, iuxta *cap. fin. de cõſuetudine, & legem hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotidiana, & æſtiua.* Sed tamen crediderim, hoc numquam fuiſſe ſupradictos Patres Generales, prædictarum Religionum adeo Illuſtrium, vbi tot, ac tanti viri repetiuntur litterati abſque maximo fundamento feciſſe, et fuiſſe practicatos, abſq; aliqua ſpeciali conceſſione, aut viuæ vocis oraculo, alicuius ſummi Pont. quod non omnibus conſtitit, neque ad Collectoris priuilegiorum manus, & notitiam peruenit, aut forſan ex aliquo reſcripto. Illuſtriſſimorum Cardinalium, ante quorum conſpectum prædicti electi, atque habitu priuati, & ſpoliati, per viam appellationis, aut ſimplicis querelæ, cõparere ſolent, allegantes ſe grauatos, atque ſpoliatos, iniuriam paſſos fuiſſe ſine iuſta cauſa, obſecrantes, ac petentes humiliter, vt eoſdem fouere, & patrocinari coram dictis Prælatis dignarentur, qui ſa cto, illi eiſdem ſolent reſcribere, rogantes aut forſan præcipientes, vt de nouo illos recipiant, & intra clauſtra, ſub ſua obedientia, & diſciplina regulari admittant, quod & ipſi iuſſis parendo faciunt, ac facere tenentur. Hoc crediderim eſſe certum, neque aliter Prælatos prædictos, ſupradictam electorum receptionem auſos fuiſſe practicare, & certe cum viri alias grauiſſimi, doctiſſimi, atque Religioſiſſimi, id fecerint, præſũptio plane ſtat pro ipſis. Sed quidquid de hoc ſit, & de ſupradicta antiqua, & diutina conſuetudine pręſcripta, quod nos imprę ſentiarum in noſtra concluſ. diximus, dumtaxat eſt hoc nullatenus fieri poſſe de iure communi, ſine ſummi Põt. diſpenſatione, ſeu aliquo alio decreto. Nam communi iure, ſupradictorum ſolemniter electorum, depoſitorum, atque degradatorum, cum ſpoliatione habitus reſtitutio, ſolummodo pertinet ad ſummum Pontif. nec ſine ipſius licentia fieri poteſt. Quocirca in noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis. cap. 6. vbi agitur de correctione delinquentium §. de incorrigibilibus, ſtatuitur, *vt qui ſemel ab ordine fuerit electus, iterum ad eundem non aſſumatur, & Prælatus, qui ſecus fecerit, ſit priuatus actibus legitimis.* Quæ conſtitutio, an etiam obliget noſtri Ordinis, Generalem Miniſtrum, aliorum eſto iudiciũ, nam non eſt præſentis loci illud determinare. Obligabit quidem, ſi ſteterit auctoritate Apoſtolica facta, & confirmata. Atque ad maiorem abundãtiam dico, quod modo hac de re, extat ſpecialis quidam Motus proprius, ſiue Conſtitutio Sixti V. edita 16. die Auguſti anno 1585. & incipit *Cum primum*, in quo conſtituit, atque deputauit tres S. R. E. Cardinales, qui cognoſcerent de cauſis electorum Fratrũ, ſublata omnibus alijs, etiam Sacrę Regular. Congr. Cardinalibus, & Legatis à latere, authoritate aliter iudicandi. Quod certe magnum inditium eſt, vt dictum remanet, quod Sedi Apoſtolicæ reſeruatus exiſtat iſte caſus. Quæ certe Conſtitutio, quamuis à quibuſdam dicatur, quod non eſt recepta, ipſe tamen crediderim, quod ad vnguem ea à Prælatis omnibus quorumcumq; Ordinum, & Religionum obſeruatur, & practicatur, ſaltem mihi non conſtat contrarium.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Miniſter, auctoritatem, & facultatem habeat, interpretandi Iura, & Priuilegia, pro noſtro Sacro Ordine Minorum, à Sede Apoſtolica emanata?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Iudicialis diffinitio, ſeu interpretatio iurium, & legum Apoſtolicarum, ac priuilegiorum, quæ a ſede Apoſtolica emanarũt, de iure communi eſt ſummo Pontifici reſeruata. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in cap. cum veniſſent de iudicijs*. Vbi dicitur, quod ſolus Papa cognoſcit, de dubijs priuilegiorũ Apoſtolicæ Sedis, & non inferior. Quod & fuiſſe et reſeruatum, multum fuit rationi cõſonum, nam cuius eſt legem condere, eiuſdem eſt eandem interpretari, vt habetur *in cap. inter alia de ſent. excomm. & in cap. ſicut §. ex his 11. q. 1. & in l. vlt. C. de legibus, & in l. in prætorijs, ff. de prætor ſtipulat.* Videatur hac de re, Syluester *verbo caſus q. 1. caſu 7.* vbi dicit ſecundum Hoſtienſ. idem eſſe dicendum, ſi dubitetur de Apoſtolico reſcripto, ita quod ab alio per viã determinationis ſolui non poteſt, quam à ſummo Pont. ad quod allegat. *cap. 2. de offic. legati.* Idem etiam dicit, eſſe intelligendum ſecundum eundem, de interpretatione Statuti, facti per Legatum, cuius iuriſdictio finita eſt, nec alius ei ſucceſſit. Idem & de diſpenſatione in caſibus, quæ per eadem Statuta Papæ reſeruantur. Sed per hoc non tollitur, aut prohibetur doctrinalis, ſeu magiſtralis declaratio, quam non ſolum Religionum Prælati, verum etiam quicumque alij litterati, ſecundum naturalem rationẽ, & iuris fundamẽta, poſſunt præſtare de priuilegijs, & legibus, quibuſcumque, non ſolum reſpondendo particularibus quæſtionibus, ſiue quæſitis, verum etiam publica commentaria edendo. Si tamen Religionum Prælati, in dubijs emergentibus circa priuilegia Apoſtolica, ſeu aliquos Canones, declarationes iudiciales in ſcriptis, vel alias facerent, prohibẽdo ſub aliqua pœna, ne ſubditi vti poſſint alia declaratione, ſiue interpretatione, peccarent quidem, & ſua declaratio eſſet nulla, quia, vt dictum eſt, eiuſmodi iudicialis declaratio, & interpretatio, de iure communi eſt ſummo Pontifici reſeruata. Videãtur, quæ hac de re, dicit *Gloſſa in dicto ca. cum veniſſent, verbo iudicari*, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima.

Certiſſimũ eſt, quod Iudicialis diffinitio, ſeu interpretatio Iurium & legum, atque priuilegiorũ ſummo Pontif. reſeruatur.

Cuius eſt legem condere, eiuſdem etiã eſt eandem interpretari.

Secunda Concluſio.

Si ex alicuius legis Apoſtolicæ, vel priuilegij promulgatione, inter ſubditos aliqua exoriantur dubia, & præcipue ſi ea ſpectent ad totam Communitatem, bene poſſunt Religionum Prælati, doctrinalem quãdam condere interpretationem, & per ſuas litteras ſibi ſubditos, ad ipſius obſeruantiam exhortari, & admonere, interim quod ad ſummum Pontif. recurratur.

Hæc Concluſio, eſt manifeſta, atque ex dictis ſatis conſtat, quia de hoc nullo inuenitur facta prohibitio, quin vero eſt bona gubernatio, imo vero addo, quod ſi Religioſi abuterentur aliquibus Gratijs, priuilegijs, ſiue facultatibus Apoſtolicis, poſſent Generales Prælati, eiuſmodi gratias, priuilegia, & facultates ſuſpendere, donec Romanus Pontifex conſulatur. Hoc habetur ex conceſſione Sixti IV. de qua in monumentis Ordinis. Item quando occurrunt

Religionum Prælati, circa iura leges, & priuilegia, poſſunt facere expoſitionem, ſeu doctrinalem declarationem, cui & ſubditi auſcultare debent interim, quòd ad ſedem Apoſt. recurratur.

Prælati Religionum poſſunt ſuſpẽdere priuilegia Religionibus conceſſa donec ſummus Pont. cõſulatur. Monum. ordin. imp. f. 56. & 2. f. 53. conſet. 58. & refertur in compen. pri. verbo. Prælati fratrum 5.

Nota valde pro aſſecurandas conſcientijs ſcrupuloſorũ fratrũ.

Monum. Ord. 2. imp. eſ. f. 76. conce. 195. & ſupp. f. 101. cõc. 394. cõp. verbo priu. §. 13.

tur dubia ſuper negotijs, & priuilegijs Ordinibus conceſſis, Innoc. VIII. conceſſit facultatem Vicario Generali Ordinis, Prædicatorum Congregationis Hiſpaniæ pro tempore exiſtenti (& idem eſt iudicium de Miniſtro, ſeu Vicario Generali noſtri ſacri Ordinis Minorum, priuilegium habentium communicationis) quod cum aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, & duobus alijs Iuriſconſultis, interpretari poſſit eiuſmodi dubia, & Fratres ſupradicti ſtare poſſint ſecure declarationibus, per eoſdem faciendis. Habetur in Monumentis Ordinis. Leo etiam X. conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & Cuſtodibus, cum conſilio aliquorum Patrum, ſi res magnæ momẽti fuerint, quod in rebus dubijs, & ſcrupuloſis, conſcientias Fratrum Minorũ ſubditorum tangentibus, poſſint auctoritate ſuæ Sanctitatis, determinare in ſcrupulis, & reb. huiuſmodi, atq; eorũ determinationi ſubditi, ſecura conſcientia poſſint, & debeant ſtare, Et poſtea illud ampliauit ad Guardianos, & quoſcunque alios Prælatos. Item Capitula Generalia ſine alia ſpeciali licentia, & auctoritate Papæ, poſſunt limitare, ſeu tollere vſum Priuilegiorum, Ordinibus conceſſorum, quia hoc fit ex conſenſu partium, contento in toto Capitulo per modum compromiſſi, cum certum ſit, priuilegium non concedi in inuitum, quod tñ per ſeipſos ſolũ facere nun poſſunt Generales Prælati, abrogando priuilegia Ordini conceſſa, aut tollendo illorum vſum, niſi ad id ſpecialem habeant facultatem. Item Leo Decimus conceſſit Generali, in ſuo Capitulo generali, & Prouinciali in ſuo Capitulo Prouinciali, vt de conſenſu eiuſdem Capituli generalis, ſiue Prouincialis, vel maioris partis, declarare poſſit, an ſit abſtinendum ab vſu alicuius conceſſionis, factæ viuæ vocis oraculo, & poſt talem declarationem, prædictum oraculum ita eſſe inualidum, ac ſi per ſuam Sanctitatem eſſet ſuſpenſum, & reuocatum. Hæc nimirum diſpoſitio facta per Leonem X. fuit nimis iuridica, & quammaxime neceſſaria; non enim eſt credendum velle Summ. Pont. qui iura tuetur, vnico verbo ſuſpendere voluiſſe, quæ multis temporibus, ac vigilijs fuerant excogitata, vt iura diſponunt. Verum ſi dubia ſint circa leges, & litteras Apoſtolicas, vel circa incurſionem alicuius pœnæ, & res ad iudicium fuerit deducta, poterit Generalis Miniſter, & alij Religionũ Prælati, opinionem ſequi, quæ ſibi probabilior viſa fuerit, in infligenda pęna, vel releuando ab ea, & tunc ſententia erit valida, nam ſententia lata contra ius dubium, non eſt ipſo iure nulla, ſed valida, vt docent omnes communiter ſcribentes, ſed præcipue Panor. in *cap. 1. de ſententia, & re iudicata, num. 9.* adducendo ad id multa iura, quæ maxime ad hanc rem confirmandam faciunt.

Nota valde, q̃ Leo X. cõceſſit Miniſtro Generali, cum Capitulo generali, & Prouinciali, cum prouinciali, vel maioris partis, vt declarare poſſint, an ſit abſtinẽdum ab vſu, alicuius priuilegij, aut viuæ vocis oraculo.

Suppl. fol. 94. conceſſ. 269. refertur in Compen. priu. verbo, viua vocis oraculo. §. 3.

Sed circa Canones Concilij Tridentini, libet ſpecialiter aliquid dicere, An Prælati Regulares circa ipſius explicationem, poſſint aliquid facere, & declarare, ſiue explicare illud? de quo ſit tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

Circa canones Conc. Trid. ſtricta, atq. ſpecialis prohibitio facta eſt, vt nullus, præter Rom. Pont. ipſum poſſit declarare.

Stricta, atque ſpecialis facta eſt prohibitio, circa Concilium Tridentinum, vt nullus, præter Romanum Pontificem, ipſum audeat explicare, ſeu declarare. Hæc prohibitio habetur in Bulla confirmationis euſdem Concilij, facta à Pio IV. quæ incipit, *Benedictus D.us,* & eſt inſerta in fine eiuſdem Concilij, in qua cunctis Prælatis, atque perſonis, præcipitur ſub grauiſſimis pœnis ibidem appoſitis, ne cũmentaria, gloſſas, annotationes, ſeu ſcholia, vllumve genus interpretationis, ſuper ipſius Concilij decretis, quoquo modo edere, aut ſtatuere audeant, etiam prætextu maioris corroborationis, ſeu executionis eiuſdem Concilij. Circa huiuſmodi Bullã notandum occurrit, quod non prohibetur per eam, ne aliquis ad adiuuandam memoriam, ad ſuam eruditionem, & ſpecialem inſtitutionem, annotationes, ſeu commentarios, vel ſimile aliud quidquã faciat, ſed ne id fiat, ad edendum, & publicandum prædicta commentaria, ſiue ſcholia veluti ſi quis ad hunc finem, librum aliquem typis mandaret, aut Codicem manuſcriptum componeret, eo animo, vt ipſius copia ad omnium manus poſtea poſſet peruenire.

Nota valde hæc omnia, quæ ſequuntur.

Rurſum aduertendum eſt, quod per ſupradictã Bullam, non prohibetur Aduocatis, qui litem aliquam defendunt, ortam ex aliqua dubia intelligentia, alicuius decreti præfati Concilij Tridentini, quin poſſint ſcribere, & componere aliquas, quæ dicuntur, *Informationes* in puncto Iuris, ad ſuum patrocinium, & ad perſuadendum, atque conuincendum Iudicum animos, id quod & quotidie fit. Et idem eadem ratione eſt dicendum, de alijs Aduocatis, & literatis viris, qui verbo, vel etiam ſcripto, ſatisfaciunt huiuſmodi ſcriptis, & informationibus, atque etiam de his, qui doctoraliter reſpondent ſpecialibus dubijs, & quæſtionibus ab eiſdem quæſitis, circa veram intelligentiam alicuius Decreti præfati Concilij, ad ſedendas, quietandas, atque aſſecurandas aliquorum conſcientias. Id quòd etiam fit, atque habetur in vſu quotidie. Quinvero nec per dictam Bullam prohibentur, aut condemnantur Auctores aliquorum librorum, qui non ex propoſito, ſed incidenter interpretantur aliqua eiuſdem Concil. decreta ab eis allegata, vt & ipſe facio ſępiſſime in hoc Manuali, & fecit ſuo tempore doctiſſimus Doctor Nauarr. & alij quamplures Doctores moderni, ſcribentes circa aliquos particulares caſus, ſiue cauſas, nam hoc non eſt edere aliquod genus Commentarij ſuper ipſius decretis, & has omnes aſſertiones licitas eſſe iam vniuerſalis conſuetudo declarauit. Maior difficultas eſt de alijs, qui expreſſe, & directe ſcripſerunt circa aliqua decreta pręfati Concilij, vt fecit ſapientiſſimus Pater, Frater Andreas de Vega Ordinis Minorum Regularis Obſeruantiæ, Prouinciæ Diui Iacobi, & noſtri Salmaticenſis Conuentus, magnum decus, & ornamẽtum, qui ex propoſito ſcripſit, atque in lucem edidit, magnum & aureum illud opus, quod communiter circumfertur, & de Iuſtificatione nũcupatur. Sed ad hoc, omni proculdubio credendum eſt, illũ ſpecialem licentiam, & facultatem, quin vero expreſſum mandatum habuiſſe, cum fuerit vnus ex Patribus, qui ex noſtra Hiſpania, affuerunt prædicto Concilio, quod, & ſimiliter credi debet de alijs, ſi qui forſan, ſimile quippiam fecerunt. Hactenus de iſto Articulo.

Difficultas. Circa illos, qui ſcripſerunt ſuper Canones Conc. Trid. an id facere fuerit licitum.

ARTICVLVS IX.

Verum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, propria aucto. itate deſerere poſſint, aliquod Monaſterium?

HAc de re, & circa hanc difficultatem, multa ſunt à nobis dicta in præcedenti Tomo, quæſtio. 34. vbi per tres continuos Articulos, egimus de Monaſterijs, quantum attinet ad ipſorum deſtructionem, ſeu deſertionem: ſed nihilominus, vt hic etiam omnia præ manibus habeantur, & circa propoſitam difficultatem aliquid dicamus, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Prohibitum eſt omnibus Religionum Prælatis Mendica-

Prohibitum eſt omnibus Religionum Prælatis, Mendicantibus, ne ſine ſpeciali licentia Summi Pontificis,

Digitized by Google

tibus, ne ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicę. Monaſteria ſemel ſepta deſerãt, vel de vno ad alium locum transferant,

tificis, loca, ſiue Monaſteria ſemel accepta deſerant omnino, vel de vno ad alium locum transferãt. Huc habetur expreſſe in *cap. vnico, de religioſis domibus, & in cap. cum ex eo, de exceſſibus Prælatorum, lib. 6.* Et eſt lata excommunicatio, contra omnes Prælatos oppoſitum facientes, de qua videndus eſt Syluester *verbo, Caſus. quaſt. 1. caſu 8 & verbo, excommunicatio, 8. §. 20.* & hoc eſt verum loquendo de Iure communi.

Sed Sixtus IV. conceſſit Miniſtro Generali, Fratrum Minorum Obſeruantię, licentiam, & facultatem, ea loca, quæ Fratribus ſuis minus commoda eſſe cognouerit, dimittendi in manibus Ordinariorũ locorum, & illa licite deſerendi, prout ei viſum fuerit expedire; ſuper quo eiuſdem Generalis conſcientiam onerat. Et hoc voluit, non obſtante Conſtitutione Bonifacij VIII prohibente, loca ſemel recepta deſeri, & alijs Apoſtolicis Conſtitutionibus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque, Habetur hæc cõceſſio in Monumentis Ordinis. Vbi notandum venit, quod per dictam conceſſionem, nec Prouincialis Miniſter, nec vero Prouincia tota, facultatem habet deſerendi prædicta loca, ſine licentia Generalis Miniſtri, aut Commiſſarij generalis, quibus hoc ſolummodo conceditur.

Monu. Ord. 1. impreſſ. f. 47. & 2. fol. 131. cõceſ. 293. & refertur in Compend. verbo, ædificare.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Miniſter, de nouo poſſit recipere aliquem Conuentum, ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ?

HAc etiam de re, in præcedẽti Tomo ſpecialem fecimus quæſtionem, quæ numero eſt 33. vbi egimus de Monaſterijs Religioſorum, quantum attinet, & ſpectat ad ipſorum conſtructionem, ædificationem, ſeu reędificationem. Sed vt etiam prę manibus habeatur, quid hac in re tenendum ſit, propoſito Articulo breuiter reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Iure prohibitum eſt Religionum Prælatis, ne de nouo aliquem conuentum recipiant, ſine ſpeciali licentia, & Auctoritate Apoſtolica.

IVre prohibitum eſt Religionum Prælatis, ne de nouo aliquem poſſint recipere Conuentum, ſine ſpeciali licentia, & auctoritate Apoſtolica. Hæc Cõcluſio conſtat ex decretali Bonifacij VIII. *in cap. vnico, de exceſſibus Prælatorum.* & Gregorij X. in Conc. Lugdunenſi, *in cap. vnico, de religioſis domibus, in 6.* de qua videatur Syluester, *verbo, caſus. q. 5. caſu. 9.* Et præter auctoritatem Apoſtolicam, de Iure antiquo requiſitam, nunc de nouo per Conc. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 3. requiritur etiam licentia Epiſcopi, ordinarij, in cuius diœceſi Monaſteria erigenda ſunt. Circa quod decretum, quidam dubitare ſolent, An ſufficiat licentia Epiſcopi ordinarij ſolum, ad nouam alicuius Conuentus conſtructionem, an vero ſit neceſſaria, & requiratur licentia Papæ? Cui dubitationi iam reſponſum eſt, per Cardinales interpretes Concilij Tridentini, dicendo, quod Monachi non poſſunt ædificare Monaſteria in Parochia, in qua ea non habent, ſine cognitione, & licentia Papę, quæ quidem declaratio fuit quammaxime iuridica: nam Conc. Trid. in prædicto decreto non abrogauit diſpoſitionem iuris communis, ſecundum quod ad id requiritur Summi Põtificis facultas, ſed tantum de nouo indixit, vt ſimul cum licentia Papæ, concurrat etiam facultas Epiſcopi, quæ ſemper erit neceſſaria, niſi Summus Põtifex aliud diſpoſuerit. Sed quæri poteſt, An poſt prędictam iuris determinationem, qua cauetur, ne de nouo conſtruantur Monaſteria, ſine Papæ facultate, & licentia, ſint aliqua Religioſis conceſſa priuilegia, ad idipſum faciendum? Cui difficultati reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Qualiter ſint monaſteria de nouo ædificanda.

Secunda Concluſio.

Aliqua ſunt priuilegia, quibus facultas eſt Regularibus conceſſa, conſtruendi, & ædificandi Monaſteria, ſine noua Papæ licentia. Supradicta priuilegia ad vnguem poſita ſunt in præcedenti Tomo, in ſuo proprio loco, & cum non expediat eadem iterũ repetere, ſummam dico, quod ad hoc habetur priuilegium quoddam, Iulij II. in Monumen. Ordin. quod priuilegium idem Iulius II. poſtea ampliauit, ac veluti de nouo conceſſit, in alia Bulla expreſſe mentionem faciente de ſupradicta Conſtitutione Bonifacij VIII. vt habetur in dictis Monumentis Ordinis. Dictæ conceſſiones factæ ſunt nobis Fratribus Minoribus. Sed pręterea idem Iulius II. fecit aliam ſimilem, quin vero ampliorem conceſſionem, Fratribus Ordinis Minimorum, concedendo ipſis, vt poſſent Monaſteria ædificare, abſq; aliqua licentia Ordinarij, & quocumque Pręlato Eccleſiaſtico contradicente, quę dicta conceſſio habetur in Supplemento, vbi Priuilegiorum Collector dicit, huiuſmodi priuilegium fuiſſe magnum, & practicatum olim de facto, contra quendam Archiepiſcopum Hiſpalenſem, quo contradicente, ædificationem cuiuſdam Conuentus obtinuerũt dicti Fratres Minimi. Sed hoc fuit ante dictum Concilium Tridentinum, nam poſt decretum in ipſo factum, neceſſario dicendum eſt, quod vltra prædicta priuilegia Papę, requiritur, abſque dubio facultas Epiſcopi diœceſani.

Aliqua ſunt priuilegia Regularibus conceſſa ... ædificandi ... licentia.

Habetur in Monu. Ord. 1. impreſſ. f. 45 & 2. f. ... conc. 2... & refertur in Comp. verbo, ædificare.

Monum. ... 2. impreſſ. ... conc. 515 ... ſupl. f. 71 ... 213 et refertur ... pen. ...

Nota valde hanc cõcluſionem.

Suppl. f. 8 conceſ. 27 et refertur ... Comp. verbo ... ſup. §. 20.

Difficultas. Nota valde.

Sed dubitare quiſpiam poſſet, An pędicta declaratio Cardinalium, abrogauerit priuilegia Fratribus olim conceſſa, ad recipienda Monaſteria, ita, vt ſit modo neceſſaria noua alia Papæ licentia? Cui difficultati breuiter reſpondendo, dicunt communiter Doctores, quod non, nam in dicta declaratione, nulla facta fuit abrogatio priuilegiorum, ſed tantummodo decretum eſt, quod vltra licentiam Epiſcopi, requiritur ad dictum effectum, facultas Papæ, ac Summi Pont. quod eſt veriſſimum, atque certiſſimum, ſiue illa ſit iam conceſſa per antiqua priuilegia, ſiue vero per alia, in poſterum concedenda. Vltimo pro pleniori huius Articuli intelligentia, aduertendum eſt, quod omnia illa, quę requiruntur pro Monaſterij vnius erectione, requiruntur etiam ad eiuſdem de vno ad alium locum translationem, quia non videtur eſſe maior ratio, de vno, quam de alio, & ſupradicta iura de his omnibus loquuntur pariformiter, ſicque ad vtrumque requiritur licentia & Papę, atque Epiſcopi, poſt Cõcilium Tridentinum. Id quod & dicendum, atque tenendum eſſe, iam communis vſus declarauit. Aduerto etiam, quod ſupradictus Iulius II. pro nobis Fratribus Minoribus ſtatuit, vt qui in vna prouincia ſecundum mores dicti Ordinis viuunt, nequeant ędificare domos in alia Prouincia, quę ſub aliena obedientia exiſtant, niſi de licentia Generalis Miniſtri, & decreuit irritum, & inane, quidquid in contrarium attentari contigerit, vt habetur in Monum. Ordin.

Idem eſt iudicium de tranſlatione Monaſteriorum de vno ad alium locum, ac de noua conſtructione, & ædificatione.

Nota valde, pro non ædificandis ... in ... alienis Prouincijs.

Monu. 1. impreſ. f. 43 & 2. f. 146. & f. 147. conceſ. 276. & 132. & refertur in Comp. verbo, ædificare. §. 12. & 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Generalis Miniſter, poſſit de nouo aliquam Prouinciam fundare & erigere, ſeu iam erectam atque fundatam diuidere?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

PRohibitum eſt Generali Miniſtro, & omnibus Religionum Pręlatis, ne poſſint de nouo aliquam

Iure prohibitum ... de nouo ... prou...

quam

dare, aut iam fundatam diuidere, ſeu alteri ſubijcere, abſq; ſpeciali licētia Sum. Pont.

quam Prouinciam fundare, & erigere, ſeu iam fundatam atque erectam diuidere, nec vnam Prouinciam alteri ſubijcere, abſque ſpeciali licentia Sūmi Pontificis. Hæc concluſio probatur à ſimili, de Conſtitutione nouæ ſedis Epiſcopalis, de quo habetur expreſſa prohibitio, *in ca. felix. 16. q. 1.* quod eſt deſumptum ex Conc. Carthaginenſi ſecundo, cap. 5. & idem dicitur eſſe ſtatutum in Concil. Toletano duodecim cap. 4. & facit *cap. præcipimus. eadem cauſa, & quæſt.* idem habetur *in c. de locorum de conſec. diſt. 1.* quod eſt Gelaſij Papę. Et de mutatione Sedis Epiſcopalis, habetur *cap. temporis. 7. q. 1. & cap. mutationes. ead. cau. & q.* Quibus omnibus in locis ſtatuitur, vt conſtitutiones, ac mutationes nouæ ſedis Epiſcopalis, non fiant abſque Sedis Apoſtolicæ licētia ſpeciali, & eadem eſt ratio de erectione, ſiue mutatione cuiuslibet Prouinciæ, nam, vt ſæpe dictum eſt, de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Videatur hac de re Syluester, *verbo, caſus, quæſt. 1. caſu 8. & 9. & 10.* Vbi & ad hoc propoſitum adducūtur alia iura, *cap. ſicut vnire de ex. eſſib. Prælatorum, & capit. niſi ſpecialis, cap. quod tranſlationem, de officio Legati.* Supradicta omnia iura, quæ loquuntur de conſtitutione nouæ ſedis Epiſcopalis, & quibus præcipitur, ne vnio, diuiſio, ſiue ſubiectio eiuſdem fiat abſque ſpeciali Papæ facultate, iure optimo poſſunt, & debent accommodari ad erectionem, fundationem, ſiue conſtitutionem, nouæ Prouinciæ, & vnionem, diuiſionem, ſiue ſubiectionem Prouinciarum, quæ omnia ſunt Summo Pōtifici reſeruata, vt etiam expreſſe ſtatuit, atque præcepit Nicolaus IV. ordinando, ac diſtricte inhibendo, ne in Ordine Fratrum Minorum fiat diuiſio alicuius Prouincię, vel nouarum Prouinciarum multiplicatio, abſque Romani Pontif. licentia ſpeciali, per eius patētes literas concedenda, faciēte plenam & expreſſam de huiuſmodi ſtatuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem: decreuitque irritum, & inane, ſi ſecus in hac parte contigerit attētari. Habetur in Monum. Ord. quæ Conſtitutio, quam ſit iuri communi conſona, ſatis conſtat ex ſupra dictis.

Nota hoc valde, pro non faciendis nouis prouincijs, neq; diuidendis antiquis.

Monu. Ord. 1. imp. f. 13. et 2. f. 136 conc. 303. et refertur in Cōp. priuil. verb. prouincia §. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Miniſter, ſeu alius Prælatus generalis, poſſit conferre, ſeu diſpenſare, vt vnus Religioſus ſimul habeat plures Guardianatus, ſiue Prioratus.

HAc de re, peculiarem egimus quęſtionem ſupra quæſt. 3. Art. 3. Sed nihilominus, vt præ manibus habeatur, quod iure prohibitum eſt facere generali Miniſtro, & cuicumque alij ſimili Prælato, propoſitæ difficultati breuiter reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Nullus inferior Papa diſpenſare poteſt in eo, quod quiſpiā plures Guardianatus habeat, Prioratus, ſiue Abbatias. Nota hoc valde.

Nullus inferior Papa diſpēſare poteſt in eo, quod vnus Religioſus, plures ſimul habeat Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias. Hæc concluſio ſatis conſtat ex his, quæ dicta ſunt ſupra loco citato. Vbi adducta ſunt innumera iura, quibus prohibitū eſt, vt ne quis habeat ſimul duo beneficia animarum curam habentia. De quo etiam videatur Syluester, *verbo, caſus. quæſt. 1. caſu 21.* Ad quod probandum adducit, *cap. de multa, de præbend.* & ſimiliter, quod non vni Eccleſię duo pariter pręſint, habetur in *cap. fin. 21. q. 2.* Diximus etiam de iure communi id etiam debere intelligi, de obtinenda diffinitione, ſeu Diffinitoris officio, ſimul cum Guardianatu, quamuis ſuper hoc, vt habetur in noſtris Conſtitutionibus generalibus, cap. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorum, generales Miniſtri, auctoritate Apoſtolica diſpenſare poſſunt. Et hęc de iſto Articulo, & tota hac Quęſtione dicta ſufficiāt, procedamus ad alia.

QVÆSTIO VIII.

Circa ſupradicti Generalis Miniſtri iuriſdictionem & ipſius auctoritatem, & poteſtatem in ſibi ſubditos; in qua etiam ponuntur plura, in quibus ipſe nihil poteſt, eo quod ſint de iure communi, Summo Pontifici reſeruata, in quatuor decim Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Generalis Miniſter, poſſit diſpenſare cum ſibi ſubditis circa ætatem, requiſitam ad faciendam profeſſionem, & ad recipiendos ſacros Ordines, & Ordinis retinenda officia.*
2 *Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in bigamia ad hoc vt ad ſacros Ordines poſſint promoueri.*
3 *Vtrum Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis.*
4 *Vtrum Generalis Miniſter, diſpēſare poſſit cum Religioſis, lepra infectis & patientibus alias graues corporis infirmitates, vt ad ſacros Ordines promoueantur, aut promoti, in ipſis miniſtrare poſſint.*
5 *Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, cum infamibus, ad hoc, vt ad ſacros Ordines promoueantur; item & cum ſeruis, inuitis ſuis Dominis.*
6 *Vtrum generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate, proueniente ex illegitimitate, ſiue ex defectu natalium.*
7 *Vtrum generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex animi ſeu animæ defectu.*
8 *Vtrum generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis.*
9 *Vtrum generalis Miniſter, diſpenſare poſſit in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, illicito atque prohibito, publico.*
10 *Vtrum generalis miniſter diſpenſare poſſit, in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, iniuſto atque prohibito, ſed omnino occulto.*
11 *Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente, ex mutilatione voluntaria alicuius membri.*
12 *Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente, ratione homicidij voluntarij, ad hoc vt ad dignitates & Prælatias in Religione promoueantur.*
13 *Vtrum miniſter generalis, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio caſuali, & facto cauſa propriæ defenſionis.*
14 *Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit, in omnibus alijs irregularitatibus, ex culpa ſiue delicto prouenientibus, exceptis tribus ſupradictis.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum generalis Miniſter poſſit diſpenſare cum ſibi ſubditis, circa ætatem, ad faciendam profeſſionem requiſitam, & ad recipiendos ſacros Ordines, & Ordinis retinenda officia.

Quę ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter, atq. Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, circa ætatem Nouitiorũ ad faciendam profeſſionem requiſitam.

GEneralis Miniſter, & Religinnum Prælati, diſpenſare non poſſunt ſuper ætate Nouitiorum, ad faciendam profeſſinnem requiſitam. Hæc concluſio, habetur expreſſa in Concilio Triden. ſeſſ. 25. de Regular. c. 15. vbi determinat tempus faciendi, atque emittendi profeſſionem expreſſam, ſexdecim annorum, ac præcipitur, vt profeſſio antea facta, nulla ſit, nullamq. inducat obligationem. De qua concluſione plura, ſuperq. ſatis diximus in præcedenti Tomo q. 22. art. 1. 2. & 3. Et eadem ratione, & cauſa, idem Generalis Miniſter diſpenſare non poteſt in eo, quod profeſſionem emittat, qui minori tempore, quam per annum poſt receptum Religionis habitum in probatione exterit, quod etiam præcipitur ibidem, & annullatur, atque irritatur profeſſio aliter facta, de quo etiam probationis anno, plura à nobis ſunt dicta loco citato, qualiter etiam eſſe debeat continuus, & vbi incipiat, quando finiatur, & multa, quæ ad hoc propoſitum ſpectant, quæ videri poterunt ibidem.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, ſuper ætate ad ſacros Ordines requiſita.

Supradictus etiam Generalis Miniſter, diſpenſare non poteſt, ſine ſpeciali licentia, & priuilegio Sũmi Pontificis, in eo, quod noſtræ Religinnis iuuenes profeſſi, ad ſacros Ordines promoueantur, abſque ætate legitima de Iure communi, innouato per Concil. Trid. ad ipſum requiſita. Hæc concluſio habetur expreſſa *in Clemẽ. generalem. de ætate, & qual.* & in dicto Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 11. & 12. vbi tempus ſuſcipiendorum Ordinum omnium præfigitur, atque innouatur; qua etiam de re nos etiam longã tractationem fecimus, in præcedenti Tomo qu. 39. vbi latiſſime diximus, ni fallor, omnia quæ deſiderari poſſunt ad hoc propoſitum. Videantur ibidem, atq. etiam Syluester, *verbo, cenſus. quæſt. 1. caſu 23.*

Tertia Concluſio.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, non etiam poſſunt diſpenſare ſuper ætate requiſita ad Præfecturas.

Non etiam poteſt Generalis Miniſter, diſpenſare in eo, quod quiſpiam promoueatur ad Præfecturas, & dignitates Ordinis, animarum curam habentes, abſque ætate legitima, de iure communi ad id muneris (reſpectiue) requiſita. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa *in c. cum nobis olim, de electione, & in c. licet Canon eod. tit. lib. 6.* Vbi agendo de Epiſcopatu dicitur, eſſe ad id muneris triginta annorum ætatem requiſitam, ad obtinendas vero Eccleſias, ſeu dignitates curatas, vigintiquinque annorum, & ſimili modo procedendum, atque philoſophandum eſt de ætate requiſita ad obtinendum officium Prouincialis Miniſtri, quod cũ dignitati Epiſcopali correſpondeat, ad minus trigeſimum annum expletũ expoſtulat, ad obtinendos vero Guardianatus, ſiue Prioratus (quæ quidem officia Curatis, ſiue animarum curam habentibus correſpõdent) vigintiquinque annorum ætatem habere ſufficit, vt etiam nos latiſſime diximus ſupra, quæſt. 3. artic. 1. agentes de Prælatis Regularibus quãtum ad ipſorum ætatem, quæ cum habeantur ibidem, non eſt cur impræſentiarum repetantur. Videatur etiam hac de re, Syluester vbi ſupra, caſu 22.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in bigamia, ad hoc, vt ad ſacros Ordines poſſint promoueri?

1. Nota, quidnam ſit irregularitas, & multa circa ipſius diffinitionem.

PRo huius Articuli intelligentia, atque, vt pareamus viam ad ea, quæ in ſubſequẽtibus ſunt dicenda, oportet aliquot præmittere fundamenta. Et primo, quia Religionum Prælati iure prohibẽtur, in pluribus irregularitatibus diſpenſare, ne, vt dicitur, ad ignota per ignota procedamus, adnotare oportet, quid ſit irregularitas in communi ſumpta? Et dico cum doctiſſimo Doctore Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 191. quod hoc nomen *irregularitas*, non eſt multum Latinum, & generaliter acceptum ſignificat, id quod ponit aliquem extra regulam, quia componitur ab *in*, quod eſt non, & *regularitas*. Idemque pollet, atque, non Regularis, vel, qui eſt extra Regulam. Vnde irregularitas, vt ad præſens attinet propoſitum, *eſt impedimentum canonicum, quo quis ad Eccleſiaſticos Ordines promoueri, vel iam promotus in eiſdem directe, prohibetur miniſtrare, etiam poſt factam pœnitentiam.* In qua diffinitione, inquit prædictus Nauarr. *verbum impedimentum*, ponitur pro genere, & dicitur *canonicum*, (id eſt, indultum à Iure canonico) ad inſinuandũ, & ſignificandum; quod non eſt impedimentum Iuris naturalis, nec diuini, quamuis aliqua irregularitas ex veteri Teſtamento originem duxerit, ſeu ad inſtar ipſius in Eccleſiam fuerit introducta, ſecundum mentem *gloſſæ in cap. 1. de conſecra. diſt. 1.* Dicitur etiam in diffinitione, *eſſe impedimentum, quo quis ad Eccleſiaſticos Ordines prohibetur promoueri, aut iam promotus in ipſis miniſtrare*, nam aliqua irregularitas impedit acceptionem Ordinũ, & non vſum acceptorum, aliqua vero vnum vſum, & non alium, vt conſtat ex *cap. 2. de clerico ægrotante.* Ac tãdem apponitur illa particula, *directe*: ad inſinuandum, quod ad veram, & propriam irregularitatem, non ſufficit, quod quis ſit prohibitus ſuſcipere Ordines Eccleſiaſticos, vel in ſuſceptis miniſtrare indirecte, ſed requiritur, quod ſit directe, indirecte enim vtrumque contingit in excommunicatione. Nam excommunicatus, eo ipſo quo excommunicatus eſt, ipſo facto eſt priuatus omnium Sacramentorum communicatione, ex quo indirecte ſequitur, quod non poſſit promoueri ad ſacros Ordines, nec in ipſis promotus miniſtrare, non tamen propterea ſequitur, quod excommunicatio, ſit vere, & proprie irregularitas, vt egregie annotat ſupradictus Nauar. loco ſupra citato, contra Speculatorem. Et idem dicendum eſt de ſuſpenſo ab omni officio, & beneficio, & de interdicto, quæ quamquam Ordines, & ipſorum vſum impediant, quatenus ſunt communicatio, aut ſacramenta, ſiue officia, aut beneficia Eccleſiaſtica, non tamen quatenus ſunt Ordines directe. At vera, & propria irregularitas, prohibet directe Ordinum promotionem, & executionem, in quantum ſunt Ordines Eccleſiaſtici, ſiue ſint Sacramenta, ſiue non, vt patet in Ordinibus Minoribus, quæ non ſunt ſacramenta, & tamen irregularitas priuat dictis Ordinibus, in quantum ſunt Ordines Eccleſiaſtici. Non enim prohibet irregularitas directe Ordinum promotionem, & executionem, in quantum ſunt ſacramenta (nam hoc ſpectat ad excommunicationem) neque in quantum ſunt officia (nam etiam hoc pertinet ad ſuſpẽſionem) ſed in quantum ſunt Ordines Eccleſiaſtici tantum. Hæc eſt eius eſſentia, & ij ſunt proprij ipſius effectus, de quibus videatur etiam Magiſter Soto in 4. diſtinct. 22. quæſt. 3. Art. 1. per totum. Sed vlterius, poſitum eſt in diffinitione, illud verbum, *etiam poſt factam pœnitentiam*, ad maiorem naturæ ipſius irregularitatis explicationem, atque declarationem, & ad ſignificandum poſſe quempiam abſolui à peccato, quo irregularitas incurritur, remanente ipſa irregularitate, ſecundum Cardinalem *in Clem. n. dudum. de ſepult. §. ac deinde. q. 8.* quidquid innuat. *Extrauagans 1. de priuil.* De quibus omnibus videatur Suarez. 5. to. in 3. par. D. Th. diſput. 40. ſect. 1. & 2. per totas.

Nota hoc valde, circa differentiam, quæ vi ſetur inter irregularitatem, & excommunicationem.

2. Nota, quod irregularis celebrans, non incurrit nouam irregularitatem, peccat tamen quotieſcumque celebrat, antequã obtineat diſpenſationẽ.

Secundò, pro maiori dicendorum intelligentia præmitto, quod licet irregularis celebrans, non incurrat nouam aliam irregularitatem, peccat tamen mortaliter, quotieſcumque celebrat antequam obtineat diſpenſationem, vt probe tradit ſupradictus Nauarr. loco ſupra citato, num. 194. id probans ex multis iuribus, & Doctorum auctoritatibus. Vbi ẽt dicit, quod firma ratio ob quã irregularis celebrãs, etſi peccet mortaliter, non tamen nouam aliam incurrit irregularitatem, ea eſt, quia irregularitas non eſt vera ſuſpenſio, nec cenſura Eccleſiaſtica, atque ita celebrans illa irretitus, nullam violat cẽſuram, neque aliquid aliud, cuius violatio nouam inſligat irregularitatem, præterquam quod ipſa non incurritur niſi caſibus in Iure expreſſis, vt aperte habetur *in c. 1. de ſententia excomm. lib. 6.* & nos inferius latius dicemus. Aduertit inſuper ſupradictus Nau. quod poteſtas abſoluendi à quibuſcumque peccatis, etiam facta per Bullas Papæ, quę dicuntur Cruciatæ, ad diſpenſationem irregularitatis non extenditur, prout ipſe lautiſſime probat, in eodem capite, nu. 249. & expreſſius num. 250. quamuis habeant clauſulam, abſoluendi à qualicumque cẽſura, quia, loquit, irregularitas non eſt cenſura, nec ipſius abſolutio neceſſaria ad peccatorum abſolutionem, quod & multis probat. Sed de hoc alias.

Irregularitas non abſoluitur, neque tollitur per Cruciatæ bullam, neque per priuilegia abſoluendi à quibuſcumque peccatis.

3. Nota, irregularitates omnes ad quinq. ſpecies reducuntur.

Tertio, & vltimo, pro hoc Articulo, & ſequentibus aduerto, quod quamuis nonnulli dicant, irregularitates non poſſe ad certum numerum reduci, nos tamen ſequuti eundem Nauar. vbi ſupra, c. 27. nu. 192. & nu. 193. eas ad quinq; ſpecies reducimus. Quarũ prima eſt, quę prouenit ex defectu Sacramẽti, vt bigamia; ſecunda vero, ex defectu corporis, vt mutilatio paſſiua; tertia vero, ex defectu animæ, vt ignorantia; quarta, ex defectu perfectæ lenitatis, vt mutilationes actiuæ, & occiſiones illicitæ, & interdum licitæ; quinta vero, ex delicto. De quibus omnibus in particulari eſt agendum in hoc, & ſequentibus Articulis, an Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, cum ſibi ſubditis poſſint in ſupradictis irregularitatibus diſpenſare. Sed primo de irregularitate, quæ prouenit ex bigamia. Pro qua, ne etiam per ignota procedamus, antequã propoſito Articulo ſatis fiat, & vt ne laboremus in æquiuoco, dicamus oportet, quid ſit bigamia, quę eius ſpecies, & quibus rebus priuet? de quo ſit quartum notab.

4. Nota, quidnam ſit bigamia, quæ ipſius ſpecies, & quibus rebus priuet.

Quarto noto, & dico, quod bigamia, vt conſtat ex Nauar. in ſupradicto Manu. c. 27. nu. 195. eſt ſtatus coniugati, cum duabus coniugibus, ſiue ante, ſiue poſt baptiſmum ductis, ex *c. acutius. 26. diſt. & glo. in c. vna, diſt. eadem.* De qua irregularitate dicit gloſſa in Summa eiuſdem diſtinctionis, quod fuit ſtatutum, vt ipſa eſſet impedimentum Ordinum, ob quatuor. Primo, quia bis coniugatus, non poteſt apte ſignificare vnionem Chriſti Ieſu cum Eccleſia, vnica & ſancta ſponſa ſua, *per c. debitũ, de bigamis*, vbi gloſſa cõmuniter recepta, *verbo, Sacramentum*, id late declarat. Secundo, quia excellẽtia Sacramenti Ordinis hoc meretur, *per dictum cap. vna.* Tertio, quia eſt ſignum incontinentiæ, per *cap. præpoſuiſti, diſt. 82.* Et tandem vltimo, quia ad perſuadendam caſtitatem, auctoritatem adimit, *per dictum c. vna.* Hæc dicta bigamiæ irregularitas, eſt triplex. quædã vera, alia vero ficta, ſeu interpretatiua, alia autẽ ſimilitudinaria, iuxta *gloſſam receptam, in c. 2. de bigamis*, quam omnes communiter ſequuntur. Vera eſt, eius qui habuit, atque cognouit duas vxores, vere vxores, vnam poſt alteram, per dictum *cap. debitum*, quamuis vtramque, vel alteram cognouiſſet, ſeu habuiſſet, antequam fuiſſet Chriſtianus, *per cap. deinde. & c. acutius, diſt. 26.* In qua bigamia reperitur defectus Sacramenti, nam in matrimonio ſignificatur vnio, & coniunctio Chriſti cũ Eccleſia, quæ eſt, vnius cum vna, quæ ſignificatio omnino deeſt in dicta bigamia, atque ideo dicitur vera irregularitas, vt inquit D. Thomas in 4. diſt. 27.

Quod triplex eſt bigamia, ſeu tres ipſius ſunt ſpecies, vera, ficta, ſeu interpretatiua, atque ſimilitudinaria.

Ficta vero, ſeu interpretatiua bigamia eſt, quam incurrit is, qui fingitur, duas vxores habuiſſe, qualis eſt contrahens cum vna ſola, ſed vidua, aut iam corrupta per alium, *per c. maritum, diſt. 33.* ſecus autem ſi per eundem ipſum, *iuxta gloſſam receptã in c. fin. de bigamis. & c. 2. de clerico coniugato.* Et idem dicendum eſt, ſi cum virgine, quam poſt commiſſũ adulterium cognouit, *per c. ſi cuius, diſt. 34.* quamuis per ignorantiam id contingerit, *iuxta gloſſ. in receptam in d. c. ſi cuius.* & Panor. *in c. ſi vir, de adul.* Qualis eſt etiam contrahens cum vna validũ matrimonium, cũ alia vero inualidum, aut cum duabus de facto, & cum neutra valide, ob aliquod impedimentum, viuentibus ambabus, aut vna ſuperſtite, mortua vero altera.

Bigamia ſimilitudinaria eſt, quam incurrit ſacro Ordine inſignitus, vel voto ſolemni adſtrictus, cõtrahens & conſummans, cum aliqua ẽt vnica, *per c. quotquot. 26. q. 1. & c. fin. de bigamis.* Licet illa ſit virgo, vt tenuit Angelus *verbo, bigamia.* Cui & conſentit Syiueſter eodẽ verbo, in princ. Et D. Antoninus 3. par. tit. 21. cap. 1. & late probat, ſupradictus Nauar. dicto nu. 195. Quibus ſic præmiſſis, ad propoſitum Articulum, ſub diſtinctione reſpondeo, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Nec Generalis Miniſter, neque Religionum Prælati, diſpenſare poſſunt, cum Religioſis bigamis, bigamia vera, aut interpretatiua, vt promoueantur, & ordinentur Ordinibus ſacris, videlicet Subdiaconatu, Diaconatu, aut Presbyterio, nam talis bigamia, & ipſius diſpenſatio iure communi, eſt Summo Põtifici reſeruata. Videatur hac de re Sylueſter, *verbo, caſus, q. 1. caſ. 14.* vbi probat eam *per c. nuper, & c. fin. de bigami.* Hæc etiam concluſio eſt expreſſa D. Thomæ, in Quodlibeto 4. & eam tenet doctiſſimus Doctor Nauarr. in ſupradicto Manuali, ca. 27. nu. 197. in dicto 6. quam & probat multis Doctorũ auctoritatibus, vbi etiam dicit, quod quamuis aliqui dicant, Summum Pontificem, non poſſe diſpenſare in dicta bigamia, exiſtimantes ipſam eſſe contra ius diuinum, contraria tamen ſententia, eſt verior, & tenenda, quam tenet D. Thom. & eſt communis, quia, vt dictum eſt, omnis irregularitas, eſt ſolo iure humano introducta, licet aliqua, aut omnis fuerit olim a Diuo Paulo inſinuata, vt conſtat ex *c. lector, cum gloſſa, diſt. 34.* quamuis in vera bigamia non ſoleat, aut poſſit, ſine magna cauſa, ordinaria poteſtate diſpenſare, in interpretatiua vero, & ſimilitudinaria, ſoleat & poſſit, ſed cum iuſta cauſa. Hęc Nauar. vbi ſupra. Cum igitur eiuſmodi diſpenſatio ſit Papæ reſeruata, & circa hanc irregularitatem, nulla ſit facta conceſſio Religionum Prælatis, manifeſte ſequitur, quod in ipſa diſpenſare non poſſunt, vt ipſorum ſubditi, eadem irretiti, promoueantur, aut initientur Ordinibus ſacris. Dixi, *Ordinibus ſacris*, hoc eſt Subdiaconatu, Diaconatu, & Presbyterio, nam de Ordinibus minoribus aliud eſt iudicium. De quo ſit ſecunda concluſio.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati diſpenſare nõ poſſunt cum bigamis, bigamia vera, ſiue interpretatiua, vt ad ſacros Ordines promoueantur.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, bene poſſunt diſpenſare cum bigamis, bigamia vera, & interpretatiua, vt ad minores Ordines promoueantur, & aſſumantur. Hanc concluſionem tenet expreſſe D. Thomas in 4. diſtin. 27. & Sylueſter, *verbo, bigamia, quæſt. 6.* cuius rationem reddunt, quia nullibi in Iure, horum reſeruatio reperitur. Nec

Generali Miniſter, atque Religionum Prælati poſſunt diſpenſare cum prædictis bigamis, vt promoueantur ad minores Ordines.

obſtat,

obſtat, inquiunt, Decretalis Greg. Decimi, in Concilio Lugdunenſi, poſita, *in c. vnde, de bigam. lib. 6.* nam in ea nulla fit mentio de reſeruatione, ſed tantummodo diſponitur, vt bigamus Clericali habitu non vtatur: quod intelligendum eſt, quamdiu nulla fuerit ei conceſſa diſpenſatio. Videatur hac de re Nauarr. vbi ſupra, num. 197. vbi refert contrarias circa hoc Doctorum opiniones, & ipſe media quadam incedit via, dicendo, quod ſi bigamus non eſt promotus, ipſius diſpenſatio Papæ reſeruatur, vt poſſit promoueri; ſi vero fuerit promotus, dicit nō reſeruari, vt iam promotus poſſit miniſtrare, & ſuper eo Prælatos ordinarios diſpenſare. Sed melior, & verior eſt opinio D. Thom. aſſerentis, quod nullibi in Iure reperitur talis reſeruatio, vt ſupradicti bigami ad minores Ordines nō aſſumantur, ex quo ſequitur, quod Epiſcopus, & conſequenter Religionum Prælati; poſſunt in hoc, cum bigamis diſpenſare, cum iuxta cōmunem regulam. Ij poſſint cum ſibi ſubditis, quidquid & Summus Pontifex in tota Eccleſia, in quibus non ſunt prohibiti. Sed quid de bigamis ſimilitudinarie dicendum? Reſpōdeo, & ſit tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

Cum bigamis bigamia ſimilitudinaria, bene poteſt Generalis Miniſter, & Religionum Prælati diſpenſare.

Cum bigamis bigamia tantum ſimilitudinaria, bene poteſt diſpenſare Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, vt etiam ad ſacros Ordines promoueantur. Hæc concluſio eſt omnium Doctorū communis, *in c. 1. qui Clerici, vel vouentes*, vbi eam tenet Panorm. Cardinal. & Præpoſitus, quos refert Nauarr. vbi ſupra, num. 197. in fine. Qui omnes dicunt in dicta irregularitate poſſe Epiſcopos diſpenſare, quia nullibi de huiuſmodi bigamis ſimilitudinarijs, facta eſt reſeruatio, quando vxor, cum qua quiſpiam contraxit, erat virgo. Ex quibus omnibus infertur vera intelligentia aliquorum Priuilegiorum, concedentium facultatem Prælatis Regularibus, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis in certis irregularitatibus, excepta bigamia: nam ſunt intelligenda, de bigamia vera, aut interpretatiua, & hoc reſpectu Ordinum ſacrorum, nō reſpectu Ordinum Minorum, nam in bigamia tantum ſimilitudinaria, Epiſcopi, & Religionum Prælati bene poſſunt diſpenſare. Multa alia dicenda forent, circa dictam irregularitatem bigamiæ, & in quibus caſibus incurratur? & an ſit neceſſarium, quod de facto interueniat copula, & quod vltra copulam, fiat effuſio ſeminis in proprio vaſe? à quibus omnibus cōſulto abſtineo, vt non plus nimio noſtra protrahatur oratio, apud Summiſtas proprijs in locis videantur. Conſulatur hac de re Syluester, *verbo, bigamus*, per plures numeros, & Soto, in 4. diſt. 27. quæſt. 3. Art. 1.

Nota hoc valde.
Quando in priuilegiis excipitur bigamiæ irregularitas, vt ſuper ea nō poſſit diſpenſari, intelligendū eſt, de bigamia vera, aut interpretatiua, non autem de ſimilitudinaria.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis?

IAm in præcedenti Articulo diximus, quod ſecunda ſpecies irregularitatis prouenit, ex vitio atque defectu corporis, ſiue ex mutilatione paſſiua membri alicuius. Sed cum id multipliciter poſſit contingere, vt præ manibus habeantur, quæ ad hanc ſpeciem irregularitatis pertinent, atque congruenti ordine dicere poſſimus, in quibus irregularitatibus, Religionum Prælati, poſſunt aut non poſſunt diſpenſare, operæpretium duxi omnes irregularitates ad vitium, ſiue defectum corporis pertinentes, paucis hic comprehendere, ac ſummatim explicare. Et dico cum doctiſſimo Doctore Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 198. quod defectus cuiuslibet membri principalis, ob culpam contingens, inducit hanc ſecundam ſpeciem irregularitatis, quod probat per *cap. 1. & cap. ſi Euangelica, diſt. 55.* quamuis membrum ſit occultum, & facultatem vtendi Ordine non impediat, vt ſunt pudenda, *per cap. ſi quis abſciderit, cum ſeqq. diſt. ſupradicta.* Quamuis quis ea ſibi non abſcindat, ſed alius ſua culpa, quia iuſſit, aut rogauit, aut quia illicitæ rei dans operam, caſu perdidit, *argumento cap. presbyterum, cap. continebatur, de homicidio*; aut ſi fuit membrum aliquod, alicui abſciſſum ab inimicis, in pœnam alicuius delicti, vt tenet Hoſtien. in Summa, de corpore vitiatis. §. & quæ. *& in cap. ex parte, eodem tit.* quem ſequuntur Ioannes Andreas, & omnes communiter Doctores vt de eo, cui maritus mulieris, cum qua fuit deprehenſus, pudenda abſcidit, & à fortiori ſi iure fuerunt abſciſſa. *argu. cap. fin. de tempor. ordin.* Addit præterea, & dicit ſupradictus Nauar. id etiā eſſe dicendum, de defectu partis membri, quam quiſpiam ſibi per indignationem abſcidit, quamuis facultatem naturalem bene celebrandi nō adimat, *per cap. qui partem, diſt. 55.* maxime quando eſt notorium, quod per indignationem, ſiue impatientiā id fecit, alias vero non, iuxta Antonium, & Cardin. *in cap. fin. de corpore vitiatis*: quamuis quidam de eo dubitent, ſed inquit poſſe eos conciliari, dicendo, quod non eſt irregularis, ob defectum membri, ſed ob notorietatem peccati, quod abſcindendo illud commiſit, per dictum *cap. fi. de corpore vitiatis.* Tādem dicit, quod neque imbecillitas membri, nec defectus contingens, abſque propria culpa, niſi impediat celebrationem, irregularem efficit, qualis eſt illius, cui conſilio Medici, aut Chyrurgi propter valetudinem, aliquod membrum abſcinditur, ſeu ab infidelibus, aut ab inimicis ſine ſua culpa; qualis etiam eſt defectus illius, qui natus fuit ſine pudendis, aut poſt per vim, ſeu ab alijs fuit caſtratus, qualis etiam eſt claudicatio eius, cui ſcipio in altari non eſt neceſſarius, *iuxta gloſſam in cap. ſi quis in infirmitate, diſtin. 55.* qualis etiam macula oculi, quæ non priuat viſu, nec notabilem deformitatem facit, *per cap. 2. de corpore vitiatis*, qualis eſt etiam gibbus, aut nimia magnitudo, alterius ſeu vtriuſque oculi, ſi non ſint notabilis deformitatis.

Quænam ſint irregularitatis pertinentis ex vitio, ſiue defectu corporis.

Ad hanc irregularitatis ſpeciem pertinent, lepra, & aliæ infirmitates corporales, & defectus, qui in quibuſdam reperiuntur, de quibus omnibus quid ſit tenendum, & in quibus Prælati Regulares poſſint diſpenſare, ſequentes per ordinem explicabunt concluſiones.

Prima Concluſio.

Si defectus corporis, aut membri ſit adeo notabilis, quod facultatem celebrandi impediat, in tali defectu non poteſt fieri diſpenſatio.

SI defectus corporis, ſeu alicuius membri, in tantum ſit notabilis, quod reddat hominem impotentem ad celebrandum, vt ſi quis ſit omnino ſine manu, aut careat oculis, cum huiuſmodi, nullus Prælatus poteſt diſpenſare. Hæc concluſio habetur expreſſa *in capit. penult. & vlt. de corpore vitia, & diſtinct. 55. per totam, & cap. 2. de clerico agrotante.* & ibi Panormit. quod etiam tenet Syluester, *verbo, corpore vitiatus, num. 2. & verbo caſus. quæſt. 1. caſu 16.* Quod adeo verum eſt, vt ratione periculi, & ſcandali non deſint, qui dicant, quod in eo, nec Summus ipſe Pontifex, poſſit licite diſpenſare. Id quod, & colligitur ex quadam Decretali Eugenij Papæ quæ habetur *in capit. 2. de clerico agrotan.* & tradit Soto in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 3. atque adeo numquam legitur Summum Pontificem, cum talibus vnquam diſpenſaſſe. Hinc incideret, quidam dubitant, quodnam dicatur vitium corporis,

Difficultas.

aut corporalis defectus, ex quo oriri, aut generari poteſt ſcandalum, & quis hac in re debeat eſſe iudex? De quo Angelus in ſua Summa *verbo, corpore vitiatus*, tenet Religioſum eſſe promouendum, vel remouendum, ab Ordinibus recipiendis, ratione ſcandali, iudicio ſui Prælati, atque ipſius examini hoc eſſe relinquendum. Syluester vero eodem verbo, nu. 2. dicit, non hoc eſſe iudicandum à Prælato, ſed ab Epiſcopo, qui debet ipſum ordinare, atque Ordines conferre. Quam ſententiam, & opinionem tenet Nauar. c. 27. num. 200. Sed ego hanc litem, & controuerſiam, ſic diluendam, atque dirimendam exiſtimo, quod loquendo de iure, & de per ſe dictū iudicium pertinet ad Prælatum Regularem, qui ordinariam habet in ſuum ſubditum poteſtatem, ac ideo nō tenetur Regularis Prælatus eiuſmodi Religioſum remittere ad Epiſcopum, vt ea de re iudicium ferat, ſed tamen loquendo de per accidens, & de facto, pertinere videtur tale iudicium ad Epiſcopum, qui eundem debet ordinare, ipſique Ordines conferre, cum non poſſit, vt plane conſtat, cogi Epiſcopus per Regularē Prælatum ad hoc, vt id faciat inuitus. Vnde ſi Religioſus prędictus poſt promotionem ad ſacros Ordines, in dictum inciderit corporis vitium, de quo etiā merito dubitetur, an oriatur, & generetur ſcandalum celebrando, necne? nō tenebitur Prælatus eundem remittere ad Epiſcopū, ſed ipſe ſolus ea de re, poterit facere iudicium de iure, atque de facto. Quod quammaximum argumentum eſt, quòd loquendo de per ſe, ad ipſum Prælatum Regularem pertinet ſupradictum iudicium. Sed quidquid de hoc ſit, procedamus ad alia. Et ſit ſecunda concluſio, loquendo de impedimento, ceſſante omni ſcandalo, atque periculo.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Si vitium, atque defectus corporis, adeo eſt grauis & enormis, vt notabilem deformitatem faciat, vt ſi verbi gratia, alicui abſciſſa ſint pudēda ſua culpa, in hoc defectu ſolus Papa diſpenſare poteſt. Hęc concluſio eſt omnium Doctorum communis, *in c. ſi quis abſciderit. d. 55.* Et eam tenet expreſſe Nau. loco ſupra citato, nu. 98. Cuius rei ratio cōmuniter circumfertur, quia tales homicidæ reputātur, vt habetur *in d. c. ſi quis abſciderit*, ibi, *quia ſui eſt homicida, & Dei conditionis inimicus*. Super quæ verba videatur gloſſa, vbi affert exempla, de Origene, qui ſe eunuchū fecit, vt liberius poſſet prædicare in occulto mulieribus, tempore perſecutionis Eccleſiæ, & tamē poſtea apud Cæſaream factus eſt Sacerdos. Itē & de Diuo Marco dicit, quod præcidit ſibi pollicem, quo ſic fieret indignus Sacerdotio, vt legitur in Hiſtoria Eccleſiaſtica, ſed reſpōdet, & dicit, quod hæc non ſunt trahenda ad conſequētiam. *per c. vlt. 4. q. 1. & ca. perſiſti, 7. q. 1.* Sed aduerte, quod dictum *c. ſi quis abſciderit*, ſolum loquitur de his, qui ſibi ipſis amputauerunt virilia, & tales ibidem dicuntur ſui ipſius homicidæ, vt inquit ibi gloſſa, non quod homicidæ actu fuerint, ſed propter homicidij periculum, quod exinde ſequi poterat ex tali inſectione. Sed tamen Nauar. vbi ſupra, generaliter loquitur de omnibus, quibus abſciſſa ſunt pudenda, & virilia ſua culpa, quamuis id fuerit effectum ab alijs, quod probat argumento *cap. presbyterum, & cap. continebatur, de homicidio*, vbi dicitur, quod homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei illicitæ, qua ratione (inquit) in vtroque caſu, iure reputatur homicida, cum amputata ſunt pudenda, & virilia ſua culpa. Sit tertia Concluſio.

Si defectus corporis, aut membri, adeo ſit notabilis, & enormis, quod notabilem deformitatem cōtineat, in hoc ſolūmodo Pōtifex diſpenſat.

Nota hoc valde, de Origene, qui vt dicitur ſibi pudenda abſcidit, vt liberius mulieribus poſſet, in ſecreto prædicare, tempore perſecutionis Eccleſiæ.

Nota, quod homicidium caſuale imputatur ei qui dat operā rei illicitæ.

Tertia Concluſio.

Cum omni Religioſo, qui habet membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandū, Generalis Miniſter, & quilibet Prælatus Regularis, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalē iuriſdictionem habens, poteſt diſpenſare. Probatur hæc concluſio. Nam quamuis ſupradictæ ſunt irregularitates de iure, non tamen ſunt Papæ reſeruatę, neque in aliquo Iuris loco, aut Cōſtitutione aliqua Apoſtolica, quidpiam tale reperitur. Vnde ſicut Epiſcopus poteſt diſpenſare in huiuſmodi caſibus cum ſuo Clerico Regulari, ſic & Generalis Miniſter, & Prouincialis cum ſuis ſubditis Regularibus, Quod & probatur à ſimili, nā ſicut Epiſcopi ordinarij, & Prælati Regulares ſupradicti, generaliter poſſunt abſoluere ab omni excommunicatione lata à Iure, & quæ habetur in Iure communi, dummodo non ſit ſpecialiter Summo Pontifici reſeruata, ſic & diſpenſare poſſunt in irregularitatibus prædictis, cum nullibi reperiantur Summo Pontifici reſeruatæ. Vnde infero, quod ſi alicui Religioſo deficiat digitus, dummodo nō ſit pollex, qui ſimpliciter neceſſarius eſt ad celebrandum, aut deficiat ſibi oculus dexter, dummodo non ſit ſiniſter, qui dicitur oculus Canonis, ſecundum ſtylum Romanum, quia cum eo neceſſe eſt videre Canonem Miſſæ, Generalis, & Prouincialis Miniſter cum huiuſmodi, poterunt diſpēſare, quamuis diſpenſare non poſſint cum deficiēte ſibi oculo ſiniſtro, ita, vt legere non poſſit, ſine magna indecentia, & facie ad populum nimium conuerſa, nam talis indecentia, & ſcandalum, quod exinde poterat generari, facit vt eiuſmodi caſus Papæ ſit reſeruatus ſecundum omnes. Nec ſat eſt dicere, quod eiuſmodi Religioſus, magna pollet memoria, & quod ex memoria dicere poterit Canonem, nam tūc etiam adeſt obliuionis periculum, & propter tale periculum, fit indiſpenſabilis iſte caſus, & ſoli Papæ reſeruatus. Eadem ratione, & Prælati Regulares diſpenſant, atque diſpenſare poſſunt, cum Religioſo habente tantum vnum pedem, & alterum ligneum. Quæ omnia vera ſunt ſecundum mentem Aſtenſis, & Hoſtienſis, *verbo, corpore vitiatus*, quos refert, & ſequitur Syluester, eodem verbo, nam quamuis ſupradictus Auctor, confuſe ibidem aliquantulum loquatur, Nauar. tamen in ſuo Manual. cap. 27. num. 200. hac de re agens, inquit, hoc tenere prædictum Syluestrum, & Auctores ab eo citatos. Quamuis ipſe contrariam teneat ſententiam, & dicat, quod in omnibus dictis irregularitatibus ſolus Papa diſpenſat, ſecundum Innocentium *in cap. 1. de re iudicata, lib. 6. & in cap. 2. de corpore vitiatis*, receptum à Ioanne Andrea, & ab Antonio *in cap. ſignificauit, eodem tit.* Sed nihilominus contraria ſententia à nobis poſita, eſt verior & probabilior, nam omnis pœna, quæ ſpecialiter non reſeruatur Papæ, poteſt, per Ordinarium remitti, dummodo non ſit notabilis indecentia, aut notabile ſcandalum exinde oriatur, vt colligitur *ex cap. nuper. de ſententia excommunicat.* Et quamuis in Iure expreſſæ ſint prohibitiones, vt tales corpore vitiati, & defectum corporis habentes, non ordinentur, non tamen in illis iuribus dicitur, vt diſpenſatio cum eiuſmodi, ſolummodo Summo Pontifici reſeruetur, quod cum non fuerit factum, remanet in diſpoſitione Iuris communis, atque ita Prælati Ordinarij, ſiue Epiſcopi.

[illegible] corporis [illegible] Generalis

Miniſter, & Religionum Prælati poſſunt in ſibi ſubditis diſpenſare.

Epiſcopi, & Prælati Regulares diſpenſare poſſunt in omnibus caſibus, qui non ſunt Papæ ſpecialiter reſeruati, idemq; eſt iudicium de abſolutione ab excommunicationibus, non reſeruatis Papæ.

Nota hoc valde.

Omnis pœna poſita in Iure, & ſpecialiter non Papæ reſeruata, p Epiſcopum, & Prælatum ordinarium poteſt remitti.

Hæc omnia dicta ſunt de Iure communi, nam loquendo de Iure ſpeciali, Miniſter Generalis noſtri ſacri Ordinis Minorum, facultatem habet diſpenſandi ſuper quacumque irregularitate, præterquam in homicidio voluntario, aut præſtatione auxilij, vel fauoris huiuſmodi homicidij, aut ex bigamia proueniente, ita vt illa non obſtante, ad omnes ſacros Ordines, etiam

Presby-

Digitized by Google

Supplem. f.01. conc. 203. & refertur in Compen.

Presbyteratus poſſint promoueri. Eſt ad hoc priuilegium Iulij II. cui in noſtris Monumentis aliqua habentur ſimilia, de quibus inferius dicemus. Sed circa conceſſionē prædictam adnotare libet, quod, cum in ea ſolum excipiantur irregularitates ſupradictę, nec fiat mentio de iſta, de qua impræſentiarum loquimur, nempe de corpore vitiatis, liquidū profecto fit, quod ſuper ipſam Generalis Miniſter, optime diſpenſare poſſit, cum, vt dicitur in Iure, omnis exceptio firmet Regulam in contrarium.

ARTICVLVS IV.

Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit, cum Religioſis lepra infectis, & patientibus alias graues corporis infirmitates, vt ad ſacros Ordines promoueantur, aut promoti in ipſis miniſtrare poſſint?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Cum infectis lepra, ſeu alia infirmitate, quæ ſcandalum generat, ſolus Papa diſpenſat.

AD corporis vitium, ſiue defectum reducitur lepra, & alia quæcumque infirmitas, quæ ſcandalum generat celebrando, in quibus irregularitatibus, ſolus Papa diſpenſare poteſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauarri in Manuali cap.27. num.203. vbi, inquit, quod prędicta lepra, irregularitatem inducit, atque impedit, non ſolum ſuſceptionem Ordinum, verumetiam vſum ſuſcepturum, quod probat *per cap. cum percuſſio.7.q.1. & cap.ex parte, de clerico ægrot.* Quod ipſum, inquit, eſſe dicendum de qualibet alia corporis infirmitate, quę notabile ſcandalum Ordinem vſui prębeat, ſaltem quoad actus, in quibus illud facit, argumento deducto *ex l. illud, ff. ad leg. Aquiliam. & ex cap.2. de translat. Prel.* Et quod in dicta irregularitate ſolus Papa diſpenſet, probat argumento deducto, ex adnotatis in *cap. at ſi clerici. §.1. de iudicijs.*

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Cum illis, qui patiuntur epilepſiam, ſiue morbum caducum, ſolus Papa diſpenſat, vt ordinari poſſit.

Cum illis qui patiuntur Epylepſiam, quæ alio nomine dicitur, Morbus caducus, & eſt ille qui facit habentem, in terram cadere, ſolus etiam Papa, vt ordinetur, poteſt diſpenſare. Hæc etiam concluſio, eſt ſupradicti Nauar. vbi ſupra, & probat eam *ex c. in litteris.7.quaſt.2.* Et quod ſolus Papa ſuper ea irregularitate diſpenſet, probat per adnotata in dicto *cap. at ſi Clerici.* adeoque dicit eſſe irregularem, qui dictam infirmitatem perpetitur, vt qui ſemel hoc morbo fuerit infectus, nunquam amplius poſſit ordinari, quamuis poſtea omnino ſanus appareat. *argum. cap. finalis.15.quaſt.1.* quod eſt D. Hieronymi, vbi dicit, quod *qui aliquando inſaniunt, non debent ad ſacerdotium promoueri.* Neque qui iam ordinatus eſt, ſi ſæpe decidit, neque etiam ſi raro, modo ſpumas vomat ore, celebrare poteſt, alias vero ſic, vt colligitur *ex cap. communiter, & duobus ſeqq. diſt.33. & cap. illud. cap. nihil. 7.quaſt.1. & cap. penul. 7.quaſt.2.* adiuncto ſocio præparato, ad perficiendam Miſſam inceptam, ſi forte morbo corriperetur, per dicta *cap. illud, & cap. nihil.* Et facit ad idē auctoritas prædicti D. Hieronymi dicentis, quod ſi quiſpiam poſt ſacerdotium furere cæpit, non ideo ſacerdotio carebit, niſi forſan ad ſanæ mentis officium illum nunquam redire contigerit. Debet ergo illis conueniens tempus aſſignari, ad arbitrium Prælatorum, vt experimentum faciant, & ſi viderint, quod non ſunt omnino liberati, ſed frequenter tales patiuntur paſſiones, non debent cum illis diſpenſare, vt decreuit Alexander II. in *cap. in litteris, 6.quaſt.2.* & Pius *in cap. communiter, diſt.33.* ſed ſi raro diſpenſare cum eis poterunt. Et quod de Epyleptico dicitur (inquit dictus Nauarro) etiam eſt intelligendum de amente, lunatico, atque furioſo, atque etiam de arreptitijs, energumenis, & à dæmone obſeſſis, qui omnes ſunt irregulares, & numquam celebrare debent, quod probat ex Aluaro Pelagio, de planctu Eccleſiæ, lib.1.cap.48. & ex Diuo Antonino 3.par.tit.28.cap.5. Videatur hac de re, Syluester *verbo, corpore vitiatus, q.8.*

Tertia Concluſio.

Hermaphroditi non debent ordinari.

Hermaphroditus, & qui vtroque ſexu eſt præditus, non eſt capax characteris, ſi ſexu fœmineo, magis quam virili præſtet, & licet ſi magis virili, quam fœmineo polleat, illius ſit capax, non tamen poteſt, aut debet ordinari. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Nauarr. vbi ſupra in 15. dicto, quam, & probat argumento deducto *ex cap. illiteratos. diſt.36. & ex cap. fin. diſt.49.* Et ex D. Anton. 3. par. tit. 28. cap.6.§.5. cuius rationem reddens, inquit, quia huiuſmodi eſt monſtrum, in qua proinde irregularitate, ſolus Papa diſpenſat, atque diſpenſare poteſt. & illud nunquam facit, quamuis Soto in 4.diſt.25. q.1.art.2. tenere videatur contrarium.

Quarta Concluſio.

Qui omnino vinum bibere non poſſunt, ad ſacros Ordines, ſunt irregulares.

Cum his, qui bibere non poſſunt vinum, quin ſtatim illud euomant, nullus poteſt diſpenſare, & ſunt etiam irregulares ad ſuſcipiendos Ordines. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Nauarr. quam, & probat *per gloſſam ſingularem in cap. ipſi Apoſtoli. 2. quaſt.7.* Et, inquit, cum his etiam Papam non poſſe diſpenſare, niſi teneatur poſſe diſpenſare, vt qui celebrat, non ſumat ſub vtraque ſpecie, *contra cap. comperimus. de conſecrat. diſt.2. & cap. illiteratos. diſt.36. & cap. fin de temporibus ordinandorum. lib.6.* Sed in fine dicit, quod non videt, cur ij promoueri non poſſint, ad Ordines minores, cum non teneantur communicare ſub ſpecie vini, etiam ſi ſeruaretur *cap. peracta, de conſecr. diſt.2.* de quo mouetur gloſſa ibidem appoſita. Sed difficultas eſt, An Miniſter Generalis, & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint, cum eo Religioſo, qui laborat adeo graui infirmitate capitis, vt celebrare minime poſſit, niſi velato capite? Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Quinta Concluſio.

Bene poteſt fieri diſpēſatio cum illo, qui non niſi velato capite poteſt celebrare, neque ipſa eſt irregularitas.

Miniſter Generalis, quinvero & alij Prælati Regulares inferiores, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes bene poſſunt, diſpenſare cum Religioſo, qui propter infirmitatem capitis, celebrare non poteſt, niſi velato capite, & cooperto. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauarr. lib.3. Conſil. tit. de celebratione Miſſarum conſil.6. vbi latiſſime hac de re agit, conſtanter aſſerens, quod non eſt irregularis Sacerdos, qui propter infirmitatem, & fragilitatem capitis, celebrare non poteſt, niſi velato capite, quinvero addit de Iure communi antiquo. & vt ſibi videtur, ex Eccleſiæ inſtitutione, & antiqua conſuetudine, quod celebrandum foret velato, atque amicto capite, ad quod inter alias ſacras veſtes celebranti iubetur, amictus imponi, ſcilicet ad velandum caput, quod credit fuiſſe factum, ad hoc vt Clerici maiori deuotione, & attentione ea, quæ ſunt diuini cultus, exequerentur. Tandem concludit, quod non ſolum, qui laborat infirmitate, & fragilitate capitis, verumetiam quilibet, alius fortis, & ſanus dicere

Ceſſante ſcandalo bene poteſt celebrari velato, atque operto capite.

poteſt Miſſam, ac facere ſactũ, opertus amictu, aut aliquo alio honeſto tegumento, in capite ſupra poſito, præſertim vſque ad conſecrationem, ceſſante ſcãdalo, quod, inquit, nullum erit, aut facile ceſſabit, publicata cauſa, qua id facit; & ſi cuipiam hac de re ſcrupulus ſeſe offeri, quod poterit adire Epiſcopum, qui cum eo faciliimo negotio diſpenſabit idq, iure optimo, propter ſupradictas rationes, quod & eadẽ ratione cum ſibi ſubditis facere eoam poterunt ſupradicti Prælati Regulares.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum infamibus, ad hoc, vt ad ſacros Ordines promoueantur, item & cum ſeruis, inuitis ſuis dominis?

Huic Articulo, reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Infames de Iure, & de facto ſunt irregulares, cum quibus ſolus Papa diſpẽſare poteſt vt ad ſacros Ordines promoueantur ſaltem cum infamibus infamia Iuris.

OMnes infames de iure, & de facto ſunt irregulares, cum quibus ſolus Papa poteſt diſpẽſare. Hæc concluſio, eſt etiam ſupradicti Doctoris Nauar. in Manual. c. 27. num. 204. quam & probat, *ex cap. infamibus cum Gloſſa de Regulis iur. lib. 6. & ex cap. fin. iuncta Gloſſa de Ordine cognition. & ex cap. ipſi Apoſtoli. 2. q. 7.* Sed eſt differentia inter huiuſmodi infames, nam in infamia iuris, & in irregularitate, quæ ex ipſa procedit, ſolus Papa diſpenſat, diſpenſareq. poteſt, vt tenent omnes communiter Iuriſperiti, niſi forte quando Epiſcopus diſpenſans ſuper delicto, ad quod ſe extendit ſua facultas, acceſſorie etiam tolleret, & adimeret infamia, iuxta *Gloſſ. in c. Euphemius, §. 1. 2. q. 3.* Cui ſimilis eſt alia, *in cap. Domino diſtin. 50.* & tradit late ſupradictus Nauarr. *in cap. at ſi Clerici, §. 1. de iudicijs.* At vero in illa Irregularitate, quæ naſcitur ex infamia facti, qualis eſt illa, quæ naſcitur ex crimine aliquo graui notorio, Epiſcopus de iure diſpenſat, vt conſtat ex omnibus iuribus ſupradictis. Quin etiam addit Nauarr. quod facta pœnitentia iuſta, atque emendatione vitæ, interdum ſupradicta infamia tollitur, quia omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, *per cap. 1. de Regul. iuris, & c. teſtẽ, de teſtibus, et Gloſſa in c. 1. dicta 25.* In fine.

Per quaſcunque cauſas res naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.

Ex dictis infertur, quod Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt cum Fratribus infamia iuris maculatis, quare ſi (quod abſit) Religioſus quiſpiam conuictus fuerit de crimine nefando, & iuridice condemnatus, crediderim, quod iſte talis nullo modo poſſit promoueri, neque poſt promotionem miniſtrare, cum infamati iuridice de crimine enormi, ipſo iure ſint irregulares, vt latiſſime probat Nauarr. in ſuo Manual. c. 27. nu. 248. in qua irregularitate ſolum ſummus Pont. poteſt diſpenſare, non vero Religionum Prælati.

Religionum Prælati non poſſunt diſpenſare cum infamibus Infamia Iuris.

Nec dictis obſtat, quod priuilegia, & facultates conceſſæ Miniſtris Generalibus, & Prouincialibus, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, ſuper quibuſcumque irregularitatibus, ſolummodo excipiunt homicidium voluntarium, mutilationem membrorum, atque bigamiam, & conſequenter, quod excipiendo dictas irregularitates videntur licentiam, & facultatem cõcedere, ad diſpenſandum in omnibus alijs; nam dico, quod quamuis hoc ita ſit, & exceptio ibidem nũ fiat expreſſa, niſi de illis tantum tribus irregularitatibus, adhuc, vt ſupra diximus, omnes irregularitates corporis, quæ procedunt ex aliquo enormi corporis vitio, atque defectu, ex quo merito poteſt exoriri, & generari ſcandalum, propter huiuſmodi ſcãdalum, quod fidelibus inde prouenire poſſet, cenſentur Summo Pontifici iure communi reſeruatæ, atque ita fit de facto. Et ſic eadem ratione loquendũ eſt, de eiuſmodi Religioſo (quod abſit) comprehenſo, & conuicto de crimine nefandũ, nam propter enormitatem delicti, atque propter ipſius infamiã, & etiam propter ſcandalum, quod exinde alijs oriri, & generari poterat, videndo ipſum celebrare, eiuſmodi irregularitas cenſetur; Papæ reſeruata, ad ipſumque recurrendum eſt, nec ſuper ea diſpenſare poſſunt Religionum Prælati.

Nota pro Sodomitis, quod ſi de tali nefario crimine ſunt cõuicti, neque poſſunt promoueri, neque in ſuſceptos Ordinibus miniſtrare.

Nota hoc valde.

Ad prædictam corporis irregularitatem, ſpectare videtur ſeruitus, ſeu eſclauitudo. Et quamuis ſerui, in Religionibus, vt diximus ſupra, in præcedenti tomo q. 17. art. 2. non poſſint, aut debeant admitti, & de facto non admittantur; nihilominus tamen, ne huiuſmodi difficultas, prædictaq. irregularitas, impræſentiarum videatur omiſſa, pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Omnes ſerui ſunt irregulares, nec ſine facultate ſuorum Dominorum ordinari poſſunt. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 103. in 16. dicto. vbi & dicit, quod ſi quis ſeruus cũ licentia, & facultate ſui domini ordinetur, eo ipſo fit liber, ſed ſi ordinetur, ipſo ignorante, aut contradicente, manet ſeruus, ſicut erat antea, ſi ſolum initietur Ordinibus minoribus; ſi autem initietur maioribus, vt Subdiaconatu, & Diaconatu, dicit Nauarr. quod poteſt ſe liberare, dato alio ſeruo æquali ſui loco, aut iuſto ſoluto pretio. Ad Presbyterium, ſiue Presbyteratum autem promotus, manet oĩno liber, dato ſuo peculio, aut redimẽdo ſe, ſi non habet peculium, & ſi nec habet vnde ſe poſſint redimere, ſatisfacit domino, præſtando illi obſequia, non indecentia ſuo presbyterio, vt tradit D. Antoninus 3. par. tit. 28. cap. 6. §. 6. & colligitur *ex cap. 2. et 3. et c. nonnullis, & cap. ex antiquis, & cap. frequens. diſtin. 54. & ex toto tit. de ſeruis non ordinandis,* quæ omnia ſunt multum notanda, & memoriæ commendanda.

Oẽs ſerui ſũt irregulares, & ſine facultate ſuorum Dominorum ordinari nõ poſſunt.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate prouenienti ex illegitimitate, ſiue ex defectu natalium?

IAm hac de re, plura ſunt à nobis dicta, in præcedenti Tomo. q. 19. art. 3. agendo de conditionibus, & qualitatibus requiſitis, ex noſtris Generalib. Conſtitutionibus, pro recipiẽdis Nouitijs, quarum vna ea eſt, vt recipiendi ad Ordinem ſint legitime nati, atque in præſenti To. q. 2. art. 1. & 2. & 3. agendo de facultate, quam habent Prælati Regulares ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis illegitimis, ad hoc vt ad ſacros Ordines, & etiam ad Prælatias, & Dignitates Eccleſiaſticas promoueantur, ſeu promoueri poſſint. Sed cum ſupradicta illegitimitatis irregularitas, & quæ procedit ex defectu natalium, vna ſit ex ſummo Pontifici reſeruatis, vt non videatur oblita, aut omiſſa, & vt hic etiam omnia ſimul, præ manibus habeantur, in quibus de iure communi, Religionum Prælati non poſſunt diſpenſare, ſine ſpeciali priuilegio, & ſumm. Pont. auctoritate, & facultate, propoſito Articulo, breuiter reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Illegitimitas, ſiue defectus natalium, vna eſt ex irregularitatibus, Sũmo Pontifici reſeruatis, quæ ad defectum corporalem reducitur, includitq. omne ille-

Illegitimitas ſiue defectus natalium, vna eſt ex irregularitatibus ſummo Pontifici reſeruatis.

Digitized by Google

illegitimorum genus, ſuper qua de iure communi, & ſecluſo priuilegio, nullus Præter Summum Pontificem, poteſt diſpenſare, nec quantum ad Ordines, nec quantum ad Prælatias, & Eccleſiaſticas dignitates. Hæc Concluſio eſt certa, & manifeſta, & eam tenet Nauarro, *in dicto Manual. c. 27. nu. 201.* quam & probat primo, *ex glo. in c. niſi cum pridem. de renunt. verbo, maceres, & per c. per Venerabilem. §. quod autem, qui filij ſint legitimi. & per c. 1. & fin. de filijs presbyter.*

§ Nota pro illegitimis.

Quod dicit eſſe verum, quamuis eorum defectus ſit occultus, & publicè habeantur pro legitimis, quales ſunt multi filij, quos mulieres coniugatæ ex adulterinis complexibus habuerunt, ita quod, qui ſcit, aut credit per dictum ſuæ matris, ſe eſſe talem, tenetur petere diſpenſationem, & legitimationem occulte, quæ facile illi debet concedi, iuxta D. Anton. & Hoſtienſ. *in dicto cap. primo de filijs presbyt.* Dicit tamen Nauar. quod prædictus, non tenetur credere matri adulteræ, ſi nolit, iuxta Doctores ſupradictos, & plura alia, quæ etiam ipſe dicit in eodem Manua. c. 16. num. 45. cum ſeqq. & c. 27. num. 194. Dicit etiam, quod quamuis in dicta irregularitate ſolus Papa diſpenſet, quantum ad Ordines ſacros, & quantum ad habendam dignitatē, ſeu beneficium Curatum, ſed tamen quantum ad Ordines Minores, & ad habendum vnum beneficium ſimplex, etiam Epiſcopus diſpenſare poteſt, per *cap. 1. & 2. de filijs Presbyterorum, lib. 6.* & etiā per profeſſionem Religionis tollitur ſupradicta irregularitas, quoad omnes Ordines, *per cap. 1. de filijs Presbyt.* non tamen vi huiuſmodi eſſe poſſint Prælati, *per d. cap. verbo nullatenus, iuncta gloſſa Clemen. fin. vt ij. qui verbo nullomodo, de atate, & qual.* per quæ probat, quod etiam Epiſcopus, quantum ad hoc, diſpenſare nullo modo poteſt, & conſequenter, neque Prælati Regulares, vtcumque poteſtatem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes. Hæc omnia dicta ſunt de iure communi, ſed loquendo de iure ſpeciali, atque ex priuilegio ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Multa ſunt priuilegia quibus conceditur, vt Religionum Prælati, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis illegitimis, & ad Prælatias, & dignitates promoueantur.

Multa ſunt priuilegia, quibus Prælatis Regularibus facultas conceditur, vt poſſint diſpenſare cum ſibi ſubditis illegitimis, vt ad prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas promoueantur. Hæc concluſio ſatis conſtat ex his, quæ dicta ſunt ſupra q. 2. ar. 2. Vbi adduximus, atque retulimus ſupradicta priuilegia, & latiſſime diximus, qualiter modo poſſint, & debeant practicari, poſt Conſtitutiones Sixti V. editas contra ſupradictos illegitimos, & poſtmodum modificatas per Greg. XIV. quæ cum ſatis ſufficienter polita habeantur ibidem, non eſt cur ea iterum impræſentiarum, hinc inde transferamus.

ARTICVLVS VII.

Vtrum generalis miniſter diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex animi, ſeu animæ defectu?

Tertia irregularitatis ſpecies eſt, quæ procedit ex animi, ſeu animæ defectu, ad quam irregularitatem reducitur ignorantia, vt ſi quis ſit totaliter idiota, atque etiam infidelitas, ſeu noua conuerſio, de quibus omnibus impræſentiarum agendum eſt à nobis, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Idiota ſiue totaliter illiteratus, atque ignarus, irregularis eſt, neque promoueri debet ad ſacros Ordines ſuper qua irregularitate ſolus Papa diſpenſat.

IDiota, ſiue illiteratus, penitus atque totaliter literarum ignarus, eſt irregularis, ſuper qua irregularitate nullus inferior Papa diſpenſare poteſt.

Hæc concluſio eſt expreſſa Nauarr. in ſuo Manual. cap. 27. num. 205. & probat eam per *cap. illiteratos, diſt. 36.* Vbi illiterati prohibentur ad ſacros Ordines promoueri, *vbi gloſſa verbo illiteratos,* addit huiuſmodi particulam, *penitus,* & dicit, quod ſufficit mediocris ſcientia. Ad quod probandum adducit, *cap. cum nobis olim, cum gloſſa, de electione, verbo literatura,* Vbi agitur de literatum ſufficientia in Epiſcopis requiſita, & dicit, *gloſſa, in prædicto cap. illiteratos,* quod in Clerico non requiritur ſumma perfectio, quod probat, *ex l. ſciendum. §. illud. ff. de adilitio edicto. et l. ſi quis venditor. eod. tit.* Facit, & ad propoſitum irregularitatis ſupradictæ, qua illiterati prohibentur ordinari, *cap. in ſingulis, diſtin. 77.* & quod de nouo ſtatuit, atque determinauit Concilium Triden. ſeſſ. 23. c. 4. 11. & 12. Vbi agitur de idoneitate, & ſufficientia, ad id muneris requiſita, &c. vt inquit Nauar. loco ſupracitato, dictum Concilium facere videtur irregularem, etiam ad primam tonſuram, eum, qui neſcit legere, & ſcribere, & ad quatuor Minores Ordines eum, qui ſaltem Latinam linguam non intelligit. Qua de re, videatur dictus Nauar. in prælectione, *c. ſi quando, de reſcriptis, nu. 45. & 50.* Vbi etiam dicit, quod ſuper hoc defectu ſummus Pontifex raro, aut numquam diſpenſat, directe, quamuis ſic indirecte, diſpenſando ſuper ætate ad diſcendum neceſſario requiſita. Sed quidquid de hoc ſit, ad Regulares, & Religioſos deueniendo, difficultas impræſentiarum ſeſe offert, An Generalis Miniſter, & Religionum Prælati diſpenſare poſſint, cum Religioſis totaliter idiotis, atque illiteratis, nullam habentibus Latinæ linguæ cognitionem. vt licite promoueantur ad ſacros Ordines? Cui difficultati, vt reſpondeam, præmitto aliquot dicta, ſiue reſolutiones.

Difficultas.

Nota valde.

Dico primo, eſſe certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, quod in Religioſis non requiritur tanta ſcientia ad ſuſcipiendos ordines, quanta requiritur in alijs Clericis ſecularibus. Cuius hęc quidem ratio eſt, Primo, quia Religioſi Regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam. ſed ſolummodo ad aſſiſtendum choro, diuiniſque officijs, & adminiſtrandum altari, faciendamque rem ſacram, ad quod, vt de ſe patet, non tanta requiritur ſcientia, & ſufficientia, quanta requiritur in his, qui ex ſe, atque ex natura ſua ordinantur ad habendam, atque gerendam animarum curam. Secundo, nam quamuis ad dictam animarum curam habendam, ſacris initiarentur, adhuc non requiritur in ipſis tanta ſcientia, atque in alijs, & ratio eſt. Nam ſemper remanet in illis ſpes, de comparanda tali ſcientia, & cognitione neceſſaria ad ſuum munus, & officium peragendum, propter continuam inſtructionem, quæ hiſce de rebus habetur in cunctis Religionibus, in quibus ſemper ſunt, atque in Cenobijs, ſiue Monaſterijs viuunt Fratres Religioſi, zeloſi, literati, & ſtudio continuo incumbentes, à quibus, quando errant, edocentur ipſi, poſſuntque faciliſſimo negotio edoceri.

Circa ſcientiam atque ſufficientiā Religioſorum, vt ordinentur.

Secundo dico, quod, quamuis Clerici illiterati, omnino ſint repellendi, ab Ordinibus ſuſcipiendis, non ſic autem Religioſi prædicti; quinvero bene legentes, & cantantes, etſi in lingua Latina aliqualiter deficiant, tuta, & ſecura conſcientia à Prælatis Regularibus poſſunt præſentari, vt ordinentur, atque ab Epiſcopis ordinari. Hanc ſententiam tenet Enriquez tomo 2. de ſacramento ordinis lib. 10. cap. 16. in fine citans, & allegans Maiolum lib. 1. de irregularitate cap. 31. num. 5. In quam ſententiam adduci etiam poteſt Gloſſa celebris, & à nemine, quem ego viderim, reprobata in *cap. legi. 16. q. 1. verbo inſtructio.* Vbi propter inſtructionem continuam, quæ habetur in Religionibus cunctis, ad edocendos Religioſos, de his, quæ neceſſaria ſunt,

Nota hoc valde.

eſſeque videntur ad ſuum proprium inſtitutum, inquit, *quod ſufficit Monacho, quod tantum bonus ſit, licet ſit illiteratus*. Quam etiam ſententiam tenet Syluest. *verbo Clericus 2.num. 1.* agens de ſufficientia in Clericis requiſita, vbi excipit Monachos, quia, inquit, contemplatione magis indigēt, quam ſcientia, ad quod probandum adducit ſupradictam Gloſſam. Idem tenet Angelus in ſua ſumma, *verbo Clericus 2.num.2.* Et Philippus Francus, ac Dominicus, *in cap. nullus, de tempor. ordinan. lib. 6.* dicuntque colligi, ex d.cap. vbi, illiteratus tonſurari prohibetur, niſi Religionem intret. Tandem hanc ſententiam tenet Magiſter Sotoro 4.diſt.25.queſt.1.ar.4. Vbi agens de Religioſorum ſufficientia ad ordinandum, ſeu ad hoc, vt ſacris ordinibus initiari poſſint, inquit, quod in Religioſis, qui animarum curā non habent, nec ordinantur ad habendam eam, non requiritur alia ſciētia, quam, vt myſterium ſacramenti intelligant, nec requiritur, vt ſciant omnes difficultates, ad dictum ſacramentum pertinentes, ſed ſufficit, vt ſciant atque intelligant, omnia neceſſaria, & eſſentialia, quæ communiter ſcire ſolent alij ſacerdotes celebrantes, qui animarum curam non habent, nempe, quod in ſacramento altaris, facta conſecratione, continetur realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguis Chriſti Domini, quod materia eſt panis triticeus, & vinum, & quæ ſit forma conficeia; quot ſunt ſeptem Eccleſiæ ſacramenta, & quod omnia conferunt gratiam, &c.

Vltimo dico, quod cum ſufficientia ſupradicta, ſecura & tuta conſcientia poſſunt Epiſcopi Religioſos prædictos ſacris ordinibus initiare, propter rationes ſupradictas, & propter bonam ſpem, quæ in dies, ſemper habetur de ipſorum ſufficientia acquirenda. Nec dictis obſtare videntur, quæ ſuperius ſunt adducta ex Concilio Tridentino; nam illa, quammaxime locum habent in Clericis, & in his neceſſarijſſimum eſt, vt ad vnguem obſeruentur. Nam ſemel ordinati nihil vltra addiſcunt penitus, neque ſtudere amplius procurant, non ſic autem eſt in Religioſis. Et quando circa hanc rem, prædictis Dominis Epiſcopis inijciatur ſcrupulus, tute atque ſecure eundem poterunt deponere, ſequendo doctrinam, atque opinionem tantorum Doctorum, ac Patrum ſupradictorum, remittendo hanc cauſam ad proprios ipſorum Prælatos, eorumdem onerando conſcientiam, nam cum prędictum Concilium Tridentinum, non præcipiat, vt examinent ordinandos per ſeipſos, quin vero poſſint id munus alijs committere, non eſt cur magis credant, teſtimonio examinatoris clerici, teſtificantis de Religioſi ſcientia, & ſufficientia, quam literis teſtimonialibus Regularium Prælatorum, in ſuis literis patentibus eadem de re fidem facientibus. Hæc dicta ſufficiant, ad temperandum, ſi placet multorum Epiſcopotū interdum rigorem nimium, circa examinandos, & ordinandos Religioſos, quos quidem benignius, atque clementius tractari, haud erit contra rationē, cum eorumdem ſint perpetui oratores, diuino cultui ſemper continuo inſiſtentes, atque in gerenda fidelium animarum cura, prædicando poſtmodū, & confeſſiones audiendo, Epiſcoporum, atque clericorum omnium, fideliſſimi coadiutores.

Secunda Concluſio.

Super irregularitate infidelitatis, nullus neq; etiam ipſe ſummus Pot. poteſt, aut valet diſpenſare.

Infidelitas etiam eſt irregularitas ex his, quæ ad defectum animi, ſeu animæ pertinent, ſuper qua nullus inferior Papa, quin vero nec ipſe Papa diſpēſare poteſt. Loquor de infidelitate, ſeu irregularitate infidelitatis, quæ prouenit ſimpliciter ex defectu fidei, vt contingit in illo, qui non eſt baptizatus. Hæc cōcluſio eſt expreſſa ſupradicti Nauar. in Manual.cap.27.nu.205. in tertio dicto, vbi dicit, quod defectus fidei, omnino irregularem efficit, ita vt qui non eſt baptizatus, ſimpliciter non ſit ordinis capax quod probat *ex cap. 1. & cap. veniens, de preſbyter. non baptizat.* quod dicit eſſe verum, quantumuis quiſpiam ſit cathecumenus, & quantumcunque ſanctus, habeatque baptiſmum in voto. Nam characteri Ordinis, ſimpliciter præſupponit, characterem baptiſmi, iuxta Ioannem Andream, & omnes Doctores communiter, *in d.cap.1.de presbyter. non baptizat.*

Tertia Concluſio.

Neophiti, Iudæi, & Sarraceni ſiue Pagani, & omnes recenter conuerſi ad fidē, ſunt irregulares, ſuper qua irregularitate ſolus poteſt ſūmus Pon. diſpēſare.

Neophiti, Iudæi, & Sarraceni ſiue Pagani, omneſque recenter conuerſi, & baptizati, ſunt irregulares, neque poſſunt ad ſacros Ordines promoueri, aut cum illis vllus prælatus inferior Papa diſpenſare. Hæc concluſio eſt ſupradicti Nauar. vbi ſupra, quam, & probat eam *ex cap. 1. & 2. diſt. 48. & ex c. conſtituit 17. quæſt. 4.* Et inquit ſe loqui de recenter conuerſis, & de nouo baptizatis, non vero de illis omnibus, quos vulgus appellat, Chriſtianos nouos, qui etiam abhinc plus decem, viginti, triginta aut quadraginta annis, conuerſi ſunt; nam in his, inquit ſupradicta locum non habent, quod probat argumento deducto, *ex cap. eam te, de reſcriptis.* Vbi videndus eſt Felinus num. 12. & multo minus in eorum filijs, quos etiam praua nonnullorum conſuetudo, Chriſtianos nouos appellat. Hoc dicit eſſe de iore communi, quamuis aliud ſit dicendum, loquēdo de ſtatutis aliquarum Eccleſiarum, ſeu Religionum, per ſedem Apoſtolicam confirmatis. Et ſi quis quærat, & roget, quanto tempore duret nouitiatus in fide, in quo Nouitius, ſeu Neophitus, aut nouiter conuerſus, ſiue baptizatus, non poteſt ad ſacros ordines promoueri? Dicunt quidam, quod durat per tēpus commodum, per Epiſcopum aſſignandum, reſpectu clericorum ſecularium, aut per Pręlatos Regulares, quoad ſibi ſubditos, in illis Religionibus, quæ ſtatuta non habent, quibus prohibeatur, quod huiuſmodi non recipiantur. Doctor Nauar. vbi ſupra inſinuare videtur, quod ſufficit tempus decem, aut viginti annorum, magis, vel minus, prout maior, vel minor ſpes, de profectu eorundem habeatur, ad quod quammaxime facit, *cap. ſicut Neophitus, diſt. 48.* quod eſt D. Gregor. vbi ad hoc propoſitum dicitur, *quod, ſicuti ædificiorum parietes non prius tignorum pondus accipiunt, quam à nouitatis ſuæ humore ſiccentur, ne, ſi antea pondera, quam ſolidentur, accipiant, cunctam ſimul fabricam ad terram deponant, ſic & Neophiti non ſtatim, ſed ordinate, & per gradus, ad ordines promouendi ſunt, quia, inquit, caſum appetit, qui ad ſummi loci faſtigium, poſtpoſitis gradibus, per abrupta quærit aſcenſum.* Verba ſunt notatu digniſſima.

Quantum durit Nouitiatus in fide, infra quem Neophiti nō poſſunt ordinari.

Nota hoc valde. Pro Neophitis, ſeu nouiter conuerſis, non ſtatim ordinandis, & promouēdis.

Quarta Concluſio.

Hæretici, & fautores hæreticorum ēt ſunt irregulares, ſuper qua irregularitate, durante nullus poteſt diſpenſare.

Hæretici, & fautores hæreticorum, etiam ſunt irregulares, neque ad ſacros ordines poſſunt promoueri, quamuis ſint iam conuerſi. Hæc etiam concluſio, eſt Nauar. vbi ſupra, & probat eam, *per cap. ſi quis omnem 1. q. 7. & per ca. 2. §. hæretici, de hæreticis, lib. 6.* Quod etiam dicit eſſe intelligendum, de Hæreticorum filijs, qui tales deceſſerunt, vſque ad ſecūdam generationem, per lineam virilem, ſiue maſculinam incluſiue, & vſque ad primam per fœmininā, quod probat, *per dictum §. hæretici, & per cap. ſtatutum, el 2. eodem tit. lib. 6.* Sed quid ſit, circa dictos Iudæos, Sarracenos, Paganos, ſiue hæreticos, & ab eiſdem intra quartum gradum deſcendentes, faciēdum in noſtro ſacro Minorum ordine, quantum ad eorum receptionem, ſeu potius non receptionem, ad Religionem, ſuperque ſatis dictum fuit à nobis,

Nota pro deſcendentibus ex hæreticis, quatiter, & intra q tempus no poſſunt ordinari.

Digitized by Google

ſupra in precedenti tomo, quæſ. 19. art. 7. Quantum vero attinet ad dignitates, & prælatias, multa etiam ſunt dicta in iſto Tomo queſt. 1. art. 1. 2. & 3. cum ſequentibus, qua propter, cum nihil de nouo dicendum occurrat, ab hac re conſulto ſuperſedeo.

VRTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate prouemente ex defectu lenitatis?

Quam ob cauſam occidentes, ſiue mutilantes etiam licite ſint irregulares.

QVarta ſpecies irregularitatis eſt, quæ prouenit ex defectu perfectę lenitatis, ad quam pertinēt oēs mutilationes actiuæ, & omnes occiſiones ēt licitæ. Pro cuius intelligentia, & declaratione adnotare libet, hoc fuiſſe ab Eccleſia conſtitutum, quia non viſum eſt Eccleſię, ſatis poſſe referre, atque repreſentare, lenitatem, & manſuetudinem Chriſti, qui propter nos omnes ſuum proprium ſanguinem, effudit mortique ſe tradidit, eum, qui mutilauit aliquem, ſeu aliquod ipſius membrum, & qui alium occidit, etiam licite. Hac ratione prohibitum eſt ēt clericis pugnare, & bellica exercitia exercere, & in eius rei ſimilitudinem, dictum olim fuit D. Petro, perſona omnium clericorum Matthæi. 26. *Conuerte gladium tuum in locum ſuum, omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Videātur, quę ad hoc propoſitum dicit D. Thom. 2. 2. quęſt. 4. artic. 2. Videatur etiam Nauarr. in ſuo Manual. cap. 27. nu. 207. Vbi latiſſime tractat de mutilatione, & his quę ad ipſam pertinent, dicendo, quodnam debeat dici membrum, ex cuius mutilatione ſupradicta irregularitas incurritur, dicendo ſimul, quæ ſit occiſio iuſta, quæ vero iniuſta, & multa alia, quæ cum etiam ad noſtrum pręſens attineant propoſitum adhuc dici non poſſunt. Quibus habitis pro pręmiſſis, vt quanitor) breuitati ſtudeā, propoſitę difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnis defectus lenitatis, qui pertingit ad occiſiones, ſeu mēbri cuiuslibet mutilationem, inducit irregularitatem per ſolā ſummum Pont. diſpenſabilem.

Omnis defectus lenitatis, qui pertingit vſque ad membri alicuius mutilationem, ſeu cuiuſuis hominis occiſionem, inducit irregularitatem per ſolum ſummum Pontificem, vt communiter dicitur, Diſpenſabilem. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauar. vbi ſupra num 209. & dicit intelligi debere de mutilatione, ſeu occiſione, in caſu etiā licito, alio, quam infirmitatis. Nam de mutilatione, ſeu occiſione in caſu illicito, inferius eſt dicendum, id enim non pertinet ad ſupradictam irregularitatē ſed ad aliam alterius ſpeciei peioris, quæ prouenit ex aliquo commiſſo delicto, & conſtituit quintam ſpeciem irregularitatis. Ad dictam irregularitatem pertinet etiam occiſio, ſiue mors, quæ infertur à iudicibus, & alijs in id auxilium ferentibus, ſiue præſtantibus, & de pręliantibus, & dimicantibus in bello iuſto, de quibus videndus eſt ſupradictus Naua. num. 213. cum ſeqq. & in fine dicit, quod in dicta irregularitate ſolus Papa diſpenſat, quamuis longe facilius, & ex minori cauſa, quam in ſequenti, quæ prouenit, atque naſcitur, ex actu illicito, licet poſt Concilium Trident. in illa, ſi eſt occulta, diſpenſet Epiſcopus, in hac vero non. Hæc ſupradictus Nauarrus, vbi ſupra.

Difficultas.

An Epiſcopus diſpenſare poſſit cum homicida volūtario, cuius irregularitas non prouenit ex delicto.

Sed circa ſupradicta verba, inſurgit difficultas, & non parua, ſed maxima, An ſcilicet Epiſcopus diſpēſare poſſit cum homicida voluntario, cuius irregularitas non prouenit ex aliquo delicto, vel culpa, quinvero interdum cum maximo merito, vt patet in iudicibus, & in dimicantibus, & aſſiſtentibus alicui bello iuſto, aut in occidendo hominem inimicum? qua de re eſt magna lis, & controuerſia inter Doctores. Nam prędictus Nauarro loco ſupracitato, tenere videtur, quod non, dum dicit, quod in dicta irregularitate, quæ prouenit ex mutilatione, ſeu occiſione iuſta, ſolus Papa diſpenſat, quamuis longe facilius, atque ex minori cauſa, quam in illa, quę oritur, & naſcitur ex actu illicito, dicendo ēt quod poſt Concilium Tridentinum, in iſta, ſi eſt occulta, diſpenſare poteſt Epiſcopus, in illa vero, non. Idem omnino tenere videtur lib. 5. conſiliorum tit. de homicidio. conſ. 34. quamuis ſubobſcure aliquātulum loquatur, dicens pro hoc facere communem cōſuetudinem totius orbis, petendi in dictis caſibus, atq. irregularitatibus ſemper diſpenſationem à Papa.

Prima opinio.

Sed his nihilominus non obſtantibus, contraria ſententia tenetur à multis grauiſſimis Doctoribus, aſſerētibus in ſupradicta ſpecie irregularitatis, quę prouenit ex mutilatione, ſeu homicidio iuſto, quantūuis voluntario (nam voluntarie Iudex occidit latronem, voluntariè etiam Miniſtri iuſtitię, eidem aſſiſtentes mandant occidere eum, & milites prælian-tur) poſſe Epiſcopum diſpenſare. Et quod irregularitas homicidij voluntarij, quę communiter dicitur eſſe ſummo Pontifici reſeruata, eſt illa, quæ procedit ex aliquo delicto, & quando homicidium contra Iuſtitiam, & contra iuris ordinem eſt culpabiliter perpetratum. Hanc ſententiam, & opinionem tenet Caietanus in ſua ſumma, *verbo irregularitas,* & Couar. in 1. parte relectionis, *Clemen. ſi furioſus. § 3. num. 7. in fine.* Quinvero & ſupradictus Nauarr. vbi ſupra nu. 240. eandem ſententiam tenere videtur. Nam loquens de homicidio voluntario, ſuper cuius irregularitate, diſpenſandi poteſtas, excipitur in omnibus facultatibus, quæ conceduntur ad diſpenſandum, tam ſummo Pœnitentiario, quam Legatis à latere, & Cruciatarum Cōmiſſarijs, & quibuſuis alijs, diffinit ipſum, & dicit, quod diffiniri poteſt, dicendo, *eſſe homicidium illicitum, intentum, ſiue volitum in ſe, ſaltem æquipollenter, alias, quam vitanda mortis cauſa ab oratore.* Quam diffinitionem ibidem, per omnes ſuas particulas explicat, atq. declarat, & maxime illam particulam, *illicitum*, quā dicit ſe appoſuiſſe, ad differentiam eius, quod nec eſt licitum, neque illicitum, quale eſt homicidium factum, ſiue perpetratum ab infante, ſiue furioſo, *per capitulum illud 15. quæſt. 1.* Ad differentiam ētiā eius, quod eſt iuſtum, quale eſt, quod miniſtri iuſtitiæ, vel milites, in bello iuſto iuſte faciunt. Ex quibus verbis colligi videtur, quod huiuſmodi homicidium iuſtum, de mente ipſius, non ſummo Pontifici reſeruatur, quamuis, ſi recurramus ad locum, ad quem ſe ibidem remittit, qui eſt ad numer. 217. vbi agit de quarta ſpecie irregularitatis, contrariam ſententiam tenere omnino videatur, dicendo in fine, & in vltimis verbis, quod irregularitate, ſolus Papa diſpenſat. Sed quidquid de hoc ſit, prædictam ſententiam tenet Mag. Bañes ſecunda ſecundæ q. 40. articulo 2. dubio 4. Vbi de agendo de Pręlatis Regularibus, dicit poſſe illos diſpenſare cum ſibi ſubditis qui in bello iuſto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas, ſolummodo per ſummum Pontificem diſpenſabilis. Hanc etiam opinionem tenet Viuald. in ſuo Candelabro aureo 2. parte, titulo de irregularitate. §. de diſpenſatione quoad Fratres num. 326. & 327. dicens ita practicari. Et Marolus lib. 5. de irregularitate cap. 48. §. 3. dicens, quod homicidium voluntarium, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & quod non comprehenditur in Iubilæis, atque in alijs priuilegijs, concedentibus facultatem, ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſolummodo comprehendi illud homicidium, quod eſt prohibitum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium, ſignificat factum iniuſtū, quod prohibetur per quintum pręceptum decalogi, iuxta doctrinam

Secunda opinio.

Diffinitio homicidij voluntarij ducitur.

Quod Epūs poteſt diſpēſare in homicidio voluntario iuſto, atq. licito, & cuius irregularitas non prouenit ex delicto, multorum eſt opinio.

Digitized by Google

Nota valde.

doctrinam traditam à D. Auguſtino libro primo, de libero arbitrio, cap. 4. & 5. relatam, à D. Thom. 1. 2. quæſtione 88. artic. 6. in ſolutione ad tertium. Vbi loquit, quod, qui iudex iuſte occidit latronem, & milites, qui occidunt hoſtes Reipublicæ, non appellantur homicidæ. Ex qua doctrina colligitur, qd quando Concil. Trid. *ſeſsione 24. de reformatione cap. 6.* facultatem facit Epiſcopis, vt poſſint in foro conſcientiæ abſoluere, à quæcumque irregularitate Papę reſeruata, orta ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentioſum, & excepta ea, quæ oritur ex homicidio volũtario, multo melius, per ipſam, poſſunt iidem Epiſcopi diſpenſare, in irregularitate occulta, procedere ex occiſione iuſta hominis, etiamſi ſit voluntaria, qui vero etiamſi ſit publica, cum, vt præmiſſum eſt, de mente D. Auguſtini, & D. Thom. huiuſmodi occiſiones, nõ dicantur, nec dici debeãt, homicidium voluntarium, de quo loquitur ſupradictum Concilium. Sed ad hoc dicunt quidã, quod, quamuis prædicta occiſio, non dicatur, nec dici debeat, homicidium voluntarium, quod ſit prohibitũ, aut illicitum, eſt tamen occiſio inducens irregularitatem, non tam ratione culpę occultæ, ſeu manifeſtæ (quę, vt ſupponitur, nulla fuit) quam ex defectu lenitatis, quod eſt propriũ huius irregularitatis quartæ ſpeciei, per ea, quæ diximus in initio huius Articuli, & Concilium ſolummodo concedit licentiam Epiſcopis in ſupradicto loco, diſpenſandi in irregularitatibus procedentibus ex delictis occultis. Sed ad hanc inſtantiam, facile reſponderi poteſt, dicendo id verum eſſe, nec nos negamus, ſupradictam nõ eſſe irregularitatem ſupradictæ quartę ſpeciei ſed ſolummodo dicimus, idque ex multorum probabili opinione, non ipſam eſſe ſummo Pont. reſeruatam, & quod irregularitas mutilationis, ſiue occiſionis, quæ communiter dicitur Papę reſeruata, eſt ſolummodo irregularitas quintę ſpeciei, de qua ſtatim dicemus, illa nempe, quæ prouenit ex mutilatione, ſiue homicidio iniuſto, illicito, atque prohibito. Nec per hoc, quod ſupradictum Concilium, facultatem facit prædictis Epiſcopis, diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, ex delicto occulto prouenĩẽtibus, non deductis in iudicium, & excepta ea, quę oritur ex homicidio voluntario iniuſto, & illicito, negare eſt videndum, quod diſpenſare etiam poſſint, in irregularitate procedente ex occiſione hominis iuſta, occulte facta, quin vero nec publice, qualis eſt illa, quæ fit à iudice occidente latronem, & à iuſtitię Miniſtris, qui ad hoc illi fauorem, & auxilium præſtant, & ab exiſtentibus in bello, & occidentibus inimicos Crucis Chriſti, cum tales occiſiones, vt dixi, non fiunt, aut dici debeant homicidium. Argumenta quidem ſunt fortiſſima. Videatur hac de re, Medina in ſua ſumma. 1. par. ca. 12. §. 12. vbi hoc idem tenere videtur, & dicit eſſe multorum Doctorum opinionem.

Prælati Regulares, per ſua priuilegia, diſpẽſare poſſunt cum ſibi ſubditis, in irregularitate prouenien te ex homicidio volũ tario, non iniuſto, neque illicito, ſed iuſto, & licito.

Sed quidquid ſit de Epiſcopis, deueniẽdo ad Prælatos Regulares, & noſtra priuilegia, nimiſque probabiliter dici poteſt, quod priuilegia illis conceſſa, quo diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus, nempe homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum) facultatem illis faciunt, ad diſpenſandum in dicta irregularitate, quartæ ſpeciei, quæ prouenit, ex defectu lenitatis. Nam id quod dicitur de homicidio voluntario, non eſt intelligendum, de quocũque homicidio voluntario, ſed de homicidio voluntario iniuſto, illicito, atque prohibito, vt modo diximus, quod pertinet ad irregularitatem quintæ ſpeciei, non vero de homicidio voluntario, facto iuſte à iudice, eiuſque Miniſtris, ſeu ab exiſtentibus in bello, nam huiuſmodi improprie, & non proprie, dicũtur homicidæ, vt dictum eſt.

Et idem dico, de mutilatione membrorum, iuſte etiam facta, cum huiuſmodi occiſiones, & mutilationes nullo modo ſint cõtra quintum præceptum Decalogi. Quodnam dicatur, ſeu dici debeat bellũ iuſtum, non eſt pręſentis ſpeculationis illud dicere, videatur hac de re, D. Tho. 2. 2. q. 40. art. 1. & q. 66. artic. 8. & Bañes. 2. 2. q. 40. art. 1. & P. Ildefonſus, de Caſtro. lib. aduerſus hæreſes, *verbo bellum*. Et hęc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, publico, illicito, atque prohibito?

QVinta irregularitatis ſpecies eſt, quæ prouenit ex delicto, quale eſt homicidium illicitum, atque prohibitum, & etiam omnis mutilatio illicita, atque prohibita. Sed cum hoc multifariam poſſit contingere, nam quandoque delictum eſt notoriũ, & manifeſtum, interdum vero ſecretum, & occultũ vt maiori cũ diſtinctione, & claritate procedamus, de his omnibus oportet agere ſeorſum, atque in pręſenti Articulo agendum eſt, de irregularitate proueniente ex delicto, ſiue homicidio notorio, & publico, de qua quæritur, An generalis Miniſter, ſeu aliquis Religionum Prælatus, ſummo Pontifice inferior, in ea diſpenſare poſſit? Cui difficultati breuiter reſpondetur, per ſequentem Conclusionem.

Concluſio.

Nullus ſummo Pont. inferior, diſpenſare põt in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario illicito notorio, & publico.

Nullus, ſummo Pontifice inferior, diſpenſare poteſt ſuper irregularitate proueniente ex homicidio voluntario illicito, notorio, & publico. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. in ſuo Manuali. cap. 27. num. 240. vbi & diffinit homicidium voluntarium, ſuper cuius irregularitate diſpenſandi poteſtas excipitur in omnibus facultatibus, quæ conferuntur ad diſpẽſandum, ſuper irregularitatibus factis, tam ſummo Pœnitentiario, quam Legatis à latere, & Cruciatarum Commiſſarijs, & quibuſvis alijs, dicens, *Eſſe homicidium illicitum intentum, ſiue volitum in ſe ſaltem æquipollenter, alias, quã vitandæ mortis cauſa ab oratore.* In qua diffinitione illa particula, *illicitum*, ponitur ad differentiam eius, quod neque eſt licitum, neque illicitum quale eſt, vt ſupra etiam diximus, factum ab infante, vel furioſo, *per cap. illud 15. quæſt. 1.* item ad differentiam eius, quod eſt iuſtum, quale eſt, quod Iudices, ſiue Miniſtri Iuſtitiæ, vel milites in bello iuſto, iuſte faciunt, de quo dictũ eſt in pręcedenti Articulo. Dicitur, *intentum, ſiue volitum in ſe*, nam non ſufficit, quod ſit volitum in ſua cauſa, quale eſt omne caſuale producens irregularitatem, ſecundum Diuum Thomam communiter receptum, ſecunda ſecundæ quæſtione 64. articulo vltimo, ſed dicitur, *ſaltem æquipollenter*, ad includendum illud, quod non eſt quidem intentum, ſeu volitum in ſe, eſt tamen intentum, ſeu volitum in ſua cauſa, adeo propinqua, vt moraliter loquendo, vix ſint compatibilia, velle illam cauſam, & nolle occidere, cuiuſmodi eſt nolle occidere, & velle propinare venenum, quod quiſpiam ſcit eſſe mortiferum, aut ferire quempiã enſe punctim circa caput, vel circa pręcordia. Dictum eſt etiam, & appoſita eſt illa particula, *alias, quam vitandæ mortis cauſa* ad excludendum homicidium, intentum ob defenſionem propriam, & cauſa vitandę mortis propriæ, & tandem vltimo eſt appoſita illa particula, *ab oratore*. hoc eſt à petente diſpenſationem, quia non ſufficit, vt intendatur ab alio. Sæpiſſime enim contingit, quod vnum, & idem homicidium ſi voluntarium vni, & non alteri, quale eſt illud, quod facit,

Diffinitio homicidij voluntarij, illiciti atque prohibiti.

vel bi

Digitized by Google

verbi gratia, Petrus percutiendo quempiam animo occidendo ipſum, mandante vero Ioanne, vt aliquam leuem ei iniuriam inferret, citra mortẽ, aut deformationem, huiuſmodi homicidium, in Petro eſt voluntarium, in Ioãne vero non. E contra vero contingit in homicidio, quod facit famulus, propinando alicui potum veneno infectum, animo iocãdi, mandato heri ſibi perſuadentis. etiam ſolo ſale conſperſum, tale homicidium in famulo non eſſet voluntarium, in hæro vero, ſic. Hęc eſt exacta homicidij voluntarij, illiciti, atque prohibiti diffinitio, & nimis conſona Decretis Concilij Tridentini, qđ ſeſſione 14. cap. 7. de eiuſmodi homicidio agens, ſemel, & iterum ac multoties reperit huiuſmodi particulas, *per induſtriam, per inſidias, ex propoſito, propria voluntate*, &c. ad inſinuandum, quod eiuſmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem, quod ſit ſummo Pontifici reſeruata, debet eſſe illicitum, intentum, ac volitum, ſiue voluntarium, in ſe, aut ſaltem ęquipollenter in ſua cauſa, vt dictum eſt. Per quas etiam particulas, excluduntur à ratione talis homicidij, omnes occiſiones, quæ fiunt à iudicibus, atque à Miniſtris iuſtitiæ iuridice, & ab exiſtentibus in bello iuſto. nam eiuſmodi occiſiones, quamvis alias ſint voluntariæ, & propria voluntate fiant, non tamen fieri dicuntur, per inſidias, nec per induſtriam propria voluntate, aut ex propoſito, quę omnia verba, aliquod malum prohibitum, atque illicitum inſinuant, quod non contingit in ſupradictis. Et de prædicto homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, ad ſenſum ſupradictum, intelligenda ſunt omnia priuilegia Regularibus conceſſa, quando in facultatibus exhibitis, ad diſpenſandum in quibuſcumque irregularitatibus, excipiuntur tres caſus, de quorum numero, vna eſt irregularitas procedens ex dicto homicidio voluntario, & de tali homicidio voluntario, illicito atque prohibito intelligenda ſunt, non vero de alio licito. Similiter, & quando per Concilium Tridentinum, *ſeſſione 24. de reformatione, cap. 6.* conceditur Epiſcopis, facultas abſoluendi, & diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, de huiuſmodi homicidio voluntario intelligendum id eſt, modo iam explicato, quo fit, vt diſpenſare ipſi iure poſſint, in irregularitate orta ex homicidio caſuali, vt in ſequentibus dicemus, atque etiam in homicidio occulto, vt tenet ſupradictus Nauarro cap. 27. num. 240.

Nota hoc valde.

Et qui comprehenduntur, & ſunt irregulares irregularitate proueniente ex ſupradicto homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, non ſunt ſolummodo irregulares quoad ordines, verum etiam, & quoad quaſcumque Prçlaturas, & dignitates in Religionibus, quales ſunt Guardianatus, Prioratus, & Prouincialatus. Nam quamuis olim contrarium fuerit determinatum, ſeu potius declaratum in quodam noſtro Capitulo Generali Baſilienſi, attamen nunc in Concil. Trident. *ſeſſione 14. capit. 7. dicitur, quod huiuſmodi nullo tempore, ad ſacros Ordines promoueri poſſint, neque aliqua illis Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam animarum non habeant, conferri liceat, ſed omni ordine ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo careant.* Vbi poſtquam per Concilium prohibentur ſupradicti, habere beneficia Eccleſiaſtica, perinde etiam prohibentur habere Prçlaturas, & dignitates Eccleſiaſticas in Religionibus.

Irregulares irregularitate proueniente ex homicidio volũtario illicito, atque prohibito, non ſolum ſunt irregulares, vt ad ſacros ordines nõ poſſint promoueri, verũ neque ad dignitates, & Prælaturas, & officia animarum curam habentia.

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, in irregularitate proueniente, ex homicidio voluntario iniuſto, atque prohibito, ſed omnino occulto?

Difficultas.

ANtequam ad huius difficultatis explicationem accedamus, & ipſius reſolutionem afferamus, operçpretium eſt, explicare præuiam aliam difficultatem, An homicidium omnino occultum, etiã illicitum, atque prohibitum, inducat irregularitatem? Et ne, vt dicitur, ad ignota per ignota procedamus, adnotare oportet, quod dupliciter ſtare poteſt, quod homicidium aliquo dicatur omnino occultum. Vno modo, ita quod nulla poſſit ratione probari, nec adduci in iudicium, aut in mentem, ſiue notitia hominum venire, niſi ex ſola propria occiſoris confeſſione. Alio modo dicitur aliquod homicidium occultum, quod non eſt deductum in iudicium, neque in forum contentioſum, poteſt tamen deduci, denunciari, & accuſari, quia nempe ad id ſufficientia ſunt indicia, aut forſan poteſt legitimis teſtibus comprobari. Et de homicidio occulto hoc ſecundo modo, certum eſt, & communis tenet opinio, quod inducit irregularitatem. Solummodo eſt difficultas, de homicidio occulto, primo modo, de quo ſunt duæ extremæ opiniones.

An per homicidium omnino occultum, & illicitum, incurratur irregularitas.

Quotupliciter contingat aliquod homicidium eſſe aut dici occultum.

Prima opinio eſt aſſerentium, quod per homicidium omnino occultum primo modo, nulla irregularitas incurritur. Hanc ſententiam, & opinionem tenuit olim Doctiſſimus P. F. Ildefonſus de Caſtro, libro 2. de lege pœnali cap. vltimo, verſiculo 3. ad principalem Concluſionem, nam quamuis illi placeat opinio Abbatis Panorm. dicentis, quod ex prædicto homicidio in foro conſcientię, contrahitur irregularitas ſed tamen per Epiſcopum tantũ diſpenſabilis: verumtamen ſi recte, ac penitus introſpiciãtur ipſius rationes, eo tendunt, vt per ipſas probare contendat, per ſupradictum homicidium omnino occultum, nullam prorſus induci irregularitatem, nullaque in eo caſu eſſe opus Epiſcopi diſpenſatione, & hoc tenere, atque ſentire prædictum Patrem de Caſtro, expreſſe dicit Couar. de homicidio 2. par. §. 3. num. 4. videlicet, quod nulla per ipſum contrahitur irregularitas. Probat ſuam ſententiam, ex quadam decretali Alexãdri III. *in cap. ex tenore, de temporibus ordina.* vbi habentur ſequentia verba, *Verũ quoniam peccatum ipſius fore occultum dixiſti, mandamus, quatenus pænitentiam ei congruam imponas, & ſuadeas, vt parte pænitentiæ peracta, ordine ſuſcepto vtatur, quo contentus exiſtens, ad ſuperiores amplius non aſcendat, verumtamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.* Quæ verba ſunt quammaxime notatu digna, nimiſque ponderanda, nam loquitur, vt conſtat ex ipſius decretalis initio, de delicto degradatione digno, & per quod, ſi eſſet publicum degradaretur ab ordine, quem ſuſcepit, & amplius non poſſet ad ſuperiores ordines promoueri. Hoc certe argumentum eſt fortiſſimum pro hac parte, ad probandum quod irregularitas non contrahitur per peccatum, ſiue delictum omnino occultum.

Prima opinio, dicentis, propter homicidium omnino occultum, nullam irregularitatem incurri.

Nota hoc valde.

Circa homicidium omnino occultum.

Sed pręterea probatur id ipſum; nam irregularitas, vt communis tenet opinio, & Nauar. in ſua ſumma cap. 27. num. 144. contra Sotum, & Medina in ſua ſumm. p. 1. cap. 11. §. 10. non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis: ſed nullus reatus eſt expreſſus in iure, in quo ſit determinatum, atq; decretum, quod per delictum omnino occultum, contrahatur irregularitas: ergo illud non eſt dicendum. Cõſequentia legitima eſt. Minor autem probatur, nam

Nota, & pondera huius decretalis verba.

quamuis

Digitized by Google

quamuis habeatur in iure in *cap. niſi. §. perſonæ. de renunciatione*, atque in Conc. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 7. & ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione.* quod ſit illata irregularitas, etiam quando culpa latet, & quando delictū eſt occultum, ſed tamen, neque ibi, neque alibi, habetur, quod talis pœna ſit inflicta, ſiue inferatur, quando culpa omnino latet, & quando crimen, ſiue delictum eſt omnino occultū, de quo loquimur in præſenti. Quin vero Conc. Trid. *vbi ſupra ſeſſ. 14. cap. 7.* dictæ ſententiæ fauere videtur, vocans homicidium occultum, propter quod inducitur irregularitas, illud, quod quamuis non ſit deductum in iudicium, ſeu ordine iudiciario probatum, poteſt tamen probari, aut aliqua ratione fieri publicum: ex quibus verbis ſatis colligitur, quod, quamuis per crimen occultum, ſecundo modo, de quibus diximus ſupra, irregularitas incurratur, non tamen per illud, quod eſt totaliter occultum, ita quod nullus omnino illud ſcit, niſi, qui commiſit ipſum, nulloque modo poteſt deduci in iudicium, aut vlla ratione fieri publicum, ſed moraliter loquendo, de per ſe, & ſimpliciter eſt ſecretum, & occultum.

Nec ad hoc, vt videtur, valet dicere, quod nonnulli dicunt, ſcilicet, quod delictum quodcumque exterius commiſſum, quamuis à nemine videatur, eſt publicum de per ſe quamuis alias ſit occultum per accidens, nam hoc verum habet loquendo metaphyſice, non vero moraliter, nam hoc modo loquendo, illud eſt omnino ſecretum, & occultum per ſe, quod nullo modo poteſt deduci in iudicium, nec vlla rōne fieri publicum, moraliter loquendo: cum ergo Conc. Tridentinum, loco ſupraciato, nō loquatur de crimine occulto, vel publico metaphyſice, ſed de occulto, vel publico moraliter, & quantum attinet, & ſpectat ad mores, manifeſte ſequi videtur, quod illud homicidium ſit ſimpliciter, & obſolute occultum, atque ſecretum, quod nulla ratione poteſt deduci in iudiciū exterius, nec aliquo modo fieri publicum, & quod homicidium, quod prędictum Concilium vocat occultum, & per quod dicit, irregularitatem incurri, eſt illud, quod quamuis ſit occultum, potuit tamen aliqua ratione fieri publicum, & aliquo modo deduci in iudicium, atque iudiciario ordine comprobari. Nam Conciliorum verba moraliter, non vero metaphyſice ſunt intelligenda, ſecundum communem vſum, ac morem loquendi hominum, & non ſecundum naturam à rebus, & moribus hominum abſtractam.

Tandem vltimo, poteſt prædicta ſentētia, atque opinio comprobari, alia etiam efficaciſſima ratione. Nam ille, qui excommunicatus, propter delictū omnino occultum, aut ſuſpenſus, nō tenetur ſe abſtinere ab officio, & exercitio ordinis ſuſcepti, ne ea ratione ſe prodat, vt communis tenet opinio, cuius meminit Nauar. vbi ſupra num. 239. ſignum ergo eſt, quod Eccleſia, quæ eſt mater pietatis, nō vult alicui pœnam aliquam exteriorem infligere, propter crimen omnino occultum, nam multa ſunt delicta, quæ non ſunt punienda, ſed relinquenda, ac reſeruanda diuino iudicio, vt probe notat, *gloſſa in ſupradicto capite ex tenore, verbo occultum*, vbi inquit, *quod probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit*, & habetur, *in cap. Chriſtiana 32. q. 5. Et quod ſecretorum, & cognitor, & iudex eſt Deus*, vt habetur, *in cap. erubeſcant. diſt. 32. & in cap. conſuluiſti 2. q. 5.* & quod eiuſmodi delicta ſolum Deum habent vltorem, vt habetur, *in l. iuriſiurandi. C. de iureiurando.* Vnde & de Eccleſia, dicitur, quod non iudicat de occultis, nec vllam omnino hucuſque intulit exteriorem pœnam, propter crimina omnino occulta. Quamuis enim de excommunicatione verum ſit, atque de ipſa communiter dicatur, quod poſita ipſo facto, ſtatim incurritur, etiam propter crimen omnino occultum (exterius tamen commiſſum) quantum ad priuationem ſuffragiorum, quæ etiam eſt occulta, & ſecreta, non tamen quantum ad communicationem exteriorem, & participationem ſacramentorum, nam in eo caſu licitum eſt excommunicato, ſe ingerere ne ſe prodat, atque infamet. Hæc ſunt, quæ pro hac opinione faciunt.

Non omnia delicta ſunt punienda, ſed quæ probari poſſunt, aut non ſunt ſimpliciter ſecreta.

Nota hoc valde.

Sed contraria eſt aliorum opinio, atque ſententia, aſſerentium, irregularitatem incurri, propter homicidium, etiam omnino occultum primo modo; eſtque communis opinio, quam tenet Abb. Panor. & multi alij grauiſſimi Doctores quos breuitatis gratia omitto. Quæ & probari poteſt hac efficaciſſima ratione, nam irregularitatis pœna, ex homicidio voluntario, vtcumque occulto proueniens, non ſolum infligitur propter homicidij delictum, atque in vindictam ipſius, verum etiam, & principalius, propter indecentiam, & propter defectum ſignificationis, vt diximus ſupra in initio art. 8. de mente D. Thom. 2. 2. q. 40. art. 2. nam qui quempiam occidit, ſanguinemque ſui proximi effudit, non poteſt congrue in altari, immaculatum Agnum repræſentare, qui pro nobis omnibus ſanguinem ſuum fudit, quæ quidē repræſentatio neceſſaria eſt, in quolibet ordinando, cum omnes clericales ordines, ordinentur ad ſacrum altaris myſterium, in quo Chriſtus Dominus realiter continetur, atque à ſacerdote repræſentatur. Quo fit, vt, quamuis in homicidio omnino occulto, irregularitas ratione delicti non incurratur, incurritur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum ſignificationis, eo modo, quo etiam ſupra in hac quæſt. art. 2. diximus, de bigamis, qui contraxerunt matrimonium bis, ſeu cum vidua, aut prius corrupta ab alio, quibus caſibus, quamuis prior corruptio ſit omnino occulta, adhuc bigamiæ irregularitas incurritur. Et hoc ſufficit ad hoc, vt propter hanc ſolam rationem, prædicta opinio videatur probabilior, & tenēda, prout à nobis impręſentiarum tenetur. Nam, quamuis contraria, non ſit omnino improbabilis, neque in conſcientia videatur damnandus, qui eam ſecutus fuerit, adhuc tamen alia longe eſt probabilior, & quæ communiter ab omnibus tenetur, atque defenditur.

Secunda opinio dicētium irregularitatem incurri propter homicidium, omnino occultum.

Nota hoc valde.

Reſolutio ſuprapoſitæ difficultatis eſt, quod hæc ſecunda opinio eſt, probabilior, & tenenda.

Quibus pręmiſſis, vt ad propoſitam difficultatem deueniamus, quæritur nunc, Quinam diſpenſare poſſit in ſupradicta irregularitate, proueniente ex homicidio voluntario, illicito atque prohibito, ſed omnino occulto? Cui difficultati breuiter reſpondeo, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

In ſupradicta irregularitate, proueniente ex homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, ſed omnino occulto, Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum ſibi ſubditis. Hanc concluſionem tenet expreſſe Couar. *in Clemen. ſi furioſus, de homicidio. 2. §. 4. num. 4.* & probat eam ex multis Doctorum auctoritatibus, quos refert, & ſequitur, ſed præcipue ex Abbate, *in cap. ex tenore.* Eam etiam tenet, & approbat tanquam nimis probabilem, P. Ildefonſus de Caſtro loco ſupraciato, & Angelus in ſumma, *verbo homicidium. 5. q. 1.* hi omnes dicunt, quod in irregularitate proueniente ex crimine omnino occulto; & quod nullis poteſt teſtibus comprobari, neque aliter, quam per propriam confeſſionem ſciri, poteſt Epiſcopus diſpenſare, & quod quoad hoc, remanſit ius commune omnino intactum, neque per Concil. Trident. eſt, aliquid innouatum, nec prędicta irregularitas eſt ſummo Pontifici reſeruata, ſed Epiſcopo. Neque obſtant, prout obſtare putauit Nauar. in dicto cap. 27. num. 239. verba, quæ habentur in eo loco ſupracitato; nam Concilium intelligendum eſt, de homicidio occulto, quod quamuis actu non ſit deductum in iudicium, neque ad ſorum conten

In irregularitate proueniente ex homicidio omnino occulto Epiſcopi diſpenſant cum ſibi ſubditis.

Nota hoc valde.

tioſum,

tioſum, eſt tamen ex ſe probabile, quamuis actu, in iudicio Ordinario non ſit probatum, non autem de homicidio omnino occulto, quod probari nullo modo poteſt. Et quamuis Salzedo in ſua practica criminali capit. 94. pag. 329. opinionem teneat contrariam, aſſerendo etiam in prædicto caſu neceſſarium eſſe recurrere ad Papam, ad huiuſmodi diſpenſationem impetrandam; nihilominus noſtra concluſio veriſſima, & probabiliſſima eſt, & Salzedo innititur fundamentis adductis pro alia in contrarium opinione. Sed loquendo de Prælatis Regularibus, ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Gener. Miniſter, & Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalē iuriſdictionem habētes, bene poſſunt diſpenſare cum ſibi ſubditis, in irregularitate prouenienie ex homicidio omnino occulto.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, bene poſſunt diſpenſare, cum ſibi ſubditis, in irregularitate prouenienie ex homicidio omnino occulto. Hæc cōcluſio ſatis colligitur ex ſupradictis: nam ſi Epiſcopi, vt dictum eſt, id poſſunt, eadem ratione & Generalis Miniſter, & Religionū Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, poterunt id ipſum facere, cum aliquo ſibi ſubdito, qui cum eſſet olim ſecularis homicida fuit, ſed omnino occultus. Totale eſt huius ſententiæ, & opinionis fundamentū, quia ex tali homicidio omnino occulto, vel nulla contrahitur irregularitas, vel ſaltem ea non eſt Papæ reſeruata, ſed Epiſcopis, ac proinde ſicut Epiſcopus diſpenſare poteſt, cum ſibi ſubditis, ita & Prælatus Regularis, iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habens cū ſuis. Et quando ſupradicta opinio cum ſecularibus practicari non poſſet, aut deberet, conſentaneum nimis erat rationi, vt cum Religioſis practicaretur, ad tollendos multos inutiles diſcurſus, & omnem diuagandi materiam.

Nota ſpecialia priuilegia, quæ ad hoc habentur.

Sed præterea Religioſi, & Religionum Prælati, ad id faciēdum, ſpecialia habent aliqua priuilegia, nam in primis Martinus V. conceſſit Priori Monaſterij S. Benedicti Valliſoletani, *quod in foro cōſcientia poſſet abſoluere ſuos Monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſſet, quam ipſe ſumm. Pont. reſeruare conſueuit, & cum eis ſuper omni irregularitate, etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi vicem reſeruat (in morte videlicet, & in membrorum truncatione, et enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare, dum tamen aliquod horum iſtum nō ſit notorium, & hoc propter ſcandalum.* Habetur hæc conceſſio in Compediu priuileg. Mendic. *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres.* Vbi aduertit Collector, quod licet primo ſupradicta cōceſſio facta fuerit ſoli Priori, ſeu Abbati Monaſterij S. Benedicti Valliſoletani, poſtea tamen extenſa, ſeu communicata fuit omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorū Monaſteriorum, vt habetur *in verbo communicatio priuilegiorum*, §. 34. Et ait ſe præfatam conceſſionē vidiſſe, in prædicto Conuentu, ſub ſigillo authentico Valliſoleti, & inde eam fideliter extraxiſſe. Simile priuilegium conceſſum eſt à Iulio II. Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compedio Societatis Ieſu, *verbo diſpenſatio*, §. 1. & in Compendio Ord. D. Hieronymi Hiſpaniæ *eod. verbo.* §. 24. & dicit Pater Corduba in additioo. ad dictum Compendium, *verbo diſpenſatio* §. 24. quod dicta diſpenſatio, intelligitur de quocumque homicidio voluntario, vel caſuali, directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non poſſit probari. Neque obſtat, quod Sixtus IV. qui ſucceſſit poſt ſupradictum Martinum V. conceſſit facultatem diſpenſandi, in homicidio caſuali, excipiendo expreſſe homicidium voluntarium, vt patet ex ſupradicto Compendio, priuileg. Mendicant. & habetur in Monumentis noſtri Ordin. Nā huic obiectioni reſpondetur, omiſſis alijs multis ſolutionibus, quod prædicta exceptio, & limitatio, intelligitur, vt procedat ſolum, circa cōceſſiones factas, ab eodem Sixto IV. & non, vt extendatur ad alias factas ab alijs ſummis Pontificibus, nam ſi prædictus Sixtus IV. hoc voluiſſet, id vtique expreſſiſſet, quod non fecit. Cum igitur priuilegium conceſſum, nullo modo abrogetur, niſi de illo fiat ſpecialis mentio, aut generalis, quæ ipſum comprehendat, relinquitur, quod ſupradictum priuileg. in ſuo remanet vigore. Neq. enim abrogatum eſt per Concilium Tridentinum in illo loco, quo conceſſa eſt facultas Epiſcopis, & cōſequenter Prælatis Ordinarijs, ſimilem iuriſdictionem habentibus, ad diſpenſandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepto homicidio voluntario, nam hæc exceptio ſolum procedit reſpectu illorum caſuū, qui in eodē decreto conceduntur, non vñ reſpectu illorum, qui conceſſi ſunt per aliqua alia priuilegia, cū in dicto Concilio, loco citato, nulla facta ſit priuilegiorum abrogatio, & reuocatio. Ex dictis colligitur, quod ſi homicidium eſt occultum, ſecundo modo, ſolus Papa ſecundum ius, in dicta irregularitate diſpenſat, atque diſpenſare poteſt, ſi vero eſt occultum omnino, & primo modo, poſſunt ſuper ea diſpenſare Epiſcopi, & Generalis Miniſter, & omnes alij Religionum Prælati, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes. Et hoc duplici ex capite, primo, de iure communi, ſicut & ſupradicti Epiſcopi, ſecundo de iure ſpeciali, & ex ſpeciali, conceſſione ſupradicti Martini V. qua fruuntur omnes Religiones priuilegium habētes communicationis. Sed aduertendum eſt nimis, ad peccatum, ſiue delictum quod ſit omnino occultum, vt dictum eſt, & nullo modo notorium, nam tunc nihil valeret diſpēſatio, virtute ſupradicti priuilegij facta, cum nō ſeruetur forma reſcripti. Et dicitur notorium, quantū ad hoc propoſitum, quando ſunt tot coniecturæ, vt non ſit locus tergiuerſationi. vt notat Panorm. *cap. 1. de cohabit. Clericorum num. 7.* & Angelus, *ve. bi concubinarius*, aſſerentes, tunc aliquid dici eſſe notorium, quando nullam habet tergiuerſationem, aut dubietatem.

Priuilegium conceſſum nullo modo abrogatur, niſi de eo fiat mentio, aut ſpecialis, aut generalis, qui ipſum cōprehendat.

Generalis reſolutio.

Quodnam crimen dicatur ſeu dici debeat notorium.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod ſupradicta conceſſio Martini V. optime practicari poteſt, quidquid alij dicant, dicentes, quod non eſt in vſu, nā re vera, vt dicitur, eſt in vſu, & P. Veracruz in ſuo Compendio manuſcripto, refert quod hac facultate vſi ſunt in Indijs Occidentalib. Fratres Prædic. in primo Cap. Prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini 1553. neque vero conſtare cuipiam poteſt, quod dictum priuileg. non ſit in vſu, cum Prælati eo vtantur non in plateis, nec vero in Monaſteriorum clauſtris, ſcientibus ac videntibus cunctis, ſed in occulto, cum id ipſum conceſſum ſit, tantum pro caſibus omnino occultis, & hæc de iſto Art. ſufficiant.

Nota hoc valde.

Comp. priu. mēd. verb. abſol. ord. quoad Fratres. §. 40.

Monu. or. 1. imp. 63. & 2. f. 66 con. 112. ſuppl. 195. cōc. 319. & referunt, in Cōp. priu. mend. §. 10. 12. & 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate prouenienie ex mutilatione voluntaria alicuius membri?

Huic Articulo Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

SI huiuſmodi mutilatio ſit occulta, nec deducta in iudicium, ſeu ad forum contentioſum, in irregularitate ex ipſa prouenienite, Gener. Miniſter, & Religioni Prælati, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes optime diſpenſare poſſunt. Pro intelligētia ſimul, & probatione huius concluſionis, eſt notandum, quod olim ſolus Papa,

Si mutilatio voluntaria eſt occulta, & nullo modo deducta in iudicium, ſeu ad forū contentioſum, bene poſſunt ſuper tali irregularitate, Prælati Regulares diſpēſare,

poterat

poterat diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntario membrorum, prout habetur in Iure, *cap. 1. de Clericis pugnant. in duello.* & tradunt communiter Doctores, quos refert Couar. *in Clementina ſi furioſus.* 2. part. §. 3. num. 7. & Nauar. in Manuali cap. 27. nu. 206. Sed poſtea *per Concil. Tridentinum. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* iam id fuit ſublatum, poſtquam conceditur Epiſcopis, vt poſſint diſpenſare, in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, nã poſtquam ſolummodo excipitur, ſupradictum homicidium voluntariũ, & irregularitas ab ipſo proueniens, & aliæ deductę ad forum contentioſum, manifeſtum ſit, quod diſpenſare poſſunt Epiſcopi, in irregularitate prouueniente ex mutilatione volũtaria alicuius membri, dummodo delictum ſit occultum, nec requiritur, quod ſit occultũ primo modo, & ad modum ſupradictum in præcedenti Articulo, ſed ſufficit, quod ſit occultum ſecundo modo, hoc eſt, non deductum in iudicium, neque ad forũ contentioſum. Nec obſtat, quod homicidium volũtarium, & voluntaria mutilatio, pro eodem accipiũtur in Iure, nam hoc ita intelligi debet, quod ſicut ex homicidio voluntario, incurritur irregularitas, ita etiam ex mutilatione voluntaria, incurritur irregularitas, & ſicut ipſa non incurritur, quando occiſio hominis, facta fuit ad propriam defenſionem; ita etiam non contrahitur, quando & mutilatio ipſa neceſſaria fuit ad propriam defenſionem. Ex hoc autem non ſequitur, aut licet colligere, quod irregularitates ex prędictis delictis prouenientes, ſimili modo, & eodem rigore ſint reſeruatæ, & quod vni tribuitur, ſit neceſſario tribuendum & alteri, nec de hoc talis regula generalis habetur in Iure, quin vero homicidium, & mutilatio, apud ſacros Canones in diuerſis titulis collocantur, vt conſtat ex Decretalibus, vbi diuerſus eſt titulus, de homicidio, & de corpore vitiatis, atque in clementina, ſi furioſus, de homicido, & de mutilatione membrorum, ſeparatim ſit mentio, id quod, & fecit Alexander III. *in c. 1. de Clerico pugna. in duello.* diuerſimode loquens de homicidio, & membrorum mutilatione. Ex quo fit, quod cum in dicto Conc. Trident. facultas fiat Epiſcopis, diſpenſandi, vt dictum eſt, in foro cõſcientiæ, in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deductis in iudicium (excepto homicidio voluntario) homicidium voluntariũ dumtaxat excipientes ſupradicti Concilij Patres, ſatis clare innuere viſi ſunt, conceſſam eſſe perinde licentiam, & facultatem prædictis Epiſcopis, ad diſpenſandum in irregularitate, procedente ex voluntaria mutilatione membrorum, dum tamen delictum ſit occultum, & nullo modo deductum in iudicium, ſiquidem, vt notum eſt in Iure, exceptio firmat regulam in contrarium, neque enim ignorabãt ſupradicti Patres, homicidij voluntarij nomine, nõ venire intelligendam, voluntariam mutilationem membrorum. Hoc ſuppoſito, atque conſtituto, manet ſimul probata, & declarata noſtra concluſio, nã cum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati (de quibus loquimur) iuriſdictionem habeant Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem conſequens perinde fit, quod etiam ipſi in ſupradicta irregularitate diſpenſare optime poſſunt cum ſibi ſubditis. Quod & confirmatur ex ſpeciali conceſſione Sixti V. facta Prouincialibus Ordinis Prędicatorum, de qua diximus ſupra, qua conceſſit illis circa ſibi ſubditos facultatem, quam conceſſit Concil. Trident. Epiſcopis circa ſuos diœceſanos. Id quod & Gregorius XIII. conceſſit, anno Dom. 1574. Generalibus, & Abbatibus Ordinis Ciſtercië. Cõgr. Hiſpaniæ, vt refertur in Cõp. d. Ordinis, *verbo abſolutio quoad fratres, §. 44.*

In calce huius Articoli, breuiter adnotare libuit Quęnam ſit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem, in foro exteriori Papæ reſeruatam? vt exinde ſcire, atque inueſtigare poſſimus, quænam ſit irregularitas proueniens ex occulta mutilatione membrorum, in qua Epiſcopi & Religionum Prælati ſupradicti, in foro conſcientię diſpenſare poſsũt, aut non poſſunt. Pro quo dico, de mente Nauar. vbi ſupra, nu. 206. quod mutilatio membrorum in hac materia, eſt diminutio alicuius membri totalis, ita quod quando vnus alteri debilitat aliquod mẽbrorum, ſi non totaliter auſertur, aut minuitur, non incurrit irregularitatem, etiamſi tale membrum debilitatum, ad ſuas exercendas operationes inutile reddatur. Nam non propterea deſinit eſſe membrum, vtile ſaltem ad corporis ornatum, & certum eſt, quod pœnę benigne debent interpretari, & cum ius iudicet, ac pronunciet irregularem, contra mutilantem membrum, hoc pœnale ius, non debet extendi ad debilitantem, & ſic, qui deformauit gladio alicuius hominis faciem, aut qui læſit oculos alicuius, non totaliter excæcando, proculdubio non erit irregularis, prout tenet Couar. *dicta in clem. ſtem. ſi furioſus,* vbi ſupra, & Nauarr. quamuis Salzedo in ſua Practica criminali, cap. 90. teneat contrarium, allegando Syluestrum, *verbo, homicidium. 3. num. 4.* Secundo dico, quod non incurritur irregularitas, ratione mutilationis eorum membrorum, quæ non ſunt neceſſaria ad exercendas corporis operationes. Ex quo infertur, quod ex mutilatione alicuius digiti, non incurritur irregularitas, nam digitus non eſt proprie membrum, ſed pars membri, vt dicit Nauar. loco ſupra citato contra Caietanum, 2. 2. quęſt. 93. art. 1. quem ſequitur Soto lib. 2. de Iuſtitia & iure, quæſt. 5. art. 1. quod late probat ſupradictus Nauar. addendo plura ad hoc propoſitum nimis neceſſaria, quæ, cum ibidem videri poſſint, ab eiſdem conſulto abſtineo.

Quænam ſit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem in foro exteriori Summo Pont. reſeruatam.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, cum ſuis ſubditis, in irregularitate prouueniente, ratione homicidij voluntarij, ad hoc vt ad Dignitates, & Prælaturas in Religione promoueantur?

PRo intelligentia huius Articuli, aliqua oportet aduertere. Et dico primo, quod olim de Iure antiquo bene poterant Epiſcopi diſpenſare, cum homicida voluntario, vt retinere poſſet beneficium curatum, obtentum ante irregularitatem, quamuis non poſſent diſpenſare, vt obtineret aliquod beneficiũ curatum de nouo, prout tradit Couar. *in clementina ſi furioſus.* 2. par. § 3. nu. 6. Et Nauar. in Manuali cap. 27. num. 240. in fine, quod ſimiliter poterant facere Prælati Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, cum ſibi ſubditis, vt in Religione obtinere poſſet prælationes, quas ante irregularitatem obtinebant, quamuis non poſſent cum eiſdem diſpenſare, vt aliquas de nouo dignitates acquirerent.

Nota hoc valde, quod ſecundum ius antiquum, bene poterant Epiſcopi diſpenſare cum homicida voluntario, vt retinere poſſet beneficium curatum, obtentum ante irregularitatem, quamuis non vt de nouo illud poſſet de nouo.

Quapropter ex parte Ordinis impetratũ fuiſſe dicitur priuilegium, à Sixto IV. *quo conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris Ordinis Minorum, & eorum Vicarijs, vt poſſent diſpenſare cum ſibi ſubditis, irregularitate patientibus (præter quam homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorũ) vt ad quæcumque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis, eligi, recipi, & aſſumi poſſent, illaque gerere, & exercere libere, & licite valeant, &c.* habetur in Monum. Ordinis, vbi etiam dicitur, quod ſicut Sixtus IV. hoc ipſum conceſſit Generali Miniſtro, & Prioribus Prouincialibus, & Conuentualibus Ordi-

bus,

Monu. Ord. 1. in reſ. fol. 61. & 2. ol. 144. conceſ. 252. & fol. 240. conc. 375. & refertur in Comp. ver.

nis, Prædicatorum, & dicit P. Frater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarum qq. Regular. quæſt. 24. ar. 16. vbi hac de re agit, quod dictum priuilegium debet explicari, loquendo ſecundum ius antiquum, nempe quoad Prælationes de nouo obtinendas, nã ad hoc tantum, prędicta diſpenſatio erat neceſſaria, non autem ad retinendas Prælationes antiquas, ante irregularitatem obtentas, nam ad ipſas retinẽdas ſecundum ius commune antiquum, ſupradicti Prælati Regulares, cum prædicto homicida voluntario poterant diſpenſare. Sed re vera ſi intime perſpiciatur, atque conſideretur, priuilegium ſupradictũ, ad dictum propoſitum à prædicto Patre adductum, neque quoad hoc, neque quoad illud quidquam facit, cum expreſſe ibi excipiatur irregularitas, quæ prouenit ex homicidio voluntario, ſicque neque deſeruiebat ad obtinendas dignitates, & Prælationes antiquas (cum id poſſet concedi ab Epiſcopis, & Pręlatis Regularibus ſecundum ius antiquum, vt dictũ eſt) nec vero deſeruiebat ad obtinendas illas de nouo, cum expreſſe in dicto priuilegio, excipiatur irregularitas, quæ contrahitur ex homicidio volũtario. Sed quidquid de hoc ſit, iam vtrumque fuit ſublatũ per *Concilium Triden. ſeſſ. 14. cap. 7.* vbi præcipitur, vt homicida voluntarius, etiamſi ſit occultus, nullo tempore ad ſacros Ordines poſſit promoueri, neque aliqua illi Eccleſiaſtica beneficia conferri, etiãſi animarum curam non habeant, ſed omni ordine, ac beneficiu, et officio Eccleſiaſtico perpetuo careat.

Nota, quod de nouo circa hoc ſtatuit Côc. Trident.

Secundo pręmitto, quod ſicut habens beneficiũ aliquod curatum, & committens aliquod homicidium voluntarium non remanet ipſo facto priuatus tali beneficio, ſed per ſententiam iudicis debet priuari, & quouſque priuetur, cum ſuo remanet beneficio, vt tradit Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 249. *& in cap. ſi quando, de reſcriptis, except. 9.* & Couar. *in clementina, ſi furioſus.* 2. par. §. 3. num. 6. dicentes Côcil. Triden. in hoc minime innouare, cum in eo ſolum diffiniatur, quod de nouo ipſi homicidæ nullũ beneficiũ Eccleſiaſticum côferatur, ita & eodem modo homicida Religioſus, non ipſo iure amittit Guardianatum, ſiue Pręlatiã Regularem, quam hẽt ſtatim, ac homicidium cõmittit, ſed neceſſarium eſt, vt à ſuo regulari Prælato per ſententiam priuetur, & licet non poſſit exercere in ſua adminiſtratione ea, quæ irregularibus prohibentur, poteſt tamen retinere prædictum officiũ, & quæ ipſis minime ſunt interdicta, opere conſumare. Vnde, cũ per irregularitatẽ ſolum interdicatur, vſus Ordinum Eccleſiaſticorum, & acceptio ipſorum, et aliquod beneficiũ, ſeu officium de nouo obtinere, manifeſtum ſit, quod reliqua omnia, quæ ad iſta tria munera minime reducuntur per prædictos homicidas Eccleſiaſticos, ſiue Regulares, poſſunt exerceri, donec a proprijs Prælatis per ſentẽtiam arceantur. Ita quod poterũt percipere fructus, & prouentus, Clerici ſuorum beneficiorum, & Regulares ſuarum Pręlationũ, quas habent, eiſque frui in foro conſcientiæ, nam ante latam ſententiam minime ea tenentur reſtituere. Poſſunt præterea Pręlati Regulares, quamuis fuerint homicidæ, in ſuis Conuentibus, & Monaſterijs præſidere, præcipiendo, & mandando, non tamen poſſunt ponere præcepta ſpiritualia, nam iſta minime poſſunt imponi, niſi ab habente ſacros Ordines, & ab eo qui eiſdem vti non eſt prohibitus, cum, vt de ſe conſtat, ſpiritualis iuriſdictio poteſtatem Ordinis pręſupponat. His præmiſſis, ad propoſitum Articulum, reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Habens beneficium curatũ, & committẽs aliquod homicidium voluntarium, non remanet ipſo facto eo priuatus, ſed debet prius per iudicis ſententiam priuari.

Nota pro Religioſis aliquod homicidium committentibus.

Concluſio.

Quamuis olim, ſecundum ius antiquum, Epiſcopi, ac conſequenter Religionum Pręlati diſpenſare poſſent cum homicida voluntario, vt obtinere valeret beneficium Eccleſiaſticum, ſiue Prælaturam, & dignitatem ante irregularitatem obtẽtam, idipſumque hodie facere poſſint, non tamen diſpenſare poſſunt, vt huiuſmodi homicida voluntarius, de nouo, aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu aliquam Prælaturam obtineat. Hęc concluſio ſatis cõſtat ex ſupradictis in primo, & ſecundo notabili, & ex prohibitione expreſſa, quã hac de re facit Conc. Trid. vbi ſupra. Nam vt etiam diximus, prædictum priuilegium Sixti IV. nihil ad propoſitum facit, reſpectu Pręlationum, ac Dignitatum de nouo obtinendarum, cum in eo expreſſe prędictum homicidium voluntarium excipiatur, ſicq. neceſſario in tali caſu ad Summum Pontificem recurrendum erit, etiamſi dictum homicidium voluntarium fuerit occultum, prout expreſſe habetur in ſupradicto Concilio Tridentino, loco ſupra citato, neque adductũ fuerit in iudicium, niſi forſan, vt diximus in Art. 10. fuerit omnino occultum. Nam in tali caſu, vt ibi dictum eſt, bene poterunt Epiſcopi, & Religionum Pręlati cum ſibi ſubditis diſpenſare, nõ ſolum quoad ſacros Ordines, verumetiam quoad beneficia, dignitates, & Prælationes, iam tam adquiſitas, quam de nouo obtinendas in foro conſcientiæ tantum. Nam quando prædictus Sixtus IV. excipit in dicto priuilegio, homicidium voluntarium, intelligendũ eſt, de homicidio voluntario, publico, vel occulto ſecundo modo, nõ autem de omnino occulto, nam ſi illud ſit omnino occultum, ita qood nullo modo poſſit probari, neque deduci in iudicium, bene poſſunt Religionum Prælati diſpenſare cum huiuſmodi, non ſolum ad ſacros Ordines, verumetiam vt ad Pręlaturas promoueantur, vt in dicto priuilegio dicitur. Hæc dixerim nimis probabiliter, ſub cenſura ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuslibet melius ſentientis.

Epiſcopi, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, vt homicida volũtarius, beneficium Eccleſiaſticum, ſiue dignitatem obtineat.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Miniſter Generalis, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis in irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio caſuali, & facto, cauſa propriæ defenſionis.

QVidnam ſit homicidium caſuale, & factum cauſa propriæ defenſionis, iam ſatis conſtat, aut ſaltem conſtare facile poteſt, ex ſupradicta diffinitione homicidij voluntarij, illiciti, atque prohibiti, adducta in Art. 9. ad probationem concluſionis, ſed nunc dico breuiter, quod homicidium caſuale eſt, & dicitur illud, quod non eſt directe, neque per ſe volitum, ſed indirecte, & per accidens, quia nempe, qui illud commiſit, non ex propoſito occidit hominem, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo diligentiam debitam, quamuis de facto occiderit, dando operam rei licitæ. Ex quo non incongrue oritur dubium, An ſint omnino idem homicidium caſuale, & homicidium factum ex cauſa defenſionis, & quamuis Nauar. vbi ſupra dicere videatur, quod homicidium factum defenſionis cauſa, non ſit caſuale ſed volitum in ſe, quamuis propriæ defenſionis cauſa, melius tamen videtur dicendum, quod vtrumque vere, & proprie ſit caſuale, quia neutrum eſt directe voluntarium, ſed indirecte, & per accidens, etiam factum ad melius ſe defendendũ. Nec huic reſolutioni obſtat, quod habetur in Conc. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. vbi ſub diſiunctione loquitur, de homicidio caſuali, & de illo, quod fit defenſionis cauſa, vim vi repellendo, vt quis ſe à morte liberet, quam ob cauſam, etiam ad ſacrorum ordinum, & altaris miniſterium, & beneficia quæcumque, ac dignitates iure quodammodo diſpenſatio debeatur, ex quibus verbis colligunt quidam eſſe diuerſum, homicidium caſuale ab illo, quod fit defenſionis cauſa,

Quidnam ſit homicidium caſuale.

Difficultas.

An homicidium caſuale, & factum defenſionis cauſa, ſint omnino idem?

Reſolutio.

Digitized by Google

cauſa, nam ſi eſſent omnino idem, ſuperfluerẽt omnia illa verba, *vel vim vi repellendo, vt quis ſe à morte liberet, &c.* cum hoc etiam homicidium ſub caſuali contineretur. Nam reſpondeo, quod illa dictio disiunctiua non eſt adiecta à Concilio, cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, atque adeo nõ ſuperfluit illa diſtinctio à Concilio poſita, præſertim quia in exemplis non eſt ſemper ſeruãdus locutionis rigor. Vnde videtur dicendum, quod de mente Concilij nõ fuit docere, quod homicidium factum defenſionis cauſa, ſit voluntarium in ſe, imo contrarium omnino ex verbis eiuſdem colligitur, & quod ipſum ſit caſuale etiam, nam de vtriſq. dicit Concil. quod non ſunt ex propoſito facta. Cum igitur id, quod non eſt ex propoſito factum, caſuale ſit, de ſententia Ariſtot. 2. Phyſicorum manifeſte profecto colligitur, quod homicidium defenſionis cauſa factũ, & perpetratũ, vere & proprie ſit caſuale. Sed, quidquid de hoc ſit, parum enim hoc refert, de illo quæri ſolet, An irregularitatem inducat? Cui difficultati, breuiter reſpondetur ſub diſtinctionem, nam ſi in tali homicidio defenſionis cauſa facto, ſeruetur moderamen (quod dicitur) inculpatæ tutelæ, nulla per ipſum irregularitas incurritur, prout expreſſe diffinitur *in clementina vnica, de homicidio.* Si autẽ modum inculpatæ tutelæ exceſſerit occiſor, quia nempe potuiſſet alio modo, & alia via mortem euadere fugiendo, (quãuis ad id, ſi eſſet ſæcularis, in conſcientia non teneretur) reuera manebit irregularis, atque in hoc caſu intelligendum eſt prædictum decretum Concilij Tridentini, quando dicitur, quod qui occidit aliquem defenſionis cauſa, vim vi repellendo, & vt ſe à morte liberet, iure etiam quodammodo diſpenſatione indiget ad depellendam irregularitatẽ.

Difficultas. Vtrum homicidium cauſa defenſionis factu irregularitatẽ inducat?

Nota, reſolutiones dictæ difficultatis.

His ſuppoſitis, atque conſtitutis, inſurgit noſtra difficultas, quis nam poſſit diſpenſare in prædictis irregularitatibus, prouenĩetibus ex homicidio caſuali, & facto defenſionis cauſa. Cui breuiter reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si homicidium caſuale, vel factum defenſionis cauſa, ſit publicum, & manifeſtum in irregularitate ex ipſo prouenientẽ, quãtum ad ordinationes maiores ſolus Papa diſpenſat.

SI ſupradictum homicidium caſuale, aut factum defenſionis cauſa, ſit publicum, & manifeſtũ, quantum ad ordines maiores, in irregularitate ex ipſo prouenientie, ſolus Papa diſpenſare poteſt. Hæc concluſio eſt communis ſententia omnium Doctorũ, de qua videndus eſt Couar. in *clementina, ſi furioſus, de homicid.* 2. par. §. 3. num. 5. & ſatis colligitur ex ſupradicto decreto Concilij Tridentini in vltimis verbis, vbi etiã dicitur, quod eiuſmodi diſpenſatio non debet eſſe facilis, ſed difficilis, nec fieri, niſi cognita cauſa, & probatis narratis precibus, & quod non aliter diſpenſatio fieri poſſit.

Secunda Concluſio.

Ad minores Ordines, etiam & Religionum Prælati, poſſunt diſpẽſare in dicta irregularitate.

Ad minores vero ordines, Epiſcopus & Religionum Prælati bene poſſunt diſpenſare ſecundum ius, cum ſibi ſubditis in homicidio caſuali publico, ſiue facto defenſionis cauſa. Hæc etiam concluſio eſt ſententia omnium Doctorum communis, quos refert, & ſequitur Couar. loco ſupra citato.

Tertia Concluſio.

Si homicidium caſuale, ſeu factum defenſionis cauſa ſit occultum, etiam Epiſcopi, & Religionum Prælati poſſunt in eo diſpẽſare in foro conſcientiæ, non ſolum quoad Ordines minores, verumetiam, & quoad maiores.

Si homicidium caſuale, ſiue factum defenſionis cauſa, ſit occultum, Epiſcopi, & Religionum Prælati bene poſſunt diſpenſare, in foro conſcientiæ in irregularitate ex ipſo prouenientę, cum ſibi ſubditis, non ſolum quoad ordines minores, verumetiam quoad maiores. Probatur hæc concluſio, nam in dicto Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. expreſſe conceditur facultas Epiſcopis, diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quę oritur ex homicidio voluntario, & alijs ad forum contentioſum deductis, vnde cum ſupradictum homicidium caſuale, ſeu factum defenſionis cauſa, non ſit proprie, ac directe voluntarium (vt dictum eſt) neque comprehendatur in ſupradicta exceptione, manifeſte colligitur, quod ſubeſt Epiſcoporum diſpenſationi, ac conſequenter Prælatorum omnium Regularium, ſimilẽ auctoritatem habentium. Qui, & hoc ipſum facere poſſunt, alia ſpeciali ratione, nẽpe ea ſpeciali priuilegio, & conceſſione Sixti IV. qui (vt ſupradiximus) Generalibus, & Prouincialibus Ordinis Minorum, ac Prædicatorum conceſſit, vt diſpenſare poſſint cũ ſibi ſubditis in omni irregularitate, exceptis tribus, nempe ea, quæ procedit ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum, prout habetur in Monum. Ordin. primæ impreſſionis, fo. 61. & ſecundæ, fol. 149. conceſſ. 252. & refertur in Comp. Priuileg. §. 12. & 13.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit in omnibus alijs irregularitatibus, ex culpa, ſiue delictis prouenientibus, exceptis tribus ſupra adictis?

Difficultas. An per Bullam Cruciatæ diſpenſari poſſit in omnibus irregularitatibus, ex culpa, ſiue delicto occulto prouenientibus.

ANtequam prædictę difficultati reſpondeam, & ad ipſius explicationem accedam, explicare libuit, quandam aliam præuiam, cuius hic mihi locus proprius eſſe videtur, an ſcilicet per Bullã, quæ communiter dicitur Cruciatæ, in partibus vbi publicatur, & viget, diſpenſari poſſit in omnibus irregularitatibus, ex culpa, ſiue ex delicto occulto prouenientibus? vt v. g. illius, qui exiſtens excommunicatus celebrauit, ſeu Ordines ſuſcepit, aut cum eſſet tantum Diaconus, pręſente Presbytero, baptizauit cum ſolemnitate, & abſque neceſſitate, in quo caſu irregularitas etiam incurritur ſecundum Syluestrũ, *verbo Baptiſmus 3. num. 1.* & Nauar. in Manu. c. 22. num. 6. & Sotus in 4. diſt. 4. quæſt. vnica. Et ratio dubitandi eſt, nam in dicta Bulla ſequens apponi conſueuit clauſula, quod. *Facultas conceditur omnibus idoneis Confeſſoribus, abſoluendi à quibuſcumq. peccatis, & cenſuris, etiam Papæ reſeruatis, & contentis in Bulla Cœnæ Domini, excepto crimine, ac delicto hæreſis.* In cuius prædicto verbo, *cenſuris*, includi, & contineri videntur irregularitates omnes, à culpa & delicto occulto prouenientes, ac perinde, quod per eam prędicti Confeſſores in foro conſcientiæ, ab eiſdem poſſunt abſoluere.

Ratio dubitandi.

Hac de re, eſt duplex opinio. Prima Canoniſtarum, quam refert, & tenet Nauar. in Manua. ca. 27. nu. 254. & Suarez 5. Tomo in 3. par. D. Thom. diſput. 1. ſectio. 3. num. 3. Sayrus lib. 1. ſui theſau. cap. 1. num. 3. cum ſequentibus, qui partem tuentur negatiuam, & dicunt quod Confeſſarij electi per ſupradictam Bullam Cruciatæ, cum nullo irregulari poſſunt diſpenſare, quamuis habeat clauſulam abſoluendi à qualibet cenſura, & ratio eorum eſt, quia (inquiunt) irregularitas non eſt cenſura, neq; eius abſolutio eſt neceſſaria ad peccatorum abſolutionem. Quod dicit ſupradictus Nauar. eſſe verum, etiamſi prædicta Bulla clauſulam habeat, diſpenſandi in quibuſcumque votis, & abſoluendi à quibuſlibet cenſuris, & pœnis: tum quia ſtylus Curiæ habet, quod per eam nõ intelligatur data facultas, diſpẽſandi ſuper irregularitate, niſi exprimatur, quod colligitur ex eo, nam aliquoties exprimitur: tum etiam, quia quoties exprimitur, concedendo facultatem expreſſam diſpenſandi ſuper irregularitate, ſolet Pontifex excipere illam, quæ ex bigamia, atque ex ho-

Prima opinio.

Digitized by Google

ex homicidio naſcitor, ac propierea ex contrario ſacto ſequeretur, quod facultas abſoluendi, ſimpliciter ab omnibus cenſuris, & pęnis, quæ paſſim in Iubilæis, & Bullis Indulgentiarũ apponitur, ſine clauſula & irregularitatis expreſſione, maioris eſſet virtutis, quam cum ea, quia in hoc caſu ſemper accipitur irregularitas, quæ ex bigamia, & homicidio voluntario emanat, in illo vero non. Tandem dicit Nauar. hoc eſſe tenendum, nam alias pari ratione, quis poſſet abſolui à pœna pecuniaria, pro aliquo peccato à Iudice ſibi impoſita, vel imponẽda, quod quidem eſt pluſquam falſum. His omnibus addit, quod facultas illa abſoluendi à cenſuris, & pœnis, quæ ponitur in dictis Iubilæis & bullis Cruciatæ, ſolum videtur reſpicere illas cẽſuras, & pœnas, quæ impediunt abſolutionem à peccatis, nam & in eum finem dantur. Vnde cum abſolutio peccatorum recte fieri poſſit, ſine ablatione irregularitatis, non videtur eius ſublatio conceſſa, niſi exprimatur, ex fine enim (inquit) deſumenda eſt intentio Auctoris, ſiue legiſlatoris. Hæc ſupradictus Nauar. & eſt opinio communis omnium Canoniſtarum.

Secunda opinio.

Sed alia eſt Theologorũ ſententia, quã tenet, & refert Soto in 4. d. 22. q. 3. ar. 1. & tenuit eam olim, doctiſſimus Magiſtr. Cano, quos etiã ſequutus poſtea fuit P. Medina, in Summa 1. par. c. 11. §. 9. & eãdem tenent oẽs recẽtiores Thomiſtæ, vt videre eſt apud Bañes 2. 2. q. 64. art. 8. Hi omnes defendunt partem affirmatiuam, & dicunt poſſe quemquam abſolui per ſupradictam Cruciatæ Bullam, ab irregularitatibus, ex culpa, & delicto occulto prouenientibus. Et ratio eſt, nam per dictã Bullam facultas conceditur Confeſſoribus, abſoluendi à quibuſcumque pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis, cum igitur dicta irregularitas, quę ortum, & originem habet à culpa, vere, & proprię ſit cenſura, & pœna Eccleſiaſtica, liquidum profecto fit, quod à tali irregularitate per dictã Bullam, recte quiſpiam poſſit abſolui. Neq. (inquiunt) huic reſolutioni obſtat dicere, quod irregularitas non eſt cenſura, neque eius abſolutio neceſſaria, ad peccatorum abſolutionem, aut ipſa vere dicatur abſolui, nam dicunt, quod irregularitas vere eſt cenſura, & pœna, & quamuis eius abſolutio, ſeu potius diſpenſatio, non ſit neceſſaria ad peccatorum abſolutionem, parum hoc refert. Neq. etiam quicquam facit, quod communiter non dicatur abſolui, ſed diſpenſari, nam in Iure reſpectu irregularitatis idem eſt, & idem pollet, quia nulla ſunt in Iure determinata verba, ad tollendam irregularitatem, quin vero per quæcumque tolli poteſt, & liberum eſt cuilibet Confeſſori dicere, *Ego tibi remitto hanc irregularitatem*, aut, *diſpenſo, tecũ in omni irregularitate*, vel etiam, *abſoluo te ab omni irregularitate*. Solum enim eſt neceſſarium, quod per actum aliquem iuriſdictionis illa tollatur, ab habente auctoritatem & poteſtatem, ſiue per hæc, ſiue per illa verba tollatur, aut remittatur. Vnde (inquiunt) ex eo, quod in Bullis non habeatur, quod datur facultas ad diſpenſandum, ſed ſolummodo ad abſoluendum ab omni pœna, & cenſura, non recte colligitur, quod irregularitas ibidem non comprehendatur, nam tollitur, atque tolli poteſt, per diſpenſationem, & per abſolutionem, & quocumque alio ſimili modo, & qualiacumque verba. Neque etiam obſtant omnia alia, quæ adducit Naua. de ſtylo Curiæ, & de bigamia, & homicidio voluntario, & cætera, nam de his longe aliud diuerſum eſt iudicium. Hæc ſunt, quæ circa hanc difficultatem, dicuntur à Doctoribus. Ego vero hac in re, nolo iudicem agere ſolummodo dico, quod hęc vltima ſententia, & opinio benignior eſt, & æquitati conformior, neque videtur omnino improbabilis. Vnde pro ea ſeqq. ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Non omnino eſt improbabilis opinio, quæ dicit, quod habentes Bullam, quæ communiter dicitur cruciatę, per eam poſſunt abſolui, ab irregularitatibus ex delicto occulto, & culpa prouenientibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario, & voluntaria, & publica mutilatione membrorum. Hanc ſententiam, & opinionem tenent Soto, & Medina, & Bañes, locis ſupra citatis. & Corduba in ſuo quæſtionario. q. 43. dubio 4. & Ioannes Guttier. in ſuis qq. cano. cap. 3. num. 5. & nouiſſime Pater Fr. Emanuel Rodriguez in explicatione eiuſdem Bullæ Cruciatæ. §. 9. dubitat. 2. agendo de irregularitate, quamuis ab ea poſtmodum receſſerit, in qq. Regul. 1. Tomo, q. 20. art. 17. Fundatur hæc ſententia in argumentis & rationibus ſupradictis. Sed excipitur (vt dixi) ab hac generali Regula, bigamia, & homicidium voluntarium, & voluntaria mutilatio membrorum, nam in his, vt ſupra diximus, aliud eſt iudicium, & non tam contrahitur, atque incurrit irregularitas, propter culpam, ſeu propter delictum, quam propter indecentiam, atque defectum ſignificationis, impręſentiarum autem non fit ſermo de illis irregularitatibus prouenientibus ex culpa atque ex delicto, vbi ſimilis indecentia, & defectus ſignificationis reperitur, ſed ſolummodo de pęna, & cenſura irregularitatis illatę propter culpam, vtpote, quia quiſpiam excommunicatus celebrauit aut in excommunicatione exiſtens, Ordines ſacros ſuſcepit, & ſimiles. Et quod dicta opinio ſic explicata, & declarata non ſit improbabilis, præter fortiſſimas & probabiliſſimas rationes, quas pro ſe habet, ſuperque ſatis conſtat, poſtquam à tot, tantiſq. grauiſſimis Doctoribus comprobatur, & ſuſtinetur & quod ſuſtineri, & practicari poſſit aſſeritur, & cõgruentiſſimum, atque conuenientiſſimum exiſtimant, vbique vt practicetur, ad tutandas, & quietandas multorum Sacerdotum cõſcientias, qui forſan celebrauerunt, neſcientes ſe eſſe excommunicatos, ex quo perinde irregularitatem incurrũt, quos durum eſſet nimis, pro diſpenſatione Romam velle mittere, ſeu ad Epiſcopos. Sed quidquid de hoc ſit, pro maiori reſolutione ſupradictæ difficultatis, & vt ſciatur, quid ſecluſa prædicta ſpeciali Bulla practicari poſſit, de iure ſiue ex priuilegio, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Non eſt improbabile omnino quod habentes Bullam Cruciatæ, poſſunt abſolui, ab irregularitatibus, ex culpa, ſiue delicto occulto prouenientibus tamen ſemper exceptis.

Secunda Concluſio.

Si delictum propter quod irregularitas incurritur, omnino ſit occultum primo modo, & etiam ſi ſit occultum ſecundo modo, ita quod poſſit deduci ad iudicium, tamen de facto non ſit deductum, ad forum litigioſum, bene poſſunt Epiſcopi, & conſequenter omnes Religionum Prælati, ſimilem auctoritatem habentes, in irregularitatibus ex huiuſmodi delictis prouenientibus, in foro conſcientiæ diſpenſare. De Epiſcopis habetur hoc expreſſe in Cõc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. vbi ad eiuſmodi propoſitum, ſequentia habentur verba: *Liceat Epiſcopis, in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum diſpenſare.* Id quod & videri poteſt, eſſe etiam de iure cõi antiquo, ex iurib. adductis in margine pręfati decreti Cõc. Tri. vbi ad hoc propoſitum allegãtur *c. miror, cap. contumaces. d. 50. & cap. erga. 1. q. 1. & cap. at ſi clerici, de iudic. & ca. nuper, de ſent ent. excomm.* quibus habetur conceſſũ eſſe Ordinarijs, quidquid non expreſſe, & ſpecialiter Papę reſeruatur. Sed quidquid de hoc ſit, quod Religionum Prælati, ſimilem iuriſdictionẽ haben-

In irregularitate proueniente ex delicto occulto Epiſcopi, & Prælati Regulares poſſunt diſpenſare in foro conſcientiæ.

Quidquid non expreſſe, atq. ſpecialiter Papæ reſeruatur, conceſſum Epiſcopis, & Prælatis Regularibus, Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, de iure communi.

Digitized by Google

ges, hoc ipſum poſſint efficere cũ ſibi ſubditis, patet ex verbis ſupradicti Conc. Trid. tenet expreſſe Pan. ab omnibus receptus, & iam plures à nobis allegatus, quidquid in iure conceditur Epiſcopis, & locorum Ordinarijs, reſpectu ſuorum ſubditorum, conceditur etiam Religionum Prælatis iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentibus, circa ſibi ſubditos, eo quod, quoad iuriſdictionem, ſunt omnino ſimiles, de quo credo, nullum eſt, aut eſſe poteſt dubium.

Tertia Concluſio.

Si delictum propter quod excommunicatio eſt lata, ſit occultũ quãuis celebratio ſit publica, etiã poſſunt ſupradicti diſpenſare.

Si autem delictum, propter quod excõmunicatio lata fuit, ſit occultum, vt dictum eſt, quamuis celebratio Miſſæ, ſeu aliud quodlibet opus, ratione cuius irregularitas contrahitur ſit publicum, & manifeſtum, in tali caſu ẽt poſſunt Epiſcopi, & Religionum Prælati, cũ ſibi ſubditis diſpenſare in irregularitate ex ipſo prouenientẽ. Hãc concluſionẽ quantũ ad Epiſcopos, expreſſe tenet Nau. Man. c. 27. n. 241. ſed eadẽ eſt ratio de Religionũ Prælatis, propter rationem ſupradictam. Probat ſuam ſententiam Naua. argumento *legis in delictis. §. ſi extraneus. ff. ad legẽ Aquiliam.* Et quia, quamuis actus celebrandi ſit publicus, nõ eſt tamẽ publica eius malitia: dicitq. hoc in ſacro Pænitentiario Prætorio fuiſſe olim diffinitum, atq. determinatum. Quod quidem eſt multũ notandum, atque memoriæ commendandum.

Quarta Concluſio.

Si delictum, ex quo dicta irregularitas incurritur, ſit publicũ, non poſſunt Epi. neque Religionum Prælati, de iure communi in tali irregularitate diſpenſare.

Si tamen delictum, ex quo incurritur, atque contrahitur irregularitas, eſt publicum, aut ſaltem probabile, & quod poteſt deduci in iudicium, veluti ſi quis Ordines ſuſciperet, aut exequatur, dum eſſet ſuſpenſus, interdictus, ſeu excommunicatus, vel ſi alia diuina officia celebret ſolemniter, exiſtendo excõmunicatus, vel ſi quis eſt notorius criminis patrator, pp quod ſit dignus depoſitione, in his, & ſimilibus irregularitatibus, non poſſunt Epiſcopi, nec Religionum Prælati, de iure communi, diſpenſare, quia huiuſmodi diſpenſationes ſoli ſunt Papæ reſeruatę. Hanc concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Nauar. in d. ca. 27. nu. 241. Et eſt omnium DD. cõmunis. Sed difficultas eſt de iure ſpeciali, an ſint aliqua ſpecialia priuilegia, Religionum Prælatis conceſſa, ad diſpenſandum in quibuſcumque irregularitatibus, ex delicto prouenientibus (excepto homicidio voluntario bigamia, & voluntaria mutilatione membrorum) non ſolum in foro conſcientię, verumetiam in foro exteriori. Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Quinta Concluſio.

Cũ ſibi ſubditis Religionum Prælati, priuilegijs habent ad diſpenſandum, in omnibus irregularitatib. trib. ſemper exceptis, in vtroque foro.

Mon. Ord. 2. impr. f. 64. & 2. fol. 58. cõc. 252. item fol. 240. conc. 57. & refertur in Compen. ver. diſpenſatio. §. 12. & 13.

Nota valde.

Religionum Prælati, priuilegia habent ad diſpẽſandum cum ſibi ſubditis, in omnibus irregularitatibus, in vtroq. foro, tribus ſemper exceptis. Probatur hæc concluſio, nam in Monumẽtis Ordinis habetur, quod Sixtus IV. *conceſſit generalis Miniſtro, & Prouincialib. Miniſtris Ordinis Minorũ, ac eorũ Vicarijs, vt diſpẽſare poſſint cum Fratribus dicti Ordinis, in quibuſcumq. irregularitatib. ante ingreſſum Religionis, vel poſt ingreſſum contractis, excepta irregularitate bigamiæ, & homicidij voluntarij, & mutilationis membrorum.* Idẽ conceſſit Magiſtro generali, & Prioribus Prouincialib. & Conuen. Ordinis Prædicatorũ, vt habetur eiſdem. Et quod huiuſmodi conceſſiones procedant fieriq. poſſint in vtroque foro, non ſolum in foro conſcientię, verumetiam in foro iudiciario atq. exteriori præterquam quod cõſtat ex ipſarũ verbis expreſſis, tenet illud D. P. Cord. in annotation. in d. Comp. *verbo diſpẽſatio. §. 24.* Dicitur præterea in eiſdẽ Monu. quod idẽ Sixtus IV. *conceſſit omnib. Religioſis Minorib. de Obſeruantia, vt poſſint ſemel eligere Confeſſorẽ de Obſeruãtia, qui valeat cũ illis diſpenſare, in omni irregularitate excepta ea, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & mutilatione membrorum, & eis remiſſionem generalem, & plenariam, omniũ peccatorum impertiri, & quod hoc idem poſſit in mortis periculo.* Vbi ponitur in forma propriæ ſupplicationis, & excipitur ẽt irregularitas proueniens ex bigamia, vt aduertit Collector Priuileg. in Compe. *verbo abſolutio extraordinaria quoad Fratres. §. 5.* dicens, ꝙ prædicta irregularitas ex bigamia prouenięs quãuis expreſſe non excipiatur, ſemper tñ dẽt haberi pro excepta, cũ ſit cæteris grauior ad diſpenſandum, ſicq. moris eſt, vt in qualibet ſimili conceſſione, ſemper apponantur ſubſequentia verba: *Exceptis tribus, ſcilicet homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum.*

Mon. Ord. 2. impr. f. 64. & 2. f. 58. conc. 131. & Sup. pl. f. 9. conc. 341. & refertur in Compen. ver. abſolut. extraordinaria quoad fratr. §. 5.

Nota valde, quod bigamia, quãuis in priuilegijs aliquãdo nõ excipiatur, ſemper tamen intelligitur excepta.

Nota valde hoc priuilegium.

Præter priuilegia ſupradicta, habet & aliud Clemen. IV. quo conceſſit, quod *Mag. Ord. Præd. & Priores Prouinciales, & Conuent. atq. eorum vicem gerentes in Conuentibus, poſſint diſpenſare cum Fratribus ſibi commiſſis, necnon cum Fratribus ſui Ordinis ad eos declinantibus vndecumq. abſolutione, & diſpenſatione indigentib. in irregularitatibus, quas contraxerunt, ante vel poſtquã Ordinem intrarunt à iure, vel à iudice generaliter promulgata, ex eo quod excõmunicati, vel ſuſpenſi vel interdicti celebrare, aut in locis interdicto ſuppoſitis diuina officia exercuerunt, vel ſic ligati Ordines ſuſceperunt.* Habetur hæc conceſſio in Monu. Ord. Idẽ conceſſit Generali, & Prouincialib. Miniſtris Ord. Minorum, & idem habetur conceſſum quoad Carmelitanos. Oĩa iſta habẽtur in dictis Monu. & referuntur in Comp. *verb. abſolutio ordinaria quoad Fratres. §. 7.* Vbi dicit Priuilegiorũ Collector, dicta priuilegia eſſe oĩno idẽ, pręterquam ꝙ Prædicatorum priuilegium, extenditur ẽt quoad Priores Conuentuales, in noſtro vero nulla fit mentio de Guardianis, circa ꝙ ponit adnotationẽ quãdã, de qua infra ſuo proprio loco dicemus.

Mon. Ord. 2. impr. f. 236. conceſ. 48. item Monu. Ord. 1. imp. f. 37. & 2. f. 140. conc. 318. & 319. item 2. impr. f. 180. cõ. 432. & referũtur in Comp. ver. abſolutio ordinaria quoad fratr. § 7.

Nota pro hoſpitibus abſoluendis, & diſpẽſando cum illis irregularitatibus.

Sed modo circa prædictas conceſſiones, eſt aduertendum, quod in ipſis expreſſe conceditur facultas, ad diſpenſandum in irregularitate, cum hoſpitibus per illa verba: *Fratribus ibidem cõſiſtentis, necnon alijs Fratribus eiuſdẽ Ordinis ad eos declinantibus, abſolutione & diſpenſatione indigentibus.* Quod eſt maxima animaduerſione dignũ, non enim ſemper fit, aut vbiq. conceditur in priuilegijs, ꝙ Prælati vnius Prouinciæ, diſpenſare poſſint cum Fratribus alterius Prouincię, aut Prælati vnius Conuentus, cũ Fratribus alterius, nam omnes conceſſiones, quę cõmuniter reperiuntur, & facultatem faciunt ad diſpenſandum, dicunt, vt diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, aut cũ proprijs Fratribus, non vero cũ Fratribus ad eos vndecumq. declinantibus, ſiue cũ hoſpitibus. Nec obſtat dicere, quod hoſpites ad quęcũque loca declinantes, dicuntur eſſe ſubditi Prouincialium, & Prælatorum localium, vbi eos declinare contigerit, & vbi hoſpitantur, nam hoc eſt ſpeciali Cõſtitutione aliquarum Religionũ, prout habetur in noſtra, poteſtque hoc intelligi, & interpretari, ad hoc tñ, vt Prælati poſſint illis aliquid per obedientiam, ſeu forſan per excommunicationem præcipere, non vero, vt cũ eiſdem poſſint diſpenſare in irregularitatibus, imo nec ipſos abſoluere, niſi in illis caſibus, in quibus ſecundum ius, & ſecundum generales Conſtitutiones, & conſuetudinem receptam, & priuilegia Apoſtolica dicti hoſpites poſſunt diſpẽſari, & abſolui, ſicque ſupradictum priuilegium eſt maxime memoriæ commendandum. Atque hæc dicta ſufficient circa poteſtatem, & auctoritatem diſpenſandi Generalis Miniſtri in irregularitatibus, Ad alia procedamus.

QVAE-

QVÆSTIO. IX.

Circa Iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, in qua etiam ponuntur plures caſus, & cauſæ in quibus nihil poteſt, eo quod de iure communi, ſint Summo Pontifici reſeruatæ, in decem Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Generalis Miniſter, Religionumq. Prælati, diſpenſare poſſint in impedimentis matrimonij, cum ſecularibus.*

2 *Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, facultatem habeant cõcedendi Indulgẽtias.*

3 *Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit in legibus latis à ſuis Superioribus, nẽpe à Papa ſiue à Concilio generali; aut Prælati inferiores, in legibus latis ab alijs ſuis Superioribus.*

4 *Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit in eo, quod mulieres interiora noſtrorum monaſteriorum ingrediantur.*

5 *Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit in perſonali reſidentia Prælatorum Regularium.*

6 *Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit in obſeruantijs Regularibus.*

7 *Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis ſuper translatione ad alios Ordines.*

8 *Vtrum generalis miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in voto Hieroſolimitano, ac S. Iacobi, & viſitandi limina Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & S. Mariæ Lauretanæ.*

9 *Vtrum generalis miniſter, poteſtatem habeat, concedendi ſibi ſubditis licentiam, veniendi contra iuramentum licitum.*

10 *Vtrũ generalis miniſter, poſſit abſoluere ſibi ſubditos, à caſibus ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatis, etiam à contentis in Bulla cœnæ Domini, & ab Interdicto, & ſuſpenſione à Diuinis.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Generalis Miniſter Religionumq. Prælati diſpenſare poſſint in impedimentis matrimonij cum ſecularibus.

HAc de re, iam plura diximus ſupra in præced. Tomo quæſt. 47. per plures Articulos, vbi latiſſime egimus de auctoritate, quam habent Confeſſores Regulares per ſuos Prælatos expoſiti, atque ab Epiſcopis approbati, ad audiendas Confeſſiones, ad diſpenſandum cum ſæcularibus coniugatis, inceſtuoſis, ſeu caſtitatis voto adſtrictis, ad hoc vt poſſint petere debitum; ſed nihilominus, vt modo etiã aliquid dicamus, atque præ manibus habeantur omnia, quæ ad hoc attinet propoſitum, pro totius materiæ reſolutione, ſequentes ſtatuo cõcluſiones.

Prima Concluſio.

Loquendo de iure communi, omnibus Epiſcopis, ac Religionum Prælatis, prohibitum eſt diſpenſare in gradibus prohibitis, ſed diſpẽſatio expectat ad Sum. Pont.

LOquendo de iure communi, omnibus Epiſcopis, ac Religionum Prælatis prohibitum eſt diſpenſare in gradibus prohibitis conſanguinitatis, & affinitatis; nam horum diſpenſatio de iure ad ſolũ ſpectat Roman. Pont. Hæc concluſio eſt omnium DD. communis, de qua & videndus eſt Sylueſt. *verbo, caſus. q. 1. caſu 41.* quam & probat per *ca. litteras. de reſtitut. ſpoliat. & per cap. non debet, d. conſang. & affinit.* facit & *cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. propoſuit, de conceſſ. preben.* Vnde ſecũdum ius commune, nec Epiſcopi, neque Religionũ Prælati, diſpẽſare poſſunt cum inceſtuoſis ſecularibus, nec ante matrimonium contractum, neq. poſt contractum, nam ad id ex iure, nullam habent iuriſdictionem. Solum eſt difficultas, An de iure ſpeciali, & ex aliquo ſpeciali priuilegio, ad id habeant aliquam auctoritatem, & poteſtatem? Cui reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Niſi ſint reuocata, de iure ſpeciali Religionũ Prælati aliqua priuilegia habent ad diſpenſandum cum ſupradictis.

Ni forſan de nouo reperiantur reuocata in noſtri Ord. Monum. aliqua ſunt priuilegia, per quæ Religionum Prælati, & Confeſſores ab eiſdem expoſiti, atque ab Epiſcopis approbati, ad audiendas ſecularium Confeſſiones, quantum ad petitionem debiti, diſpenſare poſſint, cum coniugatis inceſtuoſis. Supradicta priuilegia ad vnguem referuntur in quæſt. præd. 47. præced. Tom. Art. 1. nec libet ea iterum impræſentiarum referre, ſeu quod dicitur, hinc tranſcribere. Solum aduerto, quod ea omnia intelliguntur de his, qui poſt matrimoniũ contractum, conſangnineum aut conſanguineam ſui coniugis cognouerũt, quod impedimentum, vt dicitur impediens tantum. Secus eſt autem, quando talis copula carnalis, matrimonium præceſſit, tunc enim eſt impedimentum, non tantum impediens matrimonium contrahendum, verumetiam & dirimens, poſt cõtractum, ſi ſit intra gradus prohibitos, vt idem eſt dictum, & ſuper tali impedimento, cõmunis eſt ſententia, & opinio, quod nullus inferior Papa diſpenſare poteſt, nec ad id, vllum dicunt eſſe priuilegium Regularibus conceſſum, ad hoc vt matrimonium, quod alias erat nullum, & inualidum, fiat validum & efficax. Pro difficultatibus autem, quæ circa hoc negotium occurrere poſſunt, notandum eſt, quod doctiſſimus Doctor. Nauar. in ſuo Manua. cap. 22. num. 85. dicit hoc facere Epiſcopos, & illud eos habere quaſi de iure, cuius verba quam maxime ſunt notatu digna, vt videantur, atque hic haberi poſſint, libuit hinc inde tranſcribere. Agendo de prædicta diſpenſatione, poſt alia ſubdit: Non poteſt autẽ, inquit, Epiſcopus diſpenſare in aliquo impedimento, quod impedit, & dirimit ſecundum omnes, niſi quando impedimentum eſt occultum, & matrimoniũ publicum, & ſeparatio magno ſcãdalo foret, & ad Papam, aut eius Nuncium confugi non propter magnam paupertatem, aut alia legitima impedimenta, vt affirmant Angel. & Sylu. quorum dictum, primi euulgauimus S[illegible] ſententiam, & propter quorum ſententiam demonſtratam, ſed non approbatam, nec reprobatam à nobis, nonnulli Epiſcopi aliquoties diſpenſauerunt, quam tamen ſententiam, tandem approbauimus per argumenta neruoſa, in *cap. at ſi clerici. §. de adult. de Iudic.* ſecuti Ioan. de Ligna, & Panorm. ibidem. Hæc ſupradictus Nau. Cuius quidem ſententia, vt dicitur, egregios alios habet patronos, quam ſequentes olim multi grauiſſimi Doctores tenuerunt, atq. dixerũt, quod hac eadem ſpeciali ratione, Religionum Prælati (qui ſimilem Epiſcopis auctoritatẽ, & poteſtatem habent) & maxime ſi habebant auctoritatem in caſibus Epiſcopis reſeruatis, diſpenſare poterant cum ſupradictis coniugatis, qui ſcienter vel ignorãter contraxerunt in gradibus prohibitis conſanguinitatis, & affinitatis, non ſolum impedientibus, verumetiam dirimentibus matrimoniũ, quando impedimẽtum eſt occultum, & matrimonium eſt publicum, & ſeparatio fieri non põt, ſine magno ſcandalo, nec fieri poteſt recurſus ad Papã, ſiue ad eius Nuncium, propter magnam cõiugatorum paupertatem, & alia impedimenta. Sed iã id, vt videtur, facere non licet, cũ facultas diſpenſandi in caſib. Epiſcopis reſeruatis, ſublata fuerit ex decreto Clemẽtis VIII. de quo mentionem fecimus ſupra in 1. Tom. q. 46. Art. 2. Tandem eſt notandum id, quod etiam aduertit Nauarr. vbi ſupra, quod matrimonium,

Nota hoc valde.

Nota hoc valde ex Nauar.

quod alias ob aliquod impedimentũ erat nullũ, nõ incipit valere, propter ſolam diſpenſationem Papę, ſeu aliorum, ſuperuenientem, nec per ſolã cohabitationem, & copulam ſubſequentem, immo neceſſũ eſt, quod de nouo contrahatur de facto quod nõ debet fieri publice, ſed clam, & ſecrete, modo tradito ab eodem Nauar. in d. cap. 22. num. 69. Imo quãdo alter coniugum ignorat impedimentum, & forſan timetur de non præſtando nouo conſenſu, eiuſmodi conſenſus per induſtriam eſt petendus ab eo, aliquo congruenti modo, vt vel ſic ſecreto conſentiãt, ac de nouo contrahant. Hęc omnia ſunt valde memoriæ commendanda.

Tertia Concluſio.

Epiſcopi, & Religionum Prælati, & Confeſſores approbati, dicitur quod diſpenſare poſſunt ſuper impedimento voti ſimplic. quantum ad petitionem debiti.

Iure etiam cõi prohibitum eſt diſpenſare, ſuper voto ſimplici caſtitatis, ꝙ quidam ante matrimonium contractum emiſerunt, quia hoc ẽt eſt Sum. Pont. reſeruatum; ſed ſpeciali priuilegio nõ deſunt, qui dicãt, ꝙ id poſſunt facere Epiſcopi, & Religionum Prælati, quinvero, & Confeſſores approbati, ad audiendas ſæcularium cõfeſſiones, ad hoc, vt ſic coniugati, licite poſſint petere debitum. Hęc cõcluſio eſt expreſſa, quantũ attinet ad Epiſcopos, ſupradicti Doct. Nauar. in ſuo Manu. c. 16. nu. 3. & c. 22. nu. 73. quãtum vero attinet ad dictos Prælatos Regulares, ſiue Confeſſores ab eiſdem expoſitos, & à ſupradictis Epiſcopis approbatos, ad audiendas ſecularium confeſſiones, probata eſt latiſſime à nobis ſupra in præced. Tom. q. 47. Art. 2. vbi, & ad hoc retulimus, conceſſionem quandam, ſpecialiter factã a ſanctiſ. P. Pio V. P. F. Ioanni de Aguilera, viuę vocis oraculo, anno 1569. quæ conceſſio nullibi reuocata reperitur, ni forſan etiã intelligatur reuocata in generali clauſula Clementis VIII. qua prohibuit Regularibus virtute quorumcunq. Priuilegiorũ, abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſed hæc nõ eſt abſolutio, ſed diſpenſatio. At ego hac in re, nolo iudicem agere. Conſulatur S. D. N. vel Illuſtriſ. Sacrę Congreg. Cardinales, & videantur quæ diximus ſupra in Primo Tomo, loco citato.

ARTICVLVS II.

Vtrum generales Miniſter, & Religionum Prælati, facultatem habeant concedendi Indulgentias.

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Iure prohibitum eſt Epiſcopis, & Religionum Prælatis, Indulgentias plenarias, & ſuis ſubditis concedere.

IVre prohibitum eſt, Epiſcopis, & Religionũ Prælatis, Indulgentias plenarias, etiam ſuis ſubditis concedere, quia hoc eſt Summo Pont. reſeruatum. Hanc concluſionem tenet expreſſe Syluest. *verb. caſus, q. 1. caſu 43.* vbi dicit, quod ſolus Summ. Pont. poteſt cõcedere Indulgentias plenarias, & generales, certis locis, atq. perſonis; & eas extendere etiam ad animas exiſtentes in purgatorio, ſecundũ S. Th. & alios. Et concluſio eſt vera, nam quamuis certum ſit, Epiſcopos, & Archiepiſcopos iure diuino, auctoritatem ordinariam habere, concedendi indulgentias ſibi ſubditis, vt communis tenet opinio, & latè probat Doctiſ. P. Corduba. in ſuo quæſtionario de Indulgentijs q. 12. propoſi. 2. limitata autem eſt eorum poteſtas, atque facultas per ius, vt conſtat ex *c. cum ex eo. de pœnis & remiſſ. & ex c. indul. gentia, eo. tit. lit. 6.* vbi limitatur, & limitatur eorum facultas, vt non poſſint concedere, niſi indulgentiã vnius anni, in dedicatione Baſilicæ, ſiue Eccleſiæ, & quadraginta dierum in Anniuerſario eiuſdem Dedicationis. Et in fine dicitur, quod ſolus Summ. Pontifex, quoad hoc obtinet plenitudinem poteſtatis. Quæ limitatio facta Epiſcopis, & Archiepiſcopis, procedit ẽt quoad Religionum Prælatos, in caſu, quo etiam ipſi de iure, poſſent aliquas concedere Indulgentias.

Difficultas. An Religionum Prælati, concedere poſſint Indulgentias de iure communi, & ſecluſo priuilegio.

Prima opinio.

Secunda opinio.

Sed, An Religionum Prælati ſupradicti, de iure communi, & ſecluſo ſpeciali priuilegio, poſſint cõcedere aliquas Indulgentias, eo modo, quo Archiepiſcopi, & Epiſcopi? inter Doctores controuertitur. Doctiſſimus P. Corduba in ſuo quæſtionario ſupradicto, vbi ſupra, tenet partem negatiuam, pro qua multos Auctores adducit.

Sed doctiſſimus etiam P. Medina noſtræ huius ſacræ Religionis etiam alumnus, lib. illo ſuo, quem inſcripſit de Indulgentijs, diſp. 6. c. 29 parti adhęret affirmatiuæ, quam & probare cõtendit, ex eo ꝙ huiuſmodi Religionum Præfecti, & Prælati, ſecundũ ſuam opinionem, atq. ſuiam, nimis probabilem, vere ſunt Eccleſiæ Prælati, de iure diuino conſtituti, ex quo de iure diuino inſtitutum fuit à Chriſto Domino, vt in Eccleſia eſſent Religiones, quę proprios haberent Prælatos. Cum etiam eiuſmodi Prælati iuriſdictionẽ Epiſcopalẽ, vel quaſi Epiſcopalẽ habeãt, quinvero, & ampliorem, ꝙ̃ Epiſcopi, circa ſibi ſubditos, cũ aliquid poſſint facere circa illos, ꝙ nõ poſſunt Epiſcopi circa ſuos, quia nõ ſolũ poſſunt eos excõicare, verumetiam & eorum intentionẽ applicare, & ipſorũ bona opera, vt dicemus infra, cũ agemus de benefactoribus. Ex his colligit prędictus Auctor, quod, cum poteſtas, & facultas concedendi indulgentias, vere ſit iuriſdictionis Epiſcopalis, aut quaſi Epiſcopalis, & Prælati prædicti eandem, aut ſimilẽ iuriſdictionem habeant, circa ſibi ſubditos, de iure diuino, ꝙ poſſunt etiam de iure diuino ipſis Indulgentias concedere. Neque, inquit, obſtat decretum Innocentij III. *in cap. ac. edentibus, de exceſſ. b. Prælator.* in quo reprehẽduntur quidam Abbates, quia indulgentias concedebant, & dicitur, ꝙ erat quaſi mittere falcem in meſſem alienam, cum id ſit tãtum muneris Epĩs, nam ad hoc Capitulũ reſpondetur, quod ſupradicti Abbates non erãt exempti, ſed Epiſcopis ſubiecti, & dato, quod eſſent exempti, nõ habebant iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalẽ, quia ſolũ erant Præfecti locales: aut forſan cõcedebant indulgentias ſine limitæ, & ſine modo, vel nõ ſolum Religioſis ſibi ſubditis, verumetiã viris ſecularibus. Non etiã inquit, dictis obſtat, conſuetudo in contrarium, qua dicitur, quod Religionum Prælati nunquam conſueuerunt ex officio ſuo concedere indulgentias, nam dici, & reſponderi poteſt, quod iſta conſuetudo tollit quidem vſum, non tamen ius vtendi, ſiue poteſtatem illas concedendi, nam contra ius diuinũ, nulla eſt præſcriptio. Ex omnib. ſupradictis infert prędictus Med. quod, ſi Religionum Prælati ſupradicti attentaſſent concedere Indulgentias, factum teneret. Sed intelligẽdum (inquit) eſt de Pręlatis Epiſcopis ſimilibus, ſeu coęqualibus, Epiſcopalem, vel quaſi epiſcopalem iuriſdictionẽ habentibus, non vero de alijs Epiſcopis inferiorib. quales ſunt Prælati locales, vtpote Priores, & Guardiani, qui in Eccleſia correſpondent Curatis, & animarũ curã habẽtib. Nã illi ex officio ſuo, nullam poteſtatẽ ordinariã hẽnt iure diuino cõceſſam, ad cõcedendas indulgentias, cũ eiuſmodi poteſtas pertineat præciſe ad iuriſdictionẽ Epiſcopalẽ. vt conſtat expreſſe ex d. *c. accedens*, vbi dr̃, ꝙ Abbates de quib. ibi loquitur, extendebant manus ſuas ad ea, quę ſunt dignitates Epiſcopalis. Sed quãuis ſupradicta opinio Med. nõ oĩno ſit improbabilis, nihilominus contraria opinio, atq. ſentẽtia eſt probabilior, nẽpe quod Religionũ Pręlati, ex officio ſuo, atq. de iure diuino, non poſſunt concedere indulgẽtia, niſi ex particulari priuilegio, & conceſſione ſpeciali, vt habetur in d. *c. accedentibus.* Sed an tale aliquod habeatur priuilegium in Religionibus, quæritur? Cui difficultati reſpondeo per ſeq. concluſ.

Nota hoc valde.

Difficultatis reſolutio eſt negatiua.

Secunda

Secunda Concluſio.

De iure ſpeciali, aliqua ſunt priuilegia Regularibus Prælatis conceſſa, ad concedendas indulgentias.

Aliqua ſunt Regularibus Prælatis, conceſſa priuilegia, ad concedendas indulgentias. Hæc concluſio probatur adducẽdo aliqua ex dictis priuilegijs, atq. in primis Leo X. *conceſſit omnib. Prouincialib. Fratrum Minorũ de Obſeruantia, quod facta viſitatione ordinaria in Conuentibus, ſeu Prouinc. facultatẽ habeant concedendi indulgentiam plenariam, omnib. Fratribus, cuiuslibet Conuẽtus ſic viſitatis, & idem intelligatur de Monialib. S. Claræ, & de Tertiarijs in congregatione viuentibus.* Habetur in Supplem. & refertur in Compend. Priuileg. Mendican. *verb. indulgentia plena ia quoad Fratres.* §. 17. Circa quam conceſſionẽ eſt notandũ, quod quamuis ea directe conceſſa ſit Prouincialib. Miniſtris, in praxi tamen, & conſuetudine poſitũ eſt, vt ea vtantur Miniſter Generalis, & eius Cõmiſſarius generalis, & merito quidem, nam quoad hunc effectũ recte ſub nomine Prouincialium comprehendi poſſunt, & ꝙ inferioribus conceditur, ſuperiorib. & potiorib. non videtur eſſe denegatum, maxime quando vtrobiq. eadẽ militet ratio, ſeu potior.

Suppl. f. 93. cõc. 285. & refertur in compen. verb. indulg. plen. quoad fratr. §. 16.

Nota, pro indulgentia, quam conſequuntur, qui in noſtro ſancto habitu ſepeliuntur.

Idem Leo X. *cõceſſit indulgentiã plenariam, omnib. morientibus, & ſepelientib. ſe in habitu S. Franciſci, confirmãdo omnes indulgentias, quas ſui prædeceſſores Clem. IV. Nic. III. & Vrban. V. cõceſſerunt eiſdem.* Habetur in dicto Supplem. ꝙ poſtea extendit, & ampliauit, ad mulieres morientes, & ſepelientes ſe in habitu Sororũ Tertiæ Regulæ eiuſdem S. Frãciſci, ſub obedientia Miniſtrorum generalis, & Prouincialium degentium, vt habetur in eodẽ Supplem. ac declarauit ſufficere petere prædictum habitum, ac ſuper ſe vſq. ad mortem illum habere, ac in eo ſepeliri, etiãſi ante mortem non induatur. Omnia dicta Priuilegia referuntur à Collectore in Comp. Mendic. *verbo indulgentia, quoad ſeculares.* § 6. 7. & 8. Aduertendum eſt tamen, quod prędicta indulgentia non valet, niſi prędictus habitus concedatur, per Guardianũ Conuentus, aut per Superiorem Pręlatum, vt decreuit, atq. determinauit, expreſſe Sixtus IV. quadã ſua Bulla, quæ dicitur, Aurea, vbi etiam ſtatuit, *quod illorum ſic indutorum cadauera, diſcooperta, nullo pallio, vel tegumento ſuperimpoſito, cum habitu huiuſmodi ad ſepulturam deferri poſſint, non obſtante Ordinariorum locorum, etiam ſub cenſuris, prohibitione, & ordinatione qualibet in contrarium edita.* Habetur in Monum. Ordin. & refertur in Compendio, *verbo, habitus Fratrum, & Monialium.* §. 11.

Suppl. f. 61. cone. 185. & f. 61. cõc. 21. & refertur in comp. ver. indul. quã ad ſeculares. 6. § 6. 7. & 8.

Nota, quod habitus concedi debet per Guardianum, ſiue Pręlatũ ſuperiorem.

Nota, quod qui ſepeliuntur in noſtro ſancto habitu, poſſunt deferri diſcooperta facie.

Mon. ord 1. imp. f. 65. & 2. f. 149. conc. 364. refertur in comp. ver. habitus. §. 11.

Aliæ multæ indulgẽtiæ, ſunt Prælatis Regularibus conceſſæ, in ordine ad ſeculares, noſtras viſitantes Eccleſias, ſiue audientes noſtras cõciones in eis. Sed quia pene ſunt innumeræ, breuitatis cauſa eas prætermitto, vel forſan alio in loco fiet, per tempus ſi licuerit. Hæc pro iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Verum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, in legibus latis à ſuis Superioribus, nempe à Papa, ſiue à Concilio generali, aut Prælati inferiores, in legibus latis, ab alijs ſuis Superioribus?

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpondetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nullus inferior, de iure communi diſpẽſare poteſt in legibus latis à ſuo Superiore.

De iure communi, certiſſimum, atq. conſtitutiſſimum eſt, ꝙ nullus inferior diſpenſare poteſt, in legibus latis à ſuo Superiore. Hæc concluſio eſt generalis omnium DD. reſolutio, & habetur expreſſa

in Iure canonico, *c. inferior, d. 21. & in clem. ne Romani, de elect.* & in Iure ciuili, *l. 1. C. de legibus.* Videatur ac de re Syluestr. *verb. diſpenſatio, nu. 13. 14. 15. & 16.* & Naua. in Sũma c. 22. nu. 51. & Medina. t. 2. q. 97. art. 4. Ex qua concl. plane colligitur, ꝙ Epiſcopi, & Religionũ Prælati, diſpenſare non poſſunt, in legib. latis à Summo Pont. ſeu à Conc. generali. Sed pro maiori intelligentia ſupradictæ concluſionis, adnotare oportet ex ſupradicto Medina, loco ſupra cit. concl. 2. ꝙ aliud eſt diſpenſare in lege, aliud vero diſpenſare in pęna legis iam contracta: diſpenſare enim in lege, eſt obligationẽ eius tollere ab aliquo in particulari propter aliquam cauſam; diſpenſare vero in pœna legis eſt, tollere pœnam iam contractam, propter legis tranſgreſſionem. Hoc ſuppoſito, dico, ꝙ quando dicit noſtra concluſio, quod inferior non poteſt diſpenſare, regulariter loquendo in lege ſui Superioris, intelligẽda eſt in ſubſtantia legis a Superiore latæ, tollendo ipſius obligationem, neque in communi, neque in particulari, quia nequit inferior diſpoſitionem ſui Superioris tollere, niſi ab eo fuerit ſibi expreſſe, vel interpretatiue conceſſum: verumtamen longe alia, atque diuerſa eſt ratio, quoad abſolutionem, & diſpenſationem pœnæ. De quo ſit ſecunda concluſio.

Nota valde, quòd aliud eſt diſpenſari in lege, aliud vero in pęna legis.

Secunda Concluſio.

Prælati bene poſſunt diſpenſare in pœna legis, latæ à ſuis Superioribus, dummodo id non ſit etiam ſpecialiter reſeruatum.

Quamuis Prælatus inferior, nõ poſſit tollere obligationem, legis latæ à ſuo Superiore, bene tamen poteſt pęnam iam contractam propter legis tranſgreſſionem, dũmodo talis pœna non ſit ſpecialiter reſeruata. Hæc concluſio eſt ſupradicti Medina, cuius & rõnem reddit; nam, vt pluries ſupra dictũ eſt, Prælati ordinarij, poſſunt omnia, in quib. à Superiore non ſunt ſpecialiter prohibiti, & ponit exemplum, adducendo generale documẽtum ex iure, nã quãdo excõicatio aliqua eſt lata in canone, etiamſi lata ſit à Summo Pont. ſi nominatim non eſt eidem reſeruata, Epiſcopus, vel etiã Parochus ab ea poteſt abſoluere, vt hac de re eſt expreſſa determinatio *in c. nuper, de ſen. excom.* Vbi habetur, quod cõicans cũ excõicato, eſt ipſo facto excõicatus, per iuris diſpoſitionem, ſed dicitur, quod, quia conditor canonis, eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, ſiue reſeruauit, eo ipſo videtur facultatem conceſſiſſe alijs. Ex quibus verbis conſtare poteſt veritas vtriuſque concluſionis ſupra poſitæ. Primo, quod Prælatus inferior diſpenſare non poteſt, cum aliquo in lege ſui Superioris, quantum ad ſubſtantiam ipſius, nullus. n. inferior Papa diſpenſare poteſt vt nõ quis in excommunicationem incidat, communicando cum excommunicatis, id. n. eſſet diſpenſare in ſubſtantia legis, vt dicit prima concluſio, poteſt tamen prædictus Prælatus inferior, à ſupradicta excõicatione abſoluere, cum non fuerit ſpecialiter reſeruata, ꝙ eſt pœnam legis tollere poſt iam contractam. Et hęc eſt generalis omnium DD. reſolutio. Quam applicando ad noſtrum propoſitum, dico, quod, quamuis Generalis Miniſter diſpenſare non poſſit in legibus ſui Superioris, vtpote Summi Pont. atq. generalis Concilij, quantum attinet, & ſpectat ad ipſorum ſubſtantiam; poteſt tamen diſpẽſare in earum pęnis, quę ſibi non fuerint ſpecialiter reſeruatæ. Sed difficultas eſt, in quibus pœnis Generalis Miniſter, & Religionum Prælati poſſint diſpenſare de iure? & quænam pœnæ, de iure etiam ſint Summo Pontifici reſeruatæ?

Nota hoc valde, quod Prælati ordinarij poſſunt circa ſibi ſubditos omnia, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti.

Tertia Concluſio.

Pœnæ, & irregularitates de iure communi, Sũmo Pontif. reſeruatæ, ſunt omnes contractæ ex criminibus, adulterio maioribus. Hæc concluſio eſt Sylueſtri, *verbo, caſus. q. 1. caſu* 13. 14. 15. Vbi enumerat multas pœnas, ſiue irregularitates, quarum

Digitized by Google

Pœnæ, atq. irregularitates de iure communi Sum. Pont. reſeruatæ, ſunt omnes, quæ côtrahuntur per omnia crimina adulterio maiora.

crimina eſſe dicit adulterio maiora, quarum etiam diſpenſatio ad ſolũ Ro. Pont. ſpectat, quod & ꝓbat in primis *per ca. at ſi clerici. § d. adulter. de iudicijs*, vbi habentur ſequentia verba: *De adulterijs vero, & alijs criminibus, quæ ſunt minora, poteſt Epiſcopus cum Clericis poſt peractam pænitentiam diſpenſare.* Ex quibus à contrario ſenſu colligitur, quod in his, quæ adulterijs ſunt maiora, diſpenſare non poteſt. Et conſequẽter nec Generalis Miniſter, aut Religionum Prælati id poſſunt facere, cum in iuriſdictione Epiſcopis ſint ſimiles, aut æquales. Videatur hac de re Couar. in 4. par. c. 6. § 8. nu. 2. & ſeqq. & Salz. in prac. c. 86. qui ponũt multa crimina, in quibus Epiſcopis de iure côi diſpenſare non poſſunt, vt eſt inter alia peccatũ Sodomiæ. Et vt præ manibus habeantur quæ dicit prædictus Sylueſ. eſſe crimina adulterio maiora, libet ea nunc breuiter referre. In primo loco ponit binam baptizationem, factã ſcienter, *per c. eos. & c. quibus, de conſecr. diſt. 4.* Et idem intelligendum eſſe dicit, ſi ignoranter, & poſtea ratificetur, Secundo binam receptionem eiuſdem ordinis, per *cap ſaluberrimum. 1. q. 7.* & idem eſt etiã dicendum de Côfirmatione, ſeu recriſmatione, per *cap. dictum, de conſecratione diſt. 5.* Tertio ſuſceptionem ordinis ab hçreticis, ad fidei ſubuerſionem, *per cap. conuenientibus 1. queſt. 7.* in quibus criminibus ſolus Papa diſpenſat. Itẽ quarto in ſuſpenſione contracta ex ordinatione ſimoniaca ex parte ordinatoris, & ordinati, *per cap. ab excommunicatis. 9. queſt. 1. & cap. ſi quis Epiſcopus. 1. queſ. 1.* & hoc qualitercumq. interuenerit ſimonia, per Extrauagan. Martini V. quæ incipit, *Damnabile*, & aliã Eugenij IV. quç incipit, *cum deteſtabile*, & eadem eſt ratio in retentione beneficij ſimoniace obtenti, vel alterius dignitatis. Item quinto ſolus Pontif. diſpenſat cum bigamo, vt poſſit ordinari, *per cap. nuper, & cap. fin. de bigam.* Item ſexto cum clerico non ordinato, miniſtrante in ordine ſacro, quem non habet, qui ſine Papæ diſpenſatione ad ſuperiorẽ ordinem non poteſt promoueri, & ſi in ſuſcepto per Epiſcopum poſſit tolerari, per *cap. 1. 2. & 3. de clerico non. ordin. Miniſtr.* Item ſeptimo cum excommunicato excommunicatione maiori, recipiente ordines, *per cap. cum illorum, de ſent. excommun.* & eodem modo ſi exiſtẽs Apoſtata a Religione recipit ordines, *per cap fin. de apoſt.* Vltimo cum excommunicato excommunicatione maiori, ſuſpenſo, vel interdicto miniſtrante, in aliquo ordine ſacro. Hi vltimi caſus ponuntur a prædicto Sylueſtro, vbi ſupra caſu 18. & 19. in quibus omnibus criminibus, dicit Sylu. quod incurritur irregularitas, per ſolum ſumm. Pont. diſpenſabilis, cum omnia ſint adulterio maiora. Sed, vt ſupra diximus quæſtione præcedenti per plures Art. ex ſpeciali priuilegio, facultatem habet Generalis Miniſter, omniumque Religionum Prælati, diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, ſummo Pontifici reſeruatis, exceptis tribus, nempe homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum. Plura, quæ ad hanc diſpenſationis materiam ſpectant, latius dicentur in propria quçſtione, quç hac de re, infra eſt facienda.

Quænam ſint crimina adulterio maiora ſum. Pont. reſeruata.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit in eo, quod mulieres interiora, noſtrorum Monaſteriorum ingrediantur?

Huic Articulo Reſpondetur, per ſequentem Cooclusionem.

Concluſio.

Prohibitũ eſt ſub grauiſſimis pœnis ingreſſus mulierum in Monaſt. ea virorum.

PRohibitum eſt ſub grauiſſimis pœnis, omnibus in vniuerſum Religioſis ſubditis, ſiue Prçlatis, ne mulieres introducere, vel admittere præſumant in eorumdem Religioſorum Monaſteria. Hic caſus apponitur, quia eſt vnus ex his, qui prohibiti ſunt Generali Miniſtro, & omnibus in vniuerſum Prælatis, ac ſubditis, quæ prohibitio habetur in quadam Extrauaganti Pij V. data Romç apud ſanctum, Petrum, ſub annulo piſcatoris. 18. die Octobris. Anno 1566. Pontificatus ſui anno primo, quç incipit, *Regularium perſonarum*, Cuius meminit, & de ea longiſſimam tractationem facit Nauar. *in cap. ſtatuimus, num.* 16. Sed quia circa explicationem prædictæ Extrauagantis peculiarem infra facturi ſumus quæſtionem, & circa innumerabiles difficultates quas habet, ab hac re, pro nunc côſulto ſuperſedeo, hoc ſolummodo contentus dixiſſe, quod is ſit vnus ex caſibus prohibitis Generalis Miniſtro, de cuius poteſtate, & auctoritate agimus impræſentiarum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, in perſonali Reſidentia Prælatorum Regularium?

Huic Articulo Reſpondetur, per ſequentem Conclubonem.

Concluſio.

Nullus inferior Papa, diſpenſare poteſt in perſonali reſidentia Prælatorum, niſi ad certum tempus.

OMnes in vniuerſum Prælati, animarum curam habentes, reſidere perſonaliter tenentur, inter ſuas oues, & intra ſuas diœceſes, nec in hac perſonali reſidentia, niſi forſan ad certum, & determinatum tempus, Generalis Miniſter, aut vllus Papa, & ſummo Pontif. inferior, poteſt diſpenſare. Hæc concluſio habetur expreſſa in Concil. Triden. *de reformatione. c. 1.* vbi hoc ipſum ſtricte prçcipitur, Epiſcopis, & cunctis Eccleſiç Prælatis, habetur etiam *ſeſſ 6. capit. 1. & 2.* ſuntque ad id innumera alia iura, *capit. extirpanda. §. quia vero de prabend. & cap. nonnulli, de Cleric. non reſident, capit. peruenit, & capit. non oportet cum multis ſeqq. 7. quaſt. 1.* Qua de re, videatur Caietan. ſecunda ſecundæ quæſt. 8. art. 5. & Soto de iuſtitia, & iure lib. 9. q. 2. art. 1. & 2. Cou. lib. 3. variarum reſolution. cap. 3. nu. 9. qui omnes probare contendunt, Prælatorum Reſidentiam eſſe de iure diuino, licet in aliquibus cauſis, & caſibus excuſet propter vniuerſalem, vel particularẽ Eccleſiæ vtilitatem, iuxta *cap. Prælatum, de Cler. nõ reſident.* de quo videatur Soto in 4. diſtin 28. quæſt. 1. art. 2. Ad quas duas cauſas reducendæ ſunt duodecim, quas ponit Abb. *in cap. exterpanda. §. quia vero, de prabend.* qua de re, videatur etiam Nauarr. in Manual. cap. 25. nu. 125. Vtilitas autem vniuerſalis, vel particularis Eccleſiç dicitur, ea quam ius talem eſſe interpretetur, *per cap. licet, de prab n. & cap. fin. de Mag. it.* & talis reputatur abſentia docentis ſacram Theologiam, ſeu ius Canonicum, vt communis tenet opinio per Abbatem, *in rubrica de clericis non reſidentibus, num. 6. & per Gloſſam in Clement. 1. reſcript.* receptam per Iaſonem. *in l. certis condictio ff. ſi certum pet. tur.* Et hoc idem inſinuare videtur Concilium in illis verbis, quæ habentur dicta ſeſſ. 23. cap. 1. ibi, *nam cum christianas charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac euident Eccleſia, vel Reipub. vtilitas, aliquos nonnunquam abeſſe postulent, & exigant, & cat.* quo caſu recurrendum eſt, inquit Concil. ad ſumm. Pontif. ſeu Metropolitanum, &c. Quç omnia, quatenus in dicto Côcil. ac ſupradictis iuribus, expreſſe loquantur de Epiſcopis, Archiepiſcopis, Primatib. & in vniuerſum de omnibus Presbyteris Curatis animarum curam habentibus, non dubium eſt, quin etiam comprehendant Religionum Prçlatos ſimilem curam habentes,

Quod Prælatorum Reſidentia ſit de iure diuino, multorum eſt opinio.

Quænam ſit cauſa legitima diſpẽſationis in Reſidentia Prælatorum.

bentes, com ſit eadem omnino ratio. Vnde Generalis Miniſter, abſque inſta, & legitima cauſa, in hac perſonali Reſidentia Prælarotum diſpenſare non poteſt, ipſique Prçlati non reſidentes intra oues ſuas, & intra proprias diœceſes, ſine leginma cauſa mortaliter peccant, & ſi ſunt tales, qui temporales habeant fructus, aliqua ſibi ratione depntatos, illos ipſo facto, & abſque vlla declatatione amittunt, neque vlla ratione eos faciunt ſuos. Hoc dixerim propter aliarum Religionum Prælatos, qui aliquos habent redditus annuos. Quod ex decretu præfati Concilij, verum habet in omnibus Eccleſiæ Prælatis generaliter.

De Reſidentia Gen. Miniſter, & de eius abſentia.

Sed adnotare oportet, qnod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, cum vt nomen ipſum ſonat, Generalis totius Religionis ſit, ſuæ Reſidentiæ non habet determinatum locum, ſed reſidere poteſt, in omnibus totius mundi partibus, tenetur autem reſidere in eo loco, ſiue locis, vbi magis ipſius præſentia fuerit neceſſaria, & qun faciliur patere poſſit aditus, ad expediendа occurrentia negotia. Sed poſſet quæri, an ad aliquorum Regum, ſiue Principum inſtantiam, & propter aliqua ardua negocia, ad partes aliquas remotas extra limites, & confines ſuæ Religionis poſſint accedete, verbi gratia, ad Conſtantinopolim? Cui difficultati breuiter dico, quod, ſi ipſius abſentia vltra tres menſes debet durare, crediderim eſſe certum, quod abſque ſpeciali ſummi Pont. licentia, id non poterunt efficere, neque fungi tali legatione, iuxta id quod in Concil. Trid. eſt cautum de Epiſcopis, & Archiepiſcopis, nam de ſimilibus ſimile eſt iudicium: at ſi non per multum temporis, durare debet eorumdem abſentia, non in eo quidquam erit inconuenientis.

De Reſidētia Miniſt. Prouin.

Hæc omnia dicta ſint de Prælatorum reſidentia in communi, atque in generali, ſed deſcendendo ad particularia, dico, quod licet prædictus Generalis Miniſter, & Commiſſarius Generalis, cum ſint generales, reſidere poſſint, vbicumque voluerint, ſeu neceſſitas exegerit in ſuis proprijs diſtrictis, at Miniſtri Prouinciales, ſine eorum ſpeciali licentia, à ſuis Prouincijs abeſſe non poſſunt, niſi ad celebrationem Capituli Generalis, vel ad aliquod negotium totam Prouinciam concernens, qun caſu bena poterunt egredi. Nam facultas collata Epiſcopis à Conc. Tridentino poſſe diſcedendi à proprijs Epiſcopatibus, propter munera eiſdem adiuncta, conceſſa etiam intelligitur, Prouincialibus ſupradictis, cum vtrobique eadem ſit omnino ratio. Sed tamen, ſi alia ratio, aut particularis cauſa occurrat, non cōiuncta, neque annexa proprijs ſuis prælaturis, ſiua officijs, ſed ſuarum perſonarum propria, vt propter aduerſam conſanguineorum ſuorum valetudinem, ad videndos, & viſitandos ipſos, vel aliquid ſimile, crediderim prædictos Prouinciales Miniſtros, abeſſe poſſe à ſuis terminis, & Prouincijs, per duos, vel per tres menſes, ſed non amplius, ſine ſpeciali licentia Miniſtri Generalis, ſiue ipſius Commiſſarij Generalis. Ad quod dicendum moueor, nam prędictum Concilium loco ſupracitato, ſimilem facit facultatem Epiſcopis, vt poſſint abeſſe ſine ſpeciali licentia ſummi Pontiſ. per tres menſes, quibus, cum ipſi ſunt ſimiles in iuriſdictione, de ſimilibus ſimile videtur eſſe iudicium. Vnde dico, quod per idem Capitulum, quo prohibentur Epiſcopi egredi, & iubentur intra proprias diœceſes habere reſidentiam, conceditur etiam ſibi, vt per tres dictos menſes poſſint abeſſe, illis commendando, vt fiat abſque ſuarum ouium detrimento, quod & dictum Concilium Epiſcoporum conſcientiæ relinquit. Sed tamen ſi maior futura ſit abſentia, & non propter aliquam cauſam ſuis proprijs officijs annexam, etiamſi ſit ad charitatem concernens, neceſſaria proculdubio erit ipſis licentia, Papæ, vel Generalis Miniſtri, ſiue ipſius Commiſſarij Generalis.

De Reſidentis Prælatorum localium.

Prælati vero locales, vt ſunt Guardiani, Priores, &c. tenentur eodem iure, quoad culpam, & quoad pœnam, in ſuis Conuentibus reſidere, iuxta decretum ſupradicti Concil. Trident. cum ſint vere Prælati, animarum curam habentes, vnde nec ab ipſis poſſunt recedere, propria auctoritate, ſine licentia ſuorum Prouincialium, aut Generalis Miniſtri, niſi per paruum tempus, quod quidem cum Concilium non determinet, aut taxet de curatis, id, vt videtur, relinquitur Epiſcoporum iudicio, idemque eſt dicendum de Prælatis Regularibus.

Qui aliquantiſper abſunt à ſuis adminiſtrationibus, ſecundū ius, non dicuntur abeſſe.

Hac de re peculiares habeantur conſtitutiones, & prohibitiones, vt credo, in cunctis Religionibus, & ad eaſdem me remittendo, cōcludendo, dico, quod Prælatorum abſentia debet eſſe parua, nec fieri ſine magna, atque legitima cauſa, & abſque ouium vllo detrimento, cum quo tamen ſtat, quod de iure communi loquendo innouato per Concil. Trident. ſupradictum, qui aliquantiſper abſunt, ſecundum ius non dicuntur abeſſe. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Verum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in obſeruantijs Regularibus?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religionum Prælati iure prohibentur diſpenſare in tribus votis Religionis eſſentialibus.

IVre prohibitum eſt omnibus Religionum Prælatis, diſpenſare in obſeruantijs Regularibus, ſtatui Religionis eſſentialibus, quales ſunt, quæ communiter dicuntur tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, Obedientiæ, ſcilicet, paupertatis, & caſtitatis. Hæc concluſio eſt certa, & communis omnium Doctorum reſolutio, adeoque vera, vt etiam communis Doctorum ſit ſententia, quod in prædictis tribus eſſentialibus, atque ſubſtantialibus Religionis votis, nec ipſe Summ. Pontiſ. poteſt diſpenſare, niſi forſan ex aliqua magna, atque vrgentiſſima cauſa, & faciendo de Religioſo, non Religioſum. Hac de re, latiſſimam habuimus diſputationē in præcedenti Tomo quæſt. 25. art. 13. vbi hoc ipſum luculenter oſtendimus. Sed modo probatur Concluſio ex quadam Decretali Innocentij III. & habetur *in cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, vbi inquit, in fine, *Nec æſtimet Abbas, quod ſuper habēda proprietate, poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare, nam abdicatio proprietatis, ſicut, & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam nec ipſe Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*. Super quæ verba notat, & aduertit Gloſſa ibi, *abdicatio proprietatis*, quod multa ſunt, in quibus non poteſt Papa, & inter alia ponit exemplum, in prædictis. Circa quod Capitulum eſt notandum, id quod ſemel & iterum in præcedenti Tomo memini me dixiſſe, quod quamuis in eo ſummus Pontif. de obedientia expreſſam mentionem non faciat, ſed ſolummodo de abdicatione proprietatis, & cuſtodia caſtitatis, eadem ratione, quin vero & potiori, de obedientia idipſum eſt intelligēdum, cum & ipſa ita intrinſeca, & eſſentialis ſit, Religionis ſtatui, atque alia duo vota; quin vero inter ipſa principem locum obtineat, vt tradit, & docet D. Thom. 2. 2. q. 185. art. 5. cum ſeqq. & maxime art. 8. Nec obſtat exceptio ſupradicta, de duobus tantum votis, caſtitatis, & paupertatis, nam iuxta communē iuris Regulam, exceptiones in iure extenduntur ad omnes ſimiles, prout tradit, & probat Couuarr. ex

Digitized by Google

multis textibus lib. 3. var. reſolution. cap. 5. num. 6. Sed prætereà ſupradicta noſtra probatur Concluſio ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 1. vbi cunctis Prælatis, ac ſubditis præcipitur, tam viris, quam mulieribus, vt ad Regulę, quam profeſſi ſunt, pręſcriptum, vitam ſuam inſtituant, atque componant, & in primis, vt ea, quæ ſuæ profeſſionis ſunt, obedientiam ſcilicet, paupertatem, & caſtitatem obſeruent. Et poſt alia loquens cũ Prælatis prædictis ſubdit, quod ea, quæ ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent, nullo modo poſſunt ab eis relaxari, ad quod allegat *ſupradictum cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, hoc itaque eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum. Sed difficultas eſt, an ſupradictus Miniſter Generalis, & Religionum Prælati diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in alijs obſeruantijs Regularibus obligatorijs, exceptis tribus eſſentialibus ſupradictis? Et pro maiori horum intelligentia, & explicatione aduertere libuit, quod triplex eſſe poteſt Obſeruantia Regularis, vt clarè colligitur ex ſupradicto Conc. Triden. loco ſupracitato.

Obſeruantia Regularis eſt triplex.

Prima dicitur eſſentialis, atque ſubſtantialis in genere, ſeu abſolute, quia nempe eſt de intrinſeca ratione, cuiuſcumque Religionis in communi, & talis eſt obſeruatio ſupradictorum trium votorum eſſentialium.

Secunda dicitur obſeruantia etiam eſſentialis, & ſubſtantialis, ſed non in genere, & in communi, atque abſolute, ſed ſolummodo in ſpecie, & in particulari, ſiue reſpectiue, quia nempe ex ſpeciali inſtitutione, ſeu conſtitutione alicuius Religionis, omnes ſuos alumnos, & profeſſores ſpecialiter obligat, ad culpam mortalem. Talia ſunt in ſacro noſtro Ordine Fratrum Minorum de obſeruantia, viginti-quatuor præcepta, quæ communiter dicuntur noſtræ Regulæ obligatoria, obligantia ad culpam lethalem, & mortalem, quamuis non omnia omnes obligent, vt quidã putãt ſed hæc quoſdam, illa verò alios in particulari, quę dã ſubditos, quędã verò prælatos, &c. Idẽ eſt & dicẽdũ de Religione Clericorum Societatis Ieſu, vbi vltra tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, dicuntur eſſe alia ſpecialia, quæ obligant ad peccatum mortale, vt eſt votum obediendi ſummo Põt. in ſuis Miſſionibus, itẽ de non immutando ſtatu paupertatis, in eadem Religione inſtituto, item de non procurando directe, aut indirecte aliquod officium, in eadem Religione, & de detegendo eo, qui aliquod miniſterium procuraſſe fuerit repertus, & de non acceptanda aliqua dignitate extra eandem Religionem, niſi coacti fuerint per obedientiam, ab eo, qui eiuſdem Ordinis profeſſores poſſit ad culpam obligare. Idem dicendum eſt de obſeruantia Carthuſianorum, de quibus dicitur, ſub lethalis culpæ noxa, obligatos eſſe ad perpetuam carnium abſtinentiam, & ad alia, &c. idem & de abſtinentia Fratrum Minimorũ, ſeu, qui communiter dicuntur S. Franciſci de Paula, qui, vt dicitur, quartum quoddam emittunt votum, de abſtinendo à carnibus, atque lacticinijs, ſẽperq. vtendo cibis Quadrageſimalibus, excepto infirmitatis tempore, & de ſimilibus obſeruantijs ſpecialibus, & particularibus, aliarum Religionum, ſi quæ ſunt.

Tertia obſeruantia Regularis eſt, quæ nullo modo eſt, aut eſſe dicitur eſſentialis, ſed quodammodo accidentalis, quæ ſuos profeſſores ad nullam culpã mortalem obligent, quales ſunt omnes communiter obſeruantiæ Fratrum Prædicatorum, Auguſtinianorum, & aliorum, quorum ſtatuta, & conſtitutiones ad nullam, vt dicitur, culpam obligãt, quinvero, nec tota ipſorum Regula, præter tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota. Tales etiam ſunt, aliquæ obſeruantiæ noſtræ, quæ pertinent ad communem victum, & veſtitum, & regularem vitam, quæ habentur in noſtris conſtitutionibus generalibus, quibus dicitur, quod per huiuſmodi ſtatuta, Fratres non adſtringuntur ad culpam, niſi alias per ius diuinum, vel humanum ad idipſum fuerint obligati, & niſi in illis caſibus, in quibus excommunicationis cenſura, aut obediẽtia ponatur. Hoc pręmiſſo, ac præſuppoſito, quæritur, an Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint in dictis obſeruantijs Regularibus, ſecundi & tertij generis, nam de primis iam in prima Concluſione diximus, quod non. Cui difficultati reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Conſtit. gener. cap. 1. §. de conſtitutionib.

Secunda Concluſio.

Religionum Prælati non poſſunt diſpenſare in obſeruantijs regularibus ſecundi generis in communi, atque in vniuerſali.

Si ſit ſermo de diſpenſatione in communi, & pro toto Ordine facta, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, in illis obſeruantijs Regularibus, quæ ſunt ſecundi generis, & continentur in ſuis Regulis, tranſgreſſores obligantibus ad mortale. Ratio huius Concluſionis in promptu eſt, nam diſpenſatio ſic in communi facta, & abſque legitima cauſa, non eſſet proprie diſpenſatio, ſed diſſipatio, vt dicit D. Bernard. lib. de diſpenſatione, & præcepto, & refertur à Syluestr. *verbo diſpenſatio, num. 2.* vbi dicit, quod Prælati dantes pro ſua voluntate, licentiam veniendi contra legem, & contra præcepta, ſine iuſta, & rationabili cauſa, diſſipatores ſunt non diſpenſatores. Quod & confirmatur, quia nulla eſt, aut eſſe poteſt iuſta, & rationabilis cauſa diſpenſandi, in aliqua tota Regula, alias per ſedem Apoſtolicam, vt perfecta, ac perfectionis via, confirmata, & approbata, aut in ipſius obſeruantijs ſecundi generis eſſentialibus, et obligatorijs profeſſoreſque ſuos obligantibus ad mortale: & dato, quod talis eſſet iuſta, & rationabilis cauſa, non poſſunt ipſi Regulares Prælati, qui Regulam ipſã non condiderunt, per ſe, & abſque ſpeciali licentia, & facultate ſummi Pontificis leges, & præcepta, in ea poſita, vt præmittitur, obligatoria, propria ſua auctoritate abrogare, quia eſſet totam ipſam Regulam deſtruere, quod ſolummodo pertinet ad Papã, cui ſicut conuenit omnium Religionum Regulas approbare, *per cap. ne nimia, de Religioſis Domibus, & cap. de Religionum eod. tit. in 6.* ita etiam ipſi ſoli conuenit, eadem ex cauſa, & cum ſibi opus viſum fuerit, reprobare, abolere, & derogare, atque in totis earumdem præceptis diſpenſare; ſicut & excommuni omnium ſententia, diſpenſare poteſt in omni voto, & iuramento, ex iuſta, atque rationabili cauſa, dummodo non vergat in præiudicium tertij. Vt enim habetur in iure, per quaſcumque cauſas vnaquæq; res naſcitur, per eaſdem diſſoluatur neceſſe eſt: quo fit, vt cum Prælati ſupradicti ſuarum regularum, & legum in ipſis contentarum, non fuerint inſtitutores, aut inuentores, nec vero confirmatores, & approbatores, ſed ſolummodo profeſſores, non ad ipſos pertinet, eaſdem in totum deſtruere, quod eſſet in omnibus ſuis obſeruantijs eſſentialibus, & obligatorijs diſpenſare, ſed hoc ſolummodo, vt dixi, ſoli reſeruatur ſummo Pontifici. Et hic eſt vnus ex caſibus ſibi reſeruatis, & in quibus ipſi inferiores non poſſunt, vt tradit Syluester in ſumma, *verbo caſus quæſt. 1. caſu 41.* de mente Paludani in quarto.

Nota hoc valde.

Quiſnam poſſit Regulam aliquam deſtruere, ſeu in tota aliqua Regula, vt ne obliget diſpenſare.

Tertia Concluſio.

Religionum Prælati bene poſſunt diſpenſare in obſeruantijs Regularibus ſecundi generis cum aliquo vel aliquibus in particulari, atque ex cauſa legitima.

Si vero fiat ſermo, de diſpenſatione non in communi, ſed in particulari, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, bene poſſunt diſpenſare, cum aliquo

Reli-

Religioſo in particulari in aliquibus, ſeu in omnibus, obſeruantijs Regularibus, & eſſentialibus ſecūdi generis, etiamſi alias omnes ſuos profeſſores obligent ad mortale, dummodo non ſit aliqua ſpecialis prohibitio, per ſummum Pontificem, ſeu ipſius auctoritate ſpeciali ſtatuto facta. Hæc Concluſio, vt credo, veriſſima eſt (quidquid alij dicant) cuius & pręcipuum fundamentum eſt, nam nulla hac de re, facta reperitur prohibitio, qua Generalis Miniſter, & præfati Religionum Prælati, idipſum non poſſint facere, quinvero ex ipſo iure clare colligitur, quod (vt dictum eſt) iuſta, & rationabili interueniente cauſa, & in aliquo particulari caſu, in omnibus obſeruantijs ſupradictis, vtcumque eſſentialibus, & obligantibus, ad mortale (exceptis tribus votis eſſentialibus) non tamquam in communi, ſed in particulari, cum ſibi ſubditis poſſunt diſpenſare. Et probatur aperte, & manifeſte ex ſupradicto *ca. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, ex illis verbis, quæ dixit Innocent. III. *Neque æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate, poſſit cum aliquo Monacho diſpēſare, nam abdicatio proprietatis, ſicut, & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam, nec ſummus ipſe Pontif. poſſit licentiam indulgere*. In quibus verbis, quam maxime penſanda, & ponderanda ſunt illa, *nec æſtimet Abbas, etc.* quod ſunt, ac ſi expreſſus diceret: Etſi tota poteſtas Monaſterij ad Abbatem pertineat (*per cap. nullum 18. quæſt. 2.* quod eſt Pelagij Papæ) poſſitque proinde Abbas, cum ſibi ſubditis in omnib. obſeruantijs, vtcumque eſſentialibus, diſpenſare, nō tamen ęſtimet quod diſpenſare poteſt, ſuper habenda proprietate, &c. Nam abdicatio, inquit, proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam nec ſummus ipſe Pontifex poſſit licentiam indulgere. Per quæ dicta verba, excipiendo prædictus ſummus Pontifex dūtaxat, prędicta tria vota eſſentialia, quæ ſunt ſtatui Monachali annexa, & vt dicitur, de eſſentia, & ſubſtantia, atque intrinſeca, & formali ratione cuiuslibet Religionis, ſeu ſtatus Religioſi, plane concedere perinde viſus eſt, quod in omnibus alijs, non ita intrinſecis, vtcumque eſſentialibus, diſpenſare poſſit Abbas, cum exceptio ſemper in iure, firmet Regulam in contrarium, & faciat formam contrariā, in omnibus, quæ non ſunt excepta, vt luculenter probat ex multis iuribus Doctiſſimus Couuar. lib. 2. variarum reſolution. cap. 5. nu. 6. quam nimirum regulam, non ſolummodo dicit eſſe approbatam à Dino, quinvero ait eſſe omnium conceſſione receptam. Sed hanc eandem veritatem, & prædictam Concluſionem, libet etiam probare ex alio decreto Concil. Trident. *ſeſſione 25. cap. 1.* vbi agens de votorum Regularium cuſtodia, & obſeruantia, differentiam, atque diſtinctionem facit, inter ſupradicta tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota (obedientiam nempe, paupertatem, & caſtitatē) & alia cuiuslibet Regulę, & Ordinis peculiaria vota, & præcepta (reſpectiue) pertinentia ad ſupradictorum obſeruantiam, necnon ad communem vitam, victum, atque veſtitum. Et tandem verba faciens, de tribus votis ſupradictis, compertum eſſe dicit, quod ea, quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent, non poſſunt per Superiores relaxari, cuius & rationem reddens, inquit. *Etenim ſi illa, quæ baſes ſunt, & fundamenta totius regularis diſciplinæ, exacte non fuerint conſeruata, & cuſtodita, totum ſtatim corruat ædificium neceſſe eſt.* Ex quibus Concilij verbis, ſic colligo argumentum: Omnia, quæ nō ſunt de ſubſtantia regularis vitæ, de mente Concilij, ex cauſa, per Superiores poſſunt relaxari, atque in eis diſpenſari: ſed obſeruantiæ, quæ ſunt ſecundi generis (de quibus ſupradiximus) vtcumque eſſentiales, & obligatoriæ ſint, ſuoſque profeſſores ad peccatum obligent, non tamen ſunt de eſſentia, & ſubſtantia regularis vitæ, ſiquidem ſine ipſis aliæ Religiones reperiri poſſunt: ergo obſeruantiæ prædictæ ex cauſa, & in caſibus particularibus, Superiorum ſubſunt diſpenſationi. Conſequentia certa, atque legitima eſt, & tenet manifeſte, per illam generalem iuris regulam ſuperius allatam, qua dicitur, quod exceptio firmat regulam in contrarium. Cui etiam noſtræ ſententiæ, & Concluſioni fauet Angel. in ſua ſumma, *verbo diſpenſat io, §. 8.* & Syluester, *eodem verbo, nu. 20. quæſt. 14. in 7. caſu*. Vbi dicunt, quod iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, Religionum Prælati diſpenſare poſſunt in omnibus ſpectantibus ad Regulam, exceptis tribus votis eſſentialibus, quod probant argumento à contrario deducto, *ex dicto c. cum ad Monaſterium*, dicuntq; id tenere Panorm. modo id fiat debite; ita vt ſit diſpenſatio, non vero diſſipatio. Ad quod facit etiam expreſſa ſententia D. Bernardi lib. de præcept. & diſpenſ. Cuius verba ſunt, quę ſequuntur. *Quamdiu*, inquit, *cum charitate non militant ſtatuta Regulæ, immobiliter fixa ſunt. At ſi forte contra charitatem aliquādo viſa fuerint, ijs dumtaxat, quibus hoc poſſe videre datum eſt, nonne iuſtiſſimum eſt, vt aliqua, verba ſi expedire videbitur, vel omittantur, vel in aliud forte tempus commodius dimittantur?* Hæc D. Bernard. qua de re videatur D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 4. & P. Medina ibidem, & Magiſter Soto lib. 1. de iuſtitia, & iuſt. q. 7. art. 7. vbi propoſita difficultate, & quæſtione, Vtrum in legibus humanis Rectores multitudinis, poſſint ex cauſa diſpenſare? affirmatiue reſpondet, vtendo prædicta diſtinctione, qua & nos vſi ſumus, de diſpenſatione facta ſuper aliqua lege, aut regula, non quidem in communi, ſed in particulari, & iuſta exiſtente, & rationabili cauſa: quod & probant multis, & validiſſimis rationibus, quas ego impræſentiarum breuitatis gratia omitto, & quia hac de re, iterum redibit ſermo in propria quæſtione, quæ extruenda à nobis eſt infra circa materiam diſpenſationis.

Exceptio firmat ſemper regulam in contrarium, & formam facit contrariam in omnibus, quæ excepta non ſunt.

Circa vero obſeruantias tertij generis, quæ minoris ſunt, aut certe nullius prorſus obligationis, quid ſit dicēdum, & reſpondendum, iam ex ſupradictis compertum eſt, & ſatis conſtare poteſt. Sed quia einſdem rei pertractatio ad leges, & ſtatuta pertinet, horum omnium reſolutio illuc vſque reſeruatur, quia de his omnibus in particulari, ſpeciales infra à nobis conſtituendæ ſunt quæſtiones.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, ſuper tranſlatione ad alios Ordines?

AB hac difficultate breuiter me expediam, cum hac de re, in præcedenti Tomo quæſt. 13. per 24. art. longiſſimum habuerim ſermonem, agendo in communi, atque in vniuerſali, de Religioſis iam profeſſis, quantum attinet ad tranſitum ad alias Religiones, vbi, ni fallor, dicta ſunt, quæ circa hanc materiam, & hoc propoſitum deſiderari poſſunt. Ne tamen impræſentiarum locus iſte intermiſſus videatur, aut difficultas ſupradicta totaliter oblita, & derelicta, & quia hoc vnum eſt ex his, quæ traduntur Generali Miniſtro, & Prælatis Regularibus prohibita, eidem difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quamuis de iure communi antiquo, multa fuerint ordinata, & ſtabilita circa Monachorum, atque Religioſorum tranſitum ad alios Ordines, neque

Qualiter ſe debeant habere Prælati Regulares in præſtanda licentia ad tranſeundū ad alium Ordinem.

facul-

facultas præſtandi licentiam ad id Superioribus, atque Prælatis olim fuerit interdicta, in quibuſdam caſibus, & cum certis quibuſdam limitationibus; hodie tamen per Conc. Trid, & per ſpeciales ſumm. Pontif. Conſtitutiones, nullus Prælatus Regularis, prędictam facultatem poteſt facere, niſi ſeruata forma ibidem contenta. Hac de re. videantur ea quæ dicta ſunt à nobis ſupra in præcedenti Tomo, q.31. & maxime art.1. & Concil. Trid. *ſeſſ.24.cap.11.* vbi ſtatuitur, *quod nullus Religioſus, translatus de vno ad alium ordinem, ibidem ſuſtipiatur, niſi perpetuã obedientiam in clauſtro ſeruaturus, & quod taliter ſic translatus, etiamſi fuerit Canonicorum Regularium, ad obtinenda ſecularia beneficia etiam curata, omnino incapax exiſtat.* Videatur etiam *ſeſ 25.c.19.* eiuſdem Concilij, *vbi ſtricte præcipitur, vt nullus regularis cuiuſcumque facultatis vigore, ad laxiorem Religionem transferatur.* Videatur etiam Motus proprius, hac de re, editus à Pio V. anno Domini 1569. pridie Idus Octob. Pontificatus ſui anno quatro, qui incipit, *Quæcumque ſacrarum Religionum*, vbi generaliter, atque vniuerſaliter reuocantur, & abolentur omnia, & quæcumque priuilegia, facultates, diſpenſationes, & indulta (præter iuris communis diſpoſitionem emanata) recipiendi, vel retinendi Fratres, Monachos, Canonicos, & alios, etiam laxiorum Ordinum profeſſores, cõceſſa quibuſcumque Ordinibus, Monaſterijs, hoſpitalibus, militijs, & pijs locis, per quoſcumque Rom. Pont. ſuos prædeceſſores, & per ſeipſum. In compendijs etiam priuilegiorum regularium, habentur ad id ipſum innumera priuilegia, religionibus aliquibus in particulari conceſſa, quibus præcipitur, vt ipſorum alumni, nullatenus recipiantur. Habentur, *verbo Apoſtata, & verbo obedientia, & verbo obſeruantes Fratres, & verbo recipere Fratres, ſeu tranſire ad alios Ordines*, de quibus omnibus in particulari innumera diximus ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in voto Hieroſolymitano, Sancti Iacobi, & viſitandi limina SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, & S. Mariæ Lauretanæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Religionum Prælati de iure communi diſpenſare non poſſunt in voto Hieroſolymitano, & S. Iacobi, & viſitandi limina Apoſtolorum.

GEneralis Miniſter de iure communi, diſpenſare non poteſt in ſupradictis votis, atque in alijs ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatis. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo caſus q.1.caſu 11.* & Nauar. in ſuo Manual. cap.12. nume.75. vbi inquit, quod ſolus Papa, vel qui poteſtatem ab ipſo peculiarẽ habet, diſpenſare poteſt, ſuper quinque votis, ſcilicet ſuper voto perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hieruſalem, vel in Romam, ſeu ad ſanctum Iacobum Compoſtellanum, quibus, & de nouo additum eſt votum viſitandi Sacellum, dictũ S. Mariæ Lauretanæ, & dicit, quod quamuis nullus textus reperiatur expreſſus, quo omnia iſta vota ſoli Papæ reſeruentur, præter votum Hieroſolymitanum, *per cap. ex multa, de voto, iuncta Gloſſa ſingulari, verbo incumbit*, quinimo neq. hoc, quando ex deuotione fit, & non in ſubſidium Terrę ſanctę, ſecundum Panorm. *in d. cap. ex multa*, ſecundum tamen ſtylum Romanæ Curię, omnia hæc ſunt ſummo Pontifici reſeruata, vt ſatis colligitur ex extrauag. Sixti IV. *in cap. etſi Dominici, de pœnit. & remiſſion.* Idem etiã dicit Sylueſter, vbi ſupra, & addit dictus Nauar. quod qui inferior Papa, ab aliquo iſtorum votorum tentaret abſoluere, præterquam quod peccaret mortaliter, pęnam etiam excommunicationis incurreret, ſecundum aliquos per ſupradictam Extrauag. quod quidem ille credit non eſſe verum, niſi in illis tãtum, qui ex facultate, vel conceſſione eiuſdem Papæ Sixti IV. abſoluuntur, quoniam de his tantum ipſa loquitur, quod probat ex Sylueſtro, *verbo excommunicatio.7. caſu 32.* & ex Angel. *eodem verbo excommunicatio.5.§.31.* & tandem ſubdit, quod in cæteris alijs votis, omnes Prælati inferiores, vtpote Epiſcopi. & qui poteſtatem, & iuriſdictionem Epiſcopalem habent, poſſunt diſpenſare, quamuis Panor. *in cap. propoſuit, de conceſſione præben.* ſolam commutandi poteſtatem illis tribuat, atque concedat, quod (inquit) non eſſe verum, propter ea, quæ idem Panor docuit, *in ca.1. de voto*, a quo impræſentiarum conſulto abſtineo, cum etiã hac de re, infra ſpecialem facturi ſimus quæſtionẽ.

Nota.

Solummodo in calce, atque fine huius articuli libuit aduertere, quod ſupradicta omnia ſunt vera, non de iure communi ſolummodo, verum etiam de iure ſpeciali, nam hucuſque nullum eſt viſum ſpeciale priuilegium, Regularibus conceſſum, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis in ſupradictis votis, verum eſt tamen, quod poterunt patria poteſtate illis irritare, votum cuiuſcumque peregrinationis, de quo agemus infra in ſpeciali quæſtione, circa votorum diſpenſationem, commutationem, vel irritationem.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter, poteſtatem habeat concedendi ſibi ſubditis, licentiam veniendi contra iuramentum licitum?

Hic etiam vnus eſt ex caſibus, qui communiter dicuntur etiam ſummo Pont. reſeruati, de quo agit Sylueſter, *verbo caſus q.1.caſu 12.* Cui difficultati breuiter, ac reſolutiue reſpondeo, per ſequentem concluſiunem.

Concluſio.

Religionum Prælati non poſſunt licentiã præſtare ſibi ſubditis veniendi contra iuramentum licitum.

GEneralis Miniſter, non poteſt facultatem concedere ſibi ſubditis, veniendi contra iuramentum licitum. Hæc Concluſio eſt Sylueſtri, vbi ſupra, & probat eam, *per cap. venientes, de iureiuran.* dicitque prædictum caſum, eſſe ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatum, non ſolum quando certo ſcitur, iuramentum eſſe licitum, verum etiam, quando eſt dubium, an ſit licitum, quod probat, *ex cap. venerabilem, de electione, §. idem etiam.* Et addit Sylueſter, quod nec ipſe Papa ſine rationabili cauſa, idipſum debet facere, aut licentiam cuipiam concedere, veniendi contra iuramentum licitum. Multa hac de re, forent dicenda, quæ breuitatis cauſa à me impræſentiarum omittuntur, videatur ſupradictus Syluest. loco citato, *& verbo iuramentum, 3.q.7.* vbi quærit, Vtrum inferior Papa iuramentum poſſit interpretari? *& verbo iuramentum, 4.q.14. & 15.* vbi quærit, vtrum obliget iuramentũ, quando mandatum legis, aut Superioris contrarium vult? & an etiam obliget, quando factum eſt in alterius præiudicium? quæſt. etiam 16. in eodem loco quærit, vtrum obliget quando factum eſt contra legem poſitiuam, an contra ſtatutum? quibus omnibus in locis ad hoc propoſitum dicuntur plura maxime notatu digna, & etiam *verbo iuramentum 5. nu.2.3. & 4.* vbi quatuor famoſiſſimas quæſtiones proponit, circa hanc materiam; Prima, an liceat iuramento propria auctoritate contrauenire? Secunda, an iuramentum poſſit diſpenſari, aut abſolutio ſuper eo

impen-

Digitized by Google

impendi? Tertia, an hoc ipſum Epiſcopus facere poſſit? Et tandem quarta, qualiter Papa ab Epiſcopo differat in iuramenti diſpenſatione? quæ omnia maxime erant tractato digna, niſi breuitati ſtuderem, & aliarum rerum deſiderium me aliò auocaret, quam ob cauſam, & quia iſthæc non tam ſunt Regularium propria, quam omnium communia, ab his impræſentiarum conſulto ſuperſedeo.

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Miniſter, poſſit abſoluere ſibi ſubditos, à caſibus ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatis, etiam à contentis in Bulla Cœnæ Domini, & ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis?

Quidnam ſit caſus reſeruatus.

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto, ex Nauar. in ſuo Manu. c. 27. num. 254. quod caſus reſeruatus, eſt peccatum, cuius abſolutio iure humano eſt prohibita presbytero, qui ſtando in ſolo iure diuino, ab omnibus peccatis poſſet abſoluere, iuxta illud Ioan. 20. *quorum remiſeritis peccata*, &c. vt late probat idem Nauar. *in c. placuit, de pœnit. diſt. 6. num. 2. 11. & 17.* Ex quo inferi, aliud eſſe caſum reſeruatum, aliud vero cenſuram, quæ eſt ipſius peccati pœna, prout latius explicat ipſe, *in eodem cap. 27.* dicti Manu. num. 1. & nu. 151. & 164. quibus in locis agit, de Eccleſiæ cenſuris, quæ ſunt excommunicatio, ſuſpenſio, à diuinis, & interdictum, quorũ quodlibet eſt pœna, correſpondens alicui ſpeciali culpæ, ac tandem ſubdit, quod nullus eſt caſus Papæ, ſeu ſummo Pontifici reſeruatus, cui non ſit annexa aliqua cenſura, vt etiã tenet D. Antoninus 3. par. tit. 2. cap. 11. *verbo caſus*, quo fit, vt bulla, quæ concedit facultatem abſoluendi à caſibus Papalibus, perinde videatur concedere poteſtatem abſoluendi, ab omnibus cenſuris Papæ reſeruatis, nempe excommunicatione, ſuſpenſione à diuinis, atque interdicto, quod non eſt verum in caſibus reſeruatis Epiſcopis, prout ibidem ſupradictus Nauar. dicit, rationem differentiæ reddens. Quo præmiſſo notabili, quæritur impræſentiarum, vtrum Generalis Miniſter, ſtando in iure communi, poteſtatẽ, & facultatem habeat, abſoluendi ſibi ſubditos à caſibus Papæ reſeruatis, & caſu, quo id non habeat de iure communi, an ſaltem illam habeat, & poſſit id, ex aliquo priuilegio ſpeciali facere? Cui difficultati, reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

A caſibus Papæ reſeruatis, ſecluſo priuil. nullus omnino abſoluere conſt.

A caſibus Papæ reſeruatis, & contentis in Bulla Cœnæ Domini, & ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis, ſecluſo priuilegio, nullus omnino abſoluere poteſt. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis. Et eam tenet expreſſe Sylueſt. *verbo caſus, caſu. 33.* vbi inquit, quod ſolus Papa abſoluit, à ſententijs excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, per iuris conſtitutiones, vel ſpecialem Extrauagantem ſibi reſeruans. Quod etiam dicit, & tenet Nauar, in ſuo Manuali cap. 27, num. 72. agendo ſpecialiter de excommunicationibus Papæ reſeruatis, per Bullam Cœnæ Domini, ſeu alıter à iure, vbi & ad literam ponit omnem ſupradictã Bullam Cœnæ Domini, atque in fine, poſt alia, inquit Pontifex; *A quibus ſententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus abſolui poſſit, neque etiam tunc, niſi ſufficienti cautione præſtita, de ſtando ſacræ Romanæ Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo parti etiam prætextu Confeſſionalium, ſeu quarumuis facultatum, quibuſuis perſonis, cauſacumque præeminentia, & quibuſlibet Collegijs, & Ordinibus, etiam militiarum conceſſarum à nobis, vel à prædicta ſede, ac cuiuſuis Concilij generalis canonibus, & alios autem, qui contra tenorem præſentium, talibus abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, excommunicationis ſententia innodamus, eiſque prædicationis, lectionis, adminiſtrationis Sacramentorum, & audiendi confeſſiones, officia interdicimus, denunciantes eiſdem grauius contra eos ſpiritualiter, & temporaliter proceſſuros, & quidquid egerint, nullius ſit roboris, vel momenti.*

Nau. in Man. c. 27. nu. 72.

Hæc in ſupradicta Bulla.

Sed loquendo de iure ſpeciali, atque ex priuilegio. difficultas eſt, An aliqua fuerint olim priuilegia, Prælatis Regularibus conceſſa, quibus ſibi ſubditos abſoluere poſſent, à caſibus etiam Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatis? de quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Aliqua fuerunt olim priuileg. quibus Regulares abſolui à caſibus Papæ reſeruatis poterant à ſuis Prælatis.

Aliqua referuntur, olim fuiſſe priuilegia, Prælatis Reg. conceſſa, quibus ſibi ſubditos abſoluere poterant, à caſibus Papæ reſeruatis, ſaltem ab his, qui cõtinentur in iure, ſeu ponuntur in ſpecialibus Extrauagantibus, ſiue conſtitutionibus, atque ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quam adducendo, & referendo ſupradicta priuilegia, & in primis Clemens IV. *Conceſſit, vt Generalis, & ſinguli Prouinciales Miniſtri, Ordinis Minorum, & eorum Vicarij, ac etiam Cuſtodes, in Prouincijs, & Cuſtodijs ſibi commiſſis, Fratribus ibidem conſtitutis, necnon Fratribus alijs eiuſdem Ordinis, interdum ad eos declinantibus, vndecumque abſolutione, & diſpenſatione indigentibus, ſiue priuſquam intrauerint ordinem, ſiue poſt, in caſibus exceſſerint, pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut ſuſpenſionis incurrant ſententias à iure, vel à iudice gene aliter promulgatas, & huiuſmodi ſententijs innodati, aut in locis ſuppoſitis interdicto, diuina officia celebrantes, vel ſuſcipientes ordines ſic ligati, notam irregularitatis incurrerint, abſolutionis, & diſpenſationis beneficium valeant impertiri, niſi adeo fuerit grauis, & enormis exceſſus, quod ſint ad ſedem Apoſtolicam merito deſtinandi, ac ſimiliter conceſſit, quod Fratres, quos Generales, & Prouinciales Miniſtri, & eorum Vicarij, ac etiam Cuſtodes in proprios habuerint Confeſſores, poſſint eis abſolutionis, & diſpenſationis beneficium impartiri.* Habetur dicta conceſſio in Monumentis Ordinis. Circa quod priuilegium notãdum eſt, quod in eo, generalis conceditur facultas, abſoluendi à qualiber excommunicatione generaliter, atque ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis, & diſpenſandi in omni irregularitate.

Nota pro ſuſpenſione, atque interdicto.

Mon. ord. 1. imp. f. 57. & 2. f. 140. conc. 36. & 319. & refertur in Cõpend. verb. abſol. ord quoad Fratres. §. 7.

Similem conceſſionem habent Fratres Prædicatores, niſi quod ſua extenditur ad Priores Conuentuales. habetur in Monum. Ordinis. Idem habetur quoad Carmelitas in eiſdem Monum. Et referuntur hæc priuilegia in Compend. *verbo abſolutio Ordinaria quoad Fratres. §. 7.* vbi in fine dicit Collector, quod caſus, pro quibus Fratres ad ſedem Apoſtolicam ſunt merito deſtinandi, ſpecificantur à Sixto IV. & ponuntur ab ipſo infra eodem verbo, §. 13. vbi dicit, quod Sixtus IV. circa literas Clemen. IV. ſuprapoſitas, quibus conceſſerat Miniſtris, Vicarijs, & Cuſtodibus Fratrum Minorum facultatem abſoluendi, & diſpenſandi Fratres eiuſdem Ordinis, niſi talia perpetraſſent, propter quæ eſſent merito ad ſedem Apoſtolicam deſtinandi, declarauit, *dumtaxat eſſe ad ſedem Apoſtolicam me-ito deſtinandos, hæreticos relapſos, ſciſmaticos, & qui literas Apoſtolicas falſificaſſent, aut ad infideles prohibita detuliſſent, ſed in reliquis omnibus etiam ſimonia p aſitate irretitis, poſſe per illos, quib. idipſum conceſ-*

Quod Fratr. Prædic. Monu. ordi. 21. impr. f 236. conceſ. 148. & refer. in Comp. verbo ſupra quoad Carmel. Monu. ord 2. imp. f. 480 conc. 432. & refertur in Comp. ver. ſupr.

Nota hoc valde.

Mon. ord. 1. imp. fol. 59. & 2. f. 143. conc. 345. & refertur in cõpen. ver. ſup §. 13

Digitized by Google

ceditur abſolutionis, & diſpenſationis beneficium, iuxta caſuum exigentiam impartiri. habetur expreſſe in Monumen. Ord. Circa quam conceſſionem aduertit Collector ea, quæ diximus ſupra quæſtio. 7. artic. 3. de reuocatione ſupradicti priuilegij, & omnium ſimilium per nouum proceſſum Bullæ Cœnæ Domini, quę quotannis prædicatur, cum noua reſeruatione omnium caſuum, qui in ipſa continentur, quod dixit, ad propoſitum de abſolutione ab hæreſis occulto crimine. Præter ſupradictum priuilegium Clement. IV. olim conceſſum nobis Fratribus Minoribus, Prædicatoribus, & Carmelitanis explicatum, & declaratum per ſupradictum Sixtũ IV. fuit, & ad id etiam aliud, Leonis X. *Quo cõceſſit, generalibus ſingulorum Ordinum Mendicantiũ, & eorum Vicarijs, ac etiam illis, quibus ipſi Generales duxerint ſpecialiter committendum, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos (reſpectiue) ab omnibus, & ſingulis caſibus, & cenſuris ſecundum conceſſiones, & declarationes Sixti IV. & Iulij II. & aliorum Romanorum Pontificum, non obſtantibus reuocationibus, reſtrictionibus, reſeruationibus, conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nuper in Lateranenſi Concilio, vel alias quomodolibet factis, vel ſi in poſterum fierent.* Habetur hoc priuilegium in ſupplementi priuileg. Ordinis, & refertur in Compen. Mẽdicãtium, *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres.* §. 25. Præter ſupradicta priuilegia, fuit aliud Martini V. conceſſum viuæ vocis oraculo, Priori Monaſterij S. Benedicti Vallifoletani, *vt in foro conſcientia poſſet abſoluere Monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſſet, quam ipſe ſummus Pontifex reſeruare conſueuit. Et cum eis ſupra omni irregularitate valeat diſpenſare, etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi vicem reſeruat, in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi ſanguinis effuſione, dum tamen aliquid horum trium non ſit notorium, & propter ſcandalum.* Refertur in Compẽdio priuileg. *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres.* §. 40. vbi dicit Collector, quod quamuis dicta conceſſio, primo facta fuerit ſoli Priori, ſeu Abbati Monaſterij S. Benedicti Vallifoletani, poſtea fuit extenſa, ſeu communicata fuit, omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum Monaſteriorum, per priuilegium communicationis eiuſdem Ordinis, quod refertur ab ipſo in eodem Compend. *verbo communicatio priuilegiorum.* §. 34. quam conceſſionem dicit, ſe ipſum vidiſſe ſub ſigillo authentico, in præfato Conuentu Vallifoletano, & inde ſupradicta fideliter extraxiſſe. Sed aduertit ibi ſupradictus Collector, vt ſupra, quod dicta conceſſio non etiam ſe extẽdit ad caſus, & cenſuras, qui in Bulla Cęnæ continentur, propter rationem ſuperius dictam, & à ſe poſitam in eodem loco. §. 13. Circa quam Collectoris ſententiam, & opinionem, & circa prædicta priuilegia, ſpecialiter pro Religioſis conceſſa, quibus Religionum Prælati, abſoluere poterant ſibi ſubditos, etiam à caſibus Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatis, quinvero & contentis in Bulla Cœnæ Domini, exceptis ſupradictis, an cenſeantur, atque cẽſeri debeant reuocata, & annullata, per annualem publicationem prædictę Bullę, aut vero per generalem priuilegiorum quorumcunque reuocationẽ, factam à Clemente VIII. de qua plura diximus ſupra, in primo Tomo q. 46. art. 2. nihil ſe ſe offert impræſentiarum dicendum de nouo, præter ea, quæ ibidem dicta ſunt, & in art. 3. 4. & 5. vbi hac de re, latiſſime egimus. Videatur etiam in hoc Tomo. q. 7. art. 3. vbi concludendo diximus, nolle nos iudicis officium hac in re agere, & quod aliorum ſit iudicium, ſeu potius conſulatur Sanctiſſimus D. N. & Illuſtriſſimi Cardinales. Et hactenus de iſto Articulo.

Suppl. fol. 27. cõc. 89. & refertur in comp. verbo abſolu. ordin. quoad Fratres. §. 25.

QVÆSTIO X.

De alijs ſpectantibus ad iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, & ad obedientiam illi debitam, & ad depoſitionem ipſius, cum deliquerit, ſeu viſum fuerit non expedire, & ſubrogationem alterius, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Fratres Minores, ſpeciali ratione atque ſtrictiori obligatione, quam alijs quibuſcumque Prælatis, Generali Miniſtro teneantur obedire?*
2 *Vtrum Generalis Miniſter per ſeipſum, & ſine conſilio Patrum atque Prælatorum Ordinis, Statuta, ſiue Conſtitutiones aliquas poſſit efficere?*
3 *Vtrum Generalis Miniſter, per ſeipſum ſolum, Statuta in capitulis Generalibus ſemel facta, poſſit immutare aut derogare?*
4 *Vtrum Generalis Miniſter, ex officio teneatur totum Ordinem viſitare?*
5 *De conditionibus & qualitatibus Generalis Miniſtri?*
6 *De depoſitione atque priuatione Generalis Miniſtri, cum deliquerit?*
7 *Quidnam ſit faciendum, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri, per mortem, promotionem, ſeu renunciationem, aut aliam quamcumquã cauſam?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratres Minores ſpeciali ratione atque ſtrictiori obligatione, quam alijs quibuſcumque Prælatis, Generali Miniſtro teneantur obedire?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

OBedientia Generalis Miniſtri, in noſtro ſacro Minorum Ordine, arctior eſt, atque maiori, & ſtrictiori vinculo obligat, quam aliorum Prælatorum quorumcumque. Hæc Concluſio eſt expreſſa Doctiſſimi Patris Fr. Antonij de Corduba, in expoſitione noſtræ Regulæ, cap. 8. quæſt. 1. vbi tractans illa verba eiuſdem Regulæ, qua vniuerſi Fratres præcipiuntur, vnum de Fratribus iſtius Religionis habere ſemper Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & quod ei teneantur firmiter obedire, dicit hoc eſſe maxime obligatorium ex vi regulæ, quamuis non computetur inter alia obligatoria ipſius, vt diſtinctum ab alijs, quia includitur in alio præcepto obligatorio, poſito in eadem regula cap. 10. quo cunctis ſubditis firmiter præcipitur, vt obediant ſuis Miniſtris, in omnibus, quę promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ, regulæ noſtræ. Dicit etiam quod nihilominus fit ibi mentio de obedientia Generalis Miniſtri, repetiturque hoc præceptum iterum atque iterum, in dicta Regula, vt fieret liquidum, atque perſpicuum, eidem obediendum eſſe fortius, firmiuſque, quàm cæteris alijs Prælatis Ordinis, tamquam ſummo totius noſtrę Religionis Capiti, verba ſunt expreſſa ſupradicti Patris Corduba. Quę autem ſint illa, in quibus Fratres ſubditi, prędicto Generali Miniſtro, ac alijs Religionum Pręlatis teneantur obedire, ſatis explicatur, per illa verba, quibus dicitur, quod generaliter in omnibus, quę promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animę, &

Obedientia Generalis Miniſtri, noſtri ordinis Minorum ſtrictior eſt, & maiori vinculo obligat, quã aliorum quorumcumque Prælatorum.

regulę

regulæ noſtræ. Circa, quę verba, ac debitam Prælatorum obedientiam, multa forent dicenda, niſi ea de re, in præcedenti Tom. quæſt. 26. longiſſimum habuiſſemus ſermonem, agendo de Religioſis profeſſis, quantum attinet ad votum obedientiæ, & obligationem ſtrictiſſimam, quæ ex huiuſmodi voti profeſſione reſultat, vbi per duodecim continuos Articulos, latiſſime egimus de dignitate, & excellentia obedientiæ, atque in particulari de omnibus, in quibus ſubditi tenentur, aut non tenentur, ſuis Pręlatis, & Superioribus obedire, in his, quæ ſunt intra regulam, aut vero ſupra ipſam, vbi etiam explicauimus, quænam præcepta dicantur eſſe contraria animæ & regulæ noſtræ, & omnia, quæ ad hoc propoſitum ſpectant.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generalis Miniſter per ſeipſum, & ſine conſilio Patrum, atque Prælatorum Ordinis, ſtatuta, ſeu Conſtitutiones aliquas, poſſit efficere?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter per ſeipſum, & ſine cōſenſu Gen. aut Prouin. Capituli, non pōt ſtatuta, aut Conſtitutiones condere, quæ vim legis habeant.

PRohibitum eſt Generali Miniſtro, in noſtro ſacro Minorum Ordine, vt ſine conſenſu Generalis, aut Prouincialis Capituli, per ſeipſum ſtatuta, aut Conſtitutiones aliquas poſſit efficere, quæ vim legum habeant, aut in poſterum cæteros obligare poſſint. Hæc Concluſio habetur expreſſa in noſtris Generalibus conſtitutionibus Toletanis, ſeu Barchinonenſibus Toleti reformatis, vbi hoc expreſſe cauetur, atq; vt res certa, & indubitata ibidem declaratur. Dicitur tamen, quod poterit Generalis Miniſter in toto Ordine, & Prouincialis in ſua Prouincia, ſiue diſtrictu, ſi ſibi opus viſum fuerit, aliqua præcepta ponere, quæ vim, & robur habebunt obligandi, pro tempore Prælati ipſa ſtatuentis; conſulitur autem, vt idipſum non paſſim fiat, & vt caueant Prælati in capitulis à multiplici legum conſtitutione, & à nimia præceptorum, atque cenſurarum impoſitione, vt non multiplicitas contemptum pariat, & vt euitetur imminens periculum tranſgreſſionis, atque obliuionis ipſorum. Sed aduerto, quod conſtitutiones prędictæ, ſi quæ à Generali Miniſtro per ſe ipſum, & ſine maiori conſenſu Generalis Capituli, aliquando fierent, ſeu à Miniſtro Prouinciali ſine conſenſu ſui Prouincialis Capituli, non dicentur leges, aut ſtatuta, nec legum, aut ſtatutorum vim, & robur habebunt, ſed pręceptorum dumtaxat, ac particularium quarundam conſtitutionum, ſiue mandatorum: inter quæ, & illa, hoc verſatur diſcriminis, quod ſtatuta rite, ac recte ſemel edita, & approbata, ſixa ſunt, & firma, atque permanentia, obligántque in poſterum ſucceſſores etiam poſt mortem prædictorum Prælatorum Generalium, ſiue Prouincialium, ad ipſorum obſeruantiam, & executionem: at vero mandata, & præcepta, ſtatum ſpirant per mortem illa facientium, atque terminationem ſuorum officiorum.

Conſtitutiones Generales Barchinon. Tolet. refor. c. 8. § de cōſtitutionibus.

Gen. Miniſter poteſt facere aliqua mandata, quę pro ſuo tempore obligent, idemque facere poteſt Miniſter Prouincialis in ſua Prouincia.

Secunda Concluſio.

Etiam ſupradicta mandata à Generali, ſiue Prouincialibus Miniſtris, fieri non debent ſine aliquorum Patrū conſilio.

Etiam ſupradicta præcepta, atque mandata, Generalis Miniſter efficere non debet: ſine conſilio aliquorum ſaltem Patrum, pręſertim in caſu, quo pręcipienda ſunt aliqua ardua, & difficilia. Hæc Concluſio eſt etiam certa, & multum iuri communi, & rationi naturali conſona, quæ & probari poteſt ex multis iuribus. Sed probatur in primis exēplo Dei Opt. Max. qui quantumuis ſupremus Iudex ſit, ſummus, abſolutus, atque independens ab aliquo in cūctis ſuis operibus & cōſilijs, quo tamen omnia, iuxta Sapientis dictum congrue ac ſuauiter, immenſa, atque infinita ſua ſapientia diſponat, quidquid in rebus ordinario modo operatur, nonniſi per cauſas ſecundas, atque cum ipſarum miniſterio id ipſum efficit, tamquam per inſtrumēta quædam, quibus quaſi adiuuari vult: quo fit, vt omnia perfectiſſime, atque prudentiſsime, attingat, vt dicitur, à fine vſque ad finem fortiter. Quem in omnibus, ſed in hoc quammaxime, Generalis Miniſter, & Religionum cuncti Prælati debent ſequi, atque imitari, nihil omnino ſtatuentes ſine aliquorum Patrum conſilio, quorum opera, & induſtria in ſuis adminiſtrationibus adiuuentur. Facit etiam ad hoc, quòd dixit Salomon Prou. 24. quod ibi eſt ſalus, vbi multa conſilia: id quod & Chriſtus Dominus olim in Euangelio, exemplo ſuo nos docuit, qui cum ſapientia eſſet plenus, quinvero, & ipſa ſapientia Dei Patris, à ſuis etiam proprijs diſcipulis interdum conſilium expoſtulauit, vt habetur Ioannis cap. 6. & in multis alijs locis, quo facto, de petendo, atque expoſtulando conſilio, maxime in rebus arduis, & difficillimis, qualis fuit ſaturatio quinque millia hominum, quamuis alias ipſe ſciret, quid eſſet facturus, mirificum cunctis tradidit exemplum. Sed pręterea probatur, & confirmatur ſupradicta Concluſio, exemplo omnium fere ſummorum Pōtificum, qui ſemper, ſed maxime in rebus arduis, & difficillimis, omnino nihil ſine conſilio operantur, ordinat, atque ſtatuunt, vt facile videre licebit, ex eorū Conſtitutionibus, in quibus fere ſemper ſequentia reperientur verba, *de conſilio noſtrorum Fratrum Cardinalium, &c.* Exemplum quidem magnum, atque mirabile, à cunctis tam Prælatis, quam Iudicibus, atque Superioribus (vtcumque grandibus) imitandum. Præterea ſtudere debent ſummopere omnes Prælati Generales & Superiores, in efficiendis, atque multiplicandis conſtitutionibus, vt non ſint nimium faciles, & procliues, ſed omne ipſorum ſtudium verſetur, in procurando, vt quæ ſemel recte ordinata, & ſtatuta ſunt, inuiolabiliter obſeruentur, atque executioni tradantur, exemplo eorumdē ſummorum Pontificum, quorum vſus ordinariæ poteſtatis, nihil omnino aliud eſſe videtur, quam procurare, vt re & opere ſeruentur, quæ ſemel ſacri Canones, aliorumque Pontificum decreta, & iuris conſtitutiones, determinarunt, & declararūt, vt habetur *in c. cum dilectis, de dolo, & contumacia, & in cap. cum nobis olim, in fine de electione.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Sapien. 8.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS III.

Vtrum generalis miniſter, per ſe ipſum ſolum, ſtatuta in capitulis generalibus ſemel facta, poſſit immutare, aut derogare.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

LOquendo de ſtatutis generalibus, in quibus etiam continentur conſtitutiones Apoſtolicę, ſeu Apoſtolica auctoritate factę, ſine eiuſdem ſedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia, Generalis Miniſter, in ipſis non poteſt diſpenſare, ſeu illa vllo modo immutare. Hęc Concluſio habetur expreſſa in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 8. §. de diſpenſatione earumdem conſtitutionum, quę Deciſio, & conſtitutio, nimium eſt iuri conſona, & decretis ſacroſancti Concil. Triden. quod nuperrime,

Gen. Miniſter per ſeipſum, non poteſt ſtatuta generalia immutare, quæ Auctoritate Apoſtolica ſunt facta, neque in ipſis diſpenſare ſine Papæ licentia ſpeciali.

ſeſſ. 25.

Digitized by Google

ſeſſ. 25. cap. 18. hac de re agens, decreuit, & ſtatuit, *quod ſacri canones exacte, & indiſtincte ab omnibus obſeruentur, quodque ſi quando vrgens neceſſitas, inſtaratio & maior quandoque vtilitas expoſtulauerint, vt in aliquo caſu cum aliquibus diſpenſetur, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate fiat, per illos ad quos diſpenſatio pertinebit, aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.* Et eadem protſus verba apponuntur in noſtris conſtitutionibus, loco ſupra citato, vbi hoc ipſum ſtricte cauetur.

Secunda Concluſio.

In aliis Conſtitutionibus, quæ præcesſerunt Religionis ſtatuta, poteſt generalis Miniſter diſpenſare, ſed id fieri nō debet, niſi in ſcriptis, atque de conſilio Patrum, ſiue Diſcretorum Prouinciarum.

In cæteris Conſtitutionibus, quæ præciſe à noſtra Religione ſunt conditæ, Generalis Miniſter etiam prohibetur diſpenſare, niſi in ſcriptis, & cum conſilio Diſcretorum Patrum Prouinciæ alicuius. Hæc etiam concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus, loco ſupra citato, vbi & additur, quod dicta diſpenſatio nō ſuum ſortiatur effectum, quouſque fuerit ſubſcripta, & ſigillo autentico munita, & quod aliter facta nullius ſit effectus, roboris, atque momenti. Circa quam concluſionem eſt notandum, vt aduertit doctiſſimus Pater Corduba, in expoſitione noſtræ Regulæ, cap. 8. quæſt. 3. quod ſecundum quatuor Magiſtrorum, atque Hugonis, & aliorum expoſitionem, id quod de conſenſu Superiorum, nempe Vocalium, & inferiorum per compromiſſum, in Capitulo Generali noſtri Ordinis generaliter fuerit ordinatum, & maxime ſi fuerit per Papam approbatum, & præſertim tangens ad Regulæ noſtræ puritatem, ſeu in quo ſit ordinatio, aut limitatio poteſtatis Miniſtri generalis, nullo modo poteſt infirmari, aut immutari per eundem Generalem Miniſtrum, ſine aſſenſu, & conſenſu Capituli generalis, ſeu maioris partis, quod etiam expreſſe habetur in alia expoſitione noſtræ Regulæ, quæ dicitur, Serena conſcientia. quæſt. 90. atque in Conſtitutionibus Martini V. & in alia expoſitione, quæ communiter circumfertur ſine titulo. Hoc etiam tenet dictus Pater Corduba, ac dicit eſſe verum, tūc vel maxime, quando conſtat, quod talium ſtatutorum mutatio, non eſt relicta arbitrio ſupradicti Generalis Miniſtri, ſine præfato aſſenſu, & conſenſu Capituli generalis, quod aſſerit noſtræ Regulæ quā maxime eſſe cōſentaneum, nam ex quo Regula ponit abſolutionem Generalis Miniſtri, in iudicio, & poteſtate Capituli generalis, iuxta ea, quæ inferius ſunt dicenda, & expreſſe continentur in dicto ca. 8. manifeſte, inquit, ſequitur, atque colligitur, quod Regula præponit generale Capitulum Generali Miniſtro, ac proinde, quod plus tenemur obedire Capitulo generali, atque ſtatutis ab ipſo factis, quā prædicto Generali Miniſtro. Hæc prædictus Pater Corduba, & expoſitio ſine titulo. Vnde in tabula 5. Miniſtri Generalis, habetur, quod poteſtas ipſius, & cæterorum Prælatorum, poteſt per Capitulum generale coarctari, id quod eſſe rationi conſonum, patet ex dictis, & ex quotidiana practica generalium Capitulorum comprobatur.

Nota hoc valde, quod poteſtas generalis Miniſtri, poteſt per Capitulo generali limitari, & coarctari.

Tertia Concluſio.

In caſu ſpeciali, & iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, licitum eſt generali Miniſtro, cum conſilio Diſcretorum Prouinciæ pœnas in noſtris generalibus Conſtitutionibus appoſitas commutare, aut etiam mitigare.

In caſu ſpeciali, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, licitum eſt generali Miniſtro, cum conſilio Diſcretorū Prouinciæ pœnas in noſtris Statutis generalibus poſitas commutare, atque etiam mitigare. Hæc concluſio etiam habetur in dictis Conſtitutionibus, in fine. Vbi additur, quod ſi ex eorum remiſſione ſoluatur Ordinis diſciplina, accuſentur, poteruntque ea de re accuſari, in Capitulo generali. Et additur etiam quod ſi quos ipſi Prælati, Fratres inuenerint diſcolos, & contumaces, eoſdem poterunt grauioribus pœnis cogere, quam ſint in noſtris generalibus Conſtitutionibus taxatæ, & conſtitutæ, cum cōſilio aliquorum Diſcretorum Patrum Prouinciæ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, ex officio teneatur totum Ordinem viſitare.

Difficultas præſentis Articuli, in duplici ſenſu poteſt intelligi, atque inueſtigari, primo, An teneatur ad viſitationem faciendam, ex vi noſtræ Regulæ, per illa verba, quæ ponuntur in cap. 10. vbi dicitur, quod Fratres, qui ſunt miniſtri, & ſerui aliorum Fratrum, viſitent, & moneant Fratres ſuos, humiliter, & charitatiue corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod ſit contra animam ſuam, & Regulam noſtram. Secundo, an ſaltem teneantur ad id, ex iure diuino, & naturali, qua ratione ſunt Paſtores, atque Prælati, aſtringunturque proinde viſitare ſuas oues? Circa primum ſtatuitur prima concluſio.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter ex officio ſuo, atque ex vi noſtræ Regulæ, non tenetur ex præcepto, viſitare totum Ordinem, nec vero aliquam ipſius partem, niſi tantum ex conſilio. Hanc concluſionem tenet expreſſe P. Corduba ſupra cap. 10. noſtræ Regulæ, quæſt. 1. & eamdem ſententiam tenet Diuus Bonauentura, qui explicando ſupradicta verba noſtræ Regulæ, *Fratres, qui ſunt Miniſtri*, &c. dicit, quod loquitur ſpecialiter cū Miniſtris Prouincialibus, quin vero addit, quod nec ipſis ex vi Regulæ, id eſt obligatoriū, ſed ſolummodo admonitio quædam, vt conſtat ex declaratione Clementis V. *in clem. exiui de paradiſo, de verbo. ſignificat.* ar. 2. vbi referendo obligatoria noſtræ Regulæ præcepta, hoc miniſterium viſitationis, non inter alia computauit, aut enumerauit, ſed inter conſilia & admonitiones, quæ ex vi ſupradictæ Regulæ ſub conſilio, non vero ſub mortali obligant. Sed quamuis ex vi Regulæ, hoc non ſit ſpecialiter obligatorium prædicto Patri Generali Miniſtro, nec vero Prouincialibus Miniſtris, eſt tamen id ex alio capite, nempe ex iure naturali, atque diuino, quo tenentur cuncti Prælati, atque Paſtores proprias oues viſitare. De quo ſit ſecunda concluſio.

Generalis Miniſter noſtri Ordinis, ex officio ſuo, atque ex vi noſtræ Regulæ, non tenetur ex præcepto totum Ordinem viſitare, ſeu aliquam ipſius partem, ſed tantum de conſilio.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, ſimiliter & Prouinciales, qua ratione ſunt Prælati, atque Paſtores, tenētur pro ſuo poſſe, ſibi ſubditos viſitare, emendare, atque corrigere. Hæc concluſio eſt ſupradicti P. Corduba, & ſententia omnium Doctorum communis, nam iure naturali & diuino, omnes Paſtores tenentur agnoſcere vultum pecoris ſui, & curare, & prouidere ea, quæ ſunt de ratione ſui officij, maxime quibus animarum cura eſt annexa, iuxta illud Salomonis, Prouer. 27. *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuoſque greges conſidera.* Qua de re videatur D. Th. 2. 2. quæſt. 83. ar. 2. & Caietanus ibidem, Hadrianus etiam in 4. de correctione fraterna, Gabriel ſuper Canon. lect. 74. & Syluester *tit. correctio*, & latius *tit. inquiſitio, per totum*. Per quas ſupradictas concluſiones, poſſunt ad concordiam reduci, aliqui expoſitores noſtræ Regulæ, dicentibus quibuſdam, hoc eſſe obligatorium Prælatis, negantibus vero alijs: concordantia eorum ſtat in hoc, quod id quidē non eſt obligatorium ex vi Regulæ per ſupradicta, eſt tamen obligatorium de iure naturali, atque diuino, quo generaliter tenentur omnes in vniuer-

Generalis Miniſter, & omnes Prælati in quantum ſunt Prælati, atq. Paſtores, oues ſuas tenentur viſitare.

ſum

Digitized by Google

ſum Prelati, & Paſtores, oues ſuas viſitare, & vultū pecoris ſui agnoſcere per illa verba, quæ dixit Chriſtus Dominus olim D. Petro Lucæ 22. ſub eius nomine, cunctos alloquēs in vniuerſū Prælatos, Paſce oues meas. Et alibi: Et tu aliquando conuerſus cōfirma fratres tuos. Quæ verba ad oēs Prælatos, animarum curā habentes, merito referuntur. Hoc quoque iure etiam poſitiuo, Eccleſiaſtico, eſt cautū, ac ſummopere commendatū in Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 8. & 20. vbi ſtatutum eſt, *Vt omnes Religionum Superiores, qui Epiſcopis non ſubduntur, ex officio viſitent inferiora Monaſteria*. Atque ordinarijs Prælatis, quales ſunt Prouinciales, præcipitur ſeſſ. 7. cap. 8. *Vt ea ſingulis annis viſitare teneantur*. Generalis vero Miniſter, ſat erit ſi totum Ordinem viſitauerit, in ſuo ſexennio, & hoc eſt, quod in noſtris generalibus Conſtitutionibus cap. 6. de correctione delinquentium. §. de viſitatione mirum in modum ab eiſdem expoſtulatur, vt id faciat quantum commode fieri poſſit, & vt intereſſe conetur, in omnib. Capitulis Prouincialibus. Hac de re, & circa formā ſeruandam in dicta viſitatione, multa forent dicenda, quæ ſciens, & prudens impræſentiarum omitto, ſatis cum explicata iam ſint in noſtro libro Ordinis iudiciarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, iam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis.

ARTICVLVS V.

De conditionibus, & qualitatibus Generalis Miniſtri.

IAm ſupra quæſt. 4. & 5. per plures Articulos latiſſimam egimus mentionem, atque diſputationē, circa conditiones, & qualitates, morum, ſcientię, bonitatis, & prudentiæ, atque aliarum, quas oportet habere omnes in vniuerſum Religionum Prælatos, in communi, ſed tamen quia, vt legitur in noſtris Chronicis. 1. parte. lib. 2. cap. 13. Seraphicus Pater noſter Franciſcus, iamiam morti proximus, & ex hoc mundo diſceſſurus, in particulari circa conditiones, & qualitates prædicti Generalis Miniſtri, profuſis lacrymis, & neque ſine crebris, ac magnis ſuſpirijs, nonnulla dixit, quammaxime notatu digniſſima, & de futuro ſibi ſucceſſore, qui & eiuſdem locum teneret, ſpecialem habuit ſermonem, de quo ibidem extructum eſt peculiare Capitulum, non incongruum viſum fuit, illud ſummatim complectendo, aliqua impræſentiarum dicere, circa ſupradictas Generalis Miniſtri qualitates, & conditiones, quas beatiſſimus, atque Seraphicus Pater noſter, quammaxime deſiderabat in eiſdem. Quæ omnes ſatis colliguntur ex ſpecialibus nominibus, quibus ſupradictus Miniſter in Regula noſtra appellatur, atque inſignitur. Quæ quidem omnia breuiter complectuntur in ſequenti concluſione.

Concluſio.

De qualitatibus, quas Pater noſter S. Franciſcus, deſiderabat in Generali Miniſtro.

Qualitates, & conditiones, quas Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ſpecialiter in Generali Miniſtro, atque generaliter in cunctis ſui Ordinis, & Religionis Prælatis deſiderabat, facile ex ipſius Regula, atque ex nominibus ibidem eiſdem traditis licebit colligere. In primis conſideranda ſunt, & quāmaxima animaduerſione digna, duo illa nomina, *Serui, & miniſtri*, quibus Beatiſſimus noſter Pater cap. 8. de ſupradicto Generali Miniſtro verba faciens, eundem inſigniuit: *Vniuerſi*, inquit, *Fratres, vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire*. Quę verba expendens, ac tractans Seraphicus Pater noſter Bonauentura, ea multum extollit, nimiumque ponderat, non fuiſſe vſum ſanctiſſimum Patrem noſtrum Franciſcum, in omni ſua Regula Prælati nomine, aut illud vnquam ſibi in mentem veniſſe, ſed duntaxat Serui, atque Miniſtri, ad expellendam, ac penitus relegandam è ſua Religione omnem extollentiam, atque arrogantiam, & vt ſciret ſanctæ huius Religionis Generalis Miniſter, vtcumque ſummus, maximus, ſupremus, atque Generalis ſit, non eſſe ſe Religionis, ſeu ſuorum Religioſorum dominum, quinvero è contra Miniſtrum, & ſeruum, debereque proinde omnibus Fratribus ſibi ſubiectis, ſeruire & miniſtrare humilitate quammaxima, relegataque procul, omni extollentia, ſuperbia, & iactantia, inſtar illius, qui de ſeipſo in Euangelio dixit, Matthæi 20. & Lucæ 22. quod non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. *Quis* (inquit) *maior eſt in vobis, qui recumbit, an qui miniſtrat? nonne qui recumbit? Ego autem in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat*. Hoc dixit Chriſtus Dominus ſuis Diſcipulis, & addidit: *Principes Gētium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, & poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur, vos autem non ſic, ſed quicumque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter, & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus, ſicut Filius hominis, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam in redemptionem pro multis.* Verba quidem ſunt iſta notatu digniſſima. Ex quibus ſecundum omnes Regulæ noſtræ Expoſitores, Seraphicus noſter P. deprompſit, ſupradicta nomina, Serui, & Miniſtri, quibus Generalem Miniſtrum inſigniuit, & generaliter omnia alia nomina, quibus in ſua Regula fuit vſus ex Euangelio illa deſumpſit. Atque ita ſummopere oportet prædictū Generalem Miniſtrum ea memoria retinere, ac plane recordari, iuxta ſuperius dicta, ſe nō quidem Dominum ſuorum ſubditorum, ſed miniſtrum, ac ſeruum huius totius Fraternitatis, ita vt ſicut dicit Diuus Bonauent. loco ſupra citato, qui antea, dum erat ſubditus, obediebat tantum vni aut alteri, in Generalem Miniſtrum iam electus, ſciat ſe obedire debere Fratrum omnium neceſſitatibus, tantaque modeſtia, affabilitate, charitate, atque ſi ita loqui decet, familiaritate, omnes ſibi ſubditos tractare, vt non Prelatus, ſed omnium ſubditus, & ſeruus ipſe omnino eſſe videatur, cum ſit aliàs omnium ampliſſimus, digniſſimus, atque reuerendiſſimus Pater. Quā hoc totis præcordijs Seraphicus noſter Pater ardenter deſiderauerit, facile ēt erit colligere ex illis verbis, quæ habentur in eadem Regula cap. 10. vbi poſtquam dicitur, quod vbicumque ſunt, & ſe inuenerint Fratres, qui ſcirent, & cognoſcerent, ſe non poſſe Regulam ſpiritualiter obſeruare, ad ſuos Miniſtros debeant, & poſſint recurrere, ſubditur ſtatim: *Miniſtri vero charitatiue, & benigne eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipſos, vt dicere poſſint eis, & facere ſicut domini ſeruis ſuis nam ita debent eſſe, quod miniſtri ſint ſerui omnium Fratrum.* Hæc de ſupradictis nominibus Serui & Miniſtri. Dicamus modo aliquid de nomine Cuſtodis, quo interdum in eadem Regula, Generalis Miniſter inſignitur.

Deſiderabat præterea Beatiſſimus Pater noſter Franciſcus, in Generali Miniſtro ſupradicto, atque in cunctis ſuę Religionis Prælatis, ſiue Miniſtris, ſummam in cuſtodiendo proprio ouili vigilantiam atque diligentiam, quapropter ad hoc ſignificandum, & inſinuandum, in eadem Regula ſæpiſſime vſus eſt Cuſtodis, ſiue Cuſtodum nomine. Quod quidem nomen (vt inquit Seraphicus Pater noſter Bonauent.) eſt Angelorum nomen quod dicit, actum, & non gradum ſicut & nomen Seraphim in ſacra pagina dicit ardentis dilectionis, & amoris in eiſdem Angelis actum; & non gradum, ſiue ordinem,

ordinem. Eſt igitur officium, & obligatio Cuſtodis, ſiue cuſtodum ſemper inuigilare, ac ſi opus fuerit, numquam dormire, ita vt iure optimo Generali Miniſtro applicari ſibi poſſit illud, quod ad ſimile propoſitum dixit Eſaias olim, cap. 21. *Cuſtos quid de nocte? cuſtos quid de nocte?* &c. additurque ibi, *Reſpondebitque cuſtos, quia venit mane, & veniet nox, ſi quæritis, quærite, conuertimini, & venite.* Omnia iſta ſunt myſterijs plena, & quammaxima animaduerſione digna. Hac igitur ratione in prædicta Regula promiſcue omnes huius noſtræ Seraphicæ Religionis Prælati, tam Generales, quã Prouinciales, atque etiam locales, quales ſunt Guardiani, dicuntur, & nuncupantur Cuſtodes, propter eorum vigilantiam maximam, quam ſanctiſſimus Pater noſter Franciſcus in ipſis deſiderabat tantopere, quam etiam ipſos habere oportet ſuper commiſſum ſibi gregem, quaſi rationem reddituri de animabus ſibi commiſſis, iuxta præſcriptum Diui Pauli ad Hebræos 13. & ſæpe alibi.

Voluit preterea Seraphicus noſter Pater (vt huic rei finem faciamus, ac paucis dicamus, quæ multis dicenda forent, neque ſufficerent) noſtri ſacri Ordinis Generalem Miniſtrum, ſummopere eſſe prudentem, ſobrium, iuſtum, pudicum, ornatum, modeſtum, moderatum, & caſtum, non vinolentum, non percuſſorem, non litigioſum, ſed hoſpitalem, benignum, non cupidum, ſed domui, ſiue Religioni bene propoſitum, & præterea teſtimonium habere bonum ab his, qui foris ſunt, vt non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli, &, vt non vituperetur eius miniſterium. Inſuper & habentem atque amplectentem eum, qui ſecundum doctrinã eſt fidelem ſermonem, vt potens eſſet exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt arguere. Supradicta omnia, ſummatim comprehenduntur in ſupradicto capitulo, de conditionibus requiſitis in Generali Miniſtro, quod habetur in noſtris Chronicis. & originaliter deſumpta, atque deprompta ſunt, ea doctrina D. Pauli in epiſtola 1. ad Timotheum cap. 3. & ad Titum cap. 1. A quorum omniũ ampliori, atque ſpecialiori tractatione conſulto abſtineo, quia non id eſt præſentis ſpeculationis, & vt non multum excreſcat hic noſter labor. Et tandem tot, ac tanta ſunt, quæ in ipſo deſiderabat Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ac neceſſaria eſſe dicebat, vt proprio ſuo poſſet incumbere muneri, & officio, vt vix crederet, ac difficulter diceret, in ſuo Ordine, & Religione, inueniri poſſe virum quempiã, qui, ijs qualitatibus, & conditionibus, ac virtutum inſignibus, ad id muneris neceſſarijs præfulgeret, eſſetque inſignitus, quod ſæpiſſime iterum, atque iterum dicebat, non quidem ſine magnis ſuſpirijs, & lacrymarum imbribus. Sed tamen quamuis hoc ita ſit, vixque inueniri, atque reperiri poſſit, qui ad vnguem ſatisfaceret votis, atque deſiderijs tanti viri, ac ſanctiſſimi Patris, multi tamen habiti ſunt Patres Generales grauiſſimi, atque ſanctiſſimi, & religioſiſſimi, neque deſperandum eſt, Dei optimi maximi opitulante gratia, quod eis ſimiles reperiantur in dies. Et hæc hac de re, dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VI.

De depoſitione, atque priuatione Generalis Miniſtri, cum deliquerit.

PRouidentiſſimus Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ex præſcripto, atque inſtitutione ſuæ Regulæ, perpetuum videns eſſe ſuum Generalem Miniſtrum, neque, niſi ex cauſa ipſum eſſe remouendum, alterumve fore eligendum, niſi fortaſſe propter eiuſdem ad maiora officia, & munera, electionem, ſeu promotionem, aut tandem per obitum, finite deceſſum, vt omnia neceſſaria in ſua Regula ſapientiſſime, atque prudentiſſime prouiſa, atque cõſtituta remanerent, ſuis Fratribus præceptum indixit, & formam ſeruandam præſcripſit, circa depoſitionem, ſeu priuationem Generalis Miniſtri, quãdo ſcilicet appareret vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, aliquo tempore, eundem non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum. Qua quidem de re in iſto Articulo inueſtigandum eſt, ad quoſnam pertineat ſupradicta priuatio, ſeu depoſitio? & quænam cauſæ ad id ſint ſufficientes, atque neceſſario requiſitæ? Quibus omnibus per ordinem fiet ſatis per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuatio, atque depoſitio, ſupradicti Generalis Miniſtri, ex vi noſtræ Regulæ ſpectat ad vniuerſitatem Miniſtrorum Prouincialium & Cuſtodum in Capitulo Generali congregatorum. Hæc concluſio habetur expreſſa in cap. 8. eiuſdem Regulæ, vbi poſt alia ponuntur ſubſequentia verba: *Et ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum, Prouincialium, & Cuſtodum, prædictum Miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres, quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in Cuſtodem.* Quæ verba, dum dicit, *teneantur,* iuxta explicationem Clementis V. *in clementina, exiui de paradiſo, art. 2.* præceptum indicant, ſiniqué præcepti vim habentia, atque ſub mortali obligantia, ſupradictos Prouinciales Miniſtros, & Cuſtodes, quibus ex præſcripto eiuſdem Regulæ, electio data eſt. Quæ quidem electio, ſeu vero depoſitio, fieri non poteſt niſi in Generali Capitulo, in die feſto Pentecoſtes, in quo ſupradicti Prouinciales Miniſtri, & Cuſtodes (vt ibidem dicitur) tenentur ſemper inſimul conuenire, vbicumque a Generali Miniſtro fuerit cõſtitutum. Quod quidem quam maxime eſt iuridicum, atque iuri, & rationi conſonum, nam ſecundum ius, per quaſcũque cauſas vnaquæque res naſcitur, per eaſdem diſſoluatur neceſſe eſt, ſicque ad eoſdem pertinere debet, abſoluere, ſiue deponere Generalem Miniſtrum, ad quos ſecundũ Regulam, etiam pertinet eiuſdem electio; nec depoſitio fieri poteſt, aut debet, niſi in Capitulo generali, celebrato in feſto Pentecoſtes, vbi etiam & dicta electio facienda eſt. Videantur hac de re, quæ lauſſime dicit Pater Corduba, ſuper dictum cap. 8. noſtræ Regulæ, quæſt. 2. in 1. puncto, & q. 1. puncto 3. vbi & ad hoc propoſitum dicit, quod in caſu quo dictus Generalis Miniſter diſcedat, ſeu promoueatur, alterius electio non ſtatim fieri debet, niſi in Capitulo generali, conſtituto & aſſignato in feſto Pentecoſtes. Sed de hoc dicemus ſtatim in Articulo ſequenti.

Priuatio, ſeu depoſitio Generalis Miniſtri, ex vi noſtræ Regulæ, ſpectat ad Vniuerſitatem Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, in Capitulo generali congregatorum.

Circa vero cauſas priuationis, ſeu depoſitionis ſupradicti Generalis Miniſtri, ſit ſecunda cõcluſio.

Secunda Concluſio.

Cauſæ depoſitionis, ſeu priuationis Generalis Miniſtri ſupradicti, ad duo capita reducuntur, nempe ad inſufficientiam, & ad ſeruitium & communem vtilitatem Fratrum. Hæc concluſio ſatis colligitur, ex verbis ſupradictis, appoſitis in eadem Regula, Et quidem inſufficiens Generalis Miniſter eſſe dicitur, quotieſcumque in eiuſdem perſona, aliqua notabilis inſufficientia reperitur, vtputa ratione infirmitatis, ſeu alterius impotentiæ, propter quam nõ poteſt commode exercere ſuum munus, & officiũ, aut debite intereſſe, quibus tenetur, & viſitare perſonaliter, quæ viſitanda ſunt. Hæc eſt prima cauſa de-

De cauſis depoſitionis, ſeu priuationis Generalis Miniſtri.

depoſitionis eiuſdem. Sed ſecunda ſufficiens eſſe iudicatur, quando prædictus Miniſter eſt inſufficiẽs, ſeu potius non aptus, aut conueniens, ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, vtpote ſi eſſet (quod abſit) notorius Regulæ ſuæ, aut iuris diuini, ſeu Apoſtolicarum Conſtitutionum tranſgreſſor, aut notorie criminoſus, ſeu ſcandaloſus, aut forſan ſi eſſet oneroſus, & grauis nimis Fratribus, in expenſis ſuperfluis, atque ſcandaloſis, aut tandem ſi careret alijs conditionibus neceſſario requiſitis, de quibus videndus eſt latiſſime ſupradictus Pater Corduba loco ſupra citato, q. 2. ſecundo puncto, & ſerena conſcientia, q. 95.

Sed circa ſufficientiam ſupradictarum cauſarum, & quibus conueniat examinatio, deciſio, & determinatio, de inſufficientia dicti Generalis Miniſtri, & quinam hac de re diffinitiuam ferre poſſint iudicium? fuit olim inter Patres Ordinis nõnulla differentia, fundata in illis verbis: *Et ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialiũ, & Cuſtodum, &c.* quid eſſet intelligendum per hæc verba. Quidam enim dicebant, eſſe ad id neceſſariũ conſenſum duarum partium Vocalium, nec medietatem ſufficere. Sed in contrarium eſt veritas, nam ſecundum ius commune, in omni priuatione ſeu depoſitione cuiuſcumque gerentis aliquod officium, ſeu electione alterius, ſi via iuridica id eſt faciendum, maior pars medietate vocum, ſiue Vocalium, Vniuerſitas nuncupatur. Sicque cum Seraphicus noſter Pater Vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, idipſum in ſua Regula commiſerit, quæcumque maior pars erit ſufficiens ad depoſitionem ipſius, ſicut & ad alterius cuiuslibet electionem, vt dicit Pater Corduba loco ſupra citato. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quidnam ſit faciendum, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri, per mortem, promotionem, ſeu renunciationem, aut aliam quamcumque cauſam.

De Vicario generali Ordinis, & quiſnam ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, eiuſmodi inſignitur nomine.

IN hoc Articulo venit tractãdum, de Vicario Generali totius Ordinis, & de ipſius electione, ſeu nominatione poteſtate, & iuriſdictione, quod, vt plenius notum fiat, adnectere libuit, quod ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, Vicarius generalis Ordinis dicitur, & nuncupatur ille, qui ex decreto & generali Conſtitutione totius Ordinis, ſufficitur, & ſubrogatur, in locum præcedentis Generalis Miniſtri, defuncti, impediti, aut vero forſan depoſiti, ſiue priuati. Cuius quidem Vicarij generalis iuriſdictio, non proinde delegata, ſed ordinaria cenſenda eſt, atque ordinariam iuriſdictionem habet, vt ſatis colligitur ex quadam *gloſſa in l. 2. C. de officio eius, qui vices alterius gerit*. Vbi Bartol. & omnes communiter Iuriſconſulti, affirmanter dicunt, eiuſmodi iuriſdictionem eſſe ordinariam, & non delegatam, nam, vt etiam conſtat *ex cap. ſane, el 2. de offi. delegati, & l. 1. C. de offic. eius qui vicem alterius gerit, & ex l. 1. § 2. ff. de legatis, 3.* Delegatus ille dicitur, cui Iudex, & ordinariam iuriſdictionem habens, aliquam cauſam committit, eundem ſufficiẽdo, & ſubrogando loco ſui ipſius, & vt vicem eius gerat. At Ordinarius ille eſt cui non ab homine, ſed a iure, poteſtas & iuriſdictio ad aliquod munus peragendum eſt conceſſa. Quo fit, vt dictus Generalis totius Ordinis Vicarius, pro tempore, quo eius durat officium, à iure noſtrarum Conſtitutionum ſibi conceſſum, Ordinarius ſit dicendus, & nõ ſubdelegatus. Quo præmiſſo, atq; ſuppoſito, dico quod Nicolaus IV. olim *ſtatuit, & ordinauit, ac diſtricte inhibuit nobis Fratribus Minoribus, ne deficiẽte Generali Miniſtro poſſemus eligere, atque conſtituere aliquem Fratrem in Vicarium Ordinis, abſque Romani Pontificis, & Protectoris eiuſdem Ordinis licentia ſpeciali, per ipſius Rom. Pont. patentes litteras concedenda, facientes plenam, & expreſſam mentionem de huiuſmodi litteris*, vt habetur in Monum. Ordin. & refertur in Comp. Priuileg. Mendic. *verbo, Vicarius. §. 1.* Sed poſtea Clemens V. in Concil. Viennen. *in clem. exiui de paradiſo, de verb. ſignific.* iterum decreuit, & ſtatuit, quod ſi contigerit Miniſtro Generali carere, per Vicarium fiat, quod per Miniſtrum erat faciendum, & hac de re, & circa conſtitutionem, electionem, ſiue nominationem Vicarij ſupradicti, plura facta ſunt ſtatuta generalia, auctoritate Apoſtolica, primum Barchinonæ, cuius ſtatuta proinde Barchinonenſia olim ſunt appellata, quę & poſtmodum acceptata fuerunt ab omnibus familiæ regularis Obſeruantiæ Patribus, in Capitulo Parmenſi, ſed correcta, & emendata fuerunt, in Capitulo generali Toloſano, anno Domini 1532. at multo melius in celebrato Toleti apud S. Ioannem Regium, anno Domini 1583. De quorum Statutorum diffinitione, & determinatione, circa prædictum Vicarium generalem totius Ordinis, quid ſit tenendum & ſentiendum, ſequentes explicabunt Concluſiones.

Quiſnam dicatur Fo... & delegatus, quis vero Ordinarius.

Vicarius generalis Ordinis eſt ordinarius, non vero ſubdelegatus.

Monum. Ord. 1. impreſ. f. 3. & 2. f. 32. conc. 33. & refertur in Cõp. verbo, Vicarius. §. 1.

Prima Concluſio.

Superueniente vacatione generalis Miniſtri, per mortem, promotionem, renunciationem, vel ex quacumq; alia ratione & cauſa extra Capitulum, prædicta vacatio ſit in partibus familiæ, ex qua dictus Generalis Miniſter aſſumptus fuit, tenere debet regiſtrũ, & Ordinis ſigillum ille, qui fuerit antiquior Pater, & Diſcretus Ordinis, degens in illa natione, in qua præfata vacatio contigit. Hæc concluſio habetur expreſſa, in prædictis Conſtitutionibus cap. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorum §. de Vicario Ordinis. Vbi ad tollendam è medio omnem ambiguitatem, declaratur ad hunc effectũ, tres eſſe nationes in Vltramontana familia (ſic loquor, quia hic liber typis mandatur in Italia) nempe Hiſpaniam, Galliam, atque Germaniam, tam ſuperiorem, quam inferiorem. Declaratur præterea, Patres, & Diſcretos Ordinis eſſe, & appellari, qui quondam fuere Generales Miniſtri, aut Commiſſarij generales, electi ſecundum Bullam Vnionis, aut qui actu ſunt Diffinitores generalis præcedentis Capituli, inter quos illi dicuntur eſſe antiquiores, qui primo ad prædicta miniſteria fuerunt electi, atque aſſumpti. Ad quorũ obſeruantiã præcipitur, vt quamprimũ facta fuerit vacatio (ſi Prouincialis abfuerit) Guardianus loci coram Diſcretis Conuentus, & Secretario illius familiæ, regiſtrũ claudat, & ſigillo muniat, ideq; faciat de omnib. litteris, & ſcripturis, nihil omnino legẽdo, & Miniſtro Prouinciali deferat, ſiue præſentet, & tradat ſimul cum ſigillo Ordinis. Prouincialis vero Miniſter illius Prouinciæ, in qua vacatio contigit, ſine aliqua mora ſtatim mittat ſigillum, regiſtrum, & ſcripturam, ad prædictum antiquiorem Patrem, & Diſcretum. Hoc habetur in dictis conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.

Quiſnam debeat tenere ſigillum Ordinis, & regiſtrum, interim quod Vicarius generalis eligitur, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri.

Ad Ciſmontanam noſtram familiam pertinent tres nationes, nempe Hiſpania, Gallia, atque Germania tam ſuperior, quam inferior.

Quinam dicantur Patres, atque Diſcreti Ordinis.

Secunda Concluſio.

Si in prædicta natione, nullus ſit Pater, ſiue Diſcretus Ordinis, Miniſter Prouincialis, in cuius diſtrictu prædicta vacatio contigit, tenebit ſigillum. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa, loco ſupradicto, vbi, & præcipitur omnibus, ad quos ſpectat tenere ſigillum, & regiſtrum Ordinis, & ſcripturas, vt nullum Ordinis negotium expediat, ſed ſtatim, nulla dilatione interpoſita, is qui tenet ſigillum,

In caſu, quo in dicta natione nullus ſit Diſcretus Ordinis, tenebit ſigillum Miniſter Prouincialis illius Prouinciæ, vbi vacatio contigit.

Qualiter eſt facienda conuocatio ad electionem Vicarij generalis.

conuocet ſex Miniſtros Prouinciales, & ſex Cuſtodes, ſiue Diſcretos Prouinciarum, ex vicinioribus Prouincijs, reſpectu illius Prouinciæ, in qua moratur is, ad quem pertinet tenere ſigillum, ita, vt ex qualibet Prouincia ex prædictis viciniorib. veniat, is qui actu eſt Miniſter Prouincialis, & ſi forſan ſit Cuſtos electus ad Capitulum generale mittendus, is cum Prouinciali conuocetur, ſin minus, Diſcretus antiquior illius Prouinciæ cum Miniſtro citetur, & vltra præfatos conuocabuntur omnes Diſcreti Ordinis in illa natione tantum degentes, tenens autem ſigillum aſſignabit locum, & diem, in quo facienda eſt electio Vicarij generalis ſupradicti, & præſidebit huic Cõgregationi, habebitque in ea votum actiuum, & paſſiuum, & ad hunc effectum fungetur poteſtatis plenitudine. Hæc in dictis Conſtitutionibus vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

Qualiter ſit facienda electio Vicarij generalis Ordinis.

Die ad faciendam prædictam electionem aſſignata, ſolenniter prius cantata Miſſa de Spiritu ſancto, conuenient ad Capitulum prædicti Prouinciales, & Diſcreti, & à Congregationis Præſide cum aliquorum conſilio, vnus Secretarius, & duo teſtes eligentur ex ſeipſis, vel ex alijs, de eorum conſenſu, qui omnes procedent ad electionem Vicarij ſupradicti canonicam, ſicut dictum eſt de electione canonica Generalis Miniſtri, & ille, qui maiorem partem votorum illius Congregationis habuerit, ipſo facto eſt confirmatus in Vicarium generalem totius Ordinis, habebitque in vniuerſam Religionẽ, poteſtatis plenitudinem, ac ſi eſſet Generalis Miniſter, continuabitque officium ſuum, vſque ad ſequens generale Capitulum, in quo complendum erat tempus Miniſtri Generalis, qui vt prædictum eſt vacauit. Hæc concluſio habetur expreſſa loco ſupra citato. Et quod officium ſupradicti Vicarij Generalis durare debeat, vſque quo fuerit prouiſum de alio Generali Miniſtro, habetur expreſſe *in clemen. exiui de paradiſo, de verbor. ſign.* facta in Concilio Viennenſi. Et in ſupradictis Conſtitutionibus dicitur quod in dictam electionem Vicarij generalis ſupradicto modo factam, vniuerſus noſter Ordo intelligatur compromiſiſſe, ita, vt quod egerint Suffragatores ſupra memorati, tota Religio illud habebit fixum, & ratum. Nam, quemadmodum familia Vltramontana in ſuis ſtatutis generalibus à Iulio II. confirmatis, cap. 8. fol. 41. compromiſit in familiam Ciſmontanam, in caſu, in quo Generalis Miniſter ibidem vacauerit, ita & è conuerſo familia Ciſmontana compromittit in Vltramontanam: & ad maiorem firmitatem declaratur, quod electio Vicarij generalis facta à prædictis Suffragatoribus tantum, ita ſit rata, & firma, ac ſi facta fuiſſet à tota noſtra Religione, nam generale Capitulum, omnes ſuas vices compromittit in Prouinciales, & Diſcretos ſupradictos, quod ſtatuendum eſſe duxit, ne totus ita tam breui tempore ſpatio commoueatur, & conturbetur vniuerſus Ordo, ſeu tota familia, cum ſumma ſæcularium admiratione, atque immenſis expenſis. Ob quam eandem rationem ſtatuitur, quod ſi Generalis Miniſter vacet in partibus, in quibus præeſt Commiſſarius generalis, electus ſecundum formam, & Bullam Vnionis, ipſe teneat ſigillum, & regiſtrum, qui tamen nullum expediet negotium, concernens ad illam familiam, ex qua erat Generalis defunctus, ſed ſtatim cõuocabit omnes Diſcretos, & Patres noſtri Ordinis, degentes nõ in tota familia, ſed in illa natione tantum, in qua prædictus Generalis obijt, & ſex proximiores Prouinciales, ac totidem Diſcretos earundem Prouinciarum, & ille Frater, in quem maior pars illorum conſenſerit, erit Vicarius generalis, vt dictum eſt, dummodo is, qui in Vicarium totius Ordinis fuerit electus, ſit ex illa familia, in qua erat Generalis Miniſter, qui vacauit. Qui nimirum Vicarius generalis Ordinis, exercebit ſuum officium, vt ſuperius dictum eſt, vſque ad complementum temporis Generalis illius, qui vacauit, nam, ſeruata hac forma, familia Ciſmontana compromittit in ſupradictos Suffragatores, ſicut in ſubſtantia, Vltramontana compromiſit in Ciſmontanam, & vtraque habet pro rato, & fixo, quod per illos fuerit effectum, ac ſi à toto Ordine fuiſſet factum. Hæc in ſupradictis Conſtitutionibus. Et quod dicitur de familia Ciſmontana, vel Vltramontana, intelligendum eſt, habito reſpectu ad Hiſpaniam, & Toletanam ciuitatem, vbi factæ, atque conſtitutæ ſunt. Tandem in dictis Conſtitutionibus concluditur, quod ſi Prouincia, in qua prædicta vacatio contigerit, orbata fuerit Prouinciali Miniſtro, Commiſſarius illius Prouinciæ in prędictis, eandem habebit auctoritatem, ac ſi eſſet Prouincialis Miniſter, & quod ſi prædicta vacatio fiat in terminis communibus pluribus Prouincijs, præferatur Miniſter prioris, & antiquioris Prouinciæ in ordine Prouinciarum. Ex dictis omnibus colligitur, quod non propter vacationem Generalis Miniſtri ſupradicti, abbreuiandum eſt Capitulum generale, ſed faciendum eſt ſuo loco, & tempore, prout prius fuerat ordinatum, & quo tempore Generalis ſupradictus explebat ſuum miniſterium, & officium, prout etiam determinauit Martinus V. in ſuis Conſtitutionibus cap. 8. & multis tradit Pater Corduba ſuper c. 8. noſtræ Regulæ quæſt. 1. puncto 3. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac quæſtione, & alijs, quæ ad Generalem Miniſtrum ſpectant, & dicta ſufficiant, nam iam tempus præterit, vt progrediamur ad alia, & agamus de Commiſſario Generali Miniſtro electo, ſecundum formam, & Bullam Vnionis.

De duratione officij prædicti Vicarij generalis Ordinis.

Familia Ciſmõtana, atque Vltramontana compromiſerũt in ſe inuicem circa electionem Vicarij generalis faciendam.

Omnia hæc ſunt valde notanda, & ad vnguem obſeruanda.

QVÆSTIO XI.

De Commiſſario Generali Ciſmontano, vel Vltramontano inſtituto, ſeu electo ſecundum formam, & Bullam Vnionis, & de Capitulo Generali intermedio, & alijs ad eius auctoritatem, & iuriſdictionem pertinentibus, in nouem Articulos diuiſa.

1 *De inſtitutione commiſſarij generalis, & de ipſius electione, atque confirmatione.*
2 *Quænam ſit auctoritas commiſſarij generalis.*
3 *Vtrum prædictus commiſſarius generalis, ſit ordinarius Prælatus: an vero ſubdelegatus.*
4 *Vtrum Generalis Miniſter per ſe ſolum, amouere poſſit prædictum commiſſarium generalem, aut ipſius iuriſdictionem, ſiue poteſtatem limitare.*
5 *An ſit modo de facto aliqua Prouincia, ſeu aliquis conuentus in Vltramontana familia, exemptus a iuriſdictione ſupradicti commiſſarij generalis miniſtri.*
6 *De duratione officij ſupradicti commiſſarij generalis.*
7 *Vtrum in noſtris Generalibus Conſtitutionibus, ſint aliqua interdicta atque prohibita, ſupradicto commiſſario generali, & ſolummodo generali miniſtro reſeruata.*
8 *De capitulo generali inter medio, qualiter & quãdo ſit celebrandum.*
9 *Vtrum generalis miniſter, ſi à ſua familia velit diſcedere, poſſit in illis partibus, commiſſarium generalem inſtituere.*

A R

ARTICVLVS PRIMVS.

De institutione commiſſarij generalis, & de ipſius electione atque confirmatione.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Inſtitutio Commiſſarij gener. incipit à Leone X. anno Domini 1517. vt habetur in Bulla Vnionis.

INſtitutio Commiſſarij generalis, facta eſt à Leone X. Pont. Max. anno Domini 1517. in Capitulo generaliſſimo, Romæ celebrato in Conuentu de Aracæli eodem anno in feſto Pentecoſtes. Hæc cõcluſio conſtat ex Bulla Vnionis, quæ, vt ſupra diximus, incipit, *Ite & vos in vineam meam.* Et habetur in Supplem. fol. 18. Cauſa huius inſtitutionis fuit, quia vt ibidem dicitur, noſter ſacer Ordo mirum in modum, per vniuerſum Chriſtianum orbem eſt dilatatus, ne ob huiuſmodi amplitudinem, debito paſtoralis regiminis careret beneficio. Hinc auctoritate Apoſtolica decretum eſt, quod ſi Generalis Miniſter de Vltramontanis fuerit electus, vnus ſit Cõmiſſarius generalis, in partibus Ciſmontanis, à Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus Ciſmontanæ familiæ in Capitulo generali eligendus. Et quod eodem modo fiat in familia Vltramontana, quando Generalis Miniſter fuerit de Ciſmontana. Viſum eſt enim Pontifici Maximo, quod noſtra ſacra Religio vix poterat, propter maximam eius amplitudinem, congrue, & commode, ab vno Generali Miniſtro regi, & gubernari, ac propterea voluit, vt eſſet Commiſſarius quidam Generalis, qui eundem in ſuo miniſterio adiuuaret.

Secunda Concluſio.

Quinam ſint electores Commiſſarij generalis, & quando eiuſmodi electio ſit facienda.

Electores ſupradicti Commiſſarij generalis, iuxta Apoſtolica inſtituta, ſunt & eſſe debent, Vocales illius familiæ, de qua dictus Commiſſarius generalis aſſumẽdus eſt. Qui nimirum eodem die, quo Generalis ipſe eligitur, nempe Sabbato ante Pentecoſtem poſt prandium, iterum ad Capitulum conuocantur, illi nempe Vocales, qui fuerint de familia, ex qua erat Generalis Miniſter, qui in eo Capitulo complet ſuum officium. Et ſimul iuncti eligunt ſuũ Commiſſarium generalem, cui electioni præeſt Generalis totius Ordinis Miniſter, de nouo electus, peractaque electione ab ipſo confirmatur, & poſtmodum eliguntur duodecim Diffinitores, ſex ex vna familia, & ſex ex altera, vt ſtatim dicemus, ſuo proprio loco, qui etiam à dicto Generali Miniſtro confirmatur. Hæc omnia cõſtant ex ſupradicta Bulla Vnionis, atque ex noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo generali totius Ordinis, ibi, *poſt prandium.* Viſa inſtitutione, electione, & confirmatione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, reliquum eſt, vt de eius auctoritate agamus, de quo ſit ſecundus Articulus.

ARTICVLVS II.

Quænam ſit auctoritas, commiſſarij generalis Miniſtri.

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Auctoritas, ſiue poteſtas, iuriſdictionis p̃dicti Commiſſarij generalis, pleniſſima eſt, eademque omnino in ſua familia, quã Generalis Miniſter habet in totum Ordinem.

AVctoritas ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, pleniſſima eſt in ſua familia, quia eſt eademmet, quam habet Miniſter Generalis in vniuerſum noſtrum Ordinem. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Bulla Vnionis, atque etiam in noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis ca. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorũ. §. de Commiſſario generali, vbi hoc ipſum habetur expreſſe. Et additur, ita tamen quod prædictus Cõmiſſarius generalis, Miniſtro Generali omnino ſubijciatur, vt cæteri dicti Ordinis Prælati illi ſubijciuntur, ac ipſi per omnia ſecundum Regulam obedire teneatur. Poterit tamen idem Commiſſarius Generalis ſuum munus exercere, etiamſi Gener. Miniſter maneat in familia, in qua idem Commiſſarius electus eſt, niſi Generalis Miniſter aliqua negotia, vel nonnullas Prouincias ſibi reſeruauerit. Habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Tolet. Circa quam concluſionem eſt notandum, quod nomine Fratrum in dicta Conſtitutione comprehendũtur, etiam Moniales, cum ſit vulgatum in Iure, appellatione maſculini generis, comprehendi etiam femininum, id quod verum habet, non ſolam in cõceſſionibus, & priuilegijs, verumetiam in Correctorijs, vt ferunt omnes communiter Iuriſconſulti ſcribentes, ſed in noſtro caſu vſus, & cõſuetudo id iam declarauit omnino, nam eãdem poteſtatem, quam dictus Commiſſarius generalis, & Miniſter Generalis habet in Fratres, exercet etiam & in omnes Moniales ſuæ familiæ, vt experimento conſtat.

Commiſſarius gener. obedire tenetur Gener. Miniſtro in omnibus.

ARTICVLVS III.

Verum prædictus commiſſarius generalis ſit ordinarius Prælatus, an vero ſubdelegatus.

Prima opinio.

HAc de re fuit olim aliqualis differẽtia inter Patres noſtri Ordinis, nam Collector Priuileg. in Comp. *verbo, commiſſarius, nu. 3.* Circa eiuſdem auctoritatem & poteſtatem, nonnulla proponit dubia, quorum primum eſt, An prædictus Commiſſarius generalis, electus ſecundum formam, & Bullam Vnionis, ſtando in ipſius verbis, ſit Iudex, & Prælatus ordinarius, an vero ſubdelegatus? & reſpondendo tenet, ipſum habere poteſtatem, non quidem ordinariam, ſed ſubdelegatam, & proponit ſuæ opinionis fundamenta, quorum eſt primũ. Nam delegatus dicitur, qui vices alterius gerit, vt notatur *in rubrica de offic. deleg. & in l. 1. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio:* ſed talis eſt (inquit) Commiſſarius generalis prædictus: ergo intentum. Minorem probat ex prædicta Bulla Vnionis. §. *verum.* vbi habentur hæc verba: *Generalis Miniſter inſtituet vnum commiſſarium generalem, cui vices ſuas committat.* Ecce qualiter Miniſter Gener. vices ſuas Commiſſario generali committat, ipſeque illius vices gerit: videtur ergo dicendum, q̃ ſit delegatus, non vero Ordinarius. Secundo probat idipſum, quia Commiſſarius Gener. prædictus, non poteſt iuriſdictionem habere ordinariam, ſed ſubdelegatam, cum non eligatur ab vniuerſitate Ordinis, ſed tãtum à Ciſmontanis, vel ab Vltramontanis reſpectiue, atq. diuiſiue, vt dictum eſt. Et certum eſt, inquit, quod Ciſmontani, & Vltramontani ſimul, faciunt vnum corpus, vnum Collegium, atq. vnam vniuerſitatem, attamen Ciſmontani, aut Vltramontani tantum non vnum corpus, Collegium, ſiue vniuerſitatem poſſunt efficere, præſertim poſt præfatam Bullam Vnionis, quę ex Ciſmõtanis, & Vltramontanis fecit corpus vnum. Quãuis igitur dictus Cõmiſſarius generalis, eligatur canonice, vt re vera ſit, cum tamẽ ſua electio, vt conſtat ex dictis, non ſit ab vniuerſitate, ſed à parte Collegij, & à quibuſdam particularibus pro vtilitate, & commodo ſibi particulariter tãgente, ſequitur quod non poteſt dici vera electio, nec proinde eius auctoritas ordinaria, ſed ſubdelegata, cum non fiat à toto Collegio,

Quiſnam dicatur iudex delegatus, quis vero ordinarius.

& à tota Vniuerſitate, ſed à quadam Collegij parte. Qua ratione dicit prædictus Collector, quod verbũ illud, *eligendum*, poſitum in dicta Bulla, in ſupradicto, §. *verum*. non ſapit electionem iuridicam, ſiue canonicam, iuxta id quod habetur in *tit. de elect.* ſed ſapit quendam conſenſum, ſeu approbationem illorum, quibus prædictus Commiſſ. Gener. præponitur. Fuit, enim inquit, viſum vtile, concedere prædictum Commiſſarium propter latitudinem Ordinis fuit etiam viſum conueniens, quod Commiſſarius eiuſmodi daretur ad beneplacitum, & conſolationẽ eorum, quibus dabatur, ac ideo fuit illis conceſſum, vt eumdem eligerent, hoc eſt, vt pro voluntate, & conſolatione ſua in illum cõſentirent, arg. deducto *ex c. ſuper quæſtionum. §. verum de offic. deleg.* Quinvero addit ſupradictus Collect. quòd etiam poſito, quod ſupradicta eſſet vera electio, adhuc non ſequitur, quòd dictus Cõmiſſarius ſit Ordinarius, quod probat ex alia peculiari ratione. Et ſit tertium arg.

Quænam requiruntur ad ordinariam iuriſdictionem, quæ vero iuriſdictio dicatur ſubdelegata.

Nam ad cõſequendam ordinariam iuriſdictionem, duo tantum requiruntur, nempe electio Collegij, & confirmatio Superioris, quibus peractis, ſtatim electus, & confirmatus, ordinariam conſequitur iuriſdictionem, legis miniſterio, & operatione, nec opus eſt alia commiſſione hominis, vt habetur *in c. tranſmiſſum, de elec.* vnde ſupradicta iuriſdictio dicitur ordinaria, quia conceditur à lege. Attamen in noſtro caſu, ſupradictus Commiſſarius generalis, non ſtatim conſequitur ſuam iuriſdictionẽ, ex duobus ſupradictis, ſcilicet electione, & confirmatione, ſed neceſſarium tertium, ſcilicet, quod Generalis Miniſter illi vices ſuas committat, prout Bulla ipſa diſponit, per illa verba ſuperius dicta: *Cui vices ſuas committat*. Ita quod iuriſdictionem recipit ab homine, vices ſuas ſibi committente, & non à lege miniſtrante, ſeu operante, ſequitur ergo, quod eſt delegatus, & non ordinarius.

Nota quod Vicarius generalis Epiſcopi, ordinariam habet iuriſdictionem, non tamẽ Vicarius foraneus, nõ generalis, ſed particularis, qui reſidet in aliqua parte diœceſis.

Quarto, & vltimo ſic argumentatur ad idem, nã quamuis Vicarius generalis Epiſcopi (licet recipiat iuriſdictionem ex ipſius commiſſione) ordinarius tamen ſit, ordinariamque dicatur habere iuriſdictionem, per gloſſam *in cap. 2. de officio Vicarij, l. b. 6. cum ſimilibus*, attamen Vicarius Epiſcopi, non generalis, ſed particularis, & qui ponitur, & reſidet in certa parte Diœceſis, ſeu Epiſcopatus, qui alio nomine dicitur, & vocatur Vicarius foraneus. non habet iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam, *per gloſſam, & Doctores in clementina: Et ſi principalis, de reſcriptis, cum ſimilibus*, cum igitur ſupradictus Commiſſarius generalis, non conſtituatur generaliter, à Generali Miniſtro in toto Generalatu, ſed in quadam ipſius parte, nempe in familia Ciſmontana, ſeu Vltramontana reſpectiue, liquidum fieri videtur, quod ipſius iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas, non ordinaria dici debeat, ſed vere ſubdelegata. Multa alia ad hoc propoſitum dicit ſupradictus Collector, quæ breuitatis gratia omitto, & quia dicta ſufficiunt. Sed his nihilominus non obſtantibus, contraria ſententia eſt verior, atq; tenenda. De qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Iuriſdictio ſupradicti Commiſſarij generalis, eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Iuriſdictio ſupradicti Commiſſarij generalis Miniſtri, eſt ordinaria, & non ſubdelegata. Hæc concluſio probatur multis, atque efficaciſſimis rationibus. Et primo nam ad hoc, quod huiuſmodi iuriſdictio ſit ordinaria, & non ſubdelegata, ſufficit quod dictus Commiſſarius Generalis Miniſtri, eligatur ab vniuerſitate vnius familiæ, quæ facit, ac veluti conſtituit vnum corpus. Licet enim Ciſmontani, & Vltramontani ſimul, & non ſeorſum, faciant vnum Corpus, vnum Collegium, atque vnam Vniuerſitatem reſpectu totius Ordinis, in generali, & vniuerſali Ordine totius Franciſcanæ Religionis: per hoc tamen non tollitur, quod Ciſmontana, ſeu Vltramontana familia, reſpectiue & ſeorſum, cum Generalis Miniſter eligitur ex alia, non faciat vnum Corpus, vnum Collegium, & vnam Vniuerſitatem reſpectu electionis vnius Commiſſarij Generalis Miniſtri, quamuis & ipſe cum omni ſua familia nõ dimidatur ab obediẽtia Generalis totius Ordinis. Et q̃d electio facta ab vniuerſitate vnius familiæ, ſufficiat ab efficiendã ordinariã iuriſdictionẽ, expreſſe tenet celebris *gloſſa in c. cum ab Eccleſiarum prælatis. de offic. Ordin* & illud etiam tenet Panorm. *in c. ſuſpicionis. de offic. de leg. nu. 9.*

Nota hoc valde, quod electio facta ab Vniuerſitate vnius familiæ, ſufficit ad præſtãdam ordinariam iuriſdictionem.

Sed præterea probatur noſtra Concluſio: nam ad hoc, vt ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri iuriſdictio, ordinaria & non ſubdelegata dicatur, ſecundum Innocentium *in c. 1. & in c. ad hoc, de off. Archidiac.* ſufficit, quod ſuam auctoritatem habeat beneficio legis & non ex commiſſione hominis: ſed talis eſt iuriſdictio ſupradicta, cum tradatur eidem ex beneficio, conſtitutione, & determinatione legis ſeu noſtrarum Conſtitutionum, quæ quidem diſponunt, quod dictus Commiſſarius Generalis canonice, per ſupradictos Patres cuiuſlibet familiæ eligatur, vt habetur in dictis Conſtitutionibus de electione canonica, & ſic electus à Miniſtro Generali confirmetur, qua electione, & confirmatione peracta, abſque vlla alia vlteriori diligentia, ſeu noua commiſſione, ſuam aſſequatur iuriſdictionem: ergo dicenda eſt ordinaria, & non ſubdelegata prædicta iuriſdictio.

Iam habetur determinatum, quod iuriſdictio Commiſſarij generalis ordinaria ſit, non vero ſubdelegata.

Tandem tertio idipſum probatur ex facto, nam hoc iam expreſſe eſt determinatum in quodam Capitulo generali Pinciano, anno Domini 1565. celebrato, atque auctoritate Apoſtolica confirmato. Cuius verba ſunt, quæ ſequuntur. *Commiſſarius generalis tamquam Miniſtrorum Prouincialium miniſter, Ordinarius eſt ſuæ familiæ, atque adeo iure optimo ſine ſpeciali commiſſione, poteſt Commiſſarios creare, & delegare ſuam auctoritatem quoties ſibi videbitur expedire.* Quod nimirum efficere non potuiſſet, ſi eſſet tantum delegatus, vt cõtendebat Collector, nam iuxta vulgatam iuris regulam, Iudex, ſiue Prælatus delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi id illi à ſuo Superiore concedatur. Vnde infertur, quod prædictus Commiſſarius generalis, habet amplisſimam dignitatem, & Prælaturam Eccleſiaſticã, iuriſdictioneq; ordinariã, poteſtque iure optimo eſſe Legatus Apoſtolicus, illiq; conueniunt omnia, quæ à iure, ſeu Papalibus Conſtitutionibus, conueniunt alijs Prælatis Eccleſiaſticis, in dignitatibus conſtitutis. Sed intelligendum hoc eſt, ſolummodo de Commiſſario generali prædicto, electo ſecũdum modum, & formam traditam in ſupradicta Bulla Vnionis, nam alias, ſi alio modo eligeretur, Cõmiſſarius generalis à Generali Miniſtro, ex eo q̃d propter bella, aut propter aliquod aliud impedimentũ, non potuit congregari generale Capitulũ, eiuſmodi Commiſſarius generalis ſic electus, non erit ordinarius Prælatus, nec dicetur habere dignitatem Eccleſiaſticam, neque habebit votum, & vocem in generali Capitulo, neque illas præeminentias, quæ ſecundum noſtras Conſtitutiones conueniunt, prędicto Commiſſario generali Miniſtro, electo ſecundum formam, & Bullam Vnionis, vt expreſſe habetur in ſupradictis noſtris generalibus Conſtitutionibus, niſi forsã is, qui inſtituitur, fuiſſet olim Miniſter, aut Commiſſarius generalis, vt latius infra dicemus. Supereſt ergo modo reſpondere ad argumenta propoſita pro parte Collectoris.

Nota caſum, in quo Commiſſarius generalis, non habebit iuriſdictionem ordinariam, ſed ſubdelegatam.

Ad primum reſpondeo, conceſſa maiori, negãdo minorem, nec ſatis colligitur, ex eo quod habetur in prædicta Bulla Vnionis. §. *verum.* nam, quamuis ibi dicatur, quod generalis Miniſter inſtituat vnum

Com-

Digitized by Google

Commiſſarium, cui vices ſuas committat, non ſic tamen eſt intelligendum, quod eiuſmodi commiſſio ſit libera, & voluntaria, & ſolius Generalis Miniſtri, nam ſtatim additur, *prout generali Capitulo videbitur expedire*; quo fit, vt commiſſio non ſit ſolum Generalis Miniſtri, ſed eiuſdem cum Capitulo, & facta iuxta legem conſtitutam in eodem Capitulo, & ſic non eſt commiſſio hominis, ſed commiſſio tradita à lege, & à Iure, & totius Ordinis ſtatuto, ac proinde ordinaria, & non ſubdelegata.

Ad ſecundum dico, quod ad hoc, vt commiſſio Commiſſarij generalis ſupradicti, ſit ordinaria, & non ſubdelegata, & ſit propria, & vera electio, non eſt neceſſum, vt fiat, atque eligatur ab Vniuerſitate totius Ordinis, quinvero ſufficit, ſuperque ſatis eſt, quod fiat ab Vniuerſitate totius vnius familiæ, quæ recte valet conſtituere vnum Collegium, & vnum corpus, vt diximus in prima ratione, poſita ad ſupradictam concluſionem. Nec electio, quæ fit in generali Capitulo, ſeu intermedio ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, eſt voluntaria, aut ſolũ quædam conſultatio, ſed reuera, eſt propria, & vera electio canonica, vt docet communis praxis, & expreſſe habetur in ſupradictis noſtris generalibus conſtitutionibus.

Ad tertium etiam reſpondeo, negãdo præter ſupradictam Commiſſarij generalis electionem, & confirmationem, eſſe aliud tertium de nouo requiſitum, ſcilicet, quod Miniſter Generalis illi vices ſua committat, per quemdam nouum actum, in ipſo voluntariũ; quinvero ſtatim, ac eo ipſo, quo confirmatur, diſpoſitione legis & ex vi, & virtute earũdem ſupradictarum cõſtitutionum, eiuſmodi vices cenſentur ſibi commiſſæ, & conceſſæ, non tam à prędicto Miniſtro generali ſolum, quam ab ipſo ſimul cum toto Capitulo, ita diſponente, & ordinante.

Ad quartum, & vltimum dico, quod non eſt eadem ratio, de Commiſſario generali prædicto, & de Vicario foraneo Epiſcopi, non quidem generali pro toto Epiſcopatu conſtituto, ſed ſpeciali pro aliqua parte ipſius. Nam, licet ſimilitudo aliqualiter currat, reſpectu generalitatis, ſeu ſpecialitatis, non tamen currit reſpectu modi eligendi, nam electio prædicti Vicarij foranei, in Epiſcopo, eſt merè libera, & voluntaria, eligiturque ſeu potius nominatur ab eo ſolummodo; at vero electio Commiſſarij generalis ſupradicti, de quo loquimur, electo ſecundũ modum, & formam contentam in Bulla Vnionis, & ſecũdum modum, quo fit in Generali Miniſtro, non eſt libera, & voluntaria, nec ſolummodo eligitur, aut nominatur ab ipſo, ſed ab ipſo ſimul cum toto Capitulo, per electionem canonicam, vt dictũ eſt, qua facta, atque peracta, & confirmato ſupradicto Commiſſario generali, ſtatim transfunditur in ipſum, omnimoda atque plenaria iuriſdictio pro tota ſua familia, quam habet generalis in toto Ordine, vt diximus ſupra, diceturque amplius in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, per ſe ſolum amouere poſſit prædictum Commiſſarium generalem, aut ipſius iuriſdictionem, ſiue poteſtatem limitare.

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter per ſeipſum ſolũ non poteſt remouere Cõmiſſarium generalẽ, aut ipſius iuriſdictionem limitare.

QVamuis Commiſſarius generalis ſupradictus, in omnibus & per omnia ſit ſubditus, atque ſubiectus generali Miniſtro, non tamen poteſt ipſe per ſeipſum ſolum, illum amouere, aut eius auctoritatem, & iuriſdictionem limitare. Hæc concluſio quantum ad primam partem, habetur expreſſa in ſupradicta Bulla Vnionis, & in noſtris conſtitutionibus generalibus, loco ſupra citato. Quantum vero ad ſecundam probatur, nam modus, & forma inſtitutionis ſupradicti Commiſſarij generalis, traditur à Summo Pontifice in ſupradicta Bulla Vnionis, quo fit, vt electione ſemel facta, nullo modo alterari, ſeu immutari poſſit, nec ab alio, quã ab eodem Summo Pont. prædictus Commiſſarius generalis remoueri ſine culpa, & vt dicitur, cauſa cognita, diiudicata, atque diffinita. Et eadem omnino ratio currit de limitatione, ſeu diminutione ſuæ poteſtatis, & iuriſdictione: nam generalis Miniſter (vt conſtat ex dicta Bulla) reſpectu totius ſuæ familiæ, tenetur illi vices ſuas committere, prout Capitulo generali videbitur expedire: ergo ſemel facta electione, per Capitulum generale ſupradictum, nullaque antea vel poſt, facta in eodem Capitulo poteſtatis, & iuriſdictionis ſupradictæ coarctatione, & limitatione, non erit liberum Gen. Miniſtro ipſam poſtea limitare, & coarctare, quinvero ſicut non poteſt facere, quòd dictus Commiſſarius ſemel electus, & confirmatus non ſit Commiſſarius, ſic nec poteſt efficere, vt minorem poteſtatẽ habeat, quam per Capitulum, & generales conſtitutiones habet pro tota ſua familia.

Nec dictis obſtat, quod Generalis Miniſter, illi vices ſuas committat (iuxta dictam Bullam Vnionis) nam non ipſas illi committit voluntarie, & ad libitum (vt dictum eſt) ſed iuxta Capituli generalis præſcriptum, quæ quidem conceſſio, cum non fiat in fauorem propriæ perſonæ dicti Commiſſarij generalis, ſed totius ſuæ familiæ, fauorabilis eſt, & nõ odioſa (quidquid alias velit Priuileg. Collector) amplianda que proinde eſt, non vero reſtringenda, eo, vel maxime, quia alias non plene prouideretur neceſſitati, atque vtilitati ſuæ propriæ familiæ, ſi nũ ipſe haberet in ipſa omnem auctoritatem, & poteſtatem, quam Generalis Miniſter habet in totum Ordinem, cum ſępeſſime reſideat Generalis Miniſter in partibus adeo longe diſtantibus. Et ea certè fuit intentio ſupradicti Papæ Leonis Pont. Max, in ſupradicta Bulla Vnionis, vt propter amplitudinẽ noſtræ Religionis, non careret ipſa debito beneficio paſtoralis regiminis, & quidem ſi dicta iuriſdictio reſtringeretur, atque limitaretur, haud dubiũ eſt, quin multiplices ſępiſſime euenirent defectus, ſicque Pontificis intentio fruſtraretur, & quaſi inanis redderetur. Vnde omni proculdubio tenendum eſt, quod omnia, quæ in iure, priuilegijs, atque conſtitutionibus, conceduntur ſupradicto Generali Miniſtro, conceduntur perinde, & dicto Commiſſario generali, reſpectu ſuæ familiæ, niſi aliquando in aliquo ſpeciali caſu, in ſupradictis diſpoſitionibus, aliquid ſibi fuerit ſpecialiter prohibitum, nam eius auctoritas, & iuriſdictio, non datur ſibi ratione ſuæ perſonæ, ſed ratione ſui officij, tranſeuntque proinde cuncta in dictum Commiſſarium generalem, reſpectu ſuæ familiæ, quæ pertinent ad Miniſtrum generalem reſpectu totius Ordinis, & Religionis, cuius perſonam repræſentat, viceſque eius gerit in omnibus, quæ ad eius pertinent officium.

Omnia, quæ in iure, priuilegijs, ſiue Conſtitutionibus conceduntur Gen. Miniſtro reſpectu totius Ord. conceduntur etiam prædicto Commiſſario generali reſpectu ſuæ familiæ, niſi ſibi ſit aliquid ſpecialiter prohibitum.
Nota hoc valde.

Neque etiam dictis obſtat, quod, vt dictum eſt, in omnibus, atque per omnia ſit illi ſubditus, & ſubiectus, generaliſque Miniſter illi Superior, nam nõ ex hoc colligitur, qđ ipſius poſſit pro libito reſtringere, aut limitare iuriſdictionem. Eſt quidem ſuperior ad puniendum, & corrigendum ipſum, ſi deliquerit, cauſa cognita, & ſeruato ordine iuris, & etiam ad hoc, vt poſſit ſibi reſeruare aliqua ſpecialia negotia, & prohibere illi, ſi cauſam dederit ſufficientem, atque legitimam, non tamen ita, vt ad libitum

Digitized by Google

limitare poſſit illi, ſuam iuriſdictionem, & poteſtatem, aut hoc iuſta cauſa, prohibere illi viſitationem alicuius Prouinciæ; quod ſi de facto fuerit effectũ, peccabit ſupradictus Generalis Miniſter, dignuſque erit, vt in Capitulo Generali ea de re conuictus corrigatur, tum quia fecit contra iuſtitiam, & contra jus commune, limitando ſine cauſa auctoritatem, & poteſtatem Iudicis, atque Prælati ordinarij, tum etiam quia fecit contra prædictam Bullam Vnionis, in qua expreſſe dicitur, vt dictus Commiſſarius generalis in ſua familia, habeat omnes vices, & omnem auctoritatem, quam habet Miniſter Gener. in toto Ordine.

Secunda Concluſio.

Iuſta exiſtente cauſa, & de conſenſu generalis Capituli, vel ex ſpeciali licentia Apoſtolica, bene poteſt Miniſter generalis limitare Commiſſarij generalis iuriſdictionem.

Generalis Miniſter, iuſta exiſtẽte atque legitima cauſa, de conſenſu Gener. Capituli, vel ex ſpeciali licentia Summi Pont. bene poteſt in aliquo caſu limitare, atq. reſtringere Commiſſarij generalis iuriſdictionem. Hæc concl. conſtat expreſſe ex his, quæ dicuntur in ſupradicta Bulla Vnionis, vbi habetur, ꝙ ſupradictus Gen. Miniſter, committat vices ſuas dicto Commiſſario, prout Gener. Capitulo videbitur expedire. Ex quo infertur, ꝙ præcedente conſenſu Gener. Capit. limitari poteſt, atq. reſtringi ſupradicti Commiſſarij gen. iuriſdictio, ꝙ adeo verum eſt, quod quia Capitulum Generale ſtatuit, vt dictus Commiſſarius Vltramontanus, non ſe intromittat, & nullam habeat iuriſdictionem in Fratres, & Prouincias Indiarum, ſeu noui Orbis, id neceſſario ſit adimplendum. Nam quamuis Generalis Miniſter, & totum ſimul Capitulum, non poſſint efficere, vt dictus Generalis Commiſſarius, Generalis non ſit reſpectu ſuæ familiæ, cũ id habeatur ex præſcripto Apoſtolico, poſito in dicta Bulla vnionis, poſſunt tamen ipſius auctoritatẽ, & iuriſdictionem limitare, iuxta ipſam, prout expreſſe habetur ibidem, ſicque nullatenus poteſt in illis rebus ſe intromittere.

Difficultas. Quænam ſint cauſæ iuſtæ ad reſtringendã iuriſdictionem interdum Cõmiſſarij Ge.

Sed ſi quæratur, quænã ſint cauſæ iuſtæ ad faciendam prædictam reſtrictionem, atq. limitationem? Reſpondeo, quod hac de re, non poteſt certa præſcribi, & tradi regula, ſed relinquitur boni viri arbitrio. Hoc ſolummodo eſt certum, quod non ad id ſufficiunt quæcumque Fratrum querimoniæ, aut memorialia, quæ interdum exhibeantur, quæ quia, vt plurimum, ſunt falſa, non ſemper ſunt admittenda, niſi magnum aliquod malum continerent, aut graue aliquod ſcandalum timeretur, non enim eſt rationi conſonum, vt propter quorundam Fratrum querimonias, ordinaria Ordinis gubernatio euertatur, immo vero per hoc quod admittuntur, tales tumores amplius inualeſcunt, magiſq. debent inclinari Generales Miniſtri, ad patrocinium Prælatorum Ordinariorum, quam ad ſuſcipiendas querelas contra ipſos, cum ſint poſiti tanquam ſignum ad ſagittam, & quia quandoque aliquos reprehendunt, nec omnibus placere poſſunt, multorum odium incurrunt, vt habetur *in ca. qualiter, & quando, el 2. de accuſ.*

Difficultas. An Generalis Ordin. poſſit conſtituere Cõmiſſarium Gen. aliũ in ea natione, vbi eſt Commiſſ. Gen.

Sed reſtat difficultas, An dictis nihilominus non obſtantibus, Generalis Miniſter per ſe ſolum, poſſit conſtituere Commiſſarium quemdam Generalem, alicuius nationis in ea familia, in qua eſt Commiſſarius Generalis Ciſmontanus, vel Vltramõtanus? Cui difficultati reſpondetur, ab aliquibus Ordinis Patribus, quod ſic, quia hac de re, nulla reperitur ſpecialis facta prohibitio, non tamen (inquiunt) poterit Generalis Miniſter excludere prædictum Cõmiſſarium Ciſmontanum, vel Vltramontanum, ſine cauſa à gubernatione dictæ Nationis, quia de hoc ſpecialis eſt prohibitio, per ea, quæ ſupradiximus, atque adeo quamuis Generalis Miniſter, in Francia, & Prouincijs Belgicis, conſtituerit vnum Commiſſarium Generalem illarum nationum, non propterea poteſt excludere Commiſſarium Generalem ſupradictum, à viſitatione, & gubernatione illarum partium, id quod vſu, & conſuetudine eſt receptum, & confirmatum. Nam quando olim primo, Generalis Miniſter conſtituit Commiſſarium Generalem Indiarum, qui in Curia Regia reſideret, de quo infra dicemus, non propterea amouit Commiſſarium Generalem Vltramontanum, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium, quia nempe, reuera ipſe per ſe ſolum, id minime facere poterat. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

An ſit modo de facto aliqua Prouincia, ſeu aliquis Conuentus in Vltramontana familia, exemptus a iuriſdictione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri.

Opinio P. F. Ioannis à Bobadilla.

Circa hanc difficultatem, non deſunt aliqui noſtri ſacri Ordinis Patres, qui in ea fuerint opinione, vt dicant, nullam fuiſſe factam hucuſque, iuridicam exemptionem, Prouinciarum noui orbis, à iuriſdictione ſupradicti Commiſſarij Generalis Vltramontani, ac proinde etiam nunc omnes Indiarum Prouincias, eſſe pleno iure illi ſubditas, atque ſubiectas, non obſtante, quod habent ex vi noſtrarum Generalium cõſtitutionum, ſuum propriũ Commiſſarium Generalem, qui in Curia Regia reſidet, præter duos alios Commiſſarios, qui etiam dicuntur Generales, qui reſident in illis partibus. Hanc ſententiam, & opinionem tenuit olim, Doctiſſimus P. Bobadilla in ſuo Enchiridione, ſiue Manuali manuſcripto, quam & multis rationibus, & argumentis probare contendebat, & ſatisfacere omnibus, quæ in contrarium adducebantur. Sed eo nihilominus non obſtante, contraria ſententia eſt verior, atque tenenda, & quam auctoritate etiã Regia, obſeruat hodie communis praxis, pro qua ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Prouinciæ Indiarum, & noui orbis, exemptæ ſunt à ſupradicti Commiſſ. Ge. iuriſd.

Prouinciæ Indiarum, ſeu noui orbis, ex vi noſtrarum conſtitutionum exemptæ ſunt à ſupradicti Commiſſarij Generalis Vltramontani iuriſdictione. Hæc Concluſio probatur.

Primo, nam in conſtitutionibus Generalibus factis pro Indiarum Prouincijs, cap. 1. de Commiſſario Generali Indiarum, ſequentia habentur verba. *Commiſſarius Generalis Indiarum immediate ſit ſubditus Generali Miniſtro, in omnibus, & per omnia, & nulli alteri Prælato, & Superiori erit ſubditus, & ſubiectus.* & præterea infra agendo de ſocijs eiuſdem dicitur, *qui nimirum ſocij, erunt ſubditi tantum Miniſtro Generali, & commiſſario generali Indiarum.* Ex dictis ſuperque ſatis colligitur ſupradicta Concluſio. Etenim ſi Indiarum Prouinciæ eſſẽt ſubditæ, atque ſubiectæ Commiſſario Generali Vltramontano, non videtur qualiter dictus Commiſſarius Generalis Indiarum, eiuſque ſocij ab ipſius iuriſdictione, commode eſſe poſſent exempti.

Nota hoc valde.

Secundo probatur idipſum, nam prædictæ conſtitutiones ſæpiſſime dicunt, quod Indiarum negocia referantur, ad Generalem Miniſtrum, vel ad ſuum Commiſſarium Generalem Indiarum; at nũquam dicunt, quod referantur ad dictum Commiſſarium Generalem Vltramontanum: ſignum ergo eſt, quod illæ Prouinciæ non ſunt illi ſubditæ, atque ſubiectæ, immo vero omnino exemptæ ab ipſius iuriſdictione.

Tertio probatur idipſum, ex vſu, experientia, & cõmuni praxi, nam ex quo ſupradictæ conſtitutio-

nes

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
Vittorio Emanuele II - Roma

DEPOSITO

COLLOCAZIONE
13 . 1. F. 10
Manuale Praelatorum

Firma P. Paolo Zypp

TESSERA N. 9290

Roma, 8 - 8 1951.

Tip. F. Canella Roma

nmiſſa-
e intro-
xercuit,
in Fra-
iſis, &
adictas
: facere
præter
latis, &
omnino
tur eſt,
no illic
oto or-
i, in to-
i ſupra-
men in
incijs,
us ipſe
nibus,
Gene-
ius ſta-
autem,
ccepi à
onuen
patris
iectus
n con-
hucuſ-

ARTICVLVS VI.

De duratione officij ſupradicti Commiſſarij Generalis.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluenter breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Officium ſupradicti Commiſſarij Generalis hodie durat per triennium tantum.

OFficium prædicti Commiſſarij Generalis eſt triennales. Pro huius Concl. declaratione, adnotare oportet, qđ duratio officij ſupradicti. Commiſſ. Generalis, olim fuit per triennium tantum ſecundum ſupradictam Bullam vnionis, ſed poſtmodom eius officium extenſum fuit, ad quadriennium per Conſtitutionem Pij V. quę incipit, *Paſtoralis officij*, publicata in Capitulo Generali Romæ celebrato anno Domini 1571. at nunc de nouo redactum eſt ad triennale tempus, per nouam aliam Conſtitutionem Sixti V. quæ incipit. *Et communis cura paſtoralis officij*. Data Romæ die 29. Iul. anno 1587. Pontificatus ſui anno 3. Et hoc ſeruatur in communi praxi, quamuis in noſtris Generalibus Conſtitutionibus Toletanis, cap. 7. agendo de eiuſmodi Commiſſario Generali, dicatur, quod eius officium durat per quadriennium, ſed loquuntur iuxta id, quod eo tempore obſeruabatur, per ſupradictam Conſtitut. Pij V. Dicitur etiam ibi, quod dicto tempore elapſo, nouus Commiſſarijs Generalis eſt eligendus in Capitulo generali intermedio, à Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus, & à reliquis Vocalibus illius familię, qui ſecundum Ordinis ſtatuta, vocem habent in Capitulis Generalibus, & quod dictus Commiſſarios Generalis in eo Capitulo, in quo ſuum expleuerit officium, & deinceps in omnibus Comitijs Generalibus, vocem habebit, in omnibus electionibus, tam in Diſcretorio, quam in Diffinitorio.

Notanda circa prædictum Commiſſarium Generalē Miniſtrū.

Ordinatur vlterius, quod dictus Commiſſarius Generalis, non poſſit ad idem officium, nec ad miniſterium Generalis Miniſtri eligi, niſi poſt 16. annos, ſed modo dicendum eſt, poſt 12. per nouam Conſtitutionē Sixti V. poſtquam ſuo fuerit functus officio, ſecundum Apoſtolicas Conſtitutiones, niſi aliter à Sede Apoſtolica fuerit ordinatum. Vicarius tamen Ordinis, aut Vicecommiſſarius Generalis eſſe poterit, qui olim fuit Commiſſarius Generalis, etiamſi huiuſmodi anni nondum fuerint finiti, atque expleti.

Statuitur præterea, quod ſi prædictus Commiſſarius Generalis, electus ſecundum formam, & Bullam vnionis, per mortem vacauerit, aut ex quacumque alia cauſa, & ratione, idem omnino fiat, quantum ad Vicecommiſſarium Generalem, quod dictum eſt, de vacatione Generalis Miniſtri, & Vicarij Ordinis, nam ille, qui fuerit canonice electus à Diſcretis ordinis exiſtentibus in ea natione, & ſex Prouincialibus, & totidem Diſcretis Prouinciarum viciniotibus Prouincijs connocandis, erit Vicecommiſſarius Generalis vſque ad Capitulum, quod erit celebrandum, habens plenitudinem poteſtatis. Et dicitur, quod virtute eiuſdem Conſtitutionis, erit ipſo facto confirmatus, & ſtatim exercebit ſuum munus, & officium, ſine alia vlteriori diligentia. Hæc in ſupradictis Conſtitutionibus Generalibus Toletanis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in noſtris Generalibus Conſtitutionibus, ſint aliqua interdicta, atq. prohibita ſupradicto Commiſſario Generali, Miniſtro, & ſolummodo Miniſtro Generali reſeruata.

ET videtur ex vna parte, quod non, nam vt ſupradictum eſt, Commiſſarius Generalis prædictus, ex Decreto, & Conſtitutione Apoſtolica tradita in ſupradicta Bulla vnionis habere debet in omni ſua familia quidqoid, & Generalis Miniſter in toto ordine, ſuaſque Vices illi debet transfundere, ex quo videtur, quod quidquid conceditur Generali Miniſtro, ratione ſui officij, omne illud omnino habere dēt prædictus Commiſſarius, eo ipſo quo eligitur, & confirmatur, ratione ſui miniſterij. Et confirmatur, nam inſtitutio Commiſſarij Generalis ſupradicti, vt etiam dictum eſt ſupra, facta fuit in fauorem, & beneficium totius Ordinis, & præſertim propriæ ſuæ familiæ reſpectiue, ergo non oportuit ipſius auctoritatem reſtringi, quin vero potius ampliari, ſiquidem expedit, vt in vnaquaq. familia, habeatur tota poteſtas Generalis Miniſtri, vt ne ipſius iuriſdictio in ſuo miniſterio ſit manca, atque defectuoſa. Sed his nihilominus non obſtantibus, certiſſimum eſt eſſe aliqua dicto Commiſſario Generali prohibita, & ſolum Generali Miniſtro reſeruata, quæ vt præ manibus habeantur, ſequens de eis ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Quæ dicuntur eſſe prædicto Commiſſario Generali prohibita.

Quamquam in Conſtitutionibus Generalibus, nihil reperiatur expreſſe, Miniſtro Generali reſeruatum, & Commiſſario Generali prohibitum, nihilominus aliqua ibidem ſunt verba, ex quibus idipſum, non incongrue colligitor, & ſunt, quæ ſequuntur.

Primo habetur in Conſtitutionibus Toletanis, c. 1. de receptione Nouitiorum. §. de Laicis, quod nullus poſt profeſſionem de Laicatu ad Clericatū aſcēdat, niſi de licentia Capituli, vel Miniſtri Generalis ex qoo colligunt quidam, id eſſe prædicto Commiſſario Generali prohibitum.

Secundo in eiſdem Conſtitutionibus cap. de modo interius conſeruandi, §. de incorporatione habetur, quod nullus incorporetur in aliena Prouincia, niſi ex licentia vtrioſque Prouincialis, vel Generalium Prælatorum, & ex conſenſu Capituli Prouincialis, quo diſſentiente, nulla alicuius Prelati

ſeſſ. 25. cap. 18. hac de re agens, decreuit, & ſtatuit, *quod ſacri canones exactè, & indiſtinctè ab omnibus obſeruentur, quodque ſi quando vrgens neceſſitas, iuſta ratio & maior quandoque vtilitas poſtulauerint, vt in aliquo caſu cum aliquibus diſpenſetur, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate fiat, per illos ad quos diſpenſatio pertinebit, aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.* Et eadem prorſus verba apponuntur in noſtris conſtitutionibus, loco ſupracitato, vbi hoc ipſum ſtricte cauetur.

Secunda Concluſio.

In aliis Conſtitutionibus, quæ præciſe ſunt Religionis ſtatuta, poteſt generalis Miniſter diſpenſare, ſed id fieri nō debet, niſi in ſcriptis, atque de conſilio Patrum, ſiue Diſcretorum Prouinciarum.

In cæteris Conſtitutionibus, quæ præciſe à noſtra Religione ſunt conditæ, Generalis Miniſter etiam prohibetur diſpenſare, niſi in ſcriptis, & cum conſilio Diſcretorum Patrum Prouinciæ alicuius. Hæc etiam concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus, loco ſupra citato, vbi & additur, quod dicta diſpenſatio nõ ſuum ſortiatur effectum, quouſque fuerit ſubſcripta, & ſigillo autentico munita, & quod aliter facta nullius ſit effectus, roboris, atque momenti. Circa quam concluſionem eſt notandum, vt aduertit doctiſſimus Pater Corduba, in expoſitione noſtrę Regulę, cap. 8. quæſt. 3. quod ſecundum quatuor Magiſtrorum, atque Hugonis, & aliorum expoſitionem, id quod de conſenſu Superiorum, nempe Vocalium, & inferiorum per compromiſſum, in Capitulo Generali noſtri Ordinis generaliter fuerit ordinatum, & maxime ſi fuerit per Papam approbatum, & præſertim tangens ad Regulæ noſtræ puritatem, ſeu in quo ſit ordinatio, aut limitatio poteſtatis Miniſtri generalis, nullo modo poteſt infirmari, aut immutari per eundem Generalem Miniſtrum, ſine aſſenſu, & conſenſu Capituli generalis, ſeu maioris partis, quod etiam expreſſe habetur in alia expoſitione noſtræ Regulæ, quę dicitur, Serena conſcientia, quęſt. 90. atque in Conſtitutionibus Martini V. & in alia expoſitione, quę communiter circumfertur ſine titulo. Hoc etiam tenet dictus Pater Corduba, ac dicit eſſe verum, tũc vel maxime, quando conſtat, quod talium ſtatutorum mutatio, non eſt relicta arbitrio ſupradicti Generalis Miniſtri, ſine præfato aſſenſu, & conſenſu Capituli generalis, quod aſſerit noſtrę Regulę quã maxime eſſe cõſentaneum, nam ex quo Regula ponit abſolutionem Generalis Miniſtri, in iudicio, & poteſtate Capituli generalis, iuxta ea, quæ inferius ſunt dicenda, & expreſſe continentur in dicto ca. 8. manifeſte, inquit, ſequitur, atque colligitur, quod Regula præponit generale Capitulum Generali Miniſtro, ac proinde, quod plus tenemur obedire Capitulo generali, atque ſtatutis ab ipſo factis, quã prædicto Generali Miniſtro. Hæc prędictus Pater Corduba, & expoſitio ſine titulo. Vnde in tabula 5. Miniſtri Generalis, habetur, quod poteſtas ipſius, & cęterorum Pręlatorum, poteſt per Capitulum generale coarctari, id quod eſſe rationi conſonum, patet ex dictis, & ea quotidiana practica generalium Capitulorum comprobatur.

Nota hoc valde, quod poteſtas generalis Miniſtri, poteſt per Capitulo generali limitari, & coarctari.

Tertia Concluſio.

In caſu ſpeciali, & iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, licitum eſt generali Miniſtro, cum conſilio Diſcretorum Prouinciæ pœnas in noſtris generalibus Conſtitutionibus appoſitas commutare, aut etiam mitigare.

In caſu ſpeciali, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, licitum eſt generali Miniſtro, cum conſilio Diſcretorũ Prouinciæ pœnas in noſtris Statutis generalibus poſitas commutare, atque etiam mitigare. Hæc concluſio etiam habetur in dictis Conſtitutionibus, in fine. Vbi additur, quod ſi ea eorum remiſſione ſoluatur Ordinis diſciplina, accuſentur, poteruntque ea de re accuſari, in Capitulo generali. Et additur etiam quod ſi quos ipſi Pręlati, Fratres inuenerint diſcolos, & contumaces, eoſdem poterunt grauioribus pœnis cogere, quam ſint in noſtris generalibus Conſtitutionibus taxatæ, & conſtitutæ, cum cõſilio aliquorum Diſcretorum Patrum Prouinciæ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, ex officio teneatur totum Ordinem viſitare.

Difficultas preſentis Articuli, in duplici ſenſu poteſt intelligi, atque inueſtigari, primo, An teneatur ad viſitationem faciendam, ex vi noſtræ Regulę, per illa verba, quę ponuntur in cap. 10. vbi dicitur, quod Fratres, qui ſunt miniſtri, & ſerui aliorum Fratrum, viſitent, & moneant Fratres ſuos, humiliter, & charitatiue corrigant eos, non pręcipientes eis aliquid, quod ſit contra animam ſuam, & Regulam noſtram. Secundo, an ſaltem teneantur ad id, ex iure diuino, & naturali, qua ratione ſunt Paſtores, atque Pręlati, aſtringunturque proinde viſitare ſuas oues? Circa primum ſtatuitur prima concluſio.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter noſtri Ordinis, ex officio ſuo, atque ex vi noſtræ Regulæ, non tenetur ex præcepto totum Ordinem viſitare, ſeu aliquam ipſius partem, ſed tantum de conſilio.

Generalis Miniſter ex officio ſuo, atque ex vi noſtrę Regulę, non tenetur ex pręcepto, viſitare totum Ordinem, nec vero aliquam ipſius partem, niſi tantum ex conſilio. Hanc concluſionem tenet expreſſe P. Corduba ſupra cap. 10. noſtrę Regulę, quęſt. 1. & eamdem ſententiam tenet Diuus Bonauentura, qui explicando ſupradicta verba noſtrę Regulę, *Fratres, qui ſunt Miniſtri*, &c. dicit, quod loquitur ſpecialiter cũ Miniſtris Prouincialibus, qui vero addit, quod nec ipſis ex vi Regulę, id eſt obligatoriũ, ſed ſolummodo admonitio quędam, vt conſtat ex declaratione Clementis V. *in clem. exivi de paradiſo, de verbo. ſignificat.* ar. 2. vbi referendo obligatoria noſtrę Regulę pręcepta, hoc miniſterium viſitationis, non inter alia computauit, aut enumerauit, ſed inter conſilia & admonitiones, quę ex vi ſupradictę Regulę ſub conſilio, non vero ſub mortali obligant. Sed quamuis ex vi Regulę, hoc non ſit ſpecialiter obligatorium prędicto Patri Generali Miniſtro, nec vero Prouincialibus Miniſtris, eſt tamen id ex alio capite, nempe ex iure naturali, atque diuino, quo tenentur cuncti Pręlati, atque Paſtores proprias oues viſitare. De quo, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, & omnes Prælati, in quantum ſunt Prælati, atq. Paſtores, oues ſuas tenentur viſitare.

Generalis Miniſter, ſimiliter & Prouinciales, qua ratione ſunt Pręlati, atque Paſtores, tenẽtur pro ſuo poſſe, ſibi ſubditos viſitare, emendare, atque corrigere. Hęc concluſio eſt ſupradicti P. Corduba, & ſententia omnium Doctorum communis, nam iure naturali & diuino, omnes Paſtores tenentur agnoſcere vultum pecoris ſui, & curare, & prouidere ea, quę ſunt de ratione ſui officij, maxime quibus animarum cura eſt annexa, iuxta illud Salomonis, Prouer. 27. *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuoſque greges conſidera.* Qua de re videatur D. Th. 2. 2. quęſt. 83. ar. 2. & Caietanus ibidem, Hadrianus etiam in 4. de correctione fraterna, Gabriel ſuper Canon. lect. 74. & Syluester *ver. correctio*, & latius *ver. inquiſitio, per totum.* Per quas ſupradictas concluſiones, poſſunt ad concordiam reduci, aliqui expoſitores noſtrę Regulę, dicentibus quibuſdam, hoc eſſe obligatorium Pręlatis, negantibus vero alijs: concordantia eorum ſtat in hoc, quod id quidẽ non eſt obligatorium ex vi Regulę per ſupradicta, eſt tamen obligatorium de iure naturali, atque diuino, quo generaliter tenentur omnes in vniuerſum

ſum

Digitized by Google

ſum Prælati, & Paſtores, oues ſuas viſitare, & vultũ pecoris ſui agnoſcere per illa verba, quæ dixit Chriſtus Dominus olim D. Petro Lucæ 22. ſub eius nomine, cunctos alloquẽs in vniuerſũ Prælatos, Paſce oues meas. Et alibi: Et tu aliquando conuerſus cõfirma fratres tuos. Quæ verba ad oẽs Prælatos, animarum curã habentes, merito referuntur. Hoc quoque iure etiam poſitiuo, Eccleſiaſtico, eſt cautũ, ac ſummopere commendatũ in Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regular. c. 8. & 20. vbi ſtatutum eſt, *Vt omnes Religionum Superiores, qui Epiſcopis non ſubduntur, ex officio viſitent inferiora Monaſteria*. Atque ordinarijs Prælatis, quales ſunt Prouinciales, præcipitur ſeſſ. 7. cap. 8. *Vt ea ſingulis annis viſitare teneantur*. Generalis vero Miniſter, ſat etſi totum Ordinem viſitauerit, in ſuo ſexennio, & hoc eſt, quod in noſtris generalibus Conſtitutionibus cap. 6. de correctione delinquentium. §. de viſitatione mirum in modum ab eiſdem expoſtulatur, vt id faciat quantum commode fieri poſſit, & vt intereſſe conetur, in omnib. Capitulis Prouincialibus. Hac de re, & circa formã ſeruandam in dicta viſitatione, multa forent dicenda, quæ ſciens, & prudens impræſentiarum omitto, ſatis cum explicata iam ſint in noſtro libro Ordinis iudiciarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis.

ARTICVLVS V.

De conditionibus, & qualitatibus Generalis Miniſtri.

IAm ſupra quæſt. 4. & 5. per plures Articulos latiſſimam egimus mentionem, atque diſputationẽ, circa conditiones, & qualitates, morum, ſcientię, bonitatis, & prudentiæ, atque aliarum, quas oportet habere omnes in vniuerſum Religionum Prælatos, in communi, ſed tamen quia, vt legitur in noſtris Chronicis. 1. parte. lib. 2. cap. 13. Seraphicus Pater noſter Franciſcus, iamiam morti proximus, & ex hoc mundo diſceſſurus, in particulari circa conditiones, & qualitates prædicti Generalis Miniſtri, profuſis lacrymis, & neque ſine crebris, ac magnis ſuſpirijs, nonnulla dixit, quam maxime notatu digniſſima, & de futuro ſibi ſucceſſore, qui & eiuſdem locum teneret, ſpecialem habuit ſermonem, de quo ibidem extructum eſt peculiare Capitulum, non incongruum viſum fuit, illud ſummatim complectendo, aliqua impræſentiarum dicere, circa ſupradictas Generalis Miniſtri qualitates, & conditiones, quas beatiſſimus, atque Seraphicus Pater noſter, quammaxime deſiderabat in eiſdem. Quæ omnes ſatis colliguntur ex ſpecialibus nominibus, quibus ſupradictus Miniſter in Regula noſtra appellatur, atque inſignitur. Quæ quidem omnia breuiter complectuntur in ſequenti concluſione.

Concluſio.

De qualitatibus, quas Pater noſter S. Franciſcus deſiderabat in Generali Miniſtro.

Qualitates, & conditiones, quas Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ſpecialiter in Generali Miniſtro, atque generaliter in cunctis ſui Ordinis, & Religionis Prælatis deſiderabat, facile ex ipſius Regula, atque ex nominibus ibidem eiſdem traditis licebit colligere. In primis conſideranda ſunt, & quã maxima animaduerſione digna, duo illa nomina, *Serui, & miniſtri*, quibus Beatiſſimus noſter Pater cap. 8. de ſupradicto Generali Miniſtro verba faciens, eundem inſignit: *Vniuerſi*, inquit, *Fratres, vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire*. Quę verba expendens, ac tractans Seraphicus Pater noſter Bonauentura, ea multum extollit, nimiumque ponderat, non fuiſſe viſum ſanctiſſimum Patrem noſtrum Franciſcum, in omni ſua Regula Prælati nomine, aut illud vnquam ſibi in mentem veniſſe, ſed dumtaxat Serui, atque Miniſtri, ad expellendam, ac penitus relegandam è ſua Religione omnem extollentiam, atque arrogantiam, & vt ſciret ſanctæ huius Religionis Generalis Miniſter, vtcumque ſummus, maximus, ſupremus, atque Generalis ſit, non eſſe ſe Religionis, ſeu ſuorum Religioſorum dominum, quin vero è contra Miniſtrum, & ſeruum, debereque proinde omnibus Fratribus ſibi ſubiectis, ſeruire & miniſtrare humilitate quammaxima, relegataque procul, omni extollentia, ſuperbia, & iactantia, inſtar illius, qui de ſeipſo in Euangelio dixit, Matthæi 20. & Lucæ 22. quod non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. *Quis* (inquit) *maior eſt in vobis, qui recumbit, an qui miniſtrat? nonne qui recumbit? Ego autem in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat*. Hinc dixit Chriſtus Dominus ſuis Diſcipulis, & addidit: *Principes Gẽtium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, & poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur, vos autem non ſic, ſed quicumque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter, & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus, ſicut Filius hominis, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam in redemptionem pro multis*. Verba quidem ſunt iſta notatu digniſſima. Ex quibus ſecundum omnes Regulæ noſtræ Expoſitores, Seraphicus noſter P. deprompſit, ſupradicta nomina, Serui, & Miniſtri, quibus Generalem Miniſtrum inſigniuit, & generaliter omnia alia nomina, quibus in ſua Regula fuit vſus ex Euangelio illa deſumpſit. Atque ita ſummopere oportet prædictũ Generalem Miniſtrum ea memoria retinere, ac plane recordari, iuxta ſuperius dicta, ſe nõ quidem Dominum ſuorum ſubditorum, ſed miniſtrum, ac ſeruum huius totius Fraternitatis, ita vt ſicut dicit Diuus Bonauent. loco ſupra citato, qui antea, dum erat ſubditus, obediebat tantum vni aut alteri, in Generalem Miniſtrum iam electus, ſciat ſe obedire debere Fratrum omnium neceſſitatibus, tantaque modeſtia, affabilitate, charitate, atque ſi ita loqui decet, familiaritate, omnes ſibi ſubditos tractare, vt non Pręlatus, ſed omnium ſubditus, & ſeruus ipſe omnino eſſe videatur, cum ſit aliàs omnium ampliſſimus, digniſſimus, atque reuerendiſſimus Pater. Quã hoc totis præcordijs Seraphicus noſter Pater ardenter deſiderauerit, facile & erit colligere ex illis verbis, quæ habentur in eadem Regula cap. 10. vbi poſtquam dicitur, quod vbicumque ſunt, & ſe inuenerint Fratres, qui ſcirent, & cognoſcerent, ſe non poſſe Regulam ſpiritualiter obſeruare, ad ſuos Miniſtros debeant, & poſſint recurrere, ſubditur ſtatim: *Miniſtri vero charitatiue, & benigne eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipſos, vt dicere poſſint eis, & facere ſicut domini ſeruis ſuis, nam ita debent eſſe, quod miniſtri ſint ſerui omnium Fratrum*. Hæc de ſupradictis nominibus Serui & Miniſtri. Dicamus modo aliquid de nomine Cuſtodis, quo interdum in eadem Regula, Generalis Miniſter inſignitur.

Deſiderabat præterea Beatiſſimus Pater noſter Franciſcus, in Generali Miniſtro ſupradicto, atque in cunctis ſuę Religionis Prælatis, ſiue Miniſtris, ſummam in cuſtodiendo proprio ouili vigilantiam atque diligentiam, quapropter ad hoc ſignificandum, & inſinuandum, in eadem Regula ſæpiſſime vſus eſt Cuſtodis, ſiue Cuſtodum nomine. Quod quidem nomen (vt inquit Seraphicus Pater noſter Bonauent.) eſt Angelorum nomen quod dicit, actum, & non gradum, ſicut & nomen Seraphum in ſacra pagina dicit ardentis dilectionis, & amoris in eiſdem Angelis actum, & non gradum, ſiue ordinem.

Digitized by Google

ordinem. Eſt igitur officium, & obligatio Cuſtodis, ſiue cuſtodum ſemper inuigilare, ac ſi opus fuerit, nunquam dormire, ita vt iure optimo Generali Miniſtro applicari ſibi poſſit illud, quod ad ſimile propoſitum dixit Eſaias olim, cap. 21. *Cuſtos quid de nocte? cuſtos quid de nocte?* &c. additurque ibi, *Reſpondebitque cuſtos, quia venit mane, & venit nox, ſi quæritis, quærite, conuertimini, & venite.* Omnia iſta ſunt myſterijs plena, & quammaxima animaduerſione digna. Hac igitur ratione in prædicta Regula promiſcue omnes huius noſtræ Seraphicæ Religionis Prælati, tam Generales, quã Prouinciales, atque etiam locales, quales ſunt Guardiani, dicuntur, & nuncupantur Cuſtodes, propter eorum vigilantiam maximam, quam ſanctiſſimus Pater noſter Franciſcus in ipſis deſiderabat tantopere, quam etiam ipſos habere oportet ſuper commiſſum ſibi gregem, quaſi rationem reddituri de animabus ſibi commiſſis, iuxta præſcriptum Diui Pauli ad Hebræos 13. & ſæpe alibi.

Voluit præterea Seraphicus noſter Pater (vt huic rei finem faciamus, ac paucis dicamus, quæ multis dicenda forent, neque ſufficerent) noſtri ſacri Ordinis Generalem Miniſtrum, ſummopere eſſe prudentem, ſobrium, iuſtum, pudicum, ornatum, modeſtum, moderatum, & caſtum, non vinolentum, non percuſſorem, non litigioſum, ſed hoſpitalem, benignum, non cupidum, ſed domui, ſiue Religioni bene propoſitum, & præterea teſtimonium habere bonum ab his, qui foris ſunt, vt non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli, &, vt non vituperetur eius miniſterium. Inſuper & habentem atque amplectentem eum, qui ſecundum doctrinã eſt fidelem ſermonem, vt potens eſſet exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt arguere. Supradicta omnia, ſummatim comprehenduntur in ſupradicto capitulo, de conditionibus requiſitis in Generali Miniſtro, quod habetur in noſtris Chronicis. & originaliter deſumpta, atque deprompta ſunt, ex doctrina D. Pauli in epiſtola 1. ad Timotheum cap. 3. & ad Titum cap. 1. A quorum omniũ ampliori, atque ſpecialiori tractatione conſulto abſtineo, quia non id eſt præſentis ſpeculationis, & vt non multum excreſcat hic noſter labor. Et tandem tot, ac tanta ſunt, quæ in ipſo deſiderabat Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ac neceſſaria eſſe dicebat, vt proprio ſuo poſſet incumbere muneri, & officio, vt vix crederet, ac difficulter diceret, in ſuo Ordine, & Religione, inueniri poſſe virum quempiã, qui, ijs qualitatibus, & conditionibus, ac virtutum inſignibus, ad id muneris neceſſarijs præfulgeret, eſſetque inſignitus, quod ſæpiſſime dictum, atque iterum dicebat, non quidem ſine magnis ſuſpirijs, & lacrymarum imbribus. Sed tamen quamuis hoc ita ſit, vixque inueniri, atque reperiri poſſit, qui ad vnguem ſatisfaceret votis, atque deſiderijs tanti viri, ac ſanctiſſimi Patris, multi tamen habiti ſunt Patres Generales grauiſſimi, atque ſanctiſſimi, & religioſiſſimi, neque deſperandum eſt, Dei optimi maximi opitulante gratia, quod eis ſimiles reperiantur in dies. Et hæc hac de re, dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VI.

De depoſitione, atque priuatione Generalis Miniſtri, cum deliquerit.

PRouidentiſſimus Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ex præſcripto, atque inſtitutione ſuæ Regulæ, perpetuum videns eſſe ſuum Generalem Miniſtrum, neque, niſi ex cauſa ipſum eſſe remouendum, alterumve fore eligendum, niſi fortan propter eiuſdem ad maiora officia, & munera, electionem, ſeu promotionem, aut tandem per obitum, ſiue deceſſum, vt omnia neceſſaria in ſua Regula ſapientiſſime, atque prudentiſſime prouiſa, atque cõſtituta remanerent, ſuis Fratribus præceptum indixit, & formam ſeruandam præſcripſit, circa depoſitionem, ſeu priuationem Generalis Miniſtri, quãdo ſcilicet appareret vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum aliquo tempore, eundem non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum. Qua quidem de re in iſto Articulo inueſtigandum eſt, ad quoſnam pertineat ſupradicta priuatio, ſeu depoſitio? & quænam cauſæ ad id ſint ſufficientes, atque neceſſario requiſitæ? Quibus omnibus per ordinem fiet ſatis per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuatio, atque depoſitio, ſupradicti Generalis Miniſtri, ex vi noſtræ Regulæ ſpectat ad vniuerſitatem Miniſtrorum Prouincialium & Cuſtodum in Capitulo Generali congregatorum. Hæc concluſio habetur expreſſa in cap. 8. eiuſdem Regulæ, vbi poſt alia ponuntur ſubſequentia verba: *Et ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum, Prouincialium, & Cuſtodum, prædictum Miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres, quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in Cuſtodem.* Quæ verba, dum dicit, *teneantur,* iuxta explicationem Clementis V. *in clementina, exiui de paradiſo, art. 2.* præceptum indicant, ſiniique præcepti vim habentia, atque ſub mortali obligantia, ſupradictos Prouinciales Miniſtros, & Cuſtodes, quibus ex præſcripto eiuſdem Regulæ, electio data eſt. Quæ quidem electio, ſeu vero depoſitio, fieri non poteſt niſi in Generali Capitulo, in die feſto Pentecoſtes, in quo ſupradicti Prouinciales Miniſtri, & Cuſtodes (vt ibidem dicitur) tenentur ſemper inſimul conuenire, vbicumque a Generali Miniſtro fuerit cõſtitutum. Quod quidem quam maxime eſt iuridicum, atque tutum, & rationi conſonum, nam ſecundum ius, per quaſcũque cauſas vnaquæque res naſcitur, per eaſdem diſſoluatur neceſſe eſt, ſicque ad eoſdem pertinere debet, abſoluere, ſiue deponere Generalem Miniſtrum, ad quos ſecundũ Regulam, etiam pertinet eiuſdem electio; nec depoſitio fieri poteſt, aut debet, niſi in Capitulo generali, celebrato in feſto Pentecoſtes, vbi etiam & dicta electio facienda eſt. Videantur hac de re, quæ lasſiſſime dicit Pater Corduba, ſuper dictum cap. 8. noſtræ Regulæ, quæſt. 2. in 1. puncto, & q. 1. puncto 3. vbi & ad hoc propoſitum dicit, quod in caſu quo dictus Generalis Miniſter deſcedat, ſeu promoueatur, alterius electio non ſtatim fieri debet, niſi in Capitulo generali, conſtituto & aſſignato in feſto Pentecoſtes. Sed de hoc dicemus ſtatim in Articulo ſequenti.

Priuatio, ſeu depoſitio Generalis Miniſtri, ex vi noſtræ Regulæ, ſpectat ad Vniuerſitatem Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, in Capitulo generali congregatorum.

Circa vero cauſas priuationis, ſeu depoſitionis ſupradicti Generalis Miniſtri, ſit ſecunda cõcluſio.

Secunda Concluſio.

Cauſæ depoſitionis, ſeu priuationis Generalis Miniſtri ſupradicti, ad duo capita reducuntur, nempe ad inſufficientiam, & ad ſeruitium & communem vtilitatem Fratrum. Hæc concluſio ſatis colligitur, ex verbis ſupradictis, appoſitis in eadem Regula, Et quidem inſufficiens Generalis Miniſter eſſe dicitur, quotieſcumque in eiuſdem perſona, aliqua notabilis inſufficientia reperitur, vtpote ratione infirmitatis, ſeu alterius impotentiæ, propter quam nõ poſſet commode exercere ſuum munus, & officium, aut debite intereſſe, quibus tenetur, & viſitare perſonaliter, quæ viſitanda ſunt. Hæc eſt prima cauſa de-

De cauſis depoſitionis, ſeu priuationis Generalis Miniſtri.

Digitized by Google

depoſitionis eiuſdem. Sed ſecunda ſufficiens eſſe iudicatur, quando prædictus Miniſter eſt inſufficiēs, ſeu potius non aptus, aut conueniens, ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, vtpote ſi eſſet (quod abſit) notorius Regulæ ſuæ, aut iuris diuini, ſeu Apoſtolicarum Conſtitutionum transgreſſor, aut notorie criminoſus, ſeu ſcandaloſus, aut forſan ſi eſſet oneroſus, & grauis nimis Fratribus, in expenſis ſuperfluis, atque ſcandaloſis, aut tandem ſi careret alijs conditionibus neceſſario requiſitis, de quibus videndus eſt latiſſime ſupradictus Pater Corduba loco ſupra citato, q. 2. ſecundo puncto, & ſerena conſcientia, q. 93.

Sed circa ſufficientiam ſupradictarum cauſarum, & quibus conueniat examinatio, deciſio, & determinatio, de inſufficientia dicti Generalis Miniſtri, & quinam hac de re diffinitiuum ferre poſſint iudicium? fuit olim inter Patres Ordinis nōnulla differentia, fundata in illis verbis: *Et ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialiū, & Cuſtodum, &c.* quid eſſet intelligendum per hæc verba. Quidam enim dicebant, eſſe ad id neceſſariū conſenſum duarum partium Vocalium, nec medietatem ſufficere. Sed in contrarium eſt veritas, nam ſecundum ius commune, in omni priuatione ſeu depoſitione cuiuſcumque gerentis aliquod officium, ſeu electione alterius, ſi via iuridica id eſt faciendum, maior pars medietate vocum, ſiue Vocalium, Vniuerſitas nuncupatur. Sicque cum Seraphicus noſter Pater Vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, idipſum in ſua Regula commiſerit, quæcumque maior pars erit ſufficiens ad depoſitionem ipſius, ſicut & ad alterius cuiuslibet electionem, vt dicit Pater Corduba loco ſupra citato. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quidnam ſit faciendum, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri, per mortem, promotionem, ſeu renunciationem, aut aliam quamcumque cauſam.

De Vicario generali Ordinis, & quiſnam ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, eiuſmodi inſignitur nomine.

IN hoc Articulo venit tractādum, de Vicario Generali totius Ordinis, & de ipſius electione, ſeu nominatione poteſtate, & iuriſdictione, quod, vt plenius notum fiat, aduertere libuit, quod ſecūdum noſtras Generales Conſtitutiones, Vicarius generalis Ordinis dicitur, & nuncupatur ille, qui ex decreto & generali Conſtitutione totius Ordinis, ſufficitur, & ſubrogatur, in locum præcedentis Generalis Miniſtri, defuncti, impediti, aut vero forſan depoſiti, ſiue priuati. Cuius quidem Vicarij generalis iuriſdictio, non proinde delegata, ſed ordinaria cenſenda eſt, atque ordinariam iuriſdictionem habet, vt ſatis colligitur ex quadam *gloſſa in l. 2. C. de officio eius, qui vices alterius gerit*. Vbi Bartol. & omnes communiter Iuriſconſulti, affirmanter dicunt, eiuſmodi iuriſdictionem eſſe ordinariam, & non delegatam, nam, vt etiam conſtat *ex cap. ſane, el 2. de offi. delegati, & l. 1. C. de offic. eius qui vicem alterius gerit, & ex l. 1. § 2. ff. delegatis, 3.* Delegatus ille dicitur, cui Iudex, & ordinariam iuriſdictionem habens, aliquam cauſam committit, eundem ſufficiē do, & ſubrogando loco ſui ipſius, & vt vicem eius gerat. At Ordinarius ille eſt cui non ab homine, ſed à iure, poteſtas & iuriſdictio ad aliquod munus peragendum eſt conceſſa. Quo fit, vt dictus Generalis totius Ordinis Vicarius, pro tempore, quo eius durat officium, à iure noſtrarum Conſtitutionum ſibi conceſſum, Ordinarius ſit dicendus, & nō ſubdelegatus.

Quiſnam dicatur Iudex delegatus, quis vero Ordinarius.

Vicarius generalis Ordinis eſt ordinarius, non vero ſubdelegatus.

Quo præmiſſo, atq; ſuppoſito, dico quod Nicolaus IV. olim *ſtatuit, & ordinauit, ac diſtricte inhibuit nobis Fratribus Minoribus, ne deficiēte Generali Miniſtro poſſemus eligere, atque conſtituere aliquem Fratrem in Vicarium Ordinis, abſque Romani Pontificis, & Protectoris eiuſdem Ordinis licentia ſpeciali, per ipſius Rom. Pont. patentes litteras concedenda, facientes plenam, & expreſſam mentionem de huiuſmodi litteris*, vt habetur in Monum. Ordin. & refertur in Comp. Priuileg. Mendic. *verbo, Vicarius. §. 1.* Sed poſtea Clemens V. in Concil. Viennen. *in clem. exiui de paradiſo, de verb. ſignific.* iterum decreuit, & ſtatuit, quod ſi contigerit Miniſtro Generali carere, per Vicarium fiat, quod per Miniſtrum erat faciendum, & hac de re, & circa conſtitutionem, electionem, ſiue nominationem Vicarij ſupradicti, plura facta ſunt ſtatuta generalia, auctoritate Apoſtolica, primum Barchinonæ, cuius ſtatuta proinde Barchinonenſia olim ſunt appellata, quę & poſtmodum acceptata fuerunt ab omnibus familiæ regularis Obſeruantiæ Patribus, in Capitulo Parmenſi, ſed correcta, & emendata fuerunt, in Capitulo generali Toloſano, anno Domini 1532. at multo melius in celebrato Toleti apud S. Ioannem Regium, anno Domini 1583. De quorum Statutorum diffinitione, & determinatione, circa prædictum Vicarium generalem totius Ordinis, quid ſit tenendum & ſentiendum, ſequentes explicabunt Concluſiones.

Monum. Ord. 1. impreſ. f. 3. & 2. f. 32. conc. 33. & refertur in Cōp. verbo, Vicarius. §. 1.

Prima Concluſio.

Superueniente vacatione generalis Miniſtri, per mortem, promotionem, renunciationem, vel ex quacumq; alia ratione & cauſa extra Capitulum, prædicta vacatio ſit in partibus familiæ, ex qua dictus Generalis Miniſter aſſumptus fuit, tenere debet regiſtrū, & Ordinis ſigillum ille, qui fuerit antiquior Pater, & Diſcretus Ordinis, degens in illa natione, in qua præfata vacatio contigit. Hæc cōcluſio habetur expreſſa, in prædictis Conſtitutionibus cap. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorum §. de Vicario Ordinis. Vbi ad tollendam è medio omnem ambiguitatem, declaratur ad hunc effectū, tres eſſe nationes in Vltramontana familia (ſic loquor, quia hic liber typis mandatur in Italia) nempe Hiſpaniam, Galliam, atque Germaniam, tam ſuperiorem, quam inferiorem. Declaratur prætera, Patres, & Diſcretos Ordinis eſſe, & appellari, qui quondam fuere Generales Miniſtri, aut Commiſſarij generales, electi ſecundum Bullam Vnionis, aut qui actu ſunt Diffinitores generalis præcedentis Capituli, inter quos illi dicuntur eſſe antiquiores, qui primo ad prædicta miniſteria fuerunt electi, atque aſſumpti. Ad quorū obſeruantiā præcipitur, vt quamprimū facta fuerit vacatio (ſi Prouincialis abfuerit) Guardianus loci corā Diſcretis Cōuentus, & Secretario illius familiæ, regiſtrū claudat, & ſigillo muniat, idēq. faciat de omnib. litteris, & ſcripturis, nihil oīno legēdo, & Miniſtro Prouinciali deferat, ſiue præſentet, & tradat ſimul cum ſigillo Ordinis. Prouincialis vero Miniſter illius Prouinciæ, in qua vacatio contigit, ſine aliqua mora ſtatim mittat ſigillum, regiſtrum, & ſcripturam, ad prædictum antiquiorem Patrem, & Diſcretum. Hoc habetur in dictis conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.

Quiſnam debeat tenere ſigillum Ordinis, & regiſtrum, interim quod Vicarius generalis eligitur, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri.

Ad Ciſmontanam noſtram familiam pertinent tres nationes, nempe Hiſpania, Gallia, atque Germania tam ſuperior, quam inferior.

Quinam dicantur Patres, atque Diſcreti Ordinis.

Secunda Concluſio.

Si in prædicta natione, nullus ſit Pater, ſiue Diſcretus Ordinis, Miniſter Prouincialis, in cuius diſtrictu prædicta vacatio contigit, tenebit ſigillum. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa, loco ſupradicto, vbi, & præcipitur omnibus, ad quos ſpectat tenere ſigillum & regiſtrum Ordinis, & ſcripturas, vt nullum Ordinis negotium expediāt, ſed ſtatim, nulla dilatione interpoſita, is qui tenet ſigillum,

In caſu, quo in dicta natione nullus ſit Diſcretus Ordinis, tenebit ſigillum Miniſter Prouincialis illius Prouinciæ, vbi vacatio contigit.

Qualiter eſt facienda conuocatio ad electionem Vicarij generalis.

conuocet ſex Miniſtros Prouinciales, & ſex Cuſtodes, ſiue Diſcretos Prouinciarum, ex vicinioribus Prouincijs, reſpectu illius Prouinciæ, in qua moratur is, ad quem pertinet tenere ſigillum, ita, vt ex qualibet Prouincia ex prædictis viciniorib. veniat, is qui actu eſt Miniſter Prouincialis, & ſi forſan ſit Cuſtos electus ad Capitulum generale mittendus, is cum Prouinciali conuocetur, ſin minus, Diſcretus antiquior illius Prouinciæ cum Miniſtro citetur, & vltra præfatos conuocabuntur omnes Diſcreti Ordinis in illa natione tantum degentes, tenens autem ſigillum aſſignabit locum, & diem, in quo facienda eſt electio Vicarij generalis ſupradicti, & præſidebit huic Cõgregationi, habebitque in ea votum actiuum, & paſſiuum, & ad hunc effectum fungetur poteſtatis plenitudine. Hæc in dictis Conſtitutionibus vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

Qualiter ſit facienda electio Vicarij generalis Ordinis.

Die ad faciendam prædictam electionem aſſignata, ſolemniter prius cantata Miſſa de Spiritu ſancto, conuenient ad Capitulum prædicti Prouinciales, & Diſcreti, & à Congregationis Præſide cum aliquorum conſilio, vnus Secretarius, & duo teſtes eligentur ex ſeipſis, vel ex alijs, de eorum conſenſu, qui omnes procedent ad electionem Vicarij ſupradicti canonicam, ſicut dictum eſt de electione canonica Generalis Miniſtri, & ille, qui maiorem partem votorum illius Congregationis habuerit, ipſo facto eſt confirmatus in Vicarium generalem totius Ordinis, habebitque in vniuerſam Religionẽ, poteſtatis plenitudinem, ac ſi eſſet Generalis Miniſter, continuabitque officium ſuum, vſque ad ſequens generale Capitulum, in quo complendum erat tempus Miniſtri Generalis, qui vt prædictum eſt vacauit. Hæc concluſio habetur expreſſa loco ſupra citato. Et quod officium ſupradicti Vicarij Generalis durare debeat, vſque quo fuerit prouiſum de alio Generali Miniſtro, habetur expreſſe *in clement. exiui de paradiſo, de verbor. ſign.* facta in Concilio Viennenſi. Et in ſupradictis Conſtitutionibus dicitur quod in dictam electionem Vicarij generalis ſupradicto modo factam, vniuerſus noſter Ordo intelligatur compromiſiſſe, ita, vt quod egerint Suffragatores ſupra memorati, tota Religio illud habebit fixum, & ratum. Nam, quemadmodum familia Vltramontana in ſuis ſtatutis generalibus à Iulio II. confirmatis, cap. 8. fol. 41. compromiſit in familiam Ciſmontanam, in caſu, in quo Generalis Miniſter ibidem vacauerit, ita & è conuerſo familia Ciſmontana compromittit in Vltramontanam: & ad maiorem firmitatem declaratur, quod electio Vicarij generalis facta à prædictis Suffragatoribus tantum, ita ſit fixa, & firma, ac ſi facta fuiſſet à tota noſtra Religione: nam generale Capitulum, omnes ſuas vices compromittit in Prouinciales, & Diſcretos ſupradictos, quod ſtatuendum eſſe duxit, ne totus in tam breui tempore ſpatio commoueatur, & conturbetur vniuerſus Ordo, ſeu tota familia, cum ſumma ſæcularium admiratione, atque immenſis expenſis. Ob quam eandem rationem ſtatuitur, quod ſi Generalis Miniſter vacet in partibus, in quibus præeſt Commiſſarius generalis, electus ſecundum formam, & Bullam Vnionis, ipſe teneat ſigillum, & regiſtrum, qui tamen nullum expediet negotium, concernens ad illam familiam, ex qua erat Generalis defunctus, ſed ſtatim cõuocabit omnes Diſcretos, & Patres noſtri Ordinis, degentes nõ in tota familia, ſed in illa natione tantum, in qua prædictus Generalis obijt, & ſex proximiores Prouinciales, ac totidem Diſcretos earundem Prouinciarum, & ille Frater, in quem maior pars illorum conſenſerit, erit Vicarius generalis, vt dictum eſt, dummodo is, qui in Vicarium totius Ordinis fuerit electus, ſit ex illa familia, in qua erat Generalis Miniſter, qui vacauit. Qui nimirum Vicarius generalis Ordinis, exercebit ſuum officium, vt ſuperius dictum eſt, vſque ad complementum temporis Generalis illius, qui vacauit, nam, ſeruata hac forma, familia Ciſmontana compromittit in ſupradictos Suffragatores, ſicut in ſubſtantia, Vltramontana compromiſit in Ciſmontanam, & vtraque habet pro rato, & fixo, quod per illos fuerit effectum, ac ſi à toto Ordine fuiſſet factum. Hæc in ſupradictis Conſtitutionibus. Et quod dicitur de familia Ciſmontana, vel Vltramontana, intelligendum eſt, habito reſpectu ad Hiſpaniam, & Toletanam ciuitatem, vbi factæ, atque conſtitutæ ſunt. Tandem in dictis Conſtitutionibus concluditur, quod ſi Prouincia, in qua prædicta vacatio contigerit, orbata fuerit Prouinciali Miniſtro, Commiſſarius illius Prouinciæ in prędictis, eandem habebit auctoritatem, ac ſi eſſet Prouincialis Miniſter, & quod ſi prædicta vacatio fiat in terminis communibus pluribus Prouincijs, præferatur Miniſter prioris, & antiquioris Prouinciæ in ordine Prouinciarum. Ex dictis omnibus colligitur, quod non propter vacationem Generalis Miniſtri ſupradicti, abbreuiandum eſt Capitulum generale, ſed faciendum eſt ſuo loco, & tempore, prout prius fuerat ordinatum, & quo tempore Generalis ſupradictus explebat ſuum miniſterium, & officium, prout etiam determinauit Martinus V. in ſuis Conſtitutionibus cap. 8. & multis tradit Pater Corduba ſuper c. 8. noſtræ Regulæ quæſt. 1. puncto 3. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac quæſtione, & alijs, quæ ad Generalem Miniſtrum ſpectant, & dicta ſufficiant, nam iam tempus præfert, vt progrediamur ad alia, & agamus de Commiſſario Generali Miniſtro electo, ſecundum formam, & Bullam Vnionis.

De duratione officij prædicti Vicarij generalis Ordinis.

Familia Ciſmõtana, atque Vltramontana compromiſerũt in ſe inuicem circa electionem Vicarij generalis faciendam.

Omnia hæc ſunt valde notanda, & ad vnguem obſeruanda.

QVÆSTIO XI.

De Commiſſario Generali Ciſmontano, vel Vltramontano inſtituto, ſeu electo ſecundum formam, & Bullam Vnionis, & de Capitulo Generali intermedio, & alijs ad eius auctoritatem, & iuriſdictionem pertinentibus, in nouem Articulos diuiſa.

1 *De inſtitutione commiſſarij generalis, & de ipſius electione, atque confirmatione.*
2 *Quanam ſit auctoritas commiſſarij generalis.*
3 *Vtrum prædictus commiſſarius generalis, ſit ordinarius Prælatus: an vero ſubdelegatus.*
4 *Vtrum Generalis Miniſter per ſe ſolum, amouere poſſit prædictum commiſſarium generalem, aut ipſius iuriſdictionem, ſiue poteſtatem limitare.*
5 *An ſit modo de facto aliqua Prouincia, ſeu aliquis conuentus in Vltramontana familia, exemptus a iuriſdictione ſupradicti commiſſarij generalis miniſtri.*
6 *De duratione officij ſupradicti commiſſarij generalis.*
7 *Vtrum in noſtris Generalibus Conſtitutionibus, ſint aliqua interdicta atque prohibita, ſupradicto commiſſario generali, & ſolummodo generali miniſtro reſeruata.*
8 *De capitulo generali inter medio, qualiter & quãdo ſit celebrandum.*
9 *Vtrum generalis miniſter, ſi à ſua familia velit diſcedere, poſſit in illis partibus, commiſſarium generalem inſtituere.*

R

ARTICVLVS PRIMVS.

De inſtitutione commiſſarij generalis, & de ipſius electione atque confirmatione.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Inſtitutio Commiſſarij gener. incepit à Leone X. anno Domini 1517. vt habetur in Bulla Vnionis.

INſtitutio Commiſſarij generalis, facta eſt à Leone X. Pont. Max. anno Domini 1517. in Capitulo generaliſſimo, Romæ celebrato in Conuentu de Aracœli eodem anno in feſto Pentecoſtes. Hæc cõcluſio conſtat ex Bulla Vnionis, quæ, vt ſupra diximus, incipit, *Ite & vos in vineam meam.* Et habetur in Supplem. fol. 28. Cauſa huius inſtitutionis fuit, quia vt ibidem dicitur, noſter ſacer Ordo mirum in modum, per vniuerſum Chriſtianum orbem eſt dilatatus, ne ob huiuſmodi amplitudinem, debito paſtoralis regiminis careret beneficio. Hinc auctoritate Apoſtolica decretum eſt, quod ſi Generalis Miniſter de Vltramontanis fuerit electus, vnus ſit Cõmiſſarius generalis, in partibus Ciſmontanis, à Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus Ciſmontanæ familiæ in Capitulo generali eligendus. Et quod eodem modo fiat in familia Vltramontana, quando Generalis Miniſter fuerit de Ciſmontana. Viſum eſt enim Pontifici Maximo, quod noſtra ſacra Religio vix poterat, propter maximam eius amplitudinem, congrue, & commode, ab vno Generali Miniſtro regi, & gubernari, ac propterea voluit, vt eſſet Commiſſarius quidam Generalis, qui eundem in ſuo miniſterio adiuuaret.

Secunda Concluſio.

Quinam ſint electores Commiſſarij generalis, & quando eiuſmodi electio ſit facienda.

Electores ſupradicti Commiſſarij generalis, iuxta Apoſtolica inſtituta, ſunt & eſſe debent, Vocales illius familiæ, de qua dictus Commiſſarius generalis aſſumẽdus eſt. Qui nimirum eodem die, quo Generalis ipſe eligitur, nempe Sabbato ante Pentecoſtem poſt prandium, iterum ad Capitulum conuocantur, illi nempe Vocales, qui fuerint de familia, ex qua erat Generalis Miniſter, qui in eo Capitulo complet ſuum officium. Et ſimul iuncti eligunt ſuũ Commiſſarium generalem, cui electioni præeſt Generalis totius Ordinis Miniſter, de nouo electus, peractaque electione ab ipſo confirmatur, & poſtmodum eliguntur duodecim Diffinitores, ſex ex vna familia, & ſex ex altera, vt ſtatim dicemus, ſuo proprio loco, qui etiam à dicto Generali Miniſtro confirmatur. Hæc omnia cõſtant ex ſupradicta Bulla Vnionis, atque ex noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo generali totius Ordinis, ibi, *poſt prandium.* Viſa inſtitutione, electione, & confirmatione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, reliquum eſt, vt de eius auctoritate agamus, de quo ſit ſecundus Articulus.

ARTICVLVS II.

Quaenam ſit auctoritas, commiſſarij generalis Miniſtri.

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Auctoritas, ſiue poteſtas, iuriſdictionis prædicti Commiſſarij generalis, pleniſſima eſt, eademque omnino in ſua familia, qui Generalis Miniſter habet in totum Ordinem.

AVctoritas ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, pleniſſima eſt in ſua familia, quia eſt eademmet, quam habet Miniſter Generalis in vniuerſum noſtrum Ordinem. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Bulla Vnionis, atque etiam in noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis ca. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorũ. §. de Commiſſario generali, vbi hoc ipſum habetur expreſſe. Et additur, ita tamen quod prædictus Cõmiſſarius generalis, Miniſtro Generali omnino ſubijciatur, vt cæteri dicti Ordinis Prælati illi ſubijciuntur, ac ipſi per omnia ſecundum Regulam obedire teneatur. Poterit tamen idem Commiſſarius Generalis ſuum munus exercere, etiamſi Gener. Miniſter maneat in familia, in qua idem Commiſſarius electus eſt, niſi Generalis Miniſter aliqua negotia, vel nonnullas Prouincias ſibi reſeruauerit. Habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Tolet. Circa quam concluſionem eſt notandum, quod nomine Fratrum in dicta Conſtitutione comprehendũtur, etiam Moniales, cum ſit vulgatum in Iure, appellatione maſculini generis, comprehendi etiam femininum, id quod verum habet, non ſolum in cõceſſionibus, & priuilegijs, verumetiam in Correctorijs, vt ferunt omnes communiter Iuriſconſulti ſcribentes, ſed in noſtro caſu vſus, & cõſuetudo id iam declarauit omnino, nam eãdem poteſtatem, quam dictus Commiſſarius generalis, & Miniſter Generalis habet in Fratres, exercet etiam & in omnes Moniales ſuæ familiæ, vt experimento conſtat.

Commiſſarius gener. obedire tenetur Gener. Miniſtro in omnibus.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædictus commiſſarius generalis ſit ordinarius Prælatus, an vero ſubdelegatus.

Prima opinio.

HAc de re fuit olim aliqualis differẽtia inter Patres noſtri Ordinis, nam Collector Priuileg. in Comp. *verbo, commiſſarius, nu. 3.* Circa eiuſdem auctoritatem & poteſtatem, nonnulla proponit dubia, quorum primum eſt, An prædictus Commiſſarius generalis, electus ſecundum formam, & Bullam Vnionis, ſtando in ipſius verbis, ſit Iudex, & Prælatus ordinarius, an vero ſubdelegatus? & reſpondendo tenet, ipſum habere poteſtatem, non quidem ordinariam, ſed ſubdelegatam, & proponit ſuæ opinionis fundamenta, quorum eſt primũ. Nam delegatus dicitur, qui vices alterius gerit, vt notatur *in rubrica de offic. deleg. & in l. 1. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio:* ſed talis eſt (inquit) Commiſſarius generalis prædictus: ergo intentum. Minorem probat ex prædicta Bulla Vnionis. §. *verum.* vbi habentur hæc verba: *Generalis Miniſter inſtituet vnum commiſſarium generalem, cui vices ſuas cõmittat.* Ecce qualiter Miniſter Gener. vices ſuas Commiſſario generali committit, ipſeque illius vices gerit: videtur ergo dicendum, quod ſit delegatus, non vero Ordinarius. Secundo probat idipſum, quia Commiſſarius Gener. prædictus, non poteſt iuriſdictionem habere ordinariam, ſed ſubdelegatam, cum non eligatur ab vniuerſitate Ordinis, ſed tãtum à Ciſmontanis, vel ab Vltramontanis reſpectiue, atq. diuiſiue, vt dictum eſt. Et certum eſt, inquit, quod Ciſmontani, & Vltramontani ſimul, faciunt vnum corpus, vnum Collegium, atq. vnam vniuerſitatem, attamen Ciſmontani, aut Vltramontani tantum non vnum corpus, Collegium, ſiue vniuerſitatem poſſunt efficere, præſertim poſt præfatam Bullam Vnionis, quę ex Ciſmõtanis, & Vltramontanis fecit corpus vnum. Quãuis igitur dictus Cõmiſſarius generalis, eligatur canonice, vt re vera ſit, cum tamen ſua electio, vt conſtat ex dictis, non ſit ab vniuerſitate, ſed à parte Collegij, & à quibuſdam particularibus pro vtilitate, & commodo ſibi particulariter tãgente, ſequitur quod non poteſt dici vera electio, nec proinde eius auctoritas ordinaria, ſed ſubdelegata, cum non fiat à toto Collegio,

Quiſnam dicatur Iudex delegatus, quis vero ordinarius.

& à tota Vniuerſitate, ſed à quadam Collegij parte. Qua ratione dicit prædictus Collector, quod verbũ illud, *eligendum* poſitum in dicta Bulla, in ſupradicto, §. *verum*. non ſapit electionem iuridicam, ſiue canonicam, iuxta id quod habetur in *tit. de elect.* ſed ſapit quendam conſenſum, ſeu approbationem illorum, quibus prædictus Commiſſ. Gener. præponitur. Fuit, enim inquit, viſum vtile, concedere prædictum Commiſſarium propter latitudinem Ordinis fuit etiam viſum conueniens, quod Commiſſarius eiuſmodi daretur ad beneplacitum, & conſolationẽ eorum, quibus dabatur, ac ideo fuit illis conceſſum, vt eumdem eligerent, hoc eſt, vt pro voluntate, & conſolatione ſua in illum cũſentirent, arg. deducto *ex c. ſuper quæſtionum. §. verum de offic. deleg.* Quinvero addit ſupradictus Collect. quod etiam poſito, quod ſupradicta eſſet vera electio, adhuc non ſequitur, quòd dictus Cũmiſſarius ſit Ordinarius, quod probat ex alia peculiari ratione. Et ſit tertium arg.

Quænam requiruntur ad ordinariam iuriſdictionem, quæ vero iuriſdictio dicatur ſubdelegata.

Nam ad cõſequendam ordinariam iuriſdictionem, duo tantum requiruntur, nempe electio Collegij, & confirmatio Superioris, quibus peractis, ſtatim electus, & confirmatus, ordinariam conſequitur iuriſdictionem, legis miniſterio, & operatione, nec opus eſt alia commiſſione hominis, vt habetur *in c. tranſmiſſum, de elec.* vnde ſupradicta iuriſdictio dicitur ordinario, quia conceditur à lege. Attamen in noſtro caſu, ſupradictus Commiſſarius generalis, non ſtatim conſequitur ſuam iuriſdictionẽ, ex duobus ſupradictis, ſcilicet electione, & confirmatione, ſed neceſſarium tertium, ſcilicet, quod Generalis Miniſter illi vices ſuas committat, prout Bulla ipſa diſponit, per illa verba ſuperius dicta: *Cui vices ſuas committat*. Ita quod iuriſdictionem recipit ab homine, vices ſuas ſibi committente, & non à lege miniſtrante, ſeu operante, ſequitur ergo, quod eſt delegatus, & non ordinarius.

Nota quod Vicarius generalis Epiſcopi, ordinariam habet iuriſdictionem, non tamẽ Vicarius foraneus, nõ generalis, ſed particularis, qui reſidet in aliqua parte diœceſis.

Quarto, & vltimo ſic argumentatur ad idem, nã quamuis Vicarius generalis Epiſcopi (licet recipiat iuriſdictionem ex ipſius commiſſione) ordinarius tamen ſit, ordinariamque dicatur habere iuriſdictionem, per gloſſam *in cap. 2. de officio Vicarij, l. 6. cum ſimilibus*, attamen Vicarius Epiſcopi, non generalis, ſed particularis, & qui ponitur, & reſidet in certa parte Diœceſis, ſeu Epiſcopatus, qui alio nomine dicitur, & vocatur Vicarius foraneus, non habet iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam, *per gloſſam, & Doctores in clementina: Et ſi principalis, de reſcriptis, cum ſimilibus*, cum igitur ſupradictus Commiſſarius generalis, non conſtituatur generaliter, à Generali Miniſtro in toto Generalatu, ſed in quadam ipſius parte, nempe in familia Ciſmontana, ſeu Vltramontana reſpectiue, liquidum fieri videtur, quod ipſius iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas, non ordinaria dici debeat, ſed vere ſubdelegata. Multa alia ad hoc propoſitum dicit ſupradictus Collector, quæ breuitatis gratia omitto, & quia dicta ſufficiunt. Sed his nihilominus non obſtantibus, contraria ſententia eſt verior, atq; tenenda. De qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Iuriſdictio ſupradicti Commiſſarij generalis eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Iuriſdictio ſupradicti Commiſſarij generalis Miniſtri, eſt ordinaria, & non ſubdelegata. Hæc concluſio probatur multis, atque efficaciſſimis rationibus. Et primo nam ad hoc, quod huiuſmodi iuriſdictio ſit ordinaria, & non ſubdelegata, ſufficit quod dictus Commiſſarius Generalis Miniſtri, eligatur ab vniuerſitate vnius familiæ, quæ facit, ac veluti conſtituit vnum corpus. Licet enim Ciſmontani, & Vltramontani ſimul, & non ſeorſum, faciant vnum Corpus, vnum Collegium, atque vnam Vniuerſitatem reſpectu totius Ordinis, in generali, & vniuerſali Ordine totius Franciſcanæ Religionis: per hoc tamen non tollitur, quod Ciſmontana, ſeu Vltramontana familia, reſpectiue & ſeorſum, cum Generalis Miniſter eligitur ex alia, non faciat vnum Corpus, vnum Collegium, & vnam Vniuerſitatem reſpectu electionis vnius Commiſſarij Generalis Miniſtri, quamuis & ipſe cum omni ſua familia nõ diuidatur ab obediẽtia Generalis totius Ordinis. Et quod electio facta ab vniuerſitate vnius familiæ, ſufficiat ab efficiendã ordinariã iuriſdictionẽ, expreſſe tenet celebris *gloſſa in c. cum ab Eccleſiarum prælatis. de offic. Ordin* & illud etiam tenet Panorm. *in c. ſuſpicionis. de offic. de leg. nu. 9.*

Nota hoc valde, quod electio facta ab Vniuerſitate vnius familiæ, ſufficit ad præſtandam ordinariam iuriſdictionem.

Sed præterea probatur noſtra Concluſio: nam ad hoc, vt ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri iuriſdictio, ordinaria & non ſubdelegata dicatur, ſecundum Innocentium *in c. 1. & in c. ad hoc, de off. Archidiac.* ſufficit, quod ſuam auctoritatem habeat beneficio legis & non ex commiſſione hominis: ſed talis eſt iuriſdictio ſupradicta, cum tradatur eidem ex beneficio, conſtitutione, & determinatione legis ſeu noſtrarum Conſtitutionum, quæ quidem diſponunt, quod dictus Commiſſarius Generalis canonice, per ſupradictos Patres cuiuſlibet familiæ eligatur, vt habetur in dictis Conſtitutionibus de electione canonica, & ſic electus à Miniſtro Generali confirmetur, qua electione, & confirmatione peracta, abſque vlla alia vlteriori diligentia, ſeu noua commiſſione, ſuam aſſequatur iuriſdictionem: ergo dicenda eſt ordinaria, & non ſubdelegata prædicta iuriſdictio.

Iam habetur determinatum, quod iuriſdictio Commiſſarij generalis ordinaria ſit, non vero ſubdelegata.

Tandem tertio idipſum probatur ex facto, nam hoc iam expreſſe eſt determinatum in quodam Capitulo generali Pinciano, anno Domini 1565. celebrato, atque auctoritate Apoſtolica confirmato. Cuius verba ſunt, quæ ſequuntur. *Commiſſarius generalis tamquam Miniſtrorum Prouincialium miniſter, Ordinarius eſt ſua familia, atque adeo iure optimo ſine ſpeciali commiſſione, poteſt Commiſſarios creare, & delegare ſuam auctoritatem quoties ſibi videbitur expedire*. Quod nimirum efficere non potuiſſet, ſi eſſet tantum delegatus, vt cõtendebat Collector, nam iuxta vulgatam iuris regulam, Iudex, ſiue Prælatus delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi id illi à ſuo Superiore concedatur. Vnde infertur, quod prædictus Commiſſarius generalis, habet ampliſſimam dignitatem, & Prælaturam Eccleſiaſticã, iuriſdictionemq. ordinariã, poteſtque iure optimo eſſe Legatus Apoſtolicus, illiq. conueniunt omnia, quæ à iure, ſeu Papalibus Conſtitutionibus, conueniunt alijs Prælatis Eccleſiaſticis, in dignitatibus conſtitutis. Sed intelligendum hoc eſt, ſolummodo de Commiſſario generali prædicto, electo ſecũdom modum, & formam traditam in ſupradicta Bulla Vnionis, nam alias, ſi alio modo eligeretur, Commiſſarius generalis à Generali Miniſtro, ex eo quod propter bella, aut propter aliquod aliud impedimentũ, non potuit congregari generale Capitulũ, eiuſmodi Commiſſarius generalis ſic electus, non erit ordinarius Prælatus, nec dicetur habere dignitatem Eccleſiaſticam, neque habebit votum, & vocem in generali Capitulo, neque illas præeminentias, quæ ſecundum noſtras Conſtitutiones conueniunt prædicto Commiſſario generali Miniſtro, electo ſecundum formam, & Bullam Vnionis, vt expreſſe habetur in ſupradictis noſtris generalibus Conſtitutionibus, niſi forſã is, qui inſtituitur, fuiſſet olim Miniſter, aut Commiſſarius generalis, vt latius infra dicemus. Supereſt ergo modo reſpondere ad argumenta propoſita pro parte Collectoris.

Nota caſum, in quo Commiſſarius generalis, non habebit iuriſdictionem ordinariam, ſed ſubdelegatam.

Ad primum reſpondeo, conceſſa maiori, negãdo minorem, nec ſatis colligitur, ex eo quod habetur in prædicta Bulla Vnionis. §. *verum*. nam, quamuis ibi dicatur, quod generalis Miniſter inſtituat vnum

Com-

Commiſſarium, cui vices ſuas committat, non ſic tamen eſt intelligendum, quod eiuſmodi commiſſio ſit libera, & voluntaria, & ſolius Generalis Miniſtri, nam ſtatim additur, *prout generali Capitulo videbitur expedire*; quo fit, vt commiſſio non ſit ſolum Generalis Miniſtri, ſed eiuſdem cum Capitulo, & facta iuxta legem conſtitutam in eodem Capitulo, & ſic non eſt commiſſio hominis, ſed commiſſio tradita à lege, & à Iure, & totius Ordinis ſtatuto, ac proinde ordinaria, & non ſubdelegata.

Ad ſecundum dico, quod ad hoc, vt commiſſio Commiſſarij generalis ſupradicti, ſit ordinaria, & non ſubdelegata, & ſit propria, & vera electio, non eſt neceſſum, vt fiat, atque eligatur ab Vniuerſitate totius Ordinis, quinvero ſufficit, ſuperque ſatis eſt, quod fiat ab Vniuerſitate totius vnius familiæ, quæ recte valet conſtituere vnum Collegium, & vnum corpus, vt diximus in prima ratione, poſita ad ſupradictam concluſionem. Nec electio, quæ fit in generali Capitulo, ſeu intermedio ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, eſt voluntaria, aut ſolũ quædam conſultatio, ſed reuera, eſt proprie, & vera electio canonica, vt docet communis praxis, & expreſſe habetur in ſupradictis noſtris generalibus conſtitutionibus.

Ad tertium etiam reſpondeo, negãdo præter ſupradictam Commiſſarij generalis electionem, & confirmationem, eſſe aliud tertium de nouo requiſitum, ſcilicet, quod Miniſter Generalis illi vices ſua committat, per quemdam nouum actum, in ipſo voluntariũ; quinvero ſtatim, ac eo ipſo, quo confirmatur, diſpoſitione legis & ex vi, & virtute earũdem ſupradictarum cõſtitutionum, eiuſmodi vices cenſentur ſibi commiſſæ, & conceſſæ, non tam à prędicto Miniſtro generali ſolum, quam ab ipſo ſimul cum toto Capitulo, ita diſponente, & ordinante.

Ad quartum, & vltimum dico, quod non eſt eadem ratio, de Commiſſario generali prædicto, & de Vicario foraneo Epiſcopi, non quidem generali pro toto Epiſcopatu conſtituto, ſed ſpeciali pro aliqua parte ipſius. Nam, licet ſimilitudo aliqualiter currat, reſpectu generalitatis, ſeu ſpecialitatis, non tamen currit reſpectu modi eligendi, nam electio prædicti Vicarij foranei, in Epiſcopo, eſt merè libera, & voluntaria, eligiturque ſeu potius nominatur ab eo ſolummodo; at vero electio Commiſſarij generalis ſupradicti, de quo loquimur, electo ſecundũ modum, & formam contentam in Bulla Vnionis, & ſecũdum modum, quo fit in Generali Miniſtro, non eſt libera, & voluntaria, nec ſolummodo eligitur, aut nominatur ab ipſo, ſed ab ipſo ſimul cum toto Capitulo, per electionem canonicam, vt dictũ eſt, qua facta, atque peracta, & confirmato ſupradicto Commiſſario generali, ſtatim transfunditur in ipſum, omnimoda atque plenaria iuriſdictio pro tota ſua familia, quam habet generalis in toto Ordine, vt diximus ſupra, diceturque amplius in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, per ſe ſolum amouere poſſit prædictum Commiſſarium generalem, aut ipſius iuriſdictionem, ſiue poteſtatem limitare.

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter per ſe ipſum ſolũ non poteſt remouere Cõmiſſarium generalẽ, aut ipſius iuriſdictionem limitare.

QVamuis Commiſſarius generalis ſupradictus, in omnibus & per omnia ſit ſubditus, atque ſubiectus generali Miniſtro, non tamen poteſt ipſe per ſeipſum ſolum, illum amouere, aut eius auctoritatem, & iuriſdictionem limitare. Hæc concluſio quantum ad primam partem, habetur expreſſa in ſupradicta Bulla Vnionis, & in noſtris conſtitutionibus generalibus, loco ſupra citato. Quantum vero ad ſecundam probatur, nam modus, & forma inſtitutionis ſupradicti Commiſſarij generalis, traditur à Summo Pontifice in ſupradicta Bulla Vnionis, quo fit, vt electione ſemel facta, nullo modo alterari, ſeu immutari poſſit, nec ab alio, quá ab eodem Summo Pont. prædictus Commiſſarius generalis remoueri ſine culpa, & vt dicitur, cauſa cognita, diiudicata, atque diffinita. Et eadem omnino ratio currit de limitatione, ſeu diminutione ſuæ poteſtatis, & iuriſdictione: nam generalis Miniſter (vt conſtat ex dicta Bulla) reſpectu totius ſuæ familiæ, tenetur illi vices ſuas committere, prout Capitulo generali videbitur expedire: ergo ſemel facta electione, per Capitulum generale ſupradictum, nullaque antea vel poſt, facta in eodem Capitulo poteſtatis, & iuriſdictionis ſupradictæ coarctatione, & limitatione, non erit libetum Gen. Miniſtro ipſam poſtea limitare, & coarctare, quinvero ſicut non poteſt facere, quòd dictus Commiſſarius ſemel electus, & confirmatus non ſit Commiſſarius, ſic nec poteſt efficere, vt minorem poteſtatẽ habeat, quam per Capitulum, & generales conſtitutiones habet pro tota ſua familia.

Nec dictis obſtat, quod Generalis Miniſter, illi vices ſuas committat (iuxta dictam Bullam Vnionis) nam non ipſas illi committit voluntarie, & ad libitum (vt dictum eſt) ſed iuxta Capituli generalis præſcriptum, quæ quidem conceſſio, cum non fiat in fauorem propriæ perſonæ dicti Commiſſerij generalis, ſed totius ſuæ familiæ, fauorabilis eſt, & nõ odioſa (quidquid alias velit Priuileg. Collector) amplianda que proinde eſt, non vero reſtringenda, eo, vel maxime, quia alias non plene prouideretur neceſſitati, atque vtilitati ſuæ propriæ familiæ, ſi nõ ipſe haberet in ipſa omnem auctoritatem, & poteſtatem, quam Generalis Miniſter habet in totum Ordinem, cum ſępeſſime reſideat Generalis Miniſter in partibus adeo longe diſtantibus. Et ea certè fuit intentio ſupradicti Papæ Leonis Pont. Max, in ſupradicta Bulla Vnionis, vt propter amplitudinẽ noſtræ Religionis, non careret ipſa debito beneficio paſtoralis regiminis, & quidem ſi dicta iuriſdictio reſtringeretur, atque limitaretur, haud dubiũ eſt, quin multiplices ſępiſſime euenirent defectus, ſicque Pontificis intentio fruſtraretur, & quaſi inanis redderetur. Vnde omni procul dubio tenendum eſt, quod omnia, quæ in iure, priuilegijs, atque conſtitutionibus, conceduntur ſupradicto Generali Miniſtro, conceduntur perinde, & dicto Commiſſario generali, reſpectu ſuæ familiæ, niſi aliquando in aliquo ſpeciali caſu, in ſupradictis diſpoſitionibus, aliquid ſibi fuerit ſpecialiter prohibitum, nam eius auctoritas, & iuriſdictio, non datur ſibi ratione ſuæ perſonæ, ſed ratione ſui officij, tranſeuntque proinde cuncta in dictum Commiſſarium generalem, reſpectu ſuæ familiæ, quæ pertinent ad Miniſtrum generalem reſpectu totius Ordinis, & Religionis, cuius perſonam repræſentat, viceſque eius gerit in omnibus, quæ ad eius pertinent officium.

Omnia, quæ in iure, priuilegijs, ſiue Conſtitutionibus conceduntur Gen. Miniſtro, reſpectu totius Ord. conceduntur etiam prædicto Commiſſario generali reſpectu ſuæ familiæ, niſi ſibi ſit aliquid ſpecialiter prohibitum.

Nota hoc valde.

Neque etiam dictis obſtat, quod, vt dictum eſt, in omnibus, atque per omnia ſit illi ſubditus, & ſubiectus, generaliſque Miniſter illi Superior, nam nõ ex hoc colligitur, qđ ipſius poſſit pro libito reſtringere, aut limitare iuriſdictionem. Eſt quidem ſuperior ad puniendum, & corrigendum ipſum, ſi deliquerit, cauſa cognita, & ſeruato ordine iuris, & etiam ad hoc, vt poſſit ſibi reſeruare aliqua ſpecialia negotia, & prohibere illi, ſi cauſam dederit ſufficientem, atque legitimam, non tamen ita, vt ad libitum

limitare poſſit illi, ſuam iuriſdictionem, & poteſtatem, aut ſine iuſta cauſa, prohibere illi viſitationem alicuius Prouinciæ; quod ſi de facto fuerit effectũ, peccabit ſupradictus Generalis Miniſter, dignuſque erit, vt in Capitulo Generali ea de re conuictus corrigatur, tum quia fecit contra iuſtitiam, & contra jus commune, limitando ſine cauſa auctoritatem, & poteſtatem Iudicis, atque Prælati ordinarij, tum etiam quia fecit contra prædictam Bullam Vnionis, in qua expreſſe dicitur, vt dictus Commiſſarius generalis in ſua familia, habeat omnes vices, & omnem auctoritatem, quam habet Miniſter Gener, in toto Ordine.

Secunda Concluſio.

Iuſta exiſtente cauſa, & de conſenſu generalis Capituli, vel ex ſpeciali licentia Apoſtolica, bene poteſt Miniſter generalis limitare Commiſſarij generalis iuriſdictionem.

Generalis Miniſter, iuſta exiſtẽte atque legitima cauſa, de conſenſu Gener, Capituli, vel ex ſpeciali licentia Summi Pont, bene poteſt in aliquo caſu limitare, atq. reſtringere Commiſſarij generalis iuriſdictionem. Hæc concl. conſtat expreſſe ex his, quæ dicuntur in ſupradicta Bulla Vnionis, vbi habetur, ꝙ ſupradictus Gen. Miniſter, committat vices ſuas dicto Commiſſario, prout Gener. Capitulo videbitur expedire. Ex quo infertur, ꝙ præcedente conſenſu Gener. Capit, limitari poteſt, atq. reſtringi ſupradicti Commiſſarij gen. iuriſdictio, ꝙ adeo verum eſt, quod quia Capitulum Generale ſtatuit, vt dictus Commiſſarius Vltramontanus, non ſe intromittat, & nullam habeat iuriſdictionem in Fratres, & Prouincias Indiarum, ſeu noui Orbis, id neceſſario ſit adimplendum. Nam quamuis Generalis Miniſter, & totum ſimul Capitulum, non poſſint efficere, vt dictus Generalis Commiſſarius, Generalis non ſit reſpectu ſuæ familiæ, cũ id habeatur ex præſcripto Apoſtolico, poſito in dicta Bulla vnionis, poſſunt tamen ipſius auctoritatẽ, & iuriſdictionem limitare, iuxta ipſam, prout expreſſe habetur ibidem, ſic quod nullatenus poteſt in illis rebus ſe intromittere.

Difficultas. Quænam ſint cauſæ iuſtæ ad reſtringendã iuriſdictionem interdum Cõmiſſarij Ge.

Sed ſi quæratur, quænã ſint cauſæ iuſtæ ad faciendam prædictam reſtrictionem, atq. limitationem? Reſpondeo, quod hac de re, non poteſt certa præſcribi, & tradi regula, ſed relinquitur boni viri arbitrio. Hoc ſolummodo eſt certum, quod non ad id ſufficiunt quæcunque Fratrum querimoniæ, aut memorialia, quæ interdum exhibeantur, quæ quia, vt plurimum, ſunt falſa, non ſemper ſunt admittenda, niſi magnum aliquod malum continerent, aut graue aliquod ſcandalum timeretur, non enim eſt rationi conſonum, vt propter quorundam Fratrum querimonias, ordinaria Ordinis gubernatio euertatur; immo vero per hoc quod admittuntur, tales rumores amplius inualeſcunt, magiſq. debent inclinari Generales Miniſtri, ad patrocinium Prælatorum Ordinariorum, quam ad ſuſcipiendas querelas contra ipſos, cum ſint poſiti tanquam ſignum ad ſagittam, & quia quandoque aliquos reprehendunt, nec omnibus placere poſſunt, multorum odium incurrunt, vt habetur *in ca. qualiter, & quando, el 2. de accuſ.*

Difficultas. An Generalis Ordin. poſſit conſtituere Cõmiſſarium Gen. aliũ in ea natione, vbi eſt Commiſſ. Gen.

Sed reſtat difficultas, An dictis nihilominus non obſtantibus, Generalis Miniſter per ſe ſolum, poſſit conſtituere Commiſſarium quemdam Generalem, alicuius nationis in ea familia, in qua eſt Commiſſarius Generalis Ciſmontanus, vel Vltramõtanus? Cui difficultati reſpondetur, ab aliquibus Ordinis Patribus, quod ſic, quia hac de re, nulla reperitur ſpecialis facta prohibitio, non tamen (inquiunt) poterit Generalis Miniſter excludere prædictum Cõmiſſarium Ciſmontanum, vel Vltramontanum, ſine cauſa à gubernatione dictæ Nationis, quia de hoc ſpecialis eſt prohibitio, per ea, quæ ſupradiximus, atque adeo quamuis Generalis Miniſter, in Francia, & Prouincijs Belgicis, conſtitueret vnum Commiſſarium Generalem illarum nationum, non propterea poteſt excludere Commiſſarium Generalem ſupradictum, à viſitatione, & gubernatione illarum partium, id quod vſu, & conſuetudine eſt receptum, & confirmatum. Nam quando olim primo, Generalis Miniſter conſtituit Commiſſarium Generalem Indiarum, qui in Curia Regia reſideret, de quo infra dicemus, non propterea amouit Commiſſarium Generalem Vltramontanum, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium, quia nempe, reuera ipſe per ſe ſolum, id minime facere poterat. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

An ſit modo de facto aliqua Prouincia, ſeu aliquis Conuentus in Vltramontana familia, exemptus à iuriſdictione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri.

Opinio P. F. Ioannis à Bobadilla.

Circa hanc difficultatem, non deſunt aliqui noſtri ſacri Ordinis Patres, qui in ea fuerint opinione, vt dicant, nullam fuiſſe factam hucuſque, iuridicam exemptionem, Prouinciarum noui orbis, à iuriſdictione ſupradicti Commiſſarij Generalis Vltramontani, ac proinde etiam nunc omnes Indiarum Prouincias, eſſe pleno iure illi ſubditas, atque ſubiectas, non obſtante, quod habent ex vi noſtrarum Generalium cõſtitutionum, ſuum propriũ Commiſſarium Generalem, qui in Curia Regia reſidet, præter duos alios Commiſſarios, qui etiam dicuntur Generales, qui reſident in illis partibus. Hanc ſententiam, & opinionem tenuit olim, Doctiſſimus P. Bobadilla in ſuo Enchiridione, ſiue Manuali manuſcripto, quam & multis rationibus, & argumentis probare contendebat, & ſatisfacere omnibus, quæ in contrarium adducebantur. Sed eo nihilominus non obſtante, contraria ſententia eſt verior, atque tenenda, & quam auctoritate etiã Regia, obſeruat hodie communis praxis, pro qua ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Prouinciæ Indiarum, & noui orbis, exemptæ ſunt à ſupradicti Commiſſ. Ge. iuriſd.

Prouinciæ Indiarum, ſeu noui orbis, ex vi noſtrarum conſtitutionum exemptę ſunt à ſupradicti Commiſſarij Generalis Vltramontani iuriſdictione. Hæc Concluſio probatur.

Primo, nam in conſtitutionibus Generalibus factis pro Indiarum Prouincijs, cap. 1. de Commiſſario Generali Indiarum, ſequentia habentur verba. *Commiſſarius Generalis Indiarum immediate ſit ſubditus Generali Miniſtro, in omnibus, & per omnia, & nulli alteri Prælato, & Superiori erit ſubditus, & ſubiectus.* & præterea infra agendo de ſocijs eiuſdem dicitur, *qui nimirum ſocij, erunt ſubditi tãtum Miniſtro Generali, & commiſſario generali Indiarum.* Ex dictis ſuperque ſatis colligitur ſupradicta Concluſio. Etenim ſi Indiarum Prouinciæ eſſẽt ſubditæ, atque ſubiectæ Commiſſario Generali Vltramontano, non videtur qualiter dictus Commiſſarius Generalis Indiarum, eiuſque ſocij ab ipſius iuriſdictione, commode eſſe poſſent exempti. Nota hoc valde.

Secundo probatur idipſum, nam prædictæ conſtitutiones ſæpiſſime dicunt, quod Indiarum negocia referantur, ad Generalem Miniſtrum, vel ad ſuum Commiſſarium Generalem Indiarum: at nũquam dicunt, quod referantur ad dictum Commiſſarium Generalem Vltramontanum: ſignum ergo eſt, quod illæ Prouinciæ non ſunt illi ſubditæ, atque ſubiectæ, immo vero omnino exemptæ ab ipſius iuriſdictione.

Tertio probatur idipſum, ex vſu, experientia, & cõmuni praxi, nam ex quo ſupradictæ conſtitutiones

nes Generales Toletanç conditç ſunt, Commiſſarius Generalis Vltramontanus, nunquam ſe intromiſit, ſeu quempiam actum iuriſdictionis exercuit, in ſupradictas Indiarum prouincias, neque in Fratres in illis partibus exiſtentes, neque in cauſis, & negocijs illinc venientibus, & ad indias ſupradictas pertinentibus, neque vero ſi vellet, illudque facere attentaret, vllo ſi modo permitteretur, cum præter generalia ſtatuta, id multis Regalibus mandatis, & prouiſionibus Indiarum Regij Senatus, ſit omnino vetitum, atque prohibitum: dicendum igitur eſt, firmiterque tenendum, quod nullam omnino illic habet iuriſdictionem, & quod quamuis in toto orbe antiquo, nulla ſit noſtri ordinis prouincia, in tota vltramontana familia, quæ non ſit ſubdita ſupradicto Commiſſario Generali miniſtro, attamen in nouo orbe, ſeu in Indiarum partibus, & Prouincijs, quæ noui orbis eſſe dicuntur, nullam protſus ipſe habet iuriſdictionem, ſed immediate, in omnibus, & per omnia, ſubduntur ſuo Commiſſario Generali, in Regali Curia reſidenti, de quo dicemus ſtatim. Sed dixi notanter, nulla Prouincia, non autem, nullus Conuentus, nam vt dicitur idque accepi à teſtibus fide dignis. Pariſienſis facer noſter Conuentus, exemptus eſt à iuriſdictione prædicti patris Commiſſarij Generalis, & immediate ſubiectus Generali Miniſtro, iuxta quandam antiquam concordiam, quæ hac de re, olim facta fuit, quç hucuſque vt dicitur, obſeruatur.

Pariſienſis conuentus exemptus eſt à iuriſdictione Commiſſarij Generalis Vltramontani, & immediate ſubijcitur Generali Miniſtro.

ARTICVLVS VI.

De duratione officij ſupradicti Commiſſarij Generalis.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluenter breuiter per ſequentem Concloſionem.

Concluſio.

Officium ſupradicti Commiſſarij Generalis hodie durat per triennium tantum.

OFficium prædicti Commiſſarij Generalis eſt triennales. Pro huius Concl. declaratione, adnotare oporter, qđ duratio officij ſupradicti. Commiſſ. Generalis, olim fuit per triennium tantum ſecundum ſupradictam Bullam vnionis, ſed poſtmodum eius officiom extenſum fuit, ad quadtiennium per Conſtitutionem Pij V. quç incipit, *Paſtoralis officij*, publicata in Capitulo Generali Romæ celebrato anno Domini 1571. at nunc de nouo redactum eſt ad triennale tempus, per nouam aliam Cooſtitutionem Sixo V. qoæ incipit. *Et commmunes cura paſtoralis officij*. Data Romæ die 29. Iul. anno 1587. Pontificatus ſui anno 3. Et hoc ſeruatur in cõmuni praxi, quamuis in noſtris Generalibus Conſtitutionibus Toletanis, cap. 7. agendo de eiuſmodi Commiſſario Generali, dicatur, quod eius officium durat per quadriennium, ſed loquuntur iuxta id, quod eo tempore obſeruabator, per ſupradictam Conſtitut. Pij V. Dicitur etiam ibi, quod dicto tempore elapſo, noous Commiſſarijs Generalis eſt eligendus in Capitulo generali intermedio; à Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus, & à reliquis Vocalibus illius familię, qui ſecundum Ordinis ſtatuta, vocem habent in Capitulis Generalibus, & quod dictus Commiſſarios Generalis in eo Capitulo, in quo ſuum expleuerit officium, & deinceps in omnibus Comitijs Generalibus, vocem habebit, in omnibus electionibus, tam in Diſcretorio, quam in Diffinitorio.

Notanda circa prædictum Commiſſarium Generale Miniſtrũ.

Ordinatur vlterius, quod dictus Commiſſarius Generalis, non poſſit ad idem officium, nec ad miniſterium Generalis Miniſtri eligi, niſi poſt 16. annos, ſed modo dicendum eſt, poſt 12. per nouam Conſtitutionẽ Sixti V. poſtquam ſuo fuerit functus officio, ſecundum Apoſtolicas Conſtitutiones, niſi aliter à Sede Apoſtolica fuerit ordinatum. Vicarius tamen Ordinis, aut Vicecommiſſarius Generalis eſſe poterit, qui olim fuit Commiſſarius Generalis, eõamſi huiuſmodi anni nondum fuerint finiti, atque expleti.

Statuitur præterea, quod ſi prædictus Commiſſarios Generalis, electus ſecundum formam, & Bullam vnionis, per mortem vacauerit, aut ea quacumque alia cauſa, & ratione, idem omnino fiat, quantum ad Vicecommiſſarium Generalem, quod dictum eſt, de vacatione Generalis Miniſtri, & Vicarij Ordinis, nam ille, qui fuerit canonice electus à Diſcretis ordinis exiſtentibus in ea natione, & ſex Prouincialibus, & totidem Diſcretis Prouinciarum viciniotibus Prouincijs conuocandis, erit Vicecommiſſarius Generalis vſque ad Capitulum, quod erit celebrandum, habens plenitudinem poteſtatis. Et dicitur, quod virtute eiuſdem Conſtitutionis, erit ipſo facto confirmatus, & ſtatim exercebit ſuum munus, & officium, ſine alia vlteriori diligentia. Hæc in ſupradictis Conſtitutionibus Generalibus Toletanis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in noſtris Generalibus Conſtitutionibus, ſint aliqua interdicta, atq. prohibita, ſupradicto Commiſſario Generali, Miniſtro, & ſolummodo Miniſtro Generali reſeruata.

ET videtur ea vna parte, quod non, nam vt ſupradictum eſt, Commiſſarius Generalis prædictus, ex Decreto, & Conſtitutione Apoſtolica tradita in ſupradicta Bulla vnionis habere debet in omni ſua familia quidquid, & Generalis Miniſter in toto ordine, ſuaſque Vices illi debet transfundere, ex quo videtur, quod quidquid conceditur Generali Miniſtro, ratione ſui officij, omne illod omnino habere dẽt prædictus Commiſſarius, eo ipſo quo eligitur, & confirmatur, ratione ſui miniſterij. Et confirmatur, nam inſtitutio Commiſſarij Generalis ſopradicti, vt etiam dictum eſt ſupra, facta fuit in fauorem, & beneficium totius Ordinis, & præſertim propriæ ſuæ familiæ reſpectiue, ergo non oportuit ipſius auctoritatem reſtringi, quin vero potius ampliari, ſiquidem expedit, vt in vnaquaq. familia, habeatur tota poteſtas Generalis Miniſtri, vt ne ipſius iuriſdictio in ſuo miniſterio ſit manca, atque defectuoſa. Sed his nihilominus non obſtantibus, certiſſimum eſt eſſe aliqua dicto Commiſſario Generali prohibita, & ſolum Generali Miniſtro reſeruata, quæ vt præ manibus habeantur, ſequeos de eia ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Quæ dicuntur eſſe prædicto Commiſſario Generali prohibita.

Quamquam in Conſtitutionibus Generalibus, nihil reperiatur expreſſe, Miniſtro Generali reſeruatum, & Commiſſario Generali prohibitum, nihilominus aliqua ibidem ſunt verba, ea quibus idipſum, non incongrue colligitur, & ſunt, quæ ſequuntur.

Primo habetur in Conſtitutionibus Toletanis, c. 1. de receprione Nouitiorum. §. de Laicis, quod nullus poſt profeſſionem de Laicato ad Clericatũ aſcẽdat, niſi de licentia Capitoli, vel Miniſtri Generalis ex qoo colligunt quidam, id eſſe prædicto Commiſſario Generali prohibitum.

Secundo in eiſdem Conſtitutionibus cap. de modo interius conſeruandi, §. de iocorporatione habetur, quod nullus incorporetur in aliena Prouincia, niſi ex licentia vtrioſque Prouincialis, vel Generalium Prælatorum, & ex conſenſu Capituli Prouincialis, quo diſſentiente, nulla alicuius Prçlati

Digitized by Google

licentia ſuffragetur, niſi Miniſter Generalis ex officio id effecerit. Et additur ibidem; Monemus tamē eundem Reuerendiſſimum Miniſtrum Generalem, ne id vnquam faciat, niſi magna, & notoria efflagitante ratione. Ex his etiam verbis colligunt, id eſſe ſolummodo Miniſtro Generali reſeruatum.

Tertio, in cap. 9. earumdem Conſtitutionum, agendo de ſuffragijs defunctorum, habetur vt nullus Prelatus poſſit, in Dominicis diebus, pro aliqua occaſione, etiam pro expenſis Capituli Generalis, vel Prouincialis aliquas Miſſas dicendas distribuere, nec alicui Fratri concedere, vt pro ſua, vel alterius intentione poſſit celebrare. Hoc dicitur eſſe etiam ſupradicto Commiſſario Generali prohibitum.

Quarto dicitur, quod Commiſſarius Generalis ſupradictus, non poteſt celebrare Capitulum Generale, ad eligendum ſucceſſorem, quia id omnino pertinet ad Miniſtrum Generalem, vt conſtat ex communi vſu, & conſuetudine.

Quinto dicitur, quod Commiſſarius Generalis, non poteſt mittere Fratres ad partes Hieroſolymitanas, per expreſſam prohibitionem ſibi factam in Capitulo Generali Burdegallenſi celebrato anno Domini 1520. cuius meminit Enchiridion fol. 101, pag. 1.

Sexto, in eodem Capitulo prohibitum fuit eidē, & cunctis Prouincialibus Miniſtris, vt non mittant Fratres ad Romanam Curiam, ſine manifeſta neceſſitate, & cum conſilio Patrum.

Septimo, dicitur, eſſe ſibi probibitum ex conſuetudine, habere votum in electionibus Prouinciarū, nempe Prouincialium, Diffinitorum, Cuſtodum, & Diſcretorum, neque in electione Guardianorum, & in reliquis omnibus electionibus, pertinentibus ad Prouincias.

Octauo, dicitur, eſſe ſibi probibitum diſpenſare, in omni diſpoſitione, quam in noſtris Generalibus Conſtitutionibus dicitur, quod aliquid poſſit facere Generalis Miniſter, ſeu conceditur Generali Miniſtro, in ſingulari, quia inquiunt, quando dictæ Conſtitutiones volunt, vt Commiſſarius Generalis prędictus id poſſit facere, vtuntur plurali numero, & vniuerſali Prelatorum nomine, dicendo, nulli Prelati hoc poſſint facere, niſi fuerint Prælati Generales, vel hoc non fiat, ſine expreſſa Prælatorum Generalium licentia.

Quæ in communi atque in generali contingant Commiſſario Generali prædicto.

Hæc ſunt, quę dicuntur prohibita ſupradicto Cōmiſſario Generali Miniſtro, in reliquis autem omnibus poteſt in ſua familia, quidquid Miniſtri Generales in toto Ordine, & electus iuxta modum, & formam contentam in Bulla vnionis, atque eligitur modo, habet vocem, & votum in cunctis electionibus Capituli Generalis, quando incipit, & definit ſuum officium, actiuam, & paſſiuam, tam in Diffinitorio, quā in Diſcretorio, immo vero, peracto ſuo officio, habet votum in omnibus Capitulis Generalibus ſuæ familiæ, tam quoad electionem Commiſſarij Generalis, quam quod omnes alias electiones, quæ fiunt in Diſcretorijs. & Diffinitorijs, nam vt habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Toletanis c. 8. §. de Capitulo Generali totius Ordinis, poſt peractum ſuum officium, prædicti Commiſſarij Generales, ſunt perpetui Vocales, & perpetui Diffinitores ad omnia capitula Generalia ſuæ familiæ, & qui fuit Commiſſarius Generalis electus modo prędicto, habet etiam vocem ad electionem Vicarij Generalis totius Ordinis.

ARTICVLVS VIII.

De Capitulo Generali intermedio qualiter, & quando ſit celebrandum.

Huic Articulo Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Finito triennio Commiſſarij Generalis, electi ſecundum Bullam Vnionis, cogendum eſt Generale Capitulum, per Miniſtrum Generalem, aut per Vicarium totius Ordinis, ad electionem alterius. Hæc Concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Bulla vnionis, & in noſtris Generalibus Conſtitutionibus Toletanis c. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, vbi dicitur, quod ad hoc Capitulum, accedere tenentur omnes Prouinciales, & Cuſtodes, & cæteri Vocales totius familiæ, pro qua eligendus eſt Cōmiſſarius Generalis ſupradictus, & quod huiuſmodi Capitulum intermedium celebrandum eſt, in Capitulo Pentecoſtes, vbi fuerit ſtatutum, & Vocales tenentur accedere ad locum, in quo dicta Comitia celebranda ſunt, Feria ſexta, ante dictum feſtum ad horam prandij.

Finito triennio Commiſſarij Generalis, cogendum eſt Generale Capitulum intermedium, ad electionem alterius.

Secunda Concluſio.

In dicto Capitulo intermedio, eligendus eſt denuo nouus Commiſſarius Generalis, & ſex Diffinitores de eadem familia, neque reeligi poſſunt, qui in præcedenti Capitulo totius Ordinis fuerunt Diffinitores ab eadem familia electi, & huiuſmodi Diffinitores generales non poſſunt eligi, niſi ſint de corpore Capituli, quamuis ſint præſentes. Hęc concluſio habetur expreſſa in ſupradictis conſtitutionibus Generalibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, & cap. 7. de Electionibus, & Inſtitutionibus officiorum, §. de Diffinitoribus Generalis Capituli, & ibidem §. de Commiſſario Generali. Vbi etiam dicitur, quod ſi propter Bulla, aut propter aliquod aliud impedimentum, non poſſit commode prædictum Capitulum Generale intermedium conuocari, in eo caſu Generalis Miniſter, de conſilio aliquorum Patrum, poterit eundem Commiſſarium continuare, vel alium de nouo inſtituere. Statuitur tamen, & declaratur, quod Commiſſarius Generalis, ſic inſtitutus, non erit Prelatus ordinarius, nec habebit votum in Capitulo Generali, neque habebit eaſdem præeminentias, quas habent Commiſſarij Generales electi ſecundum Bullam vnionis, niſi forſan is, qui inſtituitur, fuiſſet olim Miniſter, aut Commiſſarius Generalis: habebit tamen plenitudinem poteſtatis, ad gubernādam totam ſuam familiam.

In dicto Capitulo Generali intermedio, eligendus eſt, nouus Commiſſarius Generalis & ſex Diffinitores ex eadem familia.

Tertia Concluſio.

Reliqua omnia, ſpectāria ad electiones, ſindicationes, Conſtitutiones, Concluſiones, Prædicationes, & quoad Congregationem Diſcretorij, & Diffinitorij, & Tabulę confectionem, ſimili modo debent fieri, ſicut eſt dictum ſupra de Capitulo Generali. Hæc Concluſio habetur vbi ſupra cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, vbi etiam dicitur, quod ordo ſedendi ſeruetur, ſicut dictum eſt ſupra de Capitulo Generali, & quod ſi commode fieri poteſt, omnes Miniſtri Prouinciales, ſedeant ad manū dexteram, & Cuſtodes ad læuam, ne Miniſtri Cuſtodibus, & Cuſtodes Miniſtris commiſceantur.

AR-

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter, ſi à ſua familia velit diſcedere, poſſit in alijs partibus Commiſſarium Generalem inſtituere.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Si Generalis Miniſter à ſua familia velit diſcedere, poterit loco ſeu de conſilio patrum aliquem Cōmiſſarium inſtituere.

SI Generalis Miniſter, propter aliquā rationem, & cauſam, à ſua familia velit diſcedere, poterit pro tempore, quo fuerit abſens, loco ſui alium Commiſſarium inſtituere, de conſilio & aſſenſu Diffinitorum, ſeu aliquorum Patrum Diſcretorum alicuius Prouinciæ. Hoc conceſſit expreſſe Leo X. in ſupradicta Bulla vnionis. Verum eſt tamen, quod ibi dicitur, *vt fiat de conſilio, & conſenſu Diffinitorum Capituli Generalis dumtaxat*, ſed in noſtris Conſtitutionibus Toletanis, cap. 7. §. de Commiſſario Generali, vbi hac de re agitur, dicitur quod id poterit facere, *cum conſilio aliquorum Diſcretorū alicuius Prouinciæ*, cum difficile, ſeu potius impoſſibile cenſendum ſit, adhunc effectum, & ad conſimiles cauſas, Diſcretos, & Patres Ordinis, & Diffinitores cōuocare. Sed aduerto, quod huiuſmodi Commiſſarius Generalis ſic inſtitutus, nominatus, ſiue ſuffectus, expleto officij ſui miniſterij, & adueniente Generali Miniſtro, nullam propterea exemptionem, ſeu pręeminentiam aſſequetur, cum non ſit electus ſecundum Bullam vnionis, vt in præcedenti Articulo dictum eſt. hactenus de iſto Articulo, & de tota Quæſtione.

QVÆSTIO XII.

De Diffinitoribus Capituli Generalis, & intermedij, in duos Articulos diuiſa.

1 *Quotnam ſint eligendi Diffinitores in Capitulo generali totius Ordinis, ſiue in intermedio.*
2 *Quodnam ſit ſupradictorum Diffinitorum munus, & officium.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quotnam ſint eligendi Diffinitores in Capitulo Generali, totius Ordinis, ſiue in intermedio.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In Capitulo Generali totius ordinis duodecim Diffinitores vtriuſq. familiæ ſunt eligendi, ſex ex vna, ſex vero ex alia.

IN Capitulo totius Ordinis Generali, vtriuſque familiæ duodecim Diffinitores ſunt eligendi, ſex ex vna familia, & totidem ſex ex alia, & vnaquęque familia, quæ reſpectiue Ciſmontana, vel Vltramontana appellari debet, ſuos tantum eligit Diffinitores.

Hęc concluſio habetur expreſſa in noſtris Conſtitutionibus Generalibus Toletanis cap. 7. de Electionibus, & Inſtitutionibus officiorum. §. de Diffinitoribus Capituli Generalis, vbi & dicitur: quòd vt vnitas, & vera fraternitas diutius in Ordine cōſeruetur, declaramur ad familiam Vltramontanam, quæ talis eſſe dicitur reſpectu exiſtentium Toleti, ſequentes pertineant Prouinciæ.

Prouinciæ pertinentes ad familiam Vltramontanam, ſunt quæ ſequuntur.

1 Prouincia Franciæ.
2 Prouincia Franciæ Pariſienſis.
3 Prouincia Caſtellæ.
4 Prouincia Saxoniæ, Sancti Ioannis Baptiſtæ.
5 Prouincia Saxoniæ Sanctę Crucis,
6 Prouincia Turoniæ.
7 Prouincia Turoniæ Pictauienſis.
8 Prouincia Aragonię.
9 Prouincia Argentinæ.
10 Prouincia Aquitaniæ.
11 Prouincia Sancti Iacobi.
12 Prouincia Coloniæ.
13 Prouincia Sancti Bonauenturæ.
14 Prouincia Portugalliæ.
15 Prouincia Sancti Ludouici.
16 Prouincia Hyberniæ,
17 Prouincia Scotiæ.
18 Prouincia Conceptionis,
19 Prouincia Daciæ.
20 Prouincia Britanniæ,
21 Prouincia Angliæ.
22 Prouincia Bethicæ.
23 Prouincia Burgenſis.
24 Prouincia Angelorum,
25 Prouincia Pietatis.
26 Prouincia Sancti Gabrielis,
27 Prouincia Carthaginenſis,
28 Prouincia Flandriæ.
29 Prouincia Germaniæ inferioris.
30 Prouincia Algarbiorum.
31 Prouincia Sancti Euangelij de Mexico.
32 Prouincia Maioricarum,
33 Prouincia Aquitaniæ Reformat.
34 Prouincia Sancti Michaelis.
35 Prouincia Cantabriæ.
36 Prouincia duodecim Apoſtolorum Lima.
37 Prouincia Canariæ.
38 Prouincia Sancti Andreæ.
39 Prouincia Sardiniæ.
40 Prouincia Valentiæ.
41 Prouincia Cathaloniæ.
42 Prouincia Sancti Ioſeph, in noua Hiſpania, alias de Yucatam.
43 Prouincia Arrauidorum.
44 Prouincia Sancti Ioſeph in Caſtella.
45 Prouincia Sancti Ioannis Baptiſtæ.
46 Prouincia Sancti Petri, & Pauli, Mechocam in noua Hiſpania.
47 Prouincia nominis Ieſu de Guatimala.
48 Prouincia Sanctæ fidei nouæ Regni Granatenſis.
49 Prouincia Sanctiſſimæ Trinitatis de Chille.
50 Prouincia Sancti Franciſci de Quito.
51 Prouincia Sancti Antonij Charcarum.
52 Prouincia Sancti Georgij Nicaragua in noua Hiſpania.
53 Prouincia Sanctæ Crucis Inſulæ Sancti Dominici. Hiſpaniolę nuncupatæ.
54 Prouincia Granatenſis.
55 Prouincia S. Pauli in Caſtella.
56 Prouincia ſiue Cuſtodia S. Thomæ in India Orientali,
57 Cuſtodia Terræ firmæ Indiarum.

Ad cuſtodiam vero Ciſmontanam ſequentes Prouinciæ ſpectant,

Prouinciæ pertinentes ad familiam Ciſmontanam ſunt quæ ſequuntur.

1 Prouincia Sancti Franciſci.
2 Prouincia Romana.
3 Prouincia Marchiæ.
4 Prouincia Tuſciæ.
5 Prouincia Bononiæ.
6 Prouincia Sancti Antonij.
7 Prouincia Genuæ.
8 Prouincia Mediolani.
9 Prouincia Principatus,
10 Prouincia ſeptem Martyrum,
11 Prouincia Siciliæ.
12 Prouincia Sancti Nicolai.

13 Pro-

13 Prouincia Sancti Bernardini
14 Prouincia Sancti Angeli
15 Prouincia Dalmatiæ
16 Prouincia Candiæ
17 Prouincia Regni Croatiæ
18 Prouincia Auſtriæ
19 Prouincia Bohemiæ
20 Prouincia Poloniæ
21 Prouincia Corſicæ
22 Prouincia Raguſij
23 Prouincia [illegible]
24 Prouincia [illegible]
25 Prouincia Regni Sancti Saluatoris
26 Prouincia Regni Aragoniæ
27 Prouincia Regni Sanctæ Mariæ
28 Prouincia [illegible]
29 Prouincia [illegible]
30 Prouincia [illegible] Terræ Sanctæ
[illegible] Albaniæ
[illegible]
[illegible]
[illegible] Sancti Didaci.
[illegible] Vltramontanæ Familiæ ſic eli-[illegible] Vocalibus prędictę familię: [illegible] gentur ex Prouincijs Hiſpanię, [illegible]

[illegible] quatuor Prouincijs reformatorum [illegible] ſunt ſequentes, videlicet Prouincia [illegible] Prouincia Turoniæ, Prouincia S. Bonauen[illegible] Aquitanię recentioris.

[illegible] Diffinitor eligetur ex quinque Prouincijs [illegible] ſunt in Gallia, & ſunt ſequentes, vi-[illegible] Prouincia Francię Pariſienſis, Prouincia Tu[illegible] Pictauienſis, Prouincia Aquitanię, Prouincia [illegible] Prouincia Sancti Ludouici.

Alius Diffinitor eligetur ex ſex Prouincijs Belgicis, & ex alijs quę ſunt cum illis aggregatę, quę ſunt ſequentes. Prouincia Hybernię, Prouincia Scotię, Prouincia Anglię, Prouincia Flandrię, Prouincia Germanię inferioris, Prouincia Sancti Andreę.

Alius Diffinitor eligetur ex Prouincijs Germanię ſuperioris, quę ſunt ſequentes. Prouincia Saxonię Sanctę Crucis, Prouincia Saxonię S. Ioannis Baptiſtę, Prouincia Argentinę, Prouincia Colonię, Prouincia Dacię.

Si vero contingat, quod ex prędictis nationibus vnus aut alter tantum venerit, ille eligatur, ſi vero nullus ex prædictis nationibus venerit, ex alijs Prouincijs ſufficiantur prædicti Diffinitores, ad arbitrium Capituli Generalis.

Quantum vero attinet ad Diffinitores huius Ciſmontanæ familiæ, præcipitur, vt ſeruentur vbique patrum conſuetudines, & ſtatuta. Hæc quantum ad Diffinitores Capituli Generalis, quantum vero attinet ad Diffinitores Capituli Generalis intermedij, ſit ſecunda concluſio.

Quomodo ſint eligendi diffinitores huius familiæ Ciſmontanæ.

Secunda Concluſio.

In Capitulo Generali intermedio, ſunt etiam eligendi denuo ſex Diffinitores, nec reeligi poſſunt illi, qui in præcedenti Capitulo totius Ordinis, fuerunt Diffinitores ab eadem familia electi. Hæc Concluſio habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Generalibus c. 8. §. de Capituli Generali intermedio, & in c. 7. præcedenti titulo de Diffinitoribus, Capituli Generalis in fine, vbi habetur, quod quando Capitulum Generale intermedium ſit celebrandum, vacabunt ſex Diffinitores pro illa familia electi, in præcedenti Capitulo Generali, & alij ſex ſecundum prædictum Ordinem de nouo eligentur, & etiam ſtatuitur, vt omnes Diffinitores Generales non poſſint eligi, niſi ſint de corpore Capituli, quamuis ſint præſentes.

In Capitulo generale intermedio ſunt eligendi ſex diffinitores.

ARTICVLVS II.

Quodnam ſit ſupradictorum Diffinitorum munus, & officium?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Supradictorum Diffinitorum Generalium, munus & officium, vt nomen ipſum ſonat, eſt in Capitulo Generali, ſeu intermedio, congregati ſimul cum Generali Miniſtro, diffinire atque expedire omnia, quæ ad bonam, atque exactam gubernationem totius Religionis, ſeu cuiuſlibet particularis familiæ reſpectiue pertinent. Hæc concluſio ſatis cōſtat ex ſupradictis. Sunt itaque ſupradicti Diffinitores, ad Senatorum modum, a quibus in Romana olim Republica cuncta cuiuſuis ponderis atque momenti negotia expediebantur, & diffiniebantur, quibus etiam inconſultis nihil omnino agebatur æſtimatione dignum. Hoc etiam ex praxi, & conſuetudine poſitum fuit, a noſtri ſacri Ordinis naſcentis exordio, & ſtatutum atque ordinatum, vt ſimul cū Generali Miniſtro, eſſent quidam alij noſtræ Religionis Patres & Fratres, Aſſiſtentes eidem ad diffiniendas, decidendas, atque determinandas res omnes ad noſtrum ſacrum Ordinem ſpectātes, & pertinentes, qui & proinde vocātur Diffinitores. Quod & credo obſeruari in Religionibus cunctis quamuis non eodem nomine nuncupentur, ſed alibi Cōſiliarij, alibi vero aſſiſtentes nonnunquam Conſultores, vtcunque id ſit, officium tamen atque miniſterium eorum, vt credo, eſt omnino vnum, & idē, & ſola eſt differentia in nomine, ſecundum varias, atque diuerſas Religionum earundem Conſtitutiones.

Diffinitorum generalium munus, & officium eſt ſimul cum generali Miniſtro diffinire atque expedire omnia ordinis negotia, ſeu cuiuſlibet familiæ reſpectiue.

Secunda Concluſio.

Diffinitores prædicti dum actu ſua munera, & officia exercent, hoc eſt, à Capitulo, in quo electi ſunt, vſque ad ſequens Capitulum, ſunt Diſcreti, & patres Ordinis, habentque votum, & vocem in cunctis electionibus, tàm Miniſtri, quam Commiſſarij Generalis. Vocarique debent ad electionem Vicarij Generalis, & ad quodcumque negocium totum Ordinem concernens, ſi id commodè fieri poſſit, & in Diffinitorio habent vocem electiuam, conſultiuam, atque diffinitiuam, tam in Capitulo Generali, quam in Capitulo, ſiue Congregatione intermedia, ad decidendas omnes res graues, quæ illuc deferuntur. Quorum conſilium non ſolum petere, verumetiam & ſequi, tenentur Generales Miniſtri, in his, quæ ad agendum cum conſilio ſunt obligati, quæ omnia Diffinitores prædicti fideliter teſtentur præſtare. Habetur hæc concluſio, in varijs noſtrarū Generalium Conſtitutionū partibus, ſed præcipue, c. 7. de electionib. §. de diſcretorū electione, & §. de Cōmiſſario Generali Miniſtro, & de Vicario Ordinis, & §. de capitulo Generali totius Ordinis, vbi habetur qd in ſingulis dieb. durāte d. Capitulo, Diffinitorū congregetur, in quo fiat collatio ſuper his, quę de Prouincijs ad Capitulum ſunt tranſmiſſa, & ordine ſuo videantur in Diffinitorio, & illic omnes cauſæ diffiniantur. Sed additur ibidem, quod nulla ſtatuta valeat Diffinitorium efficere, ſine conſenſu maioris partis Capituli, nec totum Capitulum, valeat aliquid determinare, ſine approbatione maioris partis Diffinitorij. Hoc eſt, ſupradictorum Diffinitorum Generalium munus, & officium. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac Quęſtione dicta ſufficiant:

Diffinitores actuales ſupradicti, ſunt actu diſcreti & Patres Ordinis.

Nota, quod ſit ſpecialiter munus, & officium dictorum diffinitorum.

ciant:reliqua enim, quæ in communi ad Diffinitorum omnium munus, & officium ſpectant, congruentiori loco dicentur infra: quando agemus de Prouinciarum Diffinitoribus.

QVÆSTIO. XIII.

De Procuratore, & Commiſſario Romano, & de Commiſſario in Curia Regis Hiſpaniarum reſidente, in Tres Articulos diuiſa.

1 *Vndenam ortum & originem habuerit, officium Procuratoris Romani, in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quodnam ſit eius munus & officium.*

2 *Vnde ortum et originem habuerit, officium commiſſarij Romani, & quodnam ſit eius munus, & quæ ita ipſius auctoritas.*

3 *Vtrum expediat bonæ gubernationi, vt in Curijs Regum, cōſtituatur vnus Commiſſarius, ad peragenda Ordinis noſtri negocia, qui dicatur Commiſſarius Regalis Curiæ.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vndenam ortum, et originem habuerit, officium Procuratoris Romani in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quodnam ſit eius munus, & officium.

ALij duo Officiales, conſtituuntur in noſtro ſacro Minorum Ordine, ad abſoluenda, & peragenda negocia, quæ in Romana Curia ſolent occurrere, quorum alter Procurator appellatur generalis Ordinis, alter vero Commiſſarius Romanę curię. De quibus in hac quæſtione agendum eſt à nobis per ordinem, & poſtmodum de Commiſſario in curię Regis Hiſpaniarum reſidente. Et primo dico, quod de primęua inſtitutione prędicti Procuratoris Generalis, nihil in Ordine habetur exploratum omnino, nam in Regula Seraphici Patris noſtri Franciſci, nulla huius muneris, & officij fit mentio, immo vero nec in, conſtitutionibus antiquis, ſolummodo in libro, cui titulus Supplementum, in principio, fit mentio cuiuſdam Patris F. Martini à Garibay olim in Romana curia noſtri Ordinis Minorum S. Franciſci Commiſſarij, ſeu Procuratoris, fratrum Ciſmontanorum. Ex quo colligitur primo, quod ſaltem hoc munus, & officium in Ordine, non eſt nouum, quinvero antiquum, nam quamuis ibidem non prefigatur annus, neque de ipſius initio dicatur; conſtat tamen fuiſſe ante tempora Sixti IV. qui, vt dicitur in Chronicis, & refertur in Catalogo Summorum Pontificum, pręfuit Eccleſię, anno Dom. 1471. Itaque hoc officium antiquitatis habet, ad minus 140. annos. Secūdo colligitur, quod olim munus, & officium, Procuratoris & Commiſſarij Romani, vnum erat, & idem, vtroque enim nomine nuncupatur ſupradictus Frater Martinus à Garibay, indiſtincte, loco ſupra citato, iam Procurator, iam vero, Commiſſarius Rom. Quo fit, vt non eſſent duo diſtincta prędicta officia, ſed tantum vnū, & idem. At modo duo ſunt diſtincta officia, & deſeruit eorum vnum, pro Ciſmontanis: aliud verò pro Vltramontanis, modo infra dicēdo. Et ſi quęratur, ad quem pertineat inſtitutio prędicti Procuratoris Generalis Ordinis? Reſpōdetur, quod de iure pertinet ad ſolum Generalem Miniſtrum; nam reuera Procurator Ordinis ſupradictus, eſt verus Procurator, Vicarius & ſubſtitutus Generalis Miniſtri, ad cauſas peragendas, ab eo ſibi commiſſas, ac proptera ad ipſum pertinet eiuſdem inſtitutio, cum quilibet Prælatus ſecundum ius, poſſit, & debeat Procuratorem, & Vicarium ſuum inſtituere: id quod vſu, & conſuetudine eſt confirmatum, cum aperte conſtet, ſolum Generalem Miniſtrum, per ſuas patētes literas, Procuratorem Generalem Ordinis ſemper inſtituiſſe. Neque obſtat conſuetudo, qua in ſuper dictum eſt, vt Procurator Ordinis eligendus, proponatur in Diffinitorio Generali à Miniſtro, & qd legatur in Tabula Capituli Generalis, inter reliqua officia, quę per veram electionem fiūt: nam quamuis id ita ſit, & Generalis Miniſter, ex conſuetudine, ſoleat conſulere Diffinitores, & Diſcretos Ordinis, congregatos in Diffinitorio Capituli Generalis, ad eligendum prędictum Procuratorem: non tamē eorum tenetur ſequi conſilium, imo vero ſecūdum multos, ſi totum Diffinitorium nominaſſet aliquem in Procuratorem Romanę Curię, & ſolus Generalis Miniſter alium inſtituiſſet, ille eſſet verus Ordinis Procurator, nam nulla lex eſt in Ordine, obligans Generalem Miniſtrum, vt eligat dictum Procuratorem, ex cōnſenſu Diffinitorum. Nec dictis obſtant, Conſtitutiones Generales Toletanæ, c. 4. §. de Capit. Gener. totius Ordinis, *ibi Procurator Ordinis*, vbi habetur, *quod Procurator Ordinis, & Romana Curia Commiſſarius debent in Diffinitorio eligi, & nominari*. Nam dicunt, quod cum dictę conſtitutiones non fuerint factę in Capitulo Gener. totius Ordinis, ſed ſolummodo Vltramontanę familię, non potuerunt obligare Gener. Miniſtrum, atque adeo quòd verba illa, *debent eligi, & nominari in Diffinitorio*, non dicunt debitum neceſſitatis, ſed honeſtatis tantummodo. Vel ſecundo dicunt, quod, quamuis verba prędicta obligarent ſub debito neceſſitatis, nō inde ſequitur, quod Diffinitores debēt neceſſario eligere canonice prędictum Procuratorem, quia id in eo loco non dicitur, atque adeo ſufficit, quod Miniſter Gener. proponat ipſum, eligatq. eum ſolus, nā verbum *eligere*, in illo loco non ſignificat canonicā electionem, ſed ſimplicem dumtaxat nominationem, ex conſilio factam, quę. n. etiam ſecundum ius, ex conſilio ſunt facienda, non neceſſario obligant ad ſequendum conſilium, vt dicit Syluest. *verbo cōſilium. §. 2.* & tenent DD. communiter.

His de inſtitutione officij Procuratoris Romani, totius Ordinis dictis, reliquum eſt, vt de ipſius auctoritate, & poteſtate dicamus, & de alijs, quę ad eius munus, & officium ſpectant, quod fiet per ſequentes Concluſiones,

Prima Concluſio.

Auctoritas, & poteſtas iuriſdictionis, Procuratoris Romani ſupradicti in particulari non eſt, determinata in noſtris gener. conſtitutionibus, ſed erit illa, quam Miniſter Gener. ſibi contulerit. Oportet autem, vt ſibi eam conferat plenariam, quoad omnia ad ſuum munus, & officium ſpectantia. Hęc Concluſio habetur expreſſa, in noſtris generalibus, conſt. c. 7. §. de Procurat. gener. Ro. Curię, ibi, *Huic Procuratori Rom totius Ord. Gen. Miniſter in ſuis literis, atq; patentib. auctoritatem plenariā conferet ſuper oēs hoſpites eiuſdē familia ad Rom. Curiā venientes, item ad abſoluendos apoſtatas, remittendoſq. ipſos ad proprias prouincias, item ad peragēda, & dirigenda oīa negocia, quæ in Ro. curia occurrerint, præter ea, quæ in eiſdem conſtitutionib. ſpecialiter ſunt ſibi prohibita*, quorum eſt primum, vt nullo modo ſe intromittant in negocijs de fratribus pertinentibus ad regimen Prouinciarum, neque intentare audeant aliquod, negocium, totum Ordinem concernens, & eius libertatem coarctans, abſq. Gener. Miniſtri ſcitu, conſenſu, atq. expreſſa licentia, nec illod procurari permittant, neque etiam ſe ingerant in agendis negocijs ſecularium. Hęc vbi ſupra.

Ad quem pertineat de iure inſtituere prędictum procuratorem Romanum.

Auctoritas, & poteſtas iuriſdictionis, [illegible] eſt illa, quam Generalis Miniſter ſibi contulerit, oportet autem vt ipſa ſit plenaria.

Quęnam ſint prohibita prędicto Procuratori Romano.

Se-

Secunda Concluſio.

Præeminentia Procuratoris Romani eſt maxima, & ipſe eſt tertia perſona totius Ord.

PRæeminentia Procuratoris Romani ſupradicti, eſt maxima, cum eius officium, ad quod aſſomitur, tantæ ſit auctoritatis, vt tertia ſit perſona in vniuerſo Minor. Ordin. nam poſt Generalem Miniſtrum, & Commiſſarium Gen. ſtatim ſuccedit Procurator Gen. Or. Et præterea ad ipſum pertinet orare in Capella Domini Papæ, & eidem Capellæ debito tempore intereſſe, vt ibidem repræſentet perſonam Generalis Miniſtri, habetque vocem actiuam, in electione Generalis Miniſtri, atque alijs, & in Diffinitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt cautum eſt auctoritate Apoſtolica. Hæc omnia habentur in ſupradictis conſtitutionibus Gener. loco ſupracitato, vbi etiã dicitur, quod ſupradictus Procurator Gener. Ord. ſemper inſtituatur de eadem familia, ex qua aſſumptus eſt Gener. Miniſter, & quod omnes hoſpites ſuæ familiæ, ad Rom. curiam venientes in Conuentu de Ara Cœli coram ipſo ſe præſentent, eidemque ſua negocia exponant, quæ habent peragenda, quo facto poſt triduum omnino à Curia recedant, relinquentes prędicta negocia eidem Procuratori Romano expedienda. Et pręcipitur, quod nullus omnino frater cuiuſcumq. gradus & conditionis exiſtens, ſub pœna priuationis actuũ legitimorum, ſe intromittere poſſit, in negocijs Ordinis, vel procurare audeat aliquam gratiam, in præfata Rom. Curia, ſtatum familiæ noſtrę concernentem, aut aliquod negotium in dicta Curia expedire, ſine illius aſſenſu, & licentia. Et quod Miniſtri Prouinciales hoc obſeruent, & in ſuis Prouincijs obſeruari faciant, tam quoad fratres, quam quoad Moniales, & oppoſitum facientes per Prelatos Gener. puniantur. Præcipitur etiam, vt Procurator Ordinis ſupradictus, Fratres ſine obedientia ad eius præſentiam venientes, ad nullam aliam Prouinciã, præterquam ad propriam, poſſint deſtinare. Ex dictis omnibus ſequitur, qualis eſſe debeat, & quantę auctoritatis Religioſus dicto muneri præficiendus, nam eſſe debet vir litteratus, atque aptus negocijs gerendis, bonæ perſonæ, bene natus, amabilis, affabilis, & qui apparere poſſit conſpectui Summi. Pontificis, & Illuſtriſſ. Cardinalium, & inter ſeculares conuerſari, & de ſe, & negocijs, Ordinis, ſibi commiſſis, exactam rationem reddere. Hinc in Cap. Gener. Romano habito anno 1587. ſtatutum fuit, vt ad id muneris; nullus aſſumatur, niſi Prouincialatus officio functus fuerit.

Quæ nam ſpectent ad officium Procurat. R.

Tertia Concluſio.

Procurator Ordinis ſiue Romanæ Curiæ, nulli ſubijcitur niſi generali Miniſtro, & Commiſſario Generali illarum partium in abſentia generalis Miniſtri.

Procurator ordinis ſupradictus, nulli omnino ſubijcitur, niſi Gener. Miniſtro, & Commiſſario Generali illarum partium, dum ab eiſdem partibus abeſt Gener. Miniſter, ita quod ab ipſo Commiſſ. Gener. poterit corrigi, ſi deliquerit, etiam vſque ad ſuſpenſionem ſui officij, ſaltem quoad vſq. ea de re certior fuerit factus, ſupradictus Gener. Miniſter. Hoc habetur in dictis Conſtit. Gene. loco ſupracit. vbi & dicitur. Alteri autẽ Prælato, ſiue locali, ſiue Prouinciali, vna cum duobus ſocijs, quos ſecum habere poteſt, non ſubijciatur, atq. in Capitulo Gen. habet maximã præcedentiam, dictus Ordinis Procurator, nã præcedit omnes Prouinciales Miniſtros ſuæ familiæ, excepto Miniſtro Prouinciali illius Prouinciæ, in qua celebratur Capitulum, vt diſponitur in dictis Conſtitutionibus Generalibus, ipſum tamen Procuratorem ſolummodo pręcedunt illi, qui fuere olim Miniſtri, aut Commiſſarij Generales, eſt qui ſunt actu Diffinitores Capituli Generalis, expletoq. ſuo Miniſterio, & officio ſecundum in conſenſu locum tenet, eſtq. eiuſdem Prouincię perpetuus Diſcretus, vt habetur ex Capitulo Genęrali Romano, habito anno 1587.

Quarta Concluſio.

Officium Procuratoris Romani non durat vltra triennium.

Circa durationem, auctoritate Apoſtolica decretum eſt, vt ipſius officium durare non poſſit vltra triennium, nec poſtea ad dictum officium iterum eligi, neque in Miniſtrum, aut Commiſſarium Generalem, niſi poſt duodecim annos, vt conſtat ex quadam Cõſtitutione Pij V. quę incipit *paſtoralis*, & alia Gregorij XIII. quæ incipit, *Conſueuit.* Vbi aduertendum eſt, ibidem dici, quod debet officium prædictum durare, per quadriennium, & quod poſtea ſuo functi officio non poſſint reelegi niſi poſt ſexdecim annos, ſed loquuntur iuxta id, quod in cõſuetudine poſitum erat illo tempore, at poſtea immutatum fuit, per aliam Bullam Sixti V. quæ incipit, *Ex communis cura paſtoralis officij*, Vbi prædictæ durationis tempus redactum eſt ad triennũ, iuxta formam antiquam traditam à Leone X. in Bulla vnionis, pro Commiſſario Generali, excluſionis vero ab alio officio, ad duodecim annos, vt ſupra de prædicto Commiſſario Generali, etiam diximus. Sed quia hæc mutari, & variari ſolent, obſeruandum eſt, quod ea de re, pro tempore à ſummo Pontifice fuerit conſtitutum, atque determinatum. Tandem dicitur in noſtris Conſtitutionibus, quod quia Procurator prædictus, plures facit expenſas, in adminiſtratione ſui officij, Prouinciales Miniſtri illius familiæ, teneantur eidem ſecundum poſſibilitatem Prouinciarum, competentem eleemoſynam mittere, & quod, vt hoc debitum ſortiatur effectum, Miniſtri Generales id obnixe curabunt. Hactenus de officio Procuratoris Ordinis, ſiue Romanæ Curiæ.

ARTICVLVS II.

Vnde ortum, & originem habuerit, officium Commiſſarij Romani, & quodnam ſit eius munus, & quanta ipſius auctoritas.

Quo tempore cepèrit officium Cõmiſſarij Romanæ Curiæ.

EX dictis in præcedenti Articulo conſtat, quod licet modo Commiſſarij Romani, & Procuratoris Ordinis, officia ſint diſtincta, olim tamen erat vnum, & idem, ſed poſtea ex quo ſtatus Regularis obſeruantiæ cæpit multiplicari, & habere prælatos ex ſeipſis, ex eo et tempore, cæpit etiam eſſe officiũ Commiſſarij Romani, ſeu Romanæ Curiæ, nam Vicarij Generales Regularis obſeruantię, non contenti ad prædictum Procuratorem ſuas cauſas remittere (erant enim tunc Conuentuales Fratres) pro peragendis ſuis negocijs, inſtituebãt in Romana Curia ſuos peculiares Commiſſarios. Hoc eſſe verum conſtat ex libro Ordinis nuncupato. Supplementum fol. 96. quo loco dicitur, quod P. Fr. Ioannes Philippus, Vicarius Generalis Fratrum Minorum Regularis obſeruantiæ, tempore Sixti IV. cõſtituit ſuum Commiſſarium in Romana Curia, P. Fr. Natalem de Pomier. Sed à tempore Leonis X. quo ſigillum Ordinis, & Generalatus miniſterium fuit translatum ad obſeruantiam, Generalis Miniſter non ſolum inſtituit Procuratorem Generalem Ordinis, verum etiam & Commiſſarium Romanæ Curiæ, ſecundum eam formam, quam obſeruat in Conſtitutione Procuratoris Generalis proponendo ſcilicet prædictum Commiſſarium, in Diffinitorio Capituli Generalis, vt cum Conſilio Diffinitorum, & Diſcretorum fiat talis inſtitutio, & etiam ponitur in Tabula officiorum Ordinis, quę in Capitulis Generalibus confici ſolet. Qui quidem prædictus Commiſſarius Romanæ Curiæ, neceſſario eligendus eſt, ex illa familia, de qua aſſumptus eſt Com-

Ad quem ſpectat pro dictum, Commiſſarii Romanæ Curiæ conſtituere.

miſſarius,

Digitized by Google

miſſarius Generalis, ita quod Procurator Generalis Ordinis debet eſſe de familia, ex qua ſumptus eſt Generalis Miniſter, vt dictum eſt, Commiſſarius autem Curiæ ex altera familia, ad quem etiam pertinet omnia familiæ ſuæ negocia peragere, ſicut & de Procuratore Generali totius Ordinis dictum eſt. Circa vero ipſius munus auctoritatem, & poteſtatem, & reliqua omnia, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Auctoritas & poteſtas Commiſſarij Romani, eſt omnino eadem, cum auctoritate, & poteſtate Procuratoris Ordinis, in ſua familia.

Auctoritas, atque poteſtas Commiſſarij Romani ſupradicti, reſpectu ſuæ familię, eſt eadem omnino cum auctoritate, & poteſtate Procuratoris Generalis totius Ordinis in ſua familia. Hęc concluſio conſtat ex noſtris conſtitutionibus generalibus, loco ſupradicto in præcedenti Articulo, vbi de eis indiſtincte, & ſub vno dumtaxat. §. loquuntur, ac proinde omnes qualitates, & Conditiones, quas neceſſarias eſſe diximus, in Procuratore Generali totius Ordinis, eædem omnino in dicto Commiſſario Romano, ſeu Romanæ Curię ſunt neceſſario requiſitæ, & omnem auctoritatem, poteſtatem, & præeminentiam, quam Procurator ſupradictus Ordinis habet in ſua familia, atq. in Conuentu de Aracæli, & vbique, eandem omnino habet Commiſſarius Romanæ Curiæ ſupradictus, omneſque prohibitiones, & obligationes, quæ vni conueniunt, conueniunt & alteri, & etiam ſecundum habere locum in conſenſu, & ſuæ Prouinciæ Patrem eſſe perpetuum expleto ſuo officio, vna ſola dempta obligatione, orandi coram ſummo Pōtifice, & facultate intereſſendi in Cappella ipſius, nam hæc præeminentia ſolum cōpetit Procuratori Romano ſupradicto, qui in cappella Domini Papæ, vt dictum eſt ſupra, repræſentat perſonam Generalis Miniſtri. Et hęc de iſto officio, & Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum expediat bonæ gubernationi, vt in Curijs regum conſtituatur Vnus Commiſſarius, ad peragenda ordinis noſtri negotia, qui dicatur Commiſſarius Regalis Curiæ.

HÆc difficultas varie agitata, atque controuerſa fuit olim, inter Patres noſtri ſacri Ordinis, affirmantibus quibuſdam id eſſe expediens, multumq. neceſſarium, negantibus vero alijs. Et vt ex oppoſitione contrariorum veritas plenius eluceſcat pro parte negatiua, aliquot proponam rationes, & argumenta quæ afferebantur à quibuſdam.

Primo, quia non videtur expedire bono regimini, & gubernationi, vt in aliquo conuentu, ſit aliquis Religioſus, qui neque Guardiano, nec vero Prouinciali ſit ſubditus, atque ſubiectus, quæ ſunt prædicti Commiſſar. Regalis Curiæ exemptiones, quinvero id eſſe videtur contra ius, & contra omnē prorſus rationem, & cōtra ea quę à nobis ſuperius ſunt dicta, de exemptione Religioſorum à Prælatorum ordinariorum iuriſdictione. Nam & quod in præcedentibus Articulis dictum eſt, de Procuratore Generali Romano, & Commiſſario Generali Romanæ Curiæ, haud dubie credendum eſt, quod non id fuerit effectum, niſi ex auctoritate Apoſtolica; & expreſſa, aut tacita licentia ſummorum Pontificum.

Secundo, ad idem ſic argumentabantur, nam experientia compertum eſt, nullam omnino moraliter loquendo, pacem conſeruari poſſe in Conuentibus, inter Guardianos, & prędictum Commiſſariū Regalis Curiæ, ſi habeatur, quinvero nec inter Prouincialem Prouinciæ, cum & ab ipſius etiā ſit obedientia, & iuriſdictione exemptus, ſed continua futura bella, & diſſidia, immortales lites, cum magno ſcandalo Religioſorum, atq ſecularium, monſtruoſum eſt enim, aiebant, in vno corpore, in vno & eodem Conuentu, duo eſſe diſtincta capita, & quod Commiſſarius prędictus, abſoluere præcipere, atque imperare poſſet, liberamque & abſolutam iuriſdictionem exercere in ſuos hoſpites.

Tertio, ad idem dicebant, quod ex eo tota Regularis diſciplina diſſoluebatur in Conuentu, nam Religioſi alias diſſoluti, irreligioſi, & diſcoli, ad poſtulandam licentiam, & egrediendum Conuentus limites, modo in Commiſſarium prædictum, modo in Guardianum declinabūt, nullaq. omnino erit clauſura, atq. ſi delinquant cum iuriſdictio ſit diſtincta, remanebunt quāplura delicta impunita, aliaq. innumera afferebant inconuenientia, quæ referre, impræſentiarum non libet, neque per tempus id licet, aut expedit, cum ſupradicta ſufficiant. Dicebant præterea in confirmationem ſuæ ſententiæ, & opinionis, quod apud cæteras Relig. nullus talis regalis Curiæ Commiſſ. reperiebatur, qui non eſſet Priori, ſiue Guardiano, aut locali præfecto, pleno iure ſubiectus, atque in Rom. Curia, quamuis id vtcumque tolerari poſſit, propter negotiorum difficultatem, officiorum antiquitatem, rerum ipſarum neceſſitatē, & propter alias cauſas, at in Hiſpania (aiebant) id nullo modo videtur eſſe permittendum. Hæc pro hac parte. Sed multi alij in contraria erāt ſententia & opinione, afferentes, & dicentes, quam maxime bono Regimini, atque gubernationi expedire, vt in Curijs Regum, & maxime in Hiſpaniarum partibus, aliquis conſtitueretur Commiſſarius negotijs hoſpitum, & totius Religionis ſpecialiter deputatus, qui ſuper eadē inuigilet ſummo ſtudio, poſtquam ei competit ex officio, & afferebant in confirmationem ſuę poſitionis, communem vſum, & antiquiſſimam praxim, nam poſtquam id antiqui Patres ſtatuerunt, atq. decreuerunt, haud quaquam credendum eſt, id ſine magno fundamento atque vrgenti ratione feciſſe. Vt igitur hac in re, quid ſentiam paucis dicam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Si debite id fiat ac vti pari imminentibus, inconuenientibus, occuratur, non videtur incommodum, vt in Regali Curia vnus conſtituatur Cōmiſſarius.

Si debito modo fiat, atque vti par eſt, imminentibus ſemper occuratur inconuenientibus, quę exinde interdum poſſunt exoriri, conuenientiſſimum, & congruentiſſimum videtur, bonæ gubernationi atque regimini, vt in Regali Curia, vnus conſtituatur Pater, Religioſus, doctus, modeſtus, grauis, & prudens, qui ſuper negocijs illic occurrentibus inuigilet, cui etiam omnes hoſpites, quadam ratione ſint ſubditi, atque ſubiecti, ipſamque eidem reddere teneantur de rebus à ſe geſtis. Ad ponendam, atque ſtatuendam, cōcluſionem prędictam, moueor in primis, propter auctoritatem tantorum grauiſſimorum Patrum, de quibus credendum eſt, quod niſi rebus omnibus intime penſatis, atque conſideratis, id ipſum ordinauerunt, atque ſtatuerunt, vt de facto modo fit, & habetur in communi praxi, nam certe interim, quod contrarium non aperte, & manifeſte conſtiterit, pręſumptio ſtat, ſtareq. debet pro ipſis. Præterea poſitæ noſtrę concluſioni fauet, quia non noua, hęc eſt conſuetudo, ſed antiqua nimis, vt ſatis conſtat ex Capitulo Toloſano celebrato anno Domini 1532. & alio Valliſoletano, ſeu Congregatione Generali ibidem habita, anno Domini 1534. Vbi hac de re, loquendo ſequens habetur ſtatutum. *Strictiſſime ſeruetur ſtatutum Toloſanum, quoad Commiſſariū Regalis curiæ, ſuper quo & Miniſtri, & Guardianus conuentus, vbi curia agitur, ſimul & Reuerendus P. Fr. Gundiſaluus cōtinuus. Sereniſſ.*

Imperatrix

Digitized by Google

Imperatricis Confeſſor iuxta ſuam commiſſionem inuigilabunt, vt omnes vagatores expellantur exinde. Miniſtri vero, & Fratres qui negocia habent, per eundem commiſſarium expedire ea debent, & illi ſemper primo ſe repræſentent, hæc vbi ſupra. Et quidem maximæ auctoritatis eſt. ſupra dictum ſtatutumque facit, ad credendum, & perſuadendum id ſemper viſum fuiſſe canoni conſonum, & expediens, atque conueniens, vt in Regia Curia peculiaris quidam Commiſſarius exiſteret, qui hoſpitum omnium curam gereret, & ibidem negocia omnia occurrentia per ſemetipſum expediret. Hoc ipſum ſtatutum poſtea confirmatum, atque innouatum eſt, in Capitulo Generali Romano, habito anno 1587. & alio Valliſoletano, habito anno 1593. vbi conceſſum eſt, dictis Commiſſarijs Regiæ Curiæ, vt dum actu munus ſuum exercent, voce actiua, & paſſiua gaudeant in Capitulo, in ſuis Prouincijs.

Multæ etiam ad hoc propoſitum rationes poſſent adduci, quas breuitatis gratia prætermitto. Nec minima eſt, aut inter ipſas infimum locum tenet, vt euitetur Fratrum diſcurſus, & Religioſorum diſtractio, & ne tot Fratres ad dictam Regalem Curiam accedant, ſed per dictum commiſſarium ſolummodo, expediantur illic omnia negocia occurrentia. Hac etiam ratione, & cauſa, ſtatutum ſemper fuit, & in communi praxi obſeruatum, vt hoſpites omnes illuc vſque, vndequaque aduenientes ſupradicto Commiſſario, primo poſt loci Guardianum ſe repræſentent, & ſuis expoſitis negocijs, eidemque ea relinquentes, poſt triduum, ſtatim à Regali Curia recedant, quod quam ſit vtile bono regimini, atque gubernationi expediens, ad euitanda innumera inconuenientia, & ſcandala, nemo eſt qui dubitet, & illud qui non videat, ſi recte, limpidiſque intueatur oculis, ac bene conſideret. His omnibus accedit indefeſſa, atque vigilantiſſima cura, quam ſemper prædicti Commiſſarij habent, in inquirendis tam Apoſtatis Fratribus, quam deperditis, & diſcolis, qui vt plurimum ſine Prælatorum ſuorum licentia, ad ſupradictam Regalem Curiam ſolent accedere, quæ omnia, & plura alia quæ prudens ſilentio prætereo Guardiani, etiamſi velint, per ſeipſos non quidem poſſent explere.

Neque rationes, & argumēta in contrarium adducta, adeo concludunt, vt non facile ſupradictis omnibus inconuenientibus, prouideri poſſit, ſtatuendo, vt dicitur in concluſione, quod Commiſſarius Curiæ ſupradictus, ſit Pater quidam Religioſus, doctus, modeſtus, grauis, & prudens, qui interioris, atq. exterioris pacis, quammaximam curam gerat, & ſuper negocijs gerendis occurrentib. ſummopere inuigilet, tametque ſit, eſſeque velit à Prælatorum iuriſdictione exemptus, in rebus ad ſuum munus, & officium ſpectantibus, vt alias in his, & in alijs, eiſdem exoptet, & cupiat quammaxime eſſe ſubiectus, ac valde amicus, quique cauſam Dei, & totius Religionis agat, non vero propriam ſuam vtilitatem quærat: ſic fiet, vt euitentur inconuenientia omnia, pro alia in contrarium parte allata, & inter Prouincialem Guardianum, & Commiſſarium prædictum, optata pax omnino conſequetur, Regularisque diſciplina non diſſoluatur, nihil abſonum, diſſonum, ſiue à Religioſis moribus alienum in Conuentu vnquam contingat, ſed omnia debite fiant ad Dei gloriam, & laudem. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota hac quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XIV.

De Commiſſario generali Indiarum, in Regali Curia reſidente, ac de alijs Commiſſarijs generalibus noui orbis, & ſpecialibus quibuſdam, miſſis pro Fratribus ad Indos colligendis, in tres Articulos diuiſa.

1 *De inſtitutione commiſſarij Generalis Indiarum, in Regia curia reſidentis, ac de omnib. ad ſuum munus & officium ſpectantibus.*

2 *De commiſſarijs Generalibus Indiarum, noua Hiſpania & noua caſtella ſiue de Peru, & de ipſorū poteſtate, atque auctoritate.*

3 *De commiſſarijs ſpecialibus & particularibus Indiarum, creatis & conſtitutis ad colligendos, & illuc tranſportandos Fratres.*

ARTICVLVS PRIMVS.

De inſtitutione commiſſarij generalis Indiarum, in Regia curia reſidentis, ac de omnibus ad ſuum munus, & officium ſpectantibus.

VArios atque multiplices, in noſtro ſacro Minorum Ordine, olim fuiſſe, quin vero & modo eſſe, Indiarum Commiſſarios, ex noſtris vt credo, nemo eſt qui ambigat, aut dubitet. Nam quidam eſt ſupremus Commiſſarius generalis omnium Indiarum, qui in Curia Regis Catholici ſemper tenetur reſidere: alij autem conſtituuntur, vt ſint Commiſſarij etiam generales, ſed in noua Hiſpania, aut in noua Caſtella, quæ alio nomine dicitur, Regnum Perù: alij vero conſtituuntur Commiſſarij, nō quidem generales, ſed particulares, vt diſcurrant per Prouincias, ad excitandos, exhortandos, atque colligendos Fratres, qui ad ipſorum Indorum conuerſionem procurandam velint ire, & deducendos ipſos ad illas partes, ſiua vero inde extrahendos, & reducendos illos in Hiſpaniam. De quibus omnibus in particulari, ſumma breuitate, atque reſolutione eſt à nobis in præſenti quæſtione agendum. Sed primo de ſupremo Commiſſario generali omnium Indiarum, in Regia Curia reſidente, de quo præſens inſtituitur Articulus. *De multiplici differentia Commiſſariorum Indiarum.*

Et dico primo, quod poſtquam non ſine ſuperni numinis ope, Catholicorum Hiſpaniarum Regum, induſtria & potentia, barbaras noui orbis ſub Euangelio deuinxit nationes, anno ſcilicet Domini 1517. ſtatim in ipſo operis initio, huic adeo ſancto, ac pio operi, Fratres Minores ſunt deſtinati, pluraque Monaſteria in illis partibus, & regionibus, Regijs ſumptibus, pro eiſdem & ipſorum habitatione conſtructa, atque ædificata. Quibus multiplicatis, ex his tandem ſunt erectæ primo Cuſtodiæ, poſtmodum vero Prouinciæ, vt Fratres illic degentes, & commorantes, prædicationi, atque Euangelio promulgando, & propagando vacarent, & in omnibus, & per omnia Dei Opt. Max. gloriam & obſequium, & Catholicorum Regum obedientiam, commodum, atque vtilitatem quammaxime procurarent. Experientiaque ipſa, rerum omnium magiſtra, comparatum fuit, quod ſupradictæ Prouinciæ ſuſtentari commode nullo modo poterant, niſi ex his, Hiſpaniarom Prouincijs, congruis temporibus interdum illic Fratres tranſportarentur, & adducerentur, factis ad id expenſis a Regia, & Catholica Maieſtate. Hanc ob cauſam ad inſtantiam Caroli V. Catholiciſſimi Regis, poſtea Imperatoris, in noſtro ſacro Ordine cautum, atque ordinatum fuit, vt vnaquæque Hiſpaniarum Prouincia, tertio quoque *Qualiter cœperit Fides in Indijs prædicari, & dilatari, ibique Monaſteria, & Prouinciæ fundari.*

que

que anno, tres, aut quattuor Fratres ad Indos deſtinaret, probandos per diffinitores, & Miniſtrum Prouincialem, ſimulque ſtatutum eſt, vt Guardianus Hiſpalenſis in abſentia ſui Prouincialis. Commiſſarius eſſet cũ plenitudine poteſtatis, ſuper omnes Fratres ad Indos euntes, & redeuntes, dummodo non ſe ingereret, in negotijs Fratrum exiſtentiũ in Indijs. Hæc omnia ordinata, atque ſtatuta ſunt, in Capitulo generali Toloſano, celebrato anno Domini 1532. vt patet ex tabula eiuſdem Capituli, & hæc eſt prima Conſtitutio, quę reperitur facta in noſtro ſacro Ordine Minorum, pro Fratribus pergentibus ad Indos, eademque fuit poſtea confirmata, & innouata in Capitulo generali Nicæno, anno Domini 1535. celebrato à P. F. Vicentio Lunello Generali Miniſtro, & ibidem ordinatum fuit, vt vnus Frater per ordinationem Guardiani Hiſpalenſis, aut Miniſtri Prouincię Bethicæ, aut per electionem Fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui eſſet illorum Prælatus vſque dum ad Indias peruenirent.

Quiſnam fuerit primus Commiſſarius, pro Fratribus ad Indos proficiſcentibus.

Ex dictis colligitur, primum Commiſſarium pro Fratribus ad Indos proficiſcentibus, ſeu vero pertinentibus, fuiſſe Miniſtrum Prouincialem Prouincię Bethicæ, & in abſentia illius Guardianum Hiſpalenſem. Poſtea vero in Congregatione generali, celebrata Valliſoleti anno Domini 1538. per Patr. Frat. Nicolaum Herbonium Commiſſarium generalem Vltramontanæ familiæ, inſtitutus fuit in Commiſſarium Indiarum P. F. Chriſtophorus Anguix, Prouinciæ Bethicæ Alumnus, cui & data eſt facultas, vt ex omnibus Hiſpaniarum Prouincijs (demptis Prouincijs Portugallię) colligere poſſet, Fratres ad Indos mittendos, & vt ſimul cum ipſis ad nouam Hiſpaniam ſe transferret, ad viſitandos omnes Fratres illic exiſtentes. Hic eſt primus Commiſſarius, qui ſolemniter inſtitutus eſt, ad regendos Fratres habitantes apud Indos.

Quiſnam fuerit primus Commiſſarius gener. Indiarum, pro Fratribus ibidem exiſtentibus.

Poſtea vero in Capitulo generali Mantuæ celebrato, anno Domini 1541. inſtitutus eſt in Commiſſarium generalem, omnium Fratrum exiſtentium apud Indos, ſubditos Cæſareę Maieſtati Caroli V. Imperatoris Maximi, P. F. Iacobus de Teſtera, ea tamen lege, vt eſſet ſubditus Miniſtro, & Commiſſario generali in Hiſpania exiſtenti. Et hic eſt primus Commiſſarius generalis Indiarum, inſtitutus in noſtro Ordine Minorum, nam reliqui non fuerunt Commiſſarij generales, ſed particulares. Qui nimirum Fr. Iacobus de Teſtera ad Indos profectus, & omnes, qui eidem ſucceſſerunt, apud illos reſidebãt & omnia negotia illi occurrentia, circa mittendos Fratres ad Indos, vel circa illos, qui in illis partibus reſidebant, ad Miniſtrum, ſeu Commiſſarium generalem referebant. Sed in hoc plura, nec ſecunda incommoda, atque inconuenientia experimento ſunt deprehenſa, in damnum, atque perniciem non ſolum Fratrum, verumetiam & Catholicæ Maieſtatis; nam Fratres ex Indis venientes, interdum cogebantur totam fere Hiſpaniam peragrare, ad conquirendum Generalem Miniſtrum, ſeu eius Commiſſarium generalem. Sæpe etiam compellebantur extra Hiſpan. euagari ad dictos Prælatos generales perquirendos, interimque Indica claſſis, quæ tarda molimina neſcit, vela tendebat ventis, & eiuſdem rei gratia, negotia alioquin grauia, ardua, & valde neceſſaria Religioni, & Catholico Regi, omnino peribant. Hac de cauſa Catholicus Rex Philippus II. in animum ſibi induxit procurare, vt ex noſtro ſacro Ord. Commiſſarius quidam generalis crearetur, atque inſtitueretur pro omnibus Religioſis, quoquomodo ad Indos pertinentibus, qui in Curia eiuſdẽ Regis Catholici reſideret, ne cum tanta rerum pernicie illarum partium negotia dilatarẽtur, & ſi quę eſſent ardua, & eidem Regi communicanda forẽt, obſeruata, qua decet, concordia inter Catholicum Regem, & noſtrum ſacrum Ordinem, ſumma cum facilitate abſoluerentur. Nam Hiſpaniarum Reges Catholici, præterquam quod ex auctoritate Pontificia, vt iam ſupra in primo Tomo ſatis diximus, vniuerſales ſunt patroni totius noui orbis, etiam habent Ius quæſitum, vt nulli Fratres cuiuſcumq. Ordinis & Religionis ſint, ad Indias adſportẽtur, nec in illis commorentur, contra ipſorum Regum voluntatem & conſenſum. Hanc ob cauſam Pater Fr. Chriſtophorus de Capite Fontium, Generalis olim Miniſter totius noſtri Ordinis, libentiſſime annuit, atque conceſſit ſupradicto Regi Philippo II. vt aliquis ex noſtris Fratribus, Pater doctus, religioſus, & grauis, in negocijs gerendis exercitatus, quem ipſe vellet & eligeret, eſſet Commiſſarius generalis Indiarum, cum plenitudine poteſtatis, qui & in ipſius Curia reſideret, eius expenſis alendus, vt conſtat ex litteris patentibus eidem directis à prædicto Generali Miniſtro, anno Domini 1572 quæ quidem litterę habentur in Archiuio Supremi Regalis Indiarum Conſilij, quarum virtute, & facultate prædictus Catholicus Rex, matura habita deliberatione, elegit in Commiſſarium generalem Indiarum, Ordinis noſtri ſacri Minorum P. Fratrem Franciſcum de Guzman, olim Miniſtrum Prouincialem Prouinciæ S. Michaelis, & Procuratorem generalem Ciſmontanæ familiæ, filium, & alumnum Illuſtriſſimi noſtri Conuentus S. Franciſci Salmanticenſis. Hunc præclariſſimum virum in multis, ac grauiſſimis rebus probatum, tamquam primum lapidem, non minorem quempiam, voluit Catholica Maieſtas, in huius miniſterij prima electione, ſiue conſtructione conſtituere, qui litteris, & morum obſeruantia, & rerum gerendarum experientia, plane erat inſignis, & in eo officio, & miniſterio exercendo, tanta fuit vſus prudẽtia, atque modeſtia, vt nullam prorſus Hiſpaniarũ Prouincijs (vt dicitur) moleſtiam vnquam intulerit. Eiuſmodi enim officia, potius prudentia, ſuauitate, & modeſtia, quã auctoritate, & potentia exercenda ſunt, quod & fecit prædictus grauiſſimus, atq. religioſiſſimus vir feceruntque ſemper alij, qui eumdem ſunt ſubſecuti.

Primus Commiſſarius generalis Indiarum, qui in Regali Curia reſideret inſtitutus eſt anno Domini 1572.

Hic igitur fuit primus Commiſſarius Generalis Indiarum, in Regia Curia reſidens, cuius officium in Capitulo, ſeu Congregationi generali habita Toleti anno 1583. ipſo iubente Catholiciſſimo Rege, atque efflagitante neceſſitate, confirmatum eſt, ſicque in conſtitutionibus generalibus ibidem factis, capit. 10. §. de Commiſſario generali Indiarum, ſimile habetur ſtatutum. *Pro Fratribus Indiarum, vnus Commiſſarius generalis conſtituatur à Reuerendiſſimo Patre Generali ex aſſenſu, & beneplacito Regis Catholici præficiendus, qui & in ipſius Curia reſideat.* His dictis de ſupradicti Commiſſarij generalis Indiarum inſtitutione, reliquum eſt, vt de ipſius auctoritate, poteſtate, & iuriſdictione, ac de alijs ad eius munus, & officium ſpectantibus, per concluſiones aliquas breuiter, & reſolutiue dicamus.

Prima Concluſio.

Commiſſarius generalis Indiarum, in Regia Curia reſidens eſt Miniſtro generali immediate, & nulli alij ſubiectus.

Certiſſimum, atque conſtitutiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod ſupradictus Commiſſarius generalis, eſt immediatus Generali Miniſtro, in omnibus, & per omnia, & nulli alij Prælato, vel Superiori ſubditus ſiue ſubiectus. Hæc concluſio habetur expreſſa, in ſupradictis Conſtitutionibus generalibus, loco ſupracitato. Circa quam mox, exorta fuit difficultas, lis, atque controuerſia, An Commiſſarius generalis ſupradictus, eſſet ſubditus Commiſſario generali Ciſmontano? De qua difficultate iam nos diximus ſupra quæſtion. 11. Artic. 5. agendo de poteſtate prædicti Commiſſarij generalis, &

Digitized by Google

lis,& poſuimus concluſionem negatiuam, dicentes ſolummodo eſſe ſubiectum, immediate Generali Miniſtro, tam quoad ſuam perſonam, quam quoad perſonas ſociorum ſuorum, & omnium Fratrum ad Indias pertinentium, ac denique quoad omnia ſpectantia, ad ſuum munus & officium. Et hoc eſt certiſſimum, atq. in communi praxi obſeruatum, de quo nulli eſt omnino dubium. Sit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Quanta ſit auctoritas Commiſſarij generalis Indiarum, & ſuper quibus illam habeat.

Auctoritas prædicti Commiſſarij generalis Indiarum, quammaxima eſt, quia habet plenitudinem poteſtatis, in omnes Fratres, & Sorores in Prouincijs noui orbis conſiſtentes, & ad illas partes quoquomodo pertinentes, & in vniuerſos Fratres, qui ex Hiſpaniarum Prouincijs ſunt ad Indos tráſmittendi, & in reliquos omnes Religioſos, tam ſubditos quam Prælatos, qui auſi fuerint impedire Fratres ad Indos proficiſci volentes. Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra, vbi etiam additur, quod habebit plenitudinem poteſtatis ad puniendos prædictos perturbatores.

Tertia Concluſio.

De ſocijs, quos ſecum habere poteſt Commiſſarius generalis Indiarum.

Prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, facultatem habet eligendi ſocios ſibi neceſſarios, quos quidem ad arbitrium ſuum ex quibuſcunque Prouincijs poterit eligere, qui nimirum ſocij tantummodo ſunt ſubditi Miniſtro generali, & Commiſſario generali Indiarum ſupradicto. Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.

Quarta Concluſio.

De alijs ſpectantibus ad auctoritatem, & poteſtatem Commiſſarij generalis Indiarum.

Habet præterea Commiſſarius ſupradictus, auctoritatem & facultatem remittendi Fratres venientes ex Indijs, ad ſuas natiuas Prouincias, quarum tenentur Prouinciales Miniſtri illos recipere. Si vero tales Religioſi in Indiarum partibus, atque Prouincijs habitum noſtræ Religionis induerunt, & non ſunt iterum ad illas partes reuerſuri, poteſt Cõmiſſarius generalis ſupradictus, illos ad quam voluerit Prouinciam remittere, tenenturque Miniſtri eos recipere: ſed quantum attinet, & ſpectat ad ipſorum incorporationem, ſeruari habent Generales noſtræ Conſtitutiones cap. 4. vbi agunt de Fratrum incorporatione. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus Indiarum cap. 4.

Quinta Concluſio.

Commiſſarius generalis Indiarum vocẽ habet in omnibus Capitulis generalibus.

Prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, eſt Vocalis ordinarius ad omnia Capitula generalia, in quibus omnibus electionibus, & actibus Capitularibus, habet vocem. Hæc concluſio etiam habetur expreſſa, in dictis Conſtitutionibus generalibus c. 1. vbi dicitur, quod cum propter nimiam diſtantiam, ex Indiarum partibus, pauci Fratres accedere ſoleant, ad dicta generalia Comitia, neceſſarium fuit viſum, vt prædictus Commiſſarius generalis, tamquam Miniſter Miniſtrorum Indiarum, in prædictis Capitulis generalibus ſit præſens, non ſolum vt vocem habeat, ſed etiam vt poſſit rationem reddere, eorum omnium, quæ ad prædictas Prouincias pertinent. Dicitur tamen, quod ſi prædicta Comitia generalia, celebranda fuerint extra Hiſpaniam, nõ poterit Commiſſarius generalis Indiarum prædictus, ad illa ſe conferre, ſine ſpeciali licentia Regij Senatus Indiarum. Et cum poſtea inter nonnullos ſacri noſtri Ordinis Patres ſuborta fuiſſet lis, & cõtrouerſia, An prædictus Commiſſarius generalis Indiarum vocem haberet, in electione Generalis Miniſtri. Eiuſmodi tamen difficultas, iam omnino ſublata eſt, nam in Capitulo generali Romano, habito anno 1587. quo electus fuit in Generalem Miniſtrum, P. Frater Franciſcus à Toloſa, pro Indis inter alia, ſequens fuit factum ſtatutum. *Generalis Indiarum Commiſſarius, nunc ac pro tempore exiſtens, tũ vocem actiuam, tum vero paſſiuam, in Capitulo & Congregatione generalibus habeat, atque etiam in Capitularibus actionibus, ex præſenti declaratione, quia in hoc Ciſmontana, & Vltramontana familia conſenſerunt. Et S.D.N. Sixtus Papa Quintus ex proprio Motu id vult, præfatoque Commiſſario, atque generalibus Indiarum Commiſſarijs debitum aſſignat.* Per hoc fuit ſupradicta difficultas abſoluta, de qua etiam nulli eſt dubitandum.

Poteſtas prædicti Cõmiſſarij generalis Indiarum eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Rurſus circa poteſtatem Commiſſarij generalis Indiarum prædicti, dubitatum extitit, An ea eſſet ordinaria, an vero ſubdelegata? & aſſerentibus quibuſdam, negantibus vero alijs, eam eſſe ordinariã, tandem ex mente & ſententiam melius ſentientiũ, & Superiorum diffinitione, atque determinatione, concluſum eſt, quod eſt ordinaria, non vero ſubdelegata. Cuius & ratio in promptu eſt, nam quamuis non inſtituatur per electionem, atque communia ſuffragia, ſed per nominationem Generalis Miniſtri, atque ex beneplacito & aſſenſu Catholici Regis, ſiue ipſius ſupremi Indiarum Regalis Conſilij, vt dictum eſt, habet tamen ſuam auctoritatem, non tam ex commiſſione ipſius, quam ex beneficio legis, & Conſtitutionis Toletanæ, vnde cum non ſit Commiſſio ſpecialis hominis, ſed legis, ſit clarum profecto, atque perſpicuum, quod eſt ordinaria. Multumque probabile, quin vero & certiſſimum, quod ſemel electus, & nominatus ab ipſo Generali Miniſtro, citra culpam, atque defectum notabilem, & legitime probatum, quod hoc ipſum promereatur, non poteſt ab officio ſuo remoueri. Saltem abſque aſſenſu, & conſenſu prædicti Regalis Conſilij, res eſt, quæ nullũ omnino patitur dubium. Ex quo etiam infertur, quod prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, poteſt ſubdelegare, & creare alios Commiſſarios inferiores, ſpeciales, & particulares, ad diuerſa munera obeunda, ad ſuum officium ſpectantia, non ſolum quia eſt Commiſſarius ex commiſſione perpetua, & ad vniuerſitatem cauſarum, de quibus certiſſimum eſt in Iure, quod poſſũt ſubdelegare, & quia ad abundãtiam in ſuis patentibus literis habet, idipſum vt poſſit facere: verumetiam quia reuera eſt Iudex ordinarius, ſupremus in ſuo officio, ac proinde poteſt ſuam auctoritatem, ad particularia, quæ ſe offerunt, alijs committere, atque demandare.

Mortuo, promoto vel amoto Generali Miniſtro, aut expleto ſuo officio, non ceſſat, aut ſpirat officium Commiſſarij generalis Indiarum.

Sequitur vlterius, quod Generali Miniſtro mortuo, promoto vel amoto, aut expleto, & abſoluto ſui Generalatus officio, non ceſſat, neque exſpirat prædictum Commiſſarij generalis officium, propter rationem nuper dictam, quia nempe eſt ordinarius, non vero ſubdelegatus; & quia facta prædicta nominatione à Generali Miniſtro (quod duntaxat eidem commiſit generale Capitulum) iam non tam auctoritate hominis (vt ſic loquamur) quam ex auctoritate & beneficio legis, ſuum exercet munus, & officium. Quæ omnia ſunt multum iuridica & Iuri, atque rationi conſona, ac proinde multum memoriæ commendanda.

Sed numquid ſupradicto Commiſſario generali Indiarum, ſint aliqua interdicta, atque prohibita? Reſpondetur per ſequentem concluſionem, quæ erit ſexta in ordine.

Sexta

Digitized by Google

Sexta Concluſio.

Aliqua ſunt interdicta, atque prohibita, prædicto Commiſſario generali Indiarū.

Aliqua ſunt interdicta, & prohibita, in noſtris generalibus Conſtitutionibus, prædicto Commiſſario generali Indiarum, & ſunt quæ ſequuntur. Primo, quod non poſſit ire ad Capitulum extra Hiſpaniam celebrandum, ſine aſſenſu, & conſenſu Regij Senatus Indiarum, habetur in cap. 1. ſtatutorum generalium pro Fratribus ad Indiarum Prouincias pertinentibus, in fine eiuſdem Capituli. Et ratio huius prohibitionis eſt, nam, cum dictus Commiſſarius ſit inſtitutus ad inſtantiam Regis Catholici, & eius expenſis ſuſtentetur, indecens omnino videtur, quod ſine eius aſſenſu, & licentia, aut Regij ſui Senatus, tam prolixam faceret abſentiam, abſque eo, quod ſui ipſius, eiſdem rationem redderet.

Secundo prohibetur, ne Fratres vllos ad Indos mittat, niſi qui a Regio Indiarum Senatu, fuerint expoſtulati, aut ſine ipſius aſſenſu, & licentia, nec maior mittatur numerus Fratrum, quam à prædicto Senatu fuerit conſignatus, atque taxatus, habetur in cap. 2. earundem Conſtitutionum.

Tertio, ne cogat aliquem Fratrem, ad hoc vt vadat ad Indiarum partes, habetur etiam in eodem cap. 2. Cuius prohibitionis ratio eſt, quia ſecundum noſtram Regulam, Fratres non ſunt cogendi, neque poſſunt cogi, vt vadant ad commorandum inter infideles, ſed hoc debet procedere ex eorum libera voluntate. Quod Regulæ noſtræ præceptum, atque ſupradicta prohibitio, quam maxime eſt iuri, & rationi conſona: nam humana præcepta non debent imponi, nec obligant cum diſcrimine vitæ: nemo autem eſt, qui neſciat, cum quam magno vitæ periculo fiat tranſitus ad Indos, propter immenſam tam vaſti, atque profundiſſimi maris nauigationē. Præterea, quia nemo debet cogi inuitus creſcere, nec obligari ad tantam perfectionem, nec vero expedit, vt Fratres coacti ad Indos vadant, ſed liberi, & ſpontanei, vt merito de eis ſperari poſſit, quod ſedulo, & diligenter ſua exequentur miniſteria. Propter has rationes, & plures alias pertinentes ad bonam gubernationem, nūquam in noſtra ſacra Religione permiſſum eſt, aut in conſuetudine eſt poſitum, vt Fratres ire cogantur ad Indos.

Nemo poteſt cogi ad eundum inter infideles.

Quarto, prohibetur prædictus Commiſſarius, præſtare facultatem per ſeipſum, alicui Fratri particulari, ad Indos tranſmigrandi, ſed omnes Fratres illuc mittēdi, per ſpeciales Commiſſarios, ad id muneris deputandos per ipſum, debent nominari. Et ratio huius prohibitionis eſt, nam Commiſſarius generalis Indiarum prędictus, importunis ſæpe precibus cogebatur, extra tempus extrahere Fratres à ſuis proprijs Prouincijs, prætextu, & ſub colore eundi ad Indos, ex qua re non ſolum Regularis diſciplinæ, & obediēuæ oriebatur contemptus, verum etiam multi inutiles ſequebantur diſcurſus, & vagationes ſcādaloſæ. Habetur hæc prohibitio in c. 2. dictarum Conſtitutionum.

Quinto, prohibetur Commiſſarius generalis prædictus, vt non poſſit licentiam præſtare alicui Fratri, qui venerit ex Indis, vt iterum illuc poſſit redire, ſine licentia & conſultatione Regij Conſilij, niſi fuerit ab illarum partium Prælatis, miſſus in Hiſpaniam, ad expedienda aliqua interdum Indiarum negotia: Habetur hæc prohibitio in eodem dicto capit. 2. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

De Commiſſarijs generalibus Indiarum, noua Hiſpania, & noua Caſtella, ſiue de Perù, & de ipſorum poteſtate, & auctoritate.

ALij duo inſtituuntur Commiſſarij generales Indiarum, vt vnus eorum reſideat in Prouincijs nouæ Hiſpaniæ, alter vero in Prouincijs nouæ Caſtellæ, quæ alio nomine dicuntur de Perù, qui prædicti Commiſſarij, inſtitui debent à ſolo Generali Miniſtro, vt habetur in cap. 3. ſupradictorum Statutorum generalium Indiarum. Auctoritas vero ipſorum, qua debent pollere, non dicitur, aut declaratur in dictis Cōſtitutionibus, ſed erit ea, quam ſibi Generalis Miniſter contulerit, & quæ fuerit ſpecificata in ſuis patentibus litteris. Et ſi quæratur, quantam illam eſſe oporteat? reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Quammaxime oportet, vt poteſtas, atque auctoritas prædictorum Commiſſariorū ſit pleniſſima pro ſuis Fratribus.

Quammaxime oportet, vt auctoritas & poteſtas, ſupradictorum Commiſſariorum generalium, in Indiarum partibus exiſtentium, pro ſuorum officiorum munere, ſit ſumma, atque ſuprema, & ita plenaria, vt poſſint ipſi in illis partibus, quidquid & Generalis Miniſter potuiſſet, ſi ibi pręſens affuiſſet. Hæc concluſio probatur, & ſatis apparet eſſe vera, ex nimia illarum partium diſtantia, atque ex innumeris inconuenientibus, quæ exoriri poſſent ex cōtrario facto, cum magno diſpendio, & detrimento animarum ſalutis, multorumque aliorum negociorum, ſi eorum auctoritas non ita eſſet plenaria. Et quod talis eſſe debeat, Conſtitutiones ipſæ generales, ſatis videntur innuere, cum & hac ratione ipſi, in eiſdem expreſſe Commiſſarij generales vocentur, per quos debent expediri, & abſolui negotia omnia illic occurrentia.

Difficultas. An Commiſſarij generales in Indiarum partibus exiſtentes, ſint ſubditi Commiſſarij generalis Indiarum, in Curia Regia reſidentis.

Sed ſtatim occurrit dubium, An Commiſſarij generales prædicti, in Indiarum partibus exiſtentes, ſint ſubditi Commiſſarij generalis Indiarum in Regia Curia reſidentis, eique teneantur in omnibus obedire? Cui difficultati breuiter reſpondetur affirmatiue, & in hoc nulli poteſt eſſe dubium, poſtquā id docet, & oſtendit communis praxis, atque ordinaria conſuetudo ab inſtitutione officiorum eorundem: nam, quamuis à ſolo Miniſtro Gener. (vt præmittitur) ſint electi, non propterea eidem ſunt immediate ſubiecti, ſed obedire tenentur ſupradicto Indiarum Commiſſario generali. Ad quod etiam poteſt adduci exemplum familiare, nam quamuis in caſu aliquo Generalis Miniſter, per ſeipſum immediate quempiam inſtituat Guardianum, non propterea Guardianus ille ſic inſtitutus, immediatus erit ipſi Generali, aut exemptus à iuriſdictione ſui Miniſtri, & oppoſitum dicere, magnus eſſet error in materia gubernationis, & in rebus moralibus. Tandem quod hoc ita ſit, expreſſe colligitur ex ſupradictis Statutis, atque Conſtitutionibus Generalibus Indiarum, capit. 3. vbi habetur, quod dicti Commiſſarij generales non poſſint recedere ab illis partibus, ſine expreſſa licentia Generalis Miniſtri, aut ſui Commiſſarij generalis Indiarum, in Regia Curia reſidentis. Ex quibus verbis ſatis colligitur, quod ſint ſibi ſubditi.

Difficultas. An prædictorū Commiſſariorum auctoritas, & iuriſdictio ſit ordinaria, an vero ſubdelegata.

Præterea circa dictorum Commiſſariorum auctoritatem, & iuriſdictionem dubitatur, An ſit ordinaria, an vero ſubdelegata? Cui difficultati breuiter reſpondetur, quod eſt delegata: id quod & euidenter conſtat ex ſupradictis Conſtitutionibus, vbi habetur, quod creatio, iuriſdictio; auctoritas, atque poteſtas ſupradictorum Commiſſariorū,

H tota-

licentia ſuffragetur, niſi Miniſter Generalis ex officio id effecerit. Et additur ibidem; Monemus tamẽ eundem Reuerendiſſimum Miniſtrum Generalem, ne id vnquam faciat, niſi magna, & notoria efflagitante ratione. Ex his etiam verbis colligunt, id eſſe ſolummodo Miniſtro Generali reſeruatum.

Tertio, in cap. 9. earumdem Conſtitutionum, agendo de ſuffragijs defunctorum, habetur vt nullus Prelatus poſſit, in Dominicis diebus, pro aliqua occaſione, etiam pro expenſis Capituli Generalis, vel Prouincialis aliquas Miſſas dicendas diſtribuere, nec alicui Fratri concedere, vt pro ſua, vel alterius intentione poſſit celebrare. Hoc dicitur eſſe etiam ſupradicto Commiſſario Generali prohibitum.

Quarto dicitur, quod Commiſſarius Generalis ſupradictus, non poteſt celebrare Capitulum Generale, ad eligendum ſucceſſorem, quia id omnino pertinet ad Miniſtrum Generalem, vt conſtat ex communi vſu, & conſuetudine.

Quinto dicitur, quod Commiſſarius Generalis, non poteſt mittere Fratres ad partes Hieroſolymitanas, per expreſſam prohibitionem ſibi factam in Capitulo Generali Burdegallenſi celebrato anno Domini 1520. cuius meminit Enchiridion fol. 101. pag. 1.

Sexto, in eodem Capitulo prohibitum fuit eidẽ, & cunctis Prouincialibus Miniſtris, vt non mittant Fratres ad Romanam Curiam, ſine manifeſta neceſſitate, & cum conſilio Patrum.

Septimo, dicitur, eſſe ſibi prohibitum ex conſuetudine, habere votum in electionibus Prouinciarũ, nempe Prouincialium, Diffinitorum, Cuſtodum, & Diſcretorum, neque in electione Guardianorum, & in reliquis omnibus electionibus, pertinentibus ad Prouincias.

Octauo, dicitur, eſſe ſibi prohibitum diſpenſare, in omni diſpoſitione, quam in noſtris Generalibus Conſtitutionibus dicitur, quod aliquid poſſit facere Generalis Miniſter, ſeu conceditur Generali Miniſtro, in ſingulari, quia inquiunt, quando dictæ Conſtitutiones volunt, vt Commiſſarius Generalis prędictus id poſſit facere, vtuntur plurali numero, & vniuerſali Pręlatorum nomine, dicendo, nulli Pręlati hoc poſſint facere, niſi fuerint Prælati Generales, vel hoc non fiat, ſine expreſſa Prælatorum Generalium licentia.

Quæ in communi atque in generali conueniant Commiſſario Generali prædicto.

Hæc ſunt, quę dicuntur prohibita ſupradicto Cõmiſſario Generali Miniſtro, in reliquis autem omnibus poteſt in ſua familia, quidquid Miniſtri Generales in toto Ordine, & electus iuxta modum, & formam contentam in Bulla vnionis, atque eligitur modo, habet vocem, & votum in cunctis electionibus Capituli Generalis, quando incipit, & deſinit ſuum officium, actiuam, & paſsiuam, tam in Diffinitorio, quã in Diſcretorio, immo vero, peracto ſuo officio, habet votum in omnibus Capitulis Generalibus ſuæ familiæ, tam quoad electionem Commiſſarij Generalis, quam quod omnes alias electiones, quæ fiunt in Diſcretorijs, & Diffinitorijs, nam vt habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Toletanis c. 8. §. de Capitulo Generali totius Ordinis, poſt peractum ſuum officium, prædicti Commiſſarij Generales, ſunt perpetui Vocales, & perpetui Diffinitores ad omnia capitula Generalia ſuæ familiæ, & qui fuit Commiſſarius Generalis electus modo prędicto, habet etiam vocem ad electionem Vicarij Generalis totius Ordinis.

ARTICVLVS VIII.

De Capitulo Generali intermedio qualiter, & quando ſit celebrandum.

Huic Articulo Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Finito triennio Commiſſarij Generalis, cogendum eſt Generale Capitulum intermedium, ad electionem alterius.

Finito triennio Commiſſarij Generalis, electi ſecundum Bullam Vnionis, cogendum eſt Generale Capitulum, per Miniſtrum Generalem, aut per Vicarium totius Ordinis, ad electionem alterius. Hæc Concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Bulla vnionis, & in noſtris Generalibus Conſtitutionibus Toletanis c. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, vbi dicitur, quod ad hoc Capitulum, accedere tenentur omnes Prouinciales, & Cuſtodes, & cæteri Vocales totius familiæ, pro qua eligendus eſt Cõmiſſarius Generalis ſupradictus, & quod huiuſmodi Capitulum intermedium celebrandum eſt, in Capitulo Pentecoſtes, vbi fuerit ſtatutum, & Vocales tenentur accedere ad locum, in quo dicta Comitia celebranda ſunt, Feria ſexta, ante dictum feſtum ad horam prandij.

Secunda Concluſio.

In dicto Capitulo Generali intermedio, eligendus eſt, nouus Commiſſarius Generalis & ſex Diffinitores ex eadem familia.

In dicto Capitulo intermedio, eligendus eſt denuo nouus Commiſſarius Generalis, & ſex Diffinitores de eadem familia, neque reeligi poſſunt, qui in præcedenti Capitulo totius Ordinis fuerunt Diffinitores ab eadem familia electi, & huiuſmodi Diffinitores generales non poſſunt eligi, niſi ſint de corpore Capituli, quamuis ſint præſentes. Hęc concluſio habetur expreſſa in ſupradictis conſtitutionibus Generalibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, & cap. 7. de Electionibus, & Inſtitutionibus officiorum, §. de Diffinitoribus Generalis Capituli, & ibidem §. de Commiſſario Generali. Vbi etiam dicitur, quod ſi propter Bulla, aut propter aliquod aliud impedimentum, non poſſit commode prædictum Capitulum Generale intermedium conuocari, in eo caſu Generalis Miniſter, de conſilio aliquorum Patrum, poterit eundem Commiſſarium continuare, vel alium de nouo inſtituere. Statuitur tamen, & declaratur, quod Commiſſarius Generalis, ſic inſtitutus, non erit Prelatus ordinarius, nec habebit votum in Capitulo Generali, neque habebit eaſdem præeminentias, quas habent Commiſſarij Generales electi ſecundum Bullam vnionis, niſi forſan is, qui inſtituitur, fuiſſet olim Miniſter, aut Commiſſarius Generalis: habebit tamen plenitudinem poteſtatis, ad gubernãdam totam ſuam familiam.

Tertia Concluſio.

Reliqua omnia, ſpectãtia ad electiones, ſindicationes, Conſtitutiones, Concluſiones, Prædicationes, & quoad Congregationem Diſcretorij, & Diffinitorij, & Tabulę confectionem, ſimili modo debent fieri, ſicut eſt dictum ſupra de Capitulo Generali. Hæc Concluſio habetur vbi ſupra cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, vbi etiam dicitur, quod ordo ſedendi ſeruetur, ſicut dictum eſt ſupra de Capitulo Generali, & quod ſi commode fieri poteſt, omnes Miniſtri Prouinciales, ſedeant ad manũ dexteram, & Cuſtodes ad læuam, ne Miniſtri Cuſtodibus, & Cuſtodes Miniſtris commiſceantur.

AR.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter, ſi à ſuâ familia velit diſcedere, poſſit in alijs partibus Commiſſarium Generalem inſtituere.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Si Generalis Miniſter à ſua familia velit diſcedere, poterit loco ſui de conſilio patrum aliquem Cõmiſſarium inſtituere.

SI Generalis Miniſter, propter aliquã rationem, & cauſam, à ſua familia velit diſcedere, poterit pro tempore, quo fuerit abſens, loco ſui alium Commiſſarium inſtituere, de conſilio & aſſenſu Diffinitorum, ſeu aliquorum Patrum Diſcretorum alicuius Prouinciæ. Hoc conceſſit expreſſe Leo X. in ſupradicta Bulla vnionis. Verum eſt tamen, quod ibi dicitur, *vt fiat de conſilio, & conſenſu Diffinitorum Capituli Generalis dumtaxat*, ſed in noſtris Conſtitutionibus Toletanis, cap. 7. §. de Commiſſario Generali, vbi hac de re agitur, dicitur quod id poterit facere, *cum conſilio aliquorum Diſcretorũ alicuius Prouinciæ*, cum difficile, ſeu potius impoſſibile cenſendum ſit, adhunc effectum, & ad conſimiles cauſas, Diſcretos, & Patres Ordinis, & Diffinitores cõuocare. Sed aduerto, quod huiuſmodi Commiſſarius Generalis ſic inſtitutus, nominatus, ſiue ſuffectus, expleto officij ſui miniſterij, & adueniente Generali Miniſtro, nullam propterea exemptionem, ſeu pręeminentiam aſſequetur, cum non ſit electus ſecundum Bullam vnionis, vt in præcedenti Articulo dictum eſt. hactenus de iſto Articulo, & de tota Quæſtione.

QVÆSTIO XII.

De Diffinitoribus Capituli Generalis, & intermedij, in duos Articulos diuiſa.

1 *Quotnam ſint eligendi Diffinitores in Capitulo generali totius Ordinis, ſiue in intermedio.*
2 *Quodnam ſit ſupradictorum Diffinitorum munus, & officium.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quotnam ſint eligendi Diffinitores in Capitulo Generali, totius Ordinis, ſiue in intermedio.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In Capitulo Generali totius ordinis duodecim Diffinitores vtriuſq. familiæ ſunt eligendi, ſex ex vna, ſex vero ex alia.

IN Capitulo totius Ordinis Generali, vtriuſque familiæ duodecim Diffinitores ſunt eligendi, ſex ex vna familia, & totidem ſex ex alia, & vnaquęque familia, quæ reſpectiue Ciſmontana, vel Vltramontana appellari debet, ſuos tantum eligit Diffinitores.

Hęc concluſio habetur expreſſa in noſtris Conſtitutionibus Generalibus Toletanis cap. 7. de Electionibus, & Inſtitutionibus officiorum. §. de Diffinitoribus Capituli Generalis, vbi & dicitur: quòd vt vnitas, & vera fraternitas diutius in Ordine cõſeruetur, declaramus ad familiam Vltramontanam, quæ talis eſſe dicitur reſpectu exiſtentium Toleti, ſequentes pertineant Prouinciæ.

Prouinciæ pertinentes ad familiam Vltramontanam, ſunt quæ ſequuntur.

1 Prouincia Franciæ.
2 Prouincia Franciæ Pariſienſis.
3 Prouincia Caſtellæ.
4 Prouincia Saxoniæ, Sancti Ioannis Baptiſtæ.
5 Prouincia Saxoniæ Sanctę Crucis.
6 Prouincia Turoniæ.
7 Prouincia Turoniæ Pictauienſis.
8 Prouincia Aragonię.
9 Prouincia Argentinæ.
10 Prouincia Aquitaniæ.
11 Prouincia Sancti Iacobi.
12 Prouincia Coloniæ.
13 Prouincia Sancti Bonauenturæ.
14 Prouincia Portugalliæ.
15 Prouincia Sancti Ludouici.
16 Prouincia Hyberniæ.
17 Prouincia Scotiæ.
18 Prouincia Conceptionis.
19 Prouincia Daciæ.
20 Prouincia Britanniæ.
21 Prouincia Angliæ.
22 Prouincia Bethicæ.
23 Prouincia Burgenſis.
24 Prouincia Angelorum.
25 Prouincia Pietatis.
26 Prouincia Sancti Gabrielis.
27 Prouincia Carthaginenſis.
28 Prouincia Flandriæ.
29 Prouincia Germaniæ inferioris.
30 Prouincia Algarbiorum.
31 Prouincia Sancti Euangelij de Mexico.
32 Prouincia Maioricarum.
33 Prouincia Aquitaniæ Reformat.
34 Prouincia Sancti Michaelis.
35 Prouincia Cantabriæ.
36 Prouincia duodecim Apoſtolorum Lima.
37 Prouincia Canariæ.
38 Prouincia Sancti Andreæ.
39 Prouincia Sardiniæ.
40 Prouincia Valentiæ.
41 Prouincia Cathaloniæ.
42 Prouincia Sancti Ioſeph, in noua Hiſpania, alias de Yucatam.
43 Prouincia Atrauidorum.
44 Prouincia Sancti Ioſeph in Caſtella.
45 Prouincia Sancti Ioannis Baptiſtæ.
46 Prouincia Sancti Petri, & Pauli, Mechocam in noua Hiſpania.
47 Prouincia nominis Ieſu de Guatimala.
48 Prouincia Sanctæ fidei nouæ Regni Granatenſis.
49 Prouincia Sanctiſſimæ Trinitatis de Chille.
50 Prouincia Sancti Franciſci de Quito.
51 Prouincia Sancti Antonij Charcarom.
52 Prouincia Sancti Georgij Nicaragua in noua Hiſpania.
53 Prouincia Sanctæ Crucis Inſulæ Sancti Dominici, Hiſpaniolę nuncupatæ.
54 Prouincia Granatenſis.
55 Prouincia S. Pauli in Caſtella.
56 Prouincia ſiue Cuſtodia S. Thomæ in India Orientali.
57 Cuſtodia Terræ firmæ Indiarum.

Ad cuſtodiam vero Ciſmontanam ſequentes Prouinciæ ſpectant,

Prouinciæ pertinentes ad familiam Ciſmontanam ſunt quæ ſequuntur.

1 Prouincia Sancti Franciſci.
2 Prouincia Romana.
3 Prouincia Marchiæ.
4 Prouincia Tuſciæ.
5 Prouincia Bononiæ.
6 Prouincia Sancti Antonij.
7 Prouincia Genuæ.
8 Prouincia Mediolani.
9 Prouincia Principatus.
10 Prouincia ſeptem Martyrum.
11 Prouincia Siciliæ.
12 Prouincia Sancti Nicolai.

33 Pro-

13. Prouincia Sancti Bernardini
14 Prouincia Sancti Angeli
15 Prouincia Dalmatiæ
16 Prouincia Candiæ
17 Prouincia Boſnę Croatiæ
18 Prouincia Auſtriæ
19 Prouincia Boheęmię
20 Prouincia Polonię
21 Prouincia Corſicæ
22 Prouincia Raguſij
23 Prouincia Brixiæ
24 Prouincia Baſilicatę
25 Prouincia Vngariæ Saluatoris
26 Prouincia Boſnæ Argentinæ
27 Prouincia Vngariæ Sanctæ Mariæ
28 Prouincia Terræ laboris
29 Prouincia Lituanię
30 Prouincia Cuſtodiæ Terræ Sanctæ
31 Prouincia Cuſtodiæ Albanię
32 Prouincia Tirolenſis
33 Prouincia Calabriæ
34 Prouincia Sancti Didaci.

Qualiter ſint eligendi Diffinitores Familiæ Vltramontanæ.

Sex Diffinitores Vltramontanæ Familiæ ſic eligentur, ab omnibus Vocalibus prędictę familię: duo Diffinitores eligentur ex Prouincijs Hiſpanię, & noui Orbis.

Vnus vero ex quatuor Prouincijs reformatorum in Gallij, quę ſunt ſequentes, videlicet Prouincia Francię, Prouincia Turoniæ, Prouincia S. Bonauenturę, Prouincia Aquitanię recentioris.

Alius Diffinitor eligetur ex quinque Prouincijs de familia, quę ſunt in Gallia, & ſunt ſequentes, videlicet, Prouincia Francię Pariſienſis, Prouincia Turonię Pictauienſis, Prouincia Aquitanię, Prouincia Britannię, Prouincia Sancti Ludouici.

Alius Diffinitor eligetur ex ſex Prouincijs Belgicis, & ex alijs, quę ſunt cum illis aggregatę, quę ſunt ſequentes. Prouincia Hybernię, Prouincia Scotię, Prouincia Anglię, Prouincia Flandrię, Prouincia Germanię inferioris, Prouincia Sancti Andreę.

Alius Diffinitor eligetur ex Prouincijs Germanię ſuperioris, quę ſunt ſequentes. Prouincia Saxonię Sanctę Crucis, Prouincia Saxonię S. Ioannis Baptiſtę, Prouincia Argentinę, Prouincia Colonię, Prouincia Dacię.

Si vero contingat, quod ex prędictis nationibus vnus aut alter tantum venerit, ille eligatur, ſi vero nullus ex prædictis nationibus venerit, ex alijs Prouincijs ſufficiantur prædicti Diffinitores, ad arbitrium Capituli Generalis.

Qualiter ſint eligendi diffinitores huius familiæ Ciſmontanę.

Quantum vero attinet ad Diffinitores huius Ciſmontanæ familiæ, præcipitur, vt ſeruentur vbique partium conſuetudines, & ſtatuta. Hæc quantum ad Diffinitores Capituli Generalis, quantum vero attinet ad Diffinitores Capituli Generalis intermedij, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

In Capitulo generale intermedio ſunt eligẽdi ſex diffinitores.

In Capitulo Generali intermedio, ſunt etiam eligendi denuo ſex Diffinitores, nec reeligi poſſunt illi, qui in præcedenti Capitulo totius Ordinis, fuerunt Diffinitores ab eadem familia electi. Hęc Concluſio habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Generalibus c. 8. §. de Capituli Generali intermedio, & in c. 7. præcedenti titulo de Diffinitoribus, Capituli Generalis in fine, vbi habetur, quod quando Capitulũ Generale intermedium ſit celebrandum, vacabunt ſex Diſtinitores pro illa familia electi, in præcedenti Capitulo Generali, & alij ſex ſecundum prædictum Ordinem de nouo eligentur, & etiam ſtatuitur, vt omnes Diffinitores Generales non poſſint eligi, niſi ſint de corpore Capituli, quamuis ſint præſentes.

ARTICVLVS II.

Quodnam ſit ſupradictorum Diffinitorum munus, & officium?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diffinitorum generalium munus, & officium eſt ſimul cum generali Miniſtro, diffinire atque expedire omnia ordinis negotia, ſeu cuiuslibet familiæ reſpectiue.

SVpradictorum Diffinitorum Generalium, munus & officium, vt nomen ipſum ſonat, eſt in Capitulo Generali, ſeu intermedio, congregati ſimul cum Generali Miniſtro, diffinire atque expedire omnia, quæ ad bonam, atque exactam gubernationem totius Religionis, ſeu cuiuslibet particularis familiæ reſpectiue pertinent. Hæc concluſio ſatis cõſtat ex ſupradictis. Sunt itaque ſupradicti Diffinitores, ad Senatorum modum, a quibus in Romana olim Republica, cuncta cuiuſuis ponderis atque momenti negotia expediebantur, & diffiniebantur, quibus etiam inconſultis nihil omnino agebatur æſtimatione dignum. Hoc etiam ex praxi, & conſuetudine poſitum fuit, à noſtri ſacri Ordinis naſcentis exordio, & ſtatutum atque ordinatum, vt ſimul cũ Generali Miniſtro, eſſent quidam alij noſtræ Religionis Patres & Fratres, Aſſiſtentes eidem ad diffiniendas, decidendas, atque determinandas res omnes ad noſtrum ſacrum Ordinem ſpectãtes, & pertinentes, qui & proinde vocãtur Diffinitores. Quod & credo obſeruari in Religionibus cunctis quamuis non eodem nomine nuncupentur, ſed alibi Cõſiliarij, alibi vero aſſiſtentes nonnunquam Conſultores, vtcumque id ſit, officium tamen atque miniſterium eorum, vt credo, eſt omnino vnum, & idẽ, & ſola eſt differentia in nomine, ſecundum varias, atque diuerſas Religionum earundem Conſtitutiones.

Secunda Concluſio.

Diffinitores actuales ſupradicti, ſunt acta diſcreti & Patres Ordinis.

Diffinitores prædicti, dum actu ſua munera, & officia exercent, hoc eſt, à Capitulo, in quo electi ſunt, vſque ad ſequens Capitulum, ſunt Diſcreti, & patres Ordinis, habentque votum, & vocem in cunctis electionibus, tam Miniſtri, quam Commiſſarij Generalis. Vocarique debent ad electionem Vicarij Generalis, & ad quodcumque negocium totum Ordinem concernens, ſi id commode fieri poſſit, & in Diffinitorio habent vocem electiuam, conſultiuam, atque diffinitiuam, tam in Capitulo Generali, quam in Capitulo, ſiue Congregatione intermedia, ad decidendas omnes res graues, quæ illuc deferuntur. Quorum conſilium non ſolum petere, verumetiam & ſequi, tenentur Generales Miniſtri in his, quæ ad agendum cum conſilio ſunt obligati, quæ omnia Diffinitores prædicti fideliter tenentur præſtare. Habetur hæc concluſio, in varijs noſtrarũ Generalium Conſtitutionũ partibus, ſed præcipue. c. 7. de electionib. §. de diſcretorũ electione, & §. de Cõmiſſario Generali Miniſtro, & de Vicario Ordinis, & §. de capitulo Generali totius Ordinis, vbi habetur qđ in ſingulis dieb. durãte d. Capitulo, Diffinitorũ congregetur, in quo fiat collatio ſuper his, quę de Prouincijs ad Capitulum ſunt tranſmiſſa, & ordine ſuo videantur in Diffinitorio, & illic omnes cauſæ diffiniantur. Sed additur ibidem, quod nulla ſtatuta valeat Diffinitorium efficere, ſine conſenſu maioris partis Capituli, nec totum Capitulum, valeat aliquid determinare, ſine approbatione maioris partis Diffinitorij. Hoc eſt, ſupradictorum Diffinitorum Generalium munus, & officium. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac Quęſtione dicta ſufficiant:

Nota, quod ſit ſpecialiter munus, & officium electorum diffinitorum.

Digitized by Google

ciant:reliqua enim, quæ in communi ad Diffinitorum omnium munus, & officium ſpectant, congruentiori loco dicetur infra: quando agemus de Prouinciarum Diffinitoribus.

QVÆSTIO. XIII.

De Procuratore, & Commiſſario Romano, & de Commiſſario in Curia Regis Hiſpaniarum reſidente, in Tres Articulos diuiſa.

1 *Vndenam ortum & originem habuerit, officium Procuratoris Romani, in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quodnam ſit eius munus & officium.*

2 *Vnde ortum et originem habuerit, officium commiſſarij Romani, & quodnam ſit eius munus, & quæ ita ipſius auctoritas.*

3 *Vtrum expediat bonæ gubernationi, vt in Curijs Regum, cõſtituatur vnus Commiſſarius, ad peragenda Ordinis noſtri negocia, qui dicatur Commiſſarius Regalis Curiæ.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vndenam ortum, et originem habuerit, officium Procuratoris Romani in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quodnam ſit eius munus, & officium.

ALij duo Officiales, conſtituuntur in noſtro ſacro Minorum Ordine, ad abſoluenda, & peragenda negocia, quæ in Romana Curia ſolent occurrere, quorum alter Procurator appellatur generalis Ordinis, alter vero Commiſſarius Romanę curię. De quibus in hac quæſtione agendum eſt à nobis per ordinem, & poſtmodum de Commiſſario in curię Regis Hiſpaniarum reſidente. Et primo dico, quod de primęua inſtitutione prędicti Procuratoris Generalis, nihil in Ordine habetur exploratum omnino, nam in Regula Seraphici Patris noſtri Franciſci, nulla huius muneris, & officij fit mentio, immo vero nec in conſtitutionibus antiquis, ſolummodo in libro, cui titulus Supplementum, in principio, fit mentio cuiuſdam Patris F. Martini à Garibay olim in Romana curia noſtri Ordinis Minorum S. Franciſci Commiſſarij, ſeu Procuratoris, fratrum Ciſmontanorum. Ex quo colligitur primo, quod ſaltem hoc munus, & officium in Ordine non eſt nouum, quin vero antiquum, nam quamuis ibidem non pręſigatur annus, neque de ipſius initio dicatur; conſtat tamen fuiſſe ante tempora Sixti IV. qui, vt dicitur in Chronicis, & refertur in Catalogo Summorum Pontificum, pręfuit Eccleſię, anno Dom. 1471. Itaque hoc officium antiquitatis habet, ad minus 140. annos. Secũdo colligitur, quod olim munus, & officium, Procuratoris & Commiſſarij Romani, vnum erat, & idem, vtroque enim nomine nuncupatur ſupradictus Frater Martinus à Garibay, indiſtincte, loco ſupra citato, iam Procurator, iam vero, Commiſſarius Rom. Quo fit, vt non eſſent duo diſtincta prędicta officia, ſed tantum vnũ, & idem. At modo duo ſunt diſtinſta officia, & deſeruit eorum vnum, pro Ciſmontanis: aliud verò pro Vltramontanis, modo infra dicẽdo. Et ſi quęratur, ad quem pertineat inſtitutio prędicti Procuratoris Generalis Ordinis? Reſpõdetur, quod de iure pertinet ad ſolum Generalem Miniſtrum; nam reuera Procurator Ordinis ſupradictus, eſt verus Procurator, Vicarius & ſubſtitutus Generalis Miniſtri, ad cauſas peragendas, ab eo ſibi commiſſas, ac propterea ad ipſum pertinet eiuſdem inſtitutio, cum quiliber Pręlatus ſecundum ius, poſſit, & debeat Procuratorem, & Vicarium ſuum inſtituere: id quod vſu, & conſuetudine eſt confirmatum, cum aperte conſtet, ſolum Generalem Miniſtrum, per ſuas patẽtes litteras, Procuratorem Generalem Ordinis ſemper inſtituiſſe. Neque obſtat conſuetudo, qua introductum eſt, vt Procurator Ordinis eligendus, proponatur in Diffinitorio Generali à Miniſtro, & qđ legatur in Tabula Capituli Generalis, inter reliqua officia, quę per veram electionem fiũt: nam quamuis id ita ſit, & Generalis Miniſter, ex conſuetudine, ſoleat conſulere Diffinitores, & Diſcretos Ordinis, congregatos in Diffinitorio Capituli Generalis, ad eligendum prędictum Procuratorem: non tamẽ eorum tenetur ſequi conſilium, imo vero ſecũdum multos, ſi totum Diffinitorium nominaſſet aliquem in Procuratorem Romanę Curię, & ſolus Generalis Miniſter alium inſtituiſſet, ille eſſet verus Ordinis Procurator, nam nulla lex eſt in Ordine, obligans Generalem Miniſtrum, vt eligat dictum Procuratorem, ex cõnſenſu Diffinitorum. Nec dictis obſtant, Conſtitutiones Generales Toletanæ, c. 8. §. de Capit. Gener. totius Ordinis, *ibi Procurator Ordinis*, vbi habetur, *quod Procurator Ordinis, & Romanæ Curiæ Commiſſarius debent in Diffinitorio eligi, & nominari*. Nam dicunt, quod cum dictę conſtitutiones non fuerint factę in Capitulo Gener. totius Ordinis, ſed ſolummodo Vltramontanę familię, non potuerunt obligare Gener. Miniſtrum, atque adeo quòd verba illa, *debent eligi, & nominari in Diffinitorio*, non dicunt debitum neceſſitatis, ſed honeſtatis tantummodo. Vel ſecundo dicunt, quod, quamuis verba prędicta obligarent ſub debitu neceſſitatis, nõ inde ſequitur, quod Diffinitores debẽt neceſſario eligere canonice prędictum Procuratorem, quia id in eo loco non dicitur, atque adeo ſufficit, quod Miniſter Gener. proponat ipſum, eligatq. eum ſolus, nã verbum *eligere*, in illo loco non ſignificat canonicã electionem, ſed ſimplicem dumtaxat nominationem, ex conſilio factam, quę.n. etiam ſecundum ius, ex conſilio ſunt facienda, non neceſſario obligant ad ſequendum conſilium, vt dicit Syluest. *verbo cõſilium. §. 2.* & tenent DD. communiter.

Ad quem pertineat de iure inſtituere prędictum procuratorem Romanum.

His de Inſtitutione officij Procuratoris Romani, totius Ordinis dictis, reliquum eſt, vt de ipſius auctoritate, & poteſtate dicamus, & de alijs, quę ad eius munus, & officium ſpectant, quod fiet per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Auctoritas, & poteſtas iuriſdictionis, Procuratoris Romani ſupradicti in particulari non eſt, determinata in noſtris gener. conſtitutionibus, ſed erit illa, quam Miniſter Gener. ſibi contulerit. Oportet autem, vt ſibi eam conferat plenariam, quoad omnia ad ſuum munus, & officium ſpectantia. Hęc Concluſio habetur expreſſa, in noſtris generalibus, conſt. c. 7. §. de Procurat. gener. Ro. Curię, ibi, *Huic Procuratori Rom totius Ord. Gen. Miniſter in ſuis litteris, atq; patentib. auctoritatem plenariã conferet ſuper oẽs hoſpites eiuſdẽ familiæ ad Rom. Curiã venientes; item ad abſoluendos apoſtatas, remittendoſq. ipſos ad proprias prouincias, item ad peragẽda, & dirigenda oĩa negocia, quæ in Ro. curia occurrerint, præter ea, quæ in eiſdem conſtitutionib. ſpecialiter ſunt ſibi prohibita*, quorum eſt primum, vt nullo modo ſe intromittant in negocijs de fratribus pertinentibus ad regimen Prouinciarum, neque intentare audeant aliquod, negocium, totum Ordinem concernens, & eius libertatem coarctans, abſq. Gener. Miniſtri ſcitu, conſenſu, atq. expreſſa licentia, nec illud procurari permittant, neque etiam ſe ingerant in agendis negocijs ſecularium. Hęc vbi ſupra.

Auctoritas, & poteſtas iuriſdictionis pro[illegible] eſt illa, quam Generalis Miniſter illi contulerit, oportet autem vt ipſa ſit plenaria.

Quęnam ſint prohibita prędicto Procuratori Romano.

Se-

Secunda Concluſio.

Præeminentia Procuratoris Romani eſt maxima,& ipſe eſt tertia perſona totius Ordi.

PRæeminentia Procuratoris Romani ſupradicti, eſt maxima,cum eius officium,ad quod aſſumitur,tantæ ſit auctoritatis,vt tertia ſit perſona in vniuerſo Minor. Ordin. nam poſt Generalem Miniſtrum,& Commiſſarium Gen.ſtatim ſuccedit Procurator Gen.Or. Et præterea ad ipſum pertinet orare in Capella Domini Papæ, & eidem Capellæ debito tempore intereſſe, vt ibidem repræſentet perſonam Generalis Miniſtri, habetque vocem actiuam,in electione Generalis Miniſtri,atque alijs,& in Diffinitorio,& in reliquis omnibus actibus, vt cautum eſt auctoritate Apoſtolica. Hæc omnia habentur in ſupradictis conſtitutionibus Gener. loco ſupracitato,vbi etiã dicitur, quod ſupradictus Procurator Gener.Ord. ſemper inſtituatur de eadem familia, ex qua aſſumptus eſt Gener. Miniſter, & quod omnes hoſpites ſuæ familiæ,ad Rom. curiam venientes in Conuentu de Ara Cœli coram ipſo ſe præſentent, eidemque ſua negocia exponant, quæ habent peragenda,quo facto poſt triduum omnino à Curia recedant,relinquentes prędicta negocia eidem Procuratori Romano expedienda. Et pręcipitur,quod nullus omnino frater cuiuſcumq. gradus & conditionis extiterit,ſub pœna priuationis actuũ legitimorum,ſe intromittere poſſit,in negocijs Ordinis,vel procurare audeat aliquam gratiam, in præfata Rom.Curia,ſtatum familiæ noſtrę concernentem,aut aliquod negotium in dicta Curia expedire,ſine illius aſſenſu,& licentia. Et quod Miniſtri Prouinciales hoc obſeruent, & in ſuis Prouincijs obſeruari faciant,tam quoad fratres, quam quoad Moniales,& oppoſitum facientes per Prælatos Gener.puniantur. Præcipitur etiam, vt Procurator Ordinis ſupradictus, Fratres ſine obedientia ad eius præſentiam venientes,ad nullam aliam Prouinciã, præterquam ad propriam,poſſint deſtinare. Ex dictis omnibus ſequitur,qualis eſſe debeat,& quantę auctoritatis Religioſus dicto muneri præficiendus, nam eſſe debet vir litteratus, atque aptus negocijs gerendis,bonæ perſonæ,bene natus,amabilis, affabilis,& qui apparere poſſit conſpectui Summi Pontificis,& Illuſtriſſ.Cardinalium, & inter ſeculares conuerſari,& de ſe,& negocijs, Ordinis, ſibi commiſſis,exactam rationem reddere. Hinc in Cap.Gener. Romano habito anno 1587.ſtatutum fuit, vt ad id muneris;nullus aſſumatur, niſi Prouincialatus officio functus fuerit.

Quæ nam ſpectent ad officium Procurat. R.

Tertia Concluſio.

Procurator Ordinis ſiue Romanæ Curiæ nulli ſubijcitur niſi generali Miniſtro, & Commiſſario Generali illarum partium in abſentia generalis Miniſtri.

Procurator ordinis ſupradictus, nulli omnino ſubijcitur,niſi Gener. Miniſtro,& Commiſſario Gene.illarum partium,dum ab eiſdem partibus abierit Gener. Miniſter,ita quod ab ipſo Commiſſ. Gener.poterit corrigi,ſi deliquerit,etiam vſque ad ſuſpenſionem ſui officij,ſaltem quoad vſq.ea de re certior fuerit factus,ſupradictus Gener. Miniſter. Hoc habetur in dictis Conſtit.Gene.loco ſupracit.vbi & dicitur. Alteri autẽ Prælato,ſiue locali,ſiue Prouinciali.vna cum duobus ſocijs,quos ſecum habere poteſt,non ſubijciatur,atq.in Capitulo Gen.habet maximã præcedentiam,dictus Ordinis Procurator,nã præcedit omnes Prouinciales Miniſtros ſuæ familiæ,excepto Miniſtro Prouinciali illius Prouinciæ, in qua celebratur Capitulum, vt diſponitur in dictis Conſtitutionibus Generalibus, ipſum tamen Procuratorem ſolummodo pręcedunt illi,qui fuere olim Miniſtri, aut Commiſſarij Generales, eſt qui ſunt actu Diffinitores Capituli Generalis,expletoq. ſuo Miniſterio,& officio ſecundum in conſenſu locum tenet,eſtq. eiuſdem Prouincię perpetuus Diſcretus,vt habetur ex Capitulo Generali Romano, habito anno 1587.

Quarta Concluſio.

Officium Procuratoris Romani non durat vltra triennium.

Circa durationem,auctoritate Apoſtolica decretum eſt, vt ipſius officium durare non poſſit vltra triennium, nec poſtea ad dictum officium iterum eligi,neque in Miniſtrum, aut Commiſſarium Generalem, niſi poſt duodecim annos, vt conſtat ex quadam Cõſtitutione Pij V. quę incipit *paſtoralis*, & alia Gregorij XIII.quæ incipit, *Conſueuit.* Vbi aduertendum eſt,ibidem dici,quod debet officium prædictum durare,per quadriennium, & quod poſtea ſuo functi officio non poſſint reelegi niſi poſt ſexdecim annos,ſed loquuntur iuxta id,quod in cõſuetudine poſitum erat illo tempore, at poſtea immutatum fuit, per aliam Bullam Sixti V. quæ incipit,*Et communis cura paſtoralis officij*, Vbi prædictæ durationis tempus redactum eſt ad trienniũ, iuxta formam antiquam traditam à Leone X. in Bulla vnionis,pro Commiſſario Generali,excluſionis vero ab alio officio, ad duodecim annos, vt ſupra de prædicto Commiſſario Generali, etiam diximus. Sed quia hæc mutari,& variari ſolent, obſeruandum erit,quod ea de re, pro tempore à ſummo Pontifice fuerit conſtitutum, atque determinatum. Tandem dicitur in noſtris Conſtitutionibus, quod quia Procurator prædictus, plures facit expenſas, in adminiſtratione ſui officij, Prouinciales Miniſtri illius familiæ, teneantur eidem ſecundum poſſibilitatem Prouinciarum, competentem eleemoſynam mittere,& quod, vt hoc debitum ſortiatur effectum, Miniſtri Generales id obnixe curabunt. Hactenus de officio Procuratoris Ordinis,ſiue Romanæ Curiæ.

ARTICVLVS II.

Vnde ortum,& originem habuerit,officium Commiſſarij Romani, & quodnam ſit eius munus,& quanta ipſius auctoritas.

Quo tempore cœperit officium Cõmiſſarij Romanæ Curiæ.

EX dictis in præcedenti Articulo conſtat, quod licet modo Commiſſarij Romani, & Procuratoris Ordinis,officia ſint diſtincta, olim tamen erat vnum, & idem, ſed poſtea ex quo ſtatus Regularis obſeruantiæ cæpit multiplicari,& habere prælatos ex ſeipſis,ex eo met tempore, cæpit etiam eſſe officiũ Commiſſarij Romani,ſeu Romanæ Curiæ, nam Vicarij Generales Regularis obſeruantię,non contenti ad prædictum Procuratorem ſuas cauſas remittere (erant enim tunc Conuentuales Fratres) pro peragendis ſuis negocijs,inſtituebãt in Romana Curia ſuos peculiares Commiſſarios. Hoc eſſe verum conſtat ex libro Ordinis nuncupato. Supplementum fol.96.quo loco dicitur,quod P. Fr. Ioannes Philippus, Vicarius Generalis Fratrum Minorum Regularis obſeruantiæ,tempore Sixti IV. cõſtituit ſuum Commiſſarium in Romana Curia, P. Fr. Natalem de Pomier. Sed à tempore Leonis X. quo ſigillum Ordinis,& Generalatus miniſterium fuit tranſlatum ad obſeruantiam, Generalis Miniſter non ſolum inſtituit Procuratorem Generalem Ordinis, verum etiam & Commiſſarium Romanæ Curiæ,ſecundum eam formam, quam obſeruat in Conſtitutione Procuratoris Generalis proponendo ſcilicet prædictum Commiſſarium, in Diffinitorio Capituli Generalis, vt cum Conſilio Diffinitorum, & Diſcretorum fiat talis inſtitutio, & etiam ponitur in Tabula officiorum Ordinis, quę in Capitulis Generalibus confici ſolet. Qui quidem prædictus Commiſſarius Romanæ Curiæ, neceſſario eligendus eſt,ex illa familia, de qua aſſumptus eſt Commiſſarius,

Ad quem ſpectat prædictum Commiſſarij Romanæ Curiæ conſtituere.

miſſarius Generalis, ita quod Procurator Generalis Ordinis debet eſſe de familia, ex qua ſumptus eſt Generalis Miniſter, vt dictum eſt, Commiſſarius autem Curiæ ex altera familia, ad quem etiam pertinet omnia familiæ ſuæ negocia peragere, ſicut & de Procuratore Generali totius Ordinis dictum eſt. Circa vero ipſius munus auctoritatem, & poteſtatem, & reliqua omnia, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Auctoritas & poteſtas Commiſſarij Romani, eſt omnino eadem, cum auctoritate, & poteſtate Procuratoris Ordinis, in ſua familia.

Auctoritas, atque poteſtas Commiſſarij Romani ſupradicti, reſpectu ſuæ familię, eſt eadem omnino cum auctoritate, & poteſtate Procuratoris Generalis totius Ordinis in ſua familia. Hęc concluſio conſtat ex noſtris conſtitutionibus generalibus. loco ſupradicto in præcedenti Articulo, vbi de eis indiſtincte, & ſub vno dumtaxat. §. loquuntur, ac proinde omnes qualitates, & Conditiones, quas neceſſarias eſſe diximus, in Procuratore Generali totius Ordinis, eædem omnino in dicto Commiſſario Romano, ſeu Romanæ Curię ſunt neceſſario requiſitæ, & omnem auctoritatem, poteſtatem, & præeminentiam, quam Procurator ſupradictus Ordinis habet in ſua familia, atq. in Conuentu de Aracæli, & vbique, eandem omnino habet Commiſſarius Romanæ Curiæ ſupradictus, omneſque prohibitiones, & obligationes, quæ vni conueniunt, conueniunt & alteri, & etiam ſecundum habere locum in conſenſu, & ſuæ Prouinciæ Patrem eſſe perpetuum expleto ſuo officio, vna ſola dempta obligatione, orandi coram ſummo Põtifice, & facultate intereſſendi in Cappella ipſius, nam hæc præeminentia ſolum cõpetit Procuratori Romano ſupradicto, qui io cappella Domini Papæ, vt dictum eſt ſupra, repræſentat perſonam Generalis Miniſtri. Et hęc de iſto officio, & Aroculo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum expediat bonæ gubernationi, vt in Curijs regum conſtituatur Vnus Commiſſarius, ad peragenda ordinis noſtri negotia, qui dicatur Commiſſarius Regalis Curiæ.

HÆc difficultas varie agitata, atque controuerſa fuit olim, inter Patres noſtri ſacri Ordinis, affirmantibus quibuſdam id eſſe expediens, multumq. neceſſarium, negantibus vero alijs. Et vt ex oppoſitione contrariorum veritas plenius eluceſcat pro parte negatiua, aliquot proponam rationes, & argumenta quæ afferebantur a quibuſdam.

Primo, quia non videtur expedire bono regimini, & gubernationi, vt in aliquo conuentu, ſit aliquis Religioſus, qoi neque Guardiano, nec vero Prouinciali ſit ſubditus, atque ſubiectus, quæ ſunt prædicti Commiſſar. Regalis Curiæ exemptiones, quinvero id eſſe videtur contra ius, & contra omnẽ prorſus rationem, & cõtra ea quę à nobis ſuperius ſunt dicta, de exemptione Religioſorum à Prælatorum ordinariorum iuriſdictione. Nam & quod in præcedentibus Articulis dictum eſt, de Procuratore Generali Romano, & Commiſſario Generali Romanæ Curiæ, haud dubie credendom eſt, quod non id fuerit effectum, niſi ex auctoritate Apoſtolica; & expreſſa, aut tacita licentia ſummorum Pontificum.

Secundo, ad idem ſic asgumentabantur, nam experientia compertum eſt, nullam omnino moraliter loquendo, pacem conſeruari poſſe in Conuentibus, intes Guardianos, & prędictum Commiſſariũ Regalis Curiæ, ſi habeatur, quinvero nec inter Prouincialem Prouinciæ, cum & ab ipſius etiã ſit obedientia, & iuriſdictione exemptus, ſed continua futura bella, & diſſidia, immortales lites, cum magno ſcandalo Religioſorum, atq ſecularium, monſtruoſum eſt enim, aiebant, in vno corpore, in vno & eodem Conuentu, duo eſſe diſtincta capita, & quod Commiſſarius prędictus, abſolute præcipere, atque imperare poſſet, liberamque & abſolutam iuriſdictionem exercere in ſuos hoſpites.

Tertio, ad idem dicebant, quod ex eo tota Regularis diſciplina diſoluebatur in Conuentu, nam Religioſi alias diſſoluti, irreligioſi, & diſcoli, ad poſtulandam licentiam, & egrediendum Conuentus limites, modo in Commiſſarium prædictum, modo in Guardianum declinabũt, nullaq. omnino erit clanſura, atq. ſi delinquant cum iuriſdictio ſit diſtincta, remanebunt quãplura delicta impunita, aliaq. innumera afferebant inconuenientia, quæ referre, impræſentiarum non libet, neque per tempus id licet, aut expedit, com ſupradicta ſufficiant. Dicebant præterea in confirmationem ſuæ ſententiæ. & opinionis, quod apud cæteras Relig. nullus talis regalis Curiæ Commiſſ. repetiebatur, qui non eſſet Priori, ſiue Guardiano, aut locali præfecto, pleno iuro ſubiectus, atque in Rom. Curia, quamuis id vtcumque tolerari poſſit, propter negotiorum difficultatem, officiorum antiquitatem, rerum ipſarum neceſſitatẽ, & propter alias cauſas, at in Hiſpania (aiebant) id nollo modo videtur eſſe permittendum. Hæc pro hac parte. Sed multi alij in contraria erãt ſententia & opinione aſſerentes, & dicentes, quãm maxime bono Regimini, atque gubernationi expedire, vt in Curijs Regum, & maxime in Hiſpaniarum partibus, aliquis conſtitueretur Commiſſarius negotijs hoſpitum, & totius Religionis ſpecialiter deputatus, qui ſuper eadẽ inuigilet ſummo ſtudio, poſtquam ei competit ex officio, & afferebant in confirmationem ſuę poſitionis, communem vſum, & antiquiſſimam praxim, nam poſtquam id antiqui Patres ſtatuerunt, atq. decreuerunt, haud quaquam credendum eſt, id ſine magno fundamento atque vrgenti ratione feciſſe. Vt igitur hac in re, quid ſentiam paucis dicam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Si debite id fiat ac vti pari imminentibus, inconuenientibus, occuratur, non videtur incommodum, vt in Regali Curia vnus conſtituatur Cõmiſſarius.

Si debito modo fiat, atque vti par eſt, imminentibus ſemper occuratur inconuenientibus, quę exinde interdum poſſunt exoriri, conuenientiſſimum, & congruentiſſimum videtur, bonæ gubernationi atque regimini, vt in Regali Curia, vnus conſtituatur Pater, Religioſus, doctus, modeſtus, grauis, & prudens, qui ſuper negocijs illic occurrentibus inuigilet, cui etiam omnes hoſpites, quadam ratione ſint ſubditi, atque ſubiecti, ipſamque eidem reddere teneantur de rebus à ſe geſtis. Ad ponendam, atque ſtatuendam, cõclnſionem prędictam, moueor in primis, propter auctoritatem tantorum grauiſſimorum Patrum, de quibus credendnm eſt, quod niſi rebus omnibus intime penſatis, atque conſideraos, id ipſum ordinauerunt, atque ſtatuerunt, vt de facto modo fit, & habetur in communi praxi, nam certe interim, quod contrarium non aperte, & maniſeſte conſtiterit, pręſumptio ſtat, ſtateq. debet pro ipſis. Præterea poſitæ noſtrę concluſioni fauet, quia non noua, hęc eſt conſuetudo, ſed antiqua nimis, vt ſatis conſtat ex Capitulo Toloſano celebrato anno Domini 1532. & alio Valliſoletano, ſeu Congregatione Generali ibidem habita, anno Domini 1534. Vbi hac de re, loquendo ſequens habetur ſtatutum. *Strictiſſime ſeruetur ſtatutum Toloſanum, quoad Commiſſariũ Regalis curiæ, ſuper qua & Miniſtri, & Guardianus conuentus, vbi curia agitur, ſimul & Reuerendus P. Fr. Gundiſaluus cõtinuus. Sereniſſ.*

Imperatricis

Digitized by Google

Imperatricis Confeſſor iuxta ſuam commiſſionem invigilabunt, vt omnes euagatores expellantur exinde. Miniſtri vero, & Fratres qui negocia habent, per eundem commiſſarium expedire ea debent, & illi ſemper primo ſe repræſentent, hæc vbi ſupra. Et quidem maximæ auctoritatis eſt, ſupra dictum ſtatutumque faciendum, ad credendum, & perſuadendum id ſemper viſum fuiſſe rationi conſonum, & expediens, atque conueniens, vt in Regia Curia peculiaris quidam Commiſſarius exiſteret, qui hoſpitum omnium curam gereret, & ibidem negocia omnia occurrentia per ſemetipſum expediret. Hoc ipſum ſtatutum poſtea confirmatum, atque innouatum eſt, in Capitulo Generali Romano, habito anno 1587. & alio Valliſoletano, habito anno 1593. vbi conceſſum eſt, dictis Commiſſarijs Regiæ Curiæ, vt dum actu munus ſuum exercent, voce actiua, & paſſiua gaudeant in Capitulo, in ſuis Prouincijs.

Multæ etiam ad hoc propoſitum rationes poſſent adduci, quas breuitatis gratia prætermitto. Nec minima eſt, aut inter ipſas infimum locum tenet, vt euitetur Fratrum diſcurſus, & Religioſorum diſtractio, & ne tot Fratres ad dictam Regalem Curiam accedant, ſed per dictum commiſſarium ſolummodo, expediantur illic omnia negocia occurrentia. Hac etiam ratione, & cauſa, ſtatutum ſemper fuit, & in communi praxi obſeruatum, vt hoſpites omnes illuc vſque, vndequaque aduenientes ſupradicto Commiſſario, primo poſt loci Guardianum ſe repræſentent, & ſuis expoſitis negocijs, eidemque ea relinquentes, poſt triduum, ſtatim à Regali Curia recedant, quod quam ſit vtile bono regimini, atque gubernationi expediens, ad euitanda innumera inconuenientia, & ſcandala, nemo eſt qui dubitet, & illud qui non videat, ſi recte, limpidiſque intueatur oculis, ac bene conſideret. His omnibus accedit indefeſſa, atque vigilantiſſima cura, quam ſemper prædicti Commiſſarij habent, in inquirendis tam Apoſtatis Fratribus quam deperditis, & diſcolis, qui vt plurimum ſine Prælatorum ſuorum licentia, ad ſupradictam Regalem Curiam ſolent accedere, quæ omnia, & plura alia quæ prudens ſilentio prætereo Guardiani, etiamſi velint, per ſeipſos non quidem poſſent explere.

Neque rationes, & argumenta in contrarium adducta, adeo concludunt, vt non facile ſupradictis omnibus inconuenientibus, prouideri poſſit, ſtatuendo, vt dicitur in concluſione, quod Commiſſarius Curiæ ſupradictus, ſit Pater quidam Religioſus, doctus, modeſtus, grauis, & prudens, qui interioris, atq. exterioris pacis, quammaximam curam gerat, & ſuper negocijs gerendis occurrentib. ſummopere inuigilet, taliterque ſit, eſſeque velit à Prælatorum iuriſdictione exemptus, in rebus ad ſuum munus, & officium ſpectantibus, vt alias in his, & in alijs, eiſdem exoptet, & cupiat quammaxime eſſe ſubiectus, ac valde amicus, quique cauſam Dei, & totius Religionis agat, non vero propriam ſuam vtilitatem quærat: ſic fiet, vt euitentur inconuenientia omnia, pro alia in contrarium parte allata, & inter Prouincialem Guardianum, & Commiſſarium prædictum, optata pax omnino conſeruetur, Regularisque diſciplina non diſſoluatur, nihil abſonum, diſſonum, ſiue à Religioſis moribus alienum in Conuentu vnquam contingat, ſed omnia debite fiant ad Dei gloriam, & laudem. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota hac quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XIV.

De Commiſſario generali Indiarum, in Regali Curia reſidente, ac de alijs Commiſſarijs generalibus noui orbis, & ſpecialibus quibuſdam, miſſis pro Fratribus ad Indos colligendis, in tres Articulos diuiſa.

1 *De inſtitutione commiſſarij Generalis Indiarum, in Regia curia reſidentis, ac de omnib. ad ſuum munus & officium ſpectantibus.*

2 *De commiſſarijs Generalibus Indiarum, nouæ Hiſpaniæ & noua caſtella ſiue de Perù, & de ipſorũ poteſtate, atque auctoritate.*

3 *De commiſſarijs ſpecialibus & particularibus Indiarum, creatis & conſtitutis ad colligendos, & illuc tranſportandos Fratres.*

ARTICVLVS PRIMVS.

De inſtitutione commiſſarij generalis Indiarum, in Regia curia reſidentis, ac de omnibus ad ſuum munus, & officium ſpectantibus.

VArios atque multiplices, in noſtro ſacro Minorum Ordine, olim fuiſſe, quinvero & modo eſſe, Indiarum Commiſſarios, ex noſtris vt credo, nemo eſt qui ambigat, aut dubitet. Nam quidam eſt ſupremus Commiſſarius generalis omnium Indiarum, qui in Curia Regis Catholici ſemper tenetur reſidere: alij autem conſtituuntur, vt ſint Commiſſarij etiam generales, ſed in noua Hiſpania, aut in noua Caſtella, quæ alio nomine dicitur, Regnum Perù: alij vero conſtituuntur Commiſſarij, nõ quidem generales, ſed particulares, vt diſcurrant per Prouincias, ad excitandos, exhortandos, atque colligendos Fratres, qui ad ipſorum Indorum conuerſionem procurandam velint ire, & deducendos ipſos ad illas partes, ſiue vero inde extrahendos, & reducendos illos in Hiſpaniam. De quibus omnibus in particulari, ſumma breuitate, atque reſolutione eſt à nobis in præſenti quæſtione agendum. Sed primo de ſupremo Commiſſario generali omnium Indiarum, in Regia Curia reſidente, de quo præſens inſtituitur Articulus. *De multiplici differẽtia Commiſſariorum Indiarum.*

Et dico primo, quod poſtquam non ſine ſuperni numinis ope, Catholicorum Hiſpaniarum Regum, induſtria & potentia, barbaras noui orbis ſub Euangelio deuinxit nationes, anno ſcilicet Domini 1517. ſtatim in ipſo operis initio, huic adeo ſancto, ac pio operi, Fratres Minores ſunt deſtinati, pluraque Monaſteria in illis partibus, & regionibus, Regijs ſumptibus, pro eiſdem & ipſorum habitatione conſtructa, atque ædificata. Quibus multiplicatis, ex his tandem ſunt erectæ primo Cuſtodiæ, poſtmodum vero Prouinciæ, vt Fratres illic degentes, & cummorantes, prædicationi, atque Euangelio promulgando, & propagando vacarent, & in omnibus, & per omnia Dei Opt. Max. gloriam & obſequium, & Catholicorum Regum obedientiam, commodum, atque vtilitatem quammaxime procurarent. Experientiaque ipſa, rerum omnium magiſtra, comparatum fuit, quod ſupradictæ Prouinciæ ſuſtentari commode nullo modo poterant, niſi ex his, Hiſpaniarum Prouincijs, congruis temporibus interdum illic Fratres tranſportarentur, & adducerentur, factis ad id expenſis a Regia, & Catholica Maieſtate. Hanc ob cauſam ad inſtantiam Caroli V. Catholiciſſimi Regis, poſtea Imperatoris, in noſtro ſacro Ordine cautum, atque ordinatum fuit, vt vnaquæque Hiſpaniarum Prouincia, tertio quoque *Qualiter cœperit Fides in Indijs prædicari, & dilatari, ibiq; Monaſteria, & Prouinciæ fundari.*

que anno, tres, aut quattuor Fratres ad Indos deſtinaret, probandos per diffinitores, & Miniſtrum Prouincialem, ſimulque ſtatutum eſt, vt Guardianus Hiſpalenſis in abſentia ſui Prouincialis. Commiſſarius eſſet cũ plenitudine poteſtatis, ſuper omnes Fratres ad Indos euntes, & redeuntes, dummodo non ſe ingereret, in negotijs Fratrum exiſtentiũ in Indijs. Hæc omnia ordinata, atque ſtatuta ſunt, in Capitulo generali Toloſano, celebrato anno Domini 1532. vt patet ex tabula eiuſdem Capituli, & hæc eſt prima Conſtitutio, quę reperitur facta in noſtro ſacro Ordine Minorum, pro Fratribus pergentibus ad indos, eademque fuit poſtea confirmata, & innouata in Capitulo generali Nicæno, anno Domini 1535. celebrato à P. F. Vicentio Lunello Generali Miniſtro, & ibidem ordinatum fuit, vt vnus Frater per ordinationem Guardiani Hiſpalenſis, aut Miniſtri Prouincię Bethicæ, aut per electionem Fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui eſſet illorum Prælatus vſque dum ad indias peruenirent.

Quiſnam fuerit primus Commiſſarius, pro Fratribus ad indos proficiſcentibus.

Ex dictis colligitur, primum Commiſſarium pro Fratribus ad Indos proficientibus, ſeu vero pertinentibus, fuiſſe Miniſtrum Prouincialem Prouincię Bethicæ, & in abſentia illius Guardianum Hiſpalenſem. Poſtea vero in Congregatione generali, celebrata Valliſoleti anno Domini 1538. per Patr. Frat. Nicolaum Herbonium Commiſſarium generalem Vltramontanæ familiæ, inſtitutus fuit in Commiſſarium Indiarum P. F. Chriſtophorus Anguix, Prouinciæ Bethicæ Alumnus, cui & data eſt facultas, vt ex omnibus Hiſpaniarum Prouincijs (dempus Prouincijs Portugallię) colligere poſſet, Fratres ad Indos mittendos, & vt ſimul cum ipſis ad nouam Hiſpaniam ſe transferret, ad viſitandos omnes Fratres illic exiſtentes. Hic eſt primus Commiſſarius, qui ſolemniter inſtitutus eſt, ad regendo, Fratres habitantes apud Indos.

Quiſnam fuerit primus Commiſſarius genet. Indiarum, pro Fratribus ibidem exiſtentibus.

Poſtea vero in Capitulo generali Mantuæ celebrato, anno Domini 1541. inſtitutus eſt in Commiſſarium generalem, omnium Fratrum exiſtentium apud Indos, ſubditos Cæſareę Maieſtati Caroli V. Imperatoris Maximi, P. F. Iacobus de Teſtera, ea tamen lege, vt eſſet ſubditus Miniſtro, & Commiſſario generali in Hiſpania exiſtenti. Et hic eſt primus Commiſſarius generalis Indiarum, inſtitutus in noſtro Ordine Minorum, nam reliqui non fuerunt Commiſſarij generales, ſed particulares. Qui nimirum Fr. Iacobus de Teſtera ad Indos profectus, & omnes, qui eidem ſucceſſerunt, apud illos reſidebãt & omnia negotia illi occurrentia, circa mittendos Fratres ad Indos, vel circa illos, qui in illis partibus reſidebant, ad Miniſtrum, ſeu Commiſſarium generalem referebant. Sed in hoc plura, nec ferenda incommoda, atque inconuenientia experimento ſunt deprehenſa, in damnum, atque perniciem non ſolum Fratrum, verumetiam & Catholicæ Maieſtatis; nam Fratres ex Indis venientes, interdum cogebantur totam fere Hiſpaniam peragrare, ad conquirendum Generalem Miniſtrum, ſeu eius Commiſſarium generalem. Sæpe etiam compellebantur extra Hiſpan. euagari ad dictos Prælatos generales perquirendos, interimque Indica claſſis, quæ tarda molimina neſcit, vela tendebat ventis, & eiuſdem rei gratia, negotia alioquin grauia, ardua, & valde neceſſaria Religioni, & Catholico Regi, oĩno peribant. Hac de cauſa Catholicus Rex Philippus II. in animum ſibi induxit procurare, vt ex noſtro ſacro Ord. Commiſſarius quidam generalis crearetur, atque inſtitueretur pro omnibus Religioſis, quoquomodo ad Indos pertinentibus, qui in Curia eiuſdẽ Regis Catholici reſideret, ne cum tanta rerum pernicie illarum partium negotia dilatarẽtur, & ſi quę eſſent ardua, & eidem Regi communicanda forẽt, obſeruata, qua decet, concordia inter Catholicum Regem, & noſtrum ſacrum Ordinem, ſumma cum facilitate abſoluerentur. Nam Hiſpaniarum Reges Catholici, præterquam quod ex auctoritate Pontificia, vt iam ſupra in primo Tomo ſatis diximus, vniuerſales ſunt patroni totius noui orbis, etiam habent Ius quæſitum, vt nulli Fratres cuiuſcumq. Ordinis & Religionis ſint, ad Indias adſportẽtur, nec in illis commorentur, contra ipſorum Regum voluntatem & conſenſum. Hanc ob cauſam Pater Fr. Chriſtophorus de Capite Fontium, Generalis olim Miniſter totius noſtri Ordinis, libentiſſime annuit, atque conceſſit ſupradicto Regi Philippo II. vt aliquis ex noſtris Fratribus, Pater doctus, religioſus, & grauis, in negocijs gerendis exercitatus, quem ipſe vellet & eligeret, eſſet Commiſſarius generalis Indiarum, cum plenitudine poteſtatis, qui & in ipſius Curia reſideret, eius expenſis alendus, vt conſtat ex litteris patentibus eidem directis à prædicto Generali Miniſtro, anno Domini 1572. quæ quidem litterę habentur in Archiuio Supremi Regalis Indiarum Conſilij, quarum virtute, & facultate prædictus Catholicus Rex, matura habita deliberatione, elegit in Commiſſarium generalem Indiarum, Ordinis noſtri ſacri Minorum P. Fratrem Franciſcum de Guzman, olim Miniſtrum Prouincialem Prouinciæ S. Michaelis, & Procuratorem generalem Ciſmontanæ familiæ, filium, & alumnum Illuſtriſſimi noſtri Conuentus S. Franciſci Salmanticenſis. Hunc præclariſſimum virum in multis, ac grauiſſimis rebus probatum, tamquam primum lapidem, non minorem quempiam, voluit Catholica Maieſtas, in huius miniſterij prima electione, ſiue conſtructione conſtituere, qui litteris, & morum obſeruantia, & rerum gerendarum experientia, plane erat inſignis, & in eo officio, & miniſterio exercendo, tanta fuit vſus prudẽtia, atque modeſtia, vt nullam prorſus Hiſpaniarũ Prouincijs (vt dicitur) moleſtiam vnquam intulerit. Eiuſmodi enim officia, potius prudentia, ſuauitate, & modeſtia, quã auctoritate, & potentia exercenda ſunt, quod & fecit prædictus grauiſſimus, atq. religioſiſſimus vir feceruntque ſemper alij, qui eumdem ſunt ſubſecuti.

Primus Commiſſarius generalis Indiarum, qui in Regali Curia reſideret inſtitutus eſt anno Domini 1572.

Hic igitur fuit primus Commiſſarius Generalis Indiarum, in Regia Curia reſidens, cuius officium in Capitulo, ſeu Congregationi generali habita Toleti anno 1583. ipſo iubente Catholiciſſimo Rege, atque efflagitante neceſſitate, confirmatum eſt, ſicque in conſtitutionibus generalibus ibidem factis, capit. 10. §. de Commiſſario generali Indiarum, ſimile habetur ſtatutum. *Pro Fratribus Indiarum, vnus Commiſſarius generalis conſtituatur a Reuerendiſſimo Patre Generali ex aſſenſu, & beneplacito Regis Catholici præficiendus, qui & in ipſius Curia reſideat.* His dictis de ſupradicti Commiſſarij generalis Indiarum inſtitutione, reliquum eſt, vt de ipſius auctoritate, poteſtate, & iuriſdictione, ac de alijs ad eius munus, & officium ſpectantibus, per concluſiones aliquas breuiter, & reſolutiue dicamus.

Prima Concluſio.

Commiſſarius generalis Indiarum, in Regia Curia reſidens eſt Miniſtro generali immediate, & nulli alij ſubiectus.

CErtiſſimum, atque conſtitutiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod ſupradictus Commiſſarius generalis, eſt immediatus Generali Miniſtro, in omnibus, & per omnia, & nulli alij Prælato, vel Superiori ſubditus ſiue ſubiectus. Hæc concluſio habetur expreſſa, in ſupradictis Conſtitutionibus generalibus, loco ſupracitato. Circa quam mox, exorta fuit difficultas, lis, atque controuerſia, An Commiſſarius generalis ſupradictus, eſſet ſubditus Commiſſario generalis Ciſmontano? De qua difficultate iam nos diximus ſupra quæſtion. 11. Artic. 5. agendo de poteſtate prædicti Commiſſarij generalis, &

Digitized by Google

lis,& poſuimus concluſionem negatiuam, dicentes ſolummodo eſſe ſubiectum, immediate Generali Miniſtro, tam quoad ſuam perſonam, quam quoad perſonas ſociorum ſuorum, & omnium Fratrum ad Indias pertinentium, ac denique quoad omnia ſpectantia, ad ſuum munus & officium. Et hoc eſt certiſſimum, atq. in communi praxi obſeruatum, de quo nulli eſt omnino dubium. Sit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Quanta ſit auctoritas Commiſſarij generalis Indiarum, & ſuper quibus illam habeat.

Auctoritas prædicti Commiſſarij generalis Indiarum, quammaxima eſt, quia habet plenitudinem poteſtatis, in omnes Fratres, & Sorores in Prouincijs noui orbis conſiſtentes, & ad illas partes quoquomodo pertinentes, & in vniuerſos Fratres, qui ex Hiſpaniarum Prouincijs ſunt ad Indos tráſmittendi, & in reliquos omnes Religioſos, tam ſubditos quam Prælatos, qui auſi fuerint impedire Fratres ad Indos proficiſci volentes. Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra, vbi etiam additur, quod habebit plenitudinem poteſtatis ad puniendos prædictos perturbatores.

Tertia Concluſio.

De ſocijs, quos ſecum habere poteſt Commiſſarius generalis Indiarum.

Prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, facultatem habet eligendi ſocios ſibi neceſſarios, quos quidem ad arbitrium ſuum ex quibuſcumque Prouincijs poterit eligere, qui nimirum ſocij tantummodo ſunt ſubditi Miniſtro generali, & Commiſſario generali Indiarum ſupradicto. Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.

Quarta Concluſio.

De alijs ſpectantibus ad auctoritatem, & poteſtatem Commiſſarij generalis Indiarum.

Habet præterea Commiſſarius ſupradictus, auctoritatem & facultatem remittendi Fratres venientes ex Indijs, ad ſuas natiuas Prouincias, quarum tenentur Prouinciales Miniſtri illos recipere. Si vero tales Religioſi in Indiarum partibus, atque Prouincijs habitum noſtræ Religionis induerunt, & non ſunt iterum ad illas partes reuerſuri, poteſt Cómiſſarius generalis ſupradictus, illos ad quam voluerit Prouinciam remittere, tenenturque Miniſtri eos recipere: ſed quantum attinet, & ſpectat ad ipſorum incorporationem, ſeruari habent Generales noſtræ Conſtitutiones cap. 4. vbi agunt de Fratrum incorporatione. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus Indiarum cap. 4.

Quinta Concluſio.

Commiſſarius generalis Indiarum vocē habet in omnibus Capitulis generalibus.

Prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, eſt Vocalis ordinarius ad omnia Capitula generalia, in quibus omnibus electionibus, & actibus Capitularibus, habet vocem. Hæc concluſio etiam habetur expreſſa, in dictis Conſtitutionibus generalibus c. 1. vbi dicitur, quod cum propter nimiam diſtantiam, ex Indiarum partibus, pauci Fratres accedere ſoleant, ad dicta generalia Comitia, neceſſarium fuit viſum, vt prædictus Commiſſarius generalis, tamquam Miniſter Miniſtrorum Indiarum, in prædictis Capitulis generalibus ſit præſens, non ſolum vt vocem habeat, ſed etiam vt poſſit rationem reddere, eorum omnium, quæ ad prædictas Prouincias pertinent. Dicitur tamen, quod ſi prædicta Comitia generalia, celebranda fuerint extra Hiſpaniam, nō poterit Commiſſarius generalis Indiarum prædictus, ad illa ſe conferre, ſine ſpeciali licentia Regij Senatus Indiarum. Et cum poſtea inter nonnullos ſacri noſtri Ordinis Patres ſuborta fuiſſet lis, & cõtrouerſia, An prædictus Commiſſarius generalis Indiarum vocem haberet, in electione Generalis Miniſtri. Eiuſmodi tamen difficultas, iam omnino ſublata eſt, nam in Capitulo generali Romano, habito anno 1587. quo electus fuit in Generalem Miniſtrum, P. Frater Franciſcus à Toloſa, pro Indis inter alia, ſequens fuit factum ſtatutum. *Generalis Indiarum Commiſſarius, nunc ac pro tempore exiſtens, tū vocem actiuam, tum vero paſſiuam, in Capitulo & Congregatione generalibus habeat, atque etiam in Capitularibus actionibus, ex præſenti declaratione, quia in hoc Ciſmontana, & Vltramontana familia conſenſerunt. Et S.D.N. Sixtus Papa Quintus ex proprio Motu id vult, præfatoque Commiſſario, atque generalibus Indiarum Commiſſarijs debitum aſſignat.* Per hoc tum ſupradicta difficultas abſoluta, de qua etiam nulli eſt dubitandum.

Poteſtas prædicti Cōmiſſarij generalis Indiarum eſt ordinaria & non ſubdelegata.

Rurſus circa poteſtatem Commiſſarij generalis Indiarum prædicti, dubitatum extitit, An ea eſſet ordinaria, an vero ſubdelegata? & aſſerentibus quibuſdam, negantibus vero alijs, eam eſſe ordinariā, tandem ex mente & ſententiam melius ſentientiū, & Superiorum diffinitione, atque determinatione, concluſum eſt, quod eſt ordinaria, non vero ſubdelegata. Cuius & ratio in promptu eſt, nam quamuis non inſtituatur per electionem, atque communia ſuffragia, ſed per nominationem Generalis Miniſtri, atque ex beneplacito & aſſenſu Catholici Regis, ſiue ipſius ſupremi Indiarum Regalis Conſilij, vt dictum eſt, habet tamen ſuam auctoritatem, non tam ex commiſſione ipſius, quam ex beneficio legis, & Conſtitutionis Toletanæ, vnde cum non ſit Commiſſio ſpecialis hominis, ſed legis, ſit clarum profecto, atque perſpicuum, quod eſt ordinaria. Multumque probabile, quin vero & certiſſimum, quod ſemel electus, & nominatus ab ipſo Generali Miniſtro, citra culpam, atque defectum notabilem, & legitime probatum, quod hoc ipſum promereatur, non poteſt ab officio ſuo remoueri. Saltem abſque aſſenſu, & conſenſu prædicti Regalis Conſilij, res eſt, quæ nullū omnino patitur dubium. Ex quo etiam infertur, quod prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, poteſt ſubdelegare, & creare alios Commiſſarios inferiores, ſpeciales, & particulares, ad diuerſa munera obeunda, ad ſuum officium ſpectantia, non ſolum quia eſt Commiſſarius ex commiſſione perpetua, & ad vniuerſitatem cauſarum, de quibus certiſſimum eſt in Iure, quod poſsūt ſubdelegare, & quia ad abundātiam in ſuis patentibus literis habet, idipſum vt poſſit facere: verum etiam quia reuera eſt Iudex ordinarius, ſupremus in ſuo officio, ac proinde poteſt ſuam auctoritatem, ad particularia, quæ ſe offerunt, alijs committere, atque demandare.

Mortuo, promoto vel amoto Generali Miniſtro, aut expleto ſuo officio, non ceſſat, aut ſpirat officium Commiſſarij generalis Indiarum.

Sequitur vlterius, quod Generali Miniſtro mortuo, promoto vel amoto, aut expleto, & abſoluto ſui Generalatus officio, non ceſſat, neque exſpirat prædictum Commiſſarij generalis officium, propter rationem nunc dictam, quia nempe eſt ordinarius, non vero ſubdelegatus; & quia facta prædicta nominatione à Generali Miniſtro (quod duntaxat eidem commiſit generale Capitulum) iam non tam auctoritate hominis (vt ſic loquamur) quam ex auctoritate & beneficio legis. ſuum exercet munus, & officium. Quæ omnia ſunt multum iuridica & Iuri, atque rationi conſona, ac proinde multum memoriæ commendanda.

Sed numquid ſupradicto Commiſſario generali Indiarum, ſint aliqua interdicta, atque prohibita? Reſpondetur per ſequentem concluſionem, quæ erit ſexta in ordine.

Sexta

Digitized by Google

Sexta Concluſio.

Aliqua ſunt interdicta, atque prohibita, prædicto Commiſſario generali Indiarũ.

Aliqua ſunt interdicta, & prohibita, in noſtris generalibus Conſtitutionibus, prædicto Commiſſario generali Indiarum, & ſunt quæ ſequuntur. Primo, quod non poſſit ire ad Capitulum extra Hiſpaniam celebrandum, ſine aſſenſu, & conſenſu Regij Senatus Indiarum, habetur in cap. 1. ſtatutorum generalium pro Fratribus ad Indiarum Prouincias pertinentibus, in fine eiuſdem Capituli. Et ratio huius prohibitionis eſt, nam, cum dictus Commiſſarius ſit inſtitutus ad inſtantiam Regis Catholici, & eius expenſis ſuſtentetur, indecens omnino videtur, quod ſine eius aſſenſu, & licentia, aut Regij ſui Senatus, tam prolixam faceret abſentiam, abſque eo, quod ſui ipſius, eiſdem rationem redderet.

Secundo prohibetur, ne Fratres vllos ad Indos mittat, niſi qui à Regio Indiarum Senatu, fuerint expoſtulati, aut ſine ipſius aſſenſu, & licentia, nec maior mittatur numerus Fratrum, quam à prædicto Senatu fuerit conſignatus, atque taxatus, habetur in cap. 2. earundem Conſtitutionum.

Tertio, ne cogat aliquem Fratrem, ad hoc vt vadat ad Indiarum partes, habetur etiam in eodem cap. 2. Cuius prohibitionis ratio eſt, quia ſecundum noſtram Regulam, Fratres non ſunt cogendi, neque poſſunt cogi, vt vadant ad commorandum inter infideles, ſed hoc debet procedere ex eorum libera voluntate. Quod Regulæ noſtræ præceptum, atque ſupradicta prohibitio, quammaxime eſt iuri, & rationi conſona: nam humana præcepta non debent imponi, nec obligant cum diſcrimine vitæ: nemo autem eſt, qui neſciat, cum quam magno vitæ periculo fiat tranſitus ad Indos, propter immenſam tam vaſti, atque profundiſſimi maris nauigationẽ. Præterea, quia nemo debet cogi inuitus creſcere, nec obligari ad tantam perfectionem, nec vero expedit, vt Fratres coacti ad Indos vadant, ſed liberi, & ſpontanei, vt merito de eis ſperari poſſit, quod ſedulo, & diligenter ſua exequentur miniſteria. Propter has rationes, & plures alias pertinentes ad bonam gubernationem, nũquam in noſtra ſacra Religione permiſſum eſt, aut in conſuetudine eſt poſitum, vt Fratres ire cogantur ad Indos.

Nemo poteſt cogi ad eundum inter infideles.

Quarto, prohibetur prædictus Commiſſarius, præſtare facultatem per ſeipſum, alicui Fratri particulari, ad Indos tranſmigrandi, ſed omnes Fratres illuc mittẽdi, per ſpeciales Commiſſarios, ad id muneris deputandos per ipſum, debent nominari. Et ratio huius prohibitionis eſt, nam Commiſſarius generalis Indiarum prędictus, importunis ſæpe precibus cogebatur, extra tempus extrahere Fratres à ſuis proprijs Prouincijs, prætextu, & ſub colore eundi ad Indos, ex qua re non ſolum Regularis diſciplinæ, & obediẽtiæ oriebatur contemptus, verumetiam multi inutiles ſequebantur diſcurſus, & vagationes ſcãdaloſæ. Habetur hæc prohibitio in c. 2. dictarum Conſtitutionum.

Quinto, prohibetur Commiſſarius generalis prædictus, vt non poſſit licentiam præſtare alicui Fratri, qui venerit ex Indis, vt iterum illuc poſſit redire, ſine licentia & conſultatione Regij Conſilij, niſi fuerit ab illarum partium Prælatis, miſſus in Hiſpaniam, ad expedienda aliqua interdum Indiarum negotia: Habetur hæc prohibitio in eodem dicto capit. 2. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

De Commiſſarijs generalibus Indiarum, nouæ Hiſpaniæ, & nouæ Caſtellæ, ſiue de Peru. & de ipſorum poteſtate, & auctoritate.

ALij duo inſtituuntur Commiſſarij generales Indiarum, vt vnus eorum reſideat in Prouincijs nouæ Hiſpaniæ, alter vero in Prouincijs nouæ Caſtellæ, quæ alio nomine dicuntur de Perù, qui prædicti Commiſſarij, inſtitui debent à ſolo Generali Miniſtro, vt habetur in cap. 3. ſupradictorum Statutorum generalium Indiarum. Auctoritas vero ipſorum, qua debent pollere, non dicitur, aut declaratur in dictis Cõſtitutionibus, ſed erit ea, quam ſibi Generalis Miniſter contulerit, & quæ fuerit ſpecificata in ſuis patentibus literis. Et ſi quæratur, quantam illam eſſe oporteat? reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Quammaxime oportet, vt poteſtas, atque auctoritas prædictorum Commiſſariorũ ſit pleniſſima pro ſuis Fratribus.

Quammaxime oportet, vt auctoritas & poteſtas, ſupradictorum Commiſſariorum generalium, in Indiarum partibus exiſtentium, pro ſuorum officiorum munere, ſit ſumma, atque ſuprema, & ita plenaria, vt poſſint ipſi in illis partibus, quidquid & Generalis Miniſter potuiſſet, ſi ibi pręſens affuiſſet. Hæc concluſio probatur, & ſatis apparet eſſe vera, ex nimia illarum partium diſtantia, atque ex innumeris inconuenientibus, quæ exoriri poſſent ex cõtrario facto, cum magno diſpendio, & detrimento animarum ſalutis, multorumque aliorum negociorum, ſi eorum auctoritas non ita eſſet plenaria. Et quod talis eſſe debeat, Conſtitutiones ipſæ generales, ſatis videntur innuere, cum & hac ratione ipſi, in eiſdem expreſſe Commiſſarij generales vocentur, per quos debent expediri, & abſolui negotia omnia illic occurrentia.

Difficultas. An Commiſſarij generales in Indiarum partibus exiſtentes, ſint ſubditi Commiſſarij generalis Indiarum, in Curia Regia reſidentis.

Sed ſtatim occurrit dubium, An Commiſſarij generales prædicti, in Indiarum partibus exiſtentes, ſint ſubditi Commiſſarij generalis Indiarum in Regia Curia reſidentis, eique teneantur in omnibus obedire? Cui difficultati breuiter reſpondetur affirmatiue, & in hoc nulli poteſt eſſe dubium, poſtquã id docet, & oſtendit communis praxis, atque ordinaria conſuetudo ab inſtitutione officiorum eorundem: nam, quamuis à ſolo Miniſtro Gener. (vt præmittitur) ſint electi, non propterea eidem ſunt immediate ſubiecti, ſed obedire tenentur ſupradicto Indiarum Commiſſario generali. Ad quod etiam poteſt adduci exemplum familiare, nam quamuis in caſu aliquo Generalis Miniſter, per ſeipſum immediate quempiam inſtituat Guardianum, non propterea Guardianus ille ſic inſtitutus, immediatus erit ipſi Generali, aut exemptus à iuriſdictione ſui Miniſtri, & oppoſitum dicere, magnus eſſet error in materia gubernationis, & in rebus moralibus. Tandem quod hoc ita ſit, expreſſe colligitur ex ſupradictis Statutis, atque Conſtitutionibus Generalibus Indiarum, capit. 3. vbi habetur, quod dicti Commiſſarij generales non poſſint recedere ab illis partibus, ſine expreſſa licentia Generalis Miniſtri, aut ſui Commiſſarij generalis Indiarum, in Regia Curia reſidentis. Ex quibus verbis ſatis colligitur, quod ſint ſibi ſubditi.

Difficultas. An prædictorũ Commiſſariorum auctoritas, & iuriſdictio ſit ordinaria, an vero ſubdelegata.

Præterea circa dictorum Commiſſariorum auctoritatem, & iuriſdictionem dubitatur, An ſit ordinaria, an vero ſubdelegata? Cui difficultati breuiter reſpondetur, quod eſt delegata: id quod & euidenter conſtat ex ſupradictis Conſtitutionibus, vbi habetur, quod creatio, iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas ſupradictorum Commiſſariorũ,

totaliter pendet à dicto miniſtro Generali qui poteſt ad libitum, non ſolum eorum iuriſdictionem limitare verumetiam eoſdem Commiſſarios priorſos, atque totaliter amouere. Nec inde ſequitur, quod non poſſint ipſi ſobdelegare, & cum opus fuerit, in illis partibus ad aliquod ſpeciale negotium Cõmiſſarium quempiam conſtituere, nam ad hoc ſpecialis ſibi facultas conceditur, in ſuis patentibus litteris quæ ſemper dantur cum clauſula poſſe ſubdelegandi.

His breuiter ſic dictis, atque præmiſſis, reliquum eſt, vt eadem breuitate dicamus, quænam ſint prohibita, ex vi noſtrarum Conſtitutionum ſupradictis Commiſſarijs generalibus Indiarum, quod fiet per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Aliqua ſunt prohibita ſupradictis Commiſſ. generalibus exiſtentibus in partibus Indiarum.

Aliqua ſunt prohibita Commiſſarijs generalibus Indiarũ ſupradictis, & ſunt quæ ſequuntur. Primo tenentur dicti Commiſſarij generales, in illis partibus reſpectiue reſidere, nec ab illis poſſũt recedere, ſine expreſſa licentia Gener. Miniſtri, aut ſui Commiſſarij generalis Indiarum in Regia Curia reſidentis, ſed tenẽtur expectare Viſitationem inibi de ſuis officijs, & perſonis faciendam, vt habetur in c. 3. earumdem Conſtitutionum.

Secundo prohibentur Commiſſarij prædicti, vt non ſemper hæreant vni loco & Prouinciæ eidem, ſed per Omnes Prouincias, ſeu diſtrictum ſuum circumeant, viſitando, monendo, & corrigendo, & paſtorale munus & officium exercendo, ouiumque ſuarum vultum inſpiciendo, idque præſertim ad viſitandas Prouincias, quando celebrandum erit Capitulum, in quo ſit eligendus Miniſter Prouincialis; vt habetur in eodem cap. 3.

Tertio, quod quando Fratres ex illis partibus ad Hiſpaniam venerint, non ſinant ipſos venire ſolos, ſed vnum Religioſum illis præficiant, qui omnibus præſit, quouſque ad Conuentum Hiſpalenſem peruenerint, dicitur tamen, quod cum accellerint ad Conuentum de la Auana, Guardianus illius loci, tali Præſidenti, & reliquis forenſibus Religioſis præſidebit, quandiu moram traxerint, habetur in capit. 4.

Non eſſe põt Cõmiſ. gener. in Indiarum partibus, qui ad minus non prius fuerit in ſua Prouincia Diffinitor.

Quarto, prohibentur Commiſſarij prædicti, Fratres euntes ex Hiſpania ad certam Prouinciam deſtinatos, ad aliam tranſportare, nec debent Fratres incorrigibiles, & ſcandaloſos in Hiſpaniam mittere maxime ſi apud Indos deſumpſerunt habitũ, ſiquidem hoc eſt valde periculoſum, ne dum vnam intendunt purgare Prouinciam, vniuerſam inficiant Religionem habetur in cap. 2. & in cap. 4.

Supradicti Commiſſ. qui ſuum munus, & officium, & per triennium laudabiliter exercuerint, ad ſuas Prouincias reuerſi, potiũtur præmijs, & priuilegijs eorum, qui fuerunt Prouinciales.

Quinto, tenentur facere, vt obſeruentur in illis partibus, & Prouincijs, Conſtitutiones Barchinonenſes, in Concilio generali Toletano, reformatæ in omnibus rebus, quæ non ſunt contrariæ Conſtitutionibus factis ſpecialiter pro Prouincijs Indiarum; habetur in cap. 5.

In calce, & fine huius Articuli libuit aduertere, quod auctoritas dictorum Cõmiſſariorum eſt maxima, ac propterea in Conſtitutionibus factis in Capitulo generali, ſeu Congregatione celebrata in conuentu de Victoria anno 1596. ſtatutum eſt.

Vt nullus Frater Commiſſarius generalis ad illas partes mittatur, qui in ſua Prouincia, non prius fuerit functus ad minus Diffinitoris officio, & qui hac lege, & conditione per trium annorum ſpatium prædictum Cõmiſſariatus generalis officium laudabiliter, ac cum Superiorum approbatione, & ſatisfactione, exercuerit, ad propriam poſtmodum reuerſus Prouinciam, illis præmijs, priuilegijs ac præeminentijs potiatur, quibus vtuntur, & fruuntur, qui ibidem olim fuerunt Prouinciales.

Quid ſit faciendum, quando moriuntur ibidem, aliquis ſupradictorum Commiſſ.

Aduerto etiam, quod non expirat prædictorum Commiſſariorum generalium auctoritas, per mortem ſeu vacationem Generalis Miniſtri, neque per quodcumque aliud, quouſque noua fiat promotio, & electio aliorum Commiſſariorum, tum propter ſpeciale priuilegium, quod hac de re habetur, tum etiam quia beneficio legis, vt videtur, ipſi ſuam auctoritatem, & poteſtatem habent. Si vero cõtigerit, quod Commiſſarij prædicti ibidem moriantur, interim quod prouiderit de alio, tenebit ſigillum & ſcripturas, Miniſter Prouinciæ in qua moritur, & prædictus Miniſter occurrẽtia abſoluet negotia, habebitq; plenitudinem poteſtatis. Sed tenebitur ſtatim, aut cum primum opportunitas occurrerit, certiorem facere Generalem Miniſtrum, aut eius Cõmiſſarium in Curia reſidentẽ, de obitu dicti Commiſſarij, ſi vero illa Prouincia, in qua mori contigerit Commiſſarius generalis ſupradictus, careat Prouinciali Miniſtro, qui fuerit Commiſſarius illius Prouinciæ, exercebit officium prædicti Commiſſarij generalis, & hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS III.

De Commiſſarijs ſpecialibus, & particularibus Indiarum, creatis & conſtitutis, ad colligendos, & illuc tranſportandos Fratres.

ALij, vt ſupra diximus, conſtituuntur Indiarum Commiſſarij, non quidem generales, ſed ſpeciales, & particulares, ad diſcurrendum per Prouincias, excitandos, atque exhortandos Fratres, qui velint ire ad Indos, & ipſos illuc vſque tranſportandos, qui quidem Commiſſarij inſtituuntur à Commiſſario Generali Indiarum, in Regia Curia reſidente, & quia circa huiuſmodi Commiſſarios aliqua ſunt inſtituta, & ordinata in noſtris Conſtitutionibus generalibus, libuit ea in ſequentibus concluſionibus, ſummatim complecti, vt pre manibus habeantur.

Prima Concluſio.

Quinam ſint deligendi ad dictum munus, & officium.

In primis ſtatuitur, quod generalis Miniſter, aut eius Commiſſarius generalis, qui in Curia Regia reſidet, ad id muneris eligat, cum ſibi opus viſum fuerit, Commiſſarios particulares, viros probos, qui per Prouincias diſcurrant, exhortantes, & excitantes Fratres, ad profectionem, adeo ſanctam, atque laudabilem. Habetur in capit. 2. dictarum Conſtitutionum, quibus Commiſſarijs dantur & conferuntur patentes litteræ, quibus numerus Fratrum ad Indos mittendorum, aſſignatur atque taxatur. Similiter & nominantur Prouinciæ, ex quibus colligendi ſunt ſupradicti Fratres, ſimiliter etiam aſſignantur Prouinciæ Indiarum, ad quas mittuntur, poſtmodum vero à prędicto Commiſſario Generali Indiarum, datur prædictis Commiſſarijs particularibus, compendiaria quædam inſtructio omnium agendorum, monetque illos, & aduertit, omnia, quæ animaduerſione digna occurrũt.

Secunda Concluſio.

Quid debent facere Commiſſ. Indiarum qui mittuntur pro colligendis Fratribus.

Commiſſarij prædicti, in ſingulis Conuentibus, cum primis ſua patentes litteras, Guardianis oſtendunt, ipſoſque inducunt, vt publice coram Fratribus, & tota communitate legantur, atque vt moneant Fratres ſuos, illoſque exhortentur ad ſuſcipiendam tam ſanctam, piam, atque laudabilem peregrinationem. Hoc etiam habetur expreſſe in dictis Conſtitutionibus Indiarum, capit. 2. Idem habetur ſtatutum in capitulo Valliſoletano, habito anno 1593. dicitur que, vt non munus, & officium

ſuum,

ſuum, dicti Commiſſarij exerceant, niſi prius per ſe, vel per alium, Prouincialem Miniſtrum, ſuarum litterarum, & commiſſionis certiorem faciant, ſub pęna priuationis ab officio, præcipitur etiam Commiſſariis particularibus ſupradictis, vt non Fratres diſcolos eligant, ſed probatæ vitæ, & bonæ æſtimationis. In quorum conſequentiam ſtatuitur, quod ſi forſan aliquis Frater, ob ſua demerita fuerit aliqua pœnitentia mulctatus, nullo modo poſſit eiuſmodi ad Indos deſtinari: & quod idem ſit intelligendum de quocumque Fratre, qui crimen aliquod commiſerit, propter quod à ſuo Prælato in breui credatur puniendus. Iniquum enim omnino eſſet, vt ſub prætextu, & colore, quod prædicti Fratres volunt ire ad Indos, crimina atque delicta, remaneant impunita. Hoc etiam multum commendant Conſtitutiones factæ, in Congregatione generali, habita in Conuentu de Victoria, anno 1596. & in Capitulo Romano habito anno 1600. eadem de re, multa habētur ſtatuta, quæ breuitatis gratia à me omittuntur, cum facile poſſint videri ibidem. Non tamen prætermittam dicere, quod in dictis Conſtitutionibus generalibus Toletanis, factis pro Indiarum Prouinciis, cap. 2. impoſitum eſt obedientiæ præceptum, vt nullus Frater, ſubditus ſiue Prælatus, vllo pacto impediat, ſeu impedire audeat, Fratres volentes ire ad Indos, quinvero exhortantur omnes, vt omnem fauorem impendant Commiſſariis particularibus ſupradictis, cum ad id muneris per alienas diſcurrunt Prouincias.

Nota valde.

Tertia Concluſio.

Commiſſarij prædicti, non poſſunt Confeſſores, aut Prædicatores conſtituere, neque quempiam ad ſacros Ordines promouere.

Nota hoc valde.

Commiſſarij particulares ſupradicti, non poſſunt Confeſſores, aut Prædicatores inſtituere, neque quempiam ad ſacros Ordines promouere. Habetur in cap. 2. earundem Conſtitutionum, ſed per hoc nō prohibetur, Commiſſarius generalis Indiarum, vt poſtquam iam dicti Fratres ad Indos fuerint deſtinati, non poſſit eos promouere, atque in Prædicatores, & Confeſſores inſtituere, ſed ſi retro aſpiciant, aut retrocedant, eorum inſtitutio erit nulla, nam Commiſſarius generalis non potuit illos inſtituere, niſi in ordine ad illas partes, vt Prælatus illarum, atque ita conſuetudo id declarauit. Attamen illi prædicatores, & Confeſſores, qui in Indiarum prouinciis conſtituti ſunt, ſi poſtea ad Hiſpaniam redeant, haud quaquam dubium eſt, quòd eorum inſtitutio ſit valida, nec opus eſt illis, alia noua inſtitutione, poſtquā via ordinaria, à ſuo ordinario prælato fuerunt inſtituti. Statutum eſt tamen in dictis Conſtitutionibus cap. 4. quod ſi prædicti Fratres, fuerint reuerſi, ante decennium expletum in illis partibus, per quadriennium careant voce actiua, & paſſiua, in omnibus electionibus. Et quia interdum contingit, quod poſtquam Fratres ſunt à ſuis Conuentibus egreſſi, vt iter ad Indiarum partes arripiant, temere, & abſque rationabili cauſa, ab incepto opere deficiunt, præcipitur in dictis Conſtitutionibus c. 2. vt prædicti Fratres retro aſpicientes, per quinquennium ſint ipſo facto, actibus legitimis priuati, & omnino cogantur reddere expenſas, quas ex pecuniis Regijs pro itinere acceperunt. Hoc habetur in dicto cap. 2. vbi etiam in fine præcipitur, quod nec in prouincia Canariæ, neque in Inſula S. Dominici, nec in Conuentu Carthaginenſi Terræ firmæ, poſſint Fratres ad alias partes Indiarum euntes, detineri per prælatos illarum regionum, omni fraude ceſſante, & quod oppoſitum facientes, ſint ſuis officijs priuati. Tandem præcipitur, quod ſi aliqui Fratres propter ſua demerita fuerint ab Indijs reiecti, Superiores eorum teneantur certiorem facere, Cōmiſſarium generalem Indiarum, de illorum defectibus, vt ſi non fuerint puniti, debite puniantur.

Pœna Fratrum venientium ex Indias, ante decennium expletum, & eorum, qui à ſimul cœpto itinere retrocedut, poſtquam ſunt aſſignati.

Venientes autem in Hiſpaniam ad aliqua negocia ad prouincias illarum partium ſpectantia, præcipiuntur, vt nullo pacto poſſint apud Catholicū Regem, aut eius Regium Senatum, nec in aliquo Tribunali, negotia prædicta tractare, aut proponere, ſine licentia Miniſtri generalis, vel eius Commiſſarij generalis Indiarum in Curia reſidentis. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XV.

De Commiſſarijs Prouincialibus, & particularibus, & de his quæ ad ipſarum munus, & officium ſpectant, in tres Articulos diuiſa.

1 *De Commiſſario Prouinciali, inſtituto in abſentia Prouincialis Miniſtri.*
2 *De Commiſſarijs Prouincialibus, miſſis ad Capitulum Generale.*
3 *De Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarū.*

ARTICVLVS PRIMVS.

De Commiſſario Prouinciali, inſtituto in abſentia Prouincialis Miniſtri.

Poſtquam egimus de Commiſſarijs generalibus, iam tempus fert, vt agamus de particularibus Prouinciarum, qui, vt ſtatim patebit, ſunt in triplici differentia. Quidam enim dicuntur Commiſſarij Prouinciales, qui eliguntur ad regendas Prouincias, per mortem, abſentiam, ſeu vacationem Miniſtrorum Prouincialium: alij ſunt Commiſſarij Prouinciales, ſeu Prouinciarum, qui eliguntur, vt vadant ad generale Capitulum, nomine eorumdem Prouincialium: & tandem alij dicuntur Commiſſarij Prouinciales, qui alio nomine vocantur Prouinciarum Viſitatores, pro eo quod eliguntur ad viſitandas Prouincias, ante celebrationem cuiuſlibet Capituli Prouincialis. De quibus omnibus, agēdum eſt à nobis impræſentiarum per ordinem, & primo de Commiſſarijs, electis ad regendas Prouincias, per mortem, abſentiam, ſeu vacationem cuiuſlibet Prouincialis Miniſtri. Qua de re, dico, quod huiuſmodi Commiſſarij, eligendi ſunt ſecundum formam traditam in vnaquaque Prouincia, vt cautum eſt in Conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 7. §. de Commiſſariis Prouinciarum, vbi habentur ſequentia verba: Si *Miniſter Prouincialis moriatur, vel ſi à Prouincia receſſerit, vel ex quacūque alia ratione vacauerit, erit Prouinciæ Commiſſarius, cui prædicta Commiſſio conuenit, ſecundum Statuta vniuſcuiuſque Prouinciæ: nam quidquid vnaquaque Prouincia, hac de re conſtitutum habuerit, vel in poſterum voluerit conſtituere, illud ratum, & firmū haberi volumus.* Hæc in dictis Conſtitutionibus generalibus vbi ſupra. Verum ſi aliqua Prouincia in his nihil habuerit conſtitutum ſpecialiter, circa modum, & formam eligendi huiuſmodi Commiſſarium, ſeruanda erit forma tradita in ſtatutis generalibus antiquis, vt etiam habetur in dictis Conſtitut. generalibus Tolet. cap. 8. §. de Conſtitutionibus. Vt tamen hæc forma præ manibus habeatur, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Triplex differentia Cōmiſſariorum Prouincialium.

Prima Concluſio.

Si Prouincialis Miniſter, moriatur in Prouincia aliqua, in qua adhuc ſunt Cuſtodiæ, Cuſtos illius Cuſtodiæ, in qua mori contigerit, tenere debet ſigillum, & ſtatim Diſcretos Prouinciæ cōuocare, & ille, in quem eorum maior pars conſenſerit, erit

Quid ſit faciendum quando aliquis Prouincialis mors contigerit.

Prouinciæ Commiſſarius. Si vero in tali Prouincia non ſunt Cuſtodiæ, Guardianus, in cuius Conuentu mortuus fuerit Prouincialis, idipſum efficiet, quod de Cuſtode eſt dictum, & dictus Cuſtos, ſiue Guardianus, habebit vocem actiuam, & paſſiuam in electione dicti Commiſſarij. Hoc ſtatutum eſt in Conſtitutionibus Salmantinis, ſeu Monelianis, cap. 8. de Miniſtro Prouinciali, quæ nimirum Conſtitutio, reformauit aliam factam in Capitulo Toloſano, eodem capit. 8. in qua diſponebatur, quod Guardiani, in quorum Conuentu, ſiue Guardianatu, Prouincialis Miniſter à vita deceſſiſſet, regerent, atque gubernarent Prouincias. Quæ quidem Conſtitutio innumera connnebat inconuenientia, nam contingere poterat, quod Conuentus, in quo prouincialis Miniſter mortuus fuiſſet, eſſet paruus, haberetque Guardianum, pro tali quidem Conuẽtu aptum, ſed ad regendam, & gubernandam prouinciam (etiam ad modicum tempus) minus idoneum, ſeu inſufficientem omnino, & qui cæteris Religioſis eſſet probro, ac ludibrio, quam ob cauſam in prædicto caſu, ſupradicta Conſtitutio Salmantina obſeruanda eſt, nam quamuis illæ Conſtitutiones non ſint admiſſæ in familia Vltramontana abſolute, in caſu tamen aliquo ſunt receptæ, præſertim quia hæc eadem Conſtitutio fuit antea facta in Capitulo generali, Aſſiſijs celebrato, anno 1547.

Secunda Concluſio.

Quid ſit faciendum, quando officium Prouinc. Miniſtri vacauerit, non per mortem, ſed ob aliam cauſam.

Si officium prouincialatus vacauerit, propter aliquam aliam cauſam, quomodolibet, vel quia Miniſter incidit in amentiam, vel quia fuit promotus ad Epiſcopatum, idem omnino eſt faciẽdum, quod in præcedenti concluſione eſt dictum: nam promotus ad Epiſcopatum, ab eo die, in quo Bullæ ſunt eidem conceſſæ, expirat ſui prouincialatus officium, quamuis non ſit conſecratus, nam ab eo die incipit eſſe verus Epiſcopus, atque ideo eſſe nequit prouincialis, nam prouincialatus, & Epiſcopatus, ſunt duæ dignitates incompatibiles, vt de ſe patet.

Tertia Concluſio.

Quid ſit faciendum, quando Prouincialis abſcedit à Prouincia, per multũ temporis. Nota.

Si Miniſter prouincialis, abſcedat à prouincia, & abſentia futura ſit per paucum tempus, ſeu ad locũ non multo diſtantem, non erit neceſſe in tali caſu, conſtituere Commiſſarium, nam iuxta Conc. Trid. ſeſſ. 23. de Reform. cap. 1. qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum Canonum ſententia non cenſentur abeſſe, ſiquidem ſtatim ſunt reuerſuri. Si tamen per multum tempus recedat, & abſentia futura ſit magna, idem prouincialis cum conſilio Diſcretorum, eliget Commiſſarium, & ſi prouincialis mori contigerit extra prouinciam, idem Commiſſarius reget ipſam, vſque ad Capitulum prouinciale futurum. Hæc concluſio habetur expreſſa in quodam Capitulo generali Aſſiſijs celebrato, anno 1526. Sed difficultas eſt, quid ſit faciendum in caſu, quo omnes Diſcreti, vel eorum maior pars diſſentiat, à Miniſtro prouinciali prædicto, in electione Commiſſarij? Reſpondeo, & dico, quod tunc ſtandum eſt determinationi Miniſtri prouincialis, nam cum ad eum pertineat huius rei vltima reſolutio, cum ſecundum iura, *cap. ne pro defectu. & cap. cum in veteri, de elect.* qui tenentur aliquid facere cum conſilio, non tenentur de neceſſitate ſequi conſilium, ſed ſolum ex honeſtate, vt etiam tenet Syluest. *verbo, conſilium, quæſt. 1.* Hinc eſt, quod in tali caſu, erit ſtandum iudicio, & determinationi ſupradicti prouincialis Miniſtri. Quinvero dicunt quidam, quòd ſi prouincialis, qui ex lege tenetur petere conſilium, noluiſſet tale conſilium requirere, male quidem faceret, ſed nihilominus Commiſſarius ab eo nominatus eſt validus, atque ab omnibus obediendus, ex eo quod quando ſtatutum prædictum fuit factum, de captando conſilio in electione Commiſſarij, iam prouinciales habebant poteſtatem ordinariam, ad eligendum Commiſſarium, ac ideo actus geſtus ab eis eſt validus, vt probat Syluest. vbi ſupra, q. 1. & 2. in alio ſimili caſu, quod etiam tenet expreſſe P. F. Ioannes à Bobadilla in ſuo Enchyridione, ſiue Manuali manuſcripto. Si vero quæratur, quanta ſit poteſtas Commiſſarij ſupradicti? Reſpondeo, & ſit quarta concluſio.

Nota hoc valde, circa electionem Commiſſ. Prouinc.

Nota, quod qui tenetur agere cum conſilio non tenetur ſequi conſilium, niſi ex honeſtate.

Nota, quod qui tenetur agere cum conſilio, non neceſſario tenetur ſequi conſilium.

Quarta Concluſio.

Quænam ſit poteſtas Commiſſarij Prouincialis, neque Prouinciales arctare, ſeu limitare eam poſſunt.

Poteſtas Commiſſarij ſupradicti, eſt omnino eadem cum poteſtate prouincialis Miniſtri, nec poſſunt iure ipſi prouinciales arctare, ſiue limitare auctoritatem ipſorum Commiſſariorum. Hæc concluſio probatur ex eo, quod non poſſunt prouinciales prædicti, recedere à ſuis prouincijs, niſi fuerit prius ſufficienter prouiſum de ſuarum ouium gubernatione, vt habetur expreſſe in prædicto *Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. §. interea.* Vbi agendo de Epiſcoporum abſentia, ſequentia ponuntur verba: *Interea meminerint diſceſſuri, ita ouibus ſuis prouidendum, vt quantum fieri poterit ex ipſorum abſentia nullum damnum recipiat.* Sed ſi prouinciales prædicti limitarent, & coarctarent ſuam auctoritatem, & iuriſdictionem dictis Commiſſarijs, iniuria nec modica eorum ouibus eſſet illata, cum caruiſſent debito remedio in multis caſibus occurrentibus, propter abſentiam dictorum prouincialium: ergo id facere nõ licet. Verumtamen quamuis id ipſi facere non poſſint, Statuta tamen generalia, & quidem iure optimo in aliquibus limitauerunt ſupradictorum Cõmiſſariorum auctoritatem, & iuriſdictionem, quæ reſtrictio, & limitatio ſtatuitur in ſeq. concluſ.

Quinta Concluſio.

Quænam ſint ea ſtatuta, prohibita Commiſſarijs Prouincialibus.

Commiſſarij prouinciales in abſentia prouincialium, & interim quod Vocales ad Capitulum generale miſſi, fuerint reuerſi, nullum Capitulum prouinciale, nec vero congregationem habentem vim Capituli, poſſunt celebrare, & ſi contrarium fuerit factum, eſt irritum, & inane, dummodo mora prædictorum, & ipſorum regreſſus, non fuerit culpabilis, ſeu impoſſibilis. Hæc concluſio habetur expreſſa in Conſtitutionibus generalibus Tolet. cap. 8. §. de Capitulo prouinciali, & Congregatione habente vim Capituli. Quinvero alia antiqua Statuta, facta in Capitulo generali Lugdunenſi, anno Domini 1538. quorum meminit Enchyrid. fol. 106. quæ etiã ſunt hodie ſeruanda, decreuerunt, quod interim quod prædicti Vocales non fuerint reuerſi, nihil notabile in prouincia fiat, aut innouetur per Miniſtrum remanentem, ſeu per eius Commiſſarium. Si tamen aliquod ſcandalum euenerit, propter quod Guardianus, ſiue Confeſſor Monialium ſit puniendus, & mereatur priuari, & punitionem differri nõ expediat, tunc præſidens prouinciæ, cum Diſcretorum conſilio, poterit prouidere de remedio, vt ſtatuta Salmantina diſponunt, in cap. 8. §. de Miniſtro prouinciali, priuando crimenoſum, ſeu alium ipſius loco ſubſtituendo, vſque ad reditum Vocalium.

Nota hoc valde.

In calce huius Articuli, duo libuit aduertere, primo, quod literæ, & patentes prouincialis abſentis, omnino ſunt obſeruandæ, ac ſi eſſet præſens, non. n. propter abſentiam amittit iuriſdictionem, cum nulla ſit Conſtitutio, quæ id expreſſe dicat, imo ſemper eſt ſuæ prouinciæ verus, atque legitimus prælatus.

Secundo aduerto, & eſt valde notandum, quod quandoque Miniſtri prouinciales in ſuis proprijs prouincijs ſolent conſtitui, & nominari Commiſ-

ſarij

Digitized by Google

Quid habeat Prouin. Miniſtri,qui à Generali Miniſt. conſtituitur.ſuæ Prouin. Commiſſarius cum plenitudine poteſtatis.

ſarij Prouinciales in ſua prouincia cum plenitudine poteſtatis, ſibi conceſſa,ab aliquo Miniſtro Generali, quæ quidem commiſſio ad multa deſeruit, quæ cum ſubiecta ſint Miniſtrorum Generalium ditioni,alias erant interdicta, atque prohibita ſupradictis Miniſtris Prouincialibus, vnde valde ad id conducit plenitudinem habere poteſtatis, poſſeque omnia in ſua prouincia, quæ in toto Ordine poſſunt Miniſtri Generales. Sed non propterea eximuntur à poteſtate, & iuriſdictione Commiſſariorum generalium, vt expreſſe eſt determinatum in Capitulo generali Aſſiſij, celebrato anno Domini 1526. in quo ſequentia habentur verba: *Declaramus, quod per commiſſiones Miniſtris prouincialibus dari ſolitas à Generali,nō ſoluātur quouis modo prædicti Miniſtri a commiſſariorum generalium ſubiectione,ſed ipſi miniſtri præfatis cōmiſſarijs ſubijciantur,ac ſi eiſdem nulla data fuiſſet cōmiſſio,& idē eſt dicendū de commiſſarijs ſeu viſitatoribus miſſis à generalibus ad viſitandas prouincias,nam prædict. prouinciales tenentur illis obedire,ac ſi nullā habuiſſent commiſſionem talem.*

Nota hoc valde.

Hoc etiam habetur in Conſtitutionibus Salmientinis ſiue Monchanis *c.8. de Miniſtro prouinciali,verſ.nullus Miniſter*. Et nuperrime hoc idem habetur expreſſum, atque determinatum in quodam Motuproprio Gregorij XIII. Dato Romæ 8. die April. anno 1575. Pontificatus ſui anno 3. qui incipit. *Quoniam*, & continetur in Manipulo fratrum Minorum par.10. fol.325. *Vbi per excommunicationem ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatam,& ſub pœna priuationis perpetuæ officiorum,per eos obtentorum,& inhabilitatis ad illa, vel alia quæcumq. dict. Ordinis officia exercenda,ac vocis tam actiuæ,quam paſſiuæ, eo ipſo incurrendis pœnis,præcipitur,ne quis prouincialis,aut Guardianus, vel cuiuſuīq. alterius gradus Religioſus, aut Religioſa Ordinis Minorum ab ipſo Generali Miniſtro miſſis ad viſitandas prouincias,cōmiſſarijs prædictis reſiſtere,nec eis ſe opponere,aut contradicere, ſeu rebellem exhibere ipſis,quacumq.de cauſa,aut quæſito colore non recipiendo audeat nec debeat.* Hæc Greg.in dicta ſua Bulla. Quidnam veniat intelligēdum per illa verba,quæ apponi conſueuerunt,*cum plenitudine poteſtatis*,&c.explicabitur inferius in Art.3. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

De commiſſarijs prouincialibus,miſſis ad capitulum generale.

ALij ſunt Commiſſarij prouinciarum,qui prouincialium nomine mittuntur ad Capitulum generale,pro eo quod ipſi impediti ſunt illo ire, in quo caſu commiſſarij inſtituendi ſunt, per Miniſtrum, & Diſcretos prouinciæ, vt cautum eſt in Conſtitutionibus Toletanis *cap. 7. §. de Miniſtris prouincialibus.* Quę quidem electio, non pendet à ſolo Miniſtro prouinciali, ſed ab ipſo, & Diſcretis prouinciæ, & ille in quem maior pars conſenſerit, erit Commiſſarius ad dictum Capitulum Generale, vt etiam determinatum eſt in Capitulo Gerali Pariſienſi, celebrato anno Domini 1579.quinvero etiam in alio celebrato Naualis anno Domini 1505. cuius meminit Enchyridion fol. 106. pagin. ſecunda,idipſum erat ſtatutum,ſed forma ſeruanda in hac electione, non eſt determinata in dictis Capitulis,vnde oportet, vt ſtatuamus eam,quod & fiet in ſequenti concluſione.

Prima Concluſio.

Quænā ſit forma eligendi Commiſſariū

Forma ſeruanda in ſupradicta electione Commiſſarij Prouincialis,mittendi ad generale Capitulum,eſt,vt fiat per ſchedulas ſecretas. Hæc forma traditur in noſtris generalibus conſtitutionibus Toletanis c.7.dum agitur de electionibus. Vbi etiam dicitur,quod omnes electiones in noſtra ſacra Religione ſint canonicæ,ita vt maior pars ſuffragiorum in electum libere conſentiat, ad maiorem aūt partē dicitur,quod ſufficit quicūq. exceſſus, quantumvis minimus,ſupra medietatē ſuffragiorū,cuius d. electionis,dari debēt litteræ teſtimoniales,à Præſidente in tali electione. Qđ ſi roges, quāta ſit auctoritas, & quod ſit munus,& officium ſupradictorū Cōmiſſariorum? reſpondeo per ſequentem cōcluſionem.

Prouin. mittendum Prouinciales loco ad Gener. Capit.

Secunda Concluſio.

Quodnam ſit munus & officium dictorum Commiſſariorū Prouin.in gener. Capit.

Munus, & officium ſupradictorum Commiſſariorum,eſt habere in generali capitulo,vocem actiuam,& paſſiuam in omnibus electionibus, ac ſi eſſent veri prouinciales,& ſicut afferre excuſationem autenticam ſui prouincialis, capitulo generali pręſentandam, qua conſtet fuiſſe ipſum legitime impeditum,nam,cum ex Regula teneātur prouinciales Miniſtri,ad capitulum generale accedere,ſi ſine legitimo impedimento, illo ire prætermittant, à ſuis officijs ſunt abſoluendi, atque priuandi. Sed contra hoc,quod dicitur,quod commiſſarij, prædicti,vocem habebunt actiuā,& paſſiuam,in electione Generalis Miniſtri, ſicut cæteri Vocales duplex inſurgit difficultas. Et primu, quia id videtur obſtare,& contrarium eſſe noſtræ Regulæ, in qua dicitur, quod electio Generalis Miniſtri, fieri debet à Miniſtris prouincialibus & Cuſtodibus, ſed prędicti commiſſarij non ſunt prouinciales, neque cuſtodes,ergo non poſſunt habere vocem in tali electione. Secundo obijcitur, nam id etiam videtur eſſe contrarium decreto eiuſdem *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 6.* Quo prohibetur in electionibus abſentium voces,& ſuffragia ſuppleri. Sed ad has duas inſtantias breuiter reſpondetur per ordinē,ad primā,quod reuera ſuffragium ſupradicti commiſſarij prouincialis,eſt quaſi eiuſdem prouincialis, cū in ea electione ſuffragetur ex ipſius commiſſione, quam dare optime potuit,cum certum ſit in iure,& ſecundum ſacros canones,*in ca. quap. opter, de elect.* quod abſens iuſto impedimento detentus, poteſt conſtituere procuratorem, qui eius nomine eligat, qui nimirum procurator poteſt eſſe etiā extraneus à capitulo,ſi in idipſum conſentiat, vt decreuit Boniſac. VIII.*in cap. ſi quis iuſto, de elect. lib. 6.* Secundo dico, quod auctoritate Apoſtolica id etiam optime fieri potuit, quod prædicti commiſſarij haberent vocem in tali electione, vt & illam habent eadem auctoritate, cōmiſſarius generalis Indiarū, & procurator gen. Ordinis, & commiſſarius gener. Rom.Curiæ,qui nec ſunt Miniſtri,nec cuſtodes,& nihilominus poſſunt eligere miniſtrum Generalē, habentq.vocem in tali electione, ita & in propoſito dicendum eſt de ſupradictis cōmiſſarijs prouincialibus,quod id poſſunt, quamuis non eſſent prædictorum prouincialium procuratores, nam ſtatuta generalia hoc ſtatuentia,& præcipientia,auctoritate Apoſt.ſunt confirmata.

Nota, quod in electionibus abſens, & iuſto impedimento detentus, poteſt conſtituere procuratorem loco ſui.

Ad ſecundam inſtantiam reſpondeo, quod hoc nullo modo eſt contrarium decretis Conc. Trid, nā in ſupradicto decreto,non prohibetur,quod abſentes procuratorem, poſſint ad eligendum ſuo nomine conſtituere, cum ſit ſecundum ſacros Canones, nec per hoc dici poſſunt abſentium vota ſuppleri. Hęc enim non eſt ſuppletio, ſed vera commiſſio. Voti namque ſuppletio tunc eſt,quando Prælati Generales, ad effectum alicuius electionis, eos, qui non ſunt prouinciales, neque cuſtodes, neque Diſcreti,nec habent auctoritatem, aliquam ad ferenda ſuffragia pro abſentibus,aſſignantur, vt ipſa ſuffragia

Nota pro electionib. quando dicuntur vota ſuppleri, quādo vero non, licet mittatur aliquis procurator.

fragia ferant. Iſta eſt propria ſuppletio, illa vero nõ, ſed vera commiſſio, atque ita eſſe declararunt Illuſtriſs. Cardd. anno Domini 1570. die 8. Auguſti, prout refert P. Fr. Gaſpar Paraſellus, Ordinis Minimorum quondam Generalis Miniſter, in ſuo Compendio Priuilegiorum.

Tertia Concluſio.

Pœna Prouincialis Miniſtri, qui celebrauerit Prouinciale Capitulum, interim, quo Commiſſarius Prouincialis, & Cuſtos fuerint ad Capitulum gener.

Conſtitutionibus generalibus antiquis ſtatutum fuit, quod in caſu, quo Miniſter Prouincialis, auſus fuerit celebrare Prouinciale Capitulum, antequam fuerint reuerſi, Vocales Capituli generalis, eo ipſo per tres menſes ſit ſuſpenſus à ſuo officio, & durante tempore talis ſuſpenſionis Commiſſarius Prouincialis, qui ierat ad Capitulum generale, debet Prouinciam gubernare. Hoc cautum, & ſtatutum fuit in Capitulo generali Carpenſi, anno Domini 1521. Cuius meminit Enchyrid. fol. 106. pag. 2. Sed notandum eſt opus eſſe, vt prædictam ſuſpenſionem præcedat ſententia declaratoria Iudicis competentis, viputa Miniſtri, aut Commiſſarij generalis; facta tamen declaratione de dicta ſuſpenſione, ſine noua commiſſione, prædictus Commiſſarius Prouincialis, ipſo facto regere, & gubernare poterit Prouinciam, auctoritate ſupradicti Capit. gener. ſed antequam, dictus commiſſarius id faciat, oportet, ne ſuccedant ſcandala, vt fiat prius ſupradicta declaratio per iudicem competentem, ſiue Diffinitores virtute ſupradictæ Conſtitutionis.

ARTICVLVS III.

De Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarum.

Quales eſſe debeant Viſitatores Prouinciarum.

COmmiſſarij, ſeu Viſitatores Prouinciarum appellantur, qui ex commiſſione Prelatorum generalium, mittuntur ad viſitandas Prouincias. De quibus habentur in Conſtitutionibus Tolet. c. 7. §. de Viſitatoribus Prouinciarum, ſequentia verba: *Admonemus omnes Prælatos generales, vt quantum commode fieri poſſit, non mittant Viſitatores, præſertim ad celebranda Capitula, ſed per ſeipſos viſitent Prouincias, & interſint Capitulis celebrandis. Quod ſi neceſſitas exegerit, vt Viſitatores mittantur, ordinamus, vt non poſſint aſſumi ex eadem prouincia, ſed ex aliena, & quod ſint ex grauioribus, & probatioribus patribus.* Ideo eſt conſuetudine poſitum, vt ad id muneris non mittantur, ſiue inſtituantur, niſi qui vel aliquando fuerunt Prouinciales, vel qui proborum iudicio tantæ ſint auctoritatis, vt de eis certa ſit ſpes, quod ſtatim futuri ſint Prouinciales. Nam qui actu ſunt Prouinciales, non ſunt ad hoc munus eligendi, vt ſupra dictum eſt, agendo de reſidentia Prælatorum, ne a ſuis Prouincijs abſint, in quibus diuino iure tenentur reſidere. Neque etiam huic muneri ſunt præficiendi illi, de quibus ſuſpicari poſſit & valeat, fauore potius, quam meritis ad tale officium fuiſſe promotos, vnde olim in Capitulo generali Toloſano, celebrato anno Domini 1532. ſtatutum fuit, vt in Capitulo generali aſſignarentur huiuſmodi Viſitatores. & ea eis tantum, non vero ex alijs, aſſumendos eſſe prædictos Prouinciarum Commiſſarios, quod quidem ſtatutum, an modo etiam eſſet innouandum, atque executioni mandandum, aliorum eſto iudicium. Hoc vnum ſolum dicere non prætereo, ex ſiniſtra, ſeu minus recta horum Viſitatorum interdum promotione, Religionem noſtram grauem quandoque paſſam fuiſſe iacturam, dolendumque quammaxime eſſe, vt ij cenſores, gubernatores, inquiſitores, & officiorum promotores, & tandem Prouinciarum iudices conſtituantur, qui integritatis ſuæ vitæ, bonum non habent teſtimonium, nec vllam prorſus rerum experientiam. Sed miſſa hæc faciamus, & deueniamus ad ea, quæ ad prædictorum Commiſſariorum, ſeu Viſitatorum Prouinciarum munus, & officium ſpectant, quod, vt præmanibus habeatur, & melius memoriæ commendari poſſit, explicabitur per ſequentes concluſiones.

Nota hoc etiã valde.

Prima Concluſio.

Auctoritas dictorum Commiſſariorum plenaria eſt, & talis eſſe debet.

In primis ſupradictorum Commiſſariorum auctoritas plenaria eſt, & talis ea eſſe debet, vnde & conſuetudine eſt poſitum, vt illis litteræ patentes dentur, cum plenitudine poteſtatis. Quod qualiter ſit intelligendum, inferius explicabitur, in vltima concluſione. Sed quamuis eorum auctoritas plenaria ſit, merito tamen per Conſtitutiones Generales in aliquibus ſibi reſtringitur, atque modificatur, & aliqua prohibentur eiſdem, de quib. per Ordinem dicemus in ſequenti concluſione.

Secunda Concluſio.

Commiſſarij Prouinciarum non poſſunt exercere munus, & officium ſuum, donec ſuas patentes litteras Prouinciali Miniſtro repræſentent.

Imprimis prohibitum eſt Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarum ſupradictis, Vt non exerceant ſuum munus & officium, donec Prouinciali conſtet ſuæ commiſſiones. Hoc ſtatutum fuit in Capit. Generali Romano celebrato anno Domini 1571. Et innouatum in Congregatione Generali Toler. inhabita anno Domini 1583. vt habetur in Conſtitutionibus ibidem factis c. 7. §. de Viſitatoribus Prouinciarum. Facta tamen Prouinciali Miniſtro ſuarum litterarum oſtenſione, accipiunt ab eo Prouinciæ ſigillum paruum, quo vtuntur, in executione ſui officij. Hoc etiam ſtatutum fuit in Capitulo Generali Romano habito anno 1587.

Non poſſunt ſtatuta facere extra Capitulum, neq. ea, quæ ſunt Prouinciarum immutare.

Secundo, prohibitum eſt eiſdem, vt non poſſint ſtatuta aliqua condere extra Capitulum, nec aliquid immutare in Prouincia, totam ipſam Prouinciam concernens abſque aſſenſu Miniſtri Prouincialis, & Diſcretorum Prouinciæ. Hoc fuit ſtatutum, atq. determinatum in Capitulo Generali Pariſienſi celebrato anno Domini 1578. & poſtmodum in Congregatione Generali Toletana, & habetur loco ſupracitato.

Non poſſunt confeſſores, & Prædicatores inſtituere, nec nouitios recipere neq. fratres extra Prouinciã mittere.

Tertio, Prohibentur prædicti Viſitatores, vt non poſſint confeſſores, nec Prædicatores inſtituere, nec Nouitios recipere, nec fratres extra Prouinciam ſibi commiſſam mittere, niſi ſpecialiter hoc illis fuerit commiſſum, vel niſi forte eos mittant ad Superiores, & Generales Prælatos, ad notificandum illis eiuſdem Prouinciæ ſtatum, habetur vbi ſupra.

Nõ poſſunt eligi in Prouinciales in eiſdẽ prouincijs quas viſitant.

Quarto, prohibentur in eiſdem Prouincijs, quas viſitant, eligi in Prouinciales Miniſtros, atque præcipitur illis, vt in promotionibus ad Officia Ordinis faciendis, & in correctionibus criminum, & in alijs grauioribus negocijs ſemper conſilium requirant, & ſequantur patrum Diſcretorum Prouinciæ, vel maioris partis eorum, & quod omnino caueant à verbis ſuperfluis, & prouocatorijs in conſilijs tribuendis, habetur vbi ſupra.

Nõ habent votum in Electionibus vllis, neque in Diffinitorio.

Quinto, eſt ipſis prohibitum habere votum in Electionibus vllis, nec in Diffinitorio, ſed tantum habent auctoritatem, ad confirmandas electiones, ſi Miniſter Generalis fuerit abſens, à Capitulo, vt dicitur in Conſtitutionibus Salmantinis, & tenet expreſſe Pater Ioannes Bobadilla in ſuo Manuale ſiue Enchirid. manuſcripto, cap. 8. Sed de alijs, quæ conueniunt Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarum ſupradictis, ſtatuamus aliam concluſionem quæ erit tertia in Ordine.

Ter-

Tertia Concluſio.

Cōmiſſarijs Prouinciarum prædictis,obediendum eſt in omnibus, & per omnia, abſque vlla prorſus contradictione.

Prædictis Commiſſarijs eſt obediendum in omnibus, & per omnia, abſque vlla prorſus contradictione, & in ipſos rebellantes,aut eiſdem contradicentes, ſunt ipſo facto excommunicati, per quandã extrauagantem Greg. XIII. quæ incipit, *quoniam*, relatam ſupra in artic. 1. vbi etiam habetur, quod *Statuta facta per Commiſſarios ſupradictos in ca.cũ conſenſu diſcretorum patrum, reſcindi, mutari, aut conuelli nullo modo poſſint, ſine expreſſa licentia, & permiſſione Generalis Miniſtri, qui ſolus ea immutare poteſt,& valet,& decernitur irritum,& inane, quidquid ſecus ſuper his,à quocumque quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter attentari contigerit.* Hæc Greg.XIII. vbi ſupra. Cuius quidem decretũ, & Cõſtitutio eſt valde iuridica, nam quidquid prædicti Commiſſarij faciunt auctoritate Miniſtri Generalis, à quo miſſi ſunt id efficiunt. Vnde licet eorum extinguatur poteſtas, expleto viſitationis tempore, durat tamen poteſtas Generalis Miniſtri, cuius auctoritate,prædicta ſtatuta ſunt facta.

Quantæ ſint firmitatis Statuta facta in capitulo à Commiſſarijs Prouinciarum.

Nota quod Commiſſarij Prouinciarum præſideant in omnibus Communitatibus ſuæ viſitationis.

Præterea ſupradicti Commiſſarij præſidere debent,in omnibus Communitatibus,& Hoſpitijs,vbicumque fuerint, ſi fuerit abſens Generalis Miniſter,duratque ipſorum auctoritas, vſque ad 20.dies poſt celebrationem Capituli, quibus tranſactis, tenentur ſtatim à Prouincia recedere,vt cautum eſt in Conſtitutionibus Salmãtinis, c.8. de Commiſſarijs Prouinciarum, & in Capitulo Generali Valliſoletano habito anno 1593. ſtatuitur, *quod nulli Commiſſario,ſeu Viſitatori Prouinciarum liceat vltra 3. menſes in viſitatione ſibi commiſſa Prouincia immorari,quo elapſo tempore,& ſtatim Capitulũ celebrandum non ſolum ex illa Prouincia egredi teneatur, neque ad eam regredi valeat,quoad vſque à Patre Generali prædiffinitum Capituli tempus ſuperueniat.* Sed hãc conſtitutionem hucuſque, nunquam vidi obſeruari in communi praxi,aut ipſam poſitam fuiſſe in conſuetudine.

Nota hoc valde de tẽpore quo durat officium prædictorũ Cõmiſſariorum.

Aliqua ſunt ſumma animaduerſione digna, atq; ſupradictis Commiſſarijs nimis proficua, quæ explicabuntur per ſequentem concluſionem.

Quarta Concluſio.

Quænam ſummopere debent aduertere ſupradicti Commiſſarij Prouinciarum.

Aduertant ſummopere, oportet Cõmiſſarij Prouinciarum ſupradicti,rectæ gubernationi non expedire, vt Guardiani priuentur, aut ſuſpendantur,cũ actu ipſorum Conuentus viſitantur,ſed quod id reſeruetur, vſque ad Capitulum, nam ex priuationibus huiuſmodi extra Capitulum factis, vt plurimũ inter ſeculares innumera exoriuntur ſcandala, exiſtimantes, & arbitrantes plura,exorbitantia crimina, & ſcandaloſa ab eiſdem fuiſſe commiſſa, à quibus proinde omnino debent abſtinere, & omnino curare, vt ipſorum vindicta, & priuatio referuetur, vſque ad Capitulum Prouinciale, vbi id commodius fieri poterit. Quod ſemper eſt intelligendum, niſi rei, aut alicuius ſcandali grauitas, aliud expoſcat, alias ſinant eoſdem permanere in Conuentibus, vſque ad Capitolum, & ſi quæ occurrunt, Reformatione digna, prouideant de conuenienti remedio.

Secundo,etiam oportet ſummopere animaduertat, quod nec Prouincialis Miniſter, nec vllus alius Pr. Prouinciæ qualificatus, expedit etiamſi deliquerit, vt puniatur per ſolum arbitrium prædictorum Commiſſariorum,ſed per arbitrium,atque conſenſum omnium Diſcretorum, vel maioris partis Prouinciæ,quod in quamplurib.Capitulis eſt ſtatutum, & ordinatum, & præterea, vt non ſe ingerant ſiue intromittant in viſitationibus, ſiue Electionibus Montaliũ, niſi forſan in aliquo neceſſario caſu,quia hæc magis pertinent ad Prouinciales,quam ad Cõmiſſarios. Vt autem ſciatur, quid intelligendum veniat, per illam clauſulam Generalem communiter in patentibus litteris dari conſuetam, *cum plenitudine poteſtatis*, &c. ſequentem ſtatuo concluſionẽ.

Quinta Concluſio.

Quidnam intelligatur,ſeu veniant intelligendum pro illam clauſulam communiter poni conſuetã in Patentibus litteris dictorum Commiſſariorum cum plenitudine poteſtatis,&c.

Per ſupradictam clauſulam *cum plenitudine poteſtatis*,&c. in primis non eximuntur ſupradicti Cõmiſſarij,ſeu Viſitatores Prouinciarum,à iuriſdictione, & obedientia Commiſſariorum Generalium, etiamſi ſuæ patentes litteræ fuerint illis conceſſæ ab ipſo Miniſtro Generali. Hoc fuit expreſſe determinatum *in capitulo generali celebrato Aſſiſij*, anno Domini 1526. Et idem habetur *in conſtitutionibus Salmanticenſ.ſeu Montaltinis,cap.8.* agendo de Prouinciali Miniſtro. *vt ſcilicet, nullus Miniſter.*

Secundo,prædicta commiſſio *cum plenitudine poteſtatis*, non ſuffragatur habentibus ipſam, nec valet ad eos caſus,in quibus tota Prouincia, vel Diffinitores, ſimul cum Prouinciali habent poteſtatem, vt expreſſe decretum eſt *in c. Burdegalenſi* celebrato anno Domini 1528. Vnde ſequitur,quod virtute dictæ Commiſſionis, in noſtro Ordine Minorum Regularis obſeruantiæ, non poſſunt Commiſſarij prædicti, Prædicatores, nec Confeſſores inſtituere extra Capitulum, neque eijcere ab ordine Fratrem Religioſum incorrigibilem, quia hæc omnia, & ſimilia pertinent ad totam Prouinciam capitulariter congregatam: & propter eandem rationem per dictam commiſſionem, non datur facultas ipſis Commiſſarijs, vt poſſint aliqua in Prouincia ordinare, aut ordinata immutare, vel contra ſtatuta Prouincialia facere,ſine conſenſu Patrum Diſcretorũ Prouinciæ, pro tempore exiſtentium,vel maioris partis eorum, declaratum eſt in Conſtitutionibus Salmantinis,d.c.8. verſiculo item nullus.

Nota hoc valde.

Prodeſt tamen commiſſio,cum clauſula ſupradicta ad hoc, vt Commiſſarius Prouincialis ſupradictus, poſſit diſpenſare in omnibus Statutis Generalibus, in quibus ipſe Generalis Miniſter diſpenſare poterat, & in caſibus qui ſpecialiter non ſunt reſeruati ad totam Prouinciam in Capitulo, ſeu Congregatione Capitulari congregatam. Non autem in illis caſibus, qui in dictis Statutis, ſiue Cõſtitutionib. ſpecialiter ſunt ſibi prohibiti. Quinuero addo, quod ſi contra prædicta Statuta aliquid intentare velint, non obſtante plenitudine ſuæ poteſtatis, Fratres nõ tenebuntur illis obedire, & inobedientes,& cõtradictores non incident in pœnas poſitas, in dicta Extrauaganti, ſiue Conſtitutione Gregorij XIII.nã licet dictus ſummus Põtifex præcipiat, vt nullo modo contraueniatur ſuis ordinationibus, hoc intelligendum eſt, de illis ordinationibus, & mandatis, quæ iuſte & iuridice poſſunt efficere,non excedendo limites noſtrarum Conſtitutionum,atque Statutorum Generalium. Haud enim credibile eſt,velle ſummum Pontificem, per Generalem conceſſionẽ, & commiſſionem, derogare alijs Statutis cum conſilio,& rationabiliter factis, vt habetur *in cap. 1. de Conſtit. in 6.* & in noſtris Conſtitutionibus Generalibus Toletanis, vbi ſupra habetur, quod Viſitatores Prouinciarum, excedentes limites ſuarum commiſſionum,aut non ſeruantes ordinationes generales, pœna puniantur Talionis.

Quando mittendi ſunt Viſitatores ad viſitandas Prouincias.

In calce huius Articuli libuit aduertere,quod ſupradicti Commiſſarij non mittuntur ad Prouincias regulariter, niſi quando occurrit tempus Capituli, in quo eligendus eſt Miniſter Prouincialis, vel niſi Prouincia,aut Prouincialis illud petierit. Fratres vero particulares ſub pœna carceris prohibentur Viſitatorem petere à Prælatis Generalibus, poterunt tamen ipſis humiliter ſuas neceſſitates, &

Digitized by Google

Quando, & quinam poſſint petere Commiſſarium pro viſitanda aliqua Prouincia.

vexationes, ſi quas patiuntur exponere, & Prælatorum Generalium iudicio relinquitur, in quo caſu prædicti Commiſſarij, mitti debeant an non. Hoc cautum eſt in pluribus Capitulis Generalibus, ſed præſertim in Toloſano celebrato anno Domini 1532. Cuius meminit Enchiridion f. 107. pag. 2. Et in Salmantino, ſiue Conſtitutionibus Moneliamis, factis anno 1553. cap. 8. de Commiſſarijs. Verum ſi roges, quid intelligatur in prædictis ſtatutis, nomine Prouinciæ, ad petendum Commiſſarium? dico, quod ad hunc caſum, Diſcreti Prouinciæ quamuis non ſint congregati, Prouinciam repræſentant, & ſufficiunt, ad petandum Commiſſarium in caſu, quo Prouincialis ad id aliquam ſufficientem cauſam dederit.

Forma ſeruanda in Viſitatione, traditur in Conſtitutionibus Generalibus Toletanis, cap. 6. §. 1. Et in Salmanunis, eodem loco: à qua ego tractatione, impræſentiarum ſuperſedeo, quia hac de re in ſubſequentibus longior futurus eſt ſermo. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

QVÆSTIO XVI.

De Capitulo Prouinciali, & electione Prouincialis Miniſtri, & ijs, quę ad eius munus, & officium ſpectant; in nouem Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit Capitulum Prouinciale, & quis dicatur Prouincialis Miniſter.*
2 *De electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri.*
3 *De modo & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad eligendum Prouincialem Miniſtrum.*
4 *Quanto tempore duret officium Prouincialis Miniſtri.*
5 *De electione Prouincialis Miniſtri, & quantum tempus debeat eius officium vacare.*
6 *De poteſtate Prouincialis Miniſtri, in omnes ſibi ſubditos.*
7 *Quænam Miniſtris Prouincialibus, ſunt interdicta & prohibita, ex vi noſtrarum generalium Conſtitutionum.*
8 *De Capitulo Prouinciali intermedio, ſeu congregatione, habente vim capitulis.*
9 *De inſtitutione atque informatione compendiaria, prouincialis miniſtri, circa agenda, ab initio vſque ad finem ſui officij, vt debite ſuo fungatur munere.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Capitulum Prouinciale, & quis dicatur Prouincialis Miniſter.

Quidnam ſit Capitulum, & intelligatur Prouinciæ nomine.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet breuiter præmittere, quidnam ſit Capitulum; quid etiam intelligatur nomine Prouinciæ. Et de primo dico, quod Capitulum, quantum attinet ad præſens propoſitum, eſt locus, in quo Vocales, ſiue Capitulares coogregantur, ad aliquid agendum, Vocales autem voco, qui habent vocem in Capitulo. Vel dicamus, quod Capitulum eſt congregatio illa multorum Vocalium, ſiue Capitularium, & præcipue Religioſorum, qui certo aliquo determinato tempore, & loco, ad aliquid agendum congregantur, ſiue conueniunt in vnum, ſi eiuſmodi Congregatio ſit generalis, atque ex omni parte etiam ipſum Capitulum eſt generale, ſi vero non fuerint ex omni parte, ſed ex aliqua vna Prouincia, dicitur Prouinciale. Pro cuius pleniori intelligentia, videamus oportet, quidnam ſit Prouincia, ſeu quid veniat intelligendum Prouinciæ nomine? Et vt rem hanc fuſius, atq. ex ſuis principijs eruamus, dico quod apud

Quidnam ſit Prouincia, & quid veniat intelligendum Prouinciæ nomine.

Romanos, olim Prouincia dicebatur, regio illa, quę ab Italia erat procul poſita, atmiſque deuicta, cui & Præfectum conſtituebant Romani, qui eam gubernaret pleno iure. Ita docet Egeſippus. Et Cicero in Verrem, inquit, quod Regio, prima, quæ olim appellata fuit Prouinciæ nomine, fuit Sicilia. In Hierarchia vero Eccleſiaſtica, Prouincia, idem pollet, quod Metropolis; Metropolis autem, eſt ciuitas pręcipua aliquarum plurium ciuitatum mater, & caput. Ex quo infertur, quod proprie loquendo, Prouincia eſt diſtrictum, in quo ſunt plures ciuitates, Diœceſes, ſiue Epiſcopatus, ſubditi atque ſubiecti, vni Archiepiſcopo Metropolitano, quoad appellationis refugium, & ad celebranda Prouincialia Concilia. Hæc omnia ſatis colliguntur, *ex cap. ſcitote. 6. q. 3.* vbi lauſſime dicitur, quid ſit intelligendum Prouinciæ nomine, & quot ciuitates habeat, ſeu habere debet vnaquæque Prouincia? Qua de re videantur etiam Syluester, *verbo prouincia.* Ad eundem igitur modum apud Regulares, & Religioſos, ſed præſertim apud nos fratres Minores, Prouincia dicitur, diſtrictum, in quo multa ſunt oppida, ſeu Ciuitates, & in ipſis plures Conuentus, diuerſaque Monaſteria, quæ omnia ſubduntur vni Prouinciali Miniſtro. Quo præmiſſo, haud difficile erit colligere, quidnam dicatur Prouinciale Capitulum, & quiſnam ſit, ac dici debeat Prouincialis Miniſter? quod & explicabitur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Prouinciale Capitulum eſt illud, in quo multi vnius Prouinciæ Vocales, ſiue Capitulares, conueniunt ad electionem vnius Prouincialis Miniſtri, ſeu ad aliquid aliud peragendum, in caſu quo ille non ſit eligendus. Prouincialiſque Miniſter dicitur, qui præeſt multis Monaſterijs, atque Conuentibus vnius, & eiuſdem Prouinciæ. De huiuſmodi Prouincialibus Miniſtris, ſit expreſſa mentio in noſtra Regula, quæ pluribus in locis loquitur de ipſis, tanquã de Prælatis Ordinarijs Superioribus, Præſidẽtibus, Guardianis, & Cuſtodibus, & reliquis Religioſis, ſubditis tamen, & inferioribus Miniſtro Generali. Sed aduertendum eſt, quod in dicta Regula, prædicti Prouinciales, non hoc inſigniuntur nomine, ſed abſolute vocantur Miniſtri, eam credo ob cauſam, quia quando ſupra dicta Regula conſtructa fuit, aut etiam confirmata, nõdum erant diuiſæ Prouinciæ, nam vt conſtat ex hiſtorijs, & chronicis noſtri Ordinis, prima Prouinciarum diuiſio, facta eſt à Seraphico Patre noſtro Franciſco, in primo Capitulo Generali, Aſſiſijs celebrato, anno Domini 1217. vbi dicitur, quod totus Ordo Minorum diuiſus eſt in duas familias, Vltramontanam, & Ciſmontanã, & rurſus quælibet familia, in plures Prouincias, nã hæc Ciſmontana diuiſa eſt in Prouincias Italiæ, & Germaniæ, Vltramontana vero in Prouincias Galliæ, Hiſpaniæ, & Angliæ, atque in eodem Capitulo, inſtituti ſunt Miniſtri Prouinciales, qui præeſſent prædictis Prouincijs, & inde cęperunt Prouinciales Miniſtri nuncupari.

Prouinciale Capitulũ eſt illud, in quo multi vnius Prouinciæ Vocales, conueniunt ad eligẽdum vnum eiuſdem Prouinciæ Miniſtrum qui omnibus Monaſterijs pſidet.

Quare in Regula non dicatur Prouincialis, ſed Miniſter.

Quando fuerit facta in noſtro Ordine, prima Prouinciarum diuiſio.

ARTICVLVS II.

De electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod in Regula Seraphici Patris noſtri Frãciſci, nihil prorſus diſponitur, circa electionem Prouincialium Miniſtrorum, atque adeo non ſatis conſtat, quænam forma fuerit obſeruata olim in ipſorum electione, in noſtro ſacro Ordine. Nam quãuis ſecundum iuris diſpoſitionem, inſtituendi illi eſſent, per ſuorum ſubditorum Canonicam ele-

De forma ſeruanda, in electione Miniſtrorum Prouincialium, nihil omnino habetur in Regula noſtra.

ctionem, nulla tamen hac de re, fit mentio in noſtris Chronicis, & Monumentis noſtri Ordinis, imo vero creditur, quod auctoritate Apoſtolica inſtituebãtur, in Capitulis Generalibus, vt conſtat ex prima parte noſtrarum Chronicarum, cap. 48. factum fuiſſe per Seraphicum Patrem noſtrum Franciſcum, in ſupradicto primo Capitulo Generali, Aſſiſijs celebrato anno 1217. Tamen Clemens V. in Concilio Viennenſi, celebrato anno 1311. *in Clementina, quæ incipit exiui de paradiſo, poſita in titulo, de verborũ ſignific. art. 9. §. demum*, videns quod Seraphicus Pater noſter Franciſcus, in ſua Regula, nullam prorſus de Miniſtrorum Prouincialium electione, & inſtitutione mentionem fecerat, & quod ſuper hoc poterat oriri dubitatio inter Fratres, aut forſan iam ſuborta fuerat, *decreuit, & ſtatuit, vt electio ſupradictorum Miniſtrorum prouincialium, pertineret ad Capitulum prouinciale, ita quod ille, in quem maior pars capituli conſenſiſſet, eſſet prouincialis Miniſter, confirmandus tamen per Miniſtrum Generalem, aut per eum, qui eius vices haberet*, additque *quod ſi electio fuiſſet infirmata, reuertatur ad dictum capitulum, ſi tamen in die ad eligẽdum aſſignata, capitulum eligere prætermittat, quod prouiſio pertineat ad ſupradictum Generalem Miniſtrum. Tamen in prouincijs ciſmontanis maritimis, ſi capitulo, & miniſtro Gener. expedire fuerit viſum, atque ex rationabili cauſa, conceſſit, vt prouinciales miniſtri poſſint inſtitui, per miniſtrum Generalem, cum aliquorum proborum Ordinis conſilio*, hęc in dicta Clementina, vbi ſupra, de qua plura dicturi ſumus infra, in quęſtione, quam in communi, atque in generali facturi ſumus, de electionibus. Sed nunc iam expreſſe tradita eſt, forma ſeruanda in electione Prouincialis Miniſtri, quam non licet præterire, de qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Clemens V. in Conc. Viennẽſi tradidit formam ſeruãdam in electione Prouincialis Miniſtri.

Concluſio.

Quænam formam obſeruanda ſit nunc, in electione Prouincialis Miniſtri.

In electione Prouincialis Miniſtri, ſeruandæ ſunt omnes conditiones præſcriptæ à Concilio Tridentino, & à Conſtitutionibus noſtris Generalibus Toletanis, quarum tranſgreſſio electionem reddet irritam, & nullam. Vt autem hoc ſciri poſſit dico, quod *in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 6.* præcipitur in primis, *vt electiones omnes per vota ſecreta fiant, ita vt ſingulorum eligentium nomina, nunquam publicentur, præterea, vt nullo modo liceat ad effectum electiones faciendæ, aliquos titulares conſtituere, aut voces, & ſuffragia abſentium ſupplere, & dicitur, quod ſi cõtra huius decreti Conſtitutionem, aliquis electus fuerit, electio ipſa irrita ſit, & nulla.* Idem habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Generalibus Toletanis, cap. 7. §. de Electionibus, & §. de Prouincialibus Miniſtris. Et ad maiorem ſupradicti Concilij obſeruantiam ſtatuitur, vt electiones fiant per ſchedulas ſecretas, quod neceſſario faciendum eſt, atque obſeruari oportet. Sed tamen, ſi electio aliqua fieret per vota, vocaliter exhibita, coram ſcriba, & teſtibus, vti antea fieri ſolebat, multorum fert opinio, quod talis electio non eſſet irrita, & nulla, quia non eſt contra Concilium prædicta eligendi Vocalis forma, neque vlla eſt lex irritans, & annullans electionem Prouincialium, ſeu quorumcumque Superiorum, ſic vocaliter facta. Huius opinionis, & ſententiæ fuit Doctiſſ. Pater Frater Ioannes de Bobadilla in ſuo Manuali, ſeu Enchyridione manuſcripto.

Difficultas. An Prouincialis Miniſter eligi neceſſario debeat de corpore Capituli.

Sed breuiter quæritur: An prædictus Prouincialis Miniſter, eligi neceſſario debeat de corpore Capituli? & dico quod non, quin vero de tota Prouincia poteſt eligi, quemadmodum, & Miniſter Generalis, quamuis non ſit vocalis. Nam nullus, qui habuerit partes ad id muneris requiſitas, à voto paſſiuo eſt ex excluſus, imo omnes, qui ſunt de Prouincia, iure poſſunt eligi, id quod & multoties contingit. Et quamuis Capitulum Prouinciale, non poſſit eligere Prouincialem, qui ſit alterius Prouincię, pro eo quod non habet poteſtatem, ad cogendum ipſũ, vt acceptet præfecturam, verumtamẽ ſi Prælati Generales id ipſum conceſſerint, poterit quidem Capitulum Prouinciale, in Prouincialem ſibi eligere, Fratrem qui alterius ſit Prouinciæ. Nam nulla eſt lex, quæ huiuſmodi electionem prohibeat, quin vero ita fuiſſe factum ab hinc 43. annis, ex quo deſumpſi ſacræ huius noſtrę Religionis habitum practicari multoties, & vidi, & audiui. Attamen Prælati Gener. ſine vrgentiſſima cauſa, & vt crediderim ſine ſpeciali licentia, & facultate ſummi Pontif. nõ debent aut poſſunt, Capitula Prouincialia ad idipſum cogere, nam talis coactio nimis eſt odioſa, atq; iniurioſa, facereque id prohibentur iure, per quamdam noſtram Conſtitutionem, factam in Capitulo Generali Romano, celebrato anno 1600. vbi habetur, *quod Miniſtri Prouinciales non eligantur ex alienis Prouincijs, niſi magna, & vrgenti neceſſitate, & ex conſenſu totius Diffinitorij.* Prohibetur etiam idipſum per ſpecialem Conſtitutionem Pij V. quæ incipit: *paſtoralis*, quæ hac de re diſponit. Nec etiam facile debent licentiam præſtare, ad eligendum Fratrem extra Prouinciam in Prouincialem, niſi cum magna cauſa, & niſi talis licentia fuerit ab ipſo Capitulo petita, atque accedente eiuſdem Capituli cõſenſu. Panorm. inquit quod ad eligendum extraneum, non ſufficit conſenſu maioris partis Collegij, ſiue Capituli, ſed omnes debent conuenire, nemine diſcrepante, vt habetur *in cap. cum Vinotienſis Eccleſia, de elect.* & in caſu quo omnes vellent, atque conſentiant, poterunt nominari tres, aut quatuor Patres à Miniſtro generali, vt ex ipſis ab eis eligatur vnus, nec tunc dicetur electio limitari, aut coarctari. Sed de his plura poſt modum dicturi ſumus infra, quando in communi agemus de electionibus. Hæc pro nunc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

De modo & forma celebrandi Prouincialia capitula, ad eligendum prouincialem Miniſtrum?

MOdus & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad vnguem ponitur, *in noſtris Generalibus conſtitutionibus, Toletanis cap. 8 §. de prouinciali capitulo*, vt tamen omnia, quæ illic dicuntur, per ordinem, clarius, atque diſtinctius, hic præ manibus habeantur, libuit ea diuidere, in ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In primis, abſoluto olim quadriennio. nunc vero triennio, cuiuslibet Prouincialis Miniſtri, inuiolabiliter præcipitur, celebrari Prouinciale Capitulum. Hoc vero Capitulum, in quo eligendus eſt Prouincialis Miniſter, haberi nullo modo poteſt, niſi præſente Miniſtro, aut Commiſſario Generali, ſeu alio aliquo Viſitatore, eorum auctoritatem habente, & ſi aliter dictum Capitulum celebretur, eſt irritum, & inane, quidquid ibidem factum fuerit. Hęc Cõcluſio habetur, vbi ſupra, quapropter in eiſdẽ conſtitutionibus, cap. 7. §. de Prouincialibus Miniſtris, præcipitur, vt omnes Miniſtri Prouinciales ante ſex menſes ſuæ Vacaturæ, teneantur Prælatos generales certiores facere, de die, in qua ſuum quadriennium, ſiue triennium expletur, vt poſſit commodius, de illius Prouinciæ Viſitatore deliberari.

Quonam tempore celebrandum ſit Prouinciale Capitulum.

Nota quod Prouinciales Miniſtri, tenentur certiorem facere Generalem, aut Commiſſarium Generalem, determinatione ſui officij.

Se-

Secunda Concluſio.

De aſſignatione diei in quo celebrandum eſt Prouinciale Capitulum, & qua die debent cõuenire patres & diſcreti Prouinciæ.

Supradictum Capitulum Prouinciale, hoc ordine celebrandum eſt, quod interim dum viſitatur Prouincia, aſſignetur à Viſitatore, ſeu Præſidente Capituli dies, in quo celebrandum eſt, ac præcipitur in conſtitutionibus Generalibus, quod ſit dies Dominica, quantum commoditas tulerit, & quod Viſitator Prouinciæ, & Prouincialis Miniſter, Diſfinitores, ſiue Diſcreti Prouinciarum, accedant ad locum Capituli, tribus diebus antequam accedant reliqui Vocales, vt in hoc tempore, ſi quæ fuerint culpæ graues, ex Viſitatore Prouinciæ reſultantes, contra Miniſtrum Prouincialem, illi in ſcriptis reuelentur, atque audientia præbeatur eidem, & corã Præſide, & Diſcretis Prouinciæ, accuſationes, & excuſationes diſcutiantur, & illud circa correctionem, vel liberationem Miniſtri Prouincialis fiat, quod maiori parti fuerit viſum. Hæc etiam concluſio habetur, vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

Qua die Vocales omnes debent introire, ſiue ad Capitulum cõuenire de ordine agendorum.

Vocales dicti Capituli Prouincialis, accedere debent, vigilia vigiliæ Capituli celebrandi ad horam prandij, & deliberare vſque ad ſequentem diem, in quo poſt Primam decantatur miſſa de Spiritu ſancto, & ſtatim pulſatur ad Capitulum, in quo conueniunt omnes, & primo dicitur Hymnus. Veni Creator. qui ab omnibus decantatur, & dicta oratione, fit ſermo coram omnibus, qua peracta concione, egrediuntur omnes, qui non ſunt de corpore Capituli, & fit exhortatio à Præſide, de his quæ conueniunt ad electionem. Hæc etiam concluſio habetur vbi ſupra.

Quarta Concluſio.

Quilibet Prouincialis preteritus culpas ſuas debet recognoſcere.

In dicto Capitulo, antequam deueniatur ad electionem futuri ſucceſſoris, Miniſter Prouincialis, qui ſuum iam expleuit officium, debet coram toto Capitulo, officij ſui renunciationem præmittere, & ſigillum, & regiſtrum Præſidi conferre, ac ſuas culpas de more recognoſcere, & veniam precari genuflexus, & ibi à Præſide laudetur, vel corripiatur. Qui ſi liber euaſerit, in omnibus electionibus, habebit vocem, non ſolum in Diſcretorio, verum etiam & in Diffinitorio, ni forſan ob ſua, merita priuetur. Habetur hæc concluſio locis ſupracitatis.

Quinta Concluſio.

De nominatione diſquiſitorum pro dicta electione facienda, & ſtatim abſolutione.

Supradictis peractis, ſi qui ſunt alij corripiendi, & priuandi, tunc priuantur. Et ſtatim eliguntur à Præſide, & Diſcretis Prouinciæ, de corpore Capituli, vnus Secretarius, & duo teſtes, qui & Diſquiſitores ſolent appellari, nam electio ſine huiuſmodi Diſquiſitoribus facta, erit nulla, vt habetur in dictis Conſtitutionibus, cap. 7. §. de electionibus, & antequam ad electionem procedatur, abſoluuntur omnes Vocales à cenſuris, ſuſpenſionibus, & irregularitatibus cunctis, præuia confeſſione Generali, & deinde proceditur ad electionem Succeſſoris, quæ & facienda eſt, modo dicendo, in ſequenti concluſione.

Sexta Concluſio.

Obſeruãda in electione Prouincialis Miniſtri.

In dicta electione, ſequentia ſunt obſeruanda. Primo, quod voces, & ſuffragia abſentium, nullatenus poſſunt ſuppleri. Secundo, quod electio debet fieri per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina, nunquam publicentur, ad quod, ſint faciendæ ſecretæ quædam ſchedulæ. Tertio, quod huiuſmodi electio debet eſſe canonica, ita vt maior pars Capituli libere in aliquem cõſentiant. Ad maiorem autem partem, ſufficit quicunque exceſſus quantumuis minimus, ſupra medietatem Capituli, quare ſi omnia capituli ſuffragia, fuerint viginti, & vnum, & vndecim in aliquem conſenſerint, electio erit canonica, & valida. Quarto, quod ſupradicti Diſquiſitores, debent poni in loco patenti, ita vt, ſi commode fieri poſſit, valeant videri (non tamen audiri) à Vocalibus in Capitulo congregatis. Ad quos diſquiſitores, ſinguli electores, ſuo ordine accedent, portantes ſchedulas ſuas, à ſe factas ſuiſque nominibus cõſignatas, & obſeruatas, ita vt eligentis nomen videri non valeat, & hic eſt vnus ſupra dictarum ſchedularum faciendarum modus. Vel ſi placet, eiuſmodi ſchedulæ ſcribantur, à Secretario, ſuoque nomine obſignabuntur, totque ſchedulas cuilibet exhibebit Secretar. ſcriptas, quot fuerint nomina eligendorum petita. Ad quos ſupradictos Diſquiſitores accedentes electores, & vocales, ad minus petant duo nomina, vel duas ſchedulas ſupradictas, & hic eſt ſecundus, ſupradictarum ſchedularum faciendarum modus. Ex quibus ſchedulis, Electores ſiue ſuffragantes, vnam ſecreto eligunt, quam coram Præſide, & toto Capitulo apponunt, in vaſe pro eligendo præparato, atque in alio vaſe reliquæ ſchedulæ inutiles reponuntur, & ſtatim vota regulantur à Præſide, & Diſquiſitoribus ſimul exiſtentibus in menſa coram Præſide, in loco Capituli præparata, vbi ſedere debet ipſe Prælatus, qui electioni præeſt, & Diſquiſitores ſupradicti, reliqui autem Vocales in ſuis locis ſedent, interim quod vota, ſiue ſuffragia regulantur, & facta electione. promulgatur & publicatur, modo dicendo, in ſequenti Concl.

Modus facienda ſchedulas pro dicta electione facienda.

Septima Concluſio.

Forma promulgandi electionem Prouincialis Miniſtri noui electi.

Facta electione, ſurgit Secretarios & dicit: *In nomine Patris, &c. hæc eſt electio canonica N. facta in hoc conuentu N. tali die, menſe & anno, hoc ordine P. F. N. habuit tot ſuffragia* & incipit ab his, qui pauciora ſuffragia habeant, & cum venerit enunciare nomen illius, qui canonice eſt electus, iterum dicit: *In nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti. Amen. Ego Fr. N. nomine meo, & nomine omnium veſtrum, qui mecum conſenſiſtis, eligo P. Fr. N. cum tot ſuffragijs, in Prouincialem Miniſtrum huius Prouinciæ, &c.* Et deinde fit electio quatuor Diffinitorum eodem modo, & ordine quo dictum eſt, diceturque amplius in propria ipſorum quæſtione. Hic eſt modus eligendi Prouincialem Miniſtrum, ſed aduertendum eſt, quod electus nullam habet auctoritatẽ quouſque fuerit confirmatus, ab eo qui electioni præeſt, qui nimirum, niſi iuſta ſubſit cauſa, cõmuno electum confirmabit, & electus tenebitur etiam ſtatim electionem de ſe factam acceptare, ſed confirmatio & acceptatio, non ſtatim facienda eſt in Capitulo, ſed in Eccleſia: tuam ſupradictis peractis, ſolemniter cantatur: *Te Deum laudamus*, & pulſantur omnes campanæ Conuentus, vaduntq. omnes fratres in proceſſionis forma, ad Eccleſiam, vbi dicta oratione, Prouincialis & Diffinitores electi, à Præſide Capituli confirmantur.

Miniſter electus nullam habet auctoritatem, antequam confirmetur a Præſide, qui nec. ſſario ipſum debet confirmare, niſi ſubſit iuſta, & legitima cauſa.

Reliqua omnia, quæ pertinent ad Congregationem Diſcretorij, & Diffinitorij, & quoad conſtitutiones faciendas, prædicationes, concluſiones, & tabulæ confectionem, fieri debent ſuo modo, ſicut dictum eſt ſupra quæſt. 6. art. 2. agendo de Capitulo generali, concl. 11. quæ non libuit impræſentiarum referre, vt non iſte Articulus nimium excreſcat.

Quæ ſint obſeruanda in congreg. Diſcretorij, atque Diffin.

His omnibus ſic conſtitutis, & peracta officio-

rum

Digitized by Google

Qualiter promuncianda ſit Capituli tabula & de alijs ibidem faciendis.

rum tabula, omnes iterum ad Capitulum conuocã-tur,& in eo Præſidens, facit exhortationem quandã paruam, admonendo omnes fratres ad Regularem obſeruantiam,& Prouinciæ defectus generaliter reprehendendo,& ſtatim denunciabit, ſeu denunciari coram ſe,& omnibus faciet, quæ ſunt à toto Cap. ordinata,& tabula officiorum,& dictarum ordinationum promulgabitur, atque conceſſa auctoritate, vt per aliquos dies generaliter abſolui poſſint fratres,& data ſua benedictione,& licentia redeundi, diſſoluitur ſupradictum Prouinciale Capitulum. Hæc omnia habentur, in conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra, vbi etiam dicitur, quod poſtquam capitularis tabula fuerit promulgata, Diffinitorium non poſſit dilatari vltra dies octo, quibus tranſactis, ipſo facto mabel ſupradictum Diffinitorium diſſolutum, & ſine vlla auctoritate capitulari. Hactenus de iſto Articulo.

Quo tempore diſſoluitur Diffinitorium Capituli.

ARTICVLVS IV.

Quanto tempore duret officium prouincialis miniſtri.

Prouinciales olim erant perpetui in initio noſtri Ordinis.

PRo intelligentia huius Articuli oportet præmittere, quod, vt colligitur ex Chronicis, & Monumentis noſtri Ord.& expreſſius ex bulla, quæ communiter dicitur Vnionis, Prouinciales Miniſtri, olim erant perpetui, nec expirabat eorum officium, niſi per mortem, ſeu vero promotionem, vel amotionem. Sed Leo X. in ſupradicta bulla vnionis, *ſtatuit, & decreuit, vt dicti prouinciales eſſent triennales, & quod vltra triennium in ſuis officijs non eſſent continuari, quo triennio elapſo præcipitur, vt pro abſolutis ab officio, à cunctis fratribus habeantur*. hæc in ſupradicta bulla Vnionis. Sed poſtmodum Pius V. in alia bulla, quæ incipit, *paſtoralis*, publicata in Capitulo Generali Romano, habito anno 1571. *ſtatuit, vt eſſent quadriennij*, quod & durauit toto ſuo tempore, & Greg. XIII. Attamen Sixtus V. in alia ſua bulla, quæ incipit. *Etſi communis cura paſtoralis officij*, data Romæ anno Domini 1587. *decreuit, vt iuxta antiquam noſtri Ordinis conſuetudinem, tempus durationis prouincialis miniſtri, dumtaxat eſſe triennium*,& idem dicendum eſt de Guardianis,& de omnibus alijs officijs (excepto Generali Miniſtro) cuius officium voluit eſſe ſexennium, & ſic obſeruatur mod. Vnde propoſitæ difficultati, reſpondendo per ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Quo tempore Prouinciales eſſe cœperint triennales.

Concluſio.

Tempus durationis officij, Miniſtrorum Prouincialium modo eſt per triennium tantum.

Tempus durationis officij Prouincialis Miniſtri dumtaxat eſt triennium. Sed aduertendum eſt, non ita præciſe hoc eſſe intelligendum, interpretãdum, ſiue declarandum, quin poſſit per menſem, ſiue per menſes, huiuſmodi officium prolongari, ſeu abbreuiari, ſecundum quod & ipſa Capitula Prouincialia protrahuntur, ſiue accelerantur: quod & expreſſe diffinitum, atque determinatum fuit, in Capitulo Valliſoletano, celebrato anno 1593. quinvero & multo antea, in quodam Capitulo generali, celebrato in Conuentu Laballis, Prouinciæ Turoniæ, anno Domini 1503. vbi habentur ſequentia verba: *Non autem ita præciſe intelligendum eſt huiuſmodi triennium, quin poſſit per menſem, vel per menſes prolongari, ſeu abbreuiari, ſecundum quod capitula prouincialia accelerantur, vel protrahuntur*. Refertur huiuſmodi ſtatutum in memoriali Ordinis, agendo de vigeſimoprimo Vicario generali, fol. 249. refertur etiam à Collectore priuilegiorum in Compendio, *verbo officia Ordinis, §. 2. in fine*. Vnde dico, quod quamuis per Bullam vnionis, expleto triennio ſupradicto, auctoritate Apoſtolica, ipſo facto Prouinciales prædicti abſoluti, erant à ſuo officio, & ab illo die auctoritate Cap. generalis, iam non erant Prouinciales, ſed Commiſſarij Prouinciæ, modo tamen non ſtatim vacat, quantum ad rem attinet, & quantum ad ſubſtantiam, ſupradictum Prouincialium officium, quamuis ſit expletum, atque completum triennium, quia de hoc auctoritate Apoſtolica nulla repetitur facta conſtitutio, ſed tamen vacat, quantum ad nomen, ſeu denominationem, auctoritate multorum Capitulorum gener. ſed præcipue Salmanticenſis, celebrati anno Domini 1553.& Toletani, ſeu Congreg. generalis Toletanæ, habitæ anno 1583. Vbi in c.7.§. de Commiſſarijs Prouinciarum, habetur, quod poſtquam Miniſter Prouincialis, ſuũ quadriennium ſiue triennium expleuerit, ſi Viſitator Prouinciæ nondum ad illam acceſſerit, ipſe Miniſter ſit ipſius Prouinciæ Cõmiſſarius, auctoritate Cap. generalis, qui & ab eo die, in quo quadrienniũ fuerit completum, non appellabitur Miniſter Prouincialis, ſed Commiſſarius Prouinciæ. Hæc in dicta Congregatione generali. Sed quæſtio hæc videtur, non tam de re quam de nomine, & certum eſt, quod etiamſi quadriennium fuerit expletum, ſi Viſitator Prouinciæ aduenit, nuncupãdus erit Prouincialis,& non Commiſſarius Prouinciæ.

Non ita præciſe prædictum durationis tẽpus intelligẽdum eſt, quin poſſet per vnũ, vel duos, aut tres menſes, abbreuiari, aut prolongari.

ARTICVLVS V.

De reelectione Prouincialis Miniſtri, & quantum tempus debeat eius officium vacare.

PRo intelligentia huius Articuli, præmittendum eſt, quod tacito quodam totius Ordinis conſenſu, receptum fuit ſtatutum Reuerendiſſimi Patris Lunelli. Generalis Miniſtri, quo cautum eſt, vt qui ſemel fuiſſet Prouincialis, non poſſet ad idem Prouincialatus Miniſterium, aſſumi aut eligi, niſi tranſacto ſexennio. Sed per ſexennium ſecundum Ordinis ſtatuta,& conſuetudinem, non intelligebatur tẽpus, completum ſex annorum, ſed tempus medium inter duas electiones, duorum Miniſtrorum Prouincialium, ita quod pater ille, qui Prouincialis olim fuiſſet, poterat iterum ad idem officium eligi, & aſſumi, ſi interea alij duo Prouinciales fuiſſent electi, & à ſuo officio abſoluti, quamuis inter duos illos Prouinciales, non eſſet completum prædictum ſex annorum tempus. Triennium enim olim, ſeu triennale tempus, in noſtro ſacro Minorum Ordine, non ſumebatur, niſi pro tempore quo aliquis Prouincialis eligebatur, vſq; ad Capitulum, in quo à ſuo officio abſoluebatur, quamuis illud eſſet modicum & paucum, vt expreſſe conſtat ex conſtitutionibus Salmantinis, ſeu Monelianis, c.8. vbi fit mẽtio de Prouincialibus Miniſtris. Sed poſtea Pius V. in ſupradicta ſua Bulla, quæ incipit *paſtoralis*, publicata anno Domini 1571. *Statuit, vt Prouincialis Miniſter, poſtquam ſuo fuiſſet functus officio, non poſſet iterum ad id munus eligi, niſi poſt 16. annos.* Hoc autem ſtatutum, ſiue conſtitutionem, poſtmodum Greg. XIII. reformauit, in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit *Conſueuit*, publicata in Cap. generali Pariſienſi, celebrato anno Domini 1578. *ſtatuens, vt Prouinciales noſtri Ordinis poſt functum ſui Prouincialatus officium, vacare debeant, nec iterum eligi poſſint, niſi poſt duplum temporis, quo illud exercuerunt*. Per duplum vero temporis, conſtitutiones Toletanæ c.7.§. de Prouinc. Miniſtr. declararunt, tempus 8. annorum expletum, ſiue poſt 8. annos expletos, erant enim tunc Prouinciales ſupradicti, quadriennij ſiue quadriennales.

Olim Prouinc. nõ poterat reeligi in dictũ officium, niſi poſt ſexennium trãſactum.

Qualiter olim computabatur ſexennum.

Hoc præmiſſo, eſt modo quæſtio, & difficultas, an ſupradicta declaratio fuerit iuridica? Qua de re, doctiſſimus P.F. Ioannes de Bobadilla, pluries iam citatus, in ſuo Manuali, ſeu Enchyridione manuſcripto, dicebat, per duplum temporis, intelligi debere

Difficultas.

bete

bere tempus duarum electionum, qualecumque illud ſit, & non tempus 8. annorum completorum eſſe intelligendum. Et ratio eſt, nam cum dicta conſtit. Greg. XIII. facta ſit pro noſtro ſacro Minorum Ord. intelligenda eſt ſecundum conſtitutiones eiuſdem Ord. oportet enim iura concordari iuribus, vt habetur in Iure. Cum igitur in noſtris conſtitutionibus general. Salmantinis, ſiue Montchianis (vt dictum eſt) conſtitutum fuerit, vt Prouincialis Miniſter, ſuo functus officio, non iterum eligatur, ſeu poſſet eligi, niſi poſtquam alij duo Prouinciales, eiuſmodi functionem ſubierunt (aiebat ſupradictus Pater) quod manifeſte ſequitur, per duplum temporis, non eſſe intelligendum, tempus octo annorum expletum, ſed tempus duarum electionum. Id quod & cõfirmare volebat ex alia Extrauag. Greg. XIII. quæ incipit, *Cenſuit Rom. Pont* data Romæ apud S. Marcum die 8. Septemb. anno Dom. 1573. vbi expreſſe dicit, quod per duplum temporis intelligatur, ſecundum ordinis ſtatuta, tempus duarum electionum. Et quia hæc magnam difficultatem habet, & non omnes capiunt verbum illud, verba expreſſa ſupradictæ Extrauag. libet referre. Inquit Greg. ſupradictus poſt alia. *Et quod diſponebatur, de officio gener. Miniſtri, quod per octo annos duraret, Commiſſarij vero, & Procuratoris generalis, necnon Prouincialis per quatuor, ipſique ſemel officio functi, ad idem eligi non poſſe, niſi poſt 16. annos, &c. nos ad ſtatutorum generalium dicti Ord. ſeriem, & formam reducimus, quibus dicitur expreſſe, quod officia ſemel exercentes, ab eis qui ea geſſerunt, per duplum temporis vacare debent, ita vt duæ electiones celebrentur, antequam ad eadem officia iterum eligãtur.* Hæc Greg. Cuius verbis innixus, dicebat ſupradictus P. Bobadilla, quod prædicta declaratione. Congreg. gener. Toletanæ non obſtante, ſi quis Religioſus, eligeretur in Miniſtrum Prouincialem, poſt duas electiones duorum Prouincialium, poſtquam deſijt eſſe Prouincialis, prædicta electio non ſolum eſſet licita in conſcientia, verumetiam firma & valida, quamuis non eſſent completi ſupradicti octo anni. Nam ſupradicta declaratio non fuit iuridica, quia fuit contra legem expreſſam, & contra formam noſtrarum conſtitutionum, ac proinde nullam aliam vim habuit, niſi eam, quam ſortiuntur cæteræ conſtitutiones, & cum nulla ſit conſtitutio ex generalibus noſtris, quæ ſua vi obliget ad culpam, niſi in caſu, quo ponatur obedientia, aut cenſuræ (vt in eiſdem conſtitutionibus Toletanis expreſſe continetur) manifeſte, inquit, ſequitur, quod in caſu quo eligendus eſſet pater quidam multum conueniens, ninuſque vtilis futurus Prouinciæ, tuta conſcientia prædicta declaratio poſſet violari, ipſeque in Prouincialem Miniſtrum præfici, poſt duas tranſactas prædictas electiones, quamuis non eſſent expleti, & completi ſupradicti octo anni. Hæc ſupradictus, P. Bobadilla. In qua adeo magna, & graui difficultate, nollem certe ipſe, iudicem agere, ſed aliorum expectare iudicium. Sed tamen, ſi mea reſolutio alicuius eſt ponderis, ac momenti, ſequentem pro ea ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Non eſt neceſſium, q̃ octo, ſeu ſex annorũ tempus ſit phiſice expletum, vt poſſit quis iterum eligi in Prouincialem dummodo tranſactæ fuerint duę electiones.

Quamuis qui olim fuit Prouincialis Miniſter, iuxta ſuperius dicta, reeligi, atque iterum præfici non poſſet, niſi poſt duplum temporis ſui officij, ſi tamen defectus temporis ſit paruus, haud dubito, quod ipſius electio ſit firma, & valida, etiamſi tempus non ſit omnino expletum, cum tamen interea tranſactæ fuerint duæ electiones. Pro huius Concluſ. intelligẽtia aduerto, quod hucuſque locuti ſumus de octennio, & quadriennio, iuxta id, quod poſitum erat in praxi, tempore ſupradictorum Pij V. & Greg. XIII. quo tempore Prouinciales (vt diximus) erãnt quadriennij, & poſtea per octennium à prædicto ſuo officio debebant vacare, ſed poſtmodum hæc omnia immutata ſunt per Sixtum V. (vt etiam ſupradiximus) ac durare debet ſupradictorum Miniſtrorum Prouincialium officium, per triennium: vnde & eiuſdem vacatio, vſque ad ſexennium, tantum protrahitur. Quo præmiſſo, atque ſuppoſito, dicit modo noſtra concluſ. quod licet hoc ita ſit, ſi tamen defectus temporis vacationis, ſit paruus (ſit octennium, ſit vero ſexennium) cum tranſactæ fuerint duæ electiones, qui olim fuit Prouinc. Miniſter, iterum poterit reeligi, etiamſi vacationis tempus, phyſice cõſideratum, non ſit omnino expletum. Ad quam tenendam concl. moueor in primis propter ſupra poſitam Greg. XIII. Conſtitutionem, quæ, vt expreſſe patet, duplum temporis exponit, per celebrationem duarum electionum antequam prouinciales ad eadem officia iterum eligantur, quod dicit ſe facere reducendo, quæ antea dixerat Pius V ad ſeriem, & formam noſtrorum generalium ſtatutorum Et præterea facit ad idem, quia in Iure, quod parum eſt, pro nihilo reputatur, paruum autem dico, tempus vnus menſis, & etiam trium menſium, iuxta declarationem ſuperius factam, in præcedenti Articulo, de tempore durationis prouincialis Miniſtri, ex decreto Capituli generalis celebrati in Conuentu Laballis. Id quod & in alio ſimili caſu, dicit, atque determinat, doctiſſimus Doctor Nauar. lib. 1. conſiliorum tit. de ætate, & qualitate, conſ. 7. num. 2. vbi inquit quod conſtitutiones non habent locum, in paruo temporis defectu, quod & multis iuribus, auctoritatibus, & rationibus comprobat. Vnde cum in noſtro caſu, ſpecialiori etiam ratione, eadem omnino currat ratio, tenendũ procul dubio videtur, id quod in Concluſione dictum eſt, ſemper tamen ſalua correctione Superiorum, & Capitulorum generalium, ſi quod me præterit, alicubi aliud fuerit declaratum, ſiue determinatum, nam in tali caſu, in eo erit ſtandum.

Conſtitutione nõ habent locum, in paruo tẽporis defectu quando expreſſe non apponitur, quod ipſum ſit expletum.

ARTICVLVS VI.

De poteſtate Prouincialis Miniſtri, in omnes ſibi ſubditos.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Auctoritas Prouincialis Miniſtri, in ſibi ſubditos eſt pleniſſima, & omnino eadẽ, cum poteſtate generalis Miniſtri in toto ordine, in quibus nõ eſt prohibitus.

AVctoritas, & poteſtas Miniſtrorum Prouincialium, ad exequendum ſuum munus & officium, eſt pleniſſima, & omnino eadem in ſuis prouincijs, quam habet generalis Miniſter in toto ordine, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Hæc cõcluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de mente Panorm. ab omnibus recepti, & in hoc à nemine reprobati, *in cap. at ſi Clerici, de iudicijs*, poſsũt prædicti prouinciales Miniſtri, circa ſibi ſubditos in ſuis prouincijs, quidquid & Epiſcopi in toto ſuo Epiſcopatu. Sunt tamen ſupradictis prouincialibus prohibita, quæ ſupra q. 7. cum ſeqq. per plures Articulos, interdicta eſſe diximus, etiam ipſi Miniſtro generali, & ſolummodo ſummo Pont. reſeruata, quæ oportet videre ibidem. vbi hac de re longiſſimum, atq. copioſiſſimum fecimus Elenchum, quæ vero omnia Miniſter generalis poteſt efficere, ſiue ex iure, ſiue ex priuilegio in toto noſtro Ordine, eadem omnino, & ipſe Prouinciales Miniſtri facere poſſunt, in omnib. ſuis Prouincijs reſpectiue, vbi ſpecialiter non ſunt prohibiti. Vt autem pię manibus habeantur, ea quæ ſupradictis Prouincialibus ſunt prohibita, in ſequenti ponentur Articulo.

AR-

ARTICVLVS VII.

Quænam Miniſtris Prouincialibus ſunt interdicta, & prohibita, ex vi noſtrarum generalium conſtitutionum.

QVæ Miniſtris Prouincialibus ſont de iure prohibita, iam ſuperius ſunt poſita, in q.7.cũ ſeqq. vbi appoſuimus omnia, quæ ſunt prohibita Miniſtro generali, nam quod Generalibus non conceditur aa iure, multo minus conceditur Prouincialib. Miniſtris. Et generaliter dico, quod eiſdem ſunt interdicta omnia, quæ in iure, Epiſcopis ſunt prohibita, nam eorum auctoritas, atque facultas, ad ſummum, eſt Epiſcopalis, vel quaſi Epiſcopalis. Sed præterea in noſtris conſtitutioaibus generalibus sũt etiam multa, quæ, cum generales Prælati facere poſſint, ſupradictis Prouincialibus ſunt interdicta, de quibus dicemus, in ſequeoti cooclufione.

Concluſio.

Miniſtri Prouinciales, non poſſunt diſpenſare in conſtitutionibus generalib. ni forſan, in caſu quo aliquid ibi ſibi ſpecialiter committatur.

Quæ Prouincialibus Miniſtris ſunt prohibita, ex vi ooſtrarum generalium conſtitutionum, ſoot, quę ſequuntur.

Primo prohibentur, Miniſtri Prouinciales diſpẽſare, io conſtitutionibus generalibus, niſi in illis caſibus, io quibus illis expreſſe, & ſpecialiter, hoiuſmodi conceditur facultas. Habetur hæc prohibitio in cap. 8. conſtitutionum generalium Toleti reformatatum. §. de diſpenſatiooe conſtitutiooum, *verbo, Miniſtri vero Prouinciales.* ſed tamen ibidem ſibi conceditur, vt io caſu aliqno ſpeciali, atque ex rationalibli cauſa, cum cooſilio Diſcretorum Prouinciæ, commutare poſſint, atque etiam mitigare pœnas in eiuſmodi Conſtitutionibus poſitas. At ſi ex eorum remiſſione, propterea ſoluatur Ordinis diſciplina, ſtatuitur, vt accuſentur in Capitulo Prouinciali.

Non poſſunt diſpenſare cum Religioſo laico vt aſcendat ad Clericatum.

Secundo, prohibentor diſpenſare, cum Religioſo laico, vt aſcandat ad Clericatum. Habetur hæc prohibitio, in c.1. earomdem Conſtitutionom. §. de laicis. vbi hoc reſeruatur ſolum Capitulo, vel Mioiſtro Generali.

Non poſſunt licentiã præſtare, vt fiat ſcriptura, qua proprietas Capellæ, ſiue ſepulturæ, in aliquem transferatur.

Tertiò, prohibentur ſupradicti Prouiociales, licẽtiam ſiue faculiatem præſtare, vt fiat inſtrumentum ſeu ſcriptura, à Fratribus capitulariter congregatis, io qua doominium, ſiue proprietas alicujos Cappellæ, vel ſepulturæ, transferatur in aliquam perſonam. Hoc habetur in c.3. de obſeruantia paupertatis, §. da redditibus annuis, quia, inquiunt Conſtitotiones, hoc eſſe omnino contra regulam, & cootra noſtrum inſtitutum, nam repugoat, vt aliquis det quod noo habet. Si tamen occaſio ſe ſe obtulerit, in qua oporteat ſatisfacere deuotæ fidelium voluntati, præcipitur, ſeu potius permittitur, vt id fiat per modos noſtræ regulæ, & inſtituto congrueotes. Circa hanc prohibitionem multa ſeſe offerrent dicenda, niſi latiſſime à me, ſuperque ſatis, dicta fuiſſent to explicatiooe noſtræ Regulæ. Videaotur ibidem.

Poteſt tamen prædicta ſcriptura fieri per ſindicum, ex conſenſu Fratrum per aliquem modum licitũ.

Quarto prohibentur prædicti Prouiociales, de nouo recipere aliquem Conuentum, Fratrum, vel Monialium, oam id pertinet ad ſolos Prælatos Generales. Habetur hæc prohibitio, in cap. 3. §. da ædificijs.

Non poſſunt de nouo recipere aliquem Cõuentum.

Quinto prohibentur recipere ad habitum, Tertiarios viros ſiue mulieres vt in domibus ſuis in ſeculo habitent, nam id ſolummodo pertinere dicitur ad prælatos generales. Habetur in c. 5. §. de Tertiarijs. Sed de hoc iam aliter eſt ordinatum.

Non poſſunt recipere laicos ad Tertiariorum habitum.

Sexto prohibentur Prouinciales prædicti, abſoluere ab excommunoicatione illata contra ſubornatores, nam id ſolum reſeruatur Prælatis generalibus. Habetur in cap.6.§. de ſubornatoribus, vbi etiam dicitur, & explicatur, quinam dici debeaot ſubornatores.

Prohibentur à carcere liberare, falſificatorẽ ſigilli Miniſtro in generalium.

Septiono prohibentur, liberare à carcera eum, qui ſigillum, vel literas generalium Prælatorum falſauerit. Habetur hæc prohibitio, in cap.6. §. de falſificatoribus, vbi aduertendum eſt, quod Prouinciales non prohibentur prædictos falſarios carceri mancipare, & reos punire, & ſententiare, ſed ſolum prohibentur eoſdem à carcerce liberare, ſine aſſenſu, & expreſſo cooſenſu Prælatorum generalium.

Non poſſunt apponere excommunicationis ſententiam, niſi in ſcriptis.

Octauo prohibentur Prouinciales, & quicunque alij Prælati, ſenteociam excommunicatioois imponera, per modum ordinationis, vel ſtatuti ad præcauenda delicta, vt eſt prohibitio ingreſſus in cellas, ſiue in aliquas ſecularium domos, & id generis alia, niſi in ſcriptis. Habetur hæc prohibitio in ſupradicto c 6. §. de pœna excommunicationis, & decernitur, quod excommunicatio aliter lata, ipſo facto ſit nulla, & vt talis declaratur.

Non poſſunt celebrare prouinciale Cap. abſque præſentia Prælatorum genes. ſeu Commiſſ.

Nooo prohibentur Prouinciales ſupradicti, celebrare Capitulum, in quo ſit eligendus nouus Miniſter Prouincialis, nam ad id neceſſario requiritur, Prælatorum generalium pręſentia, vel ſuorum Cõmiſſariorum, ſeu Viſitatorum Prouinciarum. Habetur hæc prohibitio, in cap. 8. §. de Capitulo Prouinciali: & ſi aliter Capitulũ fuerit celebratũ, irritũ eſt, & inane, quidquid ibidem fuerit factum. Attamen Capitulum intermedium, ſeu congregationẽ iotermediam habentem vim Capituli, celebrare poterunt ſine ſpeciali Prælatorum generalium licentia, vt ibidem diſponitur loco ſupra citato.

Non poſſunt facere conſtitutiones & ordinationes ſine conſenſu Cap.

Decimu prohibẽtur Prouinciales, & quicumque alij Prælati, facere conſtitutiones ſine conſenſu Capituli Prouincialis, ſiue generalis, poſſunt tamen præcepta iuſta ponere, quæ quidem expirant ipſorum completo officio. Habetur hæc prohibitio, in cap. 8. §. de Capitulo generali, & §. de Capitulo Prouinciali.

Non poſſunt diſpenſare in miſſis dicẽdis diebus Dominicis.

Vndecimo prohibentur, diſpenſare in miſſis, quę dicuntor, & dici debent in diebus Dominicis, pro benefactoribus. Hæc prohibitio habetur io c.9.§. de ſuffragijs Defunctorum.

Nõ poſſunt per ſeipſos Guardianos priuare neque Prædicatores, & Cõfeſſores inſtituere.

Duodecimo prohibentur, Guardianos priuare per ſe ipſos, & ſine conſenſu maioris partis Diſcretorum Prouinciæ, niſi in caſu quo per ordinationem eſſent probati. Habetur in cap.6. de correctione delinqoentium. §. de pœnis imponendis Prælatis. Item prohibentor inſtituere Prædicatores, & confeſſores extra Capitulum, eoam ex ipſius Capituli commiſſiona. Habetur in cap. 4. §. de Prædicatoribus, & in cap. 5. §. de confeſſoribus ſæcularium. Supradictis addunt quidam, quod Prouinciales prædicti, prohibiti ſunt licentiare fratres ſuos, ad viſitãdam terram ſanctam, & beatam Mariam de Angelis, & ſanctum Iacobum in Compoſtella, abſque aſſenſu Prouincialis Capituli, vt ſtatutum fuit, in Capitulo Burgenſi Anno Domini 2564. idamque fuit ſtatutum in Capitulo Romano anno 1578. & idem eſt intelligendum, atque dicendum, de quacomque alia longa peregrinatione, vt habetur io Enchiridione fol. 100. & in prædicto Capitulo generali Romano, admonentur prędicti Prouinciales Miniſtri, vt abſtineant, quantum in Domino poterunt, à mittendis fratribus ad peregrinandum per alienas Prouincias, vt euitentur vagationes indignæ, & alia ioconoenientia innumera. Sed io Capitulo Vallisoletano, habito anno 1593. adhuc hoc ſtrictius præcipitur, & ponitur pęna ſuſpenſionis ab officio, contrariom facieotibus.

Non poſſunt licẽtiam ſuis fratribus præſtare vt vadant, ad terrã Sãctam extra Regnũ, atque ad alienas regiones, ſiue Prouincias.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

De Capitulo Prouinciali intermedio, ſeu Congregatione habente vim Capituli.

In initio Religionis ſingulis annis Cap. prouinciale celebrabatur, in qualibet prouincia.

PRo huius Articuli intelligentia, eſt aduertendū, quod olim ſingulis annis Capitulum Prouinciale celebrabatur in qualibet Prouincia, ſed Sixtus IV. *Conceſſit, & ordinauit, quod fratres Minores, nō tenerentur celebrare, niſi duo tantum Prouincialia Capitula, de triennio in triennium, non obſtante Bulla Eugenij IV. ſtatuentis, vt in qualibet Prouincia ſingulis annis Capitulum Prouinciale celebraretur.* Habetur in Monum. Ord. Quin vero poſtea Leo X. *Capitulo generali conceſſit, vt præmiſſa debita diſcuſſione, poſſet concedere illis Prouincijs, quibus id vtile, atque expediens viſum fuerit, vt ſemel tantum de triennio in triennium celebrent Prouinciale Capitulū.* habetur in Supplemento. Sed tamen in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis, quantum attinet ad Capitulum intermedium, relinquitur ad diſpoſitionem Miniſtrorum Prouincialium, & dicitur, quod ſi illis viſum fuerit, vt in Regula habetur, poterunt in quocumque biennio Capitulum cogere, non expectata generalium Prælatorum, vel Viſitatorum præſentia, vel licentia. Præcipitur tamen, quod ſi prædictum Capitulum intermedium, non fuerit celebrandum, in complemento biennij (modo dicendum eſt, expleto anno cum dimidio, plus minuſve) celebretur à Prouinciali, Congregatio quædam, quæ habeat vim Capituli Prouincialis, ad peragenda ea negocia, quæ fieri ſolent in Capitulis Prouincialibus. Hoc idem ſtatutum olim fuit, in Capitulo generali Romano, celebrato anno 1571. Sed poſtmodum in alio gener. Capitulo ſimiliter Romano, celebrato anno Dom. 1587. ſtatutum fuit, vt nullum, de cætero Capitulum intermedium celebretur, cum in congregatione capitulari, & quæ capituli vim obtinet, omnia negocia prouinciæ, diffiniri optime poſſint. Celebranda autem eſt prædicta Congregatio, modo, & ordine dicendo, in ſequentibus concluſionibus.

Monum. Ord. 1. impr. f. 45. & 2. f. 129. conc. 153. & f. 56. cōc. 168. & refertur in Comp. priu. verb. Capitu. Gen. & Prou. §. 1. & 2. Conſtit. Tolet. c. 8. §. de Cap. Prouin. & Congreg. habente vim Capituli.

Prima Concluſio.

Quid debeat præcedere celebrationem Capituli intermedij, ſiue congregationis intermediæ.

Antequam prædicta Congregatio celebretur, Prouincialis Miniſter, viſitare debet totam ſuam Prouinciam, intermedioq. ſui officij tempore, plus minuſve, aſſignabit tempus congregationis celebrandæ, de quo certiores faciet omnes Conuentus, atque Guardianos Prouinciæ. Hoc ſtatuitur in dictis conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra, & obſeruatur in communi praxi, vt Guardiani ad dictā congregationem, quæ remittenda ſunt, mittant.

Secunda Concluſio.

Quinam conueniant ſeu cōuenire debeāt, ad congregat. intermediam.

Ad ſupradictam congregationem, ſolummodo vocantur, conuenireque debent, Diffinitores actuales, & Prouinciæ patres (ſi habuerint vocem) qui fuere olim Miniſtri prouinciales, aut Miniſter prouincialis modernior, ex his, qui fuerunt prouinciales, nam hæc omnia multoties immutata ſunt, atq. mutantur in dies, & præter ſupradictos nullus alius cogitur, nec venire ad dictam cōgregationem permittitur. Hæc etiam concluſio, conſtat ex ſupradictis conſtitutionibus loco ſuperius citato, & circa ipſam obſeruabitur, quod poſitum fuerit in communi praxi, in qualibet Prouincia. Nam & in noſtra Salmanticenſi, ſeu S. Iacobi, in conſuetudine eſt poſitum, vt etiam conuocentur & veniant, ad congregationem prædictam, illi patres, qui dicuntur Commiſſarij nationum, Guardianus ſcilicet Conuentus Salmanticenſis, Guardianus Compoſtellanus, ſimiliter & Ouetenſis, qui ex particularibus conſtitutionibus eiuſdem Prouinciæ ſunt Commiſſarij, alter Caſtellæ, alter vero Gallíciæ, alter autem Principatus Aſturicenſis.

Tertia Concluſio.

Ad dictam Congregationem, ſinguli Conuentus debent remittere, petitionem Guardiani clauſam, Conuentus ſigillo munitam, & omnes Guardiani per ſcriptum ſuis Officijs renunciant, & ſuorū Conuentuum ſtatum, atque diſpoſitionem ad congregationem referunt. Hæc concluſio habetur, in dictis conſtitutionibus vbi ſupra, & de more Prouinciarum, in quibuſdam prouincijs fieri ſolet, quædam alia noua viſita, Guardiani, & Prouincialis, atque Prælatorum gener. coram ſcriba, & teſtibus à tota communitate ad id muneris ſelectis. Sed quia hæc particularia ſunt, particularib. etiam pro more ſuo relinquuntur prouincijs. Solummodo aduerto, id quod in ſupradictis conſtit. generalibus habetur, quod Guardiani ſupradicti, poſt præfatam renunciationem ſui officij, & congreg. peracta, non erunt vlterius Guardiani ſui Conuentus, niſi de nouo cōtinuentur, atque adeo noua tabula officiorum, in d. congreg. fieri præcipitur.

Quid debeant [illegible] ad congregationem prædictam.

Nota pro Guardianis non [illegible] in congregatione.

Quarta Concluſio.

In hac Congregatione Capitulari, non poſſunt condi Conſtitutiones, quæ vim legis habeant, nam ad hoc neceſſario requiritur, vt tota ſit Prouincia Capitulariter congregata, & quod maior pars conſentiant. Poſſunt tamen conſtitui Prædicatores, & Confeſſores ſecularium, & eligi Cuſtodes, mittendi ad Capitulum generale, auctoritate Capituli generalis ſupradicti. habetur vbi ſupra.

In dicta Congr[illegible] ne [illegible] ſunt, aut [illegible] noue Conſ[illegible] & Statuta [illegible] meo fieri Prædi[illegible] res. & Confeſſ[illegible] cularium.

Quinta Concluſio.

Interim quod prędicti Cuſtodes, & Vocales prouinciarum, ad Capitulum generale tranſmiſſi, non fuerint reuerſi, nullum Capitulum Prouinciale, nec dicta Congregatio habens vim Capituli Prouincialis, celebrari poteſt & quidquid ſecus fuerit factum, eſt irritum & inane, dummodo mora prædictorum Vocalium non fuerit in culpa, aut impoſſibilis ipſorum regreſſus. Habetur in dictis Cōſtitutionibus generalibus, vbi ſupra. Et hæc de iſto Articulo dixiſſe ſufficiat, nam reliqua, quæ ſpectant ad munus, & officium Diffinitorum, in Diffinitorio conſtitutorū, & ad electionem Guardianorum, & Conſtitutionem aliorum officiorum ab eiſdem faciendam, ſtatim dicetur.

Interim quod Vo[illegible] les vadunt ad C[illegible] lū gen[illegible] Congregationem [illegible] teſt celebrari.

ARTICVLVS IX.

De inſtitutione atque informatione compendiario, Prouincialis Miniſtri, circa agenda, ab initio, vſque ad finem ſui officij, vt debito ſuo fungatur munere.

ISte Articulus proponitur, ad hoc, vt præ manibus habeantur, quæ à Miniſtris Prouincialibus, quāmaxima ſunt animaduerſione digna, ac ſummopere præ oculis habenda, ex mente, atque ſententia grauiſſimorum Patrum, qui multoties eodem fuerunt dicto officio functi, atque in hiſce rebus multum ſunt verſati, & exercitati; quæ omnia breuiter, ac ſummatim complectemur ſequentibus Concluſionibus.

Pri-

Digitized by Google

Prima Concluſio.

De platica, ſiue collatione, quam Miniſter nouiter electus debet efficere.

Prouincialis Miniſter, cum primum electus fuerit & confirmatus, honoris Dei, atque animarum zelo ſuccenſus, breuem quandam ad Fratres, collationem debet efficere in Refectorio poſt prãdium, in qua poſtquam oſtenſionem fecerit, grati animi ſui, officij etiam difficultatem, atque grauitatem, ſuis viribus imparem debet oſtendere, atque exaggerare, petereque proinde obnixe, ſuorum ſubditorum precibus, & orationibus adiuuari, monſtrando ſe omnibus gratum, atque ab omni prorſus odio, amore, affectione aut æmulatione alienum. Quod in hac concluſione habetur, ſemper fuit conſuetudine poſitum, atque in communi praxi obſeruatũ, ad quem effectum Generales Prælati (ſi adſunt) & in eorum abſentia Commiſſarius, qui electioni præfuit, cum alijs Patribus, ea die ad prandendum in hoſpitio vocantur, & Prouincialis de nouo electus, cum Diffinitoribus nouiter etiam electis, Refectorio aſſiſtit, vt poſt prandium ſupradictam collationem poſſit efficere.

Secunda Concluſio.

De Regiſtro faciendo a ſupradicto Miniſtro Prouinciali.

In Conſtitutionibus generalibus ſtatuitur, vt Prouinciales nouiter electi, à die electionis ſuæ, Regiſtrum faciant, in quo ordinate ponantur ea, quæ in eodem Capitulo Prouinciali fuerint ordinata, vbi etiam ſcribuntur omnia alia Prouinciæ negocia, quæ alicuius ſunt ponderis, & momenti, & pœnæ, quæ aliquibus Fratribus ſunt impoſitæ, crimina etiam, propter quæ eiuſmodi pœnis fuere mulctati, cum die, menſe, & anno. Hæc omnia in ſupra dicto libro debent ſcribi, atque conſtitui, vt memoria teneantur, ſcirique poſſit, quinam Fratres ſunt voce actiua, & paſſiua, ſeu actibus legitimis priuati, quantumque temporis interceſſerit, vt commode poſſit, & valeat cum illis miſericorditer diſpenſari. Inſuper debet, ſupradictus Miniſter electus curare, vt dentur ſibi Statuta generalia, & Prouinciæ particularia, quæ ſecum ſemper habere debet, atque in eis ſæpiſſime perlegere, vt ſciat quid ſibi incumbat, ac pro officij ſui munere agere debeat, ne de illo perperam dicatur, quod ad ſimile propoſitum, de quopiam alio dixit, olim Regius Pſaltes, *quod noluit intelligere, vt bene ageret.*

Tertia Concluſio.

Quantum debeat Fratres omnes conſolari, congruamq́; & conuenientẽ præbendo habitationem cuilibet.

Mirum in modum curare debet, Miniſter Prouincialis electus, vt omnes ſuos Fratres, & ſibi ſubditos in omnibus, atque per omnia, quantum tuta conſcientia fieri poterit, conſoletur, præbendo illis habitationem congruã, & ſuis neceſſitatibus conuenientem, in quo nullo modo ſe debet difficilem oſtendere, quin vero facilem, Guardianis ſtatim ac ſine dilatione vlla, prouidendo de Vicarijs, qui ſint ſibi grati, atque in conditione conformes, dum tamen ſint conuenientes, idemque eſt dicendum de alijs officialibus, & ſibi etiam prouidere debet, de ſocio grato, qui Secretarij officio fungatur, & alio, qui illi deſeruiat, atque officia charitatis impendat.

Quarta Concluſio.

Qualiter primo ſit tota Prouincia peragrãda ad domus componendas, & ordinãdas.

Cum primum tempus ſeſe obtulerit, ſupradictus Prouincialis Miniſter, abſque vlla mora, per totam ſuam Prouinciam, celeriter debet diſcurrere, non quidem viſitando, ſed Conuentus dumtaxat omnes componendo, cunctos quantũ fieri poterit, conſolando, ſed poſtquam omnes Religioſos ordinate iam in ſuis proprijs Conuentibus collocauerit, ſi aliquis illorum, ad alium aliquem Conuentum ſe transferri poſtulauerit, nullatenus illico acquieſcendum eſt illi, nec ſine magna, atque legitima cauſa, ſed differendum, atque dilatandum id eſt, contingit enim ſæpiſſime, ex aliquo accidenti, quandoque ſine vlla prorſus cauſa, & quidem inſtanter eaſdem petere, quæ poſtea vellent nimis non petijſſe; ſi tamen cauſa videatur legitima, atque ſufficiens, Fratreſque multum inſtiterint, eoſdem vt conſuletur, neceſſe eſt. Quantum vero attinet ad Fratrum numerum, aduertere debent, iuxta Concilij Tridentini decretum, ne vnuſquiſque Conuentus plures habeat Fratres, quam ex quotidianis eleemoſynis poſſint ſuſtentari; regulariter tamen loquendo omnes cuiuslibet Monaſterij habitatores, in tres ſolent diuidi partes, quarum duæ conſtare debent ex Sacerdotibus, tertia vero reliqua, ex Acolithis, iuuenibus, ſiue laicis. *Nota hoc valde.*

Quinta Concluſio.

Qualiter ſe gerere debet in Cõuentib. Miniſter Prouincialis.

Si ſupradictus Miniſter Prouincialis, pro ſua conſolatione, & commoditate, Conuentum quempiam particularem eligat, in quo poſſit commorari, interim quod negotia occurrunt, aut opportunum eſt tempus Prouinciam viſitandi, curare debet quammaxime, vt in dicto Conuentu, nullo modo ſe ingerat, particularibus negotijs Guardianorum, ſed libere eos ſinat, atque permittat, munus, & officium ſuum exercere, ſequaturque quammaxime fieri poterit Chorum, atque Refectorium, quãtum officij ſui commoditas id tulerit. In Refectorio autem non ſemper loquatur ad Fratres, ſed ſolummodo in certis quibuſdam diebus, ac magnis feſtiuitatibus, quibus breuem quandam debet efficere collationem, aduertẽdo ne Fratribus nimium ſit prolixus, & oneroſus, nam prolixitas ſemper tædium, & multoties contemptum parit. In prædictis autem magnis feſtiuitatibus, Fratribus concedere debet ſuos caſus, & vt plenarie poſſint abſolui, ſua auctoritate.

Sexta Concluſio.

Qualiter ad occurrentia negotia, adire debet perſonaliter.

Occurrentibus negotijs, ſupradictus Prouincialis Miniſter, perſonaliter debet adire, quocumque eum neceſſitas vocauerit. Haud enim congruum viſum eſt, nec in noſtro ſacro Ordine in conſuetudine eſt poſitum, vt Prouinciales paſſim conſtituant Commiſſarios, niſi extrema, aut ſaltem vrgentiſſima, id expoſcente neceſſitate. *Nota hoc valde.* In eiſdem vero negotijs, quantum fieri poterit, taliter ſe gerat, vt euitentur tumultus, & nulla ſcandala exoriantur. Guardianos ſemper debet fouere, nimiumque curare vt non à ſibi ſubditis contemnantur. Quod ſi aliquis Guardianus cauſam dederit, ſuoque muneri, & officio viſus fuerit minus aptus, non ſtatim eum ab officio amoueat, priuet, ſeu ſuſpendat, ſed id vſque ad Capitulum, ſiue Congregationem differat, niſi exceſſus adeo fuerit notabilis, vt ex ipſius tolerantia, graue aliquod periculum ſiue ſcandalum immineat. Peccata ſecreta, ſi certa ſunt, ſecreto ſunt corripienda & increpanda, publica publice; ſi vero dubia fuerint, & quæ ſatis bene probari nequeunt, in meliorem ſemper ſunt partem interpretanda, ſecundũ D. Thomam, quantum attinet ad iudicium diffinitiuum, quãtum autem attinet ad præſuppoſitiuum, ex ſuppoſitione quod eſſe potuerant, prouideatur ſemper de congruo, & ſufficienti remedio. At peccata publica, & ſcandaloſa, quorum notitia, vſque ad ſæculares peruenit, & in oppidis atque ciuitatibus ſunt notoria, exemplariter ſunt corripienda & puniẽda, ita vt quantum prudentia permittit, congrua omnibus ſatisfactio reddatur. Hæc etiam omnia

Google

nia ſunt maxime obſeruāda in Viſitationibus, quas congruis temporibus facere haud quaquam debet præterire; quinvero, ſi fieri poteſt, quolibet in anno, ſeu ad minus quolibet anno cum dimidio, totam ſuam prouinciam, omneſque illius Conuentus per ſeipſum debet viſitare. In qua Viſitatione quænam ſint obſeruanda, dictum eſt in libro noſtri Ordinis iudiciarij, & inferius aliquid dicetur. Neque obliuiſcatur ſupradictus Miniſter, ſuo tempore, vt tenetur ex Regula, ad Capitulum generale ire, ſeu mittere Commiſſarium ſuo nomine, & qui ipſum excuſet, propter peccatum, & pœnam poſitam non euntibus. Congregationem intermediam: congruo etiam tempore celebrent, modo & ordine ſupra dicto, in Artic. 6. & quod ſex menſes ante, Prælatos Generales certiores debent facere, de vacatione ſui officij, vt diſponitur in Conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 7. §. de Prouincialibus Miniſtris.

Septima Concluſio.

Qualiter ſe debeat habere Prouincialis Miniſter, circa Magnates, & Principes.

In illis vero negotijs, quæ pertinent ad Principes, ſiue perſonas in aliqua magna dignitate conſtitutas, Eccleſiaſticas, ſiue ſæculares, ſupradictos Prouincialis Miniſter, cum maxima humilitate, humanitate, & Religioſa vrbanitate ſe gerat, congruis tēporibus eoſdem viſitando, & quæ ab eis fuerint petita (dum tamen ſint licita, & honeſta) libēter concedendo, ſin vero minus, diſcrete, & prudenter negando, adducendo incommoda, atque inconuenientia, quæ exinde poſſent exoriri, ſumma modeſtia adducendo cauſas, quare idipſum facere non expediat. Sit ſemper vrbanus, & honorificus in litteris, quas ad perſonas ſeculares tranſmiſerit, quoad maxime fieri poterit, imponendo illis debitos titulos & honorificos, iuxta earumdem qualitatem, in illis vero litteris, quas ab eiſdem receperit, titulorū honorificorum, haudquaquam ſe oſtendat quammaxime cupidum, nec illis hilarem faciem oſtendat. Si Domini Nuncij, & Sedis Apoſtolicæ Legati, in negotijs Religioſorum, quandoq. ſe ingeſſerint, atque intromiſerint, & ad id præbeantur ab ipſis patentes litteræ, vt illi præſententur ſcriptorū tranſumpta, petat modeſte, & vrbaniter, abſque vlla prorſus iracundia, proteſtatione facta, interim ne terminus illi currat, ac facta poſtmodum conſultatione cum Religioſis grauibus, ſiue iuriſprudentibus, atque peritis, reſpondeat iuridice cum maxima humilitate, & modeſtia, iuriſdictionem in caſu quo liceat, declinando noſtras exemptiones, & priuilegia allegando. Id ipſum & facere oportebit, cum Dominis Epiſcopis, ſi quando in re aliqua limites exceſſerint ſuæ iuriſdictionis. Quoad vero præſentationem Prædicatorum, & Confeſſorum, prudenter ſe gerant prouinciales Miniſtri, & ſi ita rigidi fuerint ſupradicti Domini Epiſcopi, vt licentiam abſque præuio examine, eiſdem dare noluerint, vt ne lites, & contentiones inter Fratres noſtros, ipſoſque Epiſcopos exoriantur, eoſdem examinari permittant. Cum reliquis vero ſæcularibus, ſi quiſpiam eorum accedat, ad Miniſtrum prouincialem cum querela, circa aliquam ſepulturam, ſiue Capellam, & res ſine ſtrepitu, & figura iudicij poſſit componi, obnixe id procuret, & controuerſiam diluere, ius ſuum vnicuique tribuendo, & partes ad pacem, ſiue concordiam prouocando: Quod ſi id nullo modo fieri poſſit, ſed deducenda ſit res ad iudicium, in ea re prouincialis non ſe iudicem præbeat, ſed conſeruatorem aſſignet, iuxta Religionis noſtræ priuilegia. Idipſum faciat, quandocumque quilibet ſecularis, petit à prouinciali prædicto aliquid contra aliquod Monaſterium Monialium, & quando Prouiſores, ſiue Epiſcoporum Vicarij, ſe ingerunt ad compellendum Religioſos, vt quippiam ſoluant, aut aliquam citationem illis faciunt, circa aliquam litem, nam ſtatim (nihil aliud reſpondendo) iuriſdictionem debent declinare, iudicem conſeruatorem aſſignando, & conſtituendo, qui eoſdem audiat, iuſtitiam partibus tribuat, atque negocium abſoluat.

Nota hoc valde.

Octaua Concluſio.

Qualiter ſe gerere debeat Prouincialis Miniſter circa Moniales.

Circa Moniales, ſummopere aduertere oportet, prouinciales Miniſtros, vt non multum in ipſarum negocijs, & litigijs ſeſe ingerant, cum, vt dicitur, ſint his mulieres, & qua facilitate rixantur, eadem ſtatim ad inuicem coniungantur. Vnde & ſufficit eaſdem viſitare, quoneſcumque electio Abbatiſſarum facienda eſt, in qua etiam viſitatione, non multum debent immorari, ſed breuiter eamdem abſoluere, vt diſponitur in ipſa Regula B. Claræ, & vt hac ratione omnem à ſe repellant ſuſpicionem, communeſque querelas, & rixas, & contentiones ſupradictas, prudenter deuitando, vel componendo, & non ſe illis ingerendo. Quæ tamen ad honeſtatem ipſarum pertinent, ſummopere curent, nulloque pacto huius rei quidquam diſſimulent, ſed prouideant diligenter de remedio. Idemque faciant in adminiſtratione bonorum ſuorum temporalium, ad quod oportebit, Religioſum quempiam prouidum, atque prudentem cōſtituere, qui exacte ipſorum bonorum, ſuis temporibus rationem petat ab Oeconomo, & de conſenſu Prouincialis Miniſtri, quæ ſunt facienda diſponat. Venditiones, ſeu alienationes bonorum fieri, Prouinciales Miniſtri, nullo pacto permittat, ſine euidenti Conuentus vtilitate, facta etiam prius informatione ea de re, ſi opus fuerit, apud Iudicem ſecularem ad ipſorum inſtantiam, antequam ab eiſdem præſtetur licentia. Intantum dotes, vt non ſtatim conſumantur, obnixe curare debent, quantum fieri poterit, ſed vt in redditus annuos conuertantur, ac poſtremo quantum attinet ad ipſarum Monialium conſolationem ſpiritualem, curare debent Prouinciales prædicti, vt congruis temporibus. Monaſteria omnia prouideantur, de Confeſſoribus annuis, præſertim cum ab illis hoc fuerit petitum, & demandatum. Et hactenus de ſpectantibus, ad prædictum Prouincialem Miniſtrum.

Nota hoc valde.

QVÆSTIO XVII.

De Diffinitoribus Prouinciarum, & eis, quæ ad ipſorum munus, & officium ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 *De electione Diffinitorum Prouincialium, & ipſorum duratione aut ſubrogatione.*

2 *Vtrum prouinciales Miniſter, teneantur non ſolū petere atque requirere: verum etiam & ſequi, Diffinitorum conſilium, in rebus arduis & difficilibus, quæ proponuntur in Diffinitorio.*

3 *Quonam modo ſint ſuffragia & vota requirenda, à Patribus in Diffinitorio? et an ſit incipiendum à ſenioribus: an vero à iunioribus.*

4 *Vtrum Diffinitores, teneantur ſub mortali, in Diffinitorio libere dicere & proferre, quod ſentiunt non obſtante cognita Superiorum Prælatorum contraria voluntate.*

5 *An ſit præciſa obligatio, ſeruādi ſecretum in Diffinitorio, ac omnibus quæ ibidem aguntur & dicuntur, & an contrarium facientes, peccent mortaliter.*

6 *Vtrum ſententia prolata à Diffinitoribus ſimul conuenientibus, ab omnibus ſit ſubſcribenda.*

De

Digitized by Google

7 *De modo & forma, qua congregandum eſt Diffinitorium ſupradictum, & de his, quæ in eodem ſunt facienda.*

8 *Qualiter ſe gerere debeant ſupradicti Patres Diffinitores, in officiorum prouiſione, & guardianorum electione.*

ARTICVLVS PRIMVS.

De electione Diffinitorum Prouincialium, & ipſorum duratione, aut ſubrogatione.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In quibuſcumq. Comitijs Prouincialib. eligendi ſunt quatuor Diffinitores.

Conſtit. gen. Tol. c. 7 de elect. & inſtitutionib. officiorum. §. de Diffinitoribus prouinciarum.

Quinam etiam fungantur in Capitulo Diffinitorũ munere.

IN quibuſcumq. Comitijs Prouincialibus, etiamſi in illis non ſit eligendus Prouincialis Miniſter, eligendi ſunt quatuor Diffinitores, qui non eſſe debent de illis, qui in præcedenti Capitulo fuerunt electi, aut poſtea ſubrogati. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Conſtitutionibus generalibus Toletanis, vbi etiam dicitur, quod quia ſolent nonnunquam in primo ſcrutinio, plures quam quatuor Diffinitores eligi declaratur, quod illi ſint præferendi, qui plura habuerint ſuffragia. In caſu vero quo vota ſint paria, præcipitur, vt præferatur antiquior, ſecundum Ordinis ſtatuta in Religione. Quantum vero attinet ad illud, quod dicitur in concluſione, vt non poſſint eligi, qui poſtea fuerint ſubrogati, quid nunc obſeruandum ſit, in quarta Concluſiona dicetur ſtatim. Solum aduerto, quod ad huiuſmodi diffinitionis munus, non poſſunt in Diffinitores eligi, qui non fuerint de corpore Capituli, etiamſi ſint præſentes. Habetur vbi ſupra, & idem dicitur in eodem Capitulo de Diffinitoribus generalibus, agendo de illis in proprio §. de Diffinitoribus Capituli generalis.

Secunda Concluſio.

Ex determinatione Capituli generalis, Aſſiſijs celebrati, anno Domini 1578. qui olim fuerunt Miniſtri Prouinciales, ſi ſint præſentes, vocem habent in Diffinitorio, in Prouinciali Capitulo, cui & adeſſe poterunt ſi voluerint. Id quod & eiſdem conceſſum fuit, in Capitulo Generali Romæ celebrato, anno Domini 1587. quod & extenditur ad illos, qui dicuntur Patris Ordinis, qui etiam ſtatuitur, vt, habeant ſemper in ſuis Prouincijs, illamet priuilegia, quæ habent, qui fuere olim Miniſtri Prouinciales, quo dicto priuilegio potiuntur, qui per triennium ſunt aut erunt, Secretarij Reuerendi Generalis Miniſtri, qui & computantur inter Prouinciarum ſuarum Patres, & Procurator Generalis Ordinis, & Commiſſarius Romanæ Curiæ in Capitulo, ſiue Congregationi generali creati, per triennumque officio ſuo functi. Sed ſpecialiter de ſupradictis Miniſtris Prouincialibus, in Capitulo Generali Valliſoletano, celebrato anno Domini 1593. ſtatutum fuit, vt omnes, qui Prouinciali munere fuerint functi, ſint perpetuo Patres ſuarum Prouinciarum, & in omnibus Congregationibus, & Diffinitorijs, etiam Capitularibus voce deciſiua gaudeant in eadem Prouincia, in qua officio ſuo functi ſunt, hac tamen lege, vt ad Guardianatus officium aſſumi non valeant, niſi de manifeſta, & vrgente neceſſitate conſtiterit, quod ſi in Guardianos aſſumpto fuerint, toto illo tempore ad Diffinitorio non admittantur. Hæc vbi ſupra. Sed ſupradicta Conſtitutio, reuocata fuit in Capitulo Generali Romano, habito anno 1600. At poſtmodum in Capitulo Generali Toletano, celebrato anno 1606. iterum eſt reualidata, ſuoque priſtino robori reſtituta, & hoc eſt quod in Hiſpaniarum ſaltem partibus, nunc communiter obſeruatur in praxi.

Tertia Concluſio.

Quis ſit ſubrogandus quando, Diffinitor aliquis, mori contigerit.

Conſt. gen. Tolet. c. 7. §. de Diffinitoribus prouinciarum.

Nota circa Diffinitorum ſubrogationem.

Diffinitor ſubrogatus, vltimum locum inter alios Diffinitores tenet.

Si Diffinitor aliquis actualis, mori contigerit, eius loco ſubrogandus eſt, ac præcipitur, vt pro ſubrogato habeatur ipſo facto, qui olim fuit Diffinitor, & eſt antiquior in Diffinitionis officio. Hæc concluſio habetur expreſſa, in ſupradictis Conſtitutionibus generalibus Toletanis, vbi etiam dicitur, quod ſi Diffinitores antiqui defuerint, in dicto caſu, ſubrogentur Guardiani præcipui ſecundum ordinem tabulæ. Circa hanc Diffinitorum ſubrogationem, multa, ac varia inuenio eſſe decreta, & ſtatuta, in diuerſis Capitulis Generalibus. Nam in Generali Pariſienſi, celebrato anno Domini 1578. habetur, *quod renouatur ſtatutum Metinenſe d. Diffinitore ſubrogando, per Prouincialem, & Diffinitores, vbi vnus Diffinitor obierit.* At in Capitulo Generali Romano, celebrato anno 1600. ſequens habetur Conſtitutio. *Si quis ex quatuor electis, Prouinciarũ Diffinitoribus vita exceſſerit, in demortui locum ſubrogetur, qui ex Prouinciæ Patribus Ordine antiquior fuerit, is videlicet, qui prior fuit Miniſter Prouincialis electus, vel Diffinitor. & ſi nullus ſit talis, tunc principalioris Conuentus Guardianus ſubrogetur, qui ſubrogatus, ſi in eo munere integro biennio extiterit, in ſequenti Prouinciali Capitulo, non poterit eligi Diffinitor, & idem ordo ſeruetur, ſi per renunciationem, vel aliter Diffinitoriatus officium vacauerit.*

Hæc vbi ſupra, quod vltimum in Capitulo Generali etiam Romano, habito anno 1587. prius extiterat ordinatum, vbi facta fuit ſequens Conſtitutio, *quod ſuffectus defuncto Diffinitori, ad huiuſmodi Diffinitoriatus* [illegible] *in Prouinciali Capitulo proxime ſubſequenti, minime aſſumi valeat, & quod nullus Guardianus, defuncto Diffinitori ſuffitiatur, quod ſi ſecus factum fuerit, Guardianatui ſe abdicet,* & tandem dicitur, *quod huiuſmodi Diffinitores ſubrogati, vltimum inter reliquos Diffinitores locum teneant.*

Quarta Concluſio.

Quodnam ſit munus, & officium prædictorum Diffinitorum.

Supradictorum Diffinitorum votum, non ſolum eſt conſultiuũ, verum etiam diffinitiuum.

Ad prædictos Diffinitores, in Capitulo cum Prouinciali Miniſtro congregatos, pertinet diffinire, & expedire omnia, quæ ad Prouinciæ bonam, & exactam gubernationem ſpectant, atque expedire videbuntur, dummodo nullas ordinationes conſtituant, ſine aſſenſu, & conſilio maioris partis Capituli. Hæc etiam Concluſio habetur in Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra. Vbi etiam dicitur, quod Diffinitorium debet Prædicatores, & Confeſſores ſecularium inſtituere, & Guardianos eligere, & Monialium Confeſſores, & conſignare Lectores Theologiæ, & Magiſtros Nouitiorum nominare, & additur, quod Diffinitorium non poſſit, poſtquam Capitularis tabula fuerit promulgata, vltra octo dies dilatari, quibus tranſactis, ipſo facto maneat Diffinitorium omnino diſſolutum, & ſine vlla auctoritate Capitulari. Hæc ibidem. Et aduerto quod ſupradictorum Diffinitorum votum, in Diffinitorio non ſolum eſt conſultiuum, verum etiam deciſiuum, prout expreſſe fuit determinatum in Capitulo Generali Romano, habito anno 1587. vbi loquendo de Congregatione facta, & conuocata ad eligendum Commiſſarium Prouincialem, in abſentia Prouincialis Miniſtri, quando vadit ad Capitulum generale, ſequens facta eſt Conſtitutio. *In qua tamen Congregatione, ſicut in quacunque alia, in Prouincia habita, præfati Diffi-*

nitores & Diſcreti, non ſolum conſultiuum, verum etiam deciſiuum habeant votum, non obſtantibus quibuſcumque ordinationibus, in contrarium facientibus. Hęc vbi ſupra.

Quinta Concluſio.

De pręcedentia Diffinitorum inter ſe, & quo ad alios.

Circa ſupradictorum Diffinitorum præcedentiã, in Capitulo Valliſoletano, habito anno 1593. ſtatutum eſt quod Diffinitores actuales, inter ſe præcedentiam habeant, non ſecundum numerum ſuffragiorum, ſed iuxta annos ſuſceptionis habitus, & pręcipitur, vt hoc idem ſeruetur à Diffinitoribus præteritis inter ſe. Sed hæc Conſtitutio poſtmodum reformata eſt, in Capitulo generali Romano, habito anno 1600. vbi ad aliud propoſitum, præcedentia conceditur ei, qui prior in Diffinitorem fuit electus, quod intelligendum eſt, de præcedentia ſeruanda inter Diffinitores præteritos, non autem de actualibus, nam ij alios præcedunt, per ſtatuta facta in Cõgregatione generali Victorię, habita anno 1596.

Difficultas. An Diffinitores actuales ſimul eſſe poſſint Guardiani.

An autem ſupradicti Diffinitores actuales, actu etiam eſſe poſſint Guardiani? Difficultatem habet, ex vi noſtrarum generalium Conſtitutionem, nam in Capitulo generali Romano, habito anno 1571. expreſſe dicitur, *quod Diffinitores generales, ſiue Prouincialis Capituli, non priuentur officijs Ordinis, nam oppoſitum vix poteſt obſeruari, ob penuriam Fratrum*. Sed poſtmodum in alio celebrato etiam Romæ, anno 1587. dicitur, *quod nullus Guardianus defuncto Diffinitori ſufficiatur, & quod, ſi ſecus fuerit factum, guardianatu ſe abdicent.* Id quod & ſtatutum fuit in Capitulo Valliſoletano, celebrato anno 1593. *De Prouincia Patribus, vt non fiant guardiani niſi conſtiterit de manifeſta, & vrgente neceſſitate. quod ſi in guardianos aſſumpti fuerint, toto illo tempore ad Diffinitorium non admittantur.* In Conſtitutionibus autem generalibus Toletanis, ca. 7. §. de Guardianis habetur, *quod Diffinitores ſupradicti dum actu ſua munera exercent, hoc eſt, a Capitulo, in quo electi ſunt, vſque ad ſequens Capitulum excluſiue, non poſſint, niſi ex diſpenſatione Miniſtri, aut Commiſſarij generalis, eligi in guardianos.*

Hæc ſunt, quæ circa hanc rem, in dictis Conſtitutionibus generalibus habentur. Et hoc vltimum eſt, quod non poſitum eſt in conſuetudine, & communiter obſeruatur in praxi.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prouincialis Miniſter, teneatur non ſolum petere, atque requirere, verumetiam & ſequi, Diffinitorum conſilium, in rebus arduis, & difficilibus, quæ proponuntur in Diffinitorio?

LAtiſſima eſt, multumque controuerſa inter Doctores, huius Articuli materia, communiter, & generaliter loquendo, an, qui tenetur aliquid agere cum conſilio, teneatur neceſſario ſequi conſilium? quia de re nos in præcedenti Tomo quæſt. 15. articu. 2. aliquid diximus, agendo an Prælati Regulares, per ſe ſolos poſſint recipere Monachos, & incorporare eos Religioni, abſque aſſenſu, ſiue conſenſu ſui Capituli, ſed quia difficultas hęc ſcitu neceſſariſſima eſt, & ad quamplures caſus deſeruit, haudquaquam fuit viſum incongruum, quæ in hoc negotio tenenda, & practicanda ſunt breuiter, ac ſummatim impræſentiarum dicere, ex communiori omnium Doctorum reſolutione, quod fiet per ſequentem Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quilibet tenetur petere conſilium, vbi id iure cauetur, & ſi contra fiat, actus eſt nullus.

Certiſſimum eſt, & omni proculdubio, quod quilibet tenetur petere, & quærere conſilium, vbi id à Iure expreſſe cauetur, & in contrarium factum, actus erit nullus atque inualidus. Hæc concluſio communis eſt omnium Iuriſconſultorum reſolutio, ſed præcipue eam tenet Panormitanus in *capit. ad Apoſtolicam, de Regularibus*, vbi expreſſe dicit, *quod quando a iure requiritur conſilium, niſi adhibeatur, actus eſt nullus.* Quod probat ex *capit. nouit, iuncta gloſſa, de his quæ fiunt à Prælatis*. Qua de re videndus eſt Syluester, *verbo conſilium, quæſt. 1. & verbo Religio. 3 quæſt. 3.* Vbi etiam dicitur, quod Prælati in rebus grauioribus quæ occurrunt, ſemper tenentur agere cum conſilio, per ſupradictum *capit. nouit, capit. quanto, capit. ea noſcitur, eodem tit. vbi gloſſa, in dicto capit. nouit*, hoc latiſſime proſequitur, eſtque res certiſſima, & manifeſtiſſima, & de qua non eſt, aut eſſe poteſt dubium. Solummodo eſt difficultas, an, præſuppoſito, quod tenentur agere cum conſilio, teneantur ſequi conſilium? Et huic difficultati reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Nota valde, quod Prælati in rebus grauioribus quæ occurrunt, ſemper tenentur agere cum conſilio.

Secunda Concluſio.

Regulariter loquendo, qui tenentur agere cum conſilio, non tenentur ſequi conſilium, niſi ſpecialiter id per aliqua verba exprimatur.

Regulariter loquendo, qui tenetur agere cum conſilio, non tenetur ſequi conſilium, niſi in decreto, ſiue mandato, per aliqua verba idipſum exprimatur, ſeu quod dicitur, ex antecedentibus, & ſubſequentibus colligatur. Ita quod, licet ſequi conſilium ſit honeſtum, & congruum, non eſt tamen ſimpliciter neceſſarium, niſi ſimul addatur in Iure, ſiue reſcripto, de conſilio, & conſenſu, &c.

Nota hoc valde.

Hæc concluſio eſt etiam Panormitani, qui & probat eam, per *textum, & gloſſam in capit. cum in veteri de electione, & capit. cum olim, de arbitris*, facit, & *cap. ne pro defectu, de electione*, & ibi gloſſa, *verbo conſilio*. Et hoc eſſe dicit de iure communi, & Iuriſperitorum commune eſt axioma, quod qui tenetur quærere, & requirere conſilium, non tenetur ſequi illud, neque ex conſilio ad aliquid faciendum, quiſpiam obligatur, *iuxta textum in capit. quiſquis. 14. quæſt. 1. & cap. denique, 4. diſt.* Videatur de hac re Sylueſter vbi ſupra. Et gloſſa in ſupradicto *capit. cum olim de arbitr.* difficultat, & quærit, ad quid petitur, ſeu iubetur peti conſilium, ſi illud ſequi non eſt neceſſe? Et reſpondet, quod nihilominus tale conſilium eſt vtile, quia poteſt mouere petentem ad aliquid faciendum, quod forſan per ſe non feciſſet, argum. petito *ex cap. Nicena, diſt. 31. & l. ſi interes ff. de probation. §. item ſi vnus.* Et præterea, quia quod a pluribus quæritur facilius inuenitur, *per capit. de quibus, diſtin. 20. & l. vlt. C. de fideicommiſſis, in fine*, argumento etiam deducto *ex cap. extra conſcientiam, diſt. 64.* Et certum eſt, quod in rebus grauibus, & præſertim in materia de electione, diligens inquiſitio facienda eſt, *per cap. cum terra de elect.* Et prodeſt inſuper requirere conſilium, vt eo habito deliberet Prælatus, an ſequi illud expediat, nec ne *iuxta l. 2. in fine ff. mandati.* Quib. omnibus addit Panormit. *in cap. ad noſtram, de conſuet.* eſſe nimis vtile, in facto dubij, à pluribus requirere conſilium, ſapientibus, & inſipientibus, quia interdum parum ſapientes, & ſcientes in re aliqua habẽt intellectum eleuatum, & acutius omni ſapiente diſcurrunt, ſicut narrat Ioan. And. adducens in id ioc oſum exemplum, de quodam fatuo Pariſijs, qui tabernario cũ paupere cõtendente, & exigente pecunias quia panem comederat ad odorem aſſati, determinauit fatuus, vt etiam ſolueretur ei, per ſonitum monetæ. De Bartolo etiam dicitur, quod datus

Nota valde, ad quid iubetur peti conſilium, etiam ſi illud ſequi non ſit neceſſe.

rus

rus conſilium, ſuper aliquo articulo ad merces ſpectante, ſemper rem conſerebat cum mercatoribus de illa materia. Ex quibus omnibus concluditur, quam vtile ſit, in rebus omnibus deſumere conſilium, non ſolum à ſapientibus, verumetiã, & quandoque ab inſipientibus, quia multoties contingit, quod dum ſtulti loquuntur, inſurgant ſapienti noui conceptus ſubtiles, quamuis certum ſit, quod ſupradictum conſilium petens, atque requirens, non ſemper imo vero neque regulariter loquendo, teneatur ſequi illud, vt dictum eſt. Quod latiſſime probat ſupradictus Syluester, *verbo conſilium*, vbi ſupra. vbi in nu. 4 quæſt. mouet, atque difficultat, certum ne ſit, ex propria ſignificatione vocabuli, quod adſtrictus petere conſilium, nũ teneatur ſequi illud? Et reſpondet de mente Hoſtienſis, quod ſic. quia conſilium ex proprio ſignificato, nõ obligat ad hoc vt ſequatur, ſecus eſt autem, quando in iure, ſiue reſcripto apponitur verbum *aſſenſus*, ſiue *conſenſus*, ſeu dicitur, vt aliquid fiat de aſſenſu, & conſenſu alterius. De quo ſit concl. 3.

Tertia Concluſio.

Quando in iure, ſiue reſcripto, apponitur, vt aliquid fiat cũ conſilio, aſſenſu, ſiue conſenſu alicuius, tunc non ſolum eſt requirendum conſilium, verum etiam ſequendũ, & contrarium erit irritum, atque inane.

Quando in iure ſiue reſcripto, dicitur atque præcipitur, vt aliquid fiat cum conſilio, aſſenſu ſiue cõſenſu aliquorum, non ſolum eſt requirendum, atque petendum conſilium, verumetiam ſequendum & contrarium factum eſt irritum, & inane. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri, vbi ſupra, nume. 4. quæſtion. 2. Pro cuius intelligentia, & probatione, ſupponit ex Panormit. *in ſupradicto cap. cum olim, de arbitris*, & de mente Bartoli *in l. 1. §. ſi plures. ff. de exercit. act.* quod quandoq. in Iure ſit verborum improprietas, vrgente ſubiecta materia, & apponitur verbum conſilij, pro conſenſu, & è contra, quod quando contingat, multis iuribus, & exemplis comprobat, primo *ex l. impuberibus. ff. de ſuſpectis tutor.* vbi ſtatuto cauetur, *vt pupillus cum eum quid faciat cum duorum agnatorum conſilio*, & quia loquitur de pupillo non habente diſcretum, nec integrum iudicium rationis inquit certum eſſe, quod ibi conſilium, capitur pro conſenſu, nam ſupradictus pupillus (vt ſupponitur) conſilium habere non poteſt quia qui non habet plenum rationis iudicium, nec etiam poteſt habere conſilium. Secundo probat idipſum *ex cap. venerabilis, de officio delegati*, vbi habetur, quod Prælatus, cui datus eſt coadiutor, nihil debet facere, ſine coadiutoris conſilio, vbi etiã conſilium ſumitur pro aſſenſu, ſiue conſenſu, alias officium ſupradicti coadiutoris, eſſet omnino ſuperuacaneum. Ex quo colligit, quod quando is, qui habet impendere conſilium, eſt eiuſdem officij particeps, in tali caſu conſilium idem valet, & pollet, quod aſſenſus, ſiue conſenſus, nec ſolum eſt petendum, & requirendum, verumetiam ſequendum. Multa alia ad hoc propoſitum dicit ſupradictus Syluester, quæ à me breuitatis cauſa omittuntur. Solummodo dico reſolutiue, quod quando in iure, ſiue reſcripto apponitur clauſula, qua dicitur, vt aliquid fiat cum conſilio, aſſenſu, ſiue conſenſu alicuius, ſeu aliquorum, in tali caſu, conſilium non ſolum eſt petendum, & requirendum, verumetiam ſequendum, atque etiam in caſu, quo prætermiſſis illis verbis, *aſſenſu, ſiue conſenſu*, apponatur ſolummodo verbum, *conſilium*, nam ſi illud iubeatur peti ab aliquo tanquam à collega, & comparticipe officij, ſequendum eſt, vt de mente Bartoli *in ſupradict. l. prima, §. ſi plures, §. de exercitor. act.* expreſſe tenet Nauar. libro 1. Conſiliorum, tit. de Constitutionibus, conſ. 9. num. 13. loquendo ad aliud ſimile propoſitum, de receptione Monachorum ad Ordinem, quos contra Panorm. tenet, non poſſe recipi à Prælatis ſine aſſenſu, & conſenſu Capituli, nec in tali caſu

Quando conſilium peti iubetur, a concollega, ſiue eiuſdem officij comparticipe, non ſolum eſt petendum, verumetiam eſt neceſſarius alterius aſſenſus.

(inquit) ſufficit conſilium requirere, verumetiam neceſſario tenentur ipſum ſequi. Ex dictis, ſuperque ſatis conſtat, quid ad noſtrum propoſitum ſit dicendum, & reſpondendum, quando quæritur, an Prouincialis Miniſter teneatur non ſolum petere, & requirere, verumetiam ſequi conſilium Diffinitorum, exiſtentium in Diffinitorio? Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Quarta Concluſio.

Prouincialis Miniſter tenetur non ſolum petere conſilium Diffinitorũ, verumetiã ſequi in ijs, quæ proponuntur in Diffinitorio, ſeu iubētur expendi cum conſilio Patrum Prouinciæ.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, certiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Prouincialis Miniſter, tenetur non ſolum petere, & requirere, verum expectare, & ſequi conſilium Diffinitorum, in illis rebus, quæ proponuntur in Diffinitorio, & in Capitulo, ſiue quacumque Congregatione, & in illis, quæ, vtpote arduis ac difficilibus, expendi, & determinari iubentur cum conſilio Patrum, ſiue Diſcretorum Prouinciæ in noſtris Conſtitutionibus. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & de ea nulli poteſt eſſe dubium, primo per omnia ſupradicta. Secundo, quia in noſtris Conſtitutionibus, vt in præcedenti Articulo dictum eſt, expreſſe habetur quod ſupradicti Diffinitores, in Diffinitorio non ſolum Capitulari, verumetiam in quacumque alia Congregatione Capitulari, ſiue particulari, habent votum non ſolum conſultiuum, verumetiam diffinitiuum, ſeu deciſiuum, vt conſtitutum fuit in Capitulo generali Romano, celebrato anno Domini 1587. & præterea, quia, vt dicit Nauar. ſupra citatus, quamuis id expreſſe non diceretur, cum tamen iubeatur expoſci, & expoſtulari conſilium à ſupradictis Diffinitoribus, ſitque id tanquam à cõcollegis, & comparticipibus officij, neceſſario illud ſequendum eſt, & in contrarium quidquid fuerit factum, erit irritum, & inane, & nullius prorſus valoris, atque momenti. Sed maiorem difficultatem habet, in alijs Religionibus, ſi quę ſunt, vbi ſupradicti Diffinitores, ſiue Patres, qui quandoq. dicuntur Diſcreti, interdum vero Conſultores, non habent, vt dicitur, votum diffinitiuum, & deciſiuum, ſed dumtaxat conſultiuum. De quibus ſequens ſtatuitur concluſio.

Nota hoc valde.

Quinta Concluſio.

In illis Religionibus, quibus Patru Diſcretorum, ſiue Conſultorum, aut Conſiliatoris votum, eſt tantum conſultiuum, nõ vero deciſiuum, non eſt neceſſario conſilium eorum ſequendum, niſi ponatur pro forma.

Si votum ſupradictorum Patrum ſit dumtaxat conſultiuum, & non pro forma requiſitum, & ab eis conſilium petatur, ſed non ſequatur, ſententia erit quidem iniuſta, ſed non prorſus irrita, & nulla. Attamen ſi prædictum votum conſultiuum apponatur pro forma, & tanquam præciſe requiſitum, neceſſario ſequendum eſt, & ſententia aliter lata, erit irrita, & nulla, nec ſolum iniuſta. Pro huius concluſionis intelligentia præmitto, quod non ſtatim, ac aliqua ſententia eſt iniuſta, eſt proinde omnino nulla. Aliud eſt enim aliquem actum eſſe iniuſtum, aliud vero eſſe omnino nullum: atque ita Iure reperitur ſententia aliqua iniuſta, alia vero nulla, & excommunicatio iniuſta, & excommunicatio nulla, teſtamentum iniuſtum, & teſtamentum nullum. Inter quæ eſt latiſſima differentia, nam multa fieri prohibentur, quæ facta tenent. Iniuſtum eſt, & dicitur illud, quod peccat in alijs rebus, ſed non contra formam ſubſtantialem legis. Nullum vero eſt id, quod expreſſe militat contra expreſſam formam ſubſtantialem legis, contingereq. poteſt, idq. ſæpiſſime, vt Iudex aliquis faciat aliquid iniuſte, peccando in aliquibus circumſtantijs, non ita ſubſtantialibus, & eſſentialibus, & quod eius factum ſit validum, & non omnino nullum, cum non ſit factum contra formam ſubſtantialem legis. Hoc ſuppoſito, dico, quod quan-

Nota differentiam, quæ verſatur inter ſententiam iniuſtam, & ſententiam nullã.

do in alijs Religionibus, Prælati expoſcunt conſilium à Diffinitoribus & Patribus Diſcretis, Conſiliarijs, ſiue Conſultoribus, non habentibus votū ex vi ſuarum ordinationum, & Conſtitutionum, diffinitiuum, & deciſiuum, ſed tantum conſultiuum, & poſt petitum, quantumuis ſit inſtum, non illud ſequantur, peccabunt quidem, & iniuſte facient, & ea de re Deo rationem reddent, quia corā ipſo ſunt culpabiles, verumtamen ſententia ab eis lata, & prolata, quamuis iniuſta, non tamen erit omnino nulla, ſi non fuerit contra formam ſubſtantialem legis. Si tamen fuerit contra formam ſubſtantialem legis, & petitio conſilij apponatur pro forma, & pro conditione neceſſario requiſita, vt ſi apponatur in lege, ſiue in reſcripto, *dummodo hoc fiat de conſilio Diffinitorum, Diſcretorum, Conſiliariorum, ſiue Cōſultorum Patrum*, in tali caſu, non ſolum eſt petendum, & requirendum conſilium, verumetiam, & neceſſario ſequendum, & ſententia aliter lata, non ſolum erit iniuſta, verum omnino nulla, & irrita. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Quonam modo ſint ſuffragia & vota, requirenda à Patribus in Diffinitorio? & an ſit incipiendum à ſenioribus, an vero à iunioribus.

De diuerſis modis ſuffragandi, ac ferendi vota, & ſuffragia.

Circa hunc Articulum multa forent dicenda, iuxta diuerſum modum, & formam, quæ in Senatibus, atque Conſiſtorialibus Congregationib. cunctis, obſeruatur in expoſcendis, & requirendis ſuffragijs, & votis, à Senatoribus, ſeu oppidorum, & ciuitatum Rectoribus, & gubernatoribus. Vt enim audio, & apud ſcriptores exaratum reperio litteris, quibuſdam in partibus, & Rebuſpublicis, rerum iudicium, atque determinatio, à ſenioribus, & proximioribus Præſidi, iam à dextris, quam à ſiniſtris incipit, ita vt proximus Præſidi, à dextris eius ſedens, primum dicat, quid ſibi viſum fuerit, promptumque ferat ſuffragium, & ſtatim poſt eum, antiquior alius ſuffragetur, qui ad eius ſiniſtram fuerit collocatus. Sicque ordinate procedēdo à primo, vſque ad vltimum ſuffragantur omnes, id quod & ratio ipſa vtcumq. expoſtulare videtur, vt eo pacto, ſenioribus, dignioribus, & antiquiorib. debitus honor, & præeminentia deferatur, & vt ex maioribus minores addiſcant, diſcereque poſſint, quid dicere, & reſpondere debeāt propoſito negotio, iuxta illud Poeticum dictū: *A boue maiori, diſcat arare minor*. Sed in alijs partibus, Senatibus, ſiue Congregationibus, contrarium omnino obſeruari, & practicari dicitur, nam incipiunt ſuffragia, & vota, rerumq. iudicium, atq. determinatio, non quidem à maioribus, & antiquioribus, ſed à minoribus, nouioribus, & minus antiquis, ne forte, ſi maiores ſupradicti, propriam iam ſententiam protulerint, non audeāt illis minores contraire: qui ſuffragandi modus, & praxis, vt dicitur, communiter obſeruatur in Rota, & in Parlamento Galliæ, in Neapolitano Senatu, & in Conſilijs Regalibus Hiſpaniæ, & Luſitaniæ, ferturque olim id fuiſſe conſuetudine poſitum, vt quando totus populus congregabatur ad aliquid agendum, ſiue determinandum, minores, atq. particulares ſuffragarentur prius, poſtmodum vero Maiores, & Magiſtratus, vt magis libere ſuam mētem, atque ſententiam, quiſque proferre poſſet, ne forte ſi contrarium fieret, contra ſuam propriam mentem, atque ſententiam, dicere cogerentur, dum Maioribus, & Magiſtratibus, non auderent contraire Sed, quidquid de hoc ſit (nam hæc omnia hinc inde, pro vtraque contradictionis parte, ſuas habent rationes probabiles) quod à nobis Minoribus Fratribus in Diffinitorio, atque alijs Cōgregationibus gerendum eſt, iam eſt expreſſe diffinitum, atque determinatum, in noſtris generalibus Conſtitutionibus, De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem,

Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, in Diffinitorio, & in quacumq; alia Congregatione, ſuffragia incipiunt à maioribus, atque dignioribus, exceptis Prælatis, & Superioribus. Hæc concluſio habetur expreſſa in Conſtitutionibus generalibus Tolet. c. 7. §. de Prouinciarum Diffinitoribus, vbi ponuntur ſequentia verba: *Ordinamus, vt in Diffinitorio, & in alia quacumque Congregatione, ſuffragia incipiant à dignioribus Diſcretis, expreſſe tamen prohibemus, vt prouinciales, nec Prælati generales, ſine primi, qui in electionibus, vel in rebus agendis ſuffragētur, aut ſuam aperiant voluntatem, vt antiqua volunt ſtatuta*: Et additur ibidem, quod nullo modo aliquod negotium arduum proponatur, & decidatur ſimul, ſed ſemper deliberatio intermedia fiat, & hoc eſt quod communiter obſeruatur in praxi.

In noſtro Minorum Ordine, tam in Diffinitorio, quam aliḃ ſuffragia ſemper incipiunt à dignioribus exceptis Superioribus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Diffinitores teneantur ſub mortali, in Diffinitorio libere dicere, & proferre, quod ſentiunt, non obſtante cognita Superiorum Prælatorum contraria voluntate.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diffinitores in Diffinitorio conſtituti, in cauſis ad Dei gloriam, & Religionis commune bonum ſpectantibus, in adminiſtratione iuſtitiæ, & cuiuslibet negotij grauis ſibi propoſiti, expoſtulato eorum conſilio, libere proferre tenentur, quod ſentiunt, ſecundum propriam cuiuſque conſcientiam, non obſtante quacumque Prælatorum, ſiue Superiorum in contrarium cognita voluntate, & cōtrarium facientes omnes procuIdubio peccant mortaliter. Hæc concl. eſt communis omnium Doctorū, & Summiſtarum reſolutio, & pro ea facit, quod habetur Eccleſiaſtici cap. 7. vbi eorum cuilibet, atque omnibus in vniuerſum, Magiſtratus officium gerentibus, dicitur: *Noli quærere fieri iudex, niſi ex virtute valeas irrumpere iniquitates, ne forte extimeas faciem potentis, & ponas ſcandalum in æqualitate tua*. Pro quo etiam adduci poteſt communis ratio, nam contra conſcientiā non licet facere, præſertim in rebus ad Dei gloriam, & Reipublicæ cōmune bonum, ſiue ad iuſtitiam ſpectātibus, qua in re duplicatur, ac creſcit peccatum, dum ſupradicti Patres, iudicum, atque Diffinitorum officio gerentes, aliter faciunt, quam ipſorum fides, & officium poſtulat, & obligatio quam habēt in omnibus, iuxta ſcientiam, & conſcientiam ſuam, dicendi, & propalandi veritatem. Nec ſupradictis obſtat, quod cōmuniter dicitur, nempe, quod ſubditi ſuorū Prælatorum, & Superiorum voluntatem habere debent pro lege, & vtcumq. & quomodocumq. ſibi innotuerit, eidē tenentur ſe conformare: nā reſpōdetur, quod in tali caſu, ſupradicti Diffinitores, in cōclaui atque Diffinitorio conſtituti, quamuis re vera ſint ſubditi, teneanturque in omnibus ſuos Superiores, atq; Prælatos revereri, in eiuſmodi tamen rebus, & negotijs, & ad ſuū munus, & officiū pertinentibus, non tam ſubditorum vicem gerunt, quam Aſſeſſorum, & Conſultorū, peccabuntq. proinde grauiſſime, ſi non clare, libere atq. diſtincte dixerint, quod ſecun-

Qualiter Diffinitores in Diffinitorio, ſua debeant ferre ſuffragia libere, non obſtante quacumq. cognita Prælatorum cōtraria voluntate.

Digitized by Google

ſecundum ſuam conſcientiam, eiſdem videbitur expedire. Eſt enim diuerſa omnino ratio, & conditio, ſubditi, atque Conſiliarij, ſiue Cõſultoris. Subditus enim, perſpecta Superioris voluntate, non eſt ſui muneris niſi parere, & obedire; at Conſiliarius, Aſſeſſor, ſiue Conſultor, (quæ omnia pertinent ad munus & officium Diffinitorum) non eligitur, vt obediat, nec vt dicat, aut proferat, quod Prælato ſiue Superiori gratum futurum exiſtimauerit, ſed vt res omnes examinet, diſcutiat, atq. in iuſtitię libramine perpendat, & poſtmodum quod verius, vtilius, rectiúsq. rationi conformius, atq. eidem iuſtitiæ magis conſonum viderit, proferat, & in medium producat. Hoc eſt diffinitorum munus, & officium.

Secunda Concluſio.

Quod nõ ſufficit Diffinitoribus tacere, quãdo intelligũt aliquid dicendum, ſed veritati neceſſarium.

In ſupradictis caſibus, non ſat eſt Diffinitoribus tacere, ſeu, vt nonnulli faciunt, caput Superiori inclinare, quinvero tenentur aperte veritatem dicere etiam ſi id exiſtiment inuiſum, atque ingratum futurum eſſe Prælatis, quod ni fecerint, coram Deo non erunt immunes à peccato. Hæc concluſio conſtat ſatis ex ſupradictis, & probari poteſt præterea, ex ſententia D. Auguſt. in epiſt. ad Caſulanum, & habetur *in cap. quiſquis, 11. q. 3.* Vbi ad ſimile propoſitum ponuntur ſequentia verba. *Quiſquis metu cuiuslibet poteſtatis, veritatem occultat, iram Dei ſuper ſe prouocat, quia magis timet hominem, quam Deum.* Et poſt pauca, addit. *Vterque reus eſt, qui veritatem occultat, & qui mẽdacium profert, ille, quia prodeſſe non vult, iſte, quia nocere deſiderat.* Ad quod et facit, & aliud dictum D. Chriſoſt. homilia 25. ſuper Matthæum, & habetur in *cap. nolite timere, eadem cauſa, & quæſt.* Vbi inquit, *non ſolum ille proditor eſt veritatis, qui trangrediens veritatem palam pro veritate mendacium loquitur, ſed etiam ille qui non libere veritatem defendit, quam libere defendere tenetur.* Verba ſunt notatu digniſſima. Quod & hac peculiari ratione confirmari poteſt, nam ad Diffinitorium non vocantur ſupradicti Patres, vt taceant, ſed vt conſentiant, aut contradicant, quod quidem non facere, ſed tacere capuitque Superiori inclinare, quaſi duplicatum eſt peccatum, duplexque deformitas reperitur, altera omiſſionis, dum tacet quis, tempore quo locuturus eſt, debitumque ſuum munus, & officium prætermittit, altera vero commiſſionis, dum per actum exteriorem aſſurgendi, & caput inclinandi, cum aliorum ſcandalo, quaſi conſentire videtur, & annuere ei, quod iniquum, & iniuſtum eſſe credit, tunc præſertim quando ſilentij ſui nullam iuſtam cauſam affert. Vnde reſolutiue eſt dicendum, quod in ſupradicto caſu, non ſat eſt prædictis Diffinitoribus tacere, immo vero tenentur veritatem, & id quod ſentiunt, palam propalare ac dicere, etiam ſi propterea intelligant, quod Superiores, & Prælati ipſi contriſtabuntur, ægreque & moleſte ferent. Quod adeo verum eſt, vt quamuis certo ſciant, ſatiſque compertum habeant Prælatos, & Superiores, iam in ſuo animo ſtatuiſſe, decreuiſſe, atque determinaſſe, quid ab eis faciendum ſit, in electione aliqua, ſeu quouis negocio alio peragendo, & quod etiam ſi diſſentiant & contradicant, adhuc ipſi in ſua ſententia perſiſtent, & nihil prorſus ſunt profecturi, eo nihilominus non obſtante, tenentur palam veritatem dicere, nam id non ad ipſos Diffinitores ſpectat, ſed ad Prælatos, ipſi ſibi viderint, atque de ſeipſis rationem reddent. Conſilium enim, quod à ſupradictis Diffinitoribus expoſcitur, non eſt de fine, ſed de medijs ad finem, dicant ipſi veritatem, & id, quod iuſtum, ac rectum eſſe crediderint, de alijs autem nihil curare debent. Hæc omnia ſunt maxima obſeruatione digna.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Diffinitorum ſuffragia, & vota, ferenda ſunt maxima cum libertate Chriſtiana, ſed magna modeſtia, humilitate, grauitate atque vrbanitate.

Supradicta omnia fieri debent à Diffinitoribus prædictis, cum maxima ſpiritus libertate, ſed cum ſumma ſimul modeſtia, humilitate, grauitate, & vrbanitate, qua decet viros graues, doctos, & religioſos, loquentes, atque mentem, & ſententiam ſuam proferentes, in tam graui Senatu, & in conſpectu tantorum patrum. Hæc concluſio eſt adeo iuri, & rationi conſona, vt probatione nulla indigeat, debent enim Religioſi viri, eſſe graues, atq. modeſti, & in omnibus ſuis actionibus, & operationibus ita modeſte, & temperate ſe gerere, quo omnia ab eis quam maxima prudentia fiant, atque in publicis conſultationibus, incolumi ſemper, atque inuiolata permanente veritate, ſententiam ſuam proferre, cum magna reuerentia, humilitate, grauitate, atque verborum lenitate, ita vt ex verbis ipſis, omnibus in vniuerſum notum fiat, quod eorum procedunt iudicia, ſententiæ, diffinitiones, atque determinationes, ex Dei, & iuſtitiæ zelo, & ex ſpiritus feruore, non vero ex carnis libertate, aut ex animo & voluntate cuipiam nocendi, ſiue contradicendi, ſed ſuo muneri, & officio in omnibus, atque per omnes ſatisfaciendi. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

An ſit præciſa obligatio, ſeruandi ſecretum in Diffinitorio, de omnibus quæ ibidem aguntur, & dicuntur, et an contrarium facientem, peccent mortaliter.

Reſpondetur Huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Stricta, atque præciſa eſt obligatio ſeruandi ſecretũ de rebus, quæ aguntur in Diffinitorio, & Congregationibus cunctis.

OBligatio ſeruandi ſecretum, & maxime in Diffinitorio, in Capitulis, & Congregationibus cunctis, eſt præciſa, & illud non ſeruantes in rebus grauibus, abſque dubio peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt expreſſa Patris Fratris Dominici de Soto, in ſua relectione de tegendo ſecreto, quæſt. 1. & 2. vbi hoc argumentum latiſſime proſequitur, & dicit ibi, quod propalare, & reuelare ſecretum, eſt peccatum ex genere ſuo mortale, leuius quidem, quam homicidium, & adulterium, ſed grauius, quam quodlibet furtum, idque præſertim in Senatoribus, & Magiſtratibus, & omnibus alijs, qui gerunt aliquod officium publicum, ad quos ſpectat adminiſtrare iuſtitiam, quales ſunt Diffinitores, qui quidem reuelando ipſum, faciunt non ſolum contra charitatem, verumetiam contra legalem iuſtitiam, & contra fidelitatem ſuo muneri, & officio debitam. Hac de re, videndus eſt Simancas libro ſuo de Catholicis Inſtitutionibus, tit. 41. nu. 31. & 32. vbi ad hoc propoſitum, dicit etiam plura, eaque notatu digniſſima, circa obligationem, quam habent, Inquiſitores, Conſultores, & reliqui omnes ſanctæ Inquiſitionis officiales, & Miniſtri, ſeruandi, & celandi fideliter omnia eiuſdem ſancti Officij arcana, & ſecreta, quod & iurant. Et inquit, quod ſi quis eorum, ſecretum aliquod auſus fuerit propalare, dignus profecto eſt, qui officio priuetur, & alijs pœnis grauiſſimis, pro criminis qualitate puniatur, atq. mulctetur. Ad hoc propoſitum affert multa de ſecreto, quorum aliqua impræſentiarum libet referre, vt præ manibus habeantur, & quia ſunt notatu digniſſima. Dicit in primis, apud veteres Perſarum Reges, ſilentium vitæ periculo eſſe præceptum, & quod eoſdem nemo

Nota valde.

conſiliorum erat conſcius, præter Optimates fidos, & taciturnos, & primam ſapientiam, antiqui priſcis temporibus dicebant, nullam ob cauſam prodendũ eſſe ſecretum. Quintus etiam Curtius, ad hoc propoſitum, libro ſuo 4. refert, quod apud veteres, lingua grauius caſtigabatur, quam vllum probrum aliud, nec magnam rem ſuſtineri ab eo poſſe credebant, cui graue eſſet tacere, quod homini natura facillimum eſſe voluerit. Ex dictis infertur atque colligitur obligatio ſtricta, quam habent ſupradicti Patres Diffinitores, celandi omnia Diffinitorij arcana, & ſecreta, & nullo modo, nulláque ob cauſam reuelandi, ſiue propalandi ipſa, etiam cum diſcrimine, diſpendio, & periculo propriæ vitæ, tunc vel maxime, quando magni ſunt momenti, vergereque poſſunt in infamiam, ſeu detrimentum alicuius, & quorum reuelatio, & propalatio, rixas, atque diſcordias, capitaleſque inimicitias, immortaliaque odia interdum, valent inter Fratres diſſeminare. Quod quidem ſecretum obſeruandum, obnixe & ſtricte eſt, non ſolum durante Diffinitorij tempore, & celebrationis Capituli, ſiue Congregationis, verum etiam & poſt quodcumque aliud, ſi vt dictum eſt, ex ipſius reuelatione, merito timeatur, quod euenire poſſunt aliqua ex ſupra dictis. Hæc inquam obligatio eſt præciſa, ſecluſo quocumque alio præceptu, vel iuramento: ſed nihilominus de more, & conſuetudine, in Diffinitorijs, & in Senatibus cunctis, alijſque Congregationibus habetur, vt iuramento ad id cogantur, & adſtringantur Aſſiſtentes. Apud Religioſos autem, iuramenti locu imponitur præceptum obedientiæ, quod idem pollet, quam quidem non ſeruantes, præterquam quod mortaliter peccant, digni profecto ſunt, qui cum dedecore, & ignominia officijs priuetur, alijſque pœnis arbitrarijs pro criminis qualitate puniátur, atque mulctentur, ſiquidem, vt dictum eſt de mente Soti, nõ ſeruare ſecretum, ex genere ſuo peccatum mortale eſt, leuius quidem, quam homicidium, & adulterium, ſed grauius quam furtum.

Nota, quod arcana, & ſecreta Diffinitorij, non ſolum celanda ſunt eo tempore, quo celebratur Capitulũ verũ etiam & poſtea.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſententia prolata à Diffinitoribus, ſimul conuenientibus, ab omnibus ſit ſubſcribenda.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Qualibet ſententia in Diffinitorio prolata, ab omnibus eſt ſubſcribenda.

QVælibet ſententia in Diffinitorio prolata, ab omnibus eſt ſubſcribenda, & omnes etiam cauſæ, quæ ibidem deciduntur, diffiniuntur, atque determinantur pro maiori parte, etiamſi in ſuo particulari voto, & ſuffragio ipſorum quiſpiam diſſentiat. Hæc Concluſio eſt manifeſta, & in Iure determinata, in multis locis, & eam expreſſe tenet Abbas in *cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori, & in cap. ex parte, de conceſſ. præbend. nu. 3. & cap. poſtulaſti, eod. tit. nu. 4.* Et ratio eius in promptu eſt, nam cum omnes in Diffinitorio conſtituti, vnum Collegium, & vnum veluti cõſtituant corpus, quod à maiori parte fit, ab omnibus fieri videtur, à cunctiſque proinde debet ſubſcribi, & ſcripto probari, ne diſſonantia videatur, & ſuffragiorum differentia publicetur. Quinvero, & rationi ipſi conſonum quammaxime eſt, vt conſultatione facta, quod à maiori parte quiſpiam probatum fuiſſe videt, probet & ipſe, & etiam diſſentiens, propria manu ſubſcribat, proprium iudicium aliorum exiſtimationi poſtponendo. Ad quod propoſitum facit quammaxime, quod dicit Abbas loco ſupra citato, nempe, quod ille, qui diſſentit, ſine contradicit, & nihilominus firmat ſententiam, à maiori parte prolatam, priorem ſuam propriam ipſo facto deponere videtur, cum humilitate, vti decet, captiuando proprium intellectum in obſequium Chriſti, & aliorum ſententiæ, tanquam probabiliori adhærendo, iuxta illud, quod habetur *in l. ſi patres. ff. de arbitr.* Qua etiam ratione de Lacedæmonijs, refert Plutarcus in Lycurg. quod poſtquam lex aliqua erat à concilio firmata, ſeu quodlibet aliud negotium, non amplius de eo diſputabant, quinvero poſtea, & illi quidem, qui antea repugnabant, atque contradicebant, decretum à maiori parte factum, tanquam propriam ſententiã defendebant. Quod etiam legitur in Annalibus Religionis Sancti Dominici lib. 2. cap. 62. fuiſſe factum, atque conſtitutum à Diuo Thoma, cum eſſet eiuſdem Religionis Diffinitor, in capitulo quodam generali Londini celebrato, anno Domini 1263. vt quod à maiori Diffinitorum parte eſſet determinatum, atque decretum, ab omnibus ſubſcriberetur, etiamſi eorum quiſpiam contrariæ fuiſſet ſententiæ, vt ne cõſtare vllo modo poſſet, quis affirmauerit, vel contradixerit, & id quod de ſe erat occultum, atque ſecretum, ea de cauſa perperam in publicum prodiret. Tandem dico, quod hæc eſt communis Doctorum omnium reſolutio, & obſeruatur in communi omnium Senatuum, & Iudicum praxi. Qua de re videatur Symanc. de Cathol. inſtit. tit. 60. de ſententijs, num. 10. Vbi & ad propoſitum Officij ſanctæ Inquiſitionis, inquit, quod cum aliqua cauſa in eodem Senatu diffinitur, & Inquiſitores diſſentiunt, quod à maiori parte fuerit determinatum, omnes ſubſcribere debent, etiam ij, qui contrariam, vel diuerſam ſententiam, ſiue opinionem ſunt ſequuti.

Nota hoc valde, pro ferend. ſuffrag. pro Diffinitorio.

Nota hoc valde & mente D. Thomæ.

ARTICVLVS VII.

De modo, & forma, qua congregandum eſt Diffinitorium ſupradictum, & de his quæ in eodem ſunt facienda.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter, ac reſoluentur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quo tẽpore ſint Diffinitores congregandi ante celebrationẽ Prouinc. Capituli.

QVotieſcumque celebrandum erit Capitulum Prouinciale, pro electione Prouincialis Miniſtri, Viſitator Prouinciæ, Prouinciales, & Diffinitores, ac Prouinciæ Diſcreti, ſiue Patres tribus diebus antequam reliqui Vocales, ad locum Capituli accedere debent, vt eo tempore, ſi quæ fuerint culpæ graues ex viſitatione prouenientes, contra Prouincialem, ſeu cõtra Guardianos, in Diffinitorio diſcutiantur, & examinentur, viſiſque omnibus determinetur, quod viſum fuerit maiori parti, ea propter feria tertia ante præfati celebrationem capituli omnes ſupradicti patres conuenire debent, ad Diffinitorium, quod congregandum eſt, modo, & ordine dicendo, in ſequenti Concluſione.

Secunda Concluſio.

De Diffinitorij præparato loco, qualis eſſe debet.

Ad celebrandum ſupradictum Diffinitorium in communi praxi eſt poſitum, & obſeruatum, vt in id ſit decens quidam ſecretus locus præparatus, quo ſupradicti Diffinitores Collegialiter conueniant, ad paratam etiam ſibi menſam, ſeu tabulam ſuper qua commode ſcribere poſſint, vbi etiam ſint omnia ad huiuſmodi munus, & officium exequendum neceſſaria, & ad ipſam ſedere debent, hoc ordine. Primum locum tenebit inter omnes, Capitula

De modo, & ordine ſedend. in Diffinitorio.

tuli,ſiue Diffinitorij præſes, qui ſolus ſeſſere debet in capite,ſeu in titulo Tabulæ. Poſtmodum à dextris eius, ſedet Prouincialis Miniſter, qui actu eſt, atque in illo Capitulo ſuum explet munus, & officium, à ſiniſtris autem, qui primus fuerit, & antiquior inter ſupradictos Patres, & Diffinitores, & iuxta Ordinis ſtatuta præcedentiam habet, quos reliqui poſtea ſequentur per ordiné, quidam à dextris, alijs vero à ſiniſtris. Quibus ſic circumſedentibus, atque congregatis, Diffinitorij præſes, incipit, & dicit: *Adiutorium noſtrum in nomine Domini vel ſancti Spiritus ad ſit nobis gratia.* Et dicentibus omnibus, *Amen*, eiſdem ſubinde breuem quádam collationem facit, qua ipſos ad ſecretum ſeruãdum exhortatur, & vt in omnibus, & ſingulis, in eodem Diffinitorio tractandis, gerendis, & diffiniendis, ſedatis paſſionibus, pulſiſque procul omnibus, odio, amore, amicitia, ſeu inimicitia, affectionibus, & ſimultatibus, ſolummodo Deum, ipſiuſque zelum prę oculis habentes, ea quæ ad Dei gloriam, & honorem pertinent, & ad animarum ſalutem, morum correctionem, regularis vitæ reformationem, religionis augumentum, conſeruationem, atque propagationem, profectumque omnium in Domino viderint expedire, fideliter (vti tenentur) exequantur. Præcipue vero quatenus id congrue efficere valeát, quod ſit eis omnibus animus, in conſulendo liber, nec alicui priuato commodo, ſeu affectui obnoxius vtque melius, atque ſtrictius ſeruetur ſecretum, ea ſpecialiter de re, imponitur omnibus obedientiæ formale præceptum, quod vt diximus ſupra, omnes obnixe obſeruare tenentur. Præceptum vero fit ſub hac forma, vt nullo modo, abſque totius Diffinitorij ſpeciali commiſſione, & licentia, alicui reuelent arcana, & ſecreta, durante tempore celebrationis capituli, nec vllo alio tempore, ſi ea quæ ibidem dicta fuerint, vergant in detrimentum, aut infamiam alicuius, ſeu rixas, & diſcordias, inter fratres vllo pacto poſſint diſſeminare, quod præceptũ omnes obſeruare promittunt, vti tenentur.

Qualiter incipit debeat Diffinitorium, quæ ibidé fieri ſolet.

Qualiter imponitur ſeruandi ſecreti præceptum.

Tertia Concluſio.

De oſtiarijs, qui aſſiſtunt ad portam Diffinitorij, quid agere debeant.

Ad maiorem atque congruentiorem, rerum gerendarum expeditionem, conſtituendi ſunt vnus, aut duo priuileges Oſtiarij Diffinitorij, quorum alter prope oſtium præſto ſit, ad parendum mandatis, atque iuſſionibus, alter vero qui per domum diſcurrat vocando, & inquirendo fratres, quos vocari oportuerit ad Diffinitorium, in quo erit etiam quædam arca obſerata cum claui, ad ſeruanda omnia Diffinitorij ſcripta, & acta, ad cuſtodiendos etiam proceſſus, interim dum Diffinitorium celebratur, & cauſæ diſcutiuntur, atque ſententiæ pronuntiantur. Quibus omnibus nõ obſtantibus, ſemper quod Diffinitorij Collegium diſſoluitur, & Diffinitorij locum exire neceſſe fuerit, vt puta, ad chorum, vel ad conciones, ſiue concluſiones, ad cęnam, ſeu ad prandium, qui inter prædictos Diffinitores vltimum tenuerit locum, fideliter, & diligenter cuſtodire debet ſupradictæ arcæ, atq. Diffinitorij claues, ne fraus aliqua interim fieri poſſit, & Diffinitorij ſecreta propalentur, & publicentur.

Quarta Concluſio.

De iis, quę adduci debent ad Diffinitoriũ. Nota hoc valde. Pro diſtribuendis muneribus pertinentibus ad Diffinitoriũ.

Ad prędictum Diffinitorij locum, adduci debent omnes proceſſus, ſiue cauſæ ex Prouinciæ viſitatione prouenientes, inſuper, & omnes Conuentuum omnium diſpoſitiones, Guardianorum poſtulationes, ipſorumque renunciationes, de ſuis officijs in ſcriptis, omnes etiam epiſtolæ, & litterę, quę ex diuerſi partibus ad dictum Diffinitorium mittuntur. Quæ omnia in Diffinitorij menſa poſita per ordinem, ſeu vt res ipſa, vel neceſſitas poſtulauerit impræſentia omnium congruenti tempore debent, aperiri, ad quorum omnium aptiorem diſpoſitionem, ſtatuet Diffinitorij præſes, vt ex Diffinitorij patribus vnus omnes & ſingulas litteras ad Diffinitorij miſſas legat ſimiliter, & Conuentuum diſpoſitiones, reliquaque omnia alia. Alter vero in papyro ad id præparata, ſcribat in ſumma, quod in dictis litteris continetur, quid etiam cuilibet ſit reſpondendum, quod munus, officium alteri etiam committetur, vt ordinate omnia fiant, atque procedãt, prout rerum gerendarum congruentiori diſpoſitioni, magis videbitur expedire. Hæc omnia facienda ſunt in Diffinitorijs, quę de more congregantur, tribus vel quatuor illis diebus, ante celebrationem Capituli. Sed præcipue, quæ pertinent ad determinationes proceſſuum, atque cauſarum, & ad probationem ſententiarum, nam reliqua omnia futuris Diffinitoribus reſeruantur, reſeruarique ſolent, vt videantur ſequenti ſabbato poſt prandium. Quibus peractis expletur munus, & officium præteritorum Diffinitorum.

Quinta Concluſio.

Qualiter fit etiã Diffinitorium congregandum, ſabbato poſt ministri Prouincialis electionem, cæteriſque aliis diebus vſq. ad tabulæ confectionem.

Sabbato ſequenti poſt prandium, competenti hora, ad Diffinitorium vocantur ij, quibus de more, vt ſupra dictum eſt, atque ex conſuetudine, & ex vi noſtrarum conſtitutionum, votum, & vocem in eodem habere conueuit, ſimul cum Pręſide, ſiue Prouinciæ Viſitatore, nempe Prouincialis Miniſter & qui Prouinciales fuere olim, & quatuor de nouo electi Diffinitores, Cuſtos etiam Prouinciæ, ſi iam fuerit electus, in eademque Prouincia ſtatutum eſt, quod in Diffinitorio habeat vocem. Quibus ſic conſtitutis ordinata, ſi quæ dicta ſunt in præcedenti cõcluſione, non prius fuere facta, eiſdem exacte expletis, antequam ad vlteriora procedatur, nempe ad conſtructionem, ſiue confectionem tabulę officiorum, Viſitator Prouinciæ, ſeu qui præfuerit Diffinitorio, breuem aliam quandam collationem, ſiue exhortationem ipſis facit, inducendo, & exhortando illos ad hoc, vt in diſtributione officiorum, & cõſtitutione Guardianorum, omni poſtpoſito odio, vel amore, ſeu quocumque alio humano affectu, Deum ſolummodo præ oculis habentes, ipſiuſque gloriam, & honorem, & animarum ſalutem, Religioni commodum facultate ſibi tradita, atque conceſſa, ita debite vtantur, vt in Guardianos, atque Conuentuum Prælatos, eligant atque pręficiant, non quidem eos, qui familiaritate, & amicitia, ſibi magis fuerint coniuncti, ſed religioſos, graues, probos, prudentes, bonæ exiſtimationis, & famæ, zelatores ordinis, & quos morum grauitas, ętatis maturitas, literarum peritia, cæteraque id generis alia, commendatos vti expedit, ad morum correctionem, regularis vitæ reformationem, religionis augmentum, conſeruationem, atque propagationem, ne ex contrario facto, in Religione aliquod ſuboriatur ſcandalum, dum viderint præfici, & honorari, quos alias corrigere, & punire deberent, è contrario autem quos pro meritis honore conueniret afficere, deprimere, & conculcare. Quibus peractis, genuflectentes omnes dicunt Hymnum, *Veni Creator ſpiritus*, cum Verſu, & oratione conſequentibus, præmiſſaque generali confeſſione, ad effectum faciendi electionem, eos plenarie ab omni excommunicatione, & irregularitate alijſque cenſuris Prælatus abſoluit.

De collatione in Diffinitorio facienda à Præſide ante tabulæ confectionem.

Sexta Concluſio.

Qualiter Diffinitorii tabula ſit ſtruenda, atque conficienda.

Supradictis omnibus peracti, ſtatuitur coram Pręſide, quædam cartha, ſiue papyrus, in qua ſint

I 4 per or-

per ordinem, omnes Conuentus Prouinciæ deſcripti, præmiſſoque Conuentu, cuius facienda eſt electio, interrogatur, & conſulitur, qui inter prædictos Patres, atque Diffinitores fuerit antiquior, quinam Fratres ex Prouincia, eidem Conuentui præficiendi, apti eſſe videantur; qui iuſſis obtemperans, duos ad minus proponit, dicendo, ad hoc munus N. N, aptus, & idoneus mihi eſſe videtur. Iterum conſulitur Diffinitor, ſeu Pater antiquior à ſiniſtris aſſiſtens, qui alios duos, vel eoſdem proponit, & ſic de alijs per ordinem. Qua facta conſultatione, iterum interrogantur, cui eorum reſolutiue, atque diffinitiue, præbent ſuum ſuffragium, ſiue votum, quod illi facientes, qui inter nominatos plura habuerit ſuffragia, ſeu vota, canonice erit electus in Guardianum propoſiti Conuentus: & eodem modo, & ordine, procedendum eſt in alijs omnibus electionibus, & conſtitutionibus aliorum officiorum, vſque ad conſumationem tabulæ; qua facta publicatur eo modo, quo diximus ſupra agendo, de Capitulo Prouinciali, & congregatione intermedia. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter ſe gerere debeant, ſupradicti Patres Diffinitores, in officiorum prouiſione, & Guardianorum electione.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

Diffinitores tenentur in Guardianos eligere meliores, & propoſito ſini congruentiores.

PAtres Diffinitores, in prouidendis officij, & Guardianorum electione, eligere tenentur meliores, & propoſito fini magis cõgruentiores, quod ſi non fecerint, omni procul dubio peccabunt mortaliter. De hac concluſione plura ſumus dicturi in particulari infra, in quæſtione longiſſima, quam ſumus facturi, de electionibus, & rebus ſpectantibus ad ipſas. Quapropter pro nunc ab ipſius probatione ſuperſedeo, ſtatuendo ſupradictam ſententiam, vt rem notam, omnibuſque peruiam, abſque vlla fere contradictione. Solummodo dico, quod in diſtribuendis premijs, & honoribus, æqualitas ſeruari debet, quæ vt amicitiæ auctrix, & conſeruatrix eſt, ſecundum Platonem, ita & inæqualitas, eſt omnium diſcordiarum, & ſeditionum cauſa. Neque æqualitas eſt, vt æqualia omnibus, doctis atque indoctis, ſenioribus, & iunioribus, ſapientibus, & inſipientibus reddantur, ſed vnicuiq. pro ſua dignitate, & merito. Quod ad iuſtitiam diſtributiuam pertinet, ſecundum Ariſto. 5. Ethic, cap. 2. & 3. qua honores, & præmia, & pœnæ diſtribuuntur ſecundum proportionem meritorum vniuſcuiuſque, alioquin æqualitas erit inæqualitas, dum inæqualibus dantur æqualia, ſed de hoc infra dicentur plura. Solum ſeſe offert impræſentiarum difficultas, an quando fit conſultatio inter ipſos Diffinitores, de aliquo, ſeu aliquibus, circa prouiſionem cuiuſpiam officij, poſſint Diffinitores ſupradicti, in eodẽ Diffinitorio detegere crimina, atque impedimẽta, quæ forſan ſibi obſtant, ne poſſint eligi, & præfici in Prælatos, ſi eiuſmodi crimina, & impedimenta ſunt occulta? Et quamuis res ſit inter DD. nimis hinc inde controuerſa, propoſitæ tamen difficultati, breuiter ſub diſtinctione reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Crimina occulta, & quæ ſolummodo nocent peccanti, non vero reipublicæ, nullatenus ſunt in Diffinitorio propalanda.

Si eiuſmodi crimina, & impedimenta ſunt occulta, & quæ ſolummodo nocent peccanti, neque exinde vllum imminet periculum religioni, non ſunt (etiam in Diffinitorio) publicanda, ſed ſecreto iuxta Euangelium, iuris, atque eiuſdem Euangelij, ſeruato ordine corripienda. Si autem fuerint talia, quod ex eis Religioni, & communi bono, aliquod damnum euenire poſſit, & maxime ſi præuia facta correctione fraterna, nullatenus fuerint emendata, ſtatim ſunt denuncianda coram Prælato, & Patribus in Diffinitorio. Hæc concluſio, quoad vtramque ipſius partem, videtur ſatis eſſe aperta, & manifeſta, nam quod in prima parte dicitur, exigitur atq. expoſcit, ordo correctionis fraternæ, poſitus à Chriſto Domino in Euangelio, Matthęi 18. de quo late agit D. Thom. 2.2.q.33. per plures Articulos, & nos lauſſime egimus in noſtro libro Ordinis iudiciarij, quæſt. 11, per plures Articulos. Quantum vero attinet ad ſecundam partem, eſt etiam ratio manifeſta, nam vt etiam ibidem diximus, quotieſcumque reipublicæ imminet periculum, ſecreta admonitio, & correctio omnino eſt prætermittenda, & maxime quando proceditur ad effectum electionis, nam vt non eligatur indignus, multa licite fieri poſſunt, quæ alias eſſent prorſus illicita. Videatur D. Thom. vbi ſupra, & Soto de ſecreto, membro 2. quæſt. 6. concl. 3. in primo caſu, & Syluester *verbo, inquiſitio 1. q. 8. nu. 14.* & Nauar. in ſuo Manu, c. 18. nu. 30. & 56. & cap. 24. num. 14. & D. Antoninus 2. parte tit. 9. cap. 6. §. 4. verſu, item quæritur, vbi ad hoc propoſitum dicuntur, plura eaque notatu digniſſima. Sed maior difficultas eſt, An ſupradicti Patres Diffinitores, propter delicta, & crimina, quę alias nouerunt in confeſſione, & quæ nullo alio modo ſciuerunt, aut ſciri poſſunt, alicui, ſeu aliquibus denegare poſſint ſuum votum, atque ſuffragiũ, in aliqua electione? non quæro, neque in controuerſiam adducitur, an reuelare, & propalare poſſint crimina, quæ alias nouerunt in confeſſione? Nam de hoc nulli eſt dubium, quod non poſſunt id facere, omnibusque eſt peruium, quod ob nullã cauſam, etiam propter periculum vitæ, nec propter totam republicam ſeruandam, licitum eſt delictũ in confeſſione cognitum reuelare, ſed quod ſolummodo quæritur eſt, an propter crimen, quod quiſpiam Diffinitorum, forſan ſecreto, nouit in confeſſione, nihil dicendo, aut quidquam reuelando, poſſit alicui denegare ſuum votum & ſuffragium, in aliqua electione? Res eſt nimis controuerſa, & de qua multi negatiuam afferunt reſponſionem, dicendo, quod neque id facere vllo modo licet. Qua de re videatur Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in ſuis quæſtion. regu. 2. Tomo, q. 53. ar. 4. Sed nihilominus contraria ſententia, videtur verior, & eſt probabilior, de qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Tertia Concluſio.

Non eſt illicitum alicui derogare votum, propter id quod alias fuit cognitum in confeſſione, modo & hoc nihil dicatur.

Quamuis licitum nullo modo ſit reuelare, aut propalare ſecretum cognitum in confeſſione, ob vllum hoem, nec ob vllam cauſam, vt dictum eſt, nõ tamen eſt illicitum cuipiam, denegare ſuffragium ſiue votũ, ſumpta occaſione ex eo, quod alias quiſpiam ſciuit in cõfeſſione: Volo dicere, quod ſi quiſpiam in alicuius confeſſione reſciuit, ipſum non eſſe timoratæ conſcientiæ, quinvero omni ex parte vitioſum, & ad carnis vitia procliuem, eiſdemque quammaxime deditum, in Diffinitorio conſtitutus, bene poteſt propterea, ea de re nihil alijs dicendo, in electione aliqua, votum atque ſuffragium ſuum illi prudenter denegare, ad euitandum damnum & detrimentum, quod ex tali electione poſſet prouenire. Hæc ſententia eſt expreſſa Doctiſſimi Nauar. *in cap. ſac. r. de pœn. d. 6. nu. 147. cum ſequentibus*, vbi eam conſtantiſſime defendit, quidquid alij dicant, quin vero dicit, quod contrarium

Nota hoc valde.

facicns

faciens & huiuſmodi indignum eligens, incurrit ſuſpenſionis pœnam quæ poſita eſt in *cap. cum in cunctis, §. fin. de electione*, etiamſi huiuſmodi indignitatem & in idoneitatem in confeſſione ſecretiſſime nouerit. Nec dictis inquit, obſtat, quod iuxta Euangelium Ioannis 11. duodecim horæ ſunt diei, vt dixit Chriſtus Dominus, ad propoſitum de Iudæis, & quòd qui olim erat malus, hodie forſitan erit bonus, nam reſpondetur, quod non in ea opinione, & ſententia eſt Nauarr. vt dicat vel credat, quod propter vnicum, aut alterum actum ſiue peccatum, in ſecreto ſiue in confeſſione cognitum, cuipiam debeat denegari ſuffragium in electione, cum vt ſupponitur, iam poſſit eſſe emendatus, ſed tunc ſolummodo, quando certo de aliquo cognoſcitur inueterata ipſius peccandi conſuetudo, & firmitas in malum, & deprauata inclinatio ad carnis vitia ſeu (quod abſit Sodomiæ) in tali caſu, inquit, quod hæc & his ſimilia, bene poſſunt retrahere electorẽ à facienda electione de aliqua perſona tali, etiamſi illud cognitum fuiſſet in confeſſione, non aliquid dicendo, ſed tacendo, & denegando illi ſuffragiũ,

Quarta Concluſio.

Qui in aliquo diffinitorio propter aliquod peccatum ſiue crimen fuit repulſus ab electione non debet in alio admitti niſi de emenda cõſtet. Nota quod delictum in vno iudicio impoſitum cõtra aliquem, ſemper obſtat, in alio iudicio, niſi legitimis teſtibus probatur cõtrarium. Nota hoc valde.

Si quiſpiam in aliquo Diffinitorio, olim repulſus fuerit ab aliqua electione, propter aliquod habituale crimẽ, ſeu propter aliquam infirmitatem ſeu ægritudinem qua laborabat, & obſtabat ſibi ad effectum electionis, non poteſt aut debet, in altero Diffinitorio eligi, niſi conſtet de ipſius emenda, aut infirmitatis probetur conualeſcentia. Hæc concluſio habetur expreſſa *in Gloſſa in cap. cum inter, el 3. de electione verbo, recuſatus*, vbi expreſſe tenet, quod defectus ſiue crimen, in modum exceptionis impoſitum, & probatum contra aliquem in vno iudicio, præiudicat ei etiam in alio, niſi legitimis teſtimonijs habeatur contrarium, quod & probat argumento deducto *ex c. ſuper eo, eodem tit. & c. prohibentur*, 2. q. 1. & ex multis alijs iuribus, quæ breuitatis cauſa omitto. Et eſt gloſſa nimis notabilis, pro materia de teſtibus, & alijs. Ex qua concluſione infero, quod qui olim ab aliqua electione fuit repulſus propter aliquod habituale crimen, vtpote quia violentus, vel quia laborabat aliqua infirmitate, ob quam non poterat vitam communem ſequi, vt tenetur de iure noſtrarum conſtitutionum, non poteſt, ſeu debet in prælatum præfici, niſi euidentibus teſtimonijs probetur contrarium. Multa alia forent dicenda pro hac materia, quæ congruentiori loco reſeruantur tradenda in quæſt. quæ facienda eſt de electione in communi. Nunc ſupradictos Patres Diffinitores vehementer admoneo, Primo, vt videant quos eligunt, ne forte indignos ad Ordinis officia aſſumentes, eorum peccatis inuoluantur, in magnam Dei Optimi Maximi offenſionem, Religionis detrimẽtum, & graue multorum ſcandalum. Secundo, vt non ſint faciles, ſeu nimis procliues ad dicenda, reuelanda, ſiue propalanda fratrum, & proximorum ſuorum ſecreta crimina, nec vllo modo id faciant, niſi quando certo ſciuerint, ea vergere in damnum, atque præiudicium reipublicæ Religionis, ad quod faciendum quammaxima prudentia opus eſt. Omniaque mature ac ſapienter prius ſunt conſideranda, & cum ratione conſulenda, vt charitate duce, quæ cuncta ordinat, ac dirigit, ſimul cõſulatur quammaxime fieri potuerit, & vtilitati publicæ, & famæ atque opinioni proximi. Et hæc de iſto Articulo, & tota quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XVIII.

De Cuſtodibus antiquis noſtræ ſacræ Religionis, & his qui modo eliguntur, mittendi ad Generale Capitulum, in duos Articulos diuiſa.

1 *Quinam dicantur Cuſtodes ex noſtra Regula, atque in noſtro ſacro Minorum Ordine.*
2 *Quonammodo nunc ſit eligendus Cuſtos, qui alio nomine dicitur Diſcretus Diſcretorum, mittendus ad Capitulum Generale.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam dicantur Cuſtodes, ex noſtra Regula, atque in noſtro ſacro Minorum Ordine.

PRo huius Articuli intelligentia aliqua ſunt præmittenda. & primo præmitto, quod Cuſtodum fit mentio à B. Patre noſtro Franciſco, in ſua Regula in multis locis, ſed maxime in cap. 4. & 8. vt tamen melius deprehendere poſſimus, officij huius inſtitutionem, auctoritatem, & poteſtatem, & quid cuſtodis cõprehendatur nomine, oportet aduertere, quod hoc nomen, cuſtos & cuſtodia, in noſtra Regula, ſumitur dupliciter, primo generaliter, & communiter, ſecundo ſpecialiter, & proprie. Generaliter ſumptum cuſtodis nomen, cõpetit etiam Generali Miniſtro, vt conſtat ex ca. 8. eiuſdem Regulæ, vbi tractando, quando Generalis Miniſter ſit priuandus, & deponendus, dicitur, quod in eo caſu, fratres illi quib. electio data eſt, in nomine, Domini alium ſibi eligere poſſint in cuſtodem, quo loco cuſtodis nomine, intelligitur ſupradictus Gene. Miniſter. Quandoque etiam ſumitur pro Prouinciali Miniſtro, vt conſtat ex eodem capitulo: ibi: & ſi aliquo tẽpore appareret vniuerſitati Miniſtrorũ Prouincialium, & cuſtodum, &c. poſſint eod. anno in ſuis cuſtodijs ſemel Fratres ſuos ad c. conuocare, vbi per cuſtodiam intelligitur Prouincia, & cuſtodis nomine Prouincialis Miniſter. Ruſſus ſumitur etiam nomen cuſtos, pro Guardianis, vt conſtat ex c. 4. eiuſdem Regulæ, vbi habetur, quod Miniſtri, & cuſtodes, circa infirmos ſollicitam curã gerant, &c. quo loco Miniſtrorum, & cuſtodũ nomine intelligũtur Guardiani, ſumptu cuſtodis nomine, vt dictum eſt, communiter, & generaliter. Sed alio modo, ſumitur ſpecialiter, & proprie, & ſupponit pro quodam ordinario Prælato noſtri Ordinis, diſtincto à Generali, & a Prouinciali, atq. etiam à Guardianis, vt conſtat ex cap. 8. eiuſdem Regulæ, vbi dicitur, quod Miniſtri Prouinciales, & Cuſtodes ſunt quibus competit eligere, & deponere Miniſtrum Generalem, quo loco per cuſtodes, intelliguntur Prælati quidam, qui præſidebant olim, certis quibuſdam Guardianis, & ſubdebantur etiam ipſis Prouincialibus Miniſtris. Qui quidem cuſtodes, ex Regula, duo habebant munera, & officia, primum horum pertinebat ad poteſtatem iuriſdictionis, nã erant vere Prælati, & habebant vere, & proprie animarum curam, quibus proinde omnes Guardiani, & ſubditi exiſtentes in eorum cuſtodijs, tenebãtur firmiter obedire, iuxta præceptum Seraphici Patris Noſtri Franciſci, in ſua Regula cap. 10. in illis verbis: Præcipio firmiter Fratribus vniuerſis, vt obediant ſuis Miniſtris, &c. Quo loco Miniſtrorum nomine, intelliguntur omnes in vniuerſum Prælati noſtri Ordinis, ſiue Generales, ſiue prouinciales, ſiue locales, quales ſunt Guardiani, atque etiam cuſtodes ſupradicti, vt dicunt omnes communiter expoſitores noſtræ Regulæ. Secundum officium ſupradi-

Primo nota. Cuſtodis nomen frequens eſt in Regula B. P. N. Franc.

Nomen cuſtodes dupliciter ſumitur.

Qui nam olim ſecundum noſtram Regulam dicebantur cuſtodes. & quod eorum erat munus, & officium.

Digitized by Google

prædictorum cuſtodum, pertinebat olim, pertinetque hu die, ad poteſtatem actiuam eligendi, & deponendi Generalem Miniſtrum, per verba ſupradicta, quæ habentur in d. cap. 8. eiuſdem Regulæ, vt dictum eſt.

Secundo nota. Quænam olim in noſtro ſacro Minorum Ordine dicebatur cuſtodia.

Secundo, pro pleniori dicendorum intelligentia præmitto, quod vt conſtat ex ſupradictis, cuſtodia in noſtro ſacro Ordine dicebatur olim, quidam diſtrictus vbi erant plures Guardianatus, & plures Guardiani, qui omnes vni ſubijciebantur cuſtodi, ſecundum Regulam, qui & eorum omnium erat ordinarius Prælatus, quamuis alias, ipſe & omnes ſui Conuentus, Prouinciali ſubijcerentur Miniſtro. Ita quod in vna Prouincia erant plures cuſtodiæ, ex quibus tanquam ex partibus Prouincia ipſa conſtabat, & componebatur. Quod voluit, forſan, Seraphicus Pater noſter Franciſcus, vt commodius Fratres gubernarentur, atque vt dicitur, magis ad manum haberent ſuos Prælatos, & Miniſtros, ad meliorem, & congruentiorem rerum agendarum diſpoſitionem. Qui quidem omnes cuſtodes, vniuſcuiuſque Prouinciæ, quotquot erant, tenebantur ire ad comitia, & Capitula Generalia, cũ ſuo Prouinciali Miniſtro, & ſinguli in electione ſeu depoſitione Miniſtri Generalis, ſua ferebant ſuffragia, quod & durauit vſque ad tempora Nicolai IIII. qui præfuit Eccleſiæ anno Domini 1288. vbi ad euitandos magnos ſumptus, & alia multa incommoda, atque inconuenientia, auctoritate eiuſdem cautum fuit, vt omnes Cuſtodes vnius prouinciæ, vnum ex ſeipſis cuſtodem conſtituerent, cui vices ſuas committerent, qui omnium cuſtodum illius Prouinciæ nomine, iret ad Generale Capitulum, vocemque haberet in Generalis Miniſtri electione, ita quod ſi quando contingeret omnes cuſtodes ſimul adeſſe & præſentes reperiri in Generali Capitulo, vnus tantum ex eis votum, & ſuffragium haberet, vt conſtat ex monumentis noſtri Ordinis, & refertur in compendio priuilegiorum, verbo Cuſtodes, à quo tempore cuſtos cuſtodum appellatus fuit, is qui pro ſe, & alijs cuſtodibus vnius Prouinciæ, vocem habebat in Capitulo Generali.

A quo tempore cœperint antiqui cuſtodes, vocari cuſtodes cuſtodum.

Tertio nota.

Tertio, & vltimo eſt notandum, quod cum per multum temporis, ſigillum Ordinis, & officium Generalis Miniſtri, & Prouincialium, atque Cuſtodum, quod Seraphicus noſter Franciſcus inſtituerat in ſua Regula perſeuerauerit apud Fratres noſtros Conuentuales, qui etiam de Communitate dicebantur, Fratres Minores reformati, in Concilio Conſtantienſi celebrato, per Eugenium IIII. anno Domini 1431. obtinuerunt, vt ex ſe ipſis, etiam ſuos haberent Vicarios Generales, & Prouinciales, qui ſua comitia celebrarent. Qui & à dicto Concilio vocati ſunt Fratres Minores Regularis Obſeruantiæ, quod & ipſi ab eo tempore fecerunt, & ſtatutis temporibus ſupradicti Vicarij Prouinciales, celebrabant etiam ſua comitia Prouincialia, ad quæ ex quolibet Conuentu, conueniebat ipſius Guardianos, & vnus diſcretus à Fratribus electus, qui poſtea in d. cap. conſtituti, e ſupradictis Guardianis, & Vocalibus, ſiue diſcretis, eligebant vnum, qui Diſcretus diſcretorum dicebatur, pro eo, quod nomine omnium diſcretorum Prouinciæ, deferebat votum, & vocem ad Capitulum Generale, proxime celebrandum pro electione Vicarij Generalis ſupradicti, eligendi pro Fratribus reformatis, ſeu Regularis obſeruantiæ, & interdum Miniſtri Generalis eligendi pro toto Ordine. Hoc durauit vſque ad annum 1517. vbi Leo X. decreuit & ſtatuit, vt ſigillum totius Ordinis, vniuerſaliſque gubernatio Religionis, Seraphici Patri noſtri Franciſci, omnino eſſet apud Fratres Obſeruantes, ac voluit, quod Vicarij Generales, & Prouinciales Obſeruantium, eſſent vere, & proprie Miniſtri, & Prælati totius noſtræ Religionis, dicerenturque ipſi, Miniſtri Generales, & Prouinciales, Conuentuales autem dicerentur Magiſtri, quo etiam tempore ſtatutũ fuit, vt Diſcreti diſcretorum mittendi, ad Capitulum Generale, qui ante eligebantur ab Obſeruantibus, & Reformatis, ab eo die eſſent, & dicerentur veri cuſtodes, ſecundum noſtram Regulam, eo fine, & animo, vt ſicut ſigillum totius Ordinis tranſierat ad Obſeruantes, ita & reliqua omnia officia, Miniſteriatus Generalis, & Prouincialatus, & Cuſtodiatus, quæ continentur in dicta Regula, omnino eſſent ac remanerent inter Fratres Minores obſeruantes, atque Regularis Obſeruantiæ, vt latius conſtat ex Bulla vnionis, quæ habetur in ſupplemento Ordinis. Ex dictis ſuperque ſatis colligitur, quidnam ſit reſpondendum propoſito Articulo, quando quæritur, qui dicantur cuſtodes in noſtro ſacro Minorũ Ordine; ſed vt ſimul habeantur, omnia quæ ad hoc munus, & officium ſpectant, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Quo tempore noſtri Ordinis Fratres cœperint nominari, fratres Regularis obſeruantiæ.

Quo tempore cuſtodes, cœperint vocari diſcreti diſcretorum, mittendi ad Generale Capitulum.

Quo tempore ſigillũ & gubernatio totius Ordinis, a Conuentualibus translata eſt ad obſeruantes.

Supplem. fol. 29. conc. 94.

Prima Concluſio.

Cuſtodes in noſtro ſacro Minorum Ordine, dicebantur olim, qui præſidebant cuſtodijs, & ſub ſe & ſua iuriſdictione habebant aliquos Guardianatus, in certo aliquo diſtrictu, & Miniſtris Prouincialibus ſubijciebantur, habebãtque vocem & votum, ex Regula in electione, & depoſitione Generalis Miniſtri. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis. Solum aduertere oportet, quod vſus prædictarum Cuſtodiarum, iam fere in toto Sacro noſtro Ordine, diſueuit poſt reformationem. Nam cũ olim nulla eſſet Prouincia, quæ vnam vel plures nõ haberet Cuſtodias, pauciſſimæ & rariſſimæ iam ſunt, in quibus aliqua Cuſtodia reperiatur, neque credo, quod hodie ſit in conſuetudine poſitum, etiamſi aliqua reperiatur Cuſtodia, quod ipſius Cuſtos poſt Bullam vnionis, deferat votum ad Capitulum Generale, ad electionem Generalis Miniſtri, ſed ad hoc eligitur alius, iuxta formam ibidem traditam, qui dicitur, Diſcretus Diſcretorum, ſeũ Cuſtos Cuſtodum, electus ad id ab omnibus Vocalibus, in Prouinciali Capitulo, eo modo, quo ſtatim dicetur in ſequenti Articulo. Sed in caſu, quo reperiantur nunc aliquæ Cuſtodiæ, in noſtro Sacro Ordine, non erit ab re, quærere, atque inueſtigare, an prędicti Cuſtodes, ſint proprie, & vere Prælati? Cui difficultati, reſpondeo ſub diſtinctione, per ſequentem Concluſionem.

Quinam dicebantur cuſtodes olim in noſtro ſacro Minorum Ordine.

Secunda Concluſio.

Si reperiantur aliquæ Prouinciç, in quibus nunc ſint actu non ſunt Cuſtodiæ, ſecundum antiquum morem, illarum Cuſtodes, vere & proprie ſunt Prçlati, in alijs vero vbi actu non ſunt Cuſtodiæ, ſed eliguntur Cuſtodes, nomine, tantum vt mittantur ad Capitulum Generale, huiuſmodi non ſunt vere, & proprie Prælati in actu exercito, quãuis aliqualiter dici poſſint tales in actu ſignato. Hæc concluſio, quoad primam partem, ſatis de ſe patet, ex ſupradictis, cum habeant ipſi ordinariam iuriſdictionem, atque animarum curam, & plures Fratres, & Guardianatus, qui ſibi ſubduntur, & quibus præſũt actu. Quoad ſecũdam vero partem, probatur, quod dicti Cuſtodes, qui modo eliguntur mittendi ad Capitulum Generale, quantum ad actum exercitum, non ſint veri Prælati, quod exinde patet, quia nullam habent animarum curam, neque actualem iuriſdictionem, cum vt ſupponitur, nulla ibidem ſit actualis Cuſtodia, cui præſint actu. Poſſunt tamen dici aliqualiter Prælati in actu ſignato, quia habẽt iuriſdictionẽ quaſi habitualẽ. Quod ſi quæras, quid

In illis Prouincijs in quibus actu ſunt ſeu ſan cuſtodiæ, harum Cuſtodes ſunt veri Prælati de facto, non vero alij cuſtodes, qui ſic nominantur, & eliguntur, vt ad Cap. Generale mittantur.

ſit

ſit habere iuriſdictionem quaſi habituale, & Prælaturã in actu ſignato ? reſpondeo, nihil eſſe aliud, q̃ habere in ſe diſpoſitionem & ſufficientem titulum, ſine vlteriori prouiſione, atque inſtitutione, ad gubernandas oues in caſu, quo in dicta Prouincia aliqua erigeretur cuſtodia. Et poteſt adduci exemplũ, de Epiſcopis Titularibus, qui habent ſuos Epiſcopatus in terris Infidelium, vt eſt Salaminæ Epiſcopatus, & reliqui eis ſimiles, certum eſt, quod quãuis nunc non habeant iuriſdictionem actualem, habent tamen illam habitualem, ad hunc ſenſum, quod ſi contingat, quod infideles ſuorum Epiſcopatuum, conuertantur ad fidem, ipſo facto habebunt iuriſdictionem actualem in ipſis. Idem dicere poſſumus, de ſummo Pontifice, qui quamuis actu non habeant iuriſdictionem in infideles in illis partibus exiſtentes, habet tamen illam habitu, ad hunc ſenſum, quod ſi conuertantur, ſtatim poterit exercere in eos plenitudinem ſuæ poteſtatis, cum ſit vniuerſalis Paſtor, & Prælatus totius Eccleſiæ. Eodem modo poſſumus philoſophari de ſupradictis Cuſtodibus qui eliguntur modo in noſtra obſeruantia, vt deſerant votum ad Cap. Generale, qui & hac ratione loquendo licet actualem iuriſdictionem modo non habeant, habent tamen illam habitualem: nam ſi Cuſtodia aliqua erigeretur in Prouinciam, eo ipſo haberent actualem iuriſdictionẽ in ipſa. Ex quibus conſtat veritas noſtræ concluſionis, & qualiter ſupradicti Cuſtodes ſint, & eſſe poſſint, Prælati in actu ſignato, non vero in actu exercito, quia habent iuriſdictionem non actualẽ, ſed habitualem. Quod amplius conſtat ex determinatione Leonis X. in ſoprad. Bulla Vnionis, vbi decreuit, quod Diſcreti diſcretorum, qui eliguntur in obſeruantia, ſint veri Cuſtodes ſecundum noſtrã Reg. Vnde cum munus, & officium eorum, ſecundum eandem Reg. non ſit ſolum habere votum, & vocem in electione ſiue depoſitione Generalis Miniſtri, verum etiam, & habere ordinariam iuriſdictionem, & poteſtatem in ſibi ſubditos, vbi eſt aliqua actualis Cuſtodia, manifeſtum eſt, quod eo ipſo, quo eliguntur ſupradicti Cuſtodes, datur ſibi vtraque poteſtas, ſiue facultas, non ſolum habendi votum, & vocem in Generali Cap. verum etiam regendi, atque gubernandi Cuſtodiam, ſi aliqua tamen eligatur in Prouinciam, quæ quidem iuriſdictio, cum non ſit actualis, vbi nulla eſt actualis Cuſtodia, dicenda eſt habitualis, & non in actu exercito, ſed in actu ſignato. Sed ſi quæratur in caſu, quo aliqua ſit actualis Cuſtodia, quanta ſit iuriſdictio prædicti Cuſtodis in ipſa? Reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Tertia Concluſio.

Quænam ſit iuriſdictio Cuſtodum, vbi actu modo eſt aliqua Cuſtodia.

Poteſtas Cuſtodis, vbi actu eſt aliqua Cuſtodia, eſt omnino eadem, cum poteſtate Prouincialis Miniſtri in tota Prouincia; in quibus ſupradicti Cuſtodes, non ſunt ſpecialiter prohibiti. Hæc concluſio, eſt certa & manifeſta, cum vt dictum eſt, ſint ipſi proprij, & vere Prælati. Si vero quæratur quænam ſint illis ſpecialiter prohibita? Reſpondeo dico, q̃d in foro conſcientiæ, ſunt reſeruati ab illis caſus, qui communiter dicuntur Prouincialium, qui ſunt nume. 14. de quibus dicemus, ſtatim ſuo proprio loco. In foro vero exteriori prohibentur illis, omnes caſus enormes, & pro quibus infligenda eſt pęna carceris, vt conſtat ex Conſtitutionibus antiquis Barchinon. cap. 6. §. Capitulum Generale verſiculo omnes. Si tamen quæratur, an prædicti Cuſtodes viſitare poſſint Conuentus ſibi commiſſos, vt Prouinciales? Reſpõdetur, quod ſic, neque id vllo modo eſt ſibi prohibitum, quin vero ſpecialiter conceſſum, nam cum ſint veri Prelati, vt ſupponitur, &

Quænam ſint dictis Cuſtodibus cōceſſa, quæ vero prohibita.

habeant oues, & actualem iuriſdictionem, iure naturali, diuino, & humano, tenętur viſitare ſibi ſubditos, vt expreſſe tenet D. Thom. 2. 2. q. 82. art. 2. & ibidem Caietanus, & Cordu ſupra noſtram Regu. cap. 10. Neque obſtat, quod in eadem Regu. dicatur, quod Miniſtri viſitent, & moneant Fratres ſuos: quibus verbis datur intelligi, quod actus viſitandi conuenit dumtaxat Miniſtris, non vero Cuſtodibus. Nam reſpondetur, quod ibi Miniſtrorum nomine, comprehenduntur etiam Cuſtodes, qui ſunt veri Pręlati, & habent iuriſdictionem, non ſolum localem vt Guardiani, verum etiam quaſi Epiſcopalem, cum præſint multis Guardianis, & ſint ipſorum Prælati. Et ſi quæratur, an præfati Cuſtodes, poſſint celebrare cap. Cuſtodiale? Reſpondetur, quod ſic, dummodo non ſit Capitulum, in quo ſit eligendus prædictus Cuſtos, nam in tali caſu ad Miniſtrum Prouincialem pertinebit tale Capitulũ celebrare, vt tenet communis praxis. & conſuetudo, & idem habetur in noſtris Conſt. Gener. Tolet. cap. 8 §. de Capitulo Prouinciali, quod Prouinciales Miniſtri celebrare non poſſunt Capitulum, in quo eligendus eſt Prouincialis, niſi præſente Miniſtro, aut Cõmiſſario Generali: Si vero in dicto cap. non ſit eligendus Cuſtos, ſed celebretur ad agendũ de alijs negotijs, ad Cuſtodiam pertinentibus, & ſpectantibus, poterunt præfati Cuſtodes illud celebrare, vt expreſſe colligitur ex noſtra Reg. cap. 8. in illis verbis, poſt Capitulum Pentecoſtes Miniſtri, & Cuſtodes poſſint ſinguli ſi voluerint, & eis expedire videbitur, eodem anno, in ſuis Cuſtodijs ſemel Fratres ſuos ad Cap. conuocare, vbi notanda, & põderãda ſunt verba illa, poſſint ſinguli ſi voluerint, ex quibus conſtare videtur, quod non ſolum Prouinciales, verum etiam & Cuſtodes, poſſint Capitulum celebrare. Et nomen Cuſtodia in dicto loco, non ſolum ſignificat id quod ſonat, nempe diſtrictum in quo pręeſt aliquis Cuſtos, verum etiam & Prouinciam, quę reſpectu Prouincialium etiam dicitur Cuſtodia. Aduerto tamen, quod in dicto Capitulo Cuſtodiali, non poterunt inſtitui Confeſſores, nec Prædicatores, neque Guardiani niſi modo aliquid habeatur aliter ordinatum, & niſi ad id habeatur facultas Apoſtolica, nam prædicta omnia pertinent ad Prouinciales, & ad Diffinitores congregatos in Capitulo Prouinciali.

ARTICVLVS II.

Quonam modo nunc ſit eligendus Cuſtos Cuſtodum, qui alio nomine dicitur Diſcretus diſcretorum, mittendus ad Cap. Generale.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quo tempore eligendus ſit Cuſtos, & Cuſtodum.

CVſtos Cuſtodum eligendus eſt, in Capitulo Prouinciali, præcedente ad Capitulum Generale, vel in congregatione habente vim Capituli. Hæc concluſio habetur expreſſa, in noſtris Conſt. Tolet. cap. 7. de Electionibus, §. de Cuſtodibus, ad Capitulum Generale, idem fuit inſtitutum in Capitulo Generali Romano, habito anno 1571. Electio autem facienda eſt, per ſcrutinium eo modo, quo cæteræ electiones, tempore quo Præſidi Capituli viſum fuerit accommodatum.

Secunda Concluſio.

De alio Cuſtode eligendo, quando Prior fuerit impeditus, & qualiter id fieri debeat.

Si prædictus Cuſtos fuerit impeditus, quominus ire poſſit ad Generale Capitulum, ipſo facto vacat eius officium, & ab ipſo ſit abſolutus, & eligendus

gendus eſt alius, à Prouinciali, & Diſcretis Prouinciæ ſimul congregatis, per ſcrutinium. Hęc concluſio habetur in ſupradictis Conſtit. Gen. vbi ſupra. Sed dubitare quiſpiam poſſit, an ſi per mortem, vel per longam abſentiam vacauerit cuſtodiatus, idipſum ſit faciendum, poſſintque Prouinciales Miniſtri, & Diffinitores extra Capitulum, ſeu Congregationem habentem vim Capituli, alium ſibi eligere in Cuſtodem? Cui reſpondeo affirmatiue, nam ſi vt dictum eſt, ex noſtris Conſtitut. id facere poſſunt, quandocumque fuerit impeditus, multo ergo melius in caſu mortis, ſeu longæ abſentiæ, iuſta de cauſæ factæ. Hæc enim omnia comprehenduntur impedimenti nomine: intentio enim generalis ordinationis ea fuit prouidere de Cuſtode in caſu cuiuſcumque vacationis, iuſte, atque legitime factæ. & dicitur ibidem, quod qui ceſſante legitimo impedimento, non acceſſerit ad Generale Capitulum, actibus legitimis priuetur per biennium. Quod ſi vlterius quæratur, quiſnam dicatur legitime impeditus? dico quod non ſolum ille, qui actu habet aliquam ægritudinem, verum etiam qui iudicio medicorum, ex longo itinere habebit periculum vitæ, ſeu grauis cuiuſdam infirmitatis, ſimiliter dicitur, impeditus legitime, qui addictus eſt alicui negocio magni ponderis, & momenti, à quo non poteſt dimoueri aut diuerti, ſine nocumento notabili, vtpote ſi cuſtos eſſet deſtinatus obſequio alicuius Regis, aut magni cuiuſdam Principis, in quibus caſibus & ſimilibus, procedi debet ad electionem alterius Cuſtodis, ſecundum noſtras Generales, Conſtit. etiam extra Capitulum, ſiue Congregationem habentem vim Capituli. Sed oportet, vt de impedimento legitimo ſemper habeatur teſtimonium authenticum, mittendum ad Capitulum, vt ad aliam electionem Cuſtodis poſſit procedi, nam ſi nullum ſit legitimum impedimentum, ex eo ſolo, quod quis libere velit renunciare ſuo Cuſtodiatui, crediderim, quod in tali caſu Prouinciales, & Diſcreti non habent facultatem, & auctoritatem eligendi alium Cuſtodẽ, cum electus nullo modo ſit impeditus, quod tenet expreſſe Pater Bobadilla, loco iã ſuperius pluries citato. Si vero iterum quęratur, quodnam ſit munus, & officium ſupradicti Cuſtodis? reſpondeo, & ſit tertia concluſio.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Quodnam ſit munus, & officium Cuſtodis qui ad Capit. Generale mittitur.

Munus, & officium Cuſtodis ſupradicti eſt, habere votum, & vocem in Generali Capitulo, vt verus, & legitimus Vocalis, in electione ſeu depoſitione Generalis Miniſtri. Hæc concluſio habetur vbi ſupra, vbi etiam dicitur, quod dicti Cuſtodes debent deferre litteras teſtimoniales, ſuæ electionis, præſentandas in dicto Generali Capitulo: litteras etiam teſtimoniales, ſubſcriptas à Prouinciali, & diſcretis Prouinciæ, & ſigillatas, quibus Prouincia teſtificetur nullam ſe habere viſitam, ſiue ſindicationem contra Miniſtrum Generalem, ſeu eius Commiſſarium, vel contrà aliquem alium Religioſum, quod quidem teſtimonium, tenetur Cuſtos publice in Diffinitorio præſentare, quia ſic eſt ordinatum, vt nõ poſſint Cuſtodes, diſſimulare viſitationem à Prouincijs tranſmiſſam, & ſecus facientes ſunt per triennium actibus legitimis priuati. Idem eſt iudicium ſi fuerit viſita, aut ſindicatio à Prouincijs contra prædictos, ad Capitulum Generale mittenda.

Solum ſupereſt nunc difficultas inueſtiganda, circa durationem prædicti Cuſtodis. Cui breuiter reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Quarta Concluſio.

Quamdiu duret Cuſtodum ſupradictorum Officium.

Circa durationem Cuſtodis, nihil reperitur decretum, ſiue determinatum in ſtatutis Apoſtolicis, ſeu Generalibus noſtris Conſtit. ſed ſolum dicitur, vt eligatur in Cap. proximo Prouinciali, ante Capitulum Generale, ideoque dicẽdum exiſtimo, quod ſtando in puncto, & apicibus iuribus, officium Cuſtodis durat vſque ad Capitulum in quo eligitur alius Cuſtos, ſicut & officium Prouincialis Miniſtri, non ſpirat vſque ad electionem ſucceſſoris, nã & ad bonam gubernationem conducit, vt in Prouincia ſit ſemper cuſtos ad omnem euentum. Quæ quidem ſententia practicata fuit in Comitijs Gene. Tolet. vbi interfuit quidam Doctiſſimus Pater, nomine Portefius, natione Gallus, qui fuerat ólim electus in Cuſtodem ſuæ Prouinciæ, vt peteret ad Capitulum Generale Pariſienſe, accidit autem, quod in ſua Prouincia propter bellicos tumultus non potuit celebrari Prouinciale Capitulum, neque Congregatio habens vim Capituli, vt eligeretur Cuſtos mittendus ad prædicta Comitia Generalia Toletana, quo exiſtente ibi, dubitatum fuit, an officium Cuſtodis in eo duraret, & facta conſultatione decretum fuit, quod ſic, & quod habebat ſuffragium actiuum, & paſſiuum, vt cæteri omnes Vocales, & Cuſtodes in electione Commiſſarij Generalis, atque Diffinitorum, & in omnibus actibus Capitularibus. Hoc tradit prædictus Pater Bobadilla, vbi ſupra. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac quæſtione.

QVÆSTIO XIX.

De Guardianis, & his, quæ ad eorum munus, & officium ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſint vere & proprie Prælati.*
2 *Quonam modo Guardiani ſint eligendi, in noſtro ſacro Ordine Minorum.*
3 *De authoritate & poteſtate, quam habent Guardiani, de iure communi, ac conſcriptis priuilegijs.*
4 *De authoritate & poteſtate Guardianorum, ex priuilegijs.*
5 *Vtrum Capitulum Generale ſeu Prouinciale, reſtringere, limitare, & coarctare potuerint, ordinariam Guardianorum, authoritatem ſiue iuriſdictionem.*
6 *Quænam ſint prohibita Guardianis, ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus.*
7 *Vtrum Guardiani, poſſint ſecum diſpenſare, & licentiam ſibi præſtare in illis caſibus, in quibus illam poſſunt præſtare ſibi ſubditis, atque diſpenſare cum illis.*
8 *De duratione officij Guardianorum, in noſtro ſacro Minorum Ordine.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſint vere, & proprie Prælati.

Guardiani nomen non peritur in Regula B.P.N.Franciſc.

PRo huius Articuli intelligentia prætermitto, quod quamuis Guardiani nomen, non reperiatur in Reg. B. P.N.Franc. ex teſtamento tamen ipſius ſatis conſtat domorum Præfectos, vocatos eſſe Guardianos, per illa verba, quæ ibidem habentur, ab ipſo prolata, *& ego firmiter volo obedire generali Miniſtro, huius Fraternitatis, & illi guardiano quem ſibi placuerit mihi dare.* Quod & obſeruatum

rum fuit ab inſtitutione Ordinis, vt conſtat ex noſtris monumentis & Chronicis, atque ex Conſtitutionibus antiquis, & ex aliquibus ſumm. Pont. Priuilegijs, quæ expreſſam mentionem faciunt de ſupradictis Guardianis. Quare non ſunt audiendi, hi qui dicunt, non eſſe eos appellandos tales, ſed Cuſtodes, ſeu Miniſtros Domus, hæc enim omnia, ſicut & alia noua ſunt, ac nouitatibus plena. Sed quidquid de hoc ſit, propoſitæ difficultati, & Articulo, reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, vere & proprie ſunt Prælati.

Monu. Ord. 2. impre. f. 139. & refertur in compen. verbo abſolutio quo ad Fratres.

Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, & Priores in ordine Prædicatorum, vere & proprie ſunt Prælati. Hæc concluſio conſtat in primis ex declaratione Clem. IV. & Sixti IV. ſuper hac re facta, quæ habetur in monu. Ordi. & refertur in Compendio *verbo abſolutio, quoad Fratres* in multis locis, quibus huiuſmodi Præfecti locales, a ſum. Pontif. vocantur Prælati. Id quod & expreſſe declaratum fuit, in Cap. Generali Florent. celebrato anno Domini 1493. vbi habentur ſequentia verba. *Declaratur, quod Prælati nomine, intelligitur Generalis, & Prouincialis, Cuſtos, & Guardianus, ita quod quandocumque in Regula, & declarationibus Summ. Pontif. in Statutis, & Ordinationibus, continetur aliquid faciendum vel non faciendum, per Prælatū, ſiue Prælatos, aut de eorum licentia & conceſſione, intelligitur de aliquo prædictory. qui ſunt vere Prælati ordinary, ſi nō exprimitur aliter eorum per quem tale quid ſit faciendum, vel non faciendum.* Hęc ibi, qua de re videatur Syluester *verbo Prælatus*, §. 2. & ſūma Angelica *verbo delegatus*, §. 3. Pater Cord. in annotationibus ad Compendium, verbo Guardianus, quibus in locis habentur plura, in confirmationem ſupra poſitæ concluſionis, de qua nulli eſſe poteſt dubium, cum omnes hi dicantur habere dignitatem Eccleſiaſticam, & habeant ordinariam animarum curam, eſſeque poſſint Iudices delegati, & habere omnia, quæ non conueniunt, niſi vere, & proprie Prælatis.

ARTICVLVS II.

Quonam modo Guardiani ſint eligendi, in noſtro Sacro Ordine Minorum?

Electio Prælatorum Ordinariorū ad quos pertinet de iure communi.

PRo huius articuli intelligentia præmitto, quod de iure communi, electio omnium Abbatum, & Prælatorum Regularium, pertinet ad eius Conuentum, & Fratres in ipſo conſiſtentes, per maiorē ſuffragiorum numerum, vt conſtat expreſſe *ex c. fin. 16. q. vlt. & c. 1. de elect. c. cum dilectus de conſue tud. c. nobis de iure patron.* qua de re videndus eſt Nauar. *in cap. nullam 18. q. 2* commen. 3. de Regul. nu. 2. ſed tamen pro meliori gubernatione multoties in Religionibus contrarium auctoritate Apoſt. reperitur conſtitutum, vt ſcilicet Guardianorum, Priorum, ſiue Præfectorum localium prouiſio, non fiat per electionem Conuentus, ad euitandas multas rixas, contentiones, diſcordias, atque diuiſiones, ſed per Diffinitores, ſiue diſcretos Prouinciæ, in Capitulo Prouinciali, ſeu Congregatione aliqua conſtitutos, in modum cuiuſdam compromiſſi. Vt autem conſtet, qualiter hoc fiat in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

De iure ſpeciali electio Prælatorū Ordinariorum fit, per cōpromiſſum in Diffinitorum.

Prima Concluſio.

De poſtulatione Guardianorum, in Conuētu facienda, ante Capitulum ſiue Congregationem.

OMnes Prouinciarum Viſitatores, cum Prouinciam aliquam viſitant, ſimiliter & Prouinciales Miniſtri, ſi velint Capitulum intermedium celebrare, ſeu intermediam Congregationem, curare debent, vt in ſingulis Conuentibus fiat Guardiani petitio, per ſcrutinium mittenda, ad Capitulum, clauſa & Conuentus ſigillo munita. Hæc concluſio habetur expreſſa in noſtris Gener. Conſt. Tolet. c. 7. de electio. §. de Guardianis, vbi etiam dicitur, quod Miniſtri Prouinc. & Diffinitores in capitulo congregati, & conſtituti, ad quos pertinere dicitur vera Guardianorū electio, per compromiſſum omnium Prouinciarum, non eligant Guardianos prædictos, quouſque per eos fuerint apertę & viſæ omnium Guardianorum petitiones, & poſtulationes à Conuentibus ad Capitulum tranſmiſſæ; & quod ſi Conuentus petitio fuerit rationabilis, & à maiori parte facta, eundem eligant, quem Fratres petierint, niſi aliud ſecundum Deum ipſi iudicauerint expedire, nam in eo caſu, ille erit verus Guardianus, qui à maiori parte Diffinitorij fuerit electus. Hæc vbi ſupra.

Secunda Concluſio.

Si Guardianus extra Capitulum quacumque ratione vacauerit, Prouincialis Miniſter, ſi illi expedire videbitur, cum diſcretis Prouinciæ Guardianum poterit eligere. Hæc etiam concluſio, habetur vbi ſupra, id quod & ſtatutum fuiſſe dicitur olim, in noſtro Ordine, & Generalibus noſtris conſti. ad quod citatur Capitulum Generale Burdegalenſe, & Capitulum Generale Mechlinenſe, quorum fit mentio in Enchiridione, f. 104. & 105. ſed dicitur quod nullus Prælatus per ſeipſum, & ſine diſcretis Prouinciæ, ſecundum antiqua ordinis Statuta, poterit Guardianum aliquem inſtituere, neque in c, neque extra Capitulum.

Si Guardiani extra Capitulū vacauerint, qualiter fieri debeat electio per Diffinitores.

Tertia Concluſio.

Si prædicta forma eligendi Guardianum, ex aliqua cauſa non expediat, poterit Prouincialis Miniſter, committere electionem Guardiani, qui extra Capitulum vacauit, Conuentui vacanti, vt Fratres in illo commorantes ſibi Guardianum præficiant. Ex dictis ſequitur, quod electio Guardiani in noſtro ſacro Ordine Minorum, in Capitulo pertinet ad Diffinitores, extra Capitulum vero ad Diffinitores, & ad Conuentum. Hæc concluſio habetur etiam vbi ſupra, vbi dicitur, quod in electione prædicti Guardiani poterunt ſuffragari, & habent votum, & vocē, omnes Sacerdotes, & Fratres Clerici, in ſacris Ordinibus conſtituti, habentes duos completos profeſſionis annos, & quod habētes has qualitates, niſi propter demerita à ſuffragandi munere non poſſint repelli. Dicitur præterea, qđ Guardiani prædicti, in eodem neque in alio Conuentu, vltra triennium non poſſint cōtinuari, niſi prius per annum expletum vacauerint, & quod Miniſtri, Prouinciales in eo Capitulo, in quo eorum ſpirat officium, non poſſint eligi in Guardianos, nec Diffinitores ipſi, dum acti ſua munera exercent, hoc eſt, à Capitulo in quo electi ſunt, vſque ad Capitulum ſequens excluſiue, niſi ex diſpenſatione Miniſtri, aut Commiſſarij Generalium. Et additur, quod Fratres, qui præſident in locis, & Conuentibus, in quibus duodecim Fratres ad minus commode viuere poſſunt, appellentur & ſint Guardiani, ſin minus dicantur Vicarij. Hæc vbi ſupra. In calce huius art. libuit aduertere, quod Clem. IV. *decreuit, & ſtatuit, vt Guardiani, qui ſecundum noſtri Ord. ſtatuta aliter, quam per electionem inſtituuntur, poſt ipſam inſtitutionem, ſeu prouiſionem de ipſis factam, curam animarum Fratrum ſibi ſubditorum habeant, ipſoſque ligare, ac ſoluere poſſint iuxta eiuſdem Ordinis inſtituta.* Habetur in monu. ord. & refertur in Compendio Priuileg. *verbo Guardianus*

Quod Guardianorū electio poteſt etiam committi Fratribus Conuentui vacanti.

Quinam fratres habeant votum & vocē in electione Guardianorum.

Notanda circa Guardianos, & ipſorum duration, & alia.

Nota pro Guardianorum auctoritate.

Monu. Ordi. primo impreſ. f. 61. & 2. f. 139. col. 309. & refertur in compen. verbo Guardianus. §. 1.

Digitized by Google

Monum. ord. 2. im preſ. f. 182. concl. 446. & refertur in compen. verbo. vbi ſup. §. 2.

Nota dictum Nauar. pro elect.

nus §. 1. Similem cõceſſionem fecit Sixtus IV. Prioribus Conuentualibus Fratrum Ord. Carmelitarum, vt habetur in ſuo mari magno, & refertur in ſupradicto Cõpendio vbi ſupra §. 2. Circa quos diuerſos modos eligendi Guardianos, ſiue Præfectos locales, dicit Nauar. in ſuprad. commen. 3. de Reg. num. 3. quod conuenientiſſimus modus electionis eſt, vt Guardiani Priores, & Abbates Conuentuales, non eligantur à ſuis Conuentibus, ſed à Capitulis Prouincialibus, ſeu Generalibus, & ab Aſſiſtentibus ibidem, habita ſecreta informatione, de perſonarum omnium qualitatibus, vt euitentur rixæ, æmulationes, & contentiones, ſubornationes. & alia damna ſpiritualia, quæ ex ipſorum Conuentuum electionibus, vt plurimum ſolent exoriri, quod eſt multum notandum ac memoriæ commendandum.

ARTICVLVS III.

De auctoritate, & poteſtate, quam habent Guardiani, de iure communi, circumſcriptis Priuilegijs.

HIc Articulus proponitur ad inueſtigandum, quid poſſint ſupradicti Guardiani, ſecundum iuris communis diſpoſitionem, ſecluſis, & circumſcriptis omnibus Priuilegijs? an ſcilicet habeãt plenitudinem poteſtatis, circa ſibi ſubditos, eo modo, quo & Prælati Generales, & Prouinciales? & ratio dubitandi eſt, nam cum ipſi verè ſint Eccleſię Prælati, vt dictum eſt, conſequenter perinde videtur dicendum, quod omnem poteſtatem habeant, de iure naturali, & diuino, circa oues ſibi commiſſas, quam habent alij Prælati Superiores, in quibus non ſint à ſpecialiter iure prohibiti. Sed nihilominus in contrarium ſtatuitur concluſio.

Prima Concluſio.

Guardiani, & Præfecti locales, de iure cõi non habent tantã auctoritatem quã tam Generalis & Prouincialis quamuis vere ſint Prælati.

Guardiani, ac Priores, & cæteri Prælati Conuẽtuales, quamuis ſint verè Prælati, non habent tantam plenitudinem poteſtatis circa ſibi ſubditos, quantam alij Prælati Generales, & Prouinciales. Hæc concluſio probatur nam cum prædicti Prælati locales ſubdantur Prælatis Generalibus, & Prouincialibus, ab ipſo iure eorum iuriſdictio limitatur, & coarctatur, vt non habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, nec illam plenariam iuriſdictionem quam habent Epiſcopi, neq; exercere poſſint actũ vllum pertinentem ad ſupradictam poteſtatem. Hæc concluſio probatur à ſimili. nam ſicuti Archipresbyteri, & plebani, quibus per omnem modum aſſimilantur Guardiani, & Priores, & cæteri pręfecti locales, ex eo, quod ſunt Epiſcopis inferiores, quamuis vere ſint Prælati, non poſſunt maiora negotia per ſe abſoluere, quæ poſſunt Epiſcopi, quin vero eorum iuriſdictio coarctata, & limitata eſt à iure, vt conſtat *ex cap. fi. de off. Arch. presb.* & ea lege præſunt plebibus, vt cuncta referant ad Epiſcopos, neque aliquid contra ipſorum decretum præſumant ordinare; ſuper quibus verbis dicit *Gloſſa in eodem cap. verbo referat*, quod minora negocia, ipſe Archipresbyter determinet, quia habet iuriſdictionem ordinariam, maiora vero ad Epiſcopum referat, ita etiam, & prædicti Guardiani, & Priores, & cæteri Præfecti Locales, cum ſint Prælatis Generalibus, & Prouincialibus inferiores, iuriſdictionem ſuam, præciſam, determinatam, & coarctatam habent à iure, vt per ſeipſos non poſſint, niſi tantũ minora determinare, maiora vero ad Prælatos Superiores referant, qui habent iuriſdictionẽ Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem. Nec dictis obſtat decretum Pelagij Papæ *in cap. nullam 18. q. 2.* dicentis, quod tota poteſtas Conuentus ab Abbatem pertinet, nam dicendum eſt, quod illud decretum intelligi debet, de Abbatibus nõ recognoſcentibus Superiorem, præter Papam, ſeu de Abbatibus iuriſdictionem habentibus Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, quales olim erant multi in Ordine Sancti Benedicti, quin vero & ſunt hodie, qui præſentãtur à Regibus, & præficiuntur, à ſummo Pont. cui ſubſunt immediate, & hi dicuntur Prælati maiores, quæ ratio non currit in Guardianis, & Prioribus, & cæteris Præfectis localibus. Si vero quęratur, quæ ſunt illa minora, quę Guardiani poſſunt ex iure, quæ vero illa maiora, quæ non poſſunt, ſed tenentur ea ad Superiores remittere? reſpondeo, & ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Quænam poſſint Prælati Ordinarij, de iure communi.

Guardiani poſſunt ex iure, omnia quę pertinent ad obſeruantiam Regularis diſciplinæ, & quæ ſpectant ad ordinariam ſuorum Conuentuum gubernationem, pro quibus poſſunt ſibi ſubditos obediẽtia, & cenſuris cogere, non vero poſſunt ea quę pertinent ad iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, qualia ſunt licentiare ad ſacros Ordines, inſtituere Prædicatores, & Confeſſores, diſpenſare in aliquibus caſibus, qui ſolum ſunt Epiſcopis reſeruati, ſeu Prælatis Superioribus, abſoluere à caſibus eiſdem reſeruatis, approbare, ſeu reprobare contractus, & alienationes rerum temporalium, grauiora ſupplicia infligere, & id genus alia, quæ ſolum pertinent ad Prælatos Superiores, & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

De auctoritate, & poteſtate Guardianorum ex priuilegijs.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

De auctoritate & poteſtate, quam habent Guardiani, ex priuilegijs.

GVardiani, & Priores, & alij Præfecti locales, priuilegium habentes communicationis, ex eiſdem priuilegijs Apoſtolicis, tantam auctoritatẽ, & poteſtatem habent, circa ſibi ſubditos Conuentuales, quantam Miniſtri Generales, in totum Ordinem, & Miniſtri Prouinciales in totam Prouinciam, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Hæc concluſio conſtat primo, ex innumeris priuilegijs conceſſis Prælatis Religionum, quæ habentur in Monum. Ordin. & referuntur in Compendio, *verbo Prælati, & verbo Guardianus*, & in multis alijs titulis, quibus conceditur auctoritas, ad abſoluendũ, & ad diſpenſandum, & ad correctiones, & ad alia ſimilia, in quibus apponitur ad marginem hoc nomen, Prælati, ſub quo nomine comprehenduntur, non ſolum Prælati Generales, & Prouinciales, verum etiam Præfecti locales, quales ſunt Priores, & Guardiani, vt declarauit Clemens Quartus, & Sixtus Quartus, vt dictum eſt ſupra, in præcedenti Articulo. Conſtat etiam eadem Concluſio, ex Decreto Iulij Secundi, cuius meminit Collector priuilegiorum, in Compend. *verbo Guardian.* §. 4. quo conceſſit, *Quod omnia priuilegia, & indulta Apoſtolica, conceſſa Ordini Fratrum Prædicatorum, ſpectantia ad Priores Conuentuales dicti Ordin. pertineant etiam ad Guardianos Conuentuum Ord. Minorum.* Habetur in Supplem. Quo pręmiſſo, oportet aduertere, quod auctoritas Priorum Conuentuum, Ord. Prædicatorum, ita magna eſt, vt parificetur, ſeu potius æquetur, auctoritati Priorum Prouincialium, vt dicit ſupradictus Collector loco ſupra citato, cõ-

Supplem. fol. 3 conc. 222.

Nota hoc valde.

ſtare

Digitized by Google

ſtare ex mari magno prædicti Ordinis, & ex multis alijs priuilegijs, eidem Ordini cõceſſis, atque ita concludit ſupradictus Collector; quod virtute ſupradictæ conceſſionis Iulij II poterunt Guardiani, vti omnibus priuilegijs, conceſſis Prioribus Fratrũ Prædicatorum, ſaltem in quantum non fuerit eis reſtrictum per Superiores, de quo ſtatim dicemus. Et quamuis idem Collector in alio loco, *verbo abſolutio quoad Fratres. §. 7.* videatur coarctare prædictam auctoritatem Priorum & Guardianorum, ad ſolos Priores, & Guardianos Lombardiæ & Caſtellæ, hoc eſt intelligendum virtute illius Conſtitutionis ſpecialis, de qua ibi. Sed in virtute communicationis priuilegij, ad omnes extenditur Guardianos, & Priores, vt dictum eſt de mẽte ipſius Collectoris, attenta dicta Conſtitutione Iulij II. Vnde eſt corrigendus prædictus Collector in eo, quod dixit in alio loco, *verbo abſolutio quoad Fratres circa finem, in primo dubio*, nempe quod poteſtas abſoluendi & diſpenſandi, conceſſa Prælatis per priuilegia, hodie ſolum manet in Generalibus & Prouincialibus, & Cuſtodibus, nam addendum erat, quod etiam manet in Guardianis, vt optime aduertauit Pater Corduba, in annotationibus ad dictum Compendium, *verbo, abſolutio ordinaria, quoad Fratres.* & idem Collector videtur ſe correxiſſe poſtea in multis locis, præſertim *verbo, Guardianus, in auctõ §. 4.* Atque ita confirmata eſt ſuprapoſita noſtra Concluſio, qua diximus, quod virtute Priuilegiorum habent prædicti Guardiani, ita plenariam auctoritatem circa ſibi ſubditos, ac Generalis in toto Ordine, & Prouincialis in tota Prouincia, in quibus eorum poteſtas non eſt limitata & coarctata. In quibus rebus ſit limitata & coarctata, dicetur inferius. Dicamus modo, an prædictorum Guardianorum & Priorum poteſtas, ſit ordinaria an vero ſubdelegata? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Poteſtas Guardianorum, & Præfectorum localium, eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Quiſnam dicatur Iudex Ordinarius, quis vero ſubdelegatus.

Prædictorum Guardianorum, atque Priorum poteſtas, eſt ordinaria & non ſubdelegata. Hæc Concluſio probatur a definitione Iudicis ordinarij, & etiam ſubdelegati. Nam Iudex ordinarius eſt, & dicitur ille, qui ſuam auctoritatem habet beneficio legis, & non immediate ab homine. vt docent omnes communiter ſcribentes, & *gloſſa in cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. iud. ordin. verbo, Eccleſia in fine.* At vero delegatus dicitur, qui vices alterius gerit, ex commiſſione, & non ex lege, vt colligitur ex Iure in *rubric. de offic. deleg. & ex l. 1. ff. de offic. eius cui man.* Sed prædicti Guardiani & Priores, habent ſuam iuriſdictionem, beneficio legis, & non ſolum ex commiſſione: ergo eſt ordinaria, & non ſubdelegata. Quod & confirmatur, namquãuis eorum dicta iuriſdictio, eſſet ſolummodo ex commiſſione, cum tamen commiſſio prædicta ſit perpetua, cenſetur quaſi ordinaria, vt tenent omnes communiter ſcribentes, & apprime, atq. docte, notat & tractat Collector Priuilegiorum in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres, dubio ſecundo.*

ARTICVLVS V.

Vtrum Capitulum generale ſeu Prouinciale, reſtringere, limitare, & coarctare potuerint, ordinariam guardianorum, & Priorum auctoritatem ſiue iuriſdictionem?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Capitulum generale, & Prouinciale, bene poſſunt limitare iuriſdictionem Guardianorum, & Priorum.

Capitulum Generale, atque Prouinciale, bene poſſunt limitare, reſtringere, & coarctare ordinariam Guardianorum, & Priorum auctoritatẽ & iuriſdictionem, & tollere ab eis vſum aliquorũ priuilegiorum, ſi ad id habeant à Sede Apoſtolica licentiam atque permiſſionem. Hæc concluſio probatur, primo ex facto, nam videmus, quod in Conſtitutionibus Barcinonenſibus, & Toletanis, ſunt limitati atque reſtricti plures caſus, & prohibiti Guardianis, qui ſibi poterant competere, & de facto competebant ex priuilegijs, & ſolummodo Miniſtris Prouincialibus, & Generalibus ſunt reſeruati, quæ quidem prohibitiones, & reſeruationes cum fuerint factæ auctoritate Apoſtolica, proculdubio ſunt validæ. Quod tamen facere non poſſent Generalis & Prouincialis, nec prædicta Capitula generalia, aut Prouincialia, ſi in id non haberent Apoſtolicam auctoritatem, nec tollere a prædictis Guardianis, & reliquis Prælatis, vſum prædictorum priuilegiorum Apoſtolicorum, cum certum ſit, quod minores non poſſunt tollere, aut abrogare, quod factum & geſtum eſt à maioribus, niſi in caſu, quo ipſi Guardiani & Fratres abuterentur eiuſmodi priuilegijs. Tunc enim certum eſt de Iure, quod bene eorum vſum poſſent ſibi ſuſpendere, interim dum Sedes Apoſtolica cõſulitur, vt latius infra dicemus, cum agemus de Priuilegijs, nam iuxta commune dictum, *Priuilegium meretur amittere, qui male ſibi tradita vtitur poteſtate.* Nec valet dicere, quod inferior non poteſt tollere, quod conceſſum fuerit à ſuperiore, iuxta communem regulam, nam dico, quod prædicta regula habet verum, quando priuilegium tollitur contra voluntatem concedentis, & etiam contra voluntatem illius, cui conceſſum eſt: at in caſu propoſito, vtrumque deficit, nam primo iam ſupponitur, quod eiuſmodi limitatio & coarctatio fuit facta ex voluntate, licentia, & permiſſione Summi Pontificis, & de ipſius auctoritate, & licentia expreſſa, & ad hoc forſan ſufficeret præſumpta, vel interpretatiue. Secundo, quia neque hoc fuit factum contra voluntatem eorum, quibus eiuſmodi priuilegia conceſſa ſunt, nam omnes Fratres compromittunt in Capitula generalia & Prouincialia, vt faciant, atque diſponant, pro ſuo arbitrio & voluntate (ſed rationabiliter) de omnibus, quæ pertinent, & ſpectant ad bonum, & regimen totius Ordinis, ſiue illud ſit circa priuilegia conceſſa, ſiue vero circa quodcumque aliud. Quo fit, vt voluntate ſaltem interpretatiua totius Ordinis, per Capitula generalia, aut Prouincialia (reſpectiue) Prælatorum quorumcumque poteſtas, & iuriſdictio poterit, & poſſit limitari, reſtringi, & auferri ab eis vſus quorumcumque Priuilegiorum. Vnde Guardiani & cæteri Præfecti, tenentur abſtinere ab vſu eorum Priuilegiorum, quæ per Capitula generalia, aut Prouincialia ſunt ſibi prohibita, nam contrarium faciendo peccabunt mortaliter. Vt tamen certo ſciri poſſit, ac præ manibus haberi, quænam ſint prædictis Guardianis prohibita, per noſtras generales Conſtitutiones, ſequens inſtituitur Articulus.

Nota hoc valde.

Priuilegium meretur amittere, qui male ſibi tradita vtitur poteſtate.

ARTICVLVS VI.

Quænam ſint prohibita Guardianis, ex noſtris generalibus Conſtitutionibus.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem Concluſionem.

Con-

Concluſio.

Quæ ſunt prohibita Guardianis, per noſtras Conſtitutiones.

QVamuis Guardiani ex priuilegijs, plenariam habeant auctoritatem & poteſtatem, circa ſibi ſubditos, illa tamen per multa Capitula generalia & Prouincialia, & ipſorum Conſtitutiones, eſt reſtricta, & limitata, à quibus proinde Guardiani, omnino debent abſtinere, & ſunt quæ ſequuntur, quamuis de eis non poſſit certa tradi regula, aut certa lege definiri, cum hoc pendeat ab ſtatutis humanis, quæ quotidie variantur, ſecundum varia atque diuerſa tempora.

Primo, prohibentur Guardiani recipere Nouitios venientes ad Ordinem, ſine expreſſa auctoritate & licentia Miniſtrorum Prouincialium, & receptio, ac profeſſio aliter facta, eſt nulla & inualida, cum fuerit auctoritate illorum, qui non habebat poteſtatem recipiendi, & incorporandi ad Ordinem. Habetur in Conſtitutionibus generalibus Tolet. c. 1. §. de receptione ad Ordinem.

Secundo, prohibentur, abſoluere ſeu diſpenſare, cum venientibus ad Ordinem, virtute conceſſionis factæ à Clemente IV. & in eiſdem Conſtitutionibus inſertæ, niſi in tribus caſibus ibidem expreſſis. Habetur vbi ſup. §. de abſolut. Nouitiorum. Sed aduertendum eſt, quod Guardiani virtute alterius conceſſionis, factę à Iulio II. de qua diximus ſupra, auctoritatem & poteſtatem habent, ad abſoluendum à cenſuris, & diſpenſandum in quibuſcumq; irregularitatibus, ſicut Prouinciales.

Tertio, prohibentur præſtare licentiam ſibi ſubditis iuuenibus, vt ordinentur. Habetur in dictis Conſtit. c. 2. §. de ordinandis.

Quarto, prohibentur debita facere, & Sindicum conſtituere & aſſignare, atque permittere, vt pecunia recipiatur domi. Habetur vbi ſup. c. 3. §. de pecunia, & §. de Sindico.

Quinto, prohibentur Guardiani, & reliqui Prælati, Miſſas pro libris commendare alicui Religioſo ſubdito, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Habetur vbi ſup. c. 3. §. de Miſſis.

Sexto, prohibentur ædificium ſumptuoſum, vel notabile conſtituere, vel deſtruere, ſine licentia & diſpenſatione Prouincialis Miniſtri. Habetur vbi ſup. c. 3. § de ædificijs.

Septimo, prohibentur diſtribuere libros, & ſupellectilia precioſa, atque res magnæ æſtimationis, Fratrum decedentium, nam hoc reſeruatur Prouincialibus Miniſtris. Habetur vbi ſup. c. 3. §. de libris.

Octauo, prohibentur, dare licentiam infirmis Fratribus, vt curentur in domibus ſæcularium, niſi ex magna & vrgenti cauſa, iudicio Prouincialis Miniſtri determinanda. Habetur vbi ſupra cap. 4. §. de Infirmis.

Nono, prohibentur arbores euellere, ſeu ſcindere, ſine conſenſu & licentia Prouincialis Miniſtri, obtenta in ſcriptis ſub pœna priuationis actuum legitimorum per biennium; Miniſtris vero Prouincialibus præcipitur, vt non concedant ipſam, ſine aſſenſu Diſcretorum Conuentus. Habetur vbi ſup. c. 4. §. de arborum inciſione.

Decimo, prohibentur, Confeſſores Fratrum inſtituere, nam hoc reſeruatur Prouinciali Miniſtro. Habetur vbi ſup. c. 4. §. de Confeſſoribus Fratrum.

Vndecimo, prohibentur, mittere Fratres extra Prouinciam, quin vero ex conſuetudine, non poſſunt Guardiani mittere ſuos ſubditos extra Guardianatum, niſi pro negotijs domus, ſiue Conuentus. Habetur vbi ſupra c. 5. §. de Diſcurſibus.

Duodecimo, prohibentur Guardiani, in præſentia Prouincialis Miniſtri, præſtare licentiam ſibi ſubditis ad equitandum, ſiue deferendum burſarium in via. Habetur vbi ſup. c. 5. §. de nõ equitãdo.

Tertiodecimo, prohibentur dare licentiam ſibi ſubditis ad accedendum ad Monaſteria Monialiũ, etiam ad loca vbi ſæcolares accedunt. Hæc vbi ſup. cap. 5. §. de Monaſterijs Monialium. Hoc autem eſt intelligendum, quando fit ſine iuſta & legitima cauſa, nam cauſa prædicationis, & eleemoſynæ, & ſimilium, non eſt dubium, quod poſſunt Guardiani licentiare ſuos ſubditos, & hoſpites, & ſeipſos, imo eandem licentiam poſſunt præſtare ſupradictis, quacumque alia exiſtente licita & honeſta cauſa, veluti ſi quis haberet ſorores Moniales, vel occurreret negotium arduum, & magnæ charitatis, in quibus caſibus, non eſt dubium, quod nulla ſit facta prohibitio, nec per Regulam, nec per Summos Pontifices, ſed ſuam vim & robur habet explicatio & declaratio Sixti IV. poſita in Compendio, *verbo, accedere ad Monaſteria Monialium*, §. 11. quæ habetur originaliter in Monumentis Ord. 2. impreſſ. fol. 69. conceſſ. 142. & in Supplem. fol. 10. conceſſ. 388. Mon.

Quartodecimo, prohibentur, ne poſſint inſtituere Prædicatores & Confeſſores ſecularium, vel eos præſentare auctoritate propria, nec permittere, vt antequam Confeſſores, quadraginta annos compleant, mulierum confeſſiones audiant, nec poſſunt præſtare licentiam Auctoribus librorum, vt eos imprimant. Habetur vbi ſupra cap. 5. de Prædicatoribus, & §. de auctoribus librorum, & §. de Confeſſoribus ſecularium. Quibus omnibus in locis, ſupradicta omnia reſeruantur Prouincialibus Miniſtris.

Quintodecimo, prohibentur recipere ad Ordinem, Tertiarios viros, & mulieres, ſub pęna priuationis actuum legitimorum. Habetur vbi ſup. c. 5. §. de Tertiarijs.

Decimoſexto, prohibentur viſitare ſuos Conuentus ad modum, quo eos viſitant Prouinciales. Nam hoc ipſis dumtaxat conceditur. Habetur vbi ſup. c. 6. §. de Viſitatione.

Decimoſeptimo, prohibentur aliquem Religioſum carceri mancipare ſine habitu, non tamen prohibentur aliquem reum in loco carceris includere, atque ſi opus fuerit, catenis conſtringere, & etiam prohibentur reos actibus legitimis priuare, aut aliquam grauiorem pœnam infligere, nam grauiores pœnæ, ad ſolos Miniſtros Prouinciales reſeruantur, poſſunt tamen ſuſpendere, atque excommunicare. Habetur vbi ſupra cap. 5. § de pœna carceris.

Decimooctauo, prohibentur excommunicare, in tribus caſibus ſpecialiter prohibitis, nempe ad finem reuelationis, aut pro rebus deperditis, ſiue ſubtractis, quia hoc in Concilio Trid. ſolis Epiſcopis conceditur, & ſecundum noſtras Conſtitutiones, Prælatis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus. Habetur vbi ſupra cap. 6. §. de pœna excommunic. Sed circa prohibitionem ſupradictam, eſt aduertendum, quod illa intelligitur de excommunicatione lata in communi, non vero in particulari, vt ſi Guardianus quiſpiam, in communi præceperit, id quod ſolent Prouinciales in ſuis viſitationibus efficere, quod reuelent ſibi ſubditi, quidquid nouerint emendatione dignum, vel delictũ, quod alias probari non poſſit; vel ſi contigerit crimen aliquod publicum, in Conuentu fuiſſe commiſſum, & ignoraretur omnino quiſnam eſſet illius ſceleris patrator, in iſto caſu, ſeu caſibus, non poteſt Guardianus præcipere in communi, ſub excommunicatione, vt ſcientes reuelent ſibi in iudicio eiuſdem ſceleris patratorem. Et hoc eſt, quod dicitur in dictis Conſtitutionibus, quod Guardiani excommunicare non poſſunt, ad finem reuelationis in iudicio. Attamen ſi ſit ſufficiens indicium, aut ſemiplena probatio contra reum, omni procul dubio poteſt Guardianus, reum ipſum cogere, & teſtes in particulari per excommunicationem, vt

Nota hoc valde.

veri-

veritatem fateantur, quod & ipſi tenentur efficere. Quantum vero attinet, ad excommunicationes latas pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis, quamuis Guardiani ſupradicti, non poſſint præcipere ſub excommunicationis pœna, vt res deperditæ, aut furto ſublatæ reſtituantur, quia iſtæ excommunicationes reſeruãtur Epiſcopis de iure, & Prouincialibus Miniſtris, qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, verumtamen ſi de facto, ipſi Guardiani idipſum efficerent, & excommunicarent, factum proculdubio teneret, licet male facerent, quia nulla facta eſt lex prædictas excommunicationes irritans, ſeu annullans. Verum ſecundum noſtras Conſtitutiones, ſi Guardianus, aut quilibet alius Prælatus Superior, ſolo verbo præcipiat per excommunicationem latæ ſententiæ, per modum ordinationis, vel ſtatuti, vt nullus hanc vel illam rem facere audeat, niſi per ſcriptum illud præcipiat, excommunicatio erit omnino irrita & nulla, vt habetur vbi ſupra.

Decimonono, prohibentur Guardiani, reſeruare ſibi caſus, vt conſtat ex Compen. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres*. §. 17. vbi citatur ſtatutum hac de re factum Aſſiſijs, anno 1526. vbi habentur ſequentia verba: *Ordinatur, & mandatur auctoritate Apoſtolica, & totius Capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi aliquem caſum reſeruare. ſed ſolus Miniſter Prouincialis id poterit.*

Vigeſimo, prohibentur abſoluere à caſibus reſeruatis, per Conſtitutiones noſtri Ordinis, qui quidem caſus, & eorum reſeruatio, atque prohibitio, habetur vbi ſupra, c. 6. §. de caſibus reſeruatis.

Vigeſimoprimo, prohibentur legitimare aliquẽ religioſum, ſeu diſpenſare cum illegitimo, vt habeant Prælaturas intra Ordinem, vt notatur in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres*. §. 7. *in fin.* quia hoc pertinet ad Generales, & Prouinciales, vt etiam habetur in noſtris generalibus Conſtitutionibus, vbi ſupra cap. 7. §. de qualitate eligendor.

Vigeſimoſecundo, & vltimo prohibentur, Moniales exiſtentes intra ſuos Guardianatus gubernare, abſque ſpeciali commiſſione, iuriſdictionem in ipſas exercendo. In rebus tamen arduis in abſentia Prouincialis Miniſtri, tenentur Abbatiſſas admonere, ipſas conſulendo & dirigendo. Poſſunt tamen ordinare in Conuentibus Monialium, quæ ſpectãt ad pulpitum & conciones, ſiue alia ſimilia. Hæc ſunt, quę de iure noſtrarum Conſtitutionum, Guardianis ſunt prohibita. Solum reſtat inueſtigare, an ſupradicta obligent eos in conſcientia? Et ratio dubitandi eſt, nam in dictis Conſtitutionibus c. 8. §. de Conſtitutionibus, habetur & declaratur, quod per illa ſtatuta, & alia quæcunque, Fratres non adſtringantur ad culpam, niſi alias per ius diuinum, ſeu humanum ad id fuerint obligati, & niſi in illis caſibus dumtaxat, vbi obedientia & cenſuræ fuerint appoſitæ. Sed nihilominus communis eſt reſolutio, quod ſupradictæ prohibitiones, non ſolum habent vim ratione ſupradictarũ Conſtitutionum, verumetiam ratione vniuerſalis conſuetudinis, quæ nimirum conſuetudo inducit legem, obligantem in conſcientia ſecundum omnes, & præcipue illud tenet D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 3. ad tertium, quia conſuetudo eſt ſpecies iuris, vt habetur *in Inſtit. de iure naturali. §. conſtat.* Vnde quamuis in dictis Conſtitutionibus generalibus declaratum ſit, quod non obligant ad culpam, quia additum etiam fuit, niſi ratione iuris diuini vel humani, Fratres aliter obligentur, ibi ſub illo diuiſionis membro, *humani*, vniuerſalis cõprehenditur conſuetudo. Quod ſi quæratur, an eiuſmodi obligatio ſit ſub mortali, an vero tantum ſub veniali? Reſpõdetur & dicitur, quod aliquæ ex dictis prohibitionibus obligabunt ſub mortali, aliæ

Difficultas. An ſupradictæ prohibitiones obligent Guardianos in conſcientia? Reſolutio.

Conſuetudo habet vim legis, & inducit legem obligantem in conſcientia.

Nota.

vero tantũ ſub veniali. Sub mortali obligabunt illæ, quæ concernunt materiam grauem, velut recipere & admittere Nouitios ad Ordinem, iuuenes ordinare, Prædicatores & Confeſſores inſtituere, caſus reſeruare, à reſeruatis abſoluere, Conuentum iudicialiter viſitare, Fratres legitimare, carceribus mancipare, Sindicum conſtituere, Miſſas pro libris commendare ſubditis. Sub veniali vero obligabunt reliqua, quæ ſpectant ad leuem materiam, qualia ſunt, arbores euellere, ædificia ſine licentia facere, ſiue deſtruere, infirmum aliquem vt curetur extra Monaſterium licentiare. Hæc, & his ſimilia, non videntur ad læthalem culpam obligare, ſed tantum ad venialem, vel ſolum ad pœnam in eiſdem Conſtitutionibus appoſitam, eo quod neque ſunt grauia, nec vergunt in alicuius iniuriam. Supradicta omnia deſumpta ſunt ex generalibus noſtris Conſtitutionibus, & referuntur a ſupradicto P. Bobadilla. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Guardiani, poſſint ſecum diſpenſare, & licentiam ſibi præſtare in illis caſibus, in quibus illam poſſunt præſtare ſibi ſubditis, atque diſpenſare cum illis?

Circa hanc difficultatem, Priuilegiorum Collector in Compend. *verbo, accedere ad Monaſteria Monialium*, §. 13. mouet peculiarem quandam quæſtionem, an generaliter loquendo, quæ Prælatus poteſt facere erga ſuos ſubditos, poſſit ſimiliter facere erga ſeipſum? Quam docte & curioſe ſatis, hinc inde difficultat, & tenere videtur partem negatiuam. Sed nihilominus contrariam omnino ſententiam tenet doctiſſimus Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compend. eodem verbo, de qua ſeq. ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Guardiani bene poſſunt licentiare ſeipſos, in illis caſibus, in quibus facultatem poſſunt præſtare ſibi ſubditis. Hæc concluſio eſt ſupradicti Patris Cordub. vbi ſupra, vbi eam multis & efficaciſſimis rationibus comprobat, oſtendendo qualiter, eo ipſo quo quis habet auctoritatem ordinariam vel delegatam ad alios, habet illam & in ordine ad ſe, quod probat ex ſententia Caietani 22. quæſt. 96. art. 5. vbi ponit quamdam regulam magiſtralem, nempe, quod qui habet auctoritatem ad diſpenſandum cum ſubditis, habet eandem ad diſpenſandum ſecum. Quis enim dubitat, quod ſi Guardianus poteſt præſtare licentiam ſubdito, vt iuret in iudicio, aut quod exeat foras, poterit etiam & ipſe iurare in iudicio, & foras exire, ſine licentia Prouincialis Miniſtri? Idem dicendum eſt de alijs, &c. Ex quibus infertur, quod Guardiani, & Priores, poſſunt ſibi eligere Confeſſores, vbicunque fuerint, vt conceditur in Iure, per *cap. fin. de pænit. & remiſſ.* Prælatis exemptis, quamuis ſint ipſis Epiſcopis inferiores, de quorum numero ſunt ſupradicti Guardiani, & Priores. Quæ iuris conceſſio eiſdem facta, cum non ſit illis ablata, nec per Conſtitutionem, neque per conſuetudinem, ſequitur, quod illa vti poſſunt, & quod quamuis ſint hoſpites, non indigent licentia ad eligendum Confeſſorem. Videatur ſupradictus Corduba vbi ſupra, vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima.

Guardiani bene poſſunt licentiare ſeipſos, in quibus licentiam poſſunt præſtare ſibi ſubditis.

Nota hoc ex Caietano, quod generaliter loquendo, qui habet auctoritatem ad diſpenſandum cũ alijs, poteſt etiam ſecum diſpenſare.

ARTICVLVS VIII.

De duratione officij Guardianorum, in noſtro ſacro Minore Ordine.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Guardianorum tempus, quantum duret in noſtro ſacro Minorum Ordine.

GVardiani nunc in noſtro ſacro Minorum Ordine, omnes ſunt triennales, expletoq. triennio, neque in eodem, neque in alio Conuentu poſſunt continuari, niſi prius per annum expletum vacanerint. Hæc concluſio habetur expreſſa in noſtris Conſtitutionibus generalibus Tolet. cap. 7. de electionibus, §. de Guardianis. Circa quam Concluſionem notandum occurrit, quod (vt pluries iam diximus) officiorum duratio in noſtro ſacro Ordine, magnã olim habuit mutationem. Aliquando enim Guardiani & Prouinciales, & Definitores, & omnes alij Prælati (præter Generales) fuerunt triennales, poſtmodum vero quadriennales, per Conſtitutionem Pij V. publicatam in Capitulo generali, celebrato Romæ anno Domini 1571. Sed tandem Sixtus V. in alia ſua Bulla, ſiue Conſtitutione, multories iam repetita, in quæſtionibus de Prouinciali Miniſtro, & de Definitoribus, & ſæpe alibi, reduxit durationem ſupradictorum officiorum ad triennium, iuxta antiquam noſtrorum Statutorum formam, traditam primum à Iulio II. in quadam ſua Bulla, quę habetur in Monum. Ord. cuius fit mentio in Compen. Priuileg. *verbo, officia ordin.* §. 2. deinde vero à Leo. X. in Bulla, quę cõmuniter nuncupatur Vnionis, & habetur in Suppl. & refertur in dicto Compend. verbo vbi ſupra. §. 3. Et hoc eſt, quod obſeruatur hodie in communi praxi, & Guardiani, expleto ſuo triennio, nec in eodem Conuentu, nec in alio continuantur, aut continuari poſſunt, niſi per annum etiam expletum vacauerint. Et hęc de iſto Articulo, & de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Monum. Ord. 2. impr. f. 226. cõc. 131. & refertur in Cõpen. verb. officij ord. §. 2. Suppl. f. 29 conc. 93. Compen. vbi ſup. §. 3.

QVÆSTIO XX.

De Vicarijs Conuentuum, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in duos Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Vicarij Conuentuum, ſint vere & proprie Prælati?*
2 *A quibus ſunt inſtituendi, Conuentuum Vicarij, & an Guardiani, pro libito, poſſint illos amouere?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Vicarij Conuentuum, ſint vere & proprie Prælati?

Vicarij nomen multipliciter ſumitur apud nos Fratres Minores.

PRo huius Articuli intelligentia, & vt certa ab incertis ſeparemus, aduertere oportet, quod ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, Vicarij nomen multipliciter ſumitur, quandoque enim dicuntur Vicarij, Guardiani, qui præſunt Conuentibus, vbi non ſunt duodecim Fratres, vt habetur in c. 7. §. de Guardianis, in fin. Interdum vero dicuntur Vicarij, qui apponuntur in aliquo Conuentu, Guardiano emortuo, aut propter longam eiuſdem abſentiam à Prouincialibus, qui & alio nomine dicuntur Præſidentes. Et tandem ſunt, & dicuntur Vicarij, qui communiter conſtituuntur à Guardianis, vt vicem eorum gerãt, id quod & ſonat nomen ipſum Vicarij, & vt adiuuentur eorum miniſterio, in rebus tam ſpiritualibus, quam temporalibus, de quibus omnibus longe alia, atque diuerſa eſt ratio, ſicq. vt ambiguitas omnis tollatur, propoſito Articulo, & difficultati per ſequentes reſpondetur concluſiones.

Prima Concluſio.

Illi Guardiani, qui dicuntur ſolummodo Vicarij, ob defectũ numeri Fratrum vere & proprie ſunt Prælati.

Illi Vicarij, qui aliàs veri ſunt Guardiani, & ob ſolum defectum numeri Religioſorum, Vicarij dicuntur, præſuntq. Conuentibus, non habẽtes duodecim Fratres, vere & proprie ſunt Pręlati, ſicut cęteri Guardiani, & ſolo nomine differunt ab eis. Hęc concluſio eſt certa & manifeſta, ſatiſq. colligitur ex eiſdem noſtris generalibus Conſtitutionibus, vbi ſequentia verba habentur: *Fratres qui præſident locis, in quibus duodecim Fratres, ad minus commode viuere poſſunt, appellentur & ſint Guardiani, ſin minus appellentur Vicarij.* Vbi notanda veniunt illa verba in priori parte poſita, *appellẽtur & ſint Guardiani*, & iterum illa poſita in ſequenti parte, *ſin minus appellentur Vicarij.* Nam non dicitur, quod nõ ſint Guardiani, & veri Prælati, ſed tantum quod appellentur Vicarij. Ex quo infero, quod ſupradicti poſſunt nominari Iudices conſeruatores, & habere omnia alia, quæ proprie conueniunt Prælatis, de quo, vt credo nulli poteſt eſſe dubium. Videatur hac de re Pater Frater Emman. Rodrig. tomo 1. qq. Regul. q. 17. art. 6. in fine.

Secunda Concluſio.

Illi Vicarij, qui apponuntur, vt præſint Conuentibus, in abſentia Guardianorũ, qui & alio nomine dicuntur, & ſunt Pręſidẽtes, tempore quo durant, ſunt veri Pręlati.

Illi etiam Vicarij, qui apponuntur in Conuentibus à Prouincialibus, propter mortem Guardianorum, aut propter longam eorũdem abſentiam, qui alio & congruentiori nomine dicuntur, diciq. debent Præſidentes, tempore quo eorum durat officium, videntur eſſe vere & proprie Prælati. Hanc concluſionem videtur tenere Pater Bobadilla, in ſuo Manuali, ſeu Enchirid. manuſcripto, agens de eiuſmodi Vicarijs, inquit enim, quod ſi Guardianus ſit abſens, Vicarius ipſo facto, in vtroque foro habet eandem auctoritatem, quam habent Guardiani, ac propterea poſſunt abſoluere ſibi ſubditos, ab illis caſibus reſeruatis, ſuper quibus cõmiſſionem habent prædicti Guardiani, ratione ſui officij, nam in eorum abſentia, Vicarij cenſentur eſſe Pręſidentes beneficio legis, vt non remaneat Conuentus ſine Prælato, ac propterea inquit, quod poſſunt dare profeſſiones, & facere cætera omnia, quæ Guardiani potuiſſent efficere: nec poſſunt Guardiani limitare ſupradictorum Vicariorum auctoritatẽ, quia in abſentia eorum habent eandem poteſtatem, quã ipſi, per conceſſionem Iulij II. & Capituli generalis Albienſis, cuius meminit Collector Priuileg. in Comp. *verbo, Vicarius.* §. 5. vbi ponuntur ſequentia verba. *Vicarij habeãt auctoritatẽ Guardianorum, in abſentia eorum*, habentur in Monum. Ord. Deinde in ſeq. Capitulo generali, celebrato Labalis, facta eſt ſequens declaratio ſupradicti Statuti, *Declaratur quod illa clauſula in Capitulo generali Albienſi inſerta, videlicet, quod Guardiani, & eorum Vicarij, habeant auctoritatem Prælatorum in foro conſcientia, &c. ſic debet intelligi, quod auctoritas per Patrem Prouincialem conceſſa Guardianis, remaneat ſemper penes eorum Vicarios ſeu Vicariorum Vicarios, ipſi Guardiani ſuum Conuentuum pro ſuis negotijs exeuntibus*, habetur vbi ſup. Et de huiuſmodi Vicarijs, conſtitutis in Guardianorum abſentia, ſiue propter eorũ mortem, intelligit Priuileg. Collect. & intelligendã eſſe dicit, illã ampliſſimã conceſſionẽ, quam fecit Iul. II. in cõmunicatione Priuile-

Nota, quod Guardiani abſentes non poſſunt ſuorũ Vicariorũ, ſeu potius Conuentuum Præſidentium auctoritatem limitare.

Monum. Ord. 2. impreſ. f. 248. & refertur in Compen. verb. Vicar. §. 5.

uilegiorum Ord. Prædicatorum, facta Ordin. Min. quando dicit, *quod ea, quæ ſpectant ad Vicarios Conuentuum, & ſingularum domorum præfati Ord. Prædicatorum, ſimiliter ſpectent, & pertineant ad Vicarios Conuentuum, & domorum Ord. Minorum*, quæ habetur in Monu. Ord. 2. impreſ. fol. 228. conc. 535. & in Suppl. fol. 74. conc. 212. & inquit ſupradictus Collect. vbi ſup. *verbo, Vicarius*. §. 5. quod appellatione Vicariorum, apud Fratres Prædicatorũ, non veniunt intelligendi Vicarij communiter viſitati inter ipſos, ſed ſolummodo illi, qui propter abſentiam, aut carentiam Prioris, eliguntur, ſeu inſtituuntur, ad præſidendum, velut Priores, & conſimiliter inquit intelligendum eſt, quoad nos Fratres Minores, de illis dumtaxat Vicarijs, qui apud nos vocantur Præſidentes, quando ſcilicet abeſt, aut deeſt Guardianus. Et de his intelligenda eſt prædicta concluſio.

Tertia Concluſio.

Illi Vicarij, qui ponuntur & cõſtituuntur à Guardianis, vt vices eorum gerant, & adiuuentur ab ipſis, non ſunt vere & proprie Prælati. Hæc concluſio de ſe patet, & ſatis conſtat ex ſupradictis, atque ita prædicti Vicarij, in Guardianorum præſentia, nullam habent auctoritatem, niſi quam Guardianus illis contulerit, & totaliter dependent in ſua administratione, & regimine à dictis Guardianis. Dicitur autem Guardianus eſſe præſens in ſuo Conuentu (quamuis aliàs ſit abſens) quando intra 24. horarum ſpatium, eius præſentia haberi poteſt, vt communis conſuetudo declarauit, & cautum eſt, ſtatutumq. in multis Conſtitutionibus generalibus. — *Illi Vicarij, q ponuntur & conſtituuntur à Guardianis, vt vices eorum gerunt, non ſunt vere Prælati.*

Dico vlterius, quod ſi Guardianus moriatur, ſeu priuetur, ſtatim ſecundum ius, eius Vicarius deſinit eſſe Vicarius, vt notant ſcribentes *cum gloſſ. in clemen. fin. de Procur. verb. conteſtata.* & Panorm. ibid. *& in c. extirpanda. §. quod vero, de præben. & dign.* & Nauar. *in c. nullam, num. 22. verſ. ad primus autem.* ac ideo tenetur ſtatim per ſuas litteras, recurrere ad Prouincialem Miniſtrum, vt prouideat Conuentui de Prælato. Interim tamen nullam habet ſupradictus Vicarius, auctoritatem in foro conſcientiæ, neque in foro exteriori, ſed tantum præſidebit in Cõuentu, ne tumultus fiat, quod nimirum munus præſidendi habent ſupradicti Vicarij in noſtro ſacro Ordine, ex vſu & conſuetudine. Quouſque tamen Prouincialis reſpondeat, non poterit Vicarius à reſeruatis quempiam abſoluere, nec tenere Capitulũ, neque alicui profeſſionem dare, nec alia id generis efficere. Supradicta omnia, dicit prædictus P. Bobad. in ſuo Enchirid. quod & P. Fr. Emman. Rodr. vbi ſupra, limitat in caſu, quo aliquis Vicarius, in tabula Capitulari à Prouinciali & Definitoribus inſtituatur, quam conſuetudinem vidi in aliquibus partibus obſeruari, vt dicemus ſtatim, tunc enim licet per talem inſtitutionem non efficiantur Prælati, ſed tantum Vicarij prædictorum Guardianorũ, ea tamen inſtitutio erit efficax, & efficiet, vt mortuo Guardiano, ipſe fungatur officio Vicarij, ex præſumpta voluntate Patrum Diffinitorum, qui eum ſimul cum Prouinciali inſtituerũt, & in quibus eſt ius gubernationis totius Prouinciæ, quemadmodũ ex morte domini, extinguitur iuriſdictio auditorũ, niſi Princeps ſpecialiter ipſos auditores conſtituerit, tunc enim ab ipſo Principe videntur habere iuriſdictionem, ita quod morte dominorum, non extinguitur, neque expirat eorum iuriſdictio, ita ſpeculandum eſſe dicunt de Vicarijs, mortuis Guardianis prædictis, nam quamuis ſecundum ius, ſtatim eorum ſpiret officium, hoc tamen non habet locũ, quando prædicti Vicarij, inſtituti ſunt à Prouinciali, & Definitoribus, & ab ipſis immediate, & non à — *Nota hoc valde.* — *Nota hoc valde.*

Guardianis ſuam habent auctoritatem & iuriſdictionem. Qui dicendi modus ſatis placet, mirumq. in modum mihi probatur, & concordat cum doctrina Nauarri lib. 1. Conſil. tit. de elect. conſ. 12. nu. 2. vbi hoc ipſum dicit in alio ſimili propoſito.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod quando officium Guardiani, vacat in Capitulo, quouſque nouus Guardianus eligatur, & veniat, Conuentus Vicarius eſt verus & legitimus Præſes ipſius, & verus Prælatus, & valet efficere omnia, quæ ad præfatos Præſidentes ſpectant, ex beneficio legis, & vniuerſali conſuetudine in noſtro ſacro Ord. introducta, ne aliquis Conuentus vnquam reperiatur ſine Prælato. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

A quibus ſunt inſtituendi Conuentuum Vicarij, & an Guardiani pro libito poſſint illos amouere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

STando in Iure communi, & de Iure ordinario loquendo, Conuẽtuum Vicarij, inſtituendi ſunt per Guardianos, & non per Miniſtros Prouinciales. Hæc concluſio eſt B. Bobad. in ſuo Enchirid. ſupradicto, quam & probat ex definitione, & etymologia huius nominis Vicarij: nam Vicarius dicitur, qui vicem alicuius gerit, ſeu obtinet, & in alicuius locum ſuccedit: ſed Prouinciales Miniſtri non ſunt Guardiani, quinvero nec poſſunt, aut debent munus & officium Guardianorum exercere, nec dicti Vicarij vices eorum gerunt, aut illorum perſonam repræſentant, neque in eorum locum ſuccedunt: ergo nulla exiſtit cauſa, ob quam ipſi Vicarios velint conſtituere, ſed eorum conſtitutio ad Guardianos debet ſpectare, non vero ad dictos Miniſtros Prouinciales. Id quod videtur eſſe de iure, vt conſtat ex *cap. 1. & cap. lic. 1. & cap. vlt. de offic. Vicar. lib. 6.* & tenet Nauar. *in cap. nullam. 18. q. 2. nu. 22.* Vnde neque opus eſt, vt à Prouinciali confirmentur, ſupradicti Vicarij, vt fit in Guardianis, quia prædicti Vicarii, non fiunt per electionem Conuentus, nec ſunt veri Prælati, ſed tantum Vicarij Prælatorum, nempe Guardianorum, & ita eos vocat Capitulum generale Albienſe, cuius meminit Compend. *verbo, Vicarius*, §. 5. vbi & ipſi vocantur Vicarij Guardianorum. Sed quamuis omnia ſupradicta vera ſint, in aliquibus Prouinciis fertur, quod Vicarij etiam nominantur in tabula Capitulari, cum ſuis Guardianis, à Prouinciali & Definitoribus. Quam conſuetudinem, non reprobo, quinvero ex parte approbo, atque probanda & laudanda videtur, & vbi talis conſuetudo non viget, expedit quammaxime, vt Guardiani in huiuſmodi Vicariorum conſtitutione, ſemper conſulant Miniſtros Prouinciales, vt melius dirigantur, & vt ſciant ipſi, quos eligunt, ne in re tanti momenti eos errare contingat, & præterea, vt Prouinciales ipſi ſciant, quinam ſint Conuentuum Vicarij, ne ipſos de vno ad alium locum transferant ex ignorantia, ac ſi eſſent alij Fratres particulares. Sed circa ſupradictorum Vicariorum ablationem, ſeu amotionem ſit ſecunda concluſio. — *Stando in Iure communi, Vicarij inſtituendi ſunt, per ipſos Guardianos.* — *Nota hoc valde.*

Secunda Concluſio.

In illis partibus, in quibus Vicarij, conſtituuntur & aſſignantur in tabula Capitulari, ſimul cum Guardianis, & non immediate ab ipſis Guardianis — *Vicarij, qui de mo inſtituuntur à P*

K 2 po-

uinciali & Deffinitoribus, atq. leguntur in tabula, non poſsũt remoueri ab ipſis Guardianis, inconſulto Prouinciali.

ponuntur, Guardiani per ſe non poſſunt illos amouere, inconſulto Superiore. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, & ratio eius in promptu eſt, & traditur à *gloſſa in l. ſolet. ff. de offic. procon.* vbi dicitur, quod Prorex non poteſt amouere, officialem electum à Principe Superiore. Eadem ergo ratio militat in ſupradictis Vicarijs, nam ſi instituti fuerint immediate à Guardianis, ex cauſa poterunt illos amouere; ſi vero à Prouinciali cum Definitoribus, etiam ex cauſa amoueri non poterunt inconſulto Superiore.

Nota hoc valde.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod ſi forſan in aliquo Conuentu, non fuerit Vicarius ordinarius, & Guardianus grauiter fuerit infirmatus, ante mortem cum conſilio Diſcretorum, debet Vicarium ſiue Præſidentem nominare, qui ab eo nominatus erit Præſes, vſquequo Prouincialis Miniſter, de ipſius morte certior factus, prouideat de Pręlato; quod ſi forſan à ſupradicto Guardiano fuerit prętermiſſus, antiquior Pater Conuentus, ad ſonum cymbali congreget Fratres in Capitulo, vt eligant ſiue nominent Vicarium, qui ab eis nominatus, omnem auctoritatem habebit Guardiani, vſquequo Prouincialis prouideat, vt dictum eſt, quod & multũ conforme eſt, his, quæ reſoluunt Doctores circa Correctorem ciuitatis, ſi mori contingerit, & non habuerit vicem tenentem Ordinarium. Tunc enim ante mortẽ, poteſt ipsũ nominare, & talis nominatus ab eo exercebit Correctoris officium, quouſque conſilium Regale aliud prouideat, quod ſi facere prætermiſerit, & decedente non nominato ab eo tenente, eiuſdem prouiſio ad Conſiſtorium pertinet, & tunc Conſiſtorij antiquior, conuocare debet Senatum, & prouidere de Correctoris vicem tenente, quouſque conſulatur Conſilium Regale, & aliud prouideatur. Hactenus de isto Articulo.

QVÆSTIO XXI.

De Vicarijs Monialium, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in quatuor Articulos diuiſa.

1 *A quibus inſtituendi ſunt Vicarij Monialium?*
2 *An ſupradicti Vicarij ſiue Confeſſores Monialium, ſint aliquo modo Prælati?*
3 *Quinam ſit immediatus ſuperior, Vicariorum, ſiue Confeſſorum Monialium?*
4 *In quibus caſibus, Vicarij Monialium, intrare poſſint clauſuram ipſarum?*

ARTICVLVS PRIMVS.

A quibus ſunt inſtituendi, Vicarij Monialium?

Prima Concluſio.

A quibus ſint inſtituendi Vicarij Monialium in Capitulo, ſiue Congreg.

VIcarij Monialium, in Capitulo Prouinciali, ſeu Congregatione intermedia, inſtituendi ſunt, à Miniſtro Prouinciali & Definitoribus ſimul congregatis, ad modum quo Guardiani. Hęc concluſio habetur expreſſa in Conſtit. gener. Tolet. cap. 5. §. de Confeſſoribus Monialium, id quod & ſtatutum olim fuit, in Capitulo generali Lugdunenſi, confirmato per Leo. X. cuius meminit Compend. *verbo, Moniales*, §. 23. atque ita obſeruauit communis vſus & praxis, & conſuetudo immemorabilis.

Secunda Concluſio.

A quibus ſint inſtituendi prædicti Vicarij Monialium extra Capitulum.

Si officium Vicarij Monialium, quacumque ratione & cauſa, extra Capitulum ſiue Congregationem vacauerit, alterius prouiſio & electio, pertinet ad Prouincialem Miniſtrum. Hęc concluſio habetur ex ſola conſuetudine, nam hac de re, nihil ordinationes diſponunt. Dicitur tamen in ſupradictis Conſtit. gener. Tolet. vbi ſupra, quod prędicti Vicarij, ſiue Cõfeſſores Monialium, in eodem Monaſterio vltra triennium non poſſunt continuari, niſi per annũ ad minus vacauerint. Vbi & notanda veniunt illa verba, in eodẽ Monaſterio, quibus inſinuatur, ac datur intelligi, quod in alio idipſum facere non ſit prohibitum. Sed hac de re, quamdam prohibitionem inuenio factam à Iulio II. cuius fit mẽtio in Compend. Priuileg. *verbo, Vicarius*, §. 4. & habetur in Suppl. f. 49. conc. 145. vbi dicitur abſolute, & abſque vlla limitatione, quod prædicti Vicarij Monialium S. Claræ, & aliarum Religioſarum, ſub cura Fratrum Minorum in Regnis Hiſpaniarum degentium, non poſſint vltra triennium huiuſmodi officia exercere. An vero hoc ſit intelligendum, in eodẽ Conuentu tantummodo, an vero etiam in alio? aliorũ eſto iudicium, videantur quæ hac de re, dixit Priuilegiorũ Collect. in Comp. *verb. offi. ord* §. 2. circ. officiorum Ordinis durationem. Aduerto tamẽ quod loco citato, dicit prædictus Iulius II. quod ſi ſupradicti Vicarij intra triennium deliquerint, à Prouinciali Miniſtro poſſunt abſolui. Ex quibus verbis colligitur, quod illa Conſtitutio, qua dicitur, quod Prouinciales per ſe ſolos non poſſunt amouere, vel priuare Guardianos, non extenditur ad ſupradictos Vicarios, nã ſine Diffinitorio poſſunt per Prouincialem amoueri. In ſupradictis autẽ Conſtit. gener. Tolet. loco ſupra citato admonetur, vt caret Prouinciale Capitulũ, quod prædicti Confeſſores Monialiũ ſint ſenes, & moribus cõſpicui, diſcreti, & exemplares, ac præcipitur, quod qui non ſunt idonei ad audiendas confeſſiones mulierum ſecularium, numquam Monialium confeſſores inſtituantur. Vlterius vero ordinatur, quod vltra confeſſorẽ ordinarium, alius extraordinarius bis, aut ter in anno ſibi præſtetur, ſiue offeratur, iuxta Concil. Trid. decretum, ſeſſ. 25. c. 10. qui confeſſor extraordinarius, earum omnium confeſſiones debeat audire.

De duratione prædictorum Vicariorum Monialium.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS II.

An ſupradicti Vicarij, ſiue confeſſores Monialium, ſint aliquo modo Prælati?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Vicarij Monialium ſimpliciter & abſolute loquẽdo, non ſunt Prælati.

SImpliciter & abſolute loquendo, Vicarij & confeſſores Monialium, non ſunt dicendi Prælati. Probatur hæc concluſio, quia nullam ipſi habent, poteſtatem ordinariam iuriſdictionis, in noſtro ſacro Ordine, neque ad regendas & gubernandas ipſas Moniales, neque ad corripiendos & puniendos ſocios ſecum commorãtes, atque adeo, nec Monialibus, nec prædictis ſocijs, poſſunt aliquid per obedientiam præcipere, nec cenſuram aliquam imponere. Loquor de Vicarijs Monialium, qui tantum ſunt Vicarij, & ex ratione ſui officij præciſe, nam ſi ſimul ſunt Guardiani Fratrum, qui ibidem ſecum commorantur, ex conſtitutione aliqua generali, ſeu Prouinciali, vt alicubi eſſe circumfertur, & vt veri Guardiani, atque Prælati, votum & vocem habent in Capitulo Prouinciali, de eis aliud erit iudicium, in præſenti tamen, ſolummodo ſit ſermo de Vicarijs Monialium præciſe.

Secunda Concluſio.

Vicarii Monialium dici poſſunt Prælati ſecundum quid.

Huiuſmodi Vicarii aliquo modo dici poſſunt Prælati, non ſimpliciter & abſolute, ſed ſecundum quid. Hæc concluſio conſtat ex determinatione Capituli Valliſoletani, celebrati anno 1575. vbi facta

eſt

eſt ſequẽs Cõſtitutio: *Confeſſarij Monialium cenſentur eſſe Prælati, in ſuis locis reſpectiue, & nullus Frater illis ſubditus, pro aliqua re poteſt à Monaſterio exire, ſine expreſſa eorum licentia.* Eſſe Prælatum reſpectiue, eſt eſſe Prælatum ſecundum quid, id eſt, in aliquo caſu, ſiue caſibus. Nam reſpectu Monialium habent prædicti Vicarij, auctoritatem Prælatorum in foro conſcientiæ, quo ad caſus & cenſuras, vt fuit expreſſe determinatum in Capitulo generali Albienſi, cuius meminit Comp. *verbo, Vicarij*, §. 5. vbi ponuntur ſequentia verba: *Vniuerſi Confeſſores Monialium noſtræ familiæ habeant præſenti decreto ſemper actiue auctoritatem Prælatorum ſuper Moniales in foro conſcientiæ, quoad caſus & ſententias, ſiue cenſuras.* Atque adeo ſi Religioſa quæpiam apoſtatauerit, vel manus violentas in aliã religioſam iniecerit, poterit Vicarius ſolemniter, & publice illam abſoluere ab excommunicatione, & ſi crimen fuit publicum, dicendo Pſalmum *Miſerere mei Deus*, & orationes conſuetas, & facere quod interim ſuper veſtes, ſeu aliter, alia Monialis illam Virgis cedat, vti fieri conſueuit. Reliqua vero omnia, quæ ad punitionem eiuſdem pertinent, ſecundum negotij qualitatem, Miniſtro Prouinciali ſunt reſeruanda.

Nota.

Reſpectu etiam ſociorum, habent prædicti Vicarij, in Conuentibus Monialium commorantes, aliqualiter etiam Prælatorum modum, nempe quoad præſtandam licentiam ad exeundum foras eiſdem, vt dictum eſt, non tamen ſi quiſpiam foras ſine licentia exeat, poterunt illum abſoluere, nec punire, ſed Superiorem debent adire, vt Prælatus eorum, cui tam Vicarij, quam ſocij ſubſunt, in Capitulo Conuentuali, quæ corrigenda ſunt, corrigat & puniat. Et præterea prædicti Vicarij in Conuentibus Monialium commorantes, poſſunt aliqualiter dici Prælati, pro eo quod non indigent licentia, ad exeundum foras, cum ipſi ſe poſſint licentiare, ſicut & alijs, ad ſua peragenda negotia, in villa, oppido, ſiue ciuitate vbi commorantur, & ad exeundum in agrum, & ad alia huiuſmodi.

Nota.

Sed dubitabit quiſpiam, an prædicti Vicarij, poſſint ſe & ſocios licentiare, ad exeundum extra oppidum? Cui reſpondetur, in hoc ſtandum eſſe conſuetudini, ſecundum quam videtur dicendum, quod ſi abſentia non ſit notabilis, neque multum egrediantur terminos conſuetos, poterunt ſe, & ſuos ſocios licentiare. Nec videbitur abſentia notabilis, ſi non excedat vnum, aut alterum diem, nam vt habetur in Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. qui aliquantiſper tantum abſunt, non exiſtimantur abeſſe. Item prædicti Vicarij cenſentur Prælati reſpectiue, ſeu ſecundum quid; quia in rebus minimis non indigent licentia Superioris, quale eſt litteras recipere, & eaſdem ſcribere, & ſimilia, in rebus tamen grauibus ad Regulę obſeruantiam, & forum contentioſum ſpectantibus & concernentibus, qualia ſunt vſus pecuniæ, acceſſus ad Monaſteria aliarum Monialium, iurare in iudicio, & ſimilia, non poſſunt prædicti Vicarij aliquid efficere, ſine ſuorum Superiorum licentia. Sed quiſnam ſit eorum Superior? eſt difficultas, de qua dicemus in ſeq. Articulo.

Difficultas.

Nota.

ARTICVLVS III.

Quiſnam ſit immediatus Superior, Vicariorum, ſeu Confeſſorum Monialium?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Circa ordinatium Prælatum Vicariorũ

DE immediato Prælato & Superiore, Vicariorum, ſeu Confeſſorum Monialium, non poteſt reddi & tradi certa, atque determinata regula, ſed ſtandum eſt in hoc conſuetudini Prouinciarum. Probatur hæc concluſ. nam in Conſtit. gener. antiquis, & nouiter factis, nihil hac de re habetur expreſſe determinatum: quamuis enim Capitulum generale Rothomagenſe, cuius meminit Enchirid. ſtatuerit, quod Prouincialis exerceat ſua officia & munera, quoad Confeſſores Monialium, non tamen dicit, quod ipſi ſint exempti à Guardianis immediatis, ſicut dicitur ibi expreſſe de Monialibus. Quin vero multæ ſunt Prouinciæ, in quibus nõ ſolum ex conſuetudine, verumetiam ex expreſſa Conſtitutione, & determinatione earum, cautum eſt, vt Vicarij Monialiũ ſubſint & ſint ſubiecti, immediate Guardianis, in quorum diſtrictu ſunt ipſa Monaſteria, qui quidem vſus obſeruatur in noſtra alma Prouincia D. Iacobi, & in Prouincia Caſtellæ, & in multis alijs, & videtur ſatis conſonus bono regimini, & rectæ gubernationi. In his omnibus excipiuntur, & ſemper intelliguntur excepti, illi Monialium Vicarij, qui ſunt quaſi Guardiani, qui vocem habent in Capitulo Prouinciali, huiuſmodi enim non ſubduntur Guardianis immediatis, ſed dumtaxat Miniſtris Prouincialibus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Monialium, ſtandum eſt conſuetudini.

ARTICVLVS IV.

In quibus caſibus Vicarij Monialium, intrare poſſint clauſuram ipſarum?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

SVpradicti Vicarij Monialium, facultatem habẽt ingrediendi clauſuram ipſarum, in ſequentibus caſibus. Primo, ad adminiſtranda Sacramenta infirmis Sororibus, quę commode ad locutorium venire non poſſunt, & tunc debent intrare comitati vno, aut altero ſocio, induti alba, vel ſuperpelliceo, vt ſtatuit Vrbanus IV. in c. 7. ipſarum Regulæ, & habetur in Conſtit. Tolet. factis pro Monialibus, c. 10. Ex quibus colligunt nonnulli, quod ſocij Vicariorum clauſuram intrantes, debent eſſe Clerici, & non laici, ſiquidem Papa dixit, vt intrent induti alba, vel ſuperpelliceo, quod nimirum tantum conuenit Clericis, & non laicis, id quod & expreſſe (vt dicitur) Gregor. IX. in quadam ſua Bulla declarauit. Habetur in Monum. Ord. 1. impreſſ. fol. 48. & 2. fol. 131. conceſſ. 295. Sed tamen conſuetudo eſt in contrarium, quia nec ſocij vbique ſunt Clerici, nec ſemper ingrediuntur induti, an vero iſta conſuetudo ſit bona, dicit Clypeus Monialium in Enchir. f. 139. pag. 2. quod aliorum ſit iudicium. Certum vero eſt, quod quamuis eſſet melius, quod ſic induti intrarent, & ſeruarentur omnes conditiones ibidem appoſitę, conſuetudo tamen contraria, cum ſit ſcita & tolerata, excuſat à peccato.

Vicarij Monialium intrare poſſunt clauſuram Monialium in ſequentibus caſibus.

Nota, circa modum intrãdi in clauſuram Monialium.

Secundo, poſſunt intrare clauſuram, Vicarij Monialium, quando Monialis vult exhalare ſpiritum, ad commendandam ipſius animam, & aſſiſtendum ibidem.

Tertio, in die funeris, ad exequias celebrandas ſuper ſepulturam, cum duobus ſocijs, & ſi viſum fuerit Abbatiſſæ & Conuentui conuenire, poſſunt intrare plures, quam duo. Sed in contrarium videtur, quod non, nam Regula non plures permittit, & Clypeus Monialium in Enchirid. fol. 136. pag. 2. caſu 3. dicit, quod conſuetudo in contrarium, intrandi plures, non excuſat ab excommunicatione. Sed nihilominus tã multoties præallegat. P. Frater

Quinam Fratres debeant intrare ad ſepeliendam Monialẽ.

Ioannes à Bobadilla in ſuo Manuali, ſiue Enchirid. manuſcripto, aſſeueranter dicit, quòd ſi plures ſint neceſſarij, iudicio Abbatiſſæ & Conuentus plures intrare poterunt, propter imbecillitatem Sororum, cum experimento conſtet, Moniales, quia ſunt mulieres, atque vt pluſimum delicatæ, non eſſe aptas ad deferendam defunctam, neque ad diſtrahendam & collocandam eandem in ſepulturam, neq. ad id habebunt animum; cum igitur ratio concedendi, vt intrent duo, quę eſt imbecillitas Sororum Monialium, eadem omnino currat, vt intrent plures, dicendum proculdubio videtur, id eſſe licitum, maxime cum ſit conſuetudine firmatum & roboratum, quæ quidem conſuetudo in ratione legis fundatur. Probatur propterea idipſum nam in prima Regula B. Claræ, cap. vlt. non limitantur perſonæ, quæ debent intrare, ſed relinquitur prudentiæ Abbatiſſæ, non ſolum quoad numerum, ſed etiam quoad qualitatem, an ſcilicet debeant eſſe Religioſi, an vero ſeculares, verum eſt tamen, quod cum ibidem dicat Regula, quod tales perſonæ ſint idoneæ, manifeſte datur intelligi, quod eſſe debent Religioſi, non vero ſeculares. Confirmantur omnia ſupradicta ex decreto Conc. Triden. ſeſſ. 25. cap. 5. vbi habetur, *quod Superiores in caſibus neceſſarijs, poſſint licentiam præſtare ad intrandum clauſuram Monialium*. Ex quo infertur, quod Miniſter Prouincialis, ſi fuerit pręſens, & in ipſius abſentia Guardiani, poterunt facultatem facere, vt intrent Religioſi neceſſarij ad exequias, & ſepulturam Monialium, nam in eo caſu Guardianus, beneficio legis, eſt præſumptus Commiſſarius Prouincialis.

Nota hoc valde, pro Monialibus primæ Regulæ, ſiue Diſcalceatis.

Quarto, poſſunt ingredi prædictam clauſuram, ad apertendam ſepulturam, & poſtmodum claudendam ipſam, cum vno, vel duobus ſocijs, ſi Abbatiſſę & Conuentui viſum fuerit neceſſarium. Iſti quatuor caſus continentur in ſupradicta Regula S. Claræ c. 7. & in Conſtit. Tolet. Qui quidem ſunt intelligendi, non ſolum pro Monialibus S. Claræ, verũ etiam pro alijs, & Vicarij, & Fratres ſic ingredientes, habent & dicuntur habere à Sede Apoſtolica ſpecialem licentiam ingrediendi Monaſteria Monacharum, prout requiritur ex noſtra Regula. Nã Gregor. IX. expreſſe voluit, quod Confeſſores Monialium S. Claræ eſſent Minores Fratres, & ſimiliter alij Pont. ſtatuerunt ſpecialiter, vt omnes Religioſæ ſub noſtra cura exiſtentes, auctoritate Apoſtolica gubernarentur, per Prælatos noſtri Ordinis, ac ideo licentia ſpecialis Prælatorum, eſt quaſi licentia ſpecialis Papæ. Sed circa ſupradictos caſus, dubitare quis poſſit, an ſit neceſſaria licentia Superioris in ſcriptis, prout diſponit Conc. Trid. vbi ſupra? Et reſpondeo in his caſibus, quod non, nam Conc. ibidem nõ loquitur de caſibus in Iure expreſſis, ſiue in Regula, atq. Conſtitutionibus, nam iſti æquiualent, quin vero ſuperant licentiam ſcriptam, cuiuſcumque Superioris. Et ſimiliter dico, quod ad extinguendum incendium, & ſimiles caſus, quotquot fuerint neceſſarij, intrare poſſunt ſine licentia Superioris in ſcriptis tradita, & idem eſt dicendum de Medicis, Barbitonſoribus, & ſimilibus, nam Cõcilium ſolum loquitur de caſibus neceſſarijs extraordinarijs, quales ſunt plures declarati ab Illuſtriſs. Cardinalibus, vt educatio puellarum, & receptio mulierum litigantium cum ſuis maritis, de quibus, atque de alijs plura diximus in proprijs Quæſt. in præced. Tom. agendo de clauſura Monialium. Solummodo dico in calce huius Articuli, quòd quando in aliquo caſu aliqua ex ſecularibus ſupradictis, moriatur intra dictam clauſuram (vt contingere poteſt) tunc Fratres poterunt ingredi ad eandem ſepeliendam, ac ſi eſſet vna ex reliquis Monialibus, nam ſupradictus Vrbanus IV. non dixit, quod ſolum ingrediantur ad ſepeliendam Monialem, ſed abſolute quod ingrediantur ad exequias & ſepolturas, ſiue Monialium, ſiue vero aliarum, quæ ibidem moriantur. Id quod vſu eſt receptum, & conſuetudine comprobatum. Et hæc de iſto Articulo, & de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota, circa explicationem Conc. Trid. agendo de clauſtra Monialium.

Nota.

QVÆSTIO XXII.

De Diſcretis noſtri ſacri Ordinis, ſeu de his, qui in noſtro Ordine ſacro, Diſcreti dicuntur, & nuncupantur, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 *Quinam in noſtro ſacro Ordine, dicantur & nuncupentur Diſcreti?*

2 *Verum ſit expediens, quod in cunctis Religionis noſtræ Conuentibus, eligantur Diſcreti, mittendi ad Capitulum Prouinciale, qui ſimul cum Guardianis omnium Fratrum, ibidem commorantium voces & vota deferãt ad Capitulum?*

3 *Quonam pacto ſint eligendi ſupradicti Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, ſecundum noſtras Generales conſtitutiones, & quod ſit, eorumdem munus & officium?*

4 *Vtrum Fratres laici, eſſe poſſint Diſcreti, ad Capitulum Prouinciale mittendi, in noſtro ſacro Ordine?*

5 *Verum illegitime nati, poſſint eſſe Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum?*

6 *Vtrum deſcendentes ex maculato genere, Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis intra quartum gradum, in noſtro Ordine Diſcreti eſſe poſſint?*

7 *Verum Vicarij Ordinarij, ſiue Præſidentes Conuentuum, elegi poſſint aut debeant in Diſcretos?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam in noſtro ſacro Ordine dicantur, & nuncupentur Diſcreti?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

IN noſtro ſacro Ordine Diſcreti dicuntur, quidã Fratres, & Patres, qui (vt nomen ipſum ſonat) ſecundũ noſtras gener. Conſtit. & ſtatuta, ad certa aliqua munera ſunt ſelecti, ſegregati, & deſtinati. Hæc concluſio potius eſt explicanda & declarãda, quam probanda, aut potius vtrumq. ſimul fiet. Pro cuius intelligentia aduertere oportet, quod in noſtris gener. Conſtit. Tolet. c. 6. §. de Diſcretorũ electione, quadruplex repetitur Diſcretorũ genus: Quidã. n. dicuntur Diſcreti Conuentuũ, ſeu pro Conuẽtibus deſtinati. Alij Diſcreti etiam Conuentuũ, mittendi ad Capitulũ Prouinciale. Alij dicuntur Prouinciæ Diſcreti, alij vero totius Ordinis, de quibus omnibus in particulari aliquid dicamus oportet. Diſcreti Conuẽtus ſunt quidã Fratres, qui ex præſcripto earumdem Conſtitutionũ, in ſingulis noſtræ Religionis Conuẽtibus eliguntur, vt ſint Diſcreti, & deſtinati ad hoc, vt ipſorũ conſilio Guardiani Conuentuũ, grauiores cauſas tractẽt cum illis, quorum Diſcretorum numerus, & modus eligẽdi, relinquitur ad diſpoſitionẽ Prouinciarum. Alij ſunt Diſcreti ẽt Conuentuum particularium, ſed mittẽdi ad Capitulum Prouinciale, nã in ſupradictis noſtris Conſtit. ſtatuitur, vt in vnoquoque Conuentu, vnus eligatur Diſcretus ad Capitulum Prouinciale tranſmittendus, qui ſimul cum Guardiano illius loci, omnium Fratrum ibidem commorãtium, voces & vota deferat, ad omnia quæ in eodem ſunt peragẽda. Alij autem ſunt Diſcreti, ſiue Patres Prouinciarũ, qui

Diſcreti in noſtro ſacro Ordine dicuntur, qui ad aliqua certa munera ſunt ſelecti, ſegregati, & deſtinati.

Diſcretorum quadruplex differentia.

Quinam dicantur Conuentus Diſcreti.

Quinam dicantur diſcreti mittendi ad Capitulum.

qui ipſo facto, & abſque vlla alia electione, ſunt perpetuo ex vi earundem Conſtitutionum, omnes, qui fuerunt olim Miniſtri Prouinciales, qui inter Diſcretos Prouinciæ primum locum obtinent, & qui ſunt actualiter Diffinitores, & Cuſtodes Cuſtodum, ſeu Diſcreti Diſcretorum, qui omnes etiã ſunt Diſcreti Prouinciæ, ſed ipſorum officium, quoad diſcretionem Prouinciæ, durat tantum à Capitulo

Quinam dicantur diſcreti Prouinciarum.

Prouinciali, in quo ſunt electi, vſque ad aliud Cap. Prouinc. proxime celebrandum. & ſi forſan ipſorũ aliquis vacauerit, eiuſdem loco eſt alius ſubrogandus, & huiuſmodi ſubrogatus etiam eſt, & dicitur Diſcretus Prouinciæ. Tandem vltimo ſunt alij, qui

Quinam dicantur diſcreti totius Ordinis.

dicuntur totius Ordinis Diſcreti, ſiue Ordinis Patres, quales ſunt ipſo facto omnes, qui fuerunt olim Miniſtri Generales, aut Commiſſarij Generales, electi ſecundum Bullam vnionis, & omnes Diffinitores actuales cuiuſcumque Capituli Generalis, tempore, quo eorum durat officium, qui omnes vocari debent ad electionem Vicarij Generalis, in caſu quo Generalis Miniſter moriatur, ſiue promoueatur, & ad quodcumque negotium totum Ordinem concernens, ſi id commode fieri poſſit. Supradicta omnia habentur in dictis noſtris Generalibus Conſtit. per quæ ſatis patet ſolutio ad id, quod quæritur in præſenti Articulo.

ARTICVLVS II.

Verum ſit expediens, quod in cunctis Religionis noſtræ Conuentibus, eligantur Diſcreti, mittendi ad Capitulum Prouinciale, qui ſimul cum Guardianis, omnium Fratrum ibidem commorantium, voces & vota deferant ad Capitulum?

Prima opinio.

QVæſtio hęc antiquiſſima eſt, nimiumque controuerſa, & agitata inter Fratres, & Patres noſtri ſacri Ordinis, approbantibus quibuſdam, condemnantibus vero alijs, eiuſmodi Diſcretorum eligendorum conſuetudinem, mouenturq. vtrique, vt videtur, non quidem ſine magno, congruo, & ſufficienti fundamento. Et quod habent, qui contrariç ſunt ſententiæ, & opinionis, affirmantes ac mordicus tenentes, non eſſe expediens, vllaue ratione conuenire, quod huiuſmodi Diſcreti eligantur in Religionibus, eſt, quia inquiunt, experientia ipſa edocente, quæ omnium rerum eſt magiſtra, innumera exinde in Religioſorum ſtatu, vitia ſpiritualia, atque inconuenientia exoriuntur, quæ extirpare, & penitus e medio tollere, conuenit quammaxime. Inde enim oritur ambitio, atque inſatiabilis cupiditas, qua maxima Religioſorum pars, per totum anni circulum, quin vero & per totam vitam ad huiuſmodi munus, & officium eligi anhelat, atque procurat. Inde procedunt inuidiæ, iræ, rixæ, contentiones, ſimultates, & æmulationes continuæ inter Fratres, quas vix intellectus vllus capere poteſt, neque lingua humana ſufficeret ad narrandum. Inde etiam exoriuntur conuentiones interdum ſimoniacæ, quibus pretio, aut ſaltem pactis ad inuicem promittunt alij alijs ſuam induſtriam, & fauorem in alio ſimili euentu. Oritur præterea exinde, totalis eneruatio Regularis diſciplinæ, quia Prælati, vt ſubditis complaceant, & vt ad effectum electionis prædictæ, gratos illos habeant, etiam ſi in multis delinquant, haudquaquam eos audent corripere, caſtigare, atque punire. In Conuentibus inſuper quibus præfati ſunt eligendi Diſcreti, ſubornatio ſuffragiorum eſt ſubinde perpetua, interminata etiam colluſio, qua alij alijs, vota atque ſuffragia procurant, innumeraque alia naſcuntur inconuenientia, ad quæ dicta mala, & damna vitanda, qui huius ſuere ſententiæ, & opinionis, totis curauerunt viribus, prædicti Diſcreti vt e medio penitus tollerentur, id quod & obtinuerunt. Nam in Capitulo Generali, Romæ habito, anno 1660. pro cannobiorum, atque Conuentuum pace, & tranquillitate, vt ibidem dicitur, ſtatutum, atque decretum fuit, ſupradicti Diſcreti in Conuentibus, vt vlterius non eligerentur, ac declaratum fuit, quod electiones omnes, fierent per reliquorum patrum ſuffragia, qui iuxta Generalia Ordinis ſtatuta, vel particularia cuiuſcumque Prouinciæ, debita auctoritate facta, vocem actiuam habere ſoliti ſunt, in electione Prouincialis Miniſtri. Hæc ſunt, quæ pro hac parte faciunt.

Secunda opinio.

Sed pro alia in contrarium, non etiam deſunt argumenta, & rationes efficaciſſimæ, atque fortiſſimæ. Nam dicunt, qui contrariæ adhærent, opinioni, diuerſamque mentiut ſententiam, quod ex ſublatione prædictorum Diſcretorum, maxima ex parte (occaſionaliter ſaltem) ſublata eſt Cuſtodia, & obſeruantia ſupradictæ Regularis diſciplinæ, nam quamuis Diſcreti prædicti, vt dictum eſt, non eligerentur ſine aliquo inconuenienti, ſeu inconuenientibus aliquibus, ex contrario tamen facto, vſu &, experientia, etiam ipſa docente, multa ſpiritualia vitia, mala, & damna, atque inconuenientia naſcuntur grauiſſima, quin vero & maiora omnibus ſupradictis. Inquiunt enim quod ex eo, quod huiuſmodi Diſcretorum electio, per Fratrum vota, atque ſuffragia facienda erat, in Conuentibus, cautius ipſi Fratres viuebant, ſtrictiuſq. & obſeruantius cuſtodiebãtur Regulæ noſtræ præcepta, & Generaliũ Conſtitutionũ mandata, vt nõ propterea ſi delinquerent, ſeu aliquid prætermitterent, ab alijs ſindicarentur Fratribus in ordinaria eorumdẽ Conuentuum viſita, & punirẽtur à Prælatis, ac priuarẽtur in electionibus ſupradictis, voce actiua, & paſſiua. Habebant præterea Fratres præmium, & pœnam, hanc, quam timerent, illud quod ſperarent, quæ ſunt veluti duo totius mundi cardines, quibus ſuſtentatur, ac ſuſtinetur, tota Monaſtica diſciplina. Nam quid boni inquiunt, ſperari poteſt ex illa Republica, & Congregatione, in qua idem eſt finis boni, ac mali, ſapientis, & inſipientis, & deficiunt duo iſti ſtimuli præmij, & pœnæ, quibus omnis in vniuerſum ſtimulantur homines, ad omne peragendum bonum, & deuitandum malum, recedendumq. ab omni peccato? Dicunt præterea qui in contraria ſunt ſententia, & opinione, quammaxime eſſe vero conſonum, atque rectæ rationi conforme, bono regimini, & gubernationi, vt ex Conuentibus cunctis, per electionem, & omnium Fratrum ſuffragia, ſupradicti Diſcreti mittantur, ad Prouinciale, Capitulum, qui ſint eorumdem Conuentuum, & Fratrum, veluti Procuratores & defenſores, & omnium ibidem commorantium cauſas agant, voces etiam & vota ad dictum Capitulum deferant, vt vel ſic, à minimo vſque ad maximum, omnes Fratres partem habeant in electione Prouincialis Miniſtri, necnon & Diffinitorum, & eorum, qui dicuntur Cuſtodes Cuſtodum. A quibus cum poſtmodum Miniſter Generalis in Capitulo Generali ſit eligendus, Diffinitores etiam Generales, & reliqua Ordinis officia, ex eo quod ſupradicti Conuentuum Diſcreti, ad Prouinciale Capitulum mittendi eligantur, videtur inquiunt, quod cuncta recte ſint ordinata, & diſpoſita, ac bene procedant, dum omnes Fratres vnanimiter, ad omnium Prælatorum electionem conueniunt, & cõcurrunt à minimo Laico, vſq. ad ſupremum totius Religionis Patrem, & omnes votum, & vocẽ habent, nõ ſolum in electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri, & Diffinitorum, à quibus poſtmodum conſtituuntur Guardiani, verum etiã in electione Miniſtri Generalis, & Diffinitorum Generalium, & conſequenter omnium Prælatorum

totius Ordinis, quę nimirum omnia rationi videntur quammaxime conſona, atque conformia, & expedire bono totius Ordinis regimini, ac rectæ gubernationi. Quibus etiam omnibus (inquiunt) accedit vniuerſalis conſuetudo, quæ vt dicitur, viget in omnibus Eccleſiæ Ordinibus, & Religionibus approbatis, bene inſtitutis & gubernatis, ex quorum Conuentibus ad Capitula, ſiue Generalia, ſiue Prouincialia, ſemper mittuntur Diſcreti ſupradicti, licet non in omnibus eo appellantur nomine, ſed interdum Abbatum, aut Priorum ſocij, aut Conuentuum Procuratores. Sed tandem, quod omnes in vniuerſum Conuentus, quarumcumque Religionum illos habere debeant, in omnibus ſuis Capitulis, Comitijs, & Congregationibus, tam Generalibus quam Prouincialibus, & particularibus, ſiique hoc expedientiſſimum, & cōuenientiſſimum, adeo certum, & perſpicuum eſſe credunt, & dicunt qui contrariæ ſunt ſententiæ, & opinionis, vt afferant, quod hoc negare via vllus ſanæ mentis poſſit, cum experientia ipſa rerum omnium magiſtra, videamus in Comitijs Regalibus totius Regni, ciuitates omnes proprios ſuos habere Procuratores, actumq. eſſe cenſeatur de illa ciuitate, quæ in eiſdem proprium Procuratorem non habet, qui eam tueatur, eiuſdem cauſam agat, atque defendat. Hoc ipſum inquiunt, ſuo quoque modo, dici debet de illis Religionum Conuentibus, qui proprium ſuum in Capitulis pręſertim Prouincialibus, non habet Procuratorem, ſiue hoc, aut illo appelletur, & nuncupetur nomine. Hæc ſunt rationes, & argumenta, quæ pro hac parte poſſunt, & ſolent adduci. Quibus hinc inde relatis, certe nollem Iudicem hac in re agere, ſed in quęſtione, & difficultate adeo intricata, & cōtrouerſa aliorum expectare reſolutionem, & ſententiam, cum tamen dicere, quod ſentio, conſtrictus ſim, propoſito Articulo, & difficultati, Reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Ex duobus inconuenientibus minimum reputatur, quòd prædicti Diſcreti eligantur.

Quamuis in omnibus fere mundi rebus, quę reperiuntur ſub ſole, via quippiam reperiri poſſit, ex quo non aliquod ſequatur incommodum, & quo humana creatura ſi voluerit, abuti non poſſit, cum tamen ex duobus inconuenientibus minus ſit eligendum, inter ſupradicta minimum videtur, quod Diſcreti, & Procuratores in Conuentibus eligantur, ſecundum antiquum morem noſtræ Religionis, & communem Religionum omnium. Ad tenendam dictam concluſionem moueor, in primis propter ea, quæ adducta ſunt, pro hac ſententia & opinione, quę meo quidem videri, ſunt rationes fortiſſimæ, atque efficaciſſimę magni quidem momenti ac ponderis. Et præterea, quia præter antiquiſſimam conſuetudinem, & fere immemorabilem, quæ de ea re viget in omnibus in vniuerſum Eccleſiæ Religionibus, mittendi, ad ſua Capitula Procuratores prædictos, ſupradictorum Diſcretorum munus, & officium in noſtro ſacro Ordine ortum, & originem ducit, à primæua Regularis Obſeruantiæ inſtitutione, cum primum noſtra ſacra Religio cœpit reformari, tempore quo in eadem, quammaxima vigebat, & relucebat ſanctitas, tunc enim quando ex Decreto, & Beneficio Concilij Conſtantienſis, Fratres noſtræ Religionis reformati, obtinuerunt, vt proprios ſuos haberent Vicarios, Generales & Prouinciales, qui eoſdem regerent, atque gubernarent, vt vel ſic aliqualiter eximerentur à Fratribus Clauſtralibus, & Conuentualibus, & vt etiā habere poſſent ſua Capitula Generalia, & Prouincialia, quo etiam tempore ad differentiam, & diſtinctionem aliorum, cęperunt dici, & nuncupari Fratres Regul. Obſeruantiæ, eo inquam, tempore, ab

Nota quod hæc ratio eſt fortiſſima, ab antiquitate deſumpta, & à tempore quo magis ſplendebat ſanctitate, & virtute noſtra ſacra Religio.

ipſis ſupradictorum Decrêtorum inſtitutio facta eſt, vt conſtat ex noſtris Chronicis, & Monu. noſtri Ord. vbi cautum eſt, vt ex vnoquoque Conuentu, ſimul cum Guardiano per aliorum electionē, vnus Frater mitteretur, qui diceretur Diſcretus, qui etiā voces, & vota omnium ibidem commorantium ad Capitulum Prouinciale deferret, ad procurandum commodum, & vtilitatem ſui Conuentus, & ad cętera in eodem Capitulo peragenda. Quis igitur nūc propter aliqua inconuenientia, vtcumque grandia, condemnare audeat, quod tot, ac tanti ſanctiſſimi Patres, eo tempore peregerunt, quo maxime apud ipſos vigebat Regularis Obſeruantia? Quod ſi ecōtra dicatur, non fuiſſe plane ab ipſis perſpecta ſupradicta innumera inconuenientia: nonne 200. annorum ſpatium ſufficiens fuit ad hoc, vt proſpicerentur? nihilominus videmus nihil hucuſque fuiſſe factum vſque ad annum 1600. quo patribus antiquis, & maioribus noſtris penes hoc quaſi effici volumus maiores, atque meliores. Certum eſſe credo, ſupradicta inconuenientia ab antiquis Patribus fuiſſe plene, ac plane proſpecta, conſiderata, atque in rationis libramine, æqua lance perpenſa, & hinc inde ponderata, quod ſi in tanto temporis ſpatio, & curriculo, ſupradictos Diſcretos non e medio tulerunt, pro eo vt credo factum fuit, quia omni ex parte innumera exoriri videbantur inconuenientia, perpenſiſque omnibus, quod minus diiudicarunt, atque crediderunt, ſemper elegerunt. Sciebant enim ſupradicta omnia inconuenientia, quæ ex dictorum Diſcretorum electione naſcuntur, cōparatione aliorum cenſenda eſſe quidem minima, atque occaſionaliter tantum, non autem ex natura rei euenire. Et quidem ſi rationes adductæ, ad tollendos e medio Diſcretus, quidquam ponderis, & auctoritatis haberet, ob eaſdem certe oporteret, electiones omnes tollere, non ſolum Guardianorum, qui interdum eliguntur in Conuentibus particularibus, quin vero, & Prouincialium, & Diffinitorū, & eorum qui dicuntur Cuſtodes Cuſtodum, ſiquidem vtrobique reperitur ambitio, & inſatiabilis cupiditas, qua omnes, aut certè maxima Religioſorū pars, ad eiuſmodi munera, & officia eligi, & præfici anhelant, atque procurant. Vtrobique etiam reperiuntur inuidiæ, iræ, rixæ, contentiones, ſimultates, ęmulationes, & omnia illa inconuenientia, quę contra præfatam Diſcretorum Cōuentualium electionem poſſunt, & ſolent adduci. Neque deeſt in illis electionibus occaſio, vt propterea eneruetur Regularis diſciplina, & vt Prælati ſuperiores, ad effectum ſupradictarum electionum, vt ſibi ſubditis votum, & vocem habentibus complaceant, non ipſos caſtigare audeant, corrigere, atque punire. Deſont ne in electionibus prædictis colluſiones? ſuffragiorum ſubornationes? & illa mala damna, & inconuenientia, quæ pro alia incontrarium parte ſunt adducta? Si igitur ijs omnibus non obſtantibus, in noſtro ſacro Ordin. & in Religionibus cunctis, fiunt generalium Prouincialium Diffinitorū, & aliorum officiorum electiones, quid cauſæ eſt, vt non etiam in Conuentibus particularibus, ſupradictorum Diſcretorum electiones fiant, cum de ſimilibus rebus ſimile quoque eſſe debeat iudicium, & tot ac tanta commoda, conuenientia, & vtilitates ex prædicto officio, & miniſterio alia ex parte videantur exoriri? Si ſola malorum occaſio, ſufficiens cauſa eſt, vt ſupradictorum Diſcretorum electiones tollantur, amoueantur etiam & aliæ, in quibus eadem eſt omnino ratio, quin vero, & multo viget maior, quod ſi hoc non eſt dicendum, aut faciendum; ergo nec Diſcreti erunt tollēdi, & Procuratores Conuentuum, propter quorundam inordinatum affectum, ſeu ob huiuſce rei malum, atq. inordinatum vſum, cum iuxta mentem, atq. ſen-

Nota Hac ratione etiam eſt fortiſſima a deſtructione contraria rationis.

Digitized by Google

ſententiam. D. Thom. nihil in toto mundo adeo bonum eſt, quo creatura humana abuti non poſſit, ſiquidem & ipſa Dei bonitate abutitur. Supradictis omnibus accedit alia congruentia & ratio, vt prædicti Diſcreti in particularibus Conuentibus eligantur, & ea eſt, nam quamuis ex eo, vt præmittitur, tā multa inconuenientia reſultent occaſionaliter (vt dixi) eueniunt tamen ex alia parte innumera bona, nam eorundem occaſione, & ex eo, quod huiuſmodi electiones faciendæ ſunt in Conuentibus, Fratres vt ſupradictum eſt, cautius ac religioſius viuunt, ſtrictiuſque, & obſeruantius cuſtodiunt ſuæ Regulę præcepta, & ea, quæ ſunt ordinata, & ſtatuta in noſtris Generalibus Conſtitut. vt non puniantur tamquam ipſarum tranſgreſſores. Prętерea hac occaſione, in ſingulis Conuentibus etiam minimis commorantur, atque inhabitare volunt, Fratres, & Patres benemeriti, & honorati, vt poſtmodum honorificētur, dum eliguntur Diſcreti, quò votum, & vocem deferant ad Capitulum alias ibidem non habituri, quod quam ſit, & eiſdem Conuentibus, & ſecularibus circumſtantibus commodum, nemo non videt, adeoque eſt notum, vt in controuerſiam adduci nō debeat, aut poſſit. Pręterea ex multitudine ſuffragiorum, atq. maiori eorum numero, innumera proueniunt bona, & conuenientia, in cunctis electionibus, quæ non facile enumerari poterunt, cum ex eo difficilior reddatur, earundem ſuffragiorum ſubornatio, vnde fiet, vt ambitioſi forſan Superiores, non tantam habeant manum in electionibus, neque ita facile Prouincias omnes opprimere, & ad ſuam voluntatem reducere poſſint. Propter rationes prædictas, omnes Italiæ, & Ciſmontanæ huius familiæ nationes, noluerunt acceptare prędictam Conſtitutionem, ſed etiam modo ibidem eliguntur Diſcreti, vt conſuetum fuit ab antiquo tempore in noſtra ſacra Religione. Hæc ſunt, quæ ſeſe mihi obtulerunt dicenda, pro breuitate, & anguſtia temporis, circa difficultatem præſentis Articuli, quæ faciliſſimo negocio dilatari, & prolongari poſſent, ſed pro nunc dicta ſufficiāt. Procedamus ad alia, quæ eſſe videntur maioris momenti, ac ponderis.

Nota.

ARTICVLVS III.

Quonam pacto ſint eligendi ſupradicti Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, & quod ſit eorundem munus, & officium.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Supradicti Diſcreti, quo eligantur, fie ad dē per ſcrutiniū.

SVpradicti Diſcreti, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, eligendi ſunt per ſcrutinium Canonice, ita quod ille, in quem maior pars Capituli libere conſenſerit, Canonice eſt cenſendus electus. Hæc concluſio, habetur in eiſdem Conſtitutionibus *cap 7. § de electionibus*, vbi dicitur, quod ad maiorem partem ſufficit, quicumque exceſſus, quamtūvis minimus ſupra medietatem Capituli. Vnde ſi omnia Capituli ſuffragia fuerint viginti, & vnum, & vndecim vota tantum in aliquem conſentiant, ipſius electio eſt valida, atque Canonica. Sed ſtatuitur, & ordinatur, in dictis Conſtit. *vbi ſupra § de Diſcretorum electione*, quod non poſſit eligi in Diſcretum alicuius Conuentus, ad Capitulum Prouinciale tranſmittendus, Frater qui non fuerit Sacerdos, & qui in eodem Conuentu, per quinque menſes immediate ante electionem, non fuerit commoratus, poterit tamen eligi in illo Conuentu, à quo receſſit immediate, dumodo in eo moratus fuerit per quinque menſes, quamuis non ibi actu moretur. Statuitur præterea, vt confeſſores Montalium, qui in earum Conuentibus, & Monaſterijs commorantur, habeant vocem actiuam, non vero paſſiuam in electione Diſcreti. Et vt aliquorum ambitio euitetur, & inſolentia non creſcat, ordinatur, quod nullus Frater in eodem anno habeat vocem niſi vnam in electione ſupradicti Diſcreti.

Quinam ſint indiſcreti eligendi.

Suffragatores ſunt omnes Fratres Sacerdotes, qui propter aliquod crimen non fuerint voce actiua multati, & priuati, Iuuenes præterea, qui habuerint Ordinem ſacrum, & duos profeſſionis annos expletos, & qui dictis qualitatibus fuerint deſtituti, ſuffragari non valent in dicta electione, nec vero Fratres Laici, qui non habuerint quinque annos ſuæ profeſſionis.

Quinam habent vocē in dicta electione.

Secunda Concluſio.

Munus, & Officium ſupradictorum Diſcretorum, eſt ſimul cum Guardiano illius loci, omnium Fratrum ibidem commorantium voces, & vota deferre ad Prouinciale Capitulum, ad omnes electiones, & ad omnia in eodem Capitulo peragenda. Hæc concluſio, habetur in dictis Conſtit. vbi ſupra, vbi etiam dicitur, quod electus Diſcretus ad Capitulum, debet deferre litteras teſtimoniales ſuæ electionis, & quod ad eundem ſpectat deferre ad Capitulum, Guardiani petitionem, & poſtulationem à ſuo Conuentu factam, ſub ſigillo eiuſdem Conuentus munitam, coramque debet in Diſcretum electus, prudenter indagare, quæ ſint negotia in Capitulo proponenda, pro ſui Conuentus religioſa conſeruatione, ac totius Prouincię ſtatu. Hæc libuit dicere, atque apponere, nam quamuis tempore, quo iſta ſcribuntur, in Hiſpaniarum partibus, iam ſint è medio ſublati ſupradicti Diſcreti, per Conſtitutionē factam Romæ prædictam anno 1600. ea tamen eſt rerum omnium inconſtantia, mutatio, ac viciſſitudo, vt quod in craſtinum mittantur, præcipi, ac ſtatui, facile fieri poſſit, vt fit in Italia, & hac Ciſmontana natione, quapropter non ab re viſum fuit, impræſentiarum apponere, modum, quo ſecundum noſtras generales Conſtit. fieri debent, ſupradictorum Diſcretorum electiones.

Quod nam ſit prædictorum Diſcretorum munus, & officium.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Fratres Laici, eſſe poſſint Diſcreti, ad Capitulum Prouinciale mittendi, in noſtro ſacro Ordine.

RAtio dubitandi eſt, quia ſecundum noſtram Regulam conſtat ex ipſius capitulo decimo, dicti Fratres Laici in noſtro ſacro Ordine, eſſe poſſunt Prelati, & Guardiani, & de facto in multis conuentibus noſtri Ordinis hodie ſunt Guardiani, maxime in hac familia Ciſmontana, & partibus Italię, Guardianorumque munus, & officium exercent, & votum & vocem habent in Capitulo, in electione Prouincialis Miniſtri, & aliorū officiorum, ex quo videtur nihil obſtare, quod etiam eligantur Diſcreti in Conuentibus, & mittantur ad prouinciale Capitulum, ad faciendas dictas electiones. Sed his tamen non obſtantibus, ſaltem pro Vltramontana natione, & prouincijs, ad Hiſpaniam pertinentibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

In familia Vltramontana, & prouincijs ad Hiſpaniam pertinentibus, Fratres Laici in noſtro ſacro Ordine non poſſunt, aut debent eligi, vt ſint Diſcreti ad Capitulum prouinciale mittendi. Hęc concluſio

In familia vltramontana, Fratres Laici, non eſſe poſſunt Diſcreti, vt ad Capitulā mittantur.

Digitized by Google

ſio probatur, in primis ex noſtris Gen. Conſt. Tolet. *cap. 4. § de Diſcretorum elect.* vbi habetur *quod eligendi in Diſcretos ſint Sacerdotes.* Sed præterea eadem probatur concluſio, alia vlteriori ratione deſumpta quaſi à priori, ex eo quod habetur in Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 4. dicitur, *quod non initiatus ſacro Ordine & ad minus conſtitutus in Subdiaconatu, vocem non habere poſſit in Capitulo, etiam ſi hoc ſibi libere ab alijs fuerit conceſſum,* ſed ſupradicti Diſcreti eliguntur, vt vocem habeant in Capitulo in electione Prouincialis, Miniſtri, atque Diffinitorum & Cuſtodis Cuſtodum, & hoc eſt, eorum munus, & officium, ergo ſupradicti Fratres Laici, cum nō ſint, neque eſſe poſſint, ſacro Ordine inſigniti, non poterunt perinde eſſe Diſcreti, vt mittantur, cum voto, & voce ad Prouinciale Capitulum. Sed quod Laici ſupradicti in electionibus Canonicis, non poſſint habere votum, & vocem, præter auctoritatem ſupradictam Conc. Trid. videtur eſſe de iure communi antiquo. *per cap. ex eo quod § in Eccleſiis de elect. lib. 6.* vbi habetur, *quod conuerſi Laici cum Clericis electionibus interesse non poſſunt.* Super qua de re videatur *ibidem gloſſ. verbo electionibus,* vbi hanc materiam late proſequitur. Videatur etiam Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. Tomo qq. Reg. q. 15. artic. 1. in fin. & 2. tomo quæſt. 51. artic. 5 etiam in fine, & quæ diximus nos ſupra quæſt. 3. art. 2. agentes, vtrum eiuſmodi Fratres Laici eſſe poſſint, & debeant Prælati.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS V.

Vtrum illegitime nati poſſint eſſe Diſcreti, mittendi ad Prouinciale capitulum.

Huic Articulo Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Illegitime quantum attinet ad vocem actiuā nihil obſtat, quin eſſe, & eligi poſſint diſcreti.

SI in ſupradictis Diſcretis, conſideretur tantummodo votum, & vox actiua, quam habent deferre, ad Prouinciale Capitulum, non videtur illegitimis eſſe prohibitum, quod eſſe poſſint Diſcreti, ſine aliqua diſpenſatione. Probatur hæc concluſio, nam ſupradictis illegitimis, iure dumtaxat eſt prohibitum, habere dignitates, & Prælatias, quæ annexam habent animarum curam, ſed ſupradictorum Diſcretorum officium, neque eſt Prælatio, nec vero dignitas, ſiue perſonatus, cui iuriſdictio aliqua ordinaria ſit annexa, ergo ex iure cōmuni nihil ſibi obſtat, quod eſſe poſſint Diſcreti. Loquor de Diſcretis particularibus, qui eliguntur in conuentibus, vt deferant votum, & vocem ad Prouinciale Capitulum nā de Diſcretis Prouinciarum, qui Diſcreti Diſcretorum, aut cuſtodes, cuſtodū, longe aliud diuerſum eſt iudicium, nam vt ſupradiximus in propria eorum quæſtione, ex primæua inſtitutione ſui officij, animarum curam, & iuriſdictionem ordinariam habebant, nunc autem quamuis, vt plurimum illam non habeant, in actu exercito, ſeu quod dicitur in exercitio, habent tamen illam in actu ſignato, & in potentia, quaſi habituali, ad ſenſum explicatum ibidem. Quapropter dico, quod illegitimi non poſsūt eligi aut mitti, vt ſint Diſcreti Diſcretorum, ſiue Cuſtodes Cuſtodum, in Generali Capitulo, ſine ſpeciali diſpenſatione, & in hoc (vt credo) nulli eſt, aut eſſe poteſt dubium. Sed vt non etiam eligantur illegitimi in Diſcretos ad Capitulum Prouinciale, videtur alia ſpeciali ratione dicendum. De quo ſit ſecunda concluſio.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Quamuis ex vi vocis actiuę præciſe, illegitimi iure non videantur prohibiti, vt ſint, aut eſſe poſſint Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, quia tamen ex inſtitutione ſupradicti officij, in noſtra Religione, atque in omnibus, cum ſupradicta voce actiua indiuiſibiliter coniuncta eſt vox etiam paſſiua, qua in Guardianos, atq. etiam interdum in Diffinitores, ſeu Prouinciales eliguntur ijdem, nam ad ſupradicta munera, & officia, vt plurimum eliguntur, qui ſunt de corpore capituli, inde eſt, vt veriſſimum, atque probabiliſſimum iudicem, quod ſupradicti illegitimi, non eſſe poſſunt diſcreti, vt ad dictum Capitulum Prouinciale mittantur, niſi ab habente auctoritate cum illis ſpecialiter fuerit diſpenſatum. Hanc ſententiā etiam tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tomo qq. Regu. q. 15 artic. 19. & ratio in concluſione inſinuata videtur eſſe appoſitiſſima, & ſatis legitima. Nec valet dicere, quod ſupradicti illegitimi, poterunt cedere & renunciare iuri ſuo, & habere dumtaxat vocem actiuam, renūciando paſſiuam, quam vt dictum eſt, ſine diſpenſatione non poſſunt habere, nam dico, quod ſupradicti Diſcreti, nullo modo poſſunt renunciare iure ſuo, quantum adhoc, vt non poſſint eligi, quia eſt ius commune totius Prouinciæ, & non ipſorum in particulari. Vnde pro iſto caſu & alijs ad hanc materiam pertinentibus, dico, quod quamuis vulgatę ſit in iure, quod vniſquiſque poteſt renunciare iuri ſuo, vt habetur in multis legibus, & iuribus, & tradit Sylueſt. *verbo exemplo 9. 8.* & ſumma Angelicæ *verbo renunciare,* hoc tamen intelligi debet, quando tale ius, fauor & priuilegium, eſt introductum in commodum priuatæ perſonæ, ſecus eſt autem ſi fuerit introductum in fauorem alicuius communitatis, ſeu officij, tūnc enim non eſt liberum cuilibet, renunciare iuri ſuo. Ad hoc propoſitum ſit exemplū ſtatus clericalis habet hoc ſpeciale priuilegium, in fauorem omnium Eccleſiaſticorum conceſſum, vt non poſſit quis Clericus coram Iudice ſeculari conueniri, *per capitulum dilectis, & toto titulo de foro comp.* procul dubio huic iuri & priuilegio fori, nullus Clericus renunciare poteſt, quia tale ius non eſt ſolum in fauorem ipſius conceſſum, ſed in fauorem totius Ordinis Clericalis ſine ſpeciali licentia Papę, aut ſaltem Epiſcopi, vt habetur *in c. cum tempore ae arbitris, & in cap. quam periculoſum 7. q. 1.* vbi dicitur, *quod in rebus diuinis periculoſum eſt, quempiam cedere iuri ſuo.* Sic ergo in noſtro propoſito, dico, quod ſupradicti Diſcreti non poſſunt cedere, & renunciare iuri ſuo, quod habent ad vocem paſſiuam & ad hoc, vt eligantur, cum id ſibi conueniat quaſi ex propria ratione ſui officij, cuius eſt ex lege, aut ſaltem ex conſuetudine legis vim habente, vt actiue eligant, & paſſiue poſſint eligi, quod vltimum cum ſine ſpeciali diſpenſatione, ſupradictis illegitimis nō poſſit conuenire, ſequitur quod non etiam poſſunt in Diſcretos eligi. Vergeret enim in damnum conuentuum, quod in Diſcretos eligantur mittendi ad Prouinciale capitulum, qui non vocem paſſiuam habere poſſunt in ipſo, ſicut & aliorum Conuentuum Diſcreti.

Non videtur conueniens, quod prædicti illegitimi in Diſcretos eligantur, cum nō habere poſſint, in electionibus Capitulibus vocem paſſiuam.

Non poteſt quis renūciare iuri ſuo quando tale ius eſt introductum in fauorem alicuius communitatis, ſiue officij alicuius.

ARTICVLVS VI.

Vtrum deſcendentes ex maculato genere, Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, intra quartum gradum, in noſtro Ordine, Diſcreti eſſe poſſint.

HVius Articuli quidem tenent partem affirmatiuam, ea ratione fundati quia dictorum Diſcretorum officium non eſt aliqua dignitas ſiue Prælatia, quæ tantum munera ex conſtitutionibus, Clemens VII. Pauli IV. & aliorum ſummorum Pont. ſupradictis ſunt interdicta, atque ita inquiunt, quod

cum

eum Decretum prędictarum Conſtit. ſit pœnale & odioſum, potius debet reſtringi, quam ampliari. Videatur hac de re Pater Emmanuel Rodriguez. 1. tomo. qq. regul. quæſt. 14. art. 11. vbi tenet ſupradictos ex infecto genere, intra quartum gradum deſcendentes, eligi poſſe in Diſcretos, quin vero, & in Diffinitores, & habere omnia Religionis officia, quæ non ſunt veræ Prælationes, nec habent ordinariam, vel quaſi ordinariam iuriſdictionem, qualia ſunt eſſe Magiſtros Nouitiorum, Vicarios Conuentuales, Confeſſores Monialium, & ſimilia. Sed reuera, quãuis hęc opinio ſit pia, & fauorabilis, & probabiliter ſuſtineri poſſit, nihilominus rationes præcedentis Articuli adeo vrgent, & mouent, vt contrariæ adhęream ſententię, & opinioni. Etenim ſi, vt dictum eſt, in præcedenti Articulo, illegitimi Diſcreti eſſe non poſſunt, quia quamuis poſſint habere vocem actiuam, non tamen paſſiuam, neque in Prælatos præfici, abſque ſpeciali diſpenſatione, cui voci paſſiuæ, & iuri ſuo renunciare nequaquam poſſunt, cum non ſit conceſſum in fauorem ſuæ priuatæ perſonæ, ſed totius communitatis & prædicti Diſcretorum officij, cum hæc eadem omnino ratio, currat in pręſenti caſu, quia nec ipſi ex dicto genere infecto, & maculato, intra quartum gradum deſcendentes, poſſunt in Prælatos eligi, & de ſimilibus ſimile videatur eſſe iudicium, conſequens eſt quod non eſſe poſſunt Diſcreti, quod propter rationem dictam probabilius eſſe credo, de quo ſit concl.

Concluſio.

Deſcendentes ex maculato genere, intra quartum gradum, nõ eſſe poſſunt diſcreti. Nota hoc valde.

Supradicti ex genere infecto, & maculato, intra quartum gradum deſcendentes, non eſſe poſſunt Diſcreti ad Capitulum Prouinc. mittendi, & multo minus Diſcreti Diſcretorum, ſiue Cuſtodes Cuſtodum mittendi ad Capitulum gener. Hęc concl. ſatis de ſe patet, ex dictis in præcedenti Artic. & quod ſupradicti non eſſe poſſint Diffinitores, firmius teneo, nam quamuis ſupradicta munera, & officia, non ſint vere, & proprie Prælationes, neque habeant annexam animarum curam, quadam ratione dici poſſunt Prælationes, ſaltem habitualiter; inquantum ex vi noſtrarum Conſtitutionum, & conſuetudine vim legis habente, voci ſuæ actiuæ in electionibus correſpondet, atque conuenire videtur ex propria ratione prædictorum officiorum, etiam vox paſſiua ad dignitates, & Prælaturas, quas cum ſupradicti ex infecto, & maculato genere deſcendentes, vt dictũ eſt non poſſint habere neque eſſe Diſcreti, multo minus Diffinitores, quod munus, & officium in Religione grauiſſimum eſt. Et ſi in ſupradictis Conſtitutionibus Clem. VII. & Pauli IV. & aliorum ſummorum Pont. interdictum ac prohibitum eſt prædictis, vt non ſint, nec eſſe poſſint Prædicatores, vt ibidem habetur expreſſe, quamuis id non vſquequaque fuerit executioni mandatum, neque obſeruetur, nunc in communi praxi, multo ergo melius cenſeri debet, eſſe illis interdictum, & prohibitum, quod non ſint Diſcreti, & Diffinitores, quæ in Ordine ſunt magnæ quædam dignitates. Et quia ex æquiuocatione, forſan quiſpiam decipi poterit æxiſtimando, quod cum ſupradictis non ſit interdictum, eſſe Conuentuum Vicarios ordinarios Guardianorum, quod poſſunt perinde eſſe Conuentuum Præſidentes, ſeu Vicarios illorum Conuentuum, qui propter particulares cauſas, & rationes, & propter defectum, num. 12. Fratrum, dicuntur Vicarij, cum reuera ſint Guardiani, dico hoc etiam illis eſſe prohibitum, cum prędicta munera & officia, ordinariam iuriſdictionem habeant, vt tradit Syluest. *Verbo prælatus num. 3.*

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Vicarij ordinarij, ſicut Præſidentes Conuentuum, eligi poſſint, & debeant in Diſcretos.

QVamuis hac de re nihil habeatur in noſtris Generalis Conſtitution. conſtitutum, atque determinatum, in aliquibus Prouinciarum Conſtitutionibus particularibus, cautum inuenio, quod ſupradicti Vicarij, & Præſidentes, non eſſe poſſunt Diſcreti, in illis Conuentibus, in quibus commorantur, & quia ratio, ſuper qua huiuſmodi ſtatutum fundatur, ſatis placet, pro ea ſequentem libuit ſtatuere Concluſionem.

Concluſio.

Vicarij ordinarij Cõuentuum et iam Præſidentes non eſſe poſſunt diſcreti.

MVltum conueniens eſt, & rationi quamaxime conſonum, vt Vicarij ordinarij Conuentuum, & Præſidentes, qui in eiſdem aliquam iuriſdictionem exercent, non poſſint eligi in Diſcretos, ad Capitulum Prouinciale mittendi. Hæc concluſio probatur, quia cum de ratione electionis cuiuslibet ſit, quod ſit libera, & ſpontanea, atque ab ea omnis coactionis metus procul abſit, & violentia quælibet omnino relegetur, conuenientiſſimum, proculdubio eſt, quod ſupradicti, in prædictam Diſcretorum electionem, nullo modo poſſint intrare, nam cum, vt ſupponitur in Conuentibus habeãt, & exerceant iuriſdictionem, eadem abutentes, iam vi, iam prece, ſeu precibus, exquiſitiſque alijs modis, auferent, auferreque poterunt liberam, & ſpontaneam electionem ſuffragiorum. Quis enim non videat, quod Vicarius Ordinarius Conuentus, & qui eiuſdem nuncupatur Præſes facillimo negotio, ſubditorum ſuorum beneuolentiam captare poſſit, quoſdam licentiando, vt foras extra Monaſteria ſepta egrediantur, alijs errata, delicta, & crimina, quãtumuis grauia indulgendo, donis, minis, atque terroribus eorum vota, & ſuffragia procurando, quod quidem haud quamquam eſſe poterit abſque magno pacis, & iuſtitiæ, charitatis, ac rectæ gubernationis, & conſequenter totius Ordin. & Religionis detrimento. Quapropter ſupradictorum electio, iure optimo præſumenda eſt in foro exteriori, non quidem ſpontanea, & voluntaria ſed violenta, & metu, minis, ſeu aliquibus medijs illicitis ſacta meritoque proinde annulanda, & irritanda. Quod vt non fieret, caute, & prudenter ſatis in aliquibus Prouincijs ſtatutum, & ordinatum eſt, vt Vicarij, & Præſidentes ſupradicti, in prædictorum Diſcretorum electione, habeant tantum vocem actiuam, & nullo modo paſſiuam, ne propterea in damnum, & detrimentum totius Religionis, ſua iuriſdictione abutantur, & gratia captandæ beneuolentiæ ſubditorum, & ſuffragiorum, euenire poſſint omnia, ſupradicta inconuenientia. In quo quidem ſtatuto, & ordinatione quantumuis particulari, & dumtaxat Prouinciali non poſſunt, aut debent Prouinciarum viſitatores diſpenſare, etiamſi habeant plenitudinem poteſtatis, & facultatem ad diſpenſandum, in Ordinationibus gener. & Prouinciarum particularibus, ſine magna, & ſatis vrgenti & multum legitima cauſa, cum huiuſmodi ordinatio ſit adeo iuſta, & rationi conſona, factaque ad conſeruationem boni communis, & in bonum publicum totius Religionis. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hæc quæſtione.

Nota hoc valde.

QVÆ-

Digitized by Google

Noth.

QVÆSTIO XXIII.

De electione omnium Prælatorum in communi, & de his omnibus quę ad electionis materiam ſpectant, in quadraginta-duos Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit electio Canonica*
2 *Quotuplex ſit electio canonica.*
3 *Vtrum diſpoſitio ſupradicta Decretalis, Quia propter, locum habeat & obſeruanda ſit, in omnib. electionibus quorumcunque Prælatorum, & omnium officiorum Eccleſiaſticorum.*
4 *Vtrum eligendi canonica forma, tradita in ſupradicta Decretali, quia propter, locum habeat & obſeruanda ſit, etiam in poſtulationibus, & collationibus.*
5 *A quibus facienda eſt electio, vt ſit canonica, & talis cenſeatur atque exiſtimetur.*
6 *Quinam ſint vocandi ad electionem canonicam.*
7 *Vtrum abſentes, conſtituere poſſint Procuratorem, ad electionem canonicam.*
8 *Quinam non poſſunt eligere, ſeu iure priuati ſint, poteſtate & facultate eligendi.*
9 *In quonam loco facienda ſit electio canonica.*
10 *Quodnam tempus ſit ſtatutum à Iure, electionis canonicæ celebrandæ.*
11 *Quinam poſſint, aut non poſſint eligi, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure nulla, & valida.*
12 *Vtrum electiones canonicæ fieri poſſint de nocte.*
13 *Vtrum Electores, ex eligibilibus teneantur ſemper eligere digniorem.*
14 *Vtrum Religioſo electo in diſcordia, acquiratur aliquod ius electionis, extra Ordinem ſuum.*
15 *Quonam pacto ſit facienda electio canonica, quæ eſt per ſcrutinium.*
16 *Per quem, in electionibus, debeant ſingulorum Electorum vota conſcribi.*
17 *Quonam modo ſint danda & ferenda ſuffragia, in electionibus, quæ fiunt per ſcrutinium.*
18 *An fuerit magis conueniens, electiones fieri per ſcrutinium, quam per ſortes, & an per ſortes modo fieri poſſint.*
19 *Vtrum valeat electio, in qua ſcriba, ſiue Secretarius, abſque fraude & malitia, per errorem, ſchedulam, ſiue ſuffragium & votum alicuius Electoris promulgauit.*
20 *Vtrum valeat & teneat electio, in qua quis per errorem, aut forſan per malitiam, miſit in vrnam ſchedulam quandam albam, & an ſit computandum huiuſmodi votum.*
21 *Vtrum electiones neceſſario fieri debeant, de aliquo qui ſit de collegio, & omnino libere ſint faciendæ.*
22 *Vtrum electiones, in aliquo caſu & ex cauſa, poſſint coarctari & reſtringi.*
23 *Vtrum valeat conſuetudo aliquarum religionum, quibus cautum eſt, vt tantummodo prudentiores, ſenes, & ætate prouectiores, vocem habeant in capitulis, & admittantur in electionibus Superiorum.*
24 *vtrum ſuffragium, ſiue votum ſemel datum, poſſit reuocari, vel etiam mutari.*
25 *vtrum electio canonica, collatis ſuffragijs, ſtatim ſit publicanda.*
26 *vtrum Decretum publicationis, electionis & ſcrutinij, plenam faciat fidem, pro electo.*
27 *vtrum ad validitatem electionis canonicæ, ſufficiat, maiorem habere partem ſuffragiorum.*
28 *vtrum ante confirmationem Electi poſt ſcrutinium, ſit aliqua conſultatio facienda.*
29 *Quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia electionis, quæ fit per ſcrutinium.*
30 *Quænam electio ſit caſſanda & annullanda, aut vero ipſo iure ſit caſſa & nulla.*
31 *vtrum electus teneatur, electioni de ſe factæ conſentire, & an melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo.*
32 *vtrum in electionibus, ſit neceſſaria confirmatio Superioris.*
33 *In quibus caſibus electiones deuoluantur ad Superiores, ſeu ad ipſos Electores, & in quibus electionibus, ipſi priuentur facultate eligendi.*
34 *vtrum poſſit aliqua electio fieri per compromiſſum.*
35 *vtrum valeat compromiſſum, factum ab vno nomine & vice omnium, alijs præſentibus & non contradicentibus.*
36 *vtrũ poteſtas data compromiſſarijs, eligendi Prælatum, ſeu aliquem officialem, intelligenda ſit, atque intelligi ſemper debeat, de idoneo.*
37 *Quibus modis fieri debeat & poſſit, ſupradictum compromiſſum.*
38 *Quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia electionis compromiſſariæ, quæ factæ per compromiſſum.*
39 *vtrum ſi compromiſſarius ſit vnus ſolus, ſemetipſum poſſit eligere.*
40 *vtrum quando compromiſſarij ſunt plures, poſſint eligere vnum ex ſe ipſis.*
41 *In caſu quo ex tribus compromiſſarijs, duo eligant indignum, vnus vero idoneum & dignum, quænam earum electionem valeat, & an teneat electio vnius.*
42 *De electione, quæ eſt per viam communis ſpirationis, qualiter, & quibus modis fieri poſſit, & quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia ipſius.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Electio.

Propoſito Articulo, & difficultati breuiter, & reſolutiue, Reſpondeo, per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Electio vt communiter ſumpta, vt nomen ipſum ſonat, & vt ſub ſe comprehendit, rei cuiuſque electionem, eſt multorum placentium in ordine ad finem vnius præacceptio. Hæc definitio deſumpta eſt ex Ariſt. 5. Ethic. & eam tradit D. Tho. 12. q. 13. ar. 5. eamque poſſumus explicare ſequenti exemplo verbi gratia ad iter faciendum occurrunt ſimul alicui duo media, equus ad id faciendum per terram, nauis vero ad nauigandum per mare, & vtrumque placet, ac rationi vt medium congruum, repręſentatur, præeligitur tamen à voluntate nauis, vt citius fiat iter, tunc & in tali caſu nauis dicitur eligi. Et iſte actus eligendi nauem, conuenientiſſime dicitur electio, quia nempe eſt multorum placentium in ordine ad finem vnius præacceptio. Sed loquendo de electione, non ita communiter, vt de ea loquuntur Philoſophi, ſed ſtricte, & ſpecialiter, prout ad præſens attinet propoſitum, & deſcendendo ad electionem Canonicam, ſit ſecunda concluſio.

Electio vt communiter ſumpta eſt multorum placentium, in Ordine ad aliquem finem vnius præacceptio.

Secunda Concluſio.

Electio eſt idoneæ perſonæ ad aliquam dignitatem, vel fraternam ſocietatem vocatio, facta ſeruata Canonica forma. Hæc concluſio, & electionis definitio, eſt Hoſtien. Io. Andr. *in tit. initio de elect. lib. 6.* vbi & dicunt electionem multum differre à collatione, & à præſentatione, nam electio fit per eligentium

Electio propriæ & ſtricte ſumpta, pro electione Canonica, eſt idoneæ perſonæ vocatio ad aliquam dignitatem vel Societatem ſeruata Canonica forma.

gentium ſuffragia & vota, ad aliquam dignitatem, ſeu fraternam ſocietatem, ſeruata Canonica forma, & confirmatur à Papa, ſeu ab alio in id auctoritatē habente, at vero collatio, eſt alicuius beneficij ſimplicis, ſiue curati, cuius prouiſio pertinet ad Epiſcopum, ſeu ad alium, qui ad id plenum ius habet, ac proinde cui ipſa facta eſt, non alia vlteriore indiget confirmatione. Differt etiam electio à præſentatione, nam præſentatio pertinet ad patronum, qui non dat plenum ius præſentato, ſed vlterius requiritur, inſtitutio & inueſtitura Epiſcopi, vt habetur *in toto tit. de iure patro. lib. 6.* Multa hac de re forent dicenda, quæ breuitatis cauſa omitto, videatur Syluest. *verbo. elect. 1. nu. 1.* & hæc de electione in communi, breuiter dicta ſufficiant, ac de electione Canonica, etiam in communi.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Electio Canonica?

Propoſito Articulo ac difficultati, reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnis in vniuerſū electio Canonica, eſt triplex, quædam per modum ſcrutinij, alia vero per modum compromiſſi, alia autem, per viam communis ſpirationis.

OMnis in vniuerſum electio Canonica, eſt triplex, quædam per modum ſcrutinij, quædam per modum compromiſſi, alia vero per modum communis ſpirationis. Hæc concluſio habetur expreſſe, *in cap. quia propter de electione,* vbi ſupradictæ tres traduntur electionis Canonicæ formæ: Et quia capitulum prædictum eſt notabile, ac totale fundamentum huius materiæ de electione, ipſius verba ad vnguem in præſentiarum libet referre, vt præ manibus habeantur, ſciriq. melius poſſit, quænam debeant concurrere, & ſint de eſſentia, atque ſubſtantia electionis Canonicæ, loquit. Innoc. III. in dicto *cap. quia propter* facto in Concilio generali Lateranen. *Quia propter diuerſas electionis formas, quas quidam inuenire conantur, & multa impedimenta proueniunt, & magna pericula imminent Eccleſiis viduatis, ſtatuimus, vt cum electio fuerit celebranda, præſentibus omnibus, qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe, aſſumantur tres de Collegio fide digni, qui ſecrete, & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta, mox publicent in communi, nullo prorſus appellationis obſtaculo interiecto, vt is collatione habita eligatur, in quem omnes, vel maior, & ſanior pars capituli conſentit, vel ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ prouideant de paſtore, aliter electio facta non valeat, niſi forte communiter eſſet ab omnibus, quaſi per inſpirationem abſque vitio celebrata.* Verba ſunt quidem notatu digniſſima. Circa cuius Decretalis interpretationem, innumeræ ſeſe offerunt difficultates à nobis explicandæ, quibus penitus comprehendatur & explicetur totus titulus, & materia de electionibus. Sed quantum attinet ad propoſitum Articul. iam ex dictis ſatis conſtat, id quod in concluſione eſt dictum, nempe quod omnis in vniuerſum electio Canonica, eſt triplex, ſeu tres tantum ſunt in iure, traditæ nobis Canonicæ electionis formæ, quarum prima eſt per modum ſcrutinij, ſecunda per modum compromiſſi, tertia per modum communis ſpirationis, quę faciunt tres electionis ſpecies, & electio, omnis quæ non fuerit facta, ſecundum vnam illarum, eſt ipſo iure nulla, prout habetur in ſupradicta Decretali, ibi *qui vero contra prædictas formas, eligere attentauerint, eligendi ea vice priuentur poteſtate, electioque ſit ipſo iure nulla.* Supereſt nunc Decretalem ſupradictam, per Articulos membratim decerpere vt illam commodius, poſſimus explicare. Sed prius præmittere libuit peculiarem quandam difficultatem, an ſcilicet diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, locum habeat & ſeruanda ſit, in omnibus in vniuerſum electionibus, nō ſolum Epiſcoporum, & Prælatorum, verum etiam quarumcunque dignitatum, & quorumcunque officiorum, de quo ſequens inſtituitur Attic. 3. in Ordine.

ARTICVLVS III.

Verum diſpoſitio ſupradicta Decretalis, Quia propter, locum habeat, & obſeruanda ſit, in omnibus electionibus, quorumcumque Prælatorum, & omnium officiorum Eccleſiaſticorum.

HAc de re eſt opinio Panor. *in d. c. quia propter vbi de mente gloſſa ibi, Eccleſiis viduatis,* dicit, quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ non eſt ſeruanda in omnibus electionibus, ſed ſolummodo in electione Epiſcoporum, & aliorū Prælatorum Collegiatarum Eccleſiarum, habentium generalem iuriſdictionem. Quod probat ex verbis eiuſdem, quādo dicit ſupradictus Innocen. III. quod intendit prouidere Eccleſijs viduatis, Eccleſiæ autem non dicuntur viduatę, niſi per mortem Epiſcoporum, & proprium Paſtorum. Nam ſoli Epiſcopi, ſunt proprie ſponſi ſuarum Eccleſiarum, vt habetur, *in capit. ſicut 7. q. 1.* cæteri autem Prælati, ſi quandoque dicūtur ſponſi, id eſt, ratione generalis iuriſdictionis, *per capitulum, ſicut in vna quaque 21 q. 2.* Ad alias autē dignitates, Canonicatus, & perſonatus Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, inquit, prędictus Panor. quod non extenditur, Decretalis ſupradicta, neque in eis habet locum ipſius diſpoſitio, cum per illorum mortem non remaneant Eccleſiæ viduatæ, nec ipſi ſint veri Eccleſiarum ſponſi. Quam eandem opinionem ſequens Goffredus, dixit in quodam ſuo opere, eandem non habere locum in electionibus Abbatum, quia inquit, Abbates non ſunt ſponſi, & proprie Paſtore, & Abbatis nomen potius ſonat ſolitudinem, quam honorem. Sed nihilominus contraria ſententia eſt verior, atque tenenda, & quod hac in re faciendum eſt, & communiter obſeruatur in praxi, explicabitur per ſequentem concluſionem.

Prima Concluſio.

Decretalis prædicta locum habet, atque ſeruanda eſt, in electione quorumcumque Prælatorum, etiā ſi non ſint Epiſcopi, aut Prælati Generales.

Non ſolum in electione Epiſcoporum, & Prælatorum generalem habentium iuriſdictionem, in Eccleſijs Collegiatis, ſeruanda eſt & locum habet diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, verum etiam in electione Abbatum, & quorumcumque Prælatorum Regularium, ordinariam habentium iuriſdictionem. Hęc concluſio eſt expreſſa Sylu. *verbo electio 2. q. 1.* vbi hanc tenet ſententiam, & eam confirmat de mente, & ſent. Io. And. *in c. officij eod. tit.* Vbi dicit, quod Abbates dicuntur Paſtores, quia vere etiam & Abbatiſſæ, & habent, habereque dicuntur dignitates, *per cap. indemnitatibus eod. tit. lib. 6.* & præterea quod electiones Abbatum, in multis comparantur, quin vero æquiparantur electionibus Epiſcoporum, vt etiam conſtat *ex c. cupientes eod. tit. lib. 6.* & etiam Eccleſiæ mortuis Abbatibus, proprijſque Prælatis, eſſe dicūtur viduatæ. Ex quibus infertur, quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, non ſolum habet locum in electionibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum generalem iuriſdictionem habentium, verum etiam in electionibus quorumcumque Prælatorum Regularium, per quorum mortem Eccleſiæ remanēt ſine Paſtore, & quaſi viduatæ. Ad quod facit *cap. ne pro defectu* poſitum in eod. tit. vbi idem

ſupradictus

ſupradictus Pontif. comparat, quoad hoc Eccleſias Cathedrales, & Regulares, quarum omnium Prælati appellantur Paſtores, & ipſarum Eccleſiæ dicuntur viduatæ per illorum mortem. Dicit præterea Sylu. vbi ſup. quod nomen viduatæ in ſupradicto loco, ſiue locis, non debet ita ſtrictè ſumi, vt ſolummodo dicantur viduatæ Eccleſiæ, quæ carent Epiſcopis, qui ſolum propriè, & in rigore iuris loquendo, dicuntur earundem mariti, & ſponſi, immo vero cũ ſupradictæ Decretales ſint fauorabiles, vt colligitur ex ipſarum principio, emanaueruntque ad tollenda pericula, & impedimenta Eccleſiarum, potius debent ampliari, quam reſtringi, & ſic locum habere non ſolum in electione Epiſcoporum præciſe, verũ etiam & in electione Abbatum, & quorumcunq. Prælatorum Regularium, ordinariam habentium iuriſdictionem.

Secunda Concluſio.

Decretalis ſupradicta non hab. locum in electionibus aliorum Beneficiatorum, & Prælatorum inferiorum.

Diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, *quia propter*, nõ neceſſario ſeruanda eſt in electionibus aliorum Beneficiatorum, ſeu Prælatorum inferiorum à ſupradictis, ſed ſufficiunt ad id ſingulares conſenſus exiſtentium in cap. dummodo præſtetur in communi, & omnibus Collegialiter congregatis, nam ſic electus ſimpliciter à maiori, & ſaniori parte, ius habebit in electione. Hęc concl. eſt d. Sylu. loco ſupracitato vbi improbat, & reijcit ſentent. & opin. Hoſt. qui dixit ſupradictam Decretalem habere locum, in electionibus beneficiorum ſpectantibus, ad Collegium, & conſequenter quod ad dictum textum, dum mentionem facit de Eccleſijs viduatis, addẽdum eſt, ſeu Miniſtris deſtitutis, ſed inquit Syluest. hoc deſtruere litteram, & non neceſſarium, neque conueniens. Nam vbi agitur de modico præiudicio, non neceſſaria eſt tanta ſolemnitas, præſertim in caſu, quo nõ deficiat ſuperior, qui poſſit inconuenientibus, occurrentibus prouidere, argumento deducto, *ex c. vbi periculum in principio, eod. tit. lib. 6. c. licet tuſi. eod. tit.* Sed quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, & forma ibidem tradita, aut aliqua ipſarum trium, non neceſſario ſeruanda ſit in alijs electionibus aliorum Beneficiatorũ, & Pręlatorum inferiorum à ſupradictis, probat Syl. *ex gloſſ. in ca. ſicut eod. tit. lib. 6. & ex alia gloſſ. in c. ſi cui, eod. tit.* & dicit eſſe expreſſam ſentent. Panot. *in c. Eccleſia extra eod. tit.* vbi etiam tenet, quod in electionibus in quibus non eſt neceſſario ſeruanda forma *d. c. quia propter*, non etiam neceſſaria ſunt verba, modo conſtet de conſenſu eligentium, & conſequenter multo minus eſt neceſſaria ibidem ſcriptura aliqua. Hæc Sylu. vbi ſupra. Ac tandem concludendo dicit, quod in Eccleſijs Regularibus Religionum approbatarum, electiones omnium Prælatorum, habentium iuriſdictionem ordinariam, & generalem, fieri debent ſecundum prædictam formam, & ponit exemplum in ordine Prædicatorum, in Magiſtro, & Prioribus Prouincialib. ſiue Conuentualibus, & in alijs Religionibus in Officijs, & præfecturis ſupradictis correſpondentibus.

Nota hoc ex Syluest.

Dicit tamen, quod in electione aliorum Superiorũ, atque Diffinitorum, ſeu Diſcretorum, & huiuſmodi, non eſt neceſſaria tanta ſolemnitas, nec vox, aut Scriptura, ſed ſufficit, quod huiuſmodi electiones fiant collegialiter. Hoc forſan obſeruatum fuit tempore Sylu. ſupradicti, ſed nunc iam poſt Conc. Trid. vt credo, atque indubitanter teneo, id facere haud quaquam licet, nam ſeſſ. 25. c. 6. agendo de modo in electionibus ſeruando. *ſtatuitur, vt in electione Superiorum quorumcunque, & Abbatum temporalium, & aliorum Officialium ac Generalium, & Abbatiſſarum, atque aliarum præpoſitarum quò omnia recte, & ſine vlla fraude fiant, omnes ſupradicti eligantur per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina numquam publicentur.* Circa quod decretum aduertere libet, quod per ipſum nullatenus derogatur, minuatur ſiue annullatur, Decretalis Innoc. *in d. c. quia propter*, quin vero præſopponitur, ipſaque præſuppoſita, tradit Concilium modum, & formam obſeruandam, in ſecretis votis, & ſuffragijs, in electione facienda per ſcrutinium, nempe vt vota ſint ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina nonquam publicentur, quibus verbis iam præſupponit, quod in dicta electione facienda per ſcrutinium, interuenire debet ſcriptura, & quod vota, & ſuffragia redigi debent in ſcriptis. Quod qualiter ſit faciendum infra ſuo proprio loco dicemus. Neque etiam Conc. Trid. per ſupradictum Decretum, tollit, aut amouere intendit, electionem factam per modum compromiſſi, nec factam per viam communis inſpirationis, quin vero omnes iſti tres, ſupradicti eligendi modi, hodie ſunt in vſu, & permanent in ſuo proprio vigore, de quibus omnibus in particulari dicendum eſt inferius.

... valde ex Conc. ... forma ſer... in electioni...

ARTICVLVS IV.

Vtrum eligendi canonica forma, tradita in ſupradicta Decretali, quia propter, locum habeat, & obſeruanda ſit, etiam in poſtulatione, & collationibus.

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Forma tradita in d. c. quia propter, nõ neceſſario ſeruanda eſt, in poſtulatione, & collatione.

FOrma Decretalis ſupradictę, non habent locum nec neceſſario ſeruanda eſt, in poſtulatione, & collatione. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo elect. 2. q. 2. & verbo poſtulatio q. etiam 2.* quam & eſſe dicit Panot. *in d. c. quia propter*, & de collatione ſpecialiter probatur, *ex gloſſ. in c. ſicut eod. tit. lib. 6.* vbi habetur, quod ſi ad plures ſpectat collatio alicuius beneficij, poſſunt omnes ſimul conferre, nec eſt neceſſe, quod id fiat per ſcrutinium ſecretum, nec per compromiſſum, hoc eſt, per vnum nomine omnium, ſed ſufficiunt ſingulares aſſenſus, ad quod citatur, atque adducitur, *l. ex per fundum. ff. ſerui. ruſt. prædio.* Sed de poſtulatione probatur id ipſum, nam ſi in poſtulatione, eſſet, neceſſe formare Decretum, & facere reliqua omnia, quæ in electione, non poſſent reſilire poſtulantes Decreto formato, ſicut neque in electione, aut innominatione facta per ſcrutinium electionis, reſilire poſſent Electores: ſed hoc non ita eſt, nam poteſt reſiliri à poſtulato, ergo in poſtulatione non habet locum, nec neceſſario ſeruanda eſt forma tradita ad electionem, *in d. ca. quia propter* Multæ alię rationes diuerſitatis poſſent adduci, ſed breuitati ſtudemus, ideo hæc pro nunc dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

A quibus facienda eſt electio, vt ſit Canonica, & talis cenſeatur atque exiſtimetur.

INnocentius III. in Decretali ſupradicta, ſtatuere volens modum, & formam ſeruandam, in omni Canonica electione, in primis, inquit, *vt cum electio fuerit celebranda, ſint præſentes omnes qui debent & volunt, & poſſunt commode intereſſe.* Circa quæ verba plures inſurgũt difficultates, de quibus dicemus per ordinem. Sed nunc in communi, atque vniuerſali quæritur, à quibus de iure facienda ſit electio? Cui difficultati reſolutiue Reſpon. per ſeqq. concl.

Prima

Prima Concluſio.

Electio de iure communi, ad Collegium pertinet.

Electio quælibet de iure communi, ad Collegium pertinet, ita quod, quælibet Congregatio de iure, habet ſibi eligere Prælatum, niſi vel conſuetudo, aut Priuilegium ſibi obſtet. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylu. *verbo electio 1. q. 1. & habetur in cap. 1. de elect.* in cuius titulo apponitur, quod nulli Eccleſiæ collegiatę, prouideri debet de Prælato, per collationem ſeu prouiſionem ſed per electionem Canonicam, fiendam per ipſum Collegium, vbi hoc ipſum tenet gloſſa ibidem Habetur hoc idem *in ca. congregatio. 15. q. vlt.* vbi dicitur, quod congregatio debet ſibi eligere Abbatem, poſt Abbatis ſui mortem, vel eo viuente, ſi ipſe deliquerit, vel peccauerit Idem *habetur in c. Abbatem 18. q. 2.* idem dicitur *in cap. cum dilectus de conſuet. & in c. nobis de iure patron.* & ſæpe alibi. Sed ſi Clerici non ſunt in Eccleſia, vt Collegium, ſed vt ſingulares perſonæ, in tali caſu prouidebit Superior per ſe, vel per præſentationem patroni, vt habetur *in capit. paſtoralis de iure patron.*

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Adeo de iure communi electio ad Collegiũ pertinet, quod & ſi in Collegio non ſint niſi duo aut tres collegæ, electio pertinet ad eoſdem.

Adeo Prælatorum electio, de iure communi pertinet ad Collegium, quod ſi aliquo Collegio, ſiu Cõgregatione, non ſint niſi duo, aut tres collegæ electio etiam pertinet ad eoſdem. Hæc ẽt concluſio eſt Sylueſt. vbi ſupra, quam & probat *ex c. 1. de electíon. cum gloſſa, hi duo vel tres, & ex cap. cum dilectus de conſuet. & cap. cum Adrianus diſt. 63.* immo tenet *etiam gloſſ. in c. 2. de poſtul. Prælatorum*, quam ſequuntur. Innoc. & Hoſt. & omnes DD. communiter, quod ius vniuerſitatis poteſt remanere in vno ſolo, omnibus alijs mortuis, priuatis, ſuſpenſis, vel excommunicatis, nam quamuis nullum Collegium Eccleſiaſticum, poſſit conſtitui in vno, quia iure ciuili requiruntur ſaltem tres *per legem Neratius, ff. de verbo. ſign.* & de iure Canonico ſaltem duo, *per d. 1. c. de elect.* conſtitutum tamen ſemel in multis, poteſt totum ius Collegij venire ad vnum, & conſeruari in illo. Pro quo facit tex. notabilis *in l. ſicut. §. ſi. ff. quod cuiuſque vniuer. & gloſſ. in cap. gratum, verſo maiorem par. de poſtul. Prælatorum*, quam ſequitur Panor. ibid. *& in d. c. 1. de elect.* & hac de re videndus eſt ſpecialiter. Nauar. lib. 1. Conſiliorum de elect. conſ. 6. num. 1. vbi dicit, adeo hoc verum eſſe & cretum, quod ſi omnes Cardinales exirent ẽ Conclaui, poſtquam ad eligendum Papam in eo conuenerunt, vno dumtaxat excepto, ille ſolus poſſet eligere Papam, vt expreſſe tenet gloſſa memorabilis, *in clem. ne Romani §. porro, verbo omnes, de elect.* quã communiter receptam magnificant DD. Et generaliter verum eſt, quod quando maior pars Collegij eſt inhabilis ad eligendum, poteſtas eligendi pertinet ad pauciores, & illi repræſentant totum Collegium, cum inhabiles non computentur in numero, ad quod facit *c. illa de elect. & gl. in clem. quod circa, eod. tit.* Verum eſt tamen, quod in caſu, quo Collegium redactum eſſet, ſolummodo ad vnum, ille talis ſolus non poſſet eligere ſe ipſum, prout tradunt ſupradicti Syluest. & Nauar. locis ſupracitatis, *per c. per noſtras de iure patron.* quia notaretur ambitioſus & vt inquit gloſſa ibidem, *verbo ingerere*, tanquam talis deberet repelli *per capitulum in ſcripturis, 8. q. 1. & cap. ſi is qui 1. q. 6. & per legem ſi quemquam, C. de Epiſc. & cler. & l. qua omnia ff. de procurat.* & quamuis in caſu, quo totum ius Collegij redactum eſſet ad tres, haberi poſſet electio, dum ſuffragarentur duo in fauorem tertij, non tamen ſi eſſet redactum ad duo, quia nullus poſſet ſuffragari ſibi ipſi, nec ſuffragando vnus alteri, eſſe poterit maior pars,

Nota hoc valde.

quod ad rationem electionis neceſſario requiritur per capitulum *quia propter* ſupradictum. Sed difficultas eſt ſcire, & inueſtigare, ex membris Collegij, quinam poſſint aut non poſſint eligere, & vocem, & votũ habeãt in electionibus ſupradictis? Quibus difficultatibus, per ordinem fiet ſatis per ſequent. concluſ.

Tertia Concluſio.

Si aliqui de Collegio ſunt priuati, electio deuoluit ad reliquos.

Si aliqui de collegio propter aliquid, poteſtate eligendi ſint priuandi, pro ea vice, dicta poteſtas non deuoluitur ad reliquos, antequam priuentur, ſecus eſt autem ſi iam ſunt priuati. Hanc concl. tenet ſopradictus Sylue. loco ſupracit. verbo elect. 1. q. 2. in primo dicto, quam & probat *ex gloſſa in c. 2. de poſtul. Præla.* & dicit eſſe de mente Panor. *in eod. cap.* vbi poſt Innoc. ponit Regulam, quod valet electio facta, non vocatis illis, qui ſunt priuati, vel inhabiles ad eligendum, quin vero addit, & dicit, quod valet, licet primo non ſit diſcuſum, an ſint priuati, nã ſatis eſt, quod poſtea conuinci poſſint.

Quarta Concluſio.

Conuerſi ſiue Laici, de Iure communi nõ habent vocem, & votum in electionibus Prælatorũ Canonicis.

Conuerſi ſiue Laici, non habent vocem, & votũ in electionibus Canonicis Prælatorum. Hanc concluſionem tenet etiam Syluest. vbi ſupra in ſecundo dicto, & eam probat, *ex cap. ex eo de electione lib. 6. §. in Eccleſiis*, vbi habetur, *quod conuerſi Laici cum Clericis non debent electionibus intereſſe*. Hoc eſt de iure communi, ſecus autem erit de conſuetudine antiqua, vt dicit Innocentius *in cap. 2. de inſtitut.* & idem tenet Federicus concluſ. 107. Nec ſunt ſupradicti laici de corpore Capituli, etiam quando tractantur in Capitulo temporalia, vt idem ipſe dicit, per textum *in capit. & ſi Chriſtus, de iureiur. verbo, vos & Monaſterij veſtri conuerſi*. Qua de re videatur *gloſſa in dicto cap. ex eo, de electio, verbo, electionibus*, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima.

Quinta Concluſio.

Qui non ſacro Ordine inſigniti, non hñt votum, & vocem in capitulo, & in electionibus Eccleſiarũ Cathedralium, ſiue Collegiatarum, quæ canonice fiunt.

Qui ſacro Ordine non ſunt inſigniti, & ſaltem Subdiaconi, non habent votum, & vocem in Capitulo, in Eccleſijs Cathedralibus, Collegiatis, ſecularibus, vel Regularibus, quæ Canonice fiunt, etiam ſi ab alijs libere ſibi concedatur. Hanc etiam concluſ. tenet expreſſe ſupradictus Syluest. loco ſupra citato, in dicto quarto, & probat eam *ex clementina, vt ij qui, de ætate, & qualit.* quod de nouo innouauit *Cõcil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 4.* vbi ad hoc idem decernitur, & ſtatuitur, atque ita obſeruatur in communi praxi, in omnibus Eccleſijs Cathedralibus, Collegiatis ſecularibus, & Regularibus, quidquid dicat P. F. Emman. Rodrig. tomo 2. ſuarum qq. Regular. q. 51. art. 5. defendere volens, quod verba ſupradicti Concil. Trident. non intelliguntur, nec debent intelligi de Eccleſijs Regular. Religioſorum Ordinis Mendicant. ſed Eccleſijs Can. Regular. & de cæteris Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis ſecularibus, propter vltima verba, quæ ibidem ponuntur, de mutatione præbendarum, quæ locum non habent in Monaſterijs Religioſorum. Sed quidquid de hoc ſit, contrarium eſt verius, quod & obtinuit conſuetudo, quæ optima eſt legum interpres, atque inuiolabiliter eſt obſeruanda, cũ Concilium ſupradictum generaliter, atque vniuerſaliter loquatur, & vt dicitur, in expreſſis non eſt locus coniecturis.

Sexta

Digitized by Google

Sexta Concluſio.

Non habent votum, & vocem in electionibus Eccleſiarum Regularium, qui tacite, vel expreſſe in eiſdẽ non fuerunt profeſſi.

Generaliter loquendo, non habent votum & vocem, in electionibus Eccleſiarum Regularium, qui ipſarum Regulas, tacite vel expreſſe nõ ſunt profeſſi. Hanc concluſionem tenet etiam ſupradictus Syluester loco ſupra citato, in tertio dicto, & probat eã ex prædicto *cap. ex eo, de elect.* §. in Eccleſijs, vbi ſupradicta verba habentur expreſſe, in quibus vidẽda eſt gloſſa, ibi, *tacite, vel expreſſe.* Et dicit Syluest. hoc idem eſſe intelligendum, de illis, qui per ipſorum Regulas, & Conſtitutiones approbatas, votum, & vocem prohibentur habere in Capitulo, & in electionibus: ſed limitat ſupradictam concluſionem in caſu, quo ex priuilegio, ſeu conſuetudine, alicui extraneo etiam conueniat eligere, nam ex dictis priuilegio, ſiue conſuetudine, ad electionem alieni plerumque vocantur, vt conſtat *ex cap. Cumana, eod. tit. de elect.* Quin vero & pro pace ſeruanda, interdum admittuntur laici, maxime Principes, vt defendant electores ab oppreſſoribus, ſecundum gloſſam ibidem, & Doctores communiter, vnde, qui eſt in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione iuris eligẽdi, etiam poteſt eligere, etiamſi poſtea amittat poſſeſſionem, *per cap. conſultationibus, de iure patron. & cap. cum propter, & cap. querelam, eodem tit.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Quinam ſint vocandi, ad electionem canonicam?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad electionem vocandi ſunt, omnes præſentes, ad quos de iure pertinet eligere.

AD electionem in primis, vocandi ſunt omnes præſentes, ad quos de iure pertinet eligere. Hæc concluſio eſt Syluestri, *verbo, electio. 1. q. 5. in primo dicto*, quam & probat *ex cap. coram, & cap. quia propter, de electio.* & præſentes eſſe exiſtimantur omnes, qui ſunt in ciuitate, vel in hortis ciuitatis, *per legem 1. ff. de procur.* Et ſi quis eorum ſit in ciuitate, vel in Monaſterio aliquo infirmus, ſecundum Hostien. ſcrutatores ire debent ad eum, & inquirere votum eius, ſicut vota aliorum præſentium, quia præſens eſſe cenſetur, qui in hortis eſt, *per ſupradictã l. 1. iuncta etiam lege 5. eiſ. vbi ſupra*. Nec erit neceſſe, huiuſmodi in collatione, aut in alijs, quę ſequuntur, iterum requirere, ſed ſufficit conſenſus ſemel habitus in ſcrutinia. Poſſet autem iſte talis, in tali caſu conſtituere procuratorem, vnum de Collegio, cum iuſto eſſet impedimento detentus.

Secunda Concluſio.

Ad electionem etiam vocandi ſunt, omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia.

Ad electionem etiam vocandi ſunt, omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri vbi ſupra, dicto ſecundo, quam & probat *per cap. coram, eod. tit.* vbi hoc ipſum expreſſe dicitur. Sed dupliciter limitatur, primo ſecũdum gloſſam ibidem, quando diſtantia nõ eſt ita magna, quin commode etiam ipſi vocari poſſent. Secundo etiam limitatur, vt hoc ſit obſeruandum, ſecundum quod habet conſuetudo ibidem, nam licet de iure vocandi ſint omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia, vt dictum eſt, conſuetudo tamen poteſt introducere, vt non vocentur, & nihilominus valeat electio. Hæc ſupradictus Syluester.

Tertia Concluſio.

Ad electionem generaliter vocandi ſunt omnes qui debent, volunt, & poſſunt commode intereſſe.

Generaliter ad electionem vocandi ſunt omnes, qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe. Hæc etiam concluſio eſt Syluestri vbi ſupra, dicto tertio, & eſt expreſſa ſupradicti *cap. quia propter, de elect.* vbi per illa verba, *qui debent*, excluduntur qui de iure non debent intereſſe, per illa vero, *qui volunt*, excluduntur qui intereſſe nolunt, qui quidẽ non debent compelli, niſi interſit Eccleſiæ, nam ſi interſit, pro ipſius intereſſe bene poterunt compelli, & nolentes intereſſe in numero duarum partium computari non debent. Per illa autem verba, *qui poſſunt commode intereſſe*, excluduntur, qui commode vocari nequeunt, in quo bonus iudex arbitrabitur, & decreto, atque determinatio, quod commode vocari nequeũt, ſine illorum præſentia celebrari poterit electio. Sed aduerto, quod huiuſmodi commoditas, refertur atque referenda eſt, ad commoditatem Eccleſiæ, non autem ipſius perſonæ, vt tenẽt omnes vnanimiter Doctores, & bene.

Nota hoc valde.

Aduerto etiã, quod vocati omnes ſupradicti, intra competentem terminum aſſignatum, ſi non compareãt, neque veniant, non oportet eos vlterius expectare, vt habetur expreſſe *in cap. cum inter, & cap. cum nobis, eod. tit. de elect.* Vltimo aduerto, quod qui priuati ſunt, vel alias inhabiles, etiam ſi non vocentur, tenet nihilominus electio, & omnia alia capitularia, ſecundum Panor. *in cap. 2. de poſtula. Prælato.* licet nondũ ſit diſcuſſum, an ſint priuati, quia, vt ſupra diximus, ſufficit, quod poſſint poſtea conuinci.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Qualiter electores vocandi ſunt ad electionem.

Ad electionem, vocandi ſunt omnes ſupradicti, verbo vel ſigno conſueto campanæ, ſeu ſcripto aliquo ſecundum conſuetudinem, & qui ſunt abſentes per litteras, aut per nuntium. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri, loco ſupra citato in quarto dicto, quam & probat per *dictum cap. coram, de elect.* Et notat ſecundum Panor. *in cap. in cauſis, eodem tit.* quod in negotijs, quæ poſſunt expediri per præſentes, quod eſt regulare, iuxta *gloſſam in cap. 2. de teſtibus, lib 6.* ſufficit vocatio per ſonitum campanæ, cuius ſonus venire poſſit ad intelligentiam exiſtẽtium in loco, vt valeat, quod ſit, etiãſi minor pars, ſit quæ conuenit. Attamen in negotijs arduis, in quibus vocandi ſunt abſentes, hoc non ſufficit, ſed debent vocari per nuncium, vel per litteras, vt habetur *in cap. cum inter, & cap. quia propter, eodem tit.* Quod & ſentire videtur Innocen. in ſupradicto *cap. in cauſis, & in cap. 2. de noui operis nunciatione.* *Et Bartol. in l. omnes populi, ff. de iuſtitia, & iure*, tenet expreſſe, quod quantumcumque pulſetur campana, niſi conueniant ſaltem duæ partes Vniuerſitatis, non valet quod ſit, *per l. nominationem. C. de Decurio. & l. nulli ff. quod cuiuſque vniuer. & l. fin. C. de prædijs Decurionum, lib. 10.* quod & communiter tenent omnes Legiſtæ. Sed Syluester vbi ſupra dicit, quod hoc procedit, & eſt verum, quando cãpana pulſatur ab eo, qui nõ habet poteſtatem, vt puta, ſi pulſetur per aliquẽ, ſeu per aliquos de vniuerſitate, qui non faciant maiorem partem, nam minor pars de duabus vniuerſitatis, non habet poteſtatem conuocandi, vel procedit, quando pulſatio non intelligitur, pro vocatione ad tale opus peragendum, & ſic concordari poſſunt Legiſtę cum Canoniſtis. Et certum eſt, quod vocati nolentes venire, eo ipſo faciunt ſe alienos, *per cap. cum nobis, eodem tit.* & quia, vt inquit *gloſſa in clementina, quod circa, eodem tit.* abſurdum eſt, quod vocati nolentes venire, computentur in numero, quę omnia ſunt intelligenda, niſi in caſu, quo eſſet lex, aut conſuetudo, quod nihil fieret, niſi duæ par-

Digitized by Google

partes ſint præſentes, nam tunc talis conſuetudo ſeruanda eſſet, vt late tradit, & probat ſupradictus Sylueſt. *verbo, ſtatutum, num. 2.*

Quinta Concluſio.

Si quis electorum legitimorum non fuerit vocatus ad ipſius inſtantiam & requiſitionem, electio caſſanda eſt, niſi forſan, & ipſe cōſentiat, velitq. ipſam ratam habere.

Si quis electorum legitimorum fuerit contemptus, & ad electionem nō vocatus, ad ipſius petitionem, electio caſſanda eſt & caſſari debet, niſi forſan ipſe conſentiat, & velit eam ratam habere. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri vbi ſupra, in quinto dicto, & probat etiam *ex cap. ſi cui, eodem tit. libr. ſexto*, quia non eſt ipſo iure irrita ſed irritāda, illo proſequente ſuam iniuriam, & non alias, per *capit. bonæ memoriæ, eodem tit.* quia quilibet poteſt renuntiare iuri ſuo, *per l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis.* Quod eſt intelligendum, quando renuntiatio non præiudicat bono communi, ſecus eſt autem, ſi ſit cum præiudicio illius, quia tunc tenetur non renuntiare, aliter preponeret bonum proprium bono cōi, atque in tali caſu poſſet cōpelli. Vnde male faciunt, qui renunciantes voci ſuæ, ne notentur, vel alio humano reſpectu, permittūt eligi indignos, & inſufficiētes, & inquit Sylueſter, q hoc faciliter eſſe poſſet peccatum mortale, nam, qui habet votū, & vocem tenetur illam non renuntiare, ſi id intelligit intereſſe bono communi.

Nota hoc valde, quòd non quis pro libito in electione aliqua renuntiare poteſt voci ſuæ.

Si autem non intereſſit bono communi, ſed ſuo priuato, & particulari, quilibet poteſt iuri ſuo renuntiare, vt dictum eſt, & facta ſemel renuntiatione, non poterit poſtea impugnare, quod factum fuerit per alios. Si autem quis ad electionem non vocatus accedat, electione nondum facta, admittendus eſt in omnibus, quæ reſtant facienda circa illam, vt habetur *in ca. Eccleſia veſtra, eodem tit.* & tenet illud Archiadiaconus, & omnes Doctores communiter.

ARTICVLVS VII.

Vtrum abſentes conſtituere poſſint procuratorem, ad electionem canonicam.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Electores abſentes ad electionem poſſunt cōſtituere procuratorem.

Elector ſi fuerit abſens, & iuſto impedimento detentus eligere & inſtituere poteſt vnum, vel plures procuratores ad electionem. Hæc concluſio eſt Sylueſtri, *verbo electio 1. q. 3.* Nec huic reſolutioni obſtat, quod nuperrime habetur determinatum in Concilio Tridentin. ſeſſ. 25. de reformat. capit. 6. vbi ſtricte prohibetur, *vt in poſterum non liceat voces, & ſuffragia abſentium ſupplere*, nam intentio ſupradicti Concilij, nō fuit reuocare ius antiquum, iuxta quod abſens conſtituere poteſt procuratorem ad electionem, cum iuſto fuerit impedimento detentus, per ſupradictum *capit. quia propter, § illud autem de electio.* quod & declaratum eſt per Illuſtriſſimos Cardinales Congregationis Regularium, qui prædictum decretum explicantes, & declarantes dixerunt, non ſuæ fuiſſe intentionis tollere, quin ex inſtitutis alicuius Religionis, licitum ſit Superioribus abſentibus atq. legitime impeditis, conſtituere aliquem procuratorem ad generale Capitulum, qui eorum loco, & nomine vocem ſuam deferat, & præbeat votum in quacumque electione. Ita refert Pataſellus in ſuo Compedio Priuilegiorum Minimorum, reſponſum fuiſſe à dictis Illuſtriſſimis Cardinalibus anno 1570. octaua die Auguſti.

Nota pro declaratione Conc. Trid. de non ſupplendis ſuffragijs.

Mens ergo, atque intentio ſupradicti Concil. loco prægallegato, tantum fuit tollere, ac penitus amouere, deprauatam quandam antequam conſuetudinem, quam habebant Superiores, & Præſidentes in Capitulis, ad effectum ſuarum faciendarum electionum, abſentium vota ſupplendi, & votum & vocē cui volebant tribuendi, propria ſua auctoritate, dicendo illi, Tu eſto Prouincialis, talis Prouinciæ loco abſentis, nam ego te ſubſtituo, & ſic de alijs, &c. quod quidem vergebat in magnam electionum fraudem, atque Religionum omnium detrimentum. Hoc itaque tantummodo fuit vetitum, atque prohibitum per ſupradictum Concil. Trident. non vero abſentes, iuxta ius commune antiquum, Procuratorem, ſeu Procuratores ſui loco conſtituere, prout in dicto *cap. quia propter*, ſibi conceditur expreſſe. Sed aduerto cum ſupradicto Sylueſtro, quod ſi abſens, ad electionem plures conſtituit Procuratores, quilibet eorum debet eſſe inſolidum, & ſi non concurrunt ſimul, potior erit conditio præoccupantis? quod ſi nullus eorum præoccupat, ſed ſimul concurrunt, Capitulum admittet quem voluerit, & in caſu, quo maior pars Capituli non concordat, admittetur ille, qui prior fuit inſtitutus. Aduertit præterea ſupradictus Sylueſter, quod oportet, vt Procurator inſtitutus, ſit de Collegio, quod habetur expreſſe in *d. cap. quia propter. § illud autem. in fin.* ibi, *vnus de Collegio committat vicem ſuam*, & ſi nullus eſſe velit, nolente Capitulo, non poteſt extraneum deputare, nec per litteras exprimere votum ſuum. Tertio etiam notat, & aduertit, quod oportet, vt Procurator non eligat vnum ſuo, & alium Procuratorio nomine, quia nihil valeret electio, niſi dominus, & ſubſtituens ſpeciale mandatum ſibi dediſſet, de aliquo nominando, quia tunc illum nomine ipſius, & alium ſuo nomine poterit nominare, *per cap. ſi quis, de electio lib. 6.* vbi etiam dicit & aduertit, quod licet poſſit committi Procuratori expreſſio alicuius perſonæ, ſi tamen ipſe dominus, & ſubſtituens, per litteras aliquem in electionem nominaret, non valeret, vt expreſſe habetur *in d. c. ſi quis in textu, & in gloſſa*. Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt elector abſens, procuratorem loco ſui poſſet ſubſtituere, neceſſum vt iuſto ſit impedimento detentus.

Ad hoc vt Elector abſens, Procuratorem loco ſui poſſit conſtituere, neceſſum eſt, quod ſit iuſto impedimento detentus, & impeditus, aliàs nullo modo poterit. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in dicto cap. quia propter. §. illud autem.* vbi additur, quod ſi opus fuerit, ea de re iuramēto fidem faciat, ſuper quo videatur latiſſime *gloſſa, verbo, venire*, & Panormit. tenet hoc ipſum ibidem, vbi dicit, quod licet in alijs negotijs explicandis per Capitulum, vel per Vniuerſitatem, poſſit quiſpiam conſtituere procuratorem loco ſui etiam non impeditus, non tamen ad effectum electionis, nam hoc eſt ſpeciale in electione, ſiue ſeruanda ſit forma *dicti cap. quia propter*, ſiue non, cum ibidem hoc ſit ſimpliciter interdictum, & in negotio electionis videtur particulariter electa induſtria perſonæ, argumento deſumpto *ex cap. ſi cui de officio deleg. lib. 6.* Dicit tamen Sylueſt. loco ſupra citato, in ſecundo dicto, quod ſi alij de Capitulo admittere velint ad electionem procuratorem, non impediti, hoc optime facere poſſunt, non obſtante diſpoſitione dicti *cap. quia propter*, nam licet textus dicat ibi *interdicimus*, cum hoc interdictum emanauerit in fauorem illorum, poterunt in hoc caſu, iuri ſuo renuntiare. Quod & præterea patet, quia ſi ſupradicti de Collegio, poſſent communicare ius eligendi penitus extraneō, per *cap. ſcriptum extra, eodem tit.* quamuis ad id non poſſent compelli, per *cap. cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſ. ſ. & propriet.* &

Digitized by Google

quia vtens iure ſuo nemini facit iniuriam, per *c. cum Eccleſ. a Vulterana, de elect.* multo ergo melius, & à fortiori, ſi velint, poſſunt admittere procuratores eorum, qui ſunt de Collegio, quamuis non ſint impediti. Videatur hac de re Syluest. vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

In hiſce electionum rebus quammaxime ſtandum eſt conſuetudini, quoad vocandos vel non vocandos abſentes.

Si alicubi eſt conſuetudo, quod abſentes ad electionem non vocentur valet, & è conuerſo valet etiam conſuetudo, vt abſentes vocentur, & in his omnibus ſtandum eſt conſuetudini, dummodo non cedat in magnum damnum Eccleſiarum. Hęc concluſio eſt Syluestri vbi ſupra, & probat eam de mente, & ſententia Panorm. & Ioannis Andreæ, *in cap. coram de elect.* vbi etiam dicit, quod non valet conſuetudo, quæ Eccleſijs eſt multum damnoſa, & grauoſa, aut ſaltem eſt tollenda *per c. 1. de conſuetudine*, ſi tamen (inquit) conſuetudo haberet, vt cum parua incommoditate vocari deberent, valeret talis conſuetudo, de quo caſu intelligendum venit *cap. in Geneſi extra eod. tit.* Quantum valeat, & poſſit in hiſce rebus conſuetudo, dicemus infra, in particulari Articulo, qui hac de re fiet.

ARTICVLVS VIII.

Quinam non poſſint eligere, ſeu iure priuati ſint, poteſtate & facultate eligendi.

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Multi iure priuati ſũt poteſtate, & facultate eligendi.

MVlti iure priuati ſunt poteſtate, & facultate eligendi. Hæc concluſio eſt Innocentius, & Panormitan. *in capit. ſecundo, de poſtulat. Prælat.* & eam tenet Syluest. *verbo electio. 1. quæſt. 4.* vbi & enumerat tredecim caſus, in quibus priuati ſunt tredecim hominum genera, poteſtate, & facultate eligendi, primo excommunicati excommunicatione minori, per *capit. vltimum de clericis excomm. miniſt.* Secundo, ſuſpenſi ab officio, per *capit. cum dilectus, de conſuet.* Tertio, interdicti, per *cap. cum inter, de elect.* Quarto, quibus interdictum eſt eligere ſine licentia Superioris, *per capit. fin. de electio.* Quinto, qui ſcienter celebrauerunt in loco interdicto, niſi ſuper hoc ſint priuilegiati, *per capit. is qui de ſenten. excomm. lib. 6.* Item ſexto, ij qui in aliqua vacatione elegerunt ſcienter indignum, *per capit. cum in cunctis, & capit. cum innotuit, in fin. de elect.* Et idem eſt dicendum, ſi peccauerunt in poſtulando, *per cap. ſcriptum eodem tit.* quia pro ea vice, ſunt priuati poteſtate eligendi, ſi facta nominatione ſequuta eſt poſtulatio, vel electio, ſecus autem, ſi non ſit ſequuta, per *capit. perpetuo, eodem titu. libro ſexto.* Septimo, pupilli, & impuberes, id eſt, qui ſunt intra quartumdecimum annum in viris, & duodecimum in fœminis, *per dicto capit. ex eo, eodem tit.* Octauo, laici & Conuerſi, *per dicto capit.* Nono, non profeſſi, tacite, vel expreſſe, *per d. cap.* Decimo, non Subdiaconi, aut non inſigniti ordine ſacro, *per clemen. ut qui de ætat. & qualit.* Vndecimo illi, qui per laicalem abuſum elegerunt, *per cap. quiſquis de elect.* Duodecimo, non eligentes intra tempus à Iure ſtatutum *per cap. ne pro defectu, eod. tit.* & tandem. Tertiodecimo, omnes irregulares, *per capit. is qui de ſenten. excom. lib. 6.* vbi hoc habetur expreſſum, quamuis Archidiaconus dubitauerit, ac dixerit, quod de hoc Iure nullus reperitur textus expreſſus.

ARTICVLVS IX.

In quonam loco, facienda ſit Electio canonica.

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnis electio canonica, facienda eſt in ſacro loco, aut ſaltem honeſto.

QVælibet electio canonica, facienda eſt in loco ſacro, nempe in Eccleſia, vel Capitulo, aut alio loco ſimili honeſto. Hanc concluſionem tenet Syluest. *verbo, electio. 1. qu. 8.* quamuis dicat in hoc ſtandum eſſe conſuetudini, iuxta *cap. te. in cauſis, de elect.* modò locus non ſit locus clandeſtinus, quia electiones, quæ fiunt in locis clandeſtinis, & in cameris, per occulta conuenticula, reprobantur in Iure, *per cap. 2. & cap. ſi tranſitus, diſtin. 79. & in cap. quia propter, de elect. § electiones*, hoc ipſum habetur expreſſe, ibi, *Electiones clandeſtinas reprobamus.* Vnde inquit dictus Syluester, quod electiones Epiſcoporum, præcipue in Eccleſia fieri conſueuerunt, per *cap. quod ſicut, extra, eodem tit.* quamuis ex cauſa etiam extra ciuitatem fieri poſſent, *iuxta cap. in nomine. 23. diſt.* Electio autem Papæ facienda eſt in conclaui, iuxta *cap. vbi periculum, de elect. lib. 6.* Dicit autem ſupradictus Syluest. quod electio facta, in loco interdicto non valet, ſecundum Archidiacon. *in d. capit. in nomine, diſt. 23.* Sed contrarium tenet Ioannes Andr. & Doctores communiter, qui dicũt, quod valet poſtulatio, & electio facta in loco interdicto, quia iſta nihil aliud ſunt, quam quidam contractus, quod & probant per textum *in capit. 1. de poſtulat. Prælat.*

ARTICVLVS X.

Quodnam tempus ſit ſtatutum à iure, Electionis canonicæ celebrandæ.

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpondetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Electio fieri non debet, ante ſepulturam prædeceſſoris, ſed ſi facto fiat, valet.

ELectio fieri non debet, ante ſepulturam prędeceſſoris, ſi autem de facto fiat, nihilominus valet. Hæc concluſio habetur *in capit. bonæ memoriæ, el 2. de elect.* & quod valeat, dicit expreſſe ibi gloſſa, quam ſententiam tenet etiam Syluest. *verbo, electio. 1. q. 6.* quamuis multi Doctores Iuriſperiti dicant contrarium, & expectandam eſſe tertiam diẽ Prælationis, ſiue dignitatis vacantis, & poſtquam cadauer prædeceſſoris fuerit ſepultum, ac terræ traditum, & electionem aliter factam dicunt eſſe nullam. Quod quamuis verum habeat, loquendo de congruentia, non tamen ſtando in rigore iuris, nec talis electio propterea dicenda eſt nulla, quinvero tales accidere poſſunt circumſtantiæ, quod electio ſtatim, etiam ipſa eadem die ſit facienda, & omnis cunctatio abijcienda, & repellenda, non expectata corporis ſepultura, vt in caſu, quo timeatur aliqua magna vis, & violentia alicuius magni Principis, aut aliquæ ipſius litteræ, quæ valeant, aut poſſint, iuſtam atque legitimam impedire electionem. In quo quidem caſu, & ad maiorem abundantiam nos Fratres Minores ſpecialem habemus priuilegium Clementis IV. quod habetur in Monum. Ord. & refertur in Compend. priuileg. *verbo electio. §. 4. quod in huiuſmodi electionibus, tempus ſuper hoc à Iure ſtatutum, nobis non currat, nec in hac parte iuris huiuſmodi regulis coarctemur.* Quod quidem Priuileg. deſeruit, prodeſſeq. põt ad multa, quę ſtatim dicentur.

Secunda

Secunda Concluſio.

Mon. O d. 1. impreſ. fol. 56. & & a fol. 134. cõc. 92. & refertur in Comp. verbo. Electio. §. 4.

Tēpus trium menſiũ, eſt determinatum à iure, pro qualibet electione facienda, alioquin deuolu tur ad ſuperiorem electio.

In Eccleſijs Cathedralibus, & etiam Regularibus, ceſſante legitimo impedimento, tenentur electores, intra tres menſes eligere, alioquin deuoluitur electio ad Superiorem proximum, & ſi ipſe intra dictum terminum non elegerit, deuoluitur ad alium Superiorem, & ſic vſque ad Papam. Hæc concluſio habetur expreſſe, *in ca. ne pro defectu, de elect.* & eam tenet Syluest. vbi ſupra. Sed ad hoc deſeruit ſupradictum priuilegium, Clementis IV. vt prædicta non habeant locum apud nos Minores Fratres, nec apud Regulares omnes, priuilegium habentes communicationis.

Tertia Concluſio.

Quo tempore poſt electionem factã tenẽtur Electores ipſam electo præſentare.

Poſt electionem factam, tenentur Electores, electionem præſentare electo, & petere conſenſum eius intra octo dies, poſtquam commode potuerint alioquin negligentes excluduntur à proſequutione proceſſus, & ſunt ſuſpenſi per tres annos, ab omnibus beneficijs ipſius Eccleſiæ. Habetur hæc concluſio *in cap. cupientes, §. cæterum, de elect. lib. 6.* & eam tradit Syluest. vbi ſupra, ad quod etiam deſeruit ſupradictum priuilegium, vt non currat nobis, penes hoc, à iure ſtatutum tempus, neque in hac parte ſupradictis iuris regulis grauemur.

Quarta Concluſio.

Intra q̃ tempus, electus tenetur electioni de ſe factæ conſentire vel renuere.

Electus intra menſem à præſentatione, conſentire tenetur, alias eſt priuatus electionis iure, niſi forte ea ſit electi conditio quod conſentire non poſſit, abſque licentia Superioris, quo caſu tenetur ipſe, & Electores licentiam petere, cum ea celeritate, quam patitur abſentia, vel præſentia Superioris, & ſi non habeatur licentia, ex tunc ad aliam electionem debent procedere. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri, loco ſupra citato, vbi etiam dicit, quod quilibet Clericus electus, intra tres menſes poſt conſenſum, tenetur petere confirmationem, alias caſſatur electio, vt in *cap. quam ſit, de elect. lib. 6.* Immo vero ſi confirmatio petenda eſt à Papa, electus tenetur intra menſem poſt conſenſum, vel ſi non fuerit ei electio præſentata, intra menſe à notitia, iter verſus curiam arripere, & confirmationem petere, & negotium proſequi, vt habetur in *c. cupientes, de elec. lib. 6.* In alijs vero Eccleſijs, inquit, quod prouideri debet intra ſex menſes, alias electio deuoluitur ad Superiorem, modo ſupra dicto, vt habetur in *cap. de multa, de praben. & in c. nulla, de conceſſion. præben.*

Nota hoc valde.

Hæc ſupradictus Sylu. vbi ſupra, & ſtatim quæſtione ſequenti quærit, Vtrum ſtatui poſſit minor terminus, quam trium menſium, in quo ſi non conueniãt vocati, licite procedatur ad electionem? & dicit, quod ſic, ſi duæ partes ſint præſentes, & aſſignetur ſufficiens cauſa coarctationis, quod probat ibidem concordando circa hoc, diuerſas Doctorum ſententias, in *cap. cum inter vniuerſas, & cap. cum a nobis, de elect.*

ARTICVLVS XI.

Quinam poſſint, aut non poſſint eligi, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure nulla, & inualida.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Eligendorũ qualitates, quales eſſe dẽat.

ELigi poteſt, qui ex legitimo matrimonio fuerit natus, & legitimæ ætatis, id eſt triginta annorum completorum, quantum ad Epiſcopatum, & alias dignitates Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, viginti vero quinque annorum, quoad alias inferiores, animarum curam habentes, & alias eligentes, ſunt priuati illa vice, poteſtate eligendi, ſufficit tamen illos attigiſſe. Hæc concluſio eſt expreſſa, Syluestri, *verbo, electio 1. q. 3.* de qua & nos multa diximus ſupra quæſt. 2. & 3. per plures Articulos, quam ob cauſam, nunc ab ampliores eiuſdem tractatione ſuperſedemus.

Secunda Concluſio.

Qui ad vnam dignitatẽ reperitur dignus, regulariter loquendo eſt & dignus ad aliã.

Qui ad vnam dignitatem reperitur dignus, ſi poſtea eligatur ad aliam, debet etiam dignus reputari, regulariter loquendo. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest. loco ſupra citato, & probat *ex cap. geſta, diſt. 74.* Sed dicit, quod quandoque fallit, non licet interdum quis toleretur in officio minori, non propterea in maiori indignus debet tolerari, iuxta *cap. nos conſuetudinem, habetur, diſt. 12.*

Tertia Concluſio.

Abbas exemptus bene poteſt eligi in Epiſcopũ, ſiue in Abbatẽ alterius Conuentus eiuſdem Regulæ.

Abbas exemptus, bene poteſt eligi in Epiſcopum, ſiue vero in Abbatem eiuſdem Regulæ, & habitus, ſed tranſire non poteſt, niſi de licentia Papæ, vel Legati de latere, ſi ſit in Prouincia. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in capit. ſi Abbatem, de election. libro ſexto,* & eam tradit Sylueſter vbi ſupra, quæſtion. 13. circa quam nihil aliud dicendum occurrit.

Quarta Concluſio.

Quilibet Religioſus, licet non expreſſe profeſſus quin vero et Nouitius, eligi poteſt in Epiſcopum, ad Præfecturas autem ſuæ, vel alterius Religionis, aſſumi non poteſt, niſi ſit profeſſus.

Licet quilibet Religioſus, etſi nõ ſit expreſſe profeſſus, quin vero Nouitius, poſſet eligi in Epiſcopũ, ad Prælaturas tamen ſuæ, vel alterius Religionis, aſſumi non poteſt, niſi ſit expreſſe profeſſus, imo nullus Religioſus poteſt eligi, & aſſumi in Abbatẽ, aut Prælatum alterius Religionis, ſeu habitus, & contrarium facere eſt ipſo iure irritum, & inane. Hæc concluſio, eſt etiam expreſſa Syluest. vbi ſupra, & quæ in ipſa dicuntur, conſtant per ordinem ex *cap. nullus, de elect. lib. 6. & clement. 1. extra, eod. tit.* qua de re, nos multa diximus ſupra, q. 3. art. 4. Quapropter ab ampliore illius tractatione abſtineo.

Quinta Concluſio.

Multi iure prohibentur in Superiores, ſiue Prælatos eligi.

De iure communi, multi prohibentur, in Superiores & Prælatos eligi, propter impedimenta quãplurima, quæ ponuntur in Iure, quæ ad octo capita reducuntur. Primo, is qui fuerit notorie malus. Secundo, qui fuerit excommunicatus excommunicatione maiori. Tertio, etiam ſi eſt excommunicatus excommunicatione minori. Quarto, qui fuerit ſuſpenſus, vel interdictus, aut non ſeruauit interdictum. Quinto, qui non fuerit legitime natus, aut debitæ ætatis, vel ſufficientis litteraturæ, vel ſimile aliud impedimentum habet circa ordinationem. Sexto, ſi ſemel fuit reprobatus vitio perſonæ. Septimo, ſi eſt Epiſcopus. Octauo, ſi non eſt in Religione profeſſus. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Syluestri, loco ſupra citato, quæſt. 14. vbi in fine inquit, quod omnis electio facta de eo, qui habet aliquod prædictorum impedimentorum, nulla eſt ipſo iure, excepto primo, & tertio, impedimento, in quibus non eſt ipſo iure nulla, ſed caſſanda & annullanda, vt patet, *per cap. fin. de cler. excom. miniſt.* & inquit, quod huiuſmodi Electores, ipſa vice ſunt priuati electione, & ſuſpenſi per triennium ab Eccleſiaſticis beneficijs ipſo facto, vt habetur in *cap. cum in cunctis, de elect.* Sed oportet vl-

terius ſupradicta amplius indagare, & quidem de primo impedimento, nempe ſi eligendus fuerit notorie malus, plura ſumus infra dicturi, in proprio, & ſpeciali Articulo, quem hac de re facturi ſumus. Solum nunc breuiter dico, quod ſecundum Diu. Thom. quodlib. 8. q. 4. art. 1. in publico peccato mortali exiſtens, indignus eſt, ad quodlibet opus ſpirituale exequendum, ac proinde iure optimo caſſanda, & irritanda eſt ipſius electio. Circa ſecundum impedimentum, de excommunicato excommunicatione maiori, habetur expreſſa conſtitutio, quod non eligatur, *in capit. conſtitutus, de appell.* & electio de illo facta eſt irrita, & nulla. Circa tertium de excommunicato excommunicatione minori, iam adduximus *cap. fin. de cleric. excomm. miniſt.* vbi habetur, quod ſi ſcienter eligatur, excommunicatus excommunicatione minori, electio eſt caſſanda. Circa quartum impedimentum, ſi ſit ſuſpenſus, vel interdictus, eſt expreſſum, *in c. 1. de poſt. Prælat. & c. cum dilectus, de conſuet.* Circa quintum ſi non eſt legitime natus, debitæ ætatis, &c. dictum eſt ſupra in Quæſtionibus particularibus, quas hac de re egimus q. 2. & 3. per diuerſos Articulos. Circa ſextũ, ſi fuit ſemel reprobatus, vitio perſonæ, quod neque ibi neque alibi, huiuſmodi poſſit eligi, habetur expreſſe, *in c. ſuper eo, extra de elect.* ſecus eſt autem, ſi electio caſſata fuit, propter vitioſum proceſſum, quia tunc eius promotio non impeditur, etiam in eadem Eccleſia, vt habetur *in d. cap. ſuper eo, & in in cap. in noſtra, eodem tit.* Circa ſeptimum impedimentum, nempe ſi eſt Epiſcopus, cum iam alteri Eccleſiæ alligatus ſit, certum eſt, quod non poteſt eligi licet poſtulari poſſit à Papa, vt abſoluatur ab Epiſcopatus onere per *cap. fin. de poſtul. Prælat.* & tandem circa octauum impedimentum, ſi nõ ſit in Religione profeſſus, iam dictum eſt ſupra, concluſ. 4. quod non poteſt eligi, & quod alias electio facta non valet, *per cap. nullus, de elect. lib. 6.* neque aliquis exiſtens alterius Religionis, ſeu habitus, *per clement. 1. de elect.* qua de re peculiarem etiam fecimus Articulum ſupra q. 3. art. 4. Nec religioſus tranſiens de Mendicantibus ad non Mendicantes, ibidem poteſt eligi, per aliam Clementinam, quæ incipit, *Vt profeſſores, de Regularibus.* De quibus omnibus videatur Sylueſt. vbi ſupra quæſt. 14.

Difficultas. Solummodo ſupereſt in calce huius Articuli inueſtigare, quid ſit faciendum, in caſu quo, in Capitulo, ſiue Collegio ſunt aliqui excommunicati, vel ſuſpenſi, aut ſaltem dubitatur, & ſine ſcandalo expelli non poſſunt, vel quando dubitatur de aliquibus, an iure intereſſe debeant electioni, Quam difficultatem mouet Syluester *verbo. electio. 1. quæſt. 15.* & reſpondet cum Panormit. *in cap. Cumana, extra eodem tit.* quod admittantur cum proteſtatione, vt eorum voces valeant, ſi, & in quantum appareat, eoſdem poſtmodum debuiſſe intereſſe & non alias, & quod non noceat electioni, aliàs legitimæ, quod non habentes vocem, fuerint admiſſi vna cum alijs. Idem dicit Panormit. eſſe faciendum, quando aliqui excommunicati, ingerunt ſe electioni, vbi imminet ſcandalum, inquit, quod poſſunt admitti cum proteſtatione, ne videantur ſcienter admiſſi, nam ſic corrueret tota electio, *per cap. fin. de procurat.* Ad quod comprobandum adducit ſupradictus Syluest. ſingularem theoricam Innocentij, *in cap. illa extra, eodem tit.* quam (inquit) omnes Doctores ſequuntur, quod ſi inhabilis ad electionem admittitur, idque ſit ignoranter, valet electio, etiam ſi vnus ſolus ſit habilis, & loquitur proprie de excommunicatis, ſecus tamen eſſet, ſi alias tolerabilis, ſcienter admiſſus fuiſſet. Quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Electiones canonicæ fieri poſſint de nocte.

Huic articulo Reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

COmmuniter & regulariter loquendo, & vt obſeruetur forma tradita in *dicto capit. quia propter*, electiones canonicæ, nullatenus fieri debent de nocte. Hæc concl. colligitur expreſſe, ex *dicto ca. quia propter*, vbi habentur ſubſequentia verba, *Electiones quoque clandeſtinas reprobamus.* Idem habetur *in c. ſi quis, diſtin. 79.* quæ verba explicans Panormit. *in cap. 1. vt eccleſiaſtica beneficia* (inquit) quod electiones nullatenus fieri debet de nocte. Idẽ tenet Felin. *in cap. conſuluit, de offic. deleg.* & Naua. vtrumque ſequutus, lib. 1. Conſil. de electio. conſ. 8. num. 2. vbi inquit, quod idem videtur tenere communis opinio, de omnibus actibus iudicialibus, & quod ad hoc propoſitum dies ſolum videtur durare quamdiu Sol lucet ſuper terram, ſecundum Deciũ, & per eum allegata, *in dicto capit. conſuluit.* Quod & quammaxime verum habet, ſi electio facienda ſit per ſchedulas manuſcriptas, & ſecretas, quod fieri in tenebris haudquaquam poteſt commode, niſi adducantur multa luminaria artificialia. At hec cõcluſio, vt dixi, intelligenda eſt, regulariter loquendo, nam in caſu magnæ alicuius neceſſitatis, bene poteſt electio fieri nocte, ſi neceſſitas multum vrgeat, vt quando Electores per diem, non potuerunt ſe cõcordare, & electio debet per eos finiri, tunc ne protrahatur & dilatetur, detur que occaſio fraudibus & ſubordinationibus, bene poterit fieri noctu, vt tenent omnes communiter Doctorum *in d. cap. quia propter. §. fin.* & Abb. *in cap. 1. de clan. ſpon.* Sed tunc tria debent peti, atque afferri luminaria, vt in dandis ſuffragijs, & votis ferendis, nullum vitium contingere poſſit. Neque prædicta electio, ſi abſq. aliqua fraude fuerit facta, dicenda eſt irrita, & nulla, pro eo quod facta fuit nocte, nam ſicut dicit Innocen. *in cap. quod ſicut de electio.* valet electio facta non ſeruata forma iure humano introducta, ſi concurrunt omnia iure naturali, & diuino requiſita, qua etiam ratione ſententia iudicum, & omnes alij actus iudiciale, noctu facti valent, ſi de conſenſu partium fiant, ſecundum Io. And. relatum per Feli. *in d. c. conſuluit, nu. 18. verſ. tertio fallit.*

Regulariter loquendo electiones non debent fieri de nocte.

Secunda Concluſio.

Electiones, quę nõ ſunt faciendæ per vota ſecreta nec per ſcedulas, ſed ſolum per vocalia ſuffragia, nihil prohibet fieri nocte. Probatur hæc concl. nam in tali caſu, non currit eadem prohibitionis ratio, cum ceſſet omnis metus, & ſuſpicionis occaſio, & præterea, quia omnia, quæ non habent ſpecialem rationem prohibitionis, poſſunt quocumq. tempore fieri qua ratione omnes contractus, & oẽs vltimę voluntates, poſſunt fieri nocte, vt poſt alios tradunt Felin. & Decius *in d. cap. conſuluit*, & collatio beneficij noctu facta valet, vt tradit Panor. *in cap. 1. vt eccleſiaſtica beneficia*, vbi etiam dicit, quod valet, noctu facta, omnis electio, in qua non eſt neceſſario ſeruanda forma *d. c. quia propter*, qua ratione validæ ſunt electiones, quæ fiunt, per viam compromiſſi noctu peractę, quales ſunt electiones Diffinitorum, quæ fiunt in Diffinitorio interdum noctu, ad eligendos Guardianos, ſiue Priores, & alia id generis officia, quę etiam non fiant per ſchedulas ſecretas, nullo iure prohibentur fieri nocte.

Nota valde, quod valet electio, facta non ſeruata forma iure humano introducta, ſi concurrunt omnia iure naturali, & diuino requiſita.

Electiones, quę non ſunt faciendæ per vota ſecreta, neque per ſchedulas nihil prohibet fieri nocte.

Nota hoc valde

ARTI-

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Electores, ex eligibilibus, teneantur ſemper eligere digniorem.

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpondetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Dignior ſemper eſt eligendus,& contrarium facere, eſt peccatum mortale.

QVammaxime curandum eſt, vt in electionibus cunctis ſemper eligantur digniores,& contrarium facere, omni proculdubio eſt peccatum mortale. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Th. 2.2.q. 63. art. 2.& in quodlibetis q.6.& 8. quem communiter omnes ſequuntur Thomiſtę, de qua re videndus eſt Magiſter Soto lib.3.de iuſt.& iure.q.6.art.2.conc.9.vbi pro hac ſententia, citat innumeros alios DD. dicitque id eſſe de iure diuino, contra quod vſque adeo nullo tempore præſcribitur, vt quo longior fuerit eius abuſus, eo fiat grauius delictum. Probatque hanc concluſionem & ſententiam, multis auctoritatibus & rationibus, à me breuitatis gratia omiſſis, cum hęc omnia ex profeſſo, atque ad vnguem pertractare, non ſit mei muneris, nec pręſentis ſpeculationis, ſed dumtaxat apponere concluſiones & reſolutiones. Solúmodo dico, quod vſq. adeo in electionibus cunctis, curandum obnixe eſt, vt ſemper eligantur doctiores, ſanctiores, atq. digniores, vt iuxta mentem,& ſententiam D. Hieron. in epiſt. ad Oceanum (quæ numera eſt 83) quamuis res fere contra naturam ſit (quæ omnium hominum communis eſt fragilitas atque miſeria) vt aliquis ſit ſine peccato, tales tamen eligi debent, in Prælatos, & Paſtores (quoad maxime fieri poterit) vt ipſorum comparatione, cęteri ſint,& eſſe videantur veluti grex, & bruta pecora, ſiue animalia, quæ verba quàmaxime ſunt notatu digna. Videatur *cap. licet ergo. 8. q. 1.* qđ eſt eiuſdem D. Hieron. vbi etiam dicitur, quod non eligatur, niſi qui cæteris fuerit doctior,& ſanctior. Facit ad hoc *cap. vnum, d. 25. §. nunc autem.* vbi dicitur ad hoc propoſitum, plura notatu digniſſima, *& in c. conſtitutus, de appellationibus. & in c. Metropolitano, diſ. 63.* quod eſt D. Leon. Papę. dicitur, vt ſemper eligatur, qui inter omnes fuerit melior, ſiue optimus, iuxta ſententiam eligentis. Ad hoc propoſitum plura alia poſſem adducere, quæ breuitatis gratia omitto, cum ſupradicta (ſi fieri volunt) ſuperq. ſatis ſufficiant, ſin autem, fruſtra hac in re tempus inſumitur, Deus prouideat.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt in foro exteriori, aliqua electio ſit valida, ſatis eſt, vt eligatur dignus,& quod electus ſit bonus.

Ad hoc, vt ſaltem in foro exteriori, aliqua electio ſit valida, ſatis eſt, quod eligatur dignus, & electus ſit bonus. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti D. Thom. locis ſupra citatis,& Magiſtri Soti, loco etiã ſupradicto, concl.8.& eam tenet expreſſe Syl. *verbo electio. 1. q. 16.* quam,& probat, *ex c. cum olim & ca. cum dilectis, & ca. cum inter canonicos, de elect. cum ſuis gloſſis ibid.* Nam alias omnes electiones calumniam paterentur, cum non facile poſſint in foro exteriori, expendi & librari meritorum momenta, & conſtare, quis bonus, quis melior, qui vero optimus. Verum eſt tamen, quod in foro conſcientiæ eligentis, ſemper requiritur, vt eligatur melior, & ille qui iuxta ſuam conſcientiam, ſanctior fuerit inter omnes,& aliter facere eſt peccatum mortale, vtpote in re graui, committere vitium acceptionis perſonarũ. De quo locis ſupra citatis latiſſime agit D. Tho. Videatur hac de re Nau. lib.5. Conſiliorũ de Simonia conſ.8.num.1.& 2. vbi ſtatutis duabus concluſionibus ſupradictis, addit,& dicit, quod qui prætermiſſo digniore elegerint dignum, peccant quidem, at quamuis peccent mortaliter, electio tamen facta valet, nec tenentur ad reſtitutionem, ſecus autem eſt, ſi elegerint indignum,& inde aliquod malum fuerit ſubſequutum, nam tunc pręter quam quod peccant mortaliter, tenentur ad reſtitutionem faciendam, non quidem digniori prætermiſſo, ſed Eccleſiæ læſæ, vt latius dicit in ſuo Manual. capit. 17. numer. 72.& 73. videatur hac de re Soto loco ſupra citato.

Tertia Concluſio.

Maior vel minor dignitas in ordine ad electionem, non conſideranda eſt ſecundum bonitatem ſimpliciter, ſed ſecundũ alias circunſtantias requiſitas, ad propoſitum electionis finem.

Huiuſmodi maior, vel minor dignitas in ordine ad electionem, non ſolum conſideranda eſt, ſecundum bonitatem ſimpliciter, ſed etiam ſecundum alias circumſtantias neceſſarias, ad propoſitum electionis finem. Hęc concluſio eſt expreſſa Diui Thomę loco ſupracitato, & Magiſtri Soto concluſ. 4.5.& 6. vbi hac de re latiſſime agit,& de conditionibus & qualitatibus ad Prælationis munus, & officium requiſitis. In ſubſtantia autem eſt dicere, quod ſtare optime poteſt, vt quis ſit melior ſimpliciter, ſecundum proportionem charitatis, quia nempe eſt maioris charitatis, non tamen ſit melior, quantum ad finem, & propoſitum electionis, ſi alias neſciat oues regere, & gubernare, ſibique deficiant multa alia, ad id muneris requiſita. Pro quo facit id, quod dixit Diuus Auguſt. in Enchiridion. nempe contingere frequenter, vt illi, qui perfectiſſimus eſt in charitate, multa deficiant, quæ in Prętato ſunt ſummopere neceſſaria vt puta ſcientia, prudentia, valetudo corporis,&cæt. videatur hac de re. Diu. Antoninus 3.par.tit.22.cap.2.§.4.& ſupradictus Pater Dominicus de Soto lib.3.de iuſti.& iure.quæſt. 6.artic.2.& 4. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima.

Nota.

Quando igitur in ſupradictis Conſtitution. dicitur, in electionibus ſemper eſſe eligendos meliores, intelligendum eſt, perpenſis, & conſideratis omnibus circumſtantijs, & non ſola idoneitate, dignitate ſeu bonitate ſimpliciter, nam (vt inquit Ariſt.) electio eorum, quæ ſunt ad finem, ſemper debet fieri ſecundum conditionem finis. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant, videatur Syluest. vbi ſupra.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Religioſo electo in diſcordia, acquiratur aliquod ius electionis, extra Ordinem ſuum.

Huic Articulo breuiter,& reſolutiue reſpondeo, per ſeqq. Concluſion.

Concluſio.

Quibus Religioſis, non acquiratur ius ex electione de ſe facta, ad aliquam Prælaturã in diſcordia.

NVlli Religioſo Ordinis Minorum, ſeu Prædicatorum,& quorumlibet Mendicantium, acquiritur aliquod ius, ex poſtulatione, vocatione, prouiſione, ſeu electione in diſcordia facta, ad aliquam Prælaturam extra ſuum Ordinem. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest. *verbo electio. 1. q. 17.* & probat eam, ex *cap. quorundam, de elect. lib. 6.* & dicit, quod debet intelligi de diſcordia, ſiue ſit de iure, ſiue vero de facto, ex quo textus ibidem indiſtincte loquitur, *iuxta clement. quod circa, eod. tit.* Alijs vero Religioſis Ordinum non Mendicantium, non etiam acquiritur ius in electionibus, nec conſentire eis poſſunt, ſi fuerint electi à minori parte numero, vt habetur in *d. cap. quorundam*. Et notandum eſt, quod ſi Religioſus electioni de ſe factæ, ad Prælaturam extra ſuum Monaſterium, vel Eccleſiam, nõ petita & obtenta licentia conſenſerit, conſenſus præſtitus non valet,& electio ipſa viribus euacua-

 tur.

Google

tur. Poſſunt tamen Religioſorum Prælati huiuſmodi licentiam dare, Conuentibus irrequiſitis, prout habetur *in capit. ſi Religioſus, extra, eod. tit. lib. 6.* ſed non valeret licentia, ſi concederetur pro futura electione, quam fieri contigeret, vt habetur *in clem. cum conceſſa, eod. tit.* neque poteſt aliquis Religioſus præfici in aliqua Eccleſia, quæ Clero careat, & populo Chriſtiano, vt habetur *in clemen. in plerisque tit. eodem.* Hęc de electione canonica in communi ſint dicta, accedamus iam ad declarandam electionem, quæ eſt per ſcrutinium, quod fiet in ſequentibus Articulis.

ARTICVLVS XV.

Quonam pacto ſit facienda electio canonica, quæ eſt per ſcrutinium.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In electione, quæ eſt per ſcrutinium, Scrutatores dẽnt eſſe tres.

IN primis in electione facienda per ſcrutinium Scrutatores debent eſſe tres. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in dict. capit. quia propter, de election.* ibi, *aſſumantur tres,* & eandem tenet Syluest. *verbo electio. 2. q. 4.* Et vtrobique dicitur, quod iſti tres, eſſe debent de Collegio, & fide digni, qui ſecrete & ſigillatim, vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta, mox publicent in communi. Circa illud, quod dicitur, vt Scrutatores ſint fide digni, addunt quidam, quod non prius debent incipere ſcrutatori, quam iureiurando ſe adſtrinxerint in manibus Præſulis Collegij, de ſuo munere fideliter exercendo, ſeruanda fide & ſecreto, cui quidem iuramento, in Religionibus correſpondet obedientię præceptum, quod ponitur à Prælato, quo ad id ſimiliter aſtringuntur. Et dicitur, quod Electorum vota, debent exquiri ſecrete & ſigillatim, vt libera ſit cuique facultas præbendi, & dandi ſuum votum & ſuffragium, cui maluerit. Quapropter ſemper in electionibus cunctis cautum eſt, vt Electores ad Scrutatores accedãt, & vocentur ſigillatim, & non bini vel trini, de quibus latius infra ſumus dicturi in quęſtione, quæ ſpecialiter facienda eſt, de omnibus, quę pertinent ad ſubſtantiam Electionis factæ per Scrutinium. Fuit autem conuenientiſſimum, vt in electionibus trium Scrutatorum aſſignaretur numerus, quia is numerus magis perfectus eſſe videtur, magisque fraudem, & ſuſpicionem excludit, & quia tres facilius concordes fiunt, cum facile duo diſcordes eſſe valeant, & vix poſſit contingere, quod non duo ex tribus inter ſe conueniant. Sed qualiter iſti tres, ſe inuicem debeant perſcrutari, difficultatem habet. De qua ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Qualiter ſcrutatores debent dare ſua vota, & ſuffragia. Nota hoc valde.

Communis practica ferendi Scrutatores ſua ſuffragia, eſt, vt duo ſcrutentur tertium, & ſic deinceps ad inuicem. Hanc praxim tradit Panormitan. & Ioannes Andreas, *in dicto capit. quia propter.* & dicunt hoc eſſe nimis vtile, vt primo ipſi Scrutatores ſemetipſos ſcrutentur, & ferant ſua ſuffragia, nec reſeruentur in finem, quia, inquiunt, cum aliorum vota ſint eis nota, poſſet electio dependere ab eorũ poteſtate, quapropter dicunt hoc eſſe faciendũ in capitulo, in electionis principio. Loquuntur iſti auctores, iuxta antiquam ſcrutandi formam, expreſſam *in dicto capitulo, quia propter,* in qua Electores ferebant olim, ſua vota, & ſuffragia, coram dictis Scrutatoribus, & ipſi ea redigebant in ſcriptis quæ ferendorum ſuffragiorum forma, ſublata eſt modo per Concilium Tridentinum ſeſſione vigeſimaquinta capitulo ſexto, *vbi ſtricte præcipitur, vt electiones omnes fiant per vota ſecreta, ita, vt ſingulorum eligentium nomina, nunquam publicentur.* Sicque nunc communiter obſeruatur in praxi, vt ſuffragia ferantur per ſchedulas ſecretas, de quibus ſtatim dicemus, quod ſi fiat, ceſſat inconueniens, quod adducunt Panormitan. & Ioannes Andreas ſupradicti, ſed eo nihilominus non obſtante, vtile eſt ipſorum conſilium, nempe quod Scrutatores ſint primi, qui ſua vota, atque ſuffragia ferant, & ſic communiter obſeruatur in praxi. Concludendo igitur dico, quod Scrutatores in electionibus cunctis, eſſe debent tres, quorum duo tertium debent ſcrutari, & ſic de alijs per ordinem.

Difficultas.

Sed quid ſi Electores ſunt tantum tres, vel duo, aut ſolus vnus? Huic difficultati reſpondet Syluest. vbi ſupra, ſecundum Innocentium, quod ſi Electores ſunt tantum tres, duo ex eis ſcrutabuntur tertium, & ſic faciendo de alijs, per ordinem procedent ad electionem. Si vero ſunt tantum duo, vnus ſcrutabitur alium, & quamuis ambo poſſint eligere tertium extraneum, neuter tamen poteſt eligere ſeipſum, nec pro ſe ſuffragari, vt diximus ſupra de mente Nauarri libro primo Conſiliorum, de electione conſilio ſexto, numero quarto, & ſic non eligendo extraneum, non eſſe poterit electio, cum non eſſe poſſit maior pars, quæ eſt neceſſario requiſita ad valorem electionis. Et multo minus ſi Elector eſt ſolus vnus, quia nec ipſe poteſt eligere ſemetipſum, aut pro ſeipſo ſuffragari, ſed neceſſario debet eligere extraneum, quod debet facere vocatis prius teſtibus, & tabellione, & exprimendo coram ipſis votum ſuum, & eligendo, & publicando electionem à ſe factam. Videantur prædicti Sylueſter, & Nauarro vbi ſupra, & hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XVI.

Per quem in electionibus debeant, ſingulorum Electorum vota conſcribi?

CIrca hunc Articulum eſt notandum, ex Sylueſ. *verbo, electio, 2. quæſt. 5. & 6.* quod cum textus ſupradicti *capit. quia propter,* impersonaliter loquatur, ſolummodoque dicat, cunctorum Electorum vota eſſe diligenter exquirenda, atque in ſcriptis redigenda magna fuit olim lis & controuerſia inter Doctores circa perſonam, quæ deberet ſingulorum Electorum vota conſcribere, Quidam dicebant, eſſe ipſos Scrutatores, alij vero ipſos Electores, alij autem, quod hoc fieri debebat per tabellionem, & an prædictus tabellio, ſcriba, ſiue notarius, deberet eſſe Clericus, an etiam eſſe poſſet laicus? magna inter ſupradictos erat lis, & controuerſia, à quibus anguſtijs iam nos liberauit decretum Concilij Tridentini, poſitum in ſupradicto Artic. quod habetur ſeſſ. 25. capit. 6. vbi ſtricte præcipitur, vt omnia vota ſint ſecreta, ita, vt ſingulorum eligentium nomina numquam publicentur. Ad cuius decreti obſeruantiam, quod nunc communiter ſeruatur in praxi, dicetur in ſequenti concluſione.

Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, & ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, decretum & ſtatutum eſt, vt omnes Superiorum electiones, fiant per ſchedulas ſecretas. Hæc concluſio habetur in Conſtitutionibus generalibus Tolet. ca. ſeptimo, §. de electionibus, vbi dicitur, quod conſtitutis a Præſide, & Diſcretis Prouinciæ, ſupradictis tribus Scrutatoribus, quorum duo ſint teſtes, alter vero

In noſtro ſacro Min. Ord. omnes electiones fiunt per ſchedulas ſecretas.

Secretarius

Secretarius, qui ſint de corpore Capitoli, ad dictos Scrutatores, ſiue Diſquiſitores, in loco patenti exiſtentes, qui licet videri non tñ audiri poſſint, accedant ſuo ordine ſinguli Electores, petentes ad minus duo eligendorum nomina, quæ à Secretario ſcribantur, & ſua rubrica notentur, qui etiam tot ſchedulas ſcriptas exhibeat, quot fuerint nomina eligendorum petita. Ex quibus ſchedulis, Electorum ſinguli, vnam eligentes, coram Præſide & Scrutatoribus apponent in vaſe ad id muneris præparato, reliquas autem inutiles in alio vaſe collocabunt. Hæc eſt forma ſupradicto loco ſtatuta, pro ſerendis ſuffragijs, & votis, quam licet pluries viderim practicari, & obſeruari in communi praxi, multoties etiam vidi, quod Electores ipſi ſupradictas ſchedulas ſecretas ſeorſum faciant, atque ad Capitulum deferant, proprio nomine ſubſcriptas, & obſignatas, ita vt Electorum ſubſcriptiones videri non poſſint. Quas prędictas ſchedulas ſuo ordine deferunt, cum proceditur ad electionem, ponentes eas coram Præſide, & Diſquiſitoribus, ſiue Scrutatoribus predictis, in dicto vaſe, in idipſum præparato, quæ eligentium vota ſtatim in menſa coram Præſide, & alijs regulantur. Hanc duplicem eligendi, & ſerendorum ſuffragiorum praxim, & formam, obſeruari vidi in noſtro ſacro Minorum Ordine. eaſdemque, ſeu ipſarum alteram, obſeruari credo in Ordinibus, & Religionibus cunctis, nam illa, quę eſt, & fieri ſolet per calculos ſiue per fabas, quamuis locum habeat in alijs, non tamen poteſt illum habere in huiuſmodi electionibus Canonicis, quæ fiũt per ſcrutinium, propter rationem ſtatim dicendi in ſequenti Articulo.

Nota formam quę obſeruatur in efficiẽdis ſchedulis pro electione per ſcrutinium faciẽda in noſtro ſacro Ord.

ARTICVLVS XVII.

Quonam modo ſint danda & ferenda ſuffragia, in Electionibus quæ fiunt per ſcrutinium?

Reſpondetur Huic articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Vota, & ſuffragia, in electione, quæ fit per ſcrutinium, debent eſſe abſoluta, certa, & determinata, & non ſub conditione data.

VOta & ſuffragia in electionibus, eſſe debent abſoluta, certa atque determinata. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest. *verbo electio 2. quæſt. tertia.* eamque tenet Ioannes Andr. *in dicto cap. quia propter*, & omnes Doctores communiter. Volo dicere, quod in ſchedula, qua continetur ſuffragium, ſiue votum eligentis, ſiue ſuffragantis, debent poni, & conſtitui huiuſmodi verba, *nomino, vel eligo N. ad talem Præfecturam, aut conſentio in N.* & quolibet iſtorum modo dicatur, nihil refert, vt colligitur *ex capit. in Geneſi, extra de electio. verbo, ne vel idem repeti videretur.* Non tamen ſuffragia, & vota ferri debent ſub conditione aliqua incerta, & ambigua, neque ſub disiunctione, de quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Vota & ſuffragia, ſi feruntur in electionibus, ſub conditione aliqua, incerta & ambigua, aut ſub diſiunctione nihil prorſus valent, & haberi debent, pro non adiectis.

Si vota & ſuffragia in electionibus, ferantur cõditionata, & ſub conditione aliqua, incerta atque ambigua, aut ſub diſiunctione, nihil prorſus valent, debentque haberi pro non adiectis. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Syluest. loco ſupracitato, & probat eam *per cap. in electionib. extra eod. tit. lib. 6.* ita quod ſi quis in ſua ſchedula, ſuffragio ſiue voto, dixerit, Conſentio in Petrum, ſiue Paulum, aut in Petrum ſi Paulum habere non potero, aut, conſentio in eum quem Ioannes, vel maior pars, ſiue præſes Capituli conſenſerit, huiuſmodi ſuffragium nihil prorſus valet, immo eſt omnino irritum, & inane, & non modo cæterorum ſuffragiorum, vim non impediret, quin vero accreſcerent voces illorum, qui pure, ſimpliciter, abſolute, & determinate conſenſerunt, iuxta determinationem Innocen. IV. poſitam *in cap. in electionib.* quod eſt ſecundum in ordine *eod. tit. lib. 6.* Vnde ſi ſuffragia electorum omnium, eſſent tantum 12. & ipſorum quatuor, ſua ſuffragia ferrent indeterminate, ſeu cum aliqua ex conditionibus ſupradictis, haberi deberent pro non adiectis, & totum ius electionis remanebit in reliquis octo, ita quod illud quod ipſorum maior pars ſtatuerit, erit firmum & validum, ac ſi quatuor ſupradicti in Collegio, ſeu ex Collegio nullatenus eſſent, quod eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum. Sed intelligenda eſt cõcluſio, de conditionibus, quæ reddunt electionem incertam, perplexam, & dubiam, non vero de alijs, quæ nihilominus ſunt ex natura actus, ſuffragia certa & determinata, quamuis & hæc perperam ponantur, & excuſari debeant, ſed non propterea huiuſmodi ſuffragia cenſeri deberent inania, cum actus pure, & ſimpliciter factus eſſe dicatur, ac ſeruata ſit forma, etiamſi inepte ponatur, & exprimatur, id quod etiam non expreſſum, eiuſmodi actus valeret, vt ſi v.g. impertinenter quis diceret, eligo talem in hanc, aut illam Prælaturam, ſi vere vacat, aut quidpiam ſimile, nam vt habetur in iure *in l. actus legitimi ff. de reg. iur.* conditio de præſenti non eſt proprie conditio, nec vitiat actum.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Vota & ſuffragia, in electione Canonica, neceſſario fieri debent, per aliqua ſcripta, ſiue hoc vel illo modo, & non fieri poſſunt per calculos ſiue fabas.

Vota, & ſuffragia in electionibus Canonicis, neceſſario ferri debent, per aliqua ſcripta, ſiue hoc, ſiue illo modo confecta, & nullo modo electiones Canonicæ fieri poſſunt per calculos ſiue per fabas. Hæc etiam concluſ. eſt ſupradicti Sylu. & ſatis colligitur, ex concluſionibus ſupradictis, poſtquam dictum eſt, quod vota, & ſuffragia eſſe debent certa, & determinata, quæ certitudo, & determinatio, cum electio facienda ſit de pluribus, ſeu inter plures, haberi non poteſt per calculos, ſiue per fabas. Et prætcrea probat id ipſum Sylu. ex alia peculiari ratione, deſumpta *ex c. Eccleſia veſtra el 2. eod. tit.* vbi habetur quod ad validitatem electionis, non ſufficit, quod à maiori parte fiat, niſi etiam illa maior pars ſit ſanior, quod per dictas fabas, calculos, ſiue lupinos, apparere non poteſt. Quod eſſe dicit neceſſarium, etiam in vniuerſitate ſeculari, quod ſit maior pars, & maior pars conſiſtit non in ſolo ſuffragiorum numero, verũm etiam in dignitate, auctoritate, & merito perſonarum, vt notat Bar. *in l. Pompon. ff. de iudicijs,* quamuis vt dicit Panorm. *in d.c. Eccleſia veſtra,* hoc communiter non aduertitur. Concludendo ergo dicit Syluest. quod in electionibus illa duo copulatiue, *ſcilicet maior, atque ſanior pars*, debent ſimul interuenire, quæ magis ſana pars, percipi non poteſt per calculos, nec per fabas, neque cognoſci aliter quam per voces, ſeu per ſcripta, quibus modis fiunt notæ perſonæ conſentientes. Hæc quidem doctrina Sylu. quamuis quoad ſupradictos calculos, ſiue fabas, ingenioſa ſatis ſit & acuta, atque vt credo, communi antiquæ praxi nimium conformis, vt poteſt colligi ex multis iuribus, de quibus infra ſuo proprio loco dicemus, nunc tamen hoc non eſt in vſu, neque ego hucuſq. vidi, eiuſmodi doctrinam practicari, de magis ſana parte, vt latius dicemus, quando agemus, an ad electionem Canonicam, ſufficiat & ſit ſatis, quod habeatur maior pars ſuffragiorum Capituli.

Nota.

ARTICVLVS XVIII.

An fuerit magis conueniens, electiones fieri per ſcrutinium, quam per ſortes, & an per ſortes fieri poſſint?

Nota de antiquo vſu ſortium ſeu facienda electiones per ſortes.

Difficultas præſentis Articuli, & ratio dubitandi ex eo augeri videtur, quia videmus quampluries electiones olim, per ſortes fuiſſe factas, fuiſſeque ſortes nimium vſitatas in electionibus, quod & exemplo eſſe poteſt, electio Sancti Matthię Apoſtoli, de quo legitur Actuum cap. 1. in Iudę locum, per ſortes fuiſſe electum & ſubrogatum, ſupradictaſque ſortes ab Apoſtolis miſſas fuiſſe inter ipſum & Ioſephum, qui alias vocabatur Barſabas, qui etiā cognominatus erat Iuſtus dicitur ibi, & quod orantes dixerunt. Tu domine, qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus, vnum accipere locum miniſterij huius, & Apoſtolatus de quo præuaricatus eſt Iudas, vt abiret in locum ſuum, additurque quod ſortes dederunt eis, & cecidit ſors ſuper Matthiam, & annumeratus eſt cum vndecim Apoſtolis. Cuius quidem electionis factæ per ſortes, fit mentio *in cap. cleros 21. diſt.* quod eſt D. Iſidori, vbi inquit D. Iſidorus, clericos hinc appellatos credimus, quia Matthias ſorte electus eſt, quem primū in Clericum per Apoſtolos legimus fuiſſe ordinatū, Cleros enim Græce, ſortem Latine ſignificat. *In c. p. etiam ſors 26. q. 2.* dicitur quod ſors non eſt aliquid mali. Atque vt rem hanc ſortiumq; antiquum vſum longius ex ſacrę Scripturæ viſceribus eruamus, atque protrahamus lib. 1. etiam regum cap. 10. legimus Saulem in Regem Iſraelitici populi fuiſſe electum, quodammodo per ſortes, dum Samuel Propheta, diuina admonitione motus, omnes tribus Iſrael applicuiſſe dicitur, cecidiſſeque ſortem ſuper Tribum Beniamin, de qua erat ſupradictus Saul, qui vt dictum eſt, in Regem Iſraelitico populo fuit electus, & conſtitutus. Sed de ſortium vſu, atque ad probandum, quod olim nimium fuerit conſuetudine poſitus, & quod ſit licitus, multa ex eadem ſacra Scriptura poſſunt adduci exempla, & teſtimonia, quæ licet facili negotio, valerent referri, haudquaquam tamen ita breuiter fluiri quapropter, vt res pene infinitæ à me impræſentiarum prætermittuntur. Ex his tamen omnibus non incongrue licebit colligere, primo ſortium vſum eſſe licitum, ſecundo in multis electionibus obſeruatum, ac proinde vt videtur, quod fuerit magis conueniens, atque congruentius, electiones fieri per ſortes, quam per ſcrutinium. Quibus, & accedere poteſt peculiaris etiam quædam ratio, nam vitarentur, vt videtur, multa inconuenientia, ſi dictę electiones fierent per ſortes, quę modo vix poſſunt euitari, dum fiunt per ſcrutinium. Nullum enim eſſet periculum reuelandi ſuffragia, & ſuffragatorum nomina. Nec minis, & terroribus, vt fieri perperam multoties conſueuit mouerentur, & terrerentur electores. Non odium, non inimicitias, & ſimultates expaueſcerent. Non vindictam, quę interdum exercetur contra eos, qui in electionibus etiam factis per ſcrutinium alicui, ſeu aliquibus non deferunt ſuum ſuffragium, ſiue votum. Hæc & alia innumera, vt videtur, euitarentur, & præſcinderentur inconuenientia, ſi electiones ſupradictę fierent per ſortes. Cui conſuetudini nec modicum fauet Romanorum antiqua conſuetudo, qui referente Cornelio Tacito, lib. 20. ſuorum annalium, in rebus arduis, atque difficillimis olim, ſæpiſſime in Senatu prædictis vtebantur ſortibus, ne ambitioni, ſeu inimicitijs, vllus relictus eſſet locus. *Non res*, inquit, *nominatim ſtebant, ſed vt ea, quid eſſet agendum decernebat*. Id quod & præſcriptum reperitur multis legibus, *in l. a.m prætor. l. ſed cum ambo ff. de iudicijs. l. ex eo ff. de teſtib. l. ſi qui ſunt ff. familia ercis. l. ſi duobus. C. communia. de le.* & in multis alijs hac de re breuitatis cauſa omiſſis atque etiam in aliquibus iuris Canonici, Capitulis *c. qualis d. 25. c. diſcrimine. 15. q. 3. in c. nō exemplo 26. q. 2.* & ſæpe alibi. Si id igitur ita eſt, vt ex tam multis exemplis, legibus, atque Capitulis conſtat, quod ſortium vſus, nihil in ſe illiciti continet, quin vero ex omni parte eſt licitus, vſitatus, & vt videtur, alias, conueniens ad vitanda omnia inconuenientia ſupradicta, dicendum proinde videtur, quod electiones fieri, per ſupradictas ſortes, multo congruentius atque conuenientius foret, quam fieri per ſchedulas, & per ſcrutinium. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſit concl.

Concluſio.

Electiones, ſaltem dignitatum Eccleſiaſticarum, & Prælationum, nullatenus fieri poſſunt, aut debēt per ſortes, ſed neceſſario faciendæ ſunt per ſcrutinium, compromiſſum, aut per communem inſpirationem. Hęc concluſio in primis colligitur *ex d. ca. quia propter de elect.* Sed habetur expreſſa, *in cap. Eccleſia veſtra de ſortilegijs*, vbi ſortium vſus ab Honor. III. in electionibus, perpetua prohibitione damnatur, reprobatur etiam, & prohibetur eiuſmodi vſus à *gloſſa in ſupradicto c. cleros diſt. 21.* vbi in margine habentur hęc verba *Sors in electionibus, reprobata. ſl.* & dicit ibi prædicta gloſſa, ſortes nullatenus eſſe permittendas niſi in certis quibuſdam caſibus, de quibus dicemus ſtatim, in ſolutione ad rationes & argumenta in contrarium propoſita, ſiue rationes dubitandi. Sed quod eiuſmodi ſortes in dictis electionibus, nullatenus debeant admitti, hac vel vnica, eaq; efficaciſſima ratione probatur. Nam nihil eſt ſe, atque ex ſua ratione, incertius ſorte, nihil ſine ratione minus cęcius nihil, ac prorſus rationis oculis carens. Si igitur id ita eſt quis tam erit amens, deſtitutuſque omnis rationis iudicio, vt id, ad quod recte peragendum, admodum fabuloſi cuiuſdam Argoſi apud Ouidium olim, certum oporteret habere oculos, quales ſunt dignitatum Eccleſiaſticarum, & Prælationum electiones, cæcæ, atque incertæ committendum iudicet ſorti, qua magis à ratione alienum nihil eſſe prorſus poteſt? Hinc ſapientes, & prudentes quique, & qui res omnes intime, hinc inde conſiderarunt, & penetrarunt, inuiſum nimis, atque exoſum ſemper habuerunt, atque diiudicarunt, eiuſmodi incertum, cęcum, atque indeterminatum ſortium vſum, & vt diximus de iure, iam reprobatus eſt in electionibus cunctis, quæ nullo modo debent, aut fieri poſſunt per ſortes. In hoc perſiſtendo, ſupereſt nunc reſpondeamus ad argumenta, ſiue rationes dubitandi, quæ adductæ ſunt pro alia in contrarium parte. Quibus prime per ordinem reſpondet gloſſa in ſupradicto, *cap. Eccleſia veſtra, de ſortilegijs, verbo electionibus*, ac in primis dicit, quod quamuis Diu. Matthias, & alij, electi fuerint per ſortem, non tamen ipſorum exemplo, per ſortem, eſt aliquis eligēdus. Ad quod probandum adducit, *Capitulum non ſtatim, & capitulum non exemplo. 26. qu. 2.* vbi habetur, quod non exemplo Matthiæ, nec pro eo, quod Ionas Propheta ſorte ſit deprehenſus, indifferenter ſortibus eſt vtendum, ſiue illis credendum, nam vt inquit, Diu. Hieronym. priuilegia ſingulorum, communem legem facere non poſſunt. Et ſubditur, ſi qui tamen aliqua neceſſitate cumpulſi, Deum putant ſortibus exemplo Apoſtolorum eſſe conſulendum, videant hoc ipſi Apoſtolos non egiſſe, niſi collecto Fratrum cætu, fuſiſque ad Deum præcibus. Quod etiam exemplum, inquit, ſupradicta gloſſa non eſſe imitādum, nam illud factum fuit diuina inſpiratione, vt

Electiones nullatenus fieri debēt per ſortes.

Nota hoc valde.

Nota dicta ſortis eſſe non fidēdum ...

& illud, quod habetur *in c. dixit Dominus ad Moyſen. 14. q. 5.* quæ quidem non trahenda ſunt ad conſequentiam, vt dicit Beda ſuper actus Apoſtolorũ, c. 1. nem priuilegie ſingulorũ, vt dictum eſt de mẽte Hieronymi, communem legem facere nõ poſſunt, habetur *in c. hinc eſt. 16. q. 1. & in c. Priuilegia diſt.* 3. Nec per hoc reprobantur omnes in vniuerſum ſortes. Nam ſors in ſe, & nature ſua conſiderata, nõ eſt eliquid mali, vt habetur *in c. ſors 26. q.* . ſed nihilominus prohibetur ex cauſe, vt dicitur, quia propter aſſiduitetem, interdum lebitur in idololatriã, & in aliqua, quæ nonnumquam exiſtimãtur male, quorum eſt vnum, ſortes mittere in electionibus. Nẽ eiuſmodi conſuetudo, vt ſupra diximus ex mẽte gloſſæ. *in d. c. Cleros diſt. 21.* ipſo iure eſt reprobata. Poſſunt temen prædictæ ſortes eliquando permitti, & illis vti, nec iure videntur reproberi in aliquibus caſibus, vt tredit gloſſa *in d. c. Eccleſia veſtra de ſortilegijs* in fine, propter diſſenſiones, & ad dirimẽdas eliquas lites in iudicijs, de quibus ſunt intelligendæ ſupradictæ leges, & antiquorum Romenorum cõſuetudines, & alia omnia, quæ ad hoc propoſitum ſunt eddicta, & pro eis facit ſupredictum capitulũ *ſors, 26. q. 2.* vbi dicitur, quod ſors non eſt aliquid mali, ſed res in dubitatione humane diuinam voluntatem indicans; cum hoc tamen ſtat, quòd in electionibus id facere non licet, quamuis aliàs ſit, aut timeatur diſcordia, per iura ſupradicta. Hactenus de iſto Articulo. Videatur hac de re Gratianus 26. q. 1. & 2. vbi leuiſſime tractat, de huiuſmodi ſortibus, & ſortilegijs, & de pęna, qua ſecundum ius, huiuſmodi ſunt puniendi, & afficiendi.

Singulorum priuilegia communem legẽ facere non poſſunt.

Quamuis ſortes ex ſe non ſint aliquid mali, nihilominus prohibentur ex cauſa.

In quibus caſibus mitti debeant, & poſſint ſortes.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum valeat electio, in qua ſcriba, ſiue Secretarius, abſque fraude & malitia, per errorem ſchedulam, ſiue ſuffragium, & votum, alicuius electoris promulgauit?

ET ratio dubitandi eſt, nam in Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 6. habetur, *quod electiones fiant, per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina numquã publicentur*. Sed nihilominus pro reſolutione propoſitæ difficultatis, ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Nõ irritatur aut annullatur electio, pro eo quod ſcriba ſine fraude, & malitia, quin vero etiem cum illa, alicuius electoris ſchedulem monſtrauerit, cõtinentem nomẽ ipſius, & illius pro quo ſuffragabatur. Hæc cõcluſio probatur: nam defectus particularis, vnius de Capitulo, factus ſine fraude, & ſine malitia, quin vero etiã cum illa, nocere nõ debet, aut poteſt toti Capitulo, & actui aliàs ab eo legitime facto, *per c. firma cum ei adnotatis de Procur.* nẽ peccatum vnius nõ debet imputeri alijs, neq. aliorum electionem valet vitiare. Quod etiam exinde patet, quia aliàs poſitum eſſet in voluntate cuiuslibet, nõ timendo ob venturam pœnẽ, propter particulare & priuatum ſuum commodum, electionem quamlibet, vtcumque aliàs legitimam vitiare, illegitimam redderet, & nullam fecere, ſi expediret eidem, oſtẽdendo alteri, ſuum ſeu alterius votum atque ſuffragiũ & propelando illud, ac poſtea dicere, quod electio eſt nulla, & irrita, pro eo quod, contra ſupradictum Concilij Decretum, ſecreta vota fuerunt publicata. Non quidẽ ea fuit mens, & intentio Concilij, ſed tantum determinare, atque ſtatuere, vt electiones omnes ſecreto fierent, ad hunc ſenſum, vt non permitteretur ſingulorum eligẽnum nomina publicari, & id perperam qui faceret, non relinqueretur ſine ſupplicio, at nõ propterea voluit electiones irritari, & annulleri, dum tamen id nõ fieret ab omnibus in cõi. Videatur hac de re Nauarr. lib. 1. Conſiliorũ de elect. vbi ſupradicta omnia eepreſſe dicit, & ſolummodo in eo caſu, electionem fore nullam, quando vota, & ſuffragie fuiſſent publicate, & manifeſtata in cõmuni, & quando, caſu quo, ſolum eſſet manifeſtum aliquod ſuffragiũ in particulari, ipſius manifeſtetio eſſet, aut præſumeretur cauſam fuiſſe, ob quam talis electio facta fuiſſet, & quod aliàs non fieret, & hactenus de iſto Articulo.

Non annullatur electio, pro eo quod ſcriba ſiue Secretarius abſque fraude & malitia, votum, ſiue ſuffragium alicuius reuelauerit.

ARTICVLVS XX.

Vtrum valeat, & teneat electio, in quo quis per errorem, aut forſan per malitiam, miſit in vrnam ſchedulam quandam albam, & an ſit computandum huiuſmodi votum?

HAnc difficultatem tractat, & monet Nauarr. vbi ſupra Conſ. 7. nu. 1. de cuius ſententia & reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Supradicta electio valet, & votũ illius, qui in vrnem miſit præfatam ſchedulem albam, non eſt cõputandum inter alia. Quod ſupradicta electio valeat, nulli eſt dubium, atque ex eo conſtat, quia prędictum ſuffragium vt dictum eſt in concluſione, nõ eſt inter alia computandum, nec de eo meior mentio facienda, quam ſi numquã in vrnam fuiſſet miſſum, nem per illud factũ qui miſit ipſum, voci ſuæ renunciaſſe videtur, quod facere licitũ eſt cuilibet, & cedere iuri ſuo, quando id non vergit in damnũ, atq; præiudicium cõitatis. Sed præterea probetur concluſio, nã quando electores conueniunt ad eligendum, & aliqui eorũ exeunt ex loco electionis, nõ computantur, in electorũ numero, iuxta *c. quod nobis de elect.* quod multũ commendat ibidem Panor. & facit ad hoc gloſſa notabilis, *in clementina, quod circa eod. tit.* vbi dicitur, quod qui renunciat voto ſuo, non eſt magis de electorum numero, quã ſit abſens non vocandus, vel vocandus, ſed nolens venire vocatus. Quam ſupredictam gloſſam ex profeſſo approbat Bonifacius, *in d. c. quod nobis*, & hæc de iſto Articulo, dicta ſufficiant, propter breuitatem, cui quemmaxime nos ſtudemus.

Electio in qua reperitur vna, aut altera ſchedula alba, valet, & tenet, & huiuſmodi ſuffragium inter alia nõ computatur.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum electiones neceſſario fieri debeant, de aliquo qui ſit de Collegio, & omnino libere ſint facienda?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

AD electiones de iure communi loquendo, non eſt neceſſariũ, q electus ſit de Collegio ad hoc, vt valeant, quamuis id facere multo ſit melius, ſanctius, atque honeſtius. Hęc concl. eſt ſupradicti Nauar. lib. 1. Conſiliorum de elect. conſ. 6. nu. 1. reſpondendo ad quamdã quęſt. de electione facta cuiuſdã abſentis, & extra Conuentum exiſtentis, nec vllo modo pertinentis ad dictum Conuentum, quam & probat *per c. nullus inuitis, & c. obitum, 61. diſt.* ſed quod electio facta de extraneo, idoneo à toto Collegio, vel à maiore ipſius parte, valeat, ſatis efficaciter probatur. *per c. cum inter Canonicorum, & cap. quia propter de elect.* vbi hoc ipſum expreſſe tenet gloſſa, quam ſequuntur Innocen. Hoſtien. Panor. & omnes Doctores communiter.

Quamuis ſimpliciter neceſſarium non ſit vt electus ſit de Collegio id tamen facere videtur melius.

Secunda Concluſio.

Electiones neceſſario, debẽt eſſe liberæ, & omnis electio metu facta, eſt ipſo iure nulla. Hæc etiam concl.

Electiones neceſſario debent eſſe liberæ, & oĩa electio metu facta, eſt ipſo iure nulla.

concl. eſt Nauar. vbi ſup. conſ. 5. nu. 2. quam & probat, per textum ab ipſo, & à pluribus putatum ſingularem *in cap. vbi periculum §. cæterum de elect. lib. 6.* vbi habetur loquendo de electione Papæ, quod neceſſario requirit, eligendi voluntatem liberam, ita, quod aliàs nullatenus erit valida, quæ cõmunis eſt Doctorum ſententia. Probat vlterius dictam concl. ex eo, quod etiam matrimonium carnale, ſi metu contrahatur, eſt ipſo iure nullum, *per cap. cum locum de ſponſalibus*, multo ergo melius & matrimonium ſpirituale, quod in electionibus contrahitur, inter Prælatum & ſubditos, nam quantum ad hoc matrimoniũ ſpirituale excellit, aut ſaltem æquiparatur, matrimonio carnali, per gluſſam notabilem, & ab omnibus receptam, *in cap. bonæ memoriæ de elect.* Quod & confirmatur. Nam generaliter loquendo omnis metus non iuſtus, reddit actum nullum, atq. inualidum, etiam quo ad forum conſcientiæ, ſi principaliter, aliquid fiat, ob metum ſupradictum, vt tenet communis opinio, & latiſſime probat ſupradictus Nauar. in ſuo Manu. cã. 17. nu. 29. & efficacius. c. 22. nu. 51. quinuero, & metus reuerentialis Patris, efficit profeſſionem filij in Religione, omnino nullam, ſi per metum fiat, per textum *cuncta glo. in c. præſens verbo patrem, 20. q. 3.* ſi igitur id ita eſt, dicẽdum proculdubio videtur, quod etiam electiones omnes metu factæ, ſunt ipſo iure nullæ, & quod electiones neceſſario debent eſſe liberæ. Quod ſpecialiter, pro nobis Fratribus Minoribus, Regularis obſeruantiæ determinatur, & declarauit Pius V. in quadam ſua bulla, quę incipit, *Paſtoralis officij* data Romę, apud ſanctum Petrum, die 28. Maij, anno Domini 1571. Pontificatus ſui anno 6. vbi inter alia ſtatuit, atque decreuit, *quod Prouincialium Miniſtrorum electio, libere per vota ſecreta fiat, ita vt Commiſſarius Generalis, & qui electioni præſidet, ſi formam prædictã transgredi, ſeu electores quominus libere eligant, quouis modo impedire conuictus fuerit, officio priuatus exiſtat.* Hoc etiam habetur in noſtris gen. conſt. Tolet. *cap. 7. §. de electionib. verbo inſuper.* Circa quam Conſtitutionem, quamuis quidam dicãt, quod illa ſolummodo habet locum, in electione Prouincialis Miniſtri, de qua Pontifex ibi expreſſe loquitur, nam cum ſit lex pœnalis, non debet extendi ad alias electiones, & ad Prælatos præſidẽtes in ipſis, impedientes libertatem electionis, alijs tamen contrariũ omnino videtur dicẽdum, cum eadem ſit omnino ratio, & cauſa prohibitionis, & certum eſt, quod cum eadem ratio viget, bene poſſunt leges, etiam pœnales, ad ſimiles, caſus extendi, prout tradunt Doctores, & eſt compertum in iure Verũ eſt tamen, quod Prælati ſupradicti, ante latam ſententiam, non erũt ipſo facto, priuati ſuis officijs, nam quamuis ibi ſupradictus Pontifex appunat, illa verba, *qui contrarium conuictus fuerit facere, & libertatem quouis modo impedire, ipſo facto officio priuatus exiſtat*, oportet tamen vt prius fuerit conuictus, nec erit ipſo facto priuatus, antequam conuincatur.

Nota valde, quod Electiones omnes debẽt eſſe liberæ, & nullo modo coarctare.

Cum eadem omnino ratio, & cauſa prohibitionis viget, leges pœnales bene poſſunt extendi ad caſus ſimiles.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum electiones in aliquo caſu, & ex cauſa, poſſint coarctari, & reſtringi.

IAm vtcumque præſens difficultas videtur abſoluta in ſupradicto Articulo, ſed maiori indiget diſcuſſione, cui reſpondendo, quę ad hunc Articulum, ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Apud nos minores Fratres, nulla electio poteſt reſtringi aut coarctari, & ſi fuerit coarctata, eſt ipſo iure nulla.

Apud nos Minores Fratres, & ſecundum noſtras Generales Conſtit. nulla electio poteſt reſtringi, aut coarctari, & ſi fuerit coarctata, eſt ipſo iure nulla, & irrita. Hæc concluſio habetur expreſſa, in ſupradictis Conſtit. Gener. Tolet. *cap. 7. §. de electionib.* in fine, quin vero videtur expreſſe determinata in dicta bulla, *Paſtoralis*, de qua mentionem fecimus in præcedenti Articulo cum per huiuſmodi reſtrictiones, & coarctationes, tollatur omnimoda libertas in electionibus, quapropter, ſi præſidens alicuius Capituli Prouincialis, ſine præuia auctoritate Apoſtolica ſummi Pont. vel ipſius Legati de latere, electionẽ Prouincialis coarctauerit, electio erit ipſo iure nulla, ipſeque, poſtquam eadem de re fuerit cõuictus, ſuo officio priuatus exiſtet, & idem dicẽdum eſſe credo de omnibus alijs electionibus, in quibus eadem currit omnino ratio. Quidquid alij dicant.

Secunda Concluſio.

In quo caſu electio non dicatur reſtringi aut coarctari.

Non videtur, electionem coarctare Prælatus, qui in aliquo caſu, atq; ex cauſa, eam ad aliquod genus hominum, ſeu perſonarum limitat, ſiue reſtringit, dummodo non ſit ad certas, & determinatas perſonas. Volo dicere, quod qui Prælatus, ſeu alicuius Capituli præſes, in aliquo caſu, iuſta exiſtẽte de cauſa, diceret, vt ad talem præfecturam, ſiue Prælationẽ, non eligerentur iuuenes, aut minoris ætatis quam 50. annorum, vel quod ad Prouincialatus officium, non aſſumantur, qui prius non fuerint Diffinitores, aut ad Diffinitorũ munus, quia prius ſemel, aut bis non fuerint Guardiani, quæ quidem omnia rationi ſunt ſatis conſona: aut qui pro bono pacis diceret, & ſtatueret, vt pro illa vice ad aliquod officium, nõ eligeretur niſi quoddam certum hominum genus, aut Fratres certæ cuiuſdam nationis, huiuſmodi Prælatus non videretur, aut iure dici deberet, electionem vllo modo coarctare. Hæc cõcluſio eſt expreſſa Nauar. lib. 1. Conſiliorum tit. de Conſt. conſi. 7. agendo, an ſit valida Conſtitutio, cuiuſdam Ordinis multarum nationum, qua cautum ſuit, ne in Priores Monaſteriorum eligerentur, plures quam tres de vna natione? & reſpondet quod ſic, & dicit, quod multis de cauſis eiuſmodi conſtitutio eſſe poteſt rationabilis. Primo, ne detur alijs cauſa, ſeu occaſio ſuperbiẽdi, alijs vero murmurandi, alijs autem tribuendi nimium ſuæ genti, ſiue nationi. Secũdo, quia id ipſum videmus fieri, ſtatutis multorum Collegiorum, quibus cauetur, ne ex eadem Ciuitate eligantur plures Collegæ, quam vnus, aut ex eadem diœceſi plures, quam duo. Tertio, quia valet conſuetudo, vt Abbas certi Monaſterij, eligatur ſolum de certo quodam Monaſterio, *per cap. cum dilectus de conſuetudine.* Quarto, quia poteſt inſtitui, vt beneficium non conferatur, niſi alicui propinquo patroni illius, iuxta Dominicum, communiter receptum *in cap. cum in Eccleſiis tua, de preben. lib. 6. nu. 5.* Quinto, nam in Eccleſia Toletana, eſt ſtatutum per ſedem Apoſtolicam approbatum, ne ibidẽ fiat Beneficiatus, deſcendens ex Iudæis, Sarracenis, vel Hæreticis, quod & modo multæ aliæ Eccleſiæ habent. Sexto, quod non per hoc, quod electio reſtringatur ad certum quoddam genus hominum, cenſetur tolli eligendi libertas, vt tradit Panorm. communiter receptus, *in cap. cum terram, de elec. num. 4. & in cap. licet eodem tit. nu. 12.* nam & Papa non eligitur niſi tantum de Collegio Cardinalium, neque in Hiſpania fiunt Beneficiarij niſi Hiſpani, & in Gallia, nonniſi Galli. Neque obſtat, quod in electionibus, debet eſſe plena libertas eligendi, vt dictum eſt ſupra, & ſtatuit expreſſe Cõci. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. cap. 6.* nã multis modis poteſt reſtringi libertas electionis, dummodo maneat tanta, quanta eſt neceſſaria ad hoc, vt electio valeat, & nullatenus cenſeatur coacta: ſicut & in matrimonio carnali debita eſt plena libertas, & tamen poteſt iure optimo aliquo modo reſtringi,

Nota hoc valde.

rema-

Digitized by Google

remanente libertate ad id neceſſaria, vt tradit Panorm. vbi ſupra, & de facto reſtringitur ad certum genus perſonarum, ideſt, ad fideles tãtum, atque vt nõ fiat intra talem, vel talem gradum. Nec per hoc electores videntur conſtringi, ad hoc, vt propterea eligãt indignos, nam in caſu, quod in ſupradictis nõ repeniantur aliqui digni, tunc ceſſat ſtatuti, ſiue præcepti ratio, poteruntq. recurrere ad eligendos homines alterius nationis, cũ nunquã, ſiue in nullo caſu, licitum ſit eligere indignũ, vt tradit D. Th. 22. q. 63. art. 3. & Soto lib. 3. de iuſti. & in q. 6. art. eodem, de quo videndus Nauar. Miſcellaneor. 34. num. 3.

Tertia Concluſio.

Si electionis coarctatio fiat, non ad certam perſonarum genus, vt in præcedenti concluſione eſt dictum, ſed ad certas aliquas, & determinatas, perſonas, tres, vel quatuor iuxta Superioris, ſiue Præſidẽtis placitum, vt interdũ fieri conſueuit, ſine ſpeciali licẽtia Apoſtolica, eiuſmodi electio eſt ipſo iure irrita, & nulla. De hoc coarctationis genere, loquuntur noſtræ gener. Conſtit. vt diximus in prima concluſ. & probatur modo, nam huiuſmodi electio eſt contra ſacros Canones, ſuper quibus nullus inferior Papa, auctoritate propria poteſt diſpẽſare, iuxta ea, quæ habentur in iure, *in c. quod ſuper his de maior. & obed.* Quod vero ſit contra ſacros Canones, conſtat expreſſe *ex c. cum terra,* vbi habetur, quod electio debet eſſe in libertate eligentium, ita vt conſuetudine aliud introduci non poſſit, vt late probat Panormit. ibidem, qua de re videatur. Sylueſt. *verbo elect. 1. q. 23.* Sed vlterius probatur concluſio: nam eiuſmodi electio, ſeu electionis modus, quando ad tres, ſiue quatuor perſonas reſtringitur, limitatur, & coarctatur, vt videtur, omnino contrarius eſt bono regimini, & rectæ gubernationi, quin vero bono publico: ergo eiuſmodi electio nullo modo debet Canonica, & valida reputari, cum tot ſit inconuenientibus plena, & contra libertatem tantopere in cunctis electionibus requiſitam. Quibus & accedit, nam cũ ſubditi à Superioribus, & præſidentibus Capitulis Prælatos eligere coguntur inuiti, moraliter loquẽdo, fere impoſſibile eſt, ipſos diligere & amare, & vice verſa, amari ab ipſis, cũ iuxta cõe dictũ, ardeat amore pari q ſcit ſe amari, & ẽ cõtra. Quos aũt ſubditos nõ amant Prælati, quonam pacto regere, & gubernare recte poterunt, cum amor ſit, atque eſſe debeat, totius boni regiminis, ac recte gubernationis exordium? Vice etiam verſa, quos ſubditi nõ amant, haudquaquam reuereri, debitamque obedientiam illis præſtare poterunt. Hæc, & alia innumera damna, & mala ex ſupradictis coarctationibus ſubſequuntur, quapropter in electionibus, iure ſummopere habẽtur exoſæ. Quibus rationibus permotus, reſolutiue dico, quod in tali caſu, non obſtãtibus reſtrictionibus, & coarctationibus, prædictis, ſubditi procedentes ad electionem, iure ſuo, vtentes eligere poterũt, quem maluerint, modo ſit dignus, electioq. ab eis facta valebit, eritq. confirmanda, ẽt ipſis Prælatis, & Superioribus renuentibus, ſi nullã præſtiterint legitimam caſſationis cauſam. Neque ſupradictæ reſolutioni obſtat, *capitulum graue po ſitum, in tit. de poſtul. Prælat.* vbi quidam electores, iure eligendi priuãtur: nam dico, quod eſt multum diſpar ratio, quia ibi electores priuantur ab eligendo, pro eo ꝙ cuiuſdam poſtulationem, alias caſſatã à Papa, innouare denuo procurauerunt, & de facto elegerunt, quendam ſententia lata, iam indignum declaratũ, at in noſtro caſu præſupponitur, quod eligitur dignus, quãuis non fuerit ex nominatis in reſtrictione, ſiue coarctatione, quæ excluſio cum non fuerit in particulari, ſed in cõmuni & generali, nec facta propter aliquã ipſius culpam, electioni taliter factæ nihil obeſt, nam electores vtuntur iure ſuo, nullo modo reſtringibili, ab alio quam à Papa, cum ſit contra ius commune.

Si electionis coarctatio, fiat non ad certũ perſonarũ genus, ſed ad certas atq; determinatas perſonas, in tali caſu electio eſt ipſo iure irrita, & nulla.

Nota hæc valde, pro electionibus faciendis.

Vnde non ſatis mirari queo abuſum, ac deprauatam conſuetudinem, quam multoties in aliquarum Religionũ Capitulis, Generalibus, & Prouincialibus practicari vidi, qua Superiores, & Præſidentes, prædictis Capitulis, neſcio quo iure, aut qua auctoritate, & poteſtate, electiones limitant atque coarctant, ad tres, vel quatuor perſonas, iuxta ipſorũ libitum, & voluntatẽ, interdũ priuando aliquos grauiſſimos, Religioſos viros, voce paſſiua ſine proprijs demeritis, & abſq. eo, quod intimetur ipſis, aliquid quod fuerit probatum contra illos, vt ſeſe defendere poſſint, & quod peius eſt, dicũt ſe illud facere pro bono pacis, ex ſola forſan ſiniſtra informatione, aliquorũ Religioſorum ambitioſorũ, qui pro eo, quod nõ promouentur ad officia ord. pro ſuis demeritis, nihil non moliuntur, cõtendunt, atque procurant, quã vt prædicti Patres principaliores, graues, experti, prudentes, & Religioſi, quique illos intus, & in cute, vt dicitur, cognoſcunt, non aſcendant ad præfecturas, & aliquo quæſito colore priuentur ſuffragijs, & voce ſaltim paſſiua in electionibus.

Hæc inquam, deprauata conſuetudo, merito longe releganda foret, nullaq. id auctoritate, & poteſtate deberet permitti, cum ſit contra omnem prorſus rationem, contra ius cõe, quinvero & quadam ratione eſſe videatur contra ipſum ius naturale, ac diuinum, ſtricte prohibens, vt non innocentes ſine iuſta cauſa, & propria culpa damnentur, & ne quis voce actiua, & paſſiua, ſeu pœna aliqua mulctetur, abſque eo, quod prius citetur, audiatur, deturq. ſibi copia, eorum quæ contra ipſum fulminata ſunt, locuſq. defenſioni, & tempus quo ſe defendere poſſit. Id quod & Deus ipſe maximus, exemplo ſuo nos docuit, qui non prius Adamum primum noſtrum Parentem condemnauit, quam ipſum ad ſuum cõſpectum vocaret, & audiret, vt habetur Geneſis 3. & refertur *in c. Deus omnipotens 2. q. 1.* quod idem fecit cum Sodomitis, & exiſtentibus Gomorræ, vt habetur in c. 19. eiuſdem Geneſis, & plura iura id ipſũ nos docent, quæ breuitatis gratia omitto. Neque dictis obſtat, aut vllo modo ſat eſt dicere, prædictamve difficultatem enacuat, ſi dicatur interdum, quod id ſit auctoritate Regia, aut quacumque alia, quæ non ſit ſummi Pontificis, ſeu eius Illuſtriſs. ſui Nũtij, in id poteſtatẽ habentis: nã nullus præcipere poteſt, vt nõ ſeruetur, id quod adeo eſt rationi, & iuri naturali conforme, aut quod condemnetur aliquis, abſque eo quod prius audiatur, & cõuincatur, cum contra inauditam partem, iure nihil poſſit diffiniri. Et quãdo expedire videretur, quod aliqui Religioſi, ex aliqua iuſta cauſa, voce actiua, & paſſiua, priuarentur, id eſſet faciendum iuris prius ſeruato ordine, aut ſaltem veritate inſpecta, ſimpliciter, & de plano, ſeruata ſaltim ſubſtãtiali forma iuris, de cuius ratione eſt, vt prius citatio præcedat, & vt detur locus defenſioni, nec reus condemnetur antequam audiatur. Vnde reſolutiue dico, quod ſi aliter fiat, cum ſit contra ius cõe, in his ſubditi non tenentur parere, & obedire eiuſmodi Superioribus, electionẽ coarctantibus, abſque licentia, & facultate Summi Pontificis, ſiue ſui Nuntij. Id quod & cõſtat ex multis iuribus, ſed maxime *ex cap. inter quatuor. de maior. & obed. & ex c. iniuſtum, 11. q. 3. & ex cap. 1. de ſent. & re iudicata,* & ex tiulus alijs, quæ breuitatis cauſa omitto, in re adeo clara, & manifeſta, quinvero electio facta, adeo indebite, atque iniuſte, excluſis ſupradictis Patribus, irrita eſt, & nulla, aut ſaltem debet irritari, & annullari, & quidquid virtute eius fuerit effectum, vt dicunt DD. communiter *in c. quod ſicut, & in c. bona memoria, de elect.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Notandum valde pro Prælatis coarctantibus electiones.

AR-

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum valeat conſuetudo, aliquarum Religionum, quibus cautum eſt, vt tantum prudentiores, ſenes, & ætate prouectiores, vocem habeant in Capitulis, & admittantur in electionibus Superiorum?

Huic articulo reſpondetur, per ſeq. concluſionem.

Concluſio.

Non eſt laudabilis cõſuetudo, vt ſolummodo ſeniores, & prouectiores, votum & vocem habeant in Capitulo.

SVpradicta conſuetudo, quamuis boni aliqualem habeat apparentiã, non tñ eſt talis, quinuero eſſe videtur contra ius, aut ſaltem eſt præter ipſum, neq; illi conformis, multiſque inconuenientibus plena. Hanc ſententiam, & cõcluſionem tenet Nauar. lib. 1. Conſiliorum de conſuetudine. conſ. 2. & quod dicta conſuetudo non ſit bona, exinde probat, quia inquit, vel eſt contra ius Canonicum, aut præter illud: ſi contra illud, ad hoc, vt ſit bona oportet, quod ſit rationabilis, & præſcripta ſpatio ſaltem 40. annorum *per cap. fin. de conſuet. cum ei adnotatis* per Doctores: ſi vero eſt præter ius, ad hoc etiã vt ſit bona, in rebus Eccleſiaſticis, & iure Põtificio, præter hoc, quod ſit rationabilis, requiritur, vt ſit continuata, ſaltem per decem annos, vt concludit Panor. cõiter receptus, *in d. cap. fin. de conſue.* quorum aliquo deficiente, eiuſmodi conſuetudo non eſt bona, quinuero inualida, ad hunc effectum, vt tamquam lex iuſta liget, ſeu obliget ſibi ſubditor. Prætetea inquit, videtur huiuſmodi conſuetudo, non ſolũ eſſe præter ius, quinuero etiam contra ius Canonicum, nam iure cõi Canonico, omnis Religioſus, profeſſus tria ſubſtantialia vota in Religione aliqua per ſedem Apoſtolicam approbata, ſimul ac profeſſus eſt, & ſubdiaconatu inſignitus, vocem habet in Capitulo, in electionibus cunctis Prælatorũ, *per c. ex eo §. 1. de elect. lib. 6 & Clem. vt hi, qui de ætate, & qualit.* cũ multis alijs, quæ ibidẽ citantur à Doctoribus, niſi contrariũ fuerit ob rõnem aliquam ſtatutum auctoritate Pontificia.

Quænam requirãtur, & ſint neceſſario requiſita, ad hoc, vt aliqua cõſuetudo ſit bona.

De iure cõi Canonico, quinam Religioſi votum, & vocem habeat in Capitulo.

Et quãuis dicta conſuetudo, vt prudentiores, ſenes, & ætate prouectiores tantũ, vocem habeãt in Capitulo, & admittantur in electionib. aliqualẽ boni apparentiam, & colorem præſeferat ex vna parte ex alia tamen multum videtur habere mali. Primo, quia eſt contra conſuetudinem omnium Religionũ antiquatum, ab antiquis Patribus inuentarũ, & per ſedem Apoſtolicam approbatarum, & certũ eſt, ꝙ conſuetudo vim habet legis, *per capitulum conſuetudo. diſt. 1.* Secũdo, quia per dictam conſuetudinem, quodammodo electiones videntur coarctari, ſaltem quantum ad ſuffragia, & tandem Tertio, nã aliquã continere videtur rõnem malitiæ, ac fieri in eum finem, vt cũ electores, & ſuffragatores ſint pauciores, facilius ſubornari poſſint.

Nota hoc valde.

Nec negare quis põt, inquit, Nauar. vtile eſſe in rebus omnibus, quod multa ſint conſilia, plures conſultores, & plures vocem habentes in Capitulis. Hac. n. rõne, leges, & plebiſcita Romanorum, in quib. condendis, maiores ſimul cum minorib. concurrebant, firmiora dijudicabantur olim. prout nobis ſcriptum reliquerunt ſacri Canones, *in c. plebiſcita. & c. lex diſt. 2.* id ꝙ, & experiẽtia ſemper docuit, in omnibus per orbem diſperſis Academijs, in quibus electiones Gymnaſtarum, & Prælectorum, factæ à pluribus, meliores ſemper fuerunt, quam factæ à paucioribus.

Vtile eſt in rebus omnibus, vt plura ſint vota, & plures ſuffragatores.

Propter omnia ſupradicta, concludendo dicit prædictus Nauar. melius eſſe atque ſecurius, iuri ac rationi multo conformius, vt omnes profeſſi, & ſacro ſubdiaconatus ordine inſigniti, vocem habeant in Cap. & in electionibus cunctis, quã vt ſolũmodo illã habeant, maiores, & ætate prouectiores, ſiue diſcretiores, quia illis ſit cauſa, & occaſio ſuperbiendi, alijs vero inuidẽdi, & omnib. non modica, vota & ſuffragia ſubornandi.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum ſuffragium ſiue Votum, ſemel datum, poſſit reuocari, vel etiam mutari?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Quamdiu res integra eſt, adhuc poteſt ſuffragium, ſemel datũ mutari, & reuocari.

SVffragium ſemel datum, adhuc poteſt reuocari, alium eligendo, dum res adhuc integra eſt, quãuis fuerit ſcrutatoribus exhibitum. Probatur hęc cõcluſio, *ex c. publicato Scrutinio, de elect.* ex quo à contrario ſenſu, ipſa plane colligitur, nam ſi publicato ſcrutinio, vt dicitur in dicto Capitulo, electores variare nequeunt: ergo ante ipſius publicationem, id optime facere poſſunt. Sed intelligenda eſt concluſio, quandiu ſcrutatores, nondum ſeſe electoribus permiſcuerunt, ſed ab alijs ſeiuncti, & ſeparati, officio ſuo obeundo adhuc incumbunt. Tunc enim bene poſſet quis, ad eos accedendo, expoſtulare ſuum ſuffragium ſiue votum, & maxime ſi per imperitiã, ſeu errorem, illud præſtitit alicui alias inhabili; ſed non id facere eſſet licitum, poſtquam ſuffragia iam ſunt permixta, quamuis ſcrutatores nondũ recitare ea cœperint, ſera enim eſſet tunc, talis voti & ſuffragij mutatio, nec audiendus, qui omiſſo priore alium eo tempore vellet eligere, iuxta Gloſſam, & Ioann. Andream, & Abbatem, *in c. vnico, vt Eccleſiaſtica beneficia, verbo occultis.*

Secunda Concluſio.

Publicato ſcrutinio, & iã poſt quam ſuffragia cęperunt Regulari, nõ licet votũ ſiue ſuffragium immutare, aut reuocare.

Publicato ſcrutinio, aut poſtquam vota, & ſuffragia cęperunt regulari, nõ eſt licitum, ſuffragium ſemel datum immutare, aut reuocare. Hæc concluſio cõſtat ex *ſuprad. c. publicato ſcrutinio*, & ex his, quæ ibidem dicit gloſſa, *verbo variare*, reddẽs rationem, & cauſam, ob quam electores tunc non poſſunt variare, cum tamen nondum ſit electus, imo neceſſaria ſit ſubſequẽter electio, quinvero, & cõfirmatio, alias electio facta non valeret, *per c. in Geneſi, & c. Eccleſia veſtra, eod. tit.* & ratio eſt, quia iam res non videtur eſſe integra, *per dictum c. Eccleſia veſtra, & c. in cauſis eod. tit.* & quia nemo poteſt mutare conſiliũ, in alterius præiudiciũ, *per l. nemo ff. de Reg. iur.* præterea talis mutatio eſſe poſſet Eccleſiæ damnoſa, quia ſic protraheretur electio, vbi mora eſt periculoſa, *per c. cum inter vniuerſas eod. tit. & c. quoniã frequenter, §. porro vt lite nõ conteſt.* quibus omnibus accedit, quia per votorum, & ſuffragiorũ regulationẽ, & maxime per huiuſmodi ſcrutinij publicationẽ, iam quodammodo electio videtur initiata, ſicut & per citationẽ negotium eſt quaſi cęptũ, *per c. gratum de offic. deleg. & c. propoſuiſti de foro comp.*

Nota quod per citationem in Iudice delegato, iam negotium ceptum eſſe videtur.

& adducit ſupradicta gloſſa ad id, quoddã ſimile, vt ſi quis alicui ceſſiſſet ſeruitutẽ, ipſe quidem ſententiam mutare non poteſt, licet ex toto illi ius non ſit acquiſitum, niſi cum omnes ceſſerint, *iuxta legem per fundum ff. de ſeru. ruſt. prædio*; ita inquit, in propoſito, licet per ſupradictũ cõſenſum, & publicationẽ, nõ ſit electo ius plenũ acquiſitum, variare tamẽ electores nõ poſſunt, imo per Superiorẽ poſſunt cõpelli, ad hoc vt electionẽ factam habeant ratã, & firmã, vt habetur *in ſup. c. publicato ſcrutinio*, vbi videnda eſt gloſſa, *verbo compellantur.* Videatur ẽt hac de re, Sylu. *verbo elect. 2. q. 7.* vbi quærit, quid operetur publicatio ſcrutinij, Vbi ad hoc ꝓpoſitũ dici plura, eaq. notatu digniſſima. Et hactenus de iſto Articul.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum electio Canonica, collatis ſuffragijs ſtatim ſit publicanda?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſ.

Con-

Digitized by Google

Concluſio.

Statim poſt ſuffragiorum collationem electio eſt publicanda.

STatim poſt ſuffragiorum collationem, electio eſt coram omnibus exiſtentibus de Collegio publicanda. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & eam tenet expreſſe Nauar. lib. 1. Conſiliorũ de elect. cõſi. 7. ou. 2. vbi de mente Hoſtien. Ioannis Andreæ, & Panorm. & fere omnium communiter tenet, quod electio debet publicari, & fieri mox, atque incontinenti poſt collationem ſuffragiorum, & quod hoc eſt de forma eſſentiali, & ſubſtantiali electionis, *per cap. quia propter de elect.* & electionem aliàs factam inquit, eſſe declarandam caſſam, & nullam, quamuis alij dicant non eſſe caſſam, & nullam ſed caſſandam, & annullandam. Sed intelligenda eſt cõcluſio ſupradicta, cũ duabus limitationibus prima, vt non ita punctualiter, & metaphyſicè ſupradicta intelligantur, vt ſi ex aliqua cauſa, vt puta ex ignauia, aut ignorantia electorum, & ſuffragatorum, vel ſcrutatorũ electio non ſtatim fuerit publicata, ſed ad alios extraneos ſe diuerterint actus, proinde ſit diiudicãda vitioſa, nulla, & caſſa, aut caſſanda, & annullanda. Secunda, vt non id procedat ex fraude, ſiue malitia electorum, qui pro eo forſan, quod non placuit eis electio facta, noluerunt ipſam ſtatim publicare, ſed vt ſtrittemur procraſtinare, & dilatare, haud enim debet vlli, per alterum, inferri iniqua conditio, nec ſine culpa quiſpiam iure ſuo debet priuari, *iuxta legem non debet ff. de reg. iur. & cap. denique 14. quæſt. 1. & cap. fin. ſine culpa de reg. iur. lib. 6.* Cognita tamen fraude & malitia, ille qui Collegij ſuffragia, & vota conſequutus eſt, compertumque illud habet, & electionem expectat, ſi eam viderit in ſuam fraudẽ procraſtinari, iam quodammodo ius habet, vt Superiorem adeat, & Capituli Præſidentem requirat, vt electionẽ faciat publicari, *per Capitulum compellat, iuncta gloſſa, de elect.* id quod tenent omnes Doctores communiter, nam à publicatione ſcrutinij, vt publicatio impediatur, certum, atque compertum eſt, nullatenus poſſe appellari, cũ eiuſmodi publicationis actus, nullam admittant dilationem, per ea quæ tradunt Doctores, *in cap. quia propter de elect.* vbi ſtatuitur, vt quamcito electio fuerit celebrata, ſolemniter publicetur.

Nota hoc valde.

Nulli debet per alterum inferri iniqua conditio, aut ſine culpa quiſpiam iure ſuo priuari.

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum Decretum publicationis, electionis, & ſcrutinij, plenam faciat fidem pro electo?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tractat & mouet Syluest. *verbo electio. 1. quæſt. 18.* vbi hac de refert diuerſas Doctorum opiniones, quarum vna eſt. Innocentij *in cap. innotuit de electione,* aſſerentis, quod huiuſmodi Decretum, non plenam facit fidem pro electo. Alteram vero Antonij dicentis, id eſſe verum, quando confectum fuit manu priuata, ſecus autem ſi fiat per perſonam publicam, atteſtantem omnia fuiſſe geſta in ipſius præſentia, quæ opinio etiam placet Panorm. qui eam dicit eſſe veram, dummodo in tali ſcriptura interueniant omnia requiſita, ad ſubſtantiam ſcripturæ publicæ, vt teſtium præſentia, & ſimilia; in quo quidem caſu, qñ Decretum fit per perſonam publicam, inquit, q̃ non eſt neceſſarium apponi ſigillum Capituli, quia ſcriptura publica per ſe fidẽ facit, ſine alio quocũque adminiculo, eſt tamen neceſſarium ſigillum, quando ſcriptura eſt priuata, & electionis Decretũ manu priuata confectum. Sed quidquid de hoc ſit, ſupradicti Auctores loquuntur, iuxta conſuetudinem antiquam, qua electorum, & ſuffragatorum ſuffragia, à publico Notario in ſcriptis redigebãtur, cuius cõſuetudinis meminit Syluest. *verbo electio 2. quæſt. 1.* loquendo tamen de Decreto publicationis ſcrutinij, quod nunc fit, ac poſt Conc. Trid. fieri conſueuit pro reſolutione Articuli, & difficultatis ſupra propoſitæ, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Decretũ publicationis ſcrutinij, plenam facit fidem pro electo.

Decretum publicationis ſcrutinij, & ſuffragiorum, quæ in ſcrutinio collata ſunt, à ſcrutatoribus factum, plenam facit fidem pro electo, eidemque ſtãdum eſt, & à maiori ſuffragiorum parte electus, ſtatim confirmandus, niſi aliquid ſibi obſtet. Hæc concluſio, eſt fere omnium Doctorum communis, & quæ communiter obſeruatur in praxi, in electionibus Canonicis cunctis. Quæ & probatur hac efficaciſſima ratione, nam conſtitutis, ac prænominatis à Capitulo, ex conſenſu omnium, ſiue maioris partis, aut Diſcretorum, ſecundum conſuetudinem cuiuſque Religionis, ſupradictis tribus ſcrutatoribus, quorum alter exerceat munus, & officium Notarij, reliqui vero teſtium, nihil deficit prędicto publicationis Decreto, vt plenam fidem faciat, facereq; poſſit in quolibet iudicio, & maxime in eodem Capitulo pro electo. Sicq. eidem Decreto firmiter ſtandum eſt, nec vllo modo contradicendum, ni forſan aliunde habeatur, quaſi euidentia de aliqua fraude, ordinata inter ſuperiorem, & ſcrutatores. De quo caſu meminit Nauar. in ſuis Conſil. lib. 1. tit. de electio. conſ. 4. vbi refert conſilium, quod Generalis quidam, cuiuſdam Ordinis, & ſcrutatores machinati ſunt in electione cuiuſdam Prouincialis Miniſtri, vt ſcilicet ſcrutatores ſupradicti non verè, ſed falſo dicerent, quot ſuffragia habuit is, in quem maior pars Capituli conſenſit, ſed maiorem partem ſuffragiorum tribuerent alteri, qui media ſupradicta fraude electus fuit, fuit autem fraus ſtatim detecta ab ipſis electoribus & ſuffragatoribus. In quo caſu, dicit ſupradictus Nauarr. quod electio facta, coram Deo nihil valuit, quodque tam Generalis prædictus, quam ipſi ſcrutatores grauiſſime peccauerunt mortaliter, & tanquã fraudatores digni fuerunt magna quadam grauiſſima pœna, qua in re grauiſſima falſarij fuerunt, & quamuis pœna magni huius, atque grauiſſimi delicti, vt videtur, non ſit iure communi determinata, ſed relinquitur viri prudentis arbitrio, argumento deducto *ex l. 1. ff de iure delibe. & cap. de cauſis, de off. dele.* ex alia parte videtur iure expreſſa, & determinata *in d. cap. quia propter, de elect.* nam ſi ibi Concilium ſtatuit, vt poteſtate eligendi priuentur electores, qui contra formam dicti capituli, electionem aliquam celebrarẽt, etiam ſine vlla fraude; quanto magis eadem pœna, aliaue maiori digni ſunt, qui in publicatione ſcrutinij fraudem adeo grauem fecerunt, & commiſerunt? Omiſſa ſupradictæ fraudis, atque delicti pœna, & vt illuc vnde digreſſi ſumus reuertamur, dico, quod niſi euidenter electoribus, & ſuffragatoribus de fraude aliqua conſtet, ſtandum firmiter eſt ſcrutatorum Decreto, facto de publicatione ſcrutinij, cui nullatenus licebit contraire, quin vero fides omnino adhibenda eſt eidem. Supradictum Decretum olim, quando ſuffragia erant publica, publiceq. redigebantur in ſcriptis, publice etiam dabatur à Notario, ſeu ab ipſis ſcrutatoribus, & erat ſcriptura quædam, ſeriem continens totius electionis, & ipſius diſcurſus à principio vſque in finem. Quæ fiebat, vt appareret, formam debitam in electione fuiſſe ſeruatam, & vt eligentes amplius negare non poſſent, electioni ſe conſenſiſſe. Mittebaturq. prædictum Decretum ad Superiorem, quando erat abſens, dicebaturque eſſe de ſolemnitate, non vero de neceſſitate electionis *ſecundum gloſſam cap. 1. diſt. 6. § ſed aliud,* quando vero Superior erat præſens electioni, verbo tantum fiebat, Decretum prædictum, & ſimiliter ſi erat abſens in domo,

Nota hoc valde.

mo, tunc enim per vnum eligentium, ſiue ſcrutatorum, verbo recitabantur ſibi, quæ geſta erant in electione.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum ad validitatem electionis Canonicæ, ſufficiat maiorem habere partem ſuffragiorum?

Ad validitatem electionis olim non ſufficiebat habere, maiorẽ ſuffragiorũ partem, ſed oportebat, eandem eſſe ſaniorẽ.

PRo huius articuli intelligentia, antequam reſolutiue, propoſitæ faciamus ſatis difficultati, & quæſtioni, aduertere oportet, quod ad validitatem electionis olim, non ſufficiebat habere maiorẽ ſuffragiorum partem, ſed requirebatur vlterius, eandem eſſe ſaniorem. Hoc conſtat ex multis Capitulis & iuribus, poſitis in toto titulo, de electione, ſed maxime *in dicto c. quia propter*, vbi habetur, *vt publicatis ſuffragijs in communi, nulla prorſus appellationis obſtaculo inter recto, is collatione habita eligatur in quem omnes, vel maior, & ſanior pars Capituli cõſenſerit.* Quæ verba explicans, & tractans Panorm. *in d. c. quia propter* notabili quinto, inquit, quod nõ valet electio facta, niſi fiat per maiorem, & ſaniorẽ partem Capituli, nec ſufficit ſanioritas, niſi etiã ſimul concurrat maioritas, quód & probat ex proprietate, & natura illius coniunctionis copulatiuæ, &, cuius eſt copulare, vtrumque extremorum principaliter, iuxta Gloſſam *in c. querelam de ſimonia*.

Nota hoc valde.

Ad ſciendum, autem atque inueſtigandum quænã eſſet maior, & ſanior pars, multa olim exoriebantur inconuenientia, nam vt idem ipſe Panorm. inquit ibidem, cum contingebat plures ſimul electiones cõcurrere, hoc eſt, tres ſimul habere vota, & ſuffragia, in aliqua electione, triplex etiam ſuffragiorum collatio fieri debebat, ſcilicet numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelũ, ex quibus omnibus intime perpenſis, atque conſideratis inſpiciẽdum, & conſiderãdum erat etiam, & apparere debebat. Primo, quis electorum haberet maiorem ſuffragiorum numerum? Secundo, quis eſſet maioris meriti? Tertio, quis melioris zeli, hoc eſt, ex quo zelo, ſeu animo electores moti fuerunt ad electionem faciẽdam? Ex quibus tribus ſubinde conſtabat, & apparebat, olim quis habuiſſet maiorem, & ſaniorem partem, cum maioritas conſiſtat reſpectu numeri, ſanioritas vero reſpectu meriti, & zeli. Ad quod decidendum, atque determinandum, innumera, vt dixi, exoriebantur inconuenientia, multæ & graues controuerſiæ inter Doctores, ſuper qua electionum deberet valere, quando duæ, aut tres ſimul concurrebant, aut contingebat, quod duo, aut tres, vota & ſuffragia haberent ſimul in aliqua electione. Quidam enim dicebãt, quod illa electio debebat præualere, quando in ſcrutinio diuiſa erant vota, quę meritis melioribus, & maioribus adiuuabatur, *iuxta c. licet, & cap. dudum, extra de electione*. Alij vero, quod illa, quæ excedebat in ſuffragiorum numero, quæ etiam ſimul dici debebat maior, & ſanior pars, niſi probaretur contrarium, *per d. cap. dudum & c. Eccleſia veſtra eodem tit.* Hincq. continua, & interminata iurgia procedebant atque immortales lites. Quod & in cauſa extitit, vt ad Summos Romanos Pontifices, circa electionum diuerſarum materiam, tot conſultationes referrẽtur, in dieſq. fierent, ab ipſiſque procederent ſuper eadem re, tot deciſiones, determinationes, atque Decreta, quæ inueniuntur ſub titulo de electione, quæ longum eſſet nimis omnia in præſentiarum recenſere. Dabantur enim olim, omnia ſuffragia & vota (vt ſupra diximus) coram ſcrutatoribus publice, ab eiſdemq. publice etiam redigebãtur in ſcriptis, coram omnibus etiam poſtmodum publicabantur, non ſolum quoad numerum, verum etiam quoad perſonas ipſas ſuffragantes, quo facto conſtare poterat, & in quẽ conſenſerat ſuffragiorum maior pars, quoad tum ad numerum, & ex alia parte, quænã eſſet cenſenda, & exiſtimanda, maior pars, ſeu potius ſanior, quantum ad meritum, & quantum ad zelum. vnde & prodijt, quod electionis titulus in Iure, nimium excreſceret, adeoq. latiſſimus fuerit.

A ſupradictis omnibus ergo iurgijs, litibus, & anguſtijs, liberauit nos Decretum Concilij Tridentini, quod *ſeſſ. 25. c. 6.* paci, & quieti omnium ſtudens, ac tot quæſtionibus finem imponere volens, diſtricte præcepit, *vt in poſterum electiones omnes fierent, per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina, nunquam publicentur.* Quo ſtatuto, atque decreto, iam nullus relinquitur locus, diſquirendi & ſciendi, quænam pars ſuffragiorum ſit ſanior, neque vt ad merita, ſiue zelum electorum, & ſuffragatorum, vllus habeatur reſpectus, ſed ſolummodo ad maiorem, vel minorem ipſorum numerum, dum tamen aliàs vota ipſa & ſuffragia ſint legitima, & hoc eſt, quod nunc habetur in communi praxi. Quo præmiſſo, propoſito Articulo atque difficultati, reſolutiuè reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad validitatem electionis cuiuslibet, ſufficit habere maiorem ſuffragiorũ numerũ, dummodo ipſa ſint legitima.

Ad validitatem electionis cuiuslibet, ſufficit habere maiorem votorum, atque ſuffragiorum numerum, dum tamen ipſa ſint legitima, nullamque patiuntur exceptionem.

Hæc concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & præſuppoſito, vt dictũ eſt, in præmiſſo notabili, quod iam diſlucuit antiquus ille vſus diſquirendi, quænam Capituli, & ſuffragiorum pars ſit ſanior, quod ipſis exiſtentibus ſecretis iuxta dictum, Concilij Tridentini Decretum, & nullo modo publicatis, nullatenus ſciri poteſt, quod maior ſuffragiorum pars ſufficiat, quantum ad numerum, innumera iura proclamãt, ſed maxime ſupradictum *c. quia propter, verbo, in quem omnes, vel maior pars capituli conſenſerit*, id quod habetur etiam, *in c. dudum eodem tit.* & in pluribus alijs, quæ breuitatis gratia omitto. Solum eſt difficultas ſcire, atque inueſtigare, an ſufficiat ad hoc, vt quis eligatur, quod collatione facta habeat maiorem partem ſuffragiorum, reſpectu aliarum partium minorum, an vero vlterius requiratur, quod habeat maiorem partem totius Capituli? cui difficultati, reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Ad validitatem electionis Canonicæ non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum reſpectu minorum, ſed requiritur, vt ſit maior reſpectu totius Capituli.

In electionibus Canonicis, ad validitatem ipſarum, nõ ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum, reſpectu minorum, ſed vlterius neceſſario requiritur, habere maiorem partem, reſpectu totius Capituli, in quo diſtinguuntur electiones Canonicæ a non Canonicis. Volo dicere, quod ſi electores, & ſuffragatores ſunt viginti, electo ad hoc, vt ipſius valeat electio, ad minus debet ſuffragari vndecim, quæ eſt maior pars, reſpectu ſuffragiorum omnium (nam medietatẽ faciunt decem) nec ſufficeret, quod eidem ſuffragati fuiſſent decem, cum in tali caſu nihil haberet ſupra medietatẽ Capituli, & ſuffragiorum, quod nõ eſt neceſſarium in alijs electionibus, non Canonicis, iam ille, in quem plures voces conueniunt, etiamſi medietatem non excedant, habendus eſt pro electo. Hæc concluſio & ſententia, eſt etiam communis omnium Doctorum reſolutio, & eam tenet expreſſe Panorm. *in dicto c. quia propter & in cap. Eccleſia veſtra, el primo, extra eodem tit.* & Ioannes Andreas. Sed tamen in iſto numero, cõputari non debent, qui nolunt intereſſe Capitulo, nec illi, qui propter aliquam rationem & cauſam,

priuati

priuati ſunt ſuffragio ſiue voto, ſed illi ſolũmodo, qui in eadẽ electione habuerũt votũ, *iuxta gloſſam in clementina quo circa eod. tit.* & Panor. vbi ſupra, qui dicit hoc vniuerſaliter eſſe tenendũ & dicendũ, in omnibus caſibus vbi ſuffragiorũ maior pars requiritur. Et quãdo *in l. nulli & in l. pl. me. ff. quod cuiuſque vni. nomin.* dicitur, quod ad hoc, vt cõſtituatur Vniuerſitas, eſt neceſſaria præſentia duarũ partium vocandarũ, & quod ab initio debent duę partes, Vniuerſitatis cõuenire, & quod fit à maiori parte ipſarum, eſt firmum atque validum, intelligendum eſt de duabus partibus illorum, qui volunt, debẽt, & poſſunt commode intereſſe Capitulo, iuxta formam dicti *c. quia propter*, pro quo faciunt *c. cum nobis, & c. cum in cauſis, extra eod. tit.* Et dicit vlterius Panor. ibidem, quod non ſolum in electionibus, in quibus neceſſario ſeruanda eſt forma, dicti *c. quia propter*, verum eſt, quod oportet maiorem eſſe partem totius Capituli, nec ſufficit eſſe maiorem reſpectu minorum, verumetiam in omnibus caſibus explicandis per Vniuerſitatem, & ſpectantibus ad aliquos iure Collegij, & non vt ſinguli, ſed vt Collegium, qua de re videatur Syluest. *verbo, electio. 2. q. 9.* vbi prædictam doctrinam ſtatuit tanquã certam, veram, atque indubitabilem. Cui reſolutioni, inquit, non obſtat, *c. quoniam, de iurepatronatus,* vbi valuit præſentatio, facta à maiori parte patronorum, licet non concurrerit maior pars omnium: nam ad hoc dicunt communiter Doctores, quod illud procedit in patronis, qui præſentant vt ſinguli, & non vt Collegium, ſecus tamen eſſet, ſi præſentarent vt Collegium, aut præſentatio ſpectaret ad illos iure Collegij. Vnde hæc ſit regula generalis, quod vbi actus ſpectat ad plures, vt ad Collegium, requiritur ad validitatem ipſius, diſpoſitio maioris partis Collegij, id eſt, exiſtentium tunc in Collegio; at vero vbi actus ſpectat ad plures, non vt ad Collegium, ſed vt ad ſingulos, ſufficit maior pars reſpectu minoris, vt habetur in *c. quoniam de elect.* & ſic valet etiam ſtatutum, factum à maiori parte, reſpectu minoris, quamuis non ſit à maiori parte totius Capituli, ſiue Collegij, vt expreſſe tenet *gloſſa fin. in cap. ſi cui, extra eod. tit. lib. 6. & in c. 1. ne Sede vacan. lib. 6.* Per quæ manet ſatis probata & explicata, concluſio ſupradicta, quæ vniuerſaliter eſt vera in electionibus cunctis canonicis, nulla excepta Religione. Qua ratione merito venit reprehendendus ſupradictus Syluest. qui loco ſupracitato in fine dicit, quod fallit ſupradicta Regula, in electione Prouincialis Miniſtri, noſtri ſacri Ordinis Minorum, in qua (inquit) valet electio, facta à maiori parte, partium comparatione minorum, allegans ad id *clementina, exiui de paradiſo. §. demum, de verb. ſign.* fallitur tamen ſupradictus Syluest. neque in dicta Clementina quidquam tale reperitur, quin vero vt manifeſte ex ipſa conſtat, & patebit intuenti, expreſſe ibidem dicitur, quod valeat electio, quæ à maiori parte Capituli numero fuerit celebrata, nulla zeli, vel meriti collatione, aut conſideratione habita: & quando dicitur, à maiori parte Capituli numero, non intelligit Sum. Pont. Clemens V. (vt dicit Syluester) à maiori parte partium comparatione minorum, ſed à maiori parte totius Capituli, & omnium ſuffragiorum. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Vbi actus ſpectat ad plures, vt ad Collegium, ad ipſius validitatẽ requiritur, diſpoſitio maioris partis Collegij, ſecus eſt vbi ſpectat ad plures, nõ vt ad Collegium, ſed vt ad ſingulos.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum ante confirmationem Electi, poſt ſcrutinium ſit aliqua conſultatio facienda?

ET ratio dubitandi eſt, nam Clemens V. in ſupradicta *clementina, exiui de paradiſo,* facta in Concilio Viennenſi, agens de electione Prouincialis Miniſtri Ord. Minorum, poſtquam dixit, ſtatuit, atq. ordinauit, vt electio Miniſtri Prouincialis, ad Capitulum Prouinciale pertineat, quam idem Capitulum die ſequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur: poſtquam etiam dixit, & ſimiliter ſtatuit, quod huiuſmodi electionis confirmatio, pertineat ad Generalem Miniſtrum, & quod ad electionem huiuſmodi, per formam ſcrutinij procedatur, ac votis in diuerſa diuiſis, ſi electiones plures in diſcordia celebrari contigerit, illa, quæ à maiori parte Capituli numero, nulla zeli, vel meriti collatione, ſiue conſideratione habita, fuerit celebrata, exceptione, ſeu contradictione quacumque alterius partis nõ obſtante, per dictum Generalem Miniſtrum de conſilio Diſcretorum Ordinis confirmetur, vel etiam infirmetur, prout eis ſecundum Deum viſum fuerit expedire, inquit, prius tamen ex officio, prout ſpectat ad ipſum, diligenti examinatione præmiſſa. Ex quibus verbis plane colligitur, ac ſatis inſinuari videtur, quod vltra collationem ſuffragiorũ ſupradictam in præcedenti Articulo, neceſſario faciendam, quantum ad numerum dumtaxat, nulla zeli, vel meriti collatione, ſeu conſideratione habita, debet ſupradictus Generalis Miniſter, ad quem confirmatio Miniſtri Prouincialis ſpectat, antequã eundem confirmet, vt videat, an prędictam electionem confirmare, vel infirmare debeat, prius ex officio ſuo, diligentem examinationem & conſultationem facere eadem de re cum Diſcretis Ordinis, ſiue Prouinciæ. Id quod & videtur eſſe expreſſe determinatum *in cap. fin. de elect. lib. 6.* vbi Bonifacius VIII. præcipit, vt poſt electionem factam, & ante ipſius confirmationem, fiat publicatio in eadem Eccleſia, vbi dicta electio facta eſt, vt ſi qui velint ſe opponere, aut aliquid contra ipſum allegare, ac dicere, intra peremptorium aſſignatum terminum compareat. Quas quidem ob cauſas & rationes, Priuilegiorum Collector, in Compend. *verbo, elect.* §. 8. dicit neceſſario ante confirmationem, ſupradictam examinationem, & conſultationem faciendam eſſe, & inquit, ſe non videre quomodo aliter fieri poſſit iuridice. Sed nihilominus Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in ſuis quæſtionibus Regul. to. 2. q. 51. art. 5. agens de electione Prouincialis Miniſtri, in noſtro ſacro Ordine Minorum, poſtquam omnia ſupradicta retulit, contrariæ aſſentitur parti, & tenet huiuſmodi examinationem, & conſultationem non eſſe præciſe neceſſariam etiam in electione Miniſtrorum Prouincialium, de qua expreſſe ſupradicta Clementina loquitur, & in dicto etiam *cap. fin. de elect. lib. 6.* comprehenditur, quin vero ea prætermiſſa, procedi poſſe ad confirmationem: fundatus in communi praxi, & conſuetudine, quæ hac de re apud viros doctos & graues iam diu inoleuit, quam, inquit, praxim non eſt cur vt minus iuridicam condemnemus. Sed nihilominus non obſtante ea praxi, & conſuetudine, quam potius corruptelam dixerim, ipſe non video, qualiter eiuſmodi conſultatio, & examinatio de dignitate, ſeu indignitate electi, ſaltim verbalis, & ſummaria, ante ipſius confirmationem debeat, aut poſſit prætermitti, cum id facere adeo ſit iuridicum, ac rationi conſonum, & ſit expreſſe præceptum, & determinatum in Iure, in dicta Clementina, & dicto *c. fin. de elect. lib. 6.* Vnde pro reſolutione ſupradictæ difficultatis, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde. Priuileg. Collector.

Prima Concluſio.

Ante confirmationem Electi, à Prędidente Capituli, neceſſario facienda eſt, ſaltim verbalis, & ſummaria quædam examinatio, & conſultatio cum Diſcretis Prouinciæ, ſuper eius dignitate, ſeu indignitate, & an ſeruata ſit omnino forma ſeruari debita

Ante confirmationẽ electi, de iure, neceſſario facienda eſt conſultatio de ipſius dignitate, vel indignitate.

bita in Scrutinio. Ad ponendam, atque ſtatuendam ſupradictam concluſionem, moueor, ex expreſſa ipſius determinatione, poſita in ſupradicta *clementina, e.xi. de paradiſo*, relata in initio huius Articuli, vbi Summus Pontifex Clemens V. ag..s de electione Prouincialis Miniſtri in noſtro Ordine Minorum, dicit, atque determinat, quod facta electione, & ante ipſius confirmationem Generalis Miniſter de conſilio Diſcretorum Ordinis, ex ſuo officio prius, prout ad ipſum ſpectat, diligentem examinationem faciat, atque præmittat, an electio ſit confirmanda, vel infirmanda, prout ſecundum Deum ſibi videbitur expedire. Quid obſecro, expreſſius, aut clarius dici vnquam potuit? & quonam modo Summi Pont. decretum, ſiue mandatum, pro libito, & abſque vlla prorſus cauſa licebit præterire? Nec valet dicere, quod prædictum decretum, modificatur per illa ſubſequentia verba, *prout ſecundum Deum videbitur ſibi expedire*, nam dicta verba, non cadunt ſuper prædicto mandato, nec per ipſa permittitur vllo modo, vt dicta conſultatio, & examinatio non fiat, ſed hac præmiſſa, Generalis Miniſtri, ſeu Præſidentis Capituli, ſimul & Diſcretorum Prouinciæ, conſcientiæ relinquitur, vt videant, an dicta electio ſit confirmanda, vel infirmanda, prout ſibi ſecundum Deum melius videbitur expedire. Confirmatur præterea ſupradicta concluſio, ex *dicto cap. fin. de elect. lib. 6.* Nec valet dicere, vt dicit ſupradictus P. F. Emmanuel Rodriguez, quod ibi loquitur Summus Pont. de electione non in concordia celebrata, nam quamuis verum ſit, quod ipſe dicit in principio, in fine tamen Capituli poſuit ſubſequentia verba, *Quæ omnia, etiam ſi electio in concordia celebrata fuerit, volumus obſeruari*. Potuitne aliquid clarius, aut expreſſius dici? Facit etiam pro dicta noſtra concluſione, *cap. poſtquam, de elect.* vbi hoc ipſum præcipitur fieri ante confirmationem, & eſt etiam ratio appoſitiſſima, poſtquam quod in ea dicitur, valde eſt iuridicum, & quammaxime rationi conſonum, vt patebit ex dicendis in ſeq. Concl. Videatur etiam hac de re Nauar. lib. 1. Conſiliorum, tit. de elect. conſ. 2. nu. 2.

Secunda Concluſio.

Quid faciendum ſit in conſultatione ſupradicta.

In dicta conſultatione, atque examinatione, Generalis Miniſter, ſiue Commiſſarius, qui ipſius nomine Præſes eſt Capituli, id quod cum Diſcretis Prouinciæ conferre debet, eſt, an electus prædictus ſit dignus, ſeu indignus, & an omnino ſeruata ſit ſubſtantialis forma, ſeruari debita in Scrutinio, vt ex eo ſibi conſtet, an electio facta, ſit confirmanda an vero annullanda, & caſſanda. Supradictæ concluſionis ratio eſt, nam in caſu, quo electus fuiſſet indignus, electio de illo facta eſt ipſo iure irrita, & nulla, & deuoluitur ad Superiorem, vt tenet communis Doctorum doctrina, & habetur ſtatutum multis iuribus, *in cap. cum in cunctis, cap. quoniam. eod. tit. lib. 6. cap. quia propter, extra de electione.* & ſæpe alibi. Si autem electus ſit dignus, licet fuerit prætermiſſo digniori, non propterea electio eſt irrita, & nulla, nec deuoluitur ad Superiorem, quamuis Electores peccauerint mortaliter, non eligendo digniorem, iuxta *cap. licet, 8. quæſt. 1.* & multa alia capitula, quæ à gloſſa allegantur ibidem, & nos latius diximus ſupra Artic. 13. huius Quæſtionis. Debet præterea ſupradictus Generalis Miniſter, ſiue ipſius Commiſſarius, conſultationem facere, an fuerit ſeruata ſubſtantialis forma, ſeruari debita in Scrutinio, nam per ipſius omiſſionem, electiones aliter factæ, ipſo ſunt iure irritæ, & nullæ, aut ſaltim annullandæ, & caſſandæ, vt dicemus ſtatim. Sed quænam ſint de eſſentia, atque ſubſtantia electionis Scrutinialis, ſeu, quæ fit per

Nota hoc valde, pro electionibus, in quibus eliguntur indigni.

Scrutinium, quod ſcire & aduertere, oportet ſummopere, dicetur in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS XXIX.

Quænam ſunt de eſſentia, & ſubſtantia electionis, quæ fit per ſcrutinium?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

De iis, quæ pertinent ad eſſentiam, atq. ſubſtantiam electionis, quæ fit per Scrutinium.

MVlta ſunt, quæ ex communi omnium Doctorum ſententia, pertinent ad eſſentiam, atque ſubſtantiam electionis, quæ fit, fieriq. debet per Scrutinium. Sed de mente, & opinione Panormitani, *in cap. quia propter de elect.* ad decem & octo capita reducuntur. Primo, ſubſtantiale eſt in electione, quæ fit per Scrutinium, vt electiones fiant per congregatos in vnum, quia, inquit, non ſufficeret conſenſus eligentium ſingulariter præſtitus, vt puta, ſi quilibet in ſua camera conſentiret, ſed oportet, quod collegialiter conſentiant, *per cap. in Geneſi, eodem tit. & gloſſa in cap. 1. de rebus Eccleſ. non alienan. lib. 6.* Et hoc non eſt ſpeciale ſolum in electione, vt ibidem dicit gloſſa, ſed regulare & generale, in omnibus explicandis per Vniuerſitatem, vt dicit idem Panormit. *in cap. cum omnes, de Conſtitutionibus*. Ad quod facit, quod notat *gloſſa in l. ſicut, ff. quod cuiuſq. vniuer. nomin.* Et inquit prædictus Panormit. non velim per hoc intelligas, quod præſentia omnium Electorum ſit de ſubſtantia, quia contemptus aliquorum, non inducit nullitatem electionis, vt habetur *in cap. quod ſicut, cap. bona, cap. Eccleſia, el. 2. eodem titul.* Neque præſentia, & vocatio abſentium, eſt de forma ſubſtantiali electionis, ſed de iuſtitia, ita quod retractabitur electio, non vocatis proſequentibus contemptum, & hoc etiam voluit præallegata gloſſa. Aduertendum tamen, inquit, eſt, quod ad validitatem electionis, requiruntur duæ partes vocandorum, aliàs non conſiſtet ibidem Vniuerſitas. Exiſtentibus tamen valebit, quod diſpoſuerit maior pars, vt notatur *in l. nulli, & l. plane. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin.* Ad quod facit, quod dixit etiam idem Panormit. *in cap. cum nobis, & in c. in cauſis, eodem tit.* Nec valeret, inquit, ſtatutum Epiſcopi, & Capituli inducens nullitatem, propter defectum aliquorum non vocatorum, vt notat Ioannes Andr. in additionibus, eod. titul. quia Conſtitutio inferioris immutare non poteſt aut valet, Conſtitutionem Superioris, vt habetur *in clement. ne Romani, eodem tit.* ſed eſt de iuſtitia, quia retractabitur electio, ſi illi ſuum proſequantur contemptum.

Quod electio fiat per congregatos in vnum.

Nota valde.

Quidnā requirat Vniuerſitas, ſitq. neceſſario requiſitum ad hoc, vt Collegium poſſit procedere ad electionem.

Secundum, ſubſtantiale eſt, vt Scrutatores aſſumantur per Collegium, non enim debent ſe ingerere, quia per hoc redderentur ſuſpecti, vt habetur *in l. quæ omnia. ff. de procurato.* & *facit textus in dicto cap. quia propter. verbo, aſſumantur*. Quod tamen dicit idem Panorm. eſſe tutum, ſed non ſimpliciter neceſſarium, quia ſi tres incipiunt ſcrutari alijs videntibus, & tacentibus, credit electionem valere, ſeruatis alijs, quia cum agatur de re meritoria, & concupiſcibili, tacentes habentur pro conſentientibus, ſicut in ſimili notauit gloſſa *in c. 1. §. ſicut, cum eod. tit. lib. 6.* & notat Innocen. *in dicto cap. in Geneſi*.

Quod Scrutatores aſſumantur per Collegium.

Tertio eſt ſubſtantiale, vt Scrutatores aſſumātur tres, & non plures, neq. pauciores, & hoc cōiter tenetur, imo vero habet expreſſe in *d. c. quia propter*. Sed hoc Archid. limitat, dicendo verum eſſe, quando lica-

Quod Scrutatores ſint tres.

do lica-

do ſeruari poteſt, alias propter Electorum paucitatem. ſufficiunt duo Scrutatores, ſecundum opinionem multorum Doctorum, imo vnus ſolus, vocatis teſtibus, ſecundum opinionem Innocentij, quinvero & in caſu nullus, ſecundum mentem eiuſdem, nam ſi ius eligendi ſit tantum penes vnum hunc nullus ſcrutabitur, ſed ipſe vocatis teſtibus, exprimet ſuam voluntatem, & conferet, cui voluerit ſuũ ſuffragium, nullo exiſtente Scrutatore.

Quod Scrutatores ſint de Collegio.

Quarto, ſubſtantiale eſt, vt dicti Scrutatores ſint de Collegio, quamuis aliqui Doctores teneant contrarium, & dicant hoc non eſſe ſubſtantiale, ſed primum eſt verius, & magis congruit litteræ, quinvero colligitur ex textu *in dicto cap. quia propter.* Et dicit Innocent. hoc eſſe intelligendum de collegio eligentium, non vero de collegio Eccleſiæ vacantis, quia fidelius electionis negotium proſequuntur illi, ad quos ſpectat, quam alij, quod forſan dicit, quia nonnunquam electio, ſpectare poteſt ad aliud collegium, quam Eccleſiæ vacantis, ex conſuetudine ſiue ex priuilegio, vt *in c. Abbate, de verborum ſignif. & in c. cum dilectus, de conſue.*

Quod ſingulorum Electorum exquirãtur vota.

Quinto, ſubſtantiale eſt, vt ſingulorum Electorum vota, exquirantur ſecrete, vnde ſi vnum ex præſentibus non ſcrutaretur, vel aliquis ex Scrutatoribus omitteretur, electio non valeret. Quod intelligit Panorm. quando contemnitur, vel prætermittitur, aliquis ex vocatis, quia contemptus nõ vocatus, non reddit electionem nullam. Et ſic intelligendus eſt Archidiac. dicens, non obeſſe ſi præſentes non reſpondeant, vel reſpondeant captioſe, nec ſi aliqui de Capitulo non requirantur, dummodo ipſi ſuum contemptum non proſequantur, loquitur enim de vocandis, non vero de vocatis. Requiritur, inquam, vt ſingulorum Electorum vota exquirantur ſecrete, quia ſecundum Archid. ſi votorum inquiſitio fuerit in publico, electio non valeret, etiamſi omnes conſentirent, *per cap. in Geneſi, extra eod. tit.* Sed Panorm poſt Innoc. intelligit, verbum illud ſecrete, id eſt, ſeorſum, ab alijs de collegio, quia bene poſſunt eſſe alij teſtes, non de Collegio, ſicut & teſtes examinari poſſunt coram alijs teſtibus, in re graui & cauſa ponderoſa, vt poſſint conuinci de falſo, ſi probaretur poſtea veritas in contrarium, & ipſi negarent ſe depoſuiſſe, ſicut reperitur ſcriptum, vt tenent multi grauiſſimi Doctores, allegantes textum *in cap. vt officium, de hæreticis, lib. 6.* Sed intelligendum hoc eſt, dum alij teſtes ad Scrutinium vocati, eſſent tales, qui non poſſent eligentibus timorem incutere, quia tunc recuſari poſſent, ſicut & ipſi Scrutatores, ſi tales eſſent, vel aliqui ipſorum, & eſſet iuſta cauſa appellandi, vt dicit prædictus Panor. *in d. c. quia propter.*

Quod inquiſitio fiat ſigillatim.

Sexto, eſt ſubſtantiale, vt inquiſitio fiat ſigillatim, & non accedant Electores, aut vocentur ad Scrutatores, bini vel trini, ſed ſinguli vel quilibet ſingulariter per ſe, vt colligitur *ex dicto capitulo, quia propter,* ibi. *ſigillatim,* ſicut etiam obſeruatur in teſtibus, qui in examinatione non debent plures ſimul commiſceri, aliàs non valeret depoſitio, vt notatur *in cap. venerabilis, & in cap. cum cauſam, eodem tit.*

Quod ſinguli non ſolũ vota exquirãtur, ſed & depoſitiones.

Septimo, ſubſtantiale eſt vota omnium exquirantur, vbi per verbum illud, vota, intelligi debent depoſitiones, & animorum deſideria, aliter enim non fieri poſſet plena collatio, meriti & zeli, prout præcipitur *in dicto cap. quia propter,* ibi, *cunctorum vota diligenter exquirant.* Super quæ verba (inquit Panor.) quod debent Scrutatores, interrogare Electores, & Suffragatores, in quem conſentiant, & quare, & quo zelo, & de meritis, & qualitate eius ſecundum omnes Doctores communiter. Quinvero & aliqui dicunt, quod poſſunt ſupradicti Scrutatores, ſingulos Electores ad id adſtringere iuramento quod tamen, inquit, ſecundũ alios, non eſt neceſſe, cum non ſit iure cautũ. Poterunt tamen eos adiurare ſub animæ ſuæ periculo, & per Deum, vt in illũ conſentiant, quem putant eſſe meliorem. Sed hæc omnia, vt diximus in præcedenti Articulo, iam ſunt ſublata, cum iuxta Concilium Tridẽtinum, vota eſſe debeant ſecreta, ita, vt nullatenus publicentur.

Quod vota redigã in ſcriptis.

Octauo, ſubſtantiale eſt, vt vota exquiſita, redigãtur in ſcriptis publicis, aut priuatis, quod dicit Pan. eſſe de ſubſtãtia Scrutinij, & hunc eſſe caſum inter alios, in quo ſcriptura eſt de ſubſtãtia actus, & colligitur *ex d. c. quia propter, ibi, in ſcriptis redacta.* Plures alios caſus, in quibus ſcriptura ſit de ſubſtantia actus, ponit *gl. in c. 1. de cenſibus, lib. 6.* Sed ex hoc caſu per locum ab ſpeciali, colligit ſupradictus Panor. quod regulariter loquendo, in alijs quæ fiunt per Vniuerſitatem, non eſt opus, vt vota ſingulorum redigantur in ſcriptis, niſi id etiam habeatur ſpecialiter. Supradicta etiam conſuetudo redigendi vota, & ſuffragia in ſcriptis, publice, iuxta morem antiquum ſublata eſt etiam per ſupradictum Concilium Tridentinum.

Quod vota ſcripta in communi, in Capitulo publicentur.

Nono, ſubſtantiale eſt, vt vota ſcripta in communi, id eſt, in Capitulo, publicentur. Hæc conditio etiam colligitur *ex d. c. quia propter,* ibi, *mox publicentur in communi.*

Quod votorum publicatio, & ſuffragiorum ſtatim fiat.

Decimo, ſubſtantiale eſt, vt iſta publicatio votorum, & ſuffragiorum fiat mox, id eſt incontinenti, nullo actu contrario interueniente, poſt ſcripturam, & poſtquam vota fuerint redacta in ſcriptis, quod etiam colligitur, ex verbis ſupradicti *c. quia propter, mox publicent in communi.* Quam quidem particulam *mox,* & aliàs, nempe *ſtatim,* & *illico,* & ſimiles, explicat & declarat ſupradictus Panor. in fine dicti *cap. quia propter,* dicendo, quod capiuntur in Iure diuerſimode, nam quandoq; verificantur in modico tempore, quandoq; vero in minori, ad quod probandum, adducit quaſdam regulas, quas ipſe breuitatis gratia omitto.

Quod facta votorũ, & ſuffragiorum publicatione, ſtatim fiat collatio.

Vndecimo, ſubſtantiale eſt, vt facta votorum, & ſuffragiorum publicatione, ſtatim fiat collatio ſuffragiorum, reſpectu numeri, meriti, & zeli ad ſenſum ſupra dictum in initio præcedenti Articuli, ad inquirendum, & inueſtigandum, quiſnam haberet maiorem, atque ſaniorem ſuffragiorum partem. Dicit tamen Panor. quod dicta collatio meriti, & zeli ceſſabat, neq; erat neceſſaria, quando electio fiebat à duabus partibus, ad quod probandum inducit textum, *in c. ſi quando, de elect. lib. 6.* In caſu vero, quo vnus ſolus fuiſſet electus, non tamen electio fuiſſet à duabus partibus, etiam, inquit, quod fieri debebat collatio, non quidem numeri ad numerum (cum ceſſaret alia electio) ſed de numero, merito, & zelo, conſiderando, vtrum haberent ſufficientem numerum, cum præſentes non faciant duas partes, prout deberent, vel quia forte non omnes habent vocem. Item (inquit) quod fieri debebat collatio de merito electi, an ſcilicet eſſet idoneus ad illam dignitatem, & de zelo, an ſcilicet Electores bono animo, an vero per illicitas preces in illum conſenſerint. Sed hæc iã omnia ſublata ſunt, per Conc. Triden. vt pluries eſt dictum, cum vota & ſuffragia eſſe debeant ſecreta, nullaq; proinde ratio haberi poſſit, de Electorum merito, & zelo.

Quod dicta collatio fiat ſtatim.

Duodecimo, ſubſtantiale erat, vt dicta collatio fieret, mox poſt ſuffragiorũ publicationem, nullo actu extraneo interueniente, quod voluit gloſſa in *ſ. prædicto c. quia propter,* & idem Panorm. ibidem, *& in l. cum antiquitas C. de teſtam.* licet in hoc aliqui varient, ac ſint diuerſi.

Quod electio fiat per vnum nomine omnium exiſtentiũ in Capitulo.

Terriodecimo, ſubſtantiale erat, vt collatione facta, fieret communis electio, per vnum nomine totius Capituli, & per verba ſingularis numeri, vt habetur *in capitulo, ſi plures, de elect. lib. 6. & in cap.*

cum ab vno, de re iudicata, libro ſexto. Circa perſonam, quæ vice omnium ſupradictam electionem debebat efficere, erat olim controuerſia inter Doctores, de qua meminit Syluest. *verbo, electio, ſecunda quæſtio decima, in 13. dicto*, Sed nunc communiter obſeruatur in praxi, vt is eam efficiat, qui inter Scrutatores exercuit officium Notarij, Is autem voce intelligibili debet dicere; *Hæc eſt electio N. facta in hoc Capitulo, ſiue Congregatione, &c.* vt ſupra dictum eſt, dum ageremus, de electione Generalis, & Prouincialis Miniſtri, & dicit Syluest. vbi ſupra, quod eſſe poteſt electionis pronunciator, etiam vnus ex his, qui eidem non conſenſerunt, & nihilominus dicere, eam pronuntiando: *Ego N. vice mea, & omnium Electorum, qui mecum conſenſerunt, eligo N. &c.*

Quod dicta electio fiat ſtatim poſt collationem.

Quartodecimo, ſubſtantiale erat, vt electio ſupradicta, fieret ſtatim poſt collationem, id eſt, nullo actu extraneo interueniente, ad quod probandum adducit ſupradictus Panorm. *c. p. cum propoſita, extra eod. tit.*

Quod electio fiat de eo, in quem maior pars Capituli conſenſerit.

Quintodecimo, ſubſtantiale erat, vt electio fieret de eo, in quem maior, & ſanior pars totius Capituli conſenſiſſet, iuxta ſenſum dictum, & explicatum in præcedenti Articulo, & dicit Panor. quod ſufficiebat, quod eſſet maior pars, ſi non probaretur contrarium, nam maior pars, ſi non probetur contrarium, ſemper præſumitur ſanior, per *cap. dudum, eod. tit.* & maioris zeli, per *capit. Eccleſia veſtra, etiam eod. tit.*

Quod electio fiat baliter.

Decimoſexto, erat ſubſtantiale, quod dicta electio, eſſet verbalis, per *cap Eccleſia veſtra, cap. ſicut, & cap. cum ab vno, eod. tit.*

Quod electio ſolemniter publicetur.

Decimoſeptimo, vt dicta electio ſolemniter publicaretur, quia non debebat eſſe clandeſtina, per dictum *capit. quia propter*, & publicari debebat in Capitulo, & ſecundum aliquos etiam coram populo, per illud quod legitur & notatur, *in cap. cum dilectus, eod. tit.*

Quod prædicta omnia fiant per ordinem.

Decimooctauo, vt ſeruaretur ordo omnium prædictorum ſucceſſiue, & per ordinem, vt enumerata ſunt, alioquin ſi præpoſterarentur, nihil valeret electio. Hæc omnia deſumpta ſunt ex Panormit. in dicto *capit. quia propter*, vbi in fine (inquit) quod ſupradictis aliqui volunt addere, vt Scrutatores eſſent fide digni, per illud, quod ibi dicitur *in dicto capit. quia propter, fide digni*, ſed (inquit) quod communius tenetur, quod hoc non eſt de ſubſtantia, ſed de iuſtitia, fuit enim dictum potius admonendo, quam ſubſtantiale aliquid inducendo, & dicta idoneitas Scrutatorum, præſumitur *per capitul. fin. de præſumptio.* Item, inquit, addunt aliqui, vt electio fiat in Eccleſia, de cuius Prælato fit electio, *vt in cap. ſicut, eodem tit.* ſed dicit, quod quamuis hoc ſit honeſtum, & iuſtum, locus tamen non eſt de electionis ſubſtantia, niſi aliud haberet conſuetudo, argumento deducto ex *capit. quæ fronte, de appellat.* Tandem ſubdit, quod additur etiam per aliquos, vt electio fiat, poſtquam corpus defuncti traditum fuerit ſepulturæ, ſed ipſe parti adhærere videtur contrariæ, & remittit ſe ad dicta *in c. pit. bone, el ſecundo, de electione*, & concludendo dicit, quod ex prædictis conſtat difficultas maxima ſeruandæ formæ, ſupradicti Scrutinij, in qua multi viri etiam perfecti deficiunt, ignorantes practicam, vt dicit *gloſſa in cap. cum expe. tat, de electio lib. 6.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XXX.

Quinam electio ſit caſſanda, & annullanda, aut vero ipſo iure ſit caſſa, & nulla?

De hac difficultate agit Syluest. *verbo, electio. 1. q. 10. & elect. 2. q. etiam 10.* De cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Caſſanda, & annullanda eſt electio illius, qui eam requiſiuit, antequam eſſet electus conſentit electioni de ſe fienda,

Caſſanda eſt & annullanda, electio illius, qui requiſitus, antequam eſſet electus, conſenſit electioni de ſe fiendæ, quia præſumitur ambitioſus. Hæc concluſio probatur expreſſe ex *capit. cum poſt petitam, extra de elect.*

Secunda Concluſio.

Omnes electiones clandeſtinæ, communiter reprobantur in Iure, veniuntq. caſſandæ, atque annullandæ.

Nota hoc valde.

Omnes electiones clandeſtinæ, communiter reprobantur in Iure, veniuntq. caſſandæ, & annullandæ, quia habentur ſuſpectæ, & tales ſunt, quæ fiunt in cameris, & per occulta conuenticula. Probatur hæc concluſio ex *cap. quia propter, de electio. & ex cap. primo & ſecundo & cap. ſi tranſiens, diſtinc. 79.* Et idem dicit Archidiac. eſſe dicendum, de illis electionibus, quas Electores inter ſe tenent ſecretas, cum celebratæ, deberent ſolemniter publicari per dictum *cap. quia propter*. Quod dicit Syluest. eſſe notandum propter Religioſos aliquos, apud quos completa electione, fit præceptum, vt nemini dicatur, quod non magno caret fraudis ſuſpitione & fundamento,

Tertia Concluſio.

Omnis electio facta, contra formam ſubſtantialem Scrutinij, eſt caſſanda & annullanda.

Generaliter loquendo, omnis electio facta, contra formam ſubſtantialem Scrutinij ſupradictam, & omiſſa aliqua prædictarum conditionum, eſt irritanda, & annullanda per ſententiam Superioris, Hanc concluſionem tenet Syluest. vbi ſupra, & dicit eſſe ſententiam communem Doctorum, quin vero quidam dicunt, quod in aliquibus eſt ipſo iure nulla, imo vero in omnibus poſitis in præcedenti Articulo, & quod per iſta verba, non valeat electio, inducitur nullitas ipſo facto. Sed Syluest. componit hanc differentiam, dicendo, eſſe loquendum ſub diſtinctione, ſicut diſtinguit, *gloſſa in capitulo Cumana, de electio.* nam ſi Electores peccant in materia, id eſt, in perſona electa, eligendo ſcienter indignum, ipſo iure ſunt priuati poteſtate eligendi, & electio ipſa eſt nulla, per *capit. cum in cunctis, eodem titulo.* Si vero non peccant in materia, ſed contra formam, non ſunt ipſo facto priuati, ſed priuandi per ſententiam Superioris, per dictum *cap. quia propter*, ibi *ea vice eligendi poteſtate priuentur*, nec electio facta eſt ipſo iure nulla, ſed annullanda, & caſſanda. Sed dicit Syluest. quod ſi electio tenuit iure naturali, quia ſemper interuenit conſenſus eligentium, ſed non tenuit iure poſitiuo, quia omiſſa ſunt aliqua ſubſtantialia, ſecundum Innocentium, quem ſequuntur omnes communiter Doctores, *in c. quod ſicut, de electio.* ſi confirmetur electus, eſt verus Prælatus, & non tenetur in foro conſcientiæ reſignare. Hæc regula eſt multum notanda, & valde memoriæ commendanda, & videantur quæ hac de re diximus ſupra de mente Nauarri in Artic. duodecimo huius quæſtionis, concluſio. prima, in fine.

Nota, quando electio ſit nulla, quando vero caſſanda, & annullanda.

Digitized by Google

ARTICVLVS XXXI.

Vtrum electus teneatur, electioni de ſe factæ conſentire, & an melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo?

Hanc etiam difficultatem mouet, & tractat ſupradictus Syluest. *verbo, electio, 2. quæſt. 19. & 20.* de cuius mente, & reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Electus tenetur, electioni de ſe factæ conſentire.

Electus tenetor, electioni de ſe factæ conſentire, alias peccat mortaliter, cum ſit dignus ad Prælaturam, & maxime ſi ſcit, quod non eſt alius æque idoneus, per quem illi Eccleſiæ poſſit conſuli. Hanc concluſ. probat Syluest. de mente Geminiani *in cap. ſi electio. eod. tit. lib. 6.* vbi refert Archid. idem tenentem, *per c. in ſcripturis. 8. q. 1.* & Io. And. putat hoc idem eſſe verum, cum limitatione, & modiſicatione poſita in concluſ. ſed Ricardus in 3. Quodlib. q. 21. dicit, quod ſolummodo in tribus caſibus, electus tenetur conſentire, ſub pœna peccati mortalis: Primo quando cogeretur ad id per obedientiam à Superiore, *per cap. niſi cum pridem, de renunc.* Secundo quando ſecundum iudicium ſuæ conſcientiæ, videtur ſibi veriſimiliter, quod non eſt, qui velit, & poſſit, melius ſalutem animarum procurare, quam ipſe, & ex hoc videt probabiliter Eccleſiæ notabile imminere diſpendium, atque periculum, niſi aſſentiatur, per dictum *cap. in ſcripturis, & cap. olim, eadem cauſa, q. 2.* Quod fallit in Religioſo, in electione facta extra ſuum Monaſterium, & in Mendicantibus, qui non poſſunt electionibus de ſe factis conſentire, niſi de licentia ſuorum Prælatorum, & cum limitationibus, & conditionibus poſitis in Art. 24. Tertio peccat mortaliter, quando refugit per viam illicitam, vt puta abſcondendo ſe, niſi ex ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti. Hæc Ricard. vbi ſup. Dicit tamen, quod ſi quis per obedientiam non cogitur, nec imminet probabile periculum Eccleſiæ, ſi refogit per viam licitam, propter pigritiam, peccat mortaliter, ſi autem id faciat propter humilitatem, reputans ſe indignum, non peccat, quinvero meretur, & cum omnibus ſupradictis concordat D. Thom. Quodlib. 5. art. 22.

Nota hoc valde.

In quibus caſibus electus tenentur conſentire electioni de ſe factæ ſub pœna peccati mortalis.

Secunda Concluſio.

Canonice electus ad aliquod officium regulariter loquendo, melius faciet aſſentiendo, quam diſſentiendo.

Nota hoc valde.

Profine, & intentio ne, quam electi debent habere.

Qui canonice eſt electus (regulariter loqoendo) multo melius faciet, electioni de ſe factæ aſſentiendo, quam diſſentiendo, etiam in caſu, quo non tenetur ex neceſſitate conſentire. Hæc concluſio eſt D. Thom. Quodlib. 5. artic. 23. vbi pro explicatione ſuæ ſententiæ dicit, quod ſi electus intendit aliquid temporale, vt puta honorem, diuitias, & excutere ſe a iugo Religionis, & eiuſmodi, melius faciet diſſentiendo, quam aſſentiendo, quia talis electio & intentio praua eſt: ſi tamen intendit non ſupradicta, ſed profectum Eccleſiæ, & animarum, in eo caſu intentio illius bona eſt, & melius faciet aſſentiendo, quam diſſentiendo. Ad quod probandum inducit D. Auguſt. 19. de ciuit. Dei, dicentem, *quod in electione non eſt amandus honor in hac vita, ſiue potentia, ſed opus ipſum, ſi recte, atque vtiliter ſiat, id eſt, quod valeat ad ſalutem ſubditorum.* Ad quod inducit illud Apoſtoli 1. ad Timoth. 3. *Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat.* Sed ad hoc, inquit, D. Thom. maxima idoneitas requiritur, quia ſecũdum D. Greg. in Paſtorali: *Tantum actio Præſulis debet tranſcendere, actionem populi, quantum diſtare ſolet, a grege vita paſtoris, ad quod humana fragilitas non ſufficit.* Pro quo adducit illud Pauli 2. Corint. 2. vbi de Apoſtolorum omnium obligatione agens, poſt multa alia, inquit, *Sed ad hæc, quis tam idoneus?* Sed poſtea in cap. ſeq. dicit: *Fiduciam tamen habemus ad Deum, per Ieſum Chriſtũ, non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt, qui & idoneos nos fecit miniſtros noui Teſtamenti, &c.* Sic in propoſito, inquit D. Tho. quod ex auxilio diuinæ gratiæ, homines redduntur idonei & ſufficiẽs, ad dicta munera Prælationis ſubeunda. Et concludendo dicit: Poteſt ergo quis laudabiliter, conſiderans proprium defectum, ex humilitate officium Prælationis recuſare, ſicut fecit Hieremias cap. 1. officium prædicationis, & prophetiæ dicendo, *A, a, a, Domine Deus; ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum.* Poteſt etiam laudabiliter conſentire, ex fraterna charitate, vt ſalutem proximorum procuret, ſicut fecit Iſaias cap. 6. quãdo dicente Domino, *Quem mittam? & quis ibit nobis?* ipſe reſpondit, & dixit, *ecce ego, mitte me.* Sed addit D. Thom. de mente, & ſententia D. Gregorij, in d. Paſtorali, quod in vtroque ſubtiliter intuendum eſt, qoia & is, qui recuſauit, plene non reſtitit, & is qui mitti voluit, ante ſe per altaris calculum purgatum vidit; ne aut non purgatus, adire quiſque ſacra myſteria audeat, aut quem ſuperna gratia eligit, ſub humilitatis ſpecie ſupernæ diſpoſitioni cõtradicat: quia ergo valde difficile eſt, purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, Prælationis officium tutius declinatur, non tamen pertinaciter, cum ad ſuſcipiẽdum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Hæc D. Thom. vbi ſupra, quæ ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda, & pro iſto Articulo dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS XXXII.

Vtrum in electionibus, ſit neceſſaria confirmatio Superioris?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In quacumq; electione, neceſſaria eſt cõfirmatio Superioris. Hæc concluſio notiſſima eſt in iure, de qua videndus eſt Sylu. *verbo, confirmatio humanæ electionis & aliorum q. 1.* vbi dicit, quod adeo de iure communi, in electionibus eſt neceſſaria confirmatio, quod ſi quis ad regimen cuiuſcumque Eccleſiæ electus, ſiue Religionis adminiſtrationem, aut dignitatem, ante confirmationem ſe ingerit, tamquam Prælatus, vel Procurator, aut œconomus, aut alio nouo quæſito colore, in ſpiritualibus, aut tẽporalibus, per ſe, vel per alium, in toto, vel in parte, ipſo facto priuatur omni iure, quod per electionem in ipſa dignitate habebat, vt habetur *in c. auaritia, de elect. lib. 6.* Sed ponit ſupradictus Sylu. quatuor fallentias ſiue exceptiones, in quibus fallit prædicta doctrina, primo in Papa, qui eo ipſo quo eligitur, confirmatur *per c. in nomine, diſt. 24* Secundo, quando ſic adminiſtranti parcitur, *per c. noſti, extra de elect.* Tertio, quando Abbatiſſa, electa a maiori parte, non tamen à duabus partibus, impugnatur, ne cõfirmetur, quia interim poteſt adminiſtrare, *per c. indemnitatibus. §. ſi vero de elect.* Quarto, quando confirmatio, petẽda eſt à Papa, & electus eſt valde remotus, ſcilicet vltra Italiam, qoia tunc ante confirmationem, adminiſtrare poteſt in temporalibus, & in ſpiritualibus, excepto quod nullam alienationem poteſt facere, vt habetur *in c. nihil, de elect.* Quod eſt intelligendum quando non eſt in mora petendæ confirmationis, alias habebit locum pœna *d. c. auaritia.* Et quod dicitur de Vltramontanis, ſecundum Hoſtienſem, habet locum etiam in Citramontanis, quando Curia eſt vltra montes, et idem tenet Io. And. *in d. c. nihil* Sed

In quacumque electione neceſſaria eſt Superioris confirmatio.

Nota hoc valde.

M 2 diffi-

Digitized by Google

difficultas eſt a quo ſit petenda, & quis facere debeat prædictam confirmationem? Cui reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Electi confirmatio facienda eſt per Papam, aut per immediatum ſuum Prælatum.

Si electus eſt exemptus, & ſubeſt immediate Papæ, ab ipſo Papa eſt petenda confirmatio, vel ab ipſius Legato de latere, ſi quis eſt in illa Prouincia, ſecus autem, ſi habet alium Prælatum immediatum. Hæc concluſio eſt Syluestri loco ſupra citato, quæſtio. 3. quam probat *per cap. ſi Abbatem, de elect. libro 6.* vbi dicit, quod Prouinciales exempti in Mendicantibus, confirmari habent per Generales, & nō per Papam, propter rationem dictam, quia non ſunt illi immediati, & Panormit *in cap. 1. de ſupplen. negligen. Prælat.* tenet quod Abbates, etiam exempti, ſunt cōfirmandi per Epiſcopos; & de non exemptis, inquit ſupradictus Syluest. generaliter, quod confirmari debent per ſuum Superiorem & Prælatum immediatum, nam Epiſcopus confirmat ſibi ſubiectos, *per capitul. cum ad Monaſterium, de electio* Archiepiſcopus Epiſcopos ſibi ſuffraganeos, *per capit. cum dilectus, de electio. & cap. illud, distinctio. 54.* Archiepiſcopum non exemptum confirmat Primas, vel Patriarcha, *per capit. bonæ, el primo, de electio.* Patriarcham vero Papa, & ſimiliter Imperatorem, *per cap. venerabilem, eod. tit.*

Tertia Concluſio.

Generalis Miniſter, eo ipſo, quod eligitur canonice, abſque vllo alio, eſt per Papā confirmatus.

Monu. Ord. 1. impr. f. 56. & 2. f. 139. conc. 307. & refer. in Cōp. ver. Electio. §. 3.

Generalis Miniſter, ſtatim ac in noſtro ſacro Ordine Minorum, canonice fuerit electus, ſine aliquo alio per Sedem Apoſtolicam eſt confirmatus. Probatur hæc Concluſio ex priuilegio Clementis IV. quod habetur in Monum. Ord. & refertur in Compend. *verbo, electio. §. 3.* quod etiam habent Generales Ordinis Ciſtercienſis, ex priuilegio Eugenii IV. & refertur in Compend. eiuſdem Ord. *tit. de elect. §. 1.* atque, vt credo, habent idipſum omnes omniū Religionum Prælati Generales, qui ſunt immediati Papæ, ex diuerſorum Summorum Pontificū conceſſione, vt eorum electio non dilatetur, aut protrahatur: & quamuis de iure communi, confirmatio Miniſtrorum Prouincialium, pertineat ad ſupradictos Generales Miniſtros, ſibi immediatos, ad maiorem tamen abundantiam Clemens V. *in Clementina exiui de paradiſo. §. demum, de verborum ſign.* hoc ipſum ſtatuit, & habetur in Monum. Ordinis, & refertur in Compend. *verbo, confirmatio Prælatorum. §. 2. & verbo, electio. §. 8.*

Monu. Ord. 1. imp. f. 15. tract. 3. & 2. f. 16. tracta. 2. et refer. in Cōp. verb. Cōfirmatio Præl. §. 2. & verb. electio. §. 8.

ARTICVLVS XXXIII.

In quibus caſibus, electiones deuoluantur ad Superiores, ſeu ad ipſos Electores, & in quibus electionibus ipſi priuentur facultate eligendi?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In ſequentibus caſibus electio deuoluitur ad Superiorem.

Quando electus non vult conſentire, electioni de ſe factæ, vel poſtquam conſenſit, renuntiat iuri ſuo, vel moritur, aut propter eius occultum vitium, electio irritatur, in omnibus ſupradictis caſibus, deuoluitur ad Electores, qui & reeligere poſſunt, quē maluerint, ſibique videbitur expedire, dummodo ipſi nihil egerint fraudulenter. Hæc concluſio eſt Syluest. *verb. electio. 1. q. 12.* & probat eam *per cap. ſi electio, extra eod. titul. lib. 6.*

Secunda Concluſio.

In ſequentibus caſibus, electores priuantur facultate eligendi.

Multi ſunt caſus, in quibus Electores, priuantur poteſtate eligendi. & electio deuoluitur ad Superiorem. Hæc Concluſio explicanda eſt, afferendo ſupradictos caſus, & Primo in Eccleſiis Cathedralibus, & Regularibus, ſi Electores non eligant intra tres menſes, electio deuoluitur ad proximum Superiorem, vſque ad Papam, vt diximus ſupra Artic. decimo. & habetur *in cap. ne pro defectu, de elect. o.* Secundo, ſi Electores eligant ſcienter indignum, priuati ſunt iure eligendi, & ſi nō ſeruant formam debitam, & poſitam *in capit. quia propter*, in Eccleſiis Cathedralibus electio deuoluitur ad Papam, in inferioribus vero ad proximum Superiorem, habetur *in c. quamquam, extra eod. tit. lib. 6.* Tertio, quando maior pars Capituli, in electione deficit, ſcilicet cōmittendo vitium, electio deuoluitur ad pauciores, habetur *in cap. 2. extra de poſtul. Prælat.* atq; etiam deuoluitur ad vnum propter omnium aliorum delictum atque defectum, *per cap. ſi forte. diſt. 65. et c. bonæ, extra eod. tit.* quod notat *gloſ. in dicto cap. 2. de poſtul. Prælat.* & inquit Syluest. quod hoc videtur intelligendum, quando peccauerunt eligendo indignum, ſecus autem eſſet, ſi peccauerunt ex contemptu aliorum habentium vocem, nam tunc nō deuoluitur poteſtas, ſed ſufficit ſi caſſetur electio; quia propter defectum formæ non ſubſtantialis, non ſunt ipſo iure priuati, ſed priuandi, iuxta *cap. quia propter, extra de elect.* facta tamen priuatione per iudicem, propter defectum formæ, poteſtas deuoluitur ad nō culpatos, ſecundum Innocent. *in d. cap. quia propter.* quod ſi omnes deliquerunt, deuoluitur ad proximū Superiorem. Et ſi quæratur, quando eligentes ſint priuati poteſtate eligendi? reſpondet Syluest. cum Panor. poſt Innocen. *in cap. grauem, de poſtulatione Prælat.* hoc eſſe, Primo quando poſtulant, vel eligūt ſcienter indignum. Secundo, quando innouant poſtulationem, vel electionem caſſatam vitio perſonę. Tertio, quando eligunt per abuſum ſæcularis poteſtatis, de qua *in cap. quiſquis, de elect.* Quarto, quando eligunt ineligibilem. Quinto, quando recipiunt, vt Prælatum, electū, vel poſtulatum, cuius electio, vel poſtulatio eſt nulla. Sexto, ſi ſunt excommunicati, vel ſuſpenſi. Septimo, quando non eligunt intra tempus præfixum, de quo *in capit. ne pro defectu, de electio.* Octauo, quando poſtulant poſt appellationem, etiam ex cauſa fruſtratoria, in omnibus his caſibus electio deuoluitur ad Superiorem.

Tertia Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ord. electio deuoluitur ad Superiorem, ſi Electores non conformantur in vna die.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, in electione Prouincialis Miniſtri, ſi Capitulum Prouinciale, ad quem pertinet electio, ea die qua ad id congregatum fuerit, non habuerit electum, ex tunc electio ſupradicti Prouincialis Miniſtri, ad Generalem deuoluitur. Hæc concluſio habetur expreſſa *in Clementina, exiui de paradiſo, de verborum ſignif. §. demum.* Circa cuius determinationem, & ipſius declarationem, dubitatur inter Patres noſtræ ſacræ Religionis, an intelligi, & practicari debeat, tantum in electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri noſtri Ordinis Min. de qua expreſſe ibid. clem. loquitur, an vero etiam in quacunque alia electione Conuentuali alicuius Guardiani, ſiue Abbatiſſæ, ita quod non eligente, concordante, & conſentiente Conuentu in aliquem, intra vnum diem naturalem, & viginti-quatuor horarum ſpatium, electio, & prouiſio pertineat ad Superiorem immediatum? Quidam enim dicunt, quod non, & parti adhærent negatiuæ, nam cum diſpoſitio ſupradictæ Clementinæ ſit odioſa, & ipſa tantummodo loquatur de dicta electione Prouincialis Miniſtri, in eadem ſolum debebit

Difficultas.

Nota valde.

Prima opinio.

bebit habere locum, potiuſque limitari, & reſtringi, quam extendi, & ampliari ad alias electiones. præſertim, quia non in alijs eadem omnino militat ratio: nam cauſa, & ratio ob quam, Clemens V. ſupradictum decretum inſtituit, fuit, vt non dilataretur, ſeu protraheretur, de die in diem electio dicti Prouincialis Miniſtri, quæ dilatatio maximum nocumentum afferre poſſet, toti Prouinciæ ad id, in vnum congregatæ, maximis ſumptibus, & expenſis: quæ quidem ratio ceſſat, nec eadem currit, in electione Conuentuali Guardiani, ſeu alicuius Abbatiſſæ. Nam licet ex dilatione, in his aliquod incommodum, atque inconueniens ſubſequatur, non tamen ita magnum, aut tantæ conſiderationis, quin poſſit Conuentibus aliter prouideri, conſtituendo interim aliquem Præſidentem, & reſeruando Guardiani electionem ad Diffinitorium, cum iuxta noſtras generales Conſtitutiones, duplex hic conſtituatur modus, ſupradictos Guardianos eligendi, atque conſtituẽdi, per Conuentum conceſſa illi electione, aut reſeruando ipſam ad Diffinitorium. Alij vero contrariam tenet ſententiam, dicuntque practicari poſſe prædictum Clementis V. decretum,

Secunda opinio.

etiam in omni alia quacunque electione Conuentuali, Guardiani ſiue Abbatiſſæ alicuius, & non ſolum in electione Prouincialis Miniſtri, nam in illis etiam fere omnino eadem militat ratio, quamuis non in omnibus. Quorum ſententiæ & opinioni fauere videntur noſtræ general. Conſtit. Toler. cap. 7. §. de electionibus, vbi ſubſequentia ponuntur verba: *Si tamen Electores in varia placita diuiſi, in vnius diei ſpatio non elegerint, Præſidens Capituli poterit ſecundum iuris diſpoſitionem, quem voluerit ſecundum Deum eligere, etiam ſi electio ſit Prouincialis Miniſtri.* Vbi per illa verba, *etiam ſi electio ſit Prouincialis Miniſtri*, ſatis indicant, atque inſinuare videntur prædictæ Conſtitutiones, & ipſarum. Quod etiam in alijs electionibus Guardianorum, & Abbatiſſarum, debet practicari ſupradictum decretum Clemen. V. & quod de illis etiam venit intelligenda, prædicta *clemen. exiui de paradiſo*, maxime cum ibidem ponatur ad marginem, dicaturque id fieri debere ſecundum iuris diſpoſitionem, etiamſi electio ſit Prouincialis Miniſtri P. F. Emman. Rodrig tom. 2. qq. Regular. quæſt. 52. artic. 5. agens de electione Prouincialis Miniſtri, & tractans prædictam difficultatem, inquit, hanc vltimam ſententiam eſſe probabilem, poſſeque hoc practicari et fieri, virtute ſupradictæ ordinationis, quãuis non virtute prædictæ Clementinæ. Sed reuera ordinatio dicta innititur Clementinæ prædictæ, ac propterea id ibidem ſtatutum fuit, quia intellexerunt Definitorii Patres (vt ibidem dicitur) id fieri

Sancta propoſitio diſinitatio.

poſſe, et debere ſecundum iuris diſpoſitionem. Cui dubio, atque difficultati, facillimo negotio remedium adhiberi poſſet, vel conſulendo hac de re Rom. Pont. vel declarando hoc ipſum expreſſe, & explicite per aliquod gener. Capitulum, quod quidem virtute compromiſſi generalis, quod habent reſpectu omnium ſpectantium ad commune bonum Religionis, proculdubio Diffinitorii Patres optime facere poterunt. Sed aduerto, quod ſupradicta deuolutio, electionis ad Superiorem, non habet locum in electionibus Diſcretorum, quæ fiunt aut fieri con

Nota hoc valde.

ſueuerant olim, mittendi ad Prouinciale Capit. in noſtra ſacra Religione, nam etiamſi Fratres Conuentuales, ſiue Electores alicuius Conuentus, per vnum naturalem diem non concordent, conueniãt, atque conſentiant in vnum, non propterea deuoluatur electio ſupradicti Diſcreti, ad Præſidentem Capituli ſiue electionis, cum in hac non currat eadem ratio, quæ in alijs ſupradictis electionibus. Nam prędictus Diſcretus, reuera eſt quaſi Procurator Conuentus, atque ad id ad Capitulum mittitur, in quẽ ſi non conueniant, nec ipſum conſtituant, ſibi imputetur, nam per id videtur ipſi renuntiare iuri ſuo.

ARTICVLVS XXXIV.

Vtrum poſſit aliqua electio, fieri per compromiſſum?

Poſtquam in præcedentibus Articulis, latiſſime egimus de omnibus his, quæ pertinent & ſpectare vllo modo poſſunt, ad electiones canonicas in communi, atque in particulari de illa quæ fit fierique debet per modum Scrutinij, ſupereſt nunc, quo debite abſoluantur omnia, vt tractemus, & agamus, de alijs electionibus, quæ fiunt, & fieri poſſunt per modum Compromiſſi, & etiam per modum communis inſpirationis. De quibus omnibus breuiter aliquas proponemus difficultates, & vt propoſitæ ſatisfiat, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimum eſt, & omni proculdubio, quod electiones fieri etiam poſſunt, per modum Compromiſſi, committendo aliquibus viris idoneis, qui dicuntur Compromiſſarij, eligendi poteſtatem, & facultatem, vt nomine, & vice omnium, prouideant de Prælato Eccleſiæ alicui vacanti, atque viduatæ.

Certiſſimum eſt, quod aliqua etiam electiones fieri poſſunt per compromiſſum.

Hæc concluſio habetur expreſſa, *in cap. quia propter de elect. § vel ſaltem.* vbi dicunt DD. quod huiuſmodi Compromiſſaris congruentius, erunt in numero impari, quam pari, quod eſt dicere, quod congruentius, erunt tres quam duo, vt ſi forſan diſcordet alter, duo ipſorum electionem faciant, cum ſit maior pars, per *cap. in cauſis, cap. cum dilectus, & cap. cum in iure extra eod. tit.* nec oportet illos neceſſario eſſe de Collegio, *per cap. cauſam quæ, extra eod. titul.* Oportet tamẽ, quod ſint viri religioſi, vt dicit *gloſſa in dict. cap. quia propter, verbo, viros*, & dicit etiam quod poteſt id committi vni, quinvero, & melius poteſt expediri per vnum, quam per plures, & habetur *in d. cap. cauſa quæ.* Poteſtque fieri Compromiſſum etiam maſculo, a Monialibus, etiam habenti electionem confirmare, vt habetur ibidem, & etiam in nõ Prælatum, per *cap. poſt tranſlationem, de renun.* Et Panorm. *in d. cap. in cauſis.* tenet, quod Capitulum, non ſolum poteſt compromittere certis perſonis, poteſtatem eligẽdi, verumetiam poteſt eligere aliquos, per quos eligantur Compromiſſarij, electuri poſtmodum vice omnium, & nomine totius Capituli.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt ſupradictum compromiſſum valeat, neceſſum eſt, vt fiat ab omnibus, votum atque ſuffragium habentibus in Capitulo, nemine diſcrepante. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylu. *verbo, elect. 2. q. 11.* & eam expreſſe tenet *gloſſa d. c. quia propter, verb. vice omnium.* Quam quidem ob cauſam, ſi vnus eorum diſſentiant, nolẽs compromittere, compromiſſum nõ valebit, & ratio ad id eſt appoſitiſſima, quia nullus cogitur inuitus iuri ſuo renuntiare, *per c. Abbas, & c. ad audientiam, extra quod metus cauſa* facti *& l. inuitum. C. de contrahenda emptione.* Neque etiam valebit compromiſſum, ſi fiat ſub hac forma, vt quis quæſitus votis in ſecreto, illum eligat, in quem plures conſentiunt, ſi non ſit maior pars Capituli, *per c. ſi cui extra eo. tit.* Nec ſi fiat de eligendo certam perſonam, ſecundum omnes DD. communiter, vt latius infra dicemus Art. 37. agendo de duplici modo faciendi compromiſſum.

Compromiſſum fieri debet ab omnib. votum atque ſuffragium habentibus in Capitulo.

Nemo cogitur inuitus iuri ſuo renuntiare.

Tertia Concluſio.

Re integra, & antequam incipiatur, etiam facta cõmiſſione, reuocari poteſt compromiſſum. Hæc ẽt

Re integra, & antequam incipiatur, etiam facta cõmiſſione reuocari poteſt compromiſſum.

 con-

Nota hæc valde.

tra formam *Capituli quia propter de elect.* & licet omnes conſenſerint in dictum compromiſſum, ſi non ſeruatur forma tradita iure, electio non tenet. Si tamen compromiſſi forma, ſit ſuperiori modo dicta, ita, vt teneantur eligere illum, in quem maior pars cap. conſenſerit inquit *gloſſa, in dicto capitulo cum expediat verbo inquiſitis*, quod iſta eſt melior omnibus formis, quæ in compromiſſis dari poſſunt, quia in hac electores non omnino abdicant à ſe poteſtatem nominationis, quinvero dicta forma, vtrumque comprehendit, nam partim eſt ex ſcrutinio, partim vero ex compromiſſo, quamuis principaliter dicatur forma compromiſſi, ſed determinati. Cum enim graue ſit ſeruare ad vnguem formam ſcrutinij, quam non omnes bene ſciunt, imo & multi Iuriſtæ, ipſius practicam ignorantes, in ea deficiunt, cum etiam graue ſit, electoribus ius ſuum in alios transferre, & dare illis poteſtatem præficiendi ſibi Prælatum, ex hac, & illa forma aliquid deſumentes, inquit ſupradicta gloſſa, expedientius eſſe ſeruare prædictam formam, in qua vt diximus, electores non omnino à ſe nominationis poteſtatem abdicant, ſed ex parte nominant, ex parte vero compromittunt.

ARTICVLVS XXXVIII.

Quænam ſint de eſſentia, & ſubſtantia, electionis Compromiſſariæ, ſiue facta per Compromiſſum?

Huic Articulo reſpondemus, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

De eſſentia, atque ſubſtantia electionis per compromiſſum ſunt quæ ſequuntur.

De eſſentia, & ſubſtãtia electionis compromiſſariæ, ſiue factæ per compromiſſum, generaliter loquendo, ſunt quæ ſequuntur. Primo, quod ſeruentur generaliter omnia ſupradicta, loquendo de electione in genere, atque in communi, nam ſecundum bonam Logicam, quod conueniens eſt Superiori, neceſſarium eſt etiam inferiori; verbi gratia quod animali conuenit, conuenire debet etiam & homini. Sic in propoſito, quidquid conuenit electioni in genere, & in communi, neceſſario conuenire debet eidem in ſpecie, atque in particulari. Secundo, quod tenuerit compromiſſum, factumque fuerit in forma licita, iuxta ea, quæ dicta ſunt in præcedentibus Articulis. Tertio, quod non excedatur forma compromiſſi, *per capitulum, cum dilectus, extra eodem titulo.* Quarto, quod electio fiat per verba ſingularis numeri, etiamſi Compromiſſarij ſint plures, & aliter facta, non valet *per cap. ſicut extra eodem titulo.* Hæc omnia ſunt Syluest. verbo electio, ſecundo quæſtio. 15.

Secunda Concluſio.

Quid requiratur ad eſſentiam compromiſſi quando ipſum eſt limitatum.

Si compromiſſum ſit factum limitate, neceſſario requiritur, primo quod compromittentes ſint ſimul omnes congregati, qui volunt, & debent intereſſe. Secundo, quod omnes compromittant in vnum, vel duos, tres, aut quod volunt, ſiue ſint de Collegio, ſiue non de Collegio, dummodo ſint Clerici, & non Laici. *per capitulo ſi contingit, de arbitris.* Tertio, quod Compromiſſarius, ſiue Compromiſſarij, ſcrutentur vota ſingulorum ſecrete, & ſigillatim. Quarto, quod eligant illum, in quem maior pars totius Capituli conſenſerit, dicendo *Ego N. Compromiſſarius de conſenſu, & voluntate Compromiſſariorum meorum* (ſi alios Compromiſſarios habet) *virtute compromiſſi in me, vel in nos facti, eligo in Epiſcopum, ſiue Prælatum talis Eccleſiæ, N. in quem maior pars Capituli conſenſit.* Quod ſi non factum fuerit prima vice, debet reiterari, & ſi opus fuerit, triplicari, quouſque maior pars Capituli conſentiat *per capitulum cum terra extra, de elect.* Quod ſi de Compromiſſarij, ſeu Compromiſſariorum fide dubitatur, & timetur de aliqua fraude, poterunt, inquit Syluest. electores facere ſcripta, in quibus ſcribatur nomen eius in quem conſentiunt, dantes illa Compromiſſario, ſeu Compromiſſarijs, qui ea in præſentia omnium recipiat, & taliter implicet, vt comprehendi non poſſint cuius ſint, & deinde coram omnibus legant, eumque eligant, in quem maior pars totius Capituli conſentit. Hactenus Syluest.

Tertia Concluſio.

Quid requiratur ad compromiſſum quando factum eſt illimitate, atque ſimpliciter.

Si vero compromiſſum, fiat non limitate, ſed ſimpliciter, & abſolute, ſolum requiruntur duo prima ſupradicta in præcedenti concluſ. quibus adſtantibus, Compromiſſarius, ſeu Compromiſſarij debent eligere, dicendo ipſorum alter, *ego N. Compromiſſarius, &c. eligo in Epiſcopum, ſiue in Prælatum* &c. excepto, quod non debet dicere, in quẽ maior pars Capituli conſenſit, cum id ſimpliciter, & abſolute, poſitum ſit in ſua, ſeu ipſorum voluntate, & arbitrio. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XXXIX.

Vtrum ſi Compromiſſarius ſit vnus ſolus, ſemetipſum poſſit eligere?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In caſu quo compromiſſarius ſit tantũ vnus, non poteſt ſemetipſum eligere.

In caſu, quo Compromiſſarius ſit vnus ſolus, non ſemetipſum poterit eligere. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest. *verbo elect. quæſt.* 16. & probat eam *ex gloſſ. in cap. cum in iure, extra de electione, & ex capitulo per noſtras de iur. patr. capitulo cum ad noſtrum de inſtitutionibus, & ex l. Prætor ff. de tuto. & cura. & ex cap. dicimus.* 24. *q.* 1. & ratio eſt, quia nemo debet oriri à ſe ipſo. *per capit. in ſcripturis.* 8. *quæſt.* 1. vnde etiamſi iuraſſet eligere meliorem, & ipſe eſſet melior, ſecundum multos, non poſſet ſe eligere, quia inconueniens, & inhoneſtum eſſet, quod ipſe ſemetipſum eligeret, eſſe enim videretur ambitioſus, meritoque proinde repellendus, per dictum *capitulo in ſcripturis* 8. *quæſt.* 1. vnde dicunt, quod fatuus eſſet ſic iurans, ſi credit ſe eſſe meliorem, vt non ſemetipſum poſſet eligere, in quo caſu renonciare deberet tali eligendi poteſtati. Vel dicendum eſt, quod tunc ipſe intelligitur exceptus, nam in generali ſermone, perſona loquens, non comprehenditur, *per l. inquiſitio C. de ſolutio. & l. qui hæreditas ff. de conditione, & demonſtr. & capitulo petitio. de iure patron.* Hæc omnia habentur, *ex gloſſa in dicto capitulo cum in iure, extra de elect.* vnde ſecundum Panorm. *in capitulo licet eodem titulo*, ſi in Conſiſtorio Cardinalium ſupereſſet vnus ſolus Cardinalis, ille haberet Papæ electionem, non tamen poſſet eligere ſemetipſum, vt habetur *in capitulo per veſtras de iure patr.* poſſit tamen nomine totius Collegij, alteri dare hanc poteſtatem, & ille alius nomine eiuſdem Collegij ipſum eligere, dum tamen ceſſaret fraus, & ambitio. Hæc Syluest. vbi ſupra de mente Panor. quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hæc valde.

ARTICVLVS XL.

Vtrum quando Compromiſſarij ſunt plures, poſſint eligere vnum ex ſeipſis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si in forma cōpromiſſi habetur, vt poſſint eligere vnū ex ſeipſis, optimè id poterunt efficere.

Si ex forma Compromiſſi habetur, vt Compromiſſarij poſſint eligere vnum ex ſe ipſis, omni procul dubio, atque in omni opinione, id poterunt efficere. Hæc Concluſio eſt, Syluest. *verbo electio. ſecunda quæſt. 17* & probat eam ex textu *in cap. cum in iure, extra de electio.* vbi confirmatur electio, facta ex tribus de ſeptem Compromiſſariis, de vno ipſorum, ſi ille electioni conſentiat, quia ſcilicet, vt dicit gloſſa ibidem, tunc ſua perſona computatur inter eligentes, argumento illius, quod habetur *in l. plane. ff. quod cuius vniuer. & l. ſi conſul. ff. de adop.* atque ita quatuor eſſe intelliguntur, & ſic maior pars Capituli. Propter modeſtiam autē, inquit Syluest. quod poterit conſentire, poſtquam prius in alium conſenſerit, atque ipſius conſenſus in alium, non fecerit maiorem partem, cum talis conſenſus illi nō proſit, tunc poterit in ſe ipſum conſentire, vt habeatur electio. Neque obſtat huic reſolutioni, id quod habetur apud D. Paulum ad Hebr. 5. nempe, quod nemo debet ſibi honorem, ideſt Prælaturam, aſſumere ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron; nam reſpondetur, quod dupliciter, poteſt quis ſibi Prælaturam aſſumere; primo inchoatiue, ſe primo, atque immediate eligendo, ſeu quod peius eſt, de ſe prædicando, ſecundo, completiue, conſentiendo prædictæ factæ, ſicut qui conſenſit electioni de ſe factæ, vel quaſi factæ in ſcrutinio, vt in ſupradicto Compromiſſo, in quo ſua vox non inchoat electionem, ſed veluti perficit, & complet illam. In primo caſu illicitum videtur, quempiam ſibi honorem, & Prælaturam aſſumere, non autem in ſecundo, ſi id faciat, ſeu potius conſentiat bono fine, ad obediendum Spiritui ſancto, & ſubueniendum Eccleſiæ. Hoc ſeruandum eſt in caſu, quo in forma compromiſſi habetur, vt Compromiſſarij, quempiam ex ſemetipſis poſſint eligere.

Maior difficultas eſt in caſu, quo id in forma Cōpromiſſi non habeatur: circa quod duæ ſunt extremæ Doctorum opiniones, quas latiſſime refert Syluest. loco ſupra citato, adducendo ſingulorum rationes, quæ a me breuitatis gratia in præſentiarum omittuntur. Quidam dicunt, quod non poſſunt vnum de ſe ipſis eligere, alij vero in contraria ſunt ſententia. Et prædictus Syluest. ibidem ſubobſcure, atque intricate loquitur, ita vt ipſius mens, & opinio, cui adhæret, vix percipi poſſit. Viſis tamen, atque perſpectis omnibus, pars affirmatiua magis placet, de qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quamuis expreſſe non habeatur in cō promiſſo, vt cōpromiſſarij vnum ex ſeipſis poſſint eligere, poterunt id facere, dummodo nō habeatur contrariū.

Quando plures ſunt Compromiſſarij, bene poſſunt vnum de ſe ipſis eligere, quamuis id non habeatur expreſſe in forma Compromiſſi, cum tamen non ſit expreſſe prohibitum. Hæc Concluſio eſt Panormit. Archid. Innocen. Hoſtien. & Ioan. Andreæ *in cap. qui Epiſcopatum 8. quæſtio. prima*, & eam tenet Accurſius, *in l. plane. ff. quod cuius. vniuer.* & probatur multis rationibus. Primo, nam ex contraria opinione, poſſet ſequi fraus, & conſulto atque ex propoſito, nominari inter Compromiſſarios fraudulenter aliquis, de quo poſſet Eccleſiæ vtiliter prouideri. Secundo, quia Deputati ad diſtribuenda bona, in aliquas cauſas pias, poſſunt eadem diſtribuere, & diuidere, etiam in aliquem ex ſe ipſis ſimiliter egentem, atque neceſſitatem patientem. Præterea certi Officialis deputati ad eligendos aliquos Officiales, ad aliquod opus, poſſunt aliquem ex ſe ipſis eligere, niſi forma poteſtatis ſibi traditæ reſiſtat: ſi hoc ita eſt, quid igitur obeſt, quod ſupradicti Compromiſſarij, ſimiliter vnum eligant ex ſe ipſis, quamuis id non habeatur expreſſe in forma compromiſſi, dum tamen nō ſit expreſſe, contradictum? Aduertendum eſt tamen, ſecundum Panormit. ſupradictum, quod huiuſmodi electus, ad augendum numerum, non debet in ſe conſentire, dicendo: Ego eligo meipſum, ne principaliter diſponat in ſe, contra *capit. fin. de inſtit.* ſed dicendo. Conſentio electioni de me factæ, licet enim adhuc non ſit facta à maiori parte, eſt tamen in fieri, & omnino fienda, & cum conſentiat intra tempus a iure ſtatutum, ad electionem faciendam, atque appoſitum in compromiſſo, electio cæpta, & inchoata ſuo conſenſu conſumatur, & perficitur, *argumen. ex l. bonorum, ff. rem ratam.* ad quod facit, quod notat, *gloſ. in cap. quam ſit de elect. lib. 6.*

Difficultas.

Quare in elect. quæ eſt per compromiſſum, poſſit quis pro ſe ferre ſuffragium, non autem in illa, quæ eſt per ſcrutinium.

Sed eſt difficultas, quare in hac electione, quæ fit per compromiſſum, in dicto caſu, poſſit quis ſuffragari pro ſe, votumque ſuum conferre ſibi, vt electionem de ſe factam compleat, atque perficiat, cum tamen in electione, quæ eſt per ſcrutiniū, nullus poſſit ſibi ſuffragari? Hanc difficultatem tractat, & mouet ſupradictus Syluest. loco ſupra citato, quæſt. 18. vbi duplicem conſtituit rationem diuerſitatis. Primo, quia compromiſſum nō debet Compromiſſarius, eſſe officium oneroſum, eſſet autē oneroſum, ſi propterea excluderentur ab electione paſſiua, & in prædicto caſu non poſſent ſuffragari pro ſe. Secundo, quia in eodem electio, non incipit, ſiue inchoatur primo à prædicto Compromiſſario, ſeu ab alijs, a ſe vero ipſo tantum perficitur, & cōſumatur, quod non contingit in electione, quæ fit per ſcrutinium, quod eſt multum notandum, & memoriæ commendandum. Ioan. Andr. *in capitul. per noſtras de iure patron.* aſſignat aliam diuerſitatis rationem, quam videre poteris apud Syluest. loco ſupra citato. Hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XLI.

In caſu quo ex tribus Compromiſſarijs, duo eligant indignum, vnus vero idoneum, & dignum, quænam harum electionum valeat, & an teneat electio vnius?

Circa hanc difficultatem, Syluest. loco ſupra citato quæſtio. 19. dicit, Doctores eſſe varios, duaſq. refert opiniones. Quidam, inquit, dicunt, quod in dicto caſu, tenet & valet electio vnius, quia poteſtas duorum delinquentium, eligendo indignum, deuoluitur ad vnum, qui non deliquit. Alij vero omnino tenent contrarium, dicendo, quod neutra electio valet; non duorum, propter rationem dictam, quia elegerunt indignum, nec vero vnius, quia eſt contra formam compromiſſi, ac ſi compromittentes compromiſerunt in tres, non vero in vnum, atque compromittentes in tres, viſi ſunt voluiſſe, quod electio vnius non valeret. Primam ſententiam tenet Panorm. *in capitulo cum in iure de electio.* ſecundam vero Hoſtienſ. *in eodem capit.* propter formam appoſitam in compromiſſo, quia ſcilicet appoſitum fuit, quod electio fieret ab omnibus ſiue a maiori parte, qua deficiente, inquit, poteſtas deuoluitur ad electores. Ex quibus duabus opinionibus, quia opinio Panorm. magis placet, de ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Con-

Concluſio.

Si compromiſſarij ſunt tres, & duo eligant indignũ, vnus vero dignum, valet electio vnius.

In caſu ſupradicto, & conſtando manifeſte de indignitate electi, a duobus ex tribus Compromiſſarijs, valet & tenet electio vnius facta, de digno. Hæc concluſio, vt inquit Panor. pendet ex reſolutione alterius difficultatis, an ſcilicet poteſtas Compromiſſariorum delinquentium, deuoluatur ad Capitulũ, an verò ad non delinquentes; Sed ipſe conſtanter tenet, quod poteſtas delinquentium Compromiſſariorum, non deuoluitur ad Capitulum, ſed ad alios non delinquentes; vnde cum in propoſito caſu vnus non deliquerit, poſtquam elegit idoneum & dignum, dicendum proinde videtur, quod tota eligendi poteſtas, deuoluitur ad illum, nec delictum maioris partis, nocere debet minori, vt poteſtas deuoluatur ad Capitulum. Nec dictis obſtat, *capit. ſi Compromiſſarius, de elect. libro ſexto*, vbi habetur, quod electio quorundam Compromiſſariorum, reuerſa eſt ad omnes electores, ſiue ad Capitulum, nam ibi loquitur in caſu, quo omnes Compromiſſarij elegerunt ſcienter indignum, at in caſu propoſito, ſupradictus vnus Compromiſſarius, vt ſupponitur, elegit dignum, nulloque iure priuari poteſt, poteſtate & facultate eligendi. Et quamuis in forma compromiſſi habeatur, quod electio fieret ab omnibus, ſeu à maiori parte, hoc nihil obſtat. nam electio facta ab vno, facta cenſetur à maiori parte, ex quo alij Compromiſſarij ſunt priuati, quinuero alijs priuatis, dici poteſt facta ab omnibus, poſtquam facta eſt ab illo, in quem tota poteſtas deuoluta eſt, vt habetur in ſimili caſu *in capit. congregato extra eodem titu.* ergo intentum. Reliqua videantur apud Syluest. loco ſupracitato, vbi latiſſime agit de Compromiſſarijs, & eorum poteſtate, & quantum ſe extendat, & qualiter eligere debeant, intra tempus à iure ſtatutum, ſiue poſitum in compromiſſo, & de pœna eligentium indignum.

Difficultas. An poteſtas compromiſſariorum delinquentium deuoluatur ad Capitulum, an vero ad non delinquentes.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XLII.

De electione, quæ eſt per viam communis ſpirationis, qualiter & quibus modis fieri poſſit, & quænam ſint de eſſentia, & ſubſtantia ipſius?

Hactenus egimus de electionibus, quæ fiunt per ſcrutinium, atque etiam per Compromiſſum, ſupereſt, vt huic electionis tractationi, vltimam imponamus manum, agamus modo de electione, quę fit, aut fieri poteſt per viam communis inſpirationis. Hanc quæſtionem tractat, & mouet Syluest. *verbo elect. 2. quæſt. 20. & 21.* de cuius mente, & reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Electio quæ fit per viam communis ſpirationis, eſt illa quæ fit ab omnibus nemine diſcrepante.

Quamuis in iure non reperiatur, expreſſa, & determinata forma, electionis, quæ fit per viam communis ſpirationis, illa tamen talis eſſe cenſetur, quæ fit ab omnibus nemine diſcrepante, abſque vllo vitio, & fraudis ſuſpitione. Hæc concluſio ſatis colligitur ex *ſuprad. capit. quia propter de elect.* Talis fuit electio B. Nicolai, Ambroſij, & Seueri, de quibus habetur *in cap. ſtatuimus §. his omnibus, 61. diſt.* & quando id certo creditur, quòd electio ſit Deo auctore, non alia indiget confirmatione, in alijs vero, licet hoc non ita certo conſtet, colligi ſatis & præſumi poteſt, quòd aliqua electio facta ſit auctore Deo quando omnes de Collegio, nullo præcedente tractatu, vno ore in aliquem conueniunt, atque conſentiunt. Vt autem ſciri poſſit, quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia, eiuſmodi electionis, quæ fit per dictã viam communis ſpirationis, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quænam ſint de eſſentia, atque ſubſtantia electionis, quæ fit per viam communis ſpirationis.

Multa ſunt de eſſentia atque ſubſtantia electionis, quæ fit per viam communis ſpirationis. Primo, requiritur quod omnes ſimul congregentur. Secundo, quod omnes in iſtam viam procedendi, vltro conueniant, & conſentiant, quia ſi vnus duntaxat nollet, eo contradicente electio non valeret, quia non videretur facta à Deo inſpirante, argumento *Capituli ſi ergo 8. quæſt. 1.* In quo quidem caſu neceſſario oporteret procedere ad viam ſcrutinij, ſicut ſupra de Compromiſſo dictum eſt, nam dicta via electionis ſcrutinij, appoſita eſt *in dicto capitulo quia propter*, tanquam principalis, & quaſi ordinaria Tertio quod omnes conſentiant in vnam perſonam, nam ſi conueniant & conſentiant in duos, non valet electio, nec dici poteſt, communis inſpiratio conueniẽs omnibus. Quarto, quod fiat ſine vitio Simoniæ, vel alicuius tractatus ſpecialis præcedentis, in quo nominetur certa perſona. Non autem oberit, quinuero fieri poterit, ſecundum Ioan. And. tractatus generalis, hortando omnes ad orationem, & electionem, pro bono Prælato. Hæc de iſto Art. & tota quæſt. dicta ſufficiant, circa electionum materiam in communi nam de electionibus particularibus, Papæ, Cardinalium, & Imperatorum, qualiter fieri debeant, non libet in præſentiarum dicere, cum nõ id ſit mei muneris ac propoſiti. Videatur ſupradictus Sylu. *verbo elect. 3. num. 1.* cum ſequentibus.

Via electionis quæ eſt per ſcrutinium eſt inter omnes principalior, & quaſi ordinaria.

QVAESTIO XXIV.

De Iuſtitia, & Iure, Legibus, & Statutis, atque Conſtitutionibus iuris Canonici, & Ciuilis in communi, in quinque Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit Iuſtitia & de multiplici ipſius acceptione ac diuiſione?*
2 *Quidnam ſit Ius & quotuplex, ac de multiplici Iuris acceptione, ſiue diuiſione?*
3 *Quidnam ſit Lex, & de multiplicibus legum differentijs & diuiſionibus?*
4 *Quidnam ſit Statutum, ac de Statutorum multiplici diuiſione & differentia?*
5 *Quidnam ſit Conſtitutio, & de Conſtitutionum multiplici diuiſione & differentia?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit Iuſtitia, & de multiplici ipſius acceptione, ac diuiſione?

PRæſuppoſito ex D. Thom. in innumeris ſuæ doctrinæ locis, quod Iuſtitiæ virtus, dupliciter ſumatur, vno modo communiter, & generaliter, alio vero ſpecialiter, atque particulariter, quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

Iuſtitia, vt communiter ſumpta, eſt quædam generalis virtus, ordinans hominem ad commune bonum, & verſatur circa referendos omnes omnium virtutum actus, in bonum humanum, ſicut & charitas verſatur circa referendos eoſdem, in bonum commune diuinum. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thomæ, 2. 2. quæſt. 58. articulo quinto & ſexto, & eam probat de mente, & ſentent. Ariſt. libro quinto,

Iuſtitia vt communiter ſumpta, eſt generalis virtus, ordinans hominis actus, in bonum commune humanum.

Ethic.

Ethicor. capitulo primo, & ſecundo, vbi dicit, loquendo de prædicta iuſtitia. quòd *communis eſt virtus*; id quod pro eo dicitur, quia ipſa inclinat hominem, ad omnem virtutem, ac per ſuum imperium, mouet virtutes alias, & ordinat ipſarum actus ad ſuum debitum finem. Qua etiam ratione à prædicto D Thom. in articulo 12. dicitur eſſe maximam inter omnes virtutes morales, & quod tanto eſt cæteris virtutibus altior, atque præclarior, quanto bonum commune præeminet bono particulari, cuiuſque & ſingularis perſonæ. Dicitur etiam ipſa iuſtitia legalis, quia quantum eſt de ſe, atque ex ſua natura propria inclinat hominem ad obſeruantiam omnis legis, & cuſtodiendum omne præceptũ. De qua etiam loquens Cicero libro 1. Offic. capitu. de iuſtitia, inquit, *quod maximus virtutis iuſtitiæ ſplendor eſt, quod ex ea viri boni nominantur iuſti*: Cui & concinit illud D. Iſidori, libro decimo. Etymologiarum capitulo nono, vbi ait, quod iuſtus dicitur quaſi qui ius cuſtodit, qua etiam ratione in ſacris litteris, iuſtitia, ſtatera, nuncupatur iuxta illud Iob. 31. *appendat me in ſtatera iuſta, id eſt iuſtitia*, & Prouerb. 11 *quod ſtatera doloſa abominatio eſt apud Deum*, vbi ſtateræ nomine intelligitur iuſtitia, & dicitur ſtatera, quia ipſa eſt pondus, & menſura, qua generaliter, quòd ſuum eſt redditur vnicuique. De qua etiam intelligendum, atque interpretandum venit, ſymbolum illud Pythagoricum, *ſtateram ne tranſieris*, ac ſi diceretur *nullum iuſtũ prætermittas, ſed in omnibus, quod æquum, & iuſtum eſt, operaberis*. De hac iuſtitia, communiter & generaliter ſumpta, intelligenda ſunt verba Chriſti Domini Matth 7. quando dixit, *niſi abundauerit iuſtitia veſtra, plus quam ſcribarum, & Phariſeorum, non intrabitis in regnum Cælorum*, vbi iuſtitię nomine, non intellexit iuſtitiam ſpecialem, & particularem commutatiuam, ſiue diſtributiuam, quæ ordinat hominem ad alterum, & qua quod ſuum eſt, redditur vnicuique, ſed generalem, atque vniuerſalem ſupradictam, quæ ex ſui ratione, ad peragendam omnem virtutem inclinat, cuius quidem virtutis, vt ſic conſideratæ, non eſt conſtituere, aut aſſignare, aliquod proprium, & particulare obiectũ, ſed ipſius commune, ſunt particularia omnium virtutum obiecta, ad quæ ipſa, omnes in vniuerſum homines mouet, & inclinat, vt operentur illud, quod æquum, & iuſtum eſt, ſeu vero tale eſſe apparet.

Nota multa de iuſtitia virtute vt cõmuniter, & generaliter ſumpta.

Secunda Concluſio.

Iuſtitia vt specialiter, & particulariter ſumpta, eſt peculiaris quædã virtus qua homo mouetur, & inclinatur ad hoc, vt quod ſuum eſt reddat vnicuique.

Iuſtitia non generaliter, & ſpecialiter, ſed particulariter ſumpta, eſt peculiaris quædam virtus, quæ ſpecialiter verſatur circa ea, quæ ſunt ad alterum, mouetque, & inclinat hominem, ad hoc, vt quod ſuum eſt, reddat vnicuique. Hæc concluſio, eſt etiam D. Thom. vbi ſupra quæſtione 58. articulo 1. vbi & approbat diffinitionem, quam Vlpian. Iuriſconſ. *in l. iuſtitia ff. de iuſtitia, & iu.* tradit de ſupradicta iuſtitia, ſpecialiter, & particulariter ſumpta, dicendo, *quod ipſa eſt perpetua, & conſtans voluntas, ius ſuum tribuens vnicuique*. Quam iuſtitiæ diffinitionem tradit etiam Iuſtin. in ſua Inſtitut. & D. Ambroſ. libro Officiorum, capitulo 24. dicens, *quod eſt virtus quædam moralis, qua quod ſuum eſt, redditur vnicuique*. Eandem diffinitionem approbat D. Auguſt. libro primo, capitulo de liber. arbit. 13. & lib. de quantitate animæ. c. 9. & lib. 8. de trin. c. 6. & lib. 83. quæſtionum q. 31. & ſæpe alibi. Hæc iuſtitia eſt ſummopere in Prælatis, atque Iudicibus cunctis requiſita, quam, & oporteret eoſdẽ in ſe habere, quaſi imbibitam, cum de mente, atque ſententia Ariſtot. libro quintò Ethicorum, capitulo quarto, ad ipſos debeant confugere homines, cum aliquod patiuntur incommodum, veluti ad quandam animatam iuſtitiam, qua ratione inquit Diuus Thom. vbi ſupra quæſtio. 60. articulo primo, quod ipſorum iudicium debet ſemper procedere, ex habitu, & inclinatione iuſtitiæ, & loquitur de iuſtitia, non ſolum in prima, & generali acceptione, ſed de hac ſpeciali, & particulari, qua quis propenditur, & inclinatur ad hoc, vt quod ſuum eſt, reddat vnicuique.

Nota.

Tertia Concluſio.

Supradicta iuſtitia, ſpecialiter, & particulariter ſumpta, eſt duplex, quædam commutatiua, alia vero diſtributiua, quod eſt dicere, quod quædam pertinet, ad rectam, & æqualem rerum commutationem, alia vero ad iuſtam bonorum communium diſtributionem. Hæc concluſio eſt etiam D. Thom. vbi ſupra quæſtio. 61. articulo primo, vbi agit de partibus iuſtitię, & neceſſario dicit eſſe ponendos diuerſos iuſtitiæ habitus ad ſupradicta duo munera, cum ſint eorum diſtincta obiecta, & iuxta veram philoſophiam, habitus diſtinguantur per actus, & actus per obiecta. Quod & confirmat de mente, atque ſententia Ariſtot. 5. Ethicorum, capitulo ſecundo, vbi conſtituit prædictas duas iuſtitiæ partes, quarũ vna eſt directiua, in bonorum diſtributionibus, altera vero in rerum commutationibus. Semper enim iuſtitia reddit vnicuique, quod ſuum eſt, ſeu inclinat, & mouet hominem, ad hoc, vt quod ſuum eſt, reddat vnicuique, ſed aliter id facit iuſtitia commutatiua, aliter vero diſtributiua, verſatur enim commutatiua circa emptiones, venditiones, atque contractus, qui circa res huiuſmodi fiunt, & iſti ſunt proprij ipſius actus. At vero diſtributiua verſatur, circa bonorum, & malorum diſtributionem, circa virtutum præmia, & vitiorum pœnas, qui etiam ſunt proprij eiuſdem actus: cum igitur actus ſint diuerſi, atque diuerſa obiecta, liquidum profecto fit, quod etiam ponendi atque conſtituendi ſunt, diuerſi habitus. Vnde congruenter iuſtitia ſpecialis, & particularis, qua ius ſuum redditur vnicuique, diuiditur in commutatiuam, & diſtributiuam. Hæc breuiter, atque reſolutiue dixiſſe ſufficiat, circa iuſtitiæ virtutem, vt generaliter ſumptam, & ſpecialiter atque particulariter, quorum oportebat Prælatos Regulares, aliqualem ſaltem habere notitiam. Reliqua, quæ ad eandem ſpectant, dicentur in ſuis proprijs locis, prout ipſarum rerum ordo expoſtulauerit. De hac virtute, videatur D. Thom. 12. quæſt. 69. & 22. quæſtio. 58. & 61. per plures Articulos. Soto de iuſtitia, & iure libro tertio, quæſtione ſecunda, per totum & Syluest. *verbo iuſtitia*. Et hæc de iſto, Articulo dicta ſufficiant.

Iuſtitia ſpecialiter, & particulariter ſumpta, eſt duplex, alia commutatiua, alia vero diſtributiua.

Nota valde qui nam ſint actus iuſtitia commutatiua, qui vero diſtributiuę.

ARTICVLVS II.

Quidnam ſit Ius, & quotuplex, ac de multiplici Iuris acceptione, ſiue diuiſione?

Hæc quatuor nomina Ius, lex, ſtatutum, & conſtitutio, quamuis ſecundum vocem, ſint diuerſa, atque ex diuerſis nominibus, & rationibus deſumpta, inſtituta tamen ſunt, ad idem ſignificandum, & reuera idem prorſus deſignant, ſuoq; nomine, & vocabulo differunt. Vt tamen plenius propria cuiuslibet horum nota fiat, ac percipi poſſit ſignificatio, & etymologia, de ſingulis in particulari ſpeciales libuit proponere Articulos, & primo de iure, quod eſt obiectum iuſtitiæ, quo omnia magis oculata fiant. Quæritur ergo in præſenti Articulo, quidnam, & quotuplex ſit Ius? quo ſimul dicemus de multiplicibus iuris acceptionibus, atque diuiſionibus. Cui difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentes concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

Ius idem eſt, quod iuſtum, ſeu quod eſt obiectum iuſtitiæ. & dicitur etiam regula, per quam iuſtitiam ſiue æquitatem perpendimus.

Ius quantum ad præſens attinet propoſitum, idẽ eſt quod iuſtum, quod eſt obiectũ iuſtitiæ, & quod primo ipſa per ſe reſpicit; diffiniturq; per hoc, quod eſt, eſſe artem boni, & æqui. Pro huius concluſionis intelligentia aduertendum eſt, quod hoc nomen Ius, diuerſimode ſumitur à Doctoribus, variaſque habere dicitur ſignificationes. Primo enim ſumitur, pro auctoritate alicui conceſſa ad aliquid agendum, ex conſenſu reipublicæ. In qua ſignificatione, loquutus eſt Cicero de iure, in Oratione pro Archia, dum dixit, iure ſuo noſter Ennius, ſanctos appellat poetas. Secundo ſumitur pro eo, quod alicui ex iudicis ſententia tribuitur, in qua ſignificatione communiter loquuntur homines, quando dicunt, eos vti iure ſuo. Et ius dicitur, quod redditur ab eo ad cuius officium pertinet facere iuſtitiam, licet interdum, id quod decernitur, ſit iniquum. Sed omiſſis his, & alijs innumeris iuris ſignificationibus, de quibus agunt DD. Thom. 2. 2. quæſt. 75. articulo, & Soto libro primo de iuſtitia & iure quæſtione prima articulo primo, & Iuriſperiti, in titulis de iuſtitia, & iure, prædictum ius principaliter dupliciter ſumitur. Primo pro arte, & peritia, prudentiæque dictamine, ſiue rationis regula, per quam æquitatẽ, atque iuſtitiam perpendimus. Secundo pro eadem æquitate, quæ eſt obiectum iuſtitiæ, quam iuſtitia ipſa in rebus conſtituit, ad illamque actio ipſa iuſtitiæ terminatur. Inter quæ duo, hoc vltimum quaſi per antonomaſiam, Iuſtitiæ ſibi vendicat nomen, quamuis, vt plurimum DD. in priori ſenſu, etiam de iure loquantur, cuius rei appoſitiſſimum exemplum tradit D. Thom. 2. 2. quæſt. 57. articulo primo in ſolut. ad primum, vbi inquit, quod ſicut medicinæ nomen, primo & principaliter, impoſitum eſt ad ſignificandum remedium, quod præſtatur infirmo, ad eumdem ſanandum, deinde ſecundario, & minus principaliter tractum eſt, ad ſignificandam artem, qua idem remedium conficitur, ita (inquit) in propoſito, & hoc nomen ius primo & principaliter, inſtitutum eſt ad ſignificandam rem iuſtam, & æquitatem ipſam, quam iuſtitia in rebus conſtituit, quæ eſt obiectum ipſius iuſtitiæ, & ad quam iuſtitia ipſa terminatur. Secundario vero, ac minus principaliter deriuatum poſtmodum eſt ad ſignificandam artem, qua cognoſcitur, id quod eſt iuſtum, & rationis regulam, prudentiæque dictamen, per quam regulam, æquitatem iuſtitiæ perpendimus, quales ſunt omnes leges communiter. Quo præmiſſo notabili, facile erit intelligere id quod a nobis in concluſione eſt dictum: nam quando dicimus, quod ius idem eſt, quod iuſtum, quod eſt obiectum iuſtitiæ, & per ſe primo iuſtitia reſpicit, loquimur de iure in hac vltima acceptione, quæ (vt diximus) prædicti nominis eſt principalis ſignificatio. Quando vero dicitur, quod eſt ars boni, & æqui, intelligitur de eodem iure, in prima ſed minus principali, ſignificatione, in qua ipſum definiuit Celſus Iuriſconſultus, *in lege prima. ff. de iuſt. & iur.* cuius diffinitionis meminit D. Iſidorus lib. 5. Etymologiarum, capitulo tertio in principio, & habetur *in capitulo ius dictum cum gloſſ. de verborum ſignificatione. & in gloſſ. in rubrica ad titulum, de regularis libro ſexto*, Videatur hac de re, Soto de iuſtitia, & iure libro tertio, quæſt. prima, per totam. & Sylueſt. *verbo ius, & verbo lex*. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima.

Secunda Concluſio.

Omne ius, aut eſt naturale, aut poſitiuum.

Quamuis ius in communi, & generaliter ſumptum, prima ſui diuiſione, diuidatur a Iuriſperitis, in ius naturale, ius gentium, & ius ciuile, ſiue poſitiuum; multo tamen melior eſt illa Theologorum diuiſio, qua omne ius in communi, atque in generali, ſimpliciter, & abſolute ſumptum, immediate, ſolummodo in duo membra diuiditur, nempe in ius naturale, & ius poſitiuum. Pro intelligentia, ſimul & probatione huius concluſionis, eſt notandum quod Vlpianus, *in lege prima, ff. de iuſtit. & iure*, ius in communi ſumptum in tria prædicta membra diuiſit, in ius naturale, ius gentium, & ius ciuile. Hanc eandem iuris diuiſionem, tradidit D. Iſidorus libro quinto, capitulo quarto, & refertur a Gratiano in Decreto, *in capitulo ius autem diſt. prima*, cuius expreſſa ſunt quæ ſequuntur, verba. *Ius autem naturale eſt, aut ciuile, aut gentium.* Sed Theologi ſequentes D. Thom. 2. 2. quæſt. 57. articulo ſecundo, alia procedentes via, aliter ius diuidunt, nõ quidem in tria membra, ſed tantum in duo immediate, ſcilicet in ius naturale, & ius poſitiuum. Propoſita nãque quæſtione à D. Thoma, an ius conuenienter diuidatur in naturale, & poſitiuum; eidem reſpondendo, concluſionem adhibet affirmatiuam, dicendo, quod omne in vniuerſum ius, ſiue illud ſit humanũ ſiue vero diuinum, diuiditur in naturale, & poſitiuũ ius gentiũ ſub iure poſitiuo cõprehẽdendo, licet alij ipſum conſtituant ſub Iure naturali. Sed quidquid de hoc ſit, nam ſpecialem habet difficultatem, de qua infra à nobis eſt agendum, probat D. Thomas ſuam doctrinam, primo ex ſententia Ariſtot. 5. Ethic. capitulo ſeptimo, vbi hac de re agẽdo, inquit, quod Politici iuſti, hoc quidem naturale eſt, illud autem legale, ſiue lege poſitum. Secundo, probat idipſum, & colligit ſufficientiam, ſupradictæ bimẽbris diuiſionis, peculiari ratione, ex eo, quod ius, ſiue iuſtum, eſt & dicitur illud, quod eſt alteri adæquatum ſecundum aliquem æqualitatis modum: ſed hoc, inquit D. Thomas, non contingit, ſed nec poteſt contingere, niſi tantum duobus modis, nam quidquid eſt alteri adæquatum, vel eſt illi adæquatum ex natura rei (quod pertinet ad ius naturale) vel ex aliqua lege poſitiua, ſiue ex humano condicto, & communi hominum beneplacito: ergo omne in vniuerſum ius, vel pertinet ad ius naturale, vel ad ius poſitiuum. Hanc rationem libet exemplo aliquo illuſtrare, & declarare. Qui credito aliquid recipit, quod tantumdem reſtituat, de iure naturali eſt, & ad ipſum pertinet, & natura ipſa rerum hoc expoſcit: quemadmodum, & quod fœmina generationis gratia adiungatur viro, at quod frumentum, ſiue triticum. 14. dragmis, veneat, & non pluris diuendatur non natura quidem rerum hoc fecit, aut conſtituit, ſed ius poſitiuum atque humanum condictum. vt puta conſenſus reipublicæ, ſiue principis; conſtat ergo qualiter æqualitas in primo caſu oritur ex natura rei, atque ad ius naturale pertinet; non autem in ſecundo caſu, niſi ex humano condicto, & poſitiua lege; & conſequenter, quod omne ius, quod eſt alteri quacumque ratione eſt adæquatum, conuenienter immediate diuiditur in ius naturale & poſitiuum. Adeo D. Thom. ſupradictam doctrinã credit eſſe veram, vt dicat loco ſupra citato, in ſolutione ad tertium, quod non ſolum Ius humanum, diuiditur per ſupradicta duo membra, verum etiã, & ius diuinum, & quod ſicut omne ius humanum, aliud eſt naturale, aliud poſitiuum, ita & ius diuinũ aliud eſt etiam naturale, aliud poſitiuum: quod in ſumma eſt dicere, quod alia ſunt prohibita, quia mala, alia vero mala, quia prohibita; & ſub alijs verbis alia ſunt iuſſa, quia bona, alia vero bona, quia iuſſa, & præcepta, ſeu quod in quibuſdam rebus bonitas, ſiue malitia ex natura rei, & ſecluſo quocumque poſitiuo præcepto reperitur, in alijs vero non ita, ſed inquantum ſunt præcepta, aut prohibita per legem poſitiuam.

Differentia inter Theologos, & Iuriſperitos circa iuris diuiſionem.

Ius diuinum aliud eſt naturale, aliud vero poſitiuum.

Sed

Sed vlterius inquiramus oportet, quænam ſint huiuſmodi iura, & quid ſit, ſiue eſſe dicatur de iure naturali; quid vero de iure poſitiuo? quod fiet in ſequenti concluſione, ſingulorum adducendo proprias diffinitiones.

Tertia Concluſio.

Id eſt, atque eſſe dicitur de iure naturali, quod natura ipſa docet, ſeu quod procedit à natura, idipſum inſpirante; id vero de iure poſitiuo, quod non procedit à natura, ſed à lege, ſiue ex humano condicto. Pro huius concluſionis intelligentia, ſimul & probatione, præmitto, quod Vlpianus, *in l. 1. ff. de iuſti. & iur.* Ius naturale definiens (inquit) *Quod ius naturale eſt commune omnium nationum, & quod vbique inſtinctu naturæ, non conſtitutione aliqua habetur.* Refertur hæc iuris naturalis definitio à Gratiano, *in cap. ius naturale diſtinct. prima,* vbi ſi recte ſupradictæ definitionis verba perpendantur, ſimul, & ſub eadem verborum ſerie, & ius poſitiuum definitur. Nam e regione opponens, naturæ inſtinctum, & humanam conſtitutionem, aperte demonſtrat, quod vnum horum alterum excludit; & id de iure naturali eſt, quod procedit ex naturæ inſtinctu, & non ex aliquo humano condicto; de iure vero poſitiuo, quod ortum, atque originem ducit, ab humana conſtitutione, & non à naturæ inſtinctu. Quod & Cicero in libris de lege, & inuentione, expreſſius declarauit, dicens: *Quod naturæ ius eſt, quod nobis non opinio, ſed quædam vis innata declarauit.* Quod ſub aliis verbis, eſſe omnino videtur illud, quod dixit D. Paulus in Epiſtola ad Romanos cap. 2. vbi agens, de antiquis Philoſophis, qui nullam legem poſitiuam habuerunt, præter naturalem, inquit, *Cum gentes, quæ legem non habent,* nempe poſitiuam, *naturaliter ea, quæ legis ſunt faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente, ſine dictante illis conſcientia ipſorum.* Sed Ariſtot. 5. Ethicor. cap. 7. ſimul ius naturale, & ius poſitiuum definiens, dixit: *quod ius naturale eſt, quod vbique eandem vim habet, & non quia videtur.* Quod eſt dicere, quod ius naturale eſt, quod natura ipſa conſtat, & vbique apud omnes eandem habet vim, & non quia videtur, ſeu non habet vim, quia aliquo humano iuſto iudicio, & arbitramento ponitur, quod vltimum ſoli iuri poſitiuo competit, etenim, quod qui centū accepit, totidem reddat, natura ipſa conſtat, & non eſt iuſtum, quia id ita hominibus viſum eſt, ſed natura ſua; ſicut & ignis eſt calidus; at quod triticum, ſeu vinum tanti, vel tanti vendatur, non eſt iuſtum ex natura ſua, ſed ex humana voluntate, atque humano condicto. Quod expreſſius, explicans atque declarans idem Ariſt. inquit: *Quod ius poſitiuum, ſiue legale eſt illud, quod à principio nihil refert, quod ſic, vel aliter fiat, ſed conſtituta lege, multum refert.* Ex quibus omnibus ſuperque ſatis manifeſte colligitur, quæ ſit iuris naturalis, & poſitiui definitio, & differentia quæ verſatur inter vtrumque quæ meo quidem videri ad quatuor capita, vt methodice loquamur, poteſt reduci. Primo differunt ius naturale, & poſitiuum ex parte cauſæ efficientis; nam cauſa efficiens iuris naturalis, eſt Deus naturæ auctor, qui ſimul nobis impreſſit, naturale quoddam lumen, dictans, ac referens, quod naturæ ac rationi eſt conſonum, iuxta illud, Pſalm. 4. *Signatum eſt ſuper nos, lumen vultus tui Domine;* at vero cauſa efficiens iuris humani poſitiui, eſt homo ciuitas, ſiue populus, vt dicitur, *in cap. ius ciuile diſtin. prima,* vbi habetur, *quod ius ciuile, eſt illud quod quiſque populus, vel quæque ciuitas, ſibi proprium diuina, humana atque cauſa conſtituit.* Secundo differunt ius naturale, & ius poſitiuum, ex parte cauſæ formalis, ſeu exemplaris; nam iuris naturalis exemplar, eſt lumen naturalis rationis, à Deo deriuatum; exemplar vero & regula, iuris humani poſitiui, eſt ipſum ius naturæ; nam in tantum ius humanum eſt rectum, in quantum eſt iuri naturæ conſonum. Tertio differunt ex parte obligationis, nam iuris naturalis obligatio, eſt ampliſſima, ligatque omnes vbique & ſemper, eſt enim ius naturale, atque immutabile; at vero obligatio iuris poſitiui eſt ſtrictior, nam ius poſitiuum non omnes obligat, nec ſemper, nec idem eſt apud omnes, quin vero frequentiſſime mutatur. Quarto differunt ius naturale, & poſitiuum, nam ad hoc, vt aliquid ſit de iure naturali, neceſſum eſt, quod pertineat ad generalia illa principia cunctis per ſe nota, quæ de iure naturali eſſe dicuntur, aut ſaltē, quod per bonam, atque euidentem conſequentiam, deducatur ex illis primis principijs practicis; at vero ius poſitiuum, non id neceſſario requirit, ſed ſatis eſt, quod ſit iuri naturali conſonum, quales eſſe debent omnes leges poſitiuæ, ad hoc vt ſint iuſtæ, vt latius ſuo proprio loco dicemus. Sed iam tempus præſefert, vt deueniamus ad explicandum, ac declarandum, quidnam ſit Ius gentium, quod vt ſupradiximus ex Doctoribus, quidam ſub iure naturali conſtituunt; alij vero ſub iure poſitiuo, de quo ſit quarta Concluſio.

Id eſt, de iure naturali, quod natura ipſa docet, id vero de iure poſitiuo, quod procedit ex humano condicto.

Vtraque definitiones & differentiæ inde explicat iuris naturalis & poſitiui.

Ius naturale, & poſitiuum differunt.

Quarta Concluſio.

Ius gentium eſt, & dicitur illud, quod gentes vniuerſæ, quatenus rationales ſunt, ſibi fecerunt, atque conſtituerunt. Hæc iuris gentium definitio, eſt Vlpiani, *in l. 1. ff. de iuſt. & iur.* vbi inquit, *ius gentium eſt, quo omnes gentes humanæ vtuntur,* & in Inſtit. de iure natur. habetur, *quod ius gentium omni humano generi commune eſt.* idem habetur, *in cap. ius gentium diſtin. 1.* vbi & eiuſdem quamplurima adducuntur exempla, ac dicitur, quod ius gentium eſt, ſediū occupatio, ædificatio, munitio, bella, captiuitates, ſeruitutes, poſtliminia, fœdera, paces, induciæ, legatorum non violandorum religio, cōnubia inter alienigenas prohibita, & ſubditur, quæ propterea ius gentium appellantur, quia eo iure omnes ferè gentes vtuntur. Hoc præmiſſo dico, quod inter Doctores, tam Theologos, quam Iuriſperitos, magna eſt lis, & controuerſia, an ſupradictum ius gentium, pertineat ad ius naturale; an vero ad ius poſitiuum, quidam enim dicunt, quod pertinet ad ius naturale innixi ſequentibus rationibus.

Ius gentium eſt, & dicitur illud quod vniuerſæ gentes, quatenus rationales ſunt ſibi fecerūt atque conſtituerunt.

Difficultas valde notanda.

An Ius gentium pertineat ad ius naturale, an vero ad ius poſitiuum.

Primo, quia illud, quod per bonam & euidentē conſequentiam, deducitur, atque colligitur ex principijs naturę, pertinere videtur ad ius naturale, & contineri ſub illo; ſed tale eſt ius gentium: ergo intentum. Conſequentia cum maiori eſt legitima, nec negari vllo modo poteſt, ſolum reſtat probare minorem, in qua tota difficultas conſiſtit.

Primo opinio.

Quę & probabitur ſimul, atque explicabitur, nā de iure gentium eſt rerum diuiſio, quæ per bonam, & euidentem conſequentiam deducitur ex his naturæ principijs, nempe, quod agri ſunt diligenter colendi, pax, atque tranquillitas reipublicæ conſeruanda, etenim ſi non fieret ſupradicta rerum diuiſio, neque agri colerentur, niſi ſegniter, aut vnquā pax, & tranquillitas reipublicæ conſeruaretur, quinvero in ipſa, innumera eſſent, & continua bella & iurgia, ſi igitur ſupradicta rerum diuiſio, de iure gētium eſt, eaque deducitur, atque colligitur ex ſupradictis principijs naturæ, per bonam, & euidentem conſequentiam, ſequitur, quod ius gentium, ad ius naturale pertinet, ac ſub illo debet comprehendi.

Secundo probatur id ipſum, nam ſecundum veram Philoſophiam, eodem præcepto, & iure, quo præcipitur finis, præcipiūtur & media, ad conſequutionem talis finis neceſſaria: v.g. quia iure naturę tenemur

nemur conſeruare vitam, eodem etiam tenemur ſumere alimenta, ad vitæ conſeruationem neceſſaria: ſed ius gentium eſt neceſſarium ad conſeruationem iuris naturalis, & ordinatur ad ipſum: ergo ius gentium pertinet ad ius naturale, ac ſub illo comprehenditur.

Tertio, & vltimo ad idem ſic argumentari poteſt, nam ſi ius gentium pertineret ad ius poſitiuum, & dependeret ex beneplacito, & voluntate Principum, ſequeretur quod poſſet à Principibus, ſiue à Republica abrogari, & facere in ſuis Regnis ac Ditionibus, vt non eſſent rerum diuiſiones, ſed poſſiderentur omnia in communi: conſequens autem videtur abſurdum: ergo id nullatenus eſt dicendum, quin vero quod ius gentium, pertinet ad ius naturale, ſuper quod nulla cadit abrogatio, aut diſpenſatio. Iis argumentis fulcitur prima prædicta opinio.

Secunda opinio.

Sed alii Doctores, diuerſa procedunt via, & dicunt, quod ius gentium non pertinet ad ius naturale, quin vero ab illo eſt diſtinctum, atque diuerſum. Quod probant, primo ex mente, & ſententia D. Iſidori lib. 5. Etymologiarum cap. 4 & refertur, *in Decreto, in cap. ius autem diſt. 1.* vbi ponuntur ſequentia verba, *ius autem, aut naturale eſt, aut ciuile, aut gentium.* Cum igitur, inquiunt, D. Iſidorus prædictum ius gentium, contra naturale diuidat tria membra conſtituendo, manifeſte, vt videtur ſequitur, quod non ad ius naturale pertinet, nec ſub illo comprehenditur, ſed eſt quid ab illo diſtinctum, aut comprehenditur ſub iure poſitiuo. Quod & confirmant ex ſententia Ciceronis libro 2. de inuentione, cap. 5. vbi rerum, & dominiorum diuiſionem, iuri poſitiuo adſcribendam eſſe dicit: ſed hæc omnia ſunt de iure gentium: ergo potius ad ius poſitiuum, quam ad naturale ipſum pertinere eſt dicendum.

Secundo probatur idipſum, ratione vt videtur efficaciſſima, nam ea, quæ ſunt de iure naturali, ſeu ad ius naturale pertinent, ita ſunt intrinſece bona, vt eius oppoſita ſint intrinſece mala, ſecluſa quacunq; omni alia lege, & antequam per aliquam legem poſitiuam præcipiantur, aut prohibeantur, vt tenet communis Theologorum ſententia: ſed quæ ſunt de iure gentium, non ſunt intrinſece bona, neque eius oppoſita intrinſece mala, vt probabitur: ergo, ius gentium non pertinet ad ius naturale, neque ſub ipſo comprehenditur. Conſequentia cum maiori eſt legitima: minor autem probatur. Nam rerum diuiſio, & proprietas bonorum, quamuis modo bona ſit & licita, non tamen adeo bona, vt oppoſitum eius, nempe communitas, ſit mala, & non etiam poſſit eſſe bona, cum in primitiua Eccleſia olim, omnia fuerint communia, id quod, & in Religionibus ſeruatur hodie, & multa alia exempla, in idipſum poſſent adduci, nam & in extrema neceſſitate omnia ſunt communia, ergo rerum proprietas non eſt ſemper, atque intrinſece bona. Hæc & alia quæ ad hoc probandũ, poſſet adduci, breuitatis gratia facio miſſa.

Sed tertio, & vltimo, pro hac parte ſic argumentari poteſt. Nam illa ſola pertinent ad ius naturale, ac de iure naturali eſſe dicuntur, vt ſupradictum eſt, quæ pertinent ad prima principia naturalia practica, omnibus perſpecta, aut ex illis per bonam, & euidentem conſequentiam colliguntur, & deducuntur: ſed ea, quæ ſunt de iure gentium, non ſunt huiuſmodi, nam nec ſeruitus, nec rerum diuiſio, pertinent ad prima principia practica, nec vero ex ipſis per bonã, & euidentem conſequentiam abſolute, & immediate colliguntur, aut deducuntur, ſed facta quadam ſuppoſitione, vt ſtatim dicemus, præterea ius gentium habetur ex conſenſu, & beneplacito hominum & non abſolute ex dictamine naturæ; Item ius gentium poteſt per legem poſitiuam aboleri, quinimo de facto abolita eſt rerum diuiſio apud Religioſos, & ſeruitus apud Chriſtianos: ergo quæ ſunt de iure gentium, non ſunt præciſe de iure naturali, nec ius gentium ſub iure naturali comprehenditur. Hæc ſunt, quę hinc inde, a Doctoribus Scholaſticis traduntur, ad inueſtigandum, vtrum Ius gentium ſit omnino idem, cum Iure naturali, an vero ab illo diſtinctum. Vt autem hac in re, quod ſentio, paucis dicam, ex multorum reſolutione ſequentem ſtatuo concluſionem.

Quinta Concluſio.

Ius gentium, neque mere de Iure naturali, neque mere de iure ciuili, & poſitiuo ſed quid ex vno, & altero commixtum atque compoſitum.

Circa hanc difficultatem quod verius, & certius apparet, eſt dicere quod Ius gentium, nec mere eſt de iure naturali, nec mere de iure poſitiuo, ſed mixtum, & quaſi ex vtroque compoſitum. Per hanc concluſionem & reſolutionem, conciliari atque ad concordiam poſſunt reduci, hac de re variæ multorum Doctorum opiniones, qui confuſe, & intricate nimis loquuntur, & vt videtur, non ſatis ſibi conſtant, qua ratione ius gentium quandoque appellant ius naturale, aliquando vero ius ciuile, ſiue poſitiuum, quod ex eo prouenit, quia vt dictum eſt in concluſione, eſt veluti ex vtroque commixtum, & cum vno & altero, maximam ſimilitudinem habet, & vt ſupraposita concluſio, ſimul probetur, & intelligatur, dico, quod ius gentium cum iure naturali, ſimilitudinem habet in multis. Primo, quia ſicut ius naturale, commune eſt omnibus hominibus, ita, & ius gentium, omnibus eſt hominibus commune. Secundo, ſicut ius naturale, non habetur in ſcriptis, neque inuenitur, quando, aut vbi fuerit inſtitutum, ita & ius gentium, neſcitur quando, & vbi cœperit, fueritquẽ inſtitutum. Tertio, ſicut ius naturale ad ſui promulgationem, non indiget vt conuocentur homines, ita neque ius gentium ad ſui promulgationem indiguit vt fierent hominum Conuentus. Quarto, & vltimo, ſicut ea, quę ſunt iuris naturalis, vel ſunt prima principia, vel concluſiones, per euidentem, & neceſſariã conſequentiam ex eiſdem deductę, ita etiam, & quę ſunt iuris gentium, ſunt veluti concluſiones, deductę ex primis principijs naturæ, quamuis non eodẽ modo, ſed alio longe diuerſo, vt dicemus ſtatim. Conſtituto, in quo ius gentium, cum iure naturali conueniat, dicamus oportet, in quibus ab eo differat. Primo, differunt, nam quę ſunt de iure naturę, vel ſunt prima principia, vel concluſiones, per euidentem & neceſſariam conſequentiam deductæ, ex primis principijs naturæ, immediate & abſolute; at vero, quæ ſunt de iure gentium, non ſequuntur ex illis immediate, & abſolute, ſed facta quadam ſuppoſitione. Pro cuius intelligentia eſt aduertendum, quod dupliciter poteſt contingere, quod aliquid neceſſario deducatur ex principijs naturę, vno modo abſolute, atque immediate, alio vero non abſolute, nec immediate, ſed facta aliqua ſuppoſitione. Id dicitur deduci, ex principijs naturę, abſolute & immediate, quod eſt ſimpliciter neceſſarium ad comparandam rectitudinem naturalem, conſiderata hominis natura abſolute; id vero dicitur deduci ex principijs naturę, non abſolute, ſed facta ſuppoſitione, quod quidẽ eſt neceſſarium, ad comparandam rectitudinem naturalem, non conſiderata hominis natura abſolute, ſed ſuppoſita tali, vel tali hominis conditione. Hoc oportet, vt exemplis fiat clarius. Conſiderata hominis natura abſolute, ad conſeruandam ſpeciem humanam, neceſſaria eſt generatio, & ad generationem neceſſaria coniunctio maris, & feminę, quę in hominibus fit per matrimonium perpetuum, atque indiſſolubile, vt proles ſic ſuſcipi, & recte educari poſſit. Hęc omnia proprie pertinent ad legem naturæ, & ſunt de iure naturali, quia deducuntur ex principijs illius, natura hominis abſolute conſiderata. Cęterum quia interdum homines, maiori ex parte ſunt perfidi, & matrimo-

Ius gentium cum Iure naturali conuenit in multis.

In quo Ius gentium à Iure naturali differat.

Nota hoc valde, quia ex eo pendet tota huius difficultatis reſolutio.

nii bonis abuti ſolent, hac conditione ſuppoſita, & non abſolute natura hominis conſiderata, neceſſarium etiam fuit, quod matrimonium fieret cum debita ſolemnitate, & ſic de iure gentium introducta fuit lex de matrimoniis contrahendis, adhibitis teſtibus, & cum debita ſolemnitate, vt ſic homines mali perfidiæ argui poſſent, ſi ab vxoribus diſcedere vellent. Ex hoc conſtat, qualiter lex, quæ præcipit matrimonia ſolemniter contrahi, non proprie pertinet ad ius naturale, ſed ad ius gentium, quia deducitur ex principiis naturæ, non quidem immediate, & abſolute conſiderate, ſed facta aliqua ſuppoſitione. Sit aliud exemplum: Natura hominis abſolute conſiderata, neceſſarium fuit, quod pecora alerentur, & agri colerentur, vt vel ſic, ad vitæ humanæ conſeruationem, hominibus ſuppeteret cibus quia ratione hæc omnia ad ius naturale ſimpliciter & abſolute pertinent: at quod rerum diuiſiones fierent, non ſic abſolute ad ius naturale pertinet, ſed ex ſuppoſitione, quod eadem natura hominis, poſt primi noſtri parentis peccatum, remanſit corrupta, & magis ad bonum proprium, quam ad commune inclinata, qua ratione rerum diuiſiones iure gentium ſunt introductæ. Multa alia exempla ad hoc propoſitum poſſent adduci, ſed iſta ſufficiant, ad hoc vt inſpiciatur, atq; intelligatur differẽtia, quę eſt inter ius naturale, & ius gentium, nam ea, quæ ſunt iuris naturalis, vel pertinent ad prima naturalia principia, aut deducuntur, ex illis abſolute, atque immediate per neceſſariam conſequentiam, natura hominis abſolute conſiderata, & nulla facta ſuppoſitione; at vero, quæ ad ius gentium pertinent, quamuis etiã deducantur ex primis principiis naturæ, non tamẽ immediate, & abſolute, nec natura hominis abſolute conſiderata, ſed media aliqua ſuppoſitione, vt dictũ eſt. Ex quo ſequitur vlterius ſecunda differentia, nempe quod ius gentium eſt, ex hominum beneplacito inſtitutum, quo fit, vt republica, iuſta exiſtente, atque interueniente cauſa, poteſt illud abrogare, & derogare, quod in iure naturali nullatenus poteſt contingere. Quod ius gentium abrogari poſſit, patet: nam, & id factum fuit in initio naſcentis Eccleſiæ, vbi abrogata fuit rerum diuiſio, vel proprietas, quæ fuerat introducta iure gentium, factumq. & conſtitutum, quod omnia eſſent omnibus communia, vt in Actibus Apoſtolorum cap. 4 legitur. Similiter, & abrogatum eſt, aliud ius gentium, quo victi ſeruire debebant victoribus, ſecundum D. Iſidorum, & habetur *in cap. ius ciuile, & cap. ius gentium diſtinct. 1. & inſtitut. de iure perſonæ §. ſerui autem*, quæ quidem ſeruitus inter Chriſtianos penitus eſt ſublata, & abrogata, nam Chriſtianus capiens Chriſtianum, etiam in bello iuſto, non poteſt illum habere pro ſeruo, vt optime tractat Bart. *in leg. hoſtes ff. de captiu. & poſt limin. reuer.* Tertio & vltimo, differũt ius naturale, & ius gentium, in hoc quod ius gentiũ, nullo modo poteſt, iuri naturali præiudicare, atque in omnibus præualet, & præponderat illud. quo fit, vt in caſu extremæ neceſſitatis, quia de iure naturali omnia ſunt communia, & ſi quis indiget, & tenetur propriam vitam conſeruare, nihil obeſſe ſibi poſſunt rerum proprietates, & diuiſiones, quę fuerunt introductæ iure gentium, vt tenet communionis omniũ DD. opinio.

Naturalia valde.

Quod eſt de iure gentium poteſt iuſta exiſtente cauſa abrogari nõ autem id, quod eſt ſimpliciter de iure naturali.

Ex ſupradictis conſtat ſuperq. ſatis, veritas noſtræ concluſionis, qua diximus, ius gentium eſſe quaſi mixtum, ex iure naturali, & poſitiuo, & cum vtroque habere quam maximam ſimilitudinem, atque propinquitatem conuenireque cum ipſis, & differre. Poſtquam autem diximus de conuenientia, atque differentia, quam ſupradictum ius gentium, cum iure naturali habet, reliquum eſt, vt eadem breuitate dicamus de illa, quam habet, cum iure Ciuili poſitiuo, & dico, quod conueniunt in hoc, quod ſimpliciter, & abſolute loquendo, vtrumque & ius gentium & ius ciuile, eſt de iure poſitiuo, & ad ius poſitiuum ſpectat, & non tam natura, quam hominum beneplacito, fuit inſtitutum, vt dictum eſt. Sed differunt in eo, quod ius ciuile, eſt proprium alicuius gentis, vt dixit D. Iſidorus, & habetur *in cap. ius ciuile diſt. 1.* ibi, *ius ciuile eſt illud quod quiſque populus, ſeu quæque ciuitas ſibi proprium conſtituit*, at vero ius gentium eſt generale & commune, pertinetque ad omnes in vniuerſum gentes, neque ad conſtituendum ipſum neceſſarium fuit, vt homines in vnum Conuentum, ſiue locum conuenirent, ſed ratio ipſa in ſingulis id inſtituit, quod non contingit in iure ciuili. Multa alia poſſet dici, ſed hęc dicta ſufficiant, neque rationes adductæ ad probandum contrarium quidquam conuincunt, nam ex aliis etiam adductis ſatis diſſoluuntur, vt facile conſtare poteſt intuẽti.

In quibus ius gentium conueniat à iure ciuili, ſeu à eo differat.

ARTICVLVS III.

Quidnam ſit Lex? & de multiplicibus legum differentiis, & diuiſionibus.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Lex in communi, & abſolute cõſiderata, eſt quædam Regula, & menſura humanorum actuum, ſecundum quam quiſpiam ad aliquid agendum inducitur, vel ab agendo retrahitur. Hæc concl. eſt expreſſa D. Thom. 1. 2. q. 90. art. 1. vbi etiam dicit, quod dicitur lex, à ligando, eo quod hominem ligat, atque conſtringit, vt aliquid agat, vel non agat. Quę quidem nominis etymologia, ſatis conſonat cum eo quod in multis locis ſacræ Scripturæ habetur, vbi diuina lex funi, ſiue vinculo comparatur; tale eſt illud Hieremiæ 2. *a ſeculo confregiſti iugum meum, rupiſti vincula mea, & dixiſti, non ſeruiam, &c.* & illud Pſal. 2. *dirumpamus vincula eorum, & proyciamus a nobis iugum ipſorum*: quibus in locis diuina lex, vinculo comparatur. Ex quo infertur, q. ſecundum hanc etymologiam recte lex deducitur, & dicitur à ligando, pro eo quod ligat, atque conſtringit hominem ad aliquid agendum, vel non agendum, & licet prædictis in locis ſermo fiat, de lege diuina, ſimili ſeu eadem prorſus ratione, hoc ipſum legi humanæ poteſt conuenire. Alij dicunt legem deduci, & deriuari à legendo, eo quod leges, publico ſcripto traduntur, ſiue ſcriptis mandantur, vt ab omnibus obſeruentur, ſed quidquid de hoc ſit, certiſſimum eſt, quod ſupradicta lex abſolute, & in communi conſiderata, eſt Regula, & menſura humanorum actuum, ſecundũ quam aliquis ad aliquid agendum inducitur, vel ab agendo retrahitur. Aliam tradunt Doctores Scholaſtici legis diffinitionem, dicentes, quod lex eſt ordinatio rationis in commune bonum promulgata, facta ab eo, qui auctoritatem habet. Quæ diffinitio deſumpta eſt a D. Thom. vbi ſupra artic. 4. in qua legis diffinitione plures ipſius exprimuntur conditiones, quæ ad rationem iuſtæ legis debent concurrere, nempe quod eſſe debeat actus rationis ſiue prudentiæ, & q. in commune bonum ordinata, & ſit facta, & promulgata ab eo qui poteſtatem habet Reipublicæ. Sed de his latius dicemus infra in particulari, quam hac de re, facturi ſumus quæſtione, quando agemus de legibus humanis, nunc enim tantummodo agimus de lege in communi ſumpta, atque abſolute conſiderata, & vt abſtrahit à diuina, vel humana. Eandem ob cauſam, & quia non eſt præſentis ſpeculationis, etiam nunc ſuperſedeo, a tractatione alterius cuiuſdam Metaphyſicæ quæſtionis, quam hic ſolent mouere, & diſputare Doctores, An ſcilicet ſupradicta

Lex in communi, & abſolute conſiderata, eſt menſura humanorum actuum, & ſecundum quã aliquis ad operandum inducitur, vel ab eo retrahitur.

Lex vnde dicatur ſiue deriuetur.

Lex neque eſt actus ſolius rationis, neque ſolius voluntatis, ſed vtriuſque & quę dicitur actus rationis practicæ.

prædicta lex, ſit actus intellectus, an vero voluntatis, & dato quod ſit actus intellectus & rationis, an ſit actus rationis ſpeculatiuæ, an vero rationis practicæ? Quicquid de hoc ſit, pro nunc certiſſimum eſt, quod ipſa neque eſt actus ſolius rationis ſiue intellectus, nec vero ſolius voluntatis, ſed ad vtrumque pertinet, ſeu potius ab vtroque procedit, poſtque recte, ac congrue diffiniri, ſicut & ipſam diffinit Syluest. *verbo, lex*, dicendo, quod eſt ordinatio actiua rationis practicæ, ad commune bonum promulgata, ab eo, qui curam gerit Reipublicæ. Quo ſuppoſito, dico, quod ſupradictæ legis actus, atque eius munus, & officium, eſt præcipere, ſiue prohibere, vt dicit D. Thom. loco ſupracitato. Sed *gloſſa in capitulo omnis autem lex, poſito in decreto, diſtinctione tertia*, plura ipſius enumerat officia, & ad quatuor illa capita reducit, dicendo, quod omnis lex aut aliquid permittit, vt quod vir fortis præmium petat, aut aliquid vetat, vt quod virgines Deo ſacræ, & Moniales contrahant nuptias, aut vero punit, dicendo, quod qui eadem fecerit, plectatur, & capite, aut præcipit, vt quando dicit, quod Deus ex toto corde diligatur. Sed hæc omnia eodem redeunt, ſatiſque congruenter legis munera, & officia à D. Thom. comprehenduntur, & explicantur, per hoc quod eſt prohibere, atque præcipere. Videatur dictus D. Thom. 1.2.q.92. articu. 2.

Quænam ſint legis actus, officium, & munera.

Secunda Concluſio.

Lex in communi ſumpta, diuiditur in legem æternam, & naturalem. diuinā veterem, & diuinā Euangelicam, & in conſuetudinem vim legis habentem, & in legem canonicam atque ciuilem.

Supradicta lex in communi ſumpta, atque abſolute conſiderata, recte, & ſufficienter diuiditur, in legem æternam, & naturalem, diuinam veterem, & diuinam Euangelicam, & in conſuetudinem vim legis habentem, & in legem canonicam, atque ciuilem. Hæc concluſio ponitur expreſſa à Syluestro, *verbo, lex*. vt ſatis colligitur ex D. Thom. 1.2. quæſt. 91. vbi per plures Articulos, omnium ſupradictarum legum, expreſſam facit mentionem, & quamuis nos infra idipſum ſimus facturi, & maxime de illis, quæ ad noſtrum præſens attinent propoſitum, vt tamen non ſite locus vacuus, ſiue intermiſſus videatur, & vt aliqualis horum habeatur notitia, ſingularum ſupradictarum legum breuiter in præſentiarum adducere libuit diffinitiones. Atque vt ab æterna exordiamur, dico cum D. Thom. loco ſupra citato Articulo primo, quod lex æterna eſt, ordinatio rationis Dei, ad commune bonum totius mundi, ſeu ſub alijs verbis: Conceptus gubernationis rerum in Deo, vel potius Ratio diuinę ſapientię, qua cuncta ad ſuos debitos fines ordinat, atque mouet. Oportet etenim in quolibet gubernatore, atque rectore, rationem præexiſtere ordinis, eorum quæ agenda ſunt ab his, qui ſuę gubernationi ſubduntur, ſicut & in quolibet artifice præexiſtit ratio eorum, quæ à ſe per artem ſunt facienda, & conſtituenda. Ad hunc igitur modum Deus, vniuerſarum rerum conditor, & omnium actuum, ac motuum ſuarum creaturarum gubernator, per æternam ſuam ſapientia, rationem habet, omnium quę a ſuis creaturis ſunt agenda, quę diuinę Sapientiæ ratio, qua cuncta ad ſuos debitos fines ordinat, & mouet, in Deo lex æterna nũcupatur. Quod & fidei lumine carens cognouit olim Cicero, poſtquam lib. 2. de legibus, definiens legem dixit, *Quod lex eſt æternum quoddam, quod vniuerſum mundum regit, imperandi, prohibendique ſapientia.* Quæ quidem legis diffinitio, haudquaquam alij, quam ſupradictæ legi æternę, valet, aut poteſt conuenire.

Quidnam ſit lex æterna.

Eſt autem lex naturalis, vt inquit idem D. Thom. articulo ſecundo vbi ſupra, participatio quędam, ſupradictę legis æternæ, & impreſſio diuini luminis, in creaturam rationalem, qua inclinatur ad ſuum debitum finem: & ſub alijs verbis dicitur, quod eſt ordinatio rationis in homine, impreſſa à Deo, in ordine ad ſuum debitum finem, quam etiam ſupradictus Cicero cognouit, poſtquam etiam in 1. lib. de l. legem definiens dixit, *quod lex eſt, ratio ſumma inſita in natura, quæ iubet ea, quæ facienda ſunt, prohibetque contraria*, ſubintellige in ordine ad ſuum debitum finem.

Quidnam ſit lex naturalis.

Lex vero diuina vetus, eſt illa, quam olim Deus Optimus Maximus, per Moyſem famulum ſuum, Iſraelitico populo præſtitit, cuius fit mentio Exodi capitulo 20. & Deuteronomij cap. 5. & ſæpe alibi, & eius etiam meminit Apoſtolus in epiſtola ad Galatas cap. 3. vbi de eadem agens dicit, quod fuit ordinata per Angelos in manu Mediatoris. De qua, quia iam abolita atque abrogata eſt, nec hodie viget niſi in quantum continet ius naturale ſeu quod in ea præcipitur, ad legem naturalem ſpectat, in præſentiarum nihil oportet dicere.

Quidnam ſit lex diuina vetus.

Lex vero diuina Euangelica eſt, quam Chriſtus Dominus & Seruator noſter, vnigenitus Dei filius, factus homo, nobiſcumq; conuerſatus, immediate per ſemetipſum condidit atque mundo promulgauit, & continetur in quatuor Euangelijs, ſeu potius in quatuor libris vnius Euangelij, vt verbis D. Auguſtini vtar, ad cuius obſeruantiam fideles cuncti tenentur; nam, & in Baptiſmo Chriſtiani omnes illam profitentur. Omnes ſupradictæ quatuor leges ſunt diuinę, reliquæ vero tres legum ſpecies, ſunt humanæ, inter quas, quæ prima cõnumeratur eſt longa, ac diuturna conſuetudo, quæ, vt ſuo proprio loco dicemus, legitime introducta, vim etiam & robur obtinet legis, & eſt quædam humana lex, in quantum viget & ſuſtinetur, ex Principis, ſeu populi voluntate, cuius meminit D. Iſidorus lib. 5. Etymologiarum capitulo ſecundo, & Gratianus *in capitulo humanum genus, diſtinctione prima*, vbi loquit, *quod duobus regitur humanum genus, videlicet naturali iure, & moribus.* Et infra *in capitulo cõſuetudo*, inquit, *quod conſuetudo eſt ius quoddam, moribus inſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex.* Et in fine dicit, quod vocatur conſuetudo, pro eo quod eſt in communi vſu.

Quidnam ſit lex diuina Euangelica.

Quidnam ſit conſuetudo vim legis habens.

Lex autem canonica, ſi definienda ſit in communi, atque in vniuerſali, eſt ordinatio rationis, ad commune bonum Eccleſiaſticum totius orbis, à Summo Pont. ſeu ab habente auctoritatem promulgata, quæ in quatuor voluminibus, ſeu Iuris canonici libris continetur, de quibus infra latius dicemus. Solum ſupereſt, vt dicamus, quidnam ſit lex ciuilis, ſiue politica? Et quidẽ ſi diffiniatur etiam vt communiter ſumpta, & vt ſe extendit ad iuſtam, & iniuſtam, vniuerſalem, atque municipalem, Lex ciuilis eſt conſtitutio populi, qua maiores natu, ſimul cum plebe, aliquid ſanxerunt. Quæ legis definitio eſt D. Iſidori lib. 5. Etymologiarum capitulo decimo, & refertur à Gratiano *in Decreto, diſtinctione ſecunda, capitulo lex eſt*. Alij Iuriſconſulti aliam tradunt legis in communi ſumptæ definitionem, dicentes, quod lex eſt commune præceptum, & virorum prudentium conſultum, habetur *in lege prima, ff. de legibus, & Senatus*. Sed perſiſtendo in ſupradicta doctrina D. Thom. dicere poſſumus, quod lex, ſi ſit vniuerſalis, & iuſta, eſt ordinatio rationis ad commune bonum, ciuile totius vrbis à tota multitudine, ſeu à vicem eius gerente promulgata; ſi autem ſit particularis, erit etiam ordinatio particularis eiuſdem rationis, ad commune bonum alicuius Prouinciæ, loci, ſeu ciuitatis, à tota multitudine, ſeu eius vicem gerere promulgata. Et hæc de legibus in communi breuiter dixiſſe ſufficiat.

Quidnam ſit lex canonica.

Quidnam ſit lex ciuilis, ſiue politica.

ARTICVLVS IIII.

Quidnam ſit Statutum? ac de Statutorum multiplici diuiſione, & differentia.

Quæ

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Statutum eſt quaſi ius ab homine poſitum.

Statutum, vt nomen ipſum ſonat, eſt quaſi ius ab homine poſitum, vel diſpoſitio, ex qua ius ipſum producitur. Hæc Statuti diffinitio, ponitur à Syluefſ. *verbo, ſtatutum, in prin.* & habetur *in tit. Inſt. de iu. natu. gen. &c.* Dicitur autem ſtatutum ab ſtatuendo, quia res aliqua præuia deliberatione, ſtatuo firmatur in ſtatu, & quaſi in gradu firmo, atque immobili ponitur. Quæ quidem ſtatuta, vt inquit ſupradictus Syluestr. *verbo, lex. q.* 4. illi ſolummodo facere poſſunt, qui & poſſunt condere leges, vt enim ſupra diximus lex, & ſtatutum, idem omnino ſunt ſecundum rem ſoloque nomine differunt, licet interdum diuerſimode accipiantur.

Secunda Concluſio.

Statuta, alia ſunt generalia, alia vero particularia, alia iuſta, alia iniuſta.

Statuta eſſe poſſunt in multiplici differentia, nã quædam ſunt generalia, quæ omnes generaliter concernunt; quædam vero particularia & Prouintialia, de quibus infra ſuo proprio loco dicemus; quędam etiam ſunt iuſta, quæ ad ipſorum obſeruantiam obligant; quædam vero iniuſta, & iniqua, quibus proinde nulli tenentur; quędam obligant ad culpam, & ad pœnam, quædam vero ſolummodo ad pœnam; quędam debito modo, & legitima authoritate facta, obligant vt lex, quædam tantum, vt particularia præcepta, quæ & minuntur & terminãtur morte ſtatuentium, ſeu cum finitur ipſorum officium. De quibus omnibus, quia particulares difficultates ſunt a nobis infra mouendę, & ſpeciales Articuli conſtituendi, ab ijs pro nunc conſulto ſuperſedeo.

ARTICVLVS V.

Quidnam ſit Conſtitutio, & de Conſtitutionum multiplici diuiſione, & differentia?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſtitutio eſt id, quod ordinat Princeps, animo condendi legem.

Conſtitutio proprie, & ſtricto modo ſumpta, prout differt ab alijs partibus Iuriſcripo, nihil eſt aliud, quam id, quod ſtatuit, atque ordinat Princeps animo condendi legem. Hæc concluſio probatur *ex Inſtitutione de iure natura. gen. & ciu. §. ſed & quod Principi placuit.* Pro cuius concluſionis intelligentia eſt notandum, *ex gloſſa in titulo ſecundo de Conſtitutionibus, libro ſexto, decretalium,* quod Conſtitutio in iure accipitur dupliciter, vno modo ſtricte, prout differt ab alijs partibus iuris ſcripti, vt puta à lege, plebiſcito, & alijs partibus iuris, quarũ mentionem facit Gratianus *in Decreto, diſtinctione ſecunda,* & in hac acceptione nihil eſt aliud, quam illud, quod Princeps ſtatuit, & ordinat, animo condendi legem, vt ea ſubditi vtantur, tam in ſcholis, quam in iudicijs; in ſcholis DD. legendo, in iudicijs vero iudices ordinando, & iudicando, & aduocati allegando. Alio modo ſumitur large Conſtitutio, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Conſtitutio vt communiter ſumpta, ſumitur pro omnibus partibus iuris ſcripti.

Conſtitutio largo modo ſumpta, ſumitur pro omnibus partibus iuris ſcripti, ſiue ſit lex, ſiue plebiſcitum, ſiue Senatusconſultum, Principis placitum, aut dicta Prętorum, reſponſa prudentum, ſiue etiam ſit ius commune, ſiue uero particulare, vt ſunt ſtatuta Epiſcoporum, Vniuerſitatis, Collegij, ſiue alterius cuiuſcunque corporis approbati. Hæc concluſio habetur ex *gloſſa vbi ſupra, in titulo de Conſtitutionibus,*

Tertia Concluſio.

Vnde deriuetur Conſtitutionis nomen.

Conſtitutio, prędicto largo modo, & generaliter ſumpta, dicitur, & deriuatur, à *cum*, quod eſt ſimul, & verbo *ſtatuo*, & eſt, quaſi ſimul, multorum aliqua ſtatutio. Hæc concluſio habetur à gloſſa; vbi ſupra, & etiam eſt Syluestr. *verbo, conſtitutio,* vbi dicit eam eſſe Panorm. *in rubrica, & titulo de Conſtitution.* quam pro eo, inquit, Conſtitutionem dici, & appellari, quia olim Conſtitutiones fiebant a Principibus, cum ſuis familiaribus, ſiue vero à plebibus & ciuitatib. in quib. multi erant ſimul iuncti, & ad aliquid deli[illegible]randũ ſiue ſtatuendum congregati. Et dicit ſupradicta gloſſa, quod non poteſt dici Conſtitutio, illa quę non fuerit multorum, nam lex debet eſſe communis, & generalis omnibus, & communi omnium conſenſu fabricata, & quę in particulari facta eſt, ſiue in fauorem huius, vel illius, inquit, quod non proprie eſt lex, ſiue Conſtitutio, aut tale promeretur nomen, ad quod probandum inducit illud, quod adducitur à Gratiano in Decreto, *diſtinctione quarta, in ca. erit autem lex, & capit. cum omnes, de Conſtitutionibus,* vbi habetur, quod Statutum factum, ab aliquibus Canonicis alicuius Eccleſię, etiam de conſenſu Epiſcopi, nũ valuit, nec Statuti, aut Conſtitutionis promeruit nomen, pro eo quod non commune fuit omnibus Canonicis. De hoc latius dicemus infra, cum agemus in particulari de Statutis, & Conſtitutionibus.

Quarta Concluſio.

Conſtitutionũ ſunt multiplices differentię.

Conſtitutiones in genere, atque in cõmuni ſumptæ, & conſideratę, ſunt in multiplici differentia, quędam ſunt generales, quędam vero particulares; quędam iuris canonici, quædam iuris ciuilis. Inter Conſtitutiones autem iuris canonici, quædam dicuntur Decreta, aliæ vero Decretales, alię Clementinę, ſic dictę à ſuo auctore Clemente Quinto. Alię Extrauagantes, pro eo quod extra corpus iuris communis vagantur, alię habentur in Summorum Pontificum Motibus proprijs. De quibus omnibus infra in particulari, ſpeciales ſunt inſtruendi Articuli, atque quæſtiones, nunc hæc dixiſſe ſufficiat, de Iuſtitia, Iure, Legibus, Statutis, & Cõſtitutionibus in cõmuni, atque in generali, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia, procedamus ad alia.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO XXV.

De Legibus in particulari, & his, quæ ad totam Legum materiam, & tractationem ſpectant, in viginti ſex Articulos diuiſa.

1 *Vtrum lex ſit actus intellectus: an vero voluntatis?*
2 *Vtrum omnis lex, ad hoc vt ſit licita & iuſta, debeat ſemper ordinari in bonum commune?*
3 *Vtrum leges condere, pertineat ad quamlibet perſonam particularem: an vero ſolummodo ad Rẽpublicam, ſeu illum, qui curã gerit Reipublicæ?*
4 *Vtrum promulgatio ſit de ratione legis?*
5 *Vtrum præter legem æternam, & naturalem, mẽtibus noſtris impreſſam, & diuinam illam, quã Chriſtus D. in hoc mundo exiſtens, docuit & promulgauit, fuerit neceſſarium, ſiue conueniens, vt aliquæ leges humanæ, pro bono hominum regimine, fierent, conderentur, atque inſtituerentur?*
6 *Vtrum omnes humanæ leges à lege Dei æterna, atque naturali deriuentur, ſeu potius habeant deriuari?*
7 *Quiſnam ſit effectus humanarum legum? & an effectus humanarum legũ ſit bonos ciues facere?*
8 *Quinam ſint legis actus, & an legum actus ſint imperare, vetare, permittere, atque punire?*
9 *Quanam eſſe debeant legum conditiones, & qualitates, ad hoc vt ſint iuſtæ?*
10 *Vtrum conuenienter D. Iſidorus, & Iuriſperiti, Ius humanum, & Ciuiles Leges diuidant?*
11 *Vtrum humanæ leges, in communi debeant fieri, atque conſiſtui?*
12 *Vtrum ad leges humanas pertineat, omnia vitia cohibere?*
13 *Vtrum humanæ leges, debeant præcipere omnium virtutum actus?*
14 *Vtrum humanæ leges imponant ſubditis neceſſitatem in foro conſcientiæ?*
15 *In quonam eſt dignoſcẽdum, an leges humanæ obligent ad culpam, nec ne?*
16 *Vtrum humanæ leges, obligent ſemper ad ſui obſeruantiam, cum diſpẽdio & periculo propriæ vitæ?*
17 *Vtrum humanæ leges, ſiue ſententiæ Iudicum, fundatæ in præſumptione, obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta?*
18 *Vtrum leges pœnales obligent etiam ad culpam?*
19 *Vtrum legum pœnalium tranſgreſſores, in foro cõſcientiæ, & ante latam Iudicum ſententiam ſiue condemnationem, teneãtur pœnam ſubire? quod eſt dicere, an leges pœnales, ſicuti ad culpam, ita & ad pœnam obligẽt, ante Iudicis cõdẽnationẽ?*
20 *Vtrum humanæ leges reſpiciant præterita: an vero ſolummodo futura?*
21 *Vtrum neceſſum ſit, quod leges humanæ recipiantur, & an non receptæ, obligent?*
22 *Vtrum omnes homines ſubijciantur legibus?*
23 *Vtrum liceat ſubditis, quandoque agere præter legis verba, aut vero contra ipſa, quod eſt dicere, an Epicheia ſit omnino ſubditis interdicta?*
24 *Vtrum humanæ leges debeant mutari?*
25 *Vtrum Principes & Rectores multitudinis, in legibus humanis poſſint diſpenſare?*
26 *De diuerſis Iuris Regulis, ad exactam, perfectã atque genuinam legum, & ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum intelligentiam, quam maxime neceſſarijs?*

ARTICVLVS I.

Vtrum Lex ſit actus intellectus, an vero voluntatis?

IAM ſupra in Art. 3. præcedentis quæſtionis, agentes de legibus in communi, aliqualem huius rei mẽtionẽ fecimus, & ipſarum adduximus diſfinitionem, quæ communiter traditur à Doctoribus ſed vt, quod ibidem dictũ eſt, plenius eluceſcat, legiſq; rationem amplius percipere poſſimus, operæpretium viſum fuit, in initio huius tractationis hãc quæſtionẽ, atq; difficultatẽ in medium proponere, & fuſius atq; expreſſius elucidare. Et dico primo, quod circa materiam præſentis Articuli, magna eſt lis, & controuerſia inter Scholaſticos Doctores, aſſerentib. quibuſdã, quod lex eſt actus intellectus, alijs vero, quod eſt actus voluntatis. Et vt vtrorumq; rationes, & argumenta, vtcumque appareant, prout anguſtia tẽporis expoſcit, dico, ꝙ qui legem actũ eſſe intellectus, non vero voluntatis tenent, huic innituntur fundamento: nã lex (inquiunt) vt tenet cõis ſententia, & habetur *in l. namque. ff. de legibus*, eſt æquitatis, iniquitatiſq; regula, & rei cuiuslibet agẽdi menſura: ſed regula & menſura noſtrarum actionũ eſt ratio, quæ actiones noſtras dimetitur & regulat, atq; in debitũ ſuum finẽ dirigit: ergo lex ad intellectum, & rationẽ, non vero ad voluntatem pertinet, ipſa. n. potentia quædam cæca eſt, & niſi ab intellectu ducatur, atq; dirigatur, neſcit, quid ſit faciendũ, vel non faciendum, odiendum, ſiue amplexandum. Quod & confirmari poteſt ex illo, quod habetur *in l. legis virtus. ff. de legibus, & Senatuſc.* vbi dicitur, quod legis munus eſt prohibere & præcipere: ſed hæc ſunt propria munia, atque officia rationis, non vero voluntatis: ergo lex ad rationem pertinet, & actus eſt intellectus, non vero voluntatis. Plura alia ad propoſitum poſſem adducere, ſed hæc breuiter dixiſſe ſufficiat. *Prima opinio.*

Qui vero è contrario dicunt, legem eſſe actũ voluntatis, non vero intellectus, ſequentibus innituntur fundamentis: nã vbicumq; à Iuriſconſultis, ſeu à ſanctis Patribus adducitur exacta legũ diffinitio, earum ſubſtantiam, ſiue eſſentiã, æquitatem, vel iniquitatem Legiſlatorum voluntati tribuunt, non vero eorundem intellectui, quo ipſas tamquam iuſtas & rationi conſonas finxerunt, atq; fabricarũt, quod conſtare facile poteſt ex diuerſis Iuriſconſultorum diffinitionibus, quæ diuerſis in locis de ſupradictis legibus traduntur. Habetur enim *in l. 1. ff. de Conſtitutionibus Princip. & refertur inſtit. de iure natur. & gentium*, quod illud, quod Principi placuit, legis vigorem habet: & alibi: quod lex eſt recta voluntas eius, qui vicem gerit populi: à qua doctrina non diſcedit D. Auguſt. qui vero 4. lib. de ciuitate Dei expreſſe dicit, antiquitus arbitria Principum pro legibus fuiſſe: ſequitur ergo, quod lex proprie ſumpta, potius eſt actus volontatis Principis præcipientis, quam rationis, ſeu intellectus ipſius, ipſam iuſtam, atque rationi conſonam exiſtimantis, atque dijudicantis. Quod & confirmari poteſt ex eo, quod legum munus, & officium eſt mouere ſubditos ad id, quod Principi, ſeu Principibus eſt placitum. Reges enim per leges mouent ſubditos ſuos ad operandum: ſed mouere, voluntatis eſt, ſeu ad voluntatem pertinet, non enim mouetur homo, niſi à re appetibili, & ſub aliqua ratione boni, & bonum obiectum eſt voluntatis, vt tenet communis philoſophia, & multis in locis tradit Ariſtoteles; ergo & lex potius ad voluntatem pertinet, quam ad intellectum. Hæc ſunt breuiter, quæ pro vtraque parte traduntur, circa hanc difficultatem à Doctoribus *Secunda opinio.*

 Scho-

Scholaſticis,qui meo quidem videri,in re non molti ponderis,ac momenti,plus ſatis digladiantur. Vt tamen opiniones ſupradictas,ad vnitatem, & concordiam reducamus, atq; expendamus breoiter & reſolutiue,quid hac in re tenendum ſit, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Lex, neque ſolum eſt actus intellectus, neque vero ſolius voluntatis, ſed vtriuſque potentia.

Si legis ratio plene,atque perfecte conſideretur, neqoe eſt actus ſolius intellectos,nec vero ſolius volontatis,ſed vtriuſque potentiæ: initiatur enim lex in ratione & intellectu,ſed perficitur, termioatur, atque completur in voluntate:quod ſub alijs verbis eſt dicere,quod lex eſt actus intellectus, oon quidē ſpeculatiui,ſed practici. Hæc concluſio, meo quidem videri,negari nollatenus poteſt, in vtraq; opinione,quiu vero eſt expreſſa mens & ſententia Ariſtot.6.Ethic.cap.10.vbi agens de intellectu practico conſtituit tres illius actus, ſiue virtutes, quarum primam vocat, *Euboulıam*, quæ eſt virtus bene conſultandi,hoc eſt indagandi media accommodata ad finem,nam de fine,inquit,nulla eſt conſultatio, eo quod omnes homines ſuapte natura fēlicitatem appetoot. Secundam vocat *Synexim*, quam Latini vocant,ſagacitatem,quæ eſt virtus recte dijudicandi, ſunt enim multi ingeoio acuti ad diſquirendū media, non tamen ita iudicio valent, vt ipſis adinoentia de optimo recte ſentiant. Sed præter ſupradictos, intellectua ſiue prudentiæ actus, vlterius requiritur alius & vltimus, qui eſt imperium, qui qoidem actus electionem voluutatis præſupponit, per quā, quæ meliora media viſa ſiunt ad conſequendum aliquem finem, exequutioni tradūtur, io quo ratio practica differt à ſpeculatiua. Hæc enim quia non ordinatot ad opus, præciſe habet duos priores actus, qui ſunt diſcurrere, atq; dijudicare; ſed practica pręter illos, habet imperiom, ad quod præcedentes duos actus tanquam ad finem ordinantur, quem actum idem Ariſt. inter omnes inquit eſſe ſummum, atque perfectiſſimum, & à quo potiſſimum Prudentia virtus denominatur. Cum igitur huiuſmodi actus pręſupponat actum voluntatis (vt dictum eſt) nam quod intellectus diſcurrendo fieri oportere dijudicat, & voluntas approbat vt fiat, hoc lex per imperium præcipit: euidentiſſime, & manifeſtiſſime ſequitur, quod legis ratio plene, atque perfecte conſiderata, neque eſt actus ſolius intellectus, nec vero ſolius voluntatis, ſed vtriuſq; potentiæ, & licet lex inītietur in ratione & in intellectu, perficitur tamē, terminatur, atque completur in volunrate, haud. n. ſolum lex dictat, quod bonum eſt, ſed ſimul præcipit, vt illud exequutioni mandetot. Per quæ concordantur, & ad pacem atque concordiam reduci poſſunt, quæ multis verbis dicuut Doctores Scholaſtici, affirmantibus quibuſdam, quod lex eſt actus rationis & intellectus: dicentibus vero alijs, qood eſt actus voluntatis. Vt tamen legis diffinitiones in prōptu, ac prę manibus habeātur, libet ipſas in præſentiarum adducere, ſecundum vtramque opinionem, quę ſi recte expendantur, idem omniuo inſinuabūt quod fiet in ſequenti Concluſioue.

Quinam ſint actus intellectus practici.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Nota, legis multiplices diffinitiones, ſecundū vtramque opinionem.

Qui tenent legem eſſe actum rationis, & intellectus, hanc eiuſdem conſtituunt diffinitiooem. Lex eſt qoædam raoonis ordinatio ad bonum commune, promulgata ab eo, qui curam gerit Reipublicæ. Hęc legis diffinioo eſt expreſſa D. Thom. 1. 2. q. 90. art. 4. in corpore quęſtionis in fine. Coi diffinioom, vt iuxta prędicta nihil omnino deficiat, verbo illi raoonis ordinatio, addendum eſt ſimul, & pręceptio, nam lex, vt diximus, non ſimpliciter ordinat, & dirigit, veluō qui digito demonſtrat viā, ſed ordinando pręcipit, & pręcipiendo ordinat, quod, vt de ſe patet, pręſupponit electionem, & actum voluntatis.

Qui vero in illa ſunt ſententia & opinione, vt dicant, legem eſſe actum voluntatis, ſic ipſam diffiniuut: Lex eſt recta voluntas eius, qui vicem populi gerit, voce, aut ſcripto promulgata, cum iotentione obligaodi ſubditos ad parendum illi. Hęc legis diffinitio, ſecundum noſtri Scoti viam, adducitor a doctiſſimo P. F. Ildefonſo de Caſtro, lib. illo ſuo de lege pœnali, cap. 1. & 2. in qua quamoia legia actus voluntati tribuatur, non propterea excluditur intellectus, cum ioxta mentem, atque ſententiam Philoſophi, nihil ſit volitum, quin pręcognitum, & certū eſt, quod voluntatis actus, quo aliquid fieri pręcipitur, pręſupponit, vt ſupra diximus, illos duos actus intellectus, diſquirendi, & dijudicandi media accommodata ad finem, ſine quo haodquaquam eſſe poſſet recta voluntas legiſlatoris, & eius, qui curam Reipublicæ gerit, condentis legem. Relinquitur ergo, quod lex in ſua perfecta, & cōpleta ratione, vtrumqoe includit actum, intellectus, & voluntatis, uon eſt tantummodo apprehenſio eorum, quę facienda ſuot, fieriq. oportet, verumetiam & pręceptio, quę iudicium ſequitur, & fit per voluntatis imperium. Nec propoſitiones legis, aut legum, ſiunt per modum pręſentis indicatiui, indicādo quod bonum eſt, ſed per modum imperatiui, pręcipiendo, vt id fiat, & vt quod malum, & prauum eſt, nullatenus fiat. Qui hac de re plura videre deſiderat, conſulat ſupradictum P. Caſtrum vbi ſupra, & Magiſtrum Sotum lib. 1. de iuſtitia, & iure q. 1. art. 1. & Medinam ſuper 1. 2. D. Thom. q. 90. art. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnis Lex, ad hoc vt ſit licita et iuſta, debeat ſemper ordinari in bonum commune?

VT ab hac difficultate breuiter me expediam, omiſſis multis, varijs, ac fere inutilibus, quę hac in re tradūtur à DD. Scholaſticis, pro reſolutione propoſitę difficultatis ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

De ratione legis eſt, vt reſpiciat bonum commune.

ADeo de ratione legis eſt, vt reſpiciat bonum cōmune, vt quæ in priuatum commodum tantummodo inſtituatur, legis nullo modo uomen promereator. Hęc concloſio probatur in primis ex mente, & ſententia D. Iſidori lib. 5. Etymologiarum cap. 21. & refertur à Gratiano, *in Decreta, diſtin. 4. in cap. erit autem lex*, vbi legis conditiones & qualitates, neceſſario ad eamdem requiſitas, deſcribens, inqoit, *Erit autem lex honeſta, iuſta, poſſibilis, ſecundum naturam, ſecundum patrię conſuetudinem, loco, temporiq; conueniens, neceſſaria, vtilis, manifeſta quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat, nullo priuato commodo, ſed pro communi ciuium vtilitate conſcripta.* In cuius vltimis verbis noſtrę concluſionis veritas diffinitur, nempe quod lex ad hoc vt ſit licita, iuſta, ſolida, & firma, &c. non in aliquod priuatum, ſed in commune bonum debet ordinari, ipſumque habere pro fine. Quod & Ariſtot. ipſe cognouit, poſtquam 5. Ethicorum ageos de legibus ciuilibus dixit, *quod iuſta legalia* (hoc eſt ciuiles leges) *factiua, at que conſer-*

Legis differentia lata ab Iſidoro.

Digitized by Google

conſeruatiua eſſe debent, felicitatis Reipublicæ. Et 4. Politicorum cap. 1. inquit, *quod leges omnes ad cõmunem ſalutem Reipublicæ ſunt accommodandæ*. Et 10. Ethicorum agens de bello, inquit, *bellum gerimus, vt in pace degamus*. Quin vero Plato idipſum cognouit, ac dixit Dialogo 1. de legibus. *Legum latoris pacis publicæ gratia, debere omnes leges condere*. Et Cicero lib. 1. & 2. de legibus dicit, *nonniſi ad ſalutem ciuium, ciuitatumq; incolumitatem vitam quietam, atque beatam ducendam conditas eſſe leges*. Ad hoc etiam facit, quod dixit olim Iuriſconſultus, in *l. iura. ff. de legibus nempe leges cõmune eſſe præceptũ, & iura non in ſingulas perſonas, ſed generaliter eſſe conſtituta*. Sed vt res hæc certa magis aperta, & manifeſta fiat, & non auctoritatibus ſolum, verumenã & rationibus comprobetur, libet eam fulcire & corroborare illis efficaciſſimis, quibus ad idem comprobandum vtitur D. Thom. 1. 2. quæſt. 90. artic. 2. vbi propoſita quæſtione, ac difficultate, vtrum lex ſemper ad commune bonum ordinetur? concluſione adhibita affirmatiua, pro ipſius probatione, inquit, quod leges (vt plaries dictum eſt) nihil ſunt aliud, quam quędã primæ regulæ humanarũ actionum: ſed regularum munus, & officium eſt regulata in ſuum finem, ac proprium ſcopum dirigere: ergo, & legum, bonum commune reſpicere. Vt autem hæc ratio plenius intelligatur, oportet aduertere, quod bonum hominum commune dupliciter ſumitur, vno modo pro naturali felicitate, quam ſuapte natura omnes homines in vniuerſum procurant, & quę in hoc ſeculo poteſt adipiſci, quæ eſt quietus, tranquillus, atque pacificus ſtatus Reipublicæ. Secundo ſumitur bonum commune, pro vltimo fine, ſupernaturali, hoc eſt, pro vltima vitæ humanæ felicitate, & beatitudine, quæ non in hoc ſeculo, ſed in altero conſequenda eſt. Lex ergo, vt licita, iuſta, bona, ſolida, ac firma ſit, in alterutrum horum communium bonorum debet ordinari, ac dirigi, vt legis promereatur nomen, nam vel debet homines promouere, & ordinare, in bonum ſupernaturale, & vltimum omnium noſtrum finem, quem conſtat eſſe vitam beatam, atque ſupremam felicitatem, & beatitudinem (ſi ſpiritualis eſt) aut ſaltem debet promouere, & ordinare eoſdem, in commune bonum naturale, quod conſiſtit in humana & naturali felicitate, ſcilicet in vita quieta, & ſtatu trãquillo, quieto & pacifico totius Reipublicæ: quinvero & hoc vltimum ad illud primum debet ordinari, quod Platonem minime latuit, ſiquidem dialogo 1. de legibus dixit *oportere, vt legum lator hunc ordinem ſequatur, quod humana ad diuina vbique referantur*. Ex quibus omnibus manifeſte conſtat, legum omnium vltimamm finem debere eſſe bonum commune, ſupernaturale aut naturale, ſiue potius vtrumque: nã cum leges (vt dictum eſt) ſint primæ quædam regulæ humanarum actionum, & regularum munus & officium ſit regulare in ſitum proprium finem, atque ſcopum dirigere, quæ leges hoc non præſtiterint, ſed reſpexerint aliquod priuatum, & particulare commodum, haudquaquam legum promerebuntur nomen, ſed tyrannidis, atque totius inordinationis. Qui hac de re plura videre voluerit, conſulat Magiſtrum Sotum lib. 1. de iuſtitia, & iur. q. 1. artic. 2. & Medinam in 1. 2 D. Tho. q. 90. art. etiam 2. Nec dictis obſtat, quod in iure, interdum aliquę reperiantur leges, in quibus, vt videtur, non commune bonum, ſed vtilitas quędã priuata habetur pro fine, quales ſunt leges, *quæ toto. tit. ff. & C. ponũtur de minoribus, & de mulieribus, &c.* nã dico, quod quãuis huiuſmodi leges, quadam ratione, ordinari videantur in bonum prædictorum priuatum, ſecundum finem minus principalem, & priorem ſecundum ordinem exequutionis, attamen reuera ſecundum finem principaliorem, & priorem ordine intentionis, non ordinantur in bonum priuatum & particulare, ſed in bonum commune, & publicum, vt præclare notat, & tradit Bart. *in l. ambitioſa, nu. 19. ff. de decretis ab ordin. facien.* Qua de re videatur doctiſſimus Doctor Nauar. in Commentario, *in cap. cũ Miniſter, 23. q. 5. nu. 28. cum ſequentibus*, vbi ſupradicta diſtinctione præmiſſa, de fine principali, & minus principali, mediato, vel immediato, priori ordine exequutionis, aut ſecundum ordinem intentionis, plures componit iuris antinomias, & controuerſias, quę hac de re traduntur à DD. quas facile cum poſſem referre, breuitatis gratia in pręſentiarum facio miſſas.

Nota, quod bonum hominum commune, dupliciter ſumitur.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS III.

Vtrum leges condere pertineat ad quamlibet perſonã particularem, an vero ſolummodo ad Rempublicã, ſeu illum, qui curam gerit Reipublicæ?

CIrca hunc Articulum, vt ex oppoſitione contrariorum veritas plenius eluceſcat, libet breuiter aliquot argumenta proponere, ad probandũ, quod leges condere pertinere poſſit etiam ad perſonas particulares, & non ſolum ad Rempublicam, ſeu illum qui curam gerit Reipublicę. & Primo ſic argumentor ex Ariſt. 10. Ethic. circa fin. vbi comparat patremfamilias in ſua domo, Principi in ſua ciuitate, ſiue Republica, in hoc, quod ſicut hic ciuitatem, aut Rempublicam, ita & ille propriam domum gubernat: ſed Principes in ſuis ciuitatibus, & Rebuſpublicis, leges poſſunt condere: ergo ſimiliter & patresfamilias pro ſuis proprijs domibus. Secundo ſic argumentor ad idem, nã Chriſtus Dominus fuit vniuerſalis nouę legis conditor, & Summus ẽt Pont. eiuſdem Vicarius, omni proculdubio leges poteſt condere, neuter tamen, vt videtur, vicem gerit Reipub. neque in id auctoritatem, & poteſtatẽ habet a Republica: ergo non ſolius eſt Reipubl. ſeu eius vicem, & poteſtatem gerentis, leges condere. Tertio & vltimo ad idem ſic poteſt argumentari, nã de mente, & ſententia Philoſophi, lib. 2. Ethic. cap. 1. mens, & intentio Legiſlatoris eſt per leges inducere homines ad virtutẽ: ſed quilibet homo in propria domo, quia vero extra, hoc ipſum poteſt pręſtare: ergo & leges condere, non ſolũ pertinet ad Rẽpublicam, ſeu illũ, qui vicem gerit Reipublicę, ſed etiam pertinere poteſt ad alios. In contrarium tamen eſt veritas, de qua ſit concluſio.

Concluſio.

Non cuiuslibet ratio eſt effectiua legis, ſed ſolius Reipub. vel eius, qui curam & perſonam gerit Reipublicæ. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Th. 1. 2. q. 90 art. 3. quã & probat auctoritate D. Iſidori lib. 1. Etymolog. cap. 20. & refertur à Gratiano in Decreto, *in cap. lex eſt, diſt. 2.* vbi inquit, *quod lex eſt Conſtitutio populi, qua maiores natu, ſimul cum plebibus, aliquid ſanxerunt*. Probatur inſuper eadem concluſio, auctoritate Platonis in Dialogo de Regno, vbi agẽs de Rege, inquit, *quod Regis munus eſt, leges condere*. Idem ſenſit Ariſt. 10. Ethic. & habetur *in l. ſi Imperialis. C. de legib. & Conſtit.* vbi dicitur, *quod ſoli Imperatori conceſſum eſt leges, tum condere, tum vero etiam interpretari*. Sed probatur pręterea ſupradicta concluſio ratione, nam lex, vt ſupra dictũ eſt, eſt quędam regula, quæ reſpicit bonum commune, atque ad ipſum, tamquam ad finem ordinatur: ſed dirigere & ordinare in bonum commune non eſt cuiuslibet perſonę particularis, ſed Reipublicę, vel totius multitudinis, aut illius ad quem ſpectat regere, & gubernare multitudinem, cuius eiuſmodi cõmune bonum finis eſt proximus: ergo ad illam,

Leges condere eſt ſolius Reipub. vel eius, qui curã ipſius gerit.

ſeu iſtum tantum, ſpectat leges condere. Quod & confirmatur hac peculiari ratione, nam de ratione legis eſt, habere vim coercitiuam (vt 10. Ethic. tradit Ariſt.) & dixit etiam Papinianus *in l. 1. C. de legibus*, vbi, *legem appellat coercitionem*: ſed hæc vis coercitiua & vigor, non exiſtit niſi in ſola Republica, vel Principe, qui curam illius gerit: ergo ad iſtos tantummodo ſpectat leges poſſe condere, Multæ aliæ rationes ad hoc ipſum poſſent adduci, ſed dictæ ſufficiant pro temporis anguſtia.

Ad argumenta igitur in contrarium adducta reſpondeo. Ad primum, quod quamuis paterfamilias in ſua domo aliqua poſſit conſtituere præcepta, & obligare ſuo filios, ſub aliquibus pœnis ad eorum adimpletionem, quas & exigere paterna ſua auctoritate poterit, vſque ad verbera, teneanturq; illi eiuſmodi præcepta ſeruare, cum præceptum ſit de obediendis parentibus, vt conſtat ex Scriptura ſacra Deut. 6. atque ex D. Paulo ad Epheſios 6. & ad Coloſſenſes. 3. ſed tamen huiuſmodi præcepta proprie loquendo non habent rationem legis: tum quia non diriguntur, neque ordinantur in bonum commune, quod eſt de ratione legum, ſed in bonum priuatum, & particulare propriæ familiæ: tum vero etiam & potiſſime, quia ſicuti domus non eſt perfecta Reſpublica, ita nec ipſius gubernator, nempe paterfamilias, plenam vim, & poteſtatem habet coactiuam, ſeu coercitiuam. Licet enim poſſit leues pœnas infligere, non tamen grauiter, & ſeuere punire propriam familiam, neque quempiam in carcerem conijcere, aut in exilium mittere, quantum ergo gubernatio domeſtica domus diſtat à ratione perfectæ Reipub. tantum patrisfamilias præcepta diſtant à propria & perfecta ratione legis.

Quãtum diſtet paterfamilias à Principe, ſeu gubernatore Reipublicæ.

Ad ſecundum reſpondeo, quod Chriſtus Dominus iure optimo potuit legem condere, cum in id à Deo Patre fuerit conſtitutus, ac miſſus in hunc mũdum, qua ratione in ſacra Scriptura præceptor, & legiſlator paſſim nuncupatur; & præterea, quia ſecundum naturam diuinam, erat humanæ naturæ auctor, conditor & dominus, cui proinde curæ erat gubernatio publica, neque ad id opus erat, vt a Republica poteſtatem acciperet, cum a Deo Patre data illi fuiſſet omnis poteſtas in cælo, & in terra, prout Matth. 28. habetur. Similiter & Summus Pont. ad condendas leges nulla indiget poteſtate Reipublicæ, cum idipſum poſſit auctoritate ſupradicti Chriſti Domini, immediate Diuo Petro, tamquam totius Eccleſiæ capiti, & ipſius Vicario, ac deinde ſucceſſoribus ſuis omnibus conceſſa; & quamuis nõ habeat poteſtatem à Republica, habet tamen poteſtatem ſupra illam, auctoritate Chriſti, tamquam ipſius Vicarius, cuius vice fungitur, quod ſufficit, ſuperq; ſatis eſt ad hoc, vt quas voluerit, conueniẽſq; ſibi viſum fuerit, pro Chriſtianæ Reipublicæ gubernatione, poſſit condere leges.

Ad tertium reſpondeo, quod quamuis quilibet priuatus homo, ciuium quemlibet, ad officia virtutis poſſit inducere, monitis, atq; conſilijs inducẽdo, & perſuadendo, non tamen cogendo, & obligando ad ſuorum conſiliorum adimpletionem, quo fit, vt ipſius monita atq; conſilia, nullatenus habeant ſeu habere poſſint rationem legis, cum illis deficiat vis, & virtus coercitiua, quæ neceſſaria eſt, vt diximus in concl. Propter eandem rationem dico, quod nõ omnia Iuriſconſultorum dicta, & placita, vim, robur, & rationem habent legis, nam licet Iuriſconſulti, è viſceribus naturalis Phyloſophiæ, ratione & iudicio ducti elicuerint, quæ recta, & iuſta ſunt, cum tamen ipſi firmitatem, & coercendi vigorem, ſuis reſponſis non potuerint dare, nam hoc non poſſunt, niſi illi, qui auctoritate, poteſtate, ac iuriſdictione pollẽt, inde eſt, quod legis rationem per ſe nullatenus habere poterãt, niſi Principes, & Imperatores id feciſſent poſtea, vt ſatis conſtat ex illo, quod dixit D. Iſidorus lib. 5. Etymol. c. 14. & refertur a Gratiano *in cap. reſponſa, 2. diſt.* Concludendo igitur dico, quod cum ad rationem legis duo ſpectent, primo ordinare, & dictare legum ſubſtantiam in commune bonum: ſecundo, illis vim, roburq; tribuere, & facultatem obligandi, primum Iuriſconſulti, ſiue prudẽtes fecerunt, alterum vero non, niſi Principes & Imperatores, & illi ad quos ſpectabat gubernatio Reipublicæ, id ſtatuiſſent.

ARTICVLVS IV.

Vtrum promulgatio ſit de ratione Legis?

Difficultas præſentis Articuli maxima eſt, multaſq; in ſe habet incidentes quæſtiones, atq; difficultates, quæ proinde altiori, & longiori aliquãtum indigent diſcuſſione, & indagine, atque vt in his clarius, & diſtinctius procedamus, pleniuſq; veritas eluceſcat, ex contrariorum oppoſitione, libet breuiter & reſolutiue, aliquot proponere argumenta, quibus ſatis apparenter probari videatur, promulgationem non eſſe de legum ratione.

Primo ſic argumentor, nam lex naturalis eſt vero & proprie lex, quin vero & quæ maxime legis habet rationem, quæ cunctos in vniuerſum obligat, & à qua omnes leges iuſtæ emanant, atque deriuãtur: ſed huiuſmodi lex naturalis nulla indiguit promulgatione, neq; in ſtatu innocentiæ, neq; poſt lapsũ, & naturam corruptam, ante Moyſen legitur promulgata: ergo promulgatio non eſt de ratione legis.

Secundo, probatur idipſum, de lege diuina veteri quæ vt inquit D. Tho. 1. 2. q. 103. art. 4. ceſſauit in illo Chriſti mortis articulo, quo Redemptor noſter dixit, Conſummatum eſt, in quo ſubinde credendũ eſt, cœpiſſe nouæ legis obligationem, nam ceſſatio vnius legis fuit alterius inchoatio, alias mundus abſq; lege diuina obligante, per aliquam temporis moram extitiſſet: ſed promulgatio nouæ legis tunc non fuit facta, ſed poſtea, poſt feſtum Pẽtecoſtes: ergo legis obligatio nõ pẽdet ex ipſius promulgatione

Tertio ad idem ſic argumentor, nam lex ciuilis, quin vero & canonica obligat loco abſentes, coram quibus non promulgatur, & ſimiliter tempore futuros, apud quos non eſt amplius neceſſaria alia promulgatio: ergo promulgatio non eſt de ratione legis, Plura in id argumẽta poſſem adducere, ſed hæc dicta ſufficiant, nam omnia quæ communiter adducuntur, in idem redeunt, & eandem difficultatẽ expoſcunt. Sed ijs nihilominus non obſtantib. in contrariũ eſt veritas, quæ explicabitur per ſeqq. concl.

Prima Concluſio.

Nulla lex vim, & robur habet obligandi, ante ipſius promulgationẽ, immo vero tunc intelligitur inſtitui, cum actu promulgatur. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Tho. 1. 2. q. 90. art. 4. vbi & probat eam, *ex cap. in iſtis*, quod habetur *in decr. 4. diſt.* vbi dicitur, *quod leges tunc inſtituuntur, cum promulgantur*; & eſt deſumptum eſt D. Auguſt. lib. de vera Relig. ca. 31. Sed probatur præterea, ex *l. leges, C. de legib.* vbi habetur, *quod leges ſacratiſſimæ, quæ conſtringunt hominum vitas, intelligi ab hominibus debent*. *Et in authent. vt facta noua Conſtitutiones*, dicitur, *Tunc leges valere, cum in commune facta ſunt manifeſta*. Quæ omnia, vt de ſe patet, præſupponunt earũ promulgationem: idem habetur in Iure canonico, *extra de poſtulatione Prælat. cap. ad hæc, & in cap. cognoſcentes, de Conſtit.* Et probatur præterea concluſio, ratione D. Thom. nam lex, vt ſupra pluries dictum eſt, nihil eſt aliud, quam regula, & menſura humanarum actionum: ſed regula, & menſura, niſi applicetur ad menſurandum, quod fit per ſufficientem legis promulgationem, & ipſius

Nulla lex & robur h obligandi, ipſius pro gationem, vero leges dicuntur tui, cum promulga

commu-

Difficultas, quid lex dicatur promulgari, & quæ ſint de rõne dictæ promulgationis.

communem notitiam, vana eſt & inutilis: ergo promulgari eſt de ratione legis, & ad hoc, vt lex ipſa obligare poſſit, neceſſarium eſt vt promulgetur. Sed eſt difficultas, quid intelligendum ſit, nomine promulgationis, & an lex pro non promulgata ſit habenda, quouſque in omnium peruenerit notitiã, fueritque per totum orbem diſperſa? Et videtur, quod ſic, ex ratione ſopradicta, nam ſi lex eſt regula, quæ per ſui notitiam applicatur, conſequens fieri videtur, quod non liget, ſeu obliget, quouſqoe fuerit omnibus nota, atque adeo in tali caſu pro non promolgata ſit habenda. Sed nihilominus in contrarium ſtatuitur concluſio, quæ ſit ſecunda in ordine.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt cenſeatur promulgata, non neceſſarium eſt, vt ad ſingulorũ notitiã perueniat, ſed ſat eſt, quod promulgetur in curia, et vbi de more leges promulgari ſolent.

Ad hoc, vt lex promulgata cenſeatur, non eſt neceſſum, vt ad ſingulorum peruenerit notitiam, ſed ſat eſt, quod ſolemniter promulgetur in Principis Curia, atque in alijs locis, vbi de more, & conſuetudine leges conſueuere promulgari. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradict. *authent. vt factæ nouæ Conſtit. colla. 5. & in cap. 1. de poſtul. Prælat.* vbi ponuntur ſubſequentia verba: *Quando lex publice editur, non eſt neceſſarium, quod per ſpeciale mandatum ſingulorum auribus inculcetur.* Ratio huius in promptu eſt, nam tunc lex ſufficienter promulgata cenſetur, quando ſub præcepti forma, publice, ac ſolemniter conſtituitur: ſed hoc fit, cum primum præconio, ſeu alia legitima via, manifeſtatur in Curia, atqoe in locis alijs ſolitis, & conſuetis: ergo ad ipſius manifeſtationem, & ſufficientem promulgationem, non eſt neceſſarium, quod ad ſingulorum peruenerit notitiam, alias enim nulla fere lex vniuerſos obligaret, ſiquidem moraliter loquendo, effici non poſſet, quod in tot Regnis, Prouincijs, ac millibus hominum, deeſſet qui ipſam ignoraret, quantumuis in Curijs promulgaretur. Aduerto tamen quod facta ſupradicta promulgatione in Curia, leges non ſtatim obligant, niſi poſt à Legiſlatore præfixum, & ſtatutum terminum, nam *in ſupradicta authent. vt factæ nouæ Conſtit.* expreſſe cauetur, *vt Conſtitutiones nouæ factæ non valeant, nec obligent, niſi poſt duos menſes elapſos à die, quo fuerint pronuntiatæ.* Quod & fuiſſe conſtitutum, quam maxime extitit rationi conſonum, nam cum leges ſint quædam Regulæ vniuerſales ad omnes pertinentes, neceſſum fuit, vt commodum atque congruum præfigeretur tempus, quo ad omnium poſſent notitiam peruenire. Sed de legibus Pontificijs, & à Romano Pont. editis, eſt ſpecialis difficultas, an hoc idem ſit dicendum, & an ſatis ſit ad earum ſufficientem, & debitam promulgationem, atqoe obligationem, vt in Rom. Curia publicentur? Sed de hac ſtatim infra dicemus. Redeuntes modo ad leges in communi, eſt etiam difficultas, nec parua, an ſufficienti facta promulgatione in Curia, tranſactoque ſupradicto duorum menſium præfixo termino, ſtatim obligent omnes in vniuerſum homines, etiam habitantes in remotiſſimis regionibus & Regnis, ad quos earum nondum fama peruenit? Videtur enim iuri, ac rationi contrarium, illos ad legum obſeruantiam obligare, ad quos ipſarum nulla omnino peruenit notitia. Circa hanc difficultatem eſt magna lis, & controuerſia inter DD. Scholaſticos, Iuriſperitos, atque Theologos, nam Panor. & Io. Andr. ſuper *d. cap. cognoſcentes, de Conſtit.* & ſuper illo poſtremo verbo libri ſexti Decretalium, data Romæ, &c. & Bal. ſupra legem ſuperius citatam, *l. ſacratiſſima. C. de legibus*, licet fateantur, vt tenentur, legem tunc promulgari, quando ſolemniter editur in Curia, neminem tamen putant ipſa teneri & obligari, quouſque illam audierit, & ad ſuã peruenerit notitiam, niſi forſan ex ignorãtia craſſa, atque culpabili eandem ignoret, ita vt ignorantia ipſa eũ accuſet, quod pro eo dicunt Iuriſperiti, quia idem omnino eſſe reputant, quempiam ignorantia excuſari, & legi non obligari. Quorum ſententiæ & opinioni fauere videtur Caietanus 1. 2. q. 90. art. 4. explicando D. Thom. in ſolutione ad ſecundum argumentum, vbi inquit, quod lex tantum obligat, quando peruenit ad notitiam eorum, ad quos pertinet, vel per ipſos ſteterit, quominus perueniat. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, de qua ſequens ſtatuitur concluſio, tertia in ordine.

Difficultas.

Diuerſæ hac de re opiniones.

Prima opinio Canoniſtarum.

Secunda opinio Theologorum.

Tertia Concluſio.

Facta legis ſolemni promulgatione, ac tranſacto termino ibidem conſtituto, ſtatim obligat, quamuis eam ignorantes excuſentur.

Cum primum lex fuerit ſolemniter promulgata in Curia, ſeu Metropoli alicuius Regni, fuerintque tranſacti ſupradicti duo menſes, aut terminus ibidẽ præfixus, ab ipſius promulgatione, ſtatim obligat vniuerſos, quamuis illam citra culpam ignorantes à culpa excuſentur. Volo dicere, quod legis obligatio, ex tunc a ſufficienti promulgatione incipit, quãuis ignorantia ſubditi, aut ſubditorum, ad quorum notitiam non peruenit, à culpa excuſet. Hæc concluſio eſt communis omnium Theologorũ, & probatur quoad vtramque ipſius partem, nam quãdo aliqua lex promulgatur, in vniuerſum intimatur, ac dicitur, Præcipimus vniuerſis, ſub noſtra ditione degentibus, &c. & non dicitur hoc, ſcientibus, ſeu ad quos huius noſtræ legis notitia peruenerit: ergo ſtatim oẽs à præfata promulgatione obligat, quamuis alias (vt dixi) aliqui ex ignorantia excuſentur. Probatur idipſum expreſſius, nã ſi poſt ſufficientẽ factã promulgationem, ſupradictos dictam legem ignorantes, aliqua perſona fide digna de eadem faceret certiores, iã deinceps, non ignorantia excuſarentur, ſed reuera obligarentur, vt ceteri, quod certum eſt, certũ eſt etiam quod hanc obligationem, nõ de nouo illis impoſuit, ille qui ab ignorantia eoſdem eximit: ergo ante obligabantur à ſupradictæ legis facta ſufficienti, & ſolemni promulgatione. Confirmatur vlterius, nam vt dicitur in concluſione, ſupradicta ignorantia laborantes excuſantur, ac excuſari fatentur opinionem tenentes contrariam: ſed nemo dicitur excuſari, niſi ab obligatione quam habet: ergo obligatio iã præceſſit, cum facta fuit legis ſolemnis promulgatio. Videtur enim quaſi contradictionis implicatio, id quod Iuriſperiti aſſerũt, nempe, quod excuſentur legem aliquam ignorantes, & quod non obligentur: nã ſi nõ obligantur, à quo excuſantur, & ſi excuſantur, quonam modo nõ obligabantur; obligabantur quidem, ſed excuſantur. Et hoc eſt, quod nos Theologi dicimus, quod ſufficienti facta legis promulgatione, ad ſenſum ſupra dictũ in cõcluſione ad ipſius obſeruãtiã tenẽtur cũcti, excuſantur & liberantur tamẽ à culpa, laborãtes ignorantia inuincibili, nã iuxta cõmune Theologorum axioma, nemo obligatur ad impoſſibile, neque quis peccat in eo, quod vitare non põt. Sed inſurgit modo alia noua difficultas, an ſatis ſit, legẽ aliquam ſolemniter promulgari in vno loco alicuius Regni, vt ſtatim illi ſubdantur, & obligentur vniuerſi, qui illius ſunt iuriſdictionis, vt ſi v.g. Philippus Catholiciſſimus noſter Hiſpaniarũ Rex de nouo aliquam conderet legem, ſiue Conſtitutionem efficeret, quæ omnes in vniuerſum ſibi ſubditos obligaret, an ſufficiat Mantui eam eſſe publicatam, vt ad ipſam tenerentur ẽt ſtatim, Valliſoletani, ſeu etiam Luſitani, an vero requiratur, qood eiuſdem vlterius Valliſoleti, aut Vlyſſiponæ, noua fiat publicatio? Quod & maiorem habet difficultatem in legibus Pontificijs, factis à Papa, & Romano Pont. totius orbis vniuerſali Paſtore, ac de vniuerſali Concilio, in quo ſolemniter aliqua feratur lex, vt quidpiam fiat, aut non fiat, maxime ſi per ipſam irritetur, ſiue annulletur aliquis contractus? & vt ad particularia deſcendamus, ſit exemplum, quod Papa prohiberet,

Nota hoc valde.

Difficultas.

nunc matrimonium intra quintum gradum, vel ſi nondum eſſent poſitæ leges irritantes actiones pupillorum, & alienandi ſua bona, quod nunc fierent, atque conſtituerentur de nouo, quæritur, Vtrum facta Romæ dictarum legum ſufficienti promulgatione, ſtatim obligent, & ſupradicti contractus ex tunc irriti eſſent, celebrati etiam inter ignorantes? Et vt difficultatibus propoſitis, congruentiori modo ſatisfiat, eiſdem reſpondeo per ordinem, & ſit quarta concluſio.

Quarta concluſio.

Leges neceſſario debent promulgari in propria Curia, cuiuslibet Regni.

LOquendo de Regalibus legibus, non ſatis eſt, quod aliqua lex ſolemniter promulgetur in Curia alicuius Regni, ſeu in toto Regno, ad hoc, vt obliget vniuerſos Regis ſubditos, extraneos à prædicto Regno, quin vero neceſſum eſt, vt in ſingulis Regnis ſolemniter promulgetur, ac ſi eſſent diuerſorum Regum. Hanc concluſionem tenet expreſſe Magiſter Soto, lib. 1. de iuſt. & iure, queſt. 1. artic. 4. concluſ. 3. in quadam quæſtiuncula incidenti, quã & probat hac ſpeciali ratione, nam non propterea, quod aliqua regna in eiuſdem Regis ditionem inciderint, eſſe cenſentur vna Reſpublica, neque amittunt ius, quod habent, vt leges in vnoquoque eorũ publicentur: quin vero, inquit ſupradictus Soto, ſi in eodem Regno, diuerſæ ſunt Prouinciæ, longo interuallo ſeparatæ, non ſufficienter exiſtimaretur publicata aliqua lex, antequã in ſingulis publico edicto ediceretur. Haud enim æquum eſt, ac rationi vllo modo eſſe videtur conſonum, vt leges in abditiſſimis partibus publicatæ, aliorum Regnorum, ſiue Prouinciarum habitatores perſtringant, & illos ad quorum nondum peruenerunt notitiam obligent. Sed de legibus, & Conſtitutionibus Summi Pont. eſt maior difficultas, an ſufficiat, ſatiſq; ſit, vt Romæ publicentur, ad hoc vt facta ibidem publicatione, ſtatim obligent? Circa quam difficultatẽ,

Difficultas.

refertur opinio Panor. *in cap. nouit de ſenten. excom.* aſſerentis, ſatis eſſe, vt Pontificiæ leges Romæ publicentur, vt ſtatim, ſeu poſt præfixum ibidem terminum, cunctos obligent, nec vlterius eſſe requiſitam, vlteriorem aliam publicationem: quem quidem Panor. nonnulli Canoniſtæ ſequuntur, dicentes Summum Pont. plumbeos habere pedes, quibus diſcurrere nequit. Quorum ſententiæ, & opinioni ſubſcribere videtur Sylueſtr. *verbo lex, q. 6.* vbi dicit ſic communiter obſeruari in praxi. Sed ſupradictus Panorm. *in cap. cognoſcentes, de Conſtitut.* ſemetipſum exponens ac magis ſententiam ſuam declarans, inquit, quod lex a Summo Pont. facta, ſtatim, & ab articulo promulgationis habet vigorem, non quidem quantum ad culpam, & ad penam, ſed quantum ad reſciſſionem contractuum. Vt tamen ea breuitate & reſolutione qua nitor, quid circa propoſitam difficultatem tenendum ſit, plenius, atque expreſſius habeatur, ſequentem ſtatuo cõcluſionem.

Quinta Concluſio.

Leges, Pontificæ, quantum ad pœnam & culpam non obligãt ſtatim poſt ipſarũ promulgationẽ factam in Curia, ſed poſt duos menſes, aut alium ibidem præfixũ terminum.

SI fiat ſermo de legibus Pontificijs, quantum ad culpam, & ad pœnam, non ſtatim obligant, poſt factam promulgationem in Curia, niſi poſt elapſum terminum ibidem præfixum, ſeu ſupradictum duorum menſium, poſitum in ſupradict. *authent. vt facta nouæ Conſtitutiones.* Hanc concluſionem & ſententiam tenet ſupradictus Soto loco ſupra citato, multiq; alij grauiſſimi DD. quos breuitatis gratia referre omitto; ſed ſpecialiter tenet eam doctiſſimus Doctor Nauar. lib. 1. Conſil. de Conſtit. conſ. 1. num. 17. vbi dicit, Conſtitutiones Pontificias, attento iure ſcripto, non ligare, etiam ſcientes eas factas eſſe, & promulgatas, ante elapſum terminum duorum menſium, quod dicit ſe tenere contra Panor. Imolam, Felyn. & alios, idque probat ex *gloſſa vltima, in data ſexti lib. Decretalium*, & quia *in d. authent.* tam in rubro, quam in nigro, expreſſe habetur, legem illam poſt duos menſes, & non antea valere, & conſequenter non obligare, aut ligare antea eiuſmodi præfixum terminum. Preterea probat Nauar. idipſum, quia, inquit, & ſi bona pars cauſæ, ob quam datur dilatio ſupradictorum duorum menſium, ſit, vt ne legem ignorantes obligentur, non ſola ea cauſa eſt, ob quam datur ſupradicta dilatio, ſed vt ne quoſdam liget, antequã alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confuſio, rixa, atque imparitas ſubditorum, dum alij ante alios ligantur, & perſtringuntur aliqua lege. Facit etiam ad hoc, quia ſicut ſcientia particularis legis non ligat, donec promulgetur: ita eadem fere ratione, eiuſdem legis promulgatę ſcientia ligare non debet, etiam ſciẽtes eam eſſe promulgatam, antequam labatur tempus in eadem pręfixum ad ligandum. Hęc ſupradictus Nauar. vbi ſupra, ſed dicit ſe ea dixiſſe attento iure ſcripto ſupradicti authentici, nam, inquit, quamuis hęc pars verior videatur, attento tamen ſtylo, & conſuetudine Eccleſię Romanę, contrarium omnino in Vrbe ſeruatur. Nam tranſgredientes leges Pontificias, publicatas etiam ante duos menſes elapſos puniũtur, non ſolum illi, qui confitentur, vel probantur ſciuiſſe illarum promulgationem, verumetiam, & qui nõ probantur iuſte illam ignoraſſe, præſupponendo, quod iure præſumuntur ſcire. Quæ conſuetudo, & ſtylus, inquit dictus Nauar. forte poſſet reſtringi, quoad forum exterius, non tamen quoad interius. Sed quidquid de hoc ſit, probabiliſſimum videtur, & quam maxime ratione conſonum, quod niſi Papa, & Sũmus Pont. in ſuis literis aliter expreſſerit, ac dixerit, nunquam intendat obligare per ſolam ſuarum legum promulgationem, factam in Romana Curia, nec ibidem ſtatim, niſi poſt tranſactum to eiſdem pręfixum terminum, aut communem ſupradictorum duorum menſium; & quod nec iſti currant; niſi a tempore promulgationis factę in eadem Prouincia, vbi habitatores vigent. Nam quando Põtif. ad irritandum aliquem contractum, ſeu inhabilitandum quempiam ob aliquem defectum, ſiue culpam, contrarium obſeruari, & practicari vult, id ibidem exprimit, ac expreſſe dicit, addendo illa cõſueta verba, *ex nunc, prout ex tunc*, prout appoſita ſunt *in cap. cum ſingula de præben. lib. 6.* vbi conſtituit, obtinentem duas pręhendas, ex tunc reddi inhabilem. Idipſum habetur *in clemen. nolentes, de hæret.* Et ad comprobãdum ſupradicta, accedit alia ratio efficaciſſima, nam ſi imperium Summi Pont. tam late patet, vt imperiũ Regis, & multo amplius, & leges ipſius non ſunt minus vniuerſales, quinvero vniuerſaliores, & vt dictum eſt in pręcedenti cõcluſione, leges à Regibus conſtitutę non ſatis eſt vt promulgentur in Curia Regia, verumetiã alibi, nec ibidem ſtatim obligant, ſed poſt tranſactum pręfixũ in eiſdem terminum, cur & Pontificię leges non id omnino obſeruabunt, ac de illis dici debet, quod ſtatim obligent, cum primum in Rom. Curia proponantur? non id certe videtur rationi conſonum, ſaltem, quantum ad culpam, & ad pœnam. Sed loquẽdo de legibus prædictis, & Conſtitutionibus Pontificijs reuocatorijs aliquorum contractuum, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Sexta Concluſio.

Leges Pontificæ, reuocatoriæ & quę fiunt ad reſcindendos aliquos contractus ſtatim ab articulo promulgationis factę in Curia obligant.

Leges Pontificiæ reuocatorię, & pertinentes ad reſciſſionem aliquorum contractuum ſtatim ab articulo promulgationis factę in Romana Curia ſuum habent vigorem. Volo dicere, quod ſi in aliquo Concilio facta eſſet aliqua lex, vt matrimonium non contraheretur intra quintum gradũ, vel

ne dein-

Digitized by Google

ne deinceps illegitime nati, ad ſacerdotia promouerentur, aut quod tales prębendę, nonniſi tali hominum generi prouiderentur, & irritaretur factum ab illo momento, quo huiuſmodi lex publicata eſſet in Romana Curia, omnia matrimonia, ſeu promotiones, & collationes in contrarium factę, irritę eſſent. Hanc concluſionem tenet expreſſe Panor. in ſupradicto *cap. cognoſcentes, de Conſtitut.* quam & ex parte approbare videtur Magiſter Soto loco ſupra citato: quamuis ex alia parte ab eadem diſcedere videatur, dicendo, quod quia matrimonia, & ſi quę ſunt id genus alia pacta, diſſolui non poſſunt ſine iniuria, interdici nullatenus deberẽt, niſi lege, quę vigere incipiat, dum fuerit in Prouincia promulgata, alias enim res eſſet (inquit) periculis, & maximis inconuenientibus plena. Sed quidquid ſit de opinionibus, noſtra concluſio eſt certa & vera, nempe quod leges Pontificię reuocatorię, quantum ad reſciſſionem actuum contrariorum, obligant ab articulo promulgationis earumdem in Curia, ſi id expreſſe ibidem habeatur, alias vero non. Nam vt ſupra dixi, quando Pontifices id volũt, expreſſe innuunt, verbaq; apponunt idipſum ſignificãtia, qualia ſunt illa ſuperius poſita, *ex nunc, prout ex tunc*, nec aliud de Summis Pont. eſt credendum, cum ſint, atque eſſe debeant, magis quam ſeculares Principes proni, & propenſi ad miſericordiam & clementiam, & dẽ animarum ſalute magis ſoliciti: & quidem ſi contrarium daretur, multa pericula, peccata, atque ſcandala exorirentur. Quod ſi ex factis eorum mens inueſtiganda & percipienda eſt, ex multis eorumdem Conſtitutionibus hoc ipſum facile licebit colligere ex pręallegato *cap. cum ſingula, de præb. lib. 6. et ex clem. volentes, de heret.* vbi expreſſe apponuntur irritantia verba, annullantia, & reſcindentia certos contractus, quod & faciũt ſemper, quando id in aliquo caſu fieri volunt. Qđ etiam conſtat ex *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 1.* vbi irritare volens ſancta Synodus omnia matrimonia clandeſtina taliter, appoſuit huiuſmodi decretum, vt robur habere inciperet poſt triginta dies, numerandos, à die prima publicationis factæ in eadẽ parochia, ex quo ſatis innui videtur, quod ad eorum irritationem, de mente Pontificis, & Conc. Patrum non ſufficiebat promulgatio facta in Curia, quia nõ id fuit dictum, ſed contrarium. Videatur Soto vbi ſupra, & Caiet. 2. 2. q. 60. art. 4. in ſolut. ad 2.

Septima Concluſio.

Generaliter loquendo, nõ peccãt, quę faciunt contra legẽ, antequã ad eorũ notitiam perueniat.

GEneraliter & vniuerſaliter loquendo, & quantum attinet ad effectum peccandi mortaliter, facientes, ſeu contrauenientes, contra aliquam legem, neceſſum eſt, quod ad eorum notitiam perueniat, nec ſufficit, vt fuerit in curia, ſeu alibi promulgata, niſi per eos ſteterit, quominus in eorum peruenerit notitiam, Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & conſtat ſatis ex doctrina à nobis ſuperius tradita. Diximus enim longe aliud eſſe, quẽpiam per legem obligari, & ab ipſius tranſgreſſione excuſari, & dicimus modo obligare quidem leges, ab earum facta ſufficiẽti promulgatione in Curia, ſeu alibi, ad ſenſum ſupradictum, ſed tamẽ quãtum attinet ad effectum peccandi ob illarum tranſgreſſionem, hoc non eſſe ſufficiens, quinvero eſſe neceſſarium, vt ad ſingulorum perueniant notitiam. Nam ſi nullo modo peruenerint, & hoc per ipſos non ſteterit, quominus perueniant, quamuis re vera obligent, vt dictũ eſt, excuſabuntur tamẽ per ignorantiam inuincibilem, quæ ſecundum communem doctrinam, vbiq; ab omni peccato excuſat, cũ eiuſmodi ignorantia cauſet inuoluntariũ, & quod ſimpliciter inuolũtarium eſt, peccatũ minime eſſe põt, nam peccatum eſt voluntaria legis tranſgreſſio, quę non reperitur in ignorante eamdem legẽ inuincibiliter. Hic multa ſeſe offerebant dicenda, de ignorãtia, & de multiplicibus eius ſpeciebus, nam alia eſt inuincibilis, alia vero craſſa, alia affectata, ſiue ſupina; ſed hæc conſulto in præſentiarum pętermittuntur, cum nõ ſint præſentis ſpeculationis, facileque videri poſſint apud DD. Scholaſticos, & Summiſtas proprijs in locis. Qua de re latiſſime agit ſupradictus Nauar. in d. conſil. 1. de cõſtitutionib. nu. 1. cum ſequentib. & in Manual. cap. 23. num. 45.

Nunc ſupereſt reſpondere ad argumenta propoſita in principio huius Articuli.

Ad primum de lege naturali dico, quod lex naturalis nulla indigebat promulgatione, quia naturali luce, atque ex naturali inſtinctu fuit promulgata, ſiquidem inſcripta fuit in mentibus, & cordibus noſtris, iuxta illud Pſalm. 4. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*, quod naturale lumen culpæ caligine quamuis per peccatum fuerit obſcuratum: non tamen vſque adeo, vt de primis principijs naturalibus, vlli mortales prætexere ſibi potuerint excuſationem, ſiue ignorantiam. De alijs vero quæ altiori indigebant diſcurſu, & indagine, quãuis aliqui, vtcunque ſe poſſent excuſare, nunquam tamen defuerunt, in ſtatu naturæ ſancti Patres, qui verbo, & exemplo, patria traditione, eamdem legẽ naturalem explicarent, atq; declararẽt, quod & expreſſius poſtea factum fuit, per veterem ſcriptã legem, à Deo latam tẽpore Moyſi, vbi ſupradicta naturalis lex latiſſime explicata eſt per Decalogum.

Ad ſecũdum de lege veteri, dico, quod hoc argumentum in longiſſimam nos ducebat diſputationem, circa ceſſationem legalium, de qua latiſſime agunt DD. Scholaſtici cum Magiſtro in 4. ſententiarum, diſtinct. 3. in materia de baptiſmo, & D. Thom. 3. par. quæſt. 66. art. 2. & ibidem omnes communiter Thomiſtę, ſed cum hoc præſentis non ſit ſpeculationis, conſulto pętermittitur, cõtentus dixiſſe, legem Chriſti, ſufficientiſſime fuiſſe promulgatam, a die Pentecoſtes, vbi Apoſtoli virtute induti ex alto, ipſam pędicare cœperunt. Qualiter autẽ ante obligauerit à tempore mortis Chriſti, non eſt meum in præſentiarum dicere, cum breuitati ſtudeam, neque id poſſit paucis explicari, ſicq; remitto lectorem, vt DD. conſulat Scholaſticos, locis ſupracitatis.

Ad tertium & vltimum iam ſatis patet ſolutio ex his, quę in concluſionibus diximus, circa obligationem legum ciuilium, & canonicarum erga abſentes, & qualiter ipſarum publicatio facienda ſit. Videatur hac de re D. Thom. 1. 2. q. 90. art. 4. & ibidem Medina, & Soto de Iuſtitia, & Iure lib. 1. q. 1. art. 4. & Syluester, *verbo lex q. 7.*

ARTICVLVS V.

Vtrum præter legem æternam, & naturalem mentibus noſtris impreſſam, & diuinam illam, quam Chriſtus Dominus in hoc mundo exiſtens docuit, & promulgauit, fuerit neceſſarium, ſiue conueniens, vt aliquæ leges humanæ, pro bono hominum regimine fierent, conderentur, atque inſtituerentur.

HAnc quæſtionem, atque difficultatem nolui in pręſentiarum prætermittere, vt huiuſce rei rationem genuinam traderem, ſimulque breuiter, atque compendioſe penitus exterminarem, & exploderem duos errores peſtilentiſſimos, atque perniciosiſſimos, qui circa hanc legum humanarum materiam verſantur, aut falſum exorti fuerunt olim. Alter eſt antiquiſſimus

Nota quorūdā hæreticorum errores, circa conſtitutionem humanarum legū.

cuius meminit Ariſt. 1. Ethicorum, c. 4. & 5. Ethicorum, cap. 7. & 4. Metaphyſicæ texto 22. temere, atque ſtultiſſime aſſerentium, nullum eſſe ius naturę, nullamq; humanam legem eſſe ſequendam, ſed id eſſe iuſtum, quod cuilibet tale eſſe videretur. Cuius ſtultiſſimi erroris mentionem facit D. Auguſt. lib. 3. de doctrina Chriſtiana, cap. 14. Alter eſt hæreticorum noſtri temporis, negantium Ius poſitiuum, nullamq; agnoſcentium poteſtatem ad iura condenda & ad conſtituendas humanas leges. Huius erroris auctor fuit Ioānes Vuicleph, quem poſtea fuit ſubſequutus Martinus Luterus, vt refert Clitoueus in ſua hiſtoria, qui quidem eo audaciæ, atque temeritatis deuenit, vt publice adhibito igne combuſſerit multos Iuris canonici libros, & bullas ſummorū Pōtificum, eadem omnino, ſeu potius peiora facturus de iure ciuili, ni magis timuiſſet ſecularem gladium, quam ſummorum Pontificum cenſuras, & excommunicationes. De quo Luteri errore videndus eſt Roffenſis ar. 27. & 37. & aliqualem de ipſo facit mentionem Magiſter Soto. lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. 4. & Pater Frater Petrus de Aragon. lib. etiā ſuo, de iuſt. & iur. 22. q. 57. art. 2. & proprius huius tractationis locus eſt 12. q. 95. & 96. vbi D. Tho. agit de legibus humanis. Sed his breuitatis cauſa, in præſentiarum omiſſis, vt ex oppoſitione falſitatis, & cōtrariorum, veritas plenius eluceſcat, libet paucis aliquot argumenta proponere, ad probandum, apparenter ſaltim, quod præter legem Dei æternam, & naturalem diuinam, mentibus noſtris impreſſam, diuinam etiam veterem, & Euangelicam per Chriſtum Dominum pronunciatam, & promulgatā, pro bono hominum regimine, nullis alijs opus fuit humanis legibus, nec neceſſarium, aut cōueniēs, quod aliquæ aliæ inſtituerentur, aut conderentur.

Nota. Argumēta, quæ contra humanas leges adducuntur, ſiue poſſunt adduci.

1. Argumentū.

Primo ſic argumentor, nam de mente, & ſententia D. Auguſt. lib. 1. de libero arbitrio, cap. 6. omnia ſunt ordinatiſſima, atque conſtitutiſſima, per legem æternam: hæc autem lex æterna mentibus noſtris in naturam noſtram per naturalem rationem deriuatur, inditaque atque impreſſa eſt in cordibus noſtris. Lex enim naturalis, vt pluries dicit idem D. Auguſt. & communis tenet Theologorum doctrina, & maxime D. Thom. 1. 2. q. 91. artic. 2. in ſolutione ad primum, nihil eſt aliud, quam quędā participatio legis Dei æternæ: ergo pręter ſupradictas legem Dei æternam, & naturalem mētibus noſtris impreſſam, nulla alia opus fuit humana lege, qua homines in cunctis ſuis actionibus, & operibus rectiſſime, atque ordinatiſſime, gubernarentur, & regerentur.

2. Argum.

Secundo confirmatur idipſum, nam hoc facere, atque humanas leges conſtituere, quadamtenus videtur contra diuinam voluntatem, expreſſam ab ipſo Deo in veteri teſtamento, Deutero. 4. vbi loquens cum ſuo Iſraelitico populo, cui veterem dederat diuinam legem, & vt apparet cum omnibus hominibus, qui poſtmodum futuris temporibus erant venturi (poſtquam eſt pręceptum morale, ſeu ad mores pertinens) dixit: *Cuſtodite mandata mea, quæ ego præcipio vobis, & non addetis verbum ad legem meam, nec auferetis ex ea*. Sed humanæ leges, vt videtur, nihil ſunt aliud, quam additiones quędam ad diuinam legem: ergo humanas leges conſtituere nullo modo licuit, quin vero diuino videtur eſſe iure prohibitum. Quod etiam cōfirmari poteſt exemplo, & ſententia Chriſti Domini, qui Math. cap. 15. cum Scribis, & Phariſæis loquens, eoſdemque reprehendens, propter quaſdam humanas traditiones quas fecerāt, inquit, quod ſine cauſa ipſum colebant, docentes doctrinas, atque mandata hominum, quibus verbis, quodammodo viſus eſt Chriſtus Dominus, diſcipulos ſuos, atque in ipſis cunctos homines deobligare ab obſeruatione quarumcunq; humanarum legum, ſeu ſtatutorum.

Tertio ſic argumentari poteſt ad idem, nam id facere, atque humanas leges inſtituere, quodammodo videtur, derogare & præiudicare perfectioni legis Euangelicæ Chriſti, quæ quidem perfectiſſima eſt; ac de ſe ſufficientiſſima ad peragendum omne opus bonum, iuxta illud dictum D. Pauli in epiſt. 2. ad Timotheum cap. 3. vbi de ea loquens, inquit, quod omnis ſcriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad docendum, & ad arguendum, & corripiendum, & erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonū inſtructus. Si igitur id ita eſt, ſuperfluunt omnes humanæ leges, vanumq; videtur, & inutile eaſdem efficere, atque cōſtituere. *3. Argum.*

Quarto probatur hoc ipſum, nam id facere videtur contra Euangelicam libertatem, & contra doctrinam ex inſtitutione Chriſti, traditam ab Apoſtolis, qui vbiq; legem Euangelicam legem vocant libertatis, atque incunctanter proclamant, per Euāgelium fideles eſſe liberos factos à iugo, & ſeruitute veteris legis, tale eſt illud D. Pauli 2. Corinthiorum 3. *Vbi ſpiritus, ibi libertas*, & 1. ad Timo. 1. dicitur, *quod iuſto non eſt poſita lex*, & ad Galat. etiam ca. 5. *Si ſpiritu ducimini, non eſtis ſub lege*: cum igitur fideles, & omnes in vniuerſum Chriſtiani ſpiritu ducantur, conſequens fieri videtur, quod liberi ſint à quacunque lege, ac proinde, quod ſuperfluū eſt & varium, humanas leges conſtituere. Et dato caſu, quod prædicta omnia locum non habeant, nā tantummodo appoſita ſunt ad confutandos, & cōuincendos noſtri temporis Luteranos hæreticos, ad ipſorum argumenta reſpondendo, vt compertum fiat, quam à ratione abſint, & ad augēdam difficultatem ſupradictam, prælliuſq; veritatem indagandam, libet aliud argumentum proponere, quod erit quintum in ordine, ad perſuadendum apparenter, quod nullis fuerit opus humanis legibus, quodq; foret congruentius, & expedientius, vt per optimos iudices, quam per leges, vt fieri conſueuit in humani generis primordijs, humana reſpublica gubernaretur. Ad quod probandum ſic argumentor. *4. Arg.*

Nam ſi leges, vt ſuperius dictum eſt, tenetq; cōmunis doctrina, ſunt noſtrarū humanarum actionum regulę, & mēſura, per quam omnium hominum vita in rectitudine ſui ſtatus regulari, atque menſurari habet, multo præſtantius, congruentius, & conuenientius viderit, id vt fieret per optimos Principes, Iudices, atque Gubernatores viuos, quā per humanas leges mortuas. Sunt enim, inquit Ariſt. 5. Ethicorum cap. 4. Iudices animatum quoddam Ius, ſiue iuſtum, ad quos tamquam ad iuſtitiā quandam animatam, miſeri homines, qui iniuriam patiuntur, debent cōfugere, leges autem ſunt quaſi mortuę, vt de ſe patet, niſi a Iudicibus viuificentur, atque exequutioni tradantur. Et quidem ſiue earūdem vim directiuam, ſiue vero coercitiuam inſpiciamus & cōſideremus, multo pręſtantius, vt videtur, atque efficacius reperitur iuſtitia ipſa in Principibus, Iudicibus, & optimis Gubernatorib. animatis, quam inanimatis legibus, cū lex quaſi mortua iaceat, iudex aūt viuus, vt dicitur, non ſine cā gladiū portet: ergo magis expediens, atque conueniens foret reipublicæ, optimos habere iudices, quā humanas leges conſtitui, cum pręterea leges non agant, nec ſtatuere aliquid poſſint, niſi de rebus in communi, & vniuerſali, iudices autem optimi ſua prudentia omnes rerum circumſtantias perluſtrent, & caſus incidentes in particulari conſiderent. Hęc ſunt, quę contra humanas leges, atq; ipſarum inſtitutionem, ſiue conſtitutionem, ſolent & poſſunt adduci, & communiter exercitij gratia, & ad indagandam veritatem adducuntur a Doctoribus: quibus tamen non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, pro cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones. *5. Argum.* *Nota hoc vide.*

Prima

Prima Concluſio.

Conuenientiſſimũ, atque vtiliſſimũ fuit, ac ſummopere neceſſariũ, vt humanæ, ſed præſertim Chriſtianæ reipublicæ, leges fieri.

Vtiliſſimum, atque conuenientiſſimũ fuit, quinvero, & ſummopere neceſſarium, vt præter æternã Dei legem, & naturalem mentibus noſtris impreſſam, diuinam veterem olim, & Euangelicã, à Chriſto Domino pronũtiatam, & promulgatam, ad decidendos, atque determinandos particulares caſus, & pro bono hominum regimine, aliquæ humanæ leges, Canonicæ, & Eccleſiaſticæ, ſiue ciuiles, & ſeculares inſtituerentur, quibus homines ad optatum ſitæ felicitatis, ſiue beatitudinis finem perducerentur. Hæc concluſio eſt certiſſima, & quammaximè rationi conſona, quæ & a nullo fideliũ, & Catholicorum negari poteſt. Et de neceſſitate, atq; vtilitate, ſiue conuenientia ſupradictarum humanarum legum latiſſime agunt DD. Scholaſtici ſequentes D. Thom. 1. 2. q. 91. art. 3. & q. 95. ar. 1. quibus in locis de hac materia diſſertiſſime agit, & ad probandam ſuprapoſitam concluſionem vtitur in primis ſupradictus D. Thom. auctoritate D. Iſidori lib. 5. Etymolog. cap. 20. vbi inquit, *quod factæ ſunt leges, vt earũ metu humana coërceretur audacia, tutaque eſſet inter improbos innocentia, atque in ipſis improbis formidato ſupplicio, refrenaretur nocendi facultas.*

Nota valde proprietatẽ humanarũ legũ.

Ad quod propoſitum, cum plures auctoritates poſſem adducere, breuitatis gratia facio miſſas, hoc contentus ſolummodo, ſi ſuprapoſitam cõcluſionem aliquibus efficaciſſimis rationibus comprobem, deductis ex naturali Philoſophia, atque ex ipſarum rerum natura. Pro cuius rei intelligentia libet præmittere vnum valde notandum. Illud eſt, quod ſicut in ſpeculabilibus, ita & in rebus practicis, innata eſt nobis vis ex à natura vniuerſalibus atque indemonſtrabilibus principijs, medio diſcurſu, deducere atque elicere concluſiones, alias quidẽ neceſſarias (vt in ſcientijs mathematicis) alias vero nõ neceſſarias, ſed probabiles ſiue opinabiles, propter ineuidentiam medij, & conſequentiæ, & pro qualitate cuiuslibet ſcientiæ. Sit exemplum in ſpeculabilibus. Ex hoc generali, vniuerſali, atq; indemonſtrabili principio, nẽpe, quod homo eſt animal rationale, medio ſyllogiſmo, atque diſcurſu, infertur hæc concluſio, quod homo ſit riſibilis, etenim ſi homo eſt animal rationale, & omne animal rõnale eſt riſibile, bene ſequitur, quod homo etiam ſit riſibilis, quæ propoſitio eſt neceſſaria, & euidens, ſtãdo in lumine naturali, in virtute præmiſſarum: attamẽ ſi præmiſſæ non ita neceſſariæ fuiſſent, ſed tantum opinabiles, ſiue probabiles, aut aliqua concluſio ex eiſdem, non ita euidenter eliceretur, & concluderetur, eiuſmodi concluſio non quidem eſſet euidens, & neceſſaria, ſed tantum opinabilis, atque probabilis, vt de ſe patet. Hæc omnia fiunt medio ſyllogiſmo, atque diſcurſu. Hoc idem reperire licebit in rebus practicis, & operabilibus, nam ex hoc naturali, & generali, vniuerſali, atque indemonſtrabili naturæ principio, quod tibi non vis, alteri ne feceris, medio ſyllogiſmo, & diſcurſu, per euidentẽ conſequentiam deducitur, quod nemini ſit facienda iniuria, non ſurripiendum alienum, nec inferẽdum malum, ac denique omnia pręcepta Decalogi, quaſi quædam neceſſarię concluſiones, ex dictis primis principijs naturalibus, per euidentem conſequentiam exprimuntur, & deducuntur, ac ideo omnia iſta ſunt de iure naturæ. Sed tamen ſi dicta principia non ita eſſent euidentia, & manifeſta, aut concluſiones elicitæ, non ita euidenter deducerentur ex ipſis, eiuſmodi concluſiones nõ eſſent de iure naturali, & diuino, ſed de iure tantum humano, deductæ ex dictis principijs naturalibus, medio ſyllogiſmo, atque diſcurſu. Hoc præmiſſo notabili, ex ipſo facile erit colligere, fuiſſe non ſolum vtile, atq; conueniens, verum etiam, & admodum neceſſarium, præter legem æternam, & naturalem mentibus noſtris impreſſam, & diuinam Euangelicam, quã nobis Chriſtus Dominus tradidit, pro rerum varietate, & emergentibus caſibus, atq; negotijs, leges aliquas humanas fieri, & conditas fuiſſe: nam ſicut in rebus ſpeculabilibus, & intellectu ſpeculante, medio diſcurſu, ex cognitione primorum principiorũ, per euidentem conſequentiam, aliquæ cognoſcuntur concluſiones, aliæ vero non ita euidenter, ſed ineuidentèr, probabiliter, atq; opinabiliter, propter ineuidentiam medij, & conſequentiæ; quia non ita neceſſario inferuntur, ſeu deducũtur ex principijs, ſed per multas conſequentias, & poſt longum diſcurſum, ita etiã in rebus practicis, & operabilibus, quamuis ex principijs naturalibus euidenter, & neceſſario aliquæ inferantur concluſiones, quales ſunt præcepta Decalogi, quæ continentur in ipſis expreſsè, ac proinde ſunt de iure naturali; alię tamẽ ſunt concluſiones, quæ non ita euidenter, & neceſſario inferuntur ex eiſdem principijs naturalibus, ſed obſeruatis quibuſdam circunſtantijs loci, & tẽporis, & poſt longum diſcurſum, & hoc eſt, quod faciunt leges humanæ, atque ad hoc deſeruiunt legiſlatores, & regulæ quæ in hunc finem, medio diſcurſu, & rationis adminiculo conſtituuntur, ab ipſis nuncupantur humanæ leges, ſine quibus humanum genus, haudquaquam poſſet vitam tranſigere. Ex his ſupraq; ſatis conſtat veritas noſtræ concluſionis, & vtilitas, cõuenientia, quinvero & pręciſa neceſſitas humanarum legum. Probatur vlterius concluſio, & dicta præciſè neceſſitas humanarum legum, nam quamuis Deus Opt. Max. humanam noſtram condiderit naturam, rationis capacẽ, indideritque ipſi, vt quidam dixit, quaſi quædam omnium virtutũ ſemina, quo poſſet homo medio diſcurſu, id quod bonum, æquum, & iuſtum eſt, per ſemetipſum indagare, & cognoſcere, non tamẽ decuit, aut vero expediens fuit, vt id relictum eſſet in cuiuslibet hominis voluntate, quinvero quammaxime fuit neceſſarium, vt à legiſlatoribus, ingenio, experientia, atque prudentia valentibus, aliquę cõmunes leges fierent, inſtituerenturque, & conderẽtur, per quas homines gubernarentur, atq; in officio continerentur. His accedit & alia peculiaris rõ: eaq. eſt, nam quamuis æterna lex mentibus hominum eſſet impreſſa, lex etiam naturalis, & diuina vniuerſalis eſſet, humanorum actuum regula, neutra tamen adhibebat pęnas compulſorias, quæ pro rerum varietate, in emergentibus caſibus, & negocijs, in ſtatu naturę lapſę, infligendę erant hominibus à ſupradictis legibus deuiantibus, ſeu aliquid contra ipſas facientibus; ea propter neceſſariũ q̃maxime fuit, humanas leges adhiberi, quib. ſupradictę inſtituerentur, atque conſtituerentur pęnę, ſine quibus vix aut nullatenus, humana reſpublica poſſet regi, & gubernari. Ad quod propoſitum facit, quod dixit olim Ariſt. 10. Ethic. c. 9. nempe, *alios natura, alios conſuetudine, alios diſciplina bonos fieri,* & 1. Polit. c. 2. dixit: *quod ſicut homo perfectione ſuſcepta, eſt cunctorum animantium optimus, ita ſi alienus fiat a lege, & a iudicijs, omnium eſt peſſimus. Quapropter, inquit, oportuit hominum naturam diris legibus, & metu coercere, atque in officio continere.* Quę omnia quammaxime faciũt ad legum humanarum neceſſitatem pręciſam oſtendendam, atque monſtrandam.

Nota pro ortu, atque origine humanarum legum.

Nota valde, q̃ habet homo in mente, & ratione quaſi ĩpreſſa omniũ virtutum ſemina.

Nota peculiarẽ vtilitatẽ prouenientẽ ex humanis legibus.

Secunda Concluſio.

Multo vtilius, atque conuenientius fuit reipublicę, gubernari optimis legibus, quam optimis Principibus, Gubernatoribus ſiue Iudicibus, etiam ſi ſemper fuiſſent, abſque vlla humanarum legũ poſitione.

Multo melius, atque vtilius fuit humanum genus guberna

Vt optimis legibus quā bonis (ēt ſi eſſent) gubernatorib. atque principibus nota hoc valde. Ariſtot. melius eſſe leges habere bonas, quam interdam principes bonos eſſe.

ſitione. Hæc concluſio eſt expreſſa Ari. 3. Politicorū cap. 11. & 12. & 5. Ethicorum cap. 6. vbi ſupradictā quæſtionem difficultat, & mouet, & propoſitis in contrarium aliquibus apparentibus rationibus, tandem concludit, *quod qui dicit, leges imperare debere, dicit Deum mundo præeſſe debere; qui vero dicit regem imperare debere, dicit belluam imperare debere.* verba ſunt expreſſa Ariſt. loco ſupracitato, q meo quidem videri pro eo dicit, nam leges ſi iuſtæ ſunt, a Deo ſunt, atque ab æterna ipſius lege, & voluntate deriuantur, & a naturali lege, quam Deus in cordibus noſtris impreſſit. Homines autem interdum, licet boni ſint, quandoque tamen a ratione deuiāt, & talis eſt, inquit, libidinis natura, vt optimos etiā viros contorqueat, & incuruet. Ad hoc probandum aliquæ etiam rationes, ſatis apparentes, quin vero, & fere euidentes poſſunt adduci. Atque in primis, nam leges ſecluſa omni cupiditate, amore, ſiue odio & omni humana affectione, ſtatuunt, atque diffiniunt, quid faciendum, quid vero fugiendum ſit, homines autem vtcumque perfecti carne cum ſint induti, ſæpiſſime paſſionibus perturbantur, multiſque alijs rebus, quæ ipſos a recto, & a ratione deflectere faciunt. Secundo probatur idipſum, quia facilius eſt inuenire vnum, aut alterum prudentiſſimum legiſlatorem, quam innumeram iudicū multitudinem, qui rempublicam regant, atque gubernant, non tā pro ſuo arbitrio, quā ſecundum rationem. Tertio, nam ea, quæ diſponunt leges, & de quibus leges conſtituuntur, longo diſcurſu, & poſt longi temporis diuturnam conſiderationem, ſtabiliuntur: at iudicia humana, & quæ iudices, vt plurimum pronunciant in dies breuiſſime excogitatur, in eiſque proinde nec modicum ſubeſſe poteſt erroris, nam vt dicitur, omnia ſubita probantur incauta. Tandem quarto, & vltimo expediens, atque conueniens fuit, humanas leges inſtitui, & non iudicia iudicum arbitrio committi, nam leges cum ſint vniuerſales, & in communi, atque in vniuerſali conſtituantur, omni prorſus ſuſpitione carent, q ex odio, vel ex amore procedant, nullique irrogant iniuriā, ſi aliquid arduum, atque difficile præcipiant, nemo fere illud ęgre fert, quod in iudicibus, non ita facile licebit reperire. Vnde & iure multis in locis cautum eſt, vt quam pauciſſima iudicum arbitrio relinquantur, quin vero debent ipſi ſecundum leges, & iura iudicare, & pronunciare, vt habetur *in cap. omnis, 18. q. 1. & in c. iudices, 3. q. 7. & in cap. ſummopere 11. q. 3. & in l. illicitas, ff. de offi. praſ.* qua de re videatur D. Thom. 2. 2. qu. 67. art. 2. vbi agit an debeant ſemper iudices ſecundum leges ſcriptas iudicare. Et hæc de legum humanarum vtilitate, conuenientia, & præciſa neceſſitate dicta ſufficiant.

Iudices nō proprio ſuo arbitrio dēnt duci, ſed ſecundū leges ſcriptas iudicare.

Reſpondetur ad argumenta in contrarium adducta.

Ad primum.

Ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum, quod quamuis per legem æternam cuncta ſint recte, & congrue diſpoſita, atque conſtitutiſſima, & ordinatiſſima, quamuis etiam ipſa in mentibus noſtris deriuetur, & in natura noſtra per rationem naturalem ſit indita, atq. impreſſa, adhuc tamen ſummopere neceſſarium fuit, pro emergentibus caſibus, atque particularibus negocijs, diuerſas leges humanas fieri, atque conſtitui, nā ſicuti in rebus ſpeculabilibus, etiamſi ex parte rationis ſpeculatiuæ, per naturalem participationem diuinæ ſapientiæ inſit nobis cognitio quorumdam communium principiorum, & concluſionum, quæ ex eiſdem per euidentem conſequentiam deducuntur, non tamen illarum, quæ non euidenter inferuntur, neque cuiuſlibet veritatis propria cognitio, ſicut in diuina ſapientia continetur, quin vero neceſſum eſt, vt eiuſmodi concluſiones vlterius inferantur, & deducantur per diſcurſum ad particularia deſcendendo, ita etiam & in rebus practicis, & operabilib. quamuis ex parte rationis practicæ naturaliter participet homo legem æternam, ſecūdū quædam communia principia, & concluſiones, quæ ex eiſdem principijs per euidentem conſequentiā deducuntur, atque inferuntur, non tamen illa, quæ nō ſic euidenter inferuntur, neque ſingulorum caſuū directiones in particulari, prout in æterna lege, & naturali ratione cōtinentur. Vnde & neceſſum fuit, quod humana ratio, deſcendendo ad magis particularia, eaſdem inueſtigaret, quæ particulares diſpoſitiones adinuentæ ſecundum humanam rationem, obſeruatis quibuſdam conditionibus, quæ ſunt de ratione legis, dicuntur humanę leges, quas neceſſariiſſimum fuit in humana republica fieri, atque cōſtitui propter rationes poſitas in probatione ſupradictarum concluſionum. Vnde Cicero in ſua Rethorica lib. 1. de inuentione, loquens de legibus, dixit: *Quod initium totius iuris fuit a natura profectū, deinde quadam in conſuetudinem ex vtilitatis ratione venerant, ac poſtea res a natura profectas, & a cōſuetudine probatas legum metus, & religio ſanxit.*

Nota hoc valde.

Ad ſecundum reſpondeo, quod humanas leges factas fuiſſe, atque in republica humana conſtitutas, nullo id modo fuit contra volūtatem diuinam, quin vero maxime ad ipſam conformiter, dum tamen ipſæ ſint iuſtæ. Neque id facere fuit, quidpiā ad diuinam legem addere, ſed tantum ipſam quoddammodo, qualiter fuerit obſeruanda, explicare, & declarare, & contra ipſius trangreſſores pœnas, minas, atque terrores apponere, quibus homines in officio contineātur, & ab ipſius diuinæ legis tranſgreſſione retrahantur. Neq; de his legibus iuſtis, aut recte factis intelligenda vllo modo ſunt verba ſupracitata, quæ apud Matthæum cap. 15. reperiuntur dixiſſe Chriſtum Phariſæos reprehendendo, & redarguendo, haud enim ibi reprobauit, aut cōdemnauit omnes humanas leges, ſed tantum illas, quæ factæ fuerant ab eiſdem contra legem diuinam, & contra particulare pręceptum de honorandis parentibus, vt facile conſtare poterit legenti eiuſdem literæ cōtextum. Condemnauit itaque ibi Chriſtus Dominus mandata Phariſaica, & carnales traditiones, diuinæ legi contrarias, cuiuſmodi erant illæ, ſed non perinde humanas leges, iuſtas, & recte factas, pro bono reipublicæ regimine, & gubernatione, nec fideles deobligauit, aut exemit ab ipſarum obſeruantia, & ſtricta cuſtodiēdi illas obligatione, quam oēs hēnt.

Ad tertium reſpondeo ſimiliter, quod humanas leges conſtitutas, atque in Republica Chriſtiana factas fuiſſe, non fuit vllo modo derogare, aut præiudicare Euangelio Chriſti Domini, ſeu Euangelicæ legis perfectioni, quæ vt recte probat argumētum, perfectiſſima eſt, multumque vtilis, & neceſſaria, ad omnia, quæ ibidem dicuntur: ſed cū hoc ſtat, quod ad particulares caſus, & ad ſpecialia negotia emergentia, vtiliſſimum, conuenientiſſimum, atque neceſſariiſsimum fuerit, humanas leges fieri, atq. conſtitui, quod minime eidem Euangelicæ legi contrariatur, quin vero nimis eſt conforme, cum ibidem contineatur, vt obediatur Prælatis, & quod Reges, & Iudices honorificentur, & ipſorū legibus, & præceptis pareatur.

Ad quartum reſpondeo, quod libertas Euangelica, & Chriſtiana, & de qua in dictis locis loquitur D. Paul. non ſtat, aut conſiſtit in eo, quod argumentum prætendit, ſed in hoc, quod per Euangelium, & legem Chriſti, & ſpecialiter per eiuſdem redēptionem, & copioſiſſimam ſatisfactionem factam Deo Patri, facti ſumus liberi a peccato, & ab ęterna morte, atque ab obſeruantia Moſaicæ legis, de quib. veniunt, & ſunt intelligendæ omnes auctoritates ibidem adductæ D. Paul. & hoc voluit dicere, & inſinuare D. Paulus, & non aliquid amplius, vt falsò garriunt, atque proclamant hęretici ipſi.

Ad quintum, & vltimum reſpondeo, per ea, quę dicta

dicta ſunt in probatione ſecundæ concluſionis, vbi adductæ ſunt rationes, & cauſæ, quibus magis expediens atque conueniens fuit, Reſpublicas regi, & gubernari per leges, quam per optimos etiam iudices, aut humana iudicia relinqui iudicum arbitrio, qua de re videatur ſpecialiter D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 1. in ſolut. ad ſecundum. Et quando dicitur, quod leges ſunt veluti mortuæ, iudices autem viui, poſtquam vt dicit Ariſtot. eſſe debent, quaſi iuſtitia quædam animata, inquit D. Thom. quod hæc iuſtitia animata, vt plurimum non inuenitur in multis iudicibus, & regulariter loquendo, neq; inueniri poteſt; iudicumque iuſtitia ex multis cauſis flexibilis eſt, quapropter neceſſarijſſimum fuit in Republica leges fieri atque conſtitui, quibus diffiniretur atq; determinaretur, in rebus omnibus aut ſaltim quoad maxime fieri poſſet, quid iudicandũ eſſet, & pauciſſima hominum, atque iudicum arbitrio, & iudicio committerentur. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnes humanæ leges à lege Dei æterna, atque naturali deriuentur, ſeu potius habeant deriuari?

IAm ſupra quæſtione præcedenti, Articulo tertio diximus, quatuor diuinas eſſe leges, Dei æternã, naturalem humanis mentibus impreſſam, diuinam veterem, atque diuinam Euangelicam, quarum omnium in particulari congruentiſſimas adduximus diffinitiones; at nunc pro maiori dicendorum intelligentia, in quæſtionem libuit adducere: an omnes humanæ leges à ſupradictis diuinis deriuentur, & maxime ab æterna Dei lege, & naturali mentibus noſtris indita, atque impreſſa; & vt pro more noſtro, clarius, atque diſtinctius procedamus, & ex oppoſitione contrariorum, veritas plenius eluceſcat, pro alia in contrarium parte, aliquot viſum eſt proponere argumenta.

Primo ſic argumentor, ad probandum appareret, quod humanæ leges, non à lege Dei æterna, neque naturali humana deriuentur, nam certum eſt, quod à lege Dei æterna nihil iniquum, ſeu iniuſtũ poteſt procedere, cum ſicut dictum eſt, de mente, & ſententia D. Auguſt. lib. 1. de libero arbitrio, c. 6. *Lex æterna ſit, ſecundum quam omne iuſtum eſt, et à qua procedat, vt omnia ſint ordinatiſſima*: ſed multæ leges ſunt iniquæ, atque iniuſtæ (vt de ſe patet) cõtra quarum latores exclamauit olim Iſaias c. 10. dicendo: *Væ qui condunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſtitiam ſcripſerunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, &c.* Ergo non omnes humanæ leges, à lege Dei æterna deriuantur. Quod & confirmari poteſt ex eo, quod dicit D. Auguſt. lib. etiam 1. de libero arbitrio cap. 5. quod lex, quæ interdum populo regendo præſcribitur, multa recte permittit, quæ per diuinam prouidentiam vindicantur: ſed ratio diuinæ prouidentiæ eſt lex æterna: ergo non omnis lex, ẽt recta, procedit à lege Dei æterna.

Secũdo probatur idipſum de lege naturali, quod non omnes leges humanæ à naturali lege procedant, nam lex naturæ, eadem eſt apud omnes, & ius naturale eandem ſemper, & vbique vim habuit: ſed leges humanæ non ſemper, & vbique eandem vim habuerunt, nec vero habẽt: ergo non omnes leges humanæ à naturali deriuantur. Conſequentia eſt legitima: minor autem probatur ex Ariſtot. 5. Ethicorum, cap. 7. vbi diffiniens iuſtũ naturale, & legale, inquit, pęnes hoc differre, *quod iuſtum naturale à principio ſemper fuit, & obligauit, iuſtum autem legale, à principio nihil differt, vtrum ſic, vel aliter fiat, ſed poſtquam eſt poſitum, oportet, vt fiat*: ſequitur ergo, quod non omnes humanæ leges, ſunt de iure naturali, aut deriuantur à iure naturali. Quod, & confirmatur ex eo, quia idem Ariſtot. quin vero D. Iſidorus lib. 5. Etymologiarum, cap. 4. diuidunt ius poſitiuum (quales ſunt omnes humanæ leges) contra ius naturale: ergo vnũ non deriuatur ex alio. Hæc ſunt potiſſima argumenta, quæ pro hac parte ſolent, & poſſunt adduci. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, quæ & explicabitur per ſeq. concl.

Prima Concluſio.

Omnis lex humana, ſi ea iuſta, & recta eſt, ab ęterna Dei lege deriuatur, deriuarique habet neceſſario. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 1. 2. q. 93. art. 3. quam & probat primo, auctoritate diuinæ ſapientiæ, quæ Prouerbiorum 8. inter multa alia de ſe dicit, quod per ipſam reges regnant, & legum cõditores iuſta decernunt: quod & confirmat D. Auguſt. ſententia, qui primo libro, de libero arbitrio, cap. 5. & 6. dicit: *quod in temporali lege nihil eſt iuſtum atque legitimum, quod non ex æterna Dei lege, homines ſibi deriuauerint.* Quod & probari etiam poteſt multiplicibus rationibus, & primo ex ordine, & diſpoſitione cauſarum naturalium, quæ quidem ita ſunt diſpoſitæ, vt inferiores dependeant à ſuperioribus, operarique minime poſſint, aut ſe mouere, niſi ſuperiorum virtute adiutæ, & admotæ. Hac enim ratione Ariſtot. 8. Phyſicorum cognouit, ac dixit, neceſſe eſſe, cunctos vnum primum motorem confiteri, à quo inferiores omnes moueantur, atque dependeant, ſi enim, inquit, primus non moueret, reliqui neutiquam ſe, aut alios mouere valerent. Eundem ordinem ponit idem Ariſtot. primo Ethicorum, inter artes, & cauſas artificiales; nam, inquit, illa quę maxime eſt architectonica, reliquis veluti Princeps imperat: ſi igitur hoc reperitur in cauſis, & motus cuiuslibet mouentis ſecundi neceſſario deriuatur à primo motore, in artificialibus etiam ratio actuum artis inferiorum artificũ à ſuperiori procedit artifice: ergo & in mundi huius gubernatione hoc ipſum neceſſario erit confitendum, nempe, quod omnia recta, & iuſta ab vno, Deo recto, & iuſto, ſupremo legislatore, procedant atque ab æterna ipſius lege, in qua continentur, & à qua procedunt rationes omnium rectorum inferiorum. Hoc eſt adeo verum, vt teſte D. Thom. loco ſupracitato, omnes aliæ diuinæ leges, naturalis nempe, & poſitiua vetus, quæ Iſraelitico populo per Moyſen tradita fuit olim, & Euangelica ore Chriſti Domini mundo conſtituta, pronunciata, & promulgata, à prædicta Dei æterna lege deriuantur, & vt diximus in pręcedenti Articulo, ſunt eiuſdem quaſi quidã riuuli, ſiue deriuationes, effectus atque participationes. Ipſa enim æterna, atque immota perſiſtens, in naturalem noſtram influit, & ab eadem diuina vetus atque Euangelica ſunt deductę, in nullo alio à naturali differentes, niſi penes hoc, quod naturalis ineffabili quodam modo, mentibus noſtris eſt impreſſa, & naturalis cum ſit, ad naturalem finem homines ordinat; diuinæ vero illę, hominibus poſitę (pro eo enim dicuntur poſitiuę) ſupernaturales cum ſint, ordinant eundem, & dirigunt in finem ſupernaturalem, quæ omnia ſunt valde notanda, & memorię commendanda.

Oĩs lex humana, ſi ea iuſta eſt, & recta, ab æterna Dei lege hẽt deriuari

Secunda Concluſio.

Supradictæ humanæ leges, ſi iuſtæ ſunt, etiam à lege naturali deriuantur, deriuarique habent. Hæc etiam concluſio eſt D. Thom. 1. 2. quæſtione nonageſimaquinta, articulo 2. quam & probat, primo ex auctoritate Ciceronis lib. 2. de Inuentione, dicẽtis:

Leges humanæ ſi iuſtæ ſint, à naturali ẽt lege deriuantur debentq. deriuari

tis: *Initium iuris fuiſſe à natura profectum, & quod deinde quædam in conſuetudinem ex vtilitatis rõne venerunt, poſteaque res à natura perfectas, atque à conſuetudine probatas, legũ metus, & religio ſanxit.* Sed vlterius probat eandem concluſionem ratione, & ratio eſt, quia iuxta mentem atque ſententiã D. Aug lib. 1. de lib. arb. lex niſi iuſta fuerit, lex non eſt, nec legis promeretur nomẽ, in tantumq; habet virtutem legis, in quantum participat rõnem iuſtitiæ: ſed lex naturalis eſt rationis regula, à qua deuiare iniquitas eſt, & ad quam veluti ad exẽplar quoddam, in cunctis ſuis actionibus, & operationibus homines debent intueri: ergo omnes humanæ leges, ſi iuſtæ, & rectæ ſunt, à naturali lege deriuantur, ab ipſaque rõne debent fabricari. Nec verò refert ſiue vllum inconueniens eſt, humanas leges duabus regulis menſurari, æterna. ſ. & naturali, quarum hæc deriuatio, & participatio illius eſt, quinvero id neceſſarium eſt: etenim vt architectus ex preconcepta domus forma, lineas in lapide, ſeu in ligno ducit, q̃ quidem ſuo miniſtro, atq; officiali regulæ sũt, quas cudendo, & ſerrando, ipſe ſequi debet, ſicq; domus quodammodo à duabus regulis procedit, nempe ab architecto atq; ab officiali, ex eiuſdem directione: ſic etiam & Deus Opt. Max. æternam ſuã legẽ mentibus noſtris impreſſit, quæ diuinæ ſuæ voluntatis eſſet certum ſignum, quapropter dum legẽ naturæ tenemus, & ſequimur, æternamque Dei legẽ imitamur, operationes noſtræ ſi rectæ ſunt, a duabus ſupradictis procedunt regulis, quod etiam contingit in humanis legibus. Qua quidem rõne Cic. lib. 2. de legibus, dixit olim, *quod lex eſt iuſtorũ, iniuſtorumque diſtinctio, ad illam antiquiſſimam, & rerum omnium principem expreſſam naturam, ad quã leges hominum diriguntur, quæ ſupplicio improbos afficiunt, defenduntque atque tuentur bonos.*

Nota hoc valde, qualiter humana leges deriuentur à lege naturali.

Sed eſt notandum, quod dupliciter contingit, aliquid à naturali lege deriuari, vno modo, vt concluſio ex ſuis principijs deducta; alio vero, vt ſpecifica determinatio alicuius communis generis. Statuamus aliquod exemplum, vt quæ dicuntur, clariora fiant. Ex hoc, v. g. communi, & generali principio legis naturæ, quod tibi nõ vis, alteri ne feceris, ſequũtur tanquam concluſiones certæ, non eſſe occidendum, neque eſſe furandum, &c. Item ex hoc cõi, & generali principio, quod virtus eſt digna pręmio, vitium autem pęna, & ſupplicio intulit humana lex, latronem eſſe ſuſpendendum, & hæreticum igne cõburendum, &c. Sed aliter, & aliter inferuntur ſupradictæ duę concl. nam in primo adducto exẽplo, inferuntur per viam ſyllogiſmi, & tanquam concluſiones deductæ ex ſuis proprijs principijs, nã ſi, qđ mihi non volo, non alteri eſt faciendum, bene ſequitur per bonam conſequentiam, non eſſe furandum, neque occidendum, & vtraque præmiſſa eſt nota naturaliter. At in ſecundo exemplo, concluſiones ſeu illationes inde deductæ non inferuntur tãquam concluſiones ex ſuis proprijs principijs, ſed tanquam ſpecificæ determinationes alicuius communis generis. Volo dicere, quod ex hoc, quod virtus ſit præmio digna, vitium autem pęna, & ſupplicio, non per viam ſyllogiſmi, & bonæ conſequẽtiæ, ſequitur latronem eſſe ſuſpendendum, aut hæreticum igne comburendum, ſed ſolummodo, quod qui fuerit malus, puniatur; at humana lex cõe illud ſupplicij genus ad particularia traxit, atque determinauit, dicendo, id vt fiat ſuſpendendo latronem, & comburendo hæreticum, eo modo, quo, & artifex, domus formam in communi conceptam, ad peculiares fabricas accommodat, dicendo, vt hoc ſic, illud vero aliter fiat, ſiue conſtruatur; quod quidẽ vt dixi, non fit per viam ſyllogiſmi, ſed per viã ſpecificę determinationis, ſiue applicationis alicuius communis, & vniuerſalis generis, ad ſuas ſpẽs particulares, & per legem humanam, quã pœnam cum culpa dimetimur, faciendo huiuſmodi collectionẽ, ſi malus eſt puniendus, latroni congruum ſupplicium eſt ſuſpendium, hæretico vero incendium, taliterque puniantur. In qua lege, atque conſtitutione, licet prima præmiſſarum lumine naturali ſit cognita, non tamen ſecunda, neque ex ipſa per euidẽtem conſequentiam ſequitur, ſed eſt quoddam humanum arbitramentum. Ex quo præſuppoſito notabili, manifeſte ſequitur, quod deriuatio legis humanæ, quæ fit ex naturali lege, ſeu ex principijs legis naturæ, per viam concluſionis, & ſyllogiſmi, nõ eſt noua conſtitutio talis operis, in genere virtutis, ſed deductio, & explicatio virtutis, quæ in principijs naturalibus latebat; nam totus Decalogus, & illius omnia præcepta, non furtum facies, non fornicaberis, &c. ante omnem humanam legem, & ratiocinationem erant virtutes exiſtentes, & latentes in ſuis proprijs naturalibus principijs, ſunt autẽ explicata, atq; exterius poſita, vt ne quis ſibi eorum ignorantiam prætexeret. At vero illa deriuatio legis humanę, quæ fit ex lege naturali, atq; ex ipſius principijs, non per viam concluſionis, & ſyllogiſmi, ſed per viam ſpecificæ cuiuſdam determinationis, & applicationis alicuius cõis generis ad aliquod particulare, prout dictum eſt in exemplis poſitis, noua eſt conſtitutio operis in eſſe virtutis, nam iure naturæ non erat virtus ſuſpendere latronem, aut hæreticum comburere; lex. n. naturæ tantum dicebat, q mali puniretur, &c. quando ergo lex humana conſtituit, atq; determinauit horum particulare ſupplicium, commune ſupplicij genus ad caſos particulares determinando, & applicando, tunc fecit ſuſpenſionem latronis, & combuſtionẽ hæretici eſſe actus virtutis. Hoc eſt ſummopere notandum, atque memoriæ valde commendandum, ad intelligendã, & percipiendam, differentiam humanarum legum, & quia vt loquit D. Tho. leges humanæ, quæ ſunt prioris generis, habent ſuum vigorem, & virtutem à lege, & naturali iure; illę vero quę ſunt poſterioris ordinis, minime, ſed tantum à iure ciuili, quãuis ſint multum iuri naturali conformes.

Nota valde. Differẽtia quæ verſatur inter præcepta iuris naturalis, & quæ ſunt de iure gentium, ſiue ciuili.

Ad arg. in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum, quod erat de lege Dei ęterna, dico, q lex humana in tantum habet rationem legis, in quantum eſt iuſta, & ſecundum rectam rationem, & ſecundum hoc certum eſt, quod à lege ęterna deriuatur, ſi tamen à recta ratione recedit, iam nõ promeretur rationem legis, ſed magis cuiuſdam violentię, & tales ſunt oẽs leges, quę dicuntur iniquę, de quibus nos non loquimur, ſed de legibus humanis iuſtis, & rectis. Et addit D. Th. loco ſupracit. in ſolutione ad ſecundum, quod ẽt in ipſis legibus iniquis, in quantum reperitur ibi aliquid de ſimilitudine legis, propter ordinem ptãtis eorum, qui fecerunt ipſas, adhuc dicere poſſumus, q ab ęterna Dei lege deriuentur, ſiquidẽ, vt dixit D. Paul. ad Rom. 13. *Omnis ptãs à Domino Deo eſt*, & etiam infidelium principum poteſtas à Deo deriuatur, iuxta illud, q dixit Chriſtus Dominus ad Pilatum, *non haberes in me poteſtatẽ, niſi tibi datum fuiſſet deſuper*, ſed hęc eſt alia deriuatio, de qua alias. Ad confirmationem vero dico, q lex humana, quę malũ permitteret, approbando illud, vt bonum, vt quę fornicationem pronunciaret eſſe bonam, nequaquã à lege ęterna diceretur deriuari, ſeu ab ipſa profflueret; at vero illa, quę impunẽ permittit aliqua mala, vt forſan euitentur maiora, aut quia non poteſt oĩa cohibere, & coercere flagitia, in hoc quod non conatur, ad id q perficere nequit, & moraliter loquẽdo explere impoſſibile eſt, non eſt mala, ſed recta ac prudens, & à diuina, ęternaque Dei lege deſcendit, & deriuatur, quamuis vt inferior ac debilior, illam perfectè non adęquet. Videatur hac de re D. Tho.

Nota hoc valde.

loco

loco ſupracitato in ſolutione ad tertium.

Ad 2. arg. adductum de lege naturali, reſpondetur, quod Ariſt. in illo loco nuncupauit iuſtum legale illud, quod eſt mere ciuile, & quod ſecundū mō ex lege naturali deriuatur, de quo etiam diximus, quod antequam ſtabiliretur, non erat virtus, ac proinde nec referebat, ſic vel aliter fieri, ſecus eſt autem de deriuatis ex iure naturali, primo modo. Et vtcumq; illud ſit, de his omnibus verum eſt dicere, quod à iure naturali deriuantur, mediatè vel immediatè, per modum concluſionis ſyllogiſmi, atque euidentis conſequentiæ, aut per modum alterius deriuationis, applicando, & determinando aliquod cōmune ad ſuum particulare. Et ſimiliter reſpondetur ad cōfirmationem, quod quando D. Iſid. in 5. Ethym. diuidit ius naturale, contra ius poſitiuum, intelligit de poſitiuo, ſecundo modo dicto, hoc eſt de poſitiuo mere ciuili, de quo etiam verum eſt dicere, quod deriuatur à iure naturali, ſaltim ſecundo prædicto modo deriuationis, & in quantum Ius poſitiuum ciuile, ſi illud eſt iuſtum, conforme eſſe debet iuri naturali. Hæc de iſtu Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quiſnam ſit effectus humanarum legum? an effectus legum humanarum ſit bonos homines facere?

VT, quod quæritur, plenius eluceſcat, pro parte contraria aliquot libet proponere argumēta. Et primo videtur, quod effectus legis non ſit homines bonos facere, nam de mente, & ſententia Ariſt. 2. Ethic. c. 6. *Sola virtus eſt, qua bonum facit habentem*, quæ & donum, & munus Dei eſt, iuxta illam celebrem ſententiam D. Aug. lib. 2. de lib. arbit. qua definiens virtutem dixit: *Quod virtus eſt bona qualitas mentis, quam Deus in nobis ſine nobis operatur*: ſed legiſlatores per ſuas leges non valent homines virtuoſos efficere: ergo neq; bonos, ac proinde non ipſe eſt effectus humanarum legum.

Secundo ſic argumentor ad idem, nam nullus hominum eſt, aut eſſe poteſt ſimpliciter bonus, ſine gratia, & charitate, vt tenet communis omnium Theologorum ſententia: ſed leges ciuiles nihil dictant, aut præcipiunt de gratia, & charitate, ſed vt plurimum ordinantur in bonum vtile, & in id qđ reſpicit ſolam vtilitatem Reipublicæ: ergo ipſarum effectus, non eſt facere homines bonos.

Tertio probatur idipſum. Nam leges non proſunt hominibus, niſi illis obediant, atque eiſdē ſint obſequentes, quod facere nec ipſi poſſunt, niſi ſint boni: ergo bonitas ſaltim obedientiæ, iam præſupponitur in hominibus ad ipſas leges, ſicq; videtur, quod earum effectus nō ſit homines facere bonos.

Pro reſolutione ſuprapoſitæ difficultatis, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Omnis lex intēdit ciues facere bonos, ea bonitate, quæ ſuo ꝓprio fini congruit.

Omnis lex intendit ſuos ſubditos facere bonos, ea bonitate, quæ congruit, atque conuenit ſuo proprio fini. Hæc concluſio generalis eſt, atque vniuerſaliter comprehendit omnes leges diuinas, & humanas, ſeculares, & Eccleſiaſticas, & dicimus, quod ſecundum finem, quem quælibet lex habet, eſt, & effectus quem intendit, atque procurat in homines inducere, nam lex diuina intendit efficere homines ſimpliciter bonos, quod ſolum fit per gratiam, & charitatem, & hoc ipſum ſuo quoque modo, & ordine, intendunt, atq; procurant leges humanæ, Canonicæ, & Eccleſiaſticæ, ſed ciuiles intendunt effectus proprio ipſarum fini congruentes, & conuenientes. Sic explicata, & declarata dicta concluſio eſt D. Thom. 1. 2. q. 92. art. 1. vbi, & probat eam, primo auctoritate Philoſophi, lib. 1. Ethic. c. 14. vbi inquit: *Quod voluntas cuiuslibet legiſlatoris hæc eſt, vt homines bonos faciat*, ſecundo probat eandem ratione, & ratio hæc eſt, nam cum lex (vt ſupradictū eſt) nihil ſit aliud, quam dictamen rationis in Præſidente, quo ſubditi reguntur, & gubernantur, & ſubditorum virtus in eo conſiſtat, vt bene ſubdantur ei, à quo gubernantur, & regūtur, manifeſte ſequitur, quod proprius effectus legis erit inducere ſupradictos ſubditos ad propriam ipſorum virtutē: quæ quidem virtus, cum bonos faciat habentes eā, vlterius ſequitur, quod lex, quę ordinat ſubditos ad propriam virtutem, conſequenter proinde illos ordinat, vt eos bonos faciat, ea bonitate, quę fini ſuo fuerit expediens, atque conueniens. Sed vt hoc plenius intelligatur, adnotare oportet ex eodē D. Th. loco ſupracitato, quod ſi intentio ferentis, & ſtatuentis legem, tendat in verum bonum, quod eſt ſimpliciter bonum, & ſecundum iuſtitiam, per talem legem homines efficientur boni ſimpliciter, aut ſaltim idipſum, lex procurabit, & per eam non ſtabit, quin boni ſimpliciter efficiantur. Si vero bonum in quod lex tendit, non eſt verum, & ſimpliciter bonum, & ſecundum iuſtitiam, ſed bonū quoddam vtile, vel delectabile, per ipſam quidem efficientur homines, non boni ſimpliciter, ſed boni ſecundum quid, & in ordine ad tale regimen, & ſecundum finem, quem ipſa lex intendit. Ex quo ſequitur, quod quælibet lex quantum eſt ex ratione ſua, intendit facere bonos eos, quibus datur, aut bonitate ſimpliciter, aut bonitate ſecundum quid. Sed inter leges omnes, nulla eſt quæ ſuos obſeruatores ſimpliciter, & abſolute, quantum eſt de ſe, bonos faciat, niſi lex Chriſti, per cuius obſeruantiam præſtatur gratia, & ipſa eſt, quæ homines facit vere, & perfecte virtuoſos ſimpliciter, reliquæ vero non, niſi ſecundum quid, & inquantum ordinantur ad ipſam, & eam habent pro fine.

Nota.

Ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum patet ſolutio ex ſupradictis, & nihil aliud occurrit dicendum.

Differentia, quæ verſatur inter bonum ciuē, & virum bonum.

Ad ſecundum ſimiliter, patet ſolutio ex dictis, nec noſtra concluſio fatetur aliud, ſed tantum dicit, eſſe proprium effectum legis, facere homines virtuoſos, aut ſimpliciter, aut ſecundum quid. Quæ fuerit ſimpliciter perfecta, & lata in bonum ſimpliciter, faciet obſeruatores ſuos bonos, & virtuoſos ſimpliciter, quæ vero nō ita, faciet illos bonos, & virtuoſos ſecundum quid, bonitate quadam Politica: ex quo infertur, quam lata ſit differentia inter virum bonum, & bonum ciuem, & quam alia ſit virtus huius, atque illius, ſed de hoc alias.

Ad tertium, & vltimum reſpondetur, quod quamuis, qui obedit legi, id facere intelligatur, ex bono virtutis obedientiæ, non tamen ſemper id ita eſt, ſed quandoque ex metu, & timore pœnæ, quam lex ipſa comminatur, & per quam inducitur, vt prompto animo legi obtemperet: quamuis etiam dici poſſit, quod id faciat ex ſolo dictamine rationis, quod eſt quoddam principium virtutis: ſunt enim nobis à natura, & ante legem, inſita quædam virtutum ſemina, vt diximus ſupra, per quæ inclinamur ad recte agendum, & ad obediendum legibus, per quarum obedientiam, atq; obſeruantiam, poſtmodum virtutes perfecte comparantur. Et ſic argumentum nihil concludit. Hactenus de iſtu Articulo.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

Quinam ſint Legis actus, & an Legum actus ſint imperare, vetare, permittere, atque punire?

Huic Articulo reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Legis actus in cõi conſiderati ſunt imperare, vetare, permittere, atque punire.

LEgum actus in communi conſiderati ſunt imperare, vetare, permittere, atque punire. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Th. 1.2.q.91.art.2. vbi, & probat eam, ex auctoritate D. Iſid. lib. 5. Etymolog. cap. 19. quæ & refertur à Gratiano, *in decreto, diſt. 4. in cap. omnis autem lex*, vbi adnotare oportet, quod quamuis D. Iſid. ibidem (vt quibuſdam videtur) non conſtituat, niſi tantum tres legis actus, nempe permittere, vetare, & punire, re tamen vera non ponit niſi ſupradictos quatuor, nam etiam addit præcipere, vt patebit intuenti. Sed quidquid de hoc ſit, quatuor legum actus ſunt ponendi, & quatuor ponit D. Thom. loco ſupraciitato, ſimiliter, *& gl. in ſupradicto capit. omnis autem*, quinuero, & Modeſtinus Iureconſultus, *in l. legis virtus, ff. de legibus, & ſena*. Et quod quatuor ſupradicti actus ſint ponendi, neceſſario dicendum videtur, vt expreſſe conſtat ex ratione, quam adducit D. Thom. loco ſupracitato, præſupponendo, quod omnis lex ordinatur ad humanos actus dirigendos, quorum quidã ex genere ſuo ſunt boni, quales ſunt actus virtutũ, & horum reſpectu ponitur præcipere, & imperare, & conſtituitur tanquam proprius legis actus; alij vero ex genere ſuo ſunt mali, vt actus vitioſi, & iſtorum reſpectu ponitur alius legis actus, qui eſt prohibere, & vetare, alij autem ſunt, ex ſe indifferẽtes, qui parum, vel nihil in ſe bonitatis, aut maliti ę continent, & reſpectu illorum, ponitur permittere, tanquam alius proprius legis actus. Sed quoniam quandoque ſupradicta omnia non ſufficiunt, oportuit etiam, vt lex ad ſui obſeruantiam, & obedientiam, timorem pœnæ induceret, quo homines incitarentur atque prouocarentur ad bene agendum, & ſe retrahendum à malo; ad quem effectum additur alius legis proprius effectus, ſiue actus, qui eſt punire, & ſic sũt quatuor. Nec de hoc eſt dubitãdũ.

Notabo valde.

Sed quamuis ſupradicta vera ſint, maioris tamẽ explicationis, & declarationis gratia, in contrarium libet aliquot adducere argumenta, vt quæ dicta ſunt, clariora fiant.

Et primo probatur, quod ſint otioſi, excuſatique poſſint primus, atque ſecundus legis actus, qui eſt præcipere, & vetare, nam quæ genere ſuo ſunt bona, vel mala, quidnam opus eſt alia præceptione, aut prohibitione, cum ipſa per ſe ſint ſatis iure naturæ pręcepta, aut prohibita?

Secundo probatur idipſum, de tertio legis actu, qui eſt permittere, quod eiuſmodi actus non ſufficienter fuerit appoſitus, cum vt de ſe patet, per humanas leges, non ſolum permittantur interdũ indifferentia, vt ociari, ludere, & venari, quantum eutrapeliæ virtus indulget, verum etiam, & quę interdum ſunt de ſe intrinſecè mala, vt ſcortari, & ioci cauſa mentiri, & id generis alia.

Tertio: nam ſupradictæ legis actuum enumerationi, videtur conſilium defuiſſe, quod quidem nec minimum, interdum conducit ad legum obſeruantiam, & ad operandum id, quod eſt bonum, & ſimiliter ad recedendum à malo. Quod ipſum iure optimo, dici etiam poteſt de præmio, quod iuxta ſententiam Iuriſconſulti, *in l. 1. ff. de iuſt. & iur.* ad virtutẽ ſectandam multum conducit, & pari ratione pęna, ſiue pęnarum metus, quæ omnia videntur fuiſſe prætermiſſa, atq; in ſupradicta actuum legis enumeratione defuiſſe, hæc ſunt quæ contra ſupradictam noſtram concluſionem poſſunt adduci. Sed nihilominus dico, per ſupradictos quatuor legis actus, omnia fuiſſe congruentiſſime, atque conuenientiſſime diſpoſita, & prouiſa, nam ſi qui alij deeſſe videntur, vt ſtatim patebit, continentur in pręcictis.

Vnde ad 1. arg. in contrarium adductum reſpondetur, quod quamuis ea, quæ ex genere ſuo ſunt bona, aut mala, per legem naturæ ſatis videantur eſſe præcepta, aut prohibita, reſpectiue, adhuc tamẽ amplioris luminis, & maioris claritatis, atq; explicationis gratia, oportuit omnia ſupradicta voce proferri, & ſcriptis prohiberi, & mandari. Qua etiã ratione olim in lege Moyſis poſitus fuit Decalogus, quorum præcepta nihil ſunt aliud, quam quædam expreſſio earum concluſionum, & veritatum, quæ implicitè continebantur in lege naturali, & principijs naturalibus. Dico vlterius, quod per humanas leges, non ſolum pręcipiũtur ea, quæ ex genere ſuo ſunt bona, nec ſolum vetantur, atque prohibentur, ea quæ ex genere ſuo ſunt mala, verum etiam, & multa alia conſtituuntur de nouo, per leges, vitiorum loco, & vetantur, quæ alias erant licita, quæ poſt legum prohibitionem efficiuntur mala. Vnde prodiit celebris illa Theologorum diſtinctio, quod multa ſunt mala, quia prohibita, alia vero prohibita, quia mala. Ex quibus conſtat, qualiter fuerit neceſſarium apponere ſupradictos duos legis actus, qui ſunt pręcipere, atque vetare.

Multa sũt mala, quia prohibita, alia vero prohibita, quia mala.

Ad 2. arg. reſpondetur, quod quantum attinet ad legem humanam, etiam dicuntur indifferentia, ea quę non ſunt valde mala, vtpotè ex quibus nulla grauis alicui emergit iniuria, aut non intolerabilis ſequitur abſurditas, quia cum omnia mala cohibere, non ſit in poteſtate Reipublicæ, impunè ea permittit vt fiant, haud quamquam tamen approbat, quaſi licita, id. n. facere nequit lex, quæ fuerit iuſta, nam omnis talis, vt dictum eſt ſupra, à lege ęterna diuina, & naturali deriuatur.

Ad 3. reſpondetur, quod quamuis conſilium interdum multum conducat, vt argumentum pretẽdit, non tamen enumeratur inter legis actus, cum conſilium de ſe non vim habeat coercinuam, quã ſupradiximus eſſe de ratione legis, ſicque conſiliũ non eſt proprium munus principis, ſeu legislatoris, quinvero ipſum cuilibet priuatæ perſonæ põt competere. Propter eandem rationem pręmium, & pœna, ſeu ipſarum propoſitio, non enumeratur inter proprios legis actus, nam quamuis quantum eſt de ſe, inducant, & prouocent, ad legum obedientiam, & obſeruantiam, ad virtutis ſtudium, & vitiorum odium, cum tamen non habeant coerctionem, ſed cuilibet, etiam priuatæ perſonæ poſſint competere, non id ſpectat ad proprios legis actus.

ARTICVLVS IX.

Quænam eſſe debeant Legum conditiones, & qualitates, ad hoc, vt ſint iuſtæ?

Huic articulo reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Legũ conditiones, & qualitates deſcribũtur à D. Iſid. congruentiſſime & à Grat. in cap. erit ãt lex, &c.

LEgum conditiones, & qualitates rectè deſcribuntur à D. Iſid. lib. 5. Etymol. c. 3. & 21. & referuntur à Gratiano, *in decr. d. 4. in c. erit aũt lex*, ubi dicitur, quod lex debet eſſe honeſta, iuſta, poſſibilis, ſecundum naturam, ſecundum patrię conſuetudinem, loco, temporique conueniens, neceſſaria, utilis,

Digitized by Google

vtilis, manifeſta quoque, vt ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat, nullo priuato commodo, ſed pro communi ciuium vtilitate cõſcripta. Pro cuius concluſionis intelligẽtia aduertere oportet, ex D. Thom. 1.2. q. 95. art. 3. quod idem D. Iſidorus ante prædicta verba præmiſerat aliam breuiorem legis definitionem, ſeu deſcriptionem, qua breuiter, atque compendioſe eiuſdem deſcripſerat conditiones, & qualitates, dicens. *Quod lex eſſe debet, quæ Religioni conueniat, diſciplinæ congruat, atque ſaluti proficiat*. Quæ verba explicans ſupradictus D. Thom. inquit, pro eo fuiſſe dictum, legẽ eſſe debere, *quæ Religioni conueniat*, in quantum eſſe debet proportionata diuinę legi, *quæ diſciplinæ cõgruat*, in quantum oportet eam eſſe proportionatam legi naturæ, *atque vt ſaluti proficiat*, in quantum eſſe debet proportionata vtilitati humanæ: & addit, quod ad dicta tria reducuntur omnes aliæ conditiones, quæ poſtea poſuit dictus D. Iſidor. expreſſius atque explicatius, Oratorum mòre, ad depingendam legis pulchritudinem, & perfectionẽ.

Nota multa ſuprà conditionem, & qualitatem legum.

Sed ne dum iſta ſic generaliter, atque in vniuerſali dicuntur, minus ſint audientibus, ſiue legentibus vtilia, atque proficua, libet in præſentiarũ prædicta omnia, in particulari iterum explicare, & declarare per ſingula, & dico ex ſupradictis D. Iſidori verbis, manifeſte colligi, quod ad hoc, vt aliqua lex ſit recta, & iuſta, ſeptem debent conditiones, & qualitates concurrere. Primo, quod ipſa ſit honeſta, per quod ſecundum D. Thom intelligi debet, quod Religioni congruat, atque conueniat, nã quæ non conuenit Religioni, qua Deus colitur, qui primus eſt, eſſeque debet humanarũ actionum finis, honeſta eſſe nullatenus poteſt. Quam prædictam conditionem explicans Magiſter Soto lib. 1. de iuſtitia, & iure, quæſt. 5. art. 3. inquit, quod in hoc, ꝙ dicitur, legem debere eſſe honeſtam, atq; Religioni congruentem, manifeſtè datur intelligi, quod debet referri, ordinari, & dirigi in legem Dei æternam, quæ eſt fons, & origo totius rectitudinis. Ex quo à contrario ſenſu colligitur, quod leges turpes, & quæ in ſupradictam legem Dei æternam non diriguntur, & ordinantur, quinuero oculos, & aures audientium omnium offendunt, quales erant olim apud Ethnicos antiquos, leges, & ritus ſuorum tẽplorum, nempe leges bacchanaliorum, quæ crapula, & ebrietate, & obſcæna hominum nuditate celebrabantur, nimium diſtabant à vera, & propria ratione legum, cum prima, atque potiſſima legis cõditio ſit, quod ipſa ſit honeſta. Quam etiam conditionem explicans, atque exaggerans, gloſſa ſupradicti *cap. erit autem lex, verbo, honeſta, diſt. 4.* inquit, quod in iure non tam deſideratur iuſtitia, quã honeſtas, ad ꝙ probandũ inducit, *c. porro, 35. q. 3.*

Quòd lex dēt eſſe honeſta, et quæ talis nõ fuerit, nomen legis im[?] ueritè hēbit.

Secunda legis conditio eſt, vt ſit iuſta, quod adeo in legibus ſummopere eſt neceſſarium, vt iuxta mẽtem, atque ſententiam D. Auguſtini, lib. 1. de libero arbitrio cap. 5. quæ lex iuſta non fuerit, non eſt lex, nec legis quidem promeretur nomen, & tantũ habent leges de virtute legis, quantum habuerint de iuſtitia. Ad quod etiam probandum, & confirmandum, facit quammaxime auctoritas D. Iſidori, li. 5. Ethym. c. 3. quæ & refertur à Grat. *in Decreta, diſt. 1. in cap. ius generale*, vbi, inquit, quod ius generale nomen eſt, lex autem iuris ſpecies, & quod ius eſt dictum pro eo, quia iuſtum eſt; ex quo à contrario ſenſu colligitur, quod lex, quæ iuſta non fuerit, lex non eſt. Debet igitur quælibet lex eſſe honeſta, & iuſta, quorum primum refertur ad Deum, reliquũ vero ad proximum, & leges quibus ſupradictæ duę conditiones, & qualitates defuerint, quæcumq; illę ſint, longe abſunt, & diſtant à ratione legis.

Quòd lex dēt eſſe iuſta, & leges iniquæ longe diſtant à ratione legis.

Tertio dicit D. Iſid. quod lex debet eſſe poſſibilis ſecũdum naturam, quæ quidem poſſibilitas, vt inquit Magiſt. Soto loco ſupracitato, debet penſari, & conſiderari ex varijs hominum ingenijs, atq; diuerſa eorum conditione, & ꝙ poſſibile, in hoc loco accipitur pro eo, quod non eſt valde difficile, & nõ ſolum pro eo, quod non eſt impoſſibile ſimpliciter, qua prædicta conditione atque legis qualitate, datur intelligi, quod illud, quod lex præcipit, debet eſſe factibile, & non nimium difficile, ſecundum naturam eorum, quibus leges apponuntur, atque conſtituuntur. Sunt enim penſandæ perſonarum differentiæ, & qualitates, ſubditorumque natura, & conditio, id quod inſinuare voluit D. Iſid. per ſupradicta verba, poſſibilis ſecundum naturam (quamuis, & alij dicant, per ſupradicta verba inſinuari, quod leges humanæ à lege naturæ debent deriuari) haud enim expediens eſt, vt pueris, & ætate nondum firmis, ſeu infirmis, ac ſenibus vetuſtate confectis, eadem grauamina præcipiantur, quæ alijs firmioribus, & validioribus, & idem dico in ſimili propoſito de alijs. Ad quod facit quammaxime, quod dicit gloſſa, explicando ſupradictam particulam, & legis conditionem, & qualitatem nempe, quod ſi propter ipſius impoſſibilitatem aliqua lex tranſgrederetur, fruſtra, & ſine cauſa ad pœnam imputaretur, ad quod probandum inducit, *c. non eſt, 15. q. 1. & c. Nabucodonoſor, 23. q. 4. & l. 1. §. dies autẽ iſtos, ff. quando appellat.* Ad probandum etiam, quod lex eſſe debet ſecundum naturam, id eſt, naturalem rationem adducit *c. conſuetudo, diſt. 1.* vbi habetur, *ꝙ lex erit omne illud dumtaxat, quod ratione conſtiterit.*

Lex, vt ſit iuſta, dēt eſſe obſeruatu poſſibilis, & non multum difficilis.

Nota hoc valde.

Quarto dicitur, quod eſſe debet lex ſecundum conſuetudinem patriæ, loco temporiq; conueniẽs, quo datur intelligi, quod ad conſtitutionem legis, penſari debent, & conſiderari, tum conſuetudo patriæ, tum etiam circunſtantiæ loci, & temporis, nã lex, quæ vno loco, ſeu vno tempore, & ſecundum aliquius patriæ conſuetudinem fuerit iuſta, cenſebitur iniuſta, quolibet horum deficiente; etenim cũ natura mutari non poſſit, & in diuerſis regionibus diuerſa ſint hominum ingenia, mores, & conditiones, regionis moribus quammaxime leges debent aptari, multumque perpendi, atque cõſiderari, omnes circunſtantiæ loci, & temporis, alias non promerebuntur nomen legis. Circa quam conditionẽ, & qualitatem eſt notandum, quod dicit gloſſa loco ſupracitato, *verba, ſecundum patriæ conſuetudinẽ*, quod ſi lex fuerit ſtabilita, contra conſuetudinem inhabitantium, per contrariam conſuetudinem abrogatur, *per c. ſtatuimus, & c. in iſtis, §. leges, diſt. 4.* Et præterea quia conſuetudo interpretatur legem, *per cap. Abbate, extra de verb. ſignific. & l. cum de conſuetudine, & l. ſi de interpretatione, ff. de legibus.* Dicit vlterius ſupradicta gloſſa, quod debent multum conſiderari circunſtantiæ loci, & tẽporis, quia in aliquibus locis aliqua ſtatuuntur, quæ alibi non reciperentur, *per cap ante, c. aliter, diſt. 31.* & quia omnia debent conuenire ſuis temporibus, iuxta *c. ſi Eccleſia. 23 q. 3. & cap. ſi peccaueris, 2. q. 1.* Itẽ quia in Iure conſtituendo conſideranda eſt vicinitas, vel remotio locorum, iuxta *cap cum longe, diſt 63.*

Lex eſſe debet ſecundũ cõſuetudinẽ patriæ, loca, & temporis congruens.

Quinto debet eſſe lex neceſſaria, & vtilis, neceſſaria ad cauendum aliqua incommoda, & nocumenta, quibus forſan Reſpublica perueteretur, vtilis ad aliquem finem, & cõe Reipublicæ bonum conſequendum: per quod datur intelligi, quod non ſine cauſa, & neceſſitate, atque euidenti vtilitate, leges debent fieri, & ſtatui, quod & probat, multũq; commendat ſupradicta gl. ad ideinq; probandum inducit *c. regula, d. 29. & c. Corepiſcopi. d. 68. & cap. omnia, d. 12.* quibus in locis dicitur, ꝙ lex nõ neceſſaria, atq; inutilis, oĩno eſt abijcienda. Per quod & merito reprehenditur, quorumdã Iudicum, atque Prelatorum facilitas, & propenſio nimia ad condẽdas, & faciẽdas leges, quarum proinde obſeruatio,

Lex eſſe debet neceſſaria, & vtilis, neq; ſine neceſſitate vrgenti fieri debent leges.

quaſi

quaſi impoſſibilis reddatur, quæ & ad nihilũ deſer uiunt,niſi, vt paruipendantur, ſeu efficiantur aranearum telæ,quibus non leones,ſed tenues muſcæ capiantur.

Lex eſſe debet manifeſta, ne per obſcuritatẽ occaſio ſit, vt ignorantes illã trãſgrediãtur.

Sexto oportet,vt lex ſit manifeſta,ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat. Expedit .n. quammaxime, vt nulla ſit lex obſcuritate obuoluta,ne hac de cauſa ad captandos puſillos, & ignorãtes muſcipula fiat, ſed vt ſit manifeſta vſq; adeo, vt tranſgreſſorum nullus ignorantiam poſſit prætexere,ac dicere ſe eam non intellexiſſe: quod,& commendatur nimium *in l.leges ſacratiſſima.ff.de legib. & Conſtit.* vbi habetur,*quod leges ſacratiſſimæ,quę conſtringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent, vt vniuerſi præſcripto earum manifeſtius cognito,vel inhibita declinent, vel permiſſa ſectentur.* Quod etiam multum commendat ſupradicta gloſſa,explicans prædicta verba, ad quod probandum inducit *c.non in teſtibus,4 q.3. & c.de viduis, 27.q.1.& c.plerique,14.q.3.& l.contra legem, ff. de leg.*

Lex nõ eſſe debet conſcripta, pro aliqua priuato cõmodo,ſed pro communi bono.

Septimo,& vltimo,dicitur ab Iſidoro, quod lex debet eſſe conſcripta,nullo priuato commodo, ſed pro communi vtilitate ciuium. Circa quam qualitatem, & conditionem, quia multa diximus ſupra in huius Quæſtionis art. 2. plura in præſentiarum dicere prætermitto. Videatur hac de re D.Tho.vbi ſupra,& Med.ibidem, & Mag. Soto vbi ſup. lib. 1. q.5.art.3. vbi ad hoc propoſitum non modica reperientur notatu quammaxime digna.

ARTICVLVS X.

Vtrum conuenienter D. Iſidorus, & Iuriſperiti Ius humanum,& ciuiles leges diuidant?

Diuiſio Iuris tradita à D.Iſidoro congruentiſſima eſt.

Circa hunc Articulum, vt ratio dubitandi amplius appareat, atque ex huius difficultatis reſolutione aliquid commodi, & vtilitatis emergat, libet præmittere,quod D.Iſid.lib.5. Etymol.cap.4. & refertur à Grat. *in Decr.d.1.in c. ius autẽ*, omne ius in communi ſumptum,diuiſit in naturale, gentium,ac ciuile,vbi etiam contraponere videtur ius gentium,& ciuile, contra ius omnino naturale: qđ & multi Iuriſperiti ſæpiſſime faciunt,ſuper dictum *c.ius naturale,d.1.& l.1.ff.de iuſtit. & iure*, vbi ius omne diuidunt,in ius naturale,& ius humanũ,ſiue poſitiuum,ac ſubinde prædictum ius humanum,& poſitiuum,ſubdiuidunt in ius gentium, & ius ciuile,quod ſecundum aliquos feciſſe, non apparet rationi conſonum, cum ius gentium potius ad ius naturale, quam ad ius poſitiuum, & ciuile pertinere videatur.

Nota hoc valde.

Siquidem ius gentium eſt quaſi deriuatio, & concluſio quædam iuris naturalis: id quod & inſinuare viſus eſt ſupradictus D.Iſid.loco ſupra citato,& habetur *in c.ius naturale,& c.ius gentium, eadem diſt.* dicens, ius naturale commune eſſe omnium nationum,& ſubdit,ius gentium ſic appellari,quia eo fere omnes vtuntur gentes. Præterea ſupradictus D.Iſid. iuriſq; periti,vt videtur,ſine cauſa multiplicant legum diuiſiones, in leges ſacerdotum,& militum, quæ deſumuntur ex diuerſis officijs,& in Senatuſconſulta,& plebiſcita,& multa id generis alia,quæ cum non formaliter,ſed materialiter differant,non deberent multiplicari. Immo videtur eſſe diuiſio facta ſine arte, nam materialis diuiſio non cadit ſub arte.Sic .n. eſſe poſſet proceſſus in infinitum,nam & eadem rõne dicere poſſemus, quod aliæ fuerunt leges Athenienſium, aliæ Lacedæmoniorum, aliæ Romanorum, &c. quid ergo opus fuit dicere,quod alia eſt lex Cornelia,alia Iulia,alia Sempronia, & ſimiles, quæ à ſolis Auctoribus diuerſa ſortiuntur nomina? Ad inueſtigãdam igitur horum rationem,& cauſam,quare prędictus D. Iſid. vſus fuerit eiuſmodi diuiſionibus, ſequens inſtitutus fuit Art. Quibus difficultatibus breuiter, & reſolutiue, reſpondeo per ſeq. concl.

Prima Concluſio.

Diuiſio Iuris,facta à D.Iſid.iureq; peritis, in ius naturale,& ius humanum,ſiue poſitiuum, itẽ & ſubdiuiſio iuris humani, & poſitiui, in ius gentium,atq; ciuile,optima eſt,& congruentiſſimas rationes habet. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Th. 1. 2.q.95.art.4.& fundatur in ſupradicta auctoritate D.Iſid.Et ad probandum, quod ius gentium diſtinguatur à iure naturali, ſimpliciter, & abſolute,iam nos plura diximus ſupra in Art. 2. huius Quæſtionis concluſ.2.3.& 4.Nec neceſſe eſt eadem iterum in præſentiarum dicere. Solum oportet modo, vt oſtendamus,qua ratione Ius gentium, & ius ciuile diſtinguantur. Pro cuius intelligentia, ſuppono ex D.Thom.loco ſupra citato, quod ius humanũ diuiditur,in ius gentium,& ius ciuile, eo fere modo, quo & hoc nomen animal, in rationale, & irrationale.Certum eſt.n. quod genus vnumquodq; formaliter, & per ſe diuiditur, in ea quæ in eius rõne continentur,non autem penes ea, quæ ſibi forinſecus accidunt, quia enim animal in ſe continet animam,quæ ex ratione ſua intrinſeca eſt vel rõnalis, vel irrationalis,Inde eſt, quod per ſe, & formaliter diuiduntur in rationale,& irrationale, non autem in album,vel nigrum,&c. nam hæc ſibi de foris accidunt. Hoc ſuppoſito, probatur, quod ius humanum poſitiuum rectè diuidatur in ius gentium, & ius ciuile, nam vnumquodque poteſt diuidi in ea, quæ in ſui ratione continentur, ex ſupradictis: ſed ius humanum, & poſitiuum includit in ſui ratione, vt deriuetur à lege naturali diuina, vel tanquã concluſiones deductæ ex ſuis principijs,vel per modum cuiuſdã particularis determinationis,ex quodam communi,& generali ad ſuum particulare,eo modo,quo diximus ſupra in art.6. concluſ. 2. ergo & omne ius humanum,& poſitiuum recte,& congrue diuiditur in ius gentium,& ius ciuile. Eſt .n. ius gentium,quidquid mortales ex principijs naturalibus ratiocinati ſunt per modum concluſionis, ius vero ciuile, quod ex eiſdem principijs procedit,non quidem per modum concluſionis, ſeu naturalis illationis, ſed per modum deriuationis, & arbitrariæ cuiuſdam determinationis. Videatur hac de re D.Thom.loco ſupra citato,& Soto lib.1. de iuſtitia,& iure,quæſt.6. art.4.

Secunda Concluſio.

Leges ciuiles cõgruenter diuiduntur in leges Sacerdotum & Militum & alias quæ deſumuntur ex diuerſis officijs.

Leges etiam ciuiles congruenter etiam diuidun tur in leges Sacerdotum, Militum,& alias,quę deſumuntur ex diuerſis officijs.Hæc concluſio eſt eiuſdẽ D.Th.loco ſupracit. q̃ & probat hac rõne, nam cũ de rõne legum ſit, quod ordinentur ad bonum cõmune,ſecundum diuerſum ordinem eorũ, qui ſpecialiter dant operam bono communi, bene potuerunt fieri,atq; conſtitui leges hac rõne,reſpectu diuerſorum officiorum,ac miniſtrorum Reipublicæ, qui egregiam operam nauabant eidem communi bono, hac rõne inſtitutæ ſunt ab antiquis olim leges Sacerdotum, qui Religionis cultui conſecrantur,leges militum, qui Reipublicæ ſunt veluti cuſtodes,ipſamq; defendunt, leges Magiſtratuũ, qui eandem gubernant, & iuſtitię adminiſtrandę pręficiuntur,& ſic de alijs. Neq; exinde ſequitur,ꝙ pari rõne poſſent multiplicari leges, quaſi in infinitum ad alios legũ conditores, qui fuerũt in Republica, nam ſupradicta diuiſio,legumq; diſtinctio, non eſt ita materialis, ſed multum formalis, vt de ſe patet, nam omnes ſupradicti ſunt Miniſtri publici, communi bono deputati,non vero alij, ſed Reipublicæ particularibus neceſſitatibus inſeruientes.

Tertia

Tertia Concluſio.

Leges ēt ciuiles congruenter diuiduntur in Senatuſconſulta, & plebiſcita, & id generis alia.

Quotuplex ſit modus regendi, & gubernandi Rempublicam.

Etiam ciuiles leges congrue diuiduntur, in Senatuſconſulta, & plebiſcita, & id generis alia. Hæc concluſio eſt ēt D. Thom. loco ſupra citato, vbi & probat eam, ex tertia legum cōditione, nempe, ꝙ leges debent fieri ab auctoritatem habente à Republica, ſeu eius vicem gerente, ſecundum quem particularem reſpectum, vt Reipublicæ gubernatores ſunt diuerſi, & diuerſus eſt modus regendi, & gubernandi Rempublicam: nam quædā Reſpublica eſt *Ariſtocratia*, id eſt optimatū Principatus, quædā vero *Poliarchia*, id eſt, Principatus paucorum, diuitūq; & potentum, quædam vero *Democratia* hoc eſt popularis potentia; quædam vero *Monarchia*, ꝙ eſt regimen vnius Regis: ſecundum hos diuerſos regendi, & gubernandi modos, diuerſæ fieri, atq; cōſtitui poterunt leges, quarū primæ dicerentur Senatuſcōſulta, ſiue prudentium reſponſa: ſecundæ vero leges Prætoriæ, quæ ab alijs nuncupantur ius Prætoriū, ſiue honorarium; tertiæ Plebiſcita, & tandē vltimæ Regales Conſtitutiones, ſeu leges Principū, de quibus extat *tit. primi libr. Digeſtorum*, cuius prima lex eſt, *vt quod Principi placuit, legis vigorem habeat.*

Quarta Concluſio.

Leges etiā ciuiles, congrue diuiduntur, ſecundum earum auctores, aut illa, de quibus agit, & tractāt.

Congrue ēt aliç leges olim fuerunt conſtitutę, & diuiſæ, ita vt quædam diceretur, Cornelia, alia Iulia, alia vero Sempronia, &c. Hæc concluſio eſt etiā D. Th. loco ſupra citato, vbi & probat eam ex eo, ꝙ de ratione legum humanarum eſt, ꝙ ſint directiuę humanorum actuū; quo fit, vt ſecundū diuerſa, de quibus leges feruntur, diuerſæ ēt fieri, atq; cōſtitui potuerint leges, quæ ex ſuis auctoribus interdū ſortitæ ſunt nomina, & ſic diſtinguuntur inter ſe, Lex Iulia de adulterijs, lex Cornelia de ſicarijs, & ſic de alijs, non tam propter ipſarum auctores, quā propter ſpecificam actionum diſtantiam, de quibus latæ ſunt. Per quæ omnia patet ſolutio ad difficultatē propoſitam, & ad rationem dubitandi, nec rationes in contrarium adductæ quidquam concludunt. Et ſic imponitur finis præſenti Articulo.

ARTICVLVS XI.

Vtrum humanæ leges in communi debeant fieri, atque conſtitui?

FOrſan apparere poſſet cuipiam, quod humanæ leges non in cōi, ſed in particulari deberēt fieri, atque conſtitui, ex eo ꝙ leges, vt multoties dictū eſt, ſunt de actionibus noſtris, quæ quidem cum in ſingulari fiant, conſequēs etiam fieri videtur, quod & humanæ leges non in vniuerſali, ſed in ſingulari, atque in particulari deberent conſtitui. Quod & confirmari poteſt, ex eo quia vt etiam ſupra dictū eſt, leges ſunt quędam menſurę humanarum actionum, quæ quidem humanæ actiones, vt de ſe patet, ex ſe ſunt lubricæ atque incertæ: conſequens ergo fieri videtur, congruentius fuiſſe, quod leges fierent, & inſtituerentur de caſibus ſingularibus, quā quod in communi, vt vel ſic regula, & menſura, rebus regulandis, & menſurandis proportionaretur. Sed his non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Leges nō ī particulari, ſed in cōmuni cōſtitui debēt conſtitui.

Leges non in particulari, ſed in communi debēt conſtitui. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 1. 2. q. 96. artic. 1. Quam & probat, primo ex auctoritate Pomponij Iuriſconſulti, *in l. iura. ff. de legib.* vbi inquit, *quod iura oportet conſtitui in his, quæ accidunt* (hoc eſt, in his quæ vſu euenire ſolent) *non tamen in his, quæ præter opinionem, & inſperato contingunt, nam de his*, inquit, *quæ forte vno caſu accidere poſſunt, iura non conſtituūtur.* Quod & proſequitur in tribus legibus ſubſequentibus. Eſtque ad id appoſitiſſima ratio, quam adducit D. Tho. loco ſupra citato, nam cum leges, vt multoties dictum eſt, non pro bono aliquo priuato, ſed pro cōi vtilitate ciuiū debeant conſtitui, reſpicereque habeant bonum cōe, hoc autem bonum commune, ex multis conſtet, atque ex variis, & multiplicibus actionibus hominū procuretur, vt medium fini congruat, manifeſtū eſt, quod leges non in particulari, ſed in communi debent conſtitui, communiaq; reſpicere, quæ diuerſa ſunt, ratione diuerſarum perſonarum temporum, atque locorum, vt vel ſic optimæ ſint, longoq; tempore durent. Ad hoc probandum, & confirmandū, facit quam maxime quod dicit Magiſter Soto, libr. 1. de Iuſtit. & iur. q. 6. art. 1. ſcilicet, quod accidētales circumſtantiæ, nequeunt ſub lege concludi, ſed per prudentiam ſunt poſtea perpendendæ: & ſicut in ſpeculatiuis, quemadmodum iubebat Plato olim, docetq; Ariſtot. in ſpeciebus eſt quieſcendum, pro eo quod de ſingularibus, quæ caduca ſunt, nulla eſſe poteſt ſcientia, ſed experientia; ita etiam in practicis de ſingularibus, & quæ caſu, & forte accidūt nulla eſſe poteſt lex, ſed ſola prudentia. Cui etiā & accedit noua alia ratio, nam vt inquit D. Aug. lib. 1. de ciuit. Dei, c. 21. & lib. 22. c. 6. leges non inſtituuntur aut debent inſtitui vt paruo tempore durēt, ſed vt longiſſimis ſeculis, & per longam ciuium ſucceſſionem perſeuerent. Ex hoc etiam fit conſequens ꝙ non in particulari, ſed in communi ſunt conſtituendę, cum particularia omnia ſint temporalia, & caduca; & ſi de caſibus particularibus, & ſingularibus leges ponerētur, illis mutatis continuo ſubinde deberent & leges ipſę mutari, ex qua frequenti legum mutatione Reſpublica non modicum quidem, ſed magnum pateretur damnum, & detrimentum. Ex quibus omnibus comprobatur cōmune illud Theologorum, & Iuriſperitorum axioma, nempe quod leges non reſpiciunt ea, quę particularia, ſed quę communia non quę raro, ſed quę ſæpe, atque vt plurimum contingunt. Qua ēt ratione grauiter sūt reprehendendi, & damnandi iudices atque Pręlati, qui ſingulis occurrentibus caſibus, per nouarum legum conſtitutionem ſtatim occurrere contendunt, cum huiuſmodi caſus non per nouas leges, ſed per antiquas, & per prudentiam veniant decidendi.

Nota hoc valde.

De particularibus non eſt lex, neque ſcientia, ſed experientia & prudentia.

Nota hoc valde.

Ad argumenta ſiue rationes dubitādi adductas, reſpondeo ad primum per illud, quod dicit Ariſto. 10. Metaphyſices, tex. 4. nempe quod illud quod eſt lex, & menſura, & aliorum directiuum primū oportet eſſe directiuum, & omnia quę ſunt vnius generis, aliquo vno menſurari quod eſt primum eorum, quę continentur in tali genere, ſi n. eſſent tot regulę ſiue menſuræ, quot eſſent regulanda, & menſuranda iam vtique ceſſaret in eis vtilitas, & ratio regulę ſiue menſuræ quæ eſt, vt ex vno plura cognoſcātur ſeu poſſint cognoſci; ſic inquam ceſſaret, aut nulla eſſet vtilitas legum, ſi non ipſæ ſe extenderent niſi ad vnum ſingularem actum, cum igitur leges ſint regulæ, & menſuræ non eſſe debent tot leges quot ſunt, & humanæ actiones, quin vero ſicut vna, & eadem regula artifex plurimos diſponit lapides ſicut etiam eadem vlna multæ dimetiuntur rerum quantitates, ſic & eiſdem legibus, ſeu ipſarū aliqua vna communi regulandę ſunt humanę actiones, ꝙ etiam pertinet ad perpetuitatem ipſarum legum, & per hoc reſpondetur ad confirmationem. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ad leges humanas pertineat, omnia vitia cohibere?

ET quidem prima facie, primoque intuitu, forſã videri poſſet quod ſic, nam vt dicit D. Iſid. lib. 1. Etymologiarum, c. 20. leges humanę in id ſunt factæ, & conſtitutę vt earum metu humana coerceatur audacia: ſed hoc non poteſt ſufficienter fieri, niſi quælibet mala prohibeantur per legem: ergo leges humanæ omnia debent vitia cohibere. Quod & confirmari pōt ex eo quia, vt ſupra dictum eſt, finis Legiſlatoris eſt, ciues ſuos bonos, & virtuoſos facere, ſed hoc effici nullo modo pōt, niſi ab oĩbus vitijs compeſcantur, & refrenẽtur per leges, neque n. eſſe poteſt quiſpiam dimidiate bonus: ergo ad leges humanas pertinet, omnia vitia cohibere. Quod & naturalis ipſa ratio confirmat, nam per legem naturę, omnia vitia, & mala cohibentur, ipſiq; rationi naturali repugnant: cum igitur oẽs leges humanę, vt ſupra dictum eſt, à naturali deriuentur, aut ſaltem habeant deriuari, conſequens fit, quod & ipſę hoc ipſum debeant efficere. Sed nihilominus in contrariũ eſt veritas, de qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Prima Concluſio.

Ten. leges humanæ non omnia vitia cohibere debent, ſed grauiora & a quibus maior Communitatis pars poterit abſtinere.

Per leges humanas non omnia vitia debent cohiberi, ſed ea ſolum, quę grauiora ſunt, & à quib. Cõmunitatis maior pars, per legem poterit abſtinere. Hęc concluſio eſt expreſſa D. Th. 1. 2. q. 96. art. 2. q̃ & probat, primo ex auctoritate D. Auguſtini libr. 1. de libero arbitrio cap. 5. vbi, inquit, humanas leges multa concedere, atque impunita relinquere, quę per diuinam prouidentiam vindicantur. Secũdo probat idipſum ratione, & ratio eſt, quoniam humanę leges debent hominibus imponi, iuxta eorum conditionem atq; capacitatem, ſunt. n. humanę leges, vt dictum eſt, menſurę humanarum actionũ, debetq; menſura cum rebus menſurandis proportionari, qua etiam ratione dixit D. Iſidd. quod lex ad hoc vt recta ſit, eſſe debet poſſibilis ſecundum naturam: ſed ſecundum hominum naturam, ac labilem, & fragilem ipſorum conditionem, non poſſunt oẽs in vniuerſum homines, ac omnibus vitijs abſtinere, nã id ſolummodo reſeruatur iuſtis, & perfectis: ergo per leges non omnia debent vitia cohiberi, ſed maiora, & grauiora, & ea à quibus multitudinis ſiue Cõmunitatis maior pars, per legẽ poterit abſtinere. Quod & confirmatur ẽt a ſimili, nam ſicut pueris plura permittuntur, quę in adultis nõ ſunt innoxia, quin vero vituperantur, & puniuntur, & propter hoc non eadem omnino lex ponitur pueris, & adultis, quia ratio dictat, q̄ non eſt idem omnino poſſibile puero, q̄ adulto, & viro perfecto; ita etiã in Republica, imperfectis atque infirmis, deficientibuſq; virtute, plura permittuntur, & tolerantur ſine pęna, quorũ vltio diuino iudicio reſeruatur, quæ alias permittenda, & toleranda non eſſent in hominibus perfectis, & virtuoſis. Ex quo infertur, quod humanæ leges non omnia vitia debent prohibere, ſed ea ſolummodo, quæ grauiora ſunt, & quæ in aliorũ nocumentũ vergunt, & ſine quorum prohibitione, humana ſocietas nullatenus poſſet conſeruari, & a quibus maior multitudinis pars facile poſſit abſtinere.

Ad argumenta, ſiue rationes dubitandi, in cõtrarium adductas reſpondetur, ad primum quod ſatis ſufficienter per humanas leges humana reprimitur audacia, ſi arceantur homines à criminibus grauioribus, & quæ vergunt in aliorum nocumentũ, ſine iniuriam, & ſine quibus humana ſocietas nõ poſſet cõſeruari. Alia vero minora humanæ leges nõ prohibent, ne forte homines, dum nimiũ legibus premuntur, in grauiora, & deteriora proſiliant. Eſt n. ſcriptum Prouer. 30. *Quod qui nimis emungit, elicit ſanguinem.* Et per hoc reſpondetur ẽt ad confirmationem, & quia iuxta ſententiam Chriſti Domini, Matt. 9. *Non oportet mittere vinum nouum in vtres veteres, rumpuntur enim vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt.* ſic nec oportet leges, & mandata, ardua atque calore feruentia, & quæ viris iuſtis atque perfectis conueniunt, mittere in vtres veteres, hoc eſt, in homines impuros, corruptiſq; moribus, & affectibus laceratos, nam vinum effundetur, peribuntq; vtres, hoc eſt, contemnẽtur præcepta, atque ex contemptu, ipſi iniqui in peiora, atque deteriora proſilient. Ad illud vero, quod dicitur de lege naturæ, reſpondetur quod lex naturalis, vt ſupra dictum eſt, eſt quædam deriuatio, ſiue participatio legis æternæ, & quamuis ab vtraque, humanę leges deriuẽtur, non tamen poſſunt, nec debent ipſas adęquare, vitando, & prohibendo omnia, quę æterna, & naturalis leges vetãt, nam id facere moraliter loquẽdo, & penſata, & conſiderata hominum cõditione, nec eſſet vtile, neque poſſibile propter rationes dictas. Vnde ſatis eſt, quod per dictas humanas leges, maiora crimina prohibeantur atque cohibeantur; ad ſenſum ſupradictum.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum humanæ leges debeant præcipere omnium virtutum actus?

ET videtur q̄ non, nam virtutum officia, vitiorumq; opera contraria ſunt: ſed ad humanas leges non pertinet, omnia vitia cohibere, vt in præcedenti Articulo eſt dictum: ergo, neque ad eaſdẽ ſpectat pręcipere omnium virtutum actus. Quod & confirmatur, nam leges humanæ, vt ſupra ẽt dictũ eſt, ordinantur debentq; ordinari in bonum cõmune: ſed multarum virtutum actus non ordinantur in bonum cõe, ſed in bonum priuatum atque particulare: ergo huiuſmodi actus, pręcipi non dẽnt per humanas leges. Quę ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Humanæ leges omniũ virtutũ actus debẽt præcipere.

Humanæ leges oĩum virtutum actus pręcipere debent, ad hunc ſenſum, q̄ nulla ſit virtutis ſpecies, de cuius actibus in cõi humanę leges nõ cõſtituantur. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Th. 1. 2. q. 96. art. 3. & eandem tenet Magiſter Soto li. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. ẽt 3. & probatur in primis auctoritate Philoſ. 5. Ethic. c. 1. vbi ait, *Leges ob cõem omniũ vtilitatẽ conſtitui, de omnibuſque debere dictare.* Et ſubdit: *Lex præcipit fortis opera facere, & quæ temperati, & quæ mãſueti, ſimiliter & alia ſecundũ alias virtutes, & malitias, quædam quidẽ iubens, quædã aũt vetãs, & prohibens.* Eadem fere omnino verba, dixit Plato dialog. 4. de legib. vbi ait, *Eos qui de diuina Republ. diſſerunt, non ad particularia virtutis, & præſertim ad vagationem, ſed ad vniuerſam ipſos virtutẽ reſpexiſſe putandũ, & per ſingulas earũ ſpecies leges quæſiſſe.* Verba ſunt Platonis. Et rõ huius in prõptu eſt, nam cũ virtutũ oĩum ſpecies ratione obiectorũ diſtinguantur, nullumq; ſit obiectum virtutis, q̄ non ad bonum cõe referri poſſit, leges ẽt pro cõi bono inſtituantur, inſtituiq; debeant, vt dictum eſt, manifeſte ſequitur, quod leges de omnium virtutum actibus debent præcipere, ſaltim in communi.

Secunda Concluſio.

Leges non dẽt præcipere de oĩbus virtutũ actibus ĩ ſingula...

Leges nõ dẽnt pręcipere de oĩb ſingularũ virtutũ actibus in particulari. Probatur hęc concluſio, nã leges, vt dictum eſt, ad cõe bonũ ordinantur, & non ad bonũ priuatũ, & particulare: ergo non dẽnt pręcipere de actib. ſingularũ virtutũ in particulari, ſed tãtũ de illis, qui ordinabiles ſũt ad bonũ cõe immediate, aut ſaltem mediate. Supradictę duę cõcluſiones expoſitiones atq; explicatione aliqualiter indi-

gent,

Digitized by Google

gẽnt, & dico ꝙ ſenſus eatũ eſt, dicere ꝙ leges dẽnt quidẽ ꝓpere poni, ſiue ſtatui de aliquib. actionibus ſingularum virtutum, non tamen de oĩbus, aut de ſingulis in particulari, vt v.g. in materia fortitudinis præcipit humana lex, etiam cum mortis periculo, Remp. eſſe defendendam, non ſic aũt amicũ quamuis & hoc ſpectet ſeu ſpectare poſſit ẽt ad fortitudinem, ſed hoc relinquit legi naturæ. Itẽ in materia temperantiæ, præcipit Eccleſia lege ſua Eccleſiaſtica certis diebus ieiunare, at ꝙ reliquo tẽporis anno temperata, & moderate comedatur, hoc lex Eccleſiaſtica non præcipit, ſed illud relinquit naturæ legi. Idem dico de alijs virtutibus, & in ſumma ꝙ lex humana ea dumtaxat officia pręcipit, debetq; præcipere quæ ad cõe bonum ordinantur, referriq; poſſunt mediate, vel immediate; immediate, vt ad publicũ bellum armis indui, mediate vt illa quę ad bonam pertinent diſciplinã, per quam ciues ſint informati, forſan ad bellum gerendũ tempore pacis.

Nota valde.

Sed pro maiori præſentis Articuli declaratione, & vt quæ ad humanarum legum materiam, & tractationem pertinent apertiora, & manifeſtiora fiãt aliquot notatu digna libet in præſentiarum præmittere, atque in compendio dicere. Et primo id, ꝙ iam ſupra aliqualiter eſt dictum, nempe ꝙ humanæ leges cumprimis debent eſſe rationabiles, atq; Reipublicæ vtiles, quorum altero deficiente, procul aberunt á ratione legis. Etenim præceptum, ꝙ ſine rõne fuerit impoſitum, neque vtilitatem aliquã attulerit Reipublicæ, ſaltim ad euitandũ, vel remouendum aliquod damnum, non quidem iuſti pręcepti, ſed iniuſti, & iniqui nomen promeretur. Quod & generaliter atque vniuerſaliter eſt verũ, quãdo etſi aliquod ſpecimen commodi, & vtilitatis pręſeferat, non tantum boni affert, quam mali, quin vero plus mali, quam boni. Sed ne ex hoc quiſquam cogitare poſſit aut dicere, aliquot præcepta ſiue leges nõ eſſe bonas, quin vero malas, quia forſan ex eis aliqui homines in ſingulari damnoſam interdum occaſionẽ aſſumunt efficiendi, & perpetrandi aliquot mala; aduertendum eſt, quod Legiſlatores nõ reſpiciunt, nec reſpicere habent ſingularia, & particularia, ſed cõia, & cõe Reipublicæ bonum, neque ad ipſos ſpectat, conſiderare aut reſpicere id, ꝙ per accidens, & in raris, aut paucioribus fit, ſed ꝙ per ſe, vt plurimũ atque in multis. Vnde quamuis legis, ſeu Legiſlatoris intentio nõ perficiatur ſeu verificetur, in quolibet ſingulorum, non propterea immutãda lex eſt, aut iudicandum de illa, ꝙ ſit mala, inutilis, ſiue iniuſta. Non. n. poſſunt leges, ſic prudenter pręſcribi, vt per eas oẽs particulares caſus comprehendãtur, qui raro in vno, aut in altero poſſunt accidere, ſat eſt vt per ipſas comprehendantur quæ vt plurimũ, & frequenter accidunt, ꝙ inſinuare viſus eſt D. Tho. loco ſupradicto, quando dixit quod leges debent præcipere atquẽ diſponere, de omnium virtutũ actibus in cõi, non vero de ſingulis in particulari. Secundo præmitto eſſe latiſſimam differentiam inter diuinã, & humanas leges, nam cum ea quæ per diuinam legem naturalem, aut poſitiuã, præcipiũtur aut prohibentur ſecundum ſe bona, aut mala ſint, vt diligere Deum, charos venerari parentes, nõ mentiri, nõ falſum teſtimonium dicere inde eſt, ꝙ diuina lex immutabilis, & inuariabilis eſt, ſemperq; & vbique obſeruanda, nec vllo modo eam licet præterire; at verò humanæ leges, cũ ea quæ per ipſas pręcipiuntur aut prohibentur, vt plurimum ex ſe nõ ſint ſimpliciter bona, nec ſimpliciter mala, ſed quaſi in medio conſtituta ſicque bona, & vtilia, vt interdũ eſſe poſſint mala atque damnoſa propter incidentes, & adiacentes circunſtantias loci, perſonarum, & temporis, inde eſt, quod humanæ leges non poſſunt ſic vniuerſaliter accipi, quin quandoque liceat contra ipſarum tenorem facere, ad conſeruandam fortiorẽ æquitatem, & obligationem naturalem, interdum emergentem, in quibus caſibus ſequenda potius eſt legũ ipſarum intẽtio, quam litera, ſeu illud quod in cortice habẽt, & multoties ipſas moderari, & mitigare oportet, & benignius ſunt interpretandę, quã ipſa verba ſonant. Hoc nos docuit Imperator Iuſtinianus, *in l. nulla, ff. de leg. & ſenatuſconſ.* vbi dixit, *nulla iuris ratio, aut æquitatis benignitas patitur, vt quæ ſalubriter pro hominum vtilitate introducuntur, ea nos duriori interpretatione, contra ipſorum commodum, ad ſeueritatem producamus; in fraudẽ namque legis facit, qui ſaluis ipſius verbis, ſententiam legis circumuenit.* Verba ſunt quam maxime notanda, atque memoriæ commendanda.

Humanæ leges dẽnt rationabiles, Reipublicæque vtiles.

Nota hoc valde.

Lex diuina eſt immutabilis, atque inuariabilis, ſecus autẽ humana.

Nota hoc valde.

Tertio noto, id quod ex ſupradictis notabilibus ſequitur, quam maxima opus eſſe ſapientia, & prudentia in Iudicibus, Legiſlatoribus, atque Prælatis, quos & expediret tantum in his omnibus illuminationis fuiſſe aſſequutos quantum requiritur in illis qui nati ſunt non ſolum ad regendos, & gubernandos ſeipſos, verum etiam, & ad dirigẽdos alios. Oportet. n. ſummopere vt in condendis legibus, ipſiſque obſeruandis, perpendant atque conſiderent ſupradicta, & quid ineſſe debeant legibus, ad hoc vt dici debeant iuſtæ, rationabiles ſimul, & vtiles, longeque eſſe aliud legem aliquam eſſe iniquã, & iniuſtam, aut inutilem, ſeu minus vtilem, nam cum iniuſta ſit lex omnis, quæ diuino, aut humano bono contrariatur, inutilis diiudicari debet, quę quamuis diuino, aut humano bono non contrarietur, nihil tamen commodi, ſeu vtilitatis affert: quod & in cõi, non vero in particulari debet conſiderari, & pẽſari iuxta ea quæ ſupra diximus in primo notabili. Vnde nec mox pro arbitrio reijcienda aliqua lex eſt, ex eo, quod nullam præſeferre videatur vtilitatem, cũ multæ ſint lèges quarum vtilitates, & rationes non ſunt omnibus peruiæ, & manifeſtę, nec proinde debent è medio tolli, aut mutari. Quod & exẽplo eſſe poterit, diuina vetus lex, olim Iſraelitico populo tradita, in qua vt videre intuenti licebit, præter præcepta cęrimonialia, & figuratiua erant etiã multa moralia, occulta cuiuſdam æquitatis, quorum rationem inueſtigare vix quiſpiam poſſet, vt fuerunt illa de non induenda veſte, lino, lanaque contexta, de non arando ſimul in boue, & aſino, &c. quorum rationes, quamuis vtcumque videantur ignotę, non propterea eiuſmodi præcepta exiſtimata fuere, æſtimatiue habent inutilia, & vana, cum à Deo Opt. Maxim. fuerint propoſita, & ab æterna ipſius lege deriuata: quod ſuo quoque modo ſimiliter dicendum eſt de multis legibus humanis, quæ pro iſto Articulo, vt credo, dixiſſe non erit iniucundum, hactenuſque de illo.

Maxima ſapientia, & prudentia opus eſt in Prælatis atque Iudicibus, pro conſtituendis legibus.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum humanæ leges imponant ſubditis neceſſitatem in foro conſcientiæ?

CIrca hunc Articulum, vt magis ac magis appareat ratio dubitandi, pro parte negatiua libet aliquot argumenta proponere.

Et primo, quia poteſtas inferior non poteſt imponere legem, in iudicio poteſtatis Superioris, nec ipſam attingit, vt in eius foro atque iudicio quempiã obligare poſſit: ſed poteſtas humana, qua leges humanæ feruntur, eſt inferior poteſtate diuina: ergo non poteſt ſuorum ſubditorum conſcientias ligare quantum ad diuinum iudicium, ſeu quo ad forũ diuinum.

Secundo probatur idipſum, nam ſicut in diuina lege pręceptum eſt obedire Superioribus, ſic ẽt & pręceptum eſt honorare parentes, vbi ſub honoris

nomine, ſecundum omnes, obedientia etiam cōprehendunt: ſed parentes & patresfamilias, ſuis filijs atque domeſticis, non poſſunt imponere aliquot pręcepta, ſiue aliquas leges, quæ ipſos ad peccatū, ſeu in foro conſcientiæ obligent: ergo neque Principes, & Legiſlatores ſibi ſubditis per humanas leges idipſum facere poſſunt.

Tertio ſic argumentor, nam iudicium conſcientiæ maxime dependet ex diuinis mandatis, quæ documenta atque indicia quædam ſunt diuinæ voluntatis: ſed multoties contingit leges humanas cum diuinis pugnare, & quod per ipſas diuina mandata euacuantur, iuxta illud Matthæi 15. *Vos irritum feciſtis mandatum Dei, propter traditiones veſtras*: ergo ſaltē in illo caſu, & ſimilibus, humanę leges non obligabunt in foro conſcientiæ, & idem dico de alijs legibus, in quibus importatur calumnia, aut hominibus infertur ſiue irrogatur iniuria, de quibus dixit olim Eſaias c. 10. *Væ, qui condunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſtitiam ſcripſerunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, &c.* in quibus videtur non eſſe illis obediendum, cum iure naturæ licitū ſit vnicuique, violentiam ſiue oppreſſionem euitare.

Nota valde. Quarto & vltimo ſic argumentor ad idem, nam caſus poteſt contingere, in quo ſententia Iudicis, quæ eſt quædam legis applicatio, non obliget, ſed nec obligare poſſit in foro conſcientię, etiamſi alias ipſa in foro exteriori ſit iuſta; vt dū Iudex iudicans, ſecundum allegata, & probata, contra veritatē, aliquem condemnat innocentem, vel quando aliquis condemnatus iudice, nullatenus poteſt ſententiæ parere, vt qui clam duxit vnam vxorem, & palā alteram, tunc quidem iuſte, atq; iuridice iubetur debitum reddere ſecundæ, quod tamen ipſe nullatenus poteſt facere, potiuſque debet mori, quā iniquo Iudici obtemperare, eſſet enim fornicatio, ſeu potius adulterium: ergo non ſemper, omnis lex iuſta obligat in foro conſcientiæ. Pro huius Quæſtionis reſolutione, ſeqq. ſtatuo concluſ.

Prima Concluſio.

Omnis lex humana ciuilis, ſiue canonica, dummodo ea iuſta ſit, poteſtatē habet obligandi ſibi ſubditos in foro conſciā.

Omnis lex humana, ſiue canonica ſiue ciuilis, dummodo ea iuſta ſit ſubditos ligat, aut ſaltim poteſtatem habet illos ligandi, ēt in foro conſcientiæ. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Th. 1. 2. q. 96. art. 4. vbi, & eam probat ex auctoritate D. Petri in 1. ſua epiſtol. canonica, cap. 2. qua cunctos Chriſtianæ familiæ admonet, *vt Regem honorificent, ſubditique ſint in omni timore Dominis, non tantum bonis, & modeſtis, verum etiam diſcolis.* Et ſubdit: *Hæc eſt n. gratia, ſi propter Dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias patiens iniuſte.* Secundo probat eandem cōcluſionem ratione, nam ſicut ſupra dictum eſt, oēs leges humanæ ab æterna Dei lege per naturalē deriuantur, iuxta illud Prouerb. 8. vbi Sapientia diuina inquit, *Per me Reges regnant, per me Principes imperant, & Legum conditores iuſta decernunt*, in quorū verborum priori parte deſignatur regnādi poteſtas Principibus diuinitus conceſſa, iuxta illud Pauli ad Rom. 14 *Omnis poteſtas à Domino Deo eſt*, in poſteriori vero prudentia, per quam ijdem Principes leges condunt, atque exequutioni eas mandant: ergo ex eadem æterna, & naturali Dei lege, deriuatur poteſtas, & virtus qua Legiſlatores per humanas ſuas leges, obligare poſſunt ſibi ſubditos, ēt in foro conſcientiæ. Diximus autem hoc eſſe intelligendum de legibus iuſtis, nam de iniquis, & iniuſtis aliud eſt iudicium, vt ſtatim dicemus in ſequenti Concluſione.

Ex quibus cauſis debeat penſari legum iuſtitia, ſiue iniuſtitia.

Debet autem penſari legum iuſtitia, vel iniuſtitia ex omnibus ſuis cauſis, nempe finali, efficiente, materiali, atque formali. Finali, inquam, ita vt pro cōi bono, & non priuato aliquo commodo ſit conſtituta, Iā n. diximus ſupra, hoc intereſſe inter Regē & tyrannum, & illius, & iſtius leges, nam quæ pro cōi vtilitate lex fuerit lata, pro iuſta eſt habenda, atque exiſtimanda, quæ vero pro priuato, & particulari aliquo commodo, vt iniuſta, & tyrānica. Ex parte item agentis, ſeu cauſæ efficientis, iuſtitia item legis debet penſari, & cōſiderari, & ea iuſta exiſtimari, in qua, qui illa tulerit non ſuam fuerit tranſgreſſus facultatem. Item & ex parte materiæ, nam lex, quæ pro tempore, & loco interdum fuerit bona, & iuſta, alio etiam tempore, & loco erit iniuſta, præterquam quod mala opera non eſſe poſſunt alicuius legis, ſiue præceptionis materia, nec bona vllo modo debent prohiberi. Tandem ex parte formæ, debet idipſum penſari, & conſiderari, nam cum lex vt dictum eſt, ſit regula & menſura humanarum actionum, ea debet rectitudine, & æquitate ſplendere, vt talem ſeruet tam in honoribus, quam in oneribus proportionem ad ciues, qualem & ipſi habēt ad corpus Reipubl. cuius ſunt veluti partes ad totū, ob idque ſicut & partibus diuiſa ſunt à natura munera, ſic & onera ſecundum proportionem facultatum ciuium, imperanda ſunt ſingulis, honores ſimiliter ſecundum eandem proportionem, atque perſonarū dignitatem ſunt impertiendi, & diſtribuēdi. Omnia ſupradicta deſumpta ſunt ex D. Tho. loco ſupra citato, vbi & notanter ad propoſitum præſentis Articuli concludendo dicit quod leges, quæ fuerint iuſtæ, & his omnibus ſuis numeris abſolutæ, obligatoriæ ſunt etiam in foro conſcientiæ.

Secunda Concluſio.

Leges humanæ iniuſtæ non obligant in foro conſcientia.

Leges humanæ iniuſtæ neutiquā obligāt in foro conſcientiæ. Hæc concluſio conſtat ex ſupradictis, nam lex iniuſta, cum recta non ſit, non poteſt à lege Dei æterna atque naturali deriuari, neque eſſe rōnis regula, ac proinde neque lex, & quæ nō eſt lex, neminem obligat. Conſiſtit aūt legis iniuſtitia, in eo quod diuino aut humano bono aduerſetur, aut q; ſibi deficiant aliquæ ex qualitatibus & conditionib. ſupradictis ad legem iuſtam, ſiue hoc proueniat ex defectu debiti finis ſeu agentis, materiæ, aut formę ad ſenſum ſupradictum, de quo videndus eſt latiſſime Sylu. verbo lex, q. 5. vbi quęrit, quæ & quot requirantur ad legem eſſe iuſtam: & q. 6. vbi quærit, quæ & quot requirantur ad hoc, q; lex vim hēat obligandi in ſe, ſiue in cōi: & q. 9. vbi quærit, vtrū leges humanę canonicę, ſiue ciuiles, obligent in foro conſcię, ſic q; ſemper ſint ſeruandę. Quibus in locis ad hoc ꝓpoſitū dicit plura, eaq; notatu digniſſima.

Vnde proueniat aut qua rōne, humanæ leges obligationē poſſint inducere in foro conſcīa.

Sed dices, Vnde prouenit, aut qua ratione humanę leges, & poteſtas humana inducere poteſt obligationem in foro conſcientię? Reſpondeo, & dico, quod poteſtas humana habet huiuſmodi vim obligandi, in quantum deſcendit, & deriuatur à lege Dei ęterna, & naturali diuina, nam quemadmodū in rebus phyſicis cauſę naturales ſecundę producunt ſuos effectus, non abſolute, & per ſe, ſed in quantum ſubduntur efficacię primę cauſę, ſic & in moralibus, humana poteſtas habet huiuſmodi vim obligandi, in quantum ſubditur ęternę Dei legi, & naturali diuinę, ita quod eiuſmodi vis obligandi, ē duplici voluntate dimanat, ex voluntate poteſtatis humanę, inſtituentis, & pręcipientis aliquid in particulari tanquam ex cauſa ſecunda, atq; ex volūtate diuinę, & ęternæ poteſtatis, ordinātis vt illud quod auctoritate humana fuerit inſtitutū, ratū, ac firmū habeatur niſi apertam contineat iniuſtitiā. Hoc eſt valde notandum, & memorię commendandum. *Nota hoc valde.*

Tertia Concluſio.

Quæ leges obligent in foro conſcientia, quæ vero non.

Leges, quæ humano tantum bono aduerſantur, licet in conſcientia de ſe non obligent, obligant tamen

Digitized by Google

men & ligant, qoandoque ratione ſcandali; illæ vero leges, quæ diuino bono repognant, nullatenus obligant, quinvero aperte eſt obuiandum illis. Pro huius concluſionis intelligentia præmitto, quod humanæ leges aliquando aduerſantur tantum humano bono, tunc ſcilicet, quando illis deficiunt aliquæ ex cõditionibus, & qualitatibus ſupradictis, ad hoc vt leges ſiot iuſtæ, aliquando aduerſantur etiam bono diuino, vt qoando præcipiunt aliquid, quod eſt cootra diuinam volũtatem. Hoc præmiſſo dicit modo noſtra concluſio, quod quando leges ſunt iniuſtæ, in priori caſu, etſi in conſcientia non obligẽt, ſeruari tamen debent, ratione ſcandali, at vero quę sũt iniuſtæ in ſecundo caſu, diuinoque aduerſantur bono, nullatenus obligant, nec obſeruari habent, ſed aperte illis eſt obuiandum, & repugnandum. Probatur concloſio quoad primam partem, nam in his, qoæ non expreſſe ſerunt manifeſtam tyrannidem, non eſt poſſibile potentibus reſiſtere citra ſcandalum, ſicque ratione ſcandali vitandi parendum eſt huiuſmodi legibus, & ferendi præſati Legiſlatores tyranoi, interim quod leniori aliqua via ad ſaniorẽ mentem reducantur. Ad quod facit illud, quod dixit Chriſtus Dominus olim Matth. 5. *Qui te angariauerit mille paſſus, vade cum ille, & alia duo; & qui abſtulerit tibi vnam tunicam, dimitte ei & pallium.* At vero in ſecundo caſu, ſi tyranni ad idolatriam (v.g.) iniquis ſuis legibus nos vellent inducere, ſeu arcere nos à noſtris Sacramentis, aut prouocare ad aliquos mores, & ritus noſtræ Fidei contrarios, nullatenus eſt illis obtemperandum, ſed firmiter reſiſtendum, oollumque eſt formidandũ ſcãdalum, quinvero ſcandalum eſſet grauiſſimum, ſi non ſtatim illis, poſthabita vita, & quocumq; alio periculo, reſiſteremus. Quod & exemplo ſuo nos docuit D. Petrus Act. 5. qui præcipientibus ſibi Principibus Sacerdotum, ne in nomine Chriſti prædicarent, audacter reſpondit, *Obedire oportere Deo magis, quam hominibus.* Hæc de legibus humanis in cõmuni ſint dicta, & de ipſarum obligatione io foro conſcientię, quæ & maiori indigebant explicatione, & declaratione. Nam quamuis ſupradicta omnia verum babeant, oon ſunt tamen in eodem certitudinis, ac firmitatis gradu, oam magis certa ſunt, loquendo de legibus Eccleſiaſticis, Summorum Pontif. & Conciliorum, quam de legibus ciuilibus. Sed ne omnia conſoſe, atque inuolute dicerẽtur, de his omnibus ſpecialem decreui facere tractationem, ſingulareſque Articulos in ſuis proprijs locis infra, cum ſeorſum Deo daote, de legibus canonicis, & ciuilibus egerimus, in ſuis peculiaribus Quæſtionibus, pronunc hæc dicta ſufficiant, loquendo de legibus humanis in generali atque in communi. Nũc ſupereſt reſpondere ad argomenta propoſita in initio Articuli.

Quando liceat non obedire Principibus tyrannis.

Ad primum reſpondeo, quod quamuis poteſtas humana ex ſe ooo poſſit attingere forum poteſtatis diuinæ ſuperioris, poteſt tamen illud, in quãtum deriuatur ab æterna, & naturali Dei lege, & ipſius miniſterio fungitur, nã, vt inquit D. Paulus ad Roman. 13. *Deus præcipit, vt omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, non enim* (inquit) *eſt poteſtas niſi a Deo, & qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit*, atque ad inſinuaodum, qualiter humana poteſtas obligare poſſit ſibi ſubditos, etiam in foro conſcientiæ, ſubdit, *Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt.*

Nota hoc valde, pro obligatione legum, ẽt in foro conſcientia.

Ad ſecundum dico, quod etiam patreſfamilias, obligare poſſunt ſuos filios ad mortale, in caſu quo illis præciperent, rem aliquam magni ponderis, ac momenti, æquiſſime, & rectiſſime, cum animo, & intentione ad idipſum obligandi, nam & eorum poteſtas a Domino Deo eſt, & vt argumentum prętendit, nõ minus præcipitur in diuina lege, hooorari, & venerari parentes, quam obedire Pręlatis. Ad quod propoſitum facit quã maxime illud, q̃ dicit D. Aug. ſuper Pſal. 70. hac de re agens, *Vbi pater iubet, quod non eſt contra Deminum, ſic audiendus eſt, quomodo Deus.* Facit & id, quod dixit Salomon Proo. 6. *Conſerua, fili mi, præcepta patris tui*, quinvero & Apoſtolus Paulus ad Rom. 1. inter alia multa crimina enumerat non obedire parentibus. Qua de re videatur Magiſter Soto vbi ſupra, in ſolut. ad primum, vbi ad hoc propoſitũ dicit plura, eaq; notatu digniſſima.

Nota pro obedientia parentib. debita ſub mortali.

Ad tertium iam reſponſum eſt, in 2. & 3. concluſ. quod leges iniuſtæ, & maxime, quę diuinis aduerſantur maodatis, non habent legum vim, & robur, & idem dico de omnibus alijs legibus iniquis, quæ graue damnum, ſiue iniuriam inferunt ſubditis, ad quas non ſe extendit ordo diuinæ poteſtatis, Principibus conceſſus, nec in his tenentur ſubditi obedire, ſi id fieri põt ceſſante ſcãdalo, vt ſupra diximus.

Ad quartum reſpondeo, quod ſententia Iudicis, quæ ex eo tantum iuſta eſt, quia ſecundum forũ exteriorem, fundatur in falſa pręſumptione, non obligat in foro cõſcientiæ, cum ſit veritati cõtraria, nec in tali caſu ſubditus tenetur Iudici obedire, ſi id excuſare põt ſine ſcandalo, nam lex naturalis, & diuina aliud continet. Sed eſt in hoc differentia, qood quando ſententia diuinæ legi non eſt omnino contraria, licet condemoatus poſſit quomodocumque, citra ſcãdalum & vim illatam Iudiciã iudicio ſuo ſe eximere, poterit nihilominus ſi voluerit, & eidem auſcultare, vt contingit, quando quis innocens cõdemnatur, & ipſe patienter conſenit. At vero ſi ſententia eſt omnino diuinæ legi contraria, vt dũ quis cogitur per ſententiam illam cognoſcere, qoæ vere non eſt ſua vxor, propter rationem in argumẽto inſinuatam, in tali caſu, nec cum ſcandalo, nec ſine illo tenetur, quinvero nec poteſt iudici obedire, ſed potius eſt ſibi moriendum, quam qoidquam tale facere. Hactenus de iſto Articulo.

In quo caſu non eſt Iudici parẽdũ, & reus põt fugere abſque peccato.

ARTICVLVS XV.

In quonam eſt dignoſcendum, an leges humanæ obligent ad culpam, nec ne?

HAec difficultas grauiſſima eſt, & de qua magna lis eſt, & controuerſia inter DD. Iuriſconſultos, atque interpretes cõiter. Dicunt.n. quidam, humanas leges, quibus ſubnectitur temporalis pœna, non obligare ad culpam, ſed tantum ad pęnam. Sed hæc ſententia, vt inquit Magiſter Soto, lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6 art. 4. quæſtiunc. 1. falſa eſt, & ab omni prorſus ratione aliena, vt latius patebit ex dicendis in iſto Artic. & ſeq. Caiet. in materia de ieiunio, inſinuare videtur, quod leges, quæ non feruntur cũ tali additamento, vt obligent ſub reatu mortali aut veniali, non obligant ad culpam, & ſic de ieiunio, inquit, non ſatis conſtate, an lex ieiunij obliget ſub peccato mortali. Sed hanc opinionem, & ſententiã, etiam refutat & impugnat prædictus Magiſter Soto loco ſupra citato, & Magiſter Medina in 1. 2. D. Thom. q. 96. artic. 4. vbi etiam refoiat, & impugnat duas regulas Canoniſtarom, qoas ad hoc propoſitũ affert Syluest. *verbo, lex. q. 8. & 17. & verbo, præceptum, & verbo, obedientia, ſeu inobedientia*, vbi & fatetur, hac de re ſe nihil exploratum habere, ſed oec habere potuiſſe. Et qoamuis ipſe circa propoſitam difficultatem, mallem potius aliorum auſcultare ſententiam, quam propriam meam ſtatuere, nihilominus tamen ex his, quæ ex multorũ doctrina, veriora, atque probabiliora eſſe potui colligere, ſequentes ſtatuo concluſiones, quibus breuiter & reſolutiue, aliquot proponã regulas, quibus id, quod quæritur, vtcunque poſſit dignoſci.

Tertia Concluſio.

Regulariter loquendo humanæ leges, non obligat ad ſui obſeruantiam cũ mortis diſpendio, & vitæ periculo.

Nota hoc valde.

Regulariter loquendo, humanę leges, non obligant ad ſui obſeruantiam cum mortis diſpendio, & vitæ periculo. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradictorum Soti, & Medinæ locis ſupracitatis. Pro cuius explicatione, ac pleniori intelligentia, adducit ſupradictus Medina generalem illam Theologorum regulam, qua dicitur, quædam eſſe prohibita, quia mala: alia vero mala, quia prohibita; primi generis ſunt, quæ habent intrinſecam malitiam, vt mendacium, adulterium, &c. Secũdi vero generis ſũt, quæ non habent intrinſecam malitiam, vt frangere ieiunium, comedere carnes die veneris: &c. quo præmiſſo dicit, quod in illis, quæ primi generis ſunt, potius debet homo mori, aut mortem ſubire, quam legem frangere, potius inquam debet mori, quam adulterari, aut mentiri, quamuis mendacium, ſi leue ſit, ſolummodo ſit peccatum veniale, quoniam illa quæ intrinſece ſunt mala, nulla ratione rectè fieri poſſunt. In illis vero quæ ſunt ſecundi generis, ad inueſtigandum, quando obligent cum diſcrimine propriæ vitę, attendenda & conſideranda eſt grauitas materię eius rei, quę pręcipitur, nam ſi v.g. lex Eccleſiaſtica pręcipit quadragesimale ieiunium, ſeu abſtinentiam à carnibus, & infirmatur aliquis, non tenetur ieiunare, ſed excuſatur, quoniam Eccleſię non tanti refert ieiunium, ac ſalus hominis. Sed tamen ſi incutiatur alicui metus mortis, ſi ieiunet, aut à carnibus abſtineat, & illud fiat in odium, & contemptum legum Eccleſiaſticarum, ſeu ad oſtendendum fidem, & legem noſtram eſſe falſam, & nullius valoris, in tali caſu potius deberet homo ſubire mortem, quam legem Eccleſiaſticam frangere, nã tunc præualet ius diuinum, quo tenemur fidem noſtram profiteri, & confiteri. Secus autem eſſet, ſi ꝑ aliam cauſam id fieret, ex ſola malitia et nequitia hominis ſcelerati, vt ſi tyrannus mortem minaretur alicui, niſi ieiunium frangeret, aut carnes comederet, non quidem in odium fidei, ſed propter aliã rationem ſiue cauſam, in tali caſu licitum eſſet id facere; nam leges humanę non obligant cum tanto diſpendio, & periculo. Videantur Soto, & Medina locis ſupracitatis, vbi ad hoc propoſitum plures alios congerunt caſus. Solum ſupereſt reſpondere ad argumenta in contrarium adducta.

Ad argumentum primę opinionis reſpondetur non ſemper teneri, et obligari hominem ad conſeruandam vitam ſuam, quin vero, quandoque tenetur eam periculo exponere, tum pro amico, tum ét & maxime pro Republica, et conſeruando bono communi.

Ad argumentum primum opinionis Caietani reſpondetur, quod quamuis Reſpublica, et legiſlator in particulari aliquo caſu, id poſſit facere, quod argumentum prętendit, vt dictum eſt in ſecũda concluſione, non tamen in vniuerſis ſuis legibus obligant cum tãto diſpendio, et periculo, vt dictum eſt in tertia, niſi etiam in caſibus ibidem aſſignatis.

At ſecundum reſpondeo, quod quamuis contrahere, aut celebrare matrimonium in gradu prohibito ſit tantum de iure poſitiuo, cum tamen ex eodẽ iure ſupradictum matrimonium ſit irritum, et nullum, præſuppoſito, quod hoc ita eſt, nullo modo licet, cum conſanguinea contrahere ſine diſpenſatione, non tam pro eo, quod eſt contra ius poſitiuum, quam ex eo, quod id facere, eſt fornicationem committere, quę prohibita eſt de iure diuino, et naturali. Ad alia exempla, quę ibidem adducuntur, dico, quod ſacerdos non tenetur potius mori, quam celebrare, ſine corporali, ſeu calice, etc. nam pręcepta Eccleſiæ non obligant cum tanto diſpendio, et periculo, et idem dico de illo pręcepto non celebrãdi corã excõicato: et ad *d.c. in ſacris*, dico, ꝙ intelligendum eſt, quando id fit in contemptum legum Eccleſiaſticarum, ad ſenſum dictũ in tertia concluſione, vel quando ſacerdos cogitur cõicare cum excõicato in crimine criminoſo, de qua re videndus eſt Sylueſt. *verbo excommun. 5. §. 6. in fi.* et Soto, et Medina locis ſupracitatis.

Ad vltimum reſpondetur, quod quamuis mors animę potius ſit fugienda, quam mors corporis, et nullum peccatum mortale admittẽdum, pro vitando quocumque mortis periculo, hoc tamen non facit ad propoſitum in noſtro caſu, nam non dicimus nos, quod qui frangit legem humanam pro vitando mortis periculo, peccat mortaliter, quin vero nec forſan, venialiter, immo dicimus, quod adueniente mortis periculo, ceſſat obligatio legis humanæ, ac ideo non committitur peccatum mortale, aut veniale.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum humanæ leges, ſiue ſententiæ iudicum, fundatæ in præſumptione, obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Humanæ leges in ſola præſumptione fundatæ non obligant in conſcientia veritate in cõtrarium inſpecta.

HVmanæ leges in præſumptione fundatæ, & quæ ſolummodo iuſtæ ſunt, quia in ſupradicta præſumptione fundantur, non obligãt in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta. Hæc concluſio eſt manifeſta, & probatur; nã nulla lex quantumcunque iuſta, obligat in conſcientia, quando id legiſlator non intendit: ſed legiſlator condendo legem iuſtam, ſecundum æquitatem nõ videtur velle ſuos ſubditos obligare, ſi veritas in contrarium ſit inſpecta: ergo intentum. Conſequentia videtur legitima; nam ſecundum Iis per *cap. veritate, diſt. 8. & lege ex facto. ff. de vulgari*, intentio legiſlatoris ſecundum æquitatem eſt ſemper interpretanda. Id quod & confirmatur ex eo, quia ſæpiſſime, quin vero paſſim, legiſlatores contra huiuſmodi leges, fundatas in præſumptione, probationem admitiũt, quod quidem maximum iudicium eſt, fuiſſe ab eis quaſi conditionaliter latas, ita vt tantum obligent, dum in contrarium veritas non fuerit inſpecta, vt tradit Abbas, & DD. communiter, *in cap. 1. de conſtitutionibus*, qua de re videndus eſt Sylueſt. *verbo lex, quæſt. 9.*

Secunda Concluſio.

Sententia etiã Eccleſiaſticæ latæ contra innocentẽ per falſas informationes nõ obligãt in foro conſcientiæ.

Nota hoc valde.

Sententiæ etiam Eccleſiaſticæ, latæ contra innocentes, per falſas aliquas informationes ſiue probationes, non etiam obligant in foro conſcientiæ. Hæc concluſio eſt Caietani. 2. 2. quæſt. 7. art. 4. ad ſecundum, & Magiſtri Soto in quarto diſtinct. 22. quæſt. 1. art. 3. & in relectione de ſecreto, membr. 3. quæſt. 1. concluſion. 4. & eandem tenet Ledeſma in ſecunda parte ſui quarti, quæſt. 23. art. 4. & Couar. *in cap. Alma mater 1. parte, §. 7. concluſ. 1.* qui omnes dicunt, ſententias, & cenſuras iniuſtas, ex aliqua cauſa, non ligare innocentes in foro conſcientiæ, & ratio eſt illa, quæ adducta eſt in præcedenti concluſione, nempe, quia ſecundum ęquitatem nõ poteſt, aut debet præſumi in eiuſmodi caſibus, quod iudices velint innocentes ſuis ſententijs, atque cenſuris ligare. Nec obſtat, quod communiter contra pręfatam reſolutionẽ adducitur, nẽpe eſſe magnã negli-

gentiam

ſententiam, & diſcrimen inter deciſionem legis, & ſententiam diffinitiuam, cenſuram aliquam imponentem, nam ſententię (inquiunt) trahunt ſecum exequutionem, & maxime, quando eſt ſententia excõicationis, iuxta *ca. Paſtoralis, §. verum de appell.* quo fit, vt licet per falſas informationes & probationes contra innocentes ſint latę, obligent nihilominus in foro conſcientię, cum vicem gerant, quaſi miniſtri exequentis, & ſicuti innocentes parere tenentur, miniſtris exequentibus ipſas ſententias, ẽt iniuſtas, ita plane tenentur parere cenſuris iniuſtis, quouſque ab illis abſoluantur, quod non reperitur in legibus, nam cum ipſę ſuos habeant miniſtros, ideſt magiſtratus, vt decernitur in iure; *l. 1. §. magiſtratus. ff. de orig. iur.* non ita pręciſe continent ſua præcepta, vt contra veritatem inſpectam obligent, ſeu velint obligare. Hæc, inquam, inſtantia non obſtat, ſed neq; obſtare poteſt, nam licet verum ſit, quod ſententiæ latæ trahant ſecum ſuam exequutionem, non tamẽ poteſt negari, quod cum ſint fundatæ in falſa præſumptione, ſecundum æquitatem debet præſumi, quod ſi iudices veritatis fuiſſent informati, nũquã eaſdẽ tuliſſent, & quod nullatenus velint obligare cum tanto rigore, vt teneant, & ligent in foro conſcientiæ, etiam veritate in contrarium inſpecta, ſemper enim legum, & iudicum intentio, interpretanda eſt ſecundum æquitatem, neque vllo modo eſt præſumendum, quod ipſi velint, vt falſa præſumptio, in qua fundantur, vtcumque illa pro veritate habeatur, veritate ipſi præferatur. Hoc eſt valde notandum, & memoriæ commendandum.

Tertia Concluſio.

Lex fundata in præſũptione falſa, non quidem diffinitiua ſed præſuppoſitiua, ſeruanda eſt in conſcientia, etiam veritate in contrarium inſpecta. Nota.

Quod duplex eſt Iudicium aliud diffinitiuũ aliud vero præſuppoſitiuum.

Quando lex aliqua fertur, fundata in præſumptione falſa, non quidem diffinitiua, ſed vt dicitur, præſuppoſitiua, neceſſaria ad bonam gubernationẽ Reipublicæ, ſeruanda eſt, obligatque in conſciẽtia, etiam veritate in contrarium inſpecta. Pro intelligentia huius concluſionis adnotare oportet, de mẽte, & ſententia D. Tho. 2. 2. q. 60. art. 4. in ſolutione ad tertium, quod duplex eſt iudicium, quoddam deffinitiuum, & determinatiuum, quoddam vero ſuppoſitiuum, ſeu quod dicitur ex ſuppoſitione: Diffinitiuum & determinatiuum eſt illud, quod diffiniendo atque determinando aliquid dicitur, formando aſſenſum, ac dicendo, hac in re, fiat hoc, aut illud, propter hanc, aut illam cauſam, quæ interdũ eſſe poteſt vera, interdum vero falſa, atque in falſa præſumptione fundata. Iudicium vero ſuppoſitiuum, ſiue ex ſuppoſitione, eſt illud, quod adhibetur, quando agitur de remedio ſuper aliqua re, & prouidetur de cautela, ne mali aliquid in Republica contingat. Et ſit exemplum, ſi apud ſeculares fieret aliqua lex, vt cum infidelibus nullo modo communicarent, ne forte ab eis peruerterẽtur, ſeu apud Religioſos (vt fieri conſueuit) vt non ingrediãtur alteri aliorum cellas, propter mala, quæ forſan exinde poſſent obuenire, dico igitur, quod quamuis in primo caſu, atque in iudicio diffinitiuo humanæ leges non obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta, propter rationem in prima cõcluſione adductam, obligant tamen in ſecundo caſu, & in iudicio præſuppoſitiuo; nam ad iuſtificationem huiuſmodi legum, quæ fundantur in præſumptione præſuppoſitiua, ſufficit ſuperq; ſatis eſt, vt factum ſit dubium, atque ex illo, mali aliquid poſſit euenire, & contingere. Hinc conſequens fit, quod factis ſupradictis legibus, quamuis ſecularis aliquis ſciret, atque pro certo haberet, quod ex conuerſatione ſua cum infidelibus, nullo modo peruerteretur, adhuc nihilominus tenetur in conſcientia abſtinere, propter factum dubium, & quia id poteſt eſſe, & non eſſe, in quo facto dubio ſupradicta lex fundata iuſtiſſime eſt. Idem dico de alia lege, facta pro Religioſis, quod tenentur abſtinere ab ingreſſu in cellas aliorum Religioſorum, quamuis certo ſciãt, aut præſumant, quod in ipſis ceſſat ratio legis, ſeu conſtitutionis ſupradictæ; nam ſat eſt, quod factum ſit dubium, & quod poſſit eſſe, & non eſſe. Hactenus de iſto Artic.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum leges pœnales obligent etiam ad culpam?

PRimo quidem intuitu, ſeu prima facie videtur, quod non, nam multæ ſunt leges pœnales in iure, quæ ad nullam obligant culpam, quales ſunt multæ leges irregularitatis pœnam continentes. Iudex enim qui iuſte malefactores occidit, & eſt cauſa effuſionis ſanguinis, iure fit irregularis, vt conſtat *ex toto tit. de homicidio voluntario, & ex cap. aliquantos diſt. 51.* cum tamen in eo nullam committat culpam, quin vero potius promereatur. Bigamus ſimiliter iure eſt irregularis, vt conſtat *ex cap. ſi cuius diſt. 34.* & tamen, illic nulla ineſt culpa. Quæ forte vna eſt ex cauſis, ob quam iuris regula, exceptionem fecit dicendo, quod ſine culpa, non eſt aliquis puniendus, niſi ſubſit cauſa, ex qua regula ortum atque originem duxit commune illud axioma, *Etſi ſine cauſa non poſſit infligi pęna, poteſt tamen ſine culpa,* non igitur omnes leges pęnales obligant etiã ad culpam.

Nota quod etſi ſine cauſa non poſſit infligi pœna, poteſt tamẽ ſine culpa.

Secundo ſic argumentor ad idem, nam ſunt multæ leges, tam diuinæ, quam humanæ, quæ nullam prorſus induunt præcepti formam, ſed tantum pœnæ, vt eſt illa Exod. 22. *Si quis furatus fuerit bouem, aut ouem, quinque boues pro vno boue, & quatuor oues pro vna oue reſtituet.* Similiter, *& 2. quæſt. 3. cap. qui non probauerit,* habetur, *quod qui nõ probauerit, quod obiecerit, pęnam quam ipſe intulerit, patiatur: & in l. capitalis, ff. de pęnis,* habetur, *quod incendiarij capite puniuntur,* ſimiliter & fænerarij, & multæ aliæ ſimiles ſunt leges, quibus nihil prorſus præcipitur, aut prohibetur, ſed tantum pœna ſtatuitur, vt leges populorum, quibus cauetur, ne oppidani cędant ſyluã communem, ſub tali vel tali pœna, leges ẽt multarũ religionum, in quibus pęna ſolummodo ſtatuitur contra illos, qui quidpiam tale vel tale fecerint: ergo in his omnibus quamuis ſupradictæ leges obligent ad pœnam, non tamen ad culpam. Multa alia argumenta ad hoc propoſitum poſſunt adduci, ſed iſta ſufficiant. Circa hanc difficultatem varias atq; diuerſas reperio DD. opiniones.

Prima opinio eſt communis multorum Iuriſconſultorum aſſerentium leges obligantes ad pœnam non obligare ad culpam. Hanc ſententiam refert Magiſter Soto libr. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. 5. & dicit eam eſſe pluſquam vulgarem, tamen ipſam vocat errorem. *1. opinio.*

Alia eſt ſententia aliorum etiam Iuriſconſultorum, quos idem Soto refert, & Sylueſt. *verbo inobedientia, in fine,* qui aliquanto melius ſub diſtinctione loquuntur, dicentes, quod illę leges pœnales, quæ præcipiunt et prohibent aliquid, et poſtea adhibent pœnam in tranſgreſſores, obligant ad culpam et ſimul ad pœnam, at vero illæ, quæ nihil præcipiunt, aut prohibent, ſed tantum pœnam adhibent, non obligant ad culpam, ſed ſolummodo ad pœnam, tales, inquiunt, ſunt omnes in ſecundo argumento propoſitæ. Sed nihilominus ſupradictus Magiſter Soto contrariam omnino ſententiam tenet, quæ et mihi videtur vera, multumque probabilis, quamuis et aliquali indigeat modificatione, ſiue limitatione. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo concluſiones. *2. opinio.*

Prima Concluſio.

Stando in ipſa rerum natura, nulla lex obligat ad pęnam, quæ non et obliget ad culpam niſi contrariũ exprimatur ibidem.

STando in ipſarum rerum natura, naturaliq; ratione, nulla prorſus eſſe videtur lex pęnalis, quę ſi verè, ac propriè pœnalis ſit, obligando ad pęnam, non ſimul etiam obliget ad culpam, niſi expreſſe legiſlator indicauerit aliam eſſe ſuã intentionẽ. Hanc ſententiam & concluſionem tenet mordicus ſupradictus magiſter Soto, vbi ſupra, & eandem tenet Medina, 1.2.quæſt.96.art.4.dubio 2.& eam eſſe dicunt, expreſſam D.Thom.1.2.quęſ.87.art.7.& 22.quæſt.108.art.4. quam & probant multis, & efficaciſſimis rationibus, ipſamque conſtare dicunt lumine naturali. Nam ſtando in lumine naturali, pęna & culpa, ſi propriè pęna eſt, tantam inter ſe habent connexionem, ſiue correſpondentiam, vt vna alteri neceſſario correſpondeat, ipſamve præſupponat, & addunt eſſe prorſus contra rationem pœnæ, vt culpa non præcedat ipſam, & contra omnẽ prorſus rationem, vt princeps alicui pænam capitis imponat, niſi propter præcedentem culpam, idipſum promerentem, quod quidem argumentum multis proſequuntur. Eandem eſſe dicunt expreſſam ſententiam D.Auguſt.libr.1.retract.cap.9. vbi inquit, *quod omnis pęna, ſi iuſta eſt, pro peccato imponitur.*

Nota hoc valde circa correſpondentiam quam inter ſe habent pęna, et culpa.

Confirmant etiam ſuam ſententiam & opinionem, hac efficaciſſima ratione, nam leges humanæ iuſtæ, ſi abſque comminatione pęnæ abſolute ponantur, obligant ad culpam, vt ſupradictum eſt: ſed comminatio pęnæ legi apposita, non eſt ſignum contrariæ voluntatis, quin vero ſi recte perpendatur, potius eſt ſignum eiuſdem, propter rationem dictam: ergo leges pęnales ſimul obligant & ad pęnam, & ad culpam. Sed aduertunt ſupradicti DD. quod loquuntur de pęna, quæ proprie habet rationem pœnæ, hoc eſt, de pęna iuridica, quę idem pollet, atque vltio, ſiue vindicta, non autem de pęna phyſice ſumpta pro cruciatu, quem quis voluntarie patitur ab alio, v.g. a febre, aut alio quouis modo dolorem afferente, nec de pęnis quibus à Deo interdum flagellamur, non ſolum ob delicta præterita, verum etiã, vt in futurũ cautiores viuamus, hæ enim (inquiũt) pęnæ & flagella, non tam pęnæ ſunt, quam præſeruatoriæ quędam medicinæ, loquendo tamen de pæna iuridice ſumpta, pro eo quod eſt vltio, & vindicta, adeo dicunt, vnum eſt alteri connexum, ſibique intrinſece, atque ex ſua intrinſeca, & formali ratione correſpondet, vt contra omnem ſit prorſus rationem legem, ſeu principem aliquam imponere pęnam, ſaltum grauem, quam non pręceſſerit culpa.

Nota opinionẽ ſingularem doctoris Nauarr.

Sed Nauar. loquendo ſpecialiter de legibus humanis, contraria omnino procedit via, inquit enim, humanas leges pęnales, & obligantes ad pęnam, non ſemper obligare ad culpam, quin vero in dubio, interim quod a ſancta Sede Apoſtolica non declaratur contrarium, probabilius credit, humanas leges, præſertim quæ temporalem pęnam aliquam conſtituunt, non obligare ad culpam, & conſequenter neque ad pęnam æternam. Hanc ſententiam tenet in multis ſuæ doctrinæ locis, ſed præſertim in ſuo Manual.c.23.quod eſt de inobedientia, a nu.48.vſque ad num.66.vbi eam multis, & efficaciſſimis rationibus cõprobat. De cuius doctrina, & reſolutione, moderando & limitando, ſententiam ſupradictam Soti, & Medinę, & aliorum, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quando pœnales leges obligẽt ad culpã, quando vero non.

Quando ex generali vſu, & communi hominum conſuetudine, receptum eſt, quod aliquæ humanæ leges obligent ſolummodo ad pænam, & nullo modo ad culpam, in tali caſu leges pęnales ad culpam non obligabunt. Hinc Cõcluſionem teneo propter fortiſſimas, atque efficaciſſimas rationes ſupradicti Doct. Nauar. & dico, quod quamuis opinio Soti, & aliorum ſit vera, ſtando in ipſa rerum natura, naturalique ratione, atque intime conſiderata & perpenſa ratione pœnæ, quæ ex ſe & ex ſua intrinſeca ratione neceſſario præſupponit culpam: ſed tamen ex communi vſu, & conſuetudine, quæ optima eſt legum interpres, & ex voluntate tacita, ſeu interpretatiua legiſlatoris, contrarium omnino poteſt contingere atque euenire. Et quod hoc ſit in propoſito dicendum, probatur primo, quia Reges, & Principes, ſiue ſeculares iudices nunquam expreſſerunt neque interpretati ſunt, in ſuis legibus, maxime pęnalibus, mentem & intentionem ſuam eſſe aut fuiſſe, per ipſas obligare ſibi ſubditos ad culpam, neque conſuetudo ipſa id vnquam fuit interpretata, niſi ſimul cum eis, ſeu ipſarum aliqua, eſſet lex aliqua diuina naturalis, aut Euangelica, aut conſtitutio Canonica, ex qua id ipſum colligeretur: ſignum igitur eſt conſuetudine ipſa ſupradictas leges interpretante, quod per eas homines non obligentur ad culpã, ſed ſolummodo ad pęnam in eiſdem appoſitam. *Nota hoc valde.*

Quod & hac ratione confirmatur; nam gentiles infideles, olim legumlatores, nihil minus quã de culpa, pęnaque æterna cogitarunt, ſiue curarunt, ſed ſolummodo de temporali, & ex fidelibus Chriſtianis, ſi conſulantur hodie ſeculares principes, forſan nullus omnino erit, id qui dicat, mentem & intentionem ſuam eſſe, quando aliquam ſtatuit legẽ, cui appoſita eſt temporalis pęna, velle per ipſam ſibi ſubditos ſimul obligare ad culpam: ergo ſaltem ex voluntate interpretatiua principum, eiuſmodi leges merè pœnales non ſimul obligant ad culpam. Et confirmatur ſecundo, nam vt efficaciſſime probat ſupradictus Nauar.lib.1.conſ.de conſtitutionibus, con.1.num.13.& con.3.num.1. & in d.Manual.ca.23.num.41.& ſequentibus, & nós latè dicemus infra, ad hoc vt leges, quantumuis iuſtæ, obligent ad culpam & in conſcientia, neceſſum eſt, quod recipiantur, ita quod leges non receptæ nullo modo obligant, quia ſemper præſumitur legiſlatores eas ferre ſub hac conditione, ſi fuerint receptæ, & in tãtum & non plus obligant receptæ, in quantum fuerint receptæ, poſſuntque eſſe receptæ, quantum ad vnam partem, & non quantum ad aliã, vt dicit idẽ Nauar.eod.lib.1.conſil.de conſuetudine conſil.nu.1.& lib.3.de celeb.miſſa.conſ.4.nu.1. ſed ꝙ ſupradictę leges pęnales ſimul obligent ad culpa, hucuſque non eſt vſu receptum, aut poſitũ in praxi, neq; in cõi hominum conſuetudine: dicẽdum igitur eſt, quod leges humanę, quæ fuerint huiuſmodi, obligabunt quidem ad pęnam, ſed nullo modo ad culpam, niſi illud ipſum, ꝙ pręcipiunt, vetant, aut prohibent, fuerit etiã alia lege diuina, aut naturali ſiue Canonica prohibitũ, vel niſi ex cõi vſu & conſuetudine, & interpretatiua ſaltẽ principũ voluntate, in cõi praxi fuerit poſitũ atque receptũ, vt ſimul obligent ad pænam, & ad culpam. Oẽs rationes ſupradictæ valde notãdę ſunt, quia meo iudicio ſunt fortiſſimæ, & concludunt intentũ. Solũ ſupereſt modo, reſpondere ad argumenta propoſita in initio Articuli. *Nota hoc valde.*

Ad primum reſpondetur, quod leges pęnales irregularitatis & bigamiæ, de quibus fit mentio ibidem, nequaquam induũt rationem pęnę, ſed ſolum cuiuſdam indecentię, quę homines ad ſacrorum Ordinum functiones reddit inhabiles, de quibus non loquimur, ſed de illis pęnis, quę correſpondent culpis, quę alio nomine nuncupantur, vltiones, ſiue vindictę, de quibus vt conſtat ex dictis in prima concluſione, verum eſt ex natura rei, dicere ꝙ non correſpondent niſi pręcedenti culpę, neq; niſi propter pręcedentem culpam iuſtè, a principibus poſſunt apponi.

Ad

Ad ſecundum reſpondetur, per illud, quod dictum eſt in prima concluſione, nempe quod pœna ex natura rei non niſi culpæ correſpondet, ſi tamen ex conſuetudine, aut voluntate principum expreſſa, ſeu interpretatiua aliud habeatur, vel quia leges ſic, & non aliter fuerunt receptæ, hoc nihil facit contra nos, aut contra reſolutionem noſtram. Videatur hac de re Soto loco ſupracitato, & Medina ſimiliter, & Nauar. nam horum quilibet pro ſua tuenda, & defendenda opinione, ac ſententia dicit plura, eaque notatu digniſſima.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientia, & ante latam iudicum ſententiam, ſiue condemnationem, teneantur pœnam ſubire? quod eſt dicere, an leges pœnales, ſicut ad culpam, ita & ad pœnam, obligent ante iudicis condemnationem?

HÆc quæſtio grauiſſima, & difficillima eſt, atque ex grauiſſimis, & difficillimis, quæ in præſentiarum poſſent adduci, de qua & DD Scholaſtici multa dicunt, varia atque diuerſa argumenta pro vtraque huius quæſtionis parte, hincinde afferentes, quæ longum eſſet nimis, velle in præſentiarum recenſere, cũ adeo breuitati ſtudeam. Quapropter ab ipſius prolixiori tractatione ſuperſedendo, ea ſolummodo contentus ero dicere, quæ præciſe ad eiuſdem exactam intelligentiam ſpectant. Et difficultatis punctus ſtat in hoc, vtrum eo ipſo, quo quis tranſgreditur legem, quæ ipſo facto tranſgreſſorem ſuis priuat bonis, teneatur in conſcientia Fiſco eadem bona mancipare, an vero citra culpã, ea retinere poſſit, vſque ad ſententiæ condemnationem, ob id quia illuc vſque dominium retinet, & poſſeſſionis iure potitur.

1. Opinio. Dico igitur, quod hac de re, ſunt duæ extremæ opiniones, vna dicit, quod legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientiæ, & ante iudicis condemnationem tenentur ad earumdem ſubeundas pœnas. Hanc opinionem tenet doctiſſimus Pater Fr. Ildefonſus de Caſtro, noſtræ huius Religionis magnum decus & ornamentum, ſed præcipuæ Prouinciæ D. Iacobi, & noſtri Salmanticenſis Conuentus, libro ſecundo de iuſta hæreticorum punitione, cap. 6. & libro etiam quem inſcripſit, de lege pœnarum, quam & multis grauiſſimis, atque efficaciſſimis argumentis, & rationibus comprobat, & re vera eſt opinio Panormitani *in cap. canonum, de conſtitutio. & in cap. dilecti, de arbitr.* vbi inquit, quod ille, cuius bona ſunt ipſo facto confiſcata, non poteſt illa cum bona conſcientia retinere, quia ſtatim (inquit) ſunt acquiſita Fiſco.

2. Opinio. Alia eſt aliorum opinio, & ſententia aſſerentiũ, quod legum pœnalium tranſgreſſores peccãt quidem, ſi ſint leges, quæ ſimul obligent ad culpam, non tamen tenentur, ſeu ſtatim obligant ad ſubeundam pœnam in foro conſcientiæ, ante latam ſententiam, & iudicis condemnationem. Hanc opinionem tenet D. Thom. 2. 2. quæſtione 62. articulo tertio, & Caietanus ibidem & in ſumma, *verbo pœna*, Sylu. *verbo aſſaſſinus*, Adrianus Quodlibeto 6. articulo primo Curia. libro primo, de contractibus quæſt. 7. Soto. libro primo, de iuſtit. & iur. quæſt. 6. art. 6. Medina 1. 2. quæſtione 96. articulo 4. in quadam quæſtione incidenti. Pro cuius quæſtionis reſolutione, & vt ab ea breuiter, atque celeriter me expediam, præmittendum duxi, quod vniuerſæ pœnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera, ſiue capita reducuntur.

Pœnarum omnium genus ad tria capita reducitur. Primum genus eſt earum pœnarũ, quæ nullam actionem requirunt, nec ex parte Iudicis, nec ex parte delinquentis, ſed ſolummodo conſiſtunt in priuatione, vt excommunicatio, irregularitas, & priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ.

Secundum vero genus eſt earum, in quibus actiu delinquentis miſcetur etiam paſſioni, vt pœna exilij, & pœna pecuniaria, nam in pœna exilij neceſſaria eſt etiam actio delinquentis, nempe, vt in exilium proficiſcatur, & in pecuniaria etiã vt nummos ſoluat.

Tertium pœnarum genus eſt, in quibus actio requiritur ex parte exequentis iuſtitiam, ex parte vero delinquentis tantummodo requiritur paſſio, vt contingit in pœna mortis, & abſciſſionis mẽbrorum. His igitur ſic præmiſſis, propoſitæ difficultati breuiter, atque reſolutiue reſpõdeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Leges pœnales quæ in ſola priuatione cõſiſtũt obligãt ante iudicis condemnationem. Tranſgreſſores earum legum pœnalium, quæ dicuntur ipſo iure, ſeu ipſo facto, & in ſola priuatione conſiſtunt, cuiuſmodi ſunt excommunicatio, & irregularitas, & priuatio vocis actiuæ & paſſiuæ, ante iudicis ſententiam & condemnationem, in earumdem pœnas incurrunt. Hæc concluſio eſt ab omnibus Theologis iuriſque peritis vnanimiter recepta, quamuis aliqui diuerſi ſint in conſtituenda & aſſignanda ipſius ratione. Caietanus etenim ita eſſe exiſtimat, quia prædictæ pœnæ in ſola priuatione conſiſtunt, ex quo fit conſequens, quod abſque alia præuia actione, & iudicis admonitione, incurrunt. Soto vero loco ſupracitato alia procedit via, dicens id ita eſſe, quoniam excommunicatio, irregularitas, & aliæ ſimiles pœnæ non ſunt priuatio alicuius boni proprij, quod legis tranſgreſſor prius poſſederat, ſed priuatio bonorum communium, quæ ab Eccleſia erat receptutus, quorum proinde Eccleſia, optime illum non participem facere poteſt, & reddere inhabilem omnino, eo ipſo, quo illius leges tranſgreditur, abſque aliqua deſuper facta declaratione. Vtraque ratio eſt probabilis, ſed ratio Caietani eſt vniuerſalior. Ex qua concluſione ſequitur, quod ſi aliqua lex ponit pœnam excommunicationis ipſo facto incurrendam, ſiue irregularitatis, aut priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, ij qui tale commiſerint crimen, continuo & ſtatim ac crimen patrarint, in eaſdem incurrunt, abſque alia iudicis declaratione, quamuis de priuatione vocis actiuæ Magiſter Soto vbi ſupra aliquantulum dubitet ſed immerito profecto, videatur hac de re dictus Soto, & Med. locis ſupracitatis. Intelligenda eſt autem dicta concluſ. cum tribus conditionibus ſiue limitationibus. *Supradicta Cõcluſio intelligẽda eſt cũ tribus conditionibus ſiue limitationibus.* Prima, quod lex dicat ipſo iure, ſeu ipſo facto, nam ſi dicat, ſub pœna excommunicationis, &c. intelligendum eſt comminatorie tantum de excommunicatione ferenda, & non lata, & idem dico de alijs, nam leges pœnales, cum ſint odioſæ, in mitiorem partem ſunt interpretandæ, & potius reſtringendæ, quam ampliandæ. Secunda conditio eſt, vt actus, qui præcipitur, aut prohibetur, ſit exterior, nam actus interiores non ſubduntur cenſuris Eccleſiaſticis, propter quod ſi quis (quod abſit) hæreſim mente conceperit, non autem ore, aliove modo ipſam protulerit, non erit excommunicatus. Tertia conditio eſt, quod actus, ratione cuius talis pœna imponitur, ſit perfectus, nam ſi quis, verbi gratia, emiſit ſagittam animo interficiendi clericum, & errauit ictum, non erit excommunicatus, ſimiliter neque qui propinauit venenum, ſi mors inde non eſt ſubſequuta, non efficitur irregularis. Hæc omnia vera ſunt, omnibuſque peruia.

Secun-

Secunda Concluſio.

Leges pœnales quæ in actione & paſſione conſiſtunt, nõ obligant ante iudicis condemnationem.

Tranſgreſſores earum legum pęnalium, quæ in actione & paſſione conſiſtunt, non tenentur earum pęnas ſubire ante iudicis condemnationem, & multo minus illas pęnas, quæ in ſola paſſione conſiſtunt. Hæc Concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti, loco ſupracitato, concluſione prima, & Medinę cõcluſione ſecunda, vbi eam multis, atque efficaciſſimis rationibus comprobant, quarum ea potiſſima eſt, quia pęna, vt nomen ipſum ſonat, ex eo pęna dicitur quia paſſio eſt, & natura ipſa abhorret, vt idẽ ſit omnino agens & patiens, ex quo fit conſequens, quod lex, quæ efficeret meipſum exequutorẽ propriæ pęnæ, non eſſet naturæ cõformis, neque iuſta, ſed iniuſta, ac proinde neque obligatoria, cum omnis lex iuſta, vt ſupra diximus, à naturali lege habeat deriuari. Videantur, quæ hac de re latiſſime dicunt, ſupradicti Soto & Medina, vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

Lex pęnalis, quę conſiſtit in paſſione, ſeu bonorũ amiſſione, quãuis non obliget ante iudicis condemnationẽ retrotrahitur tamen, ad tempus cõmiſſi delicti.

Quando aliqua lex imponit pœnam ipſo facto incurrendam, quæ conſiſtit in paſſione, ſeu bonorum amiſſione, quamuis non obliget ante iudicis condemnationem, vt dictum eſt, retrotrahitur tamen ſententia iudicis, & eius exequutio, vſque ad illum articulum, quo eiuſdem legis tranſgreſſor crimen admiſit. Volo dicere, quod lex, quæ ponit hæreticis pœnam amiſſionis bonorum ipſo facto, quo hæretici fuerint, quamuis non obliget illos in conſcientia, ad ſpoliationem & expropriationem eorundem bonorum ante iudicis condemnationẽ, atque ſententiam, poſt ipſam tñ retrotrahitur ſñiæ ipſius exequutio vſque ad illũ articulũ, quo hæreſis crimẽ voluntarie admiſerunt. Hæc concluſio eſt ſupradicti Magiſtri Soto, loco ſupracitato, cõcluſione quarta, vbi & probat eam, *ex cap. cum ſecundum leges, de hæreticis*, *& ex l. poſt D. Marty. C. ad legem Iulii. maieſt.* & dicit, quod iſte eſt vniuerſalis vſus, & practica ſenatus ſanctę inquiſitionis, vt habetur ex directorio inquiſitorum, libro tertio, titulo 9. adeoque vera eſt, inquit, prædicta ſententia, vt omnes contractus, nempe donationis ſeu venditionis, atque alij, facti etiam cauſa dotis, quos hæretici ab illo articulo fecerunt, habendi ſunt pro infectis, & ſi apud dictos hæreticos non adhuc inueniantur pretia, nihilominus fiſcus, nullo emptoribus pretio reſtituto, ſibi adiudicabit dicta bona. Neque ex dicta (inquit) concluſione inferri poteſt, quod leges pænales, quæ conſiſtunt in actione, & paſſione, obligent ante iudicis condemnationem (vt contraria tenet opinio) nam aliud eſt amittere bonorum dominium, quantum ad hunc effectum, propter admiſſum crimen, vt non poſſint ab illo articulo illa alienare, aliud vero ſeipſos expropriare, atque ſpoliare ipſo dominio, ante iudicis condemnationem. Bene enim ſtat, ac rectè ſe compatitur, vt quis ſimul ſuorum bonorum habeat dominium, nec illa poſſit alienare, vt patet in habentibus primogenituras, & in pupillis ante legitimam ætatem & in multis alijs, quæ latiſſime proſequitur prædictus Soto loco ſupracitato.

Quarta Concluſio.

In ſupradicto caſu nõ eſt neceſſaria ſententia Iudicis declaratoria circa pœnam, ſed ſat eſt, vt per ſententiã declaretur, quẽpiam cõmiſiſſe tale, delictum, tali die, &c.

In ſupradicto caſu, quando lex ponit pœnam amiſſionis bonorum ipſo facto, tunc non eſt neceſſarium, vt ſententia iudicis feratur ſuper dictam pœnam, ſed ſat eſt, vt feratur ſuper crimen, & declaretur, quod hæreticus conuictus eſt de tali crimine à tali die. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Soto, loco ſupracitato, concluſ. 3. vbi & probat eam ex d. *cap. cum ſecundum leges, de hæreticis*, ex vltimis verbis, & ex multis alijs rationibus & iuribus, quæ à me breuitatis gratia omittuntur, vt ne longiorem protraham ſermonem, breuitatique ſtudeam.

Quinta Concluſio.

Quãdo reus tenetur parere Iudicis ſententiæ, quãdo vero nõ.

Quotieſcumque iudex ſua iuſta, atque iuridica ſententia reum aliquem condemnat ad pœnam, quæ non eſt mortis, ſeu corporalis læſionis inflictiua, reus parere tenetur, etiamſi ipſum aliquid agere oporteat, ſecus autem, ſi corporali ſupplicio condemnetur; nam tunc tantum obligatur ad pati, non vero ad agere. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Soto, loco ſupracitato concluſione quinta, cuius primam partem probat, nam vnuſquiſque tenetur, poteſtatibus ſublimioribus obedire, niſi aliquo diuino aut naturali iure excuſetur, at in dicto caſu, poſtquam iuſte ac iuridice (vt ſupponitur) reus cõdemnatus eſt, nullo modo excuſatur, quare non alius requiritur legis exequutor, quam ipſe iudex, ſententiam ferens, ſiue pronuntians, ipſaque ſententiæ prolatio, vbi non eſt de corporali ſupplicio, legitima eſt eiuſdem exequutio, cui proinde reus tenetur parere. Secundam vero partem concluſionis probat, quia nullum ius permittit, aut patitur, vt idem ſimul ac reſpectu ſui ipſius ſit agens & patiens, quòd, vt videtur, natura ipſa abhorret, atque ipſa inclinatio, quam natura nobis indidit, tuendi & conſeruandi propriam vitam Ius dat, & excuſatos nos habet, vt nulla obedientia cogere poſſit, vt in nos metipſos manus vltrices coniciamus. Multa ad hoc propoſitum inducit ſupradictus Soto, vbi ſupra, varia contra ſe, ſuaſque aſſertiones adducendo, & afferendo argumenta, quibus meo quidem videri, ſatis dilucide atque per docte reſpondet, vt videri poterit ibidem. Hæc de iſto Articulo breuiter ac ſummatim dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS XX.

Vtrum humanæ leges reſpiciant præterita; an vero ſolummodo futura?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Regulariter loquendo humanæ leges reſpiciunt futura, non vero præterita.

Regulariter & communiter loquendo, humanæ leges ſolummodo reſpiciunt futura; non vero præterita. Hæc Concluſio eſt expreſſa Panormitan. in *cap. cognoſcentes de conſtitutionibus*, & communis omnium Iuriſconſultorum, pro qua facit *cap. fin. de conſtitutio. & l. leges. C. de legibus, & leg. de vſuris. C. de vſuris, & cap. ante triennium, diſt. 31. & cap. propoſuiſti, diſt. 82.* quam ſolummodo limitant Doctores, in eo caſu quo in aliqua lege expreſſe, ac nominatim de præteritis aliud decernatur ſiue caueatur per dictum *cap. fin. eod. tit. de conſtitut.* Et addit dictus Panormit. quod lex ſiue conſtitutio iuris antiqui declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita, quin vero reſpectu dictæ pœnæ cenſetur, quaſi lex, & conſtitutio noua. Quod & probat, *ex c. quoniam ſimoniaca, de ſimonia*, nam licet ante conſtitutionem Concilij Generalis, cuius ibi fit mentio, committeretur ſimonia in receptione Monialium pretio dato, non tamen erat pœna conſtituta, quę ſtatuitur in dicto capitulo nempe, quod Moniales ſimoniam committentes, in earum receptione, è Monaſterio expellerentur, detrudendę in aliud arctius, ad agendam pœnitentiam. Quę pœnę, in-

Nota hoc valde.

quit

quæ ſupradictus Panormitan. non extenduntur ad Moniales ante dictam conſtitutioné per ſimoniam receptas, vt conſtat ex eodem capitulo, & ex alijs multis, quæ ad hoc propoſitum poſſent adduci, a me breuitatis gratia omiſſis, vbi conſtitutiones iuris antiqui declaratoriæ, addentes nouam pœnam, reſpectu dictæ pœnæ, non extenduntur ad præterita, & cenſentur quaſi conſtitutiones nouæ. In fin. d. cap. addit Panormita. quod vbi lex, ſiue conſtitutio, eſt iuris naturalis declaratoria, extéditur etiam ad præterita, quia ibi ſolummodo declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id quod habetur in iure, *in l. heredes palam ff. de teſtamentis*. vbi potius ligat cóſtitutio antiqua, quam noua declaratoria. Circa prædictam difficultatem videatur Nauar. relectione *ſuper cap. ſi quando de reſcript. excep. 21. num. 3. cum ſeq. & num. 48.* vbi latiſſime tractat hanc materiam Vtrum lex noua, ſaltem quoad aliquos effectus, reſpiciat præterita. Videatur etiam Syluest. *verba lex, quæſt. 23.*

ARTICVLVS XXI.

Vtrum neceſſum ſit, quod leges humanæ recipiantur, & an non receptæ ligent?

Quę ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Humanæ leges non ligant, niſi recipiantur, & iuſta aliqua de cauſa non receptæ ſunt nullæ.

CErtiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, quod humanæ leges debent recipi, & quod iuſta aliqua dé cauſa non receptæ non ligant. Hanc concluſionem tenet expreſſe Nauar. in ſuo Manual. capitulo 23. numero 41. & libro primo conſ. de conſtitu. conc. 1. numero 23. & con. 3. numero primo, & libro 3. conſ. de ſtat. Mona. conſilio 28. numero primo, quam & probat primo, *ex § leges, diſt. 4.* vbi ponuntur ſubſequentia verba, & ſunt D. Auguſt. lib. de vera Relig. capitulo 31. *Leges, inquit, inſtituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur. Sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt, ita moribus vtentium ipſæ leges confirmantur.* Et addit: *vnde illud Teleſphori Papæ, qui decreuit, vt generaliter clerici a quinquageſima, a carnibus, & delitijs ieiunent, quia moribus vtentium approbatū non eſt, aliter agentes tranſgreſſionis reatus non arguit.* Verba ſunt expreſſa ſupradicti Auguſtini. Alia etiam exempla ponit Gratianus, *in cap. Statuimus, & cap. denique diſt. 4.* & facit, *cap. 1. de treuga & pace,* vbi ſtatutum fuit, vt ne bellum fieret etiam iuſtum in Aduentu vſque ad Epiphaniam, neque à Septuageſima vſque ad octauam Paſchæ, & tamen quia non fuit receptum, non ligat, pro quo etiam facit *lex de quibus ff. de legibus*, vbi habentur ſequentia verba, *cum ipſæ leges nulla alia ex cauſa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ ſunt, &c.* Vnde inquit ſupradictus Nauar. in d. Manual. loco ſupracitato, quod leges, antequam recipiantur, ſaltim per maiorem partem vniuerſitatis, cuius eſt pars tranſgreſſor, eundem non ligant, quoniam promulgati videntur cum ea conditione ſi recipiantur, ſaltim per maiorem partem. Ad quod probandum inducit, Dominicum ſingulariter ab omnibus receptum, *in d. § leges diſt. 4. & in cap. 2. de conſtitut. & Felinum in cap. 1. de treuga & pace, a num. 12. verbo intellige.* videatur hac de re Caſtro de lege pœnali lib. 1. cap. 8. Sed inſurgit modo difficultas, an primi legem aliquam humanam non recipientes, ſine iuſta atque legitima cauſa, peccent mortaliter? cui quæſtioni, atque difficultati reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Primi non recipiẽtes leges, niſi iuſta cauſa excuſentur peccãt mortaliter.

Certiſſimum etiam, atque conſtitutiſſimum eſt, quod primi non recipientes humanas leges mortaliter peccant, niſi excuſentur ex aliqua iuſta & rationabili cauſa, aut niſi id faciant ex voluntate expreſſa, vel ſaltum tacita, atque interpretatiue Principum ſeu Legiſlatorum. Hæc etiam concluſio eſt expreſſa Nauar. libro primo, conſil. de conſt. con. 1. numero 23. cum ſeq. & in Manu. capitulo 23. numero 35. vbi agit de obligatione, qua tenentur ſubditi obedire ſuis Superioribus, quando eis aliquid præcipiunt animo obligandi ad mortale, *per cap. 2. de maiorit. & obedient. & cap. ſciendum. 8. quæſt. 1.* Sed quod excuſentur ſeu excuſari poſſint, aliqua exiſtente iuſta & rationabili cauſa, probat idē Nauar. locis ſupracitatis ex D. Thom. 1. 2. quæſt. 96. articulo 6. in corpore artic. vbi inquit, quod ſi occurrerit caſus, in quo obſeruatio alicuius legis ſit damnoſa communi ſaluti, non eſt obſeruanda. Idem tenet 2. 2 quæſt. 47. artic. 3. & dicit ſupradictus Nau. quod iuſtam cauſam non ſeruandi aliquam legem, videtur quis habere, quando cernit, quod huiuſmodi lex non ſeruatur, nec cæpit obſeruari ab alijs, maximé a maioribus, ſeu à maiori parte illorū, quibus poſita eſt; nam cum lex (inquit) reſpiciat vtilitatem communem, non videtur velle eius legiſlatur, vnum vel alterum ligare ad ſeruãdum, quod alij conſubditi non ſeruant, nec ſeruare cæperunt. Item habent iuſtam cauſam illam non ſeruandi, qui id faciunt ex voluntate expreſſa vel tacita, ſeu interpretatiua principum & legiſlatorum, vnde qui ſciente id Superiore & potente cogere, & non cogente aliquam legem ſeruare, eandem non ſeruant (inquit prædictus Nauar.) non peccant ex eo, quod ſuperior per eiuſmodi taciturnitatem videtur ipſam ſuſpendere, aut tollere, iuxta Gloſſ. ſingularem & celebrem, *in cap. 1. de treuga & pace*, quam approbant Panormita. & omnes communiter DD. quos refert Felin. in eod. cap. Sed difficultas eſt, inueſtigare, an per id ſolū, lex ſiue conſtitutio aliqua videatur derogata, & quid ſit neceſſarium ad hoc, vt aliqua lex ſiue conſtitutio dici poſſit nó recepta? cui quidem difficultati reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Nota, quãdo legiſlator videt legem aliquam, non ſeruari, & tacet, videtur ipſam tollere, aut ſuſpendere.

Tertia Concluſio.

Quãdo lex aliqua iuſte, & legitime dicitur, non recepta.

Renuente populo ex aliqua iuſta cauſa legem aliquam recipere, tunc vere cenſetur, atque iudicatur non recepta, viribuſque eneruata, quando vidente, aut ſciente Principe ſiue Legiſlatore, & tacente, contra eam aliqui efficiuntur actus contrarij. Hanc Concl. tenet Gloſſ. *in cap. 1. de treuga & pace*, affirmans quoſdam Epiſcopos non teneri de tranſgreſſione cuiuſdam canonis, qui moribus vtẽtium non fuit receptus. Idem tenet alia gloſſ. *in l. rem nouam § patronum C. de iudicijs*, & ſecundū Abb. *in d. cap. 1. de treuga & pace*, ſufficit binus, aut trinus actus contrarius, ſciente legiſlatore, ad hoc vt lex non habeat, ſeu amittat ſuam vim, quæ etiā fuit doctrina Bart. *in l. de quibus numero 10. de legibus*. Quod & hac ratione confirmatur, nam ad inducendam conſuetudinem, ad quod, vt dicitur, requiritur frequentia actuum, ſufficit binus actus, nā quod bis fit, frequenter fieri dicitur, iuxta Gloſſ. ſingularem, & communiter receptam, *in rubrica. C. quæ ſit lon. conſue.* vbi & addunt quidam DD. non eſſe neceſſarium, quod huiuſmodi bini actus ſint iudiciales, immo vero neq; quod id fiat in præſentia Principis ſiue Legiſlatoris, ſed ſat eſſe, quod ipſi ſciant, aut illi ad quos ſpectat punire eiuſmodi delicta, quando

Quot actus ſint neceſſarij ad hoc, vt aliqua lex dicatur non recepta.

Digitized by Google

quando infringuntur leges, nam ſicut conſuetudo poteſt induci, & valet ſecundum aliquos, inſcio & ignorāte Principe ſiue Legiſlatore, quod tenet Abbas *in cap. fi. de conſuet. nu.* 13. ita etiam & deſuetudo (vt ſic loquamur) introduci etiam poteſt in eiuſdem abſentia, quin vero & ſine ipſius ſcientia, ſatis enim eſt, vt illud ſciant illi, ad quos ſpectat in Republica eiuſmodi delicta punire, nam ſi nō id faciunt, tacitè cenſentur conſentire. Sed pro maiori horum explicatione & declaratione, ſequēs ſtatuitur concluſio.

Quarta Concluſio.

Ad hoc vt lex humana dicatur nō recepta, ſufficit quod per tempus decē annorum non ſeruetur.

Lex etiam humana dicitur non recepta, quando etiam ignorante Principe ſiue Legiſlatore, per decennium non ſeruatur, ſed negligitur atque omittitur. Hæc Concluſio ſtatuitur à Nau. in d. lib. 1. conſ. de conſt. conſ. 1. num. 24. quam dicit eſſe Felin. & multorum Iuriſconſultorum, *in c. 1. de tregua, & pace* vbi & communiter reijcitur Abbatis opinio, qui exiſtimabat 40. annorum ſpatium ad id eſſe neceſſarium. Sed Felin. opinionem, vt magis veram, & communem refert & recipit Couarr. lib. 2. variarū, cap. 16. nu. 6. & ponitur in num. opinionum cōmunium, vt conſtat ex 3. Tomo dictarum opinionum commu. f. 561. & extendenda eſt ſupradicta Cōcluſio, ad hoc vt locum habeat nō ſolum in legibus ciuilibus, verum etiam in canonicis, & in quibuſcunque ſtatutis, ſiue decretalibus, aut Extrauagantibus Summorum Pontificum, quæ niſi receptæ fuerint, & per decennium fuerint omiſſæ & neglectæ vim & vires amittunt, nec ſeruare ipſas aliquis tenetur. Quod etiam eſt intelligendum, etiamſi lex de nouo emergens deroget omni contrariæ conſuetudini; non enim, inquam, habebit locum eiuſmodi diſpoſitio, ſi ipſa ab initio non fuit recepta. Nam licet verum ſit, quod non valet conſuetudo contra legem conſuetudinem derogantem, vt tenet Abbas *in c. fi. de conſue. nu.* 22. & Bart. *in l. de quibus, ff. de legib. nu.* 4. debet tamen intelligi dicta clauſula conſuetudinis derogatoria reſpectu præteritæ conſuetudinis antecedentis ipſius legis promulgationem, & hac conditione, vt lex ipſa fuerit recepta, non tamen de conſuetudine futura ipſam ſubſequente, aut ſi nunquam fuit recepta; nam corruente aliqua diſpoſitione per contrariam conſuetudinem corruunt etiā, & omnes clauſulæ in ipſa diſpoſitione inſertæ, vt tradit Gloſſa notabilis, & cōmuniter recepta, *in l. ſi patronus, §. patronū verbo fabiana, ff. ſi quis in frau. patron.* Sed intelligenda eſt ſupradicta concluſio, quod lex tollitur per non vſum per decennium, ſi intra idem decenniū occurrit caſus, in quo ipſa executioni mandetur, nam ſi non occurrit non tollitur per non vſum per decennium, neque per multum maius tempus. hoc tenet expreſſe ſupradictus Nau. *in d. con. 1. de conſt. nu.* 25. vbi inquit, quod deſuetudo, quæ non implicat vſum contrarium legi, non tollit eam. Sicut non tolleretur diſpoſitio, *l. quæritur, ff. de ſtatu homin.* vbi habetur, quod Hermaphroditus habeatur pro viro, ſiue ꝓ femina iuxta ſexum, qui in eo præualet, etiāſi per mille annos in aliqua Prouincia nullus naſceretur Hermaphroditus. Videatur hac de re Syluester, *verbo lex, q.* 26. In ſupradicto loco num. 25. prædictus Nauar. mouet quandam quæſtionem quotidianam in vſu, & vt inquit, omnium in reſolutione, & ea eſt, an lex non recepta ab eā ignorantibus, ita eneruetur ſicut non recepta ab eam ſcientibus? Qua hinc inde diſcuſſa parti adhæret affirmatiuę, quam & dicit eſſe veriorem, nam iuſtior eſt cauſa non obſeruantium legem aliquam, eo quod ignorant eam, quam eorum qui ſcientes eam nolunt recipere. Et ratio, quare lex nō recepta non ligat, quæ eſt, quia non eſt vſu firmata, vt habetur in *l. de quibus, ff. de leg.* hæc inquam ratio æque militat, cum deſinit ſeruari per ignorantiam, ac ſi deſineret ſeruari per contemptum, ſiue per voluntatem contrariam. Videatur etiam num. 26. & 27. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima.

Quinta Concluſio.

Omnis lex, ſiue humana Conſtitutio in dubio videtur eſſe recepta.

Omnis lex, ſiue humana conſtitutio in dubio præſumitur eſſe vſu recepta. Vnde qui legem aliquam in ſuum fauorem allegat, habet ſuam intentionem pro ſe fundatam, & ille contra quem allegatur, probare debet minime eſſe receptam. Hæc concluſio eſt expreſſa Bartoli *in l. illa numero 3. ff. de verbor. obligat.* quem omnes in hoc ſequuntur communiter Iuriſperiti. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum omnes homines ſubijciantur Legibus?

HAnc quęſtionem, atque difficultatem tractat D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 4. quam & pro more ſuo diſticultat, vt veritas plenius eluceſcat. Et quidem videtur, quod non omnes homines ſubijciantur legibus: nam illi ſolum eiſdem ſubijciūtur, quibus ponuntur: ſed iuſto, vt inquit D. Paulus 1. ad Timot. 1. non eſt poſita lex: ergo iuſti non ſubijciuntur humanis legibus. Quod & confirmari poteſt ex eo, quod dixit Vrbanus Papa, & *habetur in c. duæ ſunt* 19. q. 2. vbi dicitur, *quod qui lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt publica conſtringatur*: ſed iuſti, & omnes ſpirituales viri, qui ſunt filij Dei, lege priuata Spiritus ſancti ducuntur, iuxta illud Pauli ad Rom. 8. *Quicunq. Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei*: ergo non omnes homines ſubijciuntur humanis legibus. Et confirmatur ſecundo: nam vt dixit Vlpianus Iuriſconſ. & habetur *in l. Princeps, ff. de legibus. Principes ſoluti ſunt legibus*: ergo ſaltem illi non ſubijciuntur ipſis. Sed in contrarium eſt, quod dixit D. Paulus ad Rom. 13. quod *omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*; ſed non videtur eſſe ſubditus poteſtati, qui non ſubijcitur eius legi, quam fert poteſtas: ergo omnes homines debent legibus eſſe ſubiecti.

Pro reſolutione, & explicatione præſentis Articuli, oportet aduertere, ſeu potius in memoriam reducere id quod diximus ſupra ſæpe, quod duplex eſt legis virtus: prima eſt directiua, alia vero coercitiua: prima dirigit, quia de ratione legis eſt, quod ſit regula & menſura humanorum actuum: ſecunda vero reprimit, & corrigit, quidquid in contrariū legis fit. Hoc præmiſſo, ac ſuppoſito propoſitæ difficultati reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Quātū ad vim directiuam omnes in vniuerſum ſubduntur legibus, non ſolum ſubditi, verum etiā Principes atque Prælati.

Quantum ad vim directiuam, omnes in vniuerſum homines ſubijciuntur humanis legibus, ſiue ſubditi, ſiue vero Principes, atque Prælati. Probatur hæc Concluſio, nam legibus ſubijci, quantum ad præfatam vim directiuam, vt ex ſupradictis cōſtat, nihil eſt aliud, quam per eaſdem ordinari, & dirigi in debitum finem, cum de ratione legum ſit, quod ſint regula & menſura humanorum actuum, à qua quidem obligatione, & directione nulli eximuntur ſubditi, ſiue Principes, atque Prælati. hoc eſt certum & clarum.

Secun-

Secunda Concluſio.

Loquendo de vi legũ coercitiua ſiue coactiua Principes & Prælati quo uero & iuſti quadã ratione eximũtur à legib.

Loquendo de legibus, quantum ad vim coactiuam, ſiue coercitiuam, quamuis illis ſint ſubiecti omnes in vniuerſum ſubditi, non tamẽ Principes, ſiue Legislatores, à qua etiam coerctione peculiari ratione eximuntur iuſti. Probatur hæc concluſio, nam Principes, & Legiſlatores, vt ſupponitur, non habent Superiores, a quibus poſſint cogi, ſiue conſtringi ad earundem legum obſeruantiam, ſiue propter ipſarum trãſgreſſionem pœnis mulctari atque puniri, cum ipſi ſint legiſlatores, & vltores, & coactio fieri non poſſit eiuſdem ad ſeipſum. Non enim capit intellectus, aut videtur vllo modo poſſibile, vt quis vim ſibi ipſi inferat, aut ſemetipſum ſua lege cogat, quod ſi id fecerit, certe erit extra rationem Legiſlatoris, ſiue Principis. Similẽ quadam ratione dicitur de iuſtis, quod non ſunt legibus ſubiecti, quantum ad vim coercitiuam, nam cum virtutum habitibus ducantur, nihil coacte agunt, quod ad virtutem pertineat, ſed omnia ſua ſponte ac delectabiliter perficiunt, vt enim inquit Ariſt. 2. Ethicor. id eſt de ratione virtutis, nam virtus facit, vt ſtudioſus prompte, & cum delectatione operetur. Ex dictis patet ſolutio ad argumenta, ſiue rationes dubitandi in contrarium adductas, nam omnes illæ auctoritates D. Pauli, & Vrbani Papæ, intelligendæ ſunt de legibus quantum ad vim coercitiuam, non vero quantum ad directiuam, quin vero iſta Spiritus ſancti flamine adiuta, potius viget in iuſtis vigereque debet, ac præualere in Legiſlatoribus & Principibus, in quibus præ alijs ratio dictat, vt faciant ipſi quod facere præcipiunt ſubditis. Nã quanto Principes, & Legiſlatores magis exempti ſunt, & liberiores eoſdem Deus fecit à coactione eo vigilantius obſequentes eſſe debent legibus, eiſdemque parere ne merito de ipſis dicatur, quod de Scribis, & Phariſæis olim dixit Chriſtus, Matth. 23. nempe, quod dicunt, & non faciunt imponuntque alijs onera grauia, & importabilia ipſique nec digito volunt ea mouere. vnde in c. cũ omnes, extra de conſtit. habetur, *vt quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, eodẽ vtatur & ipſe*, & citatur ad hoc propoſitum illa Sapientis auctoritas, *Patere legem quam tuleris, & in l. 4. C. de legibus, & conſtit.* dixere olim Imperatores ipſi, *Quod digna vox eſt maieſtate regnantis, legibus ſe Principem alligatum profiteri*. Ex ijs omnibus colligitur, quod Principes, & Legiſlatores ſubijciũtur & alligantur legibus, quantum ad vim directiuam, licet non quoad coercitiuam, nam licet non timeãt humanas pœnas, debent tamen timere Deum, qui iuxta Regium Pſaltem Pſalmo 81. Conſtitutus in medio Deorum, hoc eſt Iudicum, ſiue Principum, eoſdem dijudicat. Debent etiam qui alios illuminant, & ipſi lucere, ſibique ipſis lumẽ præbere. Hac de re videatur ſupradictus Soto loco ſupra citato, & Medina 1. 2. q. 96. art. 5. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima. Videatur etiam Nauar. lib. 5. Conſil. de pœnit. & remiſſ. conſ. 18. num. 1. vbi agit de obligatione, quam habent Principes, & Monarchæ ſeruandi leges, atque eiſdẽ ſubdi, quantum ad earum vim directiuam.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum liceat ſubditis, quandoque agere præter Legis verba, aut vero contra ipſam, quod eſt dicere, an Epicheia ſit omnino ſubditis interdicta?

ET vt veritas plenius eluceſcat, pro parte affirmatiua volo argumentari: & videtur, quod Epicheia ſit ſubditis penitus interdicta, & quod nullo modo liceat ſubditis agere cõtra legis verba. Primo, quia, vt inquit D. Auguſt. lib. 1. de vera Relig. cap. 31. *In temporalibus legibus, quamuis homines iudicent de illis, cum eas inſtituunt, poſtquam tamen inſtitutæ et firmatæ ſunt, nullo modo licet, de illis iudicare, ſed ſecundum ipſas*. Sed ſi quis ſubditus vteretur Epicheia, verba legis interpretando, ſeu potius prætermittendo, & dicendo ſe intentionem Legiſlatoris velle ſeruare, iam videretur de lege ipſa iudicare: ergo id ſubditis facere nullo modo licet. Cõfirmatur, nam ad quem pertinet Leges condere, ad eundem ſpectat ipſas interpretari: ſed ſolis Principibus, cõpetit leges condere, nullo vero modo ſubditis: ergo neque ipſis interpretari, quin vero clauſis, vt aiunt, oculis obedire atque ſecũdum ipſas facere. Cui & ratio ipſa naturalis accedit, nam de omnibus ſapientibus præſumendum eſt, quod recte nouerint ſuis verbis mentem, & intẽtionem ſuam explicare: ſed legum conditores, vt plurimum, ſunt ſapientes, diuinoq. lumine illuſtrati, vtpote de quibus dicit Sapientia Prouer. 8. Per me Reges regnãt, per me Principes imperant, & legum conditores iuſta decernunt: ergo de intentione Legiſlatoris nullo modo licet ſubditis iudicare, aliter quam per verba legum fuerit explicatum, & declaratum.

Sed in contrarium eſt, quod dixit D. Hilarius 4. lib. de Trinitate cap. 12. nempe quod intelligentia dictorum ex cauſis deſumẽda eſt, quia non ſermoni res, ſed rei debet eſſe ſermo ſubiectus: ergo ſecũdum hanc doctrinam, prudentius atque conſultius eſt attendere ad cauſam, quæ Legiſlatorem induxit ad faciendam atque condendam aliquam legem, quam materialiter ad verba ipſius legis.

Quidnã ſit epicheia, & quod eius munus & officium.

Pro intelligentia & reſolutione huius difficultatis de Epicheia, licet plura ſuperius dixerimus, viſum tamẽ eſt dictis aliqua ſuperaddere, & dico primo, quod ſicut iuſtitia legalis, in legibus condẽdis, atque ſtatuendis, reſpicit caſus communes, communiter conſuetos, & magna ex parte incidẽtes, ſic eſt & alia particularis virtus, quam Græci *Epicheiam* vocant, Latini vero *Aequitatem*, quæ reſpicit caſus particulares, & ſpeciales rerum circunſtantias, de qua agit D. Thom. 2. 2. q. 120. per plures Articulos, & de ipſa intelligendũ eſt, quod dixit Sapiens Sap. 12. loquens cum Deo: *Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia diſponis nos*. Vbi Græcè, *tranquillitatis*, loco & nomine habetur, *epicheia*, ac ſi diceretur, iudicas nos, ex æquo & iuſto, *reuerentia* etiam nomine habetur, *indulgentia*, id eſt, diſponis nos cũ multa indulgentia, ad hunc ſenſum, id eſt, non ſeuere, aut crudeliter nos iudicas, ſiue noſtra diſponis. Huius virtutis epicheiæ, ſeu æquitatis, munus & officium eſt dirigere, & moderari legem poſitiuã, propter defectus, quos habet, cum poſita ſit in vniuerſali, & caſus vniuerſos particulares non potuerit comprehendere; hoc facit æquitas, ſiue epicheia, reſpiciendo caſus particulares atque extraordinarios, qui per legem communem non potuerũt prouideri. Cui quidem virtuti duo aduerſantur extrema vitia, quorum eſt alterum legum ſuperſtitioſa obſeruatio, quod tunc fit, quãdo quis in legum obſeruatione eſt nimis iuſtus, etiam contra intentionem Legiſlatoris. Alterum vero eſt fraudulenta legis verborum interpretatio, etiam contra mentem legis, & ipſius latoris. Primo vitio peccauit Iephte, vt refertur apud ſacram Scripturam, Iudicũ 11. qui vt nimis ſeuere ſeruaret iuramentum à ſe factum, occidit filiam ſuam: idem & poteſt dici de Saule Rege, qui voluit occidere Ionathan filium ſuum, eo quod contra ſuum pręceptum, ſummitate virgę parum faui mellis deguſtaſſet. Præceperat enim, vt nemo militum ſuorum, ante Solis occaſum cibi aliquid deguſtaret, vt habetur 1. Regum cap. 14. De hoc vitio multa traduntur Prouerbia, qualia ſunt

Quænam vitia aduerſentur æquitati & epicheię.

illa,

Prima Concluſio.

Leges iuſtæ, & rationabiles in receptæ, & promulgatæ, quæ proponuntur per verba præceptiua, & cōſtat de mente Legislatoris, quod voluit per ipſas obligare, ad peccatum proculdubio obligant.

Suppoſito, quod aliqua humana lex ſit iuſta, & rationabilis, atque communi hominum vſu recepta, poſt ipſius ſolemnem promulgationem, ſi proponatur per verba præceptiua, & conſtet de mēte, & intentione Legislatoris, quod vult per ipſam ad peccatum obligare, omni proculdubio obligabit, ſi ſit in materia graui. Hæc concluſio receptiſſima eſt apud omnes, & quædam communis & generalis regula, de qua nulli dubitare licet, & habetur expreſſa in gloſſa *in cap. quæ in Eccleſiarū, de conſtit.* & eam tenet D. Thom. 1.2.q.96.art.4. & omnes ſui expoſitores, & Caſtro lib. 1. de lege pœnali, c.5. Sed quia hæc doctrina eſt nimium vniuerſalis, & quadam ratione quaſi videtur petere principium, cum neque ex ea poſſimus colligere ſufficienter, quando humanæ leges obligent ad mortale, cum vt dicitur, id dependeat ex Legislatorum voluntate, operæ pretium eſt, eundem Legislatoris mentem & intentionem ex verbis aliquibus inueſtigare atque conijcere, in quo tota huius rei difficultas conſiſtit, etenim ſi Legislator id expreſſe dicit, in expreſſis, & claris non eſt opus coniecturis, prout habetur in Iure, *in l. contingit ff. de verb. oblig.* Sit ergo ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Omnis lex, quæ abſolute fertur per verba præceptū indicantia, ſiue æquipollentia, & in qua non explicatur contrariū, obligant ad peccatum mortale, vel veniale, ſecundum operis exigentiam. Nota hoc valde.

Omnis lex, quæ abſolute fertur, per aliqua verba indicantia ſiue inſinuantia præceptum, aut illis æquipollentia, & in qua non explicatur contrarium, obligat ad culpam mortalem, ſiue venialem ſecundum operis exigentiam. Hæc concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti, loco ſupra citato, vbi & dicit, quod quicunque Principes ſeculares, aut Præpoſiti Eccleſiaſtici, vellent leges ferre, & conſtituere, quæ nō obligent ad culpam, illud, inquit, deberent dicere, atque explanare, & in caſu, quo illud non dicant, videntur ad culpam velle obligare, neque aliud, inquit, conſtitui poteſt ſignum. Hæc Soti ſententia nimium diſtat à mente, & ſententia Caietani, ipſe.n. dicebat, quod ad hoc, vt humanæ leges obligent ad culpam, Legislatores habebant illud dicere, & leges ſuas ferre, cum tali additamento, vt obligarent ſub reatu mortali, & quod alias non obligāt ad culpam, Soto vero è contrario dicit, quod ſemper videntur obligare ad culpam quando leges abſolute feruntur, nec expreſſe contrarium explicatur. In quo (inquit) grauiſſime lapſus eſt Caietanus, quia nunquam leges ferri conſueuerunt, cum tali additamento, *Præcipimus hoc, vel illud, ſub reatu culpæ mortalis, ſeu venialis*, ſed abſolute, atque ex operis natura, & grauitate illud perpendendum eſt. Probatque Soto ſuam ſententiam, quia omnis lex, ſecū

Omnis lex ſecū affert obedientiæ præceptum.

affert obedientiæ præceptum, & quia obedientia virtus eſt per ſe, cuius contrarium, nempè inobedientia, ſemper eſt peccatum. Quod & confirmat ex communi vſu, & practica, deducta ex ſuis Conſtitutionibus Dominicanis, atque ex multis alijs aliarū

Nota hoc valde.

Religionum, quibus quando Legislatores nolunt obligare ad culpam, ſed ad pœnam tantum, id expreſſe atque explicite exprimunt, quod inquit, manifeſtiſſimū eſt indiciū, & documento, quod niſi eiuſmodi fieret expreſſio & adiectio, non poſſent ad culpam non obligare. Vt tamen præ manibus habeatur, quænam verba ſint præceptoria, dico, quod verba, quæ indicant legem aliquam eſſe præceptiuam, & Legislatoris mentem efficacem, ad obligandum tranſgreſſores ad culpam, communiter & regulariter loquendo, ſunt hæc, quæ ſequuntur: *Præcipio, mando, iubeo, prohibeo, inhibeo, veto, interdico,* & his ſimilia, aut illis æquipollentia, de quibus idē omnino eſt iudicium, & ſunt etiam quæ ſequūtur; *Debeant, teneantur neceſſario, neceſſe eſt, non licet, non poteſt*, & maxime ſi alicui ex ſupradictis verbis, addantur verba illa, *In virtute ſanctæ obedientiæ, aut ſub pœna excommunicationis, aut ſub interminatione gehennæ.* Supradicta omnia deſumpta ſunt ex doctiſſimo P. Caſtro, lib. 1. de lege pœnali c.5. vbi reprobat Abbatem, aſſerentem & dicentem, quod omne illud, quod ponitur per verbū imperatiui, æquipollet præcepto. Videatur etiam hac de re Nauar. in ſuo Man. c.23. nu.50. & 52. vbi limitat ſupradicta, ad hoc, vt non procedant in legibus ciuilibus, ſed in hoc non tenetur, quin vero cōiter reprobatur, vt infra ſuo proprio loco dicemus. Aduerto ēt, quod quamuis omnia ſupradicta, regulariter loquendo, ſint vera, aliquando tamen verba improprie

Nota valde, quod aliquando verba impropriantur in iure, & ponitur verbū mandati pro precario, ſiue è contrario.

priantur in iure, vt tenet communis Iuriſconſultorum ſententia, & tradit Caſtro & Nauar. loco ſupr. citato, & Sylueſt. *verbo, præceptum, nu.* 1 & apponitur verbum *mandati*, pro verbo *precario*, & verbū *rogo*, loco *mandati, & præcepti*, vt conſtat ex multis iuribus, ſed maxime *ex c. mandaſtis, 2.q.5. & ex ca. rogo, 11.q.3.* Sit tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

Quādo ex verbis legislatoris colligitur velle per ſuam legem ad culpam obligare, ignoratur autem an ea ſit mortalis ſeu venialis, id perpendendum eſt ex materiæ grauitate, aut paruitate.

Quando ex verbis legislatoris colligitur, quod aliqua lex humana obligat ad culpam, ignoratur autem & dubitatur, an illa ſit mortalis, ſeu venialis, id ex materiæ grauitate, ſeu leuitate perpendendum, atque inueſtigandum eſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Medinæ in 1.2. D. Thom. queſt.93. art.4. in 1. regula, vbi inquit, quod ſi res, quæ præcipitur, grauis eſt, atque ad bonum commune maxime conducens, obligat ad peccatum mortale, ſin minus ad veniale. Quod ſpecificando probat, & oſtendit in alia ſequenti regula dicendo, quod quando legis

Nota hoc valde.

humanæ tranſgreſſio contrariatur charitati, aut iuſtitiæ, tunc talis lex obligat ad mortale; ſin autem, ad ſolum veniale, & ponit exempla; nam ſi v.g. in Hiſpania eſſet penuria tritici, & ſtatueretur lex, qua præciperetur, ne triticum deferatur extra regnum, in tali caſu huiuſmodi lex obligabit ad peccatum mortale, nam contrarium facere vergeret in graue damnum & detrimentum Reipublicæ, & proximi; & idem eſt dicendum de lege, qua præciperetur tempore belli, ne arma deferantur extra regnum. Cæterum leges, quæ ſtatuuntur ad præcipiendum, quo genere veſtium euiquam ſit vtendum, & ſimiles, vt plurimum, inquit, non obligant ad mortale, niſi forſan ex aliqua cauſa vergerent in damnum Reipublicæ. Sed aduerto, quod multoties cōtingit, vt res, quæ in ſe ipſa cōſiderata videtur eſſe exigui momenti, & ponderis, in ordine tamen ad aliquem finem multum refert, atque efficitur maximi momenti, & materia grauis, obligans proinde ad mor

Nota hoc valde.

tale. Et pono exemplum, quando Religioſorū Prælati præcipiunt ſibi ſubditis, vt non aliquam domū ingrediantur, aut quod non pertranſeant per aliquam viam, ſeu vicum, huiuſmodi præcepta obligāt ad mortale, nec huiuſmodi res poſſunt dici parui momenti, nam in ordine ad honeſtatem, & commune Religioſorum bonum, ſunt momenti quam maximi, & idem dico de ſimilibus alijs.

Quarta Concluſio.

Omnis lex humana, quæ tranſgreſſoribus minatur pœnā capitis, aut perpetui exilij, obligat ad mortale, & idē eſt iudicandum de ſimilib.

Omnis lex humana, quę tranſgreſſorib. minatur pęnam capitis, aut perpetui exilij, & ſimiliū, obligat ad peccatū mortale, & idē dico, ſi imponatur pœna excōicationis latæ ſententiæ, vel ferendæ. Hæc concluſio eſt ſupradicti Medinæ loco ſupracitato in 3. & 4. reg. & Sylueſ. *verbo præceptum, nu.* 3. & expreſſius tenet eā Pater Caſtro, loco ſupracitato libr. 1. de lege pœnali, c.5. vbi inquit, quod quando verba legis ſunt talia, quod præceptum aperte non indicāt, neque æquipollent verbis pręceptiuis, tunc diligenter aduertendum eſt ad pœnas, quæ in eiuſmodi le-

gibus

gibus ſtatuuntur contra tranſgreſſores; nam ſi pœnæ ſunt tales, quod non niſi pro peccato mortali infligi poſſunt, aut conſueuerunt, tunc ex tali pœna adiuncta conijcitur mentem & intentionem legislatoris fuiſſe tranſgreſſores ad peccatum mortale obligare, & pęnæ (inquit) hoc ſignificantes ſunt, quæ ſequuntur, *excommunicatio, degradatio, priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, mors, carcer perpetuus, bonorum omnium confiſcatio*, & ſimiles, non autem, *irregularitas, ſuſpenſio, ſiue interdictum*, nam hæc multoties ſine peccato infliguntur, iuxta id quod habetur in iure, *in cap. ſi ciuitas, cap. ſi ſententia, de ſententia excom.* Hæc ſupradictus Caſtro. Ex cuius verbis colligitur, quod ſeueritas pęnæ argumẽtum eſt, quod res, quæ præcipitur, ſit grauis, obligetque proinde ad mortalem culpam.

Nota: Quænam pœnæ non ponantur, niſi pro peccato mortali.

Quinta Concluſio.

Tranſgreſſio cuiuſcunque legis humanæ, ex cõtẽptu facta, ex genere ſuo obligat ad peccatũ mortale.

Tranſgreſſio cuiuſcunque legis humanæ, ex contemptu facta, ex genere ſuo eſt peccatum mortale; nam quodammodo eſt contemnere ſuperiorem, & legislatorem quod eſt mortale. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Medinæ, loco ſupracitato in 5. reg. vbi poſtea modificat eam, de mente, & ſententia Caietani in ſua ſumma, *verbo contemptus*, vbi inquit, quod contemnere aliquam legem intra limites leuis legis, & non maximi momenti, non eſt peccatum mortale, ſed veniale. De veritate ſupradictæ concluſionis videndus eſt D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. in ſolutione ad tertium, vbi inquit, quod tunc aliquis committit, vel tranſgreditur aliquam legem ex contemptu, quando voluntas eius renuit ſubijci ordinationi legis, atque ex hoc procedit ad faciẽdum contra ipſam, attamen quando quis propter aliquã particularem cauſam, vtputa propter concupiſcentiam, ſeu iram, vel aliquid aliud, inducitur ad faciẽdum aliquid contra legem, tunc non peccat ex contemptu, ſed ex illa alia cauſa, etiamſi frequenter eadem cauſa, vel alia ſimili, iterum atque iterum peccatum committat. Videatur hac de re, Syluεſ. *verbo contemptus, num.* 1. 2. & 3. Nauarr. in ſuo Manual. c. 23. nu. 42. cum ſequentibus.

Nota hoc valde.

Quãdo dicatur quiſpiã peccare cõtrà leges ex contemptu.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum humanæ leges obligent ſemper ad ſui obſeruantiam cum diſpendio, & periculo propriæ vitæ?

Circa difficultatem huius Articuli ſunt tres opiniones, duæ extremæ, & vna media.

1. opinio.

Prima opinio eſt quorundam dicentium, quod nulla lex humana, obligat cum diſcrimine propriæ vitæ, & probatur ſic, nam vnuſquiſque iure naturali tenetur tueri, & conſeruare ſuam propriam vitam, cui iuri naturali nullum ius humanum derogare poteſt. Huius opinionis facit mentionem Caietan. 1. 2. q. 96. art. 4. vbi eam multis & magnis argumentis improbat, ac dicit eſſe erroneam.

2. opinio.

Alia opinio in alio extremo eſt eiuſdem Caiet. eodem in loco, vbi inquit, quod omnis lex humana, quæ obligat ad peccatum mortale, obligat etiã ad ſui obſeruantiam, cum diſcrimine propriæ vitæ, quod & probat ſequentibus rationibus.

Primo, nam quilibet homo, quidquid habet, & quidquid eſt, eſt Reipublicæ, ſicuti & pars, quidquid eſt, totius eſt: ergo lex humana, & legislator, qui reſpicit bonum commune, in ordine ad idem commune bonum, poteſt diſponere de vita hominis, vt voluerit.

Secundo probatur, nam potius homo debet mori, quam contrahere, ſeu celebrare matrimonium, cum conſobrina ſua, aut in gradu aliquo prohibito, vt plane conſtat, cum hoc ſit tantum iure poſitiuo prohibitum; item ſacerdos potius debet mori, quam celebrare ſine corporali, calice, altari, lumine, atque veſtibus ſacerdotalibus & alijs de iure humano requiſitis: Item *in c. ſacris, de his quæ vi, metus*, aperte definitur, quod ſacerdos potius debet mori, quam communicare cum excommunicatis, cum hoc ſit tantum iure humano prohibitum: ergo humanæ leges bene poſſunt obligare ſibi ſubditos, cum diſpendio, & diſcrimine propriæ vitæ.

Tertio probatur idipſum, nam mors animæ potius fugienda eſt, quam mors corporis: ergo cum aliqua humana lex ad ſui obſeruantiam obligat ſub mortali, potius caput ſubmittendum eſt gladio, quam eidem legi obuiandum. Vnde inquit Caietanus, idem omnino eſſe dicere, legem humanam non poſſe obligare aliquem ad mortem pro ſui obſeruatione, ac dicere, non poſſe conſtituere actum obligantem ad culpam mortalem. Inter has duas extremas opiniones eſt altera media, & vt apparet, verior, quæ & explicabitur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Humanæ leges quinvero neque lex diuina, et naturalis, non ſemper obligãt ad ſui obſeruantiã cum diſpendio, & periculo propriæ vitæ.

Opinio Caietani moderatione indiget, & intellecta vt iacet, omnino falſa videtur. Probatur: nam lex naturalis, & lex diuina obligant ad mortale, & non cum tanto rigore, neque cum tanto diſpendio, & periculo: ergo multo minus humanæ leges id efficere valent. Conſequentia cum maiori eſt legitima, minorem probo. Et primo de lege naturali; nam eadem tenemur ſubuenire pauperi in extrema neceſſitate conſtituto, ſed non obligamur ad id cum diſcrimine propriæ vitæ, vt de ſe patet. Probatur etiam de lege diuina, nam lege diuina prohibitum erat olim comedere de panibus propoſitionis Deo ſacratis, qui ſolis ſacerdotibus erant dicati, & tamen Dauid neceſſitate compulſus, de eiſdem comedit, vt habetur 1. Regum cap. 22. nec in eo peccauit, vt dixit Chriſtus Dominus Matt. c. 12. Rurſus Mathathias pugnauit in die Sabbati, vt habetur 1. Machabæor. c. 2. exiſtimans ſe nõ teneri ad ipſius obſeruationem cum tanto periculo, atque in tanta neceſſitate conſtituto; ergo intentum.

Secunda Concluſio.

In aliquo caſu bene poſſunt humanæ leges obligare cum diſcrimine, & periculo propria vita.

Certiſſimum eſt, quod leges humanæ in aliquo caſu poſſunt ſibi ſubditos ad ſui obſeruantiam obligare, cum diſcrimine, & periculo propriæ vitę. Hãc concluſionem tenet expreſſe Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. ar. 4. quæſtiunc. 2. & Medi. 1. 2. q. 96. ar. 4. in quodam dubio, & probatur, nam tanti poteſt referre Reipublicæ, id quod pręcipitur, vt lex pro ſui obſeruatione obliget vſque ad mortem, & ſit exemplum, cum Princeps in bello alicui præcipit militi, vt locum ſuum obſeruet, quia præſentaneum periculum Reipublicæ exiſtit, ſi non id faciat, in tali caſu potius debet mori, quam locum deſerere. Idipſũ dicit Soto in caſu, quo quidpiam pręcipitur ſub pęna capitis, periculum ſubeundum eſt potius, pro legis cuſtodia; nam etſi Princeps non ſit abſolutè dominus vitę, vti Deus, ex cauſa tamen & ex aliquo accidenti caſu, poteſt ſibi ſubditos morti exponere, ſicut & totum particulares corporis ſui partes. Probatur pręterea, nam homo non ſolum quantum ad ea, quę poſſidet, verum etiam quantum ad ſe ipſũ, eſt Reipublicæ, & peculiaris quędam ipſius pars: ergo poteſt Reſpublica, & qui illius curam gerit, ipſum exponere mortis periculo, pro tuendo, & conſeruando bono communi, & publico. Videatur hac de re Medina loco citato, vbi ad hoc propoſitũ plures adducit caſus.

Tertia Concluſio.

Regulariter loquendo humanæ leges, non obligat ad ſui obſeruantiam cũ mortis diſpendio, & vitæ periculo.

Nota hoc valde.

Regulariter loquendo, humanę leges, non obligant ad ſui obſeruantiam cum mortis diſpendio, & vitæ periculo. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradictorum Soti, & Medinæ locis ſupracitatis. Pro cuius explicatione, ac pleniori intelligentia, adducit ſupradictus Medina generalem illam Theologorum regulam, qua dicitur, quædam eſſe prohibita, quia mala: alia vero mala, quia prohibita; primi generis ſunt, quæ habent intrinſecam malitiam, vt mendacium, adulterium, &c. Secũdi vero generis ſũt, quæ non habent intrinſecam malitiam, vt frangere ieiunium, comedere carnes die veneris: & e. quo premiſſo dicit, quod in illis, quæ primi generis ſunt, potius debet homo mori, aut mortem ſubire, quam legem frangere, potius inquam debet mori, quam adulterari, aut mentiri, quamuis mendacium, ſi leue ſit, ſolommodo ſit peccatum veniale, quoniam illa quæ intrinſece ſunt mala, nulla ratione recte fieri poſſunt. In illis vero quæ ſunt ſecundi generis, ad inueſtigandum, quando obligent cum diſcrimine propriæ vitę, attendenda & conſideranda eſt grauitas materię eius rei, quę pręcipitur, nam ſi v.g. lex Eccleſiaſtica pręcipit quadragesimale ieiunium, ſeu abſtinentiam à carnibus, & infirmatur aliquis, non tenetur ieiunare, ſed excuſatur, quoniam Eccleſię non tanti refert ieiuntum, ac ſalus hominis. Sed tamen ſi incutiatur alicui metus mortis, ſi ieiunet, aut à carnibus abſtineat, & illud fiat in odium, & contemptum legum Eccleſiaſticarum, ſeu ad oſtendendum fidem, & legem noſtram eſſe falſam, & nullius valoris, in tali caſu potius deberet homo ſubire mortem, quam legem Eccleſiaſticam frangere, nã tunc præualet ius diuinum, quo tenemur fidem noſtram profiteri, & confiteri. Secus autem eſſet, ſi ꝓp aliam cauſam id fieret, ex ſola malitia et nequitia hominis ſcelerati, vt ſi tyrannus mortem minaretur alicui, niſi ieiunium frangeret, aut carnes comederet, non quidem in odium fidei, ſed propter aliã rationem ſiue cauſam, in tali caſu licitum eſſet id facere; nam leges humanę non obligant cum tanto diſpendio, & periculo. Videantur Soto, & Medina locis ſupracitatis, vbi ad hoc propoſitum plures alios congerunt caſus. Solum ſupereſt reſpondere ad argumenta in contrarium adducta.

Ad argumentum primę opinionis reſpondetur non ſemper teneri, et obligari hominem ad conſeruandam vitam ſuam, quin vero, quandoque tenetur eam periculo exponere, tum pro amico, tum et & maxime pro Republica, et conſeruando bono communi.

Ad argumentum primum opinionis Caietani reſpondetur, quod quamuis Reſpublica, et legislator in particulari aliquo caſu, id poſſit facere, quod argumentum pretendit, vt dictum eſt in ſecũda concluſione, non tamen in vniuerſis ſuis legibus obligant cum tãto diſpendio, et periculo, vt dictum eſt in tertia, niſi etiam in caſibus ibidem aſſignatis.

At ſecundum reſpondeo, quod quamuis contrahere, aut celebrare matrimonium in gradu prohibito ſit tantum de iure poſitiuo, cum tamen ex eodẽ iure ſupradictum matrimonium ſit irritum, et nullum, præſuppoſito, quod hoc ita eſt, nullo modo licet, cum conſanguinea contrahęre ſine diſpenſatione, non tam pro eo, quod eſt contra ius poſitiuum, quam ex eo, quod id facere, eſt fornicationem committere, quę prohibita eſt de iure diuino, et naturali. Ad alia exempla, quę ibidem adducuntur, dico, quod ſacerdos non tenetur potius mori, quam celebrare, ſine corporali, ſeu calice, etc. nam pręcepta Eccleſiæ non obligant cum tanto diſpendio, et periculo, et idem dico de illo pręcepto non celebrãdi corã excõicato: et ad *d.c. in ſacris*, dico, ꝙ intelligendum eſt, quando id fit in contemptum legum Eccleſiaſticarum, ad ſenſum dictũ in tertia concloſione, vel quando ſacerdos cogitur cõicare cum excõicato in crimine criminoſo, de qua re videndus eſt Sylueſt. *verbo excommun. 5. §. 6. in fi.* et Soto, et Medina locis ſupracitatis.

Ad vltimum reſpondetur, quod quamuis mors animę potius ſit fugienda, quam mors corporis, et nullum peccatum mortale admittẽdum, pro vitando quocumque mortis periculo, hoc tamen non facit ad propoſitum in noſtro caſu, nam non dicimus nos, quod qui frangit legem humanam pro vitando mortis periculo, peccat mortaliter, quin vero nec forſan, venialiter, immo dicimus, quod adueniente mortis periculo, ceſſat obligatio legis humanæ, ac ideo non committitur peccatum mortale, aut veniale.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum humanæ leges, ſiue ſententiæ iudicum, fundatæ in præſumptione, obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Humanæ leges in ſola præſumptione fundatæ non obligant in conſcientia veritate in contrarium inſpecta.

HVmanæ leges in præſumptione fundatæ, & quæ ſolummodo iuſtæ ſunt, quia in supradicta præſumptione fundantur, non obligãt in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta. Hæc concluſio eſt manifeſta, & probatur; nã nulla lex quantumcunque iuſta, obligat in conſcientia, quando id legislator non intendit: ſed legislator condendo legem iuſtam, ſecundum æquitatem nõ videtur velle ſuos ſubditos obligare, ſi veritas in contrarium ſit inſpecta: ergo intentum. Conſequentia videtur legitima; nam ſecundum ius per *cap. veritate, diſt. 8. & lege ex facto. ff. de vulgari*, intentio legislatoris ſecundum æquitatem eſt ſemper interpretanda. Id quod & confirmatur ex eo, quia ſæpiſſime, quin vero paſſim, legislatores contra huiuſmodi leges, fundatas in præſumptione, probationem admittũt, quod quam maximum iudicium eſt, fuiſſe ab eis quaſi conditionaliter latas, ita vt tantum obligent, dum in contrarium veritas non fuerit inſpecta, vt tradit Abbas, & DD. communiter, *in cap. 1. de conſtitutionibus*, qua de re videndus eſt Sylueſt. *verbo lex, quæſt. 9.*

Secunda Concluſio.

Sententia etiã Eccleſiaſtica lata contra innocentẽ per falſas informationes nõ obligãt in foro conſcientia.

Nota hoc valde.

Sententiæ etiam Eccleſiaſticæ, latæ contra innocentes, per falſas aliquas informationes ſiue probationes, non etiam obligant in foro conſcientiæ. Hæc concluſio eſt Caietani. 2. 2. quæſt. 7. art. 4. ad ſecundum, & Magiſtri Soto in quarto diſtinct. 22. quæſt. 1. art. 5. & in relectione de ſecreto, membr. 3. quæſt. 1. concluſion. 4. & eandem tenet Ledeſma in ſecunda parte ſui quarti, quæſt. 23. art. 4. & Couar. *in cap. Alma mater 1. parte, §. 7. concluſ. 1.* qui omnes dicunt, ſententias, & cenſuras iniuſtas, ex aliqua cauſa, non ligare innocentes in foro conſcientiæ, & ratio eſt illa, quæ adducta eſt in præcedenti concluſione, nempe, quia ſecundum ęquitatem nõ poteſt, aut debet præſumi in eiuſmodi caſibus, quod iudices velint innocentes ſuis ſententijs, atque cenſuris ligare. Nec obſtat, quod communiter contra pręfatam reſolutionẽ adducitur, nẽpe eſſe magna diligentiam

gentiam

Digitized by Google

tentiam, & diſcrimen inter deciſionem legis, & ſententiam diffinitiuam, cenſuram aliquam imponentem, nam ſententię (inquiunt) trahunt ſecum exequutionem, & maxime, quando eſt ſententia excõicationis, iuxta *ca. Paſtoralis, §. verum de appell.* quo fit, vt licet per falſas informationes & probationes contra innocentes ſint latę, obligent nihilominus in foro conſcientię, cum vicem gerant, quaſi miniſtri exequentis, & ſicuti innocentes parere tenentur, miniſtris exequentibus ipſas ſententias, ét iniuſtas, ita plane tenentur parere cenſuris iniuſtis, quouſque ab illis abſoluantur, quod non reperitur in legibus, nam cum ipſę ſuos habeant miniſtros, ideſt magiſtratus, vt decernitur in iure; *l. 1. §. magiſtratus. ff. de orig. iur.* non ita pręciſe continent ſua præcepta, vt contra veritatem inſpectam obligent, ſeu velint obligare. Hæc, inquam, inſtantia non obſtat, ſed neq; obſtare poteſt, nam licet verum ſit, quod ſententiæ latæ trahant ſecum ſuam exequutionem, non tamẽ poteſt negari, quod cum ſint fundatæ in falſa præſumptione, ſecundum æquitatem debet præſumi, quod ſi iudices veritatis fuiſſent informati, nũquã eaſdẽ tuliſſent, & quod nullatenus velint obligare cum tanto rigore, vt teneant, & ligent in foro conſcientiæ, etiam veritate in contrarium inſpecta, ſemper enim legum, & iudicum intentio, interpretanda eſt ſecundum æquitatem, neque vllo modo eſt præſumendum, quod ipſi velint, vt falſa præſumptio, in qua fundantur, vtcumque illa pro veritate habeatur, veritate ipſi præferatur. Hoc eſt valde notandum, & memoriæ commendandum.

Tertia Concluſio.

Lex fundata in præſũptione falſa, non quidem diffinitiua ſed præſuppoſitiua, ſeruanda eſt in conſcientia, etiam veritate in contrarium inſpecta. Nota.

Quod duplex ſit iudicium aliud diffinitiuũ aliud vero præſuppoſitiuum.

Quando lex aliqua fertur, fundata in præſumptione falſa, non quidem diffinitiua, ſed vt dicitur, præſuppoſitiua, neceſſaria ad bonam gubernationẽ Reipublicæ, ſeruanda eſt, obligatque in conſciẽtia, etiam veritate in contrarium inſpecta. Pro intelligentia huius concluſionis adnotare oportet, de mẽte, & ſententia D. Tho. 2. 2. q. 60. art. 4. in ſolutione ad tertium, quod duplex eſt iudicium, quoddam definitiuum, & determinatiuum, quoddam vero ſuppoſitiuum, ſeu quod dicitur ex ſuppoſitione: Diffinitiuum & determinatiuum eſt illud, quod diffiniendo atque determinando aliquid dicitur, formando aſſenſum, ac dicendo, hac in re, fiat hoc, aut illud, propter hanc, aut illam cauſam, quæ interdũ eſſe poteſt vera, interdum vero falſa, atque in falſa præſumptione fundata. Iudicium vero ſuppoſitiuum, ſiue ex ſuppoſitione, eſt illud, quod adhibetur, quando agitur de remedio ſuper aliqua re, & prouidetur de cautela, ne mali aliquid in Republica contingat. Et ſit exemplum, ſi apud ſeculares fieret aliqua lex, vt cum infidelibus nullo modo communicarent, ne forte ab eis peruerterẽtur, ſeu apud Religioſos (vt fieri conſueuit) vt non ingrediãtur alteri aliorum cellas, propter mala, quæ forſan exinde poſſent obuenire, dico igitur, quod quamuis in primo caſu, atque in iudicio diffinitiuo humanæ leges non obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta, propter rationem in prima cõcluſione adductam, obligant tamen in ſecundo caſu, & in iudicio præſuppoſitiuo; nam ad iuſtificationem huiuſmodi legum, quæ fundantur in præſumptione præſuppoſitiua, ſufficit ſuperq; ſatis eſt, vt factum ſit dubium, atque ex illo, mali aliquid poſſit euenire, & contingere. Hinc conſequens fit, quod factis ſupradictis legibus, quamuis ſecularis aliquis ſciret, atque pro certo haberet, quod ex conuerſatione ſua cum infidelibus, nullo modo perueteretur, adhuc nihilominus tenetur in conſcientia abſtinere, propter factum dubium, & quia id poteſt eſſe, & non eſſe, ſq quo facto dubio ſupradicta lex fundata iuſtiſſime eſt. Idem dico de alia lege, facta pro Religioſis, quod tenentur abſtinere ab ingreſſu in cellas aliorum Religioſorum, quamuis certo ſciãt, aut præſumant, quod in ipſis ceſſat ratio legis, ſeu conſtitutionis ſupradictæ; nam ſat eſt, quod factum ſit dubium, & quod poſſit eſſe, & non eſſe. Hactenus de iſto Artic.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum leges pœnales obligent etiam ad culpam?

PRimo quidem intuitu, ſeu prima facie videtur, quod non, nam multæ ſunt leges pœnales in iure, quæ ad nullam obligant culpam, quales ſunt multæ leges irregularitatis pœnam continentes. Iudex enim qui iuſte malefactores occidit, & eſt cauſa effuſionis ſanguinis, iure fit irregularis, vt conſtat *ex tote tit. de homicidio voluntario, & ex cap. aliquantos diſt. 51.* cum tamen in eo nullam committat culpam, quin vero potius promereatur. Bigamus ſimiliter iure eſt irregularis, vt conſtat *ex cap. ſi cuius diſt. 34.* & tamen, illic nulla ineſt culpa. Quæ forte vna eſt ex cauſis, ob quam iuris regula, exceptionem fecit dicendo, quod ſine culpa, non eſt aliquis puniendus, niſi ſubſit cauſa, ex qua regula ortum atque originem duxit commune illud axioma, *Etſi ſine cauſa non poſſit infligi pęna, poteſt tamen ſine culpa*, non igitur omnes leges pęnales obligant etiã ad culpam.

Nota quod etſi ſine cauſa non poſſit infligi pœna, poteſt tamẽ ſine culpa.

Secundo ſic argumentor ad idem, nam ſunt multæ leges, tam diuinæ, quam humanæ, quæ nullam prorſus induunt præcepti formam, ſed tantum pœnæ, vt eſt illa Exod. 22. *Si quis furatus fuerit bouem, aut ouem, quinque boues pro vno boue, & quatuor oues pro vna oue reſtituet.* Similiter, *& 2. quæſt. 3. cap. qui non probauerit*, habetur, *quod qui nõ probauerit, quod obiecerit, pęnam quam ipſe intulerit, patiatur: & in l. capitalis, ff. de pęnis*, habetur, *quod incendiarij capite puniuntur*, ſimiliter & fœnerarij, & multæ aliæ ſimiles ſunt leges, quibus nihil prorſus præcipitur, aut prohibetur, ſed tantum pœna ſtatuitur, vt leges populorum, quibus cauetur, ne oppidani cędant ſyluã communem, ſub tali vel tali pœna, leges ét multarũ religionum, in quibus pęna ſolummodo ſtatuitur contra illos, qui quidpiam tale vel tale fecerint: ergo in his omnibus quamuis ſupradictæ leges obligent ad pœnam, non tamen ad culpam. Multa alia argumenta ad hoc propoſitum poſſunt adduci, ſed iſta ſufficiant. Circa hanc difficultatem varias atq; diuerſas reperio DD. opiniones.

Prima opinio eſt communis multorum Iuriſconſultorum aſſerentium leges obligantes ad pœnam non obligare ad culpam. Hanc ſententiam refert Magiſter Soto libr. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. 5. & dicit eam eſſe pluſquam vulgarem, tamen ipſam vocat errorem. *1. opinio.*

Alia eſt ſententia aliorum etiam Iuriſconſultorum, quos idem Soto refert, & Sylueſt. *verbo inobedientia, in fine*, qui aliquanto melius ſub diſtinctione loquuntur, dicentes, quod illę leges pœnales, quæ præcipiunt et prohibent aliquid, et poſtea adhibent pœnam in tranſgreſſores, obligant ad culpam et ſimul ad pœnam, at vero illæ, quæ nihil præcipiunt, aut prohibent, ſed tantum pœnam adhibent, non obligant ad culpam, ſed ſolummodo ad pœnam, tales, inquiunt, ſunt omnes in ſecundo argumento propoſitæ. Sed nihilominus ſupradictus Magiſter Soto contrariam omnino ſententiam tenet, quæ et mihi videtur vera, multumque probabilis, quamuis et aliquali indigeat modificatione, ſiue limitatione. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo concluſiones. *2. opinio.*

Digitized by Google

Prima Concluſio.

Stando in ipſa rerum natura, nulla lex obligat ad pœnam, quæ non ẽt obliget ad culpam niſi contrariũ exprimatur ibidem.

STando in ipſarum rerum natura, naturaliq; ratione, nulla prorſus eſſe videtur lex pęnalis, quę ſi verè, ac propriè pœnalis ſit, obligando ad pęnam, non ſimul etiam obliget ad culpam, niſi expreſſe legiſlator indicauerit aliam eſse ſuã intentionẽ. Hanc ſententiam & concluſionem tenet mordicus ſupradictus magiſter Soto, vbi ſupra, & eandem tenet Medina, 1.2. quæſt. 96. art. 4. dubio 2. & eam eſſe dicunt, expreſſam D. Thom. 1.2. quęſ. 87. art. 7. & 22. quæſt. 108. art. 4. quam & probant multis, & efficaciſſimis rationibus, ipſamque conſtare dicunt lumine naturali. Nam ſtando in lumine naturali, pęna & culpa, ſi propriè pęna eſt, tantam inter ſe habent connexionem, ſiue correſpondentiam, vt vna alteri neceſſario correſpondeat, ipſamve præſupponat, & addunt eſſe prorſus contra rationem pœnæ, vt culpa non præcedat ipſam, & contra omnẽ prorſus rationem, vt princeps alicui pænam capitis imponat, niſi propter præcedentem culpam, idipſum promerentem, qood quidem argumentum multis proſequuntur. Eandem eſſe dicunt expreſſam ſententiam D. Auguſt. libr. 1. retract. cap. 9. vbi inquit, *quod omnis pęna, ſi iuſta eſt, pro peccato imponitur.*

Nota hoc valde circa correſpondentiam quam inter ſe habent pęna, et culpa.

Confirmant etiam ſuam ſententiam & opinionem, hac efficaciſſima ratione, nam leges humanæ iuſtæ, ſi abſque comminatione pęnæ abſolute ponantur, obligant ad culpam, vt ſupradictum eſt: ſed comminatio pęnæ legi appoſita, non eſt ſignum contrariæ voluntatis, quin vero ſi rectè perpendatur, potius eſt ſignum eiuſdem, propter rationem dictam: ergo leges pęnales ſimul obligant & ad pęnam, & ad culpam. Sed aduertunt ſupradicti DD. quod loquuntur de pęna, quæ proprie habet rationem pœnæ, hoc eſt, de pęna iuridica, quę idem pollet, atque vitio, ſiue vindicta, non autem de pęna phyſice ſumpta pro cruciatu, quem quis voluntarie patitur ab alio, v.g. a febre, aut alio quouis modo dolorem afferente, nec de pęnis quibus à Deo interdum flagellamur, non ſolum ob delicta præterita, verum etiã, vt in futurũ cautiores viuamus, hæ enim (inquiũt) pęnæ & flagella, non tam pęnæ ſunt, quam præſeruatoriæ quędam medicinæ, loquendo tamen de pæna iuridice ſumpta, pro eo quod eſt vitio, & vindicta, adeo dicunt, vnum eſt alteri connexum, ſibique intrinſece, atque ea ſua intrinſeca, & formali ratione correſpondet, vt contra omnem ſit prorſus rationem legem, ſeu principem aliquam imponere pęnam, ſaltem grauem, quam non pręceſſerit culpa.

Nota opinionẽ ſingularem doctoris Nauarr.

Sed Natar. loquendo ſpecialiter de legibus humanis, contraria omnino procedit via, inquit enim, humanas leges pęnales, & obligantes ad pęnam, non ſemper obligare ad culpam, quin vero in dubio, interim quod a ſancta Sede Apoſtolica non declaratur contrarium, probabilius credit, humanas leges, præſertim quæ temporalem pęnam aliquam conſtituunt, non obligare ad culpam, & conſequenter neque ad pęnam æternam. Hanc ſententiam tenet in multis ſuæ doctrinæ locis, ſed præſertim in ſuo Manual. c. 23. quod eſt de inobedientia, à nu. 48. vſque ad num. 66. vbi eam multis, & efficaciſſimis rationibus cõprobat. De cuius doctrina, & reſolutione, moderando & limitando, ſententiam ſupradictam Soti, & Medinę, & aliorum, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quando pœnales leges obligẽt ad culpã, quando vero non.

Quando ex generali vſu, & communi hominum conſuetudine, receptum eſt, qood aliquæ humanæ leges obligent ſolummodo ad pænam, & nullo modo ad culpam, in tali caſu leges pęnales ad culpam non obligabunt. Hanc Cõcluſionem teneo propter fortiſſimas, atque efficaciſſimas rationes ſupradicti Doct. Nauar. & dico, quod quamuis opinio Soti, & aliorum ſit vera, ſtando in ipſa rerum natura, naturalique ratione, atque intime conſiderata & perpenſa ratione pœnæ, quæ ex ſe & ex ſua intrinſeca ratione neceſſario præſupponit culpam: ſed tamen ex communi vſu, & conſuetudine, quæ optima eſt legum interpres, & ex voluntate tacita, ſeu interpretatiua legiſlatoris, contrarium omnino poteſt contingere atque euenire. Et quod hoc ſit in propoſito dicendum, probatur primo, quia Reges, & Principes, ſiue ſeculares iudices nunquam expreſſerunt neque interpretati ſunt, in ſuis legibus, maxime pęnalibus, mentem & intentionem ſuam eſſe aut fuiſſe, per ipſas obligare ſibi ſubditos ad culpam, neque conſuetudo ipſa id vnquam fuit interpretata, niſi ſimul cum eis, ſeu ipſarum aliqua, eſſet lex aliqua diuina naturalis, aut Euangelica, aut conſtitutio Canonica, ex qua id ipſum colligeretur: ſignum igitur eſt conſuetudine ipſa ſupradictas leges interpretante, quod per eas homines non obligentur ad culpã, ſed ſolummodo ad pęnam in eiſdem appoſitam.

Nota hoc valde.

Quod & hac ratione confirmatur; nam gentiles infideles, olim legumlatores, nihil minus quá de culpa, pęnaque æterna cogitarunt, ſiue curarunt, ſed ſolummodo de temporali, & ex fidelibus Chriſtianis, ſi conſulantur hodie ſeculares principes, forſan nullus omnino erit, id qui dicat, mentem & intentionem ſuam eſſe, quando aliquam ſtatuit legẽ, cui appoſita eſt temporalis pęna, velle per ipſam ſibi ſubditos ſimul obligare ad culpam: ergo ſaltem ex voluntate interpretatiua principum, eiuſmodi leges merè pœnales non ſimul obligant ad culpam. Et confirmatur ſecundo, nam vt efficaciſſime probat ſupradictus Nauar. lib. 1. conſ. de conſtitutionibus, con. 1. num. 23. & con. 3. num. 1. & in d. Manual. ca. 23. num. 41. & ſequentibus, & nos latè dicemus infra, ad hoc vt leges, quantumuis iuſtæ, obligent ad culpam & in conſcientia, neceſſum eſt, quod recipiantur, ita quod leges non receptæ nullo modo obligant, quia ſemper præſumitur legiſlatores eas ferre ſub hac conditione, ſi fuerint receptæ, & in tantum & non plus obligant receptæ, in quantum fuerint receptæ, poſſuntque eſse receptæ, quantum ad vnam partem, & non quantum ad aliã, vt dicit idẽ Nauar. eod. lib. 1. conſil. de conſuetudine conſil. nu. 1. & lib. 3. de celeb. miſſa. conſ. 4. nu. 1. ſed ꝙ ſupradictę leges pęnales ſimul obligent ad culpa, hucuſque non eſt vſu receptum, aut poſitũ in praxi, neq; in cõi hominum conſuetudine: dicẽdum igitur eſt, quod leges humanę, quæ fuerint huiuſmodi, obligabunt quidem ad pęnam, ſed nullo modo ad culpam, niſi illud ipſum, ꝙ pręcipiunt, vetant, aut prohibent, fuerit etiã alia lege diuina, aut naturali ſiue Canonica prohibitũ, vel niſi ex cõi vſu & conſuetudine, & interpretatiua ſaltẽ principũ voluntate, in cõi praxi fuerit poſitũ atque receptũ, vt ſimul obligent ad pænam, & ad culpam. Oẽs rationes ſupradictæ valde notãdę ſunt, quia meo iudicio ſunt fortiſſimæ, & concludunt intentũ. Solũ ſupereſt modo, reſpondere ad argumenta propoſita in initio Articuli.

Ad primum reſpondetur, quod leges pęnales irregularitatis & bigamiæ, de quibus fit mentio ibidem, neutiquam induũt rationem pęnę, ſed ſolum cuiuſdam indecentię, quę homines ad ſacrorum Ordinum functiones reddit inhabiles, de quibus non loquimur, ſed de illis pęnis, quę correſpondent culpis, quę alio nomine nuncupantur, vltiones, ſiue vindictę, de quibus vt conſtat ex dictis in prima concluſione, verum eſt ex natura rei, dicere ꝙ non correſpondent niſi pręcedenti culpę, neq; niſi propter pręcedentem culpam iuſtè, a principibus poſſunt apponi.

Ad

Ad ſecundum reſpondetur, per illud, quod dictum eſt in prima concluſione, nempe quod pœna ex natura rei non niſi culpæ correſpondet, ſi tamen ex conſuetudine, aut voluntate principum expreſſa, ſeu interpretatiua aliud habeatur, vel quia leges ſic, & non aliter fuerunt receptæ, hoc nihil facit contra nos, aut contra reſolutionem noſtram. Videatur hac de re Soto loco ſupracitato,& Medina ſimiliter,& Nauar. nam horum quilibet pro ſua tuenda,& defendenda opinione, ac ſententia dicit plura, eaque notatu digniſſima.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientia, & ante latam iudicum ſententiam, ſiue condemnationem, teneantur pœnam ſubire? quod eſt dicere, an leges pœnales, ſicut ad culpam, ita & ad pœnam, obligent ante iudicis condemnationem?

HÆc quæſtio grauiſſima, & difficillima eſt, atque ex grauiſſimis, & difficillimis, quæ in præſentiarum poſſent adduci, de qua & DD Scholaſtici multa dicunt, varia atque diuerſa argumenta pro vtraque huius quæſtionis parte, hincinde afferentes, quæ longum eſſet nimis, velle in præſentiarum recenſere, cũ adeo breuitati ſtudeam. Quapropter ob ipſius prolixiori tractatione ſuperſedendo, ea ſolummodo contentus ero dicere, quæ præciſe ad eiuſdem exactam intelligentiam ſpectant. Et difficultatis punctus ſtat in hoc, vtrum eo ipſo, quo quis tranſgreditur legem, quæ ipſo facto tranſgreſſorem ſuis priuat bonis, teneatur in conſcientia Fiſco eadem bona mancipare, an vero citra culpã, ea retinere poſſit, vſque ad ſententiæ condemnationem, ob id quia illuc vſque dominium retinet,& poſſeſſionis iure potitur.

1. Opinio. Dico igitur, quod hac de re, ſunt duæ extremæ opiniones, vna dicit, quod legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientiæ, & ante iudicis condemnationem tenentur ad earumdem ſubeundas pœnas. Hanc opinionem tenet doctiſſimus Pater Fr. Ildefonſus de Caſtro, noſtræ huius Religionis magnum decus & ornamentum, ſed præcipuæ Prouinciç D. Iacobi,& noſtri Salmanticenſis Conuentus, libro ſecundo de iuſta hæreticorum punitione, cap. 6. & libro etiam quem inſcripſit, de lege pœnarum, quam & multis grauiſſimis, atque efficaciſſimis argumentis, & rationibus comprobat, & re vera eſt opinio Panormitani *in cap. canonum, de constitutio. & in cap. dilectis, de arbitr.* vbi inquit, quod ille, cuius bona ſunt ipſo facto confiſcata, non poteſt illa cum bona conſcientia retinere, quia ſtatim (inquit) ſunt acquiſita Fiſco.

2. Opinio. Alia eſt aliorum opinio, & ſententia aſſerentiũ, quod legum pœnalium tranſgreſſores peccãt quidem, ſi ſint leges, quæ ſimul obligent ad culpam, non tamen tenentur, ſeu ſtatim obligant ad ſubeundam pœnam in foro conſcientiæ, ante latam ſententiam,& iudicis condemnationem. Hanc opinionem tenet D. Thom. 2. 2. quæſtione 62. articulo tertio, & Caietanus ibidem & in ſumma, *verbo pœna*, Sylu. *verbo aſſaſſinus*, Adrianus Quodlibeto 6. articulo primo Conra. libro primo, de contractibus quæſt. 7. Soto. libro primo, de iuſtit. & iur. quæſt. 6. art. 6. Medina 1. 2. quæſtione 96. articulo 4. in quadam quæſtione incidenti. Pro cuius quæſtionis reſolutione,& vt ab ea breuiter, atque celeriter me expediam, præmittendum duxi, quod vniuerſæ pœnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera, ſiue capita reducuntur.

Pœnarum omnium genus ad tria capita reducitur. Primum genus eſt earum pœnarũ, quæ nullam actionem requirunt, nec ex parte Iudicis, nec ex parte delinquentis, ſed ſolummodo conſiſtunt in priuatione, vt excommunicatio, irregularitas, & priuatio vocis actiuæ,& paſſiuæ.

Secundum vero genus eſt earum, in quibus actio delinquentis miſcetur etiam paſſioni, vt pęna exilij, & pœna pecuniaria, nam in pęna exilij neceſſaria eſt etiam actio delinquentis, nempe, vt in exilium proficiſcatur,& in pecuniaria etiã vt nummos ſoluat.

Tertium pęnarum genus eſt, in quibus actio requiritur ex parte exequentis iuſtitiam, ex parte vero delinquentis tantummodo requiritur paſſio, vt contingit in pęna mortis,& abſciſſionis mẽbrorum. His igitur ſic præmiſſis, propoſitæ difficultati breuiter, atque reſolutiue reſpõdeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Leges pœnales quæ in ſola priuatione cõſiſtũt obligãt ante Iudicis condemnationem. Tranſgreſſores earum legum pęnalium, quæ dicuntur ipſo iure, ſeu ipſo facto, & in ſola priuatione conſiſtunt, cuiuſmodi ſunt excommunicatio, & irregularitas, & priuatio vocis actiuæ & paſſiuæ, ante iudicis ſententiam & condemnationem, in earumdem pęnas incurrunt. Hæc concluſio eſt ab omnibus Theologis iuriſque peritis vnanimiter recepta, quamuis aliqui diuerſi ſint in conſtituenda & aſſignanda ipſius ratione. Caietanus etenim ita eſſe exiſtimat, quia prædictæ pęnæ in ſola priuatione conſiſtunt, ex quo fit conſequens, quod abſque alia praua actione, & iudicis admonitione, incurrunt. Soto vero loco ſupracitato alia procedit via, dicens id ita eſſe, quoniam excommunicatio, irregularitas, & aliæ ſimiles pęnæ non ſunt priuatio alicuius boni proprij, quod legis tranſgreſſor prius poſſederat, ſed priuatio bonorum communium, quæ ab Eccleſia erat receptutus, quorum proinde Eccleſia, optime illum non participem facere poteſt, & reddere inhabilem omnino, eo ipſo, quo illius leges tranſgreditur, abſque aliqua deſuper facta declaratione. Vtraque ratio eſt probabilis, ſed ratio Caietani eſt vniuerſalior. Ex qua concluſione ſequitur, quod ſi aliqua lex ponit pęnam excommunicationis ipſo facto incurrendam, ſiue irregularitatis, aut priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, ij qui tale commiſerint crimen, continuo & ſtatim ac crimen patrarint, in eaſdem incurrunt, abſque alia iudicis declaratione, quamuis de priuatione vocis actiuæ Magiſter Soto vbi ſupra aliquantulum dubitet ſed immerito profecto, videatur hac de re dictus Soto,& Med. locis ſupracitatis. Intelligenda eſt autem dicta concluſ. cum tribus conditionibus ſiue limitationibus. Prima, quod lex dicat ipſo

Supradicta Cõcluſio intelligẽda eſt cũ tribus conditionibus ſiue limitationibus. iure, ſeu ipſo facto, nam ſi dicat, ſub pęna excommunicationis, &c. intelligendum eſt comminatorie tantum de excommunicatione ferenda, & non lata, & idem dico de alijs, nam leges pęnales, cum ſint odioſæ, in minorem partem ſunt interpretandæ,& potius reſtringendæ, quam ampliandæ. Secunda conditio eſt, vt actus, qui præcipitur, aut prohibetur, ſit exterior, nam actus interiores non ſubduntur cenſuris Eccleſiaſticis, propter quod ſi quis (quod abſit) hæreſim mente conceperit, non autem ore, aliove modo ipſam protulerit, non erit excommunicatus. Tertia conditio eſt, quod actus, ratione cuius talis pęna imponitur, ſit perfectus, nam ſi quis, verbi gratia, emiſit ſagittam animo interficiendi clericum, & errauit ictum, non erit excommunicatus, ſimiliter neque qui propinauit venenum, ſi mors inde non eſt ſubſequuta, non efficitur irregularis. Hæc omnia vera ſunt, omnibuſque peruia.

Secunda Concluſio.

Leges pœnales quæ in actione & paſſione conſiſtunt, nō obligant ante iudicis condemnationem.

Tranſgreſſores earum legum pęnalium, quæ in actione & paſſione conſiſtunt, non tenentur earum pęnas ſubire ante iudicis condemnationem, & multo minus illas pęnas, quæ in ſola paſſione conſiſtunt. Hæc Concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti, loco ſupracitato, concluſione prima, & Medinę cōcluſione ſecunda, vbi eam multis, atque efficaciſſimis rationibus comprobant, quarum ea potiſſima eſt, quia pęna, vt nomen ipſum ſonat, ex eo pęna dicitur, quia paſſio eſt, & natura ipſa abhorret, vt idē ſit omnino agens & patiens, ex quo fit conſequens, quod lex, quæ efficeret meipſum exequutorē propriæ pęnæ, non eſſet naturæ cōformis, neque iuſta, ſed iniuſta, ac proinde neque obligatoria, cum omnis lex iuſta, vt ſupra diximus, à naturali lege habeat deriuari. Videantur, quæ hac de re latiſſime dicunt, ſupradicti Soto & Medina, vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

Lex pęnalis, quę conſiſtit in paſſione, ſeu bonorū amiſſione, quāuis non obliget ante iudicis condemnationē retrotrahitur tamen, ad tempus cōmiſſi delicti.

Quando aliqua lex imponit pœnam ipſo facto incurrendam, quæ conſiſtit in paſſione, ſeu bonorum amiſſione, quamuis non obliget ante iudicis condemnationem, vt dictum eſt, retrotrahitur tamen ſententia iudicis, & eius exequutio, vſque ad illum articulum, quo eiuſdem legis tranſgreſſor crimen admiſit. Volo dicere, quod lex, quæ punit hæreticis pœnam amiſſionis bonorum ipſo facto, quo hæretici fuerint, quamuis non obliget illos in conſcientia, ad ſpoliationem & expropriationem eorumdem bonorum ante iudicis condemnationē, atque ſententiam, poſt ipſam tñ retrotrahitur finis ipſius exequutio vſque ad illū articulū, quo hæreſis crimē voluntarie admiſerunt. Hæc concluſio eſt ſupradicti Magiſtri Soto, loco ſupracitato, cōcluſione quarta, vbi & probat eam, *ex cap. cum ſecundum leges, de hæreticis, & ex l. poſt D. Marty. C. ad legem Iulii. maieſt.* & dicit, quod iſte eſt vniuerſalis vſus, & practica ſenatus ſanctę inquiſitionis, vt habetur ex directorio inquiſitorum, libro tertio, titulo 9. adeoque vera eſt, inquit, prædicta ſententia, vt omnes contractus, nempe donationis ſeu venditionis, atque alij, facti etiam cauſa dotis, quos hæretici ab illo articulo fecerunt, habendi ſunt pro infectis, & ſi apud dictos hæreticos non adhuc inueniantur pretia, nihilominus Fiſcus, nullo emptoribus pretio reſtituto, ſibi adiudicabit dicta bona. Neque ex dicta (inquit) concluſione inferri poteſt, quod leges pœnales, quæ conſiſtunt in actione, & paſſione, obligent ante iudicis condemnationem (vt contraria tenet opinio) nam aliud eſt amittere bonorum dominium, quantum ad hunc effectum, propter admiſſum crimen, vt non poſſint ab illo articulo illa alienare, aliud vero ſeipſos expropriare, atque ſpoliare ipſo dominio, ante iudicis condemnationem. Bene enim ſtat, ac recte ſe compatitur, vt quis ſimul ſuorum bonorum habeat dominium, nec illa poſſit alienare, vt patet in habentibus primogenituras, & in pupillis ante legitimam ætatem & in multis alijs, quæ latiſſime proſequitur prædictus Soto loco ſupracitato.

Quarta Concluſio.

In ſupradicto caſu nō eſt neceſſaria ſententia Iudicis declaratoria circa pœnam, ſed ſat eſt, vt per ſententiā declaretur, quēpiam cōmiſiſſe tale, delictum, tali die, &c.

In ſupradicto caſu, quando lex ponit pœnam amiſſionis bonorum ipſo facto, tunc non eſt neceſſarium, vt ſententia iudicis feratur ſuper dictam pœnam, ſed ſat eſt, vt feratur ſuper crimen, & declaretur, quod hæreticus conuictus eſt de tali crimine à tali die. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Soto, loco ſupracitato, concluſ. 3. vbi & probat eam ex d. cap. cum ſecundum leges, de hæreticis, ex vltimis verbis, & ex multis alijs rationibus & iuribus, quæ à me breuitatis gratia omittuntur, vt ne longiorem protraham ſermonem, breuitatique ſtudeam.

Quinta Concluſio.

Quādo reus tenetur parere Iudicis ſententiæ, quādo vero nō.

Quotieſcumque iudex ſita iuſta, atque iuridica ſententia reum aliquem condemnat ad pœnam, quæ non eſt mortis, ſeu corporalis læſionis inflictiua, reus parere tenetur, etiamſi ipſum aliquid agere oporteat, ſecus autem, ſi corporali ſupplicio condemnetur; nam tunc tantum obligatur ad pati, non vero ad agere. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Soto, loco ſupracitato concluſione quinta, cuius primam partem probat, nam vnuſquiſque tenetur, poteſtatibus ſublimioribus obedire, niſi aliquo diuino aut naturali iure excuſetur, at in dicto caſu, poſtquam iuſte ac iuridice (vt ſupponitur) reus cōdemnatus eſt, nullo modo excuſatur, quare non alius requiritur legis exequutor, quam ipſe iudex, ſententiam ferens, ſiue pronuntians, ipſaque ſententiæ prolatio, vbi non eſt de corporali ſupplicio, legitima eſt eiuſdem exequutio, cui proinde reus tenetur parere. Secundam vero partem concluſionis probat, quia nullum ius permittit, aut patitur, vt idem ſimul ac reſpectu ſui ipſius ſit agens & patiens, quòd, vt videtur, natura ipſa abhorret, atque ipſa inclinatio, quam natura nobis indidit, tuendi & conſeruandi propriam vitam Ius dat, & excuſatos nos habet, vt nulla obedientia cogere poſſit, vt in nos metipſos manus vltrices conijciamus. Multa ad hoc propoſitum inducit ſupradictus Soto, vbi ſupra, varia contra ſe, ſuaſque aſſertiones adducendo, & offerendo argumenta, quibus meo quidem videri, ſatis dilucide atque per docte reſpondet, vt videri poterit ibidem. Hæc de iſto Articulo breuiter ac ſummatim dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS XX.

Vtrum humanæ leges reſpiciant præterita; an vero ſolummodo futura?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Regulariter loquendo humanæ leges reſpiciunt futura, non vero præterita.

Regulariter & communiter loquendo, humanæ leges ſolummodo reſpiciunt futura; non vero præterita. Hæc Concluſio eſt expreſſa Panormitan. in *cap. cognoſcentes de conſtitutionibus*, & communis omnium Iuriſconſultorum, pro qua facit *cap. fin. de conſtitutio. & l. leges. C. de legibus, & leg. de vſuris. C. de vſuris, & cap. ante triennium, diſt. 31. & cap. propoſuiſti, diſt. 82.* quam ſolummodo limitant Doctores, in eo caſu quo in aliqua lege expreſſe, ac nominatim de præteritis aliud decernatur ſiue caueatur per dictum *cap. fin. eod. tit. de conſtitut.* Et addit dictus Panormit. quod lex ſiue conſtitutio iuris antiqui declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita, quin vero reſpectu dictæ pœnæ cenſetur, quaſi lex, & conſtitutio noua. Quod & probat, *ex c. quoniam ſimoniaca de ſimonia*, nam licet ante conſtitutionem Concilij Generalis, cuius ibi fit mentio,

Nota hoc valde.

committeretur ſimonia in receptione Monialium pretio dato, non tamen erat pœna conſtituta, quę ſtatuitur in dicto capitulo nempe, quod Moniales ſimoniam committentes, in earum receptione, è Monaſterio expellerentur, detrudendę in aliud arctius, ad agendam pœnitentiam. Quę pœnę, in-

quia

Digitized by Google

quit ſupradictus Panormitan. non extenduntur ad Moniales ante dictam conſtitutionẽ per ſimoniam receptas, vt conſtat ex eodem capitulo, & ex alijs multis, quæ ad hoc propoſitum poſſent adduci, a me breuitatis gratia omiſſis, vbi conſtitutiones iuris antiqui declaratoriæ, addentes nouam pœnam, reſpectu dictæ pœnæ, non extenduntur ad præterita, & cenſentur quaſi conſtitutiones nouæ. In fin. d.cap. addit Panormita. quod vbi lex, ſiue conſtitutio, eſt iuris naturalis declaratoria, extẽditur etiam ad præterita, quia ibi ſolummodo declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id quod habetur in iure, *in l. heredes palam ff. de teſtamentis.* vbi potius ligat cõſtitutio antiqua, quam noua declaratoria. Circa prædictam difficultatem videatur Nauarr. relectione *ſuper cap. ſi quando de reſcript. excep. 21. num. 3. cum ſeq. & num. 48.* vbi lariſſime tractat hanc materiam Vtrum lex noua, ſaltem quoad aliquos effectus, reſpiciat præterita. Videatur etiam Sylueſt. *verbo lex, quæſt. 23.*

ARTICVLVS XXI.

Vtrum neceſſum ſit, quod leges humanæ recipiantur, & an non receptæ ligent?

Quę ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Humanæ leges non ligant, niſi recipiantur, & iuſta aliqua de cauſa non receptæ ſunt nullæ.

CErtiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, quod humanæ leges debent recipi, & quod iuſta aliqua dè cauſa non receptæ non ligant. Hanc concluſionem tenet expreſſe Nauar. in ſuo Manual. capitulo 23. numero 41. & libro primo conſ. de conſtitu. conſ. 1. numero 23. & conſ. 3. numero primo, & libro 3. conſ. de ſtat. Mona. conſilio 28. numero primo, quam & probat primo, *ex § leges, diſt. 4.* vbi ponuntur inſequentia verba, & ſunt D. Auguſt. lib. de vera Relig. capitulo 31. *Leges*, inquit, *inſtituuntur cum promulgantur, firmãtur cum moribus vtentium approbantur. Sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt, ita moribus vtentium ipſæ leges confirmantur.* Et addit: *vnde illud Teleſphori Papæ, qui decreuit, vt generaliter clerici a quinquageſima, a carnibus, & delitijs ieiunent, quia moribus vtentium approbatũ non eſt, taliter agentes tranſgreſſionis reos non arguit.* Verba ſunt expreſſa ſupradicti Auguſtini. Alia duo exempla ponit Gratianus, *in cap. Statuimus, & cap. demq. diſt. 4.* & facit, *cap. 1. de treuga & pace*, vbi ſtatutum fuit, vt ne bellum fieret etiam iuſtum in Aduentu vſque ad Epiphaniam, neque à Septuageſima vſque ad octauam Paſchæ, & tamen quia non fuit receptum, non ligat, pro quo etiam facit *lex de quibus ff. de legibus*, vbi habentur ſequentia verba, *cum ipſæ leges nulla alia ex cauſa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ ſunt, &c.* Vnde inquit ſupradictus Nauar. in d. Manual. loco ſupracitato, quod leges, antequam recipiantur, ſaltem per maiorem partem vniuerſitatis, cuius eſt pars tranſgreſſor, eundem non ligant, quoniam promulgari videntur cum ea conditione ſi recipiantur, ſaltem per maiorem partem. Ad quod probandum inducit, Dominicum ſingulariter ab omnibus receptum, *in d. §. leges diſt. 4. & in cap. 2. de conſtitut. & Felinum in cap. 1. de treuga & pace, a num. 12. verbo intellige.* videatur hac de re Caſtro de lege pœnali lib. 1. cap. 8. Sed inſurgit modo difficultas, an primi legem aliquam humanam non recipientes, ſine iuſta atque legitima cauſa, peccent mortaliter? cui quæſtioni, atque difficultati reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Primi non recipiẽtes leges, niſi iuſta cauſa excuſentur peccãt mortaliter.

Certiſſimum etiam, atque conſtitutiſſimum eſt, quod primi non recipientes humanas leges mortaliter peccant, niſi excuſentur ex aliqua iuſta & rationabili cauſa, aut niſi id faciant ex voluntate expreſſa, vel ſaltem tacita, atque interpretatiue Principum ſeu Legiſlatorum. Hæc etiam concluſio eſt expreſſa Nauar. libro primo, conſil. de conſt. con. 1. numero 23. cum ſeq. & in Manu. capitulo 23. numero 35. vbi agit de obligatione, qua tenentur ſubditi obedire ſuis Superioribus, quando eis aliquid præcipiunt animo obligandi ad mortale, *per cap. 2. de maiorit. & obedient. & cap. ſciendum. 8. quæſt. 1.* Sed quod excuſentur ſeu excuſari poſſint, aliqua exiſtente iuſta & rationabili cauſa, probat idẽ Nauar. locis ſupracitatis ex D. Thom. 1. 2. quæſt. 96. articulo 6. in corpore artic. vbi inquit, quod ſi emerſerit caſus, in quo obſeruatio alicuius legis ſit damnoſa communi ſaluti, non eſt obſeruanda. Idem tenet 2. 2 quæſt. 47. artic. 3. & dicit ſupradictus Nau. quod iuſtam cauſam non ſeruandi aliquam legem, videtur quis habere, quando cernit, quod huiuſmodi lex non ſeruatur, nec cœpit obſeruari ab alijs, maximè a maioribus, ſeu à maiori parte illorũ, quibus poſita eſt; nam cum lex (inquit) reſpiciat vtilitatem communem, non videtur velle eius legiſlator, vnum vel alterum ligare ad ſeruãdum, quod alij conſubditi non ſeruant, nec ſeruare cœperunt. Item habent iuſtam cauſam illam non ſeruandi, qui id faciunt ex voluntate expreſſa vel tacita, ſeu interpretatiua principum & legiſlatorum, vnde qui ſciente id Superiore & potente cogere, & non cogente aliquam legem ſeruare, eandem non ſeruant (inquit prædictus Nauar.) non peccant ex eo, quod ſuperior per eiuſmodi taciturnitatem videtur ipſam ſuſpendere, aut tollere, iuxta Gloſſ. ſingularem & celebrem, *in cap. 1. de treuga & pace*, quam approbant Panormita. & omnes communiter DD. quos refert Felin. in eod. cap. Sed difficultas eſt, inueſtigare, an per id ſolũ, lex ſiue conſtitutio aliqua videatur derogata, & quid ſit neceſſarium ad hoc, vt aliqua lex ſiue conſtitutio dici poſſit nõ recepta? Cui quidem difficultati reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Nota, ꝙ quãdo legiſlator videt legem aliquam, non ſeruari, & tacet, videtur ipſam tollere, aut ſuſpendere.

Tertia Concluſio.

Quãdo lex aliqua iuſte, & legitime dicitur, non recepta.

Renuente populo ex aliqua iuſta cauſa legem aliquam recipere, tunc vere cenſetur, atque iudicatur non recepta, viribuſque eneruata, quando vidente, aut ſciente Principe ſiue Legiſlatore, & tacente, contra eam aliqui efficiuntur actus contrarij. Hanc Concl. tenet Gloſſ. *in cap. 1. de treuga & pace*, aſſirmans quoſdam Epiſcopos non teneri de tranſgreſſione cuiuſdam canonis, qui moribus vtẽtium non fuit receptus. Idem tenet alia gloſſ. *in l. rem nouam § patrom C. de iudicijs*, & ſecundũ Abb. *in d. cap. 1. de treuga & pace*, ſufficit binus, aut trinus actus contrarius, ſciente legiſlatore, ad hoc vt lex non habeat, ſeu amittat ſuam vim, quæ etiã fuit doctrina Bart. *in l. de quibus numero 10. de legibus.* Quod & hac ratione confirmatur, nam ad inducendam conſuetudinem, ad quod, vt dicitur, requiritur frequentia actuum, ſufficit binus actus, nã quod bis fit, frequenter fieri dicitur, iuxta Gloſſ. ſingularem, & communiter receptam, *in rubrica. C. quæ ſit lon. conſue.* vbi & addunt quidam DD. non eſſe neceſſarium, quod huiuſmodi bini actus ſint iudiciales, immo vero neq; quod id fiat in præſentia Principis ſiue Legiſlatoris, ſed ſat eſſe, quod ipſi ſciant, aut illi ad quos ſpectat punire eiuſmodi delicta,

Quot actus ſint neceſſarij ad hoc, vt aliqua lex dicatur non recepta.

quando

quando infringuntur leges, nam ſicuti conſuetudo poteſt induci, & valet ſecundum aliquos, inſcio & ignorãte Principe ſiue Legiſlatore, quod tenet Abbas *in cap. fi. de conſuet. nu. 13.* ita etiam & deſuetudo (vt hic loquimur) introduci etiam poteſt in eiuſdem abſentia, quin vero & ſine ipſius ſcientia, ſatis enim eſt, vt illud ſciant illi, ad quos ſpectat in Republica eiuſmodi delicta punire, nam ſi nõ id faciunt, tacitè cenſentur conſentire. Sed pro maiori horum explicatione & declaratione, ſequẽs ſtatuitur concluſio.

Quarta Concluſio.

Ad hoc vt lex humana dicatur nõ recepta, ſufficit quod per tempus decẽ annorum non ſeruetur.

Lex etiam humana dicitur non recepta, quando etiam ignorante Principe ſiue Legiſlatore, per decennium non ſeruatur, ſed negligitur atque omittitur: Hæc Concluſio ſtatuitur à Nau. in d. lib. 1. conſ. de conſt. conſ. 1. num. 24. quam dicit eſſe Felin. & multorum Iuriſconſultorum, *in c. 1. de tregua, & pace* vbi & communiter reijcitur Abbatis opinio, qui exiſtimabat 40. annorum ſpatium ad id eſſe neceſſarium. Sed Felin. opinionem, vt magis veram, & communem refert & recipit Couarr. lib. 2. variarũ, cap. 16. nu. 6. & ponitur in num. opinionum cõmunium, vt conſtat ex 3. Tomo dictarum opinionum commu. f. 561. & extendenda eſt ſupradicta Cõcluſio, ad hoc vt locum habeat nõ ſolum in legibus ciuilibus, verum etiam in canonicis, & in quibuſcunque ſtatutis, ſiue decretalibus, aut Extrauagantibus Summorum Pontificum, quæ niſi receptæ fuerint, & per decennium fuerint omiſſæ & neglectæ vim & vires amittunt, nec ſeruare ipſas aliquis tenetur. Quod etiam eſt intelligendum, etiamſi lex de nouo emergens deroget omni contrariæ conſuetudini; non enim, inquam, habebit locum, eiuſmodi diſpoſitio, ſi ipſa ab initio non fuit recepta. Nam licet verum ſit, quod non valet conſuetudo contra legem conſuetudinem derogantem, vt tenet Abbas *in c. fi. de conſue. nu. 22.* & Bart. *in l. de quibus, ff. de legib. nu. 4.* debet tamen intelligi dicta clauſula conſuetudinis derogatoria reſpectu præteritæ conſuetudinis antecedentis ipſius legis promulgationem, & hãc conditione, vt lex ipſa fuerit recepta, non tamen de conſuetudine futura ipſam ſubſequente. aut ſi nunquam fuit recepta; nam corruente aliqua diſpoſitione per contrariam conſuetudinem corruunt euã, & omnes clauſulæ in ipſa diſpoſitione inſertæ, vt tradit Gloſſa notabilis, & cõmuniter recepta, *in l. ſi patronus, §. patronũ verbo fabiana, ff. ſi quis in fran. patron.* Sed intelligenda eſt ſupradicta concluſio, quod lex tollitur per non vſum per decennium, ſi intra idem decenniũ occurrit caſus, in quo ipſa executioni mandetur, nam ſi non occurrit non tollitur per non vſum per decennium, neque per multum maius tempus. hoc tenet expreſſe ſupradictus Nau. *in d. con. 1. de conſt. nu. 25.* vbi inquit, quod deſuetudo, quæ non implicat vſum contrarium legi, non tollit eam. Sicut non tolleretur diſpoſitio, *l. quæritur, ff. de ſtatu homin.* vbi habetur, quod Hermaphroditus habeatur pro viro, ſiue pro fœmina iuxta ſexum, qui in eo præualet, etiãſi per mille annos in aliqua Prouincia nullus naſceretur Hermaphroditus. Videatur hac de re Sylueſter, *verbo lex, q. 26.* In ſupradicto loco num. 25. prædictus Nauar. mouet quandam quæſtionem quotidianam in vſu, & vt inquit, nouam in reſolutione, & ea eſt, an lex non recepta ab eã ignorantibus, ita eneruetur ſicut non recepta ab eam ſcientibus? Qua hinc inde diſcuſſa parti adhæret affirmatiuę, quam & dicit eſſe veriorem, nam iuſtior eſt cauſa non obſeruantium legem aliquam, eo quod ignorant eam, quam eorum qui ſcientes eam nolunt recipere. Et ratio, quare lex nõ recepta non ligat, quæ eſt, quia non eſt vſu firmata, vt habetur in *l. de quibus, ff. de leg.* hæc inquam ratio æque militat, cum deſinit ſeruari per ignorantiam, ac ſi deſineret ſeruari per contemptum, ſiue per voluntatem contrariam. Videatur etiam num. 26. & 27. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima.

Quinta Concluſio.

Omnis lex, ſiue humana Conſtitutio in dubio videtur eſſe recepta.

Omnis lex, ſiue humana conſtitutio in dubio præſumitur eſſe vſu recepta. Vnde qui legem aliquam in ſuum fauorem allegat, habet ſuam intentionem pro ſe fundatam, & ille contra quem allegatur, probare debet minime eſſe receptam. Hæc concluſio eſt expreſſa Bartoli *in l. illa numero 3. ff. de verbor. obligat.* quem omnes in hoc ſequuntur communiter Iuriſperiti. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum omnes homines ſubijciantur Legibus?

HAnc quęſtionem, atque difficultatem tractat D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 4. quam & pro more ſuo difficultat, vt veritas plenius eluceſcat. Et quidem videtur, quod non omnes homines ſubijciantur legibus: nam illi ſolum eiſdem ſubijciũtur, quibus ponuntur: ſed iuſto, vt inquit D. Paulus 1. ad Timot. 1. non eſt poſita lex: ergo iuſti non ſubijciuntur humanis legibus. Quod & confirmari poteſt ex eo, quod dixit Vrbanus Papa, & *habetur in c. duæ ſunt 19. q. 2.* vbi dicitur, *quod qui lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt publica conſtringatur*: ſed iuſti, & omnes ſpirituales viri, qui ſunt filij Dei, lege priuata Spiritus ſancti ducuntur, iuxta illud Pauli ad Rom. 8. *Quicunq. Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei*: ergo non omnes homines ſubijciuntur humanis legibus. Et confirmatur ſecundo: nam vt dixit Vlpianus Iuriſconſ. & habetur *in l. Princeps, ff. de legibus. Princeps ſolutus eſt legibus*: ergo ſaltem illi non ſubijciuntur ipſis. Sed in contrarium eſt, quod dixit D. Paulus ad Rom. 13. quod *omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*; ſed non videtur eſſe ſubditus poteſtati, qui non ſubijcitur eius legi, quam fert poteſtas: ergo omnes homines debent legibus eſſe ſubiecti.

Pro reſolutione, & explicatione præſentis Articuli, oportet aduertere, ſeu potius in memoriam reducere id quod diximus ſupra ſæpe, quod duplex eſt legis virtus: prima eſt directiua, alia vero coerciua: prima dirigit, quia de ratione legis eſt, quod ſit regula & menſura humanorum actuum: ſecunda vero reprimit, & corrigit, quidquid in contrariũ legis fit. Hoc præmiſſo, ac ſuppoſito propoſitæ difficultati reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Quãtũ ad vim directiuam in vniuerſum ſubduntur legibus, non ſolum ſubditi, verum etiã Principes atque Prælati.

Quantum ad vim directiuam, omnes in vniuerſum homines ſubijciuntur humanis legibus, ſiue ſubditi, ſiue vero Principes, atque Prælati. Probatur hæc Concluſio, nam legibus ſubijci, quantum ad præfatam vim directiuam, vt ex ſupradictis cõſtat, nihil eſt aliud, quam per eaſdem ordinari, & dirigi in debitum finem, cum de ratione legum ſit, quod ſint regula & menſura humanorum actuum, à qua quidem obligatione, & directione nulli eximuntur ſubditi, ſiue Principes, atque Prælati. hoc eſt certum & clarum.

Secun-

Secunda Concluſio.

Loquendo de vi legū coercitiua ſiue coactiua Principes & Prælati quin vero & iuſti quadā ratione eximūtur à legib.

Loquendo de legibus, quantum ad vim coactiuam, ſiue coercitiuam, quamuis illis ſint ſubiecti omnes in vniuerſum ſubditi, non tamē Principes, ſiue Legiſlatores, à qua etiam coerctione peculiari ratione eximuntur iuſti. Probatur hæc concluſio, nam Principes, & Legiſlatores, vt ſupponitur, non habent Superiores a quibus poſſint cogi, ſiue conſtringi ad earundem legum obſeruantiam, ſiue propter ipſarum tráſgreſſionem pœnis mulctari atque puniri, cum ipſi ſint legiſlatores, & vltores, & coactio fieri non poſſit eiuſdem ad ſeipſum. Non enim capit intellectus, aut videtur vllo modo poſſibile, vt quis vim ſibijpſi inferat, aut ſemetipſum ſua lege coga t, quod ſi id feceris, certe erit extra rationem Legiſlatoris, ſiue Principis. Similē quadam ratione dicitur de iuſtis, quod non ſunt legibus ſubiecti, quantum ad vim coercitiuam, nam cum virtutum habitibus ducantur, nihil coacte agunt, quod ad virtutem pertineat, ſed omnia ſua ſponte ac delectabiliter perficiunt, vt enim inquit Ariſt. 2. Ethicor. id eſt de ratione virtutis, nam virtus facit, vt ſtudioſus prompte, & cum delectatione operetur. Ex dictis patet ſolutio ad argumenta, ſiue rationes dubitandi in contrarium adductas, nam omnes illæ auctoritates D. Pauli, & Vrbani Papæ, intelligendæ ſunt de legibus quantum ad vim coercitiuam, non vero quantum ad directiuam, quin vero ista Spiritus ſancti flamine adiuta, potius viget in iuſtis vigereque debet, ac præualere in Legiſlatoribus & Principibus, in quibus præ alijs ratio dictat, vt faciant ipſi quod facere præcipiunt ſubditis. Nā quanto Principes, & Legiſlatores magis exempti ſunt, & liberiores eoſdem Deus fecit à coactione eo vigilantius obſequentes eſſe debent legibus, eiſdem que parere ne merito de ipſis dicatur, quod de Scribis, & Phariſæis olim dixit Chriſtus, Matth. 23. nempe, quod dicant, & non faciunt imponuntque alijs onera grauia, & importabilia ipſique nec digito volunt ea mouere. vnde *in c. cū omnes, extra de conſtit.* habetur, *vt quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, eodē vtatur & ipſe,* & citatur ad hoc propoſitum illa Sapientis auctoritas, *Patere legem quam tuleris, & in l. 4. C. de legibus, & conſtit.* dixere olim Imperatores ipſi. *Quod digna vox eſt maieſtate regnantis, legibus ſe Principem alligatum profiteri.* Ex ijs omnibus colligitur, quod Principes, & Legiſlatores ſubijciūtur & alligantur legibus, quantum ad vim directiuam, licet non quoad coercitiuam, nam licet non timeāt humanas pœnas, debent tamen timere Deum, qui iuxta Regium Pſaltem Pſalmo 81. Conſtitutus in medio Deorum, hoc eſt iudicum, ſiue Principum, eoſdem diiudicat. Debent etiam qui alios illuminant, & ipſi lucere, ſibique ipſis lumē præbere. Hac de re videatur ſupradictus Soto loco ſupra citato, & Medina 1. 2. q. 96. art. 5. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima. Videatur etiam Nauar. lib. 5. Conſil. de pœnit. & remiſſ. conſ. 18. nu. 1. vbi agit de obligatione, quam habent Principes, & Monarchæ ſeruandi leges, atque eiſdē ſubdi, quantum ad earum vim directiuam.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum liceat ſubditis, quandoque agere præter Legis verba, aut vero contra ipſam, quod eſt dicere, an Epicheia ſit omnino ſubditis interdicta?

Et vt veritas plenius eluceſcat, pro parte affirmatiua volo argumentari: & videtur, quod Epicheia ſit ſubditis penitus interdicta, & quod nullo modo liceat ſubditis agere cōtra legis verba. Primo, quia, vt inquit D. Auguſt. lib. 1. de vera Relig. cap. 31. *In temporalibus legibus, quamuis homines iudicent de illis, cum eas inſtituunt, poſt quam tamen inſtitutæ et firmatæ ſunt, nullo modo licet, de illis iudicare, ſed ſecundum ipſas.* Sed ſi quis ſubditus vteretur Epicheia, verba legis interpretando, ſeu potius prætermittendo, & dicendo ſe intentionem Legiſlatoris velle ſeruare, iam videretur de lege ipſa iudicare: ergo id ſubditis facere nullo modo licet. Cōfirmatur, nam ad quem pertinet Leges condere, ad eundem ſpectat ipſas interpretari: ſed ſolis Principibus, cōpetit leges condere, nullo vero modo ſubditis: ergo neque ipſas interpretari, quin vero clauſis, vt aiunt, oculis obedire atque ſecundum ipſas facere. Cui & ratio ipſa naturalis accedit, nam de omnibus ſapientibus præſumendum eſt, quod recte nouerint ſuis verbis mentem, & intētionem ſuam explicare: ſed legum conditores, vt plurimum, ſunt ſapientes, diuinoq. lumine illuſtrati, vt pute de quibus dicit Sapientia Prouer. 8. Per me Reges regnāt, per me Principes imperant, & legum conditores iuſta decernunt: ergo de intentione Legiſlatoris nullo modo licet ſubditis iudicare, aliter quam per verba legum fuerit explicatum, & declaratum.

Sed in contrarium eſt, quod dixit D. Hilarius 4. lib. de Trinitate cap. 12. nempe quod intelligentia dictorum ex cauſis deſumēda eſt, quia non ſermoni res, ſed rei debet eſſe ſermo ſubiectus: ergo ſecūdum hanc doctrinam, prudentius atque conſultius eſt attendere ad cauſam, quæ Legiſlatorem induxit ad faciendam atque condendam aliquam legem, quam materialiter ad verba ipſius legis.

Quidnā ſit epicheia, & quod eius munus & officium.

Pro intelligentia & reſolutione huius difficultatis de Epicheia, licet plura ſuperius dixerimus, viſum tamē eſt dictis aliqua ſuperaddere, & dico primo, quod ſicut iuſtitia legalis, in legibus condēdis, atque ſtatuendis, reſpicit caſus communes, communiter conſuetos, & magna ex parte incidētes, ſic eſt & alia particularis virtus, quam Græci *Epicheiam* vocant, Latini vero *Aequitatem*, quæ reſpicit caſus particulares, & ſpeciales rerum circunſtantias, de qua agit D. Thom. 2. 2. q. 120. per plures Articulos, & de ipſa intelligendū eſt, quod dixit Sapiens Sap. 12. loquens cum Deo: *Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia diſponis nos.* Vbi Græce, *tranquillitatis*, loco & nomine habetur, *epicheia*, ac ſi diceretur, iudicas nos, ex æquo & iuſto, *reuerentia* etiam nomine habetur, *indulgentia*, id eſt, diſponis nos cū multa indulgentia, ad hunc ſenſum, id eſt, non ſeuere, aut crudeliter nos iudicas, ſiue noſtra diſponis. Huius virtutis epicheiæ, ſeu æquitatis, munus & officium eſt dirigere, & moderari legem poſitiuā, propter defectus, quos habet, cum poſita ſit in vniuerſali, & caſus vniuerſos particulares non potuerit comprehendere; hoc facit æquitas, ſiue epicheia, reſpiciendo caſus particulares atque extraordinarios, qui per legem communem non potuerūt prouideri.

Quænam vitia aduerſentur æquitati & epicheiæ.

Cui quidem virtuti duo aduerſantur extrema vitia, quorum eſt alterum legum ſuperſtitioſa obſeruatio, quod tunc fit, quādo quis in legum obſeruatione eſt nimis iuſtus, etiam contra intentionem Legiſlatoris. Alterum vero eſt fraudulenta legis verborum interpretatio, etiamſi contra mentem legis, & ipſius latoris. Primo vitio peccauit Iephte, vt refertur apud ſacram Scripturam, Iudicū 11. qui vt nimis ſeuere ſeruaret iuramentum à ſe factum, occidit filiam ſuam: idem & poteſt dici de Saule Rege, qui voluit occidere Ionathan filium ſuum, eo quod contra ſuum præceptum, ſummitate virgæ parum faui mellis deguſtaſſet. Præceperat enim, vt nemo militum ſuorum, ante Solis occaſum cibi aliquid deguſtaret, vt habetur 1. Regum cap. 14. De hoc vitio multa traduntur Prouerbia, qualia ſunt

illa,

Digitized by Google

illa, *Summum ius, ſumma iniuria, & ne quid nimis.* Prouerbiorum etiam 30. habetur: *Noli eſſe nimium iuſtus, nam qui vehementer emungit, elicit ſanguinē.* De ſecundo vero vitio item dicitur, *in l. non dubium C. de leg. quod non dubium eſt in legem committere, qui verba legis amplexus, contra Legislatoris nititur voluntatem, & in l. contra. ff. eod. tit.* habetur, *quod fraudem facit legi, qui ſaluis eiuſdem verbis, mentem eius circumuenit.* Hoc vitio ſæpè peccatur in Republica, nam præcipit lex, v. g. vt ne filij Clericorum paternam hæreditatem obtineant, at certũ eſt, quod concedere illam amico, vt poſtmodum det eam filio eſt ſaluis verbis legis mentem eius circumuenire. Item eſt lex Eccleſiaſtica, vt ſacerdos in fauorem filij beneficium non renuntiet, ſed ſi conueniunt duo Presbyteri, vt alter in alterius filiũ ſuum conferat beneficium, & alter viciſſim mutuo faciat idipſum, iſti duo amplecti videntur verba legis, ſed tamen contra ipſius nituntur mentem & voluntatē, ac ideo eiuſdem ſunt tranſgreſſores. Sunt hæc quam maxime notanda, & memoriæ commendanda.

Nota quotupliciter contingit legem deficere in particulari.

Dico ſecundo pro intelligentia eiuſdem Articuli & epicheiæ prædictæ, quod legem deficere in particulari propter incidentes ſpeciales caſus, contingit dupliciter, vno modo negatiue, alio vero cõtrarie. Tunc deficit lex negatiue, quando deficit ratio ipſius in particulari, ſed tamen non eſt incommodũ ſeruare ipſam, vt, verbi gratia, fertur lex, vt quilibet Sacerdos tali die celebret in ſatisfactionē peccatorum ſuorum, cognoſcit quis, aut certo credit, abunde ſe pro ſuis delictis ſatisfeciſſe, & cum hoc celebrat in tali caſu dicitur lex ceſſare negatiue, & non contrarie, quia non eſt incommodum, eo nihilominus, obſtãte ſeruare ipſã. Dicitur aũt lex ceſſare contrarie, quãdo ipſam obſeruare eſt facere contra Legislatoris intẽtionē, & voluntatē, vt patet in lege de reddendis depoſitis, ſi expoſcantur, vel à furioſo, ſeu ad deſtructionē Reipublicæ, in quo quidem caſu talis redditio eſſet iniqua, mala, atque doloſa. His præmiſſis notabilibus propoſitæ difficultati reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Lex, quæ à communi bono deficit, non inducit obligationē ipſam obſeruãdi.

Omnis lex, quæ à communi bono deficit, nullam habet vim, neque inducit obligationem, ipſam obſeruandi. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, & fundatur in ratione deſumpta ex ratione ipſius legis, nam cum iuxta ſuperius dicta lex omnis inſtitui atque conſtitui debeat, nonniſi pro bono communi, ciuiumque communi ſalute, quæ ab hac ratione deficit, nullam vim, aut robur habebit obligandi. Quę quidem concl. & ipſius ratio eſt D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 6. quam & confirmat auctoritate Iuriſconſulti, *in l. nulla, ff. de legib.* vbi inquit, *quod nulla ratio iuris, aut æquitatis benignitas patitur, vt ea, quæ ſalubriter pro hominum vtilitate introducuntur, duriori nos interpretatione contra ipſorum commodum ad ſeueritatem perducamus.* Ex hoc infertur, quod quamuis lex in communi lata pluribus caſibus contingentibus vtilis ſit, nihilominus in caſu quo noſcitur aduerſari bono communi, atque communi ſaluti, non eſt obſeruanda. Adducit exemplum D. Tho. in obſidione ciuitatis; quo tempore ſalutiferum eſt lege caueri, ne portæ ciuitatis aperiantur, ſed nihilominus ſi tunc ciues, quorum vita adeo Reipublicæ eſt neceſſaria hoſtes fugientes, in vrbem ſe vellent recipere contra legis verba aperiendæ ſunt illis valuę, quia id expedit bono communi, & contrarium facere eſſet contra mentem legis, illam nempe, quam haberet Legislator ſi adeſſet, atque ea de re conſultus fuiſſet. Leges enim ponuntur in communi, nec poſſunt ſuis proſpicere caſus particulares, vt habetur *in l. non leges, & in l. non poſſunt, ff. de legibus* ex

Nota hoc val-

quo fit conſequens, quod quotieſcunque occurrerit caſus, quem ſi Legislator proſpexiſſet, exemplum à legis obſeruentia iudicaret in tali caſu lex nõ eſt obſeruanda. Et hæc eſt propria ratio epicheiæ, ſiue æquitatis ſupradictæ.

Secunda Concluſio.

Quãdo lex deficit, in particulari tantũ negatiue nõ ceſſat obligatio ipſius.

Quando lex deficit, in particulari tantum negatiue, non ceſſat obligatio ipſius, nec in tali caſu licet ſubdito contra verba legis agere. Probatur & declaratur ſimul ſupradicta concluſio, & eſt notiſſimũ exemplum in lege ieiunij, cuius finis eſt extenuare corpus, & habere pacatas paſſiones, ſed demus caſum, quo quis ſatis alia via eaſdē haberet pacatas, certũ eſt, quod eo non obſtante teneretur lege ieiunij, cuius & ratio eſt, quia quamuis in ipſo deficiat, ratio legis in particulari, ceſſante ratione legis in particulari, tantummodo negatiuè, non ceſſat obligatio legis, vt dictum fuit ſupra. Ponuntur enim leges humanæ, & ordinantur in commune bonum, & bonum commune, & publicum conſeruatur per communem legum obſeruantiam, neceſſum que eſt, vt obſeruentur, quando ſine incommodo ſeruari poſſunt, nam per hoc quod ſi ipſarum ratio deficiat in aliquo particulari caſu, vtcumque cõtrarium facere liceret propter huiuſmodi particulares exceptiones, nunquam leges humanæ obſeruarentur, quod quidem Reipublicæ & communi bono valde eſſet nociuum atque damnoſum.

Tertia Concluſio.

Quãdo lex deficit in particulari non ſolum negatiue, verũ etiã contrarie, ceſſat obligatio ipſius.

Quando lex deficit in particulari, non ſolum negatiue, verumetiam contrariè, & ſubditus hoc certo ſcit atque cognoſcit, non tenetur ſeruare ipſam, immo vero poteſt contra ipſius verba agere, vtẽdo epicheia, & æquitate, nec tenetur ad Superiorē pro legis interpretatione recurrere. Probatur & declaratur ſimul ſupradicta concluſio exemplo: Eſt lex, v. g. de reddendo depoſito, vt dictum etiam fuit, expoſcit quis furioſus depoſitum, ſeu quiſpiam alius, ad deſtruendam Rempublicam, certum eſt, quod in tali caſu nemo tenetur illud reddere, *ex epicheia,* id eſt, *æqui, & iuſti interpretatione.* Sit aliud exemplum: eſt lex ieiunandi in Quadragesima, & quod omnes à carnibus ſe abſtineant eo tempore, cogitur autem quis egeſtate nimia, nec habet aliquos alios cibos, quos comedat præter carnes, abſque dubio in tali caſu extremæ aut quaſi extremæ neceſſitatis poteſt ipſas comedere, nec tenetur præfatam abſtinentiæ legem ſeruare, nam vt habet communis regula, *Quod pro charitate inſtitutum eſt, contra charitatem militare non debet.*

Quarta Concluſio.

Quando eſt dubium, an aliqua lex obliget, nec ne, in aliquo caſu particulari, & eſt oportunitas ad conſulendum Superiorē tenetur ſubditus ipſum conſulere, & ſi non fuerit oportunitas, in dubio legem ſeruare, ſi non adeſt periculum, tenetur.

Quando eſt dubium, an lex in aliquo particulari caſu obliget, nec ne, & opportunitas eſt conſulendi Superiorem, tenetur ſubditus eundem conſulere, qui eſt legitimus legum interpres, & ſi non fuerit oportunitas, in dubio tenetur legem ſeruare. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & quidem quod epicheia, legumque interpretatio & declaratio, vbi non adeſt periculum, ſolis Principibus conueniat, tradit expreſſe Ariſt. 5. Ethic. c. 10. vbi & dicit, quod non competit ſubditis, niſi in illis duntaxat caſibus, quibus adeo inſtat ſubitum periculum, vt ſi ad Principem, vel ad eius vicem gerentem recurrendum eſſet, damnum interim timeretur Reipublicæ, tunc enim licitum eſſet eiſdem contra verba legis agere, & hęc neceſſitas eſt de qua dicitur, quod non habet legem. Sed quod extra eiuſmodi caſum, ſeruanda lex ſit probatur, nam vt tenet communis doctrina,

in

in rebus dubijs, tutior pars eſt eligendā, atque vt de ſe patet, tutior pars eſt legem obſeruare, quā illam non obſeruare. Hic etiam habet locum illud, quod communiter dicitur de rerū dominio, quod in dubijs, melior eſt conditio poſſidentis, & lex ſemper eſt veluti in poſſeſſione, vt obſeruetur, ſicque obſeruanda eſt.

Quinta Concluſio.

Lex nō obligat in particulari, quando veriſimiliter creditur quod ſi Legiſlator adeſſet, non obligaret.

Nam hoc valde qualiter cum dubio ſpeculatiuo ſe comparatur certitudo practica.

Quando eſt dubium, An lex in aliquo particulari caſu obliget aliquem, nec ne, & ex alia parte ſit vero ſimile viro prudenti, quod ſi Legiſlator adeſſet non illum obligaret, non remanebit obligatus. Hæc concluſio eſt expreſſa Caietani 1.2.q.96.art.6. & eandem tenet Medin. eodem in loco, quā & probant ex eo, quia licet ſit dubium ſpeculatiuum, eſt tamen certitudo moralis, prudentialis, & practica, quod in tali caſu licitum eſt vti epicheia, & æquitate. Idem propter eandem rationem & cauſam dico eſſe faciendum, atque dicendum, quando dubium eſt ex vna parte, an lex aliqua obliget, & ex alia parte dubium etiam eſt, an ex legis obſeruatione periculum ſalutis immineat, certū eſt, quod in tali caſu non tenetur quis illam ſeruare, & ratio eſt, nam recta ratio dictat, quod quando res eſt dubia, & vtrinque imminet periculum, minus periculum eſt eligendum, & minus periculum eſt legem non ſeruare, quam ſubire vitæ diſcrimen. Omnia ſupradicta dicit Medina vbi ſupra, & quidem ſunt valde notanda, & memorię commendanda pro aſſecurandis conſcientijs.

Sexta Concluſio.

Verba legis in cortice ſeruare, & contra intentionē ipſius agere, vera legis præuaricatio eſt.

Et ſi in caſibus ſupradictis propter epicheiam, liceat contra verba legis, ſecundum mentem & intentionem ipſius agere, extra prædictos vero, vice verſa illam in cortice tantum & ſecundum verba ſeruare, corrupta legis mente, vera eiuſdē legis prę-uaricatio eſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti lib.1.de iuſtitia & iure, q.6. art.4. in fin. quam & probat *in l. contra. ff. de legib.* vbi habetur, *quod in fraudem legis facit, qui ſaluis verbis legis mentem eius circumuenit, & l. ſequenti dicitur, quod fraus fit legi, vbi fit, quod fieri noluit, fieri autem non vetuit.* Huius rei varia a Doctoribus adducuntur exempla quæ breuitatis gratia facio miſſa, cum ſupra dicta ſuperque ſatis ſufficiant. Per quæ etiam fit ſatis ad argumenta ſiue rationes adductas pro ratione dubitandi, nam vt ex dictis conſtat, nullo modo concludunt, cum in dictis caſibus non ſit ſubditorum de legibus iudicare, ſed ſecundū ipſas, nec vero eaſdem interpretari, ſed ipſæ per ſe ſatis interpretatæ ſunt, vt nō obligent in dictis caſibus particularibus, quos quantacumque pollerent ſapientia atque prudentia Legiſlatores proſpicere aut prouidere non potuerunt. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum humanæ Leges debeant mutari?

VT veritas plenius eluceſcat, volo rem hanc difficultare. Et quidem, quod humanæ leges non debeant mutari multis, vt apparet, rationibus poteſt comprobari. Primo, nam lex vt multoties dictum eſt de mente, & ſententia Ariſto. eſt regula, & menſura noſtrarum humanarum actionum: ſed regula, vt idem dicit Ariſt. 5. Ethico. cap.5. ſolida & firma, atque conſtans eſſe debet, & immobilis: ergo humanę leges mutari non debent. Quod & confirmari poteſt ex eo, nam vt etiam ſupra dictum eſt humanæ leges à naturali lege deriuantur: ſed lex naturalis eſt immobilis, inuariabilis, ſemperq; permanens: ergo humanæ leges mutari non debent. Et confirmatur ſecundo ex auctoritate Nicolai Papæ, & habetur *in cap. ridiculum eſt 12. diſt.* vbi dicitur, *quod ridiculum eſt, & ſatis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus ſuſcepimus, infringi patiamur.* Sed in contrarium, quod leges quandoque mutari oporteat, confirmant & probant argumenta nō minoris ponderis atque momenti. Et primo, nam ratio ipſa expoſcere videtur, vt quoties melius quidpiam occurrerit, toties lex humana immutetur. Leges enim humanæ veluti, & ceteræ omnes artes humana ratione ſunt excogitatæ atque adinuentæ: ſed in alijs artibus, ſi aliquid melius occurrat, id quod prius tenebatur, mutatur: ergo idem omnino eſt faciēdum in legibus humanis. Et confirmatur, nam de præteritis debemus prouidere futura, atque ex eis deſumenda eſt ratio, & cautio agēdarum rerum: ſed niſi multæ humanæ leges ſuperuenientibus melioribus adinuentionibus mutatæ fuiſſent, multa inconuenientia in Chriſtiana, ac ciuili Republica fuiſſent ſubſequuta, cum nōnullæ leges antiquæ, inueniantur ruditates multas continere, minuſque eſſe accōmodas ſiue ſculptas: ergo quotieſcumque meliores occurrerint, priſtinis antiquatis humanæ leges ſunt mutandæ atque innouandæ. Quod & confirmatur ſecundo, nam leges humanę, quamuis inſtituantur in communi, verſantur tamen, atque inſtituuntur circa ſingulares hominum actus, quorum Legiſlatores non poſſunt perfectam cognitionem adipiſci, niſi per experientiam, quæ longo tempore indiget, vt dicit Ariſto. 2. Ethicor. ergo quotieſcumque per temporum ſucceſſionem, atque curriculum aliquid melius occurrerit, expediēs erit humanas leges mutari. Confirmat D. Auguſt. hoc ipſum lib.1. de libero arbitrio cap 6. dicens, *Quod temporalis lex, quamuis iuſta per tempora commutari iuſte poteſt.* His pro vtraque parte argumētis adductis, quid in hac re dicendum, atque tenendum eſt, explicabitur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Licitū eſt, quin vero condecens, & quā maxime neceſſarium, iuſta exigēte cauſa, interdū humanas leges mutari.

Licitum eſt, quin vero condecens, & quam maxime neceſſariū, iuſta exigente cauſa interdum humanas leges mutari. Hæc concluſio expreſſa eſt D. Thom. 1.2.q.97. art.1. vbi & probat eam aliquibus ex rationibus adductis pro parte affirmatiua, quæ omnes deducuntur ex duabus radicibus, & ex natura rationis humanæ, qua leges conduntur, & ex natura noſtrarum actionum, de quibus fiunt, atque ſtatuuntur. Ex parte quidem rationis humanæ eſt ratio appoſitiſſima, nam cum natura noſtra ſit rationalis, & diſcurſiua, & nonniſi diſcurſu & ſucceſſu temporis veritatis indagatrix, non enim poteſt homo ſicut Angelus, qui naturalia omnia ſimul cognoſcit, ſubito veritatis intima penetrare, quin vero procedit, vt dicitur ex imperfecto ad perfectum, naturalis ipſa ratio dictat, vt ſicut in ſcientijs ſpeculatiuis repertus fuit huiuſmodi proceſſus, etiā in practicis idem reperiretur, mutarenturque leges melioribus ſuperuenientibus ſiue occurrentibus, cauſaque iuſta id exigente. Videatur hac de re Soto lib.1. de iuſtitia & iure quæſt.7. art.1. & Medina 1. 2. q.97. art. etiam 1. Secunda vero ratio deſumitur ex natura noſtrarum humanarum actionum, nam cum ipſæ ſint variæ & ſingulares, adeoque mutationi ſubiectæ, expediens etiam eſt, vt & leges pro ipſarum ratione quandoq; mutentur. Videatur hac de re Syluest. *verbo lex, q.25 latiſſime.*

Se-

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Non ſæpe, neq. ob quamcumq. cauſam humanæ leges ſũt mutandæ.

Quamuis ſupradicta vera ſint, non tamen ſæpe, neque ob quamcũque cauſam, leges humanæ ſunt immutandæ. Hęc concluſio eſt etiam Diuus Thom. loco ſupra citato artic. ſecundo, vbi & probat eam per ſupradictum *cap. ridiculum eſt, diſt.* 12. & alias rationes, quas adduximus pro parte negatiua. Vnde niſi lex aliqua detrimentum afferat, aut contra communem vtilitatem publicam aliqua ratione eſſe videatur, haudquaquam eſt mutanda. Videatur D. Thom. Soto, & Medina locis ſupra citatis, vbi latiſſime, & diſertiſſime tractant de damnis, atque inconuenientibus, quæ reſultant ex mutatione humanarum legum. Vnde Vlpianus *in l. 2. ff. de conſtitu. princip.* inquit, *quod in rebus nouis conſtituendis, euidens debet eſſe vtilitas, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum viſum eſt.* Facit ad hoc, quod dicũt Doctores omnes, nempe quod valet ad ſui obſeruantiam legum veneranda canicies, quæ diuturna ſua conſuetudine, faciliorem multo ipſam reddit & facit, & neſcio quo amore trahit ad ſe humanos animos, vt prompte, atque lętabiliter obſeruetur, quod de nouo inſtitutũ, forſan non ita viſum fuiſſet gratum. Multa ad hoc propoſitum poſſem adducere, quæ breuitatis gratia facio miſſa, vt ad alia progrediamur. Ad argumenta, ſiue rationes dubitandi, patet ſolutio ex ſupradictis.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum Principes, et Rectores multitudinis, in legibus humanis poſſint diſpenſare?

QVamuis circa diſpenſationis materiam in communi infra ſpecialis à nobis Quæſtio ſit facienda, vbi per plures etiã Articulos explicabitur quidquid ad ipſam pertinere viſum fuerit, ne tamen locus iſte intermiſſus ſupradictaque difficultas oblita videatur, pro complemento huius materiæ, ſiue tractatione de legibus libuit in præſentiarum breuiter atque reſolutiue, circa legũ diſpenſationem aliquid dicere. Et vt more ſolito procedamus, atque ex oppoſitione contrariorum veritas plenius eluceſcat, aliquas proponam rationes, & argumenta, quibus probari videtur, quod Principes, & Rectores multitudinis non valeant, aut poſſint in legibus humanis diſpenſare. Primo probatur idipſum, nam leges humanæ (vt pluries ſupra dictum eſt de mente, & ſententia D. Iſidori) pro communi bono ſunt factę & conſtitutæ; ſed commune bonum, pro bono priuato non eſt omittendum, aut prætermittendum, cum teſte Philoſopho 1. Ethicor. cap. 2. bonum gentis diuinius ſit, quã bonum cuiuſque hominis particularis: ergo contra legem communem, cum nullo homine particulari, vt cõtra legem faciat, licet diſpenſare. Quod & confirmatur, nam Deuter. 1 illis qui præſunt, atque ſuper alios, in Iudices ſiue Prælatos conſtituuntur, præcepit olim Deus Opt. Max. vt non eſſent perſonarum acceptatores, & nullam facerent hominum diſtinctione, *Ita*, inquit, *paruum audietis, ac magnum, neque accipietis cuiuſque perſonam, quia Dei iudicium eſt*: ſed diſpenſare cum aliquo, quod eſt cõcedere alicui in particulari, id quod communiter denegatur omnibus, maxima eſſe videtur acceptio perſonarũ: ergo id facere nullo modo licet. Quod & confirmatur ſecundo, nã lex humana, vt recta ſit, debet conformari legi naturali & diuinæ, aliter enim non congrueret Religioni, nec conueniret diſciplinæ, aut proficeret humanæ ſaluti, quod de ratione legis eſſe dixit D. Iſidorus, vt habetur in *cap. conſuetudo, diſt.* 1. ſed ſuper legem naturalem, & diuinam nulla cadit diſpenſatio: ergo neque in legibus humanis iuſte fieri poteſt. Sed contrarium conſtat, ex doctrina Apoſt. Pauli 1. Corint. 9. in illis verbis: *Diſpenſatio mihi credita eſt.* Quæ verba explicando & declarando, dicunt omnes communiter Doctores, quod ſuper legibus fieri poteſt diſpenſatio. Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Principes, & Rectores multitudinis, iuſta interueniẽte cauſa in legibus humanis poſſunt diſpenſare.

Certiſſimum eſt, quod Principes & Rectores multitudinis, iuſta exiſtente atque interueniente cauſa, diſpenſare poſſunt in legibus humanis. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 4. quam & probat ex eo, quòd leges humanæ, cum in communi ſint poſitæ, nullo modo poſſunt comprehendere omnes ſingulares & particulares caſus, vſuque venire poteſt, vt lex quæ in communi poſita, ac vt plurimum congruentiſſima eſt, in certo particulari caſu, & determinata perſona deficiat, ita vt ipſius obſeruantia, obſtaculum ſit alteri meliori bono, ſeu occaſio alicuius magni mali: ergo in eiuſmodi caſibus, id iuſta exigente & rationabili cauſa, Principes & Rectores multitudinis bene poſſunt diſpenſare. Conſequentia videtur legitima, nam ſecundum ius ac iuſtam rationem, ad eoſdem pertinet diſpenſatio in eiuſmodi caſibus, cum ipſi curam gerant Reipubl. & vniuſcuiuſque ſaluti teneantur conſulere atque proſpicere. Diſpenſatio enim nihil eſt aliud, quam commenſuratio alicuius communis ad ſingularia, quod facere ſpectat ad gubernatores Reip. & vt cum pondere, ac menſura diſponant & ordinent, qualiter aliquod commune præceptum à particularibus perſonis ſit adimplendum.

Secunda Concluſio.

Iuſta nõ exiſtente cauſa Principes & rectores multitudinis nullo modo poſſunt in legibus humanis diſpenſare.

Iuſta non exiſtente & rationabili cauſa, in commune bonum ordinata pro ſuo libito, Principes & Rectores multitudinis nullo modo poſſunt in legibus humanis diſpenſare, & contrarium facientes, committunt delictum imprudentiæ atque infidelitatis, & peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt etiam D. Thom. loco vbi ſupra, & dicit eiuſmodi peccatũ, eſſe quidem infidelitatis, in quantum ipſi nõ vt tenentur proſpiciunt bono communi, ſed ſuo priuato atque particulari, ſeu alterius priuatæ & ſingularis perſonæ: imprudentiæ vero, quia zelus & affectus boni publici in ipſis, non vti par eſt prudentia exornatur, dũ contra legem diſpenſant, priuſquam habeant perſpectam & exploratam diſpenſationis faciendæ iuſtam & rationabilem cauſam. Quæ duo vitia magna ſunt, & quam maxime pugnant cõtra duas virtutes in cunctis Principibus & Rectoribus multitudinis ſummopere neceſſarias, nempe fidelitatem & prudentiam, quarum meminit Chriſtus Dominus in Euangelio Lucæ c. 12. vbi de ipſis agendo dixit, Quis putas, eſt fidelis diſpenſator & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiã ſuam vt det illis in tempore tritici menſurã. Ac ſi expreſſius diceret, vt communes leges, atque ad commune bonum ordinatas, diſponat & ordinet ad particularia, & ſtatuat qualiter obſeruandæ ſint à ſingularibus perſonis. Hac de re multa forent dicẽda; ſed proprio & congruentiori loco reſeruantur, quando mentionem fecerimus de rebus omnibus ſpectantibus ad diſpenſationis materiam.

Ad argumenta igitur ſiue rationes dubitandi reſpondetur, ad primum quod quando diſpenſatio fit cum iuſta & rationabili cauſa non obſtat, aut præiudicat bono communi, nec fit vt eidem noceat, quin vero pro eiuſdem conſeruatione, & vt in ipſius augmentum cedat. Similiter reſpondetur ad primam

con-

Digitized by Google

confirmationem, quod in iuſta & recta diſpenſatione, nulla reperitur perſonarum acceptio, nec ſemper æqualia inæqualibus perſonis ſunt impendenda, nam iuxta commune dictum, nihil eſt iniquius ſeu inæqualius æqualitate, quando perſonæ non ſunt æquales. Ita reſpondet Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 7. art. 3. in ſolut. ad 1. & eſt ſolutio valde notanda atque memoriæ cõmendanda. Ad ſecundam confirmationem dico, quod expoſtulabat longam & peculiarem quandam difficultatem, an ſcilicet ſuper lege naturali & diuina cadat diſpenſatio? à qua proinde conſulto abſtineo, cum non ſit præſentis ſpeculationis, nec mei propoſiti agitare in præſentiarum Scholaſticas quæſtiones, quæ communiter tractantur in Scholis. Videatur D. Tho. & Soto, locis ſupra citatis.

Nota, nihil eſſe inæqualius æqualitate, vbi perſonæ ſũt inæquales.

ARTICVLVS XXVI.

De diuerſis Iuris regulis ad exactam & perfectam, atque genuinam legum & ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum intelligentiam, quam maxime neceſſarijs.

POſt traditam in communi iuſtitię, ac legum omnium aliqualem cognitionem, acturi de iure canonico atque ciuili in particulari, de conſuetudinibus, ſtatutis, atque Conſtitutionibus Apoſtolicis, & rebus omnibus, ad diſpenſationis materiam ſpectantibus, & de Eccleſiaſticis cenſuris, quod fiet in ſubſequentibus quæſtionibus, non ab re in præſentiarum viſum eſt, ex ijs, quæ ex aliorum continua lectione percepimus, pro inſtituendis Prælatis Regularibus, atque Eccleſiaſticis iudicibus cunctis, aliquot Iuris regulas conſtituere, quæ haud dubium, quam maximum emolumentum eiſdem ſunt allaturæ, viſæque ſunt ſummopere neceſſariæ, pro his maxime, qui Iuri Canonico, aut ciuili, neque vero ſacræ Theologiæ, vllo vnquam tempore operã dederunt. Mirandũ certe eſt, quin vero & multis gemitibus, atque irremediabilibus lacrymis deplorandum, idque cum video ſiue audio obſtupeſco, ac viſcera mea contremiſcunt, quod præſenti hoc ſeculo, multo malo noſtro experimur, quamplurimos, quidem ſcientiæ ac literarum fere prorſus ignaros, in hiſce rebus ſe immiſcere non vereri, ac temere, Prælationis & iudicandi munus & officiũ aſſumere ſibi Religioſorum & Eccleſiaſticorum cauſas, introcatas interdum velle cognoſcere iudicare, atque determinare, ius ſuũ quod virtutis Iuſtitiæ eſt proprium, vnicuique reddere, cum neque ipſi quid Ius ſit plene norint, ſeu quod dicitur, vnquam ipſum à primis liminibus ſalutauerint. Cum igitur in eum ego finem, poſt meam inſtitutionem, hunc laborem aſſumpſerim, & huic Manuali ſtruẽdo operam dederim, vt prædicto malo & dãno, quod multorum aliorum, atque innumerabilium iniuriatum eſt cauſa, vtcumque poſſem mederi, ſequentes Iuris regulas, ad legum & ſacrorum Canonum intelligẽtiam ſummopere neceſſarias, non incongruum exiſtimaui in medium producere, quæ ad 22. capita reducentur, vt ex ſequentibus Concluſionibus conſtabit per ordinem.

Prima Concluſio.

Omnis lex vniuerſalis & generalis, generaliter etiam atque vniuerſaliter intelligenda eſt, locumq. habet in omnibus contentis in tali genere, etiamſi non in omnibus eadem militet ratio, ſed alia, aut aliqualiter videatur diuerſa, in vna ſpecie, & in altera. Hæc concluſio eſt communis omnium reſolutio & de ea videndus eſt doctiſſimus Doctor Nauar. in innumeris ſuæ doctrinæ locis, ſed maxime libro 3. Conſil. de Cler. non reſid. conſ. 2. nu. 1. & de teſtam. conſ. 10. nu. 3. & de Reg. conſ. 48. nu. 1. & 5. & conſ. 79. nu. 1. cum ſeq. & de cenſ. conſ. 8. num. 2. & ſæpe alibi, quam & probat primo *ex cap. ſolita, de maior. & obed. & ex l. 1. §. & generaliter, ff. de leg. præſtan. & ex l. 1. §. quod autem. ff. de alea luſu, & aleato. & l. de pretio ff. de publ. in rem actio.* Tradit hoc etiam Decius poſt alios, conſ. 669 nu 3. quod adeo verum eſt, vt etiam lex odioſa & pœnalis, loquens in communi, atque in generali, comprehendat omnes ſpecies, quæ ſub propria verborum ſignificatione continentur, prout habetur *in l. cum lege, ff. de teſta.* & tradit ſupradictus Decius in *l. factum, § in pœnalib. num. 12. ff. de reg. iur.* & ſæpe alibi, & Alciat. *in rubr. de verb. ſignif. pag. 1.* Sed fallit ſupradicta regula, quando prædicta lex generalis per ſpecialem aliam limitatur, ſeu in ea aliquis caſus excipitur, iuxta gloſſam communiter receptam, *in l. de pretio ff. de publ. in rem acti.* & hoc, ſiue lex excipiens atque limitans generalem legem præcedat, ſiue vero ſequatur, *iuxta l. ſed et poſteriores, ff. de leg. & gloſſa in l. ſciendũ, ff. qui ſatis cogantur, iuncta gloſſa in authen. offeratur. C. de litis conteſt.*

Leges generales generaliter ſunt intelligendæ, atq. interpretandæ.

Quando fallit prædicta Regula.

Secunda Concluſio.

Sicut leges priores, generales atque vniuerſales, non tolluntur ſed limitantur, & modificantur per poſteriores ſpeciales, in aliqua ſpecie illis contraria, & quoad illam ſpeciem, ita etiam & leges generales poſteriores, interdum modificantur & limitantur, per ſpecies priores, ſimiliter contrarias quoad illam ſpeciem. Hãc concluſionem tenet etiam Nauar. in innumer. ſuæ doctrinæ locis, ſed maxime lib. 3. Conſil. de Cler. non reſiden. conſ. 2. num. 2. & lib. 3. de regul. Conſil. conſ. 79. nu. 2. & ſæpe alibi, & habetur expreſſa *in l. ſed & poſteriores. ff. de leg. & in l. in toto, ff. de reg. iur.* & ibi Decius, *& in cap. generi per ſpeciem, eod. tit. lib. 6* cuius ordinarium & quotidianum exemplum, adducitur *ex l. ſciendum, ff. qui ſatis cogun. & ex authen. offeratur. C. de litis conteſt.* quarum gloſſæ communiter receptæ dicunt legem illam authenticę prædictę, nouam & poſteriorem generaliter loquentem, quæ diſponit debere actorem præſtare fideiuſſores reo, licet ſit poſterior limitari & modificari per prædictam *l. ſciendum*, quę diſponit eum qui bona habet immobilia, non teneri ad dandum fideiuſſores, quamuis ſit prior, quamuis etiam in neutra earum de altera mentio fiat, quod & identidem dicẽdum eſt in alijs ſimilibus caſibus, ſi qui occurrerint. Quæ concluſio, vt inquit ſupradictus Nauar. loco vbi ſupra, procedit etiamſi in lege poſteriori & noua apponeretur clauſula communiter conſueta, non obſtantibus quibuſcunque legibus contrarijs, vt expreſſe tenet, & probat Batt. ab omnibus receptus, *in extra, ad reprimendum, verbo non obſtantibus*, quem etiam refert, & ſequitur Decius in Regula in toto, ff. de reg. iur. nu. 7.

Sicut leges priores generales atque vniuerſales interdum limitantur, & modificantur per poſteriores ſpeciales, ita etiam & leges generales poſteriores limitantur & modificãtur interdum per ſpeciales priores.

Tertia Concluſio.

Semper in legibus, ſacriſque canonibus iurium correctio eſt vitanda, concordia autem quam maxime quærenda, oportetque omnium, quantum fieri poſſit, iura concordari iuribus, & conciliari ſi poſſunt rationabiliter. Habetur dicta concluſio, *in cap. cũ expediat, de elect. li. 6. & in l. 1. C. de inoff. dotibus, & in l. ſi quando. C. de inoffic. teſtam. & in c. Eccleſia veſtra, el 2. de elect.* vbi & redditur ratio, quia non eſt præſumendum, velle Legiſlatorem vnico verbo antiqua omnia iura deſtruere. Facit & ad hec, *cap. quæ a iure, de reg. iur. lib 6.* vbi dicitur, *quod quæ a iure cõmuni exorbitant, non ſunt in conſequentiam trahenda.* Qua quidem regula ad plurimorum ca-

Semper in legibus, ſacriſq. canonibus iurium correctio eſt vitanda, cõcordia autem quã maxime quærenda & procuranda.

ſuum

ſuum deciſionē vtitur Nauar. ſed maxime in Conſ. lib. 1. de tempo. ordin. conſ. 14. num. 4. in fine. Facit etiam ad hoc, id quod communiter dicitur à DD. quod antiquæ, & communes leges quam maxime conſeruari debent, & quod quādo reperitur aliqua lex, quæ ſit contra iuris regulas, ſic debet intelligi atque interpretari, vt quanto minus fieri poſſit, corrigat ius commune. Pro hac etiam ratione omnes leges exorbitantes & correctoriæ exiſtimātur odioſæ, & dicunt Doctores, eas ſtricte eſſe interpretandas atq. intelligendas, locumq. non habere, niſi in eo caſu quo loquūtur, vt habetur in iure in *l. quod vero, ff. de legibus*. Adduntque oēs cōiter Iuriſperiti, quod ſufficit legi correctoriæ atque exorbitanti, vt in aliquo caſu operetur, cum ſicut dictum eſt, non ſit præſumendum, velle Legislatorem, vnico actu, omnia antiqua iura deſtruere. Videatur hac de re ſpecialiter Dec. *in c. fin. de reſcript. in fine.*

Quarta Concluſio.

Mens & ratio legis eſt anima ipſius legis.

Mens & ratio legis eſt anima ipſius legis. Hæc concluſ. celebris multum eſt in Iure, & habetur in *cap. fin. de reg. iur. lib. 6.* adiuncto dicto Dyni ibidem ab omnibus recepti, & *in cap. Marcion. 1. q. 1.* quod eſt D. Hieronym. dicitur, *quod non putare debemus, Euangelium poſitum eſſe in ſolis Scripturarum verbis, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum folijs ſed in radice rationis.* Pro quo facit, *l. ſcire leges, ff. de legibus,* vbi habetur, *quod ſcire leges, non eſt ipſarum verba tenere, ſed vim & poteſtatem.* Et Paulus Iuriſconſultus, in *l. penul. ff. ad exhiben.* dixit, non oportere, ius ciuile calumniari, neque verba, ſed qua mente, quid dictum ſit animaduertere. Facit & id quod dixit Imperator olim, *in l. non dubium. C. de legibus. Non dubium eſt in legem committere, qui verba legis amplexus, contra Legislatoris nititur voluntatem.* Quo fit, vt in omni iuris diſpoſitione recte intelligenda mens, & voluntas diſponentis, habere debeat primum locum, & ipſa eam debeat regere, per *l. in conditionibus, ff. de conditionib. & demonſtrat.* cum ei concordans, & plus mens & ratio legis attendi debent, quam verba, per *l. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo*, eo vel maxime, quia ſemper præſumendum eſt legem duci ratione, iuxta *cap. conſuetudo,* vbi dicitur, *quod lex eſt quidquid ratione conſiſtit.* Et Baldus in *cap. 1. de conſtit.* etiā dicit, quod lex conſiſtit in ſubſtantia rationis, & *in c. dilectus, el 2. de reſcript. & in l. ſi quis ſeruo. C. de furtis,* inquit, quod ratio legis, & mens legis, idem ſunt & quod ratio finalis eſt anima ipſius legis, ſicq. lex omnis habito reſpectu ad hoc, intra ſuos limites limitari, aut extendi debet, *argumento l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2. Facit, & cap. ratio nulla, de praben.* & tradita per Panor. *in cap. ſubiectum, & in cap. meminimus, de appellat.* Vnde & generalis eſt regula, quod ſemper habendum eſt pro lege, id quod Legislator intendit, quodque interrogatus dixiſſet & reſpondiſſet, cum ipſam ferebat, vt late tradit & probat ſupradictus Nauar. lib. 3. Conſ. de decimis, conſ. 2. num. 1. per gloſſam ſingularem, *in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact.* Et quod leges ſecundum mentem, atque intentionem Legislatorum, ligent & non amplius, doctiſſime probat idem Nauar. in tract. de reddit. Eccleſ. q. 1. in penult. ſummario, nu. 2. id deducendo ex omnibus ſupradictis iuribus. Ex qua concluſione colligitur, quod vbicumque habet locum ratio legis, illic habebit illum & ipſa lex, non vero aliter, per *l. 1. C. de interdictis*, & ſecundum Archidiac. quem ſequitur Gemintan. *in cap. vbi periculum, de electio. lib. 6.* & hoc etiamſi verba ipſa legis contradicant, *per l. ſcire oportet, §. aliud in verbo, ſed & ſi maxime verba legis, ff. de excuſat. tuto.* quia vt dictū eſt, non in folijs, ſed in ſenſu conſiſtit lex, ſiue Euangelium, *iuxta cap. Marcion. 1. q. 1.* facit & *cap. intelligentia, de verbor. ſignif.* facit & *text. in l. 3. C. de libe.* Facit etiam ad hoc, quod ex communi Iuriſperitorum reſolutione in teſtamentis, vbi manifeſtiſſimus eſt ſenſus teſtatoris, interpretatio verborum nuſquam tantum valet, vt ſenſu melior exiſtat. Bald. etiam in *l. commiſſaria, C. de pact. inter empt.* dicit, quod licet iudici ſit impoſita neceſſitas ſeruandi ſtatutum, ſecundum formam, prout iacet ad literam, argum. *l. 1. §. ſi is qui nauem, ff. de execut.* non tamen habet locum hæc neceſſitas, niſi ſaluo ſemper legis intellectu, nam vt inquit D. Paulus 2. Corint. 13. *Litera occidit, ſpiritus autem viuificat.* Videatur hac de re gloſſa *in cap. illo vos, verbo pignus, de pigno.* & Panor. in *cap. ſua, de vſuris, in fin.* quæ omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Quinta Concluſio.

In legū, ac canonum, & conſtitutionum Apoſtolicarū interpretatione, & declaratione, ad proœmia atque præfationes quā maxime aduertere oportet.

In legum quarumcumque humanarum, ac ſacrorum Canonum, Pontificaliumque Conſtitutionum, interpretatione atque declaratione, quam maxime debet attendi ad proœmia & præfationes, quę vt plurimum Legislatorum finalem cauſam continent. Habetur hæc concluſio *in l. fin. ff. de here. inſti.* vbi hoc ipſum notant, & aduertunt Bart. Bal. Ang. & alij Iuriſperiti, ſed præſertim Panorm. *in cap. aduerſus, nu. 2. de immun. Eccle.* & Imol. *in d. l. fin.* Qui omnes vnanimiter dicunt, quod ex verbis proœmij colligitur mens & intentio diſponentis, ſicut & ex præfationibus probatur intentio contrahentium, *per l. Titia, §. idem reſpondit, ff. de verb. obligat. & l. item quia, §. fi. ff. de pact.* & Bar. in *l. ambitioſa, colum. penul. de decr. ab ordine faci.* inquit, ad proœmium ſemper recurrimus, quo diſponentis voluntatem conijciamus. Ad quod probandum inducit *l. 1. in princ. ff. ad Senat. Maced. & l. cum hi, in princ. ff. de tranſact. & l. cum inter dilectos, §. cæterum, ff. de fide inſtru.* & multa alia iura, quæ breuitatis gratia facio miſſa. Quæ quidem concluſio & regula eſt maxime notanda, & conſideranda ad intelligendas leges, & canones, ſtatuta, & priuilegia, nam à præfationibus & proœmijs, reſtringenda ſiue amplianda eſt ſequens diſpoſitio, cum exinde perſpiciatur & intelligatur mens, & intentio Legislatoris, cauſaq. finalis, qua fuerunt moti ad aliquam legem cōdendam, ad quod magis eſt attendendum quam ad ipſius verba, etiam expreſſa per omnia ſupradicta Faciunt etiam pro hac regula *cap. fin. de verb. ſignif. & cap. intelligentia eod. tit.*

Sexta Concluſio.

Ad intelligēdam mentem, & intentionē Legislatorum, et conceſſionem quarumcumq. gratiarum & priuilegiorū, ad verba quæ ponūtur, præceduntque in ſupplicatione, quam maxime oportet aduertere.

Ad intelligendam etiam mētem, & intentionem Legislatoris, & maxime in conceſſione aliquarum gratiarum, ſiue Priuilegiorum, quam maxime aduertendum eſt ad verba, quę præcedunt ſupplicatione, recipiuntque ipſa interpretationem & declarationem à ſupplicatis, cum præſumendum ſit, velle Legislatores, ſiue Priuilegiorum cōceſſores, cum mente ſupplicantium ſe conformare, & tantummodo concedere, quod ipſi petierunt atque ſupplicauerunt, & non amplius. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, iuxta quandam decretalem *in cap. inter dilectos, §. cæteris, de fide inſtrum.* vbi hoc ipſum notat Felin. & omnes communiter Iuriſperiti. Aduertendum præterea eſt, ad id, ad quod verba legum, canonum, ſiue priuilegiorum principaliter proferuntur à Legislatoribus, nam vt inquit Vlpian. Iuriſconſultus in *l. non autem, ff. de flumine.* illa Prætoris verba in principio legis poſita, *ne quid in flumine, ripave fiat, quo ſtatio nauigio deterior fiat*, de flumine nauigabili ſunt intelligenda; quoniam ad

id prin-

id principaliter proferuntur, & verba poſita ad vnum finem, ad illum ſunt interpretanda, & non aliter, vt habetur *in cap. fin. de verb. ſignif.* Item quia verborum intelligẽtia, vt inquit D. Hilarius, ex cauſis deſumenda eſt, vt habetur *in cap. intelligentia, eo. tit.* Idem habetur *in l. non omnes, ff. de rebus credi. & in l. in agris, ff. de acquir. rer. dom.* facit ad hoc, quia, vt inquit Philoſophus, actus agentiũ non ſe extendunt, neque operantur vltra voluntatem ipſorum. Quod commune principium & iuris axioma vnanimiter tradunt omnes Iuriſconſulti, & ponunt illud pro generali, & magiſtrali regula, ſumma animaduerſione & conſideratione digna. Aduerto etiam, quod in verborum cognitione, non ſolum eſt attendendum ad ſolam vnam legis partem, verumetiam & ad alias præcedentes, ſiue ſubſequentes, nam vt inquit D. Auguſt. lib. 3. de doctr. Chriſt. cap. 26. & ſuper Geneſim ad literam cap. vlt. *Vna ſcriptura nõ ſolum declaratur per aliam eius partem, verumetiã quandoque per alias, ab ea omnino ſeparatas, & cum verba ſcripturæ apertius in vno loco ponuntur, exinde diſcendum eſt, quomodo in alijs locis obſcuris intelligantur.* Et in eod. lib. 3. de doctr. Chriſt. c. 2. inquit, *Quod cum verborum ambiguitas occurrit, contextus ipſe ſermonis, à præcedentibus, & ſubſequẽtibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio poſuerunt, conſulendum eſt, vt videamus, cuinam ſententiæ de pluribus, quæ ſe oſtẽdunt, feratur ſuffragium.* Quibus conſonat & illud, quod tradidit olim Cicero lib. 2. de inuent. vbi agens de verborum controuerſia, quæ interdum reperitur in ſcriptoris, inquit, *quod ſi ipſa ſeparata verba ex ſe conſiderẽtur, omnia pleraque videbuntur ambigua.* Facit & ad hoc, quod dixit Vlpia. *in l. 1. ff. de reb. dub.* nempe *alteram partem alternatiuæ per alteram debere interpretari.* Idem dixit Iulian. *in l. ſi ſeruus, §. ſi ff. de postlim. reuer.* ad ſummã nummorum legatorum conficiendam, ea quæ præcedunt, & quæ ſequuntur ſcripta eſſe attẽdenda. Cuius ſimilia verba paſſim reperientur apud Iuriſconſultos. Cœleſt. etiam Papa, *in cap. ſecundo requiris, de appell.* inquit, *quod vtriuſq. iuris argumenta nos docent, ea quæ in principio, ad medium, & ad finem, & vice verſa eſſe referenda.* Quod omnino idem, & expreſſius dixit Nicolaus III. *in c. exijt, qui ſeminat, §. in primis, de verb. ſignif. lib. 6.* explicando noſtram Fratru Minorum Regulam, qua etiam de re videndus eſt Bald *in d. cap. ſecundo requiris.* vbi inquit, *quod per media declarantur extrema, & per vnum extremum declaratur & aliud.* Verba ſunt omnia iſta maxime notanda, atque memoriæ commendanda, ad legum, & ſacrorum Canonum, ſtatutorum, atque Priuilegiorum interpretationem, atque declarationem.

Nota hoc valde.

Septima Concluſio.

Verba legum, ſiue canonum, numquam eſſe debent otioſa, ſemperq; aliqd dẽnt operari.

In ſupradicta legũ, ſacrorumq. Canonum declaratione modis omnibus curandũ eſt, idq. præcipue præ oculis habendum, vt non ipſarum fruſtretur intentio, aut verba otioſa ſiue inutilia vllo modo reddantur, quin vero ſemper debẽt aliquid operari, ſuumq. habere effectum, etiamſi ſit in materia ſtricta, odioſa, & correctoria. Hæc concluſio eſt omnium Iuriſperitorum cõmunis, & habetur in multis iuribus, ſed maxime *in c. in his, de priuil. & in c. ſi ciuitas, de ſent. excõ lib. 6.* vbi ad hoc propoſitum dicitur, quod interdictum latum contra ciuitatem, quod quia eſt odioſum, conſequenter proinde erat limitandum & reſtringendũ, & nullo modo ampliandum, aut extendendum, late nihilominus interpretãdum eſt, ita, vt etiam includat ſuburbia, quæ non eſſe partẽ ciuitatis conſtat, *ex c. Rodulphus, de reſcript.* nullam aliam ob cauſam, niſi vt eiuſmodi interdictũ non ſuo fruſtretur effectu. Et gloſſa ab omnibus recepta, *in c. quãquam de vſur. verb. teſtamentum, lib. 6.* eandem ob cauſam, illum tex. exorbitantem, atque corrigentem ius commune, & antiquum de ſolo teſtamento loquentem, extendi etiã debere dicit ad codicillos, cum tamen codicilli longe aliud ſint a teſtamẽtis, vt habetur *in l. ſi idem, C. de codicillis*, nõ ob aliud niſi vt non ſuo etiam fruſtretur effectu. Quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum, quo habito ſemper reſpectu ad mentem, atque intentionem Legiſlatorum, vt dictum eſt, verba legum ſuum ſemper ſortiantur effectum, in eiſdem a Legiſlatoribus intentum.

Octaua Concluſio.

Legum duplex eſt mens, ſiue intẽtio, quedã comprehẽſiua, altera vero extenſiua.

Pro eadem legum interpretatione, atq. declaratione aduertere quam maxime oportet, quod duplex eſt mens, atque intentio legum, quædam comprehenſiua, alia vero extẽſiua. Hæc concluſio & ſententia eſt Iuriſperitorum communis, de qua ſpecialiter videndi ſunt Ioan. de Imol. & Gemin. *in c. ſi poſtquam, de electio. lib. 6.* & Sylue. *verbo, lex q. 18.* vbi aduertit, non ſic hoc eſſe intelligendum, vt exiſtimemus duas eſſe legis mentes, ſiue intentiones, nam nõ eſt niſi vna, & eadem omnino, ſed dupliciter conſiderata, aut cõparata ad duo, nempe ad rem, de qua agitur in lege, cuius eſt ratio, ſiue ad caſum in ea comprehenſum, quę dicitur intentio legis comprehẽſiua, vel ad aliam rem ſimilem, ſiue alium ſimilem caſum, qui dicitur ratio legis extenſiua. Sed inter prædictos DD. Iuriſperitos eſt magna lis & controuerſia, in definiendo & determinando, quomodo monſtretur, aut deprehendatur mens ſiue intentio legis comprehenſiua, & extenſiua? Cui difficultati reſpondens ſupradictus Sylueſt. loco ſupra citato, q. 20. de mẽte, atque ſententia prædictorum Imolæ & Geminia. *in d. c. poſtquam*, inquit, quod mens Legis comprehenſiua monſtratur & comprehenditur ex quatuor. Primo ex communi vſu verborum, quia prę-ualet omni rigori & ſignificationi verborũ, iuxta *l. librorum, §. quod tamen Caſſius, ff. de legat. 3. & c. cum dilectus, de conſuet.* Secundo, ſi aliter intelligendo ſequeretur aliquis intellectus abſurdus, cũ lex debeat eſſe poſſibilis, honeſta, &c. iuxta ſuperius dicta, ex *cap. erit autem lex, diſt. 4.* & tradit Bart. *in l. omnes populi, ff. de iuſtit. et iure.* Ad hoc explicandum, & declarandum ponit exemplum, & dicit quod lex, vt qui occiderit hominem, capite plectatur, ſi ad literam deberet intelligi, ſequeretur, quod occidens alterum, ſeipſum defendendo, vel etiam furioſus, ſi quempiam occiderit, deberet occidi, contra *Clement. ſi furioſus, de homic.* quod eſt abſurdum. Tertio, quando in lege eſt expreſſa ratio legis, quia ex illa, vt dictum eſt, colligenda eſt mens legis, & ipſius latoris, iuxta *clem. 1. de electio. & cap. ex parte, de poſtul.* vbi prohibitio de aduocando facta Monachis, extenditur et ad Canonicos, licet ſint diuerſi, quia Conſtitutio fundat ſe ſuper Religione, & omnis Conſtitutio, quæ habet reſpectum ad Religionem, licet loquatur de Monachis, comprehendit etiam prædictos Regulares Canonicos, cum ſint veri Religioſi, & emittant tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota. Secus eſſet, ſi loqueretur de Religione cum aliquo addito, ſeu aliqua qualificatione, vt dicendo Monachi nigri, & huiuſmodi. Quarto, quando per eandem Conſtitutionem vel per aliam appareret ſe quod ibi eſt poſitum

Nota hoc valde.

Quo deprehendẽda ſit mens, & intẽtio legis cõprehẽſiua, atque extenſiua.

gratia exẽpli fuiſſe poſitum, ſicut *in l. 1. ff. vti poſſi-de.* dicitur, quod licet verba edicti loquantur de æde, tamen in fundo etiam habent locum, *vt in §. hoc interdictum omnibus.* Mens autem extenſiua ſecundum eoſdem comprehenditur ex identitate rationis non ſcriptæ, *vt in l. 1. C. de interd. & releg.* facit *& cap. inter cætera, de reſcript. & cap. 2. de translat. Prælat.* quia de ſimilibus ad ſimilia idẽ eſt iudicium, vt habetur *in d. cap.* Videatur hac de re Syluester vbi ſupra.

Nona Concluſio.

Ex legũ mẽte, atq; intentione comprehenſiua ſic sũt leges interpretandæ & declarandæ, vt locũ habeãt in omnibus ſimilibus, non ſolum fauorabilibus, verum etiam odioſis, atque pœnalibus.

Ex legum mente atque intentione comprehenſiua, ſic ſunt leges interpretandæ, declarandæ, atque intelligendæ, vt locum habeant in omnibus ſimilibus non ſolum fauorabilibus, verumetiam odioſis atque pœnalibus. Hæc concluſio duas habet partes, & quidem quoad primam partem, de ſimilibus fauorabilibus, paruam aut nullam continet difficultatem. Conſtat enim apud omnes, compertiſſimumq. eſt in iure, quod ex dicta mente atque intentione legum comprehenſiua, hoc eſt, quando caſus incidentes ſeu occurrentes, comprehenduntur in ratione legum ipſarum, licitum eſt argumentari ex ſimilibus ad ſimilia, prout habetur *in cap. multis, 2. quæſt. 1. cum gloſſ. & in cap. translato, de Conſtitut.* Super quod dicit Panormitan. quod vbi caſus eſt ſimilis, & habet caſum ſpecialem in contrarium, extenſio fieri non debet, quia non debet fieri correctio legum ex ſimilitudine rationis; at vbi contrarium non reperitur, bene poteſt fieri dicta extenſio, & ſic venit intelligenda *l. non poſſunt, ff. de leg.* quod & notat Bart. *in l. non dubium, C. de leg.* vbi dicit, idẽ eſſe in conſuetudinibus & ſtatutis, *per l. de quibus, ff. de leg.* & Syluest. *verbo, argumentatio iuridica, quæſt. 1.* hac de re agens inquit, quod ſtatutum municipale & conſuetudo, poſſunt ad alios caſus extendi, ex identitate rationis, dummodo illi caſus non habeant legem cõtrariam, & ſic dicit eſſe intelligendum *cap. noſtra, de iniu.* vbi tenuerunt multi, ſed male, quod ſtatutum non debet extendi, quia eſt ſtricti iuris, ſed illud procedit, quando fieret extenſio, cum legis correctione, alias vero non.

Secunda vero concluſionis pars, nempe quod ſecundum mentem comprehenſiuam, fiat extenſio legis ex ſimilibus, non ſolum in fauorabilibus, verum etiam in pęnalibus & in odioſis, maiorem habet difficultatem: ſed nihilominus hanc ſententiam tenent, Ioan. de Imola, & Geminianus, *in l. ſi poſtquam, de elect. lib. 6.* relati a Syluestro *verbo, lex quæſt.* 18. vbi hoc idem tenet, ſed inquit, quòd hæc proprie non eſt extenſio. Et ſic intelligẽdum eſſe dicit illud, quod dixit Panor. *in cap. quia in inſulis, de ſtatu Monach.* quod lex debet ampliari & reſtringi, ad limites rationis expreſſæ, etiamſi verba non patiantur, iuxta *l. adigere. §. quamuis, ff. de iure patro. & l. cum pater, § dulciſſim. ff. de leg. 2. & l. pater, §. fundum, ff. de leg. 3. & cap. ſuggeſtum, c. meminimus, de appell.* facit, *& cap. cum dilecta, de confir. vtili. vel inutil.* & inquit, quòd eſt bonus textus ad idem, *in reg. fin. de reg. iur. lib. 6.* & quod notat Bart. *in l. item quæritur, §. qui impleto, ff. loca.* Quin vero & idem Panor. *in cap. 1. de iur. calu.* dicit, quod etiam in pænalibus, ſeu odioſis, quando ratio eſt expreſſa, extenditur atque ampliatur diſpoſitio legis ad limites rationis expreſſ. quod & notat Gloſſ. *in Clem. 1. verbo eligatur, de elect. et in Clem. 2. verbo plenum, de vita & honeſta. cler. & in d. reg. ſi.* ſecus autem eſſet ſecundum eundem Panor. *in c. 1. de ſent. & re iudicata*, in dictis pęnalibus, vbi allegaretur ſimile ſub terminis facilioribus, vel paribus, vt notat Innoc. *in c. cum ſpeciali, de appell.* Videatur hac de re Nauar. *in c. pœna, de pęnit. d. 1. nu. 4.* vbi hoc arg. latè proſequitur, dicẽs, quod omnis lex etiam odioſa & pęnalis, extendenda eſt ad omnia, quæ verba illius ex propria ſignificatione comprehendunt, quam dicit eſſe celebrem doctrinam Aretini, *in l. cum lege, ff. de teſta.* approbatam a Decio, & ab Alciato, & alijs quos ibi citat, & ratio, inquit, eſt, quia extendere legem ad omnia illa, quæ proprie verba eius ſignificant, non eſt extendere illam ad caſum non comprehenſum in ipſa, nam omnia ſignificata proprie per verba legis, in ea cenſentur contenta, quod eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum.

Nota hoc valde, in quibus caſibus leges pœnales poſſunt extendi ad omnia quæ ſub propria verborũ ſignificatione cõprehenduntur.

Decima Concluſio.

Secundũ mentem ſiue intentione legũ extenſiuam, nõ fit legum extenſio ex identitate rationis in pœnalibus, ſed ſolummodo in non pœnalibus.

Secundum mentem ſiue intentionem legũ extenſiuam, non fit extenſio legis, ex identitate rationis in pęnalibus, ſed ſolum in non pænalibus, ſeu potius fauorabilibus. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradictorum Imolæ, & Geminian. loco ſupracitato, & refert eam Syluester, vbi ſupra aduertendo, ad quod circa hoc eſt magna lis, & controuerſia inter Canoniſtas, nam Ioan. Andr. (vt videtur) aliqualiter eſt ſibi cõtrarius in ſuis Gloſſis, nam in *capitulo diſpendia, de reſcript. libro 6.* dixit, quod per identitatem rationis habet locum legis diſpoſitio, ſed non pęna, *& in Clem. 1. de elect.* aliter ſentire videtur. Gloſſ. vero dicti *cap. ſæpe, de tempor. ord. lib. 6.* dicit, quod conſtitutio pænalis extenditur ad alium caſum, quam comprehẽſum, quando eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo, & quod tunc proprie non dicitur extenſio, quia quod eſt ex ratione legis, eſt ipſa lex; quod & multis iuribus, & rationibus comprobat, & inquit, quòd Dominus Petrus dixit hanc Gloſſ. eſſe ſingularem. Sed nihilominus Ioan. de Imola, & Gemin. dicunt non fieri extenſionẽ legis, ſeu conſtitutionis pęnalis, ad alium caſum, quam ad comprehenſum; etiamſi ſit omnimoda ſimilitudo, & ſubſit eadem ratio, quod etiam tenet Io. Andr. *in reg. odia, de reg. iur. lib. 6.* & hoc eſt, quod communiter teñetur a Doctoribus pro concluſione, & reg. vera. Quod & probari videtur *ex cap. conſtitutionem, de regul. lib. 6.* vbi conſtitutio loquens de Prædicatoribus, & Minoribus, ex communi reſolutione non habuit locũ in alijs Ordinibus Mendicantibus, licet eadem ſubeſſet omnino ratio, ex quo factum fuit, vt propter identitatem rationis, prædicta lex prorogata fuerit ad alios Mendicantes. Supradicta omnia refert dictus Syluester, loco ſupracitato, ſed poſtmodum a dicta doctrina recedit, & dicit, quod magis ſibi placet opinio ſupradictæ Gloſſæ, *in d. cap. ſæpe*, cum hac limitatione, quod ratio ſit expreſſa, vel ſaltem indubitate præſumpta: & ait conſequenter, quod omnis conſtitutio pęnalis, cuius ratio eſt expreſſa per legem, extenditur ad alium caſum ſimilem non expreſſum, ſi ratio ſit par ſimpliciter, ſeu eadẽ aut maior & legislator non diſponat aliquid particulariter in contrarium, declinando a ratione legis propter aliquam particularem, & priuatam conſiderationem. Quia inquit, ſicut philoſophice loquendo eſt impoſſibile eſſe eandem cauſam, quin idem ſequatur effectus; ita & iuridice loquendo, eſt impoſſibile eſſe eandem rationem & non eſſe idem ius, cum ratio ipſa ſit formaliter ius, quinvero & ipſa lex, niſi aliud habeatur ex

Nota hoc valde.

volun-

voluntate legiſlatoris, quã etiam inquit, ſequi non tenemur, niſi exprimatur. Hæc ſupradictus Syluester, vbi ſupra, quod & probat ex multis iuribus, a me breuitatis cauſa omiſſis videantur ibidem: Et concludendo inquit, quod non poteſt proprie dici, quòd dicta ſit interpretatio extenſiua, ſed potius intenſiua, ſeu intellectiua, quia lex non eſt aliud quam ratio ipſius legis, vt habetur, *in l. non dubium. C. de leg.* In his omnibus Syluest recedit a concluſione, & regula ſuperius poſita, ſed contrarium eſt verius, & quod tenetur communiter, loquẽdo de mente & intentione legis extenſiua, eligat vnuſquiſque, quod voluerit, aut magis probabile ſibi viſum fuerit, iã enim ipſe appoſui, meam opinionem, atque ſententiam.

Vndecima Concluſio.

Quãuis cõiter, & regulariter loquendo, odia reſtringi fauores vero conuenit ampliari in aliquibus tamẽ caſib. leges pœnales ſunt ẽt amplianda.

Quamuis generalis ſit regula, quod odia reſtringi fauores cõuenit ampliari, quodque ea, quæ a iure cõmuni exorbitant ſunt reſtringenda, quod etiam in pęnis benignior interpretatio eſt facienda, vt habetur *in cap. odia de reg. iur. lib. 6. & in c. pœna, de pœnit. diſt. 1.* & quod in interpretatione legum pęnæ potius molliendæ ſint, quam exaſperandę, nihilominus aliqui ſunt caſus, in quibus leges & conſtitutiones pœnales, latè ſunt interpretandæ. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest. *verbo lex, q. 29.* vbi adducit ex Bart. vnum caſum ſingularem, *in l quemadmodum, C. de agri. & cenſ. libro 11.* vbi inquit, quod licet lex pœnalis & odioſa, extra proprium ſignificatum nullatenus extendatur per ſupradicta tamen vbi extenſio tendit in fauorem Reipubl. ita debemus ipſam extendere, ſicut legem fauorabilem. Vnde inquit, quod cum ad fauorem Reipubl. pertineat maleficia puniri, vt vel ſic prouincia quieta permaneat, iuxta *l. congruit, ff. de offic. præſ.* ſi per legem aliquam punitur quidpiam faciens, per eandem punitur & fieri mandans: cuius rationem quamuis non adducat ſupradictus Bar. adducit tamen illam Syluest. ac dicit, id ex eo eſſe, quia pars totum illud, quod eſt, totius eſt; vnde cum ſtricta interpretatio in pęnalibus introducta ſit in fauorem particularis hominis, qui eſt pars totius multitudinis, ſiue Reipub. in ſupradicto caſu, contemni debet ille fauor propter fauorem totius communitatis, quod eſt multum notandum. Panor. etiam *in cap. ex tenore, qui filij ſint legit.* dicit, quod conſtitutio pœnalis debet & poteſt extendi, & largo modo interpretari, quãdo emanat, vt euitentur animarum pericula, nam pro ſalute animę contemnenda eſt ſalus corporis. Ex quo colligit, & infert Syluest. vbi ſupra, generalem quandam philoſophicam regulam, quod quotieſcumque illud in cuius fauorem tendit larga interpretatio conſtitutionis pœnalis, eſt fauorabilius eo, in cuius fauorẽ tendit interpretatio ſtricta, larga facienda eſt interpretatio, nam ſecũdum Philoſophum, eius quod magis diligimus, oppoſitum magis odimus, regulariter loquendo. Hæc Syluest. vbi ſupra.

Duodecima Concluſio.

Multũ oportet ſcire ad legũ interpretationem atq. declarationẽ, quanã leges ſint fauorabiles, q̃ vero odioſę, atq. pœnales, vt exinde ſciatur, quanã ſint reſtringenda, quæ autem amplianda.

Ad legum & ſacrorum canonum, conſtitutionumque Apoſtolicarum interpretationem, atque declarationem, quam maxime ſcire oportet, quænam dicantur fauorabilia, quæ vero odioſa, atque pęnalia, vt exinde percipi poſſit, atque conſtare, quænam debeant limitari & reſtringi, quæ vero extendi & ampliari. Hæc concluſio eſt omnium Iuriſperitorum communis, quamuis in cõſtituendo, & determinando hoc ipſi nimis inter ſe varient, ſintque diuerſi, aſſerentibus quibuſdam aliqua eſſe fauorabilia, quæ alijs nimium eſſe videntur odioſa. Pro quorum omnium intelligentia, dico ſecundum magis communem ſententiam, quod ſemper lex dicitur fauorabilis, ac cõſequenter amplianda (idemque eſt iudicium de ſacris canonibus & cõſtitutionibus Apoſtolicis) per quam res aliqua, redit ad ius antiquum, quod omnes leges deſiderare videntur: nam de facili res reuertitur ad ſuum priſtinum ſtatum, vt conſtat *ex cap. cum ab exordio, d. 35. & ex l. ſi vnus, §. pactus, ne peteret, ff. de pact.* Videatur hac de re, Nauar. lib. 5. conſil. de pęnit. & remiſſ. conſ. 19. num. 4. vbi hoc ipſum probat ex multis iuribus, allegando in id Iaſonem, varia ad hoc adducentem exempla, & plures alios DD.

Quanã lex fauorabilis ſit dicenda.

Item ſemper dicitur fauorabilis lex, quæ reſpicit vtilitatem publicam, *per cap. erit autem lex 4. diſt.* nam hoc eſt intrinſecum, & de ratione omnis legis, vt plures eſt ſupra iam dictum quod qualiter ſit intelligẽdum, perdocte ſatis explicat ſupradictus Nauar. lib. 1. conſil. de conſtit. conſ. 3. num. 2. cum ſequentibus. vbi inquit, quod lex dicitur fauorabilis ſemper, quando principaliter intendit fauorem, licet minus principaliter, & per quandam conſequentiam vergat in præiudicium alterius, iuxta *c. non dubium, de ſent. excom.* & alia tradita ibi late per Felin. *ex gloſſ. putata ſingulari, in cap. ſciant cuncti, de elect. lib. 6.*

Quanam lex odioſa dicatur, ſeu dici debeat.

Dicitur autem lex odioſa, & conſequenter reſtringẽda, quando facta eſt in odium aliquorum ſeu alicuius, iuxta *gloſ. in l. qui de except. ff. de condit. indeb.* qua de re, videndus eſt etiam ſupradictus Nau. loco quo ſupra, vbi hac de re latiſſime agit, & dicit quod lex ſiue conſtitutio, quæ partim eſt fauorabilis, partim vero odioſa, debet odioſa reputari, ſi principaliter facta ſit in odium, licet minus principaliter reſpiciat alicuius fauorem, *arg. l. quæritur, ff. de ſtatu homi.* vt & notant Doctores in dicto *cap. ſciant cuncti, de elect. lib. 6.* vnde Nauar. lib. 4. conſ. tit. de conſanguinit. & affinita. conſilio quarto, numero nono, inquit, quod ſublatio poteſtatis diſpenſandi eſt odioſa, & reſtringibilis, quia contrarium eius, ſcilicet facultas diſpenſandi eſt fauorabilis, per Gloſſ. ſolemnem communiter receptam, *in Clem. 2. de offic. Vicarij*, quam nimis extollit Felin. *in capitulo poſtulaſti, de reſcript. numero* 10. quamuis ipſa diſpenſatio ſit reſtringenda, quia cõtra ius; qua etiam ratione dicunt Doctores, quod diſpenſatio illegitimi eſt odioſa, ſed poteſtas legitimandi fauorabilis, atque ampliabilis.

Tertiadecima Concluſio.

Lex noua inducens nouam pœnã, non cenſetur tollere aliã ſeu alias priores.

Lex noua, nouam pœnam inducens, non tollere cenſetur aliam ſeu alias, per priores leges inductas. hanc regulam tradit Imola relatus à Dominico, *in capitulo eos, de tempo. ord.* eſtque communis omnium Iuriſperitorum, & probari poteſt, *per legem quoties, ff. de actione & obligatione.* vbi habetur, quod nouæ actionis inductio, veterem non tollit. Hac etiam ratione, *gloſſ. in cap. ita quorundam, de Iudæis*, inquit, quod excommunicationis ſententia lata ab Alexandro III. in Concil. Lateranen. per dictum capitulum, contra deferentes arma Sarracenis, non eſt ſublata, ſed potius duplicata per Clementem III. *in capitulo olim eodem titulo*, immo vero dicit, verbo *crebra excommunic.* quod huiuſmodi arma deferentes duplici excommunicatione ſunt excommunicati, illa videlicet, quam intulit olim Alexander Tertius ſupradictus, & illa quam tulit poſtmodum Clemẽs

etiam III. in quod allegat multa iura, & plura dicit notatu digniſſima, quæ videri poterunt ibidē. Videatur etiam hac de re Nauar. *in d. cap. ſta quorundam, de Iudæis, numero 24. & 30.* vbi ponit aliquas exceptiones notatu dignas ad dictam generalem regulam. Eadem etiam ratione dicendum eſt, quod quando aliqua lex noua inducit aliquod nouum remedium, non videtur per id tollere, aut reuocare alia remedia per alias leges inducta, *per legem quoties, ff. de action. & oblig.*

Quartadecima Concluſio.

Sola voluntas, & actus interior nō punitur per aliquam legem etiāſi aliquis exterior actus ſit probatus, niſi id habeatur expreſſe & in caſibus à iure expreſſis.

Nulla pęna impoſita per humanam legem pro quocunque delicto debet quiſpiam puniri, propter ſolam voluntatem, etiam actu exteriori, ſeu aliquo conatu, aut præparatione monſtratam, atque probatam, niſi in caſibus a iure expreſſis. Hęc concluſio eſt valde notanda, & eam tenet expreſſe ſupradictus Nauar. *in cap. pœna de pœniten. diſt. 1. num. 22.* vbi probat eam in primis auctoritate Gratiani loco ſupracitato, *& ex cap. cum in cunctis, § fin. de elect. adiuncto, cap. perpetuo, eod. tit. lib. 6.* vbi hæc duo capitula iuncta probant pœnam impoſitam contra male eligentem indignū prælatum non eſſe inferendam illi qui ſuffragium, ſiue votum ſuū indigno dedit, ſi non ſequatur electio, quæ conſequi debet publicationem ſuffragiorum, *per cap. publicata, de electio.* cuius & hæc ratio eſt, nam lex pœnalis, vt ſupradictum eſt, non extendenda eſt de vno ad alium caſum regulariter, niſi ille ſit, eadem in lege comprehenſus, iuxta Gloſſ. *in Clement. 1 de ſepul & Clem. 1. de conſang.* & vt de ſe patet, aliud eſt facere delictum, aliud vero velle illud facere, attentare vel incipere illud, aliud vero ſe ad illud præparare: ergo pęna impoſita facienti aliquod delictum non eſt imponenda volenti, attentati, ſeu incipienti illud facere. Quæ quidem doctrina intelligēda eſt cum duabus limitationibus.

Nota hoc valde.

Prima, vt procedat in foro exteriori, & quoad pœnam ordinariam, pro aliquo delicto humana lege impoſitam; non autem quoad forum conſcientiæ, & quoad pœnam æternam; nam procul dubio eam incurrit, qui abſolutè in aliquod conſenſit peccatum, vt habetur, *in d. cap. perpetuo, de elect. lib. 6.*

Secundo intelligenda eſt dicta doctrina, vt non procedat etiam in foro exteriori, quoad pœnam extraordinariam, qua debet puniri voluntas illa per actum exteriorem attentationis, vel conatus patefacta plus minusve, prout magnitudo, vel parnitas id exegerit, iuxta *l. 2. ff. de va. & extra.* qua de re, videatur ſupradictus Nauar. *in cap. ſi quis non dicam a num. 12. & ſeq.* vbi inquit, quod licet regulariter loquendo, conatus vel attentatio ad delinquendum, non debeat puniri pœna ordinaria, impoſita per humanam legem facienti aliquod delictum, debet tamen puniri pęna ordinaria impoſita illud facienti, in caſibus a iure expreſſis, & in alijs pœna extra ordinaria iudicis arbitrio imponenda, videatur etiam hac de re, ſupradictus Nauar. *in cap. periculoſe, de penit. diſtinct. 1. nu. 3.* & in Manu. c. 27. nu. 51. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, notatu digniſſima.

Nota quod conatus ſine attētatio, alicuius delicti, licet nō puniatur pœna ordinaria, niſi in caſibus à iure expreſſis, punitur tamē pœna extraordinaria

Quintadecima Concluſio.

In ſententia excommunicatio ... niſi apponatur clauſula latæ ſententię, ipſo facto, ipſo iure, nō tam incurritur ſed ſolūmodo communicatio.

Loquendo de ſententia excommun. in aliqua conſtitutione, ſiue canone appoſita certiſſimū, atque conſtitutiſſimum eſt, niſi aliquid aliud addatur, & apponatur clauſula latæ ſententię, ſeu ipſo facto, aut ipſo iure, quod eiuſmodi conſtitutio ſeu prohibitio non excommunicat tranſgreſſorem ipſo iure, ſed ſolum illum efficit excommunicatione dignum. Hæc concluſio eſt communis omnium Iuriſconſultorum atque Summiſtarum, de qua ſpecialiter videndus eſt ſupradictus Nauar. in ſuo Manu. cap. 27. numero 12. & libro 5. conſil. de ſententia excommun. conſil. 2. numero 1. vbi & probat eam, ex Gloſſa, vt ipſe inquit celebri, & communiter ab omnibus recepta, *in cap. 1. de fagit.* cui & alia ſimilis eſt, *in cap. 2. de matri. contra. & ex cap. in pœnis, de reg. iuris lib. 6.* vbi habetur, quod in pœnis ſemper benignior & mitior interpretatio eſt facienda, cuius benignitatis vnū exemplum ponit Gloſſa prædi. c. ab omnibus recepta, & dicit, quod in dubio pœna non eſt cenſenda ipſo iure impoſita, ſed per iudicem imponenda, circa quam tem vti notari, & per viam plura dicere conſulto ſuperſedeo.

Decimaſexta Concluſio.

In legū interpretatione non ſunt ſēper oēs iuris apices ſeruādi, ſed interpretandę ſunt interdū ex bono & æquo.

In legum humanarum atque ſacrorum canonum conſtitutionum, & ſtatutorum, ſed maxime, quæ ad perſonas regulares pertinent, interpretatione & declaratione faciēda, hoc ſummopere eſt aduertendum & curandum obnixe, vt non adeo ſtricta & rigoroſa interpretatio fiat, quod omnes iuris apices ſeruentur, quin vero interpretari & declarari debent ex bono & æquo. Hęc reſolutio communis eſt omnium Iuriſconſultorum, qui in hiſce rebus quammaxime ſunt exercitati, quam & colligunt ex multis iuribus, ſed pręſertim *ex l. ſi ſeruum, § ſequitur, ff. de verbor. obligatio.* vbi habetur, quod ſępe ſępius pernicioſè erratur, allegata ſolum auctoritate ſcientię iuris. Quod eſt dicere, non ſemper debere iudices iudicare, & caſus & cauſas determinare, ſecundum rigorem iuris, ipſiuſque apices, ſed interdum ex bono & ęquo, & ſecundum ęquitatem naturalem. Quod vt plenius intelligatur, eſt notandum, quod iſti termini *rigor & iuris apex*, etiamſi contraponantur iſtis terminis, *bonum & æquum*, non proinde dijudicandum eſt rigorem & iuris apices, eſſe mala atque iniuſta, & quod ſolum iuſtitia ſtat ſiue conſiſtit in bonitate & ęquitate, haudquaquam hoc exiſtimandum eſt, quin vero iuſtiſſimum eſt rigorem, iuriſque apices ſeruari, vbi ius illud diſponit, aut vero contrarium non ſtatuit. Multi enim ſunt caſus, in quibus ſecundum rigorem & apices iuris debent iudices iudicare, & in quibus ſi ſic nō procederent, ſed ex bono & æquo, iniuſtitiam quam maximam committerent. Nam prudentiſſimè interdum apices iuris cū ſuo rigore ad euitanda aliqua mala & hominum calūnias iubentur ſeruari, ſicut & videmus in humanis, hominem habētem inimicos, caute viuere, atque armatum incedere, qui & ceſſante neceſſitate, poſtmodum arma deponit. Ita & iura conſiderando multorum hominum calumnias, & mala, quę fieri ſolēt, ſolemnitates adinuenerunt, quibus veluti armis, contra hominum calumnias forent munitæ. Hac de cauſa in ſolemnitate teſtamentorum, contractuum, atque ſimilium ſtatuerunt multa, quæ ſolemnitates, & iuris apices nuncupantur, quæ & iubentur ſeruari, vbi neceſſitas id expoſtulat & ſimiliter deponi in alijs caſibus, quando nulla neceſſitas illud exigit, in quibus procedendum eſt ex bono & æquo, ſecundum naturam & ius gētium, & quod dicitur ſimpliciter, & de plano. Ita videmus, quod in teſtamento ad pias cauſas, iubet ius deponi ſolemnitatem ſeptem teſtium, ſtatuens, quod in

Nota valde.

Quando procedendū ſit ſecundum iuris rigorē & ipſius apices ſint ſeruandi, quando vero ex æquitate & bonitate.

coca-

eo caſu ſufficiat, vt procedatur ſecundum naturam, ac ſecundum ius diuinum, iuxta quod, *in ore duorum, vel triũ ſtat omne verbũ*. Hoc eſt procedendo de bono, & æquo, ideſt, ſecundum æquitatem, & non ſecundum iuris rigorem, prout habetur, *in l. bona fides. ff. de poſſe.* Et his conſtat qualiter æquitas procedit ſecundum ſimplex ius gentium, rigor autem & iuris apices ſignificant ceremonias & ſolemnitates iuris poſitiui, prædicto iuri gentium ſuperadditas. Hoc igitur præmiſſo dicit prædicta regula procedendum eſſe in explicatione, & declaratione humanarum legum conſtitutionum, & ſtatutorum reſpicientium perſonas Religioſas & Regulares, & pertinentiũ ad ſtatum Monaſticum, depoſito omni iuris rigore, eiuſque apicibus, & ſolummodo ex bono & æquo, & ſecundum æquitatem naturalem. Sed aduertẽdum eſt, vt & aduertit *Bal. in rubrica, C. de conſti.* quod non ſic procedendum eſt ex bono & æquo, vt procedatur ſecundum cuiuſque imaginationẽ, atque vt dicitur ad libitum, ſed prudenter ſemperq. habito reſpectu ad terminos iuris, vnde & dixit idem *Bal. in c. 1. §. qui villã, de his qui feuda dare poſſunt*, quod humanæ æquitates in ſe vim ſtatuti minime habent, niſi aliquo ſtatuto, vel conſuetudine legitime præſcripta ſint munitæ, quod ipſius dictum magni faciunt Tiraq. & alij Iuriſperiti. Itaq. concludendo dico, quod humanæ leges & cõſtitutiones, quæ pertinent ad Regulares perſonas, non ſecundum rigorem, & iuris apices ſunt interpretandæ & declarãdæ, ſed ex bono & æquo, ſed non ad libitum & ſecundum vniuſcuiuſque imaginationem, ſed iuridice atque habito reſpectu ad terminos Iuris naturalis & gentium, quod eſt valde notandum.

Non ſic iudices procedere debẽt ex bono, & æquo, vt proinde procedãt ſecundum cuiuslibet arbitrium, ſiue imaginationẽ.

Decimaſeptima Concluſio.

Quãdo duæ leges altera affirmatiua, altera vero negatiua ſimul concurrũt, vna per alteram non derogatur, niſi ſint contraria.

Quando duæ leges, altera affirmatiua, altera vero negatiua, ſimul concurrunt, non videtur vna per alteram derogari, niſi ſint contrariæ. Hęc concluſio & regula eſt multum notanda, valdeq. neceſſaria ad explicationem multarum legum, humanarũq. conſtitutionum, atque ex ea pendet vera interpretatio & declaratio, *cap. licet, de conſt. lib. 6.* vbi inſinuari videtur (quin vero & expreſſe dicitur) quod Papa ſiue Princeps, faciens aliquam legem ſiue conſtitutionem poſteriorem, videtur proinde omnẽ derogare priorem, quamuis de ipſa non expreſſam faciat mentionem, cum vt ibidem dicitur, totum ius præſumatur habere in ſcrinio pectoris ſui. Quod quidem capitulum intelligendum eſt de lege & conſtitutione noua poſteriori, contraria, non tamen quando ſimul inter ſe ſunt compatibiles, vt notatur ibidem in ſummario dicti capituli, etiamſi vna ſit generalis affirmatiua, altera vero generalis negatiua, & multo minus, ſi earum vna fuerit generalis, altera vero particularis, & non de ipſa ſpecialem mentionem facit. Cuius concluſionis ratio eſt, nam vt habetur *in l. præcipimus. C. de appell.* Ius antiquum nunquam cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum illud expreſſe tollit. Qua generali regula ſæpiſſime vtũtur DD. Iuriſperiti, quando quærunt, vtrum lex poſterior deroget priuilegijs inſertis in corpore iuris, nulla de illis facta mentione? etenim ſi ſemper, ex hoc quod Princeps aliquam edit, ſeu cõdit legem negatiuam, derogaret perinde videretur omnes alias affirmatiuas, factas in eadem materia, multa quidem & grauia ſequerentur inconuenientia & abſurda, vanaque profecto eſſet illa iuris regula, qua dicitur, *quod generi per ſpeciem derogatur*, vt igitur ipſa in ſuo robore permaneat, dicendũ eſt, quod ſupradictum cap. licet, tunc ſolummodo habet locum, quando eduntur duæ leges ſiue conſtitutiones contrariæ. Neque in propoſito ſecundum ius, duæ leges dicuntur contrariæ ex eo ſolum, quod vna ſit affirmatiua, altera vero negatiua, vt dicunt aliqui Iuriſperiti, toto cælo aberrantes, & rem hanc non perfecte callentes, ſed vlterius requiritur, quod ſint incompatibiles, vt ſi v. g. facta fuiſſet lex, qua diceretur, vt cõpatres poſſent matrimonium contrahere, & poſtea fieret altera, qua diceretur vt non poſſent ipſi matrimonium contrahere: in hoc caſu verum haberet, quod dicitur, in d. cap. licet, nempe, quod Papa ſiue Princeps, edens vnam legem contrariam, videtur proinde derogare alteram priorem, quamuis de ipſa mentionem non faciat. Attamen quando leges non ſunt cõtrariæ, ſed ſimul ſunt compatibiles, quamuis vna ſit vniuerſalis negatiua, altera vero ſpecialis ſeu particularis affirmatiua, fundata in aliquo ſpeciali & particulari priuilegio, hæc non excluditur ſeu derogatur per illam, niſi in negatiua de ea ſpecialis mentio fiat. Hæc inquam regula eſt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Decimaoctaua Concluſio.

Concurrentibus duabus legibus contrarijs, & incompatibilibus, maior præualere debet, ac minor cedere maiori. Hæc concluſio eſt certa, & probatur argumento deſumpto *ex cap. ſicut, de conſecratione, diſtinctione 2. & l. contra pupillum, §. is qui ad maius. ff. de re iudic.* ſed expreſſius & apertius, *ex cap. ſi dominus, & cap. Iulianus 11. q. 3.* poteſtque adduci exemplum in duabus legib. naturalibus ſimul concurrentibus, verbi gratia, lex naturalis illa, de non infamando proximum, contenta in octauo præcepto Decalogi, & illa de ſeruanda Republica, ſeu vita ſpirituali eiuſdem proximi, in hoc caſu eſt certiſſimum, quod iſta præualet quia fortior, cum bonum commune ſit diuinius, & præponendum bono cuicumque priuato, & particulari, & vita ſpiritualis præferenda vitæ temporali. Circa quam regulam videnda ſunt atque maxime notanda, quæ dicit Naua. in Commentario in rubrica, de iudi. agendo de inquiſitione, & determinando, quando & qualiter ſit facienda, a numero 92. vſque ad 96. quo loco ad hoc propoſitum varia adducit exempla, circa modum quo præualere debent duæ leges contrariæ & incompatibiles ſimul concurrentes, quod & facit libro quinto, conſil. de pœnit. & remiſſ. conſ. 6. num. 7. tractando illam celeberrimam quæſtionem, an damnatis ad mortem ſit Euchariſtia miniſtranda, & adminiſtrari poſſit pridie eius diei quo occidendi ſunt, etiamſi non ſint ieiuni? Vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima. Videatur etiam in Naua. cap. 7. nu. 1. & in cap. ſacerdos, de pœnit. d. 6. nu. 25.

Cõcurrentibus duabus legibus contrarijs, atq. incompatibilibus, maior debet præualere, ac minor cedere maiori.

Decimanona Concluſio.

Certiſſimum atq. conſtitutiſſimum eſt in iure, quod qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriã. Habetur hęc regula *in cap. cum Eccleſia Vulaterana. de elect. & l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniur.* vbi etiam dicitur, quod poteſt quilibet renũciare iuri ſuo, & legibus ac iuribus in fauorem ſuum factis, vt habetur, *in l. quod fauorem, C. de leg. & in cap. quod ob gratiam, de regul. iuris lib. 6. cum ſuis gloſſis*, vbi ad

Hoc eſt certiſſimũ atq. conſtitutiſſimũ, q. qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam.

hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima. Sed hoc vltimum eſt intelligendum, de iure fauorem alicuius priuatorum concernente, non autem de iure concernente bonum publicum, & facto principaliter in fauorem boni publici; nam in tali caſu, non poteſt quis pro ſuo arbitrio iuri renunciare, *per l. ius publicum, & cap. ſi diligenti, de foro compet.* Qua de re videndus eſt Nauar. in Commentario, *in cap. cum miniſter, 23. quæſt. 5.* de finibus humanorum actuum, a numero 28. vſque in fin. vbi per ſupradicta componit quamplures iuris antinomias, & controuerſias monſtrando quibus in caſibus licitum ſit cuilibet renunciare, aut non renunciare iuri ſuo.

In quo caſu nō poſſit quis renunciare iuri ſuo.

Vigeſima Concluſio.

Bene poteſt aliqua lex permanere, quoad vnam partem, et eſſe ſublatam quoad aliam.

Certiſſimum etiam eſt in iure, quod lex aliqua poteſt permanere & obligare quoad vnam partem, & eſſe ſublatam, & non obligare quoad aliā. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, & omnium Iuriſperitorum communis, quod & contingere poteſt multiplici ex capite, ſed primo in caſu quo ſupradicta lex, quoad aliquam ſui partem non ſit recepta; eſt enim (vt ſupra diximus) de ratione legum ad hoc vt obligent, quod recipiantur, & vt habetur *in §. leges. 4. diſt. nam leges omnes confirmantur, cum moribus vtentium approbantur*, id quod & habetur, *in l. de quibus. ff. de leg.* in illis verbis, *nam cum ipſæ leges nulla alia ex cauſa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ ſunt.* Qua de re, videndus eſt Nauar. libro 1. conſil. de conſtitu. conſilio 2. numero 12. & 23. & in Manual. capitulo 23. a numero 41. cum ſequentibus, vbi hac de re, latiſſime agit, ſed maxime, nu. 62. vbi multis demonſtrat, qualiter leges obligare poſſint, quoad vnam partem, non vero quoad aliā. Quod etiam ſecundo fieri poteſt per non vſum, ſiue contrariam conſuetudinem, iuxta ſupradictam *l. de quibus, ff. de leg. & d. § leges, diſt. 4. & Gloſſ. ſingul. in c. 1. de treuga & pace.*

Vigeſimaprima Concluſio.

Omnis lex ſiue cōſtitutio interpretās ſecundū terminos legis interpretandæ, intelligenda et declarāda eſt.

In legum ſeu conſtitutionum humanarum interpretatione atque declaratione, ſummopere aduertendum eſt, quod omnis lex ſiue cōſtitutio interpretans, ſecundum terminos legis interpretandæ eſt intelligenda & declaranda. Hæc concluſio habetur expreſſa in Gloſſ. a Cardinali pro ſingulari recepta, *in Clement. penult. verbo conſuetudine, de electio.* Habetur etiam, *in Authent. hac conſtitutio. §. vnde collat. 3.* videatur etiam hac de re, Felinus, *in cap. 1. de iureiuran. num. 5.* vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima. Facit & ad hoc quia vt dictum eſt, expedit iura concordari iuribus per *cap. cum expediat, de electione, lib. 6.* cum ei adnotatis, & quia lex generaliter loquens, vt etiam dictum eſt, ſiue præcedat ſiue ſequatur, limitari debet per aliam legem ſpecialiter illam limitantem, per *leg. 1. & toto titul. ff. de reg. iur. & c. generi per ſpeciem derogatur*, quod & efficaciſſime probatur per duas Gloſſas ſolemniter receptas, quarum altera eſt *in l. faciendum, ff. qui ſatiſdare cogan.* altera vero in Authent. *offeratur. C. de litis conteſtatione.* Qua de re, videatur Nau. lib. 5. Conſil. conſ. 1. de Apoſtaſia, nu. 19. & vt lite pendente, conſ. 1. nu. 2.

Vigeſima ſecunda Concluſio.

Non per hoc [illegible]

Aduertere etiam oportet, quod non per hoc, quod aliqua lex aliquid non prohibet, intelligitur ſeu promde intelligendum eſt, id eſſe conceſſum, ſed in hoc magna conſideratione vti oportet. Hæc concluſio eſt Syluestri, *verbo lex, q. 21.* vbi ſupradicta quæſtione propoſita, vtrum ex eo, quod lex aliquid non prohibet, intelligatur eſſe conceſſum, vt eidem reſpondeat, adducit, *quod in ca. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop.* habentur duo, ex quibus colligi poſſunt argumenta contraria. Alterum eſt, quod prohibita intelliguntur omnia, quæ non ſunt conceſſa per illa verba, quæ ibidem continentur, quod *nunquam intelligitur prohibitum, quod non eſt conceſſum*, aliud vero quod conceſſa intelliguntur omnia, quæ non ſunt prohibita, prout ibidem habetur, & vtrunque argu. ibi Gloſſ. latè proſequitur. Tandem dicit, quod primum habet locum in iudicijs, & in contractibus ſtricti iuris, vt in arbitrijs, & priuilegijs, ſecundum vero in iudicijs & cōtractibus bonæ fidei, & alijs in quibus quilibet admittitur, qui non prohibetur. Sed d. Sylu. ſequutus Hoſtien. vt hanc difficultatem abſoluat, inquit, quod ſi conſtitutio promulgata eſt affirmatiua, omnia quæ continet, & ex eis conſequentia videntur conceſſa, niſi reperiantur prohibita, vt ſi verbi gratia conceſſum eſt contrahere matrimonium, cuilibet ſemper licitum erit illud contrahere, niſi reperiatur prohibitū; ſi vero conſtitutio promulgata ſit negatiua, omnia ex ea conſequentia intelliguntur prohibita, niſi reperiantur conceſſa, vt quando verbi gratia, prohibetur, ne quis occidat ſemper, & vbique, intelligitur id eſſe prohibitum, niſi aliquando reperiatur conceſſum, vtputa iudici & Reipublicæ curam gerenti. Et hæc dicta ſufficiant pro intelligētia aliquarum legum, & ſacrorum Canonum Apoſtolicarumque conſtitutionum; reliqua ſuis proprijs locis dicentur, prout tractandarum rerum exegerit materia. Hactenus de iſto Artic. & de tota Quæſt.

lex aliquid n[illegible] *prohibet int*[illegible] *ligitur perin*[illegible] *id eſſe cōceſſ*[illegible] *ſed maxima*[illegible] *hoc conſidera*[illegible] *tione opus eſt.*

QVAEST. XXVI.

De iure Canonico, atque ipſius partibus, & his quæ ad Iuris Canonici, & Conſtitutionum Apoſtolicarum materiam & tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit ius canonicum, & quæ eius partes, in quas diuiditur?*

2 *De differentia, quæ verſatur inter ius canonicū, & ius ciuile, & an vtriuſque ſit vnus et idem finis?*

3 *Vtrum omnia quæ continentur in iure canonico, ad ſui obſeruantiam obligent?*

4 *Vtrum in iure canonico, ſint aliqua non obligantia, nec tenenda, quantum ad textum, & quantum ad gloſſam?*

5 *Quiſnam poſſit facere & conſtituere ius canonicum, ſiue leges canonicas?*

6 *Vtrum lex, ſiue conſtitutio Canonica obliget ſemper, ſeu obligare poſſit ad peccatum mortale, & in foro conſcientiæ?*

7 *Vtrum ad hoc, vt lex, ſiue conſtitutio Canonica, vim & robur habeat obligādi, ſit expectandus populi conſenſus?*

8 *Vtrum liceat ſupplicare Papæ & ſummo Pontifici, vt ſuas leges atque conſtitutiones moderetur, aut reuocet, & an per huiuſmodi ſupplicationem ſuſpendatur interim ipſarum effectus?*

9 *Vtrum*

Digitized by Google

9 *Vtrum ſuſpenſio literarum Apoſtolicarum fieri poſſit abſque iuſta, & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem?*

10 *Vtrum declaratio ſacrorum Canonum pertineat ad ſolum Rom. Pontif.*

11 *Vtrum declarationes Cardinalium teneant, & obligent in foro interiori, atque exteriori?*

12 *Vtrũ liceat Doctoribus Iuriſperitis, ſiue Theologis, ius Canonicum, & conſtitutiones Apoſtolicas interdum interpretari, & declarare?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit ius Canonicum, & quæ eius partes, in quas diuiditur?

PRo huius Articuli, ac dicendorum intelligentia, oportet in memoriam reducere, id quod ſupra q. 24. art. 1. diximus, hoc nomen *ius*, quod ſecundum D. Iſidorum, æquitatem, atque iuſtitiam deſignat, ſeu potius, id quod æquum eſt, & iuſtum, eſſe nomen quoddã generale, quod quidem ſub ſe varias, atque diuerſas continet ſpecies, vt habetur *in cap. ius generale, diſt.* 1. Diuiditur enim primo, ſecundum aliquos, in ius naturale, ius gentium, & ius ciuile, iuxta *cap. ius autem, diſt. ead.* Sed melius diuiditur (vt ſupra diximus) in ius naturale, & poſitiuum, tãquam in duo immediate oppoſita diuidentia membra, ac ſubinde, ius poſitiuum, in ius gentium, & ius ciuile propter rationes, & cauſas ibidem aſſignatas. Sed quidquid de hoc ſit, in præſentiarum dico, quod ſupradictum ius poſitiuum, adhuc vlterius ſubdiuiditur, in ius canonicum & Eccleſiaſticum, & ius ciuile, ſiue laicum, quod ex eo, quod humanam, atque ciuilem hominum conuerſationem, & gubernationem reſpicit, & eam pro principali fine habet, ex communi omnium placito, iuris ciuilis ſibi nomẽ vindicauit. De quibus omnibus ſuo ordine ſumus dicturi. Sed nunc de iure Canonico, quæſtio inſurgit, in ſequenti vero fiet ſermo de ciuili. Quæritur ergo nunc, quidnam ſit ius Canonicũ, & quæ ſint eius partes, in quas diuiditur? Cui quidem difficultati, vt pro meo more breuiter, ac reſolutiue reſpondeam, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Ius canonicum in cõmuni ſumptum dicuntur conſtitutiones, ordinata ad regimẽ, & gubernationem Eccleſiaſticæ reipublicæ.

Ius Canonicum in communi ſumptum dicuntur conſtitutiones factæ, & ordinatæ ad regimen, atque gubernationem Eccleſiaſticæ Reipublicæ. Hæc Concluſio ſatis colligitur ex Gratiano in decreto, *in cap. omnes, d.* 3. vbi poſt multa alia, quę de iure ciuili, ibidem dicit, ad Canonicum deueniendo, ait eſſe quaſdam Conſtitutiones factas, atque ordinatas, ad regimen, & gubernationem Eccleſiaſticæ Reipublicæ, nam Eccleſiaſticæ Conſtitutiones inſigniuntur, & appellantur Canonum nomine, & Canones nihil ſunt aliud quam Eccleſiaſticæ quædam Conſtitutiones, & Regulæ recte viuendi ad Chriſtianam Religionem conformiter. Pro cuius intelligentia incipit inueſtigare, quidnam ſit Canon, & tradit definitionem poſitam à D. Iſidor. libro ſexto, vbi inquit, *quod Canon Græce, Latine regula nuncupatur.* Et regulæ etiam definitionem conſtituens, dicit ex eodem, *quod regula dicta eſt, eo quod recte ducit, neque aliquem, alio rſum trahat,* ſeu vt alij dixerunt, *eo quod regat, vel quod normam recte viuendi, aliis*

Quidnã ſit Canon, quid vero Regula, & vnde deriuatur vtrunque.

præbeat, & quod diſtortum prauumque erat, corrigat. Sunt igitur Canones (iuxta ſupradicta) quædam Eccleſiaſticæ regulæ, ſiue Conſtitutiones, ad regendam atque gubernandam Eccleſiaſticam Rempubl. conſtitutæ atque ordinatæ. Vt enim in arte medicinæ, ſunt (vt dicitur) quidam Canones regulantes in medicando, quibus phyſici, atque medici ducuntur in medicando, ſicut etiam Scriptura ſacra dicitur Canonica, quia regulat circa credenda, & agenda, ſic & generaliter loquendo, omne quod habetur in corpore Iuris Canonici, dicitur Canon, ſiue regula. Sed ſtricte, & proprie loquendo, non niſi Conſtitutionibus Eccleſiaſticis, factis in aliquo Concilio vniuerſali, ſeu Prouinciali, ſupradictum Canonis competit nomen, & ſic ſumitur nomen Canonis, *in c. Canonum, de conſtit.* quando dicitur, quod *Canonum ſtatuta cuſtodiantur ab omnibus.* Sed quãtum attinet ad obligationem cuſtodiendi ipſos, idem dicendum eſt etiam de alijs Decretalibus, atq; Conſtitutionibus ſummorum Pontificum, poſtquam factæ ſunt ab habentibus auctoritatem, faciendi atque condendi Eccleſiaſticas leges, & maxime loquendo de illis, quæ ſunt practicatæ, & receptæ, atque incluſæ in corpore Iuris, de quib. dicemus poſtmodum: Ad propoſitum noſtrum reuertentes dico, quod communi, & generali nomine loquentes, omnia quæ continentur in d. corpore Iuris Canonici, Canones nuncupantur, prout aduertit Gloſſa, *in d. c. omnes, d.* 3. quamuis, & ibidem contineantur aliqua, quæ proprie, & in rigore loquendo, non ſunt Canones, ſed Decreta, ſiue Conſtitutiones Decretales, dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones, quorum omnium definitiones ibidem traduntur à Gloſſa, in quę omnia, veluti in partes, dicere poſſumus, quod diuiditur, atque ſecatur ſupradictum Ius Canonicum, ſed proprie principales eius partes non ſunt niſi quatuor, de quibus 2. ſtatuo Concl.

Secunda Concluſio.

Ius canonicũ in quatuor principales diuiditur partes in Decretũ, Decretales, Sextũ, & Clementinas.

Supradictum Ius Canonicum in quatuor principales diuiditur partes, contentas in quatuor ipſius libris, nempe in Decretum, Decretales, Sextum, & Clementinas. Hæc Concluſio omnib. eſt peruia, atque notiſſima. Decretum eſt, & dicitur, illud volumen, quod compilauit Gratianus ſacræ Theologiæ Magiſter, Religioſus quondam Ordinis S. Benedicti, prout refert D. Anton. [...] 3. p. tit. 17. c. 6 ſuæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: compilauit autem illud ex multis ſanctorum Patrum decretis. Et hanc ob cauſam appellatus fuit Decretorũ liber, quia ex ſanctorum Patrum decretis fuit cõpilatus. Decretales vero dicuntur Conſtitutiones, quæ à diuerſis ſummis Pontificibus diuerſis tẽporibus emanarunt, ab Innocent. III. in Conc. Later. vſque ad Grego. IX. qui & eas quinque libris ſub diuerſis titulis diſtributas in vnum compilauit, vt conſtat ex ipſarum proœmio, quod incipit: *Rex pacificus,* qui quidẽ liber *Decretalium* ſibi nomen retinuit, atque vindicauit. Poſt quem etiã ſequitur Sextus, ſic dictus, pro eo quod fuerit editus, ſeu additus poſt quinque libros Decretalium ſupradictos. Quem quidem compilauit Boniſat. VIII. vt etiam conſtat ex eiuſdem proœmio, quod incipit: *Sacroſancta.* Poſtmodũ ſubſequutæ ſunt Clementinę, quę etiã ſunt quędam Decretales, à proprio ſuo Auctore Clem. V. deſumentes nomen, ſicque dicitur, *Clementinarum liber*, ex eo quod Clem. V. Conſtitutiones contineat. Aliæ ponuntur, etiam in iure conſtitutiones Extrauagantes, quæ-

Quidnã ſit decretum, et quid contineatur in ipſo.

Quidnam ſint decretales, ſeu decretalium liber.

Quidnam ſit ſextus liber decretalium.

dam propriæ, & ſpeciales, Ioannis 22. aliæ vero communes, quæ quantæ ſint auctoritatis, & ponderis, dicetur inferius, cum de ſupradictis omnibus, ſpecialiorem, magiſque expreſſam fecerimus mentionem. Sed nunc pro pleniori ſupradictorum intelligentia, ſaltim ſummatim, atque in Compendio, dicamus oportet, quidnam ſupradictorum vnumquodque contineat? De quo ſequentem ſtatuo concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Decretum Gratiani in 3. præcipuas partes diuiditur, Decretalium liber in quinque libros, Sextus vero Decretaliũ in totidẽ quinque.

Gratiani Decretum in tres partes principales diuiditur. Prima ſubdiuiditur in centum, vel centum & vnam Diſtinctiones, ſecundum eos qui vltimam etiam ſubdiuidunt, atque diſtinguunt. Secunda in 36. cauſas diſtinctas per quæſtiones, & adhuc diſtincta per Capitula, excepta tertia quæſtione cauſæ 33. quæ diſtinguitur per ſeptem diſtinctiones. Tertia in tractatum de conſecratione, diſtinctum etiam per quinque diſtinctiones, atque diuerſa capitula. Quorum omnium qui videre voluerit ampliorem rationem, & tractationem variam, atque diuerſam capitulorum allegationem, ſeu diuerſum citandi, & allegandi modum, circa decreta ibidem contenta, conſulat Syluestrum, *ver. lex, quæſt. ſecunda*, vbi hac de re latiſſime agit. Hæc, quantum ad Decretum attinet. Liber vero Decretalium (vt dictum eſt) in quinque libros diuiditur, ſubdiuiſos in rubricas, ſiue titulos & tractatus etiam per diuerſa capitula quæ quidem capita, quonam modo ſint citanda, atque alleganda, tradit prædictus Syluest. vbi ſupra latiſſime, aduertendo, quod quamuis de more & conſuetudine, cuilibet capitulo apponatur, ſeu apponi ſoleat, hæc dictio & particula, *extra* (quæ idem pollet, ac ſi diceretur extra Decretum) melius tamen omittitur, nam ſecundum Panormitanum in proœmio dictarum Decretalium allegatio quanto breuior, tanto & melior, modo intelligatur.

Nota hoc valde pro allegantis capitulis iuris Canonici.

Sextus vero totidem quinque continet libros, digeſtos, ſiue ſubdiuiſos, etiam in duodecim rubricas ſiue titulos, qui etiam in diuerſa capita ſubdiuiduntur, vt dictum eſt ſupra, quorum etiam allegatio fit ſimiliter: excepto, quod additur hæc particula *libro ſexto*, ſeu *in ſexto*, ad inſinuandum, quod eiuſmodi caput, non in quinque prioris libris Decretalium, ſed in Sexto libro reperiatur. In cuius fine apponuntur etiam regulæ Iuris a ſupradicto Bonifacio Octauo compilatæ, & abbreuiatæ, quibus continentur veluti in compendio omnia, quæ late atque diffuſe in toto libro ſexto. Poſt ſupradicta omnia ſequuntur Clementinæ, ſic dictæ & nuncupatæ, vt dixi, a ſuo Auctore, ſiue latore, Clem. V. quas cum morte præuentus, in lucem edere non potuiſſet hoc fecit, ipſius ſucceſſor Ioannes 22. vt conſtat, atque conſtare facile poteſt ex earundem proœmio, quod incipit: *Quoniam nulla.* Diuiduntur autem ſupradictæ Clementinæ etiam in quinque libros, in vndecim rubricas, ſiue titulos diuiſos, & ij etiam in diuerſa capita, quorum allegatio fit modo, quo dictum eſt, de libro ſexto Decretalium: hoc ſolo excepto, quod loco capitis, nomen Clementinæ apponitur. Poſt quas ſequuntur Extrauagantes Ioann. 22. diuiſæ in quatuordecim rubricas, ſiue tractatus; tractatus etiam in diuerſa capita. Quæ & allegantur modo ſupradicto, excepto, quod loco capitis, apponitur, hæc dictio, *extra*, quod etiam ſeruatur in alijs Extrauagantibus communibus, quæ quidem ſunt diuerſæ Decretales editæ a diuerſis Romanis Pontificibus, poſt ſextum, quæ etiam diuiduntur in totidem quinque libros ſub diuerſis titulis, diuerſa capitula, ſeu diuerſas Extrauagantes continentes. Ex quibus dictis, manet abſolutum, & vtcumque veluti compendio explicatum & declaratum totum Iuris canonici corpus, & quatuor principales ipſius partes, diuiſæ atque partitæ in ſupradictos quatuor libros, vt vel ſic, ſaltim in communi de eo aliqualis habeatur notitia, & quod contineatur in ſingulis. Quæ cum a me tantummodo ſint dicta pro inſtruendis tyronibus, qui ea perlegerint obſecro, æqui boniq. conſulat, neque otioſe, atque in vanum, tradita fuiſſe exiſtimet.

ARTICVLVS II.

De differentia quæ verſatur inter ius Canonicum, & ius Ciuile, & an vtriuſque ſit vnus, & idem finis.

Difficultas præſentis Articuli latiſſima eſt, & de qua magna eſt lis & controuerſia inter Doctores Iuriſperitos. Quidam enim ſequentes Gloſſ. *in cap. cum contingat, de iure iurand. ver. debent*, inquiunt, quod iuris Canonici, atque ciuilis, non eſt vnus, & idem finis, nam finis (inquiunt) iuris ciuilis, eſt dirigere homines, tantum in bonum publicum & honeſtum, non curando de ſalute & vtilitate animæ, at vero Iuris canonici finis eſt, eoſdem dirigere in bonum publicum honeſtum, ſed curando ſimul de ſalute & vtilitate animæ, iuxta *capitulũ ſecundũ, de conſtit. libro ſexto*, ibi, *vt animarum periculis caueatur.* Alij vero dicunt, quod vtriuſque, ſcilicet iuris canonici, atque ciuilis, vnus & idem eſt omnino finis. Quam ſententiam & opinionem præ alijs defendere conatur Fortunius, libro ſexto, quem inſcripſit de vltimo fine vtriuſque iuris in principio. At ego omiſſis hac in re breuitatis gratia varijs argumentis, quæ facile adduci poſſent, difficultati propoſitæ reſpondeo per ſequentes concluſiones.

Prima opinio.

Secũda opinio.

Prima Concluſio.

Si conſideretur ius ciuile, tantum in quantum eſt tale, & quatenus conſtituitur per poteſtatem ſecularem, quæ ratione naturali tantum ducitur, diuerſum habet finem a fine iuris Canonici. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, nam vt ſic conſideratum, ius ciuile non habet, ſed nec habere poteſt pro fine, beatitudinem & felicitatem æternam, ad quam nos chriſtiani & fideles omnes tendimus, quamque præuia Dei gratia, diuinoque adiutorio adipiſci ſperamus. Quod & hac ratione, atque irrefragabili argumento probatur, quia nihil eſſe poteſt finis alicuius libere agentis, niſi fuerit prius ab eodem cognitum, cum nihil ſit volitum, quin præcognitum, vt inquit Ariſtoteles in quampluribus ſuæ doctrinæ locis, Diuus etiam Aug. ſæpiſſime ait, quod voluntas non fertur, ſed neque ferri poteſt in incognitum, & certum eſt, quod poteſtas ſecularis, quatenus tantum ſecularis eſt, & naturali ratione tantum ducitur non cognoſcit, ſed neque cognoſcere poteſt prædictum ſupernaturalem finem, cũ ad id naturalis rationis lumen haud quaquam pertingere valeat. Qua ratione

Si conſideretur ius Ciuile tantum, quatenus ratione naturali ducitur diuerſum habet finem, a fine iuris Canonici.

Digitized by Google

D. Thom. prima parte, quæſtione prima, & omnes communiter Doctores Theologi Scholaſtici, in prologo ſententiarum concludunt, ſimpliciter fuiſſe neceſſariam homini ſcientiam reuelatam & ſupernaturalem, vt ſaluaretur, atque conſequi poſſet vitam æternam, & ſuum ſupernaturalem finem. Hoc itaque eſt certiſſimum, atque conſtantiſſimum.

Secunda Concluſio.

Finis iuris Ciuilis, quatenus tale eſt, ac naturali rōne, ducitur, eſt humana felicitas vitæ huius temporalis.

Finis Iuris ciuilis quatenus tale eſt, legumque omnium ſecularium humanarum quatenus tales ſunt, & feruntur a poteſtate ſeculari, & laica ſola ratione naturali ducta, eſt humana felicitas vitæ huius temporalis, quæ conſiſtit in vita virtuoſa morali, & naturali, quæ tunc ſolummodo dicetur talis, cum fuerit naturali rationi conformis. Hæc concluſio eſt expreſſa Ariſtotelis lib. quinto Ethicorum, capitulo decimo, & Diui Thomæ, 1. 2. quæſtione 95. articulo ſecundo, & quæſtione 96. articulo tertio, & ſatis colligitur, atque probatur ex proœmio Decretalium, vbi habetur agendo de humanis legibus: *Quod lex producitur, vt appetitus noxius ſub iuris regula limitetur, per quam humanum genus, vt honeſte viuat, alterum non lædat, ius ſuum vnicuique tribuat, informatur, & in capitulo facta, quarta diſtinctione*, dicitur, *quod factæ ſunt leges, vt earum metu humana coerceatur audacia, tuta ſit inter probos innocentia, atque in ipſis improbis formidato ſupplicio refrenetur audacia, nocendique facultas.* Omnia iſta ſunt notatu digniſſima.

Nota valde ad quid cōdita fuerint humanæ leges, & quis ſit earum finis.

Tertia Concluſio.

Finis iuris Canonici eſt felicitas non temporalis tātummodo, ſed æterna.

Finis iuris Canonici, ſiue Pontificij, etiam quatenus humanum eſt, ſed diuina luce illuſtratum, ſupernaturalique fide perfuſum, atque per poteſtatem Eccleſiaſticam ſupernaturalem conditum, eſt felicitas æterna, quā chriſtiani & fideles cuncti fide media quærimus, & diuina mediante gratia cum Dei adiutorio bonis operibus conſequi, & adipiſci ſperamus. Hæc concluſio expreſſe colligitur ex ſupradicto *capitulo cum contingat, de iure iuran. verb. debet, & ex capitulo ſecundo, de conſtit. libro ſexto*, & etiam *ex capitulo primo, de pactis, & ex capitulo quamuis pactum, eodem titulo libro 6. & capitulo licet mulieres, de iure iurand. eodem libro, atque ex toto titulo de ſumma Trinitate, & fide Catholica poſito in Decretalibus, & etiam in ſexto & Clementinis, & ex titulis de baptiſmo, de celebration. Miſſarum, de pœnitent. & remiſſ. & ex multis alijs cauſis, & quæſtionibus*, quæ ad idē propoſitum afferuntur a Gratiano, *& ex Extrauagan. Vnam ſanctam, de maiorit. & obedien.* Item ex multis Canonibus Apoſtolorum, atque Oecumenicis Concilijs & Prouincialibus, quæ in eum finem ſunt habita diuerſis temporibus. Et quia Eccleſia Chriſtiana fuit a Chriſto Domino in eundem finem inſtituta, a quo Diuus Petrus poteſtatem accepit ſummam, plenam, perfectam, atque ſupernaturalem ligandi, atque ſoluendi, aperiendi, & obſeruandi ianuas cælorum, vt habetur Matthæi, capitulo 16. & refertur *in capitulo quodcumque, 24. quæſtione prima, & in Extrauag. quia quorundam Ioannis 22. de verborum ſignificatione.* Ex quibus omnibus ſuperque ſatis conſtat, quod Eccleſia ſancta Dei ſupernaturali poteſtate, legibus a ſe latis, homines dirigit in ſupernaturalem finem, ſupernaturaliter a ſe cognitum lumine fidei, & conſequenter, quod ſecundum hoc diuerſus eſt finis iuris Canonici, atque ciuilis.

Quarta Concluſio.

Finis iuris Ciuilis, quatenus eſt a chriſtianis Imperatoribus & Regibus conditum, etiam poteſt dici, quod ſit felicitas æterna, neque ſolum temporalis.

His nihilominus non obſtantibus, non inconuenit dicere, quod iuris Ciuilis, quatenus eſt a chriſtianis Imperatoribus, & Regibus magna ex parte conſtitutum, etiam a naturali poteſtate compilatum, compoſitum, ſiue compactum finis ſit, atque eſſe poſſit, felicitas æterna, quam chriſtiani cuncti credimus, & conſequi ſperamus. Hæc concluſio etiam videtur clara & manifeſta, nam licet poteſtas ſupradictorum ſit in totum naturalis, & in quantum talis eſt, non poſſit ad ſupernaturalia ſe extendere, habuerunt tamen multi ex ſupradictis nihilominus fidei cognitionem infuſam, ſiue acquiſitam, qua crediderunt, & cognouerunt vitam, quam nos chriſtiani credimus, & ſperamus æternam, potueruntque ſuarum virtutum opera, in eandem referre actu, aut ſaltim virtute, & conſequēter ius ſuum ciuile, ſuaſque humanas leges, in ſupradictum ſupernaturalem finem dirigere. Quod & credendum eſt eorū multos feciſſe, conſtatque id ſatis *ex inſcriptione Codicis incipientis, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Digeſti, In nomine Domini.* Sed clarius, *ex l. 1. & 2. & l. inter claras*, cum alijs quæ ibidem ponuntur, & *ex epiſtola Iuſtiniani, de ſumma Trinitate, & fide Catholica, & ex l. 1. & 2. de vet. iure enucl. atque ex titulis de Epiſcopis, & Clericis, & de Epiſcopali audientia*, alijſque multis a me breuitatis cauſa omiſſis. Ex quibus omnibus ſupradictus Fortunius perſuadere, atque probare conatur, quod ius ciuile a Iuſtiniano compoſitum, ex mente & intentione ipſius explicata, aut ſaltim implicita, ita eſt interpretādū, vt nulla fuerit ei mens contrauueniēdi ſacris Canonib. legitime ab Eccleſia, & a Papa, & Concilijs Oecumenicis ante illum latis, aut poſtea ferendis, quoad ea quæ ad vitam æternam conſequendam attinent, & ſunt neceſſaria, quod etiam aduertit doctiſſimus D. Nauar. in commen. *in capitulo cum miniſter, 23. quæſt. 5.* Quamuis autem hoc ita ſit, non tamen negari vllo modo poteſt inter ius Canonicum, & ciuile eſſe expreſſam differentiam, vt ſummopere aduertit Gloſſ. *ſuper reg. iuris, 2.* qua dicitur, *quod poſſeſſor malæ fidei, nullo tempore praſcribit*, ex qua Reg. infert differentiam clariſſimam atque patentiſſimam, inter ius Canonicum, & ius ciuile, nam contrarium procedit de iure ciuili. Et addit, *quod lex cum notiſſimi, C. de præſcrip. 30.* & *40. annorum*, non habuit reſpectum ad ſalutem animarum, ſed duntaxat ad bonum commune, ideoq; cum mala fide procedebat præſcriptio longiſſimi temporis, ſed ius Canonicum in ſupradicta Reg. habuit reſpectum non ſolum ad bonum commune, ſed etiam ad ſalutem animarum. Ex hoc vltimo infert, quod ſubiectum ſcientiæ Iuris Ciuilis eſt homo rationabilis, dirigibilis in bonum ſibi ſecundum rationem proportionatum, & in bonum commune, at vero ſubiectum Iuris Canonici eſt homo dirigibilis non ſolum in bonum commune, verum etiam in Deum ſupernaturalem finem. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota patentiſſimam differentiam inter ius Canonicum, & ius ciuile.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnia, quæ continentur in Iure Canonico, ad ſui obſeruantiam obligent?

Huic Articulo reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Qualiter Decretorum liber ad ſui obſeruātiam obliget.

DEcretorum liber à Gratiano compoſitus, & compilatus, quamuis communiter inter volumina Iuris Canonici connumeretur, magnaque ex parte, quam maximæ ſit auctoritatis, non tamen ad ſui obſeruantiam obligat, cum non fuerit conditus ab habente auctoritatem. Pro intelligentia, & probatione huius Concluſionis eſt notandum, quod vt ſupra diximus, Decretorum liber compoſitus, ſiue compilatus fuit à quodam magiſtro Gratiano Ordinis Sancti Benedicti qui ipſum ex diuerſis Sanctorum dictis, & decretis compilauit inter quæ multa alia adiecit de ſuo, quæ nullam maiorem habent auctoritatem, quam ſuam cum ſupradictus liber non fuerit approbatus per aliquē ſummum Pontificem, quamuis non deſint qui dicant fuiſſe poſtea approbatum a quodam Papa Eugenio, ſed de hoc non ſatis conſtat, qua propter nec dici poteſt authenticus, prout aduertit Abbas Panorm. *in proœmio decretalium.* Aduertere etiam oportet, quod ea, quæ in ſupradicto libro Decretorum continentur ſunt in quadruplici differentia, nam primo continentur auctoritates quamplurimæ ſanctorum Patrum, quæ ad propoſita diuerſa afferuntur ibidem. Et quantum ad hoc ſupradictus liber magnam habet auctoritatem, atque ex diuturna Eccleſiæ approbatione, quadamtenus cenſetur Authenticus, ſicque eiuſmodi auctoritates, & Sanctorum Patrum dicta atque decreta, communiter allegantur ad multarum cauſarum deciſionem, prout aduertunt Abbas, & Felinus, *in capitulo primo, column. fin. de reſcript. ver. liber. decreti.* Secundo continentur in d. Decretorum libro multa dicta & placita eiuſdem Gratiani, quæ & in eodem caracteribus diuerſis apponuntur, quando ipſe loquitur, aliquid addens de ſuo, abſque aliqua, alicuius Sancti auctoritate, ſed vt illis viam paret. Quæ quidem dicta, & placita (vt dixi) non maiorem habent auctoritatem, quam ſit auctoritas eiuſdem Gratiani, quæ nullibi reperitur approbata, ac proinde neque ſunt Authentica. Tertio continentur ibidem, auctoritates cuiuſdam Paleæ, qui fuit quidam diſcipulus ipſius Gratiani, qui ſua etiam auctoritate inſeruit nonnulla capitula ſupradictis decretis, quod fit quando in Rubrica alicuius Capituli decretorum ſcriptum reperitur hoc nomen *Palea*, quæ quidem etiam non ſunt Authentica, nec vllam faciunt fidem, & multo minus quam dicta ſui Magiſtri Gratiani, cum neutra fuerint edita & condita ab habente auctoritatem, nec poſtea per aliquem ſummum Pontificem fuerint confirmata, aut approbata. Quarto, & vltimo continentur in præfato Decretorum libro, auctoritates multorum Iuriſconſultorum, & Imperatorum ſecularium, & leges multæ ciuiles, quę inſertę ſunt in decretis, quæ etiam non per hoc cenſentur approbatę, neque pro eo quod Gratianus eas inſeruit in d. decretorum libro, talem habent auctoritatem, vt ſeruari præcipiantur, tanquam de iure Canonico, quin vero dictę leges remanent ciuiles, prout antea erant, & perinde habentur, ac ſi inibi non fuiſſent inſitæ & inſertæ, prout aduertit Abbas loco ſupracitato, nec ſeruantur, vt Canones, ſiue vt leges Canonicę. Quę omnia ſunt quam maxime notanda, atque memorię commendanda.

Nota. Quam in Decretorū libro continentur ſunt in 4. differentia, et quam auctoritatem habeant.

Secunda Concluſio.

Quanā leges, & conſtitutiones Canonicæ ad ſui obſeruantiam obligent.

Conſtitutiones & leges Canonicæ, Pontificales authenticę, atque approbatę, quę pro legibus Canonicis habentur, atque vt tales indubie ab omnibus iubentur obſeruari, cum ſint conditę ab habente auctoritatem, & poteſtatem faciendi, & condendi Eccleſiaſticas leges, ſunt, quæ continentur in volumine Decretalium, & in Sexto, & Clementinis, & alijs Extrauagantibus, ſiue Conſtitutionibus, quę reperiuntur inſertę in corpore Iuris Canonici, & alijs etiam Conſtitutionibus aliorum ſummorum Pontificum, qui poſtea ſucceſſerunt, quæ & congruentiori vocabulo pręalijs, Extrauagantes dicuntur, pro eo quod extra ius commune vagantur, quæ omnes ad ſui obſeruantiam obligant, cum fuerint factæ ab habente auctoritatem, & ſolemniter promulgatę, ab omnibuſque receptę, & auctoritate Apoſtolica cautum atque pręceptum in eiſdem, vt ab omnibus obſeruentur, cum clauſulis ſolitis, ac ſublata auctoritate & poteſtate aliter diffiniēdi & declarandi. Hęc ſunt in ſumma, quę in iure Canonico ad ſui obſeruantiam obligant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in iure Canonico ſint aliqua non ligantia, nec tenenda, quantum ad textum, & quantum ad Gloſſam.

HAnc quęſtionem, atque difficultatem tractat, & mouet Syluest. *verb. lex quæſt.* 13. & pro ipſius reſolutione, pręmiſſo quod Eccleſia errare non poteſt in determinando ea, quę pertinēt ad fidem & mores, vt latius ipſe tractat, *verb. Eccleſia.* 1. §. 2. ſimiliter, neque Papa, vt Papa eſt, vt latius explicat etiam, *verb. Papa,* §. 5. ſequentes ſtatuit Concluſiones.

Prima Concluſio.

Loquendo de iure Canonico, quantum attinet ad textum, multa reperiūtur in ipſo, quæ iam non ligant neq. ſunt tenenda pro eo quod, aut per ſumos Pontifices ſunt immutata, aut per contrariā conſuetudinem abrogata, ſeu reuocata.

Loquendo de iure Canonico, quantum attinet ad textum, multa reperiuntur in Decretorum libro, quę iam non ligant, nec ſunt tenenda, pro eo quod ſunt abrogata, ſeu reuocata per contrariam conſuetudinem, aut poſtea per ſummos Pontifices immutata. Hęc Concluſio eſt expreſſa ſupradict. Syluest. loco ſupracitato. Et quantum ad reuocata, ſeu abrogata per contrariam conſuetudinem ponit exemplum, *in cap. ſtatuimus, diſtinctione quarta,* cum duobus ſequentibus, vbi pręcipitur, quod Clerici inchoent Quadrageſimale ieiunium immediate poſt Sexageſimam, hoc eſt à Dominica Quinquageſimę, & tamen vt habetur in eadem diſtinctione §. vltimo facere contrarium non eſt peccatum, pro eo quod, vt ibidem dicitur, id communi vſu nō fuit approbatum.

Digitized by Google

tum. Alia etiam ponit exempla, quæ intuenti facile licebit videre, à quibus omnibus ego in præſentiarum breuitatis gratia abſtineo. Vbi etiam ſimul plura adducit capitula multorum Decretorum, quæ edita fuerunt iure antiquo, & poſtmodum per ſubſequentes Pontifices ſunt immutata, quale eſt illud, vt electio Papæ fieret non ſolum à Cardinalibus, verum etiam ab alijs Religioſis, & Clericis, vt habetur *in cap. in nomine, diſtinctione* 23. quæ tamen hodie fit per ſolos Cardinales, vt dicitur *extra de electione per totum, & in capitulo vbi periculum, eodem titulo libro ſexto*, à quibus etiam breuitatis gratia abſtineo, neque enim omnia poſſunt ſimul dici in tam breui Compendio.

Secunda Concluſio.

Multa inſeruit de ſuo Gratianus, in Decretorū libro, in quibus communiter nō tenetur.

Multa etiam reperiuntur in ſupradicto Decretorum libro, quæ Gratianus ſupradictus inſeruit de ſuo, quæ modo communiter non tenentur. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Sylueſtri, loco ſupracitato, vbi & enumerat 14. caſus, in quibus modo doctrina ſupradicti Gratiani non ſuſtinetur, ſed nec ſuſtineri poteſt. Quæ pro eo, quod longa, atque prolixa ſunt, nec mei propoſiti, aut præſentis ſpeculationis, non libet in præſentiarum referre, patere cum poſſint facile intuenti, ab ipſis conſulto vnde breuitatis etiam gratia abſtineo. Videantur ibidem ſi placuerit.

Tertia Concluſio.

Loquendo de Decretorum libro quantū ad Gloſſam, quāuis multæ Gloſſæ teneantur, atque obſeruentur; multæ tamen non ſunt tenendæ, nec ſequendæ.

Quantum attinet ad Gloſſam ſupradictorum Decretorum, quamuis aliquæ bonæ ſint & neceſſariæ, & ſimiliter Gloſſæ ſummariæ, quæ ponuntur in diſtinctionum, ſeu quæſtionum principiis, in quibus cum multæ opiniones recitentur, vltima ſemper eſt melior: Multæ tamē ſunt Gloſſæ in diuerſis decreti Capitulis, quæ non ſunt veræ, nec tenendæ. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato, numero 13. vbi & enumerat ſex peculiariter loca, in quibus Decretorum Gloſſæ non ſunt ſequendæ, nec tenendæ; à quorum peculiari tractatione conſulto etiam abſtineo, quia nec ſunt mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis; videantur apud Sylueſt. ſupradictum, qui poſt prædicta omnia, vſque ad ſequentem numerum 14. latiſſime agit de diuerſa Doctorum doctrina, conſtituendo hac de re triplicē differentiā, & dicendo, quod ex doctrinis Doctorum quædam ſunt tanquam falſæ, & hæreticæ reprobatæ, quædam vero apocryphæ, id eſt, occultæ & ſecretæ & paruæ, aut nullius auctoritatis, quędam autem communiter per Eccleſiam approbatę, de quibus omnibus adducit exempla, quæ facile licebit videre intuenti. Et hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Quiſnam poſſit facere & conſtituere ius Canonicum, ſiue leges Canonicas?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ius canonicū, canones, ſiue cōſtitutiones canonicas generales atque vniuerſales, ſolūmodo ſummus Pōtif. efficere poteſt.

CAnones, ſiue Eccleſiaſticas conſtitutiones generales atque in vniuerſum omnes obligantes ſolus Papa, atque ſummus Pontifex efficere poteſt. Hæc concluſio eſt Sylueſtri, *verbo, lex, numero quarto*, & generalis omnium Doctorum & Iuriſconſultorum, quæ & ſatis colligitur *ex capitulo fin. de conſtit.* vbi hoc idem aduertit gloſſa, traditque pro regula nempe, quod ſolius Papæ conſtitutio generalis eſt, omneſque generaliter ligat, cum ipſe ſolus ſit iudex generalis omnium. Quod & quam maxime verum habet, de Conſtitutionibus ſpectantibus ad fidem, quas ſolus ſummus Pontifex condere, atque efficere poteſt, vt tradit alia gloſ. *in Extrauang. quia quorundam, de verborum ſignifica. verbo, quod falſum eſt.* Vbi inquit, quod ad ſolum D. Petrum, & Pontifices eius ſucceſſores ſpectat ſuper rebus fidei aliquam conſtitutionem ſiue declarationem efficere. Ad quod probandum inducit *cap. quoties ratio, & cap. hæc eſt fides, 24. quæſt.* 1. Facit & *capitulū quoniam vetus orient. eadem cauſa & quæſt. & cap. exijt, §. vlt. de verbor. ſignif. lib. 6. & clem. 5. in cap. fides, de ſumma Trini. & fide Cath. ibi, noſcitur*, vtpote ad quos ſuperna diſpoſitione iuſſa ſunt referri maiora Eccleſiæ negotia, facit & *cap. rogemus, 24. quæſt. 2. & cap. nec licuit, 17. diſtin. & cap. huic Sedi, ibidem, extra de appell. cap. vt debitus honor, in fin. & cap. maiores, de baptiſmo.* Per hoc autem non tollitur, quin hoc ipſum poſſit facere generale Concilium, auctoritate Apoſtolica legitime congregatum, prout conſtat *ex cap. regula, §. porro*, vbi habetur, quod Canonum alij ſunt Pontificum decreta, alij vero vniuerſalium Conciliorum ſtatuta. Supradicta omnia dicta ſunt de canonibus & conſtitutionibus, & legibus canonicis generalibus & vniuerſalibus. Sed loquendo de ſpecialibus & particularibus ſit ſecunda Concluſio.

Conſtitutiones pertinentes ad fidē, ſolus ſummus Pont. efficere poteſt.

Secunda Concluſio.

Conſtitutiones ſpeciales, atque particulares in proprijs diœceſibus etiā Epiſcopi efficere poſſunt cum Concilio Prouinciali, ſiue Synodali.

Conſtitutiones & Canones ſpeciales, prouinciales, ſiue particulares poſſunt efficere Legati in ſua Prouincia, ſimiliter & Metropolitani cum ſuo Concilio Prouinciali de paruis negotijs ſpectantibus ad onus ſuum, non autem de magnis & ſpectantibus ad fidem, ſimiliter & Epiſcopi in ſua diœceſi & Epiſcopatu, ſaltem in ſuo Concilio Synodali. Hæc Concluſio eſt etiam Sylueſtri loco ſupracitato. Et quantum ad Legatos probat eam *ex capitulo de loca. de offic. delegat. & ex cap. quod dicitur diſt.* 26. quantum vero ad Metropolitanos, *ex cap. multis, diſt.* 27. & quoad Epiſcopos, *ex cap. ſi quis, de maior. & obedientia, & gloſ. in §. a. diſt.* 28. quāuis propriè loquendo ſtatuta facta in Concilio Synodali non proprie conſueuerint dici Canones, ſed conſtitutiones Synodales. Poſtmodum agit D. Sylueſter de conſtitutionibus, ſiue ſtatutis, quæ fiunt à Capitulis Eccleſiarum Cathedralium, & quærit, An id poſſint facere ſine conſenſu & licentia Epiſcoporum? De quo etiam ipſe agit, *verbo, excommunicatio* 1. *numero* 5. latiſſime. Sed difficultas hęc infra in peculiari quæſtione, quæ facienda eſt de Statutis, congruentiorem habebit locum. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum lex, ſiue conſtitutio canonica, obliget ſemper, ſeu obligare poſſit ad peccatum mortale, & in foro conſcientiæ?

Error quãma ximus circa Eccleſiæ poteſtatẽ.

CIrca hanc difficultatem in primis fuit error Vbaldenſium, quem poſtea tutati ſunt Ioannes Vuiclef, & Luterus eorundem legitimi hæredes, aſſerentes & dicentes, neque in Pontifice Maximo, neque in tota Eccleſia eſſe auctoritatem & poteſtatem ſtatuendi articulos fidei, aut condendi aliquas humanas leges, obligantes ad peccatum mortale, neque in foro conſcientiæ. Quorum errori ſubſcribere viſus eſt Ioannes Gerſon, vir alias egregiæ notæ, atque in alijs valde Catholicus, in libro quem inſcripſit de vita ſpirituali, lectione quarta qui dixit, quod nulla humana poteſtas noua poteſt inſtituere præcepta præter ea, quæ Deus alioquin præcepit. Quam eandem ſententiam poſtea tutatus eſt Almain, libro de poteſtat. Eccleſ. capitulo decimo, & 12. dicebantque iſti Auctores, quod in Eccleſia nulla erat poteſtas ciuilis neque Eccleſiaſtica, quin vero nec naturalis, quæ vim haberet obligandi homines ad culpam, & in conſcientia, niſi ſolum interpretando & declarando aliquin, ſiue ex alia parte ad id eos eſſe obligatos per legem naturalem, ſiue diuinam poſitiuam. Ita quod quando lex Eccleſiaſtica præcipit, eſſe ieiunandum, aut legem ſtatuit de ieiunio, non de nouo eiuſmodi legem inſtituit, ſed tantũ declarat, diuina lege alias eſſe præceptum ieiunium. Eoque dementiæ deuenerunt, vt auderent dicere, quod ſi conſtaret aliquid eſſe præceptum ab Eccleſia, & non alias naturali aut diuina lege conſtitutum, nullatenus obligaret in conſcientia. Nam dicebant, quod humanæ leges per ſe, & in quantum ſunt humanæ, ideſt conditæ poteſtate humana hominibus conceſſa, non obligant, ſed neque obligare poſſunt quempiam ad peccatum, neque in conſcientia, niſi ſolum quatenus alias diuino, aut naturali iure ſunt roboratæ, atque ſtabilitæ. Huius opinionis, ſeu potius erroris mentionem facit Magiſt. Soto libro primo de iuſti. & iure, quæſtione ſexta, articulo quarto, concluſ. quarta, & Medina in ſecundam ſecundæ D. Thom. q. 96. articulo quarto, quæſtiun. 1. vbi ponuntur ipſius rationes & fundamenta, quibus etiam reſpondet: à quibus quidem ego breuitatis gratia abſtineo, quia id in præſentiarum dicere, neque eſt mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, neque breuitas, cui ſtudemus, id vllo modo permittit. Vnde his omnibus omiſſis, vt congruentiori loco, & tempore diſputentur in ſcholis, propoſitæ difficultati per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Concluſio.

Firma fide tenendum eſt, in Eccleſia ſacra eſſe poteſtatem condẽdi Eccleſiaſticas leges, quæ ad peccatũ obligent, atque in conſcientia.

Firma fide tenendum eſt in Eccleſia eſſe facultatem, condendi Eccleſiaſticas leges, obligareque ipſas ex genere ſuo, ſub reatu peccati mortalis, atque in foro conſcientiæ. Hæc Concluſio eſt expreſſa Magiſt. Soto, loco ſupracitato, & Medinæ, qui & aſſerunt Gerſonis & Almaini ſententiam eſſe falſiſſimam, nihilque differre, aut parum certe diſtare à Lutherana hæreſi, & ab eo quod primitus dixerunt Ioannes Vuiclef, & Vbaldenſes, quorum hæreſis iamdiu condemnata fuit in Concilio Viennenſi, & habetur in Clementin. *ad nostram, de hæreticis*, & in Concil. Conſtanti. *ſeſſ.* 15. *articulo* 15. & tandem in Lateran. celebrato ſub Leone Decimo. Sed ſupradicta noſtra Concluſio probatur, comprobarique poteſt apertiſſimis Sacræ Scripturæ teſtimonijs, ſed maxime ex illo, quod habetur Lucæ 10. vbi Apoſtolis legitur, dictum fuiſſe à Chriſto Domino: *Qui vos audit, me audit, et qui vos ſpernit, me ſpernit*; & Matthæi 18. poſtquam etiam dictum fuit: *Si peccauerit in te Frater tuus, &c. dic Eccleſiæ*, ſubditur: *Si Eccleſiã non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus, & publicanus.* Ex quo loco apertiſſime Eccleſiæ iuriſdictio deſignatur. Sed expreſſius in illis verbis, quæ dicta fuerunt D. Petro ibidem: *Quodcunque ligaueris ſuper terram erit ligatum & in cœlo.* D. etiam Chryſoſtomus explicans illa Chriſti Domini verba, Ioãnis 20. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra, ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remiſſa erunt, & quorum retinueritis, retenta ſunt*, inquit, quid euidentius, quam illic collatam fuiſſe à Chriſto Apoſtolis, ac ſubinde Eccleſiæ poteſtatem, quam ipſe attulerat a Patre? eo præcipue, quia retinere peccata ſuo ſcio eſt habentis poteſtatẽ obligandi. Probatur præterea noſtra Concluſio ex eo, quod Deutero. 17. lex a Deo Optimo Maximo conſtituta erat, *vt qui non obediret Sacerdoti, morte moreretur*, qua mortis pœna in lege illa antiqua, aut etiam in noua, nemo niſi propter peccatum mortale plectitur, aut plecti poteſt, ex quo fit cõſequens, & a fortiori ratione, in lege noua, & in Chriſti Domini Eccleſia eſſe facultatem & poteſtatem, ſed maxime in Romano Pontifice ſtatuendi & condendi leges obligantes ad peccatum mortale, atque in foro conſcientiæ. Quæ omnia confirmantur per illa D. Petri verba, quæ habentur Actuum 15. vbi dixit: *Viri Fratres, vos ſcitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire gentes verbum Euangelij, & credere.* Et infra: *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quam hæc neceſſaria, &c.* Et tandem vltimo confirmantur hac ratione ſupradicta: Etenim niſi Chriſtus Dominus poteſtatem ſupradictam Eccleſiæ ſanctæ ſuæ reliquiſſet condendi, atque ſtatuendi leges, quæ obligare poſſent fideles ad peccatum mortale, omni procul dubio, & in foro conſcientiæ non ſatis illi prouidiſſet, aut cõſuluiſſet, neque eius ſtatus fixus eſſet & firmus pro temporum locorum, ac perſonarũ differentia, quæ ſine tali poteſtate haud quaquam poſſent in officio contineri. Quando vero eiuſmodi leges Canonicæ obligent ſub mortali, quando vero ſub veniali, & vnde hoc dignoſci poſſit dictum fuit iam ſupra in Art. 15. præcedentis Quæſtionis. Videaturque hac de re Syluester, *verbo lex, q.* 8. & 9. latiſſime.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ad hoc, vt lex, ſiue conſtitutio canonica, vim & robur habeat obligandi, ſit expectandus populi conſenſus?

HAc de re omiſſis opinionibus, ac varijs dicendi modis Doctorum Iuriſperitorum, circa publicationem legum ciuilium, & canonicarum conſtitutionum earumque receptionem, & an ſit expectandus populi conſenſus, ad hoc vt vim & robur habeant obligandi, quod melius, verius, atque tenendum videbitur, breuiter, & reſolutiue explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Con-

Concluſio.

Ad hoc vt legi canonica vim & robur habeant obligãdi non eſt expectãdus populi conſenſus.

Ad hoc vt lex, ſiue conſtitutio canonica vim & robur habeat obligandi, nullatenus expectandus eſt populi conſenſus; quin vero poteſt Papa ſuis legibus modo ſint iuſtæ, & rationabiles ſtatim cunctos fideles ſub peccato ad ſui obſeruantiam obligare. Hæc Concluſio certiſſima eſt, adeo vt fere nulla indigeat probatione. Sed probatur ex innumeris Capitulis, quæ habentur 25. *quæſtione prima, & ſecunda per totam*, vbi ad hoc propoſitum dicuntur multa. Sed probatur præterea ratione, nam quamuis ſupra Quæſtione præcedenti Artic. 21. dictum ſit, multiſque monſtratum atque probatum, quod leges omnes humanæ, tam ciuiles, quam canonicæ, ad hoc vt obligent, debent recipi, quodque non obligant, ſi exiſtente aliqua iuſta, atque legitima cauſa non fuerint receptæ: Ibi etiam dictum eſt, quod eaſdem abſque iuſta, & legitima cauſa non recipientes peccant mortaliter, ita quod non poſitum eſt in arbitrio, liberaq; ciuium voluntate ipſas recipere aut repellere, quin vero poſſunt cogi, & compelli ad ſeruandum ipſas, modo ſint iuſtæ, & rationabiles vt dictum eſt. Neque ad hoc vt vim legum habeant, expectandus vllo modo eſt populi conſenſus vt tenet communior Iuriſconſultorum opinio, & tradit late Burgos de Paz *in proæmio legum Tauri, num.* 299. Quod ſi hoc de legibus humanis ciuilibus verũ eſt dicere, quod (inquam) neceſſario ſunt recipiendæ, niſi adſit aliqua iuſta, & rationabilis cauſa neque ad hoc vt obligent aut vim, & robur habeant obligandi expectandus eſt populi conſenſus quanto ergo melius atque fortiori, & præſtantiori ratione idipſum erit dicendum de legibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis, & Eccleſiaſticis factis à ſummis Pontificibus qui immediate à Chriſto Domino, & non à populo Chriſtiano, receperunt ad gubernandam Eccleſiam, condendaſque Eccleſiaſticas leges ſuam auctoritatem, poteſtatem, & iuriſdictionem? Ex contraria etiam poſitione, multa & grauia ſequerentur inconuenientia, & abſurda. Sequeretur enim, quod condendi leges poteſtas non tam eſſet ſeu reſideret penes Romanum Pontificem, quam penes populum ſibi ſubiectum poſtquam vis, & robur, quod habent obligandi, dependeret ex eiuſdem populi conſenſu quod dicere eſt abſurdum. Et idem dico ſuo modo de legibus ciuilibus factis à ſecularibus Principibus, quod indirecte poteſtas condendi leges remaneret populum, cum tamen contrarium ſit certum, nam non competit niſi ſolis Principibus, ex quo tempore populus in eos ſuum imperium, atque poteſtatem contulit vt colligitur ex iure, ex *§. ſed & quod Principi placuit, Inſtitut. de iure nat. gen. & ciu.* Et hæc circa hunc Articulum breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum liceat ſupplicare Papæ, & ſummo Pontifici, vt ſuas leges atque conſtitutiones moderetur, aut reuocet. & An per huiuſmodi ſupplicationem ſuſpenditur interim ipſarum effectus.

Licitũ eſt ſupplicare Papæ, vt ſuas leges, aliqua exiſtẽte iuſta, & rõnabili cauſa reuocet, aut moderetur.

IN hac re vt certa ab incertis ſeparemus, Dico, quod certiſſimum eſt, licitum eſſe ſupplicare Papæ vt ſuas leges aliqua exiſtente iuſta, & rationabili cauſa moderetur, aut reuocet prout inſinuatur in iure, in *cap. ex literis, de in integrum reſtitut. cap. paſtoralis, de appellat. & in Authen. qua ſupplicatio, C. de precibus Imperator. offerendis.* Facit & *cap. ſi quando de reſcrip.* vbi idipſum magis expreſſe habetur, ac dicitur quod ſi quis ex aliquibus Papalibus literis, læſum atque grauatum ſe ſenſerit intelligatque ipſas ex falſa, & ſiniſtra relatione proceſſiſſe ſuam Sanctitatem ſupplicare poteſt, vti decet humiliter, vt prædictas literas moderari, aut reuocare dignetur ſupplicando de ipſarum executione ad eundem Papam, bene ſeu melius informatum. Quæ quidem ſupplicatio hunc habebit effectum, vt ipſe bene informatus in melius ſententiam commutet, eſtque communis Doctorum reſolutio quod ſupplicatos Sanctiſſimus de præfati reſcripti reuocatione, aut moderatione ſi petitio fuerit iuſta, neque id faciat, peccabit illam non admittendo. Hæc ſunt certa, & comperta apud omnes. Quod autem in præſentiarum in dubium vertitur, maioremque habet difficultatem, eſt ſcire, atque inueſtigare, An eiuſmodi ſupplicatio habeat effectum ſuſpenſiuum ita quod non parendo, nec obediẽdo quis prædictis literis Apoſtolicis præmiſſa ſupplicatione non peccet, nec remaneat excommunicatus, etiam ſi in reſcripto eiuſmodi apponatur cenſura? Cui difficultati reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si reſcriptũ eſt priuatũ in particulare interpoſita ſupplicatione, eius executio ſuſpenditur.

Si Reſcriptum Summi Põtificis ſit priuatum, atque particulare emanatum ſuper aliqua re particulari, interpoſita ſupplicatione prædicta, eius executio ſuſpendi poteſt obediendo tamen reuerenter, vti decet Apoſtolicis literis, & allegando cum debita reuerentia, atque humilitate cauſas, & rationes, ob quas eiuſmodi literæ non poſſunt, aut debent executioni mandari. Hæc concluſio habetur expreſſa *in prædicto cap. ſi quando de reſcriptis*, cuius ſunt ſequentia verba Alexandri III. Raben. Archiepiſcopo: *Si quando aliqua tua fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exaſperare videntur, turbari non debes.* Et infra: *Qualitatem negotij, pro quo tibi ſcribitur, diligenter conſiderans, aut mandatum noſtrum reuerenter adimpleas, aut per literas tuas quare adimplere non poſſis, rationabilem cauſam prætendas; quia patienter ſuſtinebimus, ſi non feceris quod praua nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum.* Ex quibus verbis vltimis, *quia patienter ſuſtinebimus, ſi non feceris, &c.* infert Gloſſa ibidem argumentum, quod ponit pro Regula, nempe quod non tenemur adimplere mandatum Prælati, & Superioris, ſi cauſa redditur. Ad quod probandum inducit *capit. quoniam quidam diſtinct. 75. & cap. cum teneamur de præbend.* & addit ſupradicta gloſſa, quod non immerito ſupradictus Pontifex appoſuit illa verba, *quia patienter ſuſtinebimus, ſi non feceris*: cum etiam Imperator, vbi per conſultationem reſcribit, non velit ſuam reſponſionẽ eſſe ſequendam ſi quis non recte reſponſum fuiſſe putauerit, vt habetur in *l. nemo, C. de ſent. & interl. omnium iudicum*. Ex quibus colligitur, quod in eiuſmodi reſcriptis allegando prædictas cauſas, & rationes, ob quas non poſſunt aut debent adimpleri literæ, non ſunt executioni mandandæ, ſed expectanda eſt ſecunda iuſſio ipſius Papæ, prout habetur *in textu iuncta gloſ. in Authent. de*

Nota hoc valde, quãdo liceat non ſtatim parere, aut obedire Superioris mãdato, & ſupplicare de ipſius executione.

man-

mandatis Princip. §. ſi quis autem collat. 3. quam gloſſam Felinus, Bald. & Innocent. ſequuntur, & approbant ac reputant ſingularem *in d. c. cap. ſi quando de reſcript.* Quinvero & alia gloſs. *in l. puniri, ff. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam*, inquit, quod Prælati non debent timere de eiuſmodi reſcriptis ſupplicare, & ipſa non executioni mandare, ſed veritatem ſequi. Nam, inquit, ſic faciendo cum conuenit, atque expedit, magis placebunt Deo, & Papæ. Non enim facere dicitur contra mandatum Regis, aut Papæ, qui pro maiori vtilitate, & honore eorũdem non facit, quod in aliquo ipſorum reſcripto imponitur ſibi faciendum. Vt etiam pulchre notat Bald. *in l. fin. C. de negot. geſtis*, & Alexand. conſil. 106. Et communis eſt omnium Theologorum, quinvero & Iuriſconſultorum ſententia, quod executio cuiuslibet præcepti Superioris poteſt prorogari, & differri quotieſcumque maius damnum timetur ex executione quam ex dilatione, quod ſit vſque dũ appareat de vera præcepti iuſtitia. Quod & verum eſt, etiamſi in eiuſmodi reſcripto, ſeu Apoſtolicis literis contineatur mandatum cum pœna excommunicationis latæ ſententiæ, prout expreſſe tenet Ancharan. conſil. 253. nam hæc etiam in tali caſu non ligat, quinvero eiuſdem etiam executio ſuſpenditur.

Secunda Concluſio.

Quãdo reſcriptũ Summi Põtificis eſt generale, non ſuſpenditur executio per ſupplicationem.

Si vero Reſcriptum Summi Pontificis, & literæ Apoſtolicæ non ſint priuatæ, & particulares emanatæ a Sede Apoſtolica, ſuper aliquo particulari negotio, ſed leges, & Conſtitutiones communes atque vniuerſales factæ ad conſeruationem Eccleſiaſticæ Reipublicę, & Regularis diſciplinę in communi, licet de ipſis etiam poſſit fieri ſupplicatio, vt reuocentur; ſiue moderentur, non tamen poſſunt inferiores Papa, quibus tales literæ diriguntur, earundem executionem ſuſpendere etiam interpoſita ſupplicatione, expectando eiuſdem ſecundam iuſſionem. Hæc Concluſio probatur: nam à lege, atque ordinatione edita ab eo qui auctoritatem, & poteſtatem habet condendi leges ſicut non poteſt appellari, vt habetur in iure, *in l. ſi res, ff. de appell. & cap. quia nos, eod. titu.* vbi hoc ipſum aſſerunt omnes vnanimiter Doctores, ita neque ſupplicatione interpoſita earum legum executio ſuſpendi poteſt, nam ſuſpenſio executionis in hoc caſu eſt, veluti effectus ipſius appellationis. Et grauamen legis vniuerſalis non eſt, aut vero exiſtimari poteſt grauamen, vt notat Bald. *in cap. ad noſtram, de appell.* quia omnes legibus obedire tenentur, prout habetur in *Authent. §. eripiat, vt omnes obediant iudici, collat. 7.* & leges debeant ab omnibus cuſtodiri, *iuxta l. legem, C. de legib.*

Nota hoc valde.

Difficultas. Quanã ſit cauſa, ob quam in Reſcriptis particularibus, interpoſita ſupplicatione ſuſpenditur executio, non vero in generalibus.

Sed difficultas inſurgit in propoſito, quænam ſit ratio, & cauſa ob quam in Reſcriptis particularibus interpoſita ſupplicatione ſuſpendatur eorum executio, non autem in Reſcriptis continentibus leges, & Conſtitutiones vniuerſales? Cui difficultati vt reſpondeam, præmitto breuiter hoc eſſe diſcrimen inter reſcripta particularia, & leges communes, atque vniuerſales, quod (vt nomen ipſum ſonat) reſcripta particularia, non reſpiciunt Ius generale, ſed particulare cuiuſpiam, aut quorundam, ſpecialiaque negotia pertinentia, & ſpectantia ad particulares perſonas at vero leges, & Conſtitutiones vniuerſales reſpiciunt Ius generale bonumque commune vt dictum eſt ſupra, licet enim præcipiant aut prohibeant operationes, quæ fiunt in particulari ipſæ tamen referuntur ad bonum commune poſſuntque dici communes non communitate generis, ſeu ſpeciei, ſed communitate vnius cauſæ finalis in quantum finis dictaminis legum eſt bonum commune. Hoc præmiſſo propoſitæ difficultatis perfacilis eſt ſolutio, & dico quod ex ea interpoſita ſupplicatione ſuſpendi permittitur executio alicuius reſcripti particularis, quia præceptum contentum in tali reſcripto ſpectat ad ius particulare ipſius impetrantis ex cuius parte in his quæ fuerunt Papæ propoſita, potuit eſſe error propter malam, atque ſiniſtram informationem voluitque propterea non incongrue ſummus Pontifex, vt interpoſita ſupplicatione ſuſpendatur eius executio, & vt non ſtatim executioni mandetur, ſed expectetur ſecunda iuſſio poſt aliam relationem, atque informationem meliorem ſibi traditam. At cum lex, ſiue Conſtitutio reſpiciat bonum commune, & ſi vti par eſt lata, & facta ſit iuxta dictamen rationis, rectiſſime voluit ſummus Pontifex, vt etiamſi aliqui propter aliquam cauſam, ex ea grauatos ſe ſentiant, & intelligant, humiliter nihilominus obediant, & nec etiam interpoſita ſupplicatione ipſius executio ſuſpendatur, & differatur. Non enim debet ſummus Pontifex, neque alius legiſlator, qualibet ex cauſa ſuam legem poſitiuam mutare, & accommodare diuerſitati, & varietati ſingulorum hominum, & temporum, ſed ipſam firmiter obſeruari facere quamuis aliàs alicui, ſeu aliquibus videatur diſconueniens. Ex dictis colligitur, quod quando ſummus Pontifex per aliquod ſuum reſcriptum legem aliquam edit vniuerſalem, ad commune bonum pertinentem, quamuis aliqui per ipſam ſe ſentiant grauatos, poſſintque proinde eundem ſupplicare, vt dignetur ſua Sanctitas illam reuocare, aut moderari non tamen poſſunt (etiam interpoſita ſupplicatione) ipſius executionem ſuſpendere, & ſecundam iuſſionem expectare, quin vero ijdem (maxime ex contemptu) non ſtatim obtemperantes, & obedientes, ſed contrariantes, mortaliter peccabunt pœnasque in eadem appoſitas incurrent, cum ſit facta in bonum commune, & non ſit reſcriptum priuatum, atque particulare. Quod maxime eſt notandum, atque memoriæ commendandum. Nam vidi ego nonnullos (altoquin doctos) qui præfatam differentiam, atque diuerſitatem non intelligentes, callentes, neque penetrantes in ea fuerunt ſententia, & opinione, vt dicerent, & affirmarent cuiuslibet reſcripti Apoſtolici, etiam reſpicientis bonum commune, vimque legis habentis executionem poſſe ſuſpendi per interpoſitam ſupplicationem, donec adueniret ſecunda iuſſio Pontificis, in hoc toto cœlo aberrantes. Hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſuſpenſio literarum Apoſtolicarum fieri poſſit abſque iuſta, & rationabili cauſa per interpoſitam ſupplicationem?

Huic articulo reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Suſpēſio reſcripti Apoſtolici, et priuati, & particularis, fieri non pōt abſq; iuſta, & rationabili cā, et interpoſita ſupplicatione.

Quanā ſit cenſenda iuſta, atque rōnabilis cā, ſuſpenſionis alicuius Reſcripti Apoſtolici.

CErtiſſimum eſt, quod ſuſpenſio executionis cuiuſcunque Reſcripti Apoſtolici, etiam priuati, & particularis fieri non poteſt, ſine iuſta, & rationabili cauſa propter ſolam interpoſitam ſupplicationem. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex dictis in præcedenti Articulo. Solum oportet conſtituere, & aſſignare, quænam cenſenda ſit iuſta, & rationabilis cauſa ſuſpenſionis, ſiue detentionis ſupradictæ? Et dico, quod Doctores id relinquunt viri boni, & docti arbitrio ſicuti, & reliqua, quæ in iure non habent certam, expreſſam, atque determinatam cauſam, quæ determinanda ſunt vt dicitur, ex bono, & æquo, ad arbitrium boni viri, vt habetur *in lege prima, ff. de iure deliberand. & in cap. de cauſis, de officio Iudicis delegati*. Vt tamen aliquid determinatum in præſentiarum habeatur, dico quod generalis, iuſta & rationabilis, ad id videtur eſſe cauſa, quotieſcunque ex eiuſmodi reſcripto læditur ius alicuius tertij, & perſonæ particularis, maxime in dignitate conſtitutæ, qualis eſt Epiſcopus, aut quandocunque vergit in damnum, & præiudicium alicuius Congregationis. Non enim præſumitur, ſeu præſumi poteſt, aut debet, per quodcunque Reſcriptum velle ſummum Pontificem alicui præiudicare, & tollere ſine cauſa ius quæſitum alicuius tertij, vt tradunt vnanimiter omnes Iuriſperiti Doctores, & Soto libro tertio, de iuſtitia, & iure, quæſtione ſexta, articulo tertio, vnde quotieſcunque in aliquo Reſcripto Apoſtolico reperiuntur verba, per quæ ius tertij videatur auferri, cenſeri debent ſuperflua, aut extorta per circumuentionem, ſeu per importunitatem, etiamſi ibidem dicantur facta fuiſſe ex Motu proprio, ſiue ex certa ſcientia, vt tradunt omnes communiter Doctores Iuriſperiti, idque multo melius, quando eiuſmodi Reſcriptum, ſub quibuſcunque verbis, & clauſulis exhibitum cedit in damnum, & præiudicium alicuius Congregationis. Quod oportet aduertere ſummopere, pro multis caſibus, qui occurrere poſſunt quotidie. Quapropter ſi dari contigerit aliquod reſcriptum à Papa, & ſummo Pontifice, & ſit exemplum, verbi gratia, quo præciperetur, vt aliquis Prælatus reeligeretur, ſeu continuaretur in officio, idque aliqua ex cauſa videretur bono communi non expedire, eiuſmodi reſcriptum, & merito, iudicari deberet ſubreptitium, atque impetratum per ſubreptionem, ſiue importunitatem aut circumuentionem, & contra voluntatem concedentis, ac proinde non neceſſario eſſet executioni mandandum, ſed ſupplicandum de illo, ſuſpendendamque ipſius executionem, interpoſita prædicta ſupplicatione. Non enim præſumendum eſt velle ſummum Pontificem præiudicare bono totius communitatis, & electorum iuri quæſito, eorum, inquam, qui in dicta electione habent vocem actiuam, & paſſiuam. Eo præ-

Nota hoc valde.

ſertim, quia ſecundum iuris regulam, *quod ad omnes attinet, ab omnibus approbari habet*. habetur *in capit. quod omnes, de regul. iuris, libro ſexto*. Quod & faciendum eſt, etiamſi in eiuſmodi reſcripto apponatur clauſula, vt id fiat ſub pœna excommunicationis, non obſtantibus quibuſcunque ordinationibus, &c. nam, vt loquunt Doctores, per nulla verba cuiuſcunque plenitudinis verborum in reſcriptis appoſita, tollitur ius quæſitum tertij, & multo minus cuiuſcunque communitatis, niſi aliud expreſſe appareat, ſicque de eiuſmodi reſcripto, & ipſius executione, cum debita reuerentia eſt ſupplicandū, ipſumque ſuſpendendum, & nullatenus executioni mandandum, donec facta ſupplicatione, & informatione de præiudicio ſupradicto adueniat ſummi Pontificis ſecunda iuſſio. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum declaratio ſacrorum Canonum, pertineat ad ſolum Romanum Pontificem?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Interpretatio, & declaratio iudicialis diuinæ legis, atque ſacrorum canonum, de iure ad ſolum ſpectat Rom. Pontif.

Cuius eſt legē condere, ipſius eſt ipſam etiam interpretari.

INterpretatio, & declaratio iudicialis diuinæ legis, atque Sacrorum Canonum, de iure ad ſolum ſpectat Romanum Pontificem. Hæc Concluſio eſt Syluestri *verbo, interpretatio quæſtione prima*, vbi & dicit, hoc idem eſſe intelligendum de legibus ciuilibus, in quantum concernunt clericos, *per capit. 1. de iuram. calumn.* licet in quantum concernunt laicos, id pertineat ad Imperatorem, *per l. fin. C. de legibus, quia eius eſt legem interpretari, cuius eſt & condere, de regul. iuris, libro ſexto*. Sed probatur præterea dicta Concluſio ex multis iuribus, & primo ex Gratiano *in decreto, §. ex omnibus, 11. quæſt. 1.* vbi inquit, *quod ille ſolus ius habet interpretandi Canones, qui habet poteſtatem condendi illos*. Quæ quidem verba exponens gloſſa ibidem, adducit *capit. inter alia, de ſentent. excommunicat.* vbi habetur, *quod vnde ius prodijt, eius quoque interpretatio procedere debet*. Facit & *capit. primo, de translat. Prælator. & capit. cuncta per mundum, 9. quæſt. 3. & §. qui autem, 17. quæſt. 4. & in leg. vltima, C. de legibus*. Et de hac iudiciali declaratione, generali, & iuridica, intelligenda ſunt verba, quæ apponūt Pontifices in ſuis conſtitutionibus Pontificalibus, quando dicunt, quod nemini licet ipſas aliter interpretari, vel quod ſit ſublata poteſtas aliter diffiniendi, interpretandi, & determinandi, &c. nam prædicta interpretatio, & declaratio, facit ius quoad omnes, *per cap. fin. de conſtitutionibus*.

Sed loquendo de alijs declarationibus, interpretationibus particularibus non iudicialibus, ſit ſecunda Concluſio.

Secun-

Secunda Concluſio.

Interpretatio particularis & doctrinalis ſacrorum canonum bene fieri poteſt à Doctoribus, Prælatis atque Iudicib. inferioribus.

Interpretatio particularis,& doctrinalis ſacrorum Canonum, bene poteſt fieri à Doctoribus, Prælatis,ſiue Iudicibus inferioribus. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Syluestri loco ſupracitato, & probat eam ex Innocentio *in cap. cum ſpeciali,de appell,& ex gloſſ. in cap.1. de poſtulat. Prælat.* Facit & *l.vnica,C.de profe.qui in Vrbe*,quod intelligendum eſt, niſi eſſet aliquid ita arduum, vt certus intellectus dari non poſſet, nam tunc recurrendum erit ad Principem, *per legem pen.& fi.C. de legi*. Qua de re videndus Panor. *in cap.1.de in ra.calu. & in cap.etiam 1. de poſtulat. Prælat.* vbi tractatur, An Legatus poſſit reſcriptum interpretari? In fine dictæ quæſtionis aduertit Syluest. ex D.Thom. quod lex humana non debet ſeruari, quando eſt in damnum, ſed tunc pro interpretatione recurrendum eſt ad Principem, ſi eius præſentia haberi poteſt de facile, & niſi ſit periculum imminens. Videatur D.Thom. 1.2.q.66.art.6.& 2.2.q.60.art.5.Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XI.

Vtrum declarationes Cardinalium,teneant & obligent in foro interiori,atque exteriori?

De origine ſacra Congreg. Cardin. interpretatio ſacri Conc. Trid. & cauſarum Regularium.

PRo huius Articuli intelligentia oportet præmittere,quod cum circa Conc. Trid. decreta multa fuerint exorta dubia, quæ nullo modo,nec ſine magna difficultate decidi & explicari poterant, niſi ad Sedem Apoſtolicam fieret recurſus, quod & factum eſt multoties, tempore Pij V. vt conſtat ex varijs eius Conſtitutionibus, declarationibus, & interpretationibus præfati Concilij Trid. ſuper impedimentis Matrimonij, & alijs, vt ne ſummi Pontifices grauarentur, propter nimiam dubiorum multitudinem, quæ ad dictam Sedem concurrebant in dies,& maxime in materia Religionum, & ad Religioſos & Regulares perſonas ſpectantibus cauſis, conſtituerunt quandam Cardinalium Congregationem, ad ſupradicta dubia Concilij Trid. explicanda & declaranda, & aliam pro Conſultationibus Regularium, vt conſtat ex duabus Conſtitutionibus Siſti V. quæ circumferuntur in Bullario magno, vbi vtriuſque Congregationis Cardinalibus, ampla præbetur facultas, interpretandi & declarandi omnia ſupradicta dubia, vt ex eiſdem conſtat. Quo præmiſſo, atque ſuppoſito, quæritur nunc, quaniam vim, atque auctoritatem habeant, huiuſmodi Cardinalium declarationes interpretationes, ſiue diffinitiones? &, an teneant & obligent tam in foro interiori, quam exteriori?

Nota quorūdā Doctorū placitū & opinionē.

Circa quam difficultatem,non modica dubitatio exorta eſt olim Romæ, & in noſtra Hiſpania fuit placitum, quorundam doctiſſimorum virorum, quorum meminit doctiſſimus P.Fr.de Bobad.in ſuo Enchiridione,ſiue Manuali manuſcripto,aſſerentium per eiuſmodi declarationes,non obligari quempiam in foro interiori,neque exteriori, neque propter ipſas eſſe vllum in iudicio damnandum, ſi oppoſita ſententia idoneo & iuridico fundamento fuiſſet fulcita. Cuius rei rationem eſſe dicebant, quia prædictæ interpretationes & declarationes non habent vim legis, cum non ſint ſolemniter promulgatæ, & ſit de intrinſeca ratione legis, quod promulgentur, iuxta decretum & celebre illud dictum D.Aug.quod habetur *in c.in iſtis,d.4.* vbi inquit, *quod tunc leges incipiunt vim habere, cum promulgantur & moribus vtentium approbantur.* Et præterea aiebant, quod prædictæ declarationes non habent, ſed neque habere poſſunt, vim ſententiæ diffinitiuæ, cum communiter fiant, parte non audita. Neque ex dictis inferri dicebant,quod inutilis fuiſſet ſupradictarum Congregationum inſtitutio, ſiquidem ipſarum decreta, & quæ à Cardinalibus ipſis erant diffinita, nullam vim & robur habebant obligandi in conſcientia,neque in foro exteriori: nam quamuis id ita eſſet, multum tamen eaſdem valere aſſerebant, ad tollendos multorum ſcrupulos, quos quotidie circa præfati Concil. decreta videbantur exoriri. Tandem dicebant ſupradicti Auctores,quod præfatæ declarationes potius erant doctrinales, quam iudiciales, cum nulla adhuc eſſet promulgata lex, quæ eas ſuſcipi iuberet tanquam regulas & leges certas & infallibiles,quinuero ſicut dubia omnia abſolui poſſunt à Doctoribus Iuriſperitis, & Theologis, tantum doctrinaliter (quod interdum à quibuſdam ſummis Pontificibus factum legimus) ita & ſummi Pontifices voluerunt, certos quoſdam atque determinatos fieri, & conſtitui ſacri Concilij Tridentini interpretes, & cauſarum pertinentium ad Regulares, quorum reſponſa, quamuis ſolummodo doctrinalia,maximi fierent, æſtimarenturque ab omnibus, interim quod à ſummo Pontifice conditur, atque promulgatur declaratio iudicialis totius Concilij Trident. Quam etiam iuridicam declarationem neceſſariam nimium eſſe dicebant, adeo vt nihil fieri poſſet magis opportunum ad veram intelligentiam, & efficacem executionem ſupradicti Concilij, quam etiam dicebant, ad tollenda è medio omnia dubia & difficultates omnes, oportere ſolemniter, ac ſub literis authenticis promulgari. Hoc fuit olim quorumdam ſapientiſſimorum virorum placitum. Quorum opinio breuiter reſoluta ſtat, atque conſiſtit in hoc, quod declarationes ſupradictorum Cardinalium potius ſunt doctrinales, quam iudiciales, neque ad ſui obſeruantiam quempiam obligant in foro interiori, neque in exteriori,propter rationes dictas, Sed eis nihilominus non obſtantibus, contrarium videtur verius dicendum,atque tenendum, de quo ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Declarationes & interpretationes Cardin. modo ſint authentica, in vtraque foro obligant.

DEclarationes & interpretationes Cardinalium ſupradictæ, modo ſint authenticæ,& authentico ſigillo munitæ,non ſolum ſunt habendæ vt doctrinales & doctorales, verum etiam vt iudiciales, & in vtroque foro obligant, & ſecundum ipſas (modo ſint authenticæ,vt dictum eſt) in Tribunalibus cunctis debet iudicari. Hæc Concluſio probatur, atque inſinuatur apertiſſime ex literis Sixti V. & ex commiſſione, auctoritate & facultate prædictis Cardinalibus tradita ibidem, per illa verba, *interpretandi facultatem, nobis tamen conſultis,impartimur*. Neque in contrarium adducta quidquam faciunt, non enim neceſſum eſt ad hoc, vt ſupradictæ declarationes obligēt in foro conſcientiæ & exteriori, quod ſolēniter promolgentur: licet enim id in legibus cunctis ſit neceſſariū,non tamen in declaratione ipſarū legum, iā publicatarū & receptarū à Principe, vel eius vicē

gerente

gerente iuridice facta, ſimiliter opus eſt, quod ſolemniter publicetur. Sufficit enim, quod leges ipſæ ſint promulgatæ, & receptæ, & quod earum declaratio fiat à Principe, vel ab eius vicem, & auctoritatem habente. Vnde ſupradictorum Cardinalium declaratio non tantum habenda eſt, vt doctrinalis, verum etiam, vt re vera iudicialis, facta ab ipſo legiſlatore, ſeu ab eius vicem gerente, eo vel maxime cum ſupradicti Cardinales, vt ibidem dicitur, præſertim in rebus arduis, & difficillimis, nihil faciant, ſed neque facere poſſint inconſulto ſummo Pontifice, vt patet ex literis ſuæ commiſſionis, ibi, *nobis tamen conſultis*. Nec dictis obſtat, quod dicebant præfati Doctores, nempe nullam eſſe promulgatam legem, quæ iubeat ſupradictas declarationes, & interpretationes ſuſcipi, & haberi tanquam regulas, & leges certas atque infallibiles: nam quāuis id ita ſit, quod nulla expreſſe hoc iubeatur ſpeciali lege, at præſuppoſito, quod dicti Cardinales tradunt, & faciunt prædictas declarationes, & interpretationes ex ſpeciali ſummi Pontificis commiſſione, & ipſius auctoritate, & nomine, eadem lege qua iubemur Papalem declarationem recipere, tanquam certam, & veram cum ad legiſlatorem pertineat leges ſuas interpretari, & declarare (per ea quæ dicta ſunt in præcedenti Articulo) eadem etiam lege tenemur recipere declarationes ſupradictas, tanquam certas, & veras, explicantes, & declarantes mentem, & intentionem legiſlatoris. Quæ omnia intelligenda ſunt, modo ſint authenticæ, nam ſi non ſunt authenticæ, nemo obligatur ad ipſas recipiendas. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XII.

Vtrum liceat Doctoribus, Iuriſperitis, ſiue Theologis, Ius Canonicum, & Conſtitutiones Apoſtolicas interpretari, & declarare?

Huic articulo reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Doctores Iuriſperiti, atque Theologi, bene poſſunt Ius Canonicum, & Conſtitutiones Apoſtolicas doctrinaliter interpretari, & declarare.

QVamuis verus ſenſus, & declaratio, atq; interpretatio iudicialis Concilij Tridentini, & Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, ad ſolum ſummum Romanum ſpectet Pontificem, & ad ſacram Congregationem Cardinalium ad id conſtitutam, atque deſtinatam, interpretatio tamen doctrinalis, ſiue doctoralis, bene fieri poteſt à Doctoribus, Iuriſperitis, & Theologis, quorum auctoritas multum valet, quamuis ipſorum declaratio non ſit iudicialis. Quod huiuſmodi declaratio fieri poſſit à ſupradictis Doctoribus Iuriſperitis, atque Theologis, conſtat expreſſe ex eodem Concilio Tridentino *ſeſſione 25. capit. 2.* vbi id tanquam certum præſupponitur, atque eo ſuppoſito ipſis præcipitur, *vt myſteria fidei ad normam præfati Concilij Tridentini, & non aliter doceant, ſiue interpretentur*. Et præterea id ſemper obſeruatum fuit, & poſitum in communi praxi, non obſtante Bulla Pij Quarti poſita in fine eiuſdem Concilij, quæ incipit, *Benedictus*, qua hoc ipſum videbatur prohiberi, atque interdici, nam ſemper apud omnes compertum fuit, id eſſe intelligendum de Commentarijs, & Gloſſis extortis, & ſupradicto Concilio vim, ac violentiam inferentibus, illiuſque mentem in alium ſenſum detorquentibus, non autem de Gloſſis, & Commentarijs, genuinis, & literarijs, eiuſdem ſententiam ad literam, & (vt dicitur) de verbo ad verbum explicantibus, & declarantibus. Quod & probari poteſt præterea hac ſpeciali ratione, nam etiam legum regni iudicialis interpretatio, & declaratio ad ſolos Reges ſpectat, ſeu ad ipſorum Regium Senatum, & nihilominus eo non obſtante, Doctores in Scholis, & Academijs, & Iudices in ſuis Tribunalibus, multoties leges ipſas interpretantur, quin vero earum rigorem per æquitatem ſeu epicheiam interdum temperant, iuxta ipſorum legiſlatorum veram, ſiue præſumptam intentionem: quod & feciſſe hos, & illos, Reipublicæ atque communi bono ſummopere extiti neceſſarium, vtpote ſine quo, vix aut nullatenus poſſet Regnum gubernari, manerentque cuncta in ancipiti, ſi pro quolibet occurrenti caſu recurrendum foret ſemper ad Principem. Dicendum eſt igitur, quod licita eſt declaratio, atque interpretatio ſupradicti Concilij Tridentini, & aliorum Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, doctoralis, & doctrinalis facta, ſeu quæ communiter fit, ac fieri conſueuit à Doctoribus Iuriſperitis, & Theologis, quodque ipſa quammaxime eſt facienda, & æſtimanda, ad veram eorum intelligentiam, quamuis, vt dictum eſt in Concluſione, declaratio ſupradicta non ſit iudicialis, ſed ſolummodo doctoralis, & doctrinalis.

Secunda Concluſio.

Doctrinales declarationes Conc. Trid. & ſacrorum Canonum non obligant, vt ſtetur illis, neque vt tanquam certæ regulæ, atque infallibiles recipiantur.

Nota valde circa legis interpretationem, atque declarationem.

Supradictæ interpretationes, & declarationes, quamuis, vt dictum eſt, multum valeant, & pluris ſint æſtimandæ, non tamen tenent, ſeu obligant, vt ſtetur illis, ſeu, vt ab omnibus tanquam regulæ certæ, atque infallibiles recipiantur, cum ſicuti præmiſſum eſt, ſint tantum doctrinales, ſeu doctorales, & non iudiciales. Hęc Concluſio probatur, nam quamuis Doctoribus ſupradictis liceat iuris Canonici ſimiliter, & Ciuilis leges, atque conſtitutiones declarare, & interpretari, doctoraliter, & doctrinaliter, non tamen auctoritatiue, & poteſtatiue, hoc enim, vt ſupra diximus, ad ſolos ſpectat Principes, & conſtat ex *capitulo primo, de iuramento calumniæ, & leg. fin. C. de legibus, & capitulo primo, de regulis iuris, libro ſexto*, vbi habetur, *quod cuius eſt legem condere, eius eſt ipſam interpretari, ac declarare*. Ad quod facit quammaxime ſententia Diui Auguſtini in epiſtola decimanona, quæ eſt ad Diuum Hieronymum, vbi agens de ſacroſanctę Scripturæ libris Canonicis, poſt alia in hęc verba prorumpit: *Ego ſolis Scripturarum libris, qui iam Canonici appellantur, didici hunc timorem, & honorem deferre, vt nullum eorum ſcribendo erraſſe credere audeam. Alios autem ita caute lego, vt quantalibet ſanctitate, doctrinave polleant, non ideo verum putem, quod illi dixerunt, vel quia ipſi ita ſenſerunt, ſed quia id mihi per alios Auctores, vel Canonicas, ſiue probabiles reſolutiones, quod à vero non abhorreant, perſuadere potuerunt*. Et in epiſtola ad Fortunatum, inquit idem Diuus Auguſtinus poſt alia: *Neque quorumlibet diſputationes, quamuis Catholicorum, & lau-*

& laudatorum hominum, veluti Scripturas Canonicas habere debemus vt nobis nō liceat, ſalua honorificētia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum ſcripturis improbare, atque reſpuere, ſi forte inuenerimus, quod aliter ſenſerint, quam veritas habet, diuino adiutorio ab alijs intellecta, vel à nobis. Talis ego ſum in ſcripturis aliorum, quales, & eſſe volo intellectores meorum ſcriptorum. Hæc ſupradictus Auguſtinus. Quæ ſi vera ſunt, loquendo de ſacræ Scripturæ interpretibus, & Doctoribus ſanctiſſimis, ac doctiſſimis; quanto melius, potiorique ratione, idipſum erit dicendum, de Iuriſperitis, aut Theologis, Iuris Canonici, ſiue Ciuilis interpretibus, & declaratoribus, quorum ſententia, atque doctrina, quāuis pluris ſint æſtimanda, non tamen tanquam regula certa, atque infallibilis habenda, cum vt præmittitur, ſit tantum doctrinalis, & non iudicialis, nec facta ab habentibus auctoritatem. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

QVÆSTIO XXVII.

De Iure ciuili, atque ipſius partibus, & his, quæ ad Iuris ciuilis materiam, & tractationem ſpectant, in Octo Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit Ius Ciuile? & quanam ſint ipſius partes?*

2 *Quiſnam poſſit facere, ſiue condere leges Ciuiles?*

3 *Vtrum Ciuiles leges, ex ſui tranſgreſſione, obligent ſeu obligare poſſint ad peccatum mortale?*

4 *Vtrum ſint aliquæ Imperiales leges, in corpore Iuris Ciuilis contentæ, ex materia ſua iniuſtæ, & quæ non obligent in foro conſcientiæ ad ſui obſeruantiam?*

5 *Vtrum leges, & Conſtitutiones Iuris Ciuilis, generaliter, & indiſtincte loquentes, obligent abſque diſcrimine, etiam perſonas Eccleſiaſticas, & Regulares?*

6 *Vtrum valeant Ciuiles leges, & ſtatuta facta, contra immunitatem Eccleſiaſticam?*

7 *Vtrum ſit licita lex, aut Ciuilis Conſtitutio, alienari prohibens, bona immobilia Eccleſiis, ſiue perſonis Eccleſiaſticis?*

8 *In quas pœnas incidant facientes leges, & Conſtitutiones iniquas?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit Ius ciuile, & quanam ſint ipſius partes?

Quę ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVs ciuile eſt quod quiſque populus, vel quæque ciuitas, ſibi proprium diuina, humanaque cauſa conſtituit. Hæc Iuris ciuilis diffinitio eſt Diui Iſidori, libro quinto Ethim. capit. quinto, & refertur à Gratiano *in cap. Ius ciuile, diſtinctione prima*, quod ſub alijs clarioribus verbis, eſt dicere, quod Ius ciuile ſunt illæ leges, ſeu conſtitutiones ciuiles, quæ varijs temporibus, atque à diuerſis perſonis, factæ, ordinatæ, atque conſtitutæ ſunt, ad regimen, & gubernationem laicæ, & ſecularis Reipublicæ. Huiuſmodi autem Ius ciuile ſupradictus Diuus Iſidorus loco ſupracitato diuidit in Ius militare, Ius publicum, & ius Quiritum, ſiue Romanorum, & hoc iterum ſubdiuidit in Leges, Plebiſcita, Senatuſconſulta, Conſtitutiones, & Edicta, prudentum reſponſa, & alias particulares leges, Tribunitias, ſiue Conſulares, Satyras, atque Rhodias, quorum omnium diffinitiones ex eodem Iſidoro, adducit Gratianus per ordinem in decreto, diſtinctione prima, & ſecunda, quas & ipſe in præſentiarum referre prudens omitto, cum non ſit id mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, neque vero id per tempus ſuppetat. Quapropter contentus ero, hęc breuiter tantum in communi dixiſſe, vt horum ſaltem aliqualis habeatur notitia.

Ius ciuile eſt id quod quiſq; populus, vel quæque ciuitas ſibi proprium diuina humanaque cauſa cōſtituit.

Secunda Concluſio.

Diuiditur autem ſupradictum Ius ciuile, in tres partes, ſiue libros principales, nempe in Digeſtum, Codicem, ſiue Volumen, quæ vt ſtatim dicemus, iterum ſubdiuiduntur. Hæc Concluſio liquido, & manifeſte patebit, ſupradictum Ius ciuile, inſpicienti atque intuenti. Qua de re, qui plura videre voluerit, eaque notatu digniſſima, & multiplices modos referendi, & allegandi leges, quæ in præfato Iure ciuili continentur, conſulat Syluestrum, *verbo lex, quæſt.* 2. vbi hac de re tractationem longiſſimam facit. De cuius mente, & reſolutione dico, quod Digeſtum continet quinquaginta libros, in tria volumina diuiſos, nempe in Digeſtum vetus, Infortiatum, & Digeſtum nouum. Quorum quodlibet etiam diuiditur per libros, & libri per rubricas, ſiue titulos, rubricæ autem per leges, ſiue capitula, & hęc aliquando per §§. Continet autem Digeſtum vetus viginti tres libros, & partes, ſiue rubricas viginti-quatuor, Infortiatum vero continet quatuordecim libros, & rubricam vnam. Digeſtum autem nouum, continet duodecim libros, qui ſuperioribus additi, efficiunt quinquaginta, quos continet ſupradictum Digeſtum. Secunda vero Iuris ciuilis pars, quæ dicitur Codex, continet tantum nouem libros. Tertia vero, quę dicitur Volumen, quatuor in ſe continet volumina, ſiue diſtincta opera, quorum primum dicitur. Inſtituta. Secundum continet tres libros Codicis, qui numerati cum nouem prioribus, faciunt duodecim, quamuis in alio diſtincto contineantur volumine. Tertia pars appellatur Authenticum, in quo variæ, atque diuerſa continentur Authentica. Quarta, & vltima pars, appellatur Liber, ſeu Vſus feudorum, quorum omnium, vt dixi, qui videre voluerit longiorem tractationem, & varios atque diuerſos allegandi modos, ſupradictorum librorū, & characteres, quibus in ſcholis ſignantur, & allegantur communiter apud Doctores Iuriſperitos, conſulat ſupradictum Syluest. in loco ſupra allegato.

Ius ciuile diuiditur, in Digeſtum, Codicem atque Volumē.

Digeſtum continet 50. libros in tria diuerſa volumina diſtinctos, & quid vlterius vnumquodque eorū contineat.

Codex cōtinet tantum nouem libros.

Volumen continet quatuor volumina.

Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

Quiſnam poſſit facere, ſiue condere Leges ciuiles?

Huic articulo breuiter reſpondetur per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ciuilem generalem legem, in tẽporalibus, ſolus Imperator facere poteſt.

Ciuilem generalem legem, in temporalibus, ſolus Imperator facere poteſt. Hęc Concluſio eſt expreſſe ſupradicti Sylueſtri, *verbo, lex, quæſt. 4. in fine*, vbi quęrit, Quiſnam legem Canonicam, ſiue Ciuilem facere poſſit? & loquendo de legẽ ciuili generali inquit, quod ſolus Imperator eam poteſt condere, quod & probat *ex l. 2. & fin. C. de legibus*, & addit, quod etiam Pręfectus in Pretorio, & omnes hi, quibus Imperator mandat, & Romanus populus, atque Romanus Senatus, & omnis ciuitas, ſiue Populus, ſibi legem facere poteſt, quod probat per §. 1. & 2. *Inſtit. de iure nat.*

Secunda Concluſio.

Quantum quiſque habet de iuriſdictione tantum, & nõ plus habet de auctoritate, & poteſtate condendi leges, & ſtatuta.

Generaliter loquendo, quantum quiſque habet de iuriſdictione, tantum habet de auctoritate, & facultate condendi leges, & ſtatuta, nec vlterius extenditur, niſi hi, quorum intereſt, conſentiant, vel ad minus ſint præſentes. Hęc etiam Concluſio eſt ſupradicti Sylueſtri loco ſupracitato, & dicit eam eſſe Baldi *in l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iure*, & etiam Innocentij *cap. 1. de locato, & cond. & in capit. à nobis, el 2. de ſententia excommunicat.* Facit ad idem *cap. final. de his quæ fiunt à Prælat.* Et ratio eſt, vt dicit Anton. *in capit. cum laicis, de rebus Eccleſiæ non alienandis*, quia poteſtas ſtatuendi leges dependet à iuriſdictione, & imperio in ſtatuente, & à ſubiectione quoad eos, in quos ſtatuitur, vt conſtat ex *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit. & ex cap. bene quidem, cum gloſſa, & c. ſi Imperator, 96. diſtinctione*, quod etiã tenet Bart. *in l. 1. ff. de iuriſdict. omnium iudicum.* Faciunt etiam & ad hoc, quæ dicta ſunt ſupra quæſt. 23. artic. 3. vbi diximus, debere fieri leges, nonniſi ab auctoritatem, & poteſtatem habentibus. Videatur Sylueſt. vbi ſupra, & *verbo, excommunicatio, 1. num. 5.* Et hęc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum ciuiles leges, ex ſui tranſgreſſione, obligent ſeu obligare poſſint ad peccatum mortale?

Iam ſupra Quæſtione 25. Art. 14. difficultatem hanc in medium protulimus, agentes de legibus in communi, id quod & in præcedenti Quæſtion. Artic. 6. fecimus loquendo de legibus, & conſtitutionibus canonicis in particulari. Sed nunc ad maiorem, magiſquè exactam rei huius cognitionem, atque explicationem, idipſum in quæſtionem adducere libuit, agendo de Legibus ciuilibus etiam in particulari, quod quidem maiorem habet difficultatem. Poteſtque ſupradicta quæſtio, in duplici ſenſu quæri, & inueſtigari. Primo loquendo de poſſibili. An ſcilicet in poteſtate ciuili laica, facultas ſit obligandi per ſuas leges ad peccatum mortale, ſibi ſubditos. Secundo an ita fuerit effectum de facto, ita quod reuera, omnes ciuiles leges tranſgreſſores ſuos ad peccatum mortale obligent, ſeu obligare poſſint. Et vt à facultate exordiamur, videtur quod in poteſtate ciuili, & laica nulla ſit huiuſmodi facultas. Primo, nam id videtur pertinere ad ſolam poteſtatem ſpiritualem, obligare ſibi ſubditos ad culpam, atque vt dicitur in foro conſcientiæ, non autem ad poteſtatem ciuilem, & laicam. Quod & confirmatur ex eo, nam cum in poteſtate ciuili, & laica, nulla ſit facultas ad remittenda peccata, & culpas, dicendum perinde videtur, quod neque in eadem vlla ſit facultas, ad conijciendum ſibi ſubditos in aliquod peccatum, cum ad eandem pertineat, ſeu pertinere videatur ſoluere, & alligare. Quibus & accedit, nam (vt ſupra diximus) finis poteſtatis ſecularis, & laicæ, non eſt aliquid ſupernaturale, ſed tantum temporale bonum, & quietus atque pacificus ſtatus Reipublicæ, non tam quoad animam, quam quoad corpus: ex quo videtur, quod poteſtas, quæ non protenditur, nec extenditur ad æterna, proinde nec extendatur, aut protendatur ad inducendam mortalem culpam, cum ex ea æternæ pœnæ obligatio exoriatur. Et tandem vltimo, hoc ipſum confirmatur, & corroboratur, nam obligatio ad culpam, in legibus ciuilibus, aut poſita eſt in arbitrio Principis ferentis legem, aut præter voluntatem ſuam ſequitur ex natura ipſius legis. Si primum dederis, ſequitur, quod nulla ſit ciuilis lex, quæ obliget ſub reatu mortalis culpę, cum in nulla à Principe conſtituente eiuſmodi circunſtantia exprimatur: ſi vero ſecundum dicatur, hoc eſt, quod obligatio ad culpam ſequitur ex natura ipſius legis, ſequeretur, quod non poſſet Princeps aliquã condere legem, quę ad culpam, ſeu ſub reatu mortalis culpę non obligaret. Hoc autem dicere eſt falſum, cum ex communi omnium ſententia, multę leges inueniantur, aut ſaltem inueniri poſſint, quę ad culpam nullam obligant: dicendum eſt ergo, quod in ſupradicta poteſtate ſeculari, & laica nulla eſt facultas, per ſuas leges, ſiue conſtitutiones ad peccatum obligandi, ſed dumtaxàt ad pœnam temporalem. His tamen non obſtantibus, in contrarium eſt veritas. Pro cuius pleniori reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Etiam in poteſtate ciuili, & laica, eſt facultas condendi leges, quæ obligẽt in foro conſcientia, atque ex genere ſuo ad peccatũ mortale.

Certiſſime tenendum eſt, quod in poteſtate ciuili, & laica etiam eſt facultas, atque poteſtas, faciendi, & condendi leges, quę obligent in foro conſcientię, atque ex genere ſuo ad peccatum mortale. Hanc Concluſionem ponit expreſſe Magiſter Soto, libro primo, de iuſtit. & iure, quęſtion. ſexta, articulo quarto, vbi & tenendam eam dicit firmiſſime, quamuis non eadem firmitate, ſeu eodem certitudinis gradu, quo hoc ipſum ſupradictum eſt de legibus Eccleſiaſticis, & de poteſtate ſummorum Pontificum, ad obligandum cunctos fideles per ſuas leges ad peccatum mortale. Probatque ſuam ſententiam, & Concluſionem ſequentibus rationibus, nam quamuis, inquit, poteſtas ſecularis, & laica differat à ſpirituali, &

tari, ſed præcipuè in matrimonijs, vſuris, & huiuſmodi, vt in Authent. *vt non luxurientur contra naturam, collat. ſexta.* & in Authent. *vt Clerici apud proprium Epiſcopum conuent. collatione eadem.* Quod ſaltim in foro Eccleſiaſtico eſt indubitatum, quamuis Ioan. Andr. *in Reg. poſſeſſor, libr. 6.* ſub dubio relinquat, an idem omnino ſit dicendum de foro ciuili, & an Papa ciuiles leges auferre poſſit, vel ſaltim corrigere? Sed Panorm. *in cap. Clerici, de iudic.* expreſſe dicit, quod in materia Eccleſiaſtica nulla datur contrarietas inter Canones, & leges ciuiles, pro eo quod leges ſuccumbunt Canonibus, in materia vero indifferenti (inquit) quod ſeruantur Canones in ſuo foro, & leges in ſuo. Sed, An in foro ciuili ſint ſeruandæ leges, quibus contrariantur Canones? maiorem difficultatem habet. Qua de re ſunt tres opiniones, duæ extremę, & vna media. Quidam enim indiſtinctè dicunt, quod Papa poteſt leges quoad vtrumque forum tollere, & conſequenter, quod edendo Canones contrarios legibus, eaſdem corrigit, atque deponit, ad quod adducunt ſupradictum Capitulum, *Conſtitutiones, diſt. 10. & c. cum eſſes de teſtibus.* vbi hoc determinari videtur.

In foro ſaltim Eccleſiaſtico ciuiles leges, ſacris Canonib. contraria, nullius ſunt ponderis, ac momēti.

Difficultas.

Opiniones diuerſæ.

Alij vero indiſtinctè dicunt, non poſſe illum, ciuiles leges tollere, niſi tantummodo, quoad ſuum forum, nempe quoad forum Eccleſiaſticum.

Vera reſolutio.

Sed inter ipſos Ioan. Andr. in Gloſſ. 3. *Regul. poſſeſſor,* dicit medium eſſe tenendum, mediaque via incedendum, in his dicendo, quod poteſt Papa eas tollere, quoad forum ciuile, ſolummodo in illis terris, in quibus temporalem iuriſdictioné habet, quia poteſtates ſunt diſtinctæ, vt habetur *in capit. cum ad verum, 96. d. & cap. in quantum, diſt. 10.* In illis etiam, in quibus vertitur periculum animarum, inquit, quod eas poteſt tollere, quantum ad vtrumque forum vbique, vt probatur *in cap. nouit, de iudic. & in cap. fin. de præſcrip. & cap. pen. de ſecund. nupt.* quia in his leges ciuiles non dedignantur ſacros Canones imitari, vt pluries eſt iam dictum. Sic reſpondet Ioan. And. difficultati ſupradictæ, cuius ſolutio placet Syluestro, loco ſupracitato. Sed addit, quod loquendo de poteſtate abſoluta, exiſtente rationabili cauſa, Papa vbique ciuiles leges, quoad vtrumque forum poteſt corrigere, quia omnia iura poſitiua ſubſunt eius voluntati, ſecundum D. Thom. & omnes communiter Theologos, quibus (inquit) non obſtat, id quod communiter dicitur, nempe, quod Papa, & Imperator ſunt diſtinctæ poteſtates, quia non id dicitur quaſi ſint diſparatæ, ita vt vna alteri eſſe poſſit contraria, ſed quia ſunt ſubordinatæ, ita quod vna ſimpliciter, aut ſaltim ſecundum quid, dependet ab alia, vt latius explicat prædictus Sylu. *eod. verbo lex, q. 15.* poſt med. & *verb. obedientia, nu. 10.*

Tertia Concluſio.

Leges, ſiue Conſtitutiones ſeculares, & laicæ, expreſſe, atque ſpecifice diſponentes de perſonis Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis, nullius ſunt valoris, & momenti.

Leges, ſiue Conſtitutiones ſeculares, & laicæ, expreſſe atque ſpecifice diſponentes de perſonis Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis, nullæ ſunt, nec in foro Eccleſiaſtico obſeruandę, cum fuerint ſactæ à non auctoritatem, & poteſtatem habente. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Syluestri *verb. lex, quæſt. 15.* vbi hac de re agit. Et dicit eā eſſe expreſſam Panormit. *in cap. Eccleſia Sancta Maria, de conſtit.* cui & duas apponit exceptiones. Prima, niſi forte ſupradictæ leges contineāt aliquod priuilegium in fauorem perſonarum Eccleſiaſticorum, tunc enim prædictæ leges valerent, nam ad fauendum, & priuilegiandum, bene poteſt quis priuilegiare quandoque non ſibi ſubditum, vt conſtat *ex cap. nouit, de iudic.* vbi ad ſimile propoſitum allegatur lex, & priuilegium Imper. Theodoſij. Secunda, quando ſupradictæ leges, fuerint fundatæ ſuper ratione naturali, quia tunc ſeruari debent, non quidem ratione legis, & quatenus procedunt à non auctoritatem, & poteſtatem habente, ſed ratione iuſtitiæ naturalis, quam continent, per *l. ſcire oportet, §. qui nō iuſte. ff. de excuſatione tutorum.* Pro quo eſt aduertendum, quod Eccleſiaſticorum exemptio à legibus ciuilibus, ſiue laicis, non ita late, atque indiſtinctè protenditur, vt eximat ipſos ab obligatione, qua alias tenentur ea iuſtitia, atque ratione naturali, eſſet enim huiuſmodi exemptio adeo lata, & ampla, quodammodo irrationabilis, per quam Reipublicæ membra (quales ſunt Eccleſiaſtici, & Regulares) in nulla re ſubderentur Principibus, & poteſtatibus ſublimioribus, ſaltim vt alij ciues, in his, quæ ſpectant ad iuſtitiam naturalem, contra præſcriptum D. Pauli in epiſt. ad Rom. 13. vbi præcepit, *quod omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit.* Dico igitur, quod huiuſmodi leges ciuiles, ſpecialiter, & expreſſe de perſonis Eccleſiaſticis loquentes, comprehendunt etiam ipſos, quantum ad illas res, quæ fundatæ ſunt in iuſtitia, ęquitate, & ratione naturali. Quo fit vt ſupradicti Eccleſiaſtici ſubdantur illis, in his quæ ordinantur ad bonū commune, & quæ nullatenus dedecent perſonas Eccleſiaſticas, vt quod certo tempore à venatione abſtineant, quod triticum non vendant, vltra taxatum pretium, &c. in his, & ſimilibus rebus; quæ fundatæ ſunt ſuper ratione naturali, Eccleſiaſtici legibus ciuilibus tenentur obedire, etiāſi de illis expreſſam, & ſpecialem mentioné faciāt, nam quantum ad hoc, ſeculares Principes ex naturali ratione, & ratione æquitatis, & iuſtitiæ, auctoritatem habent, & poteſtatem faciendi, & condendi leges, quæ ipſos etiam Eccleſiaſticos obligent.

Nota hoc valde pro obligatione, qua tenētur Eccleſiaſtici, ſeruandi Ius naturale.

Quarta Concluſio.

Leges, atq; Conſtitutiones ſeculares, & laicæ, non expreſſe, aut ſpecifice diſponentes de perſonis Eccleſiaſticis, & ſuis bonis, ſi alias ſint rōnabiles, ſeruādæ ſunt ab ipſis, dummodo non contradicāt Canonibus ſacris.

Si Leges, & Conſtitutiones ſeculares, & laicę, nihil diſponant expreſſe, & ſpecifice de Eccleſiaſticis, atque ipſorum bonis, ſed generaliter loquantur, ſintque rationabiles, & non contradicentes ſacris Canonibus, ſeruandæ ſunt etiam à Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis. Hæc Cōcluſio eſt ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato, & eam tenet expreſſe Pano. *in c. Eccleſia Sāctæ Mariæ, de conſtit.* Sed intelligenda eſt cum duplici limitatione. Primo ea lege, & conditione, vt ſeruari poſſint ſupradictæ leges abſque peccato, etenim ſi abſque peccato ſeruari non poſſunt (vt contingit in præſcriptione malæ fidei) non ſunt ſeruandæ à perſonis Eccleſiaſticis, iuxta *cap. fin. de præſcript. Facis, & cap. licet mulieres, de iur. iurand. lib. 6.* Secunda limitatio eſt, quando prędictæ leges perſonis Eccleſiaſticis fuerint fauorabiles, iuxta *cap. requiris, el 2. de appellat.* vnde ſtatutum, vt exiſtentibus maſculis mulier non ſuccedat, extenditur etiam ad Clericos, vt expreſſe tenet Abb. loco ſupracitato, & *in cap. Statuimus, de reſtitutione in integrum.* Idemque eſt dicendum,

quando

quando priuilegium eſt conceſſum hominibus alicuius loci, nam comprehendit Clericos etiam illius loci, licet id non exprimat, ad quod facit *cap. dilectis, de foro compet.* & notata per Ioan. de Lignano. *in cap. Clericis, eodem titulo*, & per Bald. *in leg. cunctos populos, C. de ſumma Trinit.* Circa quod eſt notandum, quod quando talis lex, ſiue ſtatutum, generaliter diſponens, poteſt ſe habere ad commodum, & ad incommodum, nō propterea poteſt dici præiudiciale, quale eſt ſtatutum diſponens, quod primogenitus ſuccedit, quã in tali caſu ſecundo genitus, etiam ſi ſit Clericus, non ſuccedet. Similiter, & in ſtatuto, quo maſculi excludunt mulieres, comprehenduntur etiam Moniales, vnde nec ſuccedet mulier, licet ſit effecta religioſa, & vniuerſaliter verum eſt, quod omnia ſtatuta, & leges diſponentes generaliter ſuper contractibus emptionis, venditionis, locationis, conductionis, commodati, &c. ſi non contradicunt aut legi naturæ, aut ſacris Canonibus, ſeruandæ ſunt à quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, iuxta *cap. 1. de noui operis enunciatione*, & tenent omnes Doctores communiter, *in capit. Eccleſia, vt lite pendente*, ſed maxime Ioan. Andreas, & Hoſtienſis, Vno ſolo excepto caſu, quando tales leges, eiſdem Eccleſiaſticis afferrent præiudicium ſimpliciter, vt eſt lex, quod qui non fecerit inuentarium, aut intra tale tempus adierit hæreditatem, ſit ipſa priuatus. Et ſimiliter lex, qua diſponitur, ſiue ſtatuitur, vt nō poſſit aliquid vendi non ſubditis; hæc & huiuſmodi, quę nunquam eſſe poſſunt in commodum Eccleſiaſticorum, ſed ſimpliciter afferunt ipſis præiudicium, non neceſſario ſeruanda ſunt ab illis. Quod eſt valde notandum, & illud oportet multum memoriæ commendare.

Nota, quando lex, ſiue ſtatutum Eccleſiaſti ci iudicatur præiudiciale.

Quinta Concluſio.

Leges ciuiles generales, vtcũque rõnabiles, à ſacris Canonibus deuiantes, vel ipſis contraria, in foro ciuili, licet ſint ſeruandæ, non tamen in Eccleſiaſtico neque in terris ſubiectis Romano Pontifici.

Si leges ciuiles generales, quantumcunque rationabiles deuiant, aut contrariæ ſunt ſacris Canonibus, quorum eſt exemplum *in capitulo ſecundo, de arbitris, in 6.* tunc in foro ſeculari ſunt ſeruandæ, ſed non in Eccleſiaſtico, nec in terris ſubiectis dominio Eccleſiæ, in quibus Canonica lex ſeruari habet in vtroque foro. Hæc Concluſio eſt etiam Sylueſt. loco ſupracitato, & etiam Panormitan. *in dicto capitulo, Eccleſia ſancta Maria, de conſtitut.* & pro ea facit, *capitulũ ſi duobus, de appellat.* & notata à Doctoribus *in capit. quod clericis, de foro compet.* Huius rei quamplurima adducit exempla ſupradictus Syluest. loco ſupracitato, à quibus breuitatis gratia conſulto abſtineo, vt ad alia procedam, cum etiam facile videri poſſit ibidem.

Sexta Concluſio.

Leges ciuiles, non comprehendunt Eccleſiaſticos, & Religioſos, in illis rebus, in quib. ipſi ſpecialiter ſunt exempti, potiunturq; priuilegio.

Leges ciuiles non comprehendunt perſonas Eccleſiaſticas, & Regulares in illis rebus, in quibus ipſi ſpecialiter ſunt exempti, & potiuntur priuilegio. Hæc Concloſio eſt certa & manifeſta, pro qua & multi faciunt ſacri Canones, qui habentur *in titulo de immunit. Eccleſiarum*, qua ratione Eccleſiaſtici (vt amplius in Articulo ſequenti dicemus) exempti ſunt à contributionibus, & tributis, ad quæ tenentur alij ſeculares, licet enim (vt ſupra diximus) prædicti Eccleſiaſtici ſint ciues, membraque Reipublicæ, in prædicta tamen materia odioſa, per exemptionem ſibi factam, & ſpeciale priuilegium quod habent, non cenſentur quaſi ciues, nec in his ſubduntur principibus ſecularibus, ſed ſolummodo Papæ, vt habetur expreſſe *in cap. quanquam, de cenſibus, in 6.* & facit, *capit. Conſtantinus, 69. diſtinct.* Neque contrarium facere, eſt Principibus, & poteſtatibus ſublimioribus reſiſtere, contra doctrinam Diui Pauli, nam in tali caſu, præualet conſtitutio Eccleſiæ, & præceptum ſummi Pontificis, cui magis eſt obediendum, iuxta *capit. qui reſiſtit. 11. quæſtione tertia*, quod etiam eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Septima Concluſio.

Quantumcunque, atque vndecunque, Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ legibus ciuilibus ſunt ſubiectæ quoad directionem, tamen quoad coactionem, & pœnas in eiſdem contentas, non ſubduntur Principibus ſecularibus, ſed eorum tranſgreſſores ad proprios Iudices remitti debent. Hæc Concluſio eſt certa, & manifeſta, & communiter ab omnibus Doctoribus recepta, de qua, & quamplures habentur ſacri Canones, *in prædicto titulo, de immunitate Eccleſiarum*, & ratio eius eſt appoſitiſſima. Nam vel prędictæ pœnæ decernuntur ipſo iure per leges, aut ſunt per Iudicem imponendę. Et ſiue hoc, ſiue illud ſit, in vtroque caſu imponi non poſſunt Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, per Principes, & Iudices ſeculares, cum nemo poſſit pœna aliqua ligari, & affici à non ſuo Iudice, contra ſacros Canones, & maxime, contra *capit. at ſi Clerici, de iudic. & capit. Sacerdotibus, vndecima quæſtione prima, & capitulo primo, de conſtitut.* vbi habetur, *quod remittantur ſupradicti ad proprios Iudices, qui ſuo arbitrio, perpenſa criminis grauitate, & materia conſtitutionis violata, ac ſcandalo exinde ſuborto, illos pro modo culpæ debent punire. Quod ſi aliter factum fuerit, Principes, et Iudices ſeculares, Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas ad ſua ſecularia Tribunalia trahentes, in excommunicationem incidunt, quæ quotannis publicatur in Bulla* Cœnæ Domini. Ex ſupradictis Concluſionibus ſatis colligitur, qualiter leges, & Conſtitutiones Iuris ciuilis perſonas prædictas Eccleſiaſticas obligent, & in quibus rebus ipſi Principibus, atque Iudicibus ſecularibus teneantur obedire, & in quibus non.

Etſi Eccleſiaſtici, atque Religioſi ſubdantur legibus ciuilibus iuſtis, quo ad directionẽ, non tamẽ quantum ad coactionem.

ARTI.

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeant Ciuiles Leges, & ſtatuta, facta contra immunitatem Eccleſiaſticam?

Quid ſit libertas, ſiue immunitas Eccleſiaſtica.

PRo huius Articuli intelligentia, & dicendorum reſolutione libet pręmittere breuiter, quidnam ſit, aut dicatur, immunitas ſiue libertas Eccleſiaſtica? & quas res in ſe contineat? & ad quæ ſe extendat? Dico primo, quod *immunitas ſeu libertas Eccleſiaſtica, eſt exemptio Eccleſiæ, ſeu perſonarum Eccleſiaſticarum, in perſonis, rebus, & iuribus, facta ibi à Deo, aut à Papa, ſiue Imperatoribus, aut Eccleſiaſticis Principibus.* Hęc diffinitio immunitatis, ſiue libertatis Eccleſiaſticę deſumpta eſt ex Syluest. *verb. immunitas, 1. numero primo, & ſecundo, quęſtione prima,* in qua comprehenduntur omnia Eccleſiæ priuilegia, quę collata ſunt ei à Deo, vel à Papa, ſeu ab Imperatoribus, & Eccleſiaſticis Principibus.

Quotuplex ſit libertas, ſeu immunitas Eccleſiaſtica.

A Deo, vt generalis pręeminentia, quam hẽt ſummus Pontifex ſupra totam Eccleſiam, ita quod cuncti fideles (vtcunque maximi, atq; ſupremi) illi teneantur obedire, & eſſe ſubiecti, ille vero nulli in terra. Et fundatur in illis verbis, quę dixit Chriſtus Dominus D. Petro, Matth. 18. promittens illi claues Regni Cęlorum, & dicens, *quod quęcumque ligaſſet ſuper terram, eſſent ligata & in cælo, & quæcunque ſoluiſſet ſuper terram, eſſent ſoluta & in cælo,* & refertur *in cap. quodcunque, 14. quæſt. 1.* Hęc Eccleſiaſtica libertas, ſiue pręeminentia ortum habuit à Deo. Alia ſunt Eccleſię priuilegia conceſſa à pręd
icto Papa, quale eſt illud, vt percutiens quemcunque Clericum, ipſo facto ſit excommunicatus, vt habetur *in ca. ſi quis ſuadente diabolo, 17. q. 4.*

Generale dare priuilegium ad ſolum Papã, & Imperatorẽ ſpectat, quilibet tamen põt priuilegiare ĩ his, quę ſpectãt ad ipſũ.

Quędam vero priuilegia ſunt ab Imperatoribus conceſſa, aliquando generaliter, id eſt, toti generali fidelium congregationi, vt conſtat, *ex l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.* aliquando vero minus generaliter, vt pro ſolis Eccleſiis, vel Epiſcopis, ſeu aliis Clericorum ordinibus, iuxta *l. nemo, C. de Epiſcopis, & Clericis,* aliquando etiam locis ſacris, vt quod eiſdem non irrogetur iniuria, &c. quę omnia late proſequitur Innoc. *in cap. nouerit, de ſent. excommun.* Quędã alia ſunt priuilegia data ab inferioribus, *vt in c. auditis, de reſtit. in integ. & c. inter, de fide inſt. & c. dudum, de decim.* Pro quibus datur generalis regula, quod quilibet poteſt Eccleſię dare priuilegium in his, quę ad ipſum ſpectant, iuxta *c. cum dilecti, de donat.* ſed generale priuilegium dare, ſiue concedere, ad ſolum Papam, ſiue Imperatorem pertinet, cum ad eos duntaxat ſpectet, vniuerſaliter diſponere de toto Orbe, vt colligitur, *ex c. cuncta, & c. per principalem, 9. q. 3. & c. ad honorem, de auctorit. & vſu pal.* Hęc omnia ſunt valde notanda.

Clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum exemptio, quo Iure illis competat.

Secundo pręmitto, quod quamuis ex Doctoribus Iuriſperitis nonnulli dixerint Clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum exemptionem, tam in bonis, quam in perſonis, ſibi competere abſolute de Iure diuino, ſequentes Gloſſam, *in c. ſi Imperator, ver. diſcuti, 96. diſt.* contrarium tamẽ eſt verius, certius, atque tenendum, nempe quod non competit eis abſolute, de Iure Diuino, ſed de humano, & poſitiuo, at diuino multum cõſormi, vt tenent alij multi Iuriſperiti, & oẽs Theologi communiter, qua de re videndus eſt Victoria, de poteſtate Eccleſię, cap. 97. & Sot. in 4. diſt. 25. q. 2. art. 2. & Couar. in pract. qq. cap. 31. col. 2. nu. 3. quo fit, vt non ſit amplior eorum exemptio à poteſtate ciuili, quam in Iure fuerit expreſſum, & cautum. Et licet huiuſmodi exemptiones ſint multiplices, omnes tamen ad quinque capita ſiue genera reducuntur.

Exemptiones Clericorum ad quinque capita ſiue genera reducuntur.

Primo quantum ad forum, hoc eſt, quod in omnibus caſibus, in quibus actor ſequi tenetur forum rei, Clerici, & Eccleſiaſticę perſonę non poſſunt coram Iudicibus ſecularibus conueniri, neque ad ipſorum Tribunalia trahi, prout habetur expreſſum, & determinatum in Iure, *in c. 1. & c. ſi diligenti, de foro compet. & in c. experientia, 11. q. 1.* Secundo quãtum ad capturam, hoc eſt, quod Clericorum, ſeu perſonarum Eccleſiaſticarum captura, in nullo caſu eſt licita, ſi fuerit facta auctoritate Iudicum laicorum, vt expreſſe determinat Ius canon. *in cap. 2. de foro comp.* Tertio quantum ad tributa, nam Clerici, & perſonę Eccleſiaſticę onerari non poſſunt tributis, & oneribus laicorum, vt habetur expreſſum, *in c. quanquam, de cenſibus, in 6.* Quarto, quantum ad regimen, & gubernationem, nã res, & perſonę Eccleſiaſticę, nequaquam ſubijciuntur regimini, & diſpoſitioni laicorum, vt expreſſe habetur *in c. bene quidem, 96. diſt. & in cap. vlt. de rebus Eccleſiæ non alienand.* Et tandem quinto, & vltimo, quantum ad loca Eccleſiaſtica, nam ad Eccleſias confugientes, in caſibus, quibus exẽptio ſibi valet, haudquaquam exinde extrahi poſſunt, vt habetur expreſſe *in c. inter alia, de immun. Eccleſ.* Ad quę quinque capita reducuntur, omnes Clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum exemptiones à poteſtate ciuili. Circa quas, quia interdum contingit leges, & laica fieri ſtatuta aliqua, quęritur in pręſentiarum, An valeant, & ſint obſeruanda? Cui difficultati reſolutiue reſpondeo per ſequentẽ Concluſionem.

Concluſio.

Leges, & ſtatuta laicorum, & ſecularium pricipum, facta cõtra libertatem Eccleſiaſticã, nihil valẽt, eaque facientes ſunt excõicati.

Leges, & ſtatuta laicorum, & ſecularium Principum, facta contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam, nihil omnino valent, eaque faciẽtes, ipſo ſunt facto excommunicati. Hęc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & eam tenet expreſſe Syluest. *uerb. immunitas, 1. num 9. & 10. & verbo, excommunicatio, 9. nu. 12.* & habetur *in c. nouerit, c. grauem, de ſent. excommunic.* vbi poſt alia verba, poſtquam excommunicantur hęretici omnes, vtriuſque ſexus, quocunque nomine nuncupentur, & eorum fautõres, receptatores, & defenſores, ſubditur, *Necnon excommunicamus eos, qui de cætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas, contra Eccleſiæ libertatem, niſi ea de capitularibus ſuis, infra duos menſes poſt huiuſmodi publicationẽ ſententiæ fecerint amoueri. Item ſtatutarios, & ſcriptores ſtatutorum ipſorum, nec non Poteſtates, Conſules, Rectores, & Conſiliarios locorum, vbi de cætero huiuſmodi ſtatuta, & conſuetudines edita fuerint, vel ſeruata, necnon & illos, qui ſecundũ eam præſumpſerint iudicare, vel in publicam formam ſcribere iudicata.*

Nota hoc valde.

Hęc in dicto *c. nouerit,* & eadem fere verba habentur *in c. grauem,* quibus in locis videatur Gloſſa, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima. Videatur etiam ſupradictus Syluest. locis ſupracitatis, ſed maxime *verb. excommunicatio, 9. num. 12.* vbi difficultatem hanc ex profeſſo tractat.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſit licita lex, aut ciuilis conſtitutio, alienari prohibens bona immobilia Eccleſiis, ſiue perſonis Eccleſiaſticis?

HÆc quæſtio difficillima eſt,& quę longiorem requirebat diſputationem, ſed tamen reſoluetur breuiter,id quod tenendum eſt,magiſque rationi videbitur eſſe conſonum. Sed vt hoc plenius fiat, libet prius quæſtionem prædictam, hinc inde paucis diſcutere, atq; pro meo more, vtrinque difficilem reddere.

Primum arg. Et quidem pro parte affirmatiua, quod huiuſmodi lex, ſiue conſtitutio ſit licita, facere in primis videtur, nam de facto in Regno Portugalliæ,lib.2. Ordinationum, titulo octauo, prohibentur ſeculares alienare bona immobilia Eccleſiis,Monaſterijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis,quæ quidem conſtitutio cum fuerit facta auctoritate Chriſtianiſſimorum Regum eiuſdem Regni,haudquaquam eſt credendum, id fuiſſe determinatum,abſque maximo fundamento,& abſque conſilio grauiſſimorum virorum, Theologorum,& in vtroque Iure peritorum, quod pro hac parte quamplurimum facit, & hoc ſit primum Argumentum.

Secundum arg. Secundo,nam re penitus introſpecta, non videtur,quod prædicta Conſtitutio, ſiue lex egrediatur limites ſuæ poteſtatis, diſponendo de bonis temporalibus ſuorum ſubditorum, in ordine ad bonum commune,cum & quilibet priuatus de populo prohibere poſſit alienationem rei ſuæ immobilis, in Clericos, Eccleſiam, ſiue Monaſteria, vt patet in contractu emphyteutico, vbi hoc licite ſæpiſſimè fit, vt tenet communis opinio:nec dicendum videtur,quod non poſſit Reſpublica, ſiue Princeps,ſua lege in proprio ipſius Regno facere, quod quilibet in re ſua particulari. Certe hoc non eſt infimũ, aut inualidum ad hoc propoſitum argumentum.

Tertium arg. Tandem tertio probatur idipſum, nam Bald. *in cap. Eccleſia Sancta Maria,de conſtitutione,num.6.* in ea eſt opinione, vt credat,eiuſmodi Conſtitutionem eſſe validam & licitam, id quod & tenere dicit multos doctiſſimos, & grauiſſimos Doctores, quod etiam argumentum ab auctoritate tantorum virorum deſumptũ,maximas vires habet, magniq; eſt ponderis,ac momenti.Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Lex, ſiue Conſtitutio ciuilis, alienari prohibens bona immobilia Eccleſiis, ſiue Eccleſiaſticis perſonis, abſque ſummi Pontificis permiſſione, & licentia, omnino eſt illicita, & nulla.

Lex, ſiue Conſtitutio ciuilis, alienari prohibens bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis,abſque ſummi Pontificis permiſſu, & licẽtia,exhibita aliqua rationabili cauſa,& ratione,non eſt licita,ſed omnino illicita. Hæc Concluſio probatur expreſſe. Primo, quia omnino eſt contra libertatem,atque immunitatem Eccleſiaſticam,quæ ex huiuſmodi Conſtitutione non modicum patitur præiudicium,ſiue detrimentum. Secundo,nam quamuis Conſtitutio ſupradicta, vt volunt Doctores contrariæ opinionis, directe non reſpiciat perſonas Eccleſiaſticas,ſed duntaxat ſeculares,quibus prohibet alienare ſua bona certis quibuſdam perſonis, ac perinde, nec directe aduerſari videatur libertati,& immunitati Eccleſiaſticæ, ſufficit tamen, vt id fiat indirecte, vt ad aliud ſimile propoſitum, tenet doctiſſimus Doctor Nauar.libro 3.Conſiliorum,de immunitate Eccleſiarum, conſil.2. num.4. dicens, quod qui vult antecedens, neceſſario vult etiam & conſequens,& id quod ad illud neceſſario conſequitur, iuxta *l.illum, ff.adquirend. hered.& l.* 2 *ff.de iuriſdictione omnium iud.& cap præterea, de* officio deleg. Ex quo videtur, quod ſupradicta Conſtitutio ſit illicita,quin vero ipſo facto irrita,& nulla, *per cap. fin.de immunitate Eccleſiaſticarum, in 6.* Immo vero etiam videtur, quod ſtatuentes eiuſmodi Conſtitutiones,ſiue leges, ipſo ſint facto excommunicati,per ſupradictum *cap nouerint,& cap.grauem,de ſententia excommunicat.* adducta in Articulo præcedenti,quibus excommunicantur,eiuſmodi ſtatuta faciẽtes abſolute, nullaque facta diſtinctione,de directe aut indirecte. Vnde ad rationem dubitandi, ſeu ad argumenta in contrarium adducta, facile reſponderi poteſt,dicendo.

Ad Argumenta poſita.

Ad primum. Ad primum, de ſtatuto facto in Regno Portugalliæ, pie eſſe credendum fuiſſe factum de licentia,& permiſſione ſummi Pontificis,quam iuſta exiſtente cauſa,potuit & ipſe concedere, & ab eo etiã approbatum ſtatutũ tenebit, iuxta Gloſſam *in cap. Eccleſia Sancta Maria,de conſtit.* qua de re videatur Syluest. *verbo, immunitas,1.num.9.& verbo, ſtatutum,nu.2.* quibus in locis expreſſe tenet, quod ſtatuta aliqualiter facta contra immunitatem Eccleſiæ,valent & tenent,ſi per ſummum Pontificem fuerunt approbata.

Ad ſecundum. Ad ſecundum reſpondeo negando conſequentiam,& dicendo,quod Principes,Conſtitutionem, ſiue legem eiuſmodi ſtatuentes, proculdubio excedunt limites ſuæ poteſtatis, contra immunitatem, libertatem Eccleſię quod quidem facere per Eccleſiaſticam legem ſunt prohibiti,directe, atque indirecte.Nec eadẽ ratio eſt de perſonis particularibus, in contractu Emphyteutico,de quo adducitur exẽplum, nam eiuſmodi in re propria non ſunt prohibiti facere, quod ſibi libuerit, diuerſaque eſt ratio de bonis proprijs, & de bonis Reipublicæ, quæ cũ cõmunia ſint, in communi & abſque diſtinctione omnibus debent diſtribui, nec in hac diſtributione perſonæ Eccleſiaſticę, deterioris eſſe debent conditionis. Quibus rationibus adducti,hanc ſententiã & opinionem tenent Bart. *in l.filiusfam §.Diui,nu. 12.ff.legatis* 1. & Alexander, & alij grauiſſimi Doctores Iuriſperiti *in d.c.Eccleſia S.Maria,de conſt.* Et hæc de iſto Articulo dicta breuiter ſufficiant,nõ enim per tempus licet, vt in his amplius immoremur, tantumque intendimus, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia.

ARTICVLVS VIII.

In quas pœnas incidant facientes Leges, & Conſtitutiones iniquas?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Facientes leges iniquas grauiter peccant, ipſaq; leges ſunt ipſo iure nulla.

FAcientes leges, & Conſtitutiones iniquas,& quæ ſunt ſimpliciter contra legem Dei, ſiue Eccleſiaſtica mandata,peccant mortaliter, & eiuſmodi leges, ſiue ſtatuta facta, ipſo iure nihil valẽt. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylu. *verba lex,q.12.* & probat eam per *cap qua contra,diſt.8. & cap.flagitia,32 q.7.& cap.cum in Eccleſia, & cap.non ſatis, extra de ſimon. & cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* Nec ſolum facientes, verum etiam inducentes, & conſentientes, & ſeruantes ipſas leges, mortaliter peccant,per dictum *cap.cum in Eccleſia, et cap.non ſatis, de ſimonia* Qua de re videatur Syluest.loco ſupracitato.

Secunda Concluſio.

Si ſupradicta iniqua leges ſint cõtra libertatẽ Eccleſiaſticam, ipſarum conditores, præter hoc, quod mortaliter peccant, ſunt ipſo facto excõmunicati, ipſaſque ſeruantes.

Si eiuſmodi Leges,& Conſtitutiones ſint contra immunitatem,& libertatem Eccleſiaſticam,prętet hoc,quod mortaliter peccant, ipſas condentes, atque ſeruantes,ipſo ſunt facto excommunicati. Hæc etiam Concluſio eſt Syluest. loco ſupracitato, & *verb. excommunicatio, 9. numero 12.* & facit ad hoc *capit. nouerit, & cap. grauem, de ſententia*

excommunicat. de qua excommunicatione videatur dictus Sylu. locis ſupracitatis, vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima. Et hæc de iſto Articulo, & tota Quæſtione breuiter dicta ſufficiant.

QVAESTIO XXVIII.

De conſuetodinibus, & his, quæ ad Conſuetudinum materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit Conſuetudo?*
2 *Vtrũ Conſuetudo aliqua vim legis poſſit obtinere?*
3 *Quænam ſint de eſſentia & ratione Conſuetudinis, ad hoc vt vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere?*
4 *Quinam poſſint introducere conſuetudinem, vim legis habentem, & priorem legem abrogantẽ?*
5 *Vtrum quæcumque inveterata conſuetudo, vim habeat legis, & priorem legem tollere, & abrogare poſſit?*
6 *Vtrum conſuetudo derogare poſſit legi poſitiuæ, etiam præceptiuæ?*
7 *Vtrum per ſolum non vſum introducatur conſuetudo, quæ vim habeat auferendi legem?*
8 *Qualiter conſuetudo aliqua interrumpatur?*
9 *Quam ob cauſam, contra Canones valeat conſuetudo et non Statutum? Laicis etiam perſonis liceat ſtatuere contra leges Imperiales, non autem Eccleſiaſticis contra leges Canonicas, & Pontificales?*
10 *Vtrum lex ſiue ſtatutum habens annexam ſententiam excommunicationis tollatur per conſuetudinem?*
11 *Vtrum omnis communis conſuetudo propriè dicta obliget ad ſui obſeruantiam ſub peccato mortali?*
12 *Vtrum ſi conſuetudo ſit praua & mala, excuſet à peccato, & à pœnis huius ſeculi?*
13 *Vtrum in iudicio contentioſo iudicandum ſit ſecundum conſuetudinem etiam contrariam iuri ſcripto, & ſecundum quam conſuetudinem ſit iudicandum?*
14 *Quænam ſit differentia inter præſcriptionem, & conſuetudinem?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit Conſuetudo?

Duobus regitur humanũ genus, iure, & morib.

PRo huius Articuli, ac ſequentium faciliori intelligentia adnotare oportet, ex Gratiano in Decreto, *§. humanum genus, diſt.* 1. quod duobus regitur humanum genus, nempe, iure, & moribus. Quod quidem dictum originaliter, deſumptum eſt ex D. Iſidoro, lib. 5. Ethymologiarum, c. 3. & habetur *in c. Ius generale, eadem diſtinctione*, vbi inquit, *quod omne ius legibus, & moribus conſtat.* Quod ſub alijs verbis videtur eſſe omnino idem, quod dixit Gloſſa, *in rubrica ad titulum, de conſtit. in 6. ex inſtit. de iure naturali, gentium, & ciuili*, nempe, *quod duplex eſt ius, aliud ſcriptum, aliud vero non ſcriptum.* Ius ſcriptum, leges & conſtitutiones ſcriptæ nuncupantur, Ius autem non ſcriptum conſuetudines ſunt præſcriptæ. Quo præmiſſo notabili, poſtquam in præcedentibus Quæſtionibus, Iuris ordinem inſequentes, latiſſime egimus de iure ſcripto, hoc eſt de legibus, atque Conſtitutionibus ſcriptis, Iuris tam canonici, quam ciuilis in communi breuiter quidem atque reſolute, prout libri huius exiguitas expoſcit; reliquum eſt, vt nunc de iure nõ ſcripto, hoc eſt, de moribus, & conſuetudinibus, aliquid eadem breuitate, & reſolutione dicamus. Qua propter à Conſuetudinis diffinitione exordientes, quæritur in præſentiarum, quidnam ſit Conſuetudo? Cui difficultati per ſequentem Concluſionem reſpondeo.

Duplex eſt Ius aliud ſcriptum, aliud vero non ſcriptum.

Concluſio.

Conſuetudo eſt Ius quoddã, moribus inſtitutũ, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex.

Conſuetudo eſt Ius quoddam moribus inſtitutum & comprobatum, quod pro lege ſuſcipitur, cũ deficit lex. Hæc conſuetudinis definitio aſſertur à Gratiano in Decreto, & habetur *in cap. conſuetudo, diſt.* 1. quæ & originaliter eſt deſumpta, ex ſupradicto Diuo Iſidoro, vbi ſupra. Et addit dictus Diuus Iſidorus, quod non differt, an lex ſcriptura, an ratione conſiſtat, quando & legem ratio ipſa commendat, & ſi ratione lex conſtat, ſiue conſtare debet, lex (inquit) erit omne, quod ratione conſtiterit, quod Religioni conueniat, diſciplinæ congruat, & ſaluti proficiat. Quibus verbis Diuus Iſidorus paucis comprehendit omnia, quæ ſpectant ad eſſentiam, atque rationem legis, tam ſcriptæ, quam non ſcriptæ, ſub quo nomine intelliguntur conſuetudines. Tandem ſubdit, quod mores vocantur conſuetudines, pro eo quod communi vſu ſunt receptæ, quę verba verſans, & explicans ſupradictus Gratianus, inquit, quod dum dicit Diuus Iſidorus, nil differre, vtrum lex, aut conſuetudo, ſcriptura, an ratione conſiſtat, liquido conſtat, quod lex, ſiue conſuetudo, partim eſt redacta in ſcriptis, partim vero non, ſed moribus tantum vtentium comprobata. Quæ in ſcriptis redacta eſt conſuetudo, conſtitutio, ſiue lex, aut Ius ſcriptum vocatur, quæ vero in ſcriptis non eſt redacta, conſuetudinis generali cenſetur nomine. Hæc ex ſupradicto Gratiano. Ex quibus omnibus colligitur exacta conſuetudinis diffinitio, quę eſt, *quod Conſuetudo eſt ius quoddam, nõ quidem ſcriptum, ſed moribus, id eſt, aſsiduis actibus comprobatum, & conſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex.* Tantumque differt ab ipſa, penes hoc, quod lex ſcripto traditur, conſuetudo vero nõ ſcripto, ſed vſu. Circa quam conſuetudinis diffinitionem adnotandum eſt ex doctiſſimo Doctore Nauarro, in commentario, *in cap. non liceat, 12. q. 2. de ſpol. Clericorum, §. 14. num. 7.* quod multo ante tempore, humanum genus, regi, atque gubernari cœpit, & conſueuit, conſuetudinibus, quam legibus, & prius homines vixerunt conſuetudinibus, & moribus tacite traditis, quam legibus expreſſe conſtitutis, vt ab orbe condito ex omnibus Scripturis ſacris, atque profanis facile licebit colligere. Ad quod facit quam maxime illud, quod in ſacra pagina Geneſis capit. 29. legitur, dixiſſe olim Laban Iacob genero ſuo, non eſſe in illa regione Meſopotamiæ conſuetudinem maritandi prius filias minores, quod dixit ad ſe excuſandum, rationemque illi reddendum, ob quam Rachel filiam minorem ſuam, non prius quam Liam maiorem ſibi traderet in vxorem, quaſi in id allegans legem, communemque conſuetudinem, quæ eadem de re vigebat in illa regione. Ad quod etiam facit, quod ad idem propoſitum olim quidam dixit Iuriſconſultus, & habetur *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure, nempe quod omnes reſp. politice viuentes, non ſolum legibus ſcriptis, ſed etiam conſuetudinibus regnatur, & gubernantur, quodque prius fuerunt conſuetudines, quam leges, & l. diuturna, ff. de leg. dicitur, quod conſuetudo pro iure, & lege in his, quæ non ex ſcripto deſcendunt, obſeruari ſolet,* & additur, *magna authoritatis hoc Ius conſuetudinis habetur, quod in tantum probatum eſt, vt non fuerit neceſſe, illud ſcripto comprehendere.* Atque ita indubitate tenendum eſt, vt recte

Nota breuem, hanc, ſed compendioſam legis deſcriptionem.

Nota hoc vſque pro vi, & vigore cuiuſque probata conſuetudinis.

cte

Digitized by Google

ĉte probat ſupradictus D. Nauarr. loco ſupracitato, quod, quidquid humana lege introduci poteſt, poteſt & conſuetudine, iuxta *cap. Ius ciuile. cap. conſuetudo 1. d.* iunctis *cap. erat autem lex, & cap. quæ contra mores 8. diſt.* & quod eadem poteſtate nitun tur & lex humana, & conſuetudo. Solumque differunt in eo, quod illa nititur expreſſo conſenſu potentis facere legẽ; hæc vero non conſenſu expreſſo, ſed tacito eiuſdẽ, iuxta *l. de quibus ff. de legibus, & c. conſuetudo, diſt. 1.* & tradit late Innoc. *in cap. expeditione, de conſuetud.* id quod & ſatis ſignificat dictum *cap. omnes, diſt. 1.* ibi *humanæ leges morib. conſtant*, quibus verbis ſignificatur morem (qui conſuetudo eſt) eiuſdem eſſe potentia, cuius eſt lex, vt etiam amplius infra dicemus. Hæc pro nunc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Differẽtia, quæ verſatur inter legem ſcriptã, & cõſuetudinẽ.

ARTICVLVS II.

Vtrum conſuetudo aliqua vim legis poſſit obtinere?

DIfficultas hæc iam aliqualiter cõſtat ex dictis, ſed quia præcipua eſt huius materiæ, libet eã amplius inueſtigare, & ſequutus D. Thomam argumentis quibuſdam hinc inde propoſitis, vt veritas plenius eluceſcat, diſcutere, ſeu quod dicitur, illam difficilem reddere. De hac quæſtione, atque difficultate, agit ſupradictus D. Thom. primæ ſecũdæ, quæſt. 97. art. 3. vbi pro parte negatiua ſic argumentatur, ad probandum, quod nulla conſuetudo vim legis poſſit obtinere, nec legem amouere.

Primum arg.

Primo, nam omnis lex humana (vt ſupra diximus) deriuatur, deriuarique habet a lege naturali, & Diuina: ſed conſuetudo nulla immutare valet legem naturalem, & Diuinam, nec contra ipſas obtinere: ergo nec etiam humanam legem poteſt immutare, aut tollere, nec contra ipſam vim legis habere. Quod & confirmatur hac potiſſima & efficaciſſima ratione, nam ex multis malis actibus fieri non poteſt aliquod vnum bonum, quin vero malũ, quo amplius fuerit multiplicatum, eo ipſo peius efficitur: ſed qui primo agere incipit contra legem, male facit, & peccat, vt amplius poſtea dicemus: ergo ex ſimilibus multiplicatis actibus, nihil poteſt fieri bonum. Ex quo vlterius infertur, quod cum lex ſit quoddam bonum (eſt enim regula & norma humanorum actuum) nulla deprauata conſuetudo cauſata, & coaceruata ex multiplicatis malis actibus, vim legis poterit habere, nec legem prius poſitam tollere vllo modo, ſiue amouere.

Secundum arg.

Tertium arg.

Quod & confirmatur ſecundo, nam leges ferre & inſtituere, non pertinet ad perſonas particulares & priuatas, ſed ad perſonas communes, Reipublicæ, atque communitatis perſonam gerentes, nam perſonæ priuatæ & particulares non poſſunt legem facere aut conſtituere: ſed conſuetudo introducitur, & inualeſcit ex priuatis & particularibus ciuiũ actibus: ergo conſuetudo nulla vim legis poteſt obtinere, & per quam lex prius poſita tollatur, ac remoueatur. Hæc argumenta adducit D. Thom. vbi ſupra ad difficultandam hanc queſtionem. Quibus nihilominus non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Si conſuetudo fuerit legitime præſcripta, ac debitis circumſtantiis veſtita, vim habet legis, quin vero legem prius poſitam poterit amouere.

Conſuetudo, ſi fuerit legitime præſcripta, & debitis circumſtantijs veſtita, vim habet legis, legemque poſitam poteſt tollere & amouere. Probatur hæc Concluſio, in primis auctoritate D. Auguſt. in epiſtola ad Caſſulanum, quæ eſt 86. in ordine, & habetur in ſecundo Tomo, vbi inquit, *quod mos populi Dei, & inſtituta maiorum pro lege tenenda ſunt.* Et addit, *quod ſicut præuaricatores legum diuinarũ, ita & contemptores conſuetudinum Eccleſiaſticarũ coercendi ſunt.* Hæc ſupradictus Auguſtinus, & quod ille dixit de cõſuetudinibus Eccleſiaſticis, ſuo quoque modo, & ordine pariter intelligendum eſt de conſuetudinibus ſecularibus, & laicis, ſi legitime fuerint introductæ. Quod & probatur hac efficaciſſima ratione deſumpta ex D. Thom. vbi ſupra, nam certum eſt (inquit D. Thomas) quod omnis lex, ſiue humana, ſiue Diuina, à ratione & voluntate legiſlatoris proficiſcitur, lex quidem naturalis & diuina à rationabili Dei voluntate, lex autem humana à voluntate hominis ratione regulata: hæc autem voluntas legiſlatoris, non vno tantum modo manifeſtari poteſt, ſed duplici, nempe, verbo atque facto, nam ſicuti quis verbo oſtendit & manifeſtat ſuam voluntatem & intentionem alteri, quia voces ſunt ſigna conceptuum, vt inquit Ariſtoteles, ita etiam, & facto poteſt illam manifeſtare, nam quod vnuſquiſque bonum eſſe videt & eligens, id opere complet, ſeu operibus ab alijs fieri & compleri ſinit, & permittit: ergo ſicut lex verbo poteſt ſtatui & introduci, ita & conſuetudine effici poteſt idipſum per exteriores actus multiplicatos, qui conſuetudinem efficiunt, quatenus per huiuſmodi actus, mens & intentio, & voluntas ipſius legiſlatoris exprimitur & declaratur, quod ita vult fieri. Hæc ſupradictus D. Thom. Ex quo argumento colligitur, quod conſuetudo legitime præſcripta, non ſolum valet legem præteritam tollere & amouere, nouamque efficere & immutare, verum etiã, quod ipſa eſt, quæ meliori modo legis, & eiuſdem latoris mentem & intentionem interpretatur, vt patebit amplius ex infra dicendis. Sed nunc ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur.

Nota hoc valde, quod ſicuti lex fieri poteſt verbo, ita & cõſuetudine introduci.

Ad primum.

Ad primum, quod lex naturalis, & diuina, pro eo quod procedit (vt dictum eſt) à voluntate diuina non poteſt mutari per vllam conſuetudinem procedentem à voluntate hominis cuiuſcunque, ſed ſolum per auctoritatem & volũtatem Dei, quo fit, vt conſuetudo nulla contra legem naturalem, & diuinam, vim legis poſſit obtinere, vt tenet communis ſententia Theologorum, & Canoniſtarum, aſſerentium, quod lex naturalis, & diuina eſt immutabilis, de qua re videatur Diuus Thomas. vbi ſupra, & *cap. mala, cap. veritate, cap ſi conſuetudine, diſtinct. 8.* Secus eſt autem de lege humana, nam ſicuti lex humana verbo tenus Principis, ſeu legiſlatoris voluntatem ſignificante poteſt ſtatui, atque inſtitui, ita etiam & facto, eodem Principe, ſeu legiſlatore vidente, conſentiente, atque diſſimulante, & conſuetudinem introduci permittente, quæ quidem permiſſio eſt quidam ipſius tacitus conſenſus, atque manifeſtatio ſuæ propriæ voluntatis. Et ſic non valet Argumentum adductum ad probandum, quod conſuetudo præualere non poſſit contra legem humanam, ex eo quod ipſa præualere non poteſt contram legem naturalem, & diuinam.

Nota hoc valde, quod, lex naturalis, atque diuina omnino eſt immutabilis.

Ad ſecundum.

Ad primam confirmationem, ſiue ſecundum Argumentum, reſpondeo primo, quod non ſemper cõſuetudo introducitur per actus illicitos, quin vero & introduci poteſt per actus licitos, & factos abſque peccato: nam cum leges (vt ſupradictum eſt) non inſtituantur de actibus in particulari, ſed in communi, ſtare optime poteſt, quod humanæ leges in aliquibus caſibus deficiant, nec obligent, in illis nempe, in quibus eas ſeruari non expedit bono communi, atque ita tunc contra ipſas, ſeu præter ipſas agendo, actus facti non erunt mali, cum in ipſis leges deficiant, in quibus caſibus conſuetudo contra ipſas per actus licitos poteſt inchoari, qui quidem actus frequentati vim obtinebunt legis, cum per illos ſatis oſten-

Conſuetudo nõ ſemper introducitur per actus illicitos, ſed quãdoq; per licitos.

datur legem aliquam antiquam fuiſſe inutilem, ſicut & manifeſtaretur, ſeu manifeſtari poſſet idipſum, ſi contraria lex fieret verbo, quod publicaretur. Hæc ſolutio eſt Diui Thomæ, vbi ſupra, in ſolutione ad ſecundum. Addit tamen, quod ſi manet eadem ratio, propter quam prima lex conſtituta, vtilis erat, in tali caſu non quidem conſuetudo legem vincit, ſed lex ipſa conſuetudinem, niſi forte eadẽ lex propter hoc, inutilis eſſe videatur, quia non eſt poſſibilis ſecundum conſuetudinem patriæ, quæ eſt vna de conditionibus legis, vt ſupra diximus, & conſtituitur *in cap. erit autem lex, 4. diſtinct.* Difficile eſt enim, inquit Diuus Thomas, cõſuetudinem multitudinis remouere. Hæc ſupradictus Diuus Thomas. Sed tamen in hac ſua ſolutione diminute videtur proceſſiſſe dicendo, qualiter conſuetudo aliqua per actus licitos poſſit inchoari, & nihil reſpondendo ad id, quod petit argumentum, ſiue Confirmatio ſupradicta, in caſu quo inchoetur conſuetudo per actus illicitos. Cui difficultati Caietanus ipſius commentator reſpondet, quod etiamſi tunc incipiat, & inchoetur conſuetudo per actus illicitos, lapſu temporis poteſt vim, & robur legis obtinere, peccabunt quidem ipſam introducentes, abſque iuſta legitima cauſa, ſed tamẽ poſteri non peccabunt, eadem conſuetudine viventes, & exiſtimantes, atque credentes, bonum ipſam habuiſſe principium. Qua de re videndus eſt Magiſter Soto, lib. 1. de iuſtitia & iure, quæſt. 7. art. 2. in ſolutione ad ſecundum, vbi hac de re agens, ſequenti diſtinctione vtitur. Inquit enim, quod conſiderare debemus binos cõſuetudinis effectus, quorum eſt primus, vt lex priſtina antiquetur, cuius reſpectu dicit, quod etiam illa conſuetudo, quæ illicitum habuit ortum, ſiue principium, vim legis poteſt obtinere, ſi non apud eoſdem homines ipſam introducentes, ſaltim apud poſteros, & ſubſequentes. Et ponit exemplum in caſu, quo cœperunt antеceſſores noſtri prave agere contra aliquam legẽ, certum eſt, quod quamuis illi peccauerint, nos tamen in noſtro ſeculo inuenientes eiuſmodi legem conſuetudine abrogatam, non tenemur ſeruari de illa, quale habuerit initium, ſed liberi omnino ſumus ab illa lege. Alter vero effectus conſuetudinis eſt obligare, cuius reſpectu conſuetudo, inquit Soto, non ſortitur vim legis, quamdiu per actus illicitos increbuerit (enim lex eſſe iuſta debeat, & æqua) ſortietur tamen illum poſtmodum, quando legitime fuerit introducta, & reſpectu poſterorum, & ſubſequentium. Hæc valde ſunt notanda, atque memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde, quod etiãſi conſuetudo interdum incohetur per actus illicitos, lapſu tamen temporis vim legis poteſt obtinere.

Nota hoc valde, qualiter peccent introducentes deprauatam aliquã conſuetudinem nõ vero poſteri, qui ipſa ſequuntur.

Nota hoc valde, ex Magiſtro Soto.

Ad tertium argumentum.

Ad ſecundam confirmationem, ſiue tertium Argumentum reſpondeo, cum eodem Diuo Thoma, vbi ſupra, quod multitudo priuatorum hominum, introducentium conſuetudinem dupliciter poteſt conſiderari, ac duplicis eſſe conditionis poſſunt, nam vel liberam conſtituunt Rempublicam, quæ ſeipſam gubernet ſine Principe, & tunc mos & conſuetudo populi erit quaſi conſtitutio legis, nec huiuſmodi cenſentur, aut cenſeri debent perſonæ particulares, ſed publicę, cum ſint ipſa Reſpublica; aut vero non liberam conſtituunt Rempublicam, ſed degunt ſub Rege, aut ſub aliquo alio Principe, in quo quidem caſu cenſentur perſonæ particulares, & currit, quod prætendit Argumentum, ſed dico, quod in tali caſu conſuetudo ipſa introducta non eſt per ſe lex, niſi quatenus ſuſtinetur à Principe, & eſt veluti interpretatio voluntatis ipſius Principis. Sed de hoc infra dicemus amplius.

Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS III.

Quænam ſint de eſſentia, & ratione conſuetudinis, ad hoc, vt vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

INter conditiones requiſitas ad rationem conſuetudinis, & ad hoc, vt ipſa vim legis poſſit obtinere, & priorẽ legem tollere, prima, atq; potiſſima eſt, quod ſit rationabilis. Hæc cõcluſio habetur expreſſa *in cap. cum tanto, de conſuet.* de qua videndus eſt Sylu. *ver. conſuetudo, q. 4.* & Sot. lib. 1. de iuſt. & iur. q. 7. art. 2. & Med. in 1. 2. D. Tho. q. 97. art. 3. & ratio huius Concluſionis in promptu eſt. Nam cum conſuetudo (vt ſupra in 1. art. dictum eſt) æquipolleat legi, ſitque lex quædam non ſcripta, ſed morib. hominum introducta, & de eſſentia, atq; ratione cuiuslibet legis ſit, vt ea ſit rationabilis, iuxta id, quod habetur *in c. erit autẽ lex, d. 4.* manifeſte colligitur, quod conſuetudo, quæ fuerit iniuſta & irrationabilis, ſiue ratione carens, nullatenus vim & robur legis poterit obtinere. Sed in cõſtituendo, & aſſignando, quænam conſuetudo ſit, diciq; debeat rationabilis, eſt magna lis & controuerſia inter DD. Iuris peritos. Quidam enim dicunt, illam conſuetudinẽ eſſe rationabilem, quam iura non improbant, ſed ſuſtinent, irrationabilis vero, quæ nullo Iure ſuſtinetur. Sed iſte dicendi modus non placet Sylu. *ver. conſuetudo. q. 1.* quia neque per id conſuetudo rationabilis ſufficienter deſcribitur, & eſt regula multũ vniuerſalis, vt intuenti patebit. Alij dicũt, quod hac de re non poteſt ſufficiens ferri iudicium, ſed relinquendum id eſt Iudicum arbitrio, quæ conſuetudo ſit, & dicatur rationabilis, quæ vero non. Sed inquit ſupradictus Sylu. quod neq; hoc videtur bene dictum, nam ſtare poterit duorum Iudicum eſſe contrarium arbitrium de rationabilitate conſuetudinis aduerſantis legi, poſſentq; ſubinde eadẽ de re contrarias ſententias ferre, vnus ſecundum legem, alter vero ſecundum contrariam legi conſuetudinẽ. Qua propter quidam alij DD. Iuriſperiti, nempe, *Ant. in c. fin. de conſuet.* & Gemin. *in c. licet, de conſtitut. in 6.* inquiunt, quod conſuetudo in tantũ eſt rationabilis, in quantũ participat de fine iuris, ſiue legis, qui finis in iure Canonico eſt felicitas animę, in ciuili vero bonum Reipublicæ publicum, vt notat gloſſa *in c. cum contingat, de iure iur.* quo fit, vt conſuetudo, ſicuti & lex, iuxta mentem, atque ſententiam D. Iſido. *in cap. conſuetudo, diſt. 1.* debet eſſe, quæ Religioni conueniat, diſciplinæ congruat, atque ſaluti proficiat, quibus ſi in aliquo fuerit contraria, vtpote ſi per ipſam peccatum nutriatur, aut diſciplinæ non congruat, nec communi ſaluti proficiat, cenſeri debet de ſe irrationabilis, nec ſeruari poterit ſine peccato, *iuxta c. quæ cõtra mores, diſt. 8.* etiamſi aliàs cõueniret Iuri ciuili, qualis eſt conſuetudo mutuandi ſub vſuris, quæ pro bono publico olim permittebatur, nam bonum animæ præponderat cuicumque bono temporali. Vnde Panor. in *d. c. fin. eod. tit.* inquit, quod cõſuetudo dicitur rationabilis, quando aliquo bono fine inſtituitur, licet alias ſit contra Ius, quod eſt rationabile: nã quamuis conſiderata vnica ratione, & vnico fine, conſuetudo, quæ eſt contra legem, non eſſe poſſit rationabilis, ſub diuerſis tamen rationibus, bene poteſt cõſuetudo, etiam cõtra legem eſſe rationabilis. Et ponit exemplum, nam Ius & rationabile eſt quod Epiſcopus tractet negotia ſuæ Eccleſiæ cũ conſilio Capituli, *per c. nouit, c. quãto de his, quæ fiũt a Prælatis,* & quia

Conſuetudo ad hoc, vt vim legis poſſit habere, debet eſſe rationabilis.

Nota hoc valde.

Quanam cõſuetudo cenſeatur rationabilis.

Conſuetudo vt ſit rationabilis debet habere conditiones legis iuſta, tuncq; vim legis obtinebit.

& quia firmius iudicium eſt plurimorum, *iuxta cap. prudentiam de off. deleg. et cap. de quibus, diſt. 20.* & tamen conſuetudo poteſt contrarium introducere, vt habetur *in cap. non eſt, de conſuetudine, li. 6.* quæ cõſuetudo alia ratione erit etiam rationabilis, vt negotia eiuſdem in aliquo caſu citius expediantur. Sit ergo generalis regula, quod conſuetudo in eo caſu eſt rationabilis, quo rationabilis eſſet etiam lex, ſi de nouo cõderetur, mutata lege priori, ſi quæ erat, vel non mutata, ſi non erat. Itaque cõſuetudo habens conditiones optimæ legis ſuperius poſitas Quæſt. 29. art. 9. cui etiam non defuerint aliæ conditiones inferius ponendæ (nam bonum eſt ex integra cauſa, malum ex quocumque defectu) dicenda eſt rationabilis. Hoc valde aduertendum, atque conſiderandum eſt, nam non modica difficultate caret, qualiter conſuetudo aliqua contra Ius, eſſe poſſit rationabilis, cum ius fundetur ſuper ratione, vt habetur *in cap. erit autem lex, 4. diſt. & in l. leges ſacratiſſimæ, C. de leg. & cap. conſuetudo, diſt. 1.* ex quo videtur, quod conſuetudo Iuri contraria, non eſſe poſſit rationabilis, quia ſi vnum eſt bonum & rationabile, aliud debet eſſe malum & irrationabile, iuxta *cap. intelligo, de iureiuran. & cap. hoſpitiolum 32. diſt.* Sed ſtandum eſt in ſupradictis, de quo videatur Panor. vbi ſupra.

Secunda Concluſio.

Conſuetudo vt vim legis habeat, debet eſſe legitime introducta & præſcripta.

Quantum tempus ſufficiat ad præſcribendam conſuetudinem, tã de iure ciuili, quã canonico.

Secunda conditio requiſita ad hoc, vt conſuetudo vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere, eſt, quod legitime ſit introducta & præſcripta, id eſt, obtenta per curſum temporis ad præſcriptionem requiſiti. Hæc Concluſio etiam habetur *in d. cap. cum quanto, de conſuetud.* & de ea videndus eſt Syluest. *verbo, conſuetudo, q. 4.* Sed circa tempus requiſitum ad præſcribendam conſuetudinem, inter Doctores Iuriſperitos ſunt variæ, atque diuerſæ opiniones. Panor. enim *in cap. fin. de conſuetud.* inquit, quod ad introducendam conſuetudinem, de iure ciuili videtur ſibi ſufficere tempus 10. annorũ; nam ad introducendam huiuſmodi conſuetudinem, iura ciuilia ſolum requirunt longum tempus, vt habetur *C. quæ ſit longa conſuetudo, in rubro & nigro,* & argumento deducto *ex l. 2. C. de feriat.* longum autem tempus, ſecundum eadem iura, eſt decem annorum, vt habetur *C. de præſcript. longi temp. per totum, & in gloſſ. dicta rubrica, C. quæ ſit lõg. conſue.* hoc etiam tenet Bart. *in l. de quibus, ff de legibus,* & Cynus *in d. l. 1.* Alij dicunt ſpectandum eſſe tempus tantum, quod in contrarium memoria hominum non exiſtat. Alij autem, & verius, dicunt, quod ſufficit prędictum tempus decem annorum inter pręſentes, viginti vero annorum inter abſentes, vt habetur expreſſe, *C. de præſcript. longi temp.* vbi longũ tempus, in quo inducitur præſcriptio, dicitur eſſe decem annorum inter præſentes, viginti vero annorum inter abſentes, qua de re videatur Syluester vbi ſupra, quæſt. 2. Hoc quantum ad Ius ciuile.

De Iure ciuili ad præſcribendã conſuetudinẽ inter præſentes ſufficit decẽ annorũ tẽpus, viginti vero inter abſentes.

De iure vero Canonico, inquit ſupradictus Panorm. vbi ſupra, quod ſi conſuetudo eſt præter Ius, ſufficit tempus decem annorũ, ad quod facit gloſſ. *in cap. fin. de conſuetud. in 6. & in cap. conſuetudo, diſt. 12.* quod limitandum eſt ſecundum Innocen. *in cap. cum dilectus, de conſuetud.* niſi detraheretur iuri alicuius Eccleſię particularis, tunc enim requiritur tempus debitum ad præſcriptionem requiſitum, quod eadem, & fortiori ratione, dicendum eſt de iure Eccleſiæ vniuerſalis, iuxta dictum Panorm. vbi ſupra, quia non minus debet eſſe fauorabile totum corpus Eccleſiæ, quam particulare ipſius mẽbrum. Si vero conſuetudo fuerit contra Ius, requiritur tempus quadraginta annorum, nam oportet eam eſſe præſcriptam, vt habetur *in d. cap. fin. & in cap. 3. de conſtit. in 6.* & quia in minori tempore non præſcribitur. Quod venit etiam limitandum, niſi Papa id ſciret, & ſcienter diſſimularet, tũc enim dicunt quidam Doctores, quod ſufficeret prædictum tempus decem annorum. Sed contrariũ eſt verius, atq; communius, nam, vt dicit Innoc. conſuetudo debet eſſe præſcripta, & ſecundum Canoniſtas, conſuetudo præſcripta non iudicatur, niſi illa quæ fuerit quadraginta annorum, *per cap. Cumana, de elect. c. olim, de cenſibus, cap. auditis, de præſcript.* quod intelligendum eſt in præſcriptione rei, aut iuris Eccleſiaſtici, vt conſtat ex omnibus ſupradictis Iuribus allegatis. Si vero conſuetudo ſit contra ea, quæ reſeruata ſunt Principi, in ſignum ſpecialis priuilegij, tam Iure ciuili, quam Canonico, requiritur tẽpus, de cuius initio memoria hominis non ſit, vt eſt textus expreſſus in *cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſign.* Quæ omnia ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

De Iure Canonico, ſi conſuetudo eſt præter Ius, ſufficit tempus decem annorũ, ſi vero fuerit cõtra, requiritur 40. annorum.

Tertia Concluſio.

Tertia conditio requiſita eſt, quod mores, ſiue actus hominum, per quos ſupradicta inducitur cõſuetudo, ſint tot, atq; ita notorij, quod veriſimiliter tranſeant in notitiam Principis, ſiue populi, ſintque tales vt eiuſdem Principis, ſiue populi arguant conſenſum, ſiue voluntatem, nã tacitus Principis, ſiue populi conſenſus eſt, qui ſolũ inducere poteſt conſuetudinem vim legis habentem. Hæc Concluſio colligitur expreſſe ex *d. l. de quibus, ff. de legibus,* & eſt expreſſa ſententia Panorm. loco ſupracitato, & ratio huius in promptu eſt, nam conſuetudo de ſe ipſa vim legis non poteſt habere, niſi quatenus à Principis, ſiue populi conſenſu dimanat, qui quidẽ conſenſus debet eſſe expreſſus, aut ſaltem tacitus, ſiue interpretatiuus, cuius tunc euidens argumentum eſt, ſi Princeps videat violari legẽ, nec puniat eius tranſgreſſores & violatores & introductores deprauatæ conſuetudinis, nam ex quo videt & tolerat, non videtur velle inijcere vinculum. Sed circa actus, qui ad hoc requiruntur, eſt etiam magna lis, & controuerſia inter Doctores Iuriſperitos. Nã Panor. vbi ſupra, dicit, quod ſecundum Cardinalẽ *in d. l. de quibus,* non ſufficit vnus actus, quantumcunq; ſit notorius, nam cõſuetudo introducitur ex frequentia actuum, & ceſſat, vbi actus eſt tantum vnicus. Eſt enim contra eſſentiam & rationem conſuetudinis, atq; ſignificationẽ dicti vocabuli, quod introducatur per vnicum tantum actum, dicitur enim conſuetudo, quaſi communis aſſuetudo, quæ plures requirit actus. Et præterea, ex vnico tantum actu, quantumcumque notorio, non poteſt dici, quod habeatur Principis, aut populi conſenſus, nam forte per errorem, vel gratia ſcandali euitandi, pro prima vice non contradixit. Ex quo videtur, quod male dixerunt illi, qui tenuerunt per vnum actum introduci poſſe conſuetudinem, ſi appareat de expreſſo conſenſu Principis, ſiue populi, volentis per illum actum induci conſuetudinem. Nam quidquid de hoc ſit, de ratione tamen cõſuetudinis (vt dictum eſt) eſt pluralitas actuum, vt patet ex ipſius diffinitione, atq; in eo caſu non eſſet conſuetudo, ſed principiũ conſuetudinis. Solum hoc limitat Pan. vbi ſupra, in caſu quo huiuſmodi vnicus actus cauſam habet ſucceſſiuam & continuationem temporis ſufficientis ad inducendam conſuetudinem, in tali (inquit) caſu induceretur, & ſufficit, & adducit exemplum *ex cap. cum de beneficio, de præbend. in 6.* vbi ſi beneficium ſeculare confertur Regulari, & ab eo poſſidetur tempore prædicto, ad inducendam conſuetudinem præſcriptam, efficitur regulare, licet vnica tantum interuenerit collatio. Et idem eſt dicendũ, ſi ædificaretur pons in aliquo loco pu-

Quot eſſe debet actus ad hoc vt conſuetudo cenſeatur introducta, vimque legis habeat.

Nota valde quod conſuetudo non poteſt vim legis habere, niſi quatenus à Principis, ſiue populi conſenſu dimanat.

Nõ ſufficit vnicus actus vtcũque notorius ad introducendam conſuetudinem vim legis habẽtem.

blico, & haberet cauſam ſucceſſiuam per dictum tempus. Et ratio huius eſt, nam quamuis ille actus ſit tantum vnus ratione rei factæ, quæ fuit vnica, eſt tamen multiplex, ſaltem virtualiter, propter temporis diuturnitatem, in qua actus eſſe poſſent multiplices, etſi de facto non ſint, ſed nihil (inquit) obſtat, cum neque artifices ſemper & continue operentur.

Alij vero Doctores dicũt, quod ſufficiunt ad introducendam conſuetudinem duo actus, quod & probant *ex cap. ita nos 25. q. 2.* Sed nihilominus hoc non eſt verum in noſtro propoſito, cum conſuetudo eſſe debeat rationabilis & præſcripta, vt dictũ eſt *per cap. fin. extra eodem tit.* niſi eiuſmodi actus eſſent etiam permanentes, & haberẽt cauſam ſucceſſiuam & continuationem temporis neceſſario requiſitam ad præſcriptionem. Et credo quod fautores prædictę opinionis ſunt decepti, atque in eo errore, vt credant, illos tantum actus ſufficere ad introducendam conſuetudinem, & ad abrogandas leges, qui ſufficiunt ad hoc, vt aliquid non ſit lex, ſeu ad hoc, vt aliqua lex dicatur non recepta, in quo eſt latiſſimum diſcrimen. Nam plus requiritur ad abrogandam legem, quam ad impediendum inductionem ipſius, ſeu ad hoc, vt non habeat vim aliqua lex. Vnde aſſeueranter dicẽdum eſt, quod duo tantum actus non ſufficiunt ad abrogandam legẽ, & ad introducendam conſuetudinem, vim legis habentem. Sufficient quidem in criminalibus, vt dicit *gloſ. in d. cap. ita nos*, non autem in ciuilibus. Qua de re videatur Sylu. *verbo conſuetudo*, q. 4. vbi ad hoc propoſitum plura dicit, eaque notatu digniſſima, in num. 7. Concludendo ergo dico, quod ad introducendam prædictam conſuetudinem, requiritur frequẽtia actuum, ſiue actuum pluralitas, ad quod faciunt *l. ſed & ea ff. de legibus, & l. nam Imperator ibidem, & l. ſed & ſi pupillus, ff. de inſtitu. & ſubſt.* in quo multum valet arbitrium boni viri, qui & in hoc aduertere debet, quod ſicut ad acquirendum ius itineris per aliquem locum priuatum, pluſquã triginta actus requiruntur, vt dicit quidam Iuriſconſultus *in l. 1. § hoc interdicto, ff. de itinere, actuque priuato*, ita & ad introducendam conſuetudinẽ contra legem, vimque legis habentem, plures ſunt actus requiſiti, ita vt præſumi poſſit conſenſus Principis, ſiue populi.

Nota hoc valde, quod ad introducendã conſuetudinem nõ ſufficiũt duo tãtum actus maxime in ciuilib.

Plus requiritur ad abrogandã legem, quã ad impediendã introductionẽ ipſius.

Ad introducendam conſuetudinem requiritur frequentia actuum.

Quarta Concluſio.

Quarta Conditio requiſita etiam eſt, quod eiuſmodi actus & mores hominum, per quos introducenda eſt conſuetudo, fiant eo animo, eaque intentione, qua lege, ſiue Principe præcipiente fierent. Volo dicere, quod ad hoc, vt conſuetudo vim legis habeat, obligationemque aliquid faciendi poſſit inducere, neceſſum eſt, quod illi actus, per quos introducenda eſt, tali animo fiant, vt obligationem inducant, eo modo quo illam introduceret ſcripta lex, ſi eadem de re fieret, ſiue ſtatueretur. Etenim ſi huiuſmodi actus non ea intentione & eo animo fierent, vt ſint obligatorij, ſed ex mera & libera voluntate procederent, per tales actus numquam introduceretur conſuetudo, quæ vim legis habeat, & obligationem inducat. Pono exemplum de quibuſdam Religioſis, in quibus conſuetudo introducta ſuit recitandi officium paruum Dominæ noſtræ, non quidem per viam obligationis, ſed per viã deuotionis, dico quod in tali caſu eiuſmodi conſuetudo non habet vim legis, nec obligationem inducit. Idem dico de illis hominibus, ſiue mulieribus, quæ pietatis gratia & deuotionis (non quidẽ obligationis) celebrare incipiunt aliquẽ diem feſtum, aut ſeruare aliquod ieiunium, non tamquã de præcepto, ſed ex quadam animi pietate, vt feria quarta abſtinere à carnibus, in his omnibus & ſimilibus caſibus, ſi conſuetudo, vt præmittitur, proceſſit ex libera deuotione, numquam vertitur in præceptũ, nec vim legis, aut robur habet obligandi; nam ad id requiritur, quod actus, per quos introducenda eſt conſuetudo, animo obligandi fiant, & eo animo & intentione, qua lege, ſiue Principe præcipiente fierent. Videatur hac de re Syluest. *verbo conſuetudo*, q. 14. vbi ad hoc propoſitum plura exẽpla adducit.

Qua animo & qua intentione fieri debent actus ad inducendam conſuetudinem.

Quinta, & vltima Concluſio.

Quinta conditio, vt conſuetudo vim habeat legis, roburque obligandi, prioremque legem tollat, eſt, vt ipſa ſit vniuerſalis & non particularis, potentium eam facere, atque introducere. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, quo fit, vt feſta quę interdum ſeruantur à quibuſdam, ab alijs autem nõ obſeruantur, interim dum hæc conſuetudo permixta eſt, non habet, nec habere poteſt vim legis, nam ad id neceſſarium eſt, quod maior pars populi, tali vtatur cõſuetudine, aut eiuſmodi conſuetudinem approbarit, tacite, vel expreſſe. Immo quidam dicunt oportere, vt ſint duæ partes populi, ſiue Collegij, *iuxta l. nulli, & l. plane, ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis*, & quod aliter, ſicut neque legem, ita neque conſuetudinem facere poſſunt. Et quod dicitur de maiori parte, intelligendum eſt de maiori parte, habente conſenſum habilem ad inſtituendam, atque condendam legem, nam pueri, mulieres, furioſi, & huiuſmodi, non computantur quoad hoc, quia legem ipſi non poſſunt conſtituere, iuxta *l. 1. ff. de legibus*. Multa alia ſecundum aliquos, dicuntur requiri ad introducendam conſuetudinem vim legis habentem, de quibus videatur Panor. in *d. cap. fi. de conſuetud.* Sed hæc pro nunc de iſto Art. dicta ſufficiãt.

Conſuetudo ad hoc, vt vim legis habeat, debet eſſe vniuerſalis & non particularis potentium ipſam introducere.

ARTICVLVS IV.

Quinam poſſint introducere conſuetudinem vim legis habentem, & priorem legem abrogantem?

HAnc difficultatem tractat Syluest. *verbo conſuetudo*, q. 4. & de mente, atque ſententia D. Thomæ 1. 2. q. 97. art. 3. in ſolutione ad 3. vnica diſtinctione præmiſſa, reſpondet per duas Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si multitudo, cuius conſenſu conſuetudo introducitur, libera eſt, & quæ poſſit ſibi legem facere, plus valet conſenſus alicuius multitudinis ad aliquid obſeruandum, quod conſuetudo manifeſtat, quam conſenſus & auctoritas ipſius Principis. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Tho. & Syluest. locis ſupra citatis. Et probatur, nam ex ſuppoſitione, quod multitudo, ſiue Reſpublica libera ſit, maior eſt ipſius poteſtas ad faciendam legem, introducendamque cõſuetudinem, quam auctoritas Principis, qui non habet eiuſmodi poteſtatem, niſi ab ipſa Republica, & in quantum gerit perſonam totius multitudinis: quo fit, vt quamuis ſingulares & priuatæ perſonæ non poſſint condere legem, neque conſuetudinem introducere (vt ſupradictum eſt) multitudo tamen & totus populus, ſiue Reſpublica, id optime facere poteſt, & multo meliori, ac potiori iure, quam Princeps, cum, vt inquit Ariſtoteles: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.*

Plus valet conſenſus multitudinis, ſi libera eſt, ad introducendam conſuetudinem vim legis habẽtem, quam cõſenſus etiã ipſius Principis.

Secunda Concluſio.

Si autem multitudo, qua conſuetudo introducitur, non habet liberam poteſtatem condendi legem,

Si multitudo, qua conſuetudo introducitur, non eſt libera, non poteſt per ſe introducere cõſuetudinem vim legis hẽntem, niſi in quãtum toleratur ꝑ Principem.

Nota hoc valde, quod in tantum conſuetudo videtur introducta legitime inquantũ a voluntate Principis tacita, vel interpretatiua dimanat.

Nota, quod cõſuetudo eſt ſpecies legis, unde qui nõ poteſt facere legem, neq. poteſt introducere conſuetudinẽ, vim legis habẽtem.

gem, vel legem à ſuperiori poteſtate poſitam, remouendi, non poteſt per ſe conſuetudinem introducere vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, niſi in quantum toleratur per eum, ſiue per eos, ad quos pertinet eidem multitudini legem imponere. Hæc etiam Concluſio eſt D. Thom. & Sylu. locis ſupracitatis. Et ratio eius in promptu eſt, cum dicta multitudo non ſit libera ad condendam legem, ac proinde nec ad introducendam conſuetudinem, quin vero ex eo ſolo conſuetudo videtur eſſe introducta legitime quatenus à Principis, & Reipublicæ curam gerentis voluntate, tacita vel interpretatiua dimanat, nam ex hoc ſolummodo approbare videtur id, quod conſuetudo introduxit. Ex quibus duabus Concluſionibus infertur, quod conſuetudinem vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, poteſt facere ſolummodo multitudo libera ad condendam legem, aut non libera ex ſola tolerantia illius, qui poteſt condere legem. Nam ſecundum ius, & veram philoſophiã, a quo remouetur genus, id eſt, poteſtas condendi legem, remouetur, & ſpecies, id eſt, poteſtas inducendi conſuetudinem, facit, & *l filias, ff de donat. et l. iuriſgentium, ff. de pactis*, & quod conſuetudo ſit ſpecies iuris, patet ex *Inſtit. de iure naturali. §. conſtat.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum quacunque inueterata conſuetudo, vim habeat legis, et priorem legem tollere, & abrogare poſſit.

POſtquam in Superioribus Articulis luculenter oſtendimus, quid ſit Conſuetudo, & qualiter ipſa vim legis habere poſſit, & conditiones, & qualitates ad id ipſum requiſitas, & quinam ſint illi, per quos introduci poteſt conſuetudo, ad particularia deſcendendo, non ab re erit, in præſentiarũ dicere, eadem breuitate, & reſolutione, qua ſupra, Vtrum quæcunque inueterata conſuetudo vim legis habeat, prioremque legem tollere, & abrogare poſſit? De qua difficultate latiſſime agit ſupradictus Syluest. *verbo, conſuetudo, q. 6.* verbis deſumptis, & mutuatis ex Panor. *in cap. fin. de conſuetud. in fin.* vbi quęſtionem proponit de effectu conſuetudinis. Ad cuius reſolutionem præmittit quandã diſtinctionem, dicendo, quod conſuetudo omnis eſſe poteſt, aut ſecundum legem, aut pręter legem, aut vero contra legem. Qua diſtinctione præmiſſa, de mente, & ſententia eiuſdem Panorm. & aliorũ, propoſitæ difficultati reſolutiua reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſuetudo, q̃ eſt ſecundum legem valet in oĩ caſu, & ipſa eſt optima legũ interpres.

Conſuetudo, cõfirmat legem. et in idipſum allegatur interdũ, ſimul cum lege.

Nota hoc valde.

Quænam conditiones requirantur, ad hoc vt cõſuetudo legẽ interpretetur, ſeu vim legis obtineat.

Nota hoc valde.

IN caſu, quo conſuetudo fuerit ſecundum legẽ, omni procul dubio valet, vimq. habet legis, quin vero ipſa eſt optima legum interpres. Hæc Cõcluſio probatur expreſſe *ex c. cum dilectus, de conſuet. & ex l. ſi de interpretatione. et ex l. minime ff. de leg.* quod adeo verũ eſt, vt conſuetudo legem ipſam cõfirmet. Qua rõne ſępiſſime in iure allegatur, textus, & conſuetudo circa idem, vt patet ex ſupradicto *c. cũ dilectus, de conſuetud. & c. ſopite, de cenſib.* & facit ad hoc, quod notat gloſſ. *in cap. 1. de conſt. in 6.* vbi quærit: Nunquid ſi conſuetudo habet id, quod lex, ſublata lege tollatur conſuetudo? & reſpondet, qđ nõ. Qua de re videatur, quod dicit ſupradictus Panorm. *in cap. 1. & cap. ſuper eo, de cognat. ſpirituali*, & Bar. & communiter Legiſtæ *in l. 1. §. lex Falcidia, ff. ad l. Falcidiam.* Sed aduertendũ eſt, quod ad hoc, vt conſuetudo aliqua legem interpretetur, duę ſunt conditiones neceſſario requiſitæ, vna quod dicta conſuetudo ſit publica, & nemini lateat, nam ſi a multis aliquid ſeruatur, in occulto tantum, ſic vt ad notitiam Principis non perueniat, ſed neque peruenire valeat, eiuſmodi conſuetudo, non eſt fida legum interpres. Secunda conditio eſt, quod eiuſmodi Princeps, expreſſe, vel interpretatiue approbet dictam conſuetudinem, ita quod ſciat, & non puniat, etiamſi delictum deferatur in iudiciũ, nam ſi conſuetudo per Principem non fuerit approbata, quin vero contradicta, non erit etiam fida legis interpres. Ex quibus colligitur, qualiter valeat conſuetudo, ſumendi collationem in diebus ieiunij, nam quamuis ſit lex antiquiſſima, vt non comedamus in diebus ieiunij, niſi ſemel in die, idq. hora nona, ſeu ſexta pomeridiana hora, cõputando horas ad modum, quo computantur in Hiſpania, quia tamen conſuetudine introductum eſt, quod noctu aliquid ſummamus, & hæc conſuetudo eſt publica, ita vt neminem lateat, & approbata a Principe, hoc eſt, a Romano Pontifice expreſſe, aut ſaltim interpretatiue, cum id ſciẽs nõ puniat, nec prohibeat, quin vero conſentiat, valet eiuſmodi cõſuetudo, eſtque optima ſupradictæ legis interpres. A contrario autem ſenſu non valet conſuetudo, quæ introducta eſt à Tabellionibus, exigendi aliquid vltra taxatum pretium, idem dico de ſimilibus, vt de Stabulariis, & alijs, cum eiuſmodi conſuetudo, non ſit publica, ita vt neminem lateat, & quamuis ſit publica idque frequentiſſime fiat, atque ita fieri Princeps cognoſcat, non tamen approbat, cum puniat eiuſmodi delictum, ſi in iudicium deferatur, quod eſt argumentum efficax non approbandi cõſuetudinem prædictam, ſed velle ſeruari legem a ſe poſitam. Quo fit, vt dicta conſuetudo non ſit legitima legis interpres, nec deobliget in conſcientia.

Pro conſuetudine faciendi collationem vel comedendi ex carnibus die ſabathorum.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Cõſuetudo, quæ eſt præter legẽ, valet, ſi optimis circumſtantijs fuerit veſtita.

Si conſuetudo fuerit præter legem, etiam valet, vimque legis habet, ſi, vt ſupradiximus, debitis cõditionibus & circumſtantijs fuerit veſtita. Hæc Concluſio eſt Panormitani, loco ſupracitato, & probat eam *ex cap. Catholica, cap. in his diſtin. 11. et ex ca. conſuetudo, diſt. 1.* de quo nulla eſſe poteſt ratio dubitandi, ac propterea circa prædictam Concluſionem nihil aliud in præſentiarum dicendum ſe ſe offert. Maior difficultas eſt in caſu, quo cõſuetudo prædicta fuerit contra leges, & cum leges ſint multiplices, quædam naturalis diuina, alia vero diuina ſed poſitiua, quædam humana; & hæc, alia ciuilis, alia vero Canonica, & inter Canonicas, alia contra libertatem, & immunitatem Eccleſiæ, ſeu illi contraria, & eodem iure prohibita, de his omnibus in particulari particulares ſunt ſtatuendæ Cõcluſiones, & primo de conſuetudine, ſi qua fuerit contra legem naturalem, & diuinam introducta, de qua ſit Tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Conſuetudo contra legem naturalẽ, et diuinã, nihil omnino ualet, niſi forſan in aliquo ſpeciali caſu.

Si conſuetudo aliqua contra legem naturalem, & diuinam fuerit introducta, & talis quod ipſius transgreſſio inducat peccatum, nihilomnino valet, niſi forte in caſu, quo procedat, rationabiliter dictã diuinã legẽ explicando, diſtinguendo, aut limitãdo. Hęc Concluſio eſt ſupradicti Pan. loco ſupracitato. Et quod conſuetudo contra legem naturalẽ, atq. diuinam poſitiuam nihil valeat, pręter rationẽ, q̃ adduximus ſupra, ad id de mente, atq. ſententia D. Th. 1. 2. q. 97. ar. 3. in ſolutione ad primum, ratio etiam eſt appoſitiſſima, nam conſuetudo (vt etiam ſupra diximus) debet eſſe rationabilis, & certum eſt

Digitized by Google

quod non eſſe poteſt rationabilis conſuetudo, quæ quoquomodo, directè vel indirectè fuerit contra legem naturalem, vel diuinam, quo fit, vt Ius naturale, & diuinum per nullam conſuetudinem poſſit immutari, iuxta *cap. fin. de conſuetud. & §. hæcque diſt. 5. & §. ſed naturalia, Inſtit. de iure naturali*, ſed potius talis conſuetudo cenſenda atque æſtimanda eſt corruptela, *iuxta cap. quæ contra, & c. mala, diſt.* 8. Pono exemplum: ſi conſuetudo aliqua introduceretur, vt filij non educarentur a parentibus, eiuſmodi conſuetudo nihil valeret, quia de iure naturali ſunt eis debita alimenta, *iuxta capit. Ius naturale, diſt.* 1. Idemq; dicendum eſt de alijs ſimilibus. Sed appoſui in Concluſione, limitationem de caſu, in quo conſuetudo prædicta procederet diuinam, aut naturalem legem rationabiliter interpretando, exponendo, ſiue limitando, nam in eo caſu eiuſmodi conſuetudo valeret, vt expreſſe tenet Innocent. in *d. cap. fin. de conſuetud.* dicens, quod conſuetudo interpretatur, poteſtque interdum augere, & diminuere, atq. diſtinguere Ius naturale, & diuinum, quemadmodum, & lex poſitiua idem poteſt, cum conſuetudo nihil ſit aliud, quam lex quædam non ſcripta, vt habetur *in l. de quib. ff. de legibus, & in cap. conſuetudo, diſtinct.* 1. Quod autem Ius poſitiuum, etiam ciuile, interpretari, diſtinguere, & limitare poſſit Ius naturale, & diuinum, certiſſimum eſt, poteſtque multis exemplis comprobari; nam v. g. hoc generale præceptum, *non occides*, naturale atque diuinum eſt, & tamen in iure reperitur, varijs modis interpretatum, & limitatum, atque in multis caſibus hodie permiſſum eſt occidere, qui non ſunt expreſſe prohibiti a Iure diuino, quia ratio ipſa naturalis id ſuadet. Facit ad hoc *cap. pro human. de homicidio, in 6. & l. 1. & 2. cum ſeqq. C. quando licet, ſine iud. vend.* Similiter & illa Iuris diuini regula, *quod in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum*, per Ius ciuile, atque Canonicũ, reperitur multipliciter limitata, nam in multis caſibus requiruntur plures teſtes, in aliquibus autem ſufficiunt pauciores, vt conſtat *ex cap. 1. 2. quæſt. 4. & in cap. licet vniuerſis, de teſtibus, & in cap. cum eſſes, cap. nuper, eodem tit. & in l. hac conſultiſſima, & l. ſancimus, C. de teſtam.* Vnde concludendo dicit ſupradictus Panorm. quod vbi rationabilis cauſa id ſuadet, quod Ius naturale Diuinum debet interpretari, diſtingui, aut limitari, tunc conſuetudo illud facit, nec ipſorum tranſgreſſio inducit peccatum, quoniam præſumitur hoc voluiſſe ipſum Deum, auctorem prædictorum iurium, cum non potuerit ipſe omnes caſus diſtinguere in particulari, ſed dederit regulam generalem, & poteſtatem etiam vniuerſalem ſuo Vicario in terris, vt quodcumq. ligauerit ſuper terram, ſit ligatum & in cęlo, & contra, vt habetur Matth. 16. & refertur *in c. quodcumque. 24. q.* 1. Vbi tamen nulla ratio naturalis ſuadet, Ius naturale aut diuinum debere mutari, ſeu limitari, tunc nulla lex, nullaq. conſuetudo id valebit efficere. Sicq. nulla eſſet conſuetudo, ſi introduceretur, vt liceret non honorare patrem, aut matrem, quia nulla ratio naturalis id ſuadere poteſt. Qua ratione inquit ſupradictus Panorm. quod, Papa potius diceretur errare, quam legem condere, quando diſponit aliquid circa ius diuinum ſine cauſa. Et ſic intelligit *cap. ſunt quidam, 25. quæſt.* 1. Videatur hac de re Syluest. *verbo conſuetudo, quæſt.* 18. vbi plura alia adducit exempla ad hoc propoſitum, & generaliter, An & quando lex poſitiua, poſſit diſtinguere, & diſponere circa ius diuinum, tradit Bart. *in l. ſi. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publ.* & dictus Panorm. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* videatur Sylu. *verbo conſuetudo, quæſt.* 9. latiſſime. Eadem ratione dico, quod nulla conſuetudo introduci, aut præualere poteſt contra ea, quę ſunt fidei, aut contra bonos mores, *per cap. illa, 12. diſtin.* ibi, *neque contra fidem, neque contra bonos mores*, & idem dico de his, quæ ſunt de iure gentium. Nam ius gentium etiam pertinet ad ius naturale, quia iure naturali eſt inductum, vt conſtat *ex d. l. omnes populi, ff. de iuſtitia & iure.* Quod eſt intelligendum, ſicut ſupra, niſi forte conſuetudo aliqua rationabiliter aliquid diſponeret contra dictum ius gentium, ipſum interpretando, diſtinguendo, aut limitando, quod facere ſimiliter poſſet, ſicut & ius poſitiuum ex cauſa poteſt diſponere contra ipſum, atque de facto diſpoſuit contra ius gentium, & contra ius naturale inducendo ſeruitutem, *vt in cap. ita quorumdam, de Iudæis*, item priuando aliquos dominio ſuæ rei, vt patet *ex tit. de præſcription. per totum*, quod & facere poteſt etiam rationabilis conſuetudo, cum ſit quædam lex.

Conſuetudo interdum interpretatur, auget, et diminuit, ſiue etiam diſtinguit Ius naturale & Diuinum, quemadmodũ & lex poſitiua idem valebit efficere.

Nota hoc valde.

Circa poteſtatem, quam habet Pontifex interpretandi, diſtinguendi, ac etiam limitandi ius diuinum, & naturale.

Conſuetudo nulla introduci poteſt contra fidem, neq. contra bonos mores.

Quarta concluſio.

Si conſuetudo fuerit contra legem poſitiuam publicã, hoc eſt, contra leges ciuiles, ſiue canonicas, ſeu contra humana ſtatuta, & etiam quę fuerit contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam, eiuſmodi conſuetudo nihil valet. Hæc Concluſio eſt Panor. & Sylu. locis ſupracitatis, ſed præcipue q. 6. in fin. & probat eam quoad primam partem, *ex authent. caſſa & irrita, C. de ſacroſ. eccleſ. & ex c. 1. et c. cum inter, de conſuetudine.* Et idem omnino inquit, eſſe dicendum, ſi eiuſmodi conſuetudo fuerit contra vtilitatem publicam, quia non valet, ſicut neq. valeret aliqua lex facta contra ipſam, *iuxta l. fin. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam.* hoc etiam, tenet Bar. *in l. de quibus, ff. de legibus.*

Nulla conſuetudo, quæ fuerit contra legem, concernentem libertatem, ſiue immunitatem Eccleſiaſticã, quicquam valet.

Quinta Concluſio.

Si autem conſuetudo fuerit contra leges, Canones, ſiue ſtatuta, reſpicientia non quidem vtilitatẽ publicam, ſed priuatam, & habuerit clauſulam derogatoriam ad conſuetudinem, dicendo, quod nulla in contrarium introducta conſuetudo valeat, eiuſmodi decretum conſuetudinem irritat, ita vt per illam numquam abrogetur lex illa. Hæc Cõcluſio etiam eſt expreſſa ſupradictorum Panor. & Syluest. locis ſupra citatis *quæſt. 6. in fin.* & probant eam ex Bart. *in l. eos. C. de vſuris. & in authentica, nauigia, C. de furtis*, facit & *l. Arriani. C. de hæret.* nam lex ſemper loquitur. Qua de re videatur Mag. Soto, lib. 1. de iuſt. & iure, q. 7. ar. 2. vbi inquit, quod in tali caſu conſuetudo nihil operatur, eo quod nunquam indicium eſſe poteſt voluntatis Principis, poſtquam per legem ſuam expreſſe dixit, conſuetudinem nullam cõtra ipſam valituram. Ex dictis infert Panor. vbi ſupra, quod conſuetudo ſemel lege reprobata, non poteſt amplius induci: ad quod probandum adducit gloſſ. *in Clem. ſtatutum, de electione.* Sed poſtea limitat ſuum dictum, niſi in caſu, quo ſubſit noua ratio, quæ non ſuberat tempore legis damnantis conſuetudinem, nam tũc poterit de nouo induci, & eſt optimum argumentum, *ex l. ſi hominem ff. mandati, & ex cap. non debet, de conſanguinit. & affinit.* Qua de re videatur ſupradictus Panor. *in cap. 2. de probation.* & Siluest. loco ſupracitato, vbi ad hoc propoſitũ dicit plura, eaq. notatu digniſſima, q̃ breuitatis cauſa omitto.

Conſuetudo contra legẽ continentem vtilitatem priuatã, non valet, ſi habeat clauſulam derogatoriam talis conſuetudinis.

Nota, quod conſuetudo ſemel reprobata, nunquam amplius induci poteſt.

Sexta Concluſio.

Si conſuetudo fuerit contra legem, Canonem, ſiue ſtatutum non habẽs clauſulam derogatoriam, ſub diſtinctione loquendum eſt, nam aut lex præcedit & conſuetudo ſequitur, an vero è contra. In primo caſu conſuetudo vincit, in ſecundo vero nõ,

Hæc

Si conſuetudo fuerit contra legem, non habentem clauſulam derogatoriam, quid eſt inſpiciẽdum ad videndum, an valeat, vel non?

Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panormit. & Syl-ueſt. 10 dicta quæſt. 6. Sed indiget explicatione, nam circa aliquam ipſius partem inter Legiſtas & Canoniſtas ſunt diuerſæ, atque contrariæ opiniones. Et loquendo de primo caſu, inquit prædictus Panorm. quod conſuetudo vincit, *argum. l. ex facto. ff. de vul. et pupil. ſubſt.* et quod ſi conſuetudo eſt generalis & vniuerſalis, vincit generaliter, atque vniuerſaliter; ſi vero non eſt vniuerſalis, ſed particularis, non vincit legem vniuerſaliter: iuxta l. 2. *C. quæ ſit longa conſuetudo*; ſed vincit legem ſolummodo, vbi conſuetudo viguerit, iuxta *l. venditor, §. ſi conſtat, ff. communia prædiorum.* Vnde etiam prædictus Panormitanus *in ca. cum olim, de conſuetudine*, inquit, quod eiuſmodi conſuetudo ſolummodo locum habet, vbi viget, & etiam nocet priuilegijs ſtudij generalis, vbi viguit, non autem in alio loco. Addit etiam Panorm. quod prædicta victoria intelligenda eſt, dummodo conſuetudo ſit rationabilis & præſcripta, quantum ad tollendum ius Canonicum, vt conſtat *ex ca. fin. de conſuetudine*, quantum vero attinet ad abrogationem Iuris ciuilis (inquit) quod non oportet eam eſſe præſcriptam, ſed ſufficit populi tacitus conſenſus. Et ratio (inquit) differentiæ eſt, nam ſeculares habent Ius condendi legem, etiam contrariam legi Imperatoris ab ipſo Imperatore, *iuxta l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure*, ideoque poſſunt inducere conſuetudinem abſque eo quod ſit præſcripta, non ſic autem eſt circa Ius Canonicum, ſed oportet conſuetudinem eſſe præſcriptam, & non eſſe tale Ius, vt contra ipſum præſcribi non poſſit. Ex quo infertur, quod quia laici non poſſunt præſcribere ſpiritualia, etiam non poſſunt inducere conſuetudinem, quæ ſit lex, *iuxta cap. Meſſana, de elec.* etiamſi non eſſet memoria de eius initio, vt notat Ioann. Andr. *in cap. 2 de præben. in 6.* Hæc quantum ad primum caſum, in quo lex præceſſit, & conſuetudo ſubſequuta eſt.

Nota valde.

Sed tamen in ſecundo caſu, in quo conſuetudo præceſſit, & lex contraria ſubſequitur, tenet Bart. quod tunc conſuetudo non vincit legem, quinimmo tollitur per legem ſequentem, ad quod allegat *l. 3. ff. de ſepulchro violato*, dicit tamen Canoniſtas tenere contrarium. Et certe videtur caſus expreſſus, *in ca. 1. de conſt. in 6.* vbi dicitur, quod lex Papæ, non tollit conſuetudinem rationabilem certi loci contrariam, niſi de ea fuerit mentio facta, quia Papa non præſumitur ſcire omnes iſtas cõſuetudines. Sed quidquid de hoc ſit, Panorm. ſequitur ſententiam Bart. atque ex illa infert, quod ſi Ciuitas facit ſtatutum contra ſuam conſuetudinem, tollitur dicta conſuetudo, licet de ea mẽtio non fiat, nam Ciues præſumũtur ſcire ſuam conſuetudinem, vt notatur *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure*, & facit *ca. quod dicitur, diſt. 16.* & ſic ceſſat ratio dicti, *cap. 1 de conſtit. in 6.* Hactenus de iſto Articulo, qui certe lõgiorem requirebat tractationem, ſed per tempus non licet.

ARTICVLVS VI.

Vtrum conſuetudo derogare poſſit legi poſitiuæ, etiam præceptiuæ.

Hac de re ſunt variæ, atq. diuerſæ Doctorum opiniones. Panor. n. *in c. 1. de treuga & pace*, ſequutus gl. ibidem, inquit, quod lex poſitiua etiam præceptiua, non obligat ad peccatum, ſi morib. vtentium non fuerit recepta, aut ſi per deſuetudinem abijt. Quam opinionem dicit tenere Goffredum, Inno. & Hoſtien. in ſumma, licet prius in d. c. 1. contrariũ tenuerit, ea ratione motus, quia lex præceptiua a principio ligauit contrauenientes ad peccatũ, & conſequenter per non obſeruantiam tolli non poteſt eius diſpoſitio, quia tempus non eſt modus tollendi obligationem, *per l. obligationum, §. placet, ff. de act. & oblig.* idq. præſertim, cum principium fuerit vitioſum, & peccauerint contrauenientes legi. Et dicit, quod alij, vt refert Ioan. And. diſtinguũt inter leges, quæ apponunt pœnas ipſo facto, & illas, quæ non apponunt eas ipſo facto, ſed ſolummodo mandant infligi, & dicunt, quod in primis non hẽt locum conſuetudo contraria, cum ſtatim contrafaciendo, incidant in dictas pœnas, & in factum damnatum, *iuxta c. audiuimus, 24. q. 1.* ſecus tamen eſt in alijs, quæ ſolummodo mandant pœnas infligi, ſed non ipſo facto imponunt eas.

Antonius etiam diſtinguit loquendo hac de re, et dicens, quod aut lex præceptiua eſt, & emanauit in fauorem priuatum, & tunc poteſt tolli conſuetudine, ſicut poteſt tolli pacto & renunciatione, vt habetur *in d. l. de quibus, ff. de legibus*, aut vero emanauit in honorem Dei, & in fauorem publicum, & tunc inquit, quod ſi ſubditi non ſeruauerunt illam, ſciente Superiore, & patiente, talis lex nõ ligat, neque requiritur aliqua alia præſcriptio, nam ex quo ſuperior videt, patitur & tacet, non videtur velle, qđ lex ſua inijciat vinculum: ſed ſi ſuperior ignorat, dicit, quod contrauenientes legi peccant. Sed dicit Panor. loco ſupra citato, quod contra hoc vltimum dictum obſtare videtur *c. 1. de conſuet.* vbi habetur, quod conſuetudo rationabilis & præſcripta tollit omnem humanam legem, nõ quod eam tollat priuatorum conſuetudo, ſed ipſe Superior, præſtando conſenſum eidem conſuetudini, pro eo quod omnia iura ſtatuunt, vt per conſuetudinem tollatur omne ius poſitiuum. In qua tantorum Doctorum diuerſitate, vt quod verius, atq; tenendum eſt, conſtare poſſit, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si lex poſitiua & præceptiua, numquam fuit ſeruata, ſciente & non contradicente Superiore, cum poſſet, eiuſmodi lex non ligat, neq; ad id requiritur tempus præſcriptionis, ſed ſufficit binus, vel trinus actus in contrarium, cum in præſenti non agatur de præſcribendo contra legem, ſed ſolummodo de impediendo vinculum legis, ne liget, mutato Superioris conſenſu, qui per binum, vel trinum actum ſatis conſtare poteſt. Hæc Concluſio eſt expreſſa Panor. loco ſupra citato, & Sylu *ver. conſuetudo, q. 7.* vbi loquit, hoc eſſe dicendum, etiamſi aliqui legem ipſam ſeruauerint, aliqui vero non, in eodem loco, nam ſi qui illam ſeruauerunt, fuit minor pars, non introducunt conſuetudinem, nec faciunt quidquã ad receptionem legis; ſecus eſſet, ſi ſeruantes fuiſſent maior pars, nam tunc non ſeruantes non excuſarentur a peccato, *iuxta c. cũ iam dudum, de præben.* in quo caſu locum habet illud, quod habetur in d. c. ad finem, quod multa per patientiam tolerantur, quæ ſi deducta fuiſſent in iudicium, non tolerarentur Sed adhuc nihilominus lex non ligabit, ſi numquam fuerit ſeruata, ſciente & non contradicente Superiore.

Si lex poſitiua, & præceptiua, numquam fuit ſeruata, ſciente & non contradicente ſuperiore cum poſſet, non obligat.

argu. l. 3. C. de Epiſc. aud. & et ita nos, 25. §. 2.

Secunda Concluſio.

Si vero lex poſitiua, & præceptiua, non fuerit ſeruata ignorante Superiore, ad hoc vt conſuetudo eidem derogare poſſit, neceſſum eſt, quod ſit præſcripta ſimul & rationabilis ad ſenſum ſupradictũ in 3. Art. in 2. Concluſ. & ſi fuerit talis, abrogabit legem, ſed non ſufficit altero modo tantum. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradictorum Panor. & Sylu. locis ſupra citatis, nec inquiũt, obſtat, quod contrauenientes & non ſeruantes in principio peccauerint. Tum, quia negari hoc poteſt, ſi ex rationabili

Si lex poſitiua & præceptiua nõ fuit ſeruata, ignorãte Superiore, ad hoc vt cõſuetudo ei deroget, neceſſum eſt, quod ſit præſcripta & rationabilis.

cauſa

cauſa moti ſuot, qoia vt inquit Archid. *in c. vtilem, diſt. 26.* potueruot præſumere, quod ipſemet Superior in tali caſu, ſi ſciuiſſet, indulſiſſet; tum etiã quia quamuis primi non ſeruantes peccauerint, non tamen peccant ſucceſſores primo peccantium, nam poterunt exiſtimare illos ex aliqua rationabili cauſa motos fuiſſe ad non ſeruãdam eiuſmodi legem, argomento eorũ quæ notantur a gl. *in c. de quarta, de præſcript.* & quod lex præceptiua non liget ſciente Superiore & non contradicente; probat ſupradictus Panor. *ex c. 1. iuncta gloſſ. diſt. 20. & ex ca. cum olim, de clericis coniug.* & multa alia dicit, circa introdocendam conſuetudinem in ſacrameotalibus, ad quod, inquit, requiritur tacitus conſenſus Papæ, vt voluit gl. *in cap. vir, de ſecun. nupt.* De qua re videatur ipſe & Sylu. locis ſupracitatis. Videatur etiã circa hoc Mag. Soto libr. 1. de iuſt. & iure, q. 7. art. 2. quæſtiunc. 1. & Medina 1. 2. q. 97. artic. 3. ibi, circa ſecundum.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per ſolum non vſum introducatur conſuetudo, quæ vim habeat auferendi legem.

HAnc quæſtionem mouet, & tractat Sylu. *verbo, conſuetudo, q. 8.* & Panor. *in cap. Ioannes, de cleric. coniug.* de quorum mente & ſententia, pro reſolutiooe huius Articuli, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quãdo nõ vſus non habet tacitum actum in ſubſtantia contra diſpoſitionẽ legis, per non vſum non induci poteſt conſuetudo, quæ vim habeat ad tollendam legem.

Quando non vſus, non habet tacitum actum in ſubſtantia, ſeu in forma, contra diſpoſitionem legis, ſiue Iuris, per talem non vſum non inducitur, nec induci poteſt conſuetudo, quæ vim & robur legis habeat. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panorm. & Ioan. Andr. & omnium Iuriſperitorum communis, qui hac ratione moti dicunt, quod etiamſi per mille annos nõ accideret caſus hermaphroditi, adhuc nihilominus non eſſet abrogata lex, diſponens eum eſſe iudicandum ſecundum ſexum præualentem, vt habetur *in l. quæritur, ff. de ſtat. hom.* quia nihil eſt actum contra legem, ſicuti etiamſi paſſus dãnum, agere noluit contra damnationem, non proinde erit abrogata lex concedens illi poſſe agere, actione legis Aquiliæ, neque contra illam inducta eſſe videtur conſuetudo, ſiquidem lex ad vſum nõ neceſſitat quempiam, ſed tantum dat agendi facultatem. Vnde concludendo ſupradict. Panor. inquit, quod io his quæ ſunt meræ facultatis, non inducitur coofuetudo, quia in hoiuſmodi caſibus nihil agitur contra legem punientem.

Secunda Concluſio.

Quando nõ vſus in ſe habet actum tacitũ, contra diſpoſitionem legis, in tali caſu inducitur cõſuetudo, quæ vim hẽat ad tollendã legem.

Si vero non vſus habet in ſe actum tacitum, contra diſpoſitionem Iuris, ſiue legis, in tali caſu inducitur conſuetudo. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panor. & Sylu. loco ſupracitato, & probant eam *ex d. c. Ioannes*, nam ibi non deferendo tonſuram, committi videtur contra legem, quæ tonſuræ delationẽ iniungit, & cum plura dicere per tempus nõ liceat, hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter conſuetudo aliqua interrumpatur, ſiue tollatur, aut poſſit tolli, & interrumpi?

HAnc quæſtionem tractat, & monet Sylu. *verbo, conſuetudo, q. 5.* & Panor. *in c. fin. de conſuetud.* de quorum mente, atque ſententia propoſitæ difficultati reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si conſuetudo non fuerit completa, & perfecta, ad ipſam interrumpẽdam, ſufficit vnicus actus.

Si conſuetudo non fuerit completa & perfecta, ad ipſam interrumpendam ſufficit vnicus tantum actus contrarius, ita quod ad hoc vt introducatur, opus eſt quod de nouo incipiatur. Hanc Concluſionem tenet ſupradictus Panor. vbi ſupra, & probat eam arg. *l. vbi duo, ff. de reg. iur. & ex c. ſolicitudinẽ, de appellat. in fin.* & probatur ratione, nã ex eo, quod interuenerit contrarius vnicus actus, ſatis apparet de tacito coonſenſu populi, quod noluerit eiuſmodi introducere conſuetudinem, poſtquam contrauenit eidem, fecitque actum contrarium.

Secunda Concluſio.

Si conſuetudo eſt iã completa & perfecta, ad interrumpendã eã non ſufficit vnicus actus, ſed requiritur tẽpus Iure præſcriptum.

Si conſuetudo eſt iam completa & perfecta, non tollitur, aut interrumpitur per vnicum actum contrarium, ſed oportet, quod tollatur eo tempore & modo, quibus fuit introducta, cum iam ſit & tolli debeat tamquam lex. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Panor. qui & dicit, quod ad interrumpendam conſuetudinem indifferenter ſufficit, tempus decem annorum, & ſic eſſe intelligeodam gloſſ. *in l. nemo alieno nomine, §. 1. ff. de iuſt. & iure.* & Ioan. Andr. idem tenet *in d. c. fi. de conſuetud.* dicens, quod alias etiam per plores actus conſuetudo non frangitur, neque interrumpitur.

ARTICVLVS IX.

Quam ob cauſam contra Canones, valeat conſuetudo, & nõ ſtatutum? laicis etiam perſonis, liceat ſtatuere contra leges Imperiales, non autem Eccleſiaſticis contra leges Canonicas, & Pontificales.

HAnc etiam quæſtionem tractant & mouent Syluester *verbo, cõſuetudo, quæſt. 1.* & Panor. *in d. cap. fin. de conſuetudine*, quæ, vt patebit intuenti, vnum quærit, aliud vero tamquam certum præſupponit. Præſupponit quidem tamquam certum, atq; indubitatum, contra ſacros Canones præualere poſſe conſuetudinem, nõ vero ſtatutum aliquod contra eoſdem fieri poſſe, cuius tamen inquirit rationẽ & cauſam, Item quærit cauſam, cur interdum laicis liceat cõtra leges Imperiales interdum aliquid ſtatuere, non vero perſonis Eccleſiaſticis contra ſacros Canones, quorum omnium, vt aliqualis habeatur notitia, propoſito Articolo breuiter, atq; reſolutiue, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod cõtra ſacros Canones, nullum poteſt fieri ſtatutum, quod valeat & teneat.

CErtiſſimum eſt & omni dubio procul, quod contra ſacros Canones, nullum omnino fieri poteſt ſtatutum, quod valeat & teneat. Hæc Concluſio eſt expreſſa Syluestri, & Panormitani, vbi ſupra, & probat eam latius Panorm. *in cap. cum dilectus, de conſuetud. ex c. ſuper his, de maior. & obed. & c. inſtitutionis, 25. q. 2.* vnde inquit, quod ſi inferiores Eccleſiaſtici, contra aliquem ſacrum Canonem, quidpiam velint moliri, ſiue attentare, neceſſum eſt, vt confugiant ad conſoetudinẽ, ſeu quod id fuerit conſuetudine introductum, at oportet etiam eiuſmodi conſuetudinem eſſe legitime præſcriptam, quæ niſi talis fuerit, nihil etiam omnino valebit, quod habetur expreſſe determinatum in multis iuribus, ſed maxime *in c. cum eſſet. de teſtam. c. Cumana, de elect. c. fin. in princ. de officio Ordin. in 6. & cap. non eſt, de conſuet. eodem lib.* quibus dicitur, conſuetudinẽ contra ſacros Canones, eſſe neceſſum, vt ſit

legitime

legitime introducta,& præſcripta,nec aliter valere quicquam. Quod quidem non eſt de iure ciuili. Non enim ius ciuile requirit conſuetudinem contra ipſum eſſe præſcriptam; quinuero hoc eſt ſpeciale de Iure canonico,quod ſolummodo mentionem facit de huiuſmodi conſuetudine præſcripta. Sed nunc redit quæſtio: Quænam ſit cauſa,ob quã contra ſacros Canones præualeat, ſeu præualere poſſit interdum conſuetudo præſcripta legitime, non autem fieri aliquod ſtatutum? Cui difficultati reſpondeo,& ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Ratio,ob quam cõtra ſacros Canones interdum prçualere poſſit conſuetudo; non autem fieri aliquod ſtatutum.

Ratio ob quam contra ſacros Canones, præualere interdum poteſt conſuetudo,ſi fuerit legitime præſcripta, non autem fieri aliquod ſtatutum eſt, quia conſuetodo deſumit vires,non tam ex voluntate, ſeu tacito conſenſu contrauenientium legi, quam ex voluntate & auctoritate Papę,permitientis introduci conſuetudinem: at ſtanuum ſi fieret contra ipſos, haberet vires ab ipſis ſtatuentibus, quod in propoſito caſu eſſe non poteſt,cum idipsũ illis omnino,atque expreſſe fuerit prohibitum.Hęc Cõcluſio eſt etiam expreſſa Panorm. vbi ſupra, nec maiori aliqua indiget probatione, quam ſupradicta,nempe, quod Eccleſiaſticis viris, aliquid contra ſacros Canones ſtatuere, Iure Canonico, per multa iura,eſt omnino prohibitum: & ꝙ non ſic eſt prohibita conſuetudo,ſi fuerit præſcripta,& legitime introducta. Nec immerito quidem: nam nõ tanta malitia,aut temeritas præſumitur in conſuetudine introducta, licet ſemper malum ſit, ſacris Canonibus contraire,ac præſumeretur in ſtatuto aliquo facto contra ipſos, & maius ſcandalum ſequeretur ex reprobatione conſuetudinis præſcriptæ,quam ex reprobatione alicuius ſtatuti.Sed prędictus Panor.de mente Baldi *in l.omnes,populi.ff.de iuſt.& iure,verba ſed hic dubitatur*, & *Bart.in l.ſi hominem,ff.mandati*,inquit,quod aliqua exiſtente, vrgente,iuſta atque rationabili cauſa, veriſimiliter non præuiſa a Canone, bene fieri poteſt aliquod ſtatutum contra ipſum, pro quo allegat *d.l.hominem*,qua dicitur,quod ſi datum fuerit ſpeciale mãdatum alicui,vt aliquem ſeruum manumittat, bene poteſt procurator generalis domini, ex noua cauſa,non conſiderata per ipſum dominum, interdicere procuratori ſpeciali, ne eumdem manumittat, veniendo contra ſpeciale mãdatum. Ita in propoſito,inquit præd.Panor. in aliquo caſu bene poteſt fieri interdum aliquod ſtatutum contra aliquẽ Canonem, ex cauſa non præuiſa aut conſiderata per Papam,& ex eadem noua cauſa,aſſerit,quod poteſt Legatus generalis interdum prohibere delegato ſpeciali, ne procedat in cauſa ſibi commiſſa, quamuis in ea Delegatus ſpecialis maior ſit generali,pro quo allegat *cap.ſtuduiſti, de off.deleg.* Sed hoc,vt dictum eſt,non admittitur,niſi rariſſime,atque ex noua cauſa, non conſiderata per Papam, quod eſt multum notandum, atq. memoriæ commendandũ. Sed nunc ſupereſt,vt etiam reddamus cauſam, ob quam laicis perſonis interdum liceat contra leges Imperiales aliquid ſtatuere, cum non id ipſum permittatur vllo modo Eccleſiaſticis perſonis,contra ſacros Canones,de quo ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Ratio ob quã ſecularib.vſ.crãũ liceat aliquod ſtatutum ſiue legem facere contra leges Principum; non vero Eccleſiaſticis cõtra ſacros Canones.

Ratio,ob quam ſecularibus eſt licitum interdũ contra leges Imperiales aliquam legem ſtatuere, ſeu ſtatutum facere, non autem Eccleſiaſticis perſonis contra ſacros Canones,eſt propter diuerſum eorumdem finem. Hæc Concluſio eſt etiam Sylu. & Panor.vbi ſupra, quia inquiunt, Ius ciuile, licet habeat pro fine bonum publicum, reſpicit tamen priuatorum ciuium temporalem commoditatem, ſiue vtilitatem. Vnde ſi condita aliqua lege,vtcumque bona,ſancta,& iuſta, edendo aliam in contrarium populus voluerit ſibi præiudicare,de hoc Imperator nihil curat,modo non ſit contra honeſtatẽ, aut contra ea,quæ ſunt ipſius Principis propria,aut ſibi ſpecialiter reſeruata. At Ius Canonicum, cum non habeat pro fine temporalem, & priuatam ciuium vtilitatem,ſed bonum commune publicum, eoſdemque in Deum, ſupernaturalemq; finẽ dirigere ſtudeat,etiamſi ipſi velint aliquod ſtatutum, ſiue legem,contra ſacros Canones conſtituere; nullatenus id ſibi permittitur, quinuero ſtrictiſſime prohibetur, & contrarium factum reijcitur, tamquam temerarium, atque contrarium æterno fini. Hæc etiam eſt cauſa, ob quam contra Ius ciuile nõ neceſſum eſt, conſuetudo introducta vt ſit præſcripta,cum abſolute Ciues ipſi facere potuerint ſtatutum contra ipſum, vt dictum eſt, directe tollendo legem,per in contrarium factum ſtatutum, modo non ſit contra honeſtatem,aut contra ea, quæ ſunt ſpecialiter Principi reſeruata,ſed in ſuum commodum, aut forte præiudicium,vt ſatis cõſtat *ex l.omnes populi,ff.de iuſt.& iure.* Et ſi populus voluerit ſibi pręiudicare,ſibi videat, nam cuilibet licitum eſt, fauori ſuo particulari renunciare,iuxta *c.Apoſtolicam,de Regul.* quinuero & de iure communi ciuili ad introducendam conſuetudinem ſufficit tacitus conſenſus populi,nec requiritur,vt ipſa ſit pręſcripta,prout habetur expreſſe *in l.de quib.ff.de legib.* & hæc de iſto Art.dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum lex, ſiue ſtatutum habens annexam ſententiam excommunicationis tollatur per conſuetudinem?

Circa hunc Articulum quidã dicunt,quod non tollitur,nec contrafacientes excuſantur ab excommunicatione, etiamſi lex ſit tantum præceptiua,non vero prohibitiua, ex quo in principio obligauit ad peccatum,iuxta *cap.1.de treuga,& pace*,nã inquiunt,non videtur,quod per non obſeruantiam legis tollatur ipſius diſpoſitio, & pœna ibidem appoſita,nam tempus non eſt modus tollendi aliquã obligationem,iuxta id;quod diximus in Art.6. Videatur hac de re P.Caſtro,lib.2.de leg. pœnal.cap. 11.vbi dicit contra legem habentem annexam excommunicationis pœnam nullam introduci poſſe conſuetudinem. Excommunicatio enim (inquit) trahit ſecum ſuam executionem,*iuxta c.paſtoralis, §.verum,de ſent.excommun.* Sed contrarium nihilominus tenet Sylu.*ver.conſuetudo,q.11*.vbi hac de re agit,de cuius mente & reſolutione ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Etiãſi lex, aut ſtatutum, annexã habeat ſententiam excommunicationis, tolli poteſt per conſuetudinem.

Lex,ſiue ſtatutum,annexam habens ſententiam excommunicationis tolli poteſt; per conſuetudinem & contrafacientes non incurrunt eam. Hæc Concluſio eſt Sylueſt.vbi ſupra, qui & dicit, quod ex quo per aliquos contra aliquam legem, etiam habentem annexam excommunicationis pœnam, per binum,aut trinum actum factum,ſciente legiſlatore,& valente contradicere & non contradicente,introducta eſt conſuetudo, ad modum quo ſupra diximus in Artic. 6. Concluſione 1.licet primi peccent,atque in excommunicationem incidant, contrauenientes legi,antequam conſuetudo fuerit introducta, ſi id fecerunt abſque iuſta & legitima cauſa.

Digitized by Google

cauſa, poſteri tamen & ſubſequentes, priorib. contrauenientibus, conſuetudine iam introducta, nec peccant, nec in excommunicationem incidunt, ſiue eiuſmodi conſuetudo vincens legem iuſte ſiue iniuſte fuerit introducta. Hæc Concluſio colligitur expreſſe *ex d. cap. 1. de treuga & pace*, vbi etiam apponitur ſententia excommunicationis in illos, qui treugas ibidem conſtitutas frangere, atque violare præſumpſerint, in quam excommunicationis ſententiam non incidunt modo, nec inciderunt dimicantes & belligerantes olim, poſt dictam legem, conſuetudine iam introductam, pro eo quod introducta fuit legitime, hoc eſt ſciente & conſentiente legiſlatore, & valente contradicere, & non contradicente. Secus eſſet in caſu, quo legiſlator id ignoraret, vt ſupra etiam diximus Art. 6. Concluſione 2. nam ad id requiritur tempus neceſſario requiſitum, ad præſcribendum contra Ius Canonicum, nempe quadraginta annorum. Confirmatur ſupradicta Concluſio, nam ſicut poteſt conſuetudo præſcribi, contra legem non habentem annexam excõmunicationis pœnam, ita & contra habentem ipſam: quinuero quando id, quod lege præcipitur, eſt abrogatum per contrariam conſuetudinem, etiam excommunicatio ſuper eo lata videtur abrogata & nulla, nam ſublata principali obligatione legis, tollitur & obligatio pœnæ ibidem appoſitę. Sicque videmus excommunicationes multarum Extrauagãtium eſſe ſublatas, neque ligare hodie, quia ea quæ ibi præcipiebantur, abrogata ſunt per contrariam conſuetudinem, & ſic modo non obligant. Dicit tamen Syl. in fi. ſuprad. q. quod ſi ſtatutum fuerit Epiſcopi, ad introducendam conſuetudinem contra ipſum, ſufficiet decem annorum ſpatiũ, ante quod ligabuntur pœna & culpa delinquentes & contrauenientes legi, abſque iuſta & rationabili cauſa, nõ vero poſt eam legitime introductam, atque præſcriptam.

ARTICVLVS XI.

Vtrum omnis communis conſuetudo proprie dicta obliget ad ſui obſeruantiam ſub peccato mortali.

HAnc quæſtionem, atque difficultatem mouet & tractat Sylu. *verbo conſuetudo, q. 13. & q. 14. 15. 16. & 17.* mouet etiam alias incidẽtes difficultates, circa diuerſas conſuetudines, quæ ad varia propoſita poſſunt introduci, quas omnes in cõpendium redigentes, propoſitæ difficultati reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quilibet ſub peccato tenetur ſuę patria obſeruare cõſuetudinẽ, legitime introductam, atque præſcriptam.

CErtiſſimum eſt, quod quilibet ſeruare tenetur communem conſuetudinem vigentem in ſua patria, legitime introductam, atque præſcriptã, idque ſub peccato. Hæc Concluſio de ſe patet, nã, vt ſatis ex dictis conſtat, omnis conſuetudo ſi fuerit legitime introducta, atque debitis circumſtantijs ornata & veſtita, ęquipollet legi, vimque habet legis, quo fit, vt non minus quilibet teneatur ſeruare illam, quam legem, ſi eadem de re ſtatuta fuiſſet. Hoc eſt certiſſimum, & nulli de eo eſſe poteſt dubium. Sed aduertendum eſt, quod non omnes obligantur ad ſeruandam vnam & eamdem conſuetudinem, etiamſi ſit Romanæ Eccleſiæ, in his quæ ſunt extra fidem, & articulos eius, & niſi Papa mãdaret, vt ſeruetur, quod expreſſe dicit gloſſ. *in ca. 1. de ſumma Trin. in 6. & ca. nolite, diſt. 2.* facit & *cap. quoniam, de ferijs*, quod & tenet expreſſe Panorm. ibidem. Item eſt aduertendum, quod conſuetudo non ſemper obligat ſub mortali, quamuis, vt prænimimus, ſit vt lex, vimque legis habeat, quia nec omnis lex obligat ad mortale, niſi tunc ſolummodo, quando ea intentione introducta eſt, atque eſt præceptiua, ſeu prohibitiua rei alicuius ſub mortali, quod inquit Sylu. ex eo perpendi poteſt, quando communiter tenetur ab omnibus ſapientib. quod faciens contra prædictam legem, ſeu conſuetudinem peccat mortaliter, quod & maxime habet verum, quando conſuetudo fuerit de his, quæ homo libere facit, vt dicit ſupradictus Sylueſt. vbi ſupra, q. 14. de conſuetudine dandi aliquid libere, & per ſeruitij viam, ſiue donationis alicui domino, ſiue Principi, aut recipiendi aliquem in domo ſua hoſpitij gratia, dum facit iter. Ad quod propoſitum licebit ibidem, & in quæſtionibus ſubſequentibus, videre plura, eaque notatu digniſſima, quæ ipſe breuitatis gratia in præſentiarum conſulto prætermitto.

Non ſemper conſuetudo, ſiue lex obligat ſub mortali, niſi ſolummodo, quando tali intentione introducitur.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſi conſuetudo ſit praua, & mala excuſet à peccato, & à pœnis huius ſeculi?

AD reſoluendam propoſitam difficultatem vtendum eſt diſtinctione, qua vtitur *gloſſa in cap. denique, diſt. 4.* nempe, quod conſuetudinis prauitas, aut eſt declarata per ius, aut non eſt declarata per ipſum, quo ſuppoſito reſpondetur breuiter, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Si conſuetudinis prauitas nunquam eſt declarata per Ius, nec ſcita, ſed ignorata, & non ignorantia craſſa, excuſat à peccato quoad Deum & etiam à pœnis huius ſeculi. Secus autem eſt in caſu, quo ſupradictæ conſuetudinis prauitas, per ius fuerit declarata, & ſcita, aut ignorata ignorantia craſſa. Hæc Concluſio eſt expreſſa dictæ gloſſæ *in cap. denique, diſt. 4.* & Syluest. *verbo, conſuetudo, q. 12.* vbi inquit, quod contra Ius naturale nulla admittitur ignorantia, quod & probat *ex cap. ſinguina, 32. q. 7.* & tandem concludens inquit, quod vbi eſſet probabile dubium, ſuper alicuius conſuetudinis validitate, tunc ignorantia legis non eſt peccatũ, quod & probat ex *lege regula, ff. de iuris & facti ignor. &* *& ex c. cum dilectus, de conſuetud.* quod etiam notat Innoc. *in cap. per tuas, de ſimonia. & gloſſ. in cap. vnice, de poſtulat. Prælator. in 6. verbo, de cetero.* Et hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

In quo caſu conſuetudo deprauata excuſat à peccato, atque à pœnis huius ſeculi.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum in Iudicio contentioſo iudicandum ſit ſecundum conſuetudinem, etiam contrariam Iuri ſcripto, & ſecundum quam conſuetudinem ſit iudicandum?

HAnc quæſtionem tractat, & mouet ſupradictus Syluest. *verbo, conſuetudo, quæſt. 19. 20. & 21.* de cuius mente, & reſolutione, ſequentes ſta tuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si conſuetudo fuerit rationabilis, & præſcripta, iudicandum eſt ſecundum ipſam, in iudicio, & foro contentioſo, etiam ſi interdum ſit contraria Iuri ſcripto. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Syluest. loco ſupracitato. & probat eam ex Gloſſa, ſuper *cap. conſuetudo,*

Faciendum eſt ſecundum conſuetudinem, ſi ſit rationabilis & præſcripta etiamſi interdum iuri ſcripto ſit contraria.

*ſuetudo,d.*1.vbi id expreſſe habetur, & addit ſupradictus Syluest.id etiam eſſe dicendum, etiamſi eiuſmodi conſuetudo non ſit præſcripta, dummodo ſit a Principe ſcita,& ſponte tolerata,quia inquit,in eo etiam caſu derogat legi,vincitque legem ſcriptã, ac proinde ſecundum ipſam iudicandum eſt. Sed ad quam conſuetudinem recurrendum ſit, vtrum ad conſuetudinem patriæ, aut loci, ſeu vicinarum prouinciarum,vel ad cõſuetudinem Romanæ Eccleſiæ,eſt inter Doctores differentia,de quo ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Iudices, & maxime delegati, qualiter iudicare habeant ſecũdum conſuetudinem.

Iudex,& maxime delegatus, iudicare debet,primo ſecundum Canones, quibus deficientibus iudicabit ſecundum leges,ſed deficiente Canone,& lege,iudicabit ſecundum conſuetudinem generalem, vel particularem,ſi generalis deeſt.Hęc Concluſio eſt ſupradicti Syluest.loco ſupracitato,& probat eã ex ſupradicta Gloſſa *in c.conſuetudo, d.*1. & etiam *ex c.intelleximus de noui operis nunciatione, & ex c.ſi in adiutorium,d.*10.Sed addit Syluest.quoſdam dicere, quod deficiente generali conſuetudine recurrendum eſt ad conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ,& quod deficiente iure,& conſuetudine, Iudex debet procedere de ſimilibus ad ſimilia,iuxta *ca. de quibus d.*20 *& l.non poſſum,ff.de legib.* Omnib.autẽ deficientibus,inquit, quod ad Romanam conſuetudinem debet recurrere,iuxta *l. de quibus, ff de legibus,& Soc.conſ.* licet ex alia patre,non deſint, qui aſſerant,quod in tali caſu ſit recurrendum ad conſuetudinem vicinarum Prouinciarum, pro quo allegant *c.ſuper eo,de cenſibus*,cum pluribus alijs,quę ibidem citantur & allegantur a Gloſſa, *verba, in vicinis*.

Tertia Concluſio.

Cuiuſnã conſuetudinẽ teneatur ſequi Iudex delegatus,quando diuerſa eſt conſuetudo delegãtis, actoris,& rei.

Si Iudex ſit delegatus,& ſit alia & alia conſuetudo,delegantis,actoris,& rei,ſi Iudex per appellationem obtinetur,ſequi debet conſuetudinem eius loci,a quo appellatur,ſi vero ſine appellatione impetretur,ſequenda eſt conſuetudo delegantis Hęc Concluſio eſt ſupradicti Syluest loco ſupracitato, q.20. vbi hac de re,refert opinionem Gloſſæ *in c.illud.d.*12.dicentis, quod ſimpliciter, & abſolute iudicandum eſt in eo caſu,ſecundum conſuetudinem delegantis, quando litigantes ſeſe ſponte ſubijciũt alicui,vel petierint delegatum,atq;ſecundum conſuetudinem litigantium,ſi Iudex datur inuitis,& tunc potius ſecundum conſuetudinem rei,quam actoris, nam cauſa rei fauorabilior ſemper eſt quam actoris,niſi forte in duob. caſibus,quos limitat Archid. primo cum actoris conſuetudo eſt magis conſona iuri & veritati;ſecũdo ſi magis abſolutionem, quam condemnationem adducit, quia magis ſequendum eſt,quod conſonat negotij veritati,iuxta *c.ſufficiat*, 3.q.7. & promptiores eſſe debemus ad abſoluendum,quam ad condemnandum, iuxta *c. veniant*,35.q.9. Sed ſupradict. Syluest. melius videtur vti diſtinctione præmiſſa,quam poſuimus in Concluſione,nempe, quod ſi Iudex delegatus per appellationem obtinetur,ſequi debet conſuetudinem loci,a quo appellatur; ſi vero ſine appellatione impetretur, debet ſequi conſuetudinem delegãtis:quorum primum probat ex eo,quod Iudex appellationis tenetur ſequi conſuetudinem prioris ſententiæ,a qua appellatur,vt in Authen. *vt cum de appellatione cogn. in princ.collatione* 8 *arg. etiam ca. Raynutius,de teſtibus*,vbi Iudex ſecutus eſt conſuetudinem loci,*a quo appellatum fuit*. Secundum vero probat argumento deducto,ex *l.qua conditio, ff. de condit.& demonſt* Alij dicunt,quod iudicare debet ſecundum conſuetudinem rei, cum actor ſequi debeat forum rei,iuxta *cap.cum ſit generale, de foro comp.*niſi ratione contractus,ſeu maleficij ſit factus de foro alterius, nam tunc ſeruabitur conſuetudo loci,vbi contraxit,vel deliquit,iuxta *cap.quę contra morem,d.*8.*& c.fin.de foro comp.*hæc Gloſſa, *in dicto c.illud,d.*12 *verb.contrario more*. Quæ omnia longiorem requirebãt tractationem, ſed ſat ſit,hæc vtcumque breuiter,atque ſuccincte dixiſſe, vt eorũ aliqualis habeatur notitia,reliqua reperiuntur in noſtro libro,ordinis iudiciarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus,tam in foro Eccleſiaſtico,quam ſeculari agitandis. Sed mouetur vlterius difficultas, Vtrum Iudex arbiter, in quem cõpromiſſum eſt,vt ſecundum iura pronuntiet, iudicare poſſit,ſecundum conſuetudinem,& particularia ſtatuta? Et dicunt quidam,quod non, ſaltim, ſi eiuſmodi conſuetudo iuri fuerit contraria,nam appellatione Iuris ius commune Romanorum intelligitur,iuxta *inſt.de Iure naturali*. Sed contrariam ſententiam tenent alij, quam ſequitur Syluest.vbi ſupra,de qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Quarta Concluſio.

Iudex compromiſſarius iudicare etiam poteſt ſecundum conſuetudinẽ.

Iudex compromiſſarius,in ſupradicto caſu,iudicare poterit, etiam ſecundum conſuetudinem,& particularia ſtatuta.Hæc Concluſio eſt Syluest.loco ſupracitato,q.21.& dicit eam eſſe Anton *in cap. Quintauallis,de iureiuran* & placet Panor. & probatur,nam conſuetudo,vt pluries ſupradictum eſt, eſt ius quoddam non ſcriptum ergo Iudex prædictus iudicans ſecundum conſuetudinem ſtat promiſſis,& iudicat ſecundum iura. Quod ea ratione præſertim tenendum videtur, nam cum ſumus in materia odioſa,verba generalia debent verificari,et ſufficit,vt verificentur in qualibet ſpecie contenta ſub tali genere,per *c.ſuſcitatur,de reſcript.*& certum eſt,quod conſuetudines ſunt quædam iura.Quibus addit Syluest.quod conſuetudines, quæ ſunt cõtra aliquod Ius commune Romanorum, ſunt ſecundum aliud Ius,hoc eſt.*ſecundum legem omnes populi ff.de inſt.& iure*, quia conceditur populis,poſſe condere ſtatuta etiam contra legem, ac proinde & conſuetudines,& ſic iudicando iuxta ipſas, iudicat & pronunciat ſecũdum iura,& ſtat promiſſis.Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XIV.

Quanam ſit differentia inter Præſcriptionem,& Conſuetudinem?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Inter conſuetudinẽ,& præſcriptionem ſexcuplex differentia verſatur.

Conſuetudo,& præſcriptio,multis modis differunt,ſed omnes differentiæ ad ſex capita reducuntur.Hæc Concluſio eſt Sylu.*ver conſuetudo,q.*22.& dicit eam eſſe Hoſt.Primo differunt, nã præſcriptio habet locum in rebus mobilibus,& immobilibus,corporalibus,& incorporalibus,vt conſtat *ex c.auditis,& ſequentibus,de præſcript.*conſuetudo autem ſolum habet locum in rebus incorporalibus,vt in ſeruitutibus, iuriſdictionibus,electionibus,& huiuſmodi.Secundo differunt, nam præſcriptione adquiritur ius alicui ſingulari & priuato,ſiue illud ius trahatur ex aliquo publico, ſiue ex aliquo priuato, conſuetudine vero non adquiritur ius alicui priuato,nec magis iſti, quam illi, ſed publico,etiamſi trahatur ex aliquo priuato,ſecũdum Panorm.vt in *l.venditor, § ſi conſtat,ff.communia*

prædia-

prædiorum, quod qualiter ſit intelligendum proſequitur idem Panor. *in c. fin. de conſuetudine, nu.* 20. eadem de re plura adducens exempla, quæ breuitatis cauſa facio miſſa. Tertio differunt, quia in præſcriptione exigitur titulus & bona fides, iuxta *c. ſi diligenti, de præſcriptione*, in conſuetudine autem nõ requiritur titulus & bona fides, ſed ſolummodo tẽpus, iuxta *l. cum de in rem, ff de uſuris, & in l. de quibus, ff de legibus*. Quarto differunt, quia præſcriptio & priuilegium non concurrunt, iuxta *c. in dilectos, §. ceterum, de fide instrumen. & cap. veniens, de præſcriptione*, conſuetudo autem & priuilegium, bene concurrunt, iuxta *c. cum dilectus extra eodem titulo, & c. ſi Abbas, de verb. ſignificatione*. Quinto differunt, quia præſcriptio eſt excluſio actionis, ſiue petitionis, conſuetudo vero eſt actionis, ſiue iuris adquiſitio, *per c. conſtituto, de electione, & c. in Geneſi, ibidem, in fine*, licet & ipſa potius negatiuam reſpicere, vbicumq; probari poteſt, allegando, quod tale quid fieri non debeat, argumento deducto *ex c. cum Eccleſia Vollaterana, de electione*. Sexto & vltimo differunt, quia conſuetudo erronea nihil iuuat, ſecus vero eſt in præſcriptione, quia titulus putatiuus, etſi verus non ſit, dum tamen probabilis error excuſet, dat cauſam præſcribendi, iuxta *l. vltima ff. pro ſocio*. Et hæc de iſto Articulo, ac proinde de tota hac Quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XXIX.

De Statutis particularibus, & generalibus, & his quæ ad Statutorum materiam & tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit ſtatutum, et a quo ſeu a quibus, poſſint fieri ſtatuta?*
2 *Vtrum valeat ſtatutum factum ſola voluntate ſtatuentium?*
3 *Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, atque etiam in foro conſcientiæ?*
4 *Vtrum Superiores atq; Prælati teneantur, ſuarũ Religionum ſtatuta ſeruare?*
5 *Vtrum ſine ſpeciali licentia Papæ in Religionibus fieri poſſit aliquod ſtatutum contra Ius cõmune?*
6 *Vtrum ſtatuta particularia vnius Prouinciæ, obligent hoſpites aliarum Prouinciarum, pro tempore quo ibidem commorantur?*
7 *Vtrum ſtatutum, fundatum in præſumptione, obligans ad peccatum, ſeu etiam annexam habẽs excommunicationis pœnam, obliget in conſcientia, veritate in contrarium ſuſpecta.*
8 *Vtrum Capitulum Generale poſſit tollere atq; abolere auctoritate Papæ facta & ſtatuta in alio Capitulo Generali?*
9 *Vtrum Generales & Prouinciales Miniſtri declarare poſſint ſtatuta, facta in ſuis Capitulis Generalibus ſiue Prouincialibus reſpectiue?*
10 *Vtrum noſtra Religionis ſtatuta obligẽt ad culpam, an vero ſolummodo ad pœnam?*
11 *Vtrum aliquis Religioſus in particulari, impetrare & procurare poſſit, priuilegium contra ſuæ Religionis ſtatuta.*
12 *Vtrum ſummus Pontifex, confirmando Religioſorum aliqua ſtatuta, ab eiſdẽ facta, reſeruet aut intendat, eos reſeruare aſtricta, ſeu ſtrictiori ſua Regula obſeruantia?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit Statutum, et a quo, ſeu a quibus fieri poſſint ſtatuta.

Statutũ eſt ius ab homine poſitum, ſeu diſpoſitio, ex qua ius producitur.

IAm ſupra Quæſtione 24. Art. 4. diximus aliquid in ſumma, atq; in compendio, de ſtatutis in communi, explicantes & declarantes, vnde deducatur, ſeu deriuetur nomen ſtatuti, conſtituentes etiam differentias multiplices ſtatutorum. Sed vt non iſte Articulus intermiſſus videatur, & vt plenior rerum omniũ habeatur notitia, propoſitæ difficultati breuiter reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Statutum (quod ab ſtatuendo dicitur) eſt ius ab homine poſitum, vel diſpoſitio, ex qua ius producitur. Hæc Concluſio eſt Syluest. *verb. Statutum, nu.* 1. vbi & probat eam *ex inſtituta, de iure naturali gẽtium, & ciuili*, dicens, quod ſtatutum a lege, ſiue a Conſtitutione, ſolo vocabulo differt, quamuis in communi acceptione, lex tantummodo municipalis ſtatuti ſibi nomen vendicauerit.

Secunda Concluſio.

Statuta facere poſſunt omnes, qui et leges Canonicas, ſeu ciuiles reſpectiue.

Statuta facere poſſunt omnes, qui & facere poſſunt legem Canonicã, ſiue ciuilem reſpectiue. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Syluest. vbi ſupra, et quinam ſint illi, qui poſſunt facere legem, ſiue leges, tradit late ſupradictus Syluest. *verb lex, q.* 4. & nos ea de re plura diximus ſupra, q. 25. artic. 3. & q. 26. ar. 9. & q. 27. ar. 2. Sed vt hic aliquid præ manib. habeatur, dico breuiter, quod ſtatuta, ſiue Conſtitutiones, & leges Canonicas generales Eccleſiaſticas, & ſpirituales ſolus Papa facere poteſt, *per ca. fin. de conſtit.* & Generale Concilium eius auctoritate factum, *per c. regula, diſt.* 3. & Legatus in ſua Prouincia, *per c. loca, de offic. deleg. & c. ex reſcripto, de conc. det. appoſ.* item poteſt facere ſtatutum Concilium Prouinciale, ſiue Legatus ad illud faciendum ſpecialiter deſignatus, *per c. quod dicitur, d.* 16. & Metropolitanus cum ſuo Concilio Prouinciali, de paruis negotiis, & ſpectantibus ad onus ſuum, non autem de magnis, neq; de ſpectantibus ad fidem, *per c. multis, diſt.* 17. Sed huiuſmodi ſtatuta obligabunt ſolũmodo ſibi ſubditos, ſiue Prouinciales. Prætetea poteſt facere ſtatutum Epiſcopus in ſua diœceſi, ſiue Epiſcopatu, *per c. ſi quis, de maioritate & obed.* ſaltem in Concilio Synodali, *ſecundum Gloſſam, d.* 18. §. 1. ſed eiuſmodi ſtatuta proprie non dicuntur Canones, ſed Conſtitutiones Synodales. Similiter, & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis poteſt ſibi ſtatutum, & Conſtitutionem efficere. *per c. cum acceſſiſſent, extra de conſtit.* & vniuerſitas Clericorum, & Magiſtrorum, *per c. ex literis extra. eodem titulo*, & ſtatuere aliquod ius, *per cap. Catholico, d.* 11. Sed aduertit Archid. quod Eccleſia Cathedralis, & quæcumque alia ſine conſenſu Epiſcopi nullum poteſt facere ſtatutum, niſi forte de aliqua re minima. *per c. cum conſuetudinis, de conſuet. & c. nouit, de his quæ fiant a prælat.* & ratio eſt, quia Epiſcopus eſt caput Cathedralis eccleſiæ, & aliarum, *per cap. requiſiti, de teſtibus*, & ſine capite nihil eſt omnino faciendum, ſecundum Innocent. *in d. ca. cum acceſſiſſent, de conſtitut.* Vnde ad illa iura, quæ huic reſolutioni videntur contradicere, nempe *cap. cum omnes, eod. tit. & c. cũ dilectus, de Cler. non reſid.* aiunt Doctores prædicti, eſſe dicendum, quod illa iura intelligenda ſunt, quando Conſtitutio aliqua facta fuerit, auctoritate Epiſcopi expreſſa, vel tacita, vel quia non erat, qui illam impugnaret, aliàs enim (inquiunt) non valeret, niſi forſan Papa ex certa ſcientia illam confirmaſſet, quod notant communiter Doctores *in d. c. cum omnes.* Supradicta omnia dicta ſunt in cõmuni de ſtatutis, & Conſtitutionibus Canonicis, ſiue Eccleſiaſticis, qua de re videatur etiã Syluest. *ver. excommunicatio,* 1. *nu.* 5. latiſſime. Loquẽdo vero de ciuilibus generale ſtatutum in temporalibus ſolum poteſt facere Imperator *per l.* 2. *& l. fin. C.*

fin. C. de legibus. Sed poteſt etiam ſtatutum facere Præfectus Prætorio, & omnes, quibus Imperator, hoc mandat, & populus Romanus, & Roman. Senatus, & omnis Ciuitas, ſiue Populus, quæ omnia probantur *per inſtitut. de iure naturali*, §. 1. & 2. & dicit Bald. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure*, quod quantum quis habet de iuriſdictione, tantum habet de auctoritate condendi legem, ſiue ſtatuta, nec vlterius extenditur, niſi ij, quorum intereſt, conſentiant, vel ad minus ſint præſentes, ſcdm Innoc. *in c. 1. de locato et conducto & cap. a nobis, el. 1. de ſentent. excommunicat.* Facit, & *cap. fin. de his quæ fiunt a Prælatis*: quorum ratio eſt, quia poteſtas ſtatuendi dependet ab Imperio, & iuriſdictione ſtatuentis, & ſubiectione eorum, pro quibus fit ſtatutum, iuxta *cap. Eccleſia. de conſtit. et cap. bene quidem, diſt. 69.* quod & tradit Bartolus, *in l. 1. ff. de iuris omn. iud.* Sed deueniendo ad ſtatuta regularia, quod mei muneris eſt magis proprium, ſequentem ſtatuo Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Statuta generalia in Religionibus, ſolum condo Capitulū generale facere poteſt, Prouincialia autē Prouinciale, id non ſine licentia Miniſtri Generalis, aut Prouincialis.

Statuta generalia ſolum facere poteſt Capitulum Generale, repræſentans totum Ordinem, & Prouincialia, Capitulum Prouinciale totam repræſentans prouinciam, ſed hoc non ſine licentia Miniſtri Generalis, ſiue Prouincialis. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis, ex & iuribus allegatis, ſed facit quam maxime, *cap cum acceſſiſſent, de conſtit. & cap. ex literis eodem, et cap. cum conſuetudinis, de conſuetudin. & c. nouit de his, quæ fiunt à Prælat.* Et ratio eſt, nam Miniſter Generalis, eſt caput totius Ordinis, & Prouincialis ſimiliter ſuæ Prouinciæ, eo modo, quo & Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ Cathedralis, atque vt dictum eſt, ſine capite nihil eſt omnino faciendum, ſecundum Innoc. & communem, *in d. cap. cum acceſſiſſent*. Aduerto etiam, quod ad hoc vt ſtatutum, ſiue Generale, ſiue Prouinciale valeat, neceſſum eſt, vt fiat per maiorem partem Capituli, ſecundum ſupradictum Innoc. & communem, *in cap. 2. de noui operis enuntiat.* & Bart. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure.* Et ratio huius rei in promptu eſt, cum ſtatutum fieri debeat in vtilitatem publicam, & bonum totius Religionis. Sed dixi conſulto, atque ex propoſito, *valeat vt ſtatutum*, nam Generalis, & Prouincialis, bene poſſunt facere & ſtatuere aliqua præcepta, ſiue mandata ſine conſenſu ſui Capituli, quæ tamen non erunt ſtatuta, ſed dumtaxat præcepta, aut mandata, inter quæ eſt quammaxima differentia, nam præcepta finiuntur morte præcipientium, at vero ſtatuta legitime facta durant etiam poſt mortem ſtatuentiū, niſi expreſſe reuocentur, vt tenet Panorm. *in cap. nobis, el. 1. de ſentent. excommunic.* & facit *cap. fin. de offic. deleg.* quin vero ſecundum Federicum, conſ. 16. ſtatutum factum à Capitulo, Sede vacante, durat creato nouo Epiſcopo, niſi expreſſe per eundem reuocetur, ſed de hoc aliàs.

Ad hoc ut ſtatutum, ſiue Generale, ſiue Prouinciale valeat neceſſum eſt, vt fiat conſenſu maioris partis Capituli.

Quænam differentia verſetur inter ſtatuta et præcepta, ſiue mandata.

ARTICVLVS II.

Vtrum valeat Statutum factum ſola voluntate ſtatuentium?

Huic Articulo reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Statuta, ſiue mandata eſſe debent ratione.

STatuta, ſiue mandata non debent fieri ſola voluntate ſtatuentium, quinvero eſſe debent ratione regulata, alias non valent, neque obligant. Hæc Concluſio probatur primo à diffinitione legis, nam vt dictum eſt, Statutum eſt quædam lex, & de mente atque ſententia D. Iſidori lib. 5. Ethymolog. cap. 3 & habetur *in cap. conſuetudo, d. 1. lex erit omne, quod ratione conſtiterit.* Ex quo infero, quod ſi ſtatutum, ſiue lex ſola voluntate, & libero ſtatuentis arbitrio fuerit facta, rationeq. caruerit, nō legis, nec ſtatuti promerebitur nomen, nec valebit, aut ligabit ad ſui obſeruationem, quod lauliſſime proſequitur D. Thom. 1. 2. q. 90. art. 1. in ſolutione ad 3. hac de re agens. Vbi tractans de eſſentia, & ratione legis, inter alias conditiones, inquit, quod eſſe debet ratione regulata, nam ex quo aliquis vult aliquem finē, ratio ipſa imperat de medijs, & de his, quæ ſunt ad finē. Et addit, quod ſecundum hoc eſt intelligendum illud, quod cōmuniter dicitur, quod voluntas Principis eſt lex, vimq. legis habet, *inſt. de iure naturali, & l. 1. ff. de conſt. Principum*, intelligendum, inquit, eſt de voluntate Principis ratione regulata, alias non, ſed magis eſſet iniquitas, quam lex. Verba ſunt expreſſa D. Thom. Nec dictis obſtat, quod dixit D. Auguſt. libr. 4. de Ciuitate Dei, nempe *antiquitus arbitria Principum pro legibus fuiſſe habita*, nam id etiam intelligendum eſt ad ſenſum ſupradictum. non de quolibet arbitrio, ſed de voluntate Principum ratione regulata. Quibus etiam non obſtat, quod dixit olim quidam Iuriſconſultus, *in l. non omnium, ff. de legibus*, nempe *non omnium, quæ a maioribus noſtris dicta ſunt, rationem reddi oportere, aut poſſe*, nam id non ita intelligendum eſt, quaſi ipſa rationem non habeant, aut prorſus ratione careant, ſed in hoc dumtaxat ſenſu, vt non omnium, quæ a maioribus noſtris conſtituta ſunt, rationem, & cauſam perquiramus, vt recte explicat Magiſter Sot. lib. 1. de iuſtit. & 2. q. 5. artic. 1. aſſignans rationem deſumptam ex Ariſtot. libr. 6. Ethicorum, cap. 5. nam in dubio habenda eſt fides experientiæ, atque prudentiæ maiorum, vt de rationabilitate ſuorum ſtatutorum præſumamus, quamdiu non liquido conſtat, ſeu omnino apparet contrarium, ſtare enim optime poteſt, ea fuiſſe regulata ratione, ſibi ipſis nota, nobis autem ignota, atque incognita.

Statuta, nec fieri poſſunt ex ſola voluntate ſtatuentium.

Nota quonam modo ſit intelligendum, quod dicitur, quod voluntas Principis eſt lex.

ARTICVLVS III.

Vtrum Statuta iniuſta obligent in foro exteriori, & etiam in foro conſcientiæ?

PRiuſquam huic Articulo ſolutionem adhibeamus, præmittere oportet ex D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 4. quod leges ſecundum quadruplex cauſarum genus dicuntur iuſtæ, vel iniuſtæ, quod eſt dicere ad ipſarum iuſtitiam requiri, quod ſecundum quadruplices cauſas ſimul ſint iuſtæ, ad iniuſtitiam vero ſufficit, quod aliqua ipſarum illis deficiat, aut in ipſis aliqua reperiatur iniuſtitia, nam iuxta D. Dionyſium, bonum eſt ex integra cauſa, malum vero ex quocumque defectu, & quod dicitur de legibus, intelligendum perinde eſt de ſtatutis. Qua de re videndus eſt Syluest. *verb. lex, q. 5.* Primo dicuntur leges iuſtæ ex fine, quando ordinantur ad bonum commune, qui eſſe debet finis cunctarum legum; iniuſtæ vero, quando ſunt contrariæ bono communi, vt ſi fiat aliqua lex ad priuatam vtilitatem imponentis, ſeu ad cupiditatem, vel ob inanem gloriam, talis lex erit iniuſta. Ex parte vero cauſæ efficientis, ſunt leges iuſtæ, ſi non excedunt poteſtatem ſtatuentis, nec puniuntur, niſi ſibi ſubditis; iniuſtæ vero, ſi ferantur ſuper eos, in quibus nullam habet poteſtatem, vt poie ſi laicus faciat legem ſuper Clericos, vt compareant in ſuo foro, vel vt ſoluant tallias, & aliqd huiuſmodi.

Leges ſecundū quadruplicem cauſarum genus dicuntur iuſtæ vel iniuſtæ, ex parte finis, ex parte cauſæ efficientis, materialis, & formalis.

Quænam requirantur ad legū iuſtitiam, ſiue iniuſtitiam, & quando leges dicuntur iuſtæ, quando vero iniuſtæ, eademq. eſt ratio de ſtatutis.

Digitized by Google

di. Ex forma ſunt leges iuſtæ, quando ſecundum æqualitatem proportionis imponuntur onera ſubditis, in ordine ad bonum cõmune, nam cum quilibet homo ſit pars multitudinis, & id quod habet, ſit eiuſdem multitudinis, (ſicut, & quælibet pars, id quod eſt, totius eſt) ex iuſta cauſa arctioribus bene poſſunt imponi collectæ, ſed debent imponi ſecundum proportionem. Vnde tunc leges ſunt iniuſtæ, quando huiuſmodi onera imponũtur, non proportionabiliter, vtpote ſi aliqui alleuiantur, aliqui vero grauantur nimis notabiliter. Tandem vltimo, leges dicuntur iuſtæ ex materia, ſiue ex natura ſua, quando fiunt de rebus in ſe iuſtis, è contrario vero iniuſtæ, quando fiunt de rebus illicitis, vtputa contra ius naturale, vel diuinum, quorum multa exempla qui videre voluerit, conſulat Diuũ Thomam, vbi ſupra. Hoc præmiſſo notabili, propoſitæ difficultati reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Statuta, quæ fuerint patenter, & euidenter iniuſta, nullo mõ obligant in foro conſciẽtiæ, neque in foro exteriori.

Statuta, quæ fuerint patenter iniuſta, nullo modo obligant in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori. Hæc Concluſio eſt D. Thom. loco ſupracitato, & omnium Theologorum, & etiam Iuriſperitorum communis, qua de re videatur ſupradictus Syluest. vbi ſupra, quæſt. 6. & quæſt. 9. Et probatur ratione, nam de ratione legis, vt ſupradictum eſt, ad hoc vt obliget, neceſſum eſt, quod ſit iuſta, iuxta *cap. erit autem lex, 4. diſt.* & præterea, quod deriuetur à lege Dei æterna, & naturali; ſed ſtatuta, quæ patenter ſunt iniuſta, neque in ſe continent iuſtitiam, non deriuantur à lege Dei æterna, aut naturali: ergo eiuſmodi ſtatuta nullo modo obligant in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori. Dixi, de ſtatutis patenter iniuſtis, nam de aliis non ſic patẽter iniuſtis, ſeu quorum non eſt ita patens iniuſtitia, aliter eſt dicendum, nam quamuis etiam ipſa, ſi fuerint iniuſta, non obligent in foro conſcientiæ, & interiori, obligant tamen in foro exteriori, quandiu non fuerit patens eorum iniuſtitia, ad modum, quo dicunt Doctores communiter de excommunicatione iniuſta, & nulla, nã eo ipſo, quod ſuſtinetur aliqua lex, præſumptione iuris, cenſetur quod ſit iuſta, iuxta ea, quæ notantur in iure *in cap. in iſtis, diſt.* 4. ſecundum quam præſumptionẽ tenetur iudex iudicare, eiq. fauere, & eamdem executioni mandare, quantumcumque alias ſciat, eam eſſe iniuſtam. Ad quod facit *cap. paſtoralis, §. quia vero, de offic. deleg.* vbi idem omnino dicitur de ſententia iniuſta, & eſt communis Doctorum reſolutio, aſſerentium quod lex etiam iniuſta obligat in foro exteriori. Sed loquuntur non de lege patenter, & euidenter iniuſta, ſed de iniuſta, non ita patenter, aut euidenter.

Secunda Concluſio.

Statuta, quæ fuerint iniuſta nõ patenter, & euidenter, quãuis obligent in foro exteriori, nõ tamen obligãt in foro interiori & cõſciẽtiæ, niſi immineat ſcandalũ. Quã tum teneantur cuncti, ex naturali iure ſcandalum vitare.

Statuta, quæ fuerint iniuſta, non patenter, & euidenter, quamuis obligent in foro exteriori, non tamen obligant in foro conſcientiæ, niſi quando ex ipſorum tranſgreſſione aliquod imminet ſcandalum. Hæc Concluſio eſt D. Thom. loco ſupracitato, vbi expreſſe dicit, quod ſi immineret aliquod ſcandalum, aut timeretur aliqua perturbatio populi, in tali caſu tenetur homo etiam in foro conſcientiæ, ſupradictam legem, etiam iniuſtam obſeruare, iuſtique ſuo cedere, propter vitandum ſcandalum, ad quod de iure naturali omnes tenẽtur. Vt late probat idem D. Th. 2. 2. q. 43. art. 1. & 2. ad quod probandum adducit illud Matth. 5. *qui te angariauerit mille paſſus, vade cum eo, alia duo, & qui abſtulerit tibi tunicam, da ei & pallium.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores atque Prælati, teneantur ſuarum Religionum Statuta obſeruare?

De hac difficultate iam aliqua diximus ſupra, quæſt. 25. art. 22. vbi in controuerſiam adduximus, agentes de legibus in communi, Vtrum omnes homines ſubijciantur legibus? Sed nihilominus, ne iſte locus maneat intermiſſus, & ad maiorem huius rei explicationem, breuiter, & reſolutiue, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Superiores, & Prælati ſeruare tenentur ſtatuta ſuarũ Religionũ, ſubduntur q. illis, quantũ ad vim directiuam, quãuis non quoad coerciuam.

Superiores atque Prælati, quamuis non ſubdantur ſuis legibus, quantum ad vim coactiuam, ſiue coerciuam, ſubduntur tamen eiſdem, quoad eorum directiuam, ac proinde ſeruare tenentur ſtatuta ſuarum Religionum. Hæc Concluſio clariſſime conſtat ex his, quæ latiſſime diximus in ſupradicto artic. 22. quæſt. 25. Sed probatur modo præterea, nam omnes quotquot ſunt membra Reip. quantum ad vim directiuam, ſubijciuntur eiuſdem legibus, modo ratio ipſarum in eiſdem non deficiat, nã ſubijci legibus, quoad dictam vim directiuam nihil eſt aliud, quam obligari ab eiſdem, in quantum ſunt regulæ rectæ rationis: ſed hæc ratio non deficit, quin vero quantum ad hoc creſcit, & augetur in ſupradictis Superioribus, atque Prælatis, quorum operationes, magis eſſe debent ratione regulatæ: ergo non ſunt ſoluti ab obligatione ſeruandi ſuas leges, ſiue ſtatuta. Et ſi qui ſunt Doctores contrarium aſſerentes, nempe Principes ſolutos eſſe legib. iuxta id, quod habetur *in l. Princeps, ff. de legibus,* Intelligendi & explicandi ſunt, ad ſenſum ſupradictum, hoc eſt, quantum ad vim coarctiuam, non vero, quoad directiuam.

Quidnã ſit Superiores atque Prælatos teneri legib. quantum ad vim directiuam.

Supradicta omnia ſunt quam maxime rationi conſona, & contrarium velle ſuſtinere, vergeret in maximum damnum, & detrimentum, atque in totale excidium totius Reip. Vt enim inquit Plato lib. 4 de Repub. *euidenter conſtat Rẽpublicam illam eſſe beatam, in qua non leges Principibus, & Magiſtratibus, ſed Principes, & Magiſtratus legibus obediunt.*

Nota hoc valde.

Difficultas, an Superiores ſupremi, & qui nulli ſubſunt, puniri poſſint pro eo, quia ſubduntur ſuarum legum vi directiua.

Sed circa illud, quod diximus Superiores, atque Prælatos eſſe ſubditos ſuis legibus & ſtatutis, quoad vim directiuam, non vero quoad coactiuam, & coerciuam, inſurgit difficultas, qua ratione ſi id ita eſt, quandoque Generales Ordinum, & qui nulli præter Papam immediate ſunt ſubiecti, in ſuis Viſitis, ſiue ſyndicationibus puniuntur propter trãſgreſſiones, aliquarum legum, & ſtatutorum, ſiue ordinationum, quæ factæ fuerunt ab ipſis, ſi vt ſupradictum eſt, nulli ſunt ſubiecti, vi legis coactiuæ, ſiue coerciuæ? Cui difficultati breuiter reſpondetur, quod punientur, debiteque poſſunt puniri, propter culpam, quam commiſerunt, non ſequentes directionem legum a ſe factarum, & non ſe conformando cum vi ipſarum directiua, in magnum ſcandalum ſuorum ſubditorum, & damnum ſuarum Religionum. Quod ſi eo tempore, quo erant Superiores, atque ſupremi Prælati, non experiebantur, ſed nec experiri poterant, propter ſuam præeminentiam, & quia non habent ſuperiorem, vim ſuarum legum coerciuam, ratio ipſa fert, ac nimium expoſtulat, eandem vt experiantur, quando depoſiti fuerint, in ſua reſidentia, ſyndicatione, ſiue viſita, & tunc habeant debitas pœnas, correſpondẽtes culpis, quas commiſerunt, non ſe conformando cum recta ratione, atque cum vi legum ſuarum directiua.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum ſine ſpeciali licentia Papæ in Religionibus fieri poſſit aliquod ſtatutum contra Ius commune?

ET videtur,quod ſic:nam ſi reſpiciamus ad factum,in quampluribus Religionibus aliqua reperientur ſtatuta, quæ aduerſari videantur Iuri communi,quod quidem,vel maximè reperire licebit in ſacro noſtro Minorum Ordine, vbi vt in initio huius operis diximus,habetur quoddam ſtatutum,vt deſcendentes ex conuerſis Iudæis, vel Mahumetanis,ſeu hæreticis quantumuis remotis , vel ex gentilibus modernis,nullatenus ad eandem admittantur,vel admiſſi obtinere poſſint Ordinis officia. Neque credendum eſt tot eruditiſſimos,atq. Religioſiſſimos Patres, qui in Generalibus noſtris Comitijs congregantur,vt plurimumq.conueniũt, aliquid,quod facere ſibi non liceret, ſtatuiſſe. Cui ſimile ſtatutum eſſe fertur,etiam in Religione Minimorum,vt conſtat ex Conſilio 5.Nauar.lib. 3.de Regularibus.Et præterea probatur idipſum ex facto,nam multa Iura communia,arcent quampluꝛimos ab Ordine,& Religione Clericali, & a beneficijs Eccleſiaſticis,vt habetur *in cap.2.& cap. ſtatutum,de hæret.in 6.*& etiam Pius V. felicis recordationis in quadam ſua Extrauaganti excludit a Religione,nonnullos ab hæreticis deſcendẽtes.Quinvero,& Paulus 1.ad Timotheũ 3.etiam arcet Neophytos ab Epiſcopatu,in illis verbis: *non neophytũ, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli*,quod argumentum late proſequitur Gratianus, diſt.48. Et tandem vltimo confirmatur idipſum,nam multæ hodie ſunt Eccleſiæ,in quibus nulli recipiuntur Neophyti, nec deſcendentes ab infidelibus. Multa etiam Collegia ſecularia habent eiuſmodi ſtatuta, à Sede Apoſtolica approbata, & confirmata,quæ omnia ſunt contra Ius commune;nam de Iure cõmuni omnes ſunt iſtarum rerum capaces , & omnium illorum,in quibus expreſſe non ſunt prohibiti:ergo idipſum facere licebit Religionum Superioribus,atque Prælatis,attento quod minores debẽt, & poſſunt maiores ſuos imitari, iuxta illud, quod habetur *in ca.ea quæ de re iud.*ſcilicet, vt à boue maiori diſcat arare minor. Hæc argumenta diſputationis gratia pro hac parte adducit ſupradictus Nauarr.loco ſupracitato. Quibus nihilominus non obſtantibus, ipſe contrariæ adhæret ſententiæ , de cuius mente & reſolutione,ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Condere aliquod ſtatutũ contra ius commune, nullus inferior Papa põt,aut ſine ſpeciali licentia ipſius.

Nau.vbi ſup.

Iure communi & Canonico niſi in contrariũ, aliquod habeatur ſtatutũ auctoritate Apoſtolica factum oẽs communiter chriſtiani baptizati, ſunt apti ad intrandam quãcũq. Religionem.

Nullus inferior Papa,aut ſine eius ſpeciali licentia,poteſt aliquod condere ſtatutum,quod ſit contra Ius commune . Hæc Concluſio eſt ſupradicti Nauarr.& conſtat expreſſe *ex cap. ſuper his,de maioritate,& obedientia*,cum eis adnotatis communiter a Doctoribus, vnde & idem Nauar.reſpondendo dubio ſiue difficultati ſibi propoſitæ,circa ſupradictum ſtatutum, prædictorum Fratrum Minorũ, affirmanter dicit,numero.4.& 8.illud eſſe omnino nullum, cum ſit contra Ius commune Canonicum, nam Iure communi Canonico, omnes communiter Chriſtiani,regulariter loquendo,ſunt apti ad intrandam, & profitendam , quamcumque Religionem à Sede Apoſtolica approbatam , ſi alias non eis obſtet aliquod Canonicum impedimentum,cuius reſolutionem latiſſime ibidem proſequitur, reſpondendo ad argumenta , ſiue rationes dubitandi, ab ipſo in contrarium adductas. Et ad primum Argumentum dicit, quod quamuis in dicto Capitulo,vbi facta fuiſſe fertur præfata conſtitutio, adfuerint viri grauiſſimi, atque religioſiſſimi,non tamen inde ſequitur,quod condẽdo eiuſmodi ſtatutum,non peccauerint,aut potuerint peccare:Aut melius forſan (inquit) dici poteſt, quod illud fecerunt,abſque vllo prorſus peccato , namq; ſi nis errauerint,id faciendo , errare tamen circa Ius humanum dubium,non eſt ſemper peccatum,mortale iuxta Gloſſam communiter receptam,*in ca.1. de poſtulatione Prælatorum,verbo,de cetero.* Hæc dicit prædictus Nauarr.de ſupradicto ſtatuto Fratrũ Minorum,quod forſan factum fuit ſine ſpeciali licentia Apoſtolica. Longe tamen alia ratio eſt , de ſimili prædicto ſtatuto,noſtri ſacri Ordinis Minorum,vt pote, quod factum fuit auctoritate Apoſtolica,quod & dici poteſt,quod nõ tam ſtatutum noſtrum eſt,quam Pauli IV.Clementis VII. & aliorum ſummorum Pontificum,qui iuſtis moti de cauſis,pro noſtro ſacro Ordine , illud ſpecialiter fecerunt,atque ſtatuerunt. Qua de re plura etiam diximus ſupra in præcedenti Tomo,q.19.artic.7.atque in alijs locis. Cum quo tamen ſtat,vt vera,atque tenenda ſit ſupraposita Nauarr. concluſio, nempe, quod nullus inferior Papa, poteſt aliquod condere ſtatutum, quod ſit contra Ius commune Canonicum,ſine ſpeciali licentia ipſius. Et quantum attinet ad dictam licentiam,inquit ſupradictus Nauarr.ibidem,num.10.quod non ſufficit licentia Generalis,condendi aliqua ſtatuta,ſed requiritur ſpecialis , ad derogandum ſeu vt derogari poſſit Iuri communi:nam quando (inquit) datur licentia generalis faciendi & condendi ſtatuta aliqua in communi,atque in generali confirmantur a Papa , id ſemper intelligendum eſt, quatenus ſunt licita & honeſta,& dummodo non fuerint Iuri communi ac ſacris Canonibus contraria,non vero aliter,quę etiam clauſula in principio confirmationis, ſtatutorum prædictorum ſemper conſueuit apponi . Ad primam confirmationem , reſpondet ſupradictus Nauar.concedendo,multos quidem de Iure factos fuiſſe inhabiles,ad Ordines & ad beneficia, & etiã ad Religiones,negando tamen eoſdem factos fuiſſe inhabiles ab inferioribus Papa,de quibus in pręſentiarum eſt controuerſia , an idipſum facere potuerint,ſine ſpeciali ipſius licentia,& hoc eſt certũ, & abſque omni prorſus dubio,quod non ipſi poſſunt facere aliquod ſtatutum , quod ſit contra Ius commune & Canonicum, quantumuis Generales ſint,generaliaq. Capitula, in quibus efficiantur. Ad vltimam confirmationem ſimiliter reſpõdetur cõcedendo,quod multę etiam Eccleſię & Collegia ſecularia & Regularia,habent eiuſmodi ſtatuta,negando tamen,quod valeant & teneant,ſi non fuerint ſpecialiter confirmata per Papam, aut ex ſpeciali ipſius licentia & auctoritate facta,aut niſi Collegia ſint fundata a patronis laicis,ſiue Eccleſiaſticis ſub hac cõditione, nam in eo caſu de Epiſcoporum licentia licebit eis apponere ſuę donationi, & fundationi , quaſcumque voluerint conditiones, eſto ſint Iuri communi contrarię,arg.*c.cum dilectus de conſuet.* vbi hoc notatur communiter a DD. Et hęc de iſto Art.dicta ſufficiant.

Nota hoc valde, quod errare circa Ius commune dubiũ nõ ſemper eſt peccatum mortale.

Ad faciendum ſiue condẽdum ſtatuta contra Ius cõmune nõ ſufficit Generalis licentia Papę, ſed requiritur ſpecialis.

Nulla ſtatuta, quib.aliqui Iudęi, vel ſimiles excluduntur a Religionib. Eccleſiis & huiuſmodi ſunt licita, niſi fuerint ſpecialiter p Papam approbata & confirmata.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſtatuta particularia unius Prouinciæ obligent hoſpites aliarum Prouinciarum,pro tempore, quo ibidem commorantur?

PRo intelligentia huius Articuli,vt plenius eluceſcat,libet pręmittere,quod in aliquib. Prouincijs noſtrę ſacrę Religionis,interdum fiunt aliqua ſtatuta pro maiori reformatione,quibus ſub

Nota. Præ ratione du bitandi.

grauibus pœnis, præcipiuntur ſubditi aliquid obſeruare, idq. ſub præcepto obedientiæ, quio vero, & adiecta quandoque pœna excommunicationis, vt (verbi gratia) quod Fratres noctu, & ſilentij tempore, non ingrediantur aliorum cellas, ſeu, quod talibus diebus ieiunent, aut à carnibus abſtineãt. Quæritur nunc: An hoſpites aliarum Prouinciarum ibidem exiſtentes, ſeu per aliquod tempus commorantes, teneantur ad ſeruanda eiuſmodi ſtatuta, incidantque in pœnas, atque cenſuras, ibidem contentas, & conſtitutas? Et vt ex oppoſitione contrarij, veritas planior fiat, pro parte contraria, volo vnicũ proponere argumentum. Et illud ſit, nam ſi reſpiciamus ad alios caſus ſimiles, ex quibus præſens vtcumque poſſit deduci, videbimus, quod hoſpites ſeculares, & peregrini, per terras tranſeuntes, & in alienis Prouincijs per aliquod tempus commorantes, niſi alias ibidem habeant domicilium, neq. quoad vim coercitiuam, nec vero quoad directiuam, tenentur earum Prouinciarum legibus, cum non ſint eiuſdem Reipublicæ membra, prout expreſſe tenet Gloſſa communiter approbata, *in l. cunctos, C. de ſũma Trinitate.* & Gloſſ. *verb. aut peregrinis, in ca. quæ contra mores, 8. d.* & Bart. *in d. l. cunctos populos, nu. 4. & l. 1. C. de emãcipatione liberorum*, loquit, quod eiuſmodi lex nequit ligare forenſes, & probatur ex *d. cap. quæ contra mores*. Idem ergo erit dicendum de hoſpitibus vnius Prouinciæ, tranſeuntibus per alias, ſeu in alijs per aliquod tempus commorantibus. His tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Hoſpites, & peregrini per alienas terras trãſeuntes ad quid obligentur.

Concluſio.

Hoſpites unius Prouinciæ obſeruare tenentur ſtatuta illarum Prouinciarum vbi commorantur, ſiue p quas tranſeunt.

Hoſpites vnius Prouinciæ in foro exteriori, compelli poſſunt ad obſeruanda ſtatuta, illarum Prouinciarum, in quibus commorantur, atque etiam in interiori foro, propter ſcandalum, niſi aliqua legitima cauſa eos excuſet. Hæc Concluſio colligi videtur expreſſe *ex d. cap. quæ contra mores, d.* 8. *& ex cap. illa, d.* 10. *& ex cap.* 1. *d.* 41. quibus omnibus in locis dicitur, quod peregrini ſequi tenentur conſuetudines illorum, inter quos commorantur, vt etiam notat & aduertit Gloſſa, in ſupradicto *cap. quæ contra mores*, ibi, *peregrinis*. Sed inter ſupradicta capita, eſt quam maxime notandum, cap. illa quod eſt D. Auguſt. vnde deducitur illud vulgare dictum, *dum fueris Romæ, Romano viuito more*, & plura alia ibidem dicuntur maxime notatu digna. Et præterea ratio ipſa idipſum ſuadet, nam contra rationem proſus eſſe videtur, vt membra non ſuo conformentur capiti, ſeu membris alijs eiuſdem corporis aſſimilentur; facere enim quam maximam deformitatem, & diſſonantiam, ex quo ſequi videtur, quod leges morum, quales ſunt illę, quæ ciuibus viuendi formam, & modum præſcribunt, præcipiendo illas virtutes, quæ ſpectant ad conſeruationem eiuſdem Reipublicæ, aut prohibendo illa vitia, quæ quoquo modo facere poſſunt ad ipſius deſtructionem, abſque delectu, & diſcrimine, obligent quoſcumque ciues, peregrinos ſeu hoſpites ibidem commorantes. Quod & confirmatur præterea, nam certum eſt, ad poteſtatem quamlibet pertinere, non ſolum diſponere & ordinare, quę recta ſunt, verum etiam, & reſiſtere omnibus, quæ tali Reipublicæ eſſe poſſunt nociua & contraria, ſicut & in corpore naturali experimur, quod ineſt facultas ad ſui conſeruationem, & reſiſtendi ſuis contrarijs, etiam externis: idem ergo omnino dicendum eſt de habente, & gerente poteſtatẽ Reipublicę, etiam reſpectu hoſpitum & peregrinorum. Hac ratione communis eſt Doctorum ſententia, quod poteſt Eccleſia exercere poteſtatem, etiam in ſibi non ſubditos, vt puta in infideles, quando obſtaculo, & impedimento ſunt fidelibus, ſeu illis contradicunt prædicationem Euangelij. Idem ergo dicendum eſt in caſu propoſito. Facit & ad hoc, quod ſecundum communem ſententiam, aut ſaltem veriorem, hoſpites forẽſes, & peregrini tenentur abſtinere a carnibus in eo loco, in quo abſtinentia indicta fuerit de pręcepto, inſuper, & obſeruare feſta, & ieiunia, quæ fuerint illius loci, in quo per aliquod tempus commorantur, & hoc non ſolum in foro exteriori, ita vt ſubijciantur pœnis, quibus ſubduntur alij violatores dicta ſtatuta, ſiue conſuetudines, verum etiam in foro interiori propter ſcandalum, niſi ſubſit aliqua iuſta atq. legitima cauſa, ob quam ceſſet dictum ſcandalum, vt dictum eſt in Concluſione.

De obligatio[...] qua tenetur o[...] conformandi[...] moribus illar[...] regionũ, & p[...] uinciarum, [...] quib degũt. N[...] tabis valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſtatutum fundatum in præſumptione, obligans ad peccatum, ſeu etiam annexam habens excommunicationis pœnam, obliget in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta?

Circa hunc Articulum, iam aliqua diximus ſupra, quæſt. 29. artic. 27. ſed tamen, vt veritas plenius elucеſcat, nec iſte locus videatur intermiſſus, libet eadem de re in præſentiarum breuiter aliquid etiam dicere. Et prolcius intelligentia præmitto, qđ in Religionibus interdum fiunt aliqua ſtatuta, quæ fundantur in præſumptione, hoc eſt, quæ fiunt ad obuiandum aliquibus malis, quæ ex contrario facto forſan poſſent euenire. Tale eſt ſtatutum, quo prohiberi conſueuit, vt Fratres noctu, ſilentij tempore, non ingrediantur in aliorum cellas, propter aliquas legitimas cauſas, inter quas illa ſola valde eſſet ſufficiens, vt eo tempore cuncta ſint quieta atq. pacata, & vt non rumpatur ſilentium. Sed cum hac cauſa ſunt etiam plures aliæ, quæ mouere ſolent Prælatos ad condenda eiuſmodi ſtatuta, quæ vt dixi, fundantur in præſumptione, atque præſuppoſitione illorum malorum, quæ ex contrario facto poſſent euenire. Cui ſimile eſt ſtatutum, quo in Eccleſia, fideles omnes communicare prohibentur cum infidelibus, ne forte ab eis peruertantur, atque in iniuriam ſacræ fidei seducantur. Sit igitur modo caſus, quod aliquis Religioſus, certo ſciat ex ſuo ingreſſu in aliquam alterius Fratris cellam nihil omnino mali euenturum, ſeu quod aliquis fidelis de ſe cum diuina gratia confidat, quod loquendo, & tractando cum infidelibus non ab eis ſcandalizabitur ſiue peruertetur, quęritur nũc, An iſti etiam nihilominus teneantur ſeruare eiuſmodi ſtatuta, in prædictis præſumptionibus fundata, veritateq. in contrarium inſpecta? Et videtur quidem, quod non, nam vt dicitur, finis & ratio legis, eſt anima legis: ſed in ſupradicto caſu (vt ſupponitur) finis & ratio legis, & ſtatuti ceſſat, ergo ceſſabit perinde obligatio ipſius. Hoc eſt, quod facit hanc quęſtionem dubiam. Sed his non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſit Concluſio.

Concluſio.

Quãuis in p[...] ſumptione f[...] fundata ſup[...] dicta ſtatu[...] obligãt ad [...] obſeruantiã, [...] veritate in[...] trariũ inſpe[...]

Prædicta ſtatuta obligant ad ſui obſeruantiam, etiam veritate in contrarium inſpecta. Probatur hæc Concluſio, nam certum eſt, quod omnis lex iuſta, & ſtatutum iuſtum, atque iuſtificatam habens cauſam, obligat ad ſui obſeruantiam: ſed in propoſito caſu eiuſmodi ſtatuta iuſtã habent

cauſam, licet fundatam in præſumptione: ergo illi, ad quos pertinent, obſeruare tenentur illa. Conſequentia eſt legitima. Minorem autem ſic probo, in qua tota huius rei conſiſtit difficultas, nam ad hoc, vt cauſa prædictorum ſtatutorum cenſeatur iuſta, ſufficit, ſuperque ſatis eſt, quod factum ſit dubium, & poſſibile ad eſſe, & non eſſe, id quod prohibetur ſtatuto, ſiue lege, nam ex ſuppoſitione, quod poteſt eſſe, ad obuiandum eiuſmodi malo, iuſtiſſima eſt eiuſdem prohibitionis cauſa. Hæc doctrina eſt expreſſa ſententia D. Thom. 2. 2. q. 60. articu. 4. in ſolutione ad 3. vbi hac de re agit, tractans de Iudicio, diſtinctionemque faciens atque conſtituens, inter iudicium diffinitiuum, ſeu determinatiuum. & iudicium præſuppoſitiuum, ſeu quod dicitur ex ſuppoſitione, vt latius conſtat ex his, quæ diximus ſupra loco citato. Sed præterea probatur ſupradicta Concluſio, nam lex, ſiue ſtatutum plura reſpiciens aut plures habens ſuæ inſtitutionis rationes, & cauſas, vna, aut pluribus earum ceſſantibus, nõ ceſſat obligatio ipſius, ſi altera remaneat: ergo etiam in prædictis caſibus obligatio remanet ſeruandi ſtatuta prædicta, nam quamuis, vt ſupponitur, ceſſet vna ratio, ſiue cauſa, remanet tamen alia (verbi gratia) in fideli periculum maximum tractando cum infidelibus, in Religioſis vero, faciendi aliquid, quod non conueniat, nam cauſa prohibitionis, vt non ingrediantur alij in aliorum cellas, non ſolum ſunt peccata, quæ inde poſſent exoriri, verum etiam & vitare colloquia etiam licita, & honeſta, in illo ſilentij tempore. Quo fit, vt teneantur Fratres ad obſeruantiam ſtatuti prædicti, etiam ſi nullum peccatum exinde timeatur: Hoc eſt certum. Sed eſt intelligendum cũ ſale, & niſi adſit iuſta aliqua, & legitima cauſa pietatis, charitatis, & neceſſitatis, vtpote recreandi hoſpites, & cellas ingrediendi, ad curandum, & viſitandum aliquem infirmum. In quo caſu videtur, ꝙ peccatum non committatur, nam nullæ leges, ſed maxime Eccleſiaſticæ obligant in eiuſmodi caſibus ad ſui obſeruantiam, vt patet de obſeruatione feſtorum, & de præcepto audiendi miſſam diebus feſtiuis, quæ quidem non obligant, quando ex hoc officium charitatis circa infirmos impeditur. Hæc de iſto Articulo.

Nulla ſtatuta, et leges obligãt contra charitatẽ & pietatem.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Capitulum Generale poſſit tollere, atque abolere, facta & ſtatuta in alio Capitulo Generali, auctoritate Papæ?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nullum Capitulum Generale, ſine ſpeciali licentia Papæ põt tollere, aut abolere ea, quæ in alio fuere ſtatuta auctoritate ipſius.

Capitulum Generale, vtcumque ſit totius Ordinis repræſentatiuum, ſine expreſſa, & ſpeciali licentia Papæ, non poteſt tollere, aut abolere ea, quæ in alio Capitulo Generali ſunt decreta, & ſtatuta, auctoritate eiuſdem Papæ. Hęc Concluſio eſt expreſſa Nauar. in quodam ſuo conſilio, vbi ſupradicta difficultate ſibi propoſita, eidem reſpondẽdo dicit, id quod poſitum eſt in Concluſione, cuius rationem reddens, dicit eam eſſe, quia ſtatuta facta auctoritate Papæ, iam non cenſentur eſſe tam Religionis ſtatuta, quam ipſius Papæ; certum eſt etiam (inquit) quod inferior non poteſt tollere facta Superioris, ſeu quę per Superiorem ſunt decreta, ſtatuta, atque ordinata, vt late probat Felinus, *in ca. cum acceſſiſſent, de conſtitut. num. 9.* & idem ait eſſe, dicendum de alijs irreuocabilibus ſtatutis, factis in aliquo Capitolo Generali, qualis eſt ſententia diffinitiua prolata à toto Capitulo contra aliquem Fratrem iuridice, quam ſtando in rigore iuris, ſecundũ veriorem, atque communiorem ſententiam, non poteſt abolere, ſiue reuocare aliud Capitulum Generale eiuſdem repræſentatiuum. Nam ſententia diffinitiua irreuocabilis eſt, maxime ab eo qui illam tulit, vt conſtat expreſſe, *ex cap. in literis, de offic. deleg. & ex lege iudex, ff. de re iu.* cum ibi annotatis. Secus eſt de alijs ſtatutis reuocabilibus, ſed non auctoritate Apoſtolica factis, quæ certum eſt reuocari poſſe per aliud ſubſequens Capitulum Generale, præcedentis repræſentatiuum, cum eandem omnino habeat poteſtatem quam prius; ſed tamen ſi male reuocauerit, poteſt appellari ad Papam, cui ambo ſubijciuntur immediate. Supradicta Concluſio eſt Doctoris Nau. quæ & verum habet, præſertim in illis ſtatutis, quæ auctoritate Papæ fiunt, in bonum publicum atque fauorem totius Religionis, magis quam ipſorum ſtatuentium, in his certiſſimum eſt, quod non poſſunt Vocales, aut Diffinitores illa reuocare, ſeu ab ipſis recedere, ſine ſpeciali licentia Apoſtolica. Secus autem eſſet, quando prædicta ſtatuta, nõ fuiſſent facta ex prædicta auctoritate Apoſtolica, aut principaliter concernerent fauorem ipſorum ſtatuentium, nam tunc libere poſſent ab ipſis recedere, vt tenet Barto. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure. Et ratio differentiæ eſt, nam in vno caſu, auctoritas ſiue confirmatio Papæ ſolummodo habet vim cuiuſdam priuilegij ipſis facti, cui & proinde optime ipſi poſſunt renuntiare, vt latius dicemus infra, cum agemus de priuilegijs: At in alio caſu auctoritas, ſiue confirmatio Papæ non ſolum habet vim priuilegij, verum etiam cuiuſdam mandati, ſiue decreti. Facit ad hoc ſuprad. *cap. cum acceſſiſſent, de conſt.* vbi ſtatutum factum, & confirmatum per Papam, de certo numero Canonicorum, non tenuit & ab eo poterunt Canonici ibidem contenti recedere, quia non habuit, niſi vim priuilegij. Nec dictis obſtat, id quod communiter dicitur, quod ſtatutum factum auctoritate Papæ, vel confirmatum per Papam, efficitur Papæ, iuxta illud vulgare dictũ *l. 1. C. de veteri iure enucleando, & cap. ſi Apoſtolica, de præbendis, in 6. quod omnia noſtra facimus, cuius auctoritate facimus,* nam hoc intelligendum eſt ad ſenſum ſupradictum, quando ſcilicet auctoritas, ſiue confirmatio Papæ vim habuit mandati, ſiue decreti, vt dicemus ſtatim in ſequenti Concluſione & non ſolius priuilegij: Vel quantum ad hoc, quod eſt habere robur firmitatis, ita vt actus confirmatus a Principe, perinde cenſeatur firmus, ac ſi fuiſſet geſtus per Principem. Exinde autem non ſequitur, ꝙ amittat ſuam naturam primordialem, quam habebat ex ſe, ſeu ex parte ipſorum ſtatuentium: nam confirmatio eſt tamquam quid acceſſorium, quod conſequitur naturam principalis, *per cap. cum dilectis, cum ſimilibus, de fide inſtrum.* Et ſic concludendo dico, quod quando ſtatutum factum fuerit auctoritate Papæ & conceſſum, per modum priuilegij non vero mandati, ſiue decreti, aut reſpexerit magis, ſiue principalius fauorem ſtatuentium, quam bonum publicum, & vtilitatem totius Religionis, in tali caſu bene poterunt ſtatuentes ab illo recedere, etiamſi ſit confirmatum per Papam, nam illa confirmatio, vtcumque firma, vicem gerit cauſæ acceſſoriæ, non vero principalis, argumento *l. omnium, C. de teſtibus,* & tradit Decius *in d. ca. cum acceſſiſſent.* Sed loquendo de ſtatutis factis auctoritate, ſiue confirmatione Papæ per modum mandati, ſiue decreti, ſit ſecunda Concluſio.

Nota, quod ſtatuta facta ĩ Capitulo Generali auctoritate Papæ non tã cenſentur Religionis ſtatuta, quam ipſius Papæ.

Sententia diffinitiua eſt irreuocabilis ab eo qui illam tulit.

In quib. Religionũ Prælati poſſint recedere, aut contrauenire ſtatutis à ſe factis auctoritate Papæ.

Nota, quod quãde ſtatutum Papæ confirmatur a Papa efficitur Papæ.

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Quando Pontifex ad Capitulum Generale mittit aliquid, quod ſtricte præcipit obſeruari nullo modo poteſt ſine ſpeciali licentia ipſius vel ſucceſſoris, per aliud Capitulum Generale immutari.

Statutum factum in aliquo Capitulo Generali, quando ſummus Pontifex determinando, illuc mittit aliquid, per modum cuiuſdam decreti, ſiue mandati, ordinationis, ſeu conſtitutionis, ab omnibus inuiolabiliter obſeruandum, ſine ſpeciali licentia Papæ, non poteſt per aliud Capitulum Generale immutari. Hæc Concluſio eſt certiſſima, & ſatis colligitur ex ſupradictis. Nam huiuſmodi ſtatuta, ſiue leges ſemper reſpiciunt bonum commune, diſtinctum à bono priuato, quo fit, vt in damnum, & præiudicium totius Religionis, per Capitulum Generale nullatenus tolli poſſint, quia nemo ius alterius valet remittere, iuxta *l. 1. §. & totum titulum, Cod. de reb. alien. & l. ius publicum, ff. de pact. & cap. ſi diligenti, de foro comp.* vbi habetur, quod ius publicum Vniuerſitatis, vel Collegij conſtitutum, per legem Superioris, non poteſt per eandem communitatem remitti. Quod & tenet communis Doctorum opinio, *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit. & cap. dilecte, eodem tit.* ea ſcilicet ratione, nam dum Princeps edit aliquam ſpecialem legem, circa communitatem inferiorum, eo ipſo ſe facit rectorem eiuſdem communitatis, quantum ad effectum conſeruandi bonum illud, per eandem legem, ſiue ſtatutum prætenſum, ac ſubinde reſeruare ſibi poteſtatem diſpenſandi in illa lege, ſiue ſtatuto, aut immutandi ipſum, quaſi ipſe ſolus dictam Vniuerſitatem repræſentet, ſoluſque ipſe poſſit ius illud remittere, non autem inferiores. Hoc eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum, nam interdum ſummi Pontifices confirmando Religionum ſtatuta generalia, præcipiunt aliqua ſpecialia, quæ ſibi videntur communi bono earumdem Religionum expedire, in quo quidem caſu, licet circa ea, quæ ſunt primi generis, ſequens Capitulum Generale aliquid poſſit immutare, & maxime quando id fuerit confirmatum, non tam in bonum, & fauorem totius Religionis, quam in bonum, & fauorem ipſorum ſtatuentium, vt dictum eſt, non tamen in his, quæ ſunt ſecundi generis. Et pono exemplum in Bulla Sixti V. quæ incipit: *Etſi communis cura*, data Romæ apud S. Marcum, ſub Annulo Piſcatoris, die 29. Iulij, anno 1587. Pon. ſui, anno 3. miſſa ad Capitulum Generale, ibidem celebratum eodem anno, in Conuentu de Aracæli. In qua dicto continentur, primo confirmatio ſtatutorum dicti Capituli Generalis; ſecundo aſſignatio durationis temporis, & officij Abbatiſſarum Monialium, ſub noſtra cura degentium, necnon & modus ſuffragandi in electionibus, vt ſcilicet fiat ſemper, per ſchedulas obſignatas, ita vt ſuffragia, & nomina ipſorum eligentium omnino ſint occulta, & ſecreta, &c. Quorum primum (hoc eſt, ſtatuta ibidem facta) cum tantum ſint per Papam confirmata, per modum cuiuſdam priuilegij, non vero decreto ſiue mandati, poteſt per aliud ſimile Capitulum Generale reuocari, prout, optimo regimini Ordinis viſum fuerit expedire; non vero ſecundum, cum ſit ſtatutum conditum, & factum immediate ab ipſo Papa, per modum decreti, & mandati, reſpiciendo ad bonum commune, & miſſum ac propoſitum ab eodem toti Ordini, vt ab omnibus inuiolabiliter obſeruetur, hoc inquam ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ reuocari, aut mutari minime poteſt. Nota hoc valde, & hactenus de iſto Articolo.

Nota valde quod ius cõe, ſeu ad communitatẽ pertinens, non poteſt per particulares remitti atq. immutari.

Nota hoc valde.

†

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generales & Prouinciales Miniſtri declarare poſſint ſtatuta facta in ſuis Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialibus reſpectiue.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Stando in iure communi, Miniſtri Generales, ſiue Prouinciales per ſeipſos ſolummodo declarare non poſſunt ſtatuta facta in ſuis Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialibus, declaratione iudiciali, quæ vim, & robur obligandi habeat. Hæc Concluſio ſatis colligitur ex doctrina Panor. & Ioan. And. *in cap. ex parte, de verbor. ſignifi.* & Barto. *in l. Omnes populi, ff. de iuſt. & iure.* Et ratio eius in promptu eſt, nam cum ipſi per ſe ſolos, non condiderint aut condere potuerint, eiuſmodi ſtatuta, ſed totum Capitulum Generale, ſeu Prouinciale reſpectiue, vt ſupra diximus: ad idem Capitulum eſt recurrendum, ſecundum ius commune pro vera, atque iuridica eorumdem ſtatutorum declaratione, nam iuxta commune dictum, *Eius eſt legem interpretari, cuius eſt condere.* Quod limitat Panor. quando interpretatio eſt valde dubia, atque ex tali interpretatione ſequi poteſt aliquod arduum, circa ius, legem, ſiue ſtatutum, ſecus autem quando fuiſſet clara, ac iuri conſona, tunc enim bene poſſunt Generales, & Prouinciales reſpectiue hoc ipſum efficere, & ſtatuta ſua interpretari, eo modo, quo & aliquam communem legem, ſiue priuilegium, prout tradit Innoc. *in cap. cum ſpeciali, de appell.* & Bart. *in d. l. omnes populi.* In noſtris autem priuilegijs nullum inuenitur, quod ad hoc faciendum peculiarem facultatem præbeat, quod fuiſſet valde neceſſarium pro vitandis multis ſcrupulis, qui ex huiuſmodi interpretationibus, & declarationibus interdum poſſunt exoriri. Sed in compendio Ordinis Ciſter. *tit. Conſtitutiones, ſiue diffinitiones*, §. 1. habetur ad hoc ſpecialis facultas conceſſa Prælatis à Martino V. & Eugenio IV. qua etiam vti poſſumus nos, & omnes Ordines, & Religiones priuilegium habentes communicationis, quæ eſt tenoris ſequentis: *Quod Generalis Reformator, & Capitulum Generale huius congregationis, pro directione, ac ſubditorum animarum ſalute, ſtabilitateq. Monaſteriorum, ſalutis regulæ ſubſtantialibus, quaſcumque in ſpiritualibus, & temporalibus, circa ipſam regulam, & eius obſeruantiã occurrẽtes ambiguitates, obſcuritates, & dubia, declarandi, interpretandi, & diſpenſandi, ſtatutaque & ordinationes, ſeu eiuſdem diffinitiones etiam interpretãdi, modificandi, dirigendi, & reformandi, mutandi, variandi, tollendi, reuocandi, caſſandi, & alterandi, necnon noua edendi, condendi, & faciendi plenam, & liberam auctoritate Apoſtolica habeant facultatem, & poteſtatem.* Quæ quidem facultas eſt magna, multumque memoriæ commendanda, nam deſeruire poteſt, & neceſſaria erit pro multis caſibus.

Miniſtri Generales, et Prouinciales, per ſeipſos ſolummodo, declarare nõ poſſunt ſtatuta facta in ſuis Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialib. declaratione iudiciali, ſtando in iure communi.

Nota quod eius eſt legẽ interpretari, cuius eſt eam condere.

Nota ſpeciale priuilegium Ciſtercienſiũ ad explicanda a Prælatis eiuſdẽ Ordinis ſtatuta

†

ARTI-

ARTICVLVS X.

Vtrum noſtra Religionis ſtatuta obligent ad culpam, an vero ſolummodo ad pœnam?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Sixtus IV. reuocauit oĩa noſtri Ordinis ſtatuta obligantia ad culpā et ſtatuit vt ſolummodo obligarent ad penam.

Mon. Ord. 1. imp. f. 22. & 2. f. 106. cõc. 229. quę refertur in Comp. pri. ver. ſtatuta Ord. §. 1

Nota valde hāc Sixti IV. conſtitutionem.

OMnia Religionis noſtræ ſtatuta obligantia ad culpam vſque ad tempora Sixti IV. per eũdem ſunt ſublata & reuocata,& redacta, vt ſolummodo obligent ad pęnam. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quam adducendo ad literam Sixti IV. conſtitutionem prędictam, quæ habetur in Monumentis Ordinis, vbi dicitur, quod *ſtatuit, atque decreuit, quod Miniſtri, & Cuſtodes, ac Guardiani, & Fratres Ord. Min. qui pro tempore fuerint, nulla Eccleſiaſtica cenſura, nulloque mortalis peccati vinculo ligari valeant ex ſtatutis, conſuetudinibus, vel declarationibus dicti Ordinis, præter regulam quomodolibet, & a quibuſcumque editis etiam confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, illis contrafaciendo niſi tales eſſent caſus, vel exceſſus, qui diuina lege, aut præcepto Romanæ Eccleſiæ merito inducerent ad mortale, ac etiam cenſuras, & pœnas aliter latas reuocauit & annullauit, illaſque ad vim comminationis pęnarum comminatoriarum, & inferendarum, ſeu ad corporales, & temporales pęnas per Prælatos ſupradictos ferendas, & infligendas reduxit. Voluitque ſimiliter, quod Miniſtri, Cuſtodes, Guardiani, & alij prædicti Ordinis Prælati, poſſint ferre & promulgare corporales, & temporales, ſeu alias pęnas pro non obſeruatione dictorum ſtatutorum, ſecundum qualitatem perſonarum, locorum, & temporum, ac alias ſecundum quod videbitur ſaluti animarum Fratrum eorumdem in Domino expedire, ac etiam delinquentes ab illis abſoluere.* Hęc ſupradictus Sixtus IV. Circa quam conceſſionem aduertit priuilegiorum Collector,

Nota hanc doctrinam Collectoris priuilegiorum circa ſtatuta quæ nō fiunt auctoritate Apoſtolica.

quod non obſtante præfata ordinatione, ſeu conſtitutione, tenentur Fratres Minores ad ſtatuta, quæ poſtea auctoritate Apoſtolica facta reperiuntur, ac de cetero fiunt. Nam (inquit) Pontifices præcedentes nequeunt ligare manus ſuorum ſuccedentium, & quod præſertim tenentur ad ea ſtatuta generalia, quæ tempore generalis reformationis facta ſunt virtute præcepti Leonis X. pro toto Ordine, quæ habentur in Supplemento fol. 30. conceſſione 107. cuius præcepti fit etiam mentio in d. Compendio, *verbo, ſtatuta Ordinis*, §. 2. Aduertit etiam ſupradictus Collector, quod illud quod ait Sixtus de declarationib. intelligēdum eſt de factis per Fratres,& poſtmodum per Papam approbatis, non autem de declarationibus Regulæ factis a Summis Pontificibus,& præſertim a Nicolao III. & Clemẽte V. quę exiſtunt in corpore iuris, *in c. exijt, de verb. ſig. in 6. & in Clemen. exiuit, eodem ti.* quod quid alij ſenſerunt ſed male. Sed doctiſſimus Pater Corduba in additionibus ad dictum Compendium, *verbo, ſtatuta Ordinis*, contrarium omnino dicit,& tenet, probatque ex multis. A cuius difficultatis tractatione, conſulto ſuperſedeo, breuitati ſtudens, cum hęc facile ibidem videri poſſint, & hac de re videndus eſt Pater Fr. Emmanuel Rodriguez 1. tom. ſuarum Quæſtionum Reg. quęſt. 11. ar. 8. vbi hanc quęſtionem tractat, atque reſoluit. Videantur ſupradicti Auctores,& nos etiam in explicatione noſtrę Regulę, quam fecimus, hac de re plura diximus, quę etiam poterunt, ſi placuerit, ibidem videri.

Secunda Concluſio.

Religionis noſtra ſtatuta, nũc ſolummodo obligant ad pęnas in eiſdem conſtitutas.

Religionis noſtrę ſtatuta nunc ſolummodo obligant ad pœnas in eiſdem conſtitutas. Hæc Concluſio conſtat ex ſupradictis & habetur expreſſa *in noſtris Conſtitutionibus general. Tolet. cap 8. §. de conſtitut.* & idem omnino tenent (vt dicitur) Fratres Prædicatores in ſuis ordinationibus & conſtitutionibus. Sed modo inſurgit difficultas, quæ tractata eſt a nobis ſupra Quæſt. 25. Articul. 18. Quonam pacto ſupradicta ſtatuta obligare poſſint ad pęnā, ſi non obligant ad culpam, cum ex natura rei, pęna & culpa ſibi inuicem ſint correlatiua, atque intrinſecam, & naturalem habeant correſpondentiam? De hac re plura dicta ſunt à nobis loco citato,& de ea videatur Magiſt. Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q 6. artic. 5. in fin. vbi dicit eiuſmodi pœnas, in ſui ſacri Ordinis conſtitutionibus contentas, non tam propriè eſſe pœnas, quam conuentiones quaſdam,& pacta, quibus eiuſdem alumni,& profeſſores ſuo voto ſe aſtrinxerunt, vt ſi hęc, aut illa fecerint, talia vel talia patiantur, quæ non inepte dicuntur pęnæ, pro eo, quod exiguntur, ac rependuntur propter res vetitas, atque prohibitas, ad modum quos quis ſe aſtringit, vt quoties iuramento aliquo fuerit abuſus, tantum perdat. Videatur hac de re D. Thom. 1. 2. q. 96. ar. 4. & 2. 2. q. 186. ar. 9. & ibi Ca. & P. Caſtro lib. 1. de lege pęnal., c. 8. & ſupradictus P. Emanuel Rodrig. vbi ſupra, Art. 6.

Nota hoc valde

ARTICVLVS XI.

Vtrum aliquis Religioſus in particulari, impetrare, et procurare poſſit priuilegium contra ſua Religionis ſtatuta?

Huic Articulo breuiter reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Nullus Religioſus in particulari impetrare poteſt, aut debet, priuilegium aliquod contra ſtatuta ſuæ Religionis. Nota priuilegia quibuſdā Religionib. cōceſſa. vt contra comunia ſtatuta nullus Religioſus priuilegiu aliquod impetrare poſſit.

NVllus Religioſus in particulari impetrare, aut procurare poteſt, neque debet, priuilegium aliquod contra ſtatuta ſuæ Religionis. Hęc Concluſio eſt certa,& manifeſta, etiam ſtando in iure communi, nam iuxta iuris regulam: *Quod omnes tāgit ab omnibus debet approbari, ſeu improbari*,& eadem eſt ratio de priuilegio in contrarium impetrando. Sed de iure ſpeciali in quampluribus Religionibus impetrata ſunt priuilegia ad idem, vt ſcilicet contra ſua ſtatuta, nulla poſſint impetrari priuilegia, vt patet ex ipſorum Compendijs, *verbo, priuilegium.* Atque in primis Vrbanus IV. *conceſſit Fratrib. Præmonſtratenſ. quod nullus Frater priuilegium aliquod contra communia ſuæ Religionis ſtatuta audeat poſtulare, aut obtentum retinere, & ſi quæ impetrabuntur huiuſmodi a Sede Apoſtolica, vel eius Legatis ſub quacumque forma & expreſſione verborum, irrita ſint et inania.* quod idem Clemēs VII. *conceſſit Abbati, & Conuentus Ciſterc. Cabilonenſis diœceſis.* Hoc etiam idem conceſſit Leo X. pro Eremitis S. Auguſtini, quibus facultatibus & priuilegijs & nos Minores Fratres vti poſſumus, poſtquam habemus priuilegium communicationis, & omnes, qui illud habuerint, quod eſt magni ponderis ac momenti multumque neceſſarium Religionibus. Ad hoc ētiam facit quædam conceſſio Alexan. VI. quæ habetur in noſtris Monumentis, *quia decreuit & ordinauit, quod Minores Fratres, vti nequeant gratijs, vel facultatibus in forma Breuis duntaxat conceſſis, quæ per quendam Bartolum Floridum, olim Secretarium ſuum, ſubſcripta fuerunt, niſi ad id ſuorum Superiorũ Generalium & Prouincialium, pro tempore exiſtẽtiũ*

Mō. Or. 2. imp. f. 53. con. 64. & refertur i Cōp. ver. priuilegia Fratrũ, §. 14.

accedat aſſenſus,perinde ac ſi in literis prædictarum facultatum,& gratiarum adiecta foret prædicta cẽ-ſura. & idem videtur dicendum de quocumque priuilegio,à quacunq. perſona particulari impetrato, contra noſtri Ordinis ſtatuta.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Summus Pontifex confirmando Religioſorum aliqua ſtatuta ab eiſdem facta, reſeruet aut intendat eos reſeruare à ſtricta, ſeu ſtrictiori ſua Regula obſeruantia?

Reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Pontifices ſummus,confirmãdo aliqua Religioſorum ſtatuta,nõ intendũt per id remouere Religioſos alios à ſtrictiori ſua Regula Obſeruantia.

SVmmus Pontifex, confirmando Regularia aliqua ſtatuta quorumcumque Religioſorum in ſuis generalibus Capitulis facta, non intendit, nec videtur proinde reſeruare,aut remouere eos a ſtricta,ſeu ſtrictiori ſuæ Regulæ obſeruantia. Hæc Cõcluſio eſt certa,& manifeſta, atque ipſius ratio in promptu eſt,nam Summi Pontifices Sanctitatis, & totius reformationis ſemper fuerũt amatores,q̃uis fauorem beneuolũ Religioſis cunctis velint, ac ſoleant impartiri,non tamen vllo modo volunt, ſeu intendunt,formam & vitam religioſam relaxare, quinuero recollectionem ſemper ſtudent,atq. prætenduot promouere. Vnde neque aliqua ſtatuta confirmando,approbare cenſeri debent,quę Regulæ,& Religionis alicuius fuerint relaxatiua,ſed ſolummodo ea, quæ eidem ſunt conſona atque conformia,cuius certiſſimum, atque euidentiſſimi ſignum & inditium eſt, quod ſtatuta aliqua confirmando,ſemper vtuntur hac clauſula, *quatenus licita,& iuri communi,& ſacris* Canonibus *non contraria.* Id quod Concil. Triden. *ſeſſ.25.cap.22.* etiam clare innuit, nam poſtquam in communi ſtatuit aliqua ad regulares perſonas pertinentia, tandem ſubdit: *Si qui vere Regulares,tam viri,quam mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt (excepta facultate habendi bona ſtabilia in communi) eos ab eorum inſtituto,& obſeruantia Sancta Synodus amouere non intendit.* Per quæ dicta verba clare datur intelligi, quod quando ſummi Pontifices, concedunt Regularibus,& Religioſis,auctoritatem & facultatem faciendi & condendi aliqua ſtatuta, in ſuis Comitijs generalibus, per ipſam non intendunt, vt ſub ſtrictiori vita viuentes a ſuis inſtitutis remoueantur,ſed liberam eiſdem facultatem tribuunt,in ſuo laudabili, ac magis recollecto ſtatu permanendi,& in tantum ea confirmant, inquantum ſunt licita,iuſta,& vtilia,ſuæq. Regulæ conſona,atque conformia,& in nullo eidem contraria, quod ſi aliter fuerit muoita, eiuſmodi ſtatutorum confirmatio, cenſenda eſt per ſubreptionem, ſiue obreptionem fuiſſe impetrata, quibuſcumque clauſulis fuerint facta,etiam ex certa ſcientia,quia non eſt veriſimile,Papam voluiſſe eiuſmodi ſtatuta cõfirmare: neque ſub generali ſtatutorum confirmatione,confirmata intelliguntur, quæ vllo modo fuerint iniuſta, ſeu iuri, aut rationi contraria, quæ contra aliquem tertium poſſunt nouum Ius inducere, Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quęſtione.

QVÆSTIO XXX.

De Diſpenſatione in communi, & his quæ ad Diſpenſationis materiam, & tractationem ſpectant, in Duodem Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit Diſpenſatio?*
2 *Quotuplex ſit Diſpenſatio?*
3 *Vtrum diſpenſatio ſit idem quod priuilegium,declaratio,aut epicheia?*
4 *Vtrum ad diſpenſandum ſemper cauſa requiratur?*
5 *Quænam ſint cauſæ requiſitæ, & ſufficientes ad iuſtam diſpenſationem?*
6 *Vtrum Prælati eſſe debeant faciles, an vero nimium difficiles,ad diſpenſandum?*
7 *Vtrum petens diſpenſationem, & ea vtens ſine iuſta & rationabili cauſa,peccet mortaliter?*
8 *Vtrum ſit tutus in conſcientia,qui dolo,& fraudibus,diſpenſationem ſubreptitiam obtinuit?*
9 *Vtrum Papæ ac ſummo Pontifici conueniat generaliter atque vniuerſaliter, in omnibus ſpiritualibus diſpenſare,& maxime cum Regularibus, & Religioſis?*
10 *Vtrum Epiſcopis etiam conueniat,cum ſibi ſubditis diſpenſare?*
11 *Vtrum Prælati Regulares ſummo Pontifice inferiores,ſed Epiſcopis coæquales, aut ſaltem ſimiles in iuriſdictione, quales ſunt Generales, & Prouinciales,diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis,in legibus,& ipſarum pœnis?*
12 *Vtrum poteſtas & facultas diſpenſandi, latè ſit, an vero ſtricte interpretanda?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit diſpenſatio.

OMmiſſis varijs,atq. innumeris alijs Diſpenſationis acceptionibus,deſcriptionibus, ſiue diffinitionibus,quæ traduntur à Doctoribus,propoſito Articulo fiet ſatis ſolummodo aſſerendo,quę inter ipſas videbuntur meliores,quod fiet per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diſpenſatio in communi ſumpta eſt iuris cõmunis relaxatio facta ab habente auctoritatem, & poteſtatem.

Diſpenſatio in communi ſumpta,& vt ſub ſe cõprehendit licitam,atq. illicitam, eſt iuris communis relaxatio,procedens ex mera diſponentis miſericordia,facta ab habente auctoritatem, & poteſtatem. Hæc diſpenſationis diffinitio eſt Raymundi,& refertur a Syluestro, *verbo,diſpenſatio,nu.1.* vbi & dicit,quod diſpenſatio hac ratione ſumpta,interdum dicitur *vulnus*,pro eo quod quaſi vulnerat ius commune *per capit ulum,ipſa pietas,23.q.4.* & addit, q̃d diſpenſatio vt ſic,in diſpẽſãte eſt poteſtas,ſeu actus poteſtatis iure cõceſſus:in diſpẽſato vero eſt,quoddam ius priuatum,ſiue licentia,aut permiſſio,facta contra rigorem iuris,ſed non ius commune *per ca. interfectore,32.q.2.* Iſta diſpenſationis deſcriptio, aut diffinitio eſt nimis ampla,atque vt dictum eſt, complectitur ſub ſe diſpenſationem licitam, & illicitam. Quapropter Hoſtien. reſtringens ſe ad ſolam diſpenſationem licitam,aliam ponit,de qua ſecunda ſit Concluſio.

Nota, quod diſpẽſatio dicitur vulnus, pro eo quod quaſi vulnerat Ius commune.

Secunda Concluſio.

Diſpẽſatio ĩ particulari ſũpta ẽ miſericors, ſeu Canonica ſtrictis iuris communis relaxatio facta cum cauſa per eum, ad quẽ ſpectat.

Diſpenſatio licita eſt miſericors,ſeu canonica rigoris iuris communis relaxatio, facta cum cauſa per eum, ad quem ſpectat. Hæc diffinitio adducitur

citur

Digitized by Google

citur à Syluest.vbi ſupra. & colligitur ex Gratiano *in cap.requiritis,§.niſi rigor*,1.q.7. vbi eam multis exemplis illuſtrat,atque declarat. Cui etiam diffinitioni correſpondent multæ aliæ, quæ communiter traduntur a Doctoribus, inter quos Bald. *in addition. ad Speculat.cap.1.de treuga,& pace*,agēs de diſpenſatione, inquit, quod Diſpenſatio eſt rigoris mitigatio, vel moderatio pœnæ,facta per habentem auctoritatem,ex publica vtilitate,vel alia rationabili æquitate, quam lex ciuilis Indulgentiam appellat. Et paulo inferius inquit, eſſe ſeueritatis, & exceſſus mitigationem, vel remiſſionem, ſubdens, quod iura ciuilia raro diſpenſationes admittunt,quia,inquit,non debent indulgentia crimina ſubleuari. Alciatus etiam agendo de eadem, dicit diſpenſationem nihil eſſe aliud, quam iuris communis in fauorem particularem,quamdam relaxationem,ſeu correctionem, quæ & priuilegium iure optimo dici poteſt. Alij tradunt aliam diſpenſationis diffinitionem, dicentes, quod diſpenſatio licita eſt, prouida iuris communis relaxatio, facta ab habente auctoritatem, penſata vtilitate, & neceſſitate. Hanc diffinitionem ponit gl. *in c.requiritis,§.niſi rigor diſciplina*,1.q.7.Sed D.Tho.alia;procedens via,alteram diſpēſationis diffinitionem adducit,2.2.q.97.art.4.& 2.2.q.88.art.10.De qua ſit tertia Concluſio.

Nota hoc valde.

Iura ciuilia raro diſpenſationes admittunt.

Tertia Concluſio.

Diſpenſatio eſt commenſurata applicatio,vel diſtributio alicuius cōmunis ad ſingularia,& particularia. Hæc diffinitio etiam adducitur a Syluestro loco ſupracitato,vbi inquit,quod diſpenſatio proprie atque originaliter loquendo,importat pecuniarum penſionem diuerſis factam, & dicitur à *diſpenſo*, quod eſt idem ac,*diuerſis penſo*. Vnde ſecundum Panor. diſpēſator dicitur adminiſtrator pecuniarum, nam pecuniæ olim non numerabantur, ſed appendebantur,ſeu penſabantur: ſed deinde translatum eſt prædictum nomen, ad omnem diſtributionem, in qua ſignificatione Romanus Pontifex a D. Bernardo, lib.3.de conſideratione ad Eugenium, diſpenſator nuncupatur. Quo etiam nomine quilibet Prælatus inſignitus fuit à Chriſto Domino in Euangelio dicente,Lucæ 12. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator, & prudens,quem conſtituit Dominus ſuper familiā ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram.* Stando igitur in hac ſignificatione, diſpenſatio in præcepto legis communis eſt applicatio illius ad hūc vel ad illum, ſecundum eorum proportionem, ita vt iſte aſtringatur ad totum, ille ad partem, alius vero ad nihil,ſecundum ipſorum conditiones. Quibus omnibus in vnum redactis,ex ipſis manifeſte colligitur,vera,breuis,atque compendioſa diſpenſationis diffinitio,nempe,*quod ipſa eſt iuris cōmunis relaxatio,facta cum cognitione cauſa ab eo qui poteſtatem & auctoritatem habet ad diſpenſandum.* Cuius proprius effectus eſt efficere, vt fiat licitū quod alias de iure erat illicitum,prout tenet *gloſſa in cap. non debet,de conſangui.& affinita.* Hactenus de iſto Articulo.

Diſpenſatio eſt commenſurata applicatio, ſeu diſtributio alicuius communis ad ſingularia,& particularia.

De originaria ſignificatione huius nominis diſpenſatio.

Vera, exacta, atq.compēdioſa diſpenſationis diffinitio.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Diſpenſatio?

MVltiplices Diſpenſationis ſpecies, ſeu diuiſiones,tradunt Doctores,ſed inter ipſas,quæ magis ad noſtrum attinent propoſitum,explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Diſpenſationū aliæ ſunt licitæ, & iuſtæ,aliæ vero illicitæ atque iniuſtæ.

Prima Concluſio.

Diſpenſationum aliæ ſunt licitæ,& iuſtæ,aliæ vero illicitæ,atque iniuſtæ. Hæc Concluſio eſt omniū Doctorum communis reſolutio, de qua videndus eſt Sylueſter *verbo,diſpenſatio nu.* 2. illa diſpenſatio eſt licita & iuſta,quæ fit ex iuſta & rationabili cauſa. Illa vero illicita & iniuſta, quæ fit ſine iuſta, & rationabili cauſa,quæ potius dicitur diſſipatio,quā diſpenſatio,de qua videndus eſt ſupradictus Sylu. qui loco ſupracitato,de mente,& ſententia D.Bernardi,*libro de diſpenſatione,& præcepto*, inquit, quod Prælati pro ſuo arbitrio & voluntate,ſine cauſa iuſta & rationabili,vel ſaltem dubia,dantes licentiam veniendi contra legem,diſſipatores ſunt non diſpenſatores. Et addit,quod ſi diſpenſatio impetretur ex cauſa falſa,vel tacita veritate, nulla eſt, vt conſtat *ex cap.2.de filijs presbyteror.in 6.*& idem inquit, eſt dicendum de qualibet alia gratia, vt notatur communiter,in *cap.ad audientiam,el 2.de reſcriptis, & in cap.non poteſt,de præbend.eodem li.6.*

Quanā diſpenſatio dicatur iuſta,quæ vero,iniuſta. Nota quod diſpenſatio impetrata ex cauſa falſa,vel tacita veritate, nulla eſt, & idem eſt iudicium de quacūq gratia.

Secunda Concluſio.

Inter diſpenſationes etiam,aliæ ſunt tacitæ, aliæ vero expreſſæ. Diſpenſatio tacita eſt, quæ æquipollet expreſſæ,quamuis & ipſa expreſſa non ſit, iuxta gloſſ. *in cap.qui in aliquo,diſt.*51.& eſt, verbi gratia, quando Papa alicui indigno, vel inhabili ſcienter prouidet,aut inhabilem, ſeu indignum ad beneficium,vel officium admitti,ſeu promoueri,informatus de ipſius inhabilitate. Expreſſa vero eſt, quæ fit ſub expreſſis verbis,appoſitis in literis Apoſtolicis, dicendo, *diſpenſamus, ſeu aliquando permittimus*, alijſve verbis viendo,vt colligitur *ex cap. literas,de filijs presbyter.& ex cap.vnico,de ata. & qual.in 6.* Circa quam Concluſionem,aduertendum eſt, ſecūdum Doctores Iuriſperitos,& maxime Innoc. *in ca. nuper,de off.deleg.* quod eſt magna differentia inter modum diſpenſandi Papæ,& modum diſpenſandi aliorum Prælatorum inferiorum. Nam Papa,cum ſit ſuper omne Ius, diſpenſare poteſt ſine præuia cauſæ cognitione,quo fit, vt in eo diſpenſatio etiam tacita magni ſit ponderis & momenti, nam cauſa ſemper præſumitur in Papæ diſpenſationibus, & in indulgentijs ab eodem conceſſis,& emanatis,atque ſecundum multos liberalitas ſola ſufficit interdum pro cauſa:at vero Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt,ſine præuia cauſæ cognitione, quapropter tacita diſpenſatio in eiſdem parum,aut nihil operatur. Hinc fit,quod ſi Papa aſſumeret ad aliquam dignitatem homicidam,apoſtatam,ſeu indignum ſcienter,cum ipſo diſpenſare videretur,atque ad id ipſius ſufficeret voluntas, *iuxta Inſti. de iure nat.§.ſed et quod Principi placuit.* Secus vero Epiſcopus,nam non videtur tacite Epiſcopus diſpenſare,etiamſi excommunicatum, aut indignum ad ſacros Ordines ſcienter promoueat,quæ eſt communis Iuriſperitorum reſolutio. Supradictis omnibus addunt nonnulli, quod diſpenſationum prædictarum tria ſunt genera, alia eſt enim legis ,alia vero hominis, quædam vero mixta, quando ſcilicet lex concedit, vt homo diſpenſare poſſit, & homo ipſe diſpenſat,vt notatur *in cap.de multa, in fin. de præben.* Sed hæc breuitati ſtudens,miſſa facio,quia non ſunt præſentis ſpeculationis. Videatur Sylueſt. *verbo diſpenſatio,q.15.nu.21.*

Diſpenſatio alia eſt tacita,alia vero expreſſa.

Quid ſit diſpenſatio tacita, quid vero expreſſa.

Nota quod Papa cum ſit ſuper oē Ius,diſpenſare pōt quandoq. abſq. præuia cauſa cognitione non vero alij inferiores Prælati.

Diſpenſatio alia eſt legis alia vero hominis,quædam vero mixta, & quaſi ex vtroq. poſita.

ARTICVLVS III.

Vtrum diſpenſatio ſit idem,quod priuilegium,declaratio,aut Epicheia.

Huic Articulo iuxta tria quæſita, per tres ſequentes reſpondetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

DIſpenſatio non eſt idem, quod priuilegium, ſed multum ab eo differt. Probatur hæc

Diſpenſatio nō eſt idē,quod priuilegium, ſed multum ab eo differt.

Concluſio, nam primo differunt penes hoc, quod priuilegium interdum conceditur, condiq. conſueuit, ſine vlla prorſus cauſa, at diſpenſatio non conceditur ſine ipſa, quinuero adhuc cum ipſa conceſſa, ſi non eſt legitima, aut narratiua facta fuerit falſa, diſpenſatio erit omnino nulla. Secundo differunt, nam diſpenſatio non conceditur, neque concedi conſueuit, niſi ad petitionem partis, non autem ex proprio motu, ſecus autem eſt de priuilegio, quod ex proprio motu conceditur interdum, iuxta *cap. innotuit, in fine, de electione, & cap. fin. de ſchiſmat.* Cuius ratio eſt, nam lex non debet ſolui, vel relaxari, niſi ex iuſta & rationabili cauſa, & parte petente, inſtante, & ſupplicante, vt deducitur *ex l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damno infecto*, quod non eſt neceſſarium ad concedendum priuilegium. Tertio differunt, nam diſpenſatio non recipit, niſi dictam interpretationem, cum ſit iuris relaxatio, & omnis receſſus à iure communi, ſit odioſus, iuxta textum *in cap. fin. de filijs presbyteror. in 6. & in c. quod dilectio, de conſan. & affinit.* at vero priuilegium ſecundum Doctores communiter, poteſt, & debet ample interpretari, niſi in aliquo particulari caſu, de quo ſuo loco dicemus.

Quænam differentia verſetur inter diſpenſationē & priuilegium.

Secunda Concluſio.

Diſpenſatio non eſt idem, quod legis interpretatio, aut declaratio, ſed multum ab ea differt. Probatur hæc Concluſio, nam declarare eſt in iure, diſpenſare vero circa ius, & ius interpretatur, quotieſcumque explicatur, obliget ne, an non, iuxta *l. fin ff. de legibus, & cap. cum veniſſent, de iudic.* atque in eo diſpenſatur ca ſuppoſitione, quod obligat. Hoc clarius fit exemplo: lex naturalis præcipit, vt non occidamus, quod naturale præceptum leges humanæ explicant variis modis, ſed inter alia dicendo, quod per illud non prohibetur homicidium, ad propriam defenſionem commiſſum cum moderamine inculpatæ tutelæ, nam ratio naturalis dictat defenſionem omnibus eſſe permiſſam, iuxta *l. vt vim, ff. de iuſt. & iure*, hoc eſt, legem naturalem interpretari, & declarare, dicendo quod in eo caſu non obligat lex de non occidendo. Sed diſpenſare eſt ſuppoſita obligatione, & quando præceptum obliget, priuatim aliquem ab illa obligatione eximere. Cuius exemplum tradit D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 10. dicendo quod lex imponitur, reſpiciendo ad id quod, vt in pluribus eſt bonum commune, ſed quia contingit eiuſmodi in aliquo caſu non eſſe bonum, oportuit per aliquem determinari, in illo particulari caſu, legem non eſſe ſeruandam, & hoc eſt proprium in lege diſpenſare. Sit exemplum illud, quod habetur *in cap. de multa, de præben.* nam omnes iure humano prohibentur, duo obtinere beneficia, animarū curam habentia, quæ lex rectiſſima eſt, reſpiciēdo ad bonum commune, at Summus Pontifex diſpenſando aliquando dicit, quod aliquis nobilis, ſiue literatus, plura poſſit beneficia obtinere, quod eſt propriè diſpenſare in dicta lege, & ſupradictos ab illa generali obligatione, ſeu prohibitione eximere.

Diſpenſatio nō eſt idem, quod legis interpretatio, aut declaratio, ſed multum ab ea differt.

Quænam differentia verſetur inter diſpenſationē legis, & interpretationē et declarationē ipſius.

Tertia Concluſio,

Diſpenſatio non eſt omnino idem quod Epicheia, ſed multum ab ea differt. Probatur hæc Concluſio, nam epicheia eſt declarare legem, in aliquo caſu locum non habere, at diſpenſatio eſt ſubditorum quempiam iuſta de cauſa à communi legis obligatione excipere atque eximere, conceſſa illi licentia, & facultate, ſine qua, legi eſſet obnoxius. Sed vt hoc plenius notum fiat, & ne per incognita procedamus, aduertēdum eſt, quod epicheia idem eſt quod æquitas. Quæ quidem æquitas nihil eſt aliud, quam iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata, penſatis omnibus circumſtantijs, cuius officium, & proprius actus, in caſibus ſpecialibus, eſt diſcedere a verbis generalis legis, ſeruata tamen eiuſdem intentione, & attentis quibuſdam circunſtantijs. Ita quod æquitas, ſiue epicheia, eſt quando prætermiſſo verborum legis rigore, præfertur id quod recta ratio dictat, atque expoſcit, & quod legiſlator in tali caſu conſultus dixiſſet, & eligi voluiſſet. Cum leges (vt plures dictum eſt) reſpiciant bonum commune, & ferantur de his, quæ vt plurimum accidūt quorum obſeruantia in quibuſdam caſibus, propter incidentes circunſtantias, manifeſte foret pernicioſa prædicto bono communi. Tunc atque in tali caſu æquitas, & epicheia facit, vt à verbis legis recedamur; dum tamen eius finis eodem, ſeu meliori modo conſequatur, idque optime, nam quod propter aliquem finem ſtatutum eſt, contra ipſum militare non debet, alias enim potius cenſendus eſſet quis tranſgreſſor, & præuaricator legis, quam zelator, & obſeruator ipſius, cum iuxta communem iuris regulam, *ex l. non dubium ff. de leg. is in lege committat, qui verba legis amplexus contra legiſlatoris nititur voluntatem*, & commune eſt in iure, quod leges ipſæ cupiunt, vt iure regantur. Eſt itaque æquitas, ſiue epicheia, medium quiddam inter ius, & rigorem, ſiue exceſſum eiuſdem iuris. Nam ius eſt iuſta ordinatio generalis ad bonum commune, iuris, autem rigor eſt exceſſus, & auſteritas nimia eiuſdē iuris, multoties ad terrorem poſita, inter quæ duo media eſt æquitas, ſiue epicheia, quæ non ſicut diſpenſatio per licentiam eximit ſubditum ab obſeruantia legis, qua tenebatur, ſed ſolummodo explicat, quod in illo caſu non tenetur, neque id fuit de mente, & intentione legis, aut legiſlator in tali caſu conſultus quidquam tale voluiſſet, reſpondiſſet, aut dixiſſet. Ex ijs conſtat clariſſime differentia, quæ verſatur inter diſpenſationem, & epicheiam, & quod diſpenſatio tantum conuenit Prælatis, epicheia vero Prælatis, & ſubditis, propter rationem dictam, de quo videatur D. Thom. 2. 2. q. 120. art. 1. & Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. 5.

Nota differentiam, quæ verſatur inter diſpenſationē legis & epicheiam.

Diſpenſatio nō eſt omnino idē quod epicheia, ſed multum ab ea differt. Nota unde. Quidnā ſit epicheia & æquitas.

Nota quod diſpenſatio tantū conuenit Prælatis, at epicheia etiam habet, & in Prælatis, & ſubditis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad diſpenſandum ſemper cauſa requiratur.

IAm ſupra Quæſt. 25. Art. 25. oſtendimus, qualiter Principes, & Rectores multitudinis in legibus humanis poſſint diſpenſare. Sed nunc ad maiorem eiuſdem rei explicationem, atq. declarationem, in quæſtionem adducere libuit, vtrum ad diſpenſandum ſemper cauſa requiratur? Cui difficultati, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nulla diſpenſatio, facta etiam a Papa & ſummo Pontifice, ſine iuſta, & rationabili cauſa, eſt licita in foro conſcientiæ, quamuis ſit circa legem pure humanam, & à iure naturali, & diuino independentem. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ſed maxime Theologorum. De qua videndus eſt D. Thom. 1. 2. quæſt. 96. articul. 9. & quæſt. 97. articu. 4. & q. 100. artic. 8. & 2. 2. q. 88. articu. 1. & q. 89. articu. 9. & q. 147. articu. 4. quibus omnibus in locis hac de re agit, idque expreſſe dicit, & idem tenet Caietanus ibidem, & Victoria lib. de poteſtate Papæ, & Concilij, quæſt. 7. Soto lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 7. art. 3. & Iuris interpretes idipſum tenent, *in cap. cum omnes, de conſtitu.* & Nau. *in cap. ſtatuimus, num.* 10. idem tenet Medina 1. 2. quæſt. 97. art. 4. vbi & probat hanc Concluſionem,

Nulla diſpenſatio facta etiam a Papa ſine iuſta & rationabili cauſa, in foro conſcientiæ eſt licita, quamuis ſit circa legem pure humanam & a Iure naturali atq. diuino independētem.

nem, ex eo quod ſummus Pontifex, vt conſtat ex D. Paulo 1. Corinth. 10. *Poteſtatem, & facultatem accepit diſpenſandi, ſed in ædificationem Eccleſiæ, nõ vero in deſtructionem.* Quapropter (inquit) ſi aliquid diſpenſarit ſine iuſta, & rationabili cauſa, atque pro libito, committet peccatum, quod quidem ex ſuo genere eſt mortale, & ſimiliter peccauerũt, qui eãdem diſpenſationem procurauerunt, cooperando ipſius peccato. Cui & accedit alia peculiaris ratio, nam diſpenſare in lege cum aliquo in particulari, nihil eſt aliud, quam ipſum eximere a vinculo, & obligatione, qua tenentur alij de Vniuerſitate: ſed hoc non fieri poteſt ſine cauſa iuſta, & rõnabili, q̃ aliqualiter vergat in eorundem iniuriam, & præiudicium: ergo nullatenus facere id licebit abſque peccato. Hoc itaque eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, & communis Doctorum reſolutio.

Secunda Concluſio.

Diſpenſatio facta a Papa circa Ius naturale & diuinum ſine cauſa eſt nulla, & illa vtens non eſt ſecurus in conſcientia, quinimo mortaliter peccat.

Si ſupradicta diſpenſatio ſit circa legem naturalem, & diuinam, ſeu rem aliquam ab ipſis dependẽtem, vt in votis, iuramentis, & ſimilibus, quæ eſſe dicuntur de Iure diuino, & fiat ſine iuſta, & rationabili cauſa, non ſolum peccabit ſummus Pontifex illam faciens, & eandem procurantes, atque expoſtulantes, verum etiam & diſpenſatio ipſa in ſe erit omnino nulla quoad Deum, & diſpenſatus illa vtens, haud quaquam erit tutus, & ſecurus in conſcientia, quinuero ea vtendo, mortaliter peccat. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua ſpecialiter videndus eſt Soto lib. 1. de iuſtitia, & iure, q. 7. art. 3. & Caiet. 1. 2. q. 96. art. 5. q. 97. art. 4. & Medina loco ſupra citato, vbi & dicit idem eſſe iudicium ſi Papa diſpenſaſſet cum Epiſcopo, vt poteſtatem habeat teſtandi de bonis Eccleſiaſticis, quę pauperibus erant diſtribuenda, nam omnes huiuſmodi diſpenſationes, factæ ſine legitima, iuſta, & rationabili cauſa ſunt prorſus inualidę coram Deo. Et ratio (inquit) euidens eſt, nã ſummus Pontifex non habet auctoritatem, & poteſtatem ſupra Ius diuinum, & naturale, vt illud pro ſua voluntate abroget, annullet, aut ſeruari non faciat. Hoc etiam eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum.

Tertia Concluſio.

Diſpenſatio facta a Papa in Iure pure humano, & poſitiuo, ſine iuſta, et rõnabili cauſa, quamuis peccetur, eſt tamẽ valida, illaq. vtentes, non peccabũt mortaliter, ſed ſolum venialiter.

Si diſpenſatio ſit in lege pure humana, & nullo modo dependente a naturali, & diuino iure, vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & in ieiunijs, ſi fiat ſine iuſta, atque legitima cauſa, peccabit Papa diſpensãs, atque id ſollicitantes (vt dictum eſt) non tamen eiuſmodi diſpenſatio erit omnino nulla, quoad Deum ipſo iure, quinuero factum tenebit, & illa vtentes non peccabunt mortaliter, ſed ſolummodo venialiter. Hanc ſententiam, & Concluſionem tenent Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iure, quæſ. 6. art. 4. & Nauarr. in Manu. cap. 23. nu. 42. & Victoria de poteſtate Papę num. 15. hoc dicentes contra Caietanum 1. 2. q. 97. ar. 4. mouentem, vtẽtes tali diſpenſatione peccare mortaliter, & contra Panormit. & alios Canoniſtas, aſſerentes, atque dicentes, eadem diſpenſatione vtentes, nullo modo peccare, neque mortaliter, nec venialiter. De quorum ſententia, & opinione videatur Sylueſter *verbo, diſpenſatio*, qu. 3. videndus eſt etiam Medina 1. 2. qu. 97. art. 4. prope finem, vbi prædictam Concluſionẽ probat ex hoc, quod obligatio illa dependet a Iure humano, ſuper quo ſummus Pontifex cum cauſa poteſt diſpenſare, & diſpenſando tollit obligationẽ, quamuis id faciendo ſine cauſa (vt dictum eſt) peccet ipſe mortaliter, & diſpenſationem procurantes, & ſollicitantes, vtens vero illa non ita, ſed venialiter tantum, vt dictum eſt. Sed loquendo de alijs diſpenſationibus in communi. Sit quarta Concluſio.

Quarta Concluſio.

Diſpenſatio inferioris circa legem Superioris facta ſine iuſta, & legitima cauſa nihil valet.

Communiter, & generaliter loquendo, omnis diſpenſatio inferioris circa legem Superioris, facta ſine iuſta, legitima, & rationabili cauſa, nihil valet. Probatur Concluſio, primo ex dictis, nam diſpenſatio ſuperioris Papę circa legem Dei, ſine iuſta cauſa non valet: ergo nec diſpenſatio inferioris circa legẽ ſui Superioris, ſine eadem iuſta cauſa, aliquid valebit. Conſequentia inde patet, nam ſicut ſe habet vnum ad alterum, ita & alterum ad aliud. Et ſecundo probatur ſupradicta Concluſio, nam quandocũque inferiori cõceditur facultas diſpenſandi, intelligendum eſt, atque intelligi debet, vt id fiat cũ iuſta, atque legitima cauſa, vt tenet Innoc. *in cap. cum ad Monaſt. de ſtatu Mona.* Videatur Sylueſt. *verbo diſpenſatio*, vt ſupra. Ex quibus omnibus infertur ad diſpenſationem, vt licite fiat, ac fieri debeat, neceſſariam eſſe cauſę cognitionem, quidquid dicat Pan. *in cap. diuerſis, de clericis coniugatis*, & Innoc. *in dict. cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, aſſerentes, quod in Principe non requiritur eiuſmodi cauſæ cognitio, ſed ſufficit ſola eius voluntas, in his quæ ſunt Iuris poſitiui, quod & nos etiam ſupra probabiliter diximus, ſed contrarium eſt verius, atque tenendum, propter omnia ſupradicta, aut ſaltem eſt ſecurius, & de Prælato, ſiue Iudice inferiore, communis eſt omnium ſententia, & reſolutio, vt notat gloſſ. *in §. niſi rigor*, 1. q. 7. vnde ſi fiat ab eo diſpenſatio, pro libito, & ſine cognitione cauſæ, non diſpenſatio, ſed diſſipatio dicenda eſt, veniet q. puniendus, quia egit contra legem. Ad quod facit glo. *in cap. 1. de ſchiſmaticis*, vbi hoc tenent omnes vnanimiter Doctores. Tenebit tamen eiuſmodi diſpenſatio, quoad eum, qui diſpenſauit, quantum ad hoc, quod non poteſt contrauenire, nec ipſam reuocare, ex quo egit actum, in quo potuit diſpenſare, licet non teneat quoad ſuperiorem, vt not. gloſ. *in d. cap. diuerſis de clericis coniug.* Videatur hac de re Sylueſt. *verbo diſpenſatio, q. 2.* & Nau. in Manua. pręludio 9. nu. 13. & 14.

Diſpenſatio ad hoc, vt debite fiat, prærequirit cauſæ cognitionem.

ARTICVLVS V.

Quænam ſint cauſæ requiſitæ, & ſufficientes ad iuſtam diſpenſationem.

Huic Articulo reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conc. Trid. ponit quatuor iuſtæ diſpenſationis cauſas.

SEcundum Concilium Tridentinum, quatuor, vt plurimum ſunt, iuſtę diſpenſationis cauſæ, nempe Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac euidens Eccleſię, ſiue Reipublicæ vtilitas. Hęc Concluſio habetur expreſſa *ſeſſ. 23. ca. 1. agendo, de reſidentia Prælatorum*, & *ſeſſ. 27.* per plura capita. Sed quamuis hę cauſę ſint potiſſimę, Doctores tamen plures alias aſſignant, de quibus ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Communiter, & regulariter loquendo iuſtæ diſpenſationis cauſæ ad ſeptẽ capita reducũtur.

Pręter ſupradicta, plures ſunt aliæ iuſtę diſpenſationis cauſę, quæ ad ſeptem capita reducuntur. Hęc Cõcluſio eſt expreſſa a Sylueſt. *verbo diſpenſatio. q. 1.* vbi quęrit, Quænam ſint iuſtæ cauſæ diſpenſandi, ſeptemque conſtituit. Prima tempus, pro quo facit *cap. neceſſaria, & cap. pro remedio*, 1. q. 7. & *ca. fraternitatis diſt. 34.* vbi habetur quod defectus noſtri

ſtri

ſtri temporis, quibus non ſolum menia, verum ēt & corpora ipſa defecerunt, diſtinctionis illius non patitur manere cenſuram. Secunda cauſa eſt vtilitas, vt ſcilicet alij facilius reuertantur ad dominū, pro quo facit *cap. ipſa pietas 23. q. 4. & cap. tals, q. 3.* Tertia eſt qualitas perſonæ, meriti, & ſcientię facit ſupradictum *cap tais, & cap. didici eadem, & cauſa & quæſtione*, tunc vel maxime, cum alius non ſit ęque dignus. Quarta cauſa eſt neceſſitas corporalis, ſeu ſpiritualis ipſius diſpenſandi, aut neceſſitas communis Reipublicę. Pro quo facit ſupradictum *cap. neceſſaria, & c. pro remedio, c. tals, 1. q. 7. & d. c. fraternitatis diſt. 34.* Quinta cauſa eſt pietas. Sexta euētus rei. Septima multitudo, ſiue ſcandalum multitudinis, pro quibus faciunt omnia capitula ſupradicta, ſed maxime *cap. vt conſtitueretur diſt.* 50. vbi habetur indulgendum eſſe multitudini, & cum timentur populorum ſtrages, detrahendum eſſe aliquid ſeueritati, vt maioribus malis ſanandis charitas ſincera ſubueniat. Super quę verba videnda eſt gloſſa, *verbo detrahendum*, vbi ad hoc diſpenſationis propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima, ſed cauendum eſt, inquit Sylueſt. vbi ſupra, ne quis alatur in ſcandalo. Vt igitur omnia vnico verbo concludam, dico cum Syluest. quod cum caſus diſpēſationis ſint innumerabiles, in hoc dari non poteſt certa, & generalis regula, ſed penſatis omnibus circumſtantijs, rebuſque ſupradictis, ſtandum eſt arbitrio boni viri, qui ſi iudicauerit cauſam eſſe rationabilem, diſpenſatio erit nedum licita, verum etiam & debita, iuxta *cap. domine ſancto diſt.* 30. ita quod Prælatus non diſpenſando peccabit, atq. *cap. in quanto, 2. q. 5.* quamuis ſubditi Ius petendi non habeant, niſi tantum deprecatiue, vt iam etiam ſupra diximus.

Quænam ſint talia diſpenſationis cauſa.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati eſſe debeant faciles, an vero nimium difficiles ad diſpenſandam?

Huic Articulo reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Legum diſpenſationes non ſunt faciendæ abſq. vrgenti, & multum iuſta, atque rationabili cā. Hæc Concluſio eſt communis reſolutio omnium Doctorum, hac de re recte ſentientium, ſed maxime tenet, & probat eam Victoria lib. quem inſcripſit de poteſtate Eccleſiaſtica, propoſ. 7. & 8. vbi & dicit, quod ſunt in Eccleſia aliquæ leges pure humanæ, adeo neceſſariæ ad Chriſtianæ Religionis obſeruantiam, quod expediret, vt nunquam in eiſdem diſpenſaretur. Nam etſi aliquando in aliquo caſu diſpenſatio videatur rationabilis, multo tamē inquit vtilior eſſet Eccleſiæ ipſarum inuiolabilis obſeruatio, quam vt aperiatur ianua tot diſpenſationibus, interdum cum tanto fidelium, atque infidelium ſcandalo. Idem fere omnino dicit Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q. 7. art. 3. agendo de cauſis legitimæ diſpenſationis, vbi inquit, quod diſpenſationes fieri nullatenus debent, niſi in commune bonum cedant, pro quo communi bono omnes leges conſtituuntur. Et addit, quod tantum periculi, & damni Chriſtianę Reipublicæ euenerit ex eo, quod legum diſpenſatio alijs priuatis reſpectibus, & ſilendis cauſis fieri cœperit, locus in quem Eccleſia Dei nunc iacet, apertiſſimo eſt indicio, & documento. Nam, inquit, ſi leges nihil aliud emolumenti in Rempublicam conferunt, quam quod Principibus ſunt fructuoſę, pernicies potius, & labefactio boni publici cenſendæ ſunt, quam leges in bonum publicum, & publicam vtilitatem confectæ, inde enim fit, vt ſoli pauperes legibus coerceantur, diuites vero & qui illis magis indigebant, non ſubijciantur eiſdem. Verba ſunt Magiſtri Soto notatu digniſſima, & quæ quam maxime faciunt ad noſtrum propoſitum. Quid enim (inquit) prodeſt bigamos, & homicidas per legem a Sacerdotio arceri, & prohiberi, ſi omnes illi, qui volunt, & poſſunt, dato pretio, ſtatim per diſpenſationem promouentur, & qui alias per legem inhabiles erant, per diſpenſationem habiles fiunt? leges enim non ideo latę ſunt, vt ſine licentia, & diſpenſatione non aliquid fiat, ſed propter commune bonum, & publicam vtilitatem, vt ſimpliciter, & abſolute non id fiat. Ex quibus colligit, quod Prælati, quinuero & ipſe ſummus Pontifex, in legibus iuſte latis non eſſe debent faciles ad diſpēſandum, nec ſine vrgenti nimis, & iuſta, atque rationabili cauſa, in eiſdem diſpenſare. Etenim ſi, vt dictum eſt, neque eidem Papæ, & ſummo Pontifici licet Eccleſiæ leges, ſine iuſta, & rationabili cā omnino derogare, tollere, aut abolere: ergo neq; licebit ſine ipſa, paſſim in eiſdem legibus diſpenſare, cum vtrumque eo tendat, & idem fere ſit iudicium. Facit ad hoc quędam Iuris regula ad hoc propoſitum nimis notabilis, qua dicitur, *vt cum aliquid vna via fieri prohibetur, id alia via non admittitur*, ſi igitur idem omnino effectus, qui ſequitur ex legum derogatione, ſequitur etiam ex diſpēſatione, ſi fiat paſſim & cum omnibus, & abſq; iuſta, & rationabili cauſa, nam tunc fruſtra eſſet lata lex, nulloque prorſus eiuſdem eſſet effectus ergo id nullatenus eſt faciendum. Quibus accedit & alia ratio, nam ſi vt ſupra diximus, diſpenſatio nihil eſt aliud, quam vulnus legis, quia vulnerat ius commune, iuxta *cap. ipſa pietas, 23. quæſt. 4.* ergo id non niſi raro & exiſtente vrgenti iuſta & rationabili cauſa eſt faciendum. Hoc aduertere oportet ſummopere, cunctos Prælatos, & maxime Regulares, quibus ſubeſt facultas & poteſtas diſpenſandi, qui non pro ſuo arbitrio, atque facilitate nimia debent in legibus diſpenſare, ſed raro, atque cū diſcretione magna, attendentes & reſpicientes, commune Reipublicæ bonum, non vero priuatum ſingulorum & particularium, cum vt dicitur, omne bonum commune, ſit præferendum & anteponendū priuato & particulari. Quod ſi aliquis caſus ſuccedat, in quo ratio ipſa diſpenſationem expoſtulet, nō nimis faciliter idipſum debent facere, cum melius ſit, & magis Reipublicæ commodum, vt aliquis in particulari interdum detrimentum aliquod patiatur, quā quod ex nimia & facili diſpenſatione, via & porta aliqua aperiatur, qua tota Religionis obſeruantia in dies deſtruatur, tantumque detrimentum ſuſtineat. Hac de cauſa Gerſon, alijque grauiſſimi Doctores, laudant, nimiſque extollunt Carthuſienſium ſtatuta, quia ſunt fere indiſpenſabilia, & in ſua ciborum carnalium abſtinēția, nullam prorſus, vnquam, admittunt diſpenſationē, non obſtante quacumque neceſſitate, etiam periculo mortis. Quod ex vna parte, durum, ac rigidum licet eſſe videatur, ex alia fieri apparet, non niſi rationabiliter, & cum iuſta, multumque rationabili cauſa, etenim ſi ſemel in ipſis cęperit diſpenſari, latius certe ſe extenderet diſpēſatio, quam legum & ſuorum ſtatutorum obſeruantia. Qua ratione minus malum exiſtimant, detrimento eſſe particulari alicui, ex rigoroſa ipſorum obſeruantia, viuendo ſine vlla prorſus diſpenſatione, quam per eamdem viam aperire ad infirmandas leges adeo valde neceſſarias, ad ſui ſtatus & Religionis conſeruationem. Hoc aduertant cūcti Prælati Regulares oportet ſummopere. Sed his nihilominus non obſtantibus, ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Prælati nō multum eſſe debent faciles ad diſpenſādū, nec legum diſpēſationes facienda ſunt abſque iuſta, & rationabili cauſa.

Nota valde verba M. Vict. notatu digniſſima pro legum inuiolabilis obſeruantia.

Diſpenſationes legum fieri non debent, niſi in cōmune bonum cedant.

Cum aliquid vna via fieri prohibetur, id alia via non admittitur.

Hæc ſunt valde notanda, maxime a Prælatis Regularibus circa diſpenſationē legum.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Iuſta exiſtente, atq; rõnabili cã Superiores, & Prælati bene poſſunt, quin vero quandoq; debent cum ſuis ſubditis miſericorditer diſpenſare.

Per ea quæ in precedẽti Concluſione dicta ſunt, non tollitur, quin iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, cuncti Prælati poſſint, quinuero & quandoque teneantur, & debeant cum ſibi ſubditis miſericorditer diſpenſare. Hæc Concluſio iam conſtat ex ſupradictis. Sed quod idipſum quodãmodo ſit debitum, expreſſæ tenet gloſſa ſolemnis, & communiter recepta *in cap. vt conſtitueretur, diſt. 50. verbo detrahendum*, vbi pro concluſione ponitur, quod diſpenſatio quandoque eſt debita, idque probat ex *d. cap. vbi ſtrages multorum iacet, & ex cap. licet, diſt. 45. cap diſpenſationes, 1. q. 7. cap. plerumque, 11. q. 3. cap. nemo in fin. 23. q. 1. cap. conſiderandum, eadẽ diſt. 50.* Ea vel maxime, quia diſpenſatio eſt quaſi quædam miſericordia, & quilibet in caſu vrgente ex cauſa tenetur eſſe miſericors, iuxta *cap. non ſatis diſt. 46.* Addit tamen ſupradicta gloſſa, quod quãuis diſpenſatio in caſu ſit debita, non tamen debet peti, nec ſubditi habent ius petendi, niſi deprecatiue, quod etiam dicit Sylu. *verbo diſpenſatio, q. 1 in fin.* & ponit gloſſa exemplum in Epiſcopatu, nã ſi Epiſcopatus debetur bono, & tamen non poteſt peti per eum, iuxta *cap. qui Epiſcopatum, 8. q. 1.* quod eſt multum notandum. Denique vt omnia vnico verbo concludam, dico, quod in diſpenſationibus ſummoperè habenda eſt ratio boni communis, & omnes iuſtę diſpenſationis cauſę reducuntur, reducique debent ad bonum commune, & ſicuti lex non eſſe poteſt iuſta, niſi ad bonum commune, & publicum ordinetur, ita & ſuo modo, neque diſpenſatio. Sed pro Principibus, & Iudicibus ſecularib. aduerto, cauendum quam maxime eſſe, ne vllo modo occaſionem præbeant ſuſpicandi, quod eorum leges ſint ſtatutæ, propter turpe lucrum, & vt legiſlatorum augeatur peculium. Quapropter conſuetudinem illam non diſpenſandi in tali, vel tali lege niſi pro tanta, aut tanta pecunia omnino a Republica abolendam eſſe cenſeo, ſicut & aboleuit eam Concilium Trid. ſeſſ. 24. & 25. per multa capita. Habeant igitur pre oculis cuncti Prælati tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares, iuxta pręſcriptum D. Pauli, quod acceperunt auctoritatem, & poteſtatem, nõ in deſtructionẽ, ſed in ædificationem ſuę Reipublicæ, atque ex hoc fiet illis compertum, quando, & in quibus caſibus debeant, aut non debeant in legibus diſpenſare. Hactenus de iſto Articulo.

Diſpenſatio quandoq. eſt debita, ſicut & eleemoſyna, ſeu aliud miſericordię opus.

Omnes iuſtę diſpẽſationis cauſę reducuntur, reduciq. debent ad bonum cõe.

Nulla diſpenſatio eſt licita pro aliquo temporali lucro facta ſi ſine alio reſpẽ.

ARTICVLVS VII.

Vtrum petendo diſpẽſationem, & ea vtens ſine iuſta, & rationabili cauſa, peccet mortaliter?

Huic Articulo reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Diſpenſationẽ petens, eaque vtens abſq. iuſta, & rõnabili cã, peccat mortaliter.

CErtiſſimum eſt, quod petens diſpenſationem, eaque vtens abſque iuſta, & rationabili cauſa committit peccatum, quod ex genere ſuo eſt mortale. Hæc Concluſio iam ſuperque ſatis conſtat ex ſupradictis, poteſtque de nouo comprobari ex doctrina D. Pauli ad Romanos 1. vbi in ſimili caſu, agens de quibuſdam legis naturalis violantibus inquit. *quod digni ſunt morte, non ſolum, qui ea faciunt, verum et, qui conſentiunt facientibus.* Quòd ſi generaliter, atque vniuerſaliter loquendo, mortaliter peccat, malo cuipiam, & peccato cooperantes, quanto magis, & qui cauſa ſunt iniuſtæ diſpenſationis, ipſam ſine iuſta ac rationabili cauſa procurantes, eaq. vtentes? Quod & cõfirmari poteſt præterea, alia peculiari ratione, quia nempe per huiuſmodi diſpenſationes alijs ſemper irrogãt iniuriam, eximendo aliquos à lege omnibus communi, abſq; iuſta rationabili cauſa: ſicuti enim ſi Rex eximeret ſine cauſa iuſta aliquos à cõi cõtributione tributorũ, certum eſt, quod non ſolum ipſe peccaret, verũ etiam & ipſi exempti partem ſui oneris non ſubeũtes, quia alios grauarent, ita ergo dicendum eſt in propoſito caſu. Videatur hac de re Caietanus in Summa, *verbo diſpenſatio*, vbi aſſeueranter dicit, nõ eſſe pacatas eorum conſcientias, cum quibus ſine cauſa diſpenſatur, & reddit rationem, nam licet per diſpenſationem, quæ fit, non tollatur, niſi tantummodo ius poſitiuum, ſupereſt tamen nihilominus vis legis naturalis, quæ eſt, vt ne quis abſque cauſa à Reipublicæ oneribus ſe ſubducat. Quam Caietani rationem expendens Soto. lib. 1. de iuſt. & iure, quæſt. 7 a. art. 3 in fin. inquit verum habere, ſi dicta exoneratio vergit in aliorum damnum & detrimẽtum, vt ſi quis procuraret priuilegium, quo abſque cauſa a ſoluendis tributis ſe ſubtrahat, ex quo vergit aliorum grauatio, tunc (inquit) peccatum eſt mortale, ſecus aſt autem in diſpenſatione iuris poſitiui, quod verſatur circa ieiunia & ſimilia, in quo quidem caſu exemptus non peccabit mortaliter, niſi forſan ſcandalum daret, illo autem ceſſante, dicit quod non erit culpa maior, quã venialis. Hactenus Soto, cuius doctrina eſt vera & ſatis notabilis.

Nota rationẽ Caiet. ad probandum, quod petentes diſpenſationem alicuius legis abſque iuſta & rationabili cauſa, peccant mortaliter, neque ſunt ſecuti in conſcientia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſit tutus in conſcientia, qui dolo & fraudibus, diſpenſationem obtinuit ſubreptitiam?

HAec difficultas iam aliqualiter conſtat ex ſupradictis, ſed iterum id ipſum quæritur, vt hac occaſione dicantur aliqua, quammaxime notatu digna, & reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In gratijs & diſpenſationibus obtinendis expreſſio cauſa nõ vere facit gratiam, ſeu diſpenſationem ſubreptitiam.

IN gratijs, atque diſpenſationibus obtinendis, quæcumque expreſſio rei ſiue cauſæ, quæ mouere potuit Principem, ad facilius aliquid concedendum, ſi non eſt verum id quod exprimitur, facit gratiam, ſiue diſpenſationem ſubreptitiam. Hæc concluſio expreſſa D. Nauar. *in cap. ſi quando, de reſcriptis, except. 3. num. 3.* & præterea facit *cap. ſuper litteris, & cap poſtulaſti, de reſcript.* quod dicit eſſe verum, etiamſi expreſſum non contineat cauſam finalem, ſed tantummodo impulſiuam, per textum, vt ipſe inquit, omnium iuris optimum *in c. poſtulaſti, ibi, non tam de leui conceſſiſſemus*, prout etiam ibidẽ adnotauit Panormitanus communiter receptus, & Decius *in cap. cum ceſſante, de appellat. num. 2.* Quod qualiter veniat intelligendum, & de qua cauſa impulſiua loquatur, latiſſime explicat ſupradictus Nauarr. loco ſupracitato, concordãdo opinionem Decij, à cuius rei ampliori tractatione ego in præſentiarum breuitati conſulens, ſuperſedeo, & vt ad alia procedamus, ſolum dico, hoc eſſe quammaxime iuri ac rationi conſonum, nam iuxta iuris regulam *in l. itaque fullo, ff. de furtis, & in cap. 1. de poſtulatione Prælatorum*, nemo debet ex delicto, atque ex ſua iniquitate reportare commodum. Quo fit vt fraudoluſus, ſiue qui fraude & dolo gratiam, ſeu diſpẽſationem aliquam obtinuit, dignus ſit vt ipſa priuetur, ad quod facit, *cap. lege, 16. quæſtione 1.* quod eſt D. Auguſtini ad Aurelium, vbi inquit, *quod non eſt danda via ſeruis Domini, vt facilius putent eligi ad aliquod melius, ſi fuerint deteriores.* Quæ verba ſunt quammaxime notanda, & memoriæ commendanda.

Nota quod nemo debet ex delicto & culpa reportare commodum.

So-

Secunda Concluſio.

Non ſolum expreſſio falſi, verum & taciturnitas veri, facit gratiam, atque diſpenſationem ſubreptitiam, & inualidam.

Non ſolum expreſſio falſi, verum & taciturnitas veri, quod iura iubent exprimi, facit gratiam, atque diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, atque inualidã. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Nauarri loco ſupra citato, exceptione quinta, numer. 1. & in Manuali cap. 22. nume. 86. vbi latiſsimè hac de re agit, dicendo ad hoc propoſitum, quod olim facilius diſpenſabatur cum impeditis, qui iam (etiam ſcienter) contraxerunt, & matrimonium conſummauerunt, quam cũ alijs, at modo per Conc. Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 5. difficilius diſpenſatur; & conſummatio illiciti matrimonij, quæ olim inclinabat Papam ad diſpenſandum, hodie retrahit ipſum a tali diſpẽſatione, & de facto conceſſa, nullius eſt momenti, aut valoris, ſi fuerit tacita pdicta circũſtantia. Ad qᷓ propoſitum inquit, quod in diſpenſationibus obtinendis non ſolum nocet quæcumque expreſſio falſi mouentis, ſeu quod mouere poſſet Principem ad concedendam gratiam, verum etiam & quæcumque taciturnitas veri idipſum facientis, quando tacetur verum, quod iura ipſa iubent exprimi, ſecundum Rotam in nouis, deciſione 32. de reſcriptis, & Bellamera deciſione 698. & Felinus *in d. c. de poſtulatis, de reſcriptis*. Ex quo infert, quod qui ſciens Principem cõcedere aliquam gratiam in remedium neceſſarium obuiandi alicui delicto, & admittit illud, vt illam impetret, & petit eam, quia contingit eum ſic delinquere, non facta mentione ſimul, cur deliquit, non ſolum videtur verum tacere, verum etiam æquipollenter exprimere falſum, ſcilicet, quod non deliquit, eo animo, vt ei fieret illa gratia. Et addit hac de re eſſe appoſitiſſimum exẽplum, quod poſuit in prælectione *in dicti ca. ſi quãdo de reſcriptis, exceptione* 5. de Monacho monito a Banchario, quod Papa non concedet ei gratiam, ad tranſeundum ad ordinem, & regulam laxiorem, niſi nouerit eum habitu dimiſſo apoſtatare, qui dimiſſo eo vno, vel altero die ſe præſentat Bãchario, quo informet Papam de eius apoſtaſia, vt moueatur ad concedendam ei illam gratiam. Is enim licet expreſſe non exprimat falſum, tacite tamen ſic, ſubindicando, quod non dimiſit habitum, vt impetraret illam, ſed ob alias cauſas, quibus multi temere dimittunt ipſum. Is, inquit Naua. niſi exprimat prædictã circumſtantiam, eius diſpenſatio eſt penitus ſubreptitia, atque inualis. Quæ doctrina quam maxime eſt notanda pro apoſtatis, & petentibus eiuſmodi diſpenſationes, dolo & fraudibus, expreſſis, falſis, vel tacitis veris, quæ iure exprimi iubentur, & his, quæ ſi exprimerentur, eiuſmodi diſpenſationes non concederentur.

Nota hoc valde ex Nauarr. Nota valde pro appoſtatis dimittentibus habitũ quo facilius cũ eiſdem diſpenſetur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Papæ, ac ſummo Pontifici conueniat generaliter, atque vniuerſaliter in omnibus ſpiritualibus diſpenſare & maxime cum Regularibus, & Religioſis?

Huic Articulo reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suprema poteſtas diſpenſandi in rebus ſpiritualibus, eſſe debet penes Romanum.

SVprema poteſtas diſpenſandi in rebus ſpiritualibus, reſidet penes Papam, & Romanum Põtificem, qui diſpẽſare poteſt in omnibus, quæ ſunt de iure poſitiuo, atque in quibuſdam pertinentibus ad Ius diuinum, & naturale. Hæc Concluſio eſt expreſſa Syluestri *verbo diſpenſatio, q. 4. & verbo Papa q. 2.* vbi hac de re latiſſime agit, & de omnib. ad quæ ſe extendit Papæ, & ſummi Pontificis poteſtas. De quo etiam dicitur *in capit. licet, de conſt. in 6. quod omnia iura habet in ſcrinio pectoris ſui*, quantum attinet ad interpretationem, atque diſpenſationem quamuis in aliquibus diſpenſare non poſſit, aut cõſueuerit, vt late proſequitur ſupradictus Syluester *verbo Papa*, agens de eius poteſtate per varias quæſtiones, & *verbo caſus q. 1.* ponit etiam eos caſus, qui ſoli Papæ reſeruantur.

Secunda Concluſio.

Ad prædictum Rom. Pont. ſpecialiter ſpectat diſpenſare cum Religioſis in caſibus ſibi occurrentibus.

Ad prædictum ſummum Romanum Pontificem ſpecialiter ſpectat ſuprema ſua auctoritate, & poteſtate, diſpenſare cum omnibus Regularibus, & Religioſis in caſibus, & cauſis ſibi occurrentibus. Hæc Concluſio conſtat ex eo, quia diuino iure ipſe eſt, non ſolum caput totius Eccleſiæ vniuerſalis (vt omnes Catholici docent, eſtque de fide tenendum) verum etiam ſpeciali quadam ratione eſt Religioſorum, & omnium Religionum Pater, Prælatus, & quaſi vniuerſalis Generalis, Prouincialis, Prior, ſiue Guardianus Religioſorum omnium, vt quam doctiſſime tradit, & docet Magiſter Soto libro 8. de iuſtitia, & iure, quæſt. 3. art. 1. & noſter Corduba li. 4. (in quæſtionarij) quæſt. 1. propoſitione 8. Qua ratione, inquiũt, quod omnes Religioſi in ſuis obſeruãtijs Regularibus, ratione ſui ſtatus, ex æquo eidẽ tenentur obedire, ac ſi re vera, iure, & ſpeciali obedientiæ voto ſe ſe illi conſecraſſent, vt facimus nos in profeſſione noſtræ ſacræ Regulæ, id quod, & ego latiſſime dixi, atque probaui explicando, & declarando ipſam, & illud facere dicuntur Religioſi Societatis Ieſu, qui vltra tria eſſentialia Religionis vota, aliud ſpeciale emittunt, quo ſe profitentur ſummo Pontifici in ſuis miſſionibus obedire. Quod ſpeciale votum, licet ſit quam maxime laudandum atque commendandum, quia, vt dicitur, abundans cautela non nocet, omnes tamen Religioſi, quamuis idipſum expreſſe non faciant, ex ratione ſui ſtatus (vt dixi) obedire tenentur eidem, ac ſi per votũ ad illud ſe obligaſſent, cum ipſe ſit vniuerſalis omnium, ſed ſpecialis Religioſorum pater, & Prælatus. Quod & probatur præterea, nam cum nulla ſit vera Religio, quæ non fuerit per ſummum Pontificem approbata, & confirmata, manifeſte conuincitur, quod omnes omnium Religionum profeſſores tenentur illi, tamquam ſuo vero Prælato obedire, poſtquam ab eo pendet tota obedientia, & obſeruantia Regularis, ac proinde ipſe eſt, ad quem ſpecialiter ſpectat ſuprema ſua auctoritate & poteſtate, in cauſis & caſibus occurrentibus cum Religioſis diſpenſare.

Omnes Religioſi rõne ſui ſtatus, ex æquo obedire tenentur Romano Pont. ac ſi eidem ſe ſpecialiter aſtrinxiſſent per votum.

ARTICVLVS X.

Vtrum Epiſcopis etiam conueniat cum ſibi ſubditis diſpenſare.

CIrca hanc difficultatem multa & varia dicunt Doctores Iuriſperiti, ſed breuitati ſtudẽdo quatuor, quæ ad ipſam ſpectant, reſolutiue dicentur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quamuis ſuprema poteſtas diſpenſandi penes Romanum reſideat Pont. Epiſcopi tamen in multis caſibus poſſunt cum ſibi ſubditis diſpenſare.

QVamuis ſuprema diſpenſandi poteſtas ſolum reſideat penes ſummum, ac ſupremũ vniuerſalis Eccleſiæ Principem, nempe Rom. Pont. nihilo minus in omnibus caſibus, in quibus ſpecialiter nõ ſunt prohibiti, Epiſcopi cum ſibi ſubditis poſſunt diſpenſare. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, & de ea videndus eſt Syluest. *verb. diſpenſatio, q. 4. & ver. Epiſcopus, q. 8. & 9 cum ſequẽtibus*, & Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q. 7. art.

3. &

Google

3. & re vera eſt ſententia D. Thom & Caietan. 1.2. q.97.art.4. vbi Quæſtionem propoſuit, non in particulari de Rom. Pont. ſed in communi, de omnibus, Vtrum rectores multitudinis in legibus humanis poſſint diſpenſare? Cui difficultati ſolutionem adhibet affirmatiuam dicendo, quod ſic, & ſatis clare conſtat, quod Rectores multitudinis non ſolum dicuntur Principes & legislatores, verum etiā alij Prælati inferiores, qui auctoritatem & poteſtatem habent ad gubernandum ſibi ſubditos. Sed circa ea, quæ poſſunt, aut non poſſunt Epiſcopi, pro eo, quod ſunt ſibi prohibita, magna eſt lis & controuerſia inter Doctores, de quo ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Epiſcopi diſpēſare poſſunt cū ſibi ſubditis auctoritate ordinaria in legibus, & in quibus iure non ſunt prohibiti.

Epiſcopi diſpenſare poſſunt cum ſibi ſubditis auctoritate Ordinaria, tam in ſuis proprijs legibus, quam in legibus Papæ in his, quæ eis à iure ſeu ab eodem Papa non ſunt prohibit.. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylu *verb. diſpenſatio.* loco citato. & probat eam *ex cap. nuper de ſententia excommunicat. & ex cap. miror cum gloſſa, d.*50. vbi latiſſime proſequitur, quęnam ſint illa, quæ Epiſcopi iure poſſunt, aut non poſſunt facere, quod latius proſequitur eodem verbo, q.9. & 10.11.12. & 13. vbi hac de re facit diſputationem lungiſſimam, dicendo omnia ea, quæ ad hoc propoſitum poſſunt deſiderari, à quorum ego tractatione cōſulto abſtineo, pro eo, quod non ſunt præſentis ſpeculationis. Sed an dicti Epiſcopi in rebus grauibus aliquid facere poſſunt ſine conſenſu, ſiue conſilio ſui Capituli? controuertitur inter ſupradictos Doctores, qua de re videatur ſupradictus Syluest. *ver. diſpenſatio, q.*4. vbi hoc argumentum late proſequitur, aſſerendo quod in rebus grauibus, atque ponderoſis, & in quibus Vniuerſitati, ſiue Eccleſiæ fieri poſſet præiudicium, tenentur dicti Epiſcopi diſpenſare cum conſenſu, ſiue conſilio ſui Capituli. Secus eſt autem in non præiudicialibus, & in cauſis minoribus, & non ponderoſis, vt in diſpenſando circa ieiunia, atque vota, & ſimilia.

Difficultas, an Epiſcopi aliquid poſſint ſine conſenſu ſiue conſilio ſui Capituli.

ARTICVLVS XI.

Vtrum prælati Regulares, ſummo Pōtifici inferiores, ſed Epiſcopis coæquales, aut ſaltem ſimiles in iuriſdictione (quales ſunt Generales, & Prouinciales) diſpenſare poſſint, cum ſibi ſubditis in legibus, & ipſarum pœnis?

HAc de re iam ſupra quæſt. art.3. ſpecialem fecimus quæſtionem, agentes de auctoritate & poteſtate Generalis Miniſtri ad diſpenſandum in legibus latis à ſuis Superioribus, nempe Papa, & Concilijs, & ſimul de auctoritate omnium Prælatorum inferiorum ad diſpenſandum in legibus ſuorum Superiorum: ſed vt non iſte locus intermiſſus remaneat, atque vt hac de re aliquid etiam in præſentiarum habeatur, poſtquam agimus de materia diſpenſationis, pro reſolutione ſuprapoſitæ difficultatis, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

In Iure cōmuni ſtando, certiſſimū, atque conſtitutiſſimū eſt, quod Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt, in legibus latis a ſuis ſuperioribus.

CErtiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, ſtando in Iure communi, quod Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt in legibus latis a ſuis Superioribus. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in cap. inferior, d.21. in Romana, de elect. & l. 2. C. de legibus*. Et tenet expreſſe Sylu. *verb. diſpenſatio, q.4. & 9. cum ſequentibus.* Et Nauar. in ſuo Manul. prælud. 9. num.15. & Medin. 1.2. q. 97. artic 4. atque adeo Religionum Prælati diſpenſare non poſſunt, in legibus latis à ſummo Pont. ſeu à Concilio Generali; & generaliter loquendo, nec Prælati inferiores, in legibus ſuorum Superiorum, niſi quando expreſſe, vel tacite, aut interpretatiue, hoc illis fuerit conceſſum. Sed pro maiori horum intelligentia adnotare oportet (vt iam etiam ſupra diximus) quod aliud eſt diſpenſare in lege, aliud vero in pœna legis iam contracta: nam diſpenſare in lege, eſt obligationem eius tollere, ab aliquo particulari, propter aliquam ſpecialem & particularem cauſam, at diſpenſare in pœna, non id eſt, ſed tantummodo eſt, tollere prædictam pœnam iam contractam, per alicuius legis tranſgreſſionem. Quo ſuppoſito, dico, quod Concluſio intelligenda eſt in primo ſenſu, nempe, quod Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt in lege ſuorum Superiorum, tollendo ipſius obligationem ab aliquo particulari, niſi hoc expreſſe, aut tacite illis fuerit conceſſum. Non autem Concluſio intelligenda eſt in ſecundo ſenſu, nam bene poſſunt Prælati inferiores tollere pœnam iam contractam, per tranſgreſſionem legis ſuorum Superiorum, dum tamen eiuſmodi pœna non ſit actualiter reſeruata. Et ratio eſt, quia cum huiuſmodi Prælati, ſint Ordinarij circa ſibi ſubditos, bene poſſunt omnia, in quibus Iure non ſunt prohibiti, vt tenent omnes communiter Doctores, & affert prædictus Medina exemplum *ex cap. nuper, de ſententia excommunicat.* vbi communicans cum excommunicato eſt ipſo iure excommunicatus, per iuris determinationem, attamen, quia conditor Canonis, eius abſolutionem ſibi non ſpecialiter reſeruauit, eſt communis Doctorum reſolutio, quod conceſſiſſe videtur alijs, ipſius diſpenſationem, pœnam excommunicationis iam contractam, tollendo, relaxando, vel abſoluendo. Quo fit, vt Prælati inferiores ſupradicti, licet diſpenſare non poſſint in hoc, vt non incidat in excommunicationem, communicans cum excommunicato (nam id eſſet diſpenſare in legis ſubſtantia, quod ipſis minime conceditur) attamen diſpenſare poſſunt in pœna excommunicationis iam contracta, tolliq; poteſt per ipſos, ſiquidem ſuperior eam ſibi nunime reſeruauit. Eadem ratione loquēdo in particulari de Prælatis Regularibus, poſſunt Prælati inferiores, vt (verbi gratia) Prouinciales, ex iuſta cauſa diſpenſare in pœnis poſitis, & taxatis a Generalibus Miniſtris, Conſtitutionibusq; generalibus ſi ipſarum diſpenſationem, atque mitigationem ipſi ſibi non ſpecialiter reſeruatunt, cum ipſo iure, atq; eo ipſo quod ſunt Prælati Ordinarij, poſſunt omnia, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Sed aduertendum eſt, hoc eſſe intelligendum de pœnis poſitis, & inflictis à Iure ſiue ab ipſis legibus, non autem de pœnis impoſitis ſpecialiter à Iudicibus, & Prælatis Ordinarijs, nam in his etiā Prælati Superiores, ſine nimirum iuſta atque vrgenti & rationabili cauſa, non poſſunt aut debent diſpenſare, aut illas tollere contra voluntatem ipſorum Prælatorum Ordinariorum, vt expreſſe innuitur, quin vero mandatur, in Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 14. *c.*1. & idipſum habetur in noſtris Conſtitutionibus Generalibus, cap. 6. de correctione delinquentium, §. de pœnis impoſitis non reuocandis. Et ſit exemplum de pęna iuſte impoſita, per Prouincialem Miniſtrum alicui Religioſo, dico, quod contra ipſius voluntatē, Generalis Miniſter non poteſt iuſte in ea diſpenſare, aut ipſam tollere, niſi per viam appellationis ſeu ſupplicationis, aut in caſu quo illam iniuſtam eſſe repererit. Quod fuiſſe ſtatutū, quammaxime extitit rationi conſentaneū, vt non Prælati Ordinarij deſpiciantur & contemnantur à ſubditis, quod certe in magnum Religionum vergeret damnū & detrimentum. Verū eſt tamen, quod non ſacto aliquo tempore, & poſtquam dictus Prouincialis functus fuerit officio ſuo, bene poterit prædictus Generalis

Nota hoc valde.

Differētia, quæ verſatur inter hoc, quod eſt diſpenſare in lege, & diſpēſare in pœna legis.

Nota, quod Prælati Superiores ſine iuſta & legitima cauſa diſpenſare non poſſūt in pœnis latis ab inferioribus cōtra ipſorum voluntatem.

Mini-

Digitized by Google

Difficultas.

Miniſter aut Prouincialis, ipſius ſucceſſor, iuſta aliqua de cauſa occurrente, ſuper tali pœna diſpenſare, cum iam dictus Prælatus functus fuerit officio ſuo, nec in hoc ipſius auctoritas contemnatur, neque contrauenіatur decreto Conc. Trid. Quod eſt notandũ. Sed difficultas eſt, an in aliquo caſu poſſint dicti Prælati inferiores diſpenſare, etiã in ſubſtantialibus legis latæ à ſuis Superioribus, omnino tollendo ipſius obligationem in particulari? Cui difficultati reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Prælati inferiores in aliquib. caſibus bene ẽt poſſunt diſpenſare in legibus latis à ſuis Superioribus.

Prælati inferiores, in aliquibus caſibus, bene etiã poſſunt diſpenſare in ſubſtãtialibus legis latæ à ſuis Superioribus, omnino tollendo ipſius obligationẽ in particulari. Hanc ſententiam & Concluſionem tenet Medina ſupracitatus, 1. 2. q. 97. art. 4. concl. 3. Et probat eam, primo ex conſuetudine, quæ optima eſt legum interpres, & vt dicunt Doctores, dare poteſt iuriſdictionem, iuxta *cap. cum contingat, de foro comp. & cap. duo ſunt, de officio ordinar.* Et hac ratione Epiſcopi poſſunt diſpenſare, & diſpenſant, in vniuerſis votis, exceptis tribus, Religionis, & caſtitatis, & Hieroſolymitanæ peregrinationis, quibus de nouo additi ſunt, peregrinationis etiam Romanæ, Compoſtellanæ, & Dominæ noſtræ Lauretanæ, quod & facere poſſunt Religionum Prælati, in votis emiſſis a ſuis Religioſis. Secundo probatur prædicta Concluſio, quia in leuibus caſibus recurrere ad ſummum Pontificem, ſeu ad alium Superiorem, videretur omnino intolerabile, & per cõſequens ad id teneri, & obligari, non eſt dicendum. Idem eſt iudicium de legibus ieiunij, & obſeruationibus Feſtorũ, & alijs caſibus ſimilibus, in quibus dicere, quod ad ſummum Pontificem eſſet recurrendum, durum videretur nimis, atque intolerabile, facereque aſperum, ac incomportabile Chriſti Domini iugum, quod alias ipſe dixit eſſe ſuaue, Matth. 10. vnde reſolutiue dicendum eſt, quod in dictis caſibus Prælati inferiores, etiã habent auctoritatem conceſſam à iure, & a ſuis Superioribus (ſaltem interpretatiue) ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis. Videatur hac de re dictus Medina, & Sylu. *verb. diſpenſatio, q. 9.* & Nauar. in Manual. c. 21. num. 21. vbi poſt alia in hæc verba prorumpit. Solus Papa circa ieiunia generaliter diſpenſat, & abſolute, vt ne quis ieiunij lege teneatur, aut non illis, & illis diebus, argum. Clement. *ne Romani, de elect. & cap. ex inſinuatione, de appell.* ſed ſingulariter cum hoc, aut illo, & ne in hac, aut illa die, aliquis ieiunet, etiam Epiſcopus iuſta de cauſa poteſt diſpenſare, immo, & eo abſente Parochus, & quilibet Prælatus Regularis cum ſuis Religioſis, iuxta D. Thom. in 4. diſt. 15. q. 3. art. 2. ad vltim. & 2. 2. q. 147. art. 4. & ibi Caietanus, qui hac de re agens inquit, quod non debent Prælati relinquere ſuæ conſcientiæ, ſibi ſubditos petentes ab ipſis diſpenſationem, vt aliqua de cauſa in die ieiunij ſibi liceat cœnare, aut ante horam conſuetam comedere, ſed potius debent eiſdem compati, ac benigne cum ipſis diſpenſare, liberando eos ſuis ſcrupulis, aut ieiuniũ in aliquod pium opus commutando.

Nota, circa facultatẽ, quã habẽt Prælati ad diſpenſandũ cũ ſibi ſubditis.

Difficultas.

Sed dices, quonam iure hoc poſſunt Prælati Regulares, Diuino, an Papali humano? De hac difficultate iam memini, me ſupra aliquid dixiſſe, ſed breuiter nunc, & reſolutiue dico, quod id facere poſſunt non ſolum iure Papali humano, verum etiam, vt videtur, tenentque id multi Doctores, & iure ipſo diuino, qua ratione ſunt vere Eccleſiæ Prælati, & poſſunt circa ſibi ſubditos omnia, quæ Epiſcopi cũ ſuis, cum habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem.

ARTICVLVS XII.

Vtrum poteſtas, & facultas diſpenſandi late ſit, an vero ſtricte interpretanda.

De hac quæſtione, & difficultate agit Syl. *ver. diſpenſatio, q. 5.* de cuius ſententia, & reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

In quo caſu poteſtas diſpenſandi late ſit interpretanda.

Quando poteſtas, & facultas diſpenſandi datur non expreſſis perſonis, ſed tamquam Principis beneficium, late eſt interpretanda. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Syluest. loco ſupracitato, & probat eam de mente Panorm. *in cap. fin. de ſimon.* & idem ſentit, ibi Gloſſa, & Bar. *in l. 3. ff. de verborũ oblig.* vbi inquit, quod ſi datur alicui poteſtas legitimandi filium adulterinum, item & inceſtuoſum, legitimare poterit adulterinum, & inceſtuoſum ſimul, nam in materia larga, ſub ſimplicibus veniunt intelligenda & miſta, iuxta *l. ſi ita, ff. de lib. & poſth.*

In materia larga, ſub ſimplicibus veniunt intelligenda, ẽt miſta.

Secunda Concluſio.

In quo caſu diſpenſandi ptãs nõ late, ſed ſtricte ſit interpretanda.

Si in facultate, & poteſtate diſpenſandi, exprimantur perſonæ, cum quibus fit diſpenſatio, non late, ſed ſtricte eſt interpretanda. Hanc Concluſionem tenet etiam dictus Syluest. loco ſupracitato, & probat eam, argumento deducto *ex cap. ſi cui, de præbend. in 6.* & quia omnis receſſus à iure communi eſt odioſus, iuxta textum *in cap. fin. de filijs Preſbyt. eodem lib. & in cap. quod dilectio, de conſang. & affinit.* & ſic inquit, concordandi ſunt Canoniſtæ tenentes contra Bart. *in cap. per venerabilem, qui filij ſunt legitimi.* Sed aduertendum eſt, quod licet diſpenſatio ſit ſtricti iuris, vtpote contra ius, & ſtricte interpretanda, quando exprimuntur perſonæ, per capita ſupradicta, nihilominus extenditur ad neceſſario conſequentia, & ad dependentia ex eo, ſuper quo diſpenſatum eſt, quando aliter non exprimeret actum validum, ſuper eodem quo diſpenſatur. Pro quo facit Gloſſa, & Panorm. *in cap. quia in tantum, de præbend.* & Gloſſ. *in cap. ſi quis in Clero, 7. q. 1.* vbi dicitur, quod diſpenſatus ſuper beneficiorum pluralitate, videtur perinde diſpenſatus ſuper reſidentia. Videatur hac de re dictus Syluest. loco ſupracitato, & *verb. beneficium, 3. q. 7. & 10. & verb. matrimonium, 8. q. 6. particula vlt.* quibus in locis ad hoc diſpenſationis propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota hac Quæſtione dicta ſufficiant.

Licet diſpenſatio, quando exprimitur perſona, ſit ſtricti iuris, bene tamen ſe extendit ad neceſſario cõſequentia, & ad illa, ſine quibus nõ exprimeret actum validũ.

QVAESTIO XXXI.

De Diſpenſatione in particulari, & de modo quo Prælati Regulares diſpenſare poſſunt, aut debent cum ſibi ſubditis, in caſibus occurrentibus, in duodecim Articulos diuiſa.

1. *Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint cum ſuis ſubditis, in obſeruantijs Regularibus?*
2. *Vtrum noſtra Minorum Fratrum Regula præcepta debeant dici vota, an vero ſolummodo præcepta, & an ad diſpenſandum in ipſis requiratur ita ſtricta, & arcta neceſſitas, ſicut ad diſpenſandum in votis?*
3. *Vtrum Prælati noſtri Ordinis Minorum diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, vt recipiant triticum, ſiue frumentum, & alia ſuperabundantia, vt poſtea diuendantur & in alias res neceſſarias commutentur?*

Vtrum

Digitized by Google

4 *Vtrum prælati noſtri ſacri Ordinis, ex iuſta, & legitima cauſa interdum diſpenſare poſſint in præcepto de non equitando, neque portandis calceamentis, & quiſnam prælatus poſſit in hiſce rebus diſpenſare?*

5 *Vtrum prælati Regulares diſpenſare poſſint cum ſe ipſis, in caſibus, in quibus diſpenſare poſſunt cum ſibi ſubditis?*

6 *Vtrum ſit verum, & certum, aut vti interdum expediat, quodam viuæ vocis oraculo, quod conceſſum fuiſſe dicitur, pro noſtro ſacro Minorũ Ordine a Pio V. Patri Fratri Ioanni de Aguilera, olim Commiſſario Romano?*

7 *Vtrum prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, hoc alijs poſſint committere?*

8 *Vtrum quando prælatus mandat fieri aliquid contra Regulam, ſeu contra aliquod præceptum Regulæ, cenſeatur proinde in ipſo diſpenſare?*

9 *Quænam ſit iuſta cauſa diſpenſandi cum aliquo Religioſo, vt ad aliam Religionem laxiorem ſe transferre poſſit?*

10 *Vtrum quando Papa, aut eius legatus, conceſſam a ſe diſpenſationis gratiam alicui committunt ordinario, vt verificata narratiua, diſpenſet cũ aliquo, morte Papæ aut legati concedentis, finiatur huiuſmodi delegatio?*

11 *Vtrum prælati Regulares in foro exteriori diſpẽſare poſſint cum ſibi ſubditis, committentibus aliqua delicta, propter quæ in aliquibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, appoſita eſt pœna, vt ipſo facto, ſint priuati omnibus officijs, & inhabiles ad alia in futurum.*

12 *Qualiter in negocijs, cauſis, & neceſſitatibus vitæ, cum ſit Epicheia.*

ARTICVLVS I.

Vtrum prælati Regulares diſpenſare poſſint cum ſuis ſubditis in obſeruantijs Regularibus.

IAm ſupra quæſt. 9. ar. 6. hac de re plura diximus, agentes de Generali Miniſtro, & de ipſius auctoritate, & poteſtate ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, in obſeruantijs Regularibus. Vbi & conſtituimus triplicem obſeruantiam Regularem, nimis inter ſe differentem, quarum prima eſt, eſſentialis, & ſubſtantialis, in genere ſiue abſolute, Religioni ſiue Religioſo ſtatui, quia nempe eſt de intrinſeca ratione ipſius, & ſine qua Religionis ſtatus non poteſt conſtare, qualis eſt obſeruãtia trium votorum, quæ communiter dicuntur eſſentialia, & ſubſtantialia: in cuius obſeruantiæ genere diximus Religionum prælatos, nullo modo poſſe diſpẽſare, quin vero nec ipſum ſummum Pontificem, vt latius diximus in præcedenti Tomo, q. 25. art. 13. Secunda obſeruantia eſt etiam eſſentialis, & ſubſtantialis Religioni alicui, ſed non in genere, nec in communi, ſeu abſolute, ſed dumtaxat in ſpecie atque in particulari, ex ſpeciali inſtitutione eiuſdem, qualia ſũt particularia aliquarum Religionum præcepta, ſiue vota, quæ ex vi Regulæ, ſeu aliunde profeſſores ſuos obligant ad mortale: in quo ſecundo obſeruãtiæ genere diximus Religionum prælatos poſſe quidem diſpenſare, non ſimpliciter, & abſolute, in communi, & pro toto Ordine, ſed aliqua exiſtente cauſa, cum aliquo Religioſo in particulari. Tertia obſeruantia Regularis eſt non eſſentialis, ſed quodammodo accidentalis, quæ talis dicitur, quia nullo modo profeſſores ſuos obligat ad culpam mortalem, ſed ſolum ad venialem, vel forſan ad nullam culpam, ſed tantummodo ad pœnam, quales ſunt multarum Religionũ obſeruantiæ, in quibus nihil eſt obligatorium præter tria ſupradicta eſſentialia Religionis vota, in cuius obſeruantiæ genere diximus, ex leuiori cauſa, Religionum prælatos poſſe cum ſibi ſubditis diſpenſare. Quibus omnibus habitis pro præmiſſis, ſiue expreſſis, vt non ſemel, & iterum eadem dicere cogamur, difficultati propoſitæ breuiter, & reſolutiue reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religionũ prælati, bene poſſũt cũ ſibi ſubditis in obſeruantijs Regularib. diſpenſare.

Religionum prælati bene poſſunt cum ſibi ſubditis in obſeruantijs Regularibus diſpenſare. Hæc Concluſio intelligenda, & explicanda eſt ad ſenſũ ſupradictum, eſtque id intelligendum de iure communi, vt euidenter oſtendimus, atque probauimus, loco ſupracitato. Sed de iure ſpeciali, atque ex priuilegio, pro noſtro ſacro Minorum Ordine habemus ad id conceſſionem ſpecialem Pij Secundi, quæ habetur in Monumentis noſtris, qua cõceſſit, *quod prælati Ordinis Minorum de Obſeruantia, circa ſubditos ſuos poſſint condeſcendere, ſeu diſpenſare cum debilibus, & infirmis in his, quæ non ſunt contraria Regulæ, & exprimuntur ibi aliqui caſus, vt de ſotularibus in itinere, ac de equitando, licet non ſit arcta neceſſitas, vel infirmitas, & de receptione frumenti pro induendis Fratribus, vbi non eſt alius modus habendi, & de procurandis in die Sabbati eleemoſynis pro carnibus, vbi conſuetum eſt, & ſimilibus, neque propter hoc dicantur facere contra Regulam.*

Monu. Ord. 1. imp. f. 62. & 2. f. 65. conc. 92. & in ſuppl. fo. 100. conc. 382. & refertur in cõp. priuil. ver. diſpenſat. §. 8.

Circa quam conceſſionem inquit priuilegiorum Collector, quod eſt velut propoſitio ſeipſam falſificans, cum primo dicat, quod poſſint diſpenſare in his, quæ non ſunt contraria Regulæ, & poſtea explicet aliqua, quæ manifeſte ſunt contra ipſam, ponit enim exemplum in equitando, & calceamentis portandis, quæ ſunt manifeſte de obligatorijs Regulæ. Propterea inquit videri ſibi, quod debuit potius dici de his, quæ non ſunt contra ſubſtantialia vota, vel intellexit non eſſe contra Regulam, quando eſt neceſſitas talis, quæ bono modo aliter fieri non poteſt, & Frater eſt dubius Hactenus Collector. Sed Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *tit. diſpenſatio*, §. 8. dicit corrigendo Collectorem ſupradictum, quod ſaluo meliori iudicio, prædicta verba melius poſſunt, & debent intelligi ſic, nempe, quod Papa concedit ibi noſtris prælatis, etiam Guardianis, poſſe condeſcendere, & diſpenſare, ſeu compati infirmis, & debilibus, in his, quæ non ſunt contraria Regulæ, id eſt in his, quæ non ſunt omnino contra ſubſtantiam obligatoriorum Regulæ, neque contra, nec extra totam latitudinem ipſorum præceptorum, ſeu obligatoriorum: quod pro eo dicit, quia ex aliquali cauſa portare calceamenta, & equitare, exiſtente aliqua neceſſitate, ſiue cauſa, quamuis non ſic vrgente, licet aliqualiter ſit contra ſubſtantiam obligatoriorum Regulæ, & eiuſdem præcepti, non tamen ſimpliciter, ſed contra aliquam conditionem, ſiue circumſtantiam requiſitam, ad plenam, & debitam obſeruantiam ipſius præcepti, requirentis manifeſtam, & vrgentem neceſſitatem, ſiue infirmitatem, ad hoc, quod quis licite poſſit calceari, & equitare. In his ergo, quæ ſic ſunt contra Regulam, quod tamen non omnino ſunt contra ipſam ſubſtantiam principalem præceptorum ſeu obligatoriorum Regulæ, neque contra, ſeu extra totam latitudinem ipſorum, ſed ſolum ſunt contra aliquam circumſtantiam, ſeu conditionem requiſitam, ad plenam obſeruantiam ipſorum, concedit Papa, vbi ſupra, quod noſtri prælati (quorum nomine etiam Guardiani comprehenduntur) poſſint diſpenſare, non quidem ad libitum (hoc enim eſſet potius diſſipare quam diſpenſare, ſed ex cauſa aliqualiter rationabili, quamuis non omnino ſufficienti condeſcendere.

Nota circa facultatẽ diſpenſandi à prælatis cũ ſibi ſubditis ĩ obſeruãtijs Regularib.

priuil. Collect. vbi ſup.

Quãdo prælati diſpẽſant cum ſibi ſubditis ex aliquali rõnabili cã, tã ſit ſufficiens, quæ alias non videbatur eſſe talis.

dere, ſeu aliqualiter relaxare, non autem omnino tollere prædictam obligationem dictorum præceptorum. Et talis diſpenſatio in prædictis ex tali cauſa facta, quæ alias eſſet inſufficiens, ſine diſpēſatione, ad licite faciendum prædictam relaxationem contra talia obligatoria Regulæ, tam facit cauſam prædictam eſſe ſufficientem, ad hoc, vt licite quis faciat prædictam relaxationē contra præfata obligatoria Regulæ, & ſic faciendo non poteſt dici facere ſimpliciter, aut illicite contra Regulam. Et hoc inquit, voluit Papa concedere, loco ſupracitato, vt ex verbis eiuſdem conceſſionis facile poteſt elici. Hęc ſupradictus Corduba. Et tandem dicit, quod præfata conceſſio multum valet, his temporibus, vbi refrigeſcente feruore charitatis, ſumus infirmi corpore, & ſpiritu, ad ſerenandas conſcientias Fratrum, in multis impuritatibus, & relaxationibus ex aliquali (licet non omnino ſufficienti cauſa ſiue neceſſitate) commiſſis, contra multas conditiones, & circumſtantias, requiſitas ad debitam obſeruātiam præceptorum Regulæ, vt patet in articulo de pecunia, de paupertate, de vſu paupere ſiue moderato, de non equitando, non calceando, & ceteris huiuſmodi, dummodo non ad libitū, & ſine vlla cauſa fiat prędicta diſpenſatio, relaxatio, ſeu tranſgreſſio in prædictis. Sic enim non excuſarētur Fratres, nec Prælati, quia non conceditur hoc poſſe ad libitum fieri, ſed ex aliqua cauſa aliqualiter rationabili (vt dictum eſt,) & patet ex prædicta conceſſione, & dummodo ex hoc nō accipiatur occaſio ad alias diſpenſationes ſeu relaxationes irrationabiles, & excuſabiles. Hactenus ſupradictus Corduba. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS II.

Vtrum noſtræ Minorū Fratrum Regulæ præcepta debeant dici vota, an vero ſolummodo præcepta? Et an ad diſpenſandum in ipſis requiratur ita ſtricta, & arcta neceſſitas, ſicut ad diſpenſandum in votis?

CIrca hanc difficultatem, iam plura diximus ſupra, in præcedenti Tomo, q.25. art.2. referentes quorumdam Fratrum noſtræ Religionis placitum, qui in ea fuerunt opinione, & ſententia, vt dicerent, quod omnia noſtræ Regulæ præcepta, non tam ſunt præcepta, quam vota, quin vero omnia ſunt vota ſolemnia, ita fere indiſpenſabilia, ac tria, quæ communiter circumferuntur eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, quorum fundamenta ibidem ſunt poſita, atque impugnata, vnde quę ibidem dicta ſunt, habitis pro expreſſis, propoſitæ difficultati breuiter reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religionis noſtræ præcepta, præter tria, quæ omnium Religionum ſunt eſſentialia, & ſubſtantialia vota, non ſunt dicenda vota, nec ſimplicia, nec ſolemnia, ſed re vera præcepta, inſtar præcepti Quadrageſimalis ieiunij, cunctis Chriſtianis poſiti ab Eccleſia, in quibus proinde ſummus Pontifex faciliori de cauſa diſpenſare poteſt, quam in votis. Hęc Concluſio ſatis manet probata ex ſupradictis. Sed præterea probatur, nam cum ad diſpenſandū in votis maior ſit neceſſaria cauſa, & neceſſitas, quam ad diſpenſandum in præceptis, vt tenet communis opinio, ex Gloſſa, *in cap. non eſt, de voto,* & Caiet. in Summa, *verb. diſpenſari,* & Nauar. cap. 12. num.76. & Couar. in 4.2. par. §.9. & Soto, lib.1. de iuſt. & iure, quęſt.1. art. vlt. cum prædicta non ſint vota, ſed tantummodo præcepta, plane ſequitur, quod non tanta, ſiue tam vrgens requiritur neceſſitas, ad diſpenſandum in ſupradictis præceptis, ac ſi fuiſſent vota, quorum obligatio, & adimpletio eſt de iure diuino, adeo vt quidam dicant, quod in his etiam Papa, non tam diſpenſat, quam declarat. Nec proinde velim cogites, quod poteſt Papa in ſupradictis præceptis pro libito, & ſine vlla iuſta, & rationabili cauſa diſpenſare, nam iam ſupra diximus quæſtione præcedenti, art.4. & 5. quod ad diſpenſandum in quacumque lege, (& eadem eſt ratio de quocumque præcepto) requiritur cauſa, & non quęcumque, ſed iuſta, & rationabilis, quapropter diſpenſatio aliter facta, etiam in his, quæ ſunt iuris poſitiui, non videtur, quod abſque peccato fieri poſſit, & quod ea vtens, ſit nimis tutus in conſcientia. Quocirca Fratres, qui fraudibus, mendacijs, ſiue doloſis relationibus, à Sede Apoſtolica, interdum impetrant aliquas gratias, ſiue indulgentias, quę alio nomine dicuntur Bulletta, quibus ſine iuſta cauſa eximuntur ab obſeruantia ſupradictorum pręceptorum, meo quidem iudicio minime ſunt tuti, & ſecuri in conſcientia, quia nec ſummus Pontifex id pro libito facere poteſt, neq; credendum eſt, quod id fecerit, niſi deceptus relatione falſa, & commentitia, non iuſta atque ſufficiente ad diſpenſandum cum eiſdem. Non enim aliūde, quam ex nimia, eorum relaxatione prouenit difficultas, quam patiuntur in obſeruanda noſtra Regula, & certum eſt, quod difficultas, quę procedit ex habitu vitioſo ipſius diſpenſati, non eſt iuſta cauſa ad diſpenſandum. Videatur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodrig. 1. tom. quęſtionum Regular. 26. articulo 7. & 2. tom. quęſtione 46. artic. 5. in fine.

Religionis noſtræ præcepta præter eſſētialia tria Religionis vota, non ſunt vota, ſed præcepta.

Nota, quod ad diſpenſandū in votis, maior eſt neceſſaria cā, & neceſſitas, q̄ ad diſpēſandū in præceptis.

Nota hoc valde, pro Fratribus impetrātibus diſpēſationes, abſq; vlla iuſta, & rationabili cauſa.

ARTICVLVS III.

Vtrum prælati noſtri Ordinis Minorum diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, vt recipiant triticum, ſiue frumentum, & alia ſuperabundantia, vt poſtea diuendantur, & pro alijs rebus neceſſarijs commutentur?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Prælati noſtri Ordinis bene poſſunt diſpenſare cum ſibi ſubditis, in eo, quod poſſint petere, & recipere quandoque triticum, & alia, vt poſtea diuendantur, & ex pretio eorum neceſſaria emantur, atque pro alijs rebus neceſſarijs commutentur. Hęc Concluſio probatur expreſſe ex ſupradicta conceſſione Pij II. relata in primo Articulo, nam quamuis diminute referatur ibi à Collectore, re tamen verſa, verbis ab eodem poſitis addendum eſt, vt & nos addidimus, *item de receptione frumenti pro induendis Fratribus, vbi non eſt alius habendi modus, & de procurandis in die Sabbati eleemoſynis, pro carnibus, vbi eſt conſuetum, & ſimilibus, nec propter hoc dicantur facere contra* Regulam. Omnia ſupradicta verba omiſſa fuerunt à Collectore noſtrorum priuilegiorum, hac, vt reor, de cauſa, quia exiſtimauit, & intellexit prędictus Collector, eiuſmodi conceſſionem eſſe relaxatiuam Ordinis, ac propterea ipſam ſilentio pręterire, ac ſubticere voluit. Sed re uera habentur in conceſſione originali, vt conſtat ex Monumentis noſtri Ordinis. Sed quod dicta cōceſſio non ſit relaxatiua Regulę, tenet expreſſe Pater Corduba in annot. ad dictum Compendium, *verb. diſpenſatio, §.8.* quia inquit ex aliquali cauſa, recipere frumentum per Sindicum nomine Papę, aut per alium nomine dantis, non eſt omnino con-

Prælati noſtri Ordinis, bene poſſunt diſpēſare, cū ſibi ſubditis in eo, q̄ poſſīt petere triticū, & alia ſimilia, vt vēdātur, & ex pretio eorū neceſſaria emātur, aut pro alijs reb. neceſſarijs commutentur.

Mon. or. 1. ip. f.62. & 2. f.69. conc. 32. & in ſupp. fol. 100. conceſſ.362.

tra præceptum, de non recipiendo pecuniam, quāuis forte aliquando ſit contra aliquam circumſtantiam, ſeu conditionem requiſitam ad plenam, & rigoroſam obſeruantiam illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter, in quibus Papa diſpenſat, ſeu potius declarat non violari Regulam. Habent enim hæc ſicuti, & omnia præcepta moralia ſuum magis, & minus intra latitudinem obſeruantiæ ipſius Regulæ, quod non aduertunt neque conſiderant, aliqui Fratres non multum ſapientes, ſed nimium ſcrupuloſi aſſerentes, & dicentes noſtræ Regulæ præcepta, vt in præcedenti Articulo retulimus, non eſſe præcepta, ſed vota, & vota quidem omnia ſolemnia in quibus proinde, cum ſint de Iure diuino non poteſt etiam ipſe ſummus Pontifex diſpenſare. Sed falluntur quidem & grauiter, quia nos Minores Fratres promittentes noſtram ſacram Regulam ſeruare, ratione voti non aſtringimur, niſi tantummodo ad tria eſſentialia, & ſubſtantialia quæ communiter dicuntur, Religionis vota tanquam ad vota, ad alia vero in eadem Regula contenta obligamor, ſed non tamquam ad vota, ſed tamquam ad præcepta ad inſtar præcepti Quadrageſimalis ieiunij, cunctis fidelibus Chriſtianis poſiti ab Eccleſia, in quo iuſta exiſtente cauſa, vt de ſe patet, bene poteſt ſummus Pontifex diſpenſare, & ſimiliter in alijs, quod proprie loquendo, vt dixi non tam eſt diſpenſare, quam declarare Regulam in his caſibus non obligare. Quod prædictos Fratres oporteret aduertere cum etiam ſtando in Iure communi in aliquo caſu particulari, vt ſupra ſuperque ſatis dictum eſt, idipſum poſſint facere Epiſcopi cum ſibi ſubditis, & pari ratione cum ſuis omnes omnium Religionum prælati.

Nota hoc valde pro Fratrib. illis nimio ſcrupuloſis circa obſeruantiam præceptorum Regulæ.

Sed præter dictam Pij Secundi conceſſionem, habemus ad idem aliam Leonis Decimi, quæ habetur in Supplemento. *Qua conceſſit, quod Fratres Minores poſſint recipere triticum, ac alias res ſuperabundantes, quibus in propria ſpecie Fratres non habent vti neceſſe, aut non in tanta quantitate, vt pro vino, carnibus, ac alijs rebus victus neceſſarijs, per Sindicum Romana Eccleſia eiſdem Fratribus datum commutentur, & permutentur ſeu vt triticum, & alia huiuſmodi vendantur, & ex pecunia inde proueniente, vinum, & carnes, & alia res neceſſaria emantur.* Sed ſupradictus priuilegiorum Collector in ſua ſcrupuloſa ſententia perſeuerans, inquit cauendum eſſe omnino ab iſta conceſſione, quia eſt expreſſe contra declarationem Nicolai Tertij, & relaxatiua, & deſtructiua ſtrictæ noſtræ paupertatis, quam in Regula promiſimus, cum talia ſic recepta ſint manifeſte pecunia cuius receptionē notorium eſt eſſe prohibita in noſtra Regula. Nec inquit ſufficit dicere, quod Papa diſpenſet in hoc, nam per ſimiles diſpenſationes, vel potius diſſipationes deſtrueretur noſtra Religio in altiſſima paupertate fundata. At Pater Frater Antonius de Corduba in additionibus ad dictum Compendiū *verb. commutare*, §. tertio, doctiſſimus ſcrupuloſiſſimus, atque rigidiſſimus cum eſſet, vt ex ſua noſtræ Regulæ expoſitione, ſatis conſtare poteſt abſtinendum eſſe iucebat ab hac tam rigida Collectoris cenſura ab eaque Iure optimo ipſe diſcedit aſſerendo hoc non eſſe contra Regulam, & aduertendo, quod Papa non abſolute, ſed cum duabus limitationibus, id concedit. Prima, quod eiuſmodi triticum poſſit peti, & recipi pro rebus neceſſarijs, quæ alias ſine pecunia commode haberi non poſſunt. Secunda quod per Sindicum talia diuendantur pro eiuſmodi rebus neceſſarijs. Quibus ſuppoſitis inquit, quod non eſt ibi aliqua maior diſpenſatio, neque ſit aliqua maior Regulæ relaxatio quam cum conceditur, quod per dictum Sindicum procurentur, ſiue recipiantur pecuniæ pro ſupradictis rebus neceſſarijs, quod cum non ſit contra Regulam, vt tenent grauiſſimi, atque doctiſſimi eiuſdem expoſitores, illudque habeant noſtri Fratres Ciſmontani, ſecundum Conſtitutiones Martini Quinti, non videtur quare id nobis facere non ſit etiam licitum, & quod ſit licitum, latiſſime probat in capitulo quarto, expoſitionis noſtræ Regulæ, quæſtione decimaſexta. Sed adhuc inſtabunt aliqui Fratres nimium ſcrupuloſi, & illic forſan timentes, vbi non eſt timor, & dicent, quod neque ſummus ipſe Pontifex id poteſt facere, aut ſuper hinc vllo modo diſpenſare, quia (inquiunt) eſt contra ſolemne votum, & contra Ius diuinum, & dicunt plura alia, quæ referre pudet pro libito circa hoc, & Eccleſiæ auctoritatem. Sed quam hæc ſint à ratione aliena ac maiori, & rigidiori cenſura digna nemo non videt. Et certe ego ex duobus inconuenientibus prædictis magis vellem in leuem aliquam Regulæ relaxationem incidere, quam temere de Papæ auctoritate, & poteſtate dubitare, atque in Fraticellorum olim morem in aliquam hæreſim incidere. Sed de hoc latius habetur in expoſitione, & declaratione noſtræ Regulæ, quam feci. Hactenus de iſto Art.

Sup. f. 23. cōc. 66. & refertur Coll. in cōp. tit. commutatio, §. 3.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælati noſtri ſacri Ordinis ex iuſta, & legitima cauſa interdum diſpenſare poſſint in præceptis de non equitando, neque portandis calceamentis, & quiſnam prælatus poſſit in hiſce rebus diſpenſare.

Huic Articulo reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

PRælati noſtri ſacri Ordinis bene poſſunt diſpenſare cum ſibi ſubditis, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa in præceptis de non equitando, & de non portandis calceamentis, etiamſi non nimis arcta, & manifeſta neceſſitate aut infirmitate cogantur. Hæc Concluſio iam ſatis patet ex ſupradictis, in articulo primo, & ex ſupradicta conceſſione Pij Secundi explicata, & declarata ad modum quo ipſam explicat, atque declarat ſupradictus Pater Corduba. Sed ſecundo probatur nam etiam de Iure communi, id facere poſſunt ſupradicti noſtræ Religionis prælati, quamuis non ſimpliciter, & abſolute, & vt dicitur ad ſemper, ſed in vno, aut altero caſu, & iuſta, atque legitima exiſtente neceſſitate, pro vt ibidem diximus. Et de nouo dico, quod hoc ipſos facere poſſe tenent expreſſe Sot. libro primo, de iuſtitia, & iure, quæſtione ſeptima, articulo tertio, & Nauarr. in ſuo Manual. capitulo 21. numero 21. vbi ſimili quæſtione propoſita inquit, quod Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum ſibi ſubditis, tam in ſuis proprijs legibus quam in legibus Papæ, vel Iuris conceſſione, vel conſuetudine introductis, & maxime in triplici rerum ordine nempe, vbi materia leuis eſt, aut frequēs caſus, vel vbi lex proprium bonum ſuæ ciuitatis reſpicit, quam eſſe dicit ſententiam Caiet. 2. 2. quæſt. 147. art. 4. Et addit, quod eo abſente idipſum poteſt facere Parochus, & quilibet Prælatus cum ſuis Religioſis, quod latius proſequitur ſupradictus Soto, vt ſupra diximus, art. 1. Sed cuinam competat eiuſmodi facultas, & quiſnam ſit Prælatus qui eiuſmodi diſpenſationem poſſit facere Generalis, vel Prouincialis, an vero etiam Guardiani, difficultatem habet, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Prælati noſtri Ordinis iuſta exiſtente cā, bene poſſunt diſpēſare in pceptis. de nō equitando, & de nō portandis calceamentis, atque alijs.

Secunda Concluſio.

In ſupradictis præceptis diſpenſare poſſunt, nō ſolū Generales & Prouinciales, verumetiā Guardiani, & Ordinarij prælati.

Non ſolum Generalis, aut Prouincialis Miniſter diſpenſare poſſunt ex cauſa, cum ſibi ſubditis, in præceptis de non equitando, & de non portandis calceamentis, & ſimilibus, verum etiam, & Guardiani, & Ordinarij prælati. Hæc Concluſio conſtat in primis ex ſupradicta conceſſione Pij II. vbi hoc ipſum prælatis cunctis conceditur, abſque delectu, & diſcrimine, & certum eſt, quod Guardiani, vt ex Superioribus conſtat, ſunt vere, & proprie prælati, quod ſentiens ſupradictus Pater Corduba, in explicatione dictæ conceſſionis, poſita in primo articulo, pluries illud repetiuit, atque inculcauit, vbi poſt expreſſionem prælati ſæpiſſime ſubdit, *quo nomine etiam comprehenduntur Guardiani.* Sed præterea eſt expreſſa ſententia ſupradictorum Soti, & Nauar. locis ſupracitatis, quod in abſentia Epiſcopi in ſimilibus rebus diſpenſare poteſt Parochus cum ſuis Parochianis, & in abſentia Prioris Prouincialis, id poteſt Prior Conuentualis, ergo idipſum dicendum eſt de Guardianis. An vero idipſum poſſint Præſidentes, ſiue Conuentuum Vicarij, maiorem difficultatem habet, cum ipſi non ſint prælati Ordinarij. Qua de re videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tom. 1. quæſtionum Regularium, quæſt. 26. artic. 5. vbi hac de re agit. Et qualiter ſubditi in abſentia prælatorum in imminenti, aut vera exiſtente neceſſitate, diſpenſare poſſint cum ſibi ipſis, vtendo epicheia, ſeu recurrendo ad epicheiam, quæ vt ſupra diximus, non eſt proprie, & in rigore diſpenſatio, cum nō ſit eximere ſubditum per licentiam à lege, in caſu quo tenetur, ſed explicare, & declarare, quod non tenetur. Quæ ſupradicta epicheia, vt certum & manifeſtum eſt omnibus in vniuerſum competit, & ſubditis, & prælatis, conſtitutis in aliqua neceſſitate.

ARTICVLVS V.

Vtrum prælati Regulares diſpenſare poſſint cum ſeipſis in caſibus, in quibus diſpenſare poſſunt, cum ſibi ſubditis.

Et pro ratione dubitandi, videtur quod nō, quia nullus poteſt in ſua propria cauſa eſſe Iudex, & vt videtur, ſecum diſpenſare eſt actus iuriſdictionis, quam nemo in ſemetipſum poteſt exercere. Qua ratione Abbas *in cap. magna, de voto*, inquit, quod Epiſcopus, & ſimiles prælati, non poſſunt in votis à ſe emiſſis ſecum diſpenſare, at diſpenſare poſſunt in votis ſuorum ſubditorum. Quinvero, & eadem ratione noſtrorum priuilegiorum Collector in Compendio, *verb. accedere ad Monaſteria Monialium, circa finem*, inquit quod prælati in dicto caſu, potentes diſpenſare cum alijs, non poſſunt diſpenſare cum ſemetipſis. Ex quibus colligitur intentum. Sed reuera hæc opinio, & ſententia mihi videtur ſtricta, & rigoroſa, quinvero, & falſa contrariumque obſeruatur in communi praxi, vnde cōtra eam ſequentem ſtatuo Concl.

Concluſio.

Prælati Regulares potētes diſpenſare, cū ſibi ſubditis, id etiā ſecum poſſunt facere.

Prælati Regulares, potentes diſpenſare cum ſibi ſubditis, etiam poſſunt ſecum diſpenſare. Hanc Cōcluſionem tenet expreſſe P. Corduba, contra Collectorem ſupradictum, *eodem verbo, accedere ad Monaſteria Monialium*, vbi inquit quod ſaluo meliori iudicio, Generales, & Prouinciales, quinvero, & Cuſtodes, & Guardiani, bene poſſunt diſpenſare cū ſeipſis, aut ſemetipſos licentiare in illis caſibus, in quibus licētiare poſſunt ſibi ſubditos. Et rō, inquit, eſt, quia in actibus, qui non ſunt iuriſdictionis, vel iudiciariæ poteſtatis, ſed tantummodo ſuperioritatis, bene poteſt quis licentiare ſeipſum, ſicut & ſubditos ſuos, quōcumq; habeat talem ptātem, ſiue ordinariam, atq; ex officio, aut ex commiſſione, ſiue conceſſione facta, ſibi rōne officij, ſed maxime per Papam. Nam eo ipſo, quo ſibi conſiditur, vt poſſit alios licentiare, conſiditur, atq; conceditur, q̄ & ſeipſum poſſit licentiare ſimiliter, niſi id ei ſpāliter prohibeatur, & ex cauſa. Quod & probat dictus P. Cord. in multis caſibus, vt in licentiando ad Ordines, & ad itinerandum, ſeu vt Religioſus exeat extra Clauſtrū, vel ad ſtudia, aut quod ſit teſtis in teſtamento, vel vt recipiat legata, vt procuret pecuniam pro neceſſitatibus, in his, & ſimilibus inquit communis eſt Doctorum reſolutio, quod poteſt ſecum diſpenſare, & quod prælatus concedens alicui indulgentias, poteſt eas ſibi lucrari, quemadmodū, & ipſe alijs cōceſſit. Similiter Caiet. 2. 2. q. 46. art. 5. inquit quod in ſuis legibus poteſt ſuperior ſecū et diſpenſare eo modo, quo & poteſt cū ſuis ſubditis. Facit etiam ad id *c. fin. de pæn. & remiſ.* ibi habetur, *quod Epiſcopi, & alij, qui licentiare poſſunt ſibi ſubditos, vt confiteantur alijs, licentiare ēt poſſunt ſemetipſos ad idem, ſeu potius ſibi prouidā eligere confeſſorē ſine licentia ſuorum Superiorū.* Nam licet textus loquatur de confeſſione, idem ēt dicendum videtur de diſpenſatione in ſupradictis Obſeruantijs Regularibus, cum de ſimilibus ſimile ſit iudiciū, & vnius caſus iraoſſetatur ad alium. Ex quibus oībus manifeſte colligitur noſtræ Concluſionis veritas, & quod non ſubſtineri debeat opinio ſupradicta Collect. Et ad argumenta, ſiue rōnes dubitādi adductas reſpondetur, q̄ diſpenſatio in ſupradictis, non eſt proprie actus iuriſdictionis, aut iudiciariæ ptātis, vt argumentum prætendit, nā in his certum eſt, q̄ nemo poteſt in ſemetipſum exercere huiuſmodi actus, nec ſecū diſpenſare in votis, vt recte tenet Abb. cum cōi; ſecus eſt aūt in his, quæ ſunt ſuperioritatis ſolummodo, quam auctoritatem in ſemetipſum bene poteſt quiſpiam exercere, eo modo, quo in alios ſibi ſubditos. Id quod explicauit, & declarauit, quinvero, & confirmauit antiqua conſuetudo, quæ optima eſt legū interpres, & æquiualet legi, vnde recedēdū eſt in hoc à nimiū ſcrupuloſa opinione Collect. & tenēda noſtra Cōcl. Et hæc de iſto Art. dicta ſufficiāt.

Nota, quod generaliter loquendo, & niſi expreſſe prohibeatur, prælatus ... dſpenſa... cū Alio, ſ alique lege, ſiue præce... pto, poteſt et... cum ſemetipſo...

In his, quæ ſunt iuriſdictiōis ſe... iudiciariæ po... ſtatis, non poſ... ſunt ſecū præla... ti diſpēſare, ſe... bene in his quæ ſolummō ſunt auctoritatis ſi... ue ſuperiorita... tis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſit verum, & certum ſeu vti interdum expediat, quodam viuæ vocis oraculo, quod conceſſum fuiſſe dicitur, pro noſtro ſacro Minorum Ordine, a Pio V. Patre Fratri Ioanni de Aguilera, olim Commiſſario Romano.

Pro huius Articuli intelligentia, & ipſius reſolutione, præmittere oportet, apud q̄plures Religioſos eſſe quoddā tranſumptum, non quidem authenticatum, ſed ſimplex manuſcriptum, & nullius ſigillo, ſeu ſubſcriptione obſignatū, cuiuſdā viuæ vocis oraculi, q̄ conceſſum fuiſſe dicitur, à S. P. Pio V. anno Dom. 1566. die 26. Aug. ad inſtantiam, & ſupplicationem P. Fr. Ioan. de Aguilera Commiſſarij Romani, toto noſtro Ordini Minorū, & omnibus Fratribus, tenoris ſequentis: *Quod tamē teneantur ſeruare ſub pæna peccati mortalis, præcepta Regulæ, quæ ſequuntur. ſ. tria vota eſſentialia, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis, necnon prohibitionis recipiendi denarios, vel pecunias, & præceptū de dicendo officio diuino ſecundū Ordinē Rom. Eccl. & præceptū de ieiunijs in Regula indictis, & quod quis calceamenta de corio, quibus omnino pedes cooperiantur, ſine neceſſitate, aut diſpenſatione Superioris non portet, aut iter faciat equitando ſine manifeſta neceſſitate, ſeu diſpenſatione Superioris, quibus ſua Sanctitas ad com-*

Viuæ vocis oraculum, q̄ à Pio V. P. F. Ioanni de Aguilera dicitur conceſſū.

id committit, onerando tamen eorum conſcientias, licet non ſit arcta neceſſitas, & quod intra clauſuram quarumcumque Monialium non intrent extra caſus in earum Regula, *& Apoſtolicis Conſtitutionibus contentos, & quod* Electores, *quibus incumbit, teneantur eligere Miniſtrum Generalem in Feſto Penteco ſtes, & petere à* Domino Papa *vnum Cardinalem* Protectorem *Ordinis, & tandem quod à debita obedientia, & reuerentia Domini Papa quiſpiam non recedat. In ceteris autem preceptorum tranſgreſſionibus, nullus incurrat aliquod peccatum mortale, niſi quatenus aliquod Ius, vel praeceptum diuinum naturale, vel humanum fuerit tranſgreſſus, aut contemptum habuerit, & iſta omnia in foro conſcientia tantum, ſua Sanctitas conceſſit, non obſtantibus quibuſcumque literis, & declarationibus, necnon Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, et dicti Ordinis ſtatutis, & conſuetudinibus, & alijs quibuſcumque.* Circa quam conceſſionem, & viuæ vocis oraculum, eſt magna lis, & controuerſia inter Patres noſtri ſacri Ordinis, an ſcilicet illud ſit certum & verum, atque reputari debeat authenticum, & an eo vti expediat interdum, nec ne? Ex proſpectis, penſatis, atque intime conſideratis, rationibus, & fundamentis, quæ hinc inde pro vtraque huius difficultatis parte adducuntur, quod verius eſſe credo, & dicendum, atque tenendum explicabo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Supradictū viuæ vocis oraculū non videtur eſſe certum, & authenticū, neque eo licet nobis vti.

Supradictum viuæ vocis oraculum, vt credo, nō eſt certum, nec authenticum, neque nobis vllo modo eo vti expedit. Huic Concluſioni adhæreo, propter fortiſſimas rationes, & primo, quia pro certo habetur, & vero ſimilius eſt, quod dictum viuæ vocis oraculum, eidem Patri Fratri Ioanni de Agiulega à quibuſdam Fratribus falſo fuit impoſitum, cuius magnum, atque euideotiſſimum iudicium eſt, quod in libris Ordinis, nullum omnino ipſius reperitur veſtigium, vt habetur firma traditione grauiſſimorum Patrum, qui fuerunt Romæ, & ſumma diligentia illud exquiſierunt, cupientes ea de re certiores fieri. Quibus & accedit, nam etiam ipſa tranſumpta, quæ vulgo circumferuntur, non ſunt ſibi cohærentia, aut conuenientia, ſed quædam feruntur vno modo, alia vero altero, quod ipſorum falſitatis nouum, & nec paruum quidem eſt indicium. Secundo nam dato caſu, quod dictum viuæ vocis oraculum eſſet certum, verum, & authenticum, adhuc ipſo non expedit nobis vti, ſeu vllo modo eſt vtendum, cum ſit Regulæ noſtræ adeo relaxatiuum, & quam magna ſit differentia, latiſſimūq; diſcrimen inter ipſum, & præfatam conceſſionem Pij Secundi, de qua ſuperius diximus. Nam in dicta conceſſione nulla ſit Regulæ noſtræ relaxatio, quin vero ſecundum ipſam, Regula noſtra integra, atque intacta permanet, ſolumque conceditur prælatis facultas, vt in præceptis nō eſſentialibus eius diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, iuſta interueniente cauſa, etiamſi non ſit arcta neceſſitas, quod etiam ſtando in Iure communi, vt dictum eſt ipſa ex cauſa facere poſſent, at vero ſecundum præfatum viuæ vocis oraculum, Regula noſtra remanet truncata, nimiſque relaxata, multaque ex ipſa detrahuntur per illa verba ibidem poſita, *in ceteris autem praeceptorum tranſgreſſionibus, nullus aliquod mortale peccatum incurrat*, quod reuera eſt diſpenſatio facta in ipſa Regula ſimpliciter, & abſolute, vt de ſe patet, quod lōge diſtat ab eo, quod ſupradictus conceſſit Pius Secundus, quod vt dixi, abſq; ſpeciali aliquo priuilegio ipſis prælatis cōueniebat ex Iure communi. Quibus omnibus & accedit alia noua ratio, quæ erit tertia in ordine, & ea eſt, nam nullo viuæ vocis oraculo, nos Minores Fratres vti poſſumus, ſine aſſenſu, atque ſpeciali licentia Generalis Miniſtri, de quo plura habentur in libris Ordinis viuæ vocis oracula, conceſſa Ordini noſtro à diuerſis ſummis Pontificibus. Quinimo, & Leo Decimus, hoc ipſum conceſſit Fratribus Auguſtinenſibus, & Eugenius Secundus, & Clemens Quartus Ciſtercienſibus, prout refertur in eorumdem priuilegiorum Compendio, *ver. priuileg.* §. 6. & in Compendio Societatis Ieſu, eodem verbo, §. 3. Ex quibus infertur, quod quando prædictum viuę vocis oraculum, eſſet certum, & verum, & alicubi inueniretur authenticum, adhuc eo non eſſet à nobis vtendum, aut nobis licitum vti illo, cum non fuerit per Ordinem receptum, neque ad id habeatur licentia, & conſenſus Generalis Miniſtri, vt præmittitur, neceſſarius per ſupradicta viuæ vocis oracula, ſpecialiaque priuilegia. Eo vel maxime, cum ſupradictum viuæ vocis oraculum non ſit perſonale priuilegium alicui perſonæ particulari conceſſum, ſed toti Ordini, vt ex ipſius verbis conſtat, quo fit, vt non poſſit à Fratribus in particulari recipi, nec eo ipſi poſſent vti, quin prius per totum Ordinem recipiatur, aut ſaltim per eiuſdem caput Generalē Miniſtrum. Non enim credendum eſt velle ſummum Pontificem, aut tale vnquam ipſius fuiſſe intentum, quod in vno, eodemque Ordine diuerſus eſſet viuendi modus, & quod quidā Fratres ad vnguem obſeruent ea, quæ ſunt ſuæ Regulæ, alij vero minime, & in eodem Conuentu quiſpiam ſtricte, alter vero laxe, ſeu relaxate viuat, ita vt de eo Iure optimo dici poſſit, illud Ieremiæ. *Nunquid auis diſcolor hereditas mea mihi?* Non (inquam) hoc de tanto ac tam magno Pontifice eſt credendum. Tandem vltimo probatur ſupradicta Concluſio, nā dato caſu (vt præmittitur) quod dictum viuæ vocis oraculum eſſet verum, certum, & authenticum, adhuc illo minime eſt vtendum, cum ſit expreſſe, atque ex diametro pugnans cum Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 1. & 6.* vbi decernitur, & ſtatuitur, *quod Regulares omnes tam viri, quam mulieres ad Regula, quam profeſſi ſunt, praſcriptum, vitam ſuam inſtituant, atque componant*, & inferius, *ſeſſ. 25. cap. 2.* dicitur, *vt hoc executioni mandetur, reuocando omnia priuilegia in contrarium.* Et licet dicatur, quod dictum indultum à Pio Quinto fuit poſt prædictum Concilium Tridentinum conceſſum, ac proinde per ipſum non eſſe ſublatum, aut derogatum, adhuc tamen ſublatum, atque derogatum eſſet per Conſtitutionem, & Extrauagantem Gregorij XIII. datam Romæ, Pontificatus ſui anno primo, quæ incipit. *In tanta negotiorum mole*, qua expreſſe reuocauit omnia conceſſa à prædicto Pio Quinto, quoquo modo contraria dicto Concilio Trid. & hoc ſufficit.

Nota hoc valde, quod Religioſi non vti poſſunt viuæ vocis oraculis, ſine aſſenſu, & ſpeciali licentia Generalis Miniſtri.

Ierem. 9.

ARTICVLVS VII.

Vtrum prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, hoc alijs poſſint committere?

Difficultas præſentis Articuli pendet ex reſolutione alterius difficultatis, an .ſ. delegatus à Papa, vel à Principe, indiſtincte poſſit totam cauſā, vel ipſius partem alteri delegare, & committere? Qua de re latiſſime agit Syluest. *ver. deleg. num.* 10. & 11. explicando, in quibus caſibus Delegati poſſunt ſubdelegare, & in quibus non. De quo longiſſimam ipſe iam habui diſputationem in quæſt. 2. mei ordinis iudiciarii per plures Articulos, quā ob cauſam, & quia hoc non eſt præſentis ſpeculationis, ab ipſa cōſulto ſuperſedeo, propoſitęq; difficultati breuiter reſpondeo per ſeq. Concl.

Prima Concluſio.

Prælati Regulares volentes cũ ſibi ſubditis diſpenſare bene poſſunt hoc alijs committere, & delegare.

Nota ꝙ priuilegiũ perpetuũ, dat iuriſdictionẽ ordinariã, & ſubdelegabilem.

Prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, bene poſſunt hoc alijs committere, & delegare. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in l. Iudice, C. de iudic. & in cap. finali, de officio delegati*, & tradit eam Innocent. *in cap. Paſtoralis, eodem titulo*, quod eſt quammaxime verum, cum in dicto caſu, non intelligatur electa fides, ſiue induſtria eius, cui negotium committitur. Cui Concluſioni fauet, etiam vniuerſalis conſuetudo, quæ legem interpretatur, eſtque multum rationabilis, quia prælati eiuſmodi diſpenſationes ſolent alijs committere, idque merito, nam vt plurimum ſubditi prælatos verentur, vnde & rationi eſt conſonum, quod præ nimia verecundia non ipſi patiantur, quinvero alijs viris Religioſis, & doctis committatur, vt cum eiſdem poſſint diſpenſare. Facit ad hoc, nam & priuilegiũ conceſſum prælatis pro tempore exiſtentibus, vt poſſint cum ſibi ſubditis diſpenſare, eſt perpetuum datque proinde iuriſdictionem ordinariam, ex natura ſua alijs delegabilem, vt expreſſe tenent Gloſſa, *in cap. finali, de officio ordinarij*, quæ ad hoc propoſitum eſt ſingularis. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum quando prælatus mandat fieri aliquid contra Regulam, ſeu contra aliquod præceptum Regulæ, cenſeatur proinde in ipſo diſpenſare?

HAnc difficultatem mouet Caietan. 2. 2. q. 104. artic. 5. in ſolutione ad tertium, & intelligenda eſt de Prælatis potentibus diſpenſare, nam in alijs, qui eiuſmodi non habent facultatem, minime locum habet. Et præmiſſa diſtinctione de diſpenſatione, quæ interdum fit, fierique ſolet, abſolute, & ſine cauſæ diſcuſſione, quia nempe ſic videtur prælato, ſuperficie tenus, aut quando ſine cauſa diſpenſatur, vt communiter fieri ſolet in rebus leuibus. & de diſpenſatione, quæ fit, fierique ſolet, cum cauſæ vrgentis diſcuſſione, & cognitione, de mente ſupradicti Caiet. propoſitæ difficultati reſpondeo per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si prælatus cũ ſubdito ad libitũ, & ſine cã diſpenſet, ĩ his, quæ ſunt contra vel præter Regulam, non tenetur ſubditus ei obedire.

Si prælatus præcipiat aliquid contra, vel præter Regularem vitam, diſpenſando primo modo, non tenetur ſubditus ei obedire, ſed ſequi debet potius, ſtatum ſuæ Religionis. Ratio huius Concluſionis eſt, quia diſpenſatio facta ſine cauſa legitima, ſufficiente ad relaxationem legis, in hoc caſu non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio, niſi forte diſpẽſans ſit Princeps, & ſit in his, quæ ſunt mere de iure poſitiuo.

Secunda Concluſio.

Qñ prælatus diſpenſat cũ ſubdito cũ cã legitima, tenetur ſubditus eidem obedire.

Si vero prælatus præcipiat aliquid ſubdito, diſpẽſando ſecundo modo, hoc eſt, cum cauſa legitima, in tali caſu tenetur ſubditus illi obedire. Hæc Concluſio probatur, nam ex quo acceſſit legitima diſpẽſatio, opus illud pro tunc non eſt contra, aut præter Regularem vitam: & ſi ex alia parte ſubeſt cauſa præcipiendi, & fiat propter aliquem finem ſubordinatum Regulari conuerſationi, ſeu vitæ, ad quam omnia præcepta ordinantur in Religionibus, faciendum id eſt, & non vlla ratione excuſatur ſubditus ab eiuſmodi adimpletione. Pro quo facit dictum Diui Bernardi, lib. de diſpenſat. & præcepto, vbi inquit: Votum meum non augeat, nec minuat prælatus ſine neceſſitate. His verbis inſinuans, quod quãdo neceſſitas adeſt, poteſt illud augere, atque minuere prælatus, ac præcipere aliquid, quod alias ſit, aut eſſe videatur contra Regulam. Nam præcipiendo diſpenſat, aut ſaltem diſpenſare videtur, cũ poſſit, & ita ſubditi in hiſce rebus, quando prælati aliquid eiuſmodi ſibi præcipiunt, attendere debent, an in eo caſu ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, & ſi eam viderint eſſe talem, clauſis oculis debent obedire, quia non debent præſumere, quod prælati prædicti contra conſcientiam, & animam ſuam, idipſum ſibi præcipiant, niſi diſpẽſando cum eiſdẽ. Attamen ſi viderint nullam eſſe prorſus diſpenſationis cauſam, nec prælatum hac de re multum curare, non illi in eo caſu contra Regulam, ſeu Regulæ præcepta tenentur obedire, neque eius iuſſa executioni mandare, niſi vt dictum eſt, iuſta interueniente cauſa cum ipſis diſpenſet.

Nota hoc v[…] de pro diſp[…] ſatione prl[…] rũ cũ ſibi ſu[…] tis, & quali[…] in hiſce re[…] ipſi ſe hab[…] debeant.

ARTICVLVS IX.

Quænam ſit iuſta cauſa diſpenſandi cum aliquo Religioſo, vt ad aliam Religionem laxiorem ſe transferre poſſit?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concl.

Prima Concluſio.

Sufficiẽs cauſa tranſeundi ad aliam ſtrictiorẽ Religionem eſt zelus maioris perfectionis ſeu declinatio ſuæ Religionis a debita perfectione.

AD hoc, vt aliquis Religioſus ſe transferat, ad aliam Religionem ſtrictiorem, ſufficiens eſſe cauſa videtur, zelus perfectionis Religionis, vel declinatio ſui Ordinis à debita perfectione. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Thomæ 2. 2. q. 189. artic. 8. & Sylueſt. *ver. Relig. 4. §. 1. & 2.* & Nauar. *in c. Statuimus, n. 4.* & Cord. ſuper noſtram Regulam Fratrum Minorum, c. 2. q. 17. à cuius Cõcluſionis probatione, & ampliori tractatione conſulto ſuperſedeo, quia hac de re in præcedenti Tomo, q. 51. per plures Articulos plura diximus, agendo de Religioſis profeſſis, quantum attinet ad tranſitum ad alios Ordines.

Secunda Concluſio.

Ad hoc vt Religioſus ſe trãſferat ad Religionẽ laxiorẽ, ſufficiens eſſe cã videtur infirmitas, corpor[…] debilitas, alia[…]que huiuſmodi ad ſeruãdas auſteritates pr[…]ris Religioni[…]

Ad hoc, vt aliquis Religioſus ſe transferat, ad aliam ordinem laxiorẽ, iuſta & ſufficiens cauſa eſſe videtur, infirmitas, ſiue debilitas, & delicata cõplexio, ad obſeruãdas auſteritates ſuæ Religionis. Hæc Concluſio eſt etiam D. Th. loco ſupracitato, & Syluestri, & Nauarri. De qua etiam plura diximus ſupra, loco citato in præced. Tomo, vbi etiam diximus ad id eſſe militam, atque ſufficientem cauſam, vrgẽs parentum neceſſitas, vtpote ſi in Ordine proprio, non ſit commoditas ad ſubueniendum illis, per modos licitos, & congruentes ſuæ Regulæ. In tali caſu communis eſt Doctorum opinio, quod eſt ſufficiẽs cauſa ad diſpenſandum cum dicto Religioſo, vt ſe transferat ad aliam Religionem laxiorem, ẽt Monachalem, dummodo eiuſmodi Religioſus non ſit ex Mendicantibus, quia talis tranſitus eſt ſibi prohibitus per Extrauag. Martini IV. quæ incipit, *Viã ambitioſæ cupiditatis*, niſi forte quis dicat, ſupradictam prohibitionem eſſe intelligendam, quando fit ſine iuſta cauſa, aut cum illa, virtute alicuius licentiæ ſpecialis, & non ex conceſſa à iure facultate.

Tertia Concluſio.

Ad hoc, vt Religioſus ſe trãſferat ad laxiorẽ Religionem ẽt ſufficiens eſſe cã videtur iuſta ignorantia de his, quæ profitenda erant in tali Religione

Erit etiam ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, in eo vt quis ſe trãsferre poſſit ad laxiorem ordinem, iuſta ignorantia de his, quæ profitentur in tali Religione. Hæc Concluſio eſt expreſſa Patris Cordub. loco ſupracitato, & ꝓbatur & declaratur Cõcluſio,

nam

Digitized by Google

nam ſi quis v.g. propter ſuam ignorantiam, atque ſimplicitatem, non intellexit regulam, & eius obligatoria, tempore profeſſionis, & poſtea videt ſe ſtrictius obligari, & quod alumni illius Religionis laxius viuunt communiter, licite poſſet cum illo diſpenſari, vt ad alium Ordinem ſe transferat, ſeruatis ſeruandis, quæ ſupra in præcedenti Tomo diximus eſſe obſeruatu neceſſaria, ad hoc, vt licite fieri poſſit eiuſmodi tranſitus. Et ratio dictæ Concluſionis eſt, nam cum intentio, & voluntas ſupradicti non fuerit ſe obligare in profeſſione ſua, ad tantam vitæ rectitudinem, perfectionem, ſiue auſteritatem, quanta in illa Religione iuxta regulam obſeruari præcipitur, ex præceptoque obſeruari habet, ſufficiens eſſe cauſa videtur ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem Religionem ſe transferat. Sed difficultas eſt, an ad idipſum ſufficiat difficultas, & moleſtia, quam quis patitur, ad obſeruáda ſuę Religionis pręcepta? De quo ſit quarta Concl.

Quarta Concluſio.

Difficultas, q̃ ſe tenet ex parte diſpẽſati, aut ex illius prauo habitu, non eſt ſufficiens cā diſpẽſãdi, ad hoc, vt quiſpiam ſe trãſferat ad laxiorẽ Religionem.

Si difficultas ſit in re ipſa, vtpote, quia inconſulta prudentia, non commenſurando vires ſuas, & Religionis aſperitates cũ ſua delicata complexione profeſſionem emiſit, in tali caſu dicta difficultas, atque temeritas, ſufficiens eſt cauſa diſpenſandi, ſecus eſt autem, ſi difficultas illa ortum habet à prauo ſuo habitu, & deprauata conſuetudine, nam in tali caſu non erit cauſa ſufficiens. Hæc Concluſio iã ſatis patet ex ſupradictis, & quia nemo debet ex delicto reportare commodum; ſit quinta Concl.

Quinta Concluſio.

Difficultas, q̃ ſe tenet ex parte Religionis ex aliquo incidẽti caſu poſt factã profeſſionẽ, vtpote infirmitas ſuperueniẽs, nõ eſt ſufficiẽs cā diſpenſandi vt quis ſe trãsferat ad laxiorẽ Religionem.

Si vero difficultas ex aliqua cauſa obueniat, poſt profeſſionem factam, vtpote ex aliqua infirmitate, vel quacumque alia ratione, non eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt quis tranſeat ad aliam Religionem, nam in tali caſu Religionum pręlati cum ipſo diſpenſare poſſunt, & debent in eiuſdem aſperitatibus. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 7. art. 3. reſpondendo ad prædictam dubitationem, in caſu tamen quo dicti prælati diſpenſare nolint, & Fratres murmurent, dicendo illum relaxare Religionem magis prę oculis habentes literalem ſenſum, ſeu potius exteriorem auſteritatem, quam pietatem, & charitatem, crediderim ſufficientem eſſe eam cauſam, ad diſpenſandum cum illo. Item, & perſequutio magna ſi ſuboriatur alicui in aliqua Religione, cui ille nullam dedit cauſam, ſed vt dicitur, odio habetur gratis. Et tandem vt hęc omnia vnico concludamus verbo, dico, quod hac de re non poteſt tradi regula certa, & determinata, ſed maxima ex parte id relinquendum eſt arbitrio ęqui, & boni viri, quapropter ab huius rei ampliori tractatione ſuperſedeo, cum in pręcedenti Tomo loco ſupracitato, & in pręced. Quęſt. art. 4. & 5. de hoc argumenti genere plura diximus.

ARTICVLVS X.

Vtrum quando Papa, aut eius Legatus, conceſſam à ſe diſpenſationis gratiam alicui committunt Ordinario, vt verificata narratiua diſpenſet cum aliquo, morte Papæ, aut Legati concedentis finiatur eiuſmodi delegatio?

SAepiſſime contingit, quod Papa, ſiue ipſius De legatus, conceſſam à ſe diſpenſationis gratiam, alicui committunt Ordinario, vt verificata narratiua, diſpenſet cum aliquo, atque ita fieri pręcipit Concil. Trident. *ſeſſ. 22. de reform. cap.* 5. & idipſum contingit in Religionibus, cum Fratres, ſiue Moniales expoſcunt a Papa, ſeu ab eius Apoſtolico Nuncio, diſpenſationes aliquas, ſuper aliqua re, quam ipſi narratiuam Pręlatis Regularibus committunt, vt ipſa verificata cum eiſdem diſpenſent: quęritur nunc, an eiuſmodi delegationes finiantur morte concedentium? Cui difficultati breuiter, atque reſolutiue reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Nõ extinguuntur, nec expirãtur morte Papæ delegationes, q̃ conceduntur ad diſpenſandum cum aliquibus.

Diſpẽſatione, ſiue delegationes ſupradictæ, morte Papæ, aut Nuntij Apoſtolici concedentis, minimè ſpirant, aut exſtinguuntur. Hanc ſententiam, & Concluſ. tenet expreſſe Syluest. *verbo gratia, §.* 2. & eſt communis omnium Doctorum Iuriſcõſultorum reſolutio. Qui omnes eam intelligunt, atq. intelligendam eſſe volunt, etiam vt dicitur, re integra, & quamuis prædicti Prælati non diſpenſauerint, aut nondum gratiam diſpenſationis acceperint. Nam dicta diſpenſatio, quantum eſt ex parte Papæ, ſiue eius Nuntij Apoſtolici, iam plene facta eſt, in gratiam, atque in fauorem petentis, dum tamen vera ſit narratiua, dictiſque Prælatis, ſiue Ordinario tantum committitur, aut demandatur, exequutio gratiæ iam factæ, nec ipſis committitur ſubſtantia, aut aliquid ſubſtantiale cauſæ, an expediat, vel non expediat id facere, tanquam Iudicibus delegatis, ſed ſolummodo, an ſit vera facti præteriti enarratio, qua ſtante, iniuſti eſſent eiuſmodi Prælati, ſi non diſpenſarent. Sed quidquid de hoc ſit, certiſſimum eſt, redeundo ad noſtrum propoſitum, quod exequutio gratiæ iam factæ non ſpirat morte concedentis, vt late proſequitur Couarr. in prac. qq. cap. 11. num. 2. colum. 3. Nec dictis obſtat *cap. ſi cui, de præbend. in 6.* ex quo nonnulli volunt colligere contrarium. Nam reſpondetur, quod ibi illa gratia facta eſt, ſi in vita eiuſdem Papæ, vacaret præbẽda in communi, quam ipſe iure ordinario poterat conferre, at in propoſito eſt ſingularis diſpenſationis gratia (vt ſupponitur) iam a Papa facta, eiuſmodi priuatæ & particulari perſonæ, & Prælatis Regularibus, ſiue Ordinario tantummodo conceditur exequutio. Quę pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Exequtio gratia iam facta, nõ expirat morte concedentis.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati Regulares in foro exteriori diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis committentibus aliqua delicta, propter quę in aliquibus conſtitutionibus Apoſtolicis appoſita eſt pęna, vt ipſo facto ſint priuati omnibus officijs, & inhabiles ad alia in futurum?

PRo huius Articuli intelligentia, & reſolutione, oportet in memoriam reducere, quę dicta ſunt ſupra, nempe, quod Pręlati generales, & Prouinciales, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, poſſunt circa ſibi ſubditos, quidquid Epiſcopi circa ſuos, per gloſſ. ſingularem, & communiter receptam *in Clem. 1 de reb. Eccleſ. non alienand.* de qua ſupra pluries diximus in multis occurrentibus caſibus. Secundo eſt aduertendũ, quod Alexand. III. in cap. at ſi Clerici, §. de adulterijs, de iudic. concedit Epiſcopis, vt in adulterijs, alijſque minoribus delictis, cum Clericis peracta pœnitentia diſpenſare poſſint. Hic inquirendum, atque diſputandum ſe ſe offerebat de grauitate huius criminis, & quęnam dicantur, ſeu dici debeant crimina, ſiue delicta adulterio minora, quę vero maiora? Sed hæc res propriam habebit ſede, & locum in alio Tomo, vbi Deo dãte, agẽ-

dum erit à nobis, de pœnis correſpondentibus omnibus in vniuerſum delictis. Pro nunc dixiſſe ſufficiat, quod inter maiora delicta à Doctoribus, ſimplex fornicatio enumeratur, qua maius eſt adulterium, vt docet D. Auguſtinus, & habetur *in cap. adulterij malum, 32. quæſt. 7.* vincitur autem adulterium ab inceſtu, prout ibidem dicitur, ſed omnibus his grauiora, atque maiora ſunt Sodomia, & crimen aſſaſſinatus, & homicidium qualificatum, vt habetur *in d. cap. adulterij malum, & in cap. ille qui, 22. q. 5.* Ex quibus omnibus colligitur, quod Epiſcopi cum Clericis, peracta pœnitentia, diſpenſare poſſunt in pœnis correſpondentibus delicto adulterij, ipſoque minoribus, non autem in maioribus, nam hæc ſpecialiter Papæ reſeruantur. His vtcumque ſic dictis, atque præmiſſis, difficultati propoſitæ breuiter reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Prælati Regulares in exteriori foro diſpẽſare poſſunt cũ ſibi ſubditis peracta pœnitentia in oĩbus pœnis delictorũ adulterio minorũ, non autẽ in maioribus.

Prælati Regulares in exteriori foro diſpenſare poſſunt cum ſibi ſubditis, peracta pœnitentia, in omnibus pœnis, quæ fuerint poſitæ propter aliqua crimina, atque delicta adulterio minora, non autem in maioribus. Hæc Concluſio iam plane conſtat ex ſupradictis. Sed intelligenda eſt Concluſio, non reſeruante ſibi ſpecialiter Papa pœnam alicuius delicti. Sicque poſſunt prædicti prælati diſpenſare cũ ſibi ſubditis in omnibus irregularitatibus, atque depoſitionibus verbalibus, & priuatione officij, ſiue beneficij, & inhabilitatibus ad ea, ſiue alia, peracta pœnitentia, quando reſultant ex delictis non adulterio grauioribus. Quod fuiſſe per Summum Pontificem determinatum, & ſtatutum, rationi fuit quam maxime conſonum, nam licet eiuſmodi delicta ſint grauia, multa itẽ animaduerſione digna, frequenter tamen committuntur, graueque eſſet omnis, propterea ſemper ad Sedem Apoſtolicam recurrere, ad diſpenſationem impetrandam. Ad conſulendum ergo tanto Clericorum damno, & labori, Alexand. III. eiuſmodi diſpenſationes, Epiſcopis peracta pœnitentia commiſit, & dico, peracta pœnitentia, quia ita habetur ibidem, & quia nemo præter Pontificem Maximum diſpenſat, aut diſpenſare poteſt, abſque cauſæ cognitione. Circa hanc materiam iterum redibit ſermo, quando agemus de pœnis contractis à Religioſis, introducentibus mulieres in Monaſteria virorum. Atq; ita pro nunc hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XII.

Qualiter in negotijs, cauſis, & neceſſitatibus occurrentibus vtendum ſit Epicheia.

Quidnã ſit epicheia, et qualiter ipſa competat, nõ ſolũ prælatis verum ẽt ſubditis.

IAm ſupra ſemel atque iterum dictum eſt, quod epicheia proprie, atque in rigore loquendo, non eſt diſpenſatio, ſed multum ab ea differt. Non enim eſt eximere ſubditum per licentiam à lege in caſu, quo illam obſeruare tenetur, iuſta & rationabili interueniente aliqua cauſa, (quod proprie ad diſpenſationem pertinet) ſed explicare, atque declarare, quod in illo caſu non teneatur obſeruare legem. Quo fit, vt epicheia non ſolum competat prælatis, verum etiam ſubditis, in quo etiam à diſpenſatione differt, quæ ſolum Prælatis conuenit. Vt igitur ſciri poſſit, qualiter dicta epicheia ſit vtendum, tam à ſubditis, quam à prælatis, quod maxime cognitu eſt neceſſarium, ad regimen Reipublicæ, & ad pacandas, & quietandas multorum Religioſorum conſcientias, qui plus nimio interdum innumeris agitantur, & moleſtantur ſcrupulis, quæſtionem hanc in præſentiarum in medium libuit producere, vt præ manibus habeantur, quæ ad hoc propoſitum viſa fuerint neceſſaria, cui vt debite ſatisfaciam, pro meo more reſolutiue reſpõdeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Præcepta Dei quãuis ſtricte ſint obſeruanda, nõ tamen obligãt ad vix poſſibile.

Quamuis præcepta Dei noſtri Optimi Maximi ſtricte, & ad vnguem ſint obſeruanda, quoad maxime fieri poterit, vtpote in quorum ſtricta, & rigoroſa obſeruantia ipſe Deus ſummopere delectatur, iuxta illud Pſalmi 118. *Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis.* Non tamen hoc ita eſt intelligendum, vt exiſtimemus, quod velit nos Deus obligare ad vix poſſibile, ſeu ad nimis difficilia, quæ ciuiliter, & moraliter loquendo, quæ talia ſunt, ſecundum iura, cenſentur, & reputantur impoſſibilia. Hæc Concluſio cum multis, & argumentis, & auctoritatibus poſſet comprobari, hoc ſolummodo ero contentus dixiſſe, quod iuxta Sapientis dictum *Sentiendum eſt de Domino in bonitate, atque in ſimplicitate cordis quærendus eſt.* Cui concinit illud, quod Lucæ 10. dixit Chriſtus Dominus, nempe *ipſius iugum eſſe ſuaue, & onus eius leue.* Quod haudquaq; recte dici poſſet, ſi obligaret nos Deus, vt præmiſſum eſt, per legem ſuam ad impoſſibilia, ſeu nimis difficilia, vel ad id, quod ciuiliter, & moraliter loquendo, cenſeretur, & reputaretur impoſſibile. Quibus & accedit aliud eiuſdem Sapientis dictum, quo dixit Prouerb. 30. *Noli eſſe nimium iuſtus, nam qui vehementer emungit, elicit ſanguinem.* Sapien. 1.

Hinc fit, vt in obſeruantia ſupradictæ legis, & quorumcumque aliorum præceptorum, generale, & vniuerſale ſit omnium Doctorum conſilium, recte hac de re ſentientium, quod potius eſt declinandũ ad æquitatem, quam nos in præſentiarum vocamus epicheiam, quam ad rigorem. Aiunt enim, Ius eſſe medium quoddam inter æquitatem, & rigorem, atque inter hæc duo extrema, potius ad æquitatem, quam ad rigorem oportere declinare. Ad quod propoſitum dicunt Iuriſconſulti, quod rigor eſt exceſſus, ſiue auſteritas Iuris, ſiue legis aliquando ad terrorem tantum ſcriptus, qui ſeruandus nõ eſt, niſi vbi exemplũ mali timetur, *per cap. ſed & illud, diſt. 47.* Aequitas vero, inquiunt, eſt iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata, quam ſemper Iudices, atque prælati habere debent præ oculis, nam melius eſt de miſericordia, quam de ſeueritate reddere rationem, iuxta *cap. alligant, 26. q. 7.* facit & *l. quod ſi effici, ff. de eo quod certo loco, & c. diſciplina, diſt. 45. cap. ponderet, diſt. 50.* quo fit, vt ſemper iura humana intendant cum miſericordia punire, *iuxta regulam in pœnis. in 6.* Idque merito, cum à diuino deriuentur iudicio, in quo, vt ex ſacra pagina frequentiſſime habetur, iuſtitia ſemper cum miſericordia eſt temperata. Ex qua Concluſione atq; generali regula elicere poterunt oẽs tam prælati, quam ſubditi, qualiter ſe gerere debeant in diuinæ legis, atque aliorum præceptorum obſeruantia, ita vt quamuis ſint nimis obſeruantes, non tamen nimis rigidi, aut ſcrupuloſi. Sed ſciant multoties, quinimo, & frequentiſſime, aut ſaltem quandocumq; neceſſitas id expoſcit, vtendum eſſe ab ipſis epicheia, & æquitate, quæ eſt interdum à verbis legis diſcedere, ſeruata tamen eiuſdem intentione, & reſpectu habito ad illud, q diceret, & determinaret, atq; diffiniret Deus ipſe, & quilibet legiſlator conſultus in tali caſu. Sed vt ad magis particularia deſcendamus, eſt 2. Concl.

Qualiter ſit intelligendum, Ius eſt quaſi medium inter æquitatem, & rigorem.

Iudices, & prælati ſe eſſe debent pronos, & propenſi ad æquitatẽ, potius quã ad rigorẽ.

Secunda Concluſio.

Haudquaquam credendum eſt, quod velit Deus Optimus Maximus, aut Eccleſia, quæ Spiritu Sancto regitur, & gubernatur, per leges ſuas obligare

nos

Non eſt credē dū, quod Deus ſiue Eccleſia p ſua præcepta obligare nos velit ad aliquid ſtultū atq; inurbanum, ſeu per quod ſtulti & fatui reddamur.

Pſa. 30.

Eccl. 15.

nos ad exequendum ea, quæ adimplentes ſtulti & fatui omnino redderemur, ſeu ex quorum obſeruātia omnino tolleretur vrbanitas, & honeſtas, & communis hominum conuictus. Hæc Concluſio ſatis eſt clara, & manifeſta, nam non credendum eſt de Deo, aut eius Eccleſia, quod imponere voluerint nobis onera grauia, atque incomportabilia, quæ nullo modo portare poſſimus. Id quod Chriſtus Dominus in Phariſæis acriter reprehēdit ſolum Matth. 23. Non etiam Deus, aut eius Eccleſia vult, aut nobis conſulit nenias, aut quod ſic ſe habeat homo, vt alijs ſit ludibrio, & opprobrio. Pro quo facit quam maxime illud quod dixit Regius Pſaltes olim Pſal. 30. nempe, *quod odit Deus obſeruantes vanitates ſuperuacue.* Sapiens etiam Eccleſiaſt. 15. incipit, *quod diſplicet eidem infidelis, & ſtulta promiſſio*, & alibi dicitur, *quod omnia Domini mandata, iuſtitia ſunt, æquitas & iudicia.* Qua de re videatur gloſſa, & Innocen. *in cap. nouerit, de ſententia excommunicationis*. Eadem ratione, nec etiam vult ipſe Deus, aut Eccleſia obligare nos ad quippiam, ex quo graue aliquid immineat malum probabiliter, & quod non niſi cum magno damno, atque detrimento noſtro fieri poſſit, aut ex quo neceſſe ſit, quod aliquod ſequatur ſcandalum. Quæ omnia ſunt maxime notanda, atque conſideranda, vt ſciamus qualiter nos obligent leges diuinæ, ſiue Eccleſiaſticæ, & quorumcumque aliorum præceptorum obſeruantia. Sed tamen, ne ex his quiſpiam decipiatur, aduertere etiam libuit, quod non de facili iudicare debemus, quamcumque cauſam in diuinis præceptis, ſiue Eccleſiaſticis adimplendis, difficultatem eſſe quam maximam, mentiaturque proinde iniquitas ſibi, vt dixit Regius Pſaltes olim Pſalm. 76. fingendo neceſſitatem, vbi forſan nulla eſt omnino neceſſitas; quinuero oportere, quod neceſſitas ſit certa & manifeſta, aut ſaltem multum apparēs, repræſentētque imminentia inconuenientia, mala & ſcandala, ſeu incommoda, quæ ex alicuius legis obſeruantia poſſunt exoriri. Quibus in rebus vt non errare contingat, optimum erit conſilium in negotijs dubijs, vt ſemper aliorum deſumatur conſilium, & Sapientum, atque Religioſiſſimorum hominum ſtetur iudicio. De quo etiam ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Quantum valeat Sapientū conſiliū ad pacandas conſcientias, et qualiter qui illud ſequitur tutus remanet in conſcientia.

Ad pacandas, atque quietandas, nimium timoratas, & ſcrupuloſas conſcientias, magni refert, multumque valet ſapientum, & Religioſiſſimorum hominum ſpectare conſilium, nam qui cum conſilio aliquid agit, deponendo conſcientiam erroneā tutus remanet in conſcientia. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Antonini de Florentia 1. par. titu. 3. cap. 10. & Gerſon 5. par. de remed. contra puſillanimitatem, alphabeto 69. litera Q & in tractatu de diuerſis Diaboli tentationibus, alphabeto 70. litera etiā Q, vbi latiſſime agit de hac materia, nēpe de quietanda conſcientia dubia, & tollendis multorum ſcrupulis. Pro quo ſupradicti tradunt generalem regulam, vt qui huiuſmodi habent conſcientias inquietas, dubias atque ſcrupuloſas expoſcant ſemper aliorum conſilium, illudque ſequantur, quantumcumque aliud ſibi videatur. Nam (inquiunt) in iis quæ rationabiliter dubitamus, non peccamus alijs acquieſcendo, etiamſi alias erroneum aliquid committatur, nam inuincibiliter excuſamur per ignorantiam eiuſmodi, quinuero potius mereri poterimus. Interdum, propter humilitatem, dum captiuamus intellectum & voluntatem noſtram, in obſequium Chriſti. Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Videatur hac de re D. Gregorius in Moralibus, explicando illa verba Iob cap. 1. quibus dicitur, *quod boues arabant, & aſinæ paſcebantur iuxta illos*, vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima. Pro qua etiam facit illud, quod dixit olim Thobias filio ſuo cap. 4. *Semper conſilium a Sapiente perquire*, & Salomon Prouerb. 3. & 22. *Ne innitaris prudentiæ tuæ, & ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt tibi patres tui.* Videatur etiam hac de re Nauarr. in ſuo Manuali cap. 27. num. 286 vbi agit de opinione eligenda, & de quibuſdam conſcientiæ nimis ſcrupuloſæ medicinis. Quæ omnia multum proderunt ad pacandas, atque aſſecurandas, multorum ſcrupuloſorum conſcientias.

Nota valde p deponenda conſcientia dubia.

Quarta concluſio.

Quid ſit inſpiciendū in rebus dubijs, ad ſciendū qualiter Eccleſia præcepta practicari debeant.

Ad ſciendum in rebus dubijs, qualiter Dei & Eccleſiæ præcepta exequi & practicari debeant, ſummopere oportet reſpicere ad communem viuendi modum virorum bonorum, prudentium, & peritorum, atque timoratorum, ex quibus deſumi debet exemplum, quorum vita eſſe nobis debet viuendi regula, nam qui tales ſunt, rectum præſumuntur habere iudicium, ſicut & rectum habent affectum. Hæc Concluſio eſt valde notanda, atque memoriæ commendanda, pro qua facit, *& cap. ſic viue, 16. quæſt. 1.* quod eſt D. Hieron. ad Ruſticum Monachum, vbi illi conſulit, vt inter bonos ſemper obſeruet meliores. Certum etiam eſt, quod in omnibus, ſed maxime in legibus humanis, & his quæ iure humano tantum ſunt prohibita, multum præualet conſuetudo, vt ſupradiximus. Etenim ſi ea fuerit præſcripta, atq. legitime introducta, eſt optima legum interpres, quinuero & tollit legem, excuſatque a peccato in totum. Tunc vel maxime, quando id quod videmus maiores noſtros facere, dum tamen ipſi ſint ſapientes, atque timorati, communiter executioni mandant. Vt itaque omnia vnico concludam verbo, dico quod in quolibet caſu, prætermittens facere, id quod lex aliqua imponit, atq. faciendum præcipit, excuſari poteſt a peccato, ſaltem mortali, quamuis non ſemper veniali, ſi id faciat bono, æquo, & ſimplici animo, ex epicheia, vti dicitur, ſiue æquitate, ſine legis, vel præcepti contēptu, ratione alicuius euitandi periculi, infirmitatis, ſiue neceſſitatis, aut cuiuſcumque alterius cauſæ, ſiue circunſtantiæ, recte conſideratæ, exiſtimando ſe non peccare mortaliter, paratus nullo modo id facere, ſi exiſtimaret id eſſe tale peccatum. Hęc regula eſt valde generalis, multumque notabilis, rationabilis, pia, & fructuoſa pro timoratis conſcientijs. De qua videantur ſupradicti D. Anton. de Florent. & Gerſon locis ſupracitatis. & Caietan. in Summa, *verbo, ieiunium, & verbo contemptus, & præceptum atque detractio* vbi ad hoc propoſitum plura licebit ad inuenire. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota generalē regulā ad pacādas et quietandas ſcrupuloſorum timoratas conſcientias.

QVAESTIO XXXII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem diſpenſandi, commutandi, atq. irritandi ſuorum ſubditorum vota, in Sex Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint in votis ſuorum ſubditorum?*

2 *Quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa ad diſpenſandum in votis?*

3 *Vtrum Prælati Regulares ſuorum ſubditorum vota poſſint commutare?*

Vtrum

4 *Vtrum Religionum Prælati, ſuorum ſubditorum vota poſſint irritare, & quonam iure?*
5 *Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint in votis volentium intrare ſuum ordinem?*
6 *Vtrum Prælati Regulares diſpenſare, commutare, atque irritare poſſint vota ſuorum Nouitiorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint in votis ſuorum ſubditorum?

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in ſubſequentibus ſunt dicẽda, oportet breuiter præmittere, quod quincupliciter, ſiue quinque modis tolli poteſt cuiuslibet obligatio voti. Primo per interpretationem. Secundo per ceſſationem. Tertio per diſpenſationẽ. Quarto per commutationem, & tandem quinto, & vltimo per irritationem. Per interpretationem tollitur votum, quando per epicheiam, quæ (vt ſupra diximus) eſt iuſta legis interpretatio euidenter conſtat ipſum non obligare, vt ſi verbi gratia, emiſit quis votum ieiunandi poſtmodumque in aliquam incidit infirmitatem, per epicheiam, atque iuſtam legis interpretationem, abſoluitur a ieiunij vinculo, & obligatione. Per ceſſationem vero tollitur votum, & obligatio ipſius, tunc quando extinctum, atque adimpletum eſt tempus ſibi poſitę obligationis, vt ſi verbi gratia, emiſit quiſpiam votum ieiunandi per ſpatium vnius anni, ſingulis ſextis ferijs, expleto anno extinguitur eiuſmodi obligatio. Per diſpenſationem tollitur, quando iuſta exiſtente cauſa Superior, ſiue Prælatus diſpenſat, eximendo ſubditum a tali obligatione. Per commutationem autem, quando non ſimpliciter, & abſolute diſpenſat, ſed emiſſum votum commutat in aliud ęquale, ſiue melius ad modum infra dicẽdum. Tandem vltimo tollitur votum, & obligatio ipſius per irritationem patriæ poteſtatis, quando pater, Pręlatus, ſiue Superior inferioris ſibi ſubditi obligationem tollit, non ſinendo illum votum adimplere, vt etiam ſtatim dicemus.

Nota q. quincupliciter tolli poteſt cuiuslibet obligatio voti, & qualiter id fiat.

Sed aduerto etiam, maximam eſſe differentiam & latiſſimum diſcrimen, inter diſpenſationem, cõmutationem, atque irritationem votorum, nam irritatio non aliam requirit cauſam, quam meram voluntatem illius, qui ad irritandum facultate, & poteſtate pollet, *per cap. puella 20. q. 2. cap. manifeſtum, 33. q. 5.* & omnes Doctores communiter. Diſpenſatio vero requirit cauſam iuſtam, & rationabilem, quam qui habet, & auctoritatem diſpenſandi, poteſt omnino votum tollere, & obligationem ipſius relaxare, abſque eo quod loco emiſſi voti aliquid iniungat vouenti, & tam vouens quam ille qui diſpenſat, manent in conſcientia ſecuri. Quod aliter contingit in commutatione, nam commutatio, quę eſt, quaſi redemptio voti, exigit vt id, in quod votum eſt commutandum, & redimendum, ſit ęque bonum, aut melius ac illud, quod quis vouit. Tunc requiritur, quod ſit æque bonũ quando ex aliqua rõnali cã fit cõmutatio, tũc vero melius quãdo fit ſine aliqua cauſa, ſed ſolũ ex mera voluntate commutantis, vt recte tradit Caietanus 2. 2. quęſt. 88. articul. 12. Ex qua doctrina infert Nauarr. in ſuo Manuali capit. 12. nume. 63. quod qui poteſtatem habet ſimul ad diſpenſandum, & commutãdum põt partim diſpenſando partim vero commutando votum relaxare ſine cauſa omnino iuſta ad ipſum votum omnino relaxandũ, imponendo ei etiam ſimul aliquid loco eiuſdem voti licet ſit minus eo, quod vouit, nam diſpenſatio aliquid debet operari. Hæc ſunt valde notanda, atq; memoriæ commendanda. Quibus ſic præmiſſis, vt propoſitæ difficultati ſatisfaciam, ac ſimul breuiter, & reſolutiue complectar omnia fere ea, quę ad hanc materiam votorum ſpectant, propoſito Articulo reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

De differentia, quæ verſatur inter diſpenſationem, commutationem, atq. irritationẽ votorum.

Irritatio votorum non aliam requirit cauſã, quam ſolã meram, & liberã voluntatem illius, qui in id ipſum auctoritate, & poteſtate pollet.

Nota valde differentiam, quæ verſatur inter diſpenſationẽ, & commutationem votorũ.

Prima Concluſio.

SOli Prælati Eccleſiaſtici de iure auctoritatem, & facultatem habent diſpenſandi, & commutandi vota ſuorum ſubditorum. Hæc Concluſio eſt certa, & manifeſta, conſtatque expreſſe ex doctrina D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. art. 12. vbi eam multis & efficaciſſimis rationibus comprobat, ſed maxime ex doctrina D. Pauli 2. ad Corinth. 2. vbi de diſpenſatione agens, inquit, *nam & ego quod donaui, ſi quid donaui propter vos in perſona Chriſti.* Ex quibus infert D. Th. quod ſoli Prælati Eccl. diſpenſãt diſpenſareq. poſſunt in votorum obligatione, facereque ipſorum commutationem, vtpote qui auctoritatem gerunt Eccleſiaſticæ Reipublicæ, viceſque Dei habent in Eccleſia, quæ myſtice eſt corpus Chriſti. Quo fit, vt quamuis multi alij poteſtatem & facultatem habeant irritandi vota ſuorum inferiorum, vtputa pater, & eo deficiente mater, quæ tutelam filiorum ſuſcepit, ipſique tutores, & curatores pupillorum, ſeu minorum ſuorum, mariti etiam ſuarum vxorum, & domini ſeruorum, non tamen diſpenſandi, aut commutandi vota facultatem habent, ſolummodo Prælati Eccleſiaſtici, vt tenet communis Doctorum ſententia cum D. Th. vbi ſupra, & cum ſententiarum Magiſtro in 4. ſent. diſt. 38. Qua de re videatur ſuprad. Nauar. vbi ſupra num. 68. & 75.

Soli Prælati Eccleſiaſtici de iure auctoritatẽ, & facultatẽ habent diſpenſandi, & commutandi vota ſuorum ſubditorum.

Secunda Concluſio.

Solus Papa Romanuſque Pontifex diſpenſat, atque diſpenſare poteſt ſuper quinque votis, hoc eſt ſuper voto perpetuæ Continentiæ, Religionis, Peregrinationis in Hieruſalem, vel Romam, & ad S. Iacobum de Compoſtella, cui & de nouo vt dicitur, additum eſt votum dominæ noſtræ Lauretanæ. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, de qua videndus eſt ſupradictus Nauarr. loco ſupracitato num. 75. vbi inquit, quod quamuis nullus textus reperiatur, qui omnia dicta vota ſoli Papæ reſeruet, præter votum in Hieruſalem, *per cap. ex multa, de voto, iuncta gloſ. ſingulari verbo incumbit,* quinimmo neq; hoc, quando ex deuotione, & non in ſubſidium Terræ Sanctæ fit ſecundũ Panor. in d. cap. ex multa, quem multi ibi ſequuntur, tamen iuxta ſtylum Romanę Curiæ omnia ſupradicta quinque vota ſunt ſummo Pontifici reſeruata. Quod ſane colligitur ex extrauaganti Sixti Quarti *cap. Etſi Dominici, de pæn. & rem.* Vnde ſecundum multorum opinionem, quicumque inferior ab aliquo iſtorum votorum tentaret abſoluere, præterquam quod peccaret mortaliter, pœnam etiam excommunicationis incurreret per dictam Extrau. quod quidem dictus Nauarr. non credit eſſe verum, niſi in illis, qui ex facultate, vel conceſſione eiuſdem Papę Sixti Quarti abſoluuntur, quoniam de ipſis, ea tantummodo loquitur, vt ſequutus Syluest. verbo excommunicatio, 7. caſu 32. & Angel. verbo excommunicatio 5. §. 31. ſupradict. Nauarr. tenet ſuper Extrau. dictam. Videantur hac de re, quæ diximus ſupra quæſtione nona articul. 8.

Solus Papa Romanus Põtifex diſpenſare põt ſuper quinque principalib. votis.

Tertia

Tertia Concluſio.

In reliquis autem votis, a ſupradictis principalibus diſpenſare poſſunt Epiſcopi, aliique Prælati Regulares cum ſibi ſubditis.

In ceteris autem votis, præter ſupradicta, generaliter poſſunt diſpenſare Epiſcopi cum ſibi ſubditis & Prælati Regulares Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes iuriſdictionem cum ſuis. Hęc Concluſ. eſt omnium DD. communis, & eam tenet expreſſe D. Thom. 2.2. q. 88. articu. 12. in ſolut. ad 3. & Mag. Soto lib. 7 de iuſt. & iur. q. 4. art. 1. & 3. & Nau. loco ſupracit. num. 75. & in cap. 21. num. 21. & 22. quam dicit eſſe tenendam, etſi Panor. *in cap. propoſuit, de conceſ. præben.* ſupradictis ſolum commutandi poteſtatem concedat. Quod inquit Nauarr. non eſt verum, propter ea quæ ipſe Panormitan. *in cap. 1. de voto*, docuit. Et addit, quod Prælati inferiores Epiſcopis, non habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem nihil tale poſſunt efficere, ſecundum Innocentium *in dicto cap. 1. de voto*, communiter receptum ab Hoſtienſe, & à reliquis Iuris Doctoribus, niſi ad id præſcriptione vel particulari priuilegio muniantur, poſſunt tamẽ dicti Pręlati ſuorum Religioſorum vota irritare, vt amplius infra ſuo proprio loco dicemus. Quod ſolum forſan fallere dicit in aliquibus Abbatibus, ſi ſint exempti, qui etiam cum ſuis ſubditis poterunt in votis diſpenſare, quoniam ipſorum iuriſdictio quaſi Epiſcopalis reputatur, per gloſſam ſingularẽ, & communiter receptam *in Clemen. 1. de rebus Eccleſiæ*, alias vero minime, quidquid aliqui ſenſiſſe videantur.

Quarta Concluſio.

Ad diſpenſandũ in ſupradictis votis neceſſario requiritur cauſa iuſta & rationabilis, et qui ſine ipſa diſpenſat, peccat, nec diſpenſatus manet tutus in conſcientia.

Ad diſpenſandum in ſupradictis votis neceſſario requiritur, cauſa iuſta & rationabilis, & qui ſine ipſa diſpenſat, peccat, nec diſpenſatus manet in conſcientia ſecurus. Hæc Concluſ. eſt etiam omnium DD. communis, & eam tenet expreſſe D. Th. 2.2. q. 88. art. 12. adeoque vera eſt, vt nec ipſe ſummus Pontifex pro mera ſua voluntate, & ſine vlla iuſta cauſa vota poſſit diſpenſare, aut commutare, vt expreſſe tenet ſuprad. Nau. in d. Man. cap. 12. nu. 76. quod & probat per *gloſſ. ſingularem, in c. non eſt de voto*, & inquit, quod diſpenſatus ſine iuſta cauſa, etiam à Papa, non eſt in conſcientia ſecurus, *per d. gloſſ. & c. non eſt. de voto.* Ad quod probandum & confirmandum adducit *c. venientes, de iureiur.* vbi dicitur, quod in quocumque iuramento (id quod & de votis pariter intelligendum eſt) debet ſemper intelligi, ſalua auctoritate ſummi Pontificis, vbi notat, quod non dixit, ſalua ſua voluntate, vt recte etiam loco ſupracitato ponderauit D. Tho. 2.2. q. 88. art. 12. ſed, ſalua auctoritate. Nec prædictum capitulum innuit, vota & iuramenta non obligare, ſi Papæ diſpliceant, aut ſi ſua Sanctitas contradixerit, ſed potius nullo iuramento, aut voto poſſe detrahi aut derogari iuri & auctoritati prædicti ſummi Pontificis, quominus cum rationabili cauſa poſſit in illis iuſte diſpenſare. Sed quænam ſit, aut cenſeri debeat hæc iuſta & rationabilis cauſa, dicetur in ſeq. Articulo.

ARTICVLVS II.

Quænam ſit iuſta, & rationabilis cauſa ad diſpenſandum in votis?

Quæ ad hunc articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qualibet cauſa, reddens cõplementũ alicuius voti malũ, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, ſufficiens eſt ad diſpenſandum in ipſo.

QVælibet cauſa reddens complementum alicuius voti, malum aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt ſatis iuſta, & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Hæc Concluſ. eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt D. Thom. 2.2. quæſt. 88. art. 10. & 12. & Caietanus, ibi & Nauar. loco ſupracitato, ca. 12. num. 76. in fin.

Secunda Concluſio.

Lenitas, ſeu nimia facilitas, quã quiſpiã habuit, in vouendo ſufficiens eſt videtur eſſe cauſa diſpenſandi in voto.

De aliis cauſis ſufficientib. ad votorum diſpẽſationem.

Vna etiam ex iuſtis cauſis ad diſpenſandum cũ Religioſo in aliquo voto eſt leuitas, ſeu nimia facilitas, quam habuit in vouendo. Hæc Concluſ. eſt ſupradicti Nau. loco ſupracit. nu. 77. & probat eam ex Panor. *in c. 2. de voto*, & per ea, quæ dicit expreſſe textus ibidem, idem tenet D. Anto. 2. p. titu. 11. c. 2. in prin. Quibus addunt prædicti DD. eſſe etiam iuſtam cauſam ad diſpenſandum imbecillitas eius qui vouit, ad exequendum illud, quod vouit, vtpote ad ieiunandum, vel ſimile quidpiam faciẽdum; nam de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Nec in hiſce rebus reddi poteſt, aut tradi certa omnino regula, quinuero relinquuntur Prælati, & Superioris prudentis arbitrio, iuxta quorum pietatem atque prudentiã pdicta omnia debẽt diffiniri, atq. determinari, iuxta Panor. *in c. 1. de voto*, & idem tenet *in ca. ex multa, eodem titu.* addens, quod ad diſpenſandum in votis requiritur neceſſitas, vel vtilitas publica: quòd vltimum improbat D. Nau. loco ſupraci. nu. 77. dicens, quod non neceſſario requiritur vtilitas publica, ſed ſatis eſt, quod ſit vtilitas priuata, argu. deſumpto *ex cap. 1. & 2. de voto.* Sed difficultas eſt, an ſufficiat, ſitq. idonea cauſa diſpenſandi in aliquo voto, quod qui fecit illud, nequit ſine graui difficultate, atque moleſtia adimplere? Quam difficultatẽ mouet Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q. 7. arti. 3. dubitatione vltima, de cuius mente, atque ſententia, propoſitæ difficultati per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Tertia Concluſio.

Si quis incõſulta prudẽtia nec re ſatis propẽſa aliquid deuouit, eiuſmodi temeritas ſufficiens eſt cauſa diſpenſationis.

Si difficultas ſit in re ipſa, ſcilicet, quia inconſulta prudentia, nec re ſatis perpenſa, votum ieiunij deuouit in pane & aqua, aut pedeſtrem peregrinationem, ſuis imparem viribus, huiuſmodi temeritas ſufficiens eſt cauſa diſpenſandi. at vero ſi difficultas non ex natura ipſius rei, ſed ex prauo habitu vouentis proficiſcitur, cum difficultas ipſa abſtinendi ab iniqua conſuetudine, cauſa fuerit vouendi, non eſt, aut eſſe poteſt, ſufficiens cauſa diſpenſationis & obligationis relaxandæ. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Sot. loco ſu. præcitato, vbi hac de re agit, & aſſignat aliquas cauſas, quæ ſufficientes eſſe poſſunt ad diſpenſandum in votis. Hæc de iſto Articu. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prælati Regulares ſuorum ſubditorum vota poſſint commutare?

Huic Articulo reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religionũ Prælati optime poſſunt ſuorũ ſubditorum vota commutare.

RE ligionum Prælati optime poſſunt ſuorum ſubditorum vota commutare. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Tho. 2.2. q. 88. art. 12. & omnium Doctorum communis in 4. ſent. diſt. 38. vbi hac de re agunt, & Magiſt. Soto lib. 8. de iuſt. & iur. q. 4. ar. 3. inquit, quod generaliter loquendo, omnis ille,

qui

qui poteſtatem habet ad diſpenſandum vota, quod eſt amplius; habet etiam illam ad commutandum, quod eſt minus. Sed Nauar. in Man. cap. 12. nu. 79. omnino tenet contrarium, & dicit, quod ille, qui non habet ampliorem auctoritatem, quam commutandi, non poteſt diſpenſare, & qui non pollet poteſtate, niſi ad diſpenſandum, non poteſt commutare quia iſta inter ſe ſunt valde diuerſa, & poteſtas, & priuilegium diſpenſandi poteſt aliquid operari, abſque eo, quod ad commutationem extendatur. Et addit, quod opinio Soti ſupradicta, verum habere poteſt in illis, qui ſunt eiuſmodi auctoritatem ſortiti ex iure communi, & tamquam ordinarij, non autem in his qui priuilegiorum vi, & tamquam delegati eamdem adepti ſunt, quod probat argumento deducto *ex cap. priuilegia, diſtin. 3. & cap. ſane, & cap. porro, de priuileg.* & per notata *in cap. 1. de reſcriptis*, vbi poſt alios reſoluit Decius, priuilegium ita eſſe interpretandum, vt aliquid operetur contra ius, ſed dato aliquo tali, in reliquis eſt reſtringendũ quia priuilegia ſunt reſtringenda per dictum c. porro. Sed difficultas eſt, qualiter dicta commutatio à dictis Prælatis Regularibus ſit facienda? de quo ſit ſecunda Concluſio.

Priuilegiũ ita eſt interpretandũ eſt aliquid operetur contra ius, eo tamẽ dato, ſemper eſt reſtringendum non vero ampliandum.

Secunda Concluſio.

Quid debeant Religionũ Prælati, in commutatione votorũ conſiderare.

Religionum Prælati, in commutatione votorũ, debent conſiderare & aduertere, vt illud, in quod aliquod votum commutatur, ſit melius, aut ſaltem æque bonum. Hæc Concluſio eſt generalis D. Th. omniumque Doctorum loco ſupracitato, vbi inquiunt, quod tunc ſufficit, quod ſit æque bonum, quando votum ex aliqua rationabili cauſa commutatur; tunc vero requiritur quod ſit melius, quãdo ſine aliqua cauſa, ſed ſolum ex mera voluntate facienda eſt commutatio. Sed aduerto, vt etiam dixi in principio Articuli primi huius Quæſtionis, qđ quando Prælatus diſpenſat cum ſuo ſubdito (& idem eſt iudicium de quolibet alio, qui poteſtatem habet ſimul ad diſpenſandum, & commutandum) vtendo partim diſpenſatione, partim vero commutatione, poteſt tollere & relaxare votum, ſine cauſa omnino iuſta, ad ipſum omnino relaxandum, & abſque eo quod loco ipſius imponat voventi, ſeu illi qui votum emiſit, aliquid aliud melius, ſeu æquale, ſed minus eo quod vouit, vt diximus de mente Nau. loco ſupracitato c. 12. nu. 63. in fine.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religionum Prælati ſuorum ſubditorum vota poſſint irritare, & quonam iure?

IAm ſupra diximus differentiam, quæ verſatur inter diſpenſationem, commutationem, atque irritationem votorum, & ex parte, quib. competat, ſeu competere poſſit quodlibet iſtorum. Sed nunc pro reſolutione ſuprapoſitæ difficultatis, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Summus Pontifex generaliter loquendo Religioſorum omnium vota poteſt irritare.

Generaliter loquendo ſummus Pontifex Religioſorum omnium vota irritare poteſt. Hæc Concl. eſt expreſſa Mag. Sot. lib. 7. de iuſt. & iur. q. 3. arti. 1. cuius rationem reddit, quia ſummus Pontifex eſt veluti Generalis, Prouincialis, Prior, ſiue Guardianus cunctorum Religioſorum, cui ſpecialiter ſunt ſubiecta, ac proinde omnium eorum vota, iure optimo poteſt irritare, & hoc communiter tenetur ab omnib. Sed addit ſupradictus Soto, quod idem Põtifex nõ poteſt irritare vota ſecularium, quia inquit licet habeat ſuper omnes fideles plenam poteſtatẽ iuriſdictionis, non tamen ſuper ſeculares habet poteſtatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum vota, ſicut habet illam ſuper Regulares. Sed hæc Soti opinio reprobatur à doctiſſimo P. F. Michael à Medina lib. 5. de ſacrorum hominum continentia, ca. 44. & 45. vbi dicit, quod in ordine ad fidem, & ad Euangeliũ omnes ſeculares pariter, atq; Religioſi, ſubduntur ſummo Pontifici, atq. ideo ſi quis ſecularis votum emiſiſſet, etiam intrandi in Religionem, quo inutilẽ ſe reddidiſſet ad fidei obſequia, dicit ſupradictus Doctor, quod poſſet ſummus Pontifex, ſi ſic homo ad propulſandos fidei hoſtes in bellũ, eſſet valde neceſſarius, eiuſmodi votũ irritare, ipſumque ad deſumenda arma cogere: nã propter baptiſmum ſit Papa dominus voluntatis omnium Chriſtianorum, in ordine ad ſpiritualem finem. Sed re vera, hoc non eſt ſimpliciter votum irritare, ſed tantum ſecundum quid, & commutare ipſum in ordine ad altiorem finem. At Prælati Regulares ſimpliciter irritant, ſeu irritare poſſunt ſuorum ſubditorum vota, ex hoc ſolum, quod ſunt Domini voluntatis eorum, quod etiam reſpectu ipſorum ratione particulari, & ſpeciali iure poteſt facere ſummus Pontifex, quod non concedit ſupradictus Soto reſpectu virorum ſecularium.

An ſũmus Pontifex ſecularium vota irritare poſſit.

Secunda Concluſio.

Religionũ Prælati iure ordinario irritare poſſunt, ſuorum ſubditorũ vota.

Religionum Prælati iure ordinario irritare poſſunt ſuorum ſubditorum vota. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, conſtatq. *ex cap. puellas, & c. illud, 20. q. 2. & c. manifeſta, ca. nolunt, 33. q. 5. cum ſuis gloſſis*, cuius rationẽ reddit D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 8. dicens, quod nullus, qui alterius ſubditur poteſtati, poteſt emittere votum, quod ſit validum in illis, in quibus ipſi ſubijcitur, abſque eius conſenſu, & voluntate, quod ſi contrarium fiat, poteſt qui eiuſmodi habet poteſtatem dominatiuam, tale votum irritare, idq. pro mera ſua voluntate ſine vlla alia ratione, & nullũ ipſum reddere. Quod expreſſe tenet Innoc. in hoc communiter receptus *in c. ſcriptura de voto*. Vnde ſi Religioſus quiſpiam emittat aliquod votum, de his quæ non ſunt ſuæ Regulæ, nec diuinis præceptis, aut ſuorum Superiorum ſtatutis contraria, quamuis eiuſmodi votũ validum ſit, interim quod à ſuis Superiorib. non reſcinditur, aut irritatur, poteſt tamen ab ipſis ꝓ mera ſua voluntate, ſine vlla ratione irritari. Sed eſt aduertendum, vt optime aduertit Nau. loco ſupracitato c. 12. nu. 69. in fi. quod quamuis quoad effectum, ne Monachus teneatur votum aliquod adimplere, ſatis ſit quod Superior illi iubeat, ne faciat id quod vouit, aut nolit ſibi facultatem concedere ad id agendum, eſto prius non ſit certior effectus de voto ab illo emiſſo, attamen quoad effectum, vt votum ſit irritum & inane, non ſatis eſt hoc, ſed neceſſarium eſt præterea, quod Prælatus de voto ipſo ſit præmonitus, vt ipſum voluntate & auctoritate ſua omnino caſſet, irritet, & nullum faciat, vt optime docet Caietanus 2. 2. q. 88. arti. 8. Hæc dicta ſunt de voto emiſſo ab aliquo Religioſo, de his quæ ſunt bona & honeſta, & nec ſuæ Regulæ, aut diuinis ꝓceptis, aut Superiorum ſtatutis contraria, quod eſt validũ quamdiu per Superiorem non irritatur. Secus eſt ubi de illis, quæ fiunt contra prohibitionẽ Regulæ, ſeu Prælatorum voluntatem, nam eiuſmodi vota non tenent, nec valent, niſi Prælati conſenſerint, etiamſi Monachus ignoret, rem aliquam eſſe à Prælato prohibitam, ac proinde cum nulla ſint, irritatione non indigent, prout aduertit Soto li. 7 de iuſ. & iure, q. 3. ar. 1. dubio 3. & Nau. *in c. non dicatis, nu.* 74. & Aragon. 2. 2. q. 88. ar. 8. Concl. 1. & 2.

Nota valde, ꝑ irritatione votorum, quæ cõmuniter ſunt à Religioſis.

Nota, quæ vota à Religioſis facta valeant, quæ vero non.

Ter.

Tertia Concluſio.

Religionũ Prælati irritare poſſunt ſuorũ ſubditorum vota, ſi quæ fecerunt, de non committendo tale, vel tale peccatum.

Religionum Prælati etiam irritare poſſunt ſuorum ſubditorum vota, (ſi quæ fecerunt) de non committendo tale, vel tale peccatum. Hæc Concluſio ponitur contra Caietanum, aſſerentem eiuſmodi vota à Prælatis Regularibus non poſſe irritari, quia inquit eiuſmodi materia non eſt illis ſubiecta, ait nihilominus Caietanus, quod poſſunt Prælati eiuſmodi vota in nomine domini commutare. Sed contrariam omnino ſententiam tenet Soto libro 7. de iuſtitia, & iure, quæſt. 3. articul. 1. & Nauarr. in Manua. capit. 12. nume. 65. quia inquit, quamuis Prælatus non poſſit tollere obligationem, quam ſubditus habet ad non committenda illa, vel illa peccata, ad quæ alijs legibus tenebatur, poteſt tamen tollere nouam obligationem, quam ſibi ad id de nouo impoſuit, non habens ſufficientem libertatem, abſque ſuorum Superiorum voluntate. Quantum enim ad ſpontanea domini ſunt Superiores ſuorum ſubditorum volontatum, ad quod habent etiam Prælati priuilegium quoddam ſpeciale Eugenij IV. conceſſum Monachis S. Benedicti Obſeruantiæ Italiæ, quod refertur a Collectore priuilegiorum in Compendio, *verbo, diſpenſatio* §. 25. Videatur ibidem.

Quarta Concluſio.

Omnia Religioſorũ vota quorũ materia, nec in genere, nec ĩ ſpecie nõ eſt prohibita, valida ſunt, quamuis a Prælatis irritari poſſint.

Omnia vota, quorum materia, nec in genere, nec in ſpecie, Religioſis eſt prohibita, ſunt valida, quamuis, vt prædictum eſt, a Prælatis irritari poſſint. Hæc Concluſio eſt Nauarri loco ſupracitato, cap. 12. num. 67. vbi inquit, quod non debent exiſtimari Religioſorum vota eſſe nulla, ac nullius vigoris & momenti, pro eo quod ſint a prælatis irritabilia, quinuero ſi non ſint de rebus in genere, aut in ſpecie ſibi prohibitis, valida ſunt, & ad ſui obſeruantiam obligant, quouſque irritentur ab illis, qui idipſum poſſunt facere, etiamſi prius ea numquam approbauerint. Et ratio eſt, quoniam ſemper fieri videntur ſub ea conditione, ſi Superior non contradixerit, quæ quidem conditio ſemper impleta manet, donec Superior contradicat. Secus tamen eſt de votis, quæ ab iiſdem fiunt, de rebus ſibi a Superioribus prohibitis, alioquin tamen licitis, nam eiuſmodi vota non valent, nec obligant, donec Prælatus ea approbauerit, quoniam ſemper fieri videntur ſub hac conditione, ſi videlicet Superior annuerit, aut licentiam præſtiterit. Quę doctrina eſt Caietani loco ſupracitato, quo modo venit limitandum atque interpretandum dictum Concilij Agathenſis, quod habetur *in c. Monacho*, 20. q. 4. vbi dicitur quod Monachis non licet vouere.

Nota hoc valde pro votis, q̃ fiunt a Religioſis.

Quinta concluſio.

Superiores, & prælati poteſtatẽ habẽtes irritandi ſuorũ ſubditorum vota, poſtquam ſemel in illa conſenſerint, ſine iuſta & rationabili cauſa, nõ ea poſſunt irritare.

Superiores & Prælati, poteſtatem habentes irritandi, & annullandi ſuorum ſubditorum vota, ſi poſtquam ſemel in ipſa conſenſerunt, ſine iuſta & rationabili cauſa, pro libito, aut ex malitia illa irritauerint, peccabunt mortaliter. Hæc Concluſio adducitur a Nauarr. loco ſupracitato, numero 73. & dicit eam eſſe Caietani, 2. 2. quæſt. 88. artic. 8. & ratio eſt, nam quamuis irritare poſſint ſuorum ſubditorum vota, pro libito, & abſque vlla ratione & cauſa, antequam approbentur, quoniam in hoc iure ſuo vtuntur, *per cap. puella, cap. illud*, 20. *quæſt.* 2. *cap. manifeſtum*, 33. *quæſt.* 5. at poſtquam ſemel cõſenſerunt, non poſſunt ea irritare, abſque iuſta, & rationabili cauſa, & multo minus ex mera malitia, proprioque impulſu affectu, fingentes eiuſmodi vota in maximum præiudicium vergere, cum tamen parum, aut nihil inde vergat damni, aut nocumenti. Hoc multum pro irritatione votorum eſt notandum, valdeque memorię commendandum. Et licet non deſint qui dicant, quod etiam a principio non poſſunt dicti Prælati pro mera ſuâ voluntate ſuorum ſubditorum vota irritare, & quod contrarium faciendo, ſine aliqua cauſa ad minus peccant venialiter, quam ſententiam tenet Sot. lib. 7. de iuſt. & iure, quæſt. 3. art. 1. & Sylueſt. *verbo votum*, & neque caret multo fundamento, nam ad minus eiuſmodi irritandi actus eſſet otioſus & inutilis, teneret tamẽ dicta irritatio, nec peccarent ſubditi, qui non adimplerent votum, perperam & ſine cauſa irritatum, vt optime docet Caietanus loco ſupracitato; in caſu tamen quo Prælati bono aliquo fine, præuiaq. deliberatione, & cum aliqua cauſa ſuorum ſubditorum vota irritauerint, non peccabunt, nec mortaliter, nec venialiter.

Nota valde pro Prælatis Regularibus, an pro libito irritare poſſint omnia ſuorum ſubditorum vota.

Sexta Concluſio.

Poteſtas et facultas irritandi ſuorũ ſubditorum vota cõpetit Prælatis de iure diuino, & naturali.

Eiuſmodi facultas, atque poteſtas irritandi vota compent Prælatis de iure diuino & naturali, nã ratione voti Prælati efficiuntur domini voluntatis ſuorum ſubditorum. Hanc Cõcluſionem tenet expreſſe Mag. Soto, lib. 7. de iuſt. & iur. q. 3. artic. 1. vbi mitis eam, atque efficaciſſimis rationibus comprobat, oſtendendo qualiter Religioſi, poſtquam ſemel profeſſionem emiſerunt, ita per obedientiam aſtringũtur ſuorum Prælatorum arbitrio, fiuntque ipſorum, ac deſinunt eſſe ſui, vt naturæ iure nõ poſſint inde abſque eorum iniuria, vllo modo ſuam voluntatem dimouere, non minus, ac naturales filij, nihil valent efficere contra parentum ſuorum voluntatem. Quapropter, inquit, non modo tanquam ſpirituales Prælati, ſuper ſubditorum ſuorum votis poſſunt diſpẽſare, ex vi iuriſdictionis quam habẽt, verum etiam & tamquam veri domini ſuarum voluntatum, eorumdem vota pro libito poſſunt irritare.

Nota hoc valde pro irritatione prædictorum votorum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint in votis volentium intrare ſuum Ordinem?

Huic Articulo reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religionũ Prælati ex ſpeciali iure & priuilegio diſpenſare poſſunt in votis volentiũ intrare ſuum Ordinem.

RELigionum Prælati ex ſpeciali iure diſpenſare poſſunt in votis volentium intrare ſuum Ordinem. Probatur hæc Concluſio, nam ad id habent ſpeciale priuilegium conceſſum ab Eugenio IV. Prælatis Congregationis S. Benedicti, quo fruũtur, potirique poſſunt omnes Ordines & Religiones priuilegium habentes communicationis, quod quidem priuilegium habetur in Compendio priuilegiorum, *verbo, diſpenſatio*, §. 28. vbi dicitur quod *Eugenius IV. conceſſit Prælatis dicta Congregationis S. Benedicti, perſonas volentes eorum Congregationi ſociare, quæ Religionem, locum & Ordinem alium quemcumque etiam arctiorem vouiſſent, tali voto nõ obſtante ad probationem, profeſſionemque recipere, eoſque auctoritate Apoſtolica ab ipſo voto abſoluere, & cum ipſis diſpenſare, dummodo in tali Religione, ſeu Ordine, de quo vouiſſent, profeſſionem non emiſerint. Quod ſi tamen ante profeſſionem emiſſam ab ipſa receſſerint Congregatione, huiuſmodi diſpenſatio, nullius ſit roboris, vel momenti.* Hæc Con-

ceſſio

Digitized by Google

ceſſio magni eſt facienda, plurimiq. æſtimanda, nã virtute ipſius, vt videtur, Regulares Prælati diſpenſare poſſunt, cum illis, qui emiſerunt votum ingrediendi, etiam Carthuſiam, vt ante ibidem profeſſionem emiſſam, intrare poſſint quemlibet Ordinum Mendicantium. Sed aduertendum eſt, quod ad id faciendum requiritur aliqua cauſa, quæ videatur legitima, nam ſummus Pontifex non concedit, niſi id quod habet, & id quod poteſt, & communis ẽ ſententia, quod nec ipſe poteſt diſpenſare ſine cauſa legitima, vt aliquis Religioſus transfeat ad Religionem laxiorem, vt tenet Panor. *in c. non eſt de voto*, & Sylu. *verbo, votum §. 3.* Sed cauſa videtur eſſe iuſta & rationabilis ad id, ſi quis puret & exiſtimet ſe melius ibidem poſſe Deo deſeruire, quam in arctiori Religione. Qua de re videatur Mag. Soto lib. 7. de iuſt. & iur. q. 4. ar. 3. Aduertendum etiam eſt, quod ſupradicta procedunt, quando aliquis poſt emiſſum votum ſtrictioris Ordinis ſiue Religionis, transfert ſe in aliam laxiorem, virtute ſupradictæ diſpenſationis; at quando non virtute diſpenſationis, ſed ex ſua voluntate, aut virtute alicuius communis priuilegij, in aliam laxiorem ſe transfert, profiteturque in ipſa, licet profitendo ſatisfaciat voto (nam in quolibet voto ſolemni includitur atq. continetur votum ſimplex) non tamen liberatur a culpa mortali, quam commiſit, intrando & ſuſcipiendo Religionem laxiorem, cum promiſiſſet ſtrictiorem, vt tenet D. Tho. 2. 2 q. 189. ar. 10. in ſolut. ad 3. & Nau. c. 12. num. 48. Qua de re plura nos diximus in præced. tom. q. 20. ar. 8. agendo de Nouitijs, ante emiſſam profeſſionem io fine. Hæc de iſto Ar. dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Prælati qui noue rũt ingred Religionẽ aliquã ſtrictiorem ingredi antur que laxiorem.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati Regulares diſpenſare, commutare, atque irritare poſſunt ſuorum Nouitiorum vota?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

OMnia Nouitiorum vota, realia & perſonalia, & mixta, vt ſunt peregrinationes, includũtur, & commutantur in ſolemne votum Religionis, ita quod profeſſione emiſſa in aliqua Religione per Sedem Apoſtolicam approbata, omnia ſupradicta vota ceſſant. Hæc Concluſ. eſt expreſſa D. Th. 2. 2. q. 88. art. 12. ad 1. & q. 85. art. 8. ad 2. & q. 189. art. 3. ad 3. & communis omnium DD. reſoluno de qua nos latiſſime egimus ſupra in præced. tom. q. 25. ar. 7. oſtendentes, qualiter omnia vota ſimplicia, includantur, & commutentur optime in ſolemne votũ Religionis, cuius rei multiplices, appoſitiſſimas atque efficaciſſimas adduximus cãs, & rationes, quas iterum referre breuitatis gratia omitto. Solum dico, quod inter omnes ipſas principaliſſima eſt, quia ſolemniter profitens totaliter mundo moritur, viuit autem Deo, ad quam vitam ſolemnis illa profeſſio dirigitur, quo fit vt ceſſante præterita vita, ceſſent etiam omnia vota in ipſa facta, non ſolum perſonalia & mixta, verum etiam & realia, quod maiorem difficultatem videbatur habere. Et ratio eſt, nam cum ipſa etiam ad regimen ſpirituale vitæ prioris fuerint emiſſa, & ille finis iam ceſſet, per tranſlationem profitentis in aliam vitam magis ſpiritualem, quod fit per emiſſionem ſolemnis profeſſionis, inde eſt, quod etiam dicta vota realia, peracta profeſſione ceſſant. Sed quid dicendum eſt de eiuſmodi votis ante profeſſionem emiſſam, tenẽturne Nouitij ea, dum exiſtent in Religione, adimplere? Dicõ, quod minime adimplere tenentur illa vota, quæ non cum ſuo ſe compatiuntur ſtatu, vt latius etiam diximus in præced. To. loco ſupracitato. Quinuerò etiamſi ſe compatiantur, non tenentur illa adimplere, ſed iure optimo commutari, & cõpẽſari poſſunt in eos labores & aſperitates, quas patiuntur in probationis anno, ſurgendo ad matutinas horas, aſſiſtendo prope ſemper in choro, vocali & mentali orationi, & in ieiunia, diſciplinas, mortificationeſq. alias innumeras, quas patiuntur. In q̃ omnia ipſorum vota in ſeculo facta, magiſtrorum ſuorum, atque Prælatorum auctoritate, tamquam in aliquid melius & magis Deo gratum, poſſunt commutari. Sed aduerto, quod Religionum Prælati, quamuis poſſint diſpenſare & commutare ſuorum Nouitiorum vota, non tamen ea poſſunt irritare, vt optime dicit & notat Nau. in ſuo Man. cap. 12. nume. 63. & 65. & ratio eſt, quia quando adhuc ſunt in Nouitiatu, non habẽt ſuper eos poteſtatem dominatiuam, ſicuti ſuper profeſſos, nec illorum voluntas tunc a dictorum Prælatorum, & Superiorum pendet voluntate, argumento deducto ex c. 1. & c. beneficium, de Regular. li. 6. Hactenus de iſto Articulo & tota Quæſtione.

Omnia vota Nouitiorũ realia perſonalia & mixta includuntur in ſolemni voto Religionis, quod emittitur in profeſſione.

Nota hoc valde.

Difficultas.

Nouitij dum in probatione exiſtunt, non adimplere tenentur illa vota, quæ non cũ ſuo ſe cõpatiuntur ſtatu

Nota hoc valde p magiſtris Nouitiorum.

QVAESTIO XXXIII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem abſoluendi ſibi ſubditos a quibuſcumque caſibus, peccatis & cenſuris, in duodecim Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Fratres teneantur de Iure ſuis proprijs Prælatis confiteri?*

2 *Vtrum prædicti Fratres, ex præcepto & ſub mortali teneantur certis quibuſdam dieb. confiteri?*

3 *Vtrum Religioſi, ad implendum præceptum, ſiue conſilium de confitendo, aut in aliquo alio caſu, teneantur peccata venialia ſub mortali confiteri?*

4 *Vtrum fieri poſſit, & ſit licitum ſtatutum, quo Religioſi & Regulares obligentur ad confitenda peccata venialia, aut mortalia alias confeſſa?*

5 *Vtrum expediat interdum a Religioſis fieri generalem omnium peccatorum ſuorum confeſſionẽ ſemel aut bis in anno, ſeu in vita, ad idque obligari poſſint ſtatuto in aliquibus Religionibus?*

6 *Vtrum Religioſi itinerantes poſſint quibuſcumque confeſſarijs Religioſis, ſiue ſecularibus cõfiteri?*

7 *Vtrum Confeſſores, per Prælatos Regulares deputati, abſoluere poſſint Fratres noſtri Ordinis, in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, atque cenſuris?*

8 *Vtrum abſolutus, virtute dictorum priuilegiorum in mortis articulo, ſi non decedat, teneatur peccata reſeruata iterum ſuo ſuperiori confiteri?*

9 *Vtrum præter dictas conceſſiones & Indulgentias, ſint aliqua alia, quibus Fratres per annum, per ſuos Prælatos, aut Confeſſores ab eiſdem deputatos, plenarie poſſint abſolui?*

10 *Vtrum Religioſi prædicti, vti & frui poſſint abſolutionibus plenarijs ſupradictis, abſque ſuorum ſuperiorum licentia?*

11 *Vtrum per prædicta priuilegia poſſint etiam Fratres abſolui ab irregularitatibus, ſeu potius cum eis in irregularitatibus diſpenſari?*

12 *Vtrum ſint aliqua priuilegia, per quæ Fratres Confeſſores diſpenſare poſſint cum alijs Fratribus, in irregularitatibus*

ARTI-

ARTICVLVS I.

Vtrum Fratres teneantur de Iure ſuis proprijs Prælatis confiteri.

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnes omniū Religionum alumni, & profeſſores, de Iure cōi tenentur proprijs Prælatis confiteri.

OMnes omnium Religionū alumni, & profeſſores, de Iure communi ſuis proprijs Prælatis tenentur confiteri, nec alteri quam ipſis, aut de ipſorum licentia confiteri poſſunt, & confeſſio aliter facta, niſi ex ſpeciali priuilegio, aut in articulo mortis, eſt ipſo iure nulla. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorū reſolutio, & habetur expreſſe in Extrau. *inter cunctas, de priuileg.* Facit *& c. ſi Epiſcopus, de pœnit. & remiſſ.* quatenus habet, quod nulla conſuetudine introduci poteſt, vt quis confeſſorem valeat ſibi eligere, abſq. licentia ſui Superioris. Quin vero eadem ratio generalis eſt, de omnib. in vniuerſum chriſtianis, atq; fidelibus, *per c. omnis vtriuſq. ſexus, de pœnit. & rem.* quod communiter intelligunt Doctores, tam Iuriſperiti, quam Theologi, non ſolum de annuali cōfeſſione facienda Proprio Prælatu, & non alteri, niſi de illius aſſenſu & licentia, verum etiam de quibuſcumq; alijs confeſſionibus, quæ fieri non poſſunt, niſi proprio Parocho, aut alteri de illius aſſenſu & licentia, quod, vt dixi, intelligendum eſt ſecluſo aliquo Superioris priuilegio, quod habeat pœnitens, aut Confeſſor, & extra caſum extremæ neceſſitatis, atq; articulum mortis. Et ratio huius Cōcluſionis in promptu eſt, in communi & in generali, tam pro Religioſis, quā pro omnib. alijs fidelib. & Chriſtianis, nam abſoluere eſt actus iuriſdictionis, quā niſi in proprium ſubditum nemo vllomodo exercere poteſt, vnde q̄uis Sacerdotes cēs in ſua ordinatione facultatem accipiant abſoluē. a peccatis, iuxta Conc. Trid. *ſeſ. 23. c. 15* & quia poteſtas ſuper corpus Chriſti miſticū deriuatur a poteſtate ſuper corpus Chriſti verum, nullum tamen poſſunt abſoluere, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habuerunt iuriſdictionem. Videatur hac de re D. Th. in additionib. ad 3. partem, q. 8 art. 4. & 5. & Magiſter Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. art. 1. 2. & 3. vbi hac de re latiſſime agit, & Sylu. *ver. Confeſſor. 1. nu. 1. & 2. cum ſequentib.* & Nau. in ſuo Manu. c. 2. de confeſſione, nu. 1. cum ſequentib.

Quod Religioſi non confiteantur, niſi Proprijs Prælatis, habetur etiam ex ſpeciali priuilegio, quod habent ad hoc omnes fere Religiones.

Secunda Concluſio.

Quod Religioſi, & Regulares, proprijs Prælatis confiteantur, & non alijs, niſi de ipſorum licentia, aſſenſu & volūtate, eſt etiam de Iure ſpeciali oīum fere Religionū, quæ ad id priuilegium habent, vel vtuntur & fruuntur aliarū Religionum priuilegijs per communicationem. Hæc Concluſio non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo & referendo eiuſmodi priuilegia: Atq; in primis, *Clemens IV. inhibuit vniuerſis Eccleſiarum Prælatis, & alijs quibuſcumq. ne confeſſiones Fratrum Minorum præſumant eorū Prælatis inuitis audire, & eiſdem Fratrib. ne aliquis eorum, niſi neceſſitatis vrgente articulo alijs, quam Prælatis ſuis, peccata ſua confiteri præſumant, vel alijs eiuſdem ordinis Sacerdotib. niſi ſecundum Regulam, & ipſius Ordinis inſtituta.* Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordin. & idem habetur, quoad Fratres Prædicatores in eiſdē Monumentis, & quoad Carmelitas, et refertur in Compend. priuilegiorum, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 5 & 6.* & *ver. confeſſiones, & Confeſſores, §. 1.* idem priuilegium habent Fratres Eremitæ Diui Auguſtini, conceſſum per Innoc. VIII. & refertur in Compend. verbo vbi ſupra, vbi aduertit Collector, quod huiuſmodi conceſſio eſt iam communicata toti Ordini per Iulium II. vt habetur in eodem Compendio *verb. communicatio priuilegiorum, §. 22.* Idem priuilegium habent Ciſtercienſes, & Monachi Ordinis S. Bernardi Hiſpaniæ, prout refertur in ipſorum Compendio, *verb. Confeſſores, §. 3.* & 4. Hoc idem conceſſit Gregorius XIII. pro Religioſis Societatis Ieſu, prout habetur in ipſorū Compendio, *tit. abſolutio, fol.* 11. quæ omnia priuilegia Iuri communi ſunt quam maxime conſona, atq; conformia, cum ſicut dictum eſt, ſecundum Ius commune, nullus Sacerdos, neq; ſecularis, neque Regularis, audire poſſit confeſſiones eorum, in quos ordinariam, aut ſubdelegatam non habuerit iuriſdictionem: ſicuti igitur nemo audire poteſt cōfeſſiones fidelium alicuius Epiſcopatus, niſi ab Epiſcopo, aut a Papa ſuper ipſos fideles actualē habuerit iuriſdictionem, prout tradit Nauar. in Man. c. 4. nu. 1. & eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ita etiam nullus Sacerdos, nec ſecularis, nec Regularis, audire poteſt confeſſiones Fratrum alicuius Religionis, niſi, vel a Papa, vel a proprijs prælatis ſuper ipſos actualem etiam habeat iuriſdictionem. Vnde dico, quod Confeſſores approbati ab Epiſcopis, licet audire poſſint confeſſiones aliorum Presbyterorum ſecularium, non tamen audire poſſunt confeſſiones Fratrum cuiuſcumq Ordinis, niſi vt dictum eſt, ſuper ipſis prædictam habuerint iuriſdictionem. Ex quibus infert ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, quod ad audiendas confeſſiones quorumcumq. Fratrum, ſufficit approbatio ſuorum Prælatorum, cum conceſſione iuriſdictionis, nam quamuis in Concilio Tridentino, *ſeſſ. 23. c. 15.* habeatur, quod nullus Sacerdos etiam Regularis poſſit ſecularium etiam Sacerdotum confeſſiones audire, aut ad id idoneus reputari, niſi per Epiſcopum diœceſanum fuerit approbatus, hoc tamen decretū locum non habet in confeſſionibus Religioſorū, quia ipſis poſſunt confiteri alij Religioſi, etiamſi ab Epiſcopis non ſint approbati, ſi habuerint ſuorum Prælatorum approbationem, cum conceſſione iuriſdictionis, ſicut fieri ſolebat antiquitus ante Cōcilium Tridentinum. Nam Concilium Tridentinum hac de re nihil de nouo ſtatuit, ſiue ordinauit, neq; a Iure antiquo eſt recedendum, niſi quatenus in nouo aliter inuenitur expreſſum, *per l. præcipimus, C. de appellat. & ca. 2. de tranſlatione Prælat.* Et quod in dicto Concilio Tridentino, nihil circa hoc pro Religioſis innouetur, ſed ſolummodo circa audiēdas confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, cōſtat ex ipſius expreſſis verbis, & ratio differentiæ eſſe videtur, quia ſeculares Sacerdotes, regulariter loquēdo, ſunt diſtractiores, & negligentiores in rebus ad ſuam conſcientiam ſpectantibus, quod nō præſumpſit Concilium de Religioſis, qui vt plurimū ſunt circumſpectiores, & diligentiores in his, & ita ceſſant prædicti Concilij verba, quinvero, & ratio, qua ſola ceſſante, ipſa quoque ceſſant *per l. adigere, §. quamuis ff. de iure patr. & c. cum ceſſante, de appellat.* etiamſi verba non ceſſauerunt, quæ tamen, vt diximus in prædicto caſu ceſſant.

Mon. Ord. 1. impſ. 58. & 2. fol. 144. conc. 338. pro Minoribus, pro Prædicatoribus, Mon. Ord. 2. impr. f. 238. cō cel 563. quoad Carmelitanos, 2. impr. f. 168. conc. 475. & refertur in compen. ver. abſolutio ordinaria quoad Fratres, §. 5. & 6. & ver. confeſſiones, & Cōfeſſores, §. 1. quoad Auguſtinianos, 2. imp. f. 264. cōc. 683.

Nota hoc valde pro confeſſionibus Religioſorum non faciendis Clericis ſecularib. ſine licentia Prælatorum.

Ad audiendas cōfeſſiones Fratrum ſufficit approbatio Prælatorum ſuorum, cum iuriſdictionis cōceſſione.

A Iure antiquo non eſt recedendū, niſi aliquid inueniatur determinatum.

ARTICVLVS II.

Vtrum prædicti Fratres ex præcepto & ſub mortali teneantur certis quibuſdam diebus confiteri?

NOn eſt in votis in præſentiarū agere de Generali obligatione, qua cūcti Religioſi, & ſimiliter Clerici, & ſeculares tenentur ſemel in anno confiteri, vel antequam ad ſacramentum Altaris accedant, de qua agunt omnes communiter Doctores Scholaſtici cum Magiſtro in 4. ſententiarum,

diſt. 18 vbi videndus eſt Magiſter Sot. quæſt. 1. per quatuor continuos Articulos, de qua etiam agit D. Th. in additi. ad tertiam partem, quæſt. 6. per ſex etiam continuos Articulos, & Syluest. *verb. confeſſio*, 1. *num.* 3. & Nauar. in Man. c. 2. quod eſt de confeſſione, a num. 1. cum ſequentibus. Sed loquor de alia ſpeciali obligatione, quam dicuntur præ alijs Religioſi habere, confitendi certis quibuſdam diebus, ſeu menſibus anni. Et ratio dubitandi eſt, nam *in Clemen. ne in agra, § hanc de ſtatu Mona.* iubentur Monachi ſemel in menſe ſua peccata confiteri. Circa quam Clementinam, Caiet. 2. tom. de confeſſione, quæſt. 1. & in paruis opuſculis, tom. 1. tract. 5. q. 1. inquit Monachos, etiam nulla peccata mortalia habentes, teneri ad venialia confitenda, vt ſupra dictum præceptum adimpleant: quin vero & Nau. in Mano. c. 2. de confeſſione, nu. 6. innuere videtur, omnes Religioſos, ſaltem Ordinis Sancti Benedicti, aſtringi ad confitendum ſua peccata duodecim vicibus in anno, id quod & expreſſius dicit c. 21. nu. 57. fundatus in ſupradicta *Clemen. ne in agra*, quam & extendit ad Moniales cuiuslibet Ordinis, dicitq; eas peccare mortaliter, ſi non id fecerint, allegando ad hoc Concil. Triden. *ſeſ.* 25 *c.* 10. *de Regul.* Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, de qua ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Religioſi & Regulares, de Iure cõi et ſecluſo aliquo ſpeciali Regulæ præcepto nõ tenentur, niſi ſemel in anno confiteri, ſed ſolummodo ex æquitate & de conſilio.

Religioſi de Iure communi, & ſecluſo ſpeciali Regulæ præcepto, non tenentur ſub peccato, niſi ſemel in anno confiteri, aut quando habent cõmunicare, ſeu mortis imminet periculum, ſed ſolummodo ex æquitate, vel de conſilio. Hãc Concluſionẽ tenet expreſſe Magiſter Sot. in d. 4. Sententiarũ, diſt. 18. quæſt. 1. art. 3. & 4. vbi hac de re latiſſime agit, & Nauarr. *in c. placuit, de pœnit. diſt.* 6. *num.* 110. *cum ſequentibus*, quam probant hac efficaciſſima ratione, quia ſecluſo ſpeciali præcepto Regulæ, nõ tenentur ad id, nec Iure diuino, neque ex Iure Eccleſiaſtico humano, ac proinde nullo Iure tenẽtur. Solum eſt difficultas de dicta *Clem. ne in agra*, qualiter ſit intelligẽda, & an ipſa omnes in vniuerſum Religioſos comprehendat, Religioſaſque pariter, an vero ſolũmodo Monachos Ordinis Sancti Benedicti, pro quibus fuit contructa, & an ipſos obliget ad mortale, an vero ſolum ad veniale? Et quidem Nauar. locis ſupradictis, & maxime, c. 21. nu. 57. ibi tertiodecimo, in ea eſſe videtur opinione, vt credat prædictam Clementinam, Monachos Ordinis Sancti Benedicti, & Moniales cuiuslibet Ordinis obligare ſub mortali ad communicandum cõſequenterque confitendum, ſemel in menſe. Sed contraria ſententia communiter tenetur, tantummodoque id eſſe, et obligare de conſilio, etiam Monachos Ordinis Sancti Benedicti, vel ad ſummum ſub veniali. Ita tenet expreſſe Henriquez, lib. 1. de Sacramento Pœnit. c. 4. num. 10. in textu, & in Gloſſa, & Sot. in 4. Sententiarum, diſt. 18. q. 1. artic. 3. ibi, neutiquam tamen, & Viualdus in ſuo lib. de Confeſſione, num. 51. Quod & potiori ratione, & Iure, dicendum eſt de alijs Monachis & Religioſis, & de Monialibus, quamuis ea de re ſpeciale habeant ſtatutum, non enim ſtatuta omnia obligant. Et ad locum quem adducit prædictus Nauar. ex Concil. Triden *ſeſ.* 25. *c.* 10. ad id probandum de cuiuſuis Ordinis Monialibus, dico, Et reſpondeo, quod ex eo potius ſequitur contrarium, cum ibidem Concilium nullum tale apponat præceptum, ſed ſolum præcipit Epiſcopis, & ceteris Monialium Prælatis, vt in ſuis Conſtitutionibus admoneantur; vt ſaltem ſemel ſingulis menſib. ſuorum peccatorum confeſſionem faciant, & ſacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant. Vnde vt huic Articulo vltimam imponam manum, reſolutiue dico, quod nec dictæ Moniales, nec Monachi, qui dicuntur nigri, ſeu potius Ordinis Sancti Benedicti, & multo minus aliarum Religionum alumni, & profeſſores, ſecluſo alio ſpeciali præcepto, confiteri teneantur ſingulis menſibus ſub mortali, ſed ſolummodo, ad ſummum ſub veniali, aut ex quadam honeſtate, & de conſilio, nam dicta *Clemen. ne in agra*, vel tantum comprehendit ſupradictos Monachos nigros, vel quamuis extendatur ad alios, non obligat ſub mortali, ſed tantum ſub veniali, nihil enim aliud ibidem innuitur, & vt dicitur, odia reſtringi, & fauores conuenit amplia-ri. An vero in caſu, quo dicti Religioſi, ſiue Moniales, nullum habeant peccatum mortale, ſed ſolum modo venialia, teneantur eadem confiteri, prędicti præcepti adimplendi cauſa, dicetur in Articulo ſequenti.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religioſi ad implendum prædictum præceptum, ſiue conſilium de confitendo, aut in aliquo alio caſu, teneantur peccata venialia ſub mortali confiteri.

HÆc Quæſtio, & difficultas multum celebris eſt, apud Doctores Scholaſticos, agendo de confeſſionis materia, ſiue ſacramento Pœnitentiæ, & an omnes in vniuerſum fideles, ad adimplendum præceptum confitendi ſemel in anno poſitum, *in c. omnis vtriuſq. ſexus, de pœnit. & remiſſ.* teneantur prędicta peccata venialia ſub peccato cõfiteri? Qua de re videatur Magiſt. Sot. in 4. Sent. diſt. 18 quæſt. 1. art. 3. vbi refert ſententiam, & opinionem multorum Doctorum aſſerentium, quod dum quis non habet peccatum mortale, quod confiteatur, tenetur venialia confiteri, vt adimpleat præceptum Eccleſiæ ſtatuto tempore. Hoc tenuit olim Richardus, in 4. diſtin. 16. artic. 2. quæſt. 4. & D. Bonauentura, eadem diſtinctione, in 2. par. art. 2. quæſt. 1. & Alex. Alenſis, 4. par. quæſt. 77. memb. 1. vbi in eadẽ ſententia perſiſtens, inquit, quod homo quantumcumque perfectus, nullam habens peccati mortalis, aut venialis conſcientiam, tenetur confiteri, non quidem propter præceptum diuinum, quod tantũ obligat de mortalibus, ſed propter præceptum Eccleſiaſticum, ita quod dum nullius eſt cõſcius peccati, tenentur Sacerdoti confiteri in genere, dicendo, ego ſum peccator, idq. ad dãdam gloriam Deo, & præſtandam obedientiam Eccleſiæ. Sed nihilominus hæc ſententia nullatenus eſt tenenda, & contraria eſt communior, & verior, de qua ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Peccata venialia, licet ſint ſufficiens confeſſionis materia, nullo tamen caſu ſunt ſub mortali confitenda.

Peccata venialia, quãuis alias legitima ſint confeſſionis materia voluntaria, ſalutareq. conſiliũ illa confiteri, in nullo tamen caſu ſunt materia neceſſaria, neceſſarioq. & ſub mortali confitenda, ẽ ratione adimplendi cuiuſcumq. pręcepti. Hanc Concluſionẽ tenet expreſſe ſupradictus Mag. Sot. loco ſupracitato, concl. 4. Et quidem prima ipſius pars, nẽpe, quod peccata venialia legitima ſint ſacramenti pœnitẽtiæ, & confeſſionis materia, adeo de ſe patet, cunctiſq. eſt peruia, vt probatione nulla indigeant, hæc. n. ſunt, quæ viri, iuſti, & boni, & omnes cõiter Religioſi, vt plurimũ confitentur, cum. n. ſacramentum pęnitentię inſtitutum ſit in remiſſionem oĩum peccatorũ, & venialia vere ſint peccata, liquidũ ſit, quod ipſa ſunt ſufficiens, atq. legitima ſacramenti Pęnitentię, & confeſſionis materia, quamuis non pręcipua & neceſſaria, neq. neceſſario, & ex pręcepto confitenda (vt dicemus) ſed voluntaria, multumq;

Nota hoc vide, quantũ proficiat peccatorũ venialium confeſſio.

meritoria; vtpote quorum confeſſio, quia legitima eſt, gratiam auget, quinvero & aliquando primam gratiam confert, aut ſaltem conferre poteſt attrito, ſi aliquod habet peccatum mortale, cuius circa culpam fuerat prorſus oblitus; præterquam quod prædictorum peccatorum venialium confeſſio plurimum confert ad puritatem conſcientiæ procurandam, & ad cautelam non peccandi in futurum. Sed quod dicta peccata venialia in nullo caſu, etiã ratione adimplendi cuiuſuis præcepti, ſint materia neceſſaria, neceſſarioque & ſub mortali confitenda, probat multis, & efficaciſſimis rationibus ſupradictus Soto, & primo dicit eam eſſe ſententiam D. Thom. 3. p. q. 65. art. 1. vbi ait, ad deletionem peccati venialis nullum eſſe directe inſtitutum ſacramentum, cuius rationem reddit, nam ſacramenta omnia ad infuſionem gratiæ ſunt inſtituta, venialia autem peccata, abſque infuſione gratiæ poſſunt remitti, per actum charitatis. Idipſum docet in eadem 3. p. q. 94. art. 2. vbi inquit, quod ſacramentum Pœnitentiæ non eſt contra peccata venialia principaliter inſtitutum. Eandem opinionem tenet Scotus, in 4. diſt. 17. & Durandus, ibidem, q. 9. & Caiet. q. 1. earum quas de confeſſione adiecit, ad tertiam partem, vbi ait, quod licet alia opinio ſit tutior, hæc tamen eſt verior: quod ipſius dictum reprehendit Soto, loco ſupracitato, dicens, quod melius dixiſſet, quod confiteri libere peccata venialia eſt tutius, quam quod opinio ad id obligans eſt tutior, quia multos, atq; innumeros ingerit ſcrupulos. Sed quid quid de hoc ſit, ratione probatur Concluſio, nam ad confitenda venialia non tenemur Iure diuino, cum ſacramentum Pœnitentiæ teſte D. Hieronymo *ſit ſecunda poſt naufragium tabula*, & peccatum veniale non eſt, aut dici poteſt, perfecte ſpirituale naufragium, quia non frangit innocentiæ nauim, nec vero ſeparat à Deo, nec vero tenemur ad illa confitenda ex Iure humano Papali, & Pontificio, per dictum *c. omnis vtriuſque ſexus*, nam tantũmodo loquitur de habentibus peccata mortalia, quæ confiteantur, vt ex ipſius verbis patet, ibi, *omnia ſua peccata*, quod de mortalibus debet intelligi, vt ibidem dicit Gloſſa: ergo nullo iure diuino, nec humano ad eadem confitenda tenemur. Alia plura argumenta ad id ipſum probandum, & confirmãdum, adducit ſupradictus Soto, quæ breuitatis gratia ſacio miſſa, & quia hæc communis eſt omnium reſolutio, de qua videndus eſt Nauarr. in ſuo Man. de cap. 2. de confeſſione, num. 8. 9. & 10. & cap. 21. num. 7. *& in cap. placuit, num.* 110. *de pœn.* & ſæpe alibi, & Henriquez, lib. 1. de ſacramento Pęnit. cap. 4. num. 10. Vnde concludendo, dico, quod ad confitenda prædicta peccata venialia, nec ſeculares, nec Religioſi, vllo modo ex præcepto, & ſub mortali tenentur, etiam ratione adimplendi alicuius pręcepti, niſi forſan ad id obligarentur ex aliquo ſtatuto, facto de eorumdem Religioſorum conſenſu, tunc enim & in tali caſu obligarentur eadem confiteri ſub veniali, vt dicit ſupradictus Henriquez, loco ſupracitato. Sed de hoc maior eſt difficultas, ampliusq; inueſtiganda, quod fiet in Articulo ſequẽti.

Nota, quod peccatum mortale dicitur animæ ſpirituale naufragium, & pœnitentia, ſecunda poſt naufragium tabula.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fieri poſſit, & ſit licitum ſtatutum, quo Religioſi, et Regulares obligentur ad confitenda peccata venialia, & mortalia, alias confeſſa?

HAec Quæſtio, & Difficultas etiam multum celebris eſt, atque inter Doctores Scholaſticos nimium hinc inde exagitata, de qua lariſſime agit & tractat d. Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. diſt.* 106. in adnotatione in primam Gloſſam, vbi diſcutit ſententiam & opinionem dictæ Gloſſæ, An licet poſſit quiſpiam lege aliqua Canonica, ad bis eadem peccata confitenda aſtringi? Et vt ex oppoſitione falſitatis, ſiue contrarij, veritas plenius eluceſcat, pro parte affirmatiua ſic argumentor Primo, nam ad id poteſt quis, ſi velit, voto ſe obligare, cum res de ſe bona ſit, & laude digna, *per c. quem pœnitet, de pœnit. diſt.* 1. ergo & poteſt ſimiliter lege humana aſtringi ad eadem peccata bis confitenda. Conſequentia inde patet, nam ad quod quis voto poteſt ſe obligare, bene etiam poteſt per obedientiæ præceptum adſtringi.

Secundo ſic arguitur ad idem, nam multorum eſt ſententia, quod etiamſi quis intra annum peccata ſua Sacerdoti ſubdelegato confiteatur, tenetur, eadem proprio Parocho poſtmodum confiteri, vt præceptum adimpleat Eccleſiæ, poſitum *in dicto cap. omnis vtriuſque ſexus*: ergo ſaltim in iſto caſu, lege humana, eadem peccata bis quiſpiam tenetur confiteri. Ad quod facit textus (vt videtur quibuſdã ſingularis, & a paucis cognitus) in Extrau. *vices de trenga, & pace*, quæ habet *Religioſos Mendicantes, non debere prædicare, quod Parochiani non tenentur, ſaltim in Paſchate, proprio Sacerdoti confiteri, quia de iure tenentur*, quibus verbis datur intelligi, teneri ipſos ad confitenda peccata, quæ ipſi ſemel Religioſis confeſſi ſunt, iterum ſuis Parochis in Paſchate. Ad quod etiam facit Extraueg. *inter cunctas*, Ioan. 22. *§. cæterum, de priuileg.* vbi habetur, *monendos eſſe Fratres, vt in ſuis concionibus populum exhortentur, quo ſuis Parochis, ſaltem ſemel in anno confiteantur, aſſerendo id pertinere multum ad animarum profectum.*

Tertio argumentantur ad idem, nam hac de re ſtatutum eſt inter Monachos Ciſterc ienſes, vt omnes ſemel in anno ſuis Abbatibus confiteantur ea peccata, quæ alijs confeſſarijs, etiam ſui Ordinis à ſuis ſuperioribus deputatis, prius confeſſi ſunt, ab eiſdem abſoluti, quod etiam ſtatutum in multis alijs Religionibus habetur, vt amplius infra dicemus: ergo aſſerendum eſt id licitum eſſe, optimeque fieri poſſe. Et quod eſt dictum de peccatis mortalibus bis cõfitendis, intelligendum perinde eſt, de peccatis venialibus confitendis, in caſu quo non habeantur mortalia, ad implendum eiuſmodi ſtatutum, ſiue præceptum. Vt autem quid hac in re tenendũ eſt, dicamus, quæ ad hũc Articulũ ſpectant, explicabũtur per ſequẽtes Cõcluſiones.

Prima Concluſio.

LIcitum eſt, fierique poteſt ſtatutum, quo Religioſi obligentur ad eadem peccata mortalia in fine anni proprio Prælato confitenda, ſed cum moderatione ſequenti. Hanc ſententiam, & concluſionem expreſſe tenet Enriquez, lib. 2. de ſacramento Pęnit. cap. 16. & 17. limitando eam, cum conditione, vt eiuſmodi ſtatutum fiat cum expreſſo conſenſu ipſorum Regularium, ſiue Religioſorum, in quo ſenſu, & non aliter etiam illam approbat Nauarr. *in cap. placuit de pœnit diſt. 6. num.* 112. & in Manuali, cap. 9. nu. 1. & probari poteſt prædicta Concluſio, primo ex facto, nam multi ſunt in Eccleſia Ordines & Religiones, in quibus habetur huiuſmodi ſtatutum, & in primis illud dicuntur habere Monachi Ordinis S. Benedicti, atque etiam D. Bernardi Ciſterc ienſes, ſimiliter & Carthuſienſes, prout refert Gerſon. 2. tomo, tract. 5. de ſtatu Carthuſ. & alphabeto 25. litera f quinvero & Pater Frater Ferdinandus de Caſtillo, lib. 3. Cronicæ B. Dominici, cap. 46. refert, quod Albertus Magnus, cum eſſet ſuæ Religionis Prouincialis, ſimile in ea fecit ſtatutum, de repetendis confeſſionibus ad finem anni, & de confitendo proprio Prælato omnia peccata mortalia, quamuis reſeruata non eſ-

Licitum eſt, fieriq. poteſt ſtatutum, quo Religioſi obligentur ad eadem peccata mortalia in fine anni proprio Prælato confitenda, ſed cum moderatione ſequẽti.

ſent, a quibus alias per hebdomadas, aut per menſes a proprijs Confeſſarijs Religioſis directe fuerāt abſoluti. Et ſimile ſtatutum refert Enriquez, loco ſupracitato, haberi in Religione Fratrum Carmelitarum Diſcalceatorum, qui omnes ad id obligari arbitratur, ſi eiuſmodi ſtatutum fiat cum ipſorum ſubditorum expreſſo conſenſu, vt dictum eſt. Secundo probari poteſt eadem Concluſio ratione, nam cum Religiones nihil ſint aliud, quam ſcholæ quędam virtutis, & perfectionis, multa imponi poſſunt Regularibus & Religioſis onera atque pręcepta, de rebus difficilioribus, quæ alias ſunt de conſilio reſpectu aliorum, poſſuntque & ſolent Regulares prædicti, in his, atque in alijs ſimilibus rebus, renūtiare iuri ſuę libertatis, cum totali abnegatione ſuorum ipſorum. Nam quo pacto per vota paupertatis, & caſtitatis renunciant omnib. bonis temporalibus, proprięque ſuæ voluntati, carnalibusque delitijs, alias licitis, eadem prorſus ratione renuntiare poſſunt iuri, quod habere poterant, de non repetendis iterum in confeſſione peccatis mortalibus ſemel confeſſis, obligarique per ſtatutum ad eadem in fine anni, quantumuis legitime confeſſa, & abſoluta, Pręlatis ſupradictis confitēda, & repetenda. Quod & hac rōne confirmatur, & ſit tertia, & noua rō, nam cum Confeſſores annuales, ſeu quib. Religioſi confitentur per annū, & eiuſdem Ordinis, non ex ſe ſuper ipſos habeant iuriſdictionē, ſed tantummodo delegatam ab eiſdem Prælatis, quid obſtat quominus ipſam ſibi poſſint tribuere, hac lege, pacto & conditione, vt peccata ſemel eiſdem confeſſa, in fine anni, iterum Prælatis ſupradictis confiteri teneantur? Etenim ſi ipſi ex ſe iuriſdictionem nō habent, niſi delegatam (vt dictum eſt) & Prælati ad nutum poſſunt illis ipſam amouere, reſtringere, atque limitare, ſiue ampliare, quid obſtat quominus ob eamdem rationem prædictum, ſtatutum poſſint condere, & ſtatuere? Quibus accedit, quod cum Prælati (vt infra dicemus) facultatem & poteſtatem habeant caſus ſibi reſeruandi, concedere etiam, vt videtur, perinde poſſunt confeſſarijs delegatis iuriſdictionem prædictam, ſub hoc onere & pacto, ſiue lege pactionali, vt ab ipſis a peccatis abſoluti, teneantur etiam ſubditi eadem peccata in fine anni prædictis Prælatis repetere, vt & tenetur quis, dum aliquis eſt caſus reſeruatus, & ab ipſo indirecte abſoluitur. Certum eſt enim quod tenetur eiuſmodi poſtea comparere coram Prælato, nerūque confiteri eidem, aut ſaltim ab eo petere, vt ipſum abſoluat a prædicto caſu reſeruato. Hæc ſunt fortiſſima quæque argumenta, quæ pro hac parte faciunt. Et aduertit ſupradictus Enriquez, quod ſi eiuſmodi ſtatutum fiat in Capitulo Generali, vt dicatur fieri cum Religioſorum, ſiue Regularium conſenſu, ſatis eſt, quod eiuſmodi conſenſus præſtetur a Prælatis, ius ſuffragij habentibus in eodem Capitulo, nomine omnium, nec requiritur ſingulorum ſubditorum præſentium, aut futurorum expreſſus conſenſus, pręſertim poſtquam a Papa fuerit confirmatum, ſic enim inquit, leges Concilij generalis a Papa confirmati, dum a Patribus eiuſdem Concilij nomine omnium acceptantur, omnes obligant, abſque illorum expreſſo conſenſu. Quod confirmat Nauarr. *in dicto, cap. placuit, de pœnit. diſtin 6. num.* 118. aſſerens ad id ſufficere conſenſum tacitum, vel implicitum, nec neceſſario requiri explicitum, ſiue expreſſum, quia (inquit) qui Ordinem aliquem profitetur, tacite videtur, ſe velle ſubijcere omnibus eiuſdem Ordinis, & Religionis ſtatutis, & conſequenter tacite ſaltim, videtur conſentire ſtatuo, quo aſtringuntur eiuſdem Religionis alumni, ad eadem mortalia peccata bis, ſeu ſemel & iterum confitenda, primo confeſſario, poſtea vero prælato. Et adducit exemplum de eo, qui ſe Ordine ſacro initiare permittit, nam tacite obligatur ad ſeruandam caſtitatem, ſiue illud appellemus votum tacitum, cum quibuſdam, ſiue vero legis obligationem ex illo conſenſu tacito reſultantem, cum alijs, iuxta varias, quæ hac de re verſantur opiniones, relatas per Gloſſam, *in cap. de illo, diſtin.* 32. ergo illud omnino idem dicendum eſt in propoſito; de eo qui profitetur Religionem, in qua ſimile habetur ſtatutum.

Nota hoc valde, pro conſenſu neceſſario ad faciendum in Capitulo aliquod ſtatutum.

Qui ſacris in[itiatur], quā[uis] id non exp[reſſe vouerit, ipſo] facto ob[li]gatur ad ſer[uan]dam caſtitat[em].

Secunda Concluſio.

Non ſolum eſt licitum, fieriq; poteſt ſtatutum ex expreſſo, aut tacito Regularium, atque Religioſorum conſenſu, quo obligentur ad eadem peccata mortalia bis confitenda, ſemelque confeſſa & abſoluta iterum in fine anni proprio prælato confitenda verum etiam, & quo obligentur ad confitenda peccata venialia, ratione adimplendi eiuſmodi ſtatuti, ſiue præcepti, etiamſi ipſa non ſint neceſſaria, ſed libera ſacramenti Pœnitentiæ, & Confeſſionis materia. Hanc concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Enriquez, libr. 1. de Sacramento Pœnitentiæ, cap. 4. num. 10. & libr. 2. cap. 16. & 17. a num. 1. cum ſequentibus, a qua ſententia non videtur diſcedere Nauarr. *in dicto cap. placuit, de pœn. diſt.* 6. in ſolutione ad quintum argumentum, num. 121. & 122. quamuis eidem non multum expreſſe adhæreat: ſed quidquid de hoc ſit, pro hac Concluſione faciunt omnes rationes, & argumenta adducta ad probandam ſupradictam Concluſionem. Sed dicit ſupradictus Enriquez, loco ſupracitato, multum differre obligationem repetendi peccata mortalia, ſemel confeſſa ratione ſtatuti alicuius, ab ea qua peccator ex iure Diuino tenetur confiteri omnia peccata mortalia, quia inquit ab eo præcepto Diuino, quamuis contritus eſſet, non poteſt vlla diſpenſatione, aut commutatione a Papa liberari, & qui ob impedimentum aliquod fuit indirecte abſolutus, per inferiorem ab aliquo caſu reſeruato, ceſſante eodem impedimento tenetur quęrere directam abſolutionem, aut certe in mortis articulo illum caſum iterum confiteri, vt tunc directe abſoluatur At vero qui ex ſolo ſtatuto, & voto implicito, ſeu pacto tenetur eadem peccata repetere prælato, ſatis eſt ſi facta commutatione, illa dicat eidem extra confeſſionem, ad eum modum, quo qui directe in mortis articulo eſt abſolutus a reſeruatis habentibus annexam excommunicationem, ſatis eſt, vt ſine confeſſione ſe præſentet prælato & Superiori, & peccata ſua manifeſtet, quia cum in mortis articulo directe fuerit a ſuis culpis abſolutus, non tenetur iterum ea ſubijcere Confeſſario, vt abſoluatur. Sic inquit, qui voto ſe aſtringit ad repetendas confeſſiones legitimas ſeu legitime factas, aut ad confitenda venialia, poteſt facta commutatione liberari a confeſſione eorum, ſiquidem non ſunt materia neceſſaria Sacramenti Pœnitentiæ.

Etiam licite p[o]teſt fieri ſtatu[tum], quo Reli[gi]oſi obligentu[r] ad confitend[a] peccata venia[li]a, ratione al[i]cuius adimplen[]di ſtatuti.

Addit Enriquez, vbi ſupra, quod dicta omnia intelligenda ſunt, loquendo de poſſibili, ad hunc ſenſum, quod in rigore loquendo fieri poſſet, licitumque eſſet eiuſmodi ſtatutum, at de facto (inquit) non videtur ſtatuta prædicta, ſi quæ facta ſunt in Religionibus aliquibus, obligare ipſos alumnos, ſub peccato mortali, ad repetenda eadem peccata prælato, a quibus directe fuerunt abſoluti, nec etiam ad confitenda venialia. Et ratio eſt, quia ſi directe quiſpiam a proprio Generali ſeu a Papa, fuiſſet abſolutus abſque eo onere, certum eſt, quod non teneretur repetere dictam confeſſionem in fine anni Pręlato Monaſterij, ſed qui in articulo mortis, aut virtute alicuius priuilegij directe abſoluitur a priuato Sacerdote vice Chriſti, non minus manet liber, quam ſi a Papa, ſeu a proprio generali

Præ-

Digitized by Google

Prælatō abſolueretur, cum quilibet Confeſſarius in his non reſeruatis, ſit ſupremus Iudex, vice Chriſti: ergo bene ſequitur, quod præfata ſtatuta dictarum Religionum, non obligant ſuos alumnos de facto ad confitendum iterum peccata mortalia Prælatis, à quibus fuerunt directè abſoluti, aut venialia ſub mortali. Nec inquit, dictis obſtant earumdem Religionum priuilegia, quibus habent à diuerſis ſummis Pontificibus, vt Religioſi teneantur dicta ſtatuta ſeruare, nam interpretanda ſunt, mensque eorum limitanda ad hunc ſenſum, quod ſicuti ſeculares tenentur ſemel in anno confiteri proprio Parocho, ea nempe tantum peccata, de quibus non fuerunt per aliquem alium Sacerdotem legitimè, atque directè abſoluti, ita etiam & Regulares conſimilia peccata Prælatis prædictis teneantur confiteri, & ab illis ad id compelli poſſint, non vero de alijs. Hæc ſupradictus Enriquez, vbi ſupra, & ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima.

Tertia Concluſio.

Modo de facto vt dicitur, nullum eſt in aliqua religione ſtatutum obligans ſub mortali ad iterum confitenda peccata ſemel cōfeſſa, & abſoluta venialia, neque mortalia etiam ratione alicuius adimplendi ſtatuti.

Modo de facto (vt dicitur) nullum eſt in aliqua Religione ſtatutum obligans ſub mortali, repetere peccata mortalia, ſemel confeſſa, atque abſoluta iterum Prælatis, nec venialia neceſſario confiteri, etiam ratione adimplendi alicuius ſtatuti, ſiue præcepti. Hanc Concluſionem tenet Enriquez, loco ſupracitato, lib. 2. de ſacramento Pœnitentiæ, cap. 17. num. 5. quia inquit, dicta conſuetudo Prælatis confitendi, prout ſatentur Prælati Ordinis Ciſtercienſis, & aliorum Ordinum, iam diſſoeuit, atque omnino ceſſauit, & Prælati ipſi detrectant ſuorum ſubditorum confeſſiones audire, ne dum poſtea reos puniunt, haberi poſſint ſuſpecti de violato ſigillo ſacramenti Pœnitentiæ. Et quamuis in aliquibus Religionibus, etiam modo vigeat, ſeu habeatur eiuſmodi ſtatutum, non (inquit) eſt credendum, quod obliget ſub mortali, ſed tantum ſub veniali, aut forſan ſolummodo erit de cōſilio: quod maxime verum habet, in illis Religionibus, quarū Conſtitutiones expreſſe habent, per eas non obligari quempiam Religioſorum ad mortale. Sed quidquid de hoc ſit, prædictus Nauar. *in dicto cap. placuit*, non bene videtur ſentire de eiuſmodi ſtatutis, dicitque eiuſmodi leges eſſe duriſſimas & rigidiſſimas, & O vtinam non plus ſatis, meritoque abolendas, atque e medio tollendas, vtpote, quæ hac noſtra ætate magis nocere poſſint, quam prodeſſe, propter innumera, quæ ex eiſdem ſequentur inconuenientia, potius ſilentio obuoluenda, quam dicenda. Et de Prælatis, qui nimium ſunt ſoliciti, pro audiendis ſuorum ſubditorum confeſſionibus, & non de facili concedunt eiſdem ſuam auctoritatem, vt ab alijs poſſint abſolui, male & praue ſentit dictus Nauarrus, dicitque illos peccare: ad quod propoſitum adducit mira quædā verba D. Thom. in quarto ſententiarum, diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſtiuncula 4. ad ſextum, vbi poſt alia in hæc prorumpit verba: *Peccabit Sacerdos, ſi non ſit facilis ad præbendam licentiam confitendi alteri, quia multi ſunt adeo infirmi, quod potius ſine confeſſione morerentur, quam tali Sacerdoti confiteantur.* Et ſubdit, *vnde illi Prælati, qui nimis ſunt ſoliciti, vt conſcientias ſubditorum per confeſſiones ſciant, multis laqueum damnationis iniiciunt, & conſequenter ſibi ipſis.* Hactenus Diuus Thomas.

Nota hoc valde, quid ſentiat Nauarrus de eiuſmodi ſtatutis, & de Prælatis nimium, ſatagētibus ſcire ſuorum ſubditorū ſcelera & culpas.

Aduerte hæc notanda verba D. Thomæ.

Ad argumenta in contrarium adducta in initio Articuli, de mente ſupradicti Nauar. reſpondetur.

Ad primum, concedendo quempiam ſe voto poſſe obligare, ad id quod argumentum prætendit, inde tamen non infertur, quod lege humana, aut ſtatuto ad idem poſſit aſtringi, ſine ſuo proprio conſenſu, & eſt ſimile de caſtitate, nam ad caſtitatem & virginitatem ſeruandam poteſt quis voto ſe obligare, non tamen ad id humana lege aſtringi, quia vt inquit D. Ambroſius, & habetur *in cap. integras, 30. q. 1. res magis voli eſt quam præcepti*.

Ad ſecundum reſpondetur negando, quod qui ſemel intra annum ſua peccata Sacerdoti ſubdelegato legitime fuerit confeſſus, ab eiſdemque abſolutus, teneatur eadem poſtmodum proprio Parocho confiteri, ratione adimplendi præcepti Eccleſiaſtici, nec vlla alia ratione. Nec Extrauagans ibidem adducta ad hoc propoſitum quidquam facit, nec aliud dicit, aut probat, quam Capitulum omnis vtriuſq; ſexus, nempe, quod tenetur omnis vtriuſque ſexus, ſemel in anno proprio Sacerdoti confiteri, proprio inquam Parocho, ſeu alij, qui de ipſius aut Superioris licentia poteſtatem habeat, & facultatem abſoluendi à peccatis. Videatur Nauar. loco ſupracitato, num. 117. nec aliud vult, aut aliud probat Extrauag. *inter cunctas*, ſed tantum contendit id vtile eſſe, & eadem de re per Fratres debere fideles cunctos admoneri, tamquam, quid vtile, non tamen neceſſarium.

Ad tertium, de ſtatuto Ordinis Ciſtercienſis, aliarumque Religionum, quod eadem de re habetur, iam dictum eſt in Concluſionibus ſupradictis, & ipſarum probationibus, atque adnotationibus, quid ſit dicendum, & tenendum. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum expediat, interdum a Religioſis fieri generalem omnium peccatorum ſuorum confeſſionem ſemel aut bis in anno, ſeu in vita, ad idque obligari poſſint ſtatuto in aliquibus Religionibus?

HAnc quæſtionem latiſſime tractat ſupradictus Enriquez, lib. 2. de ſacramento Pœnitent. cap. 16. ad quod propoſitum multa dicit, ex quibus quæ veriora, & probabiliora viſa fuerunt, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CONfeſſiones omnium peccatorum generales quandoque fieri, expedientiſſimum eſt, & maxime, vbi aliquis remanet ſcrupulus de aliquibus peccatis minus bene confeſſis, aut de integritate & validitate præteritarum confeſſionum. Hæc Concluſio, receptiſſima eſt apud omnes, atque eſt antiqua conſuetudo multarum, quinvero & fere omnium Religionum. In quarum ingreſſu ſtatim poſt aſſumptionem habitus, conſulere, aut præcipi ſæpe conſueuit nouitijs, & de nouo conuerſis, vt confeſſionem quandam generalem faciant, ſuorum omnium peccatorum, quæ exiſtentes in ſeculo commiſerūt, propter prędictum ſcrupulum vitandum, & ad pacandas, & quietandas ipſorum conſcientias, vtq. peccata ſua omnia præterita confiteantur, maiori cum animi deuotione & præparatione, cum ſuis Magiſtris, viris Doctis, atque expertis, & in hiſce rebus nimium exercitatis, qui cognoſcere valeant omnes omnium peccatorum ſpecies, & circumſtantias, & ipſorum grauitatē, & in quibus rebus ipſi conuerſi teneantur ad faciēdas aliquas reſtitutiones, ſiue ſatisfactiones, ſi quippiam in omni ante acta ſua vita meminerint ſe debere proximis, quos forſan verbo aut facto offenderunt. Sed tamen multorum fert grauiſſimorum Doctorum opinio, non eſſe expediens neque vtile, huiuſmodi generales confeſſiones iterum, atque iterum multiplicare, dū omnia ſua peccata, integre,

Cōfeſſiones generales omniū peccatorum interdū fieri expediētiſſimum eſt, quando de aliarū confeſſionum integritate & validitate aliquis remanet ſcrupulus.

An expediat ſemel, & iterum generales confeſſiones multiplicare.

atque cum debita animi præparatione, & diſpoſitione Confeſſori alicui idoneo, docto, & in hiſce rebus ſatis verſato, & exercitato, ſemel fuerint confeſſa, propter inconuenientia innumera, quæ exinde multoties ſolent euenire. De quibus inconuenientibus latiſſime videndus eſt, doctiſſimus Pater Frater Bartholomeus de Medina, in ſua inſtructione Confeſſorum, lib. 1. cap. 12. vbi hac de re agit, quinvero & Pater Frater Ludouicus Granatenſis, Ordinis Dominicani, vir vndequaque perfectiſſimus, nec minus ſpiritualis, quam doctus & eruditus, in ſuo Memoriali, vulgari ſermone conſcripto, tractatu ſecundo, c. ſecundo, vbi eadem de re agēs, pœnitentes conſulit, vt ſemel in vita ſuorum omnium peccatorum, cum debita animi præparatione, confeſſionem generalem faciant, iuxta modum & formam ab eo ibidem illis præſcriptam, non tamen dicit illam pluries eſſe iterandam, nam id, inquit, ſine neceſſitate facere, & abſque vrgenti cauſa, non multis inconuenientibus caret. At in caſu quo id facere expediret, maiorem difficultatem habet etiam in Religionibus, an ad ſubeundum huiuſmodi onus, poſſint earum profeſſores, & alumni, ſub pœna peccati mortalis, ſtatuto, aut lege aliqua obligari, et an eiuſmodi ſtatutum eſſet licitum, atq; laudabile? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Quid ſit ſentiẽdum de ſtatutis quibus Religioſi aſtringuntur ad repetenda in fine anni ſuis Prælatis peccata ſemel iã confeſſa & abſoluta.

Quamuis damnare nõ audeam ſtatuta, quæ haberi dicuntur in certis quibuſdam Religionib. per Sedem Apoſtolicam (vt dicitur) approbata quibus earum alumni & profeſſores, aſtringuntur atq; obligantur, vt in fine anni repetant ſuis Prælatis omnia peccata mortalia, quamuis non ſint reſeruata, aut forſan venialia, a quibus per hebdomadas, ſiue per menſes ſingulos, ab ordinarijs confeſſarijs, etiam directe fuerunt abſoluti, non tamen verebor dicere, quod eiuſmodi ſtatuta, his noſtris temporibus, non innumeris inconuenientibus careant, & quib. occaſionaliter multis ſacrilegijs paratur via, ac proinde potius reuocanda, quam practicanda. De huiuſmodi ſtatutis videndus eſt Enriquez, libr. 2. de ſacramen. pœniten. ca. 16. num. 1. & 2. cum ſequentibus, vbi plura ad hoc propoſitum dicit. Sed tandem num. 6. & 7. multis demonſtrat, qualiter non peccant, qui in eiuſmodi generalibus confeſſionibus, aliqua reticent peccata. Quod ſi hoc facere poſſunt, quid obſecro prodeſt, eiuſmodi ſtatuta, & confeſſiones generales fieri, & ad eas faciendas cum tot inconuenientibus obligari? Nolo hac de re amplius quidquam dicere, vnuſquiſq. in ſuo ſenſu abundet, ſolummodo dico, vt conſulatur hac de re Doctiſſimus D. Nauarr. vir omni virtute, ſcientia, atque doctrina magna præſtantiſſimus, nec minus ſpiritualis, quam doctus, *in c. placuit, de pœnit. diſt. 6. num.* 119. vbi ſentit huiuſmodi ſtatuta, & ſimilia eſſe penitus abroganda, & reuocanda. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota valde.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religioſi itinerantes poſſint quibuſcumq; Confeſſarijs Religioſis ſiue ſecularibus confiteri?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſi itinerantes de licentia ſuorũ Prælatorum, ſed non aliter, bene poſſunt quibuſcũq; Cõfeſſarijs Religioſiſque ſecularib. confiteri.

SVpradicti Religioſi itinerantes, de licentia ſuorum Prælatorum, ſed non aliter, bene poſſunt quibuſcumq; Confeſſarijs Religioſis, ſiue ſecularibus confiteri. Hæc Concluſio eſt certa, & manifeſta, & habetur expreſſa *in cap. ſi quis, de pœnit. & remiſſ. in 6.* & ratio eius in promptu eſt, nam cum abſoluere a peccatis (vt pluries iam dictum eſt) actus ſit iuriſdictionis, exercere non poteſt in non ſubditum, ſiue in alienas oues, abſq; ſuorum Paſtorum, & Prælatorum licentia & aſſenſu, abſolutioq; aliter facta eſt ipſo iure irrita & nulla, ob defectum iuriſdictionis, de quo nulli dubium. Nec etiam eſſe poteſt dubium, quod Religioſi ſupradicti itinerantes confiteri non poſſint alijs Religioſis eiuſdem Ordinis, ſiue Religionis, niſi a ſuis prælatis licentiam & facultatem habuerint, ad audiendas eorũdem Fratrum confeſſiones. Licet enim ante Concilium Tridentinum Sacerdotes ſeculares eligere poſſent in Confeſſorem quemlibet ſimplicem Sacerdotem, quod modo iam non poſſunt, poſt dictũ Concilium Tridentinum, ſeſſione 23. ca. 15. niſi ille talis Sacerdos, ſiue ſit ſecularis ſiue Regularis, ad id per Epiſcopum fuerit approbatus, atq; idoneus reputatus, attamen quantum attinet ad Regulares, et Religioſos, nec ante dictum Concilium Tridentinum, nec poſt, Religioſi eligere poterant, aut poſſunt, in Confeſſorem ſimplicem Sacerdotem, etiam Religioſum eiuſdem Ordinis, niſi ad id a ſuis proprijs Prælatis fuerit approbatus, quæ quidem conſuetudo ſemper viguit in omnibus Religionib. bene ordinatis, atque vt credo, in cunctis Ordinib. a qua nullatenus eſt recedendum.

Ad ſupradictos igitur Religioſos itinerantes reuertendo dico, quod dicta Concluſio intelligenda eſt, & intelligi debet, de Religioſis ſubditis, non vero de Prælatis, nam Prælati etiam inferiores vt ſunt Guardiani, & Priores, ſine ſuorum Superiorum licentia, poſſunt ſibi eligere Confeſſorem, beneficio Iuris communis, *per c. fin. pro dilatione, de pœnit. & remiſſ.* quod hoc illis concedit (quidquid nonnulli dicat) de quo videatur Pater F. Emanuel Rodriquez, 1. tom. quæſt. Regul. quæſt. 20. art. 28. Sed loquendo de ſubditis, & inferiorib. dico, quod ſemper fuit conſuetudine poſitum, vt incipientes aliquod iter prius a proprijs ſuis Prælatis facultatem expoſtularent, vt occurrente ſibi neceſſitate, oblataque occaſione, Confeſſorem poſſent eligere, quam licentiam faciliime, ac libenter Prælati ipſi præſtant eiſdem, id quod & iure optimo facere poſſunt, cum ſit actus iuriſdictionis, propriaſque oues, cui voluerint paſtori, alias idoneo, poſſint committere. Sed Fratres Ordinis Prædicatorum ad id habent ſpeciale priuilegium conceſſum per Sixtum IV. quod habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. abſolutio ordinaria quoad Fratres, §. 39. quod poſſint concedere Fratribus ſuis, vt dum itinerauerint, vel fuerint extra Cõuentus ſuos dumtaxat, valeant confiteri quibuſcumque Sacerdotibus Regularib. ſeu ſecularibus, & quod ſimiliter id facere poſſint ipſi Prælati.* Hoc idem cõceſſit Leo X. vt habetur in Supplemen. & refertur in eodem Compendio, vbi ſupra, §. 23. *nempe, quod Fratres Prædicatores, & alij Fratres, quando ſunt extra Conuentum, & non poſſunt habere copiam Sacerdotis, quia non habent proprium Confeſſorem, poſſint confiteri peccata ſua alteri Religioſo alterius Ordinis, vel Presbytero ſeculari, dummodo hoc fiat ſine fraude, & dicant Prælato ſuo.* Quæ quidem vtraque conceſſio intelligenda eſt de Sacerdotibus Regularibus, ſiue ſecularibus, alias idoneis, & approbatis a proprijs ipſorum Prælatis, ad hunc ſenſum, quod ſi Sacerdos fuerit Regularis, per proprium prçlatum ad audiendas ſaltem aliorum Religioſorum confeſſiones, ſit approbatus, & expoſitus, ſi vero ſecularis, ſimiliter per proprium ſuum Epiſcopum, ſiue prçlatum ad id muneris ſit etiam expoſitus, & approbatus. Sed difficultas eſt, an ſat ſit,

Mon. Ord. 1. imp. f. 45. & 2. fol. 129. conc. 288. & refertur in cõp. ver. abſolutio ord. quoad Fratres, §. 35. Suppl. f. 94. conc. 301. & refertur in compend. vbi ſup. §. 23.

opnb

quod Sacerdotes Regulares prædicti per proprios Prælatos ad audiendas aliorum Religioſorũ confeſſiones ſint expoſiti & approbati, an vero requiratur vlterius, quod ſint approbati per Epiſcopum diœceſanum? Quod eſt dicere, an Religioſi itinerantes licentiam habentes à proprijs Prælatis ad eligendum, quemcumque voluerint Confeſſorem Regularem extra Ordinem, eligere poſſint eum, qui tantum eſt approbatus à proprio Prælato, pro audiendis confeſſionibus Religioſorum, non tamẽ ab Epiſcopo pro audiendis confeſſionibus ſecularium? Cui difficultati breuiter reſpondeo, & dico, quod poſſunt eligere in Confeſſorem eũ, qui Confeſſor fuerit aliorum Religioſorum, quamuis ipſe non ſit Confeſſor ſecularium. Huius reſolutionis ratio eſt, nam Prælatorum licentia intelligenda eſt, regularique debet ſecundum Ius commune, & ex Iure communi Religioſi non aſtringuntur confiteri Confeſſarijs dumtaxat per Epiſcopum approbatis, id enim Concil. Trident. loco ſupracitato, tantum limitauit ad audiendas confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, quæ quidem exceptio firmat Regulam in contrarium, atque per illa verba datur intelligi, quod Religioſi à proprijs Prælatis dũtaxat approbati poſſunt alias aliorum audire confeſſiones, ſecluſa quacumque Epiſcoporum approbatione. Sed aduerto, quod quamuis de iure ſupradicta vera ſint, nos tamen Minores Fratres habemus ſpecialem prohibitionem, & inhibitionem à Clemente IV. & à Bonifacio VIII. ne aliquis (excepto neceſſitatis vrgente articulo) alijs quam noſtri Ordinis Sacerdotibus, ſecundum noſtram Regulam, noſtrique Ordinis ſtatuta, peccata noſtra confiteri poſſimus, vt habetur in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio ordinaria, quoad Fratres*, §. 5. vbi & dicitur, quod idem habetur, quoad Fratres Carmelitanos in eiſdem Monumentis, & quoad Fratres Prædicatores. Qua conceſſione fruuntur, perfruique poſſunt omnes etiam Religiones, priuilegium habentes communicationis, & ſecundum ipſam, ſine ſpeciali ſuorum Prælatorum licentia, confiteri non poteſt quiſpiam Religioſus, niſi Religioſo ſui proprij Ordinis. Sed an eiuſmodi licentia debeat eſſe expreſſa, an vero ſufficiat præſumpta, valde controuertitur inter Doctores. Quidam enim dicunt, non ſufficere præſumptam, ſed neceſſario requiri expreſſam, id quod & colligi videtur ex Concilij Lateranenſis diffinitione, vbi habetur, quod ad hoc, vt aliquis confiteatur cum eo, qui ſecundum ius, & conſuetudinem toleratam non eſt ſuus legitimus Confeſſor (quia nempe ſuper eum non habet iuriſdictionem) neceſſarium eſt, quod priuſquam ipſi confiteatur, licentiam ad id à ſuo proprio Prælato obtineat. Sed contraria ſententia eſt probabilior, nempe quod ſufficit licentia præſumpta, quam tenere videtur Sylueſter, *verbo, Confeſſor, 1. num. 6. in octauo dicto, ibi, ſi Sacerdos, in fine*. Videatur hac de re Pater Corduba, ſuper noſtram Regulam, cap. 7. quæſt. 3. in primo puncto, in fine. Sed maior eſt difficultas, an Prælati ſupradicti, licentiam & facultatem poſſint facere ſibi ſubditis, vt abſoluantur virtute generalis conceſſionis, à peccatis reſeruatis, idque à quocumque Sacerdote Confeſſore Regulari, ſiue ſeculari? Cui difficultati, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Difficultas. Nota pro Religioſis itinerantibus, qualiter & quibus poſſint confiteri.

Nota hoc valde.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 58. & 2. fol. 142. cõc. 337. & refertur in cõp. ver. abſolutio ord. quoad Fratres §. 5. quoad Carmelitanos 2. imp. fol. 18. cõceſſ. 475. quoad Prædicatores vero, 2. imp. f. 238. cõc. 536.

Secunda Concluſio.

In Generali conceſſione, facta Religioſis à Prælatis, vt poſſint eligere Confeſſorem quem voluerint, non comprehenditur abſolutio à peccatis reſeruatis, nec eiuſmodi facultas abſoluendi à reſeruatis, poteſt aut debet committi Confeſſario ſeculari. Hæc Concluſio, quoad primam partem colligitur *ex cap. fin. de procuratoribus*, vbi habetur quod in conceſſione generali non veniunt ea, quæ ſi ſpecialiter peterentur, non eſſent concedenda, idem habetur *in cap. ſi opus, de pœnit. & remiſſ.* Qua de re videatur Nauarr. in Manuali, cap. 27. num. 261. vbi inquit, quod Epiſcopus etiam concedendo ſuos caſus ſibi reſeruatos, non videtur concedere abſolutionem à cenſuris reſeruatis cum à diuerſis non fiat illatio. Videatur etiam hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tomo quæſtionum Regularium, quæſt. 2. art. 27. Quoad ſecundã vero partem, eſt expreſſa ſententia Patris Corduba, ſuper Regulam noſtram Minorum Fratrum, ca. 7. quæſt. 3. vbi dicit, literis Apoſtolicis eſſe cautum, vt in noſtro Ordine Minorum abſolutio à reſeruatis Confeſſarijs extra Ordinem non committatur, & quod ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in cap. 7. ordination. generalium Barchinon. nec etiam vllo modo credendum eſt, quod quiſpiã ſanctæ mentis Prælatus ſic indiſcriminatim ſuam auctoritatem concedat alicui ſibi ſubdito, vt abſoluatur à caſibus reſeruatis, præſertim Clericis ſecularibus, nec id vnquam fuit conſuetudine poſitũ. Et certe conſuetudo hac in re multum præualet, vimque legis habet, eo præſertim cum ſit de rebus honeſtis, & neceſſarijs honeſtati & decori Religionis, non enim conuenit peccata grauia alijs extra Ordinem propalare, aut reuelare. Sed præterea id eſſe videtur expreſſe contra noſtram Regulam, habetur enim in Regula, loquendo de dictis caſibus reſeruatis, quod quando Fratrum quiſpiam in aliquem eorum inciderit, Miniſtri, ſi Presbyteri ſunt, cum miſericordia iniungant illis pœnitentiam, ſi vero Presbyteri non ſunt, iniungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis. Vbi notanda ſunt hæc vltima verba, ex quibus colligitur, quod abſolutio à reſeruatis ſecundum Regulam fieri non poſſit, aut debeat, niſi per Confeſſores noſtri Ordinis, non vero per Confeſſores ſeculares. Vide Cordubam, vbi ſupra. Nec prædictis obſtat, quod dicti Fratres itinerantes ſint Sacerdotes, neceſſarioque propter ſcandalum debeant celebrare, & per conſequens ante celebrationem præmittere confeſſionem omnium ſuorum peccatorum, iuxta Concilium Tridentinũ, *ſeſſione 13. cap. 7.* ac proinde debere præſumi in dicta generali conceſſione intelligendam eſſe facultatem abſoluendi à quibuſcumque reſeruatis, vt ne contra Concilij præſcriptum Religioſus indigne accedat ad celebrandum, & communicandum, nam dico, quod ſi eiuſmodi Religioſus extra Monaſterium ſe inuenerit, ſine expreſſa & ſpeciali licentia ſui Prælati, vt abſoluatur à caſibus reſeruatis, atque ſine ſcandalo non poteſt non celebrare, in tali caſu, ſi adeo vrgens ſit neceſſitas, bene poteſt accedere ad celebrationem. Nam exiſtimandum de illo eſt, ac ſi non haberet copiam Confeſſoris, ſatiſque illi eſt, vt procuret habere contritionem. Nam dictum Concilium, licet diffiniat ante celebrationem, & ſacram communionem præmittendam eſſe ſacramentalem confeſſionem, addit tamen conditionem, modo non deſit illi copia Confeſſoris. Et ſubdit, quod ſi neceſſitate vrgente Sacerdos abſque præuia confeſſione celebrauerit, poſt celebrationem quamprimum confiteatur. Iuſte autem dicitur, quod in dicto caſu Religioſo prædicto deeſt copia Confeſſoris, neque iniuſte à Superioribus eſt illi talis facultas ad id denegata, ne peccata adeo grauia reuelentur extra Religionem.

In generali cõceſſione facta ſubditis à Prælatis, vt poſſint eligere Confeſſurẽ, non conceditur facultas, vt abſoluantur à reſeruatis, neque hoc cõmitti debet alicui Cõfeſſori ſeculari.

Nota hoc valde.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum Confeſſores per Prælatos Regulares deputati abſoluere poſſint Fratres noſtri Ordinis in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, pœnis, atque cenſuris?

DE auctoritate & poteſtate, quam habent prædicti Regulares in communi, ad abſoluendũ ſibi ſubditos ab omnibus peccatis, vtcumque grandibus, & pœnis, atque cenſuris, iam ſupra diximus multa, quæſtione 9. art. 11. agendo de poteſtate Generalis Miniſtri. In iſto Articulo agemus tantummodo de auctoritate & facultate, quam habẽt Confeſſores Regulares, per ſupradictos Prælatos deputati, ad abſoluendum Fratres ſuos, ſemel in vita, & iterum in articulo mortis plenarie, concedendique eiſdem indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium ſuorum peccatorum, de quo ſit Concluſio.

Concluſio.

Confeſſores Regulares, per Prælatos deputati, facultatem habent ſpecialem, vt ſemel in vita, atque iterũ in morte Fratres noſtros plenarie poſſint abſoluere, eiſq; indulgentiã plenariã cõcedere.

Confeſſores Regulares, ſemel in vita, atque iterum in morte, facultatem habent abſoluendi plenarie Fratres noſtros, concedendique illis indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium ſuorum peccatorum. Hæc Concluſio nõ aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo ſpecialia priuilegia, quibus hoc expreſſe continetur. Et omiſſis multis alijs, quæ longum eſſet nimis vêlle in præſentiarum recenſere, de quibus plena ſunt noſtri Ordinis Monumenta, & referuntur in Compendio priuilegiorum, *verbo, abſolutio ordinaria, & extraordinaria quoad Fratres*, per plures paragraphos, Sixtus Quartus, *conceſſit omnibus Fratribus Minoribus de Obſeruantia præſentibus, & futuris, tam Profeſſis, quam Nouitijs (qui tamen habeant propoſitum profitendi) necnon Sororibus S. Claræ, & Tertiarijs vtriuſque ſexus, & Famulis, & Seruitoribus prædictorum omnium, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere Confeſſorem de eiuſmodi Obſeruantia, qui audita eius confeſſione, pœnitentiam ſalutarem iniungendo, abſoluat eos ab omnibus criminibus, exceſſibus, & cenſuris Eccleſiaſticis, & diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint (homicidio voluntario, & mutilatione membri ſemper exceptis) & eis remiſſionem generalem, & plenariam omnium peccatorũ impartiri valeat, & quod idem poſſit in mortis articulo.* Habetur in Monumentis Ordinis, & aduertit Collector in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 5. quod licet hic Sixtus Quartus non excipiat irregularitatem ex bigamia prouenientem, debet tamen pro excepta ſemper haberi, quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandum, & quia in alia conceſſione infrapoſita, *verbo, diſpenſatio*, §. 2. illã expreſſe excipit. Aduertit etiam, quod à caſibus reſeruatis Miniſtris non poteſt quis per prædictam conceſſionem, ſiue per aliam, ſine ſua licentia abſolui, & minus à cenſuris auctoritate Apoſtolica poſtea latis, & reſeruatis. Hæc ſupradictus Collector, vbi ſupra. Et ſtatim in ſequenti §. 6. refert ſimilem aliam conceſſionem, ſiue priuilegium, eiuſdem Sixti Quarti, factum omnibus & ſingulis Prædicatorum, & Minorum Ordinum profeſſoribus, qui tunc erant, & pro tempore perpetuo erunt, *vt Confeſſor idoneus eorumdem Ordinum, quem quilibet pro ſe, de ſui Superioris licentia duxerit eligendum, eorumdem confeſſione diligenter audita, pro commiſſis per eos exceſſibus & peccatis, ſemel in vita in forma confeſſionali per ipſum edita, & in mortis articulo plenariam abſolutionem, & peccatorum huiuſmodi remiſſionem impendere valeat, etiã ſi ante factam eorumdem Ordinum profeſſionem eos decedere contigerit.* Habetur in Monumentis. Et aduertit ſupradictus Collector, quod iſtud intelligitur ſub forma confeſſionalis per ipſum edita, in qua reſeruantur certi caſus cuiuſdam Bullæ eiuſdem Sixti, quæ incipit: *Et ſi Dominici gregis*, & habentur in ſumma, in eodem Compendio, *verbo, excommunicatio, notabili ſecundo.* Sed pro dicto articulo mortis habetur alia conceſſio Eugenij Quarti: *Qua conceſſit omnibus Fratribus Minoribus, ac etiam Nouitijs in Religione perſeuerare volentibus, quod poſſint eligere Confeſſorem idoneum, qui auctoritate Apoſtolica abſoluat eos in articulo mortis, ab omnibus peccatis, & cenſuris Eccleſiaſticis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſiue ex alia quacumque cauſa prouenientibus, & plenariam omnium peccatorum indulgentiam largiatur, quam indulgentiam prædicti Fratres conſequantur, etiam ſi prædictum Confeſſorem eligere non potuerint, ſeu obliti fuerint, dummodo moriantur in ſtatu gratiæ.* Habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 2. vbi etiam, §. 4 habetur aliud ſimile priuilegium eiuſdem Eugenij Quarti, *vbi iterũ concedit idipſum, addens, quod ſi in illo reputato mortis articulo, dicti Fratres non deceſſerint ſẽper indulgẽtia prædicta intelligatur reſeruari ad verũ mortis articulũ.* Habetur in Monumẽtis Ordinis. Sed adiecit ſupradictus Põtifex, quod ne (quod abſit) propter huiuſmodi gratiam Fratres reddantur procliuiores ad illicita in poſterum committenda, volebat, eratque ſuæ intentionis, quod ſi ex confidentia huiuſmodi aliqua forſan committant, ad talia prædicta indulgentia nullatenus ſuffragetur. Appoſuitque præterea certam quandam conditionem, vt potiri poſſent prædicto priuilegio Fratres, quod ſinguli eorũ, qui ſufficientis fuerint literaturæ, per vnum annum a tempore quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerint, ſingulis ſeptimanis legitimo impedimento ceſſante, ſemel Septem Pſalmos Pœnitentiales cum Litanijs recitent ſiue legant, alij vero non ſufficienter literati, alias orationes teneantur dicere, iuxta ſuorum Confeſſorum arbitrium, prout animarum ſuarum ſaluti viderint expedire. Quod ſi forſan impedimento detenti, in dictis anno & ſeptimanis, orationes prædictas commode dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tunc in alia Septimana ſequentis anni, ſupplere teneantur. Circa hanc conceſſionem aduertit Collector, quod eam poſtea Pius II. extendit ad totam familiam, de quo habetur tranſumptum, licet non impreſſum, & ait, quod iſta conceſſione communiter nõ vtuntur Fratres, quia nolunt laborare in dicendis Septem Pſalmis, & quia credũt, quod quidquid in ea continetur, eſt ſibi alias ſine tali onere conceſſum. Habet tamen, inquit, dictum priuilegium, vnum ſingulare, nempe, quod Indulgentia Plenaria de dicto mortis articulo, ſemper intelligatur reſeruata pro vero articulo, quod eſt magni effectus, & nullibi in noſtris priuilegijs reperitur cõceſſum. Etenim ſi huiuſmodi verba non apponerentur, dicta indulgentia non reſeruaretur ad verum mortis articulum, cum in præſumpto, ſuom iam fuerit ſortita effectum, prout contra Gerſonem tenet Corduba in ſua quæſt. magno de indulgent. q. 38. & Nauarr. in Summa cap. 26. nn. 31. Sed hoc ipſum de reſeruatione dictæ indulgentiæ pro vero mortis articulo, conceſſit Benedictus XIII. Monachis S. Benedicti de Obſeruantia, prout refertur in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 11. *vbi conceſſit prædictis Monachis, pro articulo mortis Plenariam Indulgentiam, ſeu abſolutionem, & quod ſi infirmarentur & crederentur*

morturi

Nota valde priuilegiũ Sixti IV. pro abſoluẽdis plenarie Fratrib. ſemel in vita, & concedenda eis remiſſione plenaria omniũ peccatorũ, iterumque in morte.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 64. & 2. fol. 68. conc. 131. & in ſupplem. fol. 96. conc. 341. & refertur in cõpẽ. ver. abſolutio extraordinar. quoad Fratres, §. 5.

Nota hoc valde.

Nota aliud priuilegium eiuſdẽ Sixti IV. ad idem.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 65. & 2. fol. 148. conc. 360. & refertur in compẽ. vbi ſupra.

Aliud priuilegium Eug. IV. ſpecialiter pro mortis articulo.

Mon. Ord. [illegible] imp. fol. 61. [illegible] 2. fol. 64. co[illegible] 77. & refer[illegible] in comp. ve[illegible] abſolutio e[illegible] traordin. qu[illegible] ad Fratres §. [illegible]

Aliud eiuſd[illegible] priuilegium [illegible] idem, ſed am[illegible] pliatum.

Mon. Ord. [illegible] imp. f. 62. & [illegible] f. 65. conc. 86[illegible]

Nota hoc val[illegible] de pro his, q[illegible] ex confidenti[illegible] prædictorũ pri[illegible] uilegiorũ pe[illegible] cant.

Nota pro abſolutione, a[illegible] indulgẽtia prædicta reſeruanda pro vero m[illegible] tis articulo.

... ſimiliter Be- nedicti XIII. ſpeciale pro mor tis articulo.

moritur (puta quia viderentur agonizare) & abſo- lutis plenarie, iterum conualeſcerent, quod iterum & in mortis articulo valeret abſolui. Eamdem indulgentiam pro dicto mortis articulo conceſſit Innocent. VIII. Monachis Congregationis Caſſinenſis Ordin. S. Benedicti, prout refertur in libro ſuorum priuilegiorum, & conſtitutionum eiuſdem Congregationis, fol 47. §. 1. & fol. 48. §. 2. *addens quod Confeſſor ab eiſdem electus, in dicto mortis articulo, plenarie poſſit eoſdem abſoluere ab omnibus caſibus, nullo excepto, cum omnimoda auctoritate, ac ſi in illo caſu eſſet ſummus Pontifex, & eadem auctoritate eiſdem indulgentiam plenariam concedere.* Quę quidem conceſſio magna eſt, plurimique æſtimanda, propter dicta verba ibidem appoſita, *ac ſi in illo caſu eſſet ſummus Pontifex:* & quia in dicta conceſſione committitur dicta auctoritas cuilibet Confeſſori, abſque eo quod reſtringatur ad Confeſſorem proprij Ordinis, quod non reperitur in alijs, quapropter virtute ipſius poſſunt Fratres in dicto articulo mortis plenarie abſolui à quocumque Confeſſore, etiam ſeculari, dummodo ſit approbatus ab Ordinario.

Priuilegium aliud Innocentij VIII. ſpecialiſſimũ pro mortis articulo.

Nota hoc valde.

Non eſt ſilentio prætereunda quædam alia conceſſio Nicolai V. quæ refertur in Compendio Ordinis D. Hieron. tit. Indulgentia Plenaria, §. 7. *quæ conceſſit, quod cum aliquis Fratrum in dementiam incurrerit, ſiue in lethargiam, vel amiſerit expreſſionem loquelæ propter infirmitatem, vel alias, antequam abſoluatur, & illi fiat plenaria remiſſio, vel quia non fuit copia Confeſſoris, cum talis caſus, ſeu ſimilis euenerit in dicto mortis articulo, quicumque presbyteri ſeculares, vel Regulares, eum valeant abſoluere, & huiuſmodi omnium peccatorum ſuorum plenariam remiſſionem, auctoritate Apoſtolica poſſint & valeant illi impendere; quod ſi talis infirmus ſuperuixerit, nihilominus dicta plenaria remiſſio, quoties ſibi facta fuerit, perinde valeat, ac ſi de huiuſmodi infirmitate decederet.* Hæc conceſſio magna eſt, pluriſque æſtimanda: Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota valde Priuilegiũ ſpeciale Nicolai V. pro ijs, qui in mortis art. antequam abſoluã tur in lethargiam incidunt, aut loquelam amittunt.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum in mortis articulo, ſi non decedat, teneatur peccata reſeruata iterum ſuo Superiori confiteri?

Quiſnã ſit, dicique debeat mortis articulus.

MAgna eſt inter Doctores controuerſia, circa determinationem huius difficultatis, quiſnam ſit & dici debeat mortis articulus? Quidam enim dicunt, quod ille dumtaxat dicitur mortis articulus, in quo quiſpiam conſtitutus mortem non euadit: ſed vera opinio, atque reſolutio eſt, quod dicitur & dici debet mortis articulus ille, in quo quiſpiam conſtitutus probabiliter timetur, ſeu dubitatur eius mors à medicis, ſeu ab alijs viris cordatis, etiamſi poſtea mortem euadat & conualeſcat, vt colligitur *ex cap. eos, de ſententia excommunicat. in 6. & ex cap. quod de eis, eod. tit.* quod & tenet Abbas *in c. paſtoralis, §. præterea, de off. Ordinarij, nu. 3.* & Bald. nu. 4. & Nauarr. in Manuali, cap. 2. num. 8. Qua de re videatur Cano. de pœnit. 5. par. & Soto in 4. ſentent. diſt. 18. q. 4. art. 4. & Couarr. *in cap. alma mater, 2. par. §. 11 nu. 8.* & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tomo quæſtionum Regulariũ, quæſt. 62. art. 7. quo præmiſſo, atque præſuppoſito, quæritur in præſentiarum, An abſolutus à peccatis & a cenſuris in mortis articulo, virtute ſupradictorum priuilegiorum, ſi non decedat, teneatur peccata reſeruata iterum ſuo Superiori confiteri? Cui difficultati reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Peccata virtute ſupradictorum priuilegiorum in mortis articulo ſemel cõfeſſa & abſoluta, etiamſi ſint reſeruata, nõ tenetur quiſpiam iterum ſuo Superiori confiteri. Hæc Concluſio eſt expreſſa & communis omnium Doctorum. Et de ea videndus eſt Mag. Soto in d. 4. ſent. diſt. 18. quæſt. 4. artic. 4. in ſolutione ſecundi argum. vbi dicit hanc eſſe mentem & ſententiam D. Tho. quin vero ait, quod abſolutus in mortis articulo à ſimplici Sacerdote abſoluitur ſubinde ab Eccleſiæ præcepto confitendi pro toto illo anno, & quod non tenetur iterum proprio Sacerdoti confiteri, ſed certiorem ſolummodo ipſum facere ſe fuiſſe confeſſum & abſolutum. Et idẽ eſſe dicit D. Thom. de abſolutione ab excommunicatione, nam quacumque excommunicatione quiſpiam detineatur, ſi in articulo mortis ab ipſa abſoluitur, non tenetur ad Iudicem excommunicantem recurrere, vt iterum eum abſoluat, ſed ſatis eſt ſatisfacere debito, pro quo lata eſt excommunicatio. Poſt quæ dicta verba ponit, & mouet ſupradictus Sotus quandam dubitationem, An ſcilicet prædictus, ſi ſatisfacere noluerit, in eamdem incidat excommunicationem? Et videtur (inquit) quod non in ipſam reincidat, poſtquam abſolutio ſimpliciter ei facta fuit, & D. Thom non meminit de dicto relapſu. Sed vera reſolutio eſt quod reincidit, de quo extat expreſſum decretum Bonifacij VIII. *in cap. eos qui, de ſententia excommunicationis*, quo iubet, vt huiuſmodi per ſimplices Sacerdotes abſoluti in articulo mortis, ſi periculum euaſerint, cum primum potuerint, ſe Iudici repræſentent, ſatisfacturi, prout iuſtitia ſuadet, ne cenſuram eludant Eccleſiaſticam, quod ſi non fecerint, ipſo iure in eandem excommunicationis ſententiam reincidãt. Sed hoc eſt ſpeciale in iſto caſu, quia remanet obligatio ſatisfaciendi parti, ſed tamen qui eiuſmodi obligationis vinculo non tenetur, poſtquam ſemel virtute dictorum priuilegiorum, legitime in articulo mortis fuerit abſolutus, minime tenetur iterũ ſe ſuo Prælato, ſiue Superiori exhibere, vt iterum eum abſoluat, poſtquam ſemel fuit abſolutus ab eo, qui pleno iure poterat illum abſoluere, abſolutioque præſtita fuit valida, nam ſemel extincta non poteſt amplius reuiuiſcere.

Peccata in mortis articulo ſemel confeſſa, atque virtute priuilegiorum abſoluta, et ſi ſint reſeruata, nõ tenetur quiſpiã, ea iterum Superiori confiteri.

Nota hoc valde.

Difficultas.

An abſolutus in mortis articulo ab excommunicatione, ea conditione vt reſtituat, ſi id nõ faciat, iterũ in excõmunicationẽ incidat?

Vera reſolutio.

Sed modo inſurgit difficultas circa ordinem ſeruandum in dicta plenaria abſolutione facienda in articulo mortis? Circa quod breuiter dico tria, Primum, quod ipſa abſolutio neceſſario à Confeſſore facienda eſt, & in ipſa dicta plenaria indulgentia concedenda. Etenim ſi non cõceſſerit illam, quamuis facultatem habeat & poteſtatem ad ipſam, nõ eam lucrabitur infirmus. Hoc tenet expreſſe Collector in Compendio, *verbo, Indulgentia, in fine materia, in ſecundo notabili,* aſſerens, quod Fratres Minores & alij Mendicantes, potentes concedere in ſuis concionibus, ſuis auditoribus 100 annos, ſiue dies indulgentiæ, ſi non ipſas concedunt, non illas auditores ipſi lucrabuntur. Secundo dico, quod dicta indulgentia plenaria peccatorum omnium nõ debet concedi, antequam infirmus probabiliter videatur eſſe in extremis, ſed eo temporis momento, quo moraliter loquendo, credatur ipſum iam non amplius, ad minus mortaliter peccaturum. Etenim ſi ante dictum tempus concedatur, caſus poterit contingere, quo mortaliter peccet, & poſtea dicta indulgentia, non ei proſit ad remiſſionem pœnæ, eiuſmodi peccato correſpondentis, & alia indulgentia, ſiue ſatiſfactione indigebit, quæ forte in tam breui temporis momento non ei poterit applicari, ſicque eiuſmodi pœnam in Purgatorio luet. Sed non in hoc Confeſſores prædicti adeo eſſe debent circumſpecti, vt etiam expectẽt, quod infirmi

Difficultas. Qualiter ſit abſolutio plenaria in articulo mortis facienda?

Nota hoc valde pro Prædicatoribus.

ipſi

Digitized by Google

ipſi moriantur repente, & non poſſit illis dicta indulgentia concedi. Tertio & vltimo dico, quod quamuis forma ſeruanda, in ſupradicta abſolutione & conceſſione indulgentię, communiter habeatur in Confeſſionalibus, adducaturque à Summiſtis, quia tamen ſæpe Confeſſores ignari, multa ſolent adijcere inutilia, atque impertinentia, libuit in præſentiarum ipſam paucis explicare, ac dicere: Et præmiſſo quod pænitens iam fuerit confeſſus, & petat vt à Confeſſore, ſeu ab alio abſoluatur in virtute ſuorum priuilegiorum, ſecundum ſummorum Pontificum intentionem, Sacerdos debet dicere: *Auctoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, & auctoritate in hac parte mihi commiſſa & tibi cōceſſa, ego te abſoluo, primo ab omni ſententia excommunicationis maioris, vel minoris, ſuſpēſionis, & interdicti, ſi quā, aut ſi quas contraxiſti, & diſpenſo tecum in omni irregularitate, vel irregularitatibus quomodolibet contractis, in quantum poſſum & valeo, & reſtituo te ſacramentis Eccleſiæ & vnitati fidelium, item & eadem auctoritate te abſoluo ab omnibus peccatis tuis* (in caſu quo ea fuerit confeſſus & non prius abſolutus) *& concedo tibi indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium tuorum peccatorum, ſecundum ſummorum Pontificum priuilegia: quod ſi forte hac vice non moriaris, auctoritate prædicta reſeruo tibi iſtam indulgentiam pro vero mortis articulo, in nomine Patris, et Filij, & Spiritus ſancti Amen.* Hactenus de iſto Articulo.

De forma ſeruanda in abſolutione facienda in art. mortis.

ARTICVLVS IX.

Vtrum præter dictas conceſſiones & indulgentias, ſint aliquæ aliæ, quibus Fratres per annum per ſuos Prælatos, aut per Confeſſores ab eiſdem deputatos plenarie poſſint abſolui?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

OMnes Fratres noſtri ſacri Ordinis Minorum, & communiter & generaliter loquendo, omnes Religioſi priuilegium habentes communicationis, quatuor diebus in anno, quibus maluerint, ab omnibus ſuis peccatis & cenſuris plenarie poſſunt abſolui. Hæc Concluſio eſt certa, in virtute priuilegij & conceſſionis, quam fecit Leo X. Monialibus S. Claræ, quæ in Supplemento habetur, & refertur à Collectore priuilegiorum, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres,* §. 7. in cuius fine inquit ſupradictus Collector, *quod placuit Sanctitati ſuæ, de benignitate Apoſtolica pietatis, concedere facultatem prędictarum Monialium Confeſſoribus, de licentia ſuorum Prælatorum eaſdem audientibus, quod ea plenitudine eas abſoluant, & illi ſtatus innocentiæ reſtituant, cui Sanctitas ſua faceret, ſi ipſamet in confeſſione peccata auſcultaret, & quod poſt hoc eadem auctoritate Apoſtolica omnibus & ſingulis ſanctam benedictionē impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Hæc quidem conceſſio magna eſt, pluriſque æſtimanda, ipſaque fruuntur omnes Minores Fratres, & quicumque alij Religioſi priuilegiū habentes communicationis, vt amplius dicemus infra, cum hac de re agemus in propria materia. Formam vero ſeruandam in dicta abſolutione & largitione Papalis benedictionis, ponit dictus Collector, vbi ſupra, §. 10. & eſt, quæ ſequitur: *Auctoritate tibi conceſſa & commiſſa ego te abſoluo, &c. & ſic plenarie illi ſtatui innocentiæ te reſtituo, quomodo Sanctitas Domini noſtri Papa N. faceret, ſi ipſemet in confeſſione tua peccata auſcultaret. Et eadem auctoritate Apoſtolica tibi impartior ſanctam benedictionem Papalem in nomine Patris, & Filij, et Spiritus Sancti Amen.*

Omnes Fratres noſtri Ordinis atque aliorum priuilegiū habētiū cōmunicationis quatuor diebus in anno, plenarie poſſūt abſolui.
Suppl. fol. 93. conc. 290.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Præter quatuor dies ſupradictos poſſunt Fratres plenariè etiam abſolui, in omnibus diebus Domini Sabaoth, & B. Marię ſemper Virginis omniumque Sanctorum, & Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Sancti Franciſci, & S. Claræ, & per totam maiorē hebdomadam. Hæc etiam conceſſio eſt ſupradicti Leonis X. facta eiſdem Monialibus S. Claræ & ancillis B. Mariæ Virginis, ſub cura Minorum Fratrum de Obſeruantia exiſtentibus, & habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra, §. 8. & 9. qua etiam conceſſione fruuntur, perfruique poſſunt omnes ſupradicti poſiti in præcedenti Concluſione. Formam etiam ſeruandam in dictis abſolutionibus, ponit ſupradictus Collector loco ſupracitato, quæ eſt eadem cum præcedenti, & nihil continet de nouo, niſi ſolummodo dicere: Auctoritate tibi conceſſa, & mihi commiſſa, ego te abſoluo plenarie ab omnibus peccatis tuis in quantum prædicta auctoritas ſe extendere poteſt, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.

De pluribus [...] lys diebus, qu[...] Fratres plen[...] rie poſſunt a[...] ſolui.

Suppl. fol. 4[...] cōc. 133. & fo[...] 43. conc. 3[...] & refertur [...] Comp. ver. v[...] ſup §. 8. & 9.

Tertia Concluſio.

Idem Leo X. conceſſit omnibus Fratribus Minorū Regularis Obſeruantiæ, quod ſemel in quolibet anno, vltra alias indulgentias, quas a Sede Apoſtolica habent, plenariè poſſint abſolui, & indulgentiam plenariam conſequi, in feſto S. Catherinæ Virginis & Martyris. Habetur hæc conceſſio in ſupplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra, §. 10. qua etiam perfruuntur propter eandem rationem & cauſam omnes Moniales S. Claræ, & ancillæ Conceptionis B. Virginis, & ſimiliter omnes Religioſi priuilegium habentes communicationis. Forma autem ſeruanda in d. abſolutione ponitur à ſupradicto Collectore, vbi ſupra, & eſt tenoris ſequentis: *Auctoritate tibi conceſſa & mihi commiſſa ego te abſoluo plenariè ab omnibus peccatis tuis, in quantum huiuſmodi auctoritas ſe extendere poteſt, & concedo tibi indulgentiam plenariam omnium peccatorum tuorum, in nomine Patris, &c.* Circa dictas indulgentias nihil ſeſe offert dicendū, præterquam quod omnibus abſolutionibus, quibus poſſunt abſolui Fratres Minores, in die Beatiſſimi Patris noſtri Franciſci, & S. Claræ, poſſunt vti & frui Fratres Prædicatores, in die S. Dominici, & S. Catherinæ de Senis, ſimiliter & Auguſtinienſes in die S. Auguſtini, & S. Monicę, & idem dicendum eſt de alijs aliarum Religionum Patronis, & Feſtis præcipuis.

In feſto et S[...] Catherinæ poſ[...] ſunt et Fratr[...] plenarie abſo[...] ui.
Suppl. fol. 94[...] conc. 299. & r[...] fertur in Cōp[...] vbi ſupra §. 10[...]
Forma ſeruan[...] da in hac abſo[...] lutione.

Nota pro Fr[...] tribus Domi[...] canis & Aug[...] ſtinianis.

ARTICVLVS X.

Vtrum Religioſi prædicti vti, & frui poſſint, abſolutionibus plenarijs ſupradictis, abſque ſuorum Superiorum licentia?

HAnc quęſtionem, atque difficultatem tangit priuilegiorum Collector in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres,* §. 10. & dicit, quod nonnulli Fratres decipiuntur, credendo quod poſſunt vti ſupradictis priuilegijs & gratijs, abſque ſuorum Superiorum licentia. Sed in contrarium eſt veritas, de qua ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Religioſi non poſſunt frui ſupradictis abſolutionibus plenarijs, & indulgentijs cōceſſis à Leone X. abſque

Religioſi n[...] frui poſſunt [...]

[pr]adictis indulgentijs, plenarijſque abſolutionibus, abſque ſuorum Superiorum licētia.

abſque ſuorum Superiorum licentia. Hanc Concluſionem tenet ſupradictus Collector, vbi ſupra, & probat eam ex tenore dictarum conceſſionum. Nam in omnibus ipſis (vltima dumtaxat excepta) ſemper appoſitum eſt à ſummo Pontifice, quod ſolum poſſint prædicti Fratres, ſiue Moniales, ſic plenariè abſolui à Prælatis ſuis, vel à Confeſſoribus per eos deputatis, de eorumdem licentia. Et addit, quod ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendam, ſcilicet quod abſque licentia Superiorum, & non quorumcumque, ſed ſaltem Prouincialium, non poteſt quis præfatis abſolutionibus plenarijs gaudere, quoad caſus reſeruatos, notanda eſt, ac menti commendanda quædam clauſula poſita in tabula Congregationis generalis Burdegalenſis, quæ eſt tenoris ſequentis: *Vt fratribus iuxta regulæ puritatem, maior recipiendi ſacramentum Pœnitentiæ tribuatur occaſio, Reuerendiſſimus Pater Miniſter generalis, tam quoad Fratres, quam quoad Moniales, reuocat omnes gratias, facultates, confeſſionalia, & indulgentias & quaslibet litteras, ſub quacumque verborum forma, etiam a Sede Apoſtolica conceſſas, ſiue vigore Bullæ Cruciatæ, vel fabricæ S. Petri de Vrbe, aut quarumlibet Confraternitatum pro quanto ſunt in præiudicium caſuum Miniſtris reſeruatorum, declarando eſſe contra Sanctiſſimi Domini Papæ voluntatem, tam Fratres, quam Sorores vti præfatis gratijs, quoad confeſſiones faciendas de caſibus prædictis contra inſtituta Ordinis, abſque licentia præfati Reuerendiſſimi Miniſtri generalis, aut Prouincialium Miniſtrorum, & quouis modo ſit etiam irritum & inane, quidquid alias fuerit attentatum, & hoc vigore cuiuſdam breuis præmiſſorum declaratorij ab Alexandro Papa olim conceſſi, & Breuis ſpecialis Leonis X. Reuerend. Patri Miniſtro generali miſſi, & in hoc capitulo publicati.*

Nota hoc valde pro abſolutione a caſibus reſeruatis virtute ſupradictorum priuilegiorum, qui fieri nō poſſunt, abſque licentia Superiorum.

Circa prædictam opinionem Collectoris, dicit Pater Corduba in additionibus ad Compendium, eodem verbo, *abſolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 9. quod quantum attinet ad lucrandum indulgētias & ſimiliter quoad abſolutiones à cenſuris, ſecundum quod conceditur in ipſis priuilegijs, bene poſſunt vti Fratres, ſaltem in foro conſcientiæ, præfatis conceſſionibus, ſine licentia ſuorum Prælatorum, non autem quoad abſolutionem à caſibus reſeruatis Prouincialibus in Ordine Minorum, quia ſic declarauit Reuerendiſſimus Pater Frater Franciſcus de Angelis Miniſter Generalis, in quodam Capitulo Prouinciali Prouinciæ Caſtellæ, Toleti celebrato anno Domini 1524. præſente ipſo Patre Corduba, dicens, quod ſic erant intelligendæ conceſſiones præfatæ, non vero aliter. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc etiā valde.

ARTICVLVS XI.

Vtrum per dicta priuilegia poſſint etiam Fratres abſolui ab irregularitatibus, ſeu potius cum eis in irregularitatibus diſpenſari?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qualiter Fratres poſſint abſolui plenariè ab omnibus culpis & peccatis virtute ſupradictorū priuilegiorū, in quatuor prædictis plenarijs abſolutionibus.

VIrtute primæ conceſſionis Leonis X. pro quatuor plenarijs abſolutionibus, probabiliſſimū eſt, quod poſſint Fratres abſolui, non ſolum ab omnibus peccatis, verum etiam à quibuſcumque cenſuris. Probatur hæc Concluſio, per illa verba in dicta conceſſione, expreſſe contenta, quibus dicitur, quod poſſint abſolui ea plenitudine, & illi ſtatui innocentiæ reſtitui, quo Sanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in confeſſione auſcultaret peccata. Quæ verba magnam habent emphaſim, atque efficaciam, in tantum vt quidam dicant, quod virtute dictarū abſolutionum Religioſi contriti & debite confeſſi, non ſolum liberantur ab omni culpa, ſed etiam ab omni pœna, vtcumque pro peccatis debita, ac denique ab omni eo, à quo ipſe ſummus Pontifex de plenitudine ſuæ poteſtatis liberare eos poſſet. Hoc enim ſonant prædicta verba, & ſignificat ſtatus innocentiæ, cui, vt præmittitur, auctoritate Apoſtolica, per dictas abſolutiones Fratres reſtituuntur. Videatur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. tomo quæſtionum Reg. quæſt. 62. art. 12.

Secunda Concluſio.

Virtute alterius, ſeu aliarum conceſſionum eiuſdem Leonis X. pro alijs feſtiuitatibus (præter feſtiuitatem S. Catherinæ Virginis & Martyris) non eſt ita certum, quod Fratres ita plenariam indulgentiam ſuorum peccatorum conſequantur, quin aliquid pœnæ luendum per proprios actus, aut in Purgatorio remaneat. Ad hoc dicēdum moueor etiam propter verba in eiſdem appoſita, quibus dicitur, vt imponatur ipſis ſalutaris pœnitentia; quæ quidem verba innuunt, indulgentiam quidem ſibi plenariam concedi, omnium peccatorum, non tamen ita plenariam, quin aliquid pœnæ hic ſibi per proprios actus luendum, aut in Purgatorio remaneat. Dixi, præter abſolutionem, quæ ſemel in quolibet anno, exhibenda eſt in feſto S. Catherinæ, nam in dicta indulgentia plenaria, & in ipſius conceſſione, nihil tale expreſſum reperitur, & ſic credi ac præſumi poteſt, quod non eadem ſit ratio de ea, atque de ſupradictis.

In alijs autē feſtiuitatibus nō ita plenaria abſolutio fieri pōt, niſi in feſto S. Catherinæ.

Tertia Concluſio.

Loquendo de abſolutione, ſiue diſpenſatione irregularitatum, crediderim, quod in prædictis feſtiuitatibus, virtute prædictarum conceſſionum, Fratres non poſſent in irregularitatibus diſpenſari. Huius Concluſionis ratio eſt, nam quamuis habeatur ibidem, quod à peccatis plenariè poſſint abſolui, nulla tamen ſit ibi mentio de abſolutione, ſiue diſpenſatione ab irregularitatibus & cenſuris, vt patebit, ſeu patere poteſt intuētu & legenti. Et præterea quia quamuis ibidem diceretur, quod poſſent abſolui virtute earum conceſſionū à quibuſcumq; cenſuris, multorum grauiſſimorum Doctorum eſt opinio, quod cenſurarum nomine non comprehēduntur irregularitates, etiam contractæ ratione alicuius peccati, ſeu culpæ, ac proinde per huiuſmodi priuilegia & conceſſiones, quinvero & per quaſcūque Bullas Cruciatæ, non poſſe ſuper eiſdem diſpēſari, cum irregularitas non ſit cēſura, prout expreſſe tenet Soto lib. 5. de iuſtitia, & iur. quæſt. 1. artic. 4. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 191. cum ſequentib. & Enriquez lib. 7. de indulg. cap. 13. nu. 6. & Sahagun *in cap. at ſi Clerici, §. adulterijs de iudicijs*, & Pater Frater Emmanuel Rodriguez tom. 2. qq. Regul. quæſt. 62. artic. 12. Videatur ibidem.

In ſupradictis feſtiuitatibus nō poſſunt Fratres diſpēſari in irregularitatibus, virtute dictorum priuilegiorum.

Nota circa abſolutionem ab irregularitatibus.

Nota, quod irregularitas non eſt cenſura, ſed pœna.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſint aliqua priuilegia, per quæ Fratres Confeſſores diſpenſare poſſint cum alijs Fratribus in irregularitatibus?

IAm ſupra Quæſt. 8. diximus multas circa materiam diſpenſationis in irregularitatibus, per quatuordecim continuos Articulos, agendo de auctoritate & poteſtate generalis Miniſtri, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis in omnibus irregularitatibus, quacumque ex cauſa prouenientibus (tribus

Nota circa materiam abſolutionis ab irregularitatibus, ſeu potius diſpēſationis in eiſdem.

dumtaxat

dumtaxat exceptis, nempe homicidio voluntario, bigamia, & membri mutilatione) & quod ibidem de generali Miniſtro eſt dictũ, intelligẽdũ ſubinde eſt etiã de Miniſtris Prouincialibus, alijsq. Prælatis ordinarijs, qui quidem in hiſce rebus iure ordinario, atque ſpeciali, ex noſtris priuilegijs, id ipſum omnino poſſunt, in quibus non ſunt prohibiti. Sed quia in priuilegijs allatis ibidem tantum fit ſermo & mentio de Prælatis, non vero de ſubditis, videndum reſtabat, eſſet ne aliquod priuilegium, quo ſaltem in aliquo caſu, idipſum facere poſſent Confeſſores ſubditi? de quo agendum eſt in præſenti Articulo. Vt igitur propoſitę difficultati ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Confeſſores ſubditi per ſuos Prælatos ad audiendas Fratrum confeſſiones deputati, ſemel in vita poſſunt cum eiſdem in omnib. irregularitatibus (tribus exceptis) diſpenſare.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 61. & 2. fol. 64. conc. 85. & refertur in Comp. ver. abſolutio extraordin. quoad Fratres. §. 3. *Nota valde.*

CONfeſſores ſubditi per ſuos Prælatos deputati ad audiendas Fratrũ confeſſiones, ſemel in vita, cũ eiſdẽ diſpenſare poſſunt in omnibus irregularitatibus, tribus dũtaxat ſupradictis exceptis. Hæc Concluſio nõ aliter poteſt probari, quã adducendo priuilegiũ, quo eiuſmodi facultas ſibi cõceditur, & habetur in Monumen. Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 3. vbi dicitur, quod Eugenius IV. *cõceſſit Fratribus Minoribus Obſeruãtia Prouinciarum Regni Caſtellæ, quatenus ſinguli Prælati dicti Ordinis quocumque nomine cenſeantur & Confeſſores per ipſos Prælatos deputati, vel pro tempere deputandi, ſingulorum Conuentuum, locorum, domorũ, & Eremitoriorum huiuſmodi, poſſint ſemel tãtum abſoluere omnes & ſingulos Fratres profeſſos, conuerſos, atque Nouitios habentes propoſitum profitendi, necnon perpetuo donatos, oblatos, præſentes & futuros, ipſorum Conuentuum, locorum, domorum, & Eremitoriorum eiuſmodi ab omnibus & ſingulis ſuis peccatis, exceſſibus, & delictis, etiam quantumcumque enormibus, & à quacumque ſimonia, in Curia, vel alias vbicumque ante & poſt ingreſſum Religionis commiſſa, necnon à quibuſcumque excommunicationum, ſuſpẽſionum, & interdicti, alijsque Eccleſiaſticis cenſuris & pœnis à iure, vel ab homine Apoſtolica, vel Sedis Apoſtolicæ Legatorum, Delegatorum, vel Subdelegatorum, ordinaria, vel alia quauis auctoritate, etiam per Synodales, aut Prouinciales, aut Generalium Conciliorum conſtitutiones, & quoſcumque proceſſus Apoſtolicos, & quaſcũque Extrauagantes, vel iuxta ipſius Ordinis Regularia inſtituta, quomodolibet promulgatis, in genere, vel in ſpecie, ſi quas incurrerint ante & poſt ingreſſum Religionis, etiã ſi talia ſint propter quæ Apoſtolica Sedes, expreſſe & ſpecialiter ſit meritò cõſulenda, necnon cum ſingulis ſupradictis, ſuper quibuſcumque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis in omnibus & ſingulis etiam Sedi prædictæ ſpecialiter & expreſſe reſeruatis (bigamia, homicidij voluntarij, mutilationis membri, caſibus dumtaxat exceptis) ſemel ſimiliter diſpenſare, ac eos habilitare, vt non promoti ad ſacros omnes Ordines & Miſſarum celebrationem promoueri poſſint & ipſi promoti in eiſdem miniſtrare valeant. Et quod ad quaſcumque dignitates, adminiſtrationes & officia dicti Ordinis (etiamſi curam animarum habent) recipi illiſque præfici & aſſumi Apoſtolica auctoritate valeant & poſſint. Et volumus quod ſi prædictas cenſuras, vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertẽter incurrere contigerit, à talibus Prælatis & Confeſſores ſupradictis, quoties opus fuerit & opportunum, abſoluere ac ſuper irregularitate vel irregularitatibus ex talibus cenſuris poſtea celebrando, vel prædicando, vel diuinis ſe immiſcendo, vel alias contracta, vel contractis quoties opus fuerit, vt ſimiliter diſpenſare auctoritate prædicta valeant miſericorditer de gratia ſpeciali conceſſit.* Hæc vbi ſupra. Circa quam

Notanda circa conceſſionẽ prædictam.

conceſſionem ſunt aliqua aduertenda. Et primo quod Eugenius IV. videtur ſibi aliqualiter contrariare, cõcedendo in principio generaliter, quod Cõfeſſores prædicti diſpenſare poſſint in quibuſcumque irregularitatibus, & inhabilitatibus quoquomodo contractis, & dicendo poſtea in fine, quod diſpenſare poſſint in irregularitatibus ortis propter cenſuras ignoranter, vel inaduertenter incurſas. Sed huius difficultatis vera reſolutio eſt, quod in primis irregularitatibus (exceptis tribus illis ibidem poſitis) ſemel tantum in vita diſpenſare poſſunt, in alijs vero incurſis propter ignorantiam, ſeu inaduertentiam, non ſemel, ſed quoties opus fuerit.

Secundo eſt aduertendum, quod licet Eugenius Quartus fecerit ſupradictam conceſſionem Fratribus Minoribus de Obſeruantia, Prouinciarum Regni Caſtellæ, poſtea tamen Pius Secundus eam extendit ad totam noſtram familiam Vltramontanam, de quo habetur tranſumptum, licet non impreſſum, vt aduertit Collector loco ſupracit. § 4. in fi. ſed ait quod voluit ſuprad. Eugenius quod ad gaudendum conceſſione prædicta, dicantur à Fratribus ſemel ſeptem Pſalmi Pœnitentiales, ſingulis ſeptimanis vnius anni, prout ibidem latius dicitur, quæ eſt cauſa, ob quam Fratres communiter non vtuntur ea, quia nolunt laborare in dicendis ſeptem Pſalmis prædictis, & quia credunt quod quidquid in ea continetur, eſt alias nobis ſine tali onere conceſſum. Sed iam hodie huiuſmodi onus ſublatum eſt per participationem alterius conceſſionis factæ per eumdem Eugenium Confeſſoribus deputatis, vel deputandis in Monaſterio S. Mariæ de Guadalupe, vt habetur in Compend. Ord. D. Hieron. qui ipſis cõceſſit illud ipſum, quod antea conceſſerat Confeſſoribus Fratribus Minorum ad literam, prout habetur in conceſſione prædicta, & ibi non appoſuit onus dicendi ſupradictos Pſalmos & Litanias. Licet enim eiuſmodi priuilegium fuerit particulare, atque ſpecialiter conceſſum, pro Confeſſoribus S. Marię de Guadalupe, & pro Fratribus eiuſdem Monaſterij, poſtea tamen per Pium IV. & Pium V. fuit deriuatum ad omnia Monaſteria eiuſdem Ord. ſicque cum iam ſit priuilegium totius Ord. eo vti & frui poſſunt omnes alij Ordines & Religiones, priuilegia habentes communicationis. Alia ſunt priuilegia conceſſa noſtro Ordini & Confeſſoribus ipſius, ad diſpenſandum cum Fratribus in omnib. irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint (exceptis ſupradictis tribus) & maxime in articulo mortis, quale eſt illud Sixti IV. quod habetur in Mon. Ord. 1. imp. fol. 64. & 2. fol. 68. conc. 131. & in Supplem. fol. 96. conc. 341. & refertur in Comp. *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 5. ſed habet ſuas limitationes, vt patet ibidem. Sed per communicationem frui poſſumus ampliſſimo quodam priuilegio conceſſo Ord. S. Hieronim Hiſpania, quo quilibet Mendicantium ſemel in vita diſpenſari poteſt in foro conſcientiæ à Confeſſario per Superiorem deputato, ſuper irregularitate quacumque occaſione contracta. Habetur in libro priuilegior. d. Ord. tit. 12 fol. 36. & refertur à Collectore Compen. Societ. Ieſu, tit. diſpenſatio, §. 6. Circa quam conceſſionem eſt difficultas, An virtute ipſius diſpenſari poſſit in irregularitate prouenientе ex homicidio voluntario? & videtur, quod non, quia per Conc. Trid. *ſeſ. 12. de refor. c. 7.* videtur ſublata eiuſmodi facultas, etiam Epiſcopis, ſed P. F. Emman. Rodrig. tom. 1. qq. Reg. q. 62. art. 13. tenet contrarium, & quidem nimis probabiliter, dicendo, quod in foro conſcientiæ nos poſſumus vti dicto priuilegio, cum in eodem foro conſcientię, noſtra priuilegia etiã contraria dicto Concilio Trid. ſint reualidata per Pium V. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quęſtione dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

QVÆ-

QVAESTIO XXXIV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet & ſpectat ad poteſtatem & facultatem reſeruandi ſibi caſus, & abſoluendi ab eis, in Sexdecim Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Prælati Regulares, facultatem habeant reſeruandi ſibi caſus?*
2 *Vtrum Prælati Regulares, pro libito poſſint ſibi caſus reſeruare?*
3 *Vtrum actus interni ſiue interiores, qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſumantur, poſſint a Superioribus & Prælatis Regularibus reſeruari; an vero ſolummodo actus externi atque exteriores?*
4 *Vtrum omnia & ſola peccata mortalia, reſeruari poſſint: an vero tantummodo illa, quæ annexam ſibi habent ſententiam aliquam excommunicationis, ſuſpẽſionis, interdicti, ſiue Irregularitatis?*
5 *Quinam ſint de facto caſus Papæ & ſummo Pontifici reſeruati, & maxime in Bulla cœnæ?*
6 *Quinam ſint caſus de Iure, vel de conſuetudine, Epiſcopis reſeruati?*
7 *Quinam ſint caſus, qui communiter, Prælatis Regularibus reſeruantur?*
8 *Quinam facultatem habeant, abſoluendi à caſibus reſeruatis Prælatis Regularibus?*
9 *Vtrum Prælati Regulares debeant eſſe faciles, an vero difficiles, in præſtanda, & concedenda, ſua auctoritate & poteſtate, pro abſoluendis Fratribus, à caſibus reſeruatis?*
10 *Vtrum Religioſus pœnitens, cuius magni refert non reuelare in confeſſione Sacramẽtali, ſua peccata reſeruata Superiori præſenti, propter maximum periculum, quod exinde ex tali reuelatione poteſt reſultare, nolente ipſo Superiore concedere ſibi licentiam & auctoritatem, vt cum alio confiteatur, propter euitandum ſcandalum, cum ſola contritione, licite poſſit celebrare?*
11 *Vtrum denegata a Superiore iniuſte auctoritate, & in caſu quo Religioſus quiſpiam, copiam habet confeſſoris, ſed non qui auctoritatem habeat abſoluendi eum a reſeruatis, teneatur eidem omnia ſua peccata confiteri, reſeruata & non reſeruata; an vero ſolummodo non reſeruata?*
12 *Vtrum Superior ſiue Prælatus, teneatur audire omnia peccata, eius qui habet aliqua reſeruata, vt integre ſibditum a reſeruatis & non reſeruatis abſoluat, in caſu quo pœnitẽs nolit eidẽ cõfiteri?*
13 *Vtrũ cõfeſſio reſeruatorũ, facta Superiori aut ipſius auctoritatẽ habẽti, ſine debita cõtritione ſeu diſpoſitione ſaltim valeat, vt poſtea pœnitens cuicunque Cõfeſſori approbato, cui voluerit, ea poſſit cõfiteri?*
14 *Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, ſuamque auctoritatem, per eandem ipſi abſolui poſſint, illamq. in hunc effectum committere & ſubdelegare alijs?*
15 *Vtrum Regulares ſiue Religioſi, accipere poſſint Bullas Cruciatas, generaliter omnibus Chriſtianis conceſſas, in partibus quibus publicantur, eiſque vti quoad omnia ibidem contenta, & maxime quo ad facultatem, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi a caſibus reſeruatis?*
16 *Vtrum Nouitij Religionum, incidant in caſus, in eiſdem Religionibus reſeruatos, ab eiſq. ſine Prælatorum licentia non poſſint abſolui?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares facultatem habeant reſeruandi ſibi caſus?

Quidnam ſit caſus reſeruatus.

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam, ad ea quæ in ſubſequẽtibus ſunt dicenda, oportet breuiter aliqua præmittere, ſeu potius in memoriam reducere. Et dico primo, quod *caſus* iuxta Calepinũ, dicitur à *cadendo*, quod nomẽ generaliter, atque vniuerſaliter ſumptũ, ſignificat omnẽ inopinatum euentũ, alicuius ruinæ, in quã miſer quiſpiã à feliciori aliquo ſtatu decidit. In propoſito tamẽ vſurpatur, pro graui aliquo crimine, cuius abſolutio Superiori reſeruatur: qui ſi fuerit Papa, dicitur caſus Papalis, ſi Epiſcopus, Epiſcopalis. At apud Regulares caſus reſeruati, cõmuniter dicuntur prouincialium, nã generales vt plurimũ, nullos ſibi ſpeciales reſeruãt caſus. Sed adnotare oportet, quod non dicitur aliquis caſus reſeruatus, ex eo ſolummodo, quod non quilibet Sacerdos eumdẽ poſſit abſoluere, ſi ſuper pœnitẽtem ordinariam, aut ſaltem ſubdelegatam nõ habuerit iuriſdictionem, hoc enim commune & generale, eſt omnibus peccatis, & maxime mortalibus, vt luculenter oſtendimus in primo Art. præced. Quæſt. vbi diximus, quod nullus Sacerdus, ſiue Cõfeſſor, poteſt abſoluere non ſibi ſubditũ, & eum in quẽ ordinariam, aut ſaltem ſubdelegatam non habuerit iuriſdictionẽ. Licet enim (vt ibidem etiam diximus) Sacerdotes omnes, atque Presbyteri in ſui ordinatione, virtualẽ ſeu habitualem, facultatẽ & poteſtatẽ accipiant, abſoluendi à peccatis, vt habetur in Conc. Trid. *ſeſſ. 23. c. 15.* & poteſtas ſupra corpus Chriſti myſticum, (q; eſt Eccleſia) deriuetur à poteſtate ſupra corpus Chriſti verum, qui eſt character ſacerdotalis; attamẽ vt huiuſmodi poteſtatẽ exerceant, per modũ actus ſecundi (vt à Theologis dicitur) neceſſum eſt, vt à Superiore proprias oues habẽte, & poteſtatem ſuper eas, detur & tribuatur illis actualis iuriſdictio. Nõ igitur dicitur aliquis caſus reſeruatus, ob ſolã rationem prædictam, ſed quia ſublata eſt dicta iuriſdictio & poteſtas, abſoluendi ab aliquo caſu, ſeu ab aliquibus caſibus, etiam his qui ordinariam, aut ſubdelegatã aliàs abſoluendi poteſtatem & iuriſdictionẽ habebant. Nã delegatio eſt voluntaria, & ideo ſicut poſſet omnino non fieri, ita etiã poteſt expreſſe fieri, circa aliquas cauſas, & ex parte non fieri circa alias, quæ proinde manebũt reſeruatæ, cũ ille cui delegatur iuriſdictio, ex ſe non habeat ius ad illas, ſed ab alio libere id ſibi concedatur, vnde fit, q; & maior & minor iuriſdictio poſſit dari voluntarie. Hoc in ſubdelegatis iudicibus & Confeſſoribus, nullam difficultatem habet, maiorem illam videtur habere in ordinariis, ſed in vtriſque verum eſt, quod dicitur, vt amplius patebit in ſeq. Concluſ. Ex ſupradictis tamen conſtat, quod caſus reſeruatus eſt, & dicitur ille, cuius abſolutio eſt prohibita iure humano, non ſolum cuilibet Presbytero, qui diuino iure, ab omnibus peccatis poterat abſoluere, iuxta illud Ioan. 20. *Quæcumque ſolueritis, &c.* verũ etiã & Sacerdoti alias expoſito, atque approbato, qui ab aliis peccatis abſoluere poteſt. Hoc præmiſſo, atque præſuppoſito, ſit Concluſio.

Vera & propria diffinitio caſus reſeruati.

Concluſio.

CERTISSIMVM, atque conſtitutiſſimum eſt, quod Prælati Regulares, Epiſcopalẽ, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionẽ habẽtes, poteſtatẽ, atque facultatẽ habẽt, reſeruãdi ſibi caſus. Hæc Concluſ. tenenda eſt tanquã de fide, cum fere ſaltem à rationis paritate, determinata ſit in Concil. Trid. *ſeſſ. 14. c. 7.* vbi habetur de Epiſcopis, idipſum ſibi licere, in propria cuiuſque diœceſi, & in canone 11. anathematizantur qui contrarium auſi fuerint aſſerere. Et rationẽ reddens ſupradictũ Concil. eiuſmodi reſeruationis caſuũ, inquit, ſanctiſſimis Patribus, magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam, ſemper fuiſſe viſum pertinere, vt atrociora quædã & grauiora crimina, nõ à quibuſuis,

Certiſſimũ eſt, quod Prælati Regulares Epiſcopalẽ, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habẽtes, auctoritatem & poteſtatem habent reſeruandi ſibi caſus.

ſed à ſummis dumtaxat ſacerdotibus abſoluerentur, vt ſcilicet fideles ab eiuſmodi peccatis, magis contınerentur, ſaltē propter difficultatem obtinendi abſolutionē, & vt a proprijs paſtoribus, ſiue Prælatis, melius corrigerētur, & ad emēdā inuarētur. Hac ratione Papa, ſummuſq. Eccleſiæ Pontifex, pro ſua ſuprema auctoritate & poteſtate, aliquorum criminum grauiores cauſas, ſuo ſemper peculiari iudicio reſeruare conſueuit, alias verò iuri cōmuni, ſeu Epiſcopis, atque ordinarijs Prælatis cōmiſit, qui etiam ratione prædicta, peculiares alias ſibi ipſis reſeruant, de quibus nihil libet in præſentiarū dicere, cum facile videri poſſint in Summiſtis. Solummodo dico, ex eodem Conc. loco ſupracit. hanc caſuum reſeruationem, conſonam eſſe Diuino Iuri, & Sacræ Scripturæ auctoritati, & non tantum in externa politia, verum etiam & corā ipſo Deo vim habere. Sed tamen inquit Cōc. pie admodum in Eccleſia ſemper cuſtoditum fuit, vt ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in mortis articulo, quod nulla ſit alicuius peccati reſeruatio, quinuero in eo omnes Sacerdotes, pœnitentes quoſlibet à quibuſuis peccatis, & cenſuris poſſent abſoluere, extra quē articulum præcipitur ibidē, quod dicti Sacerdotes, cū in caſibus reſeruatis nihil poſſint, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad Superiores, atque legitimos iudices accedant, pro beneficio abſolutionis, hæc Concil. vbi ſup. Ad prædictos Prælatos autem Regulares reuertēdo, cum Miniſtri generales & Prouinciales, vt ſæpe ſæpius dictū eſt, & habetur expreſſum in iure, iuriſdictionē Epiſcopalē, vel quaſi Epiſcopalem habeant, definiatq. Cōcilium, hæreticum eſſe negare, Epiſcopos poſſe ſibi caſus reſeruare, in foro interiori, atque exteriori, idipſum conſequenter ſaltem a paritate, vel ſimilitudine rationis, dicendum videtur de ſupradictis Prælatis, atque ita *in noſtris generalibus Conſtitutionibus, cap. 6. §. de caſibus reſeruatis*, iubetur, *vt ſi quis contrarium auſus fuerit affirmare, & correctus palinodiam noluerit recantare, tamquam errans, & ſubuerſor puniatur, carceribuſq. mācipetur.* In fine huius Articuli aduerto, prędictos Prælatos, non ſolū iure cōmuni, vti ſupradicta reſeruatione, verū etiā ex iure ſpeciali, atque particulari priuilegio, quod in id ipſum omnes fere Religiones habēt, aut directe ſibi conceſſo, aut quo potiuntur, & perfruuntur, per generale priuilegiū communicationis. Sed nos Minores Fratres, habemus ſpeciale priuilegiū Alex. V I. quod habetur in Monomen. Ordin. & refertur in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres*, §. 17. quo *declarauit & decreuit, quod Generales & Prouinciales, ac Guardiani noſtri Ordinis reſeruare ſibi poſſent caſus de occultis, intra Religioſos, & quod abſoluentes a talibus poſt huiuſmodi reſeruationem, nullā faciunt abſolutionem & incidunt in pœnam abſoluentium a caſibus non conceſſis.* Circa quā cōceſſionē aduertit priuileg. or. Collect. vbi ſup. in Cōpen. quod præfata declaratio, ſeu decretū, quoad Guardianos, non permanet in ſuo vigore, quia in Capitulo generali, Aſſiſij celebrato, anno Domini 1526. ſequens ſtatutum auctoritate Apoſtolica fuit factum: *Ordinatur, & mādatur auctoritate Apoſtolica, & totius Capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi aliquem caſum reſeruare, ſed ſolus Miniſter Prouincialis id poterit.* Quæ quidem conſtitutio, ſiue ſtatutum, merito fuit factum, eſtq. iuri cōmuni nimis conforme, nā cū Guardiani ſupradicti, iuriſdictionē nō habeāt Epiſcopalē, vel quaſi, ſed inferiorē, correſpondentem Curatorum, ſiue Parochorum auctoritati, non expediebat vt ipſi etiam ſibi caſus reſeruarent, ſicut nec Parochi & Curati ipſos poſſunt reſeruare, ne res tanti ponderis atque momenti, poſita eſſet in cuiuſuis voluntate. Sed de hoc latius dicemus ſtatim.

Caſuum reſeruatio, non ſolum in externa politia, verū etiā & coram Deo vim habet.

In artic. mortis, nullus eſt caſus reſeruatus.

Prælati Regulares, nō ſolum ex diuino Iure, verum etiam ex ſpeciali priuilegio, caſus ſibi poſſunt reſeruare.

De ſpeciali Priuilegio & facultate ad reſeruandum caſus.

Mon. Ord 2. im pr. fol 56. Suppl. fol. 3 conc. 2 & refertur in Cōp. ver. abſolutio ordinaria, quoad Fratres. §. 17.

Soli Generales & Prouinciales reſeruare ſibi poſſunt caſus, nō vero Guardiani.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati Regulares, pro libito ſibi poſſint caſus reſeruare?

HANC Quæſtionem, atque difficultatē, mouet Soto in 4. Sent. d. 18. q. 2. art. 5. in ſolut. ad 2. argum. quæſtiunc. quadam incidenti. Cui & breuiter ſub diſtinctione reſpondet, atque vt nos idem faciamus, & cum maiori diſtinctione & claritate procedamus, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI Cōfeſſor ſit delegatus à Superiore, & qui per ſe non habet abſoluendi ordinariam iuriſdictionem, quos voluerint, poſſunt Superiores caſus ſibi reſeruare. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, de qua videatur dictus Soto, vbi ſupra, & Suar. 4. tom. ſuper 3. p. D. Thom. diſput. 28. ſect. 4. vbi ad hoc propoſitū dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Et ratio eius in promptu eſt, nam cum caſus reſeruatio (vt præmiſſum eſt) nihil ſit aliud quam ablatio, ſeu non conceſſio iuriſdictionis, ad abſoluendum ab aliquo peccato, quamuis circa alia concedatur, & dictus Confeſſor, vt præmiſſum eſt, per ſe ordinariam nō habeat abſoluendi iuriſdictionem, quid obſtat, quominus Superior pro libito, illam ſibi poſſit ampliare, reſtringere, & limitare? hac ratione Epiſcopi, illam limitare poſſunt pro libito, ſi voluerint atque expediret, Sacerdotibus qui non ſunt Parochi, & Religionum Prælati, ſuis etiam Sacerdotibus, cum nullam ipſi iuriſdictionem habeant, niſi illam, quam à Superiore ſuſcipiunt, quam Superior ipſe pro libito, poteſt illis taxare & limitare.

Si Confeſſores ſint ſubdelegati, & non ordinarij, bene poſſunt Prælati ab ipſis quoſcumque voluerint caſus reſeruare.

Secunda Concluſio.

Si verò Confeſſor, poteſtatē habeat ordinariam, vt ſunt Parochi, ſeu Parochiarum Curati, non pro libito, ſed ex cauſa, Epiſcopi poſſunt illis iuriſdictionem limitare. Hæc Concluſ. eſt ſuprad. Soto, loco ſupracit. cuius & rationem reddit, nam cum ipſi ſint ordinarij, qui niſi impediantur, ab omnibus poſſunt peccatis abſoluere, quam ordinariam poteſtatem, non habent ab Epiſcopis, ſed à iure diuino, non poſſunt ipſi Epiſcopi, illos ſua poteſtate priuare, atque fraudare, niſi ex cauſa, & niſi cōmuni bono id viderint expedire. Et addit d. Soto, quod tantus eſſe poſſet reſeruationis abuſus, vt Parochi ipſi, non tenerentur eiſdem parere, quinuero ipſis inconſultis, ab illis etiā reſeruatis poſſent abſoluere, eo præſertim, quia nimię reſeruationes ſunt in magnū grauamen populi. Vnde inquit, magna prudentia adhibenda eſt, atque conſilium, ſuper huiuſmodi minutioribus caſibus reſeruatis, ne ſine cauſa inferiores inobedientes iudicentur. Quæ doctrina eſt maxime notanda, & valde memoriæ cōmendanda, ab omnibus Religionum Prælatis. Sed tamen rationabili exiſtente cauſa, certiſſimum eſt, poſſe Superiores Prælatos, reſpectu inferiorum, ſpeciales ſibi caſus reſeruare, etiā reſpectu eorum, qui ordinariam habent iuriſdictionem. Quam doctrinam proſequitur late Pater Suarez Societatis Ieſu, tomo 4. in tertiam partem D. Thom. diſputatione 29. ſect. 1. Concluſ. 2. aſſerens, quod quamuis in poteſtate Ordinis, omnes Sacerdotes ſint æquales, in poteſtate tamen iuriſdictionis, ſunt valde inæquales, ac ideo etiam inter ipſos Ordinarios paſtores eſt ſubordinatio in vtroque foro, prout ad bonum regimen Eccleſiæ viſum fuerit expedire. Qua ratione (inquit) Sūmus Pōt. reſeruat ſibi, ſemperq. reſeruare conſueuit ſpeciales caſus, reſpectu Epiſco-

Si Confeſſores ſunt Parochi, aut Ordinarij, nō pro libito Superiores, ab eiſdem caſus ibi poſſunt reſeruare.

Nota quantū ſit cauēdum à reſeruatione caſuum in rebus minimis, ſeu minutioribus.

Digitized by Google

Epiſcoporum & quorumcumque Ordinariorum Prælatorum, & ſimiliter Epiſcopi reſpectu Parochorum. Et idem eſt dicendum de Prælatis Regularibus Superioribus, reſpectu Guardianorum. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum actus interni ſiue interiores, qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſummantur, poſſint à Superioribus & Prælatis Regularibus reſeruari, an vero ſolummodo actus externi & exteriores?

ET vt veritas plenius eluceſcat, volo difficultatē hāc, hinc inde diſcutere. Et videtur quod actus interni & interiores, non poſſint à Superioribus & Prælatis reſeruari, ratio eſt, nam, vt dicitur, de occultis nō iudicat Eccleſia, neque directe circa dictos actus interiores, iuriſdictionem habet, nec aliquid circa actus mere internos, per ſe poteſt præcipere, nec propter eiuſmodi peccata, cenſuras aliquas poteſt imponere: ergo nec illa reſeruare. Quibus omnibus accedit, quod Eccleſiæ conſuetudo, iamdiu ſemper obſeruauit, vt eiuſmodi peccata non reſeruentur: ergo, &c. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

D: poteſtate abſoluta loquendo, certiſſimum eſt, poſſe Eccleſiam etiam interiores actus reſeruare.

LOQVENDO de poteſtate abſoluta, certiſſimum eſt poſſe Eccleſiam, & ſubinde Epiſcopos & Prælatos ſuperiores, interiores actus ſibi reſeruare. Hanc ſententiam & Concluſionem tenet expreſſe Mag. Soto in 4. Sent. d. 18. q. 2. art. 5. in ſolut. ad 2. arg. & eſt deſumpta ex Caiet. 2. 2. q. 11. art. 3. & in Summa, tit. *hæreſis, & tit. horæ canon.* & idem Sot. lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 5. & Caſtro de iuſt. hæreticorū, lib. 2. c. 18. & de lege pœna. lib. 2. c. 15. Nau. de ſymonia, nu. 20. & 21. & Couar. in Reg. peccatū, 2. p. in princ. Eamdē tenet etiā P. Ledeſma 2. p. ſui quarti, q. 8. art. 2. dubio 10. & P. Suar. 4. tomo in 3. p. D. Th. diſp. 28. ſect. 3. & ratio Cōcluſionis eſt, nam omnis iuriſdictio in hoc foro, communicatur inferioribus, per ſuperiores Paſtores, tam ad abſoluendum ab exterois, quam ab internis culpis: ergo circa vtraſque poſſent, ſi vellent, illam iuriſdictionem limitare, atque ita peccata etiam interna ſibi reſeruare. Secundo probatur Concluſio, nā licet Eccleſia in foro exteriori nihil poſſit, circa dicta peccata, ac ideo nec ſpecialiter illa prohibere, aut punire valeat, tamen in hoc etiam foro iuriſdictionem habet, vt de eis iudiciū ferat, & ipſe peccator iure diuino tenetur ea deferre ad hoc iudicium, & in eo eſſe accuſator ſui ipſius, & teſtis contra ſe ipſum, quod cum ita ſit, quid obſtat, quo minus Eccleſia poſſit iudicium de dictis peccatis, etiā internis, deſignatis iudicibus committere, cum hoc non ſit iuriſdictionem in actus interiores exercere, ſed illam non alteri conferre? Cum enim omnis Eccleſiaſtica iuriſdictio, originaliter. deriuetur à Chriſti Vicario, certum eſt quod ſi ipſe abſolute diceret, nolo vt quiſpiam facultatē & poteſtatem habeat, abſoluendi eū qui etiam mente, in aliquod grauiſſimum hoc, vel illud, aut hæreſis crimen inciderit, quod talis reſeruatio teneret, & de hoc nulli dubium. Sed nihilominus, id non eſt in praxi, vnde fit ſecunda Concluſio.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

De facto loquendo Eccl. actus interiores nunquam ſibi reſeruare conſueuit, nec

Loquendo de facto, nunquā Eccleſia reſeruare conſueuit, interiores actus, nec prædicta peccata interna, & Epiſcopi, Prælati & Superiores, nullo id pacto facere debent. Hæc Cōcluſ. eſt ſuprad. Sot. loco ſupra cit. vbi inquit, quod nō bene eſſet factum, talia peccata reſeruare, tū quia peccata cordis ſunt frequentiſſima, tum etiam quia occultiſſima, ita vt vix homo ſecum diſcernere poſſit, conſenſerit ne, an non; Intolerabileq. eſſet onus, cum eiuſmodi ſcrupulis ad Papā ſæpe recurrere. Quapropter (inquit) opinio quorumdam Canoniſtarū, aſſerentium hæreſim mentalē, eſſe Summo Pōtifici reſeruatā, ac excommunicationi ſubiectā, non, inquit, eſt vera, neque probabilis. Idē tenet ſuprad. P. Suar. ſed cum aliquali moderatione, & conſtare dicit ex Summorū Pontificum, & Eccleſiæ vniuerſalis voluntate, hanc interiorum actuum non eſſe materiā capacē reſeruationis, & in hoc credo firmiter eſſe ſtandū. Videatur hac de re Summā cas, de Caſtro. vbi ſup. c. 42. vbi ad hoc propoſitū plura dicit oſtēdēs, quādo, & in quibus caſibus, Eccleſia iudicet de occultis & interioribus, in quibus vero non. Quæ pro iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

que id Superiores & Prælati facere debēt.

ARTICVLVS IV.

Vtrum omnia & ſola peccata mortalia, reſeruari poſſint, an vero tantummodo illa, quæ annexam ſibi habent ſententiam aliquam excommunicationis ſuſpenſionis, interdicti, ſiue irregularitatis?

CIRCA hanc difficultatem, Durand. in 4. Sent. diſt. 17. q. 15. in ea eſt ſententia & opinione, vt dicat Romanā Eccleſiam non habere conſuetudinē, reſeruandi ſibi, niſi cenſuras, videlicet, excommunicationis, ſuſpēſionis, interdicti, ſiue irregularitatis, non autem culpas, quātumcumque graues, niſi ratione alicuius cenſuræ. Quā ratione dicit, eſſe abuſum Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, reſeruantium ſibi abſolutionem peccatorū, nō habentium annexas cenſuras, Itaque inquit, maleſaciunt Eccleſiæ Romanæ non ſe conformando. Et addit, quod ſecundum Romanam morē, nulla eſt neceſſitas confitendi duobus, nempe Superiori reſeruanti caſum, & inferiori Ordinario, ſeu Subdelegato, nam, inquit, ſatis eſt à Superiore extra confeſſionem à cēſuris abſolui, & poſtea inferiori Ordinario, aut Subdelegato omnia peccata integre confiteri. Hanc ſententiam & opinionem Durandi, refert Soto in 4. Senten. diſt. 18. q. 2. art. 5. in ſolut. ad 2. argum. illamq. vituperat atque condemnat, & dicit morem vniuerſalis Eccleſiæ eſſe contra ipſam. Quapropter pro reſolutione propoſitæ difficultatis, ſeqq. ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

CERTISSIMVM eſt, tam Summum Pontif. quam Epiſcopos, & cæteros paſtores, atque Prælatos Eccleſiæ, Ordinarios, reſeruare ſibi poſſe, non tantum cenſuras, verum etiam & culpas, etiamſi nullam habeant cenſuram annexam. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Sot. loc. ſup. cit. & Suar. 4. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 28. ſect. 2. quam & probat multis rationibus, & argumentis, id præſertim ex Conc. Trid. in ſerm. expreſſe dicitur, aut ſaltem ſatis colligitur, *ex ſeſſ. 14. c. 7.* in illis verbis, *præſertim quoad illa, quibus annexa eſt excommunicationis cenſura*, vbi ſupponere videtur, quod idipſum fieri poſſit, etiā quoad alia, id quod & probatur *ex Extrauag. inter cunctas, de priuil.* vbi enumerantur aliqui caſus reſeruati, in quibus nulla eſt annexa cenſura. Et Soto loco ſupra cit. ad hoc propoſitum refert aliquos ſacros Canones, nempe *cap. latorem, 33. q. 2.* vbi memoriæ proditum eſt, Ratholdum Argentoratenſem Epiſcopū, patricidam quendā, Nicolao Summo Pontifici remiſiſſe,

Prælati & Superiores reſeruare ſibi poſſunt peccata, etiamſi nullam habeant cenſuram annexam.

vt ab ipſo abſolueretur, licet nulla illic excommunicatio interueniret. *Et in cap. ſi Epiſcopus, de pœnit. & rem. lib. 6.* ſancitur, quod dum Epiſcopus facultatem alicui conceſſerit, eligēdi Confeſſorem, electus ab illo poſſit eum à peccatis abſoluere, exceptis caſibus ab Epiſcopo reſeruatis, de quibus, inquit, nullam poteſtatem habet electus. Quinuero & decreto Sixti IV. in Extrau. *Etſi Dominici*, excommunicantur illi, qui abſoluunt à caſibus Romano Pontifici reſeruatis: & præter iura ſupradicta, eſt etiam ad probandam eamdem Concluſionem, ratio appoſitiſſima, quæ meo quidem iudicio conuincit, nam iuriſdictio neceſſaria, ad abſoluendum à culpa, & à peccatis, cōmunicatur per Rom. Pont. Epiſcopis & cæteris Eccleſiæ Prælatis, etiam circa ea peccata, quæ nullam habent annexā cenſuram: ergo hæc poteſtas bene poteſt limitari & reſtringi, & cōſequenter reſeruari caſus quoad culpam, independenter à quacumque cenſura.

Secunda Concluſio.

De facto loquendo, non reſeruantur, niſi peccata annexā habentia cēſuram, ſaltem à Papa.

De facto tamen loquendo certum eſt, aut ſaltem magis probabile, quod Summus Pont. non reſeruat, nec reſeruare cōſueuit, ſibi aliqua peccata, quæ nō ſimul habeant annexam cenſuram. Hanc Concluſ. tenet ſuprad. Suar. loco ſupracit. concl. 2. vbi eam multis iuribus & rationibus comprobat, exēplis illuſtrat, atq; declarat, & eam tenet etiam expreſſe Enriq. lib. 3. de ſacramento Pœnit. c. 14. num. 1. allegando pro ſe innumeros Auctores eiuſdē opinionis, quos referre in præſentiarū, breuitatis gratia omitto. Sed nō præteribo dicere, quod inter alios tenet eā Nau. in ſuo Man. c. 27. num. 254. vbi dicit eā eſſe ſentētiam D. Antonini, ex qua infert, quod in Bulla, quæ concedit facultatem abſoluendi à caſibus Papalibus, proinde videtur cōcedi abſoluendi à cenſuris Papæ reſeruatis. Et ſuprad. Enriq. loco ſupracit. ad idem dicit, quod abſolutus per Papam, ſeu per illius commiſſionem, aut per Iubileum, ab ea excommunicatione, quam Papa ſibi reſeruauit, poteſt ſubinde à culpis non reſeruatis abſolui, per Confeſſarios inferiores.

Tertia Concluſio.

Epiſcopi & alij Superiores Prælati. Papa inferiores, multoties reſeruāt ſibi peccata nō habentia annexam cenſuram.

De facto etiam loquendo certum eſt, quod Epiſcopi interdum reſeruant, reſeruareq. ſemper conſueuerunt, aliqua peccata, quæ alias nullam habēt annexam ſententiam excommunicationis, id quod & faciūt multoties Prælati & Superiores omnium Religionū. Hanc ſententiā & Concluſ. tenet Suar. ſuprad. loco ſupracit. in 2. Cōcluſ. & Enriq. vbi ſupra nu. 2. allegando ad id quamplurimos DD. ſed inter alios Nau. vbi ſup. eod. num. 254. & pro hac Cōcluſione facit d. Conc. Trid. *ſeſſ. 14. c. 7.* in ſupradictis verbis, *præſertim quoad illa, quibus annexa eſt excommunicationis cenſura*, vbi ſpecialiter loquitur de Epiſcopis, & eadem eſt ratio de cunctis Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus. Et tandem conſtat idipſum ex communi vſu & conſuetodine, dictorum Epiſcoporum & Prælatorum, quo fit, vt dubitare nō liceat, quin hoc licite & valide fieri poſſit. Faciunt etiam ad hoc omnia iura quæ adducta ſunt ad confirmandum ſuprad. prima Concluſ.

Quarta Concluſio.

Si fiat ſermo de peccatis venialibus, quamuis ſimpliciter & abſolote loquendo, à Prælatis & Superioribus reſeruari poſſint, quantū ad hoc, vt non poſſint ſacramentaliter abſolui, aut remitti, niſi à tali, vel tali miniſtro: q; proinde eſt, ac ſi diceretur, quod non poſſit ex confeſſione eorū peccatorum, confici ſacramentum Pœnitentiæ, niſi coram tali, vel tali iudice, non tamen poſſunt reſeruari, vt maneat obligatio ea confitendi Superiori reſeruanti, cū ſint materia voluntaria, & nō neceſſaria. Hæc Concluſ. eſt expreſſa ſuprad. P. Suar. loco ſupracit. ſect. 3. vbi & eā probat multis rationibus, ſed præcipue ex eo, quia ſimpliciter & abſolute loquēdo, nulla eſt obligatio cōfitēdi dicta peccata venialia, poſſuntq. multis aliis modis tolli, ſine vllo ordine ad ſacramentū Pœnitentiæ, nec in hoc poteſt tota Eccleſia aliquid præcipere, mutare, aut impedire, eſt enim magnū diſcrimen, inter peccata mortalia & venialia. Ex quo vlterius infert, quod reſeruatio eorumdē peccatorū venialium, eſſet fere inutilis, ideoq. numquam vſu Eccleſiæ recepta, nā licet reſeruarētur, poſſent à pœnitēte, in cōfeſſione ſine culpa taceri, atque etiamſi dicerentur, & Cōfeſſor nollet ab illis ipſum abſoluere, poterit nihilominus cogi à pœnitente, vt eū ab aliis abſoluat, quod ſatis erit illi, cū non maneat ei obligatio talia peccata venialia iterū confitendi: merito igitur talium reſeruatio non eſt in vſu. Præterquā quod eſſet improportionata pœna, cū tali genere cuiuſcumque peccati venialis, vtcumque grauis, & certum eſt, quod reſeruatio introducta fuit, vt ex ſupradictis conſtat, propter delictorum grauitatem. Addit ſuprad. Suar. quod prædicta doctrina, locū etiā habet, in peccatis mortalibus ſemel cōfeſſis, quæ quidem ſimpliciter reſeruari nō poſſunt, quantum ad hoc, vt pœnitens maneat ſub obligatione illa iterum confitendi, ex ſuppoſitione, quod abſolute, ac per ſe fuerint iam remiſſa, vnde inutilis eſſet, atq; infructuoſa eiuſmodi reſeruatio, vt per abſolutionem talis Sacerdotis, ſacramentaliter iterum remittantur, nam poſtquam peccatum etiam reſeruatum, per abſolutionem, per ſe, & abſolute, ſemel eſt iam remiſſum & ablatum, non manet amplius reſeruatū, ſed neque reſeruari poteſt. Quæ doctrina eſt valde notanda, & memoriæ commēdanda.

Peccata venialia, ſint confeſſionis ſacramenti Pœnitētiæ, materia volūtaria & nō neceſſaria numquam reſeruntur, aut reſeruari poſſunt.

Nota hoc valde pro caſuū reſeruatione.

Quinta Concluſio.

De iure communi, & de facto, atque regulariter loquendo, ſola peccata mortalia reſeruantur, reſeruariq. in Eccleſia conſueuerunt, ſiue illa annexam habeant aliquam cenſoram, ſiue non, maxime tamen quæ annexam habent talem cenſuram. Hæc Concluſio cōſtat ſatis ex ſupradictis, & de ea videndus eſt Suar. loco ſupracitato, ſect. 3. nu. 4. & Enriq. num. 3. & vbi aduertunt huiuſmodi reſeruationes fieri non debere, niſi cum cauſa legitima, & propter inſtantem neceſſitatem, atque in Eccleſiæ ædificationem, non verò in deſtructionem.

De iure communi & regulariter loquēdo in Eccleſia ſola peccata mortalia reſeruari cōſueuerunt illa, vel maxime quæ annexam habēt cenſuram.

ARTICVLVS V.

Quinam ſint de facto, caſus Papæ & Summo Pontifici reſeruati, & maxime in Bulla Cœnæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CAſvs & cauſæ magis, ſeu principaliter Papæ & ſummo Pōt. reſeruatæ ſunt, quæ cōtinētur in Bulla Cœnæ Dñi, & vt plurimū ſunt numero 17. Hæc Concl. eſt communis omnium DD. & Summiſtarū reſolutio, agendo de excōmunicationibus ſupradictæ Bullæ Cœnæ Domini. Quarum prima eſt in hæreticos quocumque nomine nūcupētur, & cuiuſcumque ſectæ exiſtāt, & in credētes, receptatores, fautores, & generaliter quoſlibet defenſo-

Caſus magis, & principaliter Papæ reſeruati, ſunt contenti in Bulla Cœnæ Domini, qui vt plurimum ſunt 17.
Quænam ſint excommunicationes contentæ in Bulla Cœnæ Domini.

res

Digitized by Google

res eorumdem, ac ipſorum libros, ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſcienter quomodolibet legentes, aut tenentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, ex quauis cauſa, publice, vel occulte, quouis ingenio vel colore. Secunda in ſciſmaticos, & eos qui in animarum ſuarum periculum à Romani Pontificis, pro tēpore exiſtentis, obedientia ſe pertinaciter ſubtrahere, ſeu quomodolibet recedere præſumpſerint. Tertia, in appellantes ad futurum Concilium, vel ad id conſilium, auxilium, vel fauorem dantes. Quarta, in omnes pyratas, & latrunculos maritimos, qui nauigantes prædari, moniare, interficere, ac rebus & bonis ſuis ſpoliare præſumunt. Et in omnes receptatores eorum, ac eis auxilium ſcienter dantes, vel fauorem. Quinta, in accipiētes naufragorum bona. Sexta, in imponentes noua pedagia. Septima, in falſarios. Octaua, in deferentes arma Turcis. Nona, in impedientes neceſſaria Romam adducentes. Decima, in male tractantes venientes, & recedentes à curia. Vndecima, in male tractantes Romipetas. Duodecima, in iniurios Cardinalibus. Decimatertia, in impedientes curſus cauſarum Curiæ. Decimaquarta, in vſurpantes fructus. Decimaquinta, in laicos cognoſcentes de criminibus Clericorum. Decimaſexta, in occupantes bona Sedis Apoſtolicæ. Decimaſeptima, in male abſoluentes à dictis cenſuris Bullæ, quæ vltima, vt dicitur, non eſt Papæ reſeruata. Hæ ſunt excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini, quarum abſolutio ſummo Pōtifici reſeruatur in fine eiuſdem. Quarū omnium explicationes, atque declarationes, qui latiſſime videre voluerit, interim dū in lucē prodit noſter liber de delictorū omnium pœnis, conſulat Syluest. *verb. excommunicatio, 7.* per totā, & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 54. vſque ad num. 73. & omnes communiter Summiſtas, ſed nunc nouiſſime Suarez, 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 41. per plures ſectiones. Et dixi, quod ſupradictæ cenſuræ, ſunt magis, ac principalius Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatæ, quia conceſſis aliis excommunicationibus eidem reſeruatis, non cenſetur conceſſa abſolutio à ſupradictis excommunicationibus, contentis in dicta Bulla Cœnæ Domini, niſi de eis ſpecialis & expreſſa mentio fiat.

Secunda Concluſio.

Præter ſupradictos caſus, & excommunicationes, contentas in dicta Bulla Cœnæ Domini, ſunt & aliæ Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatæ, quæ continentur in corpore Iuris communis, quæ vt fertur ſunt num. 31. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ſunt autem illæ, quæ ſequuntur. Prima, in Canonum tranſgreſſores. Secunda, in percuſſorem Clerici. Tertia, eſt ea, quæ lata eſt à delegato Papæ, elapſo iam anno ad exequendam ſuam ſententiam diffinitiuam ſibi conceſſo. Quarta, in falſarios. Quinta, lata ab Epiſcopo in habentes Bullas falſas. Sexta, in Clericos admittentes excommunicatos à Papa. Septima, in incendiarios poſt denunciationem. Octaua, in ſacrilegos infringentes Eccleſias. Nona, in male eligentes Senatorem Romanum. Decima, in Clericos ſoluentes tallias. Vndecima, in inſequentes Cardinales. Duodecima, in vexantes excommunicantium cognatos. Decimatertia, in Inquiſitores male procedentes. Decimaquarta, in Religioſos abſque facultate adminiſtrantes certa Sacramenta. Decimaquinta, in percuſſores Epiſcoporum. Decimaſexta, in facientes eligere ſepulturas. Decimaſeptima, in eos qui cogunt celebrare in locis interdictis. Decimaoctaua, in abſoluentes per confeſſionalia Sixti IV. Decimanona,

Præter ſupradictos caſus, & excommunicationes, contētas in dicta Bulla Cœnæ Domini, ſunt & aliæ Papæ, & ſummo Pōtifici reſeruatæ, quæ continentur in corpore Iuris communis, quæ vt fertur sūt numero 31.

in exenterantea mortuos. Vigeſima, in dantes, ſeu recipientes aliquid ob ingreſſum Religionis. Vigeſimaprima, in cōmittentes ſimoniam in ordine, vel beneficio. Vigeſimaſecunda, in eos, qui ab vno Ordine Mendicantium tranſeunt ad alium. Vigeſimatertia, in eos qui largiuntur, aut recipiunt aliquid, aut promittūt in Romana Curia ad obtinendam iuſtitiam ſeu promerendā gratiā alicuius rei. Vigeſimaquarta, in eos qui aſſerunt hoc, aut illud de Cōceptione Virginis Mariæ. Vigeſimaquinta, in delegatos, qui male auctorant alienationes Eccleſiaſticas. Vigeſimaſexta, in ſeptem genera perſonarum violantium Monaſteria. Vigeſimaſeptima, in peregrinantes in Hieruſalem abſque licentia & facultate Papæ. Vigeſimaoctaua, in appellantes à Papa ad futurū Concilium. Vigeſimanona, in Cardinales, qui ſecreta manifeſtāt. Trigeſima, in prædicantes miracula falſa. Trigeſimaprima, in Cardinales Sede Vacante, ſimoniam committentes. De quarū explicatione, atque declaratione, qui plura videre voluerit, cōſulat Syluest. loco ſupracitato, & Nauarr. etiā in ſupracitato loco, à num. 75. vſque ad numerum 111. Cōſulat etiam omnes communiter Summiſtas, ſed præſertim videat doctiſſimū Patrem Suarez, 5. tom. ex his quos edidit, in 3. par. D. Thom. diſp. 22. per plures ſectiones. Sed prædictus Nauarr. loco ſupracitato, num. 112. ponit alias excommunicationes, partim Papæ, partim Epiſcopis, partim verò nemini reſeruatas. De quibus dicere in præſentiarum superſedeo, quia de eis fiet mentio in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS VI.

Quinam ſint caſus de Iure, vel de Conſuetudine, Epiſcopis reſeruati?

PRo intelligētia huius Articuli præmitto, quod tribus modis fieri ſolet reſeruatio Epiſcopis, aliquorum caſuum; Primo, ex Iure communi; ſecundo, ex conſuetudine generali, aut quaſi generali; tertio, ex aliquo Statuto ipſorum ſpeciali. De quibus omnibus dicemus, per ordinem in ſequentibus Concluſionibus.

Prima Concluſio.

IN Iure communi aliquæ reperiuntur excommunicationes, partim Papæ, partim verò Epiſcopis reſeruatæ, quæ cōmuniter eſſe dicuntur numero tres, ab aliis verò dicuntur eſſe quinque. Hāc Concluſionem, tenet expreſſe Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 112. Et prima eſt excommunicatio incurſa ob leuem percuſſionem Clerici, vel Monachi, de qua *in cap. peruenit, de ſentent. excommunicat.* Secūda, quam fert Epiſcopus per ſuum ſtatutum, reſeruando ſibi abſolutionem, argumento deducto, *ex cap. nuper, eodem tit.* Tertia, eſt excommunicatio Papalis, cuius abſolutio ob aliquā iuſtā cauſam, ſiue impedimentum, cōceditur inferiori, quia illam debet dare Epiſcopus, & non eius inferior, ſecundū Innocēt. communiter receptum, *in cap. 1. & cap. Monachi, de ſentent. excommunicat.* quia quæ diſpēſatio, vel abſolutio reſeruata Papæ, priuilegio iuris cōceditur inferiori, videtur cōcedi Epiſcopo, & non alij eius inferiori, iuxta eumdem Innocent. *in c. 2. de eo qui furt. ord. ſuſcepit,* probatū per Panor. ibi, & in dicto *cap. Monachi,* qua etiam ratione, ſupradicta prima excommunicatio cenſetur Epiſcopo reſeruata. Quarta, quæ partim eſt Epiſcopalis, partim non, excommunicat eum, qui ſcienter participat cum excommunicato, in crimine, ob quod eſt excommunicatus, cum reſeruatione abſolutionis, ei cui eſſet eiuſmodi reſeruata, abſolutio excōmunicati, *per dictum cap. nuper, & c. ſi concubinæ,*

In Iure cōmuni, aliquæ reperiuntur excommunicationes, partim Papæ partim Epiſcopis reſeruatæ, quæ communiter eſſe dicuntur tres aut quinque numero.

de ſententia excommunicat. Quinta, partim etiã Epiſcopalis, & partim non, excommunicat eum, qui ob periculum mortis, vel aliud iuſtũ impedimentũ, abſolutus ab eo, qui aliter non potuiſſet, recuperata valetudine, & ſublato impedimento quamcito commode poteſt, non ſe præſentat Superiori, à quo debet abſolui, quo obediat eius mandatis, *per cap. eos, de ſententia excommunicat. in 6.* & etiam eum qui abſolutus a Sede Apoſtolica, aut ab eius Nuntiis præcipientibus, vt ſe præſentet ordinario, ſeu aliis iudicibus, quo eorum exſequatur iuſſa & mandata, vel quo ſatisfaciat læſis, & his ob quos fuit excommunicatus, non facit illud, quamcito commode poteſt. De dictis excommunicationibus, ipſarumq. explicationibus, atque declarationibus videatur ſupradictus Nauarr. dicto cap. 27. num. 112. & 113.

Secunda Concluſio.

Præter dictas excommunicationes totidẽ tres, aut quæcumque caſus de Iure cõmuni dicuntur Epiſcopis reſeruati abſque excommunicatione.

Præter dictas excommunicationes, totidẽ tres, aut quinque caſus de Iure communi dicũtur Epiſcopis reſeruati, abſque excommunicatione. Hæc Cõcluſio, eſt expreſſa Enriquez, lib. 3. de ſacramento Pœnitent. cap. 14. num. 4. vbi eam multis auctoritatibus comprobat, dictoſq. caſus enumerat, quorum primus eſt peccatum percuſſionis Clerici, cui annexa eſt irregularitatis pœna, nec ſola reſeruatur irregularitas, ſed ipſum peccatũ, à quo tamen reus abſolui poteſt ante irregularitatis diſpẽſationem. Secunda, peccatum ob quod, olim imponebatur ſolemnis pœnitentia, quæ tamen hodie non eſt in vſu. Tertia, in incendiarios domus, frugum, aut aliorum ex propoſito, & in eum qui in dictum incendium, dat conſilium, vel auxilium, quo moraliter loquendo, iniuſte influit in ipſum. Quarto, blaſphemia, quæ olim, reſeruabatur ratione ſolemnis pœnitentiæ, ſed in Iure non reſeruatur, niſi ſit publica, & pro foro exteriori. Quinto, diſpenſatio in voto, vel iuramento, quæ ſolis Epiſcopis reſeruatur. Sed hoc propriè, & in rigore loquendo, non pertinet ad caſum reſeruatum. His addit Nau. ſextum abſolutionẽ excommunicationis maioris, per *cap. 1. de pœnit. & remiſſ. in 6.* ſed hic non eſt propriè caſus reſeruatus, quia nõ eſt peccatum, ſed illius pœna. Si quis de dictis caſibus communi Iure Epiſcopis reſeruatis, plura videre voluerit, conſulat ſupradictũ Enriquez, loco ſupracitato, & Nauar. in Manuali, cap. 27. à num. 256. vſque ad num. 257. incluſiue: cõſulat etiam ſupradictum Patrem Suarez, tom 4. in 3. par. D. Thom. diſp. 28. ſect. 3. in concluſione, num. 6. videatur inſuper *Extrauag. ſuper Cathedram, de ſepulturis*, vbi omnes iſti caſus enumerantur, &c.

Tertia Concluſio.

De cõſuetudine etiã generali, vel quaſi generali, quatuor etiam caſus Epiſcopis reſeruantur.

De conſuetudine etiam generali, vel quaſi generali, quatuor etiam caſus Epiſcopis reſeruãtur, quos refert *Gloſſa, in Extrauag. inter cunctas, de priuileg.* Hæc Concluſio, eſt Nauarr. loco ſupracitato, num. 258. cum ſequentibus, quorum primus eſt homicidium voluntarium, aut realis membri abſciſſio. Secundus, peccatum falſitatis, falſandi ſcripturas, vel dandi teſtimonium falſum, aut tacendi verum coram Iudice. Tertius, violatio libertatis, aut immunitatis Eccleſiaſticæ. Quartus, peccatum retinendi bona aliena incerta, quos caſus explicat dictus Nauarr. & Enriquez, vbi ſupra, num. 5. vbi plures caſus ponit & enumerat, inuoluendo aliquos ex ſupradictis reſeruatis de Iure communi, cum reſeruatis ex dicta generali conſuetudine. Videatur ibidem.

Quarta Concluſio.

De cõſuetudine ſpeciali, multi etiã, alii caſus, ſolent Epiſcopis reſeruari.

De conſuetudine ſpeciali, & per ſpecialia ſtatuta, atque Cõſtitutiones aliquorum Epiſcopatuum, alij etiam caſus interdum Epiſcopis reſeruantur, de quibus non poteſt certa tradi regula, cum dependeant ex facto, nam vnaquæque Prouincia in ſuo ſenſu abundat, iuxta *cap. vtilem, diſt. 76.* Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Nauarr. loco vbi ſupra, num. 259. in fin. idemq. dicunt ſupradicti Enriquez, & Suarez, quapropter in his non immoror, nec ipſi voluerunt immorari. Et hæc de iſto Articulo, breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quinam ſint caſus, qui communiter Prælatis Regularibus reſeruantur?

Nota, quinã ſint caſus quos Clemens VIII. ſtatuit communiter eſſe reſeruatos, ſeu quod communiter poſſint reſeruari, non vero alij.

PRo intelligentia huius Articuli adnotare oportet, quod olim Religionum Prælati, plus nimio erãt prolixi, ac rigidi in reſeruãdis ſibi caſibus. Quapropter Clemens VIII. anno Domini 1593. Conſtitutionem fecit quandam, pro cunctis Regularibus, vbi per publicum decretum, infraſcriptos dumtaxat caſus, reſeruandos fore præſcripſit. Primus maleficia, incantationes & ſortilegia. Secũdus, apoſtaſia à Religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue verò retento, quando eouſque peruenerit, vt extra ſepta Monaſterij, ſeu Conuentus fiat tranſgreſſio. Tertius, nocturna, ac furtiua à Monaſterio, ſeu Conuentu egreſſio, etiã facta non animo apoſtatandi. Quartus, proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. Quintus, lapſus carnis voluntarius, opere conſumatus. Sextus, occiſio, aut vulneratio, ſeu grauis alicuius perſonæ percuſſio. Septimus, malitioſum impedimentum, aut retardatio, ſeu apertio litterarum directarum à Superioribus, ad inferiores, vel è contra. Octauus, iuramentum falſum, in iudicio Regulari ſeu legitimo. Nonus, auxilium, ſeu conſilium, aut procuratio ad aborſum faciendum poſt animatum fætum, etiam effectu non ſubſequuto. Decimus, falſificatio manus ſeu ſigilli officialium Monaſterij, ſeu Conuentus, in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale: hoc fuit à Pontifice declaratum debere etiam intelligi de rebus particularibus, & ad particularem vſum alicuius Fratris conceſſis. Circa quam Clementis VIII. Conſtitutionem eſt aduertendum, quod non ibi ſtatuitur à ſummo Pontifice, vt omnes iſti caſus ſint in Religionibus reſeruati, ſed tantum permittit, vt Superiores Religionis, hos ſibi caſus poſſint reſeruare, aut omnes, aut aliquos eorum, prout ſubditorũ vtilitati prudenter in Domino iudicauerint expedire. Prohibet autem ſummus Põtifex, vt Superiores Regularium, præter dicta peccata, alia ſibi reſeruent, quod intelligendum eſt propria auctoritate. Addit enim ſtatim, quod ſi aliquod aliud præterea peccatum graue, pro Religionis conſeruatione, aut pro conſcientiæ puritate, reſeruandum videbitur, id non aliter fiat quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Prouincialis in Prouincia, matura diſcuſſione & cõſenſu.

Nota valde ex Magiſtro Soto.

Ex quibus verbis ſatis colligitur, non relinqui poteſtatẽ Religionũ Superioribus, vt pro aliqua particulari Domo caſum aliquẽ reſeruent, ſed tantum pro tota Religione, ſeu pro tota aliqua Prouincia, & nec tum conceditur dicta poteſtas, Generali, aut Prouinciali Miniſtro per ſe, ſed cum conſenſu Generalis, aut Prouincialis Capituli, per quod videtur moderata, & limitata facultas Alex. VI. conceſſa nobis Fratribus Minoribus, de qua mentionem fecimus ſupra in art. 1. qua Generales,

nerales, & Prouinciales per ſe, ſibi caſus poterant reſeruare, quinuero & Guardiani, quod neutri iam poſſunt facere (vt dixi) niſi in Generalibus, aut Prouincialibus Capitulis,& cum conſenſu Patrum Vocalium, ibi pro electione faciẽda conuenientium. In dictis tamen Capitolis, poterunt alij caſus reſeruari, etiam eiſdem materiæ caſuum ſupradictorum, vtputa in materia lapſus carnis, reſeruari poſſunt etiam tactus impudici, ea tamen lege, vt in ſupradictis caſibus Clementis VIII. firmiter ſit ſemper ſtãdum, in nullo mutatis, quia id voluit, & ſtatuit Pontifex. Et cum ſingulæ Religiones peculiaria quædam ſibi habeant ſtatuta, ſingulares etiam caſus ſemper, ibidem conſueuerunt reſeruari (de quibus longum eſſet nimis, atque difficile in præſẽtiarum particulariter & ſpecialiter dicere) dicamus dumtaxat, qui reſeruati ſunt, reſeruatiq. iubentur in noſtro ſacro Minorum Ordine. De quibus ſit Concluſio.

Concluſio.

Quinam ſint caſus communiter in noſtro ſacro Ordine Minorum reſeruati.

IN noſtro ſacro Ordine Minorum, nullus Frater inferior Prouinciali Miniſtro, niſi ea ſpeciali Generalis, vel Prouincialis Miniſtri licentia poteſt aliquem Fratrem abſoluere, à peccato inobedientiæ contumacis, proprietatiæ rerum detẽtionis, lapſus carnis, furti rei notabilis, ſeu frequenter iterati, iniectionis manus violentæ, falſi teſtimonij in iudicio facti, cõpoſitionis, vel proiectionis, aut publicationis libelli famoſi, falſificationis ſigilli, cuiuſcumque perſonæ notabilis, & falſi criminis in infamiam cuiuſcumque. Hæc Cõcluſio, habetur expreſſa in noſtris Conſtitutionibus generalibus Tolet. c.6. §.de caſibus reſeruatis. Vbi etiam dicitur, quod nullus Confeſſor poſſit abſoluere à tactibus impudicis, & enormibus, niſi qui licentiã habet abſoluendi de lapſu carnis, & quod de ſollicitantibus ex certa ſcientia ad peccatũ carnis idem iudicium habeatur. De explicatione, atque enumeratione ſupradictorum, caſuum videatur latiſſime Pater Corduba in explicatione, quã fecit ſuper noſtram Regulam, c.7. q.4. vbi addit aliquos alios caſus, qui communiter conſueuerũt in noſtro ſacro Ordine reſeruati, ſed cum in dictis Conſtitutionibus generalibus, vltimo factis, ſupradicti dumtaxat habeantur, & per dictas Conſtitutiones, omnes alij præcedentes reuocentur, in eis firmiter eſt ſtandum. Videantur hac de re Iater Frater Emmanuel Rodriquez, tom.1. quęſtionum Regul. q.20. art.1. & 2. cum ſequentibus, & Pater Suarez, 4. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 28. ſect.3. nu.11. vbi hac de re latiſſime agit, & in fine mouet quandam difficultatem, An Rectores, Abbates, Priores, ſiue Guardiani, poſſint aliquid præcipere, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, eiuſdem abſolutionem ſibi reſeruando ſpecialiter, quod ſapit naturam cuiuſdam caſus reſeruati? Cui difficultati, hinc inde diſcuſſæ, affirmatiue reſpondet, propter rationes ibi factas, quas breuitatis cauſa in præſentiarum referre omitto. Videantur ibidem.

ARTICVLVS VIII.

Quinam facultatem habeant, abſoluendi à caſibus reſeruatis, Prælatis Regularibus?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

A caſibus reſeruatis in toto Ordine, abſoluit Generalis Miniſter, & in proprijs Prouincijs Prouinciales Miniſtri, & eorum auctoritatẽ habentes, non vero alij.

A CASIBVS reſeruatis in toto Ordine, abſoluere poſſunt Miniſtri Generales, & in proprijs Prouincijs Prouinciales, & qui eorũ habuerint auctoritatem & poteſtatẽ reſpectiue. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, quo circa, qui auctoritatem & poteſtatem habuerit, à Generali Miniſtro abſoluendi, à caſibus reſeruatis actiue & paſſiue, non ſolum ipſe poterit abſolui ab huiuſmodi, à quolibet Sacerdote totius Ordinis, auctoritatem habente, ad audiendum Fratrum confeſſiones paſſiue, verum etiam, & actiue poterit abſoluere, quemlibet eiuſdem Ordinis Fratrẽ, cum omnes ſint eiuſdem ſubditi. Idem dico de habente prędictam auctoritatem, & poteſtatem à Commiſſario Generali, in ſua familia reſpectiue, & propter eamdem rationem, & cauſam, & de habente illam à Prouinciali Miniſtro, reſpectu ſuæ Prouinciæ. Solum eſt difficultas circa hoſpites ad diuerſas Prouincias euntes, ſeu redeuntes, quando incidunt forſan in aliquem caſum reſeruatum ex ſupradictis, à quo poſſint abſolui? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Hoſpites abſolui poſſunt, à caſibus reſeruatis, à quocumque Fratre Confeſſore id ipſum auctoritatem habente.

Fratres cuiuſlibet Prouinciæ, auctoritatem & poteſtatem habentes, ad abſoluendum à caſibus reſeruatis abſoluere poſſunt Fratres hoſpites, ad eaſdem Prouincias declinantes, & in aliquem reſeruatũ caſum incidentes. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, multumq. notãda, quoniam contrarium dicendum videbatur de Iure communi; nam iuxta Ius commune, *in cap ſi Epiſcopus, de pœnit. & remiſſ. in 6.* nulla conſuetudine introduci poteſt, vt præter ſui Superioris licẽtiam, quiſpiam ſibi poſſit Confeſſorem eligere, & cum Prouincialis dignitas Epiſcopali dignitati comparetur, ipſaq. cuiuſlibet Prouincia, peculiari cuiptam Epiſcopatui, ſicut non poteſt quiſpiam vnius Epiſcopatus, confiteri cum alio Sacerdote alterius Epiſcopatus, etiã approbato, de materia peccati mortalis, niſi habeat licentiam ſpecialem ſui Epiſcopi, aut niſi ſit aliquod ſpeciale priuilegiũ, in contrarium conceſſum, pariter de Iure communi dicendum videbatur, quod Fratres de vna Prouincia, confiteri minime poterant, cum Sacerdotibus alterius Prouinciæ, etiamſi ſint vnius, & eiuſdem Ordinis, ſine ſpeciali ſuorum Prælatorum licentia, aut niſi in contrarium, ſpeciale aliquod haberetur priuilegium. Sed nos Minores Fratres, ſpeciale in id habemus priuilegium, Clementis IV. quod habetur in Monumentis noſtri Ordin. & refertur in Compend. *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §.7.* & illud etiam habent Fratres Prædicatores, prout habetur in ſupradictis Monum: & Carmelitæ, vt habetur etiam ibidem, & refertur in Compendio, vbi ſupra. Et præterea ſupradicti Fratres Prædicatores, habent ad id aliud quoddam ſpeciale priuilegium Gregorij XI. quod habetur in dictis Monumentis, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra, §.30. quibus in locis: *Facultas datur Superioribus, & Cõfeſſoribus per eoſdem deputatis, quo abſoluere poſſint Fratres ſui Ordinis (reſpectiue) interdum ad eos declinantes, & abſolutione ſiue diſpenſatione indigentes.* Et ſic in noſtris Conſtitutionibus generalibus Barchinonenſ. antiquis, c.6. ex decreto Bonifacij VIII. habetur, quod omnes noſtri Ordinis Sacerdotes, approbati à ſuis Superioribus, ad audiendas Fratrũ cõfeſſiones, ſunt idonei Confeſſores, pro omnibus Fratribus eiuſdẽ Ordinis. Quo ſuppoſito, cum etiã, vt ſupponitur, ſupradicti auctoritatẽ & poteſtatẽ habeãt abſoluẽdi à caſibus reſeruatis alios Fratres, bene ſequitur, quod eamdem auctoritatẽ & poteſtatem exercere poterunt in hoſpites. Verum eſt tamen, quod in aliquibus Prouincijs, & inter Fratres maxime recollectos, adhuc extat laudabilis cõſuetudo, quod hoſpites confitendi licentiam petant à

85 & refertur in Comp. 2 fol. 140. cõc. 318 & 319. et refertur in cõp. ver. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §.7. & pro Prædicatoribus, 2. imp. fol. 236. conc. 548. & pro Carmelitanos etiã 2 imp. fol. 180. conceſ. 432. & refertur in comp. vbi ſupra Prædicatores habent aliud in Ord 2. imp. fol. 236. conceſ. 148. et refertur in cõp. vbi ſupra, §.30.

Digitized by Google

Prælatis,ſiue caſum habeant reſeruatum,ſiue non, ſed hoc, non ita poſitum eſt in praxi, nec præciſe ita neceſſarium eſt,maxime quando hoſpites ſunt Prælati, vt dicit Pater Corduba in additionibus ad Compendium, *verb. accedere ad Monaſteria Monialium, in fine*. Et hæc de iſtu Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælati Regulares,debeant eſſe faciles, an verò difficiles in præſtanda, & concedenda ſua auctoritate & poteſtate pro abſoluendis Fratribus a caſibus reſeruatis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Prælati Regulares nō eſſe debēt difficiles, rigidi, ſiue rigoroſi, in concedēda ſua auctoritate,ad abſoluēdos Fratres à caſibus reſeruatis.

REGVLARES Prælati,non eſſe debent difficiles,rigidi,atque rigoroſi, quinuero benigni & faciles, in præbenda & concedenda licētia ſiue auctoritate pro abſoluendis Fratribus à caſibus reſeruatis. Probatur primo,hæc Concluſio,ex innumeris periculis,atque inconuenientibus,quæ ex contrario facto poſſunt exoriri,vt patet intuenti,conſtabitq. amplius ex infra dicendis. Sed probatur præterea & expreſſius,ex quadam conſtitutione Pij V. in quadam ſua Bulla,quæ incipit: *Romani Pontificis circumſpecta benignitas*, vbi prohibēs ne Fratres Ordinis Prædicatorum poſſint eligere Confeſſorem, & abſolui à peccatis reſeruatis,virtute Bullæ Cruciatæ,ſine ſuorum Prælatorū licentia, addit, *eiſdem tamen Prælatis in vſu huiuſmodi poteſtatis,cum ſibi ſubditis benignos, & faciles ſe exhibeant præcipimus*. Vbi,& notandum venit valde,verbum, *præcipimus*,quod cum præceptum inſinuet, ſeu importet, ſitq. in materia graui, videntur peccare mortaliter,Prælati & Superiores, in hiſce rebus ſe exhibētes difficiles & rigoroſos, & non potius benignos & faciles,& ſine cauſa negantes ſupradictam auctoritatē, & maxime ſi intelligant,quod ex negatione eiuſdem, ſuorū ſubditorum animæ graue aliquod diſpendium patientur. Sed aduerto,quod non in alio extremo ita eſſe debent faciles,atque remiſſi,& ſalutis animarum ſuorum ſubditorum parum ſolliciti, vt prædictam auctoritatem de facili committant cuilibet, abſque delecto & diſcrimine. Pro quo facit ſtatutum,quoddam noſtri Ordinis Minorum,factum in Conuentu Palenzuelæ,qui nunc eſt Prouinciæ Conceptionis, tunc autem erat Prouinciæ Caſtellæ, in Capitulo Generali celebrato, anno Domini 1470.vbi inter alia ſtatutum eſt, *vt Prælati non leuiter, ſed aliquibus Fratribus maturis & diſcretis,committant caſus ſibi reſeruatos,eoſdem quibus commiſerint,fulciendo fidelibus conſilijs prout ſecundum Deum ſaluti animarum viderint expedire*. Habetur in memoriali Ordinis in electione noui Vicarij Generalis. Et certè contrariū facere,eſſet omnino contraire,& contrauenire intentioni, quā ſemper Eccleſia habuit in ſupradictorum caſuum reſeruatione:erit etiam cōuertere auctoritatem,quam acceperunt in ædificationem, in excidium, atque deſtructionem totalē totius Religionis. Videatur hac de re, Magiſter Sot. in 4. Sentent. diſt. 18. q. 2. art. 5. in ſolutione ad ſecundum argument. vbi ad hoc propoſitum, loquit,quod Prælati in prædicta facultate & auctoritate concedenda, non eſſe debent faciles,nec nimium difficiles,ſicq. communi bono debent proſpicere,vt cōfeſſionis religionem non grauiſſimam reddant, ad quod conſulit illis, vt perſonis circumſpectis, & doctis,cum expoſtulatum à ſe fuerit, ſupradictos ſuos caſus facilè committant.

Nota.

Fratres Prædicatores ſpecialē prohibitionem habent à Pio V, vt nō vti poſſint Bullis Cruciatæ, vt abſoluantur a caſibus reſeruatis,ſine ſuorum Prælatorum licentia.

Qualiter ſe habere debeant Prælati in concedenda ſua auctoritate ad abſoluēdum a caſibus reſeruatis.

Nota valde ex Magiſtro Soto.

ARTICVLVS X.

Vtrum Religioſus pœnitens,cuius magni refert non reuelare in confeſſione ſacramentali, ſua peccata reſeruata Superiori præſenti, propter maximum periculum, quod exinde, ex tali reuelatione reſultare poteſt, nolente ipſo Superiore concedere ſibi licentiam & auctoritatem,vt cum alio confiteatur,propter euitandum ſcandalum,cum ſola contritione licite poſſit celebrare?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In caſu prædicto ſupradictus Religioſus licite celebrare poteſt cōfitendo de peccatis abſque confeſſione.

IN caſu prædicto,ſupradictus Religioſus,licite celebrare poteſt. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe Victoria in ſua Summa de confeſſione. Et eſt ferè omnium Doctorum Theologorum, & Iuriſperitorum communis reſolutio,& fundatur in hac ratione,nam in tali caſu exiſtimandum eſt de illo, ac ſi nullo modo haberet copiam Confeſſoris. Sed intelligenda eſt Concluſio, cum duplici limitatione. Prima eſt, quod non adſit alius Confeſſor, cui confiteri poſſit,ſaltim peccata non reſeruata, nam ſi eſſet præſens alius Confeſſor,teneretur eidem de aliis peccatis mortalibus confiteri, antequam ad communicandum,ſiue celebrandum accedat, iuxta præſcriptum Cōcilij Tridentini *ſeſſ. 13. cap. 7.* qui quidem Confeſſor directè abſoluet eum à peccatis mortalibus, indirectè verò a reſeruatis, ratione quorum ſolummodo, non habet copiam Confeſſoris, & iudicatur ac ſi omnino eſſet abſens à ſuo Superiore. Quod etiam intelligendum eſt,quando peccata reſeruata, non habent annexam excommunicationem, etenim ſi annexam habeant excommunicationem, minime poterit etiam à non reſeruatis abſolui, quia nullus poteſt abſolui à quocumque peccato,niſi prius abſoluatur ab excommunicatione,cum extra Eccleſiam non ſit ſalus,& à dicta excommunicatione, ſi (vt ſupponitur) eſt reſeruata, inferior minime poteſt abſoluere. Verum eſt tamen, quod inſtante maxima neceſſitate,communicandi aut celebrandi,ad vitandum magnum aliquod ſcādalum ſiue periculum, poterit eiuſmodi Religioſus contritione præuia, communicare, & celebrare, prout expreſsè tenet Sot. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 5. §. *Hoc autem dubium*, & Couar. *in c. alma Mater*, 1. p. §. 2. nu. 11. & Medina in Sūma, 1. lib. c. 11. §. 1. Ledeſma in 2. p. 4. q. 25. art. 5. circa finem, Caſtro lib. 2. de lege pœnali, c. vltimo. Iuxta quam doctrinā intelligendus eſt,& gloſandus idem Sot. in d. 4. diſt. 12. q. 5. art. 4. §. quartus caſus, vbi dicit,quod in nullo caſu,nec ad euitandum ſcandalum,licitum eſt excommunicato celebrare,quod intelligi debet, quando ſcādalū fuerit paruum,nō tamen ſi fuerit magnum,aut maximū, indeq. aliquod timeatur periculum. Et ratio eſt, nam præceptum de non ſcandalizando proximum, eſt diuinum, & naturale, ac proinde fortius,& præualet præcepto non communicandi cum excommunicatione, etiam cum debita præparatione,& contritione,quod tantum eſt humanum. Quæ doctrina eſt valde notanda, propter quam,Ledeſma loco ſupracitato.& Sylueſt. *verb. Euchariſtia, 2 q. 7. §. quantum verò*, inquiunt,quod licitum eſt pœnitenti excommunicato,ad Euchariſtiam accedere, cum debita contritione, quandocumque Prælatus nō volt ſibi concedere ſuam auctoritatē,ad caſus reſeruatos,& ſi non accedat, maximam

Nota hoc valde.

maximam infamiam timet ſibi inde poſſe prouenire. Quod & hac ratione etiam probatur, nam etiam præſente Parrocho, & Confeſſore, qui eum legitimè abſoluere poſſet, ſi ex confeſſione timeret magnum periculum ſibi imminere, celebrare, aut communicare poſſet: ergo idem dicendum eſt in propoſito caſu.

Secunda limitatio eſt, quod dictum ſcãdalum, ſiue periculum ſit magnum, ob cuius defectũ dico, quod propter ſcandalum paruum, nec ratione verecundiæ, aut alicuius malæ famæ, quam apud ſuum Prælatum, & Superiorẽ, ex reuelatione alicuius peccati reſeruati incurrere poſſet, non poterit quiſpiam, ſine præuia confeſſione & abſolutione celebrare, nec illud erit cauſa ſufficiens, vt Religioſus, ſeu alius quiſpiam, ad communionem ſeu celebrationem cum ſola contritione poſſit accedere. Hoc multum aduertit Soto, locis ſupracitatis, dicitq. valde eſſe memoriæ cõmendandum, vt non propter quamcumque cauſam, quiſpiam audeat ad communionem, ſiue celebrationem, ſine ſacramentali confeſſione, atque abſolutione accedere. Ex quo infero, quod nulli occulto excommunicato, licitum erit celebrare, ad implendum præceptum Eccleſiæ, aut aliquod aliud præceptum, aut obligationem ſuo muneri & officio annexam, quando ex commiſſione horum præceptorum nullum graue ſequitur ſcandalum, nec magna timetur infamia. Nam in his caſibus, nec lex diuina, nec humana permittit aliquem excommunicatũ, ſeu cum peccato mortali, ante præuiam confeſſionem, & ſacramẽtalem abſolutionem celebrare, aut cõmunicare. Ex ſuppoſitione tamen, vt dictum eſt, quod ſcandalum ſit magnum, aut magna aliqua infamia timeatur, ſi Prælatus non vult ſuam concedere auctoritatem, & pęnitẽs ſcit probabiliter, quod ſi illi confiteatur, impediet ſibi aliqua magna bona ſpiritualia, aut temporalia, quæ conſequi ſperat, ſeu quod in electione aliqua non ſibi præſtabit ſuffragium; in his omnibus caſibus, & ſimilibus, cõmunis eſt ſententia omnium Doctorum, quod poterit cum prædictis caſibus reſeruatis, quinuero, & excommunicatus (ſi alias adſit cõtritio) communicare, aut celebrare. Quod in tantum eſt verum vt dicat Nauarr. c.27. num. 239. quod in huiuſmodi caſibus, etiam irregularis ad euitandum ſimile ſcandalum, ſiue periculum, poterit celebrare, & quod celebrando Religioſus excommunicatus cum excommunicatione reſeruata, ad cuius abſolutionem ſibi auctoritas à Superiore eſt denegata, ſi hoc facit neceſſitate compulſus, non potens aliter ſcandalum euitare, aut alia pericula effugere, minime incurrit irregularitatem, quam incurrunt excommunicati, cum excommunicatione celebrantes, cum iſte talis minime peccet celebrando.

Non propter quamcumque cauſam ſine confeſſione, etiam cum contritione, licet ad celebrandum, ſiue ad communionem accedere.

ARTICVLVS XI.

Vtrum denegata à Superiore iniuſte auctoritate, & in caſu, quo Religioſus quiſpiam, copiam habet Confeſſoris, ſed non qui auctoritatem habeat, abſoluendi eum à reſeruatis, teneatur eidem omnia ſua peccata confiteri, reſeruata & non reſeruata, an verò ſolummodo non reſeruata?

ET ratio dubitandi eſt, nã in tali caſu videtur, quod non teneatur illi integre cõfiteri, ſed ſolummodo peccata non reſeruata, reſeruata autem minime, poſtquam (vt ſupponitur) prędictus Confeſſor, non auctoritatem habet, illa abſoluẽdi, vnde & videtur otioſum, atque ſuperfluũ, quinuero vanum, & iniurioſum, ſibi illa eidem propalare, ac dicere. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrariam eſt veritas. De qua fit Concluſio.

Concluſio.

IN omnibus occaſionibus, in quibus Religioſus, caſus habens reſeruatos, inferiori poteſt cõfiteri, etiam non habenti poteſtatẽ abſoluendi ipſum à dictis caſibus, tenetur eidem inferiori, omnia ſua peccata integre cõfiteri, reſeruata, & non reſeruata. Hanc ſententiam & cõcluſionem tenet expreſſè Magiſter Sot. in 4. Sentent. diſtin. 18. q. 2. art. 5. quam eſſe dicit D. Thom. & eãdem tenet Caiet. *verb. confeſſio, cõcluſ. 10.* & Ledeſma, 2. p. 4. q. 8. art. 1. dub. 4. & ratio Cõcluſionis eſt in promptu, nam pœnitens diuino iure tenetur integram facere confeſſionem, in quãtum fieri poterit, ac proinde peccabit mortaliter ſi non id faciat, abſque iuſta & legitima cauſa. Neque obſtat, quod in dicto caſu, Confeſſor inferior (vt ſupponitur) pœnitẽtem non poteſt à peccatis reſeruatis abſoluere, & quod poſtea tenetur iterũ confiteri reſeruata auctoritatem habenti, nam hoc per accidens eſt; per ſe autem eſt, quod tenetur peccata ſua omnia, confeſſario integre confiteri, etiam non habenti auctoritatem directe, ad eorum remiſſionem, nam habet illam indirectam. Sed eſt difficultas, An dictus pœnitẽs abſolutus à Confeſſore inferiori, directe à mortalibus non reſeruatis, indirecte autem a reſeruatis, quando poſtea ſuperior, ſeu alius ipſius auctoritatem habẽs, abſoluit eumdem directe à reſeruatis, recipiat vnum ſacramentum tantum, an verò plura? Hanc difficultatem tangit Sot. in d. 4. diſt. 18. q. 2. art. 5. in 2. dubio, cui reſpondens dicit, quod forſan eſt potius, quæſtio magis de nomine quam de re, nam imprimis certum eſt, quod per abſolutionem primi abſoluentis, ſiue ſit inferior, ſiue ſuperior, confertur ſacramentalis gratia, & quod ſecunda confeſſio & abſolutio eſſe videtur, quaſi prioris perfectio: qua ratione dici poteſt, quod ſit vnicum tantum Sacramentum, & ſuſtineri, quod per ſecundum Sacramentum, non augetur ſacramẽtalis gratia, quia prius data fuit in virtute ambarum abſolutionum. Attamen ſiue ſit vnum, ſiue duo Sacramẽta, verò ſimilius eſt, quod per ſecundam abſolutionem augetur gratia, qua propter ſi forſan pœnitens in priori confeſſione, non erat ſatis contritus, quia non habebat ſufficiens propoſitum, vt gratiam reciperet, & in poſteriori legitime fuerit attritus, tunc proculdubio illam recipiet. Hæc prædictus Soto. Sed in fine huius articuli aduerto, vt notat Ledeſma, vbi ſupra, dubio 3. propoſitione 3. & Nauarr. c.16. nu. 14. quod in caſu, quo pęnitens Religioſus, ſolummodo haberet reſeruata, & reuelaret illa Confeſſario inferiori, ſi nulla haberet alia, abſolutio foret nulla, ex defectu iuriſdictionis. Et idem dico in caſu, quo ſimplex Sacerdos, in abſentia alterius Cõfeſſoris, abſolueret aliquem Religioſum indirectè à reſeruatis, directè autem à ſolis venialibus, licet enim huiuſmodi, iuriſdictionem habeat directam, ad abſoluendum à venialibus, intelligendũ, id eſt, quando ſolummodo ibi venialia confitentur, aut mortalia iam ſemel confeſſa, non autem quando illi venialia, ſimul cum mortalibus (cuiuſmodi ſunt reſeruata) ſacramentaliter reuelantur.

In omnibus occaſionibus, in quibus Religioſus, caſus habẽs reſeruatos, inferiori poteſt confiteri, etiã non habenti poteſtatem, abſoluendi ipſum à dictis caſibus, tenetur eidem inferiori, omnia ſua peccata integre confiteri, reſeruata, & non reſeruata.

Difficultas.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Superior ſiue Prælatus, teneatur audire omnia peccata, eius qui habet aliqua reſeruata, vt integrè ſubditum a reſeruatis, & non reſeruatis abſoluat, in caſu quo pœnitens velit eidem confiteri?

HOc dubium etiam mouet Soto. Et pro ratione dubitandi, videtur quod ſic, cũ integritas confeſſionis (vt diximus) ſit de Iure diuino,

& non

& non ſit confeſſio diuidenda ſine magna, atque vrgenti neceſſitate, cum igitur ſuperior in tali caſu poſſit facere, vt non diuidatur, videtur quod ad id iure poſſit compelli, eo præſertim cũ peccatum reſeruatur, confitendum iterum Confeſſori inferiori, ad quem ipſum vult remittere, à quo grauamine, atque moleſtia, par eſt vt velit ipſum liberare, maxime cum ſit Dei miniſter, quem ipſe debet imitari, in hoc vt omnia audiat, quin vt ipſum ſimol ab omnibus peccatis abſoluat. Quibus omnibus accedit, quia ſi ex quacumque cauſa, Papa, Epiſcopus, ſiue Regularis Prælatus, ſubditi ſui poſſet confeſſionem diuidere, pari modo, & eadem fere ratione Parrochi idipſum ſibi vellẽt arrogare, aliqua peccata ſuorum Parrochianorum, audiendo & abſoluendo, pro aliis verò, ad alios delegatos remittendo, quod nemo audebit dicere, nec videtur eſſe verum.

Variæ hac de re Doctorum opiniones.

Circa hanc difficultatem, Soto refert diuerſas Doctorum opiniones, Adriani, Durandi, & Caietani, ſtatuentium diuerſos abſoluendi modos, & formas à caſibus reſeruatis, ſed Nauarr. *in cap. Sacerdos, §. quantus, de pœnit. diſt. 5 nu. 12.* dicit, quod Superior poteſt audire, peccata tantum reſeruata, & ab eis pęnitẽtem abſoluere, & remittere ipſum ad Confeſſorem inferiorẽ, vt ille auditis eius peccatis non reſeruatis, eum de illis ſacramentaliter abſoluat, & conſequenter dicit, quod dictus pœnitens, duo recipit Sacramenta, vnum à Superiore abſoluente à reſeruatis, alterum verò ab inferiori abſoluente à non reſeruatis, & quod Superiores, & Prælati, iure optimo facere poſſunt dictam diuiſionem, ſicut illam faciunt Papæ Pœnitentiarij. Sed nihilominus contraria ſententia, videtur eſſe verior atque tenenda. De qua ſit Concluſio.

Concluſio.

Superiores, & Prælati prædictam confeſſionis diuiſionẽ nullo modo facere poſſunt, aut debent, ſed in totum pœnitentes abſoluere, aut ſuam auctoritatem ad id, aliis committere.

SVPERIORES atque Prælati, prędictã confeſſionis diuiſionem, nullo modo facere poſſunt aut debent, ſed vel ſibi ſubditos pœnitentes, integre omnia ſua peccata debẽt audire, atque ab eiſdem ipſos abſoluere, aut ſuam auctoritatem & poteſtatem alteri Confeſſario inferiori cõmittere, qui illos plenarie, & ſimul ab omnibus ſuis peccatis reſeruatis, & non reſeruatis abſoluat. Hæc Cõcluſio, eſt Magiſtri Victoria, in ſua Summa de confeſſione, & eamdem tenet Ledeſma, ſecunda parte, 4. q. 8. artic. 2. dub. 3. concluſione 5. & fundatur hæc ſentẽtia, in hac efficaciſſima ratione, quia integritas confeſſionis eſt de Iure diuino, in quo dicti Superiores, atque Prælati, minime diſpenſare poſſunt, præſertim nulla exiſtente iuſta atque legitima cauſa, ſiue neceſſitate, & cũ in dicto caſu, ſibi ſubditos ad Cõfeſſores poſſint remittere, cum auctoritate & facultate, vt ipſos integre audiant, ac plenarie, abſoluant, non eſt cur confeſſionem dimidiatam eſſe velint. Eo vel maxime, quia ſi expediat ſcire peccata, quæ ipſi commiſerunt reſeruata, id optime facere poſſunt extra cõfeſſionem, remittendo eos ad inferiorem pro abſolutione, dummodo ſigillum confeſſionis obſeruent, quod & ipſi facere neceſſario tenentur. Nec Pœnitentiarij Papæ, confeſſionem diuidunt, vt dicunt Doctores contrariæ opinionis, ſed tantum abſoluunt pœnitentes, à cenſuris Papę reſeruatis, non potentes, implicati maximis negotiis, pœnitentium integras audire confeſſiones, ſublatis autem cenſuris, iam peccata non remanent Papæ reſeruata, nam Papa (vt dictum eſt) ſolummodo reſeruat, reſeruareq. conſueuit cẽſuras, quibus ſublatis peccata, à quolibet Confeſſore poſſunt abſolui.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum confeſſio reſeruatorum facta Superiori, aut ipſius auctoritatem habenti, ſine debita contritione, ſeu diſpoſitione, ſaltim valeat, vt poſtea pœnitens cuicumque alij Confeſſori approbato, cui voluerit, ea confiteri poſſit?

Hac de re ſunt duæ opiniones.

HAC de re ſont duæ opiniones. Prima opinio dicit, quod quandocumque, pœnitens Religioſus, fuit ſacramentaliter abſolutus, à caſibus reſeruatis per Superiorem, aut ipſius habẽtem auctoritatem ſiue poteſtatem, nulla exiſtente abſolutione, propter defectum contritionis, attritionis, ſeu debitæ diſpoſitionis, ſufficit dicta abſolutio, quantum ad ablationem reſeruationis, nec tenetur dictus pœnitens amplius dicta peccata reſeruata confiteri Prælato, ſiue ipſius auctoritatem habenti, nam ſufficit ea confiteri cuicumque legitimo Confeſſori. Hanc ſententiam & opinionem, tenet Caietanus, in Summa, *verbo, caſus reſeruatus,* vbi dicit, quod reſeruatio prior tollitur, nam ſufficit peccatum reſeruatum eſſe cognitum, & reuelatum Prælato, ſeu alteri ipſius auctoritatem habenti, vt ceſſet eius reſeruatio. Eamdem opinionem tenet Syluest. *verb. confeſſio, 1. q. 19.* & eſt communis ferè omniũ Doctorum, affirmãtium, idem omnino eſſe dicendum, quandocumque pœnitens, aliquod peccatum mortale malitioſè tacuit, dummodo omnia peccata reſeruata reuelauerit, & idipſum dicunt quando pęnitens tempore Iubilęi, aut Bullæ, concedentis abſolutionem à reſeruatis, propter ipſius culpam, & propter aliquam cauſam, & rationem ex ſupradictis, aut quia peccatum aliquod mortale tacuit, inualide fuit abſolutus, omnia tamen peccata mortalia reſeruata confitendo. In quo caſu (inquiunt) quod finito tempore dicti Iubilæi aut Bullæ, illa confeſſio, ſiue abſolutio inualida, hunc operabitur, effectum, vt reſeruatio dictorum peccatorum reſeruatorum tollatur.

Prima opinio Caietani.

Nota hoc valde.

Sed alij grauiſſimi Doctores, contrarium omnino dicunt, ſuntq. in ea opinione atque ſententia, vt credant, quod abſolutio à cenſura facta in virtute alicuius Iubilæi, aut Bullæ eſt nulla, in caſu, quo propter aliquam pœnitẽtis indiſpoſitionem, confeſſio ipſa nulla reddatur, quia (inquiunt) conceditur in ordine ad abſolutionem peccatorum, quo fit, vt nulla exiſtẽte abſolutione peccatorum, nulla etiam ſit cenſurarum abſolutio. Quinuero, dicunt, peccabit mortaliter Confeſſarius, qui virtute dicti Iubilæi, aut Bullæ, pœnitentẽ ſine debita diſpoſitione à cenſuris abſolueret, quod non contingeret in Superiore, ab eiſdem abſoluente ſubditum aliàs indiſpoſitum, cum poteſtatem ipſe habeat abſoluendi eum, nulla præuia diſpoſitione, quinuero, vt dicitur in materia de excommunicatione, ipſum etiam inuitum poſſet abſoluere. Hæc ſunt opiniones, quæ hac de re verſantur, pro quarum concordia, & reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Secunda opinio aliorum.

Prima Concluſio.

SI peccata reſeruata, annexam habeant cenſuram aliquam excommunicationis, confeſſione exiſtente inualida, propter pœnitentis indiſpoſitionem, abſolutio facta hũc operabitur effectum, vt ipſorũ reſeruatio tollatur, poſſitq. poſtmodum pœnitens, alij cui voluerit legitimo Cõfeſſori, eadem confiteri, ab eiſdemq. abſolui, & hoc ſiue abſolutio prima facta ſit virtute alicuius Bullæ, aut Iubilęi, ſiue vero facta ſit à Superiore, vel illius auctoritatem habente. Hæc Concluſio, eſt certa & manife-

Quid operatur abſolutio facta ab excommunicatione, & reſeruatis, quando pœnitens propter indiſpoſitionem, nõ fuit cõſequutus effectum abſolutionis.

Digitized by Google

manifeſta, & in hoc ſenſu verum dicunt Doctores primæ opinionis, & ratio eſt, quia cenſurarū ablatio, quocumque modo, etiam extra ſacramētalem confeſſionem fieri poteſt, nec dependet ab abſolutione peccatorum, cum ſemper ipſam præcedat, & abſolutio à cenſuris facta in dicto caſu, ſi non valet, vt abſolutiu ſacramentalis, propter pęnitentis indiſpoſitionem, valebit tamen, ſaltem vt abſolutio extra confeſſionem, ad cuius validitatem non requiritur tanta diſpoſitio, quinimo nec vlla diſpoſitio, cùm vt dictum eſt, à Superiore conferri poſſit, etiam in inuitum, pro quo facit iuris Regula, quæ habetur *in cap. vnico, de deſponſatione impub. in 6.* vbi ſequentia verba habētur, *ſi non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt.*

Secunda Concluſio.

Quid operetur prædicta abſolutio in dicto caſu, quoad peccata reſeruata nō habentia annexam cenſuram excommunicationis.

Si peccata reſeruata, nullam habeant annexam cenſuram excommunicationis, ipſorum confeſſione & abſolutione exiſtente inualida, propter quacumque cauſam, ſiue propter pęnitentis indiſpoſitionem, nō deſinunt eſſe reſeruata, nec abſolui poſſunt poſtmodum, niſi à Superiore, vel ipſius auctoritatem habente, ad reſeruatorum abſolutionem, quod etiam intelligendum eſt, ſiue abſolutio prima facta ſit à Superiore, ſeu ab ipſius auctoritatem habente, aut verò virtute alicuius Bullæ, ſiue Iubilæi. Huius Concluſionis ratio eſt, nam dicta abſolutio fuit collata ad abſolutionem peccatorum, nec in ipſis peccatis fuit aliquod annexum, quod tolli poſſet præter ipſa peccata: ſed ipſa peccata (vt ſupponitur) non fuerunt ſublata propter pœnitentis indiſpoſitionem: ergo remanent, ſi ergo remanent, & antea erant reſeruata, ſequitur, quod nec abſolui poſſunt, niſi à Superiore, aut ipſius auctoritatem habente. Supradicta omnia confirmantur, quia nec Superiores, nec Bullæ, ſiue Iubilæum concedunt, aut concedere intendunt, peccatorum reſeruatorum abſolutionem, niſi vere pęnitentibus, vereq. diſpoſitis, vt ſæpiſſime in eiſdem dicitur, cum igitur, vt ſupponitur, in præſenti caſu, pęnitens non ſit vere pœnitens, nec ſufficiēter diſpoſitus, manifeſte ſequitur, quod non conſequitur dictam abſolutionem, qua non conſequuta, peccata ipſa reſeruata remanent ſicut antea.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, ſuamq. auctoritatem, per eamdem ipſi poſſint abſolui, illamq. in hunc effectum committere, & ſubdelegare alijs?

PRO huius Articuli intelligentia, libet in memoriam reducere, id quod iā in ſuperioribus diximus, eſſe nempe conſuetudine poſitum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quod Guardiani in Conuentibus, ſibi ſubiectis, auctoritatem habeant Prouincialium Miniſtrorum, in foro conſcientiæ, ad abſoluendum ſibi ſubditos, à caſibus reſeruatis, eamdemq. in eorum abſentia habent ſui Vicarij, ſiue Præſidentes Conuentuum, vt diximus in proprijs quæſtionibus, quas fecimus de officijs dictorum Guardianorum, ſeu Vicariorum. Iterum præmitto, quod dicti Guardiani, quamuis (vt etiā ſupra diximus) beneficio Iuris cōmunis, poſſint ſibi eligere Confeſſores, *per c. fin. de pœnit. & remiſſ.* non tamen poſſunt eligere Confeſſores, qui ipſos poſſint abſoluere, à caſibus reſeruatis Miniſtris Prouincialibus, ſine ſua ipſorum licentia & auctoritate, nam in ſupradicto Capitulo, ſiue Decretali, nihil tale decernitur. His igitur ſic præmiſſis, quæritur nunc, An per auctoritatem communem, & generalem, quam ipſi habent abſoluendi ſibi ſubditos, poſſint & ipſi abſolui, illamq. in hūc effectum committere, & ſubdelegare alijs Fratribus? Pro reſolutione quarum difficultatum, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

GVARDIANI habentes auctoritatem, abſoluēdi ſibi ſubditos, à caſibus reſeruatis, per eamdem poſſunt & ipſi abſolui, per Confeſſorem ab eiſdem electum in hunc effectum. Hæc Cōcluſio, eſt certa & manifeſta, & fundatur in doctrina, quam ſupra q. 31. art. 5. tradidimus, reſoluentes, quod Prælati Regulares auctoritatem & poteſtatem habentes, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, poſſunt etiam ſecum diſpenſare, fruiq. gratiis, atque priuilegiis, quibus alij vtuntur, cum non eſſe debeant peioris, & deterioris cōditionis, iuxta doctrinam traditam à Caiet. 1. 2. q. 96. artic. 5. in fin. vltimi dubij, atque in hoc nulla eſt difficultas. Sed difficultas eſt, circa conceſſionem, ſeu communicationem prædictæ ſuæ auctoritatis & poteſtatis, ad abſoluendum alios, qualiter conferri poſſit? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Guardiani habentes auctoritatem abſoluendi ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, p[er] eamdem poſſunt, & ipſi abſolui per Confeſſorem ab ipſis electum.

Secunda Concluſio.

Guardiani, non poſſunt ſubdelegare, ſeu committere alijs, ſuam auctoritatem & poteſtatem ad abſoluendum ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, vt dicitur ad ſemper, & pro ſemper, ſed tātum in occurrentibus caſibus, niſi quando ſunt Commiſſarij ſuorum Prouinciarum, cum plenitudine poteſtatis. Hæc Concluſio, ponitur à Collectore priuilegiorum in Compendio, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres. §. 40. in 3 dubio,* cuius rationem reddit, quia delegatus ab inferiori à Principe, ſecundum iura ſubdelegare non poteſt, niſi ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundum Ioan. And. *in c. ſtatutum, de offic. delegati, in 6.* Sed Nauarr. in Manuali, c. 27. nu. 45. videtur ab hac ſententia diſcedere, loquendo de excommunicatione, dicendo, quod qui poſſunt abſoluere ab excommunicatione, virtute iuriſdictionis delegatæ à Principe, aut conceſſæ, in priuilegium perpetuum, ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ poteſtatis, poſſunt id committere alijs, iuxta Gloſſam receptam, *in cap. fin. de offic. ordin.* quæ cōciliat, illud Capitulū *cum, c. fin. §. fin. de offic. delegati,* vbi habetur contrarium, dicens illud procedere in illis, quibus ſolum ſimplex miniſterium abſolutionis conceditur, ſine alia iuriſdictione. Et addit dictus Nauarr. quod ſimplex miniſterium abſoluendi poteſt delegari, etiam à delegato ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint ipſi delegare ſuas iuriſdictiones, ratione quarū id ſibi competit, nec etiam aliquem articulum iuriſdictionalem, *per c. ſuper quæſtionum, §. quē verò, de offic. delegati, cum ſequentibus,* & ea quæ ibi notat Felin. nu. 4. & 19. Sed quidquid de hoc ſit, ad tollendam eiuſmodi ęquiuocationem, ego dicam, quod in noſtro ſacro Ordine, communiter obſeruatur in praxi. De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Guardiani habentes auctoritatem, abſoluendi, ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, non illam poſſunt, ad ſemper alijs cōmittere, ſed tantum in occurrentibus caſib[us], niſi ſint commiſſarij ſuorum Prouinciarū.

Nota in quo caſu delegatus poteſt ſubdelegare, in quo vero non.

Tertia Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, Guardiani non poſſunt ſuam auctoritatem ſubdelegare, quia in dicto caſu non habent, ſeu habere videntur, niſi ſolummodo nudum miniſterium reſpectu abſolutionis ſubditorum ſuorum à reſeruatis, & ſic, niſi ſint Commiſſarij ſuarum Prouinciarum, cum plenitudine poteſtatis, non poſſunt committere alteri ſuam

Guardiani noſtri Ordinis, in dicto caſu, non videntur habere, niſi tantum miniſteriū, nec poſſunt alteri ſubdelegare ſuam auctoritatē, vt prædictū eſt, niſi ſint Commiſſarij ſuarum Prouinciarum.

ſuam auctoritatem, niſi pro vno, aut altero caſu. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & obſeruatur in communi praxi, de qua videatur Pater Corduba, in explicatione noſtræ Regulæ, cap. 7. q. 2. & in adnotationibus ad Compendium, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. vbi quoad tertium dubium*. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XV.

Vtrum Regulares, ſiue Religioſi, accipere poſſint Bullas Cruciatas, generaliter omnibus Chriſtianis conceſſas, in partibus quibus publicantur, eiſq. vti quoad omnia ibidem contenta. & maxime, quoad facultatem eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis?

HANC quæſtionem, atque difficultatẽ, tangit Collector priuilegiorum in Compẽdio, *verb. Cruciata*, §. 5. & latius Pater Corduba in explicatione noſtræ Regulæ, c. 7. q. 3. & in adnotationibus ad dictum Compendium, *eodem verbo Cruciata*, §. 5. & nunc nouiſſime eamdem difficultatem mouet & tractat P. F. Emmanuel Rodriguez, in explicatione dictæ Bullæ Cruciatæ, §. 9. nu. 22. & in quæſtionum Regul. 1. tom. q. 21. art. 10. de quorũ omniũ doctrina, & reſolutione, quod verius, atque tenendum videbitur, breuiter, & reſolutiue explicabitur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſi, & Regulares, de ſuorum Prælatorum licentia, benè poſſunt ſumere Bullam Cruciatæ, ad vtendũ pluribus priuilegiis, ibidem contentis, quæ ſtatui regulari contraria non fuerint.

Nota hoc valde.

CERTISSIMVM eſt, quod de ſuorum Prælatorum licẽtia, Religioſi & Regulares, poſſunt ſumere Bullas Cruciatas, eiſq. vti & frui, quantum ad plures effectus ibidem contentos, vtpote frui gratiis, & indulgentiis, & multis priuilegiis ibidem conceſſis, dũmodo illa non ſint ſtatui Regulari contraria. Hanc Concluſionem eſſe veram, conſtat ex eiuſdem Bullæ contextu, dicitur n. ibi, *quod Monaſteria Religioſorum virorũ, ac mulierum etiam Mendicantium, quæ quorumlibet decem perſonarum reſpectu, ſuis expenſis ad debellandũ contra infideles, militem vnum conſtituerint, indulgẽtiam plenariam lucrentur*. Quod infra ſublimitans, extendit etiam, non ſolum ad eos, qui dictum militem conſtituerint, verum etiam & ad illos, qui cum aliàs, id non poſſint pro ſua poſſibilitate, cõtributionem aliquam fecerint. Quibus verbis clare & manifeſte datur intelligi, non fuiſſe alienũ à mente ſummorum Pontificum, ſupradictas Bullas concedentium, quod de ſuorum Prælatorum licentia, Religioſi & Regulares ipſas accipiant, & indulgẽtias ibidem contentas lucrẽtur, vtanturq. atque fruantur omnibus aliis priuilegiis ibidem cõceſſis, quæ ſtatui Regulari contraria non fuerint. Sed intelligendum, id eſt, vt diximus in Concluſione, dummodo id fiat de ſuorum Prælatorum licentia, cum non ſit veriſimile, aut præſumendum, de intentione ſummorum Pontificum, quod velint ipſi Regularem obſeruantiam diſſipare, atque deſtruere, ſubditoſq. eximere à vera ſuorum Prælatorũ obedientia. Quod & indicio eſſe poteſt, nam cum anno Domini 1564. in Bulla conceſſa à Pio Quarto, haberetur, quod poſſent Religioſi, etiam ſine ſuorum Prælatorum licentia, ipſam accipere, adeo id abſonum omnibus viſum eſt, vt ſequenti anno eiuſmodi clauſula omnino fuerit è dictis Bullis ſublata, quod & obſeruatur vſque hodie, nam ea de re nihil ibi omnino dicitur, ſed relinquitur diſpoſitioni Iuris communis, iuxta quod ſubditi, à Prælatis prædictam debent expoſtulare licẽtiam, ipſamq. illi faciliter dare, pro re adeo ſancta, vtili, atque honeſta, ex ſuppoſitione, quod nihil inde

Nota hoc valde.

eueniat, quod cõtrarietur ſtatui Regulari. Verum eſt tamen, quod non deſunt qui dicant, non eſſe ad id adeo neceſſariam dictorum Prælatorum licentiam, ad deſumendas dictas Bullas, pro viſitandis altaribus & lucrandis indulgentiis, & aliis quæ ſtatui regulari minime aduerſantur, aut contrariantur. Quod & fundare conantur, ſuper doctrina D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. & in additionibus ad 3. par. q. 27. art. 3. & in epiſtola ad Romanos c. 13. vbi dicitur, quod ſubditi non tenentur in omnibus obedire ſuis Prælatis, ſed tantum in his quæ ſpectant, ſeu ordinantur, aut ordinari poſſunt, ad obſeruantiam Regularem, quo facto, ſuæ ſatisfaciũt obedientiæ, obligationi & muneri. Si tamen, inquit, in aliis obediũt, aut obedire voluerint, id erit via perfectionis, non verò præciſæ obligationis. Quam doctrinã ſequitur & tradit Nauarr. in ſuo Man. cap. 23. nu. 38. Sed nihilominus multo melius eſt, quod dicta licentia petatur, quam & ipſi Prælati faciliter præſtare tenentur. Nec circa hoc timendum eſt periculum, vt aliqualiter fiat contra votum paupertatis, etiam ſtrictiſſimæ noſtri ſacri Ordinis Minorum, vbi ſtrictiſſime prohibitum eſt, recurſum habere ad pecunias, niſi pro rebus neceſſariis, nam dico, quod ad id neceſſaria & ſufficientiſſima cauſa eſt, ſumere prædictas Bullas, ad lucrandas indulgentias, quidquid dicat priuilegiorum Collector, quem in hoc carpit, atque reprehendit, & merito, ſuprad. P. Corduba loco ſupracitato. Sed ſi qui huius rei habuerint ſcrupulũ, poterunt confugere, ad quamdam conceſſionem, quam olim fecit Paulus III. quodam viuæ vocis oraculo, cuius meminit dictus P. Corduba in adnotationibus ad Compendium, *verbo, Cruciata*, §. 5. & eam refert P. Frater Emman. Rodriguez 1. tom. qq. Regul. q. 21. art. 10. Qui quidem conceſſit, cuidam grauiſſimo P. Fratri Antonio Ortiz, quòd *vt ne Fratres Minores quærerent pecunias pro Bullis lucrandis, poſſint lucrari omnes gratias ſpirituales & corporales, ſeu temporales, quæ de cætero cõceduntur in omnibus Bullis Cruciatarum quarumcumque, & comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij, excepto quod non poſſint abſolui à caſibus reſeruatis, dummodo loco pecuniarum, quæ debent dari pro ipſis Cruciatis lucrandis, Sacerdotes dicant duas Miſſas, Clerici autem bis Pſalmos Pœnitentiales, laici verò centum Pater noſter, cum totidem Aue Maria, pro intentione, pro qua conceditur ipſa Bulla, & quod ſic faciendo lucrari poſſent talem Bullam Cruciatam & ea gaudere omnino, ac ſi darent ſummam pecuniarum, quæ in ipſa Bulla taxatur*. Hanc conceſſionem habẽt Fratres Minores noſtri Hiſpani in Conuentu del Abrojo, ſubſcriptam manu & ſigno, grauiſſimi atque Religioſiſſimi P. F. Garzia del Caſtillo.

Nota hoc valde pro petenda licẽtia à Prælatis ad ſumendã Bullam Cruciatæ.

Nota hoc valde.

Ampliſſima conceſſio, qua vtendo, vtcumque excuſari poteſt à Religioſis Bulla Cruciatæ.

Secunda Concluſio.

Religioſi ſiue Regulares, non poſſunt ſumere Bullam Cruciatæ, ad eligendum Confeſſorem per eam, nec ad hoc, vt abſoluantur à caſib. reſeruatis, ſine habita & expreſſa ad id ſuorum Prælatorum licentia. Hæc Concluſio, conſtat in primis, ex multis prohibitionibus, quæ ea de re habentur expreſſe, a diuerſis ſummis Pontificibus, à Sixto IV. Innocentio VIII. Alexand. VI. Iulio II. Leone X. Pio V. Gregorio XIII. & nunc nouiſſime à Clemente VIII. Et quia res eſt tanti momenti, vt non in ipſa errare contingat, ſeu affectare quiſpiã poſſit ignorantiam, libet ſupradictas omnes prohibitiones, ad vnguem in præſentiarũ referre. Dico igitur, quod Sixtus IV. qui præfuit Eccleſiæ anno Domini 1471. Pontificatus ſui anno 3. *ordinauit quod Fratres Minores, Regularis Obſeruantiæ, non poſſent abſolui à caſibus reſeruatis Miniſtris, niſi de licẽtia Generalis, aut eorumdem Miniſtrorum, ſeu Vicariorum* Pro-

Religioſi ſine expreſſa ad id ſuorum Prælatorum licentia non poſſunt ſumere Cruciatæ Bullam, vt per ipſam abſoluantur à caſibus reſeruat.

Nota diuerſas Summorum Pontificum prohibitiones, vt ne Fratres poſſint ſumere Bullas Cruciatæ, vt abſoluantur à caſibus reſeruatis, ſine expreſſa ad id ſuorũ Prælatorum licentia Pro Ord. Min. in particulari.

Digitized by Google

Prouincialium,non obſtantibus litteris eiuſdem Sixti, ſub quacumque verborum forma, eiſdem Fratribus conceſſis. Habetur in Monument.noſtri Ordinis,& refertur in Compendio, *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres*, §.15. Hoc idem conceſſiſſe dicitur, idem Sixtus IV. pro Ordine D.Hieron. anno Domini 1482. prout refertur in Compendio eiuſdem Ordinis,*tit.Confeſſionale*,ſed poſtea Innocẽt.VIII. qui ſequutus fuit prædictum Sixtum,anno Domini 1489. Pontificatus ſui anno 1. *idipſum declarauit & ſtatuit, nos Minores Fratres non poſſe,nec debere eligere Confeſſores,nec à caſibus reſeruatis abſolui, virtute Bullæ Cruciatæ, quam ipſe dederat in Hiſpania, niſi de conſenſu & beneplacito ſuorum Prælatorũ Prouincialium, ſeu generalium, & quod quacumque alia abſolutio facta, quoad Fratres, irrita eſſet & inanis.* Habetur in ſupradictis Monumentis noſtri Ordinis,& refertur in ſupradicto Cõpendio,vbi ſupra, §.16 & *verbo,Cruciata*,§.2.Sed poſtmodũ Alexãd. VI.qui præfuit Eccleſię poſt dictum Innocent.anno Domini 1492. conceſſit hoc ipſum, Fratribus Ordin.Ciſtercien.prout habetur in ipſorum Compendio, *verbo,Cruciata*,§.1.& 4.vbi dicitur, *nõ eſſe ſuæ mentis,propter Bullas Cruciatæ,aut Iubilaeorũ,aut alias ſimiles conceſſiones. ſub quacumque derogatione, aut tenore(etiam cum clauſula quacumque prohibitione ſublata,atque etiam viuæ vocis oraculo. Pœnitẽtiarijs S.Petri,aut quibuſuis alijs hactenus factis,vel faciendis, velle derogare indultis & conceſſionibus dicti Ordinis.* Hoc ipſum poſtea conceſſit Iulius II. Fratribus Prædicatoribus,anno Domini 1509.dũ eſſet Caietanus, Generalis Magiſter eiuſdem Ordinis. Sed tandem poſt ipſum,Leo X.qui præfuit Eccleſiæ circa annum 1513. hac de re, duplicem prohibitionẽ fecit, prima habetur in Supplemen. & refertur in Cõpendio.*verbo,abſolutio ordinaria quoad Fratres*,§.21.vbi *ſtatuit,prohibuit,et declarauit,quod nullus Fratrum Minorũ Regularis Obſeruantiæ,poſſit accipere Bullas Cruciatæ,ſeu alias indulgentias generales,conceſſas aut concedendas, aut poſſit vti gratijs ibidem contentis,vtpote contra Regularis Ordinis inſtituta,confiteri quibuſcumque Sacerdotibus,& abſolui à caſibus reſeruatis,& in diebus ieiuniorum manducare lacticinia, & facere alia quæ non decent Religioſos,tam altæ & strictæ profeſſionis,niſi ſolũ ob aliquam neceſſitatem particularem, pro qua dicta Obſeruantia auctoritas non eſſet conceſſa & tunc examinata huiuſmodi neceſſitate,à Generali vel Prouincialibus Miniſtris,aut Cuſtodibus,& de eorum expreſſa licentia, & in ſcriptis habita non obſtantibus Bullis,etiam ſi in eis expreſſe inhibeatur Prælatis ſub cẽſuris,ne ſubditos ſuos à talium Bullarũ acceptione prohibeant, & ſubditis libera facultas eas accipiendi tribuatur,non obſtantibus cæteris in contrarium facientibus quibuſcumque*, refertur etiam in dicto Compendio, *verbo, Cruciata*, § 2.Secunda etiã prohibitio,habetur in dicto Supplemento,& refertur in Compendio,*verbo,abſolutio ordinaria quoad Fratres*, §.22. *quæ prohibuit ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ,ne Fratres prædicti,aut Moniales S.Claræ,ſeu tertiæ Regulæ vtãtur vllo modo gratijs,indulgentijs, libertatibus & immunitatibus Bullarum Cruciatæ,ſeu aliarum cõſimilium, quouis quæſito colore, contra obedientiam Ordinis & abſque ſpeciali ſuorum Prælatorum licentia*, refertur etiam in d.Compeodio,*verbo,Cruciata*, §.5. Poſtmodum etiam ſubſequentibus tẽporibus, Pius V. anno Domini 1571. hoc ipſum prohibuit,pro Fratribus ſui Ordinis Prædicatorũ, vt refert Paraſellus in Compilat. priuil. Ordin.S.Frãciſci de Paula,fol.117. poſt quem ſequutus Gregorius XIII. hoc idem ſtatuit & declarauit, pro Religioſis Societatis Ieſu,vt refertur in ipſorum Compẽdio,*tit. abſolutio*,§.11.nempe,*non eſſe,nec fore vmquã mentis ſuæ,aut Sedis Apoſtolicæ, vt perſonæ dictæ Societatis,abſque expreſſa ſui Superioris licentia,vtantur facultatibus,quæ in Iubilæis,Bullis Cruciatæ.Confeſſionalibus, aut alijs quibuſcumque Apoſtolicis indultis, cõmunitatibus,aut priuatis perſonis,aut pijs locis,quomodocumque aliter hucuſque conceſſa ſunt,aut in poſterum concedẽtur,etiam ſi in illis expreſſe indulgeatur, vt omnes Regulares etiam Mendicantes,eiuſmodi facultatibus vti poſſint.* Et tandem vltimo Clemẽs VIII. anno Domini 1599.Pontificatus ſui anno 8. *Decreuit & ſtatuit,cõceſſionem ſanctæ Cruciatæ, & aliorum Indultorum particularium, quãtum ad prædictum articulum, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis,minime habere locum in Fratribus, & Sororibus, ſiue Monialibus Ordinis Excalceatorum B. Mariæ de Monte Carmelo,ac aliorum quorũcumque Ordinum, & Congregationũ cuiuſuis inſtituti Mendicantium,& non Mendicantiũ, tam Prouinciæ Hiſpaniæ,quam extra eam,vbilibet habitantium, ſed eſſe ſuæ intentionis,quod idẽ Fratres, & Sorores, ſiue Moniales, quantum attinet ad ſacramentum Pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti ſint,id quod Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuo declarauit. Eiſdẽ tamen Prælatis præcepit, atque mandauit, vt in vſu eiuſmodi poteſtatis,ſe cum ſubditis ſuis benignos & faciles exhibeant.* Hæc libuit in medium adducere, vt ex tam longa diuerſorum ſummorum Pontificũ ſerie,cuilibet intuenti,liquidum atque perſpicuũ fiat, qualiter intentionis ſuæ numquã extiterit,quod quantum ad effectum eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, Religioſi,& Regulares, ſumere poſſint Bullas Cruciatæ, abſque expreſſa Prælatorum ſuorum licentia. Nec de ipſis aliud erat vllo modo credendum, cum ex contrario facto, certo ſperari, ſeu potius timeri poſſet, totale excidium,ſiue deſtructio Religionum cunctarum, propter occaſionem, quæ per dictas Bullas & eorumdem vſum, Religioſis cunctis daretur, recedendi à ſua debita perfectione, regularisq. obſeruantia.Fuiſſet enim quaſi habenas laxare, relaxationibus innumeris,quæ inde euenire poſsẽt,eneruaretur. totaliter Regularis diſciplina, & concederetur peccandi libertas, ac denique multorum eſſet incentiuum peccatorum,quod de Sũmis Pontificibus,rectaq. ſuorum munerum adminiſtratione,haudquaquam credi,ſiue ſperari poſſet. Videatur hac de re,ſupradictus P. Corduba locis ſupracitatis,vbi ad hoc propoſitum dicit plura,eaq. notatu digniſſima,enumerando inconueniẽtia innumera,quæ neceſſario ſequerentur,ipſa docente experientia,ſi per dictas Bullas Cruciatæ, Religioſi & Regulares eximerentur, à debita ſuorum Prælatorum obedientia,quantum ad hoc,vt ſine ipſorum conſenſu & licentia, poſſent ipſi ſibi Confeſſores eligere,& à quibuſcumque peccatis reſeruatis abſolui.Quæ tãta eſſe credit,vt aſſerere audeat, quod non id poſſent facere ſummi Pontifices,tuta conſcientia, ſi hac de re recte eſſent informati, & abſque maximo conſcientiæ ſcrupulo, cum nõ acceperint poteſtatem in deſtructionem, ſed potius in ædificationem, Eccleſiæ cunctarumq. Religionum.Sed præterea loquendo de facto, probat euidentiſſime ſupradictus Corduba, locis ſupracitatis,quod in nullis generalibus conceſſionibus,comprehendantur, aut comprehendi intelligi debeãt, Regulares & Religioſi,& maxime quando id qđ conceditur,vergit in iniuriam,damnũ, atque grauamen prædictarum Religionũ, niſi exprimatur. Nam clauſulæ,inquit,generales, debent interpretari & limitari, ſecundum ius diuinum & humanum, nec debent extendi ad ea quæ quis non eſſet veriſimiliter conceſſurus in ſpecie, ſi conſtaret ei omnino de cauſa, & de aliis inconuenientibus, & maxime in materia odioſa, & quæ aliqualiter militat

Mon.Ord.1.impr.f.54.et 2.f.50.cõc.55. & refertur in Comp.ver. abſol. ord. quoad Fratres, §.15.

Pro Ordine D. Hieron.

Pro Ord.Min.in particulari.

Mon. Ord.1.impr.f.56. & 2.f.52.conc.57. & refertur in Cõp.ver.vbi ſup.§.16. & verb.Cruciatæ,§.2.

Pro Ordin. Ciſterſienſium. Pro Fratribus Prædicatoribus.

Suppl.fol.60.cõc.178. & refertur in Compen. ver. abſolutio ord. quoad Fratres,§.21.

Pro Ord.Min.in particulari.

Nota hoc valde.

Idẽ pro ſupradictis.

Suppl.fol.48.cõc.144. & refertur in Compend. vbi ſup.§.22.

Pro Fratribus Prædicatoribus.

Pro Religioſis Societ.Ieſu.

Pro Fratribus Carmelitis diſcalceatis, & generaliter, pro omnibus quorumcumque Ordinũ, & Congregationũ Mẽdicantium, & non Mendicantium.

Nota hoc valde.

In nulla cõceſſione, aut priuilegio generali, continentur & comprehenduntur Religioſi, quando id quod conceditur,vergit in damnũ & iniuriam Religionis,niſi exprimatur.

Digitized by Google

ſtat contra ius commune, qualis eſt in propoſito. Quo fit (inquit) quod dato, quamuis non conceſſo, quod ſummus Pontifex vellet, atque intenderet, quod Religioſi & Regulares acciperent dictas Bullas Cruciatas, adhuc non eſſet credendũ velle, quod per ipſas, aut virtute ipſarum, Confeſſorem quemcunque vellent, poſſent eligere, ſeu à peccatis reſeruatis abſolui, niſi id expreſſe atque ſpecialiter exprimeret. Ad quod probandum adducit *cap. quod tranſlationem, de off. delegati*, vbi habetur, quod in exorbitãtibus & prohibitis non fit extenſio de vno caſu ad alium, etiam per maioritatem rationis. Facit & *cap. cum nos, de his quæ fiunt à maior. par. Cap. & cap. 1 de conſtit. in 6. & gloſſ. in c. cum non doleat, de elect. eodem lib. 6. & clemen. dudum, §. ſed. de ſepult.* Et eſt communis Iuris Conſultorum doctrina, quod cõuentio, vel pactum iuratum non tollitur per clauſulam generalem, non obſtantibus quibuſcumque. Ex quibus ſequitur, quod quamuis Pontifex expreſſe diceret, quod poſſent Fratres accipere Bullas Cruciatæ, per ipſaſq. abſolui, non id eſſet intelligendum, de caſibus reſeruatis, cum id ſit expreſſe prohibitum, niſi expreſſe & ſpecialiter exprimeretur. Nec obſtat dicere, quod omnia ſupradicta priuilegia, & prohibitiones ſublatæ ſunt, per Bullas, quæ de nouo indies promulgantur, per quas omnia illis contraria tolluntur & ſuſpenduntur, nam hoc non habet locum, nec eſt verum, loquendo de priuilegiis Religionibus conceſſis, ad eorum conſeruationem. Quinimo illæ expreſſæ ibidem excipiuntur, per illa verba, *exceptis quæ conceſſa ſunt Superioribus Ordinum Mendicantium quoad eorum Fratres*. Nam quamuis quidam dicant, quod dicta clauſula exceptiua, referri debeat tantum ad indulgentias Religionum, ad hunc ſenſum, quod velit ſummus Pontifex per eam, quod indulgentiæ Fratribus Mendicantibus conceſſæ, minime per dictam Bullam ſuſpendantur, non vero ad alia priuilegia, non eligendi Confeſſorem, aut abſoluendi à caſibus reſeruatis, ſine expreſſa ſuorum Prælatorum licentia, certius eſt, quod ad vtrumque refertur, nam dicta clauſula exceptiua, ponitur in fine Bullæ, per quam ſuſpenduntur omnia alia priuilegia & indulta, & cum excipiantur conceſſa Superioribus Ordinum Mendicantiũ, quoad eorum Fratres, liquidum profecto fit, quod remanent in ſuo vigore, priuilegia conceſſa dictis Superioribus, de non eligendo Confeſſorem, nec abſoluendis à caſibus reſeruatis ſubditis, abſque expreſſa ſuorum Prælatorum licentia. Tritum eſt enim in iure, quod clauſula poſita in fine cuiuſlibet Bullæ, ſiue priuilegij, reducitur ad omnia præcedentia, *iuxta l. tali ſcriptura. ff. de leg. 1. & l. ſi peperit, §. filiæ ff. de liber. & poſthum.* quod etiam tradit Bart. ibidem, & multi alij Iuriſperiti. Quinimo & Abb. *in cap. ſecundo requiris, num. 10. de appell.* inquit quod clauſula poſita in fine cuiuſlibet diſpoſitionis refertur ad omnia præcedentia, etiam ſi diuerſa contineant. Nec dictis obſtat, quod nonnulli dicunt, nempe quod ad accipiendas ſupradictas Bullas, vtendumq. ipſis, etiam quoad prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à peccatis reſeruatis, ſufficit tacitus Prælatorum conſenſus, qui illud fieri vident, & tacẽt. Vident enim ſuos ſubditos & Religioſos, diebus ieiunij extra Quadrageſimam, ipſarum Bullarum virtute veſci ouis & lacticiniis, & nemo illos reprehendit, nec propterea redarguuntur de peccato, etiamſi illud ſit contra omnes prohibitiones ſupradictas, vnde videretur eſſe neceſſarium, quod Bullæ & conceſſiones aliarum reuocatoriæ notificarentur eiſdẽ, quo obligare illos poſſint, & quod antequã hoc fiat, quod nullo modo obligent. Nam reſpondetur, quod hac de re, & circa prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, nullus vnquam fuit, aut eſſe potuit tacitus Prælatorum conſenſus, cum in contrarium, per tot & tantos annos à ſummis Pontificibus, in dictorum Prælatorum fauorem, omniumq. Religionum, tanta fuerint exhibita priuilegia, quibus id ipſum cunctis ſubditis ſtrictè adeo prohibetur, id vt nullo modo fieret, ſine expreſſa ipſorum Prælatorum licentia & conſenſu. Quibus prohibitionibus exiſtentibus, nullo modo dici poterat, aut poteſt, quod eſſet tacitus in id eorũdem Prælatorum conſenſus, non enim eſſe poteſt conſenſus tacitus, vbi alias habetur expreſſa prohibitio. Vnde dicendũ eſt, quod hac de re, nullus vnquam fuit, aut eſſe potuit, tacitus Prælatorum conſenſus, ſed ſubditorum relaxatio nimia, fuit in cauſa, quod ab aliquibus, quamuis falſo & abſque vllo fundamento, eiuſmodi conſenſus præſumeretur, nec neceſſarium fuit quod ſupradicta priuilegia id ſtatuentia atque declarantia, ad modum legum ſubditis eiſdem notificarẽtur, ſeu quod dicitur, autenticè promulgarentur, non inquam, neceſſaria fuit prædictorum priuilegiorum admodum legum, ſolemnis promulgatio, nam ipſa non ſunt leges, ſed ſtatuta, decreta & priuilegia; nec verò abſolutè priuilegia, ſed priuilegia declaratoria, quod Fratres & Religioſi, contra obedientiam ſuorum Prælatorum, & contra expreſſam voluntatem ſummorum Pontificũ, non vti poſſunt, eiuſmodi priuilegiis, ſiue Bullis Cruciatæ, quantum ad prædictos duos effectus, ſcilicet eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis. Nec valet dicere, quod Prælati vident ſuos ſubditos Religioſos, virtute dictarũ Bullarum ieiunij diebus, extra Quadrageſimam, veſci ouis ac lacticiniis, & tacent, ac velut conſentire videntur, vt proinde conſentire etiam videantur, in aliis Bullarum ipſarum effectibus & priuilegiis, nam eſt multum diſpar ratio, & bene ſtat, vt in vno conſentiant, in altero verò diſſentiant, cuius non conſenſus, ſiue diſſenſus, euidentiſſimum & manifeſtiſſimum eſt indiciũ, ſupradicta prohibitio expreſſa, cum qua, vt dixi, nullo modo ſe compatitur conſenſus tacitus. Concludendo igitur dico, quod licet Religioſi & Regulares, de ſuorum Prælatorum licentia, licite poſſint ſumere Bullas Cruciatæ, vt diximus in prima Concluſione, & ipſarum virtute vti gratiis & priuilegiis ibidem cõtentis, & nullo modo contrariantibus ſtatui Regulari, ſeu à Prælatis numquam expreſſe prohibitis, non tamen poſſunt vti & frui ſupradictis Bullis, quãtum ad prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluẽdi à caſibus reſeruatis (de quibus tot ac tantæ ſunt Summorum Pontificum prohibitiones) ſine expreſſa & ſpeciali, ad id ſuorum Prælatorũ licentia. Concedo tamen, quod ipſi poterunt, ſi voluerint, eam illis præſtare, an verò id facere expediat, indiſtinctè omnibus, cũ reuera ſit idem omnino, ac ſuam auctoritatem & poteſtatem concedere cunctis, vt à caſibus reſeruatis poſſint abſolui? aliorum eſto iudicium. Quinimo aſſeuerãter dico, id nullo modo expedire, vt fiat abſque perſonarum delectu & diſcrimine, ſicut nec expedit, vt omnes ſubditi indiſcriminatim ſupradictorũ Prælatorum habeant auctoritatem, & poteſtatẽ, ſed illi dumtaxat, quibus ſuffragantibus meritis, ſcientia, diſcretione, experientia, ac maturitate, animarum ſaluti, & communi Religionum bono, Prælati ipſi, vt committantur illis, ſecundum Deum, viderint expedire. Hac de re plura alia poſſem dicere, ſed breuitatis gratia facio miſſa. Dicta ſufficiant.

Nota valde, quod in exorbitantibus & prohibitis non fit extenſio de vno ad aliũ caſum etiam per maioritatem rationis.

Nota hoc valde.

Nota, quod clauſula poſita in fine cuiuſlibet Priuilegij, ſiue Bullæ, reducitur ad omnia ibidem præcedentia, etiam ſi ſint diuerſa.

Nota, quod eſſe non poteſt tacitus cõſenſus reſpectu illius, cui alias eſt prohibitio expreſſa.

Vera reſolutio omnium ſupradictorũ.

ARTI-

ARTICVLVS XVI.

Vtrum Nouitij Religionum, incidant in caſus, in eiſdem Religionibus reſeruatos, ab eiſq. ſine Prælatorum licentia, non poſſint abſolui?

HAC de re multa & fere inutilia, atq; à propoſito aliena, dicunt Doctores, aſſeuerantibus quibuſdam, quod Religionum Nouitij, antequã profiteantur, obligantur conſtitutionibus Regularibus, aſtringunturq. caſibus in eiſdem ſolis Prælatis reſeruatis & quod ſine eorũdem expreſſa licentia, ſicuti & cæteri profeſſi, ab eiſdẽ non poſſunt abſolui. Qua de re P. Corduba in ſuo Quæſtionario magno, lib. 1. q. 30. duas refert contrarias ſententias & opiniones. Sed his omnibus breuitatis gratia omiſſis, propoſitæ difficultati, breuiter & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſ.

Concluſio.

Religionũ Nouitij, antequam profiteantur, non incidunt in caſus ibidem reſeruatos, quapropter ab illis peccatis, à quocumque idoneo Cõfeſſore poterũt abſolui.

RELIGIONVM Nouitij, antequam profiteantur, nullo modo incidũt in caſus ibidem reſeruatos, quapropter ab illis peccatis, ſine ſuorũ Prælatorum licentia, à ſuo ordinario Confeſſore poſſunt abſolui. Hæc Concluſio, meo quidẽ videri, eſt multum conſona iuri, nam antequam prędicti Nouitij, probationis ſuæ annum expleant, profeſſionemq. emittãt, nullo modo dici poteſt, quod ſint vere & proprie Religioſi: ergo non poſſunt vt alij Religioſi, ligari cenſuris, & conſtringi caſibus in eiſdem Religionibus reſeruatis. Pro quo facit *cap. Religioſos, de ſententia excomm. lib. 6* & id quod dicunt communiter Doctores, ſed præſertim Ioan. Andr. & Gloſſ *in cap beneficio, de Regular. in 6* Nec dictis obſtat, quod dicunt Doctores contrariæ opinionis, nempe quod bene ſtat, vt dicti Nouitij non ſint vere & proprie Religioſi, niſi tantum reuocabiliter, & quaſi in via ad Religionem, ſeu ad profeſſionem ſtatus Religioſi, & quod ex alia parte, aſtringantur Regularibus ſtatutis, ac ſubdantur Prælatorum Regularium iuriſdictioni, ad eum modum quo & ſeculares, qui habẽt pro Curato, Prælatum aliquem alicuius Religionis, cui licet non ſubdantur & aſtringantur, vt Religioſi, ſubduntur tamen & aſtringũtur vt tali Prælato Curato. Nam reſpondetur, quod hæc inſtantia nihil valet, nec exemplum eſt ad propoſitum, quamuis enim ſeculares, diœceſani alicuius Prælati Religioſorum, illi ſint ſubditi, non tamen obligantur proinde ad ſtatuta Religioſorum, nec ſibi ſunt reſeruati caſus qui pro Religioſis reſeruantur. Vnde dico, quod ſupradicti Nouitij, ſubduntur quidem Prælatis Regularibus, ſed tantum vt Nouitij, non verò vt profeſſi; vt Nouitij etiam obligantur ad Religionis aſperitates, & ad procurandam ex decentia, atque ex congruentia ſuæ Religionis perfectionem, ſed tamen non ſub pœna peccati mortalis, aut ſub aliqua lege obligante ad culpam, ſed ſolummodo ad pœnam, ſeu ad expulſionem à Religione. Quapropter etiamſi quiſpiam Nouitius, ſit inobediens ſiue incontinens, non propterea incidit in caſum reſeruatum, & idem dico de alijs, ac proinde de huiuſmodi peccatis, ſi deliquerint publicè, poterunt puniri, pœnis debitis arbitrio Prælatorum, ſi verò occultè & tectè, abſolui per illos Sacerdotes & Confeſſores, per quos ſi in ſeculo remanſiſſent, poſſent abſolui, vt enim habetur in *c. ad Apoſtolicam, de Regularibus, & in c. Monaſterijs, 19. q. 3.* Nouitij ingrediuntur Religiones, non vt ſtatim profiteantur, ſeu eorundem ſtatutis obligentur, ſed ad hoc vt probent, & experimentum faciant an earum mores & ſtatuta illis placeant, probenturq. ad inuicem à Monaſterio. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota quod Nouitij non ingrediũtur Religionem, vt illam ſtatim profiteantur, ſed vt probent, atque ipſius experimẽtum faciant.

QVAESTIO XXXV.

De Excommunicatione, & facultate quam Prælati Regulares habent, excommunicandi & abſoluendi ſibi ſubditos, in Vigintiquatuor Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit excommunicatio?*
2 *Quotuplex ſit excommunicatio?*
3 *De excommunicatione maiori in particulari, & ijs quæ ad ipſam ſpectant.*
4 *De ijs quæ pertinent ad excommunicationem minorem in ſpeciali?*
5 *An ſit licitum, communicare cum excommunicato, excommunicatione maiori?*
6 *Vtrum metus mortis excuſet à peccato, communicando cum excommunicato excommunicatione maiori?*
7 *Quinam ſint effectus excommunicationis, & pœnæ in quas incidunt excommunicati?*
8 *Quinam poſſunt excommunicare?*
9 *Vtrum excommunicatio ferri poſſit diebus feriatis, & an ſit neceſſario ferenda in ſcriptis?*
10 *Vtrum Monaſteria, Collegia, ſiue Communitates, poſſint excommunicari?*
11 *Vtrum Religioſi ſiue Regulares, poſſint excommunicari ab Prælatis Ordinarijs?*
12 *Quænam de nouo ſtatuerit atque determinauerit Concil. Trid. circa ferendam ſententiam excommunicationis?*
13 *In quibuſnam caſibus, excommunicationis ſententia, cenſetur non ſolũ iniuſta, verum etiã nulla, et an dicta excõicatio nulla, aliquẽ operetur effectũ?*
14 *Vtrum ſententia excommunicationis iniuſta, quæ tamen non eſt omnino nulla, ſed valida, ſemper aliquem operetur effectum?*
15 *Quænam ſint excommunicationes Papales, & ſolummodo ſummo Pontifici reſeruatæ?*
16 *Quænam ſint excommunicationes partim Papæ, partim verò Epiſcopis reſeruatæ?*
17 *Quænam ſint excommunicationes Iuris communis, nulli reſeruatæ?*
18 *Quænam ſint in Iure Canonico excommunicationes, in quas Religioſi incidunt ipſo facto?*
19 *Quinam poſſint, à ſupradictis omnibus excommunicationibus abſoluere?*
20 *Quænam ſint neceſſario obſeruanda, in abſolutione ab excommunicatione maiori, facta virtute priuilegiorum, ſeu aliter?*
21 *Vtrum abſolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliorum priuilegiorum, extra ſacramentum fieri poſſit?*
22 *Vtrum per aliqua priuilegia abſolui poſſint, nominatim à Iudice excommunicati, ſaltem in foro conſcientiæ?*
23 *Vtrum nominatim excõmunicatus ad petitionem partis, abſolutuſq. ex conſenſu ipſius, aut concedente ipſa parte prorogationem vſque ad certum tempus, finito tali tẽpore, reincidat in prædictam excommunicationem, etiamſi non fuerit à Iudice iterum excommunicatus?*
24 *Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliquorum priuilegiorum, abſolui poſſint manifeſti percuſſores Clericorum?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Excommunicatio.

AB hac materia breuiter me expediam, cum ſit communis & peruia, & quia quæ cognitu & ſcitu neceſſaria ſunt communiter traduntur à Summiſtis. Non tamen dicere prætéribo, ea quæ

præ-

præciſe ſunt neceſſaria, nec vllo modo excuſari poſſũt, vt huius rei præ manibus, aliqualis habeatur notitia. Sicq. propoſito Articulo breuiter, atq; reſolutiue reſpõdeo, per ſequentẽ Concluſionem.

Concluſio.

Quid ſit excommunicatio in communi ſumpta, & prout ſub ſe comprehẽdit maiorem atque minorem.

EXCOMMVNICATIO in communi ſumpta, & prout ſub ſe comprehendit, maiorẽ atque minorem, eſt Eccleſiaſtica cenſura, priuãs hominem, aut communione Sacramentorum tãtum, aut Sacramentorum & hominum ſimul, communiumq. Eccleſiæ ſuffragiorum. Hæc excommunicationis diffinitio, eſt omnium Doctorum cõmunis, & de ea videndus eſt Sylu. *verbo, excommunicatio, 1. nu. 1.* Mag. Soto in 4. Sent. diſt. 22. q. 1. art. 1. & Nau. in Man. c. 27. nu. 1. Suar. 5. Tom. in 3. par. D. Tho. diſput. 8. ſect. 1. nu. 1. cum ſequẽtibus, Sayrus, lib. 1. ſui Theſau. c. 4. nu. 10. Pro cuius intelligentia, præmitto ex eiſdem, quod hoc nomen, *cenſura*, ſignificat dignitatem cenſoris, ſeu potius eiuſdem coerctionem, aut correctionem, in qua poſteriori ſignificatione ſumitur in præſenti, at nõ pro quacumque correctione, ſed pro illa qua vtitur Eccleſia, ad corrigendos rebelles & contumaces, quæ eſt vnus ex effectibus poteſtatis clauiũ, quas Chriſtus Dominus eidem contulit. Quæ quidem cenſura, vt habetur *in c. quærẽti, de verbor. ſignif.* eſt triplex, nempe, excommunicatio, ſuſpenſio, atque interdictum, de quibus in præſentiarũ per ordinem ſumus dicturi, atque de illis videatur latiſſime Suar. tom. 5. in 3. par. D. Thom. diſput. 1. cum ſeqq. per plures ſectiones. Eſt igitur excõmunicatio ſupradicta, *Correctio, atque cenſura, qua homo priuatur communicatione, aut Sacramentorum tantum, aut Sacramentorum & hominum ſimul, communibuſq. ſuffragijs*. Excõmunicari .n. nihil eſt aliud, quam extra communionem fieri, atque, vt inquit Soto loco ſupracitato, in noſtra primitiua Eccleſia, excõmunicationis nomen, à ſacræ communionis priuatione, ortum, atque originẽ duxit. Pro eo, quod fidelium peccantium correctio, ab hac cenſura incipiebat olim, & qui manifeſtũ aliquem peccatum committebat, primum communione ſacra, & paſſiua participatione Sacramẽtorum priuabatur, qui proprius eſt effectus minoris excommunicationis. Poſtmodum verò ſi relabebatur, aut ſi peccatum aliquantulum erat grauius, ſiue delinquens, contumax, & pertinax, trina canonica monitione præmiſſa, plectebatur priuatione communionis, non ſolum ſacræ Euchariſtiæ, verum etiam actiua, atque paſſiua omnium Sacramẽtorum, atque à fidelium cætu repellebatur, & inſuper priuabatur cõmunibus ſuffragijs & orationibus, qui eſt proprius effectus excõmunicationis maioris. Qui etiam ſic excõmunicatus olim dicebatur anathema, quod nomen idem pollet & ſignificat, ac ſuſpẽſum, ſeu ſemotum, & à ſacra communione Eccleſiæ ſeparatum, vt conſtat *ex c. certum, 24. q. 3.* Eſt ergo anathema idem prorſus, quod excommunicatio maior, niſi quod anathema per ſe maiorem incutit, ſeu incutere videtur terrorem. Quod iſte excõmunicandi mos, obſeruatus in Eccleſia ſacra fuerit olim, multis probat ſupradictus Soto, loco præallegato, conſtatq. expreſſe ex ſupradicto *c. de preſbyterorum, 17. q. 4.* vbi habetur, quod *prius Fratres delinquentes à ſacra communione priuentur, deinde ſi obſtinati fuerint, ab Eccleſia compage ſub anathematis interdictione reſecentur*. Idem habetur *in c. nemo Epiſcoporum, 11. q. 3.* vbi dicitur, *quod nemo Epiſcoporum ſine certa & manifeſta peccati cauſa, quẽpiam priuet communione Eccleſiaſtica (hoc eſt Euchariſtia)* Et additur: *ſub anathemate autem, ſine conſcientia Archiepiſcopi, aut Epiſcoporum, nullam præſumat ponere, niſi vbi Canonica docet auctoritas.* Cuius rei rationem reddens, addit textus: *quia anathema eſt æterna mortis damnatio, & non niſi pro mortali crimine imponi debet*. Facit etiam ad hoc *c. Engeltrudam, 3. q. 4.* vbi Papa Ioãnes dicit, *Percuſſiſſe ſe prædictam Engeltrudam, non ſolum excommunicatione, qua fraterna ſocietate ſeparat* (quo nomine ſecũdum Gloſſam ibidem, intelligitur excommunicatio minor) *verum etiam & anathemate, quod ab ipſo corpore, quod eſt Eccleſia recidit* (per quod ſecũdum eamdem gloſſam, intelligitur excõmunicatio maior) de quibus omnibus in particulari, ſtatim plura ſumus dicturi, in proprijs ipſarum articulis, qui hac de re à nobis ſtatuendi ſunt. Solum pro nunc oportet aduertere, vt huic vltimã imponamus manum, quod excommunicatio minor, multũ differt à peccato mortali, longeq. alia, eſt ipſius eſſentia & diffinitio, quidquid alij dicant, cũ Gabriele in 4. Sent. diſtin. 18. q. 2. diffinitionem excommunicationis minoris, in cortice tantummodo conſiderantes, & non ſecundum rem, & aſſerentes, excommunicationem minorem, eſſe nudam ſeparationem à communione Euchariſtiæ, ac proinde per quodcũque peccatum mortale incurri, eo quod per ipſum homo, fit indignus Euchariſtia, & reliquis Sacramentis percipiendis. Sed re vera hoc dicere, non eſt huiuſce rei penetrare medullam, excommunicatio enim minor, vt ſtatim dicemus, eſt Eccleſiaſtica cẽſura, qua homo à participatione paſſiua ſacramentorum priuatur, & ſeparatur; nec ſolum ſignificat, aut ſonat, indignitatem quamcumque accedendi ad Eccleſiaſtica Sacramenta, & præſertim ad Euchariſtiam, ſed illam, quæ fit per Eccleſiaſticam cenſuram. Vnde longe alia, atque diuerſa eſt ratio ipſius, à ratione peccati mortalis. Qua de re videatur Magiſt. Soto loco ſupracitato, & Suarez & Sayrus locis etiam ſuperius citatis. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Quid ſit cenſura & quotuplex.

Fidelium olim correctio, incipiebat à priuatione ſacræ cõmunionis, indeq. ortum duxit excommunicatio.

Excõmunicatio maior, anathema dicebatur olim, dicíq. debet etiam hodie.

Excõmunicatio minor, multum differt à peccato mortali.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Excommunicatio?

DE multiplicibus excommunicationis ſpeciebus, ſiue differentijs, diuiſionibus, atque ſubdiuiſionibus dicturi, quo breuiter, atque reſolutiue procedamus, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

OMNIS in vniuerſum excommunicatio, in communi atque in generali ſumpta, eſt duplex, quædam maior, alia verò minor. Hæc Concluſio cõmunis eſt omnium Doctorum reſolutio. De qua videndus eſt Sylueſt. *verbo, excommunicatio, 1. nu. 1. cum ſeqq.* Soto in 4. Sent. diſt. 22. q. 1. art. 1. Nauarr. in ſuo Man. c. 27. nu. 1. & Suar. 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſp. 8. ſect. 20. par. 3. per totam, & Sayrus lib. 1. c. 4. nu. 18. Maior excommunicatio, eſt cenſura priuans hominem, participatione tam actiua quam paſſiua Sacramentorũ & hominum, prout amplius ſtatim dicemus. Minor verò, eſt cenſura, priuans eumdem, ſacramentorum ſolummodo participatione paſſiua, iuxta *C. ſi celebrat, de Cler. excommunic. miniſt.* Hac de re ſpecialiter videatur Nauarr. vbi ſupra.

Omnis in vniuerſum excommunicatio, eſt duplex, quædam minor, alia verò maior.

Secunda Concluſio.

Excommunicationum, alia eſt generalis & vniuerſalis, alia verò ſpecialis & particularis. Hæc Concluſio eſt etiam communis omniũ Doctorum, & conſtat *ex cap. à nobis, el primo, de ſenten. excommunicat. & ex cap. ſtatuimus, c. cõſtitutionem, eod. tit. lib. 6.* Generalis rurſus excõmunicatio eſt duplex,

Excõmunicationũ, alia eſt generalis, & vniuerſalis, alia verò ſpecialis & particularis.

quædam

Excommunicatio generalis, quædam eſt lata à iure, ſiue à Canone, alia verò lata ab homine.

quædam lata à iure, quædã verò lata ab homine. Lata à iure eſt illa, qua generaliter, Canon, conſtitutio, ſiue ſtatutum, excommunicat eum, vel eos, qui hoc aut illud fecerint, aut non fecerint *per cap. 2. de conſtit. lib. 6 & Clem. 1. §. verum, de hæreticis.* Lata verò ab homine eſt, quam Iudex generaliter fert, ſimiliter in eum, vel eos, qui hoc aut illud fecerint, vel non fecerint. Inter quas duas excommunicationes, vt inquit Nauarr. in Manual. c. 27. num. 2. & num. 40. & 41. verſatur latiſſimũ diſcrimen, nam lata ab homine, moritur mortuo homine, aut ablato ab officio, qui eam tulit, iuxta Gloſſam ſolemnem, *in d. cap. à nobis, el primo*, quam Hoſtienſis, Panormit. & Felin. & communis ſequuntur, idemq. tradit D. Antoninus 3. par. tit. 24. c. 74. Pro quibus etiã facit textus *in l. fin. ff. de pœnis*. Moritur, inquam, quoad eos, qui eam non incurterunt, antequam ille moreretur, aut priuaretur, ſecundum Panorm. & communem ibidem, at verò lata à iure minime moritur, vt diffinitur *in cap. fin. de officio legati.* Ex quo colligi poteſt, quid dicendum ſit, de excommunicationibus, & alijs cenſuris latis, in mandatis Viſitationum, quæ non ſunt ſtatuta, ſed mandata generalia, aut ſpecialia priuatorum hominũ. De quibus omnibus videãtur omnes Doctores ſuperius citati, ſed maxime Suarez diſput. 3. ſect. 1. per totã, & Sayrus vbi ſupra num. 18. & 19.

Differentia, quæ verſatur inter excommunicationem latam à iure, & latam ab homine.

Tertia Concluſio.

Excommunicationũ, alia eſt iuſta, alia verò iniuſta.

Diuiditur etiam excommunicatio, in cõmuni & generaliter ſumpta, in iuſtam & in iniuſtam. Hæc Concluſio eſt etiam generalis & communis reſolutio, & habetur ex Glo. *in ſumma, 11 q. 3.* Excommunicatio iuſta eſt, quam fert is qui poteſt, & propter quod poteſt, & quomodo debet. Quæ quidẽ, vt inquit Nau. loco ſupracit. num. 2. nihil operatur, quoad Eccleſiam Triumphãtem, & quoad Deum, ſed tantummodo quoad Militantem, *iuxta Gloſſ. ſingularem, in cap. quodcumque, 24 q. 1.* Quamuis & hoc aliqua modificatione, atque explicatione indigeat, vt dicemus ſtatim. Iniuſta verò eſt, quam fert is qui non poteſt, ſeu aliter, aut ob aliud quam debet. Videatur Nauarr. vbi ſupra, nu. 3. & Suar. 5. tomo diſputat. 4. ſect. 1. cum ſequentibus, & Sayrus vbi ſupra num. 20.

Quarta Concluſio.

Subdiuiditur excõmunicatio iniuſta ad huc, in iniuſtã validam & iniuſtam inualidam.

Subdiuiditur etiam excommunicatio iniuſta, in iniuſtam validam, & iniuſtam inualidã. Pro cuius Cõcluſionis intelligẽtia, oportet præmittere, quod ſicut in alijs ſententijs quædã ſunt, quæ licet iniuſtæ ſint, valent tamen regulariter, ſaltem quantum ad forum exterius, & earum virtute in eo tamen ſit exequutio, ac ſi eſſent iuſtæ *per cap. cũ inter, de re iudic. & l. res iudicata, ff. de regul. iuris*, aliæ verò quæ ſic ſunt iniuſtæ, quod etiam ſunt nullæ & irritæ, nihilq. omnino valent, *iuxta l. prolatam, C. de ſententijs.* Sic etiam & in excommunicationis ſententia, aliqua reperitur, quæ quamuis interdum iniuſta ſit, valet tamen regulariter, & virtute ipſius tãta ſit exequutio, ac ſi eſſet valida, & de tali excommunicatione intelligendus eſt D. Gregor. *in cap. 1. 11. q. 3.* quando dicit, quod ſententia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda. Sed tamen alia eſt non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, prorſuſque inualida, quæ & nihil operatur omnino aliud, in foro interiori, atque in exteriori, præterquam obligare excommunicatum, ad ſeruandam eam, quouſque populus ſibi perſuadeat, aut perſuadere debeat, ſuæ nullitatis cauſam, ad euitandum ſcandalum. Qua de re videatur Nauarr. in Man. cap. 27. num. 3. & in *cap. cum cõtingat, de reſcriptis, & in cap. pen. de ſentent. excommunicationis.* Sed prætermiſſa excommunicationis ſententia iniuſta, & nulla, dicamus oportet nunc, quænam ſit ſententia excommunicationis, iniuſta valida, & quotupliciter id poſſit cõtingere? Pro cuius reſolutione, dico, quod ſententia excommunicationis iniuſta valida, diuiditur in eã, quæ eſt iniuſta, ob defectũ rectitudinis animi Iudicis, aut formæ, quæ non eſt eſſentialis, & in iniuſtã ex defectu cauſæ iuſtę, ad excõmunicandũ: quæ excõmunicationes multum quidẽ inter ſe differũt, quamuis vtraque valeat, nã prima tantum ligat quantũ iuſta in foro interiori & exteriori, ſecunda verò parum plus nihilo, niſi in foro exteriori, quia non adimit communionẽ, quæ eſt omnino interior, nec ſuffragia generalia, quæ Eccleſia, eiuſq. miniſtri faciunt, quatenus ſunt tales. Qua ratione Caietan. in tractatu 10. quæſt. 2. agens de effectu dictæ excommunicationis, dicit, eiuſmodi excommunicationem iniuſtam, nõ eſſe proprie excommunicationem, ſicut neque homo mortuus eſt proprie homo. Sed Nauarr. loco ſupracitato, *& in cap. pen. de ſentent. excommun.* non omnino approbat eiuſmodi doctrinam: quia, inquit, vere & proprie eſt excommunicatio, & eidẽ conuenit tota excommunicationis diffinitio, cum ſeparet à communione ſacramentorum & hominum, quantum ad forum exterius, atque etiam quoad interius, vbi ſcitur illum eſſe excommunicatum, & ignoratur eius iniuſtitia, quantum ad effectum peccandi, niſi eum euitent, qui euitare tenentur. Et quamuis ſupradicta excommunicatio, non efficiat omnia, quæ facit excommunicatio iuſta, facit tamen aliqua, propter quæ vere, inquit, & proprie poteſt & debet appellari excommunicatio, atque ita communis Doctorum tenet ſententia, *in cap. 1. 11. quæſt. 3.* quod dicta excommunicatio, ſententiaq. Paſtoris (etiam ſi iniuſta) eſt timenda, valetq. & ligat, multumq. differt ab ea, quæ eſt omnino nulla. Sed de hoc latior infra futurus eſt ſermo, quando agemus in particulari, vtrum ſupradicta excommunicatio iniuſta, aliquem operetur effectum. Videatur Nauarr. vbi ſupra, Suar. etiam vbi ſupra ſect. 6. & 7. per totam, & Sayrus etiam vbi ſupra num. 20.

Aliquæ ſunt ſententiæ iniuſtæ validæ, ſaltem quoad forum exterius, quarũ virtute ſit exequutio, ac ſi eſſent iuſtæ.

Quæ ſit ſententia excõmunicationis iniuſta & valida, quæ verò inualida omnino.

ARTICVLVS III.

De excommunicatione maiori in particulari, & ijs quæ ad ipſam ſpectant.

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quid ſit excõmunicatio maior, & ipſius propria & vera diffinitio.

EXCOMMVNICATIO maior, eſt cẽſura Eccleſiaſtica, qua priuatur homo, nõ ſolũ actiua, verũ etiam & paſſiua, participatione Sacramentorũ & hominum, cõmunibuſq. ſuffragijs & orationibus. Hæc Cõcluſio eſt cõmunis omniũ Doctorũ reſolutio, de qua & vidẽdus eſt Nauar. in Manuali cap. 27. nu. 1. & 17. vbi aduertit de mẽte D. Thomæ in expoſitione Symboli, explicãs illa verba, *Sanctorum communionẽ*, Quod triplex eſt Eccleſiæ ſanctæ cõmunio, prima omnino interior, charitatis & gratiæ, qua efficimur mẽbra corporis Chriſti myſtici à qua ſolũmodo per peccatũ mortale ſeparamur, iuxta *cap. reſuſcitatus, de pœnit. d. 1. cum duobus ſeqq.* De qua charitatis & gratiæ cõmunicatione, videatur Sot. in 4. Sẽt. diſt. 22. q. 1. art. 1. in probatione Concluſionis. Suar. 5. tom. diſp. 9. ſect. 3. nu. 5. & Sayrus lib. 2. ſui Theſau. cap. 1. num. 2. Secũda eſt omnino exterior, qua inter nos inuicẽ, alij cũ alijs cõmunicamus, comedẽdo, bibẽdo, colloquẽdo, &c. Tertia verò media, ſiue mixta, quæ eſt ſacramẽtorũ & ſuffragiorum generaliũ, ſiue communium, quæ facit,

Quotuplex ſit fidelium communio.

atque fieri præcepit Eccleſia. Dicit itaque ſupradictus Nauarr. quod excommunicatio maior prædicta, iis omnibus priuat, ſed eſſe notandũ, quod non tollit primam communionẽ, ſiue communicationem proprie, quinuerò ſupponit, eam iam eſſe per mortale peccatum ſublatam, atque ita operatur primum in homine, non quidem excluſionẽ à gratia Dei, ſed declarationem excluſionis gratiæ, iam factæ per ſupradictum peccatum mortale. Secundo verò, ſupradicta excommunicatio, excludit à ſacramentis Eccleſiæ actiue & paſſiue, ita quod excommunicatus, nec poteſt ipſa dare, nec verò recipere, *iuxta cap. Engeltrudam, 3. quæſt 4.* Tertiò priuat dicta excommunicatio maior, ſuffragiis generalibus & communibus Eccleſiæ, adeo vt Eccleſia, in nulla re excommunicato, intendat per illa ſubuenire, quod quammaximum damnũ eſt, ob quam cauſam, inquit Nau. dici ſolet, excommunicatum poſſideri à Diabolo, vt habetur *in cap. audi, & cap. omnis, 11. quæſt 3.* Diabolumq. ipſo vti, ſicut mulio iumento ſuo vtitur, vt dicit Gloſſa *in d. cap. audi,* quod intelligendum eſt de excommunicato, non vere contrito, ſecus autem de illo, qui iam eſt vere contritus, procuratq. abſolutionem pro viribus, argumento deducto, *ex cap. dixi, cap. magna, de pœni. diſt. 1.* eiuſmodi enim coram Deo, iam eſt in ſtatu gratiæ, & fruitur cõmunione prima, & tertia ex ſupradictis, quamuis non ſecunda. Idem dicit Nauarr. de excommunicato, abſque iuſta cauſa, & de illo, qui nõ potuit ſoluere ad præſtitutum tempus, intra quod iuſſus fuit, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Ij enim omnes, non ſunt excommunicati, quoad Deum, quia forſan non peccauerũt mortaliter, quamuis ſint excõmunicati quoad homines, ſecundum Caiet. tom. 1. tit. 19. & Nauar. in Man. c. 27. nu. 8. & Soto vbi ſupra, ar. 2. cõcluſ. 4. vbi plures adducit caſus, in quibus excommunicatio nõ tenet, neque ligat excommunicatum. Quartò excludit & priuat ſupradicta excommunicatio maior, à diuinis officiis, & ab aliis precibus, ſimul cum aliis faciendis, vel audiendis, *per cap. quod in te, de pœn & remiſ.* quamuis bene poſſit excommunicatus ſolus orare, Deumq. precari, etiam in Eccleſia, licet alij etiam precẽtur ſeiuncti & ſeparati ab eo, iuxta Innocent. communiter receptum, *in cap. nuper, de ſent. excommun.* Tandem quintò & vltimò, excludit & priuat, ſupradicta excommunicatio maior omnibus contentis in illo verſiculo, adducto à Gloſſa *in cap. ſtatuimus, de ſent. excomm. lib. 6.* nempe, *os, orare, vale, communio, menſa negatur.* Quẽ quidẽ verſiculũ, infra explicaturi ſumus, vbi de iis omnibus ampliorẽ faciemus mẽtionem. Videatur Nauar. vbi ſupra & Soto in 4. Sent. d. 22. q. 1. art. 1. & Suar. d. 5. tomo in 3. p. D. Tho. diſp. 9. cum ſeqq. & Sayrus lib. 2. ſui Theſau. c. 1. cũ ſeqq.

Quibus rebus priuet maior excommunicatio.

Secunda Concluſio.

Nemo poteſt, aut debet excõmunicari excommunicatione maiori, niſi propter peccatũ mortale, ſiue ob inobedientiam, & contumaciam mortalem, qua perſiſtit in peccato mortali præterito, aut in futura inobedientia, non comparendi, ſiue non obediendi, iuſto Iudicis præcepto, facto cum ſufficienti cauſa, debitaq. præcedente mora, atque interuallo. Hæc Concluſio eſt etiam communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea ſpecialiter videndus eſt ſupradictus Nauarr. in d. Man. cap. 27. num. 9. & Suar. vbi agit de cenſuris in communi, diſp. 4. per plures ſection. Sayrus lib. 1. ſui Theſauri, c. 9. à nu. 3. cũ ſeqq. ſed præſertim nu. 4. Pro qua facit *cap. nullus, cap. nemo, 11. q. 3. & cap. de Iudæis, cap. a nobis, el primo, & cap. ſacro, de ſententia excommun. & cap. Romana, §. caueant, eodem tit. lib. 6.* Ex quo conſequenter colligitur, quod nemo incurrit excõmunicationis maioris pœnam, impoſitã à Canone, ſiue ab homine in generali, neque in particulari, niſi peccãdo mortaliter, quæ eſt regula quãmaxime cõſolatoria, quã tradidit Paludan. in 4. d. 18. q. 2. art. 2. & Nauar. loco ſupracit. *& in c. inter verba, 11. q. 3. nu. 480.* applicando eã multis caſibus, ſed præcipuè pro parua, aut minima furãtibus. Videatur etiã hac de re, Sot. vbi ſupra, ar. 2. concluſ. 1. & 2. vbi hoc argumẽtũ latiſſime proſequitur, multis & magnis rationibus oſtendẽs, qualiter ſententia excommunicationis maioris, ferri nõ poſſit, aut debeat, niſi prò peccato mortali, ſiue inobedientia & contumacia mortali, quod eſt idẽ. Vnde fit regula generalis, quod in omnibus caſibus, in quibus quis nõ peccat mortaliter, nõ parẽdo Prælati præcepto, propter aliquã cauſam, nõ etiã incurrit ſententiam ſupradictæ excommunicationis maioris, quamuis de facto in ipſum feratur. Qua de re Nauarr. vbi ſupra, num. 19. quamplures ponit ac refert caſus, in quibus propter rationes particulares ibidẽ cõtentas, multi quoad Deũ nõ ſunt excõmunicati, pro eo quod, aut parere nõ potuerũt ad tẽpus præſtitutũ; vel quia in eo, ob quod ſunt excõmunicati, nõ ipſi peccauerũt mortaliter, quamuis in foro exteriori, ſint excõmunicati, quoad homines, qđ eſt valde notãdũ, atque memoriæ cõmẽdãdũ. De quo videatur Soto vbi ſupra, d. 22. q. 1. art. 2. cõcl. 3. & 4.

Nemo poteſt, aut debet excommunicari excõmunicatione maiori, niſi pro peccato mortali, ſiue contumacia, atque inobedientia mortali.

Tertia Concluſio.

Ob nullam culpam præteritam, ferri poteſt excõmunicatio maior, niſi trina canonica monitione præmiſſa. Hæc Concl. habetur expreſſa, *in c. ſacro, de ſent. excommun.* vbi Prælatis cunctis prohibetur, ne aliquem excommunicationis ſententia feriant, niſi competenti admonitione præmiſſa, & ex cauſa manifeſta, & rationabili. Debẽtq. ſupradictæ monitiones fieri præterea cum interuallo, ſaltem duorum dierum, inter vnam & aliam monitionem, aut faciendo vnã monitionem pro tribus, concedendo ſex dies pro illis, quando non eſt periculũ in mora. Qua de re videatur Suar. diſp. 3. ſect. 8. & 9. agẽdo de cenſuris in communi, per plures ſect. & ſuprad. Nau. vbi ſup. nu. 11. vbi & hoc probat ex *c. conſtitutus, de ſent. excomm lib. 6. adiuncto d. c. ſacro,* & inquit quod quando tale periculum interuenerit, poteſt ſupradictum tempus diminui, quantũ oportuerit, ſed non plus, ſiue amplius. Quod adeo eſſe verum dicit, quod excommunicatio eſſet omnino nulla, ſi Prælatus aliquis iuberet aliquid circa præterita, niſi præuia aliqua ſaltem monitione, & cum cauſæ cognitione, & clauſula iuſtificatiua, hoc eſt, aſſignãdo terminũ ad allegãdas cauſas, ſi quas habuerit reus, contra mandatum eiuſmodi, ob quas non poſſit, aut debeat parere, iuxta Innoc. *in c. propoſuit, de conceſſ. præbend. col. 2. & in c. 1. eodem tit. lib. 6.* Videatur etiã hac de re latiſſime Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. concl. 4. vbi circa hoc multum carpit Caiet. contrarium ſentientem, ipſumq. multis iuribus & rationibus impugnat. Videatur etiam Suar. 5. tomo in 3. p. D. Th. diſp. 3. ſed ſpecialiter ſect. 12. per totam, à quibus omnibus ego breuitatis gratia, in præſentiarum ſuperſedeo.

Ob nullam culpam præteritam, excommunicatio maior ferri poteſt, niſi trina canonica monitione præmiſſa.

Quarta Concluſio.

Quando excommunicatio fertur à canone, ſiue ſtatuto in futurũ, hoc pacto, vt qui illud, aut illud fecerit, ſit ipſo facto excõmunicatus, ſeu quod hoc, aut illud non fiat, ſub excommunicationis pœna, & adiungitur latæ ſententiæ, non requiritur præcedẽs canonica admonitio. Hæc Concluſ. eſt etiam omnium communis, & de ea vidẽdus eſt Suar. vbi

Quando excommunicatio, eſt à lege ſeu à Canone, non opus ſupradicta trina monitione.

ſup.

ſup. ſect. 1. num. 6. cũ ſeqq. & diſp. 3. ſect. 8. num. 1. cum ſeqq. & Sayrus lib. 1. ſui Theſauri cap. 7. num. 13. etiam cum ſequentibus, & ſupradictus Nauar. vbi ſupra, nu. 10. *& in cap. cum contingat, de reſcriptis, in quinta cauſa nullitatis*, & Innocentius *in cap. ſacro, de ſententia excommunicationis, in principio*, & Mag. Soto vbi ſupra, art. 2. concluſione 3. vbi huius rei pulcherrimam reddit rationem, dicens, quod cum obedientia non ſit niſi reſpectu præcepti ſuperioris, qui vicem gerit Eccleſiæ, fit vt niſi admonitio præceſſerit, nemo eſſe cenſeatur rebellis Eccleſiæ; at verò dum admonitio fit à iure, nõ requiritur alia admonitio, quã ipſum ius, ſiue præceptum ipſum iuris, nec opus eſt, vt ea bina, aut trina ſit, nã admonitio iuris ſolemnis eſt, vnaq. valet pro tribus. Quo fit, vt qui contra ſtatutum, canonẽ ſiue legẽ, atque admonitionem iuris, in aliquod peccatum incidit, ſeu quidpiam in contrarium facit, vbi appoſita eſt prædicta excommunicationis ſententia latæ ſententiæ, ſiue ipſo facto, ſtatim atque eo ipſo, excõmunicationẽ incurrit. Talis eſt excõmunicatio appoſita *in c. ſi quis ſuadente diabolo, 17. q. 4. & in c. à nobis, el primo, de ſent. excõm. et c. 2. de conſtit. lib. 6.* Hoc autem fuiſſe conſtitutũ, quammaxime fuit rationi conſonum, & vt in excommunicationibus, quæ fiũt ab homine, Trina prius admonitio requireretur, quamuis non in his, quæ fiunt à canone, ſiue à iure, propter rationes ſuperius dictas, & propter maturitatẽ iudicij, quæ ante excõmunicationem, quamplurimũ eſt neceſſaria, cum ſit maxima pœna, qua maior in Eccleſia excogitari non poteſt. Vnde per trinam prius admonitionẽ, explorare oportet, an inobediẽtia & cõtumacia ſubditi tãta ſit, vt id mereatur, fueritq. dignus, vt eiuſmodi mucrone cõfodiatur. Videatur hac de re ſuprad. Sot. loco quo ſupra, vbi ad hoc propoſitum, dicit plura eaq. notatu digniſſima, & de pœnis, quas incurrũt huiuſmodi admonitiones prætermittẽtes, de quibus aliquid nos dicemus infra. Videatur etiã Suar. diſp. 3. ſect. 3. vbi etiã adducit varios modos, quibus dicta excommunicatio latæ ſentẽtiæ, apponi ſolet in iure, id quod & facit Sayrus lib. 1. ſui Theſau. c. 11.

Nota rationẽ, & cauſam, ob quam admonitio non prærequiritur, in excõmunicationibus latis à iure vel ſtatuto, requiritur autem in latis ab homine.

Quinta Concluſio.

Multi ſunt caſus, in quibus excõmunicatio maior, etiã lata, cũ ſupradictis binis admonitionibus, non incurritur, ſeu potius excommunicatus ab ea excuſatur. Hæc Concluſio eſt D. Nauar. in Man. c. 27. num. 14. cum ſeqq. & Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. concl. 4. in fine, vbi hac de re plures caſus ponunt ſupradicti Auctores, quorũ eſt primus, quãdo in excommunicatione generali lata à iure, ſeu particulariter ab homine, aliquid præcipitur, quod quiſpiam facere non poſſit, nec poteſt parere, ſiue iuſta de cauſa ad id non tenetur, vt ſi quis non poteſt reſtituere, vel denunciare furtum, aut iuſta de cauſa ab eo excuſatur, modo adhibeatur remediũ, quod commode adhiberi poteſt, vt ceſſante neceſſitate, ſiue cauſa ſatisfiat. Huius reſolutionis ratio eſt, quia ad impoſſibile nemo obligatur, quare ſi excommunicatus eſt occultus, abſque ſcrupulo poteſt intereſſe diuinis, cauẽda eſt tamen omnis fraus in ſupradictis. Videatur Sot. vbi ſupra. Secundus, ſi excommunicatio contineat, manifeſtum, intolerabilemq. errorem, vt ſi feratur pro re minima, aut ſi feratur pro re aliàs notabili, quæ tamen in tali caſu ſit parua, nõ incurritur. Qua de re exemplum ſatis notabile tradit Sot. vbi ſup. dicendo, quod quamuis percuſſores Clericorum ſint excommunicati, & qui in Eccleſia fundunt humanum ſanguinem, nihilominus tamẽ, ſi pueri Clerici in Eccleſia contrixantes, mutuo ſe pugno percuſſerint, & ſanguinẽ forſan è naribus emiſerint, ſeu ex capite, in parua tamen quantitate, inquit ſupradictus Soto, quod nulla innodantur excõmunicationis cenſura. Tertius caſus eſt, quando excõmunicatio fertur ſub cõditione, nã nõ ligat ante impletã conditionem, *per c. præterea, el ſecundo, de appell.* Neque ẽt excommunicatio appoſita, ſub forma, ſi quis non ſoluat ad præſcriptum terminũ, ligat, aut erit quiſpiã excommunicatus, ipſo prorogato, antequã excommunicatio incurratur. In quo conueniunt omnes DD. vnanimiter, quamuis ſit differentia inter ipſos, à quo fieri debeat eiuſmodi prorogatio. Sed Nau. vbi ſup. nu. 15. dicit hoc eſſe intelligendum, quando tempus prorogatum fuit ex cõſenſu iudicis, ſecus tamẽ alias. Ad quod ſuum propoſitũ adducit Sylu. *ver. excommunicatio, 2 notab. 1. caſu 13.* nã inquit, licet excõmunicatio lata ad petitionem partis, tolli poſſit antequã incurratur, de conſenſu eiuſdẽ partis, non tamen ſuſpendi, neque differri, nec ita mutari, vt ſemel ſublata, iterũ incurratur, niſi id fiat à Iudice, nã hoc iuriſdictionis eſt, quam pars non poteſt tribuere, iuxta *l. priuatorum, C. de Iuris, omnium iudic.* Quartus caſus, in quo nõ incurritur excommunicatio eſt, quando excuſat ignorãtia, facti probabilis, ab excommunicatione, ſecundũ omnes, & etiam iuris illius, quo fertur excommunicatio, propter aliquod opus aliàs de ſe licitũ, quod quiſpiam ignorabat, neque tenebatur ſcire eſſe prohibitum. Hoc tenet expreſſe Nau. loco ſupracit. nu. 19. & idem dicitur, de ignorantia eius, qui facit opus de ſe illicitum, cui adiuncta eſt excommunicatio, per ſtatutũ alicuius inferioris Papa, quod ipſe quidem ignorabat, niſi ignorantia ſit craſſa, aut ſupina, *per c. 2 §. vlt. de conſtitut. lib. 6* ſecus tamen eſt, ſi excommunicatio eſſet poſita lege Papæ, vt eſt percuſſio Clerici, *argum. d. c. 2. per locum à ſpeciali.* Aliis verò videtur contrarium verius cum Sylu. *ver. excommunicatio, 2. notab. 3. & ver. excommunicatio, vlt. q. 3* quia (inquiunt) eadẽ omnino ratio, in vtroque inuenitur, vtraque enim eſt ignorãtia iuris humani, nullumq. aliud in hoc eſt diſcrimen, niſi quod ignorantia pœnarũ legũ Papæ, non præſumitur, nec tam facile probari poteſt, quoad forum exterius, ac pęnę ſtatutorũ ordinariorum. Videatur hac de re ſuprad. Nauar. vbi ſup. & in c. 23. nu. 41. *& in c. fraternitas, 12. q. 2.* vbi hac de re latiſſime agit. Videatur etiam Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. conc. 4. in 4. caſu, vbi circa hoc propoſitũ, de ignorantia iuris, ponit diſputationẽ lõgiſſimã, quã propterea in præſentiarum ſciens & prudens omitto, ſed dicere non prætermittam, quod excõmunicatio nulla ligat, ſi qui eam tulit, non habuit intentionem ligandi, aut qui eam petiit, intentionem non habuit, vt ligetur quiſpiam, quia excommunicatio totum ſuum robur, habet à voluntate excommunicantis, vel illius, qui eam petiuit, de quo videatur Nauarr. vbi ſupra, num. 11. in fine.

Multi ſunt caſus, in quibus excommunicatio maior non incurritur, ſeu potius excommunicatus ab ea excuſatur.

Nota hoc valde.

Sexta Concluſio.

Ad ferendam ſuprad. excommunicationẽ maiorẽ, nulla ſunt expreſſa, atque determinata verba in iure. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Nau. loco ſupracit. in Man. c. 27. nu. 12. vnde fit, quod cum nulla ſit præſcripta in iure, excõmunicationis ſubſtantialis forma, qualitercumque poni poteſt, nihilq. refert, an Iudex, ſiue Prælatus dicat, excommunico te, aut ſeparo te à fidelium cõmunione, vel quidpiã ſimile, modo proferat aliqua verba, quibus declaret ſuam voluntatem excommunicandi aliquẽ, ſeu aliquos de præſenti, quod nõ fit quando in canone ponuntur aliqua verba, quæ ſolummodo cõminationẽ denotant, ſeu denotare videntur, vt ſi Iudex, ſiue Prælatus, iubeant aliquid fieri, vel nõ fieri, tãtummodo ſub excommunicationis pœna, non

Ad ferendam excõmunicationem, nulla ſunt expreſſa determinata verba in iure.

additis illis verbis, *lata ſententia*, nam non proptered ſtatim erit quiſpiam excõmunicatus, quia dicta verba non ſignificant actualem voluntatem excommunicãdi ipſo facto, ſed ſolummodo comminationem excommunicandi aliquem, ſi non paruerit, *iuxta Gloſſ. celebrem in c. 1 de ſagitta*, cui eſt alia etiam ſimilis *in c. 2 de matr. contrah.* Videatur hac de re Suar. 5. tom. diſp. 3. ſect. 2. per tot. & diſput. 18. ſect. 4. etiam per tot. & Sayrus lib. 1. c. 11. à nu. 1. cum ſeqq. & hæc circa iſtum Articulum dicta ſufficiant, nam reliqua, quæ ſuperſunt, dicentur poſtmodum in ſubſequentibus. Sed nunc dicamus aliquid de excommunicatione minori, de qua ſit Quartus Articulus.

ARTICVLVS IV.

De his quæ pertinent, ad excommunicationem minorem in ſpeciali.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quid ſit excommunicatio minor, & quinam ipſius effectus.

EXCOMMVNICATIO minor (vt ſupra dictum eſt) eſt cenſura Eccleſiaſtica, priuans hominem, ſolummodo communicatione paſſiua ſacramentorum. Hæc Concl. eſt expreſſa omnium DD. reſolutio. De qua videndum eſt *cap. ſi celebrat, de Clerico excommunic. miniſtrante*, & Sylu. *ver. excommunicatio. 4 nu. 1. cum ſeqq.* & Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 1. Suar. 5. dicto tom. in 3. p. D. Tho. diſp 8. ſect. 1. 2. & 3. latiſſime, & Sayrus lib. 2. c. 22. à nu. 1. cum ſeqq. De qua dicta excommunicatione minori loquendo, inquit Nauar. in Man. c. 27. num. 1. quod quamuis in iure, diſpoſitiones pœnales, in dubio ſemper intelligantur, atque intelligi debeant de minori pęna *per c. in pœnis, de reg. iur. lib 6.* attamen cum iudex excommunicat aliquem ſimpliciter, & ſine expreſſione maioris, vel minoris excommunicationis, ſemper intelligitur de maiori, *per c. penult. de ſent. excommunic.* Dicitur autem prædicta excommunicatio minor, vt inquit Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 1. non proeo, quod contemnenda ſit, aut paruum nocumentum inferat, ſed per comparationem, ad maiorem, & quia excommunicatio maior, prædictam minorem in ſe includit, & aliquid aliud addit, nõ verò propter paruitatẽ obiecti, atque etiam quia propter minora peccata incurritur. Ex ſuprad. excommunicationis minoris diffinitione colligitur, quod qui ipſam incurrit,

Quibus priuat excõmunicatio minor, quibus autem non.

quamuis non poſſit eligi, poteſt tamen eligere, & vti ſua iuriſdictione per ſuprad. *c. ſi celebrat, de Cler. excommun. miniſtr.* poteſt etiam actiue miniſtrare ſacramenta, dummodo aliis dando, ipſe non recipiat. Vnde qui Miſſam dicit ad communicandum alios, & Epiſcopus celebrans ad dandos ordines, non peccant, qua parte dant ſacramenta, ſed peccant qua ratione ipſa ſumunt. Qui eſt verus intellectus rationis dicti celebris, *cap. ſi celebrat.* Vnde excõmunicatus prædicta excommunicatione minori poteſt abſoluere non ſolum à peccatis, verum etiam ab excommunicatione maiori vel minori, *argum. c. à nobis, de ſent. excommun. & dicto c. ſi celebrat.* item & miniſtrare, ſiue dare Sacramenta Eucharistiæ infirmis, ſine Miſſæ celebratione, quidquid alij dicant: neque peccat, qui ſic eſt excommunicatus, audiendo Miſſam, nec ſumendo pacem, quæ in ipſa datur, *per c. ſi tu, de ſent excomm. lib. 6.* De quibus omnibus videatur Nauarr. vbi ſupra & Soto in 4. Senten. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. in princ. & Suar. vbi ſupra, & diſp. 24. ſect. 2. per totam, & Sayrus vbi ſupra, lib. 2. cap. 22. per totum.

Secunda Concluſio.

Quamuis excõmunicatio minor, ferri poſſit per ſententiam Iudicis, numquam tamen fertur, & qua incurritur niſi in caſibus expreſſis in iure.

Quamuis ſupra dicta excõmunicatio minor, ferri poſſit per ſententiam Iudicis, communiter tamẽ, & regulariter loquendo, non fertur, niſi in caſibus, qui in iure ſunt determinati & expreſſi. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Nauarr. vbi ſupra, num. 25. vbi & refert Innocentium *in cap. 1. de ſent. excommun.* ponentem octo caſus, in quibus de iure incurrebatur olim, quod & facit Suar. vbi ſupra, diſput. 24. ſect. 3. à num. 1. cum ſequentibus, & Sayrus lib. 2. cap. 23. num. 4. Sed tamen quia hodie vnum ſolum videmus in vſu, diciq. ſolet, in aliis numquam fuiſſe veram excommunicationem minorem, ideo in præſentiarum illos referre conſulto prætermitto. Caſus autem hodie vſitatus, per quem incurritur prædicta excõmunicatio minor, eſt, Participatio cum excommunicato, excommunicatione maiori, in caſibus prohibitis. Dixi, *excommunicatione maiori*; nam non incurritur ob participationem cum excommunicato excommunicatione minori, neque ipſa tranſit in tertiam perſonam, *iuxta Gloſſ. communiter receptam, in cap excellentiſſimus 11. q. 3.* Sed de hoc ſtatim dicemus amplius. Qua de re vide Sotũ in 4. d. 22. q. 1. art. 4. & q. 2. art. 3. Doctoreſq. omnes ſupracitatos, locis prædictis.

Tertia Concluſio.

Quis poſſit ab excõmunicatione minori abſoluere.

A ſupradicta excommunicatione minori, quilibet ſimplex Sacerdos poteſt abſoluere, dummodo ipſe ſit expoſitus & approbatus, per Ordinarium, etiam ſi nõ ipſe ſit Parochus. Hæc Cõcluſio eſt expreſſa ſupradicti Nauar. loco ſupracitato, num. 25. & 39. & dicit eam eſſe Caietani, qui inquit, quod ſicut prædictus poteſt abſoluere à venialibus, non habentem mortalia, ita etiã poteſt abſoluere à ſupradicta excommunicatione minori. Qua de re videndus eſt ſupradictus Nauarr. in *cap. placuit, de pœnitent d. 6. nu 25.* & Mag. Sot. vbi ſupra diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. concl. 1. vbi huius rei pulchram rationẽ reddit, & Sayrus locis ſupracitatis. In calce huius Articuli dico, quod (ſicut ſupradictum eſt) poſt dictam minorem excommunicationẽ incurſam, qui ea innodatus eſt, antequam abſoluatur, nullum ſacramentum poteſt recipere, 1ō quod ipſa æquetur peccato mortali (vt dixerunt Panormit. & alij *in cap. ſi celebrat, de Cler. excommun. miniſtr.* ſiquidem in multis excedit, atque in multis exceditur ab illo) ſed propter rationem dictam, in prima Concluſione. An verò ſi de facto quiſpiam ipſum recipiat, ſacramentum teneat, controuertitur inter Scholaſticos DD. quammaxime. De qua quæſtione & controuerſia, videatur Soto in 4. diſt. 22. q. 1. art. 1. in quodam incidenti dubio, circa finem, nam non breuitas, cui tantopere ſtudemus, fert in omnibus hiſce rebus immorari. Hæc de iſto Art. ſuccincte dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

An ſit licitum communicare cum excommunicato, excommunicatione maiori?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nõ eſt licitũ cõmunicare cũ excõmunicato excõmunicatione maiori, niſi in certis quibuſdam caſibus.

NON eſt licitum communicare, cum excommunicatis excõmunicatione maiori, niſi in certis quibuſdam caſibus, & qui contrarium facit, regulariter loquendo, incurrit excõmunicationem mino-

Digitized by Google

minorem. Hæc Concluſio eſt expreſſa Nau. in Man. c.27. nu. 26. & eſt communis omnium Doctorum, de qua & videndus eſt Mag. Sot. in 4. diſt.22.q.1.art.4.vbi hac de latiſſime agit, & Suarez in dicto 5.tomo, diſput.9.cum ſequentibus, per plures diſputationes, atque ſectiones, quod etiam facit Saytus libro 2. ſui Theſauri, à cap.1. cum ſequẽtibus, & probatur expreſſe *ex cap. nuper, & cap. cum voluntate, in principio, & §.1. de ſententia excommunicationis*. Caſus tamen, in quibus cum eiſdem communicare eſt licitum, duobus verſiculis comprehenduntur à Gloſſa, *in cap. cum deſideres, de ſententia excommun.* & ſunt ij, qui ſequuntur.

Vtile lex humile, res ignorata neceſſe,

Hæc quinque faciunt, anathema ne poſſit obeſſe.

Per *vtile* excluditur à dicta prohibitione, qui participat cũ excommunicato, excõmunicatione maiori, ad ipſius animæ vtilitatem, prædicando, vel admonendo, quod illi conuenit, quamuis etiam interponat nonnulla aliqua verba, vt facilius, atque commodius perſuadeat, *per cap. reſponſo, & cap. cum voluntate, de ſentent. excommunicat.* atque etiam ſi id faciat, ad vtilitatem propriam etiam temporalem, præſertim ſibi debitam, vt petendo ab eo debitũ, in iudicio, ſeu extra illud, *per cap. intelleximus, de iudicijs*. Vnde non incurritur dicta excommunicatio minor, per hoc, quod quis petat conſilium ſpirituale, pro ſe, aut pro alijs, ab aliquo excommunicato, neque etiam ſi ſit temporale, valde neceſſarium, quando non occurrit aliquis ſimilis à quo petatur. Per illam autem particulam *lex*, excluditur vxor excommunicati, quæ cum eo tractando, & conuerſando, nullam excommunicationem incurrit, nam lex coniugij ad communicandum cum eo illam obligat. Per illam verò, *humile* excluduntur filij, quos excommunicatus ſecum habet, ſimiliter ſerui, & famuli, vrbani & ruſticani, qui ante excommunicationem erant illi ſubiecti; qui omnes bene poſſunt eidẽ ſeruire, vt tenentur, *per cap. quoniam multos, 14. q. 3.* niſi eorum conſilio, fauore, ſeu auxilio ipſe in ſua cõtumacia perſeueret, per dictum *cap. quoniam, cap. inter alia, cap. ſi vere, de ſentent. excommunic.* Diximus autem, hoc eſſe intelligendum de illis, qui ante excommunicationem erant eidem ſubiecti, nam qui poſt excommunicationem, idipſum ſcientes, cœperunt cum eo viuere, non excuſantur ab ea. Per verbum *res ignorata*, excluditur à ſupradicta etiam prohibitione, ignorans, per dictum *cap. quoniam*, quando ignorantia eſt facti, ſecundum omnes, atque etiam quando eſt iuris dubij, per notata à Doctoribus, *in cap. ignorantia, de regul. iuris, lib. 6. & § notandum, 5. q. 4.* Dicitur autem toſta ignorantia, eius qui ignorat excommunicatum eſſe denunciatum, per Extrauag. *ad euitanda*, de qua ſtatim dicemus. Verum eſt tamen, quod qui à fide dignis audiuit illum, ſiue illam eſſe denonciatã, tenetur ipſum euitare, argumento *cap. illud, de Cleric. excommunic. miniſt.* ſed qui dubitat, non ad id tenetur, præſertim in præſentia aliorum, nam inferret eidem iniuriam, vt tenet Ioan. Maior. in 4.d.18.q.2. Per illam vltimam particulam *neceſſe*. excipitur, is qui participat cum prædicto excommunicato, propter magnam neceſſitatem, propriam, vel ipſius excommunicati, vt quia alter alterius indiget eleemoſyna, quam ab alijs commode habere non poteſt, per dictum *cap. quoniam*, qua de re videatur Mag. Sot. vbi ſupra, concluſ. 5. vbi omnes ſupradictus caſus quam latiſſime explicat, quod & facit etiam Suarez, 5.tom. diſp. 15. per totam, & Saytus, lib.2.cap.14. per totum. Ex quibus etiam colligitur, quod particularia, atque ſpecialia quædam priuilegia, quæ in aliquibus Religionibus habentur, à quibuſdam ſummis Pontificibus conceſſa, quo eorum alumni, & profeſſores, euntes, ſeu exiſtentes, in terris & partibus infidelium, licite ibidem cum excommunicatis poſſint communicare, in his, quæ ad ſalutem animarum pertinent ſeu quod, quando per ipſorum terras tranſire contigerit, neceſſaria vitæ ab eis poſſint, depoſcere, de quibus extant priuilegia Gregorij IX. Clementis IV. nobis Fratribus Minoribus conceſſa, & habẽtur in Monumen. noſtri Ordinis, & referuntur in Compendio, *ver. excommunicatio, § 1.* & 2. hæc inquam priuilegia, reuera cõtinent ius commune, parumq. vel nihil deſeruiunt, niſi ad pacandos, & quietandos ſcrupuloſorum animos: idemq. dico de alta conceſſione Eugenij IV. quæ habetur in Supplemento, qua conceſſit, quod ſi tẽpore noſtro cõtigerit (quod abſit) in Eccleſia eſſe ſchiſma, poſſint minores Fratres, participare cum ſchiſmaticis, neque teneantur idẽ à ſuis locis recedere. Hæc inquam conceſſio, vere etiã continet Ius cõmune, nã ſecundum ipſum, propter magnã neceſſitatẽ (vt ſupradictũ eſt) licitum eſt cũ excõmunicatis, etiã ſchiſmaticis communicare, vnde nec fideles Catholici, qui modo in Gallia, & Germania, earumq. Prouinciis, in externo conuictu, cum manifeſtis hæreticis communicant, in nullã incidunt excommunicationis pœnam, excuſanturq. à peccato propter præciſam neceſſitatem prædictã, neque enim tenentur ſua Regna, ac Prouincias deſerere, atque idipſum poſſunt facere etiam propter conſuetudinem, quæ vt dicitur optima eſt, legum interpres, quæ quidem conſuetudo, cum ſciatur, atque toleretur à ſummis Pontificibus, qui propter ipſorum multitudinem, non audent, aut non volunt procedere contra eos, excuſat ſupradictos fideles, atque Catholicos, ab omni culpa, & pœna, vt expreſſe tenet Nauarr. in Man. cap. 27. num. 35. & 55.

Mon. Ord. 1 im pr. f. 20. & 2. f. 22. cõc. 3. iterum 1. f 56. & 2. fol. 140. cõc. 317 & refertur in Cõp. verb excommunicatio, §. 1. & 2. Suppl. fol. 93. cõceſ. 29.

Secunda Concluſio.

In quinque caſibus prohibitum eſt, fidelibus communicare, cum excommunicatis. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndi ſunt omnes Doctores ſupracitati, ſed maxime, quam latiſſime Suarez, cõprehẽdunturq. ſupradicti caſus ſequenti verſiculo,

In quinque caſibus prohibitum eſt fidelibus, communicare cum excommunicatis.

Os, orare, vale, communio, menſa, negatur.

De quo videnda eſt Gloſſa, *in cap. ſtatuimus, de ſentent. excommunic.* Per illã particulã *os*, intelligitur, atque prohibetur, participatio cum prædictis excommunicatis, colloquendo, oſculãdo, amplexando, recipiendo, mittendo, vel dando literas, *per cap. cum excommunicato, & ſequentibus, 11. q. 3.* Per illã verò *orare*, prohibetur participatio cũ eiſdem, in ſacrificiis, diuiniſq. officiis, communibuſq. precibus, in Eccleſia, vel extra eã, iuxta Innocentium, *in cap. nuper, de ſentent. excommunicat. & cap quod in te, de pœnit. & remiſſ.* quamuis oratione priuata, & quæ non fit totius Eccleſiæ nomine, licitum ſit pro ſupradictis excommunicatis orare, vt late proſequuntur ſupradicti Nauarr. & Sot. locis ſupracitatis. Per illam vero particulam *vale*, prohibentur mutuæ ſalutationes, quæ fiunt colloquendo, ſeu literas mittendo, aut recipiendo, & aſſurgẽdo, caput diſcooperiendo, &c. quamuis licitũ ſit eiſdem dicere, *Deus te conuertat*, vel quidpiam ſimile, *arg. l. non omnis. ff. ſi certum petatur, & l. in agris, ff. de acquiren. rerum domin.* Per illam autẽ parti. *communio*, prohibetur participatio, quæ habetur ſimul cũ eis, operãdo, exercẽdo, aut faciendo aliquid, ſeu habitando in eadẽ domo. Per vlti. vero parti. *menſa*, intelligitur etiã ipſa menſa, quolibet modo prohibita cum eiſdem, ſimul comedẽdo in eadem domo, quamuis domus ſit aliena, ſecundum ſanctum Antoninum, 3. p. tit. 24. cap. 2. & Innocent. in di-

ĉto *cap. nuper*. De quibus omnibus amplior videatur tractatio fuſiorq. ſermo, apud Nauarr. & Sot. ſupradictis locis prææallegatis, Suarez, 5. tomo diſput. 15. ſect. 1. per totam, & Sayrus, lib. 2. ſui Theſauri in præludio, & à cap. 10. cum ſequentibus, nam vt dixi, breuitas cui tantopere ſtudemus, non ſinit nos in hiſce rebus amplius immorari. Non tamen dicere prætermittam, cum Mag. Sot. quod in his omnibus, ita, quinuero & magis peccant, ipſi excommunicati, tractando, & communicãdo cum alijs, quam alij viciſſim tractando, & communicando cum eiſdem, cum vtrique ſint inobedientes Eccleſiæ, cæteriſq. paribus, prædictorum excommunicatorum, maius atque grauius ſit peccatum, cum etiam ipſi in id omnino cauſam dederint. Sed intelligenda eſt, dicta Concluſio iuxta ſenſum in prima iam Cõcluſione explicatum, & niſi in caſibus ibidem exceptis, atque explicatis. Pro quorum omnium pleniori intelligentia ſummopere eſt notandum, quod ad pacandas, atque quietãdas multorum ſcrupuloſorum conſcientias, & ad euitanda multa ſcandala, mala, atque pericula, quæ ex contrario facto poterãt euenire, in Concilio Conſtantienſi, conſtituta eſt, quædam Extrauag. quæ incipit: *Ad euitanda*, relata per D. Antoninũ, 3. p. tit. 25. cap. 2. qua decretum fuit, *vt nullos teneamur euitare excommunicatos, niſi ſint excommunicati, altero duorum modorum, nempe, vel nominatim, vel quia ſunt, aut fuerunt, percuſſores Clericorum, & hoc adeo notorie, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari*. Circa explicationem, atque declarationem Extrauagantis prædictæ, videatur ſupradictus Nauarr. in Man. cap. 27. num. 35. & Mag. Sot. in 4. Sent. d. 1. q. 5. ar. 6. loquẽdo de miniſtris præciſis, circa adminiſtrationem Sacramentorũ, & d. 22. q. 1. art. 4. agendo de communicatione prohibita in rebus corporalibus, & externis, cũ prædictis excommunicatis, & Suarez, diſp. 9. ſect. 2. vbi plura dicit, eaq. notatu digniſſima, & P. Frater Emmanuel Rodriguez, 2. tom. quæſtionum Regul. q. 61. art. 2. late explicat, quãdo dicta Clerici percuſſio, dici debeat notoria, videatur ibidẽ, vbi etiã ad hoc propoſitũ dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, in quibus propter temporis anguſtiam, haud quaquã licet immorari.

Ita peccant excõmunicati, quinuero magis, tractando cum alijs, quam e contra.

Nota circa Extrauag. ad euitanda.

Tertia Concluſio.

Quamuis communicare, atque participare, cum excommunicatis excõmunicatione maiori (etiam extra caſus ſupra dictos) communiter, & regulariter loquendo, non ſit culpa pluſquam venialis, in aliquibus tamen caſibus eſt ipſa mortalis. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nau. vbi ſupra à num. 28. vſque ad 35. & Mag. Sot. vbi ſuper concl. 2. vbi & refert opinionem quorumdam aſſerentium, ſemper atque in vniuerſum, peccatũ eſſe mortale, extra caſus exceptos, ſeu in caſibus prohibitis, communicare cum prædictis excommunicatis, pro eo quod ſit contra præceptum Eccleſiæ. Sed contrariæ ipſe adhæret ſententiæ, & opinioni, quam & dicit eſſe D. Thom. in 4. Sent. d. 18. q. 2. art. 4. cui omnes conſentiunt Theologi, & Iuriſconſulti recentiores, & ſapientiores, qui vnanimiter tenent, quod communicare cum excommunicatis, non ſemper eſt peccatum mortale, ſed id æſtimari debet ex quantitate materiæ, ſitne grauis, an verò leuis? Caſus autem, in quibus dicta communicatio, & participatio, eſt mortalis (ſecundum Nauarr. vbi ſupra) reducũtur ad ſex. Primus eſt participatio in Sacramentis, vel diuinis officiis. Secundus, participatio nimis frequens. Tertius, participatio facta in contemptum clauium. Quartus facta contra ſpeciale præceptũ Iudicis. Quintus, facta cum excõmunicato à Papa, cum participibus. Sextus, participatio in peccato mortali, quarum omnium rationẽ ſpecialitatis, eſſe dicit, quia quælibet participatio illarum eſt, principaliter prohibita, vel coniuncta, cũ aliqua malitia mortali. Prima enim (inquit) eſt mortalis, quia communio ſacramentorum, & diuinorum officiorum eſt principaliter vetita. Secunda verò etiam eſt mortalis, quia intelligitur de frequentia, quæ habet coniunctam malitiam mortalem, animandi excommunicatum ad delinquendum, contra *l. conueniri, ff. de pact. dotal. & cap. ex parte, de conſuetudine*. Tertia, quia habet etiam cõiunctam malitiam mortalem, & inobedientiam, cõtra *cap. 13. epiſt. D. Pauli, ad Roman. & cap. ſolitæ, de maior. & obedient.* Quis autem dicatur contemnere, tradit prædictus Nauarr. in dicto Manuali, cap. 23. num. 40. Quarta, eſt etiã mortalis, quia eſt duplex inobedientia, nempe iuris, & Iudicis, per dictum *cap. fin. de maiorit. & obedient.* Quinta, eadẽ ratione qua quarta, quinuero, & potiori, cum ſit excommunicatio lata à Papa cũ participibus, qualem (inquit Nauarr.) excommunicationem, ſolus Papa ferre poteſt, vt amplius dicit, nu. 36. & tandẽ ſexta, eſt mortalis, quia miſcetur ei malitia mortalis, eiuſdẽ peccati. Qua de re videatur Sot. vbi ſupra, cõcl. 3. vbi ſex caſus ſupradictos ad quattuor tantũ reducit, ipſoſq. explicat, ea eminentia, qua ſolet, quod & ſimiliter facit Suarez, diſput. 9. ſupradicta, cũ ſequẽtibus, per plures diſputationes, & Sayrus, lib. 2. ſui Theſaur. à cap. 1. cum ſequentibus. Hactenus de iſto Articulo.

Communicare cum excommunicatis excõmunicatione maiori, quãuis loquendo regulariter tantũ ſit peccatum veniale, in aliquibus tamẽ caſibus erit mortale.

Nota caſus, in quib⁹ cum excommunicatis communicare eſt mortale.

ARTICVLVS VI.

Vtrum metus mortis excuſet à peccato, communicando cum excommunicato, excommunicatione maiori?

HANC quæſtionem mouet, & quam latiſſime tractat, Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 4. dub. vltimo, referens hac de re plurium Doctorum opinione, nimis perplexas, & controuerſas, circa poteſtatem Eccleſiæ, ad faciendas, atque ponẽdas leges, obligantes ad peccatum mortale, & an Eccleſia ipſa, intentionem habeat ſub tali culpa, ſibi ſubditos obligare, ad non communicandum cum ſupradictis excommunicatis, & dato quod ea fuerit eiuſdem intentio, an excuſet à tali culpa & peccato, mortis metus? Sed quia pertractatio hæc longiſſima eſt, quampluresq. in ſe continet incidentes difficultates, & de ea plura ſupra diximus, in quæſt. de legibus in communi, quæ eſt 25. in ordine, ſed maxime artic. 14. 15. & 16. ab ipſa in præſentiarum breuiter me expediam, & pro propoſitæ difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

QVI timore mortis, alloquitur excommunicatum, participatq. cũ eo, etiã in diuinis officiis, nõ peccat, neque incurrit excõmunicationẽ, modo non participet in peccato mortali, neque cum negatione, ſaltim tacita Catholicæ fidei. Hęc Cõcluſio, eſt expreſſa Nauar. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 36. & dicit eam eſſe Innocentij, *in cap. ſi iure, de ſentent. excommunicat.* & Maior. in 4. diſt. 18. q. 4. & Sylueſtri, *verb. excommunicatio, 5. q. 4.* & eamdẽ tenet Mag. Sot. loco ſupracitato, & Suarez, 5. tom. diſput. 4. ſect. 3. num. 12. & Sayrus, lib. 1. ſui Theſaur. cap. 18. num. 42. Eſſet autem communicatio, quæ reſultaret in contemptũ fidei, ſi quis communicaret, cum aliquo excommunicato, propter metum mortis, incuſſum in vilipẽdium eiuſdem excommunicationis, ſiue facultatis excõmunicandi, in quo quidem caſu (inquit ſupradi-

Qui timore mortis alloquitur excommunicatum, non peccat, neque excommunicationẽ incurrit, modo id non fiat in contemptum fidei.

ctus

ctus Nauarr.) quod oportet potius mori, & tenetur quiſpiam magis, vitam contemnere, quam ſic communicare cum tali excommunicato, nam magis tenetur defendere articulum fidei, de auctoritate & poteſtate Eccleſiæ, circa ferendam excommunicationem illiuſq. valorem, quam vitam ipſam corporalem. *per cap. Presbyteros, diſt. 5. & cap. ita ne, 32. q. 5.* & hoc modo, inquit, limitandum eſt, quod communiter dicũt Doctores, *in cap. in ſacris, de his quæ vi*, de quo etiã videatur dictus Nauarr. *in cap. ſicut, de conſecratione, diſt. 1.* & Ioan. Maio. & Sylueſter, & Soto, vbi ſupra. In calce huius Articuli libuit aduertere, quod qui ſemel eſt excommunicatus, atque denunciatus, ſemper debet vitari, quouſque conſtiterit de abſolutione, per Gloſſam, *in cap. propoſuit. de Cler. excommunicat. miniſt.* niſi ſit perſona tantæ auctoritatis, vt affirmanti ſibi, ſe eſſe abſolutam, poſſit & debeat credi probabiliter. Videatur hac de re Angelus, *verb. excommunicatio, 8. §. 16.* & Nauarr. vbi ſupra, num. 36.

ARTICVLVS VII.

Quinam ſit effectus excommunicationis, & pœna, in quas incidunt excommunicati?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quibus rebus priuãtur, qui ſunt excõmunicati, & quinã ſunt excommunicationis effectus.

PRÆTER illa quinque ſupradicta, quibus art. 3. concl. 1. diximus, excommunicatos excommunicatione maiori priuari, ſunt etiã, & quædam alia, ſibi prohibita, de quibus dicemus per ordinem. Hæc Concluſio, non aliter poteſt aut debet probari, quam adducendo & afferẽdo, excommunicationis effectus, & ea, quibus dicta excommunicatio maior priuat. Primò, actu & exercitio cuiuſcumque ordinis ſacri, & facit irregularẽ quemcumque, victem aliquo actu ordini ſuo peculiari, *per c. ſi celebrat, de Cler. excommunic. miniſ.* Secũdò, priuat collatione cuiuſcumque beneficij Eccleſiaſtici, & facit ipſam adeo nullam, vt non conualeſcat per abſolutionem, niſi renouetur *per cap. bona, de ætat. & qualit. & cap. poſtulaſti, cum Gloſſa, & ei adnotatis, de Cler. excommunic. miniſ.* & conſequenter, tenetur illud relinquere, & reſtituere fructus ad id vſque tempus perceptos. Tertiò priuat, facultate eligendi actiua, & paſſiua, *per cap. conſtitutus, el primero, de appellat.* Quartò, ſuſpendit ab officio & beneficio, *per cap. paſtoralis, § verum, eodem titulo*, quamquam ſi habet officium publicum, valebit quod per illud fecerit ratione eius, quouſque toleratur, *per cap. ad probandum, de re iudicata.* Quintò, eximit, atque eximit ſubditos ab onere ſeruiendi, ratione fidelitatis, aut ſubiectionis iuriſdictionalis, quamdiu fuerit excõmunicatus, *per cap. penult. & vlt. 15. q. 6.* Item ſextò, annullat reſcripta obtenta à ſummo Pontifice, præterquam ſuper articulo eiuſdem excommunicationis, *per c. 1. de reſcriptis, lib. 6.* Hac de re, quod de more fit, eſt, vt detur abſolutio ad effectum illorum cõſequendum, ſi non inſorduerit per annum, *per cap. ita quorumdam, de Iudæis.* Super quod capitulum, videnda eſt repetitio ſolẽnis Doctoris Nauarr. vbi in Gloſſa vltima, num. 16. ponit tenorem Regulæ Cancellariæ de eiuſmodi inſurdeſcentibus. Septimò repellitur à iudicio, vt nõ poſſit eſſe actor, neque procurator actoris, nec rei, poteſt tamen eſſe reus, ad ſe defendendum, *per cap. intelleximus, de Iudicijs*, vt tenet communis opinio, & etiam conſtitui procurator, vt abſolutus procurare poſſit, vt tenet Nauarr. *in cap. poſt ceſſionem, de probationibus*, poſt Dec. contra communem. Octauò, priuat à ſepultura loci ſacri. *per cap. ſacris, de ſepult.* Nonò, facit vt perſeuerans in excommunicatione per vnum annum, in cauſa criminali, videatur crimen confiteri, *per cap. rurſus, & cap. quicumque, 11. q. 3.* quinuero Gloſſa finalis, *in cap. 1. de iudicijs*, tenet quod priuari debet ſuis beneficijs, ſed Nauarr. dicit hoc non eſſe verũ, id quod, & latiſſime probat ibidem. Sed nunc nouiſſime per Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformatione*, in excommunicatione inſurdeſcẽs, atque perſeuerans per annum, de hæreſi habetur ſuſpectus. Decimò excõmunicatio ſecundum aliquos, excommunicatũ facit infamem, ſi ea eſt manifeſta, *per cap. infames, 6. q. 1.* ſed hoc limitatur ab alijs, vt ſolũ procedat in excommunicato, ob cauſam afferentẽ infamiam iuris, ſeu ob cõtumaciam in cauſa infamiam afferente. Et tandem, vndecimò & vltimo, obligat excommunicatum per aliquod tempus manentẽ in ea, ad ſoluendam pœnã conſtitutam, in aliquibus Epiſcopatibus, atque etiam per ſeculares leges, antequam abſoluatur. Qua de re videatur Angel. *verb. excõmunicati, vlt. §. 13.* & de ſupradictis omnibus Nauarr. in Man. cap. 27. à num. 21. vſque 24. & Sot. in 4. diſt. 22. q. 1. ar. 4. concluſ. 2. & Suarez, etiam 5. to. à diſp. 9. vſque ad 17. per plures ſectiones, & Sayrus, lib. 2. ſui theſaur. à cap. 1. cum ſequentibus latiſſime.

Secunda Concluſio.

Omnes actus excõmunicati, etiam denunciati, regulariter valent, quamuis ipſe peccet mortaliter.

Quamuis ſupradicta omnia vera ſint, omnes tamen actus excommunicati, etiam denunciati, regulariter valẽt, atque alterius nõ excommunicati, quamuis in agendo ipſos, ſi fuerint ex ſupradictis, peccet mortaliter. Hæc Concluſio, eſt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauarr. vbi ſupra, num. 36. in reſpõſione ad ſextum, cuius rationem reddit, nam excommunicatus, propter excõmunicationẽ, non deſinit eſſe verus homo, nec liber, aut perdit, ſeu amittit poteſtatem naturalem, atque ita poteſt cõtrahere regulariter, ſicut & quilibet alius, quãuis in contrahendo, recipiendoq. prædictũ ſacramentum, in eo ſtatu, peccet mortaliter. Poteſt præterea facere omnia ea, quæ iuri naturali gẽtium, ſiue ciuili oriuntur, argumento, *cap. Ius naturale, & cap. Ius gentium, 1. d. & l. 1. §. Ius naturale, & l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur.* & conſequenter poteſt teſtari, ſecundum cõmunem, cõtra Gloſſam, *in cap. decernimus, de ſentem. excommunic. lib. 6.* quod præſertim procedit, verumq. habet, in actibus quos lex humana nõ poteſt annullare, quales ſunt actus ſacramentales. Vnde baptiſmus, confirmatio, atque ordo, collata excommunicato, vel ab excõmunicato, valent ſecundum omnes, & matrimonium, *per cap. ſignificauit, de eo qui duxit in matr.* Non autem valẽt regulariter, actus pertinentes ad poteſtatem & iuriſdictionem Eccleſiaſticam humanam, per quam ipſi annullantur, annullariq. poſſunt, qualia ſunt, præſentatio ad beneficia, electio, poſtulatio, cõfirmatio, inſtitutio, collatio, prouiſio, & nominatio, *per cap. ſi celebrat, cap. poſtulaſti, de Cler. excommunicat. miniſ.* De quibus omnibus videantur latiſſime Suarez, & Sayrus, locis ſupracitatis.

ARTICVLVS VIII.

Quinam poſſint excommunicare?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qui poſſunt excõmunicare ſunt Papa, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, aliique Prælati.

CAVSA efficiens excõmunicationis, eſſe poſſũt, Sũmus Põtifex, Archiepiſcopi, & Epiſco-

Google

pi, & alij Prælati, etiamſi ſint Epiſcopis minores, qui Epiſcopalẽ, vel quaſi Epiſcopalem habent iuriſdictionẽ, quales ſunt in Religionibus, Generalis, & Prouincialis, quales etiam ſunt multi Abbates, Præpoſiti, & Priores aliquarum Eccleſiarum Collegiatarum, Regulariũ, vel ſecularium, etiam ſi non ſint ipſi conſecrati, neque benedicti, modo ſint confirmati, atque prouiſi, quia hi omnes excommunicare poſſunt ſibi ſubditos, de Iure communi. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nauarr. in ſuo Manoali, cap. 27. num. 5. & probat eam, *per cap. tranſmiſſam. cap ſuffraganeis, de electione, & cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. ordin.* & idem dicit eſſe intelligendum do aliis, qui conſuetudine præſcripta, iuriſdictionem ſibi compararunt, *per cap. duo ſimul, de offic. ordin. & cap cum cõtingat, de foro competenti.* Et aduertit poſuiſſe ſe conſulto, particulam illam, *Eccleſiarum Collegiatarum*, nam alij, qui vocantur Abbates, & Priores, in multis regionibus,

Nota. eo, quod ſunt Rectores Eccleſiarum, habentium ſub ſe multos beneficiarios, non viuentes collegialiter, non poſſunt excommunicare, Iure communi, quia nullam ab eo habent iuriſdictionẽ fori exterioris, ſecundum notata, *in cap. licet, Canon, & Gloſſa, in cap. ſtatutum, verb. collegiatis, de elect. lib. 6. & Pator. in cap. nobis, de iurepatronatus.*

Capitulum etiam Sede vacante, poteſt excommunicare, *per cap. cum olim, de maiorit. & obed.* Item & delegatus ſummi Pontificis, *per cap de his, 12. d.* & etiam delegati omnium prædictorum, excommunicare poſſunt eos, in quos delegatam habent iuriſdictionẽ. *per cap. P. & G. de offic. deleg.* Ex quibus omnibus ſequitur, quod Parrochi Eccleſiarum ſimplicium Parrochialium, non poſſunt excõmunicare ſuos Parrochianos, Iure communi, neque ſpeciali, quia facultas excommunicandi non oritur ab Ordine, imò eſt pars quædã iuriſdictionis fori exterioris, iuxta Gloſſam receptam, in dicto *cap. tranſmiſſam*, quam ipſi non habent, poſſunt tamen eam habere, ex cõſuetudine præſcripta, argumen. *dicto cap. duo ſimul, & cap. cum contingat*, & tũc tantam iuriſdictionem habebunt, quantam cõſuetudo dederit, neque ampliorem. Videatur hac de re Sot. in 4. Sent. diſt. 22. q. 2. art. 1. per totum, & Syluest. *verb. excommunicatio, 1. num. 5.* & Suarez, 5. tom. diſp. 2. ſect. 2. num. 1. & diſp. 18. ſect. 1. nu. 1. & Saytus, lib. 1. cap. 5. latiſſime.

Secunda Concluſio.

Epiſcopi excommunicare non poſſunt, extra ſuum territorium, etiam ſibi ſubditos. Epiſcopi excõmunicare nõ poſſunt, extra ſuum Epiſcopatum, etiam ſibi ſubditos. Hæc Concluſio etiam, eſt ſupradicti Nauarr. vbi ſupra. num. 6. quam & probat *per cap. Epiſcopum, 11. q. 3.* quã dicit eſſe vetam, etiam ſi Epiſcopus, vi fuiſſet expulſus, niſi in loco viciniori ſuo Epiſcopatui, iuxta Clementinam 1. *de foro competenti*, aut niſi de conſenſu Epiſcopi, vbi manent, atque domicilium habent, aut iti re adeo manifeſta, quæ non requirat cauſæ cognitionem, argum. *cap. cum ſit, §. fin. de appellat.* Cuius rei ratio eſt, quia ad excommunicandum requiritur locus, in quo ſedeant pro Tribunali, quẽ ipſi non habent extra ſuum territorium. Hac de re videatur, *cap. nouit, de offic. deleg.* cum Gloſſa, vbi ad hoc propoſitũ dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, atque allegãtur plura iura, ſed præcipue, *cap. fin. de conſtit. lib. 6.* Videatur Nauarr. vbi ſupra, Sot. etiam loco præallegato, & Saytus, & Suarez etiam, locis ſupracitatis.

Tertia Concluſio.

Etiam Prælati Regulares, excommunicare nõ poſſunt, niſi in ſuis locis, & territoriis reſpectiue. Prælati Regulares, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalẽ iuriſdictionẽ habentes, quales in Religionibus exemptis, ſunt Generales, & Prouinciales, de Iure communi, & ex priuilegiis particularibus poſſunt, ſibi ſubditos excommunicare, ſed non niſi in ſuis locis, ſiue territoriis. Pro huius Concluſionis intelligentia præmitto, quod Pater Frater Emanuel Rodriguez, 2. tom. Quæſtionum Regul. q. 59. art. 1. hac de re agens, conſtituit huiuſmodi differentiam inter Epiſcopos, & ſupradictos Prælatos Regulares, dicens, quod Epiſcopi (vt in præcedenti Concluſione eſt dictum) excommunicare non poſſunt ſibi ſubditos extra ſuum territorium, niſi in caſibus ibidem exceptis, id quod eſt de Iure communi: at verò Prælati Regulares prædicti, inquit, iuriſdictionem habent ſine territorio, ac proinde in alieno territorio, poſſunt illam exercere, atque ſibi ſubditos excommunicare, vt de Iudice arbitro, habetur in iure, *in l. ſi cum ades, §. ſi arbiter, ff. de arbitris*, nam ex quo ipſis in alterius territorio iuriſdictio conceditur, etiam cõſequenter, & eiuſdem iuriſdictionis vſus concedi videtor, argumento multorum iurium, *l. ad legatum, & l. ad rem mobilem, ff. de procur. & l. cui iuriſdictio, ff. de iuriſd. omn. iud.* Sed hæc doctrina, & ſententia, non mihi ſatis placet, quinuero crediderim, ſupradictos Prælatos Regulares, intra limites ſuarum Religionum. proprium habere territorium. Et vt loquamur de Prouincialibus Miniſtris, qui limitatam habent iuriſdictionem, intra talem Prouinciã, negare quis poteſt, quod Miniſter Prouincialis, verb. grat. Prouinciæ D. Iacobi proprium habeat territorium, qood eſt ipſa Prouincia, ſic denominata? Idemq. dico de Miniſtro Prouinciali, Prouinciæ Beticæ, & cuiuſcumque alterius, in quibus ſunt ſubditi, atque ſubiecti illis, omnes earum Cõuentus, & tamquam in proprio territorio reſident, vnde neque extra ipſum, quempiam poſſunt excommunicare ſicut neque Epiſcopi. Neque obſtat, quod in contrarium adducitur, nempe, quod omnia ſopradicta loca, vbi dicti Conuentus ſunt ſtructi, ſunt Epiſcoporum territorium reſpectiue, non verò dictorum Prouincialium, vt conſtat, *ex cap. cum Epiſcopus, de offic. ord. lib 6.* nam bene ſtat, optimeq. ſe cõpatitur, quod Eccleſiæ alicuius Prouinciæ, & loca ibidem non exempta, ſubdantur prædictis Epiſcopis, & ſint ipſorum proprium territorium, Monaſteria autem ibidem exempta, ex priuilegiis, & auctoritate ſummorũ Põtificũ, ſint etiã territorium ſupradictorũ Miniſtrorũ Prouincialium. Neque etiam quidquã valet, ratio alia, quæ adducitur ab eodem Roderico de præcedentia in ſupradictis locis, etiã exemptis, quando ſupradicti Epiſcopi, & Prouinciales, quinueto, & Generales Miniſtri, ſimul conueniant in proceſſionibus, ſeu aliis, quo quidem caſu, Epiſcopi debent præcedere, nam id non obſtat ſupradictis, cum reuera ipſi Epiſcopi ſint vere in ſuo territorio, quãuis in Monaſterio alias exempto, cum ſit, vt ſupponitur, eiuſmodi Monaſterium conſtructũ in tali loco, nec de Iure cõmuni conſtitui, atque ædificari potuerit ſine licentia, & conſenſu prædictorũ Epiſcoporũ, quomodo ſit, vt Iure optimo, debeant præcedere, prædicta ratione, aliiſq. multis titulis, neque dicta ratio quicquam valet. Qua de cauſa ſupradicto dicendi modo prætermiſſo, circa præſentem Cõcluſionem reſolutiue dico, quod ſupradicti Miniſtri Generales, & Prouinciales, de Iure communi, atque ex ſpeciali, excõmunicare poſſunt ſibi ſubditos, ſed nõ niſi in ſuis locis, ſeu propriis territoriis, eo modo, quo & Epiſcopi, niſi in caſibus ſuperius exceptis, id quod eſt de Iure communi; per iura in præcedenti Concluſione allegata. Neque hac in re vllã prorſus inuenio differentiam inter ſupradictos Prælatos Regulares, & Epiſcopos. Neque prædictis obſtat, quod dicit Ioan. Andreas, *in c. cum*

con-

Digitized by Google

contingat de fora campet.& Geminianus,*in c.vt animarum.de conſtit.* vbi dicût Prælatos, Epiſcopis inferiores non habere territorium, nam hoc limitandum eſt, niſi ipſi ſint exempti ſimul cum ſuis ſubditis, de quo videndus Sylu. *verb excommunicatio, 3.nu. 15.& verb.excommunicatio, 1.nu.6 in fine*, vbi & abſolute dicit, citans Hoſtiêſem, quod nec Epiſcopi excommunicare poſſunt, extra ſuam diœceſim, neque alij Prælati extra territorium ſuæ iuriſdictionis, quod valde facit pro hac opinione.

Quarta Concluſio.

Multi iure prohibentur excommunicare, & quinam ſint illi, datur per ordinem.

Multi etiam iure prohibentur excommunicare, de quibus in hac Concluſione, dicemus per ordinem. Primò, mulieres excommunicare non poſsût, argumêto, *c.noua, de pœnit. & remiſſ.* Qua de re plura diximus, in 1. tomo, agendo de Abbatiſſis, ſiue præpoſitis Monialium. Secûdò, nec layci, ſine priuilegio Apoſtolico, quempiam excommunicare poſſunt, *per c.præter, ad iuncta Gloſſa, verb ducibus, 32 d* Tertiò, neque quiſquã ſeipſum poteſt excômunicare, iuxta *l.qui iuriſdictioni, ff de iure omnium iud.* Quapropter Epiſcopus, qui excômunicat generaliter quemcumque, qui aliquid furatus fuerit, aut furabitur, luſerit, aut ludet, licet ipſe idipſum faciat, aut fecerit, non erit excommunicatus, ſecundum Hoſtienſem. in Summa, *de ſentent. excômunic. §.quis valeat*, & S.Tho. in 4. diſt. 18. q.2. ad ſecundum, & Ioan. Andreas, *in Regula, cui licet, de regulis iuris, lib 6.* communiter receptos. Sed ſi Epiſcopus ſolummodo eſſet denunciator, excommunicationis ſummi Pontificis, aliquid prohibentis fieri, aut non fieri, comprehendet etiam ipſum excommunicatio, ſecundum communem mentem omnium. Quartò, neque conſuetudo ſola, abſque ſententia, & abſque Côſtitutione aliqua, quêpiam valet excommunicare, niſi ſit legitime præſcripta, aut approbata à ſummo Pôtifice, aut ab alio Prælato, quantum ad ſuos ſubditos, quia tunc vim haberet ſtatuti, ſecundum Angel. *verb. excommunicatio, 1. § 6.* Quintò, neque excommunicatus poteſt excommunicare, quamuis ſit occultus, ſecundum Gloſſam, & *c.audiuimus, 24.q.1.* verius tamen eſt, quod ſi non eſt denunciatus, poteſt excommunicare, & valet excommunicatio lata ab eo, ſecundum Panorm. *in c.ab excommunicato, nu. 5. de reſcriptis, et c.cum dilecti, de dolo, & contum. ſub fine*, & Felinus *in c.ad probandum, col 3. de re iudicata.* De quibus omnibus videatur Nauarr. in ſuo Manuali, c.27. nu.6.& 7. *& in c dilectus, el ſegundo, de præbendis*, in reſponſione ad argumenta côtraria, vbi id probat per ſupradictam Extrauagantem, *ad euitanda*, & idem tenet Soto, in 4.diſt.22.q.2. art.x. in vltimo dubio. Et aduerto, vt dicit Nauarr. in Manuali, vbi ſupra, nu.8. quod qui ſciens, aut ſcire debês, ſe non poſſe alium excommunicare, de facto illû excommunicat, peccat mortaliter, propter iniuriã quam illi irrogat, & quia vſurpat alterius iuriſdictionê, quod eſt mortale, ſecundum S.Thom. 2.2. q.60. artic.6. quibus de rebus videatur Sylueſt. *verb. excommunicatio, 1.nu.5. & 6.* latiſſime, & Suarez, 5.tom. diſp.2.ſect.3.& diſp.18.ſect.1.& Sayrus, lib.1.c.5. à num.1. cum ſeqq.

ARTICVLVS IX.

Vtrum excommunicatio, ferri poſſit diebus feriatis, & An ſit neceſſaria ferenda in ſcriptis?

Quæ ad hunc pertinent Articulum explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excômunicatio regulariter loquendo, ferri non debet diebus feriatis, niſi in caſibus infra dicendis.

EXCOMMVNICATIO, regulariter loquendo, ferri non poteſt diebus feriatis. Huius Concluſionis ratio eſt, nam cum excommunicatio (vt ſupra diximus) ferri non poſſit aut debeat, niſi cauſa cognita, præuiaq. ſententia, & iuſtificatione cauſæ, vt habetur *in c.ſacro, de ſentêt. excommun. lib. 6 & c.nemo, 2 q.1.* diebus autem feriatis eiuſmodi cauſæ, non etiam debeant, aut poſſint cognoſci, vt definitum, habetur in iure, *l.actus, de ferijs, & in c. fin. eodem tit.* inde eſt, quod excommunicatio diebus feriatis ferri nô poſſit. Verum eſt tamen, quod ſi eiuſmodi diebus feratur, valebit excommunicationis ſententia, vt tenet Abbas, *in cap. fin. de ferijs, nu.13.* & omnes communiter Doctores. Qua eadem ratione, valebit excommunicationis cenſura, diebus feſtiuis, lata contra eum, qui in Eccleſia eodem tempore, dum diuina celebrantur, obſtrepit, & admonitus, non quieſcit, atq. deducto *ex c.veniens, de ſentent. excommunic.* cuius & præterea ratio eſt, nam cum eiuſmodi contumacia ſit notoria, non indiget cauſæ cognitione. Vnde Prælati Regulares ſupradictis diebus feriatis, excommunicare poſſunt ſibi ſubditos rebelles, & contumaces, quia non procedunt cum ſtrepitu, & figura Iudicij, ſed ſimpliciter, & de plano. Poſſunt etiam ferre, ſiue proponere, excommunicationem generalem, contra aliquos prohibitum aliquid facientes, & generaliter excommunicatio diebus feriatis ferri poteſt, in omnibus caſibus, in quibus nulla cognitio cauſæ requiritur, nec nimiû diuinus cultus impeditur, atque etiam noctu excommunicationes ferri poſſunt ipſo facto, licet aliæ ſententiæ, noctu latæ nullæ ſint, ſed in cenſuris dicendum videtur contrarium, vt tenet Federicus de Senis, conſ. x.nu.3. verſu, item ſi quis quocumque die, & Vgolin. de cenſuris Eccleſiaſticis, Tabula 1. cap. 27.§.2. Videatur etiam hac de re Emmanuel Rodrig. in ſuis qq. Regul. tom.x. q.59. art.2. & Suarez, 5.tom. diſp.18. ſect.3.& Sayrus, lib.1. ſui Theſaur. cap.14. num.7.8.& 9.

Excommunicatio fieri nô poteſt, niſi cauſa cognita, præuiaq. ſententia, iuſtificationis cauſæ.

Excommunicatio lata etiam diebus feriatis valida eſt.

Excômunicatio etiã noctu ferri poteſt, licet aliæ ſententiæ noctu latæ, nullæ ſint.

Secunda Concluſio.

Excommunicatio regulariter loquendo, ferêda eſt in ſcriptis, & qui ſine ſcriptura excommunicat, mortaliter peccat, licet excommunicatio valeat.

Excommunicatio, regulariter loquendo, ferenda eſt in ſcriptis, & qui ſine Canonica monitione præmiſſa, vel ſolo verbo, ſine aliqua ſcriptura excommunicat (niſi iuſta de cauſa id omittat) mortaliter peccat, quamuis excommunicatio liget. Hæc Concluſio, eſt omnium Doctorum communis, & de ea ſpecialiter videndus eſt, ſupradictus Doctor Nauarr. in ſuo Manual. cap.27. num.8. vbi & dicit, quod huiuſmodi excommunicans ſolo verbo, & ſine ſcriptura publica, aut priuata (vt dictum eſt) manet ſuſpenſus per vnum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & à diuinis officiis, *per cap. ſacro, de ſentent. excommunic. lib.6.* intra quem, ſi celebrauerit aliquod officium diuinum, alicui ordini peculiariter addictum, erit irregularis, per dictum *cap. 1. de ſentent. excommunic lib 6.* Dicit tamen, quod huiuſmodi pœna non afficit Epiſcopos, quia non ibi fit eorum particularis mentio. quod eſt neceſſe, vt ipſi ſuſpenſionem incurrant, *per cap. quia periculoſum, eod tit. & lib.* Item, neque comprehendit Religioſorum Prælatos, quando eſt periculum in mora, aut quando Conſtitutiones alicuius Ordinis, præſcribunt aliam formam, quo ad primum facit, *cap. Conſtitutionem ſub fine, de ſentent. excommunic. lib.6.* quoad ſecundum verò de Conſtitutionibus (inquit) eſſe neceſſariû, quod huiuſmodi Conſtitutiones ſint côfirmatæ à ſummo Pontifice, nam aliàs non poſſunt derogare Iure communi, *per cap. quod ſuper his, de maior. & obed.* Sed quid, ſi quis Prælatus Regularis, propter ignorantiam iuris, ſine ſcripto excommunicet, peccabitne? Gabriel. in 4.diſt.18.q.2. Can.7. inquit, quod non, ſed ſupradictus Nauar. loco ſupracitato, dicit, quod igno-

Pœna excommunicantis ſine ſcripto, quænam ſit, & an locum habeat in Epiſcopis.

Epiſcopi ſuſpendi non poſſunt de Iure, niſi de eis fiat ſpecialis mentio.

ignorantia prædicta, niſi eſſet multum iuſta, eiuſmodi non excuſaret, *per cap. ignorantia, de regul. iuris, lib. 6.* præſertim, quod Religioſorum Prælati in hiſce rebus cautius ſe debeant habere, atque cum maiori iuſtificatione excommunicare, quam alij, propter maiorem charitatem, quam habere debent erga Fratres ſuos, argumento eorum, quę notat Panor. *in cap. cauſam, quæ de iudicijs.* Ad euitanda eiuſmodi inconuenientia Leo X *Conceſſit, quod Prælati Ordinis Minorum Regularis Obſeruantiæ, cum aliquem Fratrem, propter apoſtaſiam, vel aliam cauſam excommunicant, in Capitulo Fratrum, vel in communitate, non teneantur proferre ſententiam excommunicationis in ſcriptis, prout ſub pœna ſuſpenſionis, præcipitur proferentibus in iure*, ita habetur in Supplemento Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. abſolutio ordinaria*, § 26. & refert illud Gabriel, in 4. diſt. 18. quæſt. 1. & Sylueſt. *verb. excommunicatio, 1. §. 14.* & Panorm. *in cap. cum ſpecial. de appellat.* Sed aduertendum eſt, quod in noſtris generalibus Conſtitutionibus Toletanis, præcipitur, *vt nullus noſtræ Religionis Prælatus, inferat ſententiam excommunicationis, per modum ordinationis, vel ſtatuti, ad præcauenda delicta, vt eſt prohibitus ingreſſus in cellas ſiue in aliquas ſecularium domos, & id genus alia, niſi in ſcriptis, & quod prædicta excommunicatio aliter lata præſenti Conſtitutione nulla eſſe decernitur, & declaratur.* Circa quam ordinationem, eſt aduertendum, quod ipſa non intelligitur, neque habet locum, in excommunicatione lata à Prælatis, per modum præcepti, vt quando Prælati præcipiunt, aliquibus Fratribus in particulari, vt quod non certas domos ingrediantur, ſeu quod quando vadunt extra ciuitatem ad prædicandum, nō tranſeant per mediam ciuitatem, & alia ſimilia, & hoc tantum voluit dicere Leo Decimus, non enim ipſe conceſſit vniuerſaliter, vt Prælati non teneantur ſententiam excommunicationis in ſcriptis proferre, ſed tantum illā, quæ per modum præcepti fulminatur contra aliquem Fratrem in particulari, vt conſtat ex ipſius verbis, ibi, *cum aliquem Fratrem excommunicant, &c.* nam excommunicationem, quæ eſt per modum ſtatuti, & ordinationis, ſemper tenentur, iuxta terminos iuris, & ſupradictæ Conſtitutionis Toletanæ, in ſcriptis proferre. Erit autem illa excommunicatio per modum ſtatuti, quæ apponitur omnibus alicuius Prouinciæ, ſiue Conuentus aut Communitatis, Conuentualibus Fratribus, permanenter, & non ad certum tempus, etenim ſi ad certum tempus apponatur, per modum præcepti eſſe cenſebitur. Ad cuius ſupradictę Conſtitutionis generalis, maiorem obſeruantiam, in ordinationibus particularibus noſtræ S. Prouinciæ D. Iacobi, habetur, *quod vt Superiorum præcepta, atque mandata ſtrictius obſeruentur, & ne quis eorum ignorantiam præſumat, quotieſcumque aliquid per obedientiam, ſiue verò per excommunicationem fuerit præceptum, eiuſmodi mandatum apponatur ad refectorij portas interius, ſubſcriptū, atque firmatum, Superioris nomine, cuius fuerit mandatum, ſiue præceptum, quodq. aliter factum, in conſcientia non obliget, dummodo ſit poſitum toti communitati permanenter, & per modum ſtatuti, & ordinationis, abſque vlla temporis limitatione, attamen cum huiuſmodi præceptum alicui Religioſo in particulari fuerit impoſitum, ſtatim obligat, quamuis in ſcriptis, non feratur, & idem intelligendum eſt, quando fuerit impoſitum toti communitati per modum præcepti, non verò ſtatuti, & per aliquod certum atque determinatum tempus.* Circa quam Conſtitutionem, notanda ſunt verba illa, *in conſcientia, ſeu foro conſcientiæ*, nam in foro exteriori, obedientia certè appoſita à Prælatis ſine vllo ſcripto valet, ita vt ipſam tranſgrediens ab eiſdem puniri poſſit, quod eſt valde notandum.

Nota priuilegium, quod habent Regulares ad excommunicandum interdum, ſubditos ſine ſcripto.

Suppl. fol. 93. cõc. 41 & refertur in comp. ver. abſolutio, § 26

Nota pro excommunicationibus quæ ponuntur in noſtro ſacro Ordine per modum ſtatuti, qualiter ſint ponendæ.

Ord. gen. Tol. c. 6. de conſt. delinquen. tit. de pœna excommunica.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

In calce huius Articuli, aduertere libuit (vt amplius infra dicemus) quod excōmunicatio eſt nulla, quandocumque Prælatus illam fert, non ſeruata neceſſaria iuris forma, quæ requirit monitionem aliquam iuris, ſiue Iudicis, vt ſi poſt eam quiſpiam fuerit inobediens, & cōtumax, & Eccleſiam non audierit, excommunicari poſſit, atque haberi ſicut Ethnicus, & Publicanus, vt habetur Matth. 18. quæ quidē forma ibi tradita eſt à Chriſto Domino. At verò aliæ ſolemnitates iuris, ſi perperam, & ſine cauſa omittantur, vt quod prædicta admonitio ſit trina, quod dicta excommunicatio, nō diebus feriatis, aut niſi in ſcriptis feratur, &c. quamuis contrarium facientes peccent, puniriq. poſſint & debeant, non tamen ipſarum defectus annullat excommunicationis ſententiam, vt tenet communis opinio. De qua ſpecialiter videndus eſt Magiſter Soto, in 4. diſt. 22. q. 1. artic. 2. in quodam incidenti dubio, & Corduba, *in cap. alma Mater, 1. p. §. 9.* num. 7. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 8. Suarez, 5. tomo, diſput. 3. ſect. 13. à num. 1. cum ſequentibus, & Sayrus, lib. 1. ſui Theſauri, cap. 13. num. 1. cum ſequentibus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Excommunicatio, non ſeruata ſubſtantiali forma nulla.

ARTICVLVS X.

Vtrum Monaſteria, Collegia, ſiue Communitates, poſſint excommunicari?

POST conſiderationem illorum, qui excommunicare poſſunt, aut non poſſunt, ſequitur congruenti ordine, pertractatio eorum, qui poſſunt aut nō poſſunt excommunicari, qua de re latiſſime agit Sylueſter, *verbo, excōmunicatio, 1. nu. 7. cum ſequentibus*, & Suarez, 5. tom. diſput. 5. ſect. 1. & diſput. 18. ſect. 2. & Sayrus, lib. 1. c. 8. per totum, & Magiſter Soto, in 4. diſt. 22. quæſt. 2. artic. 2. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 13. vbi reſolutiue dicunt, *quod excommunicari non poteſt*, niſi homo baptizatus, mortalis, adultus, Superiorem habens, ac proinde Papa, nec diabolus, neque infideles, excommunicari non poſſunt, neque verò locuſta, & id generis aliqua alia, quamuis poſſint adiurari, vtendo contra ea, aqua benedicta, & aliquibus precibus, & adiurationibus ſanctis, fundatis in diuina miſericordia, & bonitate, verbiſq. ſanctiſſimis, ad id ex Eccleſiæ Catholicæ inſtitutione conſtitutis. Quibus omnibus prętermiſſis, nam hęc ſpeculatiua, atque Scholaſtica potius ſunt, quam practica, ſiue moralia, ad propoſitam difficultatem reuertendo, pro illius reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Nota quinam excommunicari non poſſunt.

Concluſio.

SENTENTIA excommunicationis, ferri & pronunciari nō poteſt, in Monaſteria, Vniuerſitates, ſiue Collegia. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Magiſtri Soti, loco ſupraciṫato, concluſione ſecunda, quam eſſe dicit D. Thomę, & communem omnium in vniuerſum, cotus & rationem reddit, nam nemo poteſt excommunicari (vt pluries dictum eſt) niſi propter peccatum inobedientiæ, atque contumaciæ: peccare autem eſt actus perſonalis, & non vniuerſitatis, nam vniuerſitas nō peccat, niſi quia ſinguli peccant: ergo excommunicationis ſententia, ferri non poteſt, niſi in ſingulos Monaſterij, Vniuerſitatis, ſiue Collegij inobedientes. Dicit tamen ſupradictus Soto, aliquos eſſe in ea ſententia, vt credant, quod licet talis excōmunicationis ſententia, in Cōmunitatem ferri non poſſit, nihilominus lata teneat. Sed nihilominus cōtrarium aſſerit eſſe tenendum, nam eſſet periculū, quod ali-

Monaſteria, Cōmunitates, & Collegia excommunicari non poſſunt.

quis

Digitized by Google

quis ibidem citra culpam excommunicaretur, & rogatu, quid ſi ſententia excommunicationis ferretur, vt nemo de Collegio exiret, eligeret ſeu eligeretur, aut quidpiam ageret, quid in tali caſu eſſet faciendum? Reſpondet ibidem, quod quicumque eidem non pareret, eam incurreret, ſi eſſet per viam ſtatuti ipſo facto poſita; ſed tamen, ſi eſſet monitoria, non poſſet poſtmodum proferri ſententia, tamquam in contumacem, in totum Collegium, quouſque ſinguli audirentur, an haberent cauſam legitimam excuſandi ſe à peccato. Aduertendum tamen eſt, quod quamuis Monaſterium, Vniuerſitas, ſiue Collegium excommunicari non poſſint, poſſunt attamen interdici, neque conſequentia valet, poſſunt interdici: ergo, & poſſunt excommunicari: nam interdictum nõ ſemper ponitur pro culpa eorum, qui interdicuntur, ſed in odium illius, qui in Vrbe eſt excommunicatus, at excommunicatio ſemper ponitur pro culpa, inobedientia, & contumacia illius, qui excommunicatur. Hinc fit, vt interdicti ſi non ſint in culpa, quæ excommunicationi ſubiecta eſt, licet arceantur ab audiendis ſacris, non tamen priuantur Eccleſiæ ſuffragiis, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum. De quibus videatur Suarez, 5. tom. diſput. 5. ſect. 2. nu. 29. & diſput. 10. ſect. 2. nu. 2. & Sayrus, lib. 1. c. 8. à nu. 15. cum ſequentibus. In calce huius articuli eſt notandum, quod excommunicatus vnica excommunicatione, eiuſq. cenſuris innodatus, poteſt iterum, atque iterum excommunicari, nõ ſolum propter nouum crimen, ſed etiam propter idem, aggrauando cenſuras, ad maiorem eiuſdem terrorem, & confuſionem, neque abſolutus ab vna excommunicatione, cenſetur ſtatim abſolutus ab aliis, vt latius infra dicemus. Qua de re videatur Soto, loco ſupracitato, concl. 3. & Nauar. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 26.

Monaſterium, Communitas, ſiue Collegium, quamuis excõmunicari nõ poſſint, attamen nõ poſſunt interdici.

Excommunicatus vnica excommunicatione, poteſt iterum excommunicari.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Religioſi, ſiue Regulares, poſſint excommunicari, ab Ordinariis Prælatis?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

LOCORVM Ordinarij, excommunicare non poſſunt Religioſos, ſiue Regulares exemptos. Hæc Concluſio, non aliter poteſt probari, quam adducendo, & referendo, ad hoc indulta atque cõceſſa eſſe Religioſis varia & diuerſa priuilegia, & in primis, Martinus V. pro maiori Fratrũ quiete: *Conceſſit, nobis Fratribus Minoribus, quod Ordinarij, & Prælati alij, ſiue, quauis alia perſona, generaliter, vel ſpecialiter, aut communiter, aut diuiſim, non poſſint quauis auctoritate, excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias, in nos promulgare*, ita habetur in Monumentis Ordinis, & id ipſum habetur ſub nomine Eugenij IV. & refertur in Compendio. Clemens etiam IV. *Conceſſit eiſdem Fratribus Minoribus, ne ab aliquo Legato (niſi de latere Sedis Apoſtolicæ miſſo) vel delegato, aut ſubdelegato, et auctoritate literarum prædictæ Sedis, poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi ipſa litera, plenam & expreſſam, de ordine præfato, & indulto huiuſmodi facerent mentionem.* Ita habetur in ſupradictis Monumentis, & refertur in Compendio, *verbo, excommunicatio §. 3.* Sed præterea facit ad hoc propoſitum, id quod etiam conceſſit Sixtus IV. *Qui ſtatuit, ne locorum Diœceſani, ſeu Ordinarij, vel alij quicumque in perſonas, aut loca Fratrum Minorũ, contra priuilegium exemptionis, ſibi quamcumque iuriſdictionem, aut Superioritatem vendicare præſumant, ac diſtricte inhibuit, ne quiſquam abſque Sedis Apoſtolicæ ſpecialis conceſſione, & auctoritate, in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Minorum (vtpote prorſus exemptas) aliquas cenſuras, vel ſententias, ſpecialiter, vel generaliter promulgare audeat.* Habetur in ſupradictis Monumentis, & refertur in Compẽdio, *verb. exemptio, §. 23.* & in ſequenti §. 24. dicitur, quod hoc ipſum copioſiſſime conceſſit, idem Sixtus IV. Fratribus Carmelitanis copioſiſſimam illis faciendo exemptionem, & dicens in ſumma: *Quod nullus Ordinarius, ſeu Legatus quauis auctoritate vtens, quamcumque ſuperioritatem, ſuper prædictos Fratres ſibi vendicare præſumat, neque aliquis, abſque ſpeciali commiſſione Sedis Apoſtolicæ, faciente mentionem de verbo ad verbum, de huiuſmodi indulto, valeat pronunciare, ſiue promulgare aliquas ſententias excommunicationis, ſeu alias cenſuras, ſuper eoſdem, & voluit, quod proceſſus facti contra Fratres præfatos pro infectis habeantur, etiam ſi eorum exemptio (vtpote notoria) non fuerit allegata.* Habetur etiam in prædictis Monumentis. Circa quæ ſupradicta priuilegia, notandum eſt, quod ſi aliquis Ordinarius per cenſuras contra Religioſos, & perſonas Regulares, habentes eiuſmodi priuilegia, ſeu eorum communicationem, procedat, apponendo excommunicationem, ſuſpenſionem, ſiue interdictum, in Eccleſia aliqua Regulari, quamuis ipſe ignoret exemptionis priuilegium, cenſura eſt ipſo iure nulla, & ſine effectu, & in nullo foro ſeruanda, vt tradit Couar. *in cap. alma Mater, 1. par. §. 7. num. 5.* & Corduba, lib. 3. ſui Quæſtionarij magni, quæſt. 43. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 2. tom. quæſtionum Regularium, quæſt. 59. art. 5. cuius rationem reddit, nam Religioſorum exemptio eſt, iam omni populo notoria, atque etiã Ordinariis, vt habetur in iure, *in cap. ex parte, el ſecundo, de priuileg.* quod maxime verum habet in Fratribus Mendicantibus, quorum exemptio ab Ordinariis, ita eſt publica, & notoria, vt neque teneantur ipſam allegare. Sed hac de re Ricardus, in 4. diſt. 18. loquendo dicit, quod Ordinarius non poteſt excommunicare Regulares, ſi ante ſentẽtiam, in ſuam defenſionẽ allegauerint exemptionis priuilegium, ſintq. parati ipſum oſtendere; ſi verò illud non allegauerint, nihilominus etiam excommunicatio non valet, ſi ipſum priuilegium eſt iam publicatum, ſi verò non ſit publicatum, etiam excommunicatio non valet, ſi ipſum priuilegium ſit notum Iudici, argumento cuiuſdam Decretalis, *cap. ſi duobus, de appellat. iuncta Gloſſa.* Si autem non eſt Iudici notum, nec priuilegiatus fuit in longo libertatis tenore, tunc ſententia tenet, argumento eiuſdẽ Decretalis, quod intelligit Syluester, *verb. exceptio, num. 9.* niſi in priuilegio eſſet clauſula irritans, quia tunc non valeret ſententia. Si verò priuilegiatus alleget priuilegium, non publicatum, neque Iudici notum, nec fuit in lõgo libertatis tenore, & Iudici petenti, priuilegium ſibi oſtendi, & non vult illud oſtendere, neque clauſulam continentem ſuam libertatem, tenebit excommunicatio, ſi de facto feratur contra eum, iuxta quamdam aliam Decretalem, *in cap. cum perſona, de priuileg. lib. 6.* neque per oſtenſionem priuilegij poſtmodum factam, cenſebitur excõmunicationem fuiſſe nullam, vel eſſe reuocandam. Quod eſt maxime notandum, atque memoriæ commendandum.

Locorum Ordinarij excommunicare non poſſunt Religioſos, ſiue Regulares exẽptos.

Mon. Ord. 2. im pr. fol. 262. conc. 681. & in ſupp. f. 80. conc. 240. & refertur in compend. ver. excõmunicatio, §. 1. & 2.

Mon. Ord. 1. im pr. fol. 29. & 2 f. 26. conc 25. & in ſupp. fol. 3. conceſ. 1. & refertur in comp. ver. excommunicatio, § 3.

Mon. Ord. 1. im pr. fol. 60. & 2. f. 144 conc. 347. refertur in comp. verb. exẽptio, §. 23. & 24.

Mon Ord. 1. im pr. fol 94 & 2. f. 183. conc 444. et habetur in comp. vbi ſup. §. 24.

Nota, quod excommunicatio lata ab Epiſcopis, in Religioſos notorie exemptos eſt ipſo iure nulla.

Nota qualiter ſe habere debeant Regulares exempti in oſtenſione ſuæ exemptionis.

Secunda Concluſio.

Religioſi, & Regulares, excommunicari nõ poſſunt, niſi nominatim exprimantur. Probatur hæc Concluſio ex priuilegio, & conceſſ. Nicolai V. cuius fit mentio, in Compendio Societatis Ieſu, *titu-*

Religioſi, & Regulares excommunicari non poſſunt, niſi nominatim exprimantur.

lo,

Digitized by Google

lo, excommunicatie, §. 3 qui quidem Pontifex *noluit Fratres ligari aliqua cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti iuris, vel hominis, niſi eorũ nominatim fiat mentio.* Neque ſufficit, quod dicatur in ſententia generaliter, vt perinde valeat ac ſi eſſent expreſſe nominati, nam contrarium eſt omnino declaratum, atque determinatum, & habetur hæc ſummi Pontificis declaratio in Ceremoniali, ſeu Pontificali in Bibliotheca Vaticana, vt refertur in dicto Compendio, quod quidem priuilegiũ eſt maxime notandum, etenim ſi aliquæ Paulinæ ab aliquo Legato (etiam à Latere) contra Fratres publicarentur, excommunicationis pœnam continentes, minime cenſuræ ibidem appoſitæ Religioſos prædictos comprehendent, iuxta ſupradicta, niſi de eiſdẽ in eis ſpecialis, atque expreſſa mẽtio fiat.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Milites, & perſonæ Ordinum Militariũ, D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, & S. Ioannis Baptiſtæ, non etiam poſſunt ab Ordinariis excommunicari, aut interdici. Hæc Concluſio, ſatis conſtat ex innumeris dictarum Religionum priuilegiis, quæ propterea in præſentiarum referre breuitatis cauſa omitto. Solummodo dico breuiter, quod ob quamcumque cauſam excommunicatio feratur, contra priuilegiatum, ſeu habentem exemptionis priuilegium, erit omnino nulla, cũ deficiat in tali caſu Ordinario contra exemptos iuriſdictio, ad quam pertinet poteſtas ligandi, atque apponendi cenſuras, atque vt dicitur in iure, ſententia à non ſuo Iudice lata nulla eſt. Sed aduerto, quod quamuis ſupradicti Milites, profeſſi Ordinum Militarium, ab Ordinariis excommunicari non poſſint, vt ſingulares perſonæ, ſi tamen ipſi induant perſonam publicam, habeantq. officia publica, vt ſi ſint Correctores ciuitatũ, atque in aliquo delinquant, ſeu Epiſcoporum iuriſdictionem perturbent, iuxta tenorem ſacrorum Canonum (vt ſi Clericos, & Presbyteros, conijciant in carcerem) in tali caſu & ſimilibus, locorum Ordinarij, poſſunt procedere contra eos, vt contra perſonas publicas, declarando eos eſſe excommunicatos à Canone, & interdicendo ipſos, atque apponendo ceſſationem à diuinis, propter eorum inſulta, & etiam ipſos excommunicare, caſu quo ratione delicti ab eiſdem commiſſi, nulla in Iure habeatur excõmunicatio; nam priuilegia ipſis conceſſa, ne ſcilicet poſſint excommunicari, atque interdici, intelligi debent, de ipſis, vt ſunt Milites, & ſingulares perſonæ, profeſſæ dictorum Ordinum Militarium, non autem, vt ſunt perſonæ publicæ, Rectores, ſiue Correctores, & Magiſtratus, ſic enim deficeret in eis gladius Eccleſiaſticus, & Epiſcoporum mucro in Eccleſia, pro huiuſmodi caſibus cõſtitutus, nec poſſent Ordinarij ab eorum vexationibus ſe liberare, quod minime eſt credendum voluiſſe, ſiue intendiſſe ſummos Pontifices, prędicta priuilegia concedentes. Quod etiam probatur à ſimili, ex definitione Cæleſtini III. idipſum decernentis, & reſpondentis, in alio ſimili caſu, in quadam Decretali, quæ Incipit: *Cum Capella, de priuilegio.*

Milites, & perſonæ Ordinum Militariũ D. Iacobi, Calatrauę, & Alcantaræ, & S. Ioannis, excommunicari nõ poſſunt ab Ordinariis, neque interdici.

Quamuis Milites Ordinum Militarium, excommunicari nõ poſſint, vt ſingulares perſonæ, bene tamen ſi perſonam cõmunem induant, vt ſi ſunt ciuitatũ Correctores, & ſimilia officia habent.

ARTICVLVS XII.

Quænam de nouo ſtatuerit, atque determinauerit Concilium Tridentinum, circa ferendam ſententiam excommunicationis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVAMVIS excõmunicationis gladius, neruus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad cõtinendos in officio populos valde ſalutaris, ſobrie tamen, magnaq. circumſpectione exercendus eſt, cum experientia doceat, ſi temere, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius parare, quam ſalutem. Hæc Concluſio, atque ſententia, eſt expreſſa ſupradicti Concilij Tridentini, *ſeſſ. 25 cap. 3. de reformatione,* vbi proſequendo etiam dicitur: *Quod excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem reuelationis (vt aiunt) aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, a nemine prorſus præterquam ab Epiſcopo decernantur, & tunc non alias quæ ex re non vulgari, cauſaq. diligenter, ac magna maturitate per Epiſcopum examinata, quæ eius animum moueat, neque ad eas concedendas cuiuſuis ſecularis etiam Magiſtratus, auctoritate adducatur, ſed totum hoc in eius arbitrio, & conſcientia ſit poſitum, quando ipſi pro re, loco, perſona, aut tempore, eas decernendas eſſe iudicauerit.* Ad cuius quidem Decreti obſeruantiam in noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis, dicuntur plura, ſed inter alia, quod cũ prædictum Cõcilium dicat, excõmunicationes latas ad finem reuelationis, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus, a ſolis Epiſcopis imponi debere: *Præcipitur, vt Guardiani, cum non habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, non poſſint excommunicare in tribus ſupradictis caſibus, videlicet ad finem reuelationis in iudicio, & pro deperditis, aut pro ſubtractis rebus, nam in his tribus caſibus, ad maiores noſtræ Religionis Prælatos ſolum, iuriſdictionem Epiſcopalem habẽtes, pertinet excommunicationem inferre.* Additur tamen, quod non propterea liceat cuicumque Fratri, excommunicationem Guardianorum contemnere, aut non formidare, ſub prætextu, quod contenta in hac Conſtitutione non ſint obſeruata, cum non ad ſubditos, ſed ad Prælatos, hæc cognitio pertineat. Habentur in dictis Conſtitutionibus, vbi ſupra.

Excommunicatio nõ eſt ferenda, ſine magna cauſa.

Conc. gener. Tolet. c. 6. de confeſſio delinquen. §. de pœnis excommunicationis.

In quibus caſibus Guardiani non poſſunt excommunicare.

Secunda Concluſio.

In cauſis iudicialibus, mandatur omnibus Eccleſiaſticis Iudicibus, cuiuſcumque dignitatis exiſtant, vt quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte iudicij, propria auctoritate, ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe, tam in procedendo, quam in definiendo à cenſuris Eccleſiaſticis, ſeu interdicto. Hæc Concluſio, habetur etiã expreſſa in dicto Concilio Tridentino, vbi ſupra, ſed additur: *Quod liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis ciuilibus, ad forum Eccleſiaſticum, quomodolibet pertinentibus contra quoſcumque etiam laycos, per mulctas pecuniarias, quæ locis pijs, ibi exiſtentibus eo ipſo, quod exactæ fuerint, aſſignentur, ſeu captionem pignorum, perſonarumq. diſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos exequutores faciendam, ſiue etiam per priuationem beneficiorum, aliaq. iuris remedia procedere, & cauſas definire. Quod ſi exequutio realis, vel perſonalis aduerſus reos hac ratione fieri non poterit, ſitq. erga Iudicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio ſuo præter alias pœnas, ferire poterunt.* Hæc Concilium, vbi ſupra.

In cauſis iudicialibus, ſi excõmunicatio realis, vel perſonalis fieri poteſt, abſtinendum eſt à cenſuris.

Tertia Concluſio.

In cauſis quoque criminalibus, vbi exequutio realis, vel perſonalis, vt ſupra fieri poterit, à cenſuris eſt abſtinendum. Habetur hæc Cõcluſio etiam vbi ſupra, & additur, *quod ſi dictæ exequutioni facile locus eſſe non poſſit, tunc licebit Iudici ſpirituali gladio in delinquentes vti, ſi tamen delicti qualitas, præcedente ſaltem bina monitione, etiam per edictum, id poſtulet,* & dicitur etiam ibi, *quod nefas ſit ſeculari cuilibet Magiſtratus, prohibere Eccleſiaſtico Iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem*

In cauſis criminalibus, etiam abſtinendum eſt à cenſuris, quãdo executio realis, aut perſonalis fieri poteſt.

municationem reuocet, ſub prætextu quod contenta in præſenti decreto non ſint obſeruata, cum non ad ſeculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat. Quæ omnia ſunt quammaxime aduertenda & notáda.

Quarta Concluſio.

Inſordeſcens in excõmunicatione per annum habetur de fide ſuſpectus.

Excommunicatus quicumque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit, non ſolum ad ſacra, & communione fidelium, ac familiaritatem non recipiatur, ſed ſi obdurato animo, cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum tamquam de hæreſi ſuſpectum poſſit procedi. Hęc etiam Concilium Trid. vbi ſupra. Ex quibus omnibus tria præcipue notanda eliciuntur. Primò quod ſolus Epiſcopus, aut Epiſcopalem iuriſdictionem habens, afferre poteſt excommunicationes generales in caſibus ſupradictis. Secúdò, quod in cauſis ciuilibus nullus Iudex debet vti excommunicatione, niſi in ſubſidium aliorum Iuris remediorum, neque in criminalibus, niſi cum exequutio perſonalis, vel realis fuerit valde difficilis. Tertiò, quod inſordeſcens in excommunicatione per annum, habetur de hæreſi ſuſpectus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Notanda ſpecialiter cum ſupradicta.

ARTICVLVS XIII.

In quibuſnam caſibus, excommunicationis ſententia cenſetur non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, & an dicta excommunicatio nulla, aliquem operetur effectum?

HAc de re latiſſime agit Mag. Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 1. art. 3. & Nauar. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 4. De quorum omnium reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excommunicationis ſententia in quinque caſibus eſt iniuſta, & nulla.

EXCOMMVNICATIONIS ſententia, eſt non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, in multis caſibus, qui tamen omnes ad quinque reducuntur. Primus eſt ex parte ipſius excommunicantis, quando is qui excõmunicat, non eſt iudex excommunicati. *per cap nullus, de parro.* aut non eſt toleratus, qualis eſt excommunicatus, ſuſpenſus à iuriſdictione, aut interdictus, & vt talis denunciatus, vel ſi eſt Iudex delegatus, & exceſſit fines ſui mandati, *per cap. vltimum, de reſtit. ſpoliat.* Secundus eſt ex parte eiuſdem excommunicationis, quando fertur excommunicatio contra tenorem priuilegiorum, *per cap. quanto, de priuil. & cap. 1. §. ex parte, de conceſſ. præben. lib 6.* Tertius, ex parte excommunicati, vt quando fertur excommunicatio, poſt legitimas appellationes, *per cap. ſuas, de ſententia excommunic. cap. cum contingat, de officio delegati, & cap. ad præſentiam, de appellat.* Quartus, quando excommunicatio continet intolerabilem errorem, qualem habet illa, quæ datur contra aliquem, eo quod fecit aliquid recte, vtputa, quia dedit eleemoſynas pauperi, aut quia non fecit aliquid illicitum, ſeu impoſſibile, vel quia fecit aliquid, quod erat aliàs de ſe licitum, vt ſi Iudex Eccleſiaſticus, in odium priuilegiorum quæ habent Mendicantes, vt ſibi poſſint omnes confiteri, excommunicaret eos, qui accederent ad Euchariſtiam, neque eſſent proprio Parocho, aut Sacerdoti parochiali confeſſi, *per cap. venerabilibus, §. fin. de ſenten. excommunic. lib. 6. & c. qui praeſt, 11. q. 3.* Quintus, quando excommunicans, excommunicat eos, qui participãt cum excommunicato à ſe, non nominando eos expreſſe trina monitione præuia, cum interuallo aliquot dierum, *per cap. præſenti, cap. ſtatuimus, & cap. conſtitutiones, de ſent. excommunic. lib 6.* Pro cuius caſus intelligentia eſt notandum, quod in prædictis capitul. præcipitur, quod participantes cum excommunicatis, non excommunicentur excommunicatione maiori, ante præuiam monitionem canonicam, & quod excommunicatio aliter lata, non teneat. Circa quod dicit Mag. Soto vbi ſupra, concluſ. 3. in 4. caſu, quod eiuſmodi excommunicatio in participantes, ferri non poteſt, aut debet, niſi explicentur ſub propriis & certis nominibus, illi excommunicati, cum quibus participatio prohibetur. Etenim (inquit) ſi Iudex ſic diceret, præcipimus ſub cenſura, aut ſententia excommunicationis maioris, vt nemo communicet cum excommunicatis huius ciuitatis, eiuſmodi ſententia eſſet nulla, quamuis exprimeret, cum illis qui ſunt nominatim excommunicati, aut manifeſti percuſſores Clericorum, quos aliàs ipſi tenerentur vitare; eſſet enim hoc confuſionem parere, & laqueos timoratis conſcientiis iniicere, ſiue obtendere. Sed forma cenſuræ excommunicationis maioris, de participantibus, debet eſſe talis, ac poni ſub hac forma, vt ſcilicet, nemo participet cum Petro, aut Paulo excommunicato, aut ſaltem, Iudex debet nominare eos de officio, ſeu alia qualitate manifeſta, vt dicendo, quod nemo participet cum Prætore; quod ita tantum credit eſſe verum, vt dicat, quod ſi diceret, nemo participet cum omnibus miniſtris Iuſtitiæ, adhuc eiuſmodi ſententia, videretur eſſe illicita, quia vix non eſſe poſſunt omnes Miniſtri iuſtitiæ. Secus autem eſſet, ſi diceret, cum Senatoribus, aut Scribis, caſu quo eorũ numerus eſſet certus, idemq; notiſſimus, ac præterea (inquit) vt talis ſententia ſit legitima, debet ipſam præcedere canonica admonitio, aliter verò eſſet nulla, vt ſancitur in ſupradicto *cap. ſtatuimus, de ſenten. excommunic.* Cui quidem doctrinæ conſentit etiam Doctor Nauar. in ſuo Manuali, vbi ſupra, num. 4. vbi addit, prædicta omnia intelligenda eſſe, cum excommunicatus à ſe, hoc eſt ab eodem Iudice, qui ſententiam excommunicationis tulit, nam ſecus inquit eſſet, in excommunicatione lata contra participantes, cum excommunicatis ab alio, pro quo citat Petrum *in cap. peruenit, el ſegundo, de appell.* qui dixit eſſe id ſingulate dictum, quod colligitur ex ſupradicto *cap. præſenti, verbo, à ſe.* Neque obſtat (inquit) quod prædicta capitula videntur, eſſe derogata conſuetudine, cum de more non dentur litteræ contra participantem nominatim, tum quia id in Luſitania paſſim fit, tum etiam quia in terris, in quibus id non faciunt Iudices, ſubditi etiam non ſeruant eorum præcepta, & vt illi ſunt in poſſeſſione ferendi literas, contra participantes, ſine ſolemnitate prædictorum iurium, ita iſti ſunt in poſſeſſione, non parendi illis, & non habendi ſe pro excommunicatis excommunicatione maiori, ad effectum ſe abſtinendi à diuinis, & obtinendi abſolutionem à tali excommunicatione maiori, quapropter per id non videtur eſſe derogatum prædictis capitulis, argumento eorum quæ notantur *in cap. fin. de conſuetudine.* Neque etiam obſtat (inquit dictus Nauarr.) quod conſequeretur, illas literas ſuperuacaneas eſſe: quia poteſt dici, quod proſunt ad effectum perueniendi ad interdictum & brachium ſeculare, *iuxta cap. 1. cum ei adnot. de offic. Ordin.* Non etiam obſtat, quod in aliquot regionibus eſt conſuetudo, dandi denunciatoriam contra eos, qui non ſunt confeſſi ante Paſcha, excommunicando vicinos participantes cum eis, & quod illa excommunicatio cenſetur valida, & ligare prædictos vicinos, cum eiſdem participantes, nam illa non datur contra participantes cum excommunicatis ab ipſo denunciante, ſed cum excommunicatis à conſtitutione Synodali, quo caſu denuncians, non

Nota quòd participantes cum excommunicatis debẽt excommunicati nominatim, aliàs excommunicatio nihil operatur.

Nota hoc valde.

Qualis eſſe debeat forma excommunicationis, contra participantes.

Nota hoc valde.

Digitized by Google

non excommunicat, ſed tantum declarat, *iuxta l. hæredes palam, §. ſed ſi notam, ff. de teſtamentis*. Hæc omnia ſunt valde notanda, & multum memoriæ commendanda, atque in ſupradictis tantum caſibus, excommunicationis ſententia eſt non ſolum iniuſta, verum etiam nulla. Sed an hæc aliquem operetur effectum? per ſequentes Concluſiones reſpondetur.

Secunda Concluſio.

Quem operetur effectum, ſententia excommunicationis, quæ eſt iniuſta & nulla.

Sententia, quæ aliquo prædictorum modorum, eſt iniuſta & nulla, non alium operatur effectum in foro interiori, neque in exteriori, quam quod obligat excommunicatum ad ſeruandam eã, quoad populus ſibi perſuadeat, aut perſuadere debeat nullitatis cauſas, ad euitandum ſcandalum. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti D. Nauart. vbi ſupra nu. 3. in fine, vbi probat eam ex dictis à ſe *in cap. cum contingat, de reſcriptis, & in cap. penult. de ſentent. excomm.* & eamdem ſententiam tenet Soto vbi ſupra, explicando concluſionem ſecundã, vbi inquit, quod ſententia excommunicationis, quæ aliquo prædictorum modorum eſt nulla, non habet cauſam, vt timeatur, neque de illa loquitur D. Gregorius, quando dixit, quod ſententia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda, quod & ex ipſius verbis poteſt colligi; poſtquam dicit, paſtoris ſententiam eſſe timendam, quo quidem dicto, iam præſupponit, quod ſententia debet eſſe paſtoris, atque legitimi Iudicis, & à contrario, quod illa, quæ non fuerit paſtoris, ac legitimi Iudicis, timenda non eſt, & præterea debet eſſe ſententia, non continens intolerabilem errorẽ, aut alia, de quibus ſupra, nam quæ talis eſt, nõ poteſt, aut debet dici ſententia, loquendo proprie, atque in rigore. De quibus omnibus videatur Suarez 5. tom. diſput. 4. ſect. 5. à nu. 1. cum ſeqq. & diſput. 18. ſect. 3. à nu. etiam 1. cum ſequentibus, & Sayrus lib. 1. cap. 16. à nu. 1. & ſeqq. latiſſime.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum ſententia excommunicationis iniuſta, quæ tamen non eſt omnino nulla, ſed valida, ſemper aliquem operetur effectum?

PRo huius Articuli intelligentia, atque pleniori reſolutione, oportet aduertere, ſeu potius in memoriam reducere, id quod iam diximus ſupra artic. 2. huius Quæſt. Concluſ. 4. nempe, quod excommunicatio iniuſta, ſed valida, diuiditur in eam, quæ eſt iniuſta ob defectum rectitudinis animi Iudicis, aut formæ quæ non eſt eſſentialis; & in iniuſtam, ob defectum cauſæ iuſtæ ad excommunicandum, quæ quidem multum inter ſe differũt, ac de illis magna eſt lis & controuerſia inter Doctores, quemnam operentur effectum? Cui quidem difficultati vt breuiter, atque reſolutiue ſatiſfaciam, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excommunicationis ſententia iniuſta, ex defectu rectitudinis animi Iudicis, ſuum ſemper ſortitur effectum.

EXCOMMVNICATIONIS ſententia, quæ nulla alio vitio polluitur, quam corrupta intentione Iudicis, qui non ſana mente, ſed ex ira, vel odio ſentẽtiam profert, valida eſt, ſuumq. ſemper ſortitur effectum, quamuis ipſe Iudex quoad Deum ſit iniquus, atque peccatum cõmittat. Hæc Concluſ. eſt expreſſa Mag. Soto in 4. diſtinct. 22. q. 1. art. 3. concluſ. 1. & eamdem tenet Nauarr. in ſuo Man. c. 27. nu. 3. & probatur hac ratione, nam corruptio illa mentis Iudicis, vbi æquitas iuſtitiæ ſeruatur, non tollit etiam æquitatẽ iuſtitiæ à ſententia, neque facit, quod peccatum proferentis eam, ira, odio, pretio, aut prece, ſeu intentione quacumque nocendi, iuſtitiam eiuſdem vitiet. hoc certiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt. Sed tamen ſecundo modo prædicta ſententia poteſt eſſe iniuſta, ex parte ipſius excommunicationis, vel quia cauſa non fuit iuſta, vel quia iuris ordo fuit in eadẽ prætermiſſus, de quibus omnibus dicendum eſt per ordinem. ſit modo ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Sententia excommunicationis iniuſta ob defectum formæ, quæ non eſt eſſentialis, ſuum ſemper ſortitur effectum.

Sententia excommunicationis iniuſtæ, ob defectum formæ, quæ non eſt eſſentialis omnino, ſuum etiam operatur effectum. Pro huius Concluſ. intelligentia, oportet etiam in memoriam reducere id quod diximus ſupra, quod quamuis defectus formæ, quę eſt eſſentialis, quamlibet ſententiã annullet, & faciat ipſam, nullũ prorſus habere effectum, ſed reddat omnino nullam: attamen defectus formæ, quæ non eſt eſſentialis, quamuis faciat eſſe iniuſtam, & quod peccet, qui eam tulit, cum tamen id non tam pertineat ad eſſentiam rei, quam ad ſolemnitatem iuris, non ita eamdem vitiat, vt reddat illam omnino nullam, & priuet eam ſuo proprio effectu. Et vt hæc clariora fiant, pono exemplum in illa iuris ſolemnitate, qua dicitur, vt excommunicationem quamlibet trina admonitio præcedat, aut vna, cum legitimis interuallis, quæ valeat pro tribus, *iuxta cap. ſacro, de ſenten. excommunic.* aut illa, vt eiuſmodi ſententia nõ proferatur, niſi in ſcriptis, *iuxta cap. medicinalis, eodem tit. lib. 6.* In his igitur caſibus & ſimilibus, vbi ordo iuris prætermittitur, qui non eſt eſſentialis, ſed ſpectat ad ſolemnitatem eiuſdem iuris, excommunicatio lata (quamuis aliàs iniuſta) valida eſt, ſuumq. ſortitur effectũ, & idem eſt dicendum, quotieſcumque error fuerit repertus in cauſa, non ita magnus, vt ſententiam omnino annullet. Hæc Concluſio ſic explicata eſt Magiſt. Soto, vbi ſupra concl. 2. vbi inquit, quod qui ſic, & abſque iuſtitia in prædictis caſibus fuerit excõmunicatus, debet humiliter obediſe, cuius obedientia ei cedet in meritum, & poteſt, atque debet abſolutionem ab excommunicante petere, & à Superiore implorare; quod ſi facere contemneret, peccaret proculdubio mortaliter, ſi nihil duceret in excommunicatione manere, & ſi eſſet Clericus & celebraret, maneret irregularis. (Nota hoc valde.) Nam dicta excommunicatio, quamuis iniuſta, non tamen eſt omnino nulla, cum non contineat intolerabilem errorem. Et ideo quamuis quis ſuorum aduocatorum conſilio, iudicet cauſam eſſe iniuſtam, debet illam timere, quia prædictum operatur effectum, priuãdi orationibus & ſuffragiis Eccleſiæ; atque de ea intelligenda ſunt prædicta verba D Gregorij, quæ referuntur *in cap. 1. 11. q. 4.* vbi inquit, quod *ſententia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda*. Quod maiorem difficultatem habet, eſt, quidnam ſit dicendum, circa excommunicationis ſententiam, iuſtam quidem ex parte excommunicantis, atque eiuſdem excommunicationis in ſe, quia nempe iuſte & ſecundum formam iuris data eſt, iniuſtam verò ex parte ipſius excommunicati, vt cum quis pro falſo crimine in iudicium defertur, & reus criminis idoneis teſtibus etiam comprobatur, ac demum de facto excommunicatur? (Difficultas notabilis.) Quæritur, an eiuſmodi ſententia, fundata in falſa præſumptione, & cum Iudex illam ſecũdum allegata & probata, contra eiuſmodi innocentem pronunciat, totum ſuum ſortiatur effectum; ita vt talis excommunicatus, non ſolum in foro exteriori, à ſacris debeat abſtinere, verum etiam & in interiori, communibus ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ ſit priuatus? Hæc eſt grandis difficultas, & de qua magna eſt lis & controuerſia inter Scholaſticos

ſticos

ſticos Doctores, refertq. Mag. Soto, loco ſupracit. hac de re multiplices opiniones. Quidam enim tenent, quamcumque excommunicationis ſententiam, dummodo à legitimo iudice proferatur, & errorem intolerabilem non contineat, ſuum habere effectum, etiam quantum ad ſuffragiorum priuationem. Alij verò è contrario dicunt, quod quāuis huiuſmodi excommunicatus, in foro exteriori ſe debeat habere pro tali, propter rationes ſupradictas (agendo de excommunicatione nulla) attamen in foro interiori, nō priuatur orationibus Eccleſiæ, ac communibus ſuffragijs. Quæ quidem ſententia, quia benignior eſt, atque ſufficientibus rationibus comprobatur, magis placet & arridet, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſ.

Doctorum opiniones de hac re.

Tertia Concluſio.

Sententia fundata in falſa præſumptione, & quādo reus eſt omnino innocens in foro interiori, nullum operatur effectum.

Ille qui certus eſt ſe eſſe innocentem, neque deliquiſſe in ea re, qua reus eſſe comprobatur, quamuis legitime à Iudice, ſecundum allegata, & probata excommunicetur, in rei tamen veritate non erit excommunicatus, nec ſuffragijs & orationibus communibus Eccleſiæ priuatus. Hanc Concluſionem tenet ex parte ſupradictus Mag. Soto, vbi ſupra concluſ. 4. & dicit eam eſſe Caietani 2. 2. q. 70. art. 4. ad 2. & Adria. in Quodlib. quæſt. 6. quam & multis, atque fortiſſimis rationibus cōprobat, conſtituendo, atque aſſignando, differētiam & diſcrimen, inter excōmunicationem iniuſtam per ſe, & ſimpliciter, & excommunicationem iniuſtam per accidens, & dicēdo, quod excommunicatio eſt iniuſta per ſe, quando eſt iniuſta totaliter ex parte cauſæ, & quando ad eam ferendam nulla omnino interfuit, æqua & iuſta cauſa, ſed vel iniqua, aut ſolummodo præſumpta, vt quando innocens iniuſte damnatur, vt contingit in propoſito caſu. Iniuſta verò eſt per accidens, quādo ipſa proceſſit, ex corrupto affectu Iudicis, aut ex odio, vel ira, aut prætermiſſu iuris ordine, qui nō eſt eſſentialis & ſubſtantialis: inter quas duas excommunicationes, hanc eſſe dicit differentiam, quod illa, quæ eſt iniuſta per ſe, idem eſt ac ſi eſſet omnino nulla, nullumq. operatur effectum in foro interiori, nec priuat communibus ſuffragijs Eccleſiæ, at verò illa, quæ eſt iniuſta per accidens, cum non ſit ſimpliciter iniuſta, ſemper ligat, ſuūq. operatur effectum. Et præter innumeras alias rationes, quas ibidem ad hanc concluſionem comprobandam, adducit prædictus Mag. Soto, appoſitiſſima eſt, quam adducit de mente D. Thom. 2. 2. q. 60. art. 1. vbi definiens iudicium, inquit, quod eſt determinatio iuſti; nam iniuſti (inquit) nō eſt iudicium, & vbi non eſt æqua lex iuſti, non eſt lex, qua quidem ratione, & iniquæ leges in genere non ſunt leges. Ex hoc colligit ſupradictus Soto, quod ſupradicta excommunicatio, quæ totaliter eſt iniuſta ex parte cauſæ, non eſt excommunicatio, atque adeo quantum eſt ex natura ſui, nec ligat, nec ſeruanda eſt. Quod ſi in contrarium adducatur, dictum D. Greg. quod ſententia paſtoris iuſta, vel iniuſta eſt timenda, reſpondet, eiuſmodi dictum eſſe intelligendū, quando talis ſententia, non continet intolerabilem errorem, ſed eſt aliquale dubium & ambiguitas, an ſit iuſta, vel iniuſta, nam qui certus eſt ſe eſſe innocentem, vt in caſu propoſito, non habet cauſam timendi prædictam excommunicationis ſentētiam, cum re vera ſit omnino nulla. Sed nihilominus (inquit) ratione ſcandali, in foro exteriori eidem obtemperandum eſt, nec ſolum ratione ſcandali, verum etiam ratione obedientiæ, quæ Prælato in foro exteriori debetur, poteſt enim tunc eum eijcere ab Eccleſia, cui ſi reſiſteret, proculdubio peccaret mortaliter, ſed tamen ſi peregre proficiſceretur, vbi non poſſet venire in notitiam Iudicis, neque eorum, qui audierunt ſentētiam, poteſt (inquit) ſe tuto, tamquam non excommunicatum gerere. Et idem ipſum dicit Soto, fere eſt de ſententia aliàs iniuſta, quæ non continet intolerabilem errorem, etenim ſi re vera Iudex, nullam habuit iuſtam cauſam excommunicandi, nulla eſt, & in rei veritate eiuſmodi ſententia, neque ligat in conſcientia, aut priuat communibus Eccleſiæ ſuffragijs, ſed quia non incumbit priuato homini iudicare, an ſententia contra ipſum lata iuſta ſit, necne parendū eſt ei, donec procuretur iuris remedium. Hæc ſupradictus Soto, quæ & mihi videntur ſatis iuri conſona, & notatu digniſſima, de quibus omnibus videatur latiſſime Suar. 5. tomo, diſput. 4. ſect. 7. per totam, & Sayrus lib. 1. ſui Theſauri, cap. 16. & 17. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XV.

Quænam ſint excommunicationes Papales, & ſolummodo ſummo Pontifici reſeruata?

QVÆSTIONE præcedenti, Art. 5. agendo de caſibus Papę, ac ſummo Pontifici reſeruatis, diximus, quod in iure nulli reperiuntur caſus, ſummo Pontifici reſeruati, qui non etiam habeant annexam ſententiam excōmunicationis. Quapropter difficultati ibidem propoſitæ, vtcumque cupientes ſatisfacere, egimus de excommunicationibus eidē reſeruatis, quas & diximus in duplici eſſe differentia, quædam enim continentur in Bulla, quæ communiter dicitur Cœnæ Domini; aliæ verò in corpore iuris communis, & tam iſtæ, quam illæ, per ordinem appoſitæ fuerunt ibidem. Sed ne locus iſte intermiſſus, aut forte oblitus videatur, ſupradictorum omnium, quæ dicta ſunt in ſupradicto Articulo in Summa, atque in Compendio, breuem libuit hic quandā facere mentionem, quod fiet per ſeqq. Concluſiones.

Prima Concluſio.

EXCOMMVNICATIONES Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatæ, quæ communiter circumſcribuntur in Bulla Cœnæ Domini, ſunt numero decem & ſeptem, quæ referuntur ad vnguem in ſupradicto Articulo 5. Quæſtionis præcedentis, in prima Concluſione.

Excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini ſunt numero 17.

Secunda Concluſio.

Excommunicationes ſummo Pont. reſeruatæ, contentæ in corpore iuris communis, ſunt etiā numero 31. Quæ etiam ad vnguem referuntur, vbi ſupra concl. 2. vbi etiam latiſſimam fecimus mentionem, de auctoribus & locis vbi omnes eiuſmodi excommunicationes, explicantur atque declarantur, & qualiter veniant intelligendæ. Et hæc de iſto Art. breuiter dixiſſe ſufficiat.

Excommunicationes iuris cōmunis, ſummo Pont. reſeruatæ, ſunt numero 31.

ARTICVLVS XVI.

Quænam ſint excommunicationes, partim Papæ, partim vero Epiſcopis reſeruata?

DE hac etiam difficultate latiſſime egimus in dicta præcedenti Quæſt. Art. 6. Concluſ. 1. ſed vt hic etiam aliquid dicatur, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

EXCOMMVNICATIONES, partim Papę, partim verò Epiſcopis reſeruatæ, ſunt tres, aut quinque,

Excommunicationes partim Papæ, partim Epiſcopis reſeruatæ,

Digitized by Google

ſunt tres,& ſecũdum aliquos quinque.

quinque, ſecundum aliquos. Hæc Concluſio habetur expreſſa loco citato, vbi & ad vnguem ponuntur, & referuntur excommunicationes prædictæ, & aliqua ipſarum declaratio. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XVII.

Quænam ſint excommunicationes iuris communis, nulli reſeruatæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Excommunicationes iuris communis, nemini reſeruatæ, ſunt num.67.

EXCOMMVNICATIONES iuris communis, nemini reſeruatæ, ſunt nu.67. Hæc Cõcluſio eſt expreſſa D. Nauarr. in ſuo Man.c.27. vbi ipſas enumerat, exponit, atque declarat doctiſſime, à nu.124. vſque ad 151. excluſiue, quas cum facile eſſet in præſentiarum referre, ſciens, & prudens breuitatis gratia prætermitto, cum non ſit in votis aliorum membranas, vt dicitur hinc inde transcribere, & quia communiter excõmunicationes prędictæ, tam quæ Papæ ſunt reſeruatæ, quam aliæ, ponuntur & referuntur à Summiſtis in hac materia de excommunicatione. Qua de re & ſpecialiter videndus eſt Sylueſt. *verbo, excommunicatio, 6. 7. 8. & 9.* per plures numeros, Sot. & Nauarr. vbi ſupra, & Suar. 5. tomo, diſp. 21. 22. & 23. per plures ſectiones, & Sayrus lib. 3. iut Theſauri, per totum, vbi ad hoc propoſitũ dicuntur omnia quæ deſiderari poſſunt. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiãt.

ARTICVLVS XVIII.

Quænam ſint in iure Canonico excommunicationes, in quas Religioſi incidunt ipſo facto?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Multæ reperiũtur in Iure Canonico excommunicationes, ipſo facto latæ contra Religioſos, & ſpecialiter Mendicantes.

MVLTÆ in Iure Canonico, reperiuntur excommunicationis ſententiæ, ſpecialiter latæ, pro Fratribus Mendicantibus, quas incurrunt ipſo facto. Hæc Concluſio non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo & referendo ipſas, quod fiet per ordinem.

Contra exeuntes à clauſtris ad audiendas leges, vel Phyſicam.

Atque in primis Honorius III. protulit excommunicationis ſententiam in Religioſos, de Clauſtris ad audiendum leges, vel phyſicã exeuntes, & infra duos menſes ad clauſtrũ non redeũtes. Quam ſententiam, vel pęnam voluit ipſo facto incurrere, ac diſtricte præcepit, tam à Diœceſanis & Capitulis ipſorum, quam à cæteris Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi ſtudent, vt tales excommunicati publice nuncientur. Habetur *in cap. ſuper ſpecula. extra ne Clerici, vel Monachi.*

Contra dimittentes habitum, & accedentes ad ſtudia ſine Superiorum licentia.

Bonifacius VIII. vt periculoſa Religioſis vagãdi materia ſubtrahatur, diſtrictius inhibuit, ne de cætero aliquis, quamcumque Religionem tacite, vel expreſſe profeſſus, in ſcholis vel alibi, temere habitum Religionis ſuæ dimittat, nec accedat ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato, cum conſilio ſui Conuẽtus, vel maioris partis eiuſdem, ſibi eundi ad ſtudium licentia primitus ſit conceſſa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis ſententiam voluit incurrere ipſo facto, Doctores quoque, ſiue Magiſtros, qui Religioſos habitu ſuo dimiſſo, leges, vel phyſicam audientes, ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere, ſimiliter eo ipſo ſunt ſententiæ vinculo innodati. Habetur *in c. vt periculoſa, ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.*

Contra vſurpantes decimas.

Clemens V. in Concilio Viennenſi, protulit ſententiam excommunicationis, contra Religioſos ſimplices, ſeu ſubditos, non habentes aliquam adminiſtrationem, vel beneficium, qui decimas Eccleſiis debitas, vſurpare præſumunt, niſi poſt requiſitionẽ deſiſtant à præmiſſis infra menſem, & damnificatis Eccleſiis emendam infra duos menſes faciãt. Habetur *in Clem. Religioſi, de decimis, et primit.*

Contra inducẽtes ad vouendum, vel iurandum, vt in eorum Eccleſiis eligant ſepulturas.

Idem Clemens, temerarios violatores illius conſtitutionis, quæ Religioſis & Clericis ſecularibus prohibet, ne aliquos ad vouendum, vel fide interpoſita, ſeu aliàs promittendum, inducant vt ſepulturas apud eorum Eccleſias eligant, vel iam electam, vlterius non mutent, ſententiam excommunicationis (pœna in dicta conſtitutione contenta, in ſuo perdurante robore) incurrere voluit ipſo facto, ab alio quàm à Sede Apoſtolica, præterquam in mortis articulo, nullatenus abſoluendos, nullis priuilegiis, aut ſtatutis, cuiuſcumque tenoris exiſtant, in contrarium ſuper his valituris. Habetur *in Clem. cupientes, de pœnis.* Hæc conſtitutio de qua hic fit mentio, eſt etiam Bonifacij VIII. & habetur *in cap. animarum periculis, de ſepult. lib. 6.*

Contra accedẽtes ad Curias, ſine ſuorum Prælatorum licentia.

Idem Clemens prohibuit, ne Monachi, aut Regulares Canonici, adminiſtrationem aliquam non habentes, ad Curias Principum, abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferant, quod ſi vt damnum aliquod inferãt ſuis Prælatis, aut Monaſterio ſe conferre præſumpſerint, excommunicationis ſententiam, eos incurrere voluit ipſo facto. Habetur *in Clemẽt. ne in agro, de ſtatu Monachorũ.*

Contra arma tenentes intra ſepta Monaſterij, ſine ſuorũ Prælatorum licentia.

Idem Clemẽs, Monachos intra ſepta Monaſterij, ſine licentia Abbatum ſuorum arma tenentes, excommunicationis ſententiæ ipſo facto, decreuit ſubiacere. Habetur *in Clem. ne in agro, §. præfacti, de ſtatu Monachor.*

Contra adminiſtrantes ſacramenta Euchariſtiæ, Extremæ Vnctionis, & Matrimonij, ſine licentia Parochorum.

Idem Clemens ſtatuit, quod Religioſi, qui Clericis, aut laicis, ſacramentum Extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrare, vel Matrimonium ſolemnizare, non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia, aut quemquam excommunicatum à Canone, præterquam in caſibus à iure expreſſis, vel per priuilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem, vel a ſententiis per ſtatuta Prouincialia, aut Synodalia promulgatis, ſeu ſi à culpa & pœna abſoluere quemcumque præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto, à Sede Apoſtolica dumtaxat abſoluendi. Habetur *in Clement. Religioſi, de priuil.*

Contra retrahentes à decimarum ſolutionibus, in concionibus, ſeu alibi.

Idem Clemẽs, Religioſos, qui aliquos, vt audientes, à decimarũ Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumunt, excommunicationis ſubiacere ſententiæ decreuit ipſo facto. Hĩ *in Clem. cupientes, de pœnis.*

Contra confitentes, vt decimæ nõ ſoluantur, vel non ſit percipientes in confeſſionibus ſuis per ...ribus.

Idem Clemẽs ſtatuit, quod Religioſi, qui ſcienter poſtpoſuerint confitentibus, conſcientiam facere, de ſoluendis decimis Eccleſiis debitis, ab officio prædicationis tamdiu maneant ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſis (ſi hoc ipſum eis dicendi commode facultatem habuerint) cõſcientiam fecerint, excommunicationis incurſuri ſententiam ipſo facto, ſi prædicare præſumpſerint, prædicta negligentia, vt præmittitur, non purgata. Ad Religioſos tamen Monaſteriorũ, vel Eccleſiarum decimas percipientes, noluit hoc extendi. Habetur *in dicta Clement. cupientes, de pœnis.*

Contra non ſeruantes interdicta & ceſſationes à diuinis.

Idem Clemens circa interdictorũ obſeruantiam generalium, auctoritate Sedis Apoſt. aut locorum Ordinariorũ potitorũ, diſtricte præcipiendo mandauit, quatenus Religioſi quicumque, tam exempti quam non exempti, cuiuſcumque Ordinis & conditio-

conditionis exiſtant, cum primum Cathedralem, vel matrice, ſeu parochialem loci Eccleſiam illa viderint, aut ſciuerint obſeruare, non obſtantibus quibuſcumque appellationibus, ante etiã ad eamdem Sedem, vel alium, ſeu alios interiectis, & aliis obiectionibus quibuſcumque abſque dolo & fraude cum moderatione, *cap. alma Mater*, inuiolabiliter ea obſeruent: alioquin, non ſeruantes, excommunicationis ſententię voluit ſubiacere; quod etiam in interdictis, & in ceſſationibus à diuinis, indictis per Prouincialium Conciliorum ſtatuta, vel ipſorum auctoritate voluit obſeruari. In ceſſationibus verò generalibus à diuinis, Ciuitatum, Terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex conſuetudine, vel aliàs Capitula, Collegia, vel Conuentus ſecularium, aut Regularium Eccleſiarum ſibi vendicant, idem voluit intelligi. Habetur *in Clement. ex ſequentibus, de ſentent. excommunic.*

Contra Mendicantes tranſeuntes ad Ordines Monachales, Carthuſia excepta.

Martinus V. ſtatuit, vt nullus ex profeſſoribus, alicuius ex Ordinibus Mendicantium, quorumcumque, in aliquem Monaſticum Ordinem, tam S. Benedicti, quam Ciſtercienſis, Camaldulenſis, Vallis Vmbroſæ, Canonicorum Regularium, S. Auguſtini, vel aliorum Monaſticorum Ordinum (Carthuſienſium dumtaxat excepto) poſſit, aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti, virtute alicuius indulti, abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, ſub excommunicatione latæ ſententiæ pęna incurrẽda, Papæ reſeruata, quam tam recipientes, quam recepti ipſo facto incurrant, & ſecus facta, non teneant ipſo iure. Habetur in Extrauag. quæ incipit, *Viam ambitioſæ*.

Contra alienantes res Eccleſiaſt. bona, vel recipientes ea.

Paulus II. protulit ſententiam excommunicationis, in eos, qui bona Eccleſiaſtica quæcumque alienãt, vel pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, faciunt, etiam in illos, qui ipſa alienata recipiunt, ipſaſq. alienationes nullius voluit eſſe momenti. Habetur *in Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis*.

Contra Fratres & Sorores Tertiarias matrimonium cõtrahentes poſt profeſſionem emiſſam.

Sixtus IV. ſtatuit, quod excommunicationem incurrant ipſo facto, Fratres & Sorores Tertij Ordinis, qui collegialiter viuentes, poſt factam profeſſionem & emiſſionem trium votorum eſſentialium, ſolemniter in manibus ſui Miniſtri, vel Miniſtræ, matrimonium contrahunt, ſeu ante contractum conſumant, aut Religionem ipſam dimittũt, ad ſecularem vitam euntes, & tale matrimonium eſt nullum, nec poſſunt abſolui, niſi habitu reaſſumpto, ſuam profeſſionem collegialiter viuentes obſeruent, & à ſuis Superioribus abſolui meruerint. Habetur in Extrauag. quæ incipit, *Ad Chriſti Vicarij præſidentis*.

Contra admittentes Tertiarios, vel Tertiarias ad communicationem priuilegiorum, niſi geſtauerint habitum & profeſſionem emiſerint.

Idem Sixtus ſtatuit, quod excommunicationem incurrant, Fratres Minores, & Prædicatores, recipientes, ſiue admittentes, ad priuilegia, & immunitates Ordinum ſuorum, quoſcumque laicos vtriuſque ſexus, prætextu Tertij Ordinis, ſeu alterius modi, niſi geſtauerint habitum, prædicti Tertij Ordinis ſolitum, & profeſſionem emiſerint ſolitam, & in aliqua domo, ſeu Congregatione, dictorum Fratrum, vel Sororum, vitam duxerint in communi, non obſtantibus quibuſcumque litteris Apoſtolicis, habetur in Bulla, quæ incipit, *Deteſtanda nullorum ambitio*. Supradictæ omnes excommunicationes referuntur à Collectore priuilegiorum, in Compendio, *verbo, excommunicatio, in fine*, quarum explicatio & declaratio inuenietur apud Nauarr. in ſuo Manua. cap. 27. inter explicationem aliarum excommunicationum, quæ ſunt de iure communi, aut Papæ, ſummoq. Pontifici reſeruatæ, extra Bullam Cęnæ Domini, à num. 75. vſque ad 151. excluſiue, quærantur ibidem.

Secunda Concluſio.

De aliis excommunicationibus latis contra Religioſos, in Cõcil. Trid. & in ſq. Summor. Pontificum conſtitutionibus.

Præter excommunicationes ſupradictas, contentas in iure Canonico, atque communi, ipſo facto contra Religioſos, ſunt & aliæ appoſitæ in Concil. Trident. & in aliquibus Extrauagantibus, atque Conſtitutionibus Pontificalibus impreſſis, ac fide dignis, & ſunt eæ, quæ ſequuntur.

Contra recipiẽtes aliquid a Nouitiis, dum ſunt in probatione.

In primis excommunicantur in Concil. Triden. Religioſi & Religioſæ, qui recipiũt aliquid à Nouitiis, dum ſunt in probatione, vel à parentibus propinquis, & curatoribus ſuis, excepto victu, atque veſtitu. Habetur in ſupradicto Concilio, *ſeſſ. 25. de regul. cap. 16.*

Contra introducẽtes mulieres in Monaſt. virorum.

Item Pius V. & Gregor. XIII. appoſuerunt excommunicationem ipſo facto, ac ſummo Pontifici reſeruatam, contra Prælatos & Religioſos introducentes & admittentes mulieres in Monaſteria virorum, prout continetur in proprijs Extrauag. quarum prima quæ eſt Pij V. incipit *Regularium perſonarum*, altera vero quæ eſt Gregor. XIII. incipit, *Vbi gratia & indulta*.

Contra introducentes, vel admittentes viros in Monaſt. Monialium.

Item ſupradictus Gregorius XIII. appoſuit excommunicationis ſententiam, contra Prælatos & Prælatas, Religioſos & Religioſas introducentes, & admittentes viros, aut mulieres intra Monaſteria Monialium quarumcumque, prout continetur in ſua Bulla, quæ incipit, *Vbi gratia, & indulta*.

Contra Moniales exeuntes à ſuis Monaſter. niſi in tribus caſibus exceptis.

Item ſupradictus Pius Quintus appoſuit etiam excommunicationis ſententiam, ipſo facto, contra omnes Abbatiſſas, atque Moniales exeuntes à ſuis Monaſteriis, quacumque de cauſa etiam infirmitatis, *excepta magni incendij, vel ægritudinis, lepræ, vel epidimia*, probatæ litteris Superioris & Epiſcopi, prout conſtat ex ipſius Extrauag. ſiue Motu proprio, qui incipit, *Decori, & honeſtati*.

Supradictæ excommunicationes, impoſitæ ipſo facto, contra Religioſos explicantur & declarantur in hoc Manuali ſemper à nobis, dum ſeſe obtulit occaſio, libuit tamen, ſic eas breuiter, atque in Compẽdio in præſentiarum apponere, vt præ manibus à Religioſis omnibus habeantur, faciliuſq. memoriæ commendentur.

ARTICVLVS XIX.

Quinam poſſint à ſupradictis omnibus excommunicationibus abſoluere?

Quę ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ab excommunicatione minori, quilibet Sacerdos iuriſdictionem habens, abſoluendi ab aliis peccatis poteſt abſoluere.

AB excommunicatione minori, quilibet Sacerdos Parochialis, iuriſdictionem habens, abſoluendi a peccatis mortalibus, poteſt abſoluere. Hæc Concluſio iam iterum appoſita eſt ſupra in Art. 4. ſed libuit hic etiam iterum tranſcribere, vt omnia habeantur per ordinem. Tenet illam expreſſe Mag. Soto in 4. Sent. diſt. 22. q. 2. art. 3. 1. concluſ. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 25. & nu. 39. vbi & probat eã, *ex c. nuper, de ſent. excomm.* & idipſum tenet in eodem Manual. cap. 4. num. 1. *& in cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. à nu. 25.*

Secunda Concluſio.

Ab excõmunicatione maiori, lata ab homine, ſiue Iudice, ſolus ipſe poteſt abſoluere, aut Superior, ſiue delegatus.

Ab excommunicatione maiori, lata ab homine, ſiue à Iudice, ipſe ſolus poteſt abſoluere, aut ſucceſſor Superior, ſiue delegatus. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Magiſt. Soto loco ſupracitato, cõcluſ. 2. & Nauar. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 40. & probat eam *ex cap. paſtoralis, §. præterea, de offi. delegati*,

legati, poteſtq. aliis multis iuribus cõprobari, quæ & breuitatis gratia omitto, cum ad eamdem probandam, ſuperq. ſatis ſit, commune ac vulgare dictum, nempe, *quod cuius eſt ligare, eiuſdem etiam eſt abſoluere*, quod intelligendum eſt de poteſtate ordinaria, nam aliàs bene poteſt aliqua excommunicationis ſententia, lata eſſe à iudice inferiori, & nihilominus, quod ipſius abſolutio ſit Papæ reſeruata, vt eſt illa de incendiariis, quæ habetur *in cap. tua nos, de ſent. excommun.* in qua, vt bene notat Caiet. *verbo, excommunicatio, cap 22.* Summus Pontifex non illic fert excommunicationis ſententiam, in incendiarios, ſed inquit quod ſi fuerint per Eccleſiæ ſententiam, nempe ab Epiſcopo, ſeu ab alio, ad id auctoritatem habente, excommunicati & publicati, non poſſunt ab eiſdem abſolui, poſt denunciationem, ſed debẽt remitti ad Sedem Apoſtolicam pro beneficio abſolutionis, vt iuſtã illi cautionem præſtent, ſicuti & Clericorum percuſſores. Præterea delegatus Papæ, qui excommunicare poteſt intra vnum annum, poſt ſententiam diffinitiuam, eoque tranſacto, ab eadem non poteſt abſoluere, *iuxta cap. quærenti, de officio delegati*, vbi hoc tenet ſingulariter Panorm. qui & dicit id etiam eſſe intelligendum, de quolibet alio delegato, facultatem tantum habente exequendi ſuam ſententiam. Item & iudex excommunicans, qui poſtea excommunicatur & ipſe, excommunicatione maiori, abſoluere non poteſt à ſua priori excommunicatione, ſi eſt denunciatus, *per cap. audimus, 24. q. 1.* Item & excommunicatio, quæ pronunciata eſt ab inferiori, ſed poſt modum confirmata eſt à Papa, ex certa ſcientia, abſolui non poteſt ab eo, qui eam tulit, ſecundum Ioann. Andream communiter receptum *in cap ex frequentibus, de inſtit.* Videatur hac de re Nauar. & Soto vbi ſupra. Solummodo aduerto, quod ſi excommunicatio lata fuerit, ab homine generaliter, ab ipſa abſoluere poteſt, etiam quicumque poteſt ab excõmunicatione lata à Iure, de qua ſtatim dicemus, vt late probat ſupradictus Nau. vbi ſupra, num. 44. citando ad id plures DD. *in cap. graue, de præbendis*, vbi etiam ipſe hoc expreſſe tenet.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Ab excõmunicatione maiori lata à iure, & nulli reſeruata, quilibet Prælatus abſoluere põt ſibi ſubditum.

Ab excõmunicatione maiori lata à iure, & nulli reſeruata, abſoluere poteſt proprius Prælatus ſibi ſubditum, cuiuſcumque generis illa ſit, ſiue ſit lata, & appoſita per Concilium, aut ſpecialiter per quemcumque ſummum Pontificem. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Mag. Soto vbi ſupra concl. 3. & Nauar. etiam vbi ſupra, num. 39. & probat eam *ex cap. nuper, de ſent. excomm.* & inquit, quod per proprium Prælatum intelligitur, non ſolum Papa, aut Epiſcopus, & Capitulum Sede vacante, verũ etiam quilibet alius Prælatus exemptus, Eccleſiæ cuiuſcumque Regularis ſiue ſecularis, ex his qui habere dicuntur iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, ſecundum Gloſſam communiter receptam, *in Clem. 1. de reb. Eccl. non alien.* & etiam quilibet alius Prælatus non exemptus, iuriſdictionẽ habens in foro exteriori, & etiam Parochus, atque Sacerdos ſimplex, qui poteſt abſoluere à peccatis mortalibus. Quã dicit eſſe cõmunem ſententiam Innoc. & Hoſt. *in d. c. nuper*, & omnium Theologorum in 4. d. 18. atque etiam Summiſtarũ, quos late citat Syueſt. *ver. excommunicatio, 1. notab. 2.* Et probat prædictam Concluſ. Soto ratione manifeſta, nã excommunicatio eſt cenſura, quæ à Iure imponitur ratione peccati, atque ratione illius incurritur: ergo quantum eſt ex ratione & natura ipſius excõmunicationis, quicumque auctoritatem & iuriſdictionem habet, abſoluendi ab illo peccato, habet etiam illam, abſoluendi ab illa excommunicatione, ſalutari pœnitentia impoſita, cum vt ſupponitur, nulli ſit reſeruata, nam iure diuino, nihil eſt reſeruatum, niſi reſeruetur de nouo, nempe à Papa, ſeu Epiſcopo, aut alio Prælato. Et confirmatur, nam ſi excommunicatio quælibet, propterea quod lata eſt à iure, Concilio, ſiue Papa, eidem ſtatim eſſet reſeruata, non opus eſſet, vt ipſi in quibuſdã excommunicationibus dicerent, atque exprimerent, quarum abſolutiones nobis reſeruamus, ſeu quod pro beneficio abſolutionis, ad Sedem Apoſtolicam recurratur: cum igitur per huiuſmodi clauſulas, ſummus Pontifex excommunicationes, aliquas, reſeruare ſibi conſueſcat, ſignum igitur eſt, quod vbi id non facit, iure diuino, atque humano ordinario, excommunicationis cuiuſcumque latæ à iure, abſque reſeruatione, abſolutio ad proprium Prælatum pertineat: proprij autem Prælati nomine, intelligendi ſunt omnes ſupradicti.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Ab excõmunicatione, Papæ, ſiue Epiſcopis, vel Prælatis Regularibus reſeruatis ipſi dũtaxat poſſunt abſoluere, non verò alij, niſi ex priuilegio, aut particulari, ſiue ſpeciali commiſſione.

Ab excommunicationibus Papæ, ſeu Epiſcopis, aut Prælatis Regularibus ſpecialiter reſeruatis, ipſi dumtaxat poſſunt abſoluere, non verò alij, niſi ex priuilegio, aut ex ſpeciali, aut particulari commiſſione. Hæc Concl. compertiſſima eſt apud omnes, & in excommunicationibus Bullæ Cœnæ Domini, in fine, appoſita eſt ſpecialis pœna, contra abſoluẽtes à cẽſuris, atque excõmunicationibus ibidem appoſitis, id quod & fieri conſueuit in aliis excommunicationibus. Sed quamuis hoc nõ fiat, eiuſmodi excõmunicationis reſeruatæ abſolutio, ſine auctoritate & facultate facta, nõ tenet, nam erit ſicut ſententia lata à non ſuo iudice, quæ nulla eſt. Certumq. eſt in iure, quod ſi excommunicatio eſt reſeruata, ſecluſo priuilegio, is, cui reſeruatur, ab eadem debet abſoluere, non verò alius omnino. De quibus omnibus ad hanc materiam ſpectãtibus, videatur Suar. 5. tom. diſp. 7. ſect. 2. cum ſeqq. agẽdo de cenſuris in communi, & diſp. 19. agẽdo de excõmunicatione. Sayrus lib. 2. ſui Theſauri, cap. 19. 20. & 21.

Quinta Concluſio.

Multa erãt olim priuil. ad abſoluendum ab excommunicationibus, etiam Papæ & Epiſcopis reſeruatis, ſed iam hæc reuocata & moderata ſunt per Clem. VIII.

Multa erant olim ſpecialia priuilegia, quibus Religioſi, & Regulares, & maxime Mendicantes, & quicumque priuilegium habentes excõmunicationis, abſoluere poterant, non ſolum alios Fratres, ſibiq. ſubditos, verũ etiam & ſeculares quoſcumque, ab excommunicationibus ſummo Pontifici, & Epiſcopis reſeruatis, ſed iam hæc reuocata, & moderata ſunt per Clem. VIII. Circa hãc Concl. nihil de nouo dicendum occurrit, nam de ea & iis quæ ad eiuſdem materiam ſpectant, longiſſimum fecimus ſermonem ſup. q. 7. art. 2. 3. & 4. agendo de auctoritate, & poteſtate Generalis Miniſtri, ad abſoluendum ſibi ſubditos ab hæreſis occulto crimine, & q. 9. art. 10. agendo etiam de auctoritate & poteſtate ipſius, ad abſoluendũ eoſdẽ à caſibus ſpecialiter ſummo Pont. reſeruatis, etiam cõtentis in Bulla Cœnæ Domini, niſi vt prædictum eſt, fuiſſent hæc poſtmodũ per Clem. VIII. reuocata & moderata, atque ab interdicto & ceſſatione à diuinis, & q. 33. art. 7. agendo in cõmuni de auctoritate Prælatorũ, ad abſoluendũ ſibi ſubditos, à quibuſcumque peccatis, excõmunicationibus, pœnis, atque cẽſuris, & in præced. Tom. Quæſt. 46. per plures Art. latiſſime egimus, de eiuſmodi priuilegiis, quæ prædicti Regulares & Religioſi, habebant olim ad abſoluendũ ſeculares quoſcũque, ab omnibus caſibus, excõmunicationibus, & cẽſuris ſũmo Põtifici, atq; Epiſcopis reſeruatis, vbi poterunt ſupradicta oĩa latiſſime videri. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiãt.

A R-

Digitized by Google

ARTICVLVS XX.

Quanam ſint obſeruanda neceſſario, in abſolutione ab excommunicatione maiori, facta virtute priuilegiorum, ſeu aliter?

Huic Articulo reſpondatur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si excommunicatio fuerit lata ab homine, & qui excommunicat, non eſt Sacerdos, non poteſt ipſe excommunicatû ſacramentaliter abſoluere, bene tamen extra ſacramentaliter, etiâ in foro côſcientiæ, nec dum in exteriori.

SI excommunicatio fuerit lata ab homine, & qui excommunicat, non eſt Sacerdos, nô poteſt ipſe excommunicatum ſacramentaliter abſoluere, bene tameo extra ſacramentaliter, etiam in foro conſcientiæ, & nec ſolû in foro exteriori. Hâc Côcl. tenet expreſſe Nau. in ſuo Man. c. 27. num. 41. cuius quidem prima pars, de ſe eſt clara & manifeſta, certiſſimû etenim eſt, quod qui nô eſt ſacro Sacerdotali ordine inſignitus, nec proinde claues habet Eccleſiæ, neque facultatê ligandi, atque abſoluêdi in Pœnitêtiæ ſacramêto, neminê poteſt ſacramentaliter abſoluere. Sed ſecunda pars, nêpe, quod extra ſacramentû poſſit Prælatus, ſiue Iudex, qui non eſt Sacerdos, à ſe excommunicatû abſoluere, etiam in foro conſcientiæ, & non ſolum in foro exteriori, quamuis ſola tonſura primâ ſit initiatus, probatur à præd. Nau. ex auctoritate atque ſentêtia D. Tho. in 4. Sent. d. 18. art. 4. & S. Antonin. 3. p. tit. 24. c. 77. & ex Summa Tabien. *verbo, abſolutio ab excommunicatione*, & dicit, quod contrariû tenentes, intelligendi atque interpretandi ſunt, de abſolutione excommunicationis, coniuncta cû peccatorû abſolutione, nam de abſolutione ab excommunicatione ſola, etiamſi Iudex non ſit plus quam prima tonſura initiatus, abſoluere (inquit) poteſt, etiam quoad conſcientiæ forum. Addit tamen fore commodius, vt idipſum alicui committat presbytero, quamuis vt ibidem dicit, non hoc etiam aliquo inconueniêti vacet, nam multi ignorantes, quærere omittunt à ſuis Parochis abſolutionem, exiſtimantes remiſſionem præfatam iudicis fuiſſe vere abſolutionem. Et præterea, quia pauci ſunt, qui probare poſſint ſuam abſolutionem, ab excommunicatione factam à Parocho, per prædictam commiſſionem, cum ille excommunicatum abſoluat ſecreto, ac ſine Notario & teſtibus. Ad quæ vitanda inconuenientia, tradit ibidem, prædictus Nau. ſeruâdam regulam, atque abſolutionis formam, vt conſtare, iure poſſit poſt modum, de abſolutione prædicta in foro exteriori.

Secunda Concluſio.

Qui iuriſdictionem habet delegatam à Principe, vel ratione alicuius priuilegij perpetui, ſeu officij, aut ſua dignitatis ad abſoluendum, bene ipſam delegare poteſt.

Quicumque poſſunt ab excommunicatione abſoluere, virtute ſubdelegatæ iuriſdictionis à Principe, aut conceſſæ, in priuilegiû perpetuum, ratione alicuius dignitatis, ſeu officij, aut alterius cuiuſcumque ordinariæ poteſtatis, bene poſſunt hoc ipſum aliis cômittere, atque ſubdelegare. Hâc etiam Côcluſ. tenet expreſſe ſuprad. Nau. vbi ſup. nu. 41. & probat eam ex Gl. communiter recepta, *in cap. fin. de off. Ord.* quæ conciliat dictum capitulum, *cum c. fin. § fin de offi. deleg.* dicens illud procedere, in illis quibus ſolummodo, ſimplex miniſterium abſolutionis conceditur, ſine alia quacumque iuriſdictione, ſecus tamen eſt in propoſito. Vnde reſolutiue dicit prædictus Nau. quod ſimplex miniſteriû, abſoluendi ab excommunicatione, poteſt delegari, etiam à delegato Ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint ipſi delegara ſuas iuriſdictiones, quarum ratione id ipſum illis competit, neque etiam aliquem articulum iuriſdictionalem *per cap. ſuper quibus, §. quem vero, cum ſeqq. de offic. deleg.* vbi hoc omnes tenent communiter DD.

Tertia Concluſio.

Excommunicatus à iure, vel ab homine, qui ob morbum grauem, ſeu ob aliud iuſtum impedimentû, ſine auctoritate abſoluitur, ceſſante eiuſmodi impedimento, tenetur ſe Prælato ſtatim præſentare.

Excômunicati à iure, vel ab homine, qui ob grauem morbum, ſeu ob aliud iuſtum impedimêtum faciût ſe abſoluere, ab eo qui ſine illo nequaquam poſſet, quam citius commode poterunt, ac ceſſante impedimento prædicto, tenentur ſe præſentare coram eis, qui iura ipſos poterant abſoluere, alioquin recident in eandem excommunicationem. Hæc Concluſ. habetur expreſſa *in cap. eos, de ſent. excomm. lib. 6.* & de ea vidêdus eſt Nau. vbi ſupra, num. 46. vbi dicit, idipſum eſſe intelligendum de illis, quos abſoluunt Legati Sedis Apoſtolicæ, cum onere ſe præſentandi ſuis Ordinariis, aut quibuſlibet aliis, ad ſuſcipiendam pœnitentiam, ſeu debite ſatisfaciendum ei, quem iniuria aliqua affecerunt. Sed non (inquit) tenentur regulariter ſe præſentare perſonaliter, ſed ſat eſt ad id mittere procuratorem idoneum, ſecundum Caiet. in Summa, *verbo, excommunicatio, cap. 69.* Ad quem autem ſpectet determinare têpus, intra quod abſolutus ab excommunicatione ſe debeat coram Prælato præſentare, ſaltem quoad forum conſcientiæ: non vacat per temporis anguſtias, in præſentiarû dicere, aut tractare: Caiet. inquit, quod ad ipſum abſolutum, alij verò ad prædictum Prælatum, ego dico, quod horum vtrumque ſuſtineri valet.

Quarta Concluſio.

Omnia iura, quæ dicunt, ſatisfactionem debere procedere abſolutionem intelligenda ſunt, dummodo id cômode fieri poſſit, alias non ſufficit præſtare cautionem.

Omnia iura, atque priuilegia, quæ iubent ante abſolutionem, ſatisfactionê eſſe faciendâ, intelligenda ſunt ea lege, vt excômunicatus congrue, ac commode poſſit ſatisfacere, aliàs enim ſi non poteſt, ſatis erit, quod ipſe præſtet cautionem. Hæc Concl. habetur expreſſa, in Gloſ. penult. *Clem. 1. §. verum, de hæreticis*, vbi & hoc tenent communiter omnes DD. quamuis non deſint, qui aſſerât, ſatiſfactionem realiter procedere debere, quotieſcumque pœnitês abſoluitur virtute alicuius priuilegij, hoc ipſum præcipientis, nec ſufficere, quod ipſe alleget ſe non poſſe realiter ſatisfacere. Sed contrarium tenetur magis cômuniter, & nouiſſime tenêt hâc ſententiam Medin. in ſua Summa, 2. p. §. 12. & Ledeſma in 2. p. ſui quarti, q. 16. art. 1. dub. vlt. & P. F. Emmanuel Rodrig. in explicatione ſuæ Bullæ, §. 9. nu. 52. & 53. & ſuprad. Nau. conſtanter tenet, prædictam cautionê ſufficere in Man. c. 27. nu. 47. dicitq. eam ſuo iudicio ſufficientê eſſe, ſi fiat cû aliquo pignore, aut fideiuſſore, ſi eiuſmodi præſtari poteſt, ſin minus inquit, ſat erit quod præſtet cautionem, ſaltem iuratoriam. ſiquidê ad impoſſibile nemo tenetur, *iuxta l. impoſſibilium, ff. de reg. iuris.* Quinuero addit, quod ille, qui poteſt ſatisfacere, ſed non commode, niſi notabiliter, vilius vendendo bona ſua, ſi eiuſmodi ſatisfactio differri poteſt, abſque aliquo magno damno alieno, non tenetur ad aliud, quam ad dandam prædictam cautionem ſufficientem, de eo quod ſatisfaciet, primo quoque tempore potuerit, quod idem tenet, multiſq. rationibus côprobat in dicto Man. cap. 17. nu. 56. & 57.

Quomodo cautio ſit præſtâda ante abſolutionem.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum abſolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciata, ſeu aliorum priuilegiorum, extra ſacramentum fieri poſſit?

ET ratio dubitâdi eſt, quia cômuniter in prædicta Bulla, aliiſq. priuilegiis apponi ſolet clauſula, *vt abſolutio fiat in foro conſcientia tantû*, ſeu aliter dicêdo *quod fiat auditis eorû côfeſſionibus*, propter quæ dicût quidâ DD. qd Prelati, neque Côfeſſores

ſores per dictam Bullã, ſeu aliqua alia priuilegia, nua quempiam poſſunt abſoluere extra ſacramentum, ab aliqua excommunicatione. Hanc ſentẽtiam & opinionem tenet Nauarr. in Man. cap. 26. nu. 31. & Corduba in Summa, quæſt. 19. & Suar. 5. tom. diſput. 7. ſect. 5. num. 35. cum ſeqq. Sed contraria ſententia eſt verior, atque tenenda, de qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Abſolutio ab excommunicatione, per Bullam Cruciatæ, ſiue per priuilegia, extra ſacramentũ fieri poteſt.

ABSOLVTIO ab excõmunicatione, per Bullam Cruciatæ, ſiue per alia priuilegia, extra ſacramentũ fieri poteſt. Hãc Concluſ. tenet expreſſe Enriq. lib. 3. de indulgentiis, c. 3. littera, R, & eã dicit, tenuiſſe olim grauiſſimos, atque doctiſſimos Patres Dominicanæ Familiæ, Victoriam, Peñam, atque Medinam, & inſuper quod quidam Commiſſarius generalis Bullæ Cruciatæ, conſultus ea de re, hoc ipſum explicauit, & declarauit, circa illa verba in eadem contenta, *in foro conſcientiæ tantum*. Quæ quidem verba non obſtant, neque ex eis inferre licet, noſtræ Concluſ. contrarium, etenim ſi ſummus Põt. per dicta verba vellet, quod in foro ſacramentali tantum, atque in ſacramento ſolum Pœnitentiæ, prædicta fieret excommunicationis abſolutio, non contentus dicere *in foro conſcientiæ tantum*, adderet, atque diceret *& pœnitentiali*: quo quidem dicendi modo, vſus eſt olim Pius V. in quodam Iubileo ab ipſo cõceſſo, anno Domini 1568. 5. Kalen. Nouemb. Pontificatus ſui anno 3. vbi poſtquam conceſſit Confeſſoribus approbatis ab Ordinariis, auctoritatem abſoluendi, per dictum Iubileum à quacunque cenſura, appoſuit ſequentem clauſulã, *declarantes inſuper tam præſentes, quã alias quaſcumque ſuper conceſſione ſimilium, vel diſſimilium indulgentiarum, a nobis & prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, vel in futurum quomodolibet emanaturas litteras, Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earũ effectum in foro conſcientiæ & pœnitentiali conſequendum duntaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint, nullatenus ſuffragari*. Hæc ipſe ad. Pius V.

Nota hoc valde.

Per quæ verba ſatis dedit intelligi, q absolutio facienda tunc, virtute prædicti Iubilei, erat facienda non ſolũ in foro conſcientiæ, verũ etiã & pœnitentiali, hoc eſt, in ſacramento Pœnitentiæ, ſimul cum aliorum peccatorum abſolutione: at dicendo Pontifices, quod per aliquã Bullam, ſiue priuilegia, abſoluatur quiſpiã ab aliqua cẽſura, in foro conſcientiæ tantum, non id inſinuare volunt, ſed ſolummodo, quod dicta abſolutio (ſiue in ſacramento, ſiue extra ſacramentũ facta) ſuffragabitur eidẽ in foro conſcientiæ tantum, nõ autem in foro exteriori, niſi fiat prius parti ſatisfactio, itaque non ſignificant eiuſmodi verba, quod abſolutio præſtari debeat, in foro ſacramentali tantũ, & hoc eſt tenendum vniuerſaliter, quotieſcumque in aliqua Bulla, ſiue priuilegio, apponuntur eiuſmodi verba: Neque etiam dictis obſtat, quod in eiſdem apponantur illa alia verba, quæ apponi etiam conſueuerunt, *auditis eorum Confeſſionibus*, ex quibus colligi videtur, quod fieri non poteſt abſolutio virtute eorum, niſi prius pœnitentes peccata ſua confiteantur, ſimulq. abſoluantur à peccatis, & à cenſuris, nã ibidem ſummi Pontifices, nihil tale intẽdunt dicere, ſed ſolum facultatẽ concedere, vt Confeſſores poſſint abſoluere pœnitentes, & à peccatis, & à cenſuris. Sed intelligendum idem eſt reſpectiue, & ſecundum terminus iuridicus, ac diſpoſitionẽ iuris, ita vt abſolutio à peccatis fiat in ſacramento Pœnitentiæ, vt iura diſponunt, abſolutio verò à cenſuris fiat, etiam extra prædictum ſacramentum, ſi placuerit, aut libuerit, & in hoc conueniunt fere communiter omnes Summiſtæ. Armilla, *ver. excommunicatio, §. 20.*

Nota hoc valde.

& Sot. in 4. d. 18. q. .. artic. 5. & Ledeſma 2. p. ſui quarti, q. 19. ar. 9. & alij multi.

Difficultas. Quid ſignificet abſolutio in foro conſcientiæ.

Sed ne iſte intermiſſus videatur locus, libet vlterius inueſtigare; quid importet, veniatq. ſemper intelligendum, per abſolutionem ab excommunicatione, ſeu ab aliis cenſuris in foro conſcientiæ? & ad quid ſic abſoluti, ſolummodo obligentur, obligatiq. remaneant? Cui difficultati breuiter, atque reſolutiue reſpondeo, quod abſoluere quempiam virtute alicuius Bullæ, ſiue priuilegij, in foro conſcientiæ, nihil eſt aliud, quam exercere poteſtatẽ in tali Bulla, ſiue priuilegio conceſſam, in ſalutẽ animæ illius, qui abſoluitur, ita vt abſolutio valeat tãtum coram Deo, non autem coram Eccleſia, vt tradit Couarr. *in c. alma mater; 1. p. §. 1. nu. 6.* Et quãuis prædicta abſolutio fiat in publico, atque vidẽtibus multis, non propterea eſſe deſinit in foro conſcientiæ, cum fiat ſine ſtrepitu & figura iudicij, neque per eam tollatur ius tertij, ſed tantum hunc operatur effectum, quod anima illa, aliàs excõmunicationis & cenſuratũ vinculis alligata, remaneat abſoluta coram Deo. Poteſt nihilominus offenſus, petere à ſic abſoluto, in iudicio ſuum intereſſe, & damnum, quod aliàs fuerit paſſus, nam prædictæ abſolutiones (vt diximus) in foro conſcientiæ tantum factæ, nullo modo tollunt ius tertij. Sed dices qualiter in foro exteriori ſic abſolutus ab excommunicatione ſe debet habere? Reſpondeo, quod ſe debet habere omnino, ac ſi iniuſte in foro exteriori fuiſſet excõmunicatus, de quo latiſſime agit ſuprad. Couar. in d. *c. alma mater, 1. p. §. 9. nu. 7.* & Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 3. & Nau. in Man. c. 27. num. 3. & 38. agendo de excõmunicatione iniuſta, de quo nos etiam diximus ſupra, ſed vt modo etiam aliquid afferamus, dico quod etiam ſi celebret publice, atque cũ ſcãdalo, in foro interiori non remanebit irregularis, ſiquidem iã eſt ab excommunicatione liberatus & abſolutus, nec publicitas facti, & multorũ ſcandalũ, ſunt cauſa iuridica, ratione cuius, eiuſmodi irregularis efficiatur, nam irregularitas non contrahitur, niſi propter cauſas in iure expreſſas. Erit tamen irregularis in foro exteriori, & pro tali reputabitur, atque diiudicabitur, ſtando in iuris rigore, ſecundum tamen æquitatẽ, atque benignitatem, & ſi iudici cõſtet ipſum iam fuiſſe abſolutum, non debet ipſum vt irregularẽ reputare, neque vt talẽ, tractare & condemnare, maxime ſi celebrauit ſine magno ſcandalo, vt tradit Nauar. in ſuo Manual. cap. 27. nu. 43. Ac denique ſicuti excõmunicatio iniuſta, atque inualida, parum plus nihilo operatur, nec nocet, niſi in foro exteriori, quia non adimit cõmunionẽ interiorẽ, nec ſuffragia generalia, quæ Eccleſia & miniſtri ipſius faciunt, ita excommunicatus, & abſolutus in foro conſcientiæ, niſi in foro exteriori non reputatur pro excommunicato, quia non admittitur ſibi communio, quæ ei omnino interdicitur, neque prædictis priuatur ſuffragiis.

Difficultas. Qualiter abſolutus in foro conſcientiæ tantum, ſe debet habere.

In calce etiam huius Art. libuit aduertere, quod aliud eſt priuilegium conceſſum, in foro conſcientiæ tantum, aliud verò in foro pœnitentiæ, ſiue pœnitentiali, nã primũ, quod eſt abſolutio in foro conſcientiæ tantum, fieri poteſt, & à Sacerdotibus & à nõ Sacerdotibus, vt dictũ eſt & ſi fiat à Sacerdotibus, fieri poteſt in ſacramẽto, & extra ſacramẽtum, at verò ſecundũ nempe abſolutio in foro pœnitentiali, fieri non poteſt, niſi à ſolis Sacerdotibus, neque extra ſacramentum; vt late tradit Syluester, *verb. abſolutio, 1. §. 1.* & Nauarr. vbi ſupra, cap. 27. num. 41. quo fit, vt ſi in priuilegio dicatur, quod abſolutio fiat in foro pœnitentiæ, ſiue pœnitentiali, fieri nullo modo poſſit, niſi à Sacerdotibus Confeſſoribus, non verò ab his, qui non ſunt Sacerdotes. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

De differentia quæ verſatur, inter abſolutionem in foro conſcientiæ, & abſolutionem in foro pœnitentiali.

AR-

ARTICVLVS XXII.

Vtrum per aliqua priuilegia abſolui poſſint nominatim à Iudice excommunicati, ſaltim in foro conſcientiæ?

Priuileg. Coll. in comp. verb. abſolutio ord. quoad ſecula, §. 19.

CIRCA hãc difficultatem, ſunt variæ, atque diuerſæ Doctorũ opiniones. Collector Compendij priuilegiorum Mendicantium tenet, quod Confeſſores Mendicãtes virtute ſuorũ priuilegiorum, nõ poſſunt abſoluere, à Iudicibus nominatim excommunicatos, in foro conſcientiæ, multoq. minus in foro exteriori. Cuius opinionis fundamentum eſt, nam aliàs perturbaretur omnis Eccleſiaſticus ordo, & etiam ordo iuris, atque bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, omnino detrimentum pateretur; & præterea, quia (inquit) Mendicantium priuilegia, cum ſint conceſſiones Ordinariis ipſis præiudiciales, atque odioſæ, potius ſunt reſtringendæ, quam ampliandæ, iuxta ea, quæ notantur in iure, *cap. porrò, de priuil. & cap. quæ à Iure, de regul. iuris, lib. 6.* Eamdem opinionem tenet Collector priuilegiorum Societatis Ieſu, *tit. abſolutio ordinaria, quoad ſeculares.*

Sed alij Doctores nouiſſimi, ſequuti Couarruuiam, *in cap. alma Mater, 1. par. §. 11. num. 16.* dicunt, quod virtute ſupradictorum priuilegiorũ, nominatim excommunicati, abſolui poſſunt in foro conſcientiæ, ſatisfacta prius parte, non tamen in foro exteriori, etiã ſatisfacta parte, niſi Iudex excommunicans prius conſentiat. Hanc ſententiam, & opinionẽ etiam tenet Ioannes Gutierrez, in quæſtionibus Canonicis, cap. 5. iuxta finem, ſed non deſunt alij, qui dicant, quod ſatisfacta parte, in vtroque foro abſolui poſſunt; quæ ſententia probabilis eſt, propter auctoritatem maximam ſupradictorum auctorum, & fortiſſimas, quas habet rationes. De qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Probabile eſt, quod nominatim excommunicati, ſatisfacta prius parte per Bullam Cruciatæ, atque per priuilegia abſolui poſſunt in foro interiori, & exteriori. Nota hoc valde.

PROBABILE eſt, & ſi non aliud obſtet (quod neſcio) ſuſtineri poteſt, quod nominatim excõmunicati, per Bullam Cruciatæ, in partibus quibus viget, ſiue per priuilegia, ſatisfacta prius parte poſſunt abſolui, non ſolum in foro conſcientiæ, verum etiam in exteriori. Hanc ſententiam & opinionem, tenent in primis Medina, in ſua Inſtitutione Confeſſorum, 2. p. cap. 12. Ledeſma, 2. par. ſui 4. q. 16. art. 1. dubio vltimo, & Nauarr. lib. 9. Conſiliorum, tit. de ſentent. excommunic. conſil. 47. nu. 4. & 5. & probatur in primis à ſimili, ex præallegato Iubileo, Pij V. conceſſo anno 1568. quintodecimo Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno 3. cuius ſupra fecimus mentionem, art. 10. in concluſione, vbi poſt alia ponuntur ſequentia verba in fine, *niſi ad earum effectum in foro conſcientiæ, & pœnitentiali conſequendum dumtaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo (niſi ſatisfecerint) nullatenus ſuffragari.* Vbi notanda ſunt verba illa, *niſi ſatisfecerint,* ex quibus manifeſte colligitur, voluiſſe prædictum Pium V. quod per dictum Iubileum, excommunicati etiam nominatim (ſi ſatisfeciſſent) in vtroque foro abſolui poſſent. Idemq. videtur dicendum de Bulla Cruciatæ, aliiſq. quibuſcumque priuilegiis. Quod & confirmari poteſt, etiam ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. de reformatione, cap. 12.* vbi mandatur, *quod nominatim excommunicati, ex quo fraudant decimas, vel impediunt, vt ne ſoluantur, donec parti ſatisfaciunt, non abſoluantur,* vbi notanda ſunt verba illa, *donec parti ſatisfaciant,* quibus ſatis innuitur, quod præmiſſa ſatisfactione partis, ſecundum idem Concilium nominatim excommunicati prædicti, bene poſſunt abſolui. Quod vt dixi conſtantiſſime tenet ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, aſſerens, quod virtute Bullæ Cruciatæ (& per conſequens virtute priuilegiorum Apoſtolicorum quorumcumque, idipſum concedentium) ſatisfacta prius parte, Confeſſores, non ſolum in foro interiori, verum etiam in exteriori, pœnitentes poſſunt abſoluere, ab excommunicatione quacumque lata ab homine. Et idem eſſe dicendum, non ſatisfacta realiter prius parte, propter inopiam, vel impotentiam, ſeu ob aliam cauſam, præſtita tamen legitima cautione de ſatisfaciendo, de qua diximus ſupra, in art. 2. concluſ. 4. Videantur quæ hac de re dicuntur, 1. Tom. q. 46. artic. 6. & in alio Tomo, de pœnis delictorum, q. 6. artic. 16. Sed ait prædictus Nauarr. quod vt ipſi excommunicati, non euitentur poſtea per Iudicem, non ſufficit eos habere ſchedulam Confeſſoris, qua dicatur ſe eſſe abſolutos, ſed neceſſarij (inquit) ſunt duo teſtes, quibus probetur pœnitentem parti ſatisfeciſſe, & ab excommunicatione abſolutum fuiſſe, prout notatur in iure, nam non ſufficit Confeſſoris dictum, contra id quod in foro exteriori aduerſus excommunicatum ſic abſolutum poteſt opponi, ſi non adſint alij teſtes, qui de hoc ipſo teſtificentur: ſicut allegando Concilium Tarraconenſe, & Concilium Narbonenſe, cum aliis affirmat Salzedo, in ſua Practica criminali, cap. 109. Vnde vt prædicta Schedula Confeſſoris ab ipſo obſignata, in foro exteriori fidem faciat, neceſſum eſt, vt ipſa tradatur pœnitenti coram Notario, & teſtibus, & quod Notarius ſubſcribat eam rogatus à Confeſſore, ſeu ab alio, coram prædictis teſtibus, vt contentum in ea, in foro exteriori recipiatur, & admittatur. Hæc tradit ſupradictus Nauarr. & Salzedo, vbi ſupra. Et ad argumenta in contrarium, ſiue rationes dubitandi, Reſpondetur, quod non in eo peruertitur, aut perturbatur iuris Eccleſiaſtici ordo, neque Reipublicæ bonum aliquod detrimentum patitur, cum in eo Iudicibus ipſis, ſatisfacta prius parte, aut cautione præſtita (ad ſenſum ſupradictum) nulla prorſus irrogetur iniuria, poſtquam, & ipſi tulerunt excommunicationem prædictam, ad inſtantiam eiuſdem partis, qua ſatisfacta, atque contenta, videntur & ipſi etiam eſſe contenti, & ſatisfacti, de eadem abſolutione legitime aliàs à Confeſſoribus facta. Ex quo patet, quod nullum ſibi infertur præiudicium, ſiue iniuria. Addo, quod quamuis aliquod præiudicium exinde eiſdem inferretur, bene poteſt Papa, cum paruo alterius præiudicio, in fauorem animarum, atque alicuius cauſæ piæ, quæcumque priuilegia concedere, iuxta ea, quæ notantur in iure, *in l. quoties, C. de prec. Imper. offeren.*

Nota hoc valde.

Papa in fauorẽ animarum, & alicuius cauſæ piæ, bene poteſt quæcumque priuilegia cõcedere, cũ aliquo paruo, alicuius tertij præiudicio.

ARTICVLVS. XXIII.

Vtrum nominatim excommunicatus, ad petitionem partis, abſolutuſq. ex conſenſu ipſius, aut concedente ipſa parte prorogationem, vſque ad certum tempus, finito tali tempore, reincidat in prædictam excommunicationem, etiamſi non fuerit à Iudice iterum excommunicatus?

CIRCA hanc difficultatem ſunt variæ, atque diuerſæ Doctorũ Iuris Cõſultorũ opiniones, nam Abbas, *in cap. præterea, de appellat.* quem ſequitur Decius, ibidem, num. 4. & Felinus, *in cap. de cauſis, num. 2. de offic. delegati,* tenent, quod abſoluti ab excommunicatione nominatim, facta ad ſupplicationem alicuius partis, ipſa parte concedente prorogationem, vſque ad certum tempus, eo finito non reincidunt in prædictam excommunicationem, niſi à Iudice iterum fuerint nominatim excommunicati, quod & probare contendunt, multis rationibus. Sed contraria eſt aliorum ſenten-

Digitized by Google

tia & opinio & verior. Pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Nominatim excommunicati, atque abſoluti ex cōſenſu partis, vſque ad certum terminum, eo elapſo, ſtatim reincidunt.

NOMINATIM excommunicati, atque abſoluti, ad inſtantiam & ſupplicationem partis, ipſa parte concedente prorogationem termini, finito tali termino, ſtatim ipſo iure reincidunt in eamdem excommunicationem, etiam ſi Iudex nō eos iterum excommunicet, & etiamſi dicta prorogatio, auctoritate Iudicis fuerit facta. Hanc ſententiam tenet Hoſtienſis, in dicto *cap. præterea, de appellat.* etiam eſt communis Canoniſtarum, atque Legiſtarum, de qua videndus eſt Couarruuias, *in c. quamuis pactum, 1. p. in princ. nu. 5.* Et probatur hac efficaciſſima ratione, nam ſupradicta excommunicatio lata à Iudice nominatim, facta eſt ad inſtantiam, atque ad ſupplicationem partis, & prorogata etiam de cōſenſu ipſius, ad certum vſque terminum: ergo finito tali termino, optime & neque incōgrue colligitur, quod ſit etiam intentio eiuſdem Iudicis, vt ſtatim ac nullo alio præuio incurratur ipſa, & ſic cenſendum eſt de tali excommunicatione, ac ſi reuera ab ipſo Iudice fuiſſet lata atque conceſſa, ipſiq. iterum nominatim excommunicati. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat. Videatur hac de re Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 15.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliquorum priuilegiorum abſolui poſſint manifeſti percuſſores Clericorum?

Nota, quod de Iure communi Clericorū, ſeu Monachorū, violenta percuſſio Sum. Pont. eſt reſeruata.

HÆC difficultas nō magna eſt, apponitur tamen, vt incidenter dicantur, alia quæ ſunt maxima animaduerſione digna. Pro cuius pleniori intelligentia ſuppono, quod percuſſio Clericorum, vna eſt de excommunicationibus Papæ, ac Summo Pontifici reſeruatis, quæ habetur *in cap. ſi quis ſuadente diabolo, 17 q. 4.* vbi ſequētia apponuntur verba, *ſi quis ſuadēte diabolo, huius ſacrilegii reatum incurrit, quod in Clericum vel Monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere (niſi mortis vrgente periculo) donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat.* Quod quidem Capitulum doctiſſime atque latiſſime explicat Nauarr. in ſuo Man. c. 27. vſque ad num. 91. incluſiue, dicēs omnia, quæ ad ipſius explicationem pertinent. Quoſnam comprehendat? quid intelligatur per manus violentas, ſeu quænam percuſſio dicatur violenta? quis Clerici nomine, vel Monachi, ſit intelligēdus, & reliqua, quæ ad hoc propoſitum à quouis deſiderari poſſunt. Sed ſpecialiter, nu. 87. loquit, quod quamuis dicta excōmunicatio, de Iure cōmuni Papæ, ac Sūmo Pontifici ſit reſeruata, in aliquibus tamen caſibus, & propter nōnullas cauſas, ipſius abſolutio etiā de Iure cōmuni cōmittitur Epiſcopis, ad quod propoſitū citat, *c. quoniam, de vita & honeſtate Clericorum*, vbi habetur, *quod Clerici, ſimul in Collegiis commorantes, abſolui poſſunt per Epiſcopum, a percuſſione leui, vel mediocri, non vero enormi.* Similiter & Religioſi, idipſum facere poſſunt, *per cap. Monachi, de ſentent. excōmunic.* facit, *& cap. Canonica*, vbi habetur de vtrique, *quod Monachi, & Canonici Regulares, quocumque modo ſe percuſſerint, non ſunt ad Apoſtolicam Sedem mittendi, ſed ſecundum diſcretionem, & prouidentiam ſui Abbatis, diſciplinæ ſubdantur.* Et additur, *quod ſi Abbatis diſcretio ad eorum correctionem non ſufficiat, prouidentia eſt Diœceſani Epiſcopi adhibēda, niſi exceſſus difficilis fuerit, & enormis, propter quem merito ad Eccleſiam Romanam ſit habendus recurſus.* Verba ſunt Hon. III. in d. *cap. Canonica*, in quibus ipſe refert ſe ad illud, quod habetur in prædicto *cap. Monachi*, vbi, ſimilia habentur omnino verba. Ex quibus omnibus Iuribus clare colligitur, quid propoſito Articulo, ſecundū ſupradicta Iura, ſit reſpōdēdū & cōformiter ad ea, ſequētē ſtatuo Cōcluſionē.

In aliquibus caſib⁹. Clericorū ſiue Monachorum abſolutio committitur Epiſcopo.

Prima Concluſio.

Si Clerici, aut Monachi percuſſio non ſit enormis, etiā de Iure communi per Epiſcopum, atque Prælatum Ordinarium, abſolui poteſt.

NON ſolum de Iure ſpeciali, virtute Bullæ Cruciatæ, atque aliorū priuilegiorū, manifeſti Clericorum percuſſores, per ſuos Prælatos poſſunt abſolui, verum etiam & de Iure cōmuni, omnes per Epiſcopos & Prælatos ipſos, dūmodo percuſſio ſupradicta non ſit enormis. Hæc Concluſio, tam ſatis conſtat ex ſupradictis, & quia cōſtitutiſſimū eſt in iure, quod Epiſcopi ab excōmunicatione incurſa ob leuē percuſſionē Clerici, ſibi ſubditos abſoluere poſſunt, eademq. eſt omnino ratio, de Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, reſpectu etiam ſuorum ſubditorū. Sed pro ipſis ſpecialiter facit, *cap. Religioſo, de ſentent. excommunic. in 6.* vbi Bonifacius VIII. pro abſolutione Religioſorum à dicta excommunicatione, ſequentia verba ponit, *Religioſus, qui manus violentas in Clericū ſecularem iniycit (ne hoc prætextu materiam habeant euagandi) poterit ab Epiſcopo eo caſu abſolutionis beneficium exhiberi, quo ſecularis Clericus poſſet ſi alium Clericum percuſſiſſet.* Super quæ verba adnotare libet, quod quamuis in dicto Capitulo, expreſſe non fiat mentio, niſi de percuſſione Clerici facta à Religioſo, quo caſu dicit ibi Pontifex, quod ipſius abſolutio fiat ab Epiſcopo, dummodo læſio non ſit enormis, ne hoc prætextu materiā habeant euagandi, idem omnino atque eadē ratione dicendū videtur, de leui percuſſione Religioſorū in inuicē, nempe quod id fieri poſſit per proprium eorumdem Prælatum, cuius iuriſdictio Epiſcopali eſt ſimilis, ſiue æqualis, ne etiam materiam habeant euagādi. Etenim ſi Religioſi in dicto caſu abſolui etiam non poſſent à ſuis propriis Prælatis, magna atque ingentia exinde ſequerētur inconuenientia, atque incommoda, cumq. ob nimiam, atque aſſiduā familiaritatē, & conuerſationem, quam inter ſe ſe communiter habent Religioſi prædicti, vt dicitur plurimum parere ſoleat contemptum, frequentius in dictum peccatum percuſſionis, atque excommunicationem incidunt, & ſæpe ſæpius quinuero ſæpiſſime, oporteret eos extra Monaſterium euagari, vt præſentarentur conſpectui Romani Pontificis, ab eodemq. abſoluerentur, quod quidem non eſſet rationi conſonum, dicendumq. proinde eſt, quod virtute prædicti *cap. Religioſo*, à dicta excommunicatione, de Iure etiam communi, per proprios Prælatos poſſunt abſolui. Sed quamuis hoc ita ſit, vt non in has redigeremur anguſtias, multi iam ſummi Pontifices, ad id ſpecialia priuilegia Religioſis conceſſerunt, quæ habentur in Monumentis noſtri Ordinis, atque in primis habetur priuilegium Innocentij IV. *Quo conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, vt eos, qui ex Fratribus ſuis, pro iniectione manuum in ſeipſos, incurrerint in excommunicationis vinculū, aut in id ante ſuſceptum habitum inciderunt, vel alias ſunt excommunicati, valeant abſoluere, niſi adeo graues & enormes ſint exceſſus, quod merito ſint ad Sedem Apoſtolicam deſtinandi.* Prætereа Clemens IV. (vt pluries dictum eſt, iam ſupra) ad id ampliſſimam fecit conceſſionem, quæ habetur in eiſdem Monumentis, *quia cōceſſit, omnibus Prælatis noſtri Ordinis Minorum, vt generaliter poſſint, abſoluere ſibi ſubditos, a quacumque cenſura, ſiue excommunicatione.* De qua conceſſione videantur ea, quæ dicta ſunt ſupra. quæſt. 7. artic. 2.

Nota hoc valde.

Nota, pro abſolutione Religioſorum manus violentas, iniicientium in inuicē, ſiue in aliquem Clericum.

Mon. Ord. 1. in pr. fol. 104 conc. 219. & habetur in cōpen. ver. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 1.

Mon. Ord. 1. in pr. fol. 57. & 2. p. 140. cōc. 318. & 319. & refertur in comp. vbi ſup. § 7.

Difficultas.

artic.2.3.& 4. & quæſt.9. artic.10. & quæſt.33 artic.7. Solum ſupereſt inueſtigare, an ſupradicta priuilegia proſint, atque deſeruiant, ſolummodo quando prædicti Religioſi, mutuo intra Clauſtrum ſe percuſſerint, an vero etiam quando ſunt extra Clauſtrum? Et ratio dubitandi eſt, nam *in cap. Monachi, de ſentent. excommunicat.* quo conceditur facultas, vt Regulares à ſuis Prælatis, vel ab Epiſcopis poſſint abſolui, tantum habetur, vt id fiat, quando intra Clauſtrum mutuo ſe percuſſerint, & priuilegia explicari debent iuxta terminos Iuris communis. Sed nihilominus certum eſt, id ipſum eſſe intelligendum, atque dicendum, etiam ſi Religioſi prædicti mutuo extra Clauſtrum ſe percuſſerint, nam priuilegia ſupradicta, hac de re nullam prorſus faciunt mentionem, ſed ampliſſimam conceſſionem faciunt, non reſtringendo abſolutionem, vt fiat, quando delinquunt in Clauſtro, aut extra Clauſtrum, & quamuis, in prædicta Decretali habeantur verba ſupradicta, non per id reſtringere, aut limitare voluit ſummus Pontifex, quod ſi Religioſi prædicti, extra Clauſtrum ſe percuſſerint, à Prælatis, ſeu Epiſcopis abſolui non poſſint; ſed dixit id quod crebrius, atque frequentius contingere ſolet, prout aduertit, & notat Panormit. *in cap. cum illorum, de ſentent. excommunic.* allegãs in id aliqua iura, ea quibus colligitur, Prælatos Regulares poſſe abſoluere ſibi ſubditos, etiã extra Clauſtrum ſe mutuo percutientes, quale eſt, *cap. Canonica, eodem titulo.*

[Margin note: ...ſta iura atque priuilegia Religioſi, poſſunt abſolui non ſolũ quãdo ſe percutiunt intra Clauſtrum, verum etiam ſi extra Clauſtrum id fiat.]

[Margin note: Nota hoc valde.]

Aduertendum eſt, quod ſi Superior aliquis ſubditum ſuum percuſſerit, poteſt & ipſe ſecundum ſupradicta priuilegia, abſolui a quolibet ſubdito, in Confeſſorem ſibi electo, & ſi ſubditus, atque Prælatus, ſe mutuo, atque inuicem percuſſerint, & in Conuentu non ſit alius, qui eos poſſit abſoluere, in tali caſu eſt etiam grauiſſimorum Doctorum opinio, quod ſe inuicem poſſunt abſoluere. Licet enim ſecundum Ius commune, excommunicatus excõmunicatione maiori (qualis eſt percuſſor Clerici) nõ poſſet alium ſimili excommunicatione excommunicatum abſoluere, prout habetur in ſacris Canonibus, & maxime *in cap. audiuimus, 24 quæſt. 1.* in caſu tamen prædicto neceſſitatis, vbi non eſt alius Frater, qui prædictos poſſit abſoluere, & eos cogantur ipſi Confeſſorem quærere extra Ordinem, probabiliſſimum eſt, quod ipſi ſe inuicem poſſunt abſoluere, quia neceſſitas nõ habet legem. Hoc tenet ſpecialiter Ioannes Fabianus, *verb. abſolutio, 2. §.6.* probatq; illud a maiori, quia inquit, ſi excommunicatus excommunicatione maiori, in caſu neceſſitatis à peccatis poteſt abſoluere, vt tenet communis opinio, multò ergo melius, atque à fortiori, poterit, & ab excommunicatione. Sed vt fiat liquidum, qualiter eiuſmodi abſolutio ſit facienda, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

[Margin note: Si excommunicatio, propter percuſſionẽ Clerici vel Monachi, eſt ſecreta, abſolutio etiam in ſecreto eſt faciẽda, ſin vero aliter ſeruanda eſt iuris forma.]

Si excommunicatio propter percuſſionem Clerici, ſiue Monachi, eſt occulta atque ſecreta, eiuſdem abſolutio etiam in occulto & ſecreto eſt facienda. & ſine iuris ſolemnitate, ſin vero fuerit publica, ſeruanda eſt forma Iure communi tradita. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & colligitur, *ex cap. à nobis, el ſegundo, de ſentent. excommunic.* atque ex traditis á D. Antonino, 3. par. tit. 24. c. 77. Qua de re videatur Nauarr. in ſuo Manuali, c. 26. num. 18. & 19. vbi & tradit modum & formam in eiuſmodi abſolutione publica ſeruandam, vt ſcilicet excõmunicatus humeros nudatus, cũ Pſal. 50. *Miſerere mei Deus,* ſeu alio Pœnitentiali, abſoluatur & virga, fune, aut flagello cedatur, & poſt Gloria Patri, & Kyrie eleiſon, & Pater noſter, & cum verſiculo, Saluum fac, &c. abſoluatur, dicẽdo orationem conſuetam. Sed in fine aduertit, huiuſmodi ſolemnitatem, non eſſe ſemper ſeruandam, propterea quod nos Fratres Mẽdicantes, priuilegium ad hoc ſpeciale habemus, vt audiendo confeſſiones, atque abſoluendo in foro conſcientiæ excommunicatos, nõ teneamur ſeruare formã, quæ communiter obſeruatur in publicis abſolutionibus. qđ priuilegium eſt Leonis X. & habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verb abſolutio, quoad Fratres, 1 §. 18.* & quamuis Põtifex expreſſe, ibi loquatur de abſolutionibus ab excommunicatione factis, ſiue faciendis ſecularibus, non vero ibi fiat ſermo de Fratribus, nihilominus quando prædicta excõmunicatio eſt occulta atque ſecreta, non incongrue hoc ipſum, cum eiſdem poteſt obſeruari, id quod etiam communiter habetur in praxi: ſecus eſt tamen, quãdo percuſſio & abſolutio prædicta eſt publica, atque in publico facienda, tunc enim Iuris forma omnino, atque ad vnguem ſeruatur. De quo videantur generales noſtræ Conſtitutiones, c. 6. de correctione delinquẽtium. Et hæc de iſto Articulo, atque tota Quæſt. dicta ſufficiant.

[Margin note: Nota formam ſeruandam, in abſolutione ab excommunicatione.]

[Margin note: *Suppl fol. 59 conceſ 174. & refertur in Compend. verb. abſolutio, quoad ſeculares, 1. §. 18.*]

QVAESTIO XXXVI.

De Suſpenſione; & iis quæ ad materiam Suſpenſionis ſpectant, in ſexdecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit ſuſpenſio?*
2 *Quotuplex ſit Suſpenſio, proprie dicta, atque in rigore ſumpta?*
3 *Quinam ſint ſuſpenſionis effectus?*
4 *Quiſnam poſſit ſuſpendere, ſeu ſuſpenſionis cenſuram apponere?*
5 *Quinam ſint qui poſſint ſuſpendi?*
6 *An ſuſpenſio ferri non poſſit, niſi propter culpam, & an neceſſario, ipſa eſſe debeat mortalis?*
7 *Quænam ſint in ſuſpenſione ſeruanda, & qualiter ſuſpenſionis cenſura ſit ponenda?*
8 *Quænam ſit differentia inter ſuſpenſionem, prout eſt pœna, & prout eſt cenſura?*
9 *De differentia quæ eſt inter excõicationem minorẽ & ſuſpenſionẽ, & quænã harũ ſit grauior pœna?*
10 *De differentia, quæ eſt inter excommunicationem maiorem, & ſuſpenſionem, & quænam harum grauior ſit pœna?*
11 *In quo differat atque conueniat prædicta ſuſpenſio, cum depoſitione Verbali, quæ eſt via ad degradationem?*
12 *In quibus caſibus à Iure incurratur ſuſpenſio?*
13 *In quas pœnas incidãt uiolãtes ſuſpenſiones ſic dictas, antequã abſoluãtur ab eis, ſeu ſup ipſis diſpẽſetur?*
14 *Vtrum omnia geſta ſuſpenſionis cenſura innodatis, ſint valida?*
15 *In quas pœnas incidant, participantes cum ſuſpenſis in diuinis?*
16 *Quinam poſſint, à ſupradicta ſuſpẽſione abſoluere?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Suſpenſio?

PRo huius Articuli, ac ſequentium intelligentia, præmitto, quod ſuſpenſio dupliciter accipitur, vno modo, large, communiter, atque generaliter, & vt ſic accepta, *eſt prohibitio vſus officij, ſiue facultatis alicuius.* Quidquid illud ſit, de quo multiplici ſuſpenſionis genere, videnda eſt Gloſſa ſolemnis, *in Clem. Cupientes, de pœnis, verb. ſuſpenſio, & in rubr. de ſent. excommun. & in cap. ſi aduerſus, de hæreticis,* & Gloſſa, *in cap ad reprimendam, de offic. ord.* In quo quidem ſenſu, appellatio etiam dicitur ſuſpendi, *per cap. venientes, de iure iurando,* & petitorium per poſſeſſorium, *per cap. Paſtoralis, el primo,*

de cauſa poſſeſſ. Qua de re videatur Nauarr. in ſuo Man.cap.27.num.151. Sed ſecundo modo ſumitur ſuſpenſio, propriè, ſtrictè, & in rigore, & vt ſic ſupponit ſpecialiter, pro quadam ſpecie Eccleſiaſticæ cenſuræ, cuius fit mentio, *in cap. quærenti, de verborum ſignificatione*, in qua etiam ſignificatione accepta, licet etiam ſit lis & controuerſia, inter Doctores, quidnam ſit, & quis eius effectus, ſed nihilominus, pro nunc breuitati ſtudendo, pro reſolutione huius difficultatis, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Quidnam ſit ſuſpenſio propriè dicta, atque in rigore & ſtrictè ſumpta.

SVSPENSIO propriè dicta, ſtrictè & in rigore ſumpta, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, prohibetur exercitium ſui officij, aut beneficij Eccleſiaſtici, in totū, vel in partem, in certum tempus, aut in perpetuū, ſeu quoad partem, idq. ob ſuam culpam. Hæc ſuſpenſionis definitio, adducitur à doctiſſimo Doctore Nauarr. vbi ſupra, qui etiam ipſam explicat, atque declarat, per omnes ipſius particulas & inquit, quod apponitur ibi hæc particula *cenſura* pro genere, ſiue loco generis, nam omnis ſuſpenſio eſt cenſura, non verò è contra, iuxta dictum *cap. quærenti, de verborum ſignif.* Ad ſignificandum etiam, quod ipſa non poteſt ferri, niſi ab habente iuriſdictionem Eccleſiaſticam exteriorem, ad quam ſolam pertinet ferre cenſuras, arg. *cap dudum, el ſegundo, de electione.* Dicitur prætetea, *qua prohibetur perſona Eccleſiaſtica exercitium ſui officij ac beneficij Eccleſiaſtici*, ad excludendas prohibitiones aliorum exercitiorum, ſeu factas aliis perſonis prophanis, ſeu Eccleſiaſticis, ſed alio reſpectu, quā quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticę. Dicitur ēt in dicta definitione, quod *id ſit in totum, vel in partem, in certum tempus, vel in perpetuum, in perpetuum (ſed quoad partem)* nam prohibitio totius exercitij, officij, vel beneficij, in perpetuum, eſt depoſitio, vel priuatio ipſius, non verò ſuſpenſio, iuxta Cardinalem *in Clement. 1. §. cæterum, de priuileg. num 6.* & Panorm. *in cap. at ſi Clerici, de iudicijs num. 7.* & Bonifac. *in Clement. Cupientes, de pœnit. num. 43.* Et tandem vltimo apponitur, ibi, *ob ſuam culpam*, nam licet ſuſpenſio, ob qualemcumque culpam mortalem ferri poſſit, ſecūdum Aret. *in cap. cum non ab homine, de iud.* imò verò ob veniałem, ſecundum Caiet. in Summa, *ver. ſuſpenſio*, non tamen poteſt poni abſque vlla propria culpa, cuius ipſa ſit pœna, arg. *cap. 2. de conſtitutionibus.* Nam quæ ponitur ob ſenectutem, lepram, vel debilitatem, ſeu ob aliam cauſam, iuxta *cap. tua nos, & cap. de Rectoribus, & cap. final. de Cler. ægrotante, & cap. 2. eodem titulo, lib 6.* licet poſſit dici generaliter ſuſpenſio, nō tamen eſt ſtrictè cenſura, de qua loquimur. Videantur hac de re Suarez, tomo 5. in 3. par. D. Thom. diſp. 25. ſect. 1.

Ex dicta ſuſpēſionis definitione, ſequuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Primum, quod prohibitio, ſiue ſuſpenſio, Confeſſarij à celebrando, non eſt propria ſuſpenſio, quia non eſt facta ab habēte iuriſdictionem, quæ eſt vera ratio, cur contrauenient illi, non ſit irregularis, ſecundum Gloſſ. receptam, *in cap. ſi quis, de ſentent. excomm. lib. 6.* poſt Specul. tit. de diſpen. §. 10. nu. 32. Secundò, quod quidquid ferè omnes incogitanter dicāt, licet prohibitio qua mortali peccato infectus, prohibetur celebrare, dicatur generaliter ſuſpenſio, quia per ipſam impeditur Sacerdos, ne ſacrum faciat, donec abſoluatur ab illo, *per cap. fin. de cohabitatione Cler. & cap. fin. de Cler. excommunic.* non tamen eſt ſuſpenſio ſtrictè accepta; tum, quia ſuſpenſio non eſt peccatum, ſed eius pœna, iuxta omnes; tum etiam quia peccatum mortale, antiquius eſt omnibus iuribus Canonicis, quorum inſtitutum eſt ſuſpenſio; & tandem vltimo, quia peccatum mortale priuat vſu, non ſolum actiuo, verum etiam paſſiuo Sacramentorum, non in quantum eſt vſus poteſtatis Eccleſiaſticæ, ſed in quantum ſunt quædam res ſacræ, quæ ab indignis miniſtris contrectari non debent: at ſuſpenſio priuat illis ſub alia ratione, de qua ſtatim dicemus; ac tandē, quia non eſt cenſura, qualis eſſe debet ſuſpenſio propriè dicta. Tertiò infertur, quod neque excommunicatio maior, nec minor eſt ſuſpenſio, tum quia eſt ſpecies diuerſa cenſuræ, tum etiam quia ipſa non vetat exercitium, quatenus eſt tale, ſed quatenus eſt ſpecies communicationis humanæ, & chriſtianæ. Quartò, quod quamuis quodlibet peccatū mortale, atque etiam excommunicatio minor, generaliter loquendo, ſuſpendat à perceptione Sacramentorum, in hoc ſenſu, quod percipiendo ipſa, peccetur mortaliter, non tamen propterea incurritur irregularitas; quia non contrauenitur ſuſpenſioni, prout eſt ſpecies cenſuræ, propriè dictæ, ſed ſolummodo, prout eſt prohibitio reſultans ex natura illorum. Quintò, quod neque irregularitas, nec depoſitio verbalis, nec degradatio realis, eſt ſuſpenſio, licet Innocent. *in cap. final. de exceſſ. Prælat.* & multi alij eas appellent ſuſpenſiones, quod eſt verum capiendo verbum ſuſpenſio generaliter, non tamen ſtrictè, atque in rigore, vt in propoſito; tum quia ipſæ non ſunt cenſuræ, iuxta *cap. quærenti, de verborum ſignificatione*; tum etiam quia ſunt priuationes, vel inhabilitationes, quæ priuant officio, & inhabilem faciunt omnino, ad obtinendum, vel exercendum aliquem Ordinem, at verò ſuſpenſio propriè dicta, ſolum eſt impedimentum exercitij officij, vel beneficij Eccleſiaſtici, iuxta mentem Panorm. *in dicto cap. at ſi Clerici, de iudicijs num. 7.* Videatur hac de re Syluest. *verb. degradatio, num. 1.* & Suarez. 5. tomo in 3. p. diſp. 30. ſect. 1. Sextò & vltimò infertur, quod nec propriè eſt ſuſpenſio, de qua in præſentiarum loquimur, vlla ſuſpenſio laici, neque ſuſpenſio officij aduocandi, etiam in foro Eccleſiaſtico, quia non eſt propriè officium Eccleſiaſticum; nec ſuſpenſio facultatis dandi aliquos gradus, conceſſæ per Regem, ſiue Imperatorem, quidquid dicat, & ſentiat ſupradicta Gloſſ. *in dicta Clement Cupientes, de pœnit.* Videatur hac de re ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, à num. 51. vſque ad 54. excluſiue. Videatur etiam Mag. Sot. in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. & Sylu. *verb. ſuſpenſio, num. 1.* & Suarez, 5. tomo in 3. p. D. Thom. diſp. 25. ſect. 1. Et hæc de iſto Articulo, dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Suſpenſio propriè dicta, atque in rigore ſumpta?

VARIÆ à Doctoribus traduntur Suſpenſionis differentiæ, diuiſiones, atque ſubdiuiſiones, ſed quæ reuera conueniunt ipſi, vt generaliter ſumptæ, non verò propriè, ſtrictè, atque in rigore. Quibus omnibus breuitatis gratia prætermiſſis, ne in longum noſtra protrahatur oratio, propoſitæ difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnis vniuerſim ſuſpenſio, propriè & ſtrictè ſumpta, eſt triplex, quædam ab officio tantum, quædam à beneficio tantum, alia verò ab officio & beneficio ſimul.

CONSIDERANDO ſuſpenſionē, quantū ad effectum, & quantum ad rem à qua ſuſpēdit, omnis in vniuerſum ſuſpenſio propriè dicta, ſtrictè & in rigore ſumpta, eſt triplex, quædam ab officio tantum, quædam à beneficio tantum, alia verò ab officio & beneficio ſimul. Item aliquando ſit in totum, aliquo verò ſecundum partem, aliquando ab

omni

Digitized by Google

omni officio & exercitio Ordinum, aliquando aũt ab vno Ordine tãtum, atque etiã interdum fit, non ab Ordine, ſed ab alio, vt puta ab ingreſſu Eccleſię, vel à prædicationis actu, & huiuſmodi, de quibus omnibus habentur exempla in Gloſſa, *in Clement. Cupientes, de pœn.* Hæc Cõcluſio, cõmunis eſt DD. omnium reſolutio, & de ea videndus eſt Nauar. in ſuo Man. cap. 27. num. 154. Quorum omniũ exempla, vt dixi, ponuntur, & referuntur à Gloſſ. *in d. Clem. Cupientes, de pœn.* latiſſime, & Sylu. *verb. ſuſpenſio, num. 1.* tractat hoc ipſum, & Suar. 5. tom. in 3. p. D. Tho. diſp. 25. ſect. 2. vbi & latiſſime explicat, quidnam ſit ſuſpendi quempiam, ab officio tãtum, quid verò à beneficio tantum, quid autem ab officio & beneficio ſimul, de quibus omnibus nos etiam infra, aliquid dicemus, agendo de ſuſpenſionis effectibus. Sed aduerto, quod prædicta ſuſpenſionis diuiſio, deſumpta eſt (vt diximus) ab eiuſdem effectibus, attendendo & conſiderando, ea quibus priuat, ſeu priuare poteſt. Sed conſiderari etiam poteſt habito reſpectu ad ſuſpendẽtem, & etiam quantum attinet ad ipſius durationem. De qua re ponuntur aliæ ipſius diuiſiones, de quibus dicemus per ordinem: ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Si conſideretur ſuſpẽſio habito reſpectu ad ſuſpendentem, omnis in vniuerſum ſuſpenſio eſt duplex, q̃dam lata à iure, alia verò ab homine.

Si conſideretur ſuſpenſio habito reſpectu ad ſuſpendentem, omnis in vniuerſum ſuſpenſio eſt duplex, quędam lata à iure, alia verò lata ab homine. Hæc etiam Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nauar. vbi ſupra, & Sylu. & Suar. locis ſupracitatis, quæ quidem diuiſio communis eſt omni cẽſuræ, & de qua pro nunc, nil ſpeciale dicendum occurrit. Solum aduerto, id quod iam ſupra diximus, quod ſuſpenſio à celebrando, quæ interdum in foro interiori, & pęnitentiæ à Confeſſario præcipitur, nõ eſt proprie ſuſpenſio, quia nec eſt cenſura (de qua in præſentiarum loquimur) nec eſt talis, vt ſi quis contra illam agat, irregularitatem ſeu pęnam aliquã Eccleſiaſticam incurrat, vt probe notat Ioan. And. *in c. is qui, de ſentent. excommun. lib. 6.* & Gloſſ. ibidem, *ver. in iure,* & Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 151. & Suar. loco ſupracitato, num. 4.

Tertia Concluſio.

Si conſideretur ſuſpẽſio, quantum attinet ad durationem, omnis in vniuerſum ſuſpenſio eſt, vel perpetua, vel temporalis.

Si conſideretur ſuſpenſio, quantum attinet ad durationem, omnis in vniuerſum ſuſpenſio, eſt vel perpetua & ſimplex, vel tẽporalis, & determinata ad certum, atque limitatum tempus. Hæc Concluſio, eſt etiam ſupra dictorũ omnium, circa quã nil de nouo dicẽdum occurrit, præterquam, quod in ſuſpenſione ſummopere, aduertere atque conſiderare oportet, ad verba quæ, in eadem ponuntur, nam cum ſuſpenſio ſit pœnalis, atque odioſa, potius reſtringenda, atque limitanda eſt, quam extendenda, & amplianda, prout probe aduertit & notat, traditq. latiſſime ſupradictus Suar. loco ſupracitato, diſput. 25. ſect. 2. num. 3. & Medina in ſua Summa, ſiue Inſtit. Confeſſorum, 1. par. cap. 10. §. 8. vbi huius rei plura adducit exempla.

ARTICVLVS III.

Quinam ſint Suſpenſionis effectus?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpenſio, quæ ſimpliciter eſt, ab officio priuat hominem vſu omnis Ordinis, & iuriſdictionis ſpiritualis, & cuiuſuis muneris Eccleſiaſtici, quibus perſona ipſa poteſt priuari.

SVSPENSIO, quæ ſimpliciter eſt, ab Ordine ſiue ab officio, priuat hominem vſu omnis Ordinis, & iuriſdictionis ſpiritualis, ac cuiuſuis muneris Eccleſiaſtici, quibus perſona ipſa, quæ priuatur, eſt capax. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorũ reſolutio, & de qua ſpecialiter videndus eſt Nauar. loco ſupracitato, c. 27. num. 160. cum ſequentibus, & Sylu. *verb. ſuſpenſio, num. 1.* & Suar. vbi ſup. diſp. 26. ſect. 1. vbi hac de re agit latiſſime, & Medina etiam loco ſupracitato. Pro cuius pleniori intelligentia dico, quod ſuſpenſio quamuis ſit lata ab officio ſimpliciter, non tamen priuat hominem ipſomet officio, à quo ſuſpendit illum, nec tollit ipſam poteſtatem quaſi radicaliter, ſed tantum impedit vſum ipſius (id quod & nomen ipſum ſuſpenſionis ſonat) nõ enim ſignificat ablationem, ſeu deſtitutionem officij, ſed tãtum ipſius veluti detentionem, & patet à ſimili de ſuſpenſione à beneficio, quæ quidem non aufert à ſuſpenſo beneficium ipſum in totum, ſed tantummodo remouet vſum, & exercitium ipſius. Ita quod, poſſumus dicere, quod per dictam ſuſpenſionem, remanet quidem ſpiritualis iuriſdictio, quaſi in habitu, non tamen in actu, quod eſt dicere, quod tollit iuriſdictionis exercitium, non tamen officium, ſiue dignitatem cui annexa eſt talis iuriſdictio.

Nota, q; ſuſpenſio ab officio, non priuat hominem officio ſuo, neque eum amouet radicaliter, ſed tãtum vſum & exercitium ipſius.

Licet enim Epiſcopus ſuſpendatur, vt non poſſit Ordines conferre, non tamen priuatur Epiſcopatu, ſimiliter & Sacerdos, licet ſuſpendatur ab Ordine, & ab ipſius exercitio & vſu, nõ tamen priuatur Ordine ipſo, quia, nec priuatur charactere (vt tenendum eſt de fide) nec perpetuo excluditur ab eo munere, quo per Eccleſiam ſuſpenditur, quoniam ro de ratione ipſius ſuſpenſionis eſt (aut ſaltem eſſe videtur) vt nõ includat perpetuitatem poſitiuam, ſic enim eſſet omnino idem, ac depoſitio ſimpliciter. Quando ergo in concluſione dicitur, quod ſuſpenſio ab officio ſimpliciter, priuat hominẽ omni vſu Ordinis, ac iuriſdictionis ſpiritualis, & cuiuſuis muneris Eccleſiaſtici, inquantum eiuſmodi perſona eſt capax, intelligendum eſt, quod priuatur omnium ſupradictorum vſu, exercitio, & actu, non tamen habitu, ſeu officio, & dignitate ſimpliciter & abſolute. Priuatur tamen omnibus ſupradictis in totum, nec ſolum ſecũdum aliquam partem, ſi ipſa ſuſpenſio eſt ſimpliciter, quidquid alij dicant ſequentes Gloſſam, *in cap. audiuimus, 24. quaſt. 1.* quæ ait, quod per hæc verba *ſuſpenſionis ab officio,* ſolummodo deſignatur, atque ſignificatur, ſuſpenſio ab Ordine, non verò a iuriſdictione, ſeu ab aliqua alia Eccleſiaſtica adminiſtratione. Sed contrarium eſt verius, & quod communiter tenetur, de quo videatur Panorm. *in cap. cum dilectus de conſuet. & cap. ſi celebrat, de Cler. excommunicat.* vbi inquit, quod ſuſpenſus ab Ordine, ſeu ab officio ſimpliciter, eſt proinde quaſi per conſequentiam, ſuſpenſus omnibus fundatis ſuper tali Ordine, vel officio. De quibus omnibus videatur latiſſime Suarez, loco ſupracitato, diſput. 26. ſect. 1. & Syluest. vbi ſupra, q. 5. num. 5.

Secunda Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, extenditur atque protrahitur, ad omnem locum.

Supradicta ſuſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, extenditur, atque protrahitur ad omnem locum, ita vt, eiuſmodi ſuſpenſus, ſimpliciter ab officio, & abſque aliqua loci determinatione, vniuerſaliter, & pro omni loco, eſt ſuſpẽſus. Hæc Concluſio (vt credo) eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & patet à ſimili de excommunicatione, nam ſicut excommunicatus in vno loco, quouſque abſoluatur, excommunicatus cenſetur vbiq., ita ſimiliter & ſuſpẽſus, ſi ſuſpenſio fiat ſimpliciter. Pro hac Concluſione videatur Gloſſa, *in cap. Paſtoralis, §. verum, verbo, ſubtrahuntur, de appellat.* vbi dicit, quod prædicta cenſura non reſpicit vnum tantum locum, ſed ſimpliciter omnem locum.

Nota hoc valde.

locum. Videatur etiam Abbas, ibidem num. 20. & Decius, num. 9. Nec dictis obſtat, *cap. 2. de conſtitut. lib. 6.* vbi habetur, quod qui limitatam habet iuriſdictionem, extra ipſam nihil operari poteſt, nam id intelligēdum eſt directe, & per communem legem, ſiue ſtatutum, non poſſe quempiam aliquid operari extra ſuum territorium, de quo fit ſermo, *in dicto cap. 2. & in l. 2. de iuriſd. omnium iudic.* vbi habetur, *quod extra territorium ius dicenti, non paretur impune*, Attamen per particularia præcepta, quæ immediate aliquas perſonas reſpiciunt, bene poteſt quiſpiam, præcipiendo, aut iudicando intra ſuum territorium, aliquam pœnam conſtituere, quā ſubditus teneatur adimplere, etiam extra ipſum, & vbicumque vagetur, ſicut eſt commune atque vniuerſale, in materia de cenſuris, patetq. expreſſe de excommunicatione, quæ in proprio territorio poſita, quaſi inſeparabiliter inhæret, & quocumque deſertur, quouſque excommunicatus abſoluitur, & idem dicitur de depoſitione, *in cap. ſi quis Presbyter, 7. quæſtione prima.*

Tertia Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, ſemper durat, quouſque auferatur ab auctoritatem & poteſtatem habente.

Supradicta ſuſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, & ponitur ſiue profertur, abſque aliqua limitatione et determinatione temporis, ſemper durat, donec auferatur ab auctoritatem & poteſtatē habēte. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio. De qua & vidēdus eſt Innocentius. *in cap. cum bona, de ætat. & qualit. ordinādorum, & cap. ad hæc, de appellationibus, & cap. ex literis, de conſtitut.* & Gloſſa, *in cap. ſi autem, eod. titulo.* Quibus in locis quamuis, vt apparet fiat ſermo de ſuſpenſione lata per ſententiam hominis, eſt tamen eadem (vt videtur) omnino ratio, de lata à iure, quamuis raro, iſto modo deferatur.

Pro quorum omnium intelligentia (vt diximus) ſummopere aduertendū eſt, atque adnotare oportet quammaxime, tenor poſitæ ſuſpenſionis, & verba quibus apponitur, ſi dicatur, vſque ad noſtrum beneplacitum, ſeu, vſque ad hoc, quod aliquid, vel aliquid fiat, aut ſi apponatur forſan, vſque ad certum atque determinatum tempus, nam tūc eo finito, per ſe deſinit, & exſpirat ipſa ſuſpenſio, quæ omnia ſunt maxime notanda, atque memoriæ commendanda. Et circa hoc videndum eſt, quod latiſſime tractat, & dicit ſupradictus Pater Suarez, loco ſupracitato, diſputatione 26. ſectione 1. à num. 13. cum ſequentibus, vbi ponit varias atque diuerſas ſuſpenſionis formas, quibus eiuſdem ſententia ſolet apponi, & luculenter dicit atque explicat, quid vnicuique conueniat. In calce huius Concluſionis libuit aduertere, id quod dicit Gloſſa, *in cap. ſane, el ſegundo, de officio delegati, & cap. 2. eodem titulo*, quod plus extenditur ſuſpenſio ab officio ſimpliciter, quam a Sacerdotali officio, & ratio eſt, nam officium ſimpliciter latius patet, quam officium ſeu miniſterium ſacerdotale, vt de ſe conſtat.

Quarta Concluſio.

Suſpenſus ab officio non ſimpliciter & abſolute, ſed à quibuſdam actibus, non eſt perinde ſuſpenſus ab aliis eiſdem non annexis.

Suſpenſus ab officio, non ſimpliciter & abſolute, ſed à quibuſdam dumtaxat actibus, non eſt proinde ſuſpenſus, ab aliis eidem non annexis. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, eſtq. ea quammaxime aduertenda atque cōſideranda, poſtquam vt diximus, ſuſpenſio multipliciter imponatur, ſeu imponi ſoleat. Qua quidem ratione, & Diuus Thomas, in Additionibus, ad tertiam Partem, quæſt. 22. artic. 3. & in 4. diſtinct. 18. quæſt. 2. artic. 2. dixit ſuſpenſionem, aliquám eſſe integram & totalem, aliam vero partialem; & quamdam priuare ab Ordine, non vero à iuriſdictione; aliam vero à iuriſdictione, & non ab Ordine: aliam autem ab vtroque, quæ tamen omnes ſunt ſuſpēſiones ab officio, ſed duæ primæ ſunt partiales, tertia vero & vltima, integra atque totalis, quorum omnium varia exempla adducuntur à Gloſſa, *in ſupradicta Clementina Cupientes, de pœnis.* Atque in iure, inuenire & reperire licebit, aliqua loca & capita, quibus interdum Epiſcopi ſuſpenduntur tantum, à conſecratione alterius Epiſcopi, vt *in cap. 1. de tranſlatione Epiſcoporum, & in c. prouida, de electione, lib. 6.* aliquando vero à collatione Presbyterij, vel Diaconatus, vt in *cap. literas, de tēp. ordin.* aliquādo autem à collatione Ordinum ſimpliciter, vt *in cap. penult. de ſimonia, & cap. dilectus, de temp. ordin. & cap. eos qui eodem titulo, in 6.* interdum autem, à collatione ſolius primæ tonſuræ, *vt in cap. nullus, de temp. ordin. in 6.* Similiter & inferiores Clerici, ſi Sacerdotes ſunt, ſuſpenduntur interdum, ab officio Sacerdotali abſolute, vt *in cap. ſane, el ſegundo, de officio delegati, & cap. 2. eodem titulo, in 6.* Interdum vero, ſolū à celebratione Miſſæ, aliquando autem ſolummodo à munere confeſſiones audiendi, &c. Et eodem modo fieri contingit in ſuſpenſione, quæ eſt à iuriſdictione, nam *in Clementina ſecunda, de ætat. & qualit.* delinquens priuatur voce in Capitulo quæ ad iuriſdictionem reuocatur; aliquando vero ſuſpenſio fertur tantum à collatione beneficiorum. vt *in cap. grauaminis, de præbend. & cap. vnico, Sede vacante, in 6.* & ſic de aliis actibus. Item & aliquando contingit, ſuſpendi quempiam ſimul, ab vſu partiali iuriſdictionis, & Ordinis, vt *in dicto cap. ſecundo, de tranſlatione Epiſcoporum, ibi, à conſecratione & confirmatione Epiſcopi.* Ex quibus duobus, conſecratio eſt actus Ordinis, confirmatio vero iuriſdictionis, quæ omnia oportet ſummopere aduertere, nam ex his omnino pendet vera reſolutio, omnium quæ ſpectant ad materiam prædictæ ſuſpenſionis. De quibus omnibus in particulari videatur Suarez, loco ſupracitato, diſputatione 26. ſectione 4. num. 1. cum ſequentibus. Et vt præ manibus aliqua habeantur exempla, libuit in præſentiarum referre, quæ ad hoc propoſitum adducit Syluester, *verb. ſuſpenſio quæſt. 5. num. 5.* vbi de his agens, inquit, quod ſi Epiſcopus ſuſpendatur ab Ordine Epiſcopali, ſolum eſt ſuſpenſus ab his, quę ſunt illius Ordinis, non autem ab his, quæ ſunt iuriſdictionis. Et ſi ſuſpenſio fiat tantum à Pontificalibus, tantum cenſetur ſuſpenſus ab his ſolum, quæ dependent à dicto Ordine Pontificali, non vero ab aliis. Vnde in tali caſu, exercere optime poterit iuriſdictionalia, quæ ſeparata ſunt ab his quæ ſunt Ordinis Pontificalis, iuxta *cap. tranſmiſſa, de electione*, neque ea eo efficietur irregularis. Nota hoc valde.

Difficultas, an Epiſcopatus ſit Ordo.

Sed ſi celebret in Pontificalibus, eſt inter Doctores differentia, an efficiatur irregularis? Quidam enim tenent & dicunt, quod ſic, quia ſunt in ea opinione, quam ſequuntur omnes communiter Canoniſtæ, dicentes & aſſerentes, quod Epiſcopatus eſt Ordo diſtinctus ab aliis. Sed alij diuerſa, procedunt via, & dicunt, quod in tali caſu Epiſcopus celebrando in Pontificalibus non efficitur irregularis, tum quia Epiſcopatus non eſt Ordo, vniuoce cum aliis, id eſt, in ordine ad corpus Chriſti verum, tum etiam quia Pontificalia, non ſunt de ſubſtantia celebrationis, nec debemus quempiam irregularē iudicare, niſi inueniatur expreſſum *argumento deducto, ex §. pœna, de pœnitent. diſtinctione prima.* Circa hanc differentiam videatur Panormitanus, *in cap. cum dilectus, de conſuetudine*, & Syluester, vbi ſupra, nam ego in præſentiarum nihil volo diffinire, requirebat enim maiorem indaginem,

Digitized by Google

nem, atque diſputationem. Syluestro hoc vltimum magis arridet, vbi etiam agendo, de ſuſpenſione aliorum inferiorum, inquit: quod ſi ſuſpenſio ſit ab Ordine ſimpliciter, ſuſpēſus eiuſmodi eſt à quolibet Ordine, & per quamdam conſequentiam, vt ſupra diximus, de mēte Panormitani, ab omnibus fundatis ſuper tali Ordine, & ab omni iuriſdictione ſpirituali, & ſimilibus, de quibus diximus ſupra. Si verò ſuſpenſio ſit tantū ab Ordine Subdiaconi, ſiue Subdiaconatus, intelligendum eſt, quod etiam eſt ab omnibus Ordinibus ſuperioribus ſuſpenſus, quāuis non è contrario, ſi quiſpiam ſit ſuſpenſus ab Ordine Superiori, vt puta Sacerdotali vel Epiſcopali, non proinde ſequitur, quod ſit ab inferioribus, quinuero ſic ſuſpenſus, poterit exercere officia Ordinum inferiorum, *per c. ſignificauit, de corp. vitia.* Similiter, ſi fiat ſuſpenſio à collatione Ordinum ſimpliciter, intelligendum eſt, quod eſt ſuſpenſus per eam, à collatione cuiuſlibet Ordinis, ſed tamen ſi ſit tantum à collatione Ordinis inferioris, de ea intelligenda eſt ſuſpenſio, & de collatione etiam Ordinum ſuperiorum, quamuis non è contrario, ſecundum Hoſtienſem, & omnes communiter Doctores, *in c. dilectus filius, de temp. ordin.* Videantur quæ hac de re dicit latiſſime Nauarr. in ſuo Manuali, c. 27. nu. 160. & 161. vbi inquit, hac de re regulam tradens generalem, quod ſuſpenſus à iuriſdictione, non eſt ſuſpenſus ab Ordine, qui eſt diuerſus ab ea, *per c. aqua, de conſecr. Eccl. & Alt. & c. tranſmiſſa, de elect.* & multa alia, quæ illic licebit videre: poſt quæ dicit, quod ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ ſolummodo, poteſt excommunicare, & abſoluere, quia non priuatur, niſi ſupradicto ingreſſu Eccleſiæ tantum, & quia adhuc retinet vſum ſuæ iuriſdictionis, *per cap. ſacro, de ſentent. excommunicationis.*

Quinta Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, & abſolute, priuat hominem dominio, atque poſſeſſione beneficij, ita quod non poteſt vti, iure, quod habeat percipiendi fructus illius.

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio, ſimpliciter & abſolute, priuat hominem dominio, atque poſſeſſione ſui beneficij, ita quod non poteſt vti, iure quod habebat percipiendi fructus ſupradicti beneficij, & non amplius aliquo alio priuatur. Pro huius Concluſionis intelligentia oportet præmittere, quod in beneficio duo licet reperire, quorū eſt alterum, functio ſpiritualis aliqua, ad quam vt plurimum beneficium obligare ſolet, & pertinet ad Eccleſiaſticum officium, nam officium Eccleſiaſticū, nihil eſt aliud, quam poteſtas quædā ſpiritualis, ad exercendum aliquem actum, ſiue Ordinis, ſiue iuriſdictionis, aut alicuius adminiſtrationis Eccleſiaſticæ; alterū verò temporale emolumentū, ad quod ſuſcipiendum, beneficium ipſum, ea ſe confert ius quodammodo perpetuum, nam beneficium etiam nihil eſt aliud, quam ius ad perpetuo percipiēdos Eccleſiaſticos fructus, ſiue prouentus, ob aliquem ſpiritualē titulū. Dubitariq. ſolet, an prædicta ſuſpēſio, quę eſt à beneficio ſimpliciter, vtroque priuet, an verò altero tm̄? Et ratio dubitādi eſt ex vna parte, quia ex illis duob. veluti permixtum integratur ſupradictum beneficium; ex altera verò parte, videtur quod non, nam alias ſuſpenſio, quæ eſſet à beneficio ſimpliciter, eſſet etiam ſuſpenſio, & ab officio ſimul. Dicimus ergo in noſtra Concluſione, quod ſuſpenſio ſupradicta, ſolummodo priuat hoc ſecundo, nempe dominio & poſſeſſione beneficij, & iure quod aliàs habebat quiſpiam percipiendi aliquos Eccleſiaſticos fructus, ratione alicuius beneficij, non tamen officio, ſeu obligatione prædicta, quæ annexa eſt ipſi beneficio, ita quod tenetur inſeruire beneficio, quamuis non eius poſſit percipere fructus. Et quod hoc ſit dicendum, ex eo probatur, nam communiter in iure, beneficium condiſtinguitur contra officium, & quaſi diſtincte proponuntur pœnæ, ſuſpendi quempiam ab officio, & ſuſpendi eumdem, ſeu alterum à beneficio, aut ab vtroque ſimul. Et certum eſt, quod pœnæ in iure ſunt reſtringendæ & limitandæ, non verò amplandæ, cum earum materia ſit odioſa. Qua de re videatur latiſſime Suarez, 5. tom. in 3. part. diſput. 27. ſect. 1. num. 1. cum ſequentibus, vbi hac de re latiſſime agit. Neque dictis obſtat, quod non videtur eſſe rationi conſonum, vt quiſpiam inſeruiat beneficio, ſeu potius teneatur illi inſeruire, & ſit ſimul priuatus poſſeſſione, dominio, atque iure percipiendi ipſius fructus, nam reſpondetur & dicitur, immo id eſſe quammaxime conueniens, & rationi multum conforme, in pœnam commiſſi delicti, pro quo quiſpiam ſuſpenditur, quod illi inſeruiat, & ad explendum ſuum officium maneat obligatus, ſimulq. priuatus exiſtat, iure percipiendi fructus beneficij ſupradicti. Quāuis enim, vt dicitur, beneficium detur propter officium, atque ex vna parte videatur, neminem poſſe obligari ad officium, niſi qui fruitur beneficio, ex alia tamen parte, æquiſſimum, atque iuſtiſſimum eſt, vt culpa ipſa, pro qua quiſpiam ſuſpenditur, eiuſmodi inter alia plectatur pœna, quod ab officio ſuſpenſus, eidemq. inſeruiens, atque inſeruire deobligatus, ipſius nullatenus percipiat fructus, ſitq. priuatus iure illos percipiendi. Non enim (vt dixi) per ſuſpēſionem priuatur quis beneficio prædicto, quaſi radicaliter, aut amittit illum, quinimo beneficium manet penes ipſum, ſolummodoq. priuatur iure percipiendi fructus, remanente tamen antiqua obligatione. Qua de re videatur Suarez, loco ſupracitato, num. 4. cum ſequentibus, vbi & ad hoc propoſitum affert congruentiſſimas, atque appoſitiſſimas rōnes, quę videri poſſunt ibidē.

Suſpenſus à beneficio tenetur illi inſeruire, quamuis non percipiat ipſius fructus.

Sexta Concluſio.

Supradicta ſuſpēſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter & ponitur, abſque aliqua ſpeciali loci determinatione, extenditur etiam ad omnem locum, eo modo, quo ſupradictum eſt de ſuſpenſione, quę eſt ab officio ſimpliciter. Hanc Concluſionē tenet ſupradictus Suarez, loco ſupracitato, nu. 17. cum ſequentibus, vbi & probat eam, multiplicibus rationibus, ſed maxime, quia prædicta ſuſpenſio, & eiuſmodi loquutio indifferens æquiualet propoſitioni vniuerſali. Quod ſemper eſt intelligendum, niſi aliunde ex materia, vel ex cauſa, de qua agitur, conſtet ſermonem eſſe de aliquo, ſeu aliquibus beneficiis in particulari, talis vel talis Eccleſiæ, iuxta *cap. ſi compromiſſarius, de elect. lib. 6.* ita quod quando quiſpiam ſuſpenditur à beneficio ſimpliciter, niſi aliud dicatur & exprimatur, intelligendum eſt ab omni beneficio, vbicumque illud ſit, & vbicumque illud poſſideatur. Quidam prædictam Concluſionem limitant, vt intelligatur, quando ſuſpenſio fit à Papa, ſecus tamen, quando fit à particulari quopiam Epiſcopo, & rationem differentiæ, atque diuerſitatis reddunt, à quorum ego tractatione, breuitati ſtudens, conſulto abſtineo, videatur Suarez, vbi ſupra.

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, & ponitur abſque aliqua ſpeciali limitatione, extenditur ad omnem locū.

Septima Concluſio.

Supradicta etiam ſuſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, ſi etiam feratur abſque vlla determinatione temporis, ſemper atque continue durat, priuatq. hominem ſic ſuſpenſum, fructibus beneficij, aut forſan beneficiorum quæ tēpore, quo lata eſt, obtinebat, ſiue poſſidebat, quouſque per Superiorem tollatur, ſeu per alium in id auctoritatem habentem. Hæc etiā Concluſio eſt ſupradicti Suarez, vbi ſupra, nu. 23. cum ſequentibus, vbi & probat eam multis rationibus, ſed inter ipſas videtur

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, & ponitur abſque temporis determinatione, ſemper durat, quouſque tollatur.

præci-

præcipua, quia verba indiſtinite prolata (vt dixi) vim habent propoſitionis vniuerſalis, quo fit, vt quando abſolutè & ſimpliciter, & abſque vlla temporis determinatione, fertur ſuſpenſio, ſenſus eſſe videtur, quod voluntas, atque intẽtio eam inferentis, ſit vt ſemper duret, donec auferatur per poteſtatem habentem, id quod & expreſſe tenet Abbas, *in c. ex literis, de conſt. nu. 12.* quem omnes Doctores ſequuntur communiter. Videatur hac de re prædictus Suarez, vbi ſupra, vbi & quaſdam mouet incidentes difficultates, an ſcilicet per ſuſpenſionẽ ſupradictam, priuetur quis fructibus beneficij, habiti tempore ſuſpenſionis: an vero etiã fructibus beneficij nondum habiti? & an ſic priuatus, ſiue ſuſpẽſus, de nouo poſſit aliquod obtinere, ſeu acquirere beneficium; & quibus fructibus priuetur, quibus etiam actionibus? quas omnes difficultates docte, & erudite, ſatis reſoluit pro ſuo more, à quorũ omnium ego tractatione, conſiulto etiam abſtineo, nã breuitas, cui ſtudeo, nil aliud permittit, videantur ibidem. In calce huius articuli, tantum aduertere libuit id quod, & diximus ſupra agendo de ſuſpenſione, quæ eſt non ab officio ſimpliciter, atque in totum, ſed ex parte, & cum ſpeciali aliqua limitatione, & determinatione, quod ſi ſupradicta ſuſpenſio fuerit à beneficio non ſimpliciter & abſolute, ſed ſolummodo ex parte, & cum dicta limitatione, ſpecificatione, & limitatione, habebit effectum eo modo quo fuerit appoſita, & nõ amplius, nam pœnæ in iure, vt pluries dictum eſt, potius ſunt reſtringendæ, atque limitandæ, quam ampliandæ. Et de partiali effectu ſuſpenſionis à beneficio ſupradictæ, qui plura videre voluerit, cõſulat ſupradictum Suarez, loco ſupracitato, diſp. 27. ſect. 2. à nu. 1. cum ſequentibus, vbi & in fine dicit, qualiter beneficiatius prædictus, ſic priuatus atque ſuſpenſus, nihilominus fructibus ſui beneficij ſit alendus, id quod tenet Panorm. cum communi, *in c. Paſtoralis, §. verum, de appellat.* nec priuatus ſit cẽſendus, quoad ea, quæ dantur, etiam diuinis officiis nõ intereſſentibus, niſi ſuſpenſio ſit, tam diuturna, vt tacite, vel expreſſe vim priuationis habeat, ſeu habere videatur, id quod, etiam tenet Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 160. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS IV.

Quiſnam poſſit ſuſpendere, ſeu Suſpenſionis cenſuram apponere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qui excommunicare poſſunt, regulariter loquẽdo, poſſunt etiam ſuſpendere.

COMMVNITER & regulariter loquendo, omnes & illi ſoli, qui poſſunt excommunicare, poſſunt etiã ſuſpendere. Hæc Concluſio, eſt omnium Doctorum communis, & eam tenet Syluest. *verb. ſuſpenſio, q. 2.* & Nauar. in ſuo Man. cap. 27. nu. 159. & Suar. 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 28. ſect. 1. num. 2. & idem diſp. 2. agendo de cenſuris in communi, ſect. 2. per totam, & eſt communis omnium Summiſtarũ, *verb. ſuſpenſio,* cuius & ratio in promptu eſt, nam vna & eadem, eſt poteſtas iuriſdictionis, ad ponendas Eccleſiaſticas cenſuras, communiter dictas, excõmunicationis, ſuſpenſionis, atque interdicti, de quibus habetur *in c. quærenti, de verb. ſignif.* Licet n. per Eccleſiam, eiuſmodi iuriſdictio, reſtringi & limitari poſſet, quantum ad hunc actũ, non vero quãtum ad illum, regulariter tamen non fit, nec fieri debuit, cum omnes cẽſuræ ſupradictæ, ad eumdem finem ſint ordinatæ, ſeq. mutuo iuuent, atque adiuuare debeant, ad frenandam & reprimendam rebellium contumaciã. Vnde communiter & regulariter loquendo, quicumque poteſtatem habet ad excõmunicandum, habet etiam eam, ad ſuſpendẽdum, & è conuerſo. Eademq. eſt ratio de interdicto, vt expreſſe tenet Sylu. loco ſupracitato, vbi etiam dicit, quod laicus, nec mulier, cum non ipſi excommunicare poſſint, niſi ex commiſſione ſpeciali Papæ, iuxta § *verum, in Gloſſ. diſt. 32.* nec etiam poſſunt ſuſpendere. Poteſt tamen ſecundum Innocentium, Abbatiſſa ſuſpendere à beneficio, Clericos Eccleſiarum, ſibi ſubditarũ, ſi hoc ex conſuetudine habet, non tamen ab officio, vt tenet ſupradictus Syln. loco ſupracitato, & Suarez, loco etiam ſupracitato, nu. 30. vbi & ad hoc propoſitum explicat doctiſſime, *c. dilecta, de maior. & obedien.* quo affirmari videtur, Abbatiſſam quandam ſuſpenſionis ſententiam tuliſſe, & inquit, non eam valide tuliſſe, neque vere ſententiam ſuſpenſionis fuiſſe, ſed aliud præcepti genus, qua ratione Pontifex ibidem, præcipit cuidam Abbati, vt per cenſuras compellat, quoſdam dictę Abbatiſſę obedire in his, quæ iuſte præcipiebat.

Secunda Concluſio.

Sicut excommunicatio, quædam eſt à iure, alia vero ab homine, immediate ita & ſuſpenſio.

Sicut excommunicatio, quædam eſt à iure, alia vero ab homine immediate, ita etiam & ſuſpẽſio. Quod eſt dicere, quod prædicta cẽſura apponi poteſt, & à iure, & ab homine immediate, de quibus omnibus in particulari inferius eſt dicendum. Solum ſupereſt in calce huius Articuli inueſtigare, & quærere, an Epiſcopi ſine Capitulo, Clericos poſſint ſuſpendere? & videtur, quod non, *ex c. penult. 15. q. 7.* vbi dicitur, quod ſi contrarium fiat, ſuſpenſio ſit irrita. Et præterea, *in c. 1. de exceſſ. Præl.* mandauit, Alex. III. Epiſcopis, ne ſine iudicio Capituli Presbyteros attentarent ſuſpendere, ſeu illorũ Eccleſiam interdicere. Sed contrarium tenetur, & communiter obſeruatur in praxi: neque eiuſmodi ſolemnitas, vllo vnquam ſuit tempore recepta, imò vero contraria conſuetudine præſcriptum fuit contra illam, iuxta *c. 3. de conſuetud. lib. 6.* Vnde Epiſcopi libere vtuntur iure ſuo, & abſoluta iuriſdictione ſuſpendũt, ſicut & excommunicandi Clericos, quod & facere poſſe tenet Panorm. & omnes Doctores communiter, de quo videatur Suarez, vbi ſupra, num. 4. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat, vt procedamus ad alia.

ARTICVLVS V.

Quinam ſint, qui poſſint ſuſpendi?

Difficultas. An ſuſpenſio ſit ſolummodo Clericorum, an vero etiã laicorum.

POSTQVAM in præcedenti Articulo, breuiter & reſolutiue diximus, quinam ſint qui poſſint ſuſpendere, actiue, ſeu ſuſpenſionis cenſuram apponere, rectus, ac debitus ordo exigit, vt vice verſa quæramus, quinam ſint, qui poſſunt ſuſpendi paſſiue, ſeu quibus ſuſpenſionis cenſura poſſit apponi, quod & ſpecialiter in controuerſiam adducitur, vt ſciamus, an ſuſpenſionis cenſura, ſit peculiaris Clericorum, an vero etiam laici poſſint ſuſpendi. Poſtmodum dicemus de peculiaribus perſonis, in quibuſdam dignitatibus conſtitutis, qui etiam videntur non poſſe ſuſpendi, ſaltem per ſentẽtiam generaliter latam, & niſi de illis ſpecialis mentio fiat. Et quidem, quod laici etiam poſſint ſuſpendi, colligi videtur prima facie ex Extrauaganti, *Vnica, de cenſibus,* inter communes, vbi ſequentia verba habentur poſt alia: *Alioquin ex tunc accipiens, ſi Clericus fuerit, tamdiu ab officio & beneficio ſit eo ipſo ſuſpenſus; ſi vero laicus tamdiu ingreſſum Eccleſiæ ſibi nouerit interdictum & a communione Euchariſtiæ ipſo facto nouerit ſe ſuſpenſum, donec, &c.* Ecce qualiter

Argumentum ad probandum quod etiam laici poſſint ſuſpendi.

ter laicus in prædicto loco ſuſpenditur, id quod & fieri poſſe rationi videtur conforme, cum ſuſpenſio interdum non tantum priuet vſu, officij, vel ordinis, aut beneficij iam obtenti, & recepti, verũ etiam obtinendi, & recipiendi nouum ordinem, nouum officium, ſiue beneficium: ergo horum reſpectu, bene poterit laicis apponi ſuſpẽſio, qua ſuſpendantur, impediantur, atque priuentur, vt ne ordinentur, aut aliquod officium Eccleſiaſticum, ſiue beneficium conſequantur & recipiant, quæ quidem eſt pœna, nec vt videtur, parua, ſed maxima. Propter hoc argumentum, nonnulli in ea ſunt opinione & ſententia, vt credant laicos, etiam poſſe ſuſpendi. Huius opinionis videtur eſſe Abbas, qui ait, eſſe ſuſpenſionis genus quoddam, à participatione paſſiua Sacramentorum, quæ laicis eſt communis. Idipſum ſentire videtur Armilla, in ſua Summa, *verbo, ſuſpenſio, nu. 17.* vbi ait, omnem illum poſſe ſuſpendi, qui & poteſt excommunicari. Sed nihilominus contrarium eſt tenendum, atque dicendum. Pro quo ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Prima Concluſio.

Omnes Chriſtiani poſſunt excommunicari; ſolæ tamen Eccleſiaſticæ perſonæ, poſſunt ſuſpendi.

QVAMVIS omnes Chriſtiani poſſint excommunicari, ſolæ tamen perſonæ Eccleſiaſticæ poſſunt ſuſpendi. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Nauarr. in ſuo Manuali, c. 27. nu. 159. vbi & probat eam, per diffinitionẽ ſuſpenſionis ſuperius poſitam, qua dicitur, eſſe cẽſuram qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, prohibetur vſus, ſiue exercitium ſui officij, vel beneficij Eccleſiaſtici in totum, vel in partem, &c. Eamdem ſententiam tenet Sylueſt. *verbo, ſuſpẽſio, nu. 1.* & Angelus *eodem verbo, in princ.* & Caiet. ſimiliter. In qua conueniũt, atque conſentiunt, omnes communiter Canoniſtæ, cum Gl. *in cap. quicumque, verbo, miniſtris, de ſent. excommun. in 6.* Innocentius *in cap. vlt. de exceſſ. Prælat.* & Abb. *in c. dura, de crimine falſi, nu. 10.* qui omnes dicunt, ſuſpenſionis cẽſuram eſſe propriam Clericorum. Qua de re videatur Suar. tom. 5. in 3. par. D. Thom. diſp. 25. in princ. & diſput. 28 ſect. 2. nu. 1. vbi & dicit probari poſſe, ſupradictam Concluſionem inductione facta, ex omnibus locis iuris Canonici, in quibus ſupradicta cenſura fertur, ſiue ferenda præcipitur, vbi dumtaxat ad Clericos ſolummodo dirigitur. Vnde illa ſuſpenſio, quæ apponitur in *Extrauag. vnica Ioann. XXII. de ſentent. excommunic.* pro impedimento viendi certo temporali munere, neque eſt pena ſpiritualis, nec cenſura, de qua loquimur, nec propria Clericorũ, ſed alterius generis, vocatur autem ſuſpenſio, lato vocabulo, atque generali nomine. Sed an omnes in vniuerſum Clerici poſſint ſuſpendi, & maxime Epiſcopi, explicabitur per ſequentẽ Cõcluſionem.

Secunda Concluſio.

Omnes Eccleſiaſticæ perſonæ (excepto Rom. Põt.) ſicut poſſunt excommunicari, ſic etiam poſſunt ſuſpendi.

Omnes perſonæ Eccleſiaſticæ, excepto Romano Põtifice, ſicut poſſunt excommunicari, ſic etiam poſſunt ſuſpendi. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea ſpecialiter videndus eſt Suar. vbi ſupra, ſect. 2. num. 4. vbi & eiuſdem rationem reddens, inquit, quod ſolus Romanus Pontifex, eſt incapax prædictæ cenſuræ, quia ipſe ſolus in terris non habet, ſeu recognoſcit Superiorem, à quo ſuſpendi poſſit. Reliqui autem omnes, etiã Cardinales, Archiepiſcopi, atque Epiſcopi, cum Superiorem habeant, prædictum Romanum Põtificem, ſuſpendi poſſunt, nam ordo, & dignitas ipſorum, quæ maxima eſt, non reddit illos incapaces prædictæ pœnæ, ſeu potius medicinæ, nec facit illos ab omni humana ſubiectione liberos. Hoc itaque generaliter, atque vniuerſaliter verum eſt, quod quilibet habens ſuperiorem, habentem Eccleſiaſticam iuriſdictionem, poteſt ab aliò ſuſpendi, aut iure ordinario, aut vero ex priuilegio. Sed Cardinales à ſolo Papa, Archiepiſcopi & Epiſcopi ab illo, & à Concilio, ſibiq. ſubditi ab illis, & omnes exempti à ſuis proprijs Prælatis. Sed aduerto, quod Epiſcopi non poſſunt ſuſpendi, per ſententiam latam generaliter, & niſi de illis fiet mentio ſpecialis, licet ſecus ſit de excommunicatione, *per cap. quia periculoſum, de ſent. excom. lib. 6.* Qua de rẽ videndus eſt Nauarr. vbi ſupra, nu. 160. & 161. & Suar. etiam, vbi ſupra, ſect. 2. nu. 1. vbi & dicit hanc eſſe vnam differentiam inter alias multas, quæ verſatur inter excommunicationem & ſuſpenſionem, quod etiam aduertit Gloſſ. *in dicto cap. quia periculoſum.* Demptis, atque excluſis prædictis Epiſcopis, eorumq. Superioribus, vt etiã dicitur *in d. c. quia periculoſum*, reliqui omnes inferiores Clerici, ſuſpendi poſſunt per generalem ſententiam, nam ſuſpenſio, ſicut & alia quælibet cenſura, per generalem clauſulam poteſt apponi & ferri, qua poſita, omnes in illa comprehenduntur, qui non ſunt ſpecialiter exempti.

Epiſcopi nõ poſſunt ſuſpendi, per ſententiam latã generaliter, & niſi de illis ſpecialis fiat mentio, ſecus vero excommunicari.

Sed dubitari ſolet, an prædictum Epiſcoporum priuilegium, poſitum *in d. c. quia periculoſum* intelligendum ſit, atque intelligi debeat, etiam de Epiſcopis electis & confirmatis, ſed nondum conſecratis? Quam difficultatem mouet & tractat ſupradictus Suarez. loco ſupracitato, num. 7. & propoſitis aliquibus rationibus dubitandi, tandem reſoluit, quod fauet etiam ipſis prædictum priuilegium, propter rationes quas ibi adducit; & quia ſecundum ius, odia reſtringi, fauores conuenit ampliari.

Difficultas. Quid dicendum ſit de Epiſcopis electis & confirmatis, non tamen conſecratis.

Mouet etiam ibidem num. 8. prædictus Suarez, aliam difficultatem, An ſcilicet in ſuſpenſione generali, lata in omnes Clericos, abſque delectu & differentia, comprehendantur etiam Regulares, ſiue Religioſi Clerici, atque alij Clerici ſeculares? Cui etiam difficultati, propoſitis hinc inde rationib. dubitandi, reſolutiue reſpondens, inquit, quod ſub dicta clauſula, niſi aliud exprimatur, ſeu addatur, ex quo colligi, atque inferri poſſit, ipſam tantummodo ad Clericos ſeculares pertinere, cõprehenduntur etiam Religioſi, ſiue Clerici Regulares, quemadmodum & alij ſeculares. Quæ quidem ſententia, propter rationes ibidem adductas, ſatis placet, atque videtur probabilis.

Difficultas. An ſuſpenſione lata generaliter in omnes Clericos, comprehendantur etiam Religioſi.

Tertia Concluſio.

Monaſteria, Collegia, atque Communitates quamuis excõmunicari non poſſint, bene tamen ſuſpendi.

Quamuis Monaſteria, Collegia, atque Communitates, excommunicari non poſſint, vt dictum eſt, agendo de excommunicatione, poſſunt tamen ſuſpendi. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Suar. loco ſupracitato, ſect. 2. nu. 1. & ſect. 3. à nu. 1. cum ſequentibus, quam & probat rationibus, atque exemplis. Rationibus quidem, quia ex parte Communitatis nulla repugnantia eſt, quominus ſuſpenſionis cenſura affici, & plecti poſſit, cum & Capitulum, & quælibet Congregatio humana, eſſe poſſit capax culpæ, ſicut & eſt capax officij, ſeu Eccleſiaſtici beneficij; ex quo proinde ſequitur, quod & ſit capax priuationis, ſeu ſuſpenſionis à dicto officio, ſiue beneficio. Nec eſt eadem ratio de excommunicatione, nam dicta ſuſpenſionis pœna, non eſt ita ſpiritualis, ac pœna excommunicationis, nec priuat internis bonis, ſeu Eccleſiaſticis auxilijs, quæ ad interiorem animæ ſalutem ordinantur, quod facit ſupradicta excommunicatio. Quapropter in dicta ſuſpenſionis pœna, non imminet illud animarum periculũ, quod in excommunicatione, propter quod prohibitum eſt, vt ne excõmunicatio in Communitatẽ feratur,

nec

nec ita videtur abſurdum, quod innocentes aliquando ſuſpenſione ligentur, ac indecens videtur, vt ipſi feriantur & puniantur excommunicatione. Videatur etiam ſupradictus Suar. diſput. 4. ſect. 8. vbi agit de cenſuris in communi, num. 1. cum ſeqq. Sed ad hoc etiam in iure, innumera reperiuntur exempla, quibus Capitula, & Communitates ſuſpenduntur quandoque, ab actu collationis beneficiorum, vt habetur *in cap. vnico ne Sede vacante, in 6.* vbi collatio Capitulo conueniebat. Item *& in cap. Romana, & in cap. ſi ſententia, de ſentent. excommunic. in 6.* Hoc idem habetur & in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 16.* vbi ſuſpenditur Capitulum, quod Sede vacante non conſtituit Oeconomum. Quorũ alia multa exempla, adducit ſupradictus Suarez loco ſupracitato, & nimis docte explicat, atque declarat, qualiter veniant intelligenda, & an prædicta ſuſpenſio in Capitulum generaliter lata, omnes etiam particulares perſonas comprehendat, à quibus omnibus, ipſorumq. tractatione abſtinere compellor, quia non aliud patitur temporis anguſtia, & breuitas, cui tantopere ſtudeo. Solummodo aduerto in calce huius Articuli, quod quando in prædicta Cõcluſione eſt dictum, Monaſteria, Collegia, atque Communitates poſſe ſuſpendi, intelligẽdum eſt, de Collegiis, ſiue Communitatibus Eccleſiaſticis, ſiue Clericorum, tam Religioſarum perſonarum, quam Eccleſiaſticarum, nam, vt pluries diximus, eiuſmodi dumtaxat ſunt capaces cenſuræ prædictæ ſuſpenſionis, de quo videatur D. Suar. vbi ſupra, num. 9. & quæ nos diximus ſupra, Quæſtione 35. Artic. 10.

ARTICVLVS VI.

An ſuſpenſio ferri non poſſit, niſi propter culpam, & an neceſſario ipſa eſſe debeat mortalis?

CIRCA hãc difficultatem ſunt variæ Doctorum ſententiæ & opiniones. Quidam enim dicunt, poſſe cõtrahi prædictam cenſuram, abſque vlla prorſus culpa, & fundatur *in cap. 1. de ordin. ab Epiſc. qui renunc. Epiſcop.* vbi qui ignoranter & ſine culpa, ordinatur ab eiuſmodi Epiſcopo, ſuſpenditur, vt videtur, ob illius culpã. Facit & ad hoc *cap. vel non eſt compos, de temp. ordin.* vbi puer ordinatus in ætate tredecim annorũ, ſuſpenditur ab executione officij Diaconi, vſque ad ætatem legitimam, vt ibidem dicitur, in iniuriam ordinantis, propter quæ loca & aliquas alias rationes, nonnulli Doctores tenent, ſuſpenſionis ſententiam incurri poſſe, atque imponi ſine culpa. Quam opinionem atque ſententiam, tenere videtur D. Thom. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 3. queſtiunc. 2. ad ſecundum, & Sylueſt. *verbo, ſuſpenſio, num. 4.* vbi ait, ſuſpenſionem aliquando imponi poſſe ex cauſa ſine culpa, vt patet, inquit, ex practica currenti. Idem tenent omnes communiter Canoniſtæ. Vnde Abbas *in cap. ſi celebr. de Cleric excommunic. miniſt. nu. 4.* ait ſuſpenſionem quamdam ferri propter delictum: aliam vero propter defectum: aliam autem propter infamiam, quorum omnium adducit exempla.

Alij ſunt Doctores tenentes, quod neceſſaria ſit culpa ad ſuſpenſionem, & inquiunt ſufficere, quod ipſa ſit venialis, nec neceſſario requiritur, quod ſit mortalis. Hanc ſententiam & opinionem, tenet Caietan. in Summa, *verbo, ſuſpenſio,* vbi ait, ſuſpenſionem incurri poſſe ex ſolo peccato veniali: quod & probat, quia eſt minor pœna, quam excommunicatio minor (cum hæc priuet maximis & valde neceſſariis bonis, nempe ſacramentis) ſed excommunicatio minor, incurritur propter ſolum peccatum veniale: ergo & ſuſpenſio. Idem tenet Armilla, *verbo, ſuſpenſio, in princ.* à quibus nec diſſentire videtur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 151. & num. 159. & num. 165. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpenſionis cenſura, nullo modo imponi poteſt, ſine propria culpa, eius qui ſuſpenditur.

SVSPENSIONIS cẽſura, nullatenus ferri poteſt, ſine culpa propria eius qui ſuſpenditur, ſiue illa ſit mortalis, ſiue vero venialis, nam de hoc pro nunc nihil dico, in ſequenti Concluſione dicetur ſtatim. Hæc Concluſ. eſt expreſſe Nauar. loco ſupracitato, num. 151. & Caietani in Summa, *verb. ſuſpenſio.* Idem tenuit Aretinus ſecundum ſuprad. Nauarr. *in cap. cum non ab homine, de iudicijs,* & probatur ratione, nam prædicta ſuſpenſio, vt ſæpe dictum eſt, eſt cenſura, quæ & propriiſſime habet rationem pœnę, ſed pœna imponi nullo modo poteſt ſine culpa, imò verò intrinſece eſt cõtra rationem pœnæ, quod imponatur, vbi nulla præceſſit culpa, *iuxta cap. 2. de conſtit.* vbi habetur, rem quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenire. *& in cap. 2. de his quæ fiunt à maiori parte Capituli,* dicitur, quod peccata ſuos auctores tenere debent, nec pœna eſt vlterius protrahenda, quamuis delictum fuerit in excedente repertum: ergo nulla exiſtente culpa, imponi nõ poteſt prædicta ſuſpenſionis cenſura. Videatur hac de re Suar. d. 5. tom. in 3. Par. D. Thom. diſput. 28. ſect. 4. à num. 1. cum ſequentibus, & latius agendo de cenſuris in communi, diſput. 4. ſect. 1. 2. 3. & 4. per totas.

Secunda Concluſio.

Ad ſuſpenſionem ponendam, culpa debet eſſe mortalis, neque ſufficit, quod ſit venialis.

Non ſufficit venialis, imò vero neceſſario requiritur, quod ſit mortalis culpa, ad hoc vt ferri & imponi poſſit, prædicta ſuſpenſionis cenſura. Hæc Concluſio, vt refert Nauar. eſt Aret. *in cap. cum non ab homine, de iudicijs,* & etiam tenere videtur Soto in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. concluſ. 1. & nouiſſime tenet Suar. vbi ſupra diſput. 28. ſect. 4. nu. 6. & 7. vbi dicit eſſe hoc tempore communiter receptam, nam ſuſpenſio, vt modo eſt in vſu Eccleſiæ, grauior, atque acerbior pœna, atque cenſura eſt, quam, vt pro ſola veniali culpa, ſecundum æquitatem, atque Eccleſiaſticam pietatẽ imponi poſſit. Videatur etiam diſput. 4. ſect. 4. per totam. Videatur etiam Sayrus lib. 4. ſui Theſauri, cap. 1. num. 19. & 20.

Vnde ad argumenta in contrarium addocta, reſpondeo, *ad c. 1 de ordin ab Epiſc. qui renun. Epiſcop.* dico quod ibi, ſuſpenſio, non accipitur proprie & ſtricte, & prout eſt cenſura, quæ vt plurimum fertur ob cõtumaciã, ſed late pro prohibitione vtendi aliqua facultate, ob aliquam cauſam, in quo ſenſu, non ſemper requiritur culpa eius qui ſuſpenditur, ſed cauſa legitima vt ſuſpendatur, & non aliud continet dictum *cap. vel non eſt compos, de temp. ordin.* nam ibi ante legitimam ætatem ordinatus, nõ fuit ſuſpenſus propter culpam propriam, ſed in iniuriam ordinantis, & in confuſione ipſius, atque vt euidenter cõſtaret, quantũ ille Eps errauerat, ordinando eũ, qui defectũ patiebatur ætatis: & hoc eſt, & nõ amplius, quod ex prædictis capit. colligitur, ſeu colligi põt. Qua de re videatur ſuprad. Suar. loco ſupracit. nu. 2. cũ ſeqq. Et hactenus de iſto Arti.

ARTICVLVS VII.

Quænam ſint in Suſpenſione ſeruanda, & qualiter Suſpenſionis cenſura ſit ponenda?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpenſio pro nullo actu, vel crimine, incurritur ipſo facto.

SVSPENSIO pro nullo acto vel crimine, incurritur ipſo facto, niſi id ſit expreſſum in iure,

niſi id in iure, vel ſententia expreſſe habeatur.

re, aut exprimatur à Iudice Eccleſiaſtico, à quo imponitur. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & generaliter, verum habet in omnibus cenſuris, quæ, vt diximus ſupra, agendo de excommunicatione, nullatenus ipſo facto incurrũtur, niſi id in Iure ſit expreſſum, aut expreſſe & ſpecialiter exprimatur ab homine, qui eandem ponit. Qua de re videatur Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 159. & Suarez loco ſupracitato, diſput. 28. ſect. 5. num. 1.

Secunda Concluſio.

In omni ſuſpenſione, quæ ponitur ob contumaciam, neceſſum eſt, vt admonitio præcedat.

In omni ſuſpenſione, quę propter contumaciam imponitur, ad hoc vt incurratur, neceſſum eſt, vt ipſam admonitio præcedat, eo modo quo ſupradictum eſt, agendo de excommunicatione. Circa hanc Concluſionem, videantur quæ diximus ſupra Quæſt 35. Art. 3. Concluſ. 2. & 3. Circa quod nihil amplius occurrit dicendum, videatur hac de re Suar. loco ſupracitato, nu. 2. & Nauar. loco ſupracitato, num. 159. vbi dicit hoc habere locum in ſuſpenſione, quæ ponitur ob contumaciam, non autem in illa, quæ eſt pœna, ſeu ponitur in pęnam, iuxta Innocent. *in cap. fin. de exceſſ. Prælat.* & Panorm. cum communi. *in cap. reprehenſibilis, de appellat.* Videatur etiam Syluest. *verbo, ſuſpenſio, nu. 4.*

Tertia Concluſio.

Ad ponendam ſuſpẽſionem nulla ſunt in iure determinata verba.

Ad ponendam ſuſpenſionem, nulla ſunt in iure determinata verba, quinuero ſuſpenſio ferri, atque imponi poteſt, quibuſlibet verbis idipſum ſignificantibus. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nauar. cap. 27. nu. 161. & Suar. loco ſupracitato, nu. 3. qui omnes conueniunt in hoc, quod ſuſpenſionis nulla eſt in iure præſcripta, ſubſtantialis forma ſuæ impoſitionis, ſiue abſolutionis. Videantur hac de re quæ dixi ſupra, d. Quæſt. 35. Art. 3. Concl. 6.

Quarta Concluſio.

Suſpenſionis ſententia neceſſario ferenda eſt in ſcriptis.

Suſpenſionis ſententia, neceſſario ferenda eſt in ſcriptis. Hæc Concluſio, eſt etiam cõmunis Doctorum reſolutio, ſicut ſupra etiam diximus agendo de ſententia excommunicationis, *per cap. 1. eod. tit. lib. 6.* Qua de re videantur, quæ dicta ſunt ſupra Quæſt. 35. Art. 9. Concluſ. 1. & 2. & Nauar. vbi ſup. cap. 27. nu. 159. & Suar. etiam vbi ſupra, num. 3. & Sylueſter, *verbo, ſuſpenſio, num. 4.*

Quinta Concluſio.

Si ſuſpenſionis cenſura, feratur poſt legitimam appellationem, nulla eſt atque inualida.

Si ſuſpenſionis ſententia, feratur poſt legitimam appellationem, eſt nulla, atque inualida. Hęc Concluſio, eſt etiam communis reſolutio, de qua videnda ſunt quæ diximus in prædicta Quæſt. 35. loco iam pluries citato, & quæ dicit Nauar. loco etiam ſupracitato, num. 159. in 2. dicto, vbi probat hoc ipſum, à ſimili de excommunicatione, lata poſt legitimam appellationem, quæ eſt nulla, atque inualida, & inquit, quod ſicut appellatio non ſuſpendit excommunicationem præcedentem, ſic nec ſuſpenſionem. Quod probat ex Dominico cum communi, *in cap. 1. §. & hac, de ſententia excommun. lib. 6. & ex cap. ad hæc quoniam, de appellat. & ex cap. is cui, §. fin. de ſententia excommun. lib. 6.* Qua de re videantur, quæ dicit Suar. loco ſupracitato, num. 3. allegando Abbatem *in cap. 2. de Cler. excommun. miniſtran. num. 2. & in cap. ſæpe, de appellat. num. 16.* qui hoc limitat, ſeu limitare voluit, vt tantum verum habeat, loquendo de illa ſuſpenſione, quæ propriſſime eſt cenſura, & pro contumacia fertur; nam illa (inquit) quæ eſt pure pęna, imponi etiam poteſt poſt appellationem, ſicut & aliæ pœnæ. A qua tamen ſententia prædictus Suarez recedit, & inquit, quod abſque diſtinctione intelligenda eſt noſtra Concluſio, de quacumque ſuſpenſione, nam in Iure, ſuſpenſionis nomen, indifferenter ponitur, atque ſignificat, eam quæ eſt pro contumacia, & quæ fertur pro aliquo commiſſo delicto, & quia ratio ob quam ſuſpenſio, non ſuſpenditur per ſequentem appellationem, eadem eſt vtrobique, quia nempe ſuſpenſionis ſententia, ſicut & excommunicationis, ſecum trahit ſuam exequutionem, *iuxta cap. paſtoralis, §. verum. de appellat.* quod tam verum eſt in ſuſpenſione, quæ eſt pure pęna, & fertur pro aliquo commiſſo delicto, atque in ea quæ fertur pro contumacia.

Sexta Concluſio.

Quamuis ſuſpenſionis denunciatio, neceſſaria non ſit in ſuſpenſo, ad hoc, vt ipſe in eo, omnes ſuos operetur affectus, eſt tamẽ neceſſaria quo ad alios, ad hoc, vt ipſum vitare teneãtur.

Quamuis ſuſpenſionis denunciatio, neceſſaria non ſit, quoad ipſum ſuſpenſum, ad hoc vt in eo omnes ipſa ſuos operetur effectus, neceſſaria tamen eſt quoad alios, vt ipſi teneantur vitare eumdem. Hæc Cõcluſio, vt videtur, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & pro ea facit, aut ſaltem facere videtur *Extrauagans ad euitãda*, de qua diximus ſupra agendo de excommunicatione, cuius etiam latiſſimam mentionem facit Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 35. & num. 165. inquit, quod ſicut tenemur vitare excommunicatum in omnibus, quæ ab ipſo ponuntur in eodem cap nu. 26. ita etiam & tenemur vitare ſuſpenſum, in eo à quo fuerit ſuſpenſus, & inquit, quod non vitando eum in diuinis officiis, atque in actibus deputatis ſuis Ordinibus, peccamus mortaliter, ſi eſt denunciatus, aliàs non, per dictam *Extrauag. ad euitandam*, & per alia, quæ idem ipſe dicit *in cap. 1. § labores, de pœnit. diſt. 6.* De quibus omnibus videatur ſupradictus Suarez loco ſupracitato, diſputat. 28. ſect. 5. num. 4. cum ſequentibus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Quanam ſit differentia inter Suſpenſionem, prout eſt pœna, & prout eſt cenſura?

HANC queſtionem, atque difficultatem monet Suarez 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 25. ſect. 1. & 2. & dicit, quod multi nullam agnoſcunt differentiam, inter ſuſpenſionem, prout eſt pęna, & prout ipſa eſt cenſura; quia inquiunt, in iure ſimpliciter & abſolute, omnis ſuſpenſio nuncupatur & appellatur cenſura, *in cap. quærenti, de verborum ſignificat.* vbi Pontifex Innocentius III. doctrinaliter procedens, ac propoſitæ difficultati reſpondens, inquit, *cenſura nomine intelligendam eſſe ſententiam, non ſolum interdicti, verum etiam ſuſpenſionis, & excommunicationis.* Sub quo ſuſpenſionis membro, docent comprehendi quamcumque ſuſpenſionem, & eam quæ eſt pęna, & eam quæ communiter appellatur, & nuncupatur cenſura. Sed nihilominus ſupradictus Suarez ſentit & dicit, quod quantum ad rem pertinet, duo ſunt ſuſpenſionum genera, altera quæ eſt pęna, altera vero cenſura, quę & alio nomine dici & nuncupari poſſunt, ſuſpenſio vindicatiua, atque medicinalis, inter quas hanc ſolam & vltimam, nempe medicinalem, credit proprie, atque in rigore nuncupandam eſſe cenſuram. Vtque ipſas explicet, atque declaret, inquit, quod quotieſcumque ſuſpenſio imponitur, ſolum vt aliquod puniatur delictum, & non vt à contumacia recedatur, nomen habet ſolius pęnæ, nec tunc rationem habet, aut

Nota hoc valde.

habere

habere poteſt cenſura. Quam conſiderationem latiſſime proſequitur diſput. 4. ſect. 5. à num. 10. cum ſequentibus, vbi agit de cenſuris in commun, vtriuſque adducens exempla, & dicit, quod ſuſpenſionis vſus per modum pœnæ, non vero per modum cenſuræ, frequentiſſimus eſt in iure, ſed maxime *in c. tam literis, de teſtibus, c. cum in cunctis, §. vlt. de elect. lib. 6. & Clement. 1. § pen. de hæreticis. & in Clem. 2. de pœnis*, traduntq. id Doctores Canoniſtæ in ſupradictis locis, & Innocent. *in cap. 1. de exceſſibus Prælatorum, num. 3.* & Abb. *in cap reprehenſibilis, nu. 3. & cap. ſæpe, num. 16. de appellat.* De illa vero ſuſpenſione, quæ eſt per modum cenſuræ, non eſt, cur aliqua afferamus exempla, cũ ipſa in Iure ſint frequentiſſima, quod tunc ſemper fit, quando apponitur prædicta ſuſpenſionis pena, donec hoc, aut illud fiat, & ſemper propter contumaciam & rebellionem, donec eiuſmodi ſic ſuſpenſus reſipiſcat, quam ob cauſam, eiuſmodi ſuſpendendi modus, medicinalis nuncupatur, eademq. ſuſpenſio medicina, & quamuis in loquendi modo, non omnes communiter conueniãt Doctores, quia tamen ſententia ſupradicti Patris Suarez ſatis placet & arridet, pro ipſius explicatione & propoſitæ difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Suſpenſio, quę eſt pęna, & prout eſt vindicatiua, multum differtur à ſuſpenſione, quę eſt medicinalis & cenſura.

SVSPENSIO quæ eſt pœna, & prout eſt vindicatiua, multum differt à ſuſpenſione, quæ eſt cenſura, & inquantum eſt medicinalis. Hanc Concluſionem conſtituit ſupradictus Suarez loco ſupracitato, ſect. 1. num. 3. vbi & inter ipſas triplicem conſtituit differentiam. Prima, quia illa ſuſpenſio, quæ eſt pęna & non cenſura, imponitur ad certum tempus, quæ vero eſt cenſura, non habet, ſed neque habere poteſt præfixum terminum, quorum priorem partem probat, ex omnibus ſupradictis iuribus, *ex cap. 1 de ſentent. excommun. lib 6. & cap. 2. de tempor. ordin. etiam in 6.* & ratione, quia cum ſupradicta ſuſpenſio ſit pœna, eſſe debet proportionata culpæ, & quo maior fuerit culpa, diuturnior debet eſſe & pœna, ac proinde pro ratione culpæ, ipſe ſuſpenſio habebit præfixum terminum. In quo etiam, vt idem inquit, differt à depoſitione, quæ eſt veluti quædam ſuſpenſio perpetua, & abſque vlla prorſus ſpe reſtitutionis, quod quidem ex ſe non habet dicta ſuſpenſio, vt eſt pęna, nam pro ratione culpæ vendicat ſibi certum, atque determinatum tempus, & cum tantum reſpiciat præteritam culpam, non vero reſipiſcentiam in futurum, non repugnat ſibi, vt huiuſmodi terminus ſit determinatus, atque præfixus. In quo differt à ſuſpenſione, prout eſt cenſura, quæ quidem, vt talis eſt, vt ſupra diximus, non habet, ſed neque habere poteſt præfixum, atque determinatum terminum, quod erat id, quod remanebat probandum. Et probatur hæc, vt videtur, euidenti ratione, nam cum eiuſmodi ſuſpenſio quæ eſt cenſura, feratur præcipue, & vt plurimum, ad reprimendam contumaciam, & ad hoc, vt per ipſam recedat homo ab aliqua culpa, non poteſt alium habere terminum, niſi receſſum ab ipſa, duratque quouſque recedatur ab ea, & non amplius.

Secunda differentia eſt, quod ſuſpenſio, quę eſt tantum pęna, non requirit monitionem præuiam, cum feratur propter culpam pręteritam, etiamſi, vt quidam aiunt, nõ habeat tractum ſucceſſiuum; at vero ſuſpenſio, quæ eſt cenſura, ſemper requirit monitionem præuiam, ſaltem illam quæ includitur in hac conditione, *ſi hoc feceris, vel non feceris, aut niſi ſatisfeceris*, vt communiter fieri conſueuit ſupradicta ſuſpenſio, quæ eſt cenſura.

Tertia & vltima differentia, ſuſpenſionis prędictæ ſtat in hoc, quod ſuſpenſio, quæ eſt puta pęna, & ad certum vſque tempus apponitur, eo elapſo per ſe ceſſat, ſine vlla alia abſolutione, nam cauſa non operatur vltra ſibi præfixum terminum, neque prohibitio facta ad certum tempus, obligat extra illud. Sicut enim qui relegatus eſt ad certum tempus, eo elapſo, libere poteſt ad patriam redire, quia iam pęnæ ſibi impoſitæ ſatisfecit, ita etiam & qui ſuſpenſus eſt ad certum tempus, eo elapſo, abſque vlla alia abſolutione poteſt munus ſuum & officium exercere, vt tenent omnes Doctores communiter *in Clement. 1. de decimis, verbo, donec, & in cap. ſacro, de ſentent. excommunic. verbo, per menſem*, at vero quando ſuſpenſio eſt vere & proprie cenſura, vt tollatur, neceſſaria eſt abſolutio, vt traditur à ſupradicta Gloſſ. & expreſſius à Gloſſ. *in cap ſi quorundam, de ſolut.* Qua de re aliquid nos dicemus infra. Videatur Suar vbi ſupra, & diſput. 26. ſect. 1. num. 14. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

De differentia, quæ eſt inter excommunicationem minorem, & ſuſpenſionem, & quænam harum ſit grauior pœna?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpenſio, quę eſt cenſura, in multis differt ab excommunicatione minori.

SVSPENSIO prout eſt cenſura, in multis differt ab excommunicatione minori. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 151. & 152. vbi diffinitionem ſuſpenſionis conſtituit. Et Suar. diſput. 25. ſect. 1. num. 4. vbi inter alia dicit excommunicationem minorem à ſuſpenſione differre, in eo quod excommunicatio minor, priuat ſolummodo participatione & ſuſceptione paſſiua ſacramentorum, at vero ſuſpenſio non cõſiſtit in priuatione ſolum paſſiua, verum etiam ad alias functiones ſe extendit, de quibus diximus ſupra; priuat enim interdum officio, interdum vero beneficio, ſeu vtroque ſimul. Vnde Abbas *in cap. vlt. de Cler. excommunic. miniſtran.* conſtituens vnam ſuſpenſionem minorem, alteram vero maiorem; prioremq. dicens eſſe eam, quæ priuat ſolummodo participatione & ſuſceptione paſſiua ſacramentorum; maiorem vero quæ priuat actiua & paſſiua, proculdubio confundit, inuoluereq. videtur, ſuſpenſionem cum excommunicatione; nam ſi recte omnia inſpiciantur, quę reperiuntur in iure, nullum eſt cenſurę ſeu ſuſpenſionis genus, quod talem operetur effectum, diſtinctum ab excommunicatione minori, ſicq. confundit ſupradictas cenſuras, appellans ſuſpenſionem excommunicationem minorem, & vtitur prædictis vocibus, præter communem morem, quod eſt maxime notandum atque memoriæ commendandum. Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Quælibet ſuſpenſio grauior eſt pęna, quã excommunicatio minor.

Quælibet ſuſpenſio, loquendo ſecundum communem Eccleſiæ vſum, grauior eſt pœna, quam ſit excommunicatio minor. Hæc Concluſio, conſtituitur contra Caiet. in Summa, *verb. ſuſpenſio*, vbi dicit, grauiorem eſſe pęnam, excommunicationem minorem, quam ſuſpenſionem, quia priuat (inquit) vſu maiorum bonorum, nempe ſpiritualium, qualia ſunt Sacramenta, ipſorumq. vſu paſſiuo, qui nobis quammaxime eſt neceſſarius, quod quidem non ſemper facit ſuſpenſio. Sed quamuis id ita ſit,

con-

Digitized by Google

contrarium tamen vbiq. tenetur. Qua de re videndus eſt ſpecialiter Suarez loco ſupracitato, vbi dicit, ſecundum communem vſum Eccleſiæ, contrarium omnino videri dicendum, quodq. ſuſpenſio grauior eſt pœna, quam excommunicatio maior, atque ex communi vſu Eccleſiæ, pro grauioribus criminibus imponi ſolet: vt enim ſupra diximus, artic. 6. concluſ. 2. excommunicatio minor, propter peccatum veniale, vt plurimum incurritur, at vero ſuſpenſio ad hoc, vt imponatur iuſte, non ſufficit, quod culpa ſit venialis, quin vero requiritur, quod ſit mortalis. Et quamuis excommunicatio minor, priuet (vt dictum eſt) vſu paſſiuo Sacramentorum, qui nobis quammaxime eſt neceſſarius, ſuſpenſio vero actiuo, qui non eſt ita neceſſarius, neque ita videtur eſſe vtilis ex opere operato, eſt tamen ex ſe valde vtilis ex opere operantis, pro eo quod requirit maximam ſanctitatē in miniſtro operante, tantam nec minorem, quanta requiritur in ſuſcipiente ipſa Sacramēta; ac denique excommunicatio minor, iuxta communem Eccleſiæ vſum, & regulariter loquendo, facilius tollitur, quam ſuſpenſio, & numquam reſeruatur, quod tamen in ſuſpenſione frequenter contingit. Reliquę rationes differentię, ſiue maioritatis, atque grauitatis huius pœnæ, videantur apud Suarez, loco ſupracitato.

ARTICVLVS X.

De differentia, quæ eſt inter excommunicationem maiorem, & ſuſpenſionem, & quanam harum grauior ſit pœna?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Excommunicatio maior & ſuſpenſio differunt in tribus.

EXCOMMVNICATIO maior, & ſuſpenſio, præcipue differunt in tribus. Primò differunt, in eo quod ſe habent, tamquam includēs & incluſum, ſeu tamquam pars, & totū, & tamquam magis vel minus prohibens. Volo dicere, quod excommunicatio maior, operatur quidquid ſuſpenſio, & multo plura atque maiora, quod tenet D. Tho. in addit. ad 3. p. q. 22. art. 3. nā priuat omni Eccleſiaſtica functione, iam pertinente ad officium, quam ad beneficium Eccleſiaſticum, nec ſolummodo illa, ſicuti ſuſpenſio, ſed præterea multis alijs modis, atque commodis ſpiritualibus & tēporalibus, quæ facile colligi poſſunt reducendo ad memoriam, ea quæ ſuperius ſunt dicta, de excōmunicatione maiori, & ſuſpenſione prædicta. Secundò differunt, quia illoſmet effectus quos habet excommunicatio maior, nempe priuationis Eccleſiaſticarum functionum (de quibus diximus ſupra) habet & prędicta ſuſpenſio, ſed ſub alia diuerſa ratione, nam excōmunicatio maior, priuat omnibus illis actibus, vt rationem communicationis participant, at ſuſpenſio priuat eiſdem, non vt participāt rationem communicationis formaliter, ſed quatenus ſunt vſus alicuius poteſtatis Eccleſiaſticæ, & ratione officij, ſiue beneficij, alicui conuenietis, quæ eſt quaſi formalis ratio obiectiua prædictæ cenſuræ, in qua fundantur aliæ differentiæ quaſi materiales, vt verbi gratia, quod excommunicatio maior priuet Eccleſiæ ſuffragiis, non vero ſuſpenſio, quod aduertit D. Thom. in addit. ad 3. par. quæſt. ſupradicta 22. artic. 5. ad ſecundum, de qua differentia videatur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 152. & Suarez ſuprad. 5. tomo, in 3. p. diſput. 25. ſect. 1. num. 6. in fine. Tertia & vltima differentia eſt, quæ vt iam diximus, prædicta ſuſpenſio, eſt propria cenſura Clericorum, non ſic autem excommunicatio maior, quæ communior eſt, & laicos etiam comprehendit, de quibus accidentalibus differentiis, nihil amplius libet in præſentiarum dicere.

ARTICVLVS XI.

In quo differat, atque conueniat, prædicta ſuſpenſio, cum depoſitione verbali, quæ eſt via ad degradationem?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpenſio conuenit cum depoſitione verbali, in quatuor.

SVSPENSIO conuenit cum depoſitione verbali, in quattuor præcipuè rebus. Primò conueniunt in hoc, quod vtraque eſt pęna quædā Eccleſiaſtica, vt de ſe patet, quapropter vtrique communia ſunt, ea omnia quæ ſupra diximus, eſſe de ratione pœnæ Eccleſiaſticæ, nimirum, quod ille ſolus illam poteſt imponere, qui iuriſdictionem habet Eccleſiaſticam, atque auctoritate Eccleſiaſtica pollet, & ſubinde, quod nonniſi propter proportionatam culpam imponatur; & quamuis depoſitionis pœna ſupradicta, non habeat rationem cenſuræ, propter rationes ſupradictas, nihilominus tamen, conuenit cum dicta ſuſpenſione, quæ eſt cenſura, & etiam prout eſt pęna in omnibus prædictis. Secundò conueniunt, quia etiam depoſitio, ſicuti & ſuſpenſio, priuat omnibus functionibus Eccleſiaſticis, de quibus ſupra diximus, qui ſunt proprij ſuſpenſionis effectus. Tertiò cōueniunt in hoc, quod vtraque eſt propria pęna Clericorū, nō vero laicorum, propter rationes etiam ſuperius dictas, quod & colligitur expreſſe *ex c. qui ſemel, diſt. 50. & cap. 2. de pœnis, in 6.* & alijs à me breuitatis cauſa omiſſis. Qua de re videatur Nauar. in ſuo Man. cap. 27. num. 151. vbi citat Panorm. Card. & alios idem tenentes, ſed præcipuè Decium, *in cap. at ſi Clerici, de iudicijs, nu. 5.* Videatur hac de re Salzedo in pract. Bernardi Diaz de Lugo, cap. 153. & Suar. loco ſupracitato, diſput. 30. ſect. 1. num. 4. vbi inquit, depoſitionem prædictam, extendi etiam ad Religioſos, etiam ſi Clerici non ſint, quatenus ſunt perſonę Eccleſiaſticæ, quod etiam ſupra diximus de ſuſpenſione, vnde & Abbatiſſæ ſuſpendi, atque deponi poſſunt, & ſolent. Quartò & vltimò conueniunt, in eo quod ſicuti ſuſpenſio eſſe poteſt, vel ab officio tantum, vel à beneficio tantum, ſeu ab vtroque ſimul, ita etiam & verbalis prædicta depoſitio, quibus etiam & addere poſſumus, quod alia eſt à iure, alia vero ab homine, eo modo quo etiam diximus ſupra de ſuſpenſione. Circa hoc videantur Nauar. & Suar. locis ſupracitatis, & Sylueſt. *verb. depoſitio, ſiue degradatio.*

Secunda Concluſio.

Suſpenſio differt à verbali depoſitione in tribus.

Supradicta ſuſpenſio, differt à verbali depoſitione in tribus. Primò, nam quamuis vtraque eſſe poſſit à beneficio, tamen ſuſpenſio non priuat beneficio ipſo, in totum ſiue radicaliter, vt ſupra diximos, ſed ſolum ipſius fructibus, aut iure percipiendi fructus illius; at vero depoſitio priuat beneficio ipſo in totum, quod & nomen ipſum ſignificat, ex proprietate ſermonis, ſiue eiuſdem vocis. Qua ratione Abbas, depoſitionem prædictam indiſtincte interdum vocat depoſitionem, interdum vero beneficij priuationē. Ex quo vlterius naſcitur ſecunda differētia, & ea eſt, quod depoſitio, ex vi ſermonis, videtur eſſe perpetua, non verò ſuſpēſio, ſaltim illa quæ eſt pęna, vt ſupra diximus, neque etiā illa,

Digitized by Google

quæ eſt cenſura, ſed ſolum quouſque recadat contumacia, & adſit pœnitentia, ſiue reſipiſcentia. Tertiò differunt, nam quamuis ſuſpenſio & depoſitio, eſſe poſſint, & ab officio & ab ordine, atque iuriſdictione, iuxta *cap. 2. de pœnis, in 6.* aliter tamen, & aliter, nam prædicta depoſitio, cum eſt à iuriſdictione, priuat non tantum vſu (vt ſic loquamur) iuriſdictionis, verum etiam & ipſo munere, ipſaq. iuriſdictione, in quo differt à ſuſpenſione, quæ vt ſupra diximus, tantummodo priuat vſu iuriſdictionis. Quæ vero depoſitio eſt ab ordine, quamuis conueniat cum ſuſpenſione in hoc, quod non priuat Ordine ipſo, neque enim poteſt cum imprimatur per characterem indelebilem, quem proinde tota Eccleſia auferre non poteſt, quamuis etiam conueniat cum ſuſpẽſione in eo, quod omnes actus Ordinis, ſeu pertinentes ad Ordinẽ, depoſiti atque ſuſpenſi, ſint validi, quando iuriſdictionem non requirunt (vt excludamus ſacramentalem abſolutionem) ita quod Sacerdos depoſitus, ſicuti & ſuſpenſus, ſi attentet conſecrare, vere conſecrat, ſi id faciat legitima intentione, & legitima vtatur materia & debita forma, quamuis id faciendo, peccet grauiter atque mortaliter, quia retinet eamdem Ordinis poteſtatem, à qua ex diuina inſtitutione, ſi cætera neceſſaria adſint, atque concurrant, omnes illius actus ſuam habent efficaciam atque valorem; & præterea quamuis depoſitio prædicta conueniat cum ſuſpenſione, in eo quod neutra per ſe, atque ex vi ſua, priuat priuilegio clericali, niſi hoc expreſſe atque ſpecialiter adiungatur in pœnam, vt notat Abbas, *in cap. ſi Clerici, §. de adulter. de iudic. num. 2.* colligiturq. ex eodem textu, vbi dicitur Clericum depoſitum non eſſe tradendum Iudici ſeculari, quia videlicet perſona depoſiti non amittit priuilegium fori, niſi ſpecialiter priuetur illo, propter nouum delictum vel contumaciam, ita vt perueniatur ad degradationem: quamuis (inquam) depoſitio prædicta, & ſuſpenſio in omnibus ſupradictis conueniant, nihilominus tamen, depoſitio & ſuſpenſio ab Ordine, diuerſæ ſunt pœnæ, diſtinctaſq. habent rationes formales, quibus adinuicem diſtinguuntur, & hæ ſunt, quod depoſitio ab Ordine, ex ſua propria ſignificatione, ſignificat priuationem perpetuam atque irremiſſibilem, ſuſpenſio vero minime. Qua de re videantur latiſſime Abbas, *in cap. veritatis, de dolo & contumacia, nu. 19.* Sylueſt. *verb. degradatio, num. 1.* Nauar. in Manual. cap. 27. num. 151. & Suar. loco ſupracitato, num. 10. 11. & 12. vbi & ponit diuerſos modos & formas, ponendi ſeu inferendi ſupradictas pœnas, & declarat, quænam ſint cuilibet ipſarum propriæ, aliaſq. mouet quæſtiones & difficultates circa materiam depoſitionis atque degradationis, à quorum omnium tractatione, conſulto abſtineo propter temporis anguſtiam, vtq. breuitati ſtudeam, & quia Deo dante de his omnibus dicturi ſumus, in alio Tomo, dum agemus de pœnis omnium delictorum.

ARTICVLVS XII.

In quibus caſibus à iure, incurratur ſuſpenſio?

IAM ſupra diximus, quod ſuſpenſio, vt communiter ſumpta, eſt duplex, alia lata à iure, alia vero ab homine, atque explicauimus, quæ ſint neceſſario obſeruanda in eiuſdem poſitione. Supereſt modo vt dicamus, quænam ſint ſuſpenſiones, latæ à iure. Qua de re videnda eſt Gloſſa illa magna & ſingularis *in Clement. Cupientes, de pœnis,* & Angelus. *verbo, ſuſpenſio, à num. 2.* vbi omnes ſuſpenſiones in Ordinem redigit, quod & Syluester ſimiliter fecit, in eodem verbo, q. 6. & Nauar. in ſuo Manuali, c. 27. à num. 154. cum ſequentibus, & omiſſis nonnullis raro contingentibus, aliiſq. quæ modo non ſunt in vſu, pro huius Articuli reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

SVSPENSIONES, quæ reperiuntur in iure & ſunt in vſu, ad 16. capita reducuntur. Primò, ſuſpenduntur Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, fornicarij notorij donec pœniteant & habetur *in c. nullus. c. præter, diſt. 32. & c. ſuſcitantibus, 15. q. 6. & c. ſi quis ſunt, diſt. 81.* De qua ſuſpenſione, videatur Nauar. vbi ſupra, vbi inquit, quod ſicut ipſo iure incurritur per notoriam fornicationẽ, ita & ipſo iure tollitur per pœnitentiam, iuxta Gloſſam receptam, *in d. c. ſi quis ſunt.* De quo etiam videatur prædictus Nauar. in eodem M. in c. 25. nu. 77. vbi etiam dicit, quod huiuſmodi fornicarius, vtens Ordine ſuo ante pœnitentiam, fit irregularis, pro eo quod infringit prędictam ſuſpenſionis cenſuram. Secundò, ſuſpenduntur per triennium à beneficiis, Clerici eligentes in Epiſcopum, eum qui non eſt legitimus, vel legitima ætate, ſcientia vel moribus præditus, habetur *in cap. cum in cunctis, § fin. de elect.* quæ quidem ſuſpenſio, comprehendit etiam eos, qui eligũt tamquam compromiſſarij, *per c. ſi compromiſſarius, eod. tit. lib. 6.* Tertiò, ſuſpenduntur qui ſine legitima facultate, vel ætate, vel extra legitimum tempus, Ordinem ſacrum accipere præſumpſerint, habetur *in Extrauagante, Cum ex ſacrorum,* quæ eſt Pij II. & facit irregularem Ordine vtentem, quamuis ob ignorantiam illius Extrauagantis, & *per cap. licet, non eſt compos, de temp. ordin.* quod non ſuſpendit, ſed ſuſpendi iubet, oppoſitum dicerent multi, ſequentes Gloſſam, *in Clement. generalem, de ætat. & qualitat. & in d. cap. licet, non eſt compos.* Qua de re videatur Nauar. loco ſupracitato, nu. 155. vbi plura dicit ad hoc propoſitum, eaq. notatu digniſſima, vim faciendo, atque explicando verbum illud, *præſumpſerunt,* quod & ſignificat dolum, per quod videtur, non comprehendere (ſaltem quoad forum conſcientiæ) eum qui bona fide, & ſimplicitate animi ordinatus eſt, exiſtimans ſe eſſe legitimum, vt Ianus dixit in repetitione, *capituli accepta, de reſtit. ſpoliat. oppoſit. 8. nu. 32.* Quartò, ſuſpenduntur Clerici, qui prouocant ad duellum, vel acceptant eiuſmodi prouocationem, ſeu in arenam deſcendunt, habetur *in cap. 1. de Clerico pugnante in duello,* & tenet Syluester, *verbo, ſuſpenſio,* loco citato, quãuis Nauarr. etiam vbi ſupra, num. 156. dicat, hoc non eſſe verum, quia textus, in dicto cap. 1. ſolum dicit eiuſmodi fore deponendos. Quintò, ſuſpenduntur per vnum menſem, ab ingreſſu Eccleſiæ, excommunicantes, abſque monitione præmiſſa, vt habetur *in cap. ſacro, de ſententia excommunicationis,* quæ quidem admonitio qualis eſſe debeat, diximus ſupra, quæſt. 35. artic. 3. & 9. & hac de re videndus eſt Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 10. & 11. Sextò ſuſpenduntur etiam, ab ingreſſu Eccleſiæ, diuiniſq. officiis, illi qui excommunicant, interdicunt, aut ſuſpendunt aliquem, ſolo verbo & ſine ſcripto, aut expreſſa cauſa, nec dant copiam cenſurarum prædictarum requiſiti, vt habetur *in cap. 1. de ſentent. excommunic. lib. 6.* Septimò, ſuſpenduntur à quolibet officio & beneficio, Capitula & ſingulares perſonæ, quæ vacante ſede Epiſcopali vel Collegiata, vſurpãt ſibi aliqua bona, ex his quæ reliquit vita functus, aut collecta fuerũt tempore vacationis, habetur *in c. ſæpe, de electione, lib. 6.* quod etiam habet locum, in redditibus ſigilli, & in quolibet alio emolumento, per Clementinã *Statutum, de electione.* Octauò, ſuſpenduntur Epiſcopi & Superiores eorũ ab ingreſſu Eccleſiæ, & inferiores ab officiis & beneficiis, qui vſurpant

Suſpẽſiones, quæ modo ſunt in vſu ad 16. capita reducuntur.

Digitized by Google

pant aliquid ex redditibus dignitatum & Eccleſiarum vacantium, & illis ſubditarum, quos reliquerunt mortui vel collecti fuerunt durante vacatione, niſi habeant ſpeciale priuilegium, vel conſuetudinem præſcriptam ad hoc, vt habetur *in cap. præſenti, de officio ordin. lib. 6.* Nonò, ſuſpenditur per vnum annum, ab officio, conſeruator Sedis Apoſtolicæ qui ſcienter cognoſcit cauſas, quæ non ſunt notoriæ, vt habetur *in cap. finali. de officio delegati, lib. 6.* quod eſt intelligendum, de his quæ conceduntur ſine clauſula, quod poſſit cognoſcere etiam de aliis. Cum qua quidem clauſula, antè Concilium Tridentinum, concedebantur multæ huiuſmodi Conſeruatoriæ, per ipſum tamen, ſtatutum fuit, vt in his reſtrictior longe eſſet vſus, vt habetur *ſeſſ. 14. cap. 5.* Decimò, ſuſpenditur etiam per vnum annum, Iudex Eccleſiaſticus, qui contra ius, & contra ſuam conſcientiam, aggrauat aliquam partem gratia, vel ſordibus, vt habetur *in cap. 1. de re iud. lib. 6.* ſed vt inquit Nauarr. vbi ſupra, num. 157. debent concurrere quinque, vt dicta ſuſpenſio incurratur. Primò, quod non ſit Epiſcopus, per Glo. *verb. ordinarius*, & argumento deducto. *ex c. quam periculoſum, de ſententia excommunicat. lib. 6.* Secundò, quod aggrauet contra iuſtitiam. Tertiò, quod faciat etiam contra conſcientiam. Quartò, quod ſit Iudex, quia non ſatis eſt, quod ſit merus executor. Quintò, quod id fiat precio, amore, timore, vel odio, vt ex eadem Gloſſa communiter recepta colligitur. Vndecimò, ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ, quouſque ſatisfaciant, hi qui admittunt ad diuina officia, aut ſacramenta vel Eccleſiaſticam ſepulturam, excommunicatos, aut interdictos publicos, vt habetur *in cap. Epiſcoporum, de priuileg. lib. 6.* ſed Nauar. in Manuali, cap. 25. num. 94. & cap. 27. num. 157. inquit, hoc non habere locum, niſi contra exemptos, iuxta communem contra Gloſſam eiuſdem capituli. Duodecimò, ſuſpenduntur hi, qui admittunt aliquem ad profeſſionem, ante finitum annum probationis in aliquo Ordine Mendicantium, vt habetur *in cap. non ſolum, & cap. conſtit. de regul. lib. 6.* Tertiodecimò, ſuſpenduntur per ſex menſes, Clerici beneficiarij, qui geſtant veſtes partitas, vel coloribus diſtinctas, & ſacro Ordine initiati, qui non ſunt beneficiarij, & minoribus inſigniti, qui cum prima Tonſura geſtant huiuſmodi veſtes, inhabiles efficiũtur, ad beneficia in idem tempus, vt habetur in Clement. 2. *de vit. & honeſtat. Cler.* non tamen incurrunt illam, qui ob celebrationem nuptiarum, vel doctoratus, aut alicuius alterius ſimilis feſti, vel aliqua iuſta cauſa id faciũt, iuxta Card. in dicta Clement. q. 3. Quartodecimò, ſuſpenditur quilibet Religioſus, qui habẽs aliquam adminiſtrationem, alienat aliquam rem, ad ipſam pertinẽtem, etiam ſolummodo præbendo alicui ad vitam, abſque neceſſitate & vtilitate, & abſque facultate ſui Capituli, ſi illud habet, vel ſui Prælati, ſi Capitulum non habet, vt habetur *in Clement. de reb. Eccleſ. non alienan.* Sed inquit Nauarr. loco ſupracitato, nu. 157. quod non eam incurrunt, qui in modicum tempus, locãt aliquos fructus per finem eiuſdem Clementinæ, licet incurrant aliam excõmunicationem Extrauagantis, *2. de rebus Eccleſiæ non alienan.* de qua videndus eſt idem Nauarr. in eodem cap. 27. nu. 149. Quintodecimò, ſuſpenduntur Papaliter, qui ſacris initiantur ſine patrimonio, cum pacto non petendi ab Epiſcopo victum, vel qui ordinatur ad præſentationem alicuius beneficij, cum pacto nihil petendi de eo, vt habetur *in c. pen. de ſimonia.* Circa quam ſuſpentionem videndus eſt Nauarr. vbi ſupra, nu. 150. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima. Et tandem Decimoſextò & vltimò, ſuſpenduntur Epiſcopi ordinantes abſque titulo, Clericum Religioſum, Ordinis in quo ſolum ſit totum tẽporale Religionis, quia is qui ad hoc, reputatur quaſi ſecularis, vt habetur *in quadam Cõſtitutione Pij V.* quæ circumfertur in Conſtit. Pontific. fol. 207. Supradictas ſuſpẽſiones ponit, ſupradictus Doctor Nauar. ſed Syluester, loco ſupracitato, *verb. ſuſpenſio, q. 6.* extẽdit eas ad quadraginta, quas nolui ad vnguẽ in præſentiarum referre, propter nimiam prolixitatem, & quia earum plures, iam non ſunt in vſu. De quibus omnibus videatur latiſſime Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 31. ſect. 1. 2. & 3. cum ſeqq. vbi & ad hoc propoſitum inuenire licebit omnia, quæ deſiderari poſſunt.

ARTICVLVS XIII.

In quas pœnas incidant, violantes ſuſpenſiones prædictas, antequam abſoluantur ab eis, ſeu ſuper ipſis diſpenſetur?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnis qui violat ſuſpenſionem peccat mortaliter.

OMNIS qui violat ſuſpenſionem, propriè dictam atque ſtrictè acceptam, pro vna ſpecie trium cenſurarum Eccleſiaſticarũ, peccat mortaliter, ſiue illa ſit ab officio, ſiue vero à beneficio. Hæc Cõcluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua vidẽdus eſt Sylueſter, *verb. ſuſpenſio, q. 5.* & Nauar. in ſuo Man. c. 27. nu. 163. & Suar. 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 26. ſect. 2. nu. 1. & probatur hac ſpeciali ratione, nam cum prædictis, per ſuſpenſionem prædictam ſit prohibitum agere ſeu exercere aliquid, quod ſpectet ad ſuum officiũ Eccleſiaſticum, ſiue beneficium, ſitq. eiuſmodi prohibitio, ex genere ſuo de re graui, liquidum profecto ſit, quod talis violatio, ſiue trãſgreſſio præcepti Eccleſiaſtici, ex genere etiam ſuo, eſt peccatum mortale. Quod & confirmatur exinde, nam & propter hanc cauſam, communicatio in ſacramentis, cum excommunicato, ex genere ſuo, eſt etiã peccatum mortale, quia materia illa eſt grauis, à qua prædictus excõmunicatus per cenſuram Eccleſiaſticam, eſt etiam ſuſpenſus: facit ad hoc *cap. 2. de maior. & obed. & c. 1. de ſent. excommun. lib. 6. & c. 1. de re iud. eod. lib. & c. ſacris, de his, quæ vi,* & per argumentum à fortiori, *c. vltimum, de Cleric. excommun. miniſt.* Sed quod id procedat, non ſolum in ſuſpenſione, quæ eſt ab officio, verum etiam in illa, quæ eſt à beneficio, probat latiſſime prædictus Suarez, loco ſupracitato, diſp. 27. ſect. 1. nu. 7. vbi inquit, eum qui cum ſuſpẽſus ſit à beneficio, fructus beneficij vſurpat, mortaliter peccare, teneriq. ad eorum reſtitutionem, abſque aliqua ſententia Iudicis.

Secunda Concluſio.

Omnis qui violat ſuſpenſionem prædictã, exercendo aliquem actum Ordinis, præter hoc, quod peccat mortaliter incurrit irregularitatem.

Quicumque violat ſuſpenſionem prædictã, exercendo aliquem actum peculiarem alicuius Ordinis, maioris ſiue minoris, præter hoc quod mortaliter peccat, incurrit irregularitatem. Hæc etiã Concluſio, eſt cõmunis omnium Doctorum reſolutio, & probatur expreſſe, *ex c. 1. de ſent. excomm. lib. 6. et c. 1. de re iud. eodem lib. & c. ſi quis Epiſcopus in Concilio, & c. ſi quis Epiſcopus damnatus, 11. q. 3.* quibus in locis habetur, ſuſpenſum à iure ſiue ab homine, miniſtrantem in aliquo Ordine irregularitatẽ incurrere. Qua de re videatur Sylueſter, & Nauar. locis ſupracitatis, & Suarez, loco etiam ſupracitato, diſp. 26. ſect. 2. nu. 3. cum ſequẽtibus, vbi hac de re latiſſime agit, probans multis rationibus, prædictam irregularitatẽ incurri, in omni ſuſpenſione,

Digitized by Google

tam à iure, quam ab homine, ſi ante abſolutionem, exerceatur aliquis actus alicuius Ordinis, maioris, vel minoris. Quod & ſimiliter proſequitur, prædictus Nauar. ponẽs nonnullas aduertentias. Et primo, quod ſi quiſpiam exerceret aliquẽ actum, qui non ſit peculiaris alicuius Ordinis, etiamſi ſit Eccleſiaſticus, atque ad diuina officia pertinens, qualis eſt pſallere, etiam in Choro cum aliis, reſponſa defunctorũ canere, vel litanias, baptizare ſine ſolemnitate, vt alius laicos id facere poſſet, & id generis alia, quæ non ſunt peculiariter alicui Ordini deputata, non incurreret irregularitatem prædictã: & inquit, illa eſſe ac dici, alicui Ordini deputata, quorum faciẽdorum, ſpecialis poteſtas traditur in ordinatione, vt in ſacerdotio, ſiue presbyterio, poteſtas conſecrandi, baptizãdi ſolemniter, dicendi collectas in Choro. In Diaconatu autem, poteſtas canendi ſolemniter Euangelium. In Subdiaconatu vero, canendi ſolemniter epiſtolam, in Acolitatu ferendi cereos, &c. Quo fit, quod pſallere in Choro (vt dictum eſt) non facit quempiam irregularem, quia ille actus non eſt peculiaris alicui vero Ordini, nam licet peculiaris eſſe videatur, pſalmiſtatui, ſiue primæ Tonſuræ, illa tamen non eſt verus Ordo. Secundò, inquit, eſſe neceſſarium, ad hoc vt prædicta irregularitas incurratur, quod eiuſmodi actus exerceatur ſolemniter, nam ſi fiat aliter, & quis cantet epiſtolam non ſolemniter, ſed vt tamquam laicus, non incurrit irregularitatem prædictam. Tertiò, dicit illam incurrere, nõ Epiſcopum, celebrantem in apparatu Pontificali, quia (inquit) id eſt actus peculiaris ordinis Epiſcopatus, quem ipſe credit eſſe verum ordinẽ, diſtinctum ab aliis, ſignificaſſeq. illud Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 23. c. 4.* vt latius ipſe proſequitur in cap. 22. nu. 17. agens de ſacramento Ordinis. Quartò, quod ſuſpenſus à perceptione Sacramentorum, quamuis mortaliter peccet, in percipiendo ea, non tamen eſt irregularis, *per cap. ſi celebrat, de Cler. excommunic. miniſtr.* & quia perceptio eorum, non eſt officium diuinum, neque opus alicui Ordini ſpecialiter deſtinatum. Quod etiam dicitur de ſuſpenſo ab eorum collatione, dando illa, nõ tamquam ad ſuũ Ordinem pertinentia, ſed vt alius quilibet laicus, non (inquit) incurrit eam, iuxta Oſtienſem, *in cap. 1. de ſententia excommunicat.* Quintò, quod Sacerdos tantum, ſuſpenſus ab officiis ſacerdotalibus, adminiſtrando in Ordine inferiori, non peccat, neque efficitur irregularis. Sextò, quod licet ſuſpenſus ab officio prædicandi, celebrando non peccet, nec fiat irregularis, ſecundum Panormit. & communem, in dicta *Clement. Cupientes, de pœnis*, concionando tamen peccat, atque efficitur irregularis, ſecundum opinionem, quam ipſe ſequitur Nauar. ac latius proſequitur, in cap. 25. num. 141. vbi tenet, quod actus prædicandi eſt diuina lege, vel humana, aut ſaltem conſuetudine, actus peculiariter deputatus Ordini Diaconatus. Quia licet inſtitutione diuina, ſit ſoli Sacerdotio peculiaris, iuxta *cap. adijcimus, 16. quæſt. 1.* lege tamen & conſuetudine humana, videtur eſſe tam Ordini Diaconatus deputatus, vt tandem concludit Caiet. 3. p. quæſt. 64. art. 6. & 2. 2. q. 187. art. 1. quod dicit eſſe verum ſaltem quando quis ſolemniter, vtens officio ſuo, & tamquam Sacerdos prædicat, quæ omnia ſunt valde notanda, vt præ manibus habeatur, quando incurrat quis irregularitatem, dum exercet ſuſpenſus aliquem actum, deputatum alicui Ordini, maiori vel minori. Nam ſicut violans ſuſpenſionem, exercendo ſolemniter aliquem actum deputatum alicui Ordini maiori, ſic etiam & minori, ſecundum Innocentium, & omnes Doctores communiter, de quo videatur prædictus Nauarr. vbi ſupra, cap. 27. num. 163.

Tertia Concluſio.

Suſpenſus ab officio, quamuis mortaliter peccet, exercendo actus qui ſolius ſunt iuriſdictionis, non tamen incurrit pœnam irregularitatis, neque vllam habet pœnam ſpecialiter ipſo iure impoſitã, ſed arbitrio Iudicis puniri debet. Hæc Concluſio, eſt communis omnium DD. reſolutio, & de ea videndus eſt Panorm. *in cap. cum dilectus, de conſuetudine, & cap. ſi celebrat, de Cler. excommunicat. miniſt.* & Syluest. *verb. ſuſpenſio, quæſt. 5. nu. 5.* vbi de mente eiuſdem Panormit. inquit, quod cum ſuſpenſio aliquando ſit à iure, vt conſtat ex caſibus ſupra adductis, aliquando vero ab homine; & harum quædam, ab eo quod non pertinet ad actum alicuius Ordinis, quædam vero ab eo quod propria eſt actus alicuius Ordinis, vt puta à celebratione, ab officio diuino, & ab Ordine, & huiuſmodi, in primo caſu contrafaciens, quamuis peccet, non efficitur irregularis, ſed alio modo puniri debet, *cap. autem 1. de ſententia, & de re iudic. lib. 6. & cap. 1. de ſentent. excommunicat. eodem lib.* quæ videntur dicere oppoſitũ, loquuntur atque intelligenda ſunt, quando exercetur aliquid deputatum certo Ordini, vt notatur *in cap. cum dilectus, de conſuetud. & cap. ſi celebrat. de Cler. excommunicat. miniſt. & in Clement. Cupientes, de pœn.* Hactenus Sylu. idemq. omnino tenet Nauarr. vbi ſupra, num. 163. in 7. dicto, vbi inquit, quod ſuſpẽſus ab officio peccat, ſed non incurrit irregularitatem, eligẽdo & acceptando electionem de ſe factam, *per cap. cum dilectus, de conſuet.* iuncta Gloſſa, neque excommunicando, & conferendo beneficia, *per cap. quia diuerſitatem, de conceſſione præbendarum.* Quod etiam tenet Suarez, vbi ſupra, diſp. 26. ſect. 2. nu. 3. cum ſequẽtibus, ſed maxime num. 6. vbi inquit, quod nulla omnino inuenitur cenſura in iure poſita, pro vſu ſolius iuriſdictionis, qui non includat actum Ordinis, ac propterea propter huiuſmodi actum, non incurritur irregularitas, iuxta generalia principia, poſita in materia de irregularitate & cenſuris. Idem tenet ſect. 4. nu. 19. vbi proſequitur hoc argumẽtum latiſſime, & diſput. 27. ſect. 1. nu. 8. dicit hoc idem eſſe intelligendum, de eo qui ſuſpenſus eſt à beneficio, violatq. prædictam cenſuram, vſurpãdo fructus eiuſmodi beneficij: videatur ibidem. De quo ſuſpenſo à beneficio, Nauarr. vbi ſupra, cap. 27. nu. 163. in 7. dicto inquit, quod non peccat eligendo, ſi ius eligendi, nõ competit ſibi ratione eiuſdem beneficij, ad quod probandum allegat, *cap. cum in cunctis, § fin. de electione.* Qua de re videatur ſupradictus Suarez, vbi ſupra, per totam ſectionem, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, à quibus omnibus breuitatis cauſa abſtineo.

Suſpenſus ab officio, quamuis mortaliter peccet, exercendo actus qui ſolius ſunt iuriſdictionis, non tamen efficitur irregularis.

Quarta Concluſio.

Qui ſuſpenſus eſt à diuinis, quamuis non proinde, videatur ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, prohibitus tamen eſt exercere ſolemniter omnia diuina, ſeu ſpectantia ad omnes ſacros Ordines, atque diuinum officium, & contrarium faciẽs, efficitur irregularis. Hæc Cõcluſio, quo ad eius primam partem, eſt contra Gloſſam in Clement. *Cupientes, de pœn. verbo, ſuſpenſio*, vbi enumerando omnes ſuſpenſionis ſpecies, pro vna, & eadẽ, ſub eodemq. membro, ponit ſimul ſuſpenſionẽ ab ingreſſu Eccleſiæ, atque à diuinis, quaſi ſupradicta duo, ſint vna dũtaxat pœna, ſolo nomine differentia, nihilq. ſit aliud ſuſpendi à diuinis, quam ſuſpendi ab ingreſſu Eccleſiæ. Huius poſitionis fundamentũ eſt, Decretalis quædam Innocentij IV. in Conc. Lugdunenſi, quæ habetur *in c. 1. de ſententia excomm. lib. 6.* Difficultas.

Suſpenſus à diuinis, quamuis non proinde ſuſpẽſus ſit ab ingreſſu Eccleſiæ, prohibitus tamen eſt omnia officia diuina ſolemniter celebrare.

vbi

Digitized by Google

Vtrum ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, & à diuinis ſit vnum & idem.

vbi Iudices excommunicantes, ſuſpendentes, vel interdictum ponentes, verbo, & non ſcripto, ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ, ſimulq. à diuinis officiis, quaſi innuendo has duas pęnas, ſolo nomine differre, & ſecundum ſubſtantiam, vnã atque eamdem rem eſſe. Quod & videtur rationi conſonum, nam certum eſt, quod ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, non prohibet omnem introitum in Eccleſiam, ſed eum tantum, qui eſt ad celebrãdum diuina officia. Quia etiam de re, videtur eſſe textus expreſſus Bonifacij VIII. & habetur *in c. is cui, de ſentent. excommunic. lib. 6.* vbi ſequentia ponuntur verba: *Is, cui Eccleſia ingreſſus eſt interdictus, per conſequens cenſetur ſibi ipſa diuinorum celebratio interdicta, irregularisq. efficitur, ſi contra interdictum huiuſmodi, diuinis in ea ſe ingerat, in ſuo agens officio, ſicut prius.* Ex quibus videtur, quod hæc vtraque cenſura ſit vna, & eadem, nihilq. aliud ſit ſuſpẽſio ab ingreſſu Eccleſiæ, quam ſuſpenſio à diuinis, & prohibitio celebrãdi diuina officia in Eccleſia tantũ. Sed quamuis hæc Gloſſæ opinio, ſua probabilitate nõ careat, tamen communis DD. ſentẽtia tenet omnino contrarium, dicitq. huiuſmodi pęnas, ſiue cenſuras, ſecundum rem, atque ſubſtantiam eſſe diſtinctas, & quod ſuſpenſio à diuinis, non ſolum prohibet diuina celebrare in Eccleſia, verum etiam extra ipſam. Vnde reſolutiue dico, primò, quod non omnis qui ſuſpenſus eſt à diuinis, cenſetur proinde ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ; & ſecundò, quod ſunt diſtinctæ pęnæ, atque cenſuræ, & quod per ſuſpẽſionem à diuinis, ſolummodo intelligitur prohibitio celebrandi diuina officia, aut aliquid pertinens ad Eccleſiaſticos Ordines, de quib. diximus ſupra in ſecunda Concluſione. & cum eiſdem limitationibus, quæ reſolutio colligitur expreſſe *ex cap. ſi quis Epiſcopus, 11 q. 3 & c. 1 de ſentent. excommun. lib. 6.*

Quænam ſint cõceſſa, vel prohibita per ſuſpenſionem à diuinis.

Vnde conſequenter tertiò dico, quod ſuſpenſus à diuinis, poteſt ſua confiteri peccata, communicare, horas Canonicas ſeorſum dicere, aſſiſtere ſacris, cantare in Choro, baptizare ſine ſolemnitate, benedicere priuatam menſam, quia hæc & ſimilia non deputantur alicui Ordini, ſeu officio Eccleſiaſtico ſpeciali, à iure conſtitutione, ſiue conſuetudine, quin vero ad hæc quilibet Chriſtianus habet poteſtatem. At vero vſus ſolemnis etiam Acolithorum, à deferendos cereos, Subdiaconorum, & Diaconorum, Presbyterorum, & Hebdomadariorum, atque Cantorum in Officio diuino, prohibitus eſt per prædictam ſuſpenſionem à diuinis, quia nempe vſus nimirum prædictorum, iure, conſtitutione, ſiue conſuetudine, deputatus eſt alicui Ordini, ſeu officio ſpeciali, & contrarium faciens, efficitur irregularis; cætera vero quamuis ſint diuina, atque de rebus diuinis tractent, non tamen proprie loquendo, cẽſetur eſſe officia diuina, vt latius diximus ſupra Concluſione 2 de mente Nauarri.

Quidnã requiratur, ad hoc, vt quiſpiam efficiatur irregularis, exercendo diuina.

Aduerto etiam, quod ad incurrendam irregularitatem prædictam, neceſſum eſt, vt quis exerceat ſupradicta officia, eo modo, quo & prius non habito reſpectu ad ſuſpenſionem ipſam, per verba illa: *ſicut prius*, poſita *in d. cap. 1. de ſentent. excomm. lib. 6.* nam ſi quis, v. g. ingerat ſe rebus diuinis propriè ſumptis, atque ad officium diuinum & Eccleſiaſticos Ordines pertinentibus, nec tamen id faciat ex officio, quod prius habebat, vt ſi quis, qui non eſt Acolithus, Subdiaconus, aut Diaconus, deferat cereos, aut Epiſtolam, ſiue Euangelium ſolemniter dicat, quamuis incurrat aliam irregularitatem alterius ſpeciei, pro eo quod exercet ſolemniter officium, & ordinem, quem non habet, non tamen incurrit irregularitatem prædictam, illatam in d. c. contra tranſgreſſores prædictæ cenſuræ, quæ eſt ſuſpenſionis à diuinis, vt probe notat Nauar. in ſuo Man. cap. 27. nu. 163. Cui etiam & ego addo, quod ſi Religioſus quiſpiam, ſeu aliquis alius, faciat officium Acolithi, deferendo cereos, aut Subdiaconi, dicendo Epiſtolam, non quidem ſolemniter, ſed vt quilibet alius laicus, quamuis ingerat ſe rebus diuinis proprie ſumptis, cum tamen non ea faciat ſolemniter, neque ex officio, quod antea habebat, non incurrit pęnam irregularitatis prædictam, poſitam in d. cap. contra tranſgreſſores prædictæ ſuſpenſionis, quæ eſt à diuinis, nec vllam aliam irregularitatem, quod oportet multum memoriæ commendare.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum omnia geſta à ſuſpenſis, ſeu ſuſpenſionis cenſura innodatis, ſint valida?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnes actus ſuſpẽſi, qui non requirunt iuriſdictionem, validi ſunt, ſecus eſt autem, de iis, qui iuriſdictionem requirunt.

OMNES actus ſolius Ordinis, qui efficiuntur à ſuſpenſis, & ad ſuum valorem non requirunt iuriſdictionem, ſunt validi, at vero, qui ex ſe expoſtulant, atque requirunt iuriſdictionem, per ſe loquendu, inualidi ſunt, cum eiuſmodi ſuſpenſi, prædicta ſint priuati iuriſdictione. Hæc Concluſ. eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & ipſius eſt eadem ratio, ac de innodatis cenſura maioris excommunicationis, Qua de re latiſſime agunt Doctores, in materia de excommunicatione, atque in materia de ſacramentis in genere, ſed præſertim de ſacram. Baptiſmi, inter diſputandum, vtrum Baptiſmus collatus ab hæreticis, ſchiſmaticis, excommunicatis, atque ſuſpenſis, ſit validus, de quo ſpecialiter videndus eſt Magiſter Soto in 4. Sentent. diſtinct. 1. quæſt. 5. art. 5. & 6. per totos, & Syluest. *verbo, Baptiſmus, 3 quæſt. 3 num. 5.* & Nauar. in ſuo Man. cap. 22. num. 7. ſed præſertim atque ſpecialiter, Suarez 5. tom. in 3. p. D. Tho. diſput. 21, ſect. 2. num. 1. cum ſeqq. vbi hanc quæſtionem tractat in communi de omnibus ſacramentis, & in ſpeciali tractat hoc ipſum diſput. 26, ſect. 2. num. 2. agendo de prædicta ſuſpenſione, vbi & conſtituit ſupradictam Concluſionem, cuius & rationem reddens, probat eam, quoad ipſius primam partem, nam Eccleſia non poteſt impedire valorem, atque efficaciam ſupradictorum actuum, ſi fiant à miniſtro habente veram poteſtatem Ordinis, & cum vera, atque legitima intentione, in debita materia, & ſub legitima forma, vt de ſe conſtat. Quoad ſecundã vero partem probat idipſum, nam ſi eiuſmodi actus, vt ſupponitur, tales ſunt, qui ex ſe poſtulent iuriſdictionem, cum eiuſmodi ſuſpenſi priuati ſint omni actuali iuriſdictione; vt conſtat ex ſupradictis, liquidum profecto fit, quod per ſe loquendo, ſunt prorſus inualidi, cum fuerint effecti à non habente iuriſdictionem. Ex quo colligitur, quod ſacramentalis abſolutio, facta ab excommunicatis, ſiue ſuſpenſis, nullius ſit prorſus valoris, cum ſit actus iuriſdictionis, qua ipſi priuati ſunt. Sed intelligendum eſt hoc, de excommunicatis & ſuſpenſis, publicis & manifeſtis, non autem de eiſdem in ſuo publico miniſterio, ſeu officio, ab Eccleſia toleratis, nam in his, eorum acta valent, quia Eccleſia ſupplet eiuſmodi defectum, propter commone bonum, & de eiſdem intelligitur, Extrauag. *ad euitanda*. De qua videndus eſt ſpecialiter Nauar. in ſuo Man. cap. 27. num. 35. & Suar. ſuprad. 5. tomo, diſput. 11. ſect. 1. & 2. per totas, & diſput. 26. ſect. 2. num. 2.

Nota hoc valde.

Digitized by Google

ARTICVLVS XV.

In quas pœnas incidant participantes cum ſuſpenſis in diuinis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Suſpenſum, ſicut & excõmunicatum vitare tenemur ſub mortali, in diuinis officiis & aliis actib. ſuo Ordini deputatis.

CERTISSIMVM eſt, quod ſicuti tenemur vitare excõmunicatum, ſic etiam & ſuſpenſum, in eo, à quo ſuſpenſus eſt, & quod non vitãdo eum, in diuinis officiis, atque in actibus ſuis Ordinibus deputatis, eſt peccatum mortale. Hæc Concluſio eſt cõmunis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 163. in 9. dicto, vbi & dicit intelligendam eam eſſe, ſi eiuſmodi ſuſpenſus eſt denunciatus, aliàs vero nõ, per Extrauag. iampridem relatam, *ad euitanda*, de qua agit idem ipſe in eodem cap. num. 35. *& in cap. 1. §. laboret, de pœnit. diſt. 6.* Videatur etiam hac de re Suar. vbi ſupra, diſt. 26. ſect. 2. nu. 7. vbi & aduertit quod ſupradicta ſuſpenſio, non priuat per ſe communicatione aliorum, ſicut excommunicatio maior; quinuero inquit, in hoc præcipuè differunt ſupradictæ duæ cenſuræ, vt docẽt omnes Auctores communiter, neque vllum eſt ius, in quo eiuſmodi effectus ſuſpenſioni tribuatur. Quapropter communis confabulatio, aliæq. actiones vſuales, communicationis hominum, humaniq. contractus, actioneſq. forenſes, tam in agendo, quam in ſe defendendo, aut etiam teſtificando, non prohibentur per ſuſpenſionem per ſe loquendo, licet prohibeantur, per excommunicationem maiorem; neque quidquam tale reperitur in iure, vt tenent Innocẽtius & Abbas, & omnes Doctores communiter *in cap. intelleximus, de iudic. & in cap. venerab. de ſentent. excommunicat.* ſed ſolummodo prohibetur cum ſuſpenſis, illa participatio, quæ eſt communicatio, vel cooperatio, cum eiſdem in delicto, vel malo vſu officij, à quo ſuſpenſi ſunt; hæc enim per ſe & intrinſece ſunt mala, atque proinde prohibita, nec pro tali delicto, vlla eſt in iure impoſita pœna, aut cenſura, his qui communicant cum ſuſpenſis prædictis, nec incurritur propterea excommunicatio minor, ſicut incurritur à participantibus, ſeu communicantibus, cum excommunicato excõmunicatione maiori. Videatur ſupradictus Suarez vbi ſupra, num. 8.

Non tenemur vitare ſuſpenſum, in ciuili communicatione, humaniſq. contractibus.

Ob cõmunicationem cũ ſuſpenſo in rebus ciuilibus, humaniſq. contractibus, non incurritur excommunicatio minor.

ARTICVLVS XVI.

Quinam poſſint, à ſupradicta ſuſpenſione abſoluere?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpenſio lata ad certum tempus, eo elapſo, ipſo iure tollitur abſque, vlla prorſus abſolutione, ſiue diſpenſatione.

SVSPENSIO lata ad certum tempus, eo elapſo, ipſo iure tollitur, abſque vlla prorſus abſolutione, ſiue diſpẽſatione. Hæc Cõcluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt ſpecialiter Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 161. in 6. dicto, vbi dicit, hoc locum habere, in omni ſuſpenſione, lata tam à iure, quam ab homine, quæ certo tempore, aut facto, aut omiſſione facti alicuius terminatur, nam tollitur elapſo tempore, vel adueniente termino, ipſo facto, abſque vlla abſolutione, quod probat ex Glo. *in Clement. 1. de decimis, verbo, donec*, communiter recepta & putata pro ſingulari à Panormit. *in cap. 1. de iud. notabi li 6.* idem tenet Panor. *in c. fu. de matrim. contracto contra interd. eccl. nu. 4. & in cap. ad aures, de ſimonia, num. 3.* vbi & pro hac ſententia citat Ioannem Andream & Innocent. *in cap. cum bona, de atat. & qualit.* Idem omnino tenet Syluest. *verbo, ſuſpenſio, q. 8. in 1. dicto*, vbi inquit, quod ſi ſuſpenſio imponitur à iure, vel ab homine, ſic, *donec ſatisfeceris, vel pœnitueris*, facta ſatisfactione, vel pœnitentia, relaxatur ipſo facto, ad quod probandum, citat eumdem Panorm. *in cap. cum tu, de vſur. & in cap. non eſt, de ſponſal.* Videatur hac de re Suar. 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 29 ſect. 1. nu. 1. vbi etiam dicit hanc eſſe communem ſententiam, & pro ea adducit aliqua alia capita, *cap. ſacro, de ſentent. excommunic. verbo, per menſem, & d. Clement. 1. de decimis, verbo, donec*, & citat etiam Innocentium, Abbatem, & alios *in cap. cum bona, de atat. & qualit.* & D. Antoninum 3. Par. tit. 28. cap. 4. circa finem, & Nauar. Angel. Syluest. Armil. & omnes communiter Summiſtas, *verbo ſuſpenſio*, cuius & appoſitiſſimam rationem reddit, nam cum prædicta ſuſpenſio, vim habeat ex inſtitutione Eccleſiæ, ipſiuſq. prohibitione, & prohibitio ad certum, atque determinatum tempus ſit facta, ipſo elapſo, per ſe ceſſat ſuſpenſio, quia nõ operatur vltra voluntatem prohibentis, & cum ipſe ſuam voluntatem definierit, atque declarauerit ad tempus ibidem prohibitum poſt permiſſum eſſe cenſetur ipſum *per l. Imperator, ff de poſtul.* Vnde inquit, fit, vt qui ſic ſuſpenſus erat, poſſit deinceps ſuo officio fungi, vel fructibus ſui beneficij frui, abſque alia facultate, vel declaratione Superioris, nam ablato impedimento, res per ſe ipſam ad ſuum priſtinum reducitur ſtatum & vnuſquiſque qui impeditus nõ eſt, iure ſuo vti poteſt. Quod videtur eſſe dicendum, atque tenendum, tam in foro interiori, quã in exteriori, quamuis de foro exteriori loquẽdo, aliqualem difficultatem habeat, tunc præſertim quando prædicta ſuſpenſio lata eſt ab homine, nam propter ipſius ſatiſfactionem, neceſſaria videtur ſaltem aliqua declaratio; ſed tamen, inquit, ſi hoc ipſe Iudex, ſiue Prælatus, in ſua ſententia non expreſſit, ſat erit, vt cum oportuerit, conſtet illum ſuæ ſententiæ paruiſſe, ac dictis obtemperaſſe. Videatur Suar. vbi ſupra, & Sayrus in ſuo Theſaur. 1. tomo, lib. 4. cap. 17. num. 1. & 2. & Couarr. *in cap. Alma mater, 1. p. §. 11 num. 5.* vbi & plures citat Auctores pro hac opinione.

Secunda Concluſio.

Suſpenſio quomodocumque lata, tolli poteſt per diſpenſationem Superioris.

Certiſſimum eſt, quod ſiue ſuſpenſio ſit ad certum tempus, vel etiam in perpetuum vtcumque lata, per diſpenſationẽ Superioris tolli poteſt, nondum termino elapſo, & etiamſi illum non habeat. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſuprad. Suarez, vbi ſupra, num. 13. & ipſam dicit eſſe communem ſententiam, & probat eam, quia (inquit) deſignatio, atque determinatio temporis, pro quo ſuſpenſio fertur, hoc ſolum operatur, vt eiuſmodi pœna, tãto tempore duret, ſi nulla cauſa ſuperior impediens, ſeu illam auferens intercedat, ſed ſuo veluti ordinario curſu relinquatur, non tamen facit, vt talis pœna pro eo tempore irremiſſibilis ſit, neque à Superiore auferat poteſtatem diſpẽſandi, aut abſoluendi ſibi ſubditum à tali pœna. Et idem dicit propter eamdem rationem, etiamſi prædicta ſuſpenſio appoſita ſit perpetua; nam adhuc nõ eſt irremiſſibilis, in quo dicta ſuſpenſio, differt à depoſitione verbali, & degradatione, de quibus diximus ſupra, & hoc etiam eſt intelligendum, de ſuſpenſione ſimpliciter lata, propter aliquod delictum commiſſum abſque vlla adiecta conditione, vel temporis determinatione, vt late probat Suar. ſupradictus loco ſupracit. nu. 14. dicẽs illam poſſe tolli per abſolutionẽ. Solum ſupereſt, nũc quærere

atque

atque inueſtigare, quiſnam ſit, qui hoc facere poteſt? in quo ſtat tota huius rei difficultas, & oportet procedere, cum magna diſtinctione, diſtinguendo, inter ſuſpenſionem latam à Iure, & latā ab homine, & latam in putam pœnam alicuius commiſſi delicti, propter contumaciam, & loquendo de poteſtate ordinaria, & etiam de ſubdelegata, ſeu ex priuilegio, de quibus omnib. dicemus per Ordinē.

Tertia Concluſio.

Suſpenſio lata ab homine in pœnam alicuius delicti ab eo ſolo tolli poteſt, vel à Superiore.

Suſpenſio lata ab homine, in putam pœnam alicuius delicti, ſiue illa ſit temporalis, ſiue vero perpetua, certiſſimum eſt, quod ab eo ſolo tolli poteſt, qui eam poſuit, ſeu à Superiore. Hæc concluſio cōmunis eſt omnium DD. ſententia, *in c. cum literis, de teſtibus*, & colligitur *arg. deducto ex c. Paſtoralis. §. præterea de offic. ord.* & probat eam efficaciter Panorm. *in c. 2. de ſolutionibus*, quem ſequuntur Aretinus. & Felyn. & alij *contra Gloſſam in Clement. 1. de hæret. §. fin. verbo, excomm. & cap. cupientes. §. cæterum, verbo ſuſpenſus, de elect. lib. 6.* de qua cōcluſione videndi ſunt omnes communiter Summiſtæ, *verbo ſuſpen.* & Nauar. in ſuo Man. c. 27. no. 162. & Suar. 5. to. 10. 3. p. D. Thō. diſp. 29. ſect. 2. nu. 14. in fine.

Quarta Concluſio.

Suſpenſio lata à Iure, in putam pœnam alicuius delicti, ante elapſum tempus, tantum ab auctoritate Canonis, ſeu Iuris dimitti poteſt.

Suſpenſio etiam lata à Iure, in putam pœnā alicuius delicti, ſiue illa ſit temporalis ſiue vero perpetua, ante elapſum tempus, tantum ab Auctore Canonis dimitti poteſt. Hæc Concluſio, eſt etiam communior ſententia, quam tenent omnes ſupradicti locis ſupracitatis, & probat eam efficaciſſime Suar. vbi ſup. nu. 15. *ex Gloſſ. in c. cupientes, §. cæterū, verbo ſuſpēſos de elect. lib. 6.* atque ex Abbate *in c. cum literis, de teſtib. nu. 4. & de c. 2. de ſolutionib.* & ibi Felyn. & alij. Et probatur præterea ex eo, quod huiuſmodi ſuſpenſio, ſic impoſita, durante eadem voluntate Superioris, perpetua eſt, atque ſtabilis, quo fit vt ante elapſum tempus, per illum ſolum dimitti poſſit, non vero per inferiorem. Quod & confirmatur, nam ſi ſuſpenſio fertur, cū determinatione, vt ſit perpetua, iam ipſum perpetuitatis nomen declarat, quod ipſius lator voluit eam eſſe immutabilem, ſicut & ipſum ius quo eam tulit, atque in virtute viſus eſt, ibidem incluſiſſe reſeruationem, vt à nemine tolli poſſet, niſi tantum ab eo, qui idem ius potuit cōdere, ſeu ipſum auferre, ſi vero lata ſit ad certum atque determinatum tempus, etiam per huiuſmodi deſignationē, atque determinationem, Auctor eiuſdem iuris, inſinuare voluit ſuam fuiſſe voluntatem, vt ante illud tempus non auferatur, atque virtualiter etiam illam ſibi reſeruauit, vt pro illo tēpore non abſoluatur, ſed neque abſolui poſſit ab inferiori. Hęc Concluſio certiſſima eſt, quidquid alij dicant, nam certe ſi eiuſmodi ſuſpenſionis pœna, ante elapſum terminum, ab ordinario Epiſcopo tolli poſſet, facile contemneretur, ſicque delicta non pro dignitate punirētur, quod nullo modo eſt dicendum. Quam rationem adeo efficacem ſupradictus Suar. exiſtimat, vt credat neque ipſum ſummum Pont. Auctorem Canonum, faciliter ab eiuſmodi ſuſpenſionibus poſſe abſoluere, neque id licite facere abſque iuſta, & rationabili cauſa, ſicut dictum eſt ſupra, agendo de diſpenſatione in legibus à ſe latis, quia eadem eſt vtriuſque ratio, & quia id facere, quam maxime expedit bono communi. Videatur hac de re Sylu. *verbo ſuſpenſio. q. 5.* in 3. dicto, & Enriquez lib. 13. de excom. & ſuſpen. c. 35. & Sayr. de cenſuris, t. 10. lib. 4. c. 17. nu. 10. Contra hanc concluſionem arguūt nonnulli, argumento deſumpto, *ex c. nuper, de ſent. excomm.* vbi habetur, quod quando Auctor Canonis, non ſibi reſeruat abſolutionem alicuius cenſuræ, perinde videtur eam concedere paſtori ordinario inferiori, & adducunt exemplum de excommunicatione maiori, ad tempus lata, nam ante illud tempus expletum, per Epiſcopum ordinarium auferri poteſt, idemq. inquiunt eſſe dicendum de prędicta ſuſpenſione, & quod eadem eſt vtriuſque ratio. Sed à tractatione huius difficultatis conſulto abſtineo, quia longam requirit diſputationem, de qua videatur Couar. in lib. 4. Decret. 2. p. c. 6. in princ. nu. 16. vbi hac de re, latiſſime agit & negat, eandem eſſe rationem de excomm. & ſuſpenſione, ad quod & negandum eſt, quamuis ipſe rationem differētiæ non conſtituat, ſed aſſignat illā doctiſſime ſupradictus Suar. de mente Panorm. loco ſupracitato, nu. 46. videatur etiam ibidem & ſect. 2. nu. 2. cum ſequentibus latiſſime, nā in his breuitati conſtudemus, non amplius nos ſinit immorari. Solum ſupereſt nunc difficultas, & nec parua, ſed magna, quid ſit dicendum, de illa ſuſpenſionis cenſura, lata à Iure pro aliquo delicto præterito, ſed indefinite, & ſine temporis determinatione, neque cum determinatione perpetuitatis, ſed abſolute? qua de re eſt magna controuerſia inter Doctores, an ſequatur conditionem puræ pœnæ, an vero potius cenſuræ, de qua ſupradictus Suarez. num. 18. duas refert Iuriſconſultorum opiniones, dicentibus quibuſdam, ſuſpenſionem prædictam, ſequi naturam, purarum pœnarum, & quod à prędicta cenſura non poſſunt Epiſcopi abſoluere, niſi poſitiue ſibi cōcedatur; neque eſſe ſatis, vt non reſeruetur, quia ipſa eſt perpetua, aut ſaltem id eſſe videtur, ex intentione ferentis, nam ideo illam abſolute, & ſine vlla conditione, aut reſtrictione poſuit, & talis pęna intelligitur ferri ſecundum ius, atque in iure, pęna indiffinite lata, cenſetur eſſe perpetua, *per l. ſeruus, C. de pœnis.* Et notat *Gloſſ. in cap. ſi autem, de cohabitatione cleric. & mulier.* & Felyn. *in c. ex literis, de conſtitution. nu. 11.* Affirmantibus vero alijs, quod huiuſmodi ſuſpenſio ſic propoſita, ſequitur conditionem cenſurarū, poteſtq. tolli ab Epiſcopis, eo ipſo quod non reſeruatur. Qua prętermiſſa cōtrouerſia, quod verius, atque tenendum videbitur, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Difficultas. Quid ſit dicendū de ſuſpenſionis pœna à ſeu cenſura lata indefinite.

Quinta Concluſio.

Suſpenſio lata à Iure, indiffinite, & ſine temporis determinatione, non reſeruata, per Epiſcopū tolli poteſt.

Suſpenſio lata à iure, indiffinite & ſine temporis determinatione, neque cū determinatione perpetuitatis, tolli poteſt per Epiſcopū, eo ipſo quod non reſeruatur. Hanc Concl. *tenet Gla. in Clement. §. verum, de hæret. verbo, excomm.* vbi diſtinguit inter ſuſpenſionem latam, ad certum tempus, atque indiffinite, & de priore dicit ſequi naturam, & cōditionem pęnarū, de poſteriori vero cenſurarū, poſſeq. proinde ab Epiſcopo tolli, eo ipſo quod non reſeruatur, quam etiam ſententiam ſequutus eſt Panor. *in c. quam ſit, de except. Prælat. in fine,* & Innoc. *in c. 2. de ſolut.* & eam ſequitur Couarr. vbi ſupra & Suarez, etiam vbi ſupra, nu. 19. cuius rationē reddit, quia eiuſmodi ſuſpenſio, ſic indefinite lata, pro aliquo commiſſo delicto, regulariter ferri videtur pro contumacia, *arg. deducto ex c. ex literis, de conſt.* ac proinde non cenſetur perpetua, vt colligitur *ex illo cap. ex literis*. ſed poterit diſpenſatione tolli, ſi perſona ſufficienter diſponatur, & Eccleſiæ ſatisfaciat, & ſequitur Regulam *cap. nuper, de ſentent. excomm.* Quod autem prædicta ſuſpenſio, ſic lata, ferri videatur pro contumacia, probat latiſſime ſupradict. Suar. loco ſupracitato, qui de mēte Couar. vbi ſupra, ponit Regulam, quod omnis ſuſpenſio indiffinite lata, cēſetur reſtricta ad tempus, pro quo durat contumacia, cui fauet *d. c. ex literis*. Videatur Suarez vbi ſupra, qui & de mente Panorm. dicit, quod in ſuſpēſionibus, atque cenſuris, quan-

Nota hoc valde.

do forma verborũ fuerit dubia, præſumendoni eſt latas eſſe ſemper pro contumacia, quia in pœnis benignior interpretatio eſt adhibenda: benignior eſt autem pena illa, quæ eſt medicinalis, ea quæ eſt vindicatiua, cæteris paribus, vt de ſe cõſtat, ex quo vlterius infert, quod cum illa ſuſpenſionis forma ſit indifferens, ſi aliunde non conſtiterit, Legiſlatorem aliud voluiſſe, præſumendum ſemper eſt, conceſſiſſe illius pœnæ relaxationem Prælatis ordinariis, quando illam non ſibi reſeruauit, iuxta conditionem cuiuſcumque pœnæ medicinalis, de quibus dicemus infra. Videatur Suar. vbi ſup. & Sayr. etiam vbi ſupra, num. 14. 15. 16. & 17.

Sexta Concluſio.

Quamuis Epiſcopi, non poſſint abſoluere regulares à ſuſpenſionibus poſitis in puram pœnam, ab homine, poſſunt tamen in eiſdem diſpẽſare, ſi poſitæ ſint ob adulterium, ſeu pro aliis criminibus adulterio minoribus.

Quamuis Epiſcopi, non poſſint abſoluere regulares, à ſuſpenſionibus poſitis in puram pœnam, alicuius commiſſi delicti, tam à iure, quam ab homine, poſſunt tamen in eiſdem diſpẽſare, ſi fuerint poſitæ ob adulterium, ſeu pro aliis delictis adulterio minoribus. Hanc concluſionem tenet expreſſe Panormit. *in d. cap. tam literis, de teſtibus, & in c. 2. de ſolutionibus*. Qua de re videndus eſt Nauarr. in ſuo Man. c. 27. num. 162. in medio, & Suarez vbi ſupra diſput. 29. ſect. 1. nu. 11. vbi agit de delictis, in quibus de iure poſſunt Epiſcopi diſpenſare, & inquit, quod ſi in ipſis poſſunt diſpenſare, multo melius, atque à fortiori, & in pœnis pro eiſdem poſitis, quia nõ requiritur maior iuriſdictio ad vnum quàm ad aliud. Quænã vero ſint eiuſmodi delicta, ſeu caſus in quib. de iure poſſunt Epiſcopi diſpenſare, tractat latiſſime ſupradictus Panorm. *in c. at ſi clerici. § de adulteriis, de iudiciis*, de quo videatur *Gloſſa in cap. in quibuſdam, de pœnis, & DD. ibidem*, & Innoc. *in cap. dilectus, de temp. ordin.* & Dec. *in d. §. de adulteriis, num. 8.* Videatur hac de re etiam Sayrus, vbi ſupra, num. 18. & 19. cum ſequentibus, & addo quod Epiſcopi habent de iure communi, ex ſpeciali Concilij Tridentino conceſſ. ſeſſ. 24. cap. 6. de reform. quod poſſint diſpenſare in omnibus ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, dummodo fuerint occultæ, & nullo modo deductæ ad forũ contentioſum. Qua conceſſione fruuntur omnes Prælati Regulares habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vt iam multoties ſupradictum eſt, & præter hoc habentur plura priuilegia, quæ poſita ſunt ſupra q. 9. art. 10. agendo de eorum poteſtate.

Nota hoc valde, pro diſpenſatione in omnibus ſuſpenſionibus occultis.

Septima Concluſio.

Ab omnibus ſuſpenſionibus poſitis, ob cõtumaciam, ipſa recedente, Epiſcopi, & Prælati ordinarij poſſunt abſoluere.

Ab omnibus ſuſpenſionibus, poſitis ob cõtumaciam, recedente ipſa, Epiſcopi, & Prælati ordinarij, etiam poſſunt abſoluere. Pro huius concluſionis intelligentia præmitto, quod durante cõtumacia, nullo modo dari debet abſolutio ſuſpenſionis, eſſet enim & cõtra rigorem Eccleſiaſticæ diſciplinæ, atque in magnum detrimẽtum communis boni, qua de re videatur Suarez ſupradictus loco ſupracitato à num. 2. cum ſequentibus, ſed recedente contumacia, congruaq. ſatisfactione exhibita, dicit quod magna eſt inter Doctores cõtrouerſia, an in tali caſu, aliqua abſolutio ſit neceſſaria? dicunt enim quidam, quod nõ, ſed quod ipſo facto, atque iure, qui ob eam cauſam, erãt ſuſpenſi, cenſentur abſoluti, & quod æquiparatur eiuſmodi ſuſpenſio illi, quæ lata eſt ad certum tempus, quo elapſo, ceſſat abſque vlla prorſus ſolutione. Alij vero cõtrarium tenent omnino, & inquiunt poſt prædictam ſatiſfactionem, & receſſum à contumacia, neceſſariam eſſe abſolutionem, quam controuerſiam latiſſime diſcutit ſupradictus Suarez, vbi ſupra, & Sayrus, de cenſuris Eccleſiaſticis, lib. 4. c. 17. num. 5. ſed ea prætermiſſa, & ſuppoſito quod hæc ſententia magis placet, & quod neceſſaria eſt abſolutio, dico vt in concluſione, quod eam Epiſcopi, atque alij Prælati ordinarij, ſibi ſubditis dare poſſunt, ſi ea eſt à iure, & nulli reſeruata. Hanc ſententiam multis probat, ſupradictus Sayrus loco ſupracitato, nu. 12. Quam etiam ſentẽtiam, tenet ſupradictus Suarez, vbi ſupra, nu. 15. & concludendo, inquit, quod in ſuſpenſione, quæ eſt ab homine, abſolutio iure ordinario ab eo tantum dari poteſt qui eam tulit, vel à Superiore; in ea autem, quæ eſt à iure, ſi ſit reſeruata, ab Auctore tantum iuris, ſeu etiam à Superiore; ſi autem nõ ſit reſeruata, dari poterit ab Epiſcopo, ſeu Prælato ordinario, quam dicit eſſe communem ſententiam, quæ licet ea iure, non euidẽter probetur, habet tamen nihilominus magnum fundamentum in eo, & cõmuni conſenſu recepta eſt, ac practice certiſſima, quia in hiſce rebus, vt dicitur, ſola conſuetudo interdum dat iuriſdictionem. Sed vt huic Articulo, ac toti quæſtioni vltimã imponamus manum, dicamus ſupereſt, quonam pacto eiuſmodi ſuſpenſionis abſolutio ſit facienda? de quo ſit octaua Concluſio.

Octaua Concluſio.

Ad tollendam ſuſpenſionem, ſeu ſuſpenſionis cenſurã, nulla ſunt in iure determinata verba, neque vlla præſcripta ſubſtãtialis forma, ſed quibuſlibet verbis, id ſignificantibus fieri poteſt. Hæc concluſio eſt cõmunis omnium Doctorum reſolutio, & de ea ſpecialiter videndus Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 161. in 6. dicto & Suarez diſp. 29. ſect. 3. art. 1. cum ſequentibus vbi & ponunt conſuetam prædictæ abſolutionis formam, quę eſſe ſolet, poſt alia: *Ego te abſoluo, ab omni ſuſpenſionis vinculo, in quam incurriſti*, ob talem, vel talem cauſam *& reſtituo te priſtinæ executioni*, & ſi fuerit dubia, aut ſub dubio, dicendum eſt ſic: *ſi teneris aliquo vinculo ſuſpenſionis, à quo te poſſim abſoluere, ego te abſoluo.* Videantur Doctores ſupradicti, & Sylu. *verbo abſolutio, nu. 2.* & aduertit ſupradictus Nauar. in eiuſmodi abſolutione, neceſſarium eſſe iuſiurandum, vt in abſolutione excommunicationis, iuxta *c. ſuper eo, c. venerabilis, de ſent. excommunic.* De quo etiam agit Couarr. *vbi ſup. nu. 3.* & Sayrus etiam *vbi ſup. num. 29. cum ſequentibus.*

Ad ſuſpenſionem tollendam, nulla ſunt in iure determinata verba.

QVAESTIO XXXVII.

De Interdicto, & his quæ ad Interdicti materiam ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit Interdictum?*
2 *Quotuplex ſit Interdictum?*
3 *Vtrum interdicto Clero, cenſeantur interdicti Religioſi, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, & maxime exempti?*
4 *Quinam poſſint interdicere, ſeu interdici?*
5 *Quænam cauſa ſit neceſſaria, atque ſufficiens ad ponendum Interdictum?*
6 *Quænã forma ſit ſeruanda, in poſitione Interdicti?*
7 *Quænam ſint Interdicta poſita à Iure?*
8 *Quinam ſint effectus Interdicti, ſeu quæ ſint Interdicti tempore prohibita?*
9 *In quam pœnam incidant, ſeu quodnam ſit peccatum, violare ſupradictum Interdictum?*
10 *De ſuſpenſione Interdicti, & quibus competat ipſum ſuſpendere?*
11 *De relaxatione Interdicti, & à quo Interdictum poſſit tolli, & relaxari?*
12 *Vtrum per Concilium Tridentinum, ſint reuocata Regularium priuilegia, circa ſuſpenſionem Interdictorum, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus?*

ARTI-

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Interdictum?

CIRCA hanc Interdicti materiam, videndus eſt in primis Syl. *verbo, interdictum*, latiſſime per plures Quæſtiones, & Articulos, & Soto in 4. Sent. d. 22. q. 3. art. 1. Couar. *cap. alma Mater, 2. p. §. 1. nu 2.* cum ſeqq. & D. Anton. 3. p. tit. 26. & Nauar. in ſuo Manual. c. 27. nu. 164. cum ſeqq. & Suar. 5. tom. in 3. p. D. Tho. diſp. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. vbi latiſſimè per plures etiam ſectiones, ſiue quæſtiones, hac de re agit doctiſſimè, expendens omnia, quæ ad prædicti Interdicti materiam, ſpectãt, Saytus etiam 1. tom. lib. 5. c. 1. cum ſeqq. Vt autem ipſe, pro meo more breuitati ſtudeam, omiſſis variis ſupradicti nominis acceptationibus, deſcriptionibus, ſiue definitionibus, deſumendo tantummodo, quod ad noſtrum attinet propoſitum, huic Art. reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Interdictum eſt Eccleſiaſtica cẽſura, qua prohibentur diuina officia, nonnulla q. ſacramẽta, atque Eccleſiaſtica ſepultura.

INterdictum, acceptũ pro vna trium cẽſurarum Eccleſiaſticarum, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua prohibentur diuina officia, nonnulla que Eccleſiæ ſacramẽta, & Eccleſiaſtica ſepultura, actiue & paſſiue, niſi in certis qoibuſdam caſibus. Hæc diffinitio eſt communis omnium DD. reſolutio, de qua videndum eſt, *cap non eſt vobis diſpenſa. & c. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* & eam tradit expreſſe Nau. loco ſupracit. vbi & ipſam explicat per omnes ſuas particulas, dicẽdo quod ibi, *cẽſura Eccleſiaſtica*, ponitur pro genere, reliqua verò pro differẽtia, & per illã particulã, interdictũ, diſtinguitur à ceſſatione à diuinis, de qua *in cap. irrefragabilis, de off. ord. & c. quamuis, eod. tit. lib. 6.* quæ quidẽ quamuis ſit pœna, nõ tamen eſt cenſura Eccleſiaſtica, cõtra Panorm. *in c. dilectus, de appell. num. 18.* nec eſt aliud, niſi ipſa ceſſatio diuinorũ officiorũ. Dicit ẽt quod reliqua in dicta diffinitione adducta, ponuntur, ad differentiã, inter interdictũ ex vna parte, & inter excõmunicationẽ, & ſuſpenſionẽ, ex altera.

Ceſſatio à diuinis, non eſt cẽſura Eccleſiaſtica.

In quibus conueniãt excommunicatio, ſuſpẽſio, & interdictũ.

Quæ tres cẽſuræ, ſeu cenſurarũ ſpecies, differunt, atque cõueniũt inter ſe. Conueniunt quidem in nouẽ, contra Calderinum tract. de Eccl. interdicto, membro primo, col. 2. cõmuniter receptũ. Primò, in hoc, quod quælibet illarũ eſt cenſura Eccleſiaſtica, *per c. quærenti, de verb ſignif.* Secũdò, quod quælibet ferri debet in ſcriptis, & cum cauſa, ibidẽ expreſſa *per c. primum, de ſenten. excom, lib. 6.* Tertiò, quod nullam earum ſuſpendit appellatio ſubſequuta, & quamlibet ipſarũ appellatio præcedens annullat. *per c. his enim, §. ſi eod. tit & lib. & c. ad hæc quoniam, de appell.* Quartò, quod quamlibet ipſarum, debet præcedere admonitio. *per c. reprehenſibilis, de appell.* cum fertur ob contumaciã, non tamen quando in pœnam, *per c. 9. de ſent. lib. 6. & c. quamquã, de cenſibus eod. lib.* Quintò, quod quælibet ipſarum eſt nulla, cũ fertur ſine Canonica monitione, ab excommunicatorẽ contra participantes cũ excõmunicatis, à ſe, *per c. ſtatuimus, & c ſtatutum, de ſent. excom. lib 6.* Sextò, quod quælibet ipſarum, impedit & priuat à diuinis, excepta illa ſuſpenſione, quæ non fit ab eis, *per c. paſtoralis. §. verum, de appell. & c. is cui, de ſent excom. lib. 6.* Septimò, quod in abſolutione omniũ prædictarũ cenſurarum, iuratur *per cap. venerabilis. & c ex tenore, de ſent. excom.* Octauò, quod nulla earum, ferri poteſt ab ordinario, contra receptos à Papa in ſpeciales filios ſuos *per c. 1. de verbor. ſignif. lib. 6.* Nonò, quod quælibet earũ, eſt à ſuperiore ſeruanda, *per cap. cum ab Eccleſiarum, de off. ord.* immo verò à ferẽte ipſam, quouſque eam tollat, cõtra Calderinũ, loco ſupracitato. In dictis nouem, ſupradictæ cenſuræ conueniunt. Differunt autem in ſeptem præcipue. Primò, quia excommunicatio directe priuat communicatione, quatenus eſt cõmunicatio humana. ſuſpenſio autem directe priuat vſu facultatis Eccleſiaſticæ, interdictum verò ſacramentis, diuiniſque officiis directe, & dictũ eſt, directe, quia indirecte, & per cõſequẽtiam, ſupradicta omnia, priuant etiam omnibus conſequentibus ad illa, quæ ſunt directe prohibita. Secundò, differunt, quia excommunicatio ſecundum aliquos, non poteſt ſuſpendi, aliæ verò ſic, *per d. c. ad hæc quoniam, de appell.* quamuis alij, cum Decio idem eſſe dicant, de excõmunicatione. Tertiò, quod Epiſcopus non incurrit ſuſpenſionem, nec interdictum latum à iure, niſi exprimatur in eo, *per c. quia periculoſum, de ſent. excomm. lib. 6.* excommunicationem verò ſic, vt ibidem aduertit Gloſſa. Quartò, quod Vniuerſitas nõ põt excõmunicari, *per c. Romana, §. in vniuerſitatẽ de ſent. excomm lib. 6.* ſuſpendi autem, & interdici poteſt Vniuerſitas, *per cap. ſi ſentent. eod tit. & lib.* Quintò, quod excommunicati numquam admittuntur ad diuina officia alij verò interdum ſic, *per c ſi de ſent. excomm. eod lib.* Sextò, quod excommunicatio, & ſuſpenſio, non feruntur niſi ob culpam propriam, & excommunicatio maior, ob mortalẽ, minor autem & ſuſpenſio, ſaltim ob venialem, interdictum verò etiam ob alienam *per dictum c. ſi ſenten.* Tertiò, quod abſolutio excommunicationis, ſemper requirit aliqua verba, ſuſpenſionis verò atque interdicti non ſemper, vtputa quando ferũtur ad certũ tempus, ſeu quouſque aliquid fiat; nam ſuſtinet, vt notat, iuxta Gloſſam ſingularem *in Clement. 1. de decimis, verbo donec.* Qua de re videatur Nauar, vbi ſupra, *& in c. 1. de iudiciis notabili 6.* & Sylu. Soto & Suar. vbi ſup. ſed maxime Soto, qui concl. 1. euidentiſſime probat, fuiſſe in Eccleſia ſommopere neceſſariã, ſupradicti interdicti cẽſurã, pro Eccleſiæ gubernaculo, pro his qui obſtinato ſunt animo, & quibus excõicatio nõ ſufficit, cũ ſit tã grãdis pœna, qua Eccleſia non habet maiorẽ, vt ipſi in ſua obſtinatione nõ inſordeſcerent. Præterea decẽs fuit, vt Eccleſia, per ſupradictũ interdictũ, ſenſum mœroris, atque triſtitiæ, quẽ habet, repræſentaret, & quaſi totũ populũ indignatione cõmoueret aduerſus eũ qui eiuſdẽ eſt cauſa, ipſumq. ſuſpẽderet, ẽt à iure quod habet, audiendi ſacra, vt vel ſic prædicta populi indignatione cõmotus, atque ſacrorũ ſilentio perterritus & ſtupefactus, reſipiſcat & Eccleſiæ ſanctæ obediat.

In quibus differant excommunicatio, ſuſpenſio, atque interdictum.

Quam fuerit in Eccleſia neceſſaria, interdicti cenſura, pro valde obſtinatis.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Interdictum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Interdictum generaliter loquẽdo, eſt triplex. quoddam locale, aliud perſonale, quoddam vero locale, & pſonale ſimul.

INTERDICTVM, generaliter loquendo eſt triplex, aliud locale tantũ, aliud perſonale tantũ, quoddã locale & perſonale ſimul. Hæc cõcl. eſt cõis oium DD. reſolutio, de qua videndus eſt ſpecialiter Sylu. *verbo interdictũ 1. nu. 6. cũ ſeqq.* & Soto in 4. diſt. 22. q. 3. ar. 1. cõcl. 1. Nau. in ſuo Man. c. 27. à num. 166. cũ ſeqq. Suarez 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 32. ſect. 3. per totã. Sayr. dicto 1. tom. lib. 5. c. 1. nu. 10. Sed ſupradicti Soto & Suar. inquiũt, nõ fuiſſe neceſſũ, ſupradictũ interdictũ in tria mẽbra diuidere, cũ tertiũ diuiſionis mẽbrũ, nõ ſit ab aliis diſtinctũ, ſed veluti ex vtroque cõmixtũ. quod quamuis ita ſit, nihilominus cõmunis ſententia tenet, quod interdictum de quo ſupra, in cõmuni, atque in generali ſumptum, eſt triplex, vt dictũ eſt. Quo ſuppoſito, oportet quolibet horum in particulari definire. Interdictum loci ſiue locale tantum, eſt quod

Quid ſit Interdictũ locale.

tantum

Digitized by Google

tantum reſpicit locum, quod tunc fit quando interdicitur ciuitas aliqua, ne illic diuina audiantur officia, & addunt illa particula tantum, nam tunc populus, præter perſonas illas, quæ cauſam interdicto prædicto dederunt, extra dictam ciuitatem atque ſuburbia, illa poteſt audire, nam nomine ciuitatis etiam ſuburbia intelliguntur, *per cap. ſi Ciuitas, de ſent. excomm. lib 6.* propter rationem ſuperius dictam, vlteriuſq. infetius dicendam. Interdictum

Quid ſit Interdictũ perſonale.

perſonale tantũ eſt, quod reſpicit tantum perſonam, & quo interdicitur populus, aut aliqua eius particularis perſona, nam etiam populus citra propriã culpam, poteſt interdici, in odiũ excommunicati, præſertim ſi ſit rector, vel Princeps, vt conſtat *ex c. minor, 17. q. 4* vbi D. Aug. propter delictum cuiuſdam Bonifacij, interdixit eum ſacris, totamq. eius domũ, atque familiam. Quinimo interdici poteſt populus ſine Clero, & Clerus ſine populo, & tũc perſonæ interdictæ nullibi, neque in illo, neque in alio loco, ſacra, aut diuina officia poſſunt audire, quæ omnia habentur *in c. ſi ſententia, de ſent. excom. lib 6.*

Interdicto loco, non cenſetur interdictus populus, neque è cõtra.

Ex quo fit, vt interdicto loco, non cenſeatur interdictus populus, niſi hoc ſolum, ne in illo loco, ſacra atque diuina audiat, neque è conuerſo interdicto populo, cenſetur interdictus locus, quare excluſo populo, in præſentia aliquorũ peregrinorũ, poterũt illic, etiam ſolemniter, ſacra atque diuina celebrari, de qua re vide Sayr. vbi ſupra, c. 2. nu. 1. cũ ſeqq.

Quid ſit Interdictũ locale, & perſonale ſimul.

Interdictũ aũt locale, & perſonale ſimul, vtrũque comprehẽdit, nempe locum atque perſonas ſimul, cuius DD. reddũt exemplũ in interdicto, quod appellãt ambulatoriũ, illud nempe, quo interdicitur aliquã perſona, & ſimul locus vbi ipſa fuerit, & quamdiu ibi fuerit, aut pro certo atque determinato tẽpore, quouſque ab aliqua inobedientia, ſiue contumacia receſſerit, ſub qua forma latũ eſt interdictũ *in c. dilectis filijs, de appell. & in c. non eſt vobis, & ſponſa* de quo quatenus eſt locale, iudicandũ eſt, vt de interdicto locali tantũ; quatenus verũ perſonale, vt de perſonali tantũ, argumẽto *l. quæ de tota, ff de rei vend. & cap paſtoralis. §. item cũ teriũ, de offi. deleg.* de quibus omnibus videantur Nau. & Suar. locis citatis, & Sayrus vbi ſupra à nu. 10. 11. & 12.

Secunda Concluſio.

Interdictũ aliud eſt generale, aliud vero particulare.

Vtrumque autem iſtorum Interdictorũ, iterum poteſt ſubdiuidi, in generale, & in particulare. Hæc concluſio eſt etiam omnium DD. communis reſolutio, & ſunt qui diuidant ſupradicta Interdicta, in tria mẽbra ſcilicet generale, ſpeciale, atque particulare, ſed hoc facere nõ eſt neceſſe, prout aduertit Soto loco citato, cum ſint idem. Generale Interdictum loci eſt, quando interdicitur totum Regnũ, aut tota Ciuitas, ſeu totum aliquod Caſtrum iuxta Dom. *in c. præſenti, de ſent. excom lib 6.* quod & generale pro eo nuncupatur, quia nulla excipitur Eccleſia, *iuxta cap. cum in partibus, de verbor. ſignif.*

Quid ſit Interdictũ generale, quid vero ſpeciale, locale.

Eſt autem Interdictũ locale ſpeciale, ſiue particulare, quando aliqua Eccleſia, vel Eccleſiæ Ciuitatis, vel Caſtri interdicuntur non verò omnes, & tũc interdicta Eccleſia, interdicũtur omnes etiam eius Cappellæ, vt conſtat, *ex d cap ſi Ciuitas, de ſenten. excomm lib 6.* non tamen cenſetur interdictus Clerus eiuſdem Eccleſiæ, ſiue Eccleſiarum, nam alibi poterunt celebrare. Videatur hac de re Nauar. vbi ſupra, num. 163. latiſſime, & Sayrus num. 13. 14. & 15.

Quid ſit Interdictũ perſonale, generale, vel ſpeciale, & particulare.

Pari modo, & eadem ratione, interdictum perſonale, dicitur generale, quando propter peccatum alicuius Regis, interdicitur populus totius Regni, aut propter delictum alicuius Domini, totus populus alicuius Ciuitatis, Caſtri, ſiue oppidi; ſpeciale autem, quando interdicitur aliqua perſona, ſiue perſonæ alicuius Ciuitatis, Caſtri, ſiue oppidi, nam & ipſum poteſt propter ſpecialia peccata aliquarum perſonarum, quæ nominatim interdicuntur, de quibus omnibus, innumeras faciunt diuiſiones, iuriſperiti Doctores, iuxta ſpecialia capitula, quæ circa hoc reperiuntur in iure, diuerſoſque caſus multiplicãt, quos in ſpeciali referre, cum ſtudemus breuitas non permittit, videantur apud ſupradictum Suarez vbi ſupra, & Sayrũ num. 15. & 16. Solum aduerto ex Magiſtro Soto, loco ſupra citato, quod eiuſmodi interdicti pœna, minor eſt quã excommunicationis maioris ſententiæ, nam minor pœna eſt arceri tantum à ſacris audiendis, quam priuari ſuffragiis Eccleſiæ, atque conuictu fidelium. Quo circa Rom. Pontif. ſæpiſſime Epiſcopis, prius præcipit ſub comminatione, vt arceantur ab ingreſſu Eccleſiæ, quam ſub comminatione excommunicationis latæ ſententiæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum interdicto Clero cenſeantur interdicti Religioſi, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, & maxime exempti?

Prima opinio.

HAc de re eſt duplex opinio. Prima eſt quam refert, & ſequitur Couarr *in c. Alma Mater, p. 2. § 1. nu. 8.* quam dicit eſſe communẽ ſententiam, & ea eſt, quod interdicto Clero, intelliguntur interdicti, & generaliter cõprehenduntur omnes Religioſi, & Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ gaudent priuilegio Clericali, nõ ſolũ profeſſi, verũ etiam nouitij, & conuerſi vtriuſque ſexus, etiam feminæ. Videatur etiam Sayr. lib. 5. de interdicto, c. 4. num. 29.

Secunda opinio.

Secunda ſententia eſt, quam tenet Sylu. *verbo interdictum 2. num. 17. & verbo Clericus 1. nu. 1.* quã etiam tenent nonnulli iuriſperiti, quos ipſe citat ibidem, qui dicunt, quod in odioſis Clericorum nomine, non veniunt intelligẽdi Religioſi, etiamſi id intelligatur in fauorabilibus. Quod & cõfirmant ex eo, na ſi interdicãtur Religioſi, nõ propterea cẽſentur interdicti, Clerici ſeculares, etiã ſi lato modo Religioſi etiam ſint; vt notatur *in rubrica, de Regularibus*, ergo neque à contrario, interdicto Clero, interdicti intelligendi ſunt Religioſi. Circa quam difficultatem eſt magna diuerſitas ſententiarũ, vt videre eſt apud ſupradictum Sayrum, & certe Nauarr. in ſuo Man. c. 27. nu. 167. inclinare videtur, in hoc quod interdictum cleri, includat Religioſos, Conuerſos & Conuerſas, Nouitios atque Nouitias, pro quo adducit Dominicum *in d. c. ſi ſententia de exceſſibus Prælatorum*, & Calderinum de interdicto, nu. 2. ſed tamen Suarez 5. 10. in 3. p. D. Thom. diſp. 32. ſect. 2. nu. 17. hac de re agens dubius eſt, & fere neſcit, quo ſe vertat, quia inquit de hoc, nõ habemus in iure, ſpecialem declarationem, quo fit, vt nihil poſſit conſtanter dici, nam cleri vox, proculdubio capax eſt vtriuſque ſignificationis, & ſæpe ſumitur pro ſolo clero ſeculari, interdũ autem pro toto Eccleſiaſtico cœtu. Quapropter dicit, quod ad huius rei verum ſenſum intelligendum, attendendæ ſunt circumſtantiæ, ſententiæ interdicti, ipſiuſq. materia, atque vbi res fuerit dubia, ſequenda eſt generalis regula, vt pœna ſeu ſententia interdicti pœnalis, mitiori modo exponatur, & interpretetur. Hæc prædictus Suar. Sed nihilominus ex prædictis duabus ſententiis, prima videtur, iuri & cõmuni praxi conformior, de qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Interdicto Clero, ſimpliciter & abſolute etiã intelliguntur interdicti Religioſi, & quæcumque perſonæ Eccleſiaſticæ.

INTERDICTO clero ſimpliciter, & abſolute, etiã Religioſi exempti, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, cenſentur interdici. Hanc concluſionem multis probat ſupradictus Couar. & Suarez locis

ſupra-

Digitized by Google

ſupracitatis, & ad eam tenendam, præter auctoritatem Dominici, & Calderini quos refert Nau. vbi ſupra, eſſe videtur efficacisſimum argumentum, deſumptū ex ſupradicto, *c. ſi ſententia.* vbi tota Communitas, oppidi, ſiue Ciuitatis, in duas partes diuiditur, atque diſtinguntur, nēpe in populū, & clerū: ergo ſub altera ipſorū neceſſum eſt, vt comprehendantur Religioſi: ſed nō cōprehēduntur ſub populo, quia hoc minus fauorabile eſſet ipſis Religioſis, atque interdicto populo, intelligerentur interdicti Religioſi ipſi, quod dici non poteſt, vt rectè probat Sylu. vbi ſupra, num. 9. ergo comprehenduntur ſub Clero, nā quod ſub neutra parte includātur, & cōprehendātur. nō videtur dicēdū, cū ſit à iure atque à ratione alienū. Tandē tenet hanc ſent. & opin. D. Ant. 3. p. tit. 26. c. 3. & multi alij Doct. quos refert Sayr. ſupradictus. Videantur ibidem num. 29.

ARTICVLVS IV.

Quinam poſſint interdicere, ſeu interdici?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Communiter, & regulariter loquendo, quicumque poſſunt excommunicare, & ſuſpendere, poſſunt etiam interdicere, & qui etiam poſſunt excōmunicari ac ſuſpendi, poſſunt interdici.

COMMVNITER atque regulariter loquendo, omnes qui poſſunt excōmunicare, & ſuſpendere, poſſunt & interdicere, & qui poſſunt excommunicari, & ſuſpendi, etiam poſſunt interdici. Hanc concl. tenet expreſſe Nau. vbi ſup. nu. 168. & de ea videndus eſt Syluest. verbo interdictū 3. q. 2. nu. 2. & Magiſter Soto. in 4. d. 22. q. 3. art. 1. cōcl. 2. vbi inquit, quod omnes Prælati Eccleſiarū Cathedraliū, atque Collegiatarū, nempe Epiſcopi, & Abbates qui præſunt Eccleſijs collegiatis, ibidēq. iuriſdictionem habēt, poſſunt interdicere, tā perſonas quam loca, in quibus habent ordinariā iuriſdictionē, vt notatur in Iure *in c. cum inter de conſuetudine, & c. cum Eccleſiarum. de off. ord.* & præterea Concil. Generale interdicere poteſt, & Capitulū ſede vacante, licet quoad Capitulum etiam ſede vacante, multi contrarium teneant, de quibus videndus eſt Suarez 5. to. in 3. p. diſp. 36. ſect. 1. num. 5. Minores aūt Prælati, qui excommunicare poſſunt, vt Prælati Religionum, eadē ratione, poſſunt interdicere ſibi ſubditos, id eſt ab audiendis diuinis eoſdē cohibere, vt colligitur *ex d. c. cum ab Eccleſiarum*, & quia hoc minus eſt, quā excōmunicare, interdicere aūt Eccleſiam vel locū dicit, quod non eſt in conſuetudine poſitum, niſi habeant iuriſdictionē in aliquod oppidum, ſiue caſtrum. Videatur hac de re Suarez 5. to. in 3. p. diſp. 36. de cauſis interdicti, ſect. 1. & 2. per totas, vbi dicit cōſequēter ad ſupradicta, quod interdictū in genere eſt duplex, aliud à Iure, aliud verò ab homine, eo modo quo diximus de excommunicatione, & ſuſpenſione, vbi etiam latiſſime agit, atque declarat, quinā ſint illi, qui poſſunt interdici. Sed Nauarr. loco ſupracit. inquit, quod Vniuerſitas, quæ non poteſt excommunicari, *per c. Romana, § in vniuerſitatem, de ſent. excomm. lib. 6* & locus qui nō poteſt ſuſpendi, iuxta ea, quæ ſupradicta ſunt, poſſunt tamen interdici, *per c. ſi ciuitas, c. ſi in cauſa, de ſent. excomm. lib. 6.* & addit quod quamuis aliud ſit populus, ſeu Vniuerſitas, aliud verò perſonæ particulares eiuſdē, argum. *cap. denique 7. q. 1. & l. proponebatur. ff de iudic.* interdicto tñ populo, cenſentur interdicti & oēs particulares ipſius, ſontes, & inſontes, *per d. c. ſi ſentētia,* vbi id affirmāt, omnes DD. communiter, quia vt ſupradiximus, bene quiſpiā ſine propria culpa interdici pōt, propter culpam alterius, licet non excommunicari, aut ſuſpendi. Quæ tamen debeat eſſe eiuſmodi culpa, ob quam apponi poſſit interdictum, dicetur ſtatim in Artic. ſequenti. De prædictis omnibus videatur Sayrus lib. 5. de interdicto, cap. 4. latiſſime, & cap. 10. num. 1. cum ſequentibus etiam latiſſime.

ARTICVLVS V.

Quænam cauſa ſit neceſſaria, atque ſufficiat ad ponendum Interdictum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Ad ponendum interdicti neceſſaria eſt cauſa, eaq. grauiſſima atque condigna delicto.

AD ponendum interdictū, neceſſaria eſt cauſa, & nec modica, ſed multū grauis requiritur, quinuero & grauiſſima, & quod ea cōdigna ſit delicto. Hāc ſententiā tenent omnes DD. cōīter de qua videndus eſt, in primis Sylu. *ver. interdictum,* q. 5. nu. 5. & Soto in 4. d. 22. q. 3. art. 1. cōcl. 3. & Nauar. c. 27. nu. 188. & Suar. latiſſime ſuprad. 5. tomo, diſp. 36. ſect. 3. per totā, vbi & ad hoc propoſitū reperire licebit multa, eaq. notatu digniſſima. Pro quo ſupradictus Sylu. allegat *cap. cum medicinalis, de ſent. excomm. lib. 6. & c. quæſitus, de his quæ fiunt à maiori par. Cap.* vbi Innoc. & Oſtien. dicunt, interdicti ſententiā, non eſſe ferendam propter culpā particularis perſonæ, ſed Vniuerſitatis, vel niſi ſit Dominus loci, *per c. non eſt vobis, de ſponſ. & c. ſane, de off. deleg.* & prædictus Sylu. vbi ſup. addit, quod nullus locus pōt interdici, auctoritate ord. vel deleg. pro debito pecuniarum & cuiuſuis pecuniæ quantitate, aliàs nō tenet, niſi fiat de ſedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, atque expreſſa. Quod itidem tenet Nauar. vbi ſupra, *per Extrauag. prouide de ſent. excomm.* quod Archidiaconus limitat de interdicto generali, & dicit poſſe poni ſpeciale pro ſupradicta cauſa, quod & tenet Calderinus vbi ſupra, tract. de interdicto. memb. 1. colum. 4. & Dominicus *in c. præſent. de ſent. excomm. lib. 6.* in quo ſupradictus Sylu. inquit, ſtandum eſſe conſuetudini. Videatur Soto vbi ſupra, quo loco grauiter reprehendit Iudices, ſiue Prælatos, ponentes frequenter interdicta, abſque iuſta, eaq. grauiſſima cauſa in graue omnium fidelium damnum, atque Eccleſiaſticarum cenſurarum iniuriam. Videatur etiam Sayrus. lib. 5. c. 11. num. 1. cum ſequentibus latiſſime.

ARTICVLVS VI.

Quanam forma ſit ſeruanda, in poſitione Interdicti?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad poſitionē interdicti nulla ſunt in Iure determinata verba, ſed quibuſcūque imponi poteſt.

AD poſitionē interdicti, nulla ſunt in iure determinata verba, ſed imponi poteſt, quibuſcumque verbis, ſufficiēter explicantibus, mētem & intentionem latoris. Hæc concluſio eſt communis reſolutio, de qua & videndus eſt Syluester, verbo interdictum, q. 7. & Soto in 4. Sententiarū, d. 22. q. 3. art. 1. Nau. in Man. cap. 27. num. 164. & Suar. diſp. 36. ſect. 4. nu. 1. & diſp. 3. ſect. 2. agēdo de cenſuris in cōmuni, & de forma ſeruanda in ponendis eiuſmodi cenſuris. Quibus in locis inquit, quod duplex reperitur forma in prædictis, alia eſſentialis & ſubſtantialis, quæ ſunt ſupradicta verba, quibus continentur mens, intentio, atque voluntas latoris; alia verò accidentalis, & quæ ad ſolemnitatem accidentalem ſpectat, de qua dicemus ſtatim, & de prima inquit, quod quamuis ſupradicta verba ſint neceſſaria, quò eiuſmodi voluntas exprimatur, vt

conſtat

conſtat ex c. ſacro.c.à nobis,el primo,de ſent. excomm. & c.1.eidem tit.in 6 & vlt.de inſtitutionibus, etiam in 6. nō tamen expreſſe habetur diffinitum in iure, quibuſnam verbis eiuſmodi ſentētia interdicti, ſeu aliarum cenſurarum ſit ponēda: quin verò vti poteſt Iudex quibuſcumque verbis mentem atque intentionem ſuam ſignificātibus, vt dictum eſt, nulla habita ratione, ſiue reſpectu ad nomina, ſiue verba, quibus hoc ipſum ſit: nam ſæpiſſime verba improprìantur in iure, & ponitur verbū, *interdico*, pro eo quod eſt *ſuſpendo*, & econtra in quo conueniunt omnes Doctores communiter. Verum eſt tamen, quod prædictus Soto vbi ſupra, concluſione 3. inquit, quod ſolet communiter ſub hac forma poni. *Huiuſmodi populum, ſiue locū interdicto ſupponimus,* ad quod allegat *c.cum in partibus,de verb. ſignif. & c.ſane,el ſegundo,de off. delega.* Sed loquendo de forma accidentali, ſeu pertinente ad accidentalē, cenſurarum prædictarū ſolemnitatem, aduertit ſupradictus Suar. vbi ſupra, quod hæc eſt in triplici differentia; quædam enim antecedit, quædam comitatur, alia verò ſubſequitur, ſupradictas cēſuras, de quibus omnibus dicendum eſt breuiter in præſentiarum per ordinem, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Ad interdicti ſolemnitatē, neceſſum eſt, vt admonitio præcedat.

Ad interdicti ſolemnitatem ſpectat, vt ipſum admonitio præcedat, eo modo quo ſupra dictum eſt, de excōmunicatione, & ſuſpenſione. Hæc concluſio habetur expreſſe, *in c.reprehenſibilis,de appell.* atque vt ſupradiximus, intelligenda eſt cum fertur ob contumaciā, non autem quando fertur in pœnā, *per c.2 de conſt.lib.6.& c.quamquam,de cenſibus, eod.lib.* Circa quā concluſionem, nihil de nouo occurrit dicendū, præter ea quæ dicta ſunt ſup.q.35. art.3.cōcl.3.agendo de excom.& q.36.ar.7.agēdo de ſuſpēſione. Qua de re videatur latiſſime, ſupradictus Suar. vbi ſup.diſp.36. ſect.4.nu.10. & latius diſp.3.ſect.2.cū ſeqq. vbi diſertiſſime tractat. quænam, & qualis debeat eſſe eiuſmodi admonitio & quando ipſa ſpectet ad ſolemnitatem accidentalem, quando verò ſit ſubſtantialis, vbi inuenire licebit omnia quæ ad hoc propoſitū deſiderari poſſunt. Videatur etiam Saytus. lib.5.cap.11.num.24.

Tertia Concluſio.

Ad interdicti etiā ſolemnitatem ſpectat, vt ipſius ſentētia feratur in ſcriptis.

Ad ſolemnitatem etiam accidentalem prædicti interdicti ſpectat, vt ipſius ſententia nō feratur, niſi in ſcriptis, & cum cauſa ibidem expreſſa. Hæc cōcluſio habetur expreſſe, *in c.1.de ſent.excomm.lib.6.* & de ea nihil etiā de nouo occurrit dicendū, præter ea quæ diximus ſupra q.35.art.9 concl.1.agendo de excomm.& q.36.art.7.cōcl.4. agendo de ſuſpenſione. Qua etiā de re præter DD.ibidē citatos, videatur ſupradictus Suar. diſp.36. ſect.4. nu.3.& latius diſp.3.ſect.13.art.1.cum ſeqq. Vbi hac de re latiſſime agit tractando de cenſuris in communi, & hæc eſt ſecunda ſolemnitas, quæ debet comitari omnes prædictas cenſuras. Videatur etiam ſupradictus Saytus vbi ſupra, num.25.

Quarta Concluſio.

Ad ſolemnitatē etiā interdicti ſpectat, vt ipſum denunciatio ſubſequatur.

Ad ſolemnitatem etiam interdicti prædicti ſpectat, vt ipſum denunciatio ſubſequatur. Hæc concluſ. eſt communis etiam omnium DD. reſol at. ad hoc vt ſupradicta interdicti cenſura liget perſonam, cōtra quam fertur, ſeu alias quæ interdictum vitare tenentur, qua quidem de re nihil etiam de nouo occurrit dicendum, præter ea, quæ dicta ſunt ſupra agendo de excommunicatione, & ſuſpenſione, & obligatione qua cuncti tenentur, euitandi eiuſmodi excommunicatos, atque ſuſpenſos, eademq; omnino ratio currit de interdictis, modo omnes ſupradicti ſunt denunciati, *iuxta Extrau. ad euitanda*, quæ intelligenda eſt de omnibus cenſuris ſupradictis. Qua de re videatur etiam ſupradict. Suar. diſp.37. ſect.2. per totam, & diſp.3. ſect.14. etiam per totam, agendo de cenſuris, in communi, & Saytus loco ſupracitato, num.32. latiſſime.

ARTICVLVS VII.

Quanam ſint Interdicta poſita à Iure?

IAM ex ſupradictis conſtat, quod interdictum, cum ſicuti, dictum eſt, ſit quædam Eccleſiaſtica cenſura, eo modo quo dictum eſt ſupra de excommunicatione, & ſuſpenſione, in cōmuni ſumptum, aliud eſt à Iure, aliud verò ab homine; quæ feruntur ab homine, cum particularia & contingentia ſint, ponanturq. quotidie, non cadunt ſub ſciētia, ſolum ſupereſt, vt paucis explicemus, atque referamus modo, quæ reperiuntur in iure, quod fiet per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Interdicta ipſo facto poſita. Nōnulla reperiuntur in iure.

NONNVLLA reperiūtur in iure interdicta, ipſo facto poſita. Hæc concluſio non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo, & afferēdo ipſa. Atque in primis ciuitas, vbi Papa moritur, eo ipſo interdicto ſubiicitur, ſi non illico, ad electionē ſucceſſoris procedatur, ſeruatis iuris conditionibus vt *habetur in c.vbi periculū, de elect.lib.6.* Præterea fertur ipſo facto generalē interdictū, cōtra Vniuerſitatem, quæ facit ſolui portoria illicita Clericis, vt habetur *in c.cauſam quæ, de cēſibus.lib.6.* & eadem eſt ratio, de aliis pedagiis, atque tributis. Item & fertur genarale interdictū cōtra eam Vniuerſitatem, quæ facit, vt capiatur, percutiatur, ſeu in exilium mittatur ſuus Epiſcopus, *per Clement. 1. de pœn.* itē & contra eam, cuius Dominus impedit ingreſſum, aut negotia Nūtij Apoſtolici *per Extrauag. ſuper gentes, de conſuetudine.* Plura alia ſunt in iure interdicta, generalia, & particularia, & perſonalia, quæ ponuntur à Sylu. *verbo interdictum 4. num.1.cum ſequentibus*, & referuntur etiam latiſſime à Suar. diſp.37. ſect.1. à Sayro lib.5.c.12.nu.1. cum ſequentibus, à quibus omnibus breuitatis gratia abſtineo, vt ne nimium tomus iſte excreſcat, de quibus etiam, videatur Nauarr. in ſuo Man. c.27. nu.169. vbi in fine aduertit, quod in omnibus caſibus, in quibus à iure fertur interdictum, generale locale, ob delictum Populi, in eiſdem etiam fertur generale, perſonale contra eumdem populum, quamuis non ita ſit, quando fertur ob delictum ſolius hominis, ſi non expreſſe exprimatur ibid. *per cap.ſi ſententia,de ſent. excomm. lib.6.*

Nota, quod quotieſcumque fertur generale interdictum locale a Iure, ob delictum populi, fertur etiam perſonale locale in eumdem populum, quamuis nō ita ſit, quando fertur ob delictum perſonale alicuius hominis, niſi exprimatur.

ARTICVLVS VIII.

Quinam ſint effectus Interdicti, ſeu quæ ſint Interdicti tempore prohibita?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Interdicti tempore trina fit prohibitio, intereſſendi diuinis officiis, & ſuſcipiēdi certa quædam Sacramenta, & ſepeliendi in Eccleſiaſtica ſepultura.

INTERDICTI effectus ſunt multiplices, ſed in cōmuni, atque in generali loquendo, trina fit prohibitio, intereſſendi diuinis officiis, atque ſuſcipiendi certa Eccleſiaſtica ſacramenta, & ſepeliendi in Eccleſiaſtica ſepultura. Hæc cōcluſio habetur expreſſe, *in c.nō eſt,de ſponſalib. & in c.fin.de exceſſib.*

Prælat.

Digitized by Google

Prælat. & c. quod in te. de pæn. & remiſſ. c. reſponſo. de ſent. excomm. cap. quoniam, & c. fi. eod. tit. lib. 6. ſatiſq. cõſtat, ex ſupra adducta interdicti definitione, poſita in art. 1. Circa quam concluſionem conſulendus eſt Sylu. *verbo interdictum, 5. nu. 1.* cum ſequentibus, & Soto in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. cõcl. 4. Nau. in Man. c. 27. nu. 171. Suarez 1. to. in 3. p. D. Tho. diſp. 33. ſect. 1. per totam latiſſime, & diſp. 34. ſect. 1. 2. & 3. per totam etiam latiſſime Saytus lib. 3. cap. 3. 6. 7. 8. & 9. per omnes numeros. Pro cuius pleniori intelligẽtia, oportet adnotare, ex Soto ſupradicto, quod antiquitus interdictum, nihil fere differebat à ceſſatione à diuinis, nam interdicti tempore, cum ſacris intereſſe non liceret Clerici ab eis celebrandis omnino abſtinebant, vt colligitur *ex cap. non eſt vobis, de ſponſalibus, & cap. quod in te, de pænit. & remiſſ.* & tantum ſemel celebrabant in Hebdomada, atque celebrari permittebantur ſacramenti conficiendi cauſa, vt conſtat, *ex c. permittimus, de ſent. excomm.* permittebatur etiam iure antiquo Baptiſm. & Sacramentũ pœnitentiæ, & viaticũ pro morientibus per ſupradictum *cap. non eſt vobis, de ſponſal.* non verò pro alijs, & confirmatio in fronte, vt conſtat, *ex cap. reſponſo, de ſentent. excommunic.* At verò Bonifac. VIII. *in cap. alma Mater, eod. tit.* referens antiquum morem, & quod olim interdicti tempore, nulla diuina celebrabantur officio, ac ſubdens, quod ex diſtrictione huiuſmodi ſtatutorũ, minuebatur, atque decreſcebat populi deuotio, pullulabantq. hæreſes, & infinita inſurgebant animarũ pericula, atque Eccleſijs, Eccleſiaſticiſq. perſonis, ſine ipſarum culpa debita ſubtrahebantur obſequia, conceſſit atque ſtatuit, vt prædicti interdicti tempore, ſiue ab homine, ſiue à iure prolati, poſſent homines, non ſolum in articulo mortis & morientes vt antea, verum etiam ſani, quotieſcumque vellent, Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcipere, dummodo non eſſent excommunicati: his enim præterquam in articulo mortis, ad eiuſmodi Sacramentum non admittuntur, & niſi eſſent illi, qui & eidem interdicto cauſam dederunt. Conceſſit prætereà vt excluſis interdictis, atque excommunicatis, quotidie in Eccleſijs diuina officia ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, & non pulſatis campanis celebrarentur, inſuper vt in quattuor feſtis anni, nempe in die Natalis Domini, Paſchæ, & Pẽtecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ, in omnibus Eccleſijs, pulſatis cãpanis, apertiſq. ianuis officia diuina alta voce, & ſolemniter fierent. Hæc in d. cap. Quibus exceptis omnia alia in ſuo antiquo vigore manere voluit, ſicq. de iure communi loquendo, effectus interdicti (vt dictum eſt in prædicta Concluſione) eſt ſupradicta trina prohibitio, intereſſendi diuinis Officiis, & percipiendi certa quædam Sacramẽta (nempe omnia præter ea, quæ ſupra diximus) atque ſepeliẽdi in Eccleſiaſtica ſepultura. Vt aũt hæc plenius atque expreſſius habeãtur, facileq. cuipiam poſſit cõſtare, quid omniũ ſupradictorum trium, veniat intelligendũ nomine, & quid omnino ſit prohibitum, aut non prohibitum, libuit hoc ipſum amplius explicare per ſequentes Cõcluſiones.

Nota, quænam erant olim permiſſa Interdicti tempore.

Quæ ſint reformata atque ſtabilita per c. alma Mater Interdicti tempore.

Secunda Concluſio.

Quid intelligatur, diuinorum officiorum nomine.

Diuinorum officiorum nomine, quæ interdicti tẽpore dicuntur eſſe prohibita, intelligenda ſunt, ea omnia, quæ in Miſſali, ſiue Breuiario Romano ponuntur, tanquã ſpectantia & pertinẽtia ad diuinum Officium. Hanc Concluſionẽ, tenẽt Angelus, *verb. interdictum, num. 4. & 5.* & Nau. in ſuo Man. cap. 27. num. 172. quamuis ibidem aliqualiter reprehẽdat Angelum prædictũ, quaſi male diffinierit diuinũ Officiũ, dicẽs ea omnia eſſe diuina Officia, quæ in prædictis Miſſali & Breuiario cõtinentur, ſed addita illa particula, tamquam ſpectantia ad diuinum Officium, omnis prorſus aufertur ſupradictæ reprehenſionis occaſio & cauſa, & hoc eſt, quod Angelus intendit dicere ibidem. Sed vt hoc adhuc ſpecialius dicamus, dico, quod diuinorum Officiorum nomine, intelligenda ſunt omnia quæ pertinẽt ad ſacros Ordines, & ipſorum vſum, diuinorumq. Sacramentorum, atque ſacramentalium, & ad horas Canonicas, quæ propter regulariter loquendo, prohibentur per ſupradicta, tempore interdicti, omnia exercitia ſpecialiter deputata alicui Ordini maiori, ſiue minori, vt deferendi vrceolos Acolyto, dicẽdi epiſtolã ſolemniter & cum manipulo Subdiacono, Euãgelium Diacono, Miſſam Presbytero, & agẽdi Officium Hebdomadarij, quãdo peragitur Matutinum, aut dicũtur aliæ horæ Canonicæ, & idẽ eſt iudicium de officio, ſeu exercitio ordinandi in Epiſcopo, nam ſupradicta omnia exercitia, dicũtur diuina Officia. Vnde etiã dico, quod interdicti tempore, nemo debet, aut poteſt audire Miſſam, niſi Clerici, etiam primæ tonſuræ, dummodo non ſint coniugati, hi enim, vt habetur *in cap. Ioannes, de Cler. coniug.* omnia priuilegia Clericalia amittũt, præter duo, vt decreuit Bonifac. VIII. *in cap. vnico, eod. tit. lib 6.* nam ſi tonſuram deferunt, gaudent priuilegio Canonis, *ſi quis ſuadente diabolo, 17. q. 4.* & neque coram Iudice ſeculari conueniri debent, ſed priuilegium audiendi Sacra tempore interdicti perdunt, neque immerito, cum iam non ſint miniſtri Altaris, neque Eccleſiæ, poſſunt tamen audire prædicta Sacra, quicumque per Pontificis diplomata ſunt priuilegiati, & qui eiuſmodi priuilegiũ habent, poſſunt familiam ſuam, & qui eos comitantur, in Eccleſiam ſecum introducere, per conceſſionem ſupradicti Bonifacij, *in cap. licet nobis, de priuil. lib. 6,* niſi ipſi vel interdictu cauſam dederint, aut in fraudem, hanc ob cauſam, in eamdem familiam fuerint aſſumpti *per cap. vlt. de verb. ſig. eod. lib. 6.* quæ omnia qualiter debeant practicari, & intelligi, diſertiſſime tradit ſupradictus Nauar. loco præallegato, nu. 180. & 181. & Syluest. *verb. interdictus, 5. q. 1. in 4. dicto,* ad quæ lectorem remitto. Et aduerto quod quamuis ſupradicta omnia, tempore interdicti ſint prohibita de iure cõmuni antiquo, de ſpeciali vero nouo, prædicti Bonifac. VIII. poſito, *in c. Alma mater,* ea omnia ſunt conceſſa ſicut prius, dũmodo fiant cum moderatione poſita ibidem, nempe *ianuis clauſis, ſubmiſſa voce, nõ pulſatis campanis, & excluſis excommunicatis & interdictis, per c. fin. §. adycimus, de ſent. excom. lib. 6.* expulſis etiam non habentibus priuilegium iuris communis, aut ſpecialis, iuxta *Gl. d. §. adycimus, verb. interdictis,* dicitq. Nauarr. loco vbi ſupra, nu. 173. quod hoc eſt intelligendum, de loco generaliter interdicto, non tamen inquit, habet locum in interdicto ſpecialiter, iuxta Glo. receptam, *in d. cap. fin. verb. Eccleſia,* quod eſt valde notandum atque memoriæ commendandum. Reliqua autem ad diuinum Officium ſpectantia, vel non ſpectantia, quæ prædicti interdicti tempore facere licet, vel nõ licet, videantur latiſſime apud prædictum Nauar. vbi ſupra à nu. 174. cum ſequentibus, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, & ſimiliter apud Syluest. *verb. interdictum, nu. 5.* à num. 1. cum ſequentibus, ſimiliter & apud Suar. 5. to. in 3. p. D. Thom. diſp. 33. ſect. 1. & diſp. 34. ſect. etiam 1. 2. & 3. & apud Sayrum, lib. 5. cap. 5. cum ſequentibus per plures numeros, vbi & ad hoc propoſitum reperire licebit omnia quæ deſiderari poſſunt.

Nota hoc valde.

Nota, quod ſupradicta omnia intelligenda ſunt de loco generaliter interdicto, nõ vero ſpecialiter.

Tertia Concluſio.

Illa ſola Sacramẽta, quæ aut priuilegium exprimit, aut tacite permittit, ſunt permiſſa in loco interdicto, ſeu interdicti tempore, ſiue interdictũ ſit generale,

Illa ſola Sacramenta, quæ aut priuilegium exprimit, aut tacite permittit, aut pro-

Miſſa in loco interdicto interdicti tempore.

Nota hoc valde.

generale, ſiue vero ſpeciale, & particulare. Et hic eſt ſecundus interdicti effectus, ſiue ſecunda facta prohibitio. Hæc Concluſio eſt etiam certa & manifeſta, & eam tenet expreſſe Nauarr. loco ſupracitato, num. 178. & ponit exemplum in Sacramento Baptiſmi pro paruulis. *per cap non eſt, de ſponſalibus, & etiam pro adultis. per cap. quoniam, de ſentent. excommun lib 6.* quod ille dicit extendendũ etiam ad ſacramentalia, qualia ſunt Cathechiſmus & Exorciſmus, & Vnctio olei, & Chriſma, ſiquidem in Baptiſmo iubentur hæc fieri, *per cap. accepiſti, de conſecrat. d. 4.* ponit etiam exemplũ in ſacramento Confirmationis, *per cap. reſponſo, de ſent. excommunic.* & conſecratione Chriſmatis, quæ eſt ad id, atque ad Baptiſmũ neceſſaria *per d. cap. quoniam,* & eadẽ ratione, conſecratio Olei Baptizandorum. Ponit etiam exemplum in ſacramento Pœnitẽtiæ, pro infirmis, *per d. cap non eſt, de ſponſ.* & etiam pro ſanis, *per d. cap. fin. de ſentent. excommunic lib 6.* qui qui non fuerint excommunicati, neque interdicti, ſeu ipſi interdicto eidem, cauſam dederint ſua culpa, vel fauorem, auxilium, atque conſilium præſtiterint, ſeu delicto, ob quod poſitum fuit. Hi enim nequaquam ſunt ad ſacramentum Pœnitentiæ admittendi, niſi ſatisfaciãt prius, ſi poſſunt; ſin minus, idoneam præbeant cautionem iuramento ſe operam daturos fideliter, vt ſatisfiat per ſe, aut per alios, *per d. cap fin. §. illis, de ſent. excom. lib. 6.* Ponit etiam exemplum, in Euchariſtia ſiue Viatico recipiẽdo, *per d. c. quod in te, de pœn. & remiſſ.* ſolum in articulo mortis, & per Gloſſ. *d cap fin. communiter receptam,* ſicq. ſecluſo priuilegio, & ſecundum Ius cõmune, non poteſt dari ſanis, quamuis ſint Clerici & Religioſi, licet ſecundum Ius cõmune antiquum, poſſent dictum Sacramentum ſumere, quando celebrabatur ſemel in Hebdomada ad renouandũ ipſum, vt ſupra diximus, *per cap. permittimus, de ſentent. excommun.* Ponit tandem exemplum in ſacramento Matrimonij, per Gloſ. *d. cap. fin. de ſent. excomm lib 6.* quod fieri poteſt, etiã inter interdictos perſonaliter & ſpecialiter, iuxta Calderi tract. de interdicto, memb. 16. col. 21. quamuis non ſit cõferenda ipſis benedictio nuptialis. Solummodo duo Sacramẽta ſunt, homini interdicti tẽpore abſolute prohibita, nempe ſacramentum Ordinis, & ſacramentũ Extremæ vnctionis, vt notãt Doctores communiter, *in cap. reſponſo, de ſentent. excommun.* & pro ſacro Extremæ vnctionis, facit ſpecialiter, *cap. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* vbi id expreſſe habetur, nam quamuis Clerici & Religioſi ſint priuilegiati, quoad ſepulturam, non tamen quoad Extremã vnctionẽ, ſecundum Ius cõmune: an verò id habeatur ſecundum aliqua priuilegia? dicetur inferius. Longiorem enim ſupradicta omnia requirebãt tractationem, ſed temporis anguſtia, libriq. exigua capacitas non id permittit. Videatur hac de re Sylu. latiſſime, *verb. interdictum 5 nu 5.* & Suar. vbi ſupra, diſp. 33. ſect. 1. Sayr d. lib. 5. cap. 7. num. 1. cum ſequentibus, vbi hæc omnia diſertiſſime tractant, inquirendo de omnibus Sacramentis, in particulari ibiq. poterunt videri. Solum aduerto, quod ab hac generali regula poſita in prædicta Concluſione, ſemper intelligũtur excepti quicumque Religioſi, aut forſan Clerici, vel etiam ſeculares, ratione alicuius Bullæ, priuilegij, ſiue conceſſionis ſibi factæ, aliquod habuerint priuilegium ſpeciale, quod videre oportebit, eiuſdemq. tenorem attendere, atque obſeruare.

Quarta Concluſio.

Interdicti tempore, non conceditur Eccleſiaſtica ſepultura, niſi tantummodo Clericis.

Tertius effectus, ſeu tertia prohibitio, tempore interdicti facta, eſt vt defuncti gaudere nõ poſſint Eccleſiaſtica ſepultura præter Clericos. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, *in cap. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* & quamuis illic addatur, quod Clerici ſepeliantur ſine ſolemnitate, & cũ ſilentio, iam verò hodie vt ait Sylb. *verb interdictum, 5. nu. 10.* cõceditur, vt Miſſa & officiũ funeris celebretur, celebrariq. poſſit, cũ moderatione ſupradicti *c. alma Mater.* Videatur hac de re Mag. Sot. vbi ſupra, cõcl. 4. in fine, & Nau. etiã vbi ſupra, nu. 176. & Suar. diſput. 35. ſect. 1. 2. & 3. per totas, Sayr. lib. 5. c. 8. nu. 1. cum ſequentibus, vbi & ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, & in diſputatione eadem, ſect 4. tractat ſupradictus Suar. an ingreſſus Eccleſiæ ſit prohibitus ex vi interdicti, an verò conſtituat aliam differentem interdicti ſpeciem? vbi latiſſime explicat. quem habeat effectum, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & circa hoc, & pulſationem campanarum, dicit plura ſupradictus Sayrus, cap. 9. per totum, à quorum tractatione ipſe in præſentiarum cõſulto ſuperſedeo, propter temporis anguſtiam, & quia, de his aliquid dictum eſt ſupra.

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incidant, ſeu quodnam ſit peccatum, violare ſupradictum Interdictum?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Violatio interdicti, in ſupradictis caſibus eſt peccatũ mortale.

CERTISSIMVM eſt, quod violare interdictũ, in aliquo ex tribus ſupradictis, nempe in materia diuinorum Officiorum, aut Sacramentorum, atque in eo quod eſt ſine licentia ſeu priuilegio, ſepeliri in Eccleſiaſtica ſepultura, eſt peccatũ mortale. Hæc Cõcluſio (vt credo) communis eſt omniũ Doctorũ reſolutio, quæ vel maxime locum habet in Clericis & Religioſis, nam de laicis (vt ſtatim dicemus) aliqualis eſt difficultas, ſed loquendo de Clericis, ſupradictam Concluſionẽ tenet expreſſe Mag. Sot. in 4. Sent. d. 22. q. 3. art. 1. vbi & dicit, quod præterquam quod violantes interdictum, peccant mortaliter, fiunt etiam irregulares, atque vt verbis ipſis vtamur, ineligibiles, atque impoſtulabiles, ita quod neque eligere valent, neque eligi, neque poſtulari: ſuntq. ipſo facto ſuſpenſi, ab officio & beneficio. Et quantum ad primam partem, nempe quod violando interdictũ Clerici peccent mortaliter, quamuis Caiet. in Summa, *verb interdictum,* hoc abſolute concedere renuat, probat tamen illud prædictus Sot. vt videtur, efficaciſſime, atque euidẽtiſſime, ex eo quod mandatum interdicti imponitur propriè, & præcipuè Clericis, ſecundum ius antiquum, vt non celebrent abſolute. ſecundum autem ius nouum, vt non celebrent, niſi cum moderatione poſita, *in cap. alma Mater,* excluſo populo, ianuiſq. clauſis, &c. eſtq. id præceptum de re graui, ex quo fieri videtur conſequẽs, quod illud violantes, peccent grauiter atque mortaliter. Quod & confirmatur, ex pœnis, quæ violantibus interdictum prædictũ, in iure decernuntur, vt irregularitas, & aliæ, qua tam graui cenſura in iure, non plectuntur, niſi delinquentes mortaliter. Qua de re videatur Suar. latiſſime, loco ſupracitato; diſp. 33. ſect. 2. & 3. & diſp. 34. ſect. 4. per totam, & diſp. 35. ſect. 1. num. 18. vbi ad hoc propoſitum multa, eaq. notatu digniſſima licebit reperire. Videatur Sayrus, lib. 5. cap. 14. per omnes numeros latiſſime, videatur etiam Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 187. in 19. dicto, vbi extendendo hoc etiam ad Monachos, & Moniales, qui nullum Ordinem habent, inquit, quod peccant mortaliter, faciendo interdicti tempore, officia prohibita Clericis. Sed quod ſupradicti Clerici interdictum

vio-

violantes, incurrant irregularitatem, fiantq; ineligibiles, atque impoſtulabiles, probat ſupradictus Sot. loco ſuperius allegato. Suar. & Nauar. *ex cap. ſi qui, & cap. is cui, de ſent. excomm. lib. 6. & ex cap. cum æterni tribunal, de ſentent. & de re iud. eod. lib. & c. 1. de poſtulat. Prælat.* & quod ſint ſuſpenſi ab officio & beneficio, probant *ex cap. tanta, de exceſſ. Prælat.* quinuero beneficiis ſunt expoliandi, vt conſtat, *ex cap. poſtulaſtis, de Cler. excommunic.* & ſi ſit Religioſus, & ſciat matricem Eccleſiam ſeruare interdictum, neque ipſum obſeruet, eſt excommunicatus, per Clement. *ex frequentibus, de ſentent. excommun.* Et eſt notandum, quod ſupradicti Clerici dupliciter poſſunt interdictum violare. Primò, dum ipſi ſunt interdicti, tunc enim nullibi (vt dictum eſt) ſacrorum Ordinum officia, poſſunt exercere, & ſi ſic decedant interdicti, carent Eccleſiaſtica ſepultura, vt habetur *in d. cap. is cui*. Secundo, ſi locus ſit interdictus, licet Clerici ipſi non ſint interdicti, exercendo Ordines in eodem loco, violant interdictum. Et ſunt ſemper quammaxime notanda, verba capitulorum irregularitatem decernentium, quia non loquuntur, niſi de Clericis qui ſunt in ſacris, & celebrant, ſeu officia diuinorũ Ordinũ exequũtur. Quare Moniales & Religioſi qui nõ ſunt in ſacris, interdictũ prædictũ violantes, licet mortaliter peccent (vt dictum eſt) non tamen fiunt irregulares, vt non poſſint ad ſacros Ordines promoueri; ſunt tamen acriter puniendi, & recludendi in aliquod arctius Monaſterium, quo ibidem intruſi agant pœnitentiam, vt dicunt omnes Doctores ſupracitati, *per cap. poſtulaſtis, §. quæſiuiſtis, de Cler. excomm. miniſt.* nam & Moniales, & Religioſi non Clerici, Clericorum nomine in hoc caſu intelliguntur, vtpote quibus competit diuina Officia ſolemniter facere, vt cenſeantur violatores interdicti, quantum ad effectum peccandi mortaliter, licet non quantum ad effectum incurrendi irregularitatem. Quapropter ſimplex Clericus primæ Tonſuræ, imò qui minoribus Ordinibus ſunt initiati, vt tenet Sylu. *verb. interdictum, 5. num. 6.* cum Theologis, contra quoſdã Canoniſtas, quamuis ſolemniter in Eccleſia canant, & ſua munera exerceant, deferendo cereos, aut legendo, ſeu alia agendo, quæ ſunt ſui muneris, non fiunt irregulares, vt non poſſint ad maiores Ordines promoueri, quia prima Tonſura, & Minores Ordines, ſecundum magis probabilem opinionem, non ſunt Ordines ſacri, ſed diſpoſitiones ad illos, qua ratione matrimonium non eſt eis etiam interdictum. Hoc etiam tenet expreſſe Sot. vbi ſupra. qui & addit quod quamuis Presbyteri, interdicti tempore, in Eccleſia aliqua munera exerceant, quæ non ſunt propria ſacrorum Ordinum, ſed poſſunt etiam per laicos exerceri, vt Reſponſoria canere & Pſalmos dicere, non ideo fiunt irregulares, vt cum Panorm. tradit, vbi ſupra, Syluest. Vnde hæc ſit generalis regula, quod illi tantum Clerici irregularitatem incurrunt, qui in ſacris conſtituti, exercent aliquod officium, quod ſit alicui Ordini annexum, vt ſunt Officium Subdiaconi, illiq. ſuperiores, quinuero addo, quod quamuis Subdiaconus ſine apparatu epiſtolam dicat, non efficietur irregularis, nam epiſtolam dicere illo pacto, etiam permittitur ſeculari; ſecus autem, ſi cum apparatu, & tamquam Subdiaconus eam diceret.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

Quinam Clerici incurrant irregularitatem violando interdictum.

Solum ſupereſt nunc difficultas. In quam pœnam incidant laici, interdictum prædictum vllo modo violantes, vel ſe ingerentes ad audiendum ſacrum, ſeu ad alia diuina Officia, quod eſt grande dubium. Vtrum ij etiam peccent mortaliter? Qua de re eſt duplex Doctorum opinio, quidam enim dicunt, quod talia facientes, non peccãt mortaliter, nam interdicti violatio, eſt pœna propria Clericorum, non verò laicorum. Hanc ſententiam & opinionem tenet Caiet. *verb. interdicti violatio.* cui etiam & ſubſcribere videtur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 187. & Soto in 4. Sent. diſt. 22. q. 3. art. 1. concl. 6. ſecundum quam ſententiam laici, ſi ſine dolo, aut violentia, vel cooperatione, cum Clericis ſeſe ingerant ad audiendum ſacrum, vel diuina officia, non peccant, ſaltem mortaliter. Sed contraria opinio atque ſententia, videtur verior, pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Difficultas. In quam pœnam incidant laici interdictum violantes.

Prima opinio.

Secunda opinio.

Secunda Concluſio.

Multo probabilius eſt, atque veritati & rationi magis cõforme, videtur q etiam laici interdictum prædicto modo violantes, peccãt mortaliter, quamuis ipſi non incurrant irregularitatem. Hanc ſententiam tenere videtur Syluest. *verb. interdictum, 6. q. 7.* vbi citat Innocent. & Archidiac. quod & probant, ex eo quia faciunt contra obedientiam Eccleſiaſticam, *per cap. ſi quis, d. 81.* & dicunt eiuſmodi eſſe puniendos per Iudicem Eccleſiaſticum, pœna arbitraria, *per Clement. grauis de ſent. excomm.* dicit tamen prædictus Syluest. eam habere locum quammaxime, quando id faciunt ex contemptu, quod non contingit, niſi in quatuor caſibus, poſitis, *in Clem. 1. de ſepulturis, & in ſuprad. Clement. grauis, de ſent. excommun.* quos etiam caſus ponit, & refert ipſe, *verb. excommunicatio, 7. excommunic. 7. & verb. excommunicatio, 9. excommun. 35.* De qua controuerſia videndus eſt ſpecialiter, latiſſime ſupradictus Suar. vbi ſupra, diſp. 34. ſect. 5. per totam, & Sayr. d. lib. 5. cap. 14. num. 1. cum ſequentibus, vbi meo quidem videri reperire licebit omnia, quæ ad hoc propoſitum deſiderari poſſunt, à quorum ampliori tractatione, conſulto ſuperſedeo, ſtudens breuitati.

Probabiliſſimum eſt, quod etiam laici interdictum violantes, peccant mortaliter, quamuis non ipſi incurrãt irregularitatẽ.

ARTICVLVS X.

De ſuſpenſione Interdicti, & quibus competat ipſum ſuſpendere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

CERTISSIMVM eſt, quod interdictum non poteſt ſuſpendi, per appellationem interpoſitam, poſt latam ſententiam eiuſdem interdicti. Hæc Concluſio, habetur expreſſa *in cap. is cui, de ſent. excommun. lib. 6.* vbi in hoc, interdictũ excommunicationi æquiparatur, idem habetur *in cap. ad hæc quamuis, de appell.* vbi hoc ipſum abſolute dicitur de quolibet interdicto. Circa quam Concluſionem, nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ dicta ſunt ſupra, agendo de excommunicatione & ſuſpenſione. Nam horum omnium eadem eſt ratio, quod ipſorum ſententia per appellationem poſtpoſitam, non ſuſpenditur. De quibus videatur Nauarr. in ſuo Manual. cap. 27. num. 165. & Suar. diſp. 38. ſect. 3. nu. 5. & diſp. 3. ſect. 15. num. 17. latiſſime, & Sayrus, cap. 13. num. 30.

Interdictum non ſuſpenditur pro appellationem factam poſt latam ſententiã eiuſdem interdicti.

Secunda Concluſio.

Certiſſimum etiam eſt, quod interdictum generale, tam locale, quam perſonale, & interdictum particulare. locale ſuſpendi poteſt, ad tempus vel ſimpliciter, ab eo qui illud tulit, & etiam quoad aliquem particularem effectum. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Canoniſt. *in d. cap. ad hæc quamuis, de appellat.* quam ſententiam refert, & ſequitur, *Suar. in cap. alma ad mat, 2. p. §. num. 4.* cõtra Abba-

Interdictum generale, tam locale, quam perſonale, & interdictũ particulare locale ſuſpendi poteſt, ad tẽpus vel ſimpliciter, ab eo, qui illud poſuit.

Abbatem & Dec. quos ibidem refert, quamquam Abbas fateatur, hanc ſententiam in praxi ſeruari poſſe. Videatur hac de re ſupradictus Suar. diſput. 38. ſect. 3. num. 5. in vltimo dubio, vbi plures alios refert Auctores, ſed maxime Sylueſt. *verb. interdictum, 3. q. 8.* vbi ad id citat Innocent. & Hoſtienſ. idem tenet Angelus, *verb. interdictum, 8. num. 3.* qui etiam pro eadem ſententia plures alios refert Auctores, & quædam iura, nempe *cap. ad hæc, el terzo, de appellat. & cap. directe, cap. præterea, eod. tit.* & facit ad id, *cap. dilectis, eod. tit.* in illis verbis, *cuius effectum ad tempus duximus ſuſpendendum.* Videatur etiam Sayr. lib. 5. cap. 13. num. 27. Eſt igitur certiſſima ſupradicta Concluſio, propter tantorum Doctorum auctoritatem, & quia quamuis hoc in iure, non ſpecialiter concedatur, nullo tamen iure id fieri prohibetur, cumq. tota interdicti ſentẽtia, atque effectus dictæ cenſuræ, pendeat ex voluntate ferentis, liquidum profecto fit, quod ſicut poteſt, ſeruando ea quæ ſunt de iure, interdictum prædictum ſimpliciter auferre, multo ergo melius idipſum faciendo atque ex cauſa, poterit illud ſuſpendere. Sed aduertendum eſt (vt diximus in concluſ.) quod hæc interdicti ſuſpenſio, fieri non poteſt, niſi ab eo qui illud tulit, nam inferior in hoc non poteſt, cum non habeat iuriſdictionem, neque ab illo pendeat effectus ſentẽtiæ interdicti, ſeu voluntatis Superioris. Ex quo inferunt Syluest. & alij, Epiſcopum non poſſe ſuſpendere interdictum poſitum à ſummo Pontifice, quod inquit ſupradictus Suar. verum eſſe, de interdicto reſeruato, nam ſi ſermo fiat de interdicto abſque reſeruatione, credit poſſe ſuſpendi ab Epiſcopo, ex legitima cauſa, ex conceſſione & remiſſione illi facta à iure, ad relaxandum eiuſmodi interdictum, de quo dicemus in ſequẽti Articulo. Supradicta omnia intelligenda ſunt, de interdicto generali, locali, atque perſonali, & etiam de particulari locali. Maior tamen eſt difficultas, de interdicto particulari, perſonali, & poſito contra aliquam particularem perſonam, ſiue perſonarum genus, quę & eidem cauſam præſtiterunt, an poſſit ſuſpendi? Et Syluest. vbi ſupra tenet, quod non poteſt eiuſmodi interdictum ſuſpendi, niſi per ſolum ſummum Pontificem, nam ille ſolus, inquit, in hoc diſpenſare poteſt, cum ſit iuris humani, quinuero addit, quod ſi adhuc duret culpa, pro qua poſitum eſt eiuſmodi interdictum, non poteſt iure, ſummus Pontifex in eo diſpenſare, vt ſuſpendatur, ſaltim quoad celebrationem, licet poſſit quoad alia. Sed nihilominus contraria ſententia eſt communior, pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Nota.

Tertia Concluſio.

Etiam interdictum particulare perſonale, poteſt ſuſpendi ab eo, qui illud tulit.

Etiam interdictum particulare perſonale, poteſt ſuſpendi ab eo, qui illud tulit. Hanc Concluſionem, nouiſſime tenet ſupradictus Suar. loco ſupracitato, diſp. 38. ſect. 3. nu. 8. & adducit pro hac ſententia Nau. in Man. c. 27. nu. 165. vbi hoc idem dixit de excõmunicatione, quod à fortiori (inquit) tenendum eſt de interdicto, vt expreſſe docet Couar. loco ſupracitato. Et ratio huius in promptu eſt, nam eadem prorſus videtur eſſe ratio de prædicto interdicto, & de alijs ſupradictis, quoad eorũ ſuſpenſionem, cum id nullo iure reperiatur prohibitum, & alioquin veluti ex natura rei, effectus ſentẽtiæ interdicti prædicti, pendeat ea voluntate ferentis, quare inquit, dictus Suar. nulla ad hoc requiritur iuris diſpenſatio, quę ſummo Pontifici reſeruata ſit. Videatur hac de re Sayr. lib. 5. cap. 13. num. 28. vbi de hoc agit latiſſime. Aduerto tamen, quod non hic agimus de priuilegio perpetuo celebrandi, aut participandi diuina, tempore interdicti (quod ſolus ſummus Pontifex concedere poteſt) ſed agimus de ſuſpenſione alicuius effectus, interdicti prædicti, qui omnino pendet, vt prædictum eſt, à voluntate ferentis. Quo circa inquit, Suar. loco vbi ſupra, nõ ſolum poteſt interdictum prædictum ſuſpendi, poſtquam interdictus ipſe à contumacia receſſit (tunc enim potius eſt auferendum, quam ſuſpendendum) verum etiam & ipſa durante, nam ſæpè ſępius occurrere poſſunt plures rationabiles cauſæ, ad prædictam ſuſpẽſionem faciẽdam, vt de ſe patet. Nec ſolummodo poteſt huiuſmodi interdictum ſuſpẽdi, quoad alios effectus, verumetiam, quoad Miſſæ celebrationẽ, nõ quod per hoc ſibi concedatur, vt celebret ſine peccato, qui aliàs eſt in peccato, ſed tãtum vt ſuſpẽſio talis interdicti efficiat, quod non celebret, per Eccleſiã ſpecialiter interdictus, atque prohibitus, quo fiet, vt licet peccet celebrando, nõ tamen efficiatur irregularis, ſiquidẽ non celebrat aliqua cenſura Eccleſiaſtica irretitus, neque agit cõtra aliquam Eccleſiaſticam cenſuram. Quinuero & caſus poterit contingere, vt forſaſſe non peccet, ſi ipſe coram Deo ſit bene diſpoſitus, atque ab iniquitate receſſerit, quamuis quoad Eccleſiam non potuerit plene ſatisfacere. Hæc omnia ſunt valde notanda, ac multum memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Interdictum ipſo iure ſuſpenditur in 4. feſtiuitatibus, poſitis in cap. Alma Mater.

Interdictum ipſo iure ſuſpẽditur, in quatuor feſtiuitatibus, nempe Natalis Domini, Paſchæ, & Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, quibus diebus pulſatis campanis, apertiſq. ianuis, alta & ſonora voce, officia diuina poſſunt ſolemniter fieri. Hæc concluſio, habetur expreſſa, in ſupradicto *cap. Alma mater, de ſent. excomm. lib. 6.* ſed intelligenda eſt de interdicto generali loci, prout ibidem dicitur, nam particulare nũ ſuſpenditur, vt tenent omnes Doctores communiter, de quo videndus eſt Nauar. in Manual. c. 27. nu. 173. Couar. *in d. cap. Alma mater, 2 p. § 4. nu. 1.* de quo Sayr. lib. 5. cap. 3. nu. 1. Sic autem intellecta concluſio eſt vera, & certa & omnium Doctorũ communis reſolutio, quamuis nonnulla ſit differentia inter eos, circa explicandum modum, quo ſupradicta debent fieri, nam Sot. in 4. diſtin. 22. q. 3. art. 1. concl. 4. inquit, quod illa quatuor ſolemnia feſta, incipiunt à primis Veſperis, ſed feſtũ Paſchatis à Miſſa Vigiliæ, ſaltim ab initio Gloriæ, quando pulſantur campanæ, finiuntur tamen in vltimo completorio, vltimi diei Paſchatis, ſeu feſti Aſſumptionis. Quæ quidem doctrina non multum placet Suar. nam de his agens, diſp. 34. ſect. 1. nu. 37. & diſput. ead. ſect. 3. num. 18. circa eiuſmodi computationem, & quando incipiant, aut finiantur ſupradicti dies. & an tres primæ feſtiuitates Paſchales, ſint ſingulæ vnius diei tãtum, an vero plurium, longe alia procedit via, & tenere videtur contra Sotum, quod & facit Sayr. lib. 5. cap. 13. num. 4. ad quam ſuam ſententiam probandam, plura adducit, quæ à me iam pluries dictæ, breuitatis gratia, conſulto omittuntur, & credo quod ſententia Soti ſit magis probabilis, & quæ communiter obſeruetur in praxi, ſaltim vero eſt magis pia, cui & aſſentit, ſeu aſſentire videtur Nau. in ſuo Man. nu. 182. vbi tantummodo excipit Octauas prædictorũ Feſtorum. Ex quo videtur innuere, quod ſuſpẽſio interdicti, in ſupradictis tribus Paſchalibus diebus, fit non per vnicum diem tantum, ſed per tres cõtinuos dies feſtiuos atque ſolemnes, qui cõmuniter Paſchales nuncupantur. Hanc ſententiam & opinionem, tenet etiam Viuald. in ſuo Cãdelabro, de interdicto, nu. 237. cum ſequentibus. Addit ſupradictus Nau. quod idem omnino intelligẽdum eſt, de Feſto Corporis Chriſti, & tota ipſius Octaua, per Extrauag. Martii V. & Eugen. IV. q̃ legi ſolent

inſta

Digitized by Google

infra octauam eiuſdem feſti, & de die Conceptionis Virginis Mariæ, etiam cum ſua octaua, per ſpeciale priuilegium ad idem conceſſum, per Sixtum IV. de quo agit prædictus Nauarr. in repetitione *cap. quando, de conſecrat. diſt. 1. cap. 10. nu. 86.* in quibus omnibus diebus fieri poſſunt ſacra, & omnia diuina officia, abſque aliqua modificatione, ſed cum magna ſolemnitate, apertiſq. ianuis, & pulſatis campanis, & alta atque ſonora voce, admiſſis interdictis, excluſis tamen excommunicatis, ita vt ij quorum culpa eiuſmodi interdictum poſitum fuit, non accedant ad altare. Et hæc de dicta ſuſpenſione interdicti ſufficiant, reliqua videantur, apud Sylu. *verb. interdictum, 5. nu. 1. cum ſequētibus*, & apud Nauarr. ſolum, & Suar. locis ſupracitatis.

ARTICVLVS XI.

De relaxatione Interdicti, & à quo Interdictum poſſit tolli, ſeu relaxari?

SVPPOSITO, quod interdictum numquam eſt, neque eſſe debet perpetuum, quęritur, quiſnam illud poſſit tollere, aut relaxare? Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si interdictum ſit poſitum pro certo atque determinato tēpore, eo elapſo nulla eſt neceſſaria eiuſdē abſolutio aut relaxatio.

SI interdictum poſitum, ſiue latum ſit, vt pura pęna, & pro certo finito, atque determinato tēpore (quale eſt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem) tunc nulla eſt neceſſaria eiuſdem abſolutio aut relaxatio, ſed elapſo tempore, ceſſat interdictum ipſo facto, eo modo, quo ſupradictum eſt de ſuſpenſione. Hæc Concluſio, ſatis manet probata, ex his quæ ſupra, agentes de ſuſpenſione diximus, quæſt. 36. art. 16. & eam tenet expreſſe Sylueſt. *verb. interdictum, 3. q. 9.* afferens pro ſe Panorm. *in cap. non eſt vobis, de ſponſal.* quod eſt verum, ſiue interdictum fuerit à iure, ſiue vero ab homine, & idem etiam intelligendum eſt, de qualibet ſuſpenſione. Et ratio eius in promptu eſt, quia lex aut ſententia, non plus operatur, quam eius verba ſignificent: ergo ſi verba limitantur ad certum tempus, pro illo tantum durabit interdictum, & non pro aliquo vlteriori tempore & conſequenter eo elapſo, pro futuro tempore non erit neceſſaria ipſius abſolutio aut relaxatio; nam vbi interdictum nō eſt, neque abſolutio neceſſaria erit. Vnde dico, quod eſt diſpar ratio de abſolutione interdicti ante elapſum tēpus, pro quo ipſum latum eſt, & de ablatione ipſius poſt tempus tranſactū: nam in primo caſu auferri non poteſt, abſque relaxatione poteſtatem habentis, ob contrariam rationem, quia nempe pro toto illo tempore, lex ſiue ſentētia lata eſt, ſemperq. ſuum operatur effectum, cū verba ipſa id præſeferant, atque ad ipſum ſint efficacia, vtq. impediatur eiuſmodi effectus, neceſſaria eſt contraria voluntas, poteſtatē habentis, qui eiuſmodi interdictum relaxet; at vero in ſecundo caſu, nihil tale eſt neceſſarium, nam interdicti ſententia, non plus operatur, quam eius verba ſignificent, cumq. tempus, pro quo interdictum fuit, poſitum, ſit expletum iam atque tranſactum ſiue elapſum, ipſo facto interdictum ceſſat, abſque eo quod neceſſaria ſit aliqua abſolutio, aut relaxatio. Videatur hac de re Sayr. 1. tom. ſui Theſauri, lib. 5. cap. 15. num. 2.

Secunda Concluſio.

Quando interdictū non eſt poſitum pro certo & determinato tēpore, ſed indiffinite, eſtq. pure pena pro aliquo commiſſo delicto, neceſſaria eſt relaxatio Superioris.

Quando interdictum, non eſt poſitum pro aliquo certo & determinato tempore, ſed indiffinite, abſque vlla adiecta conditione, quæ pendeat ex voluntate eius qui interdicitur, & eſt pure pęna pro aliquo præterito delicto, abſque temporis limitatione, tunc eiuſmodi interdictū auferri non poteſt, niſi per relaxationē Superioris poteſtatem habentis. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & probatur hac efficaci ratione, nā cum interdictum in dicto caſu ſit pura pęna, & non ſit limitata ad certum tempus; liquido conſtat, quod de ſe eſt indiffinita, ſeu perpetua negatiue. hoc eſt quod de ſe non habet certum tempus, & conſequenter tolli aut finiri non poteſt, niſi ex voluntate Superioris, in id poteſtatem habentis. Inoleuit enim prędicta interdicti ſententia, dicto modo poſita, hanc conditionem, *donec auferatur, vel vſque ad beneplacitum ferentis*, eo modo & forma, quo ſupra de ſuſpēſionis ſimili ſententia eſt dictum. Circa hanc Concluſionem, atque præteritam videatur Suar. diſp. 38. quę eſt de relaxatione interdicti, ſect. 1. num. 2. & 3. & etiam Sayr. vbi ſupra, num. 3. cum ſequentibus, vbi plura ad hoc propoſitum valde notanda licebit reperire.

Difficultas.

Maior difficultas eſt, de interdicto quando ponitur ſeu fertur, vt recedatur ab aliqua contumacia, vel ſub hac conditione, tacita ſeu expreſſa; donec quis ſatisfaciat, vel reſtituat, an tunc neceſſaria ſit abſolutio, ſeu interdicti relaxatio? Multi enim dicunt nō eſſe neceſſariam in dicto caſu, quia inquiunt, ſi conditio non eſt adimpleta, interdictum nullatenus eſt tollendum, imò vero, nec relaxari poteſt, cum duret contumacia, niſi forte per abſolutam voluntatem eius, qui poſſit reuocare ſententiam, ſeu in lege diſpenſare. Si autem conditio eſt adimpleta, dicunt, quod nec ſic neceſſaria eſt abſolutio, vel interdicti relaxatio, nam ipſo facto, interdictum ceſſat, cum ille terminus ſit poſitus, in illa lege & ſententia, vltra quem non operatur, quandocumque lex ſibi præſcribit certam temporis durationem, nam proinde videtur eſſe limitare, durationem cenſuræ, per expreſſum temporis terminum, & per quamcumque aliam æquiualentem conditionem. Hac de re eſt magna lis & controuerſia inter Doctores, de qua videndus eſt ſupradictus Suar. dicta diſput. 38. ſect. 1. num. 4. cum ſequentibus & ipſe in contrariam omnino inclinat ſententiam, quæ & mihi magis placet, pro qua ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

In omni cenſura ſiue ſententia interdicti, poſita ob contumaciam neceſſaria eſt relaxatio, facta ab authoritatem habente.

In omni cenſura, ſiue ſententia interdicti, quæ fertur ob contumaciam, vel quouſque recedatur à contumacia, ſeu hoc aut illud fiat, etiā ſublata contumacia, neceſſaria eſt interdicti abſolutio ſiue relaxatio, facta ab eo, qui poteſtatē & iuriſdictionem habet. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Suar. loco ſupracitato, & eſt conformis ad ea, quæ dicta ſunt ſupra de excōmunicatione, & ſuſpenſione, probatq. illā multis, & iuribus & rationibus, inter quas ea mihi videtur potiſſima, quā adducit à paritate rationis, de ſupradicta excommunicatione. Excommunicatio enim, vt plurimum fertur ob contumaciam, & donec ab illa recedatur, ſiue hæc conditio expreſſe ibidem exprimatur, ſiue non, & nihilominus ipſa impleta conditione, ſequitur eiuſdem excommunicationis abſolutio, vt conſtat *ex c. cum deſideres, c. à nobis, el ſecundo, cap. quod in dubijs, de ſentent. excommun.* ergo idem dicendum eſt, de cenſura interdicti, cum eadem ſit vtriuſque ratio, & in his, in quibus non apparet manifeſtum diſcrimen, ſolent in iure dictæ cenſuræ æquiparari, *per c. is cui, cum ſimilibus, de ſentent. excommun. lib. 6.* Hoc itaque eſt tenendum. Solum ſupereſt ſcire atque inueſtigare, quibuſnam competat huiuſmodi interdictum relaxare, ſeu ab eo abſoluere? de quo ſit quarta Concluſio.

Digitized by Google

Quarta Concluſio.

Interdictũ latum ab homine, ab eo ſolummodo relaxari poteſt, ſeu a Superiore.

Si interdictum latum eſt ab homine, per particularem ſententiam, ſolus ille qui eam tulit, vel eiuſdẽ Superior, poteſt ipſum relaxare, ſeu auferre, vel aliquis alius ex ipſius commiſſione. Hæc Concluſio eſt cõmunis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt Sylueſt. *verb. interdictum. 3. nu. 16* & Sot. in 4. d. 22. q. 3. art. 1. concl. 3. & Suar. diſput. 38. ſect. 2. num. 2. cum ſequentibus, tenentq. id communiter omnes iuris Interpretes, *in c. ſi ſententia, cap. ſi ciuitas, de ſent. excommun lib 6.* Videatur hac de re Sayr. vbi ſupra, num. 19. vbi inquit, quod quamuis interdictum hominis tolli poſſit, ab ipſius Superiore, non tamen id fieri debet, niſi prævia ſatisfactione & de conſenſu eius qui illud tulit. *per c. cum ab Eccleſiarum, de offic ordin.* quod & tenet Archidiaconus, *in cap. ſi ciuitas, de ſent. excomm lib 6.*

Nota hoc valde.

verſu in Glo. 1. & Sylu. *verb. interdictum, 3. nu. 16.* q. 10. pro quo etiam videndus eſt D. Anton. 3. par. tit. 27. de interdicto, c. 5. poſt medium, & Sot. in 4. Sent. d. 22. q. 3. art. 1. cõcl. 3. verſ. atque illud. Et addit ſupradictus Sayr. quod neque Archiepiſcopus, relaxare valet interdictum, latum à ſuis ſuffraganeis, niſi vbi hoc illi ex præſcripta conſuetudine cõpetit, *per cap. Romana, de ſent. excommun lib 6.* facit, *& cap. venerabilibus, eodem tit. & lib. iuncta Gloſſ. ibidem*, quam & eſſe dicit communem Doctorum ſententiam, pro qua citat ſupradictum Syluest. loco ſuperius allegato, q. 11. nu. 17. quod eſt valde notandum atque memoriæ cõmendandum. Sed

Difficultas.

difficultas eſt de interdicto lato à iure. De qua vt diſtincte procedamus, diſtinguendum eſt, nam aut fertur in pœnam tantum, alicuius commiſſi delicti, aut vero fertur ob contumaciam; atque in primo ſenſu adhuc ſubdiſtinguendum eſt, nam vel fertur ad certum atque determinatum tempus, aut vero indiffinite, & ſine vlla temporis limitatione. Et iterum, vel loquendum eſt, de prædicto certo atque determinato tempore elapſo, an vero antequam finiatur, de quibus omnibus, ſumma breuitate agendum eſt per ordinem, in ſequentibus Concluſionibus. Sit quinta Concluſio.

Quinta Concluſio.

Si interdictum latum ſit, à iure pro certo, atque determinato tempore, eo elapſo per ſe finitur abſque eo, qđ neceſſaria ſit aliqua relaxatio.

Si interdictum latum ſit à iure, pro certo atque determinato tempore, & in pœnam alicuius commiſſi delicti, ipſo tẽpore elapſu, per ſe finitur, abſque eo, quod neceſſaria ſit in eo aliqua Superioris diſpenſatio aut relaxatio. Hæc Concluſio, iam ſatis manet probata in 1. concl. nam quæ ibi dicta ſunt intelligenda eſſe diximus, de quolibet interdicto ſiue lato à iure, ſiue verò ab homine, de quo nunc nihil vlterius ſeſe offert dicendum. Sed quid eſt ſentiendum, ſi prædictum interdictum ſit tollendum ante elapſum prædictum tempus, quiſnam ſuper eo poterit diſpenſare, ſeu illud relaxare? Reſponden, & ſit ſexta Concluſio.

Sexta Concluſio.

Quando interdictũ, latum eſt à iure, & tollendum ante elapſum tempus, non poteſt tolli, niſi à Legiſlatore, vel Superiore.

Si interdictum poſitum à iure, ſit tollendum ante elapſum prædefinitum atque determinatũ tempus, nullatenus tolli poteſt, niſi à Legiſlatore, vel eius Superiore, ſeu ab eo qui poteſtatem habet diſpenſandi in tali lege. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Syluest. *verb. interdictum, 3. q. 10. nu. 16.* vbi & probat eam, ex his quæ notat Gloſſa, *in c. Cupientes, § cæterum, verb. ſuſpenſos, de elect. lib. 6.* Eamdem tenet Suar. 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſput. 38. ſect. 2. nu. 2. vbi & probat eam à ſimili, ex his quæ ſupra dicta ſunt de ſuſpenſione, cum Nau. & aliis quos ipſe refert, cap. 27. num. 162. idem tenet Sayr. ſupradictus, loco vbi ſupra, nu. 14. in fine, eſtq. huius rei, eademmet ratio, quæ adducta eſt ſupra, agendo de ſuſpenſione, ſiquidem vtraque cenſura fertur in pœnam, atque pro certo & determinato tempore, quo fit, vt ante ipſum elapſum, tolli non poſſit, niſi per conditorem Canonis, qui ipſas tulit, aut ipſius Superiorem, ſiue potentem diſpenſare in tali lege.

Sed, quid ſi eiuſmodi interdictum, non eſt poſitum pro aliquo certo atque determinato tempore, ſed indiffinite, abſolute atque in puram pœnam pro aliquo commiſſo delicto, præſuppoſito, quod auferri non poteſt aut tolli, niſi per relaxationem ſeu diſpenſationẽ Superioris in id poteſtatem habentis, quiſnam eſt ſuperior, qui facere id poteſt? Reſpondetur per ſequentem Concluſionem, quæ erit ſeptima in ordine.

Septima Concluſio.

Interdictum poſitum in puram pœnam, & nulli reſeruatum tolli poteſt per Epiſcopum & Ordinarium.

Si interdictum prædicto modo poſitum ſit à iure indiffinite, & abſque vlla reſeruatione, tolli & relaxari poterit, per Epiſcopum ſeu Ordinarium, eo modo quo ſupradictum eſt de ſuſpenſione. Pro hac Concluſione videantur quæ dicta ſunt ſupra, q. 36. art. 16. concl. 5 agentes de ſuſpẽſione, & præterea videatur Syluest. loco ſupracitato, *verb interdictum, q. 10 nu. 16.* vbi ſequentia verba habentur: Si interdictum ſit à iure, & conditor Canonis nihil ſibi reſeruauit, tũc Epiſcopus ordinarius poterit illud relaxare, niſi eſſet latum ad certum tempus, tunc enim ante illud expletum non poſſet. Et addit, quod poterit hoc ipſum ſimiliter, Legatus Sedis Apoſtolicæ, argum. deducto, *ex cap nuper, de ſentent. excommun.* imò & quilibet Ordinarius Prælatus, etiam Epiſcopo inferior, quantum ad perſonas ſuæ iuriſdictionis, licet non quoad locum, argumento eorum, quæ dicit ſupradictus Syluest. de abſolutione excommunicationis, *verb. abſolutio, 2. § 1.* maxime vbi haberi non poſſet copia Superioris abſoluentis, argumento etiam eorum, quæ dicit idem ipſe, *verb diſpenſatio, § 9.* & tandem ſupradictam concluſionem tenet Sayr. ſupradictus, loco ſupracitato, nu. 14. & eam probat ex multis Doctorum, auctoritatibus & iuribus, ſed maxime, *ex d. c. nuper, de ſent. excommun.* vbi ſequentia verba habentur *quod hoc ipſo quod conditor iuris ſiue Canonis, ſibi ſententiam non reſeruat, eam aliis relinquit, ſeu relinquere videtur.* Videatur etiam hac de re Sot. d. 22. q. 3. art. 1. concl. 3. verſic. quinuero, vbi inquit, quod quantũ eſt ex tenore iuris, videntur interdicta omnia iure poſita, ceſſante cauſa & facta ſatisfactione, per Ordinarium poſſe tolli, quoniam interdicta iure non reſeruat ſibi Papæ ſicut excommunicationes: ſi autem inquit, alicubi interdictũ reſeruetur, ſtandum erit verbis iuris, quia tunc niſi per eũ cui reſeruatur, aut per eum cui ipſe mandauerit, relaxari non poterit, vt colligitur, *ex d. cap. nuper, de ſent. excomm.* Addit etiam ſupradictus Soto, quod eadem manente cauſa, aut non facta ſatisfactione, non poteſt interdictum iuris, tolli aut ſuſpendi, niſi per ſolum ſummum Pontificem. Sed quid dicendum eſt de interdicto poſito ob contumaciã? Huic difficultati etiam reſpondere oportet cum diſtinctione, nam vel ponitur cum reſeruatione, vel ſine illa: de primo ſit octaua Concluſio.

Octaua Concluſio.

Interdictum poſitum ob contumaciam, cũ reſeruatione tolli nõ poteſt niſi ab eo, qui illud ſibi reſeruauit.

Interdictum poſitum ob contumaciam, cum reſeruatione tolli, aut relaxari non poteſt, niſi ab eo, qui illud ſibi reſeruauit. Hanc Concluſionem tenet Suar. diſput. 38. ſect. 2. num. 4. & diſput. 7. ſect. 3. num. 1. cum ſequentibus, & ſect. 5. per totam, agendo de cenſuris in cõmuni, & præſupponit prædicta

dicta

Digitized by Google

dicta Concluſio, ferri poſſe interdictum ob contumaciam cum reſeruatione, quod negare viſus eſt Sot. ſupracitatus, d. 22. q. 3. art. 1. concl. 3. in fine, dicens, quod interdicta iure non reſeruantur Papæ, ſicut excommunicationes. Sed cõtrarium omnino tenet Suar. loco ſupracitato, allegans ſeipſum in diſp. 27. ſect. 1. & 2. vbi agit de interdictis iure cõmune poſitis, quorum aliqua videtur eſſe reſeruata, & inquit, quod ſaltem interdictum poſitum in Bulla Cœnæ Domini reſeruatum eſt, & quod negari non poteſt, quod interdicta ferri poſſunt à iure cum reſeruatione, eo modo, quo & ab homine. Quo ſuppoſito, tamquam certo, inquit, quod huiuſmodi interdictum, tolli non poteſt, niſi ab eo, qui illud ſibi reſeruauit, quod probat *ex cap. nuper, de ſententia excommunicationis*, nam ex quo ibidem habetur, quod quãdo lator Canonis aliquam cenſuram non ſibi reſeruat, eo ipſo videtur eam aliis concedere, à cõtrario ſenſu, exinde colligitur, quod per reſeruationem, facultatem tollit ab ea abſoluendi. Videatur Suar. vbi ſupra. Sed aduerto, quod Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione, facultatem concedit Epiſcopis, abſoluendi à prædictis interdictis, ſummo Pontifici reſeruatis, ſi caſus ſit occultus, nam quamuis in priori parte illius textus, quæ eſt de diſpenſatione, ſolummodo fiat ſermo de irregularitate & ſuſpenſione, & ideo illa non extendatur ad interdictum, quod non eſt cenſura, neque abſolutione tollitur, ſed diſpenſatione, etſi in puram pœnam, & pro certo tempore ſit alicui perſonæ impoſitum, nihilominus tamen in poſteriori parte, quæ eſt de abſolutione, ſermo fit abſolutus de omnibus caſibus reſeruatis, vbi etiã comprehenditur prædicta interdicti cenſura, quod expreſſe tenet Suar. loco ſupracitato, diſt. 38. ſect. 2. num. 4. in fine, & Sayr. 1. tom. lib. 5. cap. 15. nu. 16. allegando in id Enriquez, lib. 13. de excommunicatione, & interd. cap. 51. §. 3. Sed loquendo de interdicto, prædicto poſito ob contumaciam, & ſine reſeruatione, ſit nona Concluſio.

Nota.

Nona Concluſio.

Interdictum poſitum ob contumaciam. & ſine reſeruatione, per Epiſcopum vel Prælatum Ordinarium tolli poteſt.

Interdictum prædictum ob contumaciam poſitũ, ſine reſeruatione, abſolui poteſt per Epiſcopum ſiue Prælatum Ordinarium loci. Hæc Concluſio, vt credo, eſt communis, & intelligenda eſt, tam de interdicto locali, quam de perſonali generali ſiue particulari, etiamſi iure Pontificio ſit latum, dummodo non ſit reſeruatum, vt dictum eſt. De qua Concluſione videatur Suar. diſput. 38. ſect. 2. nu. 5. cum ſequentibus, qui & probat eam, ex regula tradita, *in dicto cap. nuper, de ſentent. excommunic.* vbi ſicut prædictum eſt, habetur, quod illud quod Legiſlator non ſibi reſeruauit, perinde videtur aliis Iudicibus ordinariis concedere. Videatur prædictus Suar. vbi ſupra, vbi etiam quærit, an interdictum prædictum, quando fuerit perſonale ſpeciale, & vt prædictum eſt, poſitum ſine reſeruatione, auferri poſſit à quolibet proprio Sacerdote, ſiue ordinario Confeſſore, qui abſoluere poteſt à peccatis mortalibus, eo modo quo fit in excommunicatione, per ſupradictum *c. nuper, de ſentent. excomm.* vbi abſolutio excommunicationis non reſeruatæ, cenſetur conceſſa, nõ ſolum proprio Epiſcopo, verum etiam proprio Sacerdoti, quod idem eſſe dicendum videtur de abſolutione interdicti perſonalis ſpecialis, ſiue particularis, nam hæ duæ cenſuræ, quoad hoc, videntur æquiparari, iuxta Gloſſam, *in cap. præſenti, verb. perſonaliter, de ſenten. excomm. lib. 6.* Et difficultate, hinc inde diſcuſſa, argumentiſq. pro vtraque parte propoſitis, inclinari videtur in hanc partem, quod prædicta interdicti cenſura, abſolui poteſt ab eodẽ Sacerdote, ordinarioq. Confeſſore, à quo & auferri poteſt excommunicatio iuris, non reſeruata, dummodo ſit latũ propter contumaciam. Contrariam tamen ſententiam, tenet Sayr. ſupradictus, loco ſupracitato, nu. 22. allegando pro ſe Enriquez, lib. 13. de excommunic. & interd. c. 51. §. 3. & vterque pro parte ſua ſatis probabiles adducit rationes. Qua in re, atque inter auctores adeo graues, nolo ipſe in præſentiarum Iudicem agere, ſed quamlibet harum opinionum in ſua cuiuſque probabilitate relinquere. Solum aduerto, quod in omni caſu neceſſum eſt, in prædicta abſolutione, vt tollatur prius omnino interdicti cauſa, ſufficienſq. ſatisfactio fiat, aut cautio detur, eo modo quo ſupradictum eſt de excommunicatione, id quod aduertit Suar. loco ſupracitato, nu. 9. & Sayr. loco etiam ſupracitato, nu. 26.

Decima Concluſio.

Ad tollendum interdictum, nulla ſunt in iure determinata verba.

Ad tollendum ſupradictum interdictum, nulla ſunt in iure determinata verba, neque ipſius relaxationis, ſeu abſolutionis aliqua ſubſtantialis forma, ſed ſufficiunt ad tollẽdum ipſum, illa quæ voluntatem explicent Superioris, ſeu in id auctoritatem & poteſtatem habentis. Hęc Concluſio eſt certa, omniumq. Doctorum communis. Circa quam, nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ diximus ſupra, q. 36. art. 16. concl. 8. agendo de ſuſpenſione. Videatur hac de re Syluest. *verb. interdictum, 3. q. 9. in 1. dicto*, Sayr. lib. 5. cap. 15. num. 5. & Suar. diſput. 38. ſect. 5. à num. 1. cum ſequentibus, vbi & quærit: Vtrũ in interdicto prædicto, locum habeat, relaxatio ſeu abſolutio, ad cautelam, eo modo quo in excõmunicatione? à qua ego diſputatione conſulto ſuperſedeo, breuitati ſtudens. Videatur ibidem, & Sayrus, 1. tom. lib. 4. c. 17. nu. 36. vbi hoc ipſum quærit de abſolutione à ſuſpenſione facta ad cautelam, quibus in locis reperire licebit omnia, quæ ad hoc propoſitum poſſunt deſiderari.

ARTICVLVS XII.

Vtrum per Concilium Tridentinum, ſint reuocata Regularium priuilegia, circa ſuſpenſionem Interdictorum, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus?

Opinio Nauarri circa Regularium priuilegia, ad ſuſpendẽdum Interdictum.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod Nauar. in ſuo Man. Latino, c. 27. num. 189. in fine, agẽs de ſupradictis Regularium ſiue Religioſorum priuilegiis, circa interdictorum ſuſpenſionem, inquit, ea eſſe reuocata per Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 12. in illis verbis, *cenſura & interdicta, nec dũ à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Epiſcopo, a Regularibus in eorum Eccleſiis publicentur atque ſeruentur.* Quibus, inquit, verbis reducere videtur, ſupradicta priuilegia ad iura antiqua, quibus hoc ipſum erat præceptum, vt conſtat ex Clement. 1. *de ſent. excommun.* & Clement. *cum ex eo, eod. tit.* vbi & apponitur excommunicationis ſententia, ipſo facto incurrenda, contrarium facientibus, & maxime nobis Fratribus Minoribus, per d. Clem. *cum ex eo*, quapropter (inquit) curãdum eſt, vt ſummus Pontifex facultatem faciat, ſuſpendendi interdicta in diebus Sanctorum proprij cuiuſq. Ordinis, expeditcq. dicit, vt id fiat in prædictis diebus tantum, non aũt in eorum octauis, vt non nimis eneruetur neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſeu cenſurarũ Eccleſiaſticarum, & hoc etiam cũ addito, vt eandem facultatem faciat, etiam Parrochis, quoad dies Sanctorum, ſuarum Eccleſiarum atque Patronorum, vt inter omnes ſeruetur æqualitas atque cõcordia, qua teſte D. Hieron. poſt Saluſtium, ſeruata, etiam paruæ res creſcunt, vt diſcordia maxima dilabuntur. Verba ſũt expreſſa ſupradicti Nau. quę quãuis

veræ pietatis ſpecimen, & aliqualem apparentiam præſeferãt, ſecundum tamen multos, atque grauiſſimos Auctores & Doctores, ab omni prorſus ſunt veritate aliena. Pro quorum reſolutione, ſequentem datuo Concluſionem.

Concluſio.

Regularium priuilegia circa interdictorum ſuſpenſionem, nullatenus ſunt per Conc. Trid. reuocata.

REGVLARIVM privilegia per ſupradictum Concilium Tridentinum, quoad interdictorum ſuſpenſionem, non eſſe ex toto annullata & reuocata. Hanc Concluſionem tenet expreſſe, doctiſſimus Pater Frater Bartholomeus de Medina, in ſua Summa, ſiue Inſtructione Confeſſorum, c. 10. §. 13. dub. 2. vbi aſſeuerantet dicit, quod Regulares vti poſſunt ſupradictis ſuis priuilegiis, ſuſpendereq. interdicta in feſtis Sanctorum, ſui Ordinis, non obſtante prædicto Concilij Tridentini decreto, nam id (inquit) non eſt non obſeruare decretũ prædictũ, ſed vti ex ſeu, eo non obſtante, priuilegiis ſibi conceſſis, obſeruando ipſa interdicta. Cuius quidẽ rei, quammaximũ, eſt indicium, poſtquam finitis ſupradictis feſtiuis diebus, ſtatim iterum interdictum apponitur, quo facto euidenter oſtenditur, ſuſpenſionem prædictam factam fuiſſe, non ex eo, quod interdicta non ſeruentur, ſed propter ſpeciale priuilegium, atque ex particulari diſpenſatione. Quod quidem Cõcilium nequaquam prohibet, vt enim ex ſupradictis verbis apparet, tantum præcipit, quod cenſuræ & interdicta, à Regularibus in eorũ Eccleſiis publicentur, atque ſeruentur. Qua quidem ratione dicit ſupradictus Medina, quod per verba prædicta, illa tantũ priuilegia reuocantur, quæ in certis quibuſdam Religionibus habebantur olim, vt eorum alumni, & profeſſores, nullatenus aſtringerentur, ad ſeruandum aliquod interdictum, cũ igitur interdicta ſeruentur regulariter, non contrauenitur decreto ſupradicto, ſi per aliquod ſpeciale priuilegium, in certis quibuſdam caſibus atque diebus ſuſpendantur ad tempus, neque per prædicta verba, vllo modo reuocata ſunt, aut reuocata cenſentur ſupradicta priuilegia. Hanc Concluſionem, tenet etiam Pater Frater Emman. Rodrig. in explicatione ſua Bullæ Cruciatæ. §. 1. dub. 9. atque in additione ad ipſam, eod. §. 5. nu. 34. cum ſequentibus, & 2. tomo qq. Regularium, q. 112. art. 2. & Enriq. lib. 13. de excommunicat. & interd. cap. 48. §. 1. & Sayr. lib. 5. cap. 13. num. 24. Fauet etiam huic ſententiæ & opinioni, Motus quidam proprius Pij V. qui incipit, *Etſi Mendicantium*, datus anno Domini 1567. 17. Kalend. Iulij, Pontificatus ſui anno 2. quo ſtatuit atque declarauit, ſupradictum decretum Concilij Tridentini, ſeſſ. 25. cap. 12. locum non habere, nec debere intelligi, tempore celebrationis, alicuius ex feſtis Sanctorum Ordinum Fratrum Mẽdicantium, ſiue etiam in aliis feſtiuitatibus, iuxta eorumdem Ordinum Apoſtolica priuilegia, nam etiamſi in eiſdem diebus, interdictum aliquod Apoſtolica auctoritate, ſeu locorum Ordinariorum, ordinariè emanauerit, illud in præfatis feſtiuitatibus, atque eorum octauis ſuſpendi voluit. Quem quidem Motum proprium, etſi poſtea Greg. XIII. alio ſimili exhibito, anno Domini 1572. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 1. qui incipit, *In tanta rerum, & negotiorum mole*, ſecundum aliquos, in totum reuocauerit, re tamen vera, ac penitus introſpecta, non ita eſſe videtur, nam certe non ipſum reuocauit, ſed ſolummodo ibidem cõtenta ad terminos Iuris communis, & prædicti Conc. Trident. reduxit, eaq. tantum reuocauit, quæ eiuſdem decretis contraria fuiſſent, non tamen illa quæ fuiſſent præter ipſum Concilium, & per aliquod ſpeciale priuilegium, ſupradictis Regularibus, Fratribuſq. Mendicantibus conceſſa, vt conſtare poterit cuilibet dictum Motum proprium intuenti. Quod quidem non cõſiderauit ſupradictus Nauarr. eamq. ob cauſam, cum prius in prædicto ſuo Man. Hiſpano ſermone conſcripto, dixiſſet, iuxta præfatam conceſſionem Pij V. quod Fratres Mendicantes, in feſtis ſuorum Ordinum & eorum Octauis, ſuſpendere poterant interdicta, in alio poſtea quem edidit Latinum, loco ſupracitato, exiſtimans prædictam Pij V. conceſſionem, reuocatam, per Greg. XIII. prædictum, Fratrumq. Mendicantium priuilegia, non ſolum eſſe præter, verum etiam contra Concilium, & aduerſari ſupradicti Concilij decretis, omnino ſententiam mutauit, eoſq. aſſerit, vt diximus, indigere noua cõceſſione atque diſpenſatione, vt in prædictis diebus feſtiuis ſuorum Ordinum, ſuſpendere poſſint interdicta. Sed reuera, non ita eſſe videtur, nec vllo modo opus eſt prædicta noua conceſſione atque diſpenſatione, vt tenent Auctores ſupradicti. Pro quo etiam facit executoriale quoddam, quod hac de re extractum fuit, in Hiſpania à Regali Conſilio, anno Domini 1576. cum Toleti magnum fuiſſet ſuborũ diſſidium, inter Religioſos Illuſtriſſimi Conuentus S. Petri Martyris, Prædicatorum Ordinis, cæteroſq. eiuſdẽ ciuitatis Eccleſiaſticos, circa obſeruantiã interdicti, cuiuſdam volentibus ſupradicti Conuentus Fratribus, ſolemniter celebrare quoddam feſtum ſui Ordinis, illis verò mordicus contradicentibus, affirmantibuſq. ipſos nullo id iure facere poſſe & nullum in id habere priuilegium, tandem cum cauſa eſſet delata ad Regale Conſilium, prædicti Fratres, hanc in re ſententiam in ſuum fauorem obtinuerũt, quæ pro hac difficultate fuit, vt dixi, quaſi executoriale quoddam, maximumq. atque euidentiſſimum argumentum, iuxta tantorum virorum atque ſenatorum placitum, quod prædicta priuilegia non ſunt reuocata, per Conc. Trid. nec per Greg. XIII. quantum ad hoc, vt in diebus prædictis, ſuſpendi poſſit interdictum. Concludendo igitur dico, quod per dictum Decretum, atque Motum proprium Greg. XIII. illa dumtaxat ſunt priuilegia reuocata, quæ a quibuſdam Religioſis habebantur olim, vt non ipſi tenerentur vnquam aliquod obſeruare interdictum, qualia ſunt illa, quæ referuntur in Compendio priuilegiorum Mendicantium, *verb. interdictum*, 1. §. 26. quæ ex conceſſione Anaſtaſij IV. Alex. III. & Alex. etiam IV. & Vrban. III. Clem. etiam III. & IV. habebant Fratres S. Ioannis Hoſpitalis Hieroſolymitani, quæ poſtea Greg. IX. innouauit, vt habetur in eodẽ Compend. loco ſupracitato, num. 27. quibus ſimile etiam priuilegium habebant Fratres Minimi ex conceſſione Leonis X. quod habetur vbi ſupra, § 21. Sed vt dixi, hæc omnia priuilegia, iam ſunt reuocata, per ſupradictum decretum Conc. Trid. Tandem in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis, cap. 2. de officio diuino, §. de interd. & feſtis, declaratur, *quod poſſumus nos Minores Fratres, vti ſupradictis priuilegijs tempore generalis interdicti*, quod quidem haud quaquam credendum eſt, quod tanti Patres noſtri ſacri Ordinis dixiſſent, niſi pro certo, compertiſſimum habuiſſent, priuilegia prædicta, per Concilium ſupradictum nullatenus eſſe reuocata. Hic dicendum reſtabat, quænam ſint eiuſmodi priuilegia, & qualiter nos habere debemus tempore interdicti ſupradicti? ſed quia vt plurimum ipſa loquuntur de interdicto & ſimul de ceſſatione à diuinis, ſequenti quæſtione, quæ erit de prædicta ceſſatione à diuinis, tamquam congruentiori loco, id dicendum reſeruatur.

Quænam priuilegia reuocantur per Concil. Trident. circa interdictum.

Nota valde.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

QVÆ-

Digitized by Google

QVAESTIO XXXVIII.

De Ceſſatione à diuinis, & his quæ ad huiuſce rei tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit ceſſatio à Diuinis?*
2 *Vtrum ſupradicta ceſſatio à Diuinis ſit licita?*
3 *Quotuplex ſit ſupradicta ceſſatio à Diuinis?*
4 *Vtrum ſupradicta ceſſatio à Diuinis, ſit cenſura Eccleſiaſtica?*
5 *Vtrum ceſſatio à Diuinis ſit idem, quod generale Interdictum?*
6 *Quinam ſint effectus ceſſationis à Diuinis?*
7 *Quinam ponere poſſint ceſſationem à Diuinis?*
8 *Quenam conditiones ſint neceſſario ſeruandæ, in ponenda prædicta ceſſatione à Diuinis?*
9 *Quænam ſit pœna, violantium prædictam Ceſſationem à Diuinis?*
10 *Vtrum Clerici atque Religioſi, violantes ceſſationem prædictam, incurrant irregularitatem?*
11 *De relaxatione, ſeu ſuſpenſione prædictæ Ceſſationis à Diuinis?*
12 *Qualiter Religioſi & Regulares, ex ſuis priuilegijs ſe gerere debeant, tempore Interdicti, & prædictæ Ceſſationis à Diuinis?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Ceſſatio à diuinis?

INTER ſpirituales pœnas, aliaq. Iuris remedia, quibus Eccleſia Catholica vti ſolet, ad corrigendos ſiue corripiendos inobedientes atque contumaces, vna eſt, quæ communiter ceſſatio à diuinis nũcupatur, de qua agunt DD. Iuriſperiti, *& in cap. dilectis filijs, de appellat. & in cap. irrefragabili, §. cæterum, de offic. ordin. & in cap. ſi Canonici, cap. quamuis, eodem tit. lib. 6. & in Clement. 1. de ſentent. excomm.* Theologi verò cum Magiſtro, in quarto Sententiarum, d. 22. Sylu. *verbo ceſſatio*, Soto in ſupradict. 4. Sentent. diſt. 22. q. 3. art. 2. Nauar. in ſuo Man. c. 27. num. 188. de qua quæritur in præſentiarum, quidnam ſit? eſtq. prædicta pœna adeo ſimilis interdicto, vt non defuerint multi viri, alioquin docti, & in hiſce rebus exercitati, qui exiſtimarint, ceſſationem à diuinis prædictam, idem eſſe omnino, atque interdictum antiquum ſtrictiſſimum, quod poni conſueuit olim, in quo ſolummodo expreſſum eſt in iure, licuiſſe ea conferre ſacramenta, quæ neceſſaria erant ſimpliciter, ſeu in articulo mortis, qualia ſunt Baptiſmus, Pœnitentia, atque Euchariſtia, collata per modum viatici, vt colligitur *ex cap. non eſt vobis, de ſponſalibus, cap. quod in te, de pœnit. & remiſ. cap. permittimus, de ſent. excomm.* extra quem mortis articulum in prædicto interdicto ſtrictiſſimo, prohibitum erat adultis, etiam ſacramentum Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, niſi vrgente præcepto diuino, vt refert Enriq. lib. 13. de excomm. & interdicto cap. 45. §. 1. & Sayr. 1. tomo, lib. 5. c. 16. nu. 1. Sed reuera non ita eſt, vt amplius infra dicemus, quia vero ſupradicta pœna, ſeu, vt alijs placet, cenſura, ceſſationis à diuinis in multis differt, ab interdicto prædicto, etiam ſtrictiſſimo. Vt autem ſciri poſſit, quid ea ſit, propoſitoq. articulo ſatisfiat, ſequens ſtatuitur concluſio.

Aliquorum DD. placitum circa ceſſationem à diuinis.

Concluſio.

CESSATIO à diuinis, vt nomen ipſum ſonat, nihil eſt aliud, quam quædã deſiſtentia à diuinis officijs, atque ab adminiſtratione ſacramentorum Eccleſiaſticorum. Hanc diffinitionem tradit Nau. vbi ſupra, diciτq. eam eſſe Innocentij, & communem in præallegato *cap. dilectis, de appell. & cap. irrefragabili, de offic. ord.* ſed Magiſt. Soto in 4. Sent. d. 22. q. 3. art. 2. vocat eam ſuſpenſionem organorum, & Miniſtrorum Eccleſiæ ſilentium. Quæ diffinitio, ſeu potius deſcriptio, deſumpta eſt, ex Panorm. *in d. cap. dilectis filijs, de appellat. num. 18.* & Sylu. *verbo interdictum 1. q. 1. in fi.* & Couar. *in cap. Alma Mater p. 2 § 2 nu. 1. de ſent. excomm.* redditq. prædictus Soto rationem ſui dicti, & inquit, quod deſumitur prædicta deſcriptio, ex illo *Pſal. 136. In Salicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra*, & per alluſionem ad id quod veri Iſraelitæ eo tempore fecerunt, vt enim inquit Scriptura Iſraeliticus populus in Babyloniam captiuus adductus, organa quibus in templo tangebat, atque canebat, veroq. Deo ſuo ſacrificabat, in Salicibus ſuſpendit, petentibuſq. Babylonijs, vt facerent quæ alioquin in templo facere conſueuerant, reſponderunt; *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* ita etiam inquit, & Eccleſia præ mœrore, & anguſtia quam patitur, ex inobediẽtia, atque ob contumaciam interdum filiorum, à diuinis ceſſat, organaq. ſua, & antiqua lætitiæ ſigna ſuſpendit, hoc veluti typo oſtendere volens, maximam ſuam afflictionem atque mœrorem, quod facit non permittendo in Eccleſijs fieri, & celebrari diuina, nec miniſtrari ſacramenta, aut ſacrificia offerri. Sed tamen quamuis prædicta Ceſſationis deſcriptio, ipſiuſq. alluſio optima ſit, congruentior nihilominus, atque frequentior eſt, diffinitio adducta à ſupradicto Nau. quam & tradit Enriquez lib. 13. de excomm. & interdicto cap. 52. § 1. & nouiſſime Pater Fr. Petrus de Ledeſma. 2. par. 4. q. 26. art. 2. poſt tractatum de interdicto, ſed Suarez 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 28. ſect. 1. aduertit prædictam diffinitionem ceſſationis à diuinis, non eſſe traditam per cauſam, ſed deſumptam ab effectu, nam reuera illa organorum ſuſpenſio, ſeu deſiſtentia à diuinis officijs, non eſt ceſſatio ipſa formaliter, ſed veluti effectus pœnæ ſupradictæ, ipſa verò formaliter conſiſtit, in quodam Eccleſiaſtico vinculo, quo Miniſtri Eccleſiæ adſtringuntur & obligantur, ad ceſſandum à diuinis, quam eſſe dicit propriam, atque genuinam pœnæ huius, ſiue cenſuræ definitionem, quod latiſſime proſequitur in tota prædicta ſect. ſed maxime num. 14. in fine, & Sayrus, 1. tom. lib. 5. cap. 17. num. 1. & 2.

Ceſſatio à diuinis, eſt deſiſtentia à diuinis officijs, atque adminiſtratione Eccleſiaſticorum Sacramentorum.

Alia diffinitio ſeu deſcriptio ceſſationis à diuinis.

Explicatur prædicta diffinitio, ſiue deſcriptio.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſupradicta ceſſatio à diuinis ſit licita?

ET quidem prima facie, videri poteſt quod non: nã diuina officia, & miſſam potiſſimum celebrari, eſt de iure diuino, vt tenet omnis Theologorum Schola communiter, eſt enim Miſſa proprium fidelium Chriſtianorum ſacrificium: ſed per nullum ius humanum, derogari poteſt ius diuinum: ergo ſupradicta ceſſatio à diuinis, propter nullam cauſam ſiue rationem eſt licitum. Argumentum quidem eſt ſatis apparens. Sed in contrarium eſt veritas, pro qua ſit concluſio.

Concluſio.

CESSATIO à diuinis licita eſt, & vna eaque potiſſima inter ſpirituales pœnas, aliaque iuris remedia, quibus Eccleſia iam olim vti ſolet, ad corripiẽdos inobediẽtes, & cõtumaces filios. Hæc cõcluſio cõſtat *ex cap. irrefragabili, de off. ord. & cap. ſi Canonici, cap. quamuis, eod. tit. lib. 6. & Clement. 1. de ſent. excomm.* vbi Clemens V. pœnam ſiue cenſuram ſupradictã, vocat *vnicum lumen ad repellendas iniurias Eccleſijs illatas.* Eſt itaque cõcluſio ſupradi-

Ceſſatio à diuinis licita eſt & vna ex præcipuis pœnis ſpiritualibus, quas Eccleſia habet contra rebelles, atque contumaces.

Nota hoc valde.

ēta certiſſima, de qua ſpecialiter videndus eſt Magiſter Soto, in quarto, diſt. 22. quæſt. 3. ar. 2. concluſione ſecunda, vbi inquit, negari non poſſe, ceſſationem prædictam, ſi debite fiat, eſſe licitam, & conuenientem, ad hoc vt quos rebelles, & contumaces, Eccleſia iure & ordine vincere & cogere nequit, ſaltem hoc tam ingenti doloris ſenſo, à diuinis ceſſando, afflictionemq. ſuam oſtendendo, exterreat atque contremiſcere faciat.

Ad argumentum igitur in contrariũ adductum, facili negotio Reſpondetur dicẽdo, quod ſupradicta ceſſatio à diuinis nullatenus eſt contraria alicui diuino præcepto, licet enim diuina officia, ac potiſſimum miſſarum ſolemnia celebrare, ſit de iure diuino, ſingulis tamen diebus ſiue menſibus celebrari, & vt hoc vbique & ſemper fiat, non eſt de iure diuino, neque eſt tam ſtrictum ius, vt aliquando, atque in aliquo loco, & caſu, iuſta exiſtente cauſa, ab eo non poſſit ceſſare, neque vllo modo, id eſt per ſe malum, neque extra materiam Eccleſiaſtici præcepti, quinuero multum cõformiter ad ipſum, ad oſtendendam ſuam auctoritatem, & poteſtatem, quæ etiam eſt de iure diuino. Poteſt ergo iure Eccleſia, ad tempus & cum cauſa, lætitiæ, ſigna, organaq. ſua ſuſpendere, atque a diuinis ceſſare.

ARTICVLVS III.

Quotuplex ſit ſupradicta Ceſſatio à diuinis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnis in vniuerſum ceſſatio à diuinis, eſt duplex, alia generalis, alia vero particularis, ſemperq. eſt localis, non vero perſonalis.

OMNIS in vniuerſum ceſſatio à diuinis, eſt duplex, alia generalis, alia verò particularis, ſemperq. eſt localis, non verò perſonalis. Hæc concluſio cõmunis eſt omnium DD. reſolutio, de qua videndus eſt Nau. in ſuo Man. c. 27. nu. 168. & Suarez 5. to. in 3. p. D. Tho. diſp. 38. ſect. 1. nu. 5. vbi de vtraque ceſſatione affert exempla, & de generali inquit, loquitur *Clem. 1. de verbor. ſignific.* atque de eadem tacite exponere videtur alia iura, ſcilicet, *cap. irrefragabili, § cæterum, de off. ord. & cap. ſi Canonici, c. quamuis, eod. tit. lib. 6.* Quibus in locis eſt ſermo de ceſſatione, quæ ponitur a Canonicis, ſeu à Capitulo, vel Collegio, habentibus ad hoc poteſtatem, ex conſuetudine, ſeu alio modo, quæ quidem poteſtas interdum ſe extendit, ad ponendam ceſſationem generalem in Ciuitatibus, vel terris, vt dicitur *in d. Clem. 1. de verb. ſignif.* De ſpeciali verò videtur eſſe ſermo, *in cap. dilectis, de appellat.* vbi ſolum in Eccleſia Altiſiodorenſi, dicitur fuiſſe ceſſationem latam, quod poteſt intelligi de tota Ciuitate, vt aliqui exponunt, ſed propriùs intelligitur tantum de Eccleſia matrice, vt exponit *Gloſſ. in d. Clemen. 2. verbo generalibus.* Differunt autem hæ duæ ceſſationes, vt nomen ipſum ſonat, in locis circa quæ verſantur, generalibus ſeu particularibus, eo modo quo ſimili ratione interdicta etiam diſtinguuntur, interduoq. dicuntur generalia, quandoque verò particularia, de quo videatur Sylu. *verbo ceſſatio a diuinis, num. 1.* Solum aduerto, vt prædictum eſt, in concluſione, quod nulla datur ceſſatio perſonalis, ſed tantum localis, generalis ſeu particularis, nam ex vi ceſſationis, nunquam prohibentur perſonæ vbique celebrare diuina, ſed tantum in aliquo loco ſeu locis, quos reſpicit ceſſatio prædicta, id quod etiam conſtat ex communi conſenſu Eccleſiæ, de quo videatur Suarez ſupradictus loco ſupracitato, numq. & Sayr. loco etiam citato, cap. 27. num. 14.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſupradicta ceſſatio à diuinis, ſit Eccleſiaſtica cenſura?

Opinio Magiſtri Soto.

HAC de re eſt opinio Magiſtri Soto in quarto Sententiarũ, d. 22. q. 3. art. 1. vbi agens de cenſuris in cõmuni ipſas ad quinarium numerum reducit, inter eas vnam eſſe dicens ceſſationem à diuinis, ita quod ad tres cenſuras communiter dictas, quarum fit mentio *in c. quærenti, de verb. ſignif.* excommunicationem, nempe, ſuſpenſionem, atque interdictum, duas alias addit ipſe, irregularitatem contractam ex culpa, atque ceſſationem à diuinis, dicitq. cenſuras prædictas in communi, eſſe numero quinque. Cuius ſententiæ, ſaltem quoad prædictam ceſſationẽ à diuinis, ſubſcribere viſus eſt Couar. *in c. Alma Mater, 2. p. § 1. in princ.* vbi vocat eam iuris Pontificij cenſuram, id quod eſſe tenendum apparet hac efficaciſſima ratione probari, deſumpta à diffinitione cenſuræ, ex eo quod ceſſatio prædicta videtur eſſe quædã pœna Eccleſiaſtica, priuans ſpecialibus functionibus, quæ ponitur propter contumaciam, vt ab illa recedatur, quæ medicinalis pœna ſicut per ordinariam Eccleſiæ poteſtatem imponitur, ita & per eandem aufertur, ſiue tollitur, ex quo fieri videtur conſequens, quod nihil omnino illi deficiat, ad veram rationem cenſuræ. Sed nihilominus contraria ſententia communior eſt quæ & videtur tenenda. De qua & ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Ceſſatio à diuinis non eſt cenſura Eccleſiaſtica.

CESSATIO à diuinis, non eſt aliqua cẽſura, diſtincta a ſupradictis illis tribus poſitis *in d. cap. quærenti, de verb. ſignif.* Hæc concluſio patet in primis ex cap. prædicto, quod eſt vnicum, ac totale fundamentum huius opinionis, propter quod tenet eam Nauarr. in ſuo Man. c. 27. nu. 164. & nu. 168. nullam aliam ad id rationem afferens, niſi quia ceſſatio ſupradicta, non eſt aliud, quam omiſſio ipſa, ſeu deſiſtentia diuinorum officiorum iuxta Panorm. in cap. dilectis, de appell. num. 18. quæ quidem ratio videtur ineſficax D. Suarez, 5. to. in 3. p. D. Th. diſp. 38 ſect. 5. nu. 2. ipſamq. impugnat ibidẽ. Sed quidquid de hoc ſit, ipſe tamen ſupradictam amplectitur, & tenet, atque defendit, poſitam concluſionẽ loco ſupracitato, & diſp. 1. ſect. 3. agendo de cenſuris in communi, mordicus tenet ceſſationem à diuinis prædictam, non eſſe aliquam Eccleſiaſticam cẽſuram, diſtinctam à ſupradictis illis tribus, neque augere prædictarum cenſurarũ numerum. Et peculiariter carpit prædict. Couar. pro eo quod dixerit ipſam eſſe aliam cenſuram, ab interdicto diſtinctam, quia inquit, ſi cenſura eſt, non eſt alia, ſed omnino eadem, cum manifeſtum ſit, eam non eſſe excommunicationem, nec ſuſpenſionem quo ſit, vt eſſe neceſſario debeat, idem quod interdictum, & ſi interdictum non eſt, inquit nec cenſura eſt, quia quod ſub nulla ſpecie inuenitur, ſub nullo genere exiſtit, quapropter affirmanter dicit, prædictam ceſſationẽ non eſſe ſpeciem cenſuræ, nec verò pœnam, quamuis ipſius aliqualem præſeferat apparentiam, ſed tantummodo ſimplicem quandã prohibitionem faciendi, & celebrandi diuina. Et ſic ponit magnum diſcrimen, inter generalem prohibitionem, atque cenſuram: quam quidem differentiam cognouerunt Innocen. Card. Zabarella, & Speculator quos refert, & ſequitur Maiolus lib. 3. de irregular. nu. 10. Quod & confirmat aliquibus rationibus, & maxime deſumpto argumento à violatione Eccleſiarum, quæ vt in ſequenti quæſtione dicemus, violantur per voluntariam ſeminis ſeu ſanguinis effuſionem, eſtq. prohibitum celebrare in eiſdem, quouſque tollatur violatio prædicta,

Digitized by Google

dicta, & tamen certum eſt, quod celebrans ibidem non efficitur irregularis, quod tamen fieret, ſi celebraret in aliquo loco interdicto ſuppoſito, & hoc certe nihil ob aliud, niſi quia illa non eſt cenſura, ſed nuda & ſimplex prohibitio, vt notauit Innocēt. *in cap. vlt. de exceſſibus Prælatorum, nu. 7.* ſignum ergo eſt eſſe maximā differentiā inter prohibitiones ſupradictas, atque cenſurā. Nec fit bona cōſequutio ex vno ad aliud, quinuero ex carentia effectus huiuſmodi irregularitatis, manifeſte ſequitur, quod nuda & ſimplex prohibitio nullatenus eſt cenſura. Huic ſimiles ſunt omnes aliæ prohibitiones, quæ reperiuntur in iure *in cap. 1. & 2. de iure patron.* celebrandi in aliqua Eccleſia, propter rationes ibidem adductas. Et ſimiliter licet Prælatus prohibeat firmiter aliquem celebrare, ſeu confeſſiones audire, non ſtatim cenſetur ſuſpenſionis cenſuram apponere, niſi idipſum ibidem expreſſe exprimatur, quo fit, vt eiuſmodi ſubditus, celebrando contra voluntatem prædictam Superioris, quamuis peccet, non tamen efficitur irregularis, nihil ob aliud, niſi quia illa fuit ſimplex quædam, & nuda prohibitio, non verò cenſura. Stat igitur differentia inter ſupradictam prohibitionem & cēſuram, in hoc quod ſimplex prohibitio, nō inducit illos iuris effectus, quos inducit cenſura, etenim cenſura exiſtimatur veluti quædam moralis affectio iuris, tales habens, effectus, quod ineſt perſonæ ita intrinſecè, vt illā ſemper ſecum deferat, etiam extra territorium imponentis, ſimplex autem prohibitio ſolummodo eſt præceptum quoddam extrinſecum, quod ſuis terminis conditur. Et præterea eſt alia differentia, inter ſimplicem prohibitionē, atque cenſuram, nam cenſura per ſe, atque formaliter eſt pœna, ſimplex autem prohibitio, per ſe formaliter non eſt pœna, neque ipſam includit, aut neceſſario requirit rationē pœnæ, ſed ſufficit ſibi ratio præcepti. Quā conſiderationem late proſequitur, Suarez ſupradictus loco ſupracitato, nu. 14. Propter quæ omnia in ſua prædicta opinione perſiſtit, quod prædicta ceſſatio à diuinis non eſt aliqua Eccleſiaſtica cenſura. Idem tenet Sayrus lib. 5. cap. 17. num. 8. & lib. 1. cap. 1. num. 4. agendo de cenſuris in communi.

ARTICVLVS V.

Vtrum Ceſſatio à diuinis ſit idem, quod generale Interdictum?

HAs etiam de re, fuit quorundam opinio, aſſerentium ceſſationem prædictam à diuinis, ſaltim generalem, idem eſſe omnino, quod generale interdictū. Hanc ſententiam tenere videtur D. Anton. 3. p. tit. 27. tractatu de interdicto, ante medium, & Summa Angelica, *verbo ceſſatio, in princip.* Sylu. etiam eodem verbo, nu. 1. Soto in 4. d. 22. q. 3. art. 1. concluſ. 4. Vinald. in ſuo Candelabro Aureo, 3. par. tract. de ceſſatione à diuinis, num. 5. Priuilegiorum Collector, *verbo interdict. §. 19.* qui & allegat pro hac parte duos DD. Salmanticenſes, hoc idem tenentes. Huius opinionis fundamentum eſt, *Clement. 1. de ſenten. excomm.* vbi æquiparatur ceſſatio generalis, & generale interdictum: qua etiam ratione inquiunt, celebrantem tempore prædictæ ceſſationis generalis, fieri irregularem eo modo, quo qui celebrat tempore generalis interdicti. Qua de re videndus eſt etiam Villadiego tractatu de irregular. cap. de interdicto in fine, vbi hoc ipſum tenet, poſt Ioann. Andream *in cap. ſi Canonici, de offic. ordin. lib. 6.* & Innocent. & plures alios Iuriſperitos, quos refert, & ſequitur Maiolus lib. 3. de irregul. cap. 20. neque Couarr. vt videtur, à prædicta ſententia, & opinione diſſentit, *in cap. Alma Mater. 2. p. §... nu. 4.* ſed nihilominus contraria ſentētia videtur verior atque tenenda, de qua ſit prima Concluſio.

Prima Concluſio.

Ceſſatio à diuinis, & Interdictum, nō ſunt idē omnino, ſed multum diſtincta, atque diuerſa.

CESSATIO à diuinis ſupradicta, neque generalis, neque particularis, nō eſt idem quod interdictum, ſed multū ab ipſo diſtincta. Hāc ſententiam, & concluſionem, tenet expreſſe Nauarr. in ſuo Manual. cap. 27. nu. 188. vbi dicit eam eſſe Calderini tract. de interd. membro 3. col. 3. & Card. *in Clement. 1. de ſentent. excomm. §. in ceſſationis,* & Bonifacij ibidem, num. 4. de qua videndus eſt ſupradictus Suarez, loco ſupracitato, diſput. 38. ſect. 1. num. 4. cum ſequentibus, vbi & probat eam, à deſtructione contrarij fundamenti, quod ad ſuum intentum probandum, omnino dicit eſſe inefficax. Nam in prædicta *Clement. 1. de ſenten. excommun.* quamuis ceſſatio generalis, interdicto generali, æquiparetur, in caſu ibidem expreſſo, nempe in hoc quod Religioſi ſub excommunicationis ſententia, ipſo iure incurrenda, obligantur ad ſeruandas, eodem modo ceſſationes generales, atque generalia interdicta, nō tamen æquiparantur in alijs, ſeu in omnibus, quinuero ex eo, quod non æquiparantur quantum ad hoc, quod dicta ceſſatio generalis ſit generale interdictum; pro eo inquam, facta eſt ibidem præfata extēſio, ex mera voluntate ſummi Pont. vt ſcilicet Religioſi eodem modo obſeruare teneātur vnum corū, atque & reliquum.

Nota hoc valde.

Præterea certum eſt, quod non æquiparantur in omnibus, ſed tantummodo in obſeruatione prædicta, ibidemq. ſtatuta, neque enim imponitur ibidem tranſgreſſoribus, irregularitatis pœna, ſicut poſita eſt in iure, violantibus interdictum, ſed ſolummodo excommunicationis, quod quammaximum argumentum eſt, vtriuſque rationem longe eſſe diuerſam. Quapropter ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Ceſſatio à diuinis, ſiue generalis, ſiue particularis, in multis ab interdicto differt.

Supradicta ceſſatio à diuinis, ſiue ea ſit generalis, ſiue verò particularis, in multis differt ab interdicto. Primò, differunt, quia ceſſatio à diuinis, quæcumque illa ſit, & interdictū etiam generale, tamquam diuerſa atque diſtincta, ſemper proponuntur in iure, vt conſtare licebit ex omnibus locis, iuribus, atque capitulis, quæ de his rebus loquuntur. Secundò, quia ceſſatio à diuinis prædicta, vt communiter dicitur, eſt quid facti, quod eſt dicere, quod non eſt aliud, quam ipſa deſiſtentia à diuinis officiis, & pro omnibus ponitur, neque in hoc magis reſpicit delinquentes, quam ipſos innocentes, neque locum ipſum afficit, hoc eſt, non reddit locum ipſum, cui apponitur, interdictum; at verò interdictū, ſiue generale illud ſit, ſiue verò particulare, eſt quid iuris, immediateq. locum ipſum afficit cui apponitur, & reddit ipſum interdictum, & ipſum delinquentem immediate prohibet celebrare, atque diuina officia eodem in loco exercere, non verò in alio, niſi fuerit perſonale. Tertiò, quia prædicta ceſſatio, numquam imponitur à iure, ſed ab homine, & pro eo etiam dicitur quid facti, interdictum verò eſt quid iuris, atque vt plurimum imponitur ab ipſo iure. Quartò, quod prædicta ceſſatio, cum ad factum pertineat, atque in eodem cōſiſtat, etiā poſt appellationē decreta, non ſit nulla ipſo iure, quā facta infecta eſſe non poſſunt, vnde non obſtante appellatione prædicta, nihilominus à diuinis ceſſatur, at verò interdictum, cū ſit quid iuris, & ad eiuſdem effectus pertineat, ſi poſt appellationem decernatur, nullum eſt ipſo iure, vt conſtat *ex c. ad hæc quoniam, de appell. & c. is cui, §. vlt. de ſenten. excommun. lib. 6.* Quintò, quia vt prædictum eſt in Art. præcedenti, prædicta ceſſatio non eſt cenſura propriè dicta, ſed quædam nuda, & ſimplex prohibitio, ſiue præceptum, prohibēs diuina celebrari, inter-

interdictum autem, eſt cenſura proprie dicta, & ſtricte, atque in rigore ſumpta, vt cōſtat *ex cap. quærenti, de verb. ſignif.* Sextò, quia celebrans in loco interdicto, vt amplius inferius dicetur, incurrit irregularitatem, quia ſcilicet violat interdictum, per interdictum autem violatum, efficitur quis ſuſpenſus *per c. fin. de exceſſ. Prælat.* ſuſpēſus verò celebrās, irregularis efficitur, *per c. 1. de ſent. & re iudic. lib. 6. & c. cum medicinalis, § ſi & c. is qui, §. is vero, de ſent. excomm. lib. 6.* at qui celebrat, vel miniſtrat contra ceſſationem à diuinis, nō fit irregularis, *iuxta Gloſſ. in cap. ſi Canonici, verbo, ceſſare, de offic. ordin. lib. 6.* Septimò, quia prædicta ceſſatio, vt ſupradictū eſt, numquam fertur directe, & abſolute in perſonas, ſed tantum in loca, vt videre licebit in omnibus iuribus, quæ de ceſſatione loquuntur, vbi ſolummodo fit mentio ceſſationis localis, ſoluntq. iura diſtinguūt eā in ordine ad loca. Qua ratione Iuriſperiti ferunt vbique, nullā eſſe ceſſationē perſonalem ratioq. ipſa, id perſuadet, nā ex vi ceſſationis, numquam prohibentur perſonæ vbique celebrare diuina, ſed tantum in aliquo loco, quem reſpicit ceſſatio ipſa; at verò interdictū ſiue generale, ſiue particulare, ſæpiſſime atque abſolute, fertur in perſonas ipſas, inueniunturq. in iure quampluríma interdicta generalia, & particularia perſonalia, quibus ob quædā delicta interdicuntur perſonæ ipſæ, prohibenturq. vbique ſacra atque diuina celebrare, vt conſtat ex multis iuribus & ex communi Eccleſiæ vſu. Octauò, differt ſupradicta ceſſatio à diuinis, à quolibet interdicto generali ſiue particulari, nam priuilegia conceſſa ad audiendam Miſſam, officiaq. diuina, tempore interdicti, nō intelliguntur conceſſa, ad eadem audienda tempore ceſſationis à diuinis, vt conſtat ex communi omnium intelligentia, & vt infra etiam dicemus, nō omnia quæ nunc conceſſa ſunt, *per cap. Alma Mater*, tempore interdicti, extenduntur ſeu cenſentur extendi, ad tempus ceſſationis à diuinis, quinvero è contrario, poteſt quiſpiam interdum ceſſationē à diuinis præcipere, qui non poteſt interdictum ponere, vt notat *Gloſſa 2. in d. c. ſi Canonici, de offic. ordin. lib. 6.* nec priuilegium ad ponendam ceſſationem, per ſe extenditur, ad ponendum interdictum. Ex quibus omnibus plane colligitur, quod ceſſatio à diuinis prædicta, atque interdictum, ſiue generale illud ſit, ſiue verò particulare, in rigore iuris loquēdo, & in omni ratione ſtando, ita ſunt diuerſa, atque diſtincta, vt vnum ſub alio non comprehendatur, ex vi & proprietate verborum, nec tamquam æqualia, nec tamquam inferius ſub ſuo ſuperiore, quamquam in multis quammaximam ſimilitudinem habeant. Hac de re qui plura videre deſiderat, cōſulat Sylu. *verbo interdictum, 1. q. 1.* Sotum in 4. Sent. d. 22. q. 3. art. 2. per totum, Nauar. in cap. 27. ſui Man. nu. 188. & 189. Couar. *in cap. Alma Mater 2. p. § 2 num. 1.* Medinam in ſua Inſtructione Cōfeſſorum, cap. 11. §. 14. Enriquez lib. 13. cap. 52. §. 2. Suarez 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſp. 38. ſect. 1. Sayrum 1. tom. ſui Theſauri, lib. 5. cap. 17. nu. 4. cum ſequentibus.

ARTICVLVS VI.

Quinam ſint effectus Ceſſationis à diuinis?

IN hoc Articulo breuiter, atque reſolutiue dicendum à nobis eſt, quidnam liceat, aut non liceat facere tempore ceſſationis prædictæ, ſtando in iure communi. Nam quod fieri poteſt, ex ſpeciali iure, ſeu particularibus Religioſorum quorumdam priuilegiis, in vltimo ac poſteriori Artic. dicetur. Vt autem hoc debite, atque ordinate fiat, propoſitæ difficultati Reſpondeo per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

TEMPORE ceſſationis à diuinis, celebrare non licet ſacra, ſeu officia diuina, in ciuitate vel loco, vbi eiuſmodi ceſſatio fuerit conſtituta, & omnes Eccleſiæ, ſi ipſa eſt generalis, ceſſare debent omnino. Hæc concluſio communis eſt, & generalis omnium DD. reſolutio, de qua videndus eſt Magiſter Soto in 4. d. 22. q. 3. art. 2. & Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 189. Suar. diſp. 38. ſect. 2. nu. 2. cum ſequentibus, Couar. *in c. Alma Mater. p. 2 § 4 nu 7.* Enriquez lib. 13. cap. 52. § 1. Viualdus in ſuo Candelabro aureo, tract. de ceſſatione, nu. 6. & 14. Sayrus lib. 5. cap. 19. nu. 2. Et ratio huius concluſionis eſt, quia ceſſatio prædicta, vt nomen ipſum ſonat, dictumq. eſt in ſ. art. inducit ſuſpenſionem diuinorum officiorum omnino, maiorq. rigor in hiſce rebus ſeruandus eſt, hoc tempore quam tempore cuiuſcumque interdicti, quo fit, vt nec ſeruata forma, & quadruplici moderatione ſupra d. cap. *Alma Mater*, dicere licebit, ſtando in iure cōmuni, Miſſam horaſq. Canonicas, in toto ſiue recitando, à multis, & coram aliis, etiam in ſubmiſſa voce, & ianuis clauſis, & non pulſatis campanis. & eiectis atque excluſis excōicatis, & interdictis. Quæ quidem doctrina generalis fuit reſolutio Senatus Doctorū Academiæ Salmanticenſis, facta anno Domini 1556. vt refert Pater Fr. Bartholomæus à Medina in ſua Inſtructione Cōfeſſorū, cap. 11. § 14. & Suarez, & Sayrus locis ſupracitatis. Cuius etiam concluſionis ratio, meo quidē videri apertiſſime comprobatur, *ex cap. ſi Canonici § ſi autem, de offi. ord. lib. 6.* vbi habetur, *cum cuius culpa ceſſatio indicta fuerit teneri Canonicis, & Clericis, ad id quod eorum intereſt, ex eo, quod omnino ceſſantes à celebratione diuinorum officiorum, diſtributiones quotidianas amiſerint, aut ſaltem non acquiſiuerint, quæ nonniſi intereſſentibus diuinis officiis dari debent. & ſolent*, vt habetur *in c. vnico de Cleri. non reſid. lib. 6. &* Conc. Trid. *ſeſſ. 21 de reform. cap. 3. & ſeſſ. 22 de reformat. c. 3. & ſeſſ. 24. de reformat. c. 12.* quas tamen tempore interdicti generalis recitātes in choro lucrantur, *per d. c. Alma Mater, §. adiicimus*, & ratio poteſt formari ſic, nā ſi prædicti Canonici, & Clerici tempore ceſſationis à diuinis prædictæ, ſacra atque diuina poſſent celebrare & facere, etiā ſeruata forma ſupradicti cap. *Alma Mater*, & præfati § *adiicimus*, nulli dubiū eſſet quin diſtributiones quotidianas lucrari etiā poſſent, & conſequenter, is cuius culpa ceſſatio prædicta indicta fuiſſet, non teneretur, vt diximus, Canonicis & Clericis, quorum intereſt, damna ſatisfacere, & reſarcire: ſed ſic eſt, quod tenetur, vt habetur *in d. cap. ſi Canonici* ergo &c. Hæc quidē ratio fortiſſima eſt, quā & ſubtiliter aduerterūt DD. ſupradicti, & maxime Couar. loco ſupracitato, & Enriquez lib. 13. c. 53. & Suarez diſp. 38. ſect. 2. nu. 7. & Sayrus locis etiam ſupracitatis. Quod & confirmatur ex eo, quia ante conſtitutionē ſupradict. cap. *Alma Mater*, penitus erat interdicta celebratio diuinorum officiorū, tempore ſupradictæ ceſſationis à diuinis, *per c. non eſt vobis, de ſponſal.* ſed huic iuri veteri, nullibi derogatum eſt, cū *c. Alma Mater.* tātummodo de interdicto generali loquatur, nō verò de ceſſatione à diuinis: ergo tempore eiuſdē ceſſationis, celebrari non poterunt ſacra, atque diuina officia, ſtando in iure communi, vt dictum eſt, etiam cum illa quadruplici moderatione ſuprad. *c. Alma mater.* Quod intelligēdū eſt, de publicis officiis, & orationibus Eccleſiæ, nā priuatæ orationes, etiam in tēplis, non ſunt prohibitæ, ex vi huius præcepti, quinuero perſonæ Eccleſiaſticæ, & Religioſi recitare tenentur ſuum officium ſeorſum, iuxta cuiuſq. obligationem, quapropter prædicta ceſſatio, dicitur ſuſpenſio Miniſtrorum, &

orga-

Tempore ceſſationis à diuinis, nō licet ſacra facere, neque diuina officia celebrare.

organorum Eccleſiæ, non vero perſonarum particularium, de quo videatur Suarez latiſſime ſupradicta diſput. 38. ſec. 2. nu. 2. cum ſequentibus.

Secunda Concluſio.

Tempore ceſſationis à diuinis, etiam ſtando in iure communi, bene poteſt vnus ſacerdos celebrare, pro renouando Sacramento Euchariſtiæ ſemel in hebdomada.

Tempore ceſſationis à diuinis, ſtando in iure communi, bene poteſt vnus ſolus Sacerdos, cum vnico miniſtro, ſecrete celebrare in Eccleſia, ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum renouãdum, octauo quoque die. Hæc etiam cõcluſio, fuit etiam generalis reſolutio, atque Decretum ſupradicti Senatus DD. Academiæ Salmanticenſis, anno prædicto, vt tradunt ſupradicti Medina, Enriquez Cou. Suarez, & Sayrus locis ſupracitatis, Circa qđ Decretum aduertit ſupradictus Sayrus, quod id fieri poteſt, non ſolum in ceſſatione generali loci, verum etiam in ſpeciali, ea conſuetudine, quæ tempus ceſſationis ad ius antiquum reducit, *per cap non eſt vobis, de ſponſalibus.* Quod non tam iure, quam æquitate probatur, de ceſſatione à diuinis, ea paritate rationis, qua quidem dicti DD. id quod de interdicto, ſiue generali ſiue ſpeciali, ibidem dicitur, ad tempus etiam ceſſationis, tam ſpecialis quam generalis, extendunt, vt ſpecies Euchariſtiæ renerentur, & ſine putredine conſeruentur. Videatur hac de re ſpecialiter Suarez vbi ſupra, num. 19. & 20. & addit ſupradictus Enriquez lib. 13. de excommunicati. & interd. c. 33. §. 2. quod licet ſufficiat vnus ſolus Miniſter, qui inſeruiat Sacerdoti celebranti, nihilominus tamen bene poſsit intereſſe duo, maxime quia Sother. Papa *in cap. hoc quoque, de conſecr. diſt. 1.* iubet in miſſis adeſſe, ſaltem duos quibus Sacerdos dicat, Dominus vobiſcum, illiq. viciſſim reſpondeant, & cum ſpiritu tuo.

Nota hoc valde, pro Miſſarum Acolythis.

Tertia Concluſio.

Tempore ceſſationis, qualiter Eccleſiaſtici, & Religioſi debeant Horas canonicas recitare.

Tempore ceſſationis prædictæ, Eccleſiaſtici atque Religioſi in recitatione horarum ſoli ipſas debent recitare, non autem duo ſimul, aut plures exceptis priuilegiatis. Hæc etiam concluſio, fuit generalis reſolutio DD. prædictæ Vniuerſitatis, vt conſtat ea Auctoribus ſupradictis, locis citatis, ſed Sayrus, nu. 4. inquit, hoc durum atque rigoroſum nimis ſibi videri, quidquid dicat Vinal. vbi ſupra, num. 14. Qua ratione inquit, quod ſicut olim iure antiquo tempore interdicti generalis licebat, *per c. quod in te, de pœnit. & remiſ.* etiam ante conſtitutionem *d. cap. Alma Mater,* Clericis in Conuentualibus Eccleſiis binis, & binis, vel tribus ſimul, horas Canonicas recitare, ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis, & interdictis, ita hoc iuris priuilegium, tamquam fauor, ex paritate rationis, merito per DD. extenditur ad hoc, vt idipſum fieri poſſit tempore ceſſationis à diuinis, cũ huiuſmodi officij diuini recitatio, ad publicum officium pertinere non videatur. Ita etiam teſtatur Enriquez lib. 13. c. 53. §. 2. in fin. & Suarez d. diſput. 38. ſect. 2. nu. 2. & num. 14. Aduertit tamen ſupradictus Suarez, quod laici etiam prohibẽtur audire diuina, etiamſi in aliquo ſacro loco fiant, niſi ad id ſpeciale habeant priuilegium; quamuis enim ceſſationis prædictæ præceptum, diuinorumq. officiorum prohibitio, non tam directe pertineat ad illos, ſicut ad Eccleſiaſticos, ſeu Eccleſiæ Miniſtros, nihilominus tamen cõſequenter deriuatur ad eos, nam ſi celebratio prædicta prohibetur, participatio etiam celebrationis eiuſdẽ, perinde cẽſetur prohibita, cum vt habetur in iure, acceſſorium naturam ſequatur principalis, ipſumq. comitetur. Præterea probatur idipſum, quia prædicta ceſſatio à diuinis, ſimpliciter ponitur pro toto populo, quamuis ſpecialiter explicetur in miniſtris Eccleſiæ, pro eo quod ad ipſos ſpecialiter ſpectet miniſterium prædictum, illiſq. ceſſantibus, alios etiam laicos ceſſare neceſſe eſt, quo etiam fit, vt ſi ipſi Clerici ceſſare nollent etiam iniuſte, & contra factam prohibitionem ſiue præceptum, nihilominus laici tenentur ipſos vitare in diuinis, illiſq. non adeſſe, non ſolum quia tenentur non conſentire, ac ſuo modo cooperari, eorum iniquitati, verũ etiam quia & illos per ſe comprehendit præfata prohibitio, quod eſt maxime notandum, atque memoriæ commendandum. Ex quo etiam ſequitur, quod ſi aliquis ſacerdos, ex priuilegio celebret tempore ceſſationis prædictæ, laici nullo fruentes priuilegio, non poſſunt eiuſmodi ſacrificio intereſſe, propter rationem dictam, in quo omnes DD. conueniunt, conſtatq. id ex communi vſu, & praxi Eccleſiæ. Dictum eſt tamen ſemper, ſed ſpecialiter in concluſione, hæc omnia intelligenda eſſe, priuilegiatis exceptis, nam ex priuilegio, ſi habeatur, contrarium omnino erit dicendum, de quibus priuilegiis, inferius eſt agendum.

Laici diuina audire prohibẽtur tempore ceſſationis à diuinis, etiamſi in aliquo loco fiant, niſi etiã ipſi habeant ſpeciale priuilegium.

Sed ſpecialis modo, ſeſe offert difficultas, an tẽpore ceſſationis prędictæ, ſuſpendi etiam poſſit ipſa ceſſatio, eo modo quo & ſuſpenditur generale interdictum, in quatuor feſtiuitatibus, ſcilicet, Natalis Domini, Paſchę reſurrectionis, & Pẽtecoſtes, Aſſumptioniſq. Virginis Mariæ, *per ſupradict. cap. Alma mater, de ſent. excomm.* Hanc quæſtionẽ, atque difficultatem, tractat Suarez, diſput. 38. ſect. 2. nu. 12. vbi in partẽ inclinare negatiuã videtur, pro qua nonnullas etiam affert rationes, quas breuitatis cauſa omitto, quibus non obſtantibus, in cõtrarium ſtatuitur concluſio, quę erit quarta in ordine. Difficultas.

Quarta Concluſio.

In illis feſtiuitatibus, in quibus ſuſpenditur generale interdictum, quarũ fit mentio *in d. c. Alma mater,* ſuſpendi etiam poteſt prædicta ceſſatio à diuinis. Huius opinionis feruntur fuiſſe DD. Salmanticenſes, tum Theologi, tum Iuriſperiti, idq. practicatum fuiſſe anno Domini, 1584. in feſto Corporis Chriſti, non obſtante ceſſatione generali à diuinis, quæ tunc temporis habebatur ibidem. Hanc ſent. & opinionem tenet etiam Couar. *in c. Alma mater.* p. 2. §. 5. nu. 3. & Enriq. lib. 13. cap. 53. §. 3. in fine, cui & fauere videtur ex parte ſupradictum *c. Alma Mater,* quod quidem quamuis nihil expreſſe concedat, pro tempore ceſſationis à diuinis, videtur tamen continere, veluti quoddam abſolutum præceptum negatiuum, quo inhibetur, vt quę prohibita non ſunt interdicti generalis tẽpore, non prohibeantur tempore ceſſationis à diuinis, in ſupradictis quatuor feſtiuitatibus Paſchalibus, poſtquam præcipit, vt in eiſdem, pulſatis campanis, apertiſq. ianuis, & alta atque ſonora voce, officia diuina feſtiue, & ſolemniter celebrentur. Ex quo videtur, quod in omni proprietate atque rigore ſermonis loquendo, mens & intentio Bonifacij VIII. fuit, vt feſta illa ſolemniter celebrentur, & vt verba illa ſua, etiam ad ceſſationem diuinam in prædictis feſtis extenderentur, quod & valde eſt conſentaneum ſanctitati, atque ſolemnitati tantorum dierum. Neque ex eo aliquod incommodum ſequi videtur, aut fieri contra ius, quin vero quod iuridice fieri poſſit. Sed nihilominus quamuis hoc non ita eſſet, ſat eſt, ad hoc vt prædicta fiant, iam diutina & antiqua conſuetudo, tantorum virorum DD. & ſapientium auctoritate confirmata, qui hoc vt dixi, ita interpretati ſunt. Vnde concludendo dico, quod ſupradictis diebus, ſicut tempore generalis interdicti, officia diuina poſſunt ſolẽniter celebrari, ita etiam & tempore ceſſationis prædictæ, à qua etiam ſententia aliqualiter non recedit Suarez, vt videre licebit loco ſupracitato, in fine.

Ceſſatio etiam ſuſpenditur, in quatuor feſtis, poſitis in c. Alma Mater.

Quin-

Quinta Concluſio.

Tempore ceſſationis à diuinis conferri poteſt baptiſmus, nõ ſolum paruulis, verum etiam adultis, ſimiliter & Sacramentum Confirmationis.

Tempore ceſſationis à diuinis, ſacramentum Baptiſmi conferri poteſt, non ſolum paruulis, verum etiam adultis, etiam cum ſolemnitate, & catechiſmo, & ſimiliter ſacramentum Cõfirmationis, item & conſecrari poteſt chriſma, & oleũ neceſſarium, ac ſi nullum eſſet de ceſſatione præceptum. Hæc etiam concluſio, fuit generalis reſolutio DD. Academiæ Salmanticenſis, vt videre eſt, apud Medinam in ſua Inſtructione Confeſſorum loco ſupracitato, & Couar. *in c. Alma Mater*, p.2.§.4. nu.7. tenentd ipſum, ſimiliter & Enriq. lib.13 c.55.§.4. & c.55.§.1. vbi docent iſti Auctores, illa ſacramenta quæ conceduntur tempore interdicti, cum debita illorum reuerentia, atque ſolemnitate, conceſſa etiam eſſe abſque vlla reſtrictione, tempore ceſſationis à diuinis. Hac de re videatur etiam Suarez diſput.38. ſect.2. num.18. & 22. & 23. vbi ad hoc propoſitum reperire licebit multa, eaq. notatu digniſſima, & de ſacramento Confirmationis videatur, num.24. cum quibus omnibus concordat Sayrus, in ſuo Theſauro 1.tom.lib.5.cap.19.nu.7.

Sexta Concluſio.

Sacramentum etiam pœnitentiæ, tempore ceſſationis, miniſtrari poteſt, non ſolũ infirmis, verum etiam ſanis.

Sacramentum etiam Pœnitentiæ, tempore ceſſationis prædictæ, non ſolum infirmis, verum etiam & ſanis conferri poteſt. Hęc cõcluſio fuit determinata, à prædictis DD. huius Academiæ Salmant. vt videre licebit apud ſupradictum Medinam, Couar. Enriq. Suar. & Sayr. locis ſupracit. ſolo numero differentibus. Quamuis enim iure antiquo, prædictum ſacramentum Pœnitẽtiæ, interdicti tempore non concedebatur ſanis, iure tamen nouo, innouato *per ſupradictum capitulum Alma Mater, & Gloſſ. ibidem verbo ſani*, conceditur interdicti tempore, quæ conceſſio ex ſententia, & auctoritate ſupradictorum grauiſſimorum virorum, extenditur etiam ad tempus ceſſationis prædictæ, ſecundum praxim communiter vulgo receptã, & ab omnibus approbatam & quia præſumendum non eſt, quod voluerit pia, noſtra Mater Eccleſia, filios ſuos tam ſalutari, ac neceſſario ſalutis remedio priuare, cum non ita facile adulti contritionem habere poſſint & ſoleant, ſine qua extra ſacramentum iuſtificari non poſſunt, qui tamen cum ſacramento prædicto iuſtificabuntur, attriti fientq. contriti, quod eſt validiſſimum, atque firmiſſimum prædictæ reſolutionis, atque concluſionis fundamentum. Videatur Suarez, vbi ſupra, nu.25.26. & Sayrus, num.8.

Septima Concluſio.

Sacramentum Euchariſtiæ, prædictæ ceſſationis tempore, de iure ſolis infirmis dari poteſt.

Sacramentum Euchariſtiæ, prædictę ceſſationis tempore, ſolum infirmis poteſt dari, poteritq. portari, & deferri ad infirmos cum ſolemnitate, & cum pulſu campanellæ, dummodo non recitetur officium diuinum. Hęc concluſio ſimiliter fuit decreta, à DD. ſupradictis Salmanticenſibus, vt tradũt omnes Auctores ſupracit. eiſdem in locis, quorum omnium ratio eſt, nam dum conceditur Pœnitentia infirmis, eiſdẽ etiam concedi videtur, Euchariſtia per modum viatici, vt habetur *in c. quod in te, de pæn. & remiſſ. & ibi Gloſſ. verbo concedimus, & Gloſſ. in c. non eſt vobis, de ſponſal. verbo pœnitentias morientium*, & dum ſacramentum prædictum, ad infirmos defertur, ſupradicta ſolemnitas perinde cõceſſa videtur, cum pertineat ad reuerentiã Chriſti Domini, qui in eodem continetur. Certum eſt enim, quod cum aliquid iure permittitur, concedi cenſetur ad modum quo conuenit, vtq. obſeruatur communiter, quo decenter deferatur, non tamen vt dixi, officia diuina per vias ſunt publice recitanda, cum illa ad eundem actum, non neceſſario pertineant, & aliàs ſint eo tempore prohibita; poterũt tamen priuate à ſacerdote recitari aliqui Pſalmi, & orationes, de quibus omnibus videatur Suarez vbi ſupra, num.27. & Sayrus, nu.9.

Octaua Concluſio.

Sacramentum extremæ vnctionis de iure etiam Clericis Presbyteris non datur tempore ceſſationis à diuinis, neque interdicti.

Sacramentum extremæ Vnctionis, etiam Clericis presbyteris dari non poteſt, tempore ceſſationis prædictæ, ſine expreſſo priuilegio, vt nec licet tempore generalis interdicti. Hæc concluſio ſimiliter fuit decreta, à Doctoribus prædictis Salmant. Academię, de qua videantur omnes Auctores ſuperius citati, neque enim quidquam de nouo dicendũ occurrit. Et appoſitum fuit, id non licere ſine expreſſo, atque ſpeciali priuilegio, nam cum illo communiter cõfertur: quinam verò eiuſmodi priuilegium habeant, in vltimo huius quæſtionis Articulo fuſe dicetur.

Nona Concluſio.

Sacramentum Ordinis non conferri poteſt, tempore ceſſationis à diuinis.

Neque ſacramentũ Ordinis conferri poteſt, tempore ceſſationis prædictæ à diuinis. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, atque vt videtur magis certa, quam aliæ, cum conferendi hoc ſacramentum eo tempore, quo à diuinis ceſſatur, nulla ſit neceſſitas, niſi forſan in aliquo extraordinario caſu, quando deficerent ſacerdotes, qui ſacramenta neceſſaria eo tempore miniſtrarent; in tali enim caſu liceret. De hac concluſ. videatur Suar. vbi ſupra, nu.27. & Sayrus, vbi ſupra, num.11.

Decima Concluſio.

Sacramẽtum Matrimonij, tempore ceſſationis à diuinis celebrari poteſt, ſed ſine ſolemnitate, quæ conſiſtit in benedictionibus.

Sacramentum Matrimonij, tempore ceſſationis fieri poteſt, dummodo interueniat Parochus, ſeu alius Sacerdos de eiuſdem licentia iuxta Concil. Trid. Decretum, benedictiones tamen nuptiales, ſiue velationes fieri non poſſunt. Hæc etiam cõcluſio, eſt generalis reſolutio ſupradictorum DD. vt videri poterit apud omnes Auctores ſupradictos, qui in hoc vnanimiter conueniunt, cum.n. eiuſmodi ſacramentum, ſit quidam cõtractus ciuilis, quocumque tempore cõtrahi poteſt, etiam tẽpore ceſſationis à diuinis, ſicut & tempore interdicti. Qua de re ſpecialiter videatur Enriq. lib.13.c.53.§.4. & Suar. vbi ſup. nu.27. Sayrus etiam vbi ſupra, nu.12.

Vndecima Concluſio.

Sepultura Eccleſiaſtica, tempore dictæ ceſſationis, præſtari poteſt, Clericis Sacerdotibus in cœmeterio, non vero intra Eccleſiam, neque vero laicis etiam in cœmeterio abſque priuilegio.

Sepultura Eccleſiaſtica, præſtari poteſt Clericis Sacerdotibus, in cœmeterio, non autem intra Eccleſiam, multoq. minus Laicis etiam in cœmeterio, ſine priuilegio. Hęc concluſio fuit etiam reſolutio. DD. ſupradictorum Academię Salmanticenſis, & fundatur dicta concluſ. *in c. quod in te, de pænit. et remiſ.* vbi ſequentia verba habentur, *licet autem per generale interdictum, denegetur omnibus Eccleſiaſtica ſepultura. concedimus tamen ex gratia, vt Clerici decedentes, qui tamen ſeruauerint interdictum, in cœmeterio Eccleſiæ ſine campanarum pulſatione, ceſſantibus ſolemnitatibus omnibus, cum ſilentio tumulentur.* Ex quibus verbis, & maxime ex verbo illo, *ex gratia*, colligũt DD. quod Clerici prędicti ſepeliri poſsũt in cœmeterio, non aũt intra Eccleſiam. Item quod Laici, ſupradicto ceſſationis tempore, Eccleſiaſtica ſepultura donari non poſſunt, etiam in cœmeterio, ſecluſo priuilegio, ſiquidem ipſum prędictis Clericis ex gratia conceditur. Quod autem dicitur in cõcluſione, hoc intelligendũ eſſe, de Clericis ſacerdotibus tantummodo, non placet Enriquez lib.13. c.53.§.4. quia inquit dictum, *c. quod in te*, generaliter de omnibus Clericis loquitur: Clericorum aũt nomine, etiam tonſurati intelliguntur, vt communis tenet ſentẽtia. Qua quidem ratione dicit, quod

ſicut

ſicut iure antiquo, tempore interdicti, ita etiam & ceſſationis prædictæ tempore, non ſolum Clerici presbyteri ſiue ſacerdotes, verum etiam primam tonſuram habentes, ſub ſilentio, & abſque funerali officio, ſepeliri poſſunt, quod negat de laicis etiam ſi habeant Bullam, aut priuilegium ſepulturæ, pro tempore interdicti, nam eiuſmodi priuilegia, non extenduntur ad tẽpus ceſſationis à diuinis, niſi exprimatur ibidem, vt dictum eſt, cum ſint priuilegia priuata, & tamquam in odium iuris conceſſa, ſeu iuri communi contraria, atque proinde nõ ampliẽ, ſed ſtrictè interpretanda. Cui opinioni fauet Couar. *in c. Alma mater. p. 2. § 4. nu. 6. & § 5. nu. 6.* Addit aũt ſupradictus Enriquez vbi ſupra, quod in feſtis contentis *in d. c. Alma Mater*, licita eſt ſepultura, cum ſolemni mortuorum officio, interdicti tempore, etiam laicis. Videatur hac de re, Sayrus loco ſupracitato, num. 13. & 14. & Suarez, loco etiam ſupracitato, nu. 18. cum ſequentibus.

Nota hoc valde.

Duodecima Concluſio.

Priuilegia. & Bullæ Apoſtolicæ, conceſſæ pro interdicti tẽpore non valent pro tempore ceſſationis niſi exprimatur.

Priuilegia, & Bullæ Apoſtolicæ, concedentes facultatem audiendi Miſſam, diuinaq. officia, ſi tantum ſint quoad interdictum, non valent pro tempore ceſſationis à diuinis generalis. Hæc concluſio fuit etiam expreſſa, atque generalis determinatio ſupradictorum DD. Salmanticenſis Academiæ, de qua etiam videndus eſt Medina, aliq. Auctores ſupracitati: quapropter conſultum fuit ab eiſdem, quod ii quæ Bullæ loquuntur, etiam de tempore ceſſationis à diuinis, oſtendantur prius viris doctis, atque litteratis, vt ſciri poſſit, quouſque prædicta priuilegia ſe extendant, & an forte reuocata ſint, per Bullam Cœnæ, ſeu alio modo, ne alias excedant formam dictorum priuilegiorum, & vt omnia faciant ex conſilio ſapientum, prout debent, ne peccent. Et addiderunt, quod ſi qui priuilegium habeant, audiendi ſiue dicendi Miſſam, in aliqua domo, ſiue particulari loco, non niſi vnam Miſſam in die, audire, vel celebrare poſſunt. Supradictis omnibus addit Enriquez loco vbi ſupra, quod tempore ceſſationis prædictę, licitum eſt pulſare campanas, ad conciones, & ad ſalutationem Angelicam, & ad omnia, quæ non ſunt diuina officia. Qua de re videatur Couar. *in cap. Alma Mater, p. 2. § 5. num. 4.* & Sayrus vbi ſupra, nu. 15. & 16.

Nota quod Tempore ceſſationes à diuinis, pulſari poſſunt campanę pro concionibus & ad ſalutationem Angelicam & ad omnia alia, quæ non ſunt diuina officia.

ARTICVLVS VII.

Quinam ponere poſſint Ceſſationem à diuinis?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nulla ceſſatio à diuinis, imponitur ipſo iure propter quodcũque crimen.

NVLLA ceſſatio à diuinis imponitur ipſo iure, propter quodcumque crimen. Hæc Concluſio iam conſtat ex ſupradictis, conſtituendo, & aſſignando differentiam inter interdictum, & ceſſationem prædictam, qua quidẽ ratione diximus, ipſam in hoc quammaxime differre à cæteris cenſuris, quæ paſſim reperiuntur, atque imponuntur ipſo iure, eamq. ob cauſam communiter dici, dictam ceſſationẽ eſſe quid facti, pro eo quod numquam incurritur ipſo iure, ſed ſolũmodo iure conceditur facultas, vt Iudex ipſam decernere poſſit, cum ſibi expediens viſum fuerit. Ita tenet Panor. *in c. dilectis filii, de appellat. nu. 18.* & Syluest. *verbo interdictum. 5. q. 1.* in fine; Couar. *in c. Alma Mater. p. 2. § 2. nu. 1.* Soto in 4. diſt. 22. q. 3. art. 2. concluſ. 1. Videatur etiam hac de re Sayrus loco ſupracitato, lib. cap. 17. nu. 6. & 7. c. 18. num. 1.

Secunda Concluſio.

Quicumque ferre poteſt interdictũ, poteſt etiam ponere ceſſationem à diuinis.

Quicumque ferre poteſt interdictũ, poteſt etiam ponere ceſſationem à diuinis. Hanc concluſionem tenent expreſſe, Soto in 4. diſt. 22. q. 3. artic. 2. Concluſ. 3. Sylu. *verbo ceſſatione, in princ.* Couar. *in cap. Alma Mater. p. 2. § 3. nu. 6.* Enriquez lib. 13. c. 54. § 1. & omnes Summiſtæ communiter, verbo, ceſſatio, de qua etiam videatur Suarez, diſp. 38. ſect. 3. nu. 2. & Sayrus vbi ſupra, nu. 3. Ex qua concluſione colligitur, quod Epiſcopus eam poteſt ponere, iure ſuo proprio, atque ex ordinario officio, vt colligitur ex Gloſſa *in c. ſi Canonici, verbo ceſſare, de off. ord. lib. 6.* vbi poſtquam habetur, Canonicos ſede vacante, eam imponere poſſe, quia ſuccedunt in iuriſdictionem Epiſcopi ordinariam, multo ergo melius id facere poſſunt Epiſcopi, quorum prædicta iuriſdictio, & auctoritas eſt propria. Et quod dicitur de Epiſcopis, intelligendum perinde eſt, de aliis Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus. Poteſt etiam eam ponere Capitulum, ſed non ſine auctoritate atque conſenſu Epiſcopi, vt conſtat *ex c. irrefrag. § cæterum, de off. ord.* alioquin ceſſatio non erit valida, poteritq. Epiſcopus eam reuocare, niſi dictum Capitulum, ſede vacante ceſſauerit, ſeu conſuetudine, aut priuilegio obtinuerit, vt etiam inconſulto Epiſcopo, ceſſare poſſit. Similiter poteſt dictam ceſſationem ponere, Conc. Prouinciale atque Epiſcopale, argumento deducto *ex Clement. 1. de ſent. excomm.* Qua de re videatur Suarez loco ſupracitato, num. 3. & Sayrus loco etiam ſupracitato, num. 3. 4. & 5.

Tertia Concluſio.

Ad ponendam ceſſationem à diuinis, nõ quæcũque cauſa ſufficit, ſed ea eſſe debet grauiſſima atque vrgentiſſima.

Ad ponendam ceſſationem prędictam, nõ quęcumque cauſa ſufficit, ſed ea eſſe debet maxima, multumq. legitima, qualem expoſcit incommodorum vrgentiſſima grauitas, quam præfefert ceſſatio prædicta. Hęc cõcluſio eſt communis omnium DD. reſolut. de qua videndus eſt Magiſter Soto, loco ſupracit. concluſ. 3. & Enriq. lib. 13. cap. 52. § 2. Suar. loco ſupracitato, ſect. 3. nu. 4. Sayr. loco etiam ſupracit. nu. 9. cum ſequentibus. Quibus in locis dicunt prędicti DD. quod ad ponendam ceſſationem prędictam, & ad hoc, vt ipſa ſit legitima, decẽ debent conditiones concurrere. Prima, vt prædictam ceſſationem imponens, poteſtatem habeat à iure, vel à conſuetudine, vt ceſſare poſſit, quæ conditio habetur *in c. ſi Canonici, de off. ord. lib 6.* Secunda, vt ſi ceſſatio ponenda eſt à Capitulo, omnes Canonici, nemine dempto conuocentur, etiam abſentes qui conuenire poſſunt, ac ſi de electione aliqua eſſet agendum, vt habetur *in c. Coram dilecto, c. quia propter, de elect.* & de ceſſatione, *in c. quamuis, de off. ord. lib 6.* Tertia, vt de cauſa ceſſandi, mature ac diligenter tractetur, priuſquam ceſſetur. Quarta, vt fiat deliberatio, & hoc per maiorem partem Capituli, ſiue Conuentus, *per d. c. quamuis*, nam dicta ceſſatio ibidem electioni æquiparatur, certum eſt autem electionem faciendam eſſe à maiori parte, quo fit vt ſi ex Capitulo, vel Conuentu vna pars cõcordet in ceſſatione, alia vero contradicat, nullatenus erit ceſſandũ. Quinta, quod offenſa, propter quam ceſſatur, ſit notoria & manifeſta, nec ſatis eſt, quod ſit probabilis, aut quod probabilibus rationibus agatur contra aliquem, contra quem volunt ceſſare, nec circa hoc vlla conſuetudo ſufficit, quia eſſet onerosa, vt habetur *in c. 1. & cap. cum Venerabilis, de cõſuetudine*, videatur hac de re Sylu. *verbo ceſſatio, q. 1.* Sexta, qd cauſa illa, propter quã ceſſatur, pręterquam quod ſit notoria & manifeſta, ſit etiam rationabilis, quę cõditio ſatis per præcedentem explicatur. Nã vtraque eſt de iure, & quod non ſufficit, quod cauſa ſit rationabilis, verum etiam requiritur,

Ad ponendam ceſſationem prædictã decem conditiones debent concurrere.

ritur, quod ſit apertis rationibus monſtrata. Quænam autem rationabilis cenſeatur, tradunt DD. dicendo, non eſſe ponendam ceſſationem, neque pro penſione ſubtracta, neque pro aliqua minima offenſa, ſed pro graui Eccleſiæ iniuria, vtputa, quia ſunt ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, vel quia imponuntur Clericis talliæ, aut quia Canonicus aliquis per poteſtatem ſecularem detinetur. Septima, quod ante ceſſationem, inſtrumento aliquo publico, vel patentibus litteris authenticis, ſeu authentico ſigillo munitis, cauſa ceſſationis exprimatur. Octaua, quod illud inſtrumentum, vel litteræ tradantur illi, contra quem ceſſatur. Nona, quod ceſſatori requirant ipſum, vt competenter emendet iniuriam, ſeu offenſam, propter quam volunt ceſſare, quod ſi ille facere renuerit, tunc locum habebit ceſſatio. Decima, quod poſt ceſſationem vtraque pars, tam ceſſans, quam illa contra quam ceſſatur, infra menſem per ſe, vel per procuratorem iter arripiant ad Sedem Apoſtolicam, & competenti dierum ſpatio, ſe idem repræſentent, vt cognita cauſa ſummus Pontif. remedium adhibeat. Supradictæ omnes conditiones afferũtur à DD. prædictis. de quibus etiam videndus eſt Syluest. *verbo, ceſſatio,* quæſt. 1. num. 2. & deductæ ſunt, *ex cap. ſi Canonici. & cap quamuis, de offic. ordin. lib. 6.* vbi conſulendos eſt Ioan. Andr. & omnes communiter Iuriſperiti. Qui & circa illas nonnullas mouent difficultates, quarum eſt prima, an omnes ſupradictæ conditiones ſeruandæ ſint generaliter in omni ceſſatione, lata ab Epiſcopis, ſeu Iudicibus ordinariis, ſeu ab aliquo Collegio, ſiue Capitulo, ex priuilegio ſeu conſuetudine, an vero ſolum & ſpecialiter in illis, quæ ponuntur à ſupradictis Collegio, ſiue Capitulo? Circa quam difficultatem, vera reſolutio eſt, quod conditiones prædictæ, contentæ in dictis capitulis, ſiue iuribus, principaliter habent locum, & intelligi debent de illis ceſſationibus, quæ feruntur à Collegiis, ſiue Capitulis prædictis, non vero ita de illis quæ ponuntur ab Epiſcopis, ſeu aliis Iudicibus ordinariis. Quod & ea colicet colligere, quia multæ ex conditionibus ibidem appoſitis, ita ſunt propriæ ſupradictarum ceſſationum, vt nullatenus locum habeant in iſtis: Etenim cum ceſſationis ſententia, fertur ab Epiſcopo, ſeu ab alio ordinario Iudice, cum feratur ab vna perſona tantum, non habet locum conuocatio, & conſultatio plurium, nec multa alia, quæ in dictis conditionibus continentur, & quamuis ibidem habeantur aliæ, quæ vtriſque poſſunt eſſe communes, certiſſimum eſt etiam, quod ex vi ſupradictorum Iurium, non requiruntur in Epiſcopis, aliiſq. Iudicibus ordinariis, cum ſupradicta iura, non de his omnibus generaliter loquantur, ſed ſpecifice de ſupradictis Collegiis, atque Capitulis. Quod ſi in illis etiam exiguntur, non id erit, tam ea vi ſupradictorum iurium, quam ex æquitate, ſeu ex quadam rationis paritate, vt dicunt omnes Doctores communiter. Quod & quammaxime tunc habebit verum, quãdo id fuerit receptum, ac poſitum in conſuetudine; non vero alias, nam ſola ſimilitudo rationis, vt credo, ad inducendam prædictam obligationem non ſufficit. Qua de re videatur Suarez diſput. 38. ſect. 3. num. 6. & 10. vbi hac de re, agit lauſſime. Quod quidem non eſt intelligendum de illis Conditionibus, quæ neceſſario ſeruandæ præſcribuntur à iure, in omni cenſura, ſiue ſententia, quæcumque illa ſit, de quibus habetur *in cap. 1. de ſententia excommunicationis,* nam de his aliud atque diuerſum eſt iudicium, vt dicetur amplius in ſequenti Articulo, nam nunc tantummodo loquor de aliis Conditionibus, non ita eſſentialibus, & ſubſtantialibus.

Difficultas. An omnes ſupradictę Conditiones, ſeruandæ ſint neceſſario in omni ceſſatione tam lata ab Epiſcopis quã à Canonicis.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VIII.

Quænam Conditiones, ſint neceſſario ſeruandæ, in ponenda prædicta ceſſatione à diuinis?

HIc Articulus proponitur, ad maiorem præcedentis explicationem, & ad inquirẽdum, an omnes illæ ſupradictæ Conditiones, de quibus mentio facta eſt in præcedenti Articulo, adeo ſint de eſſentia, atque ſubſtantia prædictæ pœnæ, ſeu cenſuræ, ceſſationis à diuinis, vt ſic loquamur, vt qualibet earum deficiente, ceſſatio ipſa ſit nulla. Et ratio dubitandi eſt, nam *in dicto cap. ſi Canonici,* nullum eſt verbum, ea quo colligi liquido poſſit, Conditiones prædictas, inducere formam ſubſtantialem, aut ita præciſam neceſſitatem, vt ex earum defectu, ceſſationis ſententia cenſeatur eſſe nulla: ſed hoc ſolummodo, quod iniuſte ſit lata, & qui illam tulerit, pœnã incurrat ibidem præſcriptam. Pro alia vero parte videtur, quod Conditiones prædictę, ſint de eſſentia ceſſationis à diuinis, quia *in cap. quamuis, de offic. ord. lib. 6* in finalibus verbis ſequentia ponuntur verba. *Parte inſuper a diuinis ceſſante, ſupraſcripta tam in ceſſando, quam in nunciando, ſiue mittendo ad Sedem Apoſtolicam non ſeruante, non ſeruetur ceſſatio, ſed ea non obſtante, vt prius in ipſa Eccleſia celebretur.* Ex quibus verbis, non incongrue colligitur, quod ſi Conditiones ibidem præſcriptæ, à parte ceſſante non ſeruentur, ceſſatio ipſa erit ipſo facto nulla, ſiquidem præcipitur, vt non ſeruetur, & quod ea non obſtante, in eadem celebretur Eccleſia ſicut prius, quæ quidem verba magnam ingerunt dubitationem, & præterea an idem omnino intelligẽdum, ſit de Conditionibus appoſitis *in d. cap. ſi Canonici,* atque in *d. c. quamuis?* Circa quæ magna eſt lis & controuerſia, inter Iuriſperitorum Doctores, quorum ſententiis breuitatis gratia præmiſſis, quę ad hunc Articulum ſpectant, breuiter atque reſolutiue dicentur, per ſequentes Concluſiones.

Nota hoc valde.

Prima Concluſio.

LOQVENDO de ceſſationibus, poſitis ſiue ponendis à Collegiis, ſiue Capitulis, certiſſimum eſt, quod omnes Conditiones prædictæ ſunt ab eiſdem ſeruandæ, tamquam forma ſubſtantialis, ita quod ceſſatio aliter poſita, erit ipſo iure nulla. Hãc ſententiam, & concluſionem tenet expreſſe, Ioan. Andr. *in d. c. quamuis,* & Syluest. *verbo, ceſſatio,* q. 2. nu. 3. allegando in id ſuprad. *c. quamuis,* & verba à nobis ſuperius allegata, & poſita. Eamdem tenet Angel. *verb. ceſſatio,* & Suar. diſp. 38. ſect. 3. nu. 14. vbi & dicit, quod quamuis irritatio prædicta *in d. c. ſi Canonici,* expreſſe non habeatur, ſed ſolummodo illic dicatur, quod ibidem ſcripta non ſeruãtes, ſubiaceant pœnis in eodem cap. poſitis, attamen cum ſuprad. *c. quamuis,* in principio mẽtionem faciat Conſtitutionis Greg. X. poſitæ, *in d. c. ſi Canonici,* ipſamq. cõfirmet, & confirmando, denuo addat alias Conditiones ibidem contentas, manifeſte ſequitur, quod illa vltima verba ibidem poſita, ac ſuperius à nobis relata, referri videantur ad totam formam, ferendi ceſſationem prædictam, ex vtroque Decreto reſultantem, & quod vtrobique loquendo de Collegiis, & Capitulis ſupradictis, Conditiones prædictæ ſeruandæ ſunt, tamquã pro ſubſtãtiali forma, ita, vt ceſſatio aliter poſita, ſit ipſo iure nulla. Quæ quidem reſolutio, extẽdi etiam poteſt & debet, ad ceſſationem quæ fertur à Capitulo ſede vacante, quia licet tunc eam ferat poteſtate ordinaria, iure ordinario, quia ſucceſſit in locum Prælati, propter ſimilitudinem tamen rationis ex vi ſupradictorum verborũ, videtur quod

Collegia ſiue Capitula in ponẽda prædicta ceſſatione neceſſario obſeruare habent omnes prędictas Conditiones.

Nota hoc valde.

facienda

facienda ſit ſupradicta extenſio, quodq. etiam in eis locum habeat prædict. *cap. quis*, cum abſolute loquatur de Capitulis, atque *in d. c. Canonici*, quod expreſſe loquitur, de Capitulis, quæ poteſtatē habent ceſſandi, ſiue ex conſuetudine, ſiue aliàs, ſub qua poſteriori particula alias comprehēditur, quilibet modus habendi prædictam iuriſdictionem, & conſequenter, quòd ſub illa dictum etiam Capitulum, ſede vacante cōcludatur. Quidam dicunt hoc non habere locum, cū prædictum Capitulum ſede vacante, exercet ſuam iuriſdictionem per Vicarium, ad id deputatum, atque creatum, iuxta Concil. Trident. tunc enim (inquiunt) ab ipſo ſolo ferri poſſe ceſſationem prædictam, ſicut & à Vicario Epiſcopi, neque in eo locū habere ſupradictas Conditiones, ſed contrarium omnino verius eſſe credo, atque conuenientius putarem, vt in prædicto etiam caſu, ſupradictæ Conditiones ſeruarentur, quo omnia magis iuſtificata forent, atque maturiori conſilio in his ageretur.

Secunda Concluſio.

Epiſcopi & Iudices Ordinarij, in ferenda ſupradicta ceſſatione, non neceſſario tenentur ſeruare omnes prædictas Conditiones, ſed ſolum illas quæ ſecundum ius, ſunt eſſentiales, & ſubſtantiales.

Loquendo de Epiſcopis, aliiſq. Iudicibus ordinariis, Conditiones prædictæ non neceſſario ſunt ſeruādæ, aut habendæ omnes pro ſubſtantiali forma, ſed illæ duntaxat, quæ communes ſunt cenſuris omnibus, atque in ipſis diiudicantur eſſentiales, & ſubſtantiales. Hæc cōcluſio, mea quidem videri, eſt certiſſima, & eam tenet prædictus Suar. loco ſupracit. num. 13. & eiuſdem ratio in promptu eſt, quia nullum in iure reperitur fundamentum, ex quo congrue colligatur, huiuſmodi cōditiones eſſe extendendas, ad ceſſationes Epiſcoporum, & Ordinariorum Prælatorum, cum de illis ibidem nullo modo fiat ſermo, atque tres Prælatis ſupradictis valde odioſa & rigoroſa, ac proinde reſtringenda potius quam extendenda; vnde illæ duntaxat conditiones ab eis neceſſario obſeruandæ ſunt, quæ eſſentiales diiudicātur in vniuerſum pro omnibus ſententiis, atque cenſuris. Sed dices quænam ſunt illæ? Reſpond. per ſeqq. Concluſ.

Tertia Concluſio.

Ad ponendam ceſſationem neceſſaria ſūt aliqua verba, atque etiam admonitio.

Ad ponendam ceſſationem prædictam, quamuis in iure, nō ſint aliqua expreſſa, atque determinata verba, neceſſaria tamen ſunt pro ſubſtantiali forma, verba aliqua, quibus mens, atque intentio, prædictam ceſſationis ſententiam ferentis explicetur, & quod prius aliqua ſaltem admonitio præcedat. Hæc concluſio, eſt generalis omnium reſolutio, ſatiſq. probatur, ex his quæ dicta ſunt ſupra, agendo de excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, & traduntur generaliter à Doctoribus agendo de cēſuris in communi. Quæ quidem non ita neceſſaria ſunt, ex ſpeciali ratione cenſuræ, quā ex generali ratione ſententiæ, & ad hoc, vt ipſa ſit iuſta, non vero iniuſta, irrita & nulla. Vnde omnia, quæ in iure ponuntur, tamquam eſſentialia & ſubſtantialia, ad efferendam quamcumque cēſuram, æque eſſentialia & neceſſaria ſunt, ad ferēdam ceſſationis ſententiam prædictam, neceſſarioq. obſeruanda, non ſolum à ſupradictis Collegiis atque

Nota hoc valde.

Capitulis, verumetiam à quibuſcumque Epiſcopis & ordinariis Iudicibus, volētibus ceſſationem ponere, aliàs erit ipſo facto irrita & nulla. Quod vel maxime verum habet, in admonitione prædicta, quæ neceſſario debet præcedere, & fieri à quocumque Prælato, ceſſationem ferente, nam cum dicta ceſſationis ſententia, in eo cum cenſuris conueniat, quod non ponitur, niſi ad hoc, vt à contumacia recedatur, ſicut & cenſuræ prædictæ, ita etiam, præuiam monitionē neceſſario requirit, aliqualē ſaltem. Quod vero ea fiat, tali tempore, ſeu tali modo, quod etiam iure præſcribitur, quamuis neceſſarium ſit, vt recte fiat, non tamen, vt prædicta ſentētia ſit valida, dummodo ſufficiens aliqua admonitio præcedat, hæc enim ſimpliciter videtur neceſſaria, iuxta ea quæ ſupra diximus, de excommunicatione, aliiſq. cenſuris. Videatur hac de re Suar. diſp. 38. nu. 5. & 11.

Quarta Concluſio.

Omnia illa, quæ ad ſolēnitatem pertinēt cuiuſcumque cēſuræ, obſeruanda etiā ſunt, in ferenda ceſſatione à diuinis.

Illa quæ pertinent ad ſolemnitatem accidentalem, cuiuſcumque cenſuræ, quæ & præſcripta ſunt, *in cap. 1. de ſent. excommun. lib. 6.* etiam ſunt obſeruanda, in ferenda prædicta ceſſatione à diuinis, quamuis nō ita neceſſario, atque ſimpliciter. Hanc Concluſionem tenent omnes Doctores communiter, qui agunt de ceſſatione prædicta, probantq. illam, nam quamuis id non habeatur, ex vi atque rigore ſupradicti textus, atque capituli, quod ſolum loquitur de excommunicatione, præcipitq. illa ſeruari in ferenda ipſa, & extenditur à paritate rationis à Doct. ad ſuſpenſionem atque interdictum, ſub quibus in rigore non comprehenditur ceſſatio prædicta, nihilominus tamen nam id eſt conſuetudine receptum, vt illa etiam forma ſeruetur, in hac ſententia ceſſationis ferenda, vel propter ſimilitudinē rationis, quæ ſumitur ex principio illius textus, ibi *cum medicinalis ſit excommunicatio, & non mortalis*, quod etiam conuenire debet prædictæ ceſſationi, vel propter prædicta decreta atque capitula. *ſi Canonici, & cap. quamuis, poſita in tit. de offic. ordin. in 6.* quibus idipſum inſinuatur, atque in hoc conueniunt omnes vnanimiter Doctores.

Quinta Concluſio.

Vltima ex ſupradictis conditionibus, neceſſario in ceſſatione ſeruanda eſt, aliàs ceſſatio ipſa erit nulla.

Vltima etiam ex ſupradictis cōditionibus, nempe vt poſt ceſſationem poſitam, niſi partes intra menſem in concordiam veniant, & ceſſatio deſiſt, quod teneantur, tam qui ceſſationē ponunt, quam illi quorum cauſa ceſſatur, per ſe, vel per idoneos procuratores ſuos, cum inſtrumentis, & actis, ad negotium ſpectantibus ad Sedem Apoſtolicam accedere, vt quod in eo caſu agendum ſit, ab ipſa declaretur, neceſſario ſeruanda eſt, aliàs prædicta ceſſatio, erit ipſo facto nulla. Hæc concluſio conſtat expreſſe, ex ſupradicto *cap. quamuis*, in finalibus verbis, ibi, *parte inſuper à diuinis ceſſante*. Circa

Difficultas.

quæ verba, inſurgit difficultas, quæ proponitur à Soto in 4. diſt. 24. q. 3. art. 2. concl. 3. in decima conditione, an ſcilicet ſi trāſacto menſe, partes in concordiam veniant, ceſſatio prædicta tolli poſſit, ante iuſſum, & ſine mandato ſummi Pontificis? Quidam enim negant, & dicunt, quod non, ſed ſupradictus Sot. affirmatiue reſpōdet, quod partes poſt

Nota hoc valde.

concordiam, optime ceſſare poſſunt, non expectato mādato ſummi Pontif. Cuius ſententiam in hoc ſequuntur omnes communiter Doctores, Enriq. lib. 3. de excommun. c. 52. §. 2. in fine. Suar. diſp. 25. ſect. 5. num. 12. Sayr. lib. 5. cap. 18. num. 19. & ratio huius in promptu eſt, quia mens & intentio ſummi Pontificis, *in d. cap. quamuis, de offic. ordin. lib. 6.* non fuit Eccleſiam vllo modo grauare, reſeruādo ſibi relaxationē talis ceſſationis, neque in illo textu, vllum eſt verbum, ex quo talis reſeruatio colligi poſſit, ſed eius intētio ſolummodo fuit, vt quamcito, prouideretur Eccleſiæ atque damnis, quæ ex eiuſmodi ceſſationibus ſolent euenire, ſi tamen partes intra ſe conueniant, non eſt cur Rom. Pontif. adire adſtringantur, ſed ſtatim citra ſummi Pontificis iuſſum, ceſſatio ipſa tolli poterit, auctoritate eius, qui eam poſuit. Cuius & quam magnum indiciū eſt, quia textus, ibi, idipſum maxime de parte ceſſante aſſerit, nempe quod ſi pars ceſſans, intra dictum menſem, non iter ad Sedem Apoſtolicam arripuerit, non ſeruetur ceſſatio, ſicut eſt, etiam ſi pars contra quam ceſſatur, prædictum iter aggredi

gredi renuerit, nam propter ipſius contumaciam, non debet Eccleſia iure ceſſandi ſpoliari, vt probe notat Sylueſt. *verb. ceſſatio, q. 2. nu. 3.* alioquin per ſuam cõtumaciam, reus irritaret actum iuridicum partis læſæ. Ex quo plane colligitur, qualis fuerit mens & intentio ſummi Põtificis *in d. cap. quamuis,* & quod optima ſit prædicta reſolutio Soti.

In fine huius Articuli aduertere libuit, id quod faciunt omnes ſupradicti Doctores, quod ſi pars quæ ceſſationem poſuit, eam non obſeruat, nec alij ipſam ſeruare tenentur, & à contrario, quod ſeruanda eſt (vt dixi) etiam ſi pars, propter quam ceſſatur, illam non ſeruet, nam nemo debet ex delicto reportare commodum, atque vt dixi, aliàs reus per ſuam contumaciam, irritaret actum iuridicum Eccleſiæ, & partis læſæ, quod non eſt dicendum, neque admittendum vllo modo. Qua de re videatur Summa Angelica, *verb. ceſſatio, nu. 3. in fin.* & Sylu. verbo etiam *ceſſatio, q. 2. nu. 2. etiam in fin. & q. 2.* & Sot. in 4. diſt. 22. q. 3. art. 2. concl. 3. & Suar. loco ſupracitato, diſp. 28. ſect. 3. nu. 14. & Sayr. lib. 5. cap. 18. num. 16. & 17.

ARTICVLVS IX.

Quænam ſit pœna, violantium prædictam Ceſſationem à Diuinis?

CIRCA hunc Articulum, tres ſimul inſorgũt difficultates, quarum eſt prima, circa pœnam illius, qui cauſam prædictæ ceſſationi dedit. Secunda, circa pęnã eius, qui forſan iniuſte ceſſationem ipſam tulit. Et tandem tertia, circa pœnam illius, qui ceſſationem prædictam iuſte latam, violauit. De quibus omnibus agendum eſt per ordinem, in ſeqq. Concluſionibus.

Prima Concluſio.

Ad quam pœnam teneatur is, qui ceſſationi iniuſte cauſam dedit.

IS qui ceſſationi, iniuſte cauſam dedit, tenetur ad omne intereſſe Canonicis, & Clericis illius Eccleſiæ, ſeu Eccleſiarum, in quibus ceſſatum eſt, & inſuper ad aliquam ſatisfactionem faciendam Superioris arbitrio, in augmentum diuini cultus conuertendam. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe Syluest. *verb ceſſatio, q. 3 num. 4.* Soto in 4. d. 22. q. 3. art. 2. conclu. 3. Enriq. lib. 13. c. 52. §. 3. in fin. Suar. diſput. 38. ſect. 3. num. 16. Sayr. lib. 5. cap. 19. num. etiam 19. & habetur prædicta Concluſio expreſſa, *in cap. ſi Canonici, de offic. ordin. lib. 6.* Circa quam Concluſionem, hoc ſolum notandum eſt, quod quantum ad priorem partem, reſtitutio ſtatim eſt facienda, quia non eſt iam proprie pœna, quam reſtitutio damni illati: quantum verò ad ſecundam partem, neceſſaria eſt Iudicis condemnatio & ſententia.

Secunda Concluſio.

Ad quam pœnam teneantur ij, qui iniuſte, & ſine legitima cauſa ceſſarunt.

Qui iniuſte, & ſine ſufficiẽti atque legitima cauſa ceſſarunt, non ſeruantes conditiones neceſſario requiſitas, & appoſitas, *in d. c. ſi Canonici, & c. quãuis, de offic. ordin. lib. 6.* & quãdocunque cauſa, propter quam ceſſatur, non fuerit reperta canonica atque ſufficiens, ſiue ſit Epiſcopus, ſiue quicumque alius, aut Canonici qui ceſſarunt, tenentur reſtituere omnia damna illata, & intereſſe, ſeu lucrum ceſſans, partis læſæ, & inſuper reſtituere omnes fructus, quos interim perceperunt ab Eccleſia, in qua ceſſatum eſt. Hanc Concluſionem tenent expreſſe, ſupradictus Syluest. Sot. Enriq. Suar. & Sayr. locis ſupracitatis, colligiturq. manifeſte, *ex d. c. ſi Canonici,* quod licet ſolum loquatur de Capitulo Canonicorum, ab omnibus tamen Doctoribus extenditur etiam ad Epiſcopos, & ad quoſcumque alios dictam ceſſationem iniuſte, & abſque iuſta & legitima cauſa imponentes, qui & ſimiliter puniri debent, ad arbitrium Superioris, vt dictum eſt ſupra. Qua in re non libet amplius immorari, ſed videantur Doctores prædicti, qui omnia contenta in d. Concluſione explicant & declarant latiſſime.

Tertia Concluſio.

In quam pœnam incidant violantes ceſſationem iuſte poſitam.

Violantes prædictam ceſſationem à diuinis, iuſte poſitam; omni procul dubio, peccant mortaliter; & ſi ſint Religioſi, & ceſſatio fuerit generalis, quæ vt dicitur, æquiparatur interdicto, incurrunt in excommunicationem, ſecus autem, ſi ea ſit particularis. Hanc Concluſionẽ, tenent expreſſe etiam omnes ſupradicti Doctores, locis ſuperius citatis, colligiturq. aperte *ex Clement. 1. de ſent excommun.* Solum eſt difficultas, atque controuerſia, inter Doctores prædictos, an Clerici ſiue Religioſi, violando ceſſationem prædictam, atque celebrando in loco, vbi ceſſatur, incurrant irregularitatem? De qua difficultate agemus in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS X.

Vtrum Clerici atque Religioſi, violantes ceſſationem prædictam, incurrant irregularitatem?

CIRCA hunc Articulum, vt certa ab incertis ſeparemus, aperiamuſq. viã, ad ea quæ poſtmodum ſunt dicenda, nonnulla oportet proponere fundamenta.

Primò notã. Certum eſt, quod celebrãs in loco interdicto, incurrit irregularitatem.

Primò præmitto tamquam certum atque indubitatũ, quod celebrans in loco interdicto, ſeu in Eccleſia interdictu ſuppoſita, incurrit irregularitatẽ, ex eo quod violat interdictum & celebrat. Hęc eſt communis & generalis omnium Doctorum reſolutio, cuius & ratio in promptu eſt, nam vt ſupra diximus, conſtatq. *ex c. fin. de exceſſ. Prælat.* per interdictum violatum, efficitur quis ſuſpẽſus, ſuſpenſus vero celebrans, certum eſt quod efficitur irregularis, *per c. 1. de ſent. & re iud. lib. 6. & c. cum medicinalis, §. fin. c. ſi qui, §. ſi vero, de ſent. excõm eod. lib. 6.* tenetq. id Panor. *in c. dilectus filij, de appellat. num. 18. 19. & 20.* & Syluest. *verb. interdictũ, 5. q. 4. in 1. dicto* Couar. *in c. Alma Mater, §. 2. nu. 3.* Sayr. lib. 5. c. 17. nu. 9. de quo nulli eſt dubium. Sed intelligendum hoc eſt, de eo qui miniſtrat in ordine ſacro, quem habet ſolemniter, & à cuius exequutione ſuſpenſus eſt, vt ſupra diximus, agẽdo de interdicto, & qui celebrauerit tempore interdicti generalis, quod in Eccleſia matrice ſeruatur, etenim ſi in ea non ſeruaretur, irregularis non efficeretur, vt notat Couar. *in d. cap. Alma Mater, §. 2. num. 3.*

Secundò notã. Certum eſt etiã quod ſi ceſſatio eſt particularis, celebrans ibidem, non efficitur irregularis, neque Religioſus ipſam nõ ſeruans erit excommunicatus.

Secundo præmitto eſſe etiam certũ, quod ſi ceſſatio eſt particularis, celebrans ibidem, non efficitur irregularis, nec Religioſus eã non ſeruans, erit excõmunicatus, etiam ſi Eccleſia eſſet matrix, quia ſecundum omnes eiuſmodi ceſſatio, non ęquiparatur interdicto. Hæc eſt etiam communis omnium Canoniſtarũ reſolutio, vt conſtat *ex Gloſſ. 2. in c. ſi Canonici, de offic. ord. lib. 6.* atque ex Hoſtienſ. *in c. irrefragabili, and tit. in antiquis. nu. 11.* & Panor. *in c. cũ dilectus filij, de appellat.* quos ſequitur Couar. vbi ſupra, nu. 4. & Syluest. *verb. interdictum, 1. num. 1. & verb. ceſſatio, q. 5.* & Nauar. in Man. c. 27. num. 188. quorum omnium fundamẽtum eſt, quia dicta ceſſatio particularis, non eſt interdictum particulare, multoq. minus generale, & conſequenter nullum interdictum, & quia in iure tantum eſt cautum, vt qui celebrat in loco interdicto, fiat irregularis, ex quo ſubinde ſequitur, quod qui celebrat non in loco interdicto, ſed vbi eſt ceſſatio particularis, non

irre-

Digitized by Google

irregularitatem incurrit, nã irregularitas nõ incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, iuxta *c. is qui, de ſent. excomm. lib 6.* Cui & alia ratio peculiaris addi poteſt, & ea eſt, quod interdictũ, ita afficit locũ ipſum interdicto ſuppoſitum, vt qui in illo celebrauerit, io caſu, aut modo, non ſibi conceſſo, irregularis fiat, at ceſſatio non habet eiuſmodi effectum, neque ita afficit locũ, quo fit, vt licet quis peccet celebrando, in loco vbi eſt ceſſatio à diuinis, non tamen fiat irregularis, per ſupradicta, & inferius dicenda.

Nota hoc valde.

Tertiò nota. Certiſſimũ eſt, quod ſi ceſſatio eſt generalis, Religioſi eam violantes, excommunicationem incurrunt, nõ vero ſi ſit particularis.

Tertio etiam præmitto, eſſe ſimiliter certũ, quod ſi ceſſatio ſit generalis, Religioſi eam violantes, excommunicationem incurrunt. *per Clement. 1. de ſent. excommunic.* non vero ſi ſit particularis. Hæc etiam eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt ſupradictus Syluest. *verb. ceſſatio, q 5 num 5.* & Suarez diſput. 28 ſect. 2. nu. 36. & Sayr. lib. 5. cap. 17. nu. 9. & 10. quod intelligendum eſt, dummodo ceſſationem prædictam ſeruet Eccleſia Cathedralis, vel matrix, ſeu Parrochialis loci. Et aduertit ſupradictus Suar. quod ſupradicta excommunicationis pœna, poſita in d. Clement. non afficit mere laicos, nec ponitur contra ipſos, nec contra Clericos ſeculares, ſed ſolum cõtra Religioſos, tam exemptos, quam non exemptos, cuiuſcumque Ordinis & cõditionis exiſterint, vt conſtare poteſt ex eiuſdem verbis ibidem. His igitur ſic præmiſſis atque ſuppoſitis, ſtat modo difficultas de ceſſationibus generalibus, an ipſas violantes, & Clerici ſiue Religioſi ibidem celebrantes, incurrant irregularitatem.

Nota hoc valde.

Qua de re non eſt concors Doctorum ſententia, ſed duæ communiter feruntur opiniones.

Prima opinio eſt Ioan. Andr. *in d. cap. ſi Canonici,* & Innocen. Aucharant, & aliorum ibidem, & Calder. in tract. de interdicto, aſſerentium Clericos ſiue Religioſos violantes, huiuſmodi ceſſationem generalem, fieri irregulares, quamuis aliud ſentiãt de ceſſatione particulari. Hanc ſententiam tenere viſus eſt D. Antonin. 3. par. tit. 27. de interdicto, c. 3. ante medium, & Summa Angelica, *verb. ceſſatio, in principio.* Paludan. in 4. diſt. 18. q. 8. art. 3. in princonclus. 4. Simon Maiolus, lib. 3. de irregularitate, cap. 20. num. 11. Gonſaluus à Villa Diego, tract. de irregularitate, cap. de interdicto, in fi. in quam partem inclinare etiam videtur Couar. vbi ſupra, nu. 4. qui omnes fundantur, in æquiparatione quam facit, *d. Clement. 1. de ſentent. excomm.* inter ceſſationem & interdictum generale, ex quo colligunt, quod eadem ſit vtriuſque ratio, quantum ad incurrendam irregularitatem. Sed nihilominus contraria ſententia, eſt verior atque tenenda, de qua & ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Clerici ſiue Religioſi, violantes prædictã ceſſationem generalem, celebrando, licet peccẽt mortaliter, nõ tamen incurrunt irregularitatem.

CLERICI ſiue Religioſi, violantes prædictas ceſſationes à diuinis etiã generales, celebrando, quamuis mortaliter peccent, non tamen fiunt irregulares. Hãc ſententiam in primis tenet Gloſſ. *in cap. ſi Canonici, de off. ord. lib. 6. verbo ceſſare,* & Panorm. *in cap. dilectis filijs, de appellat. num. 18. & 19.* & Innocent. innumeriq. alij Iuriſperiti, *in d. Clement. 1. de ſent. excomm.* Syluest. *verb. interdictum, 1. q. 1. in fin.* vbi ait, ita communiter ſentire omnes Doctores, *in cap. irrefragabilis, §. cæterum, de offic. ord.* idem Sylu. *verb. ceſſatio, q. 5.* vbi etiam ad id plures, allegat atque adducit Doctores. Sot. etiã in 4. d. 22. q. 3. art. 2. concluſ. 3. Ledeſma, 2. p. 4. q. 26. art. 2. poſt tractatũ de interdicto, Nau. in Man. c. 27. nu. 188. Medina in ſua Summa, ſiue Inſtructione Confeſſorum, lib. 1. cap. 13. §. 14. Enriq. lib. 13. cap. 52. §. 1. & cap. 54. § 3. Couar. *in cap. alma Mater, 2. p. §. 2. nu. 3.* Suar. diſp. 38. ſect. 1. nu. 8. & 9. Sayr. lib. 5. c. 17. num. 9. & 10. Quorum etiam omnium fundamentum eſt, quia *in d. Clemen. 1. de ſentent excommunic.* ceſſatio generalis, atque interdictum generale, non æquiparantur quoad omnia, ſed ſolum quoad effectum incurrendi Religioſos, ſententiam excõmunicationis ibidem poſitam. Vnde cum in iure expreſſe habeatur, quod irregularitas nõ incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, *per cap. is qui, de ſent. excomm. lib 6.* manifeſte concluditur, prædictã concluſionem atque ſententiã eſſe neceſſario tenẽdam. Nota valde.

Sed dicet aliquis, quod licet prædicta irregularitas non reperiatur in iure expreſſa, ſub expreſſo nomine ceſſationis, nec particularis nec generalis, contra celebrantes diuina officia ibidẽ, ſeu eo tempore, ſufficit, quod reperiatur expreſſa, ſub nomine interdicti; cum certum ſit, aut ſaltem probabile, ſecundum quamplures Doctores, quod ceſſatio prædicta, maxime generalis, eſt quaſi interdictũ quoddam generale. Sed nihilominus dico, non id ſufficeret, ad hoc, vt dicamus incurri in eo caſu irregularitatem prædictam, cum nullibi in iure ſub proprio & expreſſo nomine ceſſationis ſiue particularis, ſiue generalis reperiatur expreſſa, ſitq. id odioſum, ac iuxta communem iuris regulam, odia reſtringi, fauores vero conueniat ampliari. Qua de re videantur plura, eaq. notatu digniſſima, quæ afferuntur à Doctoribus ſupradictis, & à me breuitatis gratia prætermittuntur, ſed maxime videatur Syluest. *verb. ceſſatio, q. 5 in fin.* vbi horum omnium reddit rationem appoſitiſſimam, & Sayr. vbi ſupra, nu. 11. & 12. vbi & ad hoc propoſitum refert, eſſe ſcriptum memoriæq. traditum, de quodam Iuriſcõſulto, qui dicere ſolebat, quod qui dicit, aliquem irregularem eſſe, propter aliquam cauſam, caſum legis debet adducere & oſtendere, aliàs vero nihil faciet.

ARTICVLVS XI.

De relaxatione ſeu ſuſpenſione, prædictæ ceſſationis à diuinis?

IN hoc Articulo breuiter atque reſolutiue, plures ſimul à nobis difficultates explicandæ ſunt. Et primò, an ceſſatio aliqua feratur in pœnam ob culpam aliquam præteritam, atque ad certum & determinatum tempus? Secundò, an dato caſu, quod non ſic feratur, neque ferri poſſit, niſi ob contumaciam, aut ſub aliqua cõditione, an ipſa ſublata, ſeu conditione iam adimpleta, ceſſatio ipſa per ſe tollatur, abſque vlla Superioris relaxatione? Tertiò, à quo ſit facienda eiuſmodi ceſſationis relaxatio, & qualiter, & an ad id aliqua forma in iure reperiatur expreſſa? Et tandem vltimo, an ceſſatio prædicta, poſſit ſuſpendi ad aliquod tempus, ſeu ad aliquem peculiarem effectum, atque determinatum locum? Quibus omnibus difficultatibus per ordinem fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ceſſatio, numquam ferri conſueuit, in culpam præteritam, neque ad certum atque determinatum tempus, ſed ſemper propter contumaciã tantummodo.

CESSATIO, numquam ferri conſueuit, in pœnam ob aliquam culpam præteritam, neque vſque ad certum atque determinatum tempus, ſed ſemper, quouſque recedat contumacia. Hanc ſententiam tenet expreſſe Suar. 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 38. ſect. 4. nu. 2. probatq. eam ex communi vſu Eccleſiæ, nullaq. alia (inquit) requiritur amplior probatio, præſertim cum hac de re nihil expreſſum habeatur in iure. Vnde loquendum de ea eſt, vt communiter loquuntur Doctores, de alijs pœnis, & ſententijs, ſiue cenſuris, quamuis ceſſatio (vt dixi) non ſit cenſura, neque pœna, ſed prohibitio diuina celebrandi.

Secunda

Secunda Concluſio.

Ceſſatio poſita ob contumaciam, non tollitur ipſo facto, et facta ſatisfactione abſque Iudicis relaxatione.

Ceſſatio, quæ ponitur ob contumaciam, & propoſita aliqua conditione, tacita vel expreſſa, donec talis, vel talis ſatisfactio fiat, quamuis recedente contumacia, adimpletaq. conditione, tollenda ſit ſtatim, non tamen id fit ipſo facto, etiam facta ſatisfactione, abſque relaxatione Superioris. Hæc Concluſio, eſt etiam Suarez ſupradicti, loco ſupracitato, & ponit eam contra quoſdam aſſerentes, quod ceſſatio lata ad certum tempus, aut ſub aliqua conditione, donec hoc aut illud fiat, ſtatim elapſo tempore, vel adimpleta conditione, per ſe ceſſat, ſed in contrarium, inquit, Suar. eſt veritas, quod ſimiliter probat ex communi vſu Eccleſiæ, & quia prædicta ceſſationis ſententia, quamuis feratur in eum finem, non tamen eſt prohibitio conditionalis, ſed ſententia abſoluta, quæ tollenda & reuocanda eſt à Iudice, recedente contumacia, facta ſatisfactione, atque adimpleta conditione, aut quandocumque neceſſitas illius ceſſauerit, non verò ceſſat ſtatim ceſſatio per ſeipſam, vt commune eſt in omnibus aliis pœnis, ſententiis, atque cẽſuris.

Tertia Concluſio.

Ceſſationis relaxatio, facienda eſt à Iudice qui eam poſuit, vel à ſuo ſucceſſore, aut à Superiore.

Ceſſationis prædictæ relaxatio, facienda eſt ab eo, qui illam poſuit, aut ab ipſius ſucceſſore, ſi ille deceſſit, vel à Superiore. Hæc Concluſio eſt communis atque generalis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt Suar. vbi ſupra, num. 1. & Sayr. lib. 5. cap. 18. num. 7. Circa quam nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ dicta ſunt ſupra, agendo de relaxatione interdicti, & ſicut ad illud dictum eſt etiam ſupra, quod nulla ſunt in iure præſcripta, aut determinata verba, ſed quod ſufficit, vt id fiat quibuſcumque verbis, ſufficientibus ad hoc, vt Iudex & Prælatus voluntatem, atque intentionem ſuam explicet; ita etiam dicendum eſt de ceſſatione, nam horum omnium vna eademq. eſt ratio.

Sed maior difficultas eſt, circa ſuſpẽſionem ceſſationis prædictæ, an ſuſpendi poſſit ad tempus, vel ad vnum locum & non ad alium, vtputa pro vna ciuitatis Eccleſia, ſiue Monaſterio, aut pro vno tantum officio, ſcilicet pro Miſſa noua, aut pro ſepultura, &c.? non enim deſunt, qui dicant, quod non, partemq. teneant negatiuam. De qua opinione videndus eſt Enriquez, lib. 13. cap. 32. §. 1. & cap. 54. §. 2. inquiunt enim, & maxime circa hoc vltimum, quod prædicta ceſſationis, ſuſpenſio, à ſolo Papa fieri poteſt. Cuius rationem reddunt, quia ceſſatio, ſicut & excommunicatio, ita habet à iure determinatum ſuum effectum, vt omnes ipſius effectus neceſſario debeant eſſe connexi. Sed nihilominus contraria ſententia communiter tenetur, de qua ſit quarta Concluſio.

Quarta Concluſio.

Ceſſatio bene poteſt ſuſpendi, ex voluntate ferentis ipſam, ad certum tempus atque ad vnum locum, & et quoad vnum effectũ, non vero quoad aliũ.

Ceſſatio bene poteſt ſuſpendi, ex voluntate ferentis ipſam, ad certum tempus, ſeu ad vnum locum, & etiam quoad vnum effectũ, nõ verò quoad alium. Hanc ſententiam tenet Suar. loco ſupracitato, num. 4. & Sayr. loco etiam ſupracitato, num. 8. Et quidem, quod hoc ita ſit, quamuis hac de re nihil expreſſe habeatur determinatũ in iure, ratio ipſa id ſatis ſuadet; quia per ſe atque ex natura rei, nulla eſt repugnantia, vt qui aliàs ſeu aliunde ceſſationem prædictam poteſt tollere, & relaxare in totum, non etiam poſſit ſecundum partem, idq. præſertim, cũ prædicta ceſſatio (vt ſupra diximus) non ſit cenſura Eccleſiaſtica, ſed ſolum ſimplex quædam, & nuda prohibitio, in qua certum eſt, quod qui eam tulit, ſi cauſa adſit rationabilis, & aliunde non impediatur, ſicut poteſt in totum diſpẽſare, ita & in parte, ſeu reſpectu alicuius, poteſt ipſã auferre. Videatur hac de re ſupradictus Suar.

ARTICVLVS XII.

Qualiter Religioſi & Regulares, ex ſuis priuilegiis, ſe gerere debeant, tempore interdicti, & prædictæ ceſſationis à diuinis?

IAM ſupra Quæſtione præcedenti, Articulo vltimo dictum eſt & multis auctoribus atque rationibus comprobatum, quod priuilegia Regularibus conceſſa, circa ſuſpenſionem interdicti, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus, non ſunt reuocata per Concil. Trident. Supereſt nunc inueſtigare, & explicare, qualiter Religioſi prædicti, ſe gerere debeant, conformiter ad prædicta priuilegia, ſupradicto tempore interdicti, atque etiã tẽpore ceſſationis à diuinis; vt enim ſtatim dicemus, conceſſum eſt ex ſpeciali priuilegio, Regularibus prædictis, vt vtroque tempore ſe habere poſſint ſimiliter, atq; eodẽ protſus modo. Pro quorũ omniũ pleniori intelligẽtia, ſunt aliqua fundamẽta præmittẽda.

Primò nota, quod omnes conceſſiones, & priuilegia iuris communis ſiue particularis pro interdicto, vt priuilegiorum conceſſa, intelligenda ſunt pro interdicto generali & locali. Quandorum que non interdicitur locus, ſed homines illius loci, ipſis exclusis atque ciuitatis celebrari poteſt, cum apertis ianuis, &c. ac ſi nullum eſſet interdictum.

Primo præmitto, ex Auctore Supplemẽti & priuilegiorum Collectore, in Compendio, *verb. interdictum, 3. in fin.* quod omnes Conſtitutiones, ſiue conceſſiones iuris communis, aut etiam priuilegiorum particularium, factæ, & quæ cõmuniter fiunt; intelligendæ ſunt, pro interdicto generali. Nam & hoc eſt, quod communiter ponitur, & ſic *cap. alma Mater, de ſent. excomm. lib. 6.* vbi habetur, *vt tempore interdicti, celebrari poſſit ianuis clauſis, &c.* communis eſt omnium Doctorum reſolutio, quod intelligitur de ſupradicto interdicto generali, atque de interdicto locali, de quo ſimiliter intelligenda ſunt alia iura, quandocumque prohibetur celebrari. Quo fit, vt quando, nõ interdicitur locus, ſed homines, videlicet cõmunitas alicuius loci, ciuitatis, ſiue oppidi, ac denique Populus, & homines talis loci, aut etiã totius Regni, tunc cũ non loca ſint interdicta, ſed homines, eiuſmodi ciuitatis hominibus interdictis, celebrari poterit ibidem, apertis ianuis, ac ſi interdictum non eſſet ibi. Hæc omnia habentur ex Auctoribus ſupradictis, quæ dicunt eſſe certa atque indubitata, licet aliqui Auctores oppoſitum dixerint.

Secundò nota. Qualiter Clerici Regulares ſe habebant interdicti tempore ante dictum c. Alma Mater, de iure cõmuni.

Secundò præmitto ex eiſdem, quod antiquitus, hoc eſt, ante editionem prædicti, *cap. alma Mater,* quod editũ fuit à Bonif. VIII. anno Domini 1300. tempore prædicti generalis interdicti, ſolummodo erant à iure conceſſa ſequentia, nempè, *quod poſſet celebrari ſemel in hebdomada, ad renouandum ſacramentum, & quod poſſint adminiſtrari ſacramenta Baptiſmi, Pænitẽtiæ, & Euchariſtia pro infirmis, & quod ſepultura præſtari poſſet cum ſilentio Clericis morientibus, qui eiuſmodi obſeruaſſent interdictũ,* ad modũ explicatũ in articulo. Item *quod duo vel tres inſimul, poſſent in Eccleſiis ianuis clauſis, & cum moderationibus ſupradictis, dicere officium diuinum, taliter quod extra nequirent exaudiri.* Hæc erant ſolummodo de iure communi antiquo, & quicumque aliquid amplius habere volebat, oportebat, vt per priuilegium particulare, id obtineret ſibi concedi. Quapropter eo tempore conceſſum fuit nobis Fratribus Minoribus per Innocent. IV. & Clement. IV. ac poſtea per Nicol. etiam IV. *quod poſſemus in Eccleſiis atque Oratoriis noſtris, & in quibuſcumque aliis, ad quæ nos declinare contingeret, celebrare diuinũ officiũ, & Eccleſiaſtica recipere ſacramẽta, ianuis clauſis, &c.* Item, *quod etiamſi apponeretur interdictũ, cum ſequenti clauſula, non obſtantibus priuilegiis quibuſcumque Religioſis conceſſis, prohibemus quod nulla Eccleſia ſacramenta valeat miniſtrari, exceptis Baptiſmate paruulorũ, & Pænitẽtia morientium, & quod nullum officiũ diuinum*

Quæ fuerint priuilegia Regularibus conceſſa, ante ſupradictum cap. Alma Mater.

Mon. Ordin. imp. fol. 21. & 26. & 2. fol. 19. cõceſ. 220. & fo. 140. conc. 314. refertur in cap. verb. interdictum 1. §. 2. & § 4.

Priuilegium poſt ... S. P. N. F. ... Antonii, & C... ... Odarum.

dici

dici poſſit, &c. nihilominus omnia ſupradicta, poſſent prædicti Fratres facere, excluſis omnibus perſonis, quæ non ſunt de Ordine noſtro, niſi de eiuſmodi indulgentia fieret mentio expreſſa. Habentur prædictæ conceſſiones in Monum. noſtri Ord. & referũtur in Compendio priuilegiorum, *verb. interdictum, 1. §. 2. &* §. 4. Poſtmodũ fuerunt aliqua alia priuilegia conceſſa, nempe, *quod poſſemus tali interdicti tempore, admittere ad diuina, pueros noſtris ſeruitijs deputatos, ac negotiorum noſtrorum Procuratores, & operarios*, de quibus poſtea dicemus. Item per Alex. IV. *conceſſum nobis fuit, quod poſſemus in vigilijs & feſtiuitatibus, ac per octauas Sanctorum, Franciſci, Antonij, & Claræ, vna cum Religioſis, & Clericis, qui ad noſtras Eccleſias conuenerint, publice ac ſolemniter diuina officia celebrare, niſi id ſpecialiter nobis fuerit prohibitum, aut nos, ſiue præfati Religioſi & Clerici dediſſemus cauſam interdicto*, habetur hæc conceſſio in dictis Monumentis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum, 2. §. 1.* & ſimilem conceſſionẽ fecit idem Pontif. Fratribus Prædicatoribus pro feſtis Sancti Dominici, & Petri Martyris, & habetur in Supplem. & refertur in ſuprad. priuilegiorum Compend. *verb interdictum, 2 §. 2.* quæ conceſſiones licet poſtea renocatæ fuerint, per Bonif. VIII. *cap. alma Mater*, poſtea tamen reualidatæ ſunt, per alios Summos Pontifices, aliæq. multæ de nouo conceſſæ, vt inferius in ſuo proprio loco dicemus.

Monum. Ord. 2. imp. fol. 257. conceſ. 642. & in ſup. f. 544. conc. 154. & refertur in cõpend. verb. interdictum, 2. §. 1.

Simile priuilegium conceſſum pro S. Dominico, & Petro Martyre.

Supplem. f. 115. conceſ. 510. & refertur in Compẽ. vbi ſup. §. 2.

Tertiò præmitto, quod poſt hæc omnia, ſuprad. prædictus Bonif. VIII. edidit, atque promulgauit, dictum *cap. alma Mater*, quo conceſſit, *vt in omnibus Eccleſiis, & Monaſterijs, poſſent officia diuina generaliter celebrari, ianuis clauſis, & eo modo, quod dictum eſt ſupra, & adminiſtrari Sacramẽta Baptiſmatis, & Pœnitentiæ, celebrari etiam ſolemniter, in quatuor feſtiuitatibus, ibidem contentis.* Et reuocauit omnia priuilegia, ſuper hac materia conceſſa, quibuſcumque perſonis, ac etiã Religionibus, dicẽs, quod ſufficere deberet, omnibus ſua conceſſio, quam in ſuprad. cap. fecit. Sed poſt ipſum multi ſummi Põt. Regularibus plures fecerunt conceſſiones, ſtatueruntq. multa, obſeruanda circa modum, quo ipſæ habere ſe deberẽt in prædictis interdicto, & ceſſatione à diuinis, quæ omnia vt habeantur præ manibus, atque per ordinẽ, pro occurrentibus caſibus & negotijs, hac de re ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Tertiò nota. Conceſſa interdicti tempore de iure communi per cap. Alma Mater, pro quatuor feſtiuitatibus, Natiuitatis Domini, Reſurrectionis, Pẽtecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Mariæ.

Prima Concluſio.

OMNES in vniuerſum Regulares, & Religioſi, tam exempti, quam nõ exempti, cuiuſcumque ordinis & conditionis extiterint, obſeruare tenentur, interdicta generalia, tã auctoritate Sedis Apoſtolicæ, quam à locorum Ordinariis poſita, cum Cathedralem, vel Matricem, ſeu Parrochialem loci Eccleſiam, illa viderint obſeruare, non obſtantibus quibuſcumque appellationibus, antea etiam, ad eamdem Sedẽ, vel alium, ſeu alios interiectis, & aliis obiectionibus quibuſcumque, cum moderatione tamen Decretalis, atque *cap. alma Mater*, & ea non ſeruantes, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in Clement. 1. de ſentent. excommunicat.* quæ incipit, *ex frequentibus*, & tenet illam expreſſe Syluester, *verb. excommunicatio 9. excommunicatione 45.* Circa quam conſtitutionem, ſunt nonnulla obiter, ſed neceſſario notanda.

Omnes Religioſi tenentur interdicta generalia obſeruare, cũ Eccleſia matrix illa ſeruauerit.

Primò, quod Cõcil. Trident. ſeſſ. 25. *de regul. c. 12.* vbi hac de re agit, quamuis non ponat prædictam excommunicationis ſententiam, præcipit tamen ſeruari cenſuras atque interdicta, ne dum à Sede Apoſtolica, verum etiam ab Ordinariis emanata & promulgata, mandante Epiſcopo. Quibus verbis (vt ſupra diximus) nõ reuocauit Regularium priuilegia, quæ habentur ad ſuſpendenda interdicta, in aliquibus diebus, ſiue caſibus, ſed ſolummodo illa, quæ in quibuſdam Religionibus habebantur, ad nullum ſeruandũ interdictum, quod eſt maxime notandũ, atque memoriæ commendandum.

Primò nota, pro explicatione Clementinæ ex frequentibus, de ſentent. excommun. quod Cõcilium Tridentinum, præcipit cenſuras & interdicta à Regularib. obſeruari.

Secundò etiam eſt notandum, quod Pius Secundus, declarando qualiter nos Minores Fratres, habere debeamus, in obſeruatione interdicti prædicti, ſtatuit, *quod ſi interdictum fuerit Apoſtolicũ, tunc poſtquam prædictis Fratribus, qui loca interdicta habitant, inſinuatio fuerit facta, ad obſeruantiam eiuſdem interdicti, adſtringantur nulla exceptione, aut excuſatione admiſſa (etiam ſi cæteri Religioſi, ac ſeculares ex quacumque cauſa illud non obſeruauerint) ſed ſi interdictum fuerit ordinarium, tunc ſolum ad illius obſeruantiam obligentur, quando matricem Eccleſiam illud viderint obſeruare.* Habetur hæc conſtitutio in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum, 1. § 9.* ſed ſtatim in §. ſequenti, aduertitur, quod Innocent. VIII. reuocauit ordinationem ſupradictam, ſeu declarationem Pij Secundi, de obſeruatione interdicti Apoſtolici, ſcilicet, quod etſi non ſeruetur ab Eccleſia Matrice, obſeruari tamen debeat à Minoribus Fratribus, & reduxit eam ad ius commune. In quo ſtando, dico primò, circa Conſtitutionem prædictam Clement. Quinti, quod ipſa non ligat Clericos, neque ſeculares, prout aduertit Gloſſa ibidẽ, *verbo, Religioſi*, ſed tantum dicit, ſub ea comprehendi omnes Religioſos, tam Mendicantes, quam non Mendicantes, poſtquam ibidem apponuntur illa verba, *Religioſi quicumque, tam exempti, quam non exempti, cuiuſcumque Ordinis & conditionis exiſtant*, qui etiam, inquit, intelliguntur ſcire obſeruantiam interdicti à Matrice Eccleſia, quandocumque viderint, ſeu alio corporis ſenſu, perceperint idipſum, etiam auditu, quod quidem eſt intelligendum de auditu probabili, quam etiam ratione in ſupradicta Conſtitutione ſtatim additur, quod eam probabiliter ignorantes, non ipſa ligentur.

Secũdò nota, pro explicatione d. Clemẽt. quid ſtatuerit Pius II. circa interdictorum obſeruationem.

Monum. Ord. 1. imp. fol. 50. & 2. fol. 49. conceſ. 42. et refertur in compend. verb interdictum, 1. §. 9.

Innocent. VIII. præd. Pij II. cõſtitutionem reuocauit.

Prædicta conſtitutio Clemen. V non ligat Clericos, neque ſeculares, ſed Religioſos tãtummodo, tã Mendicantes, quam non Mendicantes.

Tertiò eſt notandũ, quod ad obſeruantiã Conſtitutionis prædictæ, ac ſub pœna excommunicationis ibidem poſita, aſtringuntur Religioſi, & Regulares prædicti (prout ibidem dicitur) etiam in interdictis, & ceſſationibus à diuinis, indictis per Prouincialium Conciliorum ſtatuta, vel ipſorum auctoritate poſitis. Item in ceſſationibus generalibus à diuinis, ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex cõſuetudine, vel aliàs, Capitula, Collegia, vel Conuentus ſecularium, aut Regularium Eccleſiarum appoſuerint. habetur in dicta Clement. vbi ſupra. Quod & ſimiliter eſt intelligendum de interdicto poſito à iure, vt quando (verbi gratia) Canon imponit interdictum ciuitati, quæ inſequuta fuit Epiſcopum, prout habetur *in cap. felicis, §. ciuitas, de pœn. lib. 6.* quod & notat, & aduertit Gloſſ. in ſupradicta Clement. 1. Ex quibus colligitur, quod dicta Conſtitutio non habet locum; Primò, in interdicto poſito à ſingulari perſona, quæ ſpeciali conſuetudine poteſt interdicere, cũ talis perſona, id non faciat auctoritate Apoſtolica, nec ſit Ordinarius, de quibus tantum duobus caſibus, expreſſe ibi prædicta Conſtitutio loquitur. Verum eſt tamen, quod ſi ipſa ex conſuetudine, ordinariam haberet iuriſdictionem, iuxta terminos iuris poſiti, *in cap. cum contingat, de foro competenti*, in tali caſu, locus eſſet Conſtitutioni prædictæ. Nam textus, ibi, non loquitur ſolum, de interdicto lato à Diœceſano, tunc enim ſub eo nomine ſolus Epiſcopus intelligeretur, argumento cuiuſdam Decretalis, ſiue *cap. vnici, de vita & honeſtate Clericorum, libro 6.* ſed loquitur, de interdicto lato ab Ordinario, ad quod ſufficit, quod ordinariam habeat iuriſdictio-

Tertiò nota, pro explicatione ſupradictæ Clement. Ad ſeruandam cõſtitutionem prædictam Clemẽt. V aſtringuntur Religioſi etiam ſi interdictum ſit poſitum per aliqua Prouincialia ſtatuta, itẽ in ceſſationibus generalibus, &c.

Nota hoc valde.

dictionem. Idem dicendum eſt de Delegato Apoſtolico, nam ſi habeat mandatum à Papa, poterit ponere interdictum, tenebitq. atque obligabit dicta Conſtitutio, aliàs verò non, nã Conſtitutio prædicta loquitur de interdicto poſito Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ſeu Ordinarij, aut Delegatorũ ſpecialiter ad hoc deputatorum, vt interdicant. Cuius quidem ratio eſt: nam quando talis poteſtas datur ſpecialiter, ad interdicendũ aliquem, ſeu aliquos, eiuſmodi Delegati potius miniſtri ſunt, quam principalis, ipſeq. Pontifex committens eiuſmodi poteſtatẽ, per ſeipſum intelligitur id facere argumento *cap. fin. de offic. deleg.* Circa obſeruationem interdicti prædicti vide Sayr. cap. 3. num. 29.

Quartò nota. pro eadem Clement. ſeruãda eſſe interdictum quãdocumque à matrice ſeruatur nõ vero aliter.

Quartò & vltimò eſt notandum, eiuſmodi interdictum eſſe ſeruandum, quandocumque ſeruatur ab Eccleſia Matrice, Cathedrali, ſeu Parrochiali loci, ſiue valeat, ſiue non, & quamuis aliàs ipſum interdictum exiſtimetur, aut putetur eſſe nullum atque inualidum, vt puta, quia ab eo congruenti, & debito tempore fuit appellatum, ſeu alia afferatur nullitatis ratio & cauſa; quod nõ contingit in Clericis, ipſi enim non tenentur obſeruare cenſuras, quas ſciuerint eſſe nullas, etiam ſi Eccleſia Matrix illas obſeruet, vt tradit ſupradicta Gloſſ. in d. Clement. *verb. Religioſi*, docetq. D. Antoninus, 3. par. tit. 56. cap. 5. & Nauarr. *in cap. cum contingat, de reſcript. remed. 2. num. 40.* & dicitur Eccleſia Matrix, vt etiam ibidem dicit Gloſſa, *in d. Clem. verb. Matricem*, Eccleſia maior ſiue baptiſmalis, quæ & Matrix dicitur, quia ſicut mater generat, ſic & illa per Baptiſmum regenerat. Sed quia interdicuntur quandoque loca, Eccleſiam Cathedralem non habentia, quæ tamen Eccleſiam Matricem habent, ideo Summus Pontifex expreſſit, ibidem verbum illud, *ſiue Parrochialem loci.* At quia quandoque in aliquo loco, ſunt plures Eccleſiæ æqualiter Parrochiales, aduertendum eſt, quod ſi omnes illæ interdictum obſeruent, obſeruandum eſt à Religioſis, aliàs locus erit ſupradictæ Conſtitutioni, atque excommunicationi ibidem poſitæ: ſed tamen, ſi aliquæ illud obſeruant, aliquæ verò non, tunc non eſſet locus ſupradictæ pœnæ. Nec etiam ſupradicta Conſtitutio obligat, quando interdictum fuerit poſitum, in Eccleſia Cathedrali, ſiue Metropolitana alicuius Prouinciæ, nam vt ex verbis ipſius Conſtitutionis conſtat, Summus Pontifex ibidem, non loquitur, *niſi de Eccleſia Cathedrali Matrice ciuitatis, ſiue loci*: certumq. eſt, quod Eccleſia Metropolitana Camorenſis (verbi gratia) non eſt Matrix ciuitatis Taurenſis, ac proinde, nec Religioſi ibidem exiſtentes, obſeruare tenebuntur interdictum poſitum in Metropolitana Camorenſi, quod eſt valde notandum.

Religioſi ſeruare tenentur interdictum à matrice poſitũ, etiam ſi ſit nullũ, ad quod non obligantur Clerici.

Nota. Quando dicatur Eccleſia matrix, & quid in his obſeruãdũ ſit.

Nota hoc valde.

Non propterea quod Eccleſia matrix, interdictum aliquod non obſeruet Religioſi tenentur in hoc ſe illi conformare & ipſum non obſeruare.

His omnibus addo, quod non propterea, quod Eccleſia Matrix aliquod interdictum non obſeruet, tenentur Religioſi etiam ipſum non obſeruare, prout etiam aduertit Gloſſa, in dicta Clement. 1. & ratio eſt, quia Pontifex non dicit, ibi, quod in non obſeruando interdictum, ipſi ſe conforment cum Eccleſia Matrice, quinuero, addere intendit, non verò minuere ad obſeruantiam interdictorũ prædictorum, & argumentum à contrario ſenſu ceſſat, vbi contrarium illius argumenti, reperitur expreſſum in iure, prout tenet Gloſſa communiter recepta in *cap. ſignificaſti, de foro comp. & cap. à nobis, de ſentent. excommun.* facit, *& cap. ad hæc, cum Gloſſ. de teſtam.* neque contrariorum eadem eſt diſciplina, vbi mens & verba iuris reſiſtunt, prout habetur ibidem: & exceſſus Clericorum Eccleſiæ Matricis, interdictum non ſeruantis, non anſam debet præſtare Religioſis, ſiue materiam delinquendi, cum ipſi eſſe debeãt ſacris Canonibus magis obſequentes. In hoc tamen ſtat huiuſmodi differentia, quod

Nota hoc valde.

ſi interdicti ſententia non ligat, & Eccleſia Matrix ipſum non obſeruat, Religioſi ipſum etiam nõ obſeruantes, non ligabuntur ſupradictæ excommunicationis ſententia, ſeu pœna, ſed alijs, quæ in ſacris Canonibus continentur *cap. vltimo, de exceſſ. Prælat. & cap. auctoritate, cap. Epiſcoporum, de priuileg. lib. 6.* nempe quod erunt ſuſpenſi, eritq. eis interdictus ingreſſus Eccleſiæ, & fient irregulares, ineligibiles, actiue, & paſſiue. Sed tamen ſi Eccleſia Matrix interdictum prædictum obſeruauerit, etiamſi ſententia eiuſdem interdicti fuerit nulla, impediente appellatione, ſeu aliqua alia nullitate, Religioſi, illud non obſeruantes, incurrent prædictam excommunicationis ſententiam, in dicta Clement. poſitam, non verò ligabuntur ſupradictis alijs pœnis, cum ſententia interdicti in ſe fuerit nulla, vt dictum eſt; in caſu tamen quo fuerit valida, & Eccleſia Matrix illud obſeruauerit, vtraſque pœnas ſupradicti Religioſi incurrent. Et hæc pro explicatione, atque declaratione ſupradictæ primæ Concluſionis, & Clementinæ 1. dicta ſufficiant.

Secunda Concluſio.

Religioſi & Regulares, obſeruare tenentur, interdicta prædicta, & ceſſationes, etiamſi eorum Monaſteria, in ſuburbijs exiſtant.

Religioſi, obſeruare tenentur, interdicta prædicta, & ceſſationis à diuinis, etiam ſi eorum Monaſteria, conſtituta ſint in ſuburbus, ciuitatis ſiue loci, cuius Eccleſia Matrix illa obſeruauerit, ſeu in locis circumuicinis, dicunturq. talia, quando nõ plus ab eis diſtant, quam per ſpatium vnius milliarij cum dimidio, aut dimidiæ leucæ. Pro huius Concluſionis intelligentia oportet præmittere, nulli eſſe dubium, quod interdicta ciuitate, cenſeantur etiam interdicta Monaſteria ibidem exiſtentia, neque celebrari in eis poſſe diuina officia, vt ſatis colligitur, traduntq. id Doctores cõmuniter, *in dicta Clement. 1. de ſenten. excommunicat.* Sed difficultas eſt, an ſtando in iure communi, interdicta ciuitate cenſeantur etiam interdicta Monaſteria exiſtentia in ſuburbus? Atque ex vna parte videtur, quod ſic, nam de iure, interdicta ciuitate, intelliguntur etiam interdicta ſuburbia, *per cap. ſi ciuitas, de ſentent. excommun.* Ex alia verò parte, videtur quod non, nam ciuitatis nomine, vt apparet, non intelliguntur ſuburbia, eſt enim Ciuitas caſtrum, quod ambitu murorum continetur, vt ſatis colligitur, *ex l. nam quod liquide, §. ſi ita, ff. de pecu. lega. & ex l. 2. ff. de verborum ſignific.* Sed nihilominus, quidquid ſit de nominis ſignificatione, tenendum eſt firmiſſime, quod interdicta ciuitate, intelliguntur etiam Monaſteria, in ſuburbijs exiſtentia interdicta, nam in his [illegible]us, loquendum eſt iuxta ſubiectam materiam, ſtatum, & qualitatem, & conditionem loquentis, vt exinde eius mentem atque intentionem valeamus percipere. Qua propter licet alioquin appellatione ciuitatis, & ſupradicto ciuitatis nomine, non veniant intelligenda ſuburbia, nec Monaſteria ibidem exiſtentia, ſed tantummodo, id quod muris cingitur, ad propoſitum tamen, interdicta ciuitate, interdicta ſuburbia etiam cenſentur interdici, & Monaſteria ibidem exiſtentia, ne ſi aliter fieret, interdicto prædicto illuderetur, cum ibidem ſacra, & diuina officia celebrari poſſent. Hanc rationem tetigit, quinuero expreſſit, Summus Pontifex, *in dicto cap. ſi ciuitas*, vbi hoc etiam dicunt vnanimiter omnes communiter Doctores. Sed vt dixi, tunc Monaſteria dicuntur ciuitatibus circumuicina, quantum ad effectum, & obligationem ſeruandi interdicta prædicta, quando non diſtant ab eis, amplius quam per ſpatium vnius milliarij cum dimidio, ſeu dimidiæ leucæ, etenim ſi diſtantia maior eſſet, nullatenus intelligerentur comprehenſa. Quibus fraudibus obuiandis Iulius Secundus, nobis Fratribus Minoribus conceſſit, *quod ſi*

Interdicta ciuitate ſuburbia etiam cenſetur interdicta.

con-

contingat aliquam Ciuitatem, ſeu oppidum, cũ duobus, vel tribus milliaribus circumuicinis (infra qua milliaria domus Fratrũ prædictorum exiſtunt) Eccleſiaſtico ſupponi interdicto, Fratres Ordinis huiuſmodi (niſi cauſam interdicto dederint, vel eis ſpecialiter ex cauſa legitima interdictum fuerit) huiuſmodi interdictum ſeruare nullatenus teneantur, ſi alias domus ipſorum Fratrum, de iure talis oppidi interdicto non comprehendantur. Habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, interdictum, 1. §. 12.* Ex quibus verbis, licet colligere, quod Monaſteria ab vltra duo milliaria oppidis, ſiue ciuitatibus diſtantia; ipſis interdictis, non cenſentur interdicto ſuppoſita; ſecus verò, ſi non diſtarent vltra dicta duo milliaria, quod plus minuſue, eſt ſpatium ſupradictæ dimidiæ leucæ. Et hoc eſt tenendum, atque in praxi ſeruandum, per quod manet explicata Concluſio ſupradicta.

Monum. Ord. 1. impreſſ. f. 43. & 2. vol. 126. conc. 157. & refertur in compen. verb. interdictum, 1. §. 12.

Tertia Concluſio.

Religioſi & Regulares priuilegium habent, vt non poſſint ſpecialiter interdici.

Quamuis interdicto Clero, ſimpliciter & abſolute, Religioſi etiam & Religioſæ cenſeantur interdicta, & non ſolum Clerici ſeculares, priuilegium tamen habent Religioſi exempti, vt nullatenus à locorum Ordinariis poſſint ſpecialiter interdici. Huius priuilegij fit mentio, *in cap. cum Capella, & cap. quanto, de priuilegijs*. Sed prætetea nobis Fratribus Minoribus, conceſſit Clemens Quartus, *ne ab aliquo etiam Legato (niſi de Latere) Sedis Apoſtolicæ miſſo, vel Delegato, aut Subdelegato, auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ, poſſimus excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi litteræ ipſæ plenam & expreſſam de ordine prædicto, & indulto huiuſmodi facerent mentionem*. Habetur hoc priuilegium in Monumentis Ordinis, & refertur in priuilegiorum Compendio, *verbo exemptio, §. 9.* Similem conceſſionẽ fecit Honorius III. & Vrbanus Quartus, Monachis Ordinis Ciſtercienſis, & Gregorius Nonus, Congregationi Montis Oliueti, & habetur in Mari magno ſeruorum Dei, prout refertur in Compẽdio eiuſdem Ordinis Ciſtercienſis, *titulo excommunicatio, §. 2.* & in eodem Compendio, *titulo, exemptio, §. 1.* refertur prædictos Pontifices, aliosq. conceſſiſſe, *quod dictorum Monaſteriorum res, & bona vbicumque exiſtentia, & perſonæ, benefactores, Capellani, familiares, aliæq. perſonæ in eiſdem Monaſterijs degentes, ab omni etiam Legatorum, Delegatorum, & Subdelegatorum Sedis Apoſtolicæ, & quorumcumque Iudicũ Ordinariorum, quauis auctoritate fungentium, etiam ratione delicti, vel contractus, vbicumque commiſſi, vel initi, exempta prorſus cenſeantur, ita vt alibi quã in Romana Curia, & coram Sede Apoſtolica, conueniri non poſſint, neque excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, aut vlla quauis ſententia, contra ipſos, niſi de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ conceſſione, in qua de hoc priuilegio ſpecifica, & expreſſa, ac de verbo ad verbum mẽtio fiat, quomodolibet directè, vel indirectè proferri, ſeu promulgari non poſſit*. Quod quidem priuilegium, licet reſpectu benefactorum, Cappellanorum, familiarium, aliarumq. perſonarum in dictis Monaſterijs degentium, vt videtur, reuocatum ſit per Concil. Tridentinum, ſeſſ. 24 *de reformation. cap. 11.* per illa verba, *quoniam priuilegia, & exemptiones, &c.* quoad prædictos tamen Fratres, non id dicendum videtur, quinuero in ſuo vigore remanere prædictam exemptionem. Quod fallit in illis Religioſis exemptis, qui habent aliquod beneficium curatum, in diœceſibus Epiſcoporum, tunc enim ipſi, non quatenus exempti, ſed qua ratione ſunt beneficiarij & ſubditi, bene poterunt interdici, prout colligitur argumento deducto, *ex dicto cap. cum Capella, de priuilegijs*. Quod etiam ſimiliter videtur dicendũ, de eo Religioſo, qui aliquod commiſerit delictum, in aliqua diœceſi alicuius Epiſcopi, tunc enim poterit & ipſe interdici, vt tenet Syluest. *verbo, exemptio, num. 8. & 9.* Sed alij contrarium tenent, quia inquiunt, quamuis id eſſet de iure, tamen Clement. IV. *reuocando quandam conſtitutionem Innocent. IV. exemit iſtos Minores Fratres, omnino à iuriſdictione Epiſcoporum & Ordinariorum, ac ſtatuit, quod non obſtante Conſtitutione prædicta, non teneantur etiam ratione delicti, contractus, ſeu rei, de qua agitur, locorum Ordinarijs ſubiacere, decernens irritum, & inane, quidquid ſecus attentari contigerit*. Habetur hæc conceſſio ſiue priuilegium, in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. exemptio, §. 8.*

Monum. Ord. 1. imp. fol 29. & 2. f 129 cõc 25. & in ſup f 3 conc 1. & refertur in cõpend. ver. exemptio, §. 9.

Monum. Ord. 1. imp. fol 59. & 2. f. 142. conc 342. et refertur in cõp. verbo, exemptio, § 8.

Supradicta omnia confirmantur ex ſpeciali alia conceſſione Leonis X. qui in quadam ſua Bulla, nobis Fratribus Minoribus Regularis Obſeruãtiæ conceſſit, *quod Eccleſiæ Domorum noſtrarum, interdici nõ poſſint, ad inſtantiã cuiuſcumque perſonæ, etiam Cardinalatus honore, vel alia quauis dignitate fulgentis, vel per Auditorem ſacri Palatij, aut quoſcumque alios Iudices, etſi tota ciuitas ſeu oppidum, vbi domus huiuſmodi conſiſtit, Apoſtolica ſeu ordinaria auctoritatibus, Eccleſiaſtico ſupponatur interdicto, ac voluit, quod in eiuſmodi domibus degentes Fratres, ad ipſius interdicti obſeruationẽ minime teneantur, nec propterea irregularitatis maculam, aut aliquas ſententias, cenſuras, & pœnas incurrant, dummodo cauſam non dederint huiuſmodi interdicto, ſed poſſint ianuis apertis, & pulſatis campanis, Miſſam, & alia diuina officia celebrare, niſi perſona, ad cuius inſtantiam interdictum fuit appoſitũ, in eiſdem domibus degentibus Fratribus, de alimentis, & alijs victui neceſſarijs rebus, competenter prouideri fecerit. Et decreuit irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his, à quoquam, quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter, actum fuerit*. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in compendio, *verb. interdictum, 1. §. 15.* ex quibus verbis infertur, quod loca Minorum Fratrum, non poſſunt ab Ordinariis ſpecialiter interdici, nec verò, à quibuſcumque alijs, niſi cum conditionibus ſupradictis.

Suppl fol. 55. cõc. 156. & refertur in compend. verb. interdictum, 1. §. 15.

Anaſtaſius Papa IV. Alexand. III. & Alexand. IV. & Vrbanus III. & Clemẽs III. Clemens etiam IV. ſucceſſiue, ac ſub eiſdem verbis ſtatuerunt, *vt nulli Epiſcopi in Eccleſijs, ſubditis Fratribus Sancti Ioannis Hoſpitalis Hieroſolymitani, interdicti, vel excommunicationis ſententiam valeant promulgare.* Et Gregorius IX. præfatum ſtatutum innouauit, ac vniuerſis Eccleſiarum Prælatis præcepit, *vt præfatos Fratres excommunicare, aut eorum Eccleſias interdicere, nullatenus præſumant.* Refertur in Compendio Mendicantium, *verb. interdictum, 1. §. 26. & 27.* Circa quas conceſſiones aduertit ſupradictorum priuilegiorum Collector, quod virtute ſupraſcripti ſtatuti, prædicti Fratres in nõnullis partibus, nullum obſeruabant interdictum etiã ſi Eccleſia matrix illud ſeruaret, credentes intelligi etiã de interdicto generali, & inquit, qđ nuper in Vniuerſitate Salmantina declaratũ eſt, id debere intelligi de interdicto ſpeciali, ſeu particulari duntaxat, ſ. quod Eccleſiæ præfatæ nequeant ſpecialiter interdici, ab ordinariis Eccleſiarum Prælatis, quapropter ab officiali Epiſcopi Salmãtinæ diœceſis, diſtricte prohibitum ipſis fuit, ne de cætero violare interdictum generale attentarent, ſed illud ſicut alij Religioſi ſeruarent. Et addit ſupradictus Collector, quod ſic debere fuit, conſtat expreſſe, ex litteris præfatorũ Pontificum, vbi ponuntur ſequentia verba, *veruntamen ſi generale interdictum, fuerit in eiuſmodi locis prolatum, excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis, ianuis clauſis, abſque ſignorum pulſatione, plane diuina celebretis.* Addit etiam, quod dato caſu, quod priuilegium præfatum, foret ſufficiens tempore conceſſionis, tñ poſtquam *c. alma Mater, de ſentent. excommun. lib. 9. &*

Nota hoc valde.

Clement. ex frequentibus, de ſentent. excommunicat. emanarunt, nullius eſt momenti. Et idem eſt dicendum, de conceſſione, alia ſupra poſita, ſcilicet, quod excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis, poſſent, admiſſis cæteris generaliter interdictis, celebrare diuina, prout in quadā Eccleſia dicti Ordinis fieri conſueuit, & idem inquit iudicium eſt habendum, de ſimilibus priuilegiis antiquis. Vnde Gloſſa in præfato *cap alma Mater, verb. conceſſis*, dicit. Per hæc verba generalia, reuocatum eſt priuilegium Templariorū, & Hoſpitalariorū Sancti Ioannis, quo in eorum iucundo aduentu, ſemel in anno aperiebatur vna Eccleſia, in loco tēpore interdicti, & celebrabātur ibi diuina. Hæc Gloſſ. ac ſupradictus Collector, vbi ſupra. Ex quibus etiam conſtat, quod prædicti Religioſi & Regulares exempti, nō poſſunt ſpecialiter interdici, non interdicto omni populo. Per quæ manet ſatis explicata, atque probata ſupradicta Cōcluſio.

Quarta Concluſio.

Quibus diebus apud nos Minores Fratres ſuſpendatur interdictum, & ſimiliter ceſſatio à diuinis.

Suſpenditur interdictum prædictum, apud nos Minores Fratres, & ſimiliter ceſſatio à diuinis, in die ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci, ſacrorumq. ſuorum Stigmatum, & in die Sancti Antonij de Padua, Sancti Bonauenturæ, Ludouici, & Bernardini, & Sanctorū quinque Martyrū, qui communiter dicuntur de Marruecos, & ſeptē Martyrum de Cepta, & in die Sanctæ Claræ, & per ipſorum octauas à primis Veſperis, vſque ad finiū Cōpletorium diei octauæ. Circa quam Concluſionē occurrunt plura notanda.

Primò nota.

Et primò, quod pro feſtiuitatibus Sanctorū noſtri Ordinis, tempore interdicti, ante Bonif. VIII. plura fuerunt nobis cōceſſa priuilegia, per Alexand. IV. de quibus aliqualem mentionem fecimus ſupra, in ſecundo not abili, & referuntur in Compēdio, *verb. interdictum, 2. §. 1. & 2.* ſed quia illa poſt modum per dictum Bonifacium VIII. fuerunt reuocata, *per cap. alma Mater, de ſentent. excommunic. lib. 6.* oportet in mediū adducere, alia priuilegia, per quæ ſupradictæ conceſſiones antiquæ, fuerunt innouatæ, ac de nouo confirmatæ. Quod vt fiat per ordinem dico, quod Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum, de 1503. *Confirmauit, & de nouo conceſſit priuilegia ſuorum prædeceſſorū, circa celebrationem feſtorū Sancti Franciſci, & aliorum Sanctorum Ordinis Minorum, tempore interdicti, extēdens etiam eadem priuilegia ad feſtum Stigmatū Beati Patris Franciſci, etiam tempore ceſſationis a diuinis, non obſtantibus quibuſcumque in cōtrarium facientibus, præſertim cap alma Mater, de ſent. excommun. lib 6.* Habetur hæc conceſſio in Monumētis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum, 2 § 4* vbi & dicit priuilegiorum Collector, quod prædicta conceſſio, videtur ſolum pertinere ad Fratres Minores Prouinciarum Hiſpaniæ, quia ipſis ſolum directa eſt: ſed reuera ad omnes extenditur, ſicq. cōmuniter obſeruatur in praxi. Sed circa tempus intermedium, ſeu quod interfuit inter ſupradictum Bonif. VIII. qui prædictum, *cap alma Mater*, edidit (vt diximus) anno Domini 1300. & dictum Iulium II. qui vt etiā diximus, Eccleſiæ præfuit, circa annū 1503. & qualiter Fratres Minores, ſe habuerint illo tempore, circa celebrationē prædictorū feſtorum tempore interdicti, remittit ſe ibidem ſupradictus Collector, ad ea quæ latiſſime dicit in eodem verbo *interdicto, 3.* in fine, quæ quia iam nullius ſunt prorſus momenti, cum alia ſpecialia hac de re habeantur priuilegia, poſtmodum conceſſa ab aliis ſummis Pontif. conſulto à me in præſentiarum prætermittuntur, aduertendo, quod priuilegium prædictum Iulij II. tunc non extendebatur, niſi tantū ad ipſum diem prædictarum ſolemnitatum, Sāctorū noſtri Ordinis (excepta ſolemnitate Sancti Patris noſtri Franciſci, & Sācti Antonij, & Beatæ Claræ) quibus feſtis ſolemnitas protendebatur, vſque per totas octauas, vt conſtat ex Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb interdictum, 2 § 3* non enim plus conceſſerat Alex. IV. quod & conſtat etiam ex alia ſpeciali conceſſione, quam idem Iulius II. fecit nobis Fratr. Minoribus, *quod in die S. Bonauenturæ ſi eadem die interdictū auctoritate Apoſtolica appoſitū fuerit, poſſint dicti Fratres in ſuis domibus, a primis Veſperis vſque ad ſecundas Veſperas eiuſdē diei incluſiue, Miſſas & alia diuina officia celebrare, ſeu celebrari facere, ſicut in die Sancti Franciſci*, quæ habetur in dictis Monumentis Ordinis, & refertur in dicto Compēdio, vbi ſupra §. 5. quæ quidē conceſſio pro eo fortan ſpecialiter de prædicto D. Bonauentura facta fuit, quia ante illud tempus, nondū erat canonizatus, neque ſolemniter celebrabatur. Sed quamuis hoc ita ſit, poſtmodum facta eſt extenſio, ad omniū ſupradictorū Sanctorum octauas, ad inſtar Fratrū Prædicatorū, qui ab Alexand. IV. priuilegium habebāt, vt celebrare poſſent ſolemniter, interdicti tempore, in feſtiuitatibus, atque octauis Sanctorum Dominici, & Petri Martyris, quod poſtea confirmatū fuit a Sixto IV. in Bulla dicta Aurea, hoc expoſtulantibus nobis Minoribus Fratribus, à prædicto Iulio Secundo, vt ſcilicet ea, quæ in honorem Sanctorum Dominici, & Petri Martyris, & Thomæ de Aquino, & S. Catherinæ de Senis, Fratribus, vel locis Ordinis Prædicatorum ſunt conceſſa, intelligerentur ſimiliter conceſſa nobis Fratribus Minoribus, & locis noſtris, in feſtiuitatibus Sanctorum Franciſci, Antonij, Claræ, Ludouici, Bernardini, & Bonauēturæ, ac quinque Martyrum, atque in aliis feſtiuitatibus noſtri Ordinis, licet eſſent in maiori numero, quam feſta Fratrum Prædicatorum, ita quod illud idem, quod conceditur omnibus Sanctis Ordinis Prædicatorum, iunctim & cuilibet eorum in particulari intelligeretur cōceſſum omnibus Sanctis noſtri Ordinis, etiam iunctim, aut ſeorſum, etiā ſi noſtri ſint in maiori numero, quod & ipſe libenter conceſſit. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, communicatio priuilegior. §. 13* Ex hac igitur conceſſione, inquit, priuilegiorum Collector, *verbo, interdictum, 3. notabil. 2. prope finem*, habemus, quod poſſumus ſolemniter celebrare omnes octauas Sanctorum noſtri Ordinis, ſicut (vt prædictum eſt) conceſſum fuit Fratribus Prædicatoribus pro omnibus feſtiuitatibus ſuis. Sed tamen, quia in conceſſione prædicta, nō inmerito haberi poterat ſcrupulus, propter rationem ab eo ibidem dictam, quamuis ea non obſtante in Ciuitate Salmanticenſi, ex conſilio Iuriſperitorum, inſignis illius Vniuerſitatis, anno Domini 1522. in octaua Sancti Bernardini, tempore interdicti Fratres Minores ſolemniter celebrauerunt diuina, id quod & Pater Corduba in Annotationibus ad Compendium, *verbo, interdictum, 3. §. 2* dicit, ſimiliter factum fuiſſe Toleti, in quodam Capitulo Prouinciali ibidem celebrato, anno Domini 1524. præſente Generali Miniſtro, ad ſuſpendendum interdictum prædictum, in dictis octauis Sanctorum noſtri Ordinis, vti poſſumus alia conceſſione Leonis Decimi, facta prædictis Fratribus Ordinis Prædicatorum, quæ habetur in Supplemento Ordinis, fol. 121. conceſſione 154 *qua illis conceſſit, vt Sanctorum ſuorum, ſeu ſui Ordinis, feſta cum octauis poſſent celebrare*, prout latius ibidem continetur, vbi etiam refertur in principio, hoc idem nobis pro feſtiuitatibus noſtri Ordinis eſſe conceſſum. De qua etiā conceſſione, licet ſupradictus Collector aliqualiter dubitet, an ſit legitima & valida, tādē parti adhæret affirma-

Monum. Ord. 2. imp f. 70. conceſ. 78. & in ſup. fol. 74. conc 223. et in eod. ſup. f. 81. conceſ. 263 & refertur in comp. ver. interdictū 2. §. 4.

Nota, priuilegia pro [illegible] Sanctorū noſtri Ordinis.

Monum. Ord. imp. f. 66. & [illegible] 70. conc. 171. & ſuppl. fol. [illegible] conc. 377. & [illegible] fertur in comp. verb. interd. 2. §. 3.

Monum. Ord. imp. fol. 44. & [illegible] f. 127. conc. 2[illegible] et refertur in [illegible] vbi ſupra, §. 5.

Supplem. fol. 74 conc 263. & refertur in cōpend. verb. cōmunicatio priuileg §. 13

Digitized by Google

firmatiuæ, in quo ſtandum eſt, & hoc eſt, quod communiter obſeruatur in praxi.

Secundò nota.

Secundò notandum eſt, circa Concluſionē prædictam, quod etiam ſuſpenditur interdictum in die Portiunculæ, ac Sancti Didaci. Circa hæc duo feſta difficultas erat olim, an tempore interdicti, ſolemniter celebrari poſſent? quidam dicebant, quod ſic, alij vero quod non. Sed tamen Sanctiſſimus Dominus Noſter, Clemens Octauus ab his anguſtiis nos liberauit, qui anno Domini 1595. 17. Octobris, Pontificatus ſui anno 4. per Breue ſuum ſpeciale, quod incipit, *Clemens Octauus, &c. ſacræ Seraphici Sancti Franciſci*, ſequentem nobis conceſſionem fecit, *Cum ſicut accepimus diuerſorum Romanorum Pontificum conceſſionibus, Sancti Franciſci Religioni indultum ſit, vt temporibus interdicti quacumque etiam Apoſtolica auctoritate appoſiti, feſta Sāctorum eiuſdem Ordinis, nimirum eiuſdem Sancti Franciſci, Bonauenturæ, Antonij de Padua, Ludouici, Bernardini, Claræ, Eliſabeth, ac Martyrū ſolemni ritu celebrarentur, perinde ac ſi interdictum huiuſmodi minime appoſitum eſſet, libere poſſint, feſta vero Sancti Didaci, & Portiunculæ in prædicto indulto minime comprehendantur, nos Religionem præfatam, amplioribus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, ac indultorum huiuſmodi, ac litterarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum, tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ſupplicationibus nomine dictæ Religionis, per dilectum noſtrum Hieronymum Presbyterum Cardinalem Matthæium, nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati. Religioni præfatæ vniuerſæ, ac quicumque illius Ordinis, ſiue familiæ Conuentus, vt in eorum Eccleſijs, feſta etiam præfata, Sancti Didaci, & Portiunculæ, temporibus interdicti prout alia feſta præfata, ac iuxta indultorum illi conceſſorum ſeriem, & tenorem celebrare, libere & licite poſſint & valeant, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, concedimus, et indulgemus, ac indulta prædicta ad præfatas SS. Didaci, & Portiunculæ, feſtiuitates extendimus, & ampliamus, non obſtantibus, &c.* Virtute huius priuilegij, interdictum ſuſpenditur dictis diebus SS. Didaci, & Portiūculæ. Pro feſto etiam S. Eliſabeth Vngariæ Reginæ, eiuſdemq. octaua, etiam habetur priuilegium, ſuſpendendi interdictum, conceſſum à Leone X. quod habetur in ſuppl. & refertur in Compendio, verbo interdicto 2. §. 6. vbi habetur quod *conceſſit Fratribus Minoribus de Obſeruantia, ac Monialibus S. Claræ, & tertia Regula, ſub obedientia eorumdem Fratrū degētibus, vt in die Sanctæ Eliſabeth, filiæ Regis Vngariæ, & per eius octauam poſſint tempore interdicti Miſſas, & alia diuina Officia celebrare, ſeu celebrari facere, quemadmodum poſſunt in diebus SS. Franciſci, Antonij, & Claræ, & per eorum octauas.* Quapropter in quodam Capitulo Generali, Aſsiſijs celebrato, anno Dñi 1526. Statutū fuit, vt eiuſmodi feſtum celebraretur ſolēniter, & cum Octaua, vtēdo dicto priuilegio, quod quidē quamuis in Hiſpaniæ partibus non fuerit practicatum, fieri nihilominus, ac practicari poſſet, ſiquidem noſtra priuilegia confirmata ſunt, & approbata per Sixtum V. abſque illa limitatione, & reſtrictione: quā eadem confirmando, Greg. XIII. appoſuit, in illis verbis, *quatenus ſunt in vſu*; quo fit, vt quamuis ſupradictum priuilegium, non ſit in vſu, illud nihilominus practicari poſſet modo. Conceſsit etiam idem Leo X. *Quod in Hiſpaniarum partibus ſuſpendi poſſit, quodcumque interdictum in feſtiuitate puriſſimæ Conceptionis Virginis Mariæ, & per eius octauam, a primis veſperis, eius feſti vſque ad illius totalem octauam incluſiue, & quod Fratres Miſſas, & alia diuina officia apertis ianuis, & pulſatis campanis, atque alta voce celebrare poſſint, excommunicatis dumtaxat & nominatim interdictis expulſis, et quod ſinguli Chriſti fideles, non excommunicati, nec nominatim interdicti, ad Miſſam, et alia diuina officia audienda præfato tēpore admiſſi, libere et licite poſſint.* Habetur hæc conceſſio, ſeu priuilegium, in d. ſupplemento & refertur in compendio, verbo Cōceptio Virginis, § 12. & verbo interdictum 2. § 8. Et aduerto, quod licet in ſupradictis conceſſionibus, non fiat mentio Sanctorum ſeptem Martyrum, qui communiter dicuntur decepta, quia ibidem pro Chriſto Domino, ſanguinem ſuum fuderūt & glorioſum ſubierūt martyrium; non tamen eſt negādum, pro prædicta feſtiuitate, à ſede Apoſtolica, in idipſum priuilegium eſſe conceſſum, nam huiuſmodi feſtum comprehenditur in illa conceſſione, quam fecit Iulius II. & habetur in monument. Ordin & refertur in Compendio verbo commun. priu §. 13. *qua ordinauit, et ſtatuit, quod omnia priuilegia conceſſa, pro feſtiuitatibus Ordinis Prædicatorum, cenſeantur etiam conceſſa pro feſtiuitatibus Ordinis Minorum, licet ſint in maiori numero quam feſta ipſorum Fratrum Prædicatorum.* Quapropter ſicut Fratres prædicti Ordinis, celebrant ſolemniter prædicto interdicti tempore, oēs feſtiuitates ſui Ordinis, ita & nos facere poſſumus ſimiliter, ac celebrare ſolemniter, eo tempore, prædictum feſtum Sanctorum ſeptem Martyrum decepta, quāuis de hoc non ſpeciale habeatur priuilegium. Aduerto etiam, quod omnes ſupradictæ feſtiuitates, poſſunt ſolemniter celebrari, interdicti tempore, etiam ſi transferantur in alium diem, & de eis fiat tantum commemoratio, de quo habetur ſpeciale priuilegium Leonis X. *quo conceſſit nobis Fratribus Minoribus, atque declarauit, quod priuilegium conceſſum de ſuſpendēdo interdicto in feſtis Sanctorum noſtri Ordinis, intelligatur de diebus quibus, et alia feſta cadunt, etiam ſi propter alia maiora feſta occurrentia eorum officia in alium diem transferantur.* Habetur hoc priuilegium in ſupplemēto, & refertur in Compendio, verbo interdicto, 2 §. 7. ſimileq. priuilegiū habent Fratres Ordinis Prædicatorum, conceſſum ab eodem Leone Decimo, quod habetur in eodē ſupplemento, & refertur in dicto Compēdio verbo interdicto, 2. §. 9. *Vbi habetur, quod voluit prædictus ſumm. Pontif. vt quoties dictarum feſtiuitatum, et octauarum earumdem celebrationes qualibet ex cauſa, extra tempus interdicti transferantur, indulgentia etiam dictas Eccleſias in Feſtiuitatibus huiuſmodi, et per eorum octauas viſitantibus, pro tempore conceſſa ad tempus celebrationis huiuſmodi, ſint & cenſeantur tranſlata.*

Tertiò, circa declarationem concluſionis prædictæ, eſt notandū, quod quamuis in ſupradictis conceſſionibus, nulla fiat mentio de ceſſatione à diuinis, ſed tantummodo de interdicto, vt dictum eſt, generali, vtriuſque tamen eadem eſt ratio, & idem iudicium, illudq. omnino in ceſſatione prædicta debet obſeruari, quod in dicto interdicto, & non amplius, per ſpecialem conceſſionem nobis ad hoc factam, per Leonem X. quæ habetur in ſupplem. & refertur in cōpendio, verbo interdicto, 1. §. 17. vbi dicitur, *quod ſupradictus Leo X. declarauit, et conceſſit nobis Fratribus Minoribus, quod in forma obſeruationis nulla ſit differentia inter ceſſationem a diuinis, et quodcumque interdictum.* Circa quam conceſſionē aduertit Pater Corduba, quod hoc eſt intelligendum, quoad nos, familiareſq. noſtros, & qui noſtris potiuntur priuilegiis, non vero quoad ſeculares, aliàs n. magis eſſet reuocatio noſtrorū priuilegiorū, quam cōceſſio aliqua. Circa ſeculares aūt inquit, quod eodē modo, nos debemus cū illis habere quo in Eccleſia matrice. Circa quam conceſſionem dicit priuilegiorum Collector, quod duo olim inſignes Doctores, Salmanticenſis Vniuerſitatis, in ſuis repetitionibus concluſerunt, quod ceſſatio generalis à Diuinis, & interdictum loci, ſunt omnino idem, & nulla eſt differentia inter ipſas, atque

Priuileg. Clem. VIII. pro ſuſpendendo interdicto in feſto S. Didaci, & Portiunculæ.

Priuilegium pro S. Eliſabetha, & ipſius Octaua.

Suppl fol. 55. cōc. 155. et refertur in compen. verbo interdictū 2. §. 6.

Nota. Priuilegium pro die Conceptionis, & ſua Octaua.

Supplem fol 24. conc. 67 et refer. in compen verbo concept. Virginis, §. 12 et verbo interdictum 25.

Pro ſanctis Martyribus, qui dicuntur decepta.

Monum. ord 2. impreſſ f. 60 & 2 fol. 222 conc. 284. & refertur in compen. communi priu. §. 13.

Nota hoc valde, quod ſupradicta priuilegia valent, etiam ſi dictæ feſtiuitates transferantur.

Pro nobis Fratribus Minoribus ſuppl. f. 58. conc. 164. & refertur in compen. verbo interd. 2. §. 7.

Pro Prædicatoribus ſuppl f 82 & f 121 conc. 154. & refertur in cōpend. vbi ſupra §. 9.

III. Nota. Priuilegia prædicta, intelliguntur non ſolum de interdicto, verumetiam de ceſſatione à diuinis.

Suppl. fol 59. conceſ. 165. & refertur in Compend. verbo interd. 1. §. 17.

indiſtincte habet locum in eis, *cap. alma Mater*, penes hoc, quod etiam ſic ceſſando fuerit in toto oppido, vel aliàs generalis celebrabitur ianuis clauſis. Quam ſententiam, & opinionem exiſtimo non veram latiſſimumque eſſe diſcrimen, vt ſupra dixi quæſt. præced. art. 5. inter ſupradictam ceſſationem à diuinis, & interdictum quodcumque, magiſq. eſſe rigoroſam ſententiam vnius quam alterius, atque ad maiorem obſeruantiam obligare, vt prædicto ceſſationis tempore ceſſetur à diuinis, quam tempore cuiuſcumque interdicti. Quapropter vtiliſſima, atque neceſſariiſſima ſuit, ſupradicta conceſſio Leonis X. Iuxta quā vt dixi quotieſcumque per noſtra priuilegia, poſſumus ſuſpendere interdictum, poſſumus & ceſſationem à diuinis.

Nota hoc valde, q interdictorū ſuſpenſio, fit à primis Veſperis vſque ad dictum Completorium diei ſequentis.

In calce huius notabilis aduertere etiam libuit, quod interdictorum ſuſpenſio, communiter & regulariter loquendo intelligenda eſt, à primis veſperis ipſius diei feſti vſque ad ſecundas veſperas, vel octauæ, ſi id ipſum priuilegium contineat. Per veſperas autem, iam conſuetudo declarauit, vt intelligantur, non illæ quæ iuxta cuiuſque feſti officium dicuntur, ſed veſperarum tempus, quo tempore apud Religioſos communiter Completorium dicitur. Quapropter licet Eccleſia matrix ſuo tempore Veſperas, atque Completorium, vt moris eſt, ſolemniter celebrauerit, poſtmodumque appoſuerit iterum interdictum, poterunt nihilominus Religioſi, ſuis fruentes priuilegiis, hora apud ipſos cōſueta, Completorium ſolemniter dicere, vt antea. Quam ſententiam & opinionem tenet Medina, in ſua Summa, ſiue Inſtructione Confeſſorum, 1. par. cap. 11. § 13. & Enriq. lib. 13. de excommunic. & interd. cap. 47. nu. 3. à qua non diſcedit Nauarr. in ſuo Manual. cap. 47. num. 184. poſtquam agens de quatuor diebus feſtis, quibus iuxta cap. *Alma mater* interdictum ſuſpenditur, inquit, quod id fieri poteſt, à primis veſperis illorum, vſque ad Completorium incluſiue, diei, aut octauam poſtremæ, allegando ad id *cap. 1. & 2. de ferijs*, vbi habetur, *quod feſta a Veſperis vſque ad Veſperam debent celebrari*, allegādo illud, quod ſæpiſſimè in ſacra pagina refertur, Iudæis dictū fuiſſe olim *à Veſpera vſque ad Veſperam celebrabitis ſabbata veſtra*. Sed nō propterea exiſtimet quis, licere ſibi, dum aliquod in Eccleſia celebratur diuinum officium, ſeu aliqua cantatur miſſa, & in Eccleſia matrice pulſatis campanis, datur ſignum ad ponendum interdictū, ceſſandumve à diuinis, vlterius progredi, quouſque finiatur prædictum officium, ſiue Miſſa, nam id nullatenus faciendum eſt, ſed ſtatim ceſſandum, vt communiter obſeruatur in praxi, propter optimam rationem, quam in id adducit, Pater Frater Emmanuel Rodriguez in ſuis Additionibus ad Bullam Cruciatæ, §. 5. par. 2. nu. 36.

Quinta Concluſio.

Quibuſcumque diebus ſuſpenditur interdictum, ceſſatiove à diuinis, celebrari poſſunt diuina, ac ſi nullum eſſet interdictum.

Quibuſcumque diebus ſuſpenditur interdictum ceſſatiove à diuinis, ſiue hoc fit ex iure communi, ſiue vero ex ſpeciali priuilegio, intra Religioſorū, ac Regularium domorum Eccleſias, celebrari poteſt officium diuinum, cæteraq. alia ibidem fieri, ac ſi nullum omnino ibidem eſſet interdictū. Hoc habetur expreſſe ex ſpeciali conceſſione Leonis X. facta nobis Fratrib. Minor. & ponitur in ſupplem. & refertur in compend. verb. interd. 2 §. 7. vbi dicitur, *quod conceſſit nobis, ſupradictus Leo X. quod in diebus huiuſmodi ſuſpenſionum interdicti, tam virtute priuilegiorum noſtri Ordinis, quam alias de iure generaliter conceſſis, poſſimus in domibus noſtris intra, & extra Eccleſiam dicere, & facere omnia illa, quæ nullo exiſtente interdicto fieri poſſunt, & hoc propter ſcrupulum aliquorum, qui dicunt, quod quando ſuſpenditur aliquod interdictum propter aliquod feſtum non poteſt dici niſi officium, & Miſſa illius feſtiuitatis, ſine alijs orationibus, & collectis*. Circa quam cōceſſionem dicit priuilegiorum Collector, quod virtute ipſius, nō poſſunt noſtri fratres ſepelire ſeculares mortuos tempore talis ſuſpenſionis, aut alia ſimilia facere, quod probat ex illis verbis, quæ poſt dictam conceſſionem ponuntur, *& hoc propter ſcrupulum, &c.* & addit: hæc enim fuit cauſa, propter quā ego, qui hoc opus collegi, præfatam conceſſionem procuraui, & non alia, ſi bene memini. Sed in hoc nimium videtur ſcrupuloſus, cum conceſſio prædicta ſit abſoluta, & cauſa aſsignata ab Oratore, cum eſſet friuola, & à viris ſcrupuloſis inuenta, ſufficiens fuit, ad hoc vt ipſe ſumm. Pontif. quo illam, aliaſq. ſimiles ignorantias tolleret, plus concederet, quam ſibi etiam ſupplicatum fuiſſet. Præterea illud, quod dicit, quod virtute dictæ conceſſionis, non poſſunt fratres ſepelire ſeculares mortuos, tempore talis ſuſpenſionis, aut alia ſimilia facere, nullo nititur fundamento, cum etiam ſecundum ius commune, poſſent mortuos ſepelire, tempore quo ſuſpenditur interdictum, pro celebratione diuinorū; cum communiter loquendo, conceſſa pro celebratione diuinorum, concedantur etiam, & pro ſepultura mortuorum, quidquid alij dicant, aſſerentes quod ſepultura diſtinguitur contra officia, quodq. priuilegium priuatum, pro diuinis officiis conceſſum, non extēditur ad ſepulturam, ſed tamquam odioſum ſtricte eſt interpretandum. Sed reuera, in contrarium eſt veritas, & priuilegium pro diuinis officiis conceſſum, extenditur ad ſepulturam, quippe quæ præcipue pertinet ad diuinum officium, quod tenet expreſſe Syluest. *verbo interdicto. 5. § 4.* Et Angelus eodem verbo. §. 5. Soto in 4. diſt. 22. q. 3 art. 1 Couarr. *in cap. Alma Mater*, 2. par. § 6. nu. 6. Nauar. in Man. c. 27. nu. 176. 179. & 181. Vnde dictum Collectoris quo ad hoc, nullatenus habet verum, nec vero quoad alia, quando dicit quod virtute ſupradictæ conceſſionis, nō poſſunt fratres ſimilia facere, per quod intelligere videtur ſacramenta, nempe, quod non poſſint miniſtrari, & maxime Euchariſtiæ ſacramentum, ſecularibus tempore quo ſuſpenditur interdictum, ſiue ceſſatio à diuinis. Sed reuera in hoc proceſſit, vt plus nimio ſcrupuloſus, cum ſummus Pontifex abſolute dicat, quod ſibi liceat facere, omnia quæ fieri poſſent, nullo exiſtente interdicto. Qua ratione concludendo dico, quod per dictam Leonis X. conceſſionem, poſſunt Regulares diuina celebrare, & defunctos in domibus ſuis ſepelire, Euchariſtiæ ſacramentum fidelibus miniſtrare, tempore dictæ ſuſpenſionis, ac ſi nullum eſſet interdictum, idq. ſpecialiter ex quadam alia conceſſione Pauli Tertij facta Clericis Societatis Ieſu, & refertur in eorum compendio, tit. interd. §. 1. *quæ conceſſit Religioſis prædictæ Societatis, in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit, tempore interdicti, quacumque etiam auctoritate Apoſtolica appoſiti, ianuis clauſis, & excommunicatis & interdictis excluſis, ſubmiſſa voce, miſſas & alia diuina officia celebrare, ſacramenta recipere, & alijs adminiſtrare, dummodo ipſi cauſam non dederint interdicto, neque contingat idipſis ſpecialiter interdici*. Ex quo priuilegio colligitur, quod in feſtiuitatibus, in quibus de iure, vel ſecundum Regularium priuilegia, ſuſpenditur interdictum, ſiue ceſſatio à diuinis, poſſunt ipſi, & quicumque gaudēt priuilegiis prædictæ Societatis conceſſis, fideles cōicare, eiſq. miniſtrare ſacramentū Euchariſtiæ, aliaq. ſacramenta, nam ſi id conceditur Religioſis Societatis Ieſu, vt poſſint facere interdicti tempore, ianuis clauſis, &c. multo ergo melius, virtute communicationis prædicti priuilegij, poterunt idipſum facere, in feſtiuitatibus, quibus ſuſpenſum eſt interdictum, ſiue ceſſatio à diuinis, etiam non ianuis clauſis, cum tunc apertis

ianuis,

Supplem. fol. 58. conc. 164. & refertur in compen. verbo interdictū 2. §. 7.

Nota ſcrupulum Collectoris, ſed non tenetur.

Nota hæc valde.

Nota.

Nota valde. Supradicta omnia intelligẽda ſunt, non ſolum tẽpore generalis interdicti, verũ & ſpecialis.

ianuis, diuina celebrentur, ac ſi nullum ibidem eſſet interdictum. Ad quorum omnium maiorẽ explicationem aduerto, quod ſupradicta omnia, ſunt intelligenda, nõ ſolum tempore generalis interdicti, verũ etiam in interdicto ſpeciali, quod eſt maxime notandum, atque memoriæ cõmendandum. Quamuis enim in aliquibus ex ſupradictis priuilegiis, hoc non habeatur, nec fiat mentio, niſi tantum de interdicto generali, non verò de ſpeciali, aut quando Eccleſiæ aliquæ ſunt particulariter interdictæ, quinimmo communis ſit ſtylus Curiæ, & generalis iuris praxis, vt illud quod conceditur pro interdicto generali, ſecluſo priuilegio, non videatur cõceſſum pro interdicto ſpeciali, vt notat Gloſſa, *in cap. alma Mater, verbo Eccleſijs*, & Couarr. Ibidem 3. par. §. 4. num. 1. quapropter in aliquibus priuilegiis apponi ſolet, ſequens clauſula, *niſi Eccleſiæ prædictæ, vel eiuſmodi Fratres nominatim eſſent interdicti*; attamen ad id conceſſum eſt Fratribus Auguſtiniẽſibus, ſpeciale priuilegium, per Iulium Secundum, *vt quæ Ordini ſuo pro tempore generalis interdictis ſunt conceſſa, ea omnia in ſpeciali etiam interdicto cenſeantur conceſſa*, prout habetur in ſupplemen. & refertur in compend. verbo interd. 1. §. 14. quo priuilegio frui poſſunt, omnes Religiones, priuilegium habentes communicationis, nam quamuis prædictum indultum fuerit conceſſum ante Leon. X. cuius pro maiori parte ſunt omnia ſupra adducta priuilegia, nihilominus tamen extenditur, locumq. habet, etiam in priuilegiis conceſſis ab eodem Leone X. atque ab aliis, poſt ipſum ſuccedenobus, cum conceſſiones omnes, tam ſupradicti Iulij Secundi, quàm Leonis X. quoad interdictorum ſuſpenſionem, & quoad alia Concilio Tridentino, non contraria, aut repugnantia his nouiſſimis diebus confirmatæ nobis ſint per Gregorium XIII. & Sixtum V. Clement. VIII. & S.D.N. Paulum V. ex quo proinde colligitur, quod licet Eccleſia Fratrum Mendicãtium, & eorum qui Mendicantium perfruuntur priuilegiis, ſint ſpecialiter interdictæ, poſſunt nihilominus in eis officia diuina celebrari, cæteraq. alia fieri, eo modo quo per ſua priuilegia conceditur, in generali interdicto, quod vt dixi, eſt multum notandum, valdeq. memoriæ commendandum. Qua ratione ſupradictus Collector, poſt conceſſionem prædictam, Iulij Secundi, Fratibus Auguſtinianis factam, ſequẽtia ponit verba. Aduertendum quod hæc conceſſio magna eſt, & valde magna, ac ideo valde notanda, & numquam aliàs conceſſa, vt credo.

Suppl. fol. 93. cõc. 310. et refertur in compen. verbo interdictum 21. §. 14.

Nota valde, quod priuilegia noſtra ſunt nouiſſime cõfirmata inquantum Cõc. Trid. non contrariantur.

Sexta Concluſio.

Præter ſupradicta priuilegia, ſunt alia, aliis Religionibus cõceſſa ad ſuſpendendum interdictum.

Præter ſupradicta priuilegia, noſtro & Prædicatorum Ordini conceſſa, ad ſuſpendendum interdictũ, & ceſſationem à diuinis, in feſtiuitatibus prædictis, ſunt & alia multa, conceſſa aliis Ordinibus, & Religionibus, ex quibus quæ ad manus meas peruenerunt, nonnulla libet referre, vt cum opus fuerit, præ manibus habeantur, ſcirique poſſit, vtrum ipſorũ virtute, & propter priuilegium quod habemus communicationis, in aliis feſtiuitatibus ſuſpendere poſſimus interdictum.

Priuilegium Leonis X. pro Monachis Benedictinis.

In primis habetur, priuilegiũ Leo. X. conceſſum Monachis Sãcti Benedicti, cuius fit mẽtio in Compendio verbo interdicto 2. §. 10. quod eſt tenoris ſequentis. *Leo X. conceſſit Generali, & aliis Abbatibus, Prioribus, & Abbatiſſis, Monachis, & Monialibus conuerſis, ſeruitoribus, & ſeruitricibus, Monaſteriorum, & Prioratuum Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Hiſpaniæ, pro tempore exiſtentium, vt in Conceptionis, & Viſitationis Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & eiuſdem Virginis, & Sãcti Ioannis Baptiſtæ Natiuitatibus, necnon Sancti Benedicti Abbatis, Martini Epiſcopi, & Confeſſoris, tranſitiuũ, & trãſlationum, ac Sanctorũ Gregorij Papæ, Ildephonſi Archiepiſcopi Toletani: Antonij, & Bernardi Abbatum, & Beatorũ Mauri, & Placidi Diſcipulorũ, & Sãctæ Scholaſticæ ſororis eiuſdem Sancti Benedicti, Adelelmi Confeſſoris, necnon in quorumcumque aliorũ Sanctorum, & Sanctarũ. ſub quorum inuocationibus Monaſteriorũ, Prioratuum, & locorũ vtriuſque ſexus dicti Ordinis, & Congregationis, Eccleſiæ dedicatæ, & conſtructæ, ſeu quorum corpora in ipſis Eccleſiis recondita, reſpectiue exiſtunt, necnon Hebdomadarum Sanctæ, & Reſurrectionis Dominicæ feſtiuitatibus, & per Octauam earundem omnium ſupradictarum Feſtiuitatum, necnon quoties Monachi, Moniales, & alia vtriuſque ſexus religioſa perſona, dicti Ordinis, & Congregationis profeſſionem emiſerint, aut primam Miſſam celebrauerint, ſeu eos, in Eccleſiis, vel Cœmeterijs, Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorũ dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera, Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, quacumque auctoritate etiam Apoſtolica impoſitorũ, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque id eis contigerit ſpecialiter interdici, apertis ianuis, pulſatis campanis, nominatim interdictis, & excommunicatis excluſis, Miſſas, Proceſſiones, & alia diuina officia ſolemniter, et in cantu celebrare, poſſint, et valeant.* Quod ſit notandũ circa prædictum priuilegium, inferius dicetur, poſtquam appoſuerimus alia ſimilia priuilegia, vt de omnibus in ſimul dicamus, quid ſit practicãdũ atque tenendũ. Fratres Ordinis Diui Hieronymi, magnũ aliud obtinuerunt priuilegiũ, conceſſum à Pio Quarto anno Domini 1566. Pontificatus ſui anno ſexto, Kalendas Auguſti, quod refertur in eorũ Compendio, tit. interdictũ. § 8. nempe, *quod tempore interdicti quacumque auctoritate appoſiti, in Eccleſiis eorundem Monaſteriorum, dummodo Fratres interdicto cauſam nõ dederint, ianuis apertis, & alta voce, in diebus Paſchatis, Reſurrectionis, Aſcẽſionis, Pentecoſtes Natiuitatis Dominicæ, & Circumciſionis, ac Epiphaniæ, necnon in quattuor Beatæ Mariæ Virginis, & ſingulorum Apoſtolorum, & Sancti Patris Hieronymi, et Dedicationum Eccleſiarum ipſius Religionis, Monaſteriorũ Feſtiuitatibus, à primis Veſperis, vſque ad Completoriũ diei ſequentis, incluſiue Miſſam et alia diuina officia celebrare poſſint.*

Priuilegia conceſſa Ord. D. Hieronymi.

Quod ipſum Pius Quintus, ſimiliter eidem Ordini conceſſit, Anno Domini 1567. Pontificatus ſui anno ſecũdo, vigeſima tertia die Decembris, prout refertur in dicto Compendio, tit. interdicto, §. 10. *Quod tempore cuiuſcumque tam generalis, quam ſpecialis interdicti, quauis auctoritate, etiam Apoſtolica appoſiti, et apponendi, illo non obſtante, Officium diuinum, et Miſſam in Monaſterijs, Domibus, et Eccleſijs eiuſdem Ordinis, per Religioſos alta voce, et ianuis apertis, ſequentibus diebus, videlicet Epiphaniæ Domini, atque Aſcenſionis, et Beatæ Mariæ Virginis Aſſumptionis, et ſingulorum Apoſtolorum, necnon in ramis Palmarum, Feria quinta, et ſexta, in Cœna Domini, et Sabbati ſancti, necnon Sanctiſſimæ Trinitatis, ac Cõceptionis, Natiuitatis, Purificationis, et Viſitationis Beatæ Mariæ, Natiuitatis Sancti Ioannis Baptiſtæ, et Tranſlationis Sancti Patris Hieronymi, ac Auguſtini, et Paulæ Viduæ, ac omnium Sanctorum Feſtiuitatibus, et in Commemoratione omnium defunctorum pro Miſſa, et proceſſione, et etiam in die obitus alicuius Religioſi, vel Religioſæ dicti Ordinis, pro miſſa, et officio pro ipſo defuncto dicenda, publice dici, celebrari et cãtari, omneſque Chriſti fideles, illuc concurrentes, illis intereſſe, et aſſiſtere, libere, et licite poſſint et valeant.*

Difficultas. Qualiter ſit vtẽdum priuilegiis aliarũ Religionum, circa feſta celebrãda interdicti tempore.

Circa quæ prædicta priuilegia inſurgit difficultas, quã loco ſupracitato, mouet prædictus priuilegiorum Collector, in appendice ad priuilegium Leonis X. ſuperius poſitũ, conceſſumq. Monachis

Digitized by Google

Ordinis Benedictini; ea eſt, an in omnibus feſtiuitatibus ibidem contentis, Fratres Minores, & alij qui eorum gaudent priuilegijs, virtute communicationis priuilegiorum in eiſdem feſtiuitatibus ac diebus, tẽpore interdicti poſſint diuina ſolemniter celebrare? Cui reſpõdendo dicit, quod quamuis in feſtiuitatibus Sancti Benedicti, & aliorum Sãctorum, ſui Ordinis ibi nominatorum, ſcilicet Gregorij Papæ, Bernardi Abbatis, &c. nequeant Fratres Mendicantes, vti præfata conceſſione, quantum ad effectum in eadem contentum, attamen in reliquis feſtiuitatibus, & diebus in prædicta cõceſſione expreſſis, nõ apparet cur Fratres Minores, nõ poſſint tunc ſolemniter celebrare diuina, ſicut faciũt Monachi Sancti Benedicti, aliàs enim inquit, de nihilo deſeruiret communicatio priuilegiorũ ſupradicta, quoad huiuſmodi conceſſionem, & eadem eſt ratio de alijs. Cuius vtriuſque dictum, & hac efficaciſſima ratione probat, quia ſic inquit, intelligi ſolent aliæ ſimiles conceſſiones, & ponit exemplum, nam licet Fratres Ordinis Prædicatorum, & alij Mendicantes, pleniſſimam habeant priuilegiorum communicationem ad inuicem, nõ tamen vtuntur conceſſionibus factis Fratribus Minorum, pro feſtiuitatibus ſui Ordinis, in eiſdẽ feſtiuitatibus, ſed in feſtiuitatibus ſui proprij Ordinis. Et ſic fore intelligendum, atque practicandum, inter prædictos Prædicatores & Minorum declarauit, Iulius II. in quadam ſua Bulla, ſiue priuilegio, quod habetur in ſupplem. & refertur in Compend. verbo communicatio priuilegiorum, §. 13. Simili inquit, etiã ratione intelligendum eſt, & de alijs Ordinibus & priuilegijs, præſertim, quia ſic habetur in communi vſu, & praxi, & conſuetudo eſt optima legum interpres, ac propterea obſeruanda, tamquam ſi eſſet lex. Hæc ſupradictus Collector. Ex cuius reſolutione dicendum videtur, quod virtute ſupradictarum conceſſionum, ſiue priuilegiorum, ac generalis priuilegij, quod nos Mẽdicantes habemus, communicationis priuilegiorũ aliorum Ordinũ, quamuis alia non haberemus priuilegia, celebrare poſſemus ſolemniter diuina officia, prædicto interdicti tempore, in omnibus feſtiuitatibus noſtri Ordinis, ſeu cuiuſcumque Ordinis, vnuſquiſque Ordo (reſpectiue) feſtiuitates quæ ſunt ſui Ordinis propriæ, non autem illas, quæ ſunt propriæ alterius Ordinis, ſed tamen illas, quæ ſunt omnibus Religionibus cõmunes, & in dictis priuilegijs ponuntur, quales ſunt feſtiuitates, Domini Sabaoth. ac Dominæ noſtræ, ab omnibus celebrari poſſunt cõmuniter, & ſolemniter prædicto interdicti tẽpore, virtute ſupradictorũ priuilegiorũ, habẽtibus priuilegiũ cõicationis. Vtque ipſe præ manibus habeãtur, dico quod virtute ſupradictorũ priuilegiorum, ſuſpenditur interdictum, ceſſatioq. à diuinis, in feſtiuitatibus Natiuitatis Dominicæ, Circumſionis, Epiphaniæ, necnon in ramis Palmarũ, Feria quinta, & ſexta, in Cœna Domini, & Sabbati ſancti, in diebus Paſchalis. Reſurrectionis, Aſcenſionis Pentecoſtes, & Sanctiſſimæ Trinitatis, & in quattuor Feſtiuitatibus Virginis Mariæ, & ſingulorũ Apoſtolorum, & in Natiuitate Sancti Ioannis Baptiſtæ, & feſto omnium Sanctorum, & in commemoratione omnium Defunctorum, pro miſſa & proceſſione, & in alijs diebus, & occurrentibus caſibus, de quibus fiet mentio in ſeqq. concl.

Supple. f. 74. conc. 222. & fol. 81. cõc. 263. & refertur in Comp. ver. cõmunicatio priuilegiorum, §. 13.

Nota. In quibus diebus ſuſpenditur interdictũ, virtute priuilegiorũ ſupradictorum.

Septima Concluſio.

Etiam ſuſpenditur interdictum, ceſſatioque à diuinis, in feſtiuitatibus Sanctorum, quorum corpora, in Eccleſijs prædictorum Religioſorum requieſcunt, & in feſtis Patronorum Ordinum, ipſorumque tranſlationum. Hæc concluſio habetur expreſſe in ſupradicto priuilegio Leonis X. conceſſo Fratribus Benedictinis, ibi, *necnon in quorumcumque aliorum Sanctorum, & Sanctarum ſub quorum inuocationibus Monaſteriorum, Prioratuum, & locorum vtriuſque ſexus dicti Ordinis, & Congregationis, Eccleſiæ dicatæ & conſtructa, ſeu quorum corpora in ipſis Eccleſijs recondita reſpectiue exiſtunt.* Ad quod etiam facit aliud priuilegiũ, cõceſſum Ordini Diui Hieronymi, per Adrianũ VI. anno Domini 1522. Pontificatus ſui anno 1. die 6. Iunij, cuius fit mentio in Compendio priuilegiorum eiuſdem Ordinis, titulo interdictum § 6. *quo conceſſit Fratribus Monaſterij Sanctæ Engratiæ, vt perpetuis futuris temporibus, tempore interdicti Eccleſiaſtici quauis etiã auctoritate Apoſtolica appoſiti in diebus Sanctæ Engratiæ, & inuentionis eiuſdem ac S. Lamberti, necnon ſanctorũ innumerabilium martyrum, quorum corpora in prædicta Eccleſia requieſcũt. & in feſto S. Hieronymi, Miſſas & alia diuina officia, apertis ianuis, & pulſatis campanis, alta voce decantando, excommunicatis & interdictis excluſis, celebrare poſſint.* Quod quidẽ priuilegiũ, quamuis ſit particulare, & locale, cum tamen iam cõmunicetur alijs Monaſterijs eiuſdẽ Ordinis, per cõmunicationẽ extendi poteſt, ad alios Ordines, & in eorum Monaſterijs diuina ſolemniter celebrari, interdicti tempore in diebus Sanctorum, quorum corpora ibidem requieſcunt. Sed aduerto, quod dicitur *quorum corpora*, non verò, *quorũ reliquiæ etiam notabiles in dictis Eccleſijs requieſcunt*, vt fiat perſpicuum, quod non propterea interdictũ ſuſpenditur aut ceſſatio, etiamſi ibidẽ ſint aliquæ reliquiæ notabiles, vt puta caput, brachiũ, ſeu crus alicuius Sãcti.

Etiam ſuſpẽditur interdictũ, & ceſſatio, in feſtiuitatibus Sanctorum, quorum corpora degũt in noſtris Monaſterijs, & in Feſtis Patronorum Ordinum, ipſorumque tranſlationibus.

Sed pro feſtis Patronorum, habetur aliud ſimile priuilegium, conceſſum eidem Ordini Diui Hieronymi, per Iulium III. anno Domini 1555. Põtificatus ſui anno 5. prima die Ianuarij, cuius fit mentio in Cõpen. eiuſdẽ Ordin. tit. interd. §. 7. *quo conceſſit Priori Generali, & alijs Prioribus, & Fratribus dicti Ordinis, quod perpetuis futuris temporibus, in ſingulis S. Hieron. & etiam cuiuſcumque Sancti, in cuius honorẽ quodlibet Monaſteriũ Ordinis dedicatũ fuerit, feſtiuitatibus, tempore interdicti, quãuis auctoritate etiam Apoſtolica appoſiti, & ceſſationis à diuinis pro tẽpore indicta, miſſas, & alia diuina officia, in ſingulis Monaſterijs Ordinis, ianuis apertis, & pulſatis cãpanis, his tamen qui interdicto cauſam præbuerint excluſis, publicè, & alta voce cũ omnibus illic intereſſe volentibus, celebrare, ſeu celebrari facere, libere, & licite valeãt, in omnibus & per omnia, ac ſi interdictũ huiuſmodi poſitum non fuiſſet. Quod pro dictis feſtiuitatibus tantũ ſuſpenditur, quibus elapſis in ſuo robore permanere voluit.* Quo quidẽ priuilegio, oẽs Ordines Mendicantes, perfrui poſſunt, quicumque priuilegium habent cõmunicationis, & quod poſſint vti priuilegijs conceſſis, & cõcedendis alijs Ordinibus, ſicq. celebrare poſſunt ſolemniter, feſtiuitates ſuorũ Patronorum, aut patronarum, ſub quorum, aut quarum inuocationibus Eccleſiæ eorum vtriuſque ſexus dicatæ, atque conſtructæ fuerint, quocumque interdicti, & ceſſationis tẽpore. Idemq. dico de feſtis tranſlationũ Patronorum Ordinũ, per communicationẽ illius priuilegij, quod Pius V. vbi ſupra cõceſſit prædicto Ordini D. Hieron. *qua ipſius trãſlatio, etiam interdicti, & ceſſationis tempore ſolemniter celebrari poſſit.* Quod ſimiliter debet extendi ad tranſlationes aliorũ Sanctorũ, qui ſunt aut Fundatores, aut Patroni ipſarũ Religionum, hæc enim eſt vis communicationis priuilegiorum in Religionibus, vt quod vni conceditur pro Patrono, ſiue Fundatore ipſius, cenſeatur etiam cõceſſum, pro Patronis, & Fundatoribus aliarum Religionũ quæ communicant in ſuis priuilegijs. Et hac ratione in feſto Tranſlationis S. P. N. Franciſci, ſuſpenditur interdictum, ſimiliterq. ceſſatio à diuinis, ſiquidem, vt dictum

Priuilegiũ ad ſuſpendendũ interdictum, pro feſtis Patronorũ.

Pro celebrãdis feſtiuitatibus trãſlationum patronorũ Ordinis.

Digitized by Google

dictum eſt in forma obſeruationis vtriuſque, nulla eſt facienda differentia.

Octaua Concluſio.

Interdictum, & ceſſatio ſuſpenditur in profeſſione cuiuſcumque Religioſi, aut Religioſæ.

Supplem. fol. 62. conc. 197. et refertur in Compen. verbo interd. 1. §. 19.

Suſpendi etiam poteſt interdictum, & ſimiliter ceſſatio à diuinis in profeſſione cuiuſcumque Religioſi. Pro hac concluſione, habetur expreſſa conceſſio, ſiue priuilegiũ, Leo X. quod ponitur in ſuppl. & refertur in Cõpend. verbo *interd.* 1. §. 19. quo conceſſit *quod tẽpore interdicti ordinaria auctoritate poſiti poſſint Fratres Minores Obſeruantia, dare publicæ profeſſionem, Fratribus ſuis, & in illa cantare Hymnũ Veni Creator Spiritus, & alias cæremonias facere, prout in conſuetudine habent.* Quod idem prædictus Leo X. conceſſit Fratribus Benedictinis, vt conſtat ex indulto, ſiue priuilegio ſuperius citato, in illis verbis, *necnon quoties Monachi, & Moniales, & aliæ vtriuſque ſexus Religioſa perſona, dicti Ordinis, & Congregationis, profeſſionem emiſerint, aut primã miſſam celebrauerint.* Quod priuilegiũ adeo extendunt aliqui Religioſi, vt dicãt, quod per totum diem, quo Profeſſio prædicta alicuius Religioſi, ſiue Religioſæ celebratur, ſuſpendi poteſt interdictum prædictũ, aut ceſſatio, apertiſq. ianuis, & pulſatis campanis (nominatim excommunicatis, & interdictis excluſis) miſſas, & profeſſionem prædictam, aliaq. diuina officia ſolẽniter celebrari, cantando, & id quod & practicari dicũt, apud Monachos Benedictinos ſupradictos, necnõ in grauiſſimo, atque Religioſiſs. S. Stephani Salmanticenſi Conuentu, Ordinis Prædicatorum, quia inquiũt aperte colligitur, ex clauſula ſupradictę conceſſionis Leonis X. *apertis ianuis, & pulſatis campanis, nominatim interdictis, & excommunicatis excluſis, miſſas, & Proceſſiones, et alia diuina officia ſolemniter, & in cantu celebrare*, quæ quidẽ clauſula, cum ponatur in fine, & reſpiciat multas conceſſiones, dicunt, quod debet omnes eas pariformiter determinare; nã vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, vt tradunt Iuriſperiti, *in l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. & l. Titia. ff. de leg. 2.* quapropter ſicut in feſtiuitatibus ibidem contentis, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis, in totum ſuſpẽditur atque per totum diem, & diuina officia, tum temporis ſolemniter celebrantur, ſic inquiunt, fieri poteſt prędicto profeſſionis tẽpore, ſiquidem pro ea, idipſum ibidem conceditur. Sed nihilominus crediderim, hoc fieri nullatenus poſſe, quidquid ſit de illa regula tradita à Iuriſperitis; nam verba in Iure debent intelligi, ſecundum ſubiectam materiam, iuxta *cap. intelligentia, de verborum ſignificatione, & l. ſi vno. §. vno. ff. locati*, & iuxta naturam & conditionem eorum, quæ in ipſis conceduntur. Quapropter reſolutiue dico, ſaluo meliori iudicio, quod profeſſionis tempore, ſuſpendi non poteſt, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis, niſi tantummodo pro illo tempore, quo durat dicta profeſſio. Id quod in noſtra ſacra Religione inuiolabiliter communiter obſeruatur in praxi, nec ſine maxima ratione, cum eiuſmodi priuilegia potius ſint reſtringenda quã amplianda, ne neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, tot ſuſpenſionibus prędictarum cenſurarum, eneruetur, atque debilitetur. Quod ſi apud Monachos Benedictinos, ſeu apud alios, quidquam in contrarium fiat, pro eo forſan erit, quia iuxta ipſorum cæremonialia, profeſſionis ſolemnitas diu durat, atque expoſcit, vt interdictum & ceſſatio prædicta, per vnum integrum ſuſpendantur diem. Aduerto tamen quod Moniales, niſi ſimul tempore, quo datur velum, fiat profeſſio, non poſſunt ſuſpendere interdictum, vt notat Pater Corduba, nam pro ſola profeſſione facta fuit dicta conceſſio.

Nota hoc valde. An interdictum debeat ſuſpendi per totum diem profeſſionis, an vero ſolũ pro tempore quo durat.

Nota hoc valde.

Nona Concluſio.

Etiam ſuſpenditur interdictum, ceſſatioq. à diuinis, quoneſcumque celebratur Miſſa noua, idq. à primis veſperis prædictæ Miſſæ, vſque ad veſperas ſequentis diei, quo feſtiuitas eiuſdem finitur. Hoc etiam habetur in ſupradicto priuilegio Leo. X. in illis verbis, in præcedenti conceſſione relatis: *necnon quoties Monachi dicti Ordinis & Congregationis primam miſſam celebrauerint*, & quamuis quidam, eiuſmodi tempus reſtringant, & dicant ſuſpenſionem prædictam fieri debere, tantum à primis veſperis Miſſæ nouæ, vſque ad Meridiem ſequentis diei, quo inquiunt tempore, Miſſa ipſa noua finitur & terminatur, probabiliſſimum credo, quod poſſit interdictum prædictum, ceſſatiove ſuſpendi, vſque ad ſecundas veſperas eiuſdem diei, ſicut in alijs feſtiuitatibus fieri conſueuit, cum hoc etiam pertineat ad ſolemnitatem prædictæ Miſſæ nouæ, & iuxta diuinum præceptum, olim fidelibus Iſraelitici populi traditum, à veſpera vſque ad veſperam, celebrari habebant omnia ſabbata, ſiue feſta, hoc, inquam, eſt tenendum atque obſeruandum, quidquid alij dicant.

Etiam ſuſpẽditur interdictum atque ceſſatio, quoteſcumque miſſa aliqua noua celebratur.

Decima Concluſio.

Suſpenditur etiam interdictum, & ceſſatio prædicta à diuinis, pro ſepeliendis publice, ac ſolemniter Fratribus. Hoc habetur etiam, ex ſupradicta conceſſione Leon. X. facta Monachis Sancti Benedicti, in illis verbis, *ſeu eos in Eccleſijs, vel Cæmeterijs Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera Eccleſiaſtica tradere ſepultura contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis a diuinis, quacumque auctoritate etiam Apoſtolica impoſitorum, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque id eis contigerit, ſpecialiter interdici.* Huic alia ſimilis conceſſio, eiuſdem Leo. X. refertur in Compendio, verbo interdicto, 1. §. 25. Quod etiam per Pium Quintum, conceſſum fuit Fratribus Ordinis D. Hieronymi, in priuilegio ſuperius allegato, in illis verbis, *& etiam in die obitus alicuius Religioſi vel Religioſa dicti Ordinis, pro miſſa. & officio pro ipſo defuncto dicenda, publice dici. celebrari, & cantari, omneſq Chriſti fideles illic occurrentes, illis intereſſe, & aſſiſtere libere, & licite poſſint, & valeant.* Sed multo ante Pontifices prædictos, hoc idem conceſſerat, nobis Fratribus Minoribus Iulius Secundus expreſſe, *quod tempore interdicti ordinaria auctoritate appoſiti, poſſent ſepelire in Eccleſijs ſuis libere, & licite corpora Fratrum eiuſdem Ordinis decedentium. Et hoc etiam cum cæremonijs ſolitis in ordine, ac pulſatis campanis, miſſas, & alia diuina officia, in ſimilibus celebrari conſueta, in omnibus, & per omnia, ac ſi interdictum huiuſmodi appoſitum non eſſet.* habetur prædicta conceſſio ſiue priuilegium, in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio verbo interd. 1. §. 13.

Suſpenditur interdictum, ceſſatiove à diuinis pro ſepeliendis publice, ac ſolemniter Fratribus.

Monum. ord. 2. imp. f. 212. conc. 516. & in ſuppl. f. 72. conc. 219. & refer. in cõp. verb. interd. 1. §. 13.

Vndecima Concluſio.

Etiam habemus priuilegium, nos Minores Fratres, & quicumque alij noſtris perfruuntur priuilegijs, vt tempore interdicti ordinarij, facere poſſimus, proceſſiones per clauſtra, dicendo Litanias, & Hymnos, aut alia deuota carmina, dum tamen aliquod diuinum officium non dicamus. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in Compendio verbo interdict. 1. §. 21. quod priuilegiũ eſt Leonis X. Aduertit tamen Pater Corduba, hoc eſſe intelligendum, de interdicto, ordinario, non vero Apoſtolico, prout ibidem dicitur.

Interdicti tempore poſſunt fieri proceſſiones in clauſtro, dicendo Litanias, & Hymnos, ſiu alia deuota carmina, dum tamen aliquod officium diuinum non dicamus.

Qui

Digitized by Google

Pro benedictione menſæ, & gratiarũ actione.

Qui dictus Leo ſimiliter *conceſſit, quod præfati Fratres Minores, tempore ſupradicti interdicti Ordinary, poſſint benedicere menſam, & poſt prandium, & cœnam Deo gratias agere ac ſi nullum eſſet interdictum*, habetur vbi ſupra paulò ante, num. 20. Idem ſummus Pontifex ſimiliter conceſſit præfatis Fratribus Minoribus *quod tempore interdicti, aut ceſſationis à diuinis, poſſint duo vel plures Fratres, extra Eccleſiã in domibus ſuis, officium diuinum dicere, non obſtante cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſion. & alijs quibuſcumque, & quod quando extra chorum, dicũt prædicti Fratres horas Canonicas, ſi caſu tranſeuntes perſonæ interdictæ, aliquid audierint, non propterea incurratur aliqua cenſura.* Habetur hæc conceſſio in Sopplemento, & refertur in Compendio verbo interdict. 1. §. 18. Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda, dicunturq. indifferenter, & abſque delectu, & diſcrimine pro Monialibus, & pro Fratribus noſtri ſacri Ordinis, ſiquidem & Moniales fruuntur omnibus noſtris priuilegiis, per ſpecialem conceſſionem ſibi factam per Sixtum Quartum, de qua inferius latius dicemus, quæ habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, verbo cõmunicatio priuileg. §. 1.

Supplem. f. 62. con. 199. & refertur in comp. verbo interd. 1. §. 21.

Nota valde.

Suppl. f. 59. con. 166. & refertur in comp. verbo interd. 1. §. 18. Monum. ord. 1. imp. f. 61. & 2. f. 144. conc. 354. & ref. in comp. verb. communicatio priuil. §. 1.

Duodecima Concluſio.

Sindici noſtri Ordinis, & ipſorum vxores, & filij, poſſũt admitti ad diuina officia interdicti tempore.

Pro Sindicis Monialium.

Sindici noſtri ſacri Ordinis Minorum, & ipſorum vxores, ac filij, admitti poſſunt ad diuina tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis. Hæc concluſio probatur ex ſpeciali priuilegio, ad idipſum conceſſo per Clementum Septimum, quod refertur in Compendio, verbo *Procuratores Fratrum* §. 12. vbi ſequentia verba habentur, *Clemens Septimus conceſſit, viro Sindico & Procuratori, cum illius vxore & liberis, præſenti & futuro, ſingula domus & Monaſtery Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ ac Monialium ſanctæ Claræ, Conceptionis, & Annunciationis, Ordinum & Sororum Tertij Ordinis S. Franciſci, pro tempore ſeruientis, quod perpetuis futuris temporibus ipſi, & eorũ quilibet omnibus, & ſingulis indulgentijs, & peccatorum remiſſionibus, fauoribus, & gratijs, quibus Fratres Ordinis de Obſeruantia prædictorum vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere poterunt, quomodolibet in futurum, vti, potiri, & gaudere poſſint, & valeant*, quod priuilegium Sixtus Quartus in Bulla aurea, etiam ad Sindicos Monialium extendit. Ex quo indulto atque priuilegio colligitur, quod non ſolum tempore interdicti, poſſunt Procuratores & Sindici ſupradicti, vxor & filij, in Eccleſijs prædictorum Fratrum Minorum, admitti ad diuina, & Eccleſiaſtica recipere ſacramenta, verum etiam, & tempore ceſſationis à diuinis, ſiquidem potiuntur priuilegijs dictorum Fratrum, qui, vt ex ſuperioribus conſtat, ad omnia iſta priuilegium habẽt.

Monum. ord. 1. imp. f. 66. & 2. f. 142. con. 362.

Pro Medicis ordinarijs noſtrorum Conuentuum atque Monialium.

Quod quidem priuilegium, etiam extenditur ad Medicos ordinarios, Fratris Ordinum Minorum, & Sororum prædictarum, per aliud priuilegium Alexandri Sexti. *Quo conceſſit, vt Medici ordinary Fratrum Minorum atque Sororum, habeant eadem priuilegia, & gratias, quibus gaudent Sindici, & Procuratores locorum.* Habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio verbo indulgentia quoad ſeculares, 4. §. 8. Sed aduertendum eſt, quod dicta conceſſio, ſolummodo ſit Medicas ordinarius, vt ex eadem patet, ſed Medicorum nomine, intelligendi etiam veniunt Chirurgi, licet ipſi non etiam ſint DD. cum & Medici non à dignitate Doctoratus, ſed à medendo nuncupentur, atque dicantur, prout allegando Bartolum, tradit Syluester verbo Medicus, num. 2.

Monum. ord. 2. imp. f. 70. conc. 177. & in ſup. f. 99. con. 376. & refertur in cõp. verb. indulgen. quoad ſecul. 4. §. 8.

Sed aduertendum eſt, quod non extenditur ſupradicta conceſſio, ad barbitonſores, ſeu ſanguinis minutores, qui vulgo dicuntur, *barberos, o ſangradores*, pro eis enim in priuilegijs, nullam inuenio conceſſionem factam, niſi etiam ipſi comprehendantur Familiarium, aut Seruitorum nomine, de quibus ſtatim dicemus. Aduertendũ etiam modo eſt, quod ſupradicti omnes Sindici ſiue Medici, humari ſeu ſepeliri poſſunt, in noſtris Monaſterijs, interdicti & ceſſationis tempore, ad modum quo Fratres, ſiquidem vt præmiſſum eſt, potiuntur omnibus noſtris priuilegijs.

Tertiadecima Concluſio.

Omnes noſtri Ordinis Donati, & Cõuerſi, interdicti, & ceſſationis tempore poſſunt admitti ad diuina offic. & ad recipiẽdum Eccleſiaſtica Sacramenta, ſepeliriq. in loco ſacro, ſecreto tamen & non pulſatis campanis.

Omnes noſtri Ordinis Donati & Conuerſi, ſupradicto interdicti, & ceſſationis tempore, poſſunt admitti ad officia diuina, & ad recipienda Eccleſiaſtica ſacramenta, ſepelirique. in loco ſacro, ſecreto tamen modo, & ianuis clauſis, & non pulſatis campanis. Hæc concluſio conſtat ex conceſſione quadam, Eugenij Quarti, facta Monachis ſancti Benedicti, quæ refertur in Compendio priuilegiorum, *verbo, interd.* 3. §. 11. vbi ſequentia verba habentur. *Eugenius Quartus conceſſit Monachis ſancti Benedicti Congregationis Hiſpaniæ, quod tempore interdicti generalis, vel ſpecialis à Iure, vel ab homine, quomodocumque lati libere et licite in ſuis Monaſterijs, ſiue Eccleſijs, aut capellis eorumdem, poſſint recipere ad audiendam Miſſam, et alia diuina officia, omnes et ſingulos donatos, oblatos, cõmiſſos, aut quoſcumque Familiares, Officiales, et Seruitores, quorumlibet Monaſteriorum huiuſmodi, ac eis Euchariſtiam, et alia Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrare, eorumq. corpora tumulare, ſiue tumulari facere, dum tamen nullus iſtorum dederit cauſam interdicto, ſecreto tamen modo ianuis clauſis, et non pulſatis campanis.* Ex qua conceſſione, & priuilegio conſtat, quod non ſolum prodeſt pro prædictis Conuerſis, Donatis, & Oblatis; verum etiam extenditur ad alios, quoſcumque commiſſos, Familiares, Officiales, & Seruitores Monaſteriorum quorũlibet, & vt dicit Pater Corduba in ſua Tabella, quantum ad hoc quod eſt poſſe audire Miſſam, aliaq. diuina officia, in noſtris domibus, & Monaſterijs, extenditur etiam ad Officiales, & Operarios, diebus quibus laborant in eiſdem, quamuis id ſiat ſoluto pretio, neque ipſi ſint operarij ordinarij. Item & ad famulos mercenarios, reſidentes in grangijs, atque cellarijs, quarumcumque Religionum, priuilegium habẽtium communicationis, de quo in dicto Compendio, *verbo interd.* 3. plura habentur priuilegia, ſed præterium eſt ad id priuilegium *Leon. X. quo conceſſit nobis Fratribus Minoribus de Obſeruantia, quod tempore interdicti, nõ teneantur euitare laborantes in ſuis domibus, diebus quibus laborauerint, etiamſi non ſint Familiares & Seruitores & continui commenſales Fratrum, ac eis ſoluatur ſalarium.* Habetur in Supplemento, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra §. 10. Similiter & Innocentius Sextus, *conceſſit Fratribus Carthuſienſibus, vt tempore generalis interdicti, liceat eis recipere ad diuina conuerſos dicti Ordinis et Familiares ſuos, & alios ſeculares intra ſepta Prioratuum, et domorum ſuarum habitantium. Vrbanus etiam Quintus, conceſſit præfatis Carthuſienſibus, vt etiã perſonas dicti Ordinis, cum Seruitoribus ſuis, aliunde venientes, et mercenarios in grangijs, & cellarijs ſuis reſidentes, poſſint tempore interdicti recipere ad diuina, dũmodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque eis contingat ſpecialiter interdici.* Supradictæ duæ conceſſiones, referuntur in Compendio loco ſupracitato, *verbo interd* 3. §. 12. & 13. Sed redeundo ad id vnde digreſſi ſumus, de familiaribus & famulis Fratrum ſeruitio deputatis, nos Minores Fratres, habemus ſpeciale priuilegium, *Alex. IV. quo conceſſit, quod ſi quando in perſonas vel terras, vbi reſident*

Dicta conceſſio extenditur, ad Familiares, Officiales ac Seruitores.

Nota.

Pro audienda miſſa, diuiniſq. officiis.

Suppl. f. 59. conc. 167. & refer. in comp. verb. vbi ſup. §. 10.

Fra-

Digitized by Google

Fratres Minores, excommunicationis ſeu interdicti ſententia contigerit promulgari, pueri Fratrum ſeruitys deputati, negotiorumq. ſuorum geſtores, ſeu Procuratores & Operarij, qui in locis Fratrum, huiuſmodi operibus eorum, perſonaliter conſtituti ſteterint, prædictis ſententijs excommunicationis, vel interdicti, obnoxij nullatenus habeantur, ibiq. poſſint audire diuina, iuxta formam, quæ à ſede Apoſtolica conceſſa eſt eo caſu, ſcilicet, tẽpore interdicti, niſi prædicta perſonæ cauſam dederint, vel excommunicari, ſeu interdici contingat. Habetur in Monumentis, & refertur in Compendio verbo *interd. 3 §. 1. et in ſequenti. § 2.* Refertur alia conceſſio, *Clementis IV. facta etiam nobis Fratribus Minoribus, quod ijs, qui in eorum morantur obſequijs tempore interdicti, liberè poſſint miniſtrare cuncta Eccleſiaſtica Sacramenta, et ipſos cum deceſſerint in ſuis Cœmeterys ſepelire.* Habetur in Monument. quidem Clemens conſimilem etiam fecit conceſſionẽ nobis Fratribus Minoribus, Fratribus etiam Prædicatoribus, & Carmelitis, diuerſis in locis relatis, à priuilegiorum Collectore, vbi ſupra, verbo *interd. 3. § 3.* quæ breuitatis gratia prætermittuntur, & quia continent omnino idem. Sed pro ſepultura ſupradictorum Donatorum, Conuerſorum, Familiarium, ac Seruitorum, facit quammaxime, priuilegium Leonis X. conceſſum Monachis Sancti Benedicti, de quo mentionem fecimus ſupra, & refertur in Compendio, verbo *interd. 2 §. 10.* & aliud eiuſdem Leonis, conceſſum Monachis etiam eiuſdem Ordinis Sancti Benedicti, Congregationis Hiſpaniæ; quod etiam refertur in Compendio, verbo *interd. 1. §. 25.*

Monum. ord. 1. imp. f. 31. & fol. 114. conc. 251. & refer. in Cop. verb. interd. 3. § 1.

Nota. Pro adminiſtratione Sacramentorum.

Monum. ord. 1. imp. f. 56. & 2. f. 140. conc. 315. & ref. in comp. vbi ſup. § 2.

Nota. Pro ſepultura.

Quartadecima Concluſio.

Pro eligendis aliquibus perſonis, qui interdicti, & ceſſationis tempore poſſint diuinis intereſſe, & Eccleſiaſtica recipere ſacramenta, ſepeliriq. in loco ſacro.

Nicolaus Quintus, conceſſit Priori Monaſterij Sancti Benedicti Valliſoletani, vt poſſit eligere ſex perſonas inter viros & mulieres ſucceſſiue, quæ tempore interdicti generalis, ſiue ſpecialis, aut quo ceſſatur à diuinis, in dicto Monaſterio, quãdo miſſæ & alia diuina officia celebrantur, miſſas & alia diuina officia poſſint audire, & illis intereſſe, ac in ipſo Monaſt. dicto tempore Eccleſiaſtica Sacramenta recipere. Etſi aliqua ipſarum ſex perſonarum, mori contigerit, ſepeliri valeat in Eccleſiaſtica ſepultura, ſine ſolemnitate tamen, dummodo dictus Prior, vel aliqua ipſarum ſex perſonarum, dicto interdicto, aut ceſſationi à diuinis cauſam non dederint, & ipſum interdictum, non ſit poſitum vel confirmatum auctoritate Apoſtolica. *Refertur hæc conceſſio ſiue priuilegium in Compend. verbo interd. 1 § 23. & in ſequenti. § 24 refertur etiam quod Nicolaus Francus Apoſtolicæ Sedis Nũtius, & Orator cũ poteſtate legati de latere, à præfata Sede deputatus in Regnis, Caſtellæ, Legionis, & Aragoniæ, conceſſit Monachis ſancti Benedicti obſeruantiæ Hiſpaniæ quod tempore interdicti Ordinary, poſſint recipere ad Miſſas, & ad alias horas audiendas in ſuis Monaſterijs, quindecim perſonas in qualibet die, de his, qui non dederunt cauſam interdicto.* Circa ſupradictum priuilegium Nicolai V. aduertere libet, quod vt habetur in Compendio priuilegiorũ, Ordinis Ciſtercienſis, *verbo interdictum, § 13 quidam Ioãnes Epiſcopus Præneſtinus eiuſdem Nicolai V. maior Pœnitentiarius conceſſit Congregationi ſancti Benedicti Hiſpaniæ, vt tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, poſſint eligere ſucceſſiue ſex perſonas, viros, aut mulieres, & ad diuina illas admittere, eiſq. ſacramenta conferre, & ſi è vita exceſſerint, illarum cadauera ſepelire.* Quam eamdem conceſſionem, vt refert Enriquez lib 13. de excommunicatione, & interdicto, cap. 48. §. 3. ipſemet Ioannes Epiſcopus Præneſtinus, conceſſit Priori de Monſerrate, dum foras exit ad loca ſic interdicta, vt eligat ſex perſonas, &c. Cuius quidem conceſſionis, vt dicitur, ea ratio fuit, quia tunc temporis in Cathalonia, prope Monſerratum, adeo erat frequens interdictum, atque ceſſatio, vt vix auderet Prior, & Procurator de Monaſterio exire. Circa quas conceſſiones eſt notandum, quod ipſarum virtute, poſſunt Priores Conuentuales, Ordinum Mendicantium, & alij qui eorum priuilegiis perfruuntur, tempore interdicti prædicti, ſeu ceſſationis à diuinis, eligere ſupradictas ſex perſonas, viros, aut mulieres ſucceſſiue, quæ poſſint miſſas, diuinaq. officia audire, recipereq. Eccleſiaſtica ſacramenta, etſi aliqua ipſarum interim mori contingerit, in Eccleſiaſtica ſepultura ſepeliri, dummodo eiuſmodi interdictum, non ſit poſitum, vel cõfirmatum auctoritate Apoſtolica, nec ipſi eidem interdicto, aut ceſſationi cauſa dederint. Sine ſolemnitate tamen, vt habetur in præfata conceſſione Nicolai V. quamuis in alia facta à prædicto Epiſcopo Præneſtino, de hoc nulla mentio fiat, ſed abſolute dicatur, quod ſi vita exceſſerint, illorum cadauera poſſint ſepeliri. Et circa verbum illud, *ſucceſſiue*, aduertere licet, quod Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in additionibus ad Bullam Cruciatæ §. 5. nu 46. & 2. Tom. ſuarum quæſtionum Regularium, quæſt. 112. art. 6. ſic illud putat intelligi, vt non ſimul ſupradictæ ſex perſonæ poſſint admitti ad ſuperius dicta, ſed vna poſt aliam, ita quod duæ ſimul perſonæ, non poſſunt diuinis officiis aſſiſtere, quod quidem meo quidem iudicio, longiſſime alienum eſt, à mente & intentione prædicti ſummi Pontificis, nam per illud quod Nicolaus V. ſupradictus, dicit ibidem *ſucceſſiue*, hoc tantummodo ipſe intelligo, quod ſupradictæ ſex perſonæ eligantur, etſi ipſarum aliqua ex hac vita deceſſerit, ipſius loco aliqua ſubſtituatur, ita quod ſemper habere poſſint ſex ſupradictas perſonas exemptas, quæ prædicto priuilegio perfruantur. Et aduerto quod eodem etiam perfruuntur omnes Moniales, præſertim noſtræ ſacræ Religionis, & aliæ quæcumque priuilegium habentes communicationis, nam etiam in ipſarum Conuentibus, Abbatiſſæ ſiue Prioriſſæ, eligere poſſunt ſupradictas ſex perſonas, quæ tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, perfruantur eiuſmodi priuilegio, eo modo quo, & Priores Conuentuales ſeu Superiores Ordinum Mendicantium, eaſdem poſſunt eligere, nam communicatio priuilegiorum, inter Fratres & Moniales, vt dicitur, hoc idem omnino operatur, vt id quod, cõceditur Fratrum Superioribus, concedi perinde etiam videatur, Abbatiſſis & Prioriſsis Monialium, in quãtum ipſarum ſexus ſeu ſtatus non contradicit, & certum eſt, quod eiuſmodi electio perſonarum, nec ſexui, nec ſtatui Monialium contradicit.

Nota hoc valde.

Nota aliam cõceſſionem pro eodem ampliſſimam.

Quintadecima Concluſio.

Confratres ſiue Germani noſtri ſacri Ordinis, tempore interdicti prædicti, & ceſſationis à diuinis, ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſiis, ſiue Cœmeteriis. Hæc Concluſio probatur, nam ad id ſpeciale habent priuilegium, Fratres Ordinis Prædicatorum, conceſſum à Ioanne XXIII. quo & perfruimur nos Minores Fratres, & quicumque alij priuilegium habent communicationis, quod priuilegium habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo interd. 3 §. 5.* vbi dicitur, *quod Ioannes XXIII. conceſſit Fratribus Ordinis Prædicatorum, quod Confratres & Germani dicti Ordinis, poſſint ſepeliri tempore interdicti, in Eccleſia vel Cœmeterio eorumdem Fratrum, niſi fuerint excommunicati publice vel nominatim, ibiq. diuina celebrare, ſeu audire.* Circa quam conceſſionem, aduertit Collector priuilegiorum ibidẽ, quod per ipſam ſolummodo debent admitti illi Confratres, qui licet remaneant in ſeculo, & non mutent habitum ſecularem,

Confratres ſiue Germani noſtri ſacri Ordinis, interdicti tempore & ceſſationis à diuinis, ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſiis ſiue Cœmeteriis.

Supplem. fol. 95. conc. 306. et refertur in cõpen. verbo interd. 3. §. 5.

Digitized by Google

latem, ſunt tamen vel fiunt oblati Ordinis prædicti, ac faciunt donationem inter viuos, omnium bonorum ſuorum dicto Ordini, reſeruando ſibi ſolum vſumfructum, quamdiu vixerint, & non de alijs Confratribus communiter vſitatis in Hiſpaniarum partibus. Et dicit poſt longam ventilationem & diſcuſsionem inter DD. vtriuſque iuris Vniuerſitatis Salmantinæ, id fuiſſe determinatum, & declaratum, & quod fundatur huiuſmodi determinatio & declaratio, *in cap. vt priuilegia, de priuilegijs*, vbi ad litteram dicitur, ſolummodo tales Confratres prænominatos, debere gaudere Eccleſiaſtica ſepultura, non vero alios. Sed quamuis hoc ita ſit, per alia priuilegia Leonis X. conceſſa Fratribus Benedictinis, de quibus ſupra mentionem fecimus, & referuntur in Compen. *verbo interdictum. 1. §. 25. & 2. §. 10.* in illis verbis, *ſeu eos in Eccleſijs vel Cœmeterijs Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera, Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ contigerit tempore interdicti; & ceſſationis à diuinis*, ſupradicti Confratres & Germani Religioſorum, ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſijs ſiue Cœmeterijs, & quidem ſolemniter, vt placet Patri Fratri Antonio de Corduba, in ea Tabella, quam edidit, circa obſeruantiam interdicti, §. 16. vbi inquit ſic fuiſſe declaratum in Salmanticenſi Academia, per ſupradictos Iuriſperitos, quin vero, & vſu practicatum, quod omnes, qui in mortis articulo in noſtris Monaſterijs elegerint ſepulturā, poſtquam tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis ſepeliri poſſunt ibidem, poſſunt etiam ſepeliri ſolemniter, quidquid dicat Collector, in Compendio, verbo, *interdictum*, 1. §. 7. aſſerendo, quod hoc ſolummodo, Fratribus Donatis ſiue Conuerſis eſt conceſſum, vt ſcilicet cum ſolemnitate ſepeliantur prædicti interdicti, & ceſſationis tempore. Sed nihilominus contrarium, inquit, eſt verius, & quod communiter tenetur, nam in prædictis priuilegijs Leonis X. conceſſis Fratribus Benedictinis abſolute, & ſine vlla diſtinctione conceſſit, vt cum ſolemnitate in eorūdē Monaſterijs ſepeliri poſſint quicumque, ſeu quod quoteſcumque humana cadauera, Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, apertis ianuis, pulſatis campanis, excluſis nominatim interdictis & excommunicatis, miſſas, & alia diuina officia ſolemniter, & in cantu poſſint celebrare, quibus quidem priuilegijs, fruuntur omnes Ordines, qui priuilegium habent communicationis. Et præterea idipſum facere poſſunt, per communicationem alterius priuilegij, & ſpecialis conceſſionis, Iulij II. factæ Fratribus Ordinis Minorum, quę habetur in Supplem. & refertur in Compendi. *verb. familiares, ſeu famuli Fratrum. §. 7. qua conceſſit, quod famuli domorum dicti Ordinis, necnon cæteri eiuſdem Ordinis habitū portātes, & in articulo mortis in dictis domibus ſepulturam eligētes, omnibus, & ſingulis priuilegijs Ordinis Minorum huiuſmodi, quomodolibet cōceſſis, gaudere liberę, & licite valeant.* Quo quidē priuilegio ſicuti prędicti Ordinis Fratres, & quicūque alij, ſupradicti, interdicti & ceſſationis tempore, ſepeliri poſsūt cum ſolemnitate, ita & quicūque eodē perfruūtur, quales ſūt ſupradicti Germani, & qui in articulo mortis ſepulturā eligunt, in domibus prædictorum Fratrum, & qui ipſorum communicant priuilegijs. Ad hoc etiā facit, alia conceſsio ſeu priuilegiū, Leo. X. & Adrian. VI. factum Ordini ſanctiſsimę Trinitatis, Redemptionis captiuorum, cuius fit mentio, in Compendio, *verb. communicatio priuilegiorum*, § 39. vbi hoc ipſum inter alia. *cōceditur pro illis, qui deuotionis feruore ducti, in habitu dicti Ordinis, ſanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorū deceſſerint, aut eorū corpora, ſeu cadauera, dum ab hoc ſeculo migrauerint, in Eccleſijs eorumdē monaſteriorū ſepeliri ordinauerint.*

Nota hoc valde.

Suppl. f. 8. conceſ. 22. & refertur in Comp. verb. famil. ſiue famuli Fratrum, §. 7.

In fine huius Concluſionis, generaliter aduertere libuit, pro prædicta mortuorum ſepultura, ex Patre Corduba in Tabella interdicti, quā edidit. §. 16. & 17. quod in omnibus feſtis, quibus in noſtris domibus iure communi, ſeu ex aliquo priuilegio, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis ſuſpenditur, etiam & mortui ſepeliri ibidē poſſunt ſolemniter, fieriq. omnia, quæ ad funeris ſolemnitatem pertinēt, ac ſi nullum ibidem fuiſſet interdictum, nominatim excommunicatis excluſis. Et hæc doctrina, etiam placet Nauarro, vt videre licet in ſuo Manual. cap. 27. num. 186. vbi & hoc idem dicit, eſſe conſonum iuri, ac conſuetudini.

Decimaſexta Concluſio.

Quæ ſuperius ſunt dicta, de ceſſatione à diuinis, intelligenda ſunt de quacumque ceſſatione, etiam rigoroſa & ſtricta. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Patris Corduba, in prædicta Tabella quā fecit, circa obſeruanda à Fratribus & Religioſis, tempore interdicti, & ceſſationis, §. 21. vbi aduertit duplicem in iure reperiri ceſſationem à diuinis; alteram communiter ſumptam, & quæ ſecundum nouum Ius, poſitum, *in d. c. Alma Mater, de ſent. excommunic.* æquipollet interdicto, neque amplius ſeu ſtrictius obſeruatur, quam ipſum interdictum; alteram vero ſtrictam & rigoroſam, quæ ſecundum Ius antiquum, vocabatur *interdictum ſtrictiſſimum*, quo nec ſacra fiebant, aut diuina officia celebrabantur, nec ſacramenta publicè aut ſecretè miniſtrabantur, præter ſacramētum Baptiſmi pro paruulis, & Pœnitentiæ pro adultis, vt habetur *in cap. non eſt vobis, de ſponſal.* quo quidem ceſſationis genere Eccleſia, nunc quādoque vtitur, ſoletq. dubitari, an eo tempore valeant priuilegia ſupradicta? Cui difficultati reſolutiue reſpōdet prædictus Pater Corduba, quod priuilegia Religioſis cōceſſa, extēduntur etiam pro tempore ſupradictę ceſſationis rigoroſæ, nam in fauorem Religionis eiuſmodi priuilegia latè ſunt interpretanda; at vero illa priuilegia ſpecialia, & particularia, quæ interdum aliquibus conceduntur, vt tempore interdicti & ceſſationis à diuinis, in ſuis domibus ſeu in Eccleſijs, in altari portatili celebrare poſsint, aut celebrare facere, & miſſas, diuinaq. officia audire, non extenduntur ad ceſſationem prædictam rigoroſam, ſed ſolummodo ad communiter ſumptam, nam tanquam odioſa, potius debent reſtringi, quam ampliari, vnde aduertit quod prædicti rigoroſæ ceſſationis tempore, Religioſi extra domos ſuas, non poſſunt facere ſacra, quamuis ſeculares dicant, quod ad id priuilegium habent, niſi in huiuſmodi priuilegijs, hoc expreſſe habeatur, & concedatur, vt idipſum poſsint facere tempore cuiuſcumque interdicti, & ceſſationis, etiam ſtricte ſeu ſtrictiſsime. Quod eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum. Quæ ſupradicta omnia ad interdictum, ſiue ceſſationem, à diuinis ſpectantia, intelligenda ſunt, fieri poſſe ea priuilegijs ſuperius allatis, & Religioſis conceſsis, niſi alicubi reperiantur reuocata, aut niſi vſus in contrarium obſtet. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac Quęſtione dicta ſufficiant.

Quæ ſuperius ſunt dicta de ceſſatione à diuinis, intelligenda ſunt etiam de ceſſatione ſtricte, & rigoroſe ſumpta.

Quod ceſſatio à diuinis dupliciter fieri conſueuit.

Nota hoc valde.

Differentia, quæ verſatur inter priuilegia Regularium ac ſecularium pro tempore ceſſationis à diuinis.

QVAESTIO XXXIX.

De Conſecratione Eccleſiarum, & reconciliatione ipſarum poſt earumdem violationem, in octo Articulos diuiſa.

1 *Qualiter Eccleſiæ conſecrentur, & à quo habeant conſecrari?*

2 *Qualiter Cœmeterium polluatur, ſiue violetur, &*

Digitized by Google

in quibus caſibus reconciliatione indigeat?

3 *Qualiter exſecrentur altaria, ita vt de nouo ſint conſecranda?*

4 *Qualiter Eccleſia exſecretur, ita vt poſſit, ſeu indigeat de nouo conſecrari?*

5 *Qualiter, & in quibus caſibus, Eccleſia aliqua cenſeatur polluta, ita vt non liceat in eadem celebrare, indigeatq. reconciliatione?*

6 *Vtrum celebrans in Eccleſia violata aut polluta, antequam reconcilietur, irregularis fiat?*

7 *Vtrum exſecrata Eccleſia, exſecrentur etiam & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant?*

8 *Quomodo, & à quo Eccleſia polluta, ſiue violata, ſit reconcilianda?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Qualiter Eccleſiæ conſecrentur, & à quo habeant conſecrari?

Locorum ſacrorum conſecratio, eſt triplex.

PRo huius Articuli ac dicendorum intelligentia, priuſquam ad eiuſdem reſolutionem accedamus, præmittere libuit breuiter ex Syluestro, *verbo Conſecratio ſecundo*, quod locorum ſacrorum conſecratio, eſt triplex. Prima, Cœmeterij, de qua tractat idem Syluest. *verbo Cæmeterium*. Secunda, altaris, de qua agit, *verbo altare*, & tandem. Tertia Eccleſiæ, quę eſt omnino alia ab omnibus ſupradictis, de qua vbi ſupra, atque fieri vna poteſt ſine alia, vt conſtat expreſſe, *ex c. 1. de conſecrat. Eccleſ. vel altaris*. Quid ſit Cœmeterium, & vnde hoc nomen deriuetur, tradit prædictus Syluester, verbo ſupradicto Cœmeterium, ex Geminiano, *ex c. vnico, de conſecr. Eccleſ. vel altaris lib. 6.* & inquit, quod Græcè Cœmeterium, idem eſt, quod cinis, pro eo quod eſt dulcis ſtatio animarum, ſeu potius corporum, ſeu quia ibidem cinis mortuorum detinetur. Vel dicitur, atque deriuatur, à *cis*, quod eſt *ante*, quia cõmuniter Cœmeteria ante Eccleſias fieri ſolent, in hoc immorari parum refert. Sed de altaribus dicit, *verbo altare*, quod ea ſunt in duplici differentia, quædam enim ſunt firma atque ſtabilia, alia vero viatica & portatilia, quæ alio nomine, Aræ nuncupantur, vt conſtat, *ex c. quoniam, de priuilegijs, lib. 6.* & vtcumque illud ſit, inquit, quod altare, non eſſe debet ligneum, aut terreum, ſed lapideum, vt conſtat *ex c. altaria, el primero, de conſecrat. diſt. 1.* pro quo etiam allegat D. Thomam 4. Sentent. d. 13. & 3. par. q. 83. art. 3. vbi hac de re & de altarium conſecratione latiſſime agit. Quid ſit Eccleſia, adeo clare patet; vt explicatione non indigeat, atque ita iis præmiſſis, vt propoſitæ difficultati ſatisfiat, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Quid ſit Cœmeterium.

Quid & quotuplex ſit altare.

Prima Concluſio.

Cœmeterium generaliter loquendo, eodem modo benedicitur, violatur, & reconciliatur, quo & Eccleſia atque ab eodem.

COEMETARIVM, generaliter loquendo, eodem modo benedicitur, violatur, & reconciliatur, quo & Eccleſia, atque ab eodem. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Syluestri, *verbo, cœmeterium*, vbi allegat pro ea Hoſtienſem, & Bartolum, & plures DD. antiquos, addens quod ſi cęmeterium eſt Eccleſiæ contiguum, ea polluta polluitur, non autem è conuerſo, vt conſtat *ex cap. vnico, de conſecrat. Eccl. vel altaris, lib. 6.* vbi pro ratione adducitur, ne minus dignum, maius, atque acceſſorium principale ad ſe trahere videatur. De forma benedicendi, ſeu conſecrandi cęmateria, & quomodo aut qualiter, eorum conſecratio fieri debeat, habetur late in Pontificali, neque eſt mei propoſiti, aut per tempus licet id referre. Sed de conſecratione altarium, ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Altaria, ſiue aræ, ſolus Epiſcopus poteſt benedicere, & conſecrare.

Altaria, ſiue illa ſint firma & ſtabilia, ſiue vero portatilia, aut viatica, quæ alio nomine (vt diximus) dicuntur, aræ, ſolus Epiſcopus benedicere, atque conſecrare poteſt. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Syluestri, *verbo, altare, num. 2.* quam & probat *ex cap. nullus, el ſegundo, de conſecrat. diſt. 1.* facit, & *cap. concedimus*. Quod autem is, qui ſolus eſt presbyter, id facere non poſſit, habetur expreſſe in *cap. miniſtrare, 2. q. 6.* Fit autem ſermo de benedictione, ſeu conſecratione altaris, nam quantum attinet ad ipſorum materialem ſtructionem, ſiue erectionem, portatile quidem, quilibet lapicida poteſt efficere, cum nullo ſibi ſit idipſum iure prohibitum. Stabile vero licitum eſt etiam presbyteris erigere, vel inſtruere, in Eccleſia non conſecrata, in conſecrata autem, nonniſi de licentia Epiſcopi, argumento deducto, ex dicto *cap. nullus presbyter, de conſecrat. diſt. 1.* & *ex cap. quamuis diſt. 68.* Et eodem modo, inquit prædictus Syluester, quod in Eccleſia conſecrata, ſine conſenſu Epiſcopi, non ſunt altaria deſtruenda, argumento deducto *ex c. Eccleſiæ, & cap. placuit, de conſecr. diſt. 1.* Secus eſt autem in non conſecrata, argumento deducto ex eiſdem locis, à contrario ſenſu, ſecundum Gloſſam, in præallegato *cap. quamuis*. Multa alia dicit prędictus Syluester, circa prædictam materiam altarium, & qualiter ipſa fieri debeant, & an in ipſorum conſecratione, neceſſario reliquiæ debeant apponi, quæ omnia breuitatis gratia facio miſſa, nec libet quidpiam dicere circa formam cõſecrationis eorumdem, cum hæc potius ad Epiſcopos, quam ad Prælatos Regulares pertineant, ad vnguemq. reperiantur in Pontificali. Sed de conſecratione Eccleſiarum, ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Eccleſiæ etiam conſecrari non poſſunt, niſi ab Epiſcopis.

Eccleſiæ conſecrari non poſſunt, niſi ab Epiſcopis. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri, *verbo, conſecratio. 2. nu. 2. q. 1.* quam & probat *ex cap. nemo, de conſecrat. diſt. 1.* Et addit, Eccleſiarum conſecrationem, non ſolum fieri debere ab Epiſcopo, verum etiam à proprio Epiſcopo, & non ab alieno, niſi de licentia proprij, quia extra propriam diœceſim, Epiſcopus Eccleſiam conſecrare non poteſt, vt conſtat *ex cap. tua fraternitas, de conſecr. Eccleſiæ, vel altaris*, ibi, *in tua diœceſi*, neque hoc Epiſcopus poteſt alteri delegare, niſi Epiſcopo, ſicut nec reconciliationem, per *cap. aqua, eodem tit.* vbi hoc expreſſe cauetur, & prohibetur id committi ſimplicibus Sacerdotibus, non obſtante conſuetudine Prouinciæ Bracharẽſis, quam dicit Gregorius IX. ibidem, potius eſſe dicendam corruptelam, quam conſuetudinem, quia, inquit, licet Epiſcopus committere valeat quæ ſuæ iuriſdictionis ſunt, quæ tamen ſunt ordinis Epiſcopalis, non poteſt inferioris gradus Clericis demandare. Sed ſecundum Innocent. inquit ſupradictus Syluester, quòd de licẽtia Papæ, etiam ſimplices Sacerdotes, Eccleſiam poſſunt reconciliare, aqua prius per Epiſcopũ benedicta, ſed de hoc altàs, cũ agemus de dictarum Eccleſiarum reconciliatione. Aduertẽdum tamen eſt, quod quia, vt prædictum eſt, Eccleſiarum conſecrationes, per proprium Epiſcopum fieri debẽt, non vero per alienum, niſi de licentia proprij, ſi tamen ipſe à Fratribus requiſitus, ipſorũ Eccleſiam noluerit conſecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Epiſcopus, idipſum facere poſſit. Hac de re eſt ſpecialis conceſſio, Honorij IV. quæ habetur in Monum. Ord. & refertur in Compendio, *verbo, altare, §. 2. qua cõceſſit, vt ſi Diœceſani requiſiti à Fratribus Minoribus cum debita humilitate, noluerint in* *Eccle-*

Epiſcopi nõ poſſunt committere, conſecrationem Eccleſiarum alijs quàm Epiſcopis.

Monum. Ord. 1. imp. fol. 17. & 2. fol. 121. cõc. 112.

& refertur in Comp. verbo, altare. § 2.

Eccleſiis eorum primarium lapidem ponere, ac Eccleſias, vel Oratoria, & altaria ſua conſecrare, vel id facere vltra quattuor menſes diſtulerint, poſſint prædicti Fratres per quoſcumque voluerint Epiſcopos gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habẽtes, præmiſſa recipere. Quod ipſum, Ioan. XXI cõceſſit Fratrib. Carmelitanis, quinimo & aliquãtulum latios, dicens *quod ſi locorum Ordinarij, a prædictis Fratribus humiliter requiſiti noluerint, ſeu recuſauerint indebite, cœmeteria eorum benedicere, ſeu etiam cõſecrare, poſſint huiuſmodi cœmeteria per aliquẽ Antiſtitem, gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habẽtem, quoties opus fuerit, facere benedici, ac etiam conſecrari.* Habetur in eiſdem Monumentis, & refertur in Compẽdio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica. § 3.* Quæ quidem priuilegia, non eſſe credo reuocata, per *Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 5.* quando dicitur, quod nullus Epiſcopus in alterius Diœceſi Pontificalia poſſit exercere, ſine ipſius expreſſa licentia, cuiuſuis Priuilegij prætextu, &c. nam quantum ad hoc, priuilegia prædicta, non cenſentur eſſe priuilegia, ſed ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, *iuxta cap. 1. de ſupplenda negligentia Prælat. & cap. nihil eſt. § vltimo, de electio.* vt amplius infra dicemus. Sed quamuis Eccleſiarum conſecratio (vt prædictum eſt) ad ſolos Epiſcopos pertineat, earum tamen benedictio, etiam ſolemnis, per Prælatos Regulares fieri poteſt, per ſpecialem quamdam conceſſionem, Iulij II. *qui conceſſit Ordini Minimorum, quod Generales & Viſitatores (quos ipſi appellant Vigiles) ac Prouinciales, & eorum vicem gerentes, poſſint omnes & ſingulas eiuſdem Ordinis Eccleſias, Cæmeteria, Capitula, et Oratoria ſolemni benedictione benedicere.* Habetur in Supplemen. fol. 8. conceſſio. 29. & refertur in Compend. *verbo, vbi ſupra § 12.* quod idem Leo. X *conceſſit nobis Fratribus Minoribus*, vt habetur in eodem Supplemen. & refertur in dicto Compend. vbi ſupra. § 14. vbi dicitur, *quod prædictus Leo. X. conceſſit Generalibus, & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ, pro tempore exiſtentibus, vt omnia & ſingula eiuſdem Ordinis de Obſeruantia, Eccleſias, Cæmiteria, Capitula, & Oratoria vbicumque exiſtentia, tam recepta quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit, pro eorumdem Fratrum vſu tantum, ſolemni benedictione valeant benedicere, & voluit quod hoc idem poſſint alij Fratres eiuſdem Ordinis, qui ad hoc in Capitulis generalibus fuerint deputati.* Aliam conceſſionem etiam, circa hoc fecit prædictus Leo. X. quæ congruentiori loco referenda ſeruatur, quando agemus de reconciliatione Eccleſiarum, ac benedictione aliarum rerum Eccleſiaſticarum. Circa modum quo Eccleſiæ debeant conſecrari, nihil in particulari libet in præſentiarum dicere, cum latiſſime habeatur in Epiſcoporum Paſtoralibus, à quibus non eſt recedendum. Solummodo dico, quod hac de re fit mentio *in cap. omnes baſilicæ, de conſecrat. diſt. 1.* vbi dicitur, quod eiuſmodi conſecratio, fieri non debet ſine Miſſa, id quod & dicitur in *cap. de fabrica, eodem tit. in fin.* quamuis Syluester, *verbo, conſecratio. 2. num. 1.* dicat hoc non eſſe de ſubſtantia conſecrationis, nam ſi aliter fiat, factum tenet. Poteſt etiam prædicta conſecratio fieri omni tempore, tam feſtiuo, quam non feſtiuo, vt conſtat, *ex c. tua fraternitas, de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris,* ibi, *tam diebus Dominicis, quam priuatis.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Monum. Ord. 1. imp. f. 89 & 2 f. 172. conc. 402. & refertur in Cõp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. § 3.

Eccleſiarum benedictio non neceſſario ab Epiſcopo, ſed etiã à Prælatis Regularibus fieri poteſt etiam ſolemniter.

Suppl. fol. 8. conc. 29. et refertur in compen. verb. vbi ſup. § 12. & ſupplem. f. 16. conc. 53. & refertur in Comp. vbi ſup. § 14.

ARTICVLVS II.

Qualiter Cœmeterium polluatur ſiue violetur, & in quibus caſibus reconciliatione indigeat?

Propoſito Articulo ac difficultati, reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

COEMETERIVM quattuor modis polluitur, ſiue violatur; primò, polluta Eccleſia; ſecundò, per ſanguinis effuſionem; tertiò per effuſionem ſeminis; quartò, quando in eo ſepelitur infidelis, vel excommunicatus. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo, cœmeterium, num. 2 q. 1.* Et quidem quãtum ad pollutionem Eccleſiæ habetur expreſſe *in c. vnico, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, lib. 6.* vbi ſequentia habentur verba. *Si Eccleſiam pollui, ſanguinis, aut ſeminis effuſione contingat, ipſius cœmeterium, ſi contiguum ſit eidem, cenſetur etiam eſſe pollutum. Vnde antequam reconciliatum fuerit non debet in eo aliquis ſepeliri, ſecus eſt autem ſi remotum fuerit ab eadem.* Quod vero cœmeterium etiam polluatur, per effuſionem ſanguinis humani iniurioſe, patet expreſſe *ex cap. tuarum, de priuilegijs, & ex c. Eccleſijs, diſt. 68. & cap. Eccleſijs, de conſecrat. diſt. 7. & cap. propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Quod autem idipſum fiat, per effuſionem humani ſeminis, conſtat ex Gloſſa in *cap. 1. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, verbo, ſeminis.* Sed quod etiam polluatur cœmeterium, quando aliquis excommunicatus, vel infidelis in eo ſepelitur, conſtat ex *c. conſuluiſti, eod. tit. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Circa quam concluſionem, nihil aliud occurrit dicendum, præterquam id quod tangit Syluester, loco ſupra citato, q. 2. num. 3. an ſcilicet quando duo cœmeteria ſunt contigua, interueniente tamen pariete, vno violato, alterum etiam violetur? Cui difficultati ipſe negatiue reſpondet, quia, inquit, in tali caſu cenſentur eſſe duo cœmeteria, vnde vno violato, aut polluto, non perinde aliud eſt pollutum, etiam ſi porta eſſet in pariete, per quam ab vno, ad aliud fiat tranſitus. Cuius reſolutio habetur expreſſe, in ſupradicto *cap. vnico, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Alias ſubtilitates ad hoc propoſitum ibidem dicit Syluester, quas ipſe in præſentiarũ breuitatis gratia omitto.

Cœmeterium quattuor modis polluitur, ſiue violatur.

ARTICVLVS III.

Qualiter exſecrentur altaria, ita vt de nouo ſint conſecranda?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI altare ſit fixum & ſtabile, quattuor exſecratur, ſeu violatur modis. Primò, ſi menſa penitus vel enormiter frangatur, ſic vt deformitas appareat, vel vt quidam dicunt, vltra medietatẽ, vel etiam ſi fracta fuerit in cornibus, in quibus fieri conſueuit conſecratio, quod arbitrio Epiſcopi eſt determinandum, ſecus eſt autem, ſi fractura eſſet nimium modica. Hæc omnia conſtant *ex Gloſſa in c. 1. de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris, & ex c. lignei, eod. tit.* Secũdò violatur & exſecratur altare, ſi mota fuit iunctura, qua menſa ſtipiti adhæret, & hoc ſiue ſepulchrum ſit in latere altaris, ſiue etiam & multo magis, ſi ſit ſub ipſa menſa: nam in illa coniunctione, & præcipue intelligitur eſſe conſecratio

Altare fixum, atque ſtabile quattuor modis exſecratur, & violatur.

Digitized by Google

tio altaris,ſecundum Panorm. *in cap. propoſuiſti,de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*. Tertio violatur, & exſecratur, ſi quid de lapidibus ſtipitis,tangens ipſam menſam moueatur,vt conſtat,*ex cap.ad hoc, & c.quod in dubijs,eod.tit.*ſecundum Raymundum, quod tamen Gloſſa, & alij intelligunt, quando menſa fundata eſt ſuper quattuor columnas, quarum vna mouetur, ſecus eſt autem de lapidibus parietis,vel de ipſo pariete,cui compaginatum eſt altare in quibuſdam Eccleſiis,quia propter motionem talium lapidum vel parietis, altare manens inimotum non exſecratur, nec reconſecratur. Et idem dicendum ait de lapidibus ſtipitis non tangentibus menſam, quinuero, & de tangentibus menſam, ſed non principalibus,niſi tot moueantur, quod altare formã amittat. Quartò,violatur, ſiue exſecratur altare,ſi moueatur,frangatur,vel minuatur,ſignum ſepulchri, *per cap.ſi motum, de conſecrat.diſt. 1.& cap.quod in dubijs,de conſecratione Eccleſiæ,vel altaris*,& hoc vbicumque ſit ſigillum, etiam in latere,ſecundum Archidiaconum.Supradicta omnia ſunt Syluestri,*verbo,altare,q.8.*vbi dicit prædictos quattuor modos, eſſe de mente Panormitani,*in cap.ad hæc, & in cap. quod in dubijs,de conſecratione Eccleſiæ,vel altaris*. Quibus ipſe addit quintum,qui virtute reliquos omnes comprehendit,ſcilicet quando tantum augetur, vel minuitur altare,quod formam amittat, nam forma eſt quæ dat eſſe rei, vt dicunt communiter Doctores, & habetur *in cap.ea, num. 10.q.2.§. hoc ius, & tradit Gloſſa in d.cap.1. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*. Quod etiam inſinuat prædictus Panorm. *in c. ligneis,eodem tit.* vbi inquit,quod vbicumque contingit enormis fractura in altari, exſecratur, quia videtur perdere formam; non autem ſi fractura non ſit enormis, aut notabilis.

Secunda Concluſio.

Si altare ſit mobile, atque portatile, ſiue viaticum, tribus modis communiter violatur.

Si altare ſit mobile, atque portatile, ſiue viaticum,communiter exſecratur tribus modis;primò, per remotionem lapidis à ligno, quando ſepulchrum eſt in ligno, ſecundum mentem Ioan. Andreæ,*in c.ligneis,de cõſecratione Eccleſiæ, vel altaris*. Secundò,quãdo mouetur ſigillũ ſepulchri,exiſtentis in lapide, ſiue lapis ſit in ligno,ſiue non,ſecundum Innoc. & Panorm.& omnes DD. communiter. Tertiò, ſi lapis ipſe notabiliter frangatur, vt conſtat ex ſupradicto *cap. ligneis*, & hoc ſolo modo violari poteſt, quando non habet reliquias. Supradicta omnia ſunt Syluestri,loco ſupracitato, in fine, vbi concludendo dicit, quod altare numquam exſecratur, propter hoc quod in eo celebrauerint degradati,& huiuſmodi, ita vt indigeat reconſecratione, vt cõſtat *ex cap. à nobis,extra de Sacram.nõ iter.*& idem dicendum videtur de reconciliatione, ſcilicet quod ea non indiget,cum nullo ſit id iure cautum, *argumen. cap. is qui, de ſentent. excommunic.lib.6.* In calce huius difficultatis aduerto, quod prædictus Syluester loco ſupracitato, quæſt.9.& 10.mouet duas difficultates,de quibus ſunt diuerſæ opiniones,inter Iuriſperitos DD. Prima eſt, vtrum exſecretur altare portatile, ſi lapis ſit in ligno, & ſepulchrum in lapide, & amoueatur lapis à ſigillo, ſtante ſigillo ſepulchri? Altera vero eſt, vtrum exſecretur altare ſtabile, mota tabula de loco ad locum? ſed quia per tempus non vacat,in præſentiarum prædictas diſcutere difficultates,conſulto ab earum tractatione ſuperſedeo,videri cum poſſint ibidem.

ARTICVLVS IV.

Qualiter Eccleſia exſecretur,ita vt poſſit, ſeu indigeat de nouo conſecrari?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Eccleſia cum comburitur conſecratione indiget.

SI Eccleſia fuerit combuſta,ita quod ipſius parietes combuſti ſint, vel notabiliter decruſtati, in toto ſeu pro maiori parte, Eccleſia aliàs conſecrata exſecratur, indigetq. noua conſecratione. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo, conſecratio, 2.q.4.* quam & probat,*ex cap. Eccleſijs,cum Gloſſa,de conſecr.diſt.1.* Et ratio eſt ſecundum Panormitanum,& omnes DD.cõiter, *in c.propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*: nam Eccleſiæ conſecratio,in exteriori parte conſiſtit, vbi linitiones & cruces fiũt. Secus eſt aũt,ſi combureretur tectum,quia tunc non eſt reconſecranda, vt conſtat, *ex cap.in ligneis,de conſecr. Eccleſiæ, vel altaris*.

Secunda Concluſio.

Quando Eccleſia in totũ, vel maiori parte corruit,etiam conſecratione indiget.

Si Eccleſiæ parietes in toto, aut in maiori parte corruerint, ita, vt oporteat eos nouiter ſimul reficere, etiam exſecratur, quamuis id fiat ex lapidibus eiſdem. Hæc etiam concluſio eſt Syluestri vbi ſupra, quam & probat, *per c.de fabrica, de conſecr. diſt.1.* Secus eſt autem (inquit) ſi corruerit ſolum tectum, per ſupradictum *cap.in ligneis*. Sed ſi parietes ſucceſſiue ruant, & ſucceſſiue etiam reparentur,per ſingulas partes paruas,ſiue minores:an in tali caſu indigeat noua conſecratione, ſunt variæ,atque diuerſæ DD. opiniones,quas refert ibidem prædictus Syluester,ſed ipſe adhærere videtur huic ſententiæ,vt non indigeat noua conſecratione. Sed difficultas eſt,quænam ſint ſigna certa, ad hoc vt appareat aliquam Eccleſiam eſſe conſecratam,aut non conſecratã, vt conſecrari ipſa poſſit? Hanc etiam difficultatem tãgit prædictus Syluester,loco ſupracitato,q.3.Cui ſatisfacere volens (inquit)ſecundum Innocentium, atque Raymundum,quod Eccleſia præſumitur conſecrata,quando apparet de hoc aliqua ſcriptura, in dotationis inſtrumento, vel libris Eccleſiæ, aut in aliqua columna,aut tabula marmorea,vel dicticis,aut ſi ſit ea de re,vnus teſtis de viſu,vel de auditu, *per c.ſolemnitas dedicationũ, & c.Eccleſia, de conſecrat.diſt. 1.& c.ſane profertur,24.q.2.ibi,in ſacris dictitijs*, quę dictitiæ, ſecundum Gloſſam Raymundi, ſunt columnæ Eccleſiæ, vel ſecundum Gloſſam in dicto *c.ſane*, ſunt quædam tabulæ,ſic dictæ, à verbo, dico, dicis. Et inquit prædictus Syluester,quod in prædictis rebus,vbi non agitur de præiudicio alterius,ſculptura in lapide,vel vnus ſolus teſtis,fidem facit, & ſufficiunt huiuſmodi probationes ſemiplenæ:ſecus eſſet autem,vbi de hoc eſſet contentio, per quam eiuſmodi probatio tolleretur. Quandocumque igitur, neſcitur ſeu dubitatur, an aliqua Eccleſia fuerit conſecrata, neque apparet aliqua probatio de prædictis, in tali caſu conſecrari poteſt, *iuxta cap.ſolemnitates, de conſecrat.diſt.1.*

Difficultas. Quænam ſint ſigna certa,ad hoc, vt apparere poſſit aliquam Eccleſiam eſſe conſecratam.

ARTICVLVS V.

Qualiter & in quibus caſibus, Eccleſia aliqua polluta cenſeatur, ita vt non liceat in ea celebrare, indigeatq. reconciliatione?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In ſex caſibus intelligitur Eccleſia polluta, & violata, &

ECCLESIA in ſex caſibus habetur pro polluta & violata, indigetq. reconciliatione. Hæc

Digitized by Google

reconciliatione indiget.

Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. in ſuo Man. cap.27.num.251.cum ſequentibus, vſque ad 254. excluſiue,& Syluestri *verbo, conſecratio. 2.quæſt.5.* vbi hac de re lattiſſime agit. Primus caſus habetur *in cap. Eccleſijs, diſt.68.& in cap. Eccleſijs, de conſecrat. diſt.1.& in cap.propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ*, quando intra eam ſanguis humanus iniurioſe effunditur, aut cauſa naturalis eiuſdem effuſionis, ſeu mortis alicuius datur, quem quidem caſum latiſſime explicant prædicti Syluest. & Nauar. locis ſupra citatis, quod & ſimiliter facit Sayrus lib.5.ſui Theſauri, cap.16. Secundus caſus eſt, quando in Eccleſia ſemen humanum voluntarie effunditur. Et dixi, ſemen humanum, nam cæterorum animalium ad id non pertinet, *iuxta Gloſſam in cap.1 de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, lib. 6.verbo ſeminis.*

Nota hoc valde.

Dixi autem voluntarie, quia non ſufficit, quod idipſum fiat dormiendo, *iuxta Gloſſam in dicto cap. Eccleſijs, de conſecrat. diſt.1.verbo, ſemine.* vbi etiam dicit Eccleſiam non violari, cum ſemen per coitum cum vxore emittitur: ſed in hoc non tenetur, vt videre eſt apud Nauarrum loco ſupracitato, num.252.in fine. Vbi & rationem differentiæ reddit, nam emiſſio ſeminis in dormiente, non continet illam irreuerentiam erga Eccleſiam, quam continet emiſſio ſeminis illius, qui in eadem, etiam cum vxore coit. Qua de re videatur Syluest. loco ſupracitato in tertio caſu, vbi ad hoc propoſitum dicit multa, eaq. notatu digniſſima, & Sayrus loco etiam ſupracitato, num.19. Tertius caſus eſt, quando in Eccleſia ſepelitur aliquis excommunicatus *per cap.conſuluiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*, de quo caſu videatur Syluest. vbi ſupra in quarto caſu, & Sayrus etiam vbi ſupra, num.22. Quartus caſus eſt, quando in Eccleſia aliquis infidelis ſepelitur, *per cap. Eccleſia, el primero, y el ſegundo, de conſecratione, diſt.1.* quamquam in hoc caſu, non ſolum reconcilianda ſit Eccleſia, verum etiam & illius parietes abradendi, licet in præcedenti caſu ſufficiat recõciliatio, iuxta Panormit. in prædicto *cap. conſuluiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* De quo caſu videatur Sayrus, vbi ſupra, nu.23. Quintus caſus eſt, quando Eccleſia conſecratur aut benedicitur, per Epiſcopum publice excommunicatum, *argumento d. cap.conſuluiſti*, vbi hoc tenet expreſſe Panormitanus: & Hoſtienſis huius rei rationem reddit, quia, inquit, ſi ſepultura corporis excommunicati, polluit ipſum locum, à fortiori polluitur cum conſecratur per os, & manus eorum qui publice ſunt excommunicati. Sextus caſus eſt, quando omnes parietes Eccleſiæ renouantur, iuxta Gloſſam, *in cap. in ligneis, de conſecratione Eccleſiæ vel altaris.* De quo videatur Syluest. vbi ſupra, in ſexto caſu.

Secunda Concluſio.

Supradicti caſus, eſſe debent publici, ad hoc vt Eccleſia violata eſſe cenſeatur.

Ad hoc vt Eccleſia in prædictis caſibus cenſeatur violata atque polluta, indigeatq. reconciliatione, neceſſum eſt, quod eiuſmodi caſus ſint publici atque notorij, etenim ſi ſint occulti, neque impediunt celebrationem Miſſarum, neque Eccleſia ipſa indiget reconciliatione, quia Eccleſia non iudicat de occultis. Hæc concluſio eſt expreſſa Gloſſæ, *in cap.vnico, de conſecratione Eccleſiæ vel altaris, lib.6.verbo, pollui.* & eamdem tenet Syluest. vbi ſupra in tertio caſu, in fine, & Soto in 4. Sentent. diſtinct. 13. quæſt.2. artic.3. in ſolut. ad ſecundum, & Nauar. etiam vbi ſupra, num. 251. in fine, vbi loquit, fieri poſſe, vt effuſio ſanguinis ſiue ſeminis, facta ab hinc octo diebus, hodie impedire incipiat, celebrationem Miſſarum in aliqua Eccleſia, efficiatq. ipſam pollutum, non vero antea, vt ſi verbi gratia, facta ſit duobus videntibus, & vſque illud tempus tacentibus, poſtea vero factum ipſum publicantibus, ita vt fama gignatur, in tali caſu, eiuſmodi effuſio ſeminis, vel ſanguinis impediet, ſeu impedire incipiet, non ex tunc (vt ſic dicamus) ſed ex nunc. Videatur hac etiam de re Sayrus vbi ſupra, num.10.& 11. vbi, inquit, quod fiunt prædicta publica, vel ex publica confeſſione eorum, qui ea fecerunt, vel ex facti euidentia. Quo fit, vt ſi Sacerdos in confeſſione, ſciat Eccleſiam eſſe pollutam, nihilominus in ea celebrari poteſt, *argument. cap.cum non ab homine, de ſententia excommunicationis.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum celebrans in Eccleſia violata aut polluta, antequam reconcilietur, irregularis fiat?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Qui in Eccleſia publice violata celebrat, quamuis peccet, irregularis tamẽ non efficitur.

QVI in Eccleſia publice violata, Miſſam celebrat, aut alia peragit diuina officia, ſeu defunctum ſepelit, quamuis mortaliter peccet (niſi vrgente neceſſitate id fiat de licentia Epiſcopi) irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur. Hæc Concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo, conſecratio 2 quæſt 9.* & Soti in 4. diſtinct. 13. quæſt.2. artic.3. in quarto dicto, & Enriquez lib.9. de Miſſa, cap.27. § 7. & lib.13. de excommunicat.& interd. cap.51.§.5. & Sayr. lib 5. ſui Theſauri, cap. 16. num. 29. vbi ad hoc plures DD. refert, & inquit, quod colligitur *ex cap. is cui, de ſententia excommunicationis, lib 6.* Et ratio ipſius eſt, nam pollutio Eccleſiæ, non eſt proprie cenſura, neque interdictum, quo fit vt in Eccleſia polluta celebrans, irregularis non efficiatur. Vnde, inquit ſupradictus Sayrus, quod falſo Lapus, quem citant, & ſequuntur Angelus, & Syluester, *verbo, Eccleſiæ conſecratio*, dicit, celebrantem in Eccleſia polluta, ſuſpenſum eſſe ab ingreſſu Eccleſiæ, afferens pro ſe, *cap. Epiſcoporum, de priuileg. lib.6.* & dicens, quod ſi quis cum tali ſuſpenſione, diuina in Eccleſia celebrat, fungens officio ſuo vt prius, efficitur irregularis, per dictum *cap is cui, de ſententia excommunicationis, lib. 6.* nam dictum capit. ſolummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Eccleſia polluta & violata, & ſic tenendum eſt firmiter, quod in eadem celebrans, niſi id fiat ex vrgenti neceſſitate, atque de licentia Epiſcopi, quamuis mortaliter peccet, vt expreſſe tenet D. Thom. 3. par. quæſt. 83. articulo tertio, irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur. Videatur prædictus Syluester, vbi ſupra.

ARTICVLVS VII.

Vtrum exſecrata Eccleſia, vel polluta, exſecrentur etiam, & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Exſecrata Eccleſia, non proinde exſecrantur altaria, neque reconciliatione indigent, ſecus eſt aut ſi polluantur.

EXSECRATA Eccleſia, non proinde exſecrantur altaria, nec reconciliatione indiget, ſecus erit tñ, ſi fuerit polluta, nam altaria etiam polluuntur,

ſit, indigentque reconciliatione. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo, altare, quæſt. 10.* vbi & dicit, hoc eſſe intelligendum de altare ſtabili, non autem de portatili, & concluſio ſic intellecta, eſt expreſſa Panorm. in *cap. propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Ubi aſſignat rationem diuerſitatis & differentiæ, quia, inquit, conſecratio Eccleſiæ conſiſtit in parietibus, & ſeparata eſt à conſecratione altaris, vnde illa violari poteſt, combuſtis vel collapſis parietibus, conſecratione altaris intacta remanente, & è contra, poteſt deſtrui altare, Eccleſiæ parietibus illæſis exiſtentibus. Sed pollutio concernit totum corpus Eccleſiæ, ex homicidio enim commiſſo in Eccleſia, totum corpus eius, cum ſit vnum indiuiduum, polluitur, vnde fit, quod polluta Eccleſia, polluantur etiam altaria, & ante Eccleſiæ conſecrationem, ſeu potius reconciliationem, celebrari in eis non poſſit, cum ſint in corpore Eccleſiæ. Ex quibus colligitur primo, quod quot modis Eccleſia polluitur, tot polluuntur & altaria, ſiquidem ea polluta, polluuntur. Secundo, quod neque altaria exiſtentia in Eccleſia, ſine Eccleſia, neque Eccleſia ſine altaribus polluuntur, quia pollutis altaribus, ſeu aliquo altari, etiam Eccleſia polluitur, cum talis pollutio, in eadem fiat. Hæc autem omnia intelligenda ſunt de altari ſtabili, non autem de portatili, vt ſupra diximus. Item & de altari, quod eſt intra Eccleſiam, non autem de eo, quod eſt ad extra. Qua de re videatur Syluest. vbi ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Quomodo, & à quo Eccleſia polluta, ſiue violata, ſit reconcilianda?

Pro huius Articuli intelligentia, aduertere libet ex Nauar in Manu. capit. 27. num. 151. in princip. quod ea quæ ſupra dicta ſunt, de violatione, ſeu pollutione Eccleſiæ, intelligenda ſunt generaliter, atque indiſtincte, tam de Eccleſia nondum conſecrata, quam conſecrata, per *cap. ſin. de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris*, ſed tamen quantum ad reconciliationem, maxima eſt inter ipſas differentia, ſicque propoſito Articulo, reſpondere oportet, non abſolute, ſed cum diſtinctione. Et loquendo de Eccleſia non conſecrata, ſit prima Concluſio.

Prima Concluſio.

Eccleſia nõ cõſecrata, ſed ſolũmodo benedicta, reconciliari poteſt, per quemcumque ſimplicem ſacerdotem.

Si Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantummodo benedicta, reconciliari poteſt per quemcumque ſimplicem Sacerdotem, & hoc per aſperſionem aquæ luſtralis. Hanc concluſionem tenet expreſſe Syluest. *verbo, conſecratio. ſecunda quæſt. 8.* & probat eam *ex cap. ſi Eccleſia, cum gloſſa. verbo, lauetur, de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris*, vbi hoc expreſſe habetur. Eamdem ſententiam tenet Soto in 4. diſtinctio. decimatertia, quæſtio. ſecunda, artic. tertio, in ſolut. ad ſecundum. & Enriquez de excommunicatione & interdicto, lib. 13. cap. 51. §. 5. & lib. 9 de Miſſa, capit. 27. §. ſexto, & Saytus libro 5. ſui Theſauri, capit. 16. num. 31. & 32. & Nauarr. in Manu. vbi ſupra, vbi pro hac ſententia citat etiam *cap. aqua, eod. tit. de conſecr. Eccleſiæ, vel altaris*, & dicit eſſe opinionem communem.

Secunda Concluſio.

Eccleſia cõſecrata, reconciliari nõ põt, niſi per propriũ Epiſcopum, ſeu alium de licentia ipſius.

Si Eccleſia fuerit conſecrata, reconciliari non poteſt, niſi per proprium Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia, & hoc cum aqua, etiam ab Epiſcopo benedicta; per ſimplices autem Sacerdotes, reconciliari non poteſt, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, & reconciliatio fieri debet cum aqua (vt dixi) benedicta, quæ vinum admixtum cum cinere habeat, & cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel Manuali Romano. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Syluestri, vbi ſupra, & omnium ſupradictorum DD. & habetur expreſſe *in cap. propoſuiſti, & cap. aqua, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Quod autem id, per ſimplices Sacerdotes fieri non poſſit, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, habetur expreſſe in *dicto cap. aqua*, vbi eiuſmodi conſuetudo, dicitur quod potius dicenda ſit corruptela, quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis exiſtunt, quæ tamen ſunt ordinis Epiſcopalis, non poteſt inferioris gradus Clericis demandare. Solummodo eſt difficultas, an Summus Pontifex, eiuſmodi reconciliationem alicui ſimplici Sacerdoti poſſit committere? Cui difficultati reſpondet prædictus Syluester, loco ſupra citato affirmatiue, ſecundum Innocentium, & *gloſſam, in dicto cap. aqua*, vbi inquit, quod multoties Papa, idipſum pluribus, non Epiſcopis conceſſit, aqua tamen prius per Epiſcopum benedicta. Quam opinionem tenet etiam Panormitanus ibidem, vbi, & tradit generalem regulam, qua dicit idem eſſe dicendum, in omnibus quæ ſunt iuris Epiſcopalis, ex diſpoſitione humana, quia in his, inquit, habet Papa plenitudinem poteſtatis, vt conſtat ex *capit. propoſuit, de conceſſ. præbendæ:* ſecus eſt autem in his, quæ ex diſpoſitione diuina, certo ſunt alicui ordini commiſſa, nam non habenti talem ordinem, etiam per Summum Pontificem, committi non poſſunt, *iuxta gloſſam in cap. peruenit, diſtin. 95.* Videatur Syluester vbi ſupra, & Saytus loco ſupra citato. Sed difficultas eſt, an Prælati Regulares, aliquod habeant priuilegium, per quod Eccleſias violatas, atque pollutas reconciliare poſſint? De quo ſit tertia Concluſio.

Difficultas.

Nota hoc valde, quod ea quæ ſunt iuris Epiſcopalis, ex diſpoſitione humana, Summus Pont. bene poteſt non Epiſcopis committere, ſecus eſt autem de illis, quæ ſunt ex diſpoſitione diuina, alicui certo ordini, ſeu ipſis commiſſa.

Tertia Concluſio.

Prælati Regulares ex priuilegio, recõciliare poſſunt Eccleſias pollutas, & violatas, ſi Epiſcopus diſtet extra duas dietas.

Prælati Regulares, bene poſsũt recõciliare Eccleſias, quacũq; ex cauſa violatas, atq; pollutas, aqua p ipſos Prelatos benedicta, ſi Eps, qui illã benedicat, diſtet vltra duas dietas. Hæc concluſio habetur expreſſa, ex quadam conceſſione Leonis X. facta Generalibus & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ, pro tempore exiſtentibus, quæ habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo benedicere Eccleſiaſtica. §. 14* vbi poſt alia de quibus ſtatim dicemus, inquit, quod ſimiliter ſupradictus Leo X. eiſdem conceſſit, quod poſſint reconciliare. Eccleſias &c. quæ quomodolibet ſanguinis, vel ſeminis effuſione pollutæ fuerint. Sed hoc cum aqua per prædictos Prælatos benedicta, præſertim in locis remotis, vbi Epiſcopum aquam benedicentem, per duas dietas adire non potuerint. Hæc ſupradictus Leo X. Quælibet autem dieta, vt inquit Enriquez lib. 9. cap. 27 §. 6. & lib. 13. cap. 51 §. 5. continet viginti milliaria, ſeu ſeptem leucas, vt colligitur ex iure, *in cap. nonnulli, de reſcriptis. & ibi gloſſa, in verbo, vltra duas dietas*, vltra quas ſi diſtauerit Epiſcopus, poterunt Prælati ſupradicti aquam ad id benedicere, & proprias Eccleſias reconciliare, ac ſolemniter benedicere. Hoc ipſum conceſſit Iulius II. vt habetur in eodem Supplemento fol 8. conceſſio. 30. & refertur ſimiliter in Compendio, vbi ſupra. §. 13. Prælatis Ordinis Minimorum, vt poſſint reconciliare ſuas Eccleſias, ſanguinis ſiue ſeminis effuſione, ſeu alias quomodocumque pollutas, quoties opus fuerit, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antiſtitem vt moris eſt, benedicta. Prædicta conceſſio non eſt ita ampla, atque præcedens, nam ſicut prædictum eſt, per conceſſionem Leonis X. ſi Epiſcopus diſtet, vltra duas dietas, Prælati ſupradicti, poterunt ad id dictam aquam benedicere,

Supple. f. 16. cõc. 55. & refertur ĩ Comp verbo, benedicere Eccleſiaſtic. § 14.

Quantũ ſpatiũ contineat vna dieta.

Supple. f 8 cõc. 30 & refertur ĩ Comp. ubi ſup. §. 13.

Digitized by Google

dicere, & Eccleſias ſuas reconciliare. Quod ideo intelligo, eſſe dicendum, & fieri poſſe, ſede vacante, tunc enim Epiſcopus non eſt in Prouincia, & pluſquam per duas dietas diſtat. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XL.

De benedictione paramentorum, ac aliarum rerum Eccleſiaſticarum, in ſex Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Prælati Regulares, poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta?*
2 *Quinam Prælati Regulares, poſſint benedicere Corporalia?*
3 *Vtrum ſupradicti Prælati Regulares, poſſint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam corporalia, non ſolum pro ſe & ſuis Fratribus, verum etiam & pro alijs?*
4 *Vtrum ſint aliqui Prælati Regulares, qui poſſint benedicere, ſeu potius conſecrare calices, & patenas pro Miſſis celebrandis?*
5 *Vtrum Prælati Regulares, poſſint petere ab alieno Epiſcopo benedictionem, ſeu conſecrationẽ, earum rerum quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita?*
6 *Vtrum Epiſcopi pro benedictione dictorum paramentorum, ſeu ornamentorum, & altarium, & aliorum ad diuinum cultum pertinentium, à Fratribus poſſint aliquid recipere, ſeu exigere?*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Regulares, poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta.

Prima Concluſio.

Prælati Regulares Generales, & Prouinciales, quin vero Cuſtodes & Guardiani, ſiue Priores, & quicumque alij, in alijs Religionib. eiſdem correſpondent, bene poſſunt benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta.

PRælati Regulares, Generales & Prouinciales, quin vero Cuſtodes & Guardiani, ſiue Priores, & quicumque alij, in alijs Religionibus eiſdem correſpondent, bene poſſunt benedicere, omnia Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta. Hæc concluſio habetur expreſſa, ex cõceſſione Leonis Decimi, quæ habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica, § 14.* vbi dicitur, quod ſupradictus Leo Decimus, conceſſit Generalibus & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruãtiæ, pro tempore exiſtentibus, vt omnia, & ſingula eiuſdem Ordinis, & Obſeruantiæ, Eccleſias, Cæmeteria, Capitula, & Oratoria, vbicumque exiſtentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit, pro eorumdem Fratrum vſu tantum, ſolemni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quod hoc idem poſſint alij Fratres eiuſdem Ordinis, qui ad hoc in Capitulis generalibus fuerint deputati. Quo quidem priuilegio, perfruũtur omnes alij Ordines, qui priuilegium habẽt communicationis, atque ex eo inferri, & colligi videtur, quod Prælati locales, quales ſunt Guardiani, atque Priores, & ſimiles, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpondent, benedicere poſſent, etiam Corporalia, per illa verba ibidem poſita, *paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, et vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit.* Sed de hoc dicimus ſtatim in Articulo ſequenti.

Supple. f. 16. cõc. 55. & refertur ĩ Comp. verbo, benedicere Eccleſiaſtica. § 14.

Solummodo eſt difficultas, an hoc ipſum, poſſint alii ſimplices Sacerdotes, & qui non ſunt Prælati? Et ratio dubitandi eſt, nam vt habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica. § 4.* Sixtus IV. conceſſit Fratribus Minorum Obſeruantiæ, Sacerdotibus, vt poſſint benedicere paramẽta Altaris, & Miſſalia, ac indumenta, exceptis Corporalibus dumtaxat. Quam conceſſionem refert Summa Roſella, & eiuſdem etiã meminit Syluester, *verbo, benedictio, q. 3. nu. 4. in fine,* quin vero refert ibidem, Angelum dicentem ſimplices Sacerdotes ſecundum ius, poſſe benedicere omnia, in quibus Chriſma non interuenit, ad quod probandum plura iura atq; rationes adducit, quas ego breuitatis gratia omitto. Quibus non obſtantibus in contrarium, ſtatuitur Concluſio.

Monu. Ord. 1. imp f. 63. & 2. fol. 67. cõc. 107. Suppl. f. 96. cõc. 322. Cõp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. § 4.

Secunda Concluſio.

Simplices Sacerdotes, & qui non fuerint Prælati, non poſſunt Eccleſiaſtica benedicere, ornamenta & paramenta.

Simplices Sacerdotes, præſertim noſtri ſacri Ordinis, & qui non fuerint Prælati, non poſſunt Eccleſiaſtica ornamenta & paramenta benedicere. Probatur hæc concluſio, quia licet verum ſit, quod Sixtus IV. idipſum (vt præmiſſum eſt) omnib. Fratribus Minoribus Obſeruantiæ Sacerdotibus conceſſerit (Corporalibus dũtaxat exceptis) nihilominus vſus eiuſdem Priuilegii, fuit ſuſpenſus eiſdem, per Capitulum generale Meclinenſe, vbi eiuſmodi fuit factũ ſtatutũ. Generale Capitulum determinauit, & præcepit quod ſoli Prouinciales, habeant benedicere Corporalia, & idẽ Prouinciales, Cuſtodes, & Guardiani, alia ornamenta, & non alii, & ſolum pro Fratribus, Monialibus, & Tertiariis, & nullo modo pro aliis extra Ordinem. Sic enim fuit conceſſum per Summum Pontificem. Habetur hoc ſtatutũ in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compẽdio, *verbo benedicere Eccleſiaſtica, §. 16. prope finem.* Et præterea videtur hoc ipſum, quam maxime Iuri conſonum, quia vt dicunt communiter Doctores, *in Clement. attendentes, de ſtatu Monachorum, & in cap. Abbates de priuilegijs, lib. 6.* iſta videntur eſſe propria munia, ordinis Epiſcopalis, & ita habet conſuetudo, & ſtylus Curiæ, ſiquidem dantur Regularibus ſpecialia priuilegia, vt poſſint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta, quod quidem fruſtra fieret, ſi ſimplices Sacerdotes, iure vel cõſuetudine idipſum poſſent efficere. Vnde pro certo habendum, eſt vt tenet Syluester, *verbo. benedictio, quæſt. 3. iam citata, num. 4.* quod ſimplices Sacerdotes ſæculares hoc non poſſunt, neç vero Regulares, qui ſunt ex noſtro ſacro Ordine Minorum: nam quamuis (vt prædictum eſt) ad id habetur ſupradictum priuilegium Sixti Quarti, ipſius tamen vſus, per dictum Capitulum generale Meclinenſe, fuit interdictus atque ſuſpenſus.

Monu. Ord. 1. imp f. 227. & 2. f. 246. & refert. in Cõp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. § 16.

Sed maior difficultas eſt, an prædicto Sixti IV. priuilegio vti poſſint & frui, ſimplices Sacerdotes aliorum Ordinum, & Religionum, quæ priuilegiũ habent communicationis, quamuis ipſius vſus, quoad nos Minores Fratres ſit ſuſpenſus? Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Tertia Concluſio.

Aliqui DD. aiunt, quod ſimplices Sacerdotes aliorum Religionum, virtute prædicti priuilegii Sixti IV. poſſunt benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſed contrarium eſt verius, & tenendum.

Aliqui Auctores dicunt & tenent, quod ſimplices Sacerdotes, aliorum Ordinum & Religionum, virtute ſupradicti priuilegii Sixti Quarti, poſſunt benedicere Eccleſiaſtica ornamenta & paramenta; ſed contrarium verius eſt atque tenendum. Primam concluſionis partem, tenet expreſſe Pater Ildefonſus à Veracruce, in ſuo Priuilegiorum Compendio, vbi dicit, quod quamuis prædictum Capitulum generale Meclinenſe, facultatem, vſumque Priuilegii prædicti, reſtrinxerit in noſtro ſacro Minorum Ordine, ad ſolos Guardianos & Superiores, attamen non idipſum potuit facere,

respectu

reſpectu Sacerdotum aliorum Ordinum, priuilegium habentium communicationis, ac propterea conſequenter dici, quod Fratres Sacerdotes, Prædicatores & Auguſtinenſes, & alij qui illud habent, bene poſſunt virtute priuilegij prædicti, ornamenta & paramenta Eccleſiaſtica benedicere: nam illa, quæ alicui Ordini & Religioni conceduntur, per priuilegium communicationis, ita ſtatim fiunt aliorum Ordinum Mendicantium propria, ac ſi illis fuiſſent ſpecialiter conceſſa. Sed crediderim in omnibus Religionibus, hoc eſſe reuocatum priuilegium, per cōtrariam conſuetudinem, & quod hæc ſint propria officia & munia Ordinis Epiſcopalis, neque conueniunt, niſi ſolis Miniſtris Prouincialibus.

Difficultas. An noſtri fratres, exiſtentes in partibus Indiarum, poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta.

Monu. Ord. 2. impr. f. 257. cōc. 641. et refertur in Copen. uer. o, benedicere Eccleſiaſtica. §. 1.

Solummodo ſupereſt difficultas, de Fratribus Minoribus, exiſtentibus in partibus Indiarum, qui quidem ad hoc ſpeciale habent priuilegium, conceſſum per Gregorium IX. quod habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica*, §. 1. vbi dicitur, quod prædictus Gregorius IX. conceſſit, quod Fratres Minores presbyteri, in terris infidelium exiſtentes, poſſint veſtes Sacerdotales, altaris pallas, & Corporalia (cum neceſſe eis fuerit) benedicere vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non habetur, an ſci licet eiuſmodi priuilegium, fuerit etiam ſuſpenſum per Capitulum generale Meclinenſe ſupradictum? Et ratio dubitandi eſt, quia prædictus Pater Frater Ildefonſus à Veracruce, in rebus Indiarum calentiſſimus atque exercitatiſſimus, in ſuo Compendio, nullam facit mentionem de eiuſmodi priuilegio, ex quo videtur colligi, quod in illis partibus non etiam ſit in vſu: ſed hæc ratio non omnino videtur eſſe ſufficiens, nam forſan eo inſcio, noſtri Fratres, ibidem, prædicto vtuntur priuilegio, quod & videtur eſſe rationi conſonum, propter multoties inſtantem neceſſitatem. Sed quidquid de hoc ſit, certiſsimum eſt, quod Prouinciales hoc eiſdem poſſunt concedere, per priuilegium ſupradictum Leonis X. etiam quoad benedicenda Corporalia, prout latius patebit ex dicendis in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS II.

Quinam Prælati Regulares, poſſint benedicere Corporalia?

Reſpondetur huic Articulo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Prælati Generales & Prouinciales, poſſunt benedicere corporalia, & qui conſimilem auctoritatem habent.

Monu. Ord. 1. impr. f. 65. & 2. f. 87. cōc. 157. & refertur ī Cop. ver. benedicere Eccleſiaſtica. §. 7.

Supple. fol. 101. conc. 399. & refertur in Cōpen. vbi ſup. §. 8.

Certiſsimū eſt & omni dubio procul, quod Prælati Generales & Prouinciales, & ſimiles Prælati, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpondent, benedicere poſſunt Corporalia. Probatur hæc cōcluſio, primo ex conceſsione facta, nobis Fratribus Minoribus, qua etiam perfruuntur omnes, qui priuilegiu habent communicationis, quæ habetur in Monum. Ord. & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica*, §. 7. vbi dicitur, quod Innocentius VIII. conceſsit, quod Generalis & Prouincialis Fratrum Minorum Obſeruantiæ, poſsint benedicere Corporalia. Eamdem conceſsionem fecit idem Innocentius, Fratribus Auguſtinenſibus, quarumdam Congregationum Obſeruantiæ, quod Vicarius generalis illarum, & Viſitatores, poſſint benedicere ornamenta Eccleſiaſtica, & etiam Corporalia, vti habetur in Supplem. & refertur in Compend. vbi ſup. §. 8. vbi etiam aduertit Priuileg. Collect. quod Iulius II. communicauit, toti Ordini Fratrum Auguſtinenſium, ſimiles conceſsiones, factas particularibus Congregationibus eorum, vt habetur in dictis Monumentis, & refertur in d. Compend. *verbo, communicatio priuileg.* §. 23. Sed præterea ad benedicenda Corporalia, & eſt alia ſpecialis conceſsio, Iulij II. facta Ordini Minimorum, quæ habetur in Supplem. & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica* §. 11. vbi dicitur, quod ſupradictus Iulius II. conceſsit prædicto Ordini Minimorum, vt Generalis illius, necnon & Prouinciales, & eorum Vicarij, poſsint & valeant benedicere Corporalia, & omnia alia ornamenta Eccleſiaſtica ſuorum locorū, & domorum, præter calices & patenas. Hoc igitur conſtitutiſsimum eſt, & de eiuſmodi Prælatis Generalibus, & Prouincialibus, eorumque auctoritatem habentibus, nulli eſt dubium. Sed difficultas eſt de alijs Prælatis localibus, vt puta de Guardianis, & Prioribus, atque ſimilibus, an etiam ipſi poſsint benedicere prædicta Corporalia? & ratio dubitandi eſt, nam vt ſupra diximus, Capitulum Generale Meclinenſe, determinauit, atque præcepit, quod ſoli Prouinciales, poſſint benedicere Corporalia, quod quidem apud nos Minores Fratres, hucuſque inuiolabiliter fuit obſeruatum. Sed nihilominus ſequens ſtatuitur Concluſio.

Monu. Ord. impr. fol. 265. & refertur in Cōp. verb. Cōmunicatio priuil. §. 23. Supple. f. 8. conc. 36 & refertur in Compen. ver. benedicere Eccleſiaſtica. §. 11.

Secunda Concluſio.

Difficultas. Etiam Guardiani & Priores locales, poſſunt benedicere corporalia.

Supple. fol. 16. cōc. 35. & refertur in Cop. ver. benedicere Eccleſiaſtica. §. 14

Etiam Guardiani, & Priores Conuentuales, alijque Prælati locales, benedicere poſſunt prædicta Corporalia. Hæc concluſio probatur in primis, ex conceſsione Leonis X. de qua ſupra, in præcedenti Articulo mentionem fecimus, quæ habetur in Supplem. & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica*. §. 14. in illis verbis, paramenta & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultū, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma nō interuenit, pro eorumdem Fratrum vſu tantum, ſolemus benedictione valeant benedicere. Et certum eſt quod Chriſma, in benedictione Corporalium prædictorum, non interuenit, & ſic per ſupradicta verba, tenet hanc ſententiam Pater Ildefonſus à Veracruce in ſuo Compendio, *verbo, benedicere* §. 2. & Collector Compendii Ordinis Ciſterciensis, eodem verbo, §. etiam 2. quamuis Collectori, vbi ſupra. §. 16. circa finem, contrarium fuerit viſum magis probabile, & magis tutum, ſed quidquid de hoc ſit, in confirmationem ſupradictæ appoſitæ concluſionis, facit quam maxime, quædam ſpecialis conceſsio Innocentii VIII. quam refert Collector Priuilegiorum Ordinis Ciſterciensis, & etiam Pater Frater Ildefonſus de Caſarubios, in annotationibus ad noſtrum Compendium, qui dicunt, Innocentium VIII. conceſſiſſe Prioribus Ordinis S. Hieronymi, & Vicarijs in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuſcumque Monaſterii, poſſe benedicere Corporalia, veſtimenta, cæteraque ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinū pertinentia, tam ſui Monaſterii, quam etiam vndecumque ſint. Quam conceſsionem, vt refert prædictus Pater Alſonſus à Caſarubios, Pius V. Pontifex Maximus eiſdem confirmauit, anno Domini 1566. per ſequentia verba: Pius V. conceſsit Ordini S. Hieronymi Hiſpaniæ, vt Priores exiſtentes, Monaſteriorum Ordinis, non ſolum veſtes, & alia quæcumque ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia, vt eis conceſſerat prius Innocentius VIII. verumetiam Corporalia, & omnia alia ſuorum Monaſteriorum, in quibus Chriſmatis vnctio non interuenit, licite, & libere poſsint benedicere. Quæ quidem conceſsio Pii V. quamuis prioris ſit confirmatio, in aliquo claudicare videtur, atque in ea veræ relationis interueniſſe defectum, ſiquidem dicitur ibidem, quod concedit ipſis, vt poſsint benedicere, non ſolum veſtes, & alia ornamenta Eccleſiaſtica, ad diuinum cultum pertinentia, prout eis prius conceſſerat Innocentius VIII verumetiam & Corporalia, &c. & vt patet ex

Nota hoc valde.

ſupradicta cõcluſione, prædictus Innocẽtius VIII. vtrumque eiſdem ipſe cõceſſerat, quin vero & ampliori modo, poſtquam cõceſſerat, non ſolum Prioribus (vt fecit prædictus Pius V.) verumetiam, & Vicarijs in abſentia Priorum, & alijs quibuſcumque, habentibus principale regimen cuiuſcumque Monaſterij, Ex quo videtur, quod prædicta cõceſſio, quadam ratione fuit limitatio ſupradictæ, quãuis alias fuerit etiam eiuſdẽ confirmatio. Sed quid quid de hoc ſit, certum eſt atq; indubitatum, quod per communicationem ſupradicti priuilegij, Innocentij VIII. Guardiani, & Priores, alijque Prælati Conuentuales, quin vero & ipſorum Vicarij, in eorum abſentia, poſſunt benedicere Corporalia. Nec nobis Fratribus Minoribus, obſtat prohibitio facta, per ſupradictum ſtatutum generale Mechlinenſe, nã poſt ipſum factæ ſunt conceſſiones ſupradictæ, quibus & nos perfrui poſſumus, per priuilegium quod habemus communicationis, quod ſi Mechlinenſe Capitulum prædictum illud prohibuit, Capitulum etiam generale Toletanum, celebratum anno 1583. illud conceſſit, cum in Cæremoniali noſtræ ſacræ Religionis, ibidem recepto, atque approbato, dicatur, *quod Guardiani habent prædictam facultatem benedicendi Corporalia, & quod ea vti poſſunt.* Quo innixus fundamento, hanc etiam ſententiam tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarũ Quæſtionum Regularium, quæſt. 19. art. 2. vbi & probe aduertit, quod quando dicitur in prædicta cõceſſione Innocentij VIII. quod hæc etiam facultas, benedicendi prędicta Corporalia, conceditur Vicarijs, intelligendum eſt, non de quibuſcumque Vicarijs, ſed de illis duntaxat, qui apud nos vocatur Pręſidentes, & qui præſunt Conuentibus, in Guardianorum abſentia, quod ſatis clare colligitur ex verbis eiuſdem Innocentij, poſtquam dicitur ibidem, *Vicarijs in abſentia Priores, et cuilibet habenti principale regimen, cuiuſcumque Monaſterij.*

Nota, quod Vicarij etiam in abſentia Guardianorũ poſſunt benedicere ornamenta, & etiam corporalia, quando exiſtunt ſuorũ Conuentuum Præſidentes.

In calce huius Articuli, iterum libuit aduertere, id quod etiam diximus in fine Articuli præcedẽtis, nempe quod Minores Fratres presbyteri, in terris infidelium exiſtentes, ex conceſſione Gregorij IX. poſſunt benedicere, non ſolum veſtes ſacerdotales, verumetiam & altaris pallia, & Corporalia, cum neceſſe eis fuerit, vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non habetur. Quod quidem priuilegium, an ibidem ſit in vſu, vel non, omnino me latet, ſolummodo dico, quod habetur ex priuilegio prædicto, quod vero attinet ad vſum vel non vſum, ipſi viderint.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſupradicti Prælati Regulares, poſſint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam Corporalia, non ſolum pro ſe & ſuis Fratribus, verum etiam & pro alijs?

Pro ratione dubitandi, facit in primis, ſtatutum prædicti Capituli generalis Mechlinenſis, iam plures citatum, vbi determinatũ fuit, *quod ſolum Prouinciales, habeant benedicere Corporalia, & ijdem Prouinciales, Cuſtodes, & Guardiani alia ornamenta, ſed non alij, & hoc ſolum pro Fratribus, & Monialibus, & Tertiarijs, & nullo modo pro alijs extra Ordinem.* Et ſubditur: *ſic enim (inquit) conceſſum fuit per Summum Pontificem.* Et re vera Summus Pontifex Leo X. in conceſſione ſuperius præmemorata, hoc idem determinauit, in illis verbis, *Pro eorundem Fratrum vſu tantum.* Sed nihilominus, quamuis hoc verum ſit, & virtute prædicti Priuilegij Leonis X. id non poſſint facere Prælati Regulares, nempe benedicere ſupradicta ornamenta, & Corporalia pro alijs, non deſunt qui dicant, quod id poſſunt facere, virtute priuilegij ſupradicti Innocentij VIII. vbi hoc ipſum expreſſe conceditur, iuxta quod ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Multorum Doctorum fert opinio, quod Prælati Regulares, poſſunt benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam Corporalia, non ſolum pro ſe, & ſuis Fratribus, verum etiam pro alijs, ſed an hoc practicandum ſit, ſub opinione relinquitur. Hæc concluſio conſtat quoad primam partem, ex verbis expreſsis ibidem poſitis, in fine, ibi, *benedicere Corporalia, veſtimenta, cæteraq; ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia, tam ſui Monaſterij, quam etiam vndecumque ſint.* Quo priuilegio per participationem, perfruuntur omnes Ordines, & Religiones, quæ priuilegium habent communicationis, prout aduertunt Collector Priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & ſupradictus Pater Ildefonſus à Caſarubios, in Additionibus ad Compendium Mendicantium, & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tomo 1. ſuarum Quæſtionum Regularium quæſtio. 19. artic. ſecundo. in eadem eſt ſententia, Pro qua etiam refert Patrem Fratrem Alphonſum à Veracruce, in ſuo Compendio, qui ad idem affert Priuilegium quoddam, Hadriani VI. quo conceſsit, quod Prouinciales Indiarum Ordinum Mendicantium, & Fratres eorum, habentes omnimodam auctoritatem dicti Priuilegii, poſsint benedicere omnia ſupradicta, etiam pro vſu alieno. ſi diſtent ab Epiſcopis, vel eorum officialibus, per duas dictas, cauſa iuſta interueniente, pro bono Indorum, vt puta, quia deferenda ſunt ornamenta ad Epiſcopum diſtantem viginti leucas. Hæc prędicti Doctores, vbi ſupra. Sed an id liceat, ſiquemodo in conſuetudine poſitum? nolo in præſentiarum diſſerere, aut hac in re iudicem agere, aliorum eſto iudicium, tantummodo enim cordi eſt, referre quæ in iis rebus communiter à Doctoribus traduntur.

Multorum DD. fert opinio, quod Prælati Regulares poſſunt benedicere ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiã corporalia, non ſolũ pro ſe, & ſuis Fratribus, verũ etiam pro alijs.

Collec. Priu. Ordi. D. Hier. Ildẽſ. à Caſſarub. ĩ addit. ad Cõp. Eman Rodr. to 99 Reg. q. 19. art. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſint aliqui Prælati Regulares, qui poſsint benedicere, ſeu potius conſecrare, Calices & patenas, pro Miſſis celebrandis?

Concluſio.

Multorum fert ſententia & opinio, quod Abbates Conuentuales, Ordinis Ciſtercienſis, benedicere poſſunt calices, ſiue patenas pro Miſsis celebrandis. Probant ſuam ſententiam ex priuilegio quodam Innocentii Octaui, cuius ſit mentio in libro Priuilegiorum Ordinis Ciſtercienſis, quod fuit expeditum, Anno Incarnationis Dominicæ 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercienſis, quo conceſsit prædictus Innocentius, ipſi Abbati, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, quæcumque veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica, Corporalia, vaſculaq. ad reponendam ſacram Euchariſtiam, in locis, & domibus dicti Ordinis, benedicere, & Caſi es conſecrare, tam de dicto Ordine, quam ſi ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & poſsint. Hæc prædictus Innocentius. Sed aduerto, quod ſupradicto Priuilegio, non perfruuntur, perfruive poſſunt, aliæ Religiones, priuilegium etiam habentes communicationis, nam prædicti Abbates ſunt benedicti, & in ſuis domibus, & Monaſterijs habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, &

Multorũ fert ſententia, & opinio, q Abbates Conuentuales Ord. Ciſtercienſis, poſſunt benedicere calices & patenas, pro Miſſis celebrandis.

Nota hoc valde.

ſecun-

ſecundum ius, ac priuilegia multa ſibi concedũtur, quæ non conueniunt, nec concedũtur Prælatis aliarum Religionum, quod eſt multum notandum, ac memoriæ commendandum, nam in ijs, & ſimilibus non fit communicatio, cum non militet eadẽ ratio.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Regulares, poſſint petere ab alieno Epiſcopo, benedictionem, ſeu conſecrationem, earum rerum, quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita?

Monu. Ord. 1. imp f. 100. & 2. f. 183. conc. 455 & refertur in Comp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. § 6. Etiam Mo. Or. 2. imp. fol. 147. conc. 637. & refertur in Comp. verb. ſup. §. 10. Et in Suppl. fol. 60. conc. 179. & refert in Comp. vbi ſup. §. 15.

Ratio dubitandi eſt, nam Sixtus IV. conceſſit Fratribus Carmelitanis, vt quando propriorum Epiſcoporum copiam non habuerint, & aliqui Epiſcopi habentes gratiam, & cõmunionem Sedis Apoſtolicæ, de quibus plenam habeant notitiam, per eos tranſire contigerit, ab eis benedictionem vaſorum, & veſtium, & conſecrationem altarium, auctoritate Sedis Apoſtolicæ recipere valeant. Habetur hoc Priuilegium in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, verbo *benedicere eccleſiaſtica.* §. 6. quod ipſum conceſſit Eugenius IV. Fratribus Auguſtinenſibus, vt habetur in prædictis Monumentis, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 10. quin vero, & Leo X. vt habetur in Supplemento, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra. §. 15. Conceſſit Fratribus Minoribus, ut quilibet Catholicus Epiſcopus, poſſit conſecrare Eccleſias eorum, & altaria, & cœmiteria calices, & ornamenta, & omnes alios actus Epiſcopales exercere, in locis & perſonis Fratrum prædictorum obſeruantiæ, Diœceſani loci, vel cuiuſuis alterius licentia minime requiſita. Hæc deſeruiant pro ratione dubitandi, quæ adduci poſſet, pro vna parte. Sed nihilominus in cõtrarium eſt veritas, de qua fit Concluſ.

Concluſio.

Prælati Regulares non poſſunt petere ab alieno Epiſcopo, benedictionem eorum, quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licẽtia miniſtrari requiſita. Nota hoc valde. Supple. fol. 26. conc. 79. & refertur in Comp. verb. vbi ſupra, §. 16.

Prælati Regulares, non poſſunt petere, aut recipere, ab alieno Epiſcopo, benedictionem eorũ, quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita. Patet hæc concluſio, nã quamuis habeantur priuilegia ſupradicta, verba intelligenda tamen ſunt iuxta terminos iuris communis, nempe præcedente Epiſcopi Diœceſani licẽtia, nec aliud habetur in priuilegijs prædictis, conceſſis Auguſtinenſibus & Carmelitanis. Et quamuis in priuilegio Leon. X. conceſſo nobis Fratribus Minoribus, expreſſa habeantur illa verba, *Diœceſani loci, vel cuiuſuis alterius licentia minime requiſita.* Idẽ tamen Leo poſtea, in Concilio Lateranenſ. contrarium ſtatuit, vt habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 16. vbi dicitur: quod prædictus Leo ſtatuit, quod ſupradicti Fratres, nequeant ab alieno Epiſcopo conſecrationem Eccleſiæ, vel altaris, aut cœmeterij benedictionem petere ſeu in Eccleſijs per eos pro tempore ædificandis, primum lapidem per alienum Epiſcopum, poni facere poſſint, niſi vbi Ordinarius, bis, aut ter, cum debita reuerentia, & inſtantia, requiſitus, ſine legitima cauſa id recuſauerit. Et quamuis priuilegiorum Collector, vbi ſupra dicat, quod in foro conſcientiæ poſſunt Fratres (non obſtante huiuſmodi prohibitione & reſtrictione Concilij Lateranenſ.) vti conceſſionibus ſupradictis, quia idem Leo poſtea conceſſit, oraculo viuæ vocis, quod Fratres Minores Obſeruantiæ, poſsint libere vti omnibus eiſdem cõceſsis, ante præfatum Concilium, prout habetur in Compendio, *verbo Concil.* §. 7. nihilominus iam hoc non habet locum, poſt Conci. Trid. *ſeſſ. 6. de reform. c. 5.* vbi ponuntur expreſſa ſequentia verba. Nulli Epiſcopo liceat, cuiuſuis priuilegij prætextu, Pontificalia in alterius Diœceſi exercere, niſi de Ordinarij, loci expreſſa licentia, & in perſonas eiſdem Ordinario ſubiectas tantum, & ſi ſecus fuerit factum, Epiſcopi ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum, ſint ipſo iure ſuſpenſi. Vbi per illa verba, *cuiuſuis priuilegij prætextu*, reuocata ſunt ſupradicta priuilegia, ſicque ſine Epiſcopi Diœceſani licentia, Prælati Regulares, ab alieno Epiſcopo, non poſſunt petere, aut accipere ſupradicta. Quamuis autem hoc ita ſit, non tamen deſunt, qui dicant, quod vbi Ordinarius, bis, aut ter, a Fratribus cum debita reuerentia requiſitus, ſine legitima cauſa, id facere recuſauerit, in tali caſu poſſunt ab alieno Epiſcopo, prædicta petere, atque recipere iuxta ſupradictam conceſſionem Leonis Decimi, factam in Concilio Lateranenſ. quam credunt non eſſe reuocatam per Concilium Tridentinum ſupradictum, neque comprehendi ſub illis verbis, *cuiuſuis priuilegij prætextu*, nam determinatio, atque deciſio facta, in prædicto Concilio Lateranen. non tam eſſe videtur priuilegium, quam Ius commune, aut ſaltim conceſſio facta, multum ad ius commune, conformiter, & ad id quod habetur, *in capit. 1. de ſupplenda neglig. Prælat.* vbi Alexander Tertius ſtatuit, in quodam ſimili propoſito, vt ſi Epiſcopus tertio, cum humilitate, & deuotione, ſicut conuenit requiſitus, ſubditos ſibi Abbates benedicere renuerit, liceat eiſdem Abbatibus, proprios Monachos benedicere, & alia quæ ad officium huiuſmodi pertinent, exercere, donec ipſi Epiſcopi ſuam duritiem recognoſcent, & Abbates benedicere non recuſent. Quæ verba expendens Gloſſa, inquit, hoc fuiſſe cõceſſum in odium Epiſcoporum, ne propterea in ſpiritualibus, vel in alijs patiantur Monaſteria detrimentum, propter negligentiam Epiſcoporum, & ſimilem ait indulgentiam conceſſiſſe Innocent. III. *in cap. nihil eſt. §. vltimo. de elect.* Quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Epiſcopi, pro benedictione dictorum paramentorum, ſeu ornamentorum, & Altarium, & aliorum ad diuinum cultum pertinentium, à Fratribus poſſint aliquid recipere, ſeu exigere?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſeq. Concl.

Concluſio.

Epiſcopi pro benedictione ornamentorum, & altarium, ſeu aliorum ad diuinum cultum pertinentium, nihil à Fratribus omnino poſſunt recipere.

Monu. Ord. 1. imp. f. 100. & 2. f. 183. conc. 434 & refer. in cop. verb. bened. Eccleſ. §. 5.

EPiſcopi pro benedictione, ſupradictorum paramentorum, & ornamentorum, & altarium, ſeu aliorum ad diuinum cultum pertinentium, nihil omnino à Fratribus poſſunt exigere, aut recipere. Hæc concluſio probatur primo, ex quadam conceſſione Sixti Quarti, facta Fratribus Carmelitanis, quæ habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in compendio, *verbo benedicere Eccleſiaſtica. §. 5:* vbi dicitur, quod pro conſecrationibus altarium, vel Eccleſiarum, & pro oleo ſancto, ac quolibet Eccleſiaſtico ſacramento, nullus Epiſcopus, ſub obtentu cuiuſlibet conſuetudinis, vel alio modo, quidquam audeat extorquere, ſed hæc omnia gratis Epiſcopi Diœceſani, vt tenentur, libere, & gratioſe impendant. Alioquin liceat prædictis Fratrib. Carmelitis, quoſcumque maluerint Catholicos adire Antiſtites, gratiam, & communionem Apoſtolicæ ſedis habentes, qui Apoſtolica freti auctoritate, eiſdem Fratribus, quæ poſtulauerint impendant. Et quod ſi ſedes Diœceſanorum Epiſcoporum forte vacauerit, interim omnia Eccleſiaſtica Sacramenta, à vicinis Epiſcopis, libere, & abſque contradictione ſuſcipere poſſint, ita tamen, quod ex hoc in poſterum

Digitized by Google

pr oprys Epiſcopis nullum præiudicium generetur. Hoc idem conceſſit Eugenius Quartus, Fratribus Auguſtinenſibus, vt habetur in eiſdem Monumentis, & refertur in Compendio, vbi ſupr. §. 9. Quibus priuilegijs perfruuntur etiam, omnes Ordines, & Religiones, quæ priuilegium habent communicationis, & vt dixi, multorum fuit opinio, quod priuilegia prædicta, reuocata non ſunt per ſupradictum Concilium Tridentinum, ſi ter, requiſitio, proprij Epiſcopi idipſum facere recuſauerint, propter rationē ſuperius dictam, in præcedenti Articulo, nam in tali caſu continere videntur Ius commune. Hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione.

Monu. Ord. 2. imp. f. 247. cōc. 605. & refert. in cōp. vbi ſup. § 9.

QVÆSTIO XLI.

De Priuilegijs in communi, in ſex Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit Priuilegium?*
2 *Quotuplex ſit Priuilegium?*
3 *Quiſnam poſſit concedere Priuilegium?*
4 *Vtrum priuilegium, neceſſario debeat dari in ſcriptis?*
5 *Vtrum appellatione priuilegij, veniat etiam intelligentia immemorialis, poſſeſſio ſiue conſuetudo?*
6 *Quando priuilegium Apoſtolicum valere incipiat, & an ad hoc vt valeat, neceſſum ſit, quod promulgetur?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit Priuilegium?

PRo huius Articuli intelligentia, breuiter præmitto, quod vt habetur *in cap. priuilegia, diſt. 3.* & deſumptum eſt ex D. Iſidoro, *lib. 5. Etim. cap. 18.* priuilegia, nihil aliud ſunt, quam priuatorum leges aut quaſi priuatæ quædam leges; inde enim priuilegium dictum eſt, quia quaſi in priuato feratur, & per illud eximatur quiſpiam ab ea obligatione, qua cęteri alij tenentur. Ad quod propoſitum, facit quā maxime, quod dixit olim Cic. lib. 3. de legib. & refertur, *in d. cap. verbo priuilegium, Maiores noſtri, in priuatos homines, leges ferri noluerunt: inde dictū eſt priuilegium, ac ſi priuata quadam lex decernetur.* Facit ad hoc, & *cap. non exemplo. 26. q. 2.* vbi habetur de mente D. Hieronymi, *quod priuilegia ſingulorum, communem legem facere non poſſunt.* Hoc præmiſſo, atque præſuppoſito, propoſitæ difficultati, reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Priuilegiū eſt priuatum Ius, indultum à principe contra Ius commune.

PRiuilegium eſt priuatum Ius, & indultum conceſſum à Principe, facere id potente, contra Ius commune. Hęc priuilegij definitio, deſumpta eſt, ex Sylu. *verbo priuilegium, nu. 1.* vbi & probat eam, *ex cap. Abbate, de verbor. ſignificatione, & ex cap. in his, de priuilegijs,* in cuius rei comprobationē dicit, quod quando aliquid conceditur alicui, quod ſit præter Ius commune, ſine præiudicio alterius, non eſt proprie, atque in rigore loquendo priuilegium, ſed beneficium dicitur, vt notat Panor. *in cap. olim, de verb. ſig.* Dixi, proprie, atque in rigore loquendo, nam interdum conceduntur aliqua, quæ ſunt non quidem contra Ius, ſed præter Ius cōmune, quin vero, & alias de iure communi, & nihilominus dicuntur priuilegia, ſed improprie, & largo modo ſumpta, cuius rei quamplurima in iure reperire licebit exempla, & facit ad hoc, *c. cū Chriſtus, §. fi. de iuretur. & c. quia in campo, de Procuratorib.* & multa alia, quæ breuitatis gratia, facio miſſa. Sed dicet aliquis, ad quid deſeruiunt, ſeu conceduntur eiuſmodi priuilegia, quæ alias ſunt de iure cōi, ipſiq. conformia, & quem nam tunc operantur effectum, nā certum eſt, quod priuilegia omnia, ſemper debent aliquid operari? Hanc difficultatem tractant DD. Iuriſperiti, diuerſis in locis, & ipſius meminit eoā Syluest. *verbo priuilegium, q. 4.* De cuius & aliorū reſolutione dico, quod ſimilia priuilegia cōtinentia Ius commune, aliquando dantur, & conceduntur, neq; id fruſtra, ſed multis, atque iuſtiſſimis de cauſis, & Primo quia, vt experientia conſtat, dicuntq. id communiter Iuriſperiti, magis ſolet timeri, quod ſpecialiter cauetur, quam quod generaliter, *per c. quamquam, diſt. 23.* Secundo, quia quæ generaliter dicuntur, neglecta eſſe videntur, niſi ſpecialiter notentur, vt etiam habetur in iure, *l. item apud. §. ait prætor. ff. de iniurys.* Tertio, quia cum plerumque iura male ſeruentur, per priuilegia innouantur, *per cap. 2. de treu. & pace.* Quarto quia multo ſciunt talia priuilegia, ignorantes alias communia iura. Et tandē quinto & vltimo, deſeruiunt priuilegia prædicta, nam licet non tribuant aliquod nouum Ius, aut pręter Ius commune de nouo aliquid concedant, ſaltim operantur, vt per ipſa clarius, atque facilius tribuatur aliquod Ius quam antea commune illud cōcedebat, facit ad hoc, *cap. gratia, de reſcrip. lib. 6* Qua quidē ratione apud Regulares, & perſonas Religioſas, ſępiſſime multa reperiūtur priuilegia impetrata, quæ ſi recte introſpiciantur, mere continent Ius commune. Sed nihilominus non reputantur aut exiſtimantur, inania & ocioſa, nam ad minus hunc operātur effectū, quod clarius habetur per ipſa, id quod quęritur, quam antea per Ius commune concedebatur. Et deſeruiunt, vt prouideatur eorumdem timoratis conſcientijs, & vt forſan facilius litibus imponatur finis, quæ ſub aliquibus dubijs oriri poſſent, quod in Regularium cauſis ſummi Pontifices, quam maxime volunt obſeruari. Videatur hac de re, Nauar. lib. 3. conſil. de ſtatu Monacho. conſ. 5. nu. 5. In calce huius Articuli aduertere libuit, ex prædicto Syluest. loco vbi ſupra, nu. 1. quod priuilegia omnia in communi ſumpta, ſunt in duplici differentia. Quædam enim ſunt conceſſa immediate a Deo, alia vero ab hominibus. De priori conſtituit exemplū, in priuilegio conceſſo D. Gregorio, vt oraret pro Traiano, & D. Martino pro eo, qui ſe ſuſpenderat, & in priuilegio olim tēpore veteris legis, conceſſo Oſeæ, vt accederet ad fornicariam vxorem, & generaliter in omni inſpiratione Spiritus ſancti, contra Ius cōmune, quam qui habet, inquit, non eſt quoad hoc ſub lege, ſcilicet communi, iuxta *cap. dua ſunt leges. 19. q. 2.* Dicit tamen quod lex communis, nullo modo eſt dimittenda, niſi quis omnino certus ſit de prędicta lege priuata, ſiue priuilegio, vt fuerunt ſancti, nam iuxta ſententiam D. Pauli, quādoque Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis, vt etiam habetur, *in cap. transferunt. 24. q. 3.* Hoc præmiſſo dico, quod in præſentiarum non eſt nobis ſermo, de eiuſmodi priuilegijs à Deo conceſſis, ſed ſolummodo de conceſſis ab hominibus, nempe a Papa, Imperatore, Regibus ſiue Principibus, de quibus in ſequentibus Artic. futurus eſt ſermo, ſed primo quotuplicia ſint illa, de quo in ſequenti Articulo.

Quid interſit inter priuilegium, & beneficium.

Quid ſit priuilegiū proprie & improprie modo ſumptum.

Difficultas. Ad quid deſeruiūt priuilegia, earum rerum quę alias ſunt de Iure commune.

Nota hoc valde.

Priuilegia in cōmuni ſumpta, quædā à Deo immediate conceſſa, alia vero ab hominibus, Papa ſcilicet, aut Imperatore, Regibus, ſiue Principibus.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Priuilegium?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuilegiorū, quoddam eſt perſonale, aliud vero reale.

PRiuilegiorum, quoddā eſt perſonale, aliud vero reale. Hæc concluſio eſt communis omniū DD. reſolutio, de qua videndus eſt Syluest. *verb. priuileg.*

Digitized by Google

Quid & quotuplex ſit priuilegiũ perſonale.

uileg.num. 1.7. 1. vbi quærit, quot ſint priuilegiorũ ſpecies? vbi quatuor ponit, atque inter ipſas, duas prædictas enumerat, dicens quod priuilegiorum quoddam eſt perſonale, aliud vero reale. Perſonale eſt, quod eſt conceſſum perſonæ, quod etiam dicit eſſe duplex, quoddam mere perſonale, ideſt, ſingulariter, vt quod alicui, vel aliquibus perſonis, in ſingulari conceditur, certis, & proprijs nominibus expreſſis, de quo, *in c. volentes, de off. leg.* & tale non egreditur perſonam cui conceditur, niſi hoc expreſſe exprimatur, iuxta *cap. conſtituens, de conceſſ. præben. de quo priuileg. eſt reg. nu. 7. ſuper quam multa dicit ibid. gl.* & ſi conceditur obtentu alicuius dignitatis, non debet quis vti eo, ſi aliam dignitatem adipiſcatur, iuxta *cap. bonæ mem. de poſtulat. Prælat. §. fin.* & extinguitur cum perſona, imo verò aliquando ante, vt cum eo abutitur, & ſequitur perſonam, ſi ſit conceſſum cum determinatione loci, vel temporis, nam extra illa, eam non ſequitur, vt priuilegium vſus pallij, iuxta *cap. ex tuarum, de auctor. & vſu pallij.* Aliud vero eſt perſonale communiter, id eſt, quod conceditur perſonis in communi, non expreſſis nominibus proprijs, vt priuilegium minorũ, 20. annis, iuxta *l. 1. per totum ff. de minorib.* & multa alia ſimilia, quæ breuitatis gratia facio miſſa. Priuilegium reale eſt, quod Eccleſiæ, dignitati, ciuitati, loco, aut aliquibus perſonis, ratione loci, ſeu alicuius rei eſt conceſſum, iuxta *c. cum olim, cum ſequentibus, de priuileg.* Supradicta omnia ſunt prædicti Sylueſt. vbi ſupra, vbi etiam ponit aliam priuilegiorum diuiſionem, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Quid ſit priuilegiũ reale.

Secunda Concluſio.

Priuilegiorũ quoddam eſt corporale pure, quoddam vero corporale communiter.

Priuilegiorum, quoddã eſt pure corporale, quoddam vero corporale communiter. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Sylu. Purum corporale dicitur illud eſſe, quod conceditur corpori, ideſt Vniuerſitati, vel Collegio, & quo ſolummodo, Communitas & non ſingulares perſonæ ſe poſſunt iuuare, iuxta *cap. qui manum extenr. 12. q. 1.* quod ideo dicitur corporale, quia cum corpore, ideſt, cum collegio perijt. Corporale communiter eſt illud, quod Vniuerſitati ſeu Collegio alicui conceditur, ita tamen quod quilibet ſingulariter de illa Vniuerſitate, illo ſe poteſt iuuare, & etiam Vniuerſitas ipſa, iuxta *cap. contingit, de ſent. excomm.* cuiuſmodi ſunt omnia priuilegia conceſſa nobis Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, alijſque Ordinibus, & Religionibus, quæ ſunt in Eccleſia.

ARTICVLVS III.

Quiſnam poſſit concedere Priuilegium?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuilegium communiter, & generaliter loquendo, põt concedere quicumque & legem poteſt facere.

PRiuilegium communiter, & generaliter loquendo, poteſt concedere, quicumque, & legem poteſt facere. Hæc Concluſio eſt generalis omnium reſolutio, de qua, & videndus eſt Syluest. *verb. priuileg. q. 2.* vbi ad hoc allegat Hoſtienſ. & dicit eſſe opinionem communem. Videatur hac de re, Gloſ. ſingularis, *in c. quod autem. 25. quæſt. 2.* vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima, & ratio huius concluſionis in promptu eſt, nam cum priuilegium, vt ſupra diximus, nihil ſit aliud, quam priuata lex, iuxta *cap. priuilegia. diſt. 3.* ſeu leges priuatorum, liquidum ſit, quod quicumque legem poteſt cõdere, priuilegium etiam poteſt indulgere, quod eſt, quempiam ab ipſius legis obligatione eximere, non vero alius. Sed ad particularia deſcendendo, ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Priuilegium in ſpiritualibus ſolus cõcedit Papa, & Epiſcopus, de conſenſu ſui capituli.

Priuilegium in ſpiritualibus, concedere poteſt Papa in tota Eccleſia, & ſimiliter Epiſcopus, in proprio ſuo Epiſcopatu, dum ipſe viuit, dum tamen id faciat de voluntate ſui Capituli, & multo fortius Archiepiſcopus, & Patriarca, &c. Hęc Concluſio eſt etiam ſupradicti Syluest. de qua etiam videatur ſupradicta Gloſ. *in d. cap. quod autẽ,* vbi & dicit, quod Papa concedere poteſt priuilegia, etiam in præiudicium alterius, quod probat, *ex c. bonæ rei. 12. q. 2. & cap. conqueſtus, 9. q. 3. c. pronunciandum, de conſec. diſt. 3. c. contra morem, d. 100.* Sed quicquid de hoc ſit, quod Papa in ſpiritualibus, in tota Eccleſia poſſit concedere priuilegia, adeo clarum eſt, vt probatione nulla indigeat. Aduertit tamen ſupradictus Sylu. quod numquam conſueuit priuilegiare aliquem contra ſe, quod probat argumento deducto, *ex c. cum ex offic. de præſcrip.* & dicit eſſe hoc ſpecialiter, contra fingentes, ſe habere priuilegia iudicandi de reſcriptis Papæ, & quod ſecundum illa nõ ſit ſine eorum approbatione procedendum. Poteſt etiam Papa, quandoque concedere priuilegia, etiam in temporalibus, vt notatur *in c. per venerab. qui filij ſint legit.* quod eſt intelligendum in terris ſuæ temporalis iuriſdictionis, aut quando in aliquo caſu, deuolueretur ad ipſum iuriſdictio. Quod verò Epiſcopus etiam, in ſuo Epiſcopatu priuilegium poſſit concedere, conſtat, *ex cap. inſtituit. de Relig. domib. & c. cum venerab. de cenſ.* dum etiam id faciat de conſenſu ſui Capituli, vt dictum eſt, iuxta *cap. Paſtoralis, de Inrepatr. & c. ſicut vnire, de exceſſ. Præl.* qua etiam de re, videatur Gloſ prædicta, vbi adducuntur plura, in quibus Epiſcopus poteſt, vel non poteſt priuilegium indulgere. Quod autem Archiepiſcopus, & Patriarca, à fortiori idipſum poſſit, habetur, *in c. ad hoc, de cler. non reſid.* & de hoc nulli dubium, & ſunt plura capitula in Iure.

Tertia Concluſio.

Priuilegiũ in temporalibus, concedere poteſt Imperator, & Rex, ſeu Principes ſuperiorem non agnoſcentes.

Priuilegium in temporalibus, concedere poteſt, ſolus Imperator, ſiue Rex ſuperiorem non agnoſcẽs, nõ autem in ſpiritualibus, quia de eis nihil poſſunt ſtatuere. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Sylu. vbi ſupra, quam, & probat, *ex c. bene quidem. d. 96.* vbi habetur, quod de rebus Eccleſiaſticis diſponendis, laicis nulla cõceditur facultas. Videatur hac de re, Sylu. vbi ſupra, & verbo *lex, q. 4.* verbo *etiam Papa, num. 10. 11. & 12.* vbi ad hoc propoſitum, de poteſtate Papæ, Imperatorum, ac Regum, dicuntur plura, eaque notatu digniſſima, quæ quia præſentis non ſunt ſpeculationis, conſulto omittuntur, vt breuitati ſtudeam.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Priuilegium, neceſſario debeat dari in ſcriptis?

CIrca hanc difficultatem, magna eſt lis, & controuerſia inter DD. Iuriſperitos, nam cum priuilegium, vt iam pluries diximus, nihil ſit aliud quã quædam priuata lex, ſicut de lege controuertitur à Iureperitis, vtrum ad eſſentiam ipſius, neceſſaria ſit aliqua ſcriptura, ſeu quod feratur in ſcriptis, ſic etiã eſt magna lis, & controuerſia inter ipſos, an ſcriptura, vel bullatio ſit de eſſentia, priuilegij Apoſtolici, ſiue Imperialis, qua controuerſia breuitatis gratia prætermiſſa, propoſitæ difficultati breuiter, ac reſolutiue, per ſequentes Concluſiones reſpondetur.

Prima Concluſio.

Scriptura ſeu bullatio, ſimpliciter, et abſolute loquendo, non eſt de eſſentia priuilegij Apoſtolici, ſeu Imperialis.

SCriptura ſeu bullatio, ſimpliciter, & abſolute loquendo, non eſt de eſſentia, priuilegij Apoſtolici, ſeu Imperialis. Hanc Concluſionem tenet Sylu. *verbo priuileg. q. 14.* & dicit eſſe eam Innocen. *in c. conſtitut. de reſcrip.* & Archidiaconi, & Ioan. And. in procem. 6. decret. Eãdem ſententiã tenet Panor. *in c. noſtra, de reſcrip.* vbi dicit, quod licet ſcriptura requiratur ad probationem gratiæ, non eſt tamen de ſubſtantia gratiæ, vnde mortuo Papa, qui fecit gratiam, literis nondum extractis, non ſpirat ipſa gratia, ſed ſucceſſor dat literas facta mentione, de prædeceſſore, & hoc etiam eſt, quód communiter ſeruatur in praxi.

Secunda Concluſio.

Scriptura, ſiue bullatio neceſſaria eſt ad priuilegiorũ comprobationem.

Quamuis ſcriptura ſiue bullatio, ſimpliciter, & abſolute loquendo, non ſit de eſſentia priuilegij Apoſtolici, eſt tamen neceſſaria ad ipſius comprobationem, & ad euitenda quampluta inconuenientia, & abſurda, quæ ex contrario facto poſſent exoriri. Hæc concluſio, eſt omnium DD. communis, & ratio eius in promptu eſt, nam ſine bullis, vix, aut nullatenus, priuilegia comprobari poſſent, ſequerentur q; innumera inconuenientia & abſurda, ſi priuilegiorum & gratiarum comprobatio, facienda eſſet per teſtes, quos fere impoſſibile eſſet, ſcire omnem continentiam gratiæ & omnem ipſius formalitatẽ, cum hoc tamen ſtat, quod id non omnino eſt impoſſibile, alias in nullo priuilegio permitteretur, probatio tenoris per teſtes, quod tamen permittitur, vt cõſtat, *ex c. cum olim. el 1. de priuil.* vbi dicitur, quod contenta in inſtrumento perdito, probari poſſunt per teſtes, qui illud perlegerunt, ſi deponant de tenore, & quod erat ſine vitio, nec neceſſe eſt probare aliquid de veritate inſtrumenti. Eſt igitur ſcriptura ſiue bullatio, non quidem de eſſentia, & ſubſtantia priuilegij Apoſt. ſimpliciter, & abſolute, ſed neceſſaria eſt ad ipſius comprobationem. Ad quod propoſitum facit, quod dicit Bald. quod ſi Papa verbo tenus, aliquem pronunciaret Epiſcopum, ſeu Abbatem, ſtatim eſſet Epiſcopus, ſeu Abbas, ſed inquit, eiuſmodi pro Prælatis non debent recipi, niſi gratiam probent, per litteras Apoſtolicas, alias enim tã recipientes, quam ſe ingerentes, graues incurrunt pœnas, vt patet per Extrau. Bonif. VIII. quæ incipit. *Iniunctæ de elect.* quæ habetur inter communes, vbi hoc ſtrictiſſime cauetur. Quod & feciſſe quammaxime fuit rationi conſonum, quod ſcilicet priuilegia omnia, per ſcripturam, & bullas comprobarentur, nec alicer crederetur cuilibet aſſerenti, & dicenti ſe aliquod habere priuilegium, etenim ſi omnibus viuæ vocis oraculis, adhibenda eſſet eadem fides, quæ literis Apoſtolicis datur, magnæ fraudes, & doli, in hiſce rebus poſſent contingere, ſicut & contigerunt tempore Sixti IV. vt conſtat ex quadam ſua Extrauag. quæ incipit, *Etſi Dominici, de pœn. & remiſſ.* vbi hac de re agitur. Quam quidem ob cauſam, omnes facultates, & gratias a ſe factas reuocauit, niſi ex ſpeciali licentia, atque ex certa ſcientia ipſius ſum. Pont. fuiſſent emanatæ, de qua licentia conſtaret, cum ſignatura ipſius deſuper manu ſcripta, addens quod contrarium facientes, excommunicationem ipſo facto incurrerent, à qua a nemine præterquam à Rom. Pont. poſſent abſolui, niſi in mortis articulo fuerint conſtituti. Eapropter interdum à Regularibus, impetrata ſunt ſpecialia priuilegia, quibus conceditur, vt viuæ vocis oraculis, etiam ſine bullæ, & ſcriptura, plena fides poſſet adhiberi, eiſdemque vti ſaltim in foro conſcientiæ. Ad hoc propoſitum reperiuntur duo priuilegia, Leo. X. quæ habentur in Supple. &, & referuntur in Compen. *verbo, oracula viua vocis §. 1. & 2.* vbi dicitur, *quod ſupradictus Leo X. conceſſit Fratribus Minoribus non Regularis Obſeruantia, quod ſecura conſcientia uti poſſint, omnibus conceſſis à ſede Apoſt. & Rom. Pont. ſiue per Bullas, aut Breuia, aut viuæ vocis oracula. prout in libris Ordinis reperiuntur ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent tunc expreſſa, & pro maiori conſcientiarum ſecuritate omnia de nouo conceſſit.*

Interdum admittitur priuilegij probatio per teſtes.

Nota rationem, & cauſam, ob quam à Regularibus impetrata ſunt priuilegia, quibus ſibi conceditur, vt viuæ vocis oraculis ſine bullis & ſcripturæ fides adhibeatur.

Item idem Leo X. conceſſit, quod non ſint minoris efficaciæ & valoris, viuæ vocis oracula, quam ſi per Bullam, aut Breue, ad perpetuã rei memoriam eſſent conceſſa, & hoc in foro conſcientiæ tantum. Hæc vbi ſupra Et præter duo ſupradicta priuilegia, fertur aliud priuilegium Iulij II. conceſſum Fratribus Eremitis S. Auguſtini, prout in eorum Monum. continetur, *quo conceſſit eiſdem, quod omnia priuilegia, facta Ordinibus Mendicant. & illis qui ſuis priuilegijs gaudent per ſe, ſiue per communicationem, ſiue ſint facta in forma breuis, ſiue per ſupplicationem expedita, in quibus placuit, vt ſignatura ſola ſufficeret, eamdem omnino vim, & efficaciam habeant, tam in iudicio, quam extra iudiciũ, ac haberent ſi plumbeo ſigillo eſſent conſignata,* Id quod, & conceſſiſſe eiſdem dicitur Leo X.

Supplem. f. 58. conc. 161. & refertur in Cõpen. verbo viuæ voci oracula. §. 1 2. 1

ARTICVLVS V.

Vtrum appellatione priuilegij, veniat etiam intelligenda, immemorialis poſſeſſio, aut conſuetudo?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Priuilegij nomine, intelligenda etiam venit poſſeſſio, atque immemorialis conſuetudo.

APpellatione priuilegij, etiam venit intelligenda poſſeſſio, ſiue immemorabilis conſuetudo, ſi ea ſit tanti temporis decurſus, vt ipſius initij, nulla extet hominum memoria. Hæc Concluſio eſt communis omnium DD. reſolutio, de qua vidẽdum eſt, *cap. ſuper quibuſdam. §. præterea, de verborum ſign. & cap. nouit, iuxta gloſ. verbo conſuetudo, de iudic.* vbi conſuetudo, & priuileg. æquiparantur. Facit & *l hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æſti. vbi habetur, quod conſuetudo immemorialis, habet vim conſtituti, & priuilegij, & quod per illam probatur præſumptiue, quilibet titulus allegatus pro illa.* Videatur hac de re, Nau. lib 3. conſil. de regular. conſil. 15. num. 4. vbi ad idem propoſitum, inquit, quod poſſeſſio, & conſuetudo immemorialis vim habet priuilegij, ita quod, qui allegaret aliquid ſibi competere ex priuilegio Papæ, ad quod probandum literas Apoſtolicas non haberet, probando conſuetudinem immemorialem, probaret titulum, & priuilegium à ſe allegatum, ſecundum omnes, pro quo allegat prædictam legem, *hoc iure, & prædict. c. ſuper quibuſdam.* Idem omnino dicit eod. lib. 3. conſil. tit. de cenſ. conſil. 3. num. 2. facit, & ad hoc, *c. hæc quippe. 3. q. 6.* Aduertendum tamen eſt, quod conſuetudo, ad hoc vt vim priuilegij habeat, debet eſſe præſcripta; hæc enim proprie dicitur conſuetudo, vt habetur, *in cap. Cumana, de elect.* Quæ dicatur conſuetudo præſcripta, tradit Gloſ. *in l. 2.* & Bald. in Rubr. *cap. quæ ſit longa conſuet.* & Sylu. *verbo conſuet. q. 2.* & nos diximus ſupra, q. 28. per plures art, quorum omnium ſupradictorũ ratio eſt, nam eiuſmodi temporis præſcriptio, conſuetudo, & poſſeſſio, ex certa ſcientia principis, quaſi quoddam ipſius ſolemne priuilegium eſſe videtur, ac pro tali communiter æſtimari ſolet, vt tradit Decius, *in d. cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignific.* & eſt generalis omnium Iuriſconſultorum reſolutio.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VI.

Quando priuilegium Apoſtolicum valere incipiat, & an ad hoc, vt valeat, neceſſum ſit quod promulgetur?

CIrca hanc Quæſtionem, magna eſt lis & controuerſia inter Iuriſperitos, an ſcilicet priuilegium, ſtatim quod conceditur, omnes ſuos operetur effectus, & liget etiam ignorantes; à cuius ampliori tractatione, breuitatis gratia conſulto ſuperſedeo, non enim licet per tempus, ex profeſſo omnia pertractare, vnde omiſſis varijs dicendi modis, propoſito Articulo reſolutiue, per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Concluſio.

Quando ſtatutum in fauorem priuilegiati, merum priuilegium continet, nec reſpicit præiudicium alicuius, ſolius priuilegiati ſcientia ſufficit ad hoc vt omnem ſuum operetur effectum.

Quando ſtatutum in fauorem priuilegiati, merũ priuilegium continet, nec reſpicit præiudicium alterius, ſola ſcientia priuilegiati ſufficit, ad hoc videlicet, vt omnem ſuum operetur effectum. Hanc concluſionem tenet Syluest. *verbo priuilegium q. 16.* & ponit exemplum de priuilegio Apoſtolico conceſſo alicui, vt non excommunicetur, & dicit eam eſſe Geminiani, & aliorum, quos ipſe refert, *in c. 1. de cõceſſ. prœbend. lib. 6.* vbi dicit, priuilegium incipere ſtatim poſt bullationem, hoc eſt, poſtquam quis per ſe, aut per Procuratorem ad hoc datum, priuilegium aliquod impetrauit, nã ex quo, concurrit voluntas concedentis, & impetrantis, ſtatim habet efficaciam etiamſi aliqui habentes ius in eodem priuilegio, hoc ignorent, quia poſſunt eſſe plures, Ad quod propoſitum facit illud, quod dicit Bartholus, *in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur.* nempe quod ſtatutum priuilegiatiuum, ligat etiam ignorantes, & quod ſtatim, quòd conceditur, omnes ſuos operatur effectus, quod eſt intelligendum, quantum ad ius quęſitum, quod ex tunc eiuſmodi priuilegiatus habet. Et poteſt poni exemplum in legatario, cui abſenti ſtatim eſt ius quæſitum, ad ea quæ continentur in Legato. Supradicta omnia inquit, prædictus Sylu. eſſe intelligenda, quando quis, per ſe vel per Nuncium impetrat priuilegium: ſed tamen quando Papa ex proprio motu, vel ad inſtantiam alterius, priuilegium aliquod concedit, tunc niſi appareat de contraria voluntate concedentis, priuilegiatus non gaudebit beneficio priuilegij, niſi poſtquam ad ipſum peruenerit, quod inquit, tenere videntur Innoc. & Oſt. vt latius tractat idem Sylu. *verbo renunciatio. q. 4.* & hæc de iſto Articulo, ac de tota quæſtione breuiter dicta ſuffi ciant.

QVÆSTIO XLII.

De Priuilegijs, quantum ad ſuam validitatem, innouationem, atque confirmationem, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Fratrum Minorum, & Prædicatorum priuilegia, hucuſque confirmata ſemper fuerint, per omnes ſummos Romanos Pontifices?*

2 *Vtrum aliarum etiam Religionum priuilegia, fuerint per ſummos Pontifices confirmata?*

3 *Vtrum omnia Regularium priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones, aut contra ſacri Concilij Tridentini decreta, ſint per idem Concilium, & per ſummos Pontifices abrogata & reuocata?*

4 *Vtrum Regularium priuilegia, deperdantur per non vſum?*

5 *Vtrum confirmatis vel reprobatis priuilegijs alicuius Religionis, cenſeantur atque intelligantur etiam confirmata, vel reuocata priuilegia, ad inſtar illius, alteri Religioni conceſſa?*

6 *Vtrum exemplar deductum a priuilegio originali, valeat parte non citata?*

7 *Vtrum priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, vti & gaudere poſſit priuilegio?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratrum Minorum, & Prædicatorum, priuilegia, hucuſque confirmata ſemper fuerint, per omnes ſummos Romanos Pontifices?

LAtiſſima atque ampliſſima eſt, huius Articuli materia, & quæ longam requirebat tractationem, quam proinde paucis perſtringere libuit. breue quoddam faciendo Summarium, confirmationum priuilegiorum, quæ à principio inſtitutionis, horum, ſacrorum Ordinum, facta fuere a Romanis Pontificibus, & hoc quibuſdam appoſitis Concluſionibus. Quodquidem de nobis Fratribus Minoribus, haudquaquam nimium erit difficile, cum in noſtris Monumentis, à Patribus antiquis factum, reperiatur, Memoriale quoddam, ſeu Summarium Pontificale, in quo referuntur per Ordinem, omnes conceſſiones, quæ noſtro Ordini ſpecialiter ſunt factæ, à diuerſis ſummis Pontificibus, per longum annorum curriculum, à tempore Innocentij III, ſub quo, anno 1208. noſtra ſacra incœpit Religio, atque incidenter dicentur multa, circa confirmationem priuilegiorum, conceſſorum Ordini Prædicat. nam hæ duæ ſacræ Religiones, vti notum ac peruiũ eſt, inſimul & cœperunt & floruerunt, atque in Sancta Dei Eccleſia magnos ſemper facere progreſſus. Hæc in præſenti Articulo: In ſequenti vero, id ipſum fiet, ſi non ita in particulari, ſaltim in communi, circa confirmationem priuilegiorum aliarum Religionum, ſed maxime Mendicantium. Omnes enim vt ex earumdem conſtat Monumẽtis, à principio ſuarum inſtitutionum, à ſummis Pont. honorari, atque condecorari cœperunt, non ſolũ honorificis titulis, verum etiam, vti par erat, innumeris, multumque fauorabilibus priuilegijs. Vt igitur vnde digreſſi ſumus, reuertamur, & quod promiſimus, impleamus, ſit prima concluſio.

Prima Concluſio.

Alex. IV. confirmauit Fratrum Prædicatorum, & Minorum priuilegia.

Alex. Papa IV. qui præfuit Eccleſię, poſt ſupradictum Innoc. III. & Honor. III. Greg. IX. Cæleſt. IV. Innoc. etiam IV. anno Dominicæ Incarn. 1254. Pontificatus ſui anno primo, quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Patris æterni benignitas, data Neapoli, 5. idus Aprilis Pontificatus ſui, anno primo*, & habetur in Monum. ordin. & refertur in Compen. *verb. priuilegia Fratrum. §. 2. præcepit Eccleſiarum Prælatis, vt permitterent Fratres Minores, & Prædicatores, vti ſuis priuilegijs, & Indulgentijs, atque Regularibus obſeruantijs, & Statutis, per ſedem Apoſtolicam approbatis.*

Mon Ord. 1. imp. fol. 22. et 2. f. 24. conc. 11. & refertur in cõp. ver. priuilegia, Fratrum, §. 3.

Idem Alex. IV. in alia ſua Bulla, quę incipit, *Meritis veſtræ Religionis, data Pontificatus ſui, anno ſexto*, & habetur in ſupplem. & refertur in Compẽ. vbi ſupra §. 4. *Decreuit irritas, & inanes eſſe, omnes ſententias, quas Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Prælati, Rectores, & Clerici ferre præſumpſerint, contra Fratres Ordinis Prædicatorum, ſeu in eorum aliquem, aut in loca eorum, ſeu quoſcumque alios, occaſione ipſorum Fratrum, contra indulta conceſſa Ordini præfato, à ſede Apoſtolica, vel in poſterum concedenda.*

Supple. f. 115. conc. 509. & refertur in cõpen. verb. ſupra §. 4.

Secunda Concluſio.

Clemens IV. confirmauit Fratrũ Prædicatorum, & Minorum priuilegia.

Clemens IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1265. Pontific. ſui anno 4. in quadam alia ſua Bulla, quæ fuit, *Data Viterbij 9. Iulij, Pontificatus ſui anno 4.*

Mon. Ord. 1. imp. fol. 30. et 2. fo. 31. conc. 31. et refertur in compen. vbi ſup. §. 5.

no 4. & habetur in monumẽtis, & refertur in Compen. vbi ſup. §. 5. *Inhibuit diſtricte, omnibus Eccleſiarum Prælatis, ne interpretari præſumant priuilegia, & indulta, conceſſa Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, ſiue clara, quæ interpretatione non indigent, ſiue dubia contineant. Et voluit, quod interpretatio ſuper huiuſmodi dubijs & obſcuris, reſeruetur ſedi Apoſtolicæ, cum eius ſit ius interpretari, cuius eſt condere.*

Tertia Concluſio.

Eugenius IV. confirmauit Fratrum Prædicatorum priuilegia.

Suppl. fol. 75. conc. 239. & refer. in Compẽd. vbi ſup. §. 6.

Eugenius IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1431. Pontificatus ſui anno 9. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Sacra Religionis ſinceritas, data Florentiæ. 5. idus Aprilis Pontificatus anno 9.* & habetur in ſupplem. & refertur in Compen. vbi ſupra, §. 6. *Conceſſit Fratribus Ordinis Prædicatorum, quod virtute quarumcumque literarum Apoſtolicarum, conceſſarum, & concedendarum, non poſſit vllo modo præiudicari, ſeu derogari priuilegijs prædictorum Fratrum, niſi de ipſo Ordine, & de eiuſmodi litteris fiat de verbo ad verbum expreſſa mentio.*

Quarta Concluſio.

Sixtus IV. confirmauit Minorũ fratrum priuilegia.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 59. & 2. f. 142. conc. 343. & refertur in compend. vbi ſupra. §. 10.

Sixtus IV. qui præfuit Eccleſię, anno Domini 1471. Pontific. ſui anno 1. in quadam alia ſua Bulla, quæ alias dicitur Marẽ magnum, & incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ, data Romæ, apud S. Petrum, pridie Kalen. Septembr. Pontificatus ſui anno* 4. & habetur in Monumen. & refertur in Compen. vbi ſup §. 10. *Motuproprio, & ex certa ſcientia auctoritate Apoſtolica approbauit, & rebus perpetuæ firmitatis obtinere decreuit, omnia & ſingula priuilegia, per quoſcumque ſummos Pontifices prædeceſſores ſuos, Ordini Fratrum Minorum, & illius Dominibus, & Profeſſoribus in genere, ſub quacumque verborum forma conceſſa, ac pro potiori cautela, omnia & ſingula prædicta de nouo conceſſit, & indulſit.*

Idem Sixtus IV. in eodem Mari magno, *diſtricte inhibuit Prælatis ordinarijs locorum ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, & ſuſpenſionis à regimine, & adminiſtratione ſuarum Eccleſiarum, ac Rectoribus Eccleſiarum, & alijs quibuſcumque, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, & priuationis earumdem Parrochialium Eccleſiarum, ac omnium aliorum Eccleſiaſticorum Beneficiorum, quæ obtinuerint, necnon inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnis, eo ipſo per eorum qui contrafecerint incurrendis, ne Ord. Fratr. Prædic. & minorum, & illorum Domos, & Profeſſores prater, aut contra priuilegia, & indulta Rom. Pont. quorumcunque Prædeceſſorum eiuſdem Sixti, vel contra ſuarum litterarum tenorem inquietare, ſeu moleſtare præſumant.* Habentur in monument. Ord. & refertur in Compend. vbi ſupra §. 11.

Mon. Ord. 22. impreſ. f. 148. et ſuppl. f. 150. cõc. 208. & refer. in Compen. vbi ſupra §. 12.

Item idem Sixtus IV. in alia quadam ſua Bulla, communiter Aurea nuncupata, edita Romæ apud S. Petrum 7. Kalendis Auguſti, Pontificatus ſui anno 8. quę incipit, *Sacri Prædicatorum, & Minorũ Fratrum Ordines*, & habetur in monumentis, & refertur in Compendio, vbi ſupra §. 12. prope finem, *poſuit graues pœnas & cenſuras, contra quaſcumque perſonas, inhibentes ſeu impedientes, quominus Fratres Ordinum Prædicatorum, & Minorum, vtantur libere priuilegijs, & gratijs, ſibi conceſſis*, & ponit ibidem non obſtantias notabiles, & poſtea quodam viuæ vocis oraculo, *confirmauit omnia priuilegia ab eodem, vel a Prædeceſſoribus ſuis, conceſſa Ordini Fratrum Minorum, & præſertim contenta in Bulla eiuſdem, quæ incipit, Regimini vniuerſalis Eccleſiæ, non obſtantibus quibuſcumque litteris, poſtmodum ordinatis à ſua ſanctitate, præſertim illis, quæ incipiunt, Super curam gregis Dominici.* Habetur hæc conceſſio in monum. Ord. & refertur in Compendio vbi ſupra §. 7. & in ſequenti §. 8. refertur etiam, quod idem Sixtus *confirmauit omnia priuilegia, à ſua ſanctitate, vel à ſuis prædeceſſoribus conceſſa Ordini Minorum, exceptis Indulgentijs generalibus, quo ad viſitantes loca Fratrum, vel ſororem, & hoc de conceſſis in genere Addendo, quod non intendit ſua ſanctitas, quod Indulgentia prædicto Ordini conceſſa, pro perſonis Fratrum, ſiue ſint generales ſiue non, reuocentur per quaſcunque litteras Apoſtolicas, etiam Cruciata, & idem de alijs priuilegijs, niſi in talibus litteris Apoſtolicis, fiat expreſſa mentio de indulto huiuſmodi, & ordine prædicto.* Habetur in monum. & refertur in Compend. vbi ſupra.

Monu. Ord. 21. impr. con. 127. & refertur Cõpend. vbi ſupra §. 7.

Monu. Ord. 1. impreſ. f. 64. & 2. fol. 68. cõc. 37. & refertur in Compen. vbi ſupra §. 8.

Quinta Concluſio.

Iulius II. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1503. quadam ſua Bulla, data Romæ apud S. Petrũ 15. Kalendis Iunij, Pontificatus ſui anno 1. ad inſtãtiam Chriſtianiſſimorum Regum, Ferdinandi & Eliſabeth, quæ incipit, *In militantis Eccleſiæ agro, Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ priuilegia confirmauit omnia, per ſuos Prædeceſſores conceſſa, cum magnis clauſulis, executionem prædictæ ſuæ Bullæ, atque confirmationis, Archiepiſcopo Compoſtellano, & Epiſcopo Pacenſi, & Archidiacono Salmantino committendo*, quæ habetur originaliter in hoc Salmanticenſi, D. Franciſci Conuentu, & refertur in Bullario magno, ſeu noua compilatione Priuilegiorum, nunc denuo Salmanticæ impreſſa, anno 1605.

Sexta Concluſio.

Leo X. confirmauit Fratrum Minorũ priuilegia.

Leo X. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1513. quodam viuæ vocis oraculo, *conceſſit, quod Fratres Minores Regularis Obſeruantiæ, ſecura conſcientia poſſint vti, omnibus eis conceſſis, à ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus, ſiue Bulla, vel breuia, aut viua vocis oracula, prout in libris Ordinis reperiuntur, ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent præfata ſummi Pontifici expreſſa, & pro maiori conſcientiarum ſecuritate, omnia præfata priuilegia de nouo conceſſit, voluitque etiam, quod non ſint minoris efficaciæ, & valoris, viua vocis oracula, quam ſi per Bullam, aut Breue ad perpetuam rei memoriam eſſent conceſſa, ſed hoc in foro conſcientiæ tantum.* Habetur in ſupplem. fol. 58. conceſ. 161. & refertur in Compend. verbo, vbi ſupra §. 22. Idem Leo, *conceſſit, quod virtute Bullarum Cruciatæ contra infideles, vel aliarum Indulgentiarum generalium, quaſcunque reuocationes, aut ſuſpenſiones priuilegiorũ Ordinum etiam Mendicantium continentes, nunquam intelligantur reuocata nec ſuſpenſa, indulta priuilegia, & gratia conceſſa, quoad perſonas, Fratrum Minorum Obſeruantiæ, & quoad ſuſpendendum interdictum in feſtiuitatibus Sanctorum, ſui Ordinis, niſi de his ſpecifice, & nominatim mentionem facerent.* Habetur in Supplem. & refertur in Compend. vbi ſupra §. 23.

Suppl. f. 57. cõc. 161. & refertur in Comp. verbo vbi ſup. §. 22. Idem Leo X.

Suppl. fol. 60. conc. 177. & refer. in Compen. vbi ſup. §. 23. Idem Leo X.

Idem Leo poſtquam in Concilio Lateranen. moderauit, ſeu reuocauit, in aliquibus rebus, priuilegia Fratrum Mendicantium, *declarauit quod omnia, & ſingula priuilegia prædictorum Fratrum Mendicantium, qualitercumque eis conceſſa, permanſerunt & permaneant in ſuo robore, exceptis illis, in quibus fuerunt moderata, ſeu reuocata, & ad abundantiorem cautelam, priuilegia prædicta, cum dictis modificationibus, Motu proprio innouauit, ac*

diſtricte

diſtricte præcepit, & mandauit Eccleſiarum Prælatis, vt Religioſos præfatos, ſuper alijs priuilegijs nō modificatis, moleſtare non præſumant, ſed ſua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obſeruent. Habetur in quadam ſua Bulla, quę incipit, *Superioribus diebus, data anno Domini 1517. Pontificatus ſui anno 5.* quæ ponitur in Supplem. & refertur in Compen. §. 27. & in ſequenti §. 28. dicitur, quod idē Leo poſtea, *reualidauit, ac in priſtinum reduxit ſtatū, omnia priuilegia Fratrum Minorum Obſeruātiæ, quoad forum conſcientiæ tantum, & hoc ſolum oraculo viuæ vocis*. habetur etiam in eodem Compend. *verbo Concilium*. §. 7. vbi & ad vnguē ponitur eiuſmodi reualidatio, & prædictorum priuilegiorum reſtitutio, & duo Collectoris notabilia ad hoc propoſitum, quam maxime notatu digna. Quin vero & in eodem Compend. vbi ſupra §. 29. & *verbo communicatio priuilegiorum* §. 20. habetur quod idem Leo *reualidauit omnia ſupradicta priuilegia, etiā quoad forum iudiciale*, de quo videatur priuilegiorum Collector vbi ſupra.

Suppl. fol. 27. cō. 11. & refertur in Compēd. vbi ſup. § 27.

Compēd. vbi ſupra § 28. & verbo Conciliū § 7.

Septima Concluſio.

Clemens VII. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Clemens Septimus, qui præfuit Eccleſiæ, Anno Domini 1523. quadam ſua Bulla, quæ refertur in Compend. *verbo priuilegia Fratrum*, §. 32. & *verbo communicatio priuilegij*, §. 19. & *incipit, Dum fructus vberes, data anno Domini 1525. Motu proprio, & ex certa ſcientia, omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, Indulgentias, peccatorum remiſſiones, & gratias, ac omnia, & ſingula indulta, Ordinis Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, & Sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitētia nuncupato Ordinibus, illorūq. Fratribus, Monialibus, ſororibus, vtriuſque ſexus perſonis, ac Monaſterijs, Domibus, Eccleſiis, & locis quibuſcumque, etiam per modum extenſionis, ſeu communicationis, & alias quomodolibet, per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum & ſedem Apoſtolicam conceſſa, auctoritate Apoſtolica approbauit, ac innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obſeruari debere decreuit. Non obſtantibus quibuſcumque litteris Apoſtolicis, per quoſcumque Romanos Pontifices, etiā Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolica poteſtatis plenitudine, & cum quibuſuis irritatiuis, annullatiuis, caſſatiuis, reuocatiuis, modificatiuis clauſulis.*

Octaua Concluſio.

Iulius III. confirmauit Fratrū Minorum priuilegia.

Iulius III. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1550. in quadam etiam ſua Bulla, quæ incipit. *Dum Regularis vitę ſtudiū, data Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris Pontificatus ſui anno primo*, & refertur in Bullario magno, ſeu noua recompilatione priuilegiorum Apoſtolicorū Regularium facta Salmanticæ, *conceſſit & confirmauit, omnia & ſingula priuilegia immunitates, exemptiones, etiam ab Inquiſitoribus, libertates, prærogatiua, fauores, cōſeruatorias, declarationes, facultates, gratias & conceſſiones, indulgentias, & indulta, ſpiritualia, & temporalia, etiam per modū communicationis, & extenſionis, facta ordini Fratrum Minorum, & Sanctæ Claræ, ac tertia de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumq; Fratribus, Monialibus, & ſororibus, ac vtriuſque ſexus perſonis & Monaſterijs, Domibus, Eccleſiis, & locis quibuſcumque, in genere, & in ſpecie, prout latius ibidem continetur non obſtantibus quibuſcumque, &c.* Sed notandum eſt, quod quæ de Inquiſitoribus dicuntur, poſtmodum ſunt reuocata, quod multum oportet adnotare, atque aduertere.

Idem Iulius III.

Idem Iulius in alia ſua Bulla, quæ incipit, *Inſacra B. Petri ſede, data Romæ, apud S. Petrum, ſub annulo piſcatoris die decima Iulij, anno Domini 1551. Pontificatus ſui anno ſecundo, fere ſub eiſdē verbis, confirmauit priuilegia Ordinis Prædicatorum, prout latius ibidem continetur*, & habetur in ſupradicto Bullario.

cōfirmauit Fratrū prædicatorum priuilegia.

Nona Concluſio.

Paulus IV. confirmauit Fratrū Minorum priuilegia, & Monialium S. Claræ, ac Tertiariorum.

Paulus IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1555. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Ex Clementi ſedis Apoſtolicæ prouiſione, data Romæ apud Sanctum Marcum, ſub annulo piſcatoris, die prima Iulij, anno Domini 1555. Pontificatus ſui anno primo, confirmauit omnia priuilegia Fratrum Minorum de Obſeruantia, Monialiumq; Sanctæ Claræ, necnon Fratrum de pœnitentia nuncupatorum, per alios ſummos Pontifices prædeceſſores ſuos conceſſa, cum magnis clauſulis, & derogatorijs*, prout latius ibidem continetur, & habetur in Bullario ſupradicto.

Decima Concluſio.

Pius etiam IV. cōfirmauit ſupradicta omnia priuilegia.

Pius etiam Papa IV. qui præfuit Eccleſiæ anno Domini 1560. in quadam etiam alia ſua Bulla, quæ etiam incipit. *Ex Clementia Sedis Apoſtolicæ prouiſione, data Romæ, apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die 27. Aprilis anno Domini 1561. Pontif. ſui anno ſecundo*, eadem priuilegia ſimiliter confirmauit, ac ſub eiſdem fere, ſimilibus verbis, vt latius patet ibidem, & habetur in Bullario ſupradicto. Sed poſtea in alia Bulla, quæ incipit, *in Principis Apoſtolorum*, poſita in confirmatione Concil. Trid. reuocauit omnia priuilegia, quæ contrariantur dicto Concil. Trident.

Vndecima Concluſio.

Pius V. cōfirmauit omnium Mēdicantium priuilegia.

Pius V. qui præfuit Eccleſiæ Ann. Domini 1566. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Etſi Mendicantium, data Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Domini 1577. 17. Kalendis Iulij Pōtificatus ſui anno ſecundo*. eadem priuilegia & omniū Mendicantium ſimiliter confirmauit, cum nouis quibuſdam conceſsionibus, & certis declarationibus, decretis, & inhibitionibus, ſpectantibus ad obſeruantiam Concil. Trid. prout latius ibidem continetur, & habetur in ſupradicto Bullario.

Duodecima Concluſio.

Gregorius XIII. confirmauit omnia Fratrum Minorū priuilegia. & Monialium S. Claræ, et Tertiariorum.

Gregorius XIII. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1572. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Ex benigna Sedis Apoſtolicæ prouiſione, data Romæ, apud Sanctum Petrum, die 21 menſis Martij, anno Domini 1575. Pontificatus ſui anno tertio, eadem Fratrum Minorum priuilegia confirmauit, & Monialium Sanctæ Claræ, ac tertij Ordinis de pœnitentia, quatenus ſunt in vſu, & ſacris Canonibus, & decretis ſacri Conc Trid. non aduerſentur*, prout latius ibidem patebit, & habetur in ſupradicto Bullario. Qui etiam antea, in alia ſua Bulla, quę incipit. *In tanta rerum & negotiorum mole, data Romę apud Sanctum Petrum, Anno Domini 1573. Kalend Martij Pontificatus ſui, anno primo*, omnia prius per Pium V. conceſſa Fratribus Mendicantibus reuocauerat, & ad terminos iuris communis, ac decreta Conc. prædicti Trid. reduxerat.

Tertiadecima Concluſio.

Sixtus V. confirmauit ſupradicta omnia priuilegia.

Sixtus V. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1585. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, Mendicantium Ordines, data Romę apud Sanctū Marcum

cum

Google

ctum ſub annulo piſcatoris, die tertia Octobris, anno 1587. Pontificatus ſui anno tertio, ſupradicta Minorum Fratrum de Obſeruantia, Monialium Sanctæ Claræ, necnon Fratrum de pœnitentia nuncupatorum, priuilegia confirmauit, & innouauit, & omnes facultates, & gratias per alios ſummos Pontif. prædeceſſores ſuos illis conceſſas, perpetuamq; roboris firmitatem obtinere, & firmiter obſeruanda voluit, in omnibus in quibus Concil. Trid. Decretis non aduerſantur, vt fecerat ſupradicta Greg. ſubticendo tamen illa verba, *quatenus ſunt in vſu*, prout latius ibidem patebit. Habetur in Bullario ſupradicto.

Quartadecima Concluſio.

Clemens VIII. confirmauit etiam ſupradicta priuilegia. Clemens VIII. qui præfuit Eccleſiæ, Anno Domini 1591. in quadam ſua Bulla, quę incipit, Ratio paſtoralis officij, data Romæ apud Sanctum Petrũ, ſub annulo piſcatoris, die 20. Decembris, anno Domini 1597. Pontificatus ſui anno 6. cõfirmauit etiã omnia priuilegia Fratrum Minorum de Obſeruantia, Monialiumq; Sanctæ Claræ, necnõ Fratrum de pœnitentia nuncupatorum per ſummos Pontifices prædeceſſores ſuos conceſſa, ex certa ſcientia, in his omnibus in quibus decretis Conc. Trid. non aduerſantur, prout latius patet in dicta Bulla, quæ habetur in ſupradicto Bullario.

Quintadecima Concluſio.

Sanctiſsimus D. N. Paulus V. quem Deus Opt. Max. in plures annos incolumem conſeruet, qui & regnare cœpit, anno Domini 1605. Pontificatus ſui anno 5. ſimiliter noſtra Minorum Fratrum priuilegia confirmauit. quadam ſua Bulla, quæ incipit, *In ſancti nobis Paſtoralis*, & hic eſt ſtatus, in quo ſunt nunc priuilegia Minorum Fratrum, & idem omnino eſſe credo, de priuilegijs Fratrum Prædicatorum quorum confirmationes, & approbationes, non huc uſque ad manus habere potui, hicque eas tantummodo adduxi, quę in antiquis monumentis Ordinum erant appoſitæ, & de nouo continentur in prędicto Bullario.

ARTICVLVS II.

Vtrum aliarum etiam Religionum priuilegia, fuerint per ſummos Pont. confirmata?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Mendicantium priuilegia confirmata ſunt per plures ſummos Pontifices. ALiarum etiam Religionũ priuilegia, ſed maxime Mendicantium, varijs atque diuerſis temporibus, per ſummos Pontifices conceſſa, etiam ſunt, ſemel, & iterum ab eorum ſucceſſoribus approbata, & confirmata. Hæc concluſio, non aliter poſſet probari, quam afferendo in particulari, priuilegiorum omnium approbationes, & confirmationes. Sed quia id non per tempus licet, immenſumque eſſet onus, & pondus, contentus ero dicere, quod fere Religiones omnes, ſed maxime Mendicantes circa hanc priuilegiorum materiam, ſingulæ habent ſuum Mare magnũ, quod dicitur, quoddam volumen, in quo mixtim, atque confuſe continetur, compilatio multorum priuilegiorũ, cuilibet earumdem diuerſis temporibus, à varijs, at que diuerſis Pontificibus conceſſorum, in quo eiuſdẽ compilator, confirmat priuilegia, colligendo, & referendo ea, quæ fuerunt ſuorum prædeceſſorum, addendo, atque adducendo ſua propria. Sicque pro nobis Fratribus Minoribus Alexander IV. Innocẽ. etiam & Clemens IV. Honorius IV. Bonifacius VIII. & Eugenius IV. ſinguli fecerunt ſuum Mare magnũ, vt videre licebit in Ordinum monumentis, vbi pro nobis Fratribus Minoribus Sixtus IV. colligendo omnia prædictorum Pontificum priuilegia, & inſuper plura addendo de ſuo, edidit Mare magnum, quod communiter circumfertur, & incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, de quo diximus ſupra. Pro Fratribus autem Prædicatoribus, ſuum etiam Mare magnum fecit Greg. XI. & Eugenius IV. & tandẽ dictus Sixtus IV. qui prædictorum Pontificũ etiam priuilegia recollegit, *fuit edita prædicta Bulla, Romæ apud Sanctum Petrum, anno Domini 1474. pridie Kalen. Septembris, Pontificatus ſui anno 4.* & incipit, *In nomine Domini*, & habetur in ſupradicto Bullario, nuper edito Salmanticæ, & refertur ſummarie in ſuppl. f. 131. Pro Fratribus Auguſtinẽſibus, ſuum etiam Mare magnum fecerunt, Innocen IV. Eugen. IV. Nicolaus III. & tãdem Sixtus IV. quod incipit, *Dum fructus vberes, datũ Romæ apud Sanctum Petrũ, anno Domini 1474. vij. Idus Febr. Pontificatus ſui anno 4.* & habetur in ſupradicto Bullario. Pro Carmelitis etiam fecit Mare magnũ, ſupradictus Sixtus IV. quod incipit, *Dum attenta meditatione, datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Dominicæ Incarnationis, 1476. 4. Kalend. Decẽbris Pontificatus ſui anno 6.* quod etiam habetur in ſupradicto Bullario, & iſti ſunt quatuor Ordines, qui communiter atque à principio dicti ſunt Mendicantes, quibus poſtmodum additus eſt Ordo Minimorom, pro quibus Iulius II. proprium ſuum etiam fecit mare magnum, quin vero duo hac de re priuilegia, ab eodem Iulio, eademque die reperiuntur illis fuiſſe conceſſa, quorũ alterum habetur, in ſnppl. f. 4. & incipit, *Dum ad ſacrum Ordinem Miniſmorum, datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1506. 5. Kalen. Auguſti, Pontificatus ſui anno 3.* alterũ vero habetur in Bullario magno, Salmanticæ nouiter impreſſo, & incipit, *Vtrente conſpicuos, datum eodem die, & anno.* quam ob cauſam id fuerit effectum, omnino me latet, Solummodo dico, quod vtrobique multa, & varia priuilegia, pro dictis Minimis continentur, vt patebit intuenti.

Menn. ord. 2. impreſ. f. 139. & refertur in Compend. diuerſis in locis.

De priuilegijs aliarum Religionum, & eorum confirmatione, & approbatione, nihil libet in præſentiarum dicere, quia opus eſſet immenſum, atque vt videtur interminabile, & quia omnia eiuſmodi priuilegia, quæ ad meas huc uſque manus peruenire potuerunt, iam in proprijs quibuſque locis ſunt allata, explicata, & declarata, prout rerum dicendarum exigebat ordo. Hactenus de priuilegiorum confirmatione.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnia Regularium priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones, aut contra ſacri Conc. Trid. Decreta, ſint per idem Concilium, & per ſummos Pon tifices, abrogata & reuocata?

Nota quod omnia Regularium priuilegia, in quib. Concil. Tridẽt. non contradicunt per ipſũ ſunt confirmata. Pro huius Articuli intelligentia, vt certa ab incertis ſeparemus, aduertere oportet quam maxime ad omnia Regularium priuilegia, in his, in quibus nõ contrariantur Decretis, prædicti Conc. Trid. per idẽ Concilium ſunt approbata, & confirmata, per illa verba, quæ habentur ſeſſ. 25. de refor. cap. 20. vbi dicitur, *in cæteris omnibus, præfatorum Ordinũ priuilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, et Iura concernunt, firma ſint, & illæſa.* Sed difficultas eſt, an priuilegia omnia, quæ continent aliquid contra ſacros Canones, ſeu contra aliqua Decreta prædicti Conc. Trident. per ipſum & ſummos Pontifices, ſint abrogata, & reuocata? Qua de re ſũt duæ extremæ opiniones. Prima affirmat, ſecunda vero negat, & qui tenent omnia prædicta priuilegia eſſe reuocata, ſequentibus innituntur fundamentis.

Primo,

Digitized by Google

Primo opinio, & ſententia.

Primo nam in eodem Concilio ſupradicta ſeſſ. 25. cap. 22. de reformatione, habentur ſequentia verba. Hæc omnia, & ſingula, ſuperioribus Decretis contenta, obſeruari ſancta Synod. præcipit, in omnibus Cænobijs, ac Monaſterijs, Collegijs, & Domibus, quorumcunque Monachorum, ac Regularium, necnon quarumcumque ſanctimonialium Virginum, ac Viduarum, etiam ſi illæ ſub gubernio militiarum, etiam Hieroſolymitanæ viuant, & quocunque nomine appellentur, ſub quacumque Regula, vel Inſtitutionibus, & ſub cuſtodia, & gubernatione, vel quauis ſubiectione, aut annexione, vel dependentia cuiuſcumque Ordinis Mendicantium vel non Mendicantium, vel aliorum Regularium Monachorum, aut Canonicorum quorumcumque, non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorum priuilegijs, ſub quibuſcumque formulis verborum conceptis, ac Mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, necnon Conſtitutionibus, & Regulis, etiam iuratis, atque etiam conſuetudinibus, vel præſcriptionibus etiam immemorabilibus.

Secundo, probant id ipſum, quia Pius IV. in quadam ſua Bulla, de qua mentionem fecimus ſupra, poſita in fine præfati Conc. Trid. quę incipit, In Principis Apoſtolorum, data Romæ, apud S. Petrum, anno Dominicæ Incarnationis 1565. 13. Kalen. Martij, Pontificatus ſui anno 6. confirmando prædictum Concilium, reuocat Motuproprio, & ex certa ſcientia ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnia & ſingula priuilegia, exemptiones, immunitates, facultates, diſpenſationes, conſeruatorias, indulta, confeſſionalia, mare magnum, & alias gratias, in his omnibus & ſingulis, in quibus illa, ſtatutis & decretis, eiuſmodi Concilij contrariantur, ac ipſo iure reuocata caſſata, & annullata, ad ipſius Concilij terminos, atque limites reducta ſint, & eſſe cenſeantur, neque quidquam aduerſus ipſa decreta, & ſtatuta, quo minus vbique, & apud omnes obſeruentur, in aliquo ſuffragari poſſe, ſed ea proinde haberi, & reputari debere, ac ſi numquam emanaſſent, auctoritate Apoſt. declarauit, ſtatuit, & ordinauit.

Tertio, probatur id ipſum, quia licet Pius V. eiuſdem ſucceſſor, in quadam alia ſua Bulla, de qua etiam mentionem fecimus ſupra, quæ incipit, *Etſi Mendicantium*, data etiam Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Dominicæ Incarnat. 1567. 15. Kal. Iulij, Pontificatus ſui anno ſecundo, ex certa ſcientia, & de plenitudine apoſt. poteſtatis, Mendicantium priuilegia confirmauerit, & innouauerit, atque perpetuam roboris firmitatem obtinere, ac firmiter obſeruari præceperit, vbi & expreſſe, multa eiſdem, contra prædictum Concilium conceſſit, Gregorius tamen XIII. eiuſdem ſucceſſor, in alia ſua Bulla, quæ incipit, *in tanta rerum, & negotiorũ mole*, data etiam Romæ apud ſanctum Petrum, anno Dominicæ Incarnationis 1572. Pontificatus ſui anno 1. Statuit de prædicta Bulla, & alijs omnibus Litteris & Conſtitutionibus, quæ ab eodem ſuo prędeceſſore, eiſdem de rebus, pro quorumcumque Regularium etiam Mendicantium Ordinibus, & Congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcumque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem atque deciſionem, pro ſubiecta materia, futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri ſiue ex ſacris dicti Concilij Decretis, ſiue alias legitime, ante dictarum Litterarum & Conſtitutionum editionem erat &, ſi ipſæ non emanaſſent, futura fuiſſet, ad quam diſpoſitionem, ſuumq. priſtinum ſtatum illa omnia reduxit, irritando omnia alia decreta ſuo præſenti ſtatuto aduerſantia, &c. prout latius ibidem continetur. Et quamuis poſtea in alia ſua Bulla, de qua etiam mentionem fecimus ſupra, quæ incipit, *ex benigna Sedis Apoſtolica prouiſione*, data Romæ apud ſanctum Petrum, die 21. Martij, anno 1575. Pontificatus ſui anno 3. noſtra Minorum Fratrum, ac Monialium S. Claræ, ac Fratrum Tertij Ordinis, priuilegia confirmauerit, id tamen fuit addendo, apponendo, atque exprimendo ſequentem clauſulam, *quatenus ſunt in vſu, & ſacris Canonibus, & decretis ſacri Conc. Trid. non aduerſentur*. Quod & ſimiliter fecit Sixtus V. in alia ſua Bulla, quam eadem de re, edidit anno Domini 1587. Pontificatus ſui anno 3 licet ſubticuerit, verba illa, *ſacris Canonibus, & quatenus ſunt in vſu*. Ex quibus omnibus plane, vt videtur, colligitur, quod priuilegia omnia ſupradicta duntaxat, ſunt per ſupradictos Pontifices approbata & firmata, in quantum Conc. Trid. prædicto non aduerſantur, neque ſunt contra aliorum ſummorum Pontificum Bullas, Conſtitutiones, atque determinationes, & quod in cęteris omnibus, ſunt abrogata & reuocata, hæc faciunt pro hac parte.

Quænam priuilegia ſint per Concil. Trid. reuocata.

Sed alij in alia omnino contraria ſunt ſententia & opinione, & dicunt. Illa ſolummodo priuilegia, per ſupradictum Concil. Trid. eſſe abrogata & reuocata, quæ continentur in illis Decretis, in quibus formaliter, & expreſſe, reuocantur & derogantur Regularium priuilegia, & in quibus apponitur illa clauſula, *non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs in contrarium exiſtentibus*, cætera vero non, etiamſi eidem Concilio, aut ſacris Canonibus, aliàs eſſe videantur contraria. Hæc ſententia & opinio, eſt quorumdam doctiſſimorum virorum, dicturq. fuiſſe olim, reſolutionem habitam, à multis grauiſſimis Doctoribus Iuriſperitis, & Theologis Eccleſiaſticis, & Regularibus, vt refert Pater Frater Emman. Rodrig. 1. tom. ſuarum Queſtionum Regul. q. 8. ar. 6. vbi hac de re latiſſime agit dicitq. conſtare ex quampluribus locis prædicti Concilij Tridētini, in quibus inuenire licebit, quod in vno eodemq. capite, interdum ponuntur diuerſa Decreta, quędam abſolute, & abſque aliqua priuilegiorum derogatione, ſiue reuocatione, alia vero non ita, ſed cum eorumdem derogatione, & reuocatione expreſſa. Quod factum fuiſſe inuenitur, in primis, *ſeſſ. 23. cap. 8. de reformat.* in cuius priori parte agendo de ſacris Ordinibus, ſequentia ponuntur verba. *Ordinationes ſacrorum Ordinum, ſtatutis à iure temporibus, ac in Cathedrali Eccleſia, vocatis, præſentibuſq. ad id Eccleſiæ Canonicis, publice celebrentur.* Et vt patebit intuenti reſpectu præfati Decreti, nulla ibidem apponitur clauſula, priuilegij alicuius derogatoria aut reuocatoria, quod tamen fit in ſeq. Decreto, quando dicitur: *Vnuſquiſque autem à proprio ſuo Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoueri, nullatenus id ei, etiam cuiuſuis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, etiã ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur.* Ecce, inquiunt, qualiter reſpectu præfati ſecundi Decreti, derogantur priuilegia & reſcripta quæcũque, generalia & ſpecialia. Ex quo, vt videtur, colligitur, quod aliud ſit iuditium, de Decretis prædicti Concilij Tridentini, in quibus præfata derogatoria atque reuocatoria priuilegiorum clauſula apponitur, aliud vero de illis, in quibus nihil omnino tale habetur. Quo fundamento inquiunt innixi DD. ſupradicti, Salmanticenſes Theologi, & Iuriſperiti, decreuerunt & ſubſcripſerunt olim, quod Religioſi & Regulares, etiam modo poſt Concil. Trid. virtute ſuorum priuilegiorum, ordinari poſſunt extra tempora, quia in ſupradicto Decreto, nulla apponitur clauſula eorumdem reuocatoria, non tamē poſſunt ordinari ab alio, quam à proprio Epiſcopo, etiam ſtatutis temporibus, & etiam prætextu cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij, niſi eius probitas, ac mores, proprij Ordinarij ſui teſtimonio commendentur, nam huius Decreti reſpectu, dicũt, quod priuilegia atque reſcripta, omnino reuocantur.

tur. Cui ſententiæ & opinioni adhęrentes, ſemel, & iterum, Hiſpanorum Epiſcoporum multi, viſa dictorum DD. ſententia & ſubſcriptione, aliquos Religioſos ordinauerunt extra tempora. Præter locum ſupradictum adducunt ex eodem Concilio, aliqua Decreta, quibus hoc ipſum omnino inſinuatur, & in quibus multa iubentur, ſimpliciter & abſolute, abſque aliqua priuilegiorum clauſula, derogatoria & reuocatoria, vt conſtat, *ex ſeſſ. 4. in decreto de editione librorum*, vbi dicitur, *quod non liceat etiam Regularibus imprimere libros de rebus ſacris, ſine approbatione Ordinarij & licentia ſuorum Superiorum*, vbi cum non apponatur clauſula derogatoria, dicunt Doctores ſupradicti, quod ſi aliquod in contrarium, Regularibus hac de re, conceſſum fuiſſet priuilegium, iure optimo eodem vti poſſent, & idē eadem ratione eſſet dicendum, de illo alio Decreto, poſito in ſequenti *ſeſſ. 5. de reformat. cap. 1.* vbi præcipitur, *quod in Monaſterijs Monachorum, vbi id commode fieri poteſt, habeatur ſemper lectio ſacræ Scripturæ, ad quod poſſint cogi per Epiſcopos & Prælatos*, vbi ſimiliter nulla apponitur clauſula, priuilegiorum reuocatoria, quo fit, etiam inquiunt, vt ſi Monachorum aliqui ad id in contrarium aliquod habuiſſent priuilegium, per ſupradictos Prælatos, cogi nullatenus poſſent, cum quantum ad hoc eorumdem priuilegia, non fuerint reuocata.

Secundo, ad hoc propoſitum atque ad prędictam ſententiam comprobandam, facere etiam videtur quam maxime, quod in eodem Conc. habetur, *ſeſſ. 22. cap. 4.* vbi dicitur, *quod careat voce in Capitulo Eccleſiarum, qui ſacris non fuerit initiatus, & ſaltim conſtitutus in Subdiaconatus Ordine, etiam ſi hoc ſibi, ab alijs libere fuerit conceſſum*, quod Decretum ſeruari iubet, in quacumque Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, ſecolari, vel Regulari. Sed cum ibidem, nulla apponatur clauſula priuilegiorum derogatoria, aut reuocatoria, inquiunt etiam Doctores prædicti, quod ſi in Religione aliqua, in contrarium aliquod fuiſſet priuilegium, quo etiam in ſacris non conſtituti, vocem habere poſſent in Capitulo, eiuſmodi priuilegium valeret, eoq. iure optimo vti poſſent. Circa quod, in facti contingentia, dicunt, quod eſt expreſſa declaratio Congregationis Illuſtriſſimorum Cardinalium deputatorum explicationi atque declarationi, præfati Concil. Trident. qui quidem, vt refert Paraſellus Generalis olim Ordinis Minimorum, anno Domini 1573 eadem de re conſulti declararunt, quod dictum Concilium non contrariatur Conſtitutionibus Regolarium, ſi in aliquo Ordine, etiam non in ſacris conſtituti, de conſuetudine, aut conſtitutione, ad actus Capitulares admittantur: quæ reſponſio facta eſt prædicto Patri generaliſſimo, quia in ſuo Ordine & Religione, eadem viget conſuetudo. Et quod hic dicitur, de conſuetudine & Conſtitutione, dicendum eſſet pariter de priuilegio, ſi ad id aliquod haberetur, quo ad huiuſmodi actus Capitulares, non in ſacris conſtituti poſſent admitti, nam ſi non reuocatur per Decretum ſupradictum conſuetudo, aut Conſtitutio, nec reuocabitur priuilegium, cum eadem ſit vtriuſque ratio. Idem videtur dicendum, de alio eiuſdem Conc. Decreto, poſito ſeſſ. 23. cap. 11. vbi traditur ordo ſeruandus, in conferendis Ordinibus, & ponuntur qualitates ordinandorum, atque præcipitur, vt ex vno ad alium Ordinem, non aſcendatur, niſi tranſactis quibuſdam interſtitijs, ibidem appoſitis, vbi cum non apponitur clauſula derogatoria aut reuocatoria, fieri videtur, quod ſi ad id Regulares, aliquod haberent priuilegium, eo iure optimo vti poſſent, ob rationem ſupradictam, niſi aliunde eis etiam obſtaret Bulla, & Conſtitutio poſtea edita à Sixt. V. contra male promotos & ordinatos, de quo in præſentiarum non ſit ſermo; nam ſolummodo hoc adducitur, ad probandum, quod Regularium priuilegia, quæ in prædicto Conc. Trid. decreto non expreſſe ſunt abrogata & derogata, & in quibus nulla eiuſmodi eiuſmodi clauſula apponitur, adhuc permanent in ſuo vigore: nam quando Concilium prædictum contrarium intendit, expreſſe ipſa reuocat, & clauſula ibidem apponitur, vnde id liquido, & manifeſte poſſit colligi, quod fieri ſolet, per illa verba, *priuilegijs quibuſcumque in contrarium non obſtantibus, alijs ſue ſimilibus*. Quod & feciſſe, vt videtur, neceſſe fuit, nam ſicuti priuilegia inſerta in corpore iuris, non derogantur, ſub generali derogatione aut reuocatione, vt dicunt communiter Doctores Iuriſperiti, & quamplures allegando id concludit, Enriq. t. 10. lib. 7. cap. 28. num. 9 litera i & cap. 31. num. 5. littera S. ita & de priuilegijs Regularium dicendum videtur ſimiliter, quod per dictum Concilium non derogantur neque reuocantur, niſi de ipſius ſpecifica & ſpecialis mentio fiat, & apponatur aliqua clauſula, ex qua idipſum liquido & manifeſte poſſit colligi.

Tertio & vltimo probant ſuam ſententiam, quia, inquiunt, argumenta in contrariom adducta non conuincunt. Vnde, ad ea, quæ ſupra allata ſunt, reſpondent per ordinem.

Ad verba adducta ex Conc. Trid. *ſeſſ. 5. de reformat. cap. 22.* dicunt, quod in dicto capitulo, ſolummodo reuocantur priuilegia, quæ ſunt contra Decreta, & determinationes ibidem poſitas in d. *ſeſſ. 25. de Regul.* non vero illa priuilegia, quæ ſunt contra Decreta aliarum ſeſſionum, in quibus non apponitur ſimilis derogatio, & reuocatio expreſſa, ſeu aliqua alia clauſula illi æquipolens. Et quod hoc ita ſit, conſtare dicunt ex verbis poſitis, in dicto c. poſtquam, ibi dicitur. *Hæc omnia & ſingula ſuperioribus Decretis, contenta obſeruari præcipit ſacroſancta Synodus, &c. non obſtantibus.* Vbi, inquiunt, notandum eſt verbum, *contenta in ſuperioribus Decretis*, ac ſi diceretur, non autem in ſuperioribus ſeſſionibus. Ex quo datur intelligi, quod voluit ſancta Synodus, contēta in d. ſeſſ. 25. ac in omnibus ſuperioribus eiuſdem Decretis, omnino obſeruari, etiam contra Regularium priuilegia, non autem contenta in alijs Seſſionibus, in quibus non ſimilis habetur clauſula, ſi alias in contrarium aliqua habeantur priuilegia, & eorum non fiat derogatio & reuocatio expreſſa.

Ad illud vero, quod adducitur ex Bulla Pij IV, poſita in confirmatione ſupradicti Concilij Tridentini, ex cuius generalitate videtur colligi, quod per ipſam non ſolum reuocantur, anoullantur, atque caſſantur, a prædicto ſummo Pontifice, priuilegia, quorum in Decretis præfati Concilii, inuenitur reuocatio expreſſa, verum etiam, & alia quæ ſunt quoquo modo contraria Decretis eiuſdem Concilii, etiamſi in ipſis Decretis eorum non fiat derogatio expreſſa, reſpondent Doctores prædicti, dicendo, quod ſecundum communem DD. Iuriſperit. ſent. in dubio mens & intentio Principis, ſemper præſumitur talis fuiſſe, qualis & eſſe debet de iure, Quo fit, vt verba Pius IV. reuocantia in prædicta ſua Bulla, priuilegia quæ ſunt contraria Decretis prædicti Conc. Tridentini, intelligenda, reſtringenda & determinanda ſint, iuxta terminos illorum Decretorum, & ad ea tantum, quæ per illa ſunt prohibita, reuocando, vel non reuocando, quæ ſunt in contrarium priuilegia, & non eſt extendenda etiam ad illa, quæ quamuis per ipſum ſint prohibita, non tamen cum priuilegiorum derogatione & reuocatione. Et quod hoc ita ſit dicendum, aſſerunt ex eo conſtare nam cauſa finalis ſupradictæ Bullæ, vt ex ea plane conſtat, fuit ommimoda obſeruantia prædictorum Decretorum præfati Concilii Trident. cuius quidem obſeruantiæ ſatis locus datur, quoad ea quæ in ipſis Decretis ſpecialiter reuocantur, cætera

vero,

Digitized by Google

vero, quæ non expreſſe atque ſpecialiter derogantur cum non reuocentur, plane inquiunt datur intelligi, quod voluit prædictus Pontifex, atque Concilium, vt obſeruarentur, ſi alias in contrarium aliquod habeatur priuilegium. Vnde fit, vt ceſſante cauſa finali, ſupradictæ Bullæ, ceſſet & diſpoſitio ipſius, iuxta id, quod habetur in iure, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. & cap. cum ceſſante, de appellat.* Quod & confirmant ex eo, quia Conſtitutio, quæ fit ad roborandum aliam, ſecundum ius, & omnes communiter Doctores, intelligi debet ſecundum eam, & concludenda eſt terminis eius, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. constitutio quæ innouat, § inde, verſ. in illis, collat. 3.* & tradit gloſſ. & Cardinalis *in Clement. ſtatutum, verb. conſuetudine, de elect.* & Felin. *in cap. 1. de iureiur. num. 5.* qui omnes dicunt, eaſdem limitationes, & extenſiones, quas recipit Conſtitutio corroborata, debere etiam recipere eamdem corroborantem, nam ſecundum ius, *in l. in tota, ff. de cond. & demonſtr.* referens ſe ad aliquid, intelligi debet, ſecundum illud, ad quod refertur. Cum ergo ſupradicta Bulla facta fuerit in robur, atque confirmationem, prædicti Concilij Tridentini, ſecundum illius terminos, loquitur debet intelligi, neque reuocat, niſi illa priuilegia, quæ in eodem expreſſe reperiuntur reuocata.

Conſtitutio corroborans atque confirmans, patitur omnes limitationes, & extenſiones, quas recipit conſtitutio corroborata.

Ad illud vero, quod adducitur, ex Bulla Greg. XIII. in confirmatione noſtrorum priuilegiorum, & ſimiliter Sixti V. dicunt, quod intelligendi ſunt, ad ſenſum ſupradictum, nempe quod confirmant Regularium priuilegia, quatenus non aduerſantur Decretis præfati Concil. Trid. Decretis (loquam) irritantibus expreſſe priuilegia prædicta, per non obſtantias priuilegiorum ibidem appoſitas, ſaluis tamen manentibus alijs, in quibus ſimilis clauſula omnino non inuenitur, quod ita eſſe dicendum, ſuperq. ſatis conſtare (aiunt) ex ſupradictis. Nec per illud, quod addidit prædictus Gregorius, *& ſacris Canonibus*, intelligendus eſt, quod omnes ſacros Canones voluerit generaliter comprehẽdere, ſic enim nulla propie confirmaret priuilegia, cum priuilegium, vt de ſe patet, nihil ſit aliud, quam priuatum ius, ſiue indultum conceſſum à Principe, contra ius commune, & fere priuilegia omnia, in totum vel in parte, ſint contra ſacros Canones; ſed intelligendus eſt de illis ſacris Canonibus, quæ in eodem Concilio continentur, vt etiam aduertit & notat Pater Hieronymus à Surbo, noſtri ſacri Ordinis Minorũ Capuccinus, in Compendio, quod fecit priuilegiorum, *tit. priuilegia Fratrum, pagina 329.* vbi inquit, prędictum Conc. Trid. conſtare Canonibus, atque Decretis, & quod illa dictio copulatiua, &, quando prædictus Pontifex dixit, quod confirmat prædicta priuilegia, *quatenus ſunt in vſu, & Decretis Conc. Trid. & ſacris Canonibus non contradicunt, &c.* copulat prędicta omnia, nempe, & ſacros Canones, & Concilij decreta, ibidem cõtenta. Etenim ſi aliud dicere voluiſſet, expreſſe appoſuiſſet, & dixiſſet confirmare ſe priuilegia prædicta, quatenus non cõtrariantur ſacris Canonibus ſummorum Pontificum, & Decretis præfati Concilij Tridentini. Sed quidquid de hoc ſit, concludendo dicunt, quod Sixtus V. ipſius ſucceſſor, eadem priuilegia confirmando, ſubticuit prædicta verba, *ſacris Canonibus, contraria*, ſolummodoq. appoſuit, quod confirmat priuilegia, *dummodo Concil. Trid. Decretis non aduerſentur*, id quod, & fecit in confirmatione Ordinis Ciſtercienſis, facta anno Domini 1586. die 25. Iulij, Pontificatus ſui anno 2. vt habetur in Compendio priuilegiorum eiuſdem Ordinis. His pro vtraque huius difficultatis parte argumentis adductis, ſit Concluſio.

Concluſio.

In hac difficultate, non viſum fuit Iudicem agere, neque propriam meam ſententiam ſtatuere, ſed illius deciſionem atque determinationem S.D.N. remittere, Illuſtriſſimiſq. Cardinalibus præfectis explicationi atque declarationis Concil. Trid quãuis vtraque videatur ſententia, congruis inniti fundamentis. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Regularium priuilegia, deperdantur per non vſum?

HÆc difficultas proponitur, ad explicandũ, & declarandum, tenorem aliquorum priuilegiorum, in quorum confirmatione apponi conſueuit clauſola, qua dicuntur confirmari, *quatenus ſunt in vſu*, qualis fuit confirmatio, noſtrorum olim facta per Greg. XIII. de qua diximus ſupra quam quidem clauſulam, conſulto ſubticuiſſe dicitur Sixtus V. in eorumdem confirmatione. Ad explicandum igitur prædicta verba, vtq; notum fiat, quid ſub hac clauſula comprehendatur, ſequens inſtituitur articulus. De qua difficultate & quæſtione, agit Panorm & Doctores communiter, *in cap. cum acceſſiſſent de conſtit.* & dicit Panorm. circa eam, tot eſſe capita, quot ſententiæ; at ego, pro eiuſdem reſolutione, breuiter me expediendo, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si priuilegium eſt particulare, & conceſſum alicui priuatæ, ac particulari, perſonæ, per non vſum, ſiue per vſum contrarium deperditur, quinimo, & per vnam ſolam eiuſdem contrauentionem, ſi directe obuiatum eſt illi, ſecus autem ſi non directe, ſed indirecte. Hæc Concluſio, eſt fere omnium Doctorum communis, quam & probant, *ex prædicto cap. cum acceſſiſſent, de conſtit. verb. conuenerint*, vbi gloſſa elicit hanc Concluſionem, quod priuilegium quandoque vnico actu perditur. Ad quod propoſitum, adducit ſequens *cap. cum M. Ferrarienſis, & cap. pro illorum, de præbendis, cap. priuilegium, 11. q. 3.* & plura alia iura, quæ breuitatis gratia, facio miſſa. Sed alia gloſſa ibidem, diſtinguit quantum ad hoc, de priuilegijs, nam quædam (inquit) dantur ad faciendum, quædam vero, ad nõ faciendum, & dicit, quod ſi priuilegium datur ad faciendum, & is qui illud impetrauit, ſpatio decem annorum non eo vtitur, perdit illud, iuxta *l. 1. ff. de nundi.* Si vero datur ad non faciendum, & Papa ſibi aliquid iuris in eo reſeruauit, non poteſt (inquit prędicta gloſſa) expreſſe eius modi priuilegio renunciari, iuxta *cap. cum tempore, de arbitris*, ſi tamen nihil ſibi Papa reſeruauit; vt puta ſi priuilegium dedit, de non ſoluendis decimis, & nihilominus priuilegiatus ſoluit ipſas, amittit priuilegium, etiam per vnicum actum, iuxta *cap. quam periculoſum, 7. q. 1.* quod intelligendum eſt, vt diximus in Concluſione, quando priuilegiatus, eſt perſona priuata & particularis, ſecus eſt autem ſi ſit Communitas, vel Eccleſia, tunc enim, vt ſtatim in ſequenti Concluſione dicemus: non deperditur, niſi legitimo tempore, hoc eſt quadraginta annorum ſpatio, præſcribatur contra priuilegium, decimas ſoluenda, iuxta *cap. accedentibus, & cap. ſi de terra, eod. tit. de priuilegijs.* Et addit ſupradicta gloſſa, quod ſi priuilegium datur ad excipiendum, perpetuum eſt, quia, quæ temporalia ſunt ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, iuxta *l. pure, §. vlt. ff. de dol. except.* quod dicit eſſe verum, ſi nemo agat; nam ſi agat, & non excipitur contra agentem, perditur priuilegium iuxta *l. Pomponius,*

Si priuilegium eſt particulare, & priuatæ cuipiam perſonæ conceſſum, per vnum actum contrarium deperditur, ſi directe obuiatum eſt illi.

Pomponius,§.ratihabitationis,ff. de procur.& l ſi is quis ff.de cond. Vnde inquit exemptus, vt non coram Ordinario reſponderat, reſpondens, & non allegando priuilegium, ipſum amittit, quæ omnia ſunt quammaxime notanda atque memoriæ commendanda. Sed adnotandum eſt præterea poſitum fuiſſe in Concluſione verbum illud, *directe, ſecus autē indirecte*, nam, vt dicit alia gloſs. *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* per contrauentionem indirectā, non deperditur, & magis delinquit, qui directe venit contra priuilegium, quam ille, qui non vtitur illo, argumento deducto, *ex cap. quiſquis, d. 84.& contingit, el 2. de ſent. excommun.* Videatur hac de re Sylu. *verb. priuilegium, q. 11.*

Secunda Concluſio.

Priuilegia Eccleſiis ſiue Religionib. conceſſa, non amittuntur, niſi contra ea præſcribatur legitimo tempore.

Si vero priuilegium, fuit conceſſum Eccleſiæ, ſeu alicui Communitati, qualia ſunt omnia priuilegia, quæ Regularibus conceduntur, non deperditur, per quemlibet non vſum, aut per vſum contrarium, niſi contra ipſum legitimo præſcribatur tempore. Hæc Concluſio, eſt etiam omnium Doctorum cōmunis, de qua videatur Syluester, vbi ſupra latiſſime, & ſatis colligitur ex omnibus iuribus, citatis pro præcedenti Concluſione. Pro cuius comprobatione, quammaxime facit quædam alia gloſſa, poſita, *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* Vbi & ad hoc propoſitum afferuntur ſequentes verſus.

Priuatam legem, tollit contrarius actus, Si perſonalis:
Si patet eſſe realis, Tunc non perditur, niſi præſcripſiſſe probetur.

Quanto tempore cōtra Eccleſiam præſcribatur.

Sed circa hoc præſcriptionis tempus, adnotandū eſt, quod quamuis olim Alexand. III. *in cap. de terra, de priui.* decreuerit, vt præſcriptio fieret, ſpatio triginta annorum, in rebus Eccleſiaſticis, atque in priuilegijs, attamen Innoc. III. poſtea *in cap. accedentibus, eod. tit.* determinauit, quod prædicta præſcriptio non fieret, in minori tempore, quam quadraginta annorum ſpatio, quinuero & aliquæ Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt contra ipſas, non poſſit præſcribi, in minori ſpatio, quam ſexaginta annorum. Ad quod habetur particulare, quoddam priuilegium, Eugen. IV. conceſſum anno Domini 1434. 7. Kalend. Martii, Pontificatus ſui anno 4. Ordinis ſancti Benedicti Valliſoletani, quod refertur in lib. priuilegiorum eiuſdem Ordinis, vbi habetur, *quod contra priuilegia dictæ Congregationis, non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum.*

Nota hoc priuileg. circa præſcriptionē, minori tempore non fiendam quam ſexaginta annorum.

Sed ad ſupradictam Concluſionem redeundo, dico quod Regularium priuilegia, non tolluntur per nō vſum, aut vero per vſum contrarium, niſi per ſpatiū quadraginta annorum, ſecundum ius commune, aut ſexaginta, ſecundum prædictum priuilegium, contra ipſa præſcribatur. Et ſi quæratur cauſa & ratio, ob quam priuilegium priuatæ perſonæ conceſſum, per vnicum tantum, actum, directe factum deperdatur, non vero conceſſum Communitati, & Eccleſiæ. Eius ratio in promptu eſt, nam priuilegium deperditur, ex tacita renunciatione illius cui conceditur, iuxta *l. voluntarie, C. de excuſatione tutorum & ibi gloſſa*, & certum eſt, loquendo de priuilegijs Eccleſiis, ſiue Communitatibus conceſſis, quod ſingulares perſonæ, per vnicum, neque vero per plures actus, renunciare poſſunt, tacite neque expreſſe, priuilegio ſuæ Communitati facto, iuxta *cap. cum renunciat, 32. q. 1.* Secus eſt autem ſi priuilegium ſit priuatum, & particulare, nā quilibet per contrauentionem eidem poteſt renuntiare, vt colligitur ex præallegato capitulo, inde eſt, ergo quod ad hoc ſufficiat vnicus duntaxat actus, directe factus, non vero ad illud, etiam per quamcumque renuntiationem particularium, tacite vel expreſſe factam, niſi legitima accedat præſcriptio, iuxta *d. cap. accedentibus.*

His appoſitis Concluſionibus, inſurgit modo difficultas, quid intendant ſummi Pontif. quando confirmant Regularium priuilegia, apponendo clauſulam, *quatenus ſunt in vſu?* Cui difficultati reſolutiue reſpondetur, per Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Pontifices confirmādo priuilegia, quatenus ſunt in vſu illa duntaxat confirmant, quæ non ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum.

Pontifices ſummi confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa duntaxat confirmare videntur, quæ non ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum. Hæc concluſio, probatur in primis, *ex c. quia diuerſitatem, de conceſſione præbendarum*, vbi Innoc. III. expreſſe diffinit, *quod Pōtifex confirmando priuilegia ſub forma communi, non confirmat ipſa, niſi quatenus iuſte, & pacifice poſſidentur, & actu valent.* Facit ad hoc, *& cap. cum dilecta, de confirmat. vtil. & inutil.* Et generalis eſt Iuriſconſultorum Regula, quod qui confirmat aliquod priuilegium, ſub forma communi, non per id tribuit ius nouum, ſed antiquum tantummodo cōſeruat, vt late probat gloſſa, *in ſuprad. cap. quia diuerſitatem, verb. ſub forma communi*, & gloſſ. etiam *in d. cap. cum dilecta, verb. nouum ius*, vbi ad propoſitum adducuntur plura alia iura. Sed facit ad hoc quammaxime, *cap. ex parte, de priuil.* vbi gloſſ. *verbo, antiquum ius*, notat, quod per innouationem priuilegii, nihil iuris de nouo acquiritur, ſed antiquum conſeruatur. Idem habetur *in cap. quia intentioni, noſtra, eodem tit.* vbi expreſſe Honorius III. inquit, *quod innouatio priuilegij, nec ius nouum confert, neque etiam vetus tollit*, quod eſt verum, & tenendum, etiamſi in priuilegio de nouo addantur illa conſueta verba, *ac de nouo concedimus*, cum id fiat ſub forma communi, vt dictum eſt. Licet enim Princeps quandoq. confirmet illud, quod ipſo iure nullum eſt, quo caſu potius videtur dare, quam confirmare, cuius exempla aliqua reperiuntur in iure, *in l. adoptio, ff. de adoptionibus, & l. legata inutilia, ff. de legat. 1.* quandoq etiam, licet non confirmet id, quod ipſo iure nullum eſt, confirmat tamē, id quod eſt imperfectum, vt ad perfectionem reducatur, vt quando ſuperior electionem aliquam confirmat, quo caſu quamuis non videatur dare, qui confirmat videtur tamen imperfectū perficere, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. de defenſion. Ciuit. §. interim*, & notat Bartolus, & ſcribētes *in l. & quia, ff. de iuriſdictione omnium Iudicum*, attamen loquendo de confirmatione, facta in forma communi, qui confirmat aliquod priuilegium, ſecundum ius, nihil de nouo tribuit, ſed tantummodo antiquum ius cōſeruat, neque confirmat, niſi ſolummodo id quod actu eſt, & actu valet. Supradicta omnia confirmantur per id, quod dixit olim Iulius Secundus, & habetur in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. priuilegia Fratrum, §. 16.* vbi dicitur, quod prædictus Iulius Secundus declarauit, quod per confirmationem priuilegiorum Fratrum Minorum, per Sixtum Quartum factam, ac eorundem priuilegiorum nouam conceſſionem, per hæc verba (de nouo concedimus) ſolummodo eſſe confirmata priuilegia dicto Ordini conceſſa, & non alias reuocata.

Nota, quod confirmatio priuilegij, neque nouum ius confert, neque vetus tollit.

Monu. ord. 1. imp. fol. 43. & 2. f. 126. conc. 277. & refertur in Comp. ver. priu. Fratrum, §. 15.

Nota hoc valde.

Sed ſupradictis obſtat, quod circa prædictā Iulii declarationem, dicit Collector priuilegiorum in Compendio, vbi ſupra, nempe, quod prædicta declaratio creditur fuiſſe facta, ſic abſolute, & generaliter, propter defectum veræ relationis, nam multi, inquit, famoſi DD. Vniuerſitatis Salmanticenſis, declarauerunt & determinarunt, quod quandocūque aliqua priuilegia conceduntur de nouo, cum ſequenti clauſula, *non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis*, prout in multis Bullis, confirmationis noſtrorum priuilegiorum continetur, intelligenda

ſunt

ſunt innouata, & de nouo conceſſa etiam illa, quæ fuerunt reuocata alias dicebant, omnino nihil operarentur prædicta verba, cum tamen verba poſita in litteris Apoſtolicis, ſemper debeant aliquid operari. Quam opinionem atque ſententiam, tenet etiam Pater Frater Antonius de Corduba in annotationibus ad dictum Compendium, quoad d. §. 15. vbi inquit, quod cum dicta opinione Collectoris, concordat Panorm. poſt Ioannem Andream de Lignano, *in cap. cum ſuper de cauſa poſſeſſionis*, & gloſſ. *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* & diffuſe, idipſum probatur à ſumma Roſella, *tit. abſolutio*, §. 122. & §. 123. At hæc differentia meo quidem iudicio, concordari poteſt, dicendo, quod per confirmationem, ſeu etiam innouationem priuilegiorum, in dubio factam, ſeu in forma commun, ſolummodo confirmantur, atque innouantur ea, quæ actu valent, niſi aliud exprimat confirmans ſeu innouans; attamen ſi aliud exprimit, vt & facere videtur quando addit ſummus Pontifex ſequentem clauſulam, *non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis*, tunc confirmantur & innouantur, etiam illa quæ alias fuerant reuocata & abrogata, & per contrarium vſum caſſata, tunc vel maxime, quando confirmatio fuerit facta cum clauſula, *ex certa ſcientia*, niſi aliud etiam exprimatur expreſſe, vt & fecit prædictus Greg. XIII. dicendo, quod confirmabat noſtra priuilegia, *quatenus ſunt in vſu*, per quæ verba iuridice loquendo, vt dictum eſt in Concluſione, tantum confirmauit, ac confirmare viſus eſt, ea quæ erant in viridi obſeruantia, & quæ actu valebant, non autem ea, quæ per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum, fuiſſent abrogata & reuocata, quod eſt multum notandum atque memoriæ commendandum.

Nota hoc valde.

Difficultas.

Sed dices, quid intendit Sixtus Quintus, in confirmatione noſtrorum priuilegiorum, ſubticendo atque prætermittendo prædicta verba, *quatenus ſunt in vſu*, contulitne aliquid amplius, ſeu aliquid de nouo conceſſit, quod non conceſſerat prædictus Gregorius XIII. apponenda eiuſmodi clauſulam? Hanc difficultatem tangit Pater Frater Emmanuel Rodrig. tom. 1. ſuarum qq. Regularium, q. 8. ar. 3. in principio. Cui reſpondens, inquit, quod ſic, conſultoque hoc feciſſe: neque deſunt qui illum ſequantur. Sed contrarium mihi dicendum videtur omnino, nam quamuis ſupradictus Pontifex Sixtus Quintus, conſulto prædicta verba ſubticuerit (quod non conſtat) adhuc tamen ſemper Pontifices, confirmando priuilegia in forma communi (vt dictum eſt) & nihil aliud exprimendo iuridice loquendo, non confirmare videntur, niſi ea quæ actu valent, & quæ actu ſunt in vſu, & quibus iure poteſt vti. Vnde quamuis abſolute, & ſine aliqua additione Pontifices ſummi, priuilegia quæcumque confirment, iuridice debent interpretari, ita vt tantummodo confirment ea, quatenus ſunt in vſu, & in quantum per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum, non fuerint abrogata & reuocata. Hoc dixerim, de ſupradicta Bulla Sixti Quinti, confirmationis noſtrorum priuilegiorum, ex vi illorum verborum, & quantum ſpectat ad ſubtractionem illius clauſulæ, *quatenus ſunt in vſu*, nam alias, an prędictus Sixtus Quintus, in dicta Bulla, & confirmatione noſtrorum priuilegiorum, quatenus confirmauit ea ex Motu proprio, & certa ſcientia, aliquid amplius conceſſerit, ſeu de nouo addiderit: aliud eſt iudicium, & circa hoc diuerſa eſt difficultas, quæ explicabitur inferius quando agemus de explicatione & declaratione, priuilegiorum in particulari, dum dixerimus, quid ſignificent illa verba, *Motu proprio, & ex certa ſcientia*, & quid concedatur amplius, per eiuſmodi conceſſionis formam vltra formã communem, ſeu communiter poni conſuetam, ibi enim dicetur, quid ſit ſentiendum & intelligendum de prædicta clauſula.

Sed dices vlterius, ſi hoc ita eſt, quid operantur in ſupradictis Bullis, ſiue priuilegiis, illa verba, ibidem interdum appoſita, *innouamus, ſeu de nouo concedimus*, ſi per ipſas, Pontifices de nouo nihil concedunt, ſed tantummodo cõſeruant ius antiquum? Reſpondeo, & dico, quod adhuc ibidem, non apponuntur fruſtra, neque ſunt otioſa, ſed aliquid operantur: & illud eſt, quod ſi priuilegia prædicta non ſunt in vſu, ſpatio viginti, aut triginta annorum, interueniente, poſt dictum ſpatium elapſum, eorumdem innouatione, incipiunt de nouo dicta priuilegia, ac ſi in eo inſtanti innouationis, fuiſſent de nouo cõceſſa, quo fiet vt tollatur præſcriptio legitima quadraginta, aut ſexaginta annorũ, neceſſario requiſita, & ad hoc vt præſcribatur cõtra ipſa, oportet vt dictũ tẽporis ſpatiũ, currat ab inſtãti innouationis prædictorum priuilegiorum, & tempus prædictum iam elapſum viginti, aut triginta annorum, ante prędictam innouationem, ad pręſcriptionem nihil proficiat, prout aduertit, & notat Pater Frater Antonius de Corduba, in annotationibus ad Compen. *verbo, abſolutio, quoad ſeculares*, 1. §. 19. & eſt valde notandum atque memoriæ commendandum. De quibus modis priuilegium amittatur, vide in gloſſam, *in cap. priuilegium, 11. q. 3. verb. priuilegium*, vbi etiam dicuntur multa, notatu digniſſima.

ARTICVLVS V.

Vtrum confirmatis, vel reprobatis Priuilegijs, alicuius Religionis, cenſeantur atque intelligantur etiam confirmata vel reprobata, priuilegia ad inſtar illius, alteri Religioni conceſſa?

Quæſtio ſubtilis & curioſa ſatis, cui reſpondetur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Sublatis ſeu reuocatis vnius Religionis non cenſentur reuocata priuilegia, ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa.

Sublatis ſeu reuocatis priuilegiis, vnius Religionis, non cenſentur neque intelliguntur ſublata aut reuocata priuilegia, ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa. Hæc Concluſio probatur à ſimili, de priuilegiis Vniuerſitatibus conceſſis, certum eſt enim, quod priuilegia conceſſa (verbi gratia) Academiæ Complutenſi, ſiue Valliſoletanæ, ad inſtar priuilegiorum, conceſſorum Vniuerſitati Salmanticenſi, ſi ob aliquam cauſam, prædicta Salmanticenſis Academia, ſua perderet priuilegia, aut (quod abſit) extinguatur ipſa, quamuis extinctione rei, extinguatur priuilegium eidem conceſſum, iuxta *cap. placuit, de conſecratione, diſt.* 1. non tamen prædictæ Academiæ Complutenſis, aut Valliſoletana, amitterent, ſeu perderent ſua priuilegia. Hanc ſententiam & concluſionem, tenet Baldus communiter receptus, & eſt expreſſa ſententia Guillelmi, Doctoris antiqui, *in l. priuilegia C. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi inquit, quod cum Papa conceſſerit Vniuerſitati Toloſanæ omnia priuilegia, quæ fuerunt Vniuerſitati Senenſi conceſſa, ſi poſtea eadem priuilegia, Senenſis Vniuerſitatis limitentur, reſtringantur aut reuocentur, non proinde cenſentur, aut intelliguntur limitata, reſtricta aut reuocata, priuilegia dictæ Vniuerſitati Toloſanæ conceſſa. Et ratio inquit eſt, quia iam eſt ius in re acquiſitum, prædictæ Vniuerſitati Toloſanæ, & certum eſt, quod priuilegia alicui conceſſa ad inſtar alterius, non dependent ab alijs quoad ſuam conſeruationem, ſed ſolummodo quoad productionem, & ſtatim ac conceduntur, & ita iam ſiunt propria illius, cui conceſſa ſunt, vt amitti nullatenus poſſint, abſque propria culpa, ſiue per culpam alterius. Hinc fit, quod ſi in Religionibus modo haberentur aliqua priuilegia, conceſſa ab aliquibus ſummis Pontificibus, ad inſtar quorum Tẽplariorum inſtar, qui omnino iam extincti ſunt;

ſeu ad inſtar Ordinis Humiliatorum, quem Pius Quintus Pontifex Maximus, elapſis annis extinxit, adhuc huiuſmodi priuilegia, alijs Religionibus per viam communicationis conceſſa, quantum ad dictas Religiones, quibus conceſſa ſunt, non cenſentur ſublata, reuocata, aut extincta, licet extincta fuerint, quantum ad alios Ordines priores, de quibus diximus. Cuius ratio præciſa eſt, nam ſtatim ac conceduntur, eorumdem efficiuntur propria, & independentia ab alijs, & quod dictum eſt de prædictorum priuilegiorum ſublatione, reuocatione, aut extinctione, dicendum perinde eſt de priuilegijs, etiam alicui Religioni conceſſis, ſi per non vſum, aut propter aliquam cauſam deperdantur, quod non proinde deperduntur, priuilegia ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa, per generale aut ſpeciale priuilegium communicationis. Qua de re videatur Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compendium. *verb. abſolutio, quoad ſeculares, primo quoad, §. 19.* vbi hac de re agit latiſſime, & dicit multa notatu digniſſima. Hæc quantum ad ſublationem priuilegiorum: ſed quantum ad confirmationem ipſorum, reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Si confirmatio priuilegiorũ facta fuerit in forma communi, confirmatis priuilegijs vnius Religionis, non perinde intelliguntur confirmata ad inſtar illius alteri conceſſa.

Si confirmatio priuilegiorum, facta fuerit in forma communi, confirmatis priuilegijs vnius Religionis, non proinde confirmata eſſe cenſentur priuilegia alteri Religioni, ad inſtar eiuſdem conceſſa. Secus eſt autem ſi prædicta confirmatio, facta fuerit ex certa ſcientia, & fuerit priuilegium conceſſum priuilegiato cum clauſula, quæ reſpiciat, non ſolum præterita, verum etiam futura. Probatur hæc Concluſio, quoad primam partem, nam ſi per reuocationem priuilegiorum alicuius Religionis (vt dictum eſt in præcedenti Concluſione) non intelliguntur reuocata priuilegia, alteri Religioni ad inſtar eiuſdem conceſſa: ergo neque per confirmationem, cenſentur confirmata, ſi confirmatio, vt prædictum eſt, fuerit facta in forma communi, nam contrariorum eadem eſt diſciplina. Nec vero ſufficit, quod confirmatio prædicta priuilegiorum facta fuerit ex certa ſcientia, niſi priuilegiato ad inſtar, conceſſum fuerit priuilegium, quod reſpiciat alterius Religionis priuilegia, non ſolum præterita atque præſentia, verum etiam futura. Et ratio eſt, nam licet priuilegij confirmatio, vim cuiuſdam priuilegij habeat, at priuilegium conceſſum ad inſtar, tantum videtur extendi, ad præterita atque præſentia, nec apparet quod protrahatur ad futura, niſi ibidem exprimatur. Sed tamen ſi nedum præterita & præſentia, verum etiam futura fuerint conceſſa, vt dictum eſt, in ſecunda parte concluſionis, tunc confirmatio priori priuilegio, confirmata etiam eſſe cenſentur, ad inſtar eiuſdem conceſſa, nam eiuſmodi generis confirmatio, eſt veluti noua quædam eiuſdem conceſſio, vt tenet Bartol. *in l. more maiorum, ff. de iuriſdictione omnium Iudicum,* præſertim quando additur illa clauſula, *de nouo concedimus*, quæ a quibuſdam nuncupatur, noua gratia. Ex quibus colligitur, quod quando aliquibus Religionibus, per viam communicationis, conceduntur aliarum Religionum priuilegia, conceſſa & concedenda, in tali caſu, per nouam confirmationem priuilegiorum factam alicui Religioni, confirmata etiam eſſe cenſentur priuilegia ad inſtar ipſius conceſſa.

Nota valde quod quando alicui Religioni per viam communicationis conceditur, alterius Religionis vti poſſe priuilegijs, conceſſis, & concedendis, per nouam eius confirmationem, confirmata etiam eſſe cẽſentur priuilegia ad inſtar illius conceſſa.

ARTICVLVS VI.

Vtrum exemplar deductum, à Priuilegio originali, valeat parte non citata?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

De iure communi loquendo, deductũ ab originali priuilegio, traſcribi debet, citata parte, alias non valebit, neque in iudicio fidem faciet.

De iure communi loquendo, ad hoc vt exemplar, deductum ab originali priuilegio valeat, neceſſum eſt, vt citetur pars cuius intereſt, alias nihil valebit, neque fidem faciet in iudicio. Hæc Concluſio, eſt omnium Doctorum communis, ſuper *cap. Albericus, de teſtibus, & atteſtationibus.* De qua videatur Bartolus *in Authen. ſi quis, C. de eden.* & Innocent. in dicto *cap. Albericus*, Couarr. in pract. quæſtionibus, cap. 2. Bapt. de Salis, in ſũma, *verb priuilegium*, ſed ſpecialiter videndus eſt Panormitanus, *in cap. cum olim, el primero, de priuilegijs*, vbi ad hoc propoſitum, dicit vnum valde notabile, nempe quod contra petentem innouationem alicuius priuilegij, ſeu inſtrumenti, poteſt is cuius intereſt, & de cuius præiudicio agitur, ſe opponere, atque impedire prædictam innouationem, ſi probet de ſuo iure, quia cum hoc tendat in præiudicium alterius, numquam debet innouari, priuilegium ſiue inſtrumentum, niſi citata parte cuius intereſt: quod adeo credit eſſe verum, vt ſi non appatet de intereſſe alicuius, debeat fieri edictum generale, vt quicumque putauerit ſua intereſſe, compareat ad contradicendum. Addit tamen prædictus Panormit. *in cap. ex parte, eodem titulo, de priuilegijs*, quod quando innouatio priuilegij fit per eum, qui de nouo poteſt illud concedere, non eſt neceſſe citare aliquem, ad contradicendum ipſius innouationi, niſi hoc velit facere ad cautelam, ſicut communiter fieri dicitur in Curia, nõ ſolum in innouationibus priuilegiorum, verum etiam quãdo fit tranſumptum, ſiue tranſcriptio cuiuslibet priuilegij. Secus eſt autẽ (inquit) ſi innouatio fiat per inferiorem, quia tunc non valet tranſumptio, ſeu innouatio, niſi citata parte, aut præmiſſo ſupradicto edicto generali, vt dictũ eſt. Et ſi quæratur (inquit Panormitanus) quare eiuſmodi citatio requiratur? reſpondet, *in dict. cap Albericus, de teſtibus, & de atteſtationibus*. pro eo eſſe, quia in hac innouatione, ſeu tranſumptione priuilegij, ita magnum ſubeſt periculum, atque in teſtium examinatione, non minus quin vero & maius, cum inſtrumentum, & priuilegium eſſe poſſit falſum latenter, & Iudex, ſiue Notarius de facili, non perpendent illud, cum non ſint de materia informati. Quapropter debet vocari is cuius intereſt, vt ſe opponat, ſi voluerit, alias exemplar non valebit. Sed an ſufficiat priuilegium exemplatim exhibere, an vero requiratur, quod oſtẽdatur originale? tractat latiſſime gloſſa, *in cap. contra morem, verb. conſuetudine, diſt. 100.* videatur ibidem.

Secunda Concluſio.

De iure ſpeciali atque ex priuilegio loquendo, non eſt neceſſe, vt deductum ab originali priuilegio tranſcribatur parte citata.

Quamuis ſupradicta vera ſint, de iure communi, multæ tamen Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt tranſumptis litterarum Apoſtolicarum ſibi conceſſis, manu alicuius publici Notarij ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Curiæ Eccleſiaſticæ, ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus adhibeatur fides, in iudicio & extra, quæ ipſis litteris originalibus adhiberetur, ſi originaliter fuiſſent oſtenſæ atque exhibitæ. Hæc Concluſio conſtat in primis, ex priuilegio quodam Leonis X. quod refertur in Compendio, *ver. priuilegia Fratrum, §. 31.* & habetur in lib.

Ordinis

Monu. Ord. 2. f. 267. conc. 698 & in ſupple. fol. 76. conc. 229. & refertur in Compẽ. verb. priuil. Fratrum. §. 18.

Ordinis Italico, impreſſo Venetijs, in fine ſecundæ partis, & ante ipſum hoc idem conceſſerat Iulius Secundus, pro Fratribus Auguſtinenſibus, vt habetur in Monumentis Ordinis, ſecundæ impreſſionis, fol. 267. conceſſ. 698. & in Supplemento, fol. 76. conceſſ. 229. & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra §. 18. vbi dicitur, quod prædictus Iulius Secundus Motu proprio, ac de plenitudine ſuæ poteſtatis, voluit, & ſtatuit, ac decreuit, vt quæcumque conceſſio Apoſtolica, facta Ordini Fratrum Auguſtinenſium, vel eiuſdem Ordinis Generali, ſiue directè, ſiue per communicationem priuilegiorum aliorum Ordinum, eamdem omnino vim, atque efficaciam perpetuo habeat, tam in iudicio, quam extra iudicium, ac ſi plumbeo ſigillo obſignata eſſet, & hoc intelligi voluit tam de his, quæ in forma breuis, quam de his, quæ per ſupplicationes expedita ſunt, in quibus placuit, vt ſola ſignatura ſufficeret.

Monu. Ord. 2. impr. f. 268. cõc. 698. & in ſuppl. f. 76. cõc. 230. & refer. in Compẽ. vbi ſup. §. 18.

Et in ſequenti, §. 19. habetur, quod idem Iulius proprio Motu, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine ſuæ poteſtatis, decreuit, & mandauit, vt quæcumque priuilegia, dicto Ordini Auguſtinenſium, vel eiuſdem Ordinis Generali, vtcumque conceſſa, ſiue ipſa exemplaria, ſiue eorum tranſumpta, oſtendantur, Prælati alicuius, aut publici Notarij manu ſignata, aut eorum Generali dicti Ordinis ſigillo firmata, eamdem omnino vim habeãt, & illis fides adhibeatur, ac ſi plumbi ſignum haberent.

Qualiter procantſi tranſumpta extrahi debeant priuilegia.

Habetur in ſupradictis Monumentis Ordinis, & in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 20. dicitur, quod Leo Decimus fecit conſimilem conceſſionem, præfatis Fratribus Auguſtinenſibus, prout Iulius Secundus fecerat, in conceſſione immediate ſupra poſita, nullo immutato, neque addito verbo, prout habetur in Supplemento.

Suppl. f. 123 cõc. 519 & 562. & refertur in Cõp. vbi ſup. §. 20.

Et §. 30. refertur in eodem Compendio, quod idem Leo ſtatuit, & ordinauit, ac decreuit, quod in quibuſcumque cauſis, per Fratres Minores Obſeruantiæ, vel contra eos, in Romana Curia vel extra eam, pro tempore motis, ad quarum proſecutionem, & defenſionem, aliqua clauſula, vel clauſulis, ex contentis in litteris Apoſtolicis, Mare magnum nuncupatis, & alijs quibuſcumque in poſterum forſan concedendis, indiguerint huiuſmodi Fratres, mandata, citationes, & inhibitiones, qui earum vigore fieri contigerit, etiam illarum nõ inſerto tenore, ſed ſolum effectu clauſulæ deputationis, ſeu conceſſionis, & iuriſdictionis huiuſmodi, vna cum clauſula rei ſuper qua agitur, ex ipſis litteris originalibus, aut earum tranſumpto authentico, de mandato Iudicis, coram quo fuerunt productæ, per Notarium publicum fideliter extractis perinde eos, quos concernent, arctent, & proceſſus earum vigore pro tempore habiti valeant, & eo prætextu, quod non inſerto tenore delegationis, facti fuerint, de inualiditate impugnari nequeant, dummodo in primo actu coram ipſo mandante, vel citante, antequam ad vlteriora procedatur, ipſæ litteræ originales, aut earum tranſumptum, autenticum exhibeantur. Quodque ſolum clauſulæ huiuſmodi extractæ, vt præfertur, & non totus ipſarum litterarum tenor, apud acta regiſtrari, & quod ipſi Iudices, etiam Delegati Apoſtolici, iuxta clauſulę, vel clauſularum ſic coram eis pro tempore productarum, continẽtiam, & tenorem, iudicare & definire debeant, ac ſi ipſæ litteræ originales, ſeu earum tranſumptum autenticum producta, & regiſtrata forent. Et quod præmiſſis in aliquo, per quemcumque etiam miniſtris, & alijs Fratribus dicti Ordinis concedendo, niſi eis pro tempore exiſtentibus generalibus, aut ſuis Commiſſarijs Romanam, Curiam ſequentibus, vocatis, & auditis, & in illis contineatur Romanum Pontificem pro tempore exiſtẽtem, eoſdem deſuper vocaſſe, & audiuiſſe, derogari non poſſit, nec derogatum cenſeatur. Habetur in libro ordinis Italico, impreſſo Venetijs, in fine ſecundæ partis. Quantum poſſint eiuſmodi priuilegia, exinde facile licebit colligere, ſiquidem per indulta ſupradicta, liberantur Religioſi ab eo onere, quod ſubire tenebantur, ſecũdum terminos iuris communis, de citatione partis intereſſentis, aut poſitione edicti generalis, ad robur & validitatem ſuorum priuilegiorum. Qua quidem ratione, iam in ſummorum Pontificũ reſcriptis, quacumque de cauſa, ſiue ratione factis, apponi conſueuit, ſequens clauſula. *Volumus inſuper, quod præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarij publici ſubſcriptis, et ſigillo perſonæ in dignitate cõſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ exhiberetur originalibus litteris, ſi eſſent oſtenſa, atque exhibita.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Verum priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, vti & gaudere poſſit priuilegio?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſiones.

Concluſio.

Priuilegiato contra pariter priuilegiatũ non gaudet priuilegio.

Conſtitutiſſimũ eſt in iure, quod priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, nõ gaudet priuilegio. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in Authentico, de ſanctiſ. Epiſcopis, §. ſed hæc præſens. & in l. verum, cum legio eſ ſequentibus ff de Minoribus*, vbi dicitur, *quod priuilegium habens, non vtitur eo, contra habentem idem priuilegium.* Qua quidem ratione priuilegia, quæ ſecundum ſacros Canones, ſeu Apoſtolica reſcripta atque indulta, conceſſa ſont Eccleſijs, ſeu Monaſterijs, non obijci poſſunt, aut debent, aduerſus Monaſterium, ſiue Eccleſiam, ſimile priuilegium habentem. Quæ quidem generalis Regula, intelligenda eſt & verum habet, quando priuilegiatus vterq; priuilegio gaudet, quod eſt dicere, quando ſimul concurrunt duo, qui priuilegium habent, & ſunt in caſu, quo vtrumq; priuilegium valet, qui quidem caſus nõ dabitur de facili, nam regulariter loquendo, quando duo ſimul idem habent priuilegium, & contendunt de aliquo, is quidem præfertur alteri qui priuilegium prius actu habuit, atq; practice in illius poſſeſſione, in ea re & ſpecie de qua agitur.

Qualiter intelligenda ſit Regula, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum nõ gaudet priuilegio.

Pro quo facit *Regula iuris, num. 65. quod in pari delicto, vel cauſa, potior eſt conditio poſſidentis*, quod & notat Bart. *in l. vlt. ff. ſub. ex cauſ.* Ex quo infertur, quod in ſpecie præſcriptionis, Eccleſia aut Monaſterium, quæ rem alterius Monaſterij, vel Eccleſiæ, præſcribere contendit, non habet priuilegiũ, ſed priuilegium habet, Eccleſia ſiue Monaſteriũ, contra quam præſcribitur, ſeu vult præſcribi, vt in nori tempore ſeu ſpatio, quam quadraginta annorũ (ſecundum Ius commune) aut ſexaginta (ſecundũ particularia priuilegia) contra ipſam, non præſcribitur. Vnde in propoſito caſu, propriè & in rigore loquendo, non eſſe videtur priuilegiorum concurſus, nã priuilegium ſupradictum, tantum conuenit Eccleſiæ, ſeu Monaſterio, contra quod intentatur præſcriptio. Qui dicendi modus placet ſummopere Couarruuias, in regula poſſeſſor, 2. par. §. 2. nu. 4. vbi & ad nos propoſitum refert, & ſequitur Abbatem, *in capit. ſuper ſpoliatione, de ordine cognitionum, & in c. ſi. ad aures, de reſcriptis.* Aliud exemplum poteſt adduci, in caſu ædificationis Monaſteriorũ ſeu Eccleſiarũ, intra certas cannas, circa quod habentur diuerſa priuilegia, Regularibus cõceſſa, quibus omnibos communicant omnes Ordines priuilegium habentes communicationis, ſed in tali caſu, proprie etiam loquendo, non dici poteſt, quod ſit priuilegiorum concurſus, etenim ſi vnũ Monaſterium ædificari velit

iuxta aliud, intra territorium dictorum cannarum, illud tantummodo in hac ſpecie, habere dicetur priuilegium, quod ex tali ædificatione patitur læſionẽ ſiue damnum. illud nempe, quod prius eo in loco erat ædificatum, non vero aliud. & ſic illud agere poterit iuridice contra ipſum, impediendo prædictam ædificationem. Quando igitur in concluſione dicitur, quod priuilegiatus contra patiter priuilegiatum, non gaudet priuilegio intelligenda eſt dicta Regula, quando ex parte vtriuſque priuilegiati, concurrit priuilegium, ita vt ſit duplex priuilegium, vel duo, qui priuilegium habet, & ſunt in caſu, quo vtriuſque priuilegium valet. Qua de re, meo quidem iudicio, eſt appoſitiſſimum exemplũ, de illo Commendatario, ſeu profeſſore alicuius Ordinis Militaris, qui occidit Clericum. In quo quidem caſu quæri ſolet, an gaudeat exemptionis priuilegio? an vero debeat conueniri coram Iudice ſeculari? Qua de re, eſt communis Doctorum reſolutio, quod non debet ad ſuum Superiorem remitti, ſed puniri poteſt, per Iudicem ſecularem, nam priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, prout dictum eſt ſupra, & habetur expreſſe, *in l. 3. §. ſed vtrumque, ff. de Minoribus.* Et etiã Clericus in iure vocatur miles cæleſtis exercitus, prout habetur, *in cap. Chriſtianus*, & ibi *gloſſa, verbo, cæleſtem, 2. quæſtio. prima. & in cap. reprehenſibile, 2. quæſtio. vltima*, facit. *& cap. Clericum, diſt. 50.* vbi Clerici, milites Eccleſiæ vocantur. Alii plures caſus ad hoc propoſitum poſſent adduci; ſed hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione breuitate dixiſſe ſufficiat.

Nota ſpecialem caſum, in quo priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio.

QVÆSTIO XLIII.

De Priuilegiis, quantum ad eorum ceſſationem, abrogationem, ſiue reuocationem, in quatuor Articulos diuiſa.

1 *Vtrum priuilegia, ſiue reſcripta Papę, expirent per mortem concedentis?*
2 *Quibus modis regulariter loquendo, priuilegia fiant nulla, atque inualida?*
3 *Vtrum priuilegia Regularium, amittantur & perdantur, non viuendo regulariter?*
4 *Vtrum Religioſi & Regulares, vti poſſint ſuis priuilegiis, abſque ſuorum Prelatorum licentia, ſeu potius ipſis repugnantibus & contradicentibus?*

ARTICVLVS I.

Vtrum Priuilegia, ſiue reſcripta Papę, expirent per mortem concedentis?

Quę ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si gratia in priuilegio, ſiue reſcripto cõceſſa, nondum erat facta, ſed fienda, re integra per mortem concedentis ceſſat, ſecus eſt, ubi quando gratia, iam erat facta, ac perfecte conceſſa.

SI gratia in priuilegio ſiue reſcripto cõtenta, nondum erat facta, ſed fienda, re integra, ſpirat per mortem concedentis, ſecus autem, ſi iam erat facta, atque perfecte conceſſa. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Syluestri, *verb. gratia, num. 3.* quam & probat, *ex cap. ſi cui, iuncta gloſſa, de preben. lib. 6. & ex cap. ſi ſuper gratia, de offic. deleg. lib. 6.* in quorum primo dicitur, quod gratia alicui conceſſa, vt prouidere poſſit idoneis perſonis, in certa Eccleſia, aliqua beneficia, quorum collatio ſpectet ad Sedem Apoſtolicam, perſonis non expreſſis, non ſpirat prædicta gratia, adhuc re integra, obitu concedentis; ſecus autem, ſi perſonæ fuiſſent expreſſæ, & gratia nondum facta. Cuius deciſionis ratio eſt, nam in primo caſu, cum gratia fuerit Epiſcopo facta, & tam per ipſum acceptata, mortuo Papa, etiam re integra non ſpirat. At vero in ſecundo caſu ſpirat, cum eadem gratia, non fuerit tam Epiſcopo facta quam perſonis in priuilegio contentis, in quibus nondum ſuum ſortita fuerat effectum. Secus autem eſſet, ſi prædicto Epiſcopo, non fuiſſet gratia commiſſa, ſed ipſius executio, etiam cum aliquali cognitione cauſæ, expreſſa tamen perſona, tunc enim non ſpirat ipſius, vtpote executoris officium, morte mandantis, de quo eſt caſus expreſſus, *in cap. ſi ſuper gratia, de officio & poteſtate Iudicis delegati*, vbi dicitur, *quod executor ſuper gratia facta, datus à Papa, mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur.* Ad hoc propoſitum plura adducit exempla, ſupradictus Syluester, loco ſupracitato. Primum de eo cui concedit Papa, vt diſpenſet cum tali, vel tali, in aliquo gradu conſanguinitatis, ſeu affinitatis, vel in aliquo voto Religionis, & dicit, quod diſpenſare poterit, etiamſi non diſpenſauerit ante mortem concedentis, quod probat ex Federico in Cõſiliis, conſil. 78. & ſecundum Ioannem Andream, & Antonium, *in cap. ex tua, de filiis Presbyterorum.* Dicit præterea Syluester, quod perpetuatur auctoritas diſpenſandi, conceſſa alicui, generaliter à Papa, per viam gratiæ, per vnam diſpenſationem factam in vita cõcedentis, ſecus autem (inquit) eſſet, ſi facta fuiſſet per viam commiſſionis, quia tunc, niſi feciſſet actum communis diſpenſationis, vtputa ponere edictum generale, & commune, ſeu aliquid ſimile, expiraret quoad alios, cũ quibus adhuc non diſpenſauit. Ex quibus etiam num. quinto, colligit, quod ſi aliquis Prælatus alicuius Religionis, auctoritate Papæ diſpenſauit cum aliquo Religioſo illegitimo, vt fieri poſſet Prælatus, & re integra, id eſt, antequam ille Frater in Prælatum eligeretur, mortuus eſſet Papa, & Prælatus qui cum eo diſpenſauit, durat & valet diſpenſatio prædicta, & poteſt, quando caſus ſeſe obtulerit, executioni mandari, nam diſpenſatio ſemel canonice facta, ex ſuperuenienti facto, non retractatur, pro quo faciunt expreſſe ſupradicta capitula. *ſi cui, de prebendis, lib. 6. & cap. ſi ſuper gratia, de officio delegat. eodem libro*, facit etiam, & eſt caſus expreſſus. *cap. ex tua, de filiis Presbyterorum.* Vbi videndus eſt Ioannes Andreas latiſſime.

Executor ſuper gratia facta, datus à Papa, mortuo Papa etiã re integra, gratiam exequitur.

Religioſus illegitimus diſpenſatus ſuper illegitimitate, poteſt eſſe prælatus, etiam ſi re integra moriatur is qui cũ illo diſpenſauit.

Secunda Concluſio.

Facultate data à papa nomine ſuæ perſonæ ſpirãt mortuo papa, ſecus eſt de datis nomine ſuæ dignitatis.

Quando Papa concedit alicui aliquam gratiam, nomine ſuæ perſonæ, vt cum dicit, facias hoc, vel illud beneplacitum noſtræ voluntatis, ipſo mortuo ſpirat eiuſmodi gratia, ſecus eſt autem, ſi illam feciſſet, nomine ſuæ dignitatis, ſeu officii, & dicendo ad beneplacitum Romani Pontificis, ſeu Sedis Apoſtolicæ. Hæc Concluſio, generalis eſt omnium Doctorum reſolutio, quam & tenet expreſſe Syluester, loco ſupracitato, & *verbo, Confeſſor*, 1. num. 3. & Nauarr. in ſuo Manuali, capit. 27. numero 264. in editione Hiſpanica, & de redditibus Eccleſiaſt. quæſtio. tertia, monitione 8. latiſſime, & in §. in Leuitico, not. 3. & Soto in 4. diſtinctio. 18 quæſt. quarta, articul. 3. Qua quidem ratione omnes Bullæ, quę dantur in fauorem Religionis Chriſtianæ, & perſonarum, ad quas diriguntur à Papa, non quidem nomine ſuæ particularis perſonę, ſed nomine ſuæ dignitatis & officii, mortuo ipſo Papa, non ſpirant, nec facultas lucrandi aliquas indulgentias, ſeu eligendi Confeſſorem, & ſimilia, in qua reſolutione conueniunt vnanimiter omnes Doctores.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quibus modis, regulariter loquendo, priuilegia fiant nulla atque inualida?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem tractat Syluester, *verbo priuilegium, q.* 10. de cuius atque aliorum reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuilegium ſubreptitium eſt, nullũ atque inualidum.

Priuilegium ſit nullum & inualidum, quotieſcũque ſubreptitie fuerit conceſſum, vtputa, quando impetrans, ſuggeſſit aliquam falſam cauſam, ex qua vt vera, huiuſmodi priuilegium fuit conceſſum. Pro hac Concluſione facit, *c. ſuper litteris, & cap. reſcripta,* 25. *q.* 2. vbi habetur, quod in quolibet priuilegio, ſubintelligi debet (etiam ſi non ſit expreſſa) hæc conditio *ſi preces veritate nitantur*, prout dicitur, *in c. ſuper... de reſcript.* vbi videnda eſt gloſſa, *verbo, conditio.* & multa alia, quæ ad hoc propoſitum conninentur, in dicto *cap. reſcripta*, vbi etiam dicitur, *quod mendax precator, debet carere impetratis.*

Secunda Concluſio.

Priuilegium etiam eſt nullum, ſi ſit contra conſtitutionem, & de ea non facit mentionem.

Etiam priuilegium, eſt nullum atque inualidum, ſi ſit contra Conſtitutionem nec de ea facit mentionem, & idem eſt dicendum, ſi ſit contra conſuetudinem, aut contra ſententiam, & de neutro iſtorum faciat mentionem. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Syluestri loco ſupracitato, in ſecundo dicto, quam & probat, *ex cap. cum nos, de his quæ fiunt à prælatis. & ex c.* 1. *de conſtitutionibus, lib.* 6. *& ex cap. inter dilectos de fide instrumentorum*, quibus in locis habetur, *quod priuilegium conceſſum contra conſtitutionem, aut contra conſuetudinem, vel datum contra ſententiam, nihil valet, ſi de illis non faciat mentionem.* Qua de re videnda eſt, *ſolemnis gloſſa in ſumma. in cap. priuilegia* 25. *quæſt.* 2. Vbi agitatur hæc difficultas, vtrum vnum priuilegium deroget alij, ſi de illo non faciat mentionem? Ad quod propoſitum hinc inde adducuntur plura iura, & tandem concluditur, eſſe neceſſarium, quod priuilegium faciat mentionem, de iure ſiue conſtitutione, aut alio priuilegio, ſi ſit in cõtrarium, & quod alias non valet, videatur ibi.

Tertia Concluſio.

Etiam amittitur & euacuatur priuilegium & fit inualidum, ſi priuilegiatus faciat contra illud quod in priuilegio exprimitur conceſſum & quando ceſſat priuilegij cauſa.

Etiam amittitur, & euacuatur priuilegium, & fit inualidũ, ſi priuilegiatus faciat contra illud, quod in eodem priuilegio exprimitur conceſſum, & quando ceſſat priuilegij cauſa, ſeu incipit eſſe iniquum, atque damnoſum ei, in cuius fauorem conceditur. Hæc concluſio, eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra in 3. 4. & 5. dicto, & quoad primam ipſius partem, probat eam, *ex cap. porro, & cap. accepimus de priuilegijs,* vbi habetur *quod priuilegium ipſo facto ceſſat, ſi priuilegiatus faciat contra illud, quod in eodem exprimitur conceſſum.* Quoad ſecundam vero partem, probat eam, *ex cap. cum ceſſante de appellationibus* vbi dicitur, *quod ceſſante cauſa ceſſat effectus.* facit, *& c. Suggeſtum de decimis,* Et tãdem quod priuilegium ſit nullum, atque inualidum, quando eſt iniquum & damnoſum, probat *ex Reg.* 61. *de reg. iur. quod ob gratiam* vbi habetur, *quod illud, quod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum.* facit, *& cap. quod per nouale de verborum ſignif.*

Quarta Concluſio.

Etiam fit nullum priuilegium per conceſſionem ſecundi priuilegij facientis plenã atq; expreſſam mẽtionem de priori.

Etiam priuilegium ſit nullum, per conceſſionem ſecundi priuilegij, facientis plenam atq; expreſſam mentionem de priori, ſecus eſt tamen ſi non facit mentionem, nam ſecundum non tollit primum, etiamſi primum ſit generale, & ſecundum ſpeciale. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra in 6. dicto, quam dicit eſſe probabilem, licet aliqui teneant contrarium, circa hoc vltimum, ſi primum priuilegium ſit generale, ſecundum vero ſpeciale, an per id tollatur primum? qua quidem de re, magna eſt lis, & controuerſia inter iuriſperitos DD. *ſuper cap. veniens de præſcriptio*, ſed hanc difficultatem non vacat per tempus, ad vnguem, atque ex profeſſo in præſentiarum pertractare. Solummodo dico, quod regulariter loquendo, ſecundum priuilegium reuocat primum faciendo expreſſam mentionem de ipſo, non vero aliter, iuxta prædictum *cap. veniens de præſcriptione*, neque vero tollit ius commune niſi de illo etiam faciat mentionem, iuxta *c. cum Ordinem eodem tit.* ſi autem priuilegium conceſſum ſit, cum huiuſmodi clauſula, videlicet, *quod non reuocetur, niſi de eodem expreſſa mentio fiat, de verbo ad verbum*, tunc neceſſum eſt, ad hoc, vt reuocetur, quod in ſecundo contineantur pleniſſime ſequentia verba. *Non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, etiam ſi de verbo ad verbum, de illis fieri deberet mentio expreſſa*, vt probe notat Panormitan *cap. cum inſtantia de cenſibus*, & Sylu. vbi ſupra, *& verbo exemptio* §. 11.

Quinta Concluſio.

Priuilegium potiſſimũ fit nullum, atque inualidum, per concedentis, vel illius ſucceſſoris reuocationem.

Priuilegium quam maxime ſit nullum, atque inualidum, per concedentis reuocationem, ſeu illius ſucceſſoris. Hæc etiam concluſio, eſt omnium DD. communis, de qua, & videndus eſt ſupradictus Syluest. vbi ſupra in 7. dicto: vbi & probat eam, *argumento deducto, ex l. iudicium. ff. de iud. cijs,* Qua de re videatur Felin. *in c. poſtquam Eccleſiarum de conſtitutionibus*, vbi multis probat, qualiter Princeps, ex cauſa, reuocare poſſit ſuum priuilegium. Quidã dicunt, quod etiam ſine cauſa illud poteſt facere, & quod hoc eſt ſpeciale in ipſo, ſed ſine cauſa illud facere non debet, vt enim habetur, *in c. decet, de reg. iur. quæ eſt regula* 16. *conceſſum à Principe beneficium eſſe decet permanẽs*, atque inconſtantia nimiũ reprobatur, ſed maxime in Principe, in quo tamquã in fonte, eſſe debet immobilis iuſtitia, quæ eſt conſtans, & firma voluntas reddendi vnicuique, quod ſuum eſt: & eadem eſt ratio, de priuilegio ab ipſo ſemel conceſſo, quod immutari non debet ſine cauſa. Facit & Regula 21. *vbi dicitur quod ſemel placuit, amplius diſplicere non debet.* Ex cauſa tamen reuocari poteſt, quin vero. & quãdoque debet illud facere Princeps, & ſi cauſa legitima eſt, ſi exinde alijs læſio ſequatur enormis, iuxta *c. ſuggeſtum de decimis*, vbi priuilegium quoddam reuocatur, quia ex poſt facto, incœpit enormiter eſſe nociuum, vel ijs, qui accepit priuilegium, nõ ſeruat priuilegia ſui Superioris, conceſſa ſuis ſubditis, iuxta *c. dilecti de priuilegijs*, vbi ſpecialiter videnda eſt *gloſſa verbo decernimus, vbi ex deciſione præfati textus hanc concluſionem, quod non ſunt ei ſua iura ſeruanda, qui alienum ius violare non metuit.* Pro quo citat *c. vbi iſta d.* 74 *& c. ſic decet.* 25. *q.* 2. *et c.* 1. *& 2. de iis qui in poſſeſſione. & c. iſto ſubiectus* 95. *d. & c. quẽs de conſtitutio.* vbi habetur, *quod quiſque iuris in alterũ ſtatuit, ipſe debeat eo vti.* Sed aduertendo, quod ad hoc, vt priuilegiũ cenſeatur reuocatũ, debet conſtare de voluntate Principis, volentis illud reuocare, ad quod cõiter deſeruit illa clauſula, *non obſtantibus, &c.* ſed vt dictũ eſt, priuilegij reuocatio fieri debet mentio expreſſa, nam ſi non fiat, quamuis poſterius ſit ſpeciale, prius vero generale, non cenſetur reuocatũ, ſecundum multorum probabilem opinionem, *pro qua facit gloſſa, in c. veniens de præſcriptionib. verbo nullã*, *et quæ tradit Abbas in c.* 1. *de præſcrip. & in d. c. ve-*

Nota quod non ſunt iura ſeruanda ei, qui alienum ius violare non metuit.

Qualiter debeat conſtare de reuocatione priuilegij.

niens, Decius conſ. 147. et Felinus in d. cap. 1. de præſcriptionibus, de qua difficultate, vt ſupradixi, ob exiguitatem temporis tractare in præſentiarum nõ licet. Addo, quod non tantum prioris priuilegij, fieri debet reuocatio, & mentio expreſſa, maxime ſi illud habeatur in corpore iuris communis, verum etiam clauſulæ derogatoriæ, ſi qua ei ineſt, in tantũ quod ſi duplex clauſula derogatoria adſit, vtriuſque mentio fieri debet, quod & obſeruare ſolent in ſuis priuilegijs, Pontifices ſummi communiter, mentionem faciendo de priuilegijs, per noua reſcripta derogatis, & non ſolum de clauſulis derogatorijs, verum etiam de alijs clauſulis, derogatoriarum derogatorijs. Item aduerto, quod ſi ſuperior ex certa ſcientia, confirmauit priuilegium conceſſum, ab inferiori, nõ poterit poſtea reuocari per inferiorem, iuxta *cap. priuileg. ael 1. 7 el 2. 25. quæſtio. 2.* vbi habetur, *ex quo priuilegia Eccleſia conceſſa ab Imperatore ſiue Rege, ex certa ſcientia per Papam fuerint confirmata, non poſſunt Imperatores, ſiue Reges poſtmodum ipſa reuocare*, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Priuilegia à Regibus, vel Imperatore conceſſa, & confirmata per Papã non poſſunt poſtmodum ab eiſdem Regibus, vel Imperatore reuocari.

Priuilegia mittitur per renunciationem illius cui conceſſum eſt.

Sexta Concluſio.

Subditi non poſſunt renunciare ſuo priuilegium, quando tangit ius ſuorum Superiorum uel ſua Communitatis.

Etiam amittitur priuilegium, per propriam, atq; expreſſam renũciationem illius cui factum eſt. Hęc etiam concluſio eſt ſuprad. Sylu. vbi ſupra in 8. dicto, & probat eam *ex c. nuper de decimus*, quod dicit eſſe intelligendum, quantum ad ius tangens ipſum renunciantem ſolummodo, ſecus eſt autem ſi tangat Papam, ſeu aliquem tertium, pro quo facit, quod dicit Pannm. *in cap. ſi de terra, de priuilegijs*, nempe liberum eſſe cuique renunciare ſuo priuilegio, modo non tangat ius ſuperioris, aut tertij, quo fit, vt priuilegio exemptionis renuuctare non poſſit priuilegiatus, ſiue licentia Papæ, *per c. a. cum tempore de arbit.* neque Clericus poteſt renunciare cuilibet priuilegio ſuo, *per c. ſi diligenti, de foro compet.* nec Abbas, ſui Conuentus, ſecundum Bart. *in c. cum dilectus, de Religioſis Domibus*.

Septima Concluſio.

Præſcriptione contraria, etiam amittitur priuilegium ſi ſit habita congruo, ac legitimo tẽpore.

Amittitur etiam priuilegium, per legitimã præſcriptionem contrariam, congruo atque legitimo tempore habitam. Hæc etiam concluſio, eſt præd. Syluest. vbi ſupra *in 9. dicto, & verbo præſcriptio. 2. in fine*, & pro ea facit, *c. veniens de præſcriptionibus*, qua quidem de re, nihil de nouo occurrit dicendũ, præter ea quæ ſuperius diximus, quæſtio. 42. artic. quinto, concluſ. 2. circa tempus præſcriptionis, ſeu ad præſcriptionem neceſſario requiſitum, tam de iure communi, quam de iure particulari, atque ex priuilegijs aliquarum Religionum, & omnium priuilegium habentium communicationis.

Octaua Concluſio.

Etiam amittitur priuilegiũ per abuſum, ſeu potius per non vſum, & maxime per contrarium vſum.

Etiam amittitur priuilegium, per abuſum, ſeu potius per non vſum, aut per contrarium vſum. Hæc etiam concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra in 10. dicto, quam etiam probat *ex c. priuilegium 21. q. 3.* & ponit exemplum, in priuilegiato, vt decimas non ſoluat, & ſoluit ipſas, ſicut alij. Item in Conuentu exempto, vt corã ordinario non reſpõdeat, & reſpondet, non allegans priuilegiũ, vel ſi allegat, non oſtendẽdo ipſum, vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima, excitando illam arduam, atque difficilem quæſtionem, vtrum per vnum, actu contrarium, amittatur priuilegium? quam & lauſſime tractat, atque reſoluit, ſed quia hac de re, nos plura diximus ſupra, in prædicta q. 42. art. 5. concl. 1. atque ſecunda, ab hoc negotio ſuperſedemus, remittentes Lectorem ad prædictum Sylu. loco ſupracit.

ARTICVLVS III.

Vtrum priuilegia Regularium amittantur, & perdantur, non viuendo regulariter?

Ratio dubitandi eſt, nam ſecundum commune prouerbium *ſi nomine priueris, nec rem habere mereris*: quo fundamento innixi, dicunt communiter omnes DD. iuriſperiti, quod ſi ſcholares in aliqua Vniuerſitate commorantes, ſecularibus negotijs ſe immiſceant, & ſcholas non intrent, neque ſtudeant, neque ibidem aſſiſtant, ſiue commorentur ſtudendi cauſa, ſed ludendi, conſumendiq. ad libitum bona paterna & Eccleſiæ, nõ gaudent priuilegijs Vniuerſitati eidem conceſſis. Quod & ſpecificant in Vniuerſitate Salmanticenſi, circa Bullam Eugenianam, qua conceſsit ſructus beneficij in abſentia, ibidem exiſtenti, cauſa ſtudendi, & inquiunt, quod illos. Sic percipientes, non ſunt tuti in cõſcientia. Cui reſolutioni ratio ipſa fauere videtur, nam ceſſante cauſa priuilegij ceſſat & priuilegium ipſum, vt ſupra cõcluſione 3. diximus, & tradit Sylu. *verb. priuilegiũ. q. 10. in 4. dicto*, & conſtat, *ex c. cum ceſſante de appellationibus*, vbi habetur, *quod ceſſante cauſa ceſſat effectus*. Quod & confirmatur ex eo, nam qui ſunt de Collegio alicuius artis, illam non exercentes, nõ gaudent priuilegio eiuſdem artis, prout notat Bart. *in l. ſemper ff. de iure immunitatis*, & habetur à gloſſa *in c. generaliter §. non denegantes 16. quęſt. 1.* vbi ad hoc propoſitum habentur plura, eaq. notatu digniſsima, in idq. adducuntur, & allegantur plura iura. Ex quibus omnibus dicendum videtur, quod Religioſi ſimiliter, irregulariter viuendo, ſi fuerint effrenati, & diſſoluti, non vti poſſunt priuilegijs ſibi conceſsis, ſub tali nomine, atque prætextu Religionis, in maximum aliorum præiudicium, vt ſcilicet non ſoluant decimas, neque compelli poſsint, ad ſolutionem aliquarum Collectarũ, ob quorum exemptionem, alij pauperes, forſan iuſti & boni, grauantur. Hæc eſt ratio dubitandi, & nec modica quidem, ſed maxima. Sed quamuis id forſan in foro conſcientiæ verum habeat, quin vero vt credo ſine dubio, in eo foro dicta ſententia vera ſit, attamen in foro exteriori aliud eſt iudicium, de quo ſequentem ſtatuo concluſionem.

Difficultas. An priuilegijs Eugenia Bulla vti & frui poſſint Scholaſtici non ſtudentes.

Concluſio.

In foro exteriori loquendo, Regulares non amittunt ſua priuilegia, etiam irregulariter, & irreligioſe viuendo.

In foro exteriori loquendo, Regulares non amittunt ſua priuilegia, etiam irregulariter viuendo. Huius concluſionis ratio eſt, nam Eccleſia non iudicat de occultis: & licet generalis ſit Regula, quod ceſſat effectus, & etiam priuilegium ſimiliter, ceſſante eiuſdem priuilegii cauſa, hoc autem intelligendum eſt, quando ceſſat cauſa in communi, vt dicunt omnes communiter DD. Iuriſperiti, & nos diximus ſupra agendo de legibus, ſecus eſt autem, ſi ceſſet cauſa ex accidenti, atque in aliquo caſu, ſiue perſona particulari, vt conſtat ex multis iuribus, *ex lege, nam ad ea ff. de legatis & leg. ſi à fratre. C. qui teſtamen. facere poſſunt*. Qua de re videndus eſt Couar. *in c. cum eſſet de teſtam.* & Soto lib 4 de iuſt. & iur. quæſt. 5. art. 3. Qua quidem ratione, inquiunt DD. Iuriſperiti quod priuilegia generaliter mulieribus conceſſa, propter liberos, vigebunt etiam in ea muliere, quæ ex accidenti filios non habuerit, quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique ceſſare non facit legis diſpoſitionem. Sic in propoſito dico, quod quamuis aliquis Religioſus, in particulari irreligioſe viuat, in foro exteriori, non amittit priuilegium, aliis Religioſis conceſſum, nam licet in eo, ſeu forſan in aliquibus aliis, priuilegiorum ratio ceſſet, non tamen ceſſat in cõmuni, quod ſufficit ad ipſorũ validitatem.

Nota hoc valde.

tatem. Neque argumenta in contrarium adducta, ſiue pro ratione dubitandi, aliud concludunt, nam ſolummodo verum habent, in foro conſcientiæ, quod nos minime negamus, quinimo conſtanter aſſerimus, id eſſe nimis probabile, multumque rationi conſonum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religioſi, & Regulares, vti poſſint ſuis priuilegijs, abſque ſuorum Prælatorum licentia, ſeu potius ipſis repugnantibus, & contradicentibus?

ET ratio dubitandi eſt, nam ſecundum ius, inferior non poteſt tollere, ſeu abrogare id, quod à ſuperiore eſt geſtum, niſi forſan in caſu, quo quis abuteretur aliquo priuilegio, tunc enim poſſe videretur, nã iuxta *c. priuilegium 11. q. 3. priuilegium omnino meretur amittere qui male ſibi permiſſa vtitur poteſtate*, & certum eſt, quod priuilegium propter delictum deperditur, vt habetur *in c. ſtatuimus 25. q. 2.* hoc autem non exiſtente, non videtur, quod inferiores prælati, tollere ſeu abrogare poſſint, id quod à Superiore, & ſupremo Prælato, nempe ſummo Pontifice eſt geſtum, & reſtringere aut limitare ſibi ſubditis priuilegiorum Apoſtolicorum vſum, eo vel maxime, cum priuilegium alicui Religioni, ſiue Collegio conceſſum, ſingularibus etiam perſonis eiuſdem Religionis, ſiue Collegij conceſſum cenſeatur, præſertim quando priuilegium eſt eius generis, quod niſi per ſingulares perſonas exerceri non poteſt, alias enim in multis caſibus redderentur fruſtratoria, quod nullo modo eſt dicendum, vt dicunt communiter omnes DD. iuriſperiti. Sed quamuis hoc ſit certum, & verum in alijs caſibus, in propoſito tamen contrarium videtur omnino dicendum, de quo ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Superiores Prælati, & maxime Capitula Generalia, bene poſſunt tollere, reſtringere, & limitare ſibi ſubditis priuilegiorum vſum.

Superiores Prælati, & maxime Generales Ordinum, & Capitula Generalia & Prouincialia, bene poſſunt tollere, limitare, ſiue reſtringere, ſibi ſubditis, vſum quorumcumque priuilegiorum Apoſtolicorum. Patet hæc concluſio, nam licet contrarium dicendum videretur de iure communi, propter rationes adductas pro ratione dubitandi, ſed tamen ad id, iam omnes fere Religiones, ſpeciale habent priuilegium. Et vt à noſtra exordiamur, Leo X. conceſſit quod Generalis Ordinis Fratrum Minorum, in ſuo Capitulo Generali, & quilibet Prouincialis in ſuo Capitulo Prouinciali, de conſenſu eiuſdem Capituli, vel maioris partis, declarare poſſit, & valeat, vtrum ab vſu alicuius conceſſionis, viuæ vocis oraculo factæ, abſtinere debeat: poſtquam quidem declarationem, tam Fratres, quam Moniales ſuæ obedientiæ, conceſſione eadem do poſterum non vtantur, ac ſi conceſſio huiuſmodi per ſanctitatem ſuam ſuſpenſa, vel reuocata fuiſſet. Habetur in Supplemento, & refertur in Compen. *verbo priuilegia Fratrum.* §. 26. ſimilem conceſſionem habent, vt dicitur, Fratres Auguſtinenſes, per eundem Leonem X. & Ciſtercienſes per Eugenium II. & Clem. IV. prout refertur, in Compen. Ordinis Ciſtercienſis, *verbo priuilegium* §. 6. & in Compen. Societatis, *eodem verbo* §. 3. & quia prædictum priuilegium Clementis IV. ad propoſitum quamplurimum facit, libet ipſum ad vnguem in præſentiarum referre.

Nota Conceſſionem Leo X factam ſuperioribus noſtri Ordinis, vt poſſint tollere, aut limitare priuilegiorum vſum.

Supple. fol. 94. conſ. 296. & refertur in compen. verb. priuilegia fratrũ §. 26.

Clemens Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Dilectis filijs Abbati, & Conuentui Ciſtercij, Cabilonenſis Diœceſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionẽ. Ne propter inſolentiam aliquorum, quærentium quæ ſua ſunt, non quæ Dei, turbari contingat ſanctæ contemplationis otium, cui vos ſpecialiter dedicaſtis. Nos ex hoc paci veſtræ, ac Ordinis veſtri tranquillo ſtatui, paterna ſollicitudine conſulentes, Indulgentias omnes, & literas, per quaſcumque perſonas eiuſdem Ordinis, contra communia ipſius ſtatuta à Sede Apoſtolica, vel eius Legatis, ſub quacumque forma, vel expreſſione verborum impetratas, vel de cetero impetrandas, irritas, & inanes præſentium auctoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat &c datum Peruſij, Idibus Iulij Põtificatus noſtri anno 1. Habetur hoc priuilegium in Bulla, dicti Ordinis, impreſſa Compluti, anno 1574. f. 33. vbi etiam dicitur, quod idem Clemens conceſſit eidem Ordini Ciſtercij, quod Pater Abbas, ſubiectum ſibi Abbatem poſſit in certis caſibus grauibus deponere, inter quos hunc tanquam grauiſſimum expreſſit, ſi contra communia ipſius Ordinis inſtituta, priuilegia impetrauerit, vel rennuerit, aut vti præſumpſerit impetratis. *Et nunc nouiſſime anno Domini 1575. tertia die Maij.* Gregor. XIII. conceſſit, ac decreuit, ne perſonæ Societatis Ieſu, abſque expreſſa Superiorum earumdem licentia, vti poſſint facultatibus in Iubileis, bullis Cruciatæ confeſſionalibus, aut alijs quibuſcumque Apoſtolicis indultis, quomodocumque hactenus conceſſis, & in poſterum concedendis, & declarauit præterea poſſe Superiorem, dum huiuſmodi licentiam concedit, limitare eam, ad vſum vnius aut alterius facultatis, & prohibere vſum reliquarum, etiam in eadem bulla, aut indulto contentorum. Habetur in Compendio prædictæ Societatis, *tit. gratiarum vſus* §. 2. Quibus quidem indultis, ac priuilegijs, nos etiam Minores Fratres, poſſumus vti & frui, & quicumque alij Ordines priuilegium habentes communicationis. Sed quod hoc feciſſe prædictos ſummos Pontifices, iuri ac rationi fuerit quammaxime conſonum, ex eo patet, nam cum Prælati ſupradicti, & maxime Generales, electi atque conſtituti fuerint, ad conſeruandam obſeruantiam, ſtatum Religionum reſpectiue, eaſdemque reformandas ſi opus fuerit, qua quidem ratione, in quibuſdam Ordinibus, dicuntur Reformatores, expediebat quidem, quod reſtrictio, limitatio, ſeu potius declaratio, vſus quorumcumque priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum, ad eoſdem pertineret, neque credendum vllo modo eſt, velle prædictos ſummos Pontifices, Regularis obſeruantiæ tantopere zelatores, contra ſuorum Prælatorum voluntatem, ipſiſque renuentibus, ac contradicentibus, vti Fratres in particulari, priuilegijs, eiſdem Ordinibus conceſſis, neque id vllo pacto fuiſſet rationi conſonum. Sicut enim leges, quia in commune bonum feruntur, reſpiciuntq. vtilitatem publicam, iuxta *c. ſp. c. ſi autem lex. d. 4.* non obligant, niſi in communi recipiantur, quia non videntur, velle legiſlatores, vnum aut alterum obligare, ad obſeruandum id quod alij ſimul ſibi ſubditi non ſeruant, vt optime notat, atque aduertit Nauar. lib. 1. conſiliorum tit. de conſtitution. conſil. 1. nu. 17. ita & dicendum videtur, de priuilegijs Religionum, quod cum in commune bonum concedantur, reſpiciantq. vt credibile eſt, vtilitatem ſemper publicam, non eſt præſumendum, aut credendum velle ſummos Põtifices, quod Fratres in particulari eiſdem vtantur, niſi prius recipiantur in communi, neque quod in Religionibus, & Conuentibus ſit difformitas, diſparq. viuendi modus. Vnde reſolutiue dico, quod Prælati ſupradicti, Generales & Prouinciales, de conſenſu Generalis & Prouincialis Capituli, ſeu maioris partis, reſtringere & limitare poſſunt, quæcumque priuilegia, ſiue vocis oracula ipſorum Religionibus facta, prout in prædicto Leo. X. priuilegio continetur, ac ſi opus fuerit, eorumdem vſum ab eis tollere omnino. Id quod in noſtro ſacro Ordine Minorum, communiter obſeruatur in praxi, in Capitulis Generalibus, & Prouincialibus, reſtringendo, & limi-

Similem, conceſſionem habent Fratres Auguſtinenſes, & Ciſtercienſes.

Nota hoc valde. Priuilegium Clement. IV pro Ciſtercienſibus.

Simile priuilegium habent Religioſi Societatis Ieſu, conceſſum ſibi per Grego. XIII.

Quam fuerit ratio ni & iuri conſonũ, eiuſmodi Prælatis conceſſa fuiſſe dicta priuilegia.

Nota valde, quod ſicut leges non obligant, niſi in communi recipiantur ita neque priuilegia.

Digitized by Google

limitando, aut etiam omnino tollendo, nedum à ſubditis, verumetiam à Prouincialibus, & Guardianis, quarumdam rerum vſum, qui alias, ſecundum priuilegia, & indulta Apoſtolica ſibi foret licitus. Nam quod communiter dicitur, atque habet illa Regula generalis, & magiſtralis, nempe q. inferior non poteſt tollere id, quod à Superiore eſt conceſſum, intelligendum eſt, atque intelligi debet, niſi alias ad id ſpeciale habeat priuilegium, reſtringendi & limitandi, aut forſan repudiandi priuilegia ſibi, aut ſuo Ordini conceſſa, cum beneficium conferri non debeat in inuitum, neque inferior dicitur contra Superioris voluntatem facere, ſi nomine ſui Ordinis, & Religionis repudiet, ſeu recipere renuat id, quod facere, ſibi non conuenit, atque ab eodem Superiore eſt ſibi conceſſum. Et hæc de iſto Articulo, atque de tota quæſtione, breuiter dixiſſe ſufficiat.

Qualiter ſit intelligenda illa generalis Regula, quod inferior non poteſt tollere, id quòd à Superiore eſt conceſſum.

QVÆSTIO XLIV.

De Priuilegijs, quantum ad ipſorum explicationem declarationem, atque interpretationem in communi, in quatuor Art. diuiſa.

1 *Vtrum explicatio, declaratio, atque interpretatio priuilegiorum, ſolummodo ad Romanum Pontificem, ſiue ad Principem pertineat?*

2 *Vtrum Religionum Prælati, facultatem habeant interpretandi priuilegia, ſuis Ordinibus conceſſa?*

3 *Qualiter priuilegia ſint interpretanda & declaranda?*

4 *Vtrum priuilegia, ſecundum conſuetudinem debeant interpretari & declarari,*

ARTICVLVS I.

Vtrum explicatio declaratio: atque interpretatio Priuilegiorum, ſolummodo ad Principem, ſiue ad Rom. Pont. pertineat?

QVamuis de iure communi, atque regulariter loquendo, priuilegiorum ſicut, & ſacrorum Canonum explicatio, declaratio & interpretatio, ad ſolum ſpectet Romanum Pontificem, ſicut & ſecularium legum ad Reges, vel Imperatores, nam iuxta iuris Regulam, cuius eſt legem condere, ipſius eſt eandem interpretari, iuxta *l. fin. C. de legibus, & habetur etiam de reg. iur. lib. 6.* attamen propoſito Art. atque difficultati, non congrue ſatisfieri poteſt, niſi loquendo ſub diſtinctione, prout loquitur Panor. *in c. cum veniſſet de iudicijs*, vbi eandem propoſuit queſtionem. De cuius ſententia & reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Quando dubiũ eſt de poteſtate Principis, an potuit, vel non potuit dare priuilegium, tunc eius interpretare ad ſolum eundẽ ſpectat.

Si dubium eſt ſuper poteſtate Principis, an ſcilicet potuerit, vel non potuerit dare priuilegium, ipſius interpretatio, & declaratio, ad ſolum Principem ſpectat, & nulli inferiori à Principe id facere licet. Hæc concluſio, eſt Panorm. vbi ſupra, de qua & videndus eſt Sylu. *verbo interpret. q. 2.* vbi & probat eam, *ex cap. 1. de translatione Prælat. & ex §. qui autem 17. q. p. & c. cuncta per mundum. 9. q. 3.* Quibus in locis ad hoc propoſitum, inuenire licebit multa notatu digniſſima, oſtendendo qualiter Romanus Pontifex, Eccleſiaque Romana, de omnibus iudicat, ipſa vero à nemine iudicatur.

Secunda Concluſio.

Quando dubiũ eſt ſuper validitate priuilegij bene poteſt Iudex inferior declarare, & interpretari illud.

Si dubiũ eſt ſuper validitate, aut ſubreptione alicuius priuilegij, ſic bene poteſt inferior illud Iudex interpretari. Hæc concluſio eſt ſuprad. Panor. & Sylu. locis ſupracitatis, quam & Sylu. dicit eſſe opinionem communem, ſed intelligenda eſt concluſio cum ſale, ita vt Prælatus inferior, qui priuilegium habet interpretari & declarare, in eadem cauſa non ſimul agat officium actoris, ſiue partis, aut ſuſpectus ſit de eo, quod aliquo peculiari lucro, aut commodo moueatur. Qua quidem ratione, in fauorem multorum Regularium, à ſummis Pontificibus conceſſum eſt priuilegium, quod in cauſa dubia, an iuriſdictio contra ipſos pertineat ad Epiſcopum, an vero ad proprios Iudices, & Prælatos Eccleſiaſticos, & Regulares: ipſe Epiſcopus non poſſit Iudicem agere & ipſorũ priuilegia interpretari, ne ſint Iudices in propria cauſa, contra *l. qui iuriſdict. omn. iudi. & c. ex parte de verborum ſignif.* Quinuero, quando Epiſcopus cum ſibi ſubditis litigat, multorum fert opinio, quod in eo caſu, ſuſpenſam habet iuriſdictionem, aut ſaltem hoc eſt certiſſimum, quod Papa exhibere ſolet ſuas litteras, quibus durante lite, eiuſmodi ſubditos ab ipſius iuriſdictione eximit. Ad hoc propoſitum, eſt peculiaris conceſſio Clement. IV. facta Fratribus Minoribus, atque Prædicatoribus, quæ habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio *verbo priuilegia Fratrum §. 5.* vbi dicitur, quod Clemens IV. inhibuit diſtricte, omnibus Eccleſiarum Prælatis, ne interpretari præſumant, priuilegia, & indulta cõceſſa Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, ſiue clara quæ interpretatione non indigent, ſiue dubia contineant & voluit, quod interpretatio ſuper huiuſmodi dubijs, & obſcuris, & reſeruetur ſedi Apoſtolicæ, cum eius ſit interpretari, cuius eſt condere. Simile priuilegium habent, Religioſi Societatis Ieſu, vt refert eoſdem habere priuilegium, *quod quotieſcumque dubium fuerit ſuper intellectu priuilegiorum Societatis, inter iuriſperitos & alio. Iudicet, in fauorem eiuſdẽ Societatis ſiat interpretatio*, prout etiam conceſſiſſe dicitur Alexander VI. Congregationi Benedictorum Valliſoleti, quadã Bulla, data Romæ Kalendis Aprilis, anno Domini 1701. Pontificatus ſui annis 8. quibus priuilegiis, atque indultis fruuntur omnes Ordines, & Religiones, qui priuilegium habent communicationis.

Nota hoc valde.

Nota Conceſſionem Clem. IV. pro Fratribus Minoribus, & Prædicatorib. qua inhibentur omnes Eccleſiarum Prælati, ne noſtra præſumant interpretari priuilegia, ſed interpretatio ſedi Apoſtolicæ reſeruatur.

Monu. Ord. 1. imp. f. 30. & 31. concl. 3 10 & refer. in Comp. verbo priuile. Fratrum. §. 5.

Simile priuilegium habent viri Societatis Ieſu. & quod in eis dubia pro ipſis ſiat declaratio. Idem priuilegiũ habent Monachi Benedictini Conuẽtus Valliſoletani.

Tertia Concluſio.

Si dubium ſit circa priuilegiorum verba & caſus eſt clarus & facilis, bene poteſt Iudex inferior, ipſum interpretari, etiam in præiudicium partium.

Si dubium ſit, circa priuilegiorum verba ſolummodo, & caſus eſt clarus, ac deciſibilis de facili, bene poteſt inferior de eiſdem cognoſcere, etiam in præiudicium partium. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Panor. & Sylu. quam dicit eſſe omnium DD. opinionem communem, nam inferior interpretatur legem Superioris, etiam in præiudicium partium, vt notat Innoc. *in c. cum ſpeciali de appel.* & determinatur in iure *in cap. inter alia de ſent. excomm.*

Quarta Concluſio.

Si dubium eſt circa priuilegiorũ verba, & caius eſt dubius ad Principem ſpectat illius declaratio, & interpretatio.

Si dubium eſt, circa prædicta verba, & caſus non eſt facilis, tunc ad Principem ſiue Rom. Pontif. pertinet priuilegiorum declaratio, & ad ipſum eſt recurrendum, ſi eius præſentia haberi poteſt de facili, & interim negotium eſt ſuſpendendum. Hæc etiam concluſio, eſt ſupradictorum Panor. & Sylu. & probat eam, ex multis iuribus. & primo ex *c. cũ veniſſent de iudicijs, & dicto Capitulo, inter alia de ſententia excommunic. & ex l. ex facto §. 1. ff de vulg. & pup.* & addunt, quod ſi de facili non poteſt adiri Princeps propter longam diſtantiam, tunc fieri poterit prædictorum priuilegiorum interpretatio, per rationem naturalem, & vero ſimilem, quæ notari poteſt per expreſſa verba ſicut & fecit Iuriſconſultus, *in d. l. ex facto. §. 2.* vbi legem interpretatur

ex na-

Digitized by Google

ex naturali ratione. Pro quo etiam facit, quod notat Innocen. *in d. cap. cum ſpeciali & textus in c. cum perſona de priuilegijs lib. 6.* & generaliter hoc eſt verum, quod cum dubium verſatur circa intentionem Principis, & decidi non poteſt ſine dubio magno, ipſius interpretatio eſt eiuſdem Principis, ad ipſumq. pertinet, quia vt diximus, cuius eſt legem condere, eius eſt interpretari, & interim negotium ſuſpendi debet, vt habetur *in d. c. cum veniſſent de iudi. & cap. inter alia de ſentent. excommunic. Pro quo facit etiam cap. venerabilem de elect.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Religionum Prælati facultatem habeant interpretandi Priuilegia, ſuis Ordinibus conceſſa?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuilegiorum interpretatio, & declaratio iudicialis ad ſolum ſummũ Pontificem ſpectat.

PRiuilegiorum, & ſacrorum Canonum interpretatio, & declaratio iudicialis, ad ſolum Romanũ Pontificem ſpectat. Hæc concluſio iam ſatis conſtat ex ſupradictis & pro ea videnda ſunt, ea quæ latiſſime diximus ſupra, quæſt. 26. art. 10. concl. 1. circa interpretationem, atque declarationem iudicialem, ſacrorum Canonum, vbi & ad hoc propoſitum, ni fallor, adducta ſunt omnia, quæ deſiderari poſſunt, & videantur *DD in c. cum veniſſent de iudicijs.* Sed loquendo de alia interpretatione, & declaratione priuilegiorum particulari, magiſtrali, ſeu doctrinali, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Priuilegiorũ interpretatio, & declaratio doctrinalis, & magiſtralis bene fieri poteſt a Religioſorum Prælatis.

Priuilegiorum interpretatio, & declaratio doctrinalis & magiſtralis, bene poteſt fieri à Religioſorum Prælatis, qua facta eorum ſubditi, tuta conſcientia ipſorum ſententię poſſunt ſtare. Hæc concluſio eſt communis omnium DD. reſolutio, & pro ea videnda etiam ſunt, quæ diximus ſupra loco ſuperius citato, concl. 2. Et ratio eius in promptu eſt, nam eiuſmodi declarationem, atq; interpretationem magiſtralem, & doctrinalem, etiam efficere poſſunt quicumq; alij litterati, Theologi, atque Iuriſperiti, ſecundum naturalem rationem, & iuris fundamenta generaleſque regulas, quarum aliquas nos appoſuimus ſupra quæſtio. 25. art. 26. & alias, quas afferemus itaut in ſeq. Artic. Solummodo eſt differentia, quod Prælatorum ſupradictorum interpretatio, & declaratio facta, maioris eſt ponderis, amplioriſque auctoritatis, ad aſſecurandas conſcientias Fratrum, propter ſpeciales, in id factas, aliquorum Summorum Pontificum conceſſiones. Qua quidem de re, in Monum. Ord. habetur, quod Innocent. VII. fratribus Ord. Prædicatorum Congregationis Hiſpaniæ, circa eorum priuilegia, ſequentem fecit conceſſionem. Quia nonnulla dubia occurrũt, & occurrere poſſunt Fratribus Ord. Prædicatorum, Congregationis Hiſpaniæ, ſuper gratijs, & priuilegijs, tam Ordini, quam Congregationi prædictis conceſſis, idem Dominus Innocentius, pro ſecuritate conſcientiarũ prædictorum Fratrum, conceſſit facultatem Vicario Generali dictæ Congregationis pro tempore exiſtenti, cum aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, & duobus alijs Iuriſconſultis, interpretandi huiuſmodi dubia, & quod Fratres dictæ Congregationis, ſecure poſſint ſtare declarationibus per eoſdem faciendis. Refertur hæc conceſſio, in Compen. *verbo, priuilegia Fratrum. §. 14.* Circa quam aduertit ibidem Priuileg. Collector, quod illud quod conceditur hic, Vicario generali Fratrum prædictæ Congregationis, debet intelligi etiam eſſe cõceſſum cuilibet Prouinciali Fratrum Minorum Prouinciarum Caſtellæ, & Legionis, & non aliarum Prouinciarum extra huiuſmodi Regna. Et hoc, ratione communicationis ſpecialis, factæ huiuſmodi Fratribus, quę habetur in dictione ſiue *verbo, communicatio Priuilegiorum. §. 13.* Sed nos non indigemus, eiuſmodi communicatione, ſiquidem Leo. X. conceſſit, *quod in rebus dubijs & ſcrupuloſis, conſcientias Fratrum Minorum ſubditorum tangentibus, Generales & Prouinciales, ſeu Cuſtodes, cum conſilio aliquorum Patrum (ſi res magnæ importantiæ fuerint) poſſint auctoritate ſua Sanctitatis, determinare in ſcrupulis, & rebus huiuſmodi, atque eorum determinationi ſubditi, ſecura conſcientia poſſint & debeãt ſtare.* Habetur in Supplem. & refertur in Cõp. *verbo declarare. §. 4.* vbi etiam dicitur, *quod idem Leo amplians prædictam conceſſionem, conceſſit quod Fratres, qui nimis ſunt ſcrupuloſi, poſſint in omnibus dubijs ſuam conſcientiam tangentibus, ſecura conſcientia ſtare, determinationi ſui Guardiani, vel cuiuſcumq. alterius Prælati.* Per quæ verba datur intelligi, quod etiam Vicarijs, & Præſidentibus Conuentuum, in abſentia Guardianorum, hoc ipſum cõceditur, vt ſcilicet poſſint prędictam declarationem, atque interpretationem facere, quamuis ipſi proprie & in rigore loquendo, non ſint veri Prælati, attamẽ cum eiuſmodi Priuilegium in fauore publico fundetur, ſpecteтq; ad ſalutem animarum, & priuilegia in fauore publico fundata, ſeu in aliqua cauſa pia & fauorabili, ſecundum communiter DD. Iuriſperitos extenſionem recipiant, de una ad aliam perſonam ex paritate rationis, dicendum proculdubio videtur q̃ huiuſmodi auctoritas in prædicto caſu conceſſa etiam ſit prędictis Conuentuum Vicarijs, ſeu Præſidentibus in ſuorum Guardianorum abſentia, alioquin non recte ſubditorum Fratrum conſcientiæ ſatis prouideretur. ſupradicta priuilegia quammaximi ſunt momenti, ad aſſecurandas, & quietandas timoratas ſcrupuloſorum conſcientias, qui & tenẽtur ſuorũ Prælatorũ declarationi atq; interpretationi, in rebus dubijs acquieſcere, captiuando ſuum intellectum in obſequium Chriſti. Circa quod multa diximus ſupra, in præcedenti tomo q. 26. per plures Articulos, agendo de obedientia, & videndus eſt D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 5. in corpore Articuli, & ad 2. arg. & 2. 2. q. 147. ar. 4. & Caiet. ibid. & Nauar. in Manuali cap. 21 nu. 22. vbi inquit male, atque imprudenter agere Prelatos, qui dubitantibus ipſorum ſubditis, an teneantur ieiunare, hoc ſuis conſcientijs reliquũt, cum potius deberent ſententiam proferre, cui tuta conſcientia ipſi ſubditi poſſint ſtare. Videatur hac de re Syluester, *verbo, obedientia q. 2.* & Caiet. *verbo ieiunium.* & P. Corduba ſuper noſtram Regulam c. 10 q. 2. in tertio puncto, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq; notatu digniſſima.

Nota, quod Religionum Prælati ſpecialem facultatem habent ad hoc, vt ſua priuilegia poſſint interpretari, & declarare.

Monu. ord. 2. imp. f. 76. & Supple. fo. 101. conc. 394. & refer. in comp. verb. priuilegia Fratrũ. §. 13.

Nota valde conceſſionem Leo. X. circa auctoritatem Prelatorum ad interpretandum dubia pro aſſecurandis cõſcientijs Fratrum.

Suppl. f. 59. cõc. 172. & fol. 93. conc. 287. & refertur in Comp. verbo, declaratio. §. 4. & 5.

ARTICVLVS III.

Qualiter Priuilegia, ſint interpretanda & declaranda?

IN hoc Articulo, tantummodo eſt dicendum, de Priuilegiorum interpretatione in communi, nam de eorundem interpretatione, atque declaratione in particulari, & diuerſis ipſorum clauſulis, quæ in eiſdem communiter ſolent apponi, dicendum eſt latiſſime, in ſeq. quæſt. Vt autem quod quæritur in pręſenti Art. plenius fiat, præter quamplures generales regulas, quas ſupra adduximus agendo de legibus q. 25. art. 26. quammaxime vtiles, & neceſſarias, ad legum omnium interpretationem, & declarationẽ, ad rem propius in præſentiarum accedendo, libet nonnullas alias, de nouo adducere, quod fiet breuiter, atque

ter, atque reſolutiue, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quamuis in Priuilegiorum interpretatione attendendus ſit verborum tenor, nihilominus tamen intentioni potius, quam verbis eſt inſiſtendum.

In Priuilegiorum interpretatione atque declaratione, quammaxime debet attendi verborum tenor, ſed nihilominus intentioni potius, quam verbis eſt inſiſtendum. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo, priuilegium. q. 3* & dicit eam ſententiam eſſe Hoſtienſis, quam & probat *ex cap. porro. & c. recepimus, de priuileg. & ex c. Marcion. 1. q. 1. cap. ſedule, d. 38. & c. intelligentia, cap. in his, de verb. ſign.* ſemper aduertendo, quod Priuilegiorum interpretatio, facienda eſt ſecundum Canones, non vero ſecundũ leges, vt de mente Baldi, *in l. ſi quando, la primera C. de bo. v. lib. 10.* & clariſſimi olim Iuris vtriuſque Doctoris, Baptiſtæ de Friſco, in quodam ſuo opuſculo, tradit Sylueſt. *verbo, priuilegium, q. 3. in 5. concl.* ex his, quæ de mente ipſius ad hoc propoſitum ponit ibidem. Qui etiam prædictus Baptiſta de Friſco, in eodem opuſculo de his agens, dicit, quod leges & Canones, reſcripta, atque priuilegia, & ſtatuta & vltimæ voluntates, & conſuetudines, & etiam contractus interpretationem recipiunt, vel à conſueto modo interpretandi, vel à ſimilibus, vel ab alijs iuribus ſcriptis, quorum omnium in particulari multa ponit exempla prædictus Sylueſter, *verbo, interpretatio. q. 5. in primo dicto,* quæ breuitatis gratia facio miſſa.

Secunda Concluſio.

Si Priuilegium ſit proprie, atque ſtricto modo ſumptum, id eſt pro illo quod eſt contra ius, interpretandum eſt ſtricte, ita vt quamminus fieri poterit, derogetur iuri communi.

Si priuilegium ſit proprie, atq. ſtricto modo ſumptum, id eſt, pro eo, quod eſt cõtra ius, interpretandum eſt ſtricte, atque ita, vt quamminus fieri poterit, derogetur iuri communi. Hæc etiam concl. eſt Sylueſt. *verbo, priuilegium, q. 3.* & probat eam, *ex c. cum dilectus, iuncta gloſſa, de conſuet.* vbi dicitur, quod ea, quæ repugnant iuri communi, ad ipſum quantum fuerit poſſibile reducenda ſunt. Qua quidem ratione dicit, quod ſi diſpenſatio fiat cum illegitimo ad Ordines, abſolute intelligendum eſt, de minoribus ordinibus tantum, vt latius probat prædictus Sylueſt. *verbo, ordo. §. 2.* Item, ſi diſpenſatio fiat, vt tempore interdicti, interſit quis diuinis officijs, per eam non poteſt recipere communionem, neque intereſſe eiſdem diuinis officijs, tempore ceſſationis, ſtando in iure communi; ſecus autem erit ex priuilegijs, prout tradit Nauar. c. 27. ſui Manu. nu. 178. & 189. Et addit ſupradictus Sylueſt. in tantum hoc eſſe verum, nempe quod priuilegium proprie, atque ſtricto modo ſumptum, id eſt, quod eſt contra ius commune, nõ ample ſed ſtricte eſt interpretandum, quod ſi ibidem non exprimitur conceſſionis cauſa, aut non ſit conceſſum, ex Motu proprio & certa ſcientia nihil tale eſt præſumendum de voluntate Principis, ꝙ probat *per l. 1. C. de pet. bon.* quin uero pro precibus importunis obtentum, *iuxta l. 13. C. de ſan. limit.* Quapropter Bald. *in c. licet cauſam, de probation.* inquit, quod in eiuſmodi priuilegijs neceſſum eſt vt ſemper ponatur ſimul clauſula, ex motu proprio ſiue ex certa ſcientia Idem dicit Sylueſt. eſſe dicendum de reſcripto quod tollit ius tertij, & de priuilegio ad beneficia, *per c. quamuis, de prabend. lib. 6.* & aduertit ſecundum Panormit. *in c. cum ad hac, de cleri. non reſid.* quod ſi priuilegium enormiter lædit Eccleſiam, vel alium, non valet, niſi fiat mentio de hac enormi læſione, quia in dubio, non præſumitur Princeps, concedere aliquid, cum alterius graui diſpendio *iuxta l. quoties. C. de præci. impe. offe & c. ſuggeſtum, de decimis.* & idem habetur *in l. 2. §. ſi quis a Principe. ff. ne quid in loco publ.* & conſequenter taciturnitas, in his inducit ſubreptionem, *iuxta c. poſtulaſti de reſcript.* vnde priuilegiũ immunitatis, ab oneribus perſonalib. alicui à Principe conceſſum, non liberat eum ab alijs oneribus, quæ breuiter, & leuiter poteſt ſoluere, vt eſt caſus *in l. decurſo fortunam. C. de decurio. lib. 10.*

Nõ præſumitur Princeps velle concedere aliquid contra ius, niſi id habeatur expreſſe.

Ad propoſitum ergo reuertendo, dico, ꝙ priuilegiorum interpretatio, quæ militant contra ius commune, ſtricte & non large eſt facienda, quæ eſt communis omnium Iuriſperitorum ſententia, ad quod allegant, *c. priuilegia, d. 3. c. olim, de verb. ſignificat. & cap. porro de priuil.* quod eſt intelligendum cum duplici limitatione, vt inquit Sylu. loco ſupra citato, Primo. niſi conſuetudo aliter interpretetur, iuxta id quod notatur *in c. quod dilectio de conſang. & affinit.* & ſecundo, niſi verba priuilegiorum aliud exprimant, nam ab eorum propria ſignificatione, inquit, non eſt recedendum, niſi de mente aliter conſtet, vt notatur *in ſupradicto cap. olim, & c. in his, de verb. ſignificat.*

Tertia concluſio.

Priuilegia ſemper debent aliquid operari.

Non ita ſtricte, eſt priuilegiorum prædictorum interpretatio facienda, vt nihil omnino operentur, nam priuilegia ſemper debent aliquid operari. Hæc concl. communis eſt omnium Iuriſperitorum reſolutio, de qua videndus eſt ſpecialiter Felyn. *in cap. 1, de reſcript. & c. cauſa, ead. tit. facit & c. in his, de priuil. c. Abbate, de verb. ſignificat.* ſuntq. ad id plura alia iura, & capitula, quæ breuitatis gratia omitto, remittendo lectorem ad ea, quæ diximus ſupra q. 25. art. 26. concluſ. vltima.

Quarta Concluſio.

Priuilegium late ſumptum, prout ꝙ eſt præter ius commune, large & non ſtricte, eſt interpretandum, quando vergit in præiudicium concedentis, ſtricte vero, ſi vergit in præiudicium aliorum.

Si priuilegium largo modo accipiatur, ſcilicet pro omni illa conceſſione, quæ eſt præter ius commune, ſic priuilegiũ Principis, latiſſime eſt interpretandũ, quando vergit in præiudicium ipſius concedentis; ſtricte vero, ſi eſt in præiudicium aliorum. Hanc ſententiam, & concluſionem tenet Sylu. loco ſupracitato, & probat eam *ex c. quia circa, iuncta gloſſa de priuil. & per Innoc. in c. olim, de verb. ſignif.* quod eſt intelligendum etiam ſi conceſſum ſit cauſa pietatis, vt notat Panorm *in c. cum dicat, de Eccleſiis adſican.* ſemper tamen in dubio debet interpretari, ita vt aliquid valeat, vt ſupra diximus, *per c. Abbate, de verb. ſign. & l. quoties. ff. de verb. obligat.* niſi præiudicet iuri diuino, vel libertati ſpiritus, vt notat ſupradictus Panormit. *in cap. licet, de regular.*

Quinta Concluſio.

Quando priuilegiũ vel gratia, alicui perſonæ conceſſa abſolute & ſimpliciter loquitur, ſemper debet intelligi, ſecundum conditionem, & qualitatem perſonæ.

Quando priuilegium vel gratia, alicui perſonæ conceſſa, abſolute atque ſimpliciter loquitur, ſemper debet intelligi ſecundum conditionem, & qualitatem perſonæ cui conceditur. Hæc etiam concl. eſt ſupradicti Sylueſt. loco ſupra citato, & probat eam, *ex l. ſi quis filio. § arrogatum ff. de iniuſt. teſtam. & ex cap. placuit cap. ſic viue, 10. q. 1. & ex l. plenum § 2. de vſu, & habit.* & eamdem tenet Bart per *l. ex militari. ff. de milit. teſtam.* vbi etiam dicit, Baldum ad hoc propoſitum, eamdem tenere ſententiam, quod priuilegium conceſſum Epiſcopo de celebrando interdicti tempore, conceſſum videtur, vt celebrare poſſit, etiam in Pontificalibus, ſecundum conditionem, & qualitatem ſuæ perſonæ, ſiue ſuæ dignitatis.

Sexta Concluſio.

Priuilegium, quod beneficium ſapit Principis, niſi aliud obſtet, latiſſime eſt interpretandum.

Priuilegium, quod beneficium ſapit Principis niſi aliud obſtet, latiſſime ſemper eſt interpretandum. Hæc concluſio eſt etiam Sylu loco ſupra citato. quã ponit inter alias concluſiones ſupradicti Baptiſtæ de Friſco antiqui Iuriſconſulti concl. 4. & dicit eſſe eã, Io. Andr. & Ioan. de Butrio, *in cap. olim, de verb. ſignific.* pro qua facit *l. beneficium. ff. de Conſtit. Princip.* quod dicat eſſe limitandum, niſi beneficium, eſ-

ſet forte

ſet forte ambitioſum, vt puta diſpenſatio ſuper beneficiorum pluralitate, tunc enim non ample, ſed ſtricte eſt interpretandum, vt tradunt omnes communiter DD. Iuriſperiti, *in cap. licet, de translat. Episc. & in cap. Rodulphus, de reſcript.*

Septima Concluſio.

Priuilegia, in quibus datur facultas diſpenſandi, commutandi, & abſoluendi, bene poſſunt extendi ad alios ſimiles caſus, in quibus ſubeſt eadem, vel maior ratio.

Priuilegia, in quibus datur facultas diſpenſandi, commutandi, & abſoluendi, bene poſſunt extendi ad alios ſimiles caſus, in quibus ſubeſt eadem, vel maior ratio. Hæc concluſio eſt fere communis, omnium Iuriſperitorum recentiorum, & de ea videndus eſt Nauar. de reddit. Eccleſiaſt. q. 3. monit. 20. & Didacus Perez in prologo ordinan. q. 2. & Quintil. Mandoſius in praxi Signat. grat. tit. licentia, nam licet ſit iuris regula, *l. ſi pupillorum. §. ſi prætor. ff. de rebus eorum, quæ ſub tutela, vel cura ſunt.* quod priuilegia non recipiunt extenſionem ex ſimilitudine rationis, neque ex maioritate rationis, & tradit Bal. *in cap. inter cætera, de reſcrip. nu. 10.* ſitq. id regulariter verum, at non procedit, in priuilegijs cauſa fauorabili conceſſis, vt ſunt priuilegia, & facultates diſpenſandi, commutandi, & abſoluendi, hæc enim cum contineant beneficium & fauorem Principis, ample ſunt interpretanda, locumque in eius habet ſimilitudo rationis, quia ex materia ſubiecta datur intelligi eam eſſe mentem Legislatoris. Qua quidē ratione, communis eſt ſententia, q in Salmanticenſi Academia, qui profitetur ſacros Canones, fruitur prouentibus ſui beneficij in abſentia per bullam Eugenianam, quamuis id non fuerit conceſſum, niſi ſolum Theologis, propter ſimilitudinem rationis, & quia ſacrorum Canonum ſcientia, quammaxime neceſſaria eſt, ad regimen atque gubernationem Eccleſiaſticæ Hierarchiæ. Item & Bullę ſiue priuilegia concedentia votorum commutationem, extenduntur ad ſimilia iuramenta commutanda, dummodo non vergant in præiudicium tertij, propter ſimilitudinem rationis. Item priuilegium conceſſum à Papa Epiſcopo, in quo continetur facultas teſtandi, extendique poteſt propter eamdem rationem, ad codicillum, ſiue donationem cauſa mortis. De quo etiam plura alia adducere poſſem exempla, quæ breuitatis cauſa facio miſſa.

Nota hoc valde.

Octaua Concluſio.

Clauſula generalis ſequens, in priuilegijs appoſita, intelligenda eſt, ſecundū ſpecies præcedentes in ipſa, & non aliter.

Clauſula generalis ſequens, in priuilegiis appoſita, intelligenda eſt, ſecundum ſpecies præcedentes expreſſas, & non aliter. Hæc concluſio eſt Sylueſt. *verbo, clauſula generalis, nu. 1.* Et probat eam, ex *cap. dilectus, de Cappell. Monachorum, ſecundum Innocentium, & facit clement. 1. non poteſt, de procuratoribus, & l. fin §. cui dulcia. ff. de vino, tritico, & oleo.* Circa quod videndus eſt Panorm. *in cap. ſedes, de reſcript.* vbi, inquit, quod per huiuſmodi generalem clauſulam, quidam alij, ſeu, quædam alia, non includuntur perſonæ, nec res maiores expreſſis, ſed vel pares, vel minores. Circa quod videantur plura, quæ ad hoc propoſitum dicit prædictus Sylu. loco vbi ſupra, & *verbo, reſcriptum. 1. in princip.*

Nona Concluſio.

Priuilegium generaliter indultum, non includit caſum contra Remp. & ſi ipſum includat, nō valet.

Hoc generaliter in priuilegiorum interpretatione obſeruandum eſt, quod priuilegium generaliter indultum, non includit caſum contra Rempublicā, & ſi ipſum includat, non valet. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylueſt. ſeu potius ſupradicti Baptiſta de Friſco, quæ inter alias concluſiones einſdem, ponitur ab ipſo, concluſione. 6. quam & probat. *ex l. iubemus. C. de ſacroſanctis Eccleſiis.* Et hæc circa Priuilegiorum interpretationem ſpecialiter, breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Priuilegia, ſecundum conſuetudinem, debeant interpretari & declarari?

Iam ſupra q. 28. per plures Articulos diximus, quid ſit conſuetudo, quam vim habeat, & quænam ſint de ipſius eſſentia & ratione, ad hoc, vt legē poſſit interpretari, & in caſu eamdem ipſam tollere, quibus præmiſſis, quæritur in præſentiarum, an priuilegia, etiam ſecundum conſuetudinem ſint, interpretanda? Cui quidem difficultati, breuiter per ſequentem concluſionem reſpondeo.

Concluſio.

Priuilegia ſecundū conſuetudinem, ſūt interpretanda, & declaranda.

Priuilegia ſecundum conſuetudinem ſunt declaranda, atque interpretari debent. Hæc concluſio eſt communis omnium DD. reſolutio, cuius, & in promptu ratio eſt, etenim ſi prædictæ conſuetudinis ea eſt vis, tantumq; roboris habet, vt vim legis quandoque obtineat, legumque ipſam poſitiuam, atque præceptiuam interdum tollere, & abrogare poſſit, vt quā latiſſime probatum eſt in ſupradicta q. 28. ſed maxime in art. 2. & 4. ſi inquam ea eſt, quæ communiter leges interpretatur, & quando præceptum aliquod obliget, ſeu non obliget ad peccatum, vt tenet communis omnium DD. & Iuriſperitorum ſententia, de quo videndus eſt D. Thom. 2. 2. quæſt. 96. art. 3. & 2. 2. q. 186. art. 9. ad 2. liquidum profecto ſit, quod etiam ipſa, priuilegia debeat, & poſſit interpretari & declarare, quodq; ſecundum illam ea ſint interpretanda, & declaranda Pro quo videnda ſunt, ea quæ latiſſime diximus, in art. 13. ſupradictæ q. vbi luculēter oſtendimus, qualiter etiam in iudicio contentioſo, ſecundum conſuetudinem, etiam iuri ſcripto contrariam, qualibet de re ſit iudicandum. Solum reſtabat in præſentiarum dicere, quænam ſit vera, atque legitima conſuetudo, ſecundum quam einſmodi interpretatio fieri debet? Sed quia hac de re, meo quidem videri, loco ſupra citato, dicta ſunt omnia quæ hic deſiderari poſſunt, ab his in præſentiarum conſulto ſuperſedeo, ne ſemel & iterum, ac ſæpe ſæpius eadem dicamus.

QVÆSTIO XLV.

De Priuilegijs, quantum ad ipſorum explicationem declarationem, atque interpretationem in particulari, & de diuerſis clauſulis, quæ in eiſdem ſolent apponi, in ſeptem Artic. diuiſa.

1 *Quidnam ſignificetur, & intelligatur per illam clauſulam, in reſcriptis Apoſtolicis atque priuilegijs apponi conſuetam, Motu proprio & ex certa ſcientia?*

2 *Quid intelligatur per illam clauſulam, in ſupradictis priuilegijs etiam apponi conſuetam, qua dicitur, vt Iudices ad executionem procedāt, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita?*

3 *Quid intelligi debeat per illam clauſulam, Contradictores quoslibet & rebelles, etiam per quaſcumque cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas & alia opportuna Iuris remedia, appellatione, poſtpoſita compeſcendo?*

4 *Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quorumdam priuilegiorum, Inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, & quid operetur?*

5 *Qualiter intelligatur illa alia clauſula in prædictis litteris Apoſtolicis apponi conſueta, Supplen-*

plenè omnem defectum?

6 *Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quæ in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, quæ dicitur, vt non cenſeantur reuocata, niſi de eis mentio fiat, de verbo ad verbum?*

7 *Vtrum per ſuſpenſiones, quæ quotidie fiunt per Bullam Cruciatæ ſeu alias ſuſpenſa eſſe intelligantur, omnia Regularium priuilegia?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſignificetur & intelligatur, per illam clauſulam, in ſcriptis Apoſtolicis, atque Priuilegijs apponi conſuetam Motu proprio, & ex certa ſcientia?

PRo huius Articuli intelligentia, aduertendum eſt, quod reſcripta & priuilegia, litteræq. Apoſtolicæ, dupliciter ſolent expediri, vt conſtat ex *ca. cum acceſſiſſent, cum gloſſa, verbo confirmatum, de Conſtitut. & gloſſa in cap. ex parte, eodem tit. verbo, confirmatione, & gloſſ. etiam in c. 1. & 2. de confirmatione vtil. vel inutili.* Vno modo ad inſtantiam partis, atque vt dicitur, in forma communi, aliò vero ex motuproprio & certa ſcientia, quorum exempla paſſim in Iure, Apoſtolicisq. Conſtitutionibus licebit repetire. Vt autem conſtet, quid interſit inter prædictas conceſſionis formas, ſequentes ſtatuo concluſiones. Sit ergo prima Concluſio.

Prima Concluſio.

Quid intelligatur conceſſum, in forma communi.

Tunc aliquid dicitur, eſſe conceſſum ſiue confirmatum in forma communi, quando fit ad inſtantiã partis, & aliter quam Principe, ſiue Summo Pontifice, inſtructo de re ſiue negotio, quod concedit, aut confirmat. in quo quidem caſu, verba intelligenda ſunt conditionaliter, nã Papa, ſiue Princeps, præſumitur ignorare ea, quæ in facto conſiſtunt. Hæc concluſio eſt omnium Iuriſperitorum communis quorum reſolutio deſumpta eſt ex ſupradictis gloſſis, vbi & ad propoſitum allegantur plura iura, ad oſtendendum qualiter, conceſſa ſiue impetrata in dicta forma communi, nullum ius alicui de nouo tribuunt, vt conſtat ex prędicto *cap. cum dilecta. §. non igitur. verſ. nolentes, de confirmatione vtili, vel inutili. & cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. preben. in fine. & cap. ex parte, de priuileg.* Et ratio eſt, quia qui confirmat, non donat, vt conſtat ex *cap. inter dilectos. §. cæterum, de fide inſtrumentorum,* ſed ſolummodo ius vetus conſeruat, vt conſtat ex *cap. præceptis diſt. 12. & ex cap. vlt. 13 q. 3. & ex cap. quia intentionis, de priuileg.* Vnde per eiuſmodi confirmationem, non intelligitur Papa, iuri alicuius derogare, iuxta *cap. licet. §. 1. de offic. ordin. Facit & l. 2. §. ſi quis à Principe ff. ne quid in loco publ.* non enim inde naſci debet iniuria, vnde iura exoriuntur, vt habetur in *cap. qualiter, & quando. el primero, de accuſ. & in l. meminerint. C. vnde vi.* Neque etiam per ſupradictam confirmationem ſeu innouationem, impeditur alicuius petitio, vel iudicis cognitio, vt conſtat ex prædict. *c. licet. & cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. preb. & ex cap. bona, de confirmat. vtili, vel inutili, & etiam argumento deducto ex cap. conqueſtus. 9. q. 3.* Quorum omnium ratio eſt, nam prędicta omnia ſemper facit Papa ſine præiudicio alterius, vt conſtat ex omnibus iuribus ſupradictis, vnde fit, vt inquit ſupradicta *gloſ. in d. c. 1 de confirmatione vtili, vel inutil.*, quod eiuſmodi confirmationes parum valent, niſi ad hoc ſolummodo, quod plus ſolet timeri, quod ſpecialiter conceditur, vt habetur, *diſt. 23. ca. quamquam.* Quod autem omnes prædictæ conceſſiones, ſiue confirmationes in forma communi factæ intelligendæ ſint conditionaliter, & cum hac conditione appoſita, etiam ſi non exprimatur, *Si ita eſt, aut ſi preces veritate nitantur, aut veluti poſſidetis, ita poſſideatis,* quia per ipſas Papa ſiue Princeps, nullũ nouum ius alicui intendit tribuere; & quia Papa, & Princeps, vt dixi, ea quæ in facto conſiſtunt, præſumitur ignorare, tradunt latiſſime, omnes ſupradictę gloſſæ, ſed præſertim *gloſſa in cap. venerabilis, de confirmatione vtili, vel inutil., verbo, ſicut ſine prauitate, & in c. examinata. eodem tit. verbo, non obſtante confirmatione,* vbi ad hoc propoſitum reperire licebit, multa eaq. notatu digniſſima.

Omnes conceſſiones Papæ, in forma cõmuni factæ intelligendæ ſunt conditionaliter.

Papa ea quæ in facto conſiſtunt præſumitur ignorare.

Secunda Concluſio.

Quando dicatur aliquid conceſſum, ſiue confirmatum Motu proprio & ex certa ſcientia. ſiue de plenitudine poteſtatis.

Tunc aliquid dicitur conceſſum, ſiue confirmatum Motu proprio, atque ex certa ſcientia, quando in conceſſione, vel confirmatione, inſeritur tenor rei confirmatæ, vel conceſſæ, aut Papa ſeu Princeps, vtitur prædictis verbis, ad inſinuandum quod conceſſit, vel confirmat, id quod ſcit, & id quod voluit, ad quorum maiorem firmitatem addi ſolet & illa clauſula, de plenitudine poteſtatis. Hæc concluſio eſt cõmunis omnium DD. reſolutio; de qua videnda eſt *gl. in c. ad hec, de reſcr. & Panor. ibid. nu. 7. Dec. ibid. nu. 14. Fel. in cap. nonnulli. eod. tit. Inno. in cap. 1. de tranſa.* & ſatis colligitur, ex *textu, & gl. in cap. venerabilis, de confirmatione vtili, vel inutili, verbo, tenor,* vbi ad hoc propoſitum dicuntur, plura maxime notatu digna. Quid autem operetur eiuſmodi confirmatio, facta, ut prædictum eſt, motu proprio atq; ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, tradit latiſſime *gl. in c. cum acceſſiſſent, de conſtit. verbo cõfirmatum, & gl. in c. ex parte, eod. tit. verbo, confirmatione, gloſſa etiam in cap. 1. & 2. de confirmatione vtili, vel inutili, & gl. in c. 1. de tranſactionibus, verbo, ex hac noſtra auctoritate.* Atque vt ex tam multis, quæ ibidem dicuntur, aliqua referamus, dico, quod prædicta conceſſionis, ſeu confirmationis forma dicto modo facta, tria præſertim operatur, primum ꝙ huiuſmodi conceſſio, ſiue confirmatio, firmioris eſt auctoritatis. Secundum, ꝙ ſi illa eſt minus valida, per eiuſmodi confirmationem fit valida. Et tandem tertium, ꝙ propter auctoritatem confirmantis, nullus Papa inferior, de illa poteſt cognoſcere, quæ omnia multis iuribus comprobantur. Namque quod conceſſio ſiue confirmatio, prædicto modo facta, infirmum confirmet, *habetur in cap. in primis. 2. q. 1. & in c. hac quippe. 3. q. 6.* Quod autem ſuppleat defectum ſolemnitatis omiſſæ *habetur in c. 1. de tranſact. & in c. quoties. de pact.* vbi dicitur, ꝙ ſi tranſactio, vel pactum ab initio fuerit inualidum, per confirmationem Papæ ſumit vigorem. Item valet prædicta confirmatio, dicto modo facta. vt de beneficio illo, ꝙ ex certa ſcientia fuit conceſſum, poſtea directe, an licite ſit adquiſitum, vel non ſine nouo mandato non cognoſcatur, vt habetur expreſſe in *c. 2. de confirmat. vtili, vel inutili.* Ac tandem prædictus conceſſionis, ſiue confirmandi modus, in litteris Apoſtolicis appoſitus, valere facit, quæ alias erãt inualida, vt ſatis colligitur ex *d. c. 1. de tranſact. & d. cap. quoties. de pact.* Et quidem quod ſit quammaximi momenti, neg. ri nullo modo poteſt, nam vt inquit Imperator *in l. 1. §. ſed neq. C. de veteri iure enucleando, quibus auctoritate noſtra impertimus ea omnia noſtra facimus.* Quo fit, vt priuilegio dicto modo conceſſa, per eiuſmodi clauſulam appoſitam quodammodo tant Domini Papæ, & de illis ad eumdem, ſolummodo ſpectet cognitio.

Quid operetur conceſſio, ſiue confirmatio facta, Motuproprio, & ex certa ſcientia, & poteſtatis plenitudine.

ARTICVLVS II.

Quid intelligatur per illam clauſulam, in ſupradictis Priuilegijs etiam apponi conſuetam, qua dicitur, ut iudices ad executionem procedant, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita?

Supradicta clauſula, ſpecialiter conſueuit apponi, in conſeruatoriis, & quotieſcumque aliquibus iudicibus

Digitized by Google

iudicibus delegatis demandatur, ſine præbetur facultas, vt ad executionem aliquorum priuilegiorũ, ſiue litterarum Apoſtolicarum procedant, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita. Et quæri atque difficultari ſolet, de quibus appellationibus prędicta verba ſint intelligenda, & an merito fiat ſolummodo de appellationibus (vt dicitur) friuolis an vero etiam de legitimis; & an appellatio ſit remouenda, ſolummodo à ſententijs interloquutorijs, an vero ab ipſa ſententia diffinitiua? Quid ſit ſententia interloquutoria, quid vero diffinitiua, & quænam dicãtur appellationes friuolę, adeo ex ſe, vel ex ipſis nominibus, clarum & perſpicuum eſt, vt nullo modo in præſentiarum id explicare, aut dicere neceſſarium videatur: & præmiſſo quod iam horum omnium ſufficiens habeatur notitia, difficultati propoſitæ reſolutiue reſpondeo, per ſeq. Concl.

Concluſio.

Quando conceditur alicui, vt procedat omni appellatione remota, non ſolum intelligitur de appellationibus friuolis, verumetiam de legitimis, & nedũ à ſententijs interlocutorijs, verum de ipſa ſententia diffinitiua.

Quotieſcumque in priuilegiis, ſeu litteris quibuſcumque Apoſtolicis, apponitur ſupradicta clauſula, vt ad exequutionem eorum procedat, quacumque appellatione remota ſiue poſtpoſita, intelligendum eſt, non ſolum de appellationibus friuoli, verumetiã & de legitimis, & necdum de appellatione à ſententiis interloquutoriis, ſed etiam de ipſa ſententia diffinitiua. Hæc concluſio, vt credo, eſt communis omnium DD. reſolutio, quidquid alii dicant, & quod hoc dicendum atque tenendum ſit, probatur hac ratione, meo quidem videri, efficaciſſima: nam appellationes friuolæ, & quæ interponuntur ſine iuſta atque legitima cauſa, tunc ſcilicet quando quis appellat, vbi non eſt grauatus iniuſte, quæ ab aliis dicuntur vanæ atque inanes, in tantum à iure alienum eſt, vt admittantur & recipiantur, vt potius ipſo iure, pęnæ ſint conſtitutæ, contra ſic appellãtes, pro eo quod iniuria, nec quidem modica, ſed quammaxima ſit iudicibus, à quibus prædicto modo friuolè, atque iniuſtè appellatur, poſſuntq. ipſi agere contra eos, actione iniuriarum, vt tradit *Gloſſa in l. fin. C. quando prouocare non eſt neceſſe*, & Geminianus *in cap. cũ appellationibus, de appellat in 6.* & Felinus *in cap. 2. eod. tit. & gloſſa in c. ſi quis præpropera 2. q. 50.* ergo nõ eſt credendum, cum alias ſecundum iura, eiuſmodi appellationes remouendæ ſint, quod Pontifices Sũmi volentes aliquod priuilegium concedere, Religionibus ſeu quibuſcumque aliis perſonis, per ſuas litteras Apoſtolicas, quando dicũt, quod ad ipſarum exequutionem procedatur, appellatione quacumq; remota, ſiue poſtpoſita, quod intelligi velint (nihil de nouo concedendo) ſolummodo de appellationibus friuolis, apponendo prædictam clauſulam, verumetiam & de congruis, atque legitimis. In cuius etiam ſignum, prædicti Pontifices, vt cuncta comprehendant, iam dicere ſolent, appellatione quacumq. poſtpoſita, vt eiuſmodi verbis ſubindicent, omnem eſſe remouendam appellationem, non ſolum friuolam, vanam, atque inanem, verum etiam & congruã atque legitimam; nec ſolum proinde concedunt, vt appellatio non admittatur à ſententijs interlocutorijs, verum & ab ipſa diffinitiua, alias enim parum, vel nihil concederent prorſus, cum etiam ſecũdum Ius ciuile, *per l. 3. C. quo appe. non re. & l. 2. C. de Epiſ. audien.* à ſententijs interlocutorijs, vel ab aliquo grauamine, ante ſententiam appellari non poſſit. Vt tradit Syluest. *verbo appellat. q. 5.* & ſecundum vero Ius Canonicum multo minus, maxime poſt Concil. Trident. *ſeſſ. 13. de reformat. cap. 1.* vbi ſtricte prohibetur, appellari à ſententia interlocutoria, niſi quando grauamen illatum per ipſam, tolli non poſſet, per appellationem à diffinitiua, vt late probat Nauar. lib. 2. conſil. tit. de appellat. conſil. 1. num. 1. & 2. Ad propoſitum ergo redeundo, dico, quod Iudex delegatus, per ſupradictam clauſulam, non tenetur deferre vlli appellationi, ſi non eſt facta in caſu à iure expreſſo, & ſic non obſtante appellatione, procedere poteſt ad executionem ſuæ ſententiæ, nam licet appellatione pendente, nihil innouari poſſit vt habetur *in toto tit. ff. vt nihil innouetur appellatione pendente* fallit tamen prædicta regula, cauſa fuerit commiſſa, appellatione poſtpoſita, ſiue remota, nam in hoc caſu non obſtante appellatione, poterit innouari per iudicem, à quo appellatum eſt, & ſententia executioni mandari, ſecundum Innocent. & Oſtienſem, *in c. Paſtoralis, de officio delegati*, quod eſt intelligendũ, niſi per ſuperiorem facta fuerit inhibitio, aut niſi ex certa ſcientia, Papa commiſerit appellationem. Licet tamen iudex, non teneatur appellationi deferre, vt dictum eſt, ſi tamen pars appellauerit ex tali cauſa, quæ ſi eſſet vera, legitima deberet reputari, quamuis non ſit ſcripta in iure, poterit nihilominus Superior, ſiue Papa ſi ſibi viſum fuerit, illam admittere, vt habetur in iure, *in cap. Paſtoralis. de appellationibus, & l. 1. C. de ſentent. præfec. prætor & authent. quæ ſupplica. C. de preci. impera offerend.* vbi habetur, quod ad Principem poterit ſupplicari, ſicut & ſupplicatur, non vero appellatur, à ſentẽtia Præfecti prætorij, quod multum eſt notandum.

Appellationes friuola etiam de iure communi non ſunt recipienda.

De iure communi tam ciuili, quam canonico eſt, vt appellatio à ſententijs interlocutorijs non admittatur, niſi quando grauamen illatum per ſententiam diffinitiuam non poſſit reparari, vel in caſibus à iure expreſſis.

Quando ſit appellationi differendũ, quando vero non.

ARTICVLVS III.

Quid intelligi debeat per illam clauſulam, contradictoris quoslibet & rebelles, etiam per quaſcumque cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo?

Hæc clauſula, multoties apponitur in priuilegijs, & maxime in conſeruatorijs, per ſupradicta verba expreſſa, aut alia ipſis ſimilia, addendo, & dicendo, *non permittentes eos ab aliquo moleſtari.* Et ſolet quæri, de quibusnam contradictoribus, atque rebellibus intelligantur? Qua de re, latiſſime agit Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcriptis, in 7. cauſa nullitatis*, de cuius reſolutione, & omnitũ quos conſului, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Supradicta clauſula intelligenda eſt, de rebellibus, & contradictoribus qui contradicunt de facto, non vero de illis qui contradicunt de iure, ſiue iuridica.

Supradicta clauſula intelligenda eſt, de rebellibus, & contradictoribus, qui contradicunt de facto, non vero de illis, qui contradicunt de iure, ſiue iuridice. Hæc Concluſio eſt expreſſa cuiuſdam Gloſſæ ab omnibus receptæ, & laudatæ, *in cap. pro illorum, de præbend. verbo contradictores*, vbi expreſſe dicitur, prædictum capitulum, eſſe intelligendum de his, qui contradicũt de facto, non vero de iure quod quidem ex ſententia, atque auctoritate multorum Iuriſconſultorum, latiſſime probat prædictus Nauar. loco ſupracitato, à quorum ampliori tractatione propter temporis anguſtias ſuperſedeo. Facit ad id *l. ſi ſeruum. §. ita verba. ff. de acq. uel omit. hæred.* de qua lege videatur Panorm. *in cap. audita de reſtitutione ſpoliatorum*, & Felinus, *in cap. cauſam, quæ, de reſcript.* vbi ad hoc propoſitum, inuenire licebit multa, eaque notatu digniſſima. Et aduerto, quod non obſtante contradictione quorumcunque Prælatorum Eccleſiaſticorum Regulares viuntur, vtique & frui poſſunt, priuilegijs ſibi per ſedem Apoſtolicã conceſſis, & illi contradicere deſiſterior, excommunicationis pœnam incurrunt, & quidquid per eos in contrarium fuerit factum, eſt irritum, & inane. Hoc habetur in multis priuilegijs à me breuitatis cauſa omiſſis, ad quorum tenorem me remitto, aduertendo, vt conſulatur ſemper ipſorum tenor, nec vlterius progrediatur, cum ſecundum ius, priuilegiati ſemper intra terminos ſuorum priuilegiorum ſe continere debeant, nec vlterius ea protendere, vt habetur, *in cap. cappella. extra, de priuilegijs.* Aduerto *Nota hoc valde.*

uerto

Digitized by Google

uerto etiam, quod non per hoc quod aliqui Prælati, eorum priuilegiis contradicant, eiuſmodi contradictores atque inobedientes, cenſendi ſunt violatores libertatis Eccleſiaſticæ; non enim violari dicitur Eccleſiaſtica libertas, ex eo quod aliquod alicui Religioni non ſeruetur priuilegium, aut eiſdem contradicatur, ſed tunc ſolummodo, quando violatur eiuſmodi priuilegium ſuper generalem libertatẽ Eccleſiæ, & quoad omnes Eccleſiaſticos, prout probe notat, & tradit Syluest. *verbo immunitas 2. num. 2*, vbi & ad hoc propoſitum multa inuenire licebit, ac de pœnis in quas eiuſmodi contradictores incurrunt, & quando, atque in quibus caſibus.

ARTICVLVS IV.

Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quorumdam priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis, & quid operetur?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Supradicta clauſula ponitur, ad abundantiam illius, quod alias de iure cõi eſt conceſſum.

Per ſupradictam clauſulam, id quod alias fieri poſſet de iure communi, conceditur ad maiorem cautelam, atque ſuperabundantiam. Pro intelligentia ſimul, & probatione prædictæ concluſionis, aduertere licet ex Innocent. *in cap. ſignificaſti. num. 3. de offic. deleg.* cõmuniter recepto, & relato à Nauarr. *in cap. cum contingat, de reſcript. remed.* 1. quod de iure communi, delegatus à Papa, implorare poteſt auxilium brachij ſæcularis, quin vero idipſum poteſt Ordinarius, vt conſtat *ex cap. 1. de offic. ordin.* Et ſi Ordinarius id poteſt, multo melius atque fortius, delegatus in cauſa ſibi delegata, cum ſit illo maior, vt conſtat *ex cap. ſane. el 2. de offic. deleg.* Quo fit vt licet quandoque in reſcriptis Apoſtolicis, apponatur ſupradicta clauſula, *inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis*, ad cautelam, atque ad maiorem ſuperabundantiam illud ponitur, non vero propter præciſam neceſſitatem, ꝙ multoties reperitur de ſtylo curiæ, vbi interdum exprimũtur clauſulæ, quæ ſuapte natura iam inerant. Hæc eſt communis omnium Iuriſperitorum reſolutio, de quo videatur latiſſime prædictus Nauar. vbi ſupra. Fuit autem neceſſarium, aut ſaltem conueniens quã maxime, ad ſuperabundantiam, & cautelam verba prædicta, in literis Apoſtolicis apponi, pro eo quod iudices ſeculares, difficillime id quod de iure tenentur, ſolent præſtare, ægreq. atque moleſte ferre, officium ſuum inuocantium impartiri, nam videtur eis perperam, quaſi quid iniuſtum, & à ſuo munere & officio alienum, & in eo prorſus vniuerſam regalem iuriſdictionem violari, interdumque iraſcuntur, atque ſcandalizantur quam maxime, quando vident Eccleſiaſticos iudices ſub cenſuris, & excommunicationis interminatione, eoſdem compellere, ad hoc vt ipſis ſuum exhibeant auxilium, atque exclamantes dicunt, non eos eſſe illis ſuperiores, nec poſſe iure in eos agere, aut propterea ipſos excommunicare. Ad tollendam igitur huiuſmodi dubietatem, querelarum, & ſcandalorum materiam, non incongrue, ſed expedientiſſime, in literis Apoſtolicis prædictis, apponuntur ſupradicta verba, quibus facultas dictis iudicibus datur, vt ad ipſarum executionem (ſi opus fuerit) inuocare poſſint, auxilium brachij ſecularis, ad idque prædictos iudices ſeculares, etiam renuentes compellere, ſecundum congrua atque expedientia iuris remedia, ſub obedientia, & cenſuris. Qualiter autem, ea in re, prædicti iudices Eccleſiaſtici, & ſeculares, ſe debeant habere, & an id fieri debeat, prius examinato proceſſu, & cum cauſæ cognitione, an vero ſine ipſa? latiſſime tradunt DD. Iuriſperiti, à cuius rei tractatione, propter temporis anguſtias conſulto ſuperſedeo, & quia de hac difficultate, & quæſtione plura, olim dixi in meo libro Ordinis iudiciarij, q. 3. art. 7. & 8 vbi repetire licebit multa, eaque notatu digniſſima, de quo etiam argumenti genere, latiſſime agit Nauar. *in c. cum contingat de reſcriptis, rem. 1* ad quem lectorem remitto.

De iure ſibi delegatus à Papa inuocare poteſt auxilium brachij ſecularis poteſt iudex ordinarius.

De ſtylo Romanæ curiæ, multoties exprimuntur clauſulæ, quæ ſuapte natura iam inerant.

Qualiter Iudices ſeculares libenter impendere debeant, ſuum auxilium iudicibus Eccleſiaſticis.

ARTICVLVS V.

Qualiter intelligatur illa alia clauſula, in prædictis literis Apoſtolicis apponi conſueta, ſupplentes omnem defectum?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Prima Concluſio.

Quando dicta verba ponuntur in bullis, conceſſis in communi forma, non ſupplentur per ipſa defectus eſſentiales, ſed tantummodo accidentales.

Quando ſupradicta verba, ponuntur in bullis, priuilegiis, ac literis Apoſtolicis, datis ſub forma communi, quamuis per ipſa ſuppleantur defectus accidentales, & pertinentes ad ſolennitatem accidentalem iuris, non tamen eſſentiales, & ſubſtantiales. Hæc concluſio eſt communis omnium iuriſperitorum reſolutio, de qua ſpecialiter videndus eſt, Oſtiẽſis, *in cap. 1. de tranſactionibus*, & ſpeculator, *in tit. de legatis. §. nunc oſtendendum, verſ. 14.* & Pariſius, *conſil. 5. nu. 16.*

Secunda Concluſio.

Quando prædicta verba ponuntur in bullis conceſſis motu proprio, & ex certa ſcientia, ſeu de plenitudine poteſtatis ſupplentur omnis defectus non ſolum accidentalis, verum etiam eſſentialis, dummodo nõ ſint contra Ius natural.

Quando vero prædicta verba, ponuntur in Apoſtolicis literis, datis atque expeditis, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, tũc non ſolum ſupplentur iuris defectus accidentales, verum etiam eſſentiales & ſubſtantiales, earum rerum quæ ponũtur in iure, quaſi ad ipſius eſſentiam atque ſubſtantiam pertinentes dummodo non ſint contra ipſum Ius naturale. Hæc concluſio eſt omnium ſupradictorum, cuius quidem ratio, & fundamentum eſt, nam quando ſummus Pont. prædictis verbis vtitur, & cum ſupradicta clauſula aliquid cõcedit, ſiue confirmat, plenitudine vtendo ſuæ poteſtatis, ſubindicare vult, quod intẽdit, vt valeat actus, qui alias de poteſtate ordinaria non valeret, vt dicũt omnes communiter Iuriſperiti. Sed non propterea ſupplere viſus eſt defectum, qui interuenire poſſet & ſolet, ex parte ſupplicantis: etenim ſi pars impetrans aliquod eiuſmodi reſcriptum, ſiue priuilegiũ, aliqua eſſet excommunicationis cenſura innodata, tale priuilegium impetratum, ſuper alio articulo, quam prædictæ excommunicationis, vel eiuſdem appellationis, non valeret, ſicut non valet vllum reſcriptum ab excommunicato impetratum. vt habetur in iure, *cap. ipſo iure, de reſcript. lib. 6.* Et eadem ratione, non ſuppletur defectus doli, ſi adſit ex parte impetrantis nam dolus in impetratione, facit quodcumque reſcriptum nullum, ac ratione prædicti doli, quæcumque literæ impetratæ ſubreptitiæ iudicantur. Hanc igitur ob cauſam, quam maxime viſa ſemper, atque exiſtimata fuit, illa cõceſſio Leon. X: quæ refertur in Supplemento. fol. 91. & habetur, vt dicitur in regiſtro Ordinis, inter alias factas, tempore Reuerendiſſimi Patris F. Franciſci de Lycheto Miniſtri olim generalis noſtri ſacri Ordinis Minorum, qua conceſſit viuæ vocis oraculo, vt omnibus priuilegiis, & indultis & conceſſionibus in vtroque foro impetratis per Patrem Fratrem Ioannem de Coſta Commiſſarium quondam Ciſmontanum, liceat Fratribus Minoribus vti ſecure quamuis fuerint impetrata indebite, abſq; cauſa legitima, vel quouis alio modo indebito, etiam malitioſe, & mendaciter, doloſe, & eiuſmodi, Quæ omnia fertur, quod Dominus

Per ſupradictam clauſulam non ſupplẽtur defectus, qui interueniunt ex parte impetrantis bullas ſiue priuilegium.

Suppl. f. 91. & habetur in Regiſtro Ordin.

Papa,

Google

Papa,habuit pro ſufficienter expreſſis , & ſuppleuit quoſcumque defectus in tali impetratione factos,& tanquam ſi debite, & legitime impetrata fuiſſent,dictis Fratribus Minoribus licite vti conceſſit eiſdem: Hæc quidem conceſſio, vt dixi, magna ſemper viſa atqoe exiſtimata fuit, & quæ raro,aut nunquam fieri conſueuit.

ARTICVLVS VI.

Qualiter ſit intelligenda illa clauſula,quę in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, qua dicitur , vt non cenſeantur reuocata , niſi de eis mentio fiat , de verbo ad verbum ?

Hanc difficultatem mouet priuilegiorum Collector,in Compendio, *verbo priuileg. Fratrum.§.33.* vbi inquit,quod quia in pleriſque conceſſionibus ſupradictis.& in toto noſtro mari magno & alijs priuilegijs,continetur,quod non intelligantur reuocata,niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum,vtputa quando conceditur nobis , quod non teneamur ad procurationem legatorum, etiamſi in literis eorumdem dicatur,vt tam exempti,quam non exempti teneantur ad hoc onus,niſi de hoc indulto nobis conceſſo fiat mentio de verbo ad verbum , & poſtea Papa concedit cuipiam legato,vt poſſit exigere procurationem,à quibuſcumq; perſonis, etiam exemptis,quamuis talia habeant priuilegia, quod de eis ſit facienda mentio, de verbo ad verbum , quæ voluit in literis legati haberi pro expreſſis , non immerito, quæritur nunc, Vtrum per has literas legatorum,ſit derogatum prędicto noſtro priuilegio , & idem dicendum eſt de ſimilibus.Cui difficultati reſpondens dicit , quod licet ſuper hoc , multi multa dixerint, ſemper tamen maior , atque ſolemnior Doctorum pars tenuit,& tenet per ſupradictas literas, cuicumque priuilegio derogatum eſſe , & ſic de mente ipſius propoſito Articulo , reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quando in prædictis literis ſupradicta ponuntur verba, per ea reuocari videntur, omnia alias priuilegia etiamſi contrariam habeant clauſulam.

Quãdo in prædictis literis Apoſtolicis,ſupradicta apponuntur verba , per ea intelliguntur reuocata , quæcumque priuilegia,etiamſi habeant clauſulam, quod non reuocentur, niſi de eis mentio fiat de verbo ad verbum. Hanc Concluſionem probat dictus Collector,in primis,ex mente , & ſententia Felin. *in cap.nonnulli,de reſcript.* vbi compendioſiſſime tractat hanc materiam,adducens ibi omnes ſuper ſcribentes eam,& concludens dicit,quod ſic habet ſtylus curiæ indubie , per ſupradicta verba derogari priori priuilegio.Quod autem hoc habeat ſtylus Curiæ,inquit prædictus Collector,eſt pluſquam manifeſtum,cum in nullis reuocationibus , inſerantur literæ priores,niſi aliquando ad abundantiorem cautelam,ac propterea ait,non debent opinari Fratres, quod ſua priuilegia ſunt immutabilia,ac ſi ligatę eſſent Pontificum manus,vt non poſſent derogare priuilegijs à ſe,vel ſuis prædeceſſoribus conceſſis , niſi illa inſerentur,cum ſit impoſſibile,eos omnia ſcire, & priuilegia prędicta ſint particularia , atque innumerabilia. Aduertendum tamen eſſe dicit,an relatio Breuis vel Bullæ,ſuper quam ſit conceſſio , ſit vera vel falſa,nam ſi eſt falſa,nihil valet, quod conceditur,etiamſi contineat maximas clauſulas,& non obſtantias.Si vero eſt vera,ſimiliter eſt aduertendum, an in totum,vel in partem,aut ad tempus derogent prioribus,nam licet ſecundæ literæ, magnas habeãt non obſtantias , & amplas generalitates , non derogant niſi illis,quæ ipſis contraria ſunt,& ponit exemplum,in eo qui priuilegium habet,vt in partes Hieroſolymitanas poſsit tranſire, & prohibetur poſtea , vt in illas partes nullus tranſeat , non obſtantibus quiboſcumqne priuilegijs conceſsis Ordinibus, vel perſonis,&c.etiamſi de eis,eorumq.tenoribus ſpecialis mentio foret facienda,&c.quæritur , an iſte talis proficiſci poſsit ad Compoſtellam , cũ habeat aliud priuilegium,hoc ſibi concedens?ſi dicas, quod non , quia omnibus priuilegijs eſt derogatum,falſum eſt, quia non eſt derogatum prædictis priuilegijs , niſi quoad tranſeundum in Hieruſalem, & vnum alteri ad contradicit.Sed quia derogatio prędicta fieri poteſt,quoad totalem reuocationem , vel quoad temporalem ſuſpenſionem,ideo de eiuſmodi ſuſpenſionibus alia inſurgit difficultas , de qua ſit ſeptimus Articulus.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per ſuſpenſiones,quæ quotidie fiunt per Bullam Cruciatæ ſeu alias,ſuſpenſa eſſe intelligantur , omnia Regularium Priuilegia?

Hanc Quæſtionem , atque difficultatem , mouet etiam ſupradictus Collector,vbi ſupra Quęſtione ſecunda,de cuius mente, atque reſolutione , ſequentẽ ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Per Bullas Cruciatas , ſolummodo ſuſpenduntur illa priuilegia , quæ ipſarum effectũ poſſunt impedire, aut retardare.

Per ſuſpenſiones ſupradictas , ſolum ſuſpenduntur,atque ſub eis comprehenduntur priuilegia illa, quæ ſupradictarum Bullarum effectum poſſunt impedire,aut retardare. Hanc Concluſionem probat, illuſtrando ipſam aliquibus exemplis , nam ſi v.g. quis habeat per priuilegium,ad illud quod per Bullam Cruciatæ conceditur,certum eſt , quod per ipſam eiuſmodi priuilegium ſuſpenditur , quia alias impediretur effectus prætenſus, qui eſt accipere dictam Bullam,& contribuere certam pecuniæ quantitatem,pro ipſius expeditione contra infideles ; ſed tamen non ſuſpenduntur alia priuilegia,conceſſa circa alias materias,& in Bullis prædictæ Cruciatę nõ contenta,neque conceſſa,quia abſurdum eſſet,quod ſuſpenderetur illud,quod ipſa præbere non poteſt , quia ipſum non habet,& quia hoc ſit dicendum,cõſtat,inquit , ex clauſula ſuſpenſionis , quæ in Bulla prædicta ſolet apponi,quæ eſt tenoris ſequentis , & ne propter alias indulgentias , in hoc ſancto opere, tardiores Chriſti fideles exiſtant,omnes ſimiles, aut diſsimiles indulgentias,& facultates à nobis , & eadem ſede,vel eius auctoritate,quibuſcumque Eccleſiis Monaſterijs,&c.conceſſas pro huiuſmodi expeditione,dumtaxat ſuſpendimus,&c.Ex quibus verbis ſatis colligitur,quod priuilegia illa,quæ circa materiam ſunt diuerſam,& expeditioni Bullæ prædictę nullatenus contrariantur,per ipſam non ſuſpenduntur, ſed ſolummodo indulgentiæ quęſtuariæ,& omnes facultates contentæ in prædicta Bulla Cruciatę, quę antea virtute aliorum indultorum habebantur neque etiam ſuſpenduntur conceſsiones Religionũ, factę pro ipſis Religioſis, nam quamuis ibi dicatur de Monaſterijs , intelligendum eſt , de indulgentiis conceſsis ſecularibus viſitantibus Monaſteria , &c. Ad hoc propoſitum ſupradictis Collector,plura ibidem dicit notatu digniſsima , ad quę lectorem remitto,cum non liceat per tempus ea omnia in pręſentiarum dicere. Hactenus de iſto Articulo , ac de tota Quęſtione prędicta.

Circa explicationẽ Bullæ cruciatæ, videatur Collector priuilegiorum in Compen. verbo priuilegia Fratrum, conſi.

QVÆSTIO XLVI.

De Communicatione Priuilegiorum omniũ , in nouem Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Fratres Prædicatores,& Minores,priuilegium habeant communicationis omnium priuilegiorum*

legiorum alijs Ordinibus, atque Religionibus conceſſorum?

2 *Vtrum Moniales noſtri ſacri Ordinis & Prædicatorum priuilegiorum etiam habeant communicationem?*

3 *Vtrum Fratres etiam Auguſtinenſes, priuilegiũ habeant communicationis?*

4 *Vtrum Fratres Carmelitani, etiam habeant priuilegium communicationis aliorum priuilegiorum?*

5 *An prædicta priuilegiorum communicatio, ſe extendat ad omnia priuilegia tam conceſſa, quã concedenda, non ſolum Mendicantibus, verum etiam & non Mendicantibus?*

6 *Vtrum priuilegia, quæ ſunt pœnalia atque odioſa, & in quibus continetur aliqua pœna, vni Religioni conceſſa, alijs etiam Religionibus communicentur?*

7 *Vtrum in communicatione priuilegiorum, veniãt etiam intelligenda, ea quæ alicui ſpeciali loco, ſiue Conuentui ſunt conceſſa?*

8 *Vtrum in communicatione priuilegiorum, intelligatur eorum tantum vſus, an vero Ius vtẽdi?*

9 *Vtrum Communicantes & participantes priuilegia, poſſint illis vti, etiam contra illos, per quorum communicationem eadem participant?*

ARTICVLVS I.

Vtrum Fratres Prædicatores & Minores, priuilegium habeant communicationis, omnium priuilegiorum alijs Ordinibus atque Religionibus conceſſorum?

LIbuit prædictos duos Ordines, ſimul in præſentiarum comprehẽdere in iſto Articulo, nam priuilegia omnia eiſdem facta, fere ſunt communia, ſicque propoſito Articulo breuiter, atque reſolutiue reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Fratres Prædicatores, & Minores, priuilegium habent communicationis, omniũ priuilegiorum, quæ alijs conceduntur Religionibus.

Fratres Prædicatores & Minores, priuilegium habent communicationis, omnium aliorum priuilegiorum, quæ alijs Ordinibus ſiue Religionibus conceduntur. Hæc Concluſio non aliter eſt probanda, quã afferendo ſupradicta priuilegia: quæ in re, non neceſſario obſeruandum duximus, temporis ordinem ſeu conceſſionum, quin vero illum quem ponit priuilegiorum Collector. vbi amplior, & maior communicatio habetur. Atque in primis dicit, quod Sixtus Quartus, conceſſit profeſſoribus Ordinis Minorum, vt conceſſis Fratribus Prædicatoribus, & eiuſdem Prædicatorum Ordinis Fratribus. vt conceſſit prædictis Fratribus Minoribus, priuilegiis, indulgentiis, gratiis fauoribus, & indultis, tam ſpiritualibus, quam temporalibus, a Romanis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis, & aliis auctoritatem habentibus, quę omnia, ac ſi nominatim exprimerentur, haberi voluit pro expreſſis, potiri, & gaudere poſſint, & debeant perpetuis futuris in temporibus, in omnibus, & per omnia prorſus, & ſine vlla differentia, perinde ac ſi quæ vni ex Ordinibus prædictis ſunt conceſſa, vtrique ſimul nominatim conceſſa fuiſſent, aut concederentur in poſterum, & voluit, quod ea quæ de Magiſtro Generali, & Prouincialibus dicti Ordinis Prędicatorum, ac Monaſteriis Monialium, ſub eorũdem Fratrum Prædicatorum cura, & ſecundum ipſius Ordinis inſtituta viuentium, ſunt ſtatuta, in Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & Vicariis dicti Ordinis Minorum, & Monaſteriis Monialium ſanctæ Claræ, & e contra, cenſeantur eſſe ſtatuta. Habetur in Monumentis, & refertur in Compendio, *verbo communicatio priuileg. § 1.*

Sixtus IV pro Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus.

Nota verba illa, conceſſa fuiſſent, & concederentur in poſt modum.

Monu. ord. 1. imp. fol 61. & 2. f. 144. con. 354. & ref. in comp. verb. communicatio. § 1.

Idem Sixtus Quartus, in Bulla aurea, Omnes, & ſingulas gratias, conceſſiones, & peccatorum remiſſiones, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta ſpiritualia, & temporalia, qualiacumque ſint, Eremitarum ſancti Auguſtini & Carmelitarum, & Seruorum ſanctæ Mariæ Fratrum, Ordinibus, & eorum Eccleſiis, & Oratoriis, ac domibus, Prioribus, Fratribus, & Sororibus. Conuerſis, & oblatis, & vtriuſque ſexus perſonis, de pœnitentia nuncupatis à prædeceſſoribus ſuis Romanis Pontificibus, & ab eodem Sixto, & aliis auctoritatem habentibus, quæ omnia, ac ſi nominatim exprimerentur haberi voluit, pro ſufficienter expreſſis, coniunctim vel diuiſim, in genere, vel in ſpecie conceſſa, eiſdem, vel eorum cuilibet Prædicatorum, & Minorum Fratrum Ordinibus, Domibus, Eccleſiis, Oratoriis, Generali Miniſtro, Magiſtro, Prioribus, & Miniſtris Prouincialibus, Conuentualibus Prioribus, & Guardianis, Sororibus, oblatis, conuerſis, & vtriuſque ſexus tertii Ordinis, ſeu de pænitentia nuncupatis, & aliis eorumdem Ordinum perſonis, de nouo conceſſit, & in eis locum habere voluit, ac ſi eiſdem nominatim, directe, & expreſſe conceſſa fuiſſent. Habetur in ſupradictis Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, vbi ſupra. § 3.

Sixtus IV. pro prædictis ordinibus in bulla, quæ dicitur, aurea.

Monu. ord. 1. imp. f. 66. & 2. f. 147. conc. 367. & ref. in comp. vbi ſup. § 3.

Alexander VI. Conceſſit Fratribus Minoribus, Regularis Obſeruantiæ vt omnibus & ſingulis gratiis, & priuilegiis, libertatibus, immunitatibus, & indultis ſpiritualibus, & temporalibus, tam Fratrum Prędicatorum, quam Eremitarum ſancti Auguſtini & Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, omnibuſque aliis Mendicantibus, per ſedem Apoſtolicam, vel Legatos eiuſdem, etiam per literas Apoſtolicas mare magnum nuncupatas, hactenus conceſſis, quorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur haberi voluit pro ſufficienter expreſſis, vti potiri, & gaudere, libere, & licite poſſint, & debeant in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi prędictis Fratribus Minoribus ſpecifice conceſſa fuiſſent. Habetur in dictis Monumentis, & refertur in compendio, vbi ſupra. § 9. vbi in ſequenti. § 10 Refertur, quod Iulius ſecundus, conceſſit prędictis Fratribus Minoribus, conſimilem communicationem, priuilegiorum, aliorum Ordinum Mendicantium, ad literam ponendo ſupradicta verba, quæ Alexander VI. poſuerat in pręcedenti conceſſione. Habetur in Supplemento, & in ſequenti. § 11. dicitur: Quod idem Iulius conceſſit Fratribus Minoribus Obſeruantię Vltramontanis, hoc eſt Hiſpanis, Gallis, & Alemannis, quod omnibus indultis, & priuilegiis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis, & libertatibus familiæ Ciſmontanę conceſſis, & impoſterum concedendis, vti, potiri, & gaudere libere, & licite, prorſus, & abſque vlla differentia in omnibus, & per omnia valeant, perinde, ac ſi illa omnia eidem familię Vltramontanę nominatim, ac ſpecialiter, & expreſſe conceſſa fuiſſent. Habetur in Monumentis. Quod ipſum prius, Innoc. VIII. conceſſerat eiſdem, quod omnia indulta, gratię, ac priuilegia, conceſſa & concedenda Fratribus familię Ciſmontanę, cenſeantur etiam conceſſa Vltramontanis, & e conuerſo. Habetur in dictis Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, vbi ſupra § 7.

Alex. VI. pro Fratribus Minoribus in ſpeciali.

Monu. ord. 1. imp. f. 76. & 2. f. 159. conc. 328. & refert. vbi ſupra, § 9.

Iulius II. pro Fratribus etiam Minoribus in ſpeciali.

Suppl. f. 12. con. 45. & refertur in comp. vbi ſup. § 10.

Idem Iul. II. pro eiſdem.

Monu. ord. 2. imp. f. 57 con. 67. & ſuppl. fol. 3. conc. 5. & in comp. vbi ſupra § 11.

Supradictus Iulius ſecundus, conceſſit Fratribus Minoribus, eorumque domibus omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, conceſſiones, indulgentias, & indulta, tam viuę vocis oraculo, quã alias, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, Fratribus Ordinis Prędicatorum Regularis Obſeruantię, Regnorum, Caſtellę, & Legionis, ac illorum domibus per ipſum Iulium, & prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices, aut ſedem Apoſtolicam conceſſa, ac ſi prædictis Fratribus Ordinis Minorum, eorumque domibus conceſſa forent. Habetur in Monumentis & refertur in Compendio, vbi ſupra. § 12. & in ſequenti. § 13. dicitur quod idem Iulius poſtea declarauit, & conceſſit, quod in prædicta priuilegiorũ

gratiarum,

Monu Ord. 1. imp. fol 64. & 2. fol 68. & in Suppl. fol. 67. conc. 145. & refert in Comp. vbi ſupra § 7.

Idem Iul. II. pro eiſdem.

Mirn. Ord. 1. imp. f. 60. & 2. f. 172. conc. 285. et refer. in Comp. vbi ſup. §. 12.

gratiarum, & indultorum præfatorum communicatione, ſ. Ordinis Prædicatorũ, tam vniuerſaliter per prędeceſſores ſuos toti Ordini Minorum, quã etiam per ipſum particulariter, prædictorum Regnorum, prius facta, vt ea, quæ quoad abſolutionem, & diſpenſationem, vel alias, ad Priorem generalem, ſeu Magiſtrum Ordinis præfatorum Fratrum Prædicatorum ſpectant, ad Miniſtrum, vel Vicarium generalem Fratrum Minorum pertineant. Et ea quæ ad Priores ſeu Vicarios, vel Subpriores Prouinciales, ideſt Prælatos, qui medij ſunt, quocumque nomine cenſeantur, & vocentur, inter prædictum Generalem, vel Magiſtrum Ordinis, & Priores Cõuentuales, eorumque Vicarios, ſimili modo ſpectant, ad Miniſtros & Vicarios Prouinciales, ac Cuſtodes, qui etiam medij ſunt inter Miniſtrum & Vicarium generalem, & Guardianos, eorumque Vicarios ſimiliter pertineant. Et quod ſicut, de poteſtate Prælatorum, ſcilicet de Prælatis, ad Prælatos dictum eſt: ita de Congregationibus vnius ad Cõgregationem alterius Ordinis, & de Fratribus priuatis, ideſt, ſine Prælatura, ad Fratres priuatos, & de feſtiuitatibus, ad feſtiuitates, in his caſibus, in quib. Congregationibus, vel Fratribus priuatis, ac feſtiuitatib. alterius Ordinis, aliquid cõceſſum eſt, nunc & pro tempore reſpectiue conceſſa intelligãtur, ita quod. ea quę in honorem Sanctorũ Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis. Fratribus, vel locis Prædicatorum ſunt conceſſa, omnia illa Fratribus Minoribus, præfatis locis, ac feſtiuitatib. Sanctorum Frãciſci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, quinque Martyrum dicti Ordinis, qui apud Marrochium Martyrii coronã adepti ſunt, & S. Claræ, ac in alijs feſtiuitatibus dicti Ordinis Minorum, licet ſint in maiori numero, quam feſta ipſorum Fratrum Prędicatorum, ſint & intelligantur conceſſa. *Habetur in Supplemento.*

Suppl. f. 74. cõc. 222. & fol. 181. con. 263. & ref. in Comp. vbi ſupra, §. 13.

Leo X. pro Fratrib. Minor.

Leo X. conceſsit vt omnia, & ſingula priuilegia, & indulta Ordini Fratrum Minorũ, tam per ipſum Leonem, quam per alios quoſcumq; Rom. Pontifices conceſſa, Fratrib. Regularis Obſeruãtiæ, ac Conuentualibus prædicti Ordinis, invicẽ perpetuo ſint cõceſſa, eiſque ſuffragentur, inquantum concordiæ per eumdem Leonem factæ, non ſunt contraria. *Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupr. §. 15.*

Suppl. f. 32. cõc. 114 & refer. in Comp. vbi ſup. §. 15.

Idem Leo X. declarauit & conceſsit, quod illud, quod conceditur omnibus ſanctis, Ordinis Prædicatorum iunctim & cuilibet, ſeu aliquibus eorum intelligatur conceſſum, omnibus Sanctis Ordinis Minorum etiam iunctim, & cuilibet eorum etiam ſi ſint in maiori numero. *Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, §. 16.*

Suppl. f. 58. cõc. 164. & refer. in Comp. vero. vbi ſup. §. 16.

Idẽ Leo X. pro Fratribus Prędicatoribus.

Idem Leo X. ſpecialiter & ſigillatim Motu proprio communicauit, & de nouo conceſsit Ordini Prædicatorum, omnes & ſingulas gratias, conceſſiones, indolgentias peccatorum remiſsiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta, tam temporalia, quam ſpiritualia, qualiacumque illa ſint, quæ Minorum, Eremitarum ſancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorum Beatæ Mariæ, ac Minimorum Fratrum Ordinibus, & eorum Eccleſiis, & Oratoriis, ac Eccleſias ipſas, & Oratoria viſitantibus, cuiuſcumque ſtatus, aut ſexus exiſtant. ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnõ domibus, & præſidentibus, non ſolum generalibus, ſed etiam Prouincialibus, & Conuentualibus, Fratribuſque & Sororibus, necnon Monialibus, & Conuerſis, & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia, ſeu Tertii habitus nuncupatis, à prædeceſſoribus ipſius Leonis, aut ab ipſo, eiuſque ſucceſſoribus, aut alijs auctoritatem habentibus, coniunctim vel diuiſim, in genere, vel in ſpecie conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur, ac ſi omnia, & ſingula nominatim exprimerentur, dicto Ordini prædicatorum, & illius Eccleſiis, Oratoriis, & Eccleſias ipſas, & Oratoria viſitantibus, ſeu pro earum manutentione, et ornatis contribuentibus, necnon domibus, Magiſtroq; Generali, Prouincialibus, et Conuentualibus Fratribus, etiam et Sororibus, ſiue Monialibus, Conuerſis quoque et oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia nominatis, et aliis eiuſdem Ordinis perſonis. Et in fine ponit latiſſimas, et fortiſſimas non obſtantias, et dicit priuileg. Collector, quod in omnibus communicationibus priuilegiorum. non reperitur alia melior conceſſio, nec adhuc æqualis, vt patebit bene intuenti. Habetur in Supplemento, et refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 20.

Nota, verba illa conceſſa ſunt, vel in poſterum concedentur.

Suppl. f. 69. cõc. 216. & refer. in Comp. vbi ſup. §. 20.

Sed ad hoc vt communicare poſsimus, priuilegiis conceſsi, Ordinibos non Mendicantibus, eſt priuilegium quoddam Clement. VII. conceſſum pro tribus Ordinibus, ſanctiſsimi Patris noſtri Franciſci, quod etiam refertur in Compendio. vbi ſupra. §. 19. eſt tenoris ſequentis.

Nota: Priuilegiũ Clem. VII. quo fruuntur Fratres Min. priuilegijs conceſſis etiã Ordinib. non Mendicantibus.

Clement. VII. Motuproprio, et ex certa ſciencia, omnia et ſingula priuilegia, immunitates exemptiones, indulgentias, peccatorum remiſsiones, et gratias, ac omnia, et ſingula indulta Ordini Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, et ſanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumque Fratribus, Monialibus, et Sororibus vtriuſque ſexus perſonis, ac Monaſteriis, Domibus, Eccleſiis, et locis quibuſcumque, etiam per modum extenſionis, ſeu communicationis, et alias quomodolibet, per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, et ſedem Apoſtolicam conceſſa, auctoritate Apoſtolica approbauit, et innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, et inuiolabiliter obſeruari debere decreuit, ipſoſque Fratres, Moniales, Sorores, perſonas, Monaſteria, Domos, Eccleſias, et alia loca huiuſmodi, omnibus, et ſingulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, conceſſionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remiſsionibus, et gratiis quibuſuis Congregationibus dictorum Ordinum, aliorumque Ordinum Mendicantium, quomodolibet conceſsis, et concedendis, necnon etiam quibuſuis facultatibus, vt gratiis, Fratrum profeſsioni Regularis Obſeruantiæ non contrariis, alius Ordinibus, quibuſcumque non Mendicantibus, quomodolibet conceſsis, et concedendis, vti frui, et gaudere, poſſe, atque debere, in omnibus et per omnia, perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſet. Hæc eſt ampliſsima priuilegiorum communicatio, quam nos Minores Fratres habemus, et qui noſtris gaudent priuilegijs, eorumdem habentes communicationem, ea etiam potiri poſſunt, et frui omnibus omnium Religionum priuilegiis, non ſolum Mendicantium. verum etiam, et non Mendicantium, in quantum ſuæ profeſsioni, aut noſtræ Regulari Obſeruantiæ, non contrariantur, nam ſolum priuilegijs hucuſque conceſſis, verum etiam et concedendis. Per quæ ſit ſatis propoſito Articulo.

Nota illa verba, alijs Ordinib. quibuſcumq; non Mendicantibus, quomodolibet conceſſis.

ARTICVLVS II.

Verum Moniales noſtri ſacri Ordinis & Prædicatorum, priuilegiorum etiam habeant communicationem.

Huic Articulo reſpondetur, per conſequentes Concluſiones.

Concluſio.

OmnesMoniales Ord. S. Claræ, et S. Dominici, et Tertiarię, necnõ ſanctæ et immaculatæ Conceptionis

Sixtus IV. Omnia priuilegia conceſſa Fratribus

Min. & Prædicatoribus conceduntur Monialibus S. Claræ, & S. Dominici, & vtriuſque Ordinis Tertiarijs.

Monu. ord. 1. imp. fol. 66. & 2. f. 148. conc. 362. & refertur in comp. verbo cõmu. priui. §. 2.

nis, priuilegijs gaudent Mendicantium, per viam communicationis, Probatur hæc concl. nam in primis, Sixtus IV. ſtatuit, quod Monaſteria, & loca Monialium S. Claræ, ac S. Dominici, eorumq. Abbatiſſa, Prioriſſa, Procuratores, Sindici, oblati, & vtriuſque ſexus tertij Ord. de pœnitentia nuncupatę perſonæ prædictæ, eiſdem priuilegijs, & immunitatibus, gratijs, fauoribus, conceſſionibus, indultis, ſpiritualibus & temporalibus, Fratrum Prædic. & Minorum Ord. & illorum profeſſoribus, domibus, & locis, ac Procuratoribus, & Sindicis, oblatis, & conceſſis, ſeu alijs quomodolibet per prædeceſſores ſuos, aut per ipſummet Sixtum hactenus conceſſis, & in poſterum concedendis, quanis auctoritate (quatenus earum ſexui, & ſtatui non contradicant) libere, & licite, vti poſſint, & debeant, in omnibus & per omnia prorſus, & ſine vlla differentia, ac ſi eiſdem Monaſterijs, locis, & perſonis prædictis, nominatim conceſſa forent, & concederentur expreſſe. *Habetur in Monum. Ord. & refertur in Compen. verbo* communicatio priuil. §. 2. & in §. 4. *refertur in dicto Compen. alia conceſſio eiuſdem Sixti IV.* Qua conceſſit Fratribus, & Sororibus trium Ord. B. Francisci, omnia priuilegia, tam ſpiritualia, quam temporalia, omnesque indulgentias, cæteris Mendicantium Ord. conceſſas, tam in communi, quam in particulari, eorumque Eccleſijs, & locis quibuſcunque. *Habetur in Supplem. & in ſequenti §. 5. ponit idem priuilegiorum Collector, aliam ſpecialem conceſſionem eiuſdem Sixti, pro Monialibus S. Claræ.* qua conceſſit, quod Sorores S. Claræ ſub obedientia Fratrum Mino. Obſeruantia exiſtentes, gaudent omnibus priuilegijs, exemptionibus, & gratijs conceſſis in genere, Sororibus reformatis Sororis collectæ. Habetur in dictis Monu. Sed aduertere licet quod in prædictis conceſſionibus, ſolum indulgetur communicatio priuilegiorum, conceſſorum Fratribus Minor. & prædic. per prædictum Sixtum IV. & prædeceſſores ſuos, non autem concedendorum per alios Sum. Pont. eiuſdem Sixti ſucceſſores, vnde recurramus oportet, ad aliam ampliorem conceſſionem, & cõicationem Bonif. VIII. quæ eſt tenoris ſequẽtis.

Idem Sixti. IV. Suppl. fol. 109. conc. 464. & refert. in comp. vbi ſup. §. 4.

Monu. Ord. 2. imp. f. 261. conc. 677. & in ſuppl. f. 96. conc. 338. & refertur, vbi ſup. §. 5.

Bonifac. VIII. Monu. Ord. 1. imp. fol. 32. & Suppl. fol. 33. conc. 35. & refer. in Compen. verba vbi ſupra §. 6.

Bonifacius VIII. Statuit ad inſtar Innocentij IV. quod quacumque Moniales commiſſæ fuerint gubernationi Fratrum Min. virtute alicuius indulti Apoſtolici, Moniales ſic commiſſæ, gaudeant priuilegijs conceſſis, & concedendis prædictis Fratribus. Habetur in dictis Monum. & refertur in Compend. vbi ſupra. § 6 & præter ſupradictas conceſſiones, factas ſpecialiter prædictis Monialibus, vtuntur, & fruuntur, poſſuntque vti, & frui omnibus, & quibuſcumque priuilegijs, earum ſexui, & ſtatui, non contradicentibus, quæ conceſſa ſunt Fratribus Minoribus, atque Prædicatoribus per generales cõceſſiones, factas à Clement. VII. in priuilegio ſuperius relato pro tribus Ord. S. Patris noſtri Francisci. & à Leo. X. ſigillatim pro Ord. S. Dominici, qui etiam Leo. X. conceſſit, quod ſicut Moniales S. Claræ, gaudent priuilegijs Fratrum Min. ita & ipſi Fratres gaudeant, & vti poſſint priuilegijs ipſarum Monialium, quæ ſub cura ipſorum ſunt dumtaxat, & in ſpiritualibus tantum. Habetur in Supplem. & refertur in Compend, vbi ſupra. §. 14. quæ conceſſio eſt valde notanda, quia nonnulla ſunt priuilegia ſpecialiter conceſſa, prædicto Ord. S. Claræ, quibus nos Minores Fratres, vti & potiri poſſumus virtute ſup. dicti priuilegii.

Supple. fol. 62. conceſ. 196. & ref. in comp. vbi ſup. §. 14.

Sed quod Moniales Tertiariç priuilegium etiam habeant communicationis, præter ea quæ ſuperius dicta ſunt, in priuilegijs conceſsis, ſimul pro tribus Ordinibus S. P. noſtri Francisci.

Monu. ord. 1. imp f. 64. & 2. f. 69. conc. 146. & in ſuppl. f. 100 conc 375. & refer. in comp. vb. ſup §. 8.

Leo X. prout habetur in Supplement. conceſſit Sororibus tertij Ordinis, quod poſſint gaudere, & potiri, omnibus & ſingulis priuilegijs, gratijs, prærogatiuis, exemptionibus, & indultis, ſub quibuſcũque verborum formis, conceſſis, & concedendis, Monialibus S. Claræ, ſuper quo dat conſeruatores, & refertur in Compend. verbo *communicatio priuileg.* §. 17. atque etiam habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compend. vbi ſupra § 8. quod ſupradictus Innocen. VIII. extendit, ſeu communicauit gratias, & indulta, conceſſa Fratribus & Sororib. tertij Ord. in cõmuni viuentibus, etiam illis, qui viuunt in particulari, ꝙ qualiter ſit intelligendũ, ponitur in prædicto Compen. verbo *Tertiarij Fratres & Sorores. §. 25. in fine*, vbi ad hoc propoſitũ ſupradictorum priuilegiorum Collector, dicit plura eaque notatu digniſsima, quæ nos etiam retulimus ſupra in præcedenti Tom. q. de prædictis Tertiarijs, ad quam Lectorem remitto.

Suppl. fol. 46. conc. 141. & refer. in comp. verbo cõicat. priuil. §. 17.

Sed quod Moniales etiam ſanctæ, & immaculatę Conceptionis, priuilegium habeant communicationis, conſtat ex conceſſione ſibi facta à Leo. X. quam refert priuilegiorum Collector, verbo *communicatio priuileg. §. 18.* vbi inquit, quod prædictus Leo X. Motu proprio & ex certa ſcientia, conceſſit Monialibus ſanctæ, & immaculatæ Conceptionis glorioſæ Virginis Mariæ, ſub obedientia Fratrum Minorum degentibus, vt omnibus & ſingulis priuilegijs, conceſſionibus, prærogatiuis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus, gratijs, & indultis ſpiritualibus, & temporalibus, per ipſum Leonem, & ſedem Apoſtolicam Fratribus dicti Ordinis, ac Monialibus S. Claræ, & Sororibus tertij Ord. S. Frãciſci, quomodolibet conceſſis, & cõcedendis, & quibus Fratres Moniales, & Sorores huiuſmodi, de iure vel priuilegio, aut conſuetudine patriæ, vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere, quomodolibet poterũt in futurum, quæ omnia pro expreſſis, & indiuidue enarratis habere voluit, prędictæ Moniales in ſupradicta obedientia permanẽtes, vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere poſſint, in omnibus & per omnia, perinde, ac ſi ipſis conceſſa fuiſſent, ſicq. per quoſcunq; iudices ordinarios, ſeu delegatos in foro contentioſo, ac per quoſcumque confeſſores ſuos in foro conſcientiæ, dum, & quoties opus fuerit, interpretari, iudicari, & diffiniri debere. Hæc ſunt priuilegia, quæ pro Monialibus omnibus prædictis, hucuſque ipſe ad inueni. Hactenus de iſto Articulo.

Pro Monialib. Conceptionis idem Leo. X. conceſſit omnia priuilegia. Monialibus Cõceptionis ſub eorum cura degentibus.

ARTICVLVS III.

Vtrum Fratres etiam Auguſtinenſes priuilegium habeant communicationis?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſiones.

Concluſio.

Fratres etiam Auguſtinenſes, priuilegium habẽt communicationis, omnium Religionum Mendicantium. Hæc Concl. probatur in primis ex conceſſione, ſibi facta, ab Alexan. VI. quæ refertur in Supplem. & in Compend. verbo *comunicatio priuileg.* §. 21. vbi dicitur, qđ prædictus Alex. VI. Motu proprio, cõceſsit Fratribus Auguſtinen. vt omniũ & ſingulorum Religioſorũ, cuiuſcũq, Obſeruantiæ fuerint, & domorũ, locorum, perſonarumq. in illis degentium, quibus vt priuilegijs dicti Ord. Auguſtinenſium, vti poſsint per eamdem ſedem conceſſum eſt, poſsint & valeant huiuſmodi Auguſtinenſes, ipſorum locorum, domorum & perſonarũ in illis habitantiũ, priuilegijs, indultis, immunitatibus, cõceſſionibus, exẽptionibus, indulgentijs, & libertatibus eis in genere, quæcũque Apoſt. auctoritate cõceſsis, quorũ tenores haberi voluit pro expreſsis & ſpecificatis, vti potiri, & gaudere perpetuis futuris tẽporibus libere, & licite. Hanc conceſsionẽ dicit priuilegio-

Suppl. fol. 78. conc. 135. & refer. in Compen. verbo communicat. priuil. §. 21.

Digitized by Google

legiorum Collector, eſſe magnam, & cui nullibi aliam ſimilem reperit, virtute cuius videtur quod etiam nos Minores Fratres, ratione communicationis priuilegiorum, poſſumus vti priuilegijs illorum quibus noſtra priuilegia ſunt communicata, vſque ad datam prædictæ conceſſionis Auguſtinenſium, ſed non de in poſterum conceſſis, aut concedendis, quia de illis non eſt facta mentio ibidem.

Iulius II. pro eiſdem.

Monu. ord. 2. imp. fol. 265. & Supple. fol. 66. conc. 206. & refert. in comp. vbi ſup. §. 22.

Iulius etiam II. prout habetur in Monum. Ord. & refertur in Compend vbi ſupra. §. 22. Omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, conceſſiones, indulgentias, ac peccatorum remiſſiones, & indulta quæcumque quibuſuis Congregationibus, ſeu Societatibus, aut alijs locis, & illorum perſonis. Ord. Fratrum Eremitarum, Regularis Obſeruantiæ nuncupatis, generaliter conceſſa, ad ipſum Ord. Fratrum Eremitarum, & illius perſonas, ac ſi illis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, auctoritate Apoſtolica, extendit, & illis communicauit. Circa quam cōceſſionem aduertit priuilegiorum Collector, quod

Supple. fol. 56. conc. 177. & refertur in Comp. vbi ſup. §. 22.

virtute illius, credebant aliqui Fratres prædicti Ordinis, poſſe gaudere priuilegijs, & indulgentijs particularibus, domibus ſui Ordinis conceſſis, vt S. Mariæ de Populo Vrbis Romæ, & ſimilibus, & alij Fratres aliorum Ord. Mendic. credebant, quod virtute communicationis priuilegiorum, ſimiliter id eſſet eis cōceſſum. Sed Leo X. declarauit debere intelligi, quod gaudeant prædicti Fratres, priuilegijs generaliter conceſſis, Congreg. & perſonis, & locis Congreg. & nō domibus, vel perſonis particularibus Cōgreg. vel Ord. cōceſſis. Quæ declaratio habetur in Suppl.

Supradictus Iulius pro eiſdem.

Suppl. fol. 95. conc 309. & refert. in Comp. vbi ſup §. 25.

Supradictus Iul II Decreuit communicationem priuilegiorum aliorum Ord. Mendicantium, factā Fratribus Auguſtinenſibus, ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut eis in genere donata ſunt, & voluit vt quidquid alicui eorumdem hoc modo aut quouis alias, conceſſum eſt hactenus, aut in poſterum concedetur ſiue Conuentualib. ſiue Obſeruantibus nuncupatis, id omne Motuproprio, & ex certa ſcientia eiſdem Auguſtinenſibus ſit conceſſum. *Habetur in Supplem. & refertur in Comp. ubi ſup. §. 25. & in ſequenti. §. 26. dicitur, quod idem Iulius in alio Breui, prædictis Auguſtinenſibus directo, poſuit ſequentem clauſulam,* Communicationem quoq; priuilegiorum, cum alijs Ordinibus, omnibus firmamus, & roboramus, volentes priuilegia noſtra omnia integre, & ad verbum, vt ſonant pleniſſime, atque inuiolabiliter vbique gentiū obſeruari. Habetur in Supplem.

Supple. fol 95. conc. 311. & refert. in Comp. vbi ſup. §. 26.

Idem Iulius pro eiſdem

Supple. fol. 67. conc. 212. & refertur vbi ſup. §. 27.

Et prætetea dicitur in eodem Supplem. & refertur in Compend. vbi ſupra. §. 27. quod idem Iulius confirmauit, communicationem priuilegiorum, quam Sixt. IV. fecerat inter Fratres Auguſtinen. & alios Mendic. & inſuper decreuit, ac voluit, vt quidquid vſq; tunc, Ord. Minorum, aut Prædic. aut Carmelitanorum, aut Seruorum B. Mariæ conceſſum ab Apoſtolica ſede eſt, & quidquid in futurum concedetur, eiſdem Fratribus Auguſtinen. conceſſum ſit, ita quod Fratres huiuſmodi eiſdem conceſſionibus perpetuo vti poſſint, perinde, ac ſi eis nominatim conceſſa eſſent.

Supple. fol. 67. conc. 207. & refert. in Compē. vbi ſup. §. 23.

Nec ſolummodo prædicti Fratres Auguſtinenſ. communicationem prædictorum priuilegiorum habent, verumetiam, & ipſorum Moniales, per ſpecialem conceſſionem ſupradicti Iul. II. quæ habetur in Supp. & refertur in Comp. vbi ſup. §. 23. vbi dicitur, quod idem Iulius, priuilegia, immunitates, exemptiones, conceſſiones, indulgētias, remiſſiones, & indulta Ordini Fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini, & illius perſonis conceſſa, & ad illarum & ad illa extenſa ſeu communicata, Monialibus dicti Ordinis ſancti Auguſtini, vel ſub cura dictorum Fratrum viuentibus, & quæ mantellum nigrum, & corrigiam ad inſtar Fratrum dicti Ordinis deferunt, mantellatis, & corrigiatis nuncupatis mulieribus, quoad ea quæ ad ſalutem animarum, ipſarum mantellatarum & corrigiatarum, dumtaxat concernunt, & earum ſexui conueniunt, ſuffragari debere decreuit: *& poſtea idem Iulius in alio ſuo Breui.* ſtatuit, vt quidquid indulgentiarum & gratiæ, Fratribus & Monialibus mantellatis & corrigiatis, Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini conceſſum eſt, id omne vtrique ſexus conceſſum intelligatur, viris ſcilicet, atque mulieribus, dummodo à Generali, vel Priore, aut Rectore alicuius loci dicti Ordinis. auctoritatem gratiæ aſſequendæ facultatem obtinuerint. *Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, §. 24.*

Supple. fol. 76. conc. 226. & refert. in Compē vbi ſup. §. 24.

Leo X. pro eiſdem omnibus.

Suppl. fol. 122. conc. 556. & ref. in compen. vbi ſup. §. 28.

Ad quod propoſitum, facit quammaxime alia cōceſſio Leonis X. facta pro tribus Ordinibus Auguſtinen. quæ refertur etiam in Supplemento, & in Compendio, vbi ſupra. §. 28. vbi dicitur, quod prædictus Leo X. declarauit, & conceſſit, quod perſonæ trium Ordinum S. Auguſtini, videlicet Fratres, Moniales, & Mātellati, omnibus & ſingulis priuilegijs, gratijs, & indultis, quæ in mari magno, ſeu in alijs conceſſionibus, tam per ipſum, quam per alijs Rom. Pōtifices prædeceſſores ſuos, Ordini antedicto conceſſis continentur, plene & largiter perfrui poſſint, & debeant, ſed voluit, quod quarti gradus vtriuſque ſexus perſonæ, indulgentijs tantummodo gaudeāt. Circa quæ verba, aduertit priuilegiorum Collector, quod iſtę perſonę quarti gradus, vt dicitur, ſunt quę in aliquibus litteris Apoſtolicis vocantur Corrigiatę idest, quę ſolum defertur corrigiam S. Auguſtini, de quibus videndum eſt, in eodem Compend. priuilegiorum. *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores* prope finem. Attamen vtrum huiuſmodi Corrigiati, gaudere poſſint omnibus gratijs, & conceſſionibus ſpiritualibus virtute illius dictionis, *indulgentijs*, quibus alij prædicti Tertij gradus, ſeu perſonæ trium Ordinum prædictorum gaudent, aliqui voluerunt aſſerere, ſed oppoſitum, inquit, eſt verum, & certiſſimum, quod ſcilicet ſolum gaudēt indulgentijs, poſt dictā prouiſionem, nam antea gaudebant omnibus gratijs, & conceſſionibus ſpiritualibus, ſicut Fratres, & admittebantur tempore interdicti ad diuina. In fine omnium conceſſionum, quæ pro Fratribus Auguſtinenſibus prædictis ſunt factæ, in §. 29. aduertit prædictus priuilegiorum Collector, quod idem Leo. X. cōceſſit generali Priori Auguſtinen. vt quidquid indulgentiarum, & gratiæ, Fratribus, Monialibus, & Mātellatis, ac Corrigiatis conceſſum eſt, ad omnes, vtrique ſexui conceſſum intelligatur, ſicut ſupra conceſſerunt Iulius II. *Quod habetur in Supplemento.*

Suppl. fol. 122. conc. 557. & refert. in Compen. vbi ſup. §. 29.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Fratres Carmelitani, etiam habeant priuilegium communicationis, aliorum priuilegiorum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Monu. Ord. 2. imp. f. 105. & 2. f. 588. conc 483. & ref. in Comp. vert. cōcatio priuil. §. 30.

Fratres etiam Carmelitani, priuilegium habent communicationis, aliorum Fratrum Mendicantiū. Hæc Concl, probatur, ex ſpeciali conceſſione ſibi facta, à Sixto IV. quæ habetur in Monum. Ord. & refertur in Comp. *verb. communicatio priuil. §. 30.* vbi dicitur, quod prædictus Sixtus IV. conceſſit Fratribus Ord. Carmel. vt gaudere & potiri poſſint & debeant, priuilegijs, indulgentijs, gratijs, & fauoribus, ac indultis, tam ſpecialibus, quam temporalibus, conceſſis Fratribus Prædict. & Minoribus, ac Eremitanis S. Auguſt. veluti ſi prædicto Ord. Carmelitano, nominatim conceſſa fuiſſent, aut concederentur in futurum, &c. huiuſmodi

conceſſio facit copioſam ſpecificationem, de conceſſis reſpectu Prælatorum prædictorum Ord. Hæc ſunt conceſſiones factæ, & communicationis priuilegia quatuor Ord. Mendicant. & quæ ſecundū Ius commune & antiquum, inter Mendicantes proprie atque ſtricte loquendo enumerantur. Sed poſtea è Sum. Pont. benignitate & prouiſione, ſpecialiq. priuilegio, nonnullæ aliç Religiones & Ord. prædictis aggregantur, conceſſumque ſibi fuit, vt priuilegiis Mendicantium, vti atque potiri poſſent, inter quas eſt ordo ſiue Religio, Fratrum qui dicuntur S. Mariæ à Mercede, qui quidem ex priuilegio Leo X. dato Romæ apud S. Petrū anno Dñicæ Incarn. 1506. 5 Kal. Auguſti, Pont. ſui anno 4. prædicta cōicatione gaudent: quod etiam conceſſit ſibi Sixtus V. alia ſua Bulla, data Romæ apud S. Pētrum ſub annulo piſcatoris, die 26. Aprilis anno Domini 1589. Pont. ſui, etiā anno 4. ſimiliter & Fratres Ord. S. Trinitatis, eiuſmodi habent priuilegium, conceſſum ſibi per Leo. X. & Adrianum VI. de quo quidem priuilegio, latiſſimam facit mētionem priuileg. Collect. *verbo, communicatio, priuil.* §. 38. & 39. Habent etiam prędictum cōicationis priuilegium, Fratres minimi, & qui alio nomine dicuntur, S. Franciſci de Paula, ex ſpeciali conceſſione Iulij II. cuius fit mētio in Supplem. & in Cōpend. vbi ſupra §. 31. & in Supplem. dicitur, *quod Leo X. Motu proprio, & ex certa ſciētia, approbauit & innouauit, & confirmauit, ac plenum firmitatis robur obtinere, & firmiter obſeruari voluit, ac de nouo conceſſit communicationē priuilegiorum omnium Ord. Mendicātium, quam fecerat Iul. II. Fratribus Ord. Minorum dando ſuper hoc iudices.* Quod & Pius V. de nouo ſibi confirmauit, in quadam ſua Bulla, quæ habetur originaliter, in lib. Conſtit. Pontif. & incipit, *Apoſtolicæ Sedis benignitas,* data Romæ apud S. Petrū ſub annulo piſcatoris die 9. Nouemb. 1567. Pont. ſui anno 2. qui etiā Pius V. Congregat. S. Hieronymi Ieſuatorum inter Ord. Mendicantes annumerauit, eiſdemq. cōmunicationem priuilegiorum conceſſit, in alia Bulla, quę habetur, vbi ſupra, & incipit. *Rom. Pont.* data etiam Romæ apud S. Petrū, ſub annulo piſcatoris 19. Nouemb. 1567. Pont. ſui anno 2. Religioſi etiam clerici ſocietatis Ieſu, ſupradictum priuilegium cōmunicationis habent, ex conceſſione ſibi facta, vt inter Mendicantes ipſorum ordo annumeretur, quod ſpecialiter ſibi conceſſit Pius V. prout refertur in eiuſdem Societatis Compend. *tit. communicatio gratiarum,* §. 2. quòd de nouo confirmauit, & ſibi conceſſit Greg. XIII.

De alijs Ordinibus, & Religionibus, quæ priuilegijs Mēdicantiū perfruuntur.

Suppl. f. 9. conc. 31. et ref. ī Cōp. verb. communicatio priu. §. 31. Suppl. f. 17 cōc. & ref. in Comp. verb. cōmunic. priuil. §. 35.

Præter ſupradictos Ord. Mendicantes, aut qui Ord. Mendicātibus ſunt annumerati & aggregati, atq; ex Sum. Pont. benignitate, ſpecialiq. priuilegio facultatē habent, vt priuilegiis conceſſis prædictis Ord. & Relig. Mendicātibus, vti & frui poſſint, sūt & aliæ quāpſures Relig. Monachales, quæ eiuſmodi priuilegio cōicationis perfruuntur, & ſpecialiter illud habet Ord. & Relig. D. Hieronymi Congreg. Hiſpaniæ, per conceſſionē Sixti V. factam ſub annulo piſcatoris, anno Domini 1589. Pont. ſui anno 1. die 13. menſis Decemb. Habet & illud Ciſtercien. familia, per conceſſionē Greg. XIV. & Bullam datā ſibi, Romæ apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris. die 18. Iun. anno Domini 1591. Pont. ſui anno 1. Itē & ordo S. Benedicti Congreg. Portugalliæ, per conceſſionem ſupradicti Sixti V. factam anno Domini 1588. 7. Kalen. Decemb. Pont. ſui etiam anno 1. qua etiam conceſſione per cōicationem fruuntur Monachi Congreg. Hiſpaniæ. Item eiuſmodi priuilegium habet, ordo Cruciferorum, ſeu Religio Clericorum Miniſtrantium infirmis, per conceſſionem ſibi factam, à Greg. XIV. anno Domini 1591. & credidetim, quod omnes aliæ Religiones, & Ordines ſimile priuilegium habeant, aut ſaltem habere procurauerint, quæ cum ſit quæſtio, non Iuris ſed facti, non ad me ſpectat illam in præſentiarum determinare. Solummodo dicere ſupereſt, qualiter eiuſmodi priuilegiorum communicatio fieri debeat, & an ipſa intelligatur tantum de priuilegiis conceſſis, ſupradictis Ord. Mendicantibus, an vero etiam de non Mendicantibus, & protrahatur & ſe extendat, non ſolum ad priuilegia, conceſſa, tempore quo indultū ſeu priuilegium prædictæ communicationis eſt factum, verum etiam ad omnia alia priuilegia in poſterum concedenda? de quo in ſequenti Art.

ARTICVLVS V.

An prędicta priuilegiorum communicatio, ſe extendat ad omnia priuilegia, tam conceſſa, quam concedenda, non ſolum Mendicantibus, verum etiam & non Mendicantibus?

Ab hac difficultate breuiter me expediam, cum ea non tam Iuris, quam facti eſſe videatur, atque ex facto ſeu potius conceſſionibus factis, à Sum. Pont. Religionum vnicuique id debeat penſari, atque diiudicari. Vnde priuſquam eidem ſatisfaciam, pro hac & ſimilibus difficultatibus generaliter dico, q̄ ſemper priuilegiorum verba ſunt inſpicienda, attenteq. conſideranda, ac ſecūdum ipſa diiudicandum, quouſque ſe extendant, & non amplius, quo præmiſſo, propoſito Art. Reſpondeo, per ſequētes Cōcl.

Prima Concluſio.

Supradicta priuilegiorū cōmunicatio, intelligenda eſt non ſolū de priuilegiis cōceſſis, tempore quo facta eſt gratia prædictæ cōicationis, verum etiā de poſtmodum cōcedendis. Hæc Cōcluſ. probatur expreſſe ex conceſſionib. factis nobis Fratribus Min. per Clem. 7. Prædic. vero per Leo. X. vtriſque vero per Sixtū IV. iam ſuperius in 1. art. poſitis, atq; relatis, per illa verba *priuilegia, quæ conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur, ſeu de priuilegijs quomodolibet conceſſis, & concedendis.* Quod ēt & Fratres Auguſtinē. habent ex cōceſſione ſibi facta Iulii II. ac Sixti IV. relatis ſupra in Art. 3. vbi ſimilia omnino verba habentur, & quamuis Carmelitani, nō ita expreſſe, in conceſſione ſibi facta à prædicto Sixto Quarto illud habeant, id tamē videtur innuere, & ſaltim idipſum habent per cōicationem priuilegiorum aliorum Ord. Mendicantiū, nam quantum ad hoc propoſitum, parum aut nihil videtur referre, quod id fiat directe vel indirecte, cū omnes ſupradicti Ord. Mendicantes abſq; delectu & differentia vt ex ſupradictis conſtat, eiſdē priuilegiis perfruantur, & idem ſuo quoque modo dico, de aliis Relig. ſimile communicationis priuilegium habentibus.

Supradicta priuilegiorum cōmunicatio, intelligenda eſt de priuilegijs conceſſis, & concedendis.

Secunda Concluſio.

Supradicta priuilegiorū cōicatio, extēditur atq; protrahitur, non ſolū ad priuilegia Fratrū Mendicantium, verum etiam & non Mendicantium, conceſſa & concedenda, vt dictū eſt. Probatur hæc concluſ. ex conceſſione ſupradicta Clem. VII. poſita, in 1. art, nobis Min. Fratribus facta, vbi hoc ipſum habetur expreſſe, in illis verbis, *necnon quibuſcumque facultatibus, & gratijs (Fratrum profeſſioni Regularis Obſeruantiæ non contrarijs) alijs Ordinib. quibuſcumque non Mendicantibus quomodolibet conceſſis, & concedendis, vti frui & gaudere poſſe, atque debere in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent.* Quo quidem priuilegio, per ſupradictā cōicationem, fruuntur omnes alii Ordines & Religiones, quæ prædictum priuilegium habent cōicationis, per quas ſupradictas concluſ. tollitur difficultas, quæ à nonnullis in præſentiarum moueri ſolet, an ſcilicet Fratres Mēdicates, vti & potiri poſſēt, priuilegiis cōceſſis ord. & Religionu

Supradicta priuilegiorum cōicatio, extenditur non ſolum ad priuilegia Mendicantium, verum etiam & non Mendicantium.

Difficultas.

Digitized by Google

An alij Religioſi perfruantur priuilegijs Societatis Ieſu.

gioni Clericorum Societatis Ieſu? quorum quidē ratio dubitandi eſt, quia prædictus Clem. VII. alijq. Pont. de quibus ſupra, qui prædictis Fratribus Mendicantibus facultatem fecerunt, vt quarumcumque Religionum priuilegijs vti & frui poſſent, conceſſis ac concedendis, ſolummodo loquuti ſunt, & vt videtur loqui intenderunt de Religionibus alijs eo tempore per ſedem Apoſtolicam approbatis: ſed prædicta Religio Clericorū Societatis Ieſu, multo poſt tempore, per eamdem ſedem Apoſtolicam approbata eſt; ergo eiuſdem priuilegijs non vti & frui poſſunt Fratres Mendicantes, virtute dictarum conceſſionum. Sed hæc difficultas nulla eſt, tum quia prædicta priuilegia omnia, per alios Sum. Pōt. Rom. ſunt confirmata, & approbata, nēpe per Paulum IV. Pium etiam IV. & Pium V. Gregor. XIII. Sixtū V. Clem. VIII. & nunc nouiſſime per S.D.N. Paulum V. poſt iam inſtitutam, atq; approbatā Religionem prædictam, Clericorum Societatis Ieſu, & quaſi de nouo ei conceſſerunt, multiq. eorū ex Motu proprio, atque ex certa ſcientia, vt dictum eſt ſupra: tum etiam quia per communicationem aliorū Ord. & Relig. quæ communicant cū eadem Societate in eiſdem priuilegijs, poſſunt & Fratres Mendicantes prædicti, eiſdem communicare, id enim habet priuilegium communicationis, vt omnium aliarum Religionum priuilegia propria facit, cōmunicant autem cum Religione prædicta in ſuis priuilegijs, Ciſtercienſes, Fratreſq. Cruciferi, ſeu Religio Clericorum Miniſtrantium infirmis, per conceſſiones ſibi factas, de quibus ſupra, quo Religionū omnium priuilegijs poſſint communicare. Aduerto ēt quod quamuis in Societate prædicta, aliqua ſint priuilegia ſibi cōceſſa, limitata & coarctata, ita vt eiuſdem Religioſi, vti nullo modo poſſint gratijs, & facultatibus directe aut indirecte, per viā communicationis ſibi conceſſis, niſi à Præpoſito generali, ſeu ab alijs per ipſum ſibi fuerint communicata, prout dicitur Greg. XIII. illis cōceſſiſſe, eiuſmodi reſtrictiones, & limitationes, non obligant pro alijs Religionibus, nam vt latius ſupra diximus, priuilegia fauores & gratiæ, ſunt quæ communicantur, non vero reſtrictiones, aut limitationes.

Difficultatis ſolutio.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegia, quæ ſunt pœnalia, atque odioſa, & in quibus continentur aliqua pœna, vni Religioni conceſſa, alijs Religionibus communicentur?

Sit exemplum de priuilegio Pauli IV. quo excludit ab officijs noſtri Ordinis, omnes ex maculato genere, intra quartum gradum deſcendentes, quæritur nunc, an eiuſmodi priuilegium, alijs Ordinibus & Relig. communicationis priuilegium habentibus, communicetur? non enim defuere, quidā qui hoc quondam affirmauerint, totiſque viribus defendere contenderint, priuilegium prædictum, in alijs etiā Religionibus eſſe obſeruandum, & practicandum. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, de qua ſit Concluſio.

Concluſio.

Priuilegia odioſa, & pœnalia, & in quibus aliqua ſunt pœna conſtituta, nō veniunt ſub prædicta priuilegiorum communicatione.

Priuilegia odioſa, & pœnalia, & in quibus aliquę ſunt pœnæ conſtitutæ, non veniunt ſub prædicta priuilegiorum communicatione. Hæc concluſio, vt videtur, eſt certa & manifeſta, non enim eſt credendum, aut præſumendum de Sum. Pontif. quod ipſis renuentibus, omnibus alijs Religionibus concedere voluerint, ac in eiſdem per generalem communicationis clauſulam ſtabilire quod ipſę numquam petierunt, aut ſibi futurum eſſet oneri, quodque ex ſpeciali ratione, eorum nonnulli, noſtræ factæ Religioni conceſſerunt; nec vero idipſum facere poſsūt aliarum Religionum Pręlati, etiamſi vellent, vt ſcilicet eiuſmodi priuilegia, ſeu potius ſtatuta, pœnalia atque odioſa, & in quibus pœnæ ſunt conſtitutæ, in eiſdem ſeruentur & practicētur, per ſolam generalem clauſulam priuilegiorum cōmunicationis, abſque ſpeciali Summorum Pōt. licentia & permiſſione. Nam ex ſtylo Curiæ, eorumdemq. Pontificum præſumpta intentione, quando cōmunicantur priuilegia, & conceduntur gratiæ, non cōicantur pœnæ, aut id facere cōſonum eſſet Iuri, cum odia reſtringi, fauores vero conueniat ampliari, prout habetur in iure. Solummodo ergo comprehenduntur in prędicta priuilegiorum communicatione, ea, quæ ſunt fauorabilia Religionū cuilibet, & quæ earūdem ſtatui, communiq. modo viuendi nullatenus contrariātur, prout eſſe in nōnullis è ſupradictis priuilegijs continetur. Multa enim ſunt laxiorib. Religionibus, conceſſa priuilegia, quæ ſtrictioribus, ſine magno earū incommodo atq; diſpendio, communicari non poſſent aut deberent, id enim ſi fieret, totus earū decor ac pulchritudo periret, deficerentq. à ſua vera obſeruantia quod per prædictam communicationis gratiam, non eſt præſumendum ſupradictos Summos Pont. intendiſſe. Quo fit, vt quamuis prædicta reſtrictio & limitatio in Bullis ſeu priuilegijs communicationis, expreſſe non ſit appoſita, adhuc tamē ſemper debet intelligi, aliàs enim prędicta priuilegiorū communicatio, cederet non in earumdem Religionum fauorem, ſed in odium, atque interdum nō in ædificationem, & earum ſtabilitatem, ſed in diſſipationem & deſtructionem, contra Iuris regulam, dicentem id, quod in fauorem introductum eſt, in odium non retorqueri debere.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in communicatione priuilegiorum, veniant etiam intelligenda, ea, quæ alicui ſpeciali Loco, ſiue Conuentui ſunt conceſſa?

Et ratio dubitandi eſt, nam vt ſupra diximus, in Art. 3. Iulius II. conceſſit Fratribus Auguſtinēſibus, omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exēptiones, conceſſiones, indulgentias, ac peccatorū remiſſiones, & indulta quæcumq; quibuſuis Congregationibus, ſeu Societatibus, aut alijs locis, & illorum perſonis, Ordinis Fratrū Eremitarū, regularis Obſeruantiæ nuncupatis, generaliter conceſſa, ad ipſū Ord. Fratrum Eremitarum, & illius perſonas, ac ſi illis ſpecialiter fuiſſent conceſſa, auctoritate Apoſt. Pro alia vero parte facit, nam vt etiam diximus ibidem. Leo X. declarauit, prętatam conceſſionem debere intelligi, quod gaudeāt prædicti Fratres priuilegijs generaliter conceſſis, Congregationibus & perſonis, & locis Cōgregationum, & non domibus, vel perſonis particularibus Congregationū, vel Ordinis. Vt igitur planum fiat, quid tenendum ſit, ſeq. ſtatuitur Concluſ.

Concluſio.

In priuilegiorum communicatione etiā veniunt intelligenda ea, quæ alicui loco, ſeu Conuētui ſunt conceſſa.

In communicatione priuilegiorum, etiam veniūt intelligenda ea, quæ alicui ſpeciali loco, ſeu Conuentui ſunt conceſſa. Probatur hæc Concluſio, nam id fieri poteſt, ex communicatione cuiuſdam priuilegij Pij V. facti Ord. D. Hieronymi in Hiſpania, ad inſtātiam inuictiſſimi Regis Philippi Hiſpaniarum, huius nominis II. quod refertur a Collectore Priuileg. dicti Ordinis tit. extenſio Priuilegiorum, vbi dicitur, quod Pius V. Pontifex Max. conceſſit Ord. D. Hieronymi, in Hiſpania, quod omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exēptiones, prærogatiuæ, indulta temporalia, fauores & gratię, ordinis & ſingulis & cuiuis monaſterio per quoſcumq; Rom. Pont. prędeceſſores ſuos, ac per ſe, & Sedē Apoſtoli-

cam, eiuſque Legatos & Nuncios in genere, vel in ſpecie conceſſa, ad omnia & ſingula monaſteria Ordinis, tam virorum quam mulierum, quibus in ſpecie conceſſa non ſunt, & in quibus aliæ cauſæ conceſſionis, & indultorum prædictorum, alias quam vt præfertur ſuberant, ad id vt ipſa Monaſteria illis pariformiter, vti frui & gaudere poſſint, & deberent, proinde ac ſi eis ſpeciali conceſſa fuiſſent auctoritate Apoſtolica, extendit & ampliauit, illaq; inter omnia tam virorum, quam mulierum Monaſtria Ordinis in omnibus & ſingulis communicauit. Ex qua dicta conceſſione colligitur quod in prædicto Ordine fit extenſio, atque communicatio priuilegiorum, ſpecialiter conceſſorum, Monaſterijs particularibus ad omnia & ſingula Monaſteria eiuſdem. Ordinis, tam virorum quam mulierum, quibus in ſpecie conceſſa non ſunt, & in quibus aliæ cauſæ conceſſionis & indultorum prædictorum, aliàs quam præfertur ſuberant, ita quod omnia Monaſteria potiuntur atque fruuntur, priuilegijs & gratijs cuilibet Monaſterio in particulari conceſſis. Vnde cum per priuilegiorum communicationem, omnia priuilegia fiant propria, earum Religionum, quæ ſimili gaudent priuilegio, non ſolum conceſſa, vt vmetiam & concedenda, prout in præcedentibus, ſuperq; ſatis eſt dictum, manifeſte colligitur, q. omnes Ordines Mendicantes, & quæcumq; Religiones, prædictum priuilegium habent communicationis, eodem vtédo, vti & frui poſſunt in omnibus ſuis domibus, ac Conuentibus particularibus, gratijs, atque priuilegijs, alicui domui ſiue Conuentui in ſpeciali conceſſis. Quo innixus fundamento P. F. Emmanuel Rodriguez in ſuis qq. Regul. to. 1. q. 55. ar 18. hac de re agens, tenet, q. ſecluſo quocumque alio, indultum atque priuilegium, conceſſum S. Mariæ de Portiuncula, aliàs S. Mariæ Angelorum, quæ prima eſt Eccleſia & caput, totius noſtræ, Religionis, quo conceditur plena ria indulgentia, omnibus prædictam Eccleſiam debita cum diſpoſitione ingredientibus, extenditur atque protrahitur ad omnia Monaſteria noſtri Ord. vtriuſq; ſexus, & q. ſiqui contriti & confeſſi eadem viſitauerint indulgētiam plenariam conſequuntur, nullo alio etiam exiſtente priuilegio, & etiamſi Cõfraternitati Chordæ, P. noſtri Franciſci non ſint conſcripti, nam per communicationem ſupradictam, omnia indulta & priuilegia, vni Monaſterio cõceſſa, reliquis fiunt communia, vt dictum eſt. Aduertur tamen q. quamuis hoc dicatur, ſitque tenendum, de priuilegijs in particulari & ſpeciali vni Monaſterio, ſiue Conuentui conceſſis, non tamen de priuilegijs conceſſis perſonis particularibus, hæc enim non fiūt nec fieri debent communia, tum propter declarationem ſupradictam Leonis X. de qua ſupra, tum etiā quia ex contrario facto plura atque ionumera exorirentur ioconuenientia, euerterenturque funditus omnis regularis diſciplina, ſi priuilegium quod Religioſo alicui, per Sedem Apoſtolicam, ob vrgentiſſimas forſan cauſas, in particulari & in ſpeciali conceditur, quo ab aliquibus obſeruantijs Regularibus liberatur, & in eiſdem cum ipſo miſericorditer diſpēſatur, omnibus eiuſdem Religionis, ſeu etiam aliarum, Fratribus, abſque delectu & diſcrimine, in quibus non eædem militant cauſæ, in Religionum omnium ruinam, intelligeretur eſſe conceſſum, q. de Summis Pont. non eſt præſumendum, Hæc ſupradictus Pater, vbi ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Verum in communicatione priuilegiorum, intelligatur eorum tantum vſus, an vero ius vtendi?

Iam ſupra diximus q. 42 art. 5. q. Pontifices Somm, confirmantes Religionum priuilegia, non confirmant, aut confirmare intendunt ea, niſi quatenus ſunt in vſu, & non ſunt abrogata ſiue derogata, per contrarium vſum legitime præſcriptum, ad ſenſum ſupradictū. Sed quia ſtare poteſt, q. Religio aliqua, priuilegio aliquo non vtatur, propter ignorantiam, aut propter incuriam, ſeu aliam quamlibet cauſam, quo quidem priuilegio, aliæ Religiones per illud q. habent communicationis, perfrui & communicare poſſent, merito quæritur an in prædicta priuilegiorum communicatione, intelligatur priuilegiorum tantum vſus, an vero ius vtendi? Cui difficultati reſpondeo, per ſeq. concl.

Prima Concluſio.

In prædicta Priuilegiorum cõicatione, generaliter verum eſt, q. ſi vnus vtitur, alter vero non vtitur, priuilegio multis conceſſo, non vſus vnius non præiudicat, neque præiudicare debet vſui alterius. Hæc cõcl. eſt expreſſa Panor. *in c. cum acceſſiſſent, de conſtit. in fin.* & eandem tenet Syluest. *verbo, priuilegium, q. 21.* vbi hac de re agit latiſsime. Facit & ad hoc q. dicit Inn. *in c. accidentibus, de priuileg.* quod ſcilicet particulares Canonici, bene poſſunt præiudicare ſibi perdendo priuilegium, etiam per vnicam contrauentionem, ſed Eccleſiæ præiudicare minime poſſunt, licet ſit perditum, quoad particulares perſonas, qui in ea allegare non poſſit, non eſſe ſibi ſublatū ſuum priuilegium, niſi contra eam legitimo fuerit tempore præſcriptum. Videantur quæ hac de re, dicta ſunt ſupra q. 42. art. 5.

In priuilegiorum communicatione ſi vnus vtitur, alter vero non vtitur, aliquo priuilegio, non vſus vnius præiudicare non debet vſui alterius.

Secunda Concluſio.

Cum Religionum priuilegia, eo ipſo quo communicantur, fiant communia & propria, earumdem Religionum quibus communicantur, per non vſum alicuius Religionis cuiuſpiam priuilegij, non amittitur aut deperditur, ius q. aliæ Religiones habent ad ipſum, nam in priuilegiorum communicatione non communicatur vſus, ſed ius vtendi. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, ſatiſque colligitur ex ſupradictis priuilegijs ſuperius citatis, quibus dicitur, q. per ipſa, eorumque communicationem, aliarum Religionum priuilegia, ex æquo fiunt ſibi propria, ac ſi ſpecialiter ſibi fuiſſent conceſſa, ac ſi ſpecialiter fuiſſent ſibi conceſſa, nullatenus amitterentur, nec deperderetur ipſorum vſus, per quemlibet aliarum Religionum non vſum, nec vero per non proprium vſum, niſi legitimo, ad minus 40. annorum tempore fuerit præſcriptum, iuxta ea quæ ſuperius diximus, & habetur expreſſe *in cap. ſi de terra, & c. accidentibus, de conſtit.* ergo per non vſum, alicuius Religionis cuiuſpiam priuilegij, non amittitur nec deperditur ius, quod aliæ Religiones per communicationem habent ad ipſum. Ex quo etiam fit conſequens, q. etiam ſi contra aliquas Religiones, allegari poſſit, non vſus ſufficiens ad præſcriptionem, non proinde contra alias allegari poteſt talis præſcriptio, ſi in eis talis non vſus non interuenerit, qui ad præſcriptionem prædictam ſufficiat. Meminiſſeque oportet, vt ſupra diximus, quod contra Eccleſias, Religiones, & Monaſteria, non præſcribitur, neque amittitur priuilegium, niſi per non vſum ad minus 40. annorum, vt dicunt omnes DD. communiter in ſupradicto *cap. accidentibus, de priuil.* neque etiam in prædicto tempore, ſi non caſus euenerit, vtendi eiuſmodi priuilegio, vt tenet *glo. communiter recepta, in cap. Abbate, verbo donec, de verbo ſignific.* Neque quando quiſpiam ex aliquo legitimo impedimento, ſua culpa non cauſato, eodem priuilegio vti non potuit, aut interuenit ignorantia eiuſdem ſufficiens, ad interrumpendam eiuſmodi præſcriptionem, oportet enim habere ſcientiam priuilegiorum, & voluntatem non vtendi

In priuilegiorum communicatione nō dicatur vſus, ſed ius vtendi.

vtendi illis, ab his contra quos eiuſmodi præſcriptio allegatur. Multo minus amittitur priuilegij vſus, per vnum aut plures actus contrarios, factos, per eũ ſeu eos, qui renunciare expreſſe eidem priuilegio non potuerunt, tunc enim ex eiuſmodi actu, ſeu actibus contrarijs, priuilegium nullatenus amittitur, niſi concurrat lapſus temporis, neceſſarius & requiſitus, ad preſcribendum, vt tenet Innocen. & omnes DD. communiter, *in cap. cum acceſſiſſent, de priuil.* ponentes exemplum in Monacho, ſiue Priori alicuius Monaſterij, qui fecit votum, vel plures actus contrarios ſuæ Religionis priuilegijs.

ARTICVLVS IX.

Vtrum participantes, & communicantes priuilegia, poſſint illis vti, etiam contra illos, per quorum communicationem eadem participant?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Participantes priuilegia, illis poſſunt vti, etiam contra illos per quorũ communicationem ſibi fuerunt conceſſa.

Si illi, quibus communicantur aliarum Religionum priuilegia, illa participant, ac ſi ſpecialiter ſibi fuiſſent conceſſa, qualem clauſulam habent cõmuniter omnes Ordines Mendicantes, ęqualiter atque ex ęquo, gaudere poſſunt priuilegijs ſibi communicatis, etiam contra illos, quorum communicatione participant, ac ſi directè & immediate ſibi fuiſſent conceſſa. Hanc cõcluſionem, tenet expreſſe P. F. Antonius de Corduba in annotat. ad Compend. *verb. communicatio priuileg. in fine.* vbi & ipſius rationẽ reddit, quia inquit iam per communicationẽ prædictam, eiuſmodi priuilegia facta ſunt ſibi propria, & non habent ea dependenter ab alijs, ſed independenter, ac ſi ipſis ſpecialiter fuiſſent conceſſa, quomodocumque illi ſe habeant circa priuilegia, vtẽdo vel non vtẽdo eis, ſicq. in tali communicatione, independenter omnes, qui dictis priuilegijs gaudent, vti poſſunt, & adæquantur ex æquo. Nec inde ſequitur, quod frangatur vulgaris illa regula, *quod priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio*, nam qualiter eiuſmodi regula ſit intelligenda, & in quibus caſibus locum habeat, iam ſuperq. ſatis diximus ſupra q. 42. art. 8.

Aduertit ſupradictus P. Corduba, quod dicta cõcluſio, non habet locum in illis, quibus non ſic ſpecialiter atque independenter communicantur priuilegia, vt ſunt familiares, & Donati Fratrum, & alij eiuſmodi, quia non poſſunt tales, vti priuilegijs Fratrum contra ipſos, quorum priuilegia ſibi cõmunicantur, & ratio eſt, quia in fauorem ipſorum Fratrum, principaliter conceſſum eſt, quòd prædicti familiares & Donati, &c. vtãtur priuilegijs prædictis, ex quo ſequitur, quòd non debent eiuſmodi priuilegia, contra ipſos Fratres, ſeu in eorum diſpendiũ retorqueri, iuxta ſtrictam Iuris regulam, *lib. 6. & cap. quod pro nouale. ſanctã gloſſa, de verb. ſignific.* Non enim ex ęquo, ipſi eiſdem gaudent, atque ſupradicti Fratres: & ob eamdem cauſam, inquit, quod ſi Fratres perdiderant aliquod priuilegium, aut eo non vtantur, amittunt etiam ipſum familiares & Donati prædicti, quia habebant illud communicatum ſibi dependẽter à Fratribus, qua ratione principali ceſſante, Fratrumq. fauore, quorum intuitu principaliter priuilegium ſibi valebat, ceſſat & minus principale atque acceſſorium. Ad quod probandum adducit plura iura, & DD. quos ipſe breuitatis gratia omitto, ac tandem dicit hoc eſſe valde notandum, quia valet ad multa, ſed maxime ad hoc, quod ſecundum noſtra priuilegia, & nobis ab alijs Religioſis communicata, poſſimus non ſeruare interdictum, poſitum ab alijs Religioſis, licet talis non obſeruatio interdicti, ſit in eorum præiudicium, quia ex æquo, ac ſi nobis ſpecialiter fuiſſent conceſſa, communicata ſunt eiuſmodi priuilegia, & facta noſtra independenter. Et hæc de iſto Art. ac de tota quæſt. breuiter dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XLVII.

De Conſeruatoribus, & ijs, quæ ad ipſorum munus & officium ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit Conſeruator? & qui poſſunt huiuſmodi Conſeruatores inſtituere?*
2 *Quinam poſſint inſtitui, atque conſtitui Iudices Conſeruatores?*
3 *Quænam differentia verſetur inter prædictos Iudices Conſeruatores, & Iudices delegatos?*
4 *Vtrum omnes Fratres Ordinis Mendicãtium, priuilegia habeant, quibus Conſeruatores, poſſint ſibi eligere?*
5 *Vtrum nominato pro vna cauſa aliquo Conſeruatore, pro eadem alius poſſit nominari?*
6 *Vtrum Conſeruatorum officium, in Ordinibus & Religionibus, ſit perpetuum vel temporale, & an extinguatur morte concedentis?*
7 *Quidnam poſſint vel non poſſint, huiuſmodi Conſeruatores, et in quibus rebus ex officio ſuo poſſint ſe intromittere?*
8 *Qualiter prædicti Conſeruatores Iudices, procedere debeant, in cognoſcendo de manifeſtis atque notorijs iniurijs?*
9 *In quas pœnas incidant Conſeruatores, ſuam poteſtatem & iuriſdictionem extẽdentes, & aliter, quam prædicto modo procedentes?*
10 *Vtrum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri habeant, coram prædictis Iudicibus Conſeruatoribus; an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, vel potius coram proprijs ipſorum Prælatis?*
11 *Vtrum Iudices Conſeruatores Regulariũ, procedere poſſint contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi?*
12 *Vtrum Conſeruatores Regularium, procedere poſſint, contra alios Regulares & Religioſos, et contra Doctores & Scholares, habentes etiam Conſeruatores pro ſuis cauſis?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit Conſeruator? & qui poſſunt eiuſmodi Conſeruatores inſtituere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſeruator (vt nomen ipſum ſonat) ab effectu dicitur, Iudex datus ad defendendum aliquẽ ſeu aliquos, contra manifeſtas iniurias, conſeruandoſque ipſos indemnes in proprio ſuo ſtatu. Hæc concluſio ſatis colligitur *ex cap. ſtatuimus, de offic. deleg. lib. 6.* & ex iis quæ ibidem dicuntur à gloſſa, & ex *cap. 2. & vlt. eiuſdem tit. & lib.* vbi de Conſeruatoribus agitur, & Ioã. And. ibid. de mente Innoc. & Hoſtien. ponit tria Conſeruatorum genera, nam aliqui (inquit) Conſeruatores dantur, vt aliquos defendant, contra latrones & prædones; aliquando cõtra eos qui aliquorũ priuilegia infringũt, interdũ *Conſeruator dicitur Iudex ad defendendũ, ſeu indemnem cõſeruandum aliquem conſtitutum.*

etiam latius, vt defendant ipſos ab iniurijs, & manifeſtis offenſis, & dicit, ꝙ in nullo dictorum caſuum, habent iudicialem indaginem, id eſt procedere nequeunt per viam iudicij ad inueſtigãdam veritatẽ, quaſi dubij de iuſtitia, vt habetur expreſſe *in d. c. ſtatuimus*, notatq. illud *gloſ. verbo, indaginem.* Quod quidem verbum, deſignat cauſæ cognitionẽ, ſeu ipſius examinationem, vt quod habetur *in c. vlt. eiuſdem tit.* Solummodo, inquit, poſſunt cognoſcere de manifeſtis, & manifeſta illa dicuntur, quæ notoria ſunt, atque ita patentia, quod nulla probabili poſsũt tergiuerſatione celari *iuxta c. ex parte. de verb. ſig. & cap. vlt. de cohab. Cler.* & ſi alius in non patentibus, neque notorijs ſe intromittant, pœnam incurrunt, de qua habetur *in c. vlt. § vt autem, eod. titu. de off. & poteſt. iud. deleg.* & nihil valet, quid agitur, vt ibidem dicitur, de quo nos infra etiam dicemus amplius. Sed quinam poſſunt eiuſmodi Conſeruatores inſtituere? ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Eiuſmodi Conſeruatores ſolum Sũm. Pont. poteſt inſtituere, non vero alius in ſpiritualibus.

Eiuſmodi Conſeruatores in ſpiritualibus, ſolus Rom. Pont. poteſt inſtituere atque conſtituere, non vero alius, etiam Legatus à latere. Hanc concluſionem tenet Ioan. And. & probat eam, *per d. cap. ſtatuimus*, dum ibidem dicitur ab Innocen. IV. Papa, *concedimus, & per cap. fin. e. uſdem tit & lib.* dum ad idem propoſitum àBoniſac. VIII. dicitur, *quod prædicti Conſeruatores plerũque à Sede Apoſt. conceduntur*, per quę dicta verba, excludi videntur omnes alij, cũ quo tranſit Sylueſt. *verbo, Conſeruator. quæſt. 1. nu. 2.* dicens, quod Conſeruatores prædictos, inſtituere & dare non poſſunt, etiam Legati de latere, qua etiam ratione ab Archidiacono, Iudices à Papa delegati nuncupantur.

ARTICVLVS II.

Quinam poſſint inſtituere, atque conſtituere Iudices Conſeruatores?

Hæc quæſtio latiſſima eſt, & quæ longiorem, id ſi per tempus liceret, requirebat diſputationem, ſed quã citiſſime eidem fiet ſatis, aliquib. propoſitis concluſionibus. Prius tamen pro illius intelligentia præmittere libuit, quod de iure communi loquendo, Conſeruatores quodammodo generales, ſint ac dici poſſunt Epiſcopi, quorum curæ datum eſt conſeruare atque defendere, viduas, pupillos & orphanos, & alias perſonas miſerabiles ab oppreſſionibus & iniurijs quæ ſibi communiter inferuntur, vt tenet *gl. in d. c. ſtatuimus, de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6. verbo, Conſeruatores*, quod & probat *ex c. ex parte licet, & cap. ex tenore, de foro comp. & ex ca. 1. & 2. diſt. 87. & c. adminiſtratores, 23. q. 5. & cap. licet, de cenſ. c. ſignificaſti, eod. tit. de off. & pot. Iudic. deleg. in antiquis.*

Nota valde quinã dicantur iure communi, quaſi generales Conſeruatores.

Et re vera, hac ratione loquendo, nõ ſolum Epiſcopi prædicti, verumetiã & omnes Principes, Reges atque Imperatores, quin vero & ipſe Summus Pont. propriſſime, de iure communi loquendo, ſunt quaſi generales, omnium iniurias patientium pupillorum, viduarum, aduenarum, aliarumq; miſerabilium perſonarum, ordinarij Conſeruatores, vt cõſtat ex ſupradictis iuribus. & *ex l. vnic. C. quando Imp. inter pupil. & Iudices. & ex cap. Principes ſeculi, c. adminiſtratores, c. Regũ officiũ. 23. q. 5.* Sed in præſentiarum, non agimus de eiuſmodi Conſeruatoribus ita lato modo, ſed ſpecialibus alijs, qui alio nomine dicuntur, Iudices delegati, quamuis in multis ab eis differant, vt dicemus ſtatim, quos quidem eſſe in Chriſtiana Repub. quidquid nonnulli dicant, quammaxime ipſius intereſt. Etenim ſi vt habetur *in l. 1. ff. ne vis fiat, & in l. æquiſſima, ff. de vſufructu*, ad Prætorem Reip. ſpectat, quoslibet in ſua poſſeſſione tueri, vt ne excludãtur ab ea, potiorique Iure id ſpectat & pertinet, ad Principes Reges, & ad Imperatorem, Summumq; ipſum Pont. vt omnia ſupradicta Iura proclamãt, & cum idipſum non ſemper per ſe valeant efficere, rationi ſuit valde conſonum, vt ad id muneris Conſeruatores prædicti inſtituerentur atque conſtituerentur Iudices delegati, vt eiuſmodi iniuriam patientes pupilli, viduæ, aduenæ, aliæq; miſerabiles perſonæ, à potentium oppreſſionibus, & violentijs defenderentur, quem eſſe vnicum inſtitutionis Conſeruatorũ prædictorum finẽ, clariſſime & manifeſtiſſime expreſſit Innocentius IV. *in d. c. ſtatuimus*, & Boniſa. VIII. *in d. c. fin. de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* vt ex dictis capitulis facile licebit colligere. De prædictis ergo Conſeruatoribus, Iudicibus delegatis loquendo, quando quæritur, quinam hoc munus & officiũ habere & exercere poſſint? reſpondeo, & ſit prima Concluſio.

Prima Concluſio.

Conſeruatores eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates, ſeu dignitates, vel perſonatus in Eccleſijs Cathedralibus, vel Collegiatis, obtinentes, de iure communi loquendo.

De iure communi loquendo, Conſeruatores eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, ſeu dignitates vel perſonatus, in Cathedralibus, vel in Collegiatis Eccleſijs obtinentes. Hæc concl. habetur expreſſa, *in d. c. vlt. de off. & poteſt. I. d. deleg.* vbi idem tenet gloſſa, & mouet hãc difficultatem, an Canonici Eccleſiæ Cathedralis aliquius, eſſe poſſint Iudices Conſeruatores? & reſpondet quod non, licet eſſe poſſint Iudices delegati ad vnam cauſam, *iuxta c. ſtatuentum, de reſcri.* vbi dicitur Canonicos prædictos capaces eſſe Apoſtolicæ iuriſdictionis, & hæc eſt, inquit, vna differentia inter Conſeruatores & delegatos ad vnam cauſam. Sed ꝙ Canonici prædicti eſſe poſſint Conſeruatores, ſentire videtur Speculator, qui eadem de re agens, inquit ꝙ hodie nullus eſſe poteſt Conſeruator, niſi ſolus Epiſcopus, eorumq. Superiores, aut Abbates & Canonici Eccleſiarum Cathedralium, præſertim in dignitatibus conſtituti, vbi illa dictio, *præſertim*, nõ excludere apparet Canonicos prædictos, ſed exprimere videtur, caſum minus dubitabilem, & importat caſum magis dubitabilem, atque in eo vult idem ius eſſe, iuxta id, quod habetur in Iure, *in l. 1. § pater. ff. de collat. bonorum, & l. ſi a. poſt p. in. iuncta gl. verbo poſitum. ff. de libe. exhibe.*

Nota ſententiam Speculatoris, circa Iudices Conſeruatores.

Mens igitur Speculatoris fuiſſe videtur, quod Canonici Eccleſiarum Cathedralium, in dignitate aliqua conſtituti, abſque dubio creari & conſtitui poſſunt Conſeruatores, nec ſolum illi dignitatem habẽtes, verumetiã & alij ſimplices Canonici, quamuis dignitatem nullam habeant.

Canonici Eccleſiarum etiam Cathedralium, niſi ſint in dignitate aliqua cõſtituti, de iure cõ. non eſſe poſſunt Conſeruatores, ſecus eſt, de iure ſpeciali, atque ex priuilegio.

Sed quidquid voluerit Speculator, tenendum eſt ꝙ dicitur à gloſſa, nempe, quod loquendo ſecundum terminos Iuris communis, Canonici prædicti non eſſe poſſunt, aut creari conſueuerunt Conſeruatores, cum quo etiam ſtat, vt aliud etiam dici poſſit & ſit tenẽdum, de iure particulari, atque ex particulari priuilegio, quod iam communiter habent omnes Religiones, vt patebit inferius, quando referentur priuilegia, hac de re Regularibus conceſſa.

Quinam alij non eſſe poſſint Conſeruatores de iure communi.

Dicit autem ſtatim ibidem gloſſa, id ꝙ & in texto prædicti *cap. fin.* continetur, nempe quod non eſſe poteſt aliquis Conſeruator ſui Conſeruatoris, nec ſui domini, ſub cuius dominio eſt, vel diſtrictu Eccleſiaſtico, vel temporali, exceptis Conſeruatoribus datis Regibus & Regnis, ij enim ſicut dignitatis altitudine præeminent, ſic etiam prærogatiua gratiæ ipſos conuenit anteferri. Ratio autem ſupradictæ prohibitionis eſt, vt ibidem dicit gloſſa, quia præſumitur idipſum ſi fieret, ꝙ ſibi inuicem fauerent, deſacilique à iuſtitia deuiarent.

Difficultas, an Vicarij Epiſcoporũ, qui dicuntur Prouiſ.

Sed difficultas inſurgit de Vicarijs Epiſcoporũ, qui dicuntur Prouiſores, & plerũq; non ſunt Canonici, aut ſaltem in dignitatibus aliquib. cõſtituti, an

ipſi

Digitized by Google

res, eſſe poſſint Conſeruatores.

ipſi eſſe poſſint Iudices Conſeruatores, Militiarum, vel aliquarum Religionum? Et quidem pro parte negatiua, *extat d.c.fin.de off. deleg. lib. 6.* vbi ſicut prædictum eſt, de iure communi ſtatutum habetur, *vt Conſeruatores eſſe non poſſint, niſi Epiſcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates, ſeu dignitates, vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinentes*, & cum iuriſdictio prædictorum Conſeruatorum ſit odioſa, cum deroget iuriſdictioni ordinariæ, videtur dicendum, quod potius ſit reſtringenda & limitanda, quam amplianda, iuxta id quod habetur in iure, *in c. quamuis, de præb.* Quod & confirmatur præterea, nam cum controuerſum eſſet olim, an officialis Epiſcopi, Iudex delegatus poſſet conſtitui? vt habetur in *c. ſtatutum, de reſcript. in 6.* emanauit Conſtit. Clementis V. quæ habetur *in clem. Epiſ. principales, eod. titu. de reſcri.* qua declarauit, officialem prædictum, eſſe poſſe Iudicem delegatum, dummodo non ſit foraneus: & maior difficultas verſabatur in Iudice Conſeruatore, cum ius requirat, quod ipſe habeat dignitatem, vel perſonatum in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiali. Super quo caſu magis dubio, cum prædicta noua Conſtitutio Clementis V. nihil declarauerit, dicendum perinde videbatur, quod id reliquit ſub diſpoſitione Iuris communis, ac proinde, quod prædicti Epiſcoporum officiales eſſe non poſſunt Iudices Conſeruatores, quam ſententiam tenere videtur *gl. in d. clemen. verbo delegatus, in ſ. oppoſ.* & plures DD. Iuriſp. illam ſequuntur, quos breuitatis gratia referre omitto. Sed nihilominus contraria ſententia eſt tenenda, de qua ſit ſecunda concl.

Secunda Concluſio.

Probabiliſsime eſt, quod Vicarij Epiſcoporum eſſe poſſint Conſeruatores, quamuis nullam aliam dignitatem habeant

Quamuis probabilis ſit eorum ſententia, qui aſſerunt, officiales Epiſcoporum ordinarios, non eſſe poſſe Iudices Conſeruatores, multo tamen probabilior eſt aliorum, tenentium partem affirmatiuam, & ſaltim de iure ſpeciali, & ſecundum Regularium priuilegia, nullam difficultatem habet, quod Iudices Conſeruatores eſſe poſſunt. Hanc concl. tenet Io. de Lignano, & Card. ſecuti *gl. in d. clem. & Epiſ. principales, de reſcript. verb. delegatus.* quamuis enim in principio oppoſitionis gratia, in partem negatiuam inclinare videatur, propter rationes ſuperius dictas, poſtmodum tamen contrarium dicere videtur, fundatus in ea ratione, quod Epiſcopi, & prædicti ſui officiales principales, vnum & idem eſt tribunal cēſeturque perinde habere dignitatem, quæ ex dignitate Epiſcopi deſcendit, iure connexionis, ac proinde & idem eſſe vtriuſque Ius, *iuxta c. tranſlato. de conſtit.* vbi habetur, *vt quod de vno connexorum ſtatuitur, ad alterum connexum extendatur.* Facit etiam pro hoc generalis Regula, qua dicitur, quod vbi eſt eadem ratio, ibi etiam debet eſſe idem ius, & quod de ſimilibus ſimile eſt habendum iudicium, *iuxta c. ad eius vero, d. 5. ver. ſi enim ea, & c. denique d. 4. ver. ab omnibus quoque*, cum multis alijs quæ referuntur à *gl. in d. c. tranſlato, verb. quod de vno.* Sed quod ſaltem de iure ſpeciali, ac ſecundum Regularium priuilegia, nullam id difficultatē habeat, conſtabit inferius, vbi eiuſmodi priuilegia referentur, in quibus expreſſe habetur, quod prædicti officiales principales Epiſcoporum poſſunt aſſumi & conſtitui Iudices Conſeruatores.

Difficultas.

Solum ſupereſt modo alia difficultas de Prioribus Ord. Mendicantiū, & de Guardianis in noſtro Ord. Min. an ipſi etiam eſſe poſſint Iudices Conſeruatores? & omittendo Guardianos prædictos noſtri Ord. Min. quia in eis negotium ſpecialem hoc difficultatem habet, ſingularemque expoſcit tractationem, loquendo modo de Prioribus prædictis, alijsq. Monaſteriorū Præfectis Ord. Mendicantium, ſequentem ſtatuo Concluſ.

Tertia Concluſio.

Priores, & alij Monaſteriorum Præfecti, abſque dubio eſſe poſſunt Iudices Conſeruatores.

Nulli dubium eſt, quod Priores, alijque Monaſteriorum Præfecti, Ord. Mendicantium, ſtando in iure communi, eſſe poſſunt Iudices Cōſeruatores. Hæc concl. ſatis colligitur *ex d. c. fin. de offic. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* & tenet eam Gemin. *in c. nullus, de nullus, de elec. eod. lib.* & Panor. *in c. cauſam, de iud. eys. & in c. olim, de maioris. & obed.* & Card. *in clement. 1. de reſcript.* & ratio eius in promptu eſt, nam reuera omnes ſupradicti ſunt in dignitate conſtituti, iuxta id quod expoſcitur *in d. c. fin.* ad hoc vt quiſpiam Iudex Conſeruator eſſe poſſit, quod tamen non habet locum in Prioribus Ord. S. Benedicti, ſeu aliorum Ordinum Monacnalium, Abbatibus ſubiectis, ſeu habentibus in eodem Conuentu ſuper ſe Abbates, ij enim non habent dignitatem; ſecus, erit de non habē tibus Abbatem in eodem Cōuentu, prout in prædicto Ord. D. Benedicti multories contingit, eiuſmodi enim cum præcipuam habeant adminiſtrationem, atque gubernationem ſui Monaſterij, iure optimo dici poſſunt in dignitate Eccleſiaſtica eſſe conſtituti, vt tradit Syl. *verbo, delegatus, nu. 3. in fin.*

Difficultas. An guardiani noſtri Ord. Minorum eſſe poſſint Iudices conſeruatores. Opinio, & ſententia aſſerentium Guardianos Ord. Min. non eſſe poſſe Conſeruatores.

Sed ad prædictos Guardianos noſtri Ord. Min. redeundo, in quibus prædictum negotium, vt dixi, ſpecialem habet difficultatem, Syluester opinionem eſſe dicit communem, eoſdem eſſe poſſe Iudices Conſeruatores, cum re vera ſint Prælati, & in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, & de hoc non eſt difficultas, nēpe qđ vere ſint Prælati, & in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti. Sed quamuis id ita ſit, dicunt aliqui, eos non eſſe poſſe Iudices Cōſeruatores, pro eo quod repugnare videatur ſuo ſtatui & profeſſioni, vtpote qui mortui ſunt iam mundo, & nullum habent, ſed nec habere poſſunt, alicuius rei dominium, non ſolum in particulari, verumetiam neque in communi, vt determinauit Clemēs V. *in ſua clement. quæ incipit, exiui de paradiſo, de verb. ſign. §. verum, vbi gloſſa, verb. dixit*, tenet propterea Min. Fratres non eſſe poſſe executores vltimarum voluntatum, nec Iudices arbitros. Quam ſententiam tenent multi Iuriſperiti, & quæcumque arbitramenta ab eis facta, eſſe prorſus nulla, cuius rationem reddit, quia ſupradictus Cle. V. in fi. *d. clem.* generalem appoſuit clauſulam prohibitiuam atque pœnalem, reſpectu omniū quæ in eodem conſtituerat, & dicunt, quod cum in conſtitutione aliqua prohibitiua, & pœnali aliquid prohibetur, actus in contrarium factus eſt nullus, iuxta id quod habetur in iure *in l. nemo Martyres.* & ibi DD. *C. de ſacroſan. Eccl. & in l. non dubium. C. de legib.* Sed quidquid de hoc ſit, alij Iuriſperiti, contrariam tenent ſententiam, & dicunt non ſibi videri, in d. cle. aliquid contineri, ex quo neceſſario dicendum ſit, quod Min. Fratres ex vi ſuæ Regulæ, non eſſe poſſint executores vltimarum voluntatum, & Iudices arbitri & Conſeruatores. Aliud enim, inquiunt, eſt dicere, an propter honeſtatē, facere id expediat, aut non expediat, an vero ad id neceſſario, & ex præcepto teneantur, de quo ſit quarta concluſio.

Quarta Concluſio.

Stando in iure communi, non eſſe videtur prohibitū Guardianis noſtri Ordinis Minorum eſſe Iudices Conſeruatores.

Quamuis non expediens, congruumq. videatur, Guardianos noſtri ſacri Ordinis Minorum, exercere Iudicum Conſeruatorum officium, nullo tamen iure id eſt ſibi prohibitum, neque ex ſpeciali præcepto noſtræ Regulæ, neque eos eſſe Iudices arbitros, ſiue executores vltimarum voluntatum. Ad ſtatuēdam prædictam Concluſione moueor, quia vnicum ac totale fundamentum, quod habent DD. alterius opinionis, ad aſſerendum contrarium, eſt noſtra Fratrum Minorum Regula, & ſupradictum Decretum Clem. V. poſitum *in d. Clem. exiui de para.* at ſi res recte ac penitus introſpiciatur, & d. Clem. verba intime conſiderentur, quæ præcedunt, & quæ ſubſequuntur,

Digitized by Google

ſubſequuntur, nihil ex eis tale licebit colligere: ergo non eſt dicẽdum. vt autem hoc planius fiat, oportet adducere eiuſdem verba, & ſunt, quæ ſequuntur. Verum cum dicti Ordinis Fratres, non ſolum à receptione, proprietate, dominio ſiue vſu ipſius pecuniæ, verum etiam à contrectatione qualibet ipſius, & ab ea ſint penitus alieni, quemadmodum ſæpe dictus prædeceſſor noſter in declaratione huiuſmodi Regulæ plane dixit cumque dicti Ordinis profeſſores, pro nulla re temporali poſſint in iudicio experiri, prædictis Fratribus non licet, nec competit, quin potius conſiderata ſui puritate ſtatus, debent ſibi ſcire interdictum. quod huiuſmodi executionibus, & diſpoſitionibus ſe exponant. cum hæc ſæpius abſque litigio, & contrectatione, vel adminiſtratione pecuniæ nequeant expediri. Verumtamen in his exequendis, dare conſilium. ipſorum ſtatui non obſiſtit, cum ex hoc ipſis circa bona temporalia, nulla iuriſdictio ſiue actio in iudicio, ſiue diſpenſatio tribuatur. Ex dictis verbis plane concluditur quod quamuis non ſit congruum, expediens, ſiue conueniens, noſtri ſacri Ordinis Minorum Fratribus, pro aliqua re temporali in iudicio comparere, ac proinde nec eoſdem eſſe executores vltimarum voluntatum, cum ſæpe ſæpius, atque vt plurimum, in his litigia ſeſe offerant, & contrectationes, vel adminiſtrationes pecuniæ interueniant, pro quibus omnibus oportet multoties ad tribunalia recurrere, non tamen prohibetur aut dicitur in d. Clement. eſſe prohibitum, eiuſmodi munera & officia exercere, vbi ſupradictæ pecuniæ contrectatio non interuenit, nec neceſſum eſt eos per ſeipſos in iudicio comparere, quinuero expreſſe videtur, idipſum ſi eſſe conceſſum, in illis vltimis verbis quando dicitur, quod in iis exequendis dare conſilium ipſorum ſtatui non obſiſtit. cum ex hoc ipſis circa bona temporalia, nulla iuriſdictio ſiue actio in iudicio aut diſpenſatio tribuatur. Ex quo ſatis clare colligitur, quod eſſe poſſunt executores vltimarum, voluntatum, ſaltim in iis quæ pecuniæ contrectationem non habent, nec obligationem inducunt comparendi in iudicio, ſed ſolummodo ferre conſilium, & conſequenter, quod non etiam ipſorum repugnat ſtatui, eſſe Iudices arbitros, aut aliorum Conſeruatores, quamuis vt dictum eſt in Concluſione non id decens, congruum, aut expediens videatur, quam quidem ob cauſam, & id fieri prohibitum eſt, in noſtris generalibus Conſtitutionibus, & hoc eſt ſolummodo, quod in præſentiarum dicitur, & quod id facere, non prohibitum eſt, ex vi noſtræ Regulæ, neque vero ex Decreto ſuprad. Clementinæ.

Nota hoc valde.

In quibus caſibus Fratres noſtri Ordinis, eſſe poſſint executores vltimarum voluntatum & teſtamentorum & conſequenter Iudices arbitri, atque etiam Conſeruatores.

ARTICVLVS III.

Quanam differentia verſetur, inter prædictos Iudices Conſeruatores, & Iudices Delegatos?

Huic articulo reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Multiplex verſatur differentia inter Iudices delegatos, & Conſeruatores.

Inter Iudices Conſeruatores, & Iudices delegatos, multiplex verſatur differentia. Hæc concluſio probatur ex iis quæ dicit Ioan. And. *in d. c. fin. de off. & poteſt. Iud. deleg. l. b. 6.* primo inquit differunt, in hoc, quod Iudex delegatus eſſe poteſt quilibet Canonicus, cuiuslibet Eccleſiæ Cathedralis, Conſeruator vero non, niſi, ſimul ſit in aliqua dignitate conſtitutus. Secundo differunt, quia illius qui eſt Iudex delegatus alicuius, poteſt & ille alter eſſe Iudex delegatus in alia cauſa, ſaluo iure recuſationis: ſecus eſt in Conſeruatore, etiam ſi eiuſmodi non ſibi opponatur exceptio. Tertio, quia ſaluo prædicto iure recuſationis, ſibi ſubditum bene poteſt quis impetrare delegatum, non vero Conſeruatorem. Quarto, quia delegatus à Principe, poteſt cauſam ſibi commiſſam in totum vel in partem alteri committere, iuxta *cap. paſtoralis, de off. deleg.* at Conſeruator non, neque ſpectandi ſunt tenentes contrarium cum textus in dicto cap. eis manifeſte contradicat. Quinto, quia dato quod delegatus in ſe intromittat, in iis quæ non ſunt ſuæ iuriſdictionis, non propterea incidit, neque in illum locum habet pœna appoſita, *in d. cap. fin.* quia non ibi hoc inuenitur expreſſum, ſecus eſt autem de Conſeruatore. Sexto & vltimo differũt, quia etſi Conſeruator ex priuilegio haberet, quod alteri poſſet delegare, hoc tamen non poteſt facere, niſi habentibus conditiones ſupradictas, ad hoc vt quiſpiã eſſe poſſit Conſeruator; ſed delegatus ſubdelegare poteſt, cum cui alias de iure fieri potuiſſet delegatio. Supradictas differentias, colligit prædictus Ioan. And. ex ipſo textu, *in d. c. fin.* & in omnibus alijs (prędictis exceptis) dicit, quod æquiparantur Conſeruatores, alijs Iudicibus delegatis. Hæc pro iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum omnes Fratres Ordinis Mendicantium, priuilegia habeãt, quibus Conſeruatores poſſint ſibi eligere?

Iam ſupradiximus, eiuſmodi Conſeruatores ſecũdum ius, conſtitui ad defenſionem miſerabiliũ perſonarum, quorum quidem nomine, non veniunt intelligendi plebeij, vt nonnulli putant, ſed ii qui neceſſitatem patiuntur, quales ſunt pauperes, ſed præſertim Religioſi, pupilli, & viduæ, aliique huiuſmodi, prout tradunt DD. communiter, *in c. 1. de poſtul. Præl. & in c. ſuper quibuſdam, de verb. ſig.* Bart. *in l. cum alia ff. de legibus*, Innoc. *in cap. ſignificaſti, de off. & pot. Iud. deleg.* & Panor. *in cap. licet, de cenſibus*, quã quidem ratione, diuerſis temporibus ſummi Pontifices, Religioſis & Regularibus, varia atq; diuerſa conceſſerunt priuilegia, quibus in ſui defenſionem Conſeruatores poſſent ſibi eligere, atque cõſtituere, tum propter profeſſionem expreſſam paupertatis, tum etiam propter diuinum cultum cui ex ſuo inſtituto & profeſſione ſunt deſtinati & addicti; & tandem propter decẽtiam, quia nempe clauſuræ ſui Monaſtici ſtatus contrairet. pro rebus ſuis ad tribunalia ſecularia accedere expediebatq; vt quę ad ipſorum perſonas, bona, atque iura conducerent, expedirentur per Eccleſiaſticos Iudices, ſine ſtrepitu & figura iudicii, omnique appellatione remota. De his ergo priuilegiis, in præſentiarum eſt agendum, quæ vt congruo ordine habeantur, ſtatuentur in ſequenti Concluſione.

Fratres Ordinis Mendicantium, varia atque diuerſa habent priuilegia, quibus Iudices Conſeruatores poſſint ſibi conſtituere.

Concluſio.

Mon. Ord. 1. fo. 6. & 2. fol. 145. con. 316 & refertur in Comp. verb. Conſeruatores Ordinis, §. 1.

Fratres Ordinis Mendicantim, varia atque diuerſa habent priuilegia, quibus Conſeruatores Iudices, poſſint ſibi eligere atque conſtituere. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari quam afferendo eiuſmodi priuilegia. Et in primis habetur in Mon. noſtri Ord. & refertur in Comp. *verb. Conſeruatores Ordinis, §. 1.* quod Sixtus IV. mandauit quibuslibet, in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutis, & Metropolitanę vel alterius Cathedralis Eccleſiæ Canonicis, p vniuersũ orbem, qui per Guardianos, & Fratres Ordinis Minorum, ſeu Sindicos R. E. prędicto Ordini deputatos requiſiti fuerint, quatenus per ſe, vel alium, ſeu alios, vbi & quando opus fuerit, ſolemniter publicent eorum priuilegia, & eiſdem, ac illorum dominibus, & profeſſoribus efficacis defenſionis prędidio aſſiſtentes, faciant eos pacifica poſſeſſione priuilegiorum, & conceſſionum huiuſmodi gaudere, non permittentes eos per quoſcunque indebite moleſtari.

Nota verbum Canonicis, ex quo conſtat, Canonicos et vare ſpeciali. & priuilegio Iudices Conſeruatores eſſe poſſe.

Digitized by Google

ſtari. Habetur vbi ſupra, & ad longum ponitur poteſtas prædictorum Conſeruatorum, & modus quẽ obſeruare debent, & citantur loca vbi ſimilia habetur priuilegia, quoad Prædicatores, Carmelitanos, & Auguſtinenſes: & præterea dicitur in §. ſequenti, quod Iulius II. ſtatuit, vt quęcumque perſona ſeu perſonę, alias de iure capaces, pro parte Minorũ Fratrum requiſitę, niſi legitimo impedimento detenti fuerint, iuriſdictionem, & conſeruationem eorumdem Fratrum vigore priuilegiorum ſuorum, ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur. Habetur in ſupradictis Monumentis. Circa quas conceſſiones aduertit priuilegiorum Collector, vbi ſupra, quod virtute huius conceſſionis Iulij II. & alterius ante poſitæ Sixti IV. iam Fratres non ſunt aſtricti ad certos, & determinatos Conſeruatores ſicut olim, quando quælibet natio ſeu Prouincia, habebat per Bullam particularem, duos, vel tres Conſeruatores determinatos, ſub nomine dignitatis, atque ita illæ prouiſiones poſſunt hodie lacerari, & comburi tamquam ſuperfluæ, ex quo per præfatas conceſſiones Sixti, & Iulij, poſſunt illos Conſeruatores, ſeu quoslibet alios aſſumere. Et idem, inquit, eſt de Conſeruatoribus particularibus, quos aliqui Fratres minus docti, procurant ſæpe, pro negotijs ſuperuenientibus, quia ſuperflua eſt huiuſmodi procuratio, cum Conſeruatoria maris magni, ſit perpetua atque vniuerſalis. In eodem autem Cõp. §. 4. habetur, quod Leo X. habita informatione, quod in aliquibus partibus, multa grauamina inferebantur Fratribus Mendicantibus, ab Eccleſiaſticis perſonis, ſpecialiter aſſerendo, quod confeſſi Fratribus debite præſentatis, tenebantur iterum eadem peccata confiteri ſuis Curatis, & quod ſacramenta Eucharistię, & Extremę vnctionis non poterant a Fratribus miniſtrari, illis quibus ſine cauſa dicti Curati recuſabant huiuſmodi ſacramenta adminiſtrare, ac quod Chriſti fideles, audientes Miſſas diebus Dominicis, & Feſtiuis in Eccleſiis Fratrum, no ſatisfaciebant præcepto Eccleſiæ, & alia multa cõſimilia, dedit Conſeruatores, omnes Eccleſiarum Prælatos, diſtrictę eis præcipiendo, vt quandocumque requiſiti fuerint à Fratribus prædictis, non permittant eos moleſtari aut grauari, ſed contra tales moleſtatores procedant per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia. Habetur hæc conceſſio, in Suppl. & hæc ſunt priuilegia, quæ in Monumentis Ordinis pro prædictis Conſeruatoribus habentur. Circa quæ de nouo per Conc. Trid. nihil eſt innouatum, quod ſupradictis obſtet, nam licet, ſeſſ. 7. c. 14. habeantur, quædam verba, per quæ huiuſmodi priuilegia, & conſeruatoriæ videntur reuocari, re tamen vera non ita eſt, quia ea non loquuntur, niſi de Fratribus extra Monaſteria degentibus. Quod vt planius notum fiat, libet ipſa, hic in præſentiarum ad literam apponere, & ſunt quæ ſequuntur. In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocentij IV. quæ incipit, volentes, in generali Conc. Lugdun. edita, & poſita in lib. 6. Decretalium, ſub titulo de priuil. ſeruetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat, addendo inſuper, quod in ciuilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, Clerici ſeculares aut Regulares extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem a Sede Apoſtolica deputatum, in partibus habeant: in alijs vero, ſi ipſum Iudicem non habuerint, coram locorum Ordinarijs, tamquã in hoc ab ipſa Sede delegatos, conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi, & compelli poſſint, priuilegijs, & exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa, nequaquam valituris. Supradicta Concilij verba explicando & declarando Nauarro, ſuper *cap. non dicatis, 12. q. 1. num. 63.* dicit, id quod & colligit ex eodem Concilio, ſeſſ. 6. cap. 3. quod hoc Decretum, ſolummodo habet locum, in Monachis & Religioſis extra Monaſterium degentibus, non autẽ in ſuis Monaſterijs exiſtentibus, nam iſti ſuper nullis cauſis, poſſunt coram Ordinarijs conueniri, illi autem ſic, ſuper prędictis duobus generibus cauſarum, ſed de hoc dicemus ſtatim. In reliquis autem omnibus, confirmata ſunt omnia Regularium ac Religioſorum priuilegia, ſpectantia ad prædictas Conſeruatorias, per ſupradictum Conc. ſeſſ. 14. *de regul. cap. 5.* vbi agendo de eiſdem litteris Conſeruatorijs, & in quibus vim habeant, vel non habeant, poſt multa alia ſupradictum Concilium, in ſequenti verba prorumpit. Vniuerſitates autem generales ac Collegia Doctorum, ſeu Scholarium, Regularia loca, necnon Hoſpitalia actu hoſpitalem ſeruantia, ac Vniuerſitatum, Collegiorum, locorum, & hoſpitalium huiuſmodi perſonæ, in præſenti Canone minime comprehenſę, ſed exemptæ omnino ſint & eſſe intelligantur. Et hoc eſt verum & certum, ac tenendum ſine dubio. Solummodo circa priuilegia prædicta, oportet aduertere. Primo, quod quamuis de iure communi loquendo, Conſeruatores eſſe non poſſint, niſi Epiſcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates ſeu dignitates vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentes (vt diximus ſupra in ſecundo præcedenti Articulo, concl. 1.) at loquendo de iure ſpeciali & ſecundum prædicta priuilegia, bene poſſunt eſſe Conſeruatores, Canonici alicuius Metropolitanæ, vel alterius Cathedralis Eccleſiæ, per illa verba Sixti IV. in eiuſdem priuilegio poſita, *quibuslibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, & Metropolitanæ vel alterius Cathedralis Eccleſiæ Canonicis, per vniuerſum orbem, &c.* nam quamuis poſtea Leo X. in Concilio Lateran. ſtatuerit, vt Conſeruatores Fratrum, pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi, doctrina & probitate ſint pręſtantes, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, vt habetur in Supplem. fol. 26. conceſſ. 83. & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra, §. 3. hoc tamen non obſtat, nam modo pro hac re, ſpeciale aliud habetur priuilegium, Pij V. & Greg. XIII. conceſſum Religioſis Societatis Ieſu, cuius fit mentio in eiuſdem Societatis Compẽdio, *verb. conſeruator*, §. 1. quo etiam perfruuntur omnes Religiones, priuilegiorum habentes communicationis, vbi expreſſe habetur, vt in Conſeruatores prædictos, eligi & aſſumi poſſint, non ſolum Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates, necnon & aliæ perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, verum etiam & Canonici, Metropolitanarum Eccleſiarum, vel Cathedralium, & Vicarij Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in ſpiritualibus eorumque officiales Generales vbilibet conſtituti. Atque ita præſuppoſito dicto priuilegio, & ipſis participatione, iam nulla ineſt ratio dubitandi. Secundo circa eadem priuilegia aduerto, quod non ſolum ſupradicti. In Conſeruatores poſſunt aſſumi atque conſtitui, verumetiam & ad idipſum conſtringi, per prædictum priuilegium Iulij II. qui vt diximus, ſtatuit atque decreuit, vt quæcumque perſonæ, alias de iure capaces, pro parte Minorum Fratrum requiſitę, niſi legitimo impedimento detentæ fuerint, iuriſdictionem & conſeruationem eorumdem Fratrum vigore priuilegiorum ſuorum, ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur, quo quidem priuilegio etiam fruuntur, perfruiq. poſſunt, omnes alię Religiones, priuilegiorum habentes communicationis, & cum excommunicationis pœna apponatur ibidem, certo crediderim ſine legitima cauſa, conſeruatorias prædictas repudiantes, & præcepto Apoſtolico in re adeo graui contrauenientes, niſi aliunde excuſentur, mortaliter peccare, quod valde eſt notandum atque memorię commendandum.

Quoad Prædicatores Mon. Ord. 2. imp. fol. 242. conc. 188. quoad Carmelitanos ibid. fol. 189. conc. 484. quoad Auguſtinenſis, ibid. fol. 251. conc. 640. & refertur in Comp. vbi ſup. §. 1.

Minor. Ord. 1. imp. fol. 43. & 2. fol. 126. conc. 280 & refertur in Comp. vbi ſup. §. 2.

Suppl. fol. 47. conc. 142. & refertur in compend. vbi ſup. §. 4.

Nota valde, in quibus cauſis Regulares coram Ordinarijs, iuxta Cõc. Trident. poſſint conueniri.

Religionum & Vniuerſitatum Conſeruatoria, non ſunt reuocata per Conc. Trident.

Quod de iure ſpeciali Conſeruatores eſſe poſſint Canonici.

Suppl. fol. 26. conc. 83. & refertur in Cõp. vbi ſup. §. 3.

Nota verba illa canonici Metropolitanarum eccleſiarũ vel Cathedralium & Vicarij Archiepiſcoporum, vel Epiſcoporum.

Nota hoc valde.

Circa obligationẽ, quam habent electi conſeruatores acceptandi eiuſmodi officium.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrum nominato pro vna cauſa aliquo Conſeruatore, pro eadem alius poſſit nominari?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Nominato pro vna cauſa vnico Conſeruatore, ſine cauſa legitima, aut niſi ex priuilegio, non alius nominari poteſt.

De communi iure loquendo, nominato pro vna cauſa aliquo Conſeruatore, pro eadem non poteſt alius nominari, niſi forſan id habeatur ex priuilegio. Hæc Concluſio poſita in alio ſimili caſu, eſt expreſſa Doct. Nauar. lib. 1. Conſil de off. Iud. deleg. conſ. 8. vbi ab eo fuit quæſitum, an poſtquam pœnitens, cui officium ſacra Pœnitentiariæ, dedit litteras ſigillatas, directa diſcreto viro Confeſſario, per latorem præſentium ad introſcripta ſpecialiter eligendo, elegit vnum Confeſſarium, poſſet ſaltim de voluntate dicti Confeſſarij, eo dimiſſo, alterum eligere? Cui quidem difficultati, reſpondet, quod non, quod & probat in primis, nam iuriſdictio delegata, non poteſt prorogari de perſona ad perſonam, iuxta id quod habetur *in cap. P. & G. de off. deleg* & inquit, quod prædictæ Bullæ diriguntur ad eos, quos in eis contenti elegerint, ac conſequenter, ex quo nominati fuerint electi, cenſentur expreſſi à prædicto ſummo Pœnitentiario, ac ſi à principio fuiſſent expreſſi, cumque ſi à principio illi fuiſſent nominati & expreſſi, alij nullatenus poſſent eligi, conſequenter dicit, quod nec poſtea, quam à partibus fuerint nominati, electi, atque expreſſi. Quod & confirmat ex eo, quia iuriſdictio delegata, eſt iuriſdictio delegantis, iuxta id quod habetur, *in lege prima, §. qui mandatum, ff. de offic. eius cui mandatum, eſt iuriſdictio*, & ita ad ipſum delegantem, cuius illa eſt, pertinet eamdem extendere, non vero ad partes, neque ad Iudicem, quorum illa non eſt, argumento eius, quod habetur in iure, *in l. id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt ff. de regul. iur.* Ex quibus omnibus in prædicto caſu, quæſito reſpondet, quod qui ſemel virtute aliquarum litterarum, Confeſſarium elegit, non poteſt etiam de voluntate dicti Cõfeſſarij, eo dimiſſo alterum eligere. Quod quidem ipſum reſponderet in noſtro propoſito caſu, ſi de eo fuiſſet conſultatus, ob ſimilitudinem, ſeu potius paritatem rationis, nempe, quod ſemel nominata aliqua perſona, à Regularibus ſiue Religioſis, pro exercendo munere & officio Conſeruationis, acceptataque iuriſdictione, cum iam ipſam immediate habeat à Sede Apoſtolica, non poſſunt ipſi Fratres, quod factum eſt alterare, neque pro eadem cauſa, alium Conſeruatorem nominare, etiam ipſo volente & conſentientes, niſi cauſa ſiue occaſione aliqua, fuerit legitime præpeditus. Quod & confirmari poteſt ex eo, quod refert Sorbo Capucinus in Compendio Mendicantium, *ver. Conſeruatores Ordinis*, nempe quod Greg. XIII. conceſſit omnibus Regularibus in Italiæ partibus exiſtentibus, vt Conſeruatores poſſent eligere, coram quibus conuenirentur, hac lege & pacto, vt ſemel electos non mutarent eorumdemque nomina intra menſem, Epiſcopis locum Ordinarijs indicarent; alioquin coram ipſis Ordinarijs conueniri poſſent. Quod & ſacra Cardinalium Congregatio, declaraſſe fertur, explicans Conc. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 5. in fine*, vbi de Religionum Conſeruatoribus agitur: fuitque id iuri ac rationi valde conſonum, ac determinationi Bonif. VIII. poſitæ *in cap. cum plures. de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* vbi agendo de pluribus iudicibus, diſiunctim ad vnã & eumdem cauſam delegatis, habetur, *quod vno eorum negocium inchoante commiſſum, alij nequibunt ſe vlterius intromittere de eodem, niſi vel infirmitate uel alia iuſta cauſa, illum contingeret impediri, aut ſi nollet uel malitioſe, in eo procedere recuſaret.* Ex cuius Decretalis deciſione, ſatis manet probata ſupradicta Concluſio ſimul que limitata & modificata, ſcilicet, vt in eo caſu, in Conſeruatore acceptante, & iuriſdictionem & negocium inchoante, pro eadem cauſa alius poſſit nominari, quando ſcilicet, ille talis infirmitate, aut iuſta aliqua de cauſa contingeret impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Quibus omnibus etiam in Concluſione additum eſt, niſi forſan idipſum habeatur ex aliquo priuilegio, quo concedatur expreſſe, vt poſt vnum Conſeruatorem nominatum pro eadem cauſa alius etiam poſſit aſſumi & nominari. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiãt.

Noto, quod iuriſdictio delegata, nõ poteſt prorogari de perſona ad perſonam.

Iuriſdictio delegata, eſt iuriſdictio delegantis, & ſic ad ipſum, non vero ad partes pertinet eamdem extendere.

Nota hoc valde.

In qua cauſa vno electo, ſiue nominato conſeruatore, pro eadem cauſa, alius etiam nominari poſſit.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Conſeruatorum officium, in Ordinibus & Religionibus, ſit perpetuum uel temporale, & an extinguatur morte concedentis?

Ratio dubitandi deſumitur ex ijs quæ dicta ſunt ſupra, nam cum prædictorum Conſeruatorum officium, ſit ad inſtar cuiuſdam Iudicis delegati, & certum ſit, quod Iudicis delegati iuriſdictio, ſecundum ius, non eſt perpetua ſed temporalis, & extinguitur atque expirat, morte concedentis re integra, quamuis ſecus res ſe habeat in cœpta, vt habetur, *in cap. fin. §. officium, de off. & poteſt. Iud. deleg. lib. 6.* vbi ſequentia ponuntur verba, *officium autem quorumcumque Conſeruatorum, ipſo iure, quoad non cœpta negotia, per obitum concedentis uolumus expirare*, ſuper quæ verba, ibidem gloſ. *ver. quorumcumque*, intelligenda ea eſſe dicit, de quibuſcumque Conſeruatoribus abſq; delectu & diſcrimine, ſiue dati ſint ad conſeruationem priuilegiorum, ſiue ad defendendum à manifeſtis iniurijs, vel alio modo, ſaluo ſemper caſu, de quo fit mentio, *in c. cũ plures, eod. tit. & lib* quando ſcilicet plures eſſent Conſeruatores, & negotium fuiſſet cœptum per vnum, tunc perpetuata intelligitur iuriſdictio, quoad omnes; in reliquis autem omnibus conſtitutiſſimum eſt in iure, quod iuriſdictio Iudicis delegati re integra, & nondum cœpta, expirat morte concedentis, & cum in iure, circa Regularium Conſeruatores, penes hoc nulla cõſtituatur differentia, non modicam negocium hoc difficultatem habet, illamq; videtur augere Conc. Trid. *ſeſſ. 14. de reg. cap. 5.* vbi agendo de eiuſmodi litteris Conſeruatoris, dicitur, *quod nemo ſimilium litterarum beneficio ultra quinquennium gaudere poſſit*; quod in tantum eſt verum, vt quærant DD. an iuriſdictio Conſeruatorum quoad negocia iam cœpta, duret poſt quinquennium? Reſpondentq; omnes negatiue, vt videre eſt apud Ioan. And. in addit. ad Speculatorem, 1. p. *tit. de off. deleg.* cuius rationẽ reddit, quia huiuſmodi Conſeruatoriæ ſunt odioſę, cum præiudicent Ordinarium iuriſdictioni, ac proinde potius ſunt reſtringendæ & limitandæ, quam extendæ & ampliandæ, & iuxta terminos ipſarum proprios, ſtricte debent explicari, ita vt Ordinariorum iuriſdictio detrimentum patiatur, quamminus fieri poterit. Ijs tamen non obſtantibus, loquendo de Conſeruatoribus Ordinum & Religionum, contrarium omnino videtur dicendum, de quo ſequens ſtatuitur Concluſio.

Nota, quod Iudic. delegati iuriſd. expirat per mortem concedentis re integra nõ vero c.

Concluſio.

Conſeruatorum Officium in Ordinibus & Religionibus, non eſt temporale, nec expirat morte concedentis, quinuero eiuſmodi delegatio in Religionũ fauorẽ facta, eſt perpetua. Hęc Cõcluſio eſt certa & manifeſta, & de qua nulli dubium, poſitaq; eſt

Conſeruatores Religionum non ſunt temporales, ſed perpetua neque extin-

in

guntur morte concedentium.

in communi praxi, alioquin dicendum eſſet, quod Religioſi omnes non poſſent modo eligere, aut conſtituere ſibi Conſeruatores, virtute litterarum ſummorum Pontif. qui conceſſerunt ſibi ſupradictas litteras Conſeruatorias, quod quidem nullus dicet, quin uero hoc ipſum per Concilium Tridentinum, expreſſe videtur determinatum, loco ſupracitato, in fine, vbi agendo de eiuſmodi litteris Conſeruatorijs, & in quibus vim habeant, poſtquam poſuit ſupradicta verba nempe, quod nemo ſimilium litterarum beneficio, vltra quinquennium gaudere poſſit, ſubdit, *Vniuerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum ſeu Scholarium, & Regularia loca, &c. in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exẽpta omnino ſint, & eſſe intelligantur.* Per quæ dicta verba, ſatis colligitur, quod licet perſonarum quarumcumque particularium, Conſeruatoriæ litteræ, per dictum Concilium ad quinquennium ſint determinatæ & limitatæ, neque amplius protrahi poſſint, at litteræ Conſeruatoriæ generalium Vniuerſitatum, & Collegiorum, Doctorum ſeu Scholarium, Regularium que locorum, in prædicto Decreto non comprehenduntur, quinimo expreſſe excipiuntur, ac præcipitur, vt omnino exemptę ſint & eſſe intelligantur. Sed præterea ad hoc, facit ſpecialis quædam ratio, eaque fortiſſima atque efficaciſſima. Illa eſt, quod priuilegia Religionibus ſiue Regularibus conceſſa, quorum virtute prædicti eliguntur Conſeruatores, non ſunt perſonalia ſed realia, ac proinde neque iure, eſſe cenſenda ſunt temporalia, ſed perpetua quandiu per alium ſummum Pont. eamdem poteſtatem habentem, non fuerint reuocata. Quod vero nõ ſint perſonalia, ſed realia, probatur apertiſſime, nam licet priuilegia, quæ conceduntur certo generi perſonarum, vt ea quæ conceduntur maritis, ſint perſonalia, vt colligitur, *ex l. quia tale, ff. ſol. matr.* & notat Socin. *in l. maritum, nu. 3. ff. eodem*, attamen priuilegium conceſſum, certo generi perſonarum, quod per fictionem iuris numquam perit, non eſt perſonale, ſed reale atque perpetuum, ſicut eſt priuilegium, quod ciuibus alicuius ciuitatis conceditur, vt colligitur ex iure, *in l. ſiens. 1. §. quamquam, ff. de cenſibus. & l. 2. ff. de rebus ambig.* & tradit Romanus *in l. matrimonium, 17 ff ſolut. matr.* & in d. l. 2. nu. 4. Cum igitur priuilegia, quibus ſupradicti Iudices Conſeruatores, in Religionibus eliguntur & nominantur ſint eiuſmodi, manifeſte ſequitur, quod facultas eligendi ipſos ſit perpetua, nec extinguatur vllamodo morte ſummorum Pont. qui ea conceſſerunt. Supradicta omnia confirmantur præterea, quæ tradit Sylu. in ſua ſumma, *verb. Gratia num. 4.* vbi inquit eſſe latiſſimum diſcrimen & differentiam, inter gratiam factam & fiendam, nam gratia Principis nondum facta ſed fienda, re integra morte concedentis extinguitur atque expirat, iuxta illud, quod habetur in iure, *in cap. ſi cui, ſuncta 36. ff. de præben. lib. 6.* at vero gratia iam facta & perfecte conceſſa, morte concedentis non extinguitur, & de hoc dicit eſſe caſum, *in c. ſi ſuper, de off. deleg. lib. 6.* vbi habetur, *quod executor ſuper gratia facta datus a Papa, mortuo Papa etiam re integra gratiam exequitur*, quod eſt intelligendum, etiamſi gratia prædicta, habeat annexam iuriſdictionem, & etiamſi ſit conceſſa ſolo verbo, vt tradit Ioan. Andr. in prolo. ſuper ſextum. Cum igitur gratia & priuilegium, quo in Religionibus eliguntur Conſeruatores, ſit gratia iam facta, nõ vero fienda, manifeſte ſequitur, quod morte ſummorum Pontificum illam concedentium, non expirat, quinimo ſemper permanet, eſtque perpetua, quouſque per aliquem alium reuocetur, in quo quidem nullum eſt dubium. Ad rationem dubitandi, in initio articuli propoſitam, facile reſpondetur, dicendo, quod illa habent locum, quando iuriſdictio committitur, ſiue delegatur aliquibus perſonis particularibus per viam commiſſionis, etenim re integra, & ſi nullum fecerint actum, pertinentem ad eiuſmodi delegationem, morte delegantis finitur eiuſmodi iuriſdictio; at in propoſito non eſt ita, nam priuilegia quibus in Religionibus eliguntur Conſeruatores, ſunt realia & perpetua, vt dictum eſt, non vero perſonalia, per quod fit ſatis propoſito Articulo.

Priuilegia quibus eliguntur conſeruatores, non ſunt perſonalia ſed realia, ac proinde perpetua, quamdiu non per aliquem Pont. reuocantur.

Nota, quæ priuilegia cenſeantur realia, quæ vero perſonalia.

Quænam differentia verſetur inter gratiam factam, & gratiam fiendã.

ARTICVLVS VII.

Quinam poſſint vel non poſſint, huiuſmodi Conſeruatores, & in quis rebus ex officio ſuo poſſint ſe intromittere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

De iure communi loquendo Conſeruatores non poſſunt ſe intromittere neq; cognoſcere, niſi ſolummodo de manifeſtis iniurijs & violentijs, neque facultatem & poteſtatem ſuam, poſſunt extendere ad alia, quæ indaginem iudicialem requirunt. Hæc Cõcluſio habetur expreſſa, *in cap. ſtatuimus. & in cap. fin. de off. & poteſt. Iud. del.* & Ioan. And. ibidem explicans, quæ dicantur *manifeſta*, inquit illa eſſe, quæ ſunt notoria, atque ita patentia, quod nulla probabili poſſunt tergiuerſatione celari, pro quo allegat, *c. ex parte, de verborum ſignif. & cap. vlt. de cohabit. Cler. & mulie.* & ſi in alijs dubijs ſe intromittant, incidunt in pœnam, de qua habetur, *in cap. fin. eodẽ tit. quod incipit, hac Conſtitutione.* & de qua nos dicemus infra. Quod quidem eſt intelligendum, vbi conſtiterit ea eſſe dubia, an facta ſint notorie, necne? & an ſint recte facta etiam ſi de notorietate conſtaret, quia tunc requiritur indago. Secus autem eſſet, ſi à principio dubitarent, an ſit res dubia ſiue ſui fori, tunc enim poſſeat inquirere, vt ſciant, an ſit ſua iuriſdictio, vel non, vt amplius ſtatim dicemus.

De iure communi, conſeruatores non poſſunt ſe intromittere, neque cognoſcere, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, neque poſſunt ſuam poteſtatem extendere ad ea, quæ iudicialem indaginem requirunt.

Secunda Concluſio.

Quamuis regulariter, ac de iure communi loquendo, Conſeruatores prædicti non poſſint cognoſcere, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, non tamen eſt ſibi prohibitum, de alijs etiam cauſis, vltra violentias & manifeſtas iniurias cognoſcere, ſi in litteris Apoſtolicis idipſum fuerit illis indultum. Hęc Concluſio ſatis colligitur atque probatur ex iis quæ dicit Ioan. And. *in d. c. ſtatuimus, de off. & pot. Iud. deleg. lib. 6. in c. ſtatuimus porro*, vbi poſt ſupradicta omnia inquit, illa eſſe vera niſi forſan in priuilegijs Religioſorum, ſeu aliorum quibus dantur Conſeruatores, aliud expreſſe diceretur, vt ſcilicet poſſent cognoſcere de iniurijs & alijs cauſis, etiamſi requirent iudicialem indaginem, & fatetur, quod in priuilegijs, communiter apponi ſolet eiuſmodi clauſula. Quod etiam tenet ibidem Archid. & Domin. *in c. ſi. §. Conſeruatores. eod. tit. & lib.* & Rebuffus *in l. 48. in ſi. nde ve. b. ſig.* & ratio prædictæ Concluſionis in promptu eſt, nam Papa qui eſt ſummus Eccleſię præſul, cauſas ad Eccleſiaſtica Tribunalia ſpectantes, ad aduocare ad ſe poteſt, & alteri terminandas committere, vti habetur, *in cap. noſtram. de appell. & c. paſtorales, § præterea, de off. deleg. cap. Eccleſiæ 2. verb. nos quodquid vt lite pendente.* Facit pro hoc etiã Conc. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 20. de reformat.* & textus, *in l. iudicium ſoluitur ff. de iudicijs*, vt quam latiſſime tradit vltra alios, Couuaru. in practicis qq. cap. 9. quo fiat eiuſmodi Conſeruatorum iudicum poteſtas, a litterarum facultate quàm maxime dependeat, iuxta *c. recipimus, §. porro, de priuilegijs.* Nec prædicta refragantur dictis, *in cap. 1. prædicto de off. & poteſt. Iud. deleg.* nam illud habet locum, loquendo de iure communi, vbi prædictorum conſeruatorũ poteſtas, ad

Conſeruatores poſſunt cognoſcere, etiam de his quæ iudicialem indaginẽ requirunt ſi idipſum per priuilegiũ fuerit ſibi indultũ.

Papa omnes cauſas Eccleſiaſticas, iure aduocare ad ſe poteſt, & determinandas cui voluerit cõmittere.

ad violentias ſolummodo,& manifeſtas iniurias eſt limitata, atque determinata, ſecus eſt autem, quando amplior tradita fuerit iuriſdictio, quia tunc omni procul dubio, ea impune vti poſſunt, maxime quã do eiuſmodi cauſę tractandæ erant coram Iudicibus Eccleſiaſticis. qua de re videatur Salzedo in ſua pract.crimin.cap.3.in annotatione ad verba *punire, atque corrigere*. quod oportet maxime adnotare, atque memoriæ commendare, pro quam pluribus rebus, quæ ſeſe offerre poterunt.

Tertia Concluſio.

Conſeruatores Ordinum in manifeſtis iniurijs ac violentijs, non ſolum poſſunt procedere cõtra Clericos, verum etiam cõtra Laicos.

Prædicti Iudices Conſeruatores, Religioſorum & Ordinum Mendicantium, non ſolum poſſunt procedere contra Clericos, verumetiam & contra Laicos, in ſupradictis manifeſtis iniuriis & violentijs, perſonis Eccleſiaſticis, & Regularibus illatis, quamuis ipſi rei ſint. Hæc concluſio probatur in primis, quia ſi propter aliquam rationem id non poſſent, maxime, quia ex hoc defraudaretur Regia iuriſdictio: ſed non propterea prædicta Regia iuriſdictio defraudatur, cum eiuſmodi crimina ſint mixti fori, prout habetur in Iure, *in capitul. cum ſit Generale, de foro competen. & in l.58. titu.6. parte 1.& l.4. tit. 18.eadem par.ergo &c.* Quod & confirmatur ex eo, quod habetur in quadam alia lege Regia 1.*tit.53.libri 1.ordin* vbi de hoc agendo, in vulgari Hiſpano ſermone, ſequentia apponuntur verba.

Nota hec valde.

Los Conſeruadores dados, y deputados por nueſtro muy Santo Padre, no ſean oſſados de perturbar la nueſtra iuriſdicion Seglar, ni ſe entremetan a conoſcer, ni proceder, &c. ſaluo de iniurias, y offenſas manifieſtas, y notorias, que ſuelen ſer hechas a las Ygleſias, o Monaſterios, y perſonas Eccleſiaſticas.

In quo caſu dicatur Eccleſia ſuperiium ſuum Religioſis inferri manifeſta iniuria.

Quibus verbis in dicta exceptione poſitis, ſatis datur intelligi, quod ibidẽ conſtituitur Regula, qua Conſeruatoribus prædictis, permittitur pro manifeſtis iniurijs & violentijs, vt procedere poſſint, non ſolum contra Clericos, verumetiam & contra Laicos, neque in hoc vllo modo intelligitur fraudari Regia iuriſdictio. De quo etiam videatur prædictus Salzedo, vbi ſupra, quo loco dicit, quod tunc dicetur manifeſta iniuria, & violentia inferri, vt patere poſſit aditus prędictis Iudicibus Conſeruatoribus, procedendi contra Laicos, quando Monaſteria, vel Religioſi ſua poſſeſſione perturbantur, aut eorum priuilegia, exẽptiones, & immunitates violantur, iuxta id quod habetur *in iure, in c. cum ſit generale de foro compet.* Quod & in qualibet oppreſſione locum habet, *per cap. ſi Clericus eodem tit. & tenet Abbas, & Doctores in d.cap.cum ſit generale.* vbi Socin.*nu.18.* & Lapus *allegation.58.& 72.& eſt optimus textus in ca. conqueſtus de foro compet.* vbi Iudicibus Eccleſiaſticis permittitur, laicos compellere, vt pro iniurijs & damnis Eccleſię illatis, competenter ſatisfaciant. Facit & textus *in cap.licet de penis verbo exiguntur*, quia exigere eſt aliquid ab inuito extorquere iuxta, *l.lex fideicommiſſi ff.de legatis 3.* cuius etiam rei eſt expreſsa deciſio, *in Conc Trid.ſeſſ.22.cap. 11. de reform.* & in proprijs terminis huius propoſitæ controuerſiæ, tenet, hanc ſententiam prędictus Lapus, in repetitione, *c.p.per veſtras de donat.inter vir.& vxo. §. ſed pulchra dubitatio nu. 3. & Salzedo in ſua pract.crimin.Canonica.c.3.* dicit hoc ſeruari ſemper in communi praxi, & non ſemel ita iudicatum, atque determinatum ſe vidiſse, & eiuſdem rei optimũ ponit exemplum ibidem Sed procedamus ad alia, & ſit quarta concluſio.

Quarta Concluſio.

Conſeruatores Ordinum non ſolum poſſunt defendere ab iniurijs manifeſtis, & violentijs illatis verum etiam non inferendis.

Prædicti Conſeruatores, non ſolum poſſunt defendere ab iniurijs notorijs, & manifeſtis illatis, verumetiam inferendis. Hæc concluſio eſt expreſsa Ioanno And.*in d. cap. ſtatuimus de offic. & poteſt. iud.deleg.in 6.* & ponit eam expreſse Syluest.*verbo Conſeruator nu. 3. in quarto. dicto.* vt ſiquis ſit paratus inferre iniuriam, iis quorum eſt Conſeruator, poterit prædictus Conſeruator, prohibere illud, & eandem ob cauſam excommunicare & punire eũ iuxta id quod habetur *in c.ſacro de ſent. excom.* in Commiſsa vero iniuria, poterit etiam compellere delinquentem ad ſatisfactionem, per diſtrictionem Eccleſiaſticam, inuocando etiã ad id ſi opus fuerit, brachium ſeculare, quod ſecundum omnes Doctores, communiter inuocare poteſt, iuxta id, quod habetur *in cap. 1. de off. ordinarij.* Supradicta omnia ſunt Ioan. And.*in gloſſ.ſuper d.cap.1.de off. & poteſt.iud.delegat.in 6.*

Difficultas. An Conſeruatores Ordinum poſſint cognoſcere de cauſis ciuilibus, & procedere contra debitores.

Sed maior difficultas eſt, an prędicti Iudices Cõſeruatores, Religionum, & Regularium perſonarum, de Iure communi? poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili? vt v.g.ad exigenda & recuperanda aliqua debita. qua quidem de re Doctores iuriſperiti, ſunt quã maxime inter ſe diuiſi, quidam enim partem tenent affirmatiuam, & dicunt quod ſic, alii vero negatiuam, & mordicus tenent quod non, à qua longiſſima diſputatione, propter temporis anguſtiam conſulto ſuperſedeo, hoc ſolummodo contentus dixiſse, quod verius atque probabilius videbitur, quod fiet per ſequentes concluſiones. Sit igitur quinta concluſio.

Quinta Concluſio.

De Iure cõi loquendo, & ſecluſo priuilegio, Conſeruatores Ordinũ, non poſſunt procedere cõtra debitores, ex cauſa ciuili.

De iure communi loquendo, & ſecluſo ſpeciali aliquo priuilegio, Conſeruatores prædicti, non poſſunt procedere, contra debitores ex cauſa ciuili. Hęc concluſio conſtat expreſſe *ex d.cap.1 & cap.fin.de off. & poteſt. Iud.deleg.lib.6.* vbi Iudicibus Conſeruatoribus tantummodo cõceditur, vt de manifeſtis iniuriis, & violentiis cognoſcant, ac dicitur quod ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt ſiue requirunt, non poſſunt ſuam poteſtatem extendere, quod & nouiſſime innouatum videtur, per Concil. Trid. *ſeſſ.14.cap.5.* vbi hac de re agendo dicitur, *quod in cauſis ciuilibus, ſi quiſpiam actor extiterit, non poteſt apud ſuos Cõſeruatores Iudices, aliquem in iudicium trahere*, quæ quidem verba quamuis nonnulli explicent, vt ſolummodo locum habeant in literis Conſeruatoriis, cõceſſis perſonis ſingularibus, non vero in conceſſis Religionibus, ſeu viris Regularibus, verior tamen ſententia eſt, quod de vtriſque intelligantur, atque explicentur, iuxta diſpoſitionẽ iuris communis, vt quam lautiſſime probat, atq; proſequitur Ioan. Gutierrez in ſuis quæſtionibus Canon.lib.3.q.9.agendo de prædictis Cõſeruatoribus, vbi multis probat, quod quamuis debitores, nolentes ſoluere debita Monaſterijs, viriſque Regularibus & Religioſis, iniuriam atque violentiam eiſdem inferant, non tamen inquit, eſt eiuſmodi violentia, & iniuria, de qua prædicti Conſeruatores poſſunt cognoſcere, non enim in ſupracitatis iuribus, iniuria ſumitur pro omni illo quod eſt contra ius, & damnum cauſat Monaſterijs, ſed ſtricte & ſpecifice, pro iniuria quæ fuerit, veluti violentia, contumelia, aut conuicium, ſeu aliqua alia offenſa eiſdem illata, nam reſcriptorum verba, accipienda ſunt ſtricte, proprie & ſpecifice, vt habetur expreſſe *in cap.Rodulphus, de reſcriptis*; qualiter iniuriæ nomen, ſpecialiter & ſtricte, conſiderauit Vlpianus. *in l. 1.de iniurijs, & fam.lib.* Supradicta omnia intelligenda ſunt, vt dixi, loquendo de iure communi, nam loquendo de ſpecialibus, Religionum quarumdam priuilegijs, contrarium omnino erit dicendum, de quo ſit ſexta concluſio.

Sexta Concluſio.

Aliquæ ſunt Religiones, quæ ſpeciale priuilegium habẽt, vt etiam pro cauſis Ciuilib. poſſint eligere

Aliquæ eſſe dicuntur Religiones, priuilegium habentes ſpeciale, vt etiam pro cauſis ciuilibus, poſsint eligere Conſeruatores. Hoc priuilegium habere dicuntur

Comp S. c. Ieſu

Abicitur Religioſi viri Societatis Ieſu, conceſſum ſibi a Pio V. & confirmatum poſtmodum à Greg. XIII. vt habetur in eiuſdem Societatis Compendio, *verbo Conſeruatores.* §. 1. vbi poſt alia ſequentia verba habentur, quod poſſint tam in Ciuilibus, quam in Criminalibus & mixtis, ſiue actores ſint, ſiue vero rei, omnes & ſingulos Archiepiſcopos, Epos, Abbates, necnon & perſonas in dignitate cōſtitutas, Canonicos Metropolitanarum, vel Cathedralium Eccleſiarum, & Vicarios Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumq. Officiales Generales, vbilibet conſtitutos, contra quaſcumque Communitates & collegia, &c. in ſuos Conſeruatores & Iudices ordinarios aſſumere. In qua quidem Conſeruatoria, notanda ſunt quammaxime illa verba, *tam in Ciuilibus, quam in Criminalibus, & mixtis*, quibus ſatis aperte monſtratur, id quod dicitur in concluſione. Priuilegio prędicto vti & frui poſſunt, omnes aliæ Religiones, & Ordines priuilegium habentes communicationis. Sed pręterea pro alijs etiam Religionibus, conceſſa repeniuntur aliqua priuilegia, quibus continetur, vt earumdem Conſeruatores poſſint cognoſcere, non ſolum de manifeſtis iniurijs, & violentijs, verumetiam de alijs, quę iudicialem requirunt indaginem, hoc dicit expreſſe Sylueſter verbo *Conſeruator* numero tertio, in fine in 4. dicto, vbi dicit, quod Prædicatores, & Minores ſunt priuilegiati, vt eorum Conſeruatores procedere poſſint in quacumque cauſa. Eiuſmodi eſt priuilegium, quod conceſſit Benedictus II. Almæ noſtræ Prouinciæ D. Iacobi, Regularis Obſeruantiæ, Ordinis Fratrum Minorum, in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Venerabilibus Fratribus. Archiepiſcopo Compoſtellano, &c.* data Romæ apud Sanctum Petrum 4. nonas Aprilis, Pontificatus ſui anno 1. cuius Originale habetur in noſtro Salmanticenſi Conuentu, vbi prædictum Archiepiſcopum Compoſtellanum, & Vliſyponenſem, & Camorenſem Epiſcopum, Conſeruatores conſtituit, contra Rectores Eccleſiarum, & alios in illis verbis, *in ijs quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij, in alijs vero prout qualitas exceſſus exegerit iuſtitiæ complementum facturi &c.* Simile eſt etiam priuilegium, quod conceſſit Eugenius IV. anno Domini 1451. Idibus Auguſti Pontificatus ſui anno 13. in fauorem Monaſterii Beatæ Mariæ de Guadalupo, & refertur in Compendio priuilegiorum D. Hieronymi *ſub tit. Bulla Conſeruatoria §. fin.* vbi ſimilia omnino habentur verba, conſtituunturque ibidem Conſeruatores, Epiſcopus Salmātinus, Pacentinus, & Cordubenſis, inſolidum, contra quoslibet cuiuſcumque dignitatis, gradus, ſtatus, Ordinis, vel conditionis extiterint, *in quibuslibet moleſtijs, iniurijs, ac damnis, cæteriſq. tam realibus actionibus, præſentibus atque futuris, vt ſcilicet in ijs quæ iudicialem indaginē requirunt, ſummarie & de plano ac ſine ſtrepitu & figura iudicij, in alijs vero, prout qualitas exceſſus exegerit, iuſtitiæ complementum faciant*, Quod quidem priuilegium atque Conſeruatoriam, vt aduertit ibidem priuilegiorum Collector, poſtea Nicolaus V. Pon. Max. Pontificatus ſui anno 6. ad vniuerſum Prædictum Ordinem, & ad ſingula ipſius Monaſteria extendi voluit, priuilegiiſque ſupradictis perfruentur, vt dixi, omnes etiam aliæ Religiones & Ordines, priuilegium habentes communicationis, & iuxta ipſa, eorumdem Conſeruatores procedere poterunt, non ſolum in manifeſtis iniurijs & violentijs, verumetiam & in alijs, quæ iudicialem indaginem requirunt. Facit ad confirmandam concluſionem prædictam, id quod dixit Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 105. quod hodie conceduntur Conſeruatoriæ quarum virtute, proceditur etiam in his, quæ iudicialem indaginem requirunt. Confirmaturque amplius prædicta concluſio, nam ſi in reſcriptis, litteriſque Conſeruatoriis quæ Religionibus dantur, ſeu datæ ſunt à ſummis Pontif. non aliquid amplius concederetur, quam quod procedere poſſent Conſeruatores in manifeſtis iniurijs, & violentijs, non vero in alijs, otioſa atque diminuta quidem, vt videtur, a ſede Apoſtolica fuiſſet huiuſmodi prouiſio, & fere nihil concederetur, cum eiuſmodi manifeſtæ iniuriæ & violentiæ, vtpote quæ ſunt ſacrilegia, alias iam pertinerent ad Iudices Eccleſiaſticos, & propterea dictis Conſeruatoribus non extantibus, laici coram Iudicibus Eccleſiaſticis poſſent conuenire, vt in fauorem Eccleſiæ ordinatum, atque conſtitutum fuit, *in c. ſ. cum ſit generale de foro compet.* dicendum eſt igitur, quod aliquid amplius ex vi ſermonis, per prædictas Conſeruatorias, etiam prædictis priuilegiis exclusis, Ordinibus, & Religionibus eſt conceſſum. Quibus appoſitis duabus vltimis concluſionibus, cōciliari poſſunt atque ad concordiam reduci, ſupradictorum Iuriſperitorum ſententiæ & opiniones. quæ alias videbantur contrariæ, dicendo, quod quidam loquuntur de iure communi, alii vero de iure ſpeciali, atque particulari priuilegio. Sed iterum difficultas occurritur, an eiuſmodi priuilegia reuocata fuerint, per Concil. Trid. prædictum loco ſupracitato ſeſſ. 14. de reform. cap. 5. Quibuſdam videtur quod ſic, ſed alii negant At ego in ea ſum opinione & ſententia vt credam, ea nullatenus eſſe reuocata, quin vero expreſſe confirmata, per illa expreſſa verba *Vniuerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum, ſeu ſcolarium, & Regularia loca &c. in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint, & eſſe intelligantur* Prædictus Ioan. Gutier. contrarium omnino tenet, dicitque ipſa eſſe reuocata, quo ad hoc, vt Conſeruatores prædicti, cognoſcere poſſint, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, & idem ſequi videtur Salzedo in ſua pract. crim. cap. 3. in fine, vbi tantummodo excepit Conſeruatores Academiæ Salmanticenſis, Pincianæ & Complutenſis, qui quidem inquit indiſtinctæ de omnibus cauſis ciuilibus & criminalibus poſſunt cognoſcere, & procedere, etiam contra Laicos in fauorem Doctorum, & Scholarium, quod probat per l. 8. tit. 7. lib. 1. noui. ord. vbi in prædicto Hiſpano, ac vulgari ſermone ſequentia habentur verba, *que el Maeſtre eſcuela o ſu lugar tiniente, pueda conoſcer y conoſca de todas las cauſas tocantes ala dicha Vniuerſidad, y alas perſonas de el dicho ſtudio, aunque no ſean iniurias ni fueren notorias y manifeſtas*: per quam exceptionem firmari videtur in contrarium Regula, iuxta id quod habetur in iure *in l. nam quod liquide §. fin. ff. de pen. leg.* Sed Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in ſuis Quæſt. Regula. to. 1. q. 65. art. 12. contrarium omnino tenet, id quod multis argumentis, & rationibus comprobat, & adducit ad hoc propoſitum plura eaque notatu digniſſima, Cui, & ipſe penes, hoc adhæreo, omittendo plura alia, quæ poſſem dicere vt conſuetæ breuitati ſtudeam.

Difficultas. An priuilegia Conſeruatoriarum per Conc. Trid. ſint reuocata.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter prædicti Conſeruatores Iudices, procedere debeant, in cognoſcendo de manifeſtis, atque notorijs iniurijs?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quamuis prædicti Conſeruatores, principaliter nō habeāt iudicialē indaginem, habent tamen illam in iniurijs manifeſtis, atque notorijs, ad inueſtigandum, vtrum ad ſuam iuriſdictionem ſpectent. Hanc concluſionem tenet expreſſe Sylueſt. *verbo conſeruator,*

Quamuis prædicti Conſeruatores, principaliter non habeant iudicialem indaginem, habent tamen illam in in-

Conſeruator q. 4. nu. 4. & dicit eam eſſe de mente Innocentij, & probat illam *ex l. 2. ff. de Iuriſd. omn. iud.* vbi habetur, quod ſemper intelliguntur eſſe cõmiſſa omnia, ſine quibus non poſſet expediri alicuius iuriſdictio. Vnde inquit, quod Conſeruator poteſt citare delinquentes atque punire cõtumaces, iuxta *cap. de cauſis de off. & poteſt. iud. dele. Facti*, *& c. præterea eod. tit. & l. 1. ff. ſi quis in iur. uoc.* Et ſi maleficium eſt notorium aliis, non vero ſibi, poteſt quærere, & cogere teſtes, iuxta *cap. in primis 2. q. 1. & cap. ſecundum de teſtib. & cap. 1. & per totum de teſtib. cogendis*. Et quia in notoriis neceſſarius eſt etiam aliquis ordo, iuxta *cap. ad noſtram el 2. de iureiur.* poterit ſimiliter procedere ad inquiſitionem, quando factum eſt notorium, & neſcitur quis fecerit illud. Supradicta omnia ſunt vera ſecundum Innocentium, atque Syluestrũ, loco ſupracitato, & ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

In iurijs manifeſtis, et quæ notorijs, ad inueſtigandum vtrũ ad ſuam ſpectent iuriſdictionem.

Secunda Concluſio.

Poſtquam Iudices Conſeruatores, citauerint atque vocauerint reum, ſi ille confeſſus fuerit factum, debent ipſum punire, iuxta qualitatem delicti. Si vero confiteatur quidem factum, neget tamen illud eſſe notorium, ſuper illius notorietate etiam poſſunt procedere. Hanc concluſionem tenet ſupradictus Syluest. loco ſupracitato q. 3. nu. 3. in ſecundo dicto, vbi inquit, quod ſi is qui iniuriatus eſt, neget offenſam eſſe notoriam, licet negatione fieri videatur res dubia, iuxta *l. 3. C. quibus ad liber. procla. non licet*, eo tamen non obſtante, Conſeruator bene poteſt recipere probationes, an ſcilicet factum illud ſit notorium, vt videat, an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *cap. ſuper litteris. de reſcriptis*, alias inquit, eius officium eſſet inutile: quod etiam quilibet poteſt facere Index, nẽpe ſcire an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *l. ſi quis ff. de iudicys*, & ſi factum notorium eſſe inuenerit, in tali caſu procedet, alioquin deſiſtet, quia Conſeruatores non habent poteſtatem, defendendi quamlibet iniuriam ſimpliciter, ſed ſolummodo iniuriam qualificatam, ideſt notoriam. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Syluestri.

Quid debent facere conſeruatores, quando reus negat factum eſſe notorium.

Sed quid ſi confiteatur factum, dicat tamen ſe ſuo Iure illud feciſſe? in hoc caſu dicunt aliqui, quod non vltra debet ſe intromittere, ſed ſecundum alios, etiam tunc debet probationes recipere, ſuper offenſa notoria, ad quod facit *c. bonæ de elect.* alias facile eſſet deludere Conſeruatoris officium: quo facto, ſi ei videatur negatio probabilis, non procedet, alias procedet, & puniet delictum, ſicut notorium. Quinuero addit, & dicit ſupradictus Syluest. quod in caſu quo reus confiteatur delictum, ſed neget illud eſſe notorium, debet Conſeruator procedere ad ſententiam, contra ſic confitentem, licet neget qualitatem notoriam, quia per eius confeſſionem factum eſt notorium, & quamuis in hac ſpecie ſit notorium per euidentiam Iuris, per facti confeſſionem, iuxta id, quod habetur *in capit. veſtra iuncta gloſſa verbo non defitetur, & capit. fin. de cohabit. cleri. & mulie.* quod tenent ibidem Innocentius, Ancar. Dominicus, & Franciſcus, *in d. cap. 1. de off. & poteſt. Iud. deleg.* Supradictis omnibus addit Syluest. quod ſi Conſeruator prædictus, citatum contumacem excommunicauerit, & deinde inuenerit illum iniuriatum quidem fuiſſe, ſed non manifeſte, ſecundũ Innocen. non erit vere excommunicatus, quia iuriſdictionem non habet, niſi de manifeſtis, ſecundum vero alios erit excommunicatus, quæ duo dicta cõcordando, inquit primum eſſe verum, ſi fuit excommunicatus pro facto, ſecundum vero, ſi fuit excommunicatus pro contumacia.

Difficultas.

Tertia Concluſio.

Conſeruatores prædicti, non poſſunt procedere contra aliquos, extra Ciuitates, vel Diœceſes, in quibus fuerint deputati, vel alibi quam in Ciuitatibus, vel locis inſignibus, vbi haberi poſſit peritorum copia, nec poſſunt aliquem citare vltra vnam dietam à fine ſuæ Diœceſis. Hæc concluſio, habetur expreſſa *in d. c. fi. de off. & poteſt. iud. dele. lib. 6. verbo Conſeruatores.* Pro cuius intelligẽtia præmitto, morem fuiſſe antiquitus, vt pro conſeruatoribus quatuor darentur dietæ, prout tradit Rebuf. in tract. de priuil. Schol. priuil. 191. at eiuſmodi conſuetudo reuocata fuit, per Leonem X. in Conc. Later. & limitata, & reſtricta ad duas tantum dietas, non obſtante quocumque priuilegio, vt habetur in Supplem. & refertur in Compen. *verbo conſeruatores Ordinis, §. 3.* vbi dicitur, quod ſupradictus Leo. X. in dicto Concilio Lateranen. ſtatuit Conſeruatores Fratrum, pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi, doctrina, & probitate ſint præſtantes & in Eccleſiaſ dignitate cõſtituti eſſe debeant, & voluit vt coram eis per eoſdẽ Fratres quibus dati fuerint, vltra duas dietas à loco ſuæ ſolitæ habitationis, nullus trahi poſſit, priuilegijs ſuper hoc alias eis conceſſis, nullatenus ſuffragantibus: per quæ dicta verba, vt dixi, reuocata fuit antiqua illa conſuetudo, de quatuor ſupradictis dietis, & reſtricta, & limitata ad duas, per Indulgentiam & Conceſſionem ſupradicti Leonis X. cum alias de iure communi, per ſupradictos Conſeruatores, nullus vltra vnam dietam trahi poſſet, iuxta id quod conſtitutum atque determinatum fuerat, per Bonifacium VIII. *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. deleg.* Sed quamuis hoc ita ſit, hodie tamen aliqua sũt Regularium priuilegia, quibus Conſeruatores prædicti, reos Religiones ipſos, ſiue earumdem alumnos offendentes, trahere ad ſe poſſunt, non ſolum intra prædictas duas dietas, verumetiam vſque ad tres, dummodo huiuſmodi numerum non excedant. Pro quo quammaxime facit priuilegium quoddam Clementis Septimi, cõceſſum Fratribus minimis, cuius mentionem facit Sorbo Capuccinus in addit. ad Mendicantium Compendium *verbo Conſeruator*, vbi habetur, quod Conſeruatores prædictorum Fratrum, poteſtatem habent procedendi, etiam extra loca in quibus fuerint deputati, conceditq. eis facultas citandi & inhibendi etiam per edictum, ad ſe trahendo citatos, atque monitos, nõ obſtantibus Bonifacii Papæ VIII. de vna dieta, & Concilii Generalis. Lateranen. de duabus dietis Conſtitutionibus, dum modo non aliquis trahatur, vltra tres dietas. Similem conceſſionem fecit Sixtus V. in confirmatione priuilegiorum Fratrum Minorum de obſeruantia, in quadã ſua Bulla, data Romæ apud S. Marcum, ſub annulo piſcatoris, die 3. Octob. 1588. Pontific. ſui anno 3. quæ incipit, Etſi Mendicantium Ordines, *in qua quidem Bulla* confirmauit atque innouauit, omnia priuilegia, prædictorum Minorũ Fratrum de obſeruantia, concedens eis etiam conſeruatores pro eorundem conſeruatione, & vt extra locũ in quo ſunt, reos poſſint trahere, nõ obſtantibus præmiſſis, ac piæ memoriæ Bonifacij VIII. Prædeceſſoris ſui, de vna, & Concilij Generalis de duabus dietis Conſtitutionibus editis, dummodo vltra tres dietas aliquis præſentium litterarum vigore ad iudiciũ non trahatur, quòd etiam conceſſerat Greg. XIII. anno Domini 1575. die 21 Maij Pontificatus ſui anno 3. in alia ſua Bulla, quã edidit etiam in confirmationem priuilegiorum prædictorum Fratrum, quæ incipit, *Ex benigna Sedis Apoſtolicæ prouiſione*. Quibus conceſſionibus fruuntur, omnes aliæ Religiones, & Ordines, priuilegium habentes communicationis. Atque ita ſeruatur in communi praxi, nã hodie virtute ſupradictorum priuilegiorum. Conſeruatores Ordinum, non obſtante prædicta Conſtitutione Bonifacii VIII. & Concil. Later. de vna, & duabus dietis, trahunt ad Iudicem ſuum, reos & contradictores vltra prædictas duas dietas, vtque habetur iuridicum, dummodo tres dietas non excedant.

Quibus in locis procedere debeant, & poſſint, Iudices conſeruatores.

Ad quot dietas ſe extendat poteſtas Conſeruatorũ iudicum.

Supplem. f. 26. conc. 83. & ref. in comp. verbo conſeruatores Ordinis §. 3.

Eſt

Quid ſit dieta, & quo tam ſpacij cõtinetur.

Eſt autem dieta, vt dicit Bertachinus in ſuo Repertorio, *verbo dieta*, viginti miliarium ſpatium, quod continet ſeptem leucas, vt colligitur ex iure, *in cap. nonnullis de reſcriptis, & ibi gloſſa verbo, vltra duas dietas*, de quo argumenti genere latiſſime tractat Villalobos, in ſuo ærario mille communium opinionum, *verbo dieta num. 83.* vbi & dicit a quo loco eiuſmodi ſpatium computandum ſit, nempe a fine diœceſis, in qua citandus commoratur, non vero a continentibus ædificijs, prout habetur *in l. 28. tit. 7. lib. 1. noua recomp.* conformiter ad ea quæ ſtatuit prædictus Bonifacius VIII. *in d. capit. fin. de offic. & poteſtat. Iud. deleg. lib. 6.* in illis verbis, *vltra vnam dietam à fine diœceſum eorumdem aliquos trahere non præſumant.* Solummodo eſt difficultas, an eiuſmodi Conſeruatores, ſuam auctoritatem, & poteſtatem, alijs poſſent delegare? de quo ſit quarta conclusio.

Quarta Concluſio.

Iudices Conſeruatores an ſubdelegare poſſint.

Prædicti Iudices conſeruatores, in ſupradictis cauſis, per ſeipſos debent procedere, nec vices ſuas poſſunt committere, exceptis citationibus, & ſententiarum denunciationibus, niſi eis aliter committatur per litteras, & nec tunc, niſi tantum intra Ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus deputati fuerint, & perſonis ſuperius expreſſis. Hæc concluſio, eſt expreſſa ſupradicti *cap. fi. de off. & poteſt. iud. deleg. in 6.* & intelligenda eſt de iure communi, nam de iure ſpeciali, atque particulari priuilegio, aliter eſt dicendum, & Conſeruatores ſecundum Regularium priuilegia, vices ſuas alijs poſſunt delegare atque committere. Pro quo in primis facit priuilegium Sixti IV. conceſſum nobis Fratribus Minoribus, cuius mẽtionem fecimus ſupra art. 9. vbi committitur prædictis conſeruatoribus, vt ſupradictos Fratres per ſe, vel per alios in ſuis partibus conſeruent, contra ipſos inturbatores, & ſimile priuilegium habent Religioſi viri Societatis Ieſu, vt conſtat ex eiuſdem Societatis Compendio, *verbo conſeruator §. 3.* in illis verbis, *tam per ſe, quam per alios Societatem defendant*, quibus priuilegijs fruuntur, etiam omnes Ordines, & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Solummodo oportet aduertere, id quod in fine ſuprapoſitæ concluſionis eſt dictum, nempe quod in tali caſu, & quamuis hoc illis competat, beneficio aliquarum litterarum Apoſtolicarum, non poſſunt eiuſmodi ſubdelegationem facere, niſi intra Ciuitates, ſeu diœceſes in quibus fuerint deputati, & perſonis ſuperius expreſſis, nempe Epiſcopis, vel eorum Superioribus, aut Abbatibus, ſeu perſonis, dignitates vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentibus, vel ad minus Canonicis, ex ſpeciali priuilegio, iuxta ea quæ dicta ſunt ſupra art. 2. aut etiam alijs de quibus ibidem fit mentio. Quod fieri quam maxime fuit iuri conſonum, nam ſecundum ius, quicumq; per ſubſtitutum, ex priuilegio officiũ aliquod voluerit deſeruire, conſtituere debet loco ſui alium æque idoneum, vt habetur expreſſe *in l. 2. C. de prapoſitis agendis in rebus*, vbi ad hoc propoſitum poſt alia, ſequentia ponuntur verba. Conſideratis eorum laboribus, per ſubſtitutum Cartularium, eiuſdem ſcrinij cui præfectus eſt ipſe, idoneum & tam optimis moribus præditum, quam ſcientiam peritiamq; rerum habentem, electione ſua, ſuarumque periculo facultatum, præfatum munus eos adimplere præcipimus. Quod propter ſupradictam legem, expreſſe tenet Bar. ibidem, num. 4. & tradit Acebedo in l. 20. tit. 7. 2. libri, nouæ recop. videatur ibidem.

Quinta Concluſio.

Conſeruatores prædicti, ad munus, & officium ſuum exequendum, per cenſuras aliaque Iuris remedia, contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, niſi dicendo, quod in omnibus litteris Conſeruatoris, vt patere poteſt intuenti, eiuſmodi ſibi poteſtas committitur, & quia alias vana atque inutilis ipſorum foret Iuriſdictio, vt enim habetur in iure, fruſtranea eſt iuriſdictio, quæ coërtionem non habet. Solummodo oportet aduertere, idquod habetur *in c. quia Pontificali in eod. tit. de off. & poteſta. iud. dele. lib. 6.* nempe quod Conſeruatores Iudices procedentes contra Epiſcopos, quam maxima modeſtia debent vti, quia vt ibidem dicitur, ob reuerentiam ſacri officij, quod exercent, eos præ alijs oportet multum honorare, qua quidem ratione præcipitur Iudicibus Conſeruatoribus prædictis, vt quandocumque contra, eos ad aliquas actiones ſiue pœnas fuerit procedendum, gradus, & modeſtia in huiuſmodi proceſſu ſeruetur, ita quod eis quadã condigna reuerentia ſupportatis, ingreſſus primo Eccleſiæ ipſis, vel ſacerdotale interdicatur miniſterium, ac deinde ab officio ſuſpendantur, & ſubſequenter, ſi opus fuerit, aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos, niſi forte aliter fieri ſuaſerit, nimia ſuæ contumaciæ proteruitas ſiue culpa, vtpote quia vt vbi dicit gloſſa, verbo *aliter* iniurias, & contumelioſa verba proferrent, contra ſupradictos Iudices iuxta id quod habetur *in c. delectus de pœnis*, ſi tamen ipſi non ſeruata prædicta forma, ſtatim eos ſuſpendant, vel excommunicent, ſententia quidem inquit, ſupradicta gloſſa tenebit, erunt tamen reprehendendi, Iudices Conſeruatores prædicti, quia ſupradictam modeſtiam non ſeruarunt, iuxta *c. 1. 11. q. 3. & c. ſacro de ſenten. excomm.*

Conſeruatores per cẽſuras procedunt ad ſuum munus & officium exequendum.

Nota hoc valde. In quibus caſibus ordinarius Iudici Conſeruatori tenetur parere, & obedire.

Aduerto tamen, quod Epiſcopi non irrogant iniuriam prædictis conſeruatoribus Iudicibus, pro eo quod ab eiſdem poſtulent, vt oſtendant ſibi ſuas litteras, quinvero nec ſecundum ius eiſdem tenentur obedire, niſi dum ab eis expoſtulatur, ſuarum litterarum oſtenſionem faciant. Vnde iudex Conſeruator ſiue delegatus, ſi de ſuo mandato Apoſtolico, litteris ve Conſeruatoris, non vult Ordinario fidem facere, non poteſt ipſum excommunicare eo quod nolit ſuam ſententiam exequi, nam delegatus ſuper ordinarium iuriſdictionem non habet, niſi eidẽ rebellis extiterit, nec rebellis recte dici poteſt, qui fidem fieri ſibi petit de commiſſione eiuſmodi, non enim aliud facit, quam quod iure ſibi conceditur. Secus eſſet ſi Ordinarius malitioſe, & vt non illi pareat, afferat ſe de illius commiſſione, & delegatione dubitare, maxime allegando reſcripti falſitatẽ, quo quidem caſu, ſecundum Doctores communiter, poterit eum in triginta libras condemnare, ſi malitioſe ſe opponat ad cauillandum reſcriptũ, iuxta id quod habetur *in l. 2. C. de legibus*, pro quibus faciunt quã maxime, quæ tradit Panorm. *in cap. præterea de dilatio.* vbi ad hoc propoſitum dicit, quod quando agitur de grauiſſimo, ſeu grauiori præiudicio, nõ eſt parendum Iudici delegato, quantumuis ſit perſona auctoritate prædita, niſi prius conſtet de pleno mandato, nec ſufficiet ſimplex ipſius copia in tali caſu, iuxta *l. vnicam, C. de mandatis*, nec exequi ſententiam aliter debet ordinarius, iuxta id quod habetur *in cap. nobiliſſimus d. 97.* vbi dicitur, quod Romana non conſueuit Eccleſia, ſine ſignatis apicibus, legationem vndecumque ſuſcipere. Si vero inquit Panor. agatur de præiudicio graui, quia v.g. citatus eſt in partibus remotis, ſufficit reſcripti copiam mittẽre eidem, non tamen ſufficere, aſſerere ſe eſſe delegatum. Si autem agatur de præiudicio leuiſſimo vtputa, quia citatus eſt in loco Ciuitatis, non etiam erit neceſſarium eidem reſcripti copiam mittere, ad effectum ipſum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed in dignitate aliqua conſtituta, quinvero in tali caſu dubio, comparere tenetur *argum. l. ſi quis ex aliena, ff. de iudicijs*, ſecus eſſet, ſi

ſimpliciter ipſum citaret, non aſſerens ſe eſſe Conſeruatorem nec delegatum, nec alias eſſet ordinarius, quia tunc comparere nemo tenetur, nec propterea, vt inobediens & contumax poterit excommunicari, quę omnia ad præſens propoſitum, ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Solummodo oportet nūc dicamus, qualiter in ſuo iudicio, eiuſmodi Conſeruatores debeant procedere, de quo ſit ſexta concluſio.

Sexta Concluſio.

Conſeruatores in ſuis cauſis, procedūt ſimpliciter & de plano.

Conſeruatores Iudices, in ſuo Iudicio ſeu cauſis ad eoſdem pertinentibus, debent procedere ſimpliciter & de plano, ſola veritate inſpecta, atque ſine ſtrepitu & figura Iudicij. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam dicendo, id vt plurimum expreſſe cōtineri, in litteris Conſeruatorijs, & ſenſus legitimus prædictorum verborum eſt, vt procedant poſthabitis ijs, quæ non ſunt de eſſentia & ſubſtantia Iudicij. Quæ autem ſint de eſſentia, & ſubſtantia iudicii, quæ vero ſolummodo de ſolemnitate iuris ſeu de apicibus, vel ad Iuris apices pertinentia, latiſſime a nobis dictum eſt in noſtro libro ordinis Iudiciarii q. 14. ar. 1. quo Lectorum remittimus. nam in Regularium cauſis, haudquaquam eſt ſeruanda illa ſubtilis & ſtricta iuris forma, quæ ponitur *in capit. qualiter & quando de accuſ.* vt dicitur ibidem; quinuero Clemens V. in ſua Clementina, quæ incipit *Sæpe de verborum ſignificatio.* nouam aliam tradit praxim, vt procedatur ſcilicet ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicii, vbi determinat, atque declarat latiſſime, quid ſignificent eiuſmodi verba, inſerta & appoſita in iudicialibus commiſſionibus, quæ fiunt à iure, ſeu à Principibus, dicendo, vt Iudex cui taliter aliqua cauſa committitur, neceſſario libellum non exigat, litis conteſtationem non expoſtulet tempore etiam feriatum ob neceſſitates hominum à iure indultarum, procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem quantum poterit breuiorem faciat, exceptiones & appellationes dilatorias, & fruſtratorias repellendo, partium, aduocatorum & Procuratorum, contentiones & iurgia, teſtiumque ſuperfluam multitudinem refrænando, ea tamen lege vt non ſic Iudex litem abbreuiet, quin admittantur probationes neceſſariæ & legitimæ; & addit: citationem vero ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commiſſionem huiuſmodi, non intelligimus excludi, multaque alia dicit ibidem, quæ breuitatis gratia facio miſſa, quia non ſunt præſentis ſpeculationis, quæ omnia obſeruari voluit in omnibus illis caſibus, in quibus per aliam ſuam conſtitutionē, quæ incipit, *diſpendioſam de iudicijs*, ſeu alias, de quibus ibi mentionem facit gloſſa, *verbo alias*, præcipitur, vt procedatur ſimpliciter & de plano, ac ſine ſtrepitu & figura iudicii.

Nota hoc valde. Quiſnam ſit modus procedendi ſimpliciter & de plano.

Septima Concluſio.

Conſeruatores poſſunt cogere brachiū ſeculare, ad ferendū ſibi auxilium.

Conſeruatores prædicti, poſſunt per excommunicationem cogere, brachium ſeculare, ſiue ſecularem poteſtatem, ad ſuffragandum ſibi, contra prædictas iniurias, atque inferentes ipſas. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam præcedens, dicendo id ſemper, ſiue vt plurimum, expreſſe contineri, in eiuſmodi litteris Conſeruatoriis, & quamuis ita expreſſe non contineatur, id eſſe intelligendum de iure, cum hoc ſit acceſſorium ad prædictorum Conſeruatorum officium, & ſine quo vix, aut nullatenus ſua munera, & Officia poſſent explere, pro quo quammaxime *facit capit. adminiſtratores 23. q. 5.* vbi eiuſmodi facultas Epiſcopis conceditur, excommunicandi, adminiſtratores ſecularium dignitatum in ſimili caſu, niſi eiuſmodi auxilium præſtiterint, vbi notanter *gloſſa verbo priuatus*, aduertit, quod vt colligitur ex prædicto textu, ipſo iure eſt excommunicatus, Princeps, qui nō facit iuſtitiam clerico. Sed quidquid de hoc ſit, qualiter eiuſmodi auxilium ſit petendum, atque exhibendum, latiſsime diximus ſup. q. 45. arti. 4. quo Lectorem remittimus, nam non eſt in votis, ſine vrgenti occaſione & cauſa, eadem ſemel, atque iterum dicere.

Octaua Concluſio.

Circa munera aſſeſſorum, ac notariorum expenſas, quænam obſeruare debeant conſeruatores Iudices.

Tandem ſupradicti Conſeruatores, circa munera & expenſas aſſeſſorum, atque Notariorum, obſeruare tenentur, omnia ea, quæ de Iudicibus delegatis ſunt ſtatuta. Hæc concluſio habetur expreſſa *in d. capit. fin. de off. & poteſt. Iud deleg. in 6.* verbo *circa munera*, & refert ſe ibi Pont. ad *capit. ſtatutum §. inſuper cum ſeqq. de reſcript.* vbi inuenire licebit plura ad hoc propoſitum notatu digniſsima, qua de re videatur Syluest. *verbo Conſeruator num. 4. in 7. dicto, & verbo Iudex 1. §. 9.* & hæc de iſto Articu. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

In quas pœnas incidant, Conſeruatores ſuam poteſtatem, & iuriſdictionem excedentes; & aliter, quam prædicto modo procedentes?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſeruatores formam ſibi traditam non ſeruantes per annum ſunt ab officio ſuſpenſi.

Conſeruatores aliter, quam prædicto modo procedentes, & ſuam poteſtatem, ſiue iuriſdictionē excedentes, per annum ſuſpenſi ſunt ab officio. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. del. in 6.* vbi poſt alia ſequentia ponuntur verba, Vt autem Conſeruatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœna diligenter obſeruent, Decernimus, vt ſi de aliis quam de manifeſtis iniuriis & violentiis ſe intromiſerint, ſeu ad alia quę iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annum, ab officio ſint ſuſpenſi. Super quæ vltima verba, gloſſa ibidem *verbo ab officio*, addendum eſſe dicit, etiam & *a beneficio*, quod eſt officii ſequela, quod probat *ex capit. præter hoc d. 32. & ex capit. ſi qui d. 81.* Aduertendum tamen eſt, quod non omnibus eiuſmodi imponitur pœna, ſed illis tantum, qui id ſciẽter egerint, illi autem dicuntur aliquid ſcienter facere, qui faciunt illud voluntarie, ſiue ex ignorantia iuris craſſa, vel affectata, ſecundum gloſſam loco ſupracitato *verbo ſcienter*, & gloſſam *in capit ignorantia de ſententia, & re iudicata.* Facit & ad hoc gloſſa *in c. nos verbo affectata de tempor. ordin. lib. 6 & capit. 3. de clandeſtinis deſponſal. eod. lib.* ita quod illi tantummodo, Iudices Conſeruatores prædictam pœnam incurrunt, qui ſcienter, ſeu ex ignorantia Iuris, craſſa, vel affectata, quouis quæſito figmento, aut colore, poteſtatem ſuam extendere præſumpſerint, vltra prædictos caſus, quam de manifeſtis iniuriis & violentiis, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginem requirunt, & in illis ſcienter ſe intromiſerint. Præſumere autem, ſeu præſumptuoſe aliquid facere, dicitur in iure, qui agit illud de facto ſecundum gloſſam, *in capit. Iudæi verbo præſumant, de teſtibus & atteſt.* & eiuſmodi vulgo dicuntur præſumptuoſi atque temerarii. Prædicto modo interpretanda eſt

Quiſnam dicitur aliquid ſcienter facere, & quos Iudices comprehendat ſupradicta pœna.

Quiſnam dicitur iure præſumere.

ſupra-

Verba canonum ſemper interpretanda ſunt, ſecundum communem vſum eloquendi.

ſupradicta concluſio, nam verba intelligenda ſemper ſunt ſecundum communem vſum loquendi, vt multis tradit *gloſſa in cap. nonnullis de reſcrip. verbo vltra duas dietas*, id probans, *ex cap. ex litteris el 2. de ſponſal. & ex l. labeo ff. de ſepulc. lega.* atque vt dicitur, conſuetudo eſt optima legum interpres, vt habetur *in cap cum dilectus de conſuetudine & in l. ſine interpretatione ff. de legibus.* traduntque omnes DD. communiter.

Secunda Concluſio.

Suadentes Iudicibus conſeruatoribus vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem & idipſum procurantes, incidunt in pœnam excommunicationis.

Suadentes prędictis Iudicibus Conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, id ipſumque procurantes, incidunt in pœnam, atque ſententiam excommunicationis, a qua nullatenus poſſunt abſolui, niſi prius parti integraliter ſatisfecerint de expenſis. Hæc concluſio, habetur etiam *in d. cap. fin. de off. & poteſt. iud. deleg. in 6* vbi poſt ſupradicta verba, loquentia de Iudicibus extendentibus ſuam poteſtatẽ, ad partem intereſſentem deueniendo, ſtatim ſubditur. *Par vero quæ hoc fieri procurabit. ſententiam excommunicationis incurrat, a qua non poſſit abſolui, niſi et quem ſic fatigauit in deuiis, primo ſati ſfaciat integraliter de expenſis*, & poſt alia additur: *quidquid autem contra præmiſſa vel eorum aliquid, attẽtari contigerit, omnino decernimus irritum & inane.*

Nota valde, quando conſulentes, ſiue auxilium præſtantes incidant in pœnam, in aliqua lege poſitam.

Circa quæ verba aduertit Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 125. quod prædictam excommunicationis ſententiam, non incurrit, qui non eſt pars in iudicio, nec etiam ſi ſit, idque procurauit, Iudex tamen non proceſſit, per ea quæ ab ipſo dicta ſunt in eodem cap. 27. nu. 51. nam lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter conſentientem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat, niſi ex eius tenore, vel aliarum legum, id expreſſe aut tacite colligatur, vt firmiter tenet Caietanus in ſumma *verbo excommunicatio* capitulo 47. nota. 3. & Silueſt. ſibi contrarius *verbo excommunicatio 10. dub. 4.* de quo latiſſime videatur prædictus Nauar. loco ſupracitato, Quantum vero attinet ad expenſas, dicit Sylu. *verbo Conſeruator. num. 5. in fine*, ſatisfactionem eſſe faciendam integraliter, de omnibus expenſis legitimis, propter eandem cauſam factis, ſecundum Geminianum, pro quo allegat *cap. in primis 2. q. 1.*

ARTICVLVS X.

Vtrum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri debeant, coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius coram proprijs ipſorum Prælatis?

Hæc quæſtio latiſſima eſt, & quæ longiorem requirebat diſputationem, ab ipſa tamen breuiter me expediam, nam quantum attinet ad Regularium omnium exemptionem, à Iudicibus ordinarijs, multa ſuperius ſunt dicta, diuerſis in locis, & plura etiam diximus in noſtro libro ordinis Iudiciarij & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico quam ſeculari agitandis, & miſſa faciendo criminalia, deueniendo ad ciuilia, de quibus dumtaxat præſens eſt propoſitus articulus, quando quæritur, coram quibus Iudicibus Religioſi & Regulares conueniri habeant, pro debitis ciuilibus coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius coram ſuis Prælatis Regularibus, & qui in eorumdem Monaſterijs præſunt dico quod circa præſentem difficultatem, DD. ſunt valde inter ſe diuiſi, quidam enim

I. Opinio.

dicunt, eiuſmodi Religioſos, pro debitis ciuilibus cõueniri debere, coram ſuis Iudicibus Conſeruatoribus, quam ſententiam & opinionem tenet Io. Gutie. lib. 3. ſuarum qq. Canon. q. 10. neque prædictæ ſuæ reſolutioni, obſtare inquit, quòd prius in præcedenti quæſtione dixerat, nempe non poſſe Religioſos, & Regulares prædictos, coram ſuis Iudicibus Cõſeruatoribus, contra debitores agere ex cauſa ciuili, nec ipſos in eiuſmodi rebus ſe intromittere, nam inter hũc & illum caſum, quammaxima eſt differentia, latiſſimumque diſcrimen, actor enim ſecundum iuris Regulas, de iure communi loquendo, ſemper debet ſequi forum rei, vt habetur *in iure, in c. ſi clericus laicum, & ibi gloſ. & in c. cum ſit generale, de foro compet. traduntque DD. latiſſime in l. iuris Ordinem cum ſimil. C. de iuriſd. omn. iud.* quo fit, vt in præcedenti caſu, cum Religioſi prædicti eſſent actores, debitores vero rei, non ipſos poterant ad ſuorum Conſeruatorum iudicium trahere, quinuero coram proprijs eorum Iudicibus, debebant illos conuenire, neque Conſeruatores in eiuſmodi rebus poſſent ſe intromittere, cum de iure communi loquendo, non cognoſcant. aut agnoſcere debeant, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, iuxta iam pluries dictum *cap. 1. de off. & poteſt. iud. del. in 6.* at in præſenti caſu, è contra ſe res habet, nam cum actores ſint ſeculares & prædicti Religioſi rei, habeantque à ſede Apoſt. Iudicem Conſeruatorem, delegatum & deputatum, quem elegerunt pro ſuis cauſis, qui eos defendat & manuteneat, conſequens eſſe videtur, vt coram eo conueniendi ſint, ex quacumque cauſa, ſed maxime ex cauſa ciuili, cum is ſit proprius eorum Iudex, ratione cuius exempti ſunt à poteſtate Iudicis ordinarii, qua etiam ratione à iure, ſæpe ac ſæpiſſime, quinuero & à ſacro Conc. Trid. appellantur & nuncupantur exempti. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Ioan. Gutier. quam ſuam ſententiam aliquibus rationibus, ac iuribus comprobare contendit, de quibus ſtatim dicemus.

Nota, quod de Iure communi actor ſemper ſequitur forum rei.

II. Opinio.

Sed contrariam omnino opinionem, tenent alii, aſſerentes, Religioſos & Regulares prædictos, pro debitis ciuilibus, non poſſe aut debere coram dictis ſuis Iudicibus Conſeruatoribus conueniri, nec vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, à quo omnino exempti ſunt, atque notorium exemptionis priuilegium habent, ſed coram ſuis proprijs Prælatis, qui ſunt veri & proprii ipſorum Iudices, tam in ciuilibus quam in criminalibus, & quibuſcumque aliis. Hanc ſent. & opin. tenet, multiſque probas & firmare contendit, P. Fr. Eman. Rodr. in ſuis qq. Regul. tom. 1. q. 65. art. 13. vbi hac de re agit, & quia prædictarum opinionum quælibet in ſpeciali, atque particulari caſu, non ratione & ſua probabilitate caret, quinuero videtur, quod defendi, ac ſuſtineri poſsit, pro præſentis art. reſolutione, & vt hac in re, quod tenendum ac practicandum eſt, & in medium proferam, breuiter ſumma reſolutione ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Proprius & immediatus Religioſorũ ac Regularium Iudex eſt Abbas, ſiue ipſorum Prælatus, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

Certiſsimum eſt & omni dubio procul, quòd proprius Religioſorum, ſiue Regularium ordinarius Iudex, atque immediatus, eſt Abbas, ſeu alius ipſorum Prælatus in pertinentibus ad Regulam, regulariaque ſtatuta, tam in ciuilibus quam in criminalibus. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & eam tenet expreſſe Nauarr. in Comment. 2. de Regul. ſuper *cap. non dicatis 12. q. 1. num. 63.* quam & probat *ex lege fin. C. de iuriſdictione omn. iud. & ex capitulo cum ab Eccleſiarum de offic. ordinarij*, nec ſolum probatur prædicta concluſio, per ea quæ ibidem, à prædicto Doctore adducuntur latiſsime, verumetiam & per illa quæ tradit idem ipſe, in Comment. 3. ſuper cap. *nullam 18. q. 2. num. 4.* explicando, & declarando illa verba Pelagii Papæ, ibidem appoſita, quibus dixit *quod nota Monaſterij poteſtas ad Abbatem pertinet.* Sed prædicta probatur,

batur, quia hac ratione Religioſi, & Regulares prædicti, communiter in iure, atque in Concilio Trident. vocantur exempti, & eorum exemptio ab Epiſcoporum ſeu aliorum Iudicum iuriſdictione, adeo eſt notoria, cunctiſque peruia, vt dicant omnes communiter ſcribentes, eam probatione minime indigere, & quod ab ordinarijs citati non tenentur eiſdem reſpondere, aut coram ipſis comparere. Quæ quidem de re videantur, quæ latiſſime tradit Syluester *verbo exemptio q. 7. num. 8.* citans in id, Panorm. *in cap. cum Ordinem de reſcriptis*, vbi ad hoc propoſitum plura dicit, faciendo diſtinctionem, inter notorie exemptos, & tamdiu toleratos in exemptionis priuilegio, quales ſunt Mendicantes, & alios non ita notorie exemptos, & dicit quod primi citati, non tenentur coram Iudicibus ordinarijs comparere, quod probat ex multis iuribus, & quod ſententia ab ipſis lata contra ipſos, tamquam contra contumaces, erit omnino nulla, vtpote lata à non ſuo Iudice, alij vero comparere tenentur, ad allegandum ſuum priuilegium, intra terminum ſibi præfixum, ſed in loco congruo atque ſecuro, iuxta *cap. cum persona de priuilegijs. lib. 6.* Supradicta omnia ſunt certa & vera, de iure communi, & quamuis Nauar. loco ſupracitato, aliqualiter dubitet, quinnero expreſſe dicat, quod Prælatus inferior, de iure communi, non habet iuriſdictioné, in eos qui ſunt ſui Collegij, quoad extrania, quæ nõ tangunt Regulam, aut Regularia ſtatuta, ſiue ciuilia, ſiue criminalia, inquit tamen quod ex priuilegio, vel ſaltim conſuetudine, nullum eſt Monaſterium, in quo iam Prælatus, non cognoſcat etiam de illis, ſaltim cum crimina non requirunt depoſitionem, expreſſeque fatetur, quod iam omnes Regulares exempti ſunt ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione, quod adeo inquit, verum eſt, vt raro in prædictis Religioſis locum habeat, *cap. volentes de priuil. lib. 6.* quo cautum, & ſtatutum ſuit, vt ordinarius poſſet cognoſcere contra exemptos, ratione delicti, vel contractus, extra loca exempta facti, vel rei ſitæ extra illa, nam aliquibus (inquit) Religionibus conceſſum eſt directe, alijs vero per communicationem, & indirecte, vt conueniri non poſſint, etiam in illis, cũ derogatione prædicti, *cap. volentes*, editi in Concil. Lugdun. Sed de hoc alias. nunc procedamus vlterius.

Nota valde circa Religioſorum exemptionem, quibus in caſibus citati, vt coram ordinarijs comparent, reſpondere teneantur.

Secunda Concluſio.

De iure communi loquendo, Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs Prælatis, non vero coram ſuis Conſeruatoribus, aut Iudice Eccleſiaſtico ordinario, debent conueniri. Hæc concluſio eſt expreſſe contra ſupradictum Ioan. Gutier. ſed tenet eam prædictus Pater Frater Emman. Rodriguez, loco ſupracitato, ſatiſque colligitur ex concluſione prædicta, etenim ſi Religioſi & Regulares, vt prædictum eſt, ſuos habent ordinarios atque immediatos Iudices, népe proprios Prælatos, quibus ſubijciuntur, & qui Monaſterijs præſunt, non ſolũ in pertinentibus ad ipſorum Regulam, regulariaq; ſtatuta, verumetiam in negotijs extrarijs, ciuilibus & criminalibus, contra rationem omnino, & contra ius ipſum eſſe profecto videtur, vt etiam pro debitis ciuilibus, coram alijs conueniantur, quicumque illi ſint, ſiue ſint Iudices ordinarij Eccleſiaſtici, à quibus (vt præmiſſum eſt) ſunt exempti; ſiue vero ſint Iudices Conſeruatores prædicti, qui vel maxime, in hiſce rebus, nullam omnino ſuper eos poteſtatem habent. Quod contra prædictum Ioan. Gutier. hac vel vnica eaque efficaciſſima ratione probatur, & vt dicitur ad hominem, nam ſi vt ipſe dixit, & habetur expreſſe *in d. c. 1. de off. & poteſt. Iud. dele.* Iudices Conſeruatores prædicti, non poſſunt cognoſcère niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, nec ſuam poteſtatem extendere, ad alia quæ iudicialem requirunt indaginẽ ſub pœna ibidem poſita, hac enim ratione affirmat, non poſſe Fratres prædictos, reos pro debitis ciuilibus, coram ſuis Conſeruatoribus Iudicibus conueniri, qua ratione ergo in præſenti contrario caſu, in odium prædictorum Religioſorum, ampliandam, atque extendendam dicit, dictorum Iudicum Conſeruatorum, poteſtatem & iuriſdictionem, vt pro debitis ciuilibus, coram ipſis, non vero coram ſuis proprijs prælatis, Religioſi iiſdem conueniantur? Hæc certe ratio, meo quidem iudicio fortiſſima eſt, clareque concludit. Cui & alia de nouo accedit, nam vt etiam ex dictis conſtat, Superiores atque Prælati, ſunt Religioſorum ordinarij Iudices, ordinariamq; ſuper eos exercent iuriſdictionem, quę ſecundum iuris Regulas, ad omnia ſe extendit, in quibus nõ ſunt prohibiti, & in quibus expreſſe limitata non fuerit, prædicti vero Conſeruatores, tantummodo ſunt Iudices delegati, delegatamque habent iuriſdictionem quæ non ſe extendit, niſi, ad illa quę ſibi committũtur expreſſe, aut ſiue quibus non congrue poſſent expediri, & nullo modo ſe extendit ad ea, quæ expreſſe ſunt prohibita & limitata iure, ergo contra Ius, & contra rationem omnino erit, vt pro debitis ciuilibus, Religioſi & Regulares coram eiuſmodi Conſeruatoribus, non vero coram proprijs ipſorum Prælatis conueniantur. Supradicta omnia confirmantur, ex eo quia Religioſi iis præſertim temporibus, non habent perpetuos Conſeruatores, ſicut habebant antiquitus, coram quibus pro prædictis debitis ciuilibus debeant, aut poſſint conueniri, quinuero habent Cõſeruatores ad nutum amouibiles, eoſque nominant atque conſtituunt, ſolummodo quando id neceſſitas aliqua exigit, dicere autem, vt prędictus Ioa. Gutier. dicit, quod in eo caſu, coram Iudice Eccleſiaſtico ordinario conueniantur, qui eoſdem compellat ad cõſtituendum & aſſignandum Conſeruatorem, ſeu iã aſſignatum oſtendant, coram quo lis, & cauſa proponatur, debitumque petatur, alioquin quod ipſi ad ſe negotium auocent, atque in eo procedant, non videtur nimis iuridice dictum, neque ad rationem conformiter, cum vt prædictum eſt, habeant ipſi ſuos Iudices ordinarios Prælatos, coram quibus poſſint conueniri; & reuera Conſeruatoribus Iudicibus prædictis, iuriſdictio in eo videtur concedere, quam ius ipſum nullatenus ſibi permittit, non ergo eſt iuridicũ, quod ſupradictus Ioan Gutier. dicit, neque Religioſos prædictos, a iure ſiue a Concilio Trid. dici exemptos, a iuriſdictione iudicum ordinariorum, ratione prædictorum conſeruatorum, nam Religioſorum exemptio, non a conſeruatoris, ſiue iudicibus Conſeruatoribus prædictis dimanat, ſed a ſubiectione ſuorum Prælatorum ordinariorum, quibus in vtroque foro ſunt ſubiecti quod eſſe verum conſtat ex ipſis priuilegijs, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ac ex vniuerſali ita comprobata & declarata cõſuetudine, & forſan prius Religioſi prædicti, fuerant exempti, quam pro eiſdem Conſeruatores cõſtituti. Sed quidquid de hoc ſit, nihilominus prædicta concluſio vera eſt, firmiterque tenenda quod communiter, & Regulariter loquendo, religioſi pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs ordinarijs Prælatis, non vero corã Iudicibus Conſeruatoribus prædictis, neque coram Iudice Eccleſiaſtico ordinario debent conueniri. Exiſtimauit, vt credo, ſupradictus Ioa. Gutier, quod Cõſeruatores Regularium, ſunt ad modum Conſeruatorum, Vniuerſitatum, Doctorum & Scholarium, qui de omnibus eorum cauſis iudicant atque cognoſcunt, ciuilibus & criminalibus, & alios non habent Iudices, coram quibus poſſint conueniri, quorum etiam ratione, dicuntur exempti a iuriſdictione Eccleſiaſtica & ſeculari? at in Religionibus non ita ſe res habet, nam Religioſi ſuos habent Iudices ordinarios Prælatos, qui de eorum omnibus cauſis cognoſcant, per iuriſdictionem ordinariam, per quam ab alia ordinariorũ

De iure communi loquendo Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs prælatis, debent conueniri, non vero coram Iudicibus conſeruatoribus, neque coram ordinario.

Eccle-

Eccleſiaſticorum iuriſdictione dicuntur exempti, & non per ſubdelegatam, prædictorum Iudicum Conſeruatorum, qui ſolummodo deſtinantur, pro defenſione fratrum à violentijs, & manifeſtis iniurijs, nõ vero ad alias cauſas.

Tertia Concluſio.

Coram quo Iudice ſint conueniendi Regulares, extra Monaſterium degentes, in cauſis mercedum, ac miſerabilium perſonarum.

In cauſis ciuilibus, mercedum & miſerabilium perſonarum, Regulares extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi Iudicem deputatum habeant, ſiue illum non habeant, coram locorũ ordinarijs, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, poſſunt conueniri. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Concil. Trident. *ſeſſ. 7. capit.* 14. vbi ad hoc propoſitum ſequentia habentur verba. In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocentij Quarti, quę incipit, volentes, in generali Concil. Lug. editam, ſeruetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat. addendo inſuper, quod in ciuilibus cauſis, mercedum & miſerabilium perſonarum, clerici ſeculares aut Regulares, extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem à Sede Apoſtolica deputatũ in partibus habeant, in alijs vero ſi ipſum Iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs, tamquã in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, conueniri & iure medio ad ſoluendum debitum cogi, & compelli poſſint, priuilegijs & exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris. Idipſum confirmatur *in eodem Concilio ſeſſ. 14. c. 5.* Quæ ſupradicta verba, explicans Nauar. in d. Comment. 2. de Regularib. *ſuper c. non dicatis nu. 63.* inquit, ea eſſe intelligenda ſolummodo, vt verba ipſa ſonant, de Monachis extra Monaſterium degentibus, iuxta id, quod in eodem Concilio habetur *ſeſſ. 6. c. 3.* de Monachis ſiue Regularibus delinquentibus extra Monaſterium, nam ijs quoad cauſas ciuiles mercedum, & miſerabilium perſonarum, & quando delinquunt, nulla exemptionis proſunt priuilegia. Vnde inter Regulares exemptos, degentes extra Monaſteria, & degentes intra, duplicem conſtituit differentiã quarum eſt prima, quod iſti ſuper nullis cauſis, conueniri poſſunt coram ordinarijs, illi autem ſic, ſuper prædictis duobus generibus cauſarum, nempe mercedum ac miſerabilium perſonarum. Secunda vero eſt, quod degentes intra Monaſteria, non poſſunt propter ſua delicta ab ordinario puniri, niſi quando extra Monaſterium, cum populi ſcandalo delinquũt, & non puniuntur à ſuis Prælatis, monitis ad ordinarijs, id vt faciant at vero extra Monaſterium degentes puniri poſſunt, ſicut à contrario ſenſo colligitur, ex eodem Conc *ſeſſ. 25. c.* 14. vbi ad hoc propoſitum ſequentia verba habentur, Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra Monaſterii degit, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante à ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeuere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat ſin minus, à ſuo ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit. Per quæ dicta verba dicit prædictus Nauar. reſpondiſſe ſe, non potuiſſe Vicarium cuiuſdam Epiſcopi Regni Neapolitani, cognoſcere de quodam cenſu, qui petebatur à quodam Conuentu, Ordinis Minimorum Sancti Franciſci de Paula, habentium exemptionem, cum derogatione *dicti cap. volentes*, tum quia non degebant extra Conuentum tum etiam quia non agebatur, de vlla prædictorum duorum generum cauſa, nec de delicto extra Monaſterium, cum populi ſcandalo commiſſo, quę omnia quammaxime iuridice dicta ſunt, & multum memoriæ commendanda. Et aduerto, quod non dicuntur extra Monaſteriorum clauſtra degere, Fratres qui prædicationis vel confeſſionis, ſeu eleemoſynæ petendæ cauſa, aut alterius rei ſimilis, ad tempus & non permanenter, extra Monaſteria commorantur, ſed qui ibidem domicilium habent, ex ſpeciali licentia ſiue priuilegio, vt extra ſua Monaſteria degant. Neque etiam extra dicuntur degere, illi qui ſecundum ſua regularia inſtituta, inſeruiunt alicui beneficio, aut ſunt addicti alicui Monaſterio Monialium, neque eiuſmodi comprehenduntur decreto prædicto, nam quamuis extra Monaſterium commorentur, non tamen extra illud proprie dicuntur degere, cum ſint ſubditi proprijs ſuis Prælatis, nec ibi exiſtãt ex aliqua ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, ſiue priuilegio. Solummodo ergo in prædicto comprehenduntur decreto, Fratres extra Monaſteriorum clauſtra degentes, ex prædicta licentia, aut priuilegio. atque immediate Sedi Apoſtolicę ſubiecti, pro quibus conſueuere ſemper conſtitui, & deputari Iudices Cõſeruatores, qui de omnibus eorum cauſis, tam ciuilibus quam criminalibus cognoſcerent, de quibus dicit Concilium, quo non obſtantibus prædictis Iudicibus, ſi illos habeant, aut etiam ſi illos non habeant, & exemptione quacumque in cauſis ciuilibus, mercedum, & miſerabilium perſonarum, coram ordinarius conueniri poſſint, tamquam in hoc ab ipſa Sede apoſtolica delegatis, & Iure medio cogi & Compelli ad ſoluendum debitum.

Quinam fratres dicantur extra Monaſterij clauſtra degere.

Quarta Concluſio.

Religioſi, & regulares extra Monaſteriorum clauſtra degẽtes, coram quo Iudice pro debitis ciuilibus habeant conueniri extra caſus dictos.

Religioſi & Regulares, ex ſpeciali priuilegio ſiue licentia, extra Monaſteriorum clauſtra degentes, in cauſis ciuilibus aliarum quarumcunque perſonarũ, extra cauſas mercedum, & miſerabilium perſonarũ, ſi Iudicem Conſeruatorem in reſcripto deputatum habeant, coram eo conueniri poſſunt, ſin vero illum non habent, in tali caſu poterunt conueniri, coram Iudicibus ordinariis. Hæc concluſio ſatis videtur Iuridica, rationique conſona, nam cum Religioſi prædicti, extra Monaſteriorum clauſtra degant, ac quodammodo exempti ſint, ab ordinaria ſuorum Prælatorum, ordinariorumque Iudicum iuriſdictione operæ pretium eſt, vt Iudicem habeant, coram quo in eiuſmodi caſibus, quinuero & in aliis occurrentibus, debeant & poſſint conueniri. atque ita ſi illum in reſcripto deputatum habent, coram eo conuenientur, tamquam coram Iudice in id à Sede Apoſtolica delegato, eo modo quo conueniri deberent coram proprijs ſuarum Religionum Prælatis, ſi intra Monaſteria degerent. Si vero illum non habent, in tali caſu ratio ipſa fert, vt conueniantur coram ordinariis Eccleſiaſticis, vt non deficiat Iudex, apud quem conueniantur. In hoc ſenſu intellecta, atque in propoſito caſu, indubie veram eſſe intelligo doctrinam traditam à prædicto Ioanne Gutier. loco ſupracitato, & quod ad ipſum prædicta Concilii verba, ſuperius poſita poſſunt applicari, & adaptari illique quadrant, non vero ad caſum quem ipſe ibidem adducit nam loquitur indifferenter, & abſque delectu & diſcrimine, de omnibus in vniuerſum Religioſis, tam intra Monaſterium degentibus, quam extra, cum reuera Concilium in decreto prędicto, non loquatur niſi ſolummodo, de Religioſis extra Monaſterium degentibus, ad ſenſum ſupradictum, vt patebit intuenti. idquod & Nauar. tenet expreſſe loco ſupracitato, Vnde dico quod praxis in eiuſmodi caſibus ſeruanda, non eſt illa, quam tradit prædictus Io. Gutier, ſed illa quę ſequitur, nempe ꝙ Religioſi intra Monaſteriorum clauſtra degentes, pro quibuſcumque debitis ciuilibus, non coram Iudicibus ſuis Conſeruatorib. nec vero coram Ordinario Eccleſiaſtico. ſed coram ſuis propriis Prælatis, qui ſunt veri & proprii ipſorum Iudices, debent conueniri, & hoc etiamſi debita ſint mercedum atque miſerabilium perſonarum, nam decretum quo Concilium ſtatuit, vt in iis conueniantur coram Ordinariis, non intelligitur, niſi de Religioſis extra clauſtra Monaſteriorum degentibus, vt ex ipſo textu ex-

In quo ſenſu opinio & ſententia Ioan. Gutieres ſit vera.

Praxis in hiſce caſibus ſeruando, quonam ſit, pro Religioſis tam intra, quam extra clauſtra degentibus.

preſſe conſtat. Si vero Religioſi ſupradicti extra clauſtra degant, & debita ſint mercedum, ac miſerabilium perſonarum, ſiue Iudicem Conſeruatorem certum à Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, ſiue illum non habeant, conueniri debent coram locorum Ordinariis, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, & iure medio ad ſoluendum huiuſmodi debita, cogi, & compelli poſſunt, priuilegiis, exemptionibus Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris (verba ſunt expreſſa ſupradicti Concilii.) Sed quid ſi ſupradicti Religioſi, extra dicta Monaſteria degant, & debita ſint non mercedum, & miſerabilium perſonarum, ſed aliarum perſonarum quarumcumque, quid in hoc caſu faciendum eſt? Ad hoc reſpondeo, ſub diſtinctione, quod ſi Iudicem habeant, per Sedem Apoſtolicam deputatum vt ſupra, coram eo poſſunt & debent cõueniri: ſi autem illum non habuerint, coram locorũ Ordinariis, tamquam in hoc a Sede Apoſtolica delegatis vt ſupra, non obſtantibus quibuſcumq; &c. Et hic eſt verus ſenſus illorum verborum, quæ in Decreto prædicto ponuntur, *in alijs vero ipſum Iudicem non habuerint, &c.* non vero ille quem exiſtimauit ſupradictus Ioan. Gutier, comprehendendo in dicto Decreto, omnes in vniuerſum Religioſos, tam degentes intra, quam extra Monaſteria, cum reuera (vt prædictum eſt) Concilium non loquatur, niſi de degentibus extra, Vnde perperam, ac ſine ratione colligit, quod Religioſi degentes intra, non corã ſuis Prælatis, & Iudicibus Ordinariis, ſed coram dictis Iudicibus conſeruatoribus, ſi illos habuerint, ſin vero minus, coram Iudice Ordinario Eccleſiaſtico debeant, & poſſint cõueniri. Supradicta omnia, meo quidem iudicio, ſunt certa & vera, ſtando in iure cõmuni. Neque obſtabit dictis, ſi in aliquo priuilegio ſiue conſeruatoria, habeatur expreſſe, quod aliqui Religioſi, tam in cauſis ciuilibus, quam in criminalibus, ſeu mixtis, ſiue ſint actores, ſiue vero rei, poſſint & valeant eligere conſeruatores, coram quibus eorum cauſæ agantur, quale priuilegium habere dicũtur, Religioſi viri Societatis Ieſu, nam dico, quod in tali caſu, ſi ipſi voluerint, eo vti poterunt; non tamen ad id aſtringuntur de iure communi. Erit autẽ eiuſmodi priuilegium, vtile atque proficuum, in caſu quo ab eiſdem ſeu ab aliis, qui eiuſdem communicationem habeant, coram Iudice ſeculari ſiue Eccleſiaſtico, aliquod petatur ciuile debitum, dicentibus ad ipſos iuriſdictionem pertinere, non vero ad proprios Regulares Prælatos. Nam in tali caſu, cum Prælati Regulares nullis armis poſſint ſe defendere, contra ſupradictos Iudices, procedendo pœnis, & cenſuris, virtute priuilegij prædicti, eligere poterũt Iudicem Conſeruatorem, qui idipſum faciat, atque de eadem cauſa cognoſcat, vel ad Prælatos ſupradictos illam remittat. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Iudices Conſeruatores Regularium, procedere poſſint, contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Iudices conſeruatores Regularium, nõ poſſunt procedere cõtra detentores animalium ſuorum facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi, ex ea ſolummodo ratione, quia illa detinent.

IVdices Conſeruatores Regularium, non poſſunt per cenſuras procedere, contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi, ea ſola ratione quia ipſa detinent. Hæc Concluſio probatur expreſſe, nam eiuſmodi animalia non ſunt res Eccleſiaſticæ, ſed ſeculares, quamuis quoad dominium ad Eccleſiaſticos ſiue Regulares prædictos ſpectent. Quo fit, vt a Iudice ſeculari, ſine aliqua ipſorum iniuria poſſint detineri, quando inueniuntur in paſcuis ſeu alibi, alienis rebus damnum inferentia, iuxta caſum legis poſitæ, in noua recompilat. *lege 12. titul. 3. libro primo*, vbi contra animalia prædicta conſtituitur certa, & peculiaris pœna. Quod autem animalia ipſa, pertineant ad forum ſeculare, non vero Eccleſiaſticum, tradit expreſſe Baldus, *in l. de his, C. de Epiſcop. & Cleric.* vbi inquit, quod quando tributum eſt appropriatum ipſi rei, Iudex poteſt manum mittere ad rem ipſam, quamuis ſit Clerici aut Religioſi, recipereq; tributum, quia eſt de ſua iuriſdictione, ſed non poterit, inquit, facere aliquid contra perſonam Clerici aut Religioſi, alias incidet in pœnam Canonis, id quod tenent omnes communiter Doctores. Vnde fit, quod non poſſunt Religioſi prædicti, eligere Conſeruatores, contra detentores ſupradictorum animalium, ex ea ſola ratione quia illos detinent, vt dictum eſt, bene tamen ex alia, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Iudices conſeruatores Regularium, in quo caſu poſſunt procedere contra detentores ſuorum animalium.

Iudices Conſeruatores Regularium, bene poſſunt procedere, contra ſupradictos detentores animalium, quando ratione damni illati, Monachi ſiue Religioſi, conueniuntur coram ſeculari Iudice, vel Eccleſiaſtico Ordinario, non vero coram propriis ipſorum Prælatis, aut coram dictis Conſeruatoribus, ſi ipſi in eoſdem conueniant. Hæc Concluſio ſatis conſtat, ex ſupradictis in præcedenti Articulo. Et ratio ipſius in promptu, eſt nam prædictorum Religioſorum perſonæ ſunt exemptæ à ſupradictorum iuriſdictione, nec vllo modo conueniri poſſunt, coram ſeculari Iudice, nec vero coram Iudice Eccleſiaſtico Ordinario, cum ipſi habeant proprios Iudices, nempe ſuos Ordinarios Prælatos, aut Conſeruatores prædictos, coram quibus poſſint conueniri, quinuero, & debent, cum ſint rei, iuxta ſuperius dicta; ergo ſi aliter fiat, vis atque violentia in eo ipſis infertur, manifeſtaq; illis irrogatur iniuria, quam euitare, ſiue non permittere, eſt proprius caſus dictorum Conſeruatorum, iuxta *cap. 1. de offic. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* atque ita in hoc caſu, bene poſſunt procedere contra talia facientes, & Iudices in eiuſmodi non ſe inhibentes. Et idem exiſtimo eſſe dicendum, ſi detentio prædictorum animalium, per Iudices ſeculares facta fuerit omnino iniuſta, & cũ Religioſi prædicti paratos ſe exhibeant, ad ſatisfaciendum damno, & ſtandum (vt dicitur) iuſtitiæ, ſufficienti præſtita cautione, noluerint illa ſibi dimittere, niſi prius fiat realis reſtitutio, & ſatisfactio. In tali caſu etiam credo, quod poſſunt contra eoſdem procedere, tum quia in eo ipſo grauis atque notoria illis irrogatur iniuria, propter prædicta animalia detenta, tum etiam quia in ſua exemptione, & per Bullarũ conſeruatoriarum priuilegia, nõ ſolum perſonæ prædictorum Regularium, ſunt a dictis Iudicibus exẽptæ, verumetiam & eorum bona, mobilia, & immobilia, & ad protectionem, & defenſionem, ſupradictorum Iudicum Conſeruatorum ſpectant.

ARTICVLVS XII.

Vtrum conſeruatores Regularium, poſſint procedere contra alios Regulares, & Religioſos, & contra Doctores, & Scholares, habentes etiam pro ſuis cauſis conſeruatores.

Ratio dubitãdi eſt, quia vt habetur in iure, *in Authent. de ſanctis Epiſcopis, §. ſed hoc præſenti,*

& in

Digitized by Google

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio.

& in l. verum, §. vlt. cum legibus ſequentibus, ff. de Minoribus, priuilegium habens, non vtitur priuilegio, contra habentem idem priuilegium. quod communiter dicitur, *quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio:* ergo cum in præſenti (vt ſupponitur) prædicti Regulares, Doctores & Scholares pro ſuis cauſis priuilegium habeant, eligendi Conſeruatorem, de factoq. ipſum teneant, videtur, quod Conſeruatores Regularium ſupradictorum, non poſſint procedere contra Conſeruatores aliorum. Pro alia parte facit, quia ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod vt plurimũ neutri eligere poſſent Cõſeruatores, & maxime contra ſe inuicem quod eſt contra conceſſionem expreſſam multarũ Conſeruatoriarum, quibus habetur, vt eligere poſſint Conſeruatores, contra quaſcumque perſonas, tã Eccleſiaſticas & Regulares, quam ſeculares, &c. Vt autem hoc plenius fiat, fierique poſſit, qualiter prædicari habeat, pro reſolutione propoſitæ difficultatis ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

In multis caſibus, Conſeruatores ſiue etiam quorundam Regularium, procedere poſſunt contra aliorum Conſeruatores, ſeu contra alios Religioſos.

Certiſſimum eſt & omni dubio procul, quod in multis caſibus, Conſeruatores Regularium, procedere poſſunt, contra alios Regulares ſiue Religioſos, & contra Doctores & Scholares habentes etiam pro ſuis cauſis Conſeruatores. Hæc Concluſio manifeſte probatur, ex ratione adducta pro contraria parte ad rationem dubitandi, & quia quamuis verum ſit, quod pro alia parte adducitur, ac communiter dicitur, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, id tamen intelligendũ eſt, quando vterque priuilegiatus priuilegio gaudet quod eſt dicere quando ſimul concurrunt duo, qui priuilegium habent, & ſunt in caſu, quo vtrumque priuilegium valet, quiquidem caſus non dabitur de facili, nam regulariter loquendo, quando duo ſimul idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri, qui eiuſmodi priuilegium actu habet, & actu eſt in ea re, & in ea ſpecie, de qua controuertitur, & de qua agitur, prout habetur in iure, *in l. vlt. ff. ex quibus cauſis*, & ibi notat Bart. & poſt alios Ioan. Pariad. lib. 1. *rerum quot. c.* 17 num. 28. plures Doctores allegando, & pro hac concluſione facit, *iuris Regula, nu. 65.* qua dicitur, quod in pari delicto & cauſa, potior eſt conditio poſſidentis. Vnde in hoc caſu, quodãmodo dicere poſſumus, quod non duo, ſed vnus tantummodo habet priuilegium, nempe ille qui læditur, alter vero cum in ea cauſa non fuerit læſus, priuilegium minime habere dicetur. Quam doctrinam latiſſime tradit Abbas, *in cap. ad aures, de præſcriptionibus, & in c. ſuper ſpoliatione, de ordine cognitionum*, & Couar. *in Regula poſſeſſor. 2. p. §. 2. num. 4.* Qua de re videantur quæ latiſſime diximus ſupra, q. 42. art. 8. explicando prædictum iuris axioma, quo dicitur, quod priuilegiatus cõtra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, vbi illud nonnullis exemplis, caſibuſque adductis illuſtrauimus.

Nota, quod in pari delicto & cauſa potior eſt conditio poſſidentis.

Et de iſto Articulo, ac tota Quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XLVIII.

De portione Canonica, & ijs quæ ad hanc materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit portio Canonica, & quotuplex?*
2 *A quibus debeatur quarta Epiſcopalis?*
3 *De quibus rebus, debeatur prædicta quarta Epiſcopalis?*
4 *A quibus perſonis, & de quibus rebus, debeatur Canonica portio Parochialis?*
5 *Verum valeat conſuetudo, quod nihil detur Epiſcopo, vel Eccleſiæ Parochiali, pro Canonica portione ſupradicta?*
6 *Quidnam ſit dicendum, de Canonica portione prædicta, ſecundum Regularium priuilegia?*
7 *Quidnam circa prædictam portionem Canonicam Concil. Triden. ſtatuerit & ordinauerit?*
8 *De quibus rebus, poſt Concil. Trid. prædictum, ſoluenda ſit Canonica portio?*
9 *A quibuſnam & quibus, poſt Concil. Triden. debeatur prædicta Canonica portio?*
10 *Verum quando quis incertitudinis tempore, eligit ſepulturam in aliquo Monaſterio exempto, priuilegium habente, vt ibidem ſepeliri poſſit, portio Canonica, debeatur Eccleſiæ Parochiali?*
11 *Verum valeat electio ſepulturæ, in aliquo Monaſterio ſeu Eccleſia, non legando Eccleſiæ Parochiali portionem Canonicam? & in caſu quod legetur, an huiuſmodi legatum, in quartam funeralem, Parochialis Eccleſia debeat computari?*
12 *Verum ſupradicta Canonica portio, renunciari poſſit, aut fieri pacta & conuentiones inter Clericos & Religioſos, circa quartam funeralem?*
13 *Verum Monaſteria exempta, conſuetudine iã præſcripta, a ſolutione portionis Canonicæ, ſeu quartæ funeralis, iuxta Concil. Trid. per hoc quod illam ſoluant duabus vicibus, intelligatur huiuſmodi præſcriptio ſublata?*
14 *In quam pœnam incidant, Eccleſiarum Prælati ſeu Curati, cogentes Fratres aut teſtamentarios, vel hæredes defunctorum, ad ſoluendam quartam funeralem, in caſu quo ad illam non tenentur?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit portio Canonica, & quotuplex?

Prima Concluſio.

Quidnam ſit Canonica portio, & quare ſic dicatur.

CAnonica portio, dicitur quædam pars, quæ iure debetur Epiſcopis, ſeu Eccleſijs Parochialibus, à quibuſcumque, de rebus prouenientibus illis, aliqua ratione, Diciturque Canonica portio, pro eo, quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure. Hanc Concluſionem ponit expreſſe Syluester, *verb. canonica portio, in n. 1.* & pro ea citat *c. d. his, & c. de cæteris, 10. q. 1. & cap. ſtatuimus, 16. q. 1. & Clement. Dudum. de ſepulturis*, quibus in locis, fit mentio ſupradictæ Canonicæ portionis. Sit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Canonica portio duplex, vna Epiſcopalis, altera vero Parochialis.

Prædicta Canonica portio, eſt duplex, vna debita Epiſcopo, ab omnibus Eccleſijs totius diœceſis, de omnibus relictis factis eiſdem, altera debita Eccleſiæ Parochiali, de relictis a Parochiano, vel ceteris omnibus ratione funeris, loco illi, in quo eligit ſepulturam. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Syluestri, & de prima intelligendum eſſe dicit, ſupradictum c. de his

cum ſequentibus,& multa alia quæ tradit gloſſa, *in cap officij,de teſtam.* Et addit, quod Epiſcopalis Canonica portio ſecundum gloſſam, *in cap. requiſiſti, de teſtam.eſt*,tertia, vel quarta pars, ſecundum conſuetudinem, Parochialis vero eſt varia, nam in quibuſdam partibus, eſt medietas, in alijs vero tertia, vel quarta pars, ſecundum varia iura atque varias cõſuetudines, quibus conſuetudinibus dicit eſſe ſtandum, ſecundum *cap.certificari extra,de ſepulturis*; & quod ſi ibi conſuetudo non apparet, ſecundũ Hoſtienſem, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiæ Metropolitanæ;& ſi nec illa appareat, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiarum vicinarum, quæ ſi varia ſit, ſecundum Goffredum quarta debetur, quia in hanc iura magis concordare videntur, *iuxta, c. in noſtra, de ſepulturis*, & quia in dubijs ſemper ſequimur, quod minimum eſt, *iuxta l ſi ita relictum, ff. de leg. 2.in fin.& l.ſemper ff.de regul. iuris*, quod & notat Archidiaconus, *in cap.cum quis,de ſepulturis,lib. 6.* Innocent. *in dicto cap.requiſiſti*,& Bernardus, *in dicto cap.certificari.* Quæ omnia dicit Syluester eſſe vera, niſi vbi conſuetudo eſſet, dandi medietatem, vel tertiam partem, quia tunc iſta eſſet debita, & ſic ſunt intelligenda iura dicentia, quod eſt tertia pars, vel medietas. Tandem concludit Syluester, dicendo, quod de hac quarta parte, ſiue Canonica portione, quæ datur Eccleſiç Parochiali, detrahitur ab Epiſcopo pro ſe, quarta illius quartæ, & quod à Fratribus Epiſcopus nullam detrahit quartam, ſecundum Federicum, niſi vbi Epiſcopus eſt Parochianus omnium vt Neapolis, tunc enim vt Parochialis, recipiet quartam à Fratribus, niſi ſint priuilegiati: ſed de hoc alias, nam nunc ſolummodo agimus de iis, quæ ſunt de iure communi, acturi poſt modum de illis, quæ tenenda, ac practicanda ſunt de iure particulari, ſiue ex ſpeciali priuilegio. Et hactenus de iſto Articulo.

Nota circa ſolutionem quartæ funeralis, quod in dubijs ſemper eſt ſequendum, id quod minimum eſt.

ARTICVLVS II.

A quibus debeatur quarta Epiſcopalis?

Circa hanc difficultatem variæ ſunt ſententiæ & opiniones; Oſtienſis enim in ſumma, titulo de ſepulturis dicit, quod debetur & peti poteſt, ab omnibus Eccleſijs, intra propriam diœceſem conſtitutis, iuxta *cap.conſtitutum, 16.q. 1.* ſiue ſint Capellæ Monachorum, & aliorum Religioſorum, ſiue Monaſteria aut alia pia loca, ſiue ſint Conuentualia, vel quæuis alia in Ciuitate ſeu extra, iuxta *cap. conquerente, de officio ordinarij,& cap.officij,cap.requiſiſti,de teſt.* etiamſi ſint exempta, niſi in priuilegio fiat ſpecialis mentio, de priuilegio quartç Epiſcopalis, pro quo citat *cap dudum,§.vlt.de decimis,& l.1. §. merito ff. ne quid in loco pub.*

Sed Panorm. *in d.cap.officij.de teſtam.* tenet contrarium, nempe quod prædicta quarta Epiſcopalis, debetur ſolummodo ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, non autem ab exemptis, ſeu ſubiectis immediate Papæ, & dicit, quod ſic tenetur communiter. Sed Petrus de Peruſio in tractatu de Canonica portione, limitat Panormitanum prædictum, dicendo, ipſum dicere verum, quando legans Eccleſiæ exemptæ, non eſt ſubditus Epiſcopi, vel eſt exẽptus ſimiliter; alias inquit debetur. Sed opinio Panormit. eſt verior, de quo ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Quarta Epiſcopalis, ſolummodo debetur, ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, non autem ab exemptis ſubiectis immediate Papæ. Hæc Concluſio eſt Panormitani, vbi ſupra, & hanc ſententiam & opinionem probabiliorem dicit eſſe Sylueſt. *verb.Canonica portio, queſt. 3. num. 4.* quam & probat hac ratione, quia inquit ſupradicta quarta, datur ratione Eccleſiarum ſolicitandarum per Epiſcopum, non vero ratione legantium, vt conſtat ex d.*cap conquerente, de officij ordinarij.* Vnde dicit ſecundum Abbatem, *in c. requiſiſti, de teſtam*, quod exempti tenetur eam ſoluere, non Epiſcopis, ſed Papæ, quod & probat, & ſequitur ſupradictus Petrus de Peruſio, vbi ſupra, ſed legatus de latere non poterit eam petere, cum non ſit diœceſanus exemptorum, vt tradit gloſſa, *in cap. antiquæ prin.lib. 6.* hæc ſupradictus Sylueſter, quæ pro iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

Epiſcopalis quarta, ſolummodo debetur ab eccleſiis epiſcopo ſubiectis, non autẽ ab exemptis, vel ſubiectis immediate Papæ.

ARTICVLVS III.

De quibus rebus debeatur, prædicta quarta Epiſcopalis?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quarta Epiſcopalis, debetur de omnibus legatis, factis Eccleſiis & locis à quibus debetur, & de decimis & de iis, quæ obueniunt ratione funeris. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſt. vbi ſupra, num 4. q. 4. & dicit eſſe eam Panor. *in cap. requiſiſti, de teſtam.* Sed addit, quod fallit in aliquibus, de quibus fit mẽtio, *in cap. fin. de teſtam.* & ponit ſeptem caſus, in quibus fallit. Primo, quando relinquitur aliquid pro ornamentis Eccleſiæ, ſeu veſtibus, vt ſericum pro planeta, vel aliud ornamentum pro altari. Et idem eſt iudicium, ſi legetur aliquid, vt fiat chorus vel pictura, aut calix, vel aliquid huiuſmodi, quod pertineat ad diuinum cultum, & immediate ad honorem Dei, vt oleum, & cera pro luminaribus. Secundo, quando legatur aliquid, pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis vel reparandis, ſecundum Innocentiũ, *in dicto cap. fin.* & idem eſſe dicit Sylueſter, quando legatur pro extruendo ſepulchro, quia Religionis eſt, Monumenta conſtrui vel exornari, iuxta *l. 1. §. interdictum, ff. de mor. infer.* Tertio, quando legatur pro fabrica Eccleſiç, reparatione indigente, & portio pro fabrica non habetur, vel ſi habetur, non ſufficit. Sed ſi Eccleſia non indiget fabrica, ſoluenda erit quarta ſecundum Oſtienſem, & reliquum ſeruabitur tempore neceſſario ad fabricam. Quarto, quando legatur, pro anniuerſario celebrando annuatim, *vt in cap. cum creatura, de celebrat. Miſſarum.* Quinto, quando legatur ad perpetuum diuinum cultum, vt puta, vt annuatim fiat feſtum alicuius Sancti, vel vt dicatur officium in vna Capella, quia in huiuſmodi conſiſtit diuinus cultus, iuxta *cap. fin. de reſcriptis, lib. 6.* Sexto, fallit in oblationibus, de quibus non debetur quarta, vt olim ſecundum Panormit. *in dicto c. requiſiſti.* Et tandem ſeptimo & vltimo, ſecundũ eumdem, fallit in donatione facta in vita, de qua etiam non debetur quarta, vt habetur *in cap. de his, de ſepulturis, & in c. 1. de ſtatu Monach.* Solummodo eſt difficultas, an debeatur quarta Epiſcopo, de relictis factis alicui Hoſpitali? de quo ſit ſecunda Concluſio.

De quibus reb. debetur Canonica portio epiſcopalis.

De quibus reb. non debetur ſupradicta canonica portio.

Secunda Concluſio.

Si Hoſpitale eſt Religioſum, & conſtructum auctoritate Epiſcopi, quarta debetur Epiſcopo de relictis factis eidem. Hæc Concluſio eſt Sylueſtri, loco ſupracitato, num. 5 q. 5. & dicit eam eſſe Panorm. *in d.c. officij, de teſt.* & etiam Ioan. Andr. ſi relictum fuit factum pauperibus talis Hoſpitalis, quia præſumitur reſpectus habitus ad locum, & non ad perſonam, ſecus inquit eſſet, ſi relictum fuiſſet pauperibus ſimpliciter, quia tunc non debetur, quod probat *per l. nulli, & l. ſi quis. ad declinandam, C. de Epiſc. & Cler.* Sed ſi Hoſpitale non eſt Religioſum, inquit Sylueſt. quod ſunt diuerſæ opiniones, ſed magis ſibi

Si Hoſpitale eſt Religioſum, & conſtructum auctoritate epiſcopi, quarta debetur epiſcopo, de relictis factis eidem.

placet

Digitized by Google

placet & arridet, opinio Panormit. nempe, quod ſi ædificatum eſt auctoritate iam defuncti, ſic Epiſcopus habebit quartam, quia & habebit curam, vt habetur *in Authen. de Eccleſ. tien. collat. 9.* & quia non poteſt amplius redire ad profana; ſed ſi ædificator viuit, non debebitur quarta, & relictum videbitur factum pauperibus, cum talis locus nō ſit capax, quia ædificator poteſt eum deſtruere, iuxta *c. cum inter dilectos, de donat.* & Innocen. ibidem. Ex dictis, inquit, Syluest. colligitur, quod de relictis Fraternitatibus, quarta non debetur, & plura alia dicit circa eiuſmodi pauperib. relicta, ſimpliciter, vel cum aliqua limitatione, quæ vt breuitati ſtudeam, conſulto facio miſſa, videantu[r]... perest difficultas, an prædicta... ſcopo, de legato facto alicui... quo ſit tertia Concluſio.

Tertia Concl[uſio].

Quarta Epiſcopalis non debetur de legatis factis ſingularibus perſonis.

Quarta Epiſcopalis non deb[etur] ſingularibus perſonis. Hæc [...] Syluestro ſupracitato, nu. 6. q[...] vt quando legatur aliquid C[...] miniſtrationem vel prælation[...] nico, iuxta *c. requiſiſti. §. ſi. de* [...] tur aliquid leproſis morantib[us] [...] mo, vel Eremitis aut Fratrib[us] [...] loco, vel aliquibus mulieribu[s] [...] peregrinis, & huiuſmodi, in [...] *ex parte, el 3. de verb. ſign.* pr[...] quæ dicit & notat Innoc. in [...] & addit quod etiam non de[betur] Epiſcopalis, de legatis pro m[...] di ſunt debita, non legata, [...] certa vel incerta: & addit et[...] ſupradicta quarta, quando [...] Eccleſiæ, exiſtenti extra dio[...] *Abb. in d. c. requiſiſti.* & Inn[...] *ſtam.* & Io. And. *in d. c. certificari, de ſepult.* quod dicit eſſe verū, niſi aliter habeat conſuetudo de præſcriptio, iuxta *cap. cum inter, de verb. ſignif.* quæ pro hac difficultate ſic breuiter dicta ſufficiant, & vt horum omnium ſaltim aliqua habeatur notitia.

ARTICVLVS IV.

A quibus perſonis, & de quibus rebus debeatur Canonica portio Parochialis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Canonica portio parochialis ſolūmodo debetur ab Eccleſiis, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam tranſit ſe conuertendo ſeu alio modo, nō vero ab aliis.

Canonica portio Parochialis, ſolummodo debetur ab Eccleſiis, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam tranſit ſe conuertendo, ſeu alio modo, & nō ab aliis Eccleſiis vel perſonis. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylu. loco etiam ſupracitato, nu. 7. q. 9. & quantū attinet ad quartam, quę debetur ab Eccleſiis vbi quiſpiam ſepelitur, vel ad quam quis tranſit ſe cōuertendo, vel alio modo, inquit, hoc eſſe verum, etiam ſi aliae eſſent exemptæ, nam quoad hoc non ſunt exemptæ ſecundum Innoc. *in c. relatum, & in c. noſtra, de ſepult. & in cap. requiſiſti, de teſtam.*

Secunda Concluſio.

Quarta Parochialis debetur, de omnibus quæ obueniunt ratione funeris, & de legatis factis Eccleſiæ, vbi quis eligit ſepulturam.

Supradicta quarta Parochialis, debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, ſeu in die funeris, & de omnibus legatis factis Eccleſiæ ad quam quis eligit ſepulturam. Hæc Concluſio eſt Syluest. vbi ſupra, & dicit eā eſſe Raymundi, & probari *per cap. in noſtra, & totum tit. de ſepult. & per Clem. dudum, eod. tit.* & concordat inquit Oſtienſis, qui & ait, hoc eſſe intelligendum de relictis occaſione loci, non intuitu perſonæ, quamuis Eccleſiæ, dummodo id non in fraudem fiat, & ſimiliter ſecundum eum intelligitur de mobilibus & immobilibus, exceptis iis, de quibus ſupra diximus, art. 3. agendo de quarta Epiſcopali, quorum fit mentio *in cap. fin. de teſtam.* Præſumitur autem, inquit Sylue. aliquid legari intuitu perſonæ, ſi datur a propinquis pro quo adducit *cap. requiſiſti, de teſtam.* Poſt ſupradicta adducit prędictus Syl. quindecim caſus, in quibus fallit doctrina ſupradicta, nec debetur quarta de iure communi, & inquit, quod fallit etiam in Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ex ſpeciali priuilegio, de quibus plura dicit in q. 19. quæ, habetur in nu. 15. vbi ponit varias atque diuerſas concluſio[nes] [...] conſilio omittun-

Multi ſunt caſus, in quibus non debetur quarta Parochialis etiam de iure communi, & aliqui ex priuilegio.

tem? vtputa quod dentur duæ partes ex tribus, vel citra quartam partem, id eſt, quod detur minus, quā quarta pars, aut infra dimidiam & quartam partē. De hoc igitur ſecundo, de mente Panormit. ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad hoc vt valeat conſuetudo, vt detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali, aliquid vltra dimidiam partem vel citra quid requiratur.

Ad hoc vt valeat conſuetudo, quod detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali, vltra dimidiam partem, vtputa, quod dentur duæ partes ex tribus, vel quod detur citra quartam partem, id eſt, minus quam quarta pars, neceſſum eſt, quod illa ſit præſcripta, quadraginta annorum tempore, at vero ad hoc vt detur infra dimidiam vel quartam partem, non eſt neceſſum, quod eiuſmodi conſuetudo ſit præſcripta, ſupradicto quadraginta annorum numero, ſed ſufficit numerus decem annorum. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panormitani, & Syluestri, & dicit eā eſſe Oſtienſis, & Ioan. And. Cuius & Panormit. *in d. c. certificari, de ſepult. nu. 4.* rationem reddit, quia conſuetudo dandi infra dimidiam & quartam partem, non eſt contra ius, ſed præter ius, ac ideo non requiritur, quod ſit præſcripta, at conſuetudo dandi vltra dimidiam, & citra quartam partem, eſt contra ius, quia nullo iure cauetur, vt debeatur minus quarta, vel vltra dimidiam partem, vnde eiuſmodi conſuetudo, ad hoc vt valeat, neceſſum eſt, quod legitimo quadraginta annorum tempore ſit præſcripta, alias non valebit. hæc Panor. vbi ſup. Sed maior eſt difficultas, circa primum, vtrum ſcilicet valeat conſuetudo, vt nihil penitus, detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali? Qua quidem de re, præd. Syl. atque Panor. locis citatis, varias atque diuerſas referūt Doctorum opiniones, nam Oſtienſis, & Ioan. Andr. poſt eum, ſentire videntur quod non valet, id quod ſimiliter tenet Goffredus & Raymundus, cum ſit irrationabilis, *per c. fin. de conſuetudine.* quinvero &

Difficultas.

contra

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
Vittorio Emanuele II - Roma
DEPOSITO
COLLOCAZIONE
Firma
TESSERA N.
Roma, 19
Tip. F. Cascella - Roma

iurijs manifeſtis, et que notorijs, ad inueſtigandum vtrū ad ſuam ſpectent iuriſdictionem.

Conſeruator q. 4. nu. 4. & dicit eam eſſe de mente Innocentii, & probat illam *ex l. 2. ff. de Iuriſd. omn. iud.* vbi habetur, quod ſemper intelliguntur eſſe cõmiſſa omnia, ſine quibus non poſſet expediri alicuius iuriſdictio. Vnde inquit, quod Conſeruator poteſt citare delinquentes atque punire cõtumaces, iuxta *cap. de cauſis de off. & poteſt. iud. dele. Facit, &c. præterea eod. tit. & l. 1. ff. ſi quis in ius voc.* Et ſi maleficium eſt notorium alijs, non vero ſibi, poteſt quærere, & cogere teſtes, iuxta *cap. in primis 2. q. 1. & cap. ſecundum de teſtib. & cap. 1. & per totum de teſtib. cogendis.* Et quia in notorijs neceſſarius eſt etiam aliquis ordo, iuxta *cap. ad noſtram el 2. de iureiur.* poterit ſimiliter procedere ad inquiſitionem, quando factum eſt notorium, & neſcitur quis fecerit illud. Supradicta omnia ſunt vera ſecundum Innocentium, atque Syluestrū, loco ſupracitato, & ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Quid debent facere conſeruatores, quando reus negat factum eſſe notorium.

Poſtquam Iudices Conſeruatores, citauerint atque vocauerint reum, ſi ille confeſſus fuerit factum, debent ipſum punire, iuxta qualitatem delicti. Si vero confiteatur quidem factum, neget tamen illud eſſe notorium, ſuper illius notorietate etiam poſſunt procedere. Hanc concluſionem tenet ſupradictus Syluest loco ſupracitato q. 3. nu. 3. in ſecundo dicto, vbi inquit, quod ſi is qui iniuriatus eſt, neget offenſam eſſe notoriam, licet negatione fieri videatur res dubia, iuxta *l. 3. C. quibus ad liber. procla. non licet*, eo tamen non obſtante, Conſeruator bene poteſt recipere probationes, an ſcilicet factum illud ſit notorium, vt videat, an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *cap. ſuper litteris. de reſcriptis*, alias inquit, eius officium eſſet inutile: quod etiam quilibet poteſt facere Iudex, nēpe ſcire an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *l. ſi quis ff. de iudicijs*, & ſi factum notorium eſſe inuenerit, in tali caſu procedet, alioquin deſiſtet, quia Conſeruatores non habent poteſtatem, defendendi quamlibet iniuriam ſimpliciter, ſed ſolummodo iniuriam qualificatam, id eſt notoriam. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Syluestri.

Difficultas.

Sed quid ſi confiteatur factum, dicat tamen ſe ſuo Iure illud feciſſe? in hoc caſu dicunt aliqui, quod non vltra debet ſe intromittere, ſed ſecundum alios, etiam tunc debet probationes recipere, ſuper offenſa notoria, ad quod facit *c. bone de elect.* alias facile eſſet deludere Conſeruatoris officium: quo facto, ſi ei videatur negatio probabilis, non procedet, alias procedet, & puniet delictum, ſicut notorium. Quinuero addit, & dicit ſupradictus Syluest. quod in caſu quo reus confiteatur delictum, ſed neget illud eſſe notorium, debet Conſeruator procedere ad ſententiam, contra ſic confitentem, licet neget qualitatem notoriam, quia per eius confeſſionem factum eſt notorium, & quamuis in hac ſpecie ſit notorium per euidentiam Iuris, per facti confeſſionem, iuxta id, quod habetur *in capit. veſtra ſuncta gloſſa verbo non deſiſtetur, & capit. fin. de cohabit. cleri. & mulie.* quod tenent ibidem Innocentius, Ancar. Dominicus, & Franciſcus, *ind. cap. 1. de off. & poteſt. Iud. deleg.* Supradictis omnibus addit Syluef. quod ſi Conſeruator prædictus, citatum contumacem excommunicauerit. & deinde inuenerit illum iniuriatum quidem fuiſſe, ſed non manifeſte, ſecundū Innocen. non erit vere excommunicatus, quia iuriſdictionem non habet, niſi de manifeſtis, ſecundum vero alios erit excommunicatus, quæ duo dicta cõcordando, inquit primum eſſe verum, ſi fuit excommunicatus pro facto, ſecundum vero, ſi fuit excommunicatus pro contumacia.

Quibus in locis procedere debeant, & poſſint, Iudices conſeruatores.

Tertia Concluſio.

Conſeruatores prædicti, non poſſunt procedere contra aliquos, extra Ciuitates, vel Diœceſes, in quibus fuerint deputati, vel alibi quam in Ciuitatibus, vel locis inſignibus, vbi haberi poſſit peritorum copia, nec poſſunt aliquem citare vltra vnam dietam à fine ſuæ Diœceſis. Hæc concluſio, habetur expreſſa *in d. c. fi. de off. & poteſt. iud. dele. lib. 6. verbo Conſeruatores.* Pro cuius intelligētia præmitto, morem fuiſſe antiquitus, vt pro conſeruatoribus quatuor darentur dietæ, prout tradit Rebuf. in tract. de priuil. Schol. priuil. 191. at eiuſmodi conſuetudo reuocata fuit, per Leonem X. in Conc. Later. & limitata, & reſtricta ad duas tantum dietas, non obſtante quocumque priuilegio, vt habetur in Supplem. & refertur in Compen. *verbo conſeruatores Ordinis, §. 3.* vbi dicitur, quod ſupradictus Leo. X. in dicto Concilio Lateranen. ſtatuit Conſeruatores Fratrum, pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi, doctrina, & probitate ſint præſtantes & in Eccleſiaſ dignitate cõſtituti eſſe debeant, & voluit vt coram eis per eoſdē Fratres quibus dati fuerint, vltra duas dietas à loco ſuæ ſolitæ habitationis, nullus trahi poſſit, priuilegijs ſuper hoc alias eis conceſſis, nullatenus ſuffragantibus: per quæ dicta verba, vt dixi, reuocata fuit antiqua illa conſuetudo, de quatuor ſupradictis dietis, & reſtricta, & limitata ad duas, per Indulgentiam & Conceſſionem ſupradicti Leonis X. cum alias de iure communi, per ſupradictos Conſeruatores, nullus vltra vnam dietam trahi poſſet, iuxta id quod conſtitutum atque determinatum fuerat, per Bonifacium VIII. *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. deleg.* Sed quamuis hoc ita ſit, hodie tamen aliqua sūt Regularium priuilegia, quibus Conſeruatores prædicti, reos Religiones ipſos, ſiue earumdem alumnos offendentes, trahere ad ſe poſſunt, non ſolum intra prædictas duas dietas, verumetiam vſque ad tres, dummodo huiuſmodi numerum non excedant. Pro quo quammaxime facit priuilegium quoddam Clementis Septimi, cõceſſum Fratribus minimis, cuius mentionem facit Sorbo Capuccinus in addit. ad Mendicantium Compendium *verbo Conſeruator*, vbi habetur, quod Conſeruatores prædictorum Fratrum, poteſtatem habent procedendi, etiam extra loca in quibus fuerint deputati, conceditur q. eis facultas citandi, & inhibendi etiam per edictum, ad ſe trahendo citatos, atque monitos, nō obſtantibus Bonifacii Papæ VIII. de vna dieta, & Concilij Generalis. Lateranen. de duabus dietis Conſtitutionibus, dum modo non aliquis trahatur, vltra tres dietas. Similem conceſſionem fecit Sixtus V. in confirmatione priuilegiorum Fratrum Minorum de obſeruantia, in quadā ſua Bulla, data Romæ apud S. Marcum, ſub annulo piſcatoris, die 3. Octob. 1588. Pontific. ſui anno 3. quæ incipit, Etſi Mendicantium Ordines, *in qua quidem Bulla* confirmauit atque innouauit, omnia priuilegia, prædictorum Minorū Fratrum de obſeruantia, concedens eis etiam conſeruatores pro eorundem conſeruatione, & vt extra locū in quo ſunt, reos poſſint trahere, nō obſtantibus præmiſſis, ac piæ memoriæ Bonifacij VIII. Prædeceſſoris ſui, de vna, & Concilij Generalis de duabus dietis Conſtitutionibus editis, dummodo vltra tres dietas aliquis præſentium litterarum vigore ad iudiciū non trahatur, quòd etiam conceſſerat Greg. XIII. anno Domini 1575. die 21 Maij Pontificatus ſui anno 3. in alia ſua Bulla, quā edidit etiam in confirmationem priuilegiorum prædictorum Fratrum, quæ incipit, *Ex benigna Sedis Apoſtolica prouiſione.* Quibus conceſſionibus fruuntur, omnes aliæ Religiones, & Ordines, priuilegium habentes communicationis. Atque ita ſeruatur in communi praxi, nā hodie virtute ſupradictorum priuilegiorum. Conſeruatores Ordinum, non obſtante prædicta Conſtitutione Bonifacii VIII. & Concil. Later. de vna, & duabus dietis, trahunt ad Iudicem ſuum, reos & contradictores vltra prædictas duas dietas, idque habetur iuridicum, dummodo tres dietas non excedant.

Ad quot dietas ſe extendat poteſtas Conſeruatorū Iudicum.

Supplem. f. 26. conc. 83. & ref. in comp. verbo conſeruatores Ordinis §. 3.

Eſt

Eſt autem dieta, vt dicit Bertachinus in ſuo Repertorio, *verbo dieta*, viginti miliarum ſpatium, quòd continet ſeptem leucas, vt colligitur ex iure, *in cap. nonnulli de reſcriptis,& ibi gloſſa verbo, vltra duas dietas*, de quo argumenti genere latiſſime tractat Villalobos, in ſuo ærario mille communium opinionum, *verbo dieta num. 83.* vbi & dicit a quo loco eiuſmodi ſpatium computandum ſit, nempe a fine diœceſis, in qua citandus commoratur, non vero a continentibus ædificijs, prout habetur *in l.28 tit.7. lib. 1. nona recomp.* conformiter ad ea quæ ſtatuit prædictus Bonifacius VIII. *in d. capit. fin. de offic. & poteſtat. Iud. deleg. lib. 6.* in illis verbis, *vltra vnam dietam à fino diœceſum eorumdem aliquos trahere non præſumant.* Solummodo eſt difficultas, an eiuſmodi Conſeruatores, ſuam auctoritatem, & poteſtatem, alijs poſſent delegare? de quo ſit qoarta conclusio.

Quid ſit dieta, & quo tamſpacij continetur.

Quarta Concluſio.

Prædicti Iudices conſeruatores, in ſupradictis cauſis, per ſeipſos debent procedere, nec vices ſuas poſſunt committere, exceptis citationibus, & ſententiarum denunciationibus, niſi eis aliter committatur per litteras, & nec tunc, niſi tantum intra Ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus deputati fuerint, & perſonis ſuperius expreſſis. Hæc concluſio, eſt expreſſa ſupradicti *cap. fi. de off. & poteſt. iud. deleg. in 6.* & intelligenda eſt de iure communi, nam de iure ſpeciali, atque particulari priuilegio, aliter eſt dicendum, & Conſeruatores ſecundum Regularium priuilegia, vices ſuas alijs poſſunt delegare atque committere. Pro quo in primis facit priuilegium Sixti IV. conceſſum nobis Fratribus Minoribus, cuius mẽtionem fecimus ſupra art. 9. vbi committitur prædictis conſeruatoribus, vt ſupradictos Fratres per ſe, vel per alios in ſuis partibus conſeruent, contra ipſos iniuriantes, & ſimile priuilegium habent Religioſi viri Societatis Ieſu, vt conſtat ex eiuſdem Societatis Compendio, *verbo conſeruator §. 3.* in illis verbis, *tam per ſe, quam per alios Societatem defendant*, quibus priuilegijs fruuntur, etiam omnes Ordines, & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Solummodo oportet aduertere, id quod in fine ſuprapoſitæ concluſionis eſt dictum, nempe quod in tali caſu, & quamuis hoc illis competat, beneficio aliquarum litterarum Apoſtolicarum, non poſſunt eiuſmodi ſubdelegationem facere, niſi intra Ciuitates, ſeu diœceſes in quibus fuerint deputati, & perſonis ſuperius expreſſis, nempe Epiſcopis, vel eorum Superioribus, aut Abbatibus, ſeu perſonis, dignitates vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinentibus, vel ad minus Canonicis, ex ſpeciali priuilegio, iuxta ea quæ dicta ſunt ſupra art. 2. aut etiam alijs de quibus ibidem fit mentio. Quod fieri quam maxime fuit iuri conſonum, nam ſecundum ius, quicumq; per ſubſtitutum, ex priuilegio officiũ aliqood voluerit deſeruire, conſtituere debet loco ſui alium æque idoneum, vt habetur expreſſe *in l. 2. C. de præpoſitis agendis in rebus*, vbi ad hoc propoſitum poſt alia, ſequentia ponuntur verba. Conſideratis eorum laboribus, per ſubſtitutum Cartulariũ, eiuſdem ſcrinij cui præfectus eſt ipſe, idoneum & tam optimis moribus præditum, quam ſcientiam peritiamq; rerum habentem, electione ſua, ſuarumque periculo facultatum, præfatum munus eos adimplere præcipimus. Quod propter ſupradictam legem, expreſſe tenet Bar. ibidem, num. 4. & tradit Acebedo in l. 20. tit. 7. 2. libri, nouæ recop. videatur ibidem.

Iudices Conſeruatores an ſubdelegare poſſint.

Quinta Concluſio.

Conſeruatores prædicti, ad munus, & officium ſuum exequendum, per cenſuras aliaque Iuris remedia, contra inobedientes, & contumaces poſſunt procedere. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, niſi dicendo, quod in omnibus litteris Conſeruatoriis, vt patere poteſt intuenti, eiuſmodi ſibi poteſtas committitur, & quia alias vana atque inutilis ipſorum foret Iuriſdictio, vt enim habetur in iure, fruſtranea eſt iuriſdictio, quæ coërctionem non habet. Solummodo oportet aduertere, idquod habetur *in c. quia Pontificali in eod. tit. de off. & poteſt. iud. dele. lib. 6.* nempe quod Conſeruatores Iudices procedentes contra Epiſcopos, quam maxima modeſtia debent vti, quia vt ibidem dicitur, ob reuerentiam ſacri officij, quod exercent, eos præ alijs oportet multum honorare, qua quidem ratione præcipitur Iudicibus Conſeruatoribus prædictis, vt quandocumque contra, eos ad aliquas actiones ſiue pœnas fuerit procedendum, gradus, & modeſtia in huiuſmodi proceſſu ſeruetur, ita quod eis quadã condigna reuerentia ſupportatis, ingreſſus primo Eccleſiæ ipſis, vel ſacerdotale interdicatur miniſterium, ac deinde ab officio ſuſpendantur, & ſubſequenter, ſi opus fuerit, aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos, niſi forte aliter fieri ſuaſerit, nimia ſuæ contumaciæ proteruitas ſiue culpa, vtpote quia vt vbi dicit gloſſa, verbo *aliter* iniurias, & contumelioſa verba proferrent, contra ſupradictos Iudices iuxta id quod habetur *in c. dilectus de pœnis*, ſi tamen ipſi non ſeruata prædicta forma, ſtatim eos ſuſpendant, vel excommunicent, ſententia quidem inquit, ſupradicta gloſſa tenebit, erunt tamen reprehendendi, Iudices Conſeruatores prædicti, quia ſupradictam modeſtiam non ſeruarunt, iuxta *c. 1. 11. q. 3. & c. ſacro de ſenten. excomm.*

Conſeruatores per cenſuras procedunt ad ſuum munus, & officium exequendum.

Aduerto tamen, quod Epiſcopi non irrogant iniuriam, prædictis conſeruatoribus Iudicibus, pro eo quod ab eiſdem poſtulent, vt oſtendant ſibi ſuas litteras, quinvero nec ſecundum ius eiſdem tenentur obedire, niſi dum ab eis expoſtulatur, ſuarum litterarum oſtenſionem faciant. Vnde iudex Conſeruator ſiue delegatus, ſi de ſuo mandato Apoſtolico, litteris ve Conſeruatoriis, non vult Ordinario fidem facere, non poteſt ipſum excommunicare eo quod nolit ſuam ſententiam exequi, nam delegatus ſuper ordinarium iuriſdictionem non habet, niſi eidẽ rebellis extiterit, nec rebellis recte dici poteſt, qui fidem fieri ſibi petit de commiſſione eiuſmodi, non enim aliud facit, quam quod iure ſibi conceditur. Secus eſſet ſi Ordinarius malitioſe, & vt non illi pareat, aſſerat ſe de illius commiſſione, & delegatione dubitare, maxime allegando reſcripti falſitatẽ, quo quidem caſu, ſecundum Doctores communiter, poterit eum in triginta libras condemnare, ſi malitioſe ſe opponat ad cauillandum reſcriptũ, iuxta id qood habetur *in l. 2. C. de legibus*, pro quibus faciunt quã maxime, quæ tradit Panorm. *in cap. præterea de dilatio.* vbi ad hoc propoſitum dicit, quod quando agitur de grauiſſimo, ſeu grauiori præiudicio, nõ eſt parendum Iudici delegato, quantumuis ſit perſona auctoritate prædita, niſi prius conſtet de pleno mandato, nec ſufficiet ſimplex ipſius copia in tali caſu, iuxta *l. vnicam, C. de mandatis*, nec exequi ſententiam aliter debet ordinarius, iuxta id quod habetur *in cap. nobiliſſimus d. 97.* Vbi dicitur, quòd Romana non conſueuit Eccleſia, ſine ſignatis apicibus, legationem vndecumque ſuſcipere. Si vero inqoit Panor. agatur de præiudicio graui, quia v. g. citatus eſt in partibus remotis, ſufficit reſcripti copiam mittẽre eidem, non tamen ſufficere, aſſerere ſe eſſe delegatum. Si autem agatur de præiudicio leuiſſimo vtpote, quia citatus eſt in loco Ciuitatis, non etiam erit neceſſarium eidem reſcripti copiam mittere, ad effectum ipſum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed in dignitate aliqua conſtituta, quinvero in tali caſu dubio, comparere tenetur *argum. l. ſi quis ex aliena, ff. de iudicijs*, ſecus eſſet, ſi

Nota hoc valde.

In quibus caſibus ordinarius Iudici Conſeruatori tenẽtur parere, & obedire.

ſimpliciter ipſum citaret, non aſſerens ſe eſſe Conſeruatorem nec delegatum, nec alias eſſet ordinarius, quia tunc comparere nemo tenetur, nec propterea, vt inobediens & contumax poterit excommunicari, quę omnia ad præſens propoſitum, ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Solummodo oportet nũc dicamus, qualiter in ſuo iudicio, eiuſmodi Conſeruatores debeant procedere, de quo ſit ſexta concluſio.

Sexta Concluſio.

Conſeruatores in ſuis cauſis, procedũt ſimpliciter & de plano.

Conſeruatores Iudices, in ſuo Iudicio ſeu cauſis ad eoſdem pertinentibus, debent procedere ſimpliciter & de plano, ſola veritate inſpecta, atque ſine ſtrepitu & figura Iudicij. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam dicendo, id vt plurimum expreſſe cõtineri in litteris Conſeruatorijs, & ſenſus legitimus prædictorum verborum eſt, vt procedant poſthabitis ijs, quæ non ſunt de eſſentia & ſubſtantia Iudicii. Quæ autem ſint de eſſentia, & ſubſtantia iudicii, quæ vero solummodo de ſolemnitate iuris ſeu de apicibus, vel ad Iuris apices pertinentia, latiſſime a nobis dictum eſt in noſtro libro ordinis Iudiciarii q. 14. ar. 1. quo Lectorum remittimus. nam in Regularium cauſis, haudquaquam eſt ſeruanda illa ſubtilis & ſtricta iuris forma, quæ ponitur *in capit. qualiter & quando de accuſ.* vt dicitur ibidem; quinouero Clemens V. in ſua Clementina, quæ incipit *Sæpe de verborum ſignificatio.* nouam aliam tradit praxim, vt procedatur ſcilicet ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicii, vbi determinat, atque declarat latiſſime, quid ſignificent eiuſmodi verba, inſerta & appoſita in iudicialibus commiſſionibus, quæ fiunt à iure, ſeu à Principibus, dicendo, vt Iudex cui taliter aliqua cauſa committitur, neceſſario libellum non exigat, litis conteſtationem non expoſtulet tempore etiam feriatum ob neceſſitates hominum à iure indultarum, procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem quantum poterit breuiorem faciat, exceptiones & appellationes dilatorias, & fruſtratorias repellendo, partium, aduocatorum & Procuratorum, contentiones & iurgia, teſtiumque ſuperfluam multitudinem reſtrænando. ea tamen lege vt non ſic Iudex litem abbreuiet, quin admittantur probationes neceſſariæ & legitimæ; & addit: citationem vero ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commiſsionem huiuſmodi, non intelligimus excludi, multaque alia dicit ibidem, quæ breuitatis gratia facio miſſa, quia non ſunt præſentis ſpeculationis, quæ omnia obſeruari voluit in omnibus illis caſibus, in quibus per aliam ſuam conſtitutioné, quæ incipit, *diſpendioſam de iudicijs*, ſeu alias, de quibus ibi mentionem facit gloſſa, *verbo alias*, præcipitur, vt procedatur ſimpliciter & de plano, ac ſine ſtrepitu & figura iudicii.

Nota hoc valde. Quiſnam ſit modus procedendi ſimpliciter, & de plano.

Septima Concluſio.

Conſeruatores poſſunt cogere brachiũ ſeculare, ad ferendũ ſibi auxilium.

Conſeruatores prædicti, poſſunt per excommunicationem cogere, brachium ſeculare, ſiue ſecularem poteſtatem, ad ſuffragandum ſibi, contra prædictas iniurias, atque inſerentes ipſas. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam præcedens, dicendo id ſemper, ſiue vt plurimum, expreſſe contineri, in eiuſmodi litteris Conſeruatoriis, & quamuis ita expreſſe non contineatur, id eſſe intelligendum de iure, cum hoc ſit acceſſorium ad prædictorum Conſeruatorum officium, & ſine quo vix, aut nullatenus ſua munera, & Officia poſſent explere, pro quo quammaxime *facit c. apit. adminiſtratores 23. q. 5.* vbi eiuſmodi facultas Epiſcopis conceditur, excommunicandi, adminiſtratores ſecularium dignitatum in ſimili caſu, niſi eiuſmodi auxilium præſtiterint, vbi notanter *gloſſa verbo priuatus*, aduertit, quod vt colligitur ex prædicto textu, ipſo iure eſt excommunicatus, Princeps, qui nõ facit iuſtitiam clerico. Sed quidquid de hoc ſit, qualiter eiuſmodi auxilium ſit petendum, atque exhibendum, latiſsime diximus ſup. q. 45. arti. 4. quo Lectorem remittimus, nam non eſt in votis, ſine vrgenti occaſione & cauſa, eadem ſemel, atque iterum dicere.

Octaua Concluſio.

Tandem ſupradicti Conſeruatores, circa munera & expenſas aſſeſſorum atque Notariorum, obſeruare tenentur, omnia ea, quæ de Iudicibus delegatis ſunt ſtatuta. Hæc concluſio habetur expreſſa *in d. capit. fin. de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* verbo *circa munera*, & refert ſe ibi Pont. ad *capit. ſtatutum §. inſuper cum ſeqq. de reſcript.* vbi inuenire licebit plura ad hoc propoſitum notatu digniſsima, qua de re videatur Syluest. *verbo Conſeruator num. 4. in 7. dicto, & verbo Iudex 1. §. 9.* & hæc de iſto Articu. dicta ſufficiant.

Circa munera aſſeſſorum, ac notariorum expenſas, quænam obſeruare debeant conſeruatores Iudices.

ARTICVLVS IX.

In quas pœnas incidant, Conſeruatores ſuam poteſtatem, & iuriſdictionem excedentes, & aliter, quam prædicto modo procedentes?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſeruatores aliter, quam prædicto modo procedentes, & ſuam poteſtatem, ſiue iuriſdictionẽ excedentes, per annum ſuſpenſi ſunt ab officio. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. del. in 6.* vbi poſt alia ſequentia ponuntur verba, Vt autem Conſeruatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœna diligenter obſeruent, Decernimus, vt ſi de aliis quam de manifeſtis iniuriis & violentiis ſe intromiſerint, ſeu ad alia quę iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annum, ab officio ſint ſuſpenſi. Super quæ vltima verba, gloſſa ibidem *verbo ab officio*, addendum eſſe dicit, etiam *& a beneficio*, quod eſt officii ſequela, quod probat *ex capit. præter hoc d. 32. & ex capit. ſi qui d. 81.* Aduertendum tamen eſt, quod non omnibus eiuſmodi imponitur pœna, ſed illis tantum, qui id ſciẽter egerint, illi autem dicuntur aliquid ſcienter facere, qui faciunt illud voluntarie, ſiue ex ignorantia iuris craſſa, vel affectata, ſecundum gloſſam loco ſupracitato *verbo ſcienter*, & gloſſam *in capit. ignorantia de ſententia, & re iudicata.* Facit & ad hoc gloſſa *in c. 2. eos verbo affectata de tempor. ordin. lib. 6 & capit. 3. de clandeſtinis deſponſal. eod. lib.* ita quod illi tantummodo, Iudices Conſeruatores prædictam pœnam incurrunt, qui ſcienter, ſeu ex ignorantia iuris, craſſa, vel affectata, quouis quæſito figmento, aut colore, poteſtatem ſuam extendere præſumpſerint, vltra prædictos caſus, quam de manifeſtis iniuriis & violentiis, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginem requirunt, & in illis ſcienter ſe intromiſerint. Præſumere autem, ſeu præſumptuoſe aliquid facere, dicitur in iure, qui agit illud de facto ſecundum gloſſam, *in capit. Iudas verbo præſumant, de teſtibus & atteſt.* & eiuſmodi vulgo dicuntur præſumptuoſi atque temerarii. Prædicto modo interpretanda eſt

Conſeruatores formam ſibi traditam non ſeruantes per annum ſunt ab officio ſuſpenſi.

Quiſnam dicitur aliquid ſcienter facere, & quos Iudices comprehendat ſupradicta pœna.

Quiſnam dicatur iure præſumere.

ſupra-

Verba canonum ſemper interpretanda ſunt, ſecundum communem vſum loquendi.

ſupradicta concluſio, nam verba intelligenda ſemper ſunt, ſecundum communem vſum loquendi, vt multis tradit *gloſſa in cap. nonnulli de reſcrip. verbo vltra duas dietas*, id probans, *ex cap. ex litteris el 1. de ſponſal. & ex l. labeo ff. de ſepulch. lega.* atque vt dicitur, conſuetudo eſt optima legum interpres, vt habetur *in cap cum dilectus de conſuetudine & in l. ſine interpretatione ff. de legibus.* traduntque omnes DD. communiter.

Secunda Concluſio.

Suadentes Iudicibus conſeruatoribus vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem & idipſum procurantes, incidunt in penam excommunicationis.

Suadentes prędictis Iudicibus Conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, id ipſumque procurantes, incidunt in pænam, atque ſententiam excommunicationis, a qua nullatenus poſſunt abſolui, niſi prius parti integraliter ſatisfecerint de expenſis. Hæc concluſio, habetur etiam *in d. cap. fin. de off. & poteſt. iud. deleg. in 6* vbi poſt ſupradicta verba, loquentia de Iudicibus extendentibus ſuam poteſtatē, ad partem intereſſentem deueniendo, ſtatim ſubditur. *Par vero qua hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat, a qua non poſſit abſolui, niſi ei quem ſic fatigauit in debite, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis*, & poſt alia additur: *quidquid autem contra præmiſſa vel eorum aliquid, attētari contigerit, omnino decernimus irritum & inane.*

Nota valde, quando conſulentes, ſiue auxilium preſtantes incidant in penam, in aliqua lege poſitam.

Circa quæ verba aduertit Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 125. quod prædictam excommunicationis ſententiam, non incurrit, qui non eſt pars in iudicio, nec etiam ſi ſit, idque procurauit, Iudex tamen non proceſſit, per ea quæ ab ipſo dicta ſunt in eodem cap. 27. nu. 51. nam lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter conſenuentem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat, niſi ex eius tenore, vel aliarum legum, id expreſſe aut tacite colligatur, vt firmiter tenet Caietanus in ſumma *verbo excommunicatio* capitulo 47. nota. 3. & Silueſt. ſibi contrarius *verbo excommunicatio* 10. *dub.* 4. de quo latiſſime videatur prædictus Nauar. loco ſupracitato. Quantum, vero attinet ad expenſas, dicit Sylu. *verbo Conſeruator. num. 5. in fine*, ſatisfactionem eſſe faciendam integraliter, de omnibus expenſis legitimis, propter eandem cauſam factis, ſecundum Geminianum, pro quo allegat *cap. in primis 2. q. 1.*

ARTICVLVS X.

Verum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri debeant, coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius coram proprijs ipſorum Prælatis?

Hæc quæſtio latiſſima eſt, & quæ longiorem requirebat diſputationem, ab ipſa tamen breuiter me expediam, nam quantum attinet ad Regularium omnium exemptionem, à Iudicibus ordinarijs, multa ſuperius ſunt dicta, diuerſis in locis, & plura etiam diximus in noſtro libro ordinis Iudiciarij & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico quam ſeculari agitandis, & miſſa faciendo criminalia, deueniendo ad ciuilia, de quibus dumtaxat præſens eſt propoſitus articulus, quando quæritur, coram quibus Iudicibus Religioſi & Regulares conueniri habeant, pro debitis ciuilibus coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius coram ſuis Prælatis Regularibus, & qui in eorumdem Monaſterijs præſunt dico quod circa præſentem difficultatem, DD. ſunt valde inter ſe diuiſi, quidam enim dicunt, eiuſmodi Religioſos, pro debitis ciuilibus cō ueniri debere, coram ſuis Iudicibus Conſeruatoribus, quam ſententiam & opinionem tenet Io. Gutier.

I. Opinio.

lib. 3. ſuarum qq. Canon. q. 10. neque prædictæ ſuæ reſolutioni, obſtare inquit, quod prius in præcedenti quæſtione dixerat, nempe non poſſe Religioſos, & Regulares prædictos, coram ſuis Iudicibus Cō ſeruatoribus, contra debitores agere ex cauſa ciuili, nec ipſos in eiuſmodi rebus ſe intromittere, nam inter hūc & illum caſum, quammaxima eſt differentia, lariſſimumque diſcrimen, actor enim ſecundum iuris Regulas, de iure communi loquendo, ſemper debet ſequi forum rei, vt habetur *in iure, in c. ſi clericus laicum, & ibi gloſ. & in c. cum ſit generale, de foro compet. traduntque DD. latiſſime in l. iuris Ordinem cum ſimil. C. de iuriſd. omn. iud.* quo fit, vt in præcedenti caſu, cum Religioſi prædicti eſſent actores, debitores vero rei, non ipſos poterant ad ſuorum Conſeruatorum iudicium trahere, quinuero coram proprijs eorum Iudicibus, debebant illos conuenire, neque Conſeruatores in eiuſmodi rebus poſſent ſe intromittere, cum de iure communi loquendo, non cognoſcant, aut agnoſcere debeant, niſi de manifeſtis iniurijs & violentiis, iuxta iam plures dictum *cap. 1. de off. & poteſt. iud. del. in 6.* at in præſenti caſu, è contra ſe res haber, nam cum actores ſint ſeculares & prædicti Religioſi rei, habeantque à ſede Apoſt. Iudicem Conſeruatorem, delegatum & deputatum, quem elegerunt pro ſuis cauſis, qui eos defendat & manuteneat, conſequens eſſe videtur, vt coram eo conueniendi ſint, ex quacumque cauſa, ſed maxime ex cauſa ciuili, cum is ſit proprius eorum Iudex, ratione cuius exempti ſunt à poteſtate Iudicis ordinarii, qua etiam ratione à iure, ſæpe ac ſæpiſſime, quinuero & à ſacro Conc. Trid. appellantur & nuncupantur exempti. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Ioan. Gutier. quam ſuam ſententiam aliquibus rationibus, ac iuribus comprobare contendit, de quibus ſtatim dicemus.

Nota, quod de Iure communi actor ſemper tenetur ſequi forum rei.

Sed contrariam omnino opinionem, tenent alij, aſſerentes, Religioſos & Regulares prædictos, pro debitis ciuilibus, non poſſe aut debere coram dictis ſuis Iudicibus Conſeruatoribus conueniri, nec vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, à quo omnino exempti ſunt, atque notorium exemptionis priuilegium habent, ſed coram ſuis proprijs Prælatis, qui ſunt veri & proprii ipſorum Iudices, tam in ciuilibus quam in criminalibus, & quibuſcumque aliis. Hanc ſent. & opin. tenet, multiſque probas & firmare contendit, P. Fr. Eman. Rodr. in ſuis qq. Regul. tom. 1. q. 65. art. 13. vbi hac de re agit, & quia prædictarum opinionum quælibet in ſpeciali, atque particulari caſu, non ratione & ſua probabilitate caret, quinuero videtur, quod defendi, as ſuſtineri poſſit, pro præſentis art. reſolutione, & vt hac in re, quod tenendum ac practicandum eſt, & in medium proferam, breuiter ſumma reſolutione ſequentes ſtatuo concluſiones.

II. Opinio.

Prima Concluſio.

Certiſsimum eſt & omni dubio procul, quòd proprius Religioſorum, ſiue Regularium ordinarius Iudex, atque immediatus, eſt Abbas, ſeu alius ipſorum Prælatus in pertinentibus ad Regulam, regulariaque ſtatuta, tam in ciuilibus quam in criminalibus. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & eam tenet expreſſe Nauarr. in Comment. 2. de Regul. ſuper *cap. non dicatis 12. q. 1. num. 63.* quam & probat *ex lege fin. C. de iuriſdictione omn. iud. & ex capitulo cum ab Eccleſiarum de offic. ordinarij*, nec ſolum probatur prædicta concluſio, per ea quæ ibidem, a prædicto Doctore aducuntur latiſsime, verumetiam & per illa quæ tradit idem ipſe, in Comment. 3. ſuper cap. *null. in 18. q. 2. num. 4.* explicando, & declarando illa verba Pelagii Papæ, ibidem appoſita, quibus dixit *quod tota Monaſterij poteſtas ad Abbatem pertinet.* Sed præterea pro-

Proprius & immediatus Religioſorū ac Regularium Iudex eſt Abbas, ſiue ipſorum Prælatus, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

batur, quia hac ratione Religioſi, & Regulares prædicti, communiter in iure, atque in Concilio Trident. vocantur exempti, & eorum exemptio ab Epiſcoporum ſeu aliorum Iudicum iuriſdictione, adeo eſt notoria, cunctiſque peruia, vt dicant omnes communiter ſcribentes, eam probatione minime indigere, & quod ab ordinarijs citati non tenentur eiſdem reſpondere, aut coram ipſis comparere. Qua quidem de re videantur, quæ latiſſime tradit Syluester *verbo exemptio q. 7. num. 8.* citans in id, Panorm. *in cap. cum Ordinem de reſcriptis*, vbi ad hoc propoſitum plura dicit, faciendo diſtinctionem, inter notorie exẽptos, & iamdiu toleratos in exemptionis priuilegio, quales ſunt Mendicantes, & alios non ita notorie exemptos, & dicit quod primi citati, non tenentur coram Iudicibus ordinarijs comparere, quod probat ex multis iuribus, & quod ſententia ab ipſis lata contra ipſos, tamquam contra contumaces, erit omnino nulla, vtpote lata à non ſuo Iudice, alij vero comparere tenentur, ad allegandum ſuum priuilegium, intra terminum ſibi præfixum, ſed in loco congruo atque ſecuro, iuxta *cap. cum perſona de priuilegijs lib. 6.* Supradicta omnia ſunt certa & vera, de iure communi, & quamuis Nauar. loco ſupracitato, aliqualiter dubitet, quinnero expreſſe dicat, quod Prælatus inferior, de iure communi, non habet iuriſdictionẽ, in eos qui ſunt ſui Collegij, quoad extraria, quæ nõ tangunt Regulam, aut Regularia ſtatuta, ſiue ciuilia, ſiue criminalia, inquit tamen quod ex priuilegio, vel ſaltim conſuetudine, nullum eſt Monaſterium, in quo iam Prælatus, non cognoſcat etiam de illis, ſaltim cum crimina non requirunt depoſitionem, expreſſeque fatetur, quod tam omnes Regulares exẽpti ſunt ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione, quod adeo inquit, verum eſt, vt raro in prædictis Religioſis locum habeat, *cap. volentes de priuil. lib. 6.* quo cautum, & ſtatutum fuit, vt ordinarius poſſet cognoſcere contra exemptos, ratione delicti, vel contractus, extra loca exempta facti, vel rei ſitæ extra illa, nam aliquibus (inquit) Religionibus conceſſum eſt directe, alijs vero per communicationem, & indirecte, vt conueniri non poſſint, etiam in illis, cũ derogatione prædicti, *cap. volentes*, editi in Concil. Lugdun. Sed de hoc alias, nunc procedamus vlterius.

Nota valde circa Religioſorum exemptionem, quibus in caſibus citati, vt coram ordinarijs compareant, reſpondere teneantur.

Secunda Concluſio.

De Iure communi loquendo Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs prælatis, debent conueniri, non vero coram Iudicibus conſeruatoribus, neque coram ordinario.

De iure communi loquendo, Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs Prælatis, non vero coram ſuis Conſeruatoribus, aut Iudice Eccleſiaſtico ordinario, debent conueniri. Hæc concluſio eſt expreſſe contra ſupradictum Ioan. Gutier. ſed tenet eam prædictus Pater Frater Emman. Rodriguez, loco ſupracitato, ſatiſque colligitur ex concluſione prædicta, etenim ſi Religioſi & Regulares, vt prędictum eſt, ſuos habent ordinarios atque immediatos Iudices, nẽpe proprios Prælatos, quibus ſubiiciuntur, & qui Monaſterijs præſunt, non ſolũ in pertinentibus ad ipſorum Regulam, regulariaq; ſtatuta, verumetiam in negotijs extrarijs, ciuilibus & criminalibus, contra rationem omnino, & contra Ius ipſum eſſe profecto videtur, vt etiam pro debitis ciuilibus, coram alijs conueniantur, quicumque illi ſint, ſiue ſint Iudices ordinarij Eccleſiaſtici, à quibus (vt præmiſſum eſt) ſunt exempti; ſiue vero ſint Iudices Conſeruatores prædicti, qui vel maxime, in hiſce rebus, nullam omnino ſuper eos poteſtatem habent. Quod contra prædictum Ioan. Gutier. hac vel vnica eaque efficaciſſima ratione probatur, & vt dicitur ad hominem, nam ſi vt ipſe dicit, & habetur expreſſe *in d. c. 1. de off. & poteſt. Iud. dele.* Iudices Conſeruatores prædicti, non poſſunt cognoſcere niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, nec ſuam poteſtatem extendere, ad alia quæ iudicialem requirunt indaginẽ ſub pœna ibidem poſita, hac enim ratione affirmat, non poſſe Fratres prædictos, reos pro debitis ciuilibus, coram ſuis Conſeruatoribus Iudicibus conueniri, qua ratione ergo in præſenti contrario caſu, in odium prædictorum Religioſorum, ampliandam, atque extendendam dicit, dictorum Iudicum Conſeruatorum, poteſtatem & iuriſdictionem, vt pro debitis ciuilibus, coram ipſis, non vero coram ſuis proprijs prælatis, Religioſi iiſdem conueniantur? Hæc certe ratio, meo quidem iudicio fortiſſima eſt, claraque concludit. Cui & alia de nouo accedit, nam vt etiam ex dictis conſtat, Superiores atque Prælati, ſunt Religioſorum ordinarij Iudices, ordinariamq; ſuper eos exercent iuriſdictionem, quę ſecundum Iuris Regulas, ad omnia ſe extendit, in quibus nõ ſunt prohibiti, & in quibus expreſſe limitata non fuerit, prædicti vero Conſeruatores, tantummodo ſunt Iudices delegati, delegatamque habent iuriſdictionem quæ non ſe extendit, niſi ad illa quę ſibi committũtur expreſſe, aut ſine quibus non congrue poſſent expediri, & nullo modo ſe extendit ad ea, quæ expreſſe ſunt prohibita & limitata iure, ergo contra Ius, & cõtra rationem omnino erit, vt pro debitis ciuilibus, Religioſi & Regulares coram eiuſmodi Conſeruatoribus, non vero coram proprijs ipſorum Prælatis conueniantur. Supradicta omnia confirmantur, ex eo quia Religioſi his præſertim temporibus, non habent perpetuos Conſeruatores, ſicut habebant antiquitus, coram quibus pro prædictis debitis ciuilibus deberent, aut poſſent conueniri, quinuero habent Cõſeruatores ad nutum amouibiles, eoſque nominant atque conſtituunt, ſolummodo quando id neceſſitas aliqua exigit, dicere autem, vt prędictus Ioa. Gutier. dicit, quod in eo caſu, coram Iudice Eccleſiaſtico ordinario conueniantur, qui eoſdem compellat ad cõſtituendum & aſſignandum Conſeruatorem, ſeu iã aſſignatum oſtendant, coram quo lis, & cauſa proponatur, debitumque petatur, alioquin quod ipſi ad ſe negotium auocent, atque in eo procedant, non videtur nimis iuridice dictum, neque ad rationem conformiter, cum vt prædictum eſt, habeant ipſi ſuos Iudices ordinarios Prælatos, coram quibus poſſint conueniri; & reuera Conſeruatoribus Iudicibus prædictis, iuriſdictio in eo videtur concedere, quam ius ipſum nullatenus ſibi permittit, non ergo eſt iuridicũ, quod ſupradictus Ioan. Gutier. dicit, neque Religioſos prædictos, a iure ſiue a Concilio Trid. dici exemptos, a iuriſdictione iudicum ordinariorum, ratione prædictorum conſeruatorum, nam Religioſorum exemptio, non a conſeruatorijs, ſiue iudicibus Conſeruatoribus prædictis dimanat, ſed a ſubiectione ſuorum Prælatorum ordinariorum, quibus in vtroque foro ſunt ſubiecti, quod eſſe verum conſtat ex ipſis priuilegijs, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ac ex vniuerſali ita comprobata & declarata cõſuetudine, & forſan prius Religioſi prædicti, fuerunt exempti, quam pro eiſdem Conſeruatores cõſtituti. Sed quidquid de hoc ſit, nihilominus prædicta concluſio vera eſt, firmiterque tenenda quod communiter, & Regulariter loquendo, religioſi pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs ordinarijs Prælatis, non vero corã Iudicibus Conſeruatoribus prædictis, neque coram Iudice Eccleſiaſtico ordinario debent conueniri. Exiſtimauit, vt credo, ſupradictus Ioa. Gutier, quod Cõſeruatores Regularium, ſunt ad modum Conſeruatorum, Vniuerſitatum, Doctorum & Scholarium, qui de omnibus eorum cauſis iudicant atque cognoſcunt, ciuilibus & criminalibus, & alios non habent Iudices, coram quibus poſſint conueniri, quorum etiam ratione, dicuntur exempti a iuriſdictione Eccleſiaſtica & ſeculari? at in Religionibus non ita ſe res habet, nam Religioſi ſuos habent Iudices ordinarios Prælatos, qui de eorum omnibus cauſis cognoſcant, per iuriſdictionem ordinariam, per quam ab alia ordinariorũ

Eccle-

Eccleſiaſticorum iuriſdictione dicuntur exempti, & non per ſubdelegatam, prædictorum Iudicum Conſeruatorum, qui ſolummodo deſtinantur, prò defenſione fratrum à violentijs, & manifeſtis iniurijs, nō vero ad alias cauſas.

Tertia Concluſio.

Coram quo Iudice ſint conueniendi Regulares, extra Monaſterium degentes, in cauſis mercedum, ac miſerabilium perſonarum.

In cauſis ciuilibus, mercedum & miſerabilium perſonarum, Regulares extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi Iudicem deputatum habeant, ſiue illum non habeant, coram locorū ordinarijs, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, poſſunt conueniri. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Concil. Trident. *ſeſſ. 7. capit.* 14. vbi ad hoc propoſitum ſequentia habentur verba. In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocentij Quarti, quę incipit, volentes, in generali Concil. Lug. edita ſeruetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat. addendo inſuper, quod in ciuilibus cauſis, mercedum & miſerabilium perſonarum, clerici ſeculares aut Regulares, extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem à Sede Apoſtolica deputatū in partibus habeant, in alijs vero ſi ipſum Iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs, tamquā in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, conueniri & iure medio ad ſoluendum debitum cogi, & compelli poſſint, priuilegijs & exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris. Id ipſum confirmatur *in eodem Concilio ſeſſ. 14. c. 5.* Quæ ſupradicta verba, explicans Nauar. in d. Comment. 2. de Regularib. *ſuper c. non dicatis nu. 63.* inquit, ea eſſe intelligenda ſolummodo, vt verba ipſa ſonant, de Monachis extra Monaſterium degentibus, iuxta id, quod in eodem Concilio habetur *ſeſſ. 6. c. 3.* de Monachis ſiue Regularibus delinquentibus extra Monaſterium, nam ijs quoad cauſas ciuiles mercedum, & miſerabilium perſonarum, & quando delinquunt, nulla exemptionis proſunt priuilegia. Vnde inter Regulares exemptos, degentes extra Monaſteria, & degentes intra, duplicem conſtituit differentiā quarum eſt prima, quod illi ſuper nullis cauſis, conueniri poſſunt coram ordinarijs, illi autem ſic, ſuper prædictis duobus generibus cauſarum, nempe mercedum ac miſerabilium perſonarum. Secunda vero eſt, quod degentes intra Monaſteria, non poſſunt propter ſua delicta ab ordinario puniri, niſi quando extra Monaſterium, cum populi ſcandalo delinquūt, & non puniuntur a ſuis Prælatis, monitis ad ordinarijs, id vt faciant; at vero extra Monaſterium degentes puniri poſſunt, ſicut à contrario ſenſu colligitur, ex eodem Conc *ſeſſ. 25. c. 14.* vbi ad hoc propoſitum ſequentia verba habentur, Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra Monaſterij degit, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante à ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeuere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat ſin minus, à ſuo ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit. Per quæ dicta verba dicit prædictus Nauar. reſpondiſſe ſe, non potuiſſe Vicarium cuiuſdam Epiſcopi Regni Neapolitani, cognoſcere de quodam cenſu, qui petebatur à quodam Conuentu, Ordinis Minimorum Sancti Franciſci de Paula, habentium exemptionem, cum derogatione *dicti cap. volentes*, tum quia non degebant extra Conuentum tum etiam quia non agebatur, de vlla prædictorum duorum generum cauſa, nec de delicto extra Monaſterium, cum populi ſcandalo commiſſo, quę omnia quammaxime iuridice dicta ſunt, & multum memoriæ commendanda. Et aduerto, quod non dicuntur extra Monaſteriorum clauſtra degere, Fratres qui prædicationis vel confeſſionis, ſeu eleemoſynæ petendæ cauſa, aut alterius rei ſimilis, ad tempus &

Quinam fratres dicantur extra Monaſterij clauſtra degere.

non permanenter, extra Monaſteria commorantur, ſed qui ibidem domicilium habent, ex ſpeciali licentia ſiue priuilegio, vt extra ſua Monaſteria degant. Neque etiam extra dicuntur degere, illi qui ſecundum ſua regularia inſtituta, inſeruiunt alicui beneficio, aut ſunt addicti alicui Monaſterio Monialium, neque eiuſmodi comprehenduntur decreto prædicto, nam quamuis extra Monaſterium commorentur, non tamen extra illud proprie dicuntur degere, cum ſint ſubditi proprijs ſuis Prælatis, nec ibi exiſtāt ex aliqua ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, ſiue priuilegio. Solummodo ergo in prædicto comprehenduntur decreto, Fratres extra Monaſteriorum clauſtra degentes, ex prædicta licentia, aut priuilegio, atque immediate Sedi Apoſtolicę ſubiecti, pro quibus conſueuere ſemper conſtitui, & deputari Iudices Cōſeruatores, qui de omnibus eorum cauſis, tam ciuilibus quam criminalibus cognoſcerent, de quibus dicit Concilium, quo non obſtantibus prædictis Iudicibus, ſi illos habeant, aut etiam ſi illos non habeant, & exemptione quacumque in cauſis ciuilibus, mercedum, & miſerabilium perſonarum, coram ordinarijs conueniri poſſint, tamquam in hoc ab ipſa Sede apoſtolica delegatis, & Iure medio cogi & Compelli ad ſoluendum debitum.

Quarta Concluſio.

Religioſi, & regulares extra Monaſteriorum clauſtra degētes, coram quo Iudice pro debitis ciuilibus habeant conueniri extra caſus dictos.

Religioſi & Regulares, ex ſpeciali priuilegio ſiue licentia, extra Monaſteriorum clauſtra degentes, in cauſis ciuilibus aliarum quarumcunque perſonarū, extra cauſas mercedum, & miſerabilium perſonarū, ſi Iudicem Conſeruatorem in reſcripto deputatum habeant, coram eo conueniri poſſunt, ſin vero illum non habent, in tali caſu poterunt conueniri, coram Iudicibus ordinarijs. Hæc concluſio ſatis videtur iuridica, rationique conſona, nam cum Religioſi prædicti, extra Monaſteriorum clauſtra degant, ac quodammodo exempti ſint, ab ordinaria ſuorum Prę latorum, ordinariorumque Iudicum iuriſdictione operæ pretium eſt, vt Iudicem habeant, coram quo in eiuſmodi caſibus, quinuero & in alijs occurrentibus, debeant & poſſint conueniri. atque ita ſi illum in reſcripto deputatum habent, coram eo conuenientur, tamquam coram Iudice in id à Sede Apoſtolica delegato, eo modo quo conueniri deberent coram proprijs ſuarum Religionum Prælatis, ſi intra Monaſteria degerent? Si vero illum non habent, in tali caſu ratio ipſa fert, vt conueniantur coram ordinarijs Eccleſiaſticis, vt non deficiat Iudex, apud quem conueniantur. In hoc ſenſu intellecta, atque in propoſito, caſu, indubie veram eſſe intelligo doctrinam traditam à prædicto Ioanne Gutier. loco ſupracitato, & quod ad ipſum prædicta Concilij verba, ſuperius poſita poſſunt applicari, & adaptari illique quadrant, non vero ad caſum quem ipſe ibidem adducit. nam loquitur indifferenter, & abſque delectu & diſcrimine, de omnibus in vniuerſum Religioſis, tam intra Monaſterium degentibus, quam extra, cum reuera Concilium in decreto prędicto, non loquatur niſi ſolummodo, de Religioſis extra Monaſterium degentibus, ad ſenſum ſupradictum, vt patebit intuenti. idquod & Nauar. tenet expreſſe loco ſupracitato, Vnde dico quod praxis in eiuſmodi caſibus ſeruanda, non eſt illa, quam tradit prædictus Io. Gutier, ſed iſta quę ſequitur, nempe ꝙ Religioſi intra Monaſteriorum clauſtra degentes, pro quibuſcumque debitis ciuilibus, non coram Iudicibus ſuis Conſeruatorib. nec vero coram Ordinario Eccleſiaſtico. ſed coram ſuis proprijs Prælatis, qui ſunt veri & proprij ipſorum Iudices, debent conueniri, & hoc etiamſi debita ſint mercedum atque miſerabilium perſonarum, nam decretum quo Concilium ſtatuit, vt in iis conueniantur coram Ordinarijs, non intelligitur, niſi de Religioſis extra clauſtra Monaſteriorum degentibus, vt ex ipſo textu ex-

In quo ſenſu opinio & ſententia Ioan. Gutierr. ſit vera.

Praxis in hiſce rebus ſeruanda, quenam ſit, pro Religioſis tam intra, quam extra clauſtra degentibus.

preſſe conſtat. Si vero Religioſi ſupradicti extra clauſtra degant, & debita ſint mercedum, ac miſerabilium perſonarum, ſiue Iudicem Conſeruatorem certum a Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, ſiue illum non habeant, conueniri debent coram locorum Ordinariis, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, & iure medio ad ſoluendum huiuſmodi debita, cogi, & compelli poſſunt, priuilegiis, exemptionibus Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris (verba ſunt expreſſa ſupradicti Concilii.) Sed quid ſi ſupradicti Religioſi, extra dicta Monaſteria degant, & debita ſint non mercedum, & miſerabilium perſonarum, ſed aliarum perſonarum quarumcumque, quid in hoc caſu faciendum eſt? Ad hoc reſpondeo, ſub diſtinctione, quod ſi Iudicem habeant, per Sedem Apoſtolicam deputatum vt ſupra, coram eo poſſunt & debent cõueniri: ſi autem illum non habuerint, coram locorũ Ordinariis, tamquam in hoc a Sede Apoſtolica delegatis, vt ſupra, non obſtantibus quibuſcumq;, &c. Et hic eſt verus ſenſus illorum verborum, quæ in Decreto prædicto ponuntur, *in alys vero ipſum Iudicem non habuerint, &c.* non vero ille quem exiſtimauit ſupradictus Ioan. Gutier, comprehendendo in dicto Decreto, omnes in vniuerſum Religioſos, tam degentes intra, quam extra Monaſteria, cum reuera (vt prædictum eſt) Concilium non loquatur, niſi de degentibus extra. Vnde perperam, ac ſine ratione colligit, quod Religioſi degentes intra, non corã ſuis Prælatis, & Iudicibus Ordinariis, ſed coram dictis Iudicibus conſeruatoribus, ſi illos habuerint, ſin vero minus, coram Iudice Ordinario Eccleſiaſtico debeant, & poſſint cõueniri. Supradicta omnia, meo quidem iudicio, ſunt certa & vera, ſtando in iure cõmuni. Neque obſtabit dictis, ſi in aliquo priuilegio ſiue conſeruatoria, habeatur expreſſe, quod aliqui Religioſi, tam in cauſis ciuilibus, quam in criminalibus, ſeu mixtis, ſiue ſint actores, ſiue vero rei, poſſint & valeant eligere conſeruatores, coram quibus eorum cauſæ agantur, quale priuilegium habere dicũtur, Religioſi viri Societatis Ieſu, nam dico, quod in tali caſu, ſi ipſi voluerint, eo vti poterunt; non tamen ad id aſtringuntur de iure communi. Erit autẽ eiuſmodi priuilegium, vtile atque proficuum, in caſu quo ab eiſdem ſeu ab aliis, qui eiuſdem communicationem habeant, coram Iudice ſeculari ſiue Eccleſiaſtico, aliquod petatur ciuile debitum, dicentibus ad ipſos iuriſdictionem pertinere, non vero ad proprios Regulares Prælatos. Nam in tali caſu, cum Prælati Regulares nullis armis poſſint ſe defendere, contra ſupradictos Iudices, procedendo pœnis, & cenſuris, virtute priuilegii prædicti, eligere poterũt Iudicem Conſeruatorem, qui idipſum faciat, atque de eadem cauſa cognoſcat, vel ad Prælatos ſupradictos illam remittat. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Iudices Conſeruatores Regularium, procedere poſſint, contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Iudices conſeruatores Regularium, nõ poſſunt procedere cõtra detentores animalium ſuorum facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi, ex ea ſolummodo ratione, quia illa detinent.

IVdices Conſeruatores Regularium, non poſſunt per cenſuras procedere, contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi, ea ſola ratione quia ipſa detinent. Hæc Concluſio probatur expreſſe, nam eiuſmodi animalia non ſunt res Eccleſiaſticæ, ſed ſeculares, quamuis quoad dominium ad Eccleſiaſticos ſiue Regulares prædictos ſpectent. Quo fit, vt a Iudice ſeculari, ſine aliqua ipſorum iniuria poſſint detineri, quando inueniuntur in paſcuis ſeu alibi, alienis rebus damnum inferentia, iuxta caſum legis poſitæ, in noua recompilat. *lege 12. titul. 3. libro primo,* vbi contra animalia prædicta conſtituitur certa, & peculiaris pœna. Quod autem animalia ipſa, pertineant ad forum ſeculare, non vero Eccleſiaſticum, tradit expreſſe Baldus, *in l. de ys, C. de Epiſcop. & Cleric.* vbi inquit, quod quando tributum eſt appropriatum ipſi rei, Iudex poteſt manum mittere ad rem ipſam, quamuis ſit Clerici aut Religioſi, recipereq; tributum, quia eſt de ſua iuriſdictione, ſed non poterit, inquit, facere aliquid contra perſonam Clerici aut Religioſi, alias incidet in pœnam Canonis, id quod tenent omnes communiter Doctores. Vnde fit, quod non poſſunt Religioſi prædicti, eligere Conſeruatores, contra detentores ſupradictorum animalium, ex ea ſola ratione quia illos detinent, vt dictum eſt, bene tamen ex alia, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Iudices conſeruatores Regularium, in quo caſu poſſunt procedere contra detentores ſuorum animalium.

Iudices Conſeruatores Regularium, bene poſſunt procedere, contra ſupradictos detentores animalium, quando ratione damni illati, Monachi ſiue Religioſi, conueniuntur coram ſeculari Iudice, vel Eccleſiaſtico Ordinario, non vero coram propriis ipſorum Prælatis, aut coram dictis Conſeruatoribus, ſi ipſi in eoſdem conueniant. Hæc Concluſio ſatis conſtat, ex ſupradictis in præcedenti Articulo. Et ratio ipſius in promptu, eſt nam prædictorum Religioſorum perſonæ ſunt exemptæ à ſupradictorum iuriſdictione, nec vllo modo conueniri poſſunt, coram ſeculari Iudice, nec vero coram Iudice Eccleſiaſtico Ordinario, cum ipſi habeant proprios Iudices, nempe ſuos Ordinarios Prælatos, aut Conſeruatores prædictos, coram quibus poſſint conueniri, quin uero, & debent, cum ſint rei, iuxta ſuperius dicta; ergo ſi aliter fiat, vis atque violentia in eo ipſis infertur, manifeſtaq; illis irrogatur iniuria, quam euitare, ſiue non permittere, eſt proprius caſus dictorum Conſeruatorum, iuxta *cap. 1. de offic. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* atque ita in hoc caſu, bene poſſunt procedere contra talia facientes, & Iudices in eiuſmodi non ſe inhibentes. Et idem exiſtimo eſſe dicendum, ſi detentio prædictorum animalium per Iudices ſeculares facta fuerit omnino iniuſta, & cũ Religioſi prædicti paratos ſe exhibeant ad ſatisfaciendum damno, & ſtandum (vt dicitur) iuſtitiæ, ſufficienti præſtita cautione, noluerint illa ſibi dimittere, niſi prius fiat realis reſtitutio, & ſatisfactio. In tali caſu etiam credo, quod poſſunt contra eoſdem procedere, tum quia in eo ipſo grauis atque notoria illis irrogatur iniuria, propter prædicta animalia detenta, tum etiam quia in ſua exemptione, & per Bullarũ conſeruatoriarum priuilegia, nõ ſolum perſonæ prædictorum Regularium, ſunt a dictis Iudicibus exemptæ, verumetiam & eorum bona, mobilia, & immobilia & ad protectionem, & defenſionem, ſupradictorum Iudicum Conſeruatorum ſpectant.

ARTICVLVS XII.

Vtrum conſeruatores Regularium, poſſint procedere contra alios Regulares, & Religioſos, & contra Doctores, & Scholares, habentes etiam pro ſuis cauſis conſeruatores.

Ratio dubitãdi eſt, quia vt habetur in iure, *in Authent. de ſanctis Epiſcopis, §. ſed hac præſenti,*

& in

Digitized by Google

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio.

& in l. verum, §. vlt. cum legibus ſequentibus, ff. de Minoribus, priuilegium habens, non vtitur priuilegio, contra habentem idem priuilegium. quod communiter dicitur, *quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio*: ergo cum in præſenti (vt ſupponitur) prædicti Regulares, Doctores & Scholares pro ſuis cauſis priuilegium habeant, eligendi Conſeruatorem, de factoq; ipſum teneant, videtur, quod Conſeruatores Regularium ſupradictorum, non poſſint procedere contra Conſeruatores aliorum. Pro alia parte facit, quia ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod vt plurimũ neutri eligere poſſent Cõſeruatores, & maxime contra ſe inuicem quod eſt contra conceſſionem expreſſam multarũ Conſeruatoriarum, quibus habetur, vt eligere poſſint Conſeruatores, contra quaſcumque perſonas, tã Eccleſiaſticas & Regulares, quam ſeculares, &c. Vt autem hoc planius fiat, ſcirique poſſit, qualiter practicari habeat, pro reſolutione propoſitæ difficultatis ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

In multis caſibus, Conſeruatores iudices, quorumdam Regularium, procedere poſſunt contra aliorum Conſeruatores, ſeu cõtra alios Religioſos.

Certiſſimum eſt & omni dubio procul, quod in multis caſibus, Conſeruatores Regularium, procedere poſſunt, contra alios Regulares ſiue Religioſos, & contra Doctores & Scholares habentes etiam pro ſuis cauſis Conſeruatores. Hæc Concluſio manifeſte probatur, ex ratione adducta pro contraria parte ad rationem dubitandi, & quia quamuis verum ſit, quod pro alta parte adducitur, ac communiter dicitur, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, id tamen intelligendũ eſt, quando vterque priuilegiatus priuilegio gaudet quod eſt dicere quando ſimul concurrunt duo, qui priuilegium habent, & ſunt in caſu, quo vtrumque priuilegium valet, qui quidem caſus non dabitur de facili, nam regulariter loquendo, quando duo ſimul idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri, qui eiuſmodi priuilegium actu habet, & actu eſt in ea re, & in ea ſpecie, de qua controuertitur, & de qua agitur, prout habetur in tuto, *in l. vlt. ff. ex quibus cauſis*, & ibi notat Bart. & poſt alios Ioan. Parlad. lib. 1. *rerum quotid. c.* 17 num. 18. plures Doctores allegando, & pro hac concluſione facit, *iuris Regula, nu. 65.* qua dicitur, quod in pari delicto & cauſa, potior eſt conditio poſſidentis. Vnde in hoc caſu, quodammodo dicere poſſumus, quod non duo, ſed vnus tantummodo habet priuilegium, nempe ille qui læditur, alter vero cum in ea cauſa non fuerit læſus, priuilegium minime habere dicetur. Quam doctrinam latiſſime tradit Abbas, *in cap. ad aures, de præſcriptionibus*, & *in c. ſuper ſpoliatione, de ordine cognitionum*, & Couar. *in Regula poſſeſſor. 2. p. § 2. num. 4.* Qua de re videantur quæ latiſſime diximus ſupra, q. 42. art. 8. explicando prædictum iuris axioma, quo dicitur, quod priuilegiatus cõtra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, vbi illud nonnullis exemplis, caſibuſque adductis illuſtrauimus.

Nota, quod in pari delicto, & cauſa potior eſt conditio poſſidentis.

Et de iſto Articulo, ac tota Quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XLVIII.

De portione Canonica, & iis quæ ad hanc materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 *Quidnam ſit portio Canonica, & quotuplex?*
2 *A quibus debeatur quarta Epiſcopalis?*
3 *De quibus rebus, debeatur prædicta quarta Epiſcopalis?*
4 *A quibus perſonis, & de quibus rebus, debeatur Canonica portio Parochialis?*
5 *Vtrum valeat conſuetudo, quod nihil detur Epiſcopo, vel Eccleſiæ Parochiali, pro Canonica portione ſupradicta?*
6 *Quidnam ſit dicendum, de Canonica portione prædicta, ſecundum Regularium priuilegia?*
7 *Quidnam circa prædictam portionem Canonicam Concil. Triden. ſtatuerit & ordinauerit?*
8 *De quibus rebus, poſt Concil. Trid. prædictum, ſoluenda ſit Canonica portio?*
9 *A quibuſnam & quibus, poſt Concil. Triden. debeatur prædicta Canonica portio?*
10 *Vtrum quando quis interdicti tempore, eligit ſepulturam in aliquo Monaſterio exempto, priuilegium habente, vt ibidem ſepelire poſſit, portio Canonica, debeatur Eccleſiæ Parochiali?*
11 *Vtrum valeat electio ſepulturæ, in aliquo Monaſterio ſeu Eccleſia, non legando Eccleſiæ Parochiali portionem Canonicam? & in caſu quod legetur, an huiuſmodi legatum, in quartam funeralem, Parochialis Eccleſia debeat computari?*
12 *Vtrum ſupradicta Canonica portio, renunciari poſſit, aut fieri pacta & conuentiones inter Clericos & Religioſos, circa quartam funeralem?*
13 *Vtrum Monaſteria exempta, conſuetudine iam præſcripta, a ſolutione portionis Canonicæ, ſeu quartæ funeralis, iuxta Concil. Trid. per hoc quod illam ſoluant duabus vicibus, intelligatur huiuſmodi præſcriptio ſublata?*
14 *In quam pœnam incidant, Eccleſiarum Prælati ſeu Curati, cogentes Fratres aut teſtamentarios, vel hæredes defunctorum, ad ſoluendam quartam funeralem, in caſu quo ad illam non tenentur?*

ARTICVLVS I.

Quidnam ſit portio Canonica, & quotuplex?

Prima Concluſio.

Canonica portio, dicitur quædam pars, quæ iure debetur Epiſcopis, ſeu Eccleſiis Parochialibus, à quibuſcumque, de rebus prouenientibus illis, aliqua ratione, Dicitur que Canonica portio, pro eo, quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure. Hanc Concluſionem ponit expreſſe Syluester, *verb. canonica portio, num. 1.* & pro ea citat *c. d. his, & c. dec. canonus, 10. q. 1. & cap. ſtatuimus, 16. q. 1. & Clement. Dudum, de ſepulturis*, quibus in locis, fit mentio ſupradictæ Canonicæ portionis. Sit ſecunda Concluſio.

Quidnam ſit Canonica portio, & quotuplex dicatur.

Secunda Concluſio.

Prædicta Canonica portio, eſt duplex, vna debita Epiſcopo, ab omnibus Eccleſiis totius diœceſis, de omnibus relictis tactis eiſdem, altera debita Eccleſiæ Parochiali, de relictis a Parochianis, vel ex obuentionibus ratione funeris, loco illis, in quo eligunt ſepulturam. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Syluestri, & de prima intelligendum eſſe dicit, ſupradictum c. de his

Canonica portio duplex, ſit. Vna Epiſcopalis, altera Parochialis.

Digitized by Google

cum ſequentibus,& multa alia quæ tradit gloſſa, *in cap officij,de teſtam.* Et addit,quod Epiſcopalis Canonica portio ſecundum gloſſam, *in cap. requiſiſti, de teſtam.eſt*,tertia,vel quarta pars,ſecundum conſuetudinem,Parochialis vero eſt varia, nam in quibuſdam partibus, eſt medietas, in alijs vero tertia, vel quarta pars,ſecundum varia iura atque varias cõſuetudines, quibus conſuetudinibus dicit eſſe ſtandum,ſecundum *cap.certificari extra,de ſepulturis*; & quod ſi ibi conſuetudo non apparet,ſecundũ Hoſtienſem,ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiæ Metropolitanæ;& ſi nec illa appareat, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiarum vicinarum, quæſi varia ſit, ſecundum Goffredum quarta debetur,quia in hanc iura magis concordare videntur,*iuxta, c. in noſtra, de ſepulturis*, & quia in dubijs ſemper ſequimur, quod minimum eſt,*iuxta l. ſi ita relictum, ff. de leg. 2.in fin.& l.ſemper ff.de regul. iuris*, quod & notat Archidiaconus,*in cap.cum quis.de ſepulturis,lib.6.* Innocent.*in dicto cap.requiſiſti*,& Bernardus, *in dicto cap.certificari.* Quæ omnia dicit Syluester eſſe vera,niſi vbi conſuetudo eſſet, dandi medietatem, vel tertiam partem,quia tunc iſta eſſet,debita, & ſic ſunt intelligenda iura dicentia,quod eſt tertia pars, vel medietas. Tandem concludit Syluester,dicendo, quod de hac quarta parte,ſiue Canonica portione, quæ datur Eccleſię Parochiali,detrahitur ab Epiſcopo pro ſe,quarta illius quartæ, & quod à Fratribus Epiſcopus nullam detrahit quartam,ſecundum Federicum,niſi vbi Epiſcopus eſt Parochialis omnium vt Neapolis,tunc enim vt Parochialis, recipiet quartam à Fratribus, niſi ſint priuilegiati:ſed de hoc alias, nam nunc ſolummodu agimus de ijs,quæ ſunt de iure communi, acturi poſt modum de illis, quæ tenenda, ac practicanda ſunt de iure particulari, ſiue ex ſpeciali priuilegio. Et hactenus de iſto Articulo.

Nota circa ſolutionem quartæ funeralis, quod in dubijs ſemper eſt ſequendum, id quod minimum eſt.

ARTICVLVS II.

A quibus debeatur quarta Epiſcopalis?

Circa hanc difficultatem variæ ſunt ſententiæ & opiniones;Oſtienſis enim in ſumma, titulo de ſepulturis dicit,quod debetur & peti poteſt, ab omnibus Eccleſijs,intra propriam diœceſem conſtitutis, iuxta *cap.conſtitutum, 16.q.1.* ſiue ſint Capellæ Monachorum,& aliorum Religioſorum, ſiue Monaſteria aut alia pia loca,ſiue ſint Conuentualia, vel quæuis alia in Ciuitate ſeu extra,iuxta *cap. conquerente, de officio ordinarij, & cap.officij,cap.requiſiſti,de teſt.a.* etiamſi ſint exempta, niſi in priuilegio fiat ſpecialis mentio,de priuilegio quartę Epiſcopalis,pro quo citat *cap dudum,§.vlt.de decimis,& l.1. §. merito ff. ne quid in loco pub.*

Sed Panorm.*in d.cap.officij.de teſtam*, tenet contrarium, nempe quod prædicta quarta Epiſcopalis, debetur ſolummodo ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, non autem ad exemptis,ſeu ſubiectis immediate Papæ,& dicit, quod ſic tenetur communiter. Sed Petrus de Peruſio in tractatu de Canonica portione,limitat Panormitanum prædictum,dicendo,ipſum dicere verum,quando legans Eccleſiæ exemptæ, non eſt ſubditus Epiſcopi,vel eſt exẽptus ſimiliter;alias inquit debetur.Sed opinio Panormit. eſt verior, de quo ſequens ſtatuitur,Concluſio.

Concluſio.

Quarta Epiſcopalis,ſolummodo debetur, ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, non autem ab exemptis ſubiectis immediate Papæ. Hæc Concluſio eſt Panormitani,vbi ſupra,& hanc ſententiam & opinionem probabiliorem dicit eſſe Syluest.*verb.Canonica portio,quæſt.3.num.4.* quam & probat hac ratione, quia inquit ſupradicta quarta, datur ratione Eccleſiarum ſolicitandarum per Epiſcopum, non vero ratione legantium,vt conſtat ex d.*cap conquerente,de officij ordinarij.* Vnde dicit ſecundum Abbatem,*in c, requiſiſti,de teſtam*,quod exempti tenẽtur eam ſoluere,non Epiſcopis,ſed Papæ,quod & probat, & ſequitur ſupradictus Petrus de Peruſio,vbi ſupra, ſed legatus de latere non poterit eam petere, cum non ſit diœceſanus exemptorum,vt tradit gloſſa, *in cap. auth.de priu.lib. 6.* hæc ſupradictus Sylueſter, quæ pro iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

Epiſcopalis quarta, ſolummodo debetur ab eccleſiis epiſcopo ſubiectis, non autẽ ab exemptis,vel ſubiectis immediate papæ.

ARTICVLVS III.

De quibus rebus debeatur,prædicta quarta Epiſcopalis?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quarta Epiſcopalis,debetur de omnibus legatis, factis Eccleſiis & locis à quibus debetur,& de decimis & de ijs, quæ obueniunt ratione funeris. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſt.vbi ſupra,num 4.q.4. & dicit eſſe eam Panor.*in cap.requiſiſti, de teſtam.* Sed addit,quod fallit in aliquibus,de quibus fit mẽtio,*in cap.fin.de teſtam.* & ponit ſeptem caſus,in quibus fallit. Primo,quando relinquitur aliquid pro ornamentis Eccleſiæ,ſeu veſtibus,vt ſericum pro planeta,vel aliud ornamentum pro altari. Et idem eſt iudicium,ſi legetur aliquid,vt fiat chorus vel pictura,aut calix, vel aliquid huiuſmodi, quod pertineat ad diuinum cultum,& immediate ad honorem Dei, vt oleum,& cera pro luminaribus. Secundo,quando legatur aliquid,pro prædictis ornamentis redimendis,ornandis vel reparandis,ſecundum Innocentiũ, *in dicto cap.fin.*& idem eſſe dicit Sylueſter, quando legatur pro extruendo ſepulchro, quia Religionis eſt,Monumenta conſtrui vel exornari,iuxta *l.1.§.interdictum,ff.de mor.infer.* Tertio, quando legatur pro fabrica Eccleſię,reparatione indigente,& portio pro fabrica non habetur,vel ſi habetur, non ſufficit. Sed ſi Eccleſia non indiget fabrica, ſoluenda erit quarta ſecundum Oſtienſem, & reliquum ſeruabitur tempore neceſſario ad fabricam. Quarto,quando legatur,pro anniuerſario celebrando annuatim,*vt in cap.cum creatura,de celebrat. Miſſarum.* Quinto, quando legatur ad perpetuum diuinum cultum, vtputa,vt annuatim fiat feſtum alicuius Sancti, vel vt dicatur officium in vna Capella, quia in huiuſmodi conſiſtit diuinus cultus,iuxta *cap. fin. de reſcriptis, lib.6.* Sexto,fallit in oblationibus,de quibus non debetur quarta, vt olim ſecundum Panormit.*in dicto c.requiſiſti.* Et tandem ſeptimo & vltimo, ſecundũ eumdem,fallit in donatione facta in vita, de qua etiam non debetur quarta,vt habetur *in cap. ex his, de ſepulturis,& in c.1.de ſtatu Monach.* Solummodo eſt difficultas, an debeatur quarta Epiſcopo, de relictis factis alicui Hoſpitali? de quo ſit ſecunda Concluſio.

De quibus reb. debetur Canonica portio epiſcopalis.

De quibus reb. non debetur ſupradicta canonica portio.

Secunda Concluſio.

Si Hoſpitale eſt Religioſum,& conſtructum auctoritate Epiſcopi,quarta debetur Epiſcopo de relictis factis eidem. Hæc Concluſio eſt Sylueſtri, loco ſupracitato,num.5 q.5.& dicit eam eſſe Panorm. *in d.c.officij,de teſt.a.* & etiam Ioan. Andr. ſi relictum fuit factum pauperibus talis Hoſpitalis, quia præſumitur reſpectus habitus ad locum,& non ad perſonam,ſecus inquit eſſet,ſi relictum fuiſſet pauperibus ſimpliciter,quia tunc non debetur,quod probat *per l.nulli, & l.ſi quis ad declinandam, C. de Epiſc. & Cler.* Sed ſi Hoſpitale non eſt Religioſum, inquit Sylueſt.quod ſunt diuerſæ opiniones,ſed magis ſibi

Si Hoſpitale eſt Religioſum,& conſtructum auctoritate epiſcopi,quarta debetur epiſcopo,de relictis factis eidem.

placet

placet & arridet, opinio Panormit. nempe, quod ſi ædificatum eſt auctoritate iam defuncti, ſic Epiſcopus habebit quartam, quia & habebit curam, vt habetur *in Authen.de Eccleſ.titu. collat.9.* & ; quia non poteſt amplius redire ad profana ; ſed ſi ædificator viuit, non debebitur quarta, & relictum videbitur factum pauperibus, cum talis locus nõ ſit capax, quia ædificator poteſt eum deſtruere, iuxta *c.cum inter dilectos, de donat.* & Innocen. ibidem. Ex dictis, inquit, Sylueſt. colligitur, quod de relictis Fraternitatibus, quarta non debetur, & plura alia dicit circa eiuſmodi pauperib. relicta, ſimpliciter, vel cum aliqua limitatione, quæ vt breuitati ſtudeam, conſulto facio miſſa, videantur ibidem. Solum ſupereſt difficultas, an prædicta quarta debeatur Epiſcopo, de legato facto alicui ſingulari perſonæ ; de quo ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Quarta Epiſcopalis non debetur de legatis factis ſingularibus perſonis.

Quarta Epiſcopalis non debetur, de legatis factis ſingularibus perſonis. Hæc Concluſio eſt expreſſa Syluest. loco ſupracitato, nu.6.q.6.& ponit exemplũ, vt quando legatur aliquid Clerico, non habenti adminiſtrationem vel prælationem, ſeu alicui Canonico, iuxta *c.requiſiſti.§.ſi.de teſtam.* vel cum legatur aliquid leproſis morantibus in tali loco, vel Domo, vel Eremitis aut Fratribus qui morantur in tali loco, vel aliquibus mulieribus pro dote, vel viduis, peregrinis, & huiuſmodi, in quib. inquit ceſſat *cap. ex parte, el 2.de verb.ſign.* pro quo remittit ſe ad ea, quæ dicit & notat Innoc. *in cap.relatum, de ſepult.* & addit quod etiam non debeatur, prædicta quarta Epiſcopalis, de legatis pro male ablatis, quia eiuſmodi ſunt debita, non legata, ſiue eorum reſtitutio ſit certa vel incerta: & addit etiam, quod nec debetur ſupradicta quarta, quando ſubditus legat aliquid Eccleſiæ, exiſtenti extra diœceſim, quod probat ex *Abb.in d.c.requiſiſti.* & Innoc. *in d. cap.officii, de teſtam.* & Io. And. *in d.c.certificari, de ſepult.* quod dicit eſſe verũ, niſi aliter habeat conſuetudo de præſcriptio. iuxta *cap.cum inter, de verb.ſignif.* quæ pro hac difficultate ſic breuiter dicta ſufficiant, & vt horum omnium ſaltim aliqua habeatur notitia.

ARTICVLVS IV.

A quibus perſonis, & de quibus rebus debeatur Canonica portio Parochialis ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Canonica portio parochialis ſolũmodo debetur ab Eccleſiis, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam tranſit ſe conuertendo, ſeu alio modo, nõ vero ab aliis.

Canonica portio Parochialis, ſolummodo debetur ab Eccleſiis, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam tranſit ſe conuertendo, ſeu alio modo, & nõ ab aliis Eccleſiis vel perſonis. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylu. loco etiam ſupracitato, nu.7.q.9.& quantũ attinet ad quartam, quę debetur ab Eccleſiis vbi quiſpiam ſepelitur, vel ad quam quis tranſit ſe cõuertendo, vel alio modo, inquit, hoc eſſe verum, etiam ſi aliæ eſſent exemptæ, nam quoad hoc non ſunt exemptæ, ſecundum Innoc. *in c. relatum, & in c. noſtra, de ſepult. & in cap.requiſiſti, de teſtam.*

Secunda Concluſio.

Quarta Parochialis debetur, de omnibus, quæ obueniunt, ratione funeris, & de legatis factis Eccleſiæ, vbi quis eligit ſepulturam.

Supradicta quarta Parochialis, debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, ſeu in die funeris, & de omnibus legatis factis Eccleſiæ ad quam quis eligit ſepulturam. Hæc Concluſio eſt Syluest. vbi ſupra, & dicit eã eſſe Raymundi, & probari *per cap.in noſtra, & totum tit.de ſepult. & per Clem.dudum, eod.tit.* & concordat inquit Oſtienſis, qui & ait, hoc eſſe intelligendum de relictis occaſione loci, non intuitu perſonæ, quamuis Eccleſiæ, dummodo id non in fraudem fiat, & ſimiliter ſecundum eum intelligitur de mobilibus & immobilibus, exceptis iis, de quibus ſupra diximus, art.3. agendo de quarta Epiſcopali, quorum fit mentio *in cap.fin.de teſtam.* Præſumitur autem, inquit Sylue. aliquid legari intuitu perſonæ, ſi datur a propinquis pro quo adducit *cap.requiſiſti, de teſtam.* Poſt ſupra dicta adducit prædictus Syl. quindecim caſus, in quibus fallit doctrina ſupradicta, nec debetur quarta de iure communi, & inquit, quod fallit etiam in Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ex ſpeciali priuilegio, de quibus plura dicit in q. 29. quæ habetur in nu.15. vbi ponit varias atque diuerſas concluſiones ad hoc propoſitum, quæ à me conſulto omittuntur, quia de iis omnibus inferius ſpeciales atque particulares ſtatuendi ſunt Articuli, vbi & ſimul dicemus quæ de nouo fuerint ſtabilita & ordinata, circa hoc negocium per Concilium Tridentinum.

Multi ſunt caſus, in quibus non debetur quarta Parochialis etiam de iure communi, & aliquis ex priuilegio.

ARTICVLVS V.

Vtrum valeat conſuetudo, quod nihil detur Epiſcopo, vel Eccleſiæ Parochiali, pro Canonica portione ſupradicta ?

Hanc Quæſtionem mouet Syluest. *verb. Canonica portio, nu.2.q.1.* & pro ipſius reſolutione, præſupponit ex Panor. *in c.certificari, de ſepult.* quod ſecũdum gloſſ. *in c. fin. de conſuet. lib. 6.* vbi conſuetudo eſt præter ius, ad eam valere ſufficit, tempus decem annorum, vbi vero eſt cõtra ius, tempus quadraginta annorum requiritur, vt habetur in *cap.fin.de conſuet.* quo ſuppoſita, inquit, quod difficultas præſentis Articuli, poteſt in duplici ſenſu inueſtigari. Primo, vtrum valet conſuetudo, quod nihil omnino detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali ? Secundo, vtrum valeat conſuetudo, quod detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali, vltra dimidiam partem ? vtputa quod dentur duæ partes ex tribus, vel citra quartam partem, id eſt, quod detur minus quã quarta pars, aut infra dimidiam & quartam partẽ. De hoc igitur ſecundo, de mente Panormit. ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Quid requiratur ad valendam conſuetudinem, quod omne contra ius, quid vero quando eſt præter.

Prima Concluſio.

Ad hoc vt valeat conſuetudo, vt detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali, aliquid vltra dimidiam partem vel citra quid requiratur.

Ad hoc vt valeat conſuetudo, quod detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali, vltra dimidiam partem, vtputa, quod dentur duæ partes ex tribus, vel quod detur citra quartam partem, id eſt, minus quam quarta pars, neceſſum eſt, quod illa ſit præſcripta, quadraginta annorum tempore, at vero ad hoc vt detur infra dimidiam vel quartam partem, non eſt neceſſum, quod eiuſmodi conſuetudo ſit præſcripta, ſupradicto quadraginta annorum numero, ſed ſufficit numerus decem annorum. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panormitani, & Syluestri, & dicit eã eſſe Oſtienſis, & Ioan. And. Cuius & Panormit. *in d.c.certificari, de ſepult. nu.4.* rationem reddit, quia conſuetudo dandi infra dimidiam & quartam partem, non eſt contra ius, ſed præter ius, ac ideo non requiritur, quod ſit præſcripta, at conſuetudo dandi vltra dimidiam, & citra quartam partem, eſt contra ius, quia nullo iure cautum, vt debeatur minus quarta, vel vltra dimidiam partem, vnde eiuſmodi conſuetudo, ad hoc vt valeat, neceſſum eſt, quod legitimo quadraginta annorum tempore ſit præſcripta, alias non valebit. hæc Panor. vbi ſup. Sed maior eſt difficultas, circa primum, vtrum ſcilicet valeat conſuetudo, vt nihil penitus, detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali? Qua quidem de re, præd. Syl. atque Panor. locis citatis, varias atque diuerſas referũt Doctorum opiniones, nam Oſtienſis, & Ioan. Andr. poſt eum, ſentire videntur quod non valet, id quod ſimiliter tenet Goffredus & Raymundus, cum ſit irrationabilis, *per c.fin.de conſuetudine.* qui vero & contra

Difficultas.

contra Ius, nempe contra *c.1.de ſepulturis*, ſed Petrus de Peruſio, & Innocent. tenent, quod valet, ſi ſit perſcripta quadraginta annorum ſpatio, in quorum ſententiam inclinare videntur ſupradicti Oſtienſ. & Ioan. Andreas, ſi ſit perſcripta eiuſmodi conſuetudo cum titulo, id eſt cum rationabili cauſa, vtpote propter beneficium factum Eccleſiæ, vel aliquid huiuſmodi. Sed huic dicendi modo, opponit ſe Panor. loco ſupracitato, aſſerens quod ad introductionem conſuetudinis non requiritur titulus cum hoc nullo iure caueatur imo potius habeatur oppoſitum, cũ ſicut dictum eſt, conſuetudo ſit quoddam Ius, moribus introductum, & conſequenter inductum ex tacito conſenſu populi, vt habetur *in c.conſuetudo, d. 1. & in l de quibus.ff de legibus, & in § ex non ſcripto, inſtit. de naturali*, vnde quemadmodum non requiritur titulus, in condenda aliqua lege. ita inquit, nec in introducenda conſuetudine cum non ſit differentia inter legem, & conſuetudinem, niſi ea quæ verſatur inter aliquid tacitum, & expreſſum. Reſoluendo igitur prædictam difficultatem, dicit Panor. quod dictum DD. debet intelligi, loquendo de conſuetudine impropriè dicta, quæ propriè non conſuetudo, ſed præſcriptio, & ſic intelligenda eſt Gloſſ *in c.non eſt, de conſuet. lib.6* vnde ſicut in perſcriptione contra Ios, requiritur titulus, iuxta *c.1 de præſcriptionibus, lib.6.* ita & in introductione conſuetudinis impropriè dictæ, vt ſatis probatur, *in d.c.non eſt, ſuncta gloſſ.* At id non habet locum in conſuetudine propriè dicta, & legitime introducta. Quando ergo quæritur, an valeat conſuetudo, vt nihil penitus detur Epiſcopo, vel Eccleſiæ parochiali, reſpondet, & dicit, quod cum id ſit contra Ius, non poteſt introduci conſuetudo, ſed in vtroque caſu requiritur præſcriptio & cum titulo, quod ſemper dicit eſſe verum, quando inducitur conſuetudo contra eũ, cui aliquid debetur de Iure communi, nam tunc nõ eſt propriè conſuetudo, ſed præſcriptio, vnde & habere debet præſcriptionis conditiones, at ſi introduceretur conſuetudo, contra alium non eiuſmodi Ius habentem, induci poſſet ſine vllo titulo, nam, vt dictũ eſt, ad eſſe conſuetudinis, ſiue introducendam conſuetudinem, non neceſſario requiritur titulus. Iuxta quam ſententiam ſequens ſtatuitur concluſio.

Nota.

Quid requiratur ad rationem conſuetudinis, & an vt introducatur, ſit neceſſarius titulus.

Secunda Concluſio.

Canonica portio, Epiſcopo vel Eccleſiæ parochiali debita, pro parte, vel in totum, conſuetudine, ſeu præſcriptione poteſt præſcribi, &, ad id ſine titulo ſufficit tempus, de cuius initio non ſit memoria quia illud habet vim tituli. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Panorm. *in dicto cap. certificari, de ſepulturis*, & probat eam, *ex c. p. 1. de præſcriptionibus lib.6.* & dicit ſe in facti contingentia, ita conſuluiſſe, & remittit ſe ad alia quę dicit, *in c.requiſiſti, de teſtamentis*, & allegat etiam pro hoc, *c. de quarta, de præſcriptionibus*. Eamdem concluſionem, tenet Syluest. loco vbi ſupra, nu. *3.* in fine, vbi dicit, quod in vtroque caſu Panormitanus ſentit, quod portio debita Epiſcopo vel Eccleſiæ parochiali, in totum vel pro parte, poteſt præſcribi, & ait quod ad præſcribendum in huiuſmodi, ſi conſuetudo ſit cum titulo, ſufficit tempus 40. annorum, ſi vero ſit ſine titulo, requiritur, quod ſit tempus, cuius in contrarium initij non ſit memoria: quorum rationẽ adducit. nam cum Ius commune ſit pro Eccleſia parochiali, vel pro Epiſcopo, & conſequenter cum pręſumptio ſit contra poſſidentem, qui ſoluere tenueTrit oportet, quod titulum alleget, & probet, per quẽ talis præſumptio tollatur, quod non ſit, niſi modo prædicto, quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Qualiter contra portionem canonicã in totum, vel in parte, conſuetudine pręſcribatur.

ARTICVLVS VI.

Quidnam ſit dicendum, de canonica portione prædicta, ſecundum regularium priuilegia?

Hucuſque diximus, quæ ad prædictam portionem canonicam pertinent, de iure communi, nunc operæpretium eſt, vt ad particularia deſcendentis, dicamus quid circa eamdem ſit dicendum, atque practicandum, de iure ſpeciali atque ex particulari Regularium, Fratrumque omnium Mendicantium priuilegio, nam omnes, vt pluries iam dictum eſt, eiſdem priuilegijs communicant & perfruuntur. Et vt quæ dicenda ſunt, iuxta diuerſorum ex gentium temporum, congruo habeantur ordine, pro propoſiti Articuli reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Innocentius Quartus, qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1242. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, Pacem veſtram, *data Peruſij, 16. Kalendas Iunij Pontificatus ſui anno* 10. Conceſſit Fratribus Minoribus, quod de ijs, quæ in ornamentis, aut pro eis, vel pro fabricis, ſeu luminaribus, vel anniuerſarijs, 7. 20. & 30. aliiſque ad perpetuum diuinum cultum in teſtamentis eiſdem legantur, nullam canonicam portionem ſoluere teneãtur, dummodo in fraudem Epiſcoporum, et Presbyterorum Parochialium non fiat. *Habetur hæc conceſſio in Monumentis, & refertur in Compendio verbo canonica portio §. 1. & in ſequenti. §. 2. dicitur*, quod Alexander IV. conceſſit idem, quod præfatus Innocentius IV. conceſſerat, addens quod nec etiam de pitantiis ad ſuſtentationem Fratrum, aut de indumentis eiſdem legatis, teneantur dare aliquam portionem, et decreuit irritas eſſe, et inanes quaſcumq; cenſuras, contra Fratres ſeu contra benefactores huiuſmodi, vel hæredes, aut executores illorum promulgatas. Pręfuit Eccleſiæ ſupradictus Alexander IV. circa annum 1254. Et habetur prædicta conceſſio in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Pium eſt, & conſonum æquitati.* data Anagniæ 13. Kalendas Februarij Pontificatus ſui anno. 5. et refertur in ſupradictis Monumentis.

Quid ſtatuerit Innoc. IV. circa 4. ſ. funeralem.

Monu. ord. 1. imp. f. 22. & refer. in Comp. verbo canonica portio. §. 1.

Monu. ord. 1. imp. f. 24. & refert. vbi ſup. §. 2.

Secunda Concluſio.

Clemens IV. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1265. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Virtute conſpicuos*. Quæ habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra. §. 3. conceſſit omnia, quæ ſupradicti duo Pont. anteceſſores ſui conceſſerant, addens aliqua alia in mari magno ſub verbis, Concedimus vobis, vt de ijs quæ in ornamẽtis, aut pro eis aut libris, fabrica, luminaribus, anniuerſario, 7. 20. & 30. aut alijs ad perpetuum diuinũ cultum, ſeu pro pitantijs, aut victu ad ſuſtentationẽ veſtram, vel indumentis, necnon pro annuis cẽſibus redimendis: ad quorum ſolutionem aliqua domus veſtri Ordinis obligata noſcuntur; & de domibus, prædijs, hortis aliiſque locis vobis ſecundum inſtituta veſtri Ordinis opportunis. aut de ijs quę pro huiuſmodi domibus, prædijs, locis, & hortis emendis vobis legantur (dummodo præmiſſa non conuertãtur in vſus alios, ſed in illos dumtaxat, pro quibus relinquuntur, aut alios etiam qui in hac conceſſione, vel indulgentia continentur) nulli canonicam portionẽ aliquam, teneamini exhibere, & ne qui à vobis, vel vltimarum executoribus voluntatum, ſeu decedentium hæredibus, de præmiſſis aliquid exigere, vel extorquere præſumant, diſtrictius inhibemus.

Monu. Ord. 1. imp. fol. 38. & 2. f. 142. conc. 339. & refer. in Comp. vbi ſup §. 3.

Tertia Concluſio.

Bonifacius VIII. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1294. in quadam ſua Bulla decretali, quæ incipit, *ſuper cathedram, & habetur inter communes ſub titu-*

Quid Bonif. VIII. circa portionẽ canonicam ſtatuerit.

titulo de ſepulturis, §. verum, & refertur *in Clemen. dudum, col. 110.* circa prædictam portionem canonicam, fecit conſtitutionem ſequentem, Verum ne Parochiales Eccleſiæ, & ipſarum Curati, ſiue Rectores, qui miniſtrare habẽt Eccleſiaſtica Sacramenta, quibus noſcitur, de iure competere prædicare, ſeu proponere verbum Dei, & confeſſiones audire, fidelium debitis, & neceſſarijs beneficijs defraudentur, cum operariis mercedis exhibitio debeatur, auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, & ordinamus, vt Prædicatorũ, & Minorũ Ordinum Fratres, de obuentionibus omnibus, tam funeralibus, quam quibuſcũque, & quomodocumque relictis, diſtincte vel indiſtincte, ad quoſcumque certos, vel determinatos vſus, de quib. etiam quarta, ſiue canonica portio dari, ſiue exigi nõ conſueuit, vel non debet de iure, necnon de datis, vel qualitercumque donatis, in morte ſeu mortis articulo, in infirmitate donantis vel dantis, de qua deceſſerit, quomodocumque directe vel indirecte, Fratribus ipſis, vel alijs pro eiſdem, quartam partem, quã auctoritate Apoſtolica taxamus, & etiã limitamus, Parochialibus Sacerdotibus, & Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Curatis largiri integre teneantur, facturi & curaturi, quod nec alij neque alijs à quibus quarta huiuſmodi minime deberetur, ad ipſorum Fratrũ vtilitatem, vel commodum huiuſmodi fiant relicta, aut in eos taliter data, vel donata procedãt, ſeu quod in morte, vel ab infirmis, huiuſmodi dandum, vel donandum Fratribus ipſis exiſteret, in eorumdem dantium vel donantiũ ſanitate ſibi dari vel donari procurent, in quibus per ipſos vitandis, eorum intendimus cõſcientias onerare, vt ſi quod abſit, per Fratres ipſos, dolo vel fraude, quicquam in hac parte agi fortaſſe contigerit, præter id quod eos propterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & Curatis teneri volumus, etiam diſtricta ratio in extremi iudicij examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huiuſmodi, nihil valeant Parochiales Rectores, Curati, & Prælati exigere ſupradicti, nec illis dicti Fratres amplius impendere ſint aſtricti, nec ad id à quoquã poſſint aliqualiter coerceri. Nos etenim vt in cunctis æqualiter, & pacifice fauente Domino procedatur, vniuerſa priuilegia, gratias, ac indulgentias, verbo ſeu ſcripto, ſub quacumque forma verborum, à nobis vel prædeceſſoribus noſtris Rom. Pont. quibuſcumque Ord. prædictorum conceſſis, necnon conſuetudines, conuentiones, ſtatuta, & pacta, inquantum ſunt præmiſſis, vel alicui præmiſſorum contraria, ea penitus reuocamus, vacuamus, caſſamus, & irritamus, quiſtamo caſſa vel vacua, & irrita nunciamus, & decernimus nullius prorſus exiſteret firmitatis, &c.

Benedictus XI. reuocauit prædictam conſtitutionem Bonifacij VIII.

Hanc Bonifacij VIII. conſtitutionem, reuocauit poſtmodum, Benedict. XI. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum. 1303. in alia ſua Extrauagan. quæ incipit, *Inter cunctas*, & habetur etiam inter communes ſub *tit. de priuileg.* concedendo Fratribus Minor. atque Prædicatoribus, multa priuilegia, circa prædicationes, confeſſionum auditiones, & ſepulturas, prouentuſq. ex eiſdem obueniẽtes. Sed Clemens V. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1305. prædictam Benedict. XI. conſtitutionem reuocatoriam; caſſando & annullando priorem editam a Bonif. VIII. in Concilio Viennen. approbauit, & confirmauit, omninoque obſeruari præcepit, illamq. de verbo ad verbum inſeruit in ſua Clem. quæ incipit, *Dudum, de ſepult.* cuius ſunt ſequentia verba, Dudum à Bonifacio Papa VIII. prædeceſſori noſtro, infraſcripta edita decretali, Bened. Papa XI. prædeceſſor noſter, aliam illius reuocatoriam promulgauit, quæ quia, vt probauit effectus, nedum pacis ab auctore ipſius ſperatæ, fructum non attulit, quinimo diſcordiæ, pro qua ſedanda proceſſerat, fomentum non modicum miniſtrauit, nos eam omnino caſſantes, aliam a præfato Bonifacio editam, ſacro inſtante & approbãte Concilio, innouamus, ſubijcientes tenorem illius, qui dignoſcitur eſſe talis. Bonifacius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Super Cathedram, &c. vt ſupra per quam Clementis V. reuocationem, circa prædictam portionem canonicam, rediit iterum negotium, ad illum ſtatum quo fuit tempore prædicti Bonifacij VIII. quod & per multum temporis durauit, vſque ad tempora Nicolai V. de quo in concluſione ſequenti.

Quarta Concluſio.

Quid ſtatuerit Nicolaus V circa portionem canonicã.

Monu. Ord. 1. imp. f. 86 & 2. f. 169. col. 391. & refer. in Compẽ. vbi ſup. §. 5.

Nicolaus V. qui præfuit Eccleſiæ circa annum 1447. in quadam ſua Bulla directa Fratrib. Carmelitanis, quæ incipit, *Inter cætera noſtræ ſolicitudinis ſtudia, & habetur in Monumento Ord. & refertur in Compen. verbo, vbi ſupra, §. 5.* conceſſit prædictis Fratribus Carmelitanis, vt de illis, quæ eis pro fabrica Eccleſiarum, & Conuentuum ſuorum, Eccleſiaſticis ornamentis, luminaribus, anniuerſariis, 7. 20. & 30. & aliis diuinis cultibus, pictantiis, indumentis, calciamentis, emendis, celebrandis, & habendis in eiſdem, necnon annuis cenſibus redimendis, ad quorum ſolutionem aliquæ domus, prædiaq. cum hortis & aliis locis Ordinis eiuſdem obligatæ noſcuntur, per Chriſti fideles eleemoſyna pietatis intuitu, ſiue in funeralibus oblationibus, ſepulturis, vltimis voluntatibus, legatis, aut alias quoquo modo etiã abſolute largiantur, nulli canonicam portionem aliquã teneantur exhibere, aut ad id valeant coarctari, & neque ab eis, vel vltimarum voluntatum exequutoribus, ſeu decedentium hæredibus, de præmiſſis bonis aliquid extorquere, vel exigere præſumant, diſtricte inhibuit, non obſtante conſtitutione in Concilio Viennenſi edita, quæ incipit, *Dudum & aliys conſtitutionibus, & ordinationibus, &c.* Circa prædictam conceſſionem, inquit priuilegiorum Collector, quod ipſa eſt melior & copioſior, quam ſit alia pro iſta materia in omnibus aliis priuilegiis Fratrũ Mendicant. nam dicit, quod non teneantur Fratres ſoluere quartam, vel canonicam portionem, de omnibus in aliis conceſſionibus contentis, ſed neq; etiã de funeralibus oblationibus, nec de iis quæ eis abſolute quomodocumque legantur, vel largiuntur, non obſtante Clemen. *dudum*, de ſepulturis, & aliis quibuſcumque in contrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod ponitur in fine dictæ Bullæ quæ quamuis directe conceſſa ſit, tantum pro prædictis Fratribus Carmelitanis, ipſa tamen perfruuntur, potiuque poſſunt (vt iam pluries dictum eſt) omnes Ordines & Religiones priuilegium habentes communicationis, quæ & virtute ipſius pro iſto tempore exemptæ fuerunt, vt creditur, à prædictæ quartæ, ſeu portionis canonicæ ſolutione. Sed procedamus ad alia tempora, & ſit quinta concluſio.

Quinta Concluſio.

Quid ſtatuerit Sixtus IV. circa canonicam portionẽ.

Monu. Ord. 1. impr. f. 60. & 2. f. 143. col. 346. & refer. in Cõp. ver. vbi ſup. §. 6.

Sixtus Quartus, qui præfuit Eccleſiæ circa annum 1471. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, & dicitur communiter mare magnum Ordinis Minorum, quæ habetur in Monumentis, & refertur in Compend. verbo, vbi ſupra, §. 6. inter alia quamplurima, quę ibidem conceſſit, ſtatuit, & confirmauit, & declarauit quod canonica portio, ſeu iuſtitia Eccleſiarum Parochialium, habet locum dumtaxat in caſu quo, apud loca Fratrum Minorum corpora defunctorum ſepeliuntur. Sed ſi non apud eos ſed apud alios, etiam Mendicantium Ordinum profeſſores corpora ipſa contigerit ſepeliri, tunc ex iis, quæ ad Fratres prædictos, apud quos talia corpora non ſepeliuntur, de bonis defunctorum quomodolibet obuenient, quouis particulari, vel vniuerſali titulo directe, & vel per obliquum, nullam canonicam portionem dare teneantur, nec ſimiliter aliqua portio debeatur, de iis

quæ

Digitized by Google

quæ ad certos vſus, & determinatos eiſdem Fratribus, vel eorum domibus, in genere, vel in ſpecie, etiam de bonis eorum quorum cadauera apud eos contigerit ſepeliri, neque etiam in caſibus in quibus per ſupradicti Clementis IV & aliorum prædeceſſorum ſuorum ſpeciali priuilegio, Fratres ipſi ab huiuſmodi ſolutione quartæ ſunt exempti, nec in aliquo caſu de candelis, quæ ad manus Fratribus dantur, quarta aliqua quomodolibet debeatur, in reliquis vero caſibus quam in præmiſſis in quibus quarta huiuſmodi ſoluenda veniret, voluit, vt conuentiones, ſi quæ ſunt inter Fratres prædictos, & locorum Ordinarios, ac Eccleſiarum Rectores initæ, laudabiles & honeſtæ in poſterum obſeruentur. Et inſuper addidit, quod ſi forte per ipſum Sixtum, vel ſedem Apoſtolicam, de pie legatis & diſpoſitis, & relictis in genere, vel ſpecie, decima, vel alia portio, ſeu quota alteri piæ, vel non piæ cauſæ, ex quauis cauſa hactenus conceſſa foret, aut in poſterum concedi, & ſolui, aut dari, & mandari contigerit, fratres prædictos, & illorum domos, ac eis legata, & relicta, aut alia in eorum fauorem diſpoſita, in conceſſione, & mandatis huiuſmodi decreuit, & voluit nō includi, niſi de ipſis, & præſenti decreto, ac voluntate (non per generales clauſulas, quæ etiam ſpecialē mentionem importari viderentur) ſed vera, & ſpecifica mentio fiat in eiſdem.

Monu. ord. 2. imp. f. 138. & cõceſ. 566. & ref. in cop. vbi ſup. §. 7. & 8.

Idem Sixtus Quartus in mari magno Ordinis fratrum Prædicatorum, quæ Bulla incipit, *Regimini vniuerſalis*. Et habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compen. vbi ſupra. §. 7. & 8. Confirmauit conceſſionem Grego. XI. qui exemit eoſdem fratres à Canonica portione, quaſi totaliter, quia ſolum de funeralibus non exemit illos explicite, bene tamen implicite, & addit, quod non ſolum de iis, quæ pro ornamentis legantur, & aliis, vt ſupradictū eſt, non tenetur ſoluere aliquam portionem canonicam, ſed nec etiam de illis, quæ abſolute legantur in teſtametis, vel alias pro fratrum neceſſitatibus conferuntur, &c. quam conceſſionem aduertit priuilegiorum Collector, & dicit, quod ipſa eſt valde notabilis, quia omnes aliæ conceſſiones de hac materia loquentes, dicebant ſolum de iis, quæ ad certos vſus vtputa pro fabrica, &c legabantur, ſed in hac conceſſione, datur exemptio, tam ab iis, quæ ad certos vſus, quam ab aliis, quæ abſolute, & ſine ſpecificatione legari contigerit.

Monu. Ord. 1. imp. f. 98. & 2. f. 281. conc. 436. & ref. in Comp. vbi ſup. §. 9.

Idem Sixtus IV. in mari magno Carmelitanorū, Inſeruit, & confirmauit, ſupraſcriptam Bullam Nicolai V. in qua lautiſſime, & copioſiſſime exemit illos à ſolutione cuiuſcumque canonicę portionis, *vt habetur in Monum. Ord. & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 9.*

Sexta Concluſio.

Quid determinauerit Alex. VI. Monu. Ord. 1. imp. f. 76. & 2. f. 156. conc. 378. & refer. in Compend. vbi ſupra, §. 10.

Alexander VI. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1492. in quadã ſua Bulla, quæ incipit, *ſacra Religionis*, data Romæ apud S. Petrum ſub annullo piſcatoris, die 5. Februar. 1501. Pontificatus ſui anno 9. & habetur in Monu. Ord. & refertur in cōpendio, verbo Canonica portio. §. 10 Omnia priuilegia conceſſa Ordinibus Mendicantium, conceſſit Fratribus Minoribus Regularis Obſeruantiæ, ac ſi eis ſpecialiter eſſent conceſſa, etiam quoad exemptionem à ſolutione quartæ, locorum Ordinariis, & Parochialium Eccleſiarum Rectoribus debitæ, à qua eos pro potiori cautela exemit. *Quæ quidem eſt magna cōceſſio, multumque notanda.*

Septima Concluſio.

Quid circa hoc determinauerit Iul.

Iulius II. qui pręfuit Eccleſię, circa annum 1503. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Sacra Religionis*, data Romæ apud S. Petrum, ſub annulo piſcatoris die 6 Nouemb. 1511. Pontificatus ſui anno 8. quæ habetur in Suppl. & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 12. Communicauit Fratribus Minoribus Obſeruantiæ, omnia priuilegia aliorum Ordinum Mendicantium, illaque de nouo conceſſit, & exemit eos expreſſe à ſolutione quartæ, *prout latius ibidem continetur.*

Supp. f. 12. conc. 49. & refer. in Comp. vbi ſup. § 1.

Idem ſupradictus Iulius II. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Dum ad ſacrum Ordinem*. & habetur in prædicto Supplem. & refertur in Compendio vbi ſupra. §. 11. Conceſſit fratribus ordinis Minorum, vt de hortis, & virgultis & aliis quibuſcumq; bonis eiuſdem ordinis, Domibus, & earum Eccleſiis huiuſmodi pro tempore relictis, & legatis, ac ſuper luminaribus, & aliis rebus diuinoculiis pro tempore dedicatis, decimas, aut oblationes aliquas (etiam ex noualibus) aut quartam ex funeralibus, ſoluere minime teneantur, nec ad id à quoquam cuiuſuis dignitatis, aut nobilitatis exiſtat, valeant quomodolibet coarctari.

Supp. f. 11. conc. 38. & refert. in Comp. vbi ſup. §. 11.

Octaua Concluſio.

Quid circa prædictam quartam funeralem, determinauerit Leo X.

Leo X. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1513. Motuproprio, & ex certa ſcientia, litteras prædictas Iulii II. & in eis contenta quæcumque, approbauit, innouauit, & confirmauit, ac plenum õmnitatis robur obtinere decreuit, & pro potiori cautela præmiſſa omnia de nouo cõceſſit, & indulſit, ſuper quibus dedit Conſeruatores, apponendo magnas non obſtantias, prout habetur in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Affectu beneuolentia ſpecies*, data Romæ apud S. Petrum ſub annullo piſcatoris die 16. Februarii 1514. Pontificatus ſui anno 1. quæ & refertur in Supplemento, & in Compendio, vbi ſupra. §. 13. Quam materiam canonicæ portionis reſoluendo, dicit priuilegiorum Collector, quod Fratres non tenentur aliquid dare, de quibuſlibet rebus eis oblatis vel relictis, niſi inter eos, & clericos aliqua pacta, vel conuentiones fuerint factæ ſeruandæ ſunt, ſi ſcriptæ, & authenticæ habeantur.

Supp. f. 17. conc. 57. & refert. in Comp. vbi ſup. §. 13.

Nota hoc valde.

Vltra omnia ſupradicta dicit eſſe ſciendum, quod ſuper huiuſmodi materia quartæ, fuit ventilata cauſa, in Rota Romanæ Curiæ, inter Epiſcopū, & Capitulum Eccleſiæ Camorenſis ex vna parte, & Fratres Minores obſeruantiæ, Conuentus S. Franciſci Camorenſis ex alia, & fuit lata ſententia diffinitiua, & exhibita exequutorialia, in fauorem prædictorum fratrum, prout habetur ad longum in Monument. Ord. & refertur in Compendio, vbi ſupra, & dicit dictus Collector, quod licet ſecundum iura, res inter alios acta, aliis nocere non debeat, ſecus tamen eſt in propoſito caſu, quia virtute præfatæ ſententiæ, quilibet Conuentus fratrum, eſt, liberatus a ſolutione quartæ, prout quidam inſignis Iuriſperitus aſſeruit, quia in audientia Papæ ſeu in Rota eiuſmodi ſententia fuit data. Supradicta omnia priuilegia ſunt, quæ repetiuntur in Monument. Ord. pro fratribus Mendicantibus conceſſa, atque ita vt prædictum eſt, res ſe habuit, à ſacræ noſtræ Religionis initio, vſque ad Concilium Tridentinum, quod fuit quidem inceptum ſub Paulo Tertio, Pont. Max. anno Domini 1542. expeditum autem ſub Pio Quarto, anno Domini 1563. Nunc ſupereſt dicamus, quid prædictum Concilium, circa dictam canonicam portionē, ſtatuerit atque ordinauerit, de quo in ſequenti Articulo.

Monu. ord. 2. imp. f. 77. & refert. in Compen. vbi ſup. §. 13. in fine.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Quidnam circa prædictam portionem canonicam; Concilium Tridentinum ſeruandum ſtatuerit, & ordinauerit?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Monaſteria, quæ ante annos 40. portionem Canonicam ſolita fuerunt perſoluere, etiam nunc illam tenentur ſoluere, nõ vero alia nec quæ poſt Conciliũ, fuerunt ædificata, aut ædificabuntur in dies.

Iuxta Concilii Tridẽ. decretum, quæ Monaſteria ante annos 40. portionem canonicam ſolita erant perſoluere, nunc etiam illam ſoluere tenentur. non vero alij, nec quæ de nouo poſt dictum Concilium Trid. 40. annis citra, fuerint ædificata, aut in dies ædificabuntur. Hæc concluſio conſtat expreſſe ex verbis ſupradicti Conc. Triden. *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3.* vbi agendo de prædicta quarta funeralium, ſequentia ponuntur verba, Decernit ſancta Synodus, quibuſcumque in locis, iam ante annos 40. quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocumque priuilegio alijs Monaſterijs, hoſpitalibus, aut quibuſcumque locis pijs conceſſa, eadẽ poſt hac integro iure, & eadem portione, quæ ante ſolebat, Cathedrali, ſeu Parochiali Eccleſiæ perſoluatur, nõ obſtantibus conceſſionibus, gratiis, priuilegijs, etiã mari magno nuncupatis, aut alijs quibuſcumque. Ex quo prædicto Conc. Trid. decreto, ſatis conſtat veritas concluſionis ſupradictæ, & quod iuxta ipſum, Monaſteria quæ non ſolum à 40. annis citra, verum etiam nec à tempore immemoriali, aliquam portionem ſoluare fuerint ſolita, ad eamdem ſoluendam, nunc nullo modo tenentur, nec quoad ea aliqua fuerunt reuocata priuilegia, quod expreſſe declarauit Pius V. anno Domini 1567. 17. Kalen. Iulij Pontificatus ſui anno 2. in ſua Bulla, ſiue Motu proprio, qui incipit, *Etſi Mendicantium*, quo confirmauit, atque de nouo conceſſit, omnia ordinum Mendicantium priuilegia, vbi hac de re agens, ſequẽtia poſuit verba. Quartam autem funeralium, de qua ſeſſ. 25. cap. 13. nequaquam ſoluere teneantur Monaſteria, quæ a 40. annis citra fundata exiſtunt, poſtquã Concilium ipſum loquitur, tantum de Monaſterijs ante annos 40. fundatis, quæ ipſam quartam ſoluere conſueuerunt. Et ad particularia deſcendendo ponit, de quibus rebus eiuſmodi quarta ſit ſoluenda, & dicit,

Nota hæc valde. Pro ſolutione quartæ funeralis.

vbi autem ſolui, conſueuit id tantum ceræ & aliorum, quæ in aliquibus partib. deferri contigerit tempore, quo defunctorum corpora ad ſepulturam deferuntur, non autem de mulis, ſeu legatis, vel alijs, Fratribus ipſis, ſeu Monialibus huiuſmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis, ſolui debet, ſicque intelligi Concilii decretum, quoad quartam huiuſmodi ſoluendam debere decernimus, vbi vero non eſt conſuetudo ſoluẽdi quartam huiuſmodi, de nullo ſupraſcriptorum ſolui debere declaramus. Hæc vbi ſupra, quæ ſupradicta Pij V. Conſtitutio, quantũ ad hoc, non eſt reuocata, per aliam conſtitutionem quam edidit eiuſdem ſucceſſor Greg. XIII. quæ incipit, *In tanta negotiorum mole*, data Romę Pontificatus ſui anno 1. Cuius meminit Nauarr. in ſuo Manual. c. 27. in fine, vbi reuocauit & ad terminos Iuris cõis reduxit, omnia quæcumque, Regularibus conceſſerat ſupradictus Pius V. contra formam prædicti Conc. Trid. nam quamuis reuocauerit priuilegia, contra formam Concil. Trid. conceſſa prædictis Regularibus, non tamen reuocauit, aut annullauit, explicationes, & declarationes ab eodem factas circa dictum Concilium, etiam in fauorem Regularium, qualis eſt iſta, quæ non tam eſt dicenda conceſſio, quam dicti Concilii vera, atque genuina declaratio, facta a tam ſancto, ac ſapientiſſimo viro, & Pont. Max. Vtque circa hoc omnis tollatur dubitandi ratio; & manifeſte conſtet, quod ea, non vero alia, fuerit mens, & intentio eiuſdem Concilii, libet in præſentiarum adducere declarationem quãdam, quam circa eamdem rem, fecerunt Illuſtriſſimi olim Cardinales, quibus commiſſa cura eſt, explicandi & declarandi dictum Concilium, qui circa Monaſteria ędificata à 40. annis citra, aut quę in dies ędificantur, vel in futurum ędificabuntur, poſt alia in ſequentia verba protuperunt, Congregatio Concilii cenſuit, non comprehendi in prędicto decreto, Monaſteria ędificata à 40. annis citra, aut quę in dies ędificantur, vel in futurum ędificabuntur, pręſuppoſito, quod huiuſmodi Monaſteria, ſint eius Religionis, cui à ſede Apoſtolica indultum ſit, vt quartam funeralem non debeant ſoluere Epiſcopo. Supradicta declaratio habetur authentica, ſigno atq; ſigillo, illuſtriſſ. olim Card. Carafę, & fuit auctorizata, vt fidem faceret in iudicio, & extra iudicium, per Doctorem Chriſtophorum de Meſa, S. Cordub. Eccleſiæ Canonicum, & illius Epiſcopatus Vicarium generalem, Cordubæ 4. die Iulij, anno Domini 1592. ad inſtantiam F. Ildephonſi de Aluarado, Procuratoris noſtri Ordinis S. Franciſci, per quam exempta fuere à ſolutione dictæ quartæ funeralis, omnia noſtræ Hiſpaniæ Monaſteria. ædificata & fundata à 40. annis citra. & Pater Ildephõſus à Veracruce, in ſuo Compendio dicit idipſum fuiſſe factum, cum omnibus Monaſterijs de nouo fundatis apud Indos nouæ Hiſpaniæ, & quod cum cõtrouerſia fuiſſet olim, inter Fratres & quemdam Epiſcopum de Guatimala, per Archiepiſcopum Mexicanum, ſententia exequutorialis data fuit, in fauorem prædictorum Fratrum, vt non ſoluerent dictã quartam. Fuit autem ſupradicti Concilii Tridẽ. decretũ, quam maxime iuridicum, ac rationi cõſonũ, vt ſcilicet non ſoluerent ſupradictam quartam, Monaſteria quæ fuerunt ædificata, & fundata à 40. annis citra, ſiue illam per aliquod temporis ſoluerent, ſiue non, cum contra ipſa nondum fuerit conſuetudine præſcriptum, vt illam ſoluerent, non enim vt ſupra diximus, præſcribitur contra Eccleſiam, aut contra Monaſterium, niſi per annos ad minus 40. vt tenet Panorm. communiter receptus, *in cap. fin. de conſuetudine, num. 9.* & propter eamdem rationem dico, quod Monaſteria, quæ fuerunt fundata ante annos 40 & illam ſoluebant, tenentur modo eamdem ſoluere, cum contra ipſa fuerit præſcriptum, neque eximuntur à Concilio. At vero illa quæ talem non habebant conſuetudinem, non tenentur ſoluere; cum non in hoc habeant præſcriptionem, nec voluerit Concilium tollere alicuius Ius præſcriptum, quæ omnia ſunt quam maxime notanda, atque memoriæ commendanda.

ARTICVLVS VIII.

De quibus rebus, poſt Concilium Tridentinum, ſoluenda ſit Canonica portio?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Qui tenentur canonicam portionem ſoluere, nõ illam tenentur ſoluere, de omnibus ſibi relictis, ſed tantummodo de ijs, quæ allata ſunt cum corpore defuncti. Hæc Concluſio habetur expreſſa in ſupradicto Motu proprio, ſiue Bulla Pij Quinti. *Etſi Mendicantium*, de quo dictum eſt in præcedenti artic. quod non eſt reuocata per Greg. XIII. quia huiuſmodi reſpectu, non eſt priuilegium conceſſum, contra Concil. Trident. ſed vera explicatio, & declaratio eiuſdem, in qua dicta Bulla ad hoc propoſitum, poſt alia ſequentia ponũtur verba.

Qui portionem canonicam tenentur ſoluere, non de omnibus tenentur illã ſoluere, ſed ſolummodo de ijs, quæ allata ſunt, cum corpore defuncti.

Vbi

Vbi autem ſolui conſueuit (& ſit ſeruo de portione canonica, ſiue alias quarta funerali) id tantum cotæ, & aliorum quæ in aliquibus partibus deferri contigerit, tempore quo defunctorum corpora, ad ſepulturam deferuntur, non autem de miſſis, ſeu legatis, vel alijs, Fratribus ipſis, ſeu Monialibus huiuſmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis ſolui debet, ſicque intelligi Concilij decretum, quoad quartam huiuſmodi ſoluendam debere decernimus; vbi vero non eſt conſuetudo ſoluendi quartam huiuſmodi, de nullo ſupraſcriptorum ſolui debere declaramus, nec ad quartam ſeu aliam partem omnium rerum, quæ etiam pro ornamento Eccleſiæ, palliorum, planetarum, cortinarum, pannorum, & aliorũ, quæ dictis Eccleſijs relinqui, vel dari contigerit, etiamſi pro victu Fratrum, aut alias relinquantur, aliquid contribuere teneantur, ac etiam Ius ſepulturæ ſolui tantum conſuetum curatis, & non aliquid aliud eis ſolui debeat, quamuis partes ad earum ſibi tum Eccleſiis Ordinum huiuſmodi, ſeu eorum Fratribus, alia quæcumque tribuant, ſeu eleemoſynas largiantur, quando ſepeliuntur ibidem corpora mortuorum huiuſmodi, nec propterea impedirj debeãt, quin poſſit defunctorum corpora præfata ad eorũ Eccleſias tumulanda deferri facere. Hæc vbi ſupra, vbi ponitur Concilij decretum, & ſtatim dicitur qualiter ſit intelligendum, & interpretandum. Ex quibus verbis ſuperq; ſatis conſtat, veritas concluſionis ſupradictæ, & qualiter non debeatur aliqua canonica portio, ſiue quarta de miſſis, & cãdelis, vel alias quomodolibet oblatis, ſed tantummodo de iis, quæ cum corpore defunctorum in Eccleſiam deferri contigerit, nempe de pane, vino, carnibus, &c. Et præter conſtitutionem, ſeu potius Pij V. circa Concilium Tridentinum explicationem, & declarationẽ prædictam, facit pro dicta concluſione, quod dixit olim Cardinalis, *in Clementina dudum, de ſepulturis. §. verum*, conſuetudine nempe eſſe iam introductum, moribuſq; obtentum, vt Eccleſiæ Parochiali quarta portio à Monachis ſoluatur, ex iis tantum, quæ offeruntur eo tempore quo funus, aut exequiæ defuncti celebrantur, qua de re videatur etiam Couarr. *in cap. vltimo de teſtam, nu. 6. & 7.* vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq; notatu digniſſima. Et Abb. *in cap. in cauſis, de elect. col. 3.* aſſerit, conſuetudine etiam receptum eſſe, quod quando aliquis in aliena parochia ſepelitur, Eccleſiæ ſepulturæ non teneatur ſoluere quartam de oblationibus factis, poſt die ſepulturæ, ſed ſolummodo de iis, quæ in die ſepulturæ fiunt, quod quidem non eſt derogatum, quinvero vt videtur, expreſſe approbatum, per Concilium Tridentinum prædictum, *ſeſſ. 25. cap. 13. de regul.* nam hac ratione ibidem ſecundum multos, prædicta canonica portio, quarta funeralium dicitur, eiuſmodi verbis quaſi innuendo & ſignificãdo, quod ſolummodo ſolui debet de his, quæ offeruntur in die funeris, qua quidem de re, videantur quæ nunc nouiſſime dicit Molina in ſua 2. 2. tit. 2. diſput. 215. quæ pro iſto articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IX.

A quibuſnam & quibus, poſt Concilium Tridentinum, debeatur ſupradicta canonica portio?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Canonica portio, de iure cõi loquendo, debetur ab Eccleſiis, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quã convertendo ſe trãſfert, ſeu alio modo non vero ab alijs Eccleſiis, ſeu perſonis.

Prædicta canonica portio, de iure communi loquendo, debetur ab Eccleſiis, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam quis tranſit, ſe conuertendo, ſeu alio modo, non vero ab aliis Eccleſiis, vel perſonis, nec huiuſmodi Ius immutatum [illegible] per Concilium Tridentinum, quinvero confirmatum, vbi non fuerit in contrarium præſcripta conſuetudo. Hæc concluſio quoad ſecundam partem, ſatis conſtat ex ſupradictis in artic. 7. quoad primam vero eſt expreſſa Syluestri, *verbo canonica portio, nu. 7. q. 9.* vbi hoc dicit eſſe verum, etiamſi Eccleſiæ alias ſint exemptæ, nam quoad hoc, non ſunt exemptæ, ſecundum Inn. *in c. relatum. & in cap. in noſtra, de ſepulturis & in c. requiſiſti de teſtam.* niſi vt prædictũ eſt, habeant priuilegium. Sed circa reſolutionem prædictam, nonnullæ ſeſe offerunt difficultates, quas libet breuiter in præſentiarum diſcutere. Prima eſt, ad quam Eccleſiam pertineat, canonica portio, quando quis tempore peſtis, ſeu belli aufugit à ſua ciuitate, vel villa animo redeundi, ſi ibidem moritur, aut tranſtulit ſe ad certum alium locum, cauſa recreationis, ſeu alia cauſa, an pertineat ad parœciam intra quam moritur, an vero ad ſuam parochialem Eccleſiam, cuius erat vicinus, atque inhabitator? Cui difficultati, reſpondetur per ſeq. Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Cui debeatur quarta, quando quis tẽpore peſtis, vel alia occaſione ad alium locum ſe tranſfert. & ibidem moritur.

Si quis tẽpore peſtis aut belli, de ſua ciuitate aut villa ad alium locum ſe transfert, ſeu recreationis gratia, aut alia quacumque de cauſa, ibique manens & inhabitans, animo redeũdi à vita diſcedat, non Eccleſia, aut Parœcia intra quã mortuus eſt, habebit quartam, ſed illa Eccleſia ciuitatis aut villæ, intra quam ſuum habebat domicilium, & cuius erat vicinus, atque inhabitator. Hanc concluſionem tenet expreſſe Ioan. Andr. & pro ea allegat *cap. is qui, de ſepulturis, lib. 6.* & idem tenet Antonius de Butrio, in quadam Quæſtione quam hac de re facit, dicens quod ſi tempore peſtis, ciues Florentini, transferant ſe Bononiam, & ibi habitantes finaliter moriantur, Eccleſia, quæ eſt Florentiæ, habebit quartam funeralium, quia illa eſt ſua Parochialis, ex quo habebant propoſitum redeundi, finita mortalitate; & addit, quod ita de facto fuit determinatum Bononiæ, qua de re, videatur Abb. *in c. de iis, de ſepulturis*, vbi de hac quæſtione latiſſime agit, quatuor conſtituens caſus, in quibus eſt dicendum idipſum, quos breuitatis cauſa omitto: videri poterunt ibidem. Sed iterum difficultas inſurgit, illa verba in concluſione poſita, *ad quam Eccleſiam quis conuertendo ſe trãſfert, ſeu alio modo*, an nouitio aliquo, in Monaſterio exempto decedente, quarta ſiue canonica portio, debeatur illius parochiæ, cuius antea erat vicinus & inhabitator? Cui quidem difficultati, per ſequentẽ concluſionem, reſpondeo, & erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Nouitio in aliquo Conuentu decedente, an de illo ſua parochiali debeatur canonica portio.

Si quis in ægritudine de qua decedit, ſe & ſua Monaſterio alicui offert, Eccleſia parochialis habebit inde portionem canonicam, ſecus eſt autem ſi ſe obtulerit in ſanitate, habitumque aſſumpſerit, nam tunc nulla Eccleſiæ parochiali debetur canonica portio. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in cap. de iis de ſepulturis*, vbi Alexan. III Epiſcopo Hiſpalenſi ſcribens, in ſequentia verba prorupit. De iis, qui in infirmitate, vel ſanitate, cum bonis ſuis, ad religioſa loca ſe transferunt, nihil tibi, vel Eccleſiis, a quibus receperunt ſalutis pabula relinquentes, hoc tuæ volumus prudẽtiæ innoteſcere, quod ſi in ægritudine ipſa ad Religionem tranſeunt, dummodo de ægritudine illa decedant, de bonis ſuis ipſis Eccleſijs, à quibus aſſumpti fuerunt, canonica debet portio exhiberi. Si vero ad Religioſa loca ſe in ſanitate tranſtulerunt, de iis, quæ locis ipſis conferunt, cogi non poſſunt aliquid præſcriptis Eccleſijs impertiri, quia liberum eſt eis, tunc bona ſua, non ſolum Religioſis, ſed etiam quibuslibet priuatis perſonis conferre. Verba ſunt expreſſa prædicti Alexandri III. Ex quibus verbis ſatis conſtat, quod ſi quis ſanus, in

aliquod

Digitized by Google

aliquod Monaſterium ſe transferat, ibiq. intra annũ Nouitiatus diſcedat, in Conuentu, vt religioſus debet ſepeliri, quamuis non expreſſe elegerit ſepulturam, non obſtante *cap. 1. de ſepult.* nec quarta aliqua funeralis, debetur Eccleſiæ, cuius erat parochianus, vt tenent omnes DD. communiter, quidquid dicat Dominicus *in cap. cum quis, eod. tit. de ſepult. lib. 6.* & ratio ipſa huic reſolutioni fauet, nam licet ſtatus Nouitii, non ſit ſtatus Religioſi iam effecti, perfecte atque conſumate, nihilominus ſecundum ius, prædicti Nouitii in multis exiſtimantur & reputantur, ac ſi re vera iam eſſent Religioſi; gaudent enim priuilegio Canonis, *Si quis ſuadente diabolo. 17. q. 4.* & potiuntur atque fruuntur omnibus gratiis & indulgentiis à Sede Apoſtolica, cæteris profeſſis in litteris Apoſtolicis conceſſis. Et præterea facit ad hoc *l. vnica. ff. de bonis poſſeſ. ex teſtam. milit.* vbi ius non ſolũ cõcedit facultatem teſtandi iure militari, militibus iam conſumatis atque perfectis, verum etiam & illis, qui milites nondum ſunt, dum tamẽ militiæ ſint adſcripti, militum labores atque pericula ſupportantes. Qua etiam ratione, prædictis Nouitiis iure conceditur, vt in Monaſteriis in quibus ſunt, interdicti tempore, & ceſſationis à diuinis, ſepeliantur, cũ eadem ſolemnitate qua & profeſſi. Vnde & dicendum eſt firmiter, quod pro ipſis decedentibus intra Monaſterium, dummodo in ſanitate Religionis habitum aſſumpſerint, nulla debetur quarta parochialibus Eccleſiis, quin vero etiamſi extra Monaſteriũ moriantur, intra dictum Nouitiatus annum, in domo ſuorum parentum, dummodo id ſit cum habitu, atque de Prælatorum ſuorum licentia, vt curentur, nam etiam tunc, ſi ibidem diſcedant, in Cõuentu debent ſepeliri, neque de bonis quæ legauerint, vlla debetur quarta, ſiue canonica portio, Eccleſiæ ſuæ parochiali per ſupradicta. De conuerſis autem tradit Hoſtienſis, quod nullus alicui Religioſo loco acceptus, liberatur à ſolutione quartæ, ſi extra parochiam eligat ſepulturam, niſi oblatis ipſi loco omnibus ſuis bonis, ſolummodo aliquid ſibi ad victũ retineat, quod probat *per cap. & cum placare. de priuil.* quia ij ſolummodo, non vero alii, ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcopali. Alia inſurgit difficultas, in caſu quo aliquis, cuius maiores ab antiquo in Eccleſia aliqua ſolebant ſepeliri, ea dimiſſa in aliam ſibi eligit ſepulturam, vtrum aliqua portio canonica debeatur Eccleſiæ dimiſſæ? Cui quidem difficultati, reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Nouitij Religionũ, gaudent omnibus Religioſorum priuilegys.

Quarta Concluſio.

Eccleſiæ dimiſſæ in caſu præſuppoſito, nulla omnino debetur canonica portio, ſed potius illi Eccleſiæ, in qua cõſueuit audire diuina, & recipere ſacramenta. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in cap cum quis, de ſepult. lib. 6.* quod eſt Bonifacii VIII. vbi ad hoc propoſitum ſequentia ponuntur verba: Cum quis, cuius maiores ab antiquo, ſoliti ſunt in Eccleſia aliqua ſepeliri, ea dimiſſa, alibi eligit ſepulturã, canonica portio dimiſſæ non debetur Eccleſiæ, ſed illi dumtaxat in qua ille officia conſueuit audire diuina, & Eccleſiaſtica recipere ſacramenta. Et addit, quod cum ab eo, qui duo habet domicilia, ſe collocans æqualiter in vtroque, in loco tertio eligitur ſepultura, domiciliorum Eccleſiæ, habebunt inter ſe diuidere canonicam portionem, de qua re videatur Syluest. *verbo canonica portio, num. 8. in fine, & numer. 10. & 15. per totum.* Sed quid ſi in vna parochia ſolet audire diuina, & in alia recipere ſacramenta? quidam dicunt, quod tunc canonica portio, debebitur ei, vbi conſueuit recipere ſacramenta argumento deducto *ex cap. 1. de ſepult.* ſed verior ſententia eſt, quam tradit Innocentius, *in cap. de iis, de ſepult.* quod fiat diuiſio ad ſcopum ſupradictum. Et idem eſt dicendũ, etiam ſi vna ſit capella, in qua quis conſueuit audire diuina, altera vero Eccleſia in qua recipit ſacramenta, vt tenet Panorm. ibidem, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendãdum, pro Regibus & Ducibus, aliiſque perſonis, quæ per totum anni circulum in diuerſis Eccleſiis audiunt diuina, percipiuntque ſacramenta, quaſi duo vel plura habentes domicilia, in quibus pariter ſe collocabãt dico, quod ſi in alio tertio loco, eligant ſepulturam, in tali caſu, domiciliorum Eccleſiæ, quartam funeralium diuident inter ſe æqualiter, de quibus videatur Sylu. vbi ſupra.

Eccleſia dimiſſa in caſu propoſito, nulla debetur canonica portio.

Nota valde.

Nota valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum quando quis interdicti tempore, eligit ſepulturam, in aliquo Monaſterio exempto, priuilegium habens, vt ibidem ſepeliri poſſit, portio canonica debeatur Eccleſiæ parochiali?

Et ratio dubitandi eſt, nam quarta debetur Eccleſiæ parochiali, ratione iniuriæ quæ ſibi fit ſeu fieri videtur, ex eo quod quiſpiam in alio loco ſepelitur, & priuatur prouentibus ex eiuſmodi funere prouenientibus, *iuxta cap. certificari, de ſepulturis*; qua quidem ratione ibidem prædicta quarta, ſiue canonica portio, nuncupatur iuſtitia illarum Eccleſiarũ, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur, & à quibus, dum defuncti viuebant, percipiebãt Eccleſiaſtica ſacramenta: ſed in propoſito caſu, tempore interdicti prædicti, nulla Eccleſiæ parochiali, vt videtur, irrogatur iniuria, ſiquidem ibidem non poterãt ſepeliri; ergo intentum. Propter hanc rationem & cauſam, non defuerunt aliqui, qui dixerunt, quod quando interdicti tempore, aliquis de facto in Eccleſia Religioſorum ſepelitur, contra ipſorum voluntatem, quamuis multa afferantur, nulla omnino quarta debetur. Quam ſententiam tenet Federicus conſil. 119. & Geminianus *in cap. 1. de ſepulturis, lib 6.* immo vero addunt, quod quamuis prędicti Fratres, ſponte illum tali tempore ſepelirent, licet teneantur tamquam violatores interdicti, ad pœnam contra eiuſmodi violatores propoſita, in caſu quo non habent priuilegium, nulla tamen quarta debetur, quia quarta ſolummodo debetur, quando mortui ſepeliuntur, in caſu à iure permiſſo & conceſſo, ſecus eſt tamẽ quando ſepeliuntur in caſu, prohibito. Sed iis nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſit prima concluſio.

Prima Concluſio.

Certiſſimum eſſe credo, quod quando interdicti tempore, Religioſi virtute ſuorum priuilegiorum, defunctum aliquem in ſuis Monaſteriis ſepeliunt, niſi aliud obſtet, quarta ſiue canonica portio, Eccleſiæ parochiali debetur. Et pono exemplum, vt ſi ſepeliatur Sindicus Minorum Fratrum, qui priuilegium habet, vt poſſit ſepeliri, interdicti tempore, in aliquo noſtro Conuentu, ſeu quiſpiam alius, auctoritate Ordinarij, concedentis, vt pro tunc interdictum ſuſpendatur. Et ratio concluſionis eſt, nam cum eiuſmodi ſepeliantur, in caſu a iure permiſſo, aut ſaltem conceſſo ex priuilegio, nulla eſſe videtur ratio, ob quam (niſi aliud obſtet, vt dixi) parochialis Eccleſia ſuo priuetur iure, & ſua iuſtitia, *vt habetur in d. cap. certificari.* Neque huic reſolutioni obſtat, quod dicitur, ſcilicet quod prædicti defuncti ſepeliri ibidem non poterant, interdicti tempore, quia hoc parum refert, nam quarta ſiue portio prædicta, non ſolum hac ratione debetur, verumetiam ex eo, quia ipſi dum viuebant, à prędictis Eccleſijs recipiebant Eccleſiaſtica ſacramenta & præterea in eiuſmodi caſu auctoritate Ordinarij etiam ſuſpendi poſſet interdictum, vt defunctus in

Canonica portio, debetur Eccleſiæ parochiali, etiamſi defunctus in aliquo Religioſorum Monaſterio, interdicti tempore ſepeliatur ex priuilegio.

proptia

proprie ipſius Eccleſia, ſiue parochia ſepeliretur. Qua quidem ratione aſſeueranter dico, quod quando in Religioſorum Monaſterijs, virtute ſuorum priuilegiorum, aut de licentia Ordinarij, aliqui ſepeliuntur defuncti, quarta ſiue canonica portio, ſine dubio Eccleſiæ parochiali debetur, & ita conſuetudo obtinuit, ſeruaturque in communi praxi, (niſi aliud obſtet) aut prædicta Monaſteria ſint ex illis, in quibus quarta ſiue canonica portio nulla debeatur, de quibus diximus ſupra in Art. 7.

In quo caſu portio canonica parochiali Eccleſiæ non debeatur.

Secunda Concluſio.

Quãdo parochialis Eccleſia, ſpecialiter fuerit interdicta ex ſua culpa, non vero defuncti; probabile eſt, quod in tali caſu, non habebit quartam, ſiue portionem canonicam, etiam ſi aliquis ſuus parœcianus in aliquo Monaſterio, ſiue alia Eccleſia ſepeliatur. Hanc concluſionem tenet & probat Geminianus *in cap. 1. de ſepulturis, lib. 6.* Et fuit etiam olim opinio Petri de Ancharano, qui hoc expreſſe tenuit, quãdo prædicta Eccleſia parochiali dedit cauſam interdicto, ſecus autem ſi non fuit in culpa, quia in tali caſu non debet ſuo iure priuari. Quorum quidem reſolutio atque deciſio mihi videtur probabiliſſima, multumque iuri ad rationi conſona, propter rationes ſupradictas, & cum aliud nunc de nouo non occurrat dicendum, finem facio propoſito Articulo.

ARTICVLVS XI.

Vtrum valeat electio ſepulturæ, in aliquo Monaſterio, ſeu Eccleſia, non legando Eccleſiæ parochiali portionem canonicam? & an in caſu quo legetur, eiuſmodi legatum, in quartam funeralem, parochiali debitam, debeat computari?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Electio ſepulturæ in aliquo facta Monaſterio, valet, etiam ſi nihil legetur Eccleſiæ parochiali.

Electio ſepulturæ, factæ aliquo Monaſterio ſiue Eccleſia, non legando parochiali quartam funeralem, bene valet, neque parochialis Eccleſia ius habebit, ad demandandum corpus defuncti, ſed ſolummodo ad ſuam quartam funeralem, in caſu quo ſibi debeatur. Hanc concluſionem tenet expreſſe Greg. Lopez *in l. 5. tit. 1. par. 1. verbo. ſi no dexaſſe nada à la Ygleſia parochial.* vbi dicit non ſibi videri, quod omiſſio talis legati, vitiet ſepulturæ electionem, nã iura quæ hac de re agunt, tantummodo volunt, quod de relictis Eccleſiæ ſepulturæ, detur Eccleſiæ parochiali ſua canonica portio, aut funeralis quarta, non vero aiunt, quod defunctus expreſſo ſuo iudicio, eamdem relinquere teneatur, in quo ſenſu intelligenda eſt deciſio, *capitul. 1. de ſepulturis*: nam non prohibetur ibi ſub anathemate, quod non aliter ſepultura eligatur, ſed quod canonica portio ſoluatur. Neque obſtat *c. 2. eod. tit. de ſepulturis.* nam licet ibi iubeatur, quarta relinqui Eccleſiæ parochiali, non tamen ex eiuſmodi omiſſione, annullatur electio ſepulturæ, ſed ſtatuitur vt debeatur, etiamſi nõ relinquatur, quod multis probat ſupradictus Gregorius Lopez, vbi ſupra, affirmans hanc eſſe opinionẽ Abbatis, *in cap. de ijs, de ſepulturis, notab. 2. per textum, ibi,* & Cſtien. *in cap. officijs, de teſtam.* & Card. *in clement. dudum. §. verum. de ſepul. q. 17. aliorumque multorum.*

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Quando aliquid legatur Eccleſiæ parochiali à defuncto probabile videtur, quod computari debeat in quartam funeralem.

Probabiliſſimum eſt, quando defunctus aliquis alibi eligit ſepulturam, canonicam portionem legando Eccleſiæ parochiali, quod eiuſmodi legatum cõputari habet in quartam funeralem, alias eidem debitam. Circa veritatem præſentis cõcluſionis, eſt magna lis & controuerſia inter Iuriſperitos DD. nam Oſtienſis *in d. cap. officijs, de teſtamentis.* & Cardin. *in d. clement. dudum §. verum. de ſepulturis. q. 17.* & Ancaranus ibidem q. 2. & Decius *in authentica præterea. C. vnde vir & vxor. 8.* tenent partem negatiuam, ſed cõtrariam nempe quod computari habeat, ſuſtinent Antonius Imola, & Abb. *in d. c. officijs.* & Federicus conſil. 3. & Alexander. *in d. authentica, præterea.* quæ ſententia ſecundum Gregorium Lopez, vbi ſupra, eſt magis communis. Verum eſt tamẽ inquit quod prima opinio, probatur contra communem, quadam lege partitarum, & forte per iſtam legem eſt de iure verior, in caſu quo teſtator, in legato, non reliquit totam quartam Eccleſiæ parochiali, etenim ſi totam quartam reliquiſſet, nihil aliud omnino à prędicta Eccleſia parochiali peti potuiſſet. Videatur prædictus Gregorius Lopez vbi ſupra, vbi has ſententias & diuerſas opiniones conciliat, neq; enim poſſum, in ijs rebus amplius immorari.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſupradicta canonica portio poſſit renunciari, aut fieri pacta inter Clericos & Religioſos, circa quartam funeralem?

Ratio dubitandi eſt, nam circa hoc iura, & priuilegia quæ habentur a Religioſis, aliqualiter videntur eſſe diuerſa, quin vero & contraria, nam in primis videmus, quod Bonifacius VIII. *in cap. pactum, de pactis, lib. 6.* & refertur etiam in Compendio, verbo, *concordia*, §. 1. ſtatuit, quod pactum cum Rectore parochialis Eccleſiæ, factum a Monachis, ſeu Fratribus, ne aliquos vel certos ipſius eccleſiæ parochianos, recipiant ad Eccleſiaſticam ſepulturam, omnino ſeruare debeant, quamquam ſepultura libera in Monaſterijs huiuſmodi ab Apoſtolica Sede indulta ſit, & illi apud ipſos Monachos, ſiue Fratres eligerẽt ſepeliri, cum per dictum pactum indulto huiuſmodi derogetur. Et idem Bonifacius *in cap. quia ex eo, de pactis, lib. 6.* & refertur in Compendio vbi ſupra, § 2. ſtatuit, compoſitiones & pacta, cũ Prælatis, Capitulis, Rectoribus, & perſonis Eccleſiarum, ciuitatum, caſtrorum, vel villarum, & locorum in quibus domus, ſeu habitationes eorum exiſtunt, ſuper iuribus parochialibus vel alijs quibuſcumque articulis, à Prioribus Conuentualibus, ſeu Guardianis Fratrũ Prædicatorum & Minorum, aliorumq. Mendicantium, facta vel approbata, de ſuorum Conuentuum conſilio & aſſenſu (dum tamen alias ſint licita & honeſta) debere ab ipſis Fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obſeruari, non obſtante quod Magiſtri vel Miniſtri, aut Prioris, Generaliũ, ſeu Prouincialium prædictorum, nõ interuenerit in eiſdem aſſenſus: nec ab ipſorũ Generalibus vel Prouincialib. Capitulis extiterint approbata, ſeu quod Sedes Apoſtolica in ijs, quæ per prædictos Fratres facta fuerint, auctoritatem ſuam non præſtiterit vel aſſenſum. Per quæ dicta verba, reuocata fuerunt priuilegia, conceſſa ab Alexandro IV. vt habetur in Monum. Ordinis, & ab Honorio IV. quæ referũtur in Compendio, *verbo, conuentiones, §. 1. & 2.* quibus cauebatur, vt ad validitatem prædictarum conuentionum, requireretur auctoritas Generalis, vel Capituli etiam generalis, vel ſaltem Miniſtrorum Prouincialium. Quamuis ibidem dicat Priuilegiorum Collector, quod eiuſmodi priuilegia fuerint poſtea reualidata, per Sixtum IV. & reſtituta ſuo priſtino ſtatui, vt habetur in dicto Compendio Priuilegiorum, verbo, *priuilegia, prope finem.* Quin vero & Leo X. vt habetur in Supplem. & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra. §. 3. in Concilio Lateranen. ſtatuit, quod pacta & conuentiones, inter Fratres & Prælatos, ac Curatos pro tempore inita valeant, niſi

Monu. Ord. 1. imp. f. 27. & 2. 16. conc. 17. item 1. imp. f. 48. & 2. f. 132. conc. 297. & refer. in Comp. verſ. conuentione. §. 1. & 2. Suppl. f. 26. conceſ. 75. & refert. Comp. vbi ſup. §. 3.

per

per ſubſequutum capitulum proximum Generale, vel Prouinciale refutata, & per eos refutatio huiuſmodi intimata debito tempore fuerit. Hæc omnia ex vna parte ſeſe offerunt pro ratione dubitandi, pártiq; ſ..uere videntur affirmatiuæ, nempe quod ſupradicta canonica portio, poſſit renunciari, & circa quartam funeralem inter prædictos Clericos & Religioſos, fieri conuentiones & pacta. Ex alia vero parte, eſſe videtur in contrarium, quod Clemens V. in Concilio Viennenſi ſtatuit, vt habetur *in Clement. dudum, de ſepulturis, §. verum.* vbi & ad litteram inſeritur alia Conſtitutio ſupradicti Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit, *ſuper cathedram*, quę & approbata eſt ibidem, ſtricteq; obſeruari præcepta, qua iubetur, vt prædicta canonica portio, quartaq; funeralis, omnino Eccleſiæ parrochiali ſoluatur, vtq; ſuper eo non fiant conuentiones & pacta, nam in quantum præmiſſis, ſeu alicui præmiſſorum contraria ſunt, penitus reuocantur, vacuantur, caſſantur, & irritantur, quinimmo caſſa, vacua, & irrita nunciantur, & decernuntur nullius prorſus exiſtere firmitatis. Verba ſunt expreſſa clementinæ prædictæ. Vt autem certo ſciri poſſit, quid hac in re ſeruandum ſit, propoſitę difficultati reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Canonica portio in damnum Eccleſiæ nullatenus poteſt renunciari.

In caſu quo Eccleſia damnificatur, non poteſt canonica portio renunciari per pactum, neque eiuſmodi pacta & conuentiones ſunt licitę. Hanc concluſionem tenet expreſſe Syluester, *verbo, canonica portio, nu. 3. q. 3.* & dicit eam eſſe Archidiaconi, *in cap. pactum, de pactis, li. 6.* addit tamen quod ſi Eccleſia non damnificatur, valent eiuſmodi pacta & conuentiones, etiam factæ ſine auctoritate Superioris, quod probat per *l. non minus. C. de procurato.* Fauet etiam huic reſolutioni Conſtitutiones ſupra poſitæ Bonifacij VIII. & vltima Leonis X. facta in Concilio Lateranen. & ratio huius in promptu eſt, nam vt habetur *in cap. quia ex eo, de pactis, lib. 6.* non niſi ob vehementes cauſas, maxime iudicis debet auctoritas vocari, & quia vt ſupra diximus, priuilegia in contrarium iam ſunt reuocata.

Secunda Concluſio.

Fratres Prædicatores, & Minores, per nullum pactum poſſunt ad pluſquam ad ſoluendam quartam funeralem obligari.

Fratres Prędicatores & Minores, per nullum pactum, poſſunt ad pluſquam ad quartam funeralem ſoluendam obligari. Hęc concluſio probatur expreſſe, *ex clementina, dudum. §. verum, de ſepulturis*, vbi Clemens V. ſupradictam portionem canonicam, ad quartam prędictam funeralem, auctoritate Apoſtolica taxauit & limitauit, & pręcepit vt prędicti Fratres nihil minus ſoluant, neque Curati parochiales & Rectores, aliquid vltra expoſcere, ſeu exigere valeant: ſuper qua quidem re vniuerſa priuilegia, gratias, & indulgentias, verbo, ſeu ſcripto ſub quacumque verborum forma factas à ſe, vel à ſuis prædeceſſoribus Romanis Pont. necnon conſuetudines, conuentiones ſtatuta, & pacta, in quantum pręmiſſis, vel alicui pręmiſſorum ſunt contraria (vt iam etiam ſupra diximus) caſſauit, annullauit, & reuocauit. Circa prædictam Conſtitutionem, non deſunt qui dicant, per eam tantummodo tolli, atque reuocari conſuetudines, ſtatuta, pacta & conuentiones prętèritas, non vero futuras: ſed quod cum bona eorum venia dixerim, certo crediderim, non ſolum ad prętèrita, verum etiam & ad futura prędictam Conſtitutionem extendi, & quod ſupradicti Fratres Prędicatores & Minores, nulla conſuetudine, ſtatuto, pacto, aut conuentione poſſunt, pluſquam ad ſoluẽdam quartam funeralem prędictam obligari, cum ſupradicta clementina nuſlibi reperiatur reuocata. Hęc eſt mea ſententia & opinio, qui vero cõtrariam tenere voluerit, dicere poterit, quod clementina prædicta emanauit in fauorem & priuilegium prędictorum Religioſorum, atque ita illi renunciare poſſunt, iuxta *l. ſi quis in conſcribendo. C. de pactis. & c. ad Apoſtolicam, de regul.* & pręterea quia decimę per legem ſunt determinatæ, & nihilominus ſuper eis fieri poteſt compoſitio, iuxta *cap. ſtatuimus, de tranſa. & cap. ex multiplici, de decim.* An vero etiam dicta Conſtitutio, ad alios Ordines ſiue Religiones ſe extendat, cum expreſſe non loquatur niſi de Fratribus Prędicatoribus & Minoribus, aliorum eſto iudicium. Non enim eſt pręſentis ſpeculationis, nec per tempus vacat ad vnguem omnia dicere, ſolummodo dico, quod gloſſa ibi partem tenet negatiuam, dicens, quod deciſio ſupradictę clementinę non locum habet in ipſis, quod & tenet Cardin. ibidem, & Lapus, Geminianus, atque ex littera ipſius contextus, ſatis conſtat ex illis verbis, *vt dictorum Ordinum Fratres*, vt enim inquit Bar. *in l. 1. §. cum qui. ff. de poſtu. nu. 2. & in l. talis ſcriptura. §. vlt. ff. de legat. 1. num. 4.* eiuſmodi dictiones, *dictorum, præfatorum, & ſimiles*, ſemper relationẽ faciunt ad ſpecificata, cum ſuis qualitatibus. Ex quo videtur, quod Fratres Auguſtinenſes, Carmelitani, et alij à Prædicatoribus et Minoribus, per conſuetudines, ſtatuta, pacta, vel conuentiones, ſi voluerint, ad plus, aut minus, quam prædictam quartam funeralem ſoluendam, ſe poterunt aſtringere et obligare.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Monaſteria exempta, conſuetudine iam præſcripta, a ſolutione portionis canonicæ, ſiue quartæ funeralis, iuxta Concilium Tridentinum per hoc quod illam ſoluant duabus, vel tribus vicibus, intelligatur eiuſmodi præſcriptio ſublata?

Difficultas præſentis Articuli, meo quidem iudicio, ſuperq; ſatis explicata eſt ſupra, per ea quę dicta ſunt q. 42. artic. 5. et quęſt. 43. art. 7. explicando & declarando, quibus modis Regularium priuilegia inualidentur, fiantque nulla atque inualida, & an ad hoc ſufficiat, vt contraueniatur illis per vnum, ſeu alterum actum. Et quamuis in pręſentiarum, nõ fiat ſermo de priuilegijs, ſed ſolummodo de conſuetudine pręſcripta, idem tamen omnino in vtroque caſu dicendum videtur, nam vt dicitur, de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Vt vero non iſte locus intermiſſus rem neat, pro propoſiti Articuli reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Conſuetudo præſcripta Monaſterij, ſiue Communitatis, non amittitur per vnum, aut alterũ contrarium actũ.

Supradicta pręſcriptio, ſeu conſuetudo pręſcripta, nullam ſoluẽdi canonicam portionem, ſiue quartam funeralem, iuxta pręſcriptum Conc. Trid. nullo modo amittitur, per vnum aut alterum contrariũ actum. Hęc concluſio ſatis conſtat, ex ſupradictis in locis prędictis, vbi latiſſimam fecimus differentiam inter priuilegia ſingularium perſonarum, et ea quę ſpectant et pertinent ad bonum totius communitatis, de quorum primis diximus, quod quamuis amitti poſſint, per particularem renunciationem, et forſan per vnum, aut alterum contrarium actum directum, non vero ita ſe res habet in ſecundis, nam cũ ſint in damnum, non ſingularium perſonarum, ſed Monaſteriorum, ſiue Communitatum, non amittuntur niſi contra ea legitimo tempore pręſcribatur. Videantur hac de re, quę diximus art. 5. q. 42. concl. 2. cui et de novo alia accedit ratio, ibidem etiam vtcumque inſinuata, quę et deſumpta eſt ex *cap. cum acceſſiſſent, iuncta gloſſa, de Conſtitutionibus*, vbi habetur, quod quando priuilegium, datur ad non faciendum, non deperditur per vnicum

aut alterum actum contrarium ſed ad id neceſſario requiritur diſcurſus 40 annorum, prout habetur in Iure, *in cap. accedentibus, c. de terra, de priuilegijs*, quod etiam dicendum eſt in noſtro propoſito caſu, nempe quod Religioſi & Regulares, qui per iuris diſpoſitionem, conſuetudine introductam, hoc quaſi priuilegium habent, vt ad ſoluendam portionem canonicam, ſeu quartam funeralem non teneantur, cum eiuſmodi priuilegium ſiue ius, ſit ad nõ faciendum, non tollitur per vnum aut alterum actum contrarium ſoluendi quartam, quin vero nec per plures, niſi eiuſmodi ſolutio fuerit facta, per quadraginta annorum ſpatium, iuxta ſuperius dicta, loco citato.

ARTICVLVS XIV.

In quam pœnam incidant, Eccleſiarum Prælati ſeu Curati, cogentes Fratres, aut teſtamentarios, vel hæredes defunctorum, ad ſoluendam quartam funeralem, in caſu quo ad illam non tenentur?

Huic articulo reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Ordinarij Eccleſiarum Prælati, cogentes Fratres ad ſoluendam quartam, in caſu quo ad illã non tenetur, interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenduntur, Curati vero excommunicantur ipſo facto.

Ex noſtris priuilegijs habemus, quod Sixtus IV, appoſuit pœnam locorum Ordinarijs, interdicti ingreſſus Eccleſiæ, & ſuſpenſionis à regimine & adminiſtratione Eccleſiarum ſuarum, ac Rectoribus & alijs quibuſcumque excommunicationis latæ ſententię, & priuationis ſuarum Eccleſiarum parochialium, & omnium aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum, quæ obtinent, necnon inhabilitationis ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda, ſi directe, aut indirecte, inquietare, ſeu moleſtare præſumpſerint, Prædicatores & Minores Fratres, aut teſtamentorũ, vltimarumq. voluntatum executores, & hæredes, ſeu quoſcumque alios, ſuper ſolutione quartæ parochialis, ſeu canonicæ, vel alterius portionis, ſeu oneris. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Monum. noſtri Ord. Quę quidem conceſſio nullibi reperitur reuocata, nec vllo modo eſt contra Conc. Trident. nam priuilegia quæ ibidem reuocantur, ſeſſ. 25. cap. 13 ſolummodo reuocantur in caſu, quo iuxta prædicti Concil. decretum, eiuſmodi Fratres dictam portionem canonicam, ſeu quartam funeralem ſoluere teneantur, non vero in caſu, de quo nos in præſentiarum loquimur, quando conſuetudine iam quadraginta annorum tempore præſcripta, iuxta idem Concilium, eiuſmodi portio canonica ſeu funeralis quarta non eſt ſoluenda, neque etiam in dicto caſu Fratres conueniri habent coram Ordinarijs, à quorum iuriſdictione ſunt notorie exempti, ſed coram proprijs Prælatis, ſeu coram Papa, aut eius Legato, qua de re videatur Sylu. *ver. canonica portio, in fi.* Non enim in dicto Concil. Trident. habetur, vt quando quarta funeralis non fuerit ſoluta, Religioſi ab Ordinarijs compellantur, ſed ſolummodo, in caſu quo debetur, iuxta ſuperius dicta, ſoluatur quibuſcumq; priuilegijs non obſtantibus. Quo fit, vt Epiſcopi, & locorum Ordinarij, propter hanc rationem & cauſam, contra Religioſos prædictos nullo modo per excommunicationem & alias cenſuras Eccleſiaſticas, poſſint procedere, cum eaſdem ponere actus ſit iuriſdictionis quam ipſi non habent, ſed recurrendum eſt ad proprios Prælatos, ſeu ad Papam, vel Nuncium, ac Summi Pont. Legatum, ad quem ſpectat cognoſcere de exemptorum cauſis, in his & ſimilibus caſibus. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Monu. Ord. 1. impr. f. 81. & 2. f. 141. conc. 355. & refert. in Cop. verb. canonica portio. §. 6.

QVAESTIO XLIX.

De Decimis, quantum ad obligationem ſoluendi ipſas, exemptionemq. Regularium ab earumdem ſolutione, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1. *Quid ſit decima? quid vero primitia? quid autem oblatio?*
2. *Quidnam iura velint de primitijs?*
3. *Quidnam Iura velint de oblationibus?*
4. *Quidnam Iura velint de Decimis, ſeu quo Iure decimæ debeantur, & an cadant ſub præcepto?*
5. *Vtrum per contrariam conſuetudinem, poſſit aliquis, ab hoc præcepto ſoluendi decimas ſe excuſare?*
6. *Vtrum ex diſpenſatione Papæ, vel tranſactione, excuſari quiſpiam poſſit, ab obligatione ſoluendi Decimas, aut ſuper eis aliqua fieri compoſitio?*
7. *De quibus rebus debeantur Decimæ?*
8. *A quibuſnam perſonis debeantur decimæ?*
9. *Quibus perſonis, decimæ ſint dandæ & perſoluendæ?*
10. *Quando, vbi & qualiter dandæ, & perſoluendæ ſint decimæ?*
11. *Quidnam Iura velint de percipiendis decimis a Laicis?*
12. *Vtrum Religioſi & Regulares ex Iure communi, aut ſaltem ex ſpeciali aliquo priuilegio, exẽpti ſint a prædictarum decimarum ſolutione?*
13. *Vtrum Moniales S. Claræ, & earum bona ſint etiam à decimis exempta?*
14. *Vtrum Religioſi Confeſſarij, teneantur in confeſſione, fidelibus facere conſcientiam de decimis.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit Decima, quid vero primitia, quid autem oblatio?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Decima, iuridice loquẽdo, eſt omnium bonorum mobilium, licite quæſitorum, decima pars Deo data, ſiue ipſius Miniſtris, ex diuina conſtitutione debita. Hęc concluſio eſt expreſſa Oſtienſis in Summa, *tit. de decimis, §. 1.* ſatiſq. colligitur, *ex cap. 1. de decimis, & ex cap. parochianos, cap. non eſt, cap. tua nobis, & cap. cum non ſit in homine, eod. tit.* & dicuntur pluraliter decimæ, quia ſecundum eumdem, tres ſunt decimarum ſpecies, prędiales, id eſt, eorum quę proueniunt ex prædijs, vt ſunt vinum, bladum, & fructus arborum, aliaque huiuſmodi; perſonales, id eſt, eorum quæ proueniunt ex opere perſonali, vt ex mercatione, artificio, ſcientia, militia, venatione & huiuſmodi; & miſtæ, id eſt, eorum, quæ partim ex prædijs, partim ex opere perſonali proueniunt, vt ſunt animalia, quæ paſcuntur ex prædijs, & humano opere nutriuntur, & fœtus ac fructus eorum. Videatur hac de re Sylu. *verb. decima, nu. 1.*

Quid ſit decima.

Decimarum triplex eſt ſpecies.

Secunda Concluſio.

Primitia eſt, prima pars frugum, ſiue fructuum, Domino offerenda. Hæc concluſio eſt Syluestri, verbo vbi ſupra, & dicit eam eſſe Raymundi, & aliorum, & quod dicitur prima, id eſt dignitate præcipua, frugum ſiue fructuum, Domino offerenda, id eſt, diuino cultui, quia primitiæ offerebantur olim

Quid ſit primitia.

per

per modum oblationis, ſecundum D. Thom. 2.2.q. 86.art.4.nunc autem dicuntur pluraliter primitiæ, ſecundum fructuum varietatem.

Tertia Concluſio.

Quid ſit oblatio.

Oblatio eſt,quoddam commune & generale nomen,ſub quo comprehenduntur omnia,quæ in diuinum cultum exhibentur. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Tho.2.2.quæſt.86 art.1. in corpore, vbi & dicit,quod oblatio in hoc differt à decima, quia oblatio offertur Deo immediate, id eſt, ad Dei cultum, & dicitur *ſacrificium*, ſi inde fiat aliquod ſacrum conſumandum, decima vero non offertur Deo immediate, ſed miniſtris eius, & exhibetur pro ipſis ſuſtentandis, aut pauperibus. Cum autem oblatio tripliciter dicatur, ſcilicet donatio inter viuos facta, Deo vel Eccleſiæ, & donatio cauſa mortis pro anima, quæ olim dici conſueuit,mortuarium, & oblatio quotidiana & vſualis, quam faciunt fideles quotidie ad Miſſam, vel huiuſmodi, &c. quocumque modo dicatur, oblatio eſt omne quod offertur Deo immediate, licet conſequenter cedat in Miniſtrorū vſum & vtilitatem, vt candelæ, panes oblati altari, pecuniæ, ornamenta, & alia huiuſmodi. Hæc D. Thom. vbi ſupra, vbi etiam dicit, quod oblatio à primitia differt, ſicut genus ab ſpecie, quia omnis primitia eſt oblatio, non vero è contra, cum primitia ſit tantum de fructibus, oblatio autem etiam de non fructibus. Ad rationem autem oblationis, tria requiruntur ſecundum Panorm.*in cap.ſin. de verb, ſign.ſic.* Primũ, vt offerens ſit Chriſtianus, quia ab infidelibus oblationes Eccleſia non recipit, ſed æſtimationem oblationis pro intereſſe,iuxta id quod habetur *in cap.quanto,de vſuris.* Secundo, vt is cui offertur, ſit Eccleſia,quia quod fit priuatæ perſonę, non eſt oblatio, ſed donatio, etiam ſi perſona ſit Eccleſiaſtica, vt patet ex prædicta diffinitione oblationis. Tertio requiritur, vt res quæ offertur, licite ſit acquiſita,nam quæ illicite acquiruntur, pro oblatione non accipiuntur, *iuxta cap.quia in omnibus, de vſuris, & cap. ex tranſmiſſa, de decimis, & gloſſa in Summa,14.q. 5.* Intelligitur autem illicite aliquid acquiri, dupliciter, vel contra iuſtitiam, vt in furto, vel mediante aliquo peccato, vt in meretricio, de quibus non licet per tempus plura dicere. Sed dicta ſufficiant, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia.

Quænam requiruntur ad rationem oblationis.

ARTICVLVS II.

Quidnam iura velint de primitijs?

Huic Articulo reſpondetur,per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Primitiæ olim erãt in veteri lege de præcepto ceremoniali, quoad determinationem, in communi vero de iure naturali, nunc autem ſunt de præcepto Eccleſiæ ſecundum conſuetudinem patriæ.

Primitiæ in veteri lege olim,erant de præcepto ceremoniali,quoad determinationem, vt puta quod talibus perſonis exhiberentur, aut de primis fructibus,in communi vero de iure naturali,nunc autem ſunt de præcepto Eccleſiæ, ſecundum patriæ conſuetudinem. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom. 2.2. quæſt.86.art.1.cum ſeqq. vnde illam deſumpſit. Syluest.& ponit eam, *verbo,decima,num.3.q 1.* vbi dicit, quod olim primitiarum quantitas, non fuit determinata in lege, quia dabantur per modum oblationis, de cuius ratione eſt voluntarium, & ſecundum D.Hieronym. ex Magiſtrorum arbitrio, vnde quidam plurimum dabant, ſcilicet fructuum partē quadrageſimam, alij vero minus, nempe ſexageſimam, inter quæ duo offerre licebat, quodcumque voluiſſent: ſed nunc, inquit,ſtandum eſt conſuetudini. Cum quibus concordat Innocen dicens,quod ex quo primitiarum quantitas non fuerit ... non eſt expreſſa, in optione dantis eſt, Dat... vult, & non amplius, niſi conſuetudo regionis ali... inducat. Quibus addit ſupradictus Syluester, ſecundum Alexandrum,quod prædictæ primitiæ, non ſolum ſunt in præcepto,quando eſt conſuetudo,verū etiam & quando indigent, & eas petunt Miniſtri eius Eccleſiæ cui debentur, quæ ſecundum Oſtienſem eſt parochialis, *argum.cap.doctos,& cap.moderamine.16.q.1.* quem multi ſequuntur, ſecundum vero Goffredum & alios,diuidendæ ſunt, ad modū quo & decimæ,de quibus infra. Sed alijs melius eſſe videtur,vt dentur ijs,quibus dari conſueuerunt, & qui magis indigent, Nolo in ijs amplius immorari,cum tota decimarum & ſolutio & determinatio, et quibus ſolui debeat, in noua lege habeatur ex cōſuetudine.Circa quam dicit Veruecenſis, quod vbi conſuetudo eſt, vt non ſoluantur, obtenta ſine contradictione,a tēpore de quo non eſt memoria, non ſoluentes eas excuſatur,generaliterque hoc verum eſt,quod in ijs, cōſuetudines nō ligant, vel abſoluũt niſi eo modo,quo et conſuetudo decimarum,de quibus infra.

ARTICVLVS III.

Quidnam iura velint de oblationibus?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quamuis oblationes ex ſua natura habeant vt ſint voluntariæ, multipliciter tamen aliquis ad ipſas faciendas obligari poteſt.

Oblationes licet ex ſui natura, habeant quod ſint voluntariæ,multipliciter tamen poteſt contingere, vt ad ipſas aliqui obligari poſſint. Hæc concluſio eſt expreſſa.D. Thom.2.2.quæſt.86.art.1. in corpore, et eam ponit Syluester.*verbo,decima,nu.4.q.2.* vbi dicit eiuſmodi obligationem, quadrupliciter poſſe contingere. Primo ex conuentione præcedenti, vt dum conceditur fundus alicui Eccleſiæ, vt fiat certa oblatio,certis temporibus, quod habet rationem cenſus.Secundo, ex deputatione ſiue promiſſione, vt cum quis,Eccleſiæ inter viuos offert,aut teſtamēto reliquit aliquid in poſterũ ſoluēdũ, quodcumq; illud ſit, ſiue ſit res mobilis,ſiue immobilis. Tertio propter neceſſitatem Eccleſię,vt puta ſi Miniſtri,ſeu Sacerdotes Eccleſiæ,non habent vnde alias ſuſtententur, quod ſecundum Oſtien. Innoc. & gloſſam Raymundi,limitandum eſt, niſi ſubditi etiam ſubuenire non poſſent, quo caſu Clerici manibus victũ quærere debent,iuxta.*cap.clericus victum,diſt. 91.* Quarto et vltimo propter conſuetudinem,quia fideles in aliquibus ſolemnitatibus,tenentur ad aliquas oblationes conſuetas, & dicit prędictus D. Thom. quod in his duobus vltimis caſibus, remanet oblatio quodammodo voluntaria,quantum ad quantitatem,vel ſpeciem rei oblatæ. Verum eſt tamen,quod ad eandem faciendam cogi poſſunt, non quidem à Sacerdote,ſed ab Epiſcopo, cuius auxilium in eiuſmodi rebus eſt implorandum,iuxta *cap.ad Apoſtolicam, de ſimonia.* Circa conſuetudinem faciendi oblationes, Syluester loco ſupra citato, dicit plura, eaq. notatu digniſſima, quæ ibidem videri poſſunt, quibus dicendis in præſentiarum conſulto ſuperſedeo,vt breuitati ſtudeam.

ARTICVLVS IV.

Quidnam velint iura de Decimis, ſeu quo iure debeantur, & an cadant nunc ſub præcepto?

Hanc quæſtionem tractat D.Thom.2.2.q.87.art. 1.et in quodlib.q.2.art.8.& Syluest. *verb. decima,*

num.9.q.3. Soto lib.9.de iuſt.& iur.qõ.4. Nauarr.in Manu cap.21.à nu.18.cum ſeq.de quintum & aliorum reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Decimarum ſolutio in veteri lege olim præcepta, etiam in noua obligat, non in quantum fuit præceptum veteris legis, ſed in quantum eſt naturale, & de nouo ſtatuta ex præcepto Eccleſiæ.

Decimarum ſolutio, licet olim in veteri lege fuerit præcepta, quæ iam ſpirauit, modo etiam obligat, non in quantum fuit veteris legis præceptum, ſed partim, quia eſt de iure naturali, partim ex noua Conſtitutione Eccleſiæ. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. locis citatis, & Syluest. qui & de mente eiuſdem dicit, decimarum ſolutionem, ex diuino præſcripto, fuiſſe olim in veteri præceptam, ad ſuſtentationem Miniſtrorum Dei, & quod hoc præceptum, partim erat morale, ac de iure naturali, ratione naturali introductum (ratio etenim naturalis dictat, neceſſaria a populo eſſe adminiſtranda miniſtrantibus in diuino cultu) partim vero iudiciale, pertinens ad æqualitatem ſeruãdam inter homines, ſecundum conditionem illius populi, robur habens ex inſtitutione diuina, qua Deus determinationem certæ partis introduxit, pro tribu Leuitica, tunc temporis poſſeſſiones non habente, conueniebat etiam inquit cum cæremonialibus præceptis, in quantum aliquam ſignificationem habebat, quemadmodum & reliqua omnia. Cum igitur, inquit D. Thom. præcepta veteris legis moralia, etiam nunc in Noua lege obligent, licet cæremonialia deſierint, iudicialia autem obſeruari poſſint, & non poſſint, obligant autem ſi ſtatuantur & præcipiantur: liquidum ſit, quod prædicta decimarum ſolutio, vt dictum eſt in concluſione, etiam nunc in noua lege obligat, non in quantum fuit præceptũ veteris legis, ſed in quantum eſt præceptum naturale & morale, & de nouo inſtitutum & conſtitutum, ex ſpeciali ſtatuto Eccleſiæ. Quod autem prædicta decimarum ſolutio, ſit de iure naturali, probat. D. Thom. ex illis verbis Chriſti, D. Matth. 10. quibus dixit, quod operarius dignus eſt mercede ſua, & fuit inquit, rationi quam maxime conſonum, idipſum vt præciperetur & inſtitueretur de nouo per Eccleſiam, vt ne minus exhiberetur nunc, Miniſtris noui teſtamenti, quam reddi olim conſueuerat Miniſtris veteris legis, cum iſti maioris ſint dignitatis: Oportebat etiam vt inter vetus & nouum teſtamentum aliqua eſſet conſonantia & correſpondentia. Prædictis addit Syluest. vbi ſupra, quod decimarum præceptum, in duobus caſibus præcipue locum habet. Primo, cum Miniſtri Eccleſiæ indigent, & illam petant, & hoc etiam ſi non ſit conſuetudo, iuxta D. Thom in dicto quolib. ſecundo, artic. octauo. Secundo, ſi ſit conſuetudo, etiam ſi non petantur, iuxta *capit. peruenit, & capit. aliquibus, de decimis*, nam conſuetudo ipſa, illas expoſtulare videtur, quod etiam eſt intelligendum, etiam ſi non adſit neceſſitas, & Miniſtri ſint diuites, etenim in tali caſu licet melius facerent, ſi ipſas non peterent, & maxime, ſi probabiliter timeatur ſcandalum; ſi tamen de facto petantur, ſoluendæ ſunt. In quo conueniunt omnes Auctores ſupradicti. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum per contrariam conſuetudinem, poſſit aliquis ab hoc præcepto, ſoluendi Decimas excuſari?

Pro huius Articuli intelligentia & reſolutione, omiſſis pluribus, ac fere inutilibus, quæ hinc inde, à nonnullis Canoniſtis adducuntur, aliqua ſunt fundamenta præmittenda, ex quibus reſultabit difficultatis reſolutio.

Primo præmitto ex D. Thom. a. 2. quæſt. 87. ar. 1. & quodlib. 7 art. 8. atque ex Alexandro Alenſi, tertiæ par. Summæ, vt etiam in præcedenti Artic. dictum eſt, quod præceptum ſoluendi decimas, eſt morale, diuinum, & naturale, quantum ad hoc, quod Miniſtri Eccleſiæ ſuſtententur abſolute; iudiciale vero, quantum ad taxationem ipſarum decimarum, talem vel talem, quo fit, vt poſtquam innouatum eſt per Eccleſiam, omnes velint nolint, teneantur decimas ſoluere, quamuis Eccleſia ſtatuere poſſet, quod non daretur pars decima, ſed minor, nempe octaua, aut maior, vt puta duodecima. Hoc tenet expreſſe D. Thom.

Decimarum præceptum, quantum ad aliquid eſt diuinũ, & naturale, & quãtum ad taxationẽ fuit olim iudiciale.

Secundo præmitto ex eodem D. Thom. & communi omnium Theologorum reſolutione, quod præcepta iudicialia, quæ in veteri lege olim fuere poſita, in noua non obligant, in quantum fuere præcepta veteris legis, ſed in quantum per ipſam de nouo fuerint poſita, & effecta de iure nouo humano poſitiuo. Cuius quidem rationem dicere in præſentiarum prætermitto, cum non liceat per tempus, neque ſit præſentis ſpeculationis, & de ea videri poſſint Scholaſtici Doctores, apud D. Thom. 1. a. à q. 104. cum ſequentibus, vbi de eiuſmodi rebus agunt latiſſime.

Iudicialia præcepta in veteri lege poſita, in noua nõ obligãt, niſi in quantum de nouo fuunt inſtituta.

Tertio, & vltimo, propius accedendo ad noſtrum propoſitũ, ſuppono tamquã certũ atque indubitatũ, quod ius diuinũ, & naturale, in quantũ tale, per cõſuetudinem abrogari nullo modo poteſt. Secus eſt autẽ ius humanũ, vt latiſſime tradit D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 2. huius rei reddens rationem, & cauſam, quã etiã de re videatur Syluest. *verbo, conſuetudo num. 9. q. 4.* quibus ſic præmiſſis atque præſuppoſitis, propoſito Articulo reſpondeo, per ſequẽtem Concluſionem.

Ius diuinum, & naturale, per nullam conſuetudinem poteſt tolli, ſeu abrogari, ſecus autem humanum.

Concluſio.

Licet conſuetudo abrogare poſſit, præceptum ſoluendi decimas, quantum a quotam taxatam, & excuſare non ſic ſoluentes plene quia vt ſic eſt humanum, non tamen quantum ad totum, vt nihil ſoluatur omnino, quia quantum ad hoc, eſt diuinum & naturale. Hanc concluſionem, de mente D. Thom. ponit ſupradictus Syluester, *verbo, decima, nume. 10. quæſt. 4.* ibi, *quantum ad tertium.* Et dicit quoad hoc, non eſſe diſtinguendum inter decimas, perſonales & prædiales, nam vtræque ſoluendæ ſunt, vbi adeſt conſuetudo. Addit etiam, quod vbi ex eiuſmodi conſuetudine præſcripta, decimarum omnino ſoluitur, Eccleſia illud remittere videtur, vnde reſolutiue dicit, quod prædicta decimas non ſoluere, non eſt peccatum mortale, niſi in tribus caſibus. Primo, ſi petantur, & negentur, vt ſupra diximus, quam petitionem, ſecundum Archidiaconum, non ſufficit per Curatum fieri, vbi non eſt conſuetudo, niſi forſan indigentia ſit magna, immo inquit dubium eſt, an fieri poſſit per diœceſanum, & neceſſario recurrendum ſit ad Papam. Secundo, in caſu etiam quo non petantur, ſed obſtinatio ſit tanta, quod etiam ſi peterentur, haberet quis propoſitum non illas reddendi. Tertio, quando Clerus patitur valde indecentia, victus & veſtitus, & populus abundat, quia ſi talis indigentia, ſiue indecentia in tali caſu, exigit eleemoſinam neceſſario fieri, multo magis exiget præſtari rem, alias iure naturali & diuino debitam. Vbi autem nulla omnino decima ſoluitur, aut etiam ſeculares accipiunt illas, dici poteſt, domini prædiorum breui manu aliquid magnum ſoluiſſet, & quod eis Eccleſia deinceps illud redonauerit, ſtatuendo vt non ſoluant decimas, quin vero ab alijs ipſas accipiant. Iuxta prædicta intelligendũ eſſe dicit Syluester D. Thom. quando dicit, quod nulla cõſuetudo eximere, ſiue excuſare poteſt homines, ab obligatione decimarum, quia fundatur ſuper iure naturali & diuino, intelligendum eſt quantum ad aliquid, non autem quãtum ad quotam, ſiue

Licet præceptum ſoluendi decimas, abrogari poſſit cõſuetudine quantũ ad quotam, non tamen in totum, nec quo ratione eſt diuinũ, & naturale.

In quibus caſibus decimas non ſoluere ſimpliciter, ſit peccatum mortale.

quan-

quantum ad determinatam quantitatem, ita quod ſemper tenentur homines aliquid ſoluere, etiam vbi non eſt conſuetudo ſoluendi, ſi Eccleſia exigat, modo prædicto, id eſt, auctoritate Papæ, vel in caſu indigentiæ magnæ, quamuis ſi non exigat, remittere illud videatur, dum diſſimulat & tunc homines non decimas ſoluentes non peccabunt, niſi ratione obſtinationis, vt prædictum eſt, habentes prauam voluntatem non ſoluendi, etiamſi eſſet indigentia, & peteretur a Miniſtris Eccleſiæ, debito modo. Hoc inquit Sylueſter ſe dicere, quia durum videretur dicere, quod omnes Itali & Orientales, damnentur decimas non ſoluentes, cuius etiam reſolutionis argomentum ſumi poteſt, ex facto olim Apoſt. Pauli, de quo legitur, quod neceſſaria victui ſibi debita, ab auditoribus illa debentibus, non accipiebat, ſed manibus ſuis laborabat, ne offendiculum daret Euangelio. In quo quidem caſo dicendum eſt, quod non illi peccabant, alioquin male ipſe cum eis egiſſet, illa ſibi non petendo & accipiendo. Nec inquit huic reſolutioni obſtat, quod alicubi ratione conſuetudinis, milites decimas non ſoluunt, quin vero accipiunt, quod quidem maius eſt, quam eas non dare, nam ad hoc reſpondetur cum D. Thom. quod ipſi non habent ius accipiendi ipſas, cum hoc ſit ſpirituale, non cadens in laicam perſonam, ſed illæ res temporales, quæ iure exigi poterant, ex conceſſione Eccleſiæ datæ ſunt illis propter aliqua ſeruitia eidem facta, quod Eccleſia quam optime facere potuit, ſicut & nunc remittere fructus, qui debentur pro decima, non tamen omnino tollere ius exigendi, aut debitum reddendi. Hæc ex D. Thom. vbi ſupra. ſed de hoc plura dicemus ſtatim in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ex diſpenſatione Papæ, vel tranſactione, excuſari quiſpiam valeat, ab obligatione ſoluendi omnino decimas, aut ſuper eis aliqua fieri poſſit compoſitio?

Quamuis decimæ debeantur de iure naturali diuino, bene tamen Papa ex cauſa diſpenſare poteſt cum aliquo, ſeu aliquibus, exēptoſque illos facere, ab earum ſolutione.

Circa hunc Articulum, quātum ad primum, multa tradunt DD. Iuriſperiti, atque Theologi. Quidam dicunt, quod ex quo hoc præceptum eſt iudiciale, potuit Eccleſia illud non ſtatuiſſe, neque vllam omnino mentionem feciſſe, de ſoluendis decimis neque in totum, neque ſecundum partem. Cui ſententiæ & opinioni adhærere videtur Panormit. poſt gloſſam in *cap. a nobis, de decimis.* ſed poſtea ſe limitat, dicens, quod quamuis Papa ius decimarum in totum tollere non poſſit, quibuſdam tamen perſonis illud poteſt remittere. Cuius rationem reddit, quia per primum tollitur ius diuinum, non vero per ſecundum. Alij prædictam Panorm. ſententiam, etiam limitant, circa illud quod dicit, quod in totū decimas remittere non poteſt, & dicunt, eſſe addendum niſi ex cauſa & ad tempus. Sed alii diuerſa procedentes via dicunt, quod quamuis id facere poſſit, quoad Eccleſiam militantem, & Eccleſiæ forum, non vero quoad triumphantem ſiue forū conſcientiæ, id eſt quoad Deum: nam laicis decimas præteritas & futuras, remittere non poteſt, niſi ex magna cauſa, pro quo adducunt *gloſſam notabilem. in cap. non eſt, de voto*, vbi habetur, quod licet habeat plenam poteſtatem, debet tamen ſe habere ſicut diligens atque fidelis paterfamilias, fideliter diſpenſando, ea quæ ſunt Eccleſiæ, vnicuique ſicuti opus eſt. Alii multa alia dicunt, quæ longum eſſet nimis, velle in præſentiarum recenſere. Sed quidquid de opinionibus ſit, pro propoſiti Art. reſolutione, ſequentem ſtatuo concl.

Prima Concluſio.

Quamuis decimæ debeantur, de iure naturali & diuino, ad modum quo dictum eſt, nihilominus Papa, bene poteſt cum aliquo, ſeu aliquibus etiam laicis diſpenſare, ipſoſque omnino facere exemptos, a decimarum ſolutione, quin vero & illis ius conferre percipiendi decimas ab aliis, non auctoritate propria, ſed auctoritate Eccleſiæ, atque ipſius Papę. Hęc concluſio eſt certa, & crediderim quod de illa nullus dubitare poſſit, maxime hoc tempore, quo id ita eſt conſuetudine poſitum, atque obſeruatum in cōmuni praxi. Sed probatur pręterea hac efficaciſſima ratione, nam certum eſt, ſtando in iure communi, quod bona Clericorum & Eccleſiarum, ſunt bona pauperum, & circa pauperes alendos, presbyteri, & ſacerdotes poſſunt, quin vero & debent, decimas diuidere, & ex eis eoſdem alimentare, vt ſatis conſtat *ex cap. in canonibus, cap. ſacris canonibus, 16. q. 1.* Cum igitur Papa ſit vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, & totius Chriſtianitatis rector, Parœcianus, atque generalis adminiſtrator, omnium beneficiorum & decimarum, vt tradūt ſacri Canones, *cap. ſuſpectos, 6. q. 5. c. vbi periculum. §. cæterum, de elect. libro 6.* nullatenus contra ius, nec vero contra rationem, eſſe videtur, ex iuſta & rationabili cauſa, quod aliquos ſeculares pauperes & indigentes, ex laboribus manuum ſuarum ſe non ſuſtentare valentes, de noſtra ſancta Eccleſia benemeritos, à prædictarum decimarum ſolutione eximat, ſiue exemptos faciat, quin vero & ex cauſa, ius illis tribuat, vt etiam ipſi ab aliis decimas percipiant. Cur enim non in tota Eccleſia efficere valebit Papa, quod Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu, & Archiepiſcopus in ſuo, quin vero & parochus in ſua parœcia? Si igitur Epiſcopi & Archiepiſcopi, & parochi ſibi ſubditis, ſuſtentatione indigentibus, ſaltim pro ſuo tempore, decimarum condonationem facere poſſunt, & permittere quod ipſi eas ſibi retineant abſq; peccato, cur non & Papa cū ſit Epiſcoporum omniū Epiſcopus, & generalis atq; vniuerſalis totius Eccleſiæ Prælatus idipſum faciet, legitima exiſtente ratione & cauſa, nec ſolum pro ſuo tempore, verum etiam & pro quocumque alio, cum ſicut prædictum eſt, ex diuina inſtitutione ſit omnium beneficiorum, atque decimarum, rerumq. Eccleſiæ vniuerſalis adminiſtrator? Aduertendum tamen eſt, quod in hoc caſu, laici non retinent, aut percipiunt decimas, propria auctoritate aut nomine ſuo, ſed auctoritate Eccleſiæ, & nomine exiſtentis Papæ, quæ enim quis per alterum facit, per ſeipſum facere videtur, in quo ſeoſu Ioan. Lupus, de libertate Eccleſiaſtica 1. p. q. 3. num. 6. explicat, & intelligit illam decretalem poſitā, *in c. à nobis, de decimis*, atque ex hoc mirari deſinent, qui capere, vt inquiunt, nullo modo poſſunt, quonam modo ius percipiendi decimas, caſq. ſibi retinendi, per Papam laicis poſſit concedi cum decimæ Sacerdotibus, & Miniſtris Eccleſiæ debeantur, propter miniſterium altaris, adminiſtrationemq. rerum ſpiritualiū, iuxta præſcriptum D. Pauli, & nōniſi ſeminantibus ſpiritualia, de iure iſthæc temporalia debeantur: cum igitur prædicti laici ſpiritualia non adminiſtrent, ſed neque adminiſtrare queant, mirabile (inquiunt) valde eſt, quod Ius ſpirituale ſibi competat, ex quacumque etiam Papæ conceſſione, percipiendi decimas. Huic difficultati facillimo negotio ſit ſatis, dicendo, ſicut prædictum eſt, quod cum ex dictis decimis Presbyteri & Sacerdotes ipſas percipiētes, egentes & pauperes, alere & ſuſtentare debeant, de iure, ex eodem iure, ac multo melius, Sum. Pont. propter rationes prædictas, per ſemetipſum valet efficere ſemel, quod ipſi tenebantur iteratis vicibus, id quod & opere complectit, concedendo aliquibus laicis, pauperibus & indigētibus,

Nota valde. Qualiter ius percipiendi decimas, per Papam etiam laicis poſſit concedi.

de ſancta Eccleſia benemeritis, vt non ſoluant, ſed pro ſua ſuſtentatione, retineant decimas, ſeu etiam ipſas ab alijs auctoritate Apoſtolica accipiant. Super quo iure, ac firmiſſimo fundamento fundata ſunt omnia priuilegia, quæ habent omnes Hiſpaniæ Reges, de percipiendis decimarum tertijs, & habendi in ſingulis oppidis, ſelectum decimatorem, ſiue decimas ſibi ſoluentem, qui Hiſpano ſermone dicitur, *el excuſado*, pro eo quod excuſatur a ſoluendis decimis, Parocho ſiue Epiſcopo debitis. Eadem ratione habet & ſubſidium, ad expugnandos infideles, quod ſimiliter dicendum eſt, de multis alijs nobilibus, qui in Caſtella, Bætica, Nauarra, & Cataloniæ principatu, priuilegium exemptionis habent, à ſoluendi decimis, ex proprijs bonis, multique alij ex feudo perpetuo, etiam exiguni decimas ab alijs, cum onere, vt aſſignata portione miniſtros Eccleſiæ ſuſtentent, quæ priuilegia, vt plurimum, conceſſa ſunt ante prohibitionem Concilij Lateranen. cuius fit mentio, *in cap. prohibemus, de decimis, & cap. cum & plantare, de priuilegijs, cap. cum Apoſtolica, de his quæ fiunt a Prælatis.* Cauſa autem concedendi prædictas decimas, fuit, quia Reges prædicti, ac alij nobiles, magnis ſuis ſumptibus & expenſis, ſummoque labore, eripuerunt prædictas Hiſpaniæ partes ex manibus Maurorum, atque ipſorum tyrannide, & vt ipſas aut ſaltem maximam earum partem expenderent in defenſionem fidei, & dilatationem ſuorum regnorum, quæ Romanæ ſubijcerentur Eccleſiæ. Qua de re, qui plura videre voluerit, conſulat Couar. libro primo, var. reſolut. cap. 17. nume. 4. vbi ad hoc propoſitum inuenire licet, plura eaq; notatu digniſſima, & etiam apud Nauarr. in quadam ſua allegatione Iuris, Romæ, facta, in gratiam nobilium Calatrauæ, vbi probat eos præſcriptione legitima, eſſe exemptos à decimarum ſolutione ſuorum agrorum, quę præſcriptio completa fuit ante prędictum Lateranen. Concilium. Videatur etiam idem Nauar. hac de re, in tracta. quem fecit de redditibus Eccleſiaſt. quæſt. 1. monit. 57. 58. & 59. per totas latiſſime. Sed deueniendo ad aliam difficultatem propoſitam, de tranſactione, reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Decimæ remitti non poſſunt, aut debent, niſi ſit pauperis qui eas debet.

Probabiliſſimum eſt, quod decimę remitti non poſſint, niſi ex iuſta, & rationabili cauſa, & niſi is qui eas debet, ſit pauper, cum ſint miniſtrorum Eccleſię. ac pauperum, & quod nonniſi in pios vſus poſſunt conuerti. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Syluest. *verbo decima, nume. 13. q. 7. ibi quantum vero ad ſecundum*, & dicit eam eſſe Summę Angelicę contra Roſellam. Addit tamen ſecundum Oſtienſ. quod compoſitio inter Eccleſiaſticum & laicum, ſuper parte decimarum, de conſenſu Prælati Superioris, fieri poteſt, & valet, & ſecundum Raymun. ſi quis retinuerit longo tempore decimas & nunc pœnitens earum remiſſionem petit, quia alias oporteret eum mendicare, Sacerdos videns eum contritum, & benedicentem, remittere illas eidem debet, tamquam alij pauperi, cum etiam poſtea illas deberet ei dare, iuxta *capit. quoniam 16. quæſt. 1.* iniungendo tamen illi, vt ipſas reſtituat, quando ad pinguiorem fortunam venerit. Videatur hac de re prędictus Syluest. vbi plura dicit ad hoc propoſitum, an quiſpiam excuſari poſſit à ſolutione prędictarum decimarum, ex tranſactione, ſeu compoſitione debenti decimas accipere, qua etiam de re videatur Nauarro, in ſuo Manu. cap. 21. num. 32. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VII.

De quibus rebus debeantur Decimæ?

Hanc Quęſtionem mouet D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. & de ea agit Sylu. *verbo decima, nu. 11. q. 6.* & Nauar. in ſuo Manu. cap. 21. nu. 29. & omnes conueniūt in hoc, quod circa decimarum ſolutionem ſemper ſtandum eſt conſuetudini, quę vt habetur in Iure, optima eſt legum interpres, vt tamen ſpecifice aliquid dicamus, ſtando in iure communi, ex communiore omnium reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Iuridice & regulariter loquendo decima de omnibus rebus dari debent.

Iuridice & regulariter loquendo, decimę de omnibus rebus dari debent. Hanc concluſionem ponit D. Thom. loco ſupracitato, & probat eam ex Geneſi *cap. 28.* ex illis verbis, quę dixit olim Iacob. cum Deo alloquens, *cunctorum quæ dederis mihi, decimas & hoſtias pacificas offeram tibi.* Cuius & prætereą optimam rationem & cauſam reddit, deſumptam ex originaria inſtitutione, ſoluendi decimas prędictas, quę fuit, vt ſeminantibus ſpiritualia, cuncta temporalia tradantur, vnde etiam Syluest. loco citato, inquit, quod decimę dari debent, de omnibus fructibus terrarum, arborum, hortorum, animalium, piſcationum, venationum, fructuum, penſionum, molendinorum, aquarum, etiam & ventorum, balneorum, fullonicorum, lapicidinarum, metallariorum, item & de negotijs, & artificijs, & cæteris bonis ſecundum Raymundum, & colligitur ex multis Capp. poſitis *16. quæſt. prima, & quæſt. 7. & in toto titulo, de decimis*, adeo quod ſi eodem anno, in eadem terra, diuerſa iaciuntur ſemina, de omnibus dari debent decimę, iuxta *cap. ex parte Canonicorum, de decimis*, in cuius Summario habetur, quod de omni fructu prędij, ſoluendę ſunt decimę. Hoc eſt de iure communi, & regulariter loquendo, ſed in eo vt dixi, ſtandum eſt conſuetudini, quę in omnibus, ſed maxime in illis rebus optima eſt legum interpres.

Secunda Concluſio.

De donatis legatis & ſucceſſione acquiſitis ſoluendæ non ſunt decimæ.

De donatis, legatis, & ſucceſſione acquiſitis, non ſunt ſoluendę decimę, ſed de iis tantum, quę quis naturaliter, vel ſuis operibus adquiſiuit. Hęc concluſio eſt ſupradicti Syluest. loco ſupracitato ibi, ſecundo dico, quamuis probabiliſſimum ſit, ſecundum multos DD. Iuriſperitos, *in cap. decimæ. 16. quæſt. 1.* quod legatarius & donatarius, tenetur decimare legatum & donatum, licet decimatum fuerit à legatore vel donatore, non autem ad hoc tenetur filius patri ſuccedens, in re à patre decimata, cum omnia patris quodammodo ad ipſum pertineant; at hęres extraneus ad hoc, ſecundum aliquos tenetur, quas duas ſententias refert Innocent. et quia non intereſt multum vnam harum opinionum alteri pręferre (inquit Syluest.) in hoc ſtandum eſſe conſuetudini, communi legum Interpreti, iuxta *l. ſi de interpretatione, ff. de legibus.*

Tertia Concluſio.

Decimæ prædiales de quibuſcumque rebus etiam illicite acquiſitis debentur, ſic autem perſonalibus.

Quamuis decimę prędiales, de quibuſcumq; rebus, etiam illicite acquiſitis debeantur, non ſic autē eſt de perſonalibus, nam perſonales dari non debēt, de iis quę ſunt reſtitutioni obnoxia. Pro huius concluſionis intelligentia aduerto, ex Nauar. in Manu. cap. 21. nu. 31. quod decimę perſonales, ita debentur ſicut et prędiales, ſolumq; eſt differentia inter ipſas, quod perſonales nunquam fuerunt debitę, iure diuino veteri, prędiales vero ſic, licet ab Hebræis tantū. Secunda differentia eſt, quod in prędialalibus, nō

deduntur

deducuntur impenſæ, in perſonalibus vero ſic, & ſolummodo lucrum decimatur, vt notāt communiter Doct. *in c. ad Apoſtolica, cap. non eſt, c. ex tranſmiſſa, & c. Paſtoralis, de decimis*. Hoc ſuppoſito dico, quod dicta concluſio ſic explicata, eſt Syluestri loco ſupracitato ibi. Tertio dico quam eſſe dicit Hoſtienſis aſſerentis, quod decimas prædiales, quilibet indiſtinctè tenetur ſoluere, quantumcunque ſit peccator, etiam Iudæus, & inuaſor, iuxta *cap. de terris, de decimis*, eaſq. Eccleſia recipere poteſt, quia non dantur intuitu perſonæ, ſed quaſi ex cenſu debito prædiorum: ſed quantum ad perſonales, diſtinguit & dicit, quod dari non debent de iis, quæ ſunt reſtitutioni obnoxia. Si vero non ſunt reſtituēda, vt in meretricio, hiſtrionatu, & ſimilibus, tunc ſi ex peccato notorio quæſitus prouenit, Eccleſia non ipſas debet recipere, ne illatum videatur approbare peccatum, iuxta gloſ. communiter receptam, *in cap. tranſmiſſa, de decimis*, ipſi tamen illas dare tenentur, vnde conſulit, quod meretrix, & hiſtrio inde eleemoſynam faciant; ſi autem peccatum ſit occultum, bene poteſt Eccleſia ab eis decimas recipere, quamuis Prælatus hoc ſciret, argumento, *cap. Chriſtiana, 23. q. 5. & c. ſi omnia, 6. q. 1.* quod & tenet D. Tho. 2. 2. q. 87. art. 2. & Nauar. vbi ſupra. Tandem concludit prædictus Syluest. dicendo, quod quamuis Iudæi decimas prædiales ſoluere teneantur, non ſic autem perſonales, cum nec ſacramenta percipiant, nec diuina audiant, argumento deducto, *ex d. capit. de terris, de decimis*.

ARTICVLVS VIII.

A quibuſnam perſonis, debeantur Decimæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Decimas quinam ſoluere teneantur.

Decimas dare tenentur, omnes in vniuerſum laici, etiam pauperes, & Iudæi, de prædiis, quin vero & clerici, de rebus ſui patrimonii, & Religioſi, niſi ſint priuilegio exempti. Hæc Concluſio eſt Syluest. *verbo decima, nu. 13. q. 7.* & quantum ad Iudæos, probat eam, *ex d. cap. de terris, de decimis*, quantum vero ad omnes alios, *ex d. cap. decimas, 16. quæſt. 1.* Sed quantū ad id quod dixit de clericis, qui decimas ſoluere tenentur, de rebus ſui patrimonii, dicit id eſſe intelligendum, niſi inſeruiant Eccleſiæ eidē cui debentur, argumento deducto, *ex capit. 2. de decimis*, & addit, quod vbi eſſet conſuetudo quod de fructibus poſſeſſionum Eccleſiæ teſtari poſſent in morte, ſimiliter tenentur ad decimandum de ipſis, & ſic dicit eſſe intelligendum, *cap. 2. de decimis*. Quod vero Religioſi, etiam eaſdem ſoluere teneantur, niſi ſint exempti, probat *ex cap. ſuggeſtum, eod. tit. cum multis aliis ſeqq.* quin vero dicit priuilegium non liberare ſoluere obligatos, in tribus caſibus. Primo cum tenentur pactione, quia priuilegium non reuocat pactum præcedens, niſi in eo ſpecialis de eo fiat mētio, *per cap. ex multiplici, de decim. 5.* Secundo cū enormiter læditur, Parochialis Eccleſia cui decimæ debentur, argumento deducto, *ex d. c. ſuggeſtum*, & tandem tertio, cum quis eas ſoluendo, tacite renunciat priuilegio, de quo videnda eſt gloſſ. & DD. *in d. cap. ſuggeſtum*.

Nota. In quibus caſibus priuilegium non liberat, à ſolutione decimarum.

Secunda Concluſio.

Clerici tenentur etiam, ad decimas perſonales de iure, niſi viuant in communi.

Clerici tenentur etiam, ad decimas perſonales, niſi viuant in communi, tunc enim ſicut & Religioſi, non tenentur decimas ſoluere de laboribus, ſiue nutrimentis ſuis propriis. Hæc etiam Concluſio eſt Syluest. vbi ſup. ibi ſecundum, quam & probat *ex c. a, de decimis, & ex cap. decimas, 16. q. 1.* & ſimiliter inquit, quod leproſi communiter viuentes, nō tenentur ſoluere decimas, de hortis, & nutrimentis ſuis, quod probat *ex c. 2. de Eccleſiis ædific.* vbi idipſum habetur de animalium fœtibus, & ſecundum S. Th. ſicut olim Leuitæ Sacerdotibus, ita & nunc clerici decimas ſoluere tenentur Summo Pont. ſi illas exigeret, videatur D. Th. 2. 2. q. 87. art. 4. in ſolut. ad 3.

Tertia Concluſio.

Ad decimas prædiales indiſtinctè loquendo, tenentur cuncti prædia poſſidentes.

Ad decimas prædiales, indiſtinctè tenentur cuncti, prædia poſſidentes, etiam iniuſte, quamuis ſint Hæretici, Iudæi, vel Pagani. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra ibi, tertium, quam eſſe dicit Hoſtienſis, & probat eam, *ex dic. cap. de terris, de decimis*, & hac ſpeciali ratione, quia nempe prædictæ decimæ, dantur non ratione perſonarum, ſed prædiorum, atque ita debentur, etiamſi eſſent ſeminata furtiuo ſemine, ſecundum Raymon. & D. Th. loco ſupra citato.

Quarta Concluſio.

Quiſnam tenentur ad decimandum, cum ante decimationē, aceruus venditur.

Cum ante decimationem venditur aceruus tritici, vel alterius rei, vtique ad decimam tenetur, tam venditor, quam emptor. Hęc etiam Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra ibi, quartum, cuius rei rationem reddit, ex parte venditoris propter dolum, & pretium quod ſucceſſit loco rei, argumento, *cap. mouemus, 12. q. 2. & l. ſi rem & pretium ff. de pet. hæred.* ex parte vero emptoris, quia res tranſiuit ad illum, cum decimarum onere, iuxta *ca. Paſtoralis, eod. tit. de decimis, & c. Auguſtino. 12. q. 2.* atque ita Eccleſia, à quo maluerit decimas petere poterit: verum eſt tamen, quod ſi obtinuerit ab vno, alter liberatur. Videatur hac de re D. Th. 2. 2. q. 87. art. 2. in ſolut. ad 4.

Quinta Concluſio.

Quiſnam tenentur ad decimam, quando ante decimationem aceruus de area furto ſubtrahitur.

Si ante decimationē, ſubtrahatur aceruus de area, & ruſticus erat in mora ſoluendi, ipſe tenetur decimas ſoluere, ſecus eſt autem, ſi nō erat in mora. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra, ibi, quintū, quam & probat hac ratione, quia prædictus ruſticus, vt amplius infra dicemus, tenebatur ſtatim ſoluere, collectis fructibus cū poſſet, & peteretur, iuxta *cap. decima, 6. q. 1. & cap. cum homines, eod. tit.* quo fit, vt periculum ſubtractionis ad ipſum ſpectet, & ſi ſoluerit, Eccleſia dabit ei actionem contra raptorē. Si vero non fuit in mora, non tenebitur ſoluere, ſed Eccleſia aget contra raptorem, iuxta *l. ſine lege. § item vtiliter. ff. locat.* Quod dicit eſſe verum, etiamſi ſacerdos, aliquo modo fuiſſet in culpa, vel cauſa moræ, quamuis regulariter verum ſit, quod ſemper mora poſterior, nocet ei per quem fit, iuxta *l. illud. ff. de peric. & commodo rei vend.* vnde ſecundum Raymun. ſi Eccleſia fuit in vltima mora, ruſticus non tenebitur ad decimam de ſublato, ſed tantum de reſiduo, niſi etiam Eccleſia fuerit cauſa, ſeu in culpa ſublationis propter aliquam rationem, quia tunc etiam tenebitur de toto ſublato.

ARTICVLVS IX.

Quibus perſonis decimæ ſint danda, & perſoluendæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Decimæ perſonales ſemper dari debent Eccleſiæ, ī qua quis

Decimæ perſonales, ſemper dari debent Eccleſiæ parochiali, ſeu baptiſmali, in qua quis audit diuina, & percipit ſacramenta, niſi aliud obtineat conſue-

audit diuina, & percipit Sacramenta, niſi aliud obtineat conſuetudo.

tudo. Hæc Concluſio eſt Sylu. *verbo decima, nu. 14.* q.8. & D.Tho. 2.2.q.87 art.3, in ſolut. ad 2. & Raymundi, Oſtien. omniumque Iuriſperitorum cõiter, & probatur ex innumeris Capitulis, quæ habentur, *16.q.1. & toto ti. de decimis*, & dicit prædictus Syluest. ſecundum Innoc. quod reges & principes, decimas perſonales ſoluent, Epiſcopo principalis ſui domicilij, & ſi in duabus diœceſibus habet domiciliũ, diuidi debent inter ipſas.

Secunda Concluſio.

Decima prædiales, danda ſunt illi Eccleſia, intra cuius parochiam ſitum eſt prædium, niſi aliud etiam obtineat conſuetudo.

Decimæ prædiales, dandæ ſunt illi Eccleſiæ, intra cuius parochiam ſitum eſt prædium, niſi aliud etiã obtineat conſuetudo. Hæc concluſio eſt etiam Sylu, loco ſupracitato, & D.Tho. & probatur, ex *c. vltimo de parochiis, & ex c. quoniam, de decimis, & ex c. ſi quis laicus, 16.q.6.* deductis tamen expenſis, ſi res vt puta arbor inciſa, ad locum vbi plus valet, transferantur, ſecundum Inn. & hoc niſi aliud obtineat conſuetudo, vt dixi, *per c.1. & 2. & c. commiſſum. c. ad Apoſtolica, de decimis*, vel niſi ſint præſcriptæ. In mixtis autem, ſecundum Oſtienſ. ſeruanda eſt cõſuetudo, quæ, ſi non appareat, tunc ſi animalia continue paſcuntur in parochia domini ſui, illi Eccleſiæ debent dari, ſi vero paſcuntur in aliena, diuidendæ ſunt inter Eccleſia, vbi paſcuntur, & Eccleſiam propriam, arg. *c. relatum, de teſtam.* multa alia ad hoc propoſitum, dicit Sylu. loco ſupracitato, circa decimas prædicta perſonales, prædiales, & mixtas, quæ breuitatis cauſa à me omittũtur, cum ibi videri poſſint, nec ſit mei propoſiti, ad vnguem omnia in præſentiarum pertractare. Videantur etiam hac de re, quæ dicit Nauar in ſuo Manu. c.21. à num. 29. cum ſeqq. & in peculiaribus conſilijs, quæ facit de decimis, lib. 3. conſiliorum, quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Quando, vbi & qualiter, danda & perſoluenda ſint Decima?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Decima perſonales in fine anni dari debent, ſed prædiales, & mixta ſtatim, ac fructus percipiuntur, niſi aliud obtineat conſuetudo.

Quantum ad tempus attinet, decimæ perſonales in fine anni debent dari, prædiales vero, ſtatim ac percipiuntur fructus, idemq; videtur dicendum de mixtis, niſi aliud obtineat conſuetudo præſcripta. Hæc Concl. eſt Sylu. *verbo decima, num. 15. q.9.* & quantum ad primam partem, dicit eam eſſe Archidiaconi, & probatur argum deducto, *ex c. ex literis, de pigno.* quantum vero ad ſecundam partem probatur *ex c. cum homines, de decimis*, & intelligendum eſt, eas eſſe ſoluendas, antequam ſeparentur cenſus & tributa & huiuſmodi, & ſi prius facta fuiſſet ſeparatio, debent nihilominus dari integræ, iuxta *c. tua nobis, eod. tit.* Quantum vero attinet ad mixtas, probatur, nam quantum ad hoc ſequi videntur naturam prædialium, vt ſcilicet ſtatim ſoluantur, quando fructus percipiuntur, quia in vtriſq; recollectio fructuum, eſt quaſi finis anni in perſonalibus, cum tam in illis, quam in iſtis, tunc & non ante ſciantur, quantum ſoluendum ſit. Supradicta omniá intelligenda ſunt, niſi aliud obtineat conſuetudo præſcripta, & ſi peribunt, exiſtenti in mora peribunt (vt ſupra diximus) alias vero non ſed ei cui debentur.

Secunda Concluſio.

Decima ſolui debent, in loco vbi obtineat conſuetudo.

Quantum attinet ad locum, in quo decimæ ſoluendæ ſunt, ſtandum eſt conſuetudini. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylu. & dicit eam eſſe Oſtien. & probatur, *ex c. certificari, de ſepult.* conſuetudo itaque declarare habet, vtrum decimæ, dandæ & perſoluendæ ſint in agris, vel in vineis, an vero ad vero ad Eccleſiam deferendæ ſint.

Tertia Concluſio.

Qualiter decima ſolui debeant docetur.

Quantum vero attinet ad modum decimæ dari debent, non deductis expenſis, etiam factis pro fructibus colligendis. Hæc Concl. eſt ſupradicti Sylu. loco vbi ſupra, & probat eam, *ex c. cum ſint homines de decimis*, & inquit non eſſe neceſſarium dare meliora, nec oportere viliora, ſed mediocria, iuxta *c. decima, 16.q.1.* debentq; dari fideliter, quia ex inde reſultat remuneratio triplex. Primo abundantia fructuum. Secundo ſanitas. Tertio bonitas principatus, pro quibus facit, quod dicitur Malach. c.3. Inferte omnem decimam, in horreum meum, & ſit cibus in domo mea, & probate me ſuper hoc dicit Dominus ſi non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vſque ad abundantiam. Videantur etiam, quæ ad hoc propoſitum habentur, *in c. reuertimini, & c. decima, 16.q.1. & c. maiores, 16.q.7.* pro quo etiam facit, quod cõmuniter dicitur, quod *hoc tollit Fiſcus, quod non accepit Chriſtus.*

Quiſnam fructus conſequatur, ex optima ſolutione decimarum.

ARTICVLVS XI.

Quidnam velint iura de percipiendis decimis a laicis?

Circa hunc Artic. iam aliqua diximus ſupra art. 6. ſed quia hæc materia ampliſſima eſt, pro ipſius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Super decimis nullus contractus iniri poteſt cum laico.

Super decimis, nullus contractus iniri poteſt cũ laico, per quem dominium vel directum, transferatur in illum. Hæc Concl. eſt expreſſa Sylu. *verbo decima, nu. 16.q. 10.* & dicit eam eſſe omnium DD. communem, *in cap. ad hæc eo. tit. de decimis*, & probatur præterea, quia videtur eſſe alienatio quædam prohibita per tex. & gloſſ. *in clement. 1. de rebus Eccl. non alien.* Poteſt tamen inquit, fieri conceſſio ad tempus modicum, quæ non eſſe videtur alienatio, & etiam ad tempus vitæ ex cauſa, & cum auctoritate Prælati, ſecundum gloſ. *in c. quamuis, eod. tit.* quamuis Panor. dubitet ibi, quia talis conceſſio large poteſt dici perpetua, ſed hoc ſaluãdo, dicit gloſſa, quod propter dubium vitæ laici, conceſſio illa potius videtur temporalis, quam perpetua tunc vel maxime, quando non tranſit ad hæredes. Circa hanc reſolutionem nonnulla adducit Syl. quæ per tempus referre non licet, videantur ibidem.

Secunda Concluſio.

In quo caſu laici, ſecura conſcientia, decimas ſibi non poſſunt retinere.

Laicus retinens decimas in feudum, ſi ſcit ſe illas habere, poſt tempus Conc. Later. celebrati ſub Alexandro III. anno Domini 1179. & ſine auctoritate Summi Pontifi. non poteſt ſecura conſcientia illas retinere. Hæc concl. eſt ſupradicti Sylu. & dicit eam eſſe Raym. omniumque DD. communiter, *in c. prohibemus, de decimis*, & licet Oſtien. dicat, quod multo ante tempore, ſcilicet Vrbani II. decimæ in feudum laicis dari nequiuerant, vt habetur in conſtitutione feudorum, Epiſcopum vel Abbatem, quam conſtitutionem, inquit, quod forte Raym. non vidit dicit tamen Syluest. quod primum fere eſt commune omnibus: & ad motiuum Oſtien. reſpondet, quod tempore illius Concilij, eas iniuſte retinentes, reſtituerunt pro maiori parte, & ſic nunc omnes habitæ ante illud præſumũtur iuſtificatæ. Et addit, quod

ſi lai-

Digitized by Google

ſi laicus ſciat, eas ſe habuiſſe ad illud Concilium, vel poſt illud, ſed cũ auctoritate Papæ, & ex cauſa, quæ ſecundum Raym. eſt, ſi inſeudati fecerunt Eccleſiæ condecentem recompenſationem, temporalem ſeu ſpiritualem, tunc inquit, retinere eas poterunt; ſecus autem ſi ignorent, vtrum ante, vel auctoritate Papæ eas habuerint, ſeu ex legitima cauſa, pro quo refert Io. Andr. *in ca. Apoſtolica. de ÿs quæ fiunt a Prala.* & Oſtienſem, ſed ipſe tenet contrarium, per text. *in c. 1. de praſer. lib. 6. & in c. ſuper quibuſdam, de verbor. ſig.* A qua controuerſia ego conſulto in præſentiarum ſuperſedeo, cum non per tempus liceat, omnia ad vnguem pertractare. Videatur Syluest. vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

Laicus licite retinens decimas ab Eccleſia in feudum de licentia Epiſcopi, bene poteſt euiuſmodi feudum in aliũ transferre.

Laicus licite retinens decimas, ab Eccleſia in feudum, de licentia Epiſcopi, bene poteſt eiuſmodi feudum, in Eccleſiam, vel alium Religioſum locum transferre. Hæc Concl. eſt ſupradicti Syluest. vbi ſupra, in tertio dicto, & probat eam, *ex d. c. cum Apoſtolica, de ÿs quæ fiunt a Prala.* Non deſunt Iuriſperiti, qui dicant, poſſe etiam illum transferre in alium laicum, de conſenſu Epiſcopi, qui ex hoc non dicetur eas dare tunc in feudum, iuxta *c. 2. de feud.* ſed multi alij omnino tenent contrarium, a qua etiã controuerſia conſulto ſuperſedeo, videatur ibid.

Quarta Concluſio.

Eccleſia ſine ſimoniæ metu, bene poteſt decimas ab iniuſto poſſeſſore redimere.

Eccleſia ſine ſimoniæ metu, redimere poteſt decimas, ab iniuſto laico poſſeſſore, auctoritate Epiſcopi, quando ex tali pecunia, nullum ius de nouo acquiritur, alias vero non. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluest. vbi ſupra in quarto dicto, & probat eã, ex ÿs quæ dicunt communiter DD. *in c. dilectus, el 1. de ſimon.* & etiam ratione, quia licitum eſt cuilibet, redimere ius ſuum, & quia in tali caſu, non datur temporale pro ſpirituali, vtputa pro iure decimarum (quod ſemper remanet penes Eccleſiã) ſed pro temporali, ideſt pro fructibus decimarum: & eadem ratione, inquit, quod poſſeſſor licet malefaciat, ſimoniam tamen non committit. Aliqua alia circa hoc ſeſe offerebant dicenda, quæ videri poterunt, apud Syluester loco vbi ſupra.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Religioſi, & Regulares, ex communi iure, aut ſaltem ex ſpeciali aliquo priuilegio, exempti ſint a prædictarum decimarum ſolutione?

Hucuſque circa prædictam decimarum materiã, explicauimus quæ dicenda fuerunt viſa, de iure cõmuni, quantum ad omnes, nunc ſupereſt dicamus, an ſecundum idem ius commune, vel ſpeciale aliquod priuilegium, aut priuilegia, Religioſi & Regulares, in totum vel in partem, exempti vllo modo ſint, ab ipſarum ſolutione. Et quia in communi iure, nonnulla reperiuntur Capp. quæ prima facie videri poterunt contraria, quibus continentur varia, atque diuerſa priuilegia, quæ diſtinctis temporibus diuerſis rationibus, & cauſis, data ſunt Regularibus prædictis, à diuerſis Summ. Pont. oportet, vt prius ſumma breuitate, ingenuique reſolutione, de illis aliquid dicamus. explicando eorum diuerſa tempora, quibus fuere conſtituta, nam vt dicitur, diſtingue tempora, & concordabis iura. Vt igitur id plenius, atque ordinate fiat, oportet præmittere, ex glo. *in c. cunctis fidelibus, §. de ÿs vero, 16. q. 1. & gl. in ca. ex parte. verbo laborum ſuorum de decimis,* quod ad decimas ſoluendas cuncti tenentur de iure communi, niſi aliqua ratione, vel cauſa oſtendant ſe eſſe exemptos, vt habetur, *in ca. a nobis eod. tit. de decimis,* atque ita in primitiua Eccleſia, quando olim vt plurimum Monachi erant laici, decimas dabant de omnibus prædijs, atque laboribus ſuis, tamquam ceteri laici idq. iure, quia cibo ſpirituali paſcebantur à ſacerdotibus, & clericis, qua de re videndus eſt Oſtienſis, *in cap. dudum, de decimis,* pro quo etiam facit, *c. alia cauſa. & c. generaliter, 16. q. 1.* item. *& c. duo. 12. q. 1.* in fine, quod, & durauit vſque ad tempus Paſchalis II. & Gregorij magni, qui prædictus Paſchalis II. in Concilio Maguntinenſis, ſtatuit, quod nec Monachi, neque Religioſi, neque aliqui communiter viuentes, decimas de ſuis laboribus perſoluerent, vt habetur expreſſe, *in cap. quaſiſti, & in c. decimas, 16. q. 1.* vbi etiam refertur D. Gregorium idipſum ſtatuiſſe, & determinaſſe, pro quo, & refertur quædam ipſius epiſtola ad Auguſt. Anglorum Epiſcopum, quæ habetur. *in c. quia tua 12. q. 1.* pro hoc etiam facit, *cap. 2. de decimis.* Tẽpore vero procedente, Adrianus Papa ſolis Ciſtercienſibus, Hoſpitalariis Hieroſolymitanis, ſeu Templarijs hoc priuilegium conceſſit, vt de laborib. ſuis, quos proprijs manibus excolerent, decimas non tenerentur ſoluere; alijs vero Monachis conceſſit decimas, tantum de noualibus, quæ colerent ſuis manibus, & de hortis, & nutrimentis ſuorum animalium, prout conſtat, *ex c. commiſſum, c. ex par. eo. ti. de decimis,* quod & per multũ temporis fuit obſeruatum, vt tradit *ſupradicta gl. in d. c. ex parte, verbo laborũ ſuorũ,* vbi in hoc citat, & allegat plura alia iura, dicitq; ita debere obſeruari, niſi forſan ex aliquo pacto, iuxta *c. ex multiplici, ne decimis,* aut niſi Parochialis Eccleſia, ex eo enormiter lęderetur, iuxta *c. dilecti & c. ſuggeſtum eod. tit. & c. quod per nouale. de verb. ſign.* vel niſi ſoluendo ſuo ipſi renunciarẽt priuilegio, iuxta *c. accedentibus & c. ſi de terra, de priuilegÿs.* Addit tamen hęc, quę dicta ſunt, intelligenda eſſe, de Monachis qui populum non regunt, nam ſi Monachi populum haberent, bene poſſent inquit recipere decimas perſonales & prędiales, iuxta *c. moderamine 16. q. 1.* Tandem concludendo dicit, quod Abbates Ciſtercien. & alij qui ſimili priuilegio gaudent, de poſſeſſionibus quas acquiſierunt poſt Cõcilium generale, vel de cetero acquirent, decimas ſoluere tenentur, pro quo citat. *c. nuper eod. tit.* vbi id expreſſe habetur, & hic eſt ſtatus, in quo auctor ſupradictæ gloſſæ, Monachos & Religioſos reliquit, circa prædictarum decimarum ſolutionem. neque in iure communi, quidnam aliud repetitur circa hoc, niſi cõſtitutio Alex. IV. quæ habetur *in c. ſtatuto de decimis lib. 6.* vbi declarat, qualiter ſoluendæ ſint noualium decimæ, & alia, ad id ipſum ſpectantia & pertinentia, & Clementina, quæ incipit, *Religioſi eod. tit.* vbi ponuntur pęnæ contra ſoluentes decimas. Ijs præmiſſis atque præſuppoſitis, nunc ſupereſt, vt reſolutiue dicamus, an ex nouo aliquo ſpeciali priuilegio noſtro hoc tempore, Religioſi & Regulares, exempti ſint à prædictarum decimarum ſolutione; Cui difficultati reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Nota, quod ad ſoluendas decimas, cuncti tenentur de iure communi, niſi ex aliqua iuſta cauſa, atque ratione excuſentur.

Nota hoc valde. Circa decimarum ſolutionem quæ viguit conſuetudo iure antiquo.

Concluſio.

Communiter loquẽdo omnes nunc in vniuerſum Monachi, & Religioſi exẽpti ſunt a decimarum ſolutionẽ per ſpecialia priuilegia quæ habent.

Communiter loquendo, omnes nunc in vniuerſum Monachi & Religioſi, priuilegia habent, quibus exempti ſunt, à prædictarum decimarum ſolutione, Ad probandaam, concluſionem prædictam, ſi per tẽpus liceret, oporteret adducere omnia cunctarum Religionum priuilegia, quibus id ipſum ſibi conceditur, ex beneficio & gratia diuerſorum ſummorum Pontiſ. ſed quia breuitas cui ſtudemus, id non permittit, contentus ero referre ea dumtaxat quæ ad Fratres mendicantes pertinent. Et in primis habetur in noſtri Odinis Monumentis, & refertur in Compendio *verbo decimæ §. 1.* quod Clemens. IV *conceſ-*

ſis

Digitized by Google

Pro Fratribus Minorib. Monu. Ord. 1. impreſſ. fol. 38 & 2. fol. 241. conc. 334. & refertur in Compen. verbo decima §. 1 item 1. impreſſ. fol 60. & 2. fol. 142. conc. 347. & refertur vbi ſupra §. 9.

ſis Fratribus Minor. hæc, vt de hortis & virgultis ſuis, nulli decimam teneantur exſoluere, ac diſtricte inhibuit, ne quis ab eis de præmiſſis aliquid exigere, vel extorquere præſumant, & in monumentis eiſdē habetur quod Sixtus IV. extendens conceſſionem Clementis ſuprapoſitam, in ſuo Mari magno, in ſequentia verba prorupit: Indultum vero eiuſdē Clementis prædeceſſoris, de decimis non ſoluendis, ad quæcumque bona dictorum Fratrum, & quaſcumque decimas etiam quas vulgus Papales appellat, & Apoſtolica Sedes pro Chriſtianæ fidei defenſione, aut alijs imminentibus perſæpe neceſſitatibus indicit, & quæcumque alia onera, motuproprio, & ex certa ſcientia extendimus decernētes ipſos Fratres Minores, etiamſi per quiſcumque exemptos & Mendicantes ſolui mandarentur, cum quibuſuis derogatorijs & fortioribus clauſulis ad illarum ſolutionem non teneri, & ab illarum ſolutione ceſſando, cenſuras & pœnas aliquas non incurrere, niſi præſentibus non per generales, aut alias clauſulas ſpecialem mentionem importantes, ſit alias derogatum & ſpecifice earum de verbo ad verbum inſerto tenore. Habetur in Compendio verbo vbi ſup. §. 9. vbi etiam dicitur, quod idem conceſſit prædictus Sixtus Fratribus Prædicantibus. Idem etiam conceſſit Fratribus Carmelitanis vt habetur in eorum etiam Mari magno contento dictis in Monumētis, & additur ibidem, *quod neque de decimis, vel pedagijs, etiamſi per Principes, vel alios Dominos temporales imponantur, aliqua ſoluere teneantur.*

Pro Fratribus Predic. Monum. Ord. 2. Impreſ. fol. 240. conc. 529. & refert. vbi ſupra § 9.

Pro Fratribus Carmelitan. Mon. Ord. 2. impreſ. 169. conceſ. 396. & fol. 183. conc. 540. item 1. impreſſ. f. 96. & 2. f. 179. conc. 424. & refertur vbi ſup.

Alia conceſſio pro Fratribus Prædicatoribus Monu. 2. imp. f. 262. conce. 681. & in ſupplem. fol. 80. con. 240. & refertur vbi ſupra, §. 7.

Eugenius IV. fecit aliam pleniſſimam exemptionem a decimis, Fratribus & Monialibus Ordinis Prædicatorum inferendo Bullam Martini V. & Bonifacij VIII. qui hoc idem prius fecerant, & refertur in Compen. *verb. decima §. 7. vbi etiam* §. 17. ex priuilegijs Fratrum S. Ioannis Hieroſolymitani, refert priuilegiorum Collector, quod Lucius II. & Bonif. VIII. præceperunt, vniuerſis Eccleſiarum Prælatis, quatenus eorum ſubditis auctoritate Apoſtolica inhiberent ne a Fratribus Hoſpitalis S. Ioannis in eorum Epiſcopatibus commorantibus, de noualibus ſeu alijs terris, quas proprijs manibus, aut ſumptibus excolunt, vel per ſuos arrendatores, aut alios quoſcumque cultores ad tempus, & non in perpetuum excoli faciunt, vel de animalium nutrimentis, ſeu aliorum in ſuis territorijs naſcentium, vel de hortis, virgultis & piſcationibus ſuis, decimas exigere, aliquatenus præſumant, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo, non obſtante longa præſcriptione, ſeu potius violentia ſuper dictis exactionibus eoſdem Fratribus irrogata. Hæc priuilegia pro Fratr. Ord. Mend. & præd. S. Io. Ieroſ. reperiuntur in Monumentis, reliqua quæ ſuperſunt, dicentur ſtatim.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Moniales S. Claræ & earum bona, ſint etiam a decimis exempta?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Non ſolum Moniales S. Claræ, verum etiam & aliæ quæcumque Regulares perſonæ quarum redditus, & prouentus Eccleſiaſtici, ſunt ideò tenues & exiles, quod de illis ſuſtentari non poſſunt. & coguntur mendicare, exemptæ ſunt a decimarum ſolutione.

Non ſolum Moniales S. Claræ, verum etiam & aliæ quæcumque Regulares perſonæ, quarum redditus & prouentus Eccleſiaſtici, adeo ſunt tenues & exiles quod de illis ſuſtentari non poſſunt, ſed pro habenda vitæ ſuæ ſuſtentatione, neceſſe habent mendicare, & eleemoſynas publice petere, decimas non tenentur perſoluere. Hæc concluſio habetur expreſſa, in quadam extrauaganti Bonif. VIII. quæ incipit, *Decimas*, & refertur in eod. Comp. *ver. decimæ* §. 3. & idem Bonif. VIII. vt refertur in eod. Compen. *verb. decimæ* §. 4. ſpecialiter conceſſit vniuerſis & ſingulis Abbatiſſis & Conuentibus Monialium incluſarum S. Claræ, vt ad præſtationem decimarū, de quibuſcumq; poſſeſſionibus & omnibus alijs bonis quæ habuerint, vel ad contribuendum in procurationibus quorumlibet ordinariorum, ac etiam Legatorum, & Nunciorum ſedis Apoſtolicæ, & quibuslibet talis & collectis, & ad exhibendum pedagia, teloniea, & alias exactiones, quibuſuis Regibus & Principibus, ſeu alijs perſonis, minime teneantur, neque ad id compelli aliqualiter valeant. Et in eodem Cōpend. verbo vbi ſup. §. 6. habetur, quod Eugenius IV. dedit pleniſſimam exemptionem, prædictis Monialibus S. Claræ dicitque inter alia, quod vult illas eſſe liberas ab omni decimarum, ſubſidiorum, gabellarum, pedagiorum, & aliorum huiuſmodi ſolutione, & contributione. Habetur in Monumentis ſupradictis.

Monu. 1. imp. f. 38. & 2. fol. 122. conc. 267. & refertur in comp. verbo, decima, §. 4.

Et præterea Sixtus IV. Statuit & ordinauit, ac cōceſſit, Abbatiſsis Conuentibus & Monialibus S. Claræ, quod de quibuſcumque terris & poſſeſsionibus ad eas legitime pertinentibus & ſpectantibus, quas etiam per alios quam earumdem Monaſteriorum ſeruitores & ſubditos excoli & cultiuari faciunt, decimas vel primitias auctoritate tamen Apoſtolica non impoſitas, quibuſuis perſonis, cuiuſuis dignitatis, gradus, ſtatus, ordinis vel conditionis fuerint, ſoluere minime teneantur, neque ipſa aut ipſarum terrarum & poſſeſſionum coloni ſeu cultores, ob ſolutionem decimarum primitiarum, aut cenſus huiuſmodi per quamquam moleſtari poſsint aut propterea contra eos procedi & pœnæ aliquæ promulgari valeant. Ac inſuper decreuit irritū, & inane, quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contingat attentari, non obſtantibus Conſtitutionibus, &c. habetur in Monumentis, & refertur in Compend. verbo decimæ §. 10. & in ſequenti §. 11. dicitur quod Alexāder VI. ſtatuit quod Moniales S. Claræ, 1. & 2. Regula, ac ſorores tertiæ Regulæ, quæ licet aliquid proprij habeant, non tamen ſufficit eis ad quotidianas expenſas, ad ſolutionem alicuius decimæ ſeu taxæ aut collectæ, pro tempore impoſitarum cogi non poſſint, habetur in Suppl. Leo. X. vbi etiam dicitur, quod innouauit litteras Alexandri VI. quibus, latiſſime conceſſerat Monialibus S. Claræ exemptionem à ſolutione decimarum, ac inſuper voluit, vt prædictæ Moniales, & ſorores tertij Ordinis in Cōgregatione, ſub cura, & regimine Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ viuentes, ac illarum Monaſteria Domus, & loca quæcumque, quorum fructus redditus, & prouentus, pro Monialium, & ſororum, ac aliarum perſonarum in illis pro tempore degentium, commoda ſuſtentatione non ſufficiunt, ad ſolutionem cuiuſcumque decimæ, ſeu taxæ, vel collectæ, aut exactionis per Sedem Apoſtolicam, vel eius Legatos ſeu Nuncios, aut quoſcumque alios quauis auctoritate fungētes, pro fidei tuitione, ſeu expeditione contra Turcas, vel recuperatione Terræ Sanctæ, aut quauis alia vrgentiſſima cauſa impoſitæ, etiam prætextu quarumuis cenſurarum, & pœnarum Eccleſiaſticarum, in litteris exactionis huiuſmodi appoſitarum, cogi aut compelli nequeant, & hoc voluit diſtricte obſeruari, ſub pœna excommunicationis, quam contra facientes ipſo facto incurrant, & a qua nonniſi per Roman. Pont. pro tempore exiſtentem abſolui poſſint, ac decreuit irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his, a quoquam quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, *habetur vbi ſupra, & refertur in comp. ver. etiam vbi ſupra §. 12 & in ſeq. §. 13.* habetur quod idem Leo approbauit, ac de nouo conceſſit priuilegium Eugenij IV. & Sixti IV. per quod Moniales S. Claræ, eximuntur pleniſſime a ſolutione decimarum, ſuarum terrarum, & poſſeſſionum etiam illarum

Monum. Ord. 2. imp. f. 41 cōc. 34. & refertur in comp. vbi ſup. §. 6.

Monu. Ord. 1. imp. fo. 35. & 2. f. 118. conc. 258. & ref. in comp. ver. vbi ſup. §. 6. Suppl. f. 3. conc. 4. & refert. vbi ſup. §. 11.

Supp. f. 43 conc. 143. & refertur in comp. vbi ſupra, §. 12.

Google

rum quas per colonos faciunt cultiuari, ac etiam a gabellis, & pedagijs ſuper quo dat Conſeruatores, omnes Prælatos Eccleſiaſticos, & habetur in dicto Supplemento,& in eodem Compen. verbo vbi ſup. §.16. habetur quod Clemens VII. confirmauit, & de nouo conceſſit, litteras Sixti, & Leonis ſuprapoſitas, eximentes Moniales S. Claræ à ſolutione decimarum, dicens, quod litteras Sixti, & Leonis prædeceſſorum ſuorum, & prout illas concernunt, omnia & ſingula in eis contenta approbat & innouat,& pro potiori cautela ea omnia & eorum ſingula de nouo concedit, ſupplens omnes & ſingulos tã iuris quam facti defectus, ſi qui forſan interuenerunt in eiſdem,& inſuper ſtatuit & ordinauit, quod perpetuis futuris temporibus, Abbatiſſæ & Moniales,& Monaſteria S. Claræ, Annunciationis, & Cõceptionis, ac tertię Regulę S. Franciſci, terras & poſſeſſiones, tam per alienos, quam proprios colonos & donatos ac familiares Monaſteriorum ſuorum coli & cultiuari facientes,& ad earum ſuſtentationem, redditus ſufficientes non habentes, de fructibus in illis creſcentibus Rectoribus Parocchialium Eccleſiarum, infra quarum limites poſſeſſiones ipſæ conſiſtunt, aut quibuſuis alijs perſonis cuiuſcumque dignitatis, gradus, ſtatus, ordinis, conditionis fuerint, decimas aut primitias ſoluere minime teneantur, nec ad id a quoquam quauis auctoritate cogi & cõpelli poſſint, ſuper quo dat Iudices, Hæc ſunt quæ pro dictis Monialib. S. Claræ referuntur in Monu. Ord.& de nouo nihil dicendum occurit

Supp.f.44.conc. 140.& refertur in comp. vbi ſu. §.16.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Religioſi Confeſſarij, teneantur in confeſſionibus, facere fidelibus conſcientiam de decimis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio,

Religioſi confeſſarij, ſed maxime Ordinis Prædicatorum & Minorum, tenentur hortari & monere fideles ad ſolutionem decimarũ, & contrarium facientes, ſunt excommunicati. Nota hoc valde, pro confeſſoribus.

Religioſi Confeſſarij, ſed maxime Ordinis Prædicatorum,& Minorum, tenentur hortari & monere fideles, ad ſolutionem decimarum,& qui in concionibus, vel confeſſionibus, aliquid dicunt aduertendos ipſos a ſoluendis decimis, in excommunicationem incidunt. Hæc concluſio, quoad primam partem, probatur *ex c. ij. diſcretioni veſtræ, de decimis lib.6.* vbi dicitur, quod Gregorius IX. mandauit diſtricte Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ne talia, quæ audientes a decimarum, ſeu aliarum rerũ Eccleſijs debitarum ſolutione retrahant, vel alias animas corrumpant audientium, in ſermonibus ſuis, vel alibi proponere præſumant, immo verbo & opere, informent eoſdem, vt ad ſolutionem prædictorũ promptæ voluntatis animo ſint intenti. Et præterea Leo V. in Conc. Lateranen. ſtatuit quod Fratres Cõfeſſores, teneantur hortari & monere, etiam ſub oneſe conſcientiarum ſuarum, illos quorum confeſſiones pro tempore audierint, cuiuſcumque ſtatus & conditionis fuerint, ad ſoluendum decimas, ſiue aliam bonorum ſuorum, ſeu fructuum quotam, in locis in quibus decimæ ipſæ aut ſimilia ſolui conſueuerunt, ipſiſque illas ſoluere recuſantibus, abſolutionem denegare, & quod ſuper hoc requiſiti id populo etiam publice prædicare & perſuadere teneantur Habetur in Supplemen. iam ſupradicto 81.& refertur in Compendio *verbo decima* §.14. Circa quod præceptum, eſt aduertendum, quod ad tollendum ſcrupulum, Eugen. IV. conceſſit, quod Fratres Minores, non teneantur facere conſcientiam, de decimis in confeſsionibus, niſi quando fuerint requiſiti ab ordinarijs, & quod tunc ſufficiat dicere, facio tibi conſcientiam, & inducere peccatorem quantum po-

Supp.f.26. conc. 84. & refertur in comp. ver. decima, §.14. Mon. Ord.1.ſp. f.02.& 2.f.65. conc. 87. & in ſupp.f.100.cõc. 381. & ref. in comp. verb. abſolutio quoad ſecalares, 2.§.2.

tuerint, ad ſoluendum, non tamen propter hoc tenentur retinere abſolutionem. Habetur in Monumẽtis Ord. & refertur in Compend. *verbo abſolutio quoad ſeculares* 2.§.2. ſuper quod videantur quæ dicit ibidem priuilegiorum Collector. Sed quod in excommunicationem incidant, Religioſi qui concionantur, vel alias dicunt aliquid ad auertendos audientes a ſolutione decimarum, quæ debentur Eccleſijs, habetur expreſſe *in Clementina cupientes de pœnis* circa quam excommunicationem, videatur Caietanus in ſumma, de excommunicatione, caſu 65.& Nauar. in Man c.27.nu.145. vbi explicant atque declarant latiſsime, quænam requirantur ad incurrendam ipſam. Et inſuper in eadem Clementinã excommunicantur Religioſi, qui ſcienter ſiue ex induſtria, poſtpoſuerint pœnitentibus conſcientiam facere, de ſoluendis huiuſmodi decimis, & poſtea nõ capiata hac negligentia, commode cum poſsint, præſumpſerint prædicare quam etiam excommunicationem explicat Nauar. vbi ſupra num.146. & hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

QVAESTIO L.

De Benefactoribus,& facultate quam habent Prælati Regulares, applicandi eis bona, & merita ſuorum ſubditorum, in ſex Articulos diuiſa.

1 *Vtrum Prælati Regulares, per Fraternitatis litteras, Benefactoribus applicare poſſint, bona, & merita ſuorum ſubditorum?*

2 *Quidnam proſint prædictis Benefactoribus, ſupradictæ litteræ Fraternitatis, & quænam ſint illa, quæ per eaſdem ſibi applicantur, & communicantur?*

3 *An Religionum Prælati, per ſupradictas litteras applicare poſſint Benefactoribus, ſuorum ſubditorum bona, & merita, ipſis nolentibus, ſeu quibus ipſi indigent?*

4 *An Religionum Prælati, poſſint ſuis Benefactoribus, ſubditorum ſuorum bona, & merita applicare, non ſolum futura, verum etiã præterita?*

5 *Vtrum omnes Benefactores, æqualiter participent de bonis, quando eiuſmodi opera in dictis Fraternitatis litteris, per Superiores applicantur ſibi?*

6 *Quænam differentia verſetur, inter prædictam communicationem bonorum operum, quæ fit à Prælatis, in dictis Fraternitatis litteris, & Indulgentias?*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Regulares, per Fraternitatis litteras, Benefactoribus applicare poſſint, merita & bona ſuorum Subditorum?

IAm ſupra q.8. art.2. agendo de auctoritate,& poteſtate Generalis Miniſtri, diximus nonnulla, circa facultatem quam habent Religionum Prælati, ex ſpeciali priuilegio ad concedendas aliquas indulgentias, non ſolum ſibi ſubditis, verum etiam & alijs perſonis ſecularibus, nunc ſupereſt dicendum, an ſimpliciter poſſint applicare ſuis Benefactoribus, bona,& merita ſuorum ſubditorum, ipſiſq. tribuere litteras, quæ communiter nuncupantur *Fraternitatis libera*, Hiſpano ſermone, *cartas de hermand.* per quas eiuſmodi bona, & merita, cæteraq. eorum ſuffragia ſibi applicentur. Pro cuius Articuli reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Con-

Concluſio.

Religionum Prælati iure optimo poſſunt bona, & merita ſuorum ſubditorum benefactoribus ſuis applicare, & communicare. Monu. Ord. 2. imp. f. 261. conc. 671. & in ſuppl. f. 109. conc. 419. & refer. in cõp. verbo indulgen. quod ſeculares 4. §. 6.

Religionum Prælati, iure optimo Benefactoribus applicare poſſunt, bona & merita ſuorum ſubditorum, illiſque tribuere literas, per quas eorum participes fiant. Hæc concluſio probatur in primis, ex ſpeciali conceſſione in id facta, per Vrbanum V. cuius fit mentio in noſtri Ordinis Monumentis, & refertur in Compendio, *verbo Indulgentia, quoad ſeculares 4. §. 6.* vbi habetur, *quod prædictus Vrbanus V. conceſſit vt Generales, & Prouinciales totius Ordinis Minorum, communicare poſſint ſuffragia Indulgẽtias, orationes, & bona ſpecialia, Benefactorib. ord.* Quam quidem facultatem, habent etiam per viã communicationis, omnes Religionum Prælati, quia vero crediderim id ſibi competere ex iure communi, & quod prædicta conceſsio, nihil omnino aliud continet, quam ius commune, vt enim inquit, D. Th. in 4. ſentent. d. 20. q. 1. ar. 3. & in addit. ad 3. par. q. 26. art. 1. in corpore, & tradit Nauar. in tract. Miſcellaneorum de Pſalterio & Roſario Virginis Mariæ, Miſcell. 11. num. 4. & in Comment. de Iubileo & Indulgentia, notabili 31. nu. 18. de iure communi loquendo, quilibet Prælatus cuiuſcumque Congregationis, poteſt bona & merita ſuorum ſubditorum, Benefactoribus ſuis communicare & applicare. Quod & probari poteſt multis, atque efficaciſsimis rationibus, & Primo, nam quilibet ſubditus in particulari, poteſt bona ſua aliis applicare, vt enim inquit, D. Tho. loco ſupracit. licet vnus pro altero, conteri & confiteri non poſsit, aut mereri, nam hæc ſunt perſonalia, & quæ aliis non poſſunt communicari, de quibus habetur in Pſal. 71. quod reddet Deus vnicuique ſecundum opera ſua, poteſt tamen vnus pro altero, ſatisfacere quoad pœnam temporalem, pro peccatis debitam, idque facere optimum eſt conſilium, iuxta illud Pauli ad Galat. 6. alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti, cuius rationem diuerſitatis tradit ibidem D. Thom. ſed quantum ad noſtrum propoſitum attinet, ſat ſit ſcire, quod id fieri poteſt eo modo, quo etiam in iudicio humano, alter pro altero debitum alicuius poteſt ſoluere, quamuis non ita promereri gratiam, ſiue illam placare. Si igitur quælibet perſona particularis, cui voluerit bona ſua poteſt applicare, quidnam obſtat, quominus & Prælatus, qui caput eſt Congregationis ſiue Vniuerſitatis, pro ſuis membris, ex rationabili cauſa, Benefactoribus ſuis, id ipſum poſſit facere? Quod etiam confirmatur ex decreto Pelagij Papæ *in c. nullum 18. q. 2.* vbi inquit, *quod tota bonorũ Monaſterij adminiſtratio, ad Abbatem pertinet, & eſt penes ipſum Abbatem.* Quæ verba explicando, & declarando ibidem prædictus Nauar. & etiam locis ſupracitatis, inquit, non ſolum eſſe intelligenda, de bonis temporalibus, verum etiam & de bonis ſpiritualibus, nam eorum etiam adminiſtratio, & diſtributio in Monaſteriis, ad prædictum Abbatem ſpectat, idemque eſt iudicium de omnibus aliis Prælatis Regularibus: atq; ita de ſpecialibus bonis ſuorum ſubditorum, poſſunt Abbates & Prælati Regulares prædicti, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, pro modulo ſuæ deuotionis, bona & merita, atq; ſatisfactiones, eas vel maxime, quibus ipſi ſubditi nõ indiguerint, ſuis Benefactoribus cõicare, & applicare. Quod non eſſe nouum, ſed antiquiſſimum in Eccleſia, probat latiſſime Tho. Vbaldenſis lib. de ſacramentalib. c. 24. dicens ꝙ Paulus, & Io. & Iudas Apoſtolus & Timotheus, & Siluanus communicauerũt ſpecialiter ſuas orationes, ſuaque bona opera quibuſdam particularibus Chriſtianis, ſibi amicioribus, magiſque de illis benemeritis, & conſequenter reuchitur in Vuiclefh hæreticum, peſsime aſſerentem atque docentem, non poſſe ſupradictos Religionum Prælatos, dare ſibi deuotis, ac Benefactoribus prædictas litteras, ſiue chartas fraternitatis, quibus ſuas orationes & ſua opera, eiſdem communicent. videatur hac de re Soto in 4. d. 21. q. 1. ar. 4. concl. 2. latiſsime. Nũc ſupereſt, vt eadem breuitate, atque reſolutione dicamus, & explicemus, quidnam illud ſit, quod per ipſas communicatur: de quo in ſequenti Articulo.

Quam fuerit antiquum in Eccleſia, concedere litteras, ſiue chartas fraternitatis.

ARTICVLVS II.

Quidnam proſint, prædictis Benefactoribus, ſupradictæ litteræ Fraternitatis, & quæ ſint illa, quæ per eaſdem ſibi applicantur, & communicantur?

Non parui eſt momenti, difficultas præſentis Articuli, ſed quæ longiorem requirebat tractationem, & diſputationem, quam nunc per tempus facere liceat, ſed breuitate & reſolutione ſolita, dicentur vtcumq; quæ ad eandem ſpectant. Et ratio dubitandi eſt: nam videri forſan cuipiam poſſet, vanam atque inutilem, omninoque otioſam eſſe, prædictam ſpecialem orationum, ac bonorum operum applicationem, & cõicationem, nam, vel quiſpiam eſt in gratia, vel non; ſi hoc vltimum (quod abſit) nullius prorſus eſſe videtur momenti, prædictorum bonorum applicatio, nõ exiſtenti in gratia; ſi vero in ea quiſpiam ſit, non neceſſaria eſſe videtur, applicatio & communicatio ſupradicta, nam vt tenet communis doctrina, traditq; ſpecialiter D. Th. opuſculo. 6. in expoſitione Symboli, concluſione 24. explicando verba illa, Sanctorum Communionem, omnia bona opera, facta in gratia & charitate, eo ipſo, ſiue ipſo iure & facto, ſine ſpeciali aliqua applicatione, communicantur omnibus iuſtis, exiſtentibus in dicta gratia & charitate, adeo vt dicat ſupradictus D. Th. loco ſuprac. ꝙ omnis iuſtus & qui incipit eſſe Deo gratus, gratia gratum faciente, incipit etiam eſſe particeps omnium bonorũ, quæ fiunt in toto mundo. Id quod, & neceſſario dicendum eſſe videtur, ſecundum fidem, cum contineatur expreſſe in dicto Symbolo Apoſtolorum, cuius eſt vnus ex articulis, credere Sanctorum Communionem, mutuamque inter ipſos quorumcumq; bonorum operum participationem. Cui etiam concinit, & illud, quod olim regius Pſaltes dixit Pſ. 118. Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua. cuius, & rationem reddit D. Th. in d. opuſculo, explicando ſupradicta verba, nam ſicut inquit in corpore naturali operatio vnius membri, cedit in bonum totius corporis, ita etiam in corpore miſtico ſiue ſpirituali, quod eſt Eccleſia, cum teſte D. Paulo ad Rom. 12. omnes fideles ſint vnum corpus, ſinguli autem alter alterius membra, bonum vnius membri, ipſo facto, atque ipſo iure alteri applicatur & communicatur: ſi id igitur ita eſt, quid ſpecialibus Benefactoribus proſunt, litteræ fraternitatis prædictæ, & quæ ſunt illa, quæ per ipſas ſibi applicantur & communicantur? hanc quæſtionem atque difficultatem mouet Nauar. in ſupradicto tractatu, centum miſcellaneorum de Pſalterio & Roſario Virginis Mariæ, Miſcellaneo 13. num. 2. q. 3. 4. & 5. explicando & declarando bona, quæ ex eiuſmodi Confratriis, ſocietatibus, ſiue Fraternitatibus conſequuntur, de cuius reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Negari nullo modo poteſt, quin proſint quam maxime, Benefactoribus ſupradictæ Fraternitatis litteræ, & ſpecialis atque actualis applicatio, orationum, operumque bonorum quæ fiunt in Religionibus & Congregationibus, facta a Prælatis earumdẽ Religionum, & Congregationum. Hæc concluſio eſt ſupradicti Nauar. vbi ſupra, cuius & rationẽ reddit: nam per eiuſmodi litteras, ſpecialemq; & actualem bonorum operum applicationem, proſunt Bene-

Negari nullatenus poteſt, multum proſint Benefactoribus Cõfraternitatis litteræ.

Nota valde Quod poſſint Confraternitatis litteræ quæ dantur in Religionibus.

nefactoribus prædictis, quoad vim ſatisfactoriam, eiuſmodi opera de iuſtitia, atque de condigno, quo quidem modo, non fit communicatio ipſo iure, operum bonorum, quę fiunt a ſanctis abſque aliqua ſpeciali, & particulari applicatione. Hanc doctrinam eſſe dicit expreſſam D. Thom. in 4. diſt. 45. q. 2. artic. 1. q. 4. & Paludani, & omnium Doctorum communiter, alioquin inquit, ſupradictus Palud. ſequeretur, quod omnis peccator, eo ipſo quo ad Deum conuertitur, ac fit iuſtus, eſſet abſolutus ab omni pęna, peccatis ſuis debita, quoad culpam iam condonatis, ſiquidem ad ſoluendas huiuſmodi pœnas, in Eccleſia infinitus eſt meritorum theſaurus, cum in eo ſit etiam repoſitus valor meritorum Chriſti, quę fuerũt infinita, vt habetur *in extrauagante vnigenitus de pæni. & remiſſ.* vnde ſi ipſofacto applicaretur, prædictus theſaurus ad ſoluendas pœnas, quas iuſti debent peccatis ſuis debitas, etiam ipſo facto, ipſi abſoluerentur ab eis, quod eſt falſum & contra communem ſententiam, quinuero & contra Conc. Trid. ſeſſ. 25. in decreto de Indulgentiis. Sed dices, ſi id ita eſt, quid igitur prodeſt, ſupradicta ſanctorum communio, mutuaque bonorum operum communicatio, quæ fiunt à ſanctis, ſi ipſo iure & ipſo facto, quoad valorem ſatisfactorium, de iuſtitia, atque de condigno, aliis iuſtis & ſanctis, non communicantur & applicantur? ſeu quid eſt id quod ipſo iure, ipſoque facto iiſdem cõmunicatur? huic difficultati reſpondet ſupradictus Nauar. vbi ſup. q. 3. dicens, quod prę dicta Sanctorum communio, non quidem prodeſt, ad acquirendam via iuſtitiæ, atque de condigno gratiam, nec augmentum ipſius, nec ſalutem, alacritatẽ aut aliquod aliud bonum ſpeciale, vel temporale, vt late proſequitur D. Th. in dicto 4. ſent. d. 45. art. 1. q. 1. & 1. 2. q. 114. ar. 6. & 8. afferens illud Ierem. cap. 15. *Si ſteterit Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea, ad populum iſtum, &c.* quod intelligendum eſſe dicit, de iuſtitia atque de condigno, prodeſt tamen ad promerenda ſupradicta omnia, ex mera Dei liberalitate, atque ex merito, quod dicitur de congruo. Licet enim quilibet exiſtens in gratia, poſſit de iuſtitia, & de condigno, mereri ſibi augmentum eius, nemo tamen poteſt, de condigno memereri eam alteri, nec augmentum eius, vno excepto Chriſto, vt tenet communiter omnium Doctorum Scholaſtic. opin. bene tamen de congruo. Nec per hoc exiſtimandum eſt, quod parum proſit, communicatio prędcta orationum aliorumque bonorum operum ſeu meritorum, quoad vim merendi quia nihil prodeſt, ad merendum via iuſtitiæ & de condigno, vt dictum eſt, nam non modicũ eſt, quinuero magnum, multumque æſtimandum, ſupradictum meritum de congruo, vt latiſsime tradit prædictus Nauarr. vbi ſupra, & in Enchiridione de orat. c. 10. nu. 46. plerumq. enim contingit, quod maiora impetrantur, & dantur per viam liberalitatis, congruitatis, & gratiæ, quam per viam iuſtitiæ, namq; qui in vinea regis fodit, via iuſtitiæ certum quid tantum promeretur, qua via Reginæ præces, non poſſunt eidem aliud tantundem mereri, at via liberalitatis, & magnificẽtiæ, plus Regina vno verbo mereri poteſt illi, quam ipſe centum dierum operis. Sic in propoſito, licet via iuſtitiæ quiſque ſibi plus per ſe mereri poſſit, quam per alios, via tamen decentiæ atque magnificentiæ, ſæpe plus per alios meretur quam per ſe & ad hoc deſeruiunt merita Sanctorum, & hic eſt fructus qui conſequitur ex cõmunione ipſorum. Concludendo itaque dico, quod per litteras Fraternitatis prædictas, ſpecialemque atq; actualem applicationẽ, bonorum operum quę fiunt in Religionibus, per earumdem Prælatos factam, applicantur & communicantur, prędictis Benefactoribus ſupradicta bona opera, quoad vim ſatisfactoriam, de iuſtitia & de condigno, ad hunc ſenſum vt per ipſa ſatisfaciant, ſicut & per ſua bona opera tenebantur ſatisfacere, quoad meritum autem proſunt etiam illis, de congruo, ad impetrandam ex diuina liberalitate & gratia, illa omnia bona de quibus diximus ſupra, quamuis non de iuſtitia & de condigno, quod nec modicum æſtimandum eſt. Licet enim nullum meritum de congruo quamlibet magnum, & cuiuſcumque illud ſit, quoad rationem debiti, perueniat aut peruenire poſſit, ad gradũ meriti de condigno, aliud tamen alio eſt, ſeu eſſe poteſt maioris perfectionis & gradus, ratione perſonæ, modi, loci et temporis, et iuſtitiæ rogantis et merentis. Sicut enim preces maioris, ceteris paribus, magis merentur de congruo apud rogatum, quam minoris, et multiplicatæ, magis valere ſolent quam ſimplices, et feruentes et obnixæ, magis quam tepidæ et laxæ, et quæ ſpecialiter pro vno, pluſquam quæ generaliter pro omnibus, ita et interceſſiones, et merita Sanctorum, et Iuſtorum apud Deum, prætermiſſa ratione ſatisfactionis, et valore ſatisfactorio ſuorum operum, de quo diximus ſupra, quod pertinet ad iuſtitiam, et meritum de condigno, quantum attinet ad prædictum meritum de congruo, quammaximi ſunt meriti, ad adquirẽdum bona, illi, pro quo applicantur, pro quibus rogant, et pro quibus ſua bona opera faciunt; Vnde licet multum proſit communicatio illa generalis de congruo, quæ fit ipſo iure omnium bonorum iuſtorum, per communem et generalem omnium Sanctorum Communionem, facta tamen ſpecialis et actualis communicatio, de aliquibus bonis ab ipſo operante, ſeu à Prælato in id auctoritatem habente, abſque dubio multum plus prodeſt, et quammaximi ſunt proinde faciendæ et æſtimandæ ſupradictæ Confraternitatis litterę, et communicatio ſpecialis, quę ſpecialiter fit, de tot millibus bonis Religioſorum, quę communiter habentur in Religionibus. Per quod fit ſatis ei quod quęrebatur in propoſito Articulo.

ARTICVLVS III.

An Religionum Prælati, per ſupradictas litteras, applicare poſſint Benefactoribus, ſuorum ſubditorum bona, etiam ipſis nolentibus, ſeu quibus ipſi indigent?

Hanc quæſtionem atque difficultatem, mouet ſupradictus Nauar. loco vbi ſupra Miſcell. 11. num. 9. q. 9. & Soto in 4 ſent. d. 21. q. 1. ar. 4. conc 2. Cordub. in ſua quæſt. magno lib. 5. de Indul. q. 42. art. 5. in 4. dicto & pro ratione dubitandi facit, nam vt dicitur, charitas eſſe debet bene ordinata, iuxta illud quod habetur in Canticis c. 2. *ordinauit in me charitatem* & charitas bene ordinata incipit, ſeu incipere debet a ſeipſo, nec rationi videtur conſonum, vt bona quibus ſubditi egent, ipſis nolentibus, Benefactoribus prædictis applicentur, & nec modica iniuria ſibi fieri videtur, ſed maxima, contra ipſorum voluntatem illos bonis ſuis ſeu bonorum fructib. ſpoliare. Quibus & accedit, quia nec Papa, & ſummus Pont. idipſum facit, de bonis communibus Eccleſiæ, factis a ſingularibus perſonis, non enim concedit Indulgentias, niſi de theſauro Eccleſiæ, neque in theſauro prędicto communi reconduntur, niſi illa tantummodo bona, quæ operanti, & facienti ſuperſunt, qua quidẽ ratione, benefactoribus hoc, à prædictis ſubditis expoſtulantibus, iure optimo reſpõderi poſſet, id quod & in Euangelio, Matth. 25. reſpondiſſe ferũtur Virgines, aliis petentibus ſibi oleum, in aduentu ſponſi, *ne forte non ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis.* Hæc faciunt pro ratione dubitandi. Sed iis nihilominus non obſtantibus, probabiliſſimum aliis videtur, quod Religionum Prælati, graui imminente neceſſitate, ſuorum ſubditorum bona, etiam ipſis nolentibus, & quibus ipſi indigent, benefactoribus ſuis poſſunt applicare, &

com-

communicare. Vt autem ſciatur, quid hac in re obſeruandum ſit, pro propoſiti Articuli reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Communiter & regulariter loquendo, Prælati non poſſunt aut debent ſuorum ſubditorum bona, quibus indigent illis nolentibus aliis applicare.

Communiter & regulariter loquendo, Prælati non poſſunt aut debent, ſuorum ſubditorum bona & opera, benefactoribus, ipſis nolentibus, ſiue quibus ipſi indigent, applicare & communicare. Hæc Concluſio eſt expreſſa Nauarr. vbi ſupra, quam & probat ex eo, quia Prælati ſecundum Apoſtolum, 1. Corinth. 10. acceperunt poteſtatem in ædificationē, non vero in deſtructionem, deſtruere autem, non vero ædificare Prælatus videtur, qui merita ſeu potius ſatisfactionem ſibi ſubditi, & quę ipſe in particulari facit, pro particulari ſatisfactione ſuorum peccatorum, & quibus ipſe indiget, alteri communicat, niſi ipſe ſubditus in id aliquo modo conſentiat, quod & facere eſſe videtur crudelitas, iuxta illud Imperatoris dictū *in l. 2. C. de ſeru. & aqua.* vbi inquit, *crudelitatē quandam eſſe, vt aqua nata in vno agro, ſiccē ille rigetur alius*. Sed probatur præterea dicta Cōcluſio, nam cum opus ſit determinate à ſubdito, intendente ipſum, actualiter vel virtualiter, pro ſuis peccatis applicare, iam non eſt neque eſſe videtur, bonum commune ipſius Congregationis, vt illud poſſit Prælatus, alteri cui voluerit applicare, maxime inuito ipſo operante, & indigente eiuſmodi ſatisfactione, quinuero eſſe videtur bonum particulare ipſius perſonæ operantis, quoad dictam vim ſatisfactoriam: ergo de eiuſmodi bonis non poſſunt dari litteræ Fraternitatis. Quod & confirmatur ex ratione adducta, ad rationem dubitandi, quia nullus Prælatus, nec etiam Papa & Epiſcopi, per indulgentias applicare poſſunt, niſi ea, quæ cederent in theſaurum ſuæ Communitatis, ſi non applicarentur certum eſt autem, quod non cedunt in theſaurum dictę Communitatis, niſi ea tantum bona, quæ ſuperſunt facienti & operanti: ergo licet ſubditus ſi velit, tollere à ſe poſſit, quod ſibi eſt neceſſarium, alteri applicando, non tamen idipſum, eo inuito facere poteſt Prælatus. Videatur hac de re latiſſime Couar. in ſuo dicto quæſtionario magno. lib. 5. de indulgentijs, q. 42. art. 5. in tertio puncto, 1. 2. 3. & 4. dicto, ſed loquendo de aliquo caſu ſpeciali, ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

In aliquo ſpeciali caſu atque exurgenti cauſa bene poſſunt Prælati, ſuorū ſubditorum bona, quibus indigent etiam ipſis nolentibus benefactoribus applicare.

Multum probabile eſt, quod in aliquo ſpeciali caſu, atque ex rationabili cauſa, poſſunt Prælati ſuorū ſubditorum opera, etiam quibus ipſi indigent, eiſdēque nolentibus, alicui cui voluerint inſigni benefactori, communicare, & applicare Hanc Concluſionem tenent omnes Doctores ſupradicti, ſed ſpecialiter probat eam Soto, vbi ſupra, hac præcipua ratione, nam cum ſubditi ipſi, vltro queant ſe ſuis ſatisfactionibus priuare, vt eas alijs ex charitate tribuāt, nulla apparet ratio, cur iuſta & legitima exiſtente cauſa, non etiam id facere valeant Prælati, cum hoc non ſit eoſdem priuare ſuo eſſentiali merito apud Deum, nam hoc nullatenus amittitur, quinuero forſan augebitur, ſed tantummodo temporali ſubſidio ſiue ſatisfactione, vt dictum eſt. Quod & confirmatur ex eo, nam certum eſt in omni opinione, quod poſſunt Pręlati, præcipere & iniungere ſibi ſubditis aliquando, vt faciant aliqua ſupererogationis ſatisfactoria opera, ad quæ ipſi alias, non tenebantur, vtputa peculiarem orationem, diſciplinam & huiuſmodi, illaque pro alijs applicare etiam ſubditis egentibus) ergo ſimiliter in dicto ſpeciali caſu, atque ex rationabili cauſa per ſupradictas Fraternitatis litteras, poterunt ſuorum ſubditorum bona, & ſatisfactoria opera, non ſolum quæ ſibi ſuperſunt, verumetiā & quibus indigent, [illegible] prædictis benefactoribus communicare & applicare. Neque eiuſmodi applicatio eſſet de[illegible], quinuero quā maxima ædificatio, argumento multorum iurium, quibus probatur Monachorum voluntatem pendere à iuſto Prælatorum arbitrio, vt habetur *in c. quorumdam, cap. Religioſos, de electione, lib. 6.* & quia multa fieri non poſſunt regulariter, quæ poſſunt & debent fieri in caſu particulari, cauſa rationabili id expoſtulante: Supradicta omnia intelligenda ſunt de ſubditorum bonis, quoad vim ſatisfactoriam, nā quantum attinet ad vim meritoriam de congruo, omnia bona cuiuſcumque ſubditi, & Congregationis, tam in particulari, quam in communi facta, tam ſupererogatoria, quam neceſſaria ſeu obligatoria, poſſunt Prælati quibus voluerint applicare, quia quoad hoc nullum ſit præiudicium ſubditis, immo ex hoc fit melior conditio operantis, ex multitudine participantium.

ARTICVLVS IV.

An Religioſorum Prælati benefactoribus, ſuorum ſubditorum bona applicare, poſſint non ſolum futura, verum etiam præterita?

Hanc difficultatem in duplici ſenſu, inueſtigat ſupradictus Nauarro, loco ſupracitato, miſcell. 11. ou. 7. Primo, loquendo de perſona priuata, an ſcilicet, quælibet priuata perſona, poſſit ſua bona alteri communicare, non ſolum futura, verum etiam præterita. Secundo, loquendo de perſonis publicis, quales ſunt Prælati, an id facere ſimiliter poſſint? quibus difficultatibus breuiter atque reſolutiue reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Bona ſatisfactoria Religioſorum antequam fiant, vel dū fiunt, debent applicari, nam poſtquam præterita ſunt, quoad d. vim ſatisfactoriam applicari non poſſunt ab operante, nec per Prælatum Superiorem.

Bona cuiuslibet opera ſatisfactoria, ſi antequam fiant, vel dum fiunt, non applicantur, actualiter vel virtualiter, per perſonam particularem illa facientē, vel per ſuperiorem, de cætero poſtquam facta ſunt, à nullo eorum, alicui in particulari, iam poſſunt applicari. Hæc Concluſio certiſſima eſt, & ratio eiuſdem eſt clara, nam eo ipſo, quo non actualiter vel virtualiter, antequam fiant, vel dum fiunt, applicantur, reponuntur in theſauro communi Eccleſiæ, vt exinde per indulgentia ab habente auctoritatem applicentur, non enim poſſunt facientes bona aliqua particularia, neque Congregationum Prælati, eadem quoad vim ſatisfactoriam reſeruare, vt ſint repoſita tanquam in theſauro, vt ab eiſdem pro alio tempore futuro, cui voluerint applicentur. Etenim ſi concederetur, quod perſonæ particulares aut Prælati, theſaurizare ſibi poſſent, aut reſeruare theſaurum particularem ſatisfactionum, vt ex eo poſtea poſſent illum, cui voluerint diſtribuere ſiue communicare, ſequeretur, quod Religioſorum bona ſatisfactoria, etiam abundantia, & quæ illis ſuperſunt, numquam reponerentur in theſauro communi Eccleſiæ, vt ex eo concederentur indulgentiæ, neque Religioſorū defunctorum opera, per indulgentias ſeu alio modo, vnquam poſſent applicari, quod non eſt dicendum, nam eſſet contra rationem prædicti theſauri. Hanc Concluſionem alia ratione, probat prædictus Nauarro, loco ſupracitato, dicens, quod non poteſt quis iuſte, donare vni, quod iam donauit alteri, iuxta *l. quoties, ff. de rei vendic.* nec retinere, quod alteri vēdidit, iuxta *l. vendicantem, ff. de euict.* & conſequēter, neque qui valorem ſuorum bonorum operum vni dedit, poteſt poſtea alteri dare, ſed quicumque facit aliquod bonum opus, ſi non facit illud pro alio videtur valorem eius ſibi applicare, quatenus eo indiget; & ſi pro alio facit, eidem illum videtur applicare, quatenus eo eget; & ſi neuter indiget, ac nulli

eſt

Digitized by Google

eſt neceſſarium,in totum, vel in partem,totum ſeu pars quæ neceſſaria non eſt,in generali theſauro Eccleſiæ velle videtur reponere, vt exinde congruo tẽpore ab auctoritatem habente diſpendatur: ergo bona ſatisfactoria,ſi antequam fiant,vel dum fiunt, non applicentur actualiter vel virtualiter, non poſſunt poſtea nec per facientem ſubditum, neque per Superiorem Prælatum,cui voluerint applicari.

Secunda Concluſio.

Prædicta bona opera quantũ ad vim meritoriam non ſolum antequã fiant, vel dum fiunt verumetiam poſtea poſſunt applicari.

Prædicta bona opera,quantum ad vim meritoriã, bene poſſunt, non ſolum antequam fiant, vel dum fiunt, verumetiam poſtquam iam facta & præterita ſunt,per facientem, ſiue Superiorem, cui voluerint applicari. Hæc Concluſio,ſatis conſtat ex ſupradictis in Articulo ſecundo, nam eiuſmodi meritum, non eſt meritum de iuſtitia aut de condigno, vt ibidem diximus, ſed ſolummodo meritum quoddam de cõgruo,quod nihil eſt aliud,quam eiuſmodi merita diuino conſpectui repræſentare,vt virtute taliũ meritorum,Deus dignetur,hoc vel illud ipſi concedere,ſpirituale vel temporale pro ſua magnificentia & liberalitate.Et quod eiuſmodi bona,etiam præterita,quoad dictam vim meritoriam applicentur, nihil inconuenit,nam ex eis quoad eiuſmodi vim, non congregatur indulgentiarum theſaurus, de quo videatur latiſſime Corduba in dicto ſuo quæſtionario,lib.5.de indulg.quæſt.42.in tertio puncto.

ARTICVLVS V.

Vtrum omnes benefactores æqualiter participent de bonis ſubditorum,quando eiuſmodi bona,per Superiores,in dictis Fraternitatis litteris ſibi applicantur?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur,per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Non omnes benefactores æqualiter participant, de ſubditorum bonis,quæ ſibi applicantur per prædictas litteras,ſed quilibet pro modulo ſuæ deuotionis. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Corduba,loco vbi ſupra,in tertio puncto,nono dicto,& probat eam ex eo, quia talis communicatio ſiue receptio ad participationem bonorum prædictorum,vt plurimum fit à Prælatis, informatis de eiuſmodi perſonis,quod ij quibus conceduntur,ſunt benemeriti,atque benefactores Ordinis,qua ratione recipiuntur ad communicationẽ bonorum Ordinis,vt patet ex ipſis litteris Confraternitatum,quo fit,quod ſi talis cauſa,propter quam recipiuntur,non eſt vera,quia ſcilicet non ſunt benefactores,eiuſmodi receptio non valet eis, ad talẽ participationem, niſi ſecundum taxam ſiue ratam ſuæ deuotionis, hoc eſt, ſecundum quod quilibet fuerit benefactor, nam deficiente cauſa finali, ſeu conditione conceſſionis,deficit & cõceſſio ipſa,nec valet,niſi quantum acceſſerit ad cauſam talis conceſſionis,quæ doctrina certiſſima eſt & vulgatiſſima in materia de indulgentijs.Cum hoc tamẽ ſtat, quod ſi quis Prælatus,ſine vlla cauſa,ſed ad libitum vult quempiam recipere,ad participationem bonorum ſuorum ſubditorum ex pura charitate motus, valebit eiuſmodi communicatio & participatio, ſecundum intentionem eius, qui illud ſibi communicat, & quoad vim ſatisſactoriam, & quoad vim meritoriam. De quo videatur prædictus Pater Corduba,vbi ſupra,latiſſime,quæ pro iſto Articulo, dicta ſufficiant.

Non omnes benefactores æqualiter participant de ſubditorum bonis per litteras fraternitatis, ſed quilibet pro modulo ſuæ deuotionis.

ARTICVLVS VI.

Quanam differentia verſetur,inter prædictam communicationem bonorum operum,quæ fit à Prælatis in dictis litteris Fraternitatis,& Indulgentias?

Hanc quæſtionem atque difficultatem tangit Diuus Thomas,in 4.ſententiarum,diſtinct.20.arti. 3.& 4.& Soto,in eodem 4.diſtinct.21.quæſt.1. arti. 4.& Nauarro,vbi ſupra,in d miſcell.11.nu 4.quæſt. 6.& prædictus Corduba,in dicto ſuo quæſtionario, lib.5.de indulgent.quæſtione 42.in quarto puncto. De quorum omnium reſolutione,ſequentem ſtatuo Concluſionem

Concluſio.

Inter prædictã bonorum communicationem & Indulgentias quintuplex verſatur differẽtia. Prima differentia.

Inter dictam bonorum communicationem & Indulgentias,quintuplex verſatur differentia.

Prima differentia eſt, quia Prælati, ſeu perſonæ particulares,applicantes ſua vel ſuæ Communitatis, ſuffragia & bona opera, quæcumque illa ſint, non vtuntur claue iuriſdictionis vllo modo auctoritatiue, nec propria auctoritate, remittunt, aut relaxant, peccatorum pœnas, ſed ſolummodo applicant ea ipſis ex charitate, ſine vlla auctoritate, iuriſdictionis,at in indulgentiarum conceſſione,vere, & proprie reperitur eiuſmodi iuriſdictio, & auctoritatiue prædictæ peccatorum pœnæ relaxantur.

Secunda differẽtia.

Secunda differentia eſt,quia in indulgentiis, ſicut & in Sacramẽtis,applicantur merita Paſſionis Chriſti, & hoc non niſi per clauem Eccleſiæ,& de communi theſauro eiuſdem, at communicatio ſupra dicta,non fit per clauem Eccleſiæ, neque de communi theſauro ipſius, ſed de bonis illius Congregationis, quorum fit diſpenſatio; nec fit aliqua auctoritate poteſtatis, ſuper Eccleſiæ theſauro, aut particularis perſonæ,ſiue Communitatis,ex quo non poſſunt iſti, ſibi theſaurizare particulariter, vt dictum eſt,ſed ſolum fit poteſtate communi naturali, quam quilibet habet in bonis ſuis,aut ſibi commiſſis, ad diſtribuẽdum,ſiue donandum ea aliis, vnde fit, quod per Indulgentias liberatur homo in foro Dei & Eccleſiæ, à pœnis debitis, etiam iniunctis per Confeſſorem, quia conſtat de infinitate prædictæ Eccleſiæ theſauri, & de eius ſufficientia, & quia fiunt auctoritate eius,qui à lege, & obligatione Eccleſiæ, per talem ſatisfactione,per viam Indulgentiæ factam liberare poteſt,at per prædictas communicationes bonorum operum,etiam ſi fiant per Papam,cum non fiant niſi de bonis perſonarum particularium, aut Congregationum,quæ nec ſunt infinita,nec conſtat eſſe ſufficientia,ad talem ſatisfactionem, non liberatur homo,ſaltim in foro Eccleſiæ, à pœnitentiis iniunctis per Sacerdotem, neque vim habent Indulgentiæ, ſed communicationes, & ſuffragia dicuntur, prout tenet D.Thom.in 4.diſt.20.art.3.& 4.& in addit.ad tertiam partem,quæſt. 26. artic.1.

Tertia differentia.

Tertia differentia eſt, quam ſupra diximus, nam quoad vim ſatisfactoriam, non poſſunt applicari, bona perſonarum particularium, aut communitatis iam facta, ſed ſolummodo præſentia vel futura,nec poſſunt reſeruari in theſaurum particularem futurum,vt dictum eſt in quarto Articulo, at per Indulgentias,applicantur ſatisfactiones præteritæ,non ſolum Chriſti, verumetiam,& Sanctorum omnium, repoſitæ in communi Eccleſiæ theſauro.

Quarta differẽtia.

Quarta differentia eſt,quod indulgentiæ vt tales, ſolummodo valent ad ſatisfactionem pœnarum, Deo debitarum pro peccatis præteritis, & quoad culpam iam dimiſſis, at communicationes bonorũ prædictorum, valent præcipue ad impetrandũ bona,& remouenda mala,& alia,de quibus ſupra, per viam meriti de congruo,& valent etiam ad ſatisfactionem

Google

ctionem pœnarum pro aliis, ſi in id applicentur, ad ſenſum ſupradictum.

Quinta differētia. Quinta differentia eſt, quod Indulgentiæ, valent ſolum quoad ſatisfactionem peccatorum, iam commiſſorum ante tempus quo quis illas lucratur, ſeu conſequitur ipſarum fructum, at communicationes bonorum prædictorum, valent ad remedium malorum præteritorum, præſentium, & futurorum, & ad impetrationem, & conſeruationem bonorum, & ad ſatisfactionem pœnarum debitarum, ſi vt dictum, eſt, ad id ſpecialiter applicentur, quæ pro iſto Articulo, ac pro tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Supradicta omnia, in hoc Primo atque Secundo Tomo, noſtri Enchiridii ſeu Manualis Prælatorum Regularium cōtenta, libens ſubmitto, limæ ac correctioni, ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & Sanctiſſimi Domini Noſtri, ac Illuſtriſſimorum Cardinalium, præfectorum explicationi ac declarationi ſacroſancti Concilij Tridentini, & cauſis ſpectantibus ad Regulares, nec enim vnquam in votis nobis fuit, proterue aliquid dicere, ſed complecti, quæ ab aliis dicuntur breuiter ac ſummatim dumtaxat, & referre, certa vt pro talibus habeantur, dubia vero ſub dubio relinquentes, declarationem in his, quibus neceſſaria eſt, ſummo deſiderio expectantes, ac tandem omnia remittentes iudicio, cenſuræ, & determinationi cuiuslibet alterius, melius aliquid ſentientis Quæ autem recte dicta fuerint, cedant, præcor In laudem, & gloriam Dei Opt. Max. ſanctiſſimæq. ſuæ Genitricis, Seraphici etiam noſtri Patris Franciſci, Antonii, Ludouici, Bonauenturæ, atque in cōmunem totius Eccleſiæ, ſed præſertim Religioſorū omnium vtilitatem.

FINIS.